

RIG-VEDA-SANHITA,
THE
SACRED HYMNS OF THE BRAHMANS;
TOGETHER WITH THE
COMMENTARY OF SAYANACHARYA.

EDITED BY
F. MAX MÜLLER, M. A.

Foreign Member of the French Institute, of the Royal Sardinian Academy, of the Royal Bavarian Academy, of the Royal Irish Academy, of the Royal Society of Upsala, of the American Philosophical Society; Honorary Member of the German Oriental Society, of the Royal Asiatic Society, of the Asiatic Society of Bengal, of the American Academy of Arts and Sciences, of the Royal Society of Literature, of the Literary Society of Leyden, of the Anthropological Institute of Great Britain and Ireland, of the Ethnographic Society of Paris, of the American Oriental Society, of the Archaeological Society of Moscow, of the American Philological Society; Corresponding Member of the Royal Academy of Berlin, of the Royal Society of Göttingen, of the Royal Academy of Lisbon; Honorary Doctor of Laws in the Universities of Cambridge and Edinburgh; Ph.D. in the University of Leipzig; Professor of Comparative Philology, and Fellow of All Souls College, Oxford, &c. &c.

VOLUME VI.

PUBLISHED UNDER THE PATRONAGE OF
THE RIGHT HONOURABLE
HER MAJESTY'S SECRETARY OF STATE FOR INDIA IN COUNCIL.

LONDON:
WM. H. ALLEN AND CO., 13, WATERLOO-PLACE, S. W.,
PUBLISHERS TO THE INDIA OFFICE.

1872.

P R E F A C E.

WHEN I had written the last line of the Rig-veda and Sâyaṇa's commentary, and put down my pen, I felt as if I had parted with an old, old friend. For thirty years scarcely a day has passed on which my thoughts have not dwelt on this work, and for many a day, and many a night, too, the old poets of the Veda, and still more their orthodox and painstaking expositor, have been my never-failing companions. I am happy, no doubt, that the work is done, and after having seen so many called away in the midst of their labours, I feel deeply grateful that I have been spared to finish the work of my life. But habits established for so long a time, are not broken without a wrench, and even now I begin to miss my daily task: I begin to long for some difficult and corrupt passages to grapple with, for some abrupt quotation from the Śâtyayanaka to verify, or for some obscure allusion to Pâṇini to trace back to its original source.

It was in the year 1845, when attending the lectures of Eugène Burnouf at Paris, that for the first time my thoughts became fixed on an edition of the Rig-veda and its voluminous commentary. I still see the eager faces of a number of young scholars, sitting round the table where Burnouf was lecturing with a vivacity, a keenness, a flow of knowledge which I have never seen surpassed. Most of those who then attended his lectures, have since become famous in Oriental literature. I need only mention the late Dr. Goldstücker, the late Abbate Bardelli, and of those who are still among us, Gorresio, Nève, and last, not least, R. Roth. I was the youngest of them all, and though I had published my first book, the translation of the Hitopadeśa, my ideas of Sanskrit literature did not reach much beyond Kâlidâsa's poetry, the epic poems, the systems of philosophy, and the Upanishads. Nothing, I thought at that time, could in beauty of thought or expression surpass the Upanishads.

I had translated some of them for Schelling, while attending his lectures at Berlin, had copied some of the commentaries from MSS. of the Royal Library there, and was thinking of devoting myself to that branch of literature. Well do I remember my surprise when I heard Burnouf speaking of these Upanishads as works of small importance, compared with the older portions of the Veda, the Mantras and the Brâhmanas. Burnouf was lecturing then on the first book of the Rig-veda, prepared by F. Rosen, and published after his death, in 1838. I still possess some of the notes which I took at his lectures, with extracts from Sâyaṇa's commentary, of which Burnouf possessed a complete copy, with passages from the Nirukta and the commentary on the Nirukta, works at that time hardly known in Europe. After a time, Burnouf lent me some of his MSS., and encouraged me to copy certain portions of them. It was hard work at first. I often despaired, and but for his encouragement, but for his frank acknowledgment, that he himself, too, could not always make out the arguments of Sâyaṇa, I should never had the courage to persevere.

My own ambition had not yet risen beyond an edition of the text of the Rig-veda, with extracts only from Sâyaṇa's commentary. No more was really wanted, I thought; and I had Colebrooke's authority for holding that opinion. "The Vedas," Colebrooke wrote at the end of his celebrated essay on the Sacred Writings of the Hindus, "are too voluminous for a complete translation of the whole; and what they contain would hardly reward the labour of their reader, much less that of the translator. The ancient dialect in which they are composed, and especially that of the three first Vedas, is extremely difficult and obscure: and, though curious, as the parent of a more polished and refined language (the classical Sanskrit), its difficulties must long continue to prevent such an examination of the whole Vedas, as would be requisite for extracting all that is remarkable and important in those voluminous works. But they well deserve to be occasionally consulted by the Oriental scholar."

But here I met with the strongest remonstrances from Burnouf. Not only the text, but the commentary, too, he maintained, if they were to be published at all, should be published in their entirety, and after a careful collation of all the MSS. then accessible in Europe. Extracts could never be depended upon, for the most difficult passages would, as usual, be left out, and after a time the work would have to be done again.

At that time, I confess, I was hardly able to grapple with Sâyaṇa's commentary, at least with the most difficult portions of it, nor was there any prospect of my being able to collate the most important MSS. of Sâyaṇa, which were in England. Burnouf therefore advised me to try the Yajur-veda. I copied the whole of Mahîdhara's commentary from a MS. which I owed to Burnouf's liberality. But in the end I arrived at the same result, viz. that without a collation of other MSS. it would be impossible to carry out a really scholarlike edition of that work.

My disappointment was great, but I determined not to be beaten. I saw that it was absolutely necessary for me to spend some time in England; and I secured the necessary funds by working hard for other Sanskrit scholars, copying, among other things, the complete text of the Aitareya-brâhmaṇa in Roman letters for the late Baron Eckstein. When once settled in the library of the old East-India House, surrounded by the MSS., not only of the Rig-veda and Sâyaṇa, but of the numerous works constantly referred to by Sâyaṇa, I saw that the plan, first sketched out for me by Burnouf, and I ought to add, by the late Dr. Goldstücker, was the right one, and that it could be realised. I worked on till a portion of the work was finished; and after obtaining the patronage of the old East-India Company, I was able to publish the first volume in 1849.

We are now in 1874; and in writing the preface to this, my last volume, the words used by another scholar return to my memory, and seem best to express what I wish to say: "*Adolescens manum admovi, senex, dum perficerem, factus sum, ut videtur.*" And again: "*Habes hoc opus absolutum serius quam promiseram, et expectabam. Nosti conditionem rerum humanarum. Multa sæpe accidunt quæ non sinunt nos ad amussim cogitata perficere.*" Twenty-five years are certainly a long time, and when I saw how some of my kind friends clamoured against the delay that had occurred in the publication of Sâyaṇa, though I could not but feel gratified at their impatience, I began to fear that I might really be to blame. I therefore tried to make out an account of my stewardship, and the result was as follows. In looking through my notes, I found that since 1849, there were only three years during which I was prevented from going on with my work; one year, when I was out of health; another, when I had to wait for the renewal of the grant at the time of the extinction of the East-India Company; and a third, when expecting

a MS. which had been discovered in India, and promised to be, if not the original, at least much more ancient than any of those on which I had based the critical restoration of Sâyaṇa's commentary. I cannot deny that during the last twenty-five years, I have also done some other work, in the science of language, mythology, and religion, and that I have not thought, that a man can live, or ought to live, by Sanskrit alone. But after deducting the three years, when it was impossible for me to print, I found, to my own surprise, I confess, that I had published in my two editions of the Rig-veda, the large one with, and the small one without the commentary of Sâyaṇa, what would amount to an annual volume of nearly 600 pages *octavo*, during twenty-five consecutive years. If my friends in Brahma will kindly take into account, that during that time I also published two editions of my History of Ancient Sanskrit Literature; two editions of my Sanskrit Grammar; the Prâtiśākhya, belonging to the Rig-veda, text, translation, and notes; and the first volume of my translation of the Rig-veda, I think they will admit, that I have not been altogether faithless to my first love.

But though on the score of mere quantity my conscience does not smite me, it is far otherwise with reference to the quality of my work. During the last twenty-five years Sanskrit scholarship, particularly with regard to Vedic literature, has advanced so rapidly, that I myself feel most deeply, how much more perfect an edition of Sâyaṇa might have been, if begun now, instead of in 1850. I believe, however, that I did all that could be done at the time, and I fear, or rather, I hope, that an edition begun in 1875, by one of our young Sanskrit scholars, would probably share the same fate in the year 1900. What I did was this. I tested all the MSS. which I could get access to in Europe, in order, first of all, to find out their true genealogical relationship. After I had discovered, that out of the three clearly marked families, none could claim to represent the original text of Sâyaṇa, I determined on the only course that, under the circumstances, seemed possible: I selected in every doubtful case that reading towards which the three families pointed, or from which their divergence might best be explained. In following this course, however, I met with two difficulties. In the first Ashtaka, more particularly, but also in the beginning of some of the other Ashtakas, and again in the commentary on certain very popular hymns, many of the MSS. had been so much used for private study, that they were not only full of

marginal notes, containing corrections and additions, but that some of these had actually found their way into the body of the MSS. themselves. While this facilitated the process of restoring a correct, or at all events, a plausible and readable text, it disturbed, for a time at least, the exact genealogical position of the principal MSS., and thus rendered a strict adherence to the only true principles of criticism impossible. In the first *Ashtaka*, therefore, I contented myself with giving *Sāyana's* text, chiefly from the A. and C. classes; and I feel it my duty to warn future editors of *Sāyana*, if there ever be such, that with the new MSS. that have come to hand since my first volume was published, there will probably be ample room for critical gleanings: partly by a more strict adherence to the principles of diplomatic criticism, partly by a more careful examination of the originals from which the numerous quotations in the commentary are derived. Some passages which seem to require emendation in the first *Ashtaka*, have been pointed out by Professor Weber, Mr. Muir, and others; and I gladly avail myself of the opportunity of examining these more carefully, partly in order to avow frankly, where I have erred; partly in order to show, that in many cases I was not unprepared for the objections that have been made, and that I chose such readings as I have chosen with a full appreciation of all the difficulties by which they seem to be surrounded.

Professor Weber dwells chiefly on five passages in the Introduction to *Sāyana's* commentary where, as he thinks, emendations are necessary. The quotation on p. 12, l. 8, can now be verified from the *Taittiriya-brāhmaṇa* II. 1, 3, 12. It ought to be, यथातिथये प्रदुताय शून्यायावसथायाहार्ये हंति तादृगेव तत्, "to sacrifice after the sun has risen, is as if one brought food to an empty dwelling for a departed guest." Here I see that the A. class, then represented by the old MS. at Paris, collated for me by Dr. Goldstücker, gives पशून् याया; the C. class, represented by C 1, equally at Paris, gives पशून् यायावसथाय; while B 1. has the right reading, शून्यायावसथाय. This is also confirmed by my own MS. Ca., which at that time I did not possess. How little the other MSS. in India would have helped, may be seen from the reading, adopted by Dr. Roer in the *Bibliotheca Indica*, vol. I. p. 13, l. 8, यथातिथये प्रदुतायासूयायावसथाय.

On the same page, line 29, प्रमायुक्ते is no doubt what *Sāyana* ought to have written, and I see that Dr. Roer has adopted it. If I retained प्रमायुक्ते, it was partly because the best MSS. give that reading, partly because I did not know

then the meaning of *pramāyuka*. It is one of the words which Wilson's Dictionary did not supply. In the course of my reading it occurred to me for the first time in the *Nirukta* III. 5, a passage not mentioned in the Dictionary of Boehtlingk and Roth. From its frequent occurrence in the *Brāhmaṇas*, we are now all familiar with the meaning and the origin of the word. That it was not easily intelligible, however, even to Indian readers, may be gathered from my own MS. Ca. Here the passage is given *in margine*, and correctly; but after writing *प्रमायुकः*, the writer himself adds a new marginal gloss, *हिंसायुकः*.

On page 21, line 23, I should have separated *मानयति*, if I had known the passage in the *Taittirīya-saṃhitā* VII. 4, 19; but in that case, I should most likely have corrected *संबे संवाले संबिके* to *संबे संवात्यंबिके*, which is the correct reading there (see *Taitt. Prātiś.* XI. 17), whereas the reading of the MSS. of *Sāyaṇa*, as adopted in my edition, is supported by the *ipsissima verba* of *Pāṇini*, VI. 1, 118; *Siddhānta-kaumudī*, vol. II. p. 510.

In the other passages, where the reading which I adopted has been challenged, it will be seen that I was right, and that my critics were wrong. Thus with regard to *दष्टं*, on page 34, line 15, Professor Weber has no doubt discovered, since he pointed out the various reading of *दष्टं* as one of his five necessary emendations, that in writing *दष्टं* I had adopted the right reading, the passage being an extract from the *Pāṇinīyā Sikshā*, published by himself in the *Indische Studien*, vol. IV. p. 271. Why are not such technical terms as *gītin*, *śiraḥkampin*, etc., given in the Petersburg Dictionary?

There remains the fifth passage, p. 35, l. 6, where it was thought, that I ought to have written *तथा रित्यते*, instead of *तथा रित्यते*. However, here, too, Professor Weber will have since discovered that I was right; for the *Taitt. Āraṇyaka*, II. 16, from which the quotation is taken, has *रित्यते*, not *आरित्यते*. *रित्यते* means, he is left behind, he fails, or, as the commentator explains it, he is deprived of glory, a meaning which does not belong to *आरित्यते*.

So much with regard to the five necessary corrections, for such *aśuddha's* as p. 31, l. 28. *अन्नदः* for *अन्नादः*, and p. 41, l. 6. *तदु हा* for *तदु ह*, need not be noticed.

Mr. Muir also had suggested a correction in the Introduction*, viz. the addition of *न* on p. 4, l. 3, after *इति चेत्*. In a later edition, however, he withdraws his objection, having been informed, as he says, by Professor

Goldstücker that न is often omitted, though understood after इति चेत्. I need hardly say, that it was on the very ground adduced by Professor Goldstücker that, much against my own wish, I decided not to insert the न, which was wanting in the best MSS. then accessible to me. But I must state at the same time, that seeing the न in Roer's edition, and likewise in my own carefully-revised MS. Ca., I should certainly insert the न in a new edition, and likewise put a stop after शरीरित्वात्.

These doubts and difficulties carry me back many years, and though I well remember how I did my best with such a knowledge as I then possessed to overcome them, yet I am perfectly aware and ready to confess that on many points I ought to have decided differently. All I can say is, that those were the days when other scholars wrote of Etendhras*, or could not distinguish between माष्टिकमाद्युदात्तत्वं and आष्टिकं सर्वानुदात्तत्वं†, so that here, too, the Indian maxim might be taken to heart:

खलः सर्वपमात्राणि परिच्छिद्राणि पश्यति ।

आत्मनो बिल्वमात्राणि पश्यन्नपि न पश्यति ॥

Many of the difficulties I had to contend with at first and single-handed, have disappeared during the progress of this work. The MS. Ca., which I owe to the kindness of Professor Wilson, was of considerable assistance throughout. The *Index verborum*, once made, enabled me, in many a difficult passage, to confront the numerous explanations of the same or similar words in different parts of Sāyana's commentary, and thus to discover the drift of his arguments. Many of the books, too, referred to by Sāyana, and which, when I began my edition, I possessed in MS. only, such as the Nirukta, the Aitareya-brāhmaṇa, Āśvalāyana, the Taittirīyaka, and other works, have since been published in more or less critical editions; and last, not least, Pāṇini's Grammar, which in 1847 was still a book with seven seals, has been rendered more and more intelligible by the combined labours of native and European scholars.

But, on the other hand, the MSS. of Sāyana in the progress of my work became worse and worse, so much so that a scholar who was best acquainted with the MSS. at my disposal, declared that a critical restitution of the last books of Sāyana would be altogether impossible. Nor were the editions of the

* Roth, Zur Litteratur und Geschichte des Weda, p. 133.

† See note S to the Preface of the first volume of the Rig-veda.

works to which Sāyaṇa referred, always a help. Before they were published, I felt obliged to restore the text of each passage, as well as I could, partly from the MSS. of Sāyaṇa, partly from the MSS. of the works themselves. After their publication, I had often the additional difficulty of finding out whether the *textus receptus* was to be accepted or to be rejected.

This is a point which will require some elucidation, and I shall therefore give a few instances to show how dangerous it would have been, if I had in every case surrendered the readings of Sāyaṇa's MSS. for the published text of the works to which he refers.

I begin with Pāṇini, the text of whose Sūtras might seem to be the least exposed to critical doubts. Yet it will be seen that I have in several cases adopted a reading different from that of Boehtlingk's edition, and that I have done so for some good reason. In the commentary to I. 9, 2, I adopted at first the reading of B.'s edition, द्वितीयादौः स्तेनः (Pāṇ. II. 4, 34), but in doing so I was wrong. I ought to have followed the MSS. of Sāyaṇa, which consistently give द्वितीयादौः स्तेनः, a form which is not correct grammatically, but supported by an irresistible weight of evidence. I therefore restored that reading in I. 105, 19; III. 9, 5; X. 125, 8. The Mahābhāṣya (p. 402^b) has the same reading.

When speaking of the two possible forms उणादि and उणादि (Preface to vol. IV. p. lxxiii) I explained the rules which Pāṇini and most grammatical writers seem to have followed with regard to the final letters of technical terms. If what I stated there, is true, and I know of no one who has controverted it, then I could not in X. 68, 7 adopt the reading of Pāṇ. II. 4, 79, as given by Boehtlingk, but had to write instead तनादिभ्यस्तथासोः. The same rule applies to Pāṇ. III. 1, 79, as quoted by Sāyaṇa, I. 19, 8; I. 30, 14, etc.; to Pāṇ. III. 2, 168, as quoted I. 25, 14; to Pāṇ. V. 4, 11; to Pāṇ. VI. 4, 156, as quoted I. 36, 6; to Pāṇ. VII. 1, 2, as quoted I. 6, 4. I was wrong also in I. 3, 1, in adopting at first the text of Boehtlingk, Pāṇ. III. 1, 32, सनाद्यन्ता धातवः, and I afterwards followed the authority of the MSS., in writing सनाद्यन्ता धातवः, Rv. I. 8, 4, etc.

With regard to Pāṇ. III. 1, 80, I was doubtful for some time whether I ought to follow Boehtlingk's text, धिन्विक्कृष्योर च, or the reading of the best MSS. धिन्विक्कृष्योरच. I saw there was no support for Sāyaṇa's reading either in the Calcutta edition, or in the Siddhānta-kaumudī, or in the Mahābhāṣya (p. 45^a), yet the MSS. of Sāyaṇa were so consistent that I wrote धिन्विक्कृष्योरच in I. 6, 3; I. 10, 7; I. 92, 1; I. 117, 25; III. 11, 4; IX. 91, 5; X. 101, 2; X. 128, 5.

It may seem to some critics that I went too far in altering the text of Pāṇini IV. 2, 43, by inserting **सहाय**. This word, no doubt, falls under the same rule, but it forms the subject of a Vārttika. Sāyaṇa, however, may have mixed up the Sūtra and the Vārttika, and if he did so, it would have gone beyond the duty of an editor to correct him in such matters.

In Pāṇ. IV. 4, 117, Boehtlingk writes **यञ्चौ च** instead of **यञ्चौ च**. The **च**, however, is here not merely euphonic, but marks the accent of **च**, as we see from Rv. I. 13, 10, **यचश्चिस्वादंतोदाहृतं**. I therefore had to follow the authority of the MSS. in writing **यञ्चौ**, Rv. I. 13, 10; X. 120, 8.

I was misled twice, Rv. I. 93, 8, and III. 41, 1, by an emendation introduced by Boehtlingk, to write Pāṇini's Sūtra VI. 3, 92, **विष्वग्देवयोश्च देरञ्चत्तौ वप्रत्ये**. It ought to be **विष्वग्देवयोश्च देरञ्चत्तावप्रत्ये**, and I adopted this afterwards, in accordance with Sāyaṇa's MSS. The Calcutta edition of Pāṇini and the Siddhānta-kaumudī (vol. I. p. 179) give **विष्वग्देवयोश्च** rightly, and Boehtlingk also in his Notes inclines towards it. It is the only possible reading, because there is no such word as **विष्वच्**. The reading of **संचत्तावप्रत्ये** is more doubtful, because the Calcutta edition of Pāṇini and the Siddhānta-kaumudī give **संचत्तौ वप्रत्ये**, and explain the Sūtra accordingly. Sāyaṇa, however, preferred, as far as it is possible to judge, the reading **संचत्तावप्रत्ये**, which I therefore adopted in IX. 93, 4.

More serious mischief has happened in the case of Pāṇ. VII. 1, 47. Here the text of the Sūtra is quite right, but in the commentary, both the Calcutta edition and Boehtlingk's give **दत्ताय** instead of **दत्ताय**. This ungrammatical form, I am grieved to say, has found its way, by an extraordinary accident, into my large edition, for though I corrected it in the Pada-text and in the commentary (X. 85, 33), it has remained unaltered in the Saṃhitā-text. The result has been that it crept into my small edition of the two texts, and likewise into the *Index verborum*. I know, of course, that it could be defended as a license allowed in writing (see Boehtlingk, Notes to Pāṇini VIII. 4, 47), but I should be sorry to avail myself of such an excuse.

In Pāṇ. VII. 3, 57, I believe the right reading would be **सङ्घिटोर्जे**, or **संलिटोर्जे**, as in the Calcutta edition and the Siddhānta-kaumudī. I adopted at first the reading adopted by Boehtlingk, **सङ्घिटो**, but changed it afterwards for **सङ्घिटोर्जे**. See Rv. IX. 65, 9, seq.

In Pāṇ. VIII. 3, 66, Boehtlingk gives **सदिरप्रते**. The Calcutta edition has the same, likewise the Siddhānta-kaumudī, vol. II. p. 37. There may be some

reason why Pāṇini wrote सद्दिरप्रतेः, and Tārānātha distinctly explains it, सद्दिरिति प्रथमा पठ्यर्थे इत्याशयेन व्याचष्टे सद्दिरिति. Sāyaṇa, however, was evidently not aware of any sufficient reason for so ungrammatical a proceeding, and, as I had to edit Sāyaṇa, and not Pāṇini, I wrote throughout सद्दिरप्रतेः. See Rv. I. 5, 1; I. 22, 8; III. 14, 2, etc.

I hold by no means that we are justified in altering the received text of Pāṇini, or even of his commentator, according to the authority of the MSS. of Sāyaṇa. Sāyaṇa is not even consistent in his own manner of quoting Pāṇini. Thus instead of तित्स्वरितं, VI. 1, 185, he sometimes writes तित्स्वरितः; instead of नद्यजादी, the dual, in Pāṇ. VI. 1, 173, he sometimes writes नद्यजादिः; instead of इर्यो रे, Pāṇ. VI. 4, 71, he allows himself occasionally to quote the other reading, इर्योः, X. 130, 5.

Frequently, too, Sāyaṇa expresses himself with a briefness which one feels at first inclined to correct, but which one becomes accustomed to in the course of his work. At first I always corrected अविद्यमानत्वं into अविद्यमानवत्त्वं, which is the only correct form. But as Sāyaṇa knew this perfectly well, it became clear to me after a time, that he considered अविद्यमानत्वं sufficient for all practical purposes. See Rv. X. 116, 7. In the same manner he sometimes says स्वरः for प्रकृतिस्वरः. So again in X. 136, 7, Sāyaṇa explains the genitive of विपश्य as an accusative, but having done the same again and again, he does it sometimes more briefly, and says क्रियाग्रहणं कर्तव्यमिति कर्मणः संप्रदानत्वाच्चतुर्थ्ये पठ्यते. This, at all events, is clearly the reading of the MSS. in this and in other places (VI. 49, 12), and I saw no reason why I should alter it. What was in his mind was evidently to appeal to the Vārttika, I. 4, 32, 1, for giving to the Sampradāna the meaning of that which can be reached by the action of the verb, and then to quote Pāṇ. II. 3, 6, for showing that the sixth case can stand in place of the fourth. He might have said, पानक्रियया प्राप्यत्वात्संप्रदानत्वेन चतुर्थी; cf. I. 4, 10; VIII. 96, 17; IX. 74, 8; IX. 97, 15; and then have continued, चतुर्थ्ये बहुलं छंदसीति संप्रदानार्थे पठ्यते.

Such passages in which an editor abstains from treating his author magisterially are, as I know from painful experience, the very passages for which the editor himself is afterwards treated magisterially by perfunctory critics.

In Pāṇini's Grammar the text is generally as firmly established as in the hymns of the Rīg-veda, and therefore there could be but few passages in which I felt doubtful between the authority of the MSS. and the printed text. This was more frequently the case with the Vārttikas, and it will be seen that

these glosses, as quoted by Sāyana, differ frequently from that form in which they appear in our editions of Pāṇini.

When, however, we come to other works, such as the Uṇādi or Phīṭ-sūtras, the difficulties increase immensely. At first I had only Dr. Boehtlingk's edition of the Uṇādi-sūtras to consult, and with the help of Ujjvaladatta's excellent commentary, I could generally arrive at some conclusion as to what was, if not the original reading, at least that which Sāyana intended to follow. Afterwards Dr. Aufrecht gave us an edition of this very commentary, and thereby reduced very considerably the labour of determining the right reading. Still in many of these Sūtras, Sāyana constantly either adds or omits a verb, which does or does not suit him, and an editor of Sāyana is bound to be guided, in each case, by the respective weight of the MSS. Thus in Sūtra I. 3, Sāyana inserts रहि after चटि, see I. 10, 2; III. 52, 5, etc., while in the editions राहुः is treated as a bahulaka derivative under Sūtra I. 1.

Sūtra I. 23 (24), Sāyana adds दृशिभ्यः at the end, Rv. I. 5, 2; I. 11, 4, etc. It also occurs in the MS. of Ujjvaladatta, but I doubt whether it should have been added in an edition of the Sūtras. Ujjvaladatta himself does not explain it in his commentary, the reason being that he gives it in Sūtra I. 27 (28), where he derives paśu from it. At all events दृशि ought not to be in both Sūtras. In I. 51, 5, Sāyana brings विष्नुः under the same Sūtra, I. 23.

Sūtra I. 29, Sāyana reads रंघि, in order to explain रघुः. See Rv. I. 52, 5.

Sūtra I. 39, Sāyana reads व्ययेः संप्रसारणं यः किञ्च, and when he explains विष्नुः in I. 87, 1, he particularly adds बहुलवचनाद्धत्वं न भवति ।. The MS. of Ujjvaladatta has the same reading, व्ययेः संप्रसारणं यः किञ्च ।, and at the end विष्नुश्चौररक्षणेः, i. e. रक्षसोः.

Sūtra I. 73 is sometimes quoted by Sāyana चायः की च, see Rv. III. 61, 3. As the same reading occurs in Ujjvaladatta, and as in III. 11, also, Sāyana, III. 34, 3, reads घेट ई च instead of घेट इच्च, I did not think it right to make any alteration.

In Sūtra I. 138, Sāyana changes the last नीभ्यो to लीभ्यो, Rv. I. 5, 1. This seems right, though the ordinary reading नीभ्यो can be defended.

Sūtra I. 150 appears generally as अशिमुषीलादिना instead of अशू^c, I. 11, 4; I. 9, 1; III. 9, 6. Another peculiarity in Sāyana's quotations of this Sūtra is that he inserts रहि after लटि, in order, as it would seem, to explain रल्ल. Yet, where that word occurs, he explains its etymology differently, I. 65, 3; I. 66, 2.

Sāyana is not always guided by the exact wording of the Sūtras. Thus he quotes Sūtra I. 152, in order to explain the formation of चृध्वः, and, as that Sūtra

explains not कृष्णः, but रिष्वः, he simply changes रिष्व into कृष्ण, and substitutes व for वन्, Rv. I. 64, 2; III. 32, 7.

Sâyana quotes सप्पशुभ्यां तद्वच as a Sûtra, I. 156, in order to explain सप्त, but as in III. 7, 1, he assigns to सप्त the meaning of सर्पणस्वभाव, he allows by bahulakatva the substitution of सृप् for सप्, and remarks on the irregularity of the accent which, if the suffix be kvanin, ought to have been on the first syllable.

He likewise quotes a Sûtra for the formation of नवन् and दशन्, viz. III. 9, 9, शुदंशोर्नदश्च (this is the reading of Ca. too), adding afterwards गुणश्च, which applies to नु, while दश्च would teach the substitution of दश् for दंश, which Ujjvaladatta accounts for by नलोपः. Soon after, however, III. 23, 3, Sâyana again quotes this Sûtra, but in a slightly different form, viz. नुदशोर्गुणश्च (thus also in Ca.), which is better with regard to नवन्, but not with regard to दशन्.

Sâyana does not consider that when a number of ready-made words are given after suffixes which differ in accent only, as, for instance, रक् and रन्, they are all to follow the accent of the suffix mentioned in the Sûtra immediately preceding. Ujjvaladatta, no doubt, puts this interpretation on the Sûtras, but not Sâyana, nor, if we may judge from I. 23, 1, the Manoramâ. Thus in II. 29, he quotes the âdyudâtas, like इंद्रः, as formed by रन्, I. 2, 6; I. 3, 5; III. 10, 9; but the antodâtas, such as कृत्र, क्षुर, भद्र, उग्र, शुक्र, also तीत्र, he quotes as formed by रक्; cf. I. 1, 6; I. 23, 1. In III. 26, 5, several MSS. have कृज्जेद्रायेति निपातनाद्रप्रत्यय, or द्रुप्रत्ययः (Ca.), and I believe रप्रत्ययः is what Sâyana really intended.

Sûtra II. 61, Sâyana quotes either as हुचः श्रुवच्च, I. 12, 6; I. 58, 4, or as नुहोतेर्दे दीर्घश्च, in III. 31, 3.

According to Sâyana I had always quoted Sûtra II. 87, as युजिबुधिदृशः किञ्च instead of युधिबुधिदृशिभ्यः किञ्च. Sâyana explains युजानः by it in III. 43, 6; III. 57, 4. I see that Dr. Aufrecht has दृशः, but not युजि, and in this he is supported by Ujjvaladatta.

In II. 92, too, I am glad to see that Dr. Aufrecht has adopted the reading सुप्पसेर्क्त्वं instead of स्वसेर्क्त्वं; Sâyana's MSS. are unanimous in I. 71, 1; and Ujjvaladatta's reading, twice repeated, viz. सेर्क्त्वं, is of course impossible.

In II. 100 (105), I see that Dr. Aufrecht has changed कृषेरादेश चः into कृषेरादेश थः, which is, no doubt, in accordance with Ujjvaladatta's view. Sâyana, however, differs, and refers to the Sûtra in explanation of चर्षणि. See III. 37, 4.

In Sûtra III. 2, Sâyana omits जि, while Ujjvaladatta admits it, a fact not without significance, as I pointed out in my History of Ancient Sanskrit

Literature (1859), p. 249. I also pointed out in the same work, that the Sûtra III. 140, which explains the formation of so modern a word as *dinâra*, i.e. *denarius*, was distinctly mentioned by Ujjvaladatta as not explained in two of the earlier commentaries, and that the etymology of *tirita*, as given in IV. 184, is left out, according to Ujjvaladatta, in the Nyâsa, and, as I showed, in the Mahâbhâshya also. Dr. Aufrecht has added to these spurious words which I had obelized, one more, viz. *mihira*, the Persian *mihir*, in Sûtra I. 51 (52), but much more remains to be done before we can hope to obtain a really critical edition of the Ârsha-text* of these ancient Sûtras.

It is quite clear from Rv. I. 4, 1; I. 25, 2; I. 92, 10, that Sâyana read Sûtra I. 30, as कृहनिभ्यां कृः. I do not say, that this was the right reading; all I maintain is, that I should not have been justified in altering it.

Sometimes Sâyana's commentary gives Sûtras which are wanting in our editions of the Uṇâdi-sûtras. Thus the word *dharuṇa* is not explained, but Sâyana brings it under Sûtra III. 49, by adding धारेणिलुक्च, see I. 121, 2. In order to explain योषा, he adds, III. 38, 8, युमुचि after कषि in Sûtra III. 62; in order to explain अस्त, he adds, I. 66, 5, अस्ति before हस्ति in Sûtra III. 85.

In Sûtra III. 95 seq. I had altered आयः into आय्यः on the authority of Sâyana's MSS. This has been accepted by Dr. Aufrecht also; but गृहि, which I had printed in I. 27, 8, and afterwards altered to ग्रहि, I. 91, 3, on account of Pāṇ. VI. 1, 16, and similar passages, he retains on the authority of Ujjvaladatta, as गृहि.

Sûtra III. 98 was given by Boehtlingk as लुवः क्सेय्यश्छंदसि, in support of लुपेयं. It was clear that this had to be altered into लुवः क्सेय्यश्छंदसि, in order to explain the Vedic form लुपेयः. But Ujjvaladatta, and with him Dr. Aufrecht, read the Sûtra as लुवः केय्यश्छंदसि, in order to explain the word लुपेयः. That there is such a word as लुपेयः in Vedic literature, has not been shown; it certainly does not occur in the Rig-veda. But there occurs in the Rig-veda X. 120, 6, the word लुपेयः as applied to Purandara, and Sâyana quotes our Sûtra in support of it. We must therefore partly return to Boehtlingk's text, and read लुवः क्सेय्यश्छंदसि†, the reading which I adopted as at all events the one approved by Sâyana.

Sâyana I. 66, 5, obtains the words दृशीक by modifying Sûtra IV. 17; अह्ण IX. 72, 1, by changing Sûtra IV. 74; नहुष in I. 31, 11, by changing Sûtra IV. 76;

* See Uṇâdi-sûtras III. 91.

† Rig-veda, vol. VI. p. 423, l. 21. Once क्सेय्य instead of क्सेय्य.

मनुष in I. 31, 11, by enlarging the same Sûtra; स्रज् in I. 62, 3, by adding to IV. 85; धृष्टि I. 105, 6, by changing IV. 109; सत्त्वन् I. 100, 1, by changing IV. 118. Thus he gains सरोमन् III. 29, 11, from IV. 149; हरिमन् I. 50, 11, from IV. 50; मखः III. 34, 2, from V. 23, etc.

In order to obtain चेह् in the sense of चालक, Rv. IX. 74, 4, Sâyana changes Sûtra IV. 104, निपोभ्यां रुः into मापोरित्वे रुन्, supposing that इत्वे, which is a conjectural reading, is right.

I had ventured to alter Sûtra IV. 141, by changing बलि to चरि, Rv. I. 18, 6; I. 36, 6; and afterwards अजि also to अंजि, I. 85, 3; I. 116, 12. I am glad to see both emendations adopted by Dr. Aufrecht, though Ujjvaladatta reads अजि.

Strange mistakes have arisen from Sûtra IV. 209 (207). Dr. Bochtlingk separated the Sûtra and placed part of it in the commentary. Yet he was right in the main, and all that was necessary was to suppress one कनीख्यायां and read चापः कनीख्यायां ह्रस्वो नुद् च वा. This was the reading I adopted where अम्रः had to be explained, I. 112, 24; I. 113, 20. Sâyana does not always quote the Sûtra at full length, and often leaves out the vâ, where it is not wanted for his immediate purpose, as X. 110, 8, compared with X. 132, 7. But whether it is to explain अम्रः or अम्रः, there is always the proviso ह्रस्वो नुद् च वा. Strange to say, Ujjvaladatta, at least the only MS. of Ujjvaladatta which I know, takes an independent line and writes ह्रस्वनुद् च वा. The Sandhi here leaves no doubt that नुद् is meant, though in the commentary the ण in अम्रः might be taken for an न्. Dr. Aufrecht adopts the reading of नुद् instead of नुद्, and what has been the result? A word अम्रः, which nowhere occurs, has found its way, first as a various reading into the Petersburg Dictionary, then as a real and independent word into other Dictionaries, and while the Unâdi-sûtras are made to lend their authority to this sky-lotus, the old Vedic word अम्रः disappears from their list. Only one Dictionary, which is not infected by the ordinary sequacity of Dictionary-makers, the Vâchaspatya of Târânâtha, does not recognise the word अम्रः, but refers to our Sûtra as the warranty for अम्रः.

With regard to the text of the Nirukta, I shall confine my remarks to the first six books of Yâska's commentary, which Professor Roth, though not quite correctly, calls the Naigamakâṇḍa. How much I appreciated the edition of that work by Professor Roth, how much my own labour in restoring the numerous quotations which Sâyana gives from the Nirukta was simplified by it, I have already declared on several occasions. Yet what applies to Pāṇini

and the Uṇādi-sūtras, applies also to the Nirukta. I could not trust myself to quote from the edited text, I could not correct Sāyaṇa's quotations, even when they seemed less trustworthy than the printed text, and I had in each case to satisfy myself from the evidence supplied by the three families of Sāyaṇa's MSS., whether he meant to quote the text, such as we now have it in our edition of the Nirukta, or whether he did not.

I. 94, 7, Sāyaṇa quotes from the Nirukta III. 11. He writes दूरेऽपि सञ्चितक इव सन्दृश्यसे, and this seems better than सन्दृश्यसे in Roth's edition.

I. 115, 4, Sāyaṇa in quoting Nir. IV. 11, writes वासरं instead of वेसरं, the reading of the MSS. adopted by the commentators and by Roth. I have little doubt that वेसरं is the right reading in the Nirukta*, but judging from what precedes the quotation, I feel equally certain that Sāyaṇa wrote वासरं. Ca. also reads वासरं.

Quoting from Nirukta IV. 15, Sāyaṇa IX. 75, 5, writes वचनवन्तः instead of वचनवन्तः, which is the reading of the MSS. of the Nirukta, of the commentary, and therefore rightly adopted by Professor Roth. वचनवन्तः, however, is mentioned by him as the reading of another recension of Yāska (p. 108).

The same remark applies to Nir. IV. 15, where Sāyaṇa IX. 64, 30, reads पृथग्भावस्यानुप्रवचनं, instead of the simple प्रवचनं which was used by Yāska. In quoting, however, from Nir. V. 2, Sāyaṇa is right, I think, in writing वा व्युदस्यंतौ instead of वाव्युदस्यंतौ, as printed in Roth's edition. I am quite aware that Durga reads वाव्युदस्यंतौ, but Sāyaṇa does not, and to judge from the meaning of व्युदस्, he is right.

In I. 54, 5, Sāyaṇa quotes Nir. V. 16, and it seems quite clear that he meant to read वनानीति वा धनानीति वा. The MSS. admit of no doubt on that point, and Sāyaṇa himself refers once more to धनानि, when he adds धनानीति पक्षे मेघस्य धनानीति व्याख्येयं. Professor Roth, however, edits वनानीति वा वधेनेति वा, and, as far as the authority of the MSS. of the Nirukta is concerned, he is perfectly justified in doing so. Durga also refers as distinctly to वधेन as Sāyaṇa to धनानि, for he says यस्मिंस्तु पक्षे वधेनेति निर्वचनं तस्मिन्पक्षे वनेत्येष शब्दो मेघवधेनेति योज्यः । उदकशब्दश्च तस्मिन्पक्षेऽध्याहार्योऽभिवर्जनसंबन्धात् ।

* Devarāja, p. 18^a, says, यद्वा विपूर्वात्सर्तेर्गीत्यर्थान्-
चाद्यचीत्यस्येकारस्याकारः । पृषोदरादित्वात् । विविधं सराणि
सुतानि विस्तीर्णानीत्यर्थः । वासरणि वेसराण्युत्तर भाष्ये
स्कंदस्वामी । वेसरशब्दस्यायमेकारस्याकारः । Then fol-
lows a more curious explanation: सादृश्येन चात्र वर्तते ।

यथा वेसरो निःपादकगताभ्यां विरुद्धाभ्यां जातिभ्यामश्व-
त्वजाया गर्दभत्वजाया संपन्नः । एवं यावद्गौ निष्पादकौ
पूर्वभागापरभागे तद्वताभ्यां विरुद्धाभ्यां शीतोष्णाभ्यां पूर्व-
भागगतेन शीतेनापरभागगतेनोष्णेन संबंधाद्देसरसदृशत्वा-
द्वासरमिति ।

There are numerous differences between the printed text of the Nirukta and Sâyaṇa's quotations which in themselves are of small importance, but which, nevertheless, required in every case very careful consideration. When Sâyaṇa I. 190, 1, quotes Nir. VI. 23, he puts अनवीणं for अनवी; when I. 39, 10, he quotes the same passage again, he puts विभृथ for विभृत; when X. 5, 6, he quotes Nir. VI. 27, he puts अनृतोद्यं for नृतोद्यं; when I. 51, 14, he quotes Nir. VI. 31, he puts वसुमानित्यर्थे for वसुमानित्यन्तार्थः, this being likewise the reading adopted by Durga.

Several deviations from the printed text of Yâska have been observed in the passage Nir. VI. 32, quoted by Sâyaṇa III. 53, 14. Sâyaṇa reads प्रेक्षवो वा instead of प्रेक्षा वा. Here प्रेक्षवो is decidedly the better reading, and if spelt according to the old fashion प्रेक्षावा, it would easily account for the reading which is now found in the MSS. of Yâska. Durga explains किं क्रियाभिरित्येवंप्रेक्षास्ते नास्ति काः.

Sâyaṇa reads चरणं instead of हर्म्यं. Here हर्म्यं is no doubt the most likely reading, but it was for that very reason that I did not like to reject चरणं, a purely etymological equivalent of चर्म, such as Yâska not unfrequently gives in his glosses.

What is the exact meaning of the next passage, खांडावाणी इव व्रीडयति तत्संभे, I confess I do not see, nor do I wish to question the reading of Yâska's MS., supported as it is by Durga's commentary, and by the use of व्रीडयति in Nir. V. 16. Yet with all this, I cannot doubt that Sâyaṇa wrote तत्संभे, and again तन्नो, and that he understood these words, as they are understood by Durga, viz. यदेतेषां मन्यतमस्य नीचाशास्त्राप्रसूतस्य नीचवंशप्रसूतस्य धनं तत् हे मयवन् नः शीघ्रं रंधय ।.

I may here notice a misprint in a quotation from the Taittiriya-prâtisâkhya, which occurs I. 74, 7. Instead of २. ११, I had written २३. ११. At that time neither Professor Whitney's excellent edition of that Prâtisâkhya had appeared, nor that of Rajendralal Mitra, and I had wrongly counted eleven Sûtras instead of nine.

I need hardly say much about the text of the Âśvalâyana-sûtras. It was not published till nearly the whole of my edition of the Rig-veda was finished; and though I do not wish to say anything hard of its editor, Râmanârāyaṇa Vidyâratna, particularly as he died before his work was finished; yet it will easily be seen, that even in so simple a matter as the restoring of a correct wording of the Vedic hymns, proper care has not been taken, and that in quoting from this edition, no more weight could be assigned to it than

to a good MS. I cannot deny that the quotations from the Sûtras of Āśvalāyana have often been a great trouble to me. At first, where Sāyana gives some indication as to the book and chapter from which each rule is taken, to find the exact passage was easy enough; but in the progress of the work, the finding of the references became sometimes a matter of great difficulty. Take, for instance, the rules quoted in X. 131, 1. The first and second cases were easy, because the verse **अप प्राचः** is actually given; but in the third case, where the initial words of the hymn are not quoted, nothing but a knowledge of the system followed by Āśvalāyana and a good deal of patience were of any avail.

It is different with the Grihya-sûtras of Āśvalāyana, of which we now possess a really critical edition by Professor Stenzler. In some places, where I thought I should have to deviate from his text, I always found in the end that he was right. Thus in quoting from the Grihya-sûtras I. 7, 17, I thought at first that Sāyana gave the right reading, by adding **अथास्या योक्ते विचृतेत्**, but there is no authority for it in any of the MSS., and I cannot but think that, for once, Sāyana must have referred to another Grihya-sûtra.

Again, when Sāyana X. 103, quotes from Āśvalāyana III. 12, the Sûtra **अथैनमन्वीक्षीताप्रतिरयशाससौपर्णेः**, I was surprised to find in Professor Stenzler's edition **अथैनमन्वीक्षीताप्रतिरये शास सौपर्णेः**. I see, however, from a note to his translation, that the mistake had not escaped the careful editor, and that he himself proposes to read **अप्रतिरयशाससौपर्णेः**. But if that is so, then why is the translation retained, "while he recites the hymn of Apratiratha, the hymn 'A killer,' and the Sauparna hymn?" whereas the correct text can only be translated, "while he recites the hymns of Apratiratha, Rv. X. 103; of Śāsa, Rv. X. 152; and of Suparna." That this is the right translation becomes quite clear by the next Sûtra, where it is said that the hymn of Suparna, which is here intended, is that which begins **प्र थारा यन्तु**, a remark which, as the commentator adds, was necessary, because Suparna is the author of several hymns.

So much for the method which I followed in the treatment of published texts, when quoted by Sāyana. There are other works, however, which Sāyana quotes, and which have hitherto not been published; and these again are divided into two classes, works of which I possessed MSS., and works of which no MSS. exist, or at least of which none could be obtained in Europe.

When Sāyana quotes from works of which I possessed other MSS., I had in every case to determine first, whether Sāyana quoted freely, without binding

himself to the exact words of the author; secondly, whether he followed a different recension of the author; or, lastly, whether the difference between his quotations and the originals from which they were taken, was due to the carelessness of the copyists.

To take a case of the first class. Having not only the text of the Sarvânukrama in different MSS., but likewise an excellent commentary by Shadguruśishya, and another by Jagannâtha, I had no difficulty in determining the original reading of that ancient Index, but I was by no means enabled thereby to correct all the quotations occurring in Sâyaṇa. For instance, Rv. IV. 3, some of the MSS. of the Sarvânukrama have **आद्या रौद्री**; in others, these words are inserted at least in the margin. The commentator Shadguruśishya distinctly calls the first verse **रौद्री**, but in doing so he contradicts himself, and forgets that he is explaining, not the Yajur-veda, but the hymns of the Bahvrichas. In the Yajur-veda (see Taittiriya-saṃhitâ I. 3, 14, 1; Taittiriya-brâhmana II. 8, 6, 9), the devatâ may be Agni, qualified as Rudra; but if the Bahvrichas recognise as the devatâ of our verse Agni, *pur et simple*, then the first verse of our hymn cannot be called **रौद्री**, and it would be wrong to alter the introductory remarks which Sâyaṇa makes to our hymn. I am not able therefore to adopt Professor Aufrecht's correction, who assigns the first verse to Rudra*.

In assigning the deities to the first hymn of the fourth Maṇḍala, Professor Aufrecht and myself are both wrong. I had put Agniḥ, 2-4 Agniḥ *or* Varuṇaḥ; Professor Aufrecht puts Agni (1. 6-20), Agni *and* Varuṇa (2-5). The text, however, gives **उपाद्याश्चतस्रो वारुण्यश्च वा**, and that means that verses 2-5 are either addressed to Agni, *or* to Agni and Varuṇa. Shadguruśishya says, **अग्निवरुणदेवताः शुद्धाग्निदेवता वेत्यर्थः । पुरस्ताच्च परस्ताच्च षोडश शुद्धाग्निदेवता एव ॥** A similar mistake, arising from the neglect of the *vâ*, occurs V. 31. Here I had given the deities for verse 8, as 8^{c.d}. Indraḥ *or* Kutsaḥ *and* Uśanâḥ, 9 Indraḥ and Kutsaḥ; Professor Aufrecht as Indra, Kutsa *or* Uśanas (8^{c.d}), Indra and Kutsa (9). The Anukramanî says, **उग्रमिति कौत्स्यौशनसौ वा पादौ परैर्द्राकौत्सी**, and Sâyaṇa explains this rule by **उग्रमयातं सं ह यद्वामिति पादयोः क्रमेण कुत्स्यौशनसौ विकल्पेन देवता**, i. e. for Pâda **उग्रमयातं**, the devatâ is either Indraḥ *or* Kutsaḥ; for Pâda **सं ह यद्वा**, Indraḥ *or* Uśanâḥ.

* अत्राद्या वो राजानमित्येषा यजुर्वेदेऽग्नये रुद्रवत् यमाणात्वादुद्र इति निर्वचनमिति नैरुक्ताः । युद्धेषु शत्रुं इत्यारभ्य दर्शनादुद्रगुणाग्निदेवता । अस्माकं तु बद्धवाना- नादयतीत्यैहिहासिकाः । सामवेदे त्रियं भवगतो रुद्रस्यैव मियं शुद्धाग्निदेवता । अग्नेरेव विशेषणं रुद्र इति । रो- प्रतिपादिका सैषा रौद्री संहितेति सामगाः सामानंति ।

Shadguruśishya says, उग्रमयातमवहो ह कुत्समिति पादः कुत्सदेवस्य ऐंद्रो वा । सं ह यद्वामिति पाद औशनस ऐंद्रो वा ।

Again, the *vā* has not been properly explained in VI. 28, 2 and 8^d. I had put *Gauh or Indrah*, Professor Aufrecht puts *Gāvaḥ and Indra*. That I was right is shown by Sāyana's remarks, and likewise by Shadguruśishya, who says, द्वितीयेंद्री गवा वा.

In IX. 67, a proper attention to the use of *vā* will show that verses 25 and 26 do not belong to *Agniḥ and Savitā*, or 27 to *Agniḥ and the Viśve Devāḥ*, as Professor Aufrecht stated, but that verses 23–27 are either all assigned to *Agniḥ*, or 25 to *Agniḥ or Savitā*, 26 to *Agniḥ or Agniḥ and Savitā*, 27 to *Agniḥ or the Viśve Devāḥ*.

There is another divergence between the *Anukramanī* and Sāyana in VI. 48, 22. The *Anukramanī* says, मारुतोऽंता द्यावाभूम्योर्वी पृथ्वी, which shows that its author assigned three (20, 21, 22), not two (20, 21), verses at the end of the hymn to the Marutas, while the last verse would be assigned either to the Marutas or to *Dyāvābhūmī* or to *Prīṣṇiḥ*. The style of the *Anukramanī* is here peculiar, and possibly the two *vā*'s may have been intended to show that in the first *Pāda* the *Dyāvābhūmī* are optional; in the second *Pāda*, *Prīṣṇiḥ*. However that may be, it is quite clear that Sāyana takes an independent view, for he says at the end, विंशेकविंशोः पृथ्वीसूक्तमित्युक्त्वा मरुतां माता पृथ्वीदेवता । द्वाविंशनुष्टुप् । मा चापि पृथ्वीदेवता द्यावाभूमिदेवता वा; i. e. because it has been said that the whole hymn is addressed to *Prīṣṇiḥ*, therefore the 20th and 21st verses belong to her, and the 22nd to her or *Dyāvābhūmī*. The writer of one of the MSS. of Shadguruśishya's commentary has evidently been struck by this divergence, for he first of all puts a marginal note to अनुष्टुप् मारुतो, viz. अनुष्टुप् द्यावाभूम्योरिति संहिताभाष्ये पादः १, thus admitting a various reading of Sāyana's for the *Anukramanī*, and then continues, quoting the very words of Sāyana. विंशेकविंशोः पृथ्वीसूक्तमित्युक्त्वा मरुतां माता पृथ्वीदेवता इति तस्य तत्तावच्छ ॥ The state of the case therefore is this: we may either follow the *Anukramanī*, and in that case 20–22 are assigned to the Marutas or to *Dyāvābhūmī* or to *Prīṣṇiḥ* (in succession); or we may follow Sāyana, and in that case 20 and 21 belong to *Prīṣṇiḥ*, while 22 belongs to *Prīṣṇiḥ or Dyāvābhūmī*.

In VII. 104, 23, the *Anukramanī* says, मा नो रक्ष इत्येरात्मन आशीरुत्तरोऽर्थर्चः पृथिव्यंतरिक्षदेवतः. The commentator explains this, मा नो रक्षो अग्निं नदिति त्रयोविंश्याः पूर्वोऽर्थर्च आत्मनो वसिष्ठस्याशीःप्रार्थना । उत्तरः पृथिवी नः पार्थिवीदिति पृथिव्यंतरिक्षदेवतः. This, at least, is the reading of MS. W. 379. But MS. E. I. H. 1823 reads in the text of the *Anukramanī*

उत्तरोऽध्वः पृथिव्यंतरिक्षद्यौरितिदेवतः, and in the commentary उत्तरः पृथिवी नः पार्थिवादिति पृथिव्य-
तरिक्षं द्यौरितिदेवतः. Dyauh, however, is not invoked in this verse, and cannot
therefore be its devatā, nor does Sāyana support that view. The mistake
must have arisen from the occurrence of the word divyāt, but this is not
sufficient to admit Dyauh as the real devatā of that verse, as, I see, Professor
Aufrecht has done.

It is, however, not always so easy to determine whether Sāyana is right,
or Shadguruśishya, or the author of the Anukramaṇi. In X. 59, for instance,
the question arises, whether the first Pāda of verse 10 should be assigned to
Dyāvâprithivyan or Indrah, or to Dyāvâprithivyan and Indrah. Sāyana takes
the latter view, for he reads the end of the Anukramaṇi as समिद्रेतीदं चार्धेन, and
in his commentary assigns that Ardharcha to Indrah, after having first assigned
8-10 to Dyāvâprithivyan. But the MS. of Shadguruśishya (E. I. II. 1823) reads
once at least च instead of च, while MS. W. 379 had originally च in both places
where it occurs, but altered it twice to च. In cases of this kind I generally
follow Sāyana, while I see that Professor Aufrecht reads च, and therefore
translates rightly Dyāvâprithivyan or Indrah.

In X. 167, Sāyana takes no account of the vâ in his introductory remarks,
but he fully explains it afterwards, by saying तृतीया लिङ्गोक्तदेवता वेति । पद्य इन्द्र एव
देवतान्ये तु निपातभाज इति वाञ्छन्त्यर्थः. I have, therefore, left the devatā of the last verse
optional, while Professor Aufrecht assigns it definitely to the Liṅgoktadevatā.

No doubt, this conflict of evidence between the text of Sāyana and the text
of the works quoted by him is frequently very perplexing, yet it is better than
when we have to deal with Sāyana's quotations from works of which we have
no MSS. at all. Here it became frequently impossible to restore a readable
text, and all that could be done was to apply most strictly the rules of
diplomatic criticism. Sāyana's quotations from the Śātyāyanaka have become
almost proverbial among Sanskrit scholars, and those who wish to know the
straits to which I was sometimes driven by them, may consult the Preface to
the fifth volume. It is curious that of this Śātyāyanaka which Sāyana quotes
so frequently, no MSS. should have been obtainable. Another Brāhmaṇa
quoted by Sāyana of which I had no complete MS. is the Kaushitaki-brāhmaṇa
VI. 46, 3; while others, such as the Aitareya (asmad-brāhmaṇa I. 164, 31),
Taittirīya, Tāndya, and Śatapatha-brāhmaṇa, though not accessible at first,
have all been published during the last twenty-five years.

Of his own works Sāyaṇa quotes the Dhātuvṛtti, I. 42, 7; I. 51, 8 (asmābhir dhātuvṛttāu uktam), and the Nyāyamālāvistara. The latter work is quoted frequently in the Preface, as Saṅgrahaśloka (pp. 11, 19, 20, etc.). The commentator speaks of it in the third person, pp. 21, 22; and in one passage, X. 125, 2, he speaks of its author as Bhagavān Bhāshyakāra, a title which he could hardly have applied to himself. When speaking of himself, he uses the name Sāyaṇāchārya, Śrīsaṇāchārya, Sāyaṇārya, Sāyaṇāmātya, Śrīmatsāyaṇamantrīśah (IV. 58); once he calls himself the son of Śrīmatī, VIII. 46, init.; once the son of Śrīmāyaṇa, VIII. 68, init., and the pupil of Vidyātīrthaguru* (IV. 58). In one place, of which I had to speak already, the commentary is ascribed to Saṅgama, IX. 13, init. Another curious passage in which Sāyaṇa adopts an explanation different from that of Mādhavabhāṭṭa, has been discussed by me in the *Aculemy*†. It

* The predecessor of Vidyāraṇya at Śrīngēri is, as the author of the Pañchadaśī, called Bhāratitīrtha-vidyāraṇya-munīśvara. A picture of him is given in the edition of the Adhikaraṇamālā, a work which is called Śrīmad-bhāratitīrtha-munipraṇītā, though the author reveres in the introduction the Paramātmā śrīvidyātīrtharūpī. Both these works are also ascribed to Mādhava.

† I subjoin two letters on the subject from the *Aculemy*, without entering here more fully into the disputed question whether Sāyaṇa is but another name of Mādhava Vidyāraṇya, or whether Sāyaṇa was the brother of Mādhava Vidyāraṇya. Without denying the weight of Mr. Burnell's arguments, I still hold to the opinion that Sāyaṇa was the brother of Mādhava, the latter living retired from the world, the former being his literary representative. But as more evidence on this question is expected from India, it would be premature to say anything definite at present.

Parks End, Oxford, Jan. 26, 1874.

In the edition of the Vamśabrāhmaṇa (The Vamśa-brāhmaṇa, being the eighth Brāhmaṇa of the Sāma-veda, edited by A. C. Burnell. Mangalore, 1873) Mr. Burnell has tried to solve a problem which has puzzled Sanskrit scholars for many years, viz. the mutual relations of the three commentators on the Rig-veda, Vidyāraṇya, Mādhava, and Sāyaṇa. I had myself, twenty years ago, corresponded with some of the Pandits at Benares on the subject; but though, after what they wrote, I was satisfied that Vidyāraṇya

was only another name for Mādhava, I never could understand the connection between Mādhava and Sāyaṇa, and therefore abstained from expressing any opinion on the subject. Now Mr. Burnell has solved the problem, or at all events proposed a solution which would remove many difficulties. He maintains that not only Mādhava and Vidyāraṇya, but Mādhava and Sāyaṇa, too, are all one and the same person, that Sāyaṇa was the ordinary, Mādhava the more sacred name of the Guru of Śrīngēri, and that the peculiar nomenclature which allowed Sāyaṇa to speak of himself as the younger brother of Mādhava, though being one and the same person, has to be explained by a reference to Vedānta theories.

I confess that this explanation would remove many difficulties, yet it does not remove all. What shall we say when Sāyaṇa, after having given his own interpretation of a Vedic verse, quotes a different one of Mādhavabhāṭṭa? In the hymn X. 86 there is considerable uncertainty as to the persons to whom each verse is to be assigned. The first verse is explained by Sāyaṇa as being spoken by Indra. But after having done so, he adds, Mādhavabhāṭṭās tu vi hi sotor ityeshah indrāṇyā vākyam iti manyante; tasmin pakṣhe tv asyā rīcho 'yam arthaḥ, "The Mādhavabhāṭṭās think that this verse is the speech of Indrāṇi, and according to this view the meaning of the verse would be as follows, etc."—Who can this (or these) Mādhavabhāṭṭa's be?

In his commentary on the Baudhāyana-sūtras, Sāyaṇa calls himself Sāyaṇāchāryapadābhishikta, and

appears likewise from Sāyaṇa's preface, that before he attempted the expla-

Srīśiṅgaśāhāyasaṁgrahāṇī, i. e. the best of the sons of the Āchārya of Śiṅga, while in the Yajñatantrasudhānidhi, when he is no longer the family Guru of Bukka, but of Harihara, the son (tanūja) of Bukka, he calls himself the son of Māyaṇa, and speaks of Mādhaba as his real brother, saying, Upendrasyeva yasyāśīd indraḥ sumanasahpriyaḥ, mahākṛatūnām āhṛatā Mādhavāryaḥ sahodaraḥ, "He whose brother was Mādhavārya, the offerer of great sacrifices, beloved by the gods, an Indra, as it were, to an Upendra (i. e. to myself)." I do not mean to say that even these passages would resist a Vedāntist explanation, but I should like to know how, according to the Vedāntists of Śrīṅgēri, it is to be applied. The question is one of great importance, and Mr. Burnell, living so near the monastery of which Sāyaṇa was the head, is probably the only person who could clear up our doubts.

There is little more to be said about Mr. Burnell's valuable Introduction. As Mr. Burnell is engaged in searching for MSS. of commentaries on the Rīg-veda, anterior to Sāyaṇa's, I may mention that, besides those which I referred to in my History of Ancient Sanskrit Literature, and in the Prefaces to my edition of Sāyaṇa, I possess a considerable portion of Jayatīrthabhikṣu's gloss on Ānandatīrtha's Rīg-bhāṣya, and Ātmānanda's commentary on the Vāmiya-sūktā. I should also like to call Mr. Burnell's attention to a statement made in 1846 by the Pandits of Benares, that Mādhaba wrote a commentary on the Atharva-veda-saṁhitā, and that it consisted of 80,000 lines. Although there is little hope of recovering it, yet when the exact extent of the work is given, we can hardly doubt that it once existed. (See my Introduction to the Science of Religion, p. 109.)

Parks End, Oxford, April 6, 1874.

In answer to my letter of January 26, printed in the *Academy* of January 31, Mr. Burnell writes to me from Mangalore, March 10, telling me that he has been unable, as yet, to visit the College of Śrīṅgēri, of which Sāyaṇa, the author of the great commentary on the Rīg-veda, was once the Warden, and where the tradition of his teaching is still kept up.

"I hoped," he says, "to be able to show you how highly I valued your kindness, by getting some more information from Śrīṅgēri, but in this I have unfortu-

nately not succeeded, owing to the prolonged absence of the Guru on a begging tour.

"The passage you quote about Mādhaba Bhaṭṭa is very interesting. I have no doubt (as Bhaṭṭa is used) that this man was perhaps the rival of Sāyaṇa, for in South India this title is by no means complimentary. I hope to find some traces of him, but must write to you again on the subject. Mādhaba is so common a name in South India that it is impossible to suppose any Vedāntist allegory in this case; nor, if Sāyaṇa had a real brother called Mādhaba, would he have spoken of him in this way.

"Jayatīrthabhikṣu's gloss is not uncommon; the author was a monk of Ānandatīrtha's (i. e. Madhva's) sect, and lived S. 1190-1254. He was the fifth in succession to Madhvāchārya or Ānandatīrtha. There are six MSS. of the whole (?) or parts at Tanjore, but I did not mention it, as it seemed to me purely sectarian.

"It is very uncertain how much of the Rīg-veda Ānandatīrtha commented on. I have only seen a small tract containing the beginning, and it is always spoken of by the Brahmins of that sect as a small work. One, however, at Conjeveram, some six years ago, told me that he had seen a MS. which was as big as two volumes of your edition of Sāyaṇa, but I doubt this much, as he never could produce it.

"For the same reason I doubt the report of the Benares Brahmins to Dr. Muir about an Atharva-veda commentary. I have so often had tales told me quite as precise which I have ascertained afterwards to be untrue, that I am very little inclined to believe mere assertions.

"The best Pandits all accept my view of the Mādhaba Sāyaṇa question. There are no Pandits, I hear, at Śrīṅgēri, and very few Brāhmans there who know any Sanskrit at all.

"When the Guru returns I shall visit the place, and do my best to get you a transcript of some of the Rīg-veda commentary there, at all events."

I have only one remark to make. When Sāyaṇa speaks of Mādhaba, he calls him generally Mādhaba, Mādhavārya or Mādhavāchārya, not Mādhavabhāṭṭa. But if Bhaṭṭa or Bhaṭṭās (plural) is now in South India a title by no means complimentary, was it so at the time of Sāyaṇa? There are so many names formed like Mādhavabhāṭṭa, that one can hardly

nation of the Rig-veda, he had explained the Taittirīya-saṃhitā, the Taittirīya-brāhmaṇa, and the Taittirīya-āraṇyaka*.

Sāyaṇa refers, but seldom to former commentators on the Rig-veda. Those whom he does mention do no longer exist, or, at all events, no MSS. of them have ever yet reached Europe. It is more than doubtful, even, whether any of them were real commentaries on the Rig-veda. Sāyaṇa mentions Bhaṭṭa-Bhāskara Miśra. In I. 63, 4, he quotes him for his explanation of वसुतैः; in I. 71, 4, he refers to his etymology of जेयः by means of an auṇādika suffix; in I. 84, 15, he gives his explanation of क्षपीयः; and in VII. 1, 7, he appeals to him for the meaning of क्षति. These quotations†, however, need not refer to a commentary on the Rig-veda. It is different with the quotation which occurs in VI. 1, 13. Here he contrasts Bhaṭṭa-Bhāskara Miśra and Bharatasvāmin, both explaining the word vasutā, the latter as having the termination of the locative, the former as one word, used in the vocative case. Still even this does not prove that Bhaṭṭa-Bhāskara Miśra wrote a commentary on the Rig-veda. There is a commentary by Bhaṭṭa Kauśika Bhāskara Miśra‡ on the Taittirīyaka still in existence, and Sāyaṇa, who used it largely in his commentaries on the Taittirīyaka, may likewise have quoted from it here. Devarāja, who mentions Bhāskara Miśra, ascribes to him a Vedabhāṣya, without, however, restricting it to any Veda in particular.

Bharatasvāmin is known as the author of a commentary on the Pūrvārchika of the Sāma-veda§, written, it is supposed, at the end of the thirteenth or the beginning of the fourteenth century. He also is quoted by Devarāja, but again only as the author of a Vedabhāṣya in general, so that he, too, need not be considered as having written a commentary on the Rig-veda.

Another commentator mentioned by Sāyaṇa is Skandasvāmin. In I. 88, 5, Sāyaṇa quotes his etymology of varāhu; in V. 12, 3, his view of the origin of navedas. Neither passage would enable us to assert that Skandasvāmin wrote a commentary on the Rig-veda, particularly as both these words would most likely be treated by him in his Niruktaṭikā. To judge from other passages,

suppose they were, at the time, not complimentary. The great Bhaṭṭa, Kumārila, is perhaps more correctly called Bhaṭṭa Kumārilasvāmin, but in Ānantabhaṭṭa, Āryabhaṭṭa, and other names, bhaṭṭa always stands at the end. In the Boethlingk and Roth Dictionary Bhaṭṭa is mentioned as commonly meant for great

scholars, and as distinct from bhaṭṭa, a mixed caste, chiefly occupied with composing panegyrics.

* See Burnell, Vamśabrahmaṇa, Preface, p. xviii.

† See also note to I. 189, 2.

‡ Burnell, l. c. p. xxvii, and Catalogue of Sanskrit MSS. p. 12. § Burnell, l. c. p. xxviii.

however, it is not impossible that the Vedabhâshya, assigned to him by Devarâja, may have been a commentary to the Rig-veda*.

Udgîtha, too, who is quoted by Sâyaṇa X. 46, 5, is most likely the author of a commentary, and spoken of as such by Âtmânanda†.

There is, lastly, a work by Kapardin, quoted I. 60, 1. Kapardisvâmin is chiefly known by his commentary on the Âpastamba-sûtras‡, and though it is not certain that this is the book referred to by Sâyaṇa, yet we see from other passages that Sâyaṇa, living in the South of India, where "even the house-cats know the Yajur-veda§," was most familiar with the ceremonial of the Taittirîya-schools. Thus when in I. 97, init. he quotes Bhâradvâja, we can hardly doubt that he refers to the Śrauta-sûtras of Bhâradvâja, belonging to the Taittirîyas||. He quotes Âpastamba's Sûtras, IV. 9, 5; IV. 58, 3; V. 56, 9; the Hârîdrâvika, a Brâhmaṇa belonging to the Maitrâyaṇîyas¶, V. 40, 8. We saw already that he quotes the Taittirîya-prâtiśâkhya, and in X. 50, 5, he clearly refers to the Pada-text of the Taittirîyas, and to Yâska's Nighaṇṭu III. 12. The passage given in MS. C. (III. 20, 3) has already been discussed.

Instead of quoting his predecessors by name, Sâyaṇa more frequently refers to them in a general way. Thus I. 161, 6, he quotes केचन, without saying who they are, and expresses his dissent from them**. In III. 20, 3, one MS. at least quotes पूर्वैर्भाष्यकृतः. The remark is intended for the various reading भाम् in the Taittirîya-samhitâ III. 1, 11, 6, instead of नाम as in the Rig-veda. The reference to the सूत्रकृत् might be to Âpastamba, whose commentary by Kapardin was mentioned before. Sometimes Sâyaṇa introduces various opinions by अन्य आह, अपर आह, कश्चिदाह, etc. For instance, VI. 42, 2; VII. 87, 4; VII. 57, 3. Sâyaṇa also quotes संप्रदायविद्ः. In III. 55, 12, he cites their authority in support of the meaning of सचः; in VI. 9, 2, he quotes two of their ślokas in answer to the questions asked in the hymn, and contrasts their view with that of the Âtmavidah. In I. 88, 1, we find him, though at second hand, appealing to the Vṛiddhânuśâsanam††, in opposition to the Paurâṇikas (see also V. 52, 17); and in

* See History of Ancient Sanskrit Literature, p. 240, note 1.

† See History of Ancient Sanskrit Literature, p. 240, note 1.

‡ History of Ancient Sanskrit Literature, p. 380, note; Burnell, Catalogue, p. 21.

§ Burnell, Vamśabrahmaṇa, p. viii.

|| History of Ancient Sanskrit Literature, p. 199.

¶ History of Ancient Sanskrit Literature, p. 370.

** Sometimes corrections made by the copyists on the margin are introduced by vastutas tu, "but in reality." Some of these find their way into the text.

†† This means the teaching of the old people, for वृद्ध is only used of persons, not of things. I mention

VIII. 33, 6, he says *इमं युद्धमिति वृद्धा वदन्ति*. In the same manner he appeals frequently to the Nairuktas and Aitihāsikas, I. 64, 8; to the Śābdikas, IV. 58, 3; and to others, *Apare*.

There are still a few books quoted by Sāyaṇa, which may here be mentioned. He quotes the Mahābhāṣya by name, VI. 66, 9, but not for the purpose of grammatical analysis. For that he quotes Pāṇini and the Vārttikas.

It is interesting to see that, once at least, Sāyaṇa quotes the Kāśikā, X. 115, 7. There is a verse mentioned in the Śābdakaustubha and the Manoramā, stating that Mādhava re-established the reputation of Vāmana, the author of the Kāśikā, a reputation which for a time had been eclipsed by Vopadeva. *वोपदेवमहाग्राह्यस्तो वामनदिग्गजः । कीर्तेरेव प्रसंगेन माधवेन विमोचितः ॥ इति शब्दकौस्तुभमनोरमयोरुपलभ्यमानद्योक्तो निखिलवैदिकभारतीतत्त्वापेक्षकाशकभाष्यकारमाधवाचार्यतत्त्वतोऽपि प्राचीनाद्वोपदेवाचार्यतश्चापि काशिकाकारस्य प्राचीनत्वस्य निर्णयेन . . . । **

It is of importance, therefore, to observe that Sāyaṇa, though never quoting Vopadeva, does quote the Kāśikā, and likewise two of the most famous commentaries on the Kāśikā. I see no reason to doubt that Haradatta, whom Sāyaṇa quotes, is the author of the Padamañjarī. He is quoted in a passage

this, because in the Zeitschrift der Deutschen Morgenländischen Gesellschaft, vol. VII. p. 599, I find the following "Correction" (Berichtigung) addressed to me by Professor Weber: "I have seen with great interest the beautiful communication of our M. Müller with reference to an edition of the Mahābhāṣya, prepared at Calcutta. . . . It is all the more painful to meet in this communication with a passage, which, being misunderstood, as it seems to me, by our friend, might serve to lower our opinion of the value of the grammatical speculations of the Hindus. On p. 168 we read, 'The language of society (bhāṣhā) is explained by Nageśa as that which is used in the transactions of grown-up people, receiving or giving orders.' The Sanskrit text is *भाषा प्रयोज्यप्रयोजकवृद्धव्यवहारः । तत्र प्रयुज्यमानानामित्यर्थः* । In this passage, however, *prayuj* means to use, then to name. Therefore we ought to translate literally, 'Bhāṣhā is old custom of him who uses what is to be used in those which are there used' (bhāṣhā ist alter Gebrauch des das zu Gebrauchenden Brauchenden in den darin gebraucht werdenden); or more clearly, 'Old custom of him who expresses what is to be expressed in those which are expressed in it (scil. bhāṣhā),' (alter Gebrauch des das

Anszudrückende Ausdrückenden in den in ihr (nämlich in der bhāṣhā) ausgedrückt werdenden); or simply, 'The common language is that in which, for that which one wishes to say, such words only are used as by traditional practice are fixed as expressions for the objects which they are to signify' (die gewöhnliche Sprache ist diejenige, in welcher für das, was man sagen will, nur solche Wörter gebraucht werden, welche durch hergebrachte Praxis als Ausdrücke für die Gegenstände, welche sie bezeichnen sollen, fixirt sind)." If Professor Weber will consult the Mahābhāṣya, and the translation of this passage by Ballantyne, he will see that I was right, and his correction wrong. It was known, surely, even in 1853, that *vṛiddhavyavahāra* cannot mean old custom (alter Gebrauch), but only the usage, the conversation, the practice of old, and therefore authoritative people. See the article on Indian Law-books by Professor Stenzler, published in the Indische Studien, 1849, where the titles *Vṛiddha-Yājñavalkya*, etc. are discussed. In the Petersburg Dictionary this is rendered by "Yājñavalkya senior."

* See Bālasāstri's Preface to the Kāśikā, Pandit, vol. VIII. no. 94.

I. 1, 5, which, it is true, rests on the authority of C 1. only, and is absent in A 1. 2, B 1. 2; also in Ca., and which by itself would carry little weight. But it is known from Westergaard's Preface to his *Radices Sanscritae*, 1841 (p. iii. l. 18), that the author of the *Dhātuvṛtti*, whether Sāyaṇa or Mādḥava, quotes Haradatta Miśra, the author of the *Padamañjarī*, which is an exposition of the *Kāśikā Vṛtti*. And I am still further confirmed in my opinion that the Haradatta, quoted by Sāyaṇa, is the expositor of the *Kāśikā*, by the fact that he is again quoted by Sāyaṇa (I. 82, 1) in company with the *Nyāsakāra*, i. e. Jinendra, the author of the *Nyāsa*, or *Kāśikā-vṛtti-pañjikā*, another exposition of the *Kāśikā Vṛtti* *. If Vopadeva, who lived in the twelfth century, is the author also of the commentary, the *Kāvya-kāmadhenu* †, the fact that he quotes both the *Kāśikā* and the *Nyāsa*, would place Jinendra at least before the twelfth century; while with regard to Haradatta, the author of the other commentary on the *Kāśikā*, we may at all events place him before Sāyaṇa, i. e. before 1350.

There is one very startling quotation in Sāyaṇa's commentary I. 62, 3. In explaining the formation of उच्चिष्ट he says उच्चाशब्दात्स्वार्थे ष्योदरादित्वेन घप्रत्यय इति निचंदुभाष्यं. That passage occurs in all the three families, and yet the quotation is identical with what we read in Devarāja's commentary on the *Nighaṇṭuka* (MS. E. I. II. 1134, p. 70^b): उच्चाशब्दात्ष्योदरादित्वेन स्वार्थे घः । अर्थः पूर्ववत्. It is well known, however, that Devarāja in the preface to his commentary quotes Mādḥava, and quotes not only other works of his, such as the *Nāmānakramaṇī*, the *Ākhyātānukramaṇī* ‡, the *Nipātānukramaṇī*, the *Nirvachanānukramaṇī* §, but also his *Veda-bhāṣya*. He calls Mādḥava, the son of Śrī-Veṅkaṭāchārya, or in the MS. E. I. II. 1134, of Śrī-Veṅkaṭāchārya, and it is just possible he may distinguish this Mādḥava from Mādḥavadeva, as he calls him afterwards. What the *Anukramaṇīs* are we do not know; to judge from quotations in the body of the book (p. 5^a), the *Nirvachanānukramaṇī* seems to have been a kind of *Nirukta*. Certain it is, that they have never been met with among the works ascribed to Mādḥava or Sāyaṇa of Vidyānagara. If this distinction, however, between two Mādḥavas should seem inadmissible, nothing would remain but to admit, that Devarāja knew the commentary of Mādḥava, but not in that form in which it was edited by Sāyaṇa.

* Colebrooke, *Sanskrit Grammar*, p. ix.

† Westergaard, l. c. p. v; Aufrecht, *Catalogue*, p. 176.

‡ I write *ākhyāta*, for although *t* and *n* are difficult to distinguish, we expect *ākhyāta*, verb, by the

side of *nāma*, noun, and *nipāta*, particle.

§ On the *Anukramaṇīs*, see *History of Ancient Sanskrit Literature*, p. 216. With regard to an *Anukramaṇī* in *śloka*s, see Rv. I. 100, 1; X. 62, 7.

We might quote some passages in support of this view. On p. 6, Devarāja quotes Mādhava as giving an etymology of Pūshan, while explaining Rv. I. 23, 13. That explanation, however, does not occur there. Again, Devarāja quotes Mādhava's comment on Rv. VII. 87, 4, but the words do not agree. The case is different, however, in other passages. Thus on p. 20ⁿ, where Devarāja quotes Mādhava's interpretation of अशन् in Rv. X. 68, 8, he says, अश्नापिनङ् मधु पर्यपश्यदिति मेघस्य निगमः । माधवपक्षेणायमेव पर्येतस्य; and in Sāyana we read, अश्नाश्मना व्यामया शिलयापिनङ्. With regard to बेकनाटः Devarāja says, बेक इति द्विशब्दस्यार्थे बहुशो दृष्टः । एकं कार्पापणमृगिकाय प्रयच्छन्तौ मयं प्रति- दातव्याचित्वेवमभिनयेन दर्शयन्ति । ततो द्विशब्दादेकशब्दाच्चयतेषु बेकनाटाः । एतदेते नाटा द्विगुणकारिणो वा द्विगुण- दायिनो वा द्विगुणं कामयन्ति इति वेति । ब्रोकयोर्नाटाः । नटनं । तद्वन्तो बेकनाटाः । मत्वर्थीयस्य लुक् । नटेष्वि नाटः । ब्रोकशब्दस्य बेकभावः । This would supply the lacuna in Sāyana VIII. 66, 10.

With regard to metrical matters, Sāyana follows the excellent treatise at the beginning of the Sarvānukrama. He once or twice, however, refers to other works. Thus X. 130, 5, he quotes the Chhandovichiti, i. e. the Sūtras of Piṅgala, with reference to the deities with which certain metres are supposed to be specially connected, the extract being taken from III. 63; and in I. 169, 1, he quotes Piṅgalanāga by name, quoting his Sūtra, विराजो दिशः, III. 5*.

Sāyana quotes from both Mīmāṃsās, and most largely from the Pūrva-mīmāṃsā in his introduction, and elsewhere. Here, too, the text gives rise to critical difficulties, nor was it always easy to find the Sūtra to which Sāyana referred. To quote but one passage. In X. 129, 7, not one of Sāyana's MSS. gives the correct text of the Paramārsha† Sūtra I. 4, 23; yet after finding the original, I could have no hesitation in giving the words such as they stand in the Vedānta Sūtras.

Apart from these passages, however, in which the authority of the MSS. of Sāyana is more or less checked by the independent authority of the texts quoted by Sāyana, I have throughout followed those principles of criticism which I had laid down for myself from the first. I did not undertake with the MSS. at my disposal to restore in every case the original wording of Sāyana; I only promised to give in every doubtful passage that reading which seemed to me pre-supposed by the various readings of the three families. This is what I should have done, if it had fallen to my lot to carry out the *editio princeps* of a Greek or Latin author, and what would have satisfied the claims of classical criticism.

* The readings निवायहृणी and विश्वे देवा देवता are confirmed by MS. B; see Paṇḍita Viśvanātha Śāstri's edition, p. 37, note. See also Rig-veda-prātiśākhya 957; Indische Studien VIII. 257-259.

† Cf. Rig-veda-bhāṣya I. 115, 1.

I do not deny that I was somewhat disturbed, when I was informed, on what seemed to be good authority, that a MS. of Sâyaṇa had been discovered in India, far more ancient than any which I possessed, nay, almost contemporaneous with Sâyaṇa. I naturally waited for a time with my edition, hoping to receive more exact information, but in that respect my hopes were disappointed. It is not impossible, of course, that such a MS. may still come to light, but, as far as I am concerned, I should hardly regret it. I feel certain that the critical method which I have followed, will stand even that severest of all tests; and though I may not in every case have restored the original wording of Sâyaṇa, I believe it will appear, that I have given that text from which the three streams of our MSS. started. I have myself pointed out again and again, that accidents have happened to the text of Sâyaṇa before it reached that stratum, if I may say so, which contains the three sources of our MSS. Whole sentences have been lost, which must have existed in Sâyaṇa's original work; nay, the very fact that they were lost, has sometimes been marked in our MSS. In X. 123, 2, for instance, a lacuna is actually mentioned in the MSS. belonging to the A. class (पंक्तिरेका यत्कालि); in the B. class there are dots to mark the accident; while in the C. class only, the commentary goes on as if nothing had happened.

Wishing to know whether the present Guru of Śringêri, the successor of Mâdhava, Śrī Nṛsiṅha Bhârati, was in possession of materials to supply such lacunas, I asked Mr. Burnell to use his influence with the head of the wealthy College of Śringêri, in order to obtain an answer to some of my questions. I cannot thank Mr. Burnell sufficiently for his great kindness in assisting me in my inquiries; and the result, though far from satisfactory, will certainly be interesting, and, I hope, encourage other efforts. Writing from Mangalore on the 29th of December, 1873, Mr. Burnell says:

"I have lately sent to Śringêri, and the passage on the opposite page is said to be the commentary on one of the test passages you sent me. It appears almost impossible to get information; the Guru is on a pilgrimage, and everybody there is too rich to care for money, nor is there any way to influence these people. . . . Śringêri is at present very unhealthy, and every person from the low country who visits it, gets a bad form of malarious fever. I must, however, try to visit the place, and I am going to send again."

The verse of which I had asked to have the commentary, was X. 27, 9.

The commentary is left out in all my MSS., and in B. there is even a note पतितोऽत्र चर्गर्गः ।.

The authorities at Śringēri supplied the following commentary: सं यमिति वसुक्तात्मनावस्थित इन्द्रस्य सार्वभौमं प्रकटयन् बंधमोक्षयोरालम्बनः स्वातंत्र्यमाविष्करोति । यद्यदा वयं जनानां यवसादो जनानां स्वभूतस्य सस्यस्य सम्यगज्ञारो गवादिरूपेणावस्थिता उर्वेष्टे विलीर्णे गंतव्ये छेदोऽंतर्निधे स्थितस्याहं वयं यवादो यवादिधान्यस्याज्ञारो मनुष्यरूपेणावस्थिता अत्रास्मिन्संसारमंडले कश्चिद्युक्तो योगाभ्यासरतो भूत्वा मुमुक्षुः सन् अवसातारं संसारबंधस्य मोक्षकमिच्छात् । मामेवेच्छति । सद्यो अयि च वचनान् संभक्ताहमयुक्तमयोगिनं पृथग्जनं युनजत् । युनजि । वभ्राति । पुरुषश्चात्तयः ॥

This may, of course, be the original of Sāyaṇa, but we must not be too rash in our conclusions. The comment, as given above, was not copied from a MS., but dictated by the agent of the Śringēri-maṭha, Subrahmanya Somayājigal. Supposing the same lacuna to exist in the old MSS. at Śringēri, nothing would be easier than to supply a comment, like the one given above. Nor would there be the least *mala fides* in the matter. A scholar at Śringēri, being told that an explanation of Rv. X. 27, 9, was wanted, and finding the lacuna in his own MS., would at once supply the required article. Or, suppose the MS. at Śringēri had been used for educational purposes, then again the teacher, on discovering the omission, might long ago have supplied it on the margin, and the marginal gloss might long ago have been incorporated in the body of a new MS. I do not wish to be over-sceptical, but I am as yet far from satisfied that Śringēri possesses MSS. of Sāyaṇa, independent of the three families known to us. It may be, or it may not be, but till I hear more from Mr. Burnell, I should wish to remain entirely neutral on that point. Mr. Burnell says, "I am going to try again, and you may rest assured that whatever information I get, I shall at once communicate to you." The last I heard on March 10, 1874, is that "the Guru is still absent on a begging tour. When the Guru returns," Mr. Burnell writes, "I shall visit this place, and do my best to get you a transcript of some of the Rig-veda commentary there, at all events."

By dwelling so much on the difficulties in preparing a critical edition of Sāyaṇa, I do not wish to produce the impression that the text was corrupt from beginning to end. It is with Sāyaṇa as with other Sanskrit authors: there are long passages which, if we are once familiar with the style of Sāyaṇa, present no difficulties whatever; passages where I knew beforehand almost every word that was coming, and where no regard for the authority of the MSS. would have kept me from restoring the text, such as I knew it ought to be, and

such as Sāyana could alone have written it. Any one accustomed to Sanskrit MSS. knows the accidents that may happen in copying. Instead of दातुं we find शतं; instead of भृशं, वशं; instead of क्षति, क्षुति; पृ instead of दृ; रा instead of क; रव instead of ख. Owing to the more ancient system of writing the diphthongs, नापा appears for तपो, नाये for तयै, तारो for तरौ, नाद्ये for नद्यै *. Again, there are many passages where साद्युदाहृतं was intended, but संतोदाहृतं written; where the Sûtra to be quoted from Pāṇini could only be अन्येभ्योऽपि दृश्यन्ते, but where all the MSS. write दृश्यन्ते. There are hundreds of accidents of that kind which, in so large a work as Sāyana's commentary, occur again and again, and which I corrected without a moment's hesitation. Such corrections I have not even marked in the various readings, except when they seemed to throw light on the mutual relationship of the various MSS. I should not wonder if to a casual reader some of these mere routine corrections might seem too bold; but after copying, collating, and correcting Sāyana's commentary for thirty years, I have not the slightest misgivings about them.

And here I may be allowed to make a personal remark. I believe I have acknowledged, without stint, whatever assistance I have received from other scholars during the progress of my work. They themselves have assured me, that I had said more than they deserved or expected. I have never liked the rule, followed by nearly all scholars, of not acknowledging services for which payment has been accepted. But as it has been broadly hinted, that for certain portions of Sāyana's commentary, I had parted with my editorial responsibility, I take this opportunity of stating, once for all, that there is no page, no line, no word, no letter, no accent, in the whole of the commentary, for which I am not personally responsible. Nothing was ordered for press that I had not myself carefully examined and revised; and though for certain portions of my edition, as I stated in the Preface to each volume, I was relieved of much preliminary labour, the decision in all critical passages, whether for good or evil, always rested with me. In an edition of Sāyana, as in an edition of Cicero, there are whole pages which require little or no editorial labour; but the real character of an edition depends on the treatment of critical passages, the more or less frequent occurrence of which constitutes the difficulty of an editor's work.

It should not be supposed from what I have said of the state of the *apparatus criticus* for an edition of Sāyana, that everything could be settled

* See also Burnell, *Vaṃśabrāhmaṇa*, p. xxxviii.

by diplomatic evidence. I have already spoken of those regular corrections which, though to an outsider they might seem conjectural, are really self-evident to an editor familiar with his work. But there are other passages, and they are not few in number, where nothing but conjectural criticism would avail, though founded always on the evidence supplied by a proper arrangement of the various readings. Sometimes the mere question of an Anusvâra required the most careful consideration, and the MSS. on such points are naturally of little use. Whether Sâyaṇa, for instance, wrote शंस or शस cannot be settled by diplomatic evidence only, but rather by a close attention to his general style of interpretation. The word अभिशक्ति is derived by Sâyaṇa sometimes from the root शसु हिंसायां (Dhātu-pāṭha 17, 78), sometimes from the root शन्सु कृतौ (Dhātu-pāṭha 17, 79). Unfortunately शन्सु is not written in Sâyaṇa's MSS., as it ought to be, with ल, but with Anusvâra, शंसु, thus making the distinction more difficult, particularly as some authorities assign to the root शन्सु, too, the meaning of हिंसायां.

The word अभिशक्ति, though derived from शन्सु कृतौ, has the meaning of imprecation, and lends itself therefore to the interpretation of शाप as well as of हिंसा. Thus we find, Rv. VIII. 19, 26, अभिशक्ति explained by अभिशसन, and this word itself rendered by मिथ्यापवाद or हिंसा. This being the case, it is all the more curious that Sâyaṇa, in explaining अभिशक्ति, should quote once only the root शन्सु कृतौ (I. 91, 15). This would, in fact, lead us to suppose, that we ought to read अभिशसन and अभिशसक, were it not quite clear on the other side, by the employment of such words as मिथ्यापवाद, निंदक (V. 3, 12), निंदा (VIII. 66, 14), that Sâyaṇa admitted both derivations, that from शन्सु कृतौ as well as that from शसु हिंसायां (I. 76, 8; VIII. 89, 2). Taking all the twenty-one passages, in which अभिशक्ति is explained, together, we find there is none in which, either by the character of the explanation adopted by Sâyaṇa, or by the authority of the MSS., we are obliged to admit the use of अभिशसन or अभिशसक as equivalent to अभिशक्ति. The mere fact that शस, to kill, is not in ordinary Sanskrit joined with the preposition अभि, would not have sufficed to show that, for etymological purposes, such forms as अभिशसन or अभिशसक could not have been introduced; but I doubt whether there is any but etymological or grammatical authority for the admission of such words as अभिशसन and अभिशसक into our dictionaries.

Sometimes, however, the changes required for a restoration of Sâyaṇa's commentary are of a much bolder character. I shall mention a few, in order

to justify my critical proceedings. In Rv. X. 121, 4, the passage occurs, यस्येने प्रदिशो यस्य बाहू. Sâyana's first idea was evidently to take प्रदिशः in the sense of दिशः, the principal regions or four points of the compass; but he saw that he had to explain यस्य बाहू independently, and wishing to assign to the arms of Prajâpati the place of the principal regions, he recollects himself, and assigns to प्रदिशः the meaning of विदिशः or कोणदिशः, the intermediate points of the compass. I do not say anything here about the correctness of such an explanation, I only try to explain to myself what was passing in Sâyana's mind. Now the state of the MSS. is as follows: A. gives प्रारंभाः अग्नेय्याद्याः कोणदिशः ईशितव्याः; B 4. agrees with this on the whole. The B. class gives, प्रारंभा अग्नेयाद्याः कोणदेशे ईशितव्याः. The independent authority of Ca. is missing, except the last word दीशितव्याः. As the MSS. are simply unintelligible, I had to ask myself, what Sâyana could have written, and the mention of कोणदिशः made it clear, that he had attempted a distinction between प्रदिशः and विदिशः. The points of the compass in Sanskrit are ten, and they are given in the following order: 1. पूर्वा, 2. अग्नेयी, 3. दक्षिणा, 4. नैर्ऋती, 5. पश्चिमा, 6. वायवी, 7. उत्तरा, 8. ऐशानी, 9. ऊर्ध्वी, 10. अधः. As the Eastern point is called not only पूर्वा, but also प्राची, I supposed that the first explanation given by Sâyana must have been यस्य चेमाः प्रदिशः प्राचारंभाः, i. e. to whom these principal regions, beginning with the Eastern, belong. Then, seeing that in his explanation of यस्य बाहू, he had distinctly assigned to the arms the position of the principal regions, भुजवत्प्रधानयुक्ताः प्रदिशश्च यस्य स्तभूताः, it seemed to me to follow that he must have allowed another rendering for प्रदिशः, by identifying these with the विदिशः or कोणदिशः, the intermediate points. The first of these being the अग्नेयी, and the last the ऐशानी, I now ventured to restore the text by reading अग्नेय्याद्याः कोणदिश ईशानांताः. I should have preferred ऐशान्यंताः, but ईशितव्याः would hardly support so violent a correction. Lastly, I was driven to add a वा at the end, in order to get a proper construction, though I confess that the absence of any trace of such a particle makes me doubt, whether, after all, my correction is quite right.

In X. 106, 11, the MSS. stand as follows:

A. गोष्टतः गोरूपस्यव०

B. गोष्टंतः गोरूपस्यंत०

Ca. गोष्टंतरथं धनं वोचतः स्वव०

I leave out the minor differences of the individual MSS. belonging to each class, which may be seen in the various readings. The A. and B. classes still

have traces of what must have been the original reading, viz. गोष्वांतर्गोष्पस्यवस्थितं ; but suppose we had only MSS. connected with Ca., how would it have been possible to restore the text?

In X. 178, 1, the MSS. give the following readings :

तास्यै वृक्षं त्रिष क्षपुचं सवर्णे नृ क्ष यद्वा गर्भादिस्वस्तये A.

तास्यै वृक्षं त्रिष क्षपुच सुवर्णे नृ क्ष पद्वा गर्भादिस्वस्तये C Mill.

तास्यै नृक्षं नृक्ष पचं सुपर्णे नृ क्ष यद्वा गर्भादिस्वस्ताप Ca.

तास्यै नृक्षपुचं सुपर्णे यद्वा गर्भादिस्वस्तये B 1.

तास्यै वृक्षं त्रिष क्ष पुच सुवर्णे नृक्ष यद्वा गर्भादिस्वस्तये CB.

तास्यै नृक्षपुचं सुपर्णे यद्वा गर्भादिस्वस्तये B 4.

It is clear that this passage has been misunderstood by all the copyists. The corruption must have begun at a very early date, for we see that the commentary to the Sâma-veda, too, shows signs of it. At first sight that commentary seems quite right. It reads (p. 672):

तास्यै नृक्षपुचं सुपर्णे नृक्षपुचो गर्गादिः स्वस्तये ।

But is there any authority for calling Garga and others the son of Triksa? The only thing which Garga shares in common with Triksa is that their patronymics, according to Pânini IV. 1, 105, are formed by the same suffix, viz. यन्. I therefore have little doubt that we must restore the original reading, as I have done, तास्यै नृक्षपुचं सुपर्णे । नृक्षाद्यन् । गर्गादिः or गर्गादिन्वात्.

I have not thought it necessary to give all the extraordinary corruptions that have crept into Sâyana's text, particularly when they occurred in passages, the wording of which admitted of easy restoration. Thus, even without Sâyana, we could easily supply ourselves what he says at the beginning of each hymn with regard to the deities, ṛishis, and metres. But in order to give an idea of what is possible in Sâyana's MSS., I shall give at least one specimen. In X. 132, initio, this is the state of the MSS. :

A.	सप्तमी न्यंकुसारिणी द्वितीयद्वादशरात्र्यष्टकवती द्वितीया	महासाता-
B.	सप्तमी न्यंकुसारिणी द्वितीयद्वादशकत्र्यष्टकवती द्विती आ	या महासतो
Ca.	सप्तमी न्यंकुसारिणी त्वातीया द्वादश अष्टकवती य	महासती
M.M.	न्यंकुसारिणी द्वितीयद्वादशकत्र्यष्टकवती । द्वितीया	

- A. बृहती अष्टकद्विद्वादशकवती पंचमीषष्ठ्यौ प्रस्तारपंक्ती त्रिद्वादशकद्व्यष्ट-
 B. बृहस्पति अष्टकद्विद्वादशकवती पंचमीषष्ठ्यौ प्रस्तारपंक्ती त्रिद्वादशकद्व्यष्ट-
 Ca. बृहती न्य ष्टक द्विद्वादशकवती पंचमीषष्ठ्यौ प्रस्तारपंक्ती त्रिद्वादशकद्व्यष्ट-
 M.M. षष्ठ्यौ प्रस्तारपंक्ती त्रिद्वादशकद्व्यष्ट-
 A. कवती शिष्टास्तिस्मो वि-
 B. कवती शिष्टास्तिस्मो वि-
 Ca. कवती शिष्टा तिस्रो वि-
 M.M. कवती । सप्तमी महासतोबृहती अष्टकद्विद्वादशकवती । शिष्टास्तिस्मो वि-
 A. राडूपा एकादशिनस्त्रयो ष्टकश्चेति लक्षणलक्षिताः ।
 B. राडूपा एकादशीनस्त्रयो ष्टकश्चेति लक्षणलक्षिताः ।
 Ca. राट् रूपाः एकादशिनस्त्रयो ष्टकश्चेति लक्षणलक्षिताः ॥
 M.M. राडूपा एकादशिनस्त्रयोऽष्टकश्चेति लक्षणलक्षिताः ।

Let any one read this passage carefully and compare it with the original text of the Anukramanī, and he will see that my alterations, however violent in appearance, were inevitable.

In many cases, of course, a familiarity with the style of Śāyana is the only means of restoring his text. In X. 177, 1, we have :

- A. ऋक्वे तता तस्य त्तो वद्यं ।
 B 1. हदा हस्थेना तात्स्व्या । ता छ व्दं ।
 CB. हस्थे तता तस्यात्तछब्दं
 Ca. हदा हस्थेन तास्या चा छ व्दं

I have altered this without any misgivings to हदा हस्थेन । तात्स्यात्तछब्दं, but I could only do so because I knew that Śāyana is accustomed to use the expression तात्स्यात्तछब्दं, as, for instance, in IX. 74, 7.

The same remark applies, of course, to thousands of quotations from Pāṇini. They are almost always inaccurate, but with such exceptions as I mentioned before*, they could almost always be restored either from Pāṇini or from

analogous passages in Sâyaṇa. In X. 116, 7, I must confess that I did not for some time recollect the Sûtra by which Pāṇini fixes the accent of हुन्, though the Sûtra had been quoted often before, cf. I. 23, 15; I. 135, 1; III. 21, 3. But any one who will look at the various readings will see, that they did not render much help.

In X. 121, 8, Sâyaṇa writes दधातेहेतौ ज्ञानच्. What does हेतौ mean here? Bochtlingk does not give it in his Index to Pāṇini, where he gives the other passages in which हेतुः occurs; yet there can be no doubt, that it refers to Pāṇ. III. 2, 126, where it is said, that participles in ज्ञन् and ज्ञानच् are used to express either a quality or a reason, लङ्गणहेतोः ज्ञानच्. Thus शयाना भुञ्जते यवनाः means, the Yavanas (Greeks) eat while lying down; and अर्जयन्वसति means, he dwells there for the sake of gaining a livelihood. In this sense, therefore, Sâyaṇa wishes दधानाः to be understood; and he does the same in other places, for instance, VIII. 7, 16; X. 122, 2; X. 135, 3.

I trust that these remarks, though they touch on a few scattered passages only, will serve to give to present and future students of the Veda some idea of the way in which I have tried to discharge the trust which was committed to me, of editing the text of the Rig-veda and of the commentary of Sâyaṇa. Mr. Burnell*, when speaking of Sâyaṇa, says, "Sâyaṇa's position is almost precisely similar to that of the Alexandrian Neo-Platonists, and especially Proclus. Like him, he was a theosophist, and hoped for the restoration by his mysteries of what was fast passing away. He was also, like Proclus, the representative of all the older science of his race, a philosopher, astronomer, philologist, and mystic. Like him, too, he was a laborious, painful compiler, whose industry supplied to some extent his lack of originality. The works of both, therefore, possess only an historical value, and are the best records of the last efforts of an old but decaying form of faith. As such, they call for editions which will preserve them for future enquirers into the history and philosophy of religions; *but the work can be done only once for all, and editors must therefore neglect no precaution to publish these difficult works in as thorough a way as they can with the materials available.*"

I feel the weight of these concluding remarks as strongly as any one. All I can say is, that I have devoted to this work the best part of my life, and the

best energies of my mind. It was often a most tedious work, but feeling, like Mr. Burnell, that so large a work would not be likely to be published again (though who can tell what direction the studies of future generations will take?), I have edited it as if I had to edit Plato or Aristotle. I do not think that the *editio princeps* of Sâyaṇa will altogether escape that fate which has overtaken the editions of the Scholia to Homer, though entrusted to such scholars as Villoison and Bekker*; yet I trust, that future generations of students will not forget the state of Sanskrit scholarship at the time when I began to prepare my edition, and I may add, the age of the editor, when he first resolved on this work. Were I to depend on the judgment of my contemporaries, even of those who have been most opposed to me, I might indeed be satisfied; but my own mind tells me that, in the early volumes, in particular, future gleaners will find that the edge of my critical sickle has not always been so sharp as it ought to have been, and that it would have been better if the editor of the last volume had been the editor of the first. All I can say is, *δειλοί βροτοὶ πολύπονοι!* and let those who may hereafter discover single mistakes in my edition of Sâyaṇa, bear in mind, that in carrying through the press so extensive a work, it is simply impossible to attain to the same degree of exactness as in publishing an edition of Horace or Catullus, of Kālidāsa or Bhavabhūti.

One foretaste of what future editors of Sâyaṇa may say of me, I have had, and I am glad of it, because it enables me, while I can reply, to show that I might possibly have something to say in self-defence, when I shall no longer be able to do so. The first volume of my edition, in particular, which has been most frequently studied, has been already subjected to a searching criticism, and in such a way as to test, once for all, the soundness of the critical method which I have adopted. Knowing that I had not been able to collate a valuable old MS. of the first Asṭaka, now at Berlin, Professor Weber has published a careful collation of that MS., and we may trust him, that he omitted nothing in order to detect flaws in my text. Here, therefore, is the desired test of my critical principles, and I may say at once, that I believe that, even if the original autograph MS. of Sâyaṇa were hereafter to be discovered, the test would not be either more severe or

* See *Academy*, July 18, 1874.

more damaging. I proceed, therefore, to an examination of the passages in which Professor Weber has thought it right to mark the various readings of the Berlin MS., and I shall endeavour to show, how little they affect the text as constituted by me twenty-five years ago.

P. 48. ll. 7-11. Professor Weber* says that the passage from यद्यपि to सिद्धिः is wanting. It is wanting, not only in the Berlin MSS., but in all MSS. except A 2. I retained it on account of its intrinsic value. The MSS. used by Dr. Roer must have contained the same paragraph, but he failed to restore it, because he could not trace the extract back to the Prâtiśākhya.

P. 48. l. 19. रत्नानि दधातीति. This is a mere blunder in the Berlin MS.; it can only be रत्नानि दधातीति, as I had printed.

P. 48. l. 21. The Berlin MS. reads स्वरितप्रचयौ. A 1. and B 2. give प्रचितौ, C 1. प्रचितौ. B 1. has प्रचितौ, but प्रचयौ in *margine*. The only MS., therefore, which supports the Berlin MS. is A 2. Hence प्रचितौ must be retained.

P. 48. l. 27. The Berlin MS. leaves out पूर्वभिः and नूतनैः. I added the words in both cases from B 2, not as necessary, but as useful. In Ca., which I did not possess at the time, they are likewise added in *margine*.

P. 49. l. 2. The Berlin MS. reads सर्व instead of सर्व. सर्व was well known to me, for it is the reading of the MSS.; but the passage is a quotation from the Dhātu-pāṭha, and in it no root सर्व is recognised in the sense of पूरणे; hence सर्व must be retained.

P. 49. l. 7. From नवस्य to वार्त्तिकेन is wanting in the Berlin MS., but added in *margine*. This is exactly what I expected. The original reading was probably नवशब्दस्य नू इत्यादेशस्तनन्प्रत्ययश्च महावार्त्तिके विहितः. Then the question arose, what was meant by this Mahāvārttika, the general title of Kātyāyana's Vārttikas? I can find nothing like it in the Mahābhāṣya (p. 77^b). It was probably for this very reason that another commentator added the usual explanation, viz. नवस्य नू तन्मनस्साश्च इति वार्त्तिकेन. That explanation is wanting not only in the Berlin codex, but likewise in A 1. 2, B 1. 2, and Ca. Professor Weber is wrong in thinking that Sāyana requires तनन्, and by referring to other passages, e.g. Rv. III. 32, 13, he would find, that Sāyana forms नूतनः, though ādyudātta, by तनन्. In fact, I know no authority for the existence of a Taddhita तनन्, except the so-called Mahāvārttika, here quoted by Sāyana.

* See Zeitschrift der Deutschen Morgenländischen Gesellschaft, IV. 265; and, more lately, Indische Streifen, vol. II. p. 9. 1869.

P. 49. l. 13, उदासत्वेनैव, and l. 19, संधिकार्ये, are both the right readings, and ought to have been inserted in the list of Corrigenda.

P. 49. l. 21. स्यप्रत्यय° is the reading, not only of the Berlin MS., but likewise of B 1. 2. A 2. has तस्य, C 1. प्स्य; the right reading is probably that of A 1. तस्य स्यप्रत्यय°.

P. 50. l. 3. The reading of the Berlin codex कदाचिदपि स्वीयमाणं is not sufficiently supported against कदाचिदपि स्वीयमाणं A 2. B 1. Ca.

P. 50. l. 9. I purposely rejected the reading एवादितादंतोदा°, which occurs not only in the Berlin MS., but also in C 1. A 2. Ca., in favour of the fuller text of the B. class.

P. 50. ll. 15, 16. The passage from इत्थं to प्रतिषेधः is wanting, not only in the Berlin MS., but likewise in A 1. 2. B 1. 2. and Ca. It may have been originally a marginal note, as it still is in A 2, but being a useful one, I retained it on the authority of C 1. The same applies to p. 51, l. 4, which is absent in C 1, but supported by B 1. 2. Ca., and partly by A 2, which reads असौत्त निघाताभावो यच्छब्दप्रयोगात्.

P. 51. ll. 13, 14. The passage सन्तु साधुः to निपातितः rests on the authority of C 1; it is not in A 1. 2. B 1. 2, nor in Ca. It is most probably a later addition, but it does not belong to the same category as the passage from the Manoramâ. When I allowed a passage from the Manoramâ to remain in the commentary, I felt it my duty to give notice of it in the Preface (p. xxii. note °). Professor Weber asks: "Is Haradatta really a predecessor of Sâyana, or does this addition belong to the same category as that from the Manoramâ?" Unless Professor Weber has some very weighty reason to suppose that the Haradatta here mentioned cannot be the same as Haradatta, the commentator of the Kâsikâ, I do not know what to reply*.

P. 51. l. 15. The omission of छांदसः after लोपश्च in the Berlin MS. is not supported by the other MSS. The same applies to स्य before प्रत्यय on p. 52, l. 5, and to स्वरत्वे प्राप्ते on p. 57, l. 23. The only various reading of importance is in A 1, which writes प्रकृतिस्वरः । प्रकृतिस्वरप्राप्तौ etc.

P. 60. l. 2. यद्विशति is right, and supported by A 2. B 1.

P. 60. l. 14. On नञ्जादिः I have spoken on p. xiv.

P. 61. l. 24. The reading of the Berlin MS. इयनं for इयं is properly marked by Professor Weber with his own sign of exclamation. If Sâyana says एष साध

संसिद्धौ, he quotes the Su class, and he can therefore speak of सु only. The only various reading is सु, instead of सुं, in A 2.

P. 62. l. 11. The same wrong quotation from Pāṇini, which Dr. Weber quotes from his Berlin MS., occurs also in B 1. 2. It was impossible, however, to admit it into the text, because the root वृषि does not occur in the Sūtra. If Dr. Weber appeals to a passage in Mahādhara's commentary on the Vājasaneyi-saṃhitā, where he finds वृषि written instead of वृषि, this is a statement I cannot allow to pass without considerable qualification. Dr. Weber quotes as the authority for this reading, M. M., i. e. a copy which I made at Paris, and which I gave him on *the distinct understanding, that it should never be quoted as an authority*. All scholars will understand why I did this. I had copied the MS. as carefully as I could, but I never collated it with the original, and therefore should never have ventured myself to appeal to it as an authority. But besides this, my copy does not give वृषीत्^० but वृषीत्वा^०, which is, of course, meant for वृषीत्^०. The whole quotation, in fact, is as much out of place in the Vāj. Saṃhitā, XII. 77, as in our passage. वीरुत् cannot be explained by Pāṇ. VI. 3, 115, but should be accounted for by Pāṇ. VII. 3, 53. The explanation of the mistake in our passage is probably this, that what happened in Ca., happened also to an earlier MS. In Ca. we only find वृषेः क्लृप् । पूर्वपदस्य दीर्घः. Then some one added on the margin नहिवृतीत्यादिना, to be inserted after क्लृप्; and, lastly, a more careful reader added नहिवृत्तिसूत्रे वृषेरग्रहणादन्येषामपीति दीर्घ इति नहिवृत्तिसूत्रे मनोरमायां ।

P. 63. l. 1. चृतावृषेति was the reading of C 1. As A 1, however, gave the correct reading चृतावृषाचिन्ति, I naturally accepted it.

P. 63. l. 3. There is no authority for the च of the Berlin MS., not even in Ca.

P. 63. l. 5. The reading of the Berlin MS. निघाताभावात् was well known to me from C 1. I preferred, however, अनिघातात्, because it rests on the authority of A. and B; likewise of Ca.

P. 63. l. 20. सामर्थ्यात् is the reading of all the MSS.; स was a slip of the pen, as well as विलु for वीलु on p. 64, l. 5.

P. 65. l. 7. The mistake in the Berlin MS. डीप् संनियोगेन was well known to me from C 1. The reading तत्संनियोगेन has the authority of B. and Ca.

P. 65. l. 9. शब्दे after इषः has the authority of A. and B; C 1. has शब्दो, Ca. has शब्दे.

P. 65. l. 28. The Berlin reading शपा रकादेश उदा^० was known to me from C 1. and A. I preferred the reading of B. as clearer in itself, and, at the same time,

as accounting more naturally for the mistake which had happened. In Ca. also, the omission had taken place, but the right reading was restored.

P. 66. l. 21. अश्वसंबंधो has the authority of A. C. B. अश्वबंधो is a mistake; but I should now prefer to write अश्वसंबंधो, which is supported by Ca.

P. 66. l. 24. I changed हीडे to हीळे according to the Bahvr̥c̥ha system of spelling, and retained अघ्ने on the authority of the B. class, which is supported by Ca.

P. 67. l. 25. The reading of the Berlin codex, whether अवण or सवण, is impossible. Between अवण and अपण the choice is sometimes difficult; in our passage, however, the authority of the MSS. is decidedly on the side of अवण.

P. 68. l. 1. पादादित्वेन निघाताभावात् is again supported by B, but अनिघातात् might have been preferable, as it has the support of A. and Ca.

P. 68. l. 14. The reading द्रवतीति वा rests on the authority of the Nirukta, X. 8; and though there are other various readings there, there is none with regard to द्रवतीति. The MSS. of Sāyana are, no doubt, in favour of द्रवत् or द्रवत, but in passages like the one in question, where the copyists hardly understand what they are writing, they are of very small value. I corrected वेधे in the same passage, in Professor Roth's edition, to वेद्धे, because it is well to distinguish the third from the first person, but I saw no reason for changing यच्चनां into यच्चिनां, which has no authority except the Berlin MS. The same applies to कपण for कर्पक, p. 68, l. 21; to आरख्यककडि for आरख्यकडि, p. 69, l. 6; to ईयत after दुरुहूप, p. 69, l. 7; and to अदरयिता instead of the only possible form आदरयिता. For यच्चिनां in the same line there is indeed the authority of C₁, but the other MSS. have again the reading, which I have given, viz. यच्चनां.

P. 70. l. 26. सामर्थ्यात् instead of असामर्थ्यात् would be wrong. No MSS. support it, nor do they support वकारः for वादेश, p. 71, l. 2.

P. 71. l. 28. On the possibility of omitting न after इति चेत् see p. x. In our case, as C. and A. give, and B. inserts it, there would have been no excuse for omitting it.

P. 72. l. 1. रेकपद्ये is the right form, and although C. and A. have the र, the B. MSS. have रे, as well as the Berlin MS.

P. 72. l. 8. The mistake समानाधिकरणं instead of समानाधिकरणम् was known to me from C₁, but I corrected it on the authority of A. and B, also on account of the words immediately following. The same applies to the omission of चेत् on p. 72, l. 13.

P. 74. l. 5. The reading of the Berlin MS. संगमने for संगमे च would be impossible. It is a quotation from the Dhātu-pāṭha; संगमने would mean the very contrary of संगमे, and no MS. supports it.

Professor Kuhn, in quoting a passage from Sāyaṇa I. 65, 1, श्रूयते च । अग्निदेवेभ्यो निलायत । अश्वो रूपं कृत्वा, says (Zeitschrift, I. p. 451), "Instead of अश्वो रूपं कृत्वा we must read either ज्ञातं or अश्वरूपं." I thought so too, but as the MSS. agreed on अश्वो, and as I could not find the passage, I retained अश्वो. Even now I have not been able to find the passage, but from such passages as Taitt. Saṃh. VI. 2, 4, 2, यज्ञो देवेभ्यो निलायत विष्णू रूपं कृत्वा, or Taitt. Brāhm. I. 2, 1, 5, अश्वो रूपं कृत्वा, I have little doubt that my text is right.

Though the process of examining in detail the value of the various readings culled by Professor Weber from the Berlin MS. was rather tedious, yet I hope it will serve one important purpose. It will show that if we follow carefully the principles of diplomatic criticism, so long recognised by the best classical scholars, it is hardly possible that we should go very far wrong in restoring the text of an ancient author, however illegible or corrupt. The work itself of copying and collating MSS., and eliciting from them the original readings which they presuppose by their agreement as well as by their divergence, requires, no doubt, considerable time and labour; and as I have sometimes been assured that by adopting a less laborious process, I could have finished the edition of Sāyaṇa in a much shorter time, I think it right to show, by a few instances, what the result of this more expeditious proceeding would have been, or, at all events, might have been. Professor Weber, who has on several occasions shown a truly motherly solicitude with regard to my edition of the Rig-veda, has again and again complained of the delay in the publication of Sāyaṇa. His complaints seem to me, and not to me only, unfounded, his language not quite worthy of him. He has himself edited the Yajur-veda, and he has done so on principles of criticism which he, no doubt, conscientiously prefers, but which I could not bring myself to follow, even if they had enabled him to get through his work much more rapidly. But even this seems to me not quite certain, as the following facts will show.

The first volume of his edition of the Yajur-veda appeared in 1849, the third and last in 1859. One volume only of the three professes to give a complete commentary, the other two contain extracts only, and these so incomplete that Professor Kuhn and others, when they wished to make use

of certain passages in the Śatapatha-brāhmaṇa, had to write to India for new extracts. Some scholars think that the time has already come for a new edition of the Śatapatha-brāhmaṇa with the *complete* commentary of Sāyaṇa; and if we may accept Professor Weber's candid account of the nature of the extracts from the commentaries on the Sūtras, that work also will sooner or later have to be done again. Far be it from me to say anything unkind of so laborious and so learned a scholar, but as he has so often contrasted his own velocity with my slowness, may I just say in self-defence, that if he will, according to the rules of Adam Riese, to whom he appeals, divide the number of sheets contained in his three volumes, by ten years, and the number of sheets contained in my large and small editions of the Rig-veda by twenty-two years, he will be surprised to find, that the difference between his speed and my slower progress is not so very great after all.

But this, in itself, is of little consequence, nor should I have said one word about it, had I not been so fiercely challenged. The only thing that is of real importance to scholars is, whether it is possible to carry out a critical edition of Sanskrit texts on different principles from those which are followed by Greek and Latin scholars. I say nothing of the texts of the hymns and Brāhmaṇas. They are settled, and require little editing, in the proper sense of the word. With commentaries, however, the case is different, and I still hold that they do require the same amount of critical editing as any classical author.

In order to substantiate this assertion, I shall beg leave to follow Professor Weber's example, and to examine a small portion of his edition of Mahīdhara's commentary, by comparing it, not with a MS. which he has *not* collated, but with one which he himself professes to have collated. This is the old MS. belonging to Mill's collection, and marked by Professor Weber as M. The first fifty-two pages of this MS. ought to have been invaluable to any editor. They ought to have been collated with the minutest care, for old MSS. of Mahīdhara were then, and are still, scarce. What is Professor Weber's *apparatus criticus*? As far as I can see, he has copied one MS. (A) only, and this is not quite complete; and I believe I am correct in stating, that the only other complete MS. which he possessed for the purpose of his edition, was the copy I had made at Paris of Burnouf's MS., and which I gladly lent to him, and eventually, at his request, presented to the Royal Library at Berlin. This copy, however, can in no sense claim the authority of a MS., because,

though I copied it as well as it was possible in the time given, I never collated it with the original. I therefore, as I said just now, lent my copy to Professor Weber on the distinct understanding that it should never be quoted by him as an authority. Instead of this, it is in most places, if not the only, at least the most important independent authority for the critical restitution of his text. I do not think, that I can be mistaken in this statement. If I am, it is not my fault, for Professor Weber clearly says that he collated the third MS. (O) for the defects of the last twenty-five Adhyâyas only, while the fourth MS. at Paris (P), of which the beginning, from I. 8. to II. 4, was copied by myself, was collated by him no further than the end of the fourth Adhyâya.

There remains, therefore, only the MS., formerly belonging to Dr. Mill, and now in the Bodleian Library, which contains the first twenty Adhyâyas, and has in the beginning those fifty-two old leaves which Professor Weber professes to have collated. By them I shall now try to test the critical state of his edition. I do so simply to test two systems of editorial criticism. Professor Weber knows these various readings, for I showed them to him as soon as his first *fasciculus* had been published. So many years have since elapsed, that I feel I can now speak with perfect freedom, without fearing to give offence by my remarks. The question itself seems to me one, the importance of which cannot be exaggerated. The whole future of Sanskrit scholarship will depend on the decision which our leading Sanskrit scholars shall take between the principles of eclectic and diplomatic criticism. In India the same question is now being agitated, and the scholars of Bombay and Puna, under the auspices of Professors Bühler and Kielhorn, have made their choice. No personal considerations should be mixed up with such a controversy, and the editor of the Yajur-veda will feel, I hope, that, even if judgment should be given against him, which it is not for me to anticipate, he has by his Herculean labours, during the last twenty-five years, raised to himself a pedestal, that would not be shaken by such a decision.

Before I begin my critical examination, I must say a few words on the observance, or rather, non-observance of the rules of Sandhi in Professor Weber's editions. Any one at all familiar with Sanskrit MSS., and particularly with such as are written by scholars, *svârtham*, not *parârtham*, must know, that there is a certain system in the manner in which words are either joined or not joined. Different authors vary, and even the same authors are by no

means consistent in their use of Sandhi, as little as we are in our interpunction. They are guided, in fact, by *vivakshā*, i. e. by what they wish to say. In my edition of Śāyana, I have, as much as possible, followed the Sandhi of the best MSS., and I may at least mention a few cases, which might give rise to misapprehensions. After a vocative, Sandhi is optional; it is mostly omitted, except in cases where the writer perceived a certain continuity between the vocative and what follows immediately after. Between a question and the answer, there is always a break of Sandhi. Verbs of which the one explains the other are without Sandhi, e. g. पितृन् सन्ति चत्तुर्विधं यथा । But if the verb occurs in the first part of a relative sentence, the Sandhi is generally observed, e. g. ये सुन्विरेऽभिषूयन्तेऽभ्यपूयन्ते ते.

Again, we find frequently in commentaries, where it is desirable to keep the words of the text distinct from the explanations, that Sandhi is avoided. For instance, in relative sentences where, as we saw, the verbs are generally joined, they are still kept asunder, when it can be done, by employing the Virāma. We read, यद्यायन् आगच्छन् प्राप्नुवन्. Here the use of the Virāma is very convenient, for it acts as a stop in such cases also where the absence of Sandhi could not otherwise be marked. Frequently we find the Virāma where we should use a small stop, e. g. गिरः स्तोत्रं स्तुतीषां, “the voices, the poets, or their songs.” Rv. X. 110, 1, पूजयितः तैः पूज्यमान वा, “thou, the worshipper, or thou worshipped by them.” Rv. X. 113, 10, हे रणकृत् शत्रुभिः सह युद्धकृतेः अत एव हे सत्यशुभ, “O war-maker, maker of fights with enemies, and therefore thou of real strength!” If the Virāma is used, the last letter is not modified. I can hardly remember writers of Sanskrit MSS. putting, e. g. सम्यग् अपि तु, but generally, either सम्यगपि तु, or सम्यक् अपि तु. Nor is it right, I think, to write सम्यक्क्षिपामि, but सम्यक् क्षिपामि, Vāj. Samh. p. 25, l. 19. After a participle, which in itself represents a sentence, the Virāma is very common, e. g. प्रज्ञायुक्तः सन् नोऽस्मभ्यं देहि, “being endowed with wisdom, give to us;” शृण्वन् अक्रुक्षत् etc. In all such cases, I have, as a rule, followed the writing of the best MSS., but I have never allowed a hiatus to remain where it would have destroyed the structure of a sentence. Thus in X. 165, 1, I write कपोतो यद्वाधनमिच्छन् अभिलषन्निदमस्मदीयं गृहमाजगाम प्राप्नोत् तस्मै etc., “columba quod malum cupiens, desiderans, hanc nostram domum venit, assecuta est, huic malo” etc. Rv. X. 166, 1, न केवलमेकस्या एव गोः पतिं अपि तु सर्वैषामित्याह गवामिति, “wishing to say, not only lord of one cow, but of all cows, he adds gavāṃsu.” Rv. X. 191, 3, पूर्वोऽर्धवैः परोक्षकृतः उत्तरः प्रत्यक्षकृतः, “the former half-verse is in the third, the latter in the first person.”

In Professor Weber's editions I have in vain looked for any definite system. If he had disregarded the rules of Sandhi altogether, that would have been intelligible. But as he sometimes observes them, and then, without any apparent cause, neglects them, the effect is not only bewildering, but actually misleading. What reason can there be for writing, p. 2, l. 22, अधिकारादौ अग्न्याधानं; p. 4, l. 21, मध्ये एकां; p. 4, l. 25, देवः द्योतमानः तस्मिन्शब्दं; स्वभावतः उरुप्रयाः; मनो आज्यस्य (p. 44, l. 10); and the same in innumerable passages? I hope Professor Weber will not think, that I doubt his knowledge of the rules of Sandhi. What I do not understand is, why he should disregard them in his editions.

I shall not attempt to give all the various readings of Dr. Mill's MS., but only those which serve to determine the relation of this MS. to other MSS., or such as really furnish a correction of a mistake. Professor Weber sometimes gives the various readings of M, sometimes he does not. This again is misleading. If we are told p. ii. l. 9, that B. reads पदाव°, and P. पदावसाना-यावद्रूपकं, we conclude that M. agrees with the printed text; but it agrees with B. The various reading, under No. 17, which Professor Weber ascribes to B, belongs to B. and M; No. 18 is supported not only by P, but also by M; No. 33 by B. and M; No. 36 by B. and M. In No. 37, M. has not दधिविशेषस्य, but दधिशेषस्य, and so on.

P. iii. l. 25. शास्त्रमलभूत्याद्यपनयन इदं W. Not only B. has शास्त्रालग्न, as Professor Weber says, but M. also, to say nothing of O. and P. Besides, M. reads शास्त्रालग्नमलभूत्याद्यपनयनं । इदं, which is right.

P. iv. l. 21. व्याकृत W. व्यावृत्य M. (twice), i. e. व्यावृत्य.

P. v. l. 6. हविर्हेतुरूपं W. दधिहेतुरूपं M.

P. v. l. 13. शास्त्रतिकाः W. शास्त्रतिकाः M.

P. v. l. 21. इषशब्द° W. इष्शब्द° M, which is right.

P. v. l. 22. चोदात्तः W. चोदात्तः M, which is right.

P. vi. l. 6. ऊर्जं बलप्राप्तनयोरस्मान्निष्प W. M; but read ऊर्जं बलप्राप्तनयोः । अस्मान्निष्प ।

P. vi. l. 13. कृवापाजि° W. कृवापाजि° M, which is right.

P. vii. l. 2. हेतुमति च W. हेतुमतिश्च M, which is right. If the Sûtra had been quoted in full, it would have been necessary to add इति णिच्.

P. vii. l. 6. पा° ६. १. १२८. This is a false quotation, arising, as I have shown, from a misunderstanding of the whole passage; it ought to be पा° ६. १. १२.

P. viii. l. 3. केरिस्मिन् W. केः स्मिन् M, which is right, as may be seen from Pân. VII. 1, 15.

P. ix. l. 1. त्वं वायो: W. त्वं मातरिश्चनो वायो: M, which is right.

P. ix. l. 13. तीर्थेगुह्यायां वा after अवाग्गुह्यायां is not found in B. only, as Professor Weber states, but likewise in M.

P. xi. l. 12. After अग्ने, M. has on the margin संगत्यूधै यात्यग्निः.

P. xi. l. 13. आशीर्लिङ्ग्यासुद् W. आशीर्लिङ्गः । यासुद् M, which is right.

P. xii. l. 6. वेदेषु W. देवेषु M.

P. xii. l. 11. From वामिति to कर्मणे deest in M.

P. xii. l. 12. युवां कर्मार्थे W. युवां कर्मणे कर्मार्थे M.

P. xii. l. 15. °हवणीव्यापारा: W. °हवणिव्यापारा: M.

P. xii. l. 23. तेऽपि दग्धा अन्यथा न यज्ञसाधनमित्यर्थः. We are told by Professor Weber that अन्यथा is wanting in all the MSS., and so no doubt it is. But why was it put in? The sense is clear: "The enemies are burnt, not the vessel, i. e. the instrument with which the sacrifice is accomplished." Did Professor Weber think it meant, "The enemies also are burnt, otherwise there is no accomplishing the sacrifice?" But this would have been यज्ञसिद्धिः. Uvaṭa makes it still clearer: सुतरां तन्नं रक्षः । न तु यज्ञसाधनमित्यभिप्रायः*.

P. xiii. l. 2. पार्श्वयोरेव स्थितं W. पार्श्वयोरवस्थितं M.

P. xiii. l. 5. तिष्ठन्समङ्गि W. तिष्ठत्समङ्गि M, which is right, as अनः is neuter.

P. xiii. l. 14. हिंसितुमुद्यता: W. हिंसितुमुद्यक्ता: M.

P. xiv. l. 6. धारकं पोषकं भवसि W. धारकं पोषकं वासि M.

P. xiv. l. 11. शकटस्य व्रीहीणां W. शकटस्यव्रीहीणां M, which is right.

P. xv. l. 4. काभ्यामग्निनोर्बाहुभ्यां W. काभ्यां । अग्निनोर्बाहुभ्यां M, which is right, for there must be a stop at the end of a question, and the answer begins with अग्निनोः.

P. xv. l. 21. त्वा संपरिशोधयामि । W. त्वा त्वां परिशोधयामि, which seems better; the same on p. xxxiii. l. 12, and elsewhere.

P. xvi. l. 19. After युष्मानुत्पुनामि, M. adds उत्कर्षेण शोधयामि, which is left out by Professor Weber, as well as च on the next line after सूर्यस्य.

P. xvii. l. 16. The Vārttika is not Pāṇ. VI. 4, 68, 1, but VI. 4, 77, 1. The वा ought not to be without Sandhi, otherwise it would be taken for वै.

P. xviii. l. 4. After कृष्णाजिनोऽलूखलादीनि, M. has पाद्माणि, which is left out by Professor Weber.

P. xviii. l. 17. पतितम् एवमरातयोऽपि पातितः W. M. has पातितं, which is right, as may

* अन्यथा, which is here inserted, was omitted by Professor Weber in another passage, viz. Vāj. Prātisākhya I. 90. (Indische Studien IV. 127.) We ought to read अन्यथा, instead of यथा.

be seen by the preceding instrumental कृष्णाजिनकंपनेन, and by the immediately following पातितः.

P. xix. l. 8. यतस्त्वक्षिप्तं W. यतस्तत्र क्षिप्तं M, which is right.

P. xx. l. 6. मुधुजिह्वकक्षासि W. मधुजिह्वक्षासि M.

P. xx. l. 21. तद्गतजलेन W. तत्तत्तजलेन M, which is better.

P. xxi. l. 9. प्राशितप्रहारेण W. प्राशितप्रहारेण, not only B. P, but also M.

P. xxii. l. 22. अंगुलिदानासक्तं मा दृहेत्यर्थः W. अंगुलिदानासक्तं मा दहेत्यर्थः M, which is right.

P. xxiv. l. 1. तदुत्पन्ना त्वं W. तदुत्पन्नत्वात् M, which seems better.

P. xxiv. l. 8. हे उपले उपरितनशिल त्वं W. हे उपले उपरितनशिले त्वं M, which is right.

P. xxiv. l. 10. बालस्वरूपा W. बालास्वरूपा M, which is better.

P. xxv. l. 21. पिष्टसंयवनीया W. पिष्टसंयवनीया, not only B, but also M. On संयवनं see p. 26, l. 9.

P. xxix. l. 10. किं च अस्माद° W. किंच अतोऽस्माद°, which is right.

P. xxx. l. 8. निष्काशितः W. निष्कासितः M, which is better, see Boehtlingk's Dictionary, s. v. l. 24. निः काशनेन W. निष्कासनेन M.

P. xxx. l. 13. पूर्वस्यामाहवनीयः पालकोऽस्तीति भावः । W. पूर्वस्यामाहवनीय एव पालकोऽस्तीति भावः M.

P. xxxi. l. 14. विविधं रपति वेदत्रयरूपेण शब्दं करोतीति विरष्णी । यज्ञो वेदित्वं प्राप्तो विष्णुः संबोध्यते W. Here, first of all, यज्ञो is not supported by B. P. only, as Professor Weber states, but also by M. Secondly, the passage, as printed, does not construe properly, for वेदत्रयरूपेण शब्दं करोति requires the complement of either यज्ञः or विष्णुः. We might read इति विरष्णी यज्ञः, or continue इति विरष्णी यज्ञे वेदित्वं प्राप्तो विष्णुः. The latter seems Mahidhara's intention, for Uvāṭa, from whom he quotes, writes, विरष्णिति । आर्मादित्तं । महत्त्वम् । स च विष्णुर्गते वेदित्वमापन्नः । स हि त्रिभिर्वेदेर्निर्वैद्यमानो विविधं रपति शब्दं करोति ।

P. xxxi. l. 18. पंचम्यर्थौ यज्ञौ W. पंचम्यर्थे यज्ञौ M, which, considering the gender of यज्ञौ, is right.

P. xxxi. l. 19. धात्रीं W. दात्रीं M, which, considering what goes before, seems better.

P. xxxvi. l. 18. बहिर्जुष्टं W. बहिर्जे जुष्टं M, which is right.

P. xxxvii. l. 2. ज्ञेदनमसि W. ज्ञेदनसाधनमसि M, which is better.

P. xxxvii. l. 16. कथा W. श्रुतिकथा, not only B. P, but also M, which omits कृत before इति.

P. xxxviii. l. 21. After इतिर्गतिः, M. adds विविधेतिर्वातिः, which is omitted by Professor Weber.

P. xxxix. l. 14. अभिविदधाति W. अभिनिदधाति M, which is right.

P. xl. l. 19. परिक्राममिति W. परिक्रामच्चिति, not only B, but also M.

P. xliii. l. 16. M. reads द्वितीयं प्राप्नोति । उपहूतो द्यौः पिता । एवं द्यौः पिता जगत्पालक उपहूत इत्यादि समानार्थः, which seems better.

P. xlv. l. 7. मां ब्रह्माण्डमव पालय। W. मामध्वर्युमव। पालय M. Uvāta has only मामव। पालय.

P. xliv. l. 23. अतः प्राकृतमार्थं W. अतः परं, not only B, but also M. Uvaṭa says, एषा ते अग्ने । इतः प्रभृति प्राकृतमार्थं.

P. xlv. l. 3. प्यासिपीमहि च W. आ प्यासिपीमहि च M, which is right.

P. xlvii. l. 2. पृथिवीसंबंधिभागानादाय W. पृथिवीसंबंधिभोगानादाय M, which is right. Uvāṭa also has पृथिवीसंबंधिभिभोगैः.

P. xlvii. l. 20. M. has neither नां nor नां, the reading assigned to all the MSS. by Professor Weber, but simply न.

P. xlviii, l. II. विष्णवे देवा W. विष्णवे सर्वे देवा M.

P. I. 1. 14. Here M. has really an independent reading, which, whether right or wrong, ought not to have been passed over. We read, हे गातुविदो यज्ञवेत्तारो देवा गातुमित्रा । इण गत्यर्थः । गत्यर्थस्ते ज्ञानार्थाः । अस्मदायो यज्ञः प्रवृत्त इति ज्ञात्वा गातुमित्र । यज्ञं प्रत्यागच्छत ॥

P. li. l. 22. M. also, like the other MSS., has संबंधः, and there was no necessity for changing it, as Professor Weber does, to संबद्धः, if we only read with M. सविद्यु-यस्यैश्यामगन्महीत्यनेन संबंधः प्रत्येकं ।.

P. lii. 1. 1. वर्षासाद्यैति W. वर्षासाद्यैति M, which is right. Uvāṭa says, यद्गमुपगच्छतः पुरुषस्य सर्वमेवेतदयैति वर्षासादि । अतोऽनेन पुनराप्यायति ।

These are various readings* selected from fifty-two pages, and they must for the present suffice to show, how much might have been gained by a real collation of this valuable fragment, and by a genealogical classification of the other MSS. It is not for me to exaggerate the importance of these

* I add a few more in a note: On page 56, line 2, M. repeats चतुर्व; L 3, it adds संबंधिने after युष्माकं; l. 5, it reads व्याख्याताः; l. 9, it adds क्रुद्ध after शिशिरस्तु; l. 18, it adds गायत्री पितृदेवता after पुत्रकानेति; the u from सुक्, i.e. सक्, l. 21, should go to कमार, l. 16. P. 59, l. 21, त्येतेभ्यः. P. 60, l. 8, पूर्योहुति; l. 11, तस्य तनवा°; l. 13, वृत्तं; l. 16, जातवेदसे after ज्वलिताय; ibid. वेदयतीति; l. 20, यविष्य. P. 61, l. 18, हिरण्यमुषा°; l. 20, M. adds after आदध्यात्, इदं गार्हपत्याधानं । तस्मात्प्राच्यामहप्रक्रमेषु तथैव संभारेषु भूर्भुवः सुवरिति पंचाक्षरास्युच्चरन्नादध्यात् । The same accident, from a mere *homoio-teleuton*, has happened on p. 62, l. 11, after सर्वप्राणिनां

M. reads आश्रयभूता एवमहं महत्त्वेन सर्वप्राणिनामाश्रय-
भूतो भूयासं; 1. 21, अग्निमपि ताभिरेवाद्°. P. 63, 1. 2,
प्राप्तवान्; 1. 12, अग्निरेव. P. 64, 1. 3, भागं; 1. 7, सापि
पत°. P. 65, 1. 14, अग्निं यावादित्यः. P. 67, 1. 7, महान्।
जग°. P. 68, 1. 11, धातुभिरधायि, and hence, 1. 12,
बहुलं etc. left out. P. 70, 1. 16, विद्यमानान्. P. 71, 1. 5,
प्राचीना. P. 74, 1. 18, पुत्रपौत्रादि; 1. 24, यदा यदा वयं
जुहुमस्तदा तदा. P. 75, 1. 15, again a *homoioteleuton*
has caused the following omission after हेर्षिः, छांदसौ
गुणधत्तेषौ। शुषि। शुशृषुपूजयुष्यच्छंदसोति हेर्षिः. P. 77,
1. 9, प्रकर्षेण मा, etc.

various readings, but what I think cannot be exaggerated is the importance of a truly scholarlike spirit in editing our Sanskrit texts; in fact, in doing everything we have to do in life. I know there are Sanskrit scholars whose labours I highly appreciate, who totally differ from me on this point. They look upon this kind of minute scholarship as mere waste of time, and as pedantry inherited from classical philology. Let them but read the history of classical philology and the history of the editions of Greek and Latin authors, and they will find, that the neglect of these *minutiae* has always proved most fatal, and that what one generation considered as *minima*, the next recognised as *maxima*. Anyhow, even if I should be mistaken in these opinions, I hope I shall be absolved from any blame if, by trying to apply to Sanskrit the same critical method which I had been taught by Hermann and Haupt for Greek and Latin, I have edited every year a hundred pages less than I might otherwise have done.

I also trust that in thus endeavouring to vindicate the critical principles which I have followed, by contrasting them with those of Professor Weber, I shall not appear to have unfairly depreciated the labours of one of my most esteemed fellow-students. He has, no doubt, by this time discovered many, possibly all, of these mistakes himself, and he has altogether done so much useful work that no one would wish to be hard on him on account of these little accidents. With scholars, and with all true men of science, who care for truth, the question, as I said in another place, is never, who is right and who is wrong, but what is right and what is wrong. The life of a scholar would not be worth living, if, in return for many things which he has to surrender, he did not secure for himself that one inestimable privilege of owing allegiance to no person, to no party, to no school or *clique*, but being able at all times to speak the truth, and nothing but the truth, about all things which concern him, convinced that all who deserve the name of scholars will thank him where he has pointed out any of their mistakes, will forgive him even where he may have spoken rather freely or bluntly, and will defend him against the clamour of those who seem to think they are nothing, unless they are infallible.

I may take this opportunity of replying to some of my own critics. In the Preface to my reprint of the Rig-veda, I had stated that although in order to have the Saṃhitā and Pada-texts corresponding to each other, page by page, the words in the Saṃhitā-text had to be spaced very considerably, yet, even thus, and printed in the largest Devanāgarī types, that

text occupied a smaller number of pages than the edition printed with Roman letters. I went on to say, "No one who knows the peculiarity of the Sanskrit alphabet, would suppose that a Roman transcript could ever occupy less space than the original Devanâgarî. We have here used the largest Devanâgarî types, we have lost much space in having to print the accents above and below the letters, and had thus only twenty-four lines on each page against twenty-seven lines in the Romanised text (*exclusive of notes*), and yet the sum total of our pages is only 844, against 920 pages required for the transcript in Roman letters."

The facts themselves are patent, and known to every beginner in Sanskrit. It is true that our ordinary founts of Devanâgarî are very large, and that the complicated character of certain Sanskrit letters will render it difficult ever to match the smallest Roman types. But what can be clearer than the fount of the Royal Printing Office at Berlin, used, for instance, in Professor Kielhorn's edition of the *Phit-sûtras*? Yet, even smaller types than those would still be perfectly legible. The advantages inherent in the Devanâgarî alphabet, as such, and quite independent of the different sizes of different founts, are these. According to the peculiar nature of the Sanskrit alphabet, we save nearly all *a's*, *e's*, *u's*, *ri's*, and they are many; we save final and medial *m's*, and they are many too; and we are able to combine sundry consonants so as to form more compact groups. Hence the saving of space. But as this has been denied, I must now try to give geometrical demonstration.

In the three columns on the opposite page, the first contains the largest Devanâgarî types, with accents, these accents necessitating larger spaces between the lines, which would be saved in printing ordinary Sanskrit.

The second column contains the smaller Devanâgarî types, again with accents. These types are cast on the same body, as printers call it, as the Roman types used in the third column, and we have therefore between the second and third columns common ground on which to institute a real and rational comparison. The system of transcription is that adopted by Professor Aufrecht in his excellent edition of the hymns in Roman letters. The spaces, however, between the words have been reduced, and another saving has been effected by removing the unnecessary, and rather objectionable, break at the end of each Varga; otherwise no alterations have been made, excepting the change of *n* into *ñ* in *yajña*, and the addition of a *c* in *gacchati*.

अग्निमीळे पुरोहितं य-
ज्ञस्य देवमृत्विजं । होतारं र-
त्नधातमं ॥१॥ अग्निः पूर्वे-
भिर्ऋषिभिरीड्यो नूतनैरु-
त । स देवाँ एह वक्षति ॥२॥
अग्निना रयिमश्नवत्पोषमे-
व दिवेदिवे । यज्ञसं वीरवत्त-
मं ॥३॥ अग्ने यं यज्ञमध्वरं वि-
श्वतः परिभूरसि । स इहेवेषु
गच्छति ॥४॥ अग्निर्होता क-
विक्रतुः सत्यश्चित्रश्रवस्तमः ।
देवो देवेभिरा गमत् ॥५॥ य-
दंग दाशुषे त्वमग्ने भद्रं करि-
ष्यसि । तवेत्तत्सत्यमंगिरः ॥६॥
उप त्वाग्ने दिवेदिवे दोषाव-
स्तर्धिया वयं । नमो भरत ए-
मसि ॥७॥ राजंतमध्वराणां
गोपामृतस्य दीदिविं । वर्ध-
मानं स्वे दमे ॥८॥ स नः पि-
तेव सूनवेऽग्ने सूपायनो भ-
व । सचस्वा नः स्वस्तये ॥९॥

अग्निमीळे पुरोहितं यज्ञस्य देवमृत्वि-
जं । होतारं रत्नधातमं ॥१॥ अग्निः पूर्वे-
भिर्ऋषिभिरीड्यो नूतनैरुत । स देवाँ एह
वक्षति ॥२॥ अग्निना रयिमश्नवत्पोषमेव
दिवेदिवे । यज्ञसं वीरवत्तमं ॥३॥ अग्ने यं
यज्ञमध्वरं विश्वतः परिभूरसि । स इहेवेषु
गच्छति ॥४॥ अग्निर्होता कविक्रतुः सत्य-
श्चित्रश्रवस्तमः । देवो देवेभिरा गमत् ॥५॥
यदंग दाशुषे त्वमग्ने भद्रं करिष्यसि । तवे-
त्तत्सत्यमंगिरः ॥६॥ उप त्वाग्ने दिवेदिवे
दोषावस्तर्धिया वयं । नमो भरत एमसि ॥७॥
राजंतमध्वराणां गोपामृतस्य दीदिविं । व-
र्धमानं स्वे दमे ॥८॥ स नः पितेव सूनवेऽग्ने
सूपायनो भव । सचस्वा नः स्वस्तये ॥९॥

Agnīm īle puróhitam
yajñásya devám řitvijam ।
hótāram ratnadhātamam
॥ 1 ॥ agnīḥ pūrvebhir řishi-
bhir īḍyo nūtanair utá ।
sá devāñ éhá vakshati
॥ 2 ॥ agnínā rayīm açna-
vat pósham evá divé-
dive । yaçásam vírávatta-
mam ॥ 3 ॥ ágne yám yaj-
ñām adhvarām viçvátah
paribhūr ási । sá íd de-
véshu gacchati ॥ 4 ॥ agnír
hótâ kavíkratuḥ satyáç ci-
trâçravastamah । devó de-
vébhir ā gamat ॥ 5 ॥ yád
aṅgá dâçúshe tvám ágne
bhadrám karishyási । tá-
vét tát satyám aṅgiraḥ
॥ 6 ॥ úpa tvágne divé-dive
dóshâvastar dhiyā va-
yám । námo bháranta éma-
si ॥ 7 ॥ rájantam adhvarā-
ṇām gopām řitásya dīdi-
vim । várdhamānam své
dāme ॥ 8 ॥ sá naḥ pité-
va sūnávé 'gne sūpāyanó
bhava । sácasvâ naḥ sva-
stáye ॥ 9 ॥

Each column measures exactly 1 inch and $\frac{1}{16}$ of an inch in width. The small Sanskrit type occupies 3 inches and $\frac{1}{16}$ of an inch in length; the largest Sanskrit type 5 inches and $\frac{1}{16}$ of an inch; the Roman type, without reckoning the last line, 6 inches and $\frac{1}{16}$ of an inch. No doubt, if we compare a Sanskrit text, printed in large Devanāgarī types, with another, printed in small Roman type, the advantage, inherent in the Devanāgarī alphabet, is somewhat reduced. But if we want to find out the relative merits of two

alphabets, we must surely give the same start to both, or inform the judges that it is a handicap race.

What follows, is still more curious. In comparing the two texts, the one in Devanâgarî, the other in Roman types, I have been accused of having suppressed the fact, that in the latter edition, there are about four lines of notes on each page, reducing the number of lines from thirty-one to twenty-seven. This, however, is the very fact which I make a point of stating, saying, "Thus we had only twenty-four lines on each page against twenty-seven lines in the Romanised text, *exclusive of notes!*" These were, in fact, the very four lines which I wanted for my own argument, as a make-weight against the exceptional spacing of the Samhitâ-text and the accents below the line; my object being to show, that what in our case was exceptional on one side, viz. the wide spacing and the accents below the line, was matched by what was exceptional on the other side, viz. the four lines of notes at the bottom.

Let me add one word more to my critics in general. No one, I can honestly assure them, is more truly grateful than I am to those who have really taken the trouble of pointing out mistakes which I have committed; no one, as I think I have shown sufficiently, is more indifferent to any hard words by which it is thought that such criticisms can be rendered more emphatic. During the whole of my literary career I have always availed myself of whatever was really good in the remarks of my critics, and have given them the fullest credit for it. But I have not been able to bring myself to waste my time in idle wrangling. If in matters of opinion I find that another scholar differs honestly from my own views, I am not so diffident as to fear that everybody will think me wrong, and him right; nor so conceited as to imagine that, even if my own views are right, I could always convince him that they are so. I have spoken, and he has spoken, and, as in Parliament, I do not claim the right of reply, except when matters of fact have been misstated. We both stand before our judges, and trusting in the indestructible strength of truth, I have never declined to submit to their verdict. I know I have sometimes been blamed for not replying to my critics, but such blame was most unjust. The fact is, that I could not possibly do it. When books are reviewed, as they now are, not only in England, but in almost every country of Europe, nay, even in America and India, what are we to do? Many of these reviews never reached me at all, but even if I had attempted

to read and notice those only which I happened to see, I should have had no time left for anything else. It was not want of respect that made me silent, but simply want of time*. No author, when he publishes books, containing new facts and new theories, expects that the whole world will at once say, Amen. If it were so, the book would probably never have been written. An author must be prepared for contradiction and censure, and we all know that from certain quarters censure is more flattering than praise. After a time, every author becomes a target, but fortunately, not every shot that is fired, however loud the report, hits the mark. As far as my own experience goes, I have felt much more frequently inclined to protest against unmerited praise, than against unmerited blame. There are few things written by any scholar of my name, for which, at some time or other, I have not received the credit, though I did all I could to disclaim those equivocal honours. There are few languages which I am not supposed to know, though again and again I have protested against the laurels of a Mezzofanti.

These are old perplexities of which those who came before us have complained, and of which those who follow after, will complain likewise. Let me conclude with the verses of an old Indian poet:

What care we for the praise of him who lauds
In ignorance of where our merit lies?
What painter values at a rush applause,
However loud, from him that lacketh eyes?

* I venture to avail myself of this opportunity to explain another apparent neglect on my part, for which, I know, I have been blamed, if not in public, at least in private. During the last ten years the number of books sent me from all parts of the world has become so great that I had to give up the attempt to acknowledge them all. When I was a young man, it was generally understood, that no acknowledgment was expected, when a book was sent without a letter. To that rule I have conformed, both as a sender and as a receiver of presentation copies. There are, of course, exceptions, but they should be treated as such. It should also be publicly stated, that books sent through friends or booksellers, are apt to miscarry. A friend of mine bought a volume of the *Rig-veda* at a sale in Paris, and when he opened it, he found, that it was the very copy which I had sent him years ago as a present. How such accidents can be avoided,

I cannot tell. It is generally said, that Humboldt acknowledged all books, and answered all letters. That may be so, but not every man is a Humboldt, and Humboldt died before the penny post attained its full development. When I tell my friends that, though most letters are now penny letters, I spent in one year £18 for postage, they can easily find out the number of letters I have to write, and I feel sure they will forgive me, if I do not always write by return of post, that "I am looking forward with the greatest pleasure to reading their books." Nothing gives me greater pleasure than reading books written by men with whom I am personally acquainted. But if a friend sends me a book on Comparative Mythology, while I am in the midst of work on Sanskrit accentuation, I must put his work aside for a time, and cannot express an opinion till I find leisure to read it carefully. *Soyons raisonnables!*

Nay, blame itself we'd rather choose to hear,
 If that the judge discerns the fault he shows :
 And censure pleases the judicious more
 Than floods of flattery from fools like those.

I have still the pleasant duty to fulfil of thanking my many friends, both old and young, for the constant help which they have given me during the many years that I have been engaged in this edition of the Rig-veda. Some of them are no more amongst us, but the names of Burnouf, Bunsen, Wilson, Mill, Trithen, Roër, Bardelli, Goldstücker, Ballantyne, Bhao Daji, and I must also add the names of two most excellent printers, Pembrey, whose son keeps up the reputation of his father, and Hickman, a truly noble soul, will always be remembered with gratitude by one to whom, each in his own way, they have shown so much kindness, and rendered such essential help. To those who are still living, and who have assisted me by their advice and by their active co-operation, particularly to Professor Theodore Aufrecht, Dr. Fitz-Edward Hall, Professor Haug, I have in the Preface to each successive volume expressed my deep obligation. With regard to the last volume, I have to add the names of Professors Cowell, Eggeling, Thibaut, and Mr. Burnell. My old friend Professor Cowell, though fully occupied with other work, has never grudged me his time, whether for reading proof-sheets, or for giving me his opinion on difficult passages. Professor Eggeling has rendered me most useful service in the same manner; and to Professor Thibaut I am especially indebted for the assistance he has rendered me in reading revises and in preparing the Index of the Uttarapadas. That Index is founded on the *Index verborum*, printed in the fifth and sixth volumes. It is arranged alphabetically; first, according to the Uttarapada; then, according to the Pûrvapada. It will be seen that it contains all the words, actually divided by an Avagraha, except those in which the second part was a mere suffix, रसःवान्, यज्ञःतरः, or a termination, अग्निःभिः. It also contains other words which, though, according to the system of the Prâtiśākyas, they could not have the Avagraha, could easily be divided, and were thought to be useful to the students of the Veda. The principle followed in the selection was that of practical usefulness, not of systematic completeness. If, as happens frequently, the same Uttarapada occurs with different accents, then it is first placed as ādyudātta, afterwards as madhyodātta, as antodātta, and lastly as anudātta.

Mr. Burnell's readiness in helping me to obtain information on some MSS. in India, has been acknowledged; and I still hope, that his researches may produce new and important results.

In preparing the Indices of the Devatās, the Ṛishis, and the Pratikas, I have been able to avail myself of the labours of Professors Roth, Whitney, Aufrecht, and others. The last index, that of the beginnings of the verses of the Rig-veda, was prepared by them, and finished by Dr. Pertsch (*Indische Studien*, vol. III). Though these names were a sufficient warrant for completeness and accuracy, I have been able, while using the index during the last twenty years, to make many corrections and additions, and I have also to thank Dr. Pertsch for a list of *Corrigenda*, which he kindly sent me. In printing this and the other indices of the Devatās and Ṛishis, I have, for the sake of expediting the printing, used the smallest possible number of diacritical letters. The indices are meant for scholars only; and scholars, when they read *saṃhitā*, *taṃ hi, anga, pañca, yajna, kâṇḍa*, know that they are meant for *saṃhitā*, *taṃ hi, aṅga, pañca, yajña, kâṇḍa*. In the Prefaces, however, and in the *Varietas Lectionis*, I have throughout followed the transcription which Professor Wilson wished me to adopt when I began this work, and which, though it differs from my own system of italic letters, will be found to answer exactly the same purpose.

F. MAX MÜLLER.

OXFORD, 14 SEPTEMBER, 1874.

*The first day of the International Congress of Orientalists
in London*

VARIETAS LECTIONIS.

MSS. for the Eighth Aṣṭaka.

1. A. Colebrooke's MS.
2. A D. A MS. lent me by Dr. Bhao Daji. It is an A. copy, but more carelessly written than Colebrooke's; it offers no original readings.
3. C Mill (C 2). Dr. Mill's MS. which was copied for him at Calcutta from different originals, represents in this portion the A. class. The copyist has occasionally been enabled to supply independent readings, either conjecturally or by consulting other MSS.
4. C Wilson (C 4). This MS. was removed from the Bodleian Library, so that I could not consult it for critical passages. From what I know of it, however, in its earlier portions, it is not likely to yield any independent readings.
5. B 4. Taylor's MS. This MS. has been much read and corrected in the last Aṣṭaka. In its original text it agrees with A; the corrections and numerous marginal notes come from a B. source.
6. Ca. My own MS. Though very carelessly written, it is of the greatest value, as containing not only readings independent both of the A. and B. classes, but as supplying passages which are omitted in all other MSS.
7. B 1. Stevenson's copy.
8. B 2. Burnouf's copy, taken from Stevenson's MS. I transcribed the tenth Maṇḍala at Paris, and finished it on the 30th of May 1846. As I traced the whole of it, my copy is, I believe, perfectly trustworthy, even at this great distance of time.
9. B 3. A modern copy, a mere repetition of B 1. (See vol. II. p. vi.)
10. M. Another B. copy, sent to me by Dr. Haug from India. It was derived from B 1, directly or indirectly, but before B 1. had been corrected with yellow ink. (See X. 56, 1. fin. Here B 1. has sūrya iva iti hi śrutih, but iva is covered over with yellow ink. M. has sūrya iva iti hi śrutih.) This MS. is afterwards replaced in my edition by

11. CB, a MS. lent me by Dr. Bhao Daji, beautifully written, agreeing generally with M, but here and there supplying corrections and marginal notes.

In the passage quoted before, it has *sūrya iva iti hi śrutiḥ*.

The three representative MSS. for the eighth Aṣṭaka are: A., Ca., and B 1.

Of these A. is generally supported by C Mill and B 4. *primā manu*; Ca. stands by itself; B 1. is supported by B 2, afterwards by CB, sometimes by B 4. *sec. manu*. In difficult passages the A. readings were checked by A D; the B. readings by B 3.

Page 1. line 16. (X. 46, 1.) महान् गुणैः पूज्यः A. महान् गुणैः पूज्यमानो विद् Ca. गुणैः पूज्यैः B 1. 2. M.

P. 1. 1. 16. (X. 46, 1.) वेत्ता ॥ वेत्ता Ca. ज्ञाता A. B 1. 2. M.

P. 1. 1. 17. (X. 46, 1.) वेष्टा A. Ca.; deest in B 1. 2. M.

P. 1. 1. 18. (X. 46, 1.) अपा समीप इत्यर्थः Ca. अपसामित्यर्थः A. B 1. 2. M.

P. 1. 1. 19. (X. 46, 1.) अथवा Ca.; deest in A. B 1. 2. M. Ca. sec. man. places यद्वा also before कर्मणामुपस्थे.

P. 1. 1. 20. (X. 46, 1.) पुनः प्रार्थितः A. B 1. 2. M.; पुनः deest in Ca.

P. 2. 1. 3. (X. 46, 1.) Dr. Taylor's MS. (B 4) gives the following independent commentary on verse 1: होता देवानामाह्वाता जातः प्रादुर्भूतः यतः नभोविद् प्रथमनभस आकाशस्य वेदितवान् अतः महान् सर्वभ्यो भूतेभ्यः प्रथममाह्वाने आदिभूतत्वेन ब्रह्मत्वं नृपद्मम् । नृषु मनुष्येषु जठराग्निरूपेणावस्थितवान् । होतु-
रणेरुभयोर्लोकयोरेव वाचस्थानं । नभोविदित्वेन नभसि । अपामुपस्थे अग्निः सह स्थाने । विद्युदृपेण । एवंरूपोऽग्निः पृथिव्यग्नेजःसु प्रादुर्भूतः । दधिः पृथिव्यग्नेजसो धारकत्वेनापि च यः । स एव वसूनि विधत्ते । वसूनां यन्ता । यो नियन्ता भवति । स एव विदधातुं शक्नोति । तनूपाः । तनूनां देयमनुष्यादिशरीराणां पाता रक्षकः सो स्मभ्यं शरीरपोषकानि वसूनि विदधातु । इत्याशास्महे ॥

P. 2. 1. 9. (X. 46, 2.) सधस्ये सहस्थाने Ca. sec. man.; deest in A. B 1. 2. 4. M.

P. 2. 1. 9. (X. 46, 2.) निगूढं Ca.; deest in A. B 1. 2. 4. M.

P. 2. 1. 9. (X. 46, 2.) परिचरन्त Ca. A. B 4; deest in B 1. 2. M.

P. 2. 1. 12. (X. 46, 2.) विलीनं A. Ca. B 4. विलीनां B 1. 2. M.

P. 2. 1. 13. (X. 46, 2.) स्तोत्रैः Ca.; deest in A. B. 1. 2. M. स्तोत्रादिहविर्भिर्धनमिच्छन्तो B 4.

P. 2. 1. 13. (X. 46, 2.) आत्मन इच्छन्तो ॥ अनिमिधन्तो Ca. आत्मानमिच्छन्तः A. B 1. 2. M.

P. 2. 1. 14. (X. 46, 3.) पलाय्यासु Ca. पलायासु A. पलाभू B 1. 2. M. पलायमानस्यासु B 4.

P. 2. 1. 14. (X. 46, 3.) अग्न्या भूमिः । तस्या भूम्या भूर्धेनि । भूम्यामित्यर्थः । तत्राविदन् लब्धवान् । सोऽग्निः Ca. अग्न्या भूम्या भूर्धेनि भूम्यामित्यर्थः । तत्राविदन् लब्धवान् सोऽग्निः A. अग्न्याः भूम्याः भूर्धेनि भूम्यामित्यर्थः तत्राविदन् लब्धवान् सोऽग्निः B 4; but altered into अविदन् प्राप ततः. अग्न्या गोर्भूर्धेनि अविदन् प्राप ततः B 1. 2. अग्न्या गोर्भूर्धेनि अविदन् प्राप्तवन्तः M.

P. 2. 1. 24. (X. 46, 3.) सुखस्य वर्धयिता सन् Ca. A. B 4; but altered into सुखरूपः; सुखरूपः B 1. 2.

P. 2. 1. 26. (X. 46, 3.) यज्ञस्यादित्यस्य वा Ca. आदित्यस्य यज्ञस्य वा A. B 1. 2. M. सुखस्य यज्ञस्य वा B 4.

P. 3. 1. 7. (X. 46, 4.) Ca. leaves out the words between आहवनीयं and अध्वराणां.

P. 3. 1. 7. (X. 46, 4.) Ca. reads नेतारं प्रापयितारं. A. B 1. 2. M. have नेतारं अरतिं गतारं. B 4. had अरतिं गतारं, but नेतारं added sec. man.

P. 3. 1. 17. (X. 46, 5.) जेतव्याभ्यादुन्नयंतं ॥ जेतव्यान् Ca. B 1. 2. M. जेतव्यं A. शतृन् जयंतं B 4.

P. 3. 1. 18. (X. 46, 5.) भूर्जयंतमित्येकं पदं कृत्वा भूरादीन् लोकास्त्रयंतमिति व्याचकार ॥ भूर्जयंतमिति (एकं पदमिति marg.) कृत्वा etc. Ca. भूर्जयंतमिति एकदमिति मत्वा etc. A. भूर्जयंतं इति मत्वा भूरादीन् जयंतमिति व्याचकार B 1. 2. (भूरादीन् M.) उन्नीये भूर्जयंतमित्येकपदं मत्वा etc. B 4. In his commentary on the Sāma-veda Sāyana adopts the same division of words. There he says, प्रेत्यं जयंतमित्यनेन संबंधयितव्यः भूः प्रथमैकवचनमिदं द्वितीयैकवचनस्य स्थाने दृष्टव्यं.

P. 3. 1. 24. (X. 46, 5.) ग्रीणधनस्तुतिं ॥ ग्रीणधनस्तुतिं Ca. A. B 4. ग्रीणवस्तुतिं B 1. 2. M.

P. 4. 1. 12. (X. 46, 6.) B 1. 2. M. add an explanation of अयंतैः, viz. अकारोऽधिवाचकः । तेनायमर्थः । अधिकानां शतृणां यंत्राः नियमनानि तैः सह शतुनियग्रहं कुर्वन्नित्यर्थः ।

P. 4. 1. 22. (X. 46, 7.) श्रुतिचयः श्रेतिमानमंचतः ॥ श्रुतिमान अयंत Ca. श्रेतिमानमंचतः A. श्रेतिमाचयवंतः B 1. 2. M. श्रेतिमानमंचतः B 4. No explanation of अयनयः. Although the substantive *śvetiman* does not occur in Wilson, nor in Boehtlingk's Dictionary, it is correctly formed according to Pāṇ. V. 1, 123.

P. 5. 1. 7. (X. 46, 8.) रक्षणाय A. Ca. B 4. रक्षणानि B 1. 2. M.

P. 5. 1. 8. (X. 46, 8.) मंद्रं स्तुवं A. Ca. B 4. मंद्रं मादनीयं B 1. 2. M.

P. 5. 1. 9. (X. 46, 8.) यष्टमं वा ॥ Instead of this, Ca. alone reads यजमाना धातुमिवादधरे, but in the margin यष्टमं is written, to fill the place from व to मि.

P. 6. 1. 19. (X. 47, 1.) वृत्त्यवृत्तिभ्यां A. Ca. B. Cf. Pāṇ. II. 1, 3; Rv. Bh. vol. III. p. 272. 1. 26.

P. 11. 1. 8. (X. 48, 3.) From देवा मयि to कुर्वते the text is given from Ca. A. has nothing but वृत्तादिवधादिरूपेण कर्मणा आर्येति गच्छति । अर्येतिर्गतिकर्मा । यद्वा अर्य ईश्वरं कुर्वति । B 1. the same, except वृत्तवधादि. M. has आर्यतिर्ग. B 4. gives after संपादितवान्, केन कृतेन कर्त्तुं वृत्तादिवधादिरूपेण कर्मणा । तथा देवासः देवाः मयि क्रतुं अपि वृंजन् । संपादितवंतः । वृत्तादिवधार्थं मम अनोक्तं सैन्यं कर्म प्रज्ञा वा सूर्यस्येव दुष्टरं मां अर्येति गच्छति अर्येतिर्गतिकर्मा । यद्वा अर्यमीश्वरं कुर्वति ॥

P. 13. 1. 4. (X. 48, 7.) खलनिष्पादने यथा ॥ खलनिष्पादने A. Ca. खलनिष्पादने B 4. sec. man. ने न; खलनिष्पादनेन B 1.

P. 16. 1. 10. (X. 49, 3.) इदानीमिव कृतानीत्यनुवदति A. इदानीमेव अुचानुवदति Ca. इदानीमेव कृतान्यनुवदति B 4. इदानीमेव क्रियत इत्यनुवदति B 1.

P. 16. 1. 22. (X. 49, 4.) प्रदेशं B 1. देशं A. Ca. B 4. pr. man. Should it be प्रदेशनं?

P. 17. 1. 9. (X. 49, 5.) प्रहं करं A. B 4. प्रहमकरं Ca. नसं मृत्युं आयके करं B 1. As all the MSS. of Sāyana give अडभावश्छांदसः it is clear that Sāyana read आयवे करं. The MSS. of the Pada text, however, give अकरं.

P. 22. 1. 16. (X. 50, 5.) अम गत्वादिषु । औशादिक आत्तन्मत्यः । छांदस उमादेशः ॥ अम गत्वादिषु औशादिक आत्तन्मत्यः छांदस उरादिदेशः । A. (B 4. sec. man. कस्तन्म, and ओमादेशः.) अम गत्वादिषु औशादिक अत्तन्मत्यः छांदसः उमादेशः Ca. ओमत्वादिषूणादिको तन्मत्यः* छांदस उवडादेशः M. ओमत्वादिषु औशादिको तनप्रत्ययः । छांदस ऊडादेशः B 1.

P. 23. 1. 19. (X. 51, 1.) सौषिको नामाग्निः । B 1. सौषीको नामाग्निः B 3. A. सौषीको नामाग्निः Ca. The MSS. vary in the same manner whenever this name of Agni occurs. The MS. of the Anukraṇaṇī (E. I. H. 1823) has सौषीकः; the commentary (E. I. H. 1823)

has likewise सौचीकः. The MSS. of the Brihaddevatā vary. MS. B. reads अभिचक्राम सौचीको भवाद्गिनरिति धुतिः । MS. H. (a fragment) reads अपचक्राम देवभ्यः सौचिकोऽगिनरिति धुतिः । सौचिकः, in the sense of tailor, is given by Wilson, Rādhakant, and in the Gaṇa-pāṭha, with the short *i* only. In writing सौचीकः I am guided chiefly by the authority of the Anukramanī, though unfortunately the commentary does not in this case give an etymological and grammatical explanation.

P. 26. l. 6. (X. 51, 5.) संमत्ता । It would be better to write तव संमत्ता.

P. 26. l. 21. (X. 51, 6.) तौदादिकः A. Ca. B. In the Dhātupāṭha जोविनी is रौधादिकः.

P. 27. l. 12. (X. 51, 9.) प्रधानस्य प्रमुखे । A. B 1. 4. प्रधानहविषोऽग्रे Ca. sec. man.

P. 27. l. 19. (X. 51, 9.) शरीरदाया ह वा अग्नयो ॥ शरीरदायादा ह वा आग्नेया B 4. शरीरदायादा ह वा अग्नयो A. शरीरदाया ह वा अग्नयो Ca.; deest in B 1.

P. 28. l. 25. (X. 52, 2.) अनुज्ञातव्यं A. B 1. 4. अनुज्ञातव्यं Ca.

P. 29. l. 1. (X. 52, 2.) किंच सा स इत्यर्थः B 1. 4. Ca. किंच सासमित्यर्थः A. I feel doubtful about this passage. Sāyana may have intended a reference to some formula used in the R̥itvig-varaṇa. Thus Āśvalāyana (Gṛihya-sūtra I. 23) gives चंद्रमा मे ब्रह्मा स मे ब्रह्मा ब्रह्माणं त्वाहुं वृणे as the words used by the sacrificer in appointing his Brahman, while the answer of the Brahman is चंद्रमास्ते ब्रह्मा स ते ब्रह्मा ब्रह्माहं ते मानुषः । As the commentary stands, it would seem to mean simply that she, viz. samit, is he, viz. Candramāḥ.

P. 29. l. 3. (X. 52, 2.) तदेवोभयं भवतीति ॥ तदेवाभयं भवतीति Ca. तदेवाभयं तीति A. ते देवा भवतीति हि B 4; deest in B 1.

P. 31. l. 25. (X. 52, 3.) जीवति मृतशब्दो जायते तस्य ॥ जीवति सति प्र याजायते तस्याः Ca. जीवति सति मृतशब्दो जायते तस्य B 3. जीवति प्र जाया जायते तस्या B 1. जीवति प्र या जायत तस्याः A. मुरभय एव यस्मिन्जीवे मृतशब्दस्त्वग्नौ Āśvalāyana. य आहिताग्निरिति मृतशब्दं श्रुत्वा का तत्र प्रायश्चित्तरिति Ait.-Br. VII. 9.

P. 32. l. 24. (X. 53, 4.) जुषध्वं सेवध्वमिति । एवं बहूच्यमानेऽग्निरमनूद्यति सर्वे देवा ॥ जुषध्वं इति सेवध्वं । एवं बहू व्याम अग्निरमनूद्यति सर्वे देवा Ca. जुषध्वं सेवध्वमिति एवं बहूच्यमान अग्निरमनूद्यति सर्वे देवा B 4. A. जुषध्वं इति एवं बहूच्यमाने अग्निरमनूद्यति सर्वे देवा B 1. The text is corrupt, and requires emendation.

P. 33. l. 17. (X. 53, 6.) अस्यंतराले आतिक्रमण ॥ अग्निं नरो लेख्यातिक्रमेण A. अग्निं नरो वेद्यतिक्रमणे B 4. marg. अस्यंतराले आतिक्रमणे Ca. अग्निं नरो वेति ह्यभिक्रमणे B 2.

P. 34. l. 18. (X. 53, 7.) युष्मदीयावधान् A. B 4. M. अस्मदीयावधान् Ca.

P. 34. l. 19. (X. 53, 7.) प्रियमस्मान् Ca. प्रियमात्मानं A. B 4. M.

P. 36. l. 10. (X. 53, 11.) ते मरुतो A. B. तेऽमी मरुतो Ca. त च्चुभयो?

P. 37. l. 7. (X. 54, 1.) देवानां रज्ज्येन B 4. Ca. °ज्येन A. निवारयेन M.

P. 38. l. 11. (X. 54, 4.) उत्तरसूक्ते उपान्यवर्जिते दूरे तन्नामेत्यादिषु ॥ उत्तरसूक्तेषु उत्पद्यंते वर्जितेषु दूरे तन्नामेत्यादिषु B 4. उत्तरसूक्ते उपान्यवर्जितेषु दूरेषु तन्नामेत्यादिषु Ca. उत्तरसूक्तेषु उत्पद्यंतेवर्जितेषु इत्यादिषु M.

P. 39. ll. 17, 19. (X. 55, 1.) वयोधे S. 1. 2. S. 3. had वयोधेः, but the Visarga was struck out. Both Pada MSS. have वयोधेः. It is the same in X. 67, 11. Here, too, S. 3. seems to have had वयोधेः, though this is not quite clear. The other

MSS., S. 1. 2, and the two Padas have again वयोधै. Professor Aufrecht gives वयोधै: in both places. This is an impossible form, as there is no such word as vayodha.

P. 39. l. 24. (X. 55, 1.) अवेत्य ॥ आहेत्य M. अहेत्य A. B 4. Deest in Ca.

P. 39. l. 25. (X. 55, 1.) निधानार्थे A. निधनार्थे B 4. M. Deest in Ca.

P. 40. l. 2. (X. 55, 1.) At the end of verse 1, B 4. adds: इति विद्युद्दूषेन्द्र इति च वाजसनेयकं यडा पर्जन्यस्य रूपमाह तदानर्तं वायुरस्येन्द्रस्य आतावगंतव्यः ॥

P. 40. l. 10. (X. 55, 2.) After उत्पादितवानस्मि A. has भूतभव्योभयान्वयाययेत्यर्थस्यावृत्तिः 1. B 4. C Mill भूतभव्योभयान्वयाय ये ते त्वर्थस्यावृत्तिः. M. inserts in the same place भयादयमर्थं स्यात्. Ca. is wanting. येनेत्यस्यावृत्तिः would be better.

P. 40. l. 12. (X. 55, 2.) After प्रियभूतं Ca. inserts संतरिष्यं आ अपृणादिति वर्तते । प्र त्वं जातं etc.

P. 41. l. 11. (X. 55, 4.) सत्यौचः ॥ One expects यद्यौचः, but the relative is left out here in all the MSS.

P. 41. l. 25. (X. 55, 5.) अननमनः प्राणनं ॥ अननं प्राणनं A. अनेन मनः प्रीणनं M. B 4. अनेन मनः प्राणनं Ca.

P. 41. l. 25. (X. 55, 5.) सम्यगननोपेते A. सम्यगनेनोपेते M. B 4. सम्यगमननोपेते Ca.

P. 42. l. 1. (X. 55, 5.) जरा Ca. B 4, struck out afterwards. Deest in A. B. C Mill.

P. 43. l. 1. (X. 55, 7.) महतेद्रेण Ca. महता तंलेण A. B 1. 4. M. C Mill.

P. 45. l. 5. (X. 56, 3.) अनु गाः । अनुगच्छ । M. अनु गाः । अन्वगाः । अनुगच्छ । B 1. अनु गाः । अन्वगाः । गच्छ । A. B 4. Ca.

P. 46. l. 20. (X. 56, 6.) संबन्धिनं A. Ca. B, instead of संबन्धि, an inadvertence, it would seem, of Sāyana's.

P. 46. l. 21. (X. 56, 6.) छेत्सीः A. Ca. B, instead of छेत्सीः. The same form in Dr. Roer's edition, and in MS. E. I. H. 1980.

P. 47. l. 22. (X. 57.) Sāyana does not notice a passage in the Anukramanikā at the beginning of this hymn. The Anukramanikā says, पराणि चत्वारि सूक्तान्युक्ता ऋषयो द्वैपदे त्वत्त्रिंशदले i. e. "The Rishis mentioned in the Dvipada portion in the Atri-maṇḍala saw the next four Sūktas." This refers to Maṇḍala V. 24, where the four Gaupāyanas or Laupāyanas are mentioned as Rishis.

P. 48. l. 1. (X. 57, 1.) The extract from the Śātyāyanaka has been fully discussed in the Preface to vol. V. It seemed a useful passage for proving the existence of the three families of Sāyana's MSS., which had been called in question, and for showing, at the same time, the result that can be obtained by a strict application of the principles of diplomatic criticism. It has been objected that, according to these principles, I ought not to have restored रायप्रोहे, because none of the MSS. have it. This would be true, but for the fact that we have here to deal with a proper name, which can only be either right or wrong, and where therefore the authority of the MSS. must yield to the authority of independent facts. प्रोह, by itself, is impossible, and could not be connected

with राज्य. Again, if the first syllable has a long vowel, we cannot read रथप्रोष्ठे, but must admit a patronymic राथप्रोष्ठे. प्रोष्ठः is a word of doubtful meaning. It occurs in the Ganapāṭha (śivādi), where it is followed by प्रोष्ठिक. The commentary to Pāṇ. V. 4, 120, explains प्रोष्ठः by गौः, ox. See also Pāṇ. VII. 3, 18. Wilson gives the meanings of carp and ox. The Amara-kosha gives prosthī as the name of a fish, and the commentary adds prosthah as a masculine in the same sense. Rādhakānta gives the following extract : डे पूर्वभाद्रपदोत्तरभाद्रपदासु प्रोष्ठो गौः भद्रश्च गौः (cf. Hemachandra, 1257) तस्येव पाद आसां तास्तथा । पूर्वे प्रोष्ठपदे डे उत्तरे तु भाद्रपदे डे समुदायश्चासां चतुः संख्य इति बहुवचनं । कदा पूर्वे प्रोष्ठपदे कदा उत्तरे प्रोष्ठपदे इति तारकयोद्धित्वाद्विवचनं । इति भरतः । In the Rig-veda प्रोष्ठ occurs once more in VII. 55, 8, in प्रोष्ठेशयाः, which Sāyana explains by प्रांक्के शयानाः. In hymn 60, verse 5, रथप्रोष्ठेषु is used as another name for Asamāti and his family.

Again, the passage from तं ह स्नाननो to परावभूतुः is evidently corrupt, and it has been remarked that I ought to have restored it conjecturally. But my object was the very opposite of conjectural restoration. It was to show how far in a passage, where we could not hope for external help, a strict adherence to the rules laid down by Lachmann and other classical scholars, would lead us. I ought, however, as pointed out by Professor A. Weber, to have given more weight to the reading of Ca. in असुरात्. Though this is not the reading towards which the three families of Sāyana's MSS. point, yet my own MS. Ca. frequently holds an independent position, and would suggest the reading असुरात्. I need hardly mention that the spaces in तुस्य रूपे and संतः परिधि are too large, and that the Avagraha before निधाय should be omitted.

P. 48. l. 22. (X. 57, 2.) प्राप्तुयाम ॥ प्रोष्ठोति A. Ca. B 1. 4. M.

P. 49. l. 6. (X. 57, 3.) कंपनं । See Kātyāyana Śrauta-sūtra IX. 13, 35.

P. 49. l. 18. (X. 57, 5.) Sāyana seems to have taken पितरः as a nominative, and to have read जनः instead of मनः.

P. 51. l. 24. (X. 58, 7-10.) A. has no commentary, but simply states, यस्ते अप इति यस्ते सूर्यमिति यस्ते पर्वतानिति यस्ते विश्वमिति चतस्र चक्षो निगदसिद्धाः । The same in B, C Mill. B 4. has the same, except its reading यस्ते विश्वमिदं जगरिति etc. Ca. reads : सप्तमी । यस्ते अप इति । अष्टमी । यस्ते पर्वतानिति । नवमी यस्ते विश्वमिदं जगरिति । दशमी । एकादशी । यस्त पराः परावत इति । चतस्र चक्षुः निगदसिद्धा पञ्चम्यां पराः परायत इत्यंतं दूरदेश इत्यर्थः ॥ पञ्चां भूतं च भयं चेत्यनेन etc. The text as given is taken from M.

P. 53. l. 2. (X. 58, 12.) The separate mention of the वर्तमान must be supposed to lie in the words इह क्षयाय जीवसे । All the MSS. give प्रपंच as a neuter.

P. 53. l. 26. (X. 59, 1.) निर्वृतिः पापदेवता A. B 4. निर्वृतिः प्राणदेवता Ca. निर्वृतिदेवता B 1. M.

P. 54. l. 7. (X. 59, 2.) जीर्णी स्तोता वा । जरा स्तुति ॥ जीर्णीस्तुतिः जरास्तुतिः A. B 1. 4. जीर्णी स्तोता वा जरास्तुति Ca.

P. 55. l. 13. (X. 59, 5.) संदशीने ॥ संदशीन A. Ca. B 1. 4.

P. 56. l. 20. (X. 59, 9.) हिनस्तु ॥ मा आगच्छतु M. म आगच्छतु B 1. हिनस्तु A. C Mill. हिनस्तु Ca. हिनस्तु sec. man. मे आगच्छतु B 4.

P. 57. l. 21. (X. 60, 1.) सुबंधोर्जीविताज्ञानरूपोऽर्थो देवता A. B 4. सुबंधोर्जीवितायां ज्ञानरूपो यो देवता । Ca. सुबंधोर्जीविताज्ञानरूपो र्था देवता B 1.

P. 57. l. 22. (X. 60, 1.) After स्पृशन्हेतुभूतो the word हस्तः might be repeated.

P. 58. l. 16. (X. 60, 2.) तस्य after शत्रुः deest in A. Ca. B 1. 4. Possibly नियमिनं may be a marginal note which was intended for नियामिनं, and meant to be inserted after the first नियमिनं. B 4. has indeed नियमिनं (sic) between नियमिनं and रथं.

P. 59. l. 12. (X. 60, 5.) अनयेन्द्रमाह्वयतेऽसमात्यर्थे ॥ अनयासमातिषु असमात्यर्थे इन्द्र M. अनयासमातिषु असमात्यर्थे हे इन्द्र B 1. 4. अनया इन्द्रस्य समा सा त समात्यर्थे तत्रा अत्राणि Ca. अनया इं मा सने असमात्यर्थे हे इन्द्र A.

P. 60. l. 6. (X. 60, 6.) The extract from the Śātyāyanaka is again corrupt. Instead of अथ शेषे A. B 4, B 1. and C Mill have अत्र शेषे, M. अत्र चोक्तं, Ca. अत्राशेषशेष.

P. 60. l. 7. (X. 60, 6.) पुनर्वैनुमेत्यब्रुन् एषांतःपरिधीत्यब्रवीत् ते मा ध्वमिति तन्निराह । अयं माता Ca. पुनर्वैनुमेत्यब्रुवी तमाद ध्वमिति तन्निराह अयं माता A. CB. C Mill. पुनर्वैनुमेत्यब्रुवन् एषांतः परि द ध्वीत्यब्रवीत् तमादध्वमिति तन्निराहअयं माता B 4. पुनर्वैनुमेत्यब्रवीत् तमादध्वमिति । तन्निराहं त्रयं माता B 1. पुनर्वैनुमेत्यब्रवीत् तमादध्वमिति । तन्निराहं तत्रयं माता M.

P. 60. l. 10. (X. 60, 7.) द्वैपदेन यथात्रिषु ॥ द्वैपदं यद्वत्त्रिषु A. B 1. द्वैपदं यद्वद्वत्त्रिषु B 4. द्वैपदं यद्वमत्त्रिषु Ca. The two MSS. of the Bṛihaddevatā read द्वैपदेन यथात्रिषु. Cf. Rv. V. 24.

P. 62. l. 15. (X. 61, init.) सप्ताधिका नाभानेदिष्टो मानवो वैश्वदेवं तदिति ॥ सप्ताधिकेत्यादि B 1. CB. सप्तेत्यादि A. C Mill. सप्ताधिका नाभानेदिष्टो मानवो वैश्वदेवं तदि Ca. सप्ताधिका नाभानेदिष्टौ मानवौ वैश्वदेवे तदिति B 4.

P. 62. l. 17. (X. 61, init.) उद्धृत्य चोत्तमं सूक्तं ॥ उद्धृतं सूक्तं A. उद्धृतं सूक्तं CB. उद्धृतं चोत्तमं सूक्तं Ca. उद्धृतं च उद्धृतं सूक्तं C Mill. उ - - सूक्तिं B 1. उद्धृत्य चोत्तमं सूक्तं B 4.

P. 62. l. 17. (X. 61, init.) अतैतरेयब्राह्मणं । A. Ca. B 1. 4. C Mill. अत्र तैत्तिरीये ब्राह्मणं CB.

P. 62. l. 22. (X. 61, init.) अनुष्टाय मुञ्चति । CB. B 1. अनुष्टाये पर्यनुष्टाये मुञ्चति A. B 4. pr. man. अनुष्टायानुष्टाये मुञ्चति C Mill. अनुष्टु चानुष्टाये मञ्चति Ca.

P. 62. l. 22. (X. 61, init.) सूक्ते शंसय ॥ सूक्ते ग्नं यते A. सूक्ते संयते B 4. Ca. सूक्ते संयते C Mill. सूक्ते संस्तूय ते CB. सूक्ते संस्तू ते ये B 1.

P. 62. l. 22. (X. 61, init.) वसिष्ठा गाः ॥ वसिष्ठाः सहस्रं A. Ca. C Mill. वसिष्ठा गा CB. B 1. वसिष्ठाः सहस्रं B 4.

P. 62. l. 25. (X. 61, init.) यज्ञं पारं प्रापय्य ॥ यज्ञपरं पारं प्रापय्य A. C Mill. यज्ञपां र प्राप्य B 1. यन्यपरं पारं प्रापय्य Ca. यज्ञपारं प्राप्य CB. यज्ञपर पारं प्रापय्य B 4.

P. 62. l. 25. (X. 61, init.) सहस्रं प्रादुः । ते च तद्गोसहस्रं ॥ सहस्रं प्रादुः ते च तद्गोसहस्रं A. सहस्रं प्रादुः ते च तद्गोसहस्रं Ca. B 4. सहस्रं प्रादुः ते च तद्गोसहस्रं C Mill. सहस्रं स्त्रीकुषाणं B 1. CB.

P. 63. l. 14. (X. 61, 1.) भागप्रदाने प्रवर्तमाना ॥ भागप्रदाने वर्तमाना A. भागप्रदाने च वर्तमानाः Ca. भागप्रदाने प्रवर्तमाना C Mill, B 4. भागं प्रवर्तमाना CB. B 1.

P. 63. l. 15. (X. 61, 1.) गोलाभसाधनत्वेन B 4. गोलाभसाधनत्वेना A. गोलाभसाधन Ca. गोलाभसाधनत्वेना C Mill. अणुलाभ साधन B 1. CB.

P. 63. l. 15. (X. 61, 1.) तेन नाभानेदिष्टं तेन यज्ञाभा° A. C Mill. तेन यज्ञाभा° B 1. 4. Ca. CB.

P. 64. l. 3. (X. 61, 2.) यथा घनः ॥ यथा घनं A. Ca. C Mill. यथा घनं CB. B 1. यथा B 4.

P. 65. l. 16. (X. 61, 5.) After अस्तेः सिपि B 4. Ca. mark a lacuna; not A. B 1. CB. C Mill. It should have been अस्तेः सिपि लङि बहुलं चंदसीतीडभावे हल्ङादिना सुलोपः. Cf. Rv. X. 149, 2.

P. 66. l. 25. (X. 61, 8.) As Sâyana would hardly refer दधचेताः to Vâstoshpati, he must take it as the subject of a new sentence, connecting it with यः कश्चापरावृक्. The reading of the MSS. seems corrupt in the passage which follows; and after abhimukham, na should either be added or understood.

P. 68. l. 11. (X. 61, 11.) हे इंद्र ते तुभ्यं Ca. B 4. हे तुभ्यं A. C Mill, B 1. CB. हे रुद्र?

P. 68. l. 12. (X. 61, 11.) पाथोलक्षणं A. C Mill, B 4. पाथोलक्षणं B 1. CB. Ca.

P. 68. l. 13. (X. 61, 11.) Before तदोदकं all the MSS. repeat अयजंत. If this were kept, it would have been necessary to write तं रसं यदायजंत.

P. 68. l. 25. (X. 61, 12.) त्वो नामकरणः । Ca. B 4. B 1. CB. त्वा नामकरणः Ca. C Mill. Nâmakarâṇa used in the sense of nominal suffix.

P. 69. l. 13. (X. 61, 12.) धनं जानंति । CB. धनं जानं Ca. धनं न जानंति B 4. A. C Mill. धनं जनानंति B 1.

P. 70. l. 21. (X. 61, 16.) स एवाग्निं । Sâyana seems to have written स एवाग्निः and to have continued in the nominative हविर्वोदुमशक्रः सन्. Thus we have स एवाग्निः हविर्वोदुमशक्रः सन् A. C Mill. स एवाग्निः CB. B 1. 4. सोम एवाग्नि हविर्वोदुमशक्रः सन् Ca.

P. 71. l. 11. (X. 61, 19.) द्विजा विप्रा चतस्य प्रथमजाः सत्यस्य प्रथमजाः सत्यभूतस्य ब्रह्मणः प्रथमोत्पन्नाः ॥

{ द्विजाः विप्राः चतस्य प्रथमजाः सत्यभूतस्य ब्रह्मणः प्रथमोत्पन्ना (sec. man. जाः) B 4.
{ द्विजा - - - चतस्य प्रथमजाः सत्यभूतस्य ब्रह्मणः प्रथमोत्पन्ना Ca.

{ द्विजाः चतस्य तस्य प्रथमजाः सत्य प्रथमजाः सत्यभूतस्य ब्रह्मणः प्रथमोत्पन्ना A. C Mill.
{ द्विजाः चतस्य प्रथमजाः सत्यस्य प्रथमजाः सत्यस्य भूतस्य ब्रह्मणः प्रथमोत्पन्नाः CB. B 1.

P. 71. l. 20. (X. 61, 20.) अग्निर्न शिशुः शंसनीयो ॥ अग्निः न शिशुः नसेतेन B 4. अग्निः न शिशुः नसेतेन A. C Mill. अग्निर्न शिशुः नसेतेन CB. B 1. अग्नि ना सनेन Ca.

P. 76. l. 26. (X. 62, 1.) बहुवचनं । This is the reading of all the MSS., instead of what we should expect परस्मैपदं. Sâyana may, however, with regard to the immediately following verses, have considered the second person plural (ज्ञानश्) irregularly put for the third person plural, and in that case, the reading of the MSS. might be explained. All the MSS. have प्राप्ताः स्य, but B 1. and CB. have ज्ञानश्रिरे, B 4. ज्ञानश्रिरे sec. man., which reading occurs also in the Nîti-manjari.

P. 79. l. 12. (X. 62, 7.) क्षुधयोऽगिरस etc. This passage, though apparently taken from the Bṛihaddevatâ, is not to be found in any MSS. of that work. Instead of तत्पुण्याय च कर्मणि A. B 4. and C Mill read कर्मणि, Ca. CB. B 1. कर्मणि. We might read तत्पुण्याय च कर्मणि.

P. 80. l. 16. (X. 62, 10.) परिणसौ A. C Mill. Instead of this, B 1. B 4. CB. and Ca. have परिणस्यसु गोभिः.

P. 81. l. 12. (X. 63, 1.) पृष्ठाभिप्रवयोऽस्तुतीयेऽहनि वैश्वदेवेऽतत्सूक्तं वैश्वदेवं निविद्धानं ॥

- { पृष्ठाभिप्रवयोऽहयो स्मृताति हनि वैश्वदेवशस्त्रेऽतत्सूक्तं वैश्वदेवनिविद्धानं । Ca.
- { पृष्ठाभिप्रवयोऽहयोस्तुतीये हनि वैश्वदेवे निविद्धानं B 4. ऐतत्सूक्तं वैश्वदेवं in marg.
- { पृष्ठाभिप्रवयोः तृतीये हनि वैश्वदेवेऽतत्सूक्तं वैश्वदेवनिविद्धानं A.
- { पृष्ठाभिप्रवयोः तृतीये हनि वैश्वदेवेऽतत्सूक्तं वैश्वदेवनिविद्धानं C Mill.
- { पृष्ठाभिप्रवयोः तृतीये हनि वैश्वदेवेऽतत्सूक्तं वैश्वदेवं निविद्धानं B 1.
- { पृष्ठाभिप्रवयोः तृतीये हनि वैश्वदेवेऽतत्सूक्तं वैश्वदेवं निविद्धानं CB.

P. 81. l. 19. (X. 63, 1.) ज्ञातेयं A. C Mill, B 1. CB. B 4. ज्ञातेः Ca.

P. 88. l. 19. (X. 63, 15.) With regard to the Viniyoga, see Rv. I. 189, 1.

P. 91. l. 5. (X. 64, 3.) गंतुमशक्यं ॥ गूहितुमशक्यं ?

P. 91. l. 17. (X. 64, 4.) रो मत्वर्णीयः ॥ रो मत्वर्णीयः A. C Mill. शब्दाद्धतो मत्वर्णीयः B 4. sec. man. हविष्यश्च रो मत्वर्णीयः Ca. शब्दा स्वरतो मत्वर्णीयः CB. B 1. Cf. X. 64, 16; 99, 6. Sāyana takes *tuviravān* either as derived from *tuvi* by means of two possessive affixes, viz. *ra* and *vān*, meaning "possessing many," i.e. praisers; or he takes *ra* as a possessive affix, attached to *tuvi*, *tuviṛa* meaning "possessing manifoldness," and referring to the gods, to which a new possessive suffix is added, viz. *vān*, giving to the compound the meaning of "united with those who are possessed of manifoldness." It is not possible to read *pratyayāvṛitiḥ*; first, because the MSS. are unanimous against it; secondly, because *āvṛitiḥ* is never used as a technical term for loss or disappearance.

P. 94. l. 20. (X. 64, 10.) ततः शशमानस्य शंसमानं स्तोतृवोऽस्मान्पातु ॥ ततः शशमानस्य शंसमानं स्तोतु नो स्मान्पातु A. ततः शशमानस्य शंसमानं स्तोतुं नो स्मान्पातु B 4. ततः शशमानस्य शंसमानं स्तोतुं नो स्मान्पातु C Mill. ततः शशमानस्य तत्समानं स्तोतुं नो स्मान्पातु Ca. ततः शशमानस्य शंसमानं स्तोतुं नो स्मान्पातु B 1. CB. It might be शंसमानान्, or शंसमानस्य स्तोतुः, if governed by शंसः, but the corruption begins even with ततः. As it is, शशमानस्य would be first explained by the acc. sing. शंसमानं, and this afterwards by स्तोतृन् in order to have a plural for नः.

P. 95. l. 13. (X. 64, 12.) हे मरुतो etc. There has been a misplacement in all the MSS.: A. begins with हे देवाः ये देवाः, C Mill with हे इंद्रा ये देवाः, Ca. B 4. CB. B 1. with हे इंद्रादयो देवाः, and they all continue यां धियं यत्कर्त्तुं मे मत्तं दातुमिच्छन्, and then only proceed to the invocations हे मरुतः etc. There probably was a lacuna, which was supplied in a marginal note, and this note was afterwards inserted in the wrong place.

P. 101. l. 12. (X. 65, 8.) परणवत् ॥ लक्षयवत् A. C Mill, B 4. CB. B 1. Ca. reads पितृवत् पयः उदकं पि यतः सिंघत ॥ The same MS. has बहुधावधिकरणत्वेन instead of the चाहुवधिकरणत्वेन of the other MSS.

P. 106. l. 26. (X. 66, 5.) त्रिष्कम्भं. Although all the MSS. read either त्रिष्कम्भं Ca. B 4. or त्रिः कम्भं A. C Mill, CB. B 4, and though the same reading त्रिष्कम्भं occurs again in X. 66, 7, I have ventured to print त्रिष्कम्भं as the nearest approach to what would otherwise be unintelligible.

P. 113. l. 26. (X. 67, 5.) मंत्रं सूर्ये । This is the reading of all the MSS.; either मंत्रं should be omitted, or at least वा added after सूर्ये.

P. 118. l. 9. (X. 68, 3.) कुसीदेभ्यः ॥ ऊसीदेभ्यः A. C Mill. कुसीदेभ्यः Ca. कुसीदेभ्यः B 4. कुत्सिदेभ्यः B 1. CB. कुत्सितेभ्यः CB. sec. man.

P. 120. l. 24. (X. 68, 9.) वलस्य पर्वणः पर्वतान् ता गा निर्जहार । वलेन निर्जहार ॥ वलस्य पर्व । यान् भासा निर्जहार वलेन निर्जहार A. वलस्य पर्ववान् भामा निर्जहार वलेन निर्जहार C Mill. वलस्य पर्वणः । पर्वतान् भूमौ निर्जहार वलेन निर्जहार B 4. वलस्य मज्जानं निर्जहार वनेन जहा Ca. पर्वतान् भूमौ निर्जहार वलान् निर्जहा CB. B 1.

P. 126. l. 22. (X. 69, 10.) प्रत्नान् ॥ सन्वान् A. C Mill. सत्नान् B 4. Ca. CB. B 1. It may be सत्नान्, but it is more likely that it was meant for प्रत्नान्.

P. 129. l. 13. (X. 70, 4.) अकारस्येकारवर्णव्यापत्याः पञ्चादलोपः ॥ अकारस्येकारा वर्णव्यापत्या पञ्चादलोपः A. लोपाः C Mill. लोपः B 1. अकारस्य इकारो वर्ण व्यापत्या पञ्चादलोपः Ca. अकारस्येकारो वर्णव्यापत्या पञ्चादलोपः B 4. sec. man. अकारस्य इकारो वर्णव्यापत्या पञ्चादलोपः CB. The text is hardly correct. But for the unanimity of the MSS., I should have preferred to write इकारवर्णव्यापत्याः पञ्चादलोपः, for in the change of drāghimanâ, or, more correctly, drāghimnâ into drāghmâ, the *i* is first destroyed, and afterwards there is lopa of *an*, or *u*. However, Sâyaṇa was evidently satisfied with having explained a form drāghimnâ, without going as far as drāghmâ, and this he does by saying that that allopaḥ of Pân. VI. 4, 134 and 137 takes place after the destruction of the *i*, for as long as the *i* was present, the allopaḥ of the akâra could not have taken place.

P. 132. l. 23. (X. 71, 1.) परमं । The MSS. of the Brihaddevatâ have अजरं and अमृतं ।

P. 133. l. 14. (X. 71, 1.) The passage in the Aitareyâraṇyaka, in the only MS. which I possess, runs as follows: तदिति प्रतिपद्यते तन्नदिति वा अन्नमन्नमेव तदभिप्रतिपद्यत एतां वाय प्रजापतिः प्रथमां वाचं व्याहरदेकाक्षरद्व्याक्षरां ततेति तातेति तयैवेतत्कुमारः प्रथमवाचं व्याहरदेकाक्षरद्व्याक्षरां ततेति तातेति तयैव तन्नतवत्या वाचा प्रतिपद्यते । तदुक्तमृषिणा बहस्यते प्रथमं वाचो अग्रमित्येतद्वेव प्रथमं वाचो अग्रं यत्प्रेरत नामधेयं दधाना इति वाचा हि नामधेयानि धीर्यते यदेपां श्रेष्ठं यदप्रमासीदित्येतद्वेव श्रेष्ठमेतदप्रिं प्रेणा तदेपां निहितं गुहाविरितीदमु ह गुहाध्यात्ममिमा देवता अद उ आविरधिदेवतमित्येतदुक्तं भवति ।

P. 136. l. 26. (X. 71, 7.) The quotation अञ्जतीव से उदगतामिति is explained by, Durga by अञ्जति वै तौ कर्णौ सेऽभिव्यक्ताः संतः शब्दाः । एतावपि च उदगतां प्रसुतञ्जत इव ग्रहणाय ।

P. 138. l. 17. (X. 71, 10.) प्रतिभूतेन A. C Mill, B 4. CB. B 1. पतिभूतेन Ca. Though patibhûtena might be defended, yet it would be more unusual even than pratibhutena. Sâyaṇa probably wrote pratibhûbhûtenâ, or simply सतिभूतेन?

P. 139. l. 7. (X. 71, 11.) कर्मेणि प्रयोगं ॥ कर्मेणि प्रयोगे A. C Mill, B 4. B 1. कर्मेणि प्रयोगेषु Ca. कर्मेणि CB.

P. 139. l. 11. (X. 71, 11.) न निघातः ॥ निघातः A. C Mill, B 4. B 1. CB. प्रतिघातः Ca.

P. 141. l. 3. (X. 72, 2.) आदिसुहावितर्षः A. C Mill, Ca. CB. B 1. आदिसुहावितर्षः B 4.

P. 141. l. 10. (X. 72, 2.) अधिगानसं ॥ अधिगानाः सं A. C Mill. अधिगान् सं Ca. अधिगानात्

B 4. अथिष्टानां तत् CB. नां तत् CB. sec. man. अष्टानां तत् B 1. The end of Sâyaṇa's argument is not clear to me.

P. 143. l. 13. (X. 72, 8.) In the Taittirīyāranyaka, where the same or a very similar passage occurs (I. 13, 8), the list ends with इंद्रश्च विवस्वच्छेत्ते १.

P. 146. l. 5. (X. 73, 5.) स इन्द्रस्तथा अवर्धणेन ग्रापयित्रीर्निहो वृष्टीः प्रावपत् तमांसि च प्रावपत् । अनाशयदित्यर्थः ॥

स दस्युः तस्याः अवर्धणेन ग्रापयित्रीर्निहो वृष्टीः प्रावपत् अनाशयदित्यर्थः । तमांसि A.

स दस्युः तस्याः अवर्धणेन ग्रापयित्रीर्निहो वृष्टीः प्रावपत् अनाशयदित्यर्थः तमांसि C Mill.

स ह दस्युः तस्याः अवर्धणेन ग्रापयित्रीर्निहो वृष्ट्या तस्याः प्रावपत्तनाशयदित्यर्थः । Ca.

स दस्युः तस्याः अवर्धणेन ग्रापयित्रीर्निहो वृष्टीः प्रावपत् विनाशयदित्यर्थः । तमांसि B 4.

स दस्युः तस्याः अवर्धणेन ग्रापयित्रीर्निहो वृष्टीः प्रावपत् अनाशयदित्यर्थः । तमांसि B 1.

स दस्युः तस्याः अवर्धणेन ग्रापयित्रीर्निहो वृष्टीः प्रावपत्तमांसि विनाशयदित्यर्थः CB.

The text is corrupt in all the MSS. First of all, it should be इंद्रः instead of दस्युः, because the act here described, belongs to Indra, not to the Dasyu. But even if we retained दस्युः, the second half of the sentence would be incomplete.

P. 147. l. 5. (X. 73, 7.) After शीघ्रं गतो मार्गं, the MSS. add कांती A. Ca. B 4. CB. कांति C Mill. कांति B 1. गतो मार्गं, which I do not understand.

P. 147. l. 21. (X. 73, 9.) The commentary to verse 9 is left out in all the MSS., it may be seen in Sâyaṇa's commentary to the Sâma-veda, I. 4, 1, 4, 9: अस्येन्द्रस्य चक्रमायुधमप्संतरिख्य आ सर्वतो निपन्नं निपण्णमासीन्नेघहननार्थमुतो तदपि चास्मा इन्द्राय मध्विदुदकमपि चञ्चलात् । यज्ञं नयति । पृथिव्यामतिपितं विमुक्तं यदूर्ध्वरुदकमस्ति तत्पयो गोपोषधीषु आदधाः । आदधाति ॥

P. 153. l. 5. (X. 75, 4.) सिचौ सिच्यमानो भटौ नयसि उदकपूरयद्यदा A. सिचौ सिच्यमानो भटौ नयसि उदकपूरं यद्यदा C Mill. सिचौ सिच्यमानौ भटौ नयसि उदकपूरं यद्यदा B 4. सिचौ सिच्यमानौ तदौ नयसि । उदकपूरं यद्यदा Ca. सिचौ सिच्यमानौ भये नयसि उदकं पूरयं यद्यदा CB. B 1. It seems impossible to restore the text. I should conjecture something like सिचौ सिच्यमानौ घटौ (पटौ) नयसि । उदकेन पूरयसि.

P. 153. l. 19. (X. 75, 5.) After this verse, CB. inserts in the text: सितासिते सरितो यत् संगमे तत्रा मुतासो दिवमुत्पतंति । ते वै तन्वंविदसृजंति धीरास्ते जनासोऽमृतत्वं भजंते ॥

S. 1. reads: सितासिते सरितो यत् संगमे तत्रा मुतासो दिवमुत्पतंति ।

ये वै तन्वंविदसृजंति धीरास्ते जनासोऽमृतत्वं भजंते ॥

S. 2. In margine: सितासिते सरितो यत् संगमे तत्रा मुतासो दिवमुत्पतंति ।

एवै तन्वंविदसृजंति धीरास्ते जनासोऽमृतत्वं भजंते ॥

The same verse occurs in the Mantra-saṃhitā, p. 107^b:

सितासिते सरितो यत् संगमे तत्रा मुतासो दिवमुत्पतंति ।

एवै तन्वंविदसृजंति धीरास्ते जनासोऽमृतत्वं भजंते ॥

P. 155. l. 20. (X. 76, 1.) यथा of the text is left out by Sâyaṇa.

P. 156. l. 2. (X. 76, 2.) धृतोऽथ ॥ धूर्तः अथ A. C Mill. धृताथ Ca. धूर्तः अथ B 4. CB; deest in B 1.

P. 156. l. 3. (X. 76, 2.) बलवान् ॥ बलाति A. C Mill, B 4. Ca. बलाति CB. B 1. बल् might

be a technical term connected with horsemanship, in which case Sāyana may have written चलोते.

P. 159. l. 2. (X. 77, 1.) On the metre of this hymn, see my Translation of the Rig-veda, vol. I. p. civ.

P. 159. l. 7. (X. 77, 1.) बहुवचनं A. C Mill, Ca. B 4. CB. B 1. Cf. Rv. X. 77, 7.

P. 159. l. 10. (X. 77, 1.) न सुतवानस्मीतः पूर्वे ॥ न सुतो स्मि इतः पूर्वे A. C Mill, CB. B 1. न सुतो स्मि इतः इतः पूर्वे B 4. न सुतो स्माभि पूर्वे Ca.

P. 160. l. 15. (X. 77, 4.) परिष्कृतीर इव ॥ परिहार इव A. C Mill, B 4. CB. B 1. परिहा इव Ca.

P. 160. l. 17. (X. 77, 4.) After सन्न there begins a lucuna in A. and C Mill, extending to X. 78, 1, तर्पयितारो ।

P. 161. l. 2. (X. 77, 5.) प्रसिद्धयानाः ॥ प्रसिद्धे यो नः Ca. प्रसिद्धयानाः B 4. प्रसिद्धायाना प्रवृद्धयाना B 1. CB.

P. 168. l. 19. (X. 79, 6.) चकथे विविधं करोषि ॥ As all the MSS. give this reading, there can be little doubt that the mistake is due to Sāyana himself, who mistook चकथे for चकथे ।

P. 169. l. 9. (X. 80, 1.) Shadguruśishya, too, says, सौचीको वैश्वानरोऽग्निर्चूषिः । वाविशिष्ट-त्वात् सप्तः ।

P. 172. l. 4. (X. 81, 1.) य इमेति त्रयोदशर्चं द्वितीयं A. C Mill, B 4. (Burn.) य इमेति त्रयोदशर्चं त्रयोदशं Ca. सप्तर्चं त्रयोदशं CB. B 1. In the extract from the Śatapatha-brāhmaṇa Sāyana speaks of Brahman as a masculine, ब्रह्मा वै स्वयंभूः A. C Mill, Ca. B 4, the passage omitted in B 1. CB. Weber's edition gives ब्रह्म वै स्वयंभु. The same MSS. leave out भौवन after विश्वकर्मा in the quotation from the Nirukta. See also Taitt. Samhitā IV. 6, 2; Vāj. Samh. XVII. 7.

P. 173. l. 23. (X. 81, 2.) After °पृथिव्योरूपादानानहंत्वात् B 1. adds तयोः स्योत्पत्तेः पूर्वमपादानानहंत्वादित्यर्थः । आत्माश्रयप्रसंग इति शेषः । It should be स्योत्पत्तेः पूर्वमु°, but the whole is clearly a marginal note, and there is no trace of it even in CB. It occurs, however, in Burnouf's MS.

P. 173. l. 26. (X. 81, 2.) Instead of the simple किं सिदासीदिति in A. C Mill, Ca. B 4, we find in B 1. स्वरूपेण किं पदार्थं रूपे ॥ भूदिति प्रश्नार्थः । न किंस्वि°, in CB. स्वरूपेण किं पदार्थं रूपो भूदिति प्रश्नार्थः भिद्या न किंस्वि°. It was probably meant for स्वरूपेण किंपदार्थरूपोऽभूदिति प्रश्नार्थः । न किंस्वि° etc.; or we should write न किंविदासीदिति ।

P. 175. l. 17. (X. 81, 5.) The comment to यज्ञस्व is left out in all MSS.

P. 178. l. 21. (X. 82, 3.) तत्त्वदेवेषु Ca. तत्त्वदेषु A. तत्त्वतेषु C Mill. तूत्त्वदेवेषु B 4. तत्त्वत्त्वदेवेषु CB. B 1.

P. 180. l. 3. (X. 82, 6.) The quotation from the Smṛiti seems to be taken from Manu, but it varies from the received text, having akshipat for asrijat, and sūryakoṭīsamaprabham for sahasrāmśusamaprabham. In Mahidhara's commentary, which agrees very much with Sāyana's, but follows nevertheless its own way, we have a'hâkshipat, and sūryakoṭīsamaprabham.

P. 180. l. 14. (X. 82, 7.) सर्ववेदांतवेद्यं ॥ The same is the reading of the MSS. of Mahīdhara, for सर्ववेदांत is only the very common Bengālī spelling for सर्ववेदांत, which Professor Weber has changed to सर्ववेदानं.

P. 180. l. 16. (X. 82, 7.) °कत्वात् नात्यंतं सत् काष्ठापाषाणादिवत्संबोधुमयोग्यत्वात् ॥ The state of the MSS. is as follows:

- A. °कत्वात् काष्ठापाषाणादिवत्तरेण बुद्धमयोग्यत्वात्.
- C Mill °कत्वात् काष्ठापाषाणादि वांतरेण संबुद्धमयोग्यत्वात्.
- Ca. °कत्वात्काष्ठापाषाणादि तरेण संबंधमयोग्यत्वात्.
- B 4. °कः त्वा काष्ठापाषाणादिषदंतरेण संबद्धः अयोग्यत्वात्.
- B 1. °कत्वात् एवमज्ञानमि नात्यंतमसत् ईश्वरतत्त्वावरकत्वात् नापि सृत् बोधमानात् निवर्त्यत्वात्.
- CB. °कत्वात् एव काष्ठापाषाणादि वातरेण संबुद्धमयोग्यत्वात्.

It is only by a reference to Mahīdhara's commentary to the Yajur-veda that Sāyana's wording can be restored with some kind of certainty. The general conception in both commentaries is evidently the same. Nihāra, fog, is meant for ignorance; and as fog is not altogether nothing, for it impedes the vision, nor altogether something, for it cannot be perceived like wood and stones, so ignorance, too, is not altogether nothing, for it covers the essence of the supreme Lord, nor is it altogether something, for it can be removed simply by understanding. Supposing that Mahīdhara wrote काष्ठाश्मादिवद्बोधयितुमयोग्यत्वात्, not, as Professor Weber prints, काष्ठाश्मादिवद्बोधयितुमयोग्यत्वात्, I yet felt unable to make anything of the चंतरेण, which is, however, supported by all MSS. There may have been an addition, to express that fog could not be perceived without something else to which it adhered, possibly Sāyana may have said, that it could not be perceived except as clinging to stones and wood: anyhow, we can go no further in the present state of our MS. materials, and must wait for help from other sources. The verse occurs in the Taittirīya-saṃhitā, possibly Sāyana's commentary there may remove our difficulties. I retain the neuter sat and asat, because all the MSS. have it.

183. l. 21. (X. 84, 1.) In some respects Sāyana's commentary in Taitt. Brāhm. II. 4, 1, where this verse occurs with slight variations, is better.

P. 187. l. 24. (X. 85, 2.) सोमो नक्षत्राणामेषां । न च त्रायंत इति नक्षत्रा ग्रहचमसादयः ॥

- A. सोमो नक्षत्राणामेषां न च त्रायंत इति नक्षत्रा ग्रह वने सुलोके.
- C Mill सोमो नक्षत्राणामेषां न च त्रायंत इति नक्षत्रा ग्रह वने सुलोप.
- Ca. सोमो नक्षत्राणां न च त्रायंत इति नक्षत्र ग्रहचमसादयः ।.
- B 4. CB. सोमो नक्षत्राणामेषां न च त्रायंत इति नक्षत्रा ग्रहचमसादयः.
- CB. सोमो नक्षत्राणामेषां न च त्रायाय त इति नक्षत्रा ग्रहचमसादयः.

I doubt whether the text, as I have given it, is right. I have not been able to trace a similar etymology of nakshatra anywhere else; at all events, it is not more absurd than other etymologies of the same word, proposed by native

scholars. In the commentary to the Sāṅkhāyana-sūtras (MS. meum, p. 124^b), at the end of the fourteenth Adhyāya, in explaining the Nakshatra-stomas, it is said, नक्षत्राणि ह तेजस्कामानि । एव ग्रह इमुच्यते.

P. 188. l. 10. (X. 85, 3.) यः पपिवान् नैयुनकामार्थं चिकित्साद्यर्थं ॥ A. यः पपिवानं वै धे नु कामार्थं. C Mill यः पपिवानं वै धे नु कामार्थं. Ca. यः पपिवान न बोधनकामार्थं. B 4. sec. man. यः पपिवान् । वर्धनकामार्थं चिकित्साद्यर्थं. CB. यः पपिवान् पिवान् वर्धनकामार्थं चिकित्साद्यर्थं. B 1. यः पिवान् वर्धन । कामार्थं चिकित्साद्यर्थं.

P. 189. l. 13. (X. 85, 5.) आप्यायस्व समेति प्रातःसवने A. C Mill, Ca. B 4. आप्यायस्व समेति B 1. CB. The full formula ought to be आप्यायस्व समेतु ते: cf. Ait. Br. VII. 33.

P. 191. l. 3. (X. 85, 8.) येनोपशेरते स ओपशः ॥ येना नो वति ओपशः A. C Mill. तया निः नुर्वति स ओपशः Ca. येनोपशवति स ओपशः B 4. स न नु यः रुपशः CB. समुपः B 1. Nothing remained but to restore the text conjecturally, and chiefly with reference to VII. 54, 9.

P. 194. l. 12. (X. 85, 16.) विनिदिष्टे ॥ निविचष्टे A. Ca. निवि । चष्टे C Mill. तिचिचष्टे B 4. चिनचष्टे CB. विनिचष्टे B 1.

P. 197. l. 6. (X. 85, 22.) बृहन्नितंवां Ca. ; deest in A. C Mill, B 4. B 1. CB. The lacuna is indicated in A. B 4, the position of Ca. is very exceptional here.

P. 197. l. 19. (X. 85, 24.) अथास्या योक्त्रं विवृतेत् ॥ अथा योक्त्रं विवृते A. C Mill. अथास्या योक्त्रं विसृजेत् Ca. अथास्या योक्त्रविवृतेत् B 4; deest in B 1. CB. I have corrected the first in accordance with the Kauśika-sūtras (Dr. Haas, Indische Studien, V. p. 384). The yoktra ceremony is not mentioned in Āśvalāyana's Gṛihya-sūtras. The yoktra is not a girdle which is always worn by a lady, but a girdle with which she is girded after she has been bathed, combed, and dressed for the marriage. When the girdle is unfastened again, the servants fight for it. This peculiar yoktra is not mentioned in the Petersburg dictionary.

P. 199. l. 26. (X. 85, 29.) शामुल्यं शामूलमित्यर्थः ॥ शामुल्यं शामुल्यमित्यर्थः A. C Mill, CB. श्यालुल्यं शामुल्यमित्यर्थः B 1. शामुल्यं शामलमित्यर्थः Ca. शामुल्यं शमलं शरीरं B 4.

P. 199. l. 26. (X. 85, 29.) शरीरावच्छन्नस्य । A. शरीराच्छन्नस्य C Mill. शरीरां छिन्नस्य CB. छिन्नस्य B 1. शरीराच्छन्नस्य Ca. शरीराच्छन्नस्य B 4.

P. 200. l. 22. (X. 85, 31.) यद्वा जनाद्यमाख्यात् ॥ जनात् यत् द्वाख्यात् A. जनात् यख्यात् C Mill. जना यमाख्यात् Ca. जनात् यमाख्यात् B 4. जनात् यमाख्या CB. B 1.

P. 201. l. 24. (X. 85, 34.) अनुपयोग्यं । B 1. 4. Ca. C Mill, CB. अनुपभोग्यं A.

P. 202. l. 6. (X. 85, 35.) तूपाधानं B 1. 4. Ca. CB. तूपाधानं C Mill. रूपाधानं A. The commentary is difficult, but it is quite clear that Sāyana takes āśasanam, viśasanam, and adhivikartanam as parts of female dress.

P. 202. l. 7. (X. 85, 35.) यन्विधा वास्ये A. य षस वास्ये C Mill. यन्विधा वास्ये Ca. यन्विधा वास्ये B 4. यन्विधा वास्ये CB. यन्विधा वसे B 1. This I do not understand.

P. 203. l. 3. (X. 85, 37.) Sāyana's explanation is very extraordinary, but the MSS. leave little doubt. All would be right if the word ūrū, apparently used as a feminine, were simply left out, except where it is the dual. Even after

atyantamangalabhūtām, most of the MSS. have inserted this ūrū. तां ऊरुं आ ईरयस् सर्वतः A. तां ऊरुं आ ईरयस् सर्वतः C Mill. तां हरयस् आ ईरयः सर्वतः Ca. तां ऊरुं आ हरयस् सर्वतः B 4. तां ऊरुं आत एव सर्वतः CB. In B 1. all is left out between तां and ऊरुं उज्ञाती. One might conjecture मूकः, like वामोक्तः, but such a word would be too unusual for Sāyana to use. I have left the passage as it is, because it is just possible in yasyām ūrau to take ūrau as an independent locative.

At the end of X. 85. (VIII. 3, 28.) the following Khila occurs:

अविधवा भव वधैरि शतं साग्रं तु सुव्रता ।
 तेजस्वी च यशस्वी च धर्मपत्नी पतिव्रता ॥१॥
 जनयद्दुपुत्राणि^१ मा च दुःखं लभेत्कचित् ।
 भर्ता ते सोमया नित्यं भवेद्धर्मपरायणः ॥२॥
 अष्टपुत्रा भव त्वं च सुभगा च पतिव्रता ।
 भर्तुश्चैव पितृभ्रातृहृदयानंदिनी सदा ॥३॥
 इन्द्रस्य तु यथेन्द्राणी श्रीधरस्य यथा श्रिया ।
 शंकरस्य यथा गौरी तद्भर्तुरपि भर्तारि^२ ॥४॥
 अक्षेयैषानुमूया स्यात्सिद्धस्याप्सरंभतो ।
 कौशिकस्य यथा सती तथा त्वमपि भर्तारि ॥५॥
 ध्रुवैधि पोष्या मयि मर्त्यं त्वादाद्बृहस्पतिः ।
 मया पत्या प्रजावती सं जीव शूरदः शतं ॥६॥

The accents are given from MS. E. I. H. 132 (Colebrooke); they are placed still more at random in other MSS. Cf. Indische Studien, V. 194.

P. 207. l. 4. (X. 86, init.) संविवादं A. C Mill, Ca. सविवादं B 4; deest in B 1. CB: cf. Bochtlingk-Roth, s. v. The Brihaddevatā makes Vṛishākapi the setting sun, Vṛishākapyā the gloaming.

P. 207. l. 13. (X. 86, init.) अग्निहोमः स्यात्. One expects अग्निहोमसंस्थः स्यात्. One MS. A. reads अग्निहोम स्यात्, which may have been meant for an adjective of अग्निहोमः.

X. 86. As this passage is important (see Academy, 1874, 31st Jan.), I subjoin the readings of the six principal MSS.:

- B 1. माधवभट्टास्तु वि हि स्रोतोरित्येषा अग्निद्रास्या वाक्यमिति मन्यते । तथा च तमिन्द्रास्यै कल्पितं हविः
 CB. माधवभट्टास्तु वि हि त स्रोतोरित्येषा अग्निद्रास्या वाक्यमिति मन्यते । तथा च तद्वचनमिन्द्रास्यै कल्पितं हविः
 Ca. माधवभट्टास्तु वि हि स्रोतोरित्येषा अग्निद्रास्या वाक्यमिति मन्यते । तथा च तद्वचनमिन्द्रास्यै कल्पितं हविः
 B 4. माधवभट्टास्तु वि हि स्रोतोरित्येषा अग्निद्रास्या वाक्यमिति मन्यते । तथा च तमिन्द्रास्यै कल्पितं हविः
 A. माधवभट्टास्तु वि हि तोरित्येषा अग्निद्रास्या वाक्यमिति मन्यते । तथा च तद्वचनमिन्द्रास्यै कल्पितं हविः ।
 C Mill. माधवभट्टास्तु वि हि स्रोतोरित्येषा अग्निद्रास्या वाक्यमिति मन्यते । तथा च तद्वचनमिन्द्रास्यै कल्पितं हविः ।

कश्चित्	इदं पुत्रस्य वृषा विषये	वर्तमानस्तत्तद्विंशति	वदति तस्मिन् पक्षे त्व सा च्युचो यमर्थः ॥
कश्चित्	इदं पुत्रस्य वृषा विषये	वर्तमानस्तत्तद्विंशति	वदति तस्मिन् पक्षे त्वस्या च्युचो यमर्थः ॥
कश्चिन्मन्दो	सदृशत् । इन्द्रपुत्रस्य वृषाकपेविषये	वर्तमानस्तत्तद्विंशति	वदति तस्मिन्पक्षे त्वस्याश्च च्युचो यमर्थः ॥
कश्चित्	इदंपुत्रस्य वृषाविषये	वर्तमानः तत्तद्विंशति	वदति तस्मिन् पक्षे त्वस्या च्युचो यमर्थः ॥
कश्चिन्मृगो	सदृशत् । इन्द्रपुत्रस्य वृषाकपेविषये	वर्तमानः तत्तद्विंशति	वदति तस्मिन्पक्षे त्वस्या च्युचो यमर्थः ॥
कश्चिन् मणो दु गदृशत्	इन्द्रपुत्रस्य वृषाकापः विषये	वर्तमानस्तत्तद्विंशति	वदति तस्मिन् पक्षे त्वस्या च्युचो यमर्थः ॥

P. 208. l. 12. (X. 86, 2.) व्यधिश्चलितः ॥ व्यधिः चलितः A. C Mill. व्यधिश्चलितः B 4. चलितः Ca. चलतः CB. चलनः B 1.

P. 210. l. 24. (X. 86, 8.) After एकः किंशब्दः something is left out, ādarārthaḥ, or atīśayavismayadyotanārthaḥ.

P. 214. l. 15. (X. 86, 17.) The last paragraph सन्न त्वयिष्पुर्दिद्र इन्द्राणी वदति is left out in all MSS. except Ca. I have inserted it, although it is against the Anukramaṇī. The Anukramaṇī, however, has been several times disregarded in this hymn, and there is no other way of removing the vyatireka, and establishing the avirodha of the two verses.

P. 214. l. 24. (X. 86, 18.) उद्धानं ॥ उद्धानं A. उद्धानं C Mill. उद्धानं CB. B 1. उद्धानं Ca. मुद्धानं B 4. सुना is explained by Manu III. 68 to comprehend five paśubadhasthānas, the kitchen-hearth, the grindstone, the broom, the pestle and mortar, the water-pot. The question is, which of these is meant here by Sāyaṇa. The MSS. are of little use, but as the commentary explains the first śunā, the chullī, by uddvahanī, this might seem to be the word intended, only not in the senses ascribed to it by the dictionaries, but in the sense of chullī, hearth. There is, however, another word for hearth, which comes nearer to the MSS., viz, uddhāna or uddhmāna (Am. Kosha II. 9, 29). Still nearer would be uddhava, if it could be proved that this word, too, was used in a technical sacrificial sense. Even musalām would be possible, for this, too, is one of the five śunās.

P. 215. l. 18. (X. 86, 20.) मृगोवाह ॥ मृगो वाः स A. Ca. C Mill. मृगोवाह B 4. CB. मृगोवा B 1.

P. 217. l. 1. (X. 86, 23.) At the beginning of this verse the MSS. add : हे इन्द्र विसृज्यमानमनेन मन्त्रेण वृषाकपिराशाले । A. C Mill, B 4. CB. B 1. हे इन्द्र विसृज्यमानं अनन्तरमन्त्रेण वृषाकपिराशाले Ca.

P. 217. l. 1. (X. 86, 23.) भल is explained as a vocative; शरभ ललतिर्भे° A. C Mill. शरभ ललति भे° Ca. शलभ भलतिर्भे° B 4. शर ल भमिति भे° CB. B 1. Now Śarabha is the name of a monkey in the Rāmāyaṇa, besides being the name of a strong fabulous animal, and this might refer to the animal mentioned in the preceding verse. But bhala does not lend itself to this interpretation, whereas by taking bhala for bhalla, Sāyaṇa might explain it by śara, arrow, and derive it from bhalati bhedane, if in Dhātu-pāṭha 32, 66.

P. 217. l. 10. (X. 87, 1. init.) अंगाराभिहरणे ॥ अंगाराभिहरणे A. C Mill, B 4. अहाराभिहरेण Ca.; deest in B 1. CB.

P. 218. l. 3. (X. 87, 2.) मारकव्यापारान् ॥ मारक (ह) व्यवाहन् राक्षसान् B 4. मारक व्यवाहन् राक्षसान् A. मारकव्याहन् राक्षसान् C Mill; deest in Ca. B 1. CB; मारव्यवहारान् ?

P. 222. l. 9. (X. 87, 13.) मधरं A. B 1. मधुरं B 4. CB. मधरं C Mill. एमधरं Ca.

P. 228. l. 9. (X. 88, 3.) स्तोषामि A. C Mill, CB; deest in Ca. B 4. and B 1. Probably something is left out by which Sāyana would have traced the theoretical form stoshāmi back to staumi. The form itself, an imperative of the aorist, was probably unknown to him.

P. 230. l. 4. (X. 88, 7.) आभिमुख्येन जुहुवुः ॥ आभिमुख्येनाजुहुवुः C Mill, Ca. B 4. आभिमुख्येन आनुहुवुः A. आभिमुख्येन जुहुः CB. आभिमुख्येनाजुहुः B 1.

P. 234. l. 2. (X. 88, 16.) उत मन्येऽहमेनमनयोहि ॥ उत मन्ये ह मेनमनयोहि A. उत मन्ये हमेनमनयोहि C Mill. उत मन्ये दमे मम तयोहि Ca. उत मन्ये हमेनमनयोहि B 4. उतमे हन्यमे नम मायोगे CB. I cannot find the passage; if metrical, there are two syllables wanting.

P. 234. l. 14. (X. 88, 17.) After वेत्ति one expects इति.

P. 237. l. 7. (X. 89, 4.) The MSS. insert संतरिक्षं च after सगरस्य, and all have प्रेरयानि (sic).

P. 241. l. 12. (X. 89, 14.) यद्यदा हेत्या—यद्यदा च शक्त्या ॥ यद्या lacuna च शक्त्या A. यद्यदा च शक्त्या C Mill, CB. यद्यदा व शक्त्या B 4. यद्या च शसनस्थाने B 1. Ca. only has the passage, and reads, यद्यद्या हेत्या त्वमद्यस्य द्वितीयायै पद्यो । अथूतमेपद्युडार्थमागच्छद्रक्षो भिनहो भिनदः यद्यदा च शक्त्या.

P. 243. l. 4. (X. 90, 1.) As this is a hymn which has been much read, owing to its bearing on Vedānta doctrines, the MSS. are full of corrections and marginal notes. Sāyana's text, however, is not affected by them.

P. 245. l. 17. (X. 90, 5.) माययेति ॥ ययेति B 1. CB. यये वेति A. पयेयति C Mill. तथौ वक्ष्यति Ca. य एवं वेदेति B 4. sec. man.

P. 252. l. 3. (X. 91, 4.) The lacuna at the end of verse 4 and the beginning of verse 5 occurs in all the MSS. The fifth verse occurs in the Sāma-veda II. 3, 2, 7, 1, but the commentary there affords little help towards restoring the original reading of Sāyana.

P. 254. l. 21. (X. 91, 11.) Another explanation of हविष्कृति is given in Ca. उत वा अपि वा हविः कृतिर्यस्मिन् तद्यज्ञमनुतिष्ठतीति शेषः Ca. उत वा अपि वा हविष्कृति हविषा कृतकरणं यस्मिन् स हविष्कृत् तस्मिन्नेव हवींषि ददातीति संस्कृतिर्यस्मिन् तद्यज्ञमनुतिष्ठतीति शेषः A. C Mill, B 4. (कृतं करणं). CB. B 1. (कृतं करणं) and ददातीति स हविष्कृत् यस्मिन् तद्यज्ञमनुतिष्ठतीति शेषः).

P. 255. l. 21. (X. 91, 13.) अनुप्रवेष्टा भवेति A. C Mill. अनुप्रवेष्टा भवति Ca. अनुप्रवेष्टो भवेति B 4. अनुप्रविष्टो भवेति CB. B 1.

P. 261. l. 12. (X. 92, 11.) Sāyana takes rodasī either as a singular or dual, regardless of the Pada-text; and he excels himself in taking chaturāṅgo naraśamsah as a locative. Ca. has चतुर्भिर्गुणैः गिनस्तस्मिन्नराशंसो.

P. 261. l. 22. (X. 92, 12.) बोधतं, and pers. dual, is explained by बुध्येतां, a possible 3rd pers. dual opt. Parasmaipada, instead of the Âtmanepada of बुध्यते. This बुध्येतां might have been taken for the 3rd pers. dual imperat. Âtman., but immediately after, where Sāyana inserts yuvam, and where therefore a 2nd pers. dual is

necessary, the MSS. again give बुध्येतं, which, though it might be changed to बुध्येतां, cannot be changed to बुध्येषां.

P. 262. l. 9. (X. 92, 13.) The same lacuna occurs in all the MSS. I have only changed कामयमान into नं, without attempting conjectural emendation, though it would be easy to do so; सन्नमभि प्राप्नुं । सस्मभ्यमन्नं कामयमानमिति शेषः । सचैत । स्तुत ।

P. 262. l. 18. (X. 92, 14.) पत्युरपतंतत्वेना° ॥ यत्युरपतंतत्वेना° A. पत्युरपतंतत्वेना° C Mill. पत्युरपतंतत्वेना° B 4. sec. man. पत्युरपतंतं तत्वेन्य CB. पत्युरपतंतत्वेना B 1. पत्युरपतंतं त्वेना° Ca.

P. 263. l. 10. (X. 93, init.) As Sāyana evidently took the name of the author to be तान्वः पार्थः it has been left so. He derives पार्थः from पृथुः, and even in the last verse where तान्वः पार्थः occurs, he takes पार्थः as a separate word. The Anukramanī, however, reads पार्थः, and the commentator explains पृथोरपत्यार्थं ख्यत्.

P. 266. l. 2. (X. 93, 7.) बायुश्च A. C Mill, Ca. B 4. pr. man. सूर्यश्च B 4. sec. man. B 1. CB.

P. 266. l. 11. (X. 93, 8.) प्रति शीघ्रं ॥ All MSS. omit यज्ञं before प्रति; B 4. sec. man. changes the unintelligible प्रति into अति.

P. 266. l. 23. (X. 93, 9.) चक्रं रथस्य चक्रं रश्मिं न । चक्रादिकं । तद्वदित्यर्थः ॥ चक्रं रथस्य चक्रं रश्मिं चक्रादिकं तद्वदित्यर्थः । A. C Mill. चक्र रथस्य चक्रं रश्मिं न यथा रश्मिः चक्रादिकं तद्वदित्यर्थः Ca. चक्रं रथस्य चक्रं रश्मिं चक्रादिकं तद्वदित्यर्थः B 4. pr. man. न रश्मिं च inserted after रश्मिं sec. man. चक्रं रथस्य चक्रं रश्मिं न रश्मिमिव चक्रादिकं तद्वदित्यर्थः CB. (चक्रोदि° B 1.)

P. 267. l. 25. (X. 93, 12.) विस्तृताक्षमीन्वर्धयन्ति तद्वदित्यर्थः ॥ विस्तृतान् रश्मीन् वर्धयन्त तद्वदित्यर्थः A. विस्तृतान् रश्मीन् वर्धयन्त तद्वदित्यर्थः C Mill. विस्तृताक्षमीन् वर्धयन्त तद्वदित्यर्थः Ca. विस्तृतान् रश्मीन् वर्धयन्त तद्वदित्यर्थः B 4. विस्तृतान् रश्मीन् वर्धयन्ति तद्वदित्यर्थः B 1. CB. The text is corrupt.

P. 269. l. 2. (X. 93, 15.) युवनाश्वनामकस्य ॥ युश्वनामस्य A. युश्च नामस्य C Mill. युश्च नामस्य Ca. युश्वनामस्य B 4. pr. man. युवनाश्वनामकस्य B 4. sec. man. युवनाश्वनामकस्य CB. युवनाश्वनामकस्य B 1. The text is corrupt.

P. 271. l. 6. (X. 94, 5.) सोमं after सन् and न्यक् must be taken as an independent gloss.

P. 275. l. 18. (X. 95, init.) क्षुषिका A. C Mill, Ca. B 4. pr. man. CB; deest in B 1. स क्षुषिः B 4. sec. man.

P. 275. l. 24. (X. 95, init.) पुत्रैश्च Ca. B 4. sec. man. CB. पुत्रोश्च A. C Mill, B 4. pr. man. B 1.

P. 276. l. 11. (X. 95, init.) तत्यादन्यत् ॥ तित्यादन्यच्च A. तत्यादन्यन्नं C Mill. तदान्यत् च Ca. B 4. sec. man. B 1. तदान्यत् च CB.

The passage in the Bṛihaddevatā, though very corrupt, may be restored conjecturally, as follows :

पुरुवरसि राजर्षीवत्सरास्तूर्वशी पुरा । न्यवत्सत्संविदं कृत्वा तस्मिन्धर्मं वैथार च ॥२०॥

तथा तस्य च संवात्समन्यन्याकशासनः । पैतामहं चानुरागमिन्द्रवच्चापि तस्य तु ॥२१॥¹

¹ This line is unintelligible. Paitāmaha may refer to Mitrāvaruṇau, grandfather of Purūravas, who fell in love with Urvaśī.

स तयोस्तु वियोगार्थं पार्श्वस्थं वज्रमब्रवीत् । प्रीतिं भिद्धि तयोर्वज्र मम चेदिच्छसि प्रियं ॥२२॥
 तथेत्युक्त्वा तयोः प्रीतिं वज्रोऽभिनमस्वमायया । ततस्तथा विहीनस्तु चचारोन्मत्तवज्रपः ॥२३॥
 चरत्सरसि सोऽपश्यदातिरूपाभिवोर्विशर्षि । सखीभिरातिरूपाभिः पञ्चभिः पार्श्वतो वृतां ॥२४॥
 पुनराह्वयतः प्रीत्या दुःखात्सा त्वब्रवीजृपं । अग्राप्याहं त्वयाद्येह स्वर्गे प्राप्स्यसि मां पुनः ॥२५॥
 आह्वानं प्रति आख्यातमितरेतरयोरिदं । संवादं मन्यते यास्क इतिहासं तु शौनकः ॥२६॥

P. 276. l. 16. (X. 95, init.) उत्थाय जित्वा तो मा गच्छेत्वेयं जल्पकोऽन्यतः ॥

उत्थाय जित्वा ता वा गच्छेत्वेयं जल्पको न्यतः A.

उत्थाय जित्वा ता वा गच्छेत्वेयं जल्पको न्यतः C Mill.

उय जित्वा त वो गच्छेत्वेयं जल्पको नृपा Ca.

उत्थाय जित्वा तावा गच्छेत्वेयं जल्पवतीत्ययं B 4. sec. man.

उत्थावा जित्वा गच्छेत्वेयं जको न्यतः B 1.

उत्थाय जित्वा वा गच्छेत्वेयं जको न्यतः CB.

उत्थाय जित्वा वा गच्छेत्वेयं जल्पति कोऽन्यतः Shadguruśishya.

If the correction is right, it would mean, "he, the king, having risen and having captured the two rams, shouting from the other side of the room, Do not come near! was shown, etc."

P. 276. l. 23. (X. 95, init.) साध्यां सापश्यदु° A. साध्यां सापश्यदु° C Mill. स सा पश्य Ca. साध्या सापश्यदु° B 4. साध्याः सा पश्यदु° CB. B 1.

P. 276. l. 24. (X. 95, init.) एषोऽप्यमृचयत् scil. इतिहासः.

P. 276. l. 26. (X. 95, init.) In the extract from the Śatapatha-brāhmaṇa XI. 5, Professor Weber's edition has योग् instead of ज्योग्.

P. 279. l. 21. (X. 95, 5.) परमप्येवं मंतव्यं किमिति कातरो ॥ परमप्युप रतव्यं किमिति कातरो A. C Mill. परमप्येवं मंतव्यं किमिति कातरो Ca. CB. परामप्यापरः किमिति कामुक तरो B 4. sec. man. परमप्यरं किमिति कामकतरो° B 1.

P. 280. l. 8. (X. 95, 6.) आश्रपार्थं Ca. आश्रपार्थं A. C Mill, B 4. CB. B 1.

P. 281. l. 14. (X. 95, 9.) Read मते.

P. 281. l. 18. (X. 95, 9.) जिह्वाभिरात्मीयाः सुक्ता भक्षयंतः ॥ जिह्वाभिरात्मीयाभिः सुक्ता भक्षयंतः A. जिह्वाभिरात्मीयाः सुक्ता भक्षयंतः C Mill, B 4. (सुक्ताः B 4. sec. man. B 1.) जिह्वाभिरात्मीयस्य भक्षयंतः Ca. CB. I cannot guess the original reading.

P. 284. l. 17. (X. 95, 14.) Read आरख्याः.

P. 286. l. 1. (X. 95, 18.) All the MSS. read यजासि; in B 4. only it is altered sec. man. to यजा

P. 288. l. 1. (X. 96, 4.) हव्यतः स्पृहणीयः CB. हव्यतः स्पृहीणायः A. C Mill. हरितः स्पृहणीयः B 4. दर्शतः दर्शनीयः Ca.; deest in B.

P. 288. l. 2. (X. 96, 4.) अथाहर्तारो वा CB. It is difficult to say what Śāyaṇa wrote. B 1. writes simply आहर्तारो वा, but all the other MSS. show that there was originally another derivation given. A. reads अथाध्याहर्तारो वा. C Mill intended to give the same, but the writing is indistinct. Ca. could not make out the text,

and has the corrupt reading, असाधा वर्तते वा. B 4. strikes out whatever preceded हतारो and puts in आ, like B 1. I have given the reading of CB. as the most difficult, and therefore the most likely to cause misunderstanding, but I am not certain whether adhvâhartri is quite correct, and whether asâdhvâhartri may not have been Sâyaṇa's explanation.

P. 290. l. 8. (X. 96, 9.) पुरतः प्रत्नस्य सोमस्य प्रीत्या चलतः ॥ पुरतः प्रत्नस्य सोमस्य प्रियचलनः B 4. CB. B 1. पुरतः प्रत्नस्य सोमस्य प्रिया चलतः C Mill; deest in A. पुरतः प्रकृष्य सोमस्य प्रिया चलतः Ca.

P. 290. l. 19. (X. 96, 10.) हे इन्द्र त्वां. These words seem to have been added afterwards, with reference to दधिमे.

P. 294. l. 17. (X. 97, 5.) भोजयिष्य A. भानयिष्य Ca. C Mill, B 4. B 1. CB. Vāj. Samh. XII. 79, सेवध्वं!

P. 294. l. 19. (X. 97, 5.) विकरणता ॥ Should it be द्विविकरणता?

P. 305. l. 10. (X. 98, 11.) कुरुकुलजातमपि ॥ भूताकुलजालमपि A. C Mill, CB. भूताकुलजातमपि Ca. भूताकुलजालमपि B 4. भूताकुलजात्सपि B 1. उलकुलजातमपि?

P. 306. l. 20. (X. 99, 2.) मायासुरी ॥ Sâyaṇa must have read माया instead of मायाः. for though some MSS. read आसुरीः, which is of little use, they have संभवति.

P. 307. l. 3. (X. 99, 3.) संग्रामे deest.

P. 314. l. 15. (X. 100, 7.) रूपस्य प्राप्ति मां किं. मा भूत इतः परं मानुषं रूपं मा भूदित्यर्थः A.

रूपस्य प्राप्ति मां किं. मा भूत इतः परं मा उपं रूपं मा भूदित्यर्थः C Mill.

रूपस्य प्राप्तिर्मां किं. मा भूत इतः परं मानुषं रूपं मा भूदित्यर्थः B 1.

रूपस्य प्राप्ति कर्म कर्मो भूत इतः परं मानुषं रूपं मा भूदित्यर्थः CB.

रूपस्य प्राप्तिर्मां किं. मा भूत इतः परं मानुषं रूपं मा भूदित्यर्थः B 4.

रूपस्य प्राप्ति मा किर्मो भूत इतः परं मानुषं रूपं मा भूदित्यर्थः Ca.

I have restored the text according to the MSS., but the reading seems to be corrupt in all of them.

P. 320. l. 22. (X. 101, 10.) दलयध्वं. This would seem, according to the dictionaries, to be the very opposite of स्तब्धध्वं, but the MSS. give no various reading.

P. 322. l. 5. (X. 101, 11.) Sâyaṇa seems to have read वङ्गी. Ca. only has प्र वङ्गी, but for the rest agrees with the other MSS.

P. 322. ll. 12 and 18. (X. 101, 11.) शब्दमानो MSS.

P. 322. l. 13. (X. 101, 11.) द्विजानिर्द्विजायः । तयोरेतश्चरति ॥ द्विजातिः विज्ञानं तेषामतश्चरति A. C Mill. द्विजानि विज्ञानं तेषामतश्चरति B 1. द्विजानि द्विजानं म तेषामतश्चरति CB. द्विजातिः द्विजाये तेषामतश्चरति Ca. द्विजानिः विज्ञानं तेषामतश्चरति B 4.

P. 322. l. 16. (X. 101, 11.) तासंघां ॥ त । संघां A. त संघा C Mill. ता स चं CB. त सघां B 1. ता संघां Ca. त स घां B 4.

P. 323. l. 2. (X. 101, 12.) उद्घातन is not explained by Sâyaṇa.

P. 323. l. 5. (X. 101, 12.) ग्रीरदितिः A. C Mill, Ca. B 4. CB. ग्रीरदितिः B 1. ग्रीरदितिः !

P. 335. l. 1. (X. 103, 12.) पेहि is left unexplained. On Apvâ, see Weber, Indische Studien, IX. p. 482.

असौ या सेना महतः परेषामप्येति न ओजसा स्पष्टमाना ।
तां गूह्यतमसापन्नतेन यथाभीषामन्यो अयं न जानात् ॥१॥
अथा अमित्रा भवता शीघ्राणा अहं इव ।
तेषां यो अग्निदग्धानावग्निमूळानामिन्द्रो हंतुं वरैवरं ॥२॥

* F

P. 354. l. 12. (X. 106, 11.) दिङ्मात्रं means within a short compass, alpamātre; cf. Tārānātha, Śābdastomamahānidhi, s. v.

P. 356. l. 4. (X. 107, 3.) एतेभ्यो न भवति ॥ एते न त्वयंति A. एते न भवन्ति C Mill, Ca. B 4. B 1. CB.

P. 362. l. 5. (X. 108, 3.) The commentary is very imperfect in all the MSS. बहूनां is fem., like एकस्याः. Vṛttāvṛttibhyām refers to गवां गोपतिः.

P. 365. l. 16. (X. 108, 10.) Before सा the MSS. add सन्मान्, possibly meant for पशून्.

P. 366. l. 26. (X. 109, 1.) This refers to the Prātiśākhya, Sūtra 139.

P. 368. l. 20. (X. 109, 4.) Instead of पतिवती B 1. CB, we have सुकृतवती in A. Ca. B 4. C Mill.

P. 369. l. 3. (X. 109, 5.) बृहस्पतिर्नामलभतेति ॥ एवं स्वं पतिः मालंमलभतेति A. एवं स्वं पतिः नामलभतेति C Mill, B 4. एवं स्वपतिं बृहस्पतिर्नामलभतेति Ca. एवं स्वपतिं नामलेति B 1. CB.

P. 369. l. 11. (X. 109, 5.) जुहोतेर्हे च must be a vārttika to Pāṇ. III. 2, 178. We find its elements in the vārt. द्युतिगमिजुहोतीनां हे च and in जुहोतेर्दीर्घश्च. See also Uṇādisūtra II. 61.

P. 376. l. 4. (X. 111, 1.) The poet is called the first time अष्टादंष्ट्र in A. C Mill, CB. B 4, अष्टादंष्ट्र in B 1, दिष्ट्र in Ca. The second time, अष्टादंष्ट्र in A. C Mill, CB. B 4. Ca. B 1; yet the right form is अष्टादंष्ट्र. Aufrecht and the Petersburg Dictionary give the wrong form, अष्टादंष्ट्र.

P. 377. l. 15. (X. 111, 3.) The end of the commentary is left out in all the MSS.

P. 387. l. 7. (X. 113, 3.) भवति A. C Mill, Ca. B 1. CB. B 4.

P. 393. l. 3. (X. 114, 4.) Ca. reads यद्वा समुद्रं सर्वतो गतो गमनं तच्छीलं प्रपञ्चजातमाविष्टवान् सृष्टा तदेवान् प्राविशदिति श्रुतेः । वायुपक्षे वासादिरूपेण विवेश सः इदं विष्टं. This looks more like part of the original commentary than a marginal note, though it is left out in all the other MSS. यद्वा समुद्रं वायुरूपेण विवेश A. यद्वा समुद्रं वायुरूपेण विवेश C Mill, B 4. यद्वा समुद्रं वायुरूपेण विवेश CB. यद्वा समुद्रं न वायुरूपेण विवेश B 1. What is intended in Ca. is evidently a distinction between the Paramātma and the mere Vāyu, frequently discussed by the Vedānta philosophers: cf. Ved. Sūtra II. 3, 1. seq. For that purpose समुद्रं was explained as समुद्रं सर्वतो गमनं । तच्छीलं प्रपञ्चजातमाविष्टवान् । वासादि might seem better than वायुरूपेण or वायादिरूपेण, because the Paramātma is never bā'ya, the bāhya world beginning with ākāśa, which itself is still vibhu: ākāśadisarva-prapañcha etc. See Ved. Sūtra II. 3, 7: एतेन मातरिषा व्याख्यातः । एतेनाकाशोऽपि प्रतिपादनेन वायोरुत्पत्तिरपि प्रतिपादिता भवतीत्यर्थः । आकाशाद्वायुरिति श्रुतेः । But in that case we should expect वास, and not वासादि.

P. 394. l. 1. (X. 114, 6.) The number of Grahas given by Śāyana is 33, not 36. Other Grahas may be seen in Vāj. Samhitā VII and VIII.

P. 395. l. 4. (X. 114, 8.) Here again Ca. has its own independent reading, तदाधारत्वेन विषयानां तदापदेशः आकाशादागतानि पृथिव्यग्नेजोवायुआकाशरूपाणि etc.

P. 396. l. 27. (X. 115, 1.) समानांतस्यानङः स्त्रियामिष्टत्वाद° ॥ समानांतस्य । ङः न यामिष्टत्वाद° A.

समासांतस्य इः न याभिहत्वाद् C Mill. समासांत - नि इ स्त्रियाभिहत्वाद् Ca. समासांतस्याः स्त्रियाभिहत्वाद् B 4. sec. man. समासांतस्य इ न याभिहत्वाद् CB. समासांतस्य इ न याभिहत्वाद् B 1.

P. 397. l. 15. (X. 115, 2.) हेतो A. C Mill, Ca. B 4. B 1. CB. Cf. Pāṇ. III. 2, 126.

P. 400. l. 13. (X. 115, 7.) It is clear that Sāyaṇa read वसु इवे, as he could not otherwise have quoted Pāṇ. VIII. 3, 106. The Pada MSS. read वसुः स्तवे, but the Samhitā MSS. वसु इवे, which, however, may represent both वसुः स्तवे and वसु स्तवे । Though I have always given the Visarga, even where the MSS. omit it before स्त etc., yet in this passage I felt obliged to make an exception. Cf. Pāṇ. VIII. 3, 36, 1.

P. 400. l. 17. (X. 115, 7.) The words from द्योतमाना to जनान् are given by Ca. only.

P. 401. l. 19. (X. 116, 1.) Shadguruśishya gives Sthaura, the son of Sthūra; Colebrooke's MS. of the Anukramaṇi gives Sthauva; Sāyaṇa, Sthaula in A. C Mill, CB. B 1. B 4; but Sthaura in Ca.

P. 405. l. 10. (X. 116, 7.) After सुतः the MSS. add दु पि वेद्यत्वाद्युदात्तत्वं A. दु पि वेद्यत्वाद्युदात्तत्वं C Mill. सुवेत्याद्युदात्तत्वं Ca. दुः पि वेद्याद्युदात्तत्वं B 4. दुः पि वे श्रु त्वाद्युदात्तत्वं CB. दुः पि वेद्यत्वाद्युदात्तत्वं B 1.

P. 408. l. 12. (X. 117, 4.) अतिरेकेण निंदा माह ॥ अतिरेकेण निंदा माह Ca. अतिरेकान्वयाभ्यामाह A. C Mill, CB. B 4. पति° B 1. Cf. verses 1 and 3.

P. 418. l. 12. (X. 119, 11.) अकार्षे ॥ अकार्षे MSS.

P. 423. l. 20. (X. 120, 6.) क्सेय्यः instead of केय्य in the Uṇādi-sūtras III. 99, if indeed the reading there, as explained by the commentary, is correct.

P. 428. l. 24. (X. 121, 4.) प्राच्यारंभा आग्नेयाद्याः कोणदिश ईशानांता वा ॥ प्रारंभाः अग्नेयाद्याः कोणदिशः ईशित्याः A. C Mill; Ca. leaves out all except दीशतयाः. प्रारंभा आग्नेयाद्याः कोणदिशः ईशित्याः B 4. प्रारंभा आग्नेयाद्याः कोणदेशे ईशतयाः B 1.

P. 430. l. 9. (X. 121, 7.) Ca. only gives the following independent explanation, धारयंत्यः आपो ह अपो ह आप एक व विश्वमायन् सर्वं जगदापूरयन् यत् यस्मात्तत् तस्माद्धतोः देवानां देवादीनां सर्वेषां प्राणिनां असु प्राणभूतः एकः प्रजापतिः समवर्तत समजायत । यद्वा । यत् यं गर्भे दधानाः आपो. Though it rests on the authority of Ca. only, I have adopted it in the text, because it seems required by what comes before.

P. 438. l. 1. (X. 123, 2.) There is a lacuna between आकाशे or आकाशस्य and इमं वेन in all the MSS. In A. C Mill, B 4. the lacuna is mentioned in the text, पंक्तिरेका तस्मात्ति; in B 1. there are dots to indicate it; in CB. and Ca. the commentary goes on without any indications of an omission.

P. 452. l. 1. (X. 126, 4.) अनुकूले वेद्ये । CB. B 1. अनुकूलवेद्ये A. C Mill. अनुकूले वेद्ये B 4. pr. man. लवे B 4. sec. man.

P. 456. l. 1. (X. 127, 4.) आदिसः शपो लुक्. See, however, the explanation in the next verse.

At the end of X. 127. (VIII. 7, 14.) the following Khila occurs. It has been printed and discussed in Muir's Sanskrit Texts, vol. IV. p. 498. With the exception of the first two verses, I have not given the accents, as the MSS.

are quite untrustworthy. The text, too, is corrupt in several places. I give the text from S. 1. and S. 2:

आ रात्रिं पार्थिवं रजः पितृप्रापि¹ धामभिः ।
 दिवः सदांसि बृहती वि तिष्ठस आ त्वेधं वर्तिते तमः ॥१॥²
 य ते रात्रिं³ नृचक्षसो युक्तासो नवतिनैव ।
 अशीतिः सैत्यहा⁴ उतो ते सप्त सप्ततिः⁵ ॥२॥⁶
 रात्रौ प्र पद्ये जननीं⁷ सर्वभूतनिवेशनीं ।
 भद्रां भगवतीं कृष्णां विश्वस्य जगतो निशां⁸ ॥३॥
 संवेशनीं संयमनीं ग्रहनक्षत्रमालिनीं⁹ ।
 प्रपद्योऽहं शिवां रात्रौ भद्रे पारमशीमहि भद्रे पारमशीमस्यो नमः ॥४॥
 स्तोष्यामि प्रयतो देवीं शरण्यां बह्वचप्रियां ।
 सहस्रसंमितां दुर्गां जातवेदसे सुनवाम सोमं ॥५॥¹⁰
 शांत्यर्थं तद्विजातीनामृषिभिः सोमपाश्रिताः¹¹ ।
 ऋग्वेदे त्वं समुत्पन्ना रातीयतो नि दहाति वेदः ॥६॥
 ये त्वां देवि प्रपद्यन्ति¹² ब्राह्मणा हव्यवाहनीं ।
 अविद्या बहुविद्या वा सा नः पर्येदति दुर्गायि विश्वा ॥७॥
 अग्निवर्णी¹³ शुभां सौम्यां कीर्तयिष्यन्ति ये द्विजाः ।
 तां तारयति¹⁴ दुर्गायि नावेव सिंधुं दुग्ितात्यग्निः ॥८॥¹⁵
 दुर्गेषु विषमे घोरे संग्रामे रिपुसंकटे ।
 अग्निचोरनिपातेषु सर्वग्रहनिवारिणि¹⁶ सर्वग्रहनिवारिण्यो¹⁷ नमः ॥९॥
 दुर्गेषु विषमेषु त्वं¹⁸ संग्रामेषु वनेषु च ।
 मोहयित्वा प्र पद्यते तेषां मे अभयं कृणु तेषां मे अभयं कृणु ॥१०॥¹⁹
 केशिनीं सर्वभूतानां पंचमीति च नाम च ।
 सा मां समा निशा देवी सर्वतः परि रक्षतु सर्वतः परि रक्षत्वो नमः ॥११॥
 तामग्निवर्णीं तपसा ज्वलन्तीं वैरोचनीं कर्मफलेषु जुष्टां ।
 दुर्गां देवीं शरणमहं प्र पद्ये सुतरसि तरसे²⁰ नमः सुतरसि तरसे नमः ॥१२॥
 दुर्गां दुर्गेषु स्थानेषु शं नो देवीरभिष्टये ।
 य इमं दुर्गास्तवं²¹ पुण्यं राक्षीमूकं जपेत्सदा²² ॥१३॥
 राक्षी कुशिकः सौभरो रात्रिर्वा भारद्वाजी रात्रिस्तवं गायतं²³ ।
 राक्षीमूकं जपेन्नित्यं तत्काल उप पद्यते²⁴ ॥१४॥

¹ पितृः प्रापि S. 1. पितरप्रापु S. 2. ² Cf. Vāj. Samh. XXXIV. 32. Nir. IX. 2. Atharva-veda XIX. 47. 1. ³ राक्षी S. 1. 2. ⁴ सैत्यहा S. 1. 2. ⁵ सप्तति S. 1. सप्ततीः S. 2. Cf. Atharva-veda XIX. 47. 3. ⁶ जननी S. 1. ⁷ दिशां S. 1. ⁸ गृह⁹ S. 1. 2. ¹⁰ Verses 7-8 wanting in S. 1. ¹¹ समुपाश्रिताः M. ¹² ० द्यते? ¹³ ये अग्नि¹⁴ S. 2. ¹⁴ तांस्तौ¹⁵ In N.S.W. 445. portions of a Durgāstava are here inserted. ¹⁶ दुष्टग्रहनिवारणे S. 2. ० वारणे? ¹⁷ ० रक्षो S. 1. ¹⁸ त्वां? ¹⁹ Verses 10 and 11 wanting in S. 1. ²⁰ ० रेसे S. 2. ²¹ ० व S. 1. ²² राक्षी राक्षी सदा पठेत् S. 2. ²³ रात्रि कुशिकः सौभरो रात्रिर्वा भारद्वाजी रात्रिस्तवं गायतं S. 1. रात्रिः कुशिकसौभरो रात्रिस्तवं गायतं S. 2. I have corrected this line, because it is clearly an extract from the Anukramanī. ²⁴ पद्ये S. 1. तत्कालमुप पद्यते S. 2.

Some MSS., S. 2. and my own Parisīshṭa collection, add here the Khila, which other MSS. give after hymn 142.

After hymn 128 (Asht. VIII. 7, 16) the following Khila occurs. The accents are given from S. 2:

स॒र्वो॒च॒र्मि॒द्र॒म॒मु॒तो॒ ह॒वाम॒हे॒ यो॒ गो॒मि॒श्र॒न॒नि॒दं॒म॒नि॒शः॑ ।
 इ॒मं नो॑ य॒ज्ञं वि॒ह्वे॒ जुष॒स्वा॒स्य॒ कु॒र्मो॒ ह॒रि॒वो॒ मे॒दि॒र्नं॒ त्वा ॥१॥¹
 आ॒यु॒र्षं च॒र्ष॒स्य॑ रा॒य॒स्यो॒च॒मो॒द्भि॒दं ।²
 इ॒दं हि॒र॒ण्यं॑ च॒र्ष॒स्व॒चै॒त्रा॒या वि॒श॒ता॒दु मां³ ॥२॥⁴
 उ॒चै॒र्वो॒मि॒ पु॒त॒ना॒पा॒द॒स॒भा॒सा॒हं ध॒नं॒ज॒यं ।
 स॒र्वोः स॒म॒ग्रा॒ कृ॒ञ्च॒यो हि॒र॒ण्ये॒ऽस्मि॒न्म॒मा॒हि॒ताः ॥३॥
 शु॒न॒म॒हं हि॒र॒ण्य॒स्य॑ पि॒तु॒नी॒मे॒व॑ ज॒ग्र॒भ ।
 ते॒न मां॑ सू॒र्य॒त्वा॒च॒म॒क॒रं पू॒रु॒षु प्रि॒यं ॥४॥
 स॒स्वा॒र्जं च॒ वि॒रा॒जं चा॒भि॒ष्टि॒षी॒ च मे॒ भु॒वा ।
 ल॒क्ष्मी॒ रा॒ष्ट्र॒स्य॒ या मु॒खे॒ तया॒ मा॒मि॒द्र॒ सं सु॒ज ॥५॥
 स॒ग्नेः प्र॒जा॒तं परि॒ य॒जि॒र॒ण्य॒म॒मृ॒तं ज॒ज्ञे अ॒धि म॒ते॒षु ।⁷
 य॒ इ॒न॒द्वे॒द स॒ इ॒दे॒न॒म॒हे॒ति॑ ज॒रा॒मृ॒तु॒र्भ॒व॒ति॒ यो वि॒भ॒ति ॥६॥
 य॒ज्ञे॒द॒ रा॒जा॒ व॒रु॒णो॒ यदु॒ दे॒वी स॒र॒स्व॒ती ।⁹
 इ॒न्द्रो॒ य॒जृ॒त॒हा वे॒द त॒न्मे च॒र्ष॒स॒ आ॒यु॒षे ॥७॥¹⁰
 न त॒द्र॒क्षी॑सि॒ न पि॒शा॒चा॒श्च॒र॒न्ति॒ दे॒वा॒ना॒मो॒जः प्र॒थ॒मं॒ स्वे॒ऽज्ञ॒त् ॥¹¹
 यो वि॒भ॒ति दा॒क्षाय॒णा॒हि॒र॒ण्यं स॒ दे॒वे॒षु कृ॒णु॒ते दी॒र्घि॒मा॒युः स॒ म॒नु॒ष्ये॒षु कृ॒णु॒ते दी॒र्घि॒मा॒युः ॥८॥¹²
 यदा॒च॒म॒न्दा॒क्षाय॒णा॒हि॒र॒ण्यं ज्ञा॒ता॒नी॒का॒य सु॒म॒न॒स्य॒मा॒नाः ।¹³
 त॒स्य॑¹⁴ आ च॒म॒मि॒ ज्ञा॒ता॒शार॒दा॒या॒यु॒ष्मा॒ञ्ज॒र॒द॒हि॒र्य॒था॒स॒त् ॥९॥¹⁵
 पू॒ता॒दु॒स्तु॒मं¹⁶ म॒धु॒म॒त्स॒व॒र्यी॑ ध॒नं॒ज॒यं ध॒रु॒ण्यं धा॒र॒यि॒ष्यु ।¹⁷
 च॒ण॒क॒स॒प॒त्ना॒दि॒ध॒रा॒ञ्च कृ॒ण्व॒दा रो॒ह मां॑ म॒ह॒ते सो॒म॒गा॒य ॥१०॥
 प्रि॒यं मां॑ कुरु॒ दे॒वे॒षु प्रि॒यं रा॒ज॒सु मा॑ कुरु ।¹⁹
 प्रि॒यं वि॒ष्टे॒षु गो॒त्रे॒षु²⁰ म॒रि॒यं धे॒हि रु॒चा रु॒चं॑²¹ ॥११॥
 अ॒ग्नि॒ये॒न वि॒रा॒ज॒ति॒ सूर्यो॑ ये॒न वि॒रा॒ज॒ति॒ ।²²
 वि॒रा॒ज्ये॒न वि॒रा॒ज॒ति॒ ते॒ना॒स्मान्ब्र॒ह्म॒ण॒स्प॒ते वि॒रा॒ज॒ स॒मि॒धं कुरु॑ ॥१२॥

¹ Tait. Samh. IV. 7, 14, 4. Tait. Br. I. 4, 3, 2. Atharva-veda V. 3, 11. ² Cf. Āśvalāyanaśākhokta-mantra-samhitā (S. Wa. 144), p. 133. ³ तादिना? ⁴ Vāj. Samh. XXXIV. 50. ⁵ ऽख्यस S. 2. ⁶ पितुर्मेनेव S. 2. ⁷ Atharva-veda XIX. 26, 1. ⁸ ननहे S. 1. नदहे? स इवेदम? ⁹ Atharva-veda V. 25, 6; XIX. 26, 4. ¹⁰ युवा S. 1. ¹¹ Vāj. Samh. XXXIV. 51. ¹² This is quoted as a Khailiko mantra by Devarāja in his Maighantuk Ghāshya, p. 8^a. He reads दाक्षायणं, which is also the reading of other MSS. ¹³ Vāj. Samh. XXXIV. 51. Atharva-veda I. 35, 1. ¹⁴ तस्य S. 1. ¹⁵ ऽसन् S. 1. ¹⁶ ऽसं Atharva-veda. ¹⁷ धृतादुस्तुमं S. 1. ¹⁸ धृतादुस्तुमं S. 2. ¹⁹ Atharva-veda. ²⁰ ऽसन् S. 1. ²¹ रुचा S. 1. ²² Instead of this verse, S. 1. repeats verse 1.

P. 462. l. 26. (X. 129, 1.) सुहिस्थितिप्रलयादीनां ॥ सुहिस्थित्यादिप्रलयादीनां A. C Mill, Ca. सुहिस्थित्यादिः प्रलयादीनां B 1. CB. सुहिस्थित्यादि प्रलयादीनां B 4. सुहिस्थित्यादि may have been originally an explanation of प्रलयादिनां.

P. 463. l. 26. (X. 129, 1.) चाक्षेपमुत्तेन ॥ चाक्षेपमुत्तेन Ca. चाक्षेपामुत्तेन A. C Mill. चाक्षेपामुत्तेन B 4. B 1. CB. Both चाक्षेपमुत्तेन, by way of objection or irony, and उपेक्षामुत्तेन, by way of disdain or dissent, would be applicable. I see this is confirmed by Sāyana's commentary on the Taittiriya-brāhmaṇa II. 8, 9, 3.

P. 465. l. 21. (X. 129, 2.) प्रकृतिप्रत्ययाभ्यां. I can only explain this as referring to the prakṛiti of svadhā which was given before, and to the pratyaya, the instrumental, as implying both union with and dependence on the real sat.

P. 466. l. 22. (X. 129, 3.) तदूपता तदात्मनां ॥ तदूपतां तदात्मतां A. B 4. Ca. B 1. तदूपतां तदात्मा तां C Mill. तदूपतां तदात्मनां CB. I do not see how this sentence comes in here.

P. 470. l. 11. (X. 129, 7.) प्रकृतिश्च प्रतिज्ञादृष्टान्तानुपरोधात् ॥ प्रकृतिः सा दृष्टान्तानुपरोधात् A. C Mill. प्रकृतिज्ञादृष्टान्तानुपरोधात् Ca. तिष्ठति in marg. प्रकृतिश्च प्रतिज्ञादृष्टान्तानुपरोधात् B 1. B 4. प्रकृतिश्च प्रतिज्ञादृष्टान्तानुपरोधात् CB. See on the whole subject the commentary to this Sūtra.

P. 471. l. 20. (X. 130, 1.) The passage from शतसंख्या to पालका is preserved in CB. only, which MS., on the contrary, has its own lacuna afterwards. For after विस्तारवान् it adds यदुक्तः सर्गालोको यज्ञः च सर्वं जगत् सर्वजनेन व्यापुः, while the other MSS. give all from पालकाः to व्यापुः. I have added पितरः conjecturally, as the word explained by पालकाः. The passage has suffered much.

P. 471. l. 25. (X. 130, 1.) Instead of स्वयमेनेन we read सर्वजनेन A. C Mill, Ca. CB. B 1. स्वयमेनेन B 4. न in marg. स्वसर्जनेन? Though the passage in CB. is far from correct, I have given it as indicating at least how the words of the text were taken by Sāyana.

P. 472. l. 24. (X. 130, 2.) B 1. CB. B 4. pr. man. add after अनुवादी, नाके अस्मिन्निति शोधं कृतव्याख्यानं वा.

P. 474. l. 4. (X. 130, 4.) दापं चापि A. C Mill. दापं चैव Ca. B 1. B 4. दापं चापि CB. Cf. Pāṇ. IV. 1, 4, and Gaṇa ajādi.

P. 478. l. 25. (X. 130, 5.) आज्यदध्यादि A. C Mill, CB. B 1. B 4. ओषध्यादि° Ca.

P. 482. l. 17. (X. 132, 5.) From अस्मिन्नुपौ to इति गतेः प्रकृतिस्वरत्वं all is left out in A. C Mill, B 4. B 1. CB.

P. 482. l. 21. (X. 132, 5.) मित्रो बहून् वा ॥ मित्रावरून् वा A. C Mill. मित्रावरून् वा Ca. मित्रावरून् B 1. CB. मित्रावरून् B 4. marg. वा.

P. 483. l. 26. (X. 132, 7.) Again from वनवैदं to उभयत्र all is left out in A. C Mill, B 4. B 1. CB.

P. 490. l. 24. (X. 134, 5.) वियता. The explanation is unusual, but not sufficiently so to require conjectural emendation. वियता A. Ca. C Mill, B 1. B 4. CB.

P. 493. l. 20. (X. 135, 3.) From पुण्यापुण्यात्वेन to गरीरात्मके Ca. only gives the text,

viz. पुण्यं पुण्यकामात्मकं कामं क्रियते तेन च भोगप्रदानाय इदं शरीरमावृत्य इति परंपरस्य मनसा शरीरस्य निष्पादकं तं शरीरात्मकं.

P. 499. l. 10. (X. 136, 7.) In explaining the चहो, the reference to Pāṇ. II. 3, 62, is taken for granted.

P. 499. l. 13. (X. 136, 7.) आलोडयति; the MSS. have आलोकयति.

P. 499. l. 26. (X. 137, 1.) The first half of the commentary is imperfect in all the MSS.

P. 505. l. 8. (X. 138, 5.) अग्रदूतसेनः ॥ प्रकृतसेनः A. C Mill. अहूतसेनः Ca.; deest in B 4. B 1. CB.

P. 509. l. 15. (X. 139, 6.) From जानाति to जानाति lacuna in all MSS. except Ca.

P. 509. l. 24. (X. 140, 1.) The quotation from the Āraṇyaka is here, as elsewhere, omitted. B 1. 4. give गतो विनियोगः 1.

P. 511. l. 5. (X. 140, 3.) इत्यस्य ॥ One might conjecture इत्यत्र.

P. 511. l. 12. (X. 140, 4.) Instead of जायमानैरात्मीयैस्तेजोभिः A. C Mill, Ca., we find यजमानैरात्मीयैः स्तोत्रभिः in B 1. 4. CB.

P. 517. l. 21. (X. 142, 6.) वाजा वेगा Ca. वाजाः सगाः A. C Mill, CB. खाडाः B 4. B 1. In the old writing वेगाः (विगाः) and सगाः are nearly the same.

P. 517. l. 26. (X. 142, 6.) अवा कर्तव्यः ॥ अद्वा कर्तव्यः A. अद्वा कर्तव्यः C Mill. अद्वा वर्तव्यः Ca. कर्तव्यः B 1. 4. वद्वा कर्तव्यः CB. Cf. Pāṇ. VII. 3, 78, where the change is made dependent on śit.

After hymn 142 (VIII. 8, 7) the following Khila occurs. The accents are marked in some of the MSS., but so carelessly that I left them out. Only S. 2. and two MSS. belonging to myself, M. m., give this hymn:

हिमस्य त्वा जरायुशान्ने परि व्ययामसि ।
उत हृदो¹ हि नो भुवोऽग्निर्ददातु भेषजं । शीतहृदो हि नो भुवोऽग्निर्ददातु भेषजं ॥२॥²
अंतिकाग्निमजनहुवीदः³ शिशुरागमत्⁴ ।
अजातपुत्रं पक्षाया हृदयं मम भूयते⁵ ॥३॥
विपुलं वनं⁶ ब्रह्माकाशं चर जातवेदः कामाय ।
मां च⁷ रक्ष पुत्रांश्च शरणमभूत्तव ॥४॥
पिंगाख लोहितग्रीव कृष्णवर्णं नमोऽस्तु ते ।
अस्मान्नि बर्हेणस्योनां⁸ सागरस्योर्नियो यथा ॥५॥
इंद्रः⁹ खलं ददातु वरुणमभि पिबतु ।
निधनं यातु जयस्व¹⁰ ब्रह्मतेजसा ॥६॥

हृदो S. 2. ² See Atharva-veda VI. 106, 3. Vāj. Samh. XVII. 5. Tait. Samh. IV. 6, 1, 1. ³ °जर
दूषो S. 2. °जनहू M. °जनयहू m. ⁴ शिशुला S. 2. ⁵ हूयते M. हूयते m. ⁶ विपुलवर्तं M. ⁷ मां च M.
मांश्च S. 2. ⁸ अस्मान्नि बर्हे रस्योनां S. 2. अस्मान्नि बर्हे रस्योनां m. ⁹ इंद्रं S. 2. इंद्र M. m.
¹⁰ जयस्वं S. 2. m.

कपिलजटीं सर्वभक्षं चाग्निं प्रत्यक्षदेवतं¹ ।

वरुणं च वशान्यग्रे मम पुत्रांश्च रक्षतु मम पुत्रांश्च रक्षन्ति² नमेः ॥७॥

साग्रं वर्षेष्टतं जीव पिब खाद च मोद च ।

दुःखितांश्च द्विजांश्चैव प्रजां च पशु³ पालय ॥८॥

यावदादित्यस्तपति यावद्भाजति चंद्रमाः ।

यावद्वायुः प्रवायति⁴ तावज्जीव जयाजय ॥९॥

येन केन प्रकारेण को वीनामनु⁵ जीवति ।

परेषामुपकारार्थं यज्जीवति स जीवति । एतां वैश्वानरं⁶ सर्वदेव⁷ नमोऽस्तु ते ॥१०॥

One MS. adds: न चोरभयं न च सर्वभयं न च व्याघ्रभयं न च मृत्युभयं ।

यस्यापि मृत्युर्न च मृत्युः सर्वं लभते सर्वं जयते ॥

P. 522. l. 22. (X. 144, 1.) The poet's name is given as ऊर्ध्वकृशान by C Mill, A. (once), Ca., as ऊर्ध्वकृशन in CB. B 1. 4. Colebrooke's MS. of the Anukramanī has long *ā*, and so has Shadgurusishya (once). But as the text of the Rig-veda has the short *a*, the name must be spelt with short *a*.

P. 525. l. 14. (X. 144, 7.) After अभियुतः at the end of the commentary, A. adds यद्वा अस्मत्तदभिमुख्येन सुतः प्रेरितः ने तुं रित्यन्वयः ।, C Mill यद्वा अस्मत् अस्मत्त यदाभिमुख्येन सुतः प्रेरितः तेन्दुरित्यन्वयः ।, Ca. यद्वा अस्मत् अस्मत्त तदाभिमुख्येन सुतः प्रेरितः तेनेन्दुरित्यन्वयः ।.

P. 525. l. 21. (X. 145, 1.) From यदि वारुण्यसि to चालिंगनमिति there is a lacuna in B 1. CB; B 4. adds on the margin the words from यदि वारुण्यसि to निष्क्रीणामीति.

P. 525. l. 21. (X. 145, 1.) After परिक्रिन्ति, B 1. CB. go on at once to तत्र प्रथमा. B 4. does the same, but adds in margin the words from यदि वारुण्यसि to निष्क्रीणामीति. I give the fragments from which I have tried to restore some kind of text, though, without the original of Āpastamba and without the aid of the B. class, it was impossible to restore the text in a satisfactory manner.

For the first portion of the extract we find some analogy in the Gobhila Gṛhya Sūtras II. 6, 6 seq. I retain परिक्रिन्ति, though Gobhila has परिक्रीय, and निष्क्रीणामि instead of Gobhila's परिक्रीणामि. In the Nitimañjarī, however, we read वरुणाय त्वा परिक्रीणामि, and again सोमाय त्वा परिक्रीणामि. Then यवो भूत उत्तरया स्थाप्योन्नाराभिस्तिसुभिरभिमन्त्र्योत्तरया प्रतिष्ठना हस्तयोरावध्य शयनकाले बाहुभ्यां भर्तारं परिगृह्णीयात् उपधानलिंगया वश्यो भवति सपत्नीवाधना वेति ।.

A. यदि वारुण्यसि वरुणास्त्वा निष्क्रीणामि यदि सोम्यसि सोमास्त्वा निष्क्रीणामीति । योभूत उत्तरयोः

C Mill The same as A, except नि

Ca. The same as A, except मि

A. उत्तराभित्सुभिरभिमन्त्र्य उत्तरया प्रतिष्ठनां हस्तयोरावध्य शय्याकाले बाहुभ्यां भर्तारं परिगृह्णीयात्

C Mill भिमन्त्र्य

Ca. स्थाप्यः उत्तराभित्सुभिरभिमन्त्र्य

¹ ०दे० M.

² ०त्वं S. 2. m. n. n. d. a. t. i. 2. 2. M.

⁴ प्र वाजति m.

⁵ वि

⁶ ०नरं S. 2. M.

⁷ ०देवं M.

A. उपधानलिङ्गया वश्यो भवति सपत्नीवाधनं चेति । अयमर्थः । आह्वया पाठा नामोवधिः सातव्या ।

C Mill

नाम वधिः

Ca.

वश्यो

नाम ओवधिः ।

A. तत्तस्मिन्निरोधधेरभिर्भङ्गये वक्ष्यावद्धा सौवधिः यथा भर्तारं स्पृशति तथा तस्य भर्तृरालिङ्गनमिति ।

C Mill

Ca.

तत्तस्मिन्निरोधधेर

वद्धा ओवधिः

Instead of ओभूते one expects यवेः क्रीतां.

P. 529. l. 18. (X. 146, 3.) चरख्ये छत्तं ॥ अर्थो । छत्तं A. C Mill. अपेक्षितं Ca. ; deest in B 1. CB. चरख्ये छत्तं B 4. in marg. अपेक्षितं would be the easier reading; see also Taittiriya-brāhmaṇa II. 5, 5, (p. 624. ll. 13, 14.)

P. 529. l. 25. (X. 146, 4.) After आह्वयति the commentary is deficient in all MSS. except Ca.; but there, too, it is incorrect. Ca. gives निशं गामन्विद्धन् त्वदीयं नमो च्यते after आह्वयति; this I cannot restore. The commentary on the Taittiriya-brāhmaṇa II. 5, 5, is far better.

P. 534. l. 11. (X. 148, 3.) After स्याम, the MSS. insert समुद्रा A. C Mill, Ca. B 4. समुद्र B 1. स तु भः समुद्र CB.

P. 535. l. 18. (X. 149, 1.) अर्चैतस्यार्चि A. C Mill.

अर्चैतस्यार्चि Ca.

अर्चैतो A. C Mill, B 4. B 1. CB.

अर्चैतो Ca.

deest in B 4. B 1. CB.

अर्चैतैरस्यसूपः MS. Coll. 132. अर्चिनो हैरस्यसूपः twice, Shadguruśishya, MS. E. I. H. 1823.

P. 536. l. 7. (X. 149, 1.) After शिक्षक, साक्षी A. C Mill, B 4. in marg.; deest in Ca. B 1. CB. सारथिः ?

P. 537. l. 6. (X. 149, 3.) अतो हेतोः A. C Mill, Ca. अतो हेतुभूतौ B 1. CB. हेतुभूतः B 4. sec. man.

P. 539. l. 23. (X. 150, 4.) विशेषणसापेक्षस्यापि धनशब्दस्य समासश्चादसः ॥ विशेषणस्यापि समासः A. विशेषणस्यापि समासः C Mill. विशेषण सापेक्षस्यापि नशब्दस्य चादसः CB. B 1. adds समासः. विशेषण सापेक्षस्यापि समासः B 4. विशेषेण सापेक्षस्यापि धनशब्दस्य चादसः Ca.

After hymn 151 (VIII. 8, 11) the following Khila occurs :

मेधां मधुमंगिरसो मेधां सप्त ऋचयो ददुः¹ ।²

मेधामिन्द्राग्निश्च मेधां धाता ददातु³ ते⁴ ॥१॥⁵

मेधां मे⁶ बरुणो राजा मेधां देवी सरस्वती ।

मेधां मे⁷ अश्विनो देवावा धत्तां पुष्करस्रजा ॥२॥

या मेधा अप्सरासु⁸ गंधर्वेषु च यत्ननः ।

देवी या मानुषी मेधा⁹ सा माया विशतादिनां ॥३॥¹⁰

¹ विदुः M.

² मे Mantra-samhitā (MS. Wa. 144.)

⁴ मे MS. Wa. 144.

⁵ Cf. Vāj. Samh. XX.

¹⁵ Tait. Ār. X. 40.

ते S. 2.

⁷ ते m. S. 2.

⁸ ० रासो S. 2. ० रेपु m.

० रासु M.

⁹ युगा

See Tait. Ār. X. 41.

यस्मै नोक्तं तद्रूपता¹ शक्यं यदनु ब्रुवे² ।
 निशामतं निशामहे मयि व्रतं सह प्रियेण भूयासं । व्रतया सं गमेमहि ॥३॥³
 शरीरं मे विषयस्य वाङ्मे मधुमत्तना ।⁴
 अमृतमहमसौ⁵ सूर्यो व्रतयानी⁶ स्य व्रतं मे मा प्र हासीः ॥५॥⁷
 मेधां देवीं मनसा रेजमानां गंधर्वजुष्टां प्रति नो जुपस्य ।
 मह्यं मेधां वद मह्यं अयं वद मेधावी⁸ भूयासमजरारिष्णुः ॥६॥
 सदसस्यतिमद्भुतं प्रियमिंद्रस्य काम्यं ।
 सनिं मेधामयासिचं ॥७॥⁹
 यां मेधां देवगणाः पितरश्चोपासते ।
 तथा मामद्य मेधयाग्ने मेधाविनं कुरु¹⁰ ॥८॥¹¹
 मेधाप्यहं सुमनाः सुप्रतीकः अद्वामनाः सत्यमतिः¹² सुशेवः ।
 महायशा धारयिष्णुः प्रवक्ता¹³ भूयासमये¹⁴ स्वधया प्रयोगे ॥९॥

P. 546. l. 17. (X. 155, 1.) एके in the text, not एकः, which is the reading of MS. Pada Taylor only. The Śruti passages may be seen in the Āśvalāyana Grihya Sūtras III. 3, and in a somewhat different form in the Śatapatha-brāhmaṇa XI. 5, 6.

P. 554. l. 19. (X. 158, 1.) The second Viniyoga, preserved in Ca., but in fragments only, had to be supplied from VII. 27, 13.

P. 560. l. 22. (X. 160, 4.) The na is left out by Sāyaṇa.

P. 561. l. 1. (X. 161, 5.) The quotation इंद्रो देवाशु न is wrong. It is omitted in B 1. B 4; but not in CB. A. Ca. C Mill give it: शुनं नः, or शुना.

P. 561. l. 23. (X. 161, 5.) Instead of आनुरस्य the MSS. have आधितस्य A. Ca. C Mill, CB; deest in B 1. B 4.

P. 566. l. 19. (X. 163, 1.) कुपुकाशुपुकात् ॥ कुपुकात् कुपुकात् A. कुपुकात् कुपुकात् C Mill. कुपुकात् कुपुकाद° Ca.; deest in B 1. B 4. CB.

P. 567. l. 21. (X. 163, 8.) मत्तकौ as masculine, clearly the kidneys, the form of which in man corresponds to the mango fruit. Is मत्तके different? The explanation हृदयास्थिविशेष, as given by Mahīdhara, seems nonsensical.

P. 572. l. 14. (X. 165, 3.) अस्त्रंयस्मिन्निति, probably with pradeśa understood.

P. 573. l. 17. (X. 166, 1.) A. and Ca. add a Viniyoga. प्रयाणसमये निर्गमनायं ज एतत्सूत्रितं च । अथभं मा समानानामित्यभिर्क्रमेन्निति A. प्रयाणसमये निर्गमनमार्गे जपेत सूत्रितं च । अथभं मा समानानामित्यभिर्क्रमेन्निति Ca. C Mill agrees with A. The other MSS. have nothing.

¹ तद्रूपता m. प्रद्र S. 2. भद्र M. ² ब्रवे M. द्रवे m. ³ निशामत निशा मयि व्रतं सह व्रतेन भूयासं M. निशामयि मयि व्रतं m. निशामतं निशामहे मयि व्रतं सह व्रतेषु भूय ॥ सं S. 2. ⁴ मधुमदुहा S. 2. मधुमदुहा M. मधु हुहा m. ⁵ अवृत° m. ⁶ ०य आशी M. ⁷ ०सीत् m. ⁸ ०वि m. ⁹ Vāj. Samh. XXXII. 13. Rv. I. 18, 6. ¹⁰ मेधयाग्ने मेधाविनं S. 2. मा मह्यं मेधयाग्ने मेधाविनं य M. मानस्य मेधयाग्ने M. विनं कुरु M. ¹¹ See Atharva-veda VI. 108, 4. Vāj. Samh. XXXII. 14. ¹² ०जुप S. 1. ¹³ प्रवक्ता S. 2. ¹⁴ ०मस्ये S. 2.

P. 578. l. 8. (X. 168, 2.) Sāyana seems to have read सयुक् Ca. सयुक् A. C Mill. सुयुक् B 1. CB. B 4.

P. 583. l. 4. (X. 170, 4.) धर्मकाले B 4. CB. धर्मकाले A. C Mill. कमललोके Ca.; deest in B 1.

P. 583. l. 24. (X. 171, 2.) After तदभिप्रायेणेदमुक्तं, A. Ca. and C Mill add a quotation, which I cannot find. श्रूयते हि तस्यैन्द्रो वग्निरूपेण धनुज्यामन्वि रुद्रस्य त्वेव धनु राक्षिं शिर उत्पियेष । स प्रवाग्भ्या भवदिति A. ज्यामन्वि रुद्र स्य त्वे व नु राक्षिं शिर उत्पियेष etc. C Mill. श्रूयते हि तस्यैन्द्रो वग्निरूपेण धनुज्योमिच्छति तथा रुद्रस्य त्वेव धनु रो र्षिः शिर उत्पियेष स प्रवाग्भ्या भवदिति Ca. The story is told in different Brāhmaṇas, but not in this form. We have it in the Śatapatha, at the beginning of the fourteenth book; in the Taittiriya-Āraṇyaka, at the beginning of the fourth Prapāṭhaka, with the explanatory portion in the fifth Prapāṭhaka; also in the Tāndya-brāhmaṇa VII. 5, 6; and Aitareya-brāhmaṇa I. 18. I have restored the text conjecturally, but I feel doubtful about Rudra.

P. 589. l. 3. (X. 174, 2.) The commentary to this verse is wanting in all the MSS.

P. 594. l. 12. (X. 177, 1.) हृदा हृत्स्येन । तात्स्यान्नाच्छब्दं ॥ श्रुक्वे तता तस्य त्तो वयं A. हृत्स्येन तता तस्य त्तो व स C Mill. हृदा हृत्स्येन तास्या त्ता च्छब्दं । Ca. हृदा हृत्स्येना तात्स्या । ता च्छब्दं B 1. हृत्स्ये तता रा तस्यान्नाच्छब्दं CB. हृदा हृत्स्ये तेनात्मना B 4. sec. man.

P. 594. l. 23. (X. 177, 1.) वृत्तिज्ञानानां A. B 1. B 4. वृत्तिज्ञानानां C Mill. दक्षिज्ञानानां CB: deest in Ca.

P. 596. l. 12. (X. 178, 1.) तार्क्ष्यपुत्रः A. Ca. C Mill, B 4. B 1. CB.

P. 596. l. 23. (X. 178, 1.) On गरीदिः etc. see notes in Preface.

P. 597. l. 9. (X. 178, 1.) जयतेवी इन्द्रप्रत्ययः ॥ इन्द्रप्रत्ययः A. इन्द्रप्रत्ययः C Mill, B 4. B 1. CB. इन्द्रप्रत्ययः Ca. Sāma-veda, p. 674, यजतेवी इन्द्रप्रत्ययः.

P. 604. l. 22. (X. 183, 1.) श्रुचः ॥ अंता श्रुचः A. CB. अंता श्रुचुः C Mill. इत्याचरु क्रमेण Ca. अनृचः B 1. अत्यचः B 4. sec. man.

P. 606. l. 26. (X. 184, 1.) गर्भपातापप्रसवा ॥ स्त्रावपातापप्रसवा A. C Mill. स्त्रावपातापप्रसवा Ca. स्त्रावपातापप्रसवा B 4. sec. man. स्त्रावपातापप्रसवा B 1. स्त्रावपातापप्रसवा CB.

After hymn 184 (VIII. 8, 42) the following Khila occurs :

नेजमेव¹ परा पत सुपुत्रः पुनरा पत ।²
अस्य मे पुत्रकामायै गर्भमा धेहि यः पुमान् ॥ १ ॥
यथेयं पृथिवी मल्लुप्ताना गर्भमादधे ।
एवं तं गर्भमा धेहि दशमे मासि सूतवे ॥ २ ॥³
विष्णोः श्रेष्ठेन रूपेणास्यां नायै गवीन्यां ।
पुमांसं⁴ पुत्नाना धेहि दशमे मासि सूतवे ॥ ३ ॥⁵

After hymn 187, 8. (VIII. 8, 45.) the following Khila occurs :

अनीकवतमूतयेऽग्निं गीर्भिर्हवाग्नेः ॥ १ ॥

¹ तेज° M.

² Śv. Gāhya I. 14. Āśv. Mantra-samhitā (MS. Wa. 144), p. 131.

³ Atharva-veda V. 25, 2.

⁴ दशस्यां.

⁵ V. 25, 10.

P. 614. l. 16. (X. 189, 3.) स्तूयते सूर्ये सवत इत्यर्थः ॥ स्तूयते सूर्ये सवत इत्यर्थः A. C Mill. सेवत इत्यर्थः Ca. स्तूयते सूर्ये सवत इत्यर्थः B 1. B 4. सूर्ये सवन इत्यर्थः CB.

P. 614. l. 21. (X. 190, 1.) त्वात्तादृग्यूप ॥ त्वात् ऋग्यूप A. C Mill. त्वादृग्यूप Ca. त्वात् ऋग्यूप B 1. B 4. CB.

P. 616. l. 21. (X. 191, 1.) After किञ्च there is स्विन्नः A. C Mill. स्वि न B 4. सितो पीडायाः Ca. स्विन्नः CB. स्वि नः B 1. It may have been meant for स त्वं, or तत् स्थितोऽपि.

After hymn 191 (VIII. 8, 49), at the end of the Samhitā, the following Khila occurs :

संज्ञानमुशनावदत्संज्ञानं वरुणोऽवदत् ।
 संज्ञानमिन्द्राग्निश्च संज्ञानं सवितावदत् ॥१॥
 संज्ञानं वः स्वेभ्यः संज्ञानमरणेभ्यः ।¹
 संज्ञानमग्निना युवमिहास्मासु नि यच्छतं ॥
 यत्कक्षीवात्संवननो पुत्रो अंगिरसामवे ।²
 तेन नोऽद्य विष्टे देवाः सं प्रियां समजीजनन् ॥
 सं वो मनांसि जानतां समाकूर्तिर्मेनामसि ।³
 असौ यो विमना जनस्तं समावर्तयामसि ॥
 तच्छंयोरा वृणीमहे गातुं यज्ञाय गातुं यज्ञपतये ।⁴
 देवी स्वस्तिरस्तु नः स्वस्तिर्मानुषेभ्यः ॥३॥
 अर्धं जिगातु भेषजं । इं नो अस्तु द्विपदे इं चतुष्पदे ॥

¹ Cf. Tait. Br. II. 4, 4, 6. Atharva-veda VII. 52, 1. ² °सा भवेत् Âśv. Mant. Samh. (MS. Wa. 144), p. 178.

³ Cf. Atharva-veda III. 5. ⁴ Tait. Samh. II. 6, 10. Tait. Br. III. 5, 11. Tait. Âr. I. 9, 7.

TABLE OF CONTENTS.

PREFACE	Pages v—lx
VARIETAS LECTONIS	Pages 1—32
TEXT AND COMMENTARY	Pages १—६१८
SARVĀNUKRAMA	Pages 619—672
INDEX OF DEVATĀS	Pages 673—682
INDEX OF RISHIS	Pages 683—690
INDEX OF PRATĪKAS	Pages 691—782
CORRIGENDA	Pages 783—785
INDEX OF PADAS	Pages ४०१—६६६
INDEX OF UTTARA-PADAS	Pages ६६७—७६१
CORRIGENDA	Page ७६२

ऋग्वेदसंहिता

सायणाचार्यविरचितमाधवीयवेदार्थप्रकाशनामकभाष्यसहिता

शर्मण्यदेशोत्पन्नेनंगलण्डदेशनिवासिना भट्टमोक्षमूलरेण संशोधिता

श्रीमन्नारतवर्षमहाराज्यमात्यानामनुमत्या च

उद्घातरणाभिधाननगरे

विद्यामंदिरसंस्थानमुद्रायंचालये मुद्रिता

संवत् १९३१ वर्षे

॥ अष्टमाष्टकप्रथमाध्यायप्रथमदशीष्टमाष्टकाष्टमाध्यायेकोनपंचाश्वर्गपर्यंतं ॥

॥ समाप्ता ऋग्वेदसंहिता तद्वार्थं च समाप्तं ॥

ओं

॥ श्रीगणेशाय नमः ॥

यस्य निःश्वसितं वेदा यो वेदेभ्योऽखिलं जगत् ।
निर्ममे तमहं वंदे विद्यातीर्थमहेश्वरं ॥
सप्तमेऽष्टममध्यायं व्याख्यायाचार्यवंशजः ।
अष्टमे सायनाचार्ये आदिमं व्याकरोत्यथ ॥

अच्छा म इति चतुर्थेऽनुवाकेऽष्टादश सूक्तानि । तच्च प्र होतेति चतुर्थे दशर्चे
सूक्तं ॥ प्र होता दशेत्यनुक्रांतं । अनुवर्तमानाज्ञालंदनस्य वत्सप्रेरार्थं । अनादेश-
परिभाषया चैष्टुभं । आग्नेयं । पूर्वसूक्तेन सहोक्तो विनियोगः ॥

॥ तच्च प्रथमा ॥

प्र होता जातो महान्भोविनृषद्वा सीदत्पामुपस्थे ।

दधिर्यो धायि स ते वयांसि यन्ता वसूनि विधत्ते तनूपाः ॥१॥

प्र । होता । जातः । महान् । नभःऽवित् । नृऽसद्वा । सीदत् । अपां । उपऽस्थे ।

दधिः । यः । धायि । सः । ते । वयांसि । यन्ता । वसूनि । विधत्ते । तनूऽपाः ॥१॥

यो नृषद्वाप्तिरपां । अंतरिक्षनामैतत् । अंतरिक्षस्योपस्थ उत्संगे वैद्युतरूपेण
सीदत् निषखोऽभूत् स इदानीं होता यजमानानां होमनिष्पादको जातः प्रादुर्भूतो
महान् गुणैः पूज्यो नभोविदंतरिक्षस्य वेत्ता । यतस्तचोत्पन्नोऽतस्तस्य ज्ञाता ।
नृषद्वा नृषु सीदन् ॥ सदेः कृनिप् कृत्स्वरः ॥ प्र सीदत् । वेद्यां प्रसीदति । अपामु-
पस्थे महिषा अगृह्णातेति हि निगमः । अपां समीप इत्यर्थः । कर्मणामुपस्थ उप-
स्थाने समीपे वेद्यामुक्तलक्षणः सन् । अथवापांभुदकानामुपस्थे मध्ये योऽग्निर्ह-
विर्वोढुमसहमानो निगूढः स देवैः पुनः प्रार्थित उक्तविधः सन् वेद्यां प्रसीदति ।

योऽग्निर्देधिर्धाता यज्ञस्य धारकः सन् धायि वेद्यां निहितोऽभूत् सोऽग्निर्हे वात्सप्रे
विधते परिचरते ते तुभ्यं वयांस्यन्नानि वसूनि धनानि च यन्ता । नियमिता
भवतु । किञ्च तनूपास्ते तन्वः पाता च भवत्विति शेषः ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

इ॒मं वि॒ध॒न्तो॑ अ॒पां स॒ध॒स्ये॑ प॒शुं न न॒ष्टं प॒दैर॑न्तु॒ ग॒मन् ।

गुहा॒ च॒त॒न्त॑मु॒शिजो॑ न॒मोभि॑रि॒च्छन्तो॑ धीरा॒ भृ॒ग॒वोऽवि॑दन् ॥२॥

इ॒मं । वि॒ध॒न्तः । अ॒पां । स॒ध॒स्ये । प॒शुं । न । न॒ष्टं । प॒दैः । अ॒न्तु । ग॒मन् ।

गुहा॑ । च॒त॒न्तं । उ॒शिजः॑ । न॒मःऽभिः॑ । इ॒च्छन्तः॑ । धी॒राः । भृ॒ग॒वः । अ॒वि॒दन् ॥२॥

इममग्निमपामुदकानां सधस्ये सहस्थाने मध्ये निगूढं विधन्तः परिचरन्त
उपचारं वदन्तो वर्षयश्च पदैः पलायनमार्गं यजकैर्नष्टं चोरादिभिरपहतं पशु-
मिवानुगमन् । अनुजग्मुः ॥ गमेर्लुङि मंचे घसेति च्लेर्लुक् ॥ तेषु मध्ये गुहा गुहा-
यां चतन्तं । चतिर्गतिकर्मा । अप्सु विलीनमित्यर्थः । उशिजः कामयमाना नमो-
भिर्नमस्कारैः स्तोत्रैर्वेच्छन्त आत्मन इच्छन्तो धीरा धीमन्तो भृगवोऽविदन् । लब्ध-
वन्तः । अग्नेर्हविर्वोदुमसहमानस्य पलाय्याप्सु प्रवेशो देवानामन्वेषणं चाग्नेस्त्वयो
ज्यायांस इत्यत्र स्पष्टमाज्ञातं । तै० सं० २. ६. ६. ६. । अन्वेषणं कुर्वतां मध्ये भृगूणा-
मग्निलाभ इमं विधन्तो अपां सधस्ये द्विता दधुर्भृगव इत्यचोक्तं । ऋ० सं० २. ४. ३. ॥

॥ अथ तृतीया ॥

इ॒मं चि॒तो भूर्य॑वि॒ददि॒च्छन्वै॑भू॒व॒सो मूर्ध॑न्य॒घ्नायाः॑ ।

स शे॒वृ॒धो जा॒त आ ह॒र्म्येषु॑ नाभि॒र्युवा॑ भवति रोच॒नस्य॑ ॥३॥

इ॒मं । चि॒तः । भूरि॑ । अ॒वि॒दत् । इ॒च्छन् । वै॒भुऽव॒सः । मूर्ध॑नि । अ॒घ्नायाः॑ ।

सः । शे॒वृ॒धः । जा॒तः । आ । ह॒र्म्येषु॑ । नाभिः॑ । युवा॑ । भ॒वति॑ । रोच॒नस्य॑ ॥३॥

इमं भूरि महांतमग्निं वैभूवसो विभूवसः पुत्रस्त्रित ऋषिरिच्छन् लब्धुमिच्छन्
अघ्नायाः । अघ्ना भूमिः । तस्या भूम्या मूर्धनि । भूम्यामित्यर्थः । तत्राविदत् ।
लब्धवान् । सोऽग्निः शेवृधः सुखस्य वर्धयिता हर्म्येषु यजमानगृहेष्वा सर्वतो
जातः प्रादुर्भूतः सन् रोचनस्य रोचमाप्तस्य स्वर्गाख्यस्य फलस्योक्तलक्षणस्य
यज्ञस्यादित्यस्य वा नाभिर्वंधको भवति ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

मंदं होतारमुशिजो नमोभिः प्रांचं यज्ञं नेतारमध्वराणां ।

विशामकृण्वन्नरतिं पावकं हव्यवाहं दधतो मानुषेषु ॥ ४ ॥

मंदं । होतारं । उशिजः । नमःऽभिः । प्रांचं । यज्ञं । नेतारं । अध्वराणां ।

विशां । अकृण्वन् । अरतिं । पावकं । हव्यऽवाहं । दधतः । मानुषेषु ॥ ४ ॥

उशिजः कामयमाना ऋत्विजो मंदं मादनीयं होतारं होमनिष्पादकं प्रांचं गार्हपत्यादाहवनीयं प्रति प्रागंचंतं यज्ञं यजनीयमध्वराणां यागानां नेतारं प्रापयितारमरतिं गंतारं सर्वदा यागगृहे वर्तमानं पावकं शोधकं हव्यवाहं हविषो वोढारं मानुषेषु मनुष्येषु मध्ये दधतो दधाना ऋत्विजो विशां यजमानानामर्थाय । यद्वा विशां प्रजानामरतिमर्थे । स्वामिनमित्यर्थः । नमोभिर्नमस्कारैः । स्तुतिभिरित्यर्थः । अकृण्वन् । अकुर्वन् । सुप्रीतं कृतवन्तः ॥

॥ अथ पंचमी ॥

प्र भूर्जयंतं महां विपोधां मूरा अमूरं पुरां दर्माणं ।

नयंतो गर्भं वनां धियं धुहिरिश्मश्रुं नार्वीणं धनंच ॥ ५ ॥

प्र । भूः । जयंतं । महां । विपःऽधां । मूराः । अमूरं । पुरां । दर्माणं ।

नयंतः । गर्भं । वनां । धियं । धुः । हिरिश्मश्रुं । न । अर्वाणं । धनंऽअचं ॥ ५ ॥

हे होतस्त्वं जयंतं जेतव्याञ्छचूञ्जयंतं महां महांतं विपोधां मेधाविनो धर्तारमग्निं प्रभूः । प्रभव । समर्थो भव । स्तोतुमिति शेषः । उन्नीयस्तु भूर्जयंतमित्येकपदं मत्वा भूरादील्लोकाञ्जयंतमिति व्याचकार । न केवलं त्वमेक एव अपि तु मूरा मूढाः सर्वेऽपि पुरुषा अमूरममूढं पुरां दर्माणं दारकं ॥ औणादिको मनिः । प्रत्ययस्वरः ॥ गर्भमरणयोगर्भभूतं वनां वननीयं ॥ वा छंदसि । पा० ६. १. १०६. १०७. । इति वचनादग्निपूर्वाभावः ॥ हिरिश्मश्रुं नार्वीणं । नेत्युपमाधीयः । श्मश्रुशब्दोऽत्र रोमसामान्यवचनः । हरितरोमोपेतमर्वाणमरणशीलमश्वमिव । उक्तलक्षणाश्ववद्धरितकेशस्थानीयज्वालोपेतं धनंच प्रीणधनस्तुतिं ॥ शकंध्वादित्वात्पररूपत्वं ॥ ईहशमग्निं नयंतो हविर्भिः प्रापयंतो धियं कर्म स्तोत्रं वाधुः । प्रापयन्ति । गातिस्थेति सिचो लुक् ॥

॥ इत्यष्टमस्य प्रथमे प्रथमो वर्गः ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

नि प॒स्त्यासु चि॒तः स्त॒भूयन्परि॒वीतो॒ योनौ॑ सीद॒दंतः ।

अतः॑ सं॒गृभ्या॑ वि॒शां द॒मूना॒ विध॑र्म॒णाय॑चैरी॒यते॒ नृन् ॥ ६ ॥

नि । प॒स्त्यासु । चि॒तः । स्त॒भुऽयन् । परि॒ऽवीतः । योनौ॑ । सीद॒त् । अ॒न्तरि॑ति ।

अतः॑ । सं॒ऽगृभ्य॑ । वि॒शां । द॒मूनाः । वि॒ऽधर्म॑णा । अ॒यंचैः । ई॒यते॒ । नृन् ॥ ६ ॥

चितस्त्रिषु स्थानेषु गार्हपत्यादिषु तायमानः स्तभूयन् यजमानगृहान् स्तंभयितुमिच्छन् ॥ इच्छार्थं क्वचि तदंताच्छतरि रूपं ॥ परिवीतः परितो ज्वालाभिर्ध्याप्तः सन् पस्त्यासु यागगृहेषु योनावंतः स्वीये वेद्यात्मके स्थाने निषीदत् । निषीदति । अतोऽस्मात्स्थानाद्विशां प्रजानां संबंधीनि हवींषि संगृभ्य संगृहेन्द्रादीन्ब्रह्मिण्य प्रक्षानि चरुपुरोडाशादीनि स्वीकृत्य दमूना देवेभ्यो दानमना यजमानाय वाभिमतप्रदानमना विधर्मणा तासां विविधेन कर्मणा निमित्तेन दानमना देवेभ्यो दानपक्षे विविधगमनरूपेण कर्मणायंचैः शत्रूणां नियमनैः सह नृन्देवानीयते । गच्छति ॥

॥ अथ सप्तमी ॥

अ॒स्याज॒रासो॑ द॒माम॒रिचा॑ अ॒र्चधू॒मासो॑ अ॒ग्नयः॑ पा॒वकाः॑ ।

श्वि॒तीच॒यः श्वा॒चासो॑ भुर॒ण्यवो॑ व॒नर्ष॑दो वा॒यवो॑ न सो॒माः ॥ ७ ॥

अ॒स्य । अ॒जरा॑सः । द॒मां । अ॒रिचाः॑ । अ॒र्चत्ऽधू॒मासः॑ । अ॒ग्नयः॑ । पा॒वकाः॑ ।

श्वि॒तीच॒यः । श्वा॒चासः॑ । भुर॒ण्यवः॑ । व॒नऽस॑र्दः । वा॒यवः॑ । न । सो॒माः ॥ ७ ॥

अथ बहुत्वेन स्तूयते । अस्य यजमानस्य संबंधिनोऽजरासो जरारहिता दमां दमनीयानां रक्षःप्रभृतीनां ॥ दमेः क्षिपि सावेकाच इति विभक्तेरुदात्तत्वं ॥ तेषामरिचास्तारका अर्चधूमासोऽर्चतोऽर्चनीया धूमा धूमोपलक्षिता ज्वाला वा येषां ते तथोक्ताः पावकाः शोधकाः श्वितीचयः श्वेतिमानमंचंतः ॥ श्वितिः श्वेतः । औणादिक इः ॥ श्वाचासः । क्षिप्रनामैतत् । क्षिप्रधर्मका भुरण्यवो भरणशीला वनर्षदो वनेषु सीदंतः ॥ संहितायां छांदसं रूपं ॥ वायवो न सोमा गंतारः सोमा इव । हविर्दातुर्यजमानस्य शीघ्रा भवन्तीति ॥

॥ अथाष्टमी ॥

प्र जिह्या भरते वेपो अग्निः प्र वयुनानि चेतसा पृथिव्याः ।

तमायवः शुचयंतं पावकं मंद्रं होतारं दधिरे यजिष्ठं ॥ ८ ॥

प्र । जिह्या । भरते । वेपः । अग्निः । प्र । वयुनानि । चेतसा । पृथिव्याः ।

तं । आयवः । शुचयंतं । पावकं । मंद्रं । होतारं । दधिरे । यजिष्ठं ॥ ८ ॥

योऽग्निर्जिह्या ज्वाल्या वेपः । कर्मनामैतत् । कर्म भरते तथा योऽग्निर्वयुनानि प्रज्ञानानि स्तोत्राणि पृथिव्या रक्षणाय चेतसानुग्रहयुक्तेन मनसा प्रभरते तमग्निमायवो गंतारो मनुष्याः शुचयंतं दीपमानं पावकं शोधकं मंद्रं स्तुत्यं होतारमाहूतारं होमनिष्पादकं वा यजिष्ठमतिशयेन यष्ट्यं यष्टृतमं वा दधिरे । धारयन्ति ॥

॥ अथ नवमी ॥

द्यावा यमग्निं पृथिवी जनिष्टा मापस्त्वष्टा भृगवो यं सहोभिः ।

इत्थेन्यं प्रथमं मातरिश्वा देवास्तत्तत्क्षुर्मनवे यजचं ॥ ९ ॥

द्यावा । यं । अग्निं । पृथिवी इति । जनिष्टां । आपः । त्वष्टा । भृगवः । यं । सहःऽभिः ।

इत्थेन्यं । प्रथमं । मातरिश्वा । देवाः । तत्तत्क्षुः । मनवे । यजचं ॥ ९ ॥

यमग्निं द्यावापृथिवी द्यावापृथिव्यौ जनिष्टां अजनिष्ठातां ॥ जनेर्लुङि व्यत्ययेन परस्मैपदं ॥ आपश्च यमुदपादयन् वैद्युतरूपेण त्वष्टा च यमजनयत् भृगवश्च यं सहोभिर्बलैः स्तोत्रादिसाधनैर्लेब्धवन्तः । भृगवोऽविंदन्निति युक्तं । ऋ० सं० १०. ४६. २. । इत्थेन्यं स्तुत्यं यं प्रथमं मातरिश्वा वायुरुदपादयत् अन्ये देवाश्च मनवे राज्ञे मनोरर्थाय यजचं यष्ट्यमग्निं तत्तत्क्षुः निष्पादितवन्तः ॥

॥ अथ दशमी ॥

यं त्वा देवा दधिरे हव्यवाहं पुरुस्पृहो मानुषासो यजचं ।

स यामन्त्रमे स्तुवते वयो धाः प्र देवयन्शसः सं हि पूर्वीः ॥ १० ॥

यं । त्वा । देवाः । दधिरे । हव्यऽवाहं । पुरुऽस्पृहः । मानुषासः । यजचं ।

सः । यामन् । अग्ने । स्तुवते । वयः । धाः । प्र । देवऽयन् । यशसः । सं । हि । पूर्वीः ॥ १० ॥

हे अग्ने हव्यवाहं यं त्वा त्वां देवा दधिरे धारितवन्तो मानुषासो मनुष्याश्च पुरुस्पृहो बहुकामान् स्पृहयन्तो यजचं यष्ट्यं दधिरे धारितवन्तः हे अग्ने स त्वं यामन् यामनि यज्ञे स्तुवते मयं वयोऽन्नं धाः । देहि । हे अग्ने त्वत्तो देवयन् देव-
कामो यजमानः पूर्वीर्बह्वीर्बहूनि यशसो यशांसि । सं हीत्युपसर्गश्रुतेर्योग्यक्रि-
याध्याहारः । संप्राप्नोति खलु ॥

॥ इत्यष्टमे प्रथमस्य द्वितीयो वर्गः ॥

जगृभ्मा त इत्यष्टचं पंचमं सूक्तमांगिरसस्य सप्तगुनाच्च आर्षं चैष्टुभं । विकुंठा
नामासुरस्त्री । सा चेन्द्रसदृशं पुत्रं कामयमाना कृच्छ्रचांद्रायणादिकं तपस्तेपे ।
मत्सदृशोऽन्यः कश्चिन्मा जनिष्टेति बुद्धेन्द्र एव तस्याः पुत्रोऽजायत । तादृशो
वैकुंठ इन्द्रो देवता । तथा चानुक्रांतं । जगृभ्माष्टौ सप्तगुर्वैकुंठमिंद्रं तुष्टावेत्यादि ।
गतो विनियोगः ॥

॥ तच्च प्रथमा ॥

जगृभ्मा ते दक्षिणमिंद्र हस्तं वसूयवो वसुपते वसूनां ।

विद्महि त्वा गोपतिं शूर गोनामस्मभ्यं चित्रं वृषणं रयिं दाः ॥१॥

जगृभ्मा । ते । दक्षिणं । इन्द्र । हस्तं । वसुऽयवः । वसुऽपते । वसूनां ।

विद्महि । हि । त्वा । गोऽपतिं । शूर । गोनां । अस्मभ्यं । चित्रं । वृषणं । रयिं । दाः ॥१॥

वसूनां वसुपते बहूनां धनानां स्वामिन् इन्द्र ते तव दक्षिणं हस्तं वसूयवो वसु-
कामा वयं जगृभ्मा गृह्णीमः । यथा बहुप्रदस्यार्थिनो मत्समदत्त्वा न गंतव्यमिति हस्तं
गृह्णीति तच्चत् । हे शूर विक्रांतेन्द्र त्वा त्वां गोनां गोपतिं । अत्र वृत्त्यवृत्तिभ्यां स्वा-
मित्वं बहुत्वं च प्रतिपाद्यते । बहूनीनां गवां गोपतिं विद्महि । जानीमः । अतोऽस्मभ्यं
चित्रं चायनीयं वृषणं वर्षकं रयिं धनं दाः । देहि ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

स्वायुधं स्ववसं सुनीथं चतुःसमुद्रं धरुणं रयीणां ।

चर्कृत्यं शंस्यं भूरिवारमस्मभ्यं चित्रं वृषणं रयिं दाः ॥२॥

सुऽआयुधं । सुऽअवसं । सुऽनीथं । चतुःऽसमुद्रं । धरुणं । रयीणां ।

चर्कृत्यं । शंस्यं । भूरिऽवारं । अस्मभ्यं । चित्रं । वृषणं । रयिं । दाः ॥२॥

स्वायुधं शोभनवज्राद्यायुधं स्ववसं शोभनरक्षणं सुगमनं वा सुनीयं सुनयनं
चतुःसमुद्रं चतुरः समुद्रान्यो यशसा व्याप्नोति तं धरुणं धारकं । केषां । रयीणां
धनानां । चक्रेत्यं पुनःपुनः कर्तव्यं शंस्यं स्तुत्यं भूरिवारं भूरीणां दुःखानां वारकं
बहुभिर्वरणीयं वा त्वां विद्मोति शेषः । तादृशोऽस्मभ्यमित्यादि पूर्ववत् । यद्वा हे
इंद्र उक्तगुणविशिष्टं पुत्राख्यं रयिं दाः । देहि ॥

॥ अथ तृतीया ॥

सुब्रह्माणं देववतं बृहंतं मुहं गभीरं पृथुबुधमिन्द्र ।

श्रुतच्छृषिमुयमभिमातिषाहमस्मभ्यं चिचं वृषणं रयिं दाः ॥ ३ ॥

सुऽब्रह्माणं । देवऽवतं । बृहंतं । उहं । गभीरं । पृथुऽबुधं । इंद्र ।

श्रुतऽच्छृषिं । उयं । अभिमातिऽसहं । अस्मभ्यं । चिचं । वृषणं । रयिं । दाः ॥ ३ ॥

हे इंद्र त्वं सुब्रह्माणं । ब्रह्म परिवृढं स्तुतिलक्षणं कर्म । शोभनस्तुतिकमित्यर्थः ।
देववतं महान्तमुहं विस्तीर्णं गभीरमसुरादिभिरगम्यं पृथुबुधं विस्तृतमूलं
श्रुतच्छृषिं श्रुता च्छृषयो येन तादृशमृषीणां ख्यापयितारं प्रथितज्ञानं वीर्य-
मुद्गूर्णबलमत एवाभिमातिषाहमभिमातीनां शत्रूणामभिभवितारं हन्तारम-
स्मभ्यं चिचं पूज्यं वृषणं वर्षकं पुत्रं रयिं धनं दाः । देहि । अथवा विशेषणवि-
शेषभावः । उक्तलक्षणं पुत्राख्यं रयिं दाः ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

सनद्वाजं विप्रवीरं तरुचं धनस्पृतं शूशुवांसं सुदक्षं ।

दस्युहनं पूर्भिदमिन्द्र सत्यमस्मभ्यं चिचं वृषणं रयिं दाः ॥ ४ ॥

सनत्ऽवाजं । विप्रऽवीरं । तरुचं । धनऽस्पृतं । शूशुऽवांसं । सुऽदक्षं ।

दस्युऽहनं । पूऽभिदै । इंद्र । सत्यं । अस्मभ्यं । चिचं । वृषणं । रयिं । दाः ॥ ४ ॥

सनद्वाजं लब्धाच्च विप्रवीरं मेधाविनं पुत्रं तरुचं तारकं धनस्पृतं धनानां
पूरकं स्पृष्टारं वा ॥ स्पृणोतेः स्पृशतेर्वोत्तरपदं ॥ शूशुवांसं वर्धमानं सुदक्षं शोभ-
नबलं दस्युहनं शत्रूणां हन्तारं पूर्भिदं शत्रूणां पुरां भेत्तारं सत्यं सत्यकर्माणं ।
शिष्टमुक्तं ॥

॥ अथ पंचमी ॥

अश्वा॑वंतं र॒थिनं॑ वी॒रवंतं॑ सह॒स्रिणं॑ श॒तिनं॑ वा॒जमि॑न्द्र ।

भ॒द्र॒व्रातं॑ वि॒प्रवी॑रं स्व॒र्षाम॒स्मभ्यं॑ चि॒त्रं वृ॑ष॒णं र॒थिं दा॑ः ॥५॥

अश्व॑ऽवंतं । र॒थिनं॑ । वी॒रऽवंतं॑ । सह॒स्रिणं॑ । श॒तिनं॑ । वा॒जं । इ॒न्द्र ।

भ॒द्रऽव्रा॑तं । वि॒प्रऽवी॑रं । स्वः॒ऽसां । अ॒स्मभ्यं॑ । चि॒त्रं । वृ॑ष॒णं । र॒थिं । दा॑ः ॥५॥

अश्वा॑वंतं बहुभिरश्वैरूपेतं रथिनं रथवंतं वीरवंतं वीरैः पुरुषैरूपेतं सहस्रिणं सहस्रवंतं । असंख्यातगवादियुक्तमित्यर्थः । भद्रव्रातं भद्रगणं कल्याणैः सेवकैः परिवृतं विप्रवीरं विप्रैर्वीरैश्चोपेतं स्वर्षा सर्वस्य संभक्तारं वाजं बलवंतं हे इन्द्र । शिष्टमुक्तं ॥

॥ इत्यष्टमस्य प्रथमे तृतीयो वर्गः ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

प्र स॒प्र॒गु॒मृत॑धीतिं सु॒मेधां॑ बृ॒हस्प॑तिं म॒तिर॒च्छां जि॑गाति ।

य आ॑गिर॒सो नम॑सोप॒सद्यो॒ऽस्मभ्यं॑ चि॒त्रं वृ॑ष॒णं र॒थिं दा॑ः ॥६॥

प्र । स॒प्र॒ऽगुं । ऋ॒तऽधी॑तिं । सु॒ऽमे॒धां । बृ॒हस्प॑तिं । म॒तिः । अ॒च्छां । जि॑गा॒ति ।

यः । आ॑गिर॒सः । नम॑सा । उप॒ऽसद्यः॑ । अ॒स्मभ्यं॑ । चि॒त्रं । वृ॑ष॒णं । र॒थिं । दा॑ः ॥६॥

सप्र॒गुं मां म॒तिः स्तु॒तिर्दे॒ववि॑षयाच्छा जिगाति । कीदृशं सप्र॒गुं । ऋ॒तधी॑तिं सत्यकर्माणं सुमेधां शोभनप्रज्ञं बृहस्पतिं बृहतो मन्त्रस्य स्वामिनं । यः सप्र॒गुरा॑गिरसोऽगिरोगोचोत्पन्नोऽहं नमसा नमस्कारेण देवानुपसद्यः । उपगतः । यद्वा नमसाच्चेनोपसद्य उपसदनीयो देवैरनुयात्य इत्यर्थः । तादृशयास्मभ्यं मह्यं चित्रं वृष॒णं र॒थिं दा॑ः ॥

॥ अथ सप्तमी ॥

वनी॑वानो॒ मम॑ दू॒तास॑ इ॒न्द्रं स्तो॒माश्च॑रन्ति सु॒मती॑रि॒यानाः॑ ।

हृ॒दि॒स्पृ॒शो म॑न॒सा व॒च्यमा॑ना अ॒स्मभ्यं॑ चि॒त्रं वृ॑ष॒णं र॒थिं दा॑ः ॥७॥

वनी॑वानः । मम॑ । दू॒तासः॑ । इ॒न्द्रं । स्तो॒माः । च॒रन्ति॑ । सु॒ऽमतीः॑ । इ॒यानाः॑ ।

हृ॒दि॒ऽस्पृ॒शः । म॑न॒सा । व॒च्यमा॑नाः । अ॒स्मभ्यं॑ । चि॒त्रं । वृ॑ष॒णं । र॒थिं । दा॑ः ॥७॥

वनीवानो वननवंतः ॥ छंदसीवनिपाविति मत्वर्थीयो वनिप् ॥ मम सप्तगोर्दू-
तासो दूतसदृशाः । दूता यथा भर्तुरभिमतार्थं प्रापणीयं प्रापयन्ति तद्वत्स्तुत्यान्गु-
णान्प्रापयंतः स्तोमाः स्तवाः सुमतीस्तस्येन्द्रस्यास्मद्विषया अनुकूला बुद्धीरियाना
याचमाना इंद्रं चरन्ति । प्राप्नुवंति । पुनश्च त एव विशेष्यन्ते । हृदिस्पृशे हृदये स्पृशंतः ।
स्तुत्यस्य प्रियभूता इत्यर्थः ॥ हृद्युभ्यामित्युपसंख्यानान्तेरलुक् ॥ मनसा सत्त्वोद्विक्तेन
वध्यमाना उच्यमानाः । अस्मभ्यमित्यादि गतं ॥

॥ अथाष्टमी ॥

यत्त्वा यामि दद्धि तच्च इंद्र बृहंतं क्षयमसंमं जनानां ।

अभि तद्यावापृथिवी गृणीतामस्मभ्यं चित्रं वृषणं रयिं दाः ॥ ८ ॥

यत् । त्वा । यामि । दद्धि । तत् । नः । इन्द्र । बृहंतं । क्षयं । असंमं । जनानां ।

अभि । तत् । द्यावापृथिवी इति । गृणीतां । अस्मभ्यं । चित्रं । वृषणं । रयिं । दाः ॥ ८ ॥

हे इन्द्र त्वा त्वां यद्वक्ष्यमाणं यामि याचामि । वर्णलोपश्छांदसः । याच्यमानं
तदद्धि । देहि ॥ ददातेर्लोऽटि व्यत्ययेन परस्मैपदं । बहुलं छंदसीति शपो लुक् ॥
तदिति सामान्येन निर्दिष्टं विशेषयति । बृहंतं महांतं क्षयं निवासं जनानामन्ये-
षामसममसाधारणं देहि । त्वया दातव्यं द्यावापृथिवी अभिगृणीतां । अस्मभ्य-
मित्यादि गतं ॥

॥ इत्यष्टमस्य प्रथमे चतुर्थो वर्गः ॥

अहं भुवमित्येकादशर्चं षष्ठं सूक्तं । पूर्वसूक्तेन सप्तगुणा स्तुतो हृष्टः सन्निद-
मादिसूक्तत्रयेण स्वयमात्मानमस्तीत् । तस्माद्विकुंठस्येन्द्रस्य वाक्यत्वाद्यस्य वाक्यं स
ऋषिरिति परिभाषयेन्द्र ऋषिः । विकुंठस्येन्द्रस्य च स्तूयमानत्वाद्या तेनोच्यते सा
देवतेति परिभाषयेन्द्र एव देवता । दशम्येकादशीसप्तम्यस्त्रिष्टुभः । शिष्टास्त्रिष्टुबन्त-
परिभाषया जगत्यः । तथा चानुक्रांतं । सप्तगुस्तुतिसंहृष्ट आत्मानमुत्तरैस्त्रिभिस्तु-
ष्टावाहं भुवमित्येकादशांये चिष्टुभौ सप्तमी चेति ॥ अतिराचे द्वितीयपर्याये होतुः
शस्त्र एतसूक्तं । सूचितं च । अहं भुवमपाय्यस्यांधसो मदायेति याज्या । आ० ६. ४. ।
इति ॥ समूळहस्य दशराचस्य तृतीये छंदोमे निष्केवल्येऽप्येतसूक्तं । अहं भुवं तच्च
इंद्रियमिति निष्केवल्यं । आ० ८. ४. १ इति सूचितं ॥

॥ तच्च प्रथमा ॥

अ॒हं भु॒वं व॒सुनः॑ पू॒र्य्यस्पति॑र॒हं ध॒नानि॑ सं ज॒यामि॑ श॒श्वतः॑ ।

मां ह॒वंते पि॒तरं॑ न ज॒तवो॑ऽहं दा॒शुषे॑ वि भ॒जामि॑ भो॒जनं ॥ १ ॥

अ॒हं । भु॒वं । व॒सुनः॑ । पू॒र्य्यः । प॒तिः । अ॒हं । ध॒नानि॑ । सं । ज॒यामि॑ । श॒श्वतः॑ ।

मां । ह॒वंते । पि॒तरं॑ । न । ज॒तवः॑ । अ॒हं । दा॒शुषे॑ । वि । भ॒जामि॑ । भो॒जनं ॥ १ ॥

अहमिन्द्रो वसुनो धनस्य पूर्य्यो मुख्योऽसाधारणः पतिः स्वामी भुवं । अभवं ॥ भवतेर्लङि बहुलं छंदसीति शपो लुक् । अचि श्रुधातुभुवामित्युवङादेशः । अडा-
भावच्छांदसः ॥ तथाहं शश्वतः । बहुनामैतत् । बहोः शत्रोः संबंधीनि धनानि ।
समित्येकीभावे । सह जयामि । किंच मामेव जंतवः प्राणिनो यजमाना हवंते ।
आह्वयन्ति । पितरं न । पितरमिव पुत्राः । अहं दाशुषे दात्रे यजमानाय भोजनमन्नं
विभजामि । ददामि ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

अ॒हमिन्द्रो॑ रो॒धो व॒क्षो अ॒र्थव॑र्णस्त्रि॒ताय॑ गा अ॒जनय॑म॒हेरधि॑ ।

अ॒हं द॒स्युभ्यः॑ परि॑ नृ॒मृण॑मा द॒दे गो॒त्रा शि॒क्षन् द॒धीचे॑ मा॒तरि॒श्वने ॥ २ ॥

अ॒हं । इ॒न्द्रः । रो॒धः । व॒क्षः । अ॒र्थव॑र्णः । त्रि॒ताय॑ । गाः । अ॒ज॒न॒यं । अ॒हेः । अ॒धिः ।

अ॒हं । द॒स्युऽभ्यः॑ । परि॑ । नृ॒मृणं॑ । आ । द॒दे । गो॒त्रा । शि॒क्षन् । द॒धीचे॑ । मा॒त॒रि॒श्व॒ने ॥ २ ॥

आद्यपादस्येतिहासमाहुः । आर्थवर्णं दध्यंचं मधुविद्यावंतमिन्द्र आगत्य मधुविद्यां
कस्यचिन्न ब्रूया इति नियमितवान् । यदि ब्रूयास्ते शिरो हरामीत्युक्तवान् । स
चार्थवर्णोऽश्विभ्यामुवाच । इदं वैतन्मधु दध्यङ्गाथर्वणोऽश्विभ्यामुवाच । श० ब्रा०
१४.४.५.१६. । अश्वस्य शीर्ष्णा प्र यदीमुवाच । ऋ० सं० १.११६.१२. । इति हि
श्रुतिः । स चेन्द्र आगत्य दधीचः शिरोऽहरदिति तत्रोच्यते । इन्द्रोऽहमथर्वणोऽथर्वणः
पुत्रस्य दधीचो वक्षः । तदुपलक्षितं शिर इत्यर्थः । तस्य रोधो रोधको हर्तास्मि ।
तथा चितायैतन्नामकायास्त्राय कूपपतितायोद्धरणार्थमहेर्मेघस्याध्युपरि गा उदका-
न्यजनयं । उदपादयं । चितस्य कूपपतितस्येन्द्रं प्रत्युद्धरणप्रार्थनं सं मा तपंत्यभित
इत्यत्र प्रतिपादितं । तथाहं दस्युभ्य उपश्लुपयितृभ्यः शत्रुभ्यः सकाशानृमृणं
धनमाददे । आदत्तवानस्मि । किं कुर्वन् । गोत्रा गवामुदकानां रक्षकान्मेघाञ्जि-

क्षन् विनयन् । किमर्थं । मातरिष्वने मातरिष्वनः पुत्राय दधीच एतन्नाम-
कायर्षये वर्षकामाय प्रवर्षयितुमिच्छन् ॥

॥ अथ तृतीया ॥

मह्यं त्वष्टा वज्रमतक्षदायसं मयि देवासोऽवृजन्नपि क्रतुं ।

ममानीकं सूर्यस्येव दुष्टरं मामार्येति कृतेन कर्त्वेन च ॥३॥

मह्यं । त्वष्टा । वज्रं । अतक्षत् । आयसं । मयि । देवासः । अवृजन् । अपि । क्रतुं ।

मम । अनीकं । सूर्यस्यऽइव । दुष्टरं । मां । आर्येति । कृतेन । कर्त्वेन । च ॥३॥

मह्यं मदर्थं त्वष्टाय समयोमयं वज्रमायुधमतक्षत् । संपादितवान् । देवा मयि विषये
क्रतुं स्वविरोधिहननरूपं कर्माप्यवृजन् । समपादयन् । ममानीकं सेनासमूहं सूर्या-
नीकमिव दुष्टरं । अन्येन तरीतुमशक्यं । मामवे कृतेन कर्मणा कर्त्वेनेतः परं कर्त्त-
व्येन वृत्रवधादिरूपेणार्येति । गच्छंति । आर्येतिर्गेतिकर्मा । यद्वार्यमीश्वरं कुर्वते ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

अहमेतं गव्ययमश्व्यं पशुं पुरीषिणं सायकेना हिरण्ययं ।

पुरु सहस्रा नि शिशामि दाशुषे यन्मा सोमास उक्थिनो अमंदिषुः ॥४॥

अहं । एतं । गव्ययं । अश्व्यं । पशुं । पुरीषिणं । सायकेन । हिरण्ययं ।

पुरु । सहस्रा । नि । शिशामि । दाशुषे । यत् । मा । सोमासः । उक्थिनः । अमंदिषुः ॥४॥

अहमेतं गव्ययं गोमयमश्वयमश्वमयं हिरण्ययं हिरण्यालंकारोपेतं पुरीषिणं ।
पुरीषमुदकं क्षीररूपं । तद्वतं पशुं शत्रुसंबन्धिनं । जात्येकवचनं । पशुसंघमित्यर्थः ।
तं सायकेनायुधेनाजयं । तथा पुरु पुरुणि सहस्रा सहस्राणि शस्त्राणि निशि-
शामि । संस्करोमि दाशुषे हविर्दत्तवते यजमानाय वैरिनाशयेत्यर्थः । कदेति
उच्यते । यद्यदा मा मां सोमासः सोमा उक्थिनः शस्त्रोपेताः संतः । अथवा
सोमेन शस्त्रैश्चोपेता यजमाना अमंदिषुः । तर्पयन्ति ॥

॥ अथ पंचमी ॥

अहमिन्द्रो न परा जिग्य इद्धनं नु मृत्यवेऽव तस्ये कदा चन ।

सोममिन्मा सुवन्तो याचता वसु न मे पूरवः सख्ये रिषाथन ॥५॥

अ॒हं । इ॒न्द्रः । न । प॒रा । जि॒ग्ये । इ॒त् । ध॒नं । न । मृ॒त्यवे॑ । अ॒व । त॒स्थे । क॒दा । च॒न ।
सो॒मं । इ॒त् । मा । सु॒न्व॑तः । या॒च॒त । व॒सु । न । मे । पू॒र॒वः । स॒ख्ये । रि॒षा॒थ॒न ॥ ५ ॥

इन्द्रो धनस्य सर्वस्य स्वाम्यहं धनमात्मीयं न परा जिग्य इत् । नैव पराभा-
वयामि । मदीयं धनं न पराभूयत इत्यर्थः । किंचाहं मृत्यवे सर्वेषां मारकाय कदा
चन कदापि नावतस्थे । नावस्थितो भवामि । इन्द्रभक्ता न मृत्युभाजो भवन्ति किल
किमु वक्तव्यमिन्द्रस्य मृत्युविरहे । यस्मादेवं तस्मात्सोमं सुन्वतो हे यजमाना वसु
युष्मदभिमतं धनं मेत् मामेव याचत । हे पूरवो मनुष्याः सख्ये मा रिषाथन ।
मा रिष्टा भवथ । मत्सख्यं मा विनाशयत ॥

॥ इत्यष्टमस्य प्रथमे पंचमो वर्गः ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

अ॒हमे॒ताञ्श॑श्च॒सतो॒ द्वा॒द्वे॒द्रं॒ ये॒ वज्रं॑ यु॒धये॑ऽकृ॒ण्व॒त ।

आ॒ह्र॒य॒मा॒नाँ॑ अ॒व॒ ह॒न्म॒ना॒ह॒नं॒ दृ॒ळ्हा॒ व॒द॒न्न॒न॒म॒स्यु॒र्न॒म॒स्वि॒नः॑ ॥ ६ ॥

अ॒हं । ए॒ता॒न् । श॒श्च॒स॒तः । द्वा॒ऽद्वा । इ॒न्द्रं॑ । ये । व॒ज्रं॑ । यु॒धये॑ । अ॒कृ॒ण्व॒त ।

आ॒ऽह्र॒य॒मा॒ना॒न् । अ॒व॒ । ह॒न्म॒ना॒ । अ॒ह॒नं॑ । दृ॒ळ्हा॒ । व॒द॒न् । अ॒न॒म॒स्युः॑ । न॒म॒स्वि॒नः॑ ॥ ६ ॥

अहमिन्द्र एतान्वक्ष्यमाणाञ्शश्चसतो भृशं प्राणतः प्रवृद्धबलाञ्शचून् द्वाद्व
द्वौ । युग्मभूतानित्यर्थः । तानहनमिति संबंधः । एतानित्युक्तं कानित्याह । ये
शचव इन्द्रं शचूणां दारकं । इन्द्रः शचूणां दारयितेति निरुक्तं । ईदृशं वज्रं बलिनं ।
यद्वा वज्रवंतं युधये युद्धायाकृण्वत अकुर्वत । तानेतानित्यर्थः । पुनः कीदृशान् ।
आह्रयमानान् एहि युध्यस्वेत्याह्रयतः शचून् नमस्विनो नमनवतो बलान्नाम-
यित्वानमस्युरप्रणतिशीलः सन् दृळ्हा दृढानि भयजनकानि स्थिराणि वचनानि
वदन् अहनं । हतवानस्मि ॥

॥ अथ सप्तमी ॥

अ॒भी॒ऽद॒मे॒क॒मे॒को॑ अ॒स्मि॒ नि॒ष्वा॒ठ॒भी॒ द्वा॒ कि॒मु॒ च॒यः॑ क॒र॒न्ति॑ ।

ख॒ले॒ न॒ प॒र्षा॒न् प्र॒ति॒ ह॒न्मि॒ भूरि॑ किं॒ मा॒ नि॒दं॒ति॒ श॒च॒वो॑ऽनि॒न्द्राः॑ ॥ ७ ॥

अ॒भि॒ । इ॒दं॑ । ए॒कं॑ । ए॒कः॑ । अ॒स्मि॒ । नि॒ष्वा॒ट् । अ॒भि॒ । द्वा॒ । किं॑ । उ॒ं इ॒ति॑ । च॒यः॑ । क॒र॒न्ति॑ ।

ख॒ले॑ । न॒ । प॒र्षा॒न् । प्र॒ति॑ । ह॒न्मि॒ । भूरि॑ । किं॑ । मा॒ । नि॒दं॒ति॑ । श॒च॒वः॑ । अ॒नि॒न्द्राः॑ ॥ ७ ॥

अहमिदमिदानीमेकं शत्रुमेकोऽसहाय एव सन् अभ्यस्मि । अभिभवामि । किंच निष्पाद सपत्नान्निःषहमाणोऽहं वा वावप्यसखौ शत्रू अभ्यस्मि । किमु किं वा चयः शत्रवः करंति । कुर्वंति । तानप्यभिभवामीत्यर्थः । किं बहुना । खले न खलनिष्पादने यथा जीर्णव्रीह्यादिस्तम्भाननायासेन प्रतिहंति कर्षकः तद्वत्पर्षान्निष्ठुरान्भूरि बहूञ्शत्रून्प्रतिहन्मि । मा मामनिद्रा इन्द्रहिता इन्द्रमजानंत इन्द्रविरोधिनः शत्रवो मामिन्द्रं किं निदंति । निन्दितुमशक्ता इत्यर्थः । अत्राभिभवामीत्यादि निरुक्तं द्रष्टव्यं ॥

॥ अथाष्टमी ॥

अहं गुंगुभ्यो अतिथिग्वमिष्करमिषं न वृचतुरं विष्णु धारयं ।

यत्पर्णयघ्न उत वा करंजहे प्राहं महे वृचहत्य अणुश्रवि ॥ ८ ॥

अहं । गुंगुऽभ्यः । अतिथिऽग्वं । इष्करं । इषं । न । वृचऽतुरं । विष्णु । धारयं ।

यत् । पर्णयऽघ्ने । उत । वा । करंजऽहे । प्र । अहं । महे । वृचऽहत्ये । अणुश्रवि ॥ ८ ॥

अहमिन्द्रो गुंगुभ्य एतन्नामकेभ्यो जनपदेभ्यो रक्षणायातिथिग्वमतिथिगोः पुत्रं दिवोदासमृषिमिष्करं निष्कर्तारं वृचतुरं शत्रूणां हिंसकं विष्णु प्रजासु मध्य इषं नान्नमिव तासामन्नं यथा भोगाय भवति तद्वदन्नस्थानीयं धारयं । धारितवानस्मि । कदेति उच्यते । यद्यदा पर्णयघ्ने पर्णयनामकस्यासुरस्य हननवति उतापि च करंजह एतन्नामकस्य हननोपेते महे महति वृचहत्ये संयामेऽणुश्रवि । श्रुतोऽभवं ॥

॥ अथ नवमी ॥

प्र मे नमी साय इषे भुजे भूत्रवामेषे सख्या कृणुत द्विता ।

दिद्युं यदस्य समिधेषु मंहयमादिदेनं शंस्यमुक्थ्यं करं ॥ ९ ॥

प्र । मे । नमी । सायः । इषे । भुजे । भूत् । गवां । एषे । सख्या । कृणुत । द्विता ।

दिद्युं । यत् । अस्य । संऽइधेषु । मंहयं । आत् । इत् । एनं । शंस्यं । उक्थ्यं । करं ॥ ९ ॥

मे मम मत्संबन्धी नमी । नामकत्वात्तमः स्तोत्रं । तदस्यास्तीति नमी स्तोता सायः सर्वैराश्रयणीय इषेऽन्नाय भुजे भोगाय प्रभूत् । प्रभवति । तं मत्स्तोतारं मनुष्या गवामेषेऽन्वेषणाय सख्या सुख्याय च द्विता द्विविधं द्विप्रकाराय कृणुत । कृण्वंति । गवां दातारं सखायं च कुर्वतीत्यर्थः । यद्वा गवामेष एषणे द्विता द्विधाय

सख्याय शरीराय सैनिकाय च सख्याय कृण्वन्ति । कदेति उच्यते । यद्यदास्य मात्संबन्धिनः स्तोतुर्जयार्थं समिधेषु संयामेषु दिद्युमायुधं मंहयं स्वीकुर्यामित्यर्थः । आदिदनन्तरमेवैनं स्तोतारं शंस्यं स्तुत्यमुक्थ्यमुक्थार्हं करं । अकरं । करोमि ॥

॥ अथ दशमी ॥

प्र नेमस्मिन्ददृशे सोमो अंतर्गोपा नेममाविरस्था कृणोति ।

स तिग्मशृंगं वृषभं युयुत्सन् दुहस्तस्थौ बहुले बद्धो अंतः ॥ १० ॥

प्र । नेमस्मिन् । दृशे । सोमः । अंतः । गोपाः । नेमं । आविः । अस्था । कृणोति ।

सः । तिग्मशृंगं । वृषभं । युयुत्सन् । दुहः । तस्थौ । बहुले । बद्धः । अंतरिति ॥ १० ॥

नेमस्मिन् । नेमशब्दोऽर्द्धपर्यायः । यष्टायष्टा च द्वौ पुरुषौ युध्यन्तौ । तयोरेकस्मिन्यष्टरीत्यर्थः । तस्मिन्नंतः सोमो दृशे । दृश्यते । तं नेममर्द्धमेकं गोपा गोपायितेंद्रोऽस्था क्षेपणसाधनेन वज्रेणाविष्कृणोति । प्रकटयति । शत्रुभिरनभिभूतं करोतीत्यर्थः । स यत्र सोमो न दृश्यते स तिग्मशृंगं तीक्ष्णायुधं वृषभं बाणान्वर्षयन्तमिन्द्रेणानुगृहीतं प्रति युयुत्सन् योद्धुमिच्छन् दुहो द्रोघ्रा बद्धः सन् बहुलेऽधकोरंतस्तस्य मध्ये तस्थौ । तिष्ठति । यद्वैवं व्याख्येयं । नेमस्मिन्निद्रभक्तेऽंतः सोमो दृशे । नेममन्यं गोपाः स्वभक्तारक्षक इन्द्रोऽस्था वज्रेणाविष्कृणोति । आविष्करोति । वज्रेण पीडयतीत्यर्थः । स नेमो दुहस्तिग्मशृंगं वृषभमिन्द्रं युयुत्सन् । शिष्टं समानं ॥

॥ अथैकादशी ॥

आदित्यानां वसूनां रुद्रियाणां देवो देवानां न मिनामि धाम ।

ते मां भद्राय शर्वसे ततश्चुरपराजितमस्तृतमषाळ्हं ॥ ११ ॥

आदित्यानां । वसूनां । रुद्रियाणां । देवः । देवानां । न । मिनामि । धाम ।

ते । मा । भद्राय । शर्वसे । ततश्चुः । अपराऽजितं । अस्तृतं । अषाळ्हं ॥ ११ ॥

आदित्यानां वसूनां रुद्रियाणां रुद्राणां यद्वा रुद्रपुत्राणां मरुतां च देवानां धाम स्थानं देव इन्द्रो न मिनाति । न हिनस्ति । त आदित्यादयो मा मां भद्राय शर्वसे ततश्चुः । अनुगृह्णन्तु । अपराजितमस्तृतमहिंसितमषाळ्हमनभिभूतं ॥

॥ इत्यष्टमस्य प्रथमे षष्ठो वर्गः ॥

अहं दामित्येकादशर्चं सप्तमं सूक्तं । वैकुण्ठ एवर्षिर्देवता च । द्वितीयैकादश्यां चिहुभौ । शिष्टा जगत्यः । अनुक्रांतं च । अहं दामंत्योपाद्ये चेति ॥ द्वितीये रात्रिपर्याये मैत्रावरुणस्येदं सूक्तं । सूचितं च । अहं दां पाता सुतमिन्द्रो अस्तु सोमं । आ० ६. ४. इति ॥

॥ तत्र प्रथमा ॥

अहं दां गृणते पूर्णं वस्वहं ब्रह्म कृणवं मह्यं वर्धनं ।

अहं भुवं यजमानस्य चोदितायज्वनः साक्षि विश्वस्मिन्भरे ॥ १ ॥

अहं । दां । गृणते । पूर्णं । वसु । अहं । ब्रह्म । कृणवं । मह्यं । वर्धनं ।

अहं । भुवं । यजमानस्य । चोदिता । अयज्वनः । साक्षि । विश्वस्मिन् । भरे ॥ १ ॥

अहमिन्द्रो गृणते स्तुवते पूर्णं मुख्यं वसु धनं दां । अदां । अहमेव ब्रह्म परिवृढं कर्म स्तुतिलक्षणं मह्यं वर्धनं कृणवं । करोमि । स्तोतुः संबन्धि स्तोत्रं तस्मै धनं प्रयच्छन् मह्यमेव वर्धनं करोमीत्यर्थः । तथाहं यजमानस्य मामुद्दिश्य यष्टुर्धनस्य चोदिता प्रेरको भुवं । भवामि । अयज्वनोऽयष्टुः । अयष्टारमित्यर्थः । तं विश्वस्मिन्भरे सर्वस्मिन्नपि संयामे साक्षि । अभिभवामि ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

मां धुरिद्रं नाम देवता दिवश्च गमश्चापां च जंतवः ।

अहं हरी वृषणा विव्रता रघू अहं वज्रं शवसे धृष्णा ददे ॥ २ ॥

मां । धुः । इन्द्रं । नाम । देवता । दिवः । च । गमः । च । अपां । च । जंतवः ।

अहं । हरी इति । वृषणा । विव्रता । रघू इति । अहं । वज्रं । शवसे । धृष्णा । आ । ददे ॥ २ ॥

इन्द्रं नामेन्द्रनामानं मां देवता देवानां मध्ये दिवो द्युलोकस्य । गमा पृथिव्यापोऽन्तरिक्षं । एतेषु लोकेषु जंतवो जाता मा मामेव धुः । दधुः । धारयन्ति हविर्भिः स्तुतिभिश्च । अहं यज्ञगमनाय संयामगमनाय वा हरी हरितवर्णी वृषणा पुंस्त्वोपेतौ विव्रता विविधकर्माणी रघू लघू शीघ्रगती अश्वौ नियोजयामि रथे । तथाहं धृष्णु धर्षकं वज्रमायुधं शवसे बलायाददे । स्वीकरोमि ॥

॥ अथ तृतीया ॥

अहमत्कं कवये शिष्यं हथैरहं कुत्समावमाभिरूतिभिः ।

अहं शुष्णस्य अथिता वधयेमं न यो रर आर्ये नाम दस्यवे ॥३॥

अहं । अत्कं । कवये । शिष्यं । हथैः । अहं । कुत्सं । आवं । आभिः । उतिऽभिः ।

अहं । शुष्णस्य । अथिता । वधः । यमं । न । यः । ररे । आर्ये । नाम । दस्यवे ॥३॥

अहमिन्द्रोऽत्कमाच्छादकं शत्रुपुत्रं कवय उशनस ऋषये तस्य सुखार्थं हथैर्व-
हुप्रकारैः प्रहारैस्तत्साधनैरायुधैर्वा शिष्यं । ताडितवानस्मि । अथतिर्वधकर्मा ।
किंचाहं कुत्समेतन्नामकमृषिमाभिरूतिभिर्वधादिरूपैः । कुत्साय शुष्णमशुषं नि
वर्हीरित्यादि मन्त्रांतरं । रक्षणैरावं । अरक्षं । पूर्वमेव कृतान्यपि रक्षणानीदानी-
मिव कृतानीत्यनुवदति । कुत्सार्थं शुष्णस्येतन्नामकस्यासुरस्य अथिता हिंसिता ।
तस्य हननायेत्यर्थः । वधर्वजं यमं । प्रहरणाय नियमितवानस्मि । अपि चाहमार्य-
मार्यसंबन्धि । आर्याणां देयमित्यर्थः । तादृशं नाम । उदकनामैतत् । नामकमुदकं
दस्यवे शत्रव उपक्षपयित्रे न ररे । न दत्तवानस्मि । यद्धार्यं पूज्यमित्यसाधारणं नाम
दस्यवे न दत्तवानस्मि । अचेन्द्रस्यात्मस्तुतौ कुत्सरक्षणशुष्णवधादिकं आवः कुत्समिन्द्र
यस्मिन्नाकन् शुष्णं पिप्पुं कुयवं वृचमिन्द्रेत्यादिषु बहुधा प्रपञ्चितं । अतोऽच
रन्ध्रविस्तरभयान्न लिख्यते ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

अहं पितेव वेतसूरभिष्टये तुयं कुत्साय स्मदिभं च रंधयं ।

अहं भुवं यजमानस्य राजनि प्र यज्ञे तुजये न प्रियाधृषे ॥४॥

अहं । पिताऽइव । वेतसून् । अभिष्टये । तुयं । कुत्साय । स्मत्ऽइभं । च । रंधयं ।

अहं । भुवं । यजमानस्य । राजनि । प्र । यत् । भरे । तुजये । न । प्रिया । आऽधृषे ॥४॥

अहमिन्द्रः पितेव पिता पुत्रायेव । स यथा तस्मै निर्वाहार्थमभिमतं प्रदेशं
प्रसाधयति तद्वद्वेतसून् एतन्नामकाञ्जनपदानभिष्टयेऽभीच्छते कुत्साय महर्षये तुयं
स्मदिभं च रंधयं । वशमनयं । अहं यजमानस्य राजनि राजनार्थं भुवं । अभवं ।
समर्थ इति शेषः । यद्यस्मात्तुजये न पुत्रायेव पिता तस्मै यजमानायाधृषे शत्रूणां
धर्षणाय प्रिया प्रियाणि प्रभरे प्रभरामि तस्माद्यजमानस्य राजनि भुवमिति
संबन्धः ॥

॥ अथ पंचमी ॥

अहं रंधयं मृगयं श्रुतर्वणे यन्माजिहीत वयुना चनानुषक् ।

अहं वेशं नममायवेऽकरमहं सथाय पङ्गुभिमरंधयं ॥ ५ ॥

अहं । रंधयं । मृगयं । श्रुतर्वणे । यत् । मा । अजिहीत । वयुना । चन । आनुषक् ।

अहं । वेशं । नमं । आयवे । अकरं । अहं । सथाय । पट्गृभिं । अरंधयं ॥ ५ ॥

अहमिन्द्रो मृगयमेतन्नामकमसुरं श्रुतर्वण एतन्नामकाय महर्षये रंधयं । रन्ध-
तिर्वशगमने । वशमनयं । यद्यस्माच्छ्रुतर्वा मा मामजिहीत । ओहाङ् गतौ ।
आगच्छत् । तदेवोच्यते । वयुना प्रज्ञानेन स्तोत्रेणानुषक् अनुषक्तोऽभूत् । चनेति
पूरणः । अहं वेशमेतन्नामानं नमं प्रहं करं । अकार्षं ॥ करोतेर्लुङि कृमृदरुहिभ्यश्छंद-
सीति च्लेरङ् । अडभावश्छांदसः ॥ अहं सथायैतन्नामकाय पङ्गुभिमेतन्नामकमरंधयं ॥

॥ इत्यष्टमस्य प्रथमे सप्तमो वर्गः ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

अहं स यो नववास्वं बृहद्रथं सं वृचेव दासं वृचहारुजं ।

यवर्धयंतं प्रथयंतमानुषदूरे पारे रजसो रोचनाकरं ॥ ६ ॥

अहं । सः । यः । नवऽवास्वं । बृहत्ऽरथं । सं । वृचाऽइव । दासं । वृचऽहा । अरुजं ।

यत् । वर्धयंतं । प्रथयंतं । आनुषक् । दूरे । पारे । रजसः । रोचना । अकरं ॥ ६ ॥

अहमिन्द्रः सोऽस्मि योऽहं नववास्वं बृहद्रथं च वृचेव वृचमिव दासमुपक्ष-
पयितारमिव नववास्वं बृहद्रथं चारुजं । अहं भयमकरवं । रुजो भंगे । यद्यदा
वर्धयंतं वर्धमानं प्रथयंतं प्रथमानं चोभौ शत्रू आनुषगानुषक्तः सन् रोचना
रोचनस्य रजसो लोकस्य दूरे पारेऽकरं कृतवानस्मि ॥

॥ अथ सप्तमी ॥

अहं सूर्यस्य परि याम्याशुभिः प्रैतशेभिर्वहमान ओजसा ।

यन्मा सावो मनुष आह निर्णिज क्षुधक्षुषे दासं कृत्यं हथैः ॥ ७ ॥

अहं । सूर्यस्य । परि । यामि । आशुभिः । प्र । एतशेभिः । वहमानः । ओजसा ।

यत् । मा । सावः । मनुषः । आह । निऽनिजे । क्षुधक् । क्षुषे । दासं । कृत्यं । हथैः ॥ ७ ॥

अहं सूर्यस्य देवस्याशुभिः शीघ्रगामिभिरेतशेभिरेतश्वर्णैरश्वैर्वहमान उह्यमान
 ओजसात्मीयेन बलेन प्रकर्षेण परियामि । परिगच्छामि सूर्यात्मना । किञ्च यद्यदा
 मा मां मनुषो मनुष्यस्य सावः सोमाभिषव आह ब्रूते । आह्वयतीत्यर्थः । किमर्थ-
 माह । निर्णिजे । निर्णिगिति रूपनाम । यज्ञस्वरूपायेत्यर्थः । तदानीं कृत्यं
 कर्तव्यं । हंतव्यमित्यर्थः । दासमुपक्षपयितारं शत्रुं हथैर्हननसाधनैर्ऋधक् कृषे ।
 पृथक्करोमि । ऋधगित्यव्ययं पृथगर्थे ॥

॥ अथाष्टमी ॥

अहं सप्रहा नहुषो नहुष्टरः प्राश्रावयं श्वसा तुर्वशं यदुं ।

अहं न्यन्यं सहसा सहस्करं नव व्राधतो नवतिं च वक्ष्यं ॥ ८ ॥

अहं । सप्रहा । नहुषः । नहुः ऽतरः । प्र । अश्रावयं । श्वसा । तुर्वशं । यदुं ।

अहं । नि । अन्यं । सहसा । सहः । करं । नव । व्राधतः । नवतिं । च । वक्ष्यं ॥ ८ ॥

अहं सप्तसंख्याकानां पुरां शत्रूणां वा हंता । सप्त यत्पुरः शर्म शारदीः । ऋग्वे०
 १. ११४. २. । इत्युक्तं । यद्वा सप्त नमुच्यादीन् हतवान् । किञ्च नहुषो बंधकस्यापि
 नहुष्टरो बंधकतरोऽहं श्वसा बलेन तुर्वशं यदुं च प्राश्रावयं । शत्रुसंबन्धिगवा-
 दिप्रदानेन श्रावितवानस्मि । तौ यथा लोके श्रुतौ भवतस्तथाकार्षेममित्यर्थः ।
 किञ्चाहमन्यं चास्मत्स्तोतारं सहसा बलेन सहो बलिनं करं । अकार्षे ॥ करोतेर्लुङि
 कृमृह्रुहीति च्लेरङ् । अडभाव आर्षः ॥ किञ्च नव नवसंख्याका नवतिं च नवति-
 संख्याकाश्च । नवोत्तरनवतिमित्यर्थः । कथंभूताः । व्राधतो वर्धमानाः । वक्ष्यं ।
 अवहं । व्यनाशयमित्यर्थः ॥

॥ अथ नवमी ॥

अहं सप्त स्रवतो धारयं वृषा द्रवित्वः पृथिव्यां सीरा अधि ।

अहमर्णोसि वि तिरामि सुक्रतुर्युधा विदं मनवे गातुमिष्टये ॥ ९ ॥

अहं । सप्त । स्रवतः । धारयं । वृषा । द्रवित्वः । पृथिव्यां । सीराः । अधि ।

अहं । अर्णोसि । वि । तिरामि । सुऽक्रतुः । युधा । विदं । मनवे । गातुं । इष्टये ॥ ९ ॥

वृषा वर्षकोऽहं सप्त स्रवतः स्रवन्तीर्नदीधारयं । आधारयं । कीदृशस्तः ।
 द्रवित्वः । द्रवन्तीः ॥ वा छंदसीति पूर्वसवर्णदीर्घाभावः ॥ सीराः सरणीशीलाः ।
 कुच । पृथिव्यां । सुक्रतुः शोभनकर्माहमर्णोस्युदकानि वि तिरामि । प्रयच्छामि ।

किंच मनवे मनुष्यायेष्टये तस्य गमनाय गातुं मार्गे युधा संप्रहारेण । निरोध-
परिहारेणेत्यर्थः । विदं । अलभं । प्रायच्छमित्यर्थः । विदेर्लाभार्थस्य पुषादित्वात्
। पा० ३. १. ५५. । च्लेरङ् ॥

॥ अथ दशमी ॥

अहं तदासु धारयं यदासु न देवश्चन त्वष्टाधारयदुशत् ।

स्याहं गवामूधःसु वक्षणास्वा मधोर्मधु आच्यं सोममाशिरं ॥ १० ॥

अहं । तत् । आसु । धारयं । यत् । आसु । न । देवः । चन । त्वष्टा । अधारयत् । रुशत् ।

स्याहं । गवां । ऊधःसु । वक्षणासु । आ । मधोः । मधु । आच्यं । सोमं । आऽशिरं ॥ १० ॥

अहं तत्प्रसिद्धं पय आसु गोषु धारयं धृतवानस्मि ॥ धृज् धारणे । एयंतस्य
लङि रूपं ॥ यत्पय आसु गोषु देवश्चन त्वष्टा देवशिल्पी सूर्यो वा देवो न
चनाधारयत् धर्तुं नाशक्नोत् । कीदृक् पयोऽधारयमिति चेत् उच्यते । रुशत् । दीप्तं
स्याहं स्पृहणीयं । केषु प्रदेशेष्वित्युच्यते । गवामूधःसु । उद्धततरेषु गवां पयोधा-
रणप्रदेशेषु । किंच मधूदकं वक्षणासु । नदीनामैतत् । वहनशीलासु नदीषु
धारयामीत्यनुषज्यते । नद्युदकधारणस्यावधिरुच्यते । आ मधोः । ओदकोत्पत्तेः ।
आगामिवर्षसमयपर्यंतमित्यर्थः । कीदृशं मध्विति तदुच्यते । आच्यं । आचमिति
क्षिप्रनाम । क्षिप्रगमनाहं । यद्वा आच्यमित्युत्तरच संबध्यते । आच्यं सुखावहं
सोमं प्रत्याशिरं धारयं ॥

॥ अथैकादशी ॥

एवा देवाँ इन्द्रो विष्ये नृन् प्र च्यौत्नेन मघवा सत्यराधाः ।

विष्येत्ता ते हरिवः शचीवोऽभि तुरासः स्वयशो गृणन्ति ॥ ११ ॥

एव । देवान् । इन्द्रः । विष्ये । नृन् । प्र । च्यौत्नेन । मघऽवा । सत्यऽराधाः ।

विश्वा । इत् । ता । ते । हरिऽवः । शचीऽवः । अभि । तुरासः । स्वऽयशः । गृणन्ति ॥ ११ ॥

अथानयेन्द्र इन्द्रभावं परित्यज्य ऋषिभावेनाह । एवैवमुक्तप्रकारेण देवान्
नृष्वेन्द्रो देवः प्रविष्ये । प्रकर्षेण गमयति । तस्मात्पराचीः प्रजाः प्रवीयन्ते प्रती-
चीर्जायन्त इति ब्राह्मणं । किमन्यसहायेन नेत्याह । च्यौत्नेन स्वीयेन बलेन । कीदृश
इन्द्रः । मघवा धनवान् सत्यराधाः सत्यधनः । अथ प्रत्यक्षेणाह । हे हरिवो हरिभ्यां
तवन् शचीवः कर्मवन् हे स्वयशः स्वायत्तकीर्तेऽन्वयेन्द्र ता तानि विश्वा सर्वाणि

कर्माणि ते तव संबन्धीनि येषु कर्मसु तुरास्वरमाणा ऋत्विजोऽभिगृणन्ति ।
अभिष्टुवंति ॥

॥ इत्यष्टमस्य प्रथमेऽष्टमो वर्गः ॥

प्र वो मह इत्यष्टमस्य सूक्तं । आदितो द्वे जगत्पू । के ते नर इत्यादिके द्वे
अभिसारिण्यौ । आदितो द्वौ दशाक्षरौ ततो द्वौ द्वादशकौ साभिसारिणी । तदुक्तं
वैराजौ जागतौ चाभिसारिणी । ततस्त्रिष्टुकेका । ततो द्वे जगत्पू । पूर्ववद्विदेवते ।
तथा चानुक्रांतं । प्र वो महे सप्त द्विजगत्याद्यंतं के तेऽभिसारिण्याविति ॥ महाव्रते
निष्केवल्य एतत्सूक्तं निविज्ञानं । सूचितं च । प्र वो महे मंदमानायांधस इति
निविज्ञानं । ऐ० आ० ५. ३. इति ॥

॥ तत्र प्रथमा ॥

प्र वो महे मंदमानायांधसोऽर्चो विश्वानराय विश्वाभुवे ।

इंद्रस्य यस्य सुमखं सहो महि श्रवो नृमणं च रोदसी सपर्यतः ॥ १ ॥

प्र । वः । महे । मंदमानाय । अंधसः । अर्चो । विश्वानराय । विश्वाभुवे ।

इंद्रस्य । यस्य । सुऽमखं । सहः । महि । श्रवः । नृमणं । च । रोदसी इति । सपर्यतः ॥ १ ॥

हे स्तोतः वस्व । पूजार्थं बहुवचनं । महे महतेऽंधसः । अंधसेत्यर्थः । सोमेन
मंदमानाय मोदमानाय विश्वानराय सर्वस्य नेत्रे ॥ नरे संज्ञायामिति दीर्घः ॥
विश्वाभुवे सर्वस्य भावयित्रे मत्समिन्द्राय प्रार्चं । अर्चतिः स्तुतिकर्मा । प्रोच्चारय ।
यस्य ममेन्द्रस्य सुमखं सुष्ठु मंहनीयं सहो बलं महि महच्छ्रवोऽन्नं नृमणं सुखं च
रोदसी द्यावापृथिव्यौ सर्पयतः । पूजयतः । तस्मा इन्द्रायार्चति समन्वयः ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

सो चिबु सख्या नर्ये इनः स्तुतश्चकृत्य इन्द्रो मावते नरे ।

विश्वास धूर्षु वाजकृत्येषु सत्पते वृषे वाप्स्वभि शूर मंदसे ॥ २ ॥

सः । चित् । नृ । सख्या । नर्ये । इनः । स्तुतः । चकृत्यः । इन्द्रः । माऽवते । नरे ।

विश्वास । धूऽसु । वाजऽकृत्येषु । सत्ऽपते । वृषे । वा । अप्ऽसु । अभि । शूर । मंदसे ॥ २ ॥

सो चिबु स खल्विन्द्रः सख्या सखिभूतेन-निमित्तेन नर्यो नृभ्यो हित इनः
सर्वस्येश्वरः स्तुतः सर्वैरभिष्टुतः । सख्या स्तुत इति वान्वयः । मावते मात्सहशाय

नरे नराय चकृत्यः । पुनःपुनः कर्तव्यः । परिचरणीय इत्यर्थः । अथ प्रत्यक्षवादः । हे सत्पते सतां पालकेन्द्र स त्वं विश्वासु सर्वासु धूर्षु वोढव्येषु कार्यभारेषु वाजकृत्येषु च बलकृत्येषु च वृत्ते वाप्सु मेघे वर्तमानेषूदकेषु च निमित्तेषु हे शूर त्वमभि मंदसे । अभिष्टूयसे ॥

॥ अथ तृतीया ॥

के ते नर इन्द्र ये ते इषे ये ते सुखं सधन्यमियक्षान् ।

के ते वाजायासुर्याय हिन्विरे के अप्सु स्वासूर्वरासु पौंस्ये ॥३॥

के । ते । नरः । इन्द्र । ये । ते । इषे । ये । ते । सुखं । सधन्यं । इयक्षान् ।

के । ते । वाजाय । असुर्याय । हिन्विरे । के । अप्सु । स्वासु । उर्वरासु । पौंस्ये ॥३॥

हे इन्द्र ते के नरः के मनुष्या इति प्रश्नः । ते महांतो मया ज्ञातव्या इत्यभिप्रायः । प्रष्टव्यानाह । ये नरास्ते तवेष्टेऽन्नाय प्रभवन्तीति शेषः । ये च ते सुखं सुखं त्वदीयं सधन्यं धनयुक्तमियक्षान् गच्छन्ति । इयक्षतिर्गतिकर्मा । त्वदीयमन्नं सुखं धनं च ये लभन्ते ते के महात्मान इति । किंच के ते तवासुर्यायासुरसंबन्धिने तेषां वधनिमित्ताय वाजाय बलाय हिन्विरे । प्रेरयन्ति सोमादि हविः । के वाप्सु स्वासु स्वापेक्षितेषूदकेषूर्वरासु सर्वसस्याद्यासु भूमिषु पौंस्ये पुंस्त्वे चेति तेषु निमित्तभूतेषु हविः प्रेरयन्तीत्यनुवर्तते । उक्तविधा महांतो दुर्लभा इति भावः ॥

भुवस्त्वमिन्द्रेति दर्शपूर्णमासयोर्महेंद्रस्य हविषो याज्या । सूचितं च । महान् इन्द्रो य ओजसा भुवस्त्वमिन्द्र ब्रह्मणा महान् । आ० १. ६. । इति ॥ देवसुवां हविःष्विन्द्रस्य ज्येष्ठस्यैषैव याज्या । भुवस्त्वमिन्द्र ब्रह्मणा महाननमीवास इच्छया । आ० ४. ११. । इति हि सूचितं ॥ एषैव भूनाम्येकाहे निष्केवल्ये सूक्तमुखीया । सूचितं च । शस्यमुक्तं बृहस्पतिसवेन त्वं भुवः प्रतिमानं पृथिव्या भुवस्त्वमिन्द्र ब्रह्मणा महान् । आ० ९. ५. । इति ॥ अस्याः पाठस्तु ॥

भुवस्त्वमिन्द्र ब्रह्मणा महान्भुवो विश्वेषु सर्वनेषु यज्ञियः ।

भुवो नृन्ध्यात्नो विश्वस्मिन्भरे ज्येष्ठश्च मन्त्रो विश्वचर्षणे ॥४॥

भुवः । त्वं । इन्द्र । ब्रह्मणा । महान् । भुवः । विश्वेषु । सर्वनेषु । यज्ञियः ।

भुवः । नृन् । ध्यात्नः । विश्वस्मिन् । भरे । ज्येष्ठः । च । मन्त्रः । विश्वऽचर्षणे ॥४॥

हे इन्द्र त्वं ब्रह्मणास्मत्कृतेन परिवृढेन स्तोत्रेण महान्भुवः । अभवः ॥ भवतेर्लेटि भूसवोस्त्रिडीति गुणप्रतिषेध उवडादेशः ॥ तथा विश्वेषु सर्वेषु सवनेषु यज्ञियो यष्ट्यो भुवः । अभवः । तथा विश्वस्मिन्भरे संयामे नृन् नेतृणां शशूणां व्यौत्तनः । व्यावयिताभवः । हे विश्वचर्षणे सर्वस्य द्रष्टरिन्द्र मंचो मंचयितव्यस्त्वं ज्येष्ठश्चाभवः सर्वेषां मध्ये ॥

॥ अथ पंचमी ॥

अवा नु कं ज्यायान् यज्ञवनसो मही त ओमाचां कृष्टयो विदुः ।

असो नु कमजरो वर्धाश्च विश्वेदेता सर्वना तूतुमा कृषे ॥ ५ ॥

अव । नु । कं । ज्यायान् । यज्ञऽवनसः । मही । ते । ओमाचां । कृष्टयः । विदुः ।

असः । नु । कं । अजरः । वर्धाः । च । विश्वा । इत् । एता । सर्वना । तूतुमा । कृषे ॥ ५ ॥

हे इन्द्र त्वं ज्यायान् प्रशस्यतरस्त्वं यज्ञवनसः संभक्तयज्ञान् स्तोतृन् नु कं क्षिप्रमव । रक्ष ॥ अध्येतारो नु कमिति पदद्वयं कुर्वेति तथापि हिकं नुकमित्यादीनि नवोत्तराणि पदानीत्युक्तवान्यास्काचार्यः । अतः केवलानां हिकं नुकमित्येवमादीनां यावानर्थः स एव विशिष्टानामपि । तैत्तिरीया अप्येकमेव पदं कुर्वेति ॥ अवेत्युक्तं । इन्द्रस्यावनप्रसिद्धिं दर्शयति । हे इन्द्र ते तवौमाचां रक्षणं मही महद्विदुः कृष्टयो मनुष्या ऋषयः ॥ ओमाचां । अम गत्यादिषु । औणादिक आचन्प्रत्ययः । छांदस उमादेशः ॥ किंच त्वमजरो जरारहितोऽसः । भव । नु कं क्षिप्रं वर्धाश्च । वर्धस्व च हविराज्यादिना । किंच विश्वेत् सर्वाण्यपेतानि सवना सवनानि तूतुमा तूतूणानि कृषे । करोषि ॥ कृषे । छांदसे लिटि छंदसि वेति द्विर्वचनाभावः ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

एता विश्वा सर्वना तूतुमा कृषे स्वयं सूनो सहसो यानि दधिषे ।

वराय ते पात्रं धर्मणे तना यज्ञो मंचो ब्रह्मोद्यतं वचः ॥ ६ ॥

एता । विश्वा । सर्वना । तूतुमा । कृषे । स्वयं । सूनो इति । सहसः । यानि । दधिषे ।

वराय । ते । पात्रं । धर्मणे । तना । यज्ञः । मंचः । ब्रह्म । उत्स्यतं । वचः ॥ ६ ॥

हे इन्द्र एतैतानि विश्वा सवना सर्वाणि सवनानि तूतुमा तूतूणानि कृषे । करोषि । एतानीत्युक्तं कानीति तच्चाह । हे सहसो बलस्य सूनो पुत्र । बलवन्नित्यर्थः । स्वयं यानि दधिषे धारयसि । हे इन्द्र ते तव वराय शशूणां वारकाय ते तव स्वभूतं

पात्रं रक्षणं भवत्वस्माकं । किञ्च धर्मणे धारणाय तना धनं भवत्विति शेषः ।
किञ्च तुभ्यं यज्ञो मन्त्रः । इज्यतेऽनेनेति यज्ञकरणसाधनभूतो मन्त्रो यजुरित्यर्थः ।
ब्रह्म परिवृढं शस्त्रमित्यर्थः । तदुभयात्मकं वच उद्यतं भवतीति शेषः ॥

॥ अथ सप्तमी ॥

ये ते विप्र ब्रह्मकृतः सुते सचा वसूनां च वसुनश्च दावने ।

प्र ते सुस्रस्य मनसा पथा भुवन्मदे सुतस्य सोम्यस्यांधसः ॥७॥

ये । ते । विप्र । ब्रह्मऽकृतः । सुते । सचा । वसूनां । च । वसुनः । च । दावने ।

प्र । ते । सुस्रस्य । मनसा । पथा । भुवन् । मदे । सुतस्य । सोम्यस्य । अंधसः ॥७॥

हे विप्र मेधाविन् इन्द्र ते तुभ्यं ये ब्रह्मकृतः स्तोत्रकृतो हविष्कर्तारो वा स्तोतारः
सचा संघीभूताः सुते सोमेऽभिषुते वसूनां बहूनां धनानां वसुनश्चैकस्य निवास-
योग्यस्य धनस्य च दावने दानाय परिचरंतीति शेषः । अत्र वसूनामिति
बहुवचनेनैहिकभोगसाधनानि धनान्यभिप्रेतानि । एकवचनातेन च निवास-
योग्यं स्वर्गाख्यं धनमभिप्रेतमित्यवगंतव्यं । तेऽनुष्ठातारः सुस्रस्य सुखस्य लाभाय
मनसा पथा मनोमार्गेण । स्तोत्रवर्त्मनेत्यर्थः । प्रभुवन् । प्रभवन्तु । उक्तवसुदानाय
योग्या भवन्त्वित्यर्थः । कदेत्युच्यते । सुतस्याभिषुतस्य सोम्यस्य सोमसंबन्धिनोऽंध-
सोऽन्नस्य मदे सति ॥

॥ इत्यष्टमस्य प्रथमे नवमो वर्गः ॥

महत्तदिति नवर्चं नवमं सूक्तं । वज्रभूतेन वषट्कारेण देवानां हविर्वहनेन
च हतेषु भ्रातृषु कनिष्ठः सौचीको नामाग्निर्वषट्कारहविर्वहनाभ्यां भीतो देवेभ्यो
निर्गत्यापः प्राविशत् । स च मत्स्यैः प्रदर्शितः सन्नन्वेष्टुमागतैर्देवैः सहेदमादिसूक्त-
चयेण संवादं कृतवान् । अस्य सूक्तस्य द्वितीयादियुजश्चतस्रो विश्वे देवाः शास्त्रनेति
षट्चमुत्तरसूक्तं चेति दशर्चोऽग्निवाक्यं । अयुजः प्रथमाद्याः पंचर्चो यमैच्छाम
मनसेत्येकादशर्चमुत्तरसूक्तं च देवानां वाक्यं । तत्र तदद्य वाचः प्रथमं मसीयेति
वृचस्त्वमेवाक्यं । अतोऽग्निवाक्येषु देवा देवतामिच्छुषिः । देवोक्तिश्चमिर्देवता देवा
ऋषयः । अनादेशपरिभाषयेदमुत्तरं च द्वे चैष्टुभे विशेषानभिधानात् । तथा
चानुक्रांतं । वषट्कारेण वृक्खेषु भ्रातृषु सौचीकोऽग्निरपः प्रविश्य देवैः समव-
ददुत्तरैस्त्रिभिर्महत्तन्नव तत्र युजोऽग्निवाक्यं विश्व इत्युत्तरं षट्चमुत्तरो देवानां

यमैच्छामेत्युत्तरं चैकादशकं तदद्येति तु वृचोऽग्नेस्तनुमाद्या जगत्योऽष्टमीवर्जमिति ॥
गतो विनियोगः ॥ सूक्तत्रयोक्तार्थे तैत्तिरीयब्राह्मणं । अग्नेस्त्वयो ज्यायांसो भ्रातर
आसन् ते देवेभ्यो हव्यं वहंतः प्रामीयंत सोऽग्निरविभेदित्यं वाव स्य आर्तिमारि-
ष्यतीति स नित्तायत सोऽपः प्राविशतं देवाः प्रैषमैच्छन्नित्यादि । तै० सं० २. ६. ६. ।
तचाद्यया देवा अग्निमाहुः ॥

महत्तदुल्बं स्थविरं तदासीद्येनाविष्टितः प्रविवेशिथापः ।

विश्वा अपश्यद्बहुधा ते अग्ने जातवेदस्तन्वो देव एकः ॥ १ ॥

महत् । तत् । उल्बं । स्थविरं । तत् । आसीत् । येन । आऽविष्टितः । प्रऽविवेशिथ । अपः ।

विश्वाः । अपश्यत् । बहुधा । ते । अग्ने । जातऽवेदः । तन्वः । देवः । एकः ॥ १ ॥

तदुल्बं वक्ष्यमाणं प्रावरणं महत् स्थविरमत्यंतं स्थूलं च तदासीत् येनोल्बेना-
विष्टित आवेष्टितः सन् हे अग्ने प्रविवेशिथापः । उदकानि प्रविष्टवानसि । हे
अग्ने जातवेदो जातप्रज्ञान विश्वाः सर्वास्तन्वस्तनूः सर्वाण्यंगानि बहुधा बहुप्र-
कारमेको देवोऽपश्यत् । दृष्टवान् ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

को मां ददर्श कतमः स देवो यो मे तन्वो बहुधा पर्यपश्यत् ।

क्वाह मिचावरुणा क्षियंत्यग्नेर्विश्वाः समिधो देवयानीः ॥ २ ॥

कः । मा । ददर्श । कतमः । सः । देवः । यः । मे । तन्वः । बहुधा । परिऽअपश्यत् ।

क्व । अह । मिचावरुणा । क्षियन्ति । अग्नेः । विश्वाः । संऽइधः । देवऽयानीः ॥ २ ॥

इदमग्नेर्वाक्यं । एको देवोऽपश्यदित्युक्ते पृच्छति । को मा मां ददर्श दृष्टवान् ।
स देवः कतमः । यो मे मम तन्वस्तनूर्बहुधा बहुप्रकारं स्थिताः पर्यपश्यत् परि-
दृष्टवान् । हे मिचावरुणा मिचावरुणी अग्नेर्मम विश्वाः सर्वाः समिधो दीप्ता
देवयानीर्देवयानसाधनभूतास्तन्वो दृष्टा इत्युक्तं यदि दृष्टाश्चेत्तर्हि क्व क्षियन्ति क्व
निवसन्तीत्येवं देवानां पुरतो वर्तमानौ मिचावरुणावाहामिः ॥

॥ अथ तृतीया ॥

ऐच्छाम त्वा बहुधा जातवेदः प्रविष्टमग्ने अप्स्वोषधीषु ।

तं त्वा यमो अचिकेच्चिभानो दशांतरुषादन्तिरोचमानं ॥ ३ ॥

ऐ॒च्छाम॑ । त्वा॒ । बहु॒धा । जा॒तऽवे॒दः । प्रऽवि॒ष्टं । अ॒ग्ने । अ॒प्सऽसु॑ । ओष॑धीषु ।
तं । त्वा॒ । य॒मः । अ॒चि॒केत् । चि॒त्रभा॒नो इति॑ चि॒त्रऽभा॒नो । द॒शऽअ॒न्त॒रू॒ष्यात् ।
अ॒तिऽरो॒च॒मानं ॥३॥

एवमग्निना पृष्टा देवा अग्निं ब्रुवन्ति । हे जातवेदो जातप्रज्ञाग्ने त्वा त्वामन्वैच्छाम । कीदृशं त्वां । अप्सूदकेष्वोषधीषु च बहुधा प्रविष्टं । अन्विष्य च तं तादृशं प्रविष्टं त्वा त्वां यमो देवोऽचिकेत् ज्ञातवान् हे चित्रभानो चायनीयरश्मे । कुत्र स्थितं ज्ञातवानिति तदुच्यते । दशांतरूष्यात् । अंतरूष्यं गूढमावासस्थानं तच्च स्थानं दशसंख्योपेतं । तादृशं स्थानमतिरोचमानमतीत्य प्रकाशमानं । अग्नेर्हि गूढानि दश स्थानानि भवन्ति पृथिव्यादयस्त्रयो लोका अग्निवाय्वादित्यास्त्रयो देवा आप ओषधयो वनस्पतयः प्राणिशरीरमिति दश स्थानानि ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

हो॒चाद॒हं व॑रुण॒ विभ्य॑दाय॒ नेदे॒व मा॑ यु॒नज॑न्न च दे॒वाः ।
तस्य॑ मे त॒न्वो बहु॒धा नि॒विष्टा ए॒तम॑र्थं न चि॒केता॒हम॒ग्निः ॥४॥
हो॒चात् । अ॒हं । व॒रुण॒ । विभ्य॑त् । आ॒यं । न । इत् । ए॒व । मा॒ । यु॒नज॑न् । अ॒च॒ । दे॒वाः ।
तस्य॑ । मे । त॒न्वः । बहु॒धा । निऽवि॒ष्टाः । ए॒तं । अ॒र्थं । न । चि॒केत् । अ॒हं । अ॒ग्निः ॥४॥

अनया देवगणा मां ज्ञातवन्त इति निश्चित्य गूहनस्य प्रयोजनमाह । हे वरुण देव अहं होचाञ्जोतव्यात् । हविर्वहनादित्यर्थः । तस्माद्विभ्यदायं । आगतवानस्मि । अतो मा मामेवैवं पूर्वप्रकारेणावास्मिन्हविर्वहनप्रयोजने नेद्युनजन् मैव योजयन्त देवाः । तस्य तादृशस्य विभ्यतो मे तन्वो बहुधा निविष्टा अप्सु । एतमर्थमेतद्धविर्वहनकार्यमग्निरहं न चिकेत् । न बुध्ये । नांगीकरोमि ॥

॥ अथ पंचमी ॥

एहि॒ मनु॑र्दे॒वयु॑र्यज्ञ॒कामोऽरं॑कृत्या॒ तम॑सि क्षे॒ष्यमे॑ ।
सु॒गान्प॒थः कृ॑णुहि दे॒वया॒नान्व॒हं ह॒व्यानि॑ सु॒मन॑स्य॒मानः ॥५॥
आ । इ॒हि । मनु॑ः । दे॒वऽयुः । य॒ज्ञऽका॑मः । अ॒रं॑कृत्यं । तम॑सि । क्षे॒षि । अ॒ग्ने ।
सु॒ऽगा॒न् । प॒थः । कृ॑णुहि । दे॒वऽया॒नान् । व॒हं । ह॒व्यानि॑ । सु॒ऽम॒न॒स्य॒मानः ॥५॥

अग्निनैवमुक्ता देवाः पुनरग्निमाह्वयन्ति । हे अग्न एहि । आगच्छ । मनुर्मनुष्यो

यष्टा मननीयो मनू राजा वा देवयुर्देवान्यष्टुमिच्छन् यज्ञकामश्च भवति । अत एहि । किं कुर्वन् यज्ञकामो भवतीति चेत् उच्यते । अरंकृत्य केवलं तेजःपुंजमेवालंकुर्वन् । यद्वेदमुत्तरञ्च संबध्यते । त्वमलंकृत्यात्मानमलंकुर्वन् तमस्यन्यैर्ज्ञातुमशक्येऽंधकारे क्षेपि । निवससि । हे अग्ने आगत्य च देवयानान् देवान्प्रति यैर्मनुष्या गच्छन्ति तान्पथो मार्गान् सुगान्कृणुहि । कुरु ॥ कृवि हिंसाकरणयोश्च । धिन्वि कृण्वोरच्चेत्युप्रत्ययः ॥ संमत्या नो यज्ञनिष्पत्तेर्देवयानाः सुपथा भवन्ति । वह हव्यान्यस्मदीयानि सुमनस्यमानः सौमनस्यमाचरंस्त्वम् ॥

॥ इत्यष्टमस्य प्रथमे दशमो वर्गः ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

अग्नेः पूर्वे भ्रातरो अर्थमेतं रथीवाध्वानमन्वावरीवुः ।

तस्माद्भिया वरुण दूरमायं गौरो न क्षेप्नोरविजे ज्यायाः ॥ ६ ॥

अग्नेः । पूर्वे । भ्रातरः । अर्थे । एतं । रथीऽइव । अध्वानं । अनु । आ । अवरिवुरिति ।

तस्मात् । भिया । वरुण । दूरं । आयं । गौरः । न । क्षेप्नोः । अविजे । ज्यायाः ॥ ६ ॥

अनयाग्निः स्वपलायननिमित्तमाह । हे देवा अग्नेर्मम पूर्वे पूर्वमुत्पन्ना भ्रातरो भूपतिर्भुवनपतिर्भूतानां पतिरिति चयोऽयजा एतमर्थं हविर्वहनाख्यमर्थमन्वावरीवुः । अनुक्रमेण वृत्तवन्तः ॥ तत्र वृणोतेर्यङ्लुगन्तास्तुङ्गि ऋच्छादसो लुक् । बहुलं छंदसीत्युक्तं ॥ आवरणे दृष्टान्तः । रथीवाध्वानं । अध्वानं यथा रथी वृणुते तद्वत् । ते भ्रातरस्तथा कुर्वन्तो हताः । तस्मान्भरणद्भिया भीत्या हे वरुण दूरं देशमायं । किञ्च क्षेप्नोरिषुक्षेपुर्धनुषो ज्यायाः सकाशाद्गौरो न मृग इव स यथा बिभेति चलति वा तद्वदविजे । अकंपे । ओविजी भयचलनयोः । अनुदात्तेत्तौदादिकः । तस्य लङ्मुत्तमे रूपं ॥

॥ अथ सप्तमी ॥

कुर्मस्त आयुर्जरं यदग्ने यथा युक्तो जातवेदो न रिष्याः ।

अथा वहासि सुमनस्यमानो भागं देवेभ्यो हविषः सुजात ॥ ७ ॥

कुर्मः । ते । आयुः । अजरं । यत् । अग्ने । यथा । युक्तः । जातवेदः । न । रिष्याः ।

अथ । वहासि । सुऽमनस्यमानः । भागं । देवेभ्यः । हविषः । सुऽजात ॥ ७ ॥

इदं देवानां वाक्यं । हे अग्ने यदायुरायुषमजरं जरारहितमस्ति तत्ते कुर्मः । तथा तेनायुषा युक्तस्त्वं हे जातवेदो जातप्रज्ञ यथा न रिष्या न म्रियसे तथा कुर्मः । अथ वहसि वह सुमनस्यमानः सौमनस्यं कुर्वन् वोढव्यं वहन् । तदेव दर्शयति । हविषो यजमानप्रज्ञस्य भागं । केभ्यः । देवेभ्यः । हे सुजात शोभन-जन्मन्त्रम् ॥

॥ अथाष्टमी ॥

प्रयाजान्मे अनुयाजांश्च केवलानूर्जस्वंतं हविषो दत्त भागं ।

घृतं चापां पुरुषं चौषधीनामग्नेश्च दीर्घमायुरस्तु देवाः ॥ ८ ॥

प्रऽयाजान् । मे । अनुऽयाजान् । च । केवलान् । ऊर्जस्वंतं । हविषः । दत्त । भागं ।

घृतं । च । अपां । पुरुषं । च । औषधीनां । अग्नेः । च । दीर्घं । आयुः । अस्तु । देवाः ॥ ८ ॥

अनेनाग्निर्हविर्वहने दातव्यानुष्ठा दत्तेति प्रतिजानाति । हे देवा मे मह्यं प्रयाजान् प्रधानस्य प्रमुखे यष्ट्यानेतन्नामकान् हविर्भागान् तथानुयाजान् अनु प्रधानात्पश्चाद्यष्ट्यानेतन्नामकान् केवलानसाधारणान्दत्त । प्रयच्छत । तथोर्जस्वंतं प्रत्यभिधारणात्सारवंतं हविषः सर्वस्यापि चरुपुरोडाशदेर्भागं स्विष्टकृदाख्यं भागं दत्त । अथवोर्जस्वंतं हविषो भागं प्रयाजानुयाजाख्यं दत्तेति योज्यं । किंचापां सारभूतं ताभ्य उत्पन्नं वा घृतमाज्यभागादिसाधनं औषधीनामोषधीभ्य उत्पन्नं पुरुषं च भागं दत्त । किंचाग्नेर्मम दीर्घमायुश्चास्तु । वषट्कारकृतवधभयं मा भूदित्यर्थः । अमुमितिहासं प्रस्तुत्य कौषीतकिब्राह्मणं तस्मादाहुराग्नेयाः प्रयाजा आग्नेया अनुयाजा आग्नेयमाज्यमाग्नेयः पुरोडाश इति । शरीरदाया ह वा अग्नयो भवन्तीति च ब्राह्मणं पुरुषाहुतिर्यस्य प्रियतमेति च ॥

॥ अथ नवमी ॥

तव प्रयाजा अनुयाजाश्च केवल ऊर्जस्वंतो हविषः संतु भागाः ।

तवाग्ने यज्ञोऽयमस्तु सर्वस्तुभ्यं नमन्तां प्रदिशश्चतस्रः ॥ ९ ॥

तव । प्रऽयाजाः । अनुऽयाजाः । च । केवले । ऊर्जस्वंतः । हविषः । संतु । भागाः ।

तव । अग्ने । यज्ञः । अयं । अस्तु । सर्वः । तुभ्यं । नमन्तां । प्रऽदिशः । चतस्रः ॥ ९ ॥

एवमग्निना याध्यमाना देवाः प्रतिब्रुवते । हे अग्ने तव प्रयाजा अनुयाजाश्च

केवलेऽसाधारणा ऊर्जस्वन्तो बलवन्तो हविषो भागाः संतु । हे अग्ने अयं सर्वो यज्ञश्च तवास्तु । तथा प्रदिशः प्रकृष्टा मुख्याश्चतस्रो दिशस्तुभ्यं नमन्तां । अत एहि हविर्वहेति शेषः ॥

॥ इत्यष्टमस्य प्रथम एकादशो वर्गः ॥

विश्वे देवाः शास्तनेति षडृचं दशमं सूक्तं सौचीकस्याग्नेरार्षे विश्वदेवं । गतः सूक्तविनियोगः । सुगादापनात्पूर्वभाविनि जपे विनियुक्ता । सूचितं च । विश्वे देवाः शास्तन मा यथेहाराधि होता निषदा यजीयानिति ॥

॥ सैषा प्रथमा ॥

विश्वे देवाः शास्तन मा यथेह होता वृतो मनवै यन्निषद्य ।

प्र मे ब्रूत भागधेयं यथा वो येन पथा हव्यमा वो वहानि ॥ १ ॥

विश्वे देवाः । शास्तन । मा । यथा । इह । होता । वृतः । मनवै । यत् । निऽसद्य ।

प्र । मे । ब्रूत । भागऽधेयं । यथा । वः । येन । पथा । हव्यं । आ । वः । वहानि ॥ १ ॥

एतत्सूक्तं कृत्स्नमाग्नेयं । हे विश्वे देवा यूयं मा मां शास्तन । अनुज्ञां दत्त । यथेह यज्ञे होता देवानामाह्वाता सन् वृतो होतृत्वेन वृतोऽहं मनवै स्तौमि भवतः । यद्यस्मान्निषद्य स्तौमि तस्माच्छास्तन । मे मम भागधेयं प्रब्रूत । यथा वो यूयं भागं कल्पितवन्तस्तथा तं भागं प्रब्रूत येन च पथा वो हव्यमावहानि । वहनं करोमि ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

अहं होता न्यसीदं यजीयान् विश्वे देवा मरुतो मा जुनन्ति ।

अहरहरश्चिनाध्वर्यवं वां ब्रह्मा समिञ्चवति साहुतिर्वा ॥ २ ॥

अहं । होता । नि । असीदं । यजीयान् । विश्वे । देवाः । मरुतः । मा । जुनन्ति ।

अहःऽअहः । अश्चिना । आध्वर्यवं । वां । ब्रह्मा । संऽइत् । भवति । सा । आऽहुतिः । वां ॥ २ ॥

यजीयान् यष्टृतमोऽहं होता सन् न्यसीदं । निषखोऽस्मि । निषदने तं निषखं विश्वे व्याप्ता मरुतो देवा जुनन्ति । प्रेरयन्ति हविर्वहनाय । हे अश्चिना वां युवयोराध्वर्यवमहरहः प्रतिदिनं कर्तव्यमिति शेषः । आध्वर्यवं भवद्भ्यामनुज्ञातव्यमित्यर्थः । ब्रह्मा भवति भवतु कः । समित् समिञ्चन्द्रमाः । चन्द्रमा ब्रह्मा भवतु

किंच सा स इत्यर्थः । स च समित् समिद्धश्चंद्रमा वां युवयोर्होमार्थं वां युवाभ्यां क्रियमाणायाध्वर्यवकर्मण आहुतिर्भवत्वित्यर्थः । सोमात्मको हि चंद्रमा हूयते । एष वै सोमो राजेत्युपक्रम्य तदेवोभयं भवतीति हि च्छंदोगब्राह्मणं । अथवैवं योजना । याहुतिराध्वर्यवमनुष्ठितवद्भां होतव्या सा वां युवयोर्युवाभ्यां भवति । भवतु । आध्वर्यवं वामित्यस्यैव विवरणमेतत् ॥

॥ अथ तृतीया ॥

अयं यो होता किरु स यमस्य कमप्यूहे यत्समंजंति देवाः ।

अहरहर्जायते मासिमास्यथा देवा दधिरे हव्यवाहं ॥ ३ ॥

अयं यः । होता । किः । ऊं इति । सः । यमस्य । कं । अपि । ऊहे । यत् । संऽअंजंति । देवाः ।

अहःऽअहः । जायते । मासिऽमासि । अथ । देवाः । दधिरे । हव्यऽवाहं ॥ ३ ॥

योऽयं होता स किः । को भवति । कीदृशो भवति । तस्य को व्यापार इत्यर्थः । तस्योत्तरमुच्यते । यमस्य मृत्योर्भीतिः सन्निति शेषः । कमपि हुतमूहे । वहति । यद्वा सर्वमृत्विग्जातं नियमयतीति यमो यजमानः । तस्य कमपि हुतमूहे वहति देवान्प्रति यत्समंजंति यद्धविः प्राप्नुवंति देवाः । किंचाग्निरहरहः प्रतिदिनमग्नि-होचार्थं जायते । प्रादुर्भवति । तथा मासिमासि प्रतिमासं जायते पितृयज्ञार्थं । एतत्कालद्वयमुपलक्षणं पक्षचतुर्मासषण्माससंवत्सरादीनां । अपरे पुनरेव-माहुः । अहरहः सूर्यात्मना जायते मासि मासि चंद्रात्मनेति । अथ तमिममग्निं देवा दधिरे हव्यवाहं । हविषां वोढारं । एवमग्निरात्मानं स्वयमेवोक्तवान् ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

मां देवा दधिरे हव्यवाहमपम्लुक्तं बहु कृच्छ्रा चरंतं ।

अग्निर्विद्वान्यज्ञं नः कल्पयाति पंचयामं त्रिवृतं सप्ततंतुं ॥ ४ ॥

मां । देवाः । दधिरे । हव्यऽवाहं । अपऽम्लुक्तं । बहु । कृच्छ्रा । चरंतं ।

अग्निः । विद्वान् । यज्ञं । नः । कल्पयाति । पंचऽयामं । त्रिऽवृतं । सप्तऽतंतुं ॥ ४ ॥

मामग्निं देवा हव्यवाहं हविर्वोढारं दधिरे । कृतवंतः । कीदृशं मां । अपम्लुक्तं । अपक्रम्यागतं । बहु कृच्छ्रा बहूनि कृच्छ्राणि स्थानानि चरंतं गच्छंतं । कया मनीषया दधिर इत्युच्यते । अयमग्निर्विद्वान् सर्वं जानन्नोऽस्माकं यज्ञं कल्पयाति ।

कीदृशं यज्ञं । पंचयामं । पंचविधगमनं । पांक्तो हि यज्ञः । चिवृतं । सवनचयभेदेन
चिप्रकारं । सप्ततंतुं । सप्तभिच्छंदोमयैः स्तुतिभिर्विस्तृतं ॥

॥ अथ पंचमी ॥

आ वो यक्ष्यमृतत्वं सुवीरं यथा वो देवा वरिवः कराणि ।

आ बाहोर्वज्रमिंद्रस्य धेयामथेमा विश्वाः पृतना जयाति ॥ ५ ॥

आ । वः । यक्षि । अमृतत्वं । सुवीरं । यथा । वः । देवाः । वरिवः । कराणि ।

आ । बाहोः । वज्रं । इंद्रस्य । धेयां । अथ । इमाः । विश्वाः । पृतनाः । जयाति ॥ ५ ॥

हे देवा वो युष्मानायक्षि । आयाचे । किं । अमृतत्वमविनाशित्वं सुवीरं
सुपुत्रं च । हे देवा वो युष्माकं वरिवः परिचर्या हवीरूपं धनं वा यथा कराणि
करवाणि तदर्थमित्यर्थः । किंचेंद्रस्य बाहोर्वज्रमाधेयां । याहयामीत्यर्थः । अग्नेर्हो-
तृत्वाभाव इंद्रस्य सोमाद्याभावाद्बलत्वेन वज्रधारणं नोपपद्यते । अतस्तत्कृत्वा
वज्रं याहयामीत्यर्थः । अथैवं सतीमा विश्वाः सर्वाः पृतनाः शत्रुसेना जयाति ।
जयति । जयतु वा ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

त्रीणि शता त्री सहस्राण्यग्निं त्रिंशच्च देवा नव चासपर्यन् ।

औक्षन्धृतैरस्तृणन्बर्हिस्मा आदिहोतारं न्यसादयन्त ॥ ६ ॥

त्रीणि । शता । त्री । सहस्राणि । अग्निं । त्रिंशत् । च । देवाः । नव । च । असपर्यन् ।

औक्षन् । घृतैः । अस्तृणन् । बर्हिः । अस्मै । आत् । इत् । होतारं । नि । असादयन्त ॥ ६ ॥

त्रीणि शतानि त्रीणि सहस्राणि त्रिंशच्च नव च एतत्संख्याका देवा अग्निं
मामसपर्यन् पर्यचरन् । परिचर्याप्रकार उच्यते । घृतैः क्षरज्जिराज्यैरौक्षन् । सिक्त-
वंतः । अस्मा अग्नये मह्यं च बर्हिस्स्तृणन् आस्तृतवंतः । आदित् आस्तरणानंतरं
होतारमाह्वातारं न्यसादयन्त । नियमेनासादितवंतः ॥

॥ इत्यष्टमस्य प्रथमे द्वादशो वर्गः ॥

यमैच्छामेत्येकादशर्चमेकादशं सूक्तं । देवानां वाक्यत्वाद्देवा ऋषयः । तदद्येति
तृचस्य सौचीकोऽग्निर्ऋषिः । तंतुमाद्या अष्टमीवर्जिता जगत्यः । अष्टमी शिष्टाश्च
चिष्टुभः । तथा चानुक्रांतं । तंतुमाद्या जगत्योऽष्टमीवर्जमिति । शिष्टमुक्तं । गतः
सूक्तविनियोगः ॥

॥ तच्च प्रथमा ॥

यमैच्छाम मनसा सोऽयमागाद्यज्ञस्य विद्वान्परुषश्चिकित्वान् ।

स नो यक्षहेवताता यजीयान्नि हि षत्सदन्तरः पूर्वे अस्मत् ॥१॥

यं। ऐच्छाम। मनसा। सः। अयं। आ। अगात्। यज्ञस्य। विद्वान्। परुषः। चिकित्वान्।

सः। नः। यक्षत्। देवऽताता। यजीयान्। नि। हि। सत्सत्। अन्तरः। पूर्वेः। अस्मत् ॥१॥

यमग्रिमैच्छामान्विष्टवंतो वयं मनसा हविःप्रापणबुद्ध्या । मह्यं हविः प्रापयत्विति बुद्धेत्यर्थः । सोऽयमग्निरागात् आजगाम । कीदृशोऽग्निः । यज्ञस्य यज्ञं विद्वान् । तथा परुषः परुषि संधातव्यान्गानि चिकित्वान् अभिगच्छन् । सोऽग्निर्यजीयान् यष्टुतमो नोऽस्मान्देवताता देवतातो यज्ञे यक्षत् । यजतु । नि हि षत्सत् न्यसीदत्खलु वेद्यामिति शेषः । कीदृशः सन् । अन्तरः । ऋत्विजां यष्टव्यानां देवानां च मध्ये संचरन् । अस्मत्पूर्वः । अस्मत्तो देवेभ्यः पूर्वभावी सन् । अग्निं समिध्य पश्चाद्वि देवा आहूयन्ते ॥

दर्शपूर्णमासयोः पुराराधीत्येषा जप्या । सूचमुदाहृतं ॥

॥ सैषा द्वितीया ॥

अराधि होता निषदा यजीयानभि प्रयांसि सुधितानि हि ख्यत् ।

यजामहै यज्ञियान्हंत देवाँ ईळामहा ईङ्माँ आज्येन ॥२॥

अराधि। होता। निऽसदा। यजीयान्। अभि। प्रयांसि। सुऽधितानि। हि। ख्यत्।

यजामहै। यज्ञियान्। हंत। देवान्। ईळामहै। ईङ्मान्। आज्येन ॥२॥

अयमग्निर्होता होमनिष्पादको यजीयान् यष्टुतमश्च सन् निषदा वेद्यां निषदनेनाराधि । सिद्धोऽभूत् । आहुतियोग्योऽभूदित्यर्थः । तथाभूतोऽयं सुधितानि सुष्ठु निहितानि प्रयांसि चरुपुरोडाशद्यन्नान्यभि हि ख्यत् । अभिचष्टे । सर्वतः पश्यति । हीति पादपूरणः । कया बुद्धेति । यज्ञियान्यष्टव्यानाहुतिभाजो देवान् हंत शीघ्रमाज्येन यजामहै तथेङ्मान् स्तुतिभाजो देवान् स्तुत्येळामहा इति बुद्धेति शेषः ॥

यस्मिन्यजमाने जीवति मृतशब्दो जायते तस्य सुरभिमतीष्टिः कर्तव्या । साध्वीमकरित्येषा तच्च याज्या । सूचितं च । अग्निर्होता न्यसीदद्यजीयान् साध्वीमकर्देववीतिं नो अद्य । आ० ३.१३.। इति ॥

॥ सैषा तृतीया ॥

सा॒ध्वीम॑क॒र्दे॒ववी॑तिं नो अ॒द्य य॒ज्ञस्य॑ जि॒ह्माम॑वि॒दाम॒ गुह्या॑ ।

स आ॒युरा॒गात्सुर॑भिर्व॒सानो॑ भ॒द्राम॑क॒र्दे॒वहू॑तिं नो अ॒द्य ॥३॥

सा॒ध्वी । अ॒कः । दे॒वऽवी॑तिं । नः । अ॒द्य । य॒ज्ञस्य॑ । जि॒ह्मां । अ॒वि॒दाम॒ । गुह्या॑ ।

सः । आ॒युः । आ । अ॒गात् । सुर॑भिः । व॒सानः । भ॒द्रां । अ॒कः । दे॒वऽहू॑तिं । नः । अ॒द्य ॥३॥

अयमग्निरद्य नोऽस्माकं देववीतिं देवानामागमनवन्तं देवानां हविर्भक्षणेपेतं वा यज्ञं साध्वीमकः । साधुमकरोत् । वयं च यज्ञस्य जिह्मां गुह्यां गूढतरां जिह्मामविदाम । लब्धवन्तः स्म । अग्निर्हि यज्ञस्य जिह्मा तेन देवानां पानाज्जिह्मालेनोपचारः । स तादृशोऽग्निः सुरभिः सुगंध आयुर्देवैर्देवतमायुषं वसान आच्छादयन्नागात् आगच्छति । आगत्य च नोऽस्मदर्थं देवहूतिं देवानामाह्वानवन्तं यज्ञं भद्रामकः । कल्याणं कृतवान् अद्येदानीं ॥

दर्शपूर्णमासयोः सामिधेन्यर्थं प्रेषितेन होत्रा तदद्य वाच इत्येषा जप्या । सुगादापनात्पूर्वमपि जप्या । सूचितं च । तदद्य वाचः प्रथमं मसीयेति समाप्य । आ० १. २. । इति ॥

॥ सैषा चतुर्थी ॥

तद॒द्य वा॒चः प्र॒थमं॑ म॒सीय॑ येना॒सुराँ॑ अ॒भि दे॒वा अ॒साम॑ ।

ऊ॒र्जाद॑ उ॒त य॒ज्ञिया॑सः प॒ंच ज॒ना म॒म हो॒त्रं जु॒षध्वं॑ ॥४॥

तत् । अ॒द्य । वा॒चः । प्र॒थमं॑ । म॒सीय॑ । येन॑ । अ॒सुरान् । अ॒भि । दे॒वाः । अ॒साम॑ ।

ऊ॒र्जऽअ॒दः । उ॒त । य॒ज्ञिया॑सः । प॒ंच । ज॒नाः । म॒म । हो॒त्रं । जु॒षध्वं॑ ॥४॥

इदमुत्तरं चाग्नेर्वाक्यमित्युक्तं । अद्येदानीं प्रथमं । मुख्यनामैतत् । वाचां मुख्यं तद्वाचो वचो वचनं मसीय । मसीय । उच्चारयामि । येन वचसाहं देवाश्च वयमसुरानभ्यसाम । अभिभवेम । किं तत्प्रथमं वचनमित्युच्यते । ऊर्जादो हे अन्नाद उतापि च यज्ञियासो यज्ञार्हा हे पंच जना देवमनुष्यादयो यूयं मम होत्रं जुषध्वं सेवध्वमिति । एवं बहूच्यमानेऽग्निमनूद्यन्ति सर्वे देवा इत्यभिप्रायः । अत्र तदद्य वाच इत्यादि निरुक्तं द्रष्टव्यं । नि० ३. ८. ॥

॥ अथ पंचमी ॥

पंच जना मम होचं जुषंतां गोजाता उत ये यज्ञियासः ।

पृथिवी नः पार्थिवात्पातंहसोऽंतरिक्षं दिव्यात्पातस्मान् ॥ ५ ॥

पंच । जनाः । मम । होचं । जुषंतां । गोऽजाताः । उत । ये । यज्ञियासः ।

पृथिवी । नः । पार्थिवात् । पातु । अंहसः । अंतरिक्षं । दिव्यात् । पातु । अस्मान् ॥ ५ ॥

पंच जना देवादयो मम होचं हवमाह्वानं जुषंतां । सेवंतां । अपि च गोजाता भूम्यामुत्पन्नाः । यद्वा गोशब्देन तज्जं पयश्चादिकमुच्यते । हविरर्थं प्रादुर्भूता इत्यर्थः । तादृशा ये संति । उतापि च ये यज्ञियासो यज्ञार्हाः संति ते मम होचं जुषंतां । किंच पृथिवी पृथिवीदेवता पार्थिवात्पृथिवीसंबंधान्नोऽस्मानंहसः पापात्पातु । रक्षतु । तथांतरिक्षमंतरिक्षदेवता दिव्यादांतरिक्षादंहसः पापसकाशादस्मान्पातु ॥

॥ इत्यष्टमस्य प्रथमे त्रयोदशो वर्गः ॥

गार्हपत्यादारभ्याहवनीयाद्देदिं वेदतृणैरास्तृणाति तंतुमित्यनया । सूचितं च । अविधुन्वन् संततं स्तृणन् सव्येन गार्हपत्यादाहवनीयमेति तंतुं तन्वन् रजसो भानुमन्विहि । आ० १. ११. इति ॥ अग्निहोत्रहोमेऽथनयोदकधारा स्नावणीया । सूचितं च । गार्हपत्यादविच्छिन्नामुदकधारां हरेत्तंतुं तन्वन्नजसो भानुमन्विहि । आ० २. २. इति ॥ अग्न्यंतराले श्वातिक्रमणेऽनया गार्हपत्याहवनीययोर्मध्य उदकेन भस्मना चापूरयेत् । सूचितं च । गार्हपत्याहवनीययोरंतरं भस्मराज्योदकराज्या च संतनुयात् । आ० ३. १०. इति ॥ आग्निमारुतेऽप्येषा धाय्या । सूचितं च । तंतुं तन्वन्नजसो भानुमन्विह्येवा न इंद्रो मघवा विरप्शी । आ० ५. २०. इति ॥

॥ सैषा षष्ठी ॥

तंतुं तन्वन्नजसो भानुमन्विहि ज्योतिष्मतः पथो रक्ष धिया कृतान् ।

अनुल्बणं वयत जोगुवामपो मनुर्भव जनया दैव्यं जनं ॥ ६ ॥

तंतुं । तन्वन् । रजसः । भानुं । अनुं । इहि । ज्योतिष्मतः । पथः । रक्ष । धिया । कृतान् ।

अनुल्बणं । वयत । जोगुवां । अपः । मनुः । भव । जनय । दैव्यं । जनं ॥ ६ ॥

हे अग्ने तंतुं यज्ञं तन्वन् विस्तारयन् रजसो रजनात्मकस्य लोकस्य भानुं

भासकमादित्यमन्विहि । अनुगच्छ । रश्मिद्वारा सूर्यमंडलं प्रविशेत्यर्थः । किंच ज्योतिष्मतः प्रकाशवतो यज्ञस्य पथो गमनमार्गान् अथवा ज्योतिष्मतो दोष्मिमतः स्वर्गस्य पथो मार्गान्देवयानान् रक्ष । पालय । कीदृशान्मार्गान् । धिया कर्मणा कृतान् संपादितान् । किंच सोऽग्निर्जोग्निवां स्तोतृणामपः । कर्मनामैतत् । क्रियया व्याप्यं कर्मानुल्बणमनतिरिक्तं वयत । करोतु । यदेव यज्ञ उल्बणं क्रियते तस्यैवैषा शान्तिरिति हि ब्राह्मणं । स त्वं मनुर्भव । मंतव्यो भव । स्तुत्यो भवेत्यर्थः । किंच दैव्यं जनं देवसंघं जनय । उत्पादय । यज्ञाभिगमनवंतं कुर्वित्यर्थः ॥

॥ अथ सप्तमी ॥

अ॒क्षान॒हो॑ न॒ह्यत॒नो॒त सो॒म्या इ॒ष्कृ॒णु॒ध्वं र॒श॒ना ओ॒त पिं॒शत॑ ।

अ॒ष्टाव॑धु॒रं व॒हता॒भितो॑ रथं॒ येन॑ दे॒वासो॒ अन॑यन्॒ अभि॒ प्रि॒यं ॥ ७ ॥

अ॒क्षऽन॒हः । न॒ह्यत॒न । उ॒त । सो॒म्याः । इ॒ष्कृ॒णु॒ध्वं । र॒श॒नाः । आ । उ॒त । पिं॒शत॑ ।

अ॒ष्टाऽव॑धु॒रं । व॒ह॒त । अ॒भितः॑ । रथं॒ । येन॑ । दे॒वासः॑ । अन॑यन् । अभि॒ । प्रि॒यं ॥ ७ ॥

अत्र यज्ञजिगमिषवो देवाः परस्परं ब्रुवते । हे सोम्याः सोमार्हा देवा यूयमक्षानहोऽक्षेषु नह्यान् बंधनीयानश्चान्नह्यतन । नह्यत । बधीत रथे । उतापि च रशना अश्वबंधनप्रग्रहानिष्कृणुध्वं । निष्कुरुत । सम्यक् संस्कुरुत ॥ नकारलोपच्छांदसः ॥ उतापि च आ पिंशत । पिश अवयवे । अश्वानलंकुरुतेत्यर्थः । अष्टावधुरं । वधुरं सारथिनिवासस्थानं । अष्टसंख्याकवधुरोपेतं रथं सूर्यसंबधिनमभितः सर्वतो वहत । सूर्यरथेन साकं युष्मदीयान्नथान्यज्ञं प्रति गमयतेत्यर्थः । येन देवासो देवाः प्रियमस्माननयन् अभिगमयन्ति तं रथमभितो वहतेति संबंधः । यद्वा तं यज्ञं प्रति वहतेति योज्यं ॥

वैवाहिके प्रयाणे यदि नावा तार्या नदी स्यात् तदानीमश्मन्वतीत्यर्धर्चेन वधूं नावमारोहयेत् उत्तरेणार्धर्चेन नदीमुत्क्रमयेत् । सूचितं च । अश्मन्वती रीयते सं रभध्वमित्यर्धर्चेन नावमारोहयेदुत्तरेणोत्क्रमयेत् । आ० गृ० १. ८. । इति ॥

॥ सैषाष्टमी ॥

अ॒श्मन्व॑ती री॒यते॒ सं र॑भ॒ध्वमु॒त्तिष्ठ॑त॒ प्र त॑रता॒ सखा॑यः ।

अ॒वा ज॒हाम॒ ये अ॒मन्ने॒षेवा॑ शि॒वान्व॒यमु॒त्तरे॒माभि॑ वा॒जान् ॥ ८ ॥

अश्मन्ऽवती । रीयते । सं । रभध्वं । उत् । तिष्ठत । प्र । तरत । सखायः ।

अत्र । जहाम । ये । असन् । अशेवाः । शिवान् । वयं । उत् । तरेम । अभि । वाजान् ॥ ८ ॥

अनयापि देवा यज्ञजिगमिषवः परस्परं ब्रुवते । अश्मन्वती नाम नदी रीयते । गच्छति । री गतिरेषणयोः । तां यज्ञगमनायोत्तरीतुमुत्तिष्ठत । उद्गच्छत । तथा कृत्वा प्रतरत । तां नदीमुल्लंघयत । हे सखायो यजमानस्य सखिभूता इति देवानां संबोधनं । अत्रास्यां नद्यां जहाम । परित्यजाम । कानित्युच्यते । येऽशेवाः । शेवमिति सुखनाम । येऽसुखभूता असन् अभवन् अस्मानाश्रित्य वर्तन्ते ताञ्जहाम । तथा कृत्वा शिवान् सुखकराणि वाजानन्वानि हवींष्यभि प्राप्नुमुत्तरेम ॥

॥ अथ नवमी ॥

त्वष्टा माया वेदपसामपस्तमो विभ्रत्पात्रा देवपानानि शंतमा ।

शिशीते नूनं परशुं स्वायसं येन वृश्चादेतशो ब्रह्मणस्पतिः ॥ ९ ॥

त्वष्टा । मायाः । वेत् । अपसां । अपःऽतमः । विभ्रत् । पात्रा । देवऽपानानि । शंतमा ।

शिशीते । नूनं । परशुं । सुऽआयसं । येन । वृश्चात् । एतशः । ब्रह्मणः । पतिः ॥ ९ ॥

अयं त्वष्टा देवशिल्पी मायाः । कर्मनामैतत् । कर्माणि पात्रनिर्माणविषयाणि वेत् । वेत्ति । जानाति । स च त्वष्टापसां शोभनकर्मवतां मध्येऽपस्तमोऽतिशयेन शोभनकर्मा देवपानानि । देवाः पिबन्ति येषु तानि पात्रा सोमपात्राणि विभ्रत् धारयन्वर्तत इति शेषः । स च त्वष्टा नूनमिदानीमग्नौ हविर्वहनायांगीकृते सति स्वायसं शोभनायःसारभूतं परशुं शिशीते । तीक्ष्णयति । त्वष्टा पात्रसंपादनार्थं येन परशुनैतश एतशवर्णो ब्रह्मणस्पतिर्ब्रह्मणो मंत्रस्य पात्रा पात्रादिसंपादनरूपस्य कर्मणः स्वामी वा वृश्चात् वृश्चति ॥

॥ अथ दशमी ॥

सतो नूनं कवयः सं शिशीत् वाशीभिर्याभिरमृताय तक्षथ ।

विद्वांसः पदा गुह्यानि कर्तन् येन देवासो अमृतत्वमानशुः ॥ १० ॥

सतः । नूनं । कवयः । सं । शिशीत् । वाशीभिः । याभिः । अमृताय । तक्षथ ।

विद्वांसः । पदा । गुह्यानि । कर्तन् । येन । देवासः । अमृतऽत्वं । आनशुः ॥ १० ॥

हे कवयो मेधाविनस्त्वष्टुर्मम शिष्या ऋभवः सतः । संत इत्यर्थः । प्रशस्ता यूयं नूनमिदानीं सं शिशीत । अत्यर्थं तीक्ष्णीकुरुत वाशीः । याभिर्वाशीभिः पात्राण्यमृताय सोमाय । तत्पानायेत्यर्थः । यद्वा युष्माकममृतत्वाय तदर्थं तक्षथ । संपादयथ । हे कवयो विद्वांसो यूयं गुह्यानि गोपनीयानि पदा पदानि निवासस्थानानि कर्तन । कुरुत । येन स्थानकरणेन देवासो देवा यूयममृतत्वमानुषुः । प्राप्ता यूयं । एवं स्वशिष्यानाह ॥

॥ अथैकादशी ॥

गर्भे योषामदधुर्वत्समासन्वपीच्येन मनसोत जिह्वया ।

म विश्वाहा सुमना योग्या अभि सिषासनिर्वनते कार इज्जितिं ॥११॥

गर्भे । योषां । अदधुः । वत्सं । आसनि । अपीच्येन । मनसा । उत । जिह्वया ।

सः । विश्वाहा । सुऽमनाः । योग्याः । अभि । सिषासनिः । वनते । कारः । इत् । जितिं ॥११॥

ते मरुतो गर्भे मृताया गोर्मध्ये ग्राहके चर्मणि मृताया गोः संबंधिनि योषां कांचिन्नामदधुः । धारितवन्तः । निश्चर्मणो गामरिणीत धीतिभिरित्युक्तं । तथासनि मृताया आस्ये वत्समदधुः । केन साधनेन । अपीच्येन मनसा । देवत्वमाकांक्षता । उतापि च जिह्वया । सादृश्यप्रधानोऽयं निर्देशः । जिह्वावदायतया वाश्येत्यर्थः । यद्वा जिह्वया युक्तां योषामिति संबंधः । सिषासनिः संभजनशीलः स ऋभुसंघो विश्वाहा सर्वेष्वहःसु सर्वदा योग्याः स्वोचिताः सुमनाः स्तुतीरभिवनते । स च संघो जितिं शत्रुजयं कामं कार इत् कर्तव्यं । शत्रुजयकर्तव्यं ॥

॥ इत्यष्टमस्य प्रथमे चतुर्दशो वर्गः ॥

तां सु त इति षडृचं द्वादशं सूक्तं वामदेवगोचस्य बृहदुक्थस्यार्षं चैष्टुभमैन्द्रं । तथा चानुक्रांतं । तां सु षड् बृहदुक्थो वामदेव्यो वेति ॥ समूहस्य दशरात्रस्य द्वितीये छंदोम एतत्सूक्तं । सूचितं च । अपूर्व्या पुरतमानि तां सु ते कीर्तिं महां इंद्र । अ० ८. १. इति ॥ महाव्रते निष्केवल्य एतत्सूक्तं । सूचितं च । तां सु ते कीर्तिं मघवन्महत्वा भूय इद्वावृधे वीर्याय । ऐ० अ० ५. ३. इति ॥

॥ तत्र प्रथमा ॥

तां सु ते कीर्तिं मघवन्महत्वा यत्त्वा भीते रोदसी अह्येतां ।

प्रावो देवाँ आतिरो दासमोजः प्रजायै त्वस्यै यदशिष्य इंद्र ॥१॥

तां। सु। ते। की॒र्ति। म॒घऽव॒न्। म॒हिऽत्वा। यत्। त्वा। भी॒ते इति। रोद॒सी इति। अ॒ह्नये॒तां।
 प्रा॒आ॒वः। दे॒वान्। आ। अ॒ति॒रः। दा॒सं। ओ॒जः। प्रऽज॒यै। त्व॒स्यै। यत्। अ॒शि॒क्षः। इ॒न्द्र॥१॥

हे इन्द्र मघवन् धनवन् ते तव संबन्धिनी महित्वा महत्त्वेनागतां कीर्तिं सु
 सुष्ठु कीर्तयामीति शेषः । किंच यद्यदा त्वा त्वां प्रति भीते असुरैर्भयं प्राप्ते
 रोदसी द्यावापृथिव्यावह्नयेतां अवेत्यब्रूतां तदानीं देवान्प्रावः । प्रारक्षः । तथा
 दासं देवानामुपक्षयकर्तारमसुरमातिरः । व्यनाशयः । असुरान् हत्वा देवानां
 रक्षणेन द्यावापृथिव्योर्भीतिं पर्यहरः । इति यदस्ति किंच त्वस्या एकस्यै प्रजायै
 यजमानरूपायै यङ्गलमशिक्षः प्रायच्छस्तां कीर्तिं कीर्तयामीत्यर्थः ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

यद॒चर॒स्त॒न्वा वावृ॒धानो ब॒लानि॑न्द्र प्र॒ब्रुवा॒णो जने॑षु ।

मा॒येत्सा ते॒ यानि॑ यु॒द्धान्याहु॑र्नाद्य श॒त्रुं न॒नु पु॒रा वि॒वित्से ॥२॥

यत्। अ॒चरः। त॒न्वा। व॒वृ॒धा॒नः। ब॒ला॒नि। इ॒न्द्र। प्र॒ब्रु॒वा॒णः। जने॑षु ।

मा॒या। इत्। सा। ते। यानि॑। यु॒द्धानि॑। आ॒हुः। न। अ॒द्य। श॒त्रुं। न॒नु। पु॒रा। वि॒वित्से ॥२॥

हे इन्द्र तन्वा शरीरेण स्तोत्रेण वा वावृधानो वर्धमानो जनेषु प्राणिषु
 बलानि प्रब्रुवाणो वृत्रवधादिरूपाणि सामर्थ्यानि प्रकर्षेण कथयन्नचर इति
 यत्संचारं कृतवानिति यदस्ति ते तव सा गतिर्मायेत् मायैव । मृषेत्यर्थः ।
 किंच यानि युद्धानि शत्रुविषयाण्याहुर्ब्रुवते पुराविद ऋषयस्तान्यपि मायैव ।
 कुत इत्याह । अद्येदानीं शत्रुं हंतव्यं न विवित्से । न लभसे । अद्य मा भूत् पूर्वं
 हतवानस्मीति यद्ब्रूषे तदपि नेत्याह । नन्विति प्रश्ने । किं पुरा शत्रुमलभथाः ।
 तदपि नेत्यर्थः ॥

॥ अथ तृतीया ॥

क उ नु ते॒ महि॒मनः॑ स॒मस्या॒स्मत्पूर्व॑ ऋ॒षयोऽन्त॑मापुः ।

यन्मा॒तरं॑ च पि॒तरं॑ च सा॒कम॒जन॑यथास्त॒न्वः स्वा॒याः ॥३॥

के। ऊं इति। नु। ते। महि॒मनः॑। स॒म॒स्य। अ॒स्मत्। पूर्वे॑। ऋ॒षयः॑। अ॒न्तं। आ॒पुः।

यत्। मा॒तरं॑। च। पि॒तरं॑। च। सा॒कं। अ॒जन॑यथाः। त॒न्वः। स्वा॒याः ॥३॥

हे इन्द्र ते तव महिमनो महिम्नः समस्य सर्वस्याप्यन्तं पारमस्मदस्मत्तः पूर्वं

ऋषयः क आपुः । प्राप्नुवन् । न कोऽपीत्यर्थः । यद्यपि महत्त्वं प्रख्यापयन्ति तथापि न कात्स्न्येनेति । तत्र कारणमाह । यद्यस्मान्मातरं पितरं च । द्यौः पिता पृथिवी मांतेति हि श्रुतं । अतो द्यावापृथिव्यावित्यर्थः । ते उभे अपि साकं सहैव स्वायास्तन्वः स्वकीयाच्छरीरादजनयथाः । उदपादयः । अतो नापुरिति संबंधः ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

चत्वारि ते असुर्याणि नामादाभ्यानि महिषस्य संति ।

त्वमंग तानि विश्वानि वित्से येभिः कर्माणि मघवश्चकर्थं ॥४॥

चत्वारि । ते । असुर्याणि । नाम । अदाभ्यानि । महिषस्य । संति ।

त्वं । अंग । तानि । विश्वानि । वित्से । येभिः । कर्माणि । मघऽवन् । चकर्थं ॥४॥

हे इंद्र महिषस्य महतः पूज्यस्य ते तव चत्वार्यसुर्याण्यसुरविघातीन्यदाभ्यान्यन्यैरहिंस्यान्युत्तरमूक्त उपांत्यवर्जिते दूरे तन्नामेत्यादिषु प्रतिपादितानि यानि नाम नामकानि शरीराणि संति अंग सखे त्वं तानि विश्वानि सर्वाणि वित्से । अदाभ्यान्यहिंस्यानि वेत्सि जानासि । येभिर्यैर्नामभिः कर्माणि वृत्रवधादिरूपाणि चकर्थं कुरुषे हे मघवन् तानि वेत्सीति ॥

॥ अथ पंचमी ॥

त्वं विश्वा दधिषे केवलानि यान्याविर्या च गुहा वसूनि ।

काममिन्मे मघवन्मा वि तारीस्त्वमाज्ञाता त्वमिन्द्रासि दाता ॥५॥

त्वं । विश्वा । दधिषे । केवलानि । यानि । आविः । या । च । गुहा । वसूनि ।

कामं । इत् । मे । मघऽवन् । मा । वि । तारीः । त्वं । आऽज्ञाता । त्वं । इंद्र । असि । दाता ॥५॥

हे इंद्र त्वं विश्वा सर्वाणि केवलान्यन्येषामसाधारणानि वसूनि धनानि दधिषे । धारयसि । विश्वानीत्युक्तं कथं विश्वत्वमित्यत आह । यान्याविराविर्भूतानि सर्वैः प्रसिद्धानि वसूनि वासयोग्यानि धनानि संति या च गुहा गुहायां निगूढे प्रदेशे वर्तमानानि वसूनि संति तानि विश्वानि दधिष इति । यस्मादेवं तस्मान्मे मम कामं कांक्षितं हे मघवन् धनवन्निद्र मा वि तारीः । मा हिंसीः । इदिति पादपूरणः । वर्धयेति शेषः । हे इंद्र त्वमाज्ञातासि प्रापयितास्यभिलषितं धनं । तथा हे इंद्र त्वं दातासि ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

यो अदधाज्ज्योतिषि ज्योतिरंतयो असृजन्मधुना सं मधूनि ।

अध प्रियं शूषमिंद्राय मन्म ब्रह्मकृतो बृहदुक्थादवाचि ॥ ६ ॥

यः । अदधात् । ज्योतिषि । ज्योतिः । अंतः । यः । असृजत् । मधुना । सं । मधूनि ।

अध । प्रियं । शूषं । इंद्राय । मन्म । ब्रह्मऽकृतः । बृहत्ऽउक्थात् । अवाचि ॥ ६ ॥

य इंद्रो ज्योतिषि द्योतमान आदित्यादिके तेजस्यंतज्योतिस्तेजोऽदधात् धारितवान् । यदादित्याग्न्यादिषु तेजोऽस्ति तदिंद्रकृतमित्यर्थः । यश्च मधुना मधुरेण रसेन मधूनि सोमादिमधुद्रव्याणि समसृजत् समयोजयत् । यद्वा मधुना । अत्र मधुशब्देन सर्वैः सेव्यमान आदित्य उच्यते । तेन सह मधून्युदकानि समसृजत् । अध संप्रति तस्मा इंद्राय प्रियं प्रीतिजनकं शूषं बलं शत्रूणां शोषकत्वाद्बलकरं मन्म मननीयं स्तोत्रं ब्रह्मकृतो मंत्रकृतो बृहदुक्थात् प्रभूतशस्त्रयुक्तात् एतन्नामकादेषेर्मन्त्रोऽवाचि । उक्तमभूत् ॥

॥ इत्यष्टमस्य प्रथमे पंचदशो वर्गः ॥

दूरे तदित्यष्टर्चं त्रयोदशं सूक्तं । ऋष्याद्याः पूर्ववत् । दूर इत्यनुक्रांतं । गतः सूक्तविनियोगः ॥

॥ तत्र प्रथमा ॥

दूरे तन्नाम गुह्यं पराचैर्यत्त्वा भीते अह्नयेतां वयोधै ।

उदस्तभाः पृथिवी द्यामभीके भ्रातुः पुत्रान्मघवन्तिविषाणः ॥ १ ॥

दूरे । तत् । नाम । गुह्यं । पराचैः । यत् । त्वा । भीते इति । अह्नयेतां । वयःऽधै ।

उत् । अस्तभाः । पृथिवी । द्यां । अभीके । भ्रातुः । पुत्रान् । मघऽवन् । ति । विषाणः ॥ १ ॥

अनया चत्वारि ते असुर्याणि नामेत्युक्तस्याद्यं नाम स्तूयते । हे इंद्र ते तव तद्वक्ष्यमाणं नाम सर्वेषां नामकं शरीरं पराचैः पराङ्मुखैर्मनुष्यैः । मनुष्याणामित्यर्थः । गुह्यं गोपनीयमप्रकाशितं सत् दूर इतो विप्रकृष्टे दूरदेशे वर्तते इति शेषः । यद्यदा त्वा त्वां रोदसी द्यावापृथिव्यौ भीते सती आह्नयेतां । अवेत्यब्रूतां । किमर्थं । वयोधै । अन्नस्य निधानार्थं । जगतोऽन्नस्य साधनायेत्यर्थः । तदानीं तेन शरीरेणाभीके । अंतिकनामैतत् । तव समीप एव पृथिवी द्यां चोदूर्ध्वं

परस्परवियुक्तं यथा भवति तथास्तम्भाः । स्तम्भितवानसि । किं कुर्वन् । हे मघवन्
इन्द्र भ्रातुः पर्जन्यस्य पुत्रान् पुत्रस्थानीयानुदकसंस्त्यायांस्तिविषाणो दीपयन् ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

महत्तन्नाम गुह्यं पुरुस्पृग्येन भूतं जनयो येन भव्यं ।

प्रत्नं जातं ज्योतिर्यदस्य प्रियं प्रियाः समविशन्त पंच ॥ २ ॥

महत् । तत् । नाम । गुह्यं । पुरुऽस्पृक् । येन । भूतं । जनयः । येन । भव्यं ।

प्रत्नं । जातं । ज्योतिः । यत् । अस्य । प्रियं । प्रियाः । सं । अविशन्त । पंच ॥ २ ॥

हे इन्द्र तव तद्गुह्यं गोपनीयमन्यैरविज्ञातं पुरुस्पृक् बहुभिर्वृद्धयर्थिभिः स्पृहणीयमाकाशात्मकं नाम शरीरं महदत्यन्तं प्रवृद्धं येन नाम्ना भूतं भव्यं च पूर्वं जनयः । उत्पादितवानसि । भूतभव्योभयान्वयाय येनेत्यर्थस्यावृत्तिः स्यात् । आकाशात्मकाद्विपरमेश्वरस्वरूपाद्भूतभव्यात्मकं जगदुत्पद्यते । आकाशाद्वायुरित्यादिश्रुतेः । किंच प्रत्नं पुराणं पूर्वकालीनं यज्ज्योतिर्द्योतमानमादित्याख्यमुदकाख्यं वास्येन्द्रस्य प्रियं प्रियभूतं तत्त्वं जातमुत्पन्नं प्रियाः प्रीयमाणाः पंच । पंच जना इति शेषः । भीमसेनो भीम इति वदेकदेशलक्षणा । निषादपंचमाश्रित्वारो वर्णाः समविशन्त । संविशन्ते । स्वनिर्वाहार्थं भजन्त इत्यर्थः ॥

॥ अथ तृतीया ॥

आ रोदसी अपृणादोत मध्यं पंच देवाँ ऋतुशः सप्तसप्त ।

चतुस्त्रिंशता पुरुधा वि चष्टे सरूपेण ज्योतिषा विव्रतेन ॥ ३ ॥

आ । रोदसी इति । अपृणात् । आ । उत । मध्यं । पंच । देवान् । ऋतुऽशः । सप्तऽसप्त ।

चतुऽत्रिंशता । पुरुधा । वि । चष्टे । सऽरूपेण । ज्योतिषा । विऽव्रतेन ॥ ३ ॥

अयमिन्द्र आत्मीयेन शरीरेण तेजसा वा रोदसी द्यावापृथिव्यावा सर्वतोऽपृणात् । पूरयति । उतापि च मध्यं द्युभूम्यपेक्षया मध्यभूतमंतरिक्षमपृणादिति वर्तते । तदपि स्वशरीरेण तेजसा वा पूरयति । किंच पंच देवान् देवमनुष्यपिचसुरराक्षससंज्ञकान् तथा सप्त सप्त । द्विरुक्त्या सप्तसंख्याकानि तत्त्वानि लोके यानि सन्ति तानि परिगृह्यन्ते । कानि तानीति सप्त मरुद्गणान् सप्तादित्यरश्मीन् सप्त चेन्द्रियाणि सप्त लोकान् अन्यानपि सप्तसंख्योपेतानृतुशः काले काले

चतुस्त्रिंशता चतुस्त्रिंशत्संख्याकेन देवगणेन सह पुरुषा बहुप्रकारं वि चष्टे । विपश्यति । सर्वदेक्षते । अष्टौ वसव एकादश रुद्रा द्वादशादित्याः प्रजापतिश्च वषट्कारश्च विराट् चेति चतुस्त्रिंशत्त्वं देवानां । केनेति तदुच्यते । सरूपेण समानरूपेण ज्योतिषा प्रकाशकेन विघ्नतेन विविधेन कर्मणा ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

यदुष औच्छः प्रथमा विभानामजनयो येन पुष्टस्य पुष्टं ।

यत्ते जामित्वमवरं परस्या महन्महत्या असुरत्वमेकं ॥४॥

यत् । उषः । औच्छः । प्रथमा । विभानां । अजनयः । येन । पुष्टस्य । पुष्टं ।

यत् । ते । जामित्वं । अवरं । परस्याः । महत् । महत्याः । असुरत्वं । एकं ॥४॥

अत्र प्रसंगात्सूर्यात्मकेन्द्रसंबन्धिषुषाः स्तूयते ॥ हे उष उषोदेवते विभानां विभासकानां यहनक्षत्रादीनां प्रथमा प्रथमभूता सत्यौच्छः । विभासनमकरोः । अये व्युषसः प्रादुर्भवन्ति पश्चादन्यानि तेजांसि । येन च तेजसा पुष्टस्य पोष-युक्तस्यापि पदार्थस्य पुष्टमतिशयेन पोषयुक्तमादित्यमजनयः । उदपादयः । यत् यद्वा ते तव जामित्वं बांधवमवरमवाङ्मुखं । अस्मदभिमुखमित्यर्थः । कीदृश्यास्तवेत्युच्यते । परस्याः । उपरि स्थिताया इत्यर्थः । तदिदं महत्यास्तव महदतिप्रवृद्धमेकमसाधारणमेकमेव वासुरत्वं प्रकृष्टबलवत्त्वं । तव बलेन कृतमित्यर्थः ॥

महाव्रते निष्केवल्ये विधुं दद्राणमित्येषा । सूचितं च । आ याह्यर्वाङ्गुप बंधुरेष्टा विधुं दद्राणमिति ॥

॥ सैषा पंचमी ॥

विधुं दद्राणं समने बहूनां युवानं संतं पलितो जगार ।

देवस्य पश्य कार्थं महित्वाद्या ममार स ह्यः समान ॥५॥

विधुं । दद्राणं । समने । बहूनां । युवानं । संतं । पलितः । जगार ।

देवस्य । पश्य । कार्थं । महित्वा । अद्या । ममार । सः । ह्यः । सं । आन ॥५॥

अनया कालात्मक इन्द्रः स्तूयते । विधुं विधातारं सर्वस्य युद्धादेः कर्तारं । विपूर्वो दधातिः करोत्यर्थः । तथा समने । अननमनः प्राणनं । सम्यगननोपेते संयामे बहूनां शबूणां दद्राणं द्रावकं ईदृक्सामर्थ्योपेतं युवानं संतं पुरुषं पलितो

जरा जगार । निगिरतीन्द्राज्ञया । एवमुक्तलक्षणं वक्ष्यमाणलक्षणं च देवस्य कालात्मकस्येन्द्रस्य महित्वा महत्त्वेनोपेतं काव्यं सामर्थ्यं पश्य । पश्यत हे जनाः । तथा जरसा प्राप्तोऽयं ममार । म्रियते । स ह्यः परेद्युः समान । सम्यक् चेष्टते । पुनर्जन्मांतरे प्रादुर्भवतीत्यर्थः । तदेवं चत्वारि नामानि शरीराण्युक्तानि ॥

॥ इत्यष्टमस्य प्रथमे षोडशो वर्गः ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

शाक॑ना शा॒को अ॒रु॒णः सु॒पर्ण॑ आ यो महः॑ शू॒रः स॒नाद॑नी॒ळः ।

यच्चि॒केत॑ स॒त्यमि॒त्तन्न॑ मो॒घं वसु॑ स्या॒र्हमु॒त जे॒तो॒त दा॒ता ॥ ६ ॥

शाक॑ना । शा॒कः । अ॒रु॒णः । सु॒ऽपर्णः॑ । आ । यः । महः॑ । शू॒रः । स॒नात् । अ॒नी॒ळः ।

यत् । चि॒केत॑ । स॒त्यं । इत् । तत् । न । मो॒घं । वसु॑ । स्या॒र्ह । उ॒त । जे॒ता । उ॒त । दा॒ता ॥ ६ ॥

शाकना । शकैव शक । शकना बलेन शकः शक्तः । शक्नु शक्तौ । स्वशक्तैव सर्वं कर्तुं शक्त इत्यर्थः । न हीन्द्रस्य सहायांतरापेक्षास्तीन्द्रत्वादेव । अरुणोऽरुणवर्णः सुपर्णः कश्चिच्छोभनपर्णः पक्ष्या गच्छतीत्यध्याहारः । उपसर्गश्रुतेर्योग्यक्रियाध्याहारः । यो महो महान् शूरो विक्रांतः सनात् पुराणोऽनीळोऽनीडो नीडस्याकर्ता । न हीन्द्रोऽग्नवत् कुचचिदपि यज्ञे निकेतनं करोति । एवं सुपर्णरूपेणेंद्रमाह । स पक्षीन्द्रो यच्चिकेत कर्तव्यत्वेन जानाति तत्सत्यमित् सत्यमेव न तु मोघं व्यर्थं भवति । स स्यार्हं स्पृहणीयं वसूत जेता जयति शत्रुभ्यः सकाशात् उतापि दाता प्रयच्छति च स्तोतृभ्यः । न लोकाव्ययेत्यादिना षष्ठीप्रतिषेधः ॥

॥ अथ सप्तमी ॥

ऐभि॑र्ददे॒ वृष्ण्या॒ पौंस्या॑नि॒ येभि॑रौ॒क्षवृ॒चह॑त्याय॒ वज्री॑ ।

ये कर्म॑णः क्रि॒यमाण॑स्य॒ म॒ह॒ ऋ॒तेक॑र्ममु॒दजा॑यंत दे॒वाः ॥ ७ ॥

आ । ऐभिः॑ । ददे॒ । वृष्ण्या॑ । पौंस्या॑नि । येभिः॑ । औ॒क्षत् । वृ॒चऽह॑त्याय । वज्री॑ ।

ये । कर्म॑णः । क्रि॒यमाण॑स्य । म॒हा । ऋ॒तेऽक॑र्म । उ॒त्ऽअ॒जा॑यंत । दे॒वाः ॥ ७ ॥

इंद्र ऐभिर्मरुद्भिः सह वृष्ण्यानि वर्षकाणि पौंस्यानि बलान्याददे । आदत्ते । येभिर्मरुद्भिः सहितो वृचहत्याय । प्राण्युपकारकवृष्ट्यावरकत्वावृचः पापं । तस्य हत्याय । मनुष्याणामुपद्रवशमनायेत्यर्थः । तदर्थं वज्री वज्रवानिंद्र औक्षत् ।

वर्षति । ये च मरुतो देवा महा महतेन्द्रेण क्रियमाणस्य कर्मणो वृष्टिप्रदान-
लक्षणस्य साहाय्यार्थमृतेकर्ममृतकर्म वृष्टिप्रदानकर्म प्रत्युदजायन्तोन्मुखा जायन्ते
स्वयमेव तैरेभिर्दे इति समन्वयः ॥

॥ अथाष्टमी ॥

युजा कर्माणि जनयन्विश्वौजा अशस्तिहा विश्वमनास्तुराषाद् ।

पीत्वा सोमस्य दिव आ वृधानः शूरो निर्युधार्धमदस्यून् ॥ ८ ॥

युजा । कर्माणि । जनयन् । विश्वऽओजाः । अशस्तिऽहा । विश्वऽमनाः । तुराषाद् ।

पीत्वा । सोमस्य । दिवः । आ । वृधानः । शूरः । निः । युधा । अधमत् । दस्यून् ॥ ८ ॥

स इंद्रो युजा मरुतां साहाय्येन कर्माणि प्रवर्षणादीनि जनयन् उत्पादयन्
विश्वौजा व्याप्नवलोऽशस्तिहा रक्षोहा विश्वमना व्याप्नमना अत्यन्तं मनस्वी
तुराषाद् तूर्णमभिभविता शत्रूणां । एवंमहानुभाव इंद्रः सोमस्य सोमं पीत्वा
पीत्वा दिवो द्युलोकादागत्य सोमं पीत्वा वृधानो वर्धमानः शूरः सन् युधा-
युधेन प्रहारेण वा दस्यून् शत्रून्निरधमत् निर्धमति । युद्धेनासुरानपबाधत
इत्यर्थः ॥

॥ इत्यष्टमस्य प्रथमे सप्तदशो वर्गः ॥

इदं त इति सप्तर्चं चतुर्दशं सूक्तं । वामदेवपुत्रो बृहदुक्थ ऋषिः । चतुर्थी-
पञ्चमीषष्ठ्यो जगत्यः । आदितस्तिष्ठः सप्तमी च त्रिष्टुभः । विश्वे देवा देवता ।
तथा चानुक्रांतं । इदं ते सप्त वैश्वदेवं तु चतुर्थ्याद्यस्तिष्ठो जगत्य इति ॥ गतः
सूक्तविनियोगः ॥ आहवनीये वाद्यादिकारणेनायतनान्निष्क्रम्य शम्यापरासा-
दर्वाचीने देशे दीप्यमाने सति तमग्निमनया पुनरायतने संवपेत् । सूचितं च ।
आहवनीयमवदीप्यमानमर्वाक् शम्यापरासादिदं त एकं पर ऊ त एकमिति
संवपेत् । आ० ३. १०. । इति ॥

॥ सैषा सूक्ते प्रथमा ॥

इदं त एकं पर ऊ त एकं तृतीयेन ज्योतिषा सं विशस्व ।

संवशने तन्व ५ आहरेधि प्रियो देवानां परमे जनिचे ॥ १ ॥

इ॒दं । ते । ए॒कै । प॒रः । जं॒ इति॑ । ते । ए॒कै । नृ॒तीये॑न । ज्योति॑षा । सं । वि॒श॒स्व ।
सं॒ऽवे॒श॒ने । त॒न्वः । चा॒रुः । ए॒धि । प्रि॒यः । दे॒वानां॑ । प॒र॒मे । ज॒नि॒चे ॥ १ ॥

एतदादिभिर्बृहदुक्त्यो वाजिनं नाम स्वपुत्रं मृतं वदति । हे मृत पुत्र ते तवेदं । उपरि ज्योतिषेति वक्ष्यमाणत्वादचेदंशब्देन ज्योतिरभिधीयते । इदं ज्योतिरग्न्याख्यमेकं । एकोऽंशः । अतस्तमग्निं तव देहगताग्न्यंशेन बाह्यमग्निं संविशस्व । संगच्छस्व । तथा पर उ अन्योऽपि ते तवैकं वायाख्योऽंशः । ते तव प्राणवायाख्येनांशेन संविशस्व । शरीरमिप्राणवायोर्बाह्यामिवायोश्चैकत्वादंशत्वमिति भावः । तथा नृतीयेन ज्योतिषादित्याख्येन तेजसा तवात्मना संविशस्व । सूर्यगतात्मचैतन्यदेहगतात्मचैतन्ययोरभेदादंशत्वं । तद्योऽहं सोऽसौ योऽसौ सोऽहं सूर्य आत्मा जगतस्तस्थुषश्चेति श्रुतेरात्मनः सूर्यप्रवेशो युक्तः । तन्वस्तन्वाः संवेशने तस्मिन्सूर्ये संविश्य चारुरेधि । कल्याणो भव । कीदृशत्वं । प्रियः । तेन सह प्रीयमाणः । कीदृशे तस्मिन् । देवानां परम उत्तमे जनिचे जनके । देवानां ह्येतत्परमं जनिचं यः सूर्य इति हि श्रुतिः ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

त॒नू॒ष्टे॑ वा॒जि॒न् त॒न्वं न॑र्यंती वा॒म॒म॒स्म॒भ्यं॑ धा॒तु॒ श॒र्म॒ तु॒भ्यं॑ ।

अ॒हू॒तो म॒हो ध॒रु॒णाय॑ दे॒वा॒न् दि॒वी॒व॒ ज्योतिः॑ स्व॒मा मि॑मीयाः ॥ २ ॥

त॒नूः । ते । वा॒जि॒न् । त॒न्वं । न॑र्यंती । वा॒मं । अ॒स्म॒भ्यं । धा॒तु॒ । श॒र्म॒ । तु॒भ्यं ।

अ॒हू॒तः । म॒हः । ध॒रु॒णाय॑ । दे॒वान् । दि॒वि॒ऽइ॒व॒ । ज्योतिः॑ । स्वं । आ । मि॒मी॒याः ॥ २ ॥

हे वाजिन् एतन्नामक पुत्र ते तव तन्वं शरीरं नयंती स्वशरीरं प्रापयंती तनूरियं पृथिवी । उभयोरपि पार्थिवत्वात्तव शरीरस्य पृथिवीप्राप्तौ सत्यां तस्यास्तव शरीरनयनं युक्तं । तादृशी पृथिवी वामं वननीयं धनमस्मभ्यं धातु । दधातु । शर्म च सुखं तुभ्यं धातु । दधातु । स त्वमहूतोऽनवपतितः सन् महो महतो देवान् तव कारणभूतान् दिवीव ज्योतिर्द्युलोके वर्तमानं सूर्यं च । इवशब्दश्चार्थे निपातानामनेकार्थत्वात् । तं च स्वं तव स्वभूतमा मिमीयाः । आविश ॥

॥ अथ तृतीया ॥

वा॒ज्य॒सि॒ वा॒जि॒ने॒ना सु॒वे॒नीः सु॒वि॒तः॑ स्तो॒मं सु॒वि॒तो दि॒वं गाः॑ ।

सु॒वि॒तो ध॒र्मं प्र॒थ॒मानं॑ स॒त्या सु॒वि॒तो दे॒वान् सु॒वि॒तोऽनु॑ प॒त्नम् ॥ ३ ॥

वा॒जी । अ॒सि । वा॒जि॒नेन । सु॒ऽवे॒नीः । सु॒वि॒तः । स्तो॒मं । सु॒वि॒तः । दि॒वं । गाः ।
सु॒वि॒तः । ध॒र्मं । प्र॒थ॒मा । अ॒नु । स॒त्या । सु॒वि॒तः । दे॒वान् । सु॒वि॒तः । अ॒नु । प॒त्नम् ॥३॥

हे पुत्र त्वं वाजिनेनाक्षरसेन बलेन वा वाज्यसि तद्वान्भवसि । कीदृशस्त्वं । सुवेनीः । सुष्ठु कांतः ॥ वी गत्यादिषु ॥ तादृशस्त्वं सुवितः सुष्ठु प्रेरितस्त्वं स्तोमं पूर्वं त्वया कृतं स्तोत्रं तदभिमानिदेवमनु गाः । अन्वगाः । अनुगच्छ । तथा सुवितो दिवं गाः । तथा सुवितो धर्मत्वया संपादितानि धर्माण्यनुगच्छ । कीदृशानि । प्रथमा मुख्यानि सत्या सत्यफलानि । तथा सुवितो देवान् इंद्रादीन् । तथा सुवितः पत्न पतञ्ज्योतिरादित्याख्यमनु गाः ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

म॒हि॒म्न ए॒षां पि॒तरं॑श्च॒ने॒शिरे॑ दे॒वा दे॒वे॒ष्व॒दधु॑रपि॒ ऋतुं॑ ।
स॒म॒वि॒व्य॒चु॒रु॒त या॒न्य॒त्वि॒षु॒रे॒षां त॒नूषु॑ नि वि॒वि॒ष्नुः पु॒नः ॥४॥
म॒हि॒म्नः । ए॒षां । पि॒तरः । च॒न । ई॒शिरे॑ । दे॒वाः । दे॒वेषु॑ । अ॒दधुः । अ॒पि । ऋतुं॑ ।
सं । अ॒वि॒व्य॒चुः । उ॒त । या॒नि । अ॒त्वि॒षुः । आ । ए॒षां । त॒नूषु॑ । नि । वि॒वि॒ष्नुः । पु॒नरि॒ति ॥४॥

पितरश्च नास्मत्पितरोऽप्यंगिरस एषां देवानां महिम्नो महत्त्वस्येशिरे । ईश्वरा अभवन् । ते देवा अपि देवत्वं प्राप्ता अंगिरसो देवेष्विंद्रादिषु ऋतुं संकल्पमदधुः । धृतवन्तः । उतापि च यानि तेजांस्यत्विषुर्दीप्यन्ते तानि समविव्यचुः । संगता आसन् । एषां देवानां तनूषु शरीरेषु नि विविष्नुः । निविशन्ति पितरोऽंगिरसः । अतस्त्वमपि तथा कुर्वित्यर्थः ॥

॥ अथ पंचमी ॥

स॒हो॒भिर्वि॒श्वं॑ परि॒ च॒क्र॒मू रजः॑ पूर्वा॒ धा॒मा॒न्य॒मि॒ता मि॒मा॒नाः ।
त॒नूषु॑ वि॒श्वा भु॒व॒ना नि॒ ये॒मिरे॑ प्रा॒सा॒रय॑न्त॒ पुरु॑ध प्र॒जा अ॒नु ॥५॥
स॒हः॑ऽभिः । वि॒श्वं । परि॒ । च॒क्र॒मुः । रजः॑ । पूर्वा॑ । धा॒मा॒नि । अ॒मि॒ता । मि॒मा॒नाः ।
त॒नूषु॑ । वि॒श्वा । भु॒व॒ना । नि॒ । ये॒मिरे॑ । प्र । अ॒सा॒रय॑न्त॒ । पुरु॑ध । प्र॒जाः । अ॒नु ॥५॥

मदीयाः पितरः सहोभिर्बलैः स्वीयैर्विश्वं सर्वे रजो लोकं । लोका रजांस्युभ्यंत इति निरुक्तं । पूर्वा पूर्वाणि धामानि स्थानान्यमितान्यैरमितानि मिमानाः

परिच्छिदंतः परिचक्रमुः । पर्यक्रामन् । किंच तथा कुर्वतो विश्वा सर्वाणि भुवना
भूतजातानि नियेमिरे । नियमितवंतः । किंच पुरुध पुरुधा बहुप्रकारं प्रजा अन्
ज्योतीषुदकानि वा प्रासारयंत । प्रसारितवंतः । अस्मत्पितरः पूर्वेऽंगिरसः
स्वसामर्थ्येन सर्वे लोकं व्याप्य पुरातनानि ग्रहनक्षत्रादीनि परिच्छिद्य सर्वभूतानि
नियम्य प्रजा अनूदकानि तेजांसि वा प्रसारितवंत इत्यर्थः । अतस्त्वमप्येवं
कुर्विति भावः ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

द्विधा सूनवोऽसुरं स्वर्विदमास्थापयंत तृतीयेन कर्मणा ।

स्वां प्रजां पितरः पित्र्यं सह आवरेष्टदधुस्तंतुमातंतं ॥ ६ ॥

द्विधा । सूनवः । असुरं । स्वःऽविदं । आ । अस्थापयंत । तृतीयेन । कर्मणा ।

स्वां । प्रजां । पितरः । पित्र्यं । सहः । आ । आवरेषु । अदधुः । तंतुं । आऽतंतं ॥ ६ ॥

सूनव आदित्यस्य पुत्रा देवा अंगिरसः । देवानां ह्येतत्परमं जनिचं यत्सूर्य
इति प्रदर्शितत्वादित्यस्य सूनव इति गम्यते । असुरं बलवंतं स्वर्विदं सर्वज्ञं
स्वर्गस्य लंभकं वादित्यं तृतीयेन कर्मणा प्रजोत्पत्त्याख्येन । ब्रह्मचर्येणर्षिभ्यो यज्ञेन
देवेभ्यः प्रजया पितृभ्य इति श्रुतेः प्रजोत्पादनस्य तृतीयकर्मत्वं । तेनादित्यं द्विधास्था-
पयंत । द्विप्रकारमास्थापयन्ति । उदितं चास्तमितं च कुर्वन्ति । उद्ग्राभं च निग्राभं
च ब्रह्म देवा अवीवृधन्निति मंचस्य ब्राह्मणेऽसौ वा आदित्य उद्यन्नुद्ग्राभ एष
निषोचन्नियाभः । तै० सं० ५. ४. ६. ६. । इति श्रुतत्वाद्देवानामादित्यस्य द्विःस्थाप-
नमुदयास्तमयकरणमिति गम्यते । किंच पितरो मदीया अंगिरसः स्वां प्रजां ।
उत्पाद्येति शेषः । पित्र्यं सहः पितुरादित्यस्य संबंधिनमपराभिभवक्षमं बलम-
वरेष्टादधुः । निकृष्टेषु स्वप्रजाभूतेषु मनुष्येषु स्थापितवंतः । यथा पित्र्यं धनं
सम्यक् परिरक्ष्य स्वपुत्रेभ्यः प्रयच्छन्ति तद्वत्पितुरादित्यस्य प्रकाशादिबलं मनुष्येषु
न्यदधुरित्यर्थः । किंच तंतुं प्रजामातंतं विततं कृतवंत इति शेषः । पुत्रपौत्रादि-
रूपेणानवच्छिन्नां प्रजामित्यर्थः । अयं ह्याततंतुंर्यत्प्रजेति ब्राह्मणं । प्रजातंतुं मा
व्यवच्छेत्सीः । तै० उप० १. ११. १. । इति च । तंतुं तन्वन् । ऋ० सं० १०. ५३. ६. । इत्यस्य
ब्राह्मणं प्रजा वै तंतुः । ऐ० ब्रा० ३. ३८. । इति ॥

॥ अथ सप्तमी ॥

ना॒वा न क्षो॑दः प्र॒दिशः पृथि॒व्याः स्व॒स्तिभि॒रति॑ दु॒र्गाणि॒ विश्वा॑ ।

स्वां प्र॒जां बृ॒हदु॑क्थो म॒हि॒त्वाव॑रेष्व॒दधा॑दा पे॒रेषु ॥ ७ ॥

ना॒वा । न । क्षो॑दः । प्र॒ऽदिशः । पृथि॒व्याः । स्व॒स्तिऽभिः । अति॑ । दुः॒ऽगानि॑ । विश्वा॑ ।

स्वां । प्र॒ऽजां । बृ॒हत्ऽउ॑क्थः । म॒हि॒ऽत्वा । आ । अव॑रेषु । अ॒दधा॑त् । आ । पे॒रेषु ॥ ७ ॥

नावा नोदकोत्तरणसाधनेनेव क्षोद उदकं यथा मनुष्या नावोदकमतितरन्ति । यथा स्वस्तिभिः क्षेमैर्विश्वा सर्वाणि दुर्गाणि दुःखेन गन्तव्यान्यतितरन्ति तच्च बृहदुक्थः स्वां प्रजां वाजिनं मृतं पुत्रं महित्वा स्वमहत्त्वेनावरेष्वग्न्यादिष्वादधात् । कृतवान् । तदा परेषु सूर्यादिष्वादधात् । एवमृषिर्ब्रूते स्वयमेव वा स्वात्मानं परोक्षेणाह ॥

॥ इत्यष्टमस्य प्रथमेऽष्टादशो वर्गः ॥

मा प्र गामेति षट्च पंचदशं सूक्तं गायचं वैश्वदेवं । ऐक्ष्वाकोऽसमातिर्नाम राजा । तस्य बंधुः सुबंधुः श्रुतबंधुर्विप्रबंधुश्चेति चत्वारः पुरोहिता आसन् । ते च गौपायनाः । स च राजा तांस्त्यक्त्वान्यौ मायाविनावृषी पुरोहितत्वेनावृणीत । ततो बंध्वादयः क्रुद्धाः संत इमं राजानमभिचरितवन्तः । एतज्ज्ञात्वा मायाविनौ पुरोहितावेषामन्यतमं सुबंधुं प्राणैर्वियोजितवन्तौ । मृतस्यास्य भ्रातरो बंधुः श्रुतबंधुर्विप्रबंधुरित्येतेऽविनाशप्राप्तिहेतुभूतमिदं दृष्ट्वा जपन्ति स्म । अतस्तेऽस्य सूक्तस्यर्षयः । प्रतिपाद्यत्वादावर्तमानं मनो देवता । तथा चानुक्रांतं । अथ हैक्ष्वाको राजासमातिर्गौपायनान्वंध्वादीन्पुरोहितांस्त्यक्त्वान्यौ मायाविनौ श्रेष्ठतमौ मत्वा पुरोदधे । तमितरे क्रुद्धा अभिचेरुः । अथ तौ मायाविनौ सुबंधोः प्राणानाचिक्षिपतुरथ हास्य भ्रातरस्त्वयौ मा प्र गामेति षट्कं गायचं स्वस्त्ययनं जप्तेति ॥ अपिसमीपाद्देशांतरगमनसमय इदं सूक्तं जप्यं । सूचितं च । प्रव्रजेदन्पेक्षमाणो मा प्र गामेति सूक्तं जपन्निति ॥ महापितृयज्ञेऽप्येतद्विभिर्जप्यं । सूचितं च । मा प्र गामामे त्वं न इति जपन्तः । आ० २. १९. इति ॥ निविदः स्थानान्निपत्ताविदं सूक्तं शस्त्वा सूक्तांतरे निवित्प्रक्षेप्तव्या । सूचितं च । स्थानं चेन्नविदोऽतिहरेन्मा प्र गामेति पुरस्तात्सूक्तं शस्त्वा । आ० ६. ६. इति ॥

॥ तत्र प्रथमा ॥

मा प्र गा॒म प॒थो व॒यं मा य॒ज्ञादि॑द्र सो॒मिनः॑ । मा॒तः स्थु॒र्नो अ॒रा॒तयः॑ ॥१॥

मा । प्र । गा॒म । प॒थः । व॒यं । मा । य॒ज्ञात् । इ॒न्द्र । सो॒मिनः॑ । मा । अ॒न्तरि॑ति । स्थुः ।
नः । अ॒रा॒तयः॑ ॥१॥

अचोक्ताख्याने शाट्वायनकं । असमातिं राथप्रौष्ठं गौपायना अभ्यगमंस्ते
खांडवे सत्त्वमासताथ हासमाती राथप्रौष्ठे किलाताकुली ऊषतुरसुरमायौ तं ह
स्मान्मा निधायौदनं पचतोऽग्नौ मांसमथासुरा अन्नं दग्धेष्वाकवः पराबभूवुः ।
तमसमातिं राथप्रौष्ठं गौपायनानामाहुतयोऽभ्यतपन् सोऽब्रवीदिमौ किला-
ताकुली इमा वै मा गौपायनानामाहुतयोऽभितपंतीति तावब्रूतां तस्य वा
आवामेव भिषजौ स्व आवां प्रायश्चित्तिरावां तथा करिष्यावो यथा न्वेता नाभि-
तपंतीति । तौ परेत्य सुबंधोर्गौपायनस्य स्वपतः प्रमत्तस्यासुमाहुत्यांतःपरिधि
न्यधत्तामित्यादि । तं सुबंधोरसुमादातुं खांडवादसमातिं प्रतिगच्छंतो गौपायना
वदंति । हे इन्द्र वयं गौपायनाः पथः समीचीनान्मार्गान्मा प्र गाम । मा परा-
गच्छाम । असमातिगृहमेव गच्छाम । मा च सोमिनोऽसमातेर्यज्ञात्प्रगाम ।
मा स्थुर्मा तिष्ठंतु नोऽस्माकमंतर्मार्गमध्येऽरातयः शचवः । यद्वा सोमिनः
सोमवतो यागान्मा प्रगाम ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

यो य॒ज्ञस्य॑ प्र॒साध॒नस्त॑ंतुर्दे॒वेष्व॑रा॒ततः॑ । तमाहु॑तं न॒शीम॑हि ॥२॥

यः । य॒ज्ञस्य॑ । प्र॒ऽसा॒ध॒नः । त॑ंतुः । दे॒वेषु॑ । आ॒ऽत॑तः । तं । आ॒ऽहु॑तं । न॒शीम॑हि ॥२॥

योऽयमग्न्याख्यस्तंतुराहवनीयादिरूपेण विस्तृतो यज्ञस्य प्रसाधनः प्रकर्षेण
साधयिता देवैः स्तोतृभिर्ऋत्विग्भिर्विस्तारितो वर्तते वेद्यां तमाहुतं सर्वतो
हूयमानं नशीमहि । प्राप्नुयाम । नशतिर्थाप्तिकर्मा ॥

पिंडपितृयज्ञे मनो न्वा हुवामह इति तृचेन पिंडाभिमानिनः पितर उप-
स्थेयाः । सूचितं च । मनो न्वा हुवामह इति चतसृभिरथैनान्प्रवाहयेत्
। आ० २. ७. । इति ॥

॥ अथ तृतीया ॥

मनो न्वा हुवामहे नाराशंसेन सोमेन । पितॄणां च मन्मभिः ॥३॥

मनः । न । आ । हुवा॒महे । ना॒रा॒शं॒सेन । सोमे॑न । पि॒तृ॒णां । च । मन्म॑ऽभिः ॥३॥

वयं बंधुश्रुतबंधादयो मनः सुबंधोः संबन्धि मायाविभिरपहतं नृ क्षिप्रमा हुवामहे । केन साधनेनेति तदुच्यते । नाराशंसेन नराशंसचमसगतेन सोमेन । नरैः शस्यंत इति नराशंसाः पितरः । तेषां चमसानां कंपनमेव होमः । तथा-विधेन सोमेन पितॄणामंगिरसां मन्मभिर्मननीयैः स्तोत्रैश्च ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

आ त एतु मनः पुनः ऋत्वे दक्षाय जीवसे । ज्योक् च सूर्ये दृशे ॥४॥

आ । ते । ए॒तु । मनः । पुन॑रिति । ऋ॒त्वे । दक्ष॑ाय । जी॒वसे॑ । ज्योक् । च । सूर्ये॑ । दृ॒शे ॥४॥

हे सुबंधो ते मनः पुनरैतु । अभिचरतः सकाशात्पुनरागच्छतु । किमर्थमित्युच्यते । ऋत्वे कर्मणे लौकिकवैदिकविषयाय दक्षाय बलाय च । यद्वा ऋत्वेऽपानय दक्षाय प्राणाय । प्राणो वै दक्षोऽपानः ऋतुरिति हि श्रुतिः । जीवसे जीवनाय च । ज्योक् च चिरकालं सूर्ये दृशे सूर्यं द्रष्टुं । अत्यंतचिरजीवनायेत्यर्थः ॥

॥ अथ पंचमी ॥

पुनर्नः पितरो मनो ददातु दैव्यो जनः । जीवं व्रातं सचेमहि ॥५॥

पुनः । नः । पि॒तरः । मनः । ददा॑तु । दै॒व्यः । जनः । जी॒वं । व्रा॑तं । स॒चेम॑हि ॥५॥

नोऽस्माकं पितरः पितृभूता अंगिरसो जनः । तेषां संघ इत्यर्थः । स च जीवं व्रातं प्राणादीन्द्रियसंघातं पुनर्ददातु । तथा दैव्यो जनः । जनशब्दः संघवचनः । देवानां संघोऽपि जीवं व्रातं च ददातु । वयं च तदुभयं सचेमहि । प्राप्नुयाम ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

वयं सोम व्रते तव मनस्तनूषु विभ्रतः । प्रजावतः सचेमहि ॥६॥

व॒यं । सो॒म । व्र॒ते । त॒व । मनः । त॒नूषु॑ । वि॒भ्रतः॑ । प्र॒जाऽव॑तः । स॒चेम॑हि ॥६॥

हे सोम देव वयं बंधादयस्तव व्रते त्वदीये कर्मणि । व्रतमिति कर्मनाम ।

तव तनूषु त्वदीयेष्वङ्गेषु च मनो विभ्रतस्तात्पर्ययुक्तां बुद्धिं धारयन्तः प्रजावन्तः
प्रजाभिः पुत्रपौत्रादिभिर्युक्ताः सचेमहि । संगच्छेमहि । जीवं घ्रातं चेति शेषः ॥

॥ इत्यष्टमस्य प्रथम एकोनविंशो वर्गः ॥

यत्ने यममिति द्वादशर्चं षोडशं सूक्तमानुष्टुभं । बंध्वादय ऋषयः सुबंधुदे-
हान्निर्गतस्येन्द्रियवर्गसहितस्य मनसः पुनस्तस्मिन्प्रवेशनार्थमिदं सूक्तं दृष्ट्वा जपन् ।
अतस्तेऽस्यर्षयः । प्रतिपाद्यत्वादावर्तमानं मन एव देवता । तथा चानुक्रांतं ।
यत्न इति द्वादशर्चमानुष्टुभं मनआवर्तनं जेपुरिति । गतो विनियोगः ॥

॥ तत्र प्रथमा ॥

यत्ने यमं वैवस्वतं मनो जगाम दूरकं । तत्त आ वर्तयामसीह क्षयाय जीवसे ॥१॥
यत् । ते । यमं । वैवस्वतं । मनः । जगाम । दूरकं । तत् । ते । आ । वर्तयामसि । इह ।
क्षयाय । जीवसे ॥१॥

पुरुषस्य म्रियमाणस्य मनो नाम महद्भूतं बहुधा विशीर्णं भवति । तस्य
पुनःसंभरणमचोच्यते । हे म्रियमाण पुरुष यत्ने तव मनो वैवस्वतं विवस्वतः
पुत्रं यमं दूरकमत्यंतं दूरं यथा भवति तथा जगाम ते तव तन्मन आ वर्तया-
मसि । आवर्तयामः । किमर्थं । इह क्षयाय । इह लोके निवासाय । जीवसे
चिरकालजीवनायेत्यर्थः ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

यत्ने दिवं यत्पृथिवीं मनो जगाम दूरकं । तत्त आ वर्तयामसीह क्षयाय जीवसे ॥२॥
यत् । ते । दिवं । यत् । पृथिवीं । मनः । जगाम । दूरकं । तत् । ते । आ । वर्तयामसि ।
इह । क्षयाय । जीवसे ॥२॥

हे सुबंधो यन्मनो दिवं जगाम यच्च पृथिवीं दूरकं । दूरकमिति क्रियावि-
शेषणं । तदिह निवासाय जीवनाय चावतर्यामः ॥

॥ अथ तृतीया ॥

यत्ने भूमिं चतुर्भृष्टिं मनो जगाम दूरकं । तत्त आ वर्तयामसीह क्षयाय जीवसे ॥३॥
यत् । ते । भूमिं । चतुःऽभृष्टिं । मनः । जगाम । दूरकं । तत् । ते । आ । वर्तयामसि ।
इह । क्षयाय । जीवसे ॥३॥

हे सुबंधो यन्मनो भूमिं चतुर्भृष्टिं । चतुर्दिक्षु भंशो यस्याः सा । तां जगाम
तदावर्तयामः ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

यत्ते चतस्रः प्रदिशो मनो जगाम दूरकं । तत्त आ वर्तयामसीह क्षयाय जीवसे ॥४॥
यत् । ते । चतस्रः । प्रदिशः । मनः । जगाम । दूरकं । तत् । ते । आ । वर्तयामसि ।
इह । क्षयाय । जीवसे ॥४॥

हे सुबंधो यत्ते मनः प्रदिशः प्रकृष्टा महादिशश्चतस्रो जगाम तदावर्तयामः ॥

॥ अथ पंचमी ॥

यत्ते समुद्रमर्णवं मनो जगाम दूरकं । तत्त आ वर्तयामसीह क्षयाय जीवसे ॥५॥
यत् । ते । समुद्रं । अर्णवं । मनः । जगाम । दूरकं । तत् । ते । आ । वर्तयामसि ।
इह । क्षयाय । जीवसे ॥५॥

हे सुबंधो यत्ते मनोऽर्णवं । अर्णास्युदकानि । तद्वतं समुद्रं मेघं वा जगाम
तदावर्तयामः ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

यत्ते मरीचीः प्रवतो मनो जगाम दूरकं । तत्त आ वर्तयामसीह क्षयाय जीवसे ॥६॥
यत् । ते । मरीचीः । प्रवतः । मनः । जगाम । दूरकं । तत् । ते । आ । वर्तयामसि ।
इह । क्षयाय । जीवसे ॥६॥

हे सुबंधो यत्ते मनः प्रवतः प्रगच्छन्तोर्मरीचीर्दीप्तीर्जगाम तदिति गतं ॥

॥ इत्यष्टमस्य प्रथमे विंशो वर्गः ॥

॥ अथ सप्तमी ॥

यत्ते अपो यदोषधीर्मनो जगाम दूरकं । तत्त आ वर्तयामसीह क्षयाय जीवसे ॥७॥
यत् । ते । अपः । यत् । ओषधीः । मनः । जगाम । दूरकं । तत् । ते । आ । वर्तयामसि ।
इह । क्षयाय । जीवसे ॥७॥

हे सुबंधो यत्ते मनोऽप उदकं यदोषधीर्वनस्पतीनिति तदिति गतं ॥

॥ अथाष्टमी ॥

यत्ते॒ सूर्ये॒ यदुष॑सं॒ मनो॑ ज॒गाम॑ दूर॒कं । तत्त॒ आ॒ वर्त॑यामसीह क्षया॒य जी॒वसे॑ ॥८॥
 यत् । ते । सूर्ये॑ । यत् । उ॒षसं॑ । मनः॑ । ज॒गाम॑ । दूर॒कं । तत् । ते । आ । वर्त॑याम॒सि ।
 इह । क्षया॒य । जी॒वसे॑ ॥८॥

हे सुब॑न्धो यत्ते मनः सूर्ये सूर्यमिव यदुषसं तदिति गतं ॥

॥ अथ नवमी ॥

यत्ते॒ पर्व॑तान्बृ॒हतो॑ मनो॑ ज॒गाम॑ दूर॒कं । तत्त॒ आ॒ वर्त॑यामसीह क्षया॒य जी॒वसे॑ ॥९॥
 यत् । ते । पर्व॑तान् । बृ॒हतः॑ । मनः॑ । ज॒गाम॑ । दूर॒कं । तत् । ते । आ । वर्त॑याम॒सि ।
 इह । क्षया॒य । जी॒वसे॑ ॥९॥

हे सुब॑न्धो यत्ते मनो बृहतः पर्वतान् तदिति गतं ॥

॥ अथ दशमी ॥

यत्ते॒ विश्व॑मि॒दं जग॑न्मनो॑ ज॒गाम॑ दूर॒कं । तत्त॒ आ॒ वर्त॑यामसीह क्षया॒य जी॒वसे॑ ॥१०॥
 यत् । ते । विश्व॑ । इ॒दं । जग॑त् । मनः॑ । ज॒गाम॑ । दूर॒कं । तत् । ते । आ । वर्त॑याम॒सि ।
 इह । क्षया॒य । जी॒वसे॑ ॥१०॥

हे सुब॑न्धो यत्ते मनो विश्वमिति तदिति गतं ॥ चतस्र ऋचो निगदसिद्धाः ॥

॥ अथैकादशी ॥

यत्ते॒ पराः॑ परा॒वतो॑ मनो॑ ज॒गाम॑ दूर॒कं । तत्त॒ आ॒ वर्त॑यामसीह क्षया॒य जी॒वसे॑ ॥११॥
 यत् । ते । पराः॑ । परा॒वतः॑ । मनः॑ । ज॒गाम॑ । दूर॒कं । तत् । ते । आ । वर्त॑याम॒सि ।
 इह । क्षया॒य । जी॒वसे॑ ॥११॥

हे सुब॑न्धो यत्ते मनः पराः परावतोऽन्यतं दूरदेशाञ्जगाम तदिति गतं ॥

॥ अथ द्वादशी ॥

यत्ते॒ भूतं॑ च॒ भव्यं॑ च॒ मनो॑ ज॒गाम॑ दूर॒कं । तत्त॒ आ॒ वर्त॑यामसीह क्षया॒य जी॒वसे॑ ॥१२॥
 यत् । ते । भूतं॑ । च । भव्यं॑ । च । मनः॑ । ज॒गाम॑ । दूर॒कं । तत् । ते । आ । वर्त॑याम॒सि ।
 इह । क्षया॒य । जी॒वसे॑ ॥१२॥

हे सुबंधो यत्ने मनो भूतं च भयं चेत्यनेन भूतभयात्मक्यतिरेकेण कस्यचिद-
भावावर्तमानस्य पृथगेवाभिधानात् कृत्स्नं प्रपंचमुक्तं भवति । तच्च सर्वत्र गतं
मनो जीवनाय निवासाय चावर्तयामः ॥

॥ इत्यष्टमस्य प्रथम एकविंशो वर्गः ॥

प्र तारीति दशर्चे सप्तदशं सूक्तं बंधादीनां त्रयाणां गौपायनानामार्धं । आदितः
सप्त त्रिष्टुभः । अष्टमी पंचाष्टका पंक्तिः । नवमी षडष्टका महापंक्तिः । दशमी
पंक्त्युत्तरा । आद्यौ दशकावष्टकास्त्रय इत्युक्तलक्षणसद्भावात् । एकाक्षराधिकाङ्ग-
रिग्विशेषणेयं वेदितव्या । सूक्तस्यादितश्चतस्रो देहात्प्राणान्निर्गमयित्वा निर्ऋतेर्नि-
वृत्यर्थं बंधादयोऽजपन् । मो षु णः सोमेति चतुर्थ्यामेव मृत्युनिवृत्यर्थं सोमम-
स्तुवन् अतश्चतसृणां निर्ऋतिर्देवता चतुर्थ्याः सोमश्च । असुनीते मन इति द्वाभ्या-
मसुनीतिनास्त्री देवीमस्तुवन् अतस्तयोः सा देवता । पुनर्नो असुमित्यस्याः पृथि-
व्याद्या लिंगोक्ता देवताः । ततस्त्रिभुभिः शिष्टाभिः पंक्तिमहापंक्तिपंक्त्युत्तराभिर्द्या-
वापृथिव्याविति द्यावापृथिव्यौ देवते । समिद्रेत्यर्धर्चस्येंद्रो देवता । तथा चानुक्रांतं ॥
प्र तारीति दशर्चे चतस्रो निर्ऋत्यपनोदनार्थं जेपुश्चतुर्थ्या सोमं चास्तुवन्मृत्योर-
पगमायोत्तराभ्यां देवीमसुनीतिं सप्तम्यां लिंगोक्तदेवताः शिष्टाभिः पंक्तिमहा-
पंक्तिपंक्त्युत्तराभिर्द्यावापृथिव्यौ समिद्रेतींद्रं चार्धर्चनेति । गतो विनियोगः ॥

॥ तच्च प्रथमा ॥

प्र तार्यायुः प्रतरं नवीयः स्थातारिव क्रतुमता रथस्य ।

अथ चवान उक्तवीत्यर्थं परातरं सु निर्ऋतिर्जिहीतां ॥ १ ॥

प्र । तारि । आयुः । प्रऽतरं । नवीयः । स्थाताराऽइव । क्रतुऽमता । रथस्य ।

अथ । चवानः । उक् । तवीति । अर्थं । पराऽतरं । सु । निऽऽर्ऋतिः । जिहीतां ॥ १ ॥

सुबंधोरायुरायुथं प्र तारि । प्रवर्धतां । प्रपूर्वस्तिरतिवर्धनार्थः । कथं प्रवर्ध-
तामित्युच्यते । प्रतरं प्रवृद्धतरं नवीयो नवतरं । यौवनोपेतमित्यर्थः । निर्ऋत्यनु-
ग्रहादेवमायुर्वर्धतां । तच्च दृष्टांतः । क्रतुमता कर्मवता सारथिना रथस्य स्थातारेव
रथे स्थिताविव वर्धते तद्वत् । अधाथ चवानो जीवितात्मच्यवमानोऽर्थं स्वाभि-
लषितमायुर्लक्षणमुक्तवीति । वर्धयति । सुबंधुप्राणापहर्त्री निर्ऋतिः पापदेवता
परातरमत्यंतं दूरतरं परिजिहीतां । परित्यजतु । गच्छतु ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

सामन्तु राये निधिमन्वन् करामहे सु पुरुध अवांसि ।

ता नो विश्वानि जरिता ममन्तु परातरं सु निःश्रुतिर्जिहीतां ॥२॥

सामन् । नु । राये । निधिऽमत् । नु । अन्नं । करामहे । सु । पुरुध । अवांसि ।

ता । नः । विश्वानि । जरिता । ममन्तु । पराऽतरं । सु । निःऽश्रुतिः । जिहीतां ॥२॥

सामन्तु सास्त्रि गीयमाने सति । नु चार्थे । राये जीवायूरूपधनार्थं निधिमन्नि-
धानवदन्नं हविश्च करामहे । कुर्मः । अत्र न्विति चार्थे । निःश्रुत्यै स्तुतिं हविश्चोभयं
कुर्म इत्यर्थः । तदेवाह । सु सुष्टु पुरुध पुरुधा बहुप्रकारं अवांस्यन्नानि हवीषि
करामहे । ता तानि हवीषि नोऽस्माकं संबंधीनि विश्वानि सर्वाणि जरिता जीर्णा
स्तुता वा । जरा स्तुतिः । नि० १०. ८. । ममन्तु । स्वदतां । आस्वाद्य च निःश्रुतिः
परातरमत्यंतं दूरदेशं जिहीतां । गच्छतां ॥

॥ अथ तृतीया ॥

अभी ष्वर्यः पौंस्यैर्भवेम द्यौर्न भूमिं गिरयो नाजान् ।

ता नो विश्वानि जरिता चिकेत परातरं सु निःश्रुतिर्जिहीतां ॥३॥

अभि । सु । अर्यः । पौंस्यैः । भवेम । द्यौः । न । भूमिं । गिरयः । न । अजान् ।

ता । नः । विश्वानि । जरिता । चिकेत । पराऽतरं । सु । निःऽश्रुतिः । जिहीतां ॥३॥

वयमर्योऽरीञ्श्वर्यपौंस्यैः पुंस्त्वैर्बलैः सु सुष्टुभिभवेम । द्यौर्न भूमिं । सूर्यो
यथा स्वरश्मिभिर्भूमिमभिभवति तद्वत् । गिरयो नाजान् । गिरिर्वज्रः । ते
यथाजानजनशीलान्मेघानभिभवन्ति तद्वत् । ता तानि यानि नोऽस्माभिः
कृतानि स्तोत्राणि तानि विश्वानि सर्वाणि जरिता स्तुता सती निःश्रुतिश्चिकेत ।
जानाति । शिष्टमुक्तं ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

मो षु णः सोम मृत्यवे परा दाः पश्येम नु सूर्यमुच्चरंतं ।

द्युर्भिर्हितो जरिमा सू नो अस्तु परातरं सु निःश्रुतिर्जिहीतां ॥४॥

मो इति । सु । नः । सोम । मृत्यवे । परा । दाः । पश्येम । नु । सूर्य । उत्ऽचरंतं ।

द्युऽभिः । हितः । जरिमा । सु । नः । अस्तु । पराऽतरं । सु । निःऽश्रुतिः । जिहीतां ॥४॥

हे सोम नोऽस्मान् सु सुष्ठु मृत्यवे मो परा दाः । मैव परादानं कुरु । मृत्यव-
धीनाच्चोऽस्मान्मा कार्षीः । किंतु त्विदानीमुच्चरंतमूर्ध्वं गच्छंतमुदयंतं सूर्यं पश्येम ।
चिरकालं जीवेमेत्यर्थः । जीवाभावे सूर्यादर्शनादित्यभिप्रायः । किंच द्युभिः ।
अहर्नामैतत् । अहोभिर्दिवसैर्हितः प्रेरितो जरिमा जराभावो नोऽस्माकं सु
सुखकरोऽस्तु । शिष्टमुक्तं ॥

॥ अथ पंचमी ॥

असुनीते मनो अस्मासु धारय जीवातवे सु प्र तिरा न आयुः ।

रारंधि नः सूर्यस्य संहशि घृतेन त्वं तन्वं वर्धयस्व ॥५॥

असुऽनीते । मनः । अस्मासु । धारय । जीवातवे । सु । प्र । तिर । नः । आयुः ।

रारंधि । नः । सूर्यस्य । संहशि । घृतेन । त्वं । तन्वं । वर्धयस्व ॥५॥

हे असुनीते मनुष्याणामसूनां नेचि देवि अस्मासु मनः पुनर्धारय । किंच
जीवातवे जीवितुं सु प्र तिर सुष्ठु वर्धय नोऽस्माकमायुः । किंच रारंधि स्थापय
नोऽस्मान् सूर्यस्य संहशि चिरसंदर्शने । त्वं च घृतेनास्माभिर्दत्तेन तन्वं शरीरं
वर्धय । वर्धयस्व ॥

॥ इत्यष्टमस्य प्रथमे द्वाविंशो वर्गः ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

असुनीते पुनरस्मासु चक्षुः पुनः प्राणमिह नो धेहि भोगं ।

ज्योक् पश्येम सूर्यमुच्चरंतमनुमते मृळया नः स्वस्ति ॥६॥

असुऽनीते । पुनः । अस्मासु । चक्षुः । पुनरिति । प्राणं । इह । नः । धेहि । भोगं ।

ज्योक् । पश्येम । सूर्यं । उत्तुच्चरंतं । अनुमते । मृळय । नः । स्वस्ति ॥६॥

हे असुनीते प्राणदायिनि देवि अस्मासु । अस्मदीये सुबन्धावित्यर्थः । पुनश्चक्षुः
प्रकाशकं नयनं । ईक्षणसामर्थ्यमित्यर्थः । किंच पुनः प्राणमस्मासु धेहि ।
स्थापय । वयं च ज्योक् चिरमुच्चरंतमुद्गच्छंतं सूर्यं पश्येम । हे अनुमते देवि स्वस्ति
अविनाशं यथा स्यात्तथा नोऽस्मान्मृळय । सुखय ॥

॥ अथ सप्तमी ॥

पुनर्नो असु पृथिवी ददातु पुनर्द्यौर्देवी पुनरंतरिक्षं ।

पुनर्नः सोमस्तन्वं ददातु पुनः पूर्वा पथ्यां देया स्वस्तिः ॥७॥

पुनः । नः । असुं । पृथिवी । ददातु । पुनः । द्यौः । देवी । पुनः । अंतरिक्षं ।

पुनः । नः । सोमः । तन्वं । ददातु । पुनरिति । पूषा । पथ्यां । या । स्वस्तिः ॥ ७ ॥

पृथिवी देवी नोऽस्मभ्यमसुं प्राणं ददातु पुनः । द्यौर्देवतासुं ददातु । तथा-
तरिक्षमंतरिक्षदेवतासुं ददातु । तथा सोमो नस्तन्वं शरीरं पुनर्ददातु । तथा
पूषा पोषाभिमानिनी देवता पथ्यां । पंथा अंतरिक्षं । नि० ११.४५. । तत्र भवां
वाचं । वागात्मकः शब्दो ह्याकाशादुत्पद्यते । तां पुनर्ददातु । किंच या स्वस्तिर्या
लोके वेदे च स्वस्तिरुच्यते तामपि पूषा प्रयच्छतु यद्वा पूषा पोषं प्रयच्छतु ।
या स्वस्तिर्वाग्मात्री देव्यस्ति सा पथ्यां वाचं प्रयच्छतु । वाग्वै पथ्या स्वस्तिरिति
ब्राह्मणं ॥

॥ अथाष्टमी ॥

शं रोदसी सुबंधवे यद्ही ऋतस्य मातरा ।

भरतामप यद्रपो द्यौः पृथिवि क्षमा रपो मो षु ते किं चनाममत् ॥ ८ ॥

शं । रोदसी इति । सुऽबंधवे । यद्ही इति । ऋतस्य । मातरा ।

भरतां । अप । यत् । रपः । द्यौः । पृथिवि । क्षमा । रपः । मो इति । सु । ते । किं ।

चन । आममत् ॥ ८ ॥

इदमादिभिस्तिमृभिर्द्यावापृथिव्योः स्तुतिः । रोदसी द्यावापृथिव्यौ सुबंधवे
शं सुखं प्रयच्छतां । कीदृश्यौ ते । यद्ही मह्यौ । ऋतस्य यज्ञस्योदकस्य वा
मातरा निर्मात्र्यौ । यद्रपः पापं कृच्छ्रमस्ति तद्रप भरतां । अपहरतां । अपनयतां ।
हे द्यौः हे पृथिवि हे द्यावापृथिव्यौ क्षमा क्षमायां सत्यां । यद्वा क्षमा पृथगप्युच्यते ।
क्षमाप्यपहरतु । एवमुक्त्वा सुबंधुं बंधादयो ब्रुवते । हे सुबंधो ते त्वां मो षु मैव
सु सुषु किंचन परं रपः कृच्छ्रमाममत् । हिनस्तु ॥

॥ अथ नवमी ॥

अव ह्वके अव चिका दिवश्चरन्ति भेषजा ।

क्षमा चरिष्वेकं भरतामप यद्रपो द्यौः पृथिवि क्षमा रपो मो षु ते किं चना-
ममत् ॥ ९ ॥

अव॑ । द्व॒के इति॑ । अव॑ । चि॒का । दि॒वः । च॒र॒न्ति । भे॒ष॒जा ।

क्ष॒मा । च॒रि॒णु । ए॒क॒कं । भ॒र॒तां । अ॒प॒ । यत् । र॒पः । द्यौः । पृ॒थि॒वि । क्ष॒मा । र॒पः ।

मो इति॑ । सु॒ । ते॒ । किं॑ । च॒न । आ॒म॒म॒त् ॥ ९ ॥

दिवो द्युलोकाभेषजा भेषजानि द्वके द्विकं चिका चिकं चाव चरन्ति । अचा-
श्विनौ द्विकमवचरतः । इळा सरस्वती भारती चिकमवचरन्ति । क्षमा क्षमायां
चरिणु चरत्येककमेकं भेषजमित्यभिप्रायमाह । तानि सर्वाणि सुबन्धोः प्राणं
रक्षन्त्विति शेषः ॥

॥ अथ दशमी ॥

समि॑न्द्रेय॒ गाम॑न॒द्वाहं॑ य आ॒व॒ह॒दु॒शी॒नरा॑ण्या॒ अनः॑ ।

भ॒र॒ता॒म॒प॒ यद्र॑पो॒ द्यौः॑ पृ॒थि॒वि क्ष॒मा र॒पो॒ मो॒ षु॒ ते॒ किं॑ च॒ना॒म॒म॒त् ॥ १० ॥

सं । इं॒द्र॒ । ई॒र॒य॒ । गां॑ । अ॒न॒द्वाहं॑ । यः । आ॑ । अ॒व॒ह॒त् । उ॒शी॒नरा॑ण्याः । अनः॑ ।

भ॒र॒तां । अ॒प॒ । यत् । र॒पः । द्यौः॑ । पृ॒थि॒वि । क्ष॒मा । र॒पः । मो॒ इति॑ । सु॒ । ते॒ । किं॑ ।

च॒न । आ॒म॒म॒त् ॥ १० ॥

हे इंद्र समीरय प्रेरय । किं । गां गन्तारमनद्वाहमनोवहनसमर्थं । योऽनद्वा-
नावहदावहत्यस्मान्प्रति किं । अनः शकटं । कस्य । उशीनराण्या एतन्नामिकाया
ओषधेः । ययार्तमनुल्लिंपन्ति सोशीनराणी । भरतामित्यादि गतं ॥

॥ इत्यष्टमस्य प्रथमे त्रयोविंशो वर्गः ॥

आ जनमिति द्वादशर्चमष्टादशं सूक्तं । गौपायना बन्धादय ऋषयः । षष्ठ्या-
स्वगस्त्यस्य स्वसैषां मातर्षिका । आदितः पंच गायत्र्यः । अष्टमीनवम्यौ पंक्ती
शिष्टा अनुष्टुभः । आदितश्चतसृणामसमातिनाम्नो राज्ञः स्तूयमानत्वात् स एव
देवता । पंचम्या इंद्रः । षष्ठ्या अथसमातिः । ततः पंचानां सुबन्धोजीविताह्वा-
नरूपोऽर्थो देवता । अयं मे हस्त इत्यस्या लब्धसंज्ञस्य सुबन्धोः स्पर्शनहेतुभूतो
देवता । तथा चानुक्रांतं । आ जनमिति द्वादशर्चमानुष्टुभं चतसृभिरसमाति-
मस्तुवन्पंचम्येन्द्रं षष्ठ्यागस्त्यस्य स्वसा मातैषां राजानमस्तौत्पराभिः सुबन्धोजी-
वमाह्वयंस्तमंत्यया लब्धसंज्ञमस्पृशन् पंचम्याद्या गायत्र्योऽष्टम्याद्ये पंक्ती इति ॥

॥ तच्च प्रथमा ॥

आ जनं त्वेषसंहं माहीनानामुपस्तुतं । अगन्म बिभ्रतो नमः ॥ १ ॥

आ । जनं । त्वेषऽसंहं । माहीनानां । उपऽस्तुतं । अगन्म । बिभ्रतः । नमः ॥ १ ॥

इदमादिभिस्त्रिसृभी राजानं स्तुवंति । वयं बंधादयो जनं जनपदमसनीति-
स्वभूतमागन्म । अभिगताः ॥ गमेर्लुङि मंचे घसेति च्लेर्लुक् । म्वोश्चेति मकारस्य
नकारः ॥ कीदृशं जनं । त्वेषसंहं । दीप्तदर्शनं । माहीनानां महतामुपस्तुतमु-
पगतस्तुतिं ॥ तादौ चेति गतेः प्रकृतिस्वरः ॥ कीदृशा वयं । नमो नमस्कारं
बिभ्रतो धारयंतः । कुर्वंत इत्यर्थः । यद्वा जनमसमातिमित्यर्थः । शिष्टं समानं ।
नमो बिभ्रत इति राजकृते नमस्कारं धारयंत इत्यर्थः ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

असमातिं नितोशनं त्वेषं निययिनं रथं । भजेरथस्य सत्पतिं ॥ २ ॥

असमातिं । निऽतोशनं । त्वेषं । निऽययिनं । रथं । भजेऽरथस्य । सत्ऽपतिं ॥ २ ॥

असमातिं राजानं नितोशनं शत्रूणां हन्तारं । नितोशतिर्वधकर्मा । त्वेषं
दीप्तं । निययिनं रथमित्युपमाप्रधानो निर्देशः । रथवत्सर्वाभिमतप्राप्तिसाधनं
भजेरथस्यैतन्नामकस्य राज्ञो वंशे जातं । यद्वैतन्नामा कश्चिदस्य शत्रुः । तस्य
निययिनं ॥ हलदंतादिति सप्तम्या अलुक् ॥ सत्पतिं सतां पालकं ॥

॥ अथ तृतीया ॥

यो जनान्महिषाँ इवातितस्थौ पवीरवान् । उतापवीरवान्युधा ॥ ३ ॥

यः । जनान् । महिषान्ऽइव । अतिऽतस्थौ । पवीरवान् । उत । अपवीरवान् ।

युधा ॥ ३ ॥

योऽसमातिर्जनान् स्वविरोधिभूतानतितस्थौ अतिक्रम्य तिष्ठति । पराभा-
वयतीत्यर्थः । क इव । महिषान् सिंह इव । कीदृशः सन् । पवीरवान् ।
पवीरः पविः । खड्गवान् । उतापि चापवीरवान् अपगतखड्गः सन् । शस्त्र-
साहाय्यमपि कदाचिन्नापेक्षत इत्यर्थः । उतापि च किं कुर्वन् युधा योधनेन
युध्येत्यर्थः ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

यस्येष्ट्वाकुरूपं व्रते रेवान्मराय्येधते । दिवीव पंच कृष्टयः ॥४॥

यस्य । इष्ट्वाकुः । उप । व्रते । रेवान् । मरायी । एधते । दिविऽइव । पंच । कृष्टयः ॥४॥

यस्य जनपदस्येष्ट्वाकू राजा व्रते कर्मणि रक्षणरूप उपैधते प्रवर्धते । कीदृशः सन् । रेवान् रयिवान् मरायी शत्रूणां मारकश्च सन् । विशेषणद्वयेन जनानां दानादिरूपेण धनलाभः परराजोपद्रवापत्तिश्चोक्ता भवति । एवं सति तद्विषयस्थाः पंच कृष्टयो निषादपंचमाश्रित्वारो वर्णा दिवीव द्युलोके यथा संकल्पसिद्धाः संतः सुखिनो भवन्ति तद्वत्सुखिनो भवन्तीति शेषः ॥

॥ अथ पंचमी ॥

इंद्रं क्षत्रासमातिषु रथप्रोष्ठेषु धारय । दिवीव सूर्ये दृशे ॥५॥

इंद्र । क्षत्रा । असमातिषु । रथऽप्रोष्ठेषु । धारय । दिविऽइव । सूर्ये । दृशे ॥५॥

अनयेन्द्रमाह्वयतेऽसमात्यर्थं । हे इंद्र क्षत्रा क्षत्राणि बलानि रथप्रोष्ठेष्वसमातिषु । एकस्मिन्बहुवचनं पूजार्थं । रथप्रोष्ठेऽसमातौ धारय । दिवीव सूर्ये दिवि यथा सूर्ये दृशे सर्वेषां संदर्शनाय स्थापितवानसि तद्वदत्र बलं धारय ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

अगस्त्यस्य नद्यः सप्ती युनक्षि रोहिता ।

पणीद्व्यक्रमीरभि विश्वान् राजन्नाधसः ॥६॥

अगस्त्यस्य । नत्ऽभ्यः । सप्ती इति । युनक्षि । रोहिता ।

पणीन् । नि । अक्रमीः । अभि । विश्वान् । राजन् । अराधसः ॥६॥

अनयागस्त्यस्य स्वसा बंधादीनां माता राजानं स्तीति । हे राजन् असमाते त्वमगस्त्यस्यर्षेर्नद्यो नंदयितृभ्यो बंधादिभ्यो निमित्तभूतेभ्यस्तेषां धनप्राप्तये सप्ती सर्पणस्वभाववन्धौ रोहिता रोहितवर्णी युनक्षि । योजय रथे । तथा कृत्वा विश्वान् सर्वानराधसोऽदातृन् अयजमानान्पणीन् वणिजो लुब्धकान् नि निकृष्टं नितरां वाभ्यक्रमीः । अभिभव ॥

॥ इत्यष्टमस्य प्रथमे चतुर्विंशो वर्गः ॥

॥ अथ सप्तमी ॥

अयं मातायं पितायं जीवातुरागमत् ।

इदं तव प्रसर्पणं सुबन्धवेहि निरिहि ॥७॥

अयं । माता । अयं । पिता । अयं । जीवातुः । आ । अगमत् ।

इदं । तव । प्रऽसर्पणं । सुबन्धो इति सुऽबन्धो । आ । इहि । निः । इहि ॥७॥

अथ शेषे शाट्यायनकं । अथाग्निं द्वैपदेन मूक्तेनास्तुवन् अग्निः स्तुत आज-
गाम । आगत्य चाह किंकामा मागच्छतेति । सुबन्धोरैवासं पुनर्वनुयामेत्यब्रुवन् ।
एषांतःपरिधीत्यब्रवीत्तमादङ्गमिति । तन्निराह अयं मातायं पितेति । शौनकश्च ।

स्तुतः स राजा सुप्रीतस्तस्थौ गौपायनानभि ।

मूक्तेन तेऽस्तुवन्नग्निं द्वैपदेन यथाचिषु ॥

अथाग्निरब्रवीदेनानयमंतःपरिध्यसुः ।

सुबन्धोरस्य चेष्ट्वाकोर्मया गुप्तो हितार्थिना ॥

सुबन्धवे प्रदायासं जीवेत्युक्त्वा च पौवकः ।

स्तुतो गौपायनैः प्रीतो जगाम चिदिवं प्रति ॥

अयं मातेति हृष्टास्ते सुबन्धोरसमाह्वयन् ।

शरीरमभिनिर्दिश्य सुबन्धोः पतितं भुवि ॥

सूक्तशेषं जगुश्चास्य चेतसो धारणाय त इति ॥

अयमग्निर्माता । अयमेव पिता । अयं जीवातुर्जीवयितागमत् । आजगाम ।
अतो हे सुबन्धो जीवपरिधौ वर्तमानेदं तव शरीरं तव प्रसर्पणं प्रकर्षेण सर्पण-
साधनं । अतः इदं प्रत्येहि । आगच्छ । निरिहि । निर्गच्छ परिधेः सकाशात् ।
अन्य एवं व्याचक्षते । हे निर्गन्धप्राण सुबन्धो अयं । विभक्तिव्यत्ययः । इयं मातायं
पितायं जीवातुर्जीवनफलभूतः पुत्रश्चागमदिति संबध्यते । सर्वे त्वामागता
दुःखिताः संतः । शिष्टं समानं ॥

॥ अथाष्टमी ॥

यथा युगं वरचया नक्ष्यति धरुणाय कं ।

एवा दाधार ते मनो जीवातवे न मृत्यवेऽर्था अरिष्टतातये ॥८॥

यथा । यु॒गं । व॒र॒च॒या । न॒ह्य॑न्ति । ध॒रु॒णाय॑ । कं ।

ए॒व । दा॒धा॒र । ते । म॒नः । जी॒वा॒त॒वे । न । मृ॒त्य॒वे । अ॒थो॒ इति॑ । अ॒रि॒ष्ट॒ता॒तये॑ ॥ ८ ॥

यथा युगं वरचया पाशेन नह्यन्ति बध्न्ति धरुणाय रथादिधारणाय । कमिति पादपूरणः । एवैवं ते मनो दाधार परिधावग्निः । किमर्थं । जीवातवे । जीवनाय । न मृत्यवे मरणाय न । अथो अपि चारिष्टतातये । अविनाशाय । स्वार्थिकस्तातिः ॥

॥ अथ नवमी ॥

यथे॒यं पृ॒थि॒वी म॒ही दा॒धा॒र॒मा॒न्व॒न॒स्प॒तीन् ।

ए॒वा दा॒धा॒र ते॒ मनो॑ जी॒वा॒त॒वे॒ न मृ॒त्य॒वेऽथो॑ अ॒रि॒ष्ट॒ता॒तये॑ ॥ ९ ॥

यथा । इ॒यं । पृ॒थि॒वी । म॒ही । दा॒धा॒र । इ॒मा॒न् । व॒न॒स्प॒तीन् ।

ए॒व । दा॒धा॒र । ते । म॒नः । जी॒वा॒त॒वे । न । मृ॒त्य॒वे । अ॒थो॒ इति॑ । अ॒रि॒ष्ट॒ता॒तये॑ ॥ ९ ॥

यथेयं पृथिवी महीमान्वनस्पतीन्वृक्षादीन्दाधार । शिष्टमुक्तं ॥

॥ अथ दशमी ॥

य॒माद् हं॒ वैव॒स्व॒तात्स॒ब॒न्धो॒र्म॒न आ॒भ॒रं ।

जी॒वा॒त॒वे॒ न मृ॒त्य॒वेऽथो॑ अ॒रि॒ष्ट॒ता॒तये॑ ॥ १० ॥

य॒मात् । अ॒हं । वै॒व॒स्व॒तात् । स॒ऽब॒न्धोः । म॒नः । आ । अ॒भ॒रं ।

जी॒वा॒त॒वे । न । मृ॒त्य॒वे । अ॒थो॒ इति॑ । अ॒रि॒ष्ट॒ता॒तये॑ ॥ १० ॥

इयं निगदसिद्धा ॥

॥ अथैकादशी ॥

न्य॒ग्वा॒तोऽव॑ वा॒ति न्य॒क्त॒प॒ति॒ सूर्यः॑ ।

नी॒ची॒न॒म॒घ्ना दु॒हे न्य॒ग्भ॒वतु॑ ते॒ र॒पः ॥ ११ ॥

न्य॒क् । वा॒तः । अ॒व । वा॒ति । न्य॒क् । त॒प॒ति॒ । सूर्यः॑ ।

नी॒ची॒नं । अ॒घ्ना । दु॒हे । न्य॒क् । भ॒वतु॑ । ते॒ । र॒पः ॥ ११ ॥

वातो वायुर्षुलोकान्यग्निचीनमव वाति । गच्छति । सूर्यश्च न्यक् तपति । अघ्नाहननीया गौर्निचीनं दुहे । दुग्धे । एवं ते रपः पापं न्यग्निचीनं भवतु ॥

॥ अथ द्वादशी ॥

अयं मे हस्तो भगवानयं मे भगवत्तरः ।

अयं मे विश्वभेषजोऽयं शिवाभिमर्शनः ॥१२॥

अयं । मे । हस्तः । भगवान् । अयं । मे । भगवत्तरः ।

अयं । मे । विश्वभेषजः । अयं । शिवः अभिमर्शनः ॥१२॥

अनया बंधादयो लब्धजीवं सुबंधुं पाणिभिरस्पृशन् । अयं मे हस्तो भगवान् यस्मात्सजीवं सुबंधुं स्पृशति तस्मात् । तथायं मे हस्तो भगवत्तरः । अतिशयेन भगवान् । तथायं मे हस्तो विश्वभेषजो जीवचिकित्सासाधनसर्वोषधवान् तत्स्थानीयो वा । अयं शिवाभिमर्शनो मंगलस्पर्शनः । यतो जीवंतं स्पृशत्यत इत्यर्थः ॥

॥ इत्यष्टमस्य प्रथमे पंचविंशो वर्गः ॥

॥ दशमे मंडले चतुर्थोऽनुवाकः ॥

पंचमेऽनुवाकेऽष्टौ सूक्तानि । तच्चेदमित्येति सप्तविंशत्युचं प्रथमं सूक्तं मानवस्य नाभानेदिष्ठस्य । इदमादीनि षट् सूक्तानि वैश्वदेवानि । तथा चानुक्रांतं । इदमित्या सप्ताधिका नाभानेदिष्ठो मानवो वैश्वदेवं तदिति ॥ पृष्ठ्यस्य षष्ठेऽहनि वैश्वदेवशस्त्रेऽभिष्विकातिदेशप्राप्तस्योषासानक्तेत्यस्य स्थान इदं सूक्तं । सूचितं च । उद्धृत्य चोत्तमं सूक्तं चीणीदमित्या रौद्रमिति । आ० ८. १. इति ॥ अचैतरेयब्राह्मणं । नाभानेदिष्ठं वै मानवं ब्रह्मचर्यं वसंतं भ्रातरो निरभजंतोऽब्रवीदित्य किं मत्स्यमभाक्तेत्येतमेव निष्ठावमवदितारमित्यब्रुवन्नित्यादि । ऐ० ब्रा० ५. १४. ॥ तच्च नाभानेदिष्ठो भ्रातृभिर्भागे निराकृतः पितृसामीप्यमागत्य किं मत्स्यं भागं न कल्पितवानसीत्यपृच्छत् । स च किमनेन भागेन । अंगिरसः स्वर्गार्थं सत्त्वमासीनाः षष्ठाहःपर्यंतमनुष्ठाय मुह्यन्ति । तानिदमित्येति सूक्ते शंसय ते स्वर्गं यंतो वसिष्ठा गा सहस्रसंख्याकान्दास्यंतीति पित्रा प्रेरितोऽंगिरसां समीपमागत्य तेभ्यः सत्त्वपरिवेषणं गोसहस्रमुत्कीचं परिकल्प्य तानेते सूक्ते षष्ठेऽहन्यशंसयत् । ते च तत्सूक्तसामर्थ्याद्यज्ञं पारं प्रापय्य स्वर्जिगमिषवोऽस्मै गोसहस्रं प्रादुः । तं च तन्नोसहस्रं स्वीकुर्वाणं कश्चन कृष्णशवासी पुरुष उत्तरत उच्याय ब्राह्मण मदीयं यज्ञशेषभागं मा स्वीकुर्वित्यब्रवीत् । स च मत्स्यमंगिरसः प्रादुरिति प्रत्यब्रवीत् । तर्हि ब्राह्मण तव

पितरमेव पृच्छ कस्मै भागः प्राप्नुयादित्युक्तः पितृसमीपमागत्य पित्रा रुद्रायाय भाग इति तेनोक्तस्तवैवायं भाग इति मम पिताब्रवीदिति प्रत्युवाच । ततो यथार्थ-
कथनेन तुष्टः पुरुषो नाभानेदिष्टायैव स्वं भागं प्रादादित्युक्तं ॥ तथाध्वर्युब्राह्मणेऽपि
मनुः पुत्रेभ्यो दायं व्यभजत् स नाभानेदिष्टं वै मानवमित्यादिनायमर्थ उक्तः ।
तत्सर्वमचानुसंधेयं ॥

॥ तत्र सूक्ते प्रथमा ॥

इदमित्या रौद्रं गूर्तवचा ब्रह्म क्रत्वा शच्यामंतराजौ ।

क्राणा यदेस्य पितरा मंहनेष्टाः पर्वत्पकथे अहन्ना सप्त होतृन् ॥१॥

इदं । इत्या । रौद्रं । गूर्तऽवचाः । ब्रह्म । क्रत्वा । शच्यां । अंतः । आजौ ।

क्राणा । यत् । अस्य । पितरा । मंहनेऽस्याः । पर्वत् । पकथे । अहन् । आ । सप्त । होतृन् ॥१॥

गूर्तवचा उद्यतवचनो नाभानेदिष्ट इदं ब्रह्म स्तोत्रं रौद्रं रुद्रप्रणीतमित्येत्य-
मिदानीं क्रियमाणप्रकारं क्रत्वा प्रज्ञानेन निष्पाद्यं स्तोत्रं शच्यामंतः कर्मणि सत्त्व-
मध्य आज्ञावंगिरसां संघे करोतीति शेषः । यत्स्तोत्रं क्राणा भागं कुर्वाणा भागं
कुर्वाणावस्य पितरा पितरावन्वे च मंहनेष्टा भागप्रदाने प्रवर्तमाना भ्रातरश्च
गोलाभसाधनत्वेनाकल्पयन्निति शेषः । तेन नाभानेदिष्टः पकथे पक्तव्येऽहन्
अहनि । षष्ठेऽहनीत्यर्थः । ते षष्ठमेवाहरागत्य मुखंति तानेते सूक्ते षष्ठेऽहनि
शंसयेत्युक्तत्वात् । सप्त होतृन् होतृप्रशास्तृब्राह्मणाच्छंस्यादिकान् आ पर्वत् । सर्व-
तोऽपूरयत् । इदमित्येति सूक्ताभ्यां यज्ञपारं प्रापयामासेत्यर्थः ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

स इहानाय दभ्याय वन्वज्यवानः सूदैरमिमीत वेदिं ।

तूर्वेयाणो गूर्तवचस्तमः क्षोदो न रेत इतर्जति सिंचत् ॥२॥

सः । इत् । दानाय । दभ्याय । वन्वन् । चवानः । सूदैः । अमिमीत् । वेदिं ।

तूर्वेयाणः । गूर्तवचऽतमः । क्षोदः । न । रेतः । इतऽर्जति । सिंचत् ॥२॥

स इत् स कृष्णशवासी पुरुषो रुद्राख्यो दानाय स्तोतृणां धनप्रदानाय
दभ्याय शत्रूणां वधाय च वन्वज् स्तोतृन्संभजन् सूदैः सूदैर्हंसकैः शस्त्रैश्चवानो
रक्षांसि व्यावयन् वेदिममिमीत । परिमितवान् । यज्ञवास्त्वधिष्ठितवानित्यर्थः ।

तं कृष्णशवास्युत्तरत उपोत्थायाब्रवीन्मम वा इदं मम वै वास्तुहमितीति ब्राह्मणं । तदेवाह । तूर्वयाणस्तूर्णगमनो गूर्तवचस्तमोऽत्यंतमुद्यतवचा रुद्रः क्षोदो नोदकमिव । उदकं यथा घनः सिंचति तद्वद्रेतः स्वसामर्थ्यमितज्जीतो गमनवद्यथा भवति तथा सिंचत् । प्रेरितवानित्यर्थः । यद्वानेनोत्तरार्धेनोत्तराभ्यां च प्रासंगिक्यश्विनोः स्तुतिः क्रियते । तूर्वयाणस्तूर्णगमनोऽतिशयेनोद्यतवचनो रुद्रः क्षोदो नोदकमिव रेत उत्पादनसामर्थ्योपेतं रेत इतज्जति सिंचत् । जनयामासाश्विनौ । अन्यचेतज्जतीत्यश्विनोरभिधानादन्यत्र तयो रुद्रपुत्रत्वसिद्धेश्चायमर्थो लभ्यते ॥

॥ अथ तृतीया ॥

मनो न येषु हवनेषु तिग्मं विपः शच्या वनुथो द्रवंता ।

आ यः शर्याभिस्तुविनृम्णो अस्याश्रीणीतादिशं गभस्तौ ॥३॥

मनः । न । येषु । हवनेषु । तिग्मं । विपः । शच्या । वनुथः । द्रवंता ।

आ । यः । शर्याभिः । तुविऽनृम्णः । अस्य । अश्रीणीत । आऽदिशं । गभस्तौ ॥३॥

हे अश्विनौ युवां मनो न मन इव । यथा मनस्तिग्मं तीक्ष्णमाशु धावत्यागच्छत्येवं येषु हवनेष्वाह्मणेषु विपः स्तोतुः शच्या प्रज्ञानेन गंतव्यमिति बुद्ध्या द्रवंता द्रवंतौ गच्छंतौ वनुथः संभजयः । योऽध्वर्युरा आभिमुख्येन तुविनृम्णः प्रभूतहविलक्षणधनः सन् अस्य कर्मणि प्रवृत्तस्य मम संबंधी शर्याभिरंगुलीभिरश्रीणीत श्रीणाति । किं कृत्वा । गभस्तौ हस्ते धृत्वादिशं । इदमश्विभ्यामिति निर्दिश्येत्यर्थः । तादृशं मदीयमध्वर्युं येषु हवनेषु वनुथः संभजयस्तौ युवां हुव इत्युत्तरत्र संबंधः ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

कृष्णा यद्रोषरुणीषु सीदद्दिवो नपाताश्विना हुवे वां ।

वीतं मे यज्ञमा गतं मे अन्नं ववन्वांसा नेषमस्मृतधू ॥४॥

कृष्णा । यत् । गोषु । अरुणीषु । सीदत् । दिवः । नपाता । अश्विना । हुवे । वां ।

वीतं । मे । यज्ञं । आ । गतं । मे । अन्नं । ववन्वांसा । न । इषं । अस्मृतधू इत्यस्मृतऽधू ॥४॥

कृष्णा रात्रिर्यद्यदारुणीष्वरुणवर्णामु गोषु सीदन्निवसति । उषा विभासनाय रथमधितिष्ठतीत्यर्थः । अरुण्यो गाव उषसामिति निरुक्तं । उषःकाले हे दिवो

नपाता दीप्यमानस्य स्वर्गस्य प्रकाशात्मकस्य यागस्य वा न पातयितारौ हे
अश्विनौ वां हुवे । आहूये । वीतं कामयेथां मेऽन्नं हविर्लक्षणं । तदर्थं मे यज्ञमा
गतं । आगच्छतं । इषमन्नं ववन्वांसा न । संभजमानावश्चाविव । तद्वदागतं ।
कीदृशौ युवां । अस्मृतधू । अस्मृतद्रोहौ । मयि द्रोहमस्मरंतौ ॥

॥ अथ पंचमी ॥

प्रथिष्ट यस्य वीरकर्ममिष्णदनुष्ठितं नु नर्यो अपौहत् ।

पुनस्तदा वृहति यत्कनाया दुहितुरा अनुभृतमनर्वा ॥५॥

प्रथिष्ट । यस्य । वीरऽकर्म । इष्णत् । अनुऽस्थितं । नु । नर्यः । अप । अपौहत् ।

पुनरिति । तत् । आ । वृहति । यत् । कनायाः । दुहितुः । आः । अनुऽभृतं । अनर्वा ॥५॥

यथा स्वांशेन भगवान् रुद्रः प्रजापतिर्वास्तोष्पतिं रुद्रमसृजत्तदेतदादिभिस्त्रिसृ-
भिर्वदति । यस्य प्रजापतेरिष्णदेष्टव्यवीरकर्म । लिंगव्यत्ययः । येन रेतसोत्पन्ना
वीरा भवंति तादृशेतः प्रथिष्ट प्रथितमासीत्तदेतोऽनुष्ठितं प्रजापतिनापत्यार्थं
निषिक्तं नर्यो नरेभ्यो हितो यद्वा नेतृभ्यो देवेभ्यो हितो रुद्रोऽपौहत् । अपोहति ।
तदेवाह । पुनस्तदेत आ वृहति । सर्वत उत्खिदत्युन्नमयति पुरुषाकारेण स्वय-
मुत्पन्नः सन् । कीदृशं रेतः । यदेतः कनायाः कांताया दुहितुः स्वपुत्र्याः । तस्या-
मित्यर्थः । तच्च प्रजापतिनानुभृतमाः । आसीत् । अस्तेः सिपि । कीदृशो रुद्रः ।
अनर्वा । अन्यस्मिन्नप्रवृत्तः । प्रजापतिर्वै स्वां दुहितरमभ्यध्यायदिवमित्यन्य आहु-
रुषसमित्यन्ये । ऐ० ब्रा० ३. ३३. इति ब्राह्मणं ॥

॥ इत्यष्टमस्य प्रथमे षड्विंशो वर्गः ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

मध्या यत्कर्त्तव्यमभवदभीके कामं कृण्वाने पितरि युवत्यां ।

मनानयेतो जहतुर्वियंता सानौ निषिक्तं सुकृतस्य योनौ ॥६॥

मध्या । यत् । कर्त्तव्यं । अभवत् । अभीके । कामं । कृण्वाने । पितरि । युवत्यां ।

मनानक् । रेतः । जहतुः । विऽयंता । सानौ । निऽसिक्तं । सुऽकृतस्य । योनौ ॥६॥

कामं यथेच्छं कृण्वाने कुर्वाणे पितरि प्रजापतौ युवत्यां दुहितर्युषसि दिवि
वा । दिवमित्यन्य इति हि ब्राह्मणं प्रदर्शितं । मध्या तयोर्मध्येऽंतरिक्षमध्ये वा-

भीके समीपे यत्कर्त्तुं कर्माभवत् मिथुनीभावाख्यं तदानीं मनानगल्पं रेतो जहतुः ।
त्यक्तवन्तौ । किं कुर्वाणाविति तच्चाह । वियन्तौ । परस्परमभिगच्छन्तौ । प्रजा-
पतिना सानौ समुच्छ्रिते स्थाने सुकृतस्य यज्ञस्य योनौ निषिक्तमासीदित्यर्थः ।
ततो रुद्र उत्पन्न इत्यर्थः ॥

॥ अथ सप्तमी ॥

पिता यत्स्वां दुहितरमधिष्कन्क्ष्मया रेतः संजग्मानो नि षिंचत् ।

स्वाध्योऽजनयन्ब्रह्म देवा वास्तोष्पतिं व्रतपां निरतक्षन् ॥ ७ ॥

पिता । यत् । स्वां । दुहितरं । अधिऽस्कन् । क्ष्मया । रेतः । संऽजग्मानः । नि । सिंचत् ।

सुऽआर्ध्यः । अजनयन् । ब्रह्म । देवाः । वास्तोः । पतिं । व्रतऽपां । निः । अतक्षन् ॥ ७ ॥

पिता प्रजापतिर्यद्यदा स्वां दुहितरं दिवमुषसं वाधिष्कन् अध्यस्कंदत् तदा-
नीमेव क्ष्मया पृथिव्या सह संजग्मानः संगच्छमानः प्रजापतिरस्मिँल्लोके रोहितो
भूत्वा रेतो नि षिंचत् । निषेकमकरोत् । तामृश्यो भूत्वा रोहितं भूतामभ्येदिति
ब्राह्मणं । ऐ० ब्रा० ३. ३३. । तदानीं स्वाध्यः सुध्यानाः सुकर्माणो वा देवा ब्रह्मा-
जनयन् । उदपादयन् । किं तद्ब्रह्मेति तदाह । वास्तोष्पतिं यज्ञवास्तुस्वामिनं
व्रतपां व्रतस्य कर्मणो रक्षःप्रभृतिभ्यः पालकं निरतक्षन् समुदपादयन् । यज्ञवा-
स्तुस्वामित्वं दत्त्वा कर्मरक्षकत्वेन निर्मितवन्त इत्यर्थः ॥

॥ अथाष्टमी ॥

स ईं वृषा न फेनमस्यदाजौ स्मदा परैर्दपं दभ्रचेताः ।

सरत्पदा न दक्षिणा परावृक् न ता नु मे पृश्न्यो जगृभे ॥ ८ ॥

सः । ईं । वृषा । न । फेनं । अस्यत् । आजौ । स्मत् । आ । परा । ऐत् । अप । दभ्रऽचेताः ।

सरत् । पदा । न । दक्षिणा । पराऽवृक् । न । ताः । नु । मे । पृश्न्यः । जगृभे ॥ ८ ॥

अंगिरसां सत्त्वांते नाभानेदिष्टो गा निरोधयन्तं वास्तोष्पतिं पुरतः पश्यन्वदति ।
स ईं सोऽयं वृषा न वर्षक इन्द्र इव । स यथा नमुचेर्वधार्थमाजौ संयामे फेन-
मस्यत् क्षिप्रवान् तद्वत्क्षेपमानो वास्तोष्पतिरिदानीं तवैव वास्तुभागे युक्त इति
यथार्थकथनानन्तरं स्मदस्मत् आप परैत् । अपपरागच्छति । दभ्रचेता अल्पम-
नस्को यः कश्चिदक्षिणा दक्षिणार्थानां गवां परावृक् परावर्जयिता सन् पदा

पदानि न सरत् न सरति । अस्मदभिमुखमागच्छति । मे मम संबंधिन्यस्ता
गा अंगिरोभिर्दत्ताः पृश्न्यः पथिकानामभिस्पर्शनकुशलो रुद्रो न जगृभे न
गृह्णातीत्येवमाशास्ते ॥

॥ अथ नवमी ॥

म॒क्षू न वह्निः प्र॒जाया उप॒ष्टिर॒ग्निं न न॒म्र उप॑ सीद॒तूथः ।

स॒नि॒ते॒ध्मं स॒नि॒तो॒त वाजं॑ स ध॒र्ता ज॒ज्ञे सह॑सा यवी॒युत् ॥९॥

म॒क्षु । न । वह्निः । प्र॒जायाः । उप॒ष्टिः । अ॒ग्निं । न । न॒म्रः । उप॑ । सी॒दत् । ऊ॒थः ।

स॒नि॒ता । इ॒ध्मं । स॒नि॒ता । उ॒त । वाजं॑ । सः । ध॒र्ता । ज॒ज्ञे । सह॑सा । य॒वि॒ऽयुत् ॥९॥

वास्तोष्पतिना रुद्रेण गोप्यमानेऽस्मिन्यज्ञे वह्निर्वह्निवद्वाहको राक्षसादिर्मक्षु
न शीघ्रं नोप सीदत् । नागच्छति । यो वह्निः प्रजाया उपष्टिरूपपीडको भवति
यज्ञविधातार्थमागच्छति । ऋत्विगादिरूपायाः प्रजाया न पीडां करोत्यहनि ।
तथोधः । रात्रिनामैतत् । रात्रावप्यग्निं ज्वलंतं नम्रो विवसनो राक्षसादिर्नोप
सीदत् । एवं रुद्रे रक्षितरि सति सोऽग्निरिध्मं सनिता जज्ञे । उत्पन्नः । उतापि
च वाजमन्नं हविः सनिता जज्ञे । स धर्ता यज्ञस्य फलस्य वा धारक उत्पन्नः
सोऽग्निः सहसा बलेन यवीयुद्यज्ञमिश्रयितृणां रक्षःप्रभृतीनां योद्धा जज्ञे ॥

॥ अथ दशमी ॥

म॒क्षू क॒नायाः स॒ख्यं न॒व॒ग्वा ऋ॒तं व॒दंत॑ ऋ॒तयु॑क्तिम॒ग्मन् ।

द्वि॒ब॒र्ह॒सो य॒ उप॑ गो॒पमा॑गु॒रद॒क्षि॒णासो॒ अच्यु॑ता दु॒धुक्ष॑न् ॥१०॥

म॒क्षु । क॒नायाः । स॒ख्यं । न॒व॒ग्वाः । ऋ॒तं । व॒दंतः । ऋ॒तऽयु॑क्तिं । अ॒ग्मन् ।

द्वि॒ऽब॒र्ह॒सः । ये । उप॑ । गो॒पं । आ । अ॒गुः । अ॒द॒क्षि॒णासः । अच्यु॑ता । दु॒धुक्ष॑न् ॥१०॥

नवग्वा अंगिरसः । गवामयनाख्यं सत्त्वमनुतिष्ठतामंगिरसां मध्ये ये नवसु
मासेषु लब्धगावः संत उन्थितास्ते नवग्वाः । त ऋतं वदंतो मक्षु शीघ्रं कनायाः
कमनीयायाः स्तुतेर्नाभानेदिष्टप्रेरितायाः सकाशादृतयुक्तिमग्मन् । उक्तयोगपरि-
समाप्तिमग्मन् । प्राप्ताः । यद्वा ऋतयुक्तिं यज्ञयोगोपेतमृतं शब्दं स्तुतिं वदंतोऽंगि-
रसः कनायाः पृश्न्याः सख्यमग्मन्निति योजना । द्विबर्हसो द्वयोः स्थानयोर्द्वा-
वापृथिव्योः परिवृढा येऽंगिरसो गोपं गोपायितारं नाभानेदिष्टमिंद्रं वोपागुरु-

पगतास्तेऽदक्षिणा दक्षिणारहिताः । अदक्षिणानि सन्नाणीत्याहुरिति हि वचनं
ये यजमानास्त ऋत्विज इति । ते चाच्युतोदकान्यक्षीणानि फलानि वा दुधुक्षन् ॥

॥ इत्यष्टमस्य प्रथमे सप्तविंशो वर्गः ॥

॥ अथैकादशी ॥

मक्षू कनायाः सख्यं नवीयो राधो न रेत ऋतमितुरण्यन् ।

शुचि यत्ते रेक्ण आयजंत सबर्दुघायाः पय उस्त्रियायाः ॥ ११ ॥

मक्षू । कनायाः । सख्यं । नवीयः । राधः । न । रेतः । ऋतं । इत् । तुरण्यन् ।

शुचि । यत् । ते । रेक्णः । आ । अयजंत । सबः । दुघायाः । पयः । उस्त्रियायाः ॥ ११ ॥

मक्षू शीघ्रं कनायाः कमनीयाया घर्मदोग्ध्या नवीयो नवतरं सख्यं प्रापेति
शेषः । अथवा नवीय इति राधोविशेषणं । नवतरं राधो धनमिव रेतः सिच्य-
मानमृतमुदकं तुरण्यन् । दिवः सकाशात्पेरितवतः । हे इंद्र ते तुभ्यं यद्यदा रेक्णः
पाथोलक्ष्णं धनमाभिमुखमयजंतापूजयन् । कीदृशं रेक्णः । सबर्दुघायाः । सब-
रित्यमृतनाम । अमृतदोग्ध्या उस्त्रियाया गोः पयः पानयोग्यं रसं । तदोदकं
तुरण्यन्निति । अचाध्वर्युब्राह्मणं । अंगिरसो वै सत्त्वमासत । तेषां पृश्निर्घर्मधुगा-
सीत् । सर्जीषेणाजीवत् । तेऽब्रुवन् । कस्मै नु सत्त्वमास्महे येऽस्या ओषधीर्न
जनयाम इति । ते दिवो वृष्टिमसृजंत । तै० ब्रा० २. १. १. । इति ॥

॥ अथ द्वादशी ॥

पश्चा यत्पश्चा वियुता बुधंतेति ब्रवीति वक्तरी रराणः ।

वसोर्वसुत्वा कारवोऽनेहा विश्वं विवेष्टि द्रविणमुप ह्यु ॥ १२ ॥

पश्चा । यत् । पश्चा । विऽयुता । बुधंत । इति । ब्रवीति । वक्तरी । रराणः ।

वसोः । वऽसुत्वा । कारवः । अनेहा । विश्वं । विवेष्टि । द्रविणं । उप । ह्यु ॥ १२ ॥

यद्यदा स्तोतारः पश्चा पशुना । गोसमूहेनेत्यर्थः । तेन वियुता वियुक्तानि
स्वकीयानि गोस्थानानि पश्चा पश्चाबुधंताजानन् तदानीं कारवः । कारुरित्यर्थः ।
इति ब्रवीति । इत्थं ब्रूते । किमिति । वक्तरी स्तोतरि रराणो रममाणो वसोर्वा-
सकाहसुत्वातिशयेन वासयिता । यद्वा वसुत्वेति समूहार्थे त्वा नामकरणः । गो-
रूपधनवतोऽतिशयेन गोसमूहवानित्यर्थः । अनेहा अपाप इंद्रो विश्वं सर्वं

द्रविणं गोरूपं पणिभिरपहतं धनं क्षु । मस्त्वित्यर्थः । शीघ्रमुप विवेष्टि । उप-
व्याप्नोति पुनरादातुं । अयमर्थः । यदेन्द्रस्य स्तोतारोऽसुरैरपहतमात्मीयं गोधनं
जानन्ति ततः प्रागेवागन्येन्द्रस्तं न्यरुधदिति ॥

॥ अथ त्रयोदशी ॥

तदिह्यस्य परिषद्धानो अग्नन्पुरु सदैतो नार्षदं बिभित्सन् ।

वि श्रुणास्य संयथितमनर्वा विदत्पुरुप्रजातस्य गुहा यत् ॥ १३ ॥

तत् । इत् । नु । अस्य । परिऽसद्धानः । अग्नन् । पुरु । सदैतः । नार्षदं । बिभित्सन् ।

वि । श्रुणास्य । संऽयथितं । अनर्वा । विदत् । पुरुऽप्रजातस्य । गुहा । यत् ॥ १३ ॥

तदित् तत्रैव नु क्षिप्रमस्येन्द्रस्य परिषद्धानः परितो वर्तमानाः परिचारका
रश्मयोऽग्नन् । प्रकाशनार्थमगच्छन् । पुरु पुरुणि कृचिमाणि सदैतः सीदैतोऽसुरा
नार्षदं नृषदः पुत्रं बिभित्सन् । भेत्तुमैच्छन् । किंचायं श्रुणास्येतन्नामकस्यासुरस्य
पुरुप्रजातस्य बहुप्रादुर्भावस्य संयथितं मर्म विदत् । ेत्ति । अयमिन्द्रो यदसुरस्य
दुर्ज्ञेयं मर्म गुहा गुहायां गोपितं तद्विदत् ॥

॥ अथ चतुर्दशी ॥

भर्गो ह नामोत यस्य देवाः स्वर्णं ये त्रिषधस्ये निषेदुः ।

अग्निर्ह नामोत जातवेदाः श्रुधी नो होतर्चतस्य होताधुक् ॥ १४ ॥

भर्गः । ह । नाम । उत । यस्य । देवाः । स्वः । न । ये । त्रिऽसधस्ये । निऽसेदुः ।

अग्निः । ह । नाम । उत । जातऽवेदाः । श्रुधि । नः । होतः । चतस्य । होता । अधुक् ॥ १४ ॥

उतापि च भर्गो ह नाम तत्तेजः किल प्रसिद्धं यस्य तेजस आग्नेयस्य संबं-
धिनि त्रिषधस्ये बर्हिषि ये देवाः संति ते सर्वे स्वर्णं स्वर्गं यथा तथैव निषे-
दुर्निषीदन्ति । उतापि च तत्तेजोऽग्निर्ह नामाग्निः किल नाम । उतापि च जा-
तवेदा जातप्रज्ञो जातानां वेदितैतदपि तस्य तेजसो नाम । अग्नेर्भर्ग इत्यग्निरिति
जातवेदा इति च चीणि नामानीत्यर्थः । अथ प्रत्यक्षकृतः । हे होतर्होमनि-
ष्पादकोक्तनामाग्ने चतस्य होता यज्ञस्य संबन्धिनां देवानामाह्वातरधुग्द्रोहरहि-
तस्त्वं नोऽस्माकमाह्वानं श्रुधि । शृणु ॥

॥ अथ पंचदशी ॥

उ॒त॒ त्वा॒ मे॒ रौ॒द्रा॒वर्चि॒मंता॒ नास॑त्यावि॒न्द्र॒ गूर्त॑ये॒ यज॑ध्वे ।

म॒नु॒ष्व॒वृ॒क्त॒ब॒र्हि॒षे॒ ररा॑णा म॒दू॒ हित॑प्रयसा वि॒क्षु॒ यज्यू॑ ॥ १५ ॥

उ॒त॒ । त्वा॒ । मे॒ । रौ॒द्रौ॒ । अ॒र्चि॒ऽमंता॒ । नास॑त्यौ । इ॒न्द्र॒ । गूर्त॑ये॒ । यज॑ध्वे ।

म॒नु॒ष्वत् । वृ॒क्त॒ऽब॒र्हि॒षे॒ । ररा॑णा । म॒दू॒ इति॑ । हि॒त॒ऽप्र॑यसा । वि॒क्षु॒ । यज्यू॑ इति॑ ॥ १५ ॥

उतापि च हे इन्द्र त्वा तौ प्रसिद्धौ रौद्रौ रुद्रपुत्रौ । क्षोदो न रेत इत ऊति सिंचत् । ऋग्वे० १०. ६१. २. । इति हि रुद्रपुत्रत्वमुक्तं । अर्चिमंता दीप्तिमंतौ नासत्यावश्चिनौ मे गूर्तये स्तुतये यजध्वे यागाय च भवेतामिति शेषः । किंच मनुष्वत् मम पितुर्मनोरिव । तस्य यज्ञे यथा तथैव वृक्तबर्हिषे स्तीर्णबर्हिषे मह्यं रराणा रममाणौ मंदू मदिष्णू हितप्रयसा प्रेरितधनौ विक्ष्वित्विद्वस्मदीयेषु तथा यज्यू यष्ट्यौ भवतमिति शेषः ॥

॥ इत्यष्टमस्य प्रथमेऽष्टाविंशो वर्गः ॥

॥ अथ षोडशी ॥

अ॒यं स्तु॒तो रा॒जा वं॒दि वे॒धा अ॒पश्च॒ विप्र॑स्तरति॒ स्वसे॑तुः ।

स॒ क॒क्षी॒वंतं॑ रेजय॒त्सो अ॒ग्निं ने॒मिं न॒ च॒क्रम॑र्वतो रघु॒दु ॥ १६ ॥

अ॒यं । स्तु॒तः । रा॒जा । वं॒दि॒ । वे॒धाः । अ॒पः । च॒ । विप्रः॑ । त॒रति॑ । स्व॒ऽसे॑तुः ।

सः । क॒क्षी॒वंतं॑ । रे॒ज॒यत् । सः । अ॒ग्निं । ने॒मिं । न । च॒क्रं । अ॒र्वतः॑ । र॒घु॒ऽदु ॥ १६ ॥

अयं वेधाः सर्वस्य विधाता राजा सोमः स्तुतः सर्वैर्वदि । स्तूयतेऽस्माभिः । किंच विप्रो विशेषेण पूरको विप्रवच्छुद्धो वा स्वसेतुर्यस्य स्वभूता रश्मयो जगद्धकाः संति सः सोमोऽपश्चांतरिक्षं च तरति । लंघयति प्रतिदिनं । सः सोमः कक्षीवंतमृषिं पर्वतमध्ये सोमार्थं गतं रेजयत् सः स एवाग्निं हविर्वोदुमशक्तं संतं पलाय्याप्सु प्रविष्टं रेजयत् । अकंपयत् । कंपने दृष्टांतः । नेमिं नमनशीलं रघुदु लघुगमनं चक्रमर्वतोऽर्वतोऽश्वा इव । ते यथा तथा रेजयत् । नुमभावश्छांदसः ॥

॥ अथ सप्तदशी ॥

स द्विबंधुर्वैतरणो यष्टा सबंधुं धेनुमस्वं दुहध्वै ।

सं यन्मित्रावरुणा वृंज उक्थैर्ज्येष्ठेभिर्यमणं वरुथैः ॥ १७ ॥

सः । द्विऽबंधुः । वैतरणः । यष्टा । सवःऽधुं । धेनुं । अस्वं । दुहध्वै ।

सं । यत् । मित्रावरुणा । वृंजे । उक्थैः । ज्येष्ठेभिः । अयमणं । वरुथैः ॥ १७ ॥

सोऽग्निर्द्विबंधुर्द्वयोर्लोकायोर्बन्धुभूतो वैतरणः सर्वस्य विशेषेण तारयिता । यद्वा वितरणार्हो हविःप्रदानार्हो यष्टा देवानां याजकोऽग्निः सबंधुममृतोपमपयोदोग्ध्रीं धेनुमस्वमप्रसूतां निवृत्तप्रसवां शयवे दुहध्वै दोहायाकरोत् । यद्यदा स शयुर्मित्रावरुणावर्यमणं च ज्येष्ठेभिर्ज्येष्ठैः प्रशस्तेर्वरुथैर्वरणीयैरुक्थैः शस्त्रैः सं वृंजे सम्यक् स्तौति । यदा स शयुर्मित्रावरुणार्यमणां स्तुतिं करोति तदा तेषामाज्ञयाग्निर्निवृत्तप्रसवां पयोदोग्ध्रीमकरोदिति ॥

॥ अथाष्टादशी ॥

तद्वंधुः सूरिर्दिवि ते धियंधा नाभानेदिष्ठो रपति प्र वेनन् ।

सा नो नाभिः परमास्य वा घाहं तत्पश्चा कतिथश्चिदास ॥ १८ ॥

तत्ऽबंधुः । सूरिः । दिवि । ते । धियंऽधाः । नाभानेदिष्ठः । रपति । प्र । वेनन् ।

सा । नः । नाभिः । परमा । अस्य । वा । घा । अहं । तत् । पश्चा । कतिथः । चित् । आस ॥ १८ ॥

तद्वंधुः । सैव पृथिवी बंधिकोत्पत्त्यधिष्ठानत्वेन यस्यासौ तद्वंधुः । तन्मातृक इत्यर्थः । सूरिः स्तुतेः प्रेरको दिवि वर्तमानस्य ते तव स्वभूत इति शेषः । त्वदपत्यभूत इति यावत् । षष्ठीसामर्थ्यात्संबंधसामान्यं प्रतीयते । तच्चादित्यपुत्रो मनुर्मनीः पुत्रो नाभानेदिष्ठ इत्येवं सूर्यापत्यत्वं पर्यवस्यति । सूर्यनाभानेदिष्ठयोः संबंधश्चरमपाद उत्तरमंचे च वक्ष्यते । स च धियंधाः कर्मणां धारको नाभानेदिष्ठो वेनन् अंगिरोदत्तं गोसहस्रं वेनन् कामयन् प्र रपति । प्रलपति । स्तौतीत्यर्थः । वापि चेत्यर्थः । सा द्यौर्नोऽस्माकं परमोत्कृष्टा नाभिर्बधिका चास्यादित्यस्याधिष्ठानभूतास्ति । घेति पूरणः । अहं तत्तस्यादित्यस्य पश्चा पश्चादनंतरं कतिथः कतिपयानां पूरण आस । अभवं । अनेन ममादित्येन जन्यजनकभावः संबंधः संनिवृष्ट इत्युक्तं भवति ॥

॥ अथैकोनविंशी ॥

इ॒यं मे॒ नाभि॒रिह॒ मे॒ स॒ध॒स्थमि॒मे मे॒ दे॒वा अ॒यम॒स्मि॒ सर्वैः ।

द्वि॒जा अ॒हं प्रथ॒मजा॒ ऋ॒तस्ये॒दं धे॒नुर॒दुह॒ज्जाय॑माना ॥१९॥

इ॒यं । मे॒ । नाभिः॑ । इ॒ह । मे॒ । स॒धऽस्थं॑ । इ॒मे । मे॒ । दे॒वाः । अ॒यं । अ॒स्मि॒ । सर्वैः॑ ।

द्वि॒ऽजाः । अ॒हं । प्र॒थम॒ऽजाः । ऋ॒तस्य॑ । इ॒दं । धे॒नुः । अ॒दुह॑त् । जा॒यमा॑ना ॥१९॥

इयं माध्यमिका वाग्मे नाभिः संताहिनी । आदित्यस्य तस्याश्चाभेदादस्यर्षेर्माध्यमिका वाग्बंधिका भवति । तथा च ब्राह्मणं । सा या वागसौ स आदित्य इति ब्राह्मणं । इहास्मिन्मंडले मे मम सधस्थं स्थानं । इमे मे देवा द्योतमाना रश्मयो मे मम स्वभूताः । अयमहमस्मि सर्वैः । सूर्यस्य स्वस्योक्तेन प्रकारेणाभेदात्तद्वारा सर्वात्मकत्वं । अहं किंचेत्यर्थः । द्विजा विप्रा ऋतस्य प्रथमजाः सत्यस्य प्रथमजाः सत्यभूतस्य ब्रह्मणः प्रथमोत्पन्नाः । धेनुः पृश्निदेवता माध्यमिका वाग्जायमानेदं सर्वमदुहत् । दुदोह । उदपादयदित्यर्थः ॥

॥ अथ विंशी ॥

अ॒धा॒सु म॒न्द्रो अ॒रति॒र्वि॒भावा॑व॒ स्यति॑ द्वि॒वर्त॑निर्व॒नेषा॑ट् ।

ऊ॒र्ध्वा य॒च्छ्रे॒णिर्न॑ शि॒शुर्द॑न्म॒क्षू स्थि॒रं शे॒वृधं॑ सू॒त मा॒ता ॥२०॥

अ॒धं । आ॒सु । म॒द्रः । अ॒रतिः॑ । वि॒भाऽर्वा॑ । अ॒वं । स्य॒ति॒ । द्वि॒ऽवर्त॑निः । व॒नेषा॑ट् ।

ऊ॒र्ध्वा । यत् । श्रे॒णिः । न । शि॒शुः । दन् । म॒क्षु । स्थि॒रं । शे॒ऽवृधं॑ । सू॒त । मा॒ता ॥२०॥

अधाथासु चतसृषु दिक्षु मन्द्रो मोदमानोऽरतिर्गैता विभावा दीप्तिमान् द्विवर्तनिर्वयोर्लोकयोर्गैता वनेषाट् वने काष्ठानामभिभविताग्निरव स्यति । अवसन्नो भवति यागार्थं । यच्च योऽग्निरूर्ध्वोन्मुखा श्रेणिर्न शिशुः शंसनीयो मक्षु शीघ्रं दन् शचून्दमयति तमिमं स्थिरं निश्चलं शेवृधं सुखस्य वर्धकं मातारणिः सूत । यज्ञे जनयामास ॥

॥ इत्यष्टमस्य प्रथम एकोनविंशो वर्गः ॥

॥ अथैकविंशी ॥

अ॒धा गा॒व॒ उप॑मा॒तिं क॒नाया॒ अनु॑ श्वा॒तस्य॒ कस्य॑ चि॒त्परे॑युः ।

श्रु॒धि त्वं सु॒द्रवि॑णो न॒स्त्वं या॒ळाश्च॒घ्नस्य॑ वा॒वृधे॑ सू॒नृता॑भिः ॥२१॥

अध॑ । गावः॑ । उप॑ऽमातिं । क॒नायाः॑ । अनु॑ । श्रान्त॑स्य । कस्य॑ । चि॒त् । परा॑ । ई॒युः ।
श्रु॒धि । त्वं । सु॑ऽद्रवि॒णः । नः॑ । त्वं । या॒ट् । आ॒श्व॒घ्नस्य॑ । व॒वृ॒धे । सू॒नृता॑भिः ॥ २१ ॥

अध संप्रति कस्य चिच्छ्रान्तस्य प्रवृद्धस्य श्रान्तस्य वा । आत्मनो निर्देशः । ईदृशस्य नाभानेदिष्टस्य कनायाः कमनीयायाः स्तुतेर्गावो वाचः । यद्वा वाचः स्तुतयः कनायाः कमनीयायाः स्तुतेरुपमातिमुपमानभूतमिन्द्रमनु परेयुः । अनु परागच्छन्ति । हे सुद्रविणः सुधनामे त्वं श्रुधि । शृणु । नोऽस्माकमिममिन्द्रं याट् । अयाट् । यज । त्वं चाश्वघ्नस्य । अश्वघ्नोऽश्वमेधयाजी मनुः । तस्य पुत्रस्य मम सूनृताभिः स्तुतिभिर्ववृधे । वर्धसे । पुरुषव्यत्ययः । अथवायं वर्धत इति परोक्षेण निर्देशः ॥

॥ अथ द्वाविंशी ॥

अध॑ त्वमि॒न्द्र वि॒द्मः॑ स्मान्म॒हो रा॒ये नृ॑पते॒ वज्र॑बाहुः ।

रक्षां॑ च नो म॒घोनः॑ पा॒हि सू॒रीन॑नेहस॒स्ते हरि॑वो अ॒भिष्टौ॑ ॥ २२ ॥

अध॑ । त्वं । इ॒न्द्र । वि॒द्धि । अ॒स्मान् । म॒हः । रा॒ये । नृ॑ऽपते । वज्र॑ऽबाहुः ।

रक्षां॑ च । नः॑ । म॒घोनः॑ । पा॒हि । सू॒रीन् । अ॒नेह॒सः । ते । हरि॑ऽवः । अ॒भिष्टौ॑ ॥ २२ ॥

हे इन्द्र अधाधुना वज्रबाहुस्त्वमस्मान्महो महते राये धनाय विद्धि । जानीहि । हे इन्द्र मघोनो हविष्मतः सूरीन् स्तुतिप्रेरकान्नोऽस्मान्नक्ष च । हे हरिवो हरिभ्यां तद्वन्निन्द्र ते तवाभिष्टावभिगमनेऽनेहसोऽपापाः स्यामेति शेषः ॥

॥ अथ त्रयोविंशी ॥

अध॑ यद्रा॒जाना॑ ग॒विष्टौ॑ सर॒त्सर॑ण्युः का॒रवे॑ जर॒ण्युः ।

विप्रः॑ प्रेष्ठः॒ स ह्ये॑षां ब॒भूव॑ परां च॒ वक्ष॑दुत प॒र्षदे॑नान् ॥ २३ ॥

अध॑ । यत् । रा॒जा॒ना । गो॑ऽईष्टौ । सर॒त् । सर॑ण्युः । का॒रवे॑ । जर॒ण्युः ।

विप्रः॑ । प्रेष्ठः॑ । सः॑ । हि । ए॒षां । ब॒भूव॑ । परां॑ । च॒ । वक्ष॑त् । उ॒त । प॒र्षत् । ए॒नान् ॥ २३ ॥

हे राजाना राजमानौ मित्रावरुणौ अधाधुना सत्त्वसमाप्तौ यद्यस्माद्गविष्टौ गवामेषणायां सत्यां सरण्युः सरणशीलो यमः सरत् गच्छति कारवे कर्माणि कुर्वन्तेऽगिरसां गणाय किमिच्छन् । जरण्युः । तस्मा अंगिरसां गणाय स्तुतिमिच्छन् तस्मात्स विप्रो नाभानेदिष्ट एषामंगिरसां प्रेष्ठः प्रियतमो बभूव ।

भवतु । हीति पूरणः । तेषां कर्तव्यं परा च वक्षत् । परावहतु । उतापि चैनानं-
गिरसः पर्षत् पारयन्वित्यात्मन एवाशास्ते ॥

॥ अथ चतुर्विंशी ॥

अधा न्वस्य जेन्यस्य पुष्टौ वृथा रेभंत ईमहे तदू नु ।

सरण्युरस्य सूनुरश्चो विप्रश्चासि श्रवसश्च सातौ ॥ २४ ॥

अध । नु । अस्य । जेन्यस्य । पुष्टौ । वृथा । रेभंतः । ईमहे । तत् । ऊं इति । नु ।

सरण्युः । अस्य । सूनुः । अश्चः । विप्रः । च । असि । श्रवसः । च । सातौ ॥ २४ ॥

अनया वरुणं पृथक् स्तौति । अधाय नु क्षिप्रमस्य जेन्यस्य जयशीलस्य
स्तुत्या जेतव्यस्य वा तत्स्वभूतं गवादिधनं पुष्टौ पोषे निमित्ते सति तस्य पुष्ट्यर्थं
वा वृथानायासेन रेभंतः स्तुवंतो नु क्षिप्रमीमहे । याचामहे । सरण्युः शीघ्रस-
रणशीलोऽश्चोऽस्य वरुणस्य सूनुः पुत्रः । वरुणाद्यश्च उत्पन्नः । अथ प्रत्यक्षकृतः ।
हे वरुण त्वं विप्रश्चासि विप्रवत्पूज्यः शुद्धो वा भवसि । श्रवसश्चान्नस्य सातौ
लाभेऽस्माकमन्नलाभाय प्रवृत्तश्च भवसि ॥

॥ अथ पंचविंशी ॥

युवोर्यदि सख्यायास्मे शर्धाय स्तोमं जुजुषे नमस्वान् ।

विश्वच यस्मिन्ना गिरः समीचीः पूर्वीव गातुर्दाशत्सूनृतयै ॥ २५ ॥

युवोः । यदि । सख्याय । अस्मे इति । शर्धाय । स्तोमं । जुजुषे । नमस्वान् ।

विश्वच । यस्मिन् । आ । गिरः । संऽईचीः । पूर्वीऽईव । गातुः । दाशत् । सूनृतयै ॥ २५ ॥

हे मित्रावरुणौ युवोर्युवयोः शर्धाय बलवतेऽस्मे अस्माकं सख्याय । यद्वा
युवयोः सख्यायास्मे अस्माकं शर्धाय बलाय च यदि नमस्वानन्नवानध्वर्युः
स्तोत्रवान्होता वा स्तोमं जुजुषे सेवते । यस्मिन्सख्ये सिद्धे सति विश्वच वि-
श्वस्मिन्ननपदे गिरोऽंगिरसां संबंधिन्यः समीचीः समीच्य आ गच्छंतीति शेषः ।
उदाराणां गृह इदं गृहाणेदं गृहाणेत्येवंरूपाः श्रूयंत इत्यर्थः । यद्वा यागानुष्ठातृणां
स्तुतिगिर आगच्छंतीति । पूर्वीव गातुः प्राची दिगिव । सा यथा गच्छतां सुखं
प्रयच्छति तद्वत् । यद्वा पूर्वी पुरा प्रसिद्धा पुरातनीव गातुः सरणिरिव । सा यथा
गच्छतां सुखं प्रयच्छति तद्वत्सूनृतयै प्रियसत्वरूपायै स्तुतिवाचे दाशत् । प्रयच्छतु ॥

॥ अथ षड्विंशी ॥

स गृणानो अद्भिर्देववानिति सुबन्धुर्नमसा सूक्तैः ।

वर्धदुक्थैर्वचोभिरा हि नूनं व्यध्वेति पयस उस्त्रियायाः ॥ २६ ॥

सः । गृणानः । अत्ऽभिः । देवऽवान् । इति । सुऽबन्धुः । नमसा । सुऽउक्तैः ।

वर्धत् । उक्थैः । वचःऽभिः । आ । हि । नूनं । वि । अध्वा । एति । पयसः । उस्त्रियायाः ॥ २६ ॥

देवताभिर्देववान् सुबन्धुः शोभनबन्धनः स वरुण इतीत्यंकृतप्रकारेण नमसा नमस्कारेण सूक्तैश्च गृणानः स्तूयमानः सन्वर्धत् । वर्धतां । उक्थैर्वचोभिरुच्यमानैः प्रशस्तैर्वा स्तुतिवचोभिर्नूनमिदानीमा गच्छत्विति शेषः । हीति पूरणः । तस्य या-
गार्थमुस्त्रियाया गोः पयसोऽध्वा मार्गो व्येति । स्तनायाणि क्षरंतीत्यर्थः ॥

॥ अथ सप्तविंशी ॥

त ऊ षु णो महो यजत्रा भूत देवास ऊतये सजोषाः ।

ये वाजाँ अनयता वियंतो ये स्या निचेतारो अमूराः ॥ २७ ॥

ते । ऊं इति । सु । नः । महः । यजत्राः । भूत । देवासः । ऊतये । सऽजोषाः ।

ये । वाजान् । अनयत । विऽयंतः । ये । स्थ । निऽचेतारः । अमूराः ॥ २७ ॥

अनयर्धिरंगिरस आशास्ते । हे यजत्रा यष्टव्या देवासो देवाः ते यूयं । ऊ इति पूरणः । महो महते नोऽस्माकमूतये रक्षणाय सजोषाः संगता भूत । भवत । ये च यूयमंगिरसो मह्यं वाजानन्नान्यनयत प्रापयत वियंतः सततमुक्थाय वि-
विधं गच्छंतः संतः । ये च यूयममूराः षष्ठाहः प्रयोगमौढ्यरहिता इत्यर्थः । तादृश निचेतारो गवां विविक्तारः स्थ भवथ ते सजोषा भूतेति समन्वयः ॥

॥ इत्यष्टमस्य प्रथमे त्रिंशो वर्गः ॥

वेदार्थस्य प्रकाशेन तमो हार्दं निवारयन् ।

पुमर्थाश्चतुरो देयाद्विद्यातीर्थमहेश्वरः ॥

इति श्रीमद्राजाधिराजपरमेश्वरवैदिकमार्गप्रवर्तकश्रीवीरबुद्धभूपालसाम्राज्यधुरं-
धरेण सायणाचार्येण विरचिते माधवीये वेदार्थप्रकाशे ऋक्संहिताभा-
ष्येऽष्टमाष्टकस्य प्रथमोऽध्यायः ॥

यस्य निःश्वसितं वेदा यो वेदेभ्योऽखिलं जगत् ।

निर्ममे तमहं वंदे विद्यातीर्थमहेश्वरं ॥

व्याख्याय प्रथमं विज्ञानष्टमस्याष्टकस्य सः ।

अध्यायं सायणामात्यो द्वितीयं व्याचिकीर्षति ॥

तत्र ये यज्ञेनेत्येकादशर्चमनुवाकापेक्षया द्वितीयं सूक्तं । मानवस्य नाभानेदि-
ष्टस्यार्धं । आदितश्चतस्रो जगत्यः । पंचम्यनुष्टुप् । षष्ठी बृहती । सप्तमी सतो-
बृहती । अष्टमीनवम्यावनुष्टुभौ । दशमी गायत्री । एकादशी त्रिष्टुप् । आदितः
षष्ठां विश्वे देवा अंगिरसो वा देवता । सप्तमी वैश्वदेवी । अष्टम्याद्यासु चतसृषु
सावर्णेर्महाराजस्य दानं स्तूयते । अतस्तास्तद्देवताकाः । तथा चानुक्रम्यते । ये
यज्ञेनैकादशाद्याः षष्ठंगिरसां स्तुतिर्वात्या त्रिष्टुप्पंचम्यनुष्टुप्प्रगाथोऽनुष्टुभौ गा-
यत्री चतस्रोऽत्याः सावर्णेर्दानस्तुतिरिति ॥ षष्ठेऽहनि वैश्वदेवशस्त्र एतत्सूक्तं ।
सूचितं च । इदमित्या रौद्रमिति प्रागुपोक्तमाया ये यज्ञेनेत्यावपते । आ० ८. १. ।
इति ॥

॥ तत्र प्रथमा ॥

ये यज्ञेन दक्षिणया समक्ता इंद्रस्य सख्यममृतत्वमानश ।

तेभ्यो भद्रमंगिरसो वो अस्तु प्रति गृणीत मानवं सुमेधसः ॥ १ ॥

ये । यज्ञेन । दक्षिणया । संऽअक्ताः । इंद्रस्य । सख्यं । अमृतऽत्वं । आनश ।

तेभ्यः । भद्रं । अंगिरसः । वः । अस्तु । प्रति । गृणीत । मानवं । सुऽमेधसः ॥ १ ॥

नाभानेदिष्टः स्वपित्रा मनुनाभ्यनुज्ञातः सच्चमासीनानंगिरसोऽभ्येत्य मां
प्रतिगृह्णीत युष्मभ्यं यज्ञं प्रज्ञापयामीति यदुक्तवान् तदुच्यते । इतिहासस्त्विद-
मित्येति पूर्वसूक्ते नाभानेदिष्टं शंसति नाभानेदिष्टं वै मानवमिति ब्राह्मणानु-
सारेण मनुः पुत्रेभ्यो दायं व्यभजदिति तैत्तिरीयब्राह्मणानुसारेण च सप्रपंचम-
भिहितः । तथा चास्या ऋचीऽयमर्थः । यज्ञेन यजनीयेन हविषा दक्षिण-
यत्विग्भ्यो देयया समक्ताः संगता येऽहीनैकाहसच्चाणि कुर्वतो यूयमिंद्रस्य सख्यं
सखिकर्मात् एवामृतत्वममरणधर्मं देवत्वमानशानशिवे प्राप्ताः स्थ । अश्वो-
तेर्लिटि मध्यमे व्यत्ययेन बहुवचनं । अश्वोतेत्येति नुडागमः । यद्वृत्तयोगादनि-
घातः । हेऽंगिरसः तेभ्यो वो युष्मभ्यं भद्रं कल्याणं कर्मास्तु । हे सुमेधसः सुप्रज्ञा

हे अंगिरसः ते यूयमिदानीमागतं मानवं मनोः पुत्रं मां प्रति गृभ्णीत । प्रति-
गृह्णीत । मयि प्रतिगृहीते सति यज्ञं साधु करिष्यामीति तदर्थं प्रतिगृह्णीत ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

य उ॒दाज॑न्पि॒तरो गो॒मयं॑ व॒स्वृते॒नाभि॑दन्परि॒वत्सरे॒ व॒लं ।

दी॒र्घायु॑त्वमंगिरसो वो अस्तु प्रति गृभ्णीत मान॒वं सु॑मेधसः ॥ २ ॥

ये । उ॒त्ऽआज॑न् । पि॒तरः । गो॒ऽमयं॑ । व॒सु । ऋ॒तेन॑ । अ॒भि॑दन् । परि॒व॒त्सरे॒ । व॒लं ।

दी॒र्घायु॑त्वं । अंगि॒रसः । वः । अ॒स्तु । प्रति॑ । गृ॒भ्णी॒त । मा॒न॒वं । सु॒ऽमे॒ध॒सः ॥ २ ॥

हे अंगिरसः पितरोऽस्माकं पूर्वजत्वेन पितृभूता ये यूयं गोमयं गवात्मकं पणि-
भिरपहतं वसु धनमुदाजन् तैरधिष्ठितात्पर्वतादुदगमयन् । किञ्च ऋतेन सत्यभूतेन
यज्ञेन परिवत्सरे पर्यागते वत्सरे संपूर्णे । सत्त्वांत इत्यर्थः । तत्र वलं वलनामानं
गवामपहर्तारमसुरमभिदन् व्यनाशयन् तेभ्यो वो युष्मभ्यं दीर्घायुत्वं प्रभूतजीव-
नमस्तु । शेषं पूर्ववत् ॥

॥ अथ तृतीया ॥

य ऋ॒तेन॑ सू॒र्यमा॑रोहयन् दि॒व्यप्र॑थयन्पृथि॒वीं मा॒तरं॑ वि ।

सु॒प्रजा॑स्त्वमंगिरसो वो अस्तु प्रति गृभ्णीत मान॒वं सु॑मेधसः ॥ ३ ॥

ये । ऋ॒तेन॑ । सू॒र्यं । आ । अ॒रोह॑यन् । दि॒वि । अ॒प्र॑थयन् । पृथि॒वीं । मा॒तरं॑ । वि ।

सु॒प्रजाः॑ऽत्वं । अंगि॒रसः । वः । अ॒स्तु । प्रति॑ । गृ॒भ्णी॒त । मा॒न॒वं । सु॒ऽमे॒ध॒सः ॥ ३ ॥

हे अंगिरसः ये भवंत ऋतेन सत्यभूतेन यज्ञेन दिवि द्युलोके सूर्यं सुष्टु
सर्वस्य प्रेरकमादित्यमारोहयन् अस्थापयन् किञ्च मातरं सर्वेषां निर्मात्रीं पृथिवीं
व्यप्रथयन् प्रसिद्धामकुर्वन् सत्त्वादिकर्मकरणेन तेभ्यो युष्मभ्यं सुप्रजास्त्वं सुपुत्रत्व-
मस्तु । नित्यमसिञ्च प्रजामेधयोरित्यसिञ्चसमासांतः । तस्माद्भावप्रत्ययः ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

अ॒यं ना॒भा व॑दति व॒ल्गु वो॑ गृहे दे॒वपु॑त्रा ऋषय॒स्तच्छृ॑णोतन ।

सु॒ब्र॒ह्म॒ण्यमंगि॑रसो वो अस्तु प्रति गृभ्णीत मान॒वं सु॑मेधसः ॥ ४ ॥

अ॒यं । ना॒भा । व॑दति । व॒ल्गु । वः । गृ॒हे । दे॒वऽपु॑त्राः । ऋ॒षयः॑ । तत् । शृ॒णो॒त॒न ।

सु॒ऽब्र॒ह्म॒ण्यं । अंगि॒रसः । वः । अ॒स्तु । प्रति॑ । गृ॒भ्णी॒त । मा॒न॒वं । सु॒ऽमे॒ध॒सः ॥ ४ ॥

हे देवपुत्रा देवानां पुत्रा अग्नेः पुत्रा ऋषयोऽतीन्द्रियार्थस्य द्रष्टारो हेऽंगिर-
सोऽयं नाभा नाभानेदिष्टः पुरोवर्ती जनो वो युष्माकं गृहे गृहभूते यज्ञे वल्गु
कल्याणं वचो वदति । तद्वाक्यं यूयं शृणोतन । महतादरेण शृणुत । श्रु श्रवणे ।
तप्नन्तप्रनथनाश्चेति तनवादेशः । तेभ्यो युष्मभ्यं सुब्रह्मण्यं शोभनं ब्रह्मवर्चसमस्तु ।
इदानीमागतं मानवं मां प्रति गृह्णीत । प्रतिगृह्णीत ॥

॥ अथ पंचमी ॥

विरूपास इष्टयस्त इग्भीरवेपसः ।

ते अंगिरसः सूनवस्ते अग्नेः परि जज्ञिरे ॥ ५ ॥

विऽरूपासः । इत् । ऋषयः । ते । इत् । गंभीरऽवेपसः ।

ते । अंगिरसः । सूनवः । ते । अग्नेः । परि । जज्ञिरे ॥ ५ ॥

परोक्षतयर्षिराह । ऋषयः कर्मणां द्रष्टार एत ऋषयो विरूपास इदन्योन्यं
वर्णतो रूपतश्च नानारूपा भवन्ति । त इत् त एवामी अंगिरसो गंभीरवेपसः ।
वेप इति कर्मनाम । गंभीरकर्माणो भवन्ति । त इमेऽंगिरसः सूनवः पुत्राः
खलु । तदेवाह । त इमेऽंगिरसोऽग्नेः परि जज्ञिरे । सर्वतो जाताः प्रादुर्भूताः ।
येऽंगारा आसंस्तेऽंगिरसोऽभवन्निति ब्राह्मणं । अत्र निरुक्तं च द्रष्टव्यं ॥

॥ इत्यष्टमस्य द्वितीये प्रथमो वर्गः ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

ये अग्नेः परि जज्ञिरे विरूपासो दिवस्परि ।

नवग्वो नु दशग्वो अंगिरस्तमः सचा देवेषु मंहते ॥ ६ ॥

ये । अग्नेः । परि । जज्ञिरे । विऽरूपासः । दिवः । परि ।

नवऽग्वः । नु । दशऽग्वः । अंगिरःऽतमः । सचा । देवेषु । मंहते ॥ ६ ॥

विरूपासो विविधरूपा येऽंगिरसो दिवस्परि द्युलोकादग्नेः परि जज्ञिरे परितो
जाताः । यद्वा दिवस्परि । परिः पंचम्यर्थद्योतकः । स्वतेजसा दीप्यमानादग्नेर्जाताः ।
तेषां मध्ये नवग्वो दशग्वश्चांगिरस्तमोऽंगिरसां वरिष्ठः । सच्चमासीनानामंगिरसां
मध्ये केचन नवसु मास्तु कर्म कृत्वोदतिष्ठन् केचन दशसु मास्स्वित्येवमंगिरसाम-
यनमुक्तं । तेषामग्निर्नवग्वश्च दशग्वश्चोक्तः । तादृशो देवेषु सचा सहावस्थितः
सोऽग्निर्महते । मह्यं धनं प्रयच्छति । मंहतिर्दानकर्मा ॥

॥ अथ सप्तमी ॥

इंद्रेण युजा निः सृजंत वाघतो व्रजं गोमंतमश्विनं ।

सहस्रं मे ददतो अष्टकर्ण्यः श्रवो देवेष्वक्रत ॥ ७ ॥

इंद्रेण । युजा । निः । सृजंत । वाघतः । व्रजं । गोऽमंतं । अश्विनं ।

सहस्रं । मे । ददतः । अष्टऽकर्ण्यः । श्रवः । देवेषु । अक्रत ॥ ७ ॥

वाघतः कर्मणां वोढारो विश्वे देवा अंगिरसो वेद्रेण युजा सहायेन निःसृजंत । निरगमयन् । किं । गोमंतं गीयुक्तमश्विनमश्ववंतं पणिभिरवरुद्धं व्रजं । ते मे मां प्रति सहस्रं सहस्रसंख्याकं धनं सत्त्वपरिवेषणमष्टकर्ण्यः । अष्ट इति अश्व व्याघ्रौ निष्ठायां रूपं । विस्तृतकर्णाः । उपलक्षणमेतत् । व्याघ्रसर्वावयवा गाश्च ददतो मह्यं प्रयच्छंतो देवेष्विन्द्रादिषु श्रवो हवितर्लक्षणमन्नं कीर्तिं वाक्रत । अकृषत । करोतेर्लुङि मन्त्रे घसेति च्लेर्लुक् । एवं नाभानेदिष्टेनांगिरसः स्तुतास्तस्मै धनं प्रादुः । तदुक्तं शौनकेन । ऋषयोऽंगिरसस्तुष्टा यद्दुर्मानवाय तु । तत्पुण्याय च कर्माणि ये यज्ञेनेत्यकीर्तयत् ॥

उत्तराभिश्चतसृभिरस्मै मानवायर्षये सावर्णिना यद्दत्तं तत्प्रशस्यते । तदप्युक्तं शौनकेन । सावर्णिना च यद्दत्तं मानवाय महद्भुजम् । तदुक्तं सूक्तशेषेण प्र नूनं जायतामिति ॥

॥ अथाष्टमी ॥

प्र नूनं जायतामयं मनुस्तीक्ष्णैव रोहतु ।

यः सहस्रं शतांश्च सद्यो दानाय मंहते ॥ ८ ॥

प्र । नूनं । जायतां । अयं । मनुः । तोक्त्रेऽइव । रोहतु ।

यः । सहस्रं । शतऽअंशं । सद्यः । दानाय । मंहते ॥ ८ ॥

अयं सावर्णिर्मनुर्नूनं क्षिप्रं प्र जायतां । प्रजातो भवतु धनादिभिः पुत्रादिभिश्च रोहतु । प्रादुर्भवतु । तच्च दृष्टान्तः । तोक्त्रेव । यथा जलक्लिनं जीजं प्रादुर्भवत्येवं कर्मफलसंयुक्तः स मनुः पुत्रादिभी रोहतु । योऽयं मनुः शतांश्च बह्वंश्च संयुक्तं सहस्रं गवां सद्यस्तदानीमेव दानाय मंहते । अस्मा ऋषये दातुं प्रेरयति ॥

॥ अथ नवमी ॥

न तमश्नोति कश्चन दिव इव सान्वारभं ।

सावर्ण्यस्य दक्षिणा वि सिंधुरिव पप्रथे ॥ ९ ॥

न । तं । अश्नोति । कः । चन । दिवऽइव । सानु । आऽरभं ।

सावर्ण्यस्य । दक्षिणा । वि । सिंधुऽइव । पप्रथे ॥ ९ ॥

तं सावर्णिं मनुं कश्चन कश्चिदप्यारभमारब्धुं स्वकर्मणा नाश्नोति । न व्या-
प्नोति । यथा मनुः प्रयच्छति तथान्यो दातुं न शक्नोतीत्यर्थः । कथंस्थितं । दिव
इव द्युलोकस्य सानु समुच्छ्रितं तेजसा कैश्चिदप्यप्रधृष्यमादित्यमिव स्थितं ।
आरभं । शकि णमुल्कमुलाविति कमुल् । तस्य सावर्ण्यस्य मनोरियं गवादि-
दक्षिणा सिंधुरिव स्यंदमाना नदीव पृथिव्यां पप्रथे । विप्रथते । विस्तीर्णा भवति ॥

॥ अथ दशमी ॥

उत दासा परिविषे स्महिष्टी गोपरीणसा ।

यदुस्तुर्वश्च मामहे ॥ १० ॥

उत । दासा । परिऽविषे । स्महिष्टी इति स्मत्ऽदिष्टी । गोऽपरीणसा ।

यदुः । तुर्वः । च । ममहे ॥ १० ॥

उतापि च स्महिष्टी कल्याणदेशिनौ गोपरीणसा गोपरिणसौ गोभिः परिवृतौ
बहुगवादियुक्तौ दासा दासवत्प्रेथवत्स्थितौ तेनाधिष्ठितौ यदुश्च तुर्वश्चैतन्नामकौ
राजर्षी परिविषेऽस्य सावर्णेर्मनोर्भोजनाय ममहे । पशून्प्रयच्छतः । प्रत्येकमन्व-
यादेकवचनं ॥

॥ अथैकादशी ॥

सहस्रदा यामणीर्मा रिषन्मनुः सूर्येणास्य यतमानेतु दक्षिणा ।

सावर्णेर्देवाः प्र तिरंत्वायुर्यस्मिन्नाश्रिता असनाम वाजं ॥ ११ ॥

सहस्रऽदाः । यामऽनीः । मा । रिषत् । मनुः । सूर्येण । अस्य । यतमाना । एतु । दक्षिणा ।

सावर्णेः । देवाः । प्र । तिरंतु । आयुः । यस्मिन् । अश्रिताः । असनाम । वाजं ॥ ११ ॥

सहस्रदा गवादीनां सहस्रस्य दाता यामणीर्यामाणां नेता कर्ता जनपदानामयं

मनुर्मा रिषत् न कैश्चिदपि रिष्टो हिंसितो भवतु । यद्वा कर्मनेतृनस्मान्मा हिनस्तु
किंतु धनादिदानेन पूजयतु । अस्य यतमाना गच्छंती दक्षिणा सूर्येण सहैतु ।
संगच्छतां । त्रिषु लोकेषु प्रसिद्धा भवत्वित्यर्थः । तस्यास्य सावर्णेः सवर्णपुत्रस्य
मनोर्देवा इन्द्रादय आयुर्जीवनं प्र तिरंतु । प्रवर्धयंतु । अश्रान्ताः कर्मस्वनलसाः
सर्वे कर्म कुर्वतो वयं यस्मिन्मनौ वाजं गोलक्षणमन्नमसनाम । संभजेमहि ।
नाभानेदिष्टोऽहमलभ इत्याशास्ते ॥

॥ इत्यष्टमस्य द्वितीये द्वितीयो वर्गः ॥

परावतो य इति सप्तदशर्चं तृतीयं सूक्तं स्रतेः पुत्रस्य गयस्यार्धं । षोडशीसप्त-
दश्यौ त्रिष्टुभौ । पंचदशी त्रिष्टुजगती वा । शिष्टाश्चतुर्दश जगत्यः । स्वस्ति नः
पथ्यास्विति द्वे पथ्यास्वस्तिदेवताके । शिष्टा वैश्वदेव्यः । तथा चानुक्रांतं । परा-
वतस्थूना गयः स्नातो द्वित्रिष्टुवंतं तु स्वस्ति नस्त्रिष्टुवा सह चोत्तरया पथ्यास्व-
स्तिदेवत्येति ॥ पृष्ठ्याभिप्रवयोस्तृतीयेऽहनि वैश्वदेव एतत्सूक्तं वैश्वदेवं निविजानं ।
सूचितं च । अनश्वो जातः परावतो य इति वैश्वदेवं । आ० ७. ७. इति ॥

॥ तत्र प्रथमा ॥

परावतो ये दिधिषंत आप्यं मनुप्रीतासो जनिमा विवस्वतः ।

ययातेर्ये नहुषस्य बर्हिषि देवा आसन्ते ते अधि ब्रुवंतु नः ॥ १ ॥

परावतः । ये । दिधिषन्ते । आप्यं । मनुप्रीतासः । जनिम । विवस्वतः ।

ययातेः । ये । नहुषस्य । बर्हिषि । देवाः । आसन्ते । ते । अधि । ब्रुवंतु । नः ॥ १ ॥

ये देवाः परावतो दूरदेशादागत्याप्यं ज्ञातेयं मनुष्यैः सह बंधुत्वं दिधिषन्ते
धारयन्ति । यद्वा हविषां प्रदातृभिर्मनुष्यैः सह सख्यं कुर्म इति परस्परं शब्दायन्ते ॥
धिष शब्दे । जीहोत्यादिकः । छांदसो ऋत्यान्तादेशः । धिष धारण इति कैश्चिद-
प्युपगम्यते ॥ उक्तार्थमेव विशिनष्टि । मनुप्रीतासो मनुष्यैः प्रीता देवा विवस्वतो
विवस्वत्पुत्रस्य मनोर्जनिम जन्मानि मनुष्यान्धारयन्ति । किंच ये देवा नहुषस्य
नहुषपुत्रस्य ययातेरेतन्नामकस्य राजर्षेर्बर्हिषि यज्ञ आसत उपविशन्ति ते देवा
नोऽस्मानधि ब्रुवंतु । धनादिप्रदानेनास्मानधिकं वदंतु । पूजयन्त्वित्यर्थः ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

विश्वा हि वो नमस्यानि वंद्या नामानि देवा उत यज्ञियानि वः ।

ये स्थ जाता अदितेरङ्गस्यरि ये पृथिव्यास्ते म इह श्रुता हवँ ॥२॥

विश्वा । हि । वः । नमस्यानि । वंद्या । नामानि । देवाः । उत । यज्ञियानि । वः ।

ये । स्थ । जाताः । अदितेः । अत्ऽभ्यः । परि । ये । पृथिव्याः । ते । मे । इह । श्रुत । हवँ ॥२॥

हे देवा इंद्रादयः । हिरवधारणे । वो युष्माकमेव नामानि नमनीयानि विश्वा सर्वाणि शरीराणि नमस्यानि नमस्कारार्हाणि भवन्ति वंद्या वंद्यानि स्तोतव्यानि च भवन्ति । ये यूयमदितेरदीनाद्युलोकादङ्गः । अंतरिक्षनामैतत् । अंतरिक्षात् । परिः पंचम्यर्थद्योतकः । पृथिव्याश्च जाताः प्रादुर्भूताः स्थ भवथ ते यूयमिहास्मिन्यज्ञ आगत्य मे मदीयं हवमाह्वानं श्रुत । शृणुत ॥

अग्निष्टोमे वैश्वदेवशस्त्रे येभ्यो मातेत्येषा धाय्या । सूचितं च । अयं वेनश्चोदयत्पृश्निगर्भा येभ्यो माता मधुमत् । आ० ५. १८. । इति ॥

॥ सैषा सूक्ते तृतीया ॥

येभ्यो माता मधुमत्पिन्वते पयः पीयूषं द्यौरदितिरद्विर्बहाः ।

उक्थन्पुष्मान्वृषभरान्स्वप्नसस्ताँ आदित्याँ अनु मदा स्वस्तये ॥३॥

येभ्यः । माता । मधुऽमत् । पिन्वते । पयः । पीयूषं । द्यौः । अदितिः । अद्विऽबर्हाः ।

उक्थऽपुष्मान् । वृषऽभरान् । सुऽअप्नसः । तान् । आदित्यान् । अनु । मदा । स्वस्तये ॥३॥

माता सर्वस्य निर्मात्री पृथिवी येभ्यो देवेभ्यो देवार्थं मधुमद्वाधुर्योपेतं पयः सारभूतं क्षीरं पिन्वते क्षरति । तथादितिरदीनाद्विर्बहा मेघैः परिवृढा प्रवृद्धा परिवृद्धमेघा वा द्यौश्च पीयूषं पिन्वते । द्यावापृथिव्यौ हविस्तृपादयत इत्यर्थः । ऋषिरात्मानं संबोद्धाह । उक्थन्पुष्मानतिबलान् वृषभरान्वृष्टेराहर्तृन् । इय-होर्भे इति भः । स्वप्नसः सुकर्मणस्तानादित्यानदितेः पुत्रान्देवान् स्वस्तयेऽविनाशायानु मदा । अनुस्तुहि । माद्यतेर्लोँटि व्यत्ययेन शप् । मंदतेर्वा स्तुत्यर्थस्यानित्यमागमशासनमिति नुमभावः ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

नृचक्षसो अनिमिषंतो अर्हणा बृहद्देवासो अमृतत्वमानशुः ।

ज्योतीरथा अहिमाया अनागसो दिवो वर्ष्माणं वसते स्वस्तये ॥४॥

नृऽचक्षसः । अनिऽमिषंतः । अर्हणा । बृहत् । देवासः । अमृतऽत्वं । आनशुः ।

ज्योतिःऽरथाः । अहिऽमायाः । अनागसः । दिवः । वर्ष्माणं । वसते । स्वस्तये ॥४॥

नृचक्षसः कर्मनेतृणां मनुष्याणां द्रष्टारोऽत एवानिमिषंतो निमेषमकुर्वाणाः सर्वदा जागरूका देवासो देवा, अर्हणा लोकस्य परिचरणार्थं स्तोतव्यत्वाय बृहद्वृंहितममृतत्वममरणधर्ममानशुः । प्राप्ताः । देवाः खलु मनुष्यैः पूज्याः । तस्मात्पूजाहेतुं देवत्वमानशिरे । अत एव ज्योतीरथा दीप्यमानरथोपेता अहिमायाः कैश्चिदप्यहंतव्यप्रज्ञा अनागसः पापरहिता आदित्या दिवो द्युलोकस्य वर्ष्माणं नाभिस्थानं समुच्छ्रितं देशं स्वस्तयेऽविनाशाय लोकस्य क्षेमकरणार्थं वसते । अधिवसन्ति । यद्वा स्वतेजसाच्छादयन्ति ॥

॥ अथ पंचमी ॥

सम्राजो ये सुवृधो यज्ञमाययुरपरिद्धता दधिरे दिवि क्षयं ।

ताँ आ विवास नमसा सुवृक्तिभिर्महो आदित्याँ अदितिं स्वस्तये ॥५॥

संऽराजः । ये । सुऽवृधः । यज्ञं । आऽययुः । अपरिऽद्धताः । दधिरे । दिवि । क्षयं ।

तान् । आ । विवास । नमसा । सुवृक्तिऽभिः । महः । आदित्यान् । अदितिं । स्वस्तये ॥५॥

सम्राजः सर्वेषां राजानः स्वतेजोभिः सम्यग्राजमानाः सुवृधः सुवृद्धा ये देवा यज्ञमाययुरायांति सोमादिहविर्भक्षणार्थं । ततोऽपरिद्धताः कैश्चिदप्यहंसिता ये देवा दिवि द्युलोके क्षयं निवासं दधिरे विदधति कुर्वन्ति । ऋषिरात्मानमाह । महो महतो गुणाधिक्येनादित्यानदितेः पुत्रान् तान्प्रसिद्धान्देवान् अदितिं तेषां मातरमेतन्नामिकां च स्वस्तयेऽविनाशाय नमसा हवीरूपेणान्नेन सुवृक्तिभिः शोभनाभिः स्तुतिभिश्चा विवास । आभिमुख्येन परिचर । विवासतिः परिचरणकर्मा ॥

॥ इत्यष्टमस्य द्वितीये तृतीयो वर्गः ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

को वः स्तोमं राधति यं जुजोषथ विश्वे देवासो मनुषो यतिं हनं ।

को वोऽध्वरं तुविजाता अरं करद्वो नः पर्षदत्यंहः स्वस्तये ॥६॥

कः । वः । स्तोमं । राधति । यं । जुजोषथ । विश्वे । देवासः । मनुषः । यतिं । स्थनं ।

कः । वः । अध्वरं । तुविजाताः । अरं । करत् । यः । नः । पर्षत् । अति । अंहः । स्वस्तये ॥६॥

ऋषिर्देवान्प्रति बहुधा वितर्कयति । हे देवा वो युष्माकं कः स्तोता स्तोमं चिवृत्पंचदशादिलक्षणं राधति संसाधयति । न कश्चिदस्तीत्यर्थः । यद्वा मदन्यः को वो युष्मभ्यं स्तोमं करोति यूयं यं स्तोतारं जुजोषथ । सेवध्वे । जुषी प्रीति-सेवनयोः । लेटि शपः श्रुः । अडागमः । किं च हे मनुषो मंतारो ज्ञातारो हे विश्वे देवासो देवा यूयं यति यत्संख्याः स्थन भवथ । यच्छब्दादपि छांदसोऽतिर्द्रष्टव्यः । हे तुविजाता धात्रादिविभागेन बहुजनना हे देवा युष्मदर्थं को वा यजमानोऽध्वरं यज्ञमरं करत् अलंकरोति स्तुतिभिर्हविर्भिश्च । मदन्यो नास्तीत्यर्थः । यो यज्ञो नोऽस्मान् स्वस्तयेऽविनाशायांहः पापरूपं मार्गमवैदिकमिति पर्षत् अतिपारयति तं यज्ञं को वालंकरोतीति ॥

॥ अथ सप्तमी ॥

येभ्यो होचां प्रथमामायेजे मनुः समिद्धाग्निर्मनसा सप्त होतृभिः ।

त आदित्या अभयं शर्मं यच्छत सुगा नः कर्तं सुपथा स्वस्तये ॥७॥

येभ्यः । होचां । प्रथमां । आयेजे । मनुः । समिद्धऽअग्निः । मनसा । सप्त । होतृभिः ।

ते । आदित्याः । अभयं । शर्मं । यच्छत । सुगा । नः । कर्तं । सुपथा । स्वस्तये ॥७॥

समिद्धाग्निर्हविर्भिः सम्यग्दीप्ताग्निर्मनुर्वैवस्वतो मनुष्याणां प्रथमभावी अहधानेन मनसा सप्त सप्तसंख्याकैर्होतृभिर्वषट्कर्तृभिर्ऋत्विग्भिश्च सह येभ्यो युष्मभ्यं प्रथमां प्रथमं मुख्यं यद्वा सर्वेषां मनुष्याणामये क्रियमाणत्वादाद्यं होचां । हूयन्ते हवींश्चेति होचा यज्ञः । तं । यद्वाहूयन्ते देवाः स्तुतिभिरचेति तं यज्ञमायेज आभिमुख्येनेष्टवान् ॥ यजेर्लेटि रूपं । यद्वा लटि लोपस्त आत्मनेपदेष्विति तलोपः । यजिवप्योरलिट्योत्वं वक्तव्यं । पा० ६. ४. १२०. ४. । इति वचनादेकारः ॥ हे आदित्या अदितेः पुत्रा हे देवाः ते यूयं नोऽस्मभ्यमभयं शर्मं च सुखं प्रयच्छत ।

किंच नोऽस्माकं स्वस्तये क्षेमाय सुपथा सुपथानि शोभनावैदिकमार्गान् सुगा
सुष्ठु गंतव्यान् कर्तुं । कुरुत । करोतेर्लोऽटि बहुलं छंदसीति विकरणस्य लुक् ।
तवादेशः ॥

॥ अथाष्टमी ॥

य ईशिरि भुवनस्य प्रचेतसो विश्वस्य स्थातुर्जगतश्च मंतवः ।

ते नः कृतादकृतादेनसस्पर्यद्या देवासः पिपृता स्वस्तये ॥८॥

ये । ईशिरि । भुवनस्य । प्रऽचेतसः । विश्वस्य । स्थातुः । जगतः । च । मंतवः ।

ते । नः । कृतात् । अकृतात् । एनसः । परि । अद्य । देवासः । पिपृत् । स्वस्तये ॥८॥

प्रचेतसः प्रकृष्टज्ञाना मंतवः सर्वस्य वेदितारो ये देवाः स्थातुः स्थावरस्य
जगतो जंगमस्य विश्वस्य सर्वस्य भुवनस्य लोकस्येशि ईश्वरा भवन्ति । अथ
प्रत्यक्षकृतः । हे देवासी देवा य उक्तगुणास्ते यूयं नोऽस्मान्कृतात्कायिकात्पा-
पात् अकृतात्करचरणादिभिरकृतादेनसः किंतु मानसात्पापाच्चाद्यास्मिन्दिने स्वस्त-
येऽविनाशायायुषोऽभिवृद्धये पिपृत् । पारयत । पापरहितान्कुरुतेत्यर्थः ॥

॥ अथ नवमी ॥

भरेष्विंद्रं सुहवं हवामहेऽहोमुचं सुकृतं दैव्यं जनं ।

अग्निं मिचं वरुणं सातये भगं द्यावापृथिवी मरुतः स्वस्तये ॥९॥

भरेषु । इंद्रं । सुऽहवं । हवामहे । अंहःऽमुचं । सुऽकृतं । दैव्यं । जनं ।

अग्निं । मिचं । वरुणं । सातये । भगं । द्यावापृथिवी इति । मरुतः । स्वस्तये ॥९॥

अंहोमुचमंहसः पापस्य मोचकं सुहवं शोभनाह्वानमिंद्रं भरेषु । भृणंति
भर्जयन्ति विनाशयन्ति शत्रून्चेति भराः संयामाः । तेषु हवामहे । रक्षणायाह्व-
यामः । किंच सुकृतं सुकर्माणं दैव्यं देवसंबन्धिनमन्यं जनं चाह्वयामहे । तं जन-
मुद्दिशति । अग्निं मिचं वरुणं भगं भजनीयमेतन्नामानं देवं । द्यावापृथिवी द्यावा-
पृथिव्यौ मरुतश्च सातयेऽन्नलाभाय स्वस्तयेऽविनाशाय रक्षणायाह्वयामहे ॥

अदितिदेवताकस्य पशोः सुचामाणमित्येषा वपायागस्य याज्या । सूचितं च ।
अदितिर्ह्यजनिष्ट सुचामाणं पृथिवीं द्यामनेहसं । आ० ३.८. । इति ॥ प्रायणीयेष्टा-
वादित्यस्य हविष एषैवानुवाक्या सैवोदयनीयाया याज्या । सूचितं च । सुचामाणं

पृथिवीं द्यामनेहसं महीमू षु मातरं सुव्रतानां । अ० ४. ३. । इति ॥ प्रयाणेऽनयैव
नावमारोहेत् । सूचितं च । सुचामाणं पृथिवीं द्यामनेहसमिति नावं । अ० गृ० २.
६. । इति ॥

॥ सैषा सूक्ते दशमी ॥

सुचामाणं पृथिवीं द्यामनेहसं सुशर्माणमदितिं सुप्रणीतिं ।

दैवीं नावं स्वरिचामनागसमस्रवंतीमा रुहेमा स्वस्तये ॥ १० ॥

सुऽचामाणं । पृथिवीं । द्यां । अनेहसं । सुऽशर्माणं । अदितिं । सुऽप्रणीतिं ।

दैवीं । नावं । सुऽअरिचां । अनागसं । अस्रवंतीं । आ । रुहेम् । स्वस्तये ॥ १० ॥

द्युलोको नौरूपकतया स्तूयते । सुचामाणं सुष्ठु चायंतीं पृथिवीं विसृताम-
नेहसं पापरहितां सुशर्माणं शोभनसुखयुक्तामदितिमदीनां सुप्रणीतिं सुप्रणयनां
सुष्ठु प्रणेचीं दैवीं देवसंबन्धिनीं स्वरिचां शोभनारिचां जलाहरणशीलदारुयुक्ता-
मनागसं पापरहितामस्रवंतीमगच्छंतीमविनश्वरीं नावं नावमिव स्थितां द्यां
स्वस्तयेऽविनाशाय देवत्वप्राप्तये आ रुहेम । वयमारोहेम । रोहतेर्लिङि लिङ्या-
शिष्यङित्यङ्प्रत्ययः ॥

॥ इत्यष्टमस्य द्वितीये चतुर्थो वर्गः ॥

॥ अथैकादशी ॥

विश्वे यजत्रा अधि वोचतोतये चायध्वं नो दुरेवाया अभिहुतः ।

सत्यया वो देवहूत्या हुवेम ऋणतः देवा अवसे स्वस्तये ॥ ११ ॥

विश्वे । यजत्राः । अधि । वोचत । उतये । चायध्वं । नः । दुऽएवायाः । अभिऽहुतः ।

सत्यया । वः । देवऽहूत्या । हुवेम । ऋणतः । देवाः । अवसे । स्वस्तये ॥ ११ ॥

हे यजत्रा यजनीया हे विश्वे सर्वे देवा यूयमूतये रक्षणार्थमधि वोचत ।
अस्मानधिब्रूत । आभाष्य चाभिहुतोऽभिहिंसित्या दुरेवाया दुर्गतेर्नोऽस्मान्
चायध्वं । यद्येवं कुरुष्व तर्हि हे देवाः ऋणतः स्तोत्रायस्माभिरुक्तानि तादृशान्वो
युष्मान् सत्यया यथार्थभूतया देवहूत्या । देवा हूयन्तेऽनयेति देवहूतिः स्तुतिः ।
तया वयं हुवेम । आहूयेम । किमर्थं । अवसे, रक्षणाय शत्रुभ्यः स्वस्तये क्षेमाय
जीवनाभिवृद्धये च ॥

॥ अथ द्वादशी ॥

अपामीवामप विश्वामनाहुतिमपारातिं दुर्विद्वामघायतः ।

आरे देवा द्वेषो अस्मद्युयोतनोरु णः शर्म यच्छता स्वस्तये ॥१२॥

अप। अमीवां। अप। विश्वा। अनाहुतिं। अप। अरातिं। दुःऽविद्वाम्। अघऽयतः।

आरे। देवाः। द्वेषः। अस्मत्। युयोतन। उरु। नः। शर्म। यच्छत। स्वस्तये ॥१२॥

हे देवा अमीवां रोगादिकं यद्वा रोगवद्बाधकं शत्रुमस्मत्तो दूरेऽप कुरुत । पृथक्कुरुत । तथा विश्वां सर्वामनाहुतिं देवानामनाह्वानबुद्धिं यद्वा देवानां महाशत्रुं पृथक्कुरुत । किंच अरातिमदानं लोभबुद्धिं यद्वा देवेभ्यो हविषाम-
दातारं शत्रुमप गमयत । अपि च अघायतः पापमिच्छतः शत्रोर्दुर्विद्वाम् दुर्वि-
ज्ञानं दुष्टां बुद्धिं इत्थं च द्वेषो द्वेष्टृन् सर्वाञ्छत्रूनस्मदस्मत्त आरे दूरे युयोतन ।
पृथक्कुरुत । एवं सति यूयं नोऽस्मभ्यमुरु विस्तीर्णं शर्म सुखं स्वस्तये कल्याणाय
प्रयच्छत ॥

॥ अथ त्रयोदशी ॥

अरिष्टः स मर्तो विश्व एधते प्र प्रजाभिर्जायते धर्मणस्परि ।

यमादित्यासो नयथा सुनीतिभिरति विश्वानि दुरिता स्वस्तये ॥१३॥

अरिष्टः। सः। मर्तः। विश्वः। एधते। प्र। प्रऽजाभिः। जायते। धर्मणः। परि।

यं। आदित्यासः। नयथ। सुनीतिभिः। अति। विश्वानि। दुःऽइता। स्वस्तये ॥१३॥

हे विश्वे देवा विश्वः सर्वो मर्तो स मनुष्योऽरिष्टः कैश्चिदप्यहिंसितः सन्
एधते पश्चादिभिर्वर्धते । तथा धर्मणस्परि धारकात्कर्मणोऽनंतरं स मनुष्यः
प्रजाभिः पुत्रादिभिः प्र जायते । प्रकर्षेणाविर्भूतो भवति । हे आदित्यास आदित्या
देवा यं मनुष्यं सुनीतिभिः सुनयनैर्विश्वानि सर्वाणि दुरिता दुरितानि पापानि
तद्रूपाञ्छत्रून्वा स्वस्तये क्षेमायाति नयथ । अतीत्य सन्मार्गे नयथ । स वर्धत
इति समन्वयः ॥

॥ अथ चतुर्दशी ॥

यं देवासीऽवय वाजसातौ यं शूरसाता मरुतो हिते धने ।

प्रातर्यावाणं रथमिन्द्र सानसिमरिष्यंतमा रुहेमा स्वस्तये ॥१४॥

यं । दे॒वा॒सः । अ॒व॒थ । वा॒ज॑ऽसा॒तौ । यं । शू॒र॑ऽसा॒ता । म॒रु॒तः । हि॒ते । ध॒ने ।

प्रा॒तः॒ऽया॒वा॒नं । रथं । इं॒द्र । सा॒न॒सिं । अ॒रि॒थं॒तं । आ । रु॒हे॒म । स्व॒स्तये॑ ॥ १४ ॥

हे देवासो देवा वाजसातावन्नभजनेऽन्त्रलाभे वा यं रथमवथ रक्षथ हे मरुतः शूरसाता । संग्रामनामैतत् । शूराः स्थितिं स्थितिं चेति शूराः सीयन्ते विनश्यन्ते योद्धुभिरचेति तस्मिन्युद्धे यं रथं हिते निहिते धने धनमुद्दिश्य । निमित्तात्कर्म-संयोग इति सप्तमी । तदुद्दिश्य रक्षथ । सर्वेषां देवानां मुख्यत्वादिन्द्रमेवाभिलक्ष्य वदत्युत्तरार्धेन । हे इंद्र सर्वेषां मुख्य प्रातर्यावाणं । प्रातरेव युद्धं प्रति गन्तारं सानसिं संभजनीयमरिथंतं कैश्चिदप्यहिंसितं । यद्वेन्द्रसहायानां मरुतामबाधकं तं रथं स्वस्तयेऽस्माकं रक्षणाय वयमा रुहेम । आरोहेम ॥

प्रायणीयेष्टौ पथ्यास्वस्तेर्यागस्य स्वस्ति नः पथ्यास्वित्येषानुवाक्या उत्तरा याज्या । सूचितं च । स्वस्ति नः पथ्यासु धन्वस्विति द्वे अग्ने नय सुपथा राये अस्मानिति । उदयनीयायामेत एव विपर्यस्ते याज्यानुवाक्ये । सूचितं च । विपरीताश्च याज्यानुवाक्या इति ॥

॥ सैषा सूक्ते पंचदशी ॥

स्व॒स्ति नः॑ प॒थ्या॑सु ध॒न्व॑सु स्व॒स्त्य॑प्सु वृ॒जने॑ स्व॒र्वति॑ ।

स्व॒स्ति नः॑ पु॒त्र॒कृ॒षे॒षु यो॒नि॒षु स्व॒स्ति रा॒ये म॒रु॒तो द॒धा॒तन॑ ॥ १५ ॥

स्व॒स्ति । नः॑ । प॒थ्या॑सु । ध॒न्व॑ऽसु । स्व॒स्ति । अ॒प्ऽसु । वृ॒जने॑ । स्वः॑ऽवति ।

स्व॒स्ति । नः॑ । पु॒त्र॒ऽकृ॒षे॒षु । यो॒नि॒षु । स्व॒स्ति । रा॒ये । म॒रु॒तः । द॒धा॒त॒न॒ ॥ १५ ॥

हे मरुतो मितराविणो देवा नोऽस्माकं पथ्यासु पथियोग्येषु सोदकेषु देशेषु स्वस्ति कल्याणं कुरुत । तथा धन्वसु निरुदकेषु देशेषु स्वस्ति कल्याणमुदकजन-नलक्षणं कुरुत । तथाप्सूदकेषु स्वस्ति । तथा स्वर्वति सर्वैरायुर्धैर्युक्ते सेनालक्षणे वृजने शत्रूणामावर्जके बले च कल्याणं कुरुत । नोऽस्माकं पुत्रकृषेषु पुत्राणां कर्तृषूत्पादकेषु स्त्रीणां योनिषु स्वस्ति कल्याणं यथा गर्भा न पतन्ति तथा क्षेमं कुरुत । किंच नोऽस्माकं राये धनाय गवादिलक्षणाय स्वस्ति क्षेमं दधातन । धत्त । कुरुत ॥

॥ अथ षोडशी ॥

स्वस्तिरिद्धि प्रपथे श्रेष्ठा रेक्खस्वत्यभि या वाममेति ।

सा नो अमा सो अरणे नि पातु स्वावेश भवतु देवगोपा ॥ १६ ॥

स्वस्तिः । इत् । हि । प्रऽपथे । श्रेष्ठा । रेक्खस्वती । अभि । या । वामं । एति ।

सा । नः । अमा । सो इति । अरणे । नि । पातु । सुऽआवेश । भवतु । देवऽगोपा ॥ १६ ॥

या पृथिवी गंतुमुद्युक्तानां प्रपथे प्रकृष्टाय मार्गाय स्वस्तिरित् क्षेमकारिण्येव भवति श्रेष्ठा प्रशस्यतमा रेक्खस्वती धनवती या पृथिवी वामं वननीयं यज्ञ-
मभ्येत्युत्तरवेद्यात्मना वाभिप्राप्नोति सां पृथिवी नोऽस्माकममा । गृहनामैतत् ।
गृहं रक्षतु । तथा सो सा उ सैवारणे गंतव्ये देशेऽरण्येऽरमणेऽरण्यादिके देशे वा
नोऽस्मान्नि पातु । नितरां रक्षतु । तथा देवगोपा देवा गोपायितारो यस्याः
सन्ति सा पृथिव्यस्माकं स्वावेशा शोभननिवासा भवतु ॥

॥ अथ सप्तदशी ॥

एवा स्रतेः सूनुरवीवृधब्बो विश्वं आदित्या अदिते मनीषी ।

ईशानासो नरो अमर्त्येनास्तावि जनो दिव्यो गयेन ॥ १७ ॥

एव । स्रतेः । सूनुः । अवीवृधत् । वः । विश्वे । आदित्याः । अदिते । मनीषी ।

ईशानासः । नरः । अमर्त्येन । अस्तावि । जनः । दिव्यः । गयेन ॥ १७ ॥

हे विश्व आदित्याः सर्वे देवा हे अदिते देवानां मातरेतन्नामिके देवि वो
युष्मान्मनीषी प्राज्ञः स्तोता स्रतेरेतन्नामकस्यर्षेः सूनुः पुत्रो गयो नाम एवैव-
मुक्तरीत्यावीवृधत् । स्तुतिभिरवर्धयत् । वर्धतेर्ण्येतस्य लुङि रूपं । अमर्त्येन मनुष्य-
धर्मरहितेन स्तुतेन येन देवजनेन नरो मनुष्या ईशानासो धनस्येश्वराः स्वामिनो
भवन्ति स दिव्यो दिवि भवो जनो देवगणो गयेनैतन्नामकेन मयास्तावि । अभि-
ष्टुतोऽभूत् । स्तौतेः कर्मणि लुङि चङि रूपं ॥

॥ इत्यष्टमस्य द्वितीये पंचमो वर्गः ॥

कथेति सप्तदशर्चं चतुर्थे सूक्तं ज्ञातस्य गयस्यार्घं वैश्वदेवं । यां मे धियमित्येषा
ष्टादशी षोडशीसप्तदश्यौ च त्रिष्टुभ्यः शेषा जगत्यः । तथा चानुक्रांतं । कथा यां
मे त्रिष्टुबिति । गतो विनियोगः ॥

॥ तच्च प्रथमा ॥

कथा देवानां कतमस्य यामनि सुमंतु नाम ऋषतां मनामहे ।

को मृळाति कतमो नो मयस्करत्कतम ऊती अभ्या ववर्तति ॥१॥

कथा । देवानां । कतमस्य । यामनि । सुऽमंतु । नाम । ऋषतां । मनामहे ।

कः । मृळाति । कतमः । नः । मयः । करत् । कतमः । ऊती । अभि । आ । ववर्तति ॥१॥

ऋषिर्बहुधात्मानं वितर्कयति । यामनि । यांति गच्छंत्यचेति यामा यज्ञः । तस्मिञ्ऋषतामस्माभिरुक्तानि स्तोत्राणि देवानां मध्ये कतमस्य देवस्य सुमंतु सुष्ठु मननीयं स्तोत्रं नाम कथा कथं मनामहे । उच्चारयामः । अस्मान्को वा मृळाति । मृळतिरुपदयाकर्मेति यास्कः । कृपां करोति । कतमो वा नोऽस्माकं मयः सुखं करत् । करोति । कतमो वोती । चतुर्थ्याः पूर्वसवर्णदीर्घः । ऊत्या अस्माकं रक्षणायाभ्या ववर्तति । अभ्यागच्छतीत्यर्थः ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

ऋतूयंति ऋतवो हत्सु धीतयो वेनंति वेनाः पतयंत्या दिशः ।

न मर्दिता विद्यते अन्य एभ्यो देवेषु मे अधि कामा अयंसत ॥२॥

ऋतुऽयंति । ऋतवः । हत्सु । धीतयः । वेनंति । वेनाः । पतयंति । आ । दिशः ।

न । मर्दिता । विद्यते । अन्यः । एभ्यः । देवेषु । मे । अधि । कामाः । अयंसत ॥२॥

हत्सु हृदयेषु धीतयो निधातव्या निहिताः ऋतवः प्रज्ञाः ऋतूयंति । अग्निहोत्रादि कर्म कर्तुमिच्छन्ति । तदेवाह । वेनाः कांताः प्रज्ञा वेनन्ति । देवान्कामयन्ते । वेनो वेनतेः कांतिकर्मण इति यास्कः । तथा दिशोऽस्माभिर्निर्दिश्यमानाः प्रेर्यमाणाः कामा आ पतयन्ति । देवान्फलावाप्तय आगच्छन्ति । यत एभ्यो देवेभ्योऽन्यो देव एषां कामानां मर्दिता सुखयिता न विद्यते । किं बहुना । देवेष्वधि । अधिशब्दः सप्रम्यर्थद्योतकः । इंद्रादिषु देवेषु मे मदीयाः कामा अयंसत । नियम्यन्ते । यच्छतेः कर्मणि लुङि रूपं ॥

॥ अथ तृतीया ॥

मरा वा शंसं पूषणमगोक्षमग्निं देवेभ्यमभ्यर्चसे गिरा ।

सूर्यामासा चंद्रमसा यमं दिवि चितं वातमुषसमक्षुमश्विना ॥३॥

नरा॒शंसं॑ । वा॒ । पू॒षणं॑ । अ॒गो॒खं । अ॒ग्निं । दे॒वऽइ॒डं । अ॒भि । अ॒र्च॒से । गि॒रा ।

सूर्या॒मासा॑ । च॒न्द्रम॑सा । य॒मं । दि॒वि । चि॒तं । वा॒तं । उ॒षसं॑ । अ॒क्तुं । अ॒श्विना॑ ॥३॥

ऋषिः स्वात्मानं संबोध्याह । नराशंसं । उभे वनस्पत्यादिषु युगपदित्युभय-
पदप्रकृतिस्वरत्नं । संहितायां विप्रकर्षण्णादसः । नरैः शंसनीयमेतन्नामानं पूषणं
स्तोतृणां धनदानेन पोषकमेतन्नामानं । तथागोखमगूहितमन्यैर्गन्तुमशक्यं देवेडं
वामदेवादिभिर्ऋषिभिर्दीपितमग्निं च गिरा स्तुत्याभ्यर्चसे । अभिष्टुहि । तथा
सूर्यामासा चंद्रमसा । मा इति चंद्रमसो विशेषणं । माति पक्षमिति माश्चंद्रमाः ।
तौ सूर्याचंद्रमसौ दिवि द्युलोके स्थितं यमं च चितं त्रिषु लोकेषु ततं स्वमहिम्ना
विस्तृतं चिस्थानं वा तमिंद्रं वातं वायुमुषसमुषःकालमक्तुं रात्रिमश्विनाश्विनौ
चेतान्देवांस्तत्तल्लिंगैः स्तोत्रैरभिष्टुहि ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

क॒था क॒विस्तु॑वीर॒वान्क॒या गि॒रा बृ॒हस्प॑तिर्वावृ॒धते॑ सुवृ॒क्तिभिः॑ ।

अ॒ज एक॑पात्सुह॒र्वेभिर्ऋ॑क्क॒भिर॒हिः शृ॒णोतु॑ बु॒ध्यो॒ऽहवी॑मनि ॥४॥

क॒था । क॒विः । तु॒वि॒ऽर॒वान् । क॒या । गि॒रा । बृ॒हस्प॑तिः । व॒वृ॒धते॑ । सुवृ॒क्तिऽभिः॑ ।

अ॒जः । एक॑ऽपात् । सु॒ऽह॒र्वेभिः॑ । ऋ॒क्क॒भिः । अ॒हिः । शृ॒णोतु॑ । बु॒ध्यः । ह॒वीम॑नि ॥४॥

कविः क्रांतप्रज्ञोऽग्निः कथा कथं केन प्रकारेण तुवीरवान्बहुस्तोतृयुक्तो भवति ।
मत्वर्थीयप्रत्ययावृत्तिः । यद्वा तुविशब्दस्य रो मत्वर्थीयः । बाहुल्ययुक्तदेवैः सहितो
भवति । कथा वा गिरा स्तुत्या बहुमान्भवति । बृहस्पतिरेतन्नामको देवः सुवृक्तिभिः
शोभनाभिः स्तुतिभिस्तथा वावृधते । तथैकपात् एकोऽसहाय एव पतति गच्छ-
तीत्येकपात् तादृशो दिवो धारयिताज एतन्नामको देवश्च सुहवेभिः शोभनाह्वा-
नैर्ऋक्कभिर्मन्त्रवद्भिः स्तोत्रैर्वावृधते । एते त्रयो देवा वर्धते । चित्वापेक्षया बहुवचनं ।
वृधु वृद्धौ । व्यत्ययेन शपः श्चुः । अहिर्बुध्यश्चैतन्नामको देवश्च हवीमन्याह्वा-
नेऽस्माज्शृणोतु ॥

॥ अथ पंचमी ॥

दक्ष॑स्य वा॒दि॒ते ज॒न्मनि॑ व्र॒ते रा॒जा॒ना मि॒त्रा॒ब्र॒ह्म॒णा वि॒वास॑सि ।

अ॒तूर्त॑प॒ण्याः पु॒रुर॑थो अ॒र्य॒मा स॒प्त॒होता॑ वि॒षु॒रूपे॑षु ज॒न्म॑सु ॥५॥

दक्षस्य । वा । अ॒दि॒ते । जन्म॑नि । व्र॒ते । राजा॑ना । मि॒त्रावरु॑णा । आ । वि॒वा॒स॒सि ।
अतूर्त॑ऽप॒न्थाः । पुरु॑ऽरथः । अ॒र्य॒मा । स॒प्रऽहो॑ता । वि॒षुऽरूपे॑षु । जन्म॑ऽसु ॥ ५ ॥

हे अ॒दि॒ते पृ॒थि॒वि दक्ष॑स्य सूर्य॑स्य जन्म॑नि तस्मि॒ञ्जा॒ते व्र॒ते तस्य॑ यज्ञ॑कर्म॒णि
राजा॑ना राज॑न्तौ मि॒त्रावरु॑णौ वि॒वा॒स॒सि । वा॒श॒न्ट् उप॑मार्थः । यथा त्वं वेदि॑भूता
सती तौ पर्य॑चर ए॒वमि॑दानीमप्यस्मद्यज्ञे कुर्वि॑ति पृथि॒वीमा॑शास्ते । सोऽर्य॑मारीणां
तमसां य॑न्ता निय॑न्ता सूर्यो वि॒षुऽरूपे॑षु नाना॒रूपे॑षु जन्म॑सु कर्म॑स्वन्वहमुद्यन् स॒प्र-
हो॒ता । स॒प्र रश्म॑यो यस्मिन्वसाञ्जुह॑ति प्रक्षि॑पन्ति स ए॒तादृ॑शो भवति । अतूर्त॑प॒न्थाः ।
अतूर्त॑स्वरारहितः प॒न्था यस्य॑ स । निय॑तगति॒त्वात् । त्वर॑माणो ह्यनिय॑तगतिर्भवति ।
पुरु॑रथः । रथो रं॒हतेः । प्रत्य॑हं भुक्ति॑भेदाद्बहुरं॒हणो॑ भवति ॥ यद्वा हे अ॒दि॒ते प्रा॒त-
स्त॒नि स॒न्ध्ये दक्ष॑स्यादित्यस्य जन्म॑न्युदया॒ख्ये जन्म॑नि कर्म॑णि । उद्य॑त्यादित्य इत्यर्थः ।
वा॒श॒न्ट्ः श्रु॒तिसा॑मर्थ्याद्दक्षस्य वा जन्म॑नि त्वत्त॒स्तव॑ वा जन्म॑नि दक्षादिति । रा-
जा॑ना दी॒प्यमा॑नौ मि॒त्रावरु॑णा । अ॒ह॒वै मि॒त्रो रा॒त्रिर्वरु॑ण इति श्रु॒तेर॒होरा॒त्रौ
मि॒त्रावरु॑णावुच्येते । तौ वि॒वा॒स॒सि । परि॑चरसि । कथं । तदनु॑प्रवेशेन । अर्धं हि
सं॒ध्याया॑ रा॒त्रिमनु॑प्रविशत्यर्धमहरि॑ति । उत्तरार्धः पूर्॒वव॑त् । स॒प्रहो॑ता । ह्र॒यते-
रर्च॑तिकर्म॑ण इदं रूपं । स॒प्रर्ष॑यो भरद्वाजादयो हो॒तारः स्तो॒तारः सं॒तीति॑ । अथ॒वा
स॒प्रहो॑ता । म॒लि॒ग्लु॒चां॒हस॑स्पतिसहिताः स॒प्रर्त॑वो यस्य हो॒तारो॑ भवन्ति तादृ॑शः ।
अ॒त्र नि॑रुक्तं । दक्षस्य वा॒दि॒ते जन्म॑नि कर्म॑णि व्र॒ते राजा॑नौ । नि० ११, २३ ।
इत्यादि ॥

॥ इत्यष्टमस्य द्वितीये षष्ठो वर्गः ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

ते नो अ॒र्व॑न्तो ह॒वन्श्रु॑तो ह॒वं वि॒श्वे शृ॒ण्वन्तु॑ वा॒जिनो॑ मि॒त॒द्र॒वः ।

स॒ह॒स्र॒सा मे॒धसा॑तावि॒व त्मना॑ म॒हो ये ध॒नं स॒मि॒थेषु॑ ज॒धिरे ॥ ६ ॥

ते । नः । अ॒र्व॑न्तः । ह॒वन्ऽश्रु॑तः । ह॒वै । वि॒श्वे । शृ॒ण्वन्तु॑ । वा॒जिनः॑ । मि॒त॒द्र॒वः ।

स॒ह॒स्र॒ऽसाः । मे॒धसा॑तौऽइ॒व । त्मना॑ । म॒हः । ये । ध॒नं । सं॒ऽमि॒थेषु॑ । ज॒धिरे ॥ ६ ॥

ह॒वन्श्रु॑त आ॒ह्वानं॑ शृ॒ण्वन्तो॑ वा॒जिनो॑ ब॒ल॒वंतो॑ मि॒त॒द्र॒वो मि॒त॒मा॒र्गो अ॒ध्वानं॑
परि॑च्छि॒दन्तो॑ वि॒श्वे सर्वे॑ प्रसि॒द्धा अ॒र्व॑न्तोऽश्वा इ॒न्द्रादी॑नां वा॒हन॑भूता ह॒र्याद॑यो
नोऽस्मा॑कं ह॒वमा॒ह्वानं॑ शृ॒ण्वन्तु॑ । कीदृ॑शाः । मे॒धसा॑तावि॒व । मे॒धाः स्तु॑तयः सा॒यन्ते॑

संभज्यन्तेऽचेति मेधसातिर्यज्ञः । तस्मिन्निव त्मनात्मनैव सहस्रसाः सहस्रसंख्या-
कधनस्य दातारः । ते ऋण्वन्तु येऽश्वाः समिधेषु । संयामनामैतत् । संप्राप्यते योद्ध-
भिरचेति । तेषु संग्रामेषु महो महद्जनं जभिरे । शत्रुभ्य आहरन्ति ॥ हयहोर्भः ॥

॥ अथ सप्तमी ॥

प्र वो वायुं रथयुजं पुरंधिं स्तोमैः कृणुध्वं सख्याय पूषणं ।

ते हि देवस्य सवितुः सवीमनि ऋतुं सचन्ते सचितः सचेतसः ॥ ७ ॥

प्र । वः । वायुं । रथऽयुजं । पुरंऽधिं । स्तोमैः । कृणुध्वं । सख्याय । पूषणं ।

ते । हि । देवस्य । सवितुः । सवीमनि । ऋतुं । सचन्ते । सऽचितः । सऽचेतसः ॥ ७ ॥

हे स्तोतारो वो यूयं वायुं रथयुजं रथस्य योक्तारं पुरंधिं बहुकर्माणमिंद्रं पूष-
णमेतन्नामानं च स्तोमैस्त्रिवृत्पंचदशादिलक्षणैः सख्याय सखिकर्मणे प्र कृणुध्वं ।
प्रकुरुध्वं । यथा तेऽस्माकं धनादिप्रदानेन सखायो भवन्ति तथा कुरुत । हि यस्मात्स-
चितो ज्ञानयुक्तास्ते देवाः सचेतसः परस्परं समानबुद्धयः संतः सवितुः सर्वप्रेरकस्य
देवस्यादित्यस्य सवीमनि प्रसवेऽहि ऋतुं यज्ञं सचन्ते सेवन्ते तस्मात्प्रकुरुध्वं ॥

॥ अथाष्टमी ॥

त्रिः सप्त सप्ता नद्यो महीरपो वनस्पतीन्पर्वताँ अग्निमूतये ।

कृशानुमस्तृन्तिथं सधस्य आ रुद्रं रुद्रेषु रुद्रियं हवामहे ॥ ८ ॥

त्रिः । सप्त । सप्ताः । नद्यः । महीः । अपः । वनस्पतीन् । पर्वतान् । अग्निं । ऊतये ।

कृशानुं । अस्तृन् । तिथं । सधऽस्य । आ । रुद्रं । रुद्रेषु । रुद्रियं । हवामहे ॥ ८ ॥

त्रिः सप्तैकविंशतिसंख्याकाः सप्ताः सरंतीर्नद्यो नदीः । सरस्वती सरयुः सिं-
धुरिति चयाणां गणानां प्रधानभूताः । तदाद्या नदीर्महीर्महांत्यपस्तासामुदकानि
सोमाभिषवार्थं वनस्पतीन्दारुमयाश्चमसादीन्पर्वतान्सोमाभिषवार्थं यावन्तोऽग्निं
होमनिष्पादकं कृशानुं सोमपालमेतन्नामानं गंधर्वमस्तृनिषूणां क्षेप्रंस्तदनुच-
रान्गंधर्वानूतये सोमरक्षणाय तिथं नक्षत्रं च रुद्रियं रुद्रस्तोमार्हं रुद्रं हविर्भागिनं
रुद्रमेतन्नामानं यद्वा परिशिष्टस्वामिनं रुद्रं च एतान्सर्वान्सधस्ये । सह तिष्ठ-
त्यचेति सधस्थो यज्ञः । तस्मिन् रुद्रेषु स्तोत्रकारिषु तदर्थं हवामहे । स्तुत्यत्वेनाह-
यामहे ॥

॥ अथ नवमी ॥

सरस्वती सरयुः सिंधुर्जुर्मिभिर्महो महीरवसा यंतु वक्षणीः ।

देवीरापो मातरः सूदयिन्वो घृतवत्पयो मधुमन्नो अर्चेत ॥९॥

सरस्वती । सरयुः । सिंधुः । जर्मिभिः । महः । महीः । अवसा । आ । यंतु । वक्षणीः ।

देवीः । आपः । मातरः । सूदयिन्वः । घृतवत् । पयः । मधुमत् । नः । अर्चेत ॥९॥

महो महतोऽपि महीर्महत्योऽत्यंतं महत्य जर्मिभिः सहिताः सरस्वती सरयुः सिंधुरेतदाद्या एकविंशतिसंख्याका वक्षणीरिमा नद्योऽवसा रक्षणेन हेतुना यंतु । अस्मदीयं यज्ञं प्रत्यागच्छंतु । ततो देवीर्देवनशीला मातरो मातृभूताः सूदयिन्वः प्रेरयिष्यन्तासामापो घृतवद्भृतयुक्तं मधुमद्भुसहितमात्मीयं पयो नोऽस्मभ्य-मर्चेत । प्रयच्छत ॥

॥ अथ दशमी ॥

उत माता बृहद्दिवा ऋणोतु नस्वष्टा देवेभिर्जनिभिः पिता वचः ।

ऋभुक्षा वाजो रथस्पतिर्भगो रखः शंसः शशमानस्य पातु नः ॥१०॥

उत । माता । बृहत् । दिवा । ऋणोतु । नः । त्वष्टा । देवेभिः । जनिभिः । पिता । वचः ।

ऋभुक्षाः । वाजः । रथः पतिः । भगः । रखः । शंसः । शशमानस्य । पातु । नः ॥१०॥

उतापि च बृहद्दिवा । महद्दिवेति यास्कः । महती दिवा दीप्तिर्यस्याः सा माता देवमाता नोऽस्माकमाह्वानं ऋणोतु । तथा देवेभिर्देवैरिन्द्रादिभिर्जनिभिर्देवपत्नीभिश्च पिता सर्वेषां त्वष्टैतन्नामकोऽस्मदीयं वचः ऋणोतु । तथर्भुक्षा इन्द्रो वाजस्तत्सहायो वाजो नाम सौधन्वः कनीयान् रथस्पती रथस्य पतिर्भगश्च तथा रखो रमणीयः शंसः स्तुत्यो मरुद्गणश्च ततः शशमानस्य शंसमानं स्तोतृन्नोऽस्मान्पातु । रक्षतु ॥

॥ इत्यष्टमस्य द्वितीये सप्तमो वर्गः ॥

॥ अथैकादशी ॥

रखः संहृष्टौ पितुमाँ इव क्षयो भद्रा रुद्राणां मरुतामुपस्तुतिः ।

गोभिः धाम यशसो जनेष्वा सदा देवास इळया सचेमहि ॥११॥

रखः । संऽहृष्टौ । पि॒तु॒मान्ऽइव । क्षयः । भ॒द्रा । रु॒द्राणां । म॒रुतां । उप॑ऽस्तुतिः ।
गोभिः । स्या॒म । य॒शसः । जने॑षु । आ । सदा । दे॒वासः । इ॒ळया । स॒चेम॒हि ॥ ११ ॥

संहृष्टौ संदर्शने रखो रमणीयो मरुद्गणः पितुमानिवान्नवानिव क्षयो नि-
वासः स्तोतृणां भवति । रुद्राणां रुद्रपुत्राणां तेषां मरुतामुपस्तुतिरनुग्रहबुद्धिर्भद्रा
कल्याणी भवति । तस्माज्जनेषु जनानां मध्ये वयं गोभिर्गवादिभिर्यशसो यश-
स्विनः स्याम । भवेम । आ अनंतरं हे देवासो देवा युष्मान्सदा सर्वदेळयान्नेन
हवित्लेक्षणेन सचेमहि । सचेम । संगच्छेम ॥

॥ अथ द्वादशी ॥

यां मे॒ धियं॒ मरु॑त॒ इन्द्र॒ देवा॒ अर्द॑दात वरुण॒ मित्र॒ यूयं॑ ।
तां पी॑पयत॒ पय॑सेव धे॒नुं कु॒वि॒ज्जि॒रो अ॒धि रथे॒ वहा॑थ ॥ १२ ॥
यां । मे॒ । धियै॑ । मरु॑तः । इन्द्र॑ । देवाः । अर्द॑दात । वरु॑ण । मि॒त्र । यूयं॑ ।
तां । पी॒प॒य॒त । पय॑साऽइव । धे॒नुं । कु॒वि॒त् । गिरः॑ । अ॒धि । रथे॑ । वहा॑थ ॥ १२ ॥

हे मरुतो हे इन्द्र देवा हे वरुण हे मित्र यूयं यां धियं यत्कर्म मे मरुमददात
दत्तवन्तः स्थ । मरुत इत्यत्र वाक्यभेदादनिघातः । पूर्वपूर्वस्याविद्यमानत्वेनाद्यु-
दात्तत्वं । तां धियं पीपयत । फलेनाप्याययत । तत्र दृष्टान्तः । पयसेव धेनुं ।
नवप्रसूतिकां गां क्षीरेण यथाप्याययन्ति तद्वत् । किंच । गिरोऽस्मदीयाः स्तुतीरधि
रथ आत्मीये रथे कुविज्जहुवारं वहाथ । प्राप्ताः स्थ । स्तुतेषु सत्सु यज्ञं प्रत्यागमनाय
रथारूढा भवथ ॥

॥ अथ त्रयोदशी ॥

कु॒वि॒दंग॒ प्रति॒ यथा॑ चि॒दस्य॒ नः॒ स॒जात्य॑स्य मरुतो॒ बुबो॑धथ ।
नाभा॒ यच्च॑ प्रथ॒मं सं॒नसा॑महे॒ तच्च॑ जा॒मित्व॑मर्दितिर्दधातु॒ नः ॥ १३ ॥
कु॒वि॒त् । अंग॑ । प्रति॑ । यथा॑ । चि॒त् । अ॒स्य । नः॑ । स॒ऽजात्य॑स्य । मरु॑तः । बुबो॑धथ ।
नाभा॑ । यच्च॑ । प्रथ॒मं । सं॒ऽनसा॑महे । तच्च॑ । जा॒मि॒ऽत्वं । अर्द॑तिः । द॒धा॒तु । नः॑ ॥ १३ ॥

अंगेति संबुद्धौ । हे मरुतो यूयं नोऽस्मान्कुविज्जहुवारं प्रति बुबोधथ तथा
प्रतिबुध्यध्वं । कुविच्छब्दयोगादनिघातः । यथा नोऽस्मान्सजात्यस्यास्य बांधवस्य
विषयभूतान्कुरुष्व । तथा जानीथ । ततो नाभा पृथिव्या नाभिस्थाने यच्च यस्मिन्नुत्त-

रवेदिलक्षणे देशे प्रथममेव संनसामहे हविषा यत्र संगच्छेमहि तत्रैव देशेऽदि-
तिर्देवानां माता नोऽस्माकं जामित्वं मनुष्यैः सह बांधवं दधातु । विदधातु ॥

॥ अथ चतुर्दशी ॥

ते हि द्यावापृथिवी मातरा मही देवी देवाञ्जन्मना यज्ञिये इतः ।

उभे बिभृत उभयं भरीमभिः पुरु रेतंसि पितृभिश्च सिंचतः ॥ १४ ॥

ते इति । हि । द्यावापृथिवी इति । मातरा । मही इति । देवी इति । देवान् । जन्मना ।
यज्ञिये इति । इतः ।

उभे इति । बिभृतः । उभयं । भरीमऽभिः । पुरु । रेतंसि । पितृऽभिः । च । सिंचतः ॥ १४ ॥

मातरा सर्वस्य जगतो निर्मात्रावत एव मही मह्यौ देवी देवनशीले यज्ञिये
यज्ञार्हे ते द्यावापृथिवी द्यावापृथिव्यौ देवानिन्द्रादीञ्जन्मनैवेतो हि । प्राप्नुतः खलु ।
इण् गतौ । लिटि रूपं । किंचोभे द्यावापृथिव्यौ भरीमभिर्भरणैर्नानाविधैरुभयं
जनं देवान्मनुष्यांश्च बिभृतः । धारयतः पोषयतः । तथा पितृभिः पालकैर्देवैः संगते
ते पुरु पुरुण्यात्मीयानि रेतंस्युदकानि सिंचतः । क्षरतः । प्रत्यक्षेण धारयतः ॥

॥ अथ पंचदशी ॥

वि षा होचा विश्वमश्नोति वार्यं बृहस्पतिररमतिः पनीयसी ।

यावा यत्र मधुषुदुच्यते बृहदवीवशंत मतिभिर्मनीषिणः ॥ १५ ॥

वि । सा । होचा । विश्वं । अश्नोति । वार्यं । बृहस्पतिः । अरमतिः । पनीयसी ।

यावा । यत्र । मधुऽसुत् । उच्यते । बृहत् । अवीवशंत । मतिऽभिः । मनीषिणः ॥ १५ ॥

होचा । वाङ्मैतत् । आहूयन्तेऽनया देवा इति । सा वाग्वार्यं वरणीयं
विश्वं सर्वं पश्चादिसहितं धनं व्यश्नोति । विविधं व्याप्नुते । कीदृशी । बृहस्पतिः ।
बृहतां महतां पालयिषी । अरमतिः । पर्याप्तस्तुतिः । यद्वा कुचाप्यनुपरता ।
पनीयसी । अत्यंतं देवानां स्तोत्रकारिणी । यत्र यस्यां होचायां मधुषुत् सोम-
मभिषुण्वन्बृहद्ग्रहान्यावोच्यतेऽभिधीयते । स्तूयत इत्यर्थः । तं स्तुतिमंतं यज्ञं मनी-
षिणो देवा मतिभिः स्तुतिभिः सहावीवशंत । कामयन्ते । वष्टेर्यंतस्य लुङि रूपं ।
यद्वा मनीषिणः स्तोतारः स्तुतिभिर्देवान्यज्ञं कामयमानान्कुर्वन्ति ॥

॥ अथ षोडशी ॥

ए॒वा क॒विस्तु॒वीर॒वाँ च॒त॒ज्ञा द्र॒विण॒स्युर्द्र॒विण॒सश्च॒कानः ।

उ॒क्थेभि॒रत्र॑ म॒तिभि॒श्च वि॒प्रोऽपी॑पय॒न्नयो॑ दि॒व्यानि॒ जन्म॑ ॥ १६ ॥

ए॒व । क॒विः । तु॒विऽर॒वान् । च॒त॒ऽज्ञाः । द्र॒वि॒ण॒स्युः । द्र॒वि॒ण॒सः । च॒कानः ।

उ॒क्थेभिः॑ । अत्र॑ । म॒तिऽभिः॑ । च॒ । वि॒प्रः । अ॒पी॑पयत् । ग॒यः । दि॒व्यानि॑ । जन्म॑ ॥ १६ ॥

कविः क्रांतप्रज्ञस्तुवीरवान् । मत्तर्थायप्रत्ययावृत्तिः । बहुस्तुतियुक्त चतज्ञा यज्ञस्य वेदिता द्रविणस्युर्धनकामः । सर्वप्रातिपदिकेभ्यो लालसायामिति सुगागमः । तस्यैव विशदवचनं । द्रविणसश्चकान इति । पश्चादिधनं कामयमान इत्यर्थः । विप्रो मेधावी गयो नामर्षिरेवमुक्तप्रकारेणात्र सूक्त उक्थेभिः शस्त्रैर्मतिभिः स्तुतिभिश्च दिव्या दिव्यानि दिवि जातानि जन्म जननानि देवानपीपयत् अवर्धयत् । अस्तावीदित्यर्थः ॥

॥ अथ सप्तदशी ॥

ए॒वा स॒तेः स॒नुर॑वी॒वृध॒वो वि॒श्वे आ॒दित्या॑ अ॒दिते॑ म॒नीषी॑ ।

इ॒शाना॑सो॒ नरो॒ अम॑र्त्ये॒नास्ता॑वि॒ जनों॑ दि॒व्यो ग॒येन॑ ॥ १७ ॥

ए॒व । स॒तेः । स॒नुः । अ॒वी॒वृध॒त् । वः । वि॒श्वे । आ॒दि॒त्याः । अ॒दि॒ते । म॒नी॒षी ।

इ॒शाना॑सः । नरः । अम॑र्त्येन । अस्ता॑वि । जनः । दि॒व्यः । ग॒येन॑ ॥ १७ ॥

इयं व्याख्याता ॥

॥ इत्यष्टमस्य द्वितीयेऽष्टमो वर्गः ॥

अग्निरिन्द्र इति पंचदशर्चं पंचमं सूक्तं । वसुक्रपुत्रस्य वसुकर्णस्यार्षे वैश्वदेवं । पंचदशी चिष्टुप् शिष्टा जगत्यः । तथा चानुक्रम्यते । अग्निरिन्द्रः पंचोना वासुक्रो वसुकर्णस्त्रिष्टुबंतं त्विति ॥

॥ तत्र प्रथमा ॥

अ॒ग्निरि॒न्द्रो व॑रु॒णो मि॒त्रो अ॒र्य॒मा वा॒युः पू॒षा सर॑स्वती स॒जोष॑सः ।

आ॒दि॒त्या वि॒ष्णुर्म॑रुतः स्व॒र्बृ॒हत्सो॒मो रु॒द्रो अ॒दि॒तिर्ब्र॑ह्म॒णस्प॑तिः ॥ १ ॥

अ॒ग्निः । इ॒न्द्रः । व॑रु॒णः । मि॒त्रः । अ॒र्य॒मा । वा॒युः । पू॒षा । सर॑स्वती । स॒ऽजोष॑सः ।

आ॒दि॒त्याः । वि॒ष्णुः । म॑रुतः । स्वः । बृ॒हत् । सो॒मः । रु॒द्रः । अ॒दि॒तिः । ब्र॑ह्म॒णः । प॑तिः ॥ १ ॥

अग्न्यादय आदित्यादयो बृहद्बृहती स्वर्द्यौश्च सोमादय एते देवाः सजोषसः
संहत्य ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

इन्द्राग्नी वृत्रहृत्येषु सत्पती मिथो हिन्वाना तन्वाऽसमोक्ता ।

अंतरिक्षं मद्या पप्रुरोजसा सोमो घृतश्रीर्महिमानमीरयन् ॥ २ ॥

इन्द्राग्नी इति । वृत्रऽहृत्येषु । सत्पती इति सत्ऽपती । मिथः । हिन्वाना । तन्वा ।
संऽओक्ता ।

अंतरिक्षं । महि । आ । पप्रुः । ओजसा । सोमः । घृतऽश्रीः । महिमानं । ईरयन् ॥ २ ॥

वृत्रहत्या युद्धानि । तेषु मिथः परस्परं तन्वा शरीरेण तत्रस्थेन बलेन शत्रू-
न्हिन्वाना प्रेरयंतौ सत्पती सतां पती समोक्ता समानस्थानाविन्द्राग्नी । घृतश्री-
रुदकं वसतीवर्योख्यं श्रयमाणो महिमानमात्मीयमीरयन् सर्वत्रोदीरयन् उद्गमयन्
सोमश्च । एते सर्वे च महि महदंतस्त्रिमोजसा स्वबलेना पप्रुः । आपूरयन्ति ।
प्रा पूरणे ॥

॥ अथ तृतीया ॥

तेषां हि मद्गा महतामनर्वणां स्तोमाँ इयम्यृतज्ञा ऋतावृधां ।

ये अप्सवमर्णवं चित्राधसस्ते नो रासतां महये सुमित्राः ॥ ३ ॥

तेषां । हि । मद्गा । महतां । अनर्वणां । स्तोमान् । इयमि । ऋतऽज्ञाः । ऋतऽवृधां ।

ये । अप्सवं । अर्णवं । चित्रऽराधसः । ते । नः । रासतां । महये । सुऽमित्राः ॥ ३ ॥

मद्गा स्वमहत्त्वेन महतामनर्वणामन्यस्मिन्नप्रत्युतानां शत्रुभिरनभिगंतव्या-
नामृतावृधां सत्यभूतेन यज्ञेन वृद्धानां तेषामग्न्यादीनां देवानामेवर्तज्ञा यज्ञस्य
ज्ञाताहं स्तोमानियमि । प्रेरयामि । ऋ गतिप्रापणयोः । जौहोत्यादिकः । चित्र-
राधसश्चायनीयधनोपेता यद्वा पश्चादिलक्षणबहुधना ये देवा अप्सव । अप्स इति
रूपनाम । रूपवंतमर्णवं । अर्णसः सलोपश्चेति मत्वर्थीयो वप्रत्ययः । उदकवंतं
मेघं वर्षति ते सुमित्राः शोभनसखिकर्माणस्ते देवा नोऽस्मभ्यं महये जनेषु मध्ये
पूजार्थं धनं रासतां । प्रयच्छंतु । रासु दाने ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

स्वर्णरमंतरिक्षाणि रोचना द्यावाभूमी पृथिवीं स्कंधुरोजसा ।

पृक्षा इव महयंतः सुरातयो देवाः स्तवन्ते मनुषाय सूरयः ॥४॥

स्वःऽनरं । अंतरिक्षाणि । रोचना । द्यावाभूमी इति । पृथिवीं । स्कंधुः । ओजसा ।

पृक्षाःऽइव । महयंतः । सुरातयः । देवाः । स्तवन्ते । मनुषाय । सूरयः ॥४॥

स्वर्णरं सर्वस्य स्वस्वकर्मणि नेतारमादित्यमंतरिक्षाणि । द्यावापृथिव्योरंतरा मध्ये क्षियन्ति निवसन्तीत्यंतरिक्षाणि मध्यस्थितानि रोचना रोचमानानि तेजांसि द्यावाभूमी द्यावापृथिव्यौ पृथिवीं विस्तीर्णमंतरिक्षं च एतानादित्यादीनोजसा स्वबलेनैव देवाः स्कंधुः । धारयन्ति । स्कंध इति सौचो धातुः । लिटि रूपं । किंच पृक्षा इव । दरिद्रेषु धनानि संपर्चयन्त इव । अत एव महयंतः स्तोतृन्धनादिभिः पूजयंतः सुरातयः सुदाना मनुषाय मनुष्याय सूरयो धनानां प्रेरका एते देवाः स्तवन्ते । अस्मिन्यज्ञे स्तूयन्ते ॥

॥ अथ पंचमी ॥

मित्राय शिष्य वरुणाय दाप्नुषे या सम्राजा मनसा न प्रयुच्छतः ।

ययोर्धाम धर्मणा रोचन्ते बृहद्ययोरुभे रोदसी नाधसी वृत्तौ ॥५॥

मित्राय । शिष्य । वरुणाय । दाप्नुषे । या । संऽराजा । मनसा । न । प्रऽयुच्छतः ।

ययोः । धाम । धर्मणा । रोचन्ते । बृहत् । ययोः । उभे इति । रोदसी इति । नाधसी इति ।

वृत्तौ ॥५॥

दाप्नुषे धनानि स्तोतृभ्यः प्रयच्छते मित्राय वरुणाय च शिष्य । हवींषि प्रयच्छ । शिष्यतिर्दानकर्मा । सम्राजा सम्राजौ सर्वस्य या यौ मित्रावरुणौ मनसांतःकरणेनापि न प्रयुच्छतो न प्रमाद्यतः किमुत वाह्येन व्यापारेण । युच्छ प्रमादे । भौवादिकः । ययोर्मित्रावरुणयोर्बृहद्ब्रह्माम शरीरं धर्मणात्मीयेन लोकप्रकाशनादिलक्षणेन कर्मणा रोचन्ते सम्यग्दीप्यते । ययोश्च नाधसी । णाधृ याचोपतापैश्वर्याशीःषु । याचमाने उभे रोदसी द्यावापृथिव्यौ वृत्तौ वर्तमाने भवतः । यद्वा नाधसी देवमनुष्यैः समृद्धे द्यावापृथिव्यौ । तयोर्वृत्तौ वर्तमाने भवतः । तदधीने भवत इत्यर्थः ॥

॥ इत्यष्टमस्य द्वितीये नवमो वर्गः ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

या गौर्वर्तनिं पर्येति निष्कृतं पयो दुहाना व्रतनीरवारतः ।

सा प्रब्रुवाणा वरुणाय दाप्नुषे देवेभ्यो दाशङ्गविषां विवस्वते ॥ ६ ॥

या । गौः । वर्तनिं । परिऽएति । निऽकृतं । पयः । दुहाना । व्रतऽनीः । अवारतः ।

सा । प्रऽब्रुवाणा । वरुणाय । दाप्नुषे । देवेभ्यः । दाशत् । हविषां । विवस्वते ॥ ६ ॥

येयं मदीया पयः क्षीरादिकं दुहाना व्रतनीराश्रयणपयःप्रदानेन कर्मणो नेत्री गौर्निष्कृतं संस्कृतं वर्तनिमावासस्थानं यज्ञमवारतोऽवरणेनाप्रार्थनेनैव पर्येति परिगच्छति । स्वयमेवागच्छति । प्रब्रुवाणा मया प्रस्तूयमाना सा गौर्दाप्नुषे हविर्दत्तवते वरुणाय देवेभ्योऽन्येभ्य इन्द्रादिभ्यश्च हविषान्नेन विवस्वते देवान्परिचरते मह्यं मां रक्षितुं दाशत् । पयः प्रयच्छतु । दाप्नु दाने । लेट्यडागमः । यद्वा गौरिति माध्यमिका वाक् या पय ऊर्जे दुहाना सा नो मंद्रेषमूर्जे दुहाना । ८. १००. ११. । इत्यादिषु दृष्टत्वात् । तत्परतया पूर्ववद्योज्यं ॥

॥ अथ सप्तमी ॥

दिवक्षसो अग्निजिह्वा ऋतावृधे ऋतस्य योनिं विमृशन्त आसते ।

द्यां स्कभित्व्यप आ चक्रुरोजसा यज्ञं जनिन्वी तन्वीऽनि मामृजुः ॥ ७ ॥

दिवक्षसः । अग्निऽजिह्वाः । ऋतऽवृधेः । ऋतस्य । योनिं । विऽमृशन्तः । आसते ।

द्यां । स्कभित्वी । अपः । आ । चक्रुः । ओजसा । यज्ञं । जनिन्वी । तन्वी । नि । ममृजुः ॥ ७ ॥

दिवक्षसः स्वतेजसा दिवं व्याप्नुवंतः । अष्टू व्याप्तौ । असुनि रूपं । यद्वा दिवो वोढारोऽग्निजिह्वा अग्न्यास्याः । अग्निना हवींषि लिहंत्यास्वादयंतीति तन्मुखाः । ऋतावृधो यज्ञवृद्धा यज्ञस्य वर्धयितारो देवा वर्तस्य सत्यभूतस्य यज्ञस्य योनिं स्थानं विमृशन्तो विचारयन्तः प्रतीक्षमाणाः संत आसते । सर्वत्र तिष्ठन्ति । त इमे द्यां द्युलोकं स्कभित्वी स्कभित्वा तां धारयित्वौजसा स्वबलेनापोऽपेक्षितान्युदकान्या चक्रुः । आकुर्वन्ति । ततो यज्ञं यजनीयं हविष्यं जनिन्वा जनयित्वा तन्वि स्वशरीरे नि मामृजुः । निमृजन्ति । नितरामलंकुर्वन्ति । हविर्भक्षयन्तीत्यर्थः ॥

॥ अष्टमी ॥

परि॒क्षिता॑ पि॒तरा॑ पूर्वे॒जावरी॑ ऋ॒तस्य॑ योना॑ क्षयतः॒ समो॑कसा ।

द्यावा॑पृथि॒वी वरु॑णाय॒ सव्र॑ते घृ॒तव॑त्पयो॑ महि॒षाय॑ पि॒न्वतः॑ ॥ ८ ॥

परि॒ऽक्षिता॑ । पि॒तरा॑ । पूर्वे॒जावरी॑ इति॑ पूर्वे॒ऽजावरी॑ । ऋ॒तस्य॑ । योना॑ । क्षय॒तः ।
संऽओ॒कसा ।द्यावा॑पृथि॒वी इति॑ । वरु॑णाय । सव्र॑ते इति॑ सऽव्र॑ते । घृ॒तऽवत् । पयः॑ । महि॒षाय॑ ।
पि॒न्वतः॑ ॥ ८ ॥

परिक्षिता परितो निवसंत्यौ सर्वत्र व्यापिन्यौ पितरा सर्वेषां मातापितृभूते
अत एव पूर्वजावरी पूर्वं जाते समोकसा समाननिवासस्थाने एते द्यावापृथि-
व्यावृतस्य यज्ञस्य योना योनौ स्थाने क्षयतः । आहुत्यधिकरणत्वेन निवसतः ।
हविर्धानरूपे वा क्षयतः । किंच सव्रते समानकर्मणी ते महिषाय महते पूज्याय
वा वरुणाय । तं यष्टुं । उपलक्षणमेतत् । अन्यान्देवानपि । घृतवह्वरणवत् पय
उदकं पिन्वतः । सिंचतः । उदकेन ह्यन्नं जायते ॥

॥ अथ नवमी ॥

पर्ज॒न्या॒वाता॑ वृष॒भा पु॒रीषि॑णो॒द्रवा॒यू वरु॑णो मि॒त्रो अ॒र्यमा॑ ।

दे॒वाँ आ॒दि॒त्याँ अ॒दि॒तिं ह॒वाम॑हे॒ ये पा॒र्थि॒वासो॑ दि॒व्यासो॑ अ॒प्सु ये ॥ ९ ॥

पर्ज॒न्या॒वाता॑ । वृष॒भा । पु॒रीषि॑णा । इ॒न्द्रवा॒यू इति॑ । वरु॑णः । मि॒त्रः । अ॒र्यमा॑ ।

दे॒वान् । आ॒दि॒त्यान् । अ॒दि॒तिं । ह॒वाम॑हे॒ । ये । पा॒र्थि॒वासः । दि॒व्यासः । अ॒प्सु । ये ॥ ९ ॥

पर्जन्यावाता पर्जन्यावातौ पर्जन्यावायू वृषभा वृषभौ कामानां सेक्तारौ
पुरीषिणा पुरीषिणौ । पुरीषमुदकं । कर्तृत्वेन तद्वन्तौ ताविन्द्रवायू वरुणादयश्चेते
स्वमहिम्ना सर्वत्र वर्तन्ते । वायोः पर्जन्येन्द्रेण च तत्कार्यापेक्षया सहोपादानं ।
एतानादित्यान्देवानदितिं तेषां मातरं च हवामहे । अस्मिन्यज्ञे वयमाह्वयामः ।
किंच । ये देवाः पार्थिवासः पार्थिवाः पृथिव्यां भवा ये च दिव्या दिवि जाता
ये चाप्स्वन्तरिक्षे समुत्पन्नास्तानाह्वयामहे ॥

॥ अथ दशमी ॥

त्वष्टारं वायुमृभवो य ओहते दैव्या होतारा उषसं स्वस्तये ।

बृहस्पतिं वृचखादं सुमेधसमिन्द्रियं सोमं धनसा उ ईमहे ॥१०॥

त्वष्टारं । वायुं । ऋभवः । यः । ओहते । दैव्या । होतारी । उषसं । स्वस्तये ।

बृहस्पतिं । वृचखादं । सुमेधसं । इन्द्रियं । सोमं । धनसाः । उं इति । ईमहे ॥१०॥

हे ऋभवः । ऋतेन सत्येन भांतीत्यृभवः । उरु प्रभूतं स्वतेजसा भांतीति वा । हे मेधाविनः । यः सोमः स्वस्तये कल्याणाय युष्माकं मदाय त्वष्ट्रप्रभृतीनोहते । ओहिर्गत्यर्थः । भौवादिकः । आवहति प्राप्नोति । तथा बृहस्पतिं सुमेधसं सुप्रज्ञं वृचखादं वृचस्यासुरस्य खादितारमिन्द्रं च प्राप्नोति धनसा धनं संभजमाना वयमिन्द्रियमिन्द्रजुष्टं तं सोममीमहे । धनं याचामहे । ईमह इति याच्नाकर्मा । ईङ् गतौ । दैवादिकः । बहुलं छंदसीति विकरणस्य लुक् ॥

॥ इत्यष्टमस्य द्वितीये दशमो वर्गः ॥

॥ अथैकादशी ॥

ब्रह्म गामश्च जनयंत ओषधीर्वनस्पतीन्पृथिवीं पर्वताँ अपः ।

सूर्यं दिवि रोहयंतः सुदानव आर्या व्रता विसृजंतो अधि क्षमि ॥११॥

ब्रह्म । गां । अश्च । जनयंतः । ओषधीः । वनस्पतीन् । पृथिवीं । पर्वतान् । अपः ।

सूर्यं । दिवि । रोहयंतः । सुदानवः । आर्या । व्रता । विऽसृजंतः । अधि । क्षमि ॥११॥

ब्रह्म वर्धनसाधनमन्नं । अन्नेन हि सर्वाः प्रजा वर्धन्ते । गामश्चमेतत्प्रभृतीन्पशून् तथा ओषधीर्वनस्पतींश्च तथा पृथिवीं विस्तीर्णा भूमिं पर्वताञ्छिलोच्चयान् वृष्ट्या जगदापूरकान्मेघान्वा । अप उदकान्यंतरिक्षं वा । एताञ्जनयंत उत्पादयंतः । किंच दिवि द्युलोके सूर्यमादित्यं रोहयंतः सुदानवः शोभनदानास्तेऽमी देवा अधि क्षमि । आत इति योगविभागात् । पा० ६. ४. १४०. । अकारलोपः । क्षमायां पृथिव्यामार्या श्रेष्ठानि कल्याणानि व्रतानि कर्माणि यागादीनि विसृजंतः प्रसारयंतः सर्वं वर्तन्ते । तान्वयं धनं याचामह इति शेषः ॥

॥ अथ द्वादशी ॥

भुज्युमंहसः पिपृथो निरश्विना श्यावं पुचं वध्निमत्या अजिन्वतं ।

कमद्युवं विमदायोहयुर्युवं विष्णाप्वं विश्वकायाव सृजथः ॥ १२ ॥

भुज्युं । अंहसः । पिपृथः । निः । अश्विना । श्यावं । पुचं । वध्निमत्याः । अजिन्वतं ।

कममद्युवं । विमदाय । ऊहयुः । युवं । विष्णाप्वं । विश्वकाय । अवं । सृजथः ॥ १२ ॥

हे अश्विनाश्ववन्तौ सर्वे व्याप्नुवन्तौ वैतन्नामकौ हे देवौ अंहस उपद्रवकारिणः समुद्राद्भुज्यं तुयपुचमेतन्नामानं निः पिपृथः । निःपारयथः । नितरां रक्षथः । पृ पालनपूरणयोः । जौहोत्यादिकः । निष्टौग्यं पारयथः समुद्रात् । १. ११६. ६. । इति निगमः । तथा श्यावं हिरण्यहस्तनामानं पुचं वध्निमत्या एतन्नामिकाया अजिन्वतं । अप्रीणयतं । अदत्तं । हिरण्यहस्तमश्विना रराणा । १. ११७. २४. । इत्यादि निगमः । तथा कमद्युवं कामस्य दीपनीं वेनपुचीं जायां विमदायर्षये युवमूहयुः । प्रापयथः । युवं रथेन विमदाय । १०. ३९. ७. । इति निगमः । तथा विष्णाप्वमेतन्नामानं विनष्टं पुचं विश्वकायर्षय आनीयाव सृजथः । अदत्तं । पशुं न नष्टमिव दर्शनाय । १. ११६. २३. । इति निगमः ॥

॥ अथ त्रयोदशी ॥

पावीरवी तन्यतुरेकपादजो दिवो धर्ता सिंधुरापः समुद्रियः ।

विश्वे देवासः ऋणवन्वचांसि मे सरस्वती सह धीभिः पुरंध्या ॥ १३ ॥

पावीरवी । तन्यतुः । एकमपात् । अजः । दिवः । धर्ता । सिंधुः । आपः । समुद्रियः ।

विश्वे । देवासः । ऋणवन् । वचांसि । मे । सरस्वती । सह । धीभिः । पुरंध्या ॥ १३ ॥

पावीरव्यायुधवती तन्यतुः स्तनयित्री वाग्माध्यमिका तथा दिवो द्युलोकस्य धर्ता धारयिताज एकपात् । एक एव पद्यते गच्छतीति न जायत इत्येतत्संज्ञको देवः सिंधुश्च समुद्रियः । समुद्रमंतरिक्षं । तच्चभवा आपश्च । समुद्राद्भाह्व इति भावार्थे घप्रत्ययः । विश्वे देवाश्च धीभिः कर्मभिर्युक्ताः पुरंध्या बहुविधया प्रज्ञया सहिता सरस्वती च मे मदीयानि वचांसि वक्तव्यानि स्तोत्राणि ऋणवन् । ऋणवन्तु ॥ पविः शल्यो भवति यद्विपुनाति कायमित्यादि निरुक्तमनुसंधेयं । नि० १२. ३०. ॥

॥ अथ चतुर्दशी ॥

विश्वे देवाः सह धीभिः पुरंध्या मनोर्यजचा अमृता ऋतज्ञाः ।

रातिषाचो अभिषाचः स्वर्विदः स्वर्गिरो ब्रह्म सूक्तं जुषेरत ॥ १४ ॥

विश्वे । देवाः । सह । धीभिः । पुरंध्या । मनोः । यजचाः । अमृताः । ऋतज्ञाः ।

रातिऽसाचः । अभिऽसाचः । स्वऽविदः । स्वः । गिरः । ब्रह्म । सुऽउक्तं । जुषेरत ॥ १४ ॥

धीभिः कर्मभिः सहिताः पुरंध्या प्रज्ञानेन युक्ता मनोर्मनुष्यस्य यज्ञे यजचा यष्ट्या अमृता मरणधर्मरहिता ऋतज्ञाः सत्यविदो रातिषाचो दीयमानं हविः सेवमाना अभिषाच आभिमुख्येन यज्ञं समवयंतः संगतवन्तः स्वर्विदः सर्वस्य लंभका विश्वे सर्वे इंद्रादयो देवाः स्वः सर्वा गिरोऽस्मदीयाः स्तुतीर्ब्रह्म महच्चान्नं सूक्तं सुष्ठु वक्तव्यं स्तोमं । यद्वा सुष्ठु मंचेण सह दत्तमन्नं जुषेरत । सेवतां । जुषी प्रीतिसेवनयोः । तौदादिकः । अनुदात्तेत् । लिङि ऋस्य रनादेशाभावश्छांदसः । बहुलं छंदसीति रुडागमः ॥

॥ अथ पंचदशी ॥

देवान्वसिष्ठो अमृतां न्ववंदे ये विश्वा भुवनाभि प्रतस्थुः ।

ते नो रासंतामुरुगायमद्य यूयं पात स्वस्तिभिः सदा नः ॥ १५ ॥

देवान् । वसिष्ठः । अमृतान् । न्ववंदे । ये । विश्वा । भुवना । अभि । प्रऽतस्थुः ।

ते । नः । रासंतां । उरुऽगायं । अद्य । यूयं । पात । स्वस्तिऽभिः । सदा । नः ॥ १५ ॥

वसिष्ठो वसिष्ठकुलजोऽयमृषिरमृतान्मरणरहितान्देवान्ववंदे । एवमस्त्वावीत् । ये देवा विश्वा विश्वानि भुवनानि लोकानभि प्रतस्थुः । स्वतेजसाभिभवंति । अभितः प्रतिष्ठंतीति वा । प्रपूर्वात्तिष्ठतेर्लिटि रूपं । समासस्वरः । ते देवा अद्यास्मिन्दिने नोऽस्मभ्यमुरुगायं प्रभूतयशस्कमन्नं रासंतां । प्रयच्छंतु । हे देवा यूयं स्वस्तिभिः कल्याणीभिरुतिभिर्नोऽस्मान्सदा सर्वदा पात । रक्षत ॥

॥ इत्यष्टमस्य द्वितीय एकादशो वर्गः ॥

देवान्दुव इति पंचदशर्चं षष्ठं सूक्तं । ऋष्याद्याः पूर्ववत् । देवान्दुव इत्यनुक्रांतं ॥ पृष्ठ्याभिस्रवषडहयोः पंचमेऽहनीदं वैश्वदेवनिविज्ञानं । सूचितं च । इहेह व इति चतस्रो देवान्दुव इति वैश्वदेवं । आ० १. ५. । इति ॥

॥ तच्च प्रथमा ॥

देवान्हुवे बृहच्छ्रवसः स्वस्तये ज्योतिष्कृतो अध्वरस्य प्रचेतसः ।

ये वावृधुः प्रतरं विश्ववेदस इन्द्रज्येष्ठासो अमृता ऋतावृधः ॥१॥

देवान् । हुवे । बृहत् ऽश्रवसः । स्वस्तये । ज्योतिः ऽकृतः । अध्वरस्य । प्र ऽचेतसः ।

ये । ववृधुः । प्र ऽतरं । विश्व ऽवेदसः । इन्द्र ऽज्येष्ठासः । अमृताः । ऋत ऽवृधः ॥१॥

बृहच्छ्रवसः प्रभूतान्नाज्ज्योतिष्कृत आदित्याख्यस्य तेजसः कर्तृन्प्रचेतसः प्रकृष्ट-
ज्ञानांस्तान्देवानध्वरस्यास्य यज्ञस्य स्वस्तयेऽविनाशाय निर्विघ्नेन यज्ञपरिसमाप्तये
हुवे । आह्वयामि । विश्ववेदसः सर्वधना इन्द्रज्येष्ठासः । इन्द्रो ज्येष्ठः प्रधानो येषां ।
इन्द्रनेतृका इत्यर्थः । अमृता मरणधर्मरहिता ऋतावृधो यज्ञेन प्रवृद्धा ये देवाः
प्रतरमत्यंतं ववृधुः । वर्धन्ते ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

इन्द्रप्रसूता वरुणप्रशिष्टा ये सूर्यस्य ज्योतिषो भागमानश्रुः ।

मरुद्गणे वृजने मन्म धीमहि माघोने यज्ञं जनयंत सूरयः ॥२॥

इन्द्रऽप्रसूताः । वरुणऽप्रशिष्टाः । ये । सूर्यस्य । ज्योतिषः । भागं । आनश्रुः ।

मरुत् ऽगणे । वृजने । मन्म । धीमहि । माघोने । यज्ञं । जनयंत । सूरयः ॥२॥

इन्द्रप्रसूता इन्द्रेण तत्कार्येषु प्रेरिता वरुणप्रशिष्टा वरुणेनानुशिष्टा अनुमो-
दिता ये मरुतो ज्योतिषो द्योतमानस्य सूर्यस्य स्वस्वकर्मणि सर्वस्य प्रेरकस्या-
मुषादित्यस्य भागं भजनीयं लोकमानश्रुरानशिरे व्याप्तवन्तः । सूर्यमधिष्ठाय
वर्तन्त इत्यर्थः । वृजने शबूणां छेदके माघोने मघवत इन्द्रस्य संबन्धिनि मरुद्गणे ।
तेषां मरुतां गणे मन्म मननीयं स्तोत्रं धीमहि । दध्मः । कुर्मः । किंच । सूरयः
प्राज्ञा यजमानास्तन्निमित्तमेव यज्ञं जनयन्त । जनयन्ति । तेषां हविःप्रदानाय
कुर्वन्ति ॥

॥ अथ तृतीया ॥

इन्द्रो वसुभिः परि पातु नो गयमादित्येर्नो अदितिः शर्म यच्छतु ।

रुद्रो रुद्रेभिर्देवो मृळयाति नृश्वष्टा नो माभिः सुविताय जिवतु ॥३॥

इंद्रः । वसु॑ऽभिः । परि॑ । पा॒तु । नः । ग॒यं । आ॒दि॒त्यैः । नः । अ॒दि॒तिः । श॒र्म । य॒च्छ॒तु ।
रु॒द्रः । रु॒द्रेभिः । दे॒वः । मृ॒ळ॒या॒ति । नः । त॒ष्टा । नः । ग्रा॒भिः । सु॒वि॒ताय॑ । जि॒न्व॒तु ॥ ३ ॥

वसुभिरेतन्नामकैरष्टभिर्देवैः सहित इन्द्रो नोऽस्मदीयं गयं । गृहनामैतत् । प्राप्तव्यं गायते शब्दधत्तेऽचेति वा गृहं गयं । परि पातु । परिरक्षतु । तथादितिर्देवमातादित्यैर्देवैः सह नोऽस्मभ्यं शर्म सुखं प्रयच्छतु । किंच देवो दीप्यमानो रुद्रो रुद्रेभिः स्वपुत्रैर्मरुद्भिः सह नोऽस्मान्मृळयाति । सुखयतु । मृड सुखने । लेट्छाडागमः । अपि च त्वष्टा प्रजापतिर्ग्राभिर्देवपत्नीभिश्छंदोभिः सुविताय सुष्ठु प्राप्तव्यायाभ्युदयाय नोऽस्माञ्जिन्वतु । प्रीणयतु ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

अ॒दि॒ति॒र्द्या॒वापृ॒थि॒वी ऋ॒तं म॒ह॒दि॒न्द्रा॒वि॒ष्णू म॒रुतः॑ स्व॒र्बृ॒हत् ।

दे॒वाँ आ॒दि॒त्याँ अ॒व॒से ह॒वाम॑हे वसू॒न् रु॒द्रान्स॑वि॒तारं॑ सु॒दंसं॑ ॥ ४ ॥

अ॒दि॒तिः । द्या॒वापृ॒थि॒वी इति॑ । ऋ॒तं । म॒हत् । इं॒द्रा॒वि॒ष्णू इति॑ । म॒रुतः॑ । स्वः । बृ॒हत् ।

दे॒वान् । आ॒दि॒त्यान् । अ॒व॒से । ह॒वा॒म॒हे । वसू॒न् । रु॒द्रान् । स॒वि॒तारं॑ । सु॒दंसं॑ ॥ ४ ॥

अदितिर्द्यावापृथिवी द्यावापृथिव्यौ महन्नहान् ऋतं सत्यभूतोऽग्निरिन्द्राविष्णू मरुतश्च बृहत्परिवृढः स्वरादित्य एते देवाः सर्वच स्वमहिम्ना वर्तन्ते । एतान्देवानादित्यादीन्सुदंसं सुकर्माणं सवितारमेतन्नामानं चावसे रक्षणाय हवामहे । वयमाह्वयामहे ॥

॥ अथ पंचमी ॥

सर॑स्वा॒न्धीभि॑र्व॒रु॒णो धृ॒तव्र॑तः पू॒षा वि॒ष्णुर्म॑हि॒मा वा॒युर॒श्विना॑ ।

ब्र॒ह्म॒कृ॒तो अ॒मृ॒ता वि॒श्व॒वे॒दसः॑ श॒र्म नो॑ यंसन् चि॒वरू॒पम॑हंसः ॥ ५ ॥

सर॑स्वा॒न् । धी॒भिः । व॒रु॒णः । धृ॒तऽव्र॑तः । पू॒षा । वि॒ष्णुः । म॒हि॒मा । वा॒युः । अ॒श्विना॑ ।

ब्र॒ह्म॒ऽकृ॒तः । अ॒मृ॒ताः । वि॒श्व॒ऽवे॒दसः॑ । श॒र्म । नः । यंसन् । चि॒व॒रू॒पं । अ॑हंसः ॥ ५ ॥

धीभिः प्रज्ञाभिर्युक्तः सरस्वानेतन्नामा धृतव्रतो धृतकर्मा वरुणश्च पूषा महिमा महत्त्वेन युक्तो विष्णुश्च वायुरश्विनाश्विनौ ब्रह्मकृतः कर्मकृतः स्तोतृणामन्नदातारो वा विश्ववेदसः सर्वधना व्याप्तज्ञाना वाहंसः पापरूपाणां शत्रूणां हंतारोऽमृता एते देवा नोऽस्मभ्यं चिवरूपं पिष्कभं चिकष्ट्यं शर्म गृहं । यद्वा चिवरूपं । द्रोणा-

धवनीयपूतभृत्संज्ञकानि चीणि पात्राणि यच्च त्रियन्ते संभज्यन्ते तद्यज्ञसाधनं गृहं
यंसन् । प्रयच्छन्तु । यच्छतेर्लेटि सिण्डागमः ॥

॥ इत्यष्टमस्य द्वितीये द्वादशो वर्गः ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

वृषा यज्ञो वृषणः संतु यज्ञिया वृषणो देवा वृषणो हविष्कृतः ।

वृषणा द्यावापृथिवी ऋतावरी वृषा पर्जन्यो वृषणो वृषस्तुभः ॥ ६ ॥

वृषा । यज्ञः । वृषणः । संतु । यज्ञियाः । वृषणः । देवाः । वृषणः । हविःऽकृतः ।

वृषणा । द्यावापृथिवी इति । ऋतावरी इत्यृतऽवरी । वृषा । पर्जन्यः । वृषणः ।

वृषऽस्तुभः ॥ ६ ॥

यज्ञ एषोऽस्मदीयो वृषा कामानां वर्षितास्तु । तथा यज्ञियाः यज्ञार्हा देवाश्च
वृषणः संतु । किंच देवाः स्तुतिकारिण ऋत्विजो वृषणो धनवर्षणे कारणानि संतु
साधुस्तुतिकरणेन । तथा हविष्कृतो हविषां कर्तारोऽध्वर्यादयो वृषणोऽव्ययतया
मंचसाहित्येन च हविःप्रदानेन । अपि च ऋतावरी यज्ञवत्यौ द्यावापृथिवी द्यावा-
पृथिव्यौ वृषणा हविस्तुपादनेन कामानां वर्षयिष्यौ भवतां । तथा पर्जन्य इन्द्रो
वृषापां वर्षिता भवतु । वृषस्तुभो वर्षणशीलस्तुतिभिर्देवान्स्तुवंतः सर्वे ऋत्विजो
वृषणो भवंतु ॥

॥ अथ सप्तमी ॥

अग्नीषोमा वृषणा वाजसातये पुरुप्रशस्ता वृषणा उपं ब्रुवे ।

यावींजिरे वृषणो देवयज्यया ता नः शर्म चिवरूथं वि यंसतः ॥ ७ ॥

अग्नीषोमा । वृषणा । वाजऽसातये । पुरुऽप्रशस्ता । वृषणौ । उपं । ब्रुवे ।

यौ । ईजिरे । वृषणः । देवऽयज्यया । ता । नः । शर्म । चिऽवरूथं । वि । यंसतः ॥ ७ ॥

वृषणा वर्षणशीलौ पुरुप्रशस्ता बहुभिः प्रशस्तावग्नीषोमौ वाजसातयेऽबला-
भायोप ब्रुवे । अहमुपस्तौमि । पुनर्वृषणावित्यादरार्थं । यौ देवौ वृषण ऋत्विजो
देवयज्यया । देवा इज्यन्तेऽचेति देवयज्या यज्ञः । छंदसि निष्टर्क्येति निपातितः । तेने-
जिरे यजन्ते हविर्भिः पूजयन्ति ता तौ प्रसिद्धौ नोऽस्मभ्यं चिवरूथं चिष्कंभं शर्म
गृहं वि यंसतः । विशेषेण प्रयच्छतां ॥

॥ अथाष्टमी ॥

धृतव्रताः क्षत्रिया यज्ञनिष्कृतो बृहद्दिवा अध्वराणामभिश्चियः ।

अग्निहोतार ऋतसापो अदुहोऽपो असृजन् वृचतूर्ये ॥ ८ ॥

धृतऽव्रताः । क्षत्रियाः । यज्ञनिऽकृतः । बृहत्ऽदिवाः । अध्वराणां । अभिऽश्चियः ।

अग्निऽहोतारः । ऋतऽसापः । अदुहः । अपः । असृजन् । अनु । वृचऽतूर्ये ॥ ८ ॥

धृतव्रता धृतकर्माणो जात्या क्षत्रियाः । यद्वा क्षत्रं बलं । तदर्हो यज्ञनिष्कृतः । यज्ञं प्रति निर्गमनं यज्ञनिः । तस्य कर्तारो बृहद्दिवा महातेजस्का अध्वराणां रक्षोभिरहिंसितानां यज्ञानामभिश्चियोऽभिसेवका अग्निहोतारोऽग्निहोताह्वाता येषां तादृशा ऋतसापः । षप समवाये । सत्यभाजोऽत एवादुहः केषांचिदप्यद्रोग्धारः । यद्वा दुहेः कर्मण्यौणादिकः कृप् । कैश्चिदप्यहिंस्या एवंप्रभावा देवा वृचतूर्ये । वृच-स्तूर्यते हिंस्यतेऽचेति वृचतूर्यः संयामः । तस्मिन् अपामावरकश्चुवधेऽप उदकान्यन्वसृजन् । अन्वसारयन् ॥

॥ अथ नवमी ॥

द्यावापृथिवी जनयन्नभि व्रताप ओषधीर्वनिनानि यज्ञिया ।

अंतरिक्षं स्वरा पप्रुतये वशं देवासस्तन्विनि ममृजुः ॥ ९ ॥

द्यावापृथिवी इति । जनयन् । अभि । व्रता । आपः । ओषधीः । वनिनानि । यज्ञिया ।

अंतरिक्षं । स्वः । आ । पप्रुः । उतये । वशं । देवासः । तन्वि । नि । ममृजुः ॥ ९ ॥

देवासो देवा इन्द्रादयो द्यावापृथिवी द्यावापृथिव्यावभ्यभिलक्ष्य व्रता व्रतेन स्वेन कर्मणापः । सुब्यत्ययः । अप उदकान्योषधीश्च तथा यज्ञिया यज्ञार्हान्वनिनानि वने भवान्पलाशादीन्वृक्षाञ्जनयन् । उदपादयन् । किंच ते देवाः स्वः सर्वमंतरिक्षमा पप्रुः । तेजसापूरयन्ति । किमर्थं । उतये रक्षणाय शत्रुभ्यो बाधाभावाय । अपि च वशं काम्यमानं । वशिरण्योरुपसंख्यानं । पा० ३. ३. ५८. ३. । इत्यर्कर्तरि कारकेऽप् । तं यज्ञं तन्वि स्वशरीरे नि ममृजुः । नितरां शुद्धमलंकृतं चक्रुः ॥

॥ अथ दशमी ॥

धर्तारो दिव ऋभवं सुहस्ता वातापर्जन्या महिषस्य तन्यतोः ।

आप ओषधीः प्र तिरंतु नो गिरो भगो रातिर्वाजिनो यंतु मे हव ॥ १० ॥

ध॒र्तारः । दि॒वः । ऋ॒भ॒वः । सु॒ऽह॒स्ताः । वा॒ता॒प॒र्ज॒न्या । म॒हि॒ष॒स्य । त॒न्य॒तोः ।

आ॒पः । ओ॒ष॒धीः । प्र॒ति॒र॒न्तु । नः । गि॒रः । भ॒गः । रा॒तिः । वा॒जिनः । य॒न्तु । मे । ह॒वै ॥ १० ॥

दिवो द्युलोकस्य धर्तारो धारयितार ऋभवः सत्येन भासमानाः सुहस्ताः शोभनवजाद्यायुधयुक्तहस्ता देवास्तथा महिषस्य महतस्तन्यतोः शब्दस्य । तनु विस्तारे । ऋतन्यंजीति यतुप्रत्ययः । शब्दस्य कर्तारौ वातापर्जन्या वातश्च पर्जन्यश्च तत्कार्या आप ओषधीरोषधयश्च नोऽस्माकं गिरः स्तुतीः प्र तिरन्तु । प्रवर्धयन्तु । प्रपूर्वस्तिरति वृद्धर्थः । तथा रातिर्दाता भगो भजनीयोऽर्यमा च वाजिनः । अग्निर्वायुः सूर्यस्ते वै वाजिन इति तैत्तिरीयब्राह्मणं । एते देवाश्च मे मदीयं हवमाह्वानं यन्तु । अभिगच्छन्तु ॥

॥ इत्यष्टमस्य द्वितीये चयोदशो वर्गः ॥

॥ अथैकादशी ॥

स॒मु॒द्रः सि॒न्धू रजो॑ अ॒न्तरि॑क्षम॒ज एक॑पात्तनयि॒लुर्ण॑वः ।

अहि॑र्बु॒ध्न्यः ऋ॒णव॑च्चा॒सि मे॒ विश्वे॑ दे॒वास॑ उ॒त सूर॑यो म॒म ॥ ११ ॥

स॒मु॒द्रः । सि॒न्धुः । रजः॑ । अ॒न्तरि॑क्षं । अ॒जः । एक॑ऽपात् । त॒न॒यि॒लुः । अ॒र्ण॑वः ।

अहिः॑ । बु॒ध्न्यः । ऋ॒णव॑त् । व॒चा॒सि । मे । विश्वे॑ । दे॒वासः॑ । उ॒त । सूर॑यः । म॒म ॥ ११ ॥

समुद्रः समुन्दनशीलः स्यन्दमानोदकः सिन्धुरेतन्नामकोऽन्तरिक्षं द्यावापृथिव्योरन्तरा मध्ये क्षितमुषितं रजो मध्यमलोकमज एकपात् । अजायमान एक एव पद्यते । एतत्संज्ञको देवोऽर्णव उदकवांस्तनयिलुः स्तनयिलुर्मेघो बुध्नोऽन्तरिक्षे भवोऽहिरेतत्संज्ञक एते देवा मे मम वचांसि वक्तव्यानि स्तोत्राणि ऋणवत् । प्रत्येकं ऋणोतु । उतापि च सूरयः प्राज्ञा विश्वे देवासो देवा मम स्तोत्राणि ऋणन्तु ॥

॥ अथ द्वादशी ॥

स्या॒म वो॒ मन॑वो दे॒ववी॑तये प्रा॒चं नो॒ यज्ञं॑ प्र ण॒यत॑ साधु॒या ।

आदि॑त्या रु॒द्रा व॑स॒वः सु॒दान॑व इ॒मा ब॒र॒ह्म श॒स्य॑मानानि जि॒न्वत॑ ॥ १२ ॥

स्या॒म । वः । मन॑वः । दे॒वऽवी॑तये । प्रा॒चं । नः । य॒ज्ञं । प्र । न॒यत॑ । सा॒धुऽया ।

आदि॑त्याः । रु॒द्राः । व॑स॒वः । सु॒ऽदान॑वः । इ॒मा । ब॒र॒ह्म । श॒स्य॑मानानि । जि॒न्वत॑ ॥ १२ ॥

हे देवा मनवो मनुष्या वयं वो युष्मदीयाय देववीतये । देवानां वीतिर्भक्षणं
यस्मिन् स यज्ञः । तस्मै यज्ञाय स्याम यज्ञकर्तारो भवेम । ततो नोऽस्मदीयं यज्ञं
साधुया । सुपो याजादेशः । साधु कल्याणं प्राञ्चं प्राचीनं प्रणयत । प्रकृष्टाञ्चनं
कुरुत । हे आदित्या हे रुद्रा रुद्रपुत्रा मरुतो हे सुदानवः शोभनदाना हे वसव
इमेमानि शस्यमानानि ब्रह्म ब्रह्माणि स्तोत्राणि जिवन्त । प्रीणयत ॥

अप्नोर्यामेऽच्छावाकातिरिक्तोक्थस्य दैव्या होतारेत्येषा परिधानीया । सूचितं
च । उभा उ नूनं दैव्या होतारा प्रथमा पुरोहितेति परिधानीया । आ० ९. ११. ।
इति ॥

॥ सैषा सूक्ते चयोदशी ॥

दैव्या होतारा प्रथमा पुरोहित ऋतस्य पञ्चामन्वेमि साधुया ।

क्षेत्रस्य पतिं प्रतिवेशमीमहे विश्वान्देवाँ अमृताँ अप्रयुच्छतः ॥ १३ ॥

दैव्या । होतारा । प्रथमा । पुरःऽहिता । ऋतस्य । पञ्चा । अनु । एमि । साधुऽया ।

क्षेत्रस्य । पतिं । प्रतिऽवेशं । ईमहे । विश्वान् । देवान् । अमृतान् । अप्रऽयुच्छतः ॥ १३ ॥

प्रथमा मुख्या पुरोहिता पुरोहितौ पुरतो निहितौ दैव्या देवसंबन्धिनौ होतारा
होतारावेतन्नामानावग्न्यादित्यावन्वेमि । हविर्भिरनुगच्छामि । तत ऋतस्य यज्ञस्य
पञ्चा पञ्चानं साधुया कल्याणं विघ्नराहित्येनान्वेमि । अनुगच्छामि । अनन्तरं
प्रतिवेशं समीपे वर्तमानं क्षेत्रस्य पतिं पालयितारमेतन्नामानममृतान्मरणधर्म-
रहितानप्रयुच्छतोऽप्रमाद्यतो विश्वान्सर्वान्देवाँश्चेमहे । धनं याचामहे ॥

॥ अथ चतुर्दशी ॥

वसिष्ठासः पितृवश्चार्चमक्रत देवाँ ईळाना ऋषिवत्स्वस्त्ये ।

प्रीता इव ज्ञातयः काममेत्यास्मे देवासोऽव धूनुता वसु ॥ १४ ॥

वसिष्ठासः । पितृऽवत् । वार्चं । अक्रत । देवान् । ईळानाः । ऋषिऽवत् । स्वस्त्ये ।

प्रीताऽऽव । ज्ञातयः । कामं । आऽइत्यं । अस्मे इति । देवासः । अव । धूनुता । वसु ॥ १४ ॥

ऋषिवत् पूर्वं ऋषय इव देवानीळानाः स्तुवंतो वसिष्ठासो वसिष्ठकुलजाता
ऋषयः पितृवश्च वसिष्ठवत्स्वस्त्येऽविनाशाय वार्चं स्तोत्रमक्रत । कुर्वन्ति । करो-
तेर्लुङि मञ्चे घसेति ज्ञेर्लुक् । हे देवासो देवा यूयं काममस्मदभिलाषमेत्यागत्यास्मे

अस्मासु वसु गवादिलक्षणं धनमव धूनुत । अभिमुखं प्रेरयत । तच्च दृष्टांतः ।
प्रीता इव । यथा प्रीताः संहृष्टा ज्ञातयो बंधवः स्वजनस्य धनं प्रेरयन्ति तच्च-
विदानेन स्तुतिकरणेन च बंधुष्वस्मासु धनं प्रेरयतेति भावः ॥

॥ अथ पंचदशी ॥

देवान्वसिष्ठो अमृतान्ववंदे ये विश्वा भुवनाभि प्रतस्थुः ।

ते नो रासंतामुरुगायमद्य यूयं पात स्वस्तिभिः सदा नः ॥१५॥

देवान् । वसिष्ठः । अमृतान् । ववंदे । ये । विश्वा । भुवना । अभि । प्रतस्थुः ।

ते । नः । रासंतां । उरुगायं । अद्य । यूयं । पात । स्वस्तिभिः । सदा । नः ॥१५॥

एषर्क पूर्वमेव व्याख्यायि ॥

॥ इत्यष्टमस्य द्वितीये चतुर्दशे वर्गः ॥

इमां धियमिति द्वादशर्चं सप्तमं सूक्तमांगिरसस्यायास्यस्यार्धं चैष्टुभं । इदमुत्तरं
च बृहस्पतिदेवताकं । तथा चानुक्रांतं । इमां धियं द्वादशायास्यो बार्हस्पत्यं त्विति ॥
आभिष्वविकेषूक्थ्येषु स्तोमवृद्धौ ब्राह्मणाच्छंसिन इदं सूक्तमावापार्थं । सूचितं च ।
इमां धियमिति ब्राह्मणाच्छंसी विष्णोर्नु कमिति सूक्ते । आ० ७. ९. इति ॥

॥ तच्च प्रथमा ॥

इमां धियं सप्तशीर्ष्णीं पिता न ऋतप्रजातां बृहतीमविंदत् ।

तुरीयं स्वज्जनयद्विश्वजन्योऽयास्य उक्थमिंद्राय शंसन् ॥१॥

इमां । धियं । सप्तशीर्ष्णीं । पिता । नः । ऋतऽप्रजातां । बृहतीं । अविंदत् ।

तुरीयं । स्वित् । जनयत् । विश्वऽजन्यः । अयास्यः । उक्थं । इंद्राय । शंसन् ॥१॥

अचेतिहासमाचक्षते । पुरा किलांगिरा नामर्षिर्बृहस्पतिं पुत्रमलभत । स तु
देवानां हितोपदेशनायेंद्रस्य पुरोहितोऽभवत् । कदाचित्तस्य गावः पणिनामकै-
रसुरैरपहृत्य वलपुरं प्रापस्य चिषु स्थानेषु तमसावृतेषु स्थापिता आसन् । अथ
तासामन्वेषणायेंद्रेण प्रेरितो बृहस्पतिर्मरुद्भिः सह तचागत्य गवां गुहा स्थितानां
दर्शनाय सूर्यं जनयित्वा वलनामानमसुरं तदनुचरान्पणींश्च हत्वा गा आजहारेति ।
तद्वच दर्शयिष्यते । तथा चास्या ऋचोऽयमर्थः । धियं कर्मणां धार्मी सप्तशीर्ष्णीं

सप्तशिरस्कां सप्तभिः शिरःस्थानीयैस्तद्वत्प्रधानभूतैर्मरुद्गणैरुपेतां । यद्वा सप्तच्छंदो-
मयशिरस्कां । ऋतप्रजातां यज्ञार्थमुत्पन्नां बृहतीं महतीमिमां तनुं नोऽस्माकं
पितांगिरा अविंदत् । लब्धवान् । कर्मणां धातारं बृहस्पतिं पुत्रमलभतेत्यर्थः ।
येऽंगारा आसंस्तेऽंगिरसोऽभवन् यदंगाराः पुनरवशांता उददीप्यन्त तद्बृहस्पति-
रभवदिति ब्राह्मणं । ऐ० ब्रा० ३. ३४. । तथा तुरीयं स्विन्नभारमपि जनयदजनयद्वि-
श्वजन्यः सर्वजनहित इन्द्रायेश्वराय बृहस्पतय इन्द्राय वोक्थं स्तोत्रं शंसन् अयम-
यास्यो नामर्षिः । पूर्वमेव नोऽस्माकं पिताकार्षीदित्याह ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

ऋतं शंसंत ऋजु दीध्याना दिवस्पुत्रासो असुरस्य वीराः ।

विप्रं पदमंगिरसो दधाना यज्ञस्य धाम प्रथमं मनंत ॥ २ ॥

ऋतं । शंसंतः । ऋजु । दीध्यानाः । दिवः । पुत्रासः । असुरस्य । वीराः ।

विप्रं । पदं । अंगिरसः । दधानाः । यज्ञस्य । धाम । प्रथमं । मनंत ॥ २ ॥

ऋतं सत्यभूतं स्तोत्रं शंसंतः स्तुवंत ऋजु कल्याणं दीध्यानाः कर्माणि ध्यायंतो
दिवो दीप्तस्यासुरस्य प्रज्ञानवतोऽमेरंगिरसः पुत्राः । अंगिरसो ह्यङ्गारेभ्यो जाता
इत्युक्तं । अंगारेष्वंगिरा इति । वीरा विक्रांतप्रज्ञा एतेऽंगिरसो विप्रं प्रज्ञापकं यज्ञस्य
धाम धारकं पदं बृहस्पत्याख्यं दधानाः कर्मणा धारयंतः संतः प्रथममादित एव
मनंत । स्तुवंति । प्रज्ञापकं ह्येतत्स्थातं यद्बृहस्पतिरिति ॥

देवसुवां हविःषु बृहस्पतये वाचस्पतय इत्यस्य याज्या हंसैरिवेत्येषा । सूचितं
च । बृहस्पते प्रथमं वाचो अयं हंसैरिव सखिभिर्वावदद्भिः । आ० ४. ११. । इति ॥

॥ सैषा तृतीया ॥

हंसैरिव सखिभिर्वावदद्भिरश्मन्मयानि नहना व्यस्यन् ।

बृहस्पतिरभिकनिऋदज्ञा उत प्रास्तीदुच्चं विद्वाँ अगायत् ॥ ३ ॥

हंसैःऽइव । सखिऽभिः । वावदत्ऽभिः । अश्मन्ऽमयानि । नहना । विऽअस्यन् ।

बृहस्पतिः । अभिऽकनिऋदत् । गाः । उत । प्र । अस्तीत् । उत । च । विद्वान् । अगायत् ॥ ३ ॥

हंसैरिव मधुरवाग्भिः सखिभिः सखिभूतैर्वावदद्भिरत्यंतं शब्दायमानैर्मरुद्भिर-
श्मन्मयान्यश्ममयानि नहना गवां बंधकान्यावरकाण्यसुराणां स्थानानि व्यस्यन्

विक्षिपन् शिथिलयन् अभिकनिक्रददाभिमुख्येन शब्दयन् गाः पणिभिरपहता-
न्यशूनाजिहीर्षुः स बृहस्पतिर्वर्तते । यद्वा वावदद्भिरत्यंतं स्तुवद्भिः स्तोतृभिः सह
गाः स्तोत्रलक्षणा वाचोऽभिकनिक्रददाभिमुख्येनोच्चारयन् उतापि च प्रास्तौत्र-
कर्मणि प्रवृत्तो यज्ञस्य सखिभिः सहासीनः साम गातुं प्रस्तौति । विद्वान् सर्वं
जानानः स उक्ताता भूत्वोदगायत् । देवानुप्रायति । अभिष्टौति ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

अवो द्वाभ्यां पर एकया गा गुहा तिष्ठंतीरनृतस्य सेतौ ।

बृहस्पतिस्तमसि ज्योतिरिच्छन्नुदुस्मा आकर्षि वि तिस्र आवः ॥४॥

अवः । द्वाभ्यां । परः । एकया । गाः । गुहा । तिष्ठंतीः । अनृतस्य । सेतौ ।

बृहस्पतिः । तमसि । ज्योतिः । इच्छन् । उत । उस्माः । आ । अकर्षि । वि । हि । तिस्रः ।

आवरित्यावः ॥४॥

पणयो गा आहत्य त्रिषु स्थानेषु निदधुः । अवोऽवस्तात्स्थिता अनृतस्य तमसः
सेतौ स्थाने गुहा गुहायां तिष्ठंतीर्गा द्वाभ्यां स्थानाभ्यामुदाजत् ततः परः पर-
स्तादवस्थिता गा एकयैकेन स्थानेनोदगमयत् । तदेवाह । बृहस्पतिस्तस्मिंस्तमसि
ज्योतिः कर्तुमिच्छन् तत्र स्थिता उस्मा गा उदाकः । उदकाषीत् । प्रादुर्भूता
अकाषीत् । इत्थमयं तिस्रोऽसुराणां द्वारो व्यावः । विवृतवान्खलु । वृणोतेर्लुङि
मंचे घसेति ज्ञेर्लुक् । बहुलं छंदसीत्यडागमः ॥

॥ अथ पंचमी ॥

विभिद्या पुरं शयथेमपाचीं निस्त्रीणि साकमुदधेरकृतत् ।

बृहस्पतिरुषसं सूर्यं गामर्के विवेद स्तनयन्निव द्यौः ॥५॥

विऽभिद्य । पुरं । शयथा । ईं । अपाचीं । निः । चीणि । साकं । उदऽधेः । अकृतत् ।

बृहस्पतिः । उषसं । सूर्यं । गां । अर्के । विवेद । स्तनयन्ऽइव । द्यौः ॥५॥

स बृहस्पतिः शयथोपशयेन स्थित्वापाचीं पराङ्मुखीमीमिमामसुरपुरीं विभिद्य
विदार्योदधेर्वलाघ्रेघरूपादसुरात्साकं सह युगपत् चीण्युषसं सूर्यं गामेतानि चीणि
निरकृतत् । निर्गतमकाषीत् । तमसावृतेषु स्थानेषूषःकालतः पश्चाद्भाविनं सूर्यं
च जनयित्वा पशून्भिरगमयदित्यर्थः । सोऽयमर्कमर्चनीयं मंचं सूर्यं विवेद प्रज्ञा-
पयति । कथमिव । यथा स्तनयन् शब्दं कुर्वन् द्यौरिव स्थितः ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

इन्द्रो वलं रक्षितारं दुधानां करेणैव वि चकर्ता रवेण ।

स्वेदांजिभिराशिरमिच्छमानोऽरोदयत्पणिमा गा अमुष्णात् ॥ ६ ॥

इन्द्रः । वलं । रक्षितारं । दुधानां । करेणऽइव । वि । चकर्ता । रवेण ।

स्वेदांजिऽभिः । आऽशिरं । इच्छमानः । अरोदयत् । पणिं । आ । गाः । अमुष्णात् ॥ ६ ॥

इन्द्र ईश्वरो बृहस्पतिर्दुधानां क्षीरस्य दोग्धीणां गवां रक्षितारं वलमसुरं करेणैव सायुधकर इव स्थितेन रवेण शब्देन वलं वि चकर्त । विचिच्छेद । किंच स्वेदांजिभिः । स्वेदांजयो मरुतः क्षरदाभरणाः । तैः सहाशिरमाश्रयणं संयोगमिच्छमानः कामयमानः पणिं वलस्यानुचरमेतन्नामानमसुरमरोदयत् । अनाशयत् । ततस्तेनापहता गा अमुष्णात् । आजहार ॥

॥ इत्यष्टमस्य द्वितीये पंचदशो वर्गः ॥

॥ अथ सप्तमी ॥

स ईं सत्येभिः सखिभिः शुचिर्गोधायसं वि धनसैरददः ।

ब्रह्मणस्पतिर्वृषभिर्वराहैर्घर्मस्वेदेभिर्द्रविणं व्यानट् ॥ ७ ॥

सः । ईं । सत्येभिः । सखिऽभिः । शुचत्ऽभिः । गोऽधायसं । वि । धनऽसैः । अददरित्यददः ।

ब्रह्मणः । पतिः । वृषऽभिः । वराहैः । घर्मऽस्वेदेभिः । द्रविणं । वि । व्यानट् ॥ ७ ॥

स बृहस्पतिः सत्येभिर्यथार्थबलैः सखिभिः सखिभूतैः शुचिर्निर्दीप्यमानैर्धनसैर्धनस्य संभक्तुभिर्मरुद्भिः सह गोधायसं गवां धारकमीमेनं वलं व्यददः । व्यदारयत् । ततो ब्रह्मण ऋग्यजुःसामलक्षणस्य स्तोत्रस्य पतिरधिपतिः स वृषभिर्वृषिभिरुभिर्वराहैर्वराहारैर्वरस्य वरणीयस्योदकस्याहर्तृभिर्घर्मस्वेदेभिर्दीप्तागमनैर्यज्ञा क्षरदुदकैः । अथवा घर्मो यज्ञः । तं प्रति गंतुभिर्मरुद्भिर्द्रविणं गोलक्षणं धनं व्यानट् । व्याप्नोत् ॥

॥ अथाष्टमी ॥

ते सत्येन मनसा गोपतिं गा इयानास इषण्यंत धीभिः ।

बृहस्पतिर्मियोअवद्यपेभिरुदुस्रिया असृजत स्वयुग्भिः ॥ ८ ॥

ते । सत्येन । मनसा । गोऽपतिं । गाः । इयानासः । इषण्यन्त । धीभिः ।

बृहस्पतिः । मिथःऽअवद्यपेभिः । उत् । उस्त्रियाः । असृजत । स्वयुक्ऽभिः ॥ ८ ॥

गाः पणिभिरपहतान्पशूनि यानासोऽभिगच्छन्तः सत्येन यथार्थभूतेन मनसा युक्तास्ते मरुतो धीभिरात्मीयैः कर्मभिरेतं बृहस्पतिं गोपतिं तदाहरणेन गवां स्वामिनं कुर्म इतीषण्यन्त । ऐच्छन् । बृहस्पतिश्च मिथोऽअवद्यपेभिः । पातैः कर्मण्यौणादिकः प्रत्ययः । अवद्यरूपादसुराद्रक्षितव्या गावो येषु मरुत्सु परस्परं संगच्छन्त इति ते तथोक्ताः । तैः स्वयुग्भिः स्वयमेव युक्तेर्मरुद्भिरुस्त्रिया गा उद-सृजत । पर्वतान्निरगमयत् ॥

॥ अथ नवमी ॥

तं वर्धयन्तो मतिभिः शिवाभिः सिंहमिव नानदतं सधस्थे ।

बृहस्पतिं वृषणं शूरसातौ भरेभरे अनु मदेम जिष्णुं ॥ ९ ॥

तं । वर्धयन्तः । मतिऽभिः । शिवाभिः । सिंहऽइव । नानदतं । सधऽस्थे ।

बृहस्पतिं । वृषणं । शूरऽसातौ । भरेऽभरे । अनु । मदेम । जिष्णुं ॥ ९ ॥

सधस्थे । सह तिष्ठन्त्यच देवा इति सधस्थमन्तरिक्षं । तस्मिन् सिंहमिव नानदतं पुनःपुनः शब्दायमानं वृषणं कामानां वर्धितारं जिष्णुं जयशीलं तं बृहस्पतिं वर्धयन्तो मरुतो वयं शूरसातौ शूरैः संभजनीये भरे भरे संग्रामे शिवाभिः कल्याणीभिः स्तुतिभिरनु मदेम । अनुष्टुमः । स्तोतृपरत्वेन वा योजनीयं ॥

॥ अथ दशमी ॥

यदा वाजमसन्नविश्वरूपमाद्यामरुक्षदुत्तराणि सद्यः ।

बृहस्पतिं वृषणं वर्धयन्तो नाना संतो विभ्रतो ज्योतिरासा ॥ १० ॥

यदा । वाजं । असन्नत् । विश्वऽरूपं । आ । द्यां । अरुक्षत् । उत्तराणि । सद्यः ।

बृहस्पतिं । वृषणं । वर्धयन्तः । नाना । संतः । विभ्रतः । ज्योतिः । आसा ॥ १० ॥

स बृहस्पतिर्यदा यस्मिन्काले विश्वरूपं नानारूपं वाजं गोलक्षणेन नक्षमस-नञ्जते यदा वाहतपशुकः सन् द्यां द्युलोकमरुक्षदारोहति । अथवोत्तराणि वा सद्यः स्थानान्यारोहति । रुहेर्लुङि च्छेः शल् । इगुपधादनिटः क्सः । तदानीं वृषणं

वर्षितारं बृहस्पतिमासास्येन देवा वर्धयन्तो भवन्ति । तथा नाना दिक्षु संतो भवन्तो ज्योतिर्विभ्रतो धारयन्तो देवाश्च स्तुवन्ति ॥

॥ अथैकादशी ॥

सत्यामाशिषं कृणुता वयोधै कीरिं चिद्भवथ स्वेभिरैवैः ।

पश्चा मृधो अप भवन्तु विश्वास्तद्रोदसी ऋणुतं विश्वमिन्वे ॥११॥

सत्यां । आऽशिषं । कृणुत । वयःऽधै । कीरिं । चित् । हि । अवनथ । स्वेभिः । एवैः ।

पश्चा । मृधः । अप । भवन्तु । विश्वाः । तत् । रोदसी इति । ऋणुतं । विश्वमिन्वे इति

विश्वंऽइन्वे ॥११॥

हे बृहस्पतिप्रभृतयो देवा वयोधा अन्नस्य ध्यानायास्मदीयामाशिषं स्तुतिं सत्यां यथार्था कृणुत । कुरुत । तथा यूयं स्वेभिरात्मीयैरेवैर्गमनैः कीरिं स्तोतारं मामवथ । रक्षथ । हिरवधारणे । पश्चा । पश्चा च छंदसीति निपातितः । पश्चाद्विश्वाः सर्वा मृधो हिंसिच्योऽप भवन्तु । नश्यन्तु । तदिदमस्माभिरुक्तं वचनं हे विश्वमिन्वे विश्वस्य प्रीणयिच्यौ हे रोदसी द्यावापृथिव्यौ ऋणुतं ॥

॥ अथ द्वादशी ॥

इंद्रो महा महतो अर्णवस्य वि मूर्धानंमभिनदर्वुदस्य ।

अहन्नहिमरिणात्सप्र सिंधून्देवैर्द्यावापृथिवी प्रावतं नः ॥१२॥

इंद्रः । महा । महतः । अर्णवस्य । वि । मूर्धानं । अभिनत् । अर्वुदस्य ।

अहन् । अहिं । अरिणात् । सप्र । सिंधून् । देवैः । द्यावापृथिवी इति । प्रा । अवतं । नः ॥१२॥

इंद्र ईश्वरो महा महत्त्वेन युक्तो बृहस्पतिर्महतो अर्णवस्योदकवतोऽर्वुदस्यां-बुदस्य मेघस्य मूर्धानं शिरो व्यभिनत् । व्यच्छिनत् । तदुच्यते । अहिमहंतव्यम-पामावरकं शत्रुमहन् । अवधीत् । अतः सप्र सर्पणशीलाः सिंधून् स्यंदमाना अपः । यद्वा सप्रसंख्याका गंगाद्या नदीररिणात् । समुद्रं प्रत्यगमयत् । अथ प्रत्यक्षकृतः । हे द्यावापृथिव्यौ देवैः सह नोऽस्मान्प्रावतं । प्ररक्षतं ॥

॥ इत्यष्टमस्य द्वितीये षोडशो वर्गः ॥

उदमुत इति द्वादशर्चमष्टमं सूक्तं । ऋष्याद्याः पूर्ववत् । उदमुत इत्यनुक्रांतं ।

उक्थे ब्राह्मणाच्छंसिन एतत्सूक्तं । सूचितं च । प्र मंहिषायोदमुतोऽच्छा म इदं । अ० ६. १. इति ॥

॥ तत्र प्रथमा ॥

उदमुतो न वयो रक्षमाणा वावदतो अभिर्यस्येव घोषाः ।

गिरिभ्रजो नोर्मयो मदंतो बृहस्पतिमभ्यर्चका अनावन् ॥ १ ॥

उदऽमुतः । न । वयः । रक्षमाणाः । वावदतः । अभिर्यस्यऽइव । घोषाः ।

गिरिऽभ्रजः । न । उर्मयः । मदंतः । बृहस्पतिः । अभि । अर्चकाः । अनावन् ॥ १ ॥

उदमुत उदकस्योद्गमयितारो वयः पक्षिणः । पक्षात्सस्याद्रक्षमाणाः कृषीवलाः । न उपमार्थे । यथा शब्दायन्ते । यथा च वावदतः पुनःपुनः शब्दायमानस्याभिर्यस्येवाभ्रसमूहस्य घोषाः शब्दा यथा भवन्ति । किंच गिरिभ्रजो गिरिभ्यो मेघेभ्यो भ्रष्टा निर्गता उर्मयोऽप्समूहा मदंतः शब्दायमाना भवन्ति तथार्चका अर्चकाः स्तोतारो बृहस्पतिमभ्यनावन् । अभिष्टुवंति । नु स्तवने ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

सं गोभिरांगिरसो नक्षमाणो भग इवेदर्यमणं निनाय ।

जने मिचो न दंपती अनक्ति बृहस्पते वाजयाश्रूँरिवाजौ ॥ २ ॥

सं । गोभिः । आंगिरसः । नक्षमाणः । भगःऽइव । इत् । अर्यमणं । निनाय ।

जने । मिचः । न । दंपती इति दंऽपती । अनक्ति । बृहस्पते । वाजय । आश्रून्ऽइव ।

आजौ ॥ २ ॥

आंगिरसोऽंगिरसः पुत्रो नक्षमाणः स्वतेजसा व्याप्नुवन् भग इवेद्भगो देव इव स्थितो बृहस्पतिरेवार्यमणं स्तुतेः प्रेरकं स्तोतारं गोभिः सह सं निनाय । नयति । संयोजयति । मिचो न मिचो यथा जने जनपदे स्वरश्मीन्संयोजयति तद्वदंपती जायापती अनक्ति । संगमयति । स्वसामर्थ्यं तत्र स्थापयतीत्यर्थः । हे बृहस्पत आश्रून्व्याप्तान्स्वरश्मीन्वाजय । तव स्तोतृषु गमय । स्थापय । आश्रूनिव व्याप्ता-
नश्चानाजौ संग्रामे योद्धारो यथा संगमयन्ति तद्वत् ॥

बृहस्पतिर्गुहा गुहायां सद्ने स्थाने स्वरीणां शब्दायमानानामासां गवां
त्यक्तप्रसिद्धं नाम नामधेयं यद्यदामत हि ज्ञातवान्बलु ॥ मनु अवबोधने ।
लुङि तनादिभ्यस्तथासोरिति सिचो लुक् ॥ तदानीं पर्वतस्थिता उस्त्रिया गास्म-
नात्मनैवासहायेन पर्वतं भिक्षोदाजत् । उदगमयत् । तच्च दृष्टांतः । आडेव । यथा
शकुनस्य पक्षिण आंडानि भिक्षा तच्च स्थितं गर्भमुन्नमयति तद्वत् ॥

॥ अथाष्टमी ॥

अन्नापिनङ्गं मधु पर्यपश्यन्मत्स्यं न दीन उदनि क्षियंतं ।

निष्टज्जभार चमसं न वृक्षाद्बृहस्पतिर्विरवेणा विकृत्य ॥ ८ ॥

अन्ना । अपिऽनङ्गं । मधु । परि । अपश्यत् । मत्स्यं । न । दीने । उदनि । क्षियंतं ।

निः । तत् । जभार । चमसं । न । वृक्षात् । बृहस्पतिः । विऽरवेण । विऽकृत्य ॥ ८ ॥

बृहस्पतिरन्नाश्मना व्याप्राया शिलयापिनङ्गं पिहितं मधु गोलक्षणं पर्यपश्यत् ।
परितोऽद्राक्षीत् । तच्च दृष्टांतः । मत्स्यं न । यथा दीने शुष्क उदनि । उदकशब्द-
स्योदच्चादेशः । उदके क्षियंतं निवसंतं मत्स्यं यथा पश्यति तद्वत् । दृष्ट्वा च तद्गो-
लक्षणं मधु विरवेण विविधेन शब्देन विकृत्य बलं छित्त्वा निर्जभार । कथमिव ।
चमसं न । चमन्ति भक्षयन्त्यचेति चमसः सोमपात्रं । तं यथा वृक्षान्निर्हरति तद्वत् ।
हरतेर्लिटि रूपं । ह्यहोर्भः ॥

॥ अथ नवमी ॥

सोषामविन्दत्सः स्वः सो अग्निं सो अर्केण वि बबाधे तमांसि ।

बृहस्पतिर्गोवपुषो बलस्य निर्मज्जानं न पर्वणो जभार ॥ ९ ॥

सः । उषां । अविन्दत् । सः । स्वः । रिति स्वः । सः । अग्निं । सः । अर्केण । वि । बबाधे । तमांसि ।

बृहस्पतिः । गोऽवपुषः । बलस्य । निः । मज्जानं । न । पर्वणः । जभार ॥ ९ ॥

स बृहस्पतिस्तत्र पर्वतविवरे गवां दर्शनायोषामुषसमविन्दत् । अलभत । स
एव स्वरादित्यं सोऽग्निं लब्ध्वा अर्केणार्चनीयेन तेजसा तमांसि वि बबाधे । अत्यर्थं
बाधितवान् । ततः स गोवपुषो गोरूपशरीरस्य पशुभिः परिवृतस्य बलस्य पर्वणः
पर्वतात्ता गा निर्जभार । बलेन निर्जहार । बलादाहरणे दृष्टांतः । मज्जानं न
पर्वणः । अस्थो मज्जानं यथातिक्लेशेन निर्हरति तद्वत् ॥

॥ अथ दशमी ॥

हिमेव पर्णो मुषिता वनानि बृहस्पतिनाकृपयद्वलो गाः ।

अनानुकृत्यमपुनश्चकार यात्सूर्यामासा मिथ उच्चरातः ॥१०॥

हिमाऽइव । पर्णो । मुषिता । वनानि । बृहस्पतिना । अकृपयत् । वलः । गाः ।

अननुऽकृत्यं । अपुनरिति । चकार । यात् । सूर्यामासा । मिथः । उत्ऽचरातः ॥१०॥

हिमेव यथा हिमेन पर्णो पर्णानि पद्मपत्राणि मुषिता मुषितानि भवन्ति तच्चद्वलेन वनानि वननीयानि गोधनानि मुषितान्यभूवन् । अथ गवामन्वेषणाय बृहस्पतिनागतेन हेतुना वलोऽकृपयत् । अस्मै ता मुषिता गाः प्रायच्छत् । तथा ननुकृत्यमननुकरणीयमपुनःकर्तव्यं च तत्कर्म चकार । यथा तत्पश्चात्करणीयं न भवति यथा पुनरकरणीयं तथाकाशीदित्यर्थः । किं तदित्याह । सूर्यामासा सूर्यचन्द्रमसौ मिथः परस्परमहोरात्रयोरुच्चरात उच्चरत इति यात् तच्चकार । यादिति दीर्घश्छांदसः ॥

॥ अथैकादशी ॥

अभि श्यावं न कृशनेभिरश्वं नक्षत्रेभिः पितरो द्यामपिंशन् ।

रात्र्यां तमो अदधुर्ज्योतिरहन्बृहस्पतिर्भिनदद्रिं विदद्गाः ॥११॥

अभि । श्यावं । न । कृशनेभिः । अश्वं । नक्षत्रेभिः । पितरः । द्यां । अपिंशन् ।

रात्र्यां । तमः । अदधुः । ज्योतिः । अहन् । बृहस्पतिः । भिनत् । अद्रिं । विदत् । गाः ॥११॥

पितरः पालयितारो देवा द्यां द्युलोकं नक्षत्रेभिराश्विन्यादिभिरभ्यपिंशन् । अभितोऽदीपयन् । पिश अवयवे । अयं दीपनायां वर्तते । तच्च दृष्टांतः । श्यावं न । यथा श्याववर्णमश्वं कृशनेभिः सौवर्णैराभरणैरलंकुर्वेति तच्चत् । तथा रात्र्यां तमो निहितवन्तः । किंचाहन् अहि ज्योतिरादित्याख्यमदधुः । अदधुरित्युत्तरवाक्येन संबंधः करणीयः । अन्यथा स्वरो न घटते । अत्र तु वाक्यभेदादनिघातः । यदा बृहस्पतिरद्रिं वलेनाधिष्ठितं शिलोच्चयं भिनदभिनत् विभिद्य च तच्च स्थितान्गाः पशून्विददविददलभत । विदेर्लुङि लृदिच्चादङ् । तदा देवा एवमकार्षुरित्यर्थः ॥

॥ अथ द्वादशी ॥

इदमकर्म नमो अभियाय यः पूर्वैरिन्वानोनवीति ।

बृहस्पतिः स हि गोभिः सो अश्वैः स वीरिभिः स नृभिर्नो वयो धात् ॥१२॥

इ॒दं । अ॒क॒र्म । न॒मः । अ॒भि॒या॒य । यः । पू॒र्वीः । अ॒नु । आ॒ऽनो॒न॒वी॒ति ।

बृ॒ह॒स्प॒तिः । सः । हि । गो॒भिः । सः । अ॒श्वैः । सः । वी॒रि॒भिः । सः । नृ॒ऽभिः । नः । व॒यः ।

धा॒त् ॥ १२ ॥

अभियायाभेषु भवायांतरिक्षाय मध्यमाय बृहस्पतय इदमुक्तं नमः स्तोत्र-
मकर्म । वयमकार्ष्म । यो बृहस्पतिः पूर्वीर्बह्वीर्ऋचोऽन्वनुक्रमेणानोनवीत्यत्यर्थ-
माभिमुख्येन ब्रवीति स बृहस्पतिरेव गोभिरश्वैश्च युक्तं वीरिभिः पुत्रैर्नृभिर्भृत्या-
दिभिश्च सहितं वयोऽन्नं नोऽस्मभ्यं स्तोतृभ्यो धात् । दधातु । प्रयच्छतु । तच्छब्दा-
वृत्तिरादरार्था ॥

॥ इत्यष्टमस्य द्वितीयेऽष्टादशो वर्गः ॥

॥ इति सायणाचार्यविरचिते माधवीये वेदार्थप्रकाशे दाशतय्या दशमे मंडले
पंचमोऽनुवाकः ॥

षष्ठेऽनुवाके षोडश सूक्तानि । भद्रा इति द्वादशर्चं प्रथमं सूक्तं वध्यश्चपुत्रस्य
सुमित्रस्यार्चं । आदितो द्वे जगत्यावथ दश चिष्टुभः । अग्निर्देवता । तथा चानु-
क्रम्यते । भद्राः सुमित्रो वाध्यश्च आग्नेयं द्विजगत्यादीति । गतो विनियोगः ॥

॥ तत्र प्रथमा ॥

भ॒द्रा अ॒ग्नेर्व॒ध्यश्च॒स्य सं॒दृशो॑ वा॒मी प्र॒णी॒तिः सु॒रणा॑ उ॒पेत॑यः ।

य॒दीं सु॒मि॒त्रा वि॒शो अ॒ग्न्ये इ॒धते॑ घृ॒तेनाहु॑तो ज॒रते॑ द॒विद्यु॑तत् ॥ १ ॥

भ॒द्राः । अ॒ग्नेः । व॒ध्यि॒ऽअ॒श्वस्य॑ । सं॒दृ॒शः । वा॒मी । प्र॒ऽनी॒तिः । सु॒ऽर॒णाः । उ॒प॒ऽइ॒तयः॑ ।

यत् । ई॒ । सु॒ऽमि॒त्राः । वि॒शः । अ॒ग्न्ये । इ॒धते॑ । घृ॒तेन॑ । आ॒ऽहु॒तः । ज॒र॒ते । द॒वि॒द्यु॒तत् ॥ १ ॥

अग्नेर्वक्ष्यमाणगुणस्य संदृशः संदृश्यो वध्यश्चस्यैतन्नामकस्य मम पितुर्भद्राः
कल्याणकारिण्यो भवन्तु । यद्वा वध्यश्चस्य वध्यश्चकुले जातस्याग्नेः संदृश्यो भज-
नीया भवन्तु । प्रणीतिस्तस्य प्रणयनं वामी कल्याणं च भवतु । तथोपेतयो यज्ञं
प्रत्युपगतयः सुरणाः शोभनरमणा भवन्तु । सुमित्रा एतन्नामधेया विशोऽमी
मनुष्या ईमेनमग्निमये प्रथमं यद्येदधते हविर्भिर्दीपयन्ति तदा घृतेनाहुतो हविर्भिश्च
दविद्युतमृशं द्योतमानः । दाधर्तिर्दधर्तीत्यादिना निपातितः । सोऽग्निर्जरते । अस्मा-
भिः स्तूयते ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

घृतमग्नेर्वध्वश्वस्य वर्धनं घृतमन्नं घृतम्बस्य मेदनं ।

घृतेनाहुत उर्विया वि पप्रथे सूर्ये इव रोचते सर्पिरासुतिः ॥ २ ॥

घृतं । अग्नेः । वध्विऽश्वस्य । वर्धनं । घृतं । अन्नं । घृतं । जं इति । अस्य । मेदनं ।

घृतेन । आऽहुतः । उर्विया । वि । पप्रथे । सूर्येऽइव । रोचते । सर्पिःऽआसुतिः ॥ २ ॥

वध्वश्वस्य संबन्धिनोऽग्नेर्घृतं दीयमानं हविर्वर्धनं भवतु । तथा घृतमन्नमदनीयं भवतु । तथास्याग्नेर्घृतमु घृतमेव मेदनं पुष्टिकरं भवतु । येनाग्निः पुष्टो भवति तन्मेदनं । तेन घृतेनाहुतोऽग्निरुर्वियोर्वत्यंतं वि पप्रथे । स्वतेजसा विप्रथितो भवति । तथा सर्पिरासुतिः सर्पिरासूयते यस्मिन्निति सोऽग्निः सूर्य इव रोचते । दीयते ॥

॥ अथ तृतीया ॥

यत्ने मनुय्यदनीकं सुमित्रः समीधे अग्ने तदिदं नवीयः ।

स रेवञ्छोच स गिरौ जुषस्व स वाजं दर्षि स इह श्रवो धाः ॥ ३ ॥

यत् । ते । मनुः । यत् । अनीकं । सुऽमित्रः । संऽइधे । अग्ने । तत् । इदं । नवीयः ।

सः । रेवत् । शोच । सः । गिरः । जुषस्व । सः । वाजं । दर्षि । सः । इह । श्रवः । धाः ॥ ३ ॥

हे अग्ने ते त्वदीयं यदनीकं रश्मिसंघं मनुरेतन्नामको यथा समीधे हविर्भिः सम्यग्दीपयति सुमित्र एतन्नामकोऽहं समीधे । सम्यग्दीपयामि ॥ जिह्मी दीप्तौ । लिटीधिभवतिभ्यां चेति कित्वाचलोपः ॥ तदिदं सोऽयं रश्मिसंघो नवीयो नव-
तरो भवतु । स त्वं रेवञ्जनयुक्तं यथा भवति तथा शोच । प्रज्वल । स एव त्वं
गिरौऽस्मदीयाः स्तुतीर्जुषस्व । सेवस्व । स त्वं वाजं श्चुबलं दर्षि । विदारय ।
तथेह मयि श्रवोऽन्नं धाः । धेहि ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

यं त्वा पूर्वमीळितो वध्वश्वः समीधे अग्ने स इदं जुषस्व ।

स नः स्तिपा उत भवा तनूपा दाचं रक्षस्व यदिदं ते अस्मे ॥ ४ ॥

यं । त्वा । पूर्वे । ईळितः । वध्निऽअश्वः । संऽईधे । अमे । सः । इदं । जुषस्व ।
 सः । नः । स्तिऽपाः । उत । भव । तनूऽपाः । दाचं । रक्षस्व । यत् । इदं । ते ।
 अस्मे इति ॥४॥

ईळितः । व्यत्ययेन कर्तरि क्तः । स्तोता वध्यश्चो मम पिता पूर्वं पूर्वस्मिन्काले
 संजातं यं त्वां समीधे हविर्भिः सम्यगदीपयत् स त्वमिदानीं मया क्रियमाणमिदं
 स्तोत्रं जुषस्व । सेवस्व । यद्वा वध्यश्चस्तस्य पुत्रोऽहं सम्यगदीपितवानस्मि । स त्वं
 नोऽस्माकं स्तिपाः । पृषोदरादिः । पस्यं गृहं । तस्य रक्षको भव । यद्वोपस्थि-
 ताञ्ज्योतिष्टोमादीन्यागान्पालयतीति स्तिपाः । अस्मदीयानां यज्ञानां पालयिता
 भव । उतापि च तनूपाः स्वांगानां रक्षको भव । किंच दाचं तद्धनं रक्षस्व यदिदं
 धनं ते तव स्वभूतेष्वस्मे अस्मासु तिष्ठति ॥

॥ अथ पंचमी ॥

भवां द्युम्नी वाध्यश्चोत् गोपाः । त्वां तारीदभिमातिर्जनानां ।

शूर इव धृष्णुश्च्यवनः सुमिचः प्र नु वोचं वाध्यश्चस्य नाम ॥५॥

भव । द्युम्नी । वाग्निऽअश्व । उत । गोपाः । त्वा । तारीत् । अभिऽमातिः । जनानां ।

शूरऽइव । धृष्णुः । च्यवनः । सुऽमिचः । प्र । नु । वोचं । वाग्निऽअश्वस्य । नाम ॥५॥

हे वाध्यश्च वध्यश्चकुले जातामे द्युम्नी । द्युम्नं द्योततेर्यशो वाचं वा । तद्वान्भव ।
 उतापि च गोपा गोपायिता भव । किंच त्वा त्वां कश्चिदपि मा तारीत् । मा
 हिनस्तु । यतो जनानां शत्रूणामभिमातिरभिभवनशीलमानयुक्तोऽभिभविता
 भवसि । किंच शूर इव बलवानिव धृष्णुः शत्रुधर्षणशीलस्तस्माच्च्यवनस्तेषां च्या-
 वयिता भवसि । अथ वाध्यश्चस्याग्नेस्तव नामामिर्जातवेदा वैश्वानर इत्यादीनि
 नामानि नु क्षिप्रं सुमिचोऽहं प्र वोचं । प्रब्रवीमि । तस्मान्मेऽन्नादियुक्तो भव ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

समज्या पर्वत्या वसूनि दासा वृचाण्यार्या जिगेथ ।

शूर इव धृष्णुश्च्यवनो जनानां त्वमग्ने पृतनायूरभि स्याः ॥६॥

सं । अज्या । पर्वत्या । वसूनि । दासा । वृचाणि । आर्या । जिगेथ ।

शूरऽइव । धृष्णुः । च्यवनः । जनानां । त्वं । अग्ने । पृतनाऽयून् । अभि । स्याः ॥६॥

हे अग्नेऽज्या । अजंति गच्छंतीत्यजयो जनाः । तेभ्यो हितानि पर्वत्या पर्व-
तभवानि वसूनि गवादिलक्षणानि सं जिगेथ । शबुभ्यः संजितवानसि । तथार्यो
बलवद्भिः कृतान्दासा दसैरसुरैः कृतान्वृचाण्युपद्रवान्सं जिगेथ । तान्हतवानसी-
त्यर्थः । जि जये । लिटि रूपं । शूर इव धृणुर्जनानां च्यवनस्त्वं पृतनायून्संयाम-
कामानभि ध्याः । अभिभव । पृतनायूनित्यत्र लोपाभावश्चांदसः । अश्वाघस्या-
दित्यात्वं विधीयमानमस्मादपि व्यत्ययेन भवति ॥

॥ इत्यष्टमस्य द्वितीय एकोनविंशो वर्गः ॥

॥ अथ सप्तमी ॥

दीर्घतंतुर्बृहदुक्षायमग्निः सहस्रस्तरीः शतनीथ ऋभ्वा ।

द्युमान् द्युमत्सु नृभिर्मृज्यमानः सुमित्रेषु दीदयो देवयत्सु ॥ ७ ॥

दीर्घऽतंतुः । बृहत्ऽउक्षा । अयं । अग्निः । सहस्रऽस्तरीः । शतऽनीथः । ऋभ्वा ।

द्युऽमान् । द्युमत्ऽसु । नृऽभिः । मृज्यमानः । नृऽमित्रेषु । दीदयः । देवयत्ऽसु ॥ ७ ॥

दीर्घतंतुः । यैर्यज्ञं संतनोति ते तस्य स्तोत्रादयः । प्रभूतस्तुतिमान्बृहदुक्षा ।
उक्षा सेचको रश्मिः । प्रभूतरश्मियुक्तः सहस्रस्तरीर्हवीरूपबह्वान्प्रदः शतनीथ
आहवनीयादिद्वारेण बहुविधनयन ऋभ्वा महान्द्युमत्सु दीप्तिमत्सु मध्ये द्युमा-
नतिशयेन दीप्तिमानयमग्निर्नृभिः कर्मन्नेनृभिर्ऋत्विग्भिर्मृज्यमानोऽलंक्रियमाणो
भवति । मृजू शौचालंकारयोः । स त्वं देवयत्सु देवान्कामयमानेषु सुमित्रेष्वस्मासु
दीदयः । दीप्यस्व । दीदयतिर्दीप्तिकर्मा ॥

॥ अथाष्टमी ॥

त्वे धेनुः सुदुग्धा जातवेदोऽसश्चतेव समना सबर्धुक ।

नृभिर्दक्षिणावद्भिरग्ने सुमित्रेभिरिध्यसे देवयद्भिः ॥ ८ ॥

त्वेऽस्ति । धेनुः । सुऽदुग्धा । जातऽवेदः । असश्चताऽइव । समना । सबऽऽ

त्वं । नृऽभिः । दक्षिणावत्ऽभिः । अग्ने । सुऽमित्रेभिः । इध्यसे । देवयत्ऽभिः ॥ ८ ॥

हे जातवेदो जातप्रज्ञाग्ने त्वे त्वयि सुदुग्धा सुष्ठु पयसो दोग्ध्री काचिद्धोमसाधन-
भूता धेनुरस्ति । कीदृशी । असश्चतेव संगवर्जितेनेवैकत्र स्थित्यभावात्कुचापि न
संयुक्तेनादित्येन समना संगता सबर्धुगमृतं दुहाना गोरूपा माध्यमिका वाग्वैद्युते

त्वयस्तीति भावः । तादृशस्त्वं नृभिः कर्मनेतृभिर्देक्षिणावज्जिर्चुत्विग्भ्यो देयत्वेन तद्वज्जिर्देवयज्जिर्देवकामैः सुमित्रेभिरस्माभिरिध्यसे । हविर्भिर्दीप्यसे ॥

॥ अथ नवमी ॥

देवाश्चित्ते अमृतां जातवेदो महिमानं वाध्यश्च प्र वोचन् ।

यत्संपृच्छं मानुषीर्विशं आयन्वं नृभिरजयस्त्वावृधेभिः ॥९॥

देवाः । चित् । ते । अमृताः । जातवेदः । महिमानं । वाधिऽअश्च । प्र । वोचन् ।

यत् । संऽपृच्छं । मानुषीः । विशः । आयन् । त्वं । नृऽभिः । अजयः । त्वाऽवृधेभिः ॥९॥

हे जातवेदो हे वाध्यश्चाग्ने ते तव महिमानममृता देवाश्चिद्देवा अपि प्र वोचन् । प्रब्रुवंति । यद्यदा मानुषीर्मनुष्यसंबन्धिन्यो विशः प्रजाः संपृच्छं देवैः सह को वा असुरान्हंतीत्येवमादिकं संप्रश्नमायन्प्राप्तवन्तस्तदा त्वं नृभिः सर्वस्य नेतृभिस्त्वावृधेभिस्त्वया वर्धितैर्देवैः सह कर्मविघ्नकारिणस्तानजयः । जितवानसि ॥

॥ अथ दशमी ॥

पितेव पुत्रमविभरूपस्ये त्वामग्ने वध्यश्च संपर्यन् ।

जुषाणो अस्थिरनिधं यविष्ठोत पूर्वां अवनोर्वाधतश्चित् ॥१०॥

पिताऽइव । पुत्रं । अविभः । उदऽस्थे । वां । अग्ने । वधिऽअश्च । संपर्यन् ।

जुषाणः । अस्य । संऽइधं । यविष्ठ । उत । पूर्वान् । अवनोः । वाधतः । चित् ॥१०॥

हे अग्ने त्वामुपस्ये पृथिव्या उपस्थान उत्तरवेद्यां संपर्यन् परिचर्याकर्मा परिचरन्वध्यश्चो मम पिताविभः । धृतवान् । हविर्भिः पोषितवान्वा । कथमिव । पितेव । अस्थिरः । पिता समीपे पुत्रं स्थापयति पोषयति वा ॥ इभृज् धारणपोषणयोः । लङि तिपि गुणे कृते हल्ङादिनः । तिपो लोपः ॥ हे यविष्ठ युवतमग्ने उतापि त्वस्य वध्यश्चस्य पितुर्वा मम वा समिधं जुषाणः सेवमानः । पूर्वान्प्रतान्वाधतश्चिद्वाधकानपि शचूनवनोः । अवधीः । वनतिर्हिंसायां । वादिकः । व्यत्ययेनोप्रत्ययः ॥

॥ अथैकादशी ॥

शश्वदग्निर्वैध्यश्चस्य शचूनृभिर्जिगाय सुतसौमवज्जिः ।

समनं चिददहश्चिचभानोऽव वाधतमभिनवृधश्चित् ॥११॥

शश्वत् । अग्निः । वध्निऽअश्वस्य । शबून् । नृऽभिः । जिगाय । सुतसोमवत्ऽभिः ।
समनं । चित् । अदहः । चित्रभानो इति चित्रऽभानो । अवं । वार्धतं । अभिनत् ।
वृधः । चित् ॥ ११ ॥

सोऽग्निर्वध्यश्वस्य सुतसोमवज्जिरभिषुतसोमैः । अनुवादको मत्वर्थीयः । तैर्नृ-
भिर्चतुर्विभिः शश्वत् सर्वदा शबूञ्जिगाय । जितवान् । अथ प्रत्यक्षः । हे चित्र-
भानो नानातेजस्क चायनीयदीप्तिमन्त्रमे त्वं समनं चित् । समनमिति संया-
मनाम । तमप्यदहः स्वतेजोऽभिः । अथ नव स्तोता वाध्यश्वो वृधश्चिस्त्वयं वृद्धो
भवन्वार्धतं वर्धमानं हिंसकं वा अभिनत् । अवाङ्मुखं कृत्वाच्छिनत् । यद्वा तमेव
तमवाभिनत् । अवाङ्मुखं कृत्वाभिः । अच्छिनः । प्रथममध्यमयोः समान-
मेतदूपं ॥

॥ प्रथमं द्वादशी ॥

अयमग्निर्वध्यश्वस्य वृचहा सनकात्मेडो नमसा वाक्यः ।

स नो अजामीनूत वा विजामीनाभि तिष्ठ शर्धतो वाध्यश्व ॥ १२ ॥

अयं । अग्निः । वध्निऽअश्वस्य । वृचऽहा । सनकात् । प्रऽइडः । नमसा । उपऽवाक्यः ।

सः । नः । अजामीन् । उत । वा । विऽजामीन् । अभि । तिष्ठ । शर्धतः । वाध्निऽअश्व ॥ १२ ॥

वृचहा शबूणां हंतायमग्निः सनकार्तिदारभ्य वध्यश्वस्य हविषा प्रेडः प्रकर्षेण
दीपितो भवति । तथा तस्य नमसा नमस्कारेण सहोपवाक्य उपस्तोतव्यो भवति ।
हे वाध्यश्व वध्यश्वकुले मथनेन समुत्पद्यमे स त्वं नोऽस्माकमजामीनज्ञातीञ्शबून्
उत वापिवा शर्धतो हिंसतो विजामीविविधाञ्ज्ञातीनप्यभि तिष्ठ । अभिभव ॥

॥ इत्यष्टमस्य तृतीये विंशो वर्गः ॥

इमां म इत्येकादशर्चं द्वितीयं सूक्तं । वाध्यश्वस्य सुमित्रस्यार्धं तैर्नृ-
पाद्भिः जताः सनराशंसाः समिदादयः प्रत्यृचं देवताः । तथा चानुक्रांतं । इमां म
एकादशाग्रमिति ॥ वध्यश्वगोचाणां पशाविदमाग्रीसूक्तं । सूचितं च । समिद्धो
अद्येति सर्वेषां यथर्षि वा । आ० ३. २. इति ॥

॥ तच्च प्रथमा ॥

इमां मे अग्ने समिधं जुषस्वेऽऽस्पदे प्रति हर्या घृताचीं ।

वर्षान्पृथिव्याः सुदिनत्वे अह्नामूर्ध्वो भव सुक्रतो देवयज्या ॥१॥

इमां । मे । अग्ने । संऽइधं । जुषस्व । इऽऽ । पदे । प्रति । हर्य । घृताचीं ।

वर्षान् । पृथिव्याः । सुदिनऽत्वे । अह्ना । ऊर्ध्वः । भव । सुक्रतो इति सुऽक्रतो ।
देवऽयज्या ॥१॥

हेऽग्न इऽऽस्पद इऽऽयास्पदे । एतद्वा इऽऽयास्पदं यदुत्तरवेदिनाभिरिति
ब्राह्मणं । उत्तरवेद्यामिमां मे मदीयां समिधं जुषस्व । सेवस्व । तथा घृताचीं
घृतमंचन्तीं सुचं प्रति हर्य । प्रतिकामयस्व । केच हे सुक्रतो सुप्रज्ञ पृथिव्या
वर्षान्वर्षाणि समुच्छ्रिते पूर्वोक्ते देशेऽह्नां सुदिनत्वे नन्मिह देवयज्या देवयागेन
हेतुनोर्ध्वो ज्वालाभिरुन्नतो भव ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

आ देवानामययावेह यातु नराशंसो विश्वरूपेभिरश्वैः ।

ऋतस्य पथा नमसा मियेधो देवेभ्यो देवतमः सुषूदत् ॥२॥

आ । देवानां । अयऽयया । इह । यातु । नराशंसः । विश्वऽरूपेभिः । अश्वैः ।

ऋतस्य । पथा । नमसा । मियेधः । देवेभ्यः । देवतमः । सुसूदत् ॥२॥

देवानामययावाये गन्ता नराशंसः । अग्ने वनस्पत्यादिषु युगपदिति पूर्वोत्तर-
पदयोर्युगपत्प्रकृतिस्वरत्वं । नरैः शंसनीय एतन्नामकोऽग्निर्विश्वरूपेभिर्नानारूपैरश्वै-
रोहिदाख्यैः सहेहास्मिन्यज्ञ आ यातु । आगत्य च मियेधो मेध्यो यज्ञहितः स्तुति-
योग्यो देवतमो देवानां मुख्यः सोऽग्निर्हविर्नयनयोग्येनर्तस्य यज्ञस्य पथा
मार्गेण नमसा स्तोत्रेण सह देवेभ्य इन्द्रादिभिः सुषूदत् । हविः प्रेरयतु ॥

॥ अथ

॥ अथ तृतीया ॥

शश्वत्तममीकते दूत्याय हविर्षन्तो मनुष्यांसो अग्निं ।

वहिष्ठैरश्वैः सुवृता रथेना देवान्वक्षि नि षदेह होता ॥३॥

शश्वत्तमं । ईकते । दूत्याय । हविर्षन्तः । मनुष्यांसः । अग्निं ।

वहिष्ठैः । अश्वैः । सुऽवृता । रथेन । आ । देवान् । वक्षि । नि । सद् । इह । होता ॥३॥

शश्वत्तममत्यंतं नित्यमग्निं हविष्मंतः संभृतहविष्का मनुष्यासी मनुष्या यज-
माना द्रुत्याय । द्रुतस्य भागवर्मेणी इति यत्प्रत्ययः । द्रुतकर्मणे हविर्वहनलक्षणाय
तन्निमित्तमीकते । स्तुवंति । स त्वमेवं स्तुतो वहिष्ठैर्वोदुतमैरश्वैः सुवृता सुवर्तनेन
रथेन च सह देवानिन्द्रादीना वक्षि । अस्मदीयं यज्ञं प्रत्यावह । प्रापय । ततस्त्वं
होता भवन् इहास्मिन्यज्ञे नि सद । निषीद ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

वि प्रथतां देवजुष्टं तिरश्चा दीर्घं द्राघ्मा सुरभि भूत्वस्मे ।

अहेळता मनसा देव बर्हि इन्द्रज्येष्ठो उशतो यक्षि देवान् ॥ ४ ॥

वि । प्रथतां । देवऽजुष्टं । तिरश्चा । दीर्घं । द्राघ्मा । सुरभि । भूतु । अस्मे इति ।

अहेळता । मनसा । देव । बर्हि । इन्द्रऽज्येष्ठान् । उशतः । यक्षि । देवान् ॥ ४ ॥

हे बर्हिर्नामकामे देव जुष्टं देवः सेवितं तिरश्चत तिरश्चीनं तिर्यगंचनमिदं
बर्हिर्वि प्रथतां । विशेषेण विस्तृतं भवतु । तथा दीर्घं चेदं द्राघ्मा द्राघिष्ठा ।
दीर्घशब्दस्य मनिचि प्रियस्थिरेत्यादिना द्राघिरादेशः । अकारस्येकारवर्णव्यापत्त्याः
पश्चादलोपः । द्राघिष्ठा युक्तं भवतु । अस्मे अस्मदीयं बर्हिः सुरभि सोमादिह-
विर्निधानेन सुगंधं भूतु । भवतु । हे देव द्योतमान हे बर्हिर्नामकामेऽहेळता ।
हेल इति क्रोधनाम । अक्रुध्यता मनसा शब्दे हवीषि कामयमानानिन्द्रज्येष्ठानि-
प्रधानान्देवान्यक्षि यज । पूजय ॥

॥ अथ पंचमी ॥

दिवो वा सानुं स्पृशता वरीयः पृथिव्या वा माचया वि श्रयध्वं ।

उशतीर्दीरो महिना महर्द्धिर्देवं रथं रथयुधोरयध्वं ॥ ५ ॥

देवः । वा । सानुं । स्पृशत । वरीयः । पृथिव्या । वा । माचया । वि । श्रयध्वं ।

उशतीः । द्वारः । महिना । महर्द्धिः । देवं । रथं । रथऽयुः । धारयध्वं ॥ ५ ॥

हे द्वार एतन्नामधेया देव्यो यूपं दिवो वा । वाशब्दश्चार्थः । दिवश्च सानुं समुच्छ्रितं
वरीय उरुतरं स्थानं स्पृशत उच्यता भवतेत्यर्थः । वायोगे प्रथमेति न निघातः ।
पृथिव्याश्च यावती माचास्ति तावत्या माचया वि श्रयध्वं । विस्तृता भवत । उश-
तीर्दिवान्कामयमाना यूपं ययुः । सुपां सुलुगिति जसः सुः । रथकामाः सत्यो

महिना महिष्वा महर्द्धिदैवैरधिष्ठितमत एव देवं द्योतमानं रथं रमणसाधनं
धारयध्वं । धारयत ॥

॥ इत्यष्टमस्य द्वितीय एकविंशो वर्गः ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

देवी दिवो दुहितरां सुशिल्ये उषासानक्ता सदतां नि योनौ ।

आ वां देवासं उशती उशंतं उरौ सीदंतु सुभगे उपस्थे ॥ ६ ॥

देवी इति । दिवः । दुहितरा । सुशिल्ये इति सुऽल्ये । उषासानक्ता । सदतां ।
नि । योनौ ।

आ । वां । देवासः । उशती इति । उशंतः । । सीदंतु । सुभगे इति सुऽभगे ।
उपऽस्थे ॥ ६ ॥

देवी द्योतमाने दिवो द्युलः । अथ दुहितरा/दुहितरौ सुशिल्ये शोभनरूपे उषा-
सानक्तीषाश्च नक्तं चाहोरात्रौ योनौ यज्ञस्य स्थाने नि सदतां । निषीदतां । हे
उशती उशत्यौ कामयमाने हे सुभगे शो । धने हे देव्यौ वां युवयोरुरौ विस्तीर्णं
उपस्थे समीपस्थे स्थान उशंतो हवींषि । कामयमाना देवासो देवा आ सीदंतु ।
उपविशंतु ॥

॥ अथ सप्तमी ॥

ऊर्ध्वो यावां बृहदग्निः समिद्धः प्रिया । मान्यदितेरुपस्थे ।

पुरोहितावृत्विजा यज्ञे अस्मिन् विदुष्टरा द्रविणमा यजेथां ॥ ७ ॥

ऊर्ध्वः । यावां । बृहत् । अग्निः । संऽइद्धः । प्रिया । धामानि । अदितेः । उपऽस्थे ।

पुरोहिता । अवृत्विजा । यज्ञे । अस्मिन् । विदुऽतरा । द्रविणं । आ । यजेथां ॥ ७ ॥

यावां । ऋषिवाय यदोर्ध्वं उन्नतो भवति यदा च बृहन्महानग्निः स
हौवर्भिः सम्यग्दीप्तो भवति । तथा प्रियाणि देवानां सोमादिहविःप्रदानेन । ऋ-
यितृणि धामानि हविषां धारकाणि यज्ञपात्राणि दितेः पृथिव्या उपस्थे यज्ञसदने
यदासादितानि भवन्ति तदानीं हे अवृत्विजौ देव्यौ पुरोहितौ होतारौ पुराणी निहितौ
विदुष्टरा । छांदसं संप्रसारणं । विद्वत्तमौ युवामस्मिन्यज्ञे द्रविणं धनमा यजेथां ।
यजिर्दानार्थः । अस्मभ्यमाभिमुख्येन प्रयच्छतं ॥

॥ अथाष्टमी ॥

तिस्रो देवीर्बर्हिरिदं वरीय आ सीदत चकृमा वः स्योनं ।

मनुष्यद्यज्ञं सुधिता हवींषीळा देवी घृतपंदी जुषंत ॥ ८ ॥

तिस्रः । देवीः । बर्हिः । इदं । वरीयः । आ । सीदत । चकृम । वः । स्योनं ।

मनुष्यत् । यज्ञं । सुधिता । हवींषि । इळा । देवी । घृतऽपंदी । जुषंत ॥ ८ ॥

हे तिस्रो देवीरिळाद्यास्तिस्रो देव्यो वरीय उरुतरमिदं बर्हिरा सीदत । का-
लाध्वनोरिति द्वितीया । अ तं तस्मिन्निषीदत । कुत एतत्तत्राह । वो युष्मदर्थं
स्योनं विस्तीर्णमिदं चकृम । वयं कृतवन्तः । वाक्यभेदादनिघातः । इकैतन्नामिका
देवी द्योतमाना सरस्वती घृतापदी दीपपदोपेता भारती चैता मनुष्यन्मनोर्यज्ञे
यथा हवींष्यसेवंत तद्वदस्मदीयं सुधिता सुष्ठु निहितानि हवींषि च जुषंत ।
सेवंतां ॥

त्वाष्टस्य पशोर्वपायागस्य देव चष्टरिति १०. ५१ । सूचितं च । देव त्वष्टर्यज्ञ
चारुत्वमानत् पिशंगरूपः सुभरो वयोधाः । आ० ३. ८. । इति ॥

॥ सैषा १ क्ते नवमी ॥

देव त्वष्टर्यज्ञं चारुत्वमानद्भ्यदंगिरसाम्भवः सचाभूः ।

स देवानां पाथ उप प्र विद्वानुशर्त्वा विष्णोदः सुरत्नः ॥ ९ ॥

देव । त्वष्टः । यत् । ह । चारुऽत्वं । आ । यत् । अंगिरसां । अभवः । सचाऽभूः ।

सः । देवानां । पाथः । उप । प्र । विद्वान् । उशर्त्वा । विष्णिः । द्रविणऽदः । सुऽरत्नः ॥ ९ ॥

हे देव त्वष्टरेतन्नामक त्वं यच्चारुत्वं वंभिः कल्याणरूपत्वमानत् प्राप्तवान् ।
३ श्रोतेर्लिटि प्रत्ययस्य लुक् । यच्च
। हे द्रविणोदो धनस्य दातर
यमः । सन् विद्वान् अस्येदमस्
उपयः । तेभ्यः प्रयच्छ ॥

वनस्य तेस्तोमे निष्केवलं वनस्पते रशनयेत्येषा सूक्तमुखीया । सूचितं च ।
देवेभ्यो वनस्पते हवींषि वनस्पते रशनया निरूयेति सूक्तमुखीयाः । आ० ९. ५. ।
इति ॥

॥ सैषा दशमी ॥

वनस्पते रश्नया नियूया देवानां पाथ उप वक्षि विद्वान् ।

स्वदाति देवः कृणवन् हवींष्यवतां द्यावापृथिवी हवँ मे ॥ १० ॥

वनस्पते । रश्नया । निऽयूय । देवानां । पाथः । उप । वक्षि । विद्वान् ।

स्वदाति । देवः । कृणवत् । हवींषि । अवतां । द्यावापृथिवी इति । हवँ । मे ॥ १० ॥

हे वनस्पते वनस्पतिविकार यूप विद्याज्ञानानस्त्वं रश्नया रज्ज्वा नियूय बद्ध्वा परिधाय पाथोऽन्नं देवानामिन्द्रादीनाम्प वक्षि । उपवह । प्रापय । ततो देवो वनस्पतिः स्वदाति । हविःप्रापणेन स्वदय । तथा हवींष्यस्माभिर्देवानि कृणवत् । देवानां करोतु । तथा मे मदीयं हवं देवविषयज्ञानं द्यावापृथिवी द्यावापृथिव्यावतां । रक्षतां ॥

॥ अथैकादशी ॥

अग्ने वह वरुणमिष्टये न दिवो मरुते अंतरिक्षात् ।

सीदंतु बर्हिर्विष्व आ यजचाः स्वाहा देवा अमृता मादयन्तां ॥ ११ ॥

आ । अग्ने । वह । वरुणं । इष्टये । नः । ३ । दिवः । मरुतः । अंतरिक्षात् ।

सीदंतु । बर्हिः । १ । २ । ३ । यजचाः । स्वाहा । देवाः । अमृताः । मादयन्तां ॥ ११ ॥

हे अग्ने त्वं नोऽस्माकमिष्टये यज्ञयेन वरुणं च मरुतश्च दिवो द्युलोकादंतरिक्षाच्चास्मदीयं यज्ञमा वह । प्रा । आ । तास्ते यजचा यष्टव्या विश्वे सर्वे देव बर्हिरा सीदंतु । तचासन्ना भवन्तु । अमृता मरणधर्मरहिता देवाः स्वाहा स्वाहाकारेण दत्तैर्हविर्भिर्मादयन्तां । उग्ररा न मादयंतु ॥

॥ इत्यष्टमस्य हिहिः द्वाविंशो वर्गः ॥

बृहस्पत इत्यैकादशर्चं तृतीयं सूक्तं । अनेन सूक्तेनर्षिर्देवा भवन्मार्थसाधनं परब्रह्मज्ञानं स्तुतव्यं । अतस्तद्देवत्यमिदं । उक्तं । १८ । बृहस्पते देवाऽज्ज्योतिः परमं ब्रह्म यत्तात् समुपाप्नुते । तज्ज्ञानसभितुष्टाव सूक्तं । बृहस्पते निरिति । अनुक्रांतं च बृहस्पते बृहस्पतिर्ज्ञानं तुष्टाव नवमी जगती ॥ सूक्तविनिर्देशो गतः । देवसुधां हविःषु बृहस्पतिर्वाचस्पतिरित्यस्य प्रथमानुवाक्या । सूचितां च । बृहस्पते अयमं वाचो अयं हंसैरिव सखिभिर्वावदद्भिः । आ० ४. ११. । इति ।

॥ तत्र प्रथमा ॥

बृहस्पते प्रथमं वाचो अयं यत्प्रेरित नामधेयं दधानाः ।

यदेषां श्रेष्ठं यदरिप्रमासीत्प्रेणा तदेषां निहितं गुहाविः ॥१॥

बृहस्पते । प्रथमं । वाचः । अयं । यत् । प्र । ऐरित । नामऽधेयं । दधानाः ।

यत् । एषां । श्रेष्ठं । यत् । अरिप्रं । आसीत् । प्रेणा । तत् । एषां । निऽहितं । गुहा । आविः ॥१॥

बृहस्पतिरनेन सूक्तेन विदितवेदार्थान्बालान्दृष्ट्वा स्मयमानः स्वात्मानं संबो-
 ध्याह । हे बृहस्पतेऽंतरात्मन् । अथममुपच्यनंतरमितरवागुच्चारणात्प्रागेव नामधेयं
 नाम दधानाः पदार्थेषु निदधाना वाचा यत्प्रेरित प्रेरितवंतस्तद्वाचोऽयं भवति ।
 यत्तत तातेत्यादिकं वाक्यं पूर्वमभिधाय पश्चादन्या वाचो वदिष्यन्ति खलु तस्माद्वा-
 चोऽयं । अस्यां दशायामवस्थितं । आलान्पश्य । तथेदानीमेषां श्रेष्ठं प्रशस्यतमं यद्य-
 च्चारिप्रं पापरहितं वेदार्थज्ञानमा । तेषां तज्ज्ञानं गुहा गुहायां निहितं गोप्यं तत्प्रे-
 णा । मकारलोपच्छादसः । प्रेम्णाविर्भवति । वेदाभासकाले सरस्वती स्वार्थमेभ्यः
 प्रकाशयतीत्यर्थः । एवं विस्मये बृहस्पते प्रथमं वाचो अयमित्यादिकमारण्यक-
 मनुसंधेयं । ऐ० आ० १. १४. ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

सक्तुमिव तितउना पुनंतो यच धीरा मनसा वाचमक्रत ।

अचा सखायः सख्यानि जानते भद्रा कल्याणीनिहिताधि वाचि ॥२॥

सक्तुंऽइव । तितउना । पुनंतः । यच । धीरा । मनसा । वाचं । अक्रत ।

अच । सखायः । सख्यानि । जानते । भद्रा । कल्याणीनिहिता । अधि । वाचि ॥२॥

तितउना । परिपूयतेऽनेनेति । यथार्थः । तत् उक्तता भद्रयवा । तितउः ॥
 तितउः सन्वच्च । उ० ५. ५२. । इति । अत्ययः । सन्वच्चावादिवं ॥ उक्तनिवचनेन
 सक्तुमिव । यथा कश्चित्सक्तुं पुनाति तद्वत् प्रकृतिः । शब्दा-
 नुप्पु चो धीरा धीमंतो विद्वांसः यस्मिन् । विद्वत्संधे वा मनसा प्रज्ञा-
 युक्तेन । यचमक्रताकृषत कुर्वन् । करोतिर्लुङि रूपं । अच तत्र काले सखायः
 समानख्यन्ताः शास्त्रादिभिः ज्ञानास्ते सख्यानि तेषु भवानि ज्ञानानि जानते ।
 जानन्ति । सखायो वाचो बद्धसख्यास्ते तस्यास्तस्या वाचः सख्यानि जानन्ति ।
 वाक्ययुक्तान् युदयोऽस्त्रभंत इत्यर्थः । तस्मादेषां वाचि भद्रा कल्याणी निहिता

लक्ष्मीर्भवति । अधिः सप्तम्यर्थद्योतकः । अर्थज्ञानं वाचि पश्याम इत्यर्थः । तितउ परिपवनं भवति ततवद्वा तुन्नवद्वा तिलमाचतुन्नमिति वा सक्तुमिव तितउनेत्यादि निरुक्तमनुसंधेयं । नि० ४. १०. ॥

वाग्देवत्यपशोर्वपापुरोडाशयोर्यज्ञेन वाच इत्यादिके द्वे क्रमेण याज्ये । सूचितं च । यज्ञेन वाचः पदवीयमायन्निति द्वे देवीं वाचमजनयंत देवाः । आ० ३. ८. इति ॥

॥ सैषा तृतीया ॥

यज्ञेन वाचः पदवीयमायन्तामन्वविन्दुषिषु प्रविष्टाः ।

तामाभृत्या व्यदधुः पुरुचा तां सप्त रेभा अभि सं नवंते ॥ ३ ॥

यज्ञेन । वाचः । पदवीयं । आयन् । तां । अन् । अविन्दन् । ऋषिषु । प्रविष्टां ।

तां । आभृत्या । वि । व्यदधुः । पुरुचा । तां । स । रेभाः । अभि । सं । नवंते ॥ ३ ॥

विदितार्था धीराः पदवीयं । वाचो यत् संज्ञापूर्वकस्य विधेरनित्यत्वाद्गुणाभावः । पदेन यातव्यः पंथाः पदवीयः । तं वाचो मार्गं यज्ञेनायन् । प्राप्तवन्तः । ऋषिष्वतीन्द्रियार्थदर्शिषु प्रविष्टां तां वाचमन्वन्दन् । अलभन्त । अनन्तरं तां वाचमाभृत्याहत्य पुरुच । पुरुच देशेषु व्यदधुः । व्यकार्षुः । सर्वान्मनुष्यान्ध्यापयामासुरित्यर्थः । एतादृशीं वाचं रेभाः गच्छायम नाः पक्षिणः पक्षिरूपाणि गायत्र्यादीनि सप्त छंदांस्यभि सं नवंते । अभि संगच्छन्ते ॥

॥ अथार्षी ॥

उत त्वः पश्यन्न ददर्श वाचमुत त्वः । न शृणोत्येनां ।

उतो त्वं न ददर्श त्वस्मे जायेव पश्यती सुवासाः ॥ ४ ॥

उत । त्वः । पश्यन् । न । ददर्श । वाचं । न । शृण्वन् । न । शृणोति । एनं ।

जन्ते इति । त्वस्मे । त्वं । न । ददर्श । वाचं । न । शृण्वन् । न । शृणोति । एनं ।

त्वशब्द एकवाची । एकः । उतश्च । अथ । न । अपि मनसा पर्यालोचयन्नपि वाचं न ददर्श । दर्शनफलाभावात् पश्यति । त्वः । न । शृण्वन्नप्येनां वाचं न शृणोति श्रवणफलाभावात् । इत्यनेनार्थेनाविद्वानभिहितः । तृतीया त्वेन विदितवेदार्थमाह । त्वस्मा एकस्मा अपि तन्वमात्मीयं शरीरं वि ससे । स्वर्गवाग्विविधं

गमयति । आत्मानं विवृणुते प्रकाशयतीत्यर्थः । तच्च दृष्टान्तः । जायेव । यथोशती
संभोगं कामायमाना सुवासाः शोभनवसना जाया पत्ये भर्चं ऋतुकाले संभोगार्थं
स्वयमात्मानं विवृणुते तद्वदेनां पश्यति शृणोति चेति विदितवेदार्थस्य प्रशंसा ।
अप्येकः पश्यन्न पश्यति वाचमित्यादि निरुक्तमत्र द्रष्टव्यं । नि० १. १९. ॥

॥ अथ पंचमी ॥

उत त्वं सख्ये स्थिरपीतमाहुर्नैनं हिन्वंत्यपि वाजिनेषु ।

अधेन्वा चरति माययैष दैवं शुश्रुवाँ अफलामपुष्पां ॥ ५ ॥

उत । त्वं । सख्ये । स्थिरऽपीतः । आहुः । न । एनं । हिन्वंति । अपि । वाजिनेषु ।

अधेन्वा । चरति । मायया । एषः । वाचं । शुश्रुऽवान् । अफलां । अपुष्पां ॥ ५ ॥

त्वमुत्तैकमपि सख्ये विदुषां संस्मृतः । या सक्तया सा सखिकर्मत्वात्सख्यमित्युच्यते ।
सा च वाचा क्रियते । अतो वाक्संबन्धाद्वाक्सख्ये स्थिरपीतं । मधु यस्य हृदये
स्थितं भवति । यद्वा स्थिरपीतं स्थिरप्राप्तिमाहुः । यद्वा तस्मिञ्ज्ञातार्थमाहुः ।
लोके यथा ज्ञातार्थं पुरुषं पीतार्थमिति वदन्ति । किंचैनं विज्ञातार्थं पुरुषं वाजि-
नेषु । वागिनेश्वरा येषां ते वाजिना ज्ञेया वाच आयत्ताः स्वल्पा वाग्ज्ञेयेष्वर्थेषु
नापि हिन्वंति । अपिशब्दोऽन्वर्थः । केचिदपि नानुश्रुताः । अयमेवातिशयेन
विद्वानित्यर्थः । यद्वा वाजिनेषु सारभूतं निरूपणीयेष्वर्थेष्वेनं न हिन्वंति । न
हिः कुर्वन्ति । एनं पुरस्कृत्यैव सर्वं वेदार्थं विचारयन्तीत्यर्थः । इत्यर्थज्ञः प्रशस्तः ।
अन्तरमुत्तरार्थेन केवलपाठको निन्द्यते । एषोऽविज्ञातार्थः पुरुषोऽधेन्वा धेनुत्व-
विवर्जितया कामानामदोग्ध्या देवमनुष्यस्थानेषु वाक्प्रतिरूपया मायया चरति ।
किं कुर्वन् । अफलामपुष्पां । वाचोऽर्थः पुष्पफलं । अर्थवर्जितं । यद्वा वा-
चोऽर्थो याज्ञदैवते । यज्ञे भवं ज्ञानं । यज्ञं ज्ञानं दैवतं । तद्वर्जितां
दिविषयज्ञानवर्जितां वाचं शुश्रुवाँ चरति । यथा बन्ध्या पी-
तया चरति यथा बन्धोऽपि कालं पल्लवादियुक्तः सन्पुष्पयति फलतीति
भ्रान्तिमुत्पद्यन्तिष्ठति तथा वाचं प्रब्रुवाणश्चरतीत्यर्थः । अप्येकं वाक्सख्ये स्थिर-
पीतमित्यादि निरुक्तं । नि० १. २०. ॥

स्य द्वितीये चयोविंशो वर्गः ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

यस्ति॒त्याजं सचि॒विदं सखा॑यं न तस्य॑ वा॒च्यपि॑ भा॒गो अ॒स्ति ।

यदीं॑ ऋ॒णोत्यल॑कं ऋ॒णोति॑ न॒हि प्र॒वेदं सु॒कृत॑स्य॒ पंथां॑ ॥ ६ ॥

यः । ति॒त्याजं । सचि॒ऽविदं॑ । सखा॑यं । न । तस्य॑ । वा॒चि । अपि॑ । भा॒गः । अ॒स्ति ।

यत् । ईं । ऋ॒णोति॑ । अल॑कं । ऋ॒णोति॑ । न॒हि । प्र॒ऽवेदं॑ । सु॒ऽकृत॑स्य॒ । पंथां॑ ॥ ६ ॥

सचिविदं । सचिशब्दः सखिवाची । सखिविदं / योऽध्येता स वेदस्य सखा संप्रदायोच्छेदनिवारकत्वेन वेदं प्रत्युपकारित्वात् । तद्विशमुपकारिणमध्येतारं वेत्तीति सचिवित् । तमभिज्ञं सखायमध्येतृणां पुरुषाणां स्वार्थबोधनेनोपकारित्वात्सखिभूतं वेदं यः पुमांस्तित्याज परार्थविनिर्माणेन परित्यजति । त्यजतेर्लिट्यपस्यृथेयामानृचुरित्यादिना निपातितः । तस्य वाच्यत्वाच्च सर्वस्यां लौकिक्यां शास्त्रीयायां वाच्यपि भागो भजनीयः कश्चित् नास्ति । ईमयं पुरुषो यद्वेदव्यतिरिक्तं ऋणोति तदलकमलं व्यर्थमेव ऋणोति । हि यस्मात्कारणात्सुकृतस्य पंथां पंथानं न प्रवेद । श्रद्धाराहित्यादनुमानमार्गे न जानाति । तस्मात्तदीयश्रवणमपि निःफलमित्यर्थः । द्वितीयचतुर्पादयोरभिप्राय आरण्यके दर्शितो न तस्यानूक्ते भागीदृष्ट्यादिना । तथा तयोऽनूत्सृज्यभागो वाचि भवत्यभागो नाके तदेषाभ्युक्ता । तै० आ० २. ११ । इत्ययमर्थः ॥

॥ अथ सप्तमी ॥

अक्ष॒खंतः॑ कर्ण॑वंतः सखा॑यो मनोज॒वेष्म॑समा बभूवुः ।

आ॒द॒घ्नासं॑ उप॒क॒क्षासं॑ उ त्वे हृ॒दा इव॑ स्ना॒त्वा उ त्वे द॒ह॒श्रे ॥ ७ ॥

अक्ष॒खंतः॑ । कर्ण॑वंतः । सखा॑यः । मनोज॒वेषु॑ । अ॒स॒मा । ब॒भूवुः ।

आ॒द॒घ्नासं॑ । उप॒ऽक॒क्षासं॑ । उ । त्वे । हृ॒दा इव॑ । स्ना॒त्वा । उ । त्वे । द॒ह॒श्रे ।

अक्षखंतोऽक्षिमंतः । छेदस्तु । अक्षं । अनेन दृश्यते सर्वमित्यक्षि । यद्वा तैजसत्वादयोऽंगेभ्यो व्यक्ततरं । तथा च श्रूयते । तस्मादेते व्यक्ततरे इवेति । तादृशाक्षियुक्ताः । कर्णवंतः । कर्णो विकृतद्वारः । गर्भावस्थायामेव केनापि निर्मितविल इत्यर्थः । यद्वहितः । तृतिष्ठति । वोर्ध्वं गते उच्चैः स्थिते । कर्णविलक्षणाकाशवंतः । तथा चाक्षाय वि सस्ते । स्वयमेव उदगंता-

मिति । तादृशाः सखायः । समानं ख्यानं ज्ञानं येषामिति सखायः । तेषु वाक्येषु
वाक्येष्विन्द्रियेषु समानज्ञाना इत्यर्थः । ते मनोजवेषु । मनसा गम्यन्ते ज्ञायन्त इति
मनोजवाः प्रज्ञाद्याः । तेष्वसमा अतुल्या बभूवुः । भवन्ति । तेषु मध्ये केचिदा-
दघ्नासः । आस्यशब्दस्य पृषोदरादित्वादाकारादेशः । आस्यदघ्ना आस्यप्रमाणोदका
हृदा इवेति मध्यमप्रज्ञानाह । अथ त्व एके । सर्वनामत्वाज्जसः शीभावः । उप-
कक्षासः कक्षसमीपप्रमाणोदका हृदा इव । अल्पोदका इत्यर्थः । अनेनाल्पप्रज्ञा-
नाह । तथा त्व एके ज्ञात्वाः ज्ञातेः कृत्यार्थे त्वन्प्रत्ययः । पा० ३. ४. १४. । स चाहं
कृत्यतृचश्च । पा० ३. ३. १६९. । इत्यर्हार्थे च भवति । ज्ञानार्हा असोभ्योदका हृदा
इव दृश्ये । दृश्यन्ते । अनेन महाप्रज्ञानाह । उः पूरणः । अक्षिमन्तः कर्णवन्तः सखा-
योऽक्षि चष्टेरित्यादिकं निरुक्तम् । द्रष्टव्यं । नि० १. ९. ॥

अथाष्टमी ॥

हृदा तष्टेषु मनसो जवेषु यद्वाह्यः संयजते सखायः ।

अचाहं त्वं वि जहुर्वेद्याभिरोहब्रह्माणो वि चरन्त्यु त्वे ॥ ८ ॥

हृदा । तष्टेषु । मनसः । जवेषु । यत् । वाह्यः । संयजते । सखायः ।

अचं । अहं । त्वं । वि । जहुः । वेद्याभिः । ओहऽब्रह्माणः । वि । चरन्ति । ऊ इति । त्वे ॥ ८ ॥

सखायः समानख्याना ब्राह्मणा हृदा बुद्धिमतां हृदयेन तष्टेषु निश्चितेषु परिक-
पतेषु मनसो जवेषु गन्तव्येषु वेदार्थेषु भ्रूणदोषनिरूपणा यद्यदा संयजते संगच्छते ।
। जेरच संगतिकरणवाची । अचास्मिन् ब्राह्मणसंघे त्वमविज्ञातार्थमेकं पुरुषं वेद्या-
भिर्वेदितव्याभिर्विद्याभिः प्रवृत्तिभिर्वा वि जहुः । विशेषेण परित्यजन्ति । अहेति
विनिश्चये । ओहब्रह्माणः । ऊह्यमानं ब्रह्म विद्याश्रुतिमतिबुद्धिमानं येषां ते
ततोक्ताः । तादृशास्त एके विद्वांसो वेदार्थेषु विनिश्चयार्थं
ति । उः प्रसिद्धौ । हृदा तष्टेषु मन

॥ वेदार्थेषु विनिश्चयार्थं
कं दृष्टव्यं ॥ नि० १३. १३. ॥

इमे च चार्वाङ्ग परश्चरन्ति न । ब्राह्मणासो न सुतेकरासः ।

त एते वेचमभिपद्यन्ति । सिरीस्तं च तन्वते अप्रजज्ञयः ॥ ९ ॥

इमे । ये ।

परः । चरन्ति । न । ब्राह्मणासः । न । सुतेऽकरासः ।

ते । एते । वे

। पापया । सिरीः । तं च । तन्वते । अप्रऽजज्ञयः ॥ ९ ॥

अनया वेदार्थानभिज्ञा निन्दन्ते । इमे येऽविद्वांसोऽर्वागर्वाचीनमधोभाविन्य-
स्मिँल्लोके ब्राह्मणैः सह न चरन्ति ये परः परस्ताद्देवैः सह न चरन्ति ते ब्राह्म-
णासो ब्राह्मणा वेदार्थतत्परा न भवन्ति । तथा सुतेकरासः सोमं सुतमभिषुतं
कुर्वन्तीति सुतेकरा ऋत्विजः । तेऽपि न भवन्ति । अप्रजज्ञयः । जानातेराह्वगमहन
इति किप्रत्ययः । अविद्वांसस्त एते मनुष्या वाचं लौकिकीमभिपद्य प्राण तथा
पापया पापकारिण्या वाचा युक्तास्ते सिरीः । छंदसीवनिपावितीप्रत्ययः । सुपां
सुलुगिति जसः सुः । सीरिणो भूत्वा त्वं कृषिल्याणं तन्वते । विस्तारयन्ति ।
कुर्वन्तीत्यर्थः । सर्वथा वेदार्थो ज्ञेय इत्यभिप्रायः ॥

सोमप्रवहणे सर्वे नदन्तीत्येषा । सूचितं च । सोम यास्ते मयोभुव इति तिस्रः
सर्वे नदन्ति यशसागतेन । आ० ४. ४. इति ॥

॥ सैषा दशमी ॥

सर्वे नदन्ति यशसागतेन सभासोहेन सख्या सखायः ।

किल्बिषस्पृत्पितुषणिर्ह्येषामरं हितो भवति वाजिनाय ॥ १० ॥

सर्वे । नदन्ति । यशसागतेन । सभासहेन । सख्या । सखायः ।

किल्बिषऽस्पृत् । पितुऽसनिः । हि । एषां । अरं । हितः । भवति । वाजिनाय ॥ १० ॥

सखायः समानख्यानाः समानज्ञानाः सर्वे सभ्या मनुष्याः सभासहेन स
सोढुं शक्नुवता सख्यत्विजां प्रतिभूतेन यज्ञ प्रत्यागतेन यशसा यशस्विना सोमे
हेतुना नदन्ति । दृष्टा भवन्ति । स हि स एव सोम एषां जनानां किल्बिषस्पृत् ।
यः स्वसप्त उ५ सुकृषः श्रेष्ठतामश्नुते स किल्बिषं भवति बाध्यत्वेन । यथा पा
सदचोरैर्बाधितं । मयः शत्रोर्बाधकः । यद्वा । यज्ञे स
धनुप्रवचनं । वाचं उपभूते तद्यो बाधते स किल्बिषस्पृत् ।
तथा त्वं पितुषणिः । पितुः शत्रोर्बाधकः । वा । तमनेन सोमेन यजमानः
यजमानः संभजत इति तादृशः । तेषामन्वदत्तादेत्यर्थः । किंच । हि । पात्रेषु
निहितः सोमो वाजिनाय । इन्द्रियं वीर्यं वाजिनः तेषां वीर्याय तत्कर्तुमरमलं
पर्याप्तः समर्थो भवति ॥ सर्वे नदन्ति यशसागतेन यशसागतेन । यशसागतेन
त्यादिकमिन्द्रियं वै वीर्यं वाजिनमाजरसं हास्मिन्निहितः । तृतीयः सोमो राजे-
ब्राह्मणमचानुसंधेयं । ऐ० ब्रा० १. १३. ॥

॥ अथैकादशी ॥

ऋचां त्वः पोषमास्ते पुपुष्वागायन् त्वो गायति शक्ररीषु ।

ब्रह्मा त्वो वदति जातविद्यां यज्ञस्य माचां वि मिमीत उ त्वः ॥११॥

ऋचां । त्वः । पोष । आस्ते । पुपुष्वा । गायन् । त्वः । गायति । शक्ररीषु ।

ब्रह्मा । त्वः । वदति । जातविद्यां । यज्ञस्य । माचां । वि । मिमीते । उं इति । त्वः ॥११॥

अनया होचाद्युत्तिर्कर्मण विनियोममाचष्टे । त्व एको होतर्चा पोषं यथा-
विधि कर्मणि प्रयोगं पुपुष्वात् । एको धातुरनुवादार्थः । ब्रह्मीर्ऋचः पुष्यन्
शंसन्नास्ते । त्व एक उद्गाता शक्ररीषु । शक्र्ये ऋचः । आभिर्ऋग्भिर्वृचं हंतुमिंद्रः
समर्थोऽभूदिति शक्र्येः । तस्मै च साम गायति । त्व एको ब्रह्मा च जातविद्यां
जाते जाते कर्तव्ये प्रायश्चित्तादौ दयित्रीं वाचं वदति । ब्रह्मा हि सर्वं वेदितुं
योग्यो भवति खलु । चादिलोपे विभाषेति न निघातः । त्व एकोऽध्वर्युश्च यज्ञस्य
माचां । यज्ञो यया मीयतेऽभिषवयहणादिकया क्रियया तां माचां यज्ञशरीरं वि
मिमीते । अत्यर्थं निर्मिमीते । ऋचां कः पोषमास्ते पुपुष्वा होतर्गर्चनीत्या-
दिनिरुक्तानुसारेणार्थोऽभ्यधायि । एवं बृहस्पतिर्विदितन्नेदं तुष्टाव ॥

॥ इत्यष्टमस्य द्वितीये चतुर्दिशो वर्गः ॥

वेदार्थस्य प्रकाशेन तर्ग हार्दं निवारयन् ।

पुमर्थोऽथतुरो देयाद्विद्यतीर्थमहेश्वरः ॥

इति श्रीमद्राजाधिराजपरमेश्वरवैदिकमार्गप्रवर्तकश्रीवीरबुक्कभूपालसाम्राज्यधु-
रंधरसायणाचार्यविरचिते मध्वीये वेदार्थसंग्रहे ऋक्संहिता

भाष्येऽष्टमाष्ट

यस्य निःश्वसितं वेदा यो वेदेभ्योऽखिलं जगत् ।
 निर्ममे तमहं वंदे विद्यातीर्थमहेश्वरं ॥
 प्राज्ञः श्रीसायणाचार्यो व्याख्याय चरमेऽष्टके ।
 स्फुटं द्वितीयमध्यायं तृतीयं वक्तुमुद्यतः ॥

तत्र देवानामिति नवर्चमनुवाकापेक्षया चतुर्थं सूक्तं । आनुष्टुभं देवदेवत्वं ।
 लोकनाम्नः पुत्रो बृहस्पतिरांगिरस एव वा बृहस्पतिर्ऋषिः । अथवा दक्षस्य
 दुहितादितिर्ऋषिः । तथा चानुक्रांतं । देवानां नव लौक्यो वा बृहस्पतिर्दोक्षा-
 यण्यदितिर्वा दैवमानुष्टुभमिति । गतः सूक्तानि त्रियोगः ॥

॥ तत्र प्रथमः ॥

देवानां नु वयं जाना प्र वोचाम विपन्यया ।

उक्थेषु शस्यमानेषु यः पश्यादुत्तरे युगे ॥ १ ॥

देवानां । नु । वयं । जाना । प्र । वोचाम । विपन्यया ।

उक्थेषु । शस्यमानेषु । यः । पश्यात् । उत्तरे । युगे ॥ १ ॥

अदितिर्दोक्षायण्यनेन सूक्तेन स्वयं यथादित्यानजनयत्तद्वीति । बृहस्पत्य-
 षिपक्षे स ऋषिरदितेः सकाशादादित्योक्तप्रकारमाह । वयं देवानामादित्य-
 जाना जन्मानि प्र वोचाम । प्रकथयाम । विपन्यया विस्पष्टया वाचा । वयमिति
 वोचामेति चोभयत्र पूजार्थं बहुवचनं । अथैकवदाह । यो देवानां गणः पूर्वं युगं
 उत्पन्नो यो ननु शस्यमानेषु यागे शस्त्रेषु नुष्टीयमानेषु उत्तरे युगे वर्तमानं स्तुवं
 स्तोतारं पश्यात् पश्यात् । वाचं । उक्थेषु गतेषु कर्मसु स्तूयमानो वा ।
 इत्यर्थः ॥

वाचं उक्थेषु गतेषु कर्मसु स्तूयमानो वा ।
 इत्यर्थः ॥

ब्रह्मणस्पतिरिता सं कर्मार इवाधमत्तः

देवानां पूर्वं युगेऽसंतः सदजायत ॥ २ ॥

ब्रह्मणः । पतिः । एता । सं । कर्मारःऽइव

देवानां । पूर्वं । युगे । असंतः । सन् । अज

हितः । तृतीयः । तृतीयो राजे-
 वि ससे । स्वयं अद्यत इत्यंतं

ब्रह्मणोऽन्नस्य पतिरदितिरेतैतानि देवानां जन्मानि कर्मार इव स यथा
भस्त्रयामिमुपधमति प्रज्वलनार्थमेवं समधमत् । उदपादयदित्यर्थः । देवानां पूर्वं
युगे । आदिसृष्टावित्यर्थः । तेषामुपादानकारणादसतो नामरूपवर्जितत्वेनासत्स-
मानाद्ब्रह्मणः सकाशात्सन्नामरूपविशिष्टं देवादिकमजायत । प्रादुरभूत् ॥ असद्वा
इदमय आसीत्ततो वै सदजायतेति हि श्रुतिः । न सदात्मकस्य प्रपञ्चस्यासत्का-
रणत्वं युक्तमिति वाच्यं छंदोगैः कथमसतः सज्जायेतेत्यसत्कारणत्वमाक्षिप्य सदेव
सोम्येदमय आसीदित्यवधारितत्वात् । छां० उ० ६. २. । तर्ह्यसत्कारणप्रतिपादकवा-
क्यानां का गतिरिति चेत् । षामव्याकृतत्वाभिप्रायत्वात् तद्धेदं तर्ह्यव्याकृतमासी-
दिति श्रुतेः । यद्येवं तर्ह्यदितेः सकाशात्कथं देवाद्युत्पत्तिः । वायोरग्निरित्यादिवत्
अधिष्ठानसकाशादुत्पत्तेः । यद्वा देवानां कारणभूतं सदसतो ब्रह्मणः सकाशादुत्पन्न-
मिति योजनादुक्तन्यायोऽस्मिन्पि समान एव ॥

॥ अथ तृतीया ॥

देवानां युगे प्रथमेऽसतः स जायत ।

तदाशा अजयंत तदुत्तानपदस्परि ॥३॥

देवानां । युगे । प्रथमे । असतः । सत् । अजायत ।

तत् । आशाः । अनु । अजायंत । तत् । उत्तानपदः । परि ॥३॥

पूर्वार्धमुक्तं । तदन्वाशा दिशोऽजायंत । तत्परि तदन्वित्यर्थः । उत्तानपदः ।
तानमूर्ध्वतानं पद्यंत इत्युत्तानपदो वृक्षाः । तेऽजायंत । प्रादुरभवन् ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

भूर्जज्ञ उत्तानपदो भुव आशा अजायंत ।

अदितेर्दक्षो अजायत दक्षादिति परि ॥४॥

भूः । जज्ञे । उत्तानपदः । भुवः । आशाः । अजायंत ।

पदितेः । दक्षः । अजायत । दक्षात् । जज्ञात् । अदितिः । परि ॥४॥

पदो वृक्षाज्जज्ञे । अथा भुवः सकाशादाशा अजायंत । तथादितेर्द-
क्षादिति । उदु दक्षादप्यदितिः पर्यजायत । न स्वोत्पन्नं कार्यं
निधौ विप्रतिषिद्धमिति वाच्यं । यास्काचार्य इदमेव वाक्य-

मुदाहृत्य विरोधमाशंक्य धर्यहरत् । तथा हि । अदितेर्दक्षो अजायत दक्षाददितिः
परीति च तत्कथमुपपद्येत । समानजन्मानौ स्यातामित्यपि वा देवधर्मेणोत्तरेतर-
जन्मानौ स्यातामितरेतरप्रकृती । नि० ११. २३. । इति ॥

अदितिदेवताके पशावदितिर्ब्रजनिष्टेत्येषा हविषोऽनुवाक्या । सूचितं च ।
अदितिर्ब्रजनिष्ट सुचामाणं पृथिवीं द्यामनेहसं । आ० ३. ८. । इति ॥

॥ सैषा पंचमी ॥

अदितिर्ब्रजनिष्ट दक्ष या दुहिता तव ।

तां देवा अन्वजायंत भद्रा अमृतबन्धवः ॥ ५ ॥

अदितिः । हि । अजनिष्ट । दक्ष । या । दुहिता । तव ।

तां । देवाः । अनु । अजायंत । भद्राः । अमृतबन्धवः ॥ ५ ॥

हे दक्ष तव या दुहिताभूत्सादितिरजनिष्ट । हे पुत्रानादित्यान् । तदेवाह । तां
देवा अन्वजायंत भद्राः स्तुत्या भजनीया अमृतबन्धवोऽमरणबन्धनाः ॥

॥ इत्यष्टमस्य तृतीये प्रथमो वर्गः ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

यद्देवा अदः सलिले सुसंरब्धा अतिष्ठत ।

अचा वो नृत्यतामिव तीव्रो रेणुरपायत ॥ ६ ॥

यत् । देवाः । अदः । सलिले । सुसंरब्धाः । अतिष्ठत ।

अच । वः । नृत्यतां । इव । तीव्रः । रेणुः । अप । आयत ॥ ६ ॥

अनयोत्तरेण चादित्याः स्तूयन्ते । यद्यदा हे देवा अदोऽमुष्मिन्सलिले यद्
सुसंरब्धाः सुष्ठु लेब्धास्मिन्नोत्तिष्ठन् स्थितवन्तः । आपो वा इदं सर्वमप यद्
ससर्जादाविति श्रुतिस्मृती अचास्मिन्सलिले नृत्यतामिव वो युष्माकं सं
तीव्रो दुस्तह । रेणुरश्वभूत यद्गरेऽपायत । अपाभञ्जत् । दिवं प्रति गत इति सूया-
भिप्रायं । परा मार्तोऽमास्यादात वल्ल्विति ॥

॥ अथ सप्तमी ॥

यद्देवा यतयो यथा भुवन्नान्यपिन्वत ।

अचा समुद्र आ गूळ्हमा सूर्यमजभर्तन ॥ ७ ॥

यत् । देवाः । यतयः । यथा । भुवनानि । अपिन्वत ।

अथ । समुद्रे । आ । गूळ्हं । आ । सूर्ये । अजभर्तेन ॥ ७ ॥

यद्यदा हे देवा यतयो यथा । वृष्ट्या नियमयंतीति वा वर्षणेन यातयंतीति वा यतयो मेघाः । ते यथोदकैर्भुवनानि लोकं पूरयन्ति तद्वत्स्वतेजोभिरपिन्वत पूरित-
वंतोऽथ समुद्रेऽप्स्वा गूळ्हं निगूळ्हं सूर्यं प्रातरुदयायाजभर्तेन । आहतवन्तः ॥

॥ अथाष्टमी ॥

अष्टौ पुत्रासो अदितेर्ये जातास्तन्वःपरि ।

देवाँ उप प्रैत्सप्रभिः परा माताँडमास्यत् ॥ ८ ॥

अष्टौ । पुत्रासः । अदितेः । ये । जाताः । तन्वः । परि ।

देवान् । उप । प्र । ऐत् । २ । ऽभिः । परा । माताँडं । आस्यत् ॥ ८ ॥

अष्टौ पुत्रासः पुत्रा मित्रादयोऽदितेर्भवन्ति । येऽदितेस्तन्वः परि शरीराज्जाता उत्पन्नाः । अदितेरष्टौ पुत्रा अध्वर्युब्राह्मणे परिगणिताः । तथा हि । ताननुक्रमिष्यामो मित्रश्च वरुणश्च धाता चार्यमा चांशश्च भगश्च विवस्वानादित्यश्चेति । तथा तत्रैव प्रदेशान्तरेऽदितिं प्रस्तुत्याम्नातं । तस्या उच्छेषणमददुस्तत्प्राप्नात् सा रेतोऽधस्त तस्यै चत्वार आदित्या अजायन्त सा द्वितीयमपचदित्यष्टानामादित्या-
नामुत्पत्तिर्वर्णिता । तै० सं० ६. ५. ६. १. । सादितिः सप्रभिः पुत्रैर्देवानुप प्रैत् । उपा-
स्यत् । अष्टमं पुत्रं माताँडं सूर्यं परास्यत् । उपरि प्राक्षिपदित्यर्थः ॥

॥ अथ नवमी ॥

सप्रभिः पुत्रैरदितिरुप प्रैत्पूर्व्यं युगं ।

प्रजायै मृत्यवे त्वत्पुनर्माताँडगमभरत् ॥ ९ ॥

सप्रऽभिः । पुत्रैः । अदितिः । उप । प्र । ऐत् । पूर्व्यं । युगं ।

ऽजायै । मृत्यवे । त्वत् । पुनः । माताँडं । आ । अभरत् ॥ ९ ॥

पूर्वमंशोक्त एवार्थः पुनराच्यते । सप्रभिर्माताँडव्यतिरिक्तैर्मित्रादिभिरदितिः
पूर्व्यं पुराणं गमयति । उद्गता । अथ प्रजायै प्राणिनामुत्पत्तये मृत्यवे तेषां
मरणाय मा । निधीरूपाज्जातं माताँडनामानं सूर्यं पुनराभरत् । आहरत् ।

द्युलोकेऽधारयत् । प्राणिमरणजननादीनां सूर्योदयास्तमयायत्तता स्फुटा । तस्यै
वृद्धमांडमजायतेत्यादि ब्राह्मणं । तै० सं० ६. ५. ६. १. ॥

॥ इत्यष्टमस्य तृतीये द्वितीयो वर्गः ॥

जनिष्ठा इत्येकादशर्चं पंचमं सूक्तं शक्तिपुत्रस्य गौरिवीतेरार्धं मारुतं चैष्टुभं ।
तथा चानुक्रांतं । जनिष्ठा एकादश गौरिवीतिरिति ॥ अग्निष्टोमे मरुत्वतीयशस्त्र
इदं सूक्तं निविद्धानं । सूचितं च । जनिष्ठा उय इत्येकभूयसीः शस्त्रा मरुत्वतीयां
निविदं दध्यात् । आ० ५. १४. । इति ॥ सौमिकचातुर्मास्येषु वैश्वदेवेऽप्येतन्मरुत्वतीयं
निविद्धानं । सूचितं च । जनिष्ठा उय उयो जज्ञ इति माध्यंदिनः । आ० ९. २. ।
इति ॥ महाव्रतेऽपि निष्केवल्य एतत्सूक्तं । तथैव पंचमारण्यके सूचितं जनिष्ठा
उयः सहसे तुरायेति निविद्धानमिति ॥

॥ तत्र प्रथमा

जनिष्ठा उयः सहसे तुराय मंद्र ओजिष्ठो बहुलाभिमानः ।

अवर्धन्निद्रं मरुतश्चिदच माता यवीरं दधनञ्जनिष्ठा ॥ १ ॥

जनिष्ठाः । उयः । सहसे । तुराय । मंद्रः । ओजिष्ठः । बहुलऽअभिमानः ।

अवर्धन् । इन्द्रं । मरुतः । चित् । अच । माता । यत् । वीरं । दधनत् । धनिष्ठा ॥ १ ॥

हे इन्द्र सहसे बलाय तुराय शत्रूणां हिंसनाय त्वमुय उन्नूर्णबलो जनिष्ठाः ।
अजायथाः । कीदृशस्त्वं । मंद्रः स्तुत्य ओजिष्ठः । ओजः शरीरबलं । अतिशयेन
गद्वान् बहुलाभिमानो भूयिष्ठाभिमानी । इदं महानुभावमिन्द्रमच वृचवधे म
रुश्चिन्मरुतोऽप्यवर्धन् । स्तुत्या साहाय्येन वा वर्धितवन्तः । यद्यदा धनिष्ठा धार-
येचीन्द्रमाता वीरं दधनत् । अधारयत् ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

दुहो निष्ठा पृशनी चिदेवैः पुरु शंसेन वावृधु इन्द्रं ।

अभिवृतेव ता महापदेन ध्वांतात् प्रऽपित्वादुदरन्तं गर्भीः ॥ २ ॥

दुहः । निऽसत्ता । पृशनी । चित् । एवैः । पुरु । सेन । ववृधुः । ते । इन्द्रं ।

अभिवृताऽइव । ता । महाऽपदेन । ध्वांतात् । प्रऽपित्वा । उत । अरन्तं गर्भीः ॥ २ ॥

दुहो द्रोग्धुरिन्द्रस्य पृशनी चित् सेनापि निषत् । तस्त्वं नषणाभूत् ।

एवैर्गन्तुभिर्मरुद्भिः सहितमिंद्रं निषण्णेति संबंधः । तेऽपि मरुतः पुरु प्रभूतेन शंसेन स्तोत्रेणेंद्रं ववृधुः । अवर्धत वृचं जिघांसंतं । अथ महापदेन महता व्रजेनाभीवृतेव परिवृतानीव गवादीनि तानि यथावरणापगमे निर्गच्छन्ति तद्वन्नान्युदकानि ध्वा-
तादंधकाररूपात्प्रपित्वादासन्नात्प्राप्तावृचाद्गर्भौ गर्भभूतान्युदकान्युदरंत । उदगच्छन् ॥

॥ अथ तृतीया ॥

अवृष्टा ते पादा प्र यज्जिगास्यवर्धन्वाजा उत ये चिद्वच ।

त्वमिंद्र सालावृकान्सहस्रमासन्दधिषे अश्विना ववृत्याः ॥३॥

अवृष्टा । ते । पादा । प्र । यत् । जिगासि । अवर्धन् । वाजाः । उत । ये । चित् । अच ।

त्वं । इंद्र । सालावृकान् । सहस्रं । आसन् । दधिषे । अश्विना । आ । ववृत्याः ॥३॥

हे इंद्र ते पादावृष्टा । महान्तौ । तं शस्त्रं यद्यदा जिगासि गच्छसि तदानीं वाजा
अभवोऽवर्धन् । अवर्धयन् । उतापि च ये चिद्ये केचिद्देवाः संति तेऽप्यवर्धयन् ।
हे इंद्र त्वं सहस्रं सालावृकानासन्नास्ये दधिषे । धारयसि । तदानीमश्विनाश्विनावप्या
ववृत्याः । आवर्तयेः ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

समना तूर्णिरूपं यासि यज्ञमा नासत्या सख्याय वक्षि ।

वसाव्यामिंद्र धारयः सहस्राश्विना शूर ददतुर्मघानि ॥४॥

प्रेमना । तूर्णिः । उप । यासि । यज्ञं । आ । नासत्या । सख्याय । वक्षि ।

वसाव्यां । इंद्र । धारयः । सहस्रा । अश्विना । शूर । ददतुः । मघानि ॥४॥

हे इंद्र समना संग्रामे तूर्णिस्त्वरमाणोऽपि यज्ञमा यासि । उपगच्छसि ।
तदानीं नासत्याश्विनौ सख्याय वक्षि । वहसि । हे इंद्र वसाव्यां वसुसमूहं सहस्रा
सहस्रां बहुसंख्यां धारयः । धारयस्यस्माकमर्थाय । हे शूरमश्विनाश्विनापि तवा-
नुचरोऽप्यघानि धनानि ददतुः । अस्मभ्यं प्रयच्छतः ॥

॥ अथ पंचमी ॥

मंदमानं यज्जिगासि प्रजायै सखिभिरिंद्र इषिरेभिरथै ।

आभिर्हि मया उप दस्युभ्यगान्मिहः प्र त्वा अवपत्तमांसि ॥५॥

मंदमानः । ऋतात् । अधि । प्रजायै । सखिभिः । इंद्रः । इषिरेभिः । अर्थे ।

आ । आभिः । हि । मायाः । उप । दस्युः । आ । अगात् । मिहः । प्र । तमाः । अवपत् । तमांसि ॥ ५ ॥

इंद्र ऋताद्यज्ञादधीषिरेभिर्गमनशीलैः सखिभिर्मरुद्भिः सह मंदमानो माद्यन्प्रजायै यजमानायार्थं धनं प्रयच्छति । स चेन्द्र आभिः प्रजाभिर्निमित्तभूताभिर्माया दस्युसंबन्धिनीर्विनाशयितुं दस्युमुपागात् । स इंद्रस्तस्मा अवर्षणेन ग्रापयिषीर्मिहो वृष्टीः प्रावपत् । तमांसि च प्रावपत् । अनाशयदित्यर्थः ॥

॥ इत्यष्टमस्य तृतीये तृतीयो वर्गः ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

सनामाना चिद्धसयो न्यस्मा अवाहन्निंद्र उषसो यथानः ।

ऋष्वैरगच्छः सखिभिर्निकामैः साकं प्रतिष्ठा हृद्या जघंथ ॥ ६ ॥

सनामाना । चित् । ध्वसयः । नि । अस्मै । अव । अहन् । इंद्रः । उषसः । यथा । अनः ।

ऋष्वैः । अगच्छः । सखिभिः । निःकामैः । साकं । प्रतिऽस्था । हृद्या । जघंथ ॥ ६ ॥

अयमिंद्रो वृचं हंतुं सनामाना चित् समाननामानौ नि ध्वसयः । न्यगमयत् । अथेन्द्रस्त्वं वृचमवाहन् । अवहतवान् । यथोषसोऽनः शकटमवनाशितवान् तद्वत् । अथ प्रत्यक्षेणोच्यते । हे इंद्र त्वमृष्वैर्दीर्घैर्मरुद्भिर्वै निकामैर्नितरां वृचवधं कामयमानैः सखिभिर्मरुद्भिः साकं वृचं हंतुमगच्छः । आगत्य च प्रतिष्ठा प्रतिष्ठानां शरीराणि हृद्या हृद्यानि रमणीयानि जघंथ । हतवानसि । हन्तेस्थल्युपदेशेऽऽतीदप्रतिषेधः ॥

॥ अथ सप्तमी ॥

त्वं जघंथ नमुचिं दाम् कृण्वान् ऋषये विमायं ।

त्वं चकर्थ मनवे स्योनान् पथो देवचांजसेव यानान् ॥ ७ ॥

त्वं । जघंथ । नमुचिः । दाम् । कृण्वान् । ऋषये । विऽमायं ।

त्वं । चकर्थ । मनवे । स्योनान् । पथः । देवऽञ्ज । अंजसाऽइव । यानान् ॥ ७ ॥

हे इंद्र त्वं नमुचिमेतत्संज्ञकमसुरं जघंथ । हतवानसि । कीदृशं । मख्यं । ऋषेर्यज्ञं विधातुमिच्छंतं यद्वा त्वदीयं धनमिच्छंतं । किं कुर्वन् । दासमुपहृत्य यतारं नमुचिमसुरमृषये मनवे विमायं विगतमायं कृण्वान् कुर्वन् । किंच देवचा देवेषु

मध्ये मनव ऋषये सामान्येन मनुष्याय वा पथो मार्गान्स्योनांश्चकथं । कृतवानसि । अथवा देववा देवेषु मध्ये गंतव्यान्मार्गानिति वा संबंधः । स्योनांश्चकथेत्युक्तमेव विवृणोति । अंजसेव यानानिति । इवेत्येवकारार्थे । अंजसैवाकुटिलेनैव यानान्गंतृन्मार्गानकरोः । अथवा मार्गेनाकुटिलेनैव गंतृन्चकथं । यथा लोके शीघ्रं गतो मार्ग इति मार्गस्य गंतृत्वोपचारस्तद्वदापि यातृत्वं द्रष्टव्यं ॥

॥ अथाष्टमी ॥

त्वमेतानि पप्रिषे वि नामेशान इन्द्र दधिषे गभस्ती ।

अनु त्वा देवाः शर्वसा मदंत्युपरिबुभान्वनिनश्चकथं ॥ ८ ॥

त्वं । एतानि । पप्रिषे । वि । नाम । ईशानः । इन्द्र । दधिषे । गभस्ती ।

अनु । त्वा । देवाः । शर्वसा । मदन्ति । उपरिऽबुभान् । वनिनः । चकथं ॥ ८ ॥

हे इन्द्र त्वमेतानि नाम नामानि नामकान्युदकानि वि पप्रिषे । विपूरयसि । हे इन्द्र ईशानः सर्वस्येश्वरत्वं गभस्ती हस्ते दधिषे धारयसि वज्रं धनं वा । किंच त्वा त्वां शर्वसा बलेनोपेतं देवाः सर्वेऽनुमदन्ति । अनुष्टुवंति । स त्वं वनिन उदकवतो मेघान्नश्मीन्वोपरिबुभानुपरिमूलानधोमुखांश्चकथं । कृतवानसि ॥

॥ अथ नवमी ॥

चक्रं यदस्याप्स्वा निषत्तमुतो तदस्मै मध्विच्छद्यात् ।

पृथिव्यामतिषितं यदूधः पयो गोष्ठदधा ओषधीषु ॥ ९ ॥

चक्रं । यत् । अस्य । अप्ऽसु । आ । निऽसत्तं । उतो इति । तत् । अस्मै । मधु । इत् । चच्छद्यात् ।

पृथिव्यां । अतिऽसितं । यत् । ऊधः । पयः । गोष्ठु । ऋदधाः । ओषधीषु ॥ ९ ॥

॥ अथ दशमी ॥

अथादियायेति यद्वदंत्योजसो जातमुत मन्य एनं ।

मन्योरियाय हर्म्येषु तस्थौ यतः प्रजज्ञ इन्द्रो अस्य वेद ॥ १० ॥

अथात् । आ । यत् । इति । यत् । वदन्ति । ओजसः । जातं । उत । मन्ये । एनं ।

मन्योः । इयाय । हर्म्येषु । तस्थौ । यतः । प्रऽजज्ञे । इन्द्रः । अस्य । वेद ॥ १० ॥

इंद्रसामर्थ्यं दृष्ट्वा केचिदेनमश्वादादित्यादियायोदितवानिति वदन्ति यद्यद्यपि उत
तथाप्यहमेनमोजसो बलाज्जातं मन्ये । जानामि । अस्य तेजस्वित्वं दृष्ट्वा सूर्यो-
दुत्पन्न इति तेषां मतिः । अहं त्वोजःपदार्थाज्जात इति मन्ये यतोऽयं वृचादीन्ह-
तवानिति । अथवायं मन्योः क्रोधादियायोदितवान् । अतो हर्म्येषु शत्रुसंबन्धिषु
युद्धेषु हर्म्येष्वेव वा तस्थौ । तिष्ठति । यतोऽयं प्रजज्ञ उत्पन्न इतींद्र एवास्य ।
स्वस्येत्यर्थः । सामर्थ्यं वेद । जानाति । न ह्यन्यो ज्ञातुमीष्टे ॥

॥ अथैकादशी ॥

वयः सुप॒र्णा उप॑ सेदुरि॒न्द्रं प्रि॒यमे॒धा ऋ॒षयो॒ नाध॑मानाः ।

अप॑ ध्वा॒न्तमूर्णु॑हि पू॒र्धि चक्षु॑र्मुमु॒ग्धिः॒ अस्मान्नि॒धये॑व ब॒द्धान् ॥ ११ ॥

वयः । सु॒ऽप॒र्णाः । उप॑ । से॒दुः । इं॒द्रं । प्रि॒यऽमे॒धाः । ऋ॒षयः । नाध॑मानाः ।

अप॑ । ध्वा॒न्तं । ज॒र्णु॑हि । पू॒र्धि । चक्षुः । मु॒मु॒ग्धिः । अ॒स्मान् । नि॒धया॑ऽइव । ब॒द्धान् ॥ ११ ॥

वयो गन्तारः सुपर्णाः सुपतना आदित्यरश्मय इंद्रमुप सेदुः । उपसन्ना अभवन् ।
कीदृशाः । प्रियमेधाः प्रिययज्ञा ऋषयो द्रष्टारो नाधमानाः प्रज्ञां याचमानाः ।
याचनप्रकार उच्यते । हे इंद्र ध्वातमंधकारमपोर्णुहि । परिहर । पूर्धि पूरय च
चक्षुस्तेजः । मुमुग्धि मोचय चास्मान् निधयेव बद्धान् । निधा पाश्या भवति ।
पाश्या पाशसमूहः । पाशसमूहेन बद्धान्यथा मुंचन्ति तद्वत् । अत्र वयो वेर्वहु-
वचनमित्यादि निरुक्तं द्रष्टव्यं । नि० ४. ३. ॥

॥ इत्यष्टमस्य तृतीये चतुर्थो वर्गः ॥

वसूनामिति षडृचं षष्ठं सूक्तं । ऋथाद्याः पूर्ववत् । वसूनां षष्ठित्यनुक्रांतं ॥
गतो विनियोगः ॥

॥ तत्र प्रथमा ॥

वसू॑नां वा॒ च॒र्कृष॑ इ॒यक्षन्धिया॑ वा॒ यज्ञै॒र्वा रो॑द॒स्योः ।

अ॒र्वे॒तो वा॒ ये र॒यि॒मन्तः॑ सा॒त्तौ व॒नुं वा॒ ये सु॒श्रु॒णं सु॒श्रु॒तो धुः ॥ १ ॥

वसू॑नां । वा॒ । च॒र्कृषे॑ । इ॒यक्षन् । धि॒या । वा॒ । य॒ज्ञैः । वा॒ । रो॑द॒स्योः ।

अ॒र्वे॒तः । वा॒ । ये । र॒यि॒ऽमन्तः॑ । सा॒त्तौ । व॒नुं । वा॒ । ये । सु॒ऽश्रु॒णं । सु॒ऽश्रु॒तः । धु॒-
रिति॑ धुः ॥ १ ॥

इयक्षन् धनानि दातुमिच्छन्निद्रो वसूनां धनानां लाभाय वा चर्कृषे। अपकृष्यते।
धिया वा। धीः कर्म धार्यमाणत्वात्। युष्मादिकर्मणा वा निमित्तेनाकृष्यते। यज्ञैर्वा
निमित्तभूतैः कृष्यते। कैरित्युच्यते। रोदस्योर्द्यावापृथिव्योः संबंधिभिर्देवैर्मनुष्यै-
ष्येत्यर्थः। सातौ संयामे जेत्ये सति येऽर्वतो वा गच्छंतो रयिमंतो भवंति
तैरप्याकृष्यते। ये वनुं वा हिंसां वा सुश्रुणं सुप्रसिद्धामत्यंतदुर्जयविषयां सुश्रुतः
सुश्रवसः प्रसिद्धाः कुर्वन्ति तैरपींद्र आकृष्यत इति ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

हव एषामसुरो नक्षत द्यां श्रवस्यता मनसा निंसत द्यां।

चक्षाणा यच सुविताय देवा द्यौर्न वारेभिः कृण्वंत स्वैः ॥२॥

हवः। एषां। असुरः। नक्षत। द्यां। श्रवस्यता। मनसा। निंसत। द्यां।

चक्षाणाः। यच। सुविताय। देवाः। द्यौः। न। वारेभिः। कृण्वंत। स्वैः ॥२॥

एषामनुष्ठातृणामंगिरसां हव आह्वानशब्दोऽसुर इंद्रस्य प्रेरको द्यां दिवं नक्षत।
व्याप्नोत्। तच्चत्या इंद्रसंबन्धिनो देवाः श्रवस्यतान्नमिच्छता मनसा द्यां पृथिवीं
निंसत। प्राप्नवंतः। यच यस्यां पृथिव्यां चक्षाणाः पणिभिरपहता गाः पश्यन्तो
देवाः सुविताय सुष्ठु हिताय स्वात्मनोऽभ्युदयाय द्यौर्नादित्य इव वारेभिर्वरणीयैः
स्वैस्तेजोभिः कृण्वंत। प्रकाशमकुर्वन्। गवां प्रदानायांधकारमपनेतुमिति शेषः॥
अथवा एषां यज्विनामपहतानां गवां हवोऽसुर इंद्रस्य प्रेरयिता सन्नक्षत। इंद्र-
प्रेरिता अंगिरसः श्रवस्यतान्नं कीर्तिं वेच्छता मनसा द्यां भूमिं निंसत। अनुष्ठातृणां
गाः प्रदर्शयितुमित्यर्थः। इतरत्समानं ॥

॥ अथ तृतीया ॥

इयमेषाममृतानां गीः सर्वताता ये कृपणंत रत्नं।

धियं च यज्ञं च सार्धंतस्ते नो धांतु वसव्यमसामि ॥३॥

इयं। एषां। अमृतानां। गीः। सर्वऽताता। ये। कृपणंत। रत्नं।

धियं। च। यज्ञं। च। सार्धंतः। ते। नः। धांतु। वसव्यं। असामि ॥३॥

इयमेषाममृतानां यष्ट्यानां देवानां गीः स्तुतिः क्रियत इति शेषः। ये देवाः
सर्वताता सर्वतातो यज्ञे कृपणंत प्रयच्छन्ति याच्यन्ते वा रत्नं रमणीयं धनं। धियं

चास्मदीयां स्तुतिं च यज्ञं च साधन्तः साधयन्तस्ते नोऽस्मभ्यं वसव्यं वसुसमूहम-
साम्यनल्पमसाधारणं वा धातु । प्रयच्छन्तु ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

आ तत्त इन्द्रायवः पनन्ताभि य ऊर्वे गोमन्तं तितृत्सान् ।

सकृत्स्वं ये पुरुषुचां महीं सहस्रधारां बृहतीं दुधुक्षन् ॥४॥

आ । तत् । ते । इन्द्र । आयवः । पनन्त । अभि । ये । ऊर्वे । गोऽमन्तं । तितृत्सान् ।

सकृत्ऽस्वं । ये । पुरुऽपुचां । महीं । सहस्रऽधारां । बृहतीं । दुधुक्षन् ॥४॥

हे इन्द्र ते तवायवो मनुष्या अंगिरसस्तत्तदा पनन्त । आ सर्वतः पनन्त । स्तूयन्ते ।
येऽंगिरसो गोमन्तमूर्वं संधं पणिभिरपहतं प्राप्तं तितृत्सान् हिंसितुमैच्छन् । तृर्देहि-
सार्थस्य सनन्तस्य लेढ्याडागमः । यद्योगादनिघातः । अभ्यस्तस्वरः । ये चांगिरसः
सकृत्स्वं । या सकृत्सूते सा सकृत्सूः । तां सकृत्प्रजातां पुरुषुचां बह्वोषधिवनस्प-
तिरूपपुचां सहस्रधारां बहुलकामानामुत्पादयित्रीं बृहतीं विस्तृतां महीं भूमिं ।
यद्वा पुरुषुचां बह्वोषधिवनस्पतिरूपपुचां सहस्रधारां बहुकामवर्षित्रीं महीं महतीं
पूज्यां वा बृहतीं परिमाणरहितां दिवं दुधुक्षन् दुदुहुः । ते पनन्तेति संबंधः । सकृद्
द्यौरजायतेत्याद्युक्तं । ऋ० सं० ६, ४८, २२, ॥

॥ अथ पंचमी ॥

शचीव इन्द्रमवसे कृणुध्वमनानतं दमयन्तं पृतन्यून् ।

ऋभुक्ष्णं मघवानं सुवृक्तिं भर्ता यो वज्रं नर्यं पुरुक्षुः ॥५॥

शचीऽवः । इन्द्र । अवसे । कृणुध्वं । अनानतं । दमयन्तं । पृतन्यून् ।

ऋभुक्ष्णं । मघऽवानं । सुऽवृक्तिं । भर्ता । यः । वज्रं । नर्यं । पुरुऽक्षुः ॥५॥

हे शचीवः कर्मवन्तो यजमानाः । व्यत्ययेनैकवचनं । इन्द्रमवसे रक्षणाय
कृणुध्वं । कुरुध्वं । कीदृशमिन्द्रं । अनानतं । कदाचिदपि परेषामनवनतं । पृतन्यून्पृतना
इच्छतः शत्रून् दमयन्तं वशं प्रापयन्तं । ऋभुक्ष्णं महातं मघवानं धनवन्तं सुवृक्तिं
सुष्टुतिं । यः पुरुक्षुर्वहुशब्द इन्द्रो नर्यं नरेभ्यो हितमसुरविघातित्वात् । तादृशं वज्रं
भर्ता विभर्ति तमिन्द्रमवसे कृणुध्वमिति ॥

निष्केवल्ये यद्वावानेत्येषा धाम्या । सूचितं च । यद्वावानेति धाम्या पिबा

सुतस्य रसिन इति सामप्रगाथः । आ० ५. १५. । इति ॥ महाव्रतेऽप्येषा । तथैव पंचमारण्यके सूचितं च । यद्वावानेति धाय्या सूददोहा इति ॥

॥ सैषा षष्ठी ॥

यद्वावानं पुरुतमं पुराषाळा वृचहेन्द्रो नामान्यप्राः ।

अचेति प्रासहस्पतिस्तुविष्मान्यदीमुश्मसि कर्तवे कर्त्तत् ॥ ६ ॥

यत् । ववानं । पुरुऽतमं । पुराषाट् । आ । वृचऽहा । इन्द्रः । नामानि । अप्राः ।

अचेति । प्रऽसहः । पतिः । तुविष्मान् । यत् । ई । उश्मसि । कर्तवे । कर्त्तत् । तत् ॥ ६ ॥

यद्यदा पुरुतममत्यंतं प्रवृद्धतमं वृचं ववानं हन्ति पुराषाट् शत्रुपुराणामभिभ-
वितेन्द्रस्तदानीमानंतरमेव वृचहेन्द्रो नामान्युदकान्यप्राः । पूरयति । व्यत्ययेन मध्यमः ।
सोऽयमिन्द्रः प्रासहः शत्रूणां प्रकर्षणाभिभविता पतिः सर्वस्य स्वामी तुविष्मान् ।
तुवीति बहुनाम तत्सामर्थ्याद्धनं परिगृह्यते । बहुधन इत्यर्थः । ईदृशः सन्नचेति ।
सर्वैः प्रज्ञातः । स महानिन्द्रो यदीं यदेतत्कर्मोश्मसि वयं कामयामहे तत्कर्त्तुं ।
करोत्येव । इदं भवत्वित्दं भवत्विति यत्कामयामहे तत्तदानीमेव करोत्येव नोदास्त
इत्यर्थः । सैतदेव प्रत्यपद्यत यद्वावानं पुरुतमं पुराषाळित्यादिकं ब्राह्मणमत्र द्रष्टव्यं
। ऐ० ब्रा० ३. २२. ॥

॥ इत्यष्टमस्य तृतीये पंचमो वर्गः ॥

प्र सु व इति नवर्चं सप्तमं सूक्तं । प्रियमेधपुत्रस्य सिंधुक्षित आर्षे जागतं
नदीदेवताकं । तथा चानुक्रांतं । प्र सु नव सिंधुक्षित्रियमेधो नदीस्तुतिर्जागतं
त्विति । गतो विनियोगः ॥

॥ तत्र प्रथमा ॥

प्र सु व आपो महिमानमुत्तमं कारुर्वोचाति सदर्ने विवस्वतः ।

प्र सप्तसप्त चेधा हि चक्रमुः प्र सृत्वंरीणामति सिंधुरोजसा ॥ १ ॥

प्र । सु । वः । आपः । महिमानं । उत्तमं । कारुः । वोचाति । सदर्ने । विवस्वतः ।

प्र । सप्तऽसप्त । चेधा । हि । चक्रमुः । प्र । सृत्वंरीणां । अति । सिंधुः । ओजसा ॥ १ ॥

हे आपो वो युष्माकं महिमानं महत्त्वं स्तोत्रमुत्तममुत्कृष्टतमं कारुः स्तोता
सिंधुक्षिदहं विवस्वतः परिचरणवतो यजमानस्य सदर्ने यज्ञगृहे सु सुष्ठु प्र वो-

चाति । प्रज्वीमि । ता नद्यः सप्तसप्त भूत्वा चेधा पृथिव्यामंतरिक्षे दिवि चेति चेधा त्रिःप्रकारं चक्रमुः । प्रावहन् । सृत्तरीणामासां मध्ये सिंधुरेतन्नामिका नद्यो-जसा स्वबलेनाति सर्वा अपि नदीरतिक्रम्य प्रवहतीति शेषः ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

प्र ते ऽरद्वरुणो यातवे पथः सिंधो यद्वाजाँ अभ्यद्रवत्त्वं ।

भूम्या अधि प्रवता यासि सानुना यदेषामयं जगतामिरज्यसि ॥२॥

प्रा०ते० अ०र०द०त् । व०रु०णः । या०त०वे० । प०थः । सि०ंधो० इति० । यत् । वा०जा०न् । अ०भि० । अ०द्र०वः । त्वं ।

भू०म्याः । अ०धि० । प्र०व०ता० । या०सि० । सा०नु०ना० । यत् । ए०षां० । अ०यं० । ज०ग०तां० । इ०र०ज्य०सि० ॥२॥

हे सिंधो देवि ते तव यातवे गमनाय वरुणो देवः पथो मार्गान्प्रादत् । प्राचीनं व्यलिखत् । सा हि प्राक् प्रवहति । अथवा प्रकृष्टमितरनदीभ्योऽप्यन्यतं विस्तृतं व्यदारयत् यद्यस्माद्धे सिंधो वाजानन्नान्यभिलक्ष्य त्वमभ्यद्रवः । अभ्यगच्छः । किंच त्वं भूम्या अध्युपरि सानुना समुच्छ्रितेन प्रवता मार्गेण यासि । गच्छसि । सिंधुः खलु पर्वतान्विभिद्य गता । यद्येन समुच्छ्रितेन मार्गेण गच्छंती त्वमेषां सर्वेषां जगतां जंगमानां प्राणिनामयं प्रत्यक्षमिरज्यसि । ईशिषे ॥

॥ अथ तृतीया ॥

दिवि स्वनो यतते भूम्योपर्यनंतं शुष्ममुदियति भानुना ।

अभ्रादिव प्र स्तनयन्ति वृष्टयः सिंधुर्यदेति वृषभो न रोरुवत् ॥३॥

दिवि । स्वनः । य०त०ते० । भू०म्या० । उ०परि० । अ०न०तं० । शु०ष्मं० । उ०त् । इ०य०ति० । भा०नु०ना० ।

अ०भ्रा०त् ऽइ०व । प्र० । स्त०न०य०न्ति० । वृ०ष्टयः० । सि०ंधुः० । यत् । ए०ति० । वृ०ष०भः० । न० । रो०रु०वत् ॥३॥

भूम्योपरि भूमेरुपरि प्रवर्तमानः स्वनो दिवि यतते । गच्छति । दिवं प्राप्नोति । सेयं सिंधुरनंतमपर्यंतं शुष्मं वेगं भानुना दीप्तेनोर्मिणोदियति । उन्नमयति । अभ्रादिवांतरिक्षाद्यथा वृष्टयः प्र स्तनयन्ति तद्वदस्याः शब्दाः प्रादुर्भवन्ति । यद्यदा सिंधुरियं रोरुवद्भृशं शब्दयन् वृषभो न वृषभ इवेति गच्छति तदैवं भवति ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

अभि त्वां सिंधो शिशुमित्र मातरो वाश्रा अर्षेति पयसेव धेनवः ।

राजैव युधा नयसि त्वमित्तिचौ यदासामयं प्रवतामिनक्षसि ॥४॥

अभि॒त्वा॒। सि॒न्धो॒ इति॑। शि॒शुं॒। इत्। न। मा॒तरः॑। वा॒श्राः॑। अ॒र्षेति॑। प॒यसा॑ऽइव। धे॒नवः॑।
राजा॑ऽइव। यु॒ध्वा। न॒य॒सि॒। त्वं॒। इत्। सि॒चौ॑। यत्। आ॒सां। अ॒यै॑। प्र॒वता॑। इ॒नक्ष॑सि॥४॥

हे सिन्धो त्वा त्वां शिशुमिन्न मातरः पुत्रमिव वाश्राः शब्दयन्त्य इतरा नद्यो
ऽभ्यर्षेति । अभिगच्छन्ति । पयसेव धेनवः पयसा युक्ता नवप्रसूतिका गाव इव ।
किञ्च युध्वा युद्धकृद्राजेव त्वमित्त्वमेव सिचौ सिच्यमानौ भटौ नयसि । यद्यदासां
प्रवतां त्वया सह गच्छन्तीनामयमय इनक्षसि । व्याप्नोषि । सर्वासां पुरतो गच्छसि ॥

॥ अथ पंचमी ॥

इ॒मं मे॑ ग॒ङ्गे य॒मुने॒ सर॒स्वति॒ श्रु॒तुद्रि॒ स्तोमं॑ स॒चता॒ परु॒ष्ण्या ।

अ॒सि॒क्र्या म॑रु॒द्वधे॒ वित॒स्तया॒र्जीकी॑ये शृ॒णु॒ह्या सु॒षोम॑या ॥५॥

इ॒मं । मे॒ । ग॒ङ्गे । य॒मुने॒ । सर॒स्वति॒ । श्रु॒तुद्रि॒ । स्तोमं॑ । स॒चत॒ । परु॒ष्णि । आ ।

अ॒सि॒क्र्या । म॒रुत्ऽव॒धे । वि॒तस्त॑या । आ॒र्जीकी॑ये । शृ॒णु॒हि । आ । सु॒ऽसोम॑या ॥५॥

अत्र प्रधानभूताः सप्त नद्यस्तदवयवभूता नद्यस्तिस्रः स्तूयन्ते । हे गङ्गे हे यमुने
हे सरस्वति हे श्रुतुद्रि हे परुष्णि । हे असिक्र्यावयवभूतया सहिते मरुद्वधे हे वित-
स्तया सुषोमया च सहित आर्जीकीये त्वं च एवं सप्त नद्यो यूयं मे स्तोमं स्तोत्रम-
स्मदीयमा सचत । आसेवध्वं । शृणुहि । शृणुत । आर्जीकीयाया वितस्तया सुषोमया
च साहित्यं निरुक्त उक्तं । वितस्तया चार्जीकीय आ शृणुहि सुषोमया चेति ।
अत्र गङ्गा गमनादित्यादि निरुक्तं द्रष्टव्यं । ९. २६. ॥

॥ इत्यष्टमस्य तृतीये षष्ठो वर्गः ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

तृ॒ष्टाम॑या प्रथ॒मं या॑त॒वे स॒जूः सु॒सर्त्वा र॒सया॑ श्वेत्या॒ त्या ।

त्वं सि॒न्धो कु॑र्भया गो॒मतीं॑ क्रु॒मुं मे॒ह॒न्वा स॒रथं॑ या॒भिरी॒यसे॑ ॥६॥

तृ॒ष्टऽअ॒मया॑ । प्र॒थ॒मं । या॑त॒वे । स॒जूः । सु॒ऽसर्त्वा । र॒सया॑ । श्वेत्या॒ । त्या ।

त्वं । सि॒न्धो॒ इति॑ । कु॑र्भया । गो॒ऽम॒तीं । क्रु॒मुं । मे॒ह॒न्वा । स॒ऽरथं॑ । या॒भिः । ई॒यसे॑ ॥६॥

हे सिन्धो त्वं क्रुमुं क्रमणशीलां गोमतीं नदीं यातवे प्रतियातुं पर्वतादवरूढा

प्रथमं नृष्टामया नद्या सजूः संगतासि । पश्चात्सुसर्त्वा रसया श्वेत्या त्या कुभया
मेहन्वा च सह सजूर्भव याभिस्त्वं सरथं समानं रथमारुह्यसे । गच्छसि ॥

॥ अथ सप्तमी ॥

ऋजीत्येनी रुशती महित्वा परि जयांसि भरते रजांसि ।

अदब्धा सिंधुरपसांमपस्तमाश्वा न चिचा वपुषीव दर्शता ॥ ७ ॥

ऋजीती । एनी । रुशती । महिऽत्वा । परि । जयांसि । भरते । रजांसि ।

अदब्धा । सिंधुः । अपसां । अपऽतमा । अश्वा । न । चिचा । वपुषीऽइव । दर्शता ॥ ७ ॥

ऋजीत्यृजुगामित्येनी श्वेतवर्णा रुशती दीपमाना सिंधुर्जयांसि वेगवंति रजां-
स्युदकानि परि भरते । प्रभरति । तादृश्यदब्धाहिंसिता सिंधुरपसां कर्मवतीनां
मध्येऽपस्तमा वेगाख्यकर्मवती भवति । अश्वा न वडवेव चिचा चायनीया वपुषी
वपुष्मती योषिदिव दर्शता दर्शनीया भवति ॥

॥ अथाष्टमी ॥

स्वश्वा सिंधुः सुरथा सुवासा हिरण्ययी सुकृता वाजिनीवती ।

ऊर्णावती युवतिः सीलमावत्युताधि वस्ते सुभगा मधुवृधं ॥ ८ ॥

सुऽअश्वा । सिंधुः । सुऽरथा । सुऽवासाः । हिरण्ययी । सुऽकृता । वाजिनीऽवती ।

ऊर्णाऽवती । युवतिः । सीलमाऽवती । उत । अधि । वस्ते । सुऽभगा । मधुऽवृधं ॥ ८ ॥

सेयं सिंधुः स्वश्वा शोभनाश्वोपेता सुरथा शोभनरथा सुवासाः शोभनवस्त्रोपेता
हिरण्ययी हिरण्यमयाभरणा सुकृता वाजिनीवत्यन्नावत्यूर्णावती । तस्याः समीप-
देशे हि संत्यूर्णा यासां रोमभिः कंवलाः क्रियन्ते । युवतिर्नित्यतरुणी सर्वदाही-
नोदका सीलमावती । सीराणि ययोषध्या रज्जुभूतया बध्यन्ते सा सीलमेति नि-
गद्यते कृषीवलैः । तादृगोषध्युपेता । उतापि च सुभगा सिंधुर्मधुवृधं मधुवर्धकं
निर्गुञ्जादिकमधि वस्ते । आच्छादयति । तस्यास्तीरि निर्गुञ्जादीनि बहूनि संति ॥

॥ अथ नवमी ॥

सुखं रथं युयुजे सिंधुरश्विनं तेन वाजं सनिषदस्मिन्वाजी ।

महान्वास्य महिमा पनस्यतेऽदब्धस्य स्वयंशसो विरप्तिनः ॥ ९ ॥

सुऽखं । रथं । युयुजे । सिंधुः । अश्विनं । तेन । वाजं । सनिषत् । अस्मिन् । आजौ ।
महान् । हि । अस्य । महिमा । पनस्यते । अदब्धस्य । स्वऽयशसः । विऽरप्तिनः ॥ ९ ॥

सिंधुर्देवता सुखं सुखकरं शोभनद्वारं वाश्विनमश्ववंतं रथं युयुजे । युनक्ति । तेन
रथेन वाजमन्त्रं सनिषत् । प्रयच्छतु । अस्मिन्नाजौ संग्रामे यज्ञे वास्य सिंधुरथस्य
महिमा महान् हि पनस्यते । स्तूयते । कीदृशस्यास्य । अदब्धस्यान्यैरहिंस्यस्य स्वय-
शसः स्वायत्तकीर्तिर्विरप्तिनः । महन्नामैतत् । महतः ॥

॥ इत्यष्टमस्य तृतीये सप्तमो वर्गः ॥

आ व इत्यष्टमस्य सूक्तं । इरावतः पुत्रस्य सर्पजातेर्जरत्कर्णनाम्न आर्षे ।
जागतं । सोमाभिषवार्था ये यावाणस्तद्देवत्यं । तथा चानुक्रांतं । आ वोऽष्टौ सर्प
ऐरावतो जरत्कर्णो यावणोऽस्तौदिति ॥ यावस्तोच एतत्सूक्तं । सूचितं च । आ व
चञ्जसे प्र वो यावाण इति सूक्तयोरंतरोपरिष्ठात्पुरस्ताद्वा । आ० ५. ५. इति ॥

॥ तत्र प्रथमा ॥

आ व चञ्जस ऊर्जा व्युष्टिष्विदं मरुतो रोदसी अनक्तन ।
उभे यथा नो अहनी सचाभुवा सदःसदो वरिवस्यात उद्भिदा ॥ १ ॥
आ । वः । चञ्जसे । ऊर्जा । विऽउष्टिषु । इदं । मरुतः । रोदसी इति । अनक्तन ।
उभे इति । यथा । नः । अहनी इति । सचाऽभुवा । सदःऽसदः । वरिवस्यातः ।
उत्ऽभिदा ॥ १ ॥

हे यावाणो वो युष्मानूर्जा सारभूतानामन्नवतीनां वोषसां व्युष्टिषु विभातेषु
सत्स्वा चञ्जसे । आप्रसाधयामि । यूयं सोमेनेदं मरुतो रोदसी द्यावापृथिव्यौ चा-
नक्तन । व्यञ्जयत । नोऽस्मानुभे सचाभुवा सहोत्पन्ने अहनी द्यावापृथिव्यौ सदःसदः
सर्वेषु यागगृहेषु वरिवस्यातः । परिचरतः । उद्भिदोद्भेदेकेन धनेन पूरयतामिति ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

तदु श्रेष्ठं सर्वनं सुनोतनात्यो न हस्तयतो अद्रिः सोतरि ।
विदद्यर्षो अभिभूति पौंस्यं महो राये चित्तरुते यदर्वतः ॥ २ ॥
तत् । ऊं इति । श्रेष्ठं । सर्वनं । सुनोतन । अत्यः । न । हस्तऽयतः । अद्रिः । सोतरि ।
विदत् । हि । अर्यः । अभिऽभूति । पौंस्यं । महः । राये । चित् । तर्नुते । यत् । अर्वतः ॥ २ ॥

हे यावाणो यूयं तदु तमेव श्रेष्ठं प्रशस्यं सवनं सोमं सुनोतन । अभिषुणुत ।
अथैकवदाह । अद्रिरभिषवयावा हस्तयतो हस्ताभ्यां गृहीतः सन् अत्यो न धृतोऽथ
इव भवति सोतर्यभिषवकर्तर्यध्वर्यौ । स यथा हस्ताभ्यां गृहीतोऽपि बलवान्
तद्वत् । अर्यो याव्णामभिषवाय प्रेरको यजमानोऽभिभूति शत्रूणामभिभावुकं
पौंस्यं बलं विदद्धि । लभते खलु देवेभ्यः । यद्वाभिषवायाध्वर्युदेः प्रेरितो यावा-
भिभूति पौंस्यं विदद्यजमानार्थं । किञ्च महे महते राये चिद्धनायापि यद्यो या-
वार्वतोऽश्वांस्तरुते । तनुते । प्रयच्छति ॥

॥ अथ तृतीया ॥

तदिद्व्यस्य सवनं विवेरपो यथा पुरा मनवे गातुमश्रेत् ।

गोअर्णसि त्वाष्ट्रे अश्वनिर्णिजि प्रेमध्वरेष्वध्वराँ अशिश्नयुः ॥३॥

तत् । इत् । हि । अस्य । सवनं । विवेः । अपः । यथा । पुरा । मनवे । गातुं । अश्रेत् ।

गोऽअर्णसि । त्वाष्ट्रे । अश्वऽनिर्णिजि । प्र । ई । अध्वरेषु । अध्वरान् । अशिश्नयुः ॥३॥

इदिति पूरणः । अस्य याव्णस्तत्सवनमभिषवोपेतमस्मदीयं सोमयागाख्यमपः
कर्म विवेः । व्याप्नोतु । विपूर्वस्य वेतेर्लङ्घादित्वाच्छपो लुक् । वेतेर्विपूर्वस्य वा
छांदसे श्वौ वापररूपमिति संदेहादनवग्रहः । समासस्वरः । यथा पुरा मनवे
राज्ञे गातुं गमनमश्रेदाजगाम तद्वद्वाप्नोतु । किञ्च गोअर्णसि गोरूपेऽपहतैर्गोभिः
परिवृते तथाश्वनिर्णिजि । निर्णिगिति रूपनाम । अश्वरूपे । अपहतैरश्वैर्वृत इत्यर्थः ।
ईदृशे त्वाष्ट्रे त्वष्टुः पुत्रे हंतव्ये सतीति शेषः । ईमेतानध्वरानसुरैरहिंस्यानध्वरसा-
धकान्वोपलानध्वरेष्वशिश्नयुः । आश्रयन्ति पूर्वे यजमानाः ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

अप हत रक्षसो भंगुरावतः स्कभायत निर्ऋतिं सेधतामतिं ।

आ नो रयिं सर्ववीरं सुनोतन देवाय्यं भरत श्लोकमद्रयः ॥४॥

अप । हत । रक्षसः । भंगुरऽवतः । स्कभायत । निऽऋतिं । सेधत । अमतिं ।

आ । नः । रयिं । सर्वऽवीरं । सुनोतन । देवऽअय्यं । भरत । श्लोकं । अद्रयः ॥४॥

हे अद्रयो यूयमप हत विनाशयत रक्षसो राक्षसान् । कीदृशान् । भंगुरावतः ।
भञ्जकेन कर्मणा तद्वतः । तथा स्कभायत । दूरे परिहरत निर्ऋतिं पापदेवतां ।

यथामुं यज्ञं नागच्छति तथा । किंच सेधत निषेधतामतिं हिंसामतिं रक्षःप्रभृतिं ।
किंच नोऽस्माकं सर्ववीरं बहुपुत्राद्युपेतं रयिं धनमा सुनोतन । अभिषवेन पुत्र-
धनादीनां लाभादेवमुक्तं । किंच देवाय्यं देवप्रीणनं श्लोकं भरत । संपादयत ॥

॥ अथ पंचमी ॥

दिवश्चिदा वोऽर्मवत्तरेभ्यो विभ्वना चिदाश्वपत्तरेभ्यः ।

वायोश्चिदा सोमरभस्तरेभ्योऽग्नेश्चिदर्चं पितुकृत्तरेभ्यः ॥ ५ ॥

दिवः । चित् । आ । वः । अर्मवत्ऽतरेभ्यः । विऽभ्वना । चित् । आश्वपऽतरेभ्यः ।

वायोः । चित् । आ । सोमरभऽतरेभ्यः । अग्नेः । चित् । अर्चं । पितुकृत्ऽतरेभ्यः ॥ ५ ॥

दिवश्चिदादित्यादप्यमवत्तरेभ्योऽत्यंतं बलवद्भ्यो वो युष्मभ्यमार्चं । अस्तौद-
ध्वर्युः । यज्ञा हेऽध्वर्यादयो वो यूयमुच्यमानलक्षणेभ्यो यावभ्य आ सर्वतोऽर्चं ।
अर्चतेत्येवं प्रतिवाक्यं योज्यं । विभ्वना चित् । विभ्वा सुधन्वनः पुत्रः । तेनाप्या-
श्वपत्तरेभ्यः । शीघ्रकर्मभ्य इत्यर्थः । विभ्वादीनां चयाणां चमसादिशीघ्रकर्म प्रसिद्धं ।
वायोश्चिद्वायोरपि सोमरभस्तरेभ्यः सोमाभिषवार्थेनात्यंतेन वेगेन युक्तेभ्यः । वा-
योरपि यावाणो वेगवंतो भवंति सोमाभिषवार्थं । अग्नेश्चिदग्नेरपि पितुकृत्तरे-
भ्योऽत्यंतमन्नसाधकेभ्यः । ईहशेभ्यो यावभ्यः प्रीणनाय यूयमर्चतेति ॥

॥ इत्यष्टमस्य तृतीयेऽष्टमो वर्गः ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

भुरंतु नो यशसः सोत्वंधसो यावाणो वाचा दिविता दिवित्मता ।

नरो यच्च दुहते काम्यं मध्वाघोषयंतो अभितो मिथस्तुरः ॥ ६ ॥

भुरंतु । नः । यशसः । सोतु । अंधसः । यावाणः । वाचा । दिविता । दिवित्मता ।

नरः । यच्च । दुहते । काम्यं । मधु । आऽघोषयंतः । अभितः । मिथःऽतुरः ॥ ६ ॥

यशसो यशस्विनो यावाणो नोऽस्मभ्यं सोतु सुतमंधसः सोमस्य रसं भुरंतु ।
भरंतु । संपादयंतु । उकारच्छांदसः । किंच दिवित्मता दीप्तिमत्या । लिंगव्यत्ययः ।
वाचा स्तुतिवाचा दिविता दिवितायां दीप्तिमत्तायां वास्मान्कुर्वंतु । सोमयागे
स्थापयंतित्यर्थः । क्वेषा दीप्तिमत्तेत्युच्यते । नरो नेतार ऋत्विजो यच्च यागे काम्यं
कमनीयं मधु सोमरसं दुहते । किं कुर्वतः । आघोषयंतः सर्वतोऽभिषवशब्दं

स्तोत्रशस्त्रादिरूपं वा शब्दं कुर्वतः । अभितः सर्वतो मिथस्तुरस्वरमाणाः । सा दीप्तिमत्तेति ॥

॥ अथ सप्तमी ॥

सु॒न्व॑न्ति॒ सोमं॑ रथि॒रासो॒ अद्र॑यो॒ निर॑स्य॒ रसं॑ ग॒विषो॑ दुह॑न्ति॒ ते ।

दुह॑न्त्यू॒धरु॑प॒सेच॑नाय॒ कं नरो॑ ह॒व्या न म॑र्जय॑न्त आ॒सभिः॑ ॥७॥

सु॒न्व॑न्ति । सोमं॑ । रथि॒रासः॑ । अद्र॑यः । निः । अ॒स्य । रसं॑ । गोऽइ॒षः । दुह॑न्ति॒ ते ।

दुह॑न्ति । ऊ॒धः । उ॒प॒सेच॑नाय । कं । नरः॑ । ह॒व्या । न । म॒र्जय॑न्ते । आ॒सऽभिः॑ ॥७॥

रथिरासो रथवन्तो रंहणवन्तोऽद्रयो यावाणः सोमं सुन्वन्ति । यावाणोऽस्य सोमस्य रसं निर्दुहन्ति । निःशेषेण दुहन्ति गविषः स्तुतिवाचमिच्छन्तः संतः । दुहन्त्यूधा रसं सोमसंबन्धिनं । किमर्थं । उपसेचनायाम्नेः । कमिति पादपूरणः । नरो नेतारोऽभिषवकर्तार ऋत्विजो हव्या हवींषि चाग्न्युपसेचनानन्तरमासभिः स्वास्थैर्मर्जयन्ते । शोधयन्ति । शेषभक्षणेन शुद्धीकुर्वन्ति । यद्याग्नौ होतुर्देशापवि-
चात्पुरासभिरास्योपलक्षितैः स्तोत्रैर्मर्जयन्ते ॥

॥ अथाष्टमी ॥

ए॒ते न॑रः॒ स्वप॑सो॒ अभू॑त॒न॒ य इ॑न्द्राय॒ सुनु॑थ सोम॑मद्र॒यः ।

वा॒मंवा॑मं वो दि॒व्याय॒ धाम्ने॒ वसु॑वसु॒ वः पार्थि॑वाय सु॒न्वते॑ ॥८॥

ए॒ते । न॑रः । सु॒ऽअप॑सः । अभू॑त॒न॒ । ये । इ॑न्द्राय । सु॒नु॒थ । सोमं॑ । अ॒द्र॒यः ।

वा॒मं॒ऽवा॑मं । वः । दि॒व्याय॑ । धाम्ने॑ । वसु॑ऽवसु । वः । पार्थि॑वाय । सु॒न्वते॑ ॥८॥

हे नरो नेतारो हेऽद्रय एते यूयं स्वपसोऽभूतन । शोभनाभिषवकर्माणी भवत । ये यूयमिन्द्राय सोमं सुनुथ वो यूयं वामंवामं यद्यद्वननीयं धनमस्ति तत्तद्दिव्याय धाम्ने तेजसे कुरुत । तथा वसुवसु यद्यद्वासयोग्यं धनमस्ति तच्चो यूयं पार्थिवाय सुन्वते यजमानाय कुरुत ॥

॥ इत्यष्टमस्य तृतीये नवमो वर्गः ॥

अभ्रपुष इत्यष्टमं नवमं सूक्तं भृगुगोत्रस्य स्यूमरश्मिरार्षे मरुदेवताकं । पंचमी जगती शिष्टाः सप्त चिहुभः । तथा चानुक्रांतं ॥ अभ्रपुषः स्यूमरश्मिर्भार्गवो मारुतं तु पंचमी जगतीति । गतो विनियोगः ॥

॥ तत्र प्रथमा ॥

अ॒भ्र॒प्रुषो॒ न वा॒चा प्रुषा॒ वसु॒ ह॒विष्म॑न्तो॒ न य॒ज्ञा वि॒जानु॑षः ।

सु॒मा॒रु॒तं न ब्र॒ह्मा॒णं म॒र्हसे॑ ग॒णम॑स्तो॒षेष्वा॒ न शो॒भसे॑ ॥१॥

अ॒भ्र॒ऽप्रुषः॑ । न । वा॒चा । प्रुष॑ । वसु॑ । ह॒विष्म॑न्तः । न । य॒ज्ञाः । वि॒ऽजा॒नुषः॑ ।

सु॒ऽमा॒रु॒तं । न । ब्र॒ह्मा॒णं । अ॒र्हसे॑ । ग॒णं । अ॒स्तो॒षि॒ । ए॒षां । न । शो॒भसे॑ ॥१॥

अभ्रप्रुषो न मेघान्निर्गच्छन्त उदकविन्दव इव वाचा स्तुत्या प्रीता मरुतो वसु धनं प्रुष । सिंचन्ति । व्यत्ययेन बहुवचनं । किंच हविष्मन्तो न यज्ञाः हविर्भिर्युक्ता यागा इव विजानुषो जगतो विजनयितारो भवन्ति । अथ समुदायेनाह । तेषा-
मेषां सुमारुतं शोभमानानां मरुतां ब्रह्माणं महातं गणमर्हसे पूजार्थं नास्तोषि ।
नास्तौषि । न स्तुतवानस्मीतः पूर्वं । तथा शोभसे शोभार्थमपि मारुतं गणं ना-
स्तौषि । अत इदानीं नूतनेन स्तोत्रेण स्तौमीत्यर्थः ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

श्रिये॒ मर्या॑सो अ॒ञ्जीर॑कृ॒ण्वत॒ सु॒मा॒रु॒तं न पू॒र्वीर॑ति॒ क्षपः॑ ।

दि॒वस्पु॒चास॒ एता॒ न ये॑तिर॒ आदि॒त्यास॒स्ते अ॒क्रा न वा॑वृधुः ॥२॥

श्रिये॑ । मर्या॑सः । अ॒ञ्जीन् । अ॒कृ॒ण्वत॒ । सु॒ऽमा॒रु॒तं । न । पू॒र्वीः । अ॒ति॒ । क्षपः॑ ।

दि॒वः । पु॒चासः॑ । एताः॑ । न । ये॒तिरे॒ । आ॒दि॒त्यासः॑ । ते । अ॒क्राः । न । वा॒वृधुः॑ ॥२॥

श्रिये शोभार्थं मर्यासो मारका मनुष्यरूपा वा मरुतः । पूर्वं मनुष्याः संतः
पश्चात्सुकृतविशेषेण ह्यमरा आसन् । तेऽञ्जीनञ्जकान्याभरणान्यकृण्वत । कुर्वन्ति । कि-
मर्थं । श्रिये । स्वशरीरशोभनार्थं । सुमारुतं शोभमानानां मरुतां गणं पूर्वीर्बिह्यः
क्षपः क्षपयिष्यः सेना नाति । न पराभावयन्तीति शेषः । किंच दिवो द्युदेवंतायाः
पुचासः पुचा एता गन्तारो न येतिरे । निर्गच्छन्ति । त आदित्यासोऽदितेः पुचा
अक्रा आक्रमणशीला मरुतो न वावृधुः । न वर्धते । यतोऽस्माभिर्न स्तुता अत
इति भावः ॥

॥ अथ तृतीया ॥

प्र ये दि॒वः पृ॒थि॒व्या न ब॒र्हणा॒ त्मना॑ रि॒रि॒चे अ॒भ्राच्च॑ सू॒र्यः॑ ।

पा॒ज॒स्व॑न्तो न वी॒राः प॑नस्यवो रि॒शा॒दसो॑ न मर्या॑ अभि॒द्यवः॑ ॥३॥

प्र । ये । दिवः । पृथिव्याः । न । बर्हणा । तमना । रिरिचे । अभात् । न । सूर्यः ।
पाजस्वन्तः । न । वीराः । पनस्यवः । रिशादसः । न । मर्याः । अभिऽद्यवः ॥ ३ ॥

ये मरुतो दिवः पृथिव्या न पृथिव्याश्च । नेति चार्थे । बर्हणा महस्वेन तमनात्म-
नैव रिरिचे । अतिरिक्ता अभवन्स्वशरीरेण । अभान्नाभादिव सूर्यः । किंच पा-
जस्वन्तो न वीरा बलवन्तो वीरा इव पनस्यवः स्तुतिकामा भवन्ति । किंच रिशा-
दसो न मर्या रिशतामसितारो मनुष्या इवाभिद्यवोऽभिगतदीप्तयो भवन्ति ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

युष्माकं बुधे अपां न यामनि विथुर्यति न मही अथर्यति ।
विश्वप्सुर्यज्ञो अर्वागयं सु वः प्रयस्वन्तो न सचाच आ गत ॥ ४ ॥
युष्माकं । बुधे । अपां । न । यामनि । विथुर्यति । न । मही । अथर्यति ।
विश्वऽप्सुः । यज्ञः । अर्वाक् । अयं । सु । वः । प्रयस्वन्तः । न । सचाचः । आ । गत ॥ ४ ॥

हे मरुतो युष्माकं बुधे परस्परसंघातेऽपां न यामनि प्रवृद्धानामुदकानां गमन
इव मही महती भूर्न विथुर्यति । न व्यथते । नापि अथर्यति । न विशीर्णा भवति ।
शीघ्रगतयोऽपि यूयमेनां न पीडयध्वमित्यर्थः । विश्वप्सुर्विश्वरूपोऽयं यज्ञो याग-
साधनं हविर्वो युष्माकमर्वागभिमुखं सु सुष्ठु गच्छति । प्रयस्वन्तो नान्नवन्तः परि-
ष्कर्तार इव सुखप्रदाः संतः सचाचः सहांचना आ गत । आगच्छत । संघाकारे-
णागच्छतेत्यर्थः । सप्त गणा वै मरुत इति श्रुतेः ॥

॥ अथ पंचमी ॥

यूयं धूर्षु प्रयुजो न रश्मिभिर्ज्योतिष्मन्तो न भासा व्युष्टिषु ।
श्वेनासो न स्वयंशसो रिशादसः प्रवासो न प्रसितासः परिप्रुषः ॥ ५ ॥
यूयं । धूःऽसु । प्रऽयुजः । न । रश्मिऽभिः । ज्योतिष्मन्तः । न । भासा । विऽउष्टिषु ।
श्वेनासः । न । स्वऽयंशसः । रिशादसः । प्रवासः । न । प्रऽसितासः । परिऽप्रुषः ॥ ५ ॥

हे मरुतो यूयं धूर्षु रथसंबन्धिनीषु रश्मिभिर्योक्तैः प्रयुजः प्रयुक्ता बद्धा अश्व
इव परिप्रुषः परितो गन्तारः स्थ । तथा ज्योतिष्मन्तो न तेजोवन्त आदित्यादय इव
भासा युक्ता भवथ व्युष्टिषूषःसूदितासु । किंच श्वेनासो न श्वेना इव स्वयंशसः

स्वायत्तयशसः । ते यथा रिशादसो रिशतामसितारस्तद्वद्विशदसः स्वायत्तयशसश्च ।
किञ्च प्रवासो न प्रवासिन इव पथिका इव प्रसितासः प्रसिद्धयानाः । उक्तरूपा
मरुतः परिपुषः परितो गंतारो भवथ ॥

॥ इत्यष्टमस्य तृतीये दशमो वर्गः ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

प्र यद्वहध्वे मरुतः पराकाद्यूयं महः संवरणस्य वस्वः ।

विदानासो वसवो राध्यस्यप्राचिद्वेषः सनुतर्युयोत ॥ ६ ॥

प्र । यत् । वहध्वे । मरुतः । पराकात् । यूयं । महः । संवरणस्य । वस्वः ।

विदानासः । वसवः । राध्यस्य । आरात् । चित् । द्वेषः । सनुतः । युयोत ॥ ६ ॥

हे मरुतो यूयं यद्यदा पराकादत्यंतं दूरदेशाद्वहध्व आगच्छथ तदानीं मही
महत्संवरणस्य संवरणीयं राध्यस्य संराधनीयं वस्वो वसु धनं विदानासः प्रयच्छन्ती
हे वसवो यूयमाराचिद्वेष्टादेव युयोत । पृथक्कुरुत । कानित्युच्यते । द्वेषो द्वेष्टृन् सनु-
तरंतर्हितान् । निगूढानित्यर्थः । सनुतरित्यंतर्हितनाम ॥

॥ अथ सप्तमी ॥

य उहचिं यज्ञे अध्वरेष्टा मरुद्भ्यो न मानुषो ददाशत् :

रेवत्स वयो दधते सुवीरं स देवानामपि गोपीथे अस्तु ॥ ७ ॥

यः । उत् ऽऋचिं । यज्ञे । अध्वरे ऽस्थाः । मरुत् ऽभ्यः । न । मानुषः । ददाशत् ।

रेवत् । सः । वयः । दधते । सु ऽवीरं । सः । देवानां । अपि । गो ऽपीथे । अस्तु ॥ ७ ॥

अध्वरेष्टा यागे सीदन्मानुषो यो यजमानो यज्ञ उहचि सति । ऋक्शन्तेन
स्तीचमुपलक्ष्यते । यज्ञे समाप्तस्तुतिके सति संपूर्णे सति मरुद्भ्यो न मरुद्भ्य इवान्ये-
षामध्वर्युभ्य ऋत्विगादिभ्यो ददाशद्दद्यात् । यद्वा यज्ञ उहच्युपक्रांत इत्यर्थः । तस्मि-
न्यज्ञे मरुद्भ्य इवान्यस्मा इन्द्राय ददाशद्ददाति स यजमानो रेवद्भनवत्सुवीरं शोभ-
नपुषाद्युपेतं वयो ऽन्नं दधते । धारयति । व्यत्ययेनैकवचनं । स देवानामिन्द्रादीनामपि
गोपीथे सीमपाने ऽस्तु । भवतु ॥

॥ अथाष्टमी ॥

ते हि यज्ञेषु यज्ञियास ऊमा आदित्येन नाम्ना शंभविष्ठाः ।

ते नोऽवन्तु रथतूर्मनीषां महश्च यामन्त्रध्वरे चकानाः ॥ ८ ॥

ते । हि । यज्ञेषु । यज्ञियासः । ऊमाः । आदित्येन । नाम्ना । शंभविष्ठाः ।

ते । नः । अवन्तु । रथऽतूः । मनीषां । महः । च । यामन् । अन्ध्वरे । चकानाः ॥ ८ ॥

ते हि ते खलु यज्ञेषु यागेषु यज्ञियासो यज्ञार्हा यष्ट्या ऊमा अवितार आदित्येन नाम्नादित्यसंबन्धिनोदकेन शंभविष्ठाः सुखस्य भावयितारः । यज्ञादित्याख्येन नाम्नादित्यनामकेन देवेन सह शंभविष्ठाः । ते मरुतो नोऽस्मानवन्तु । रथतू रथतुरो रथस्य यज्ञगमनसाधनस्य त्वरयितारः संतो मनीषां स्तुतिमवन्तु । रक्षन्तु । कीदृशास्ते । अन्ध्वरे यामन्यामनि गमने महो महद्भविष्यकानाः कामयमानाः ॥

॥ इत्यष्टमस्य तृतीय एकादशो वर्गः ॥

विप्रास इत्यष्टर्चं दशमं सूक्तं । पंचम्याद्यास्तिस्रो द्वितीया चेति चतस्रो जगत्यः । शिष्टाश्चतस्रस्त्रिष्टुभः । पूर्ववद्विदेवते । तथा चानुक्रांतं । विप्रासो द्वितीया पंचम्याद्याश्च तिस्रो जगत्य इति । गतो विनियोगः ॥

॥ तत्र प्रथमा ॥

विप्रासो न मन्मभिः स्वाध्यो देवाभ्योऽन यज्ञैः स्वप्नसः ।

राजानो न चिचाः सुसंहशः क्षितीनां न मर्या अरेपसः ॥ १ ॥

विप्रासः । न । मन्मऽभिः । सुऽआध्यः । देवऽअभ्यः । न । यज्ञैः । सुऽअप्नसः ।

राजानः । न । चिचाः । सुऽसंहशः । क्षितीनां । न । मर्याः । अरेपसः ॥ १ ॥

विप्रासो न विप्रा ब्राह्मणा इव । ते यथा मन्मभिः स्तुतिभिः स्वाध्यः शोभनाध्याना भवन्त्येवं मरुतोऽप्यस्मदीयैर्मन्मभिर्मननीयैः स्तोत्रैः स्वाध्यः सुमनसो भवन्ति । अथवा मन्मभिः स्तोत्रैर्युक्ता विप्रासो न मेधाविनः स्तोतार इव स्वाध्यो यज्ञे यजमाने वा सुध्याना इत्यर्थः । तथा यज्ञैर्योगैर्देवाभ्यो न देवानां तर्पयितारो ये यजमाना इव स्वप्नसः । अप्न इति कर्मनाम । शोभनकर्माणः । ते यथा कर्मसु व्यापृता भवन्ति तद्वद्वृष्टिप्रदानादिकर्मसु व्यापृता भवन्ति । राजानो न मूर्धाभिषिक्ताः क्षितिपतय इव चिचाश्चायनीयाः पूजनीयाः । यज्ञा चिचाभरणाः । तथा सुसंहशः

सुष्ठु दर्शनीयाः । तथा क्षितीनां निवासानां स्वामिनो मर्या न मनुष्या इवारेप-
सोऽपापाः । यथा प्रतियहार्थमन्यबागत्वा स्वगृह एवानुतिष्ठन्ती निर्दोषा भवन्ति
तादृशा इत्यर्थः । ईदृशाः शोभन्त इत्यर्थः ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

अग्निर्न ये भ्राजसा रुक्मवक्षसो वातासो न स्वयुजः सद्यजतयः ।

प्रज्ञातारो न ज्येष्ठाः सुनीतयः सुशर्माणो न सोमा ऋतं यते ॥२॥

अग्निः । न । ये । भ्राजसा । रुक्मऽवक्षसः । वातासः । न । स्वऽयुजः । सद्यऽजतयः ।

प्रऽज्ञातारः । न । ज्येष्ठाः । सुऽनीतयः । सुऽशर्माणः । न । सोमाः । ऋतं । यते ॥२॥

ये मरुतोऽग्निर्नाग्निरिव । स यथा भ्राजसा तेजसा शोभते तद्वद्भ्राजसा युक्ताः ।
किंच रुक्मवक्षसो रुक्मालंकृतवक्षस्का वातासो न प्रत्यक्षवाता इव स्वयुजः स्वयं-
युज्यमानाः सद्यजतयः सद्योगमनाः प्रज्ञातारो न प्रकर्षेण ज्ञातारो ज्ञानिन इव
ज्येष्ठाः पूज्याः सुनीतयः सुनयनाः सुशर्माणो न सोमाः सुसुखाः सोमा इव ते
यूयमृतं यते यज्ञं गच्छते यजमानाय गच्छतेति ॥

॥ अथ तृतीया ॥

वातासो न ये धुनयो जिगल्नवोऽग्नीनां न जिह्वा विरोकिणः ।

वर्मखन्तो न योधाः शिमीवन्तः पितृणां न शंसाः सुरातयः ॥३॥

वातासः । न । ये । धुनयः । जिगल्नवः । अग्नीनां । न । जिह्वाः । विऽरोकिणः ।

वर्मण्ऽवन्तः । न । योधाः । शिमीऽवन्तः । पितृणां । न । शंसाः । सुऽरातयः ॥३॥

ये मरुतो वातासो न वायव इव धुनयः शब्दूणां कंपयितारो जिगल्नवो गम-
नशीलाः । अथ मारुते सूक्ते मरुतामेव दृष्टान्तकथनं संचरणस्वभाववायुपदार्थ-
तदभिमानिदेवताभेदेनाविरुद्धं । तथामीनां न जिह्वा अग्नीनां ज्वाला इव वि-
रोकिणो विरोचनशीलमुखाः । तथा वर्मखन्तो न योधाः कवचिनो योद्धार इव
शिमीवन्तः शौर्यकर्मवन्तः । तथा पितृणां न शंसाः पितृणां जनकानां शंसा वाच
इव सुरातयः सुदानाः । एवं महानुभावा एते मरुतोऽस्मद्यज्ञमागच्छन्तु ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

रथानां न येराः सनाभयो जिगीवांसो न शूरा अभिद्यवः ।

वरेयवो न मर्या घृतपुषोऽभिस्वर्तारो अर्के न सुष्टुभः ॥४॥

रथानां । न । ये । अराः । सनाभयः । जिगीवांसः । न । शूराः । अभिद्यवः ।

वरेयवः । न । मर्याः । घृतपुषः । अभिस्वर्तारः । अर्के । न । सुष्टुभः ॥४॥

रथानां न रथचक्राणामिवाराः । ते यथा बहवोऽपि सनाभयः समाननाभयो भवन्ति तद्वद्ये परस्परं सनाभयः समानबन्धना एकस्मिन्नेवांतरिक्षे वर्तमानाः । परस्परं बन्धुभूता इत्यर्थः । जिगीवांसो न शूरा जयशीलाः शूरा इवाभिद्यवोऽभिगतदीप्तयः । किंच वरेयवो न मर्याः । वृतं वरं परस्मै प्रदातुमिच्छन्ती मनुष्या इव घृतपुष उदकसेक्तारः । उदकपूर्वं हि वराणि वसूनि दीयन्ते नियमेन । वृष्ट्युदकप्रदा इत्यर्थः । किंचाभिस्वर्तारोऽर्के न । अर्कमर्चनीयं स्तोत्रमभिस्वर्तारोऽभितः शब्दयितारो वंदिन इव सुष्टुभः सुशब्दाः ॥

॥ अथ पंचमी ॥

अश्वांसो न ये ज्येष्ठास आशवो दिधिषवो न रथ्यः सुदानवः ।

आपो न निक्षैरुदभिर्जिगल्वो विश्वरूपा अंगिरसो न सामभिः ॥५॥

अश्वासः । न । ये । ज्येष्ठासः । आशवः । दिधिषवः । न । रथ्यः । सुदानवः ।

आपः । न । निक्षैः । उदभिः । जिगल्वः । विश्वरूपाः । अंगिरसः । न । सामभिः ॥५॥

ये मरुतोऽश्वांसो नाश्वा इव ज्येष्ठाः प्रशस्यतमा आशवः शीघ्रगमनाः । तथा दिधिषवो न वसूनां धारका इव रथ्यो रथस्वामिनः सुदानवः सुदानाः । तथापो नाप इव निक्षैः प्रवणगैरुदभिर्दकैः सह जिगल्वो गमनशीलाः । तथा विश्वरूपा नानारूपाः सामभिर्युक्ता अंगिरसो नांगिरस इव सर्वदा सामगा इत्यर्थः ॥

॥ इत्यष्टमस्य तृतीये द्वादशो वर्गः ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

यावाणो न सूरयः सिंधुमातर आददिरासो अद्रयो न विश्वहा ।

शिथूला न क्रीळयः सुमातरौ महायामो न यामन्वुत त्विषा ॥६॥

यावाणः । न । सूरयः । सिंधुऽमातरः । आऽदर्दिरासः । अद्रयः । न । विश्वहा ।
शिन्धूलाः । न । क्रीळयः । सुऽमातरः । महाऽयामः । न । यामन् । उत । त्विषा ॥ ६ ॥

सूरय उदकस्य प्रेरका यावाणो न मेघा इव सिंधुमातरो नदीनिर्मातारः ।
आदर्दिरास आदरणशीलान्यद्रयो न वज्राद्यायुधानीव विश्वहा सर्वदा शत्रूणां
हंतार इत्यर्थः । यद्वा सर्वदाद्रयो न वज्रा इव शत्रूणामादर्दिरास आदरणशीलाः ।
सुमातरः शोभनमातृकाः शिन्धूला न शिशव इव क्रीळयो विहर्तारः । उतापि
च महायामो न महाञ्जनसंघ इव यामन्यामनि गमने त्विषा दीप्ता युक्ता भवन्ति ।
तेऽस्मद्यज्ञमागच्छन्तु ॥

॥ अथ सप्तमी ॥

उषसां न केतवोऽध्वरश्रियः शुभंयवो नांजिभिर्र्थश्चितन् ।
सिंधवो न ययियो भ्राजदृष्टयः परावतो न योजनानि ममिरे ॥ ७ ॥
उषसां । न । केतवः । अध्वरऽश्रियः । शुभंऽयवः । न । अंजिऽभिः । वि । अश्चितन् ।
सिंधवः । न । ययियः । भ्राजत्ऽदृष्टयः । पराऽवतः । न । योजनानि । ममिरे ॥ ७ ॥

ये मरुत उषसां न केतव उषसां रश्मय इवाध्वरश्रियो यज्ञस्याश्रयितारो
भवन्ति । तथा शुभंयवो न कल्याणकामा वरा इवांजिभिराभरणैर्र्थश्चितन्दीप्यन्ते ।
श्चिता वर्णे । लङि रूपं । तथा सिंधवो न नद्य इव ययियो गमनशीला भ्राज-
दृष्टयो दीप्यमानायुधाः परावतो न दूराध्वानीना वडवा इव योजनानि दूरदेशान्म-
मिरे । परिच्छिंदन्ति । तेऽस्मद्यज्ञमागच्छन्त्विति ॥

॥ अथाष्टमी ॥

सुभागाञ्चो देवाः कृणुता सुरत्नानस्मान्स्तोतृन्मरुतो वावृधानाः ।
अधि स्तोत्रस्य सख्यस्य गात सनाद्धि वो रत्नधेयानि संति ॥ ८ ॥
सुऽभागान् । नः । देवाः । कृणुत । सुऽरत्नान् । अस्मान् । स्तोतृन् । मरुतः । ववृधानाः ।
अधि । स्तोत्रस्य । सख्यस्य । गात । सनात् । हि । वः । रत्नऽधेयानि । संति ॥ ८ ॥

अनया स्तुतिमुपसंहरति । हे मरुतो देवा ववृधानाः स्तुत्या वर्धमाना यूयं स्तो-
तृञ्चोऽस्मान्सुभागान्सुधनान्कृणुत । कुरुत । तथा सुरत्नाञ्शोभनरत्नान्कृणुत । यद्वा
सुरत्नाञ्शोभनरमणीयस्तोत्रानस्मानिति संबंधनीयं । किंच यूयं सख्यस्य स्तोत्रस्य

सखिभूतं स्तोत्रमधि गात । अधिगच्छत । वो युष्माकं रत्नधेयानि रत्नदानान्यस्स-
विषयाणि सनाद्धि चिरकालादारभ्य खलु संति ॥

॥ इत्यष्टमस्य तृतीये त्रयोदशो वर्गः ॥

अपश्यमिति सप्तर्चमेकादशं सूक्तमाग्नेयं चैष्टुभं । सौचीकगुणोऽग्निर्ऋषिः ।
वैश्वानरगुणो वायवा सप्तिर्नाम वाजंभरपुत्रः । तथा चानुक्रांतं । अपश्यं सप्त सौ-
चीकोऽग्निर्वैश्वानरो वा सप्तिर्वा वाजंभर आग्नेयं त्विति ॥ प्रातरनुवाकाश्विनश-
स्त्रयोस्त्रैष्टुभे छंदसीदमादिके द्वे सूक्ते । सूचितं च । अपश्यमस्य महत इति सूक्ते
। आ० ४. १३. । इति ॥

॥ तत्र प्रथमा ॥

अपश्यमस्य महतो महिषममर्त्यस्य मर्त्यासु विष्णु ।

नाना हनू विभृते सं भरेते असिन्वती वप्सती भूर्यत्तः ॥ १ ॥

अपश्यं । अस्य । महतः । महिऽत्वं । अमर्त्यस्य । मर्त्यासु । विष्णु ।

नाना । हनू इति । विभृते इति विऽभृते । सं । भरेते इति । असिन्वती इति ।

वप्सती इति । भूरि । अत्तः ॥ १ ॥

अस्याग्नेर्महतो महनीयस्य महिषं महत्त्वमपश्यं । पश्यामि । कीदृशस्यास्य ।
मर्त्यासु विष्णु मनुष्यरूपासु प्रजासु तासां हृदयेऽमर्त्यस्यामरणस्वभावस्य वैश्वान-
ररूपेण वर्तमानस्य । यद्वा मर्त्यासु विष्णुत्वित्यजमानरूपासु प्रजास्त्वमर्त्यस्य सर्वदा
जागरितस्य । अथ दावाग्निरूपोऽग्निरुच्यते । अस्याग्नेर्हनू शिप्रे नाना विभृते वि-
भिन्ने सं भरेते । संभरतो दंतैः । तथा कृत्वासिन्वती असंखादंत्यौ स्तोतारं वप्सती
भक्षयंत्यौ भूरि प्रभूतं काष्ठमरण्ये वर्तमानमत्तः । भक्षयतः ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

गुहा शिरो निहितमृधंगक्षी असिन्वन्नत्ति जिह्या वनानि ।

अचाण्यस्मै पद्भिः सं भरंत्युत्तानहस्ता नमसाधि विष्णु ॥ २ ॥

गुहा । शिरः । निऽहितं । ऋधंक् । अक्षी इति । असिन्वन् । अत्ति । जिह्या । वनानि ।

अचाणि । अस्मै । पद्भिः । सं । भरंति । उत्तानऽहस्ताः । नमसा । अधि । विष्णु ॥ २ ॥

अस्याग्नेः शिरो मूर्धा गुहायां निहितं मनुष्योदरेषु वर्तते । अस्याक्षी अक्षिणी

अधक् पृथमिहितं निहिते चंद्रसूर्यात्मना । तावेवाक्षिणी इत्यर्थः । ईदृशो योऽग्नि-
रसिन्वन्दैरसंखादञ्जिह्वया वनान्यत्ति काष्ठानि भक्षयति दाहभूतोऽस्मा अम-
येऽध्वर्यादयः पद्भिः पादैरभिगत्यात्राणि सं भरन्ति । संपादयन्ति हवींषि । कथंभूताः ।
उत्तानहस्ताः । पात्रधारणार्थमुन्नतकराः । नमसा नमस्कारेण युक्ताः । कुच । अधि
विष्णु । प्रजासु । ऋत्विषु मध्ये ॥

॥ अथ तृतीया ॥

प्र मातुः प्रतरं गुह्यमिच्छन्कुमारो न वीरुधः सर्पदुर्वीः ।

ससं न पक्कमविदच्छुचन्तं रिरिह्मांसं रिप उपस्थे अंतः ॥ ३ ॥

प्र । मातुः । प्रऽतरं । गुह्यं । इच्छन् । कुमारः । न । वीरुधः । सर्पत् । उर्वीः ।

ससं । न । पक्कं । अविदत् । शुचन्तं । रिरिह्मांसं । रिपः । उपऽस्थे । अन्तरिति ॥ ३ ॥

अयमग्निर्मातुः पृथिव्याः संबंधिनीरुर्वीर्वह्नीवीरुधो लता इच्छन् तथा प्रतरं
प्रकृष्टतरं गुह्यं गोप्यं तासां वीरुधां मूलमपीच्छन्कामयमानः प्र सर्पत् प्रसर्पति
प्रसरति । किमिव । कुमारो न । कुमार इव । स यथा स्तन्यं पातुं जानुभ्यां सर्पति
तद्वत् । ससं न पक्कं पक्कमन्नमिव शुचन्तं दीप्यमानं नीरसं वृक्षं रिपः पृथिव्या
उपस्थेऽन्तरुत्संगेऽन्तरविदत् । विन्दति । पुनः कीदृशं । रिरिह्मांसं । आकाशमास्वाद-
यन्तं । यद्वा मूलैर्मातरं पृथिवीं रिरिह्मांसं ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

तद्वामृतं रोदसी प्र ब्रवीमि जायमानो मातरा गर्भो अत्ति ।

नाहं देवस्य मर्त्यश्चिकेताग्निरंग विचेताः स प्रचेताः ॥ ४ ॥

तत् । वां । ऋतं । रोदसी इति । प्र । ब्रवीमि । जायमानः । मातरा । गर्भः । अत्ति ।

न । अहं । देवस्य । मर्त्यः । चिकेत । अग्निः । अंग । विऽचेताः । सः । प्रऽचेताः ॥ ४ ॥

हे रोदसी द्यावापृथिव्यौ वां युवां तद्वत् सत्यं प्र ब्रवीमि यदरणीभ्यां जायमान
उत्पन्नो गर्भो गर्भस्थानीयोऽग्निर्मातरारणी अत्ति । भक्षयति । देवस्य द्योतनादि-
गुणस्याग्नेर्वर्तनं मर्त्यो मनुष्योऽहं न चिकेत । न जानामि । हे अंग वैश्वानर
अग्निररणीभ्यामुत्पन्नो विचेता विविधज्ञानवान् स प्रचेताः प्रकृष्टज्ञानः । अतो न
जानामीत्यर्थः । अथवांगेत्यात्मानमेव संबोध्य ब्रवीमि । अग्निरेव विचेता बहुधा
जानाति स प्रचेताः स एव जानाति । स्वमहिमानं नाहं स्तोतुं प्रभवामीत्यर्थः ॥

॥ अथ पंचमी ॥

यो अस्मा अन्नं तृषा दधात्याज्यैर्घृतैर्जुहोति पुष्यति ।

तस्मै सहस्रमक्षभिर्वि चक्षेऽग्ने विश्वतः प्रत्यङ्गसि त्वं ॥५॥

यः । अस्मै । अन्नं । तृषु । आ दधाति । आज्यैः । घृतैः । जुहोति । पुष्यति ।

तस्मै । सहस्रं । अक्षऽभिः । वि । चक्षे । अग्ने । विश्वतः । प्रत्यङ् । असि । त्वं ॥५॥

यो यजमानोऽस्मा अग्नये तृषु क्षिप्रमन्नमादधाति करोत्याज्यैर्घृतैः क्षरदूपै-
र्दीर्घैर्वा सोमरसैर्जुहोति पुष्यति पुष्णाति चैनं काष्ठैः । तस्मै तमित्यर्थः । तं सहस्रं
सहस्रसंख्याकैरक्षभिरक्षिस्थानीयाभिरपरिमिताभिर्ज्वालाभिर्वि चक्षे । विचष्टे ।
विपश्यति । अथ प्रत्यक्षकृतः । हे अग्ने त्वं विश्वतः सर्वतः प्रत्यङ्गसि । प्रत्यगंचनो
भवसि । अस्मदानुकूल्येन प्रवर्तमानो भवसि ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

किं देवेषु त्यज एनश्चकर्षाग्ने पृच्छामि नु त्वामविद्वान् ।

अक्नीळन् क्रीळन् हरिरत्नवेऽदन्वि पर्वशश्चकर्त गामिवासिः ॥६॥

किं । देवेषु । त्यजः । एनः । चकर्ष । अग्ने । पृच्छामि । नु । त्वां । अविद्वान् ।

अक्नीळन् । क्रीळन् । हरिः । अत्नवे । अदन् । वि । पर्वशः । चकर्त । गांऽद्वे । असिः ॥६॥

हे अग्ने त्वां नु क्षिप्रं देवेषु किं त्यजः क्रोधमेनः पापं च चकर्ष कृतवानसीत्य-
विद्वानहं पृच्छामि खाडवं दहंतमग्निं पृच्छामि । किंचाक्नीळन् क्वचिद्देशेऽविहरन्
क्रीळन् क्वचिद्देशे विनोदयन् लीलया दहन्हरिर्हरितवर्णः सन् अत्नवेऽक्षयमदन्
अन्नकाष्ठादिकं पर्वशः संधौ संधौ वि चकर्ष । विविधं करोषि । गामिवासिः । गां
यथासिः स्वधितिः पर्वशश्छिनत्ति तद्वत् ॥

॥ अथ सप्तमी ॥

विषूचो अश्वान्युयुजे वनेजा ऋजीतिभी रशनाभिर्गृभीतान् ।

चक्षदे मिचो वसुभिः सुजातः समानृधे पर्वभिर्वावृधानः ॥७॥

विषूचः । अश्वान् । युयुजे । वनेऽजाः । ऋजीतिऽभिः । रशनाभिः । गृभीतान् ।

चक्षदे । मिचः । वसुऽभिः । सुऽजातः । सं । आनृधे । पर्वऽभिः । ववृधानः ॥७॥

अयमग्निर्विषूचो विष्वगंचनानश्चान्ध्यापान्महतो वृक्षान्सर्वतो गंतुनश्चानेव वा
युयुजे युंक्ते वनेजा वने प्रवृद्धः संपन्नः सन् । कीदृशानश्चान् । ऋजीतिभिर्ऋजु-
गामिनीभी रशनाभी रशनास्थानीयाभिर्लताभिर्गृभीतान्परिगृहीतान्वेष्टितान् ।
साक्षादश्वपक्ष ऋजुगतिभिः प्रसिद्धाभी रशनाभिर्गृभीतान्गृहीतान्स्वकीयानश्चान्
शीघ्रदाहाय रथे योजितवानित्यर्थः । तादृशोऽग्निश्चक्षदे चक्ष्माद शकलीकरोति
वसूनि । मिचोऽस्माकं मिचभूतो वसुभिर्वासकै रश्मिभिः सुजातः सुष्ठु प्रवृद्धः सन् ।
किंच समानृधे सम्यग्वर्धते पर्वभिः काष्ठखंडैर्वावृधानो वर्धमानः ॥

॥ इत्यष्टमस्य तृतीये चतुर्दशे वर्गः ॥

अग्निः सप्रिमिति सप्रर्चं द्वादशं सूक्तं सौचीकस्य वैश्वानरस्याग्नेरार्घं त्रैष्टुभ-
माग्नेयं । अग्निः सप्रिमित्यनुक्रांतं ॥ प्रातरनुवाकाश्चिनशस्त्रयोरुक्तो विनियोगः ॥

॥ तत्र प्रथमा ॥

अग्निः सप्रिं वाजंभरं ददात्यग्निवीरं श्रुत्यं कर्मनिष्ठां ।

अग्नी रोदसी वि चरत्समंजन्नग्निनारीं वीरकुक्षिं पुरंधिं ॥ १ ॥

अग्निः । सप्रिं । वाजंऽभरं । ददाति । अग्निः । वीरं । श्रुत्यं । कर्मनिऽस्थां ।

अग्निः । रोदसी इति । वि । चरत् । संऽअंजन् । अग्निः । नारीं । वीरऽकुक्षिं । पुरंऽधिं ॥ १ ॥

अयमग्निः सप्रिं सर्पणस्वभावमश्वं वाजंभरं युद्धे शत्रूञ्जित्वाक्षसंपादकं ददाति
स्तोतृभ्यः । तथाग्निवीरं वीर्यवंतं पुत्रं श्रुत्यं पितृव्यपदेशकं कर्मनिऽष्ठां यागेऽनन्य-
चित्तं ददाति । अग्नी रोदसी द्यावापृथिव्यौ समंजन् सम्यगंजयन्वि चरत् । विविधं
चरति । अयमग्निनारीं योषितं वीरकुक्षिं वीरप्रसवकुक्षिं पुरंधिं च करोति ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

अग्नेरप्रसः समिदस्तु भद्राग्निर्मही रोदसी आ विवेश ।

अग्निरेकं चोदयत्समत्स्वमिर्वृचाणि दयते पुरुणि ॥ २ ॥

अग्नेः । अग्रसः । संऽइत् । अस्तु । भद्रा । अग्निः । मही इति । रोदसी इति । आ । विवेश ।

अग्निः । एकं । चोदयत् । समत्ऽसु । अग्निः । वृचाणि । दयते । पुरुणि ॥ २ ॥

अग्रसः कर्मवतोऽग्नेः समिद्भद्रास्तु । अयमग्निर्मही महत्यौ रोदसी द्यावापृथि-
व्यावा विवेश । आविष्टवान्स्वतेजसा । तथायमग्निरेकमसहायमेव चोदयच्चोदयति

प्रेरयति समत्सु संयामेषु । युद्धे स्वभक्तं स्वयं सहायः सन् जयिनं करोतीत्यर्थः ।
तथाग्निर्वृचाणि पुरुषि बहूञ्शत्रून् दयते । हन्ति ॥

॥ अथ तृतीया ॥

अग्निर्ह्ये त्वं जरतः कर्णेमावाग्निरग्नौ निरदहज्जरुषं ।

अग्निरचिं घर्मे उरुष्यदन्तरग्निर्नृमेधं प्रजयासृजत्सं ॥ ३ ॥

अग्निः । ह । त्वं । जरतः । कर्णे । आ । व । अग्निः । अन्तः । भ्यः । निः । अदहत् । जरुषं ।

अग्निः । अचिं । घर्मे । उरुष्यत् । अन्तः । अग्निः । नृमेधं । प्रजया । असृजत् । सं ॥ ३ ॥

अग्निर्हायमग्निः खलु त्वं तं प्रसिद्धं जरतः कर्णे जरत्कर्णेनामानमृषिमाव । ररक्ष ।
तथायमग्निरग्नौ जरुष्यमेतन्नामानमसुरं निरदहत् । निर्दग्धवान् । तथाग्निरचिं
महर्षिं घर्मेऽन्तर्ज्वीसेऽवस्थितमुरुष्यत् । ररक्ष । तथायमग्निर्नृमेधमेतन्नामकमृषिं
प्रजया पुत्रादिलक्षणया समसृजत् । संयुयोज ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

अग्निर्दाह्रविणं वीरपेशा अग्निर्ऋषिं यः सहस्रा सनोति ।

अग्निर्दिवि हव्यमा ततानामेधामानि विभृता पुरुचा ॥ ४ ॥

अग्निः । दात् । द्रविणं । वीरऽपेशः । अग्निः । ऋषिं । यः । सहस्रा । सनोति ।

अग्निः । दिवि । हव्यं । आ । ततान् । अग्नेः । धामानि । विऽभृता । पुरुऽचा ॥ ४ ॥

अयमग्निर्वीरपेशाः प्रेरकज्वालारूपो द्रविणं धनं दात् । ददाति । तथाग्निर्ऋषिं
मन्त्रद्रष्टारं पुत्रं प्रयच्छतीति शेषः । ऋषिर्विशेष्यते । य ऋषिः सहस्रा गवां सह-
स्राणि सनोति भजते दक्षिणात्वेन तमृषिं ददातीति । तथाग्निर्दिवि द्युलोके हव्यं
यजमानैर्हुतमा ततान् । देवेषु विस्तारयति । तथाग्नेर्धामानि शरीराणि विभृता
विभृतानि पुरुचा बहुषु स्थानेष्वहवनीयधिष्ण्यादिषु क्षित्यादिषु वा ॥

॥ अथ पंचमी ॥

अग्निमुक्थैर्ऋषयो वि ह्वयन्तेऽग्निं नरो यामनि बाधितासः ।

अग्निं वयो अन्तरिक्षे पतन्तोऽग्निः सहस्रा परि याति गोनां ॥ ५ ॥

अ॒ग्निं । उ॒क्थैः । ऋ॒षयः । वि । ह॒य॒न्ते । अ॒ग्निं । नरः । या॒म॒नि । बा॒धि॒ता॒सः ।
अ॒ग्निं । वयः । अ॒न्तरि॒क्षे । प॒त॒न्तः । अ॒ग्निः । स॒ह॒स्रा । परि । या॒ति । गो॒नां ॥ ५ ॥

अग्निमुक्थैः शस्त्रैर्ऋषयः पूर्वे वि हयन्ते । विविधमाह्वयन्ति यज्ञे स्वीये । अग्निं नरो मनुष्या यामनि संयामे । यातिर्वधकर्मसु पठितः । बाधितासः शत्रुभ्यो बाधिताः प्राप्नुवंति जयार्थं । तथाग्निं वयः पक्षिणोऽन्तरिक्षे पतन्तः पश्यन्ति रात्रिषु । तस्मादिमां वयांसि नक्तं नाध्यासत इति ब्राह्मणं । यद्वा दावभूतमग्निमन्तरिक्षगा वयः पतन्ति । तथाग्निर्गोनां सहस्रा सहस्राणि परि परितो याति । गच्छति ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

अ॒ग्निं वि॒श ई॒ळते॒ मा॒नु॒षी॒र्या अ॒ग्निं म॒नु॒षो न॒हु॒षो वि जा॒ताः ।
अ॒ग्निर्गा॒न्ध॒र्वी प॒थ्या॒मृत॒स्याग्नेर्ग॒व्यू॒तिर्घृ॒त आ नि॒ष॒त्ता ॥ ६ ॥
अ॒ग्निं । वि॒शः । ई॒ळ॒ते । मा॒नु॒षीः । याः । अ॒ग्निं । म॒नु॒षः । न॒हु॒षः । वि । जा॒ताः ।
अ॒ग्निः । गा॒न्ध॒र्वी । प॒थ्या । ऋ॒त॒स्य । अ॒ग्नेः । ग॒व्यू॒तिः । घृ॒ते । आ । नि॒ऽस॒त्ता ॥ ६ ॥

अग्निं विशः प्रजा ऋत्विग्यजमानलक्षणा ईळते । स्तुवंति । या मानुषीर्मानुषो मनुष्याज्जातास्ता ईळते । तथाग्निं मनुषो मनुष्या नहुषो राज्ञः सकाशाज्जाताः प्रजा विविधं स्तुवंतीति । अग्निर्गांधर्वी । वाङ्मैतत् । वाचं ऋणोति । कीदृशी गांधर्वी । ऋतस्य यज्ञस्य पथ्यां पथि हितां । अग्नेर्महात्मनो गव्यूतिर्मार्गो घृत आज्य आ निषत्ता सर्वतो निषण्णो भवति ॥

॥ अथ सप्तमी ॥

अ॒ग्नये॒ ब्रह्म॑ ऋ॒भ॒वस्त॒तस्तु॒र॒ग्निं म॒हाम॑वोचामा सुवृ॒क्तिं ।
अ॒ग्ने प्रा॒व ज॒रि॒तारं॑ य॒वि॒ष्टाग्ने॒ महि॑ द्र॒वि॒ण॒मा य॑जस्व ॥ ७ ॥
अ॒ग्नये॑ । ब्रह्म॑ । ऋ॒भ॒वः । त॒त॒स्तुः । अ॒ग्निं । म॒हां । अ॒वो॒चा॒म । सु॒ऽवृ॒क्तिं ।
अ॒ग्ने । प्र । अ॒व । ज॒रि॒तारं॑ । य॒वि॒ष्ट । अ॒ग्ने । महि॑ । द्र॒वि॒णं । आ । य॑ज॒स्व ॥ ७ ॥

अग्नये ब्रह्म स्तोत्रमृभवी मेधाविनस्ततस्तुः । अकुर्वन् । वयं च महान् महान्तमग्निं प्रति सुवृक्तिं स्तुतिमवोचाम । हे यविष्ट युवतमग्ने जरितारं स्तोतारं प्राव । प्ररक्ष ।

हे अग्ने महि महद्दृविणं धनमा यजस्व । प्रयच्छेत्यर्थः । अत्र प्रतिवाक्यमग्न्यभिधानं तस्य स्तुत्यत्वप्रदर्शनार्थं ॥

॥ इत्यष्टमस्य तृतीये पंचदशो वर्गः ॥

य इमेति सप्तर्चं त्रयोदशं सूक्तं भुवनपुत्रस्य विश्वकर्मण आर्धं चैष्टुभं विश्वकर्म-
दैवत्यं । तथा चानुक्रांतं । य इमा विश्वकर्मा भौवनो वैश्वकर्मणं त्विति । गतः
सूक्तविनियोगः । अत्र वाजसनेयकं । ब्रह्मा वै स्वयंभूस्तपोऽतप्यत । तदैक्षत न वै
तपस्यानंत्यमस्ति हंताहं भूतेष्वात्मानं जुह्वानि भूतानि चात्मनीति तत्सर्वेषु भूते-
ष्वात्मानं हुत्वेत्यादि । श० ब्रा० १३. ७. १. ॥

॥ तत्र प्रथमा ॥

य इमा विश्वा भुवनानि जुह्वद्विर्होता न्यसीदत्पिता नः ।

स आशिषा द्रविणमिच्छमानः प्रथमच्छदवराँ आ विवेश ॥ १ ॥

यः । इमा । विश्वा । भुवनानि । जुह्वत् । ऋषिः । होता । नि । असीदत् । पिता । नः ।

सः । आऽशिषा । द्रविणं । इच्छमानः । प्रथमऽछत् । अवराँ । आ । विवेश ॥ १ ॥

अत्र निरुक्तं । विश्वकर्मा सर्वमेधे सर्वाणि भूतानि जुहवांचकार स आत्मान-
मप्यंततो जुहवांचकार । तदभिवादित्येषर्भवति य इमा विश्वा भुवनानि जुह्वदि-
ति । नि० १०. २६. । इति ॥ यो विश्वकर्मेतन्नामक ऋषिर्भुवनपुत्रो होता होमनिष्पा-
दकः सन्विश्वा सर्वाणि भुवनानि जुह्वद्धोमं कुर्वन् । प्रथमं सर्वं जगद्भुत्वेत्यर्थः ।
पश्चादग्नौ न्यसीदत् पिता जनकः । आत्मकृतेन कर्मणा देहोत्पत्तेः । न चैकस्य
जन्यजनकभावो विरुध्यते तपोबलेन शरीरव्ययस्वीकारात् । स एकधा भवतीत्यादि-
श्रुतेः । स ऋषिराशिषाशिःप्रतिपादकेन सूक्तवाकादिना द्रविणं धनं स्वर्गाख्य-
मिच्छमानः कामयमानः प्रथमच्छत् प्रथममग्नेर्भुवनैराच्छादयित्वावरांन्विप्रकृष्टान्भू-
तान्स्वात्मनाहुताना विवेश । आविष्टवानग्निमित्युक्तार्थ एव पुनर्विशेषेणोक्तः ।
एवमुत्तरचाधियज्ञपरतया योज्यं ॥ अथाध्यात्मप्रसिद्धोच्यते । यो विश्वकर्मा परमेश्वर
इमा विश्वा भुवनानि जुह्वत्प्रलयकाले पृथिव्यादीनिमान्सप्त लोकान्स्वात्मन्याहु-
तिप्रक्षेपवत्संहरन् ऋषिरतीन्द्रियद्रष्टा सर्वज्ञो होता संहाररूपस्य होमस्य कर्ता
नोऽस्माकं पिता जनको निषसाद् स्वयं स्थितवान् । अयमर्थः । प्रलयकाले प्राप्ते
सति सर्वाल्लोकान्संहत्यास्माकमपि संहर्ता पुनः स्रष्टा च सन् सर्वज्ञो यः परमेश्वरः

स्वयमेक एवासीत् । तथा हि श्रुतयः । आत्मा वा इदमेक एवाय आसीत् सदेव सोम्येदमय आसीदित्यादिकाः । स तादृशः परमेश्वर आशिषा बहुः स्यां प्रजायेयेत्येवंरूपया पुनःपुनः सिसृक्षया द्रविणमिच्छमानः धनोपलक्षितं जगन्नोगमाकांक्षमाणः प्रथमच्छत्रपथमं मुख्यं निर्प्रपञ्चं पारमार्थिकं रूपमावृण्वन् अवरान्स्वसृष्टान्प्राणिहृदयप्रदेशानां विवेश । आविष्टवान् जीवरूपेण । तथा च श्रूयते । सोऽकामयत बहुः स्यां प्रजायेयेति स तपोऽतप्यत स तपस्तप्तेदं सर्वमसृजत यदिदं किञ्च तत्सृष्ट्वा तदेवानुप्राविशदिति । एवमन्या अप्युपनिषद उदाहार्याः ॥

वैश्वदेवस्य पशोर्वपाया अनुवाक्या किं स्विदित्येषा । सूचितं च । किं स्विदासीदधिष्ठानं यो नः पिता जनिता । आ० ३. ८. इति ॥

॥ सैषा द्वितीया ॥

किं स्विदासीदधिष्ठानमारंभणं कतमत्स्वित्कथासीत् ।

यतो भूमिं जनयन्विश्वकर्मा वि द्यामीर्णोन्महिना विश्वचक्षाः ॥ २ ॥

किं । स्वित् । आसीत् । अधिऽस्थानं । आऽरंभणं । कतमत् । स्वित् । कथा । आसीत् ।

यतः । भूमिं । जनयन् । विश्वऽकर्मा । वि । द्यां । और्णीत् । महिना । विश्वऽचक्षाः ॥ २ ॥

पूर्वमंत्रे जगत्प्रलयकाले संहृत्य पञ्चात्तिसृक्षायां सर्वं सृष्ट्वा तच्च प्रविष्ट इत्युक्तं । तच्च तस्य द्वितीयस्याधिष्ठानजगदुपादानकारणाद्यसंभवात्सृष्टिरनुपपन्नेत्याक्षिपति । लोके हि घटं चिकीर्षुः कुलालो गृहादिकं किञ्चित्स्थानमधिष्ठाय मृदूपेणारंभद्वयेण चक्रादिरूपैरुपकरणैर्घटं निष्पादयति । तद्वदीश्वरस्य जगदाश्रयद्यावापृथिव्योत्पादनवेलायामधिष्ठानं किं स्विदासीत् । किं नामाभूत् । न किञ्चिदित्यर्थः । तथा तयोरारंभणं कतमत्स्वित् । आरभ्यतेऽनेनेत्यारंभणमुपादानकारणं । तदपि कतमद्भवेत् । तदपि नेत्यर्थः । यद्यपि संभवेदारंभणं कथासीत् । कथमभूत् । किं स्वयं सदसद्वा भवेदित्यर्थः । उभयमपि नोपपद्यते । सच्चेदद्वैतभंगप्रसंगः । असच्चेत्सदात्मकयोर्द्यावापृथिव्योरुपादानानर्हत्वात् । नान्यत्किञ्च न मिषदिति श्रुतेश्चेत्यभिप्रायः । यतो यस्मादधिष्ठानादारंभणाच्च विश्वचक्षाः सर्वद्रष्टा विश्वकर्मा परमेश्वरो भूमिं जनयन्वर्तते । तथा द्यां दिवं व्यौर्णीत् व्यवृणोत् सृष्टवान् महिना स्वमहत्त्वेन । किं स्विदासीदिति ॥

॥ अथ तृतीया ॥

वि॒श्वत॑श्चक्षु॒रुत॑ वि॒श्वतो॑मुखो वि॒श्वतो॑बाहु॒रुत॑ वि॒श्वत॑स्पात् ।

सं बा॒हुभ्यां॑ ध॒मति॑ सं प॒तचै॒र्द्यावा॒भूमी॑ ज॒नय॑न् दे॒व एकः॑ ॥३॥

वि॒श्वतः॑ऽचक्षुः । उ॒त । वि॒श्वतः॑ऽमुखः । वि॒श्वतः॑ऽबाहुः । उ॒त । वि॒श्वतः॑ऽपात् ।

सं । बा॒हुऽभ्यां॑ । ध॒मति॑ । सं । प॒तचैः॑ । द्यावा॒भूमी॑ इति॑ । ज॒नय॑न् । दे॒व । एकः॑ ॥३॥

अनया सर्वात्मकत्वेन कुलालादिविलक्षणत्वादधिष्ठानाद्यभावेऽपि स्रष्टुं शक्नोतीत्याह । विश्वतश्चक्षुः सर्वतो व्याप्तचक्षुः । उतापि च विश्वतोमुखः । तथा विश्वतोबाहुः । उतापि च विश्वतस्पात् स एवंविधः परमेश्वरः स्वस्मिंस्त्रैलोक्यमुत्पादयतीत्यर्थः । कथमित्युच्यते । बाहुभ्यां दिवं सं धमति । धमतिर्गतिकर्मा । सम्यक् प्रेरयति । तथा पतचैर्गमनशीलैः पादैः पृथिवीं संधमतीति । उभयोरेव श्रवणं प्राधान्याभिप्रायं । एवं द्यावाभूमी जनयन् दिवं च पृथिवीं चोत्पादयन् देवो द्योतमानः स्वयंप्रकाशः परमेश्वर एकोऽसहाय एव वर्तते ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

किं स्वि॒द्वनं॑ क उ स वृ॒क्ष आ॑स॒ यतो॑ द्यावा॒पृथि॒वी नि॑ष्टत॒क्षुः ।

मनी॑षि॒णो॒ मन॑सा पृ॒च्छते॒दु तद्य॑द॒ध्यति॑ष्ठ॒द्भुव॑नानि धा॒रय॑न् ॥४॥

किं । स्वि॒त् । वनं॑ । कः । उं इति॑ । सः । वृ॒क्षः । आ॒स॒ । यतः॑ । द्यावा॒पृथि॒वी इति॑ ।

निःऽत॒त॒क्षुः ।

मनी॑षि॒णः । मन॑सा । पृ॒च्छत॑ । इत् । उं इति॑ । तत् । यत् । अ॒धिऽअ॒ति॑ष्ठत् । भुव॑नानि ।

धा॒रय॑न् ॥४॥

पूर्वस्यामृच्युक्तं ब्रह्मैव भूम्यादिकारणमिति । तदेवानया प्रश्नकथनव्याजेनोच्यते । लोके हि प्रौढं प्रसादं निर्मिमाणः कस्मिंश्चित्प्रौढे वने कंचिन्महांतं वृक्षं छित्त्वा तक्षणादिना स्तंभादिकं संपादयति । इह तु परमेश्वरप्रेरिता जगत्स्रष्टारो यतो यस्माद्वनाद्यं वृक्षमादाय द्यावापृथिवी निष्टतक्षुस्तक्षणेन द्यावापृथिव्यौ निष्पादितवंतस्तद्वनं किं स्वित् किं नाम स्यात् । तथा क उ स वृक्ष आस कस्तादृशो महान्वृक्षोऽभूत् । हे मनीषिणो मनस ईश्वरास्तदुभयं मनसा जिज्ञासायुक्तेन पृच्छ-

तेदु । पृच्छतैव । किंचेश्वरो भुवनानि धारयन्त्यस्थानमध्यतिष्ठत् तदपि पृच्छत ।
एतस्य सर्वस्याप्युत्तरं ब्रह्म स वृक्ष आसीदित्यादिकमुत्तरं ॥

साकमेधेषु वैश्वकर्मण एककपालस्य या ते धामानीत्येषा याज्या । सूचितं च ।
विश्वकर्महविषा वावृधानो या ते धामानि परमाणि यावमा । आ० २. १८. । इति ॥
पूर्वोक्तस्य पशोर्हविष एषैव याज्या । सूचितं च । या ते धामानि परमाणि यावमा
य इमे द्यावापृथिवी जनिची । आ० ३. ८. । इति ॥

॥ सैषा सूक्ते पंचमी ॥

या ते धामानि परमाणि यावमा या मध्यमा विश्वकर्मन्नुतेमा ।

शिक्षा सखिभ्यो हविषि स्वधावः स्वयं यजस्व तन्वं वृधानः ॥ ५ ॥

या।ते।धामानि।परमाणि।या।अवमा।या।मध्यमा।विश्वऽकर्मन्।उत।इमा।

शिक्ष।सखिऽभ्यः।हविषि।स्वधाऽवः।स्वयं।यजस्व।तन्वं।वृधानः॥५॥

अनया भौवनो विश्वकर्मा जगत्कारणं विश्वकर्मदेवं स्तौति । हे विश्वकर्मन् या
यानि ते तव परमाणि धामानि शरीराणि संति या यानि च मध्यमानि शरी-
राणि संति उतापि च या यान्यवमावमानि धामानि शरीराणि संति उतापि
च तानीमानि सर्वाणि शरीराणि सखिभ्योऽस्मभ्यं यष्टुं हविषि मयि हविर्भूते
सति शिक्ष । देहि । हे स्वधावो हविर्लक्षणाच्चवन् स्वयमेव त्वं तन्वं स्वकीयं
पूर्वोक्तं त्रिविधं शरीरं वृधानो हविषा वर्धमानः सन् । अनेन धामत्रैविध्योप-
न्यासेनोत्तमभूतानि देवादिशरीराणि मध्यमभूतानि मनुष्यादिशरीराणि निकृष्ट-
भूतानि कृमिकीटादिशरीराणि च परिगृहीतानि । किं बहुना सर्वं जगदुपात्तं
भवति । उक्त्यतिरेकेण निरवयवस्य परमेश्वरस्य वियहाभावात् तदैक्षत बहुः
स्यां प्रजायेयेत्यादिश्रुतिभ्यः परमेश्वरस्यैव देवादिभेदेन बहुभावावगमात् ॥

तस्मिन्नेव वैश्वकर्मणपशौ वपापुरोडाशयोर्विश्वकर्महविषेति क्रमेण द्वे अनु-
वाक्ये । सूचितं च । विश्वकर्महविषा वावृधान इति द्वे विश्वकर्मा विमना आदि-
हायाः । आ० ३. ८. । इति ॥ साकमेधेषु वैश्वकर्मणस्य विश्वकर्महविषेत्येषैवानुवाक्या ।
सूचं तु पूर्वमुदाहृतं ॥

॥ सैषा घृष्टी ॥

विश्वकर्मन् हविषा वावृधानः स्वयं यजस्व पृथिवीमुत द्यां ।

मुह्यंत्ये अभितो जनास इहास्माकं मघवा सूरिरस्तु ॥ ६ ॥

विश्वऽकर्मन् । हविषा । ववृधानः । स्वयं । यजस्व । पृथिवीं । उत । द्यां ।

मुह्यंतु । अन्ये । अभितः । जनासः । इह । अस्माकं । मघऽवा । सूरिः । अस्तु ॥ ६ ॥

हे विश्वकर्मन् विश्वविषयकर्मन् एतन्नामक परमेश्वर हविषा हविर्भूतेन मया विश्वकर्मणा मया दत्तेन वा हविषा ववृधानो वर्धमानः । विश्वकर्मा सर्वाणि भूतानि जुहवांचकार स आत्मानमप्यंततो जुहवांचकारेति हि निरुक्तं पूर्वमुदाहृतं । स्वयमेव पृथिवीमुतापि च द्यां दिवं च स्वसृष्टे द्यावापृथिव्यौ स्वयं प्रवृद्धः सन्यजस्व । पूजय । अन्ये मत्तोऽन्ये जनासो जना अयष्टारोऽस्मद्यागविरोधिनो वा मुह्यंतु । मुग्धा भवंत्वभितः सर्वतः । अथ परोक्षकृतः । इहास्मिन्यागेऽस्माकं मघवास्तत्प्रत्तेन हविल्क्षणेन धनेन धनवान् स सूरिः स्वर्गादिफलस्य प्रेरकोऽस्तु । भवतु । अत्र विश्वकर्मन् हविषा वर्धमान इत्यादि निरुक्तमनुसंधेयं । १०. २७. ॥

॥ अथ सप्तमी ॥

वाचस्पतिं विश्वकर्माणमूतये मनोजुवं वाजे अद्या हुवेम ।

स नो विश्वानि हवनानि जोषद्विश्वशंभूरवसे साधुकर्मा ॥ ७ ॥

वाचः । पतिं । विश्वऽकर्माणं । उतये । मनःऽजुवं । वाजे । अद्य । हुवेम ।

सः । नः । विश्वानि । हवनानि । जोषत् । विश्वऽशंभूः । अवसे । साधुऽकर्मा ॥ ७ ॥

वाचस्पतिं मंचात्मकस्य वचसः स्वामिनं विश्वकर्माणं विश्वकर्तारं मनोजुवं मनोवेगगमनं वाजे यज्ञेऽद्यास्मिन्दिन उतये तर्पणाय हुवेम । आह्वयाम । स देवो नोऽस्माकं विश्वानि सर्वाणि हवनानि जोषत् । सेवतां । किमर्थं । अवसे । अस्माकं रक्षणाय । स विशेष्यते । विश्वशंभूः । विश्वस्य सुखस्योत्पादकः साधुकर्मा च ॥

॥ इत्यष्टमस्य तृतीये षोडशो वर्गः ॥

चक्षुष इति सप्तचं चतुर्दशं सूक्तं । ऋष्याद्याः पूर्ववत् । चक्षुष इत्यनुक्रांतं । गतः सूक्तविनियोगः ॥

॥ तत्र प्रथमा ॥

चक्षुषः पिता मनसा हि धीरो घृतमेने अजनन्ममाने ।

यदेदंता अदहंत पूर्वं आदिद्यावापृथिवी अप्रयेतां ॥ १ ॥

चक्षुषः । पिता । मनसा । हि । धीरः । घृतं । एने । अजनत् । नममाने इति ।

यदा । इत् । अंताः । अदहंत । पूर्वं । आत् । इत् । द्यावापृथिवी इति । अप्रयेतां ॥ १ ॥

चक्षुषश्चक्षुरूपलक्षितस्येन्द्रियसंघात्मकस्य शरीरस्य पितोत्पादयिता । यद्वा चक्षुः
ख्यापकं तेजः । तस्योत्पादयिता मनसा न हि मत्समोऽस्ति कश्चिदिति बुद्ध्या हि
खलु धीरो घृष्टो विश्वकर्मा प्रथमं घृतमुदकमजनत् । अजनयत् । आपो वा इदम-
येऽप एव ससर्जादावित्यादिश्रुतिस्मृती स्यातां । पश्चादेने द्यावापृथिव्यौ नममाने
तस्मिन्नुदक इतस्ततश्चलन्त्यौ योऽजनयत् । अथ यदेद्यदेवांताः पर्यंतप्रदेशः पूर्वं
पुराणा द्यावापृथिव्योः संबन्धिनोऽदहंत दृढा अभवन् । विश्वकर्मेणा दृढाः संपा-
दिता इत्यर्थः । आदिदनंतरमेव द्यावापृथिवी द्यावापृथिव्यावप्रयेतां । यथाकामं
प्रथिते अभूतां ॥

वैश्वकर्मेणस्य पशोर्हविष एषानुवाक्या । विश्वकर्मा विमना आद्विहायाः किं
स्विदासीदधिष्ठानमिति सूचितं ॥

॥ सैषा द्वितीया ॥

विश्वकर्मा विमना आद्विहाया धाता विधाता परमोत्तमोऽहम् ।

तेषामिष्टानि समिषा मदन्ति यच्च सप्तऋषीन्पर एकमाहुः ॥ २ ॥

विश्वऽकर्मा । विऽमनाः । आत् । विऽहायाः । धाता । विऽधाता । परमा । उत्तमऽहम् ।

तेषां । इष्टानि । सं । इषा । मदन्ति । यच्च । सप्तऽऋषीन् । परः । एकै । आहुः ॥ २ ॥

अयं मन्त्रोऽधियज्ञाध्यात्मयोर्भेदेन द्विधा व्याख्येयः । तत्र प्रथमं दैवतमधिकृत्यो-
च्यते । विश्वकर्मा बहुविधप्रकाशवृष्टिप्रदानादिकर्मणां कर्तादित्यः स च विमना
विभूतमनाः । आदित्यनर्थकः सर्वत इत्यर्थे वा । विहाया विविधमाप्ता । महा-
नित्यर्थः । धाता वृष्ट्यादिकर्ता च विधाता जगतः कर्ता च परमा परमः संहक्
संद्रष्टा च भूतानां । तेषां सप्तर्षीणां । ज्योतिषां रश्मीनामित्यर्थः । चरमपादे वक्ष्य-
माणत्वात् । इष्टानि स्थानानि शरीराणि वेषोदकेन सं मदन्ति संमोदन्ते यच्च

यस्मिन्नादित्ये तं देवं सप्रर्षीन् । सप्रर्षिभ्य इत्यर्थः । तेभ्यः परः परस्तादेकमेवादित्यमाहुर्मैत्रविदः ॥ अध्यात्मपक्ष उच्यते । विश्वकर्मा यः परमात्मा प्राणप्रकाशाभ्यामुपेतः सन् बहुकर्मा भवति स च विमना विभूतमना विहाया वस्तुतो महान् विशेषेण सुकृतदुःकृतफलस्याप्ता धाता विधाता च परमोत संहक् परमश्च सद्रेष्टेन्द्रियाणां । तेषां सप्रर्षीणां द्रष्टृणामिन्द्रियाणामिष्टानि स्वरूपाणीषाच्चेन सह सं मदन्ति संमोदन्ते यच्च यस्मिन्नात्मनि तमात्मानं सप्रर्षीन्सप्रसंख्याकेभ्यः सर्पणस्वभावेभ्यो वा परः परस्ताद्वर्तमानमिन्द्रियाद्यतीतमेकं परमात्मानमाहुस्तत्त्वविदः ॥ अत्र विश्वकर्मा विभूतमना व्याप्तेत्यादि निरुक्तमनुसंधेयं । १०.२६.॥

पूर्वोक्त एव पशौ पुरोडाशस्य यो नः पितेत्येषा याज्या । सूचितं च । यो नः पिता जनिता यो विधाता या ते धामानि परमाणि यावमा । अ० ३. ८. इति ॥

॥ सैषा तृतीया ॥

यो नः पिता जनिता यो विधाता धामानि वेद भुवनानि विश्वा ।

यो देवानां नामधा एक एव तं संप्रश्नं भुवना यन्त्यन्या ॥ ३ ॥

यः । नः । पिता । जनिता । यः । विधाता । धामानि । वेद । भुवनानि । विश्वा ।

यः । देवानां । नामधा । एकः । एव । तं । संप्रश्नं । भुवना । यन्ति । अन्या ॥ ३ ॥

यो विश्वकर्मा नोऽस्माकं पिता पालयिता । न केवलं पालकः किंतु जनि-
तोत्पादकः । किमनेनास्माकमुत्पादक इति संकोचेन यो विधाता सर्वस्य जगत
उत्पादको यो विश्वकर्मा नोऽस्माकमुत्पन्नानि धामानि देवानां तेजःस्थानानि वेद
वेत्ति । किं बहुना । विश्वा विश्वानि भुवना भूतजातानि वेद वेत्ति । यश्च देवा-
नामग्निवाय्वादीनां नामधा नाम्नां धाता । इंद्रादीन्निर्माय तेषामिन्द्रादि नाम कृत्वा
तत्त्वदेवेषु स्थापयिता । एक एव तं देवमन्यानि भुवना भूतजातानि प्रश्नं कः
परमेश्वर इति पृच्छां यन्ति । प्राप्नुवन्ति ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

त आयजंत द्रविणं समस्मा ऋषयः पूर्वे जरितारो न भूना ।

असूर्ते सूर्ते रजसि निषत्ते ये भूतानि समकृण्वन्निमानि ॥ ४ ॥

ते । आ । अयजंत । द्रविणं । सं । अस्मै । ऋषयः । पूर्वे । जरितारः । न । भूना ।

असूर्ते । सूर्ते । रजसि । निऽसत्ते । ये । भूतानि । संऽअकृण्वन् । इमानि ॥ ४ ॥

ते पूर्व ऋषयोऽस्मै विश्वकर्मणे द्रविणं चरुपुरोडाशादिलक्षणं धनं सं सम्य-
गायजंत । सर्वतो यजंते । जरितारो न भूना । स्तोतारो यथा भूमा महता स्तोत्रेण
यजंति तद्वत् । ये महर्षयोऽसूर्ते सरणवर्जिते सूर्ते सरणसहिते स्थावरजंगमात्मके
रजसि लोके निषत्ते निषत्ते निश्चलमवस्थित इमानि भूतानि भुवनानि । प्राणिन
इत्यर्थः । समकृत्स्नं सम्यग्धनादिना पूजयन् । अथवायमर्थः । ये स्थावरजंगमात्मके
जगति वर्तमानानेतान्प्राणिनस्तेजसा समकृत्स्नं ते पूर्व ऋषयो द्रष्टारो रश्म-
योऽस्मा आदित्यात्मकाय विश्वकर्मणे द्रविणं तेज आयजंत ॥

॥ अथ पंचमी ॥

परो दिवा पर एना पृथिव्या परो देवेभिरसुरैर्यदस्ति ।

कं स्विन्नर्भं प्रथमं दध्रे आपो यच्च देवाः समपश्यंत विश्वे ॥ ५ ॥

परः । दिवा । परः । एना । पृथिव्या । परः । देवेभिः । असुरैः । यत् । अस्ति ।

कं । स्वित् । गर्भं । प्रथमं । दध्रे । आपः । यच्च । देवाः । संऽअपश्यंत । विश्वे ॥ ५ ॥

यदीश्वरतत्त्वं दिवा परो द्युलोकादपि परस्ताद्वर्तमानं तथैनास्याः पृथिव्याः
परः परस्ताद्वर्तमानं तथा देवेभिर्देवैः परस्ताद्वर्तमानमसुरैश्च यत्परः परस्ताद्वर्तमानं
गुहायामवस्थितं कं स्विन्नर्भं गर्भवत्सर्वस्य ग्राहकं तत्त्वमापः प्रथमं दध्रे । धृतवत्यः ।
यच्च यस्मिन्नर्भे देवा इन्द्रादयो विश्वे सर्वेऽपि समपश्यंत । संगताः परस्परं पश्यन्ति ।
एवं जानन्नेव कश्चित्तत्त्ववित्प्रश्नं करोति ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

तमिन्नर्भं प्रथमं दध्रे आपो यच्च देवाः समगच्छंत विश्वे ।

अजस्य नाभावध्येकमर्पितं यस्मिन्विश्वानि भुवनानि तस्युः ॥ ६ ॥

तं । इत् । गर्भं । प्रथमं । दध्रे । आपः । यच्च । देवाः । संऽअगच्छंत । विश्वे ।

अजस्य । नाभौ । अधि । एकं । अर्पितं । यस्मिन् । विश्वानि । भुवनानि । तस्युः ॥ ६ ॥

अनया पूर्वमंचोक्तस्य प्रश्नस्योत्तरमभिधीयते । तमित्तमेव विश्वकर्माणं गर्भं
गर्भस्थानीयं प्रथममितरसृष्टेः पूर्वमापो दध्रे । धृतवत्यः । यच्च गर्भे विश्वे सर्वे देवा
इन्द्रादयः समगच्छंत संगता भवन्ति । तस्याजस्य नाभावधि नाभौ । अधीति सप्त-
म्यर्थानुवादी । एकमर्पितमित्यंदाभिप्रायेणोक्तं । अंडं हि प्राक्सर्गोन्नाभिस्थाने तिष्ठ-

ति । यस्मिन्बन्धे विश्वानि भुवनानि सर्वाणि भूतजातानि तस्युः । तिष्ठन्ति । अथ-
वाजस्य जन्मरहितस्य ब्रह्मणः स्वसृष्टे जले शयानस्य नाभौ सर्वजगद्बन्धक उदके
एकं ब्रह्माण्डमर्पितं स्थापितं । शिष्टं समानं ॥ अथास्मिन्नर्थे स्मृतिः । अप एव
ससर्जादौ तासु वीर्यमवाकिरत् । तदण्डमभवद्भैमं सूर्यकोटिसमप्रभं ॥

॥ अथ सप्तमी ॥

न तं विदाथ य इमा जजानान्यद्युष्माकमन्तरं बभूव ।

नीहारेण प्रावृता जल्पा चासुतृप उक्थशासश्चरन्ति ॥ ७ ॥

न । तं । विदाथ । यः । इमा । जजानं । अन्यत् । युष्माकं । अन्तरं । बभूव ।

नीहारेण । प्रावृताः । जल्पा । च । असुतृपः । उक्थशासः । चरन्ति ॥ ७ ॥

हे नरास्तं विश्वकर्माणं न विदाथ न जानीथ य इमेमानि भूतानि जजान ।
उत्पादितवान् । देवदत्तोऽहं यज्ञदत्तोऽहमिति वयमात्मानं विश्वकर्माणं जानीम
इति यदुच्येत तदसत् न ह्यहंप्रत्ययगम्यं जीवरूपं विश्वकर्माणः परमेश्वरस्य तत्त्वं
किंतु युष्माकमहंप्रत्ययगम्यानां जीवानामन्तरमन्यदहंप्रत्ययगम्यादतिरिक्तं सर्ववे-
दांतवेद्यमीश्वरतत्त्वं बभूव । भवति । विद्यते । जीवरूपवत्तदपि कुतो न विद्य इति
चेत् श्रूयतां । नीहारेण प्रावृता यूयं नीहारसदृशेनाज्ञानेनाच्छन्नाः । अतो न जा-
नीथ । यथा नीहारो नात्यंतमसदृशेरावरकत्वात् नात्यंतं सत्काष्ठपाषाणादिवत्सं-
बोद्धुमयोग्यत्वात् एवमज्ञानमपि नात्यंतमसदीश्वरतत्त्वावरकत्वात् नापि सद्बो-
धमात्रनिवर्त्यत्वात् । ईदृशेनाज्ञानेन सर्वे जीवाः प्रावृताः । न केवलं प्रावृतत्वं किंतु
जल्पा च देवोऽहं मनुष्योऽहमित्याद्यनृतजल्पनेन प्रावृताः । किंचासुतृपः केनाप्यु-
पायेनासून्प्राणांस्तृप्यन्तः । उदरंभरा इत्यर्थः । न तु पारमेश्वरं तत्त्वं विचारितवन्तः ।
न केवलमिहलोकभोगमात्रतृप्ता उक्थशासो नानाविधेषु यज्ञेषूक्थं प्रउगनिष्के-
वल्यादिकं शंसन्तश्चरन्ति । पृथिव्यां वर्तन्ते । केवलमैहिकामुष्मिकभोगपरा वर्तन्तेऽतो
विश्वकर्माणं देवं न जानीथेत्यर्थः ॥

॥ इत्यष्टमस्य तृतीये सप्तदशो वर्गः ॥

यस्ते मन्यो इति सप्तर्चं पंचदशं सूक्तं । मन्युर्नाम तपसः पुत्र ऋषिः । आद्या
जगती शिष्टास्त्रिष्टुभः । इदमुत्तरं च मन्युदैवतं । तथा चानुक्रांतं । यस्ते मन्युस्तापसो
मान्यवं तु जगत्यादीति ॥ अजिरनाभ्यभिचारसाधने यज्ञ एतासूक्तं निविज्ञानं ।
सूचितं च । त्वया मन्यो यस्ते मन्यो । आ० ९. १. इति ॥

॥ तत्र प्रथमा ॥

यस्ते म॒न्योऽवि॒धव्र॒ज साय॑क॒ सह॒ ओजः॑ पु॒थति॒ विश्व॑मानुषक् ।

सा॒ह्याम॒ दास॑मा॒र्यं त्वया॑ यु॒जा सह॑स्कृतेन॒ सह॑सा॒ सह॑स्वता ॥ १ ॥

यः । ते । म॒न्यो इति॑ । अवि॒धत् । व॒ज्र । सा॒य॒क । सहः । ओजः । पु॒थति॑ । विश्वं । आ॒नु॒षक् ।
सा॒ह्याम॑ । दासं । आ॒र्यं । त्वया॑ । यु॒जा । सहः । ऽकृतेन॑ । सह॑सा । सह॑स्वता ॥ १ ॥

हे मन्यो क्रोधाभिमानिन्देव । मन्युर्मन्यते दीप्तिकर्मणः क्रोधकर्मणो वधकर्मणो वेति निरुक्तं । १०. २९. । यो यजमानस्ते तुभ्यमविधत् परिचरति हे वज्र वज्र-
वत्सारभूत सायक सायकवच्छत्रूणां हिंसक स मनुष्यः सहो बलं वाह्यमोजः शरीरं
बलं चानुषगनुषक्तं पुथति त्वदनुग्रहात्संग्रामे । यस्मादेवं तस्माद्वयं दासमुपक्षय-
कर्तारमार्यमस्मत्तोऽधिकं चोभयविधं शत्रुं साह्याम । अभिभवेम । केन साधनेनेति
तदुच्यते । त्वया युजा । त्वया सहायेन । सहायो विशेष्यते । सहस्कृतेन बलोत्पा-
दितेन सहसा सहमानेन परान् सहस्वता बलवता । ईदृशेन त्वया सहायेनेत्यर्थः ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

म॒न्युरि॒न्द्रो म॒न्युरे॒वास दे॒वो म॒न्युर्हो॒ता वरु॑णो जा॒तवे॒दाः ।

म॒न्युं वि॒शं ई॒ळते॒ मानु॑षी॒र्याः पा॒हि नो॑ म॒न्यो तप॑सा स॒जोषाः॑ ॥ २ ॥

म॒न्युः । इ॒न्द्रः । म॒न्युः । ए॒व । आ॒स । दे॒वः । म॒न्युः । हो॒ता । वरु॑णः । जा॒तऽवे॒दाः ।

म॒न्युं । वि॒शः । ई॒ळते॑ । मानु॑षीः । याः । पा॒हि । नः । म॒न्यो इति॑ । तप॑सा । स॒जोषाः॑ ॥ २ ॥

अयं मन्युरिन्द्रो मन्युरेव देवः सर्वोऽपि मन्युरेवास । अभवत् । मन्युरेव होता
होमनिष्पादकोऽग्निः । तथा मन्युर्वरुणोऽपि जातवेदा जातप्रज्ञो वरुणश्च । सर्वे-
ष्वपि तेजस्विषु मन्युसद्भावात् । या मानुषीर्मनुषोऽपत्यभूता विशः प्रजाः संति ता
मन्युमेव देवमीळते । स्तुवंति । हे मन्यो तपसैतन्नामकेनास्मत्पित्रा सजोषाः समा-
नप्रीतिस्त्वं पाहि । रक्ष ॥

॥ अथ तृतीया ॥

अ॒भी॒हि म॒न्यो तव॑स॒स्तवी॒यान्तप॑सा यु॒जा वि ज॑हि श॒त्रून् ।

अ॒मि॒त्र॒हा वृ॒त्र॒हा द॑स्यु॒हा च॒ विश्वा॑ वसू॒न्या भ॑रा॒ त्वं नः॑ ॥ ३ ॥

अभि । इ॒हि । म॒न्यो इति । त॒वसः । त॒वी॒यान् । तप॑सा । यु॒जा । वि । ज॒हि । श॒चून् ।
अ॒मि॒त्र॒ऽहा । वृ॒त्र॒ऽहा । द॒स्यु॒ऽहा । च । वि॒श्वा । व॒सूनि । आ । भ॒र । त्वं । नः ॥ ३ ॥

हे मन्यो त्वमभीहि । अभिगच्छास्मद्यज्ञं । कीदृशस्त्वं । तवसो बलवतोऽपि
तवीयान् अत्यन्तं बलवान् । स त्वं तपसास्मत्पित्रा युजा सहायेन शचून्वि जहि ।
किंचामित्रहामित्राणां हन्ता । अमित्रोऽस्त्रिगधः । तथा वृत्रहावरकाणां शचूणां हन्ता
तथा दस्युहा च । दस्युरुपक्षयकारी शत्रुः । तादृश मन्युदेव त्वं विश्वा सर्वाणि वसूनि
धनानि नोऽस्मभ्यमा भर । आहर ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

त्वं हि म॒न्यो अ॒भिभू॒त्यो॒जाः स्वयं॑भू॒भामो॑ अ॒भिमा॑ति॒षाहः॑ ।
वि॒श्वच॑र्ष॒णिः स॒हुरिः॑ सहा॒वान॒स्मास्वो॒जः पृ॒त॒नासु॑ धेहि ॥ ४ ॥
त्वं । हि । म॒न्यो इति । अ॒भिभू॒ति॒ऽजो॒जाः । स्वयं॑ऽभूः । भामः । अ॒भिमा॑ति॒ऽसहः॑ ।
वि॒श्वऽच॑र्ष॒णिः । स॒हुरिः । सहा॒वान् । अ॒स्मासु॑ । ओ॒जः । पृ॒त॒नासु॑ । धे॒हि ॥ ४ ॥

हे मन्यो त्वमभिभूत्योजाः परेषामभिभावुकबलः स्वयंभूः स्वयमेवोत्पन्नो भामः
क्रुद्धोऽभिमातिषाहः । अभितो हिंसन्तीत्यभिमातयः शचवः । तेषामभिभविता वि-
श्वचर्षणिः सर्वेषां द्रष्टा सहुरिः सहनशीलः सहावान् सहनवान् ईदृशस्त्वमस्मासु
पृतनासु संयामेष्वोजो बलं धेहि । देहि ॥

॥ अथ पंचमी ॥

अ॒भा॒गः स॒न्नप॑ प॒रेतो॑ अ॒स्मि तव॑ कृ॒त्वा त॒विष॑स्य प्र॒चेतः॑ ।
तं त्वा॑ म॒न्यो अ॒क्रतु॑र्जि॒हीळा॒हं स्वा त॒नू॒र्बल॑दे॒याय॑ मेहि ॥ ५ ॥
अ॒भा॒गः । सन् । अप । परा॑ऽइतः । अ॒स्मि । तव । कृ॒त्वा । त॒विष॑स्य । प्र॒चेत॑ इति प्रऽचेतः ।
तं । त्वा । म॒न्यो इति । अ॒क्रतुः । जि॒हीळा॒हं । स्वा । त॒नूः । ब॒ल॒ऽदे॒याय॑ । मा । आ ।
इ॒हि ॥ ५ ॥

हे प्रचेतः प्रकृष्टज्ञान मन्यो तविषस्य महत्तत्त्वव कृत्वा कर्मणाभागे भागरहितः
सन् । त्वां यज्ञेऽयाजकः सन्नित्यर्थः । त्वदेनुकूलरहितोऽहमपि परेतोऽस्मि । युद्धे
शत्रुभिरभिभूतः सन् दूरं गतोऽस्मि । तं तादृशं भागरहितं त्वा त्वां हे मन्यो अक्रतुः

कर्मरहितोऽहं जिहीठ । ऋद्धं कृतवानित्यर्थः । यद्वा अहमेव तत्सहायमेव क्री-
धितवान् । अथेदानीं स्वा तनूर्मम शरीरभूतस्त्वं बलदेयाय बलदानाय मेहि ।
मां प्राप्नुहि ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

अयं ते अस्युप मेह्यर्वाङ् प्रतीचीनः सहुरे विश्वधायः ।

मन्यो वज्रिन्ममामा ववृत्स्व हनाव दस्यूरुत बोध्यापेः ॥ ६ ॥

अयं । ते । अस्मि । उप । मा । आ । इहि । अर्वाङ् । प्रतीचीनः । सहुरे । विश्वधायः ।

मन्यो इति । वज्रिन् । अभि । मां । आ । ववृत्स्व । हनाव । दस्यूर्नु । उत । बोधि । आपेः ॥ ६ ॥

हे सहुरे शत्रूणां सहनशील विश्वधायो विश्वस्य धर्तृर्मेन्यो अयं जनोऽहं ते
तवास्मि कर्मकृत् । यत एवमतः प्रतीचीनः प्रतिगन्तार्वाङ्स्सदभिमुखं मा मामु-
पेहि । उपागच्छ । हे मन्यो वज्रिन् मामभ्या ववृत्स्व । अभ्यावर्तस्व । किमर्थमभ्या-
गमनमिति चेत् उच्यते । हनावान् दस्यूश्शत्रून् । उतापि चापेर्बधुं बोधि । बुध्यस्व ॥

॥ अथ सप्तमी ॥

अभि प्रेहि दक्षिणतो भवा मेऽधा वृत्राणि जघनाव भूरि ।

जुहोमि ते धरुणं मध्वो अयमुभा उपांशु प्रथमा पिबाव ॥ ७ ॥

अभि । प्र । इहि । दक्षिणतः । भव । मे । अध । वृत्राणि । जघनाव । भूरि ।

जुहोमि । ते । धरुणं । मध्वः । अयं । उभौ । उपऽअंशु । प्रथमा । पिबाव ॥ ७ ॥

हे मन्यो अभि प्रेहि । अभिगच्छ । मम युद्धं गत्वा च मे मम दक्षिणतो भव ।
अधायावां वृत्राणि शत्रून्भूरि प्रभूतं जघनाव । हनाव । ते तुभ्यमयं श्रेष्ठं मध्वो मधु
सोमरसं जुहोमि । उभौ त्वं चाहं चोपांश्चप्रकाशं प्रथमा प्रथमौ संतौ पिबाव ॥

॥ इत्यष्टमस्य तृतीयेऽष्टादशो वर्गः ॥

त्वया मन्यो इति सप्तर्चं षोडशं सूक्तं । आदितस्त्रिस्तस्त्रिष्टुभस्ततश्चतस्रो जगत्यः ।
पूर्ववद्विदेवते । तथा चानुक्रांतं । त्वया मन्यो चतुर्जगत्यंतमिति ॥ अजिरनाम्येकाह
इदं सूक्तं मरुत्वतीयशस्त्रे निविज्ञानं । सूचं पूर्वसूक्त एवोदाहृतं । विनुत्यभिभूतिषु
वज्रेषुष्वेकाहेष्वेते सूक्ते मरुत्वतीयनिष्केवल्ययोः शस्ये । सूचितं च । विनुत्यभिभू-
त्योरिषुवज्रयोश्च मन्युसूक्ते । आ० ९. ८. । इति ॥

॥ तत्र प्रथमा ॥

त्वया मन्यो सरथमारुजंतो हर्षमाणासो धृषिता मरुत्वः ।

तिग्मेष्व आयुधा संशिशाना अभि प्र यंतु नरो अग्निरूपाः ॥ १ ॥

त्वया । मन्यो इति । सऽरथं । आऽरुजंतः । हर्षमाणासः । धृषिताः । मरुत्वः ।

तिग्मऽइषवः । आयुधा । संऽशिशानाः । अभि । प्र । यंतु । नरः । अग्निरूपाः ॥ १ ॥

हे मन्यो हे मरुत्वस्त्वया सरथं समानमेकमेव रथमारुह्येति शेषः । आरुजंतो गच्छंतो हर्षमाणासो हृष्टा धृषिता धृष्टास्तिग्मेषवस्तीक्ष्णबाणा आयुधायुधानि संशिशानाः सम्यग्निश्यंतो नरो युद्धस्य नेतार इन्द्रादयो देवास्त्वदनुचरा वाग्निरूपा अग्निवत्तीक्ष्णदाहादिकर्माणः । यद्वा संनडाः कवचिनोऽभि प्रयंतु युद्धे सहायार्थं । अत्र त्वया मन्यो सरथमारुह्य रुजंत इत्यादि निरुक्तमनुसंधेयं । १०.३०. ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

अग्निरिव मन्यो त्विषितः सहस्व सेनानीर्नः सहुरे हूत एधि ।

हत्वाय शत्रून्वि भजस्व वेद ओजो मिमानो वि मृधो नुदस्व ॥ २ ॥

अग्निऽइव । मन्यो इति । त्विषितः । सहस्व । सेनाऽनीः । नः । सहुरे । हूतः । एधि ।

हत्वाय । शत्रून् । वि । भजस्व । वेदः । ओजः । मिमानः । वि । मृधः । नुदस्व ॥ २ ॥

हे मन्यो अग्निरिव त्विषितो ज्वलितः सहस्वाभिभव शत्रून् । हे सहुरे सहनशील सेनानीरेधि भव नोऽस्माकं संग्रामे हूतः सन् । किंच हत्वाय हत्वा शत्रून्वि भजस्व प्रयच्छास्माकं वेदो धनं शत्रुसंबन्धि । किंच ओजो मिमानोऽस्माकं बलं कुर्वन्मृधः शत्रून्वि नुदस्व । घातयेत्यर्थः ॥

॥ अथ तृतीया ॥

सहस्व मन्यो अभिमातिमस्मे रुजन्मृणन्प्रमृणन्प्रेहि शत्रून् ।

उयं ते पाजो नन्वा रुरुध्रे वशी वशं नयस एकज त्वं ॥ ३ ॥

सहस्व । मन्यो इति । अभिऽमातिं । अस्मे इति । रुजन् । मृणन् । प्रऽमृणन् । प्र ।

इहि । शत्रून् ।

उयं । ते । पाजः । ननु । आ । रुरुध्रे । वशी । वशं । नयसे । एकऽज । त्वं ॥ ३ ॥

हे मन्यो अस्मे अस्माकमभिमातिमभिगंतारं शत्रुं सहस्व । अभिभव । रुजन् हिंसन् मृणन् प्रमृणन् प्रकर्षेण हिंसन् यथा पुनर्न जीवेत्तथा कुर्वस्व शत्रून्प्रति प्रेहि । ते तव पाजो बलमुग्रमुद्रूणं के नन्वा रुरुध्रे । आरुधंति । न तथा संभवति । हे एकज त्वमसहाय वशी त्वं वशं नयसे प्रापयसि शत्रुं ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

एको बहूनामसि मन्यवीळितो विश्वंविशं युधये सं शिशाधि ।

अकृत्तुरुक्तया युजा वयं द्युमंतं घोषं विजयाय कृणमहे ॥ ४ ॥

एकः । बहूनां । असि । मन्यो इति । ईळितः । विश्वंऽविशं । युधये । सं । शिशाधि ।

अकृत्तऽरुक् । तया । युजा । वयं । द्युऽमंतं । घोषं । विऽजयाय । कृणमहे ॥ ४ ॥

हे मन्यो ईळितः स्तुतस्त्वमेक एवासहाय एव बहूनां शत्रूणामसि । भवसि पर्याप्तो हंतुं । अतो विश्वं विश्वं तां तामस्मद्विरोधिनीं प्रजां युधये युद्धाय सं शिशाधि । सम्यक् तीक्ष्णीकुरु । किंच हे अकृत्तरुगच्छिन्नदीप्रे तया युजा सहायेन वयं द्युमंतं दीप्तिमंतं घोषं सिंहनादवंतं विजयाय विशिष्टजयार्थं कृणमहे । कुर्मः ॥

॥ अथ पंचमी ॥

विजेषकृदिंद्र इवानवब्रवोऽस्माकं मन्यो अधिपा भवेह ।

प्रियं ते नाम सहुरे गृणीमसि विद्म तमुत्सं यत आबभूथ ॥ ५ ॥

विजेषऽकृत् । इंद्रऽइव । अनवऽब्रवः । अस्माकं । मन्यो इति । अधिऽपाः । भव । इह ।

प्रियं । ते । नाम । सहुरे । गृणीमसि । विद्म । तं । उत्सं । यतः । आऽबभूथ ॥ ५ ॥

हे मन्यो इंद्र इव विजेषकृद्विजयकर्ता तथानवब्रवोऽनिंदितवचनः । अनवब्रवोऽनवक्षिप्रवचन इति यास्कः । ६. २९. । ईदृशस्त्वमस्माकमधिपा अधिकं पाता रक्षिता भवेहास्मिन्यज्ञे । हे सहुरे शत्रूणां सहनशील ते प्रियं नाम स्तोत्रं गृणीमसि । गृणीमः स्तुमः । यतो नाम्नः स्तोत्रात्त्वमाबभूथाभवसि प्रवृद्धोभवसि तमुत्सं बलस्योद्गमयितारं विद्म । जानीमः ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

आभूत्या सहजा वज्र सायक सहो विभर्ष्यभिभूत उत्तरं ।

क्वा नो मन्यो सह मेघेधि महाधनस्य पुरुहूत संसृजि ॥ ६ ॥

आऽभूत्या । सहऽजाः । वज्र । सायक । सहः । बिभर्षि । अभिऽभूते । उत्ऽतरं ।
क्रत्वा । नः । मन्यो इति । सह । मेदी । एधि । महाऽधनस्य । पुरुऽहूत । संऽसृजि ॥ ६ ॥

हे वज्र वज्रवत्सारभूत हे सायक शत्रूणामंतकराभिभूते शत्रूणामभिभावुक मन्यो
आभूत्या । आभूतिरभिभवः । तेन सहजाः सहैवोत्पन्नस्त्वमुत्तरमुत्कृष्टतरं सहो बलं
बिभर्षि । धारयसि । हे मन्यो क्रत्वा कर्मणा सह नोऽस्माकं मेद्वेधि । स्निग्धो भव ।
कुचेति तदुच्यते । महाधनस्य । संयामनामैतत् । संयामस्य संसृजि सर्गे । हे पुरुहूत
बहुभिराहूतेति मन्युसंबोधनं ॥

॥ अथ सप्तमी ॥

संसृष्टं धनमुभयं समाकृतमस्मभ्यं दत्तां वरुणश्च मन्युः ।

भियं दधाना हृदयेषु शत्रवः पराजितासो अप नि लयंतां ॥ ७ ॥

संसृष्टं । धनं । उभयं । संऽआकृतं । अस्मभ्यं । दत्तां । वरुणः । च । मन्युः ।

भियं । दधानाः । हृदयेषु । शत्रवः । पराऽजितासः । अप । नि । लयंतां ॥ ७ ॥

संसृष्टमविभागमापन्नमुभयमुभयविधं धनं समाकृतं सम्यगानीतमस्मभ्यं दत्तां ।
कः । वरुणश्च देवो मन्युश्च । भियं भयं हृदये दधानाः शत्रवोऽस्मद्विरोधिनः परा-
जितासः पराजिता अप नि लयंतां । अपनिलीना भवंतु ॥

॥ इत्यष्टमस्य तृतीय एकोनविंशो वर्गः ॥

॥ इति सायणाचार्यविरचिते माधवीये वेदार्थप्रकाशे दशमे मंडले षष्ठोऽनुवाकः ॥

सप्तमेऽनुवाके षट् सूक्तानि । तत्र सत्येनेति सप्तचत्वारिंशद्वचं प्रथमं सूक्तं सवि-
तृसुतायाः सूर्याया आर्षे । नवो नव इति तिस्रोऽनृक्षरा इति द्वे गृभ्णामीति द्वे
यदश्विना पृच्छमानावित्येषा पूषा त्वेतो नयत्वित्येकाधीरचक्षुरिति चैवमेता दशर्च-
स्त्रिष्टुभः । तृष्टमेतदित्येधोरोबृहत्यष्टकद्वादशद्व्यष्टकवती । पूर्वापरं चरत इह प्रियं
प्रजया नः प्रजां जनयत्वित्येतास्त्रिस्रो जगत्यः । शिष्टास्त्रयस्त्रिंशदनुष्टुभः । आदितः
पंचानामृचां सोमो देवता । तत एकादशभिः सूर्या स्वविवाहं स्तुतवती । अतस्तत्र
योऽर्थः प्रतिपाद्यते स एव देवतात्वेन विज्ञेयः । या तेनोच्यते सा देवतेति न्यायात् ।
सप्तदश्या देवा देवता । अष्टादश्याः सोमार्कौ । एकोनविंश्याश्चंद्रमाः । सुकिंशुक-
मित्याद्या नवर्चो विवाहमंचा आशिषः प्रतिपादकाः । अतस्तत्र तत्र प्रतिपा-

द्योऽर्थो देवता । परा देह्यश्रीरा तनूरिति द्वे वध्वा विवाहकाले परिहितस्य वाससः
संस्पर्शनिन्दयित्री । ये वध्वश्चंद्रमिति दंपत्योः क्षयरोगस्य नाशिनी । अतस्तद्देव-
ताका । परिशिष्टानां षोडशानां सूर्या देवता ॥ तथा चानुक्रांतं । सत्येन सप्तचत्वारिंशत् सर्वमनुक्रांतं । सूक्तविनियोगो लैंगिकः ॥

॥ तत्र प्रथमा ॥

सत्येनोत्तमिता भूमिः सूर्येणोत्तमिता द्यौः ।

ऋतेनादित्यास्तिष्ठन्ति दिवि सोमो अधि श्रितः ॥ १ ॥

सत्येन । उत्तमिता । भूमिः । सूर्येण । उत्तमिता । द्यौः ।

ऋतेन । आदित्याः । तिष्ठन्ति । दिवि । सोमः । अधि । श्रितः ॥ १ ॥

सत्येन ब्रह्मणानन्तात्मना । ब्रह्मा खलु देवानां मध्ये सत्यभूतः । तेनाधःस्थितेन
भूमिरुत्तमिता । उपरि स्तमिता । यथाधो न पतेत्तथा कृता । यद्वा सत्येनानृतप्रति-
योगिना धर्मेण भूमिरुत्तमितोद्भूता फलिता भवतीत्यर्थः । असति सत्ये भूम्यां
सस्यादयो न फलन्ति । तथा सूर्येण देवेन द्यौरुत्तमिता । सूर्यो हि द्युस्थानत्वाद्विवं
दधार । ऋतेन यज्ञेनादित्या अदितेः पुत्रा देवास्तिष्ठन्ति । यज्ञेन यजमानदत्तेन
खल्वाहुत्या देवा उपजीवन्ति । दिवि द्युलोके सोमो देवानामायायनकारी वल्ली-
रूपो देवतारूपश्चाधि श्रितः । अधितिष्ठति । इति स्वपतिं सोमं सूर्या स्तौति ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

सोमेनादित्या बलिनः सोमेन पृथिवी मही ।

अथो नक्षत्राणामेषामुपस्थे सोम आहितः ॥ २ ॥

सोमेन । आदित्याः । बलिनः । सोमेन । पृथिवी । मही ।

अथो इति । नक्षत्राणां । एषां । उपस्थे । सोमः । आहितः ॥ २ ॥

सोमेनादित्या अदितेः पुत्रा इंद्रादयो बलिनी भवन्ति । ऐंद्रवायवादियहपरि-
यहादिति भावः । तथा सोमेनाहुत्यात्मनाग्नौ हुतेन पृथिवी भूमिर्मही महती भवति ।
आहुत्या वृष्टिद्वारेण सस्यादिसंपत्तेः । अथो अपि चायं सोमो नक्षत्राणामेषां ।
न क्षं चायंत इति नक्षत्रा ग्रहचमसादयः । तेषामेषामुपस्थे सोमो रसात्मक आहितः ।
यद्वा सिद्धानामेव नक्षत्राणामुपस्थ उपस्थाने द्युलोके सोम आहितः । तृतीयस्या-

मितो दिवि सोम आसीत्तं गायत्र्याहरदित्यादिश्रुतेः ॥ देवतारूपसोमपक्षे सोमेना-
दित्या देवा बलिनो बलवन्तो भवन्ति तस्यैकैककलास्वादनात् । प्रथमां पिबते
वह्निर्द्वितीयां पिबते रविरित्यादिस्मृतेः । सोमेन पृथिवी मही । अमृतसेकेनौषध्या-
द्यभिवृद्धा पृथिव्या बलवत्त्वं । चंद्रस्य नक्षत्राणामुपस्थे स्थितिः प्रसिद्धा ॥

॥ अथ तृतीया ॥

सोमं मन्यते पपिवान्यत्संपिषंत्योषधिं ।

सोमं यं ब्रह्मणो विदुर्न तस्यान्नाति कश्चन ॥ ३ ॥

सोमं । मन्यते । पपिऽवान् । यत् । संऽपिषन्ति । ओषधिं ।

सोमं । यं । ब्रह्मणः । विदुः । न । तस्य । अन्नाति । कः । चन ॥ ३ ॥

सोमं मन्यते कः । यः पपिवान् । मैथुनकामार्थं चिकित्साद्यर्थं पीतः सोमो येन ।
यद्यमित्यर्थः । यं सोममोषधिं वल्लीरूपं संपिषन्ति । सामर्थ्याद्रासायनिकाः । न च
स साक्षात्सोमः । तर्हि कः । उच्यते । सोमं हि तं मन्यते यं ब्रह्मणः । यद्ब्रह्मशब्दो
ब्राह्मणशब्दपर्यायोऽस्ति कुतो नु चरसि ब्रह्मन् तस्मै मा ब्रूया निधिपाय ब्रह्मन्नि-
त्यादिप्रयोगात् । ब्राह्मणा इत्यर्थः । ते चत्विजो यजमानश्च यागसाधनभूतं संस्कर्तुं
विदुर्जानन्ति तस्यांशं । यद्वा कर्मणि षष्ठी । तं सोमं कश्चन नास्तीति । कश्चिदप्य-
यज्जेति शेषः । यज्जनं भक्षयितुमर्हति नान्य इत्यर्थः । एवमोषधिपक्षे ॥ अथ चंद्रपक्ष
उच्यते । तं सोमं मन्यते पपिवान् पीतवान्यजमानो यद्यमोषधिरूपं संपिषंत्यभि-
षवयावभिरध्वर्यादयो यजमानश्च । न च स सोमः । कस्तर्हि । यं ब्रह्मणो ब्राह्मणा
अभिज्ञा दैवज्ञा विदुः कथयन्ति चंद्रमसं न तस्यान्नाति कश्चनादेवो देवेभ्योऽन्यो
मनुष्यादिः । देवा अग्न्यादयो रश्मयो वा । यज्ञार्हसोमस्यासोमत्वं न निंदायै अपि
वितरस्य स्तुत्या इति मंतथं । अपशवोऽन्ये गोअश्वेभ्य इत्यादिवत् । एवमत्र सोम्या
उभयथा योज्याः ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

आच्छिद्धानैर्गुपितो बार्हतैः सोम रक्षितः ।

ग्राव्णामिच्छृण्वन्तिष्ठसि न ते अन्नाति पार्थिवः ॥ ४ ॥

आच्छत्ऽविधानैः । गुपितः । बार्हतैः । सोम । रक्षितः ।

ग्राव्णां । इत् । शृण्वन् । तिष्ठसि । न । ते । अन्नाति । पार्थिवः ॥ ४ ॥

हे सोम आच्छद्विधानैः । आच्छादयन्ति विधानानि येषां विद्यन्ते त आच्छद्विधानाः । तैर्गुपितः । तथा बार्हतेर्गुपितः । स्वानभाजांघार्यादिभिः सप्रभिः सोमपालै रक्षितस्त्वं । एते वा अमुष्मिँल्लोके सोममरक्षन्ति ब्राह्मणं । याव्णामिच्छृण्वन् अभिषवयाव्णां ध्वनिं शृण्वन्नेव तिष्ठसि । ते त्वां पार्थिवः पार्थिवो जनो नाम्नाति । न हि द्युस्थश्चंद्ररूपोऽच्युतैः पानयोग्यो भवति । चंद्रमा वै सोमो देवानामन्नं तं पीर्यमास्यायामभिषुखंतीति वाजसनेयकं ॥

॥ अथ पंचमी ॥

यच्चा देव प्रपिबन्ति तत आ प्यायसे पुनः ।

वायुः सोमस्य रक्षिता समानां मास आकृतिः ॥५॥

यत् । त्वा । देव । प्रऽपिबन्ति । ततः । आ । प्यायसे । पुनरिति ।

वायुः । सोमस्य । रक्षिता । समानां । मासः । आऽकृतिः ॥५॥

हे देव सोम यद्यदा त्वा त्वां प्रपिबन्त्योषधिरूपं त्रिष्वपि सवनेषु ततोऽनंतरमेव पुनरा प्यायसे । आप्यायस्व समिति प्रातःसवने सं ते पयांसीत्युत्तरयोः सवनयोराप्यायसे । किंच वायुस्तव सोमस्य रक्षिता । यथा न श्रुयति तथा । वायुः शोषकः प्रसिद्धो लोके । किंच मासः । परिमीयत इति मासः सोमः । स च समानां संवत्सराणामाकृतिराकर्ता व्यवच्छेदको भवति । संवत्सरे संवत्सरे वसंतादिकालेष्वनुष्ठीयमानत्वावसंते वसंते ज्योतिषा यजेतेति श्रुतेः । यद्वा सोमाधारवनस्पतिविकारग्रहद्वारेण वायुः सोमरसस्य रक्षिता भवति । वायुगोपा वनस्पतय इति श्रुतेः । एवं वल्लीरूपसोमपक्षे योजना ॥ चंद्रपक्षे तु हे देव सोम यद्यदा त्वा त्वां प्रपिबन्ति रश्मयोऽपरपक्षे ततोऽनंतरमेव पूर्वपक्षे पुनराप्यायसे । वायुश्च सोमस्य तव रक्षिता । वायाधीनत्वाच्चंद्रगतेः । किंच समानां संवत्सराणां मासः । षष्ठ्येकवचनमेतत् । मासस्याकृतिश्च कर्ता त्वं चासि । एकैककलाक्षयसंवृद्धिभ्यां हि मासः पूर्यते तैः संवत्सर इति ॥

॥ इत्यष्टमस्य तृतीये विंशो वर्गः ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

रैभ्यासीदनुदेयी नाराशंसी न्योचनी ।

सूर्याया भद्रमिवासो गार्थ्यैति परिष्कृतं ॥६॥

रैभी । आसीत् । अनुऽदेयो । नाराशंसी । निऽओचनी ।

सूर्यायाः । भद्रं । इत् । वासः । गाथया । एति । परिऽकृतं ॥ ६ ॥

आभिः सूर्या स्वविवाहमस्तौदित्युक्तं । सूर्या सावित्री ब्रूते । रैभी । रैभ्यः काश्च-
नर्चः । रैभीः शंसति रेभंतो वै देवाश्चर्षेयश्च स्वर्गं लोकमायन्नित्यादिब्राह्मणविहिता
रैभ्यः । ऐ० ब्रा० ६. ३२. । सा रैभ्यनुदेय्यासीत् । दीयमानवधूविनोदनायानुदीयमाना
वयस्यासीत् । तथा नाराशंसी । प्राता रत्नमित्यादिका मनुष्याणां स्तुतयो नारा-
शंस्यः । सा नाराशंसी न्योचनी । उचतिः सेवाकर्मा । सा वधूश्रुश्रूषार्थं दीयमाना
दास्यभवत् । सूर्याया मम भद्रं वासो विचित्रं दुकूलादिकमाच्छादनयोग्यं वस्त्रं
गाथया परिष्कृतमलंकृतमेति । गाथा गीयत इत्यादिब्राह्मणोक्ता गाथा । तथा
गाथया यत्परिष्कृतमस्ति तद्वासोऽभवदिति ॥

॥ अथ सप्तमी ॥

चित्तिरा उपबर्हेणं चक्षुरा अभ्यंजनं ।

द्यौर्भूमिः कोश आसीद्यद्यात्सूर्या पतिं ॥ ७ ॥

चित्तिः । आः । उपऽबर्हेणं । चक्षुः । आः । अभिऽअंजनं ।

द्यौः । भूमिः । कोशः । आसीत् । यत् । अयात् । सूर्या । पतिं ॥ ७ ॥

चित्तिर्देवतोपबर्हेणमाः । आसीत् । चक्षुरभ्यंजनमाः । आसीत् । तथा हि
वृचस्य कनीनिका परापतन्निककुक्षामपर्वते । तेन चैककुदेनांजने सजातीयेन
चक्षुषी अंजेत । तच्चक्षुरेवांजनमासीदिति । द्यौश्च भूमिश्च कोश आसीत् । कोशस्था-
नीये अभूतां । यद्यदा सूर्या पतिं स्वकीयं नवभर्तारं सोममयादगच्छत्तदैवमुपक-
रणान्यासन् ॥

॥ अथाष्टमी ॥

स्तोमा आसन्प्रतिधयः कुरीरं छंद ओपशः ।

सूर्याया अश्विना वरामिरासीत्पुरोगवः ॥ ८ ॥

स्तोमाः । आसन् । प्रतिऽधयः । कुरीरं । छंदः । ओपशः ।

सूर्यायाः । अश्विना । वरा । अमिः । आसीत् । पुरऽगवः ॥ ८ ॥

सूर्याया रथस्य स्तोमास्त्रिवृदादयः प्रतिधय आसन् । प्रतिधीयन्त इति प्रतिधय
 ईषातिर्यगायतकाष्टादयः । तथा कुरीरं छंदः कुरीरनामकं छंदोऽनस ओपशोऽभवत् ।
 येनोपशेरते स ओपशः । तादृशायाः सूर्याया अश्विनाश्विनी वरा वरावास्तामिति
 शेषः । तस्या विवाहे पुरोगवः पुरोगन्ता पुरतो गन्ता । यः पूर्वमेव प्रस्तावार्थं गच्छति
 तत्स्थानीयोऽग्निरासीत् ॥ प्रजापतिर्वै सोमाय राज्ञे दुहितरं प्रायच्छत्सूर्या सावित्रीं
 तस्यै सर्वे देवा वरा आगच्छन्तित्यादि हि ब्राह्मणं । ऐ० ब्रा० ४. ७. । अचायमभिप्रायः ।
 प्रजापतिः सविता स्वदुहितरं सोमाय प्रायच्छत् सोमाय दास्यामीति मनीषाम-
 करोत् । तस्मिन्समये पुत्र्या उपचारार्थं प्रदानान्युक्तान्यभवन् । तथा च सत्यश्विनौ
 प्रबलौ संतावाजिं पुरतो गत्वा तामलभेतामिति । उत्तरचापि सोमो वधूयुरभव-
 दित्यादिनायमेवार्थः स्पष्टो भविष्यति । योषावृणीत जेन्येत्यादिकमुक्तं । १. ११९. ५. ॥

॥ अथ नवमी ॥

सोमो वधूयुरभवदश्विनास्तामुभा वरा ।

सूर्या यत्पत्ये शंसंतीं मनसा सविताददात् ॥ ९ ॥

सोमः । वधूऽयुः । अभवत् । अश्विना । आस्तां । उभा । वरा ।

सूर्या । यत् । पत्ये । शंसंतीं । मनसा । सविता । अददात् ॥ ९ ॥

सोमो वधूयुर्वधूकामो वरोऽभवत् । तस्मिन्समयेऽश्विनाश्विनावुभोभौ वरा
 वरावास्तां । अभूतां । यद्यदा सूर्या पत्ये शंसंतीं पतिं कामयमानां । पर्याप्तयौव-
 नामित्यर्थः । सूर्या मनसा सहिताय सोमाय वराय सविता तत्पिताददात् प्रादात्
 दित्वां चकार ॥

॥ अथ दशमी ॥

मनो अस्या अनं आसीद्यौरासीदुत छदिः ।

शुक्रावर्नद्वाहावास्तां यदयात्सूर्या गृहं ॥ १० ॥

मनः । अस्याः । अनः । आसीत् । द्यौः । आसीत् । उत । छदिः ।

शुक्रौ । अनद्वाहौ । आस्तां । यत् । अयात् । सूर्या । गृहं ॥ १० ॥

अस्याः सूर्यायाः पत्युर्गृहं गच्छन्त्या अनो रथो मन आसीत् । या पतिगृहं त्वया
 गच्छामीति मतिरस्ति सान आसीत् । उतापि च तस्या अनसो द्यौर्द्युलोकच्छदि-

रूपर्यपिधानमासीत् । शुक्रौ दीप्तौ सूर्याचंद्रमसावनङ्गाहौ रथस्य वोढारावास्तां ।
अभवतां । यद्यदा सूर्या गृहं सोममयादगात् ॥

॥ इत्यष्टमस्य तृतीय एकविंशो वर्गः ॥

॥ अथैकादशी ॥

ऋक्सा॒माभ्याम॒भिहितौ॒ गावौ॒ ते साम॒नावितः॑ ।

श्रोचं॑ ते च॒क्रे आ॒स्तां दि॒वि पंथा॑श्चराचरः ॥ ११ ॥

ऋक्ऽसा॒माभ्यां॑ । अ॒भिऽहि॒तौ । गा॒वौ । ते । साम॒नौ । इ॒तः ।

श्रोचं॑ । ते । च॒क्रे इति॑ । आ॒स्तां । दि॒वि । पंथाः॑ । च॒राच॒रः ॥ ११ ॥

हे सूर्ये देवि ते तवर्क्षसामाभ्यामभिधानीस्थानाभ्यामभिहितौ गावौ गोस्था-
नीयौ सूर्याचंद्रमसौ सामनौ सामानौ संतावितः । गच्छतः । अनोवाहौ पत्युर्गृहं
प्रति गच्छतः । ते तव श्रोचं । श्रोचे इत्यर्थः । वरस्य गुण्याहिणी श्रोचे एव चक्रे
आस्तां । मनोरूपस्य रथस्य श्रोचे चक्रे अभवतामित्यर्थः । दिवि पंथाश्चराचरः । चला-
चलः । अत्यंतं गमनसाधनभूतो मार्गोऽभूत् । रथसंचारप्रदेशो द्युलोक आसीत् ॥

॥ अथ द्वादशी ॥

शुची॑ ते च॒क्रे या॒त्या व्या॒नो अ॒क्ष आ॒हतः॑ ।

अ॒नो मन॒स्मयं॑ सूर्यारोह॒त्प्रय॒ती प॒तिं ॥ १२ ॥

शुची॑ इति॑ । ते । च॒क्रे इति॑ । या॒त्याः । वि॒ऽआ॒नः । अ॒क्षः । आ॒ऽह॒तः ।

अ॒नः । मन॒स्मयं॑ । सूर्या॑ । आ । अ॒रोह॒त् । प्र॒ऽय॒ती । प॒तिं ॥ १२ ॥

यात्या गच्छत्यास्ते तवानसश्चक्रे चंक्रमणशीले रथांगे शुची श्रोचे आस्तां ।
व्यानस्तव व्यानो वायुरक्षः । उभयरथचक्रच्छिद्रगामिनी या काष्ठा सा च रथस्य
सर्वं भारं वहति । सोऽक्षो व्यानोऽभूत् । मनस्मयं मनोमयमनः शकटं सूर्या पतिं
सोमं प्रति प्रयती प्रकर्षेण गच्छंत्यारोहत् । आरूढवती । पतिं प्रति जिगमिषोर्म-
नोरूपस्य रथस्य पत्युर्गुणश्राविणी श्रोचे एव चक्रे अभूतां व्यानो धारको वायु-
श्लेष्टकोऽक्षोऽभूदित्यर्थः ॥

॥ अथ त्रयोदशी ॥

सूर्याया वहतुः प्रागात्सविता यमवासृजत् ।

अघासु हन्यन्ते गावोऽर्जुन्योः पर्युह्यते ॥ १३ ॥

सूर्यायाः । वहतुः । प्र । अगात् । सविता । यं । अवऽअसृजत् ।

अघासु । हन्यन्ते । गावः । अर्जुन्योः । परि । उह्यते ॥ १३ ॥

सोमाय प्रदत्तितायाः सूर्याया वहतुः । कन्याप्रियार्थं दातव्यो गवादिपदार्थो वहतुः । स च प्रागात् । तस्या अपि पूर्वमगच्छत् । यं वहतुं सवितास्याः पिता-वासृजत् अवसृष्टवान् । प्रादादित्यर्थः । कदा सागच्छत् कदा वहतुरित्युभयोः काल उच्यते । अघासु मघास्वित्यर्थः । मघानक्षत्रेषु गावः सवित्रा दत्ता गावः सोमगृहं प्रति हन्यन्ते । दंडैस्ताड्यन्ते प्रेरणार्थं । अर्जुन्योः । फल्गुन्योरित्यर्थः । तयोर्नक्षत्रयोः सवितुः सकाशात् परि सोमगृहं प्रत्युह्यते । नीयते रथेन ॥

॥ अथ चतुर्दशी ॥

यदश्विना पृच्छमानावयातं चिचक्रेण वहतुं सूर्यायाः ।

विश्वे देवा अनु तज्जामजानन्पुत्रः पितरौववृणीत पूषा ॥ १४ ॥

यत् । अश्विना । पृच्छमानौ । अयातं । चिऽचक्रेण । वहतुं । सूर्यायाः ।

विश्वे । देवाः । अनु । तत् । वां । अजानन् । पुत्रः । पितरौ । अवृणीत । पूषा ॥ १४ ॥

हे अश्विनाश्विनौ यद्यदा पृच्छमानौ सवितारं प्रष्टुमयातमगच्छतं । केन साधनेनायातं तदुच्यते । चिचक्रेण चक्रचययुक्तेन रथेन । किं पृच्छमानौ । सूर्याया वहतुं विवाहमित्यर्थः । तत्तदानीं वां युवां सवितारं प्रति गच्छंतौ विश्वे सर्वे देवा अन्व-जानन् । अनुज्ञातवन्तः । तथा पितरौ पुत्रोऽश्विनोः पुत्रः पूषावृणीत । वृतवान् ॥

॥ अथ पंचदशी ॥

यदयातं शुभस्पती वरेयं सूर्यामुप ।

क्वैकं चक्रं वामासीत्क्व देष्ट्राय तस्थयुः ॥ १५ ॥

यत् । अयातं । शुभः । पती इति । वरेऽयं । सूर्या । उप ।

क्व । एकं । चक्रं । वां । आसीत् । क्व । देष्ट्राय । तस्थयुः ॥ १५ ॥

हे शुभस्पती उदकस्य स्वामिनौ यद्यावयातमगच्छतं । कं प्रति । वरेयं वरणी-
यायाः सूर्यायाः संबन्धिनं वरैर्याचितव्यं वा सवितारमित्यर्थः । किमर्थं । सूर्यामुप-
गंतुं । वां भवतोः संप्रति दृश्यमानमिदमेकं चक्रं क्वासीत्पुरा । क्व वां युवां देष्टाय
दानाय प्रवृत्तौ तस्थथुरित्यश्विनोर्निवासं पृच्छति ॥

॥ इत्यष्टमस्य तृतीये द्वाविंशो वर्गः ॥

॥ अथ षोडशी ॥

वे ते च॒क्रे सूर्ये ब्र॒ह्माणं ऋ॒तुथा वि॒दुः ।

अथै॒कं च॒क्रं यद्गुहा॒ तद॒ज्ञात॒य इ॒द्विदुः ॥ १६ ॥

वे इति । ते । च॒क्रे इति । सूर्ये । ब्र॒ह्माणः । ऋ॒तुऽथा । वि॒दुः ।

अथ । एकं । च॒क्रं । यत् । गुहा । तत् । अ॒ज्ञात॒यः । इत् । वि॒दुः ॥ १६ ॥

अथ स्वयमेव स्वात्मानं प्रति सूर्या वदति । हे सूर्ये ते तव वे चक्रे प्रज्ञाते पुरा
दृष्टे वे एव चंद्रसूर्यात्मके ऋतुथा ऋतुषु विनिर्दिष्टे चक्रे ब्रह्माणो ब्राह्मणा विदुः ।
अथैकं चक्रं तृतीयं संवत्सरात्मकं गुहा गुहायां निहितं यदस्ति तदज्ञातय इत् ।
एतन्मेधाविनामसु पठितं । मेधाविन एव विदुः । जानन्ति ॥

॥ अथ सप्तदशी ॥

सूर्यायै दे॒वेभ्यो मि॒त्राय व॒रुणाय च ।

ये भू॒तस्य प्र॒चेत॑स इ॒दं तेभ्योऽ॒करं नमः ॥ १७ ॥

सूर्यायै । दे॒वेभ्यः । मि॒त्राय । व॒रुणाय । च ।

ये । भू॒तस्य । प्र॒चेत॑सः । इ॒दं । तेभ्यः । अ॒करं । नमः ॥ १७ ॥

सूर्यायै सूर्यस्य पत्न्यै देवेभ्योऽग्न्यादिभ्यो मित्राय वरुणाय च ये च भूतस्य भूत-
जातस्य प्रचेतसः सुमतयोऽभिमतप्रदा भवन्ति तेभ्यः सर्वेभ्य इदं नमो नमस्कार-
मकरं । करोमि ॥

॥ अथाष्टादशी ॥

पूर्वा॒परं च॑रतो मा॒ययै॑तौ शि॒शू क्री॑ळंतौ प॒रि या॑तो अध्व॒रं ।

वि॒श्वान्य॒न्यो भुव॑नाभि॒चष्ट ऋ॒तूर॒न्यो वि॒दध॑ज्जायते पुनः ॥ १८ ॥

पूर्वऽअपरं । चरतः । मायया । एतौ । शिशू इति । त्रीळंतौ । परि । यातः । अध्वरं ।
विश्वानि । अन्यः । भुवना । अभिऽचष्टे । ऋतून् । अन्यः । विऽदधत् । जायते ।
पुनरिति ॥ १८ ॥

कश्चित्पूर्वं गच्छति सूर्यः । अन्यस्तमनुचरति चंद्रमाः । एवं पूर्वापरं पौर्वापर्येण
मायया स्वप्रज्ञानेनैतावादित्यचंद्रौ चरतः । गच्छतो दिवि । तौ शिशू । शिशुवद्ध-
मणाज्जायमानत्वाद्वा शिशू इत्युच्येते । शिशू संतौ त्रीळंतावंतरिक्षे विहरंतावध्वरं
परि यातः । यज्ञं प्रतिगच्छतः । तयोरन्य आदित्यो विश्वानि भुवनान्यभिचष्टे ।
अभिपश्यति । ऋतून्वसंतादीनन्यश्चंद्रमा विदधत्कुर्वन्मासानर्धमासांश्च कुर्वन्पुनर्जा-
यते । यद्युभयोरपि पुनर्जातिरस्ति तथापि सूर्यस्य सर्वदा प्रवृद्धेरुदयो नाभिप्रेतः ।
चंद्रस्य तु हासवृद्धिसंज्ञावात्पुनः पुनर्जायत इत्युक्तिर्युक्ता । चंद्रमा वै जायते पुन-
रित्यादिश्रुतेः ॥

अतिमूर्तिनाम्येकाहे शुक्लपक्षे चांद्रमसीष्टिः । तत्र नवो नव इत्येषा याज्या ।
सूचितं च । नवो नवो भवति जायमानस्तरणिर्विश्वदर्शतः । आ० ९. ८. इति ॥

॥ सैषैकोनविंशी ॥

नवोनवो भवति जायमानोऽह्नां केतुरुषसामेत्ययं ।

भागं देवेभ्यो वि दधात्यायन् प्र चंद्रमास्तिरते दीर्घमायुः ॥ १९ ॥

नवःऽनवः । भवति । जायमानः । अह्नां । केतुः । उषसां । एति । अयं ।

भागं । देवेभ्यः । वि । दधाति । आऽयन् । प्र । चंद्रमाः । तिरते । दीर्घं । आयुः ॥ १९ ॥

अयं चंद्रमा जायमानः प्रतिदिनं जायमान एकैककलाधिक्येनोत्पद्यमानः सन्
नवोनवो भवति । प्रतिदिनं नूतन एव भवति । एतत्पूर्वपक्षाद्यभिप्रायं । तथाह्नां
दिवसानां केतुः प्रज्ञापकः प्रतिपदादीनां तिथीनां चंद्रकलाहासवृद्धाधीनत्वात् ।
तादृशश्चंद्रमा उषसां प्रभातीनामयमेति । एतत्कृष्णपक्षांताभिप्रायं । केचनैतं पाद-
मादित्यदैवत्यमाहुः । तस्मिन्पक्षेऽह्नां केतुत्वमुषसामयगतिश्च प्रसिद्धे । देवेभ्यो भागं
हविर्भागं वि दधाति करोति उभयपक्षांते । किं कुर्वन् । आयन् । प्रतिदिनं हास-
वृद्ध्या पक्षांतमभिगच्छन् । एतदर्थमासाभिप्रायं । चंद्रमा उक्तलक्षणो देवो दीर्घ-
मायुस्तिरते । वर्धयति ॥

॥ अथ विंशी ॥

मुकिंशुकं शल्मलिं विश्वरूपं हिरण्यवर्णं सुवृतं सुचक्रं ।

आ रोह सूर्ये अमृतस्य लोकं स्योनं पत्ये वहतुं कृणुष्व ॥२०॥

मुऽकिंशुकं । शल्मलिं । विश्वऽरूपं । हिरण्यऽवर्णं । सुऽवृतं । सुऽचक्रं ।

आ । रोह । सूर्ये । अमृतस्य । लोकं । स्योनं । पत्ये । वहतुं । कृणुष्व ॥२०॥

मुकिंशुकं शोभनकिंशुकवृक्षनिर्मितं तथा शल्मलिं शल्मलिवृक्षनिर्मितं विश्वरूपं नानारूपं हिरण्यवर्णं हितरमणीयवर्णं हिरण्यालंकारयुक्तं वा सुवृतं सुषुवर्तनं सुचक्रं शोभनचक्रोपेतं रथं हे सूर्य आरोह । अमृतस्य लोकं स्थानं स्योनं सुखकरं पत्ये सोमाय वहतुं वहनमात्मनः प्रापणं कृणुष्व । कुरुष्व । अच निरुक्तं द्रष्टव्यं ॥

॥ इत्यष्टमस्य तृतीये त्रयोविंशो वर्गः ॥

॥ अथैकविंशी ॥

उदीर्घातः पतिवती ह्येऽषा विश्वावसुं नमसा गीर्भिरीक्रे ।

अन्यामिच्छ पितृषदं व्यक्तां स ते भागो जनुषा तस्य विद्धि ॥२१॥

उत् । ईर्ष्व । अतः । पतिऽवती । हि । एषा । विश्वऽवसुं । नमसा । गीऽभिः । ईक्रे ।

अन्यां । इच्छ । पितृऽसदं । विऽअक्तां । सः । ते । भागः । जनुषा । तस्य । विद्धि ॥२१॥

आभिर्नृणां विवाहः स्तूयते । हे विश्वावसो अतः स्थानात्कन्यासमीपादुदीर्घं । उत्तिष्ठ । एषा कन्या पतिवती हि संजाता । अत उदीर्घेति वातःशब्दो योज्यः । विश्वावसुमेतन्नामानं गंधर्वं नमसा नमस्कारेण गीर्भिः स्तुतिभिश्चेक्रे । स्तौमि । तर्ह्येनां विहाय कां स्वीकरोमीति यदि ब्रूषे तर्ह्यन्यां पितृषदं पितृकुले स्थितां व्यक्तामनूदेति परिस्फुटां विगतांजनां वा स्तनोद्गमादिराहित्येनाप्रौढामित्यर्थः । स तादृशः पदार्थस्ते तव भागः कल्पितः । तस्य तं भागं विद्धि । जानीहि जनुषा जन्मना लभस्वेत्यर्थः ॥

॥ अथ द्वाविंशी ॥

उदीर्घातो विश्वावसो नमसेकामहे त्वा ।

अन्यामिच्छ प्रफर्थ्यैसं जायां पत्यां सृज ॥२२॥

उत् । ईर्ष्व । अतः । विश्वावसो इति विश्वऽवसो । नमसा । ईळा॒महे । त्वा ।
अ॒न्यां । इ॒च्छ । प्र॒ऽफ॒र्थ्य । सं । जा॒यां । प॒त्या । सृ॒ज ॥ २२ ॥

अतोऽस्माच्छयनाच्चे विश्वावसो कन्यास्वामिन् गंधर्वोदीर्ष्व । उन्नच्छ । ईर
गतौ । आदादिकः । अनुदात्तेत् । तस्य लोटि रूपं । विश्वावसुर्नाम गंधर्वः कन्या-
नामधिपतिर्यतः । लभामि तेन कन्यामिति हि मंचः । स तादृश देव त्वां नमसा
नमस्कारेणेळा॒महे । स्तुमः । स त्वमन्यां प्रफ॒र्थ्य बृहन्नितं॒बां कन्यामिच्छ । जा॒यां
मां प॒त्या सह पुनः सं सृ॒ज ॥

॥ अथ त्रयोविंशी ॥

अ॒नृ॒क्ष॒रा ऋ॒ज॒वः संतु पंथा॒ येभिः सखा॑यो॒ यंति॒ नो वरे॑यं ।
सम॑र्य॒मा सं भगो॑ नो निनीयात्सं जा॒स्पत्यं सु॒यम॑मस्तु दे॒वाः ॥ २३ ॥
अ॒नृ॒क्ष॒राः । ऋ॒ज॒वः । संतु । पंथाः । येभिः । सखा॑यः । यंति॒ । नः । वरे॑ऽयं ।
सं । अ॒र्य॒मा । सं । भगः । नः । निनी॒यात् । सं । जाः । प॒त्यं । सु॒ऽय॒मं । अ॒स्तु । दे॒वाः ॥ २३ ॥

हे देवाः पंथाः पंथानो मार्गा अ॒नृ॒क्ष॒राः । ऋ॒क्ष॒रः कंटक॑ उच्यते । कंटकरहिता
ऋ॒ज॒वोऽकुटिला॑श्च संतु येभि॒र्यैः पथि॑भिर्नोऽस्माकं सखा॑यो वरप्रेषिता वरे॑यं
वैर्याचितव्यं पितरं प्रति यंति गच्छंति ते पंथा इति । किंचार्य॒मा दे॒वो नोऽस्मान्
सं निनी॒यात् । सम्यक् प्रापयेत् । तथा भगो देवः सं निनी॒यात् । हे दे॒वा आसं॑-
गतमस्तु पतिकुलमिति शेषः । तथेदं जा॒स्पत्यं जा॒याप॒त्योर्यु॒गलं सु॒यम॑मस्तु ।
सुमिथुनमस्तु ॥

पत्या योक्तृविमोचने प्र त्वा मुंचामीत्येषा । सूचितं च । अथास्या योक्तृं विचृ-
तेत्य त्वा मुंचामि वरुणस्य पाशादिति ॥

॥ सैषा चतुर्विंशी ॥

प्र त्वा मुंचामि वरुणस्य पाशा॒द्येन॒ त्वाब॑भा॒त्सवि॒ता सु॒शेवः॑ ।
ऋ॒त॒स्य॒ यो॒नौ सु॒कृत॑स्य॒ लो॒केऽरि॑ष्टां त्वा सह प॒त्या द॒धामि॑ ॥ २४ ॥
प्र । त्वा । मुंचा॒मि । वरुण॑स्य । पाशा॒त् । येन॑ । त्वा । अब॑भा॒त् । स॒वि॒ता । सु॒ऽशे॒वः ।
ऋ॒त॒स्य । यो॒नौ । सु॒ऽकृत॑स्य । लो॒के । अ॒रि॒ष्टां । त्वा । सह । प॒त्या । द॒धा॒मि ॥ २४ ॥

जातं प्राणिनं सवित्रा प्रेरितो वरुण आत्मपाशैर्बध्नाति । तस्माद्वरुणस्य पाशात्

हे वधु त्वा त्वां प्र मुंचामि येन त्वा त्वां सविता वरुणस्य प्रेरकः सुशेवः सुखीऽब-
धात् । बंधनं कृतवान् । यज्ञांगपक्षे पत्नीं योक्त्रेण बधाति । बंधनस्य वरुणोऽभि-
मानी । अतो वरुणपाशाद्योक्तात्ममुंचामि । येन योक्त्रेण सविता कर्मणामनुज्ञाता
देव ऋत्विक्पाशेनावधात् । तं मोचयित्वा चर्तस्य यज्ञस्य योनौ स्थाने यागभूमौ
सुकृतस्य लोके कर्मक्षेत्रे भूलोके चारिष्टामहिंसितां त्वां पुत्राद्यर्थे पत्या सह दधामि ।
स्थापयामि ॥

॥ अथ पंचविंशी ॥

प्रेतो मुंचामि नामुतः सुबद्धाममुतस्करं ।

यथेयमिंद्र मीढुः सुपुत्रा सुभगासति ॥ २५ ॥

प्र । इतः । मुंचामि । न । अमुतः । सुऽबद्धां । अमुतः । करं ।

यथा । इयं । इंद्र । मीढुः । सुऽपुत्रा । सुऽभगा । असति ॥ २५ ॥

इतः पितृकुलात्प्र मुंचामि त्वां नामुतो भर्तृगृहात्प्रमुंचामि । अमुतो भर्तृगृहे
सुबद्धां करं । यथेयं कन्या हे इंद्र मीढुः सेक्तः सुपुत्रा सुभगा सुष्टुभाग्या वासति
भवति तथा कुरु ॥

॥ इत्यष्टमस्य तृतीये चतुर्विंशो वर्गः ॥

विवाहानंतरभाविनि प्रयागे पूषा त्वेतो नयत्वित्यनया रथादियानमारोहयेत् ।
सूचितं च । पूषा त्वेतो नयतु हस्तगृह्येति यानमारोहयेत् । आ० गृ० १. ८. ॥

॥ सैषा षड्विंशी ॥

पूषा त्वेतो नयतु हस्तगृह्याश्विना त्वा प्र वहतां रथेन ।

गृहान्गच्छ गृहपत्नी यथासौ वशिनी त्वं विदथमा वदासि ॥ २६ ॥

पूषा । त्वा । इतः । नयतु । हस्तऽगृह्यं । अश्विना । त्वा । प्र । वहतां । रथेन ।

गृहान् । गच्छ । गृहऽपत्नी । यथा । असः । वशिनी । त्वं । विदथं । आ । वदासि ॥ २६ ॥

हस्तगृह्य यावहस्तः पूषा त्वा त्वामितो नयतु । प्रापयतु । अश्विनाश्विनी त्वा
त्वां रथेन प्र वहतां । प्रगमयतां । गृहान् भर्तृसंबन्धिनी गच्छ त्वं गृहपत्नी यथासौ
भवसि । स्वगृहस्वामिनी भवसि । वशिनी सर्वेषां गृहगतानां वशं प्रापयिषी
पत्युर्वशे वर्तमाना वा । विदथं पतिगृहमा वदासि । आवदसि । गृहस्थितं भृत्या-
दिजनमावद ॥

इह प्रियमित्येषा वध्वा गृहप्रवेशिनी । सूचितं च । इह प्रियं प्रजया ते समृध्य-
तामिति गृहं प्रवेशयेत् । आ० गृ० १. ८. । इति ॥

॥ सैषा सप्तविंशी ॥

इह प्रियं प्रजया ते समृध्यतामस्मिन्गृहे गार्हपत्याय जागृहि ।

एना पत्या तन्वं सं सृजस्वाधा जिघ्री विदथमा वदाथः ॥ २७ ॥

इह । प्रियं । प्रजया । ते । सं । सृज्यतां । अस्मिन् । गृहे । गार्हपत्याय । जागृहि ।

एना । पत्या । तन्वं । सं । सृजस्व । अध । जिघ्री इति । विदथं । आ । वदाथः ॥ २७ ॥

हे वधु ते तवेहास्मिन्पतिकुले प्रियं प्रजया सह समृध्यतां । अस्मिन्गृहे गार्ह-
पत्याय गृहपतित्वाय जागृहि । बुध्यस्व । एनानेन पत्या सह तन्वं स्वीयं शरीरं सं
सृजस्व । संसृष्टा भव । अधाथ जिघ्री जीर्णौ जायापती युवां विदथं गृहमा वदाथः ।
आभिमुख्येन वदतं ॥

॥ अथाष्टाविंशी ॥

नीललोहितं भवति कृत्यासक्तिर्यज्यते ।

एधंते अस्या ज्ञातयः पतिर्बन्धेषु बध्यते ॥ २८ ॥

नीललोहितं । भवति । कृत्या । आसक्तिः । वि । अज्यते ।

एधंते । अस्याः । ज्ञातयः । पतिः । बन्धेषु । बध्यते ॥ २८ ॥

कृत्याभिचाराभिमानिनी देवता नीललोहितं भवति । नीलं च लोहितं च
तस्या रूपं भवतीत्यर्थः । सा कृत्यासक्तिरासक्तास्यां संबद्धा व्यज्यते । त्यज्यत इत्यर्थः ।
तस्यां कृत्यायामपगतायामस्या वध्वा ज्ञातय एधंते । वर्धते । पतिर्बन्धेषु सांसा-
रिकेषु बध्यते ॥

॥ अथैकोनविंशी ॥

परा देहि शामुल्यं ब्रह्मभ्यो वि भजा वसु ।

कृत्विषा पद्मती भूत्वा जाया विशन्ते पतिं ॥ २९ ॥

परा । देहि । शामुल्यं । ब्रह्मभ्यः । वि । भजा । वसु ।

कृत्या । एषा । पत्नवती । भूत्वा । आ । जाया । विशन्ते । पतिं ॥ २९ ॥

शामुल्यं शामुलमित्यर्थः । शमलं शरीरं मलं । शरीरावच्छन्नस्य मलस्य धारकं

वस्त्रं परा देहि । परात्यज । धृतप्रायश्चित्तार्थं ब्रह्मभ्यो ब्राह्मणेभ्यो वसु धनं वि भज । प्रयच्छेत्यर्थः । किमर्थं वधूवासःपरित्याग इति चेत् उच्यते । एषा कृत्या पद्मती पादवती सती जाया भूत्वा भूत्वा पतिं विशते । कृत्यारूपवासःप्रवेशात् कृत्या जाया भूत्वा विशत इत्युपचर्यते । अतस्तत्परित्यागे कृत्यैव त्यक्ता भवतीत्यर्थः । यदि वधूवासः स्वयं निधत्ते तदैवं भवतीति वधूवासःसंस्पर्शनं निंदायुक्तं ॥

॥ अथ त्रिंशी ॥

अ॒श्री॒रा त॒नूर्भ॑वति रु॒श॒ती पा॒पया॑मुया ।

पति॑र्य॒ध्वो॒ऽवा॒स॒सा स्व॑मंगमभिधि॒त्स॒ते ॥ ३० ॥

अ॒श्री॒रा । त॒नूः । भ॒वति॑ । रु॒श॒ती । पा॒पया॑ । अ॒मुया॑ ।

पतिः॑ । यत् । व॒ध्वः । वा॒स॒सा । स्वं । अंगं॑ । अ॒भि॒ऽधि॒त्स॒ते ॥ ३० ॥

अत्रापि वधूवासःसंस्पर्शनं निंदोच्यते । तनूर्वरस्य संबन्धिन्यश्रीराश्रीका भवति । कथं स्यादित्युच्यते । रुशती । रुशदिति वर्णनाम । दीप्रयामुयानया पापरूपया कृत्यया युक्ता चेत्तनूः । तदेवाह । पतिर्यद्यदि वध्वो वाससा स्वमंगमभिधि॒त्स॒ते परिधातुमिच्छति ॥

॥ इत्यष्टमस्य तृतीये पंचविंशो वर्गः ॥

॥ अथैकत्रिंशी ॥

ये व॒ध्वश्च॑द्रं व॒ह॒तुं य॒क्ष्मा य॑न्ति ज॒ना॒दनु॑ ।

पुन॑स्तान्य॒ज्ञिया॑ दे॒वा न॑यंतु यत॒ आ॒ग॒ताः ॥ ३१ ॥

ये । व॒ध्वः । च॒द्रं । व॒ह॒तुं । य॒क्ष्माः । य॑न्ति । ज॒ना॒त् । अ॒नु॑ ।

पुन॑रिति॑ । तान् । य॒ज्ञियाः॑ । दे॒वाः । न॑यंतु । यतः॑ । आ॒ऽग॒ताः ॥ ३१ ॥

वध्वश्चंद्रं हिरण्यरूपं वहतुं ये यक्ष्मा व्याधयोऽनु यन्ति प्राप्नुवन्ति जनादस्मद्विरोधिनः सकाशात् । यद्वा जनाद्यमाख्यात् । तान्पुनर्नयंतु प्रापयंतु यज्ञिया यज्ञार्हा देवा इंद्रादयः । यत आगता यस्मात्ते यक्ष्मा आगतास्तत्र तान्नयंतु ॥

वध्वाः प्रयाणे मा विदन्नित्येषा याज्या । सूचितं च । कल्याणेषु देशवृक्षचतुष्पथेषु मा विदन्परिपंथिन इति जपेत् । आ० गृ० १. ८. । इति ॥

॥ सैषा द्वात्रिंशी ॥

मा विदन्परिपंथिनो य आसीदति दंपती ।

सुगेभिर्दुर्गमतीतामप द्रांत्यरातयः ॥ ३२ ॥

मा । विदन् । परिऽपंथिनः । ये । आऽसीदति । दंपती इति दंऽपती ।

सुऽगेभिः । दुऽगं । अति । इतां । अप । द्रांतु । अरातयः ॥ ३२ ॥

परिपंथिनः पर्यवस्थातारः शचवो मा विदन् मा प्रापयन् ये परिपंथिनो
दंपती आसीदन्त्यभिगच्छन्ति । सुगेभिः सुगैर्मार्गैर्दुर्गं दुःखेन गंतुं शक्यं दुर्गमं देश-
मतीतां । अतिगच्छतां । अरातयोऽदातारः शचवोऽप द्रांतु । अपगच्छन्तु ॥

॥ अथ त्रयस्त्रिंशी ॥

सुमंगलीरियं वधूरिमां समेत पश्यन्त ।

सौभाग्यमस्यै दत्त्वायाथास्तं वि परेतन ॥ ३३ ॥

सुऽमंगलीः । इयं । वधूः । इमां । संऽएत । पश्यन्त ।

सौभाग्यं । अस्यै । दत्त्वाय । अथ । अस्तं । वि । परा । इतन ॥ ३३ ॥

इयं वधूः सुमंगलीः शोभनमंगला । अत इमां सर्व आशीःकर्तारः समेत ।
संगच्छत । तां पश्यन्त च । तां संगताश्च दृष्ट्वास्या ऊढायै सौभाग्यं दत्त्वाय दत्त्वा-
यास्तं । गृहनामैतत् । स्वस्वसंबन्धिनं वि परेतन । विविधं परागच्छत ॥

॥ अथ चतुस्त्रिंशी ॥

तृष्टमेतत्कटुकमेतदपाष्टवद्विषवन्नैतदत्तवे ।

सूर्या यो ब्रह्मा विद्यात्स इहाधूयमर्हति ॥ ३४ ॥

तृष्टं । एतत् । कटुकं । एतत् । अपाष्टऽवत् । विषऽवत् । न । एतत् । अत्तवे ।

सूर्या । यः । ब्रह्मा । विद्यात् । सः । इत् । वाधूऽयं । अर्हति ॥ ३४ ॥

अनयापि वधूवस्त्रपरित्यागः प्रतिपाद्यते । एतद्वस्त्रं तृष्टं दाहजनकं । तथैतत्कटुकं ।
तथापाष्टवत् । अपाष्टमपस्थितमृजीषं । तद्वत् । तथा विषवत् । नैतद्वस्त्रमत्तवे ।
अत्तव्यं । अनुपयोग्यं । यो ब्रह्मा ब्राह्मणः सूर्यामिदानीं प्रस्तुतां देवीं विद्यात्
सम्यग्जानीयात् स इत् स एव वाधूयं वधूवस्त्रमर्हति ॥

॥ अथ पंचचिंशी ॥

आशसनं विशसनमथो अधिविकर्तनं ।

सूर्यायाः पश्य रूपाणि तानि ब्रह्मा तु श्रुंधति ॥ ३५ ॥

आऽशसनं । विऽशसनं । अथो इति । अधिऽविकर्तनं ।

सूर्यायाः । पश्य । रूपाणि । तानि । ब्रह्मा । तु । श्रुंधति ॥ ३५ ॥

आशसनं तूषाधानं । तच्चान्यवर्यं भवति विशसनं शिरसि निधीयमानं । तादृशं दशांते निधीयमानमधिविकर्तनं यत्त्रिधा वासो विकृतंति । तान्याशसनादीनि वासांस्यवस्थितानि सूर्याया रूपाणि भवन्ति । तानि पश्य । एवंभूतान्याशसनादीनि पुरा सूर्यास्वशरीरे स्थितान्यमंगलानि वासांसि विधत्ते । तानि रूपाणि सूर्याविद्ब्रह्मा तु ब्राह्मण एव तस्माद्वाससः सकाशाच्छुंधति । अपनयति ॥

॥ इत्यष्टमस्य तृतीये षड्विंशो वर्गः ॥

विवाहे कन्याहस्तग्रहणे गृभ्णामीत्येषा । सूत्रितं च । गृभ्णामि ते सौभगत्वाय हस्तमित्यंगुष्ठमेव गृह्णीयात् । आ० १. ७. । इति ॥

॥ सैषा षट्विंशी ॥

गृभ्णामि ते सौभगत्वाय हस्तं मया पत्या जरदष्टिर्यथासः ।

भगो अर्यमा सविता पुरंधिर्मह्यं त्वादुर्गार्हपत्याय देवाः ॥ ३६ ॥

गृभ्णामि । ते । सौभगऽत्वाय । हस्तं । मया । पत्या । जरत्ऽअष्टिः । यथा । असः ।

भगः । अर्यमा । सविता । पुरंऽधिः । मह्यं । त्वा । अदुः । गार्हऽपत्याय । देवाः ॥ ३६ ॥

हे वधु ते तव हस्तमहं गृभ्णामि । गृह्णामि । किमर्थं । सौभगत्वाय सौभाग्याय । मया पत्या त्वं यथा जरदष्टिः प्राप्तवार्धक्यासो भवसि । भगोऽर्यमा सविता पुरंधिः पूषा । एते देवास्त्वा त्वां मह्यमदुः । दत्तवन्तः । किमर्थं । गार्हपत्याय । यथाहं गृहपतिः स्यामिति ॥

॥ अथ सप्तचिंशी ॥

तां पूषज्जिवन्तमामेरयस्व यस्यां बीजं मनुष्याऽवपति ।

या न ऊरु उशती विश्रयति यस्यामुशन्तः प्रहराम शेपं ॥ ३७ ॥

तां । पूषन् । शिवऽतमां । आ । ईरयस्व । यस्यां । बीजं । मनुष्याः । वपंति ।
या । नः । ऊरू इति । उशती । विऽश्रयाति । यस्यां । उशंतः । प्रऽहराम । शेषं ॥३७॥

हे पूषन् पीषक एतन्नामक देव शिवतमामत्यंतमंगलभूतां तामेरयस्व । आ ईरय । सर्वतः प्रेरय । यस्यामूरौ बीजं रेतोलक्षणं मनुष्या वपंत्यादधते । या नोऽस्माकमूरू उशती कामयमाना विश्रयाते । यस्यामूरावुशंतः कामयमाना वयं शेषं स्पर्शनयोग्यं पुंस्प्रजननं प्रहराम । ऊरौ व्यंजनसंबंधं करवामेत्यर्थः ॥

॥ अथाष्टचिंशी ॥

तुभ्यमग्रे पर्यवहन्सूर्या वहतुना सह ।
पुनः पतिभ्यो जायां दा अग्रे प्रजया सह ॥३८॥
तुभ्यं । अग्रे । परि । अवहन् । सूर्या । वहतुना । सह ।
पुनरिति । पतिभ्यः । जायां । दाः । अग्रे । प्रऽजया । सह ॥३८॥

गंधर्वा हे अग्रे तुभ्यमग्रे पर्यवहन् । प्रायच्छन्नित्यर्थः । कां । सूर्या । केन सह । वहतुना सह । त्वं च तां सूर्या वहतुना सह सोमाय प्रायच्छः । तद्वदिदानीमपि हे अग्रे पुनः पतिभ्योऽस्मभ्यं जायां प्रजया सह दाः । देहि ॥

॥ अथैकोनचत्वारिंशी ॥

पुनः पत्नीमग्निरदादायुषा सह वर्चसा ।
दीर्घायुरस्या यः पतिर्जीवाति शरदः शतं ॥३९॥
पुनरिति । पत्नीं । अग्निः । अदात् । आयुषा । सह । वर्चसा ।
दीर्घऽआयुः । अस्याः । यः । पतिः । जीवाति । शरदः । शतं ॥३९॥

पुनः स्वगृहीतां पत्नीमग्निरायुषा सह वर्चसा सहादात् । प्रायच्छत् । अस्या अग्निदत्ताया यः पतिः पुमान् स दीर्घायुः सन् शरदः शतं शतसंवत्सरं जीवाति । जीवतु ॥

॥ अथ चत्वारिंशी ॥

सोमः प्रथमो विविदे गंधर्वो विविद् उत्तरः ।
तृतीयो अग्निष्टे पतिस्तुरीयस्ते मनुष्यजाः ॥४०॥

सोमः । प्रथमः । विविदे । गंधर्वः । विविदे । उत्तरः ।

तृतीयः । अग्निः । ते । पतिः । तुरीयः । ते । मनुष्यजाः ॥ ४० ॥

जातां कन्यां सोमः प्रथमभावी सन् विविदे । लब्धवान् । गंधर्व उत्तरः सन् विविदे । लब्धवान् । अग्निस्तृतीयः पतिस्ते तव । पश्चान्मनुष्यजाः पतिस्तुरीयश्चतुर्थः ॥

॥ इत्यष्टमस्य तृतीये सप्तविंशो वर्गः ॥

॥ अथैकचत्वारिंशी ॥

सोमो ददध्वर्वाय गंधर्वो ददग्रये ।

रयिं च पुत्रांश्चादादग्निर्मह्यमथो इमां ॥ ४१ ॥

सोमः । ददत् । गंधर्वाय । गंधर्वः । ददत् । अग्रये ।

रयिं । च । पुत्रान् । च । अदात् । अग्निः । मह्यं । अथो इति । इमां ॥ ४१ ॥

सोमो गंधर्वाय प्रथमं ददत् । प्रादात् । गंधर्वोऽग्रये प्रादात् । अथो अपि चाग्नि-
रिमां कन्यां रयिं धनं पुत्रांश्च मह्यमदात् ॥

॥ अथ द्विचत्वारिंशी ॥

इहैव स्तं मा वि यौष्टं विश्वमायुर्थ्यश्रुतं ।

क्रीळंतौ पुत्रैर्नमृभिर्मोदमानौ स्वे गृहे ॥ ४२ ॥

इह । एव । स्तं । मा । वि । यौष्टं । विश्वं । आयुः । वि । अश्रुतं ।

क्रीळंतौ । पुत्रैः । नमृभिः । मोदमानौ । स्वे । गृहे ॥ ४२ ॥

इहैव स्तं । इहैवास्मिँल्लोके स्तं । भवतं । मा वि यौष्टं । मा पृथग्भूतं । विश्वमा-
युर्थ्यश्रुतं । प्राप्तं । किंच पुत्रैर्नमृभिः पौत्रैः सह स्वे गृहे मोदमानौ भवतमिति शेषः ॥

गृहप्रवेश आ नः प्रजां जनयत्वित्याद्याश्चतस्रो होमार्थाः । सूचितं च । आ नः
प्रजां जनयतु प्रजापतिरिति चतसृभिः प्रत्यृचं हुत्वा । आ० गृ० १. ८. । इति । तासु
प्रथमा सूक्ते चिचत्वारिंशी ॥

आ नः प्रजां जनयतु प्रजापतिराजरसाय समनक्त्यमा ।

अदुर्मंगलीः पतिलोकमा विंशं शं नो भव द्विपदे शं चतुष्पदे ॥ ४३ ॥

आ । नः । प्रऽजा । जनयतु । प्रजाऽपतिः । आऽजरसाय । सं । अनक्तु । अर्यमा ।
अदुःऽमंगलीः । पतिऽल्लोकं । आ । विश । शं । नः । भव । द्विऽपदे । शं । चतुऽपदे ॥४३॥

प्रजापतिर्देवी नोऽस्माकं प्रजामा जनयतु । अर्यमा चाजरसाय जरापर्यंतं जी-
वनाय समनक्तु । संगमयतु । सा त्वमदुर्मंगलीर्दुर्मंगलरहिता सुमंगली । यद्वा या
मंगलाचारान्दूषयति सा दुर्मंगली । ततोऽन्यादुर्मंगली । तादृशी सती पतिल्लोकं
पतिसमीपमा विश । प्राप्नुहि । नोऽस्माकं द्विपदे शं भव । तथा च शं चतुष्पदे भव ॥

॥ अथ चतुश्चत्वारिंशी ॥

अघोरचक्षुरपतिघ्नेधि शिवा पशुभ्यः सुमनाः सुवर्चाः ।

वीरसूदेवकामा स्योना शं नो भव द्विपदे शं चतुष्पदे ॥४४॥

अघोरऽचक्षुः । अपतिऽघ्नी । एधि । शिवा । पशुऽभ्यः । सुऽमनाः । सुऽवर्चाः ।

वीरऽसूः । देवऽकामा । स्योना । शं । नः । भव । द्विऽपदे । शं । चतुऽपदे ॥४४॥

हे वधु त्वमघोरचक्षुः क्रीधादभयंकरचक्षुरेधि । भव । तथापतिघ्नी भव । तथा
पशुभ्यः शिवा हितकरी भव सुमनाः सुवर्चाश्च भव । वीरसूः पुत्राणामेव प्रसवित्री-
देवकामा स्योना सुखकरा च भव ॥

॥ अथ पंचचत्वारिंशी ॥

इमां त्वमिन्द्र मीढुः सुपुत्रां सुभगां कृणु ।

दशास्यां पुत्राना धेहि पतिमेकादशं कृधि ॥४५॥

इमां । त्वं । इन्द्र । मीढुः । सुऽपुत्रां । सुऽभगां । कृणु ।

दश । अस्यां । पुत्रान् । आ । धेहि । पतिं । एकादशं । कृधि ॥४५॥

हे इन्द्र त्वमिमां वधूं सुपुत्रां सुभगां च कृणु । कृधि । अस्यां वध्वां दश पुत्राना
धेहि । पतिमेकादशं कृधि । दश पुत्राः पतिरेकादशो यथा स्यात्तथा कृधि । कृणु ॥

॥ अथ षट्चत्वारिंशी ॥

समाज्ञी श्वशुरे भव समाज्ञी श्वश्र्वां भव ।

ननौदरि समाज्ञी भव समाज्ञी अधि देवृषु ॥४६॥

संऽराज्ञीं । अ॒श्रु॒रे । भ॒व । संऽराज्ञीं । अ॒श्रु॒ः । भ॒व ।

ननांदरि । संऽराज्ञीं । भ॒व । संऽराज्ञीं । अधि॑ । दे॒वृषु ॥ ४६ ॥

हे वधु अश्रुरादिषु त्वं सम्राज्ञी भव । देवृषु देवरेष्वित्यर्थः ॥

समंजंत्वित्येषा वरस्य दधिप्राशने वधूवरयोर्हृदयस्पर्शने वा विनियुक्ता । तथा च सूचितं । समंजंतु विश्वे देवा इति दध्नः प्राश्य प्रतिप्रयच्छेदाज्यशेषेण वानक्ति हृदये । आ० गृ० १. ८. । इति ॥

॥ सैषा सप्रचत्वारिंशी ॥

समंजंतु विश्वे दे॒वाः समा॒पो हृ॒द॒या॒नि नौ ।

सं मा॒तरि॒श्वा सं धा॒ता समु॒ देष्ट्रीं॑ दधातु नौ ॥ ४७ ॥

सं । अ॒जंतु॑ । विश्वे॑ । दे॒वाः । सं । आ॒पः । हृ॒द॒या॒नि । नौ ।

सं । मा॒तरि॒श्वा । सं । धा॒ता । स । उं॒ इति॑ । देष्ट्रीं॑ । द॒धातु॑ । नौ ॥ ४७ ॥

विश्वे देवाः सर्वे देवा नौ हृदयानि मानसानि समंजंतु । सम्यगंजंतु । अपगतदुःखादिक्लेशानि कृत्वा लौकिकवैदिकविषयेषु प्रकाशयुक्तानि कुर्वन्वित्यर्थः । आपश्च समंजंतु । तथा मातरिश्वा नौ हृदयानि सं दधातु । आवयोर्बुद्धीः परस्परा-
नुकूलाः करोत्वित्यर्थः । धाता च सं दधातु । देष्ट्री दात्री फलानां सरस्वतीत्यर्थः । सा च सं दधातु । संधानं करोतु ॥

॥ इत्यष्टमस्य तृतीयेऽष्टाविंशो वर्गः ॥

वेदार्थस्य प्रकाशेन तमो हार्दं निवारयन् ।

पुमर्थोऽश्वतुरो देयाद्विद्यातीर्थमहेश्वरः ॥

इति श्रीमद्राजाधिराजपरमेश्वरवैदिकमार्गप्रवर्तकश्रीवीरबुक्कभूपालसाम्राज्यधु-
रंधरसायणाचार्यविरचिते माधवीये वेदार्थप्रकाश ऋक्संहिता-

भाष्येऽष्टमाष्टके तृतीयोऽध्यायः ॥

यस्य निःश्वसितं वेदा यो वेदेभ्योऽखिलं जगत् ।

निर्ममे तमहं वंदे विद्यातीर्थमहेश्वरं ॥

अष्टमाष्टकस्य चतुर्थोऽध्याय आरभ्यते । तत्र वि हीति त्रयोविंशत्युचं द्वितीयं सूक्तं । वृषाकपिर्नामैन्द्रस्य पुत्रः । स चेन्द्राणीन्द्रश्चेते त्रयः संहताः संविवादं कृतवन्तः । तत्र वि हि सोतोऽसृक्षत किं सुबाहो स्वंगुर इन्द्राणीमासु नारिष्विति द्वे उद्गणो हि मेऽयमेमीति चतस्र इत्येता नवर्च इन्द्रवाक्यानि । अतस्तासामिन्द्र ऋषिः । परा हीन्द्रेति पञ्चावीरामिति द्वे वृषभो न तिग्मशृंग इत्याद्याश्चतस्र इत्येकादशर्च इन्द्राण्या वाक्यानि । अतस्तासामिन्द्राण्यृषिः । उवे अंब वृषाकपायि रेवति पर्शुर्हं नामेति तिस्रो वृषाकपेर्वाक्यानि । अतस्तासां वृषाकपिर्ऋषिः । सर्वे सूक्तमैन्द्रं पञ्चपदा-पंक्तिच्छन्दस्कं । तथा चानुक्रांतं । वि हि अधिकेंद्रो वृषाकपिरिन्द्राणीन्द्रश्च समूदिरे पांक्तमिति ॥ षष्ठेऽहनि ब्राह्मणाच्छंसिन उक्थ्यशस्त्र एतत्सूक्तं । सूचितं च । अथ वृषाकपिं शंसेद्यथा होताज्याद्यां चतुर्थे । आ० ८.३. इति ॥ यदि षष्ठेऽहन्युक्थ-स्तोत्राणि द्विपदामु न स्तुवीरन्तामगा यदि वेदमहरग्निष्टोमः स्यात्तदानीं ब्राह्म-णाच्छंसी माध्यन्दिने सवन आरंभणीयाभ्य ऊर्ध्वमेतत्सूक्तं शंसेद्विश्वजित्यपि । तथा च सूचितं । सुकीर्तिं ब्राह्मणाच्छंसी वृषाकपिं च पंक्तिशंसं । आ० ८.४. इति ॥

॥ तत्र प्रथमा ॥

वि हि सोतोऽसृक्षत नेन्द्रं देवममंसत ।

यचामदवृषाकपिर्यः पुष्टेषु मत्सखा विश्वस्मादिन्द्र उत्तरः ॥ १ ॥

वि । हि । सोतोः । असृक्षत । न । इन्द्रं । देवं । अमंसत ।

यच । अमदत् । वृषाकपिः । अर्यः । पुष्टेषु । मत्सखा । विश्वस्मात् । इन्द्रः । उत्तरः ॥ १ ॥

सोतोः सोमाभिषवं कर्तुं व्यसृक्षत । यागं प्रति मया विसृष्टा अनुज्ञाताः स्तो-तारो वृषाकपेर्यष्टारः । हीति पूरणः । तत्र देवं द्योतमानमिन्द्रं मां नामंसत । मया प्रेरिताः संतोऽपि ते स्तोतारो न स्तुतवन्तः । किंतु मम पुत्रं वृषाकपिमेव स्तुत-वन्तः । यत्र येषु पुष्टेषु सोमेन प्रवृद्धेषु यागेष्वर्यः स्वामी वृषाकपिर्मम पुत्रो मत्सखा मम सखिभूतः सन् अमदत् सोमपानेन हृष्टोऽभूत् । यद्यप्येवं तथापीन्द्रोऽहं विश्व-स्मात्सर्वस्माज्जगत उत्तरः । उत्कृष्टतरः ॥ माधवभट्टास्तु वि हि सोतोऽरित्येर्षागिन्द्राण्या

वाक्यमिति मन्यन्ते । तथा च तद्वचनं । इन्द्राण्यै कल्पितं हविः कश्चिन्मृगोऽदूदुष-
दिन्द्रपुत्रस्य वृषाकपेर्विषये वर्तमानः । तच्चन्द्रमिन्द्राणी वदति । तस्मिन्पक्षे त्वस्या
ऋचोऽयमर्थः । सोतोः सोमाभिषवं कर्तुं वि ह्यसृक्षत । उपरतसोमाभिषवा आस-
न्यजमाना इत्यर्थः । किंच मम पतिमिन्द्रं देवं नामंसत । स्तोतारो न स्तुवंति ।
कुचेत्यत्राह । यत्र यस्मिन्देशे पुष्टेषु प्रवृद्धेषु धनेश्वर्यः स्वामी वृषाकपिरमदत् । मत्सखा
मत्प्रियश्चेन्द्रो विश्वस्मात्सर्वस्माज्जगत उत्तरः । उक्तृष्टतरः ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

परा ह्रींद्र धावसि वृषाकपेरति व्यथिः ।

नो अहं प्र विंदस्यन्यत्र सोमपीतये विश्वस्मादिन्द्र उत्तरः ॥२॥

परा । हि । इन्द्र । धावसि । वृषाकपेः । अति । व्यथिः ।

नो इति । अहं । प्र । विंदसि । अन्यत्र । सोमऽपीतये । विश्वस्मात् । इन्द्रः । उत्तरः ॥२॥

हे इन्द्र त्वमत्यन्तं व्यथिश्चलितो वृषाकपेर्वृषाकपिं परा धावसि । प्रतिगच्छसि ।
अन्यत्र सोमपीतये सोमपानाय नो अहं नैव च प्र विंदसि । प्रगच्छसीत्यर्थः ।
सोऽयमिन्द्रो विश्वस्मादुत्तरः ॥

॥ अथ तृतीया ॥

किमयं त्वां वृषाकपिश्चकार हरितो मृगः ।

यस्मां इरस्यसीदु न्वर्यो वा पुष्टिमद्वसु विश्वस्मादिन्द्र उत्तरः ॥३॥

किं । अयं । त्वां । वृषाकपिः । चकार । हरितः । मृगः ।

यस्मै । इरस्यसि । इत् । ऊं इति । नु । अर्यः । वा । पुष्टिऽमत् । वसु । विश्वस्मात् । इन्द्रः ।
उत्तरः ॥३॥

हे इन्द्र त्वां प्रति हरितो हरितवर्णो मृगो मृगभूतोऽयं वृषाकपिः । मृगजातिर्हि
वृषाकपिः । किं प्रियं चकार । अकार्षीत् । यस्मै वृषाकपये पुष्टिमत्पोषयुक्तं वसु धन-
मर्यो वोदार इव स त्वं नु क्षिप्रमिरस्यसीत् । प्रयच्छस्येव । य इन्द्रो विश्वस्मादुत्तरः ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

यमिमं त्वं वृषाकपिं प्रियमिन्द्राभिरक्षसि ।

आ न्वस्य जंभिषदपि कर्णे वराहयुर्विश्वस्मादिन्द्र उत्तरः ॥४॥

यं । इमं । त्वं । वृषाकपिं । प्रियं । इंद्र । अभिऽरक्षसि ।

श्व । नु । अस्य । जंभिषत् । अपि । कर्णे । वराहऽयुः । विश्वस्मात् । इंद्रः । उत्ऽतरः ॥ ४ ॥

हे इंद्र त्वं प्रियमिष्टं पुत्रं यमिमं वृषाकपिमभिरक्षसि परिपालयस्यस्यैनं वृषा-
कपिं । द्वितीयार्थे षष्ठी । वराहयुर्वराहमिच्छन् श्व नु क्षिप्रं जंभिषत् । भक्षयतु ।
अपि च कर्णे गृह्णात्विति शेषः । श्वानो हि वराहमिच्छन्ति । सिद्धमन्यत् ॥

॥ अथ पंचमी ॥

प्रिया तष्टानि मे कपिर्व्यक्ता व्यदूषत् ।

शिरो न्वस्य राविषं न सुगं दुष्कृते भुवं विश्वस्मादिंद्र उत्तरः ॥ ५ ॥

प्रिया । तष्टानि । मे । कपिः । विऽञ्जक्ता । वि । व्यदूषत् ।

शिरः । नु । अस्य । राविषं । न । सुऽगं । दुऽकृते । भुवं । विश्वस्मात् । इंद्रः । उत्ऽतरः ॥ ५ ॥

मे मह्यमिंद्रायै तष्टा तष्टानि यजमानैः कल्पितानि प्रिया प्रियाणि व्यक्ता
व्यक्तान्याज्यैर्विशेषेणाक्तानि हवींषि कश्चिद्वृषाकपेर्विषये वर्तमानः कपिर्व्यदूषत् ।
दूषयामास । ततोऽहमस्य तत्कपिस्वामिनो वृषाकपेः शिरो नु क्षिप्रं राविषं ।
लुनीयां । दुष्कृते दुष्टस्य कर्मणः कर्त्तुं वृषाकपयेऽस्मै सुगं सुखं न भुवं । अहं न
भवेयं । अस्मै सुखप्रदात्री न भवामीत्यर्थः । अस्या मम पतिरिंद्रो विश्वस्मादुत्तरः ॥

॥ इत्यष्टमस्य चतुर्थे प्रथमो वर्गः ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

न मत्स्त्री सुभसत्तरा न सुयाश्रुतरा भुवत् ।

न मत्प्रतिच्यवीयसी न सक्थ्युद्यमीयसी विश्वस्मादिंद्र उत्तरः ॥ ६ ॥

न । मत् । स्त्री । सुभसत्ऽतरा । न । सुयाश्रुऽतरा । भुवत् ।

न । मत् । प्रतिऽच्यवीयसी । न । सक्थि । उत्ऽयमीयसी । विश्वस्मात् । इंद्रः ।

उत्ऽतरः ॥ ६ ॥

मन्मत्तोऽन्या स्त्री नारी सुभसत्तरातिशयेन सुभगा न भुवत् । न भवति । ना-
स्तीत्यर्थः । किंच मत्तोऽन्या स्त्री सुयाश्रुतरातिशयेन सुसुखातिशयेन सुपुत्रा वा न
भवति । तथा च मन्मांतरं । ददाति मह्यं यादुरी याश्रूनां भोज्या शता । १. १२६. ६. ।

इति । किंच मन्मत्तोऽन्या प्रतिच्यवीयसी पुमांसं प्रति शरीरस्यात्यंतं च्यावयिषी नास्ति । किंच मत्तोऽन्या स्त्री सक्थ्युद्यमीयसी संभोगेऽत्यंतमुत्क्षेप्री नास्ति । न मत्तोऽन्या काचिदपि नारी मैथुनेऽनुगुणं सक्थ्युद्यच्छतीत्यर्थः । मम पतिरिंद्रो विश्वस्मादुत्तरः । उत्कृष्टः ॥

॥ अथ सप्तमी ॥

उवे अंब सुलाभिके यथेवांग भविष्यति ।

भसन्मे अंब सक्थि मे शिरो मे वीव हृष्यति विश्वस्मादिंद्र उत्तरः ॥ ७ ॥

उवे । अंब । सुलाभिके । यथाऽइव । अंग । भविष्यति ।

भसत् । मे । अंब । सक्थि । मे । शिरः । मे । विऽइव । हृष्यति । विश्वस्मात् । इंद्रः ।

उत्तरः ॥ ७ ॥

एवमिंद्राण्या शप्नो वृषाकपिर्ब्रवीति । उवे इति संबोधनार्थो निपातः । हे अंब मातः सुलाभिके शोभनलाभे त्वया यथैव येन प्रकारेणैवोक्तं तथैव तदंग क्षिप्रं भविष्यति । भवतु । किमनेन त्वदनुप्रीतिकारिणा ग्रहेण मम प्रयोजनं । किंच मे मम पितृस्त्वदीयो भसद्गग उपयुज्यतां । किंच मम पितृस्त्वदीयं सक्थि चोपयुज्यतां । किंच मे मम पितरमिंद्रं त्वदीयं शिरश्च प्रियालापेन वीव यथा कोकिलादिः पक्षी तद्वद्वृष्यति । हर्षयतु । मम पितेन्द्रो विश्वस्मादुत्तरः ॥

॥ अथाष्टमी ॥

किं सुबाहो स्वंगुरे पृथुष्टो पृथुजाघने ।

किं शूरपत्नि नस्त्वमभ्यमीषि वृषाकपिं विश्वस्मादिंद्र उत्तरः ॥ ८ ॥

किं । सुबाहो इति सुऽबाहो । सुऽअंगुरे । पृथुस्तो इति पृथुऽस्तो । पृथुऽजघने ।

किं । शूरऽपत्नि । नः । त्वं । अभि । अमीषि । वृषाकपिं । विश्वस्मात् । इंद्रः । उत्तरः ॥ ८ ॥

ऋडामिंद्र उपशमयति । हे सुबाहो हे शोभनबाहो स्वंगुरे शोभनांगुलिके पृथुष्टो पृथुकेशसंघाते पृथुजघने विस्तीर्णजघने शूरपत्नि वीरभार्ये हे इंद्राणि त्वं नोऽस्मदीयं वृषाकपिं किमर्थमभ्यमीषि । अभिऋध्यसि । एकः किंशब्दः । यस्य पितेन्द्रोऽहं विश्वस्मादुत्तरः ॥

॥ अथ नवमी ॥

अवीरामिव मामयं शरारुभि मन्यते ।

उताहमस्मि वीरिणीद्रपत्नी मरुत्सखा विश्वस्मादिंद्र उत्तरः ॥९॥

अवीरांऽइव । मां । अयं । शरारुः । अभि । मन्यते ।

उत । अहं । अस्मि । वीरिणी । इंद्रऽपत्नी । मरुत्ऽसखा । विश्वस्मात् । इंद्रः । उत्ऽतरः ॥९॥

पुनरिंद्रमिंद्राणी ब्रवीति । शरारुधातुको मृगोऽयं वृषाकपिर्मामिंद्राणीमवी-
रामिवाभि मन्यते । विजानाति । उतापि चंद्रपत्नींद्रस्य भार्याहमिंद्राणी वीरिणी
पुत्रवती मरुत्सखा मरुद्भिर्युक्ता चास्मि । भवामि । यस्या मम पतिरिंद्रो विश्व-
स्मादुत्तरः ॥

॥ अथ दशमी ॥

संहोत्रं स्म पुरा नारी समनं वाव गच्छति ।

वेधा ऋतस्य वीरिणीद्रपत्नी महीयते विश्वस्मादिंद्र उत्तरः ॥१०॥

संऽहोत्रं । स्म । पुरा । नारी । समनं । वा । अव । गच्छति ।

वेधाः । ऋतस्य । वीरिणी । इंद्रऽपत्नी । महीयते । विश्वस्मात् । इंद्रः । उत्ऽतरः ॥१०॥

नारी ऋतस्य सत्यस्य वेधा विधात्री वीरिणी पुत्रवतींद्रपत्नींद्रस्य भार्येन्द्राणी
संहोत्रं स्म समीचीनं यज्ञं खलु समनं वा संग्रामं । समनमिति संग्रामनामसु
पाठात् । अव प्रति पुरा गच्छति । महीयते स्तोतृभिः स्तूयते च । तस्या मम
पतिरिंद्रो विश्वस्मादुत्तरः ॥

॥ इत्यष्टमस्य चतुर्थे द्वितीयो वर्गः ॥

॥ अथैकादशी ॥

इंद्राणीमासु नारिषु सुभगांमहमश्रवं ।

नह्यस्या अपरं च न जरसा मरते पतिर्विश्वस्मादिंद्र उत्तरः ॥११॥

इंद्राणीं । आसु । नारिषु । सुऽभगां । अहं । अश्रवं ।

नहि । अस्याः । अपरं । च न । जरसा । मरते । पतिः । विश्वस्मात् । इंद्रः । उत्ऽतरः ॥११॥

अथेन्द्राणीमिंद्रः स्तौति । आसु सौभाग्यवत्तया प्रसिद्धासु नारिषु स्त्रीषु स्त्रीणां
मध्य इंद्राणीं सुभगां सौभाग्यवतीमहमिंद्रोऽश्रवं । अश्रौषं । किंचास्या इंद्राण्याः

पतिः पालको विश्वस्मादुत्तर उत्कृष्टतर इन्द्रोऽपरं च नान्यद्भूतजातमिव जरसा वयो-
हान्या न हि मरते । न खलु म्रियते । यद्वेदं वृषाकपेर्वाक्यं । तस्मिन्पक्षे त्वहमिति
शब्दो वृषाकपिपरतया योज्यः । अन्यत्समानं ॥

॥ अथ द्वादशी ॥

नाहमिन्द्राणि रारण सख्युर्वृषाकपेर्ज्ञते ।

यस्येदमर्थं हविः प्रियं देवेषु गच्छति विश्वस्मादिन्द्र उत्तरः ॥ १२ ॥

न । अहं । इन्द्राणि । रारण । सख्युः । वृषाकपेः । ऋते ।

यस्य । इदं । अर्थं । हविः । प्रियं । देवेषु । गच्छति । विश्वस्मात् । इन्द्रः । उत्तरः ॥ १२ ॥

हे इन्द्राणि अहमिन्द्रः सख्युर्मम सखिभूता वृषाकपेर्ज्ञते प्रियं वृषाकपिं विना न
रारण । न रमे । अथमप्सु भवमद्भिर्वा सुसंस्कृतं प्रियं प्रीतिकरमिदमुपस्थितं हविर्दे-
वेषु देवानां मध्ये यस्य ममेन्द्रस्य सकाशं गच्छति । यश्चाहमिन्द्रः सर्वस्मादुत्तरः ।
यद्वायमर्थः । हे इन्द्राणि वृषाकपेः सख्युरिन्द्रादृतेऽहं वृषाकपिर्न रारण । न रमे ।
अन्यत्समानं ॥

॥ अथ त्रयोदशी ॥

वृषाकपायि रेवति सुपुत्रे आदु सुसुषे ।

घसन्त इन्द्र उक्षणः प्रियं काचित्करं हविर्विश्वस्मादिन्द्र उत्तरः ॥ १३ ॥

वृषाकपायि । रेवति । सुऽपुत्रे । आत् । ऊं इति । सुऽसुषे ।

घसन्त । ते । इन्द्रः । उक्षणः । प्रियं । काचित्करं । हविः । विश्वस्मात् । इन्द्रः । उत्तरः ॥ १३ ॥

हे वृषाकपायि । कामानां वर्षकत्वादभीष्टदेशगमनाच्चेन्द्रो वृषाकपिः । तस्य
पत्नि । यद्वा वृषाकपेर्मम मातरित्यर्थः । रेवति धनवति सुपुत्रे शोभनपुत्रे सुसुषे
शोभनसुषे हे इन्द्राणि ते तवायमिन्द्र उक्षणः सेचनसमर्थान् आद्वनंतरमेव । शीघ्र-
मेवेत्यर्थः । पशून्घसत् । प्राप्नातु । किंच काचित्करं । कं सुखं । तस्याचित् संघः ।
तत्करं हविः प्रियमिष्टं कुर्विति शेषः । किंच ते पतिरिन्द्रो विश्वस्मादुत्तरः । तथा च
यास्कः । वृषाकपायि रेवति सुपुत्रे मध्यमेन सुसुषे माध्यमिकया वाचा । सुषा
साधुसादिनीति वा साधुसानिनीति वा । प्रियं कुरुष्व सुखाचयकरं हविः सर्व-
स्माद्य इन्द्र उत्तरः । नि० १२. ९. । इति ॥

॥ अथ चतुर्दशी ॥

उ॒क्ष्णो हि मे॒ पंच॑द॒श सा॒कं पच॑न्ति विं॒शतिं ।

उ॒ताहम॑ग्नि॒ पीव॒ इदु॒भा कु॒क्षी पृ॑णन्ति मे॒ विश्व॑स्मादि॒न्द्र उ॒त्तरः ॥ १४ ॥

उ॒क्ष्णः । हि । मे । पंच॑द॒श । सा॒कं । पच॑न्ति । विं॒शतिं ।

उ॒त । अ॒हं । अ॒ग्नि॒ । पी॒वः । इ॒त् । उ॒भा । कु॒क्षी इति॑ । पृ॑ण॒न्ति । मे॒ । विश्व॑स्मात् ।

इ॒न्द्रः । उ॒त्त॑रः ॥ १४ ॥

अथेन्द्रो ब्रवीति । मे मदर्थं पंचदश पंचदशसंख्याकान् विंशतिं विंशतिसंख्या-
कांश्चोक्ष्णो वृषभान् साकं सह मम भार्येयेंद्राण्या प्रेरिता यष्टारः पचन्ति । उतापि
चाहमग्नि । तांभक्षयामि । जग्ध्वा चाहं पीव इत् स्थूल एव भवामीति शेषः ।
किंच मे ममोभोभौ कुक्षी पृणन्ति । सोमेन पूरयन्ति यष्टारः । सोऽहमिन्द्रः सर्व-
स्मादुत्तरः ॥

॥ अथ पंचदशी ॥

वृ॒षभो न ति॒ग्मशृ॑ंगोऽन्तर्यू॒थेषु॑ रो॒रुवत् ।

म॒न्थस्त॑ इ॒न्द्र शं ह॒दे यं ते॒ सुनो॑ति भा॒वयु॒र्विश्व॑स्मादि॒न्द्र उ॒त्तरः ॥ १५ ॥

वृ॒षभः । न । ति॒ग्मऽशृ॑ंगः । अ॒न्तः । यू॒थेषु॑ । रो॒रुवत् ।

म॒न्थः । ते॒ । इ॒न्द्र । शं । ह॒दे । यं । ते॒ । सु॒नोति॑ । भा॒वयुः । विश्व॑स्मात् । इ॒न्द्रः । उ॒त्त॑रः ॥ १५ ॥

अथेन्द्राणी ब्रवीति । तिग्मशृंगस्तीक्ष्णशृंगो वृषभो न यथा वृषभो यूथेषु गोसं-
घेष्वन्तर्मध्ये रोरुवच्छब्दं कुर्वन् गा अभिरमयति तथा हे इन्द्र त्वं मामभिरमयेति
शेषः । किंच । हे इन्द्र ते तव हृदे हृदयाय मन्थो दध्नी मथनवेलायां शब्दं कुर्वन्
शं शंकरो भवत्विति शेषः । किंच । ते तुभ्यं यं सोमं भावयुर्भावमिच्छन्तीन्द्राणी
सुनोत्यभिषुणोति सोऽपि शंकरो भवत्वित्यर्थः । मम पतिरिन्द्रो विश्वस्मादुत्तरः ॥

॥ इत्यष्टमस्य चतुर्थे तृतीयो वर्गः ॥

॥ अथ षोडशी ॥

न से॒शे यस्य॑ र॒न्वतेऽन्तरा॑ स॒क्थ्याऽ॒कपृ॑त् ।

से॒दी॒शे यस्य॑ रोम॒शं नि॒षेदु॒षो वि॒जृम्भ॑ते विश्व॑स्मादि॒न्द्र उ॒त्तरः ॥ १६ ॥

न । सः । ई॒शे । यस्य॑ । रं॒बते । अ॒न्तरा । स॒क्थ्या । क॒पृत् ।

सः । इत् । ई॒शे । यस्य॑ । रो॒म॒शं । नि॒ऽसे॒दुषः । वि॒ऽजृ॒भते । वि॒श्व॒स्मात् । इ॒न्द्रः । उ॒त्त॒रः ॥ १६ ॥

हे इन्द्र स जनो नेशे मैथुनं कर्तुं नेष्टे न शक्नोति यस्य जनस्य कपृच्छेपः सक्थ्या सक्थिनी अन्तरा रंबते लंबते । सेत् स एव स्त्रीजन ईशे मैथुनं कर्तुं शक्नोति यस्य जनस्य निषेदुषः शयानस्य रोमशमुपस्थं विजृभते विवृतं भवति । यस्य च पतिरिन्द्रो विश्वस्मादुत्तरः ॥

॥ अथ सप्तदशी ॥

न से॒शे यस्य॑ रो॒म॒शं नि॒षे॒दुषो वि॒जृ॒भते ।

से॒दी॒शे यस्य॑ रं॒बते ऽन्तरा॑ स॒क्थ्या॒ऽक॒पृ॒द्विश्व॒स्मादि॒न्द्र उ॒त्तरः ॥ १७ ॥

न । सः । ई॒शे । यस्य॑ । रो॒म॒शं । नि॒ऽसे॒दुषः । वि॒ऽजृ॒भते ।

सः । इत् । ई॒शे । यस्य॑ । रं॒बते । अ॒न्तरा । स॒क्थ्या । क॒पृत् । वि॒श्व॒स्मात् । इ॒न्द्रः । उ॒त्त॒रः ॥ १७ ॥

स जनो नेशे मैथुनं कर्तुं नेष्टे यस्य जनस्य निषेदुषः शयानस्य रोमशमुपस्थं विजृभते विवृतं भवति । सेत् स एव जन ईशे मैथुनं कर्तुं शक्नोति यस्य जनस्य कपृत् प्रजननं सक्थ्या सक्थिनी अन्तरा रंबते लंबते । सिद्धमन्यत् । पूर्वोक्तव्यतिरेकोऽच द्रष्टव्यः । पूर्वस्यामृचि यियप्सुरिन्द्राणीन्द्रं वदति अच तयियप्सुरिन्द्र इन्द्राणीं वदतीत्यविरोधः ॥

॥ अथाष्टादशी ॥

अ॒य॒मिन्द्र॑ वृ॒षाक॑पिः पर॒स्व॒तं ह॒तं वि॒दत् ।

अ॒सिं सू॒नां न॒वं च॒रु॒मादे॑ध॒स्यान् आ॒चितं॑ वि॒श्व॒स्मादि॒न्द्र उ॒त्तरः ॥ १८ ॥

अ॒यं । इ॒न्द्र । वृ॒षाक॑पिः । पर॒स्व॒तं । ह॒तं । वि॒दत् ।

अ॒सिं । सू॒नां । न॒वं । च॒रुं । आ॒त् । ए॒ध॒स्य । अ॒नः । आ॒ऽचितं॑ । वि॒श्व॒स्मात् । इ॒न्द्रः ।

उ॒त्त॒रः ॥ १८ ॥

हे इन्द्र अयं वृषाकपिः परस्वतं परस्वमात्मनो विषयेऽवर्तमानं हतं हिंसितं विदत् । विंदतु । तथा हतस्य विशसनायासिं शस्त्रं सूनामुद्धानं पाकार्थं नवं प्रत्ययं चरुं भांडमादनंतरमेधस्य काष्ठस्याचितं पूर्णमनः शकटं च विंदतु । मम पतिरिन्द्रो विश्वस्मादुत्तरः ॥

॥ अथैकोनविंशी ॥

अयमेमि विचाकशच्चिचिन्वन्दासमार्यै ।

पिबामि पाकसुत्वनोऽभि धीरमचाकशं विश्वस्मादिन्द्र उत्तरः ॥ १९ ॥

अयं । एमि । विऽचाकशत् । विऽचिन्वन् । दासं । आर्यै ।

पिबामि । पाकऽसुत्वनः । अभि । धीरं । अचाकशं । विश्वस्मात् । इन्द्रः । उत्ऽतरः ॥ १९ ॥

अथेन्द्रो ब्रवीति । विचाकशत् पश्यन्यजमानान् दासमुपक्षपयितारमसुरमार्य-
मपि च विचिन्वन् पृथक्कुर्वन् अयमहमिन्द्र एमि । यज्ञं प्रति गच्छामि । यज्ञं गत्वा
च पाकसुत्वनः । पचतीति पाकः । सुनोतीति सुत्वा । हविषां पक्नुः सोमस्याभि-
षोतुर्यजमानस्य पाकेन विपक्वेन मनसा सोमस्याभिषोतुर्वा यजमानस्य संबंधिनं
सोमं पिबामि । तथा धीरं धीमंतं यजमानमभ्यचाकशं । अभिपश्यामि योऽह-
मिन्द्रो विश्वस्मादुत्तरः ॥

॥ अथ विंशी ॥

धन्वं च यत्कृतं च कति स्विता वि योजना ।

नेदीयसो वृषाकपेऽस्तमेहि गृह्णो उप विश्वस्मादिन्द्र उत्तरः ॥ २० ॥

धन्वं । च । यत् । कृतं । च । कति । स्विता । ता । वि । योजना ।

नेदीयसः । वृषाकपे । अस्तं । आ । इहि । गृह्णान् । उप । विश्वस्मात् । इन्द्रः । उत्ऽतरः ॥ २० ॥

धन्वं निरुदकोऽरण्यरहितो देशः । कृतं च कर्तनीयमरण्यं । यद्यच्च धन्वं च कृतं च
च भवति । मृगोद्वासमरण्यमेवंविधं भवति न त्वयंतविपिनं । तस्य शत्रुनिल-
यस्यास्मदीयगृहस्य च मध्ये कति स्विता तानि योजना योजनानि स्थितानि ।
नात्यंतदूरे तद्भवतीत्यर्थः । अतो नेदीयसोऽतिशयेन समीपस्थाच्छत्रुनिलयात् हे
वृषाकपे त्वमस्तमस्माकं गृहं व्येहि । विशेषेणागच्छ । आगत्य च गृहान्यज्ञगृहानु-
पगच्छ । यतोऽहमिन्द्रः सर्वस्मादुत्तुष्टः ॥

॥ अथैकविंशी ॥

पुनरेहि वृषाकपे सुविता कल्पयावहै ।

य एषः स्वप्नं शनोऽस्तमेषि पथा पुनर्विश्वस्मादिन्द्र उत्तरः ॥ २१ ॥

पुनः । आ । इहि । वृषाकपे । सुविता । कल्पयावहै ।

यः । एषः । स्वप्नऽनंशनः । अस्तं । एषि । पथा । पुनः । विश्वस्मात् । इंद्रः । उत्तः । ॥ २१ ॥

आगत्य प्रतिगतं वृषाकपिमिंद्रो ब्रवीति । हे वृषाकपे त्वं पुनरेहि । अस्मान्प्रत्यागच्छ । आगते च त्वयि सुविता सुवितानि कल्याणानि त्वच्चित्तप्रीतिकराणि कर्माणि कल्पयावहै । इंद्राण्यहं चावामुभौ पर्यालोच्य कुर्याव । किंच यः स्वप्ननंशन उदयेन सर्वस्य प्राणिनः स्वप्नानां नाशयितादित्यः स एष त्वं पथा मार्गेणास्तमात्मीयमावासं पुनरेषि । गच्छसि । यतोऽहमिंद्रो विश्वस्मादुत्तरः । तथा च यास्कः । सुप्रसूतानि वः कर्माणि कल्पयावहै य एषः स्वप्ननंशनः स्वप्नान्नाशयस्यादित्य उदयेन सोऽस्तमेषि पथा पुनः । नि० १२. २८. । इति ॥

॥ अथ द्वाविंशी ॥

यदुदंचो वृषाकपे गृहमिंद्राजगंतन ।

क्वस्य पुल्वघो मृगः कमगञ्जनयोपनो विश्वस्मादिंद्र उत्तरः ॥ २२ ॥

यत् । उदंचः । वृषाकपे । गृहं । इंद्र । अजगंतन ।

क्व । स्यः । पुल्वघः । मृगः । कं । अगन् । जनऽयोपनः । विश्वस्मात् । इंद्रः । उत्तः । ॥ २२ ॥

गत्वा पुनरागतं वृषाकपिमिंद्रः पृच्छति । हे इंद्र परमैश्वर्यवन् हे वृषाकपे यूयमुदंच उज्जामिनः संतो मद्गृहमजगंतन । आगच्छ । एकस्यापि बहुवचनं पूजार्थं । तत्रभवतः संबन्धी पुल्वघो बहूनां भौमरसानामत्ता स्यः स मृगः क्वाभूत् । जनयोपनो जनानां मोदयिता मृगः कं वा देशमगन् । अगच्छत् । सोऽहमिंद्रो विश्वस्मादुत्तरः ॥ यद्वेदं प्राणीवाक्यमिदं । अत्र यास्कः । यदुदंचो वृषाकपे गृहमिंद्राजगमत क्वस्य पुल्वघो मृगः क्व स बह्नादी मृगः । मृगो मार्हेर्गतिकर्मणः । कमगमद्देशं जनयोपनः । नि० १३. ३. । इति ॥

॥ अथ त्रयोविंशी ॥

पर्शुर्हं नाम मानवी साकं संसूव विंशतिं ।

भद्रं भलं तस्या अभूद्यस्या उदरमार्मयद्विश्वस्मादिंद्र उत्तरः ॥ २३ ॥

पर्शुः । ह । नाम । मानवी । साकं । संसूव । विंशतिं ।

भद्रं । भलं । तस्यै । अभूत् । यस्याः । उदरं । आर्मयत् । विश्वस्मात् । इंद्रः । उत्तः । ॥ २३ ॥

इंद्रविसृज्यमानमनेन मंचेण वृषाकपिराशास्ते । हे भलेन्द्रेण विसृज्यमान शर ।
भलतिर्भेदनकर्मा । पशुर्नाम मृगी । हेति पूरणः । मानवी मनोर्दुहितेयं विंशतिं
विंशतिसंख्याकान्पुत्रान् साकं सह ससूव । अजीजनत् । तस्यै तस्यै भद्रं भजनीयं
कल्याणमभूत् । भवतु । लोडर्थे लुङ् । यस्या उदरमामयत् । गर्भस्थैर्विंशतिभिः पुत्रैः
पुष्टमासीत् । मम पितेन्द्रो विश्वस्मादुत्तरः ॥

॥ इत्यष्टमस्य चतुर्थे चतुर्थो वर्गः ॥

रक्षोहणमिति पंचविंशत्युचं तृतीयं सूक्तं । पायुर्नाम भारद्वाज ऋषिः । द्वाविं-
शाद्याश्वतसोऽनुष्टुभः । शिष्टा एकविंशतिस्त्रिष्टुभः । रक्षोहामिर्देवता । तथा चा-
नुक्रांतं । रक्षोहणं पंचाधिका पायुराग्नेयं राक्षोघ्नं चतुरनुष्टुबंतमिति । गतः सूक्त-
विनियोगः । अंगाराभिविहरणे परि त्वाम् इत्येषा जप्ता । सूचितं च । धिष्या-
वतामित्यादिना परि त्वाम् पुरं वयमित्यन्तेन । आ० ५. १३. ॥

॥ तच्च प्रथमा ॥

रक्षोहणं वाजिनमा जिघर्मि मित्रं प्रथिष्ठमुप यामि शर्म ।

शिशानो अग्निः क्रतुभिः समिद्धः स नो दिवा स रिषः पातु नक्तं ॥१॥

रक्षःऽहनै । वाजिनै । आ । जिघर्मि । मित्रं । प्रथिष्ठं । उप । यामि । शर्म ।

शिशानः । अग्निः । क्रतुऽभिः । संऽइद्धः । सः । नः । दिवा । सः । रिषः । पातु । नक्तं ॥१॥

रक्षोहणं रक्षसां हन्तारं वाजिनं बलवंतमन्नवंतं वायिमा जिघर्मि । घृतेनाजु-
होमि । किंच । मित्रं यजमानानां सखायं प्रथिष्ठं पृथुतमं शर्म गृहमुप यामि ।
उपगच्छामि । सोऽयमग्निः शिशानो ज्वालास्तीक्ष्णीकुर्वन् क्रतुभिः कर्मपरैः पुरुषैः
समिद्धः प्रज्वालितो भवति । किंच सोऽग्निर्नोऽस्मान्दिवाहनि रिषो हिंसका-
द्रक्षसः पातु । रक्षतु । सोऽग्निर्नक्तं रात्रौ चास्मान्द्रक्षसः पातु ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

अयोदेष्टो अर्चिषा । यातुधानानुप स्पृश जातवेदः समिद्धः ।

आ जिह्या मूरदेवान्भस्व क्रथ्यादो वृक्ष्यपि धत्स्वासन् ॥२॥

अयःऽदंष्ट्रः । अर्चिषा । यातुऽधानान् । उप । स्पृश । जातऽवेदः । संऽइद्धः ।

आ । जिह्या । मूरऽदेवान् । रभस्व । क्रथ्यऽअदः । वृक्षी । अपि । धत्स्व । आसन् ॥२॥

हे जातवेदो जातधन जातप्रज्ञ वा त्वं समिद्धः सम्यग्दीप्तोऽयोदंष्ट्रोऽयोमयदंष्ट्रः ।
 तीक्ष्णदंष्ट्रः सन्नित्यर्थः । यातुधानान्नाक्षसानर्चिषा ज्वालयोप स्पृश । संदहेत्यर्थः ।
 किंच त्वं मूरदेवान् मूढदेवान्मारकथ्यापारान्नाक्षसाञ्जिह्वा ज्वालयामस्व । मा-
 रयेत्यर्थः । मारयित्वा च क्रथ्यादो मांसभक्षकान्नाक्षसान्वृक्षी छित्त्वासन् आस्येऽपि
 धत्स्व । अपिधेहि । आच्छादयेत्यर्थः ॥

॥ अथ तृतीया ॥

उभोभयाविन्नुप धेहि दंष्ट्रा हिंस्रः शिशानोऽवरं परं च ।

उतांतरिक्षे परि याहि राजञ्जभैः सं धेह्यभि यातुधानान् ॥३॥

उभा । उभयाविन् । उप । धेहि । दंष्ट्रा । हिंस्रः । शिशानः । अवरं । परं । च ।

उत । अंतरिक्षे । परि । याहि । राजन् । जभैः । सं । धेहि । अभि । यातुऽधानान् ॥३॥

हे उभयाविन् उभाभ्यां दंष्ट्राभ्यां युक्तामे त्वं हिंस्रो राक्षसानां हिंसकस्त्वमुभोभे
 दंष्ट्रा दंष्ट्रे शिशानस्तीक्ष्णीकुर्वन्नुप धेहि । वधाहेषु राक्षसेषु प्रतिष्ठापय । किंचावरं
 परं च जगद्रक्ष । उतापि च हे राजन् दीप्तामे त्वमंतरिक्षे स्थितान्नाक्षसान्परि याहि ।
 परिगच्छ । परिगत्य च तान्यातुधानान्नाक्षसाञ्जभैर्भक्षणसाधनभूताभिर्दंष्ट्राभिरभि सं
 धेहि । संयोजय । भक्षयेत्यर्थः ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

यज्ञैरिषूः संनममानो अग्ने वाचा शल्याँ अशनिभिर्दिहानः ।

ताभिर्विध्य हृदये यातुधानान्प्रतीचो बाहून्प्रति भङ्ध्येषां ॥४॥

यज्ञैः । इषूः । संऽनममानः । अग्ने । वाचा । शल्यान् । अशनिऽभिः । दिहानः ।

ताभिः । विध्य । हृदये । यातुऽधानान् । प्रतीचः । बाहून् । प्रति । भङ्धि । एषां ॥४॥

हे अग्ने त्वं यज्ञैरस्मदीयैर्बलकरैर्यागैर्वाचास्मदीयया स्तुत्या चेषूर्वक्रान्दान्
 संनममानः संनमयन् शल्यान् तासां शल्यानशनिभिर्दीप्तिभिः दिहामस्तीक्ष्णी-
 कुर्वन् ताभिरिषुभिर्यातुधानान्नाक्षसान् हृदये विध्य । तत एषां यातुधानानां संबंधिनः
 प्रतीचो युद्धाय त्वां प्रतिगतान्बाहून्प्रति भङ्धि । प्रत्यामर्दय ॥

॥ अथ पंचमी ॥

अग्ने त्वचं यातुधानस्य भिंधि हिंसाशनिर्हरसा हन्तेन ।

प्र पर्वणि जातवेदः शृणीहि क्रव्यात्क्रविष्णुर्वि चिनोतु वृक्कणं ॥५॥

अग्ने । त्वचं । यातुऽधानस्य । भिंधि । हिंसा । अशनिः । हरसा । हन्तु । एनं ।

प्र । पर्वणि । जातऽवेदः । शृणीहि । क्रव्यऽअत् । क्रविष्णुः । वि । चिनोतु । वृक्कणं ॥५॥

हे जातवेदो जातधन जातप्रज्ञ वाग्ने त्वं यातुधानस्य राक्षसस्य त्वचं भिंधि । दारय । एनं भिन्नत्वचं यातुधानं हिंसा हिंसनशीलं तवाशनिर्वज्रं हरसा तापेन हन्तु । हिनस्तु । हतस्य राक्षसस्य पर्वणि शरीरपर्वणि च प्र शृणीहि । छिन्द्वात्यर्थः । छिन्नेषु च शरीरसंबंधिषु सत्सु वृक्कणं छिन्नसंधिमेनं यातुधानं क्रविष्णुर्मांसमिच्छन् क्रव्याद् मांसभक्षको वृकादिर्वि चिनोतु । भक्षयत्वित्यर्थः ॥

॥ इत्यष्टमस्य चतुर्थे पंचमो वर्गः ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

यचेदानीं पश्यसि जातवेदस्तिष्ठंतमग्न उत वा चरंतं ।

यद्वांतरिक्षे पृथिभिः पतंतं तमस्ता विध्य शर्वा शिशानः ॥६॥

यच । इदानीं । पश्यसि । जातऽवेदः । तिष्ठंतं । अग्ने । उत । वा । चरंतं ।

यत् । वा । अंतरिक्षे । पृथिऽभिः । पतंतं । तं । अस्ता । विध्य । शर्वा । शिशानः ॥६॥

हे जातवेद उत्पन्नप्रज्ञाग्ने त्वं यच्च पृथिव्यां तिष्ठंतमुतापि च चरंतं यद्वांतरिक्षे पृथिभिराकाशमार्गैः पतंतं गच्छंतं यातुधानमिदानीं संप्रति पश्यसि तं यातुधानमस्ता शराणां क्षेप्ता त्वं शिशानः शरांस्तीक्ष्णीकुर्वन् शर्वा शरेण विध्य ॥

॥ अथ सप्तमी ॥

उतालब्धं स्पृणुहि जातवेद आलेभानादृष्टिभिर्यातुधानात् ।

अग्ने पूर्वो नि जहि शोभुचान आमादः क्ष्विंकास्तमदंत्वेनीः ॥७॥

उत । आऽलेब्धं । स्पृणुहि । जातऽवेदः । आऽलेभानात् । अदृष्टिऽभिः । यातुऽधानात् ।

अग्ने । पूर्वः । नि । जहि । शोभुचानः । आमऽअदः । क्ष्विंकाः । तं । अदंतु । एनीः ॥७॥

उतापि च हे जातवेदोऽग्ने त्वमालब्धं हंतुं हस्ताभ्यामारब्धं साधु मां स्तोतारं

यष्टारं वालेभानादालभमानाद्यातुधानाद्राक्षसादृष्टिभिरात्मीयैरायुधविशेषैः स्पृ-
णुहि । पारय । रक्षेत्यर्थः । किंच पूर्वो मुख्यस्त्वं शोष्नुचानः प्रज्वलन् नि जहि ।
मां हंतुमुद्युक्तं यातुधानं मारय । किंच तं यातुधानमामादोऽपक्वस्य मांसस्य भक्ष-
काः क्षिंकाः शब्दकारिण्यः । दुक्षु शब्दे । यद्वा क्षिंका नाम पक्षिविशेषाः ।
एनीर्गन्धोऽदंतु । भक्षयंतु ॥

॥ अथाष्टमी ॥

इह प्र ब्रूहि यतमः सो अग्ने यो यातुधानो य इदं कृणोति ।

तमा रभस्व समिधा यविष्ठ नृचक्षसश्चक्षुषे रंधयेनं ॥ ८ ॥

इह । प्र । ब्रूहि । यतमः । सः । अग्ने । यः । यातुऽधानः । यः । इदं । कृणोति ।

तं । आ । रभस्व । संऽइधा । यविष्ठ । नृऽचक्षसः । चक्षुषे । रंधय । एनं ॥ ८ ॥

हे यविष्ठ युवतमाग्ने यो यातुधानो राक्षसोऽस्मद्यज्ञविघ्नकारी यश्चान्योऽपि
पिशाचादिरिदं यज्ञदूषणादि करोति स यतमः । तमववधारणार्थं । इहास्मिंस्त्वद्वि-
षययागकर्मणि वर्तमानाय मखं प्र ब्रूहि । तं पापकारिणं समिधा स्वकीयेन
तेजसा रभस्व । हंतुं प्रारभस्व । तत एनं पापिष्ठं नृचक्षसो नृणां द्रष्टुस्तव चक्षुषे
तेजसे रंधय । वशं नय । तेजसा संदहेत्यर्थः ॥

॥ अथ नवमी ॥

तीक्ष्णेनाग्ने चक्षुषा रक्ष यज्ञं प्रांचं वसुभ्यः प्र णय प्रचेतः ।

हिंसं रक्षांस्यभि शोष्नुचानं मा त्वा दभन्यातुधानां नृचक्षः ॥ ९ ॥

तीक्ष्णेन । अग्ने । चक्षुषा । रक्ष । यज्ञं । प्रांचं । वसुभ्यः । प्र । नय । प्रचेत इति प्रऽचेतः ।

हिंसं । रक्षांसि । अभि । शोष्नुचानं । मा । त्वा । दभन् । यातुऽधानाः । नृऽचक्षः ॥ ९ ॥

हे अग्ने त्वं तीक्ष्णेन तिग्मेन चक्षुषा तेजसा यज्ञमस्मदीयं यागं रक्ष । पालय ।
किंच । हे प्रचेतः प्रकृष्टज्ञानाग्ने प्रांचं प्रांचितारं यज्ञं वसुभ्यो वसूनामर्थाय प्र णय ।
प्रकर्षणं नय । किंच हे नृचक्षो नृणां द्रष्टरमे रक्षांसि हिंसं हिंसनशीलमभि शो-
ष्नुचानमभिप्रदीप्तं त्वा त्वां यातुधाना राक्षसा मा दभन् । सा हिंसिषुः ॥

॥ अथ दशमी ॥

नृचक्षा रक्षः परि पश्य विक्षु तस्य चीणिं प्रति णृणीष्व ॥

तस्याग्ने पृष्ठीर्हरसा णृणीहि चेधा मूलं यातुधानस्य वृष ॥ १० ॥

नृऽचक्षाः । रक्षः । परि । पश्य । विक्षु । तस्य । भीणि । प्रति । ऋणीहि । अया ।
तस्य । अग्ने । पृथीः । हरसा । ऋणीहि । चेधा । मूलं । यातुऽधानस्य । वृष्ट ॥ १० ॥

हे अग्ने नृचक्षा नृणां द्रष्टा त्वं विक्षु मनुष्येषु हिंसकत्वेन वर्तमानं रक्षो राक्षसं
परि पश्य । सर्वतोऽवलोकय । अवलोक्य च तस्य रक्षसस्त्रीण्ययायाणि शिरांसि
प्रति ऋणीहि । छिन्धीत्यर्थः । ततस्तस्य रक्षसः पृथीः पार्श्वस्थानाक्षसानपि हरसा
स्वकीयेन तेजसा ऋणीहि । मारय । एवं चेधा यातुधानस्य तस्य राक्षसस्य मूलं
पादं वृष्ट । छिन्धि ॥

॥ इत्यष्टमस्य चतुर्थे षष्ठो वर्गः ॥

॥ अथैकादशी ॥

चिर्यातुधानः प्रसितिं त एतृतं यो अग्ने अनृतेन हन्ति ।

तमर्चिषा स्फूर्जयजातवेदः समक्षमेनं गृणते नि वृद्धि ॥ ११ ॥

चिः । यातुऽधानः । प्रऽसितिं । ते । एतु । अतृतं । यः । अग्ने । अनृतेन । हन्ति ।

तं । अर्चिषा । स्फूर्जयन् । जातऽवेदः । संऽअक्षं । एनं । गृणते । नि । वृद्धि ॥ ११ ॥

हे जातवेदो जातप्रज्ञाग्ने ते त्वदीयं प्रसितिं ज्वालाप्रबंधनं यातुधानो राक्षस-
स्त्रिस्त्रीन्वारानेतु । गच्छतु । चिर्बद्धं यत्तत्सुबद्धं भवति हि । किंच यातुधानो राक्षस
अतृतं सत्यमनृतेनासत्येन हन्ति । हिनस्ति । तं यातुधानमर्चिषा स्वकीयेन तेजसा
स्फूर्जयन् निष्पिषन् । स्फूर्जतिरच निष्पेषणकर्मा । एनं यातुधानं गृणते स्तोत्रं
कुर्वते मह्यं समक्षं प्रत्यक्षं नि वृद्धि । निगृह्य वर्जय वृकेण ॥

॥ अथ द्वादशी ॥

तदग्ने चक्षुः प्रति धेहि रेभे शफारुजं येन पश्यसि यातुधानं ।

अथर्ववज्ज्योतिषा दैव्येन सत्यं धूर्वतमचितं न्योष ॥ १२ ॥

तत् । अग्ने । चक्षुः । प्रति । धेहि । रेभे । शफऽआरुजं । येन । पश्यसि । यातुऽधानं ।

अथर्वऽवत् । न्योतिषा । दैव्येन । सत्यं । धूर्वतं । अचितं । नि । न्योष ॥ १२ ॥

हे अग्ने त्वं रेभे शायमाने राक्षसे तच्चक्षुस्तेजः प्रति धेहि प्रक्षिप येन चक्षुषा
शफारुजं शफाभ्यामारुजंतं शफसदृशैर्नखैः साधूनामाभिमुख्येन भञ्जकं यातुधानं

राक्षसं पश्यसि । किञ्च सत्यं धूर्वतमसत्येन हिंसंतमचितमज्ञानं दैव्येन दिविभवेन
ज्योतिषा तेजसाथर्ववन्नयोष । नितरां दह । दध्यङ्ग्यर्वा रक्षसां हंतेति प्रागुक्तं ॥

॥ अथ त्रयोदशी ॥

यदग्ने अद्य मिथुना शपातो यद्वाचस्तृष्टं जनयंत रेभाः ।

मन्योर्मनसः शरब्धा जायते या तया विध्य हृदये यातुधानान् ॥ १३ ॥

यत् । अग्ने । अद्य । मिथुना । शपातः । यत् । वाचः । तृष्टं । जनयंत । रेभाः ।

मन्योः । मनसः । शरब्धा । जायते । या । तया । विध्य । हृदये । यातुऽधानान् ॥ १३ ॥

हे अग्ने यद्यदाद्यास्मिन्नहनि मिथुना स्त्रीपुंसौ शपातः परस्परमाक्रोशतः ।
यद्यदा रेभाः स्तोतारो वाचः संबन्धि तृष्टं कटुकं परस्पराक्रोशलक्षणमधरं वा जन-
यंत । परस्परमाक्रोशंतीत्यर्थः । तदा मन्योर्दीप्तिस्तु क्रुद्धस्य वा तव । तथा च या-
स्कः । मन्युर्मन्यतेर्दीप्तिकर्मणः क्रोधकर्मणो वधकर्मणो वेति । मनसः सकाशाद्या
शरब्धेषुर्जायते तया शरब्धया यातुधानान्नाक्षसान् हृदये विध्य । ताडय । मारयेत्यर्थः ॥

॥ अथ चतुर्दशी ॥

परां ऋणीहि तपसा यातुधानान्पराग्ने रक्षो हरसा ऋणीहि ।

परार्चिषा मूरदेवाञ्छृणीहि परासुतृपो अभि शोष्नुचानः ॥ १४ ॥

परां । ऋणीहि । तपसा । यातुऽधानान् । परां । अग्ने । रक्षः । हरसा । ऋणीहि ।

परां । अर्चिषा । मूरऽदेवान् । शृणीहि । परां । असुऽतृपः । अभि । शोष्नुचानः ॥ १४ ॥

हे अग्ने यातुधानांस्तपसा तापेन परा ऋणीहि । मारय । किञ्च रक्षो हरसा
त्वदीयेनौष्ण्येन परा ऋणीहि । किञ्च मूरदेवान्मारव्यापाराणाक्षसानर्चिषा स्वकी-
येन तेजसा परा ऋणीहि । अपि चासुतृपो मनुष्याणामसुभिस्तृप्ता ये तानपि परा
ऋणीहीत्यर्थः ॥

॥ अथ पंचदशी ॥

पराद्य देवा वृजिनं ऋणंतु प्रत्यगेनं शपथा यंतु तृष्टाः ।

वाचास्तेनं शरव ऋणंतु मर्मन्विश्वस्येतु प्रसितिं यातुधानः ॥ १५ ॥

परां । अद्य । देवाः । वृजिनं । ऋणंतु । प्रत्यक् । एनं । शपथा । यंतु । तृष्टाः ।

वाचाऽस्तेनं । शरवः । ऋणंतु । मर्मन् । विश्वस्य । एतु । प्रऽसितिं । यातुऽधानः ॥ १५ ॥

अद्यास्मिन्नहनि देवा अग्निपुरोगाः सर्वे देवा वृजिनं प्राणिनां प्राणैर्वर्जितारं
यातुधानं परा शृणुतु । अथैनमायांतं राक्षसं तृष्टाः कटुका अस्माभिरुक्ताः शप-
थाः प्रत्यग्यंतु । किंच । वाचास्तेनमनृतवचनमेनं यातुधानं शरवः शरा मर्मन्
मर्मण्युच्छंतु । गच्छंतु । विश्वस्य व्याप्तस्याग्नेः प्रसितिं जालं । तथा च यास्कः ।
प्रसितिः प्रसयनात्तंतुर्वा जालं वेति । जालं यातुधानो राक्षस एतु । गच्छंतु ॥

॥ इत्यष्टमस्य चतुर्थे सप्तमो वर्गः ॥

॥ अथ षोडशी ॥

यः पौरुषेयेण ऋविषा समंक्ते यो अश्वेन पशुना यातुधानः ।

यो अघ्याया भरति क्षीरमग्ने तेषां शीर्षाणि हरसापि वृश्च ॥ १६ ॥

यूः । पौरुषेयेण । ऋविषा । संऽअंक्ते । यः । अश्वेन । पशुना । यातुऽधानः ।

यः । अघ्यायाः । भरति । क्षीरं । अग्ने । तेषां । शीर्षाणि । हरसा । अपि । वृश्च ॥ १६ ॥

यो यातुधानो राक्षसः पौरुषेयेण पुरुषसंबन्धिना ऋविषा मांसेन समंक्त
आत्मानं संगमयति । यश्चाश्वेनाश्वसमूहेन । तदीयेन मांसेनेत्यर्थः । आत्मानं संग-
मयति । यो वा यातुधानोऽन्येन पशुनात्मानं संगमयति । यो वा यातुधा-
नोऽघ्याया गोः क्षीरं भरति हरति । हे अग्ने त्वं तेषां सर्वेषामपि राक्षसानां
शीर्षाणि शिरांसि हरसा त्वदीयेन तेजसा वृश्च । छिंछि ॥

॥ अथ सप्तदशी ॥

संवत्सरीणं पयं उस्त्रियायास्तस्य माशीद्यातुधानो नृचक्षः ।

पीयूषमग्ने यतमस्तितृप्सात्तं प्रत्यंचमर्चिषा विध्य मर्मन् ॥ १७ ॥

संवत्सरीणं । पयः । उस्त्रियायाः । तस्य । मा । अशीत् । यातुऽधानः । नृऽचक्षः ।

पीयूषं । अग्ने । यतमः । तितृप्सात् । तं । प्रत्यंचं । अर्चिषा । विध्य । मर्मन् ॥ १७ ॥

हे नृचक्षे नृणां द्रष्टुम् उस्त्रियाया गोः । उस्त्रिया अहीति गोनामसु पाठात् ।
संवत्सरीणं संवात्सरेण नृवं यत्पयोऽस्ति यातुधानो राक्षसस्तस्य माशीत् । तत्पयो
मा भक्षयतु । विध्य । यतमो यो राक्षसः पीयूषं पीयूषेण । विभक्त्यव्यत्ययः ।
अस्मदीयाया गोः पयसा तितृप्सादात्मानं तर्पयितुमिच्छति तं प्रत्यंचं युद्धायात्मानं

प्रतिगतं राक्षसं मर्मन् मर्मणि प्राणवियोगस्थानेऽर्चिषा स्वकीयेन तेजसा विध्य ।
ताडय । मारयेत्यर्थः ॥

॥ अथाष्टादशी ॥

विषं गवां यातुधानाः पिबन्त्वा वृश्च्यन्तामदितये दुरेवाः ।

परैरान्देवः सविता ददातु परा भागमोषधीनां जयन्तां ॥ १८ ॥

विषं । गवां । यातुऽधानाः । पिबन्तु । आ । वृश्च्यन्तां । अदितये । दुःऽएवाः ।

परा । एनान् । देवः । सविता । ददातु । परा । भागं । ओषधीनां । जयन्तां ॥ १८ ॥

हे अग्ने यातुधाना राक्षसा गवां पशूनां गृहे स्थितं विषं पिबन्तु । किंचादि-
तयेऽदित्यर्थं दुरेवा दुस्तरा यातुधाना आ वृश्च्यन्तां । त्वदीयैरायुधैराच्छिद्यन्तां । किंच
सविता देव एनान्नाक्षसान्परा ददातु । सिंहेभ्यः प्रयच्छतु । अपि च । तेऽमी राक्षसा
ओषधीनां स्वभूतं भागं भजनीयमन्नं परा जयन्तां । लभन्तामित्यर्थः ॥

॥ अथैकोनविंशी ॥

सनादग्ने मृणसि यातुधानान्न त्वा रक्षांसि पृतनासु जिग्युः ।

अनु दह सहमूरान्क्रव्यादो मा ते हेत्या मुक्षन्त दैव्यायाः ॥ १९ ॥

सनात् । अग्ने । मृणसि । यातुऽधानान् । न । त्वा । रक्षांसि । पृतनासु । जिग्युः ।

अनु । दह । सहऽमूरान् । क्रव्यऽअदः । मा । ते । हेत्याः । मुक्षन्त । दैव्यायाः ॥ १९ ॥

हे अग्ने त्वं सनाच्चिरादेवारभ्य यातुधानान्नाक्षसान्मृणसि । बाधसे । तथापि त्वा
त्वां पृतनासु संयामेषु रक्षांसि राक्षसा न जिग्युः । नाजयन् । किंच । स त्वमधु-
नान्वनुक्रमेण सहमूरान् मूलेन सहितान् मारकव्यापारेण युक्तान् क्रव्यादो मांस-
भक्षकान्नाक्षसान्दह । तेजसा भस्मीकुरु । किंच । तव संबन्धितो दैव्याया दैव्याद्येत्या
आयुधात्ते यातुधाना मा मुक्षन्त । मुक्ता मा भूवन् ॥

॥ अथ विंशी ॥

त्वं नो अग्ने अधरादुदक्तास्त्वं पश्चादुत रक्षा पुरस्तात् ।

प्रति ते ते अजरासस्तपिष्ठा अघशंसं शोणुचतो दहन्तु ॥ २० ॥

त्वं । नः । अग्ने । अधरात् । उदक्तात् । त्वं । पश्चात् । उत । ॥ पुरस्तात् ।

प्रति । ते । ते । अजरासः । तपिष्ठाः । अघऽशंसं । शोणुचतः । दहन्तु ॥ २० ॥

हे अग्ने त्वं नोऽस्मानधराहक्षिणतः । उत्तरादिदिक्समभिध्याहारादधरशब्दोऽच
दक्षिणदिक्पर इति विज्ञायते । उदक्तादुत्तरतश्च रक्ष । पाहि । उतापि च । हे अग्ने
त्वं पश्चात्पश्चिमतः पुरस्तात्पूर्वतश्च नोऽस्मान्रक्ष । चतसृषु दिक्ष्ववस्थितेभ्यो राक्ष-
सेभ्योऽस्मान्पाहीत्यर्थः । किंच । ते तव संबंधिनस्ते तपिष्ठा अतिशयेन तप्यमाना
अजरासो जरावर्जिताः शोभुचतो ज्वलंतः संतो रश्मयोऽघशंसं पापशंसकं राक्षसं
प्रति दहंतु । भस्मीकुर्वंतु ॥

॥ इत्यष्टमस्य चतुर्थेऽष्टमो वर्गः ॥

॥ अथैकविंशी ॥

पश्चात्पुरस्तादधरादुदक्तात्कविः काव्येन परि पाहि राजन् ।

सखे सखायमजरो जरिम्णेऽग्ने मर्ता अमर्त्यस्त्वं नः ॥ २१ ॥

पश्चात् । पुरस्तात् । अधरात् । उदक्तात् । कविः । काव्येन । परि । पाहि । राजन् ।

सखे । सखायं । अजरः । जरिम्णे । अग्ने । मर्तान् । अमर्त्यः । त्वं । नः ॥ २१ ॥

हे राजन् दीप्ताग्ने कविः क्रांतदर्शनस्त्वं काव्येन कविकर्मणा पश्चात् पश्चिमतः
पुरस्तात्पूर्वतोऽधराहक्षिणतश्चोदक्तादुत्तरतश्चास्मान्परि पाहि । परितो रक्ष । किंच ।
हे सखे मित्रभूताग्नेऽजरो जरारहितस्त्वं मां सखायं जरिम्णे जरायै कुरु । त्वत्प्र-
सादादहं चिरं जीवामीत्यर्थः । एतदेव दर्शयति । हे अग्नेऽमर्त्यो मरणधर्मरहितस्त्वं
मर्तान्मरणधर्मवतो नोऽस्माञ्जरिम्णे जरायै कुर्वन्ति शेषः ॥

॥ अथ द्वाविंशी ॥

परि त्वाम्ने पुरं वयं विप्रं सहस्य धीमहि ।

धृषद्वर्णे दिवेदिवे हन्तारं भंगुरावतां ॥ २२ ॥

परि । त्वा । अग्ने । पुरं । वयं । विप्रं । सहस्य । धीमहि ।

धृषत्ऽवर्णे । दिवेऽदिवे । हन्तारं । भंगुरावतां ॥ २२ ॥

हे सहस्य सहसे हित सहसो जात वाम्ने पुरं पूरकं विप्रं मेधाविनं धृषद्वर्णं
धर्वकरूपं भंगुरावतां भंगुरकर्मयुक्तानां रक्षसां दिवेदिवे प्रत्यहं हन्तारं हिंसितारं
त्वा त्वां वयं पायुना भारद्वाजा रक्षसां हननाय परि धीमहि ॥

॥ अथ त्रयोविंशी ॥

विषेण भंगुरावतः प्रति ष रक्षसो दह ।

अग्ने तिग्मेन शोचिषा तपुरयाभिर्ऋष्टिभिः ॥ २३ ॥

विषेण । भंगुरऽवतः । प्रति । स्म । रक्षसः । दह ।

अग्ने । तिग्मेन । शोचिषा । तपुःऽअयाभिः । ऋष्टिऽभिः ॥ २३ ॥

हे अग्ने त्वं भंगुरावतो भंजनकर्मयुक्तान् रक्षसो राक्षसान्विषेण व्याप्तेन तिग्मेन तीक्ष्णेन शोचिषा तेजसा प्रति दह । भस्मीकुरु । तथा तपुरयाभिस्तपनशीला-
याभिर्ऋष्टिभिः । ऋष्टय आयुधविशेषाः । ताभिरपि प्रति दह ॥

॥ अथ चतुर्विंशी ॥

प्रत्यग्ने मिथुना दह यातुधानां किमीदिना ।

सं त्वा शिशामि जागृह्यदब्धं विप्र मन्मभिः ॥ २४ ॥

प्रति । अग्ने । मिथुना । दह । यातुऽधानां । किमीदिना ।

सं । त्वा । शिशामि । जागृहि । अदब्धं । विप्र । मन्मऽभिः ॥ २४ ॥

हे अग्ने त्वं मिथुना मिथुनभूतानि किमीदिना किमिदानीमिति ये चरन्ति ते
किमीदिनः । तान् । तथा च यास्कः ॥ किमीदिने किमिदानीमिति चरते किमिदं
किमिदमिति वा । नि० ६. ११. इति ॥ यातुधाना यातुधानान्नाक्षसान् प्रति दह ।
किंच । हे विप्र मेधाविन् अग्नेऽदब्धं केनाप्यहिंसितं त्वा त्वां मन्मभिः स्तुतिभिरहं सं
शिशामि । स्तौमीत्यर्थः । अतस्त्वं जागृहि । निद्रां मा कुरु । बुध्यस्वेत्यर्थः ॥

॥ अथ पंचविंशी ॥

प्रत्यग्ने हरसा हरः शृणीहि विश्वतः प्रति ।

यातुधानस्य रक्षसो बलं वि रुज वीर्यं ॥ २५ ॥

प्रति । अग्ने । हरसा । हरः । शृणीहि । विश्वतः । प्रति ।

यातुऽधानस्य । रक्षसः । बलं । वि । रुज । वीर्यं ।

हे अग्ने हरसा त्वदीयेन तेजसा । तथा च यास्कः । हरो ह तेज्योतिर्हर उच्यते

। नि० ४. १९. । इति । यातुधानस्य राक्षसस्य हरो हरणशीलं बलं प्रति ऋणीहि । नाशयेत्यर्थः । तथा राक्षसो राक्षसस्य वीर्यं च वि रुज । भंजय ॥

॥ इत्यष्टमस्य चतुर्थे नवमो वर्गः ॥

हविष्पांतमित्येकोनविंशत्यृचं सूक्तं चतुर्थे चैष्टुभं । मूर्धन्वानृषिः । स चांगिरसो वामदेवो वा । सूर्यो वैश्वानरगुणकोऽग्निश्च समुदितो देवता । तथा चानुक्रांतं । हविरेकोनांगिरसो मूर्धन्वान्वामदेवो वा सौर्यवैश्वानरीयमिति ॥ ब्यूढस्य दशराचस्य पंचमेऽहन्यामिमारुत एतवैश्वानरीयनिविज्ञानं । सूचितं च । हविष्पांतमग्निर्होता गृहपतिः स राजा । आ० ८. ८. । इति ॥

॥ तत्र प्रथमा ॥

हविष्पांतमजरं स्वर्विदि दिविस्पृश्याहुतं जुष्टमग्नौ ।

तस्य भर्मेणे भुवनाय देवा धर्मेणे कं स्वधया पप्रथंत ॥ १ ॥

हविः । पातं । अजरं । स्वःऽविदि । दिविऽस्पृशि । आऽहुतं । जुष्टं । अग्नौ ।

तस्य । भर्मेणे । भुवनाय । देवाः । धर्मेणे । कं । स्वधया । पप्रथंत ॥ १ ॥

पातं पानीयं सोमात्मकमजरं जरारहितं जुष्टं देवानां प्रियं यद्धविः स्वर्विदि सूर्यस्य वेदितरि दिविस्पृशि दिवि स्प्रष्टर्यग्रावाहुतमभिहुतं तस्य सोमात्मकस्य हविषो भर्मेणे भरणाय भुवनाय भावनाय च धर्मेणे धारणाय च कं सर्वस्य सुखकरमिममग्निं देवाः स्वधयान्नेन पप्रथंत । प्रथयन्ति । तथा च यास्कः । हविर्यत्पातीयमजरं सूर्यविदि दिविस्पृश्यभिहुतं जुष्टमग्नौ तस्य भरणाय च भावनाय च धारणाय चैतेभ्यः सर्वेभ्यः कर्मभ्यो देवा इममग्निमन्नेनापप्रथंत । नि० ७. २५. । इति ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

गीर्णे भुवनं तमसापगूळहमाविः स्वरभवज्जाते अग्नौ ।

तस्य देवाः पृथिवी द्यौः कृतापोऽरण्यक्षोषधीः सख्ये अस्य ॥ २ ॥

गीर्णा भुवनं । तमसा । अपऽगूळहं । आविः । स्वः । अभवत् । जाते । अग्नौ ।

तस्य । देवाः । पृथिवी । द्यौः । कृता । अपः । अरण्यन् । क्षोषधीः । सख्ये । अस्य ॥ २ ॥

गीर्णे पूर्वे निः । तमसांधकारेणापगूढमाच्छादितं स्वः सर्वं भुवनमग्नौ यस्मिन्वैश्वानरे जगत् उत्पन्ने सत्याविरभवदाविर्भवति तस्यास्य वैश्वानरस्याग्नेः

सख्ये सखिकर्मणि देवा इन्द्रादयः पृथिवी भूमिश्च द्यौश्चापोऽन्तरिक्षं चोदकानि वी-
षधीरोषध्यश्चारणयन् । अरमन्त । प्रीतिं कृतवन्त इत्यर्थः ॥

॥ अथ तृतीया ॥

देवेभिर्निषितो यज्ञियेभिरग्निं स्तोषाण्यजरं बृहन्तं ।

यो भानुना पृथिवीं द्यामुतेमामाततान रोदसी अन्तरिक्षं ॥ ३ ॥

देवेभिः । नु । इषितः । यज्ञियेभिः । अग्निं । स्तोषाणि । अजरं । बृहन्तं ।

यः । भानुना । पृथिवीं । द्यां । उत । इमां । आऽततान् । रोदसी इति । अन्तरिक्षं ॥ ३ ॥

यज्ञियेभिर्यज्ञाहैर्देवेभिर्देवरिन्द्रादिभिर्नु क्षिप्रमिषितोऽहमजरं जरारहितं बृहन्तं
महान्तमग्निं तं वैश्वानराग्निं स्तोषाणि । स्तोषामि । यो वैश्वानराग्निर्भानुना तेजसा
पृथिवीं भूमिमुतापि चेमां द्यां दिवं चाततानातनोति । तदेव दर्शयति । रोदसी
द्यावापृथिव्यौ चाततानातनोति । विस्तारयतीत्यर्थः ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

यो होतासीत्यथमो देवजुष्टो यं समाजन्त्राज्येना वृणानाः ।

स पतचीत्वरं स्या जगद्यच्चाचमग्निरकृणोज्जातवेदाः ॥ ४ ॥

यः । होता । आसीत् । प्रथमः । देवऽजुष्टः । यं । संऽआजन् । आज्येन । वृणानाः ।

सः । पतचि । इत्वरं । स्याः । जगत् । यत् । आचं । अग्निः । अकृणोत् । जातऽवेदाः ॥ ४ ॥

यो वैश्वानरोऽग्निर्देवजुष्टो देवैः सेवितः प्रथमो मुख्यो होतासीदभूत् । यं च
वैश्वानराग्निं यजमाना वृणाना आज्येन समाजन् समंजति जातवेदा जातप्रज्ञो
जातधनो वा वैश्वानरोऽग्निः पतचि पतनशीलं पक्षिजातमित्वरं गमनशीलं सरी-
सृपादिकं स्याः स्यावरं वृक्षादिरूपं च जगत् । स्यावरं जंगमं च यज्जगदित्यर्थः ।
आचं क्षिप्रमेवाकृणोत् । अजनयत् । तथा च यास्कः स पतचि चेत्वरं स्यावरं
जंगमं च यत्क्षिप्रमग्निरकरोज्जातवेदाः । नि० ५. ३. इति ।

॥ अथ पंचमी ॥

यज्जातवेदो भुवनस्य मूर्धन्नतिष्ठो अग्ने सह रोचनेन ।

तं त्वहिम मतिभिर्गीर्भिरुक्थैः स यज्ञियो अभवो रोदसी ॥ ५ ॥

यत् । जा॒त॒ऽवे॒दः । भु॒व॒न॒स्य । मूर्ध॒न् । अ॒ति॒ष्ठः । अ॒ग्ने । स॒ह । रो॒च॒ने॒न ।
तं । त्वा । अ॒हे॒म । म॒ति॒ऽभिः । गीः॒ऽभिः । उ॒क्थेः । सः । य॒ज्ञि॒यः । अ॒भ॒वः ।
रो॒द॒सी॒ऽप्राः ॥ ५ ॥

हे जातवेदो जातप्रज्ञाग्ने यद्यस्त्वं भुवनस्य चैलोक्यस्य मूर्धन् मूर्धनि रोचनेना-
दित्येन सहातिष्ठः स्थितवानसि तं वैश्वानराग्निं त्वा त्वां मतिभिरर्चनीयाभिर्गीभिः
स्तुतिभिरुक्थैः शस्त्रैश्चाहेम । प्रपद्यामहे । हि गताविति धातुः । स वैश्वानरस्त्वं
रोदसीप्रा द्यावापृथिव्योः पूरयिता यज्ञियो यज्ञार्हश्चाभवः । भवसि ॥

॥ इत्यष्टमस्य चतुर्थे दशमो वर्गः ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

मूर्धा भुवो भवति० नक्तमग्निस्ततः सूर्यो जायते प्रातरुद्यन् ।
मायामू तु यज्ञियानामेतामपो यत्तूर्णिश्चरति प्रजानन् ॥ ६ ॥
मूर्धा । भुवः । भ॒व॒ति॒ । न॒क्तं । अ॒ग्निः । त॒तः । सूर्यः । जा॒य॒ते । प्रा॒तः । उ॒त्॒ऽय॒न् ।
मा॒यां । ऊं इति॑ । तु । य॒ज्ञि॒या॒नां । ए॒तां । अ॒पः । यत् । तूर्णिः । च॒र॒ति॒ । प्र॒जा॒न॒न् ॥ ६ ॥

अग्निर्वैश्वानरोऽग्निर्नक्तं रात्रौ भुवो भूतजातस्य मूर्धा शिरोवत्प्रधानभूतो भवति ।
रात्रौ सर्वप्राणिनामालोकस्य तदधीनत्वात् । ततो रात्रेरनन्तरं प्रातरुद्यन् सूर्यो
जायते । अहनि स एव वैश्वानरोऽग्निः सूर्यो भवतीत्यर्थः । किंच । यज्ञियानां
यज्ञसंपादिनां देवानां मायामु प्रज्ञामेवैतां मन्यन्ते कवय इति शेषः । यत्प्रजानन्
प्रज्ञायमानः सूर्यस्तूर्णिस्त्वरमाणः सन्नपोऽन्तरिक्षं कर्म वा चरति । तथा च यास्कः ।
मूर्धा मूर्तमस्मिन्धीयते मूर्धा यः सर्वेषां भूतानां भवति नक्तमग्निस्ततः सूर्यो जायते
प्रातरुद्यन् एव । प्रज्ञां त्वेतां मन्यन्ते यज्ञियानां देवानां यज्ञसंपादिनामपो यत्कर्म
चरति प्रजानन्सर्वाणि स्थानान्यनुसंचरति त्वरमाणः । नि० ७. २७. इति ॥

॥ अथ सप्तमी ॥

ह॒शे॒न्यो॒ मे॒ म॒हि॒ना॒ स॒मि॒द्धो॒ऽरो॒च॒त॒ दि॒वि॒यो॒निर्वि॒भा॒वा ।
त॒स्मि॒न् च॒म्रौ॒ सू॒क्ता॒वा॒के॒न॒ दे॒वा॒ ह॒विर्वि॒श्वे॒ अ॒जु॒ह॒वुस्त॒नूपाः ॥ ७ ॥
ह॒शे॒न्यः । यः । म॒तिः । स॒ं॒ऽइ॒ष्टः । अ॒रो॒च॒त॒ । दि॒वि॒ऽयो॒निः । वि॒भा॒ऽवा ।
त॒स्मि॒न् । अ॒म्रौ॒ । सू॒क्ता॒ऽवा॒के॒न॒ । दे॒वाः । ह॒विः । वि॒श्वे॒ । आ॒ । अ॒जु॒ह॒वुः । त॒नू॒ऽपाः ॥ ७ ॥

यो वैश्वानरोऽग्निर्महिना महस्वेन हशेन्यः सर्वदर्शनीयः समिद्धः सम्यग्दीप्तो
दिवियोनिर्द्युस्थानो विभावा दीप्तिमांश्च सन्नरोचत दीप्यते तस्मिन्वैश्वानरेऽग्नौ
तनूपाः शरीराणां रक्षका विश्वे सर्वे देवाः सूक्तवाकेनेदं द्यावापृथिवी इत्यादिवाक्येन
स्तोत्राणां वचनेन वा हविराजुहवुः । आभिमुख्येन जुहुवुः ॥

॥ अथाष्टमी ॥

सूक्तवाकं प्रथममादिदग्निमादिद्विरजनयंत देवाः ।

स एषां यज्ञो अभवत्तनूपास्तं द्यौर्वेदं तं पृथिवी तमापः ॥ ८ ॥

सूक्तऽवाकं । प्रथमं । आत् । इत् । अग्निं । आत् । इत् । हविः । अजनयंत । देवाः ।

सः । एषां । यज्ञः । अभवत् । तनूपाः । तं । द्यौः । वेदं । तं । पृथिवी । तं । आपः ॥ ८ ॥

प्रथमं पूर्वं सूक्तवाकमिदं द्यावापृथिवी इत्यादि वाक्यं मनसा निरूपयन्ति ।
आदिदन्तरमेवाग्निं मथनेनोत्पादयन्ति । आदिदन्तरमेव देवा हविरजनयंत । स
वैश्वानरोऽग्निरेषां देवानां यज्ञो यष्ट्योऽभवत् । भवति । स तनूपाः शरीराणां
रक्षिता च भवति । तमग्निं द्यौर्द्युलोको वेद । जानाति । तमग्निं पृथिवी भूमिरपि
च जानाति । तमग्निमापोऽंतरिक्षं च जानाति ॥

॥ अथ नवमी ॥

यं देवासोऽजनयन्ताग्निं यस्मिन्नाजुहवुर्भुवनानि विश्वा ।

सो अर्चिषा पृथिवीं द्यामुतेमामृजूयमानो अतपन्महिम्ना ॥ ९ ॥

यं । देवासः । अजनयंत । अग्निं । यस्मिन् । आ । अजुहवुः । भुवनानि । विश्वा ।

सः । अर्चिषा । पृथिवीं । द्यां । उत । इमां । अजुऽयमानः । अतपत् । महिऽत्वा ॥ ९ ॥

यं वैश्वानरमग्निं देवासो देवा अजनयन्तोत्पादितवन्तः । अग्निं श्रोतृत्वे वैश्वान-
रेऽग्नौ विश्वा विश्वानि भुवना भुवनानि भूतान्याजुहवुराभिमुख्येन जुहुवुः सर्वमग्ने
स वैश्वानरोऽग्निरर्चिषा तेजसा पृथिवीमंतरिक्षं । आपः पृथिवीत्यंतरिक्षनामसु
पाठात् । द्यां दिवं चोतापि चेमां भूमिं चर्जयमानो अतपन्नाहंत्वा महस्वे-
नातपत् । सर्वं तपति ॥

॥ अथ दशमी ॥

स्तोमेन हि दिवि देवासो अग्निमजीजनञ्छक्तिभी रोदसिप्रां ।

तमू अकृण्वन् चेधा भुवे कं स ओषधीः पचति विश्वरूपाः ॥१०॥

स्तोमेन । हि । दिवि । देवासः । अग्निं । अजीजनन् । शक्तिऽभिः । रोदसिऽप्रां ।

तं । ऊं इति । अकृण्वन् । चेधा । भुवे । कं । सः । ओषधीः । पचति । विश्वऽरूपाः ॥१०॥

देवासो देवाः शक्तिभिः कर्मभी रोदसिप्रां द्यावापृथिव्योरापूरयितारमग्निं सूर्या-
त्मकं दिवि द्युलोके स्तोमेन हि स्तुत्या खल्वजीजनन् । उत्पादितवन्तः । अपि च ।
तमु तमेव कं सुखकरमग्निं यज्ञे चेधा भुवे चेधा भावायाकृण्वन् । कुर्वन्ति । स पृथिव्यां
वर्तमानो विश्वरूपाः सर्वरूपा ओषधीर्व्रीह्याद्यास्तेन तेनोपकारेण पचति ॥ अत्र
यास्कः । स्तोमेन हि यं दिवि देवासोऽग्निमजनयञ्छक्तिभिः कर्मभिर्द्यावापृथिव्योः
पूरणं तमकुर्वन्स्तेधाभावाय पृथिव्यामंतरिक्षे दिवीति शकपूणिः । यदस्य दिवि
तृतीयं तदसावादित्य इति हि ब्राह्मणं । नि० ७. २८. । इति ॥

॥ इत्यष्टमस्य चतुर्थ एकादशो वर्गः ॥

॥ अथैकादशी ॥

यदेदेनमदधुर्यज्ञियासो दिवि देवाः सूर्यमादितेयं ।

यदा चरिणू मिथुनावभूतामादिप्रापश्यन्भुवनानि विश्वा ॥११॥

यदा । इत् । एनं । अदधुः । यज्ञियासः । दिवि । देवाः । सूर्यं । आदितेयं ।

यदा । चरिणू इति । मिथुनौ । अभूतां । आत् । इत् । प्र । अपश्यन् । भुवनानि ।

विश्वा ॥११॥

यदेद्यदेव प्रातरादितेयमदितेः पुत्रं सूर्यमेनमग्निं च यज्ञियासो यज्ञार्हा देवा
दिवि द्युलोकेऽदधुर्यज्ञियाः सूर्यवैश्वानरौ मिथु-
नौ भूतां प्रादुरभूतां आदिदन्तरमेव विश्वा विश्वानि भुवनानि भूतजातानि
प्रापश्यन्ते । तौ पश्यन्ति ॥ अत्र यास्कः । यदेनमदधुर्यज्ञियाः सर्वे दिवि देवाः
सूर्यमादितेयमदितेः पुत्रं नदा चरिणू मिथुनौ प्रादुरभूतां सर्वदा सहचारिणावु-
षाश्चादित्यश्च । मिथुनौ कस्मान्मिनोतिः अयतिकर्मा यु इति नामकरणस्थकारो
वा नयतिः परो व नयोः समाश्रित्यवन्योन्यं नयतो वनुतो वा । मनुष्यमिथुना-
वप्येतस्मादेव मेधन्तवन्योन्यं वनुत इति वा । नि० ७. २९. । इति ॥

॥ अथ द्वादशी ॥

विश्वस्मा अग्निं भुवनाय देवा वैश्वानरं केतुमहामकृण्वन् ।

आ यस्ततानोषसो विभातीरपो ऊर्णोति तमो अर्चिषा यन् ॥ १२ ॥

विश्वस्मै । अग्निं । भुवनाय । देवाः । वैश्वानरं । केतुं । अह्नां । अकृण्वन् ।

आ । यः । ततान् । उषसः । विभातीः । अपो इति । ऊर्णोति । तमः । अर्चिषा । यन् ॥ १२ ॥

देवा इन्द्रादयो विश्वस्मै भुवनाय वैश्वानरं विश्वनरहितमग्निमह्नां दिवसानां केतुं प्रज्ञापकमकृण्वन् । अकुर्वन् । यो वैश्वानरोऽग्निरुषसो विभातीर्विविधं दीपमाना आ ततान विस्तारयति । किंच । सोऽयं यन् गच्छन् तमोऽंधकारमर्चिषा तेजसापो ऊर्णोति । अपगमयति ॥

॥ अथ त्रयोदशी ॥

वैश्वानरं कवयो यज्ञियासोऽग्निं देवा अजनयन् अजुयं ।

नक्षत्रं प्रत्नममिनचरिणु यक्षस्याध्यक्षं तविषं बृहन्तं ॥ १३ ॥

वैश्वानरं । कवयः । यज्ञियासः । अग्निं । देवाः । अजनयन् । अजुयं ।

नक्षत्रं । प्रत्नं । अमिनत् । चरिणु । यक्षस्य । अधिऽअक्षं । तविषं । बृहन्तं ॥ १३ ॥

कवयो मेधाविनो यज्ञियासो यज्ञाहो यज्ञसंपादिनो वा देवा अजुयं जरावर्जितमहिंस्यं वा वैश्वानरं विश्वनरहितं सूर्यात्मकमग्निमजनयन् । उत्पादितवन्तः । स च देवैरुत्पादितोऽग्निर्नक्षत्रं कृत्तिकादि प्रत्नं पुराणं चरिणु चरणशीलं यक्षस्य । यक्षतिः पूजार्थः । प्रयक्षमित्यादौ दर्शनात् । ऋग्वे० २.५.१. यक्षस्य पूज्यस्य देवस्याध्यक्षं प्रत्यक्षं स्वामिनं वा तविषं वृद्धं बृहन्तं महान्तममिनत् । हिंसितवान् । तेजसाभिभूतवानित्यर्थः ॥

॥ अथ चतुर्दशी ॥

वैश्वानरं विश्वहा दीदिवांसं मंचैरग्निं कविमच्छा वदामः ।

यो महिम्ना परिवभूवोर्वी उतावस्तादुत देवः परस्तात् ॥ १४ ॥

वैश्वानरं । विश्वहा । दीदिऽवांसं । मंचैः । अग्निं । कविं । अच्छा । वदामः ।

यः । महिम्ना । परिऽवभूव । उर्वी इति । उत । अवस्तात् । उत । देवः । परस्तात् ॥ १४ ॥

विश्वहा सर्वदा दीदिवांसं दीप्तं कविं क्रान्तप्रज्ञं वैश्वानरमग्निं मंचैरच्छा वदामः ।

अभिष्टुमः । यो वैश्वानरोऽग्निर्महिम्ना महत्त्वेनोर्वी द्यावापृथिव्यौ परिवभूव परि-
भवति । उतापि च । अयमवस्तादधस्तात्तपति । उतापि चायं सूर्यात्मको देवः पर-
स्तादुपरिष्टाच्च तपतीत्यर्थः ॥

॥ अथ पंचदशी ॥

वे सुती अंशृणवं पितृणामहं देवानामुत मर्त्यानां ।

ताभ्यामिदं विश्वमेजत्समेति यदंतरा पितरं मातरं च ॥ १५ ॥

वे इति । सुती इति । अंशृणवं । पितृणां । अहं । देवानां । उत । मर्त्यानां ।

ताभ्यां । इदं । विश्वं । एजत् । सं । एति । यत् । अंतरा । पितरं । मातरं । च ॥ १५ ॥

पितृणां देवानां चोतापि मर्त्यानां मनुष्याणां च वे सुती द्वौ मार्गौ देवया-
नपितृयाणाख्यावहमशृणवं । अश्रौषं । यद्विश्वं पितरं पालकत्वेन पितृभूतां द्यां
मातरं च धारकत्वेन मातृभूतां पृथिवीं चांतरा द्यावापृथिवीमध्ये भवति तदिदं
विश्वमग्निना संस्कृतं सदेजहेवलोकं पितृलोकं च गच्छत् ताभ्यां देवयानपि-
तृयाणाख्याभ्यां मार्गाभ्यां समेति । गच्छति । तौ च मार्गौ भगवता दर्शितौ
। भ० गी० ८. २४-२६. ।

अग्निर्ज्योतिरहः शुक्रः षणमासा उत्तरायणं ।

तच प्रयाता गच्छन्ति ब्रह्म ब्रह्मविदो जनाः ॥

धूमो रात्रिस्तथा कृष्णः षणमासा दक्षिणायनं ।

तच चांद्रमसं ज्योतिर्योगी प्राप्य निवर्तते ॥

शुक्रकृष्णे गती ह्येते जगतः शाश्वते मते ।

एकया यात्यनावृत्तिमन्यया वर्तते पुनः ॥

नैते सृती पार्थ जानन्योगी मुह्यति कश्चनेति ॥

॥ इत्यष्टमस्य चतुर्थे द्वादशो वर्गः ॥

॥ अथ षोडशी ॥

वे समीची बिभृतचरंत शीर्षतो जातं मनसा विमृष्टं ।

स प्रत्यङ्मिह भुवनानि तस्थौ अप्रयुच्छन् तरणिर्भाजमानः ॥ १६ ॥

वे इति । समीची । इति । सं । ईची । बिभृतः । चरंतं । शीर्षतः । जातं । मनसा । विमृष्टं ।

सः । प्रत्यङ् । विश्वं । भुवनानि । तस्थौ । अप्रयुच्छन् । तरणिः । भाजमानः ॥ १६ ॥

समीची संगते द्वे द्यावापृथिव्यौ चरंतं गच्छंतं शीर्षतः शिरसो जातमुत्पन्नं ।
तथा च निगमांतरं । उत मन्येऽहमेनमनयोर्हि शिरस्तोऽयं प्रातर्जायत इति ॥
यद्वा सर्वशिरोभूतादादित्याज्जातमित्यर्थः । मनसा । मन्यति रचति कर्मा । अर्चनीयया
स्तुत्या विमृष्टं शोधितं संस्कृतमग्निं विभृतः । धारयतः । सोऽप्रयुच्छन्नप्रमाद्यन् तर-
णिः क्षिप्रकारी भ्राजमानो दीपमानोऽग्निर्विश्वानि भुवनानि प्रत्यङ्मुभिमुखस्त-
स्थौ । तिष्ठति । तथा च श्रूयते । तस्मात्सर्व एव मन्यंते मां प्रत्युदगादिति ॥

॥ अथ सप्तदशी ॥

यच्चा वदेते अवरः परश्च यज्ञन्योः कतरो नौ वि वेद ।

आ शेकुरित्संधमादं सखायो नक्षतं यज्ञं क इदं वि वोचत् ॥१७॥

यच । वदेते इति । अवरः । परः । च । यज्ञऽन्योः । कतरः । नौ । वि । वेद ।

आ । शेकुः । इत् । सधऽमादं । सखायः । नक्षतं । यज्ञं । कः । इदं । वि । वोचत् ॥१७॥

यच यस्मिन्कालेऽवरः पार्थिवोऽग्निदैव्यो होता परश्च मध्यमो वायुश्चोभौ वदेते
विवादं कुर्वते यज्ञन्योर्यज्ञस्य नेत्रोर्नावावयोर्मध्ये कतरो भूयिष्ठं यज्ञं वि वेद
वेत्ति तत्र सखायः समानख्याना ऋत्विजः सधमादं यज्ञमा शेकुः । कर्तुं शक्नुवन्ति ।
तथा यज्ञं नक्षताश्रुवतेऽनुतिष्ठन्ति च ये तेषां विदुषां यज्ञमश्रुवानानां मध्ये को
विद्वाननुष्ठाता वेदमस्य विवादस्य निर्णयरूपं वाक्यं वि वोचत् । ब्रवीति । माध्य-
मिकमिममग्निं ब्रवीति ॥ तथा च यास्कः । यच विवदेते दैव्यौ होतारावयं चाग्नि-
रसौ च मध्यमः कतरो नौ यज्ञे भूयो वेदेत्याशक्नुवन्ति तत्सहमदनं समानख्याना
ऋत्विजस्तेषां यज्ञं समश्रुवानानां को न इदं विवक्ष्यति । नि० ७. ३०. । इति ॥

॥ अथाष्टादशी ॥

कत्यग्रयः कति सूर्योसः कत्युषासः कत्यु स्विदापः ।

नोपस्मिजं वः पितरो वदामि पृच्छामि वः कवयो विद्वन् कं ॥१८॥

कति । अग्रयः । कति । सूर्योसः । कति । उषसः । कति । उं इति । स्विदापः ।

न । उपऽस्मिजं । वः । पितरः । वदामि । पृच्छामि । कवयः । विद्वन् । कं ॥१८॥

एवं विवदमानावग्निवायू पितृन्प्रश्नमेयतुः । तत्र मध्यमः अपृच्छति । कत्यग्रयः ।
अग्रयः कति कतिसंख्याकाः । सूर्योसः सूर्यांश्च कतिसंख्याकाः । उषास उषसश्च

कतिसंख्याकाः । आपश्च कति । उ इति पूरणः । स्विच्छन्दोऽच विचारणार्थः । हे पितरो वो युष्माकमुपस्पिजं । उपस्पिजमिति स्पर्धायुक्तं वचनमुच्यते । पूर्वोक्तं प्रश्नवचनमेतच्च वदामि किंतर्ह्यहमजानन् हे कवयो मेधाविनो युष्मान्विद्मने विज्ञानाय कं सुखं स्वरूपपर्यालोचनक्लेशमंतरेण पृच्छामि । अचोत्तराणि वालखिल्यसंहितायां दर्शितानि । एक एवाग्निर्बहुधा समिद्ध एकः सूर्यो विश्वमनु प्रभूतः । एकैवोषाः सर्वमिदं वि भात्येकं वा इदं वि बभूव सर्वं । ८.५८.२. इति ॥

॥ अथैकोनविंशी ॥

यावन्माचमुषसो न प्रतीकं सुपण्यो वसते मातरिश्चः ।

तावद्दधात्युप यज्ञमायन्ब्राह्मणो होतुरवरो निषीदन् ॥ १९ ॥

यावत्ऽमाचं । उषसः । न । प्रतीकं । सुऽपण्यः । वसते । मातरिश्चः ।

तावत् । दधाति । उप । यज्ञं । आऽयन् । ब्राह्मणः । होतुः । अवरः । निऽसीदन् ॥ १९ ॥

प्रकृतस्य वैश्वानरस्य विषये यः प्रश्नस्तस्य निर्णयमनया वदन्ति । हे मातरिश्चो मातर्येतरिश्चो ऋसन् माध्यमिक वायो यावन्माचं यावदेव सुपण्यः सुपतना राचय उषसः प्रतीकं सुखं प्रकाशाख्यं दर्शनं वा । नेति पूरणः । वसत आच्छादयन्ति तावदेव ब्राह्मणो होतावरो निकृष्टो होतुरस्याग्नेर्वैश्वानरस्य दैव्यस्य होतुर्निषीदन् होतृकं कर्म कर्तुमुपविशन् यज्ञमायन् उपगच्छन् उप दधाति । होतृकर्म स्वबुद्धौ धारयति ॥ तथा च यास्कः । यावन्माचमुषसः प्रत्यक्तं भवति प्रतिदर्शनमिति वास्त्युपमानस्य संप्रत्यर्थे प्रयोग इहेव निधेहीति यथा सुपण्यः सुपतना एता राचयो वसते मातरिश्चोऽप्योतिर्वर्णस्य तावदुपदधाति यज्ञमागच्छन्ब्राह्मणो होतास्याग्नेर्होतुरवरो निषीदन् होतृजपस्त्वनग्निर्वैश्वानरीयो भवति । नि० ७.३९.१ इति ॥

॥ इत्यष्टमस्य चतुर्थे चयोदशोऽर्गः ॥

इदं स्तवेत्यष्टमस्य चतुर्थे चयोदशेऽर्गेऽपि सूर्यस्तुचाक्येकाह इदं सूक्तं निष्केवल्यनिविज्ञानं । सूचितं च । सूर्यस्तुता यशस्कामः पिबा सोममभीष्टं स्तवेति मध्यंदिनः । आ० ९.८.१ इति ॥

॥ तत्र प्रथमा ॥

इदं स्तवा नृतमं । मह्यं विवबाधे रोचना वि ज्मो अंतान् ।

आ यः पप्रौ चक्षणीधृङ्गरोभिः प्र सिंधुभ्यो रिरिचानो महित्वा ॥ १ ॥

इंद्रं । स्तव । नृऽतमं । यस्य । महा । विऽबबाधे । रोचना । वि । जम् । अंतान् ।
आ । यः । पप्रौ । चर्षणिऽधृत् । वरऽभिः । प्र । सिंधुऽभ्यः । रिरिचानः । महिऽत्वा ॥ १ ॥

हे स्तोतस्त्वं नृतमं नेतृतममिंद्रं स्तव । स्तुहि । यस्येन्द्रस्य महा महत्त्वं । विभु-
क्त्वित्ययः । रोचना परेषां तेजांसि विबबाधे विबाधते । अभिभवतीत्यर्थः । वि
जम् पृथिव्याश्चांतान्पर्यंतानभिभवति । यस्येन्द्रश्चर्षणीधृन्मनुष्याणां धर्ता सिंधुभ्यः
समुद्रेभ्योऽपि महित्वा महत्त्वेन प्र रिरिचानः प्रवर्धमानश्च सन् वरोभिस्तमसां
वरकैस्तेजोभिरा पप्रौ द्यावापृथिव्यावापूरयति ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

स सूर्यः पर्युरु वरांस्येद्रो ववृत्याद्रथ्येव चक्रा ।
अतिष्ठंतमपस्यं न सर्गे कृष्णा तमांसि त्विषा जघान ॥ २ ॥
सः । सूर्यः । परि । उरु । वरांसि । आ । इंद्रः । ववृत्यात् । रथ्याऽइव । चक्रा ।
अतिष्ठंतं । अपस्यं । न । सर्गे । कृष्णा । तमांसि । त्विषा । जघान ॥ २ ॥

सूर्यः सुवीर्यः स प्रसिद्ध इंद्र उरु बहूनि वरांसि तेजांसि पर्या ववृत्यात् । पर्या-
वर्तयति । तच्च दृष्टान्तः । रथ्येव यथा सारथी रथसंबन्धीनि चक्रा चक्राण्यावर्तयति
तद्वदित्यर्थः । किंच सोऽयमतिष्ठंतं शीघ्रं गच्छंतमपस्यं भ कर्मण्यमिव सर्गे । सृज्यत
इति सर्गोऽश्वः । कृष्णानि तमांसि त्विषा दीप्ता जघाम । हन्ति ॥

॥ अथ तृतीया ॥

समानमस्मा अनपावृदर्व क्षमया दिवो असमं ब्रह्म नथं ।
वि यः पृष्ठेव जनिमान्य इन्द्रश्चिकाय न सखायमीषे ॥ ३ ॥
समानं । अस्मै । अनपऽवृत् । अर्च । क्षमया । दिवः । अस्मा । ब्रह्म । नथं ।
वि । यः । पृष्ठाऽइव । जनिमानि । अर्थः । इंद्रः । चिकाय । न । सखायं । ईषे ॥ ३ ॥

हे स्तोतस्त्वं समानं मया सहानपावृदपंगतिरहितं क्षमया दिवो दिवः पृथि-
व्याश्चासममन्यंतमतिरिक्तं । महदित्यर्थः । नथं नवतरङ्गैः स्मृतपूर्वं ब्रह्म स्तोच-
मस्मा इंद्रायार्चं । उच्चारय । इंद्रो जनिमानि यज्ञे यज्ञे जातास्ति पृष्ठेव पृष्ठसंज्ञकानि
स्तोत्राणीवार्योऽरीञ्शून्वि चिकाय विचिनीति सखायं च नेषे । नेच्छति ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

इन्द्राय गिरो अनिशितसर्गा अपः प्रेरयं सगरस्य बुधात् ।

यो अक्षेणोव चक्रिया शचीभिर्विष्वक्स्तंभं पृथिवीमुत द्यां ॥ ४ ॥

इन्द्राय । गिरः । अनिशितऽसर्गाः । अपः । प्र । ईरयं । सगरस्य । बुधात् ।

यः । अक्षेणऽइव । चक्रिया । शचीभिः । विष्वक् । तस्तंभं । पृथिवीं । उत । द्यां ॥ ४ ॥

इन्द्रायेंद्रार्थमनिशितसर्गा अतनूकृतविसर्गा उपर्युपरि वर्तमाना या गिरः स्तुत-
यस्ताभिर्गीर्भिः सगरस्य । सगरं समुद्र इत्यंतरिक्षनामसु पाठात् । बुधात्प्रदेशादप
उदकानि प्रेरयं । प्रेरयामि । इन्द्र शचीभिः कर्मभिः पृथिवीमुतापि च द्यां दिवं
चक्रिया रथचक्राण्यक्षेणोव यथा रथाक्षेण तद्वद्विष्वक् सर्वतस्तस्तंभ । अस्तभ्रात् ॥

॥ अथ पंचमी ॥

आपांतमन्युस्तृपलप्रभर्मा धुनिः शिमीवाञ्छरुमाँ ऋजीषी ।

सोमो विश्वान्यतसा वनानि नार्वगिंद्रं प्रतिमानानि देभुः ॥ ५ ॥

आपांतऽमन्युः । तृपलऽप्रभर्मा । धुनिः । शिमीऽवान् । शरुऽमान् । ऋजीषी ।

सोमः । विश्वानि । अतसा वनानि । न । अर्वाक् । इंद्रं । प्रतिऽमानानि । देभुः ॥ ५ ॥

आपांतमन्युरापातितमन्युस्तृपलप्रभर्मा यावादिभिः क्षिप्रप्रहारी धुनिः शत्रूणां
कंपयिता शिमीवान् कर्मवान् शरुमानायुधवानृजीषृजीषवान् सोमो विश्वानि
सर्वाण्यतसातसमयानि वनान्यरण्यानि वर्धयतीति शेषः । प्रतिमानानि प्रति-
मानभूतानि समानानि द्रव्याणीत्यर्थः । इन्द्रमर्वाग्र देभुः । दध्नोतिरत्राकर्षणकर्मा ।
तुलया मीयमानान्यात्माभिमुखतया नाकर्षयन्ति । लघुनि भवन्तीत्यर्थः । अन्यत्र
प्रतिनिधीयमानानि पुनरिष्टान्यात्माभिमुखमाकर्षन्ति नैवमिंद्रं कुर्वन्तीति । सर्वेभ्यो
महानिंद्र इत्यर्थः । च । यासाः सौम्यास्तुरीयस्त्वंद्रः ॥ तथा च यास्कः । आपातितम-
नुप्रहारी क्षिप्रप्रहारी सुप्रहारी सोमो वंद्रो वा धुनिर्धुनोतेः शिमीति कर्म-
नाम शमयतेवा शक्नोतेर्वर्जीषी सोमो यत्सोमस्य पूयमानस्यातिरिच्यते तद्वर्जीष-
मपार्जितं भवति तेनर्जीषी सोमोऽथाप्येन्द्रो निगमो भक्कृजीषी वजीति । सोमः
सर्वाण्यतसानि वनानि नार्वगिंद्रं प्रतिमानानि दधुवंति यैरेनं प्रतिमिमते नैनं
तानि दधुवंति । नि ५. १२. ॥ इति ॥

॥ इत्यष्टमस्य चतुर्थे चतुर्दशे वर्गः ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

न यस्य द्यावापृथिवी न धन्व नांतरिक्षं नाद्रयः सोमो अक्षाः ।

यदस्य मन्युरधिनीयमानः शृणोति वीळु रुजति स्थिराणि ॥ ६ ॥

न। यस्य। द्यावापृथिवी इति। न। धन्व। न। अंतरिक्षं। न। अद्रयः। सोमः। अक्षारिति।

यत्। अस्य। मन्युः। अधिऽनीयमानः। शृणोति। वीळु। रुजति। स्थिराणि ॥ ६ ॥

द्यावापृथिवी द्यावापृथिव्यौ यस्येन्द्रस्य प्रतिमानभूते न भवतः । न धन्व । उद-
कमपि प्रतिमानभूतं न भवति । नांतरिक्षं । अंतरिक्षमपि प्रतिमानभूतं न भवति ।
नाद्रयः । पर्वताश्च प्रतिमानभूता न भवन्ति । यस्येन्द्रस्य सोमोऽक्षाः । क्षरति ।
किंच यद्यदास्येन्द्रस्य मन्युः क्रोधोऽधिनीयमानः शृणोतुमुपरि प्राप्यमाणो भवति
तदानीमयमिन्द्रो वीळु हृढं शृणोति । हिनस्ति । स्थिराणि रुजति । भिनत्ति च ॥

॥ अथ सप्तमी ॥

जघान वृचं स्वधितिर्वनेव रुरोज पुरो अरदन्न सिंधून् ।

विभेदं गिरिं नवमिन्न कुंभमा गा इन्द्रो अकृणुत स्वयुग्भिः ॥ ७ ॥

जघान । वृचं । स्वऽधितिः । वनाऽडव । रुरोज । पुरः । अरदत् । न । सिंधून् ।

विभेदं । गिरिं । नवम् । इत् । न । कुंभं । आ । गाः । इन्द्रः । अकृणुत् । स्वयुक्ऽभिः ॥ ७ ॥

इन्द्रो वृचमसुरं जघान । हतवान् । अपि च स्वधितिः वनेव वनानीव पुरः
शत्रुनगरी रुरोज । रुजति । भिनत्ति । शत्रुनगरीभिस्त्वा च सिंधून्दीररदत् । वृक्ष्यु-
दकेनालिखत् । नेति संप्रत्यर्थे । किंच । गिरिं जेघं नवं न नवमिव कुंभं कलशं
विभेदेत् । भिनत्येव । किंचेन्द्रः स्वयुग्भिः स्वयं युज्यमानैर्मरुद्भिर्गा उदकान्याकृणुत ।
अस्मदभिमुखं करोति ॥

॥ अष्टमी ॥

त्वं ह त्यहण्या इन्द्र धीरोऽसिर्न पर्वं वृजिना शृणोसि ।

प्र ये मित्रस्य वरुणस्य धाम युजं न जनां मिनन्ति मित्रं ॥ ८ ॥

त्वं । ह । त्यत् । ऋणऽयाः । इन्द्र । धीरः । असिः । न । पर्वं । वृजिना । शृणोसि ।

प्र । ये । मित्रस्य । वरुणस्य । धाम । युजं । न । जनाः । मिनन्ति । मित्रं ॥ ८ ॥

इंद्रं धीरः प्राज्ञस्त्वं ह त्वं खलु त्यक्तदणयाः स्तोतृविषयाणामृणानां प्रापयि-
तासि । किंच । त्वमसिर्न शस्त्रमिव पर्व पशूनां पर्वणि वृजिना वृजिनानि स्तो-
तृणामुपद्रवाणि शृणासि । हंसि । किंच । मित्रस्य वरुणस्य मित्रावरुणयोर्धाम
धारकं कर्म युजं न युक्तमिव मित्रं येऽज्ञा नृशंसा जनाः प्रमिनन्ति प्रकर्षेण हिंसन्ति
तानपि शृणासीत्यर्थः ॥

॥ अथ नवमी ॥

प्र ये मित्रं प्रार्यमणं दुरेवाः प्र संगिरः प्र वरुणं मिनन्ति ।

न्यमित्रेषु वधमिन्द्र तुभ्यं वृषन्वृषाणमरुषं शिशीहि ॥ ९ ॥

प्र । ये । मित्रं । प्र । अर्यमणं । दुरेवाः । प्र । संगिरः । प्र । वरुणं । मिनन्ति ।

नि । अग्नित्रेषु । वधं । इन्द्र । तुभ्यं । वृषन् । वृषाणं । अरुषं । शिशीहि ॥ ९ ॥

ये दुरेवा दुष्टगमना जनमित्रं देवं प्रमिनन्ति प्रहिंसन्ति अर्यमणं च देवं प्रमि-
नन्ति संगिरः समीचीनस्तुतिमतो मरुतश्च प्रमिनन्ति वरुणं च देवं प्रमिनन्ति तेष्व-
मित्रेषु शत्रुषु । तानुद्दिश्येत्यर्थः । हे वृषन् कामानां वर्षकेन्द्र त्वं तुभ्यं गमनशीलं
वृषाणं कामानां वर्षकमरुमारोचमानं वधं वज्रं । वधो वज्र इति वज्रनामसु
पाठात् । नि शिशीहि । तीक्ष्णीकुरु ॥

॥ अथ दशमी ॥

इन्द्रो दिव इन्द्र ईशे पृथिव्या इन्द्रो अपामिन्द्र इत्पर्वतानां ।

इन्द्रो अपामिन्द्र इन्मेधिराणामिन्द्रः स्तोमे योगे हव्य इन्द्रः ॥ १० ॥

इन्द्रः । दिवः । इन्द्रः । ईशे । पृथिव्याः । इन्द्रः । अपां । इन्द्रः । इत् । पर्वतानां ।

इन्द्रः । वधां । इन्द्रः । इन् । मेधिराणां । इन्द्रः । स्तोमे । योगे । हव्यः । इन्द्रः ॥ १० ॥

दिवो द्युलोकस्य ईशे । ईशे । पृथिव्या भूमरपीन्द्र ईशे । ईश्वरो भवति । अपा-
मुदकानामपीन्द्र ईश्वरो भवति । पर्वतानां मेघानामपीन्द्र ईश्वरो भवति । वृधां वृद्धा-
नामपीन्द्र एवेश्वरः । मेधिराणां प्रज्ञानामपीन्द्र एवेश्वरो भवति । किंचेन्द्रः स्तोमे
लब्धस्य धनस्य परिपालने हव्यो ह्यतथ्यो योगेऽलब्धस्य धनस्य लाभेऽपीन्द्र
एव ह्यतथ्यो भवति ॥

॥ इत्यष्टमस्य चतुर्थे पंचदशो वर्गः ॥

॥ अथैकादशी ॥

प्राक्तुभ्य इन्द्रः प्र वृधो अहभ्यः प्रांतरिक्षात्प्र समुद्रस्य धासेः ।

प्र वातस्य प्रथसः प्र ज्मो अंतात्प्र सिंधुभ्यो रिरिचे प्र क्षितिभ्यः ॥ ११ ॥

प्र। अक्तुभ्यः। इन्द्रः। प्र। वृधः। अहभ्यः। प्र। अंतरिक्षात्। प्र। समुद्रस्य। धासेः।

प्र। वातस्य। प्रथसः। प्र। ज्मः। अंतात्। प्र। सिंधुभ्यः। रिरिचे। प्र। क्षितिभ्यः॥ ११॥

इन्द्रोऽक्तुभ्यो रात्रिभ्यः प्र वृधः । प्रवृद्धः । अहभ्यो दिवसेभ्योऽपि प्र वृधः । अधिकः । अंतरिक्षादपि प्रवृद्धः । समुद्रस्याब्धेर्धासेर्धारकात्स्थानादपि प्रवृद्धः । वातस्य वायोः प्रथसः प्रथिस्त्रोऽपि प्रवृद्धः । ज्मः दिव्या अंतात्पर्येतादपि प्रवृद्धः । सिंधुभ्यो नदीभ्यश्च प्र रिरिचे । अतिरिच्यते । महो भवतीत्यर्थः । क्षितिभ्यो मनुष्येभ्योऽपि प्र रिरिचे ॥

॥ अथ द्वादशी ॥

प्र शोष्नुचत्या उषसो न केतुरसिन्वा ते वर्ततामिन्द्र हेतिः ।

अशमेव विध्य दिव आ सृजानस्तपिष्ठेन हेषसा द्रोमिचान् ॥ १२ ॥

प्र। शोष्नुचत्याः। उषसः। न। केतुः। असिन्वा। ते। वर्ततां। इन्द्र। हेतिः।

अशमाऽइव। विध्य। दिवः। आ। सृजानः। तपिष्ठेन। हेषसा। द्रोमिचान्॥ १२॥

हे इन्द्र ते तवासिन्वा भेदनरहितं हेतिर्वज्राख्यमायुधं शोष्नुचत्या ज्वलन्त्या उषसो न यथोषसः केतुः पताकैस्सूत्राण्यो रश्मिस्तद्वच्चक्षुषु प्र वर्ततां । किञ्च तपिष्ठेनातिशयेन सृज्यां तापयित्वा हेषस्त शब्दकारिण्या हेत्या द्रोमिचान् दुग्धानि मित्राणि येषां द्रोमिचाः । ताञ्जन्तु विध्य । ताडय । तच्च दृष्टान्तः । दिव आ सृजानः सृज्यमानोऽशमेव । यथाशनिर्वृक्षानि न तद्वदित्यर्थः ॥

॥ अथ त्रयोदशी ॥

अन्वह मासा अन्विह्नान्यन्वोषधीरनु पर्वतासः ।

अन्विन्द्रं रोदसी वावशने अन्वापो अजिहत जायमानं ॥ १३ ॥

अनु। अह। मासाः। अनु। इत्। वनानि। अनु। ओषधीः। अनु। पर्वतासः।

अनु। इन्द्रं। रोदसी इति। वावशने इति। अनु। आपः। अजिहत। जायमानं॥ १३॥

जायमानं प्रादुर्भवंतमिंद्रं मासाश्चैवादयोऽन्वजिहत । अनुगच्छन्ति । अहेति पूरणः । वनान्यरण्यान्यपींद्रमन्वजिहत । इदिति पूरणः । ओषधीरोषध्योऽपींद्रमनुगच्छन्ति । पर्वतासः पर्वता अपींद्रमनुगच्छन्ति । वावशाने कामयमाने रोदसी द्यावापृथिव्यावपींद्रमनुगच्छतः । आप उदकान्यपींद्रमनुगच्छन्ति । मासाद्यधिष्ठातृदेवताः प्रादुर्भवंतमिंद्रमनुगच्छन्तीत्यर्थः ॥

॥ अथ चतुर्दशी ॥

कर्हिं स्विता त इंद्र चेत्यासदघस्य यद्भिन्नदो रक्ष एषत् ।

मिचक्रुवो यच्छसने न गावः पृथिव्या आपृगमुया शयन्ते ॥१४॥

कर्हिं । स्विता । सा । ते । इंद्र । चेत्यासत् । अघस्य । यत् । भिन्नदः । रक्षः । आऽईषत् ।

मिचऽक्रुवः । यत् । शसने । न । गावः । पृथिव्याः । आऽपृक् । अमुया । शयन्ते ॥१४॥

हे इंद्र ते तव सा हेतिरिति चेत्या चेतयितव्या शत्रुषु क्षेप्तव्या कर्हि स्विता कदा वासद्भविष्यति । यद्यदा हेतौ त्वमघस्य । द्वितीयार्थे षष्ठी । अहतमेषद्युद्धार्थमागच्छद्रक्षो भिन्नदोऽभिन्नत्वं । यद्यदा च शत्र्या मिचक्रुवो मिचाणां क्रूरस्य कर्मणः कर्तारो जनाः पृथिव्याः स्वधनि शसने विशसनस्थाने गावो न पशव इवापृगापर्वनाहताः संतोऽमुगानया पृथिव्या संगता युद्धे शयन्ते शेरते ॥

॥ अथ पंचदशी ॥

शचूयंतो अभि ये तन्मसे महि व्राधंत ओगणास इंद्र ।

अमिचस्तमसा सचन्तां सुज्योतिषो अक्तवस्तां अभि षुः ॥१५॥

शचुऽयंतः । अभि । ये । नः । तन्मसे । महि । व्राधंतः । ओगणासः । इंद्र ।

अंधेन । अमिचः । तमसा । सचन्तां । सुऽज्योतिषः । अक्तवः । तान् । अभि ।

स्यारित ॥१५॥

हे इंद्र शचूयंतो मह्यत्यंतं व्राधन्तेऽस्मान्बाधमाना ओगणासः संघीभूता ये शचवो नोऽस्मानभि तन्मसे निक्षिपन्ति तेऽभिः शचवोऽंधेन तमसा महतांधकारेण सचन्तां । संगच्छन्तां । किंच । तानमिचान् सुज्योतिषो दिवसा अक्तवो रात्रयश्चाभि षुः । अभिभवन्तु ॥

॥ अथ षोडशी ॥

पुरुणि हि त्वा सर्वना जनानां ब्रह्माणि मन्दंगुणतामृषीणां ।

इमामाघोषन्नवसा सहूतिं तिरो विश्वा अर्चतो याह्यर्वाङ् ॥ १६ ॥

पुरुणि । हि । त्वा । सर्वना । जनानां । ब्रह्माणि । मन्दन् । गुणतां । ऋषीणां ।

इमां । आऽघोषन् । अवसा । सऽहूतिं । तिरः । विश्वान् । अर्चतः । याहि । अर्वाङ् ॥ १६ ॥

हे इंद्र त्वा त्वां जनानां संबन्धीनि पुरुणि बहूनि सवना सवनानि ब्रह्माणि स्तोत्राणि च मन्दन् । स्तुवंति मोदयन्ति वा । गुणतां स्तुवतामृषीणामिमां सहूतिं स्तुतिं त्वमाघोषन् महती शब्दवती चेयं स्तुतिरिति वदन् अर्चतः स्तुवतोऽन्यान्विश्वान्सर्वानपि तिरस्तिरस्कृत्यावसा रक्षणेन सह ॥ इह स्मरन् भमुखं याहि । गच्छ ॥

॥ अथ सप्तदशी ॥

एवा ते वयमिन्द्र भुञ्जतीनां विद्याम सुमतीनां नवानां ।

विद्याम वस्तोरवसा गृणन्तो विश्वामित्रा उत ते इंद्र नूनं ॥ १७ ॥

एव । ते । वयं । इंद्र । भुञ्जतीनां । विद्याम । सुऽमतीनां । नवानां ।

विद्याम । वस्तोः । अवसा । गृणन्तः । विश्वामित्राः । उत । ते । इंद्र । नूनं ॥ १७ ॥

हे इंद्र ते तवैव भुञ्जतीनां रक्षन्तीः प्रिया वयं विश्वामित्रपुत्रा रेणवो विद्याम । लभेमहि । उतापि च हे इंद्र ते तव नवानां नूतनाः सुमतीनामनग्रहबुद्धीर्वस्तोरहन्यवसा रक्षणार्थं गृणन्तो नूनं त्वां स्तुवंत एव विश्वामित्रा विश्वामित्रपुत्रा वयं विद्याम । लभेम ॥

॥ अथाष्टादशी ॥

शुनं हुवेम मघवानमिन्द्रमास्मिन्भरे नृतमं वाजसातो ।

शृण्वन्तमुग्रमूतये समत्सु घ्नन्तं वृत्राणि संजितं धनानां ॥ १८ ॥

शुनं । हुवेम । मघऽवानं । इंद्र । अस्मिन् । भरे । नृतमं । वाजऽसातो ।

शृण्वन्तं । उग्रं । मूतये । समत्सु । घ्नन्तं । वृत्राणि । संजितं । धनानां ॥ १८ ॥

अस्मिन्भरे संयामे शुनं वृद्धं मघवानं धनवंतं शृण्वन्तमस्मदीयस्याह्वानस्य श्रोतारमुग्रमुद्गूणं समत्सु संयामेषु वृत्राणि शबून्घ्नन्तं मारयन्तं धनानां शत्रुधनानां

संजितं सम्यगेव जेतारमिंद्रं वाजसातावन्नस्य लाभायोतये रक्षणाय च हुवेम ।
आह्वयेम ॥

॥ इत्यष्टमस्य चतुर्थे षोडशो वर्गः ॥

सहस्रशीर्षेति षोडशर्चं षष्ठं सूक्तं । नारायणो नामर्षिरंत्या चिष्टुप् शिष्टा अनु-
ष्टुभः । अथक्तमहदादिविलक्षणश्चेतनो यः पुरुषः । वे० सू० १.४.१. पुरुषान्न परं
किञ्चित् । का० उ० ३.११. इत्यादिश्रुतिषु प्रसिद्धः । स देवता । तथा चानुक्तांतं ।
सहस्रशीर्षा षोडश नारायणः पौरुषमानुष्टुभं चिष्टुवंतं त्विति । गतो विनियोगः ॥

॥ तत्र प्रथमा ॥

सहस्रशीर्षा पुरुषः सहस्राक्षः सहस्रपात् ।

स भूमिं विश्वतो वृत्वात्यतिष्ठदशंगुलं ॥ १ ॥

सहस्रं ऽशीर्षा । पुरुषः । सहस्रं ऽअक्षः । सहस्रं ऽपात् ।

सः । भूमिं । विश्वतः । वृत्वा । अति । अतिष्ठत् । दशं ऽअंगुलं ॥ १ ॥

सर्वप्राणिसमष्टिरूपो ब्रह्मांडदेहो विराडाख्यो यः पुरुषः सोऽयं सहस्रशीर्षा ।
सहस्रशब्दस्योपलक्षणत्वात् । तैः शिरोभिर्युक्त इत्यर्थः । यानि सर्वप्राणिनां शिरांसि
तानि सर्वाणि तद्देहांतः प्राणित्वात्तदीयान्येवेति सहस्रशीर्षत्वं । एवं सहस्राक्षत्वं सह-
स्रपादत्वं च । स पुरुषो भूमिं ब्रह्मांडगोलकरूपां विश्वतः सर्वतो वृत्वा परिवेष्ट्य
दशंगुलं दशंगुलपरिमितं देशमत्यतिष्ठत् । अतिक्रम्य व्यवस्थितः । दशंगुलमि-
त्युपलक्षणं । ब्रह्मांडादपि सर्वतो व्याप्यावस्थित इत्यर्थः ॥

॥ अष्टमोऽष्टकः ॥

पुरुष एवेदं सर्वं यद्भूतं यच्च भव्यं ।

उतामृतत्वस्यैव यदन्वेनातिरोहति ॥ २ ॥

पुरुषः । एव । इदं । सर्वं । यत् । भूतं । यत् । च । भव्यं ।

उत । अमृतत्वस्य । ईशानः । यत् । अन्वेन । अतिऽरोहति ॥ २ ॥

यदिदं वर्तमानं जगत्तत्सर्वं पुरुष एव । यच्च भूतमतीति जगद्यच्च भव्यं भविष्यज्ज-
गत् तदपि पुरुष एव । यथास्मिन्कल्पे वर्तमानाः प्राणिदेहाः सर्वेऽपि विराट्पु-
रुषस्यावयवास्तथैवातीतागांभेनोरपि कल्पयोर्द्रष्टव्यमित्यभिप्रायः । उतापि च ।

अमृतत्वस्य देवत्वस्यायमीशानः स्वामी । यद्यस्मात्कारणादन्नेन प्राणिनां भोग्ये-
नान्नेन निमित्तभूतेनातिरोहति स्वकीयां कारणावस्थामतिक्रम्य परिदृश्यमानां
जगदवस्थां प्राप्नोति तस्मात्प्राणिनां कर्मफलभोगाय जगदवस्थास्वीकाराच्चेदं तस्य
वस्तुत्वमित्यर्थः ॥

॥ अथ तृतीया ॥

एतावानस्य महिमातो ज्यायांश्च पूरुषः ।

पादोऽस्य विश्वा भूतानि त्रिपादस्यामृतं दिवि ॥३॥

एतावान् । अस्य । महिमा । अतः । ज्यायात् । च । पूरुषः ।

पादः । अस्य । विश्वा । भूतानि । त्रिऽपात् । अमृतं । दिवि ॥३॥

अतीतानागतवर्तमानरूपं जगद्धावदस्ति एतावान्सोऽयस्य पूरुषस्य महि-
मा । स्वकीयसामर्थ्यविशेषः । न तु तस्य वास्तव्यरूपं । वास्तवस्तु पूरुषोऽतो
महिम्नोऽपि ज्यायान् । अतिशयेनाधिकः । एतच्चोभयं स्पष्टीक्रियते । अस्य पूरुषस्य
विश्वा सर्वाणि भूतानि कालत्रयवर्तीनि प्राणिजातानि पादः । चतुर्थोऽंशः । अस्य
पूरुषस्यावशिष्टं त्रिपात्स्वरूपममृतं विनाशरहितं स दिवि द्योतनात्मके स्वप्रका-
शस्वरूपे व्यवतिष्ठत इति शेषः । यद्यपि सत्यं ज्ञानममृतं ब्रह्मेत्याम्नातस्य परब्रह्मण
इयत्ताभावात्पादचतुष्टयं निरूपयितुमशक्यं तथापि अगदिदं ब्रह्मस्वरूपापेक्षया-
ल्पमिति विवक्षितत्वात्पादत्वोपन्यासः ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

त्रिपादूर्ध्वं उदैत् पूरुषः पादोऽस्येहाभवीतुजः ।

ततो विष्वङ् अक्रामत्सा नानशने अभि ॥४॥

त्रिऽपात् । ऊर्ध्वः । उत् । ऐत् । पूरुषः । पादः । अस्य । भवत् । पुनरभि

ततः । विष्वङ् । वि । अक्रामत् । सा नानशने इति । अभि ॥४॥

योऽयं त्रिपात्पूरुषः संसाररहितो ब्रह्मरूपः सोऽयमूर्ध्वं उदैत् । अस्मा-
दज्ञानकार्यत्संसाराद्बहिर्भूतोऽचैत्यगुणदोषैरस्पृष्ट उक्कर्षेण स्थितवान् । तस्यास्य
सोऽयं पादो लेशः सोऽयमिह मायायां पुनरभवत् । सृष्टिसंहाराभ्यां पुनःपुन-
रागच्छति । अस्य सर्वस्य जगतः परमात्मलेशत्वं भगवताप्युक्तं । विद्वद्भ्याहमिदं

कृत्स्नमेकांशेन स्थितो जगत् । भ० गी० १०.४२. इति । ततो मायायामागत्यनंतरं विष्णु देवमनुष्यतिर्यगादिरूपेण विविधः सन् व्यक्रामत् । व्याप्नवान् । किं कृत्वा । साशनानशने अभिलक्ष्य । साशनं भोजनादिब्यवहारोपेतं चेतनं प्राणिजातं अनशनं तद्रहितमचेतनं गिरिनद्यादिकं । तदुभयं यथा स्यात्तथा स्वयमेव विविधो भूत्वा व्याप्नवानित्यर्थः ॥

॥ अथ पंचमी ॥

तस्माद्विराट् जायत विराजो अधि पूरुषः ।

स जातो अतिरिच्यत पश्चाद्भूमिमथो पुरः ॥५॥

तस्मात् । विराट् । अजायत । विराजः । अधि । पूरुषः ।

सः । जातः । अति । अरिच्यत । पश्चात् । भूमिम् । अथो इति । पुरः ॥५॥

विष्णु व्यक्रामदिति याः । तदेवात्र प्रपंच्यते । तस्मादादिपुरुषाद्विराट् ब्रह्मांडे होऽजायत । उत्पन्नः । विविधानि राजन्ते वस्तून्यचेति विराट् । विराजोऽधि विराट् देहस्योपरि तमेव देहमधिकरणं कृत्वा पुरुषस्तद्देहाभिमानी कश्चित्पुमानजायत । सोऽयं सर्ववेदांतवेद्यः परमात्मा स्वयमेव स्वकीयया मायया विराट् देहं ब्रह्मांडरूपं सृष्ट्वा तत्र जीवरूपेण प्रविश्य ब्रह्मांडाभिमानी देवतात्मा जीवोऽभवत् । एतच्चाथर्वणिका उत्तरतापनीये । ७. १. विस्पष्टमामनन्ति । स वा एष भूतानीन्द्रियाणि विराजं देवताः कोशांश्च सृष्ट्वा प्रविश्यामूढो मूढ इव व्यवहरन्नास्ते माययेति । स जातो विराट् पुरुषोऽजायत । अतिरिक्तोऽभूत् । विराड्व्यतिरिक्तो देवतिर्यङ्मनुष्यतिर्यङ्पोऽभूत् । पश्चाद्देवादिजीवभावः भूमिं ससर्जेति शेषः । अथो भूमिसृष्टेरनंतरं तेषां जीवानां पुरः ससर्ज । पूर्यन्ते सप्तभिर्धातुभिर्दिति पुरः शरीराणि ॥

इत्यष्टमस्य चतुर्थे सप्तदशोऽंशः ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

यत्पुरुषेण हविषा देवा यज्ञमन्वत ।

वसन्तो अस्यासीदाज्यं ग्रीष्मं इध्मः शरत् । हविः ॥६॥

यत् । पुरुषेण । हविषा । देवाः । यज्ञं । अतन्वत ।

वसन्तः । अस्य । आसीत् । आज्यं । ग्रीष्मः । इध्मः । शरत् । हविः ॥६॥

यद्यदा पूर्वोक्तक्रमेणैव शरीरेषूत्पन्नेषु सत्सु देवा उत्तरसृष्टिसिद्ध्यर्थं वाह्यद्रव्य-
स्यानुत्पन्नत्वेन हविरंतरासंभवात्पुरुषस्वरूपमेव मनसा हविष्ट्वेन संकल्प्य पुरुषेण
पुरुषाख्येन हविषा मानसं यज्ञमतन्वतान्वतिष्ठन् तदानीमस्य यज्ञस्य वसंतो वसं-
तर्तुरेवाज्यमासीत् । अभूत् । तमेवाज्यत्वेन संकल्पितवंत इत्यर्थः । एवं ग्रीष्म इध्म
आसीत् । तमेवेध्मत्वेन संकल्पितवंत इत्यर्थः । तथा शरद्विरासीत् । तामेव पुरो-
डाशादिहविष्ट्वेन संकल्पितवंत इत्यर्थः । पूर्वं पुरुषस्य हविःसामान्यरूपत्वेन संकल्पः ।
अनंतरं वसंतादीनामाज्यादिविशेषरूपत्वेन संकल्प इति द्रष्टव्यं ॥

॥ अथ सप्रमी ॥

तं यज्ञं बर्हिषि प्रीक्षन्पुरुषं जातमयतः ।

तेन देवा अयजंत साध्या ऋषयश्च ये ॥ ७ ॥

तं । यज्ञं । बर्हिषि । प्र । प्रीक्षन् । पुरुषं । जातं । अयतः ।

तेन । देवाः । अयजंत । साध्याः । ऋषयः । च । ये ॥ ७ ॥

यज्ञं यज्ञसाधनभूतं तं पुरुषं पशुत्वभावनया यूपे ब्रह्म बर्हिषि मानसे यज्ञे
प्रीक्षन् । प्रीक्षितवंतः । कीदृशमित्यत्राह । अयतः सर्वोदृष्टेः पूर्वं पुरुषं जातं पुरुष-
त्वेनोत्पन्नं । एतच्च प्रागेवोक्तं तस्माद्विराठजायत विराजो अधि पुरुष इति ।
तेन पुरुषरूपेण पशुना देवा अयजंत । मानसयागं निष्पादितवंत इत्यर्थः । के ते
देवा इत्यत्राह । साध्याः । सृष्टिसाधनयोग्याः प्रजापतिप्रभृतयः । तदनकला ऋषयो
मन्त्रद्रष्टारश्च ये संति ते सर्वेऽयजंत इत्यर्थः ॥

॥ अथाष्टमी ॥

तस्माद्यज्ञात्सर्वहुतं संभूतं पृषदाज्यं ।

पशून्तांश्चक्रे वायव्यानां यान्याम्याश्च ये ॥ ८ ॥

तस्मात् । यज्ञात् । सर्वहुतः । संभूतं । पृषत् । आज्यं ।

पशून् । तान् । चक्रे । वायव्यान् । यान्यान् । याम्याः । च । ये ॥ ८ ॥

सर्वहुतः । सर्वात्मकः पुरुषो यस्मिन्यज्ञे हूयते सोऽयं सर्वहुत् । तादृशास्तस्मा-
त्पूर्वोक्तान्मानसाद्यज्ञात्पृषदाज्यं दधिमिध्रमाज्यं संभूतं । संपादितं । दधि चाज्यं
चेत्येवमादिभोग्यजातं सर्वं संपादितमित्यर्थः । तथा वायव्यान्वायुदेवताकौस्तोभ-

प्रसिद्धानारण्यान्पशून्चक्रे । उत्पादितवान् । आरण्या हरिणादयः । तथा ये च
याम्या गवाश्चादयस्तानपि चक्रे । पशूनामंतरिक्षद्वारा वायुदेवत्यत्वं यजुर्ब्राह्मणे
समाभ्यायते । वायवः स्थेत्याह वायुर्वा अंतरिक्षस्याध्यक्षाः । अंतरिक्षदेवत्याः खलु
वै पशवः । वायव एवैनान्परिददाति । तै० ब्रा० ३. २. १. ३. । इति ॥

॥ अथ नवमी ॥

तस्माद्यज्ञात्सर्वहुतं ऋचः सामानि जज्ञिरे ।

छंदांसि जज्ञिरे तस्माद्यजुस्तस्मादजायत ॥ ९ ॥

तस्मात् । यज्ञात् । सर्वं हुतं । ऋचः । सामानि । जज्ञिरे ।

छंदांसि । जज्ञिरे । तस्मात् । यजुः । तस्मात् । अजायत ॥ ९ ॥

सर्वहुतस्तस्मात्पूर्वोक्ताः ऋचः सामानि जज्ञिरे । उपन्नाः । तस्माद्यज्ञाच्छं-
दांसि गायत्र्यादीनि जज्ञिरे । तस्माद्यज्ञाद्यजुरप्यजायत ॥

॥ अथ दशमी ॥

तस्मादग्धा अजायंत ये के चोभयादंतः ।

गावो ह जज्ञिरे तस्मात्तस्माज्जाता अजावयः ॥ १० ॥

तस्मात् । अग्धाः । अजायंत । ये । के । च । उभयादंतः ।

गावः । ह । जज्ञिरे । तस्मात् । तस्मात् । जाताः । अजावयः ॥ १० ॥

तस्मात्पूर्वोक्ताद्यज्ञादग्धा अजायंत । उपन्नाः । तथा येकेचाश्वयतिरिक्ता गर्दे-
भा अश्वतरे चोभयादंत ऊर्ध्वोर्धोभयादंतोरुभयोर्देतयुक्ताः सन्ति तेऽप्यजायंत । तथा
तस्माद्यज्ञाद्गावो जज्ञिरे । किं । तस्माद्यज्ञादजावयो जाताः ॥

अष्टमस्य चतुर्थेऽष्टादशो वर्गः ॥

॥ अथैकादशी ॥

यत्पुरुषं व्यदधुः कतिधा व्यकल्पयन् ।

मुखं किमस्य की बाहू की ऊरू पादौ उच्येते ॥ ११ ॥

यत् । पुरुषं । वि । व्यदधुः । कतिधा । वि । अकल्पयन् ।

मुखं । किं । अस्य । की । बाहू इति । की । ऊरू इति । पादौ । उच्येते इति ॥ ११ ॥

प्रश्नोत्तररूपेण ब्राह्मणादिसृष्टिं वक्तुं ब्रह्मवादिनां प्रश्ना उच्यन्ते । प्रजापतेः प्राणरूपा देवा यद्यदा पुरुषं विराड्रूपं व्यदधुः संकल्पेनोत्पादितवन्तस्तदानीं कतिधा कतिभिः प्रकारैर्व्यकल्पयन् । विविधं कल्पितवन्तः । अस्य पुरुषस्य मुखं किमासीत् । कौ बाहू अभूतां । का ऊरू । कौ च पादावुच्येते । प्रथमं सामान्यरूपः प्रश्नः पश्चान्मुखं किमित्यादिना विशेषविषयाः प्रश्नाः ॥

॥ अथ द्वादशी ॥

ब्राह्मणोऽस्य मुखमासीद्बाहू राजन्यः कृतः ।

ऊरू तदस्य यद्वैश्यः, पद्भ्यां शूद्रो अजायत ॥ १२ ॥

ब्राह्मणः । अस्य । मुखं । आसीत् । बाहू । कृतं । राजन्यः । कृतः ।

ऊरू इति । तत् । अस्य । यत् । वैश्यः । पद्भ्यां । शूद्रः । अजायत ॥ १२ ॥

इदानीं पूर्वोक्तानां प्रश्नानामुत्तराणि दर्शयति । अस्य प्रजापतेर्ब्राह्मणो ब्राह्मणत्वजातिविशिष्टः पुरुषो मुखमासीत् । मुखादुत्पन्न इत्यर्थः । योऽयं राजन्यः क्षत्रियत्वजातिमान्पुरुषः स बाहू कृतः । बाहुत्वेन निष्पादितः । बाहुभ्यामुत्पादित इत्यर्थः । तत्तदानीमस्य प्रजापतेर्यदूरू तदूपो वैश्यः संपन्नः । ऊरूभ्यामुत्पन्न इत्यर्थः । तथास्य पद्भ्यां पादाभ्यां शूद्रः शूद्रत्वजातिमान्पुरुषोऽजायत । इयं च मुखादिभ्यो ब्राह्मणादीनामुत्पत्तिर्यजुःसंहितायां सप्तमपांडे स मुखतस्त्विवृतं निर्मिमीतेत्यादौ विस्पष्टमाम्नाता । अतः प्रश्नोत्तरे उभे अपि तत्परतयैव योजनीये ॥

॥ अथ त्रयोदशी ॥

चंद्रमा मनसो जातश्चक्षोः सूर्यो अजायत ।

मुखादिन्द्रश्चाग्निश्च प्राणाश्चायुरजायत ॥ १३ ॥

चंद्रमाः । मनसः । जातः । चक्षोः । सूर्यः । अजायत ।

मुखात् । इंद्रः । च । अग्निः । च । प्राणात् । वायुः । अजायत ॥ १३ ॥

यथा दध्याज्यादिद्रव्याणि गुवाज्याः पशवश्चैत्यादिवेदा ब्राह्मणादयो मनुष्याश्च तस्मादुत्पन्ना एवं चंद्रादयो देवा अपि तस्मादेवोत्पन्ना इत्याह । प्रजापतेर्मनसः सकाशाच्चंद्रमा जातः । चक्षोश्च चक्षुषः सूर्योऽप्यजायत । अस्य मुखादिन्द्रश्चाग्निश्च देवावुत्पन्ना । अस्य प्राणाश्चायुरजायत ॥

॥ अथ चतुर्दशी ॥

नाभ्यां आसीदंतरिक्षं शीर्ष्णो द्यौः समवर्तत ।

पद्मां भूमिर्दिशः श्रोत्राक्षयां लोकान् अकल्पयन् ॥ १४ ॥

नाभ्याः । आसीत् । अंतरिक्षं । शीर्ष्णः । द्यौः । सं । अवर्तत ।

पत् ५भ्यां । भूमिः । दिशः । श्रोत्रात् । तथा । लोकान् । अकल्पयन् ॥ १४ ॥

यथा चंद्रादीन्प्रजापतेर्मनःप्रभृतिभ्योऽकल्पयंस्तथांतरिक्षादीलोकान्प्रजापतेर्नाभ्यादिभ्यो देवा अकल्पयन् उत्पादितवन्तः । एतदेव दर्शयति । नाभ्याः प्रजापतेर्नाभेरंतरिक्षमासीत् । शीर्ष्णः शिरसो द्यौः समवर्तत । उत्पन्ना । अस्य पद्मां पादाभ्यां भूमिरुत्पन्ना । अस्य श्रोत्रादिभ्यो उत्पन्नाः ॥

॥ अथ पंचदशी ॥

सप्तास्यांसन्परिधया त्रः सप्त समिधः कृताः ।

देवा यद्यज्ञं तन्वानाः अबध्नन्पुरुषं पशुं ॥ १५ ॥

सप्त । अस्य । आसन् । परिधयः । त्रिः । सप्त । सं ५धः । कृताः ।

देवाः । यत् । यज्ञं । तन्वानाः । अबध्नन् । पुरुषं । पशुं ॥ १५ ॥

अस्य सांकल्पिकयज्ञस्य गायत्र्यादीनि सप्त छंदांसि परिधय आसन् । ऐष्टिकस्याहवनीयस्य त्रयः परिधय उत्तरवेदिकास्तय आदित्यश्च सप्तमः परिधिप्रतिनिधिरूपः । अत्र एवास्मायते । न पुरस्तात्परिदध्यादित्यादित्यो ह्येवोद्यन्पुरस्ताद्व्यास्यपहंतीति । तत एव आदित्यसहिताः सप्त परिधयोऽत्र सप्त छंदोरूपाः । तथा समिधास्तु सप्त त्रिगुणीकृतसप्तसंख्यान्ता एकविंशतिः कृताः । इन्द्रमासाः पंचर्तवस्त्रय इमे लोक आयावादिन एकविंश इति श्रुताः । यदार्था एकविंशतिदारुयक्त्रेधुनत्वेन भाविताः । यद्यः पुरुषो वैराजोऽस्मि तं पुरुषं देवाः प्रजापतिप्राणेंद्रियरूपा यज्ञं तन्वाना भानसं यज्ञं तन्वानाः कुर्वाणाः पशुमबध्नन् । विराट्पुरुषमेव पशुत्वेन भाविमवन्तः । एतदेवाभिप्रेत्य पूर्वच यत्पुरुषेण हविषेत्युक्तं ॥

॥ अथ सोडशी ॥

यज्ञेन यज्ञमयजंत देवास्तानि धर्माणि प्रथमान्यासन् ।

ते ह नाकं महिमानः सचन्त यच्च पूर्वं साध्याः संति देवाः ॥ १६ ॥

यज्ञेन । यज्ञं । अयजंत । देवाः । तानि । धर्माणि । प्रथमानि । आसन् ।

ते । ह । नाकं । महिमानः । सचंत । यच । पूर्वे । साध्याः । संति । देवाः ॥ १६ ॥

पूर्वं प्रपंचेनोक्तमर्थं संक्षिप्याच्च दर्शयति । देवाः प्रजापतिप्राणरूपा यज्ञेन यथोक्तेन मानसेन संकल्पेन यज्ञं यथोक्तयज्ञस्वरूपं प्रजापतिमयजंत । पूजित-
वंतः । तस्मात्पूजनात्तानि प्रसिद्धानि धर्माणि जगदूपविकाराणां धारकाणि प्रथ-
मानि मुख्यान्यासन् । एतावता सृष्टिप्रतिपादकसूक्तभागार्थः संगृहीतः । अथो-
पासनतत्फलानुवादकभागार्थः संगृह्यते । यच्च यस्मिन्विराट्प्राप्तिरूपे नाके पूर्वं
साध्याः पुरातना विराडुपास्तिसाधका देवाः संति तिष्ठन्ति तन्नाकं विराट्प्राप्तिरूपं
स्वर्गं ते महिमानस्तदुपासका महात्मानः सचन्त । समवयन्ति । प्राप्नुवंति ॥

॥ इत्यष्टमस्य चतुर्थं एकोनविंशो वर्गः ॥

॥ इति दशमे मंडले सप्तमोऽनुवाकः ॥

अष्टमेऽनुवाके नव सूक्तानि । सं जागृवद्भिरिति पंचदशर्चं प्रथमं सूक्तं वीत-
हृष्यपुचस्यारुणनाम्न आर्षमग्निदैवत्यं । अंत्या चिहुप् शिष्टा जगत्यः । तथा चानु-
क्रांतं । सं जागृवद्भिः पंचोनारुणो वैतहृष्य आग्नेयमिति ॥ प्रातरनुवाकाश्चिनशस्त्र-
योर्जागते छंदसीदं सूक्तं । सूचितं च । सं जागृवद्भिश्चिन् इच्छिशोर्वसुं न चिचम-
हसमिति जागतं । अ० ४. १३. इति ॥

॥ तच्च प्रथमा ॥

सं जागृवद्भिर्जरमाण इध्यते दमे दमूना इष्यन्ति ऋक्स्पृ

विश्वस्य होता हविषो वरेण्यो विभुर्भावा सुषखा सखीयते ॥ १ ॥

सं । जागृवत्ऽभिः । जरमाणः । इध्यते । दमे । दमूनाः । इष्यन् । ऋक् । पदे ।

विश्वस्य । होता । हविषः । वरेण्यः । विऽभुः । विभाऽवा । सुषखा । सखिऽयते ॥ १ ॥

हे अग्ने जागृवद्भिर्जागरणशीलैः स्तोत्रभिर्जरमाणः स्तूयमानो दमूना दममना
दानमना दांतमना वेळ इळायास्पदे सूरन उत्तरवेद्यामिषयन् अन्नमिच्छन्
विश्वस्य सर्वस्य हविषो वरेण्यो वरणीयो विभुर्भावा दीप्तिमान्
सुषखा शोभनसखा भवान् सखीयते सखित्वमिच्छते यजमानाय समिध्यते ।
सम्यग्दीप्यते ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

स दर्शतश्चरतिथिर्गृहेगृहे वनेवने शिश्रिये तक्कवीरिव ।

जनंजनं जन्यो नाति मन्यते विश आ क्षेति विश्योऽविशंविशं ॥२॥

सः । दर्शतऽश्रीः । अतिथिः । गृहेऽगृहे । वनेऽवने । शिश्रिये । तक्कवीऽइव ।

जनंऽजनं । जन्यः । न । अति । मन्यते । विशः । आ । क्षेति । विश्यः । विशंऽविशं ॥२॥

दर्शतश्चरतिथिर्गृहेगृहे यजमानानां गृहेषु वनेवने सर्वेषु वनेषु च शिश्रिये । श्रयति । किंच जन्यो जनहितः सोऽग्निर्जनंजनं सर्वं जनं तक्कवीरिव गच्छन्निव नाति मन्यते । न विसृज्य गच्छतीत्यर्थः । तदेव दर्शयति । विश्यो विद्भ्यो हितः सोऽग्निर्विशो मनुष्याना क्षेति । किंच । विशंविशं सर्वा विशः प्रजा अधितिष्ठतीति शेषः ॥

॥ अथ तृतीया ॥

सुदक्षो दक्षैः क्रतुनासि सुक्रतुरग्रे कविः काव्येनासि विश्ववित् ।

वसुर्वसूनां क्षयसि त्वमेव इद्यावा च यानि पृथिवी च पुथतः ॥३॥

सुऽदक्षः । दक्षैः । क्रतुना । असि । सुऽक्रतुः । अग्रे । कविः । काव्येन । असि । विश्वऽवित् ।

वसुः । वसूनां । क्षयसि । त्वं । एकः । इत् । द्यावा । च । यानि । पृथिवी इति । च । पुथतः ॥३॥

हे अग्रे त्वं दक्षैर्बलैः सुदक्षः सुबलोऽसि । भवसि । किंच क्रतुना कर्मणा सुक्रतुः शोभनकर्मसि । काव्येन मेधाविकर्मणा कविर्मेधाव्यसि । किंच विश्ववित् । त्वं विश्ववित् । किंच वसूनां धनानां वसुर्वसुः सयितासि । किंच हे अग्रे त्वमेव इदेक एव क्षयोऽसि । निवससि । किंच द्यावा च पृथिवी च द्याक्कमूमौ यानि वसूनि पुथतः संवर्धयेत्स्तेषां दिव्यमा पार्थिवानां च धनममीशिष इत्यर्थः ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

प्रजानन्त्रमे तव योनिमृत्वियमिळायास्पदे घृतवतमासदः ।

आ ते चिकिच उषसामिवेतयोऽरेपसः सूर्यस्येव रश्मयः ॥४॥

प्रऽजानन् । अग्रे । तव । योनिं । मृत्वियं । इळायाः । पदे । घृतऽवतं । आ । असदः ।

आ । ते । चिकिचे । उषसांऽइव । एतयः । अरेपसः । सूर्यस्यऽइव । रश्मयः ॥४॥

हे अग्ने तव त्वियमृता भवं घृतवतं घृतेन सहितं योनिं निवासस्थानमिच्छाया-
स्पद उत्तरवेद्यां प्रजानन् त्वमासदः। आसीदसि। किंच ते तव रश्मय उषसांमिव
यथोषसामेतयः प्रज्ञाः प्रकाशलक्षणा आगतयो वा। सूर्यस्येव --- ॥

॥ अथ पंचमी ॥

तव श्रियो वर्धस्येव विद्युतश्चिचाश्चिकिच उषसां न केतवः।

यदोषधीरभिसृष्टो वनानि च परि स्वयं चिनुषे अन्नमास्ये ॥ ५ ॥

तव। श्रियः। वर्धस्यऽइव। विऽद्युतः। चिचाः। चिकिचे। उषसां। न। केतवः।

यत्। ओषधीः। अभिऽसृष्टः। वनानि। च। परि। स्वयं। चिनुषे। अन्नं। आस्ये ॥ ५ ॥

--- यथा वर्षितुर्मेघस्य संबंधिन्यो विद्युत उषसां न यथा चोषसां केतवः प्रज्ञा-
नास्तत्स्थाः प्रकाशाः प्रज्ञायन्ते तद्वदित्यर्थः। कदेत्यत्राह। इत्यदा त्वमोषधीर्वीह्याद्या
वनान्यरण्यानि चाभिसृष्टः सृष्टो दग्धुं विसृष्टः सन् त्रयमात्मनास्ये मुखेऽन्नम-
दनीयं स्थावरलक्षणं परि चिनुषे। परिक्षिपसीत्यर्थः ॥

॥ इत्यष्टमस्य चतुर्थे विंशो वगः ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

तमोषधीर्दधिरे गर्भमृत्वियं तमापो अग्निं जनयन्त मातरः।

तमित्समानं वनिनश्च वीरुधोऽन्तर्वतीश्च सुवन्ते च विश्वहा ॥ ६ ॥

तं। ओषधीः। दधिरे। गर्भं। मृत्वियं। तं। आपः। अग्निं। जनयन्तं। मातरः।

तं। इत्। समानं। वनिनः। च। वीरुधः। अन्तःऽवतीः। च। सुवन्ते। च। विश्वहा ॥ ६ ॥

मृत्वियमृता प्राप्ते गर्भं गर्भभूतं तं प्रकृतमग्निं ओषधीरोधयो दधिरे धारयन्ति।
तमेवाग्निं मातरो धारकत्वेन मातृस्थानीया आपश्च जनयन्तं। जनयन्ति। किंच
वनिनो वनस्पतयश्च समानं गर्भभावेन प्रवेशात्स्वतुल्यं तमेवाग्निं जनयन्ति।
किंच तमेवाग्निमन्तर्वतीर्गर्भवत्यो वीरुध ओषधयश्च विश्वहा सर्वदा सुवन्ते।
जनयन्ति ॥

॥ अथ सप्तमी ॥

वातोपधूत इषितो वशां अनु तृषु यदन्ना वेविषद्वितिष्ठसे।

आ ते यन्ते रथ्योऽयथा पृथक्कर्धस्यग्ने अजराणि धक्षतः ॥ ७ ॥

वातंऽउपधूतः । इषितः । वशान् । अनु । तृषु । यत् । अन्ना । वेविषत् । विऽतिष्ठसे ।
आ । ते । यतंते । रथ्यः । यथा । पृथक् । शर्धांसि । अग्ने । अजराणि । धक्षतः ॥ ७ ॥

हे अग्ने यद्यदा त्वं वातोपधूतो वायुना कंपितो वशान्कांतान्वनस्पतीननु प्रति
तृषु क्षिप्रमिषितः प्रेरितश्च सन् अन्नान्यदनीयानि वनस्पत्यादीनि स्थावराणि वेवि-
षद्वाप्नुवन्वितिष्ठस इतस्ततो गच्छसि तदानीं धक्षतः काननानि दहतस्ते तवाजराणि
जरारहितानि शर्धांसि तेजांसि यथा रथ्यो रथिनस्तद्वत्पृथगा यतंते । गच्छंति ॥

॥ अथाष्टमी ॥

मेधाकारं विदथस्य प्रसाधनमग्निं होतारं परिभूतमं मतिं ।

तमिदमे हविषा समानमित्तमिन्महे वृणते नान्यं त्वत् ॥ ८ ॥

मेधाऽकारं । विदथस्य । प्रऽसाधनं । अग्निं । होतारं । परिऽभूतमं । मतिं ।

तं । इत् । अमे । हविषि । आ । समानं । इत् । तं । इत् । महे । वृणते । न । अन्यं । त्वत् ॥ ८ ॥

मेधाकारं प्रज्ञायाः कर्तारं विदथस्य यज्ञस्य प्रसाधनं प्रकर्षेण साधकं होतारं
देवानामाह्वातारं परिभूतः मतिशयेन शत्रूणां परिभवितारं मतिं मन्तारं यं त्वाम-
ग्निं वृणीमहे इति शेषः । मित्तमेवाग्निमर्भेऽल्पे हविषि च पुरोडाशादिके हविषि
समानमित्तमेवविज आ वृणते । प्रार्थयन्ते । महे महति सोमात्मके हविष्यपि तमि-
त्तमेवाग्निं वृणते । त्वत्त्वहीऽन्यमतिरिक्तं देवं न वृणते ॥

॥ अथ नवमी ॥

त्वामिदं वृणते त्वावो होतारमग्ने विदथेषु वेधसः ।

यदेवयो दधति प्रयांसि ते हविष्यतो मनवो वृक्तबर्हिषः ॥ ९ ॥

त्वां । इत् । अग्ने । वृणते । त्वाऽयवः । होतारं । अग्ने । विदथेषु । वेधसः ।

यत् । देवऽयन्तः । मति । प्रयांसि । ते । हविष्यन्तः । मनवः । वृक्तऽबर्हिषः ॥ ९ ॥

हे अग्ने होतारं देवानां ह्वातारमग्निं त्वामित्त्वामेव त्वायवस्त्वत्कामा वेधसः
कर्मणां कर्तारं ऋत्विजोऽचास्मिन्ने विदथेषु यज्ञेषु वृणते । प्रार्थयन्ते । कदेत्य-
चाह । यद्यदा देवयन्तो देवान्यष्टुं स्तोतुं वेच्छन्तो वृक्तबर्हिषश्चिन्नबर्हिषो हविष्यन्तः
संस्कृतहविष्का मनवो मनुष्या ऋत्विजस्ते तुभ्यं प्रयांसि हवींषि दधति धारयन्ति ।
प्रयच्छन्तीत्यर्थः ॥

॥ अथ दशमी ॥

तवाग्ने होचं तव पोचमृत्वियं तव नेष्टं त्वमग्निहतायतः ।

तव प्रशास्त्रं त्वमध्वरीयसि ब्रह्मा चासि गृहपतिश्च नो दमे ॥१०॥

तव । अग्ने । होचं । तव । पोचं । ऋत्वियं । तव । नेष्टं । त्वं । अग्निः । ऋतऽयतः ।

तव । प्रऽशास्त्रं । त्वं । अध्वरिऽयसि । ब्रह्मा । च । असि । गृहऽपतिः । च । नः । दमे ॥१०॥

हे अग्ने तव होचं होतृकर्म त्वया विना तस्याभावात् । किंच तवैवर्वियमृतौ भवं प्राप्तानुष्ठानकालं पोचं पोतृकर्म त्वया विना तस्याप्यभावात् । किंच तवैव नेष्टं नेष्टकर्म । किंच । ऋतायत ऋतं यज्ञं कर्तुमिच्छतो यजमानस्य त्वमेवाग्निर्नान्यः कश्चित् । किंच तवैव प्रशास्त्रं प्रशास्तृकर्म । किंच हे अग्ने त्वमेवाध्वरीयसि । अध्वरं यज्ञं कर्तुमिच्छसि । तव हेतुत्वात्तत्कर्तृत्वं । किंच त्वमेव ब्रह्मासि त्वया विना तस्याभावात् । किंच नोऽस्माकं दमे गृहे गृहपतिर्यजमानोऽसि त्वया विनास्माकं यजमानत्वाभावात् ॥

॥ इत्यष्टमस्य चतुर्थे एकविंशो वर्गः ॥

॥ अथैकादशी ॥

यस्तुभ्यमग्ने अमृताय मर्त्यैः समिधा दाशदुत वा हविष्कृति ।

तस्य होता भवसि यासि दूत्यं मुप ब्रूषे यजस्यध्वरीयसि ॥११॥

यः । तुभ्यं । अग्ने । अमृताय । मर्त्यैः । संऽइधा । दाशत् । वा । हविःऽकृति ।

तस्य । होता । भवसि । यासि । दूत्यं । उप । ब्रूषे । यजसि । अध्वरिऽयसि ॥११॥

हे अग्ने अमृताय मरणाधर्मवर्जिताय तुभ्यं यो मर्त्यो मनुष्यः समिधा समिधं । द्वितीयायाः सुपां सुलुगित्याकारः । दाशहदाति प्रयच्छति उवापि वा हविष्कृति । हविषां कृत् करणं यस्मिन् स हविष्कृत् । तस्मिन्यज्ञे हवींषि ददातीति शेषः । तस्य मनुष्यस्य होता देवानामाह्वाता भवसि । किंच त्वं दूत्यं देवान्प्रति दूतकर्म कर्तुं यासि । गच्छसि । किंच त्वं ब्रह्मा भूत्वास्मिन्कर्मणि युष्मभ्यमिमानि हवींषि यजमानेन प्रहितानीत्युप ब्रूषे । उपक्रम्य ब्रवीषि । किंच । त्वं यजसि । यजमानो भूत्वा देवेभ्यो हवींषि ददासि । किंच त्वं तथा पूर्वोक्तप्रकारेणाध्वरीयसि । अध्वर्युरिवाचरसि । अथैवान्यं यज्ञं कर्तुमिच्छसि ॥

॥ अथ द्वादशी ॥

इ॒मा अ॒स्मै म॒तयो॒ वाचो॑ अ॒स्मदाँ॑ ऋ॒चो गिरः॑ सु॒ष्टुतयः॑ स॒मग्मतः॑ ।

व॒सूयवो॑ व॒सवे॑ जा॒तवे॑द॒से वृ॒द्धासु॑ चि॒वर्ध॑नो॒ यासु॑ चा॒कन॑त् ॥ १२ ॥

इ॒माः । अ॒स्मै । म॒तयः । वाचः । अ॒स्मत् । आ । ऋ॒चः । गिरः । सु॒ऽस्तु॒तयः । सं । अ॒ग्मतः ।

व॒सुऽयवः । व॒सवे । जा॒तऽवे॑द॒से । वृ॒द्धासु॑ । चि॒त् । वर्ध॑नः । यासु॑ । चा॒कन॑त् ॥ १२ ॥

जातवेदसे जातप्रज्ञाय वसवे वासयित्रेऽस्मा अग्नये मतयः पूजयिष्य इमा वाचो वसूयवोऽस्मदर्थं धनकामाः सत्योऽस्मदस्मत्तो निर्गत्या समग्मत । आभिमुख्येन संगच्छन्ते । तमिममग्निं प्रीणयन्त्वित्यर्थः । काः पुनस्ताः । सुष्टुतयः शोभनस्तुतिरूपा ऋच ऋगात्मिका गिरो वाचः । तथा यासु वृद्धासु चित् स्वत एव वृद्धास्वपि वर्धनः पुनरपि वर्धयिता सन्नग्निश्चाकनत् । स्तोतृन्कामयते । इमा मतय इत्यन्वयः ॥

॥ अथ त्रयोदशी ॥

इ॒मां प्र॒त्नाय॑ सु॒ष्टुतिं॑ न॒वीयसीं॑ वो॒चेय॑म॒स्मा उ॒श॒ते ऋ॒णोतु॑ नः ।

भू॒या अ॒न्तरा॑ हृ॒द्यस्य॑ नि॒स्पृ॒शे जा॒येव॑ प॒त्ये उ॒श॒ती सु॒वासाः॑ ॥ १३ ॥

इ॒मां । प्र॒त्नाय॑ । सु॒ऽस्तु॒तिं । न॒वीयसीं॑ । वो॒चेय॑ । अ॒स्मै । उ॒श॒ते । ऋ॒णोतु॑ । नः ।

भू॒याः । अ॒न्तरा॑ । हृ॒दि । अ॒स्य । नि॒ऽस्पृ॒शे । जा॒याऽइ॒व । प॒त्ये । उ॒श॒ती । सु॒ऽवासाः॑ ॥ १३ ॥

प्रत्नाय पुराणायोशते स्तोत्रं कामयमानायास्मा अग्नये नवीयसीं नवतरामन्येऽनुपूर्वा सुष्टुतिं शोभनस्तुतिं वोचेयं । अहं वक्ष्यामि । सोऽग्निरस्मदीयां स्तुतिं ऋणोतु । किंचाहमस्याग्नेर्हृदि हृदये तत्रार्थन्तरा मध्ये निस्पृशे संस्पर्शनाय । गुणैरनुरंजनायेत्यर्थः । भूयाः । भूयासं । व्यत्ययेन मध्यमः । अग्नेर्हृदिस्पृगहं स्यामित्यर्थः । अथवा मम सुष्टुतेरनुप्रवेष्टा भवेति योज्यं । समानमन्यत् । तत्र दृष्टान्तः । पत्ये पत्युर्हृदयस्य मध्ये सुवासाः शोभनवस्त्रादिना मंडिता जायोशती कामयमाना यथेष्टतमा भवति तद्वदित्यर्थः ॥

॥ अथ चतुर्दशी ॥

यस्मि॒न्ना॒स ऋ॒षभा॑स॒ उ॒क्ष॒णो व॒शा मे॒षा अ॒वसृ॑ष्टास॒ आहु॑ताः ।

की॒ला॒ल॒पे सोम॑पृ॒ष्ठाय॑ वे॒धसे॑ हृ॒दा म॒तिं ज॑नये॒ चारु॑म॒ग्नये॑ ॥ १४ ॥

यस्मिन् । अश्वासः । ऋषभासः । उक्षाणः । वशाः । मेषाः । अवऽसृष्टासः । आऽहुताः ।
कीलालऽपे । सोमऽपृष्टाय । वेधसे । हृदा । मतिं । जनये । चारुं । अग्नये ॥ १४ ॥

यस्मिन्नमावुक्षण उक्षाणः । वा षपूर्वस्य निगम इति दीर्घविकल्पः । सेचन-
समर्था अश्वासोऽश्वा ऋषभासो वृषभाश्च वशाः स्वभावबंध्याश्च मेषाश्चावसृष्टासो
देवतार्थमवसृष्टाः परित्यक्ताः संतोऽश्वमेध आहुता अभिमुख्येन हुता भवन्ति की-
लालपे सौचामण्यां सुरां पिबते । कीलालमित्युदकनामसु पाठात् । उदकं पिबते
सोमपृष्टाय । सोमयुक्तः पृष्ठ उपरिभागो यस्य तस्मै सोमपृष्टाय वेधसे विधाचे तस्मा
अग्नये हृदा हृदयेन चारुं कल्याणीं मतिं स्तुतिं जनये । जनयामि । उत्पादयामि ॥

॥ अथ पंचदशी ॥

अहाव्यग्रे हविरास्ये ते सुचीव घृतं चम्वीव सोमः ।

वाजसनिं रयिमस्मे सुवीरं प्रशस्तं धेहि यशसं बृहंतं ॥ १५ ॥

अहावि । अग्रे । हविः । आस्ये । ते । सुचिऽइव । घृतं । चम्विऽइव । सोमः ।

वाजऽसनिं । रयिं । अस्मे इति । सुऽवीरं । प्रऽशस्तं । धेहि । यशसं । बृहंतं ॥ १५ ॥

हे अग्रे ते तवास्ये मुखे हविः पुरोडाशादि हविरस्माभिरहावि । सततं प्रक्षि-
प्यते । तच्च दृष्टांतौ । घृतमाज्यं सुचीव । यथा सुचि । चम्वीव सोमः । यथा चमसे
सोमस्तद्वदित्यर्थः । तथा त्वं वाजसनिमन्त्रस्य दातारं सुवीरं शोभनपुत्रोपेतं प्रशस्तं
सुवर्णादिकं यशसं यशस्विनं कीर्तिमंतं बृहंतमपरिमितं महान्तं वा रयिं रमणीयं
धनमस्मे अस्मभ्यं धेहि । देहि ॥

॥ इत्यष्टमस्य चतुर्थे द्वाविंशो वर्गः ॥

यज्ञस्येति पंचदशर्चं द्वितीयं सूक्तं मनोः पुत्रस्य शर्यातस्यार्धं जागतं बहुदेव-
ताकं । तथा चानुक्रांतं । यज्ञस्य शर्यातो मानवी वैश्वदेवं तु जागतमिति ॥
चातुर्विंशिक आरंभणीयेऽहनि वैश्वदेवशस्त्र इदं सूक्तं वैश्वदेवनिविज्ञानं । सूचितं
च । ते हि द्यावापृथिवी यज्ञस्य वो रथ्यं । अ० १. ४. । इति ॥ पृष्ठ्याभिस्रवषडह-
योर्द्वितीयेऽह्न्यपीदं वैश्वदेवनिविज्ञानं चातुर्विंशिकेन तृतीयसवनमिति सूचकृता-
तिदिष्टत्वात् ॥

॥ तत्र प्रथमा ॥

यज्ञस्य वो रथ्यं विशपतिं विशां होतारमक्तोरतिथिं विभावसुं ।

शोचञ्छुष्कासु हरिणीषु जर्भुरदृषां केतुर्यजतो द्यामशायत ॥ १ ॥

यज्ञस्य । वः । रथ्यं । विशपतिं । विशां । होतारं । अक्तोः । अतिथिं । विभाऽवसुं ।

शोचन् । शुष्कासु । हरिणीषु । जर्भुरत् । वृषा । केतुः । यजतः । द्यां । अशायत ॥ १ ॥

हे देवा वो यूयं यज्ञस्य रथ्यं नेतारं विशपतिं मनुष्याणां पालकं स्वामितं वा विशां देवानां होतारमाहूतारमक्तो राचेरतिथिमतिथिभूतं विभावसुं विविध-दीपधनं तमग्निं परिचरतेति शेषः । शुष्कासु शुष्कभूतास्वोषधीषु शोचन् ज्वलन् हरिणीषु हरितवर्णास्वार्द्रास्वोषधीषु जर्भुरदृषयन् कुटिलं गच्छन्वा वृषा कामानां वर्षिता केतुः प्रज्ञापको यजतो यष्टव्योऽग्निर्द्यौ दिवमशायत । प्रतिशेते ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

इममंजस्यामुभये अकृण्वत धर्माणमग्निं विदथस्य साधनं ।

अक्तुं न यद्भुमुषसः पुरोहितं तनूनपातमरुषस्य निंसते ॥ २ ॥

इमं । अंजःऽपां । उभये । अकृण्वत । धर्माणं । अग्निं । विदथस्य । साधनं ।

अक्तुं । न । यद्भुं । उषसः । पुरःऽहितं । तनूऽनपातं । अरुषस्य । निंसते ॥ २ ॥

उभये देवमनुष्या अंजस्यामंजसा रक्षकं धर्माणं धारकमिममग्निं विदथस्य यज्ञस्य साधनं साधयितारमकृण्वत । अकुर्वत । किंच । अरुषस्यारोचमानस्य वा-योस्तनूनपातं पुचं यद्भुं महान्तं पुरोहितमुषसोऽक्तुं न स्वरश्मिभिरंजकमादित्यमिव निंसते । चुंबयन्ति । आश्रयन्त इत्यर्थः ॥

॥ अथ तृतीया ॥

बळस्य नीथा वि पणेश्च मन्महे वया अस्य प्रहुता आसुरत्तवे ।

यदा घोरासो अमृतत्वमाशतादिज्जनस्य दैव्यस्य चर्किरन् ॥ ३ ॥

बट् । अस्य । नीथा । वि । पणेश्च । मन्महे । वयाः । अस्य । प्रऽहुताः । आसुः । अत्तवे ।

यदा । घोरासः । अमृतऽत्वं । आशत । आत् । इत् । जनस्य । दैव्यस्य । चर्किरन् ॥ ३ ॥

वि पणेरस्माभिर्विविधं पणितथ्यस्य स्तुत्यस्याग्नेनीथा नीथान्यस्मत्संबन्धीनि

प्रज्ञानानि बट् सत्यानि स्युरिति मन्महे । वयं कामयामहे । किंच । अस्याग्नेर्वया
अस्मदीया अन्नाहुतयोऽक्षवे भक्षणाय प्रहुता आसुर्भवेयुरिति कामयामहे । किंच ।
यदा यस्मिन्काले घोरासो घोरा अग्नेर्ज्वाला अमृतत्वमविनाशित्वमाशत प्राप्नुवन्ति
आदिदनंतरमेवास्माकमृत्विजो दैव्यस्य देवेषु भवस्य जनस्याग्नेरर्थाय चर्किरन् । कि-
रेयुः । अग्नौ हवींषि प्रक्षिपेयुरित्यर्थः ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

ऋतस्य हि प्रसितिर्द्यौरुरु व्यचो नमो महीरमतिः पनीयसी ।

इंद्रो मित्रो वरुणः सं चिकिचिरेऽथो भगः सविता पूतदक्षसः ॥४॥

ऋतस्य । हि । प्रऽसितिः । द्यौः । उरु । व्यचः । नमः । मही । अरमतिः । पनीयसी ।

इंद्रः । मित्रः । वरुणः । सं । चिकिचिरे । अथो इति । भगः । सविता । पूतऽदक्षसः ॥४॥

ऋतस्य यज्ञस्य संबंधिनमग्निं प्रति प्रसितिर्विस्तृता द्यौरुरु विस्तीर्णं व्यचो
व्याप्तमंतरिक्षं च पनीयसी स्तुत्यतमारमतिः पर्यंतरहिता मही पृथिवी च नमो
नमनं कुर्वतीति शेषः । अथो अपि चैनमग्निमिंद्रो मित्रश्च वरुणश्च भगश्च सविता
पूतदक्षसः शुद्धबला एते देवा एनमग्निं सं चिकिचिरे । ज्यैष्ठ्याय संजानते ॥

॥ अथ पंचमी ॥

प्र रुद्रेण ययिना यन्ति सिंधवस्तिरो महीरमतिं दधन्विरे ।

येभिः परिज्मा परियन्तुरु जयो वि रोरुवज्जठरे विश्वमुक्षते ॥५॥

प्र । रुद्रेण । ययिना । यन्ति । सिंधवः । तिरः । महीं । अरमतिं । दधन्विरे ।

येभिः । परिऽज्मा । परिऽयन् । उरु । जयः । वि । रोरुवत् । जठरे । विश्वं । उक्षते ॥५॥

सिंधवः स्यंदनशीला आपो ययिना गमनशीलेन रुद्रेण रुद्रपुत्रेण मरुद्गणेन
सह प्र यन्ति । अथ बहुवदाह । तेऽमी मरुतोऽरमतिं । रमतिर्विरामोऽवसानं ।
तद्रहितामपर्यतां महीं पृथिवीं तिरौ दधन्विरे । तिरस्कुर्वतीत्यर्थः । परिज्मा परितो
गंतंद्रः परियन् परितो गच्छन् येभिर्यैर्मरुद्गणैः सहो रु जयो बहुवेगं करोतीति
शेषः । किंच । जठरेऽंतरिक्षे रोरुवच्छब्दं कुर्वन्पर्जन्यो यैर्मरुद्गणैः सह विश्वं भुवन-
मुक्षते । सिंचते ॥

॥ इत्यष्टमस्य चतुर्थे त्रयोविंशो वर्गः ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

क्रा॒णा रु॒द्रा म॒रुतो॑ वि॒श्वकृ॑ष्टयो दि॒वः श्ये॒नासो॑ अ॒सुर॑स्य नी॒ळयः॑ ।

तेभि॑श्च॒ष्टे वरु॑णो मि॒त्रो अ॒र्यमे॑न्द्रो दे॒वेभि॑र॒र्वशे॑भि॒रर्व॑शः ॥ ६ ॥

क्रा॒णाः । रु॒द्राः । म॒रुतः॑ । वि॒श्वऽकृ॑ष्टयः । दि॒वः । श्ये॒नासः॑ । अ॒सुर॑स्य । नी॒ळयः॑ ।

तेभिः॑ । च॒ष्टे । वरु॑णः । मि॒त्रः । अ॒र्यमा॑ । इ॒न्द्रः । दे॒वेभिः॑ । अ॒र्वशे॑भिः । अ॒र्वशः॑ ॥ ६ ॥

असुरस्य मेघस्य नीळय आवासभूता दिवोऽंतरिक्षसंबन्धिनः श्येनासः श्येनाः शंसनीयगतयो विश्वकृष्टयो व्याघ्रमनुष्या रुद्रा रुद्रपुत्रा ये मरुतः क्राणाः स्वाधिकारकर्माणि कुर्वाणा आसत इति शेषः । तेभिस्तैरर्वशेभिरश्ववद्भिः सोमवद्भिर्वा देवेभिर्देवैः सहार्वशोऽश्ववान् सोमवान्चेन्द्रश्चष्टे । पश्यति । वरुणश्च मित्रश्चार्यमा च सोमवद्भिर्मरुद्भिः सह पश्यन्ति ॥

॥ अथ सप्तमी ॥

इ॒न्द्रे भुजं॑ श॒शमा॒नासं॑ आ॒शत॒ सूर॑ो दृ॒शीके॑ वृष॒णश्च॒ पौंस्ये॑ ।

प्र॒ ये न्व॑स्या॒र्हणां॑ तत॒क्षिरे॑ युजं॒ वज्रं॑ नृष॒दने॑षु का॒रवः॑ ॥ ७ ॥

इ॒न्द्रे । भुजं॑ । श॒शमा॒नासः॑ । आ॒शत॒ । सूरः॑ । दृ॒शीके॑ । वृष॒णः । च॒ । पौंस्ये॑ ।

प्र । ये । नु । अ॒स्य । अ॒र्हणां॑ । तत॒क्षिरे॑ । युजं॑ । वज्रं॑ । नृ॒ऽस॒दने॑षु । का॒रवः॑ ॥ ७ ॥

ये शशमानासः शशमानाः स्तोतार इन्द्रे स्तुते सति भुजं पालनमाशत प्राप्नुवन्ति । सूरः सूर्ये स्तुते सति दृशीके दर्शनं सर्ववस्तुविषयं प्राप्नुवन्ति । वृषणो वर्षितरीन्द्रे स्तुते पौंस्यं बलं च प्राप्नुवन्ति । किंच ये कारवः स्तोतारोऽस्थेन्द्रस्यार्हणा पूजनानि नु क्षिप्रं ततक्षिरे प्रकृष्टानि कुर्वन्ति ते स्तोतारो नृषदनेषु । नरः कर्तृत्वेन येषु सीदन्ति तिष्ठन्ति तेषु यज्ञेषु युजं सहायमिन्द्रस्य वज्रं प्राप्नुवन्ति ॥

॥ अथाष्टमी ॥

सूर॑श्चि॒दा ह॒रितो॑ अस्य री॒रम॒दिन्द्रा॒दा कश्चि॑द्भयते तवी॒यसः॑ ।

भी॒मस्य॑ वृ॒ष्णो ज॒ठरा॑दभि॒श्वसो॑ दि॒वेदि॒वे स॒हुरिः॑ स्त॒न्त्रबा॑धितः ॥ ८ ॥

सूरः॑ । चि॒त् । आ । ह॒रितः॑ । अ॒स्य । री॒रम॒त् । इ॒न्द्रा॒त् । आ । कः । चि॒त् । भ॒यते॑ । तवी॒यसः॑ ।

भी॒मस्य॑ । वृ॒ष्णः । ज॒ठरा॒त् । अ॒भिऽश्व॑सः । दि॒वेऽदि॒वे । स॒हुरिः॑ । स्त॒न् । अ॒बा॒धितः॑ ॥ ८ ॥

सूरः सूर्योऽप्यस्येन्द्रस्य परमेश्वरस्य परमात्मन आज्ञां परिपालयितुं मन्वानो हरितोऽश्वान्प्रेरयतीति शेषः । प्रेरयन्नध्वन्या रीरमत् । आभिमुख्येन रमयति । यः कश्चिद्देवोऽपि सृष्टौ भयते बिभेति स देवस्तवीयसः प्रवृद्धादिन्द्रात्परमात्मनो भयादेव बिभेति । तथा च तैत्तिरीये पठितं । भीषास्माद्धातः पवते । तै० उ० २. ८. । इत्यादिना । किंच । वृष्णः कामानां वर्षितुर्भीमस्य सर्वभयंकरस्य परमात्मनः परमेश्वरस्य दिवेदिवेऽन्वहमभिश्चस आभिमुख्येन श्वसतो जठरादुदरादंतरिक्षात्सहुरिः सहनशीलोऽबाधितो बाधरहितः स्तन् । स्तनयति । शब्दं करोति ॥

॥ अथ नवमी ॥

स्तोमं वो अद्य रुद्राय शिक्से क्षयवीराय नमसा दिदिष्टन ।

येभिः शिवः स्ववाँ एवयावभिर्दिवः सिसक्ति स्वयंशा निकामभिः ॥ ९ ॥

स्तोमं । वः । अद्य । रुद्राय । शिक्से । क्षयत्स्वीराय । नमसा । दिदिष्टन ।

येभिः । शिवः । स्ववान् । एवयावभिः । दिवः । सिसक्ति । स्वयंशाः ।

निकामभिः ॥ ९ ॥

एवयावभिरश्वैरागच्छद्विर्येभिर्यैर्मरुद्भिः सह स्ववान् ज्ञातिमान् स्वयंशाः स्वभूतकीर्तिः शिवः सुखकरः परमेश्वरो दिवो द्युलोकाद्यजमानान्सिषक्ति सेवते हे ऋत्विजो यूयमद्यास्मिन्यागे निकामभिर्नियताभिलाषैस्तेर्मरुद्भिः सहिताय क्षयवीराय क्षितशचवे शिक्से शरणे शक्ताय रुद्राय नमसान्नेन नमस्कारेण वा सह स्तोमं स्तोत्रं दिदिष्टन । दिशत । सृजत । गमयतेत्यर्थः ॥

॥ अथ दशमी ॥

ते हि प्रजाया अभरंत वि श्रवो बृहस्पतिर्वृषभः सोमजामयः ।

यज्ञैरथर्वा प्रथमो वि धारयद्देवा दक्षैर्भृगवः सं चिकिचिरे ॥ १० ॥

ते । हि । प्रजायाः । अभरंत । वि । श्रवः । बृहस्पतिः । वृषभः । सोमजामयः ।

यज्ञैः । अथर्वा । प्रथमः । वि । धारयत् । देवाः । दक्षैः । भृगवः । सं । चिकिचिरे ॥ १० ॥

हि यस्मात्कारणावृषभः कामानां वर्षिता बृहस्पतिः सोमजामयोऽन्ये सोमबन्धवस्ते विश्वे देवाः प्रजाया अर्थाय श्रवोऽन्नं व्यभरंत विभरन्ति वृष्टिद्वारेण पोषयन्ति तस्मात्कारणात्तासां प्रजानां मध्येऽथर्वा नामर्षिः प्रथमः प्रथममेव क्रियमाणैर्य-

ज्ञैर्वि धारयत् । देवान्कर्मयोग्यान्विधृतानकरोत् । अच निगमः । यज्ञैरथर्वा प्रथमः
पथस्तते । ऋग्वे० १. ८३. ५. । इति । अथ दक्षैर्बलैः सह देवा विश्वे भृगव ऋषयश्च
सं चिकिचिरे । अथर्वणा कृतं यज्ञं गत्वा पशून्संज्ञातवन्तः ॥

॥ इत्यष्टमस्य चतुर्थे चतुर्विंशो वर्गः ॥

॥ अथैकादशी ॥

ते हि द्यावापृथिवी भूरिरेतसा नराशंसश्चतुरंगो यमोऽदितिः ।

देवस्त्वष्टा द्रविणोदा ऋभुक्षणः प्र रोदसी मरुतो विष्णुरहिरे ॥११॥

ते । हि । द्यावापृथिवी इति । भूरिरेतसा । नराशंसः । चतुःऽअंगः । यमः । अदितिः ।

देवः । त्वष्टा । द्रविणः । उदाः । ऋभुक्षणः । प्र । रोदसी इति । मरुतः । विष्णुः । अहिरे ॥११॥

भूरिरेतसा बहूदके द्यावापृथिवी द्यावापृथिव्यौ यमो देवोऽदितिश्च त्वष्टा देवश्च
द्रविणोदा अग्निश्च ऋभुक्षण ऋभवश्च रोदसी रुद्रस्य पत्नी पत्न्यौ वा मरुतो देवाश्च
विष्णुश्च एते विश्वे देवाश्चतुरंगश्चतुर्भिरग्निभिर्युक्तः । तस्मिन् नराशंसो नराशंस-
नामधेये यज्ञे प्राहिरे । अस्माभिः स्तोतृभिः पूज्यन्ते ॥

॥ अथ द्वादशी ॥

उत स्य न उशिजामुर्विया कविरहिः शृणोतु बुध्योऽहवीमनि ।

सूर्यामासा विचरन्ता दिविक्षिता धिया शमीनहुषी अस्य बोधतं ॥१२॥

उत । स्यः । नः । उशिजा । उर्विया । कविः । अहिः । शृणोतु । बुध्यः । हवीमनि ।

सूर्यामासा । विऽचरन्ता । दिविऽक्षिता । धिया । शमीनहुषी इति । अस्य । बोधतं ॥१२॥

उतापि च नोऽस्माकमुशिजां कामयमानानामृत्विजामुर्वियोर्वी बह्वीं स्तुतिं
कविर्मेधावी बुध्यो बुधेऽन्तरिक्षे भवः सोऽहिर्देवो हवीमनि हूयन्ते यत्र देवेभ्यो
हवींषि तस्मिन्यज्ञे शृणोतु । दिविक्षिता दिवि वसन्तौ विचरन्ता विशेषेण चरन्तौ
सूर्याचंद्रमसा सूर्यचंद्रमसौ धिया बुद्ध्यास्य स्तोत्रमिदं बोधतं । बुध्येतां । शमी
कर्मवती पृथिवी । शमीति कर्मनामसु पाठात् । नहुषी द्यौः । अच वाजसनेयकं ।
द्यौर्नहुषीयं वै शमी तस्या एष गर्भ इति । हे द्यावापृथिव्यौ युवां स्तोत्रं धिया
स्वीयया प्रज्ञया बुध्येतं । अवगच्छन्नमित्यर्थः ॥

॥ अथ त्रयोदशी ॥

प्र नः पूषा चरथं विश्वदेव्योऽपां नपादवतु वायुरिष्टये ।

आत्मानं वस्यो अभि वातमर्चत तदश्विना सुहवा यामनि श्रुतं ॥ १३ ॥

प्र । नः । पूषा । चरथं । विश्वऽदेव्यः । अपां । नपात् । अवतु । वायुः । इष्टये ।

आत्मानं । वस्यः । अभि । वातं । अर्चत । तत् । अश्विना । सुहवा । यामनि । श्रुतं ॥ १३ ॥

पूषा देवो नोऽस्माकं संबन्धि चरथं जंगमं प्रावतु । प्रकर्षेण रक्षतु । किञ्च विश्वदेव्यो विश्वदेवहितोऽपां नपाद्वायुरिष्टये यज्ञस्य निष्कृत्यर्थे प्रावतु । किञ्च । आत्मानं सर्वेषामात्मभूतं वातं वायुं वस्यो वसीयः प्रशस्यतरमन्नं प्राप्तुं । अस्मभ्यमन्नं कामयमानमिति शेषः । हे अश्विनाश्विनौ सुहवा स्वाह्वानौ युवां यामनि गमने तदिदं स्तोत्रं श्रुतं । शृणुतं ॥

॥ अथ चतुर्दशी ॥

विशामासामभयानामधिक्षितं गीर्भिरु स्वयंशसं गृणीमसि ।

ग्राभिर्विश्वाभिरदितिमनर्वणमक्तोर्युवानं नृमणा अधा पतिं ॥ १४ ॥

विशां । आसां । अभयानां । अधिऽक्षितं । गीऽभिः । ऊं इति । स्वऽयंशसं । गृणीमसि ।

ग्राभिः । विश्वाभिः । अदितिं । अनर्वणं । अक्तोः । युवानं । नृऽमनाः । अध । पतिं ॥ १४ ॥

अभयानां संसारभयरहितानामासां विशां मनुष्याणामधिक्षितमन्तर्निवसन्तं स्वयंशसमुपार्जितकीर्तिमेनमग्निं गीर्भिः स्तुतिभिर्गृणीमसि । वयं स्तुमः । किञ्च । अनर्वणमप्रत्युतां पत्युरप्रत्युतत्वेनाप्रतिगतामदितिमदीनां देवमातरं विश्वाभिः सर्वाभिर्ग्राभिर्देवपत्नीभिः सह स्तुमः । किञ्चाक्तो रात्रेर्युवानं स्वतेजसा मिश्रयितारं चंद्रमसं स्तुमः । किञ्च नृमणाः । नृषु मनुष्येष्वनुयाहकमना यस्तमादित्यं स्तुमः । अधाय पतिं सर्वस्य पालकमिदं स्तुमः ॥

॥ अथ पंचदशी ॥

रेभदत्र जनुषा पूर्वो अंगिरा यावाण ऊर्ध्वा अभि चक्षुरध्वरं ।

येभिर्विहाया अभवद्विचक्षणः पाथः सुमेकं स्वधितिर्वनन्वति ॥ १५ ॥

रेभत् । अर्च । जनुषा । पूर्वः । अंगिराः । यावाणः । ऊर्ध्वाः । अभि । चक्षुः । अध्वरं ।
येभिः । विऽहायाः । अभवत् । विऽचक्षुणः । पार्थः । सुऽमेकं । स्वऽधितिः ।
वनन्ऽवति ॥ १५ ॥

अंगिरा नामर्षिरात्विज्येन वृतः स देवान्स्तौति । अत्रास्मिन्यज्ञे जनुषा जन्मना
पूर्वः प्रत्नोऽंगिरा नामर्षी रेभत् । देवान्स्तौति । यावाणश्चोर्ध्वा उद्यताः संतोऽध्वरं
यज्ञसाधनं सोममभि चक्षुः । अभिपश्यन्ति । विचक्षणो विद्वेष्ट्रो येभिर्येग्रावभि-
रभिषवसंबन्धिभिः शब्देर्विहाया महानभवत् । दृष्टोऽभूदित्यर्थः । अस्येन्द्रस्य स्वधि-
तिर्वज्रो वनन्वत्युदकवति मार्गे पार्थोऽन्नसाधनं सुमेकं शोभनमुदकं निरगमय-
दिति शेषः ॥

॥ इत्यष्टमस्य चतुर्थे पञ्चविंशो वर्गः ॥

महीति पञ्चदशर्चं तृतीयं सूक्तं । तान्वो नाम पृथोः पुत्र ऋषिः । द्वितीया-
तृतीये त्रयोदशी चेति तिस्रोऽनुष्टुभः । नवम्यक्षरसंख्यया पंक्तिर्न पादैः । एकादशी
न्यकुसारिण्यष्टकद्वादशकद्वादशकवती । पञ्चदशी पुरस्ताद्बृहत्याद्यद्वादशकचष्टका ।
शिष्टा नव प्रस्तारपंक्तिच्छंदस्काः । आद्यौ जागतौ द्वौ गायत्रौ सा प्रस्तारपंक्तिः ।
विश्वे देवा देवता । तथा चानुक्रांतं । महि तान्वः पार्थः प्रस्तारपांक्तं पुरस्ताद्बृह-
त्यंतं त्रयोदशयुपाद्ये चानुष्टुभौ नवम्यक्षरैः पंक्तिरेकादशी न्यकुसारिणीति । गतो
विनियोगः ॥

॥ तत्र प्रथमा ॥

महिं द्यावापृथिवी भूतमुर्वी नारीं यद्भी न रोदसी सदै नः ।

तेभिर्नः पातं सह्यस एभिर्नः पातं श्रूषणि ॥ १ ॥

महिं । द्यावापृथिवी इति । भूतं । उर्वी इति । नारी इति । यद्भी इति । न ।
रोदसी इति । सदै । नः ।

तेभिः । नः । पातं । सह्यसः । एभिः । नः । पातं । श्रूषणि ॥ १ ॥

हे द्यावापृथिवी द्यावापृथिव्यौ युवां मह्यन्त्यंतं यथा भवति तथोर्वी विस्तीर्णे
भूतं । भवतं । किंच यद्भी मह्यौ रोदसी द्यावापृथिव्यौ नारी न स्त्रियाविव
नोऽस्माकं सदै सदा भवतं । किंच युवां श्रूषणि नोऽस्माकं शत्रुवले युष्मदीयैरेभिः
पालनैः पातं । रक्षतं । किंच । युष्मदीयैस्तेभिः तैः पालनैर्नोऽस्माकं सह्यसोऽति-
शयेनास्मानभिभवितुः शत्रोरपि पातं । रक्षतं ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

यज्ञेयज्ञे स मर्त्यो देवान्संपर्यति ।

यः सुमैर्दीर्घश्रुतम आविवासात्येनान् ॥२॥

यज्ञेऽयज्ञे । सः । मर्त्यः । देवान् । संपर्यति ।

यः । सुमैः । दीर्घश्रुत्ऽतमः । आऽविवासाति । एनान् ॥२॥

स मर्त्यो मनुष्यो यज्ञेयज्ञे सर्वेषु यज्ञेषु देवात्सर्वान्संपर्यति परिचरति यो दीर्घ-
श्रुतमोऽतिशयेन दीर्घस्य बहोः शास्त्रस्य श्रोता यो मनुष्यः सुमैः सुखकैर्ह-
विभिरेनान्देवानाविवासाति परिचरति । अमुखकैर्हविभिः कृतमपि कर्म समर्थं
न भवतीत्यर्थः ॥

॥ अथ तृतीया ॥

विश्वेषामिरज्यवो देवानां वारमहः ।

विश्वे हि विश्वमहसो विश्वे यज्ञेषु यज्ञियाः ॥३॥

विश्वेषां । इरज्यवः । देवानां । वाः । महः ।

विश्वे । हि । विश्वऽमहसः । विश्वे । यज्ञेषु । यज्ञियाः ॥३॥

हे विश्वेषामिरज्यवो भुवनानामीश्वरा देवानां द्योतमानादिगुणयुक्तानां भवतां
महो महद्धार्वरणीयं धनं विद्यत इति शेषः । तदस्मभ्यं दत्तेति भावः । किंच विश्वे
सर्वे यूयं विश्वमहसो व्याप्नोतेजस्काः । किंच विश्वे यूयं यज्ञेषु यज्ञिया यष्टव्याः ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

ते घा राजानो अमृतस्य मंद्रा अर्यमा मिचो वरुणः परिज्मा ।

कद्रुद्रो नृणां स्तुतो मरुतः पूषणो भगः ॥४॥

ते । घ । राजानः । अमृतस्य । मंद्राः । अर्यमा । मिचः । वरुणः । परिऽज्मा ।

कत् । रुद्रः । नृणां । स्तुतः । मरुतः । पूषणः । भगः ॥४॥

अर्यमा देवो मिचश्च परिज्मा सर्वतो गामी सर्वचाप्रतिहतगतिर्वरुणोऽन्यो
देवजनश्चर्विग्भिः स्तुतो रुद्रश्च पूषणः सर्वस्य पोषयितारो मरुतश्च भगश्च एते
देवा मंद्राः सर्वैः स्तुत्याः संतो नृणां मनुष्याणां कत् सुखं प्रयच्छतेति शेषः । ते
सर्वेऽमृतस्यामृतसदृशस्य हविषो राजानो घ । ईश्वराः खलु ॥

॥ अथ पंचमी ॥

उ॒त नो॒ नक्त॑म॒पां वृष॑ण्वसू॒ सूर्या॑मासा॒ सदे॑नाय सध॒न्या ।

सचा॒ यत्साद्ये॑षाम॒हिर्बुधे॑षु॒ बुध्याः॑ ॥ ५ ॥

उ॒त । नः । नक्तं । अ॒पां । वृष॒ण्वसू॒ इति॑ वृषण॒ऽवसू॒ । सूर्या॑मासा । सदे॑नाय । स॒ऽध॒न्या ।

सचा॑ । यत् । सादि॑ । ए॒षां । अ॒हिः । बुधे॑षु । बु॒ध्याः ॥ ५ ॥

उतापि च हे वृषण्वसू वर्षणधनावश्विनौ युवामपामुदकानां संबन्धिनौ सधन्या सधन्यौ समानधनौ सूर्यामासा सूर्याचंद्रमसौ बुधेष्टंतरिक्षेषु निवासस्थानेषु मेघेषु यद्योऽहिर्बुध्यो देवो सादि सीदति तिष्ठत्येषामेभिः सचा सह युवां नक्तं रात्रावहनि चोरुष्यतमिति वक्ष्यमाणेन संबन्धः ॥

॥ इत्यष्टमस्य चतुर्थे षड्विंशो वर्गः ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

उ॒त नो॒ देवा॑व॒श्विना॑ शु॒भस्प॑ती॒ धाम॑भिर्मि॒त्रावरु॑णा उरु॒ष्यतां॑ ।

म॒हः स रा॒य एष॑तेऽति॒ धन्वे॑व दुरि॒ता ॥ ६ ॥

उ॒त । नः । दे॒वौ । अ॒श्विना॑ । शु॒भः । प॑ती॒ इति॑ । धाम॑ऽभिः । मि॒त्रावरु॑णौ । उ॒रु॒ष्यतां॑ ।

म॒हः । सः । रा॒यः । आ । इ॒षते॑ । अ॒ति । धन्वे॑ऽव । दुःऽइ॒ता ॥ ६ ॥

उतापि च शुभस्पती शुभस्योदकस्य पती अश्विनाश्विनौ देवौ नोऽस्मान्धामभिरात्मीयैः शरीरैरुष्यतां । रक्षतां । किंच । मित्रावरुणावात्मीयैः शरीरैरुष्यतां । रक्षेतां । यं यजमानं पुरुषममी देवा रक्षन्ति स महो महान्ति रायो धनान्येषते । आभिमुख्येन प्राप्नोति । गच्छति । किंच दुरिता दुरितानि शीघ्रमत्यतिगतातिक्रांता च भवति । तच्च दृष्टान्तः । धन्वेव । यथा पथिकी निरुदकान्देशानतिक्रामति तद्वदित्यर्थः ॥

॥ अथ सप्तमी ॥

उ॒त नो॒ रुद्रा॑ चिन्मृ॒कताम॑श्विना॒ विश्वे॑ दे॒वासो॒ रथ॑स्पति॒र्भगः॑ ।

अ॒भुर्वाजं॑ अ॒भुक्ष॑णः॒ परि॑ज्मा विश्व॒वेद॑सः ॥ ७ ॥

उ॒त । नः । रु॒द्रा । चि॒त् । मृ॒कतां॑ । अ॒श्विना॑ । विश्वे॑ । दे॒वासः । रथः॒पतिः॑ । भगः॑ ।

अ॒भुः । वाजः॑ । अ॒भुक्ष॑णः । परि॑ऽज्मा । विश्व॒ऽवेद॑सः ॥ ७ ॥

उत चिदपि चं रुद्रा रुद्रपुत्रावश्विनाश्विनौ नोऽस्मान्मृळतां । सुखयतां । किंच
रथस्यती रथस्य पतिः पूषर्भुर्वाजोऽन्नवान्भगश्च परिज्मा परितो गन्ता वायुश्चेति
विश्वे सर्वे देवासी देवाः सुखयन्तु । हे विश्ववेदसो विश्ववेदाः सर्वप्रज्ञाः सर्वधना वा
हे ऋभुक्षणी महान्तो ब्रह्मादयो देवा यूयं सुखयत ॥

॥ अथाष्टमी ॥

ऋभुर्ऋभुक्षा ऋभुर्विधतो मद आ ते हरीं जूजुवानस्य वाजिना ।

दुष्टरं यस्य सामं चिहधग्यज्ञो न मानुषः ॥ ८ ॥

ऋभुः । ऋभुक्षाः । ऋभुः । विधतः । मदः । आ । ते । हरी इति । जूजुवानस्य । वाजिना ।

दुस्तरं । यस्य । सामं । चित् । ऋधक् । यज्ञः । न । मानुषः ॥ ८ ॥

ऋभुक्षा महानिन्द्र ऋभुर्यज्ञेन भाति । किंच विधतस्त्वां परिचरतो यजमानस्य
मदो हर्षोऽपृभुर्यज्ञेन भाति । हे इन्द्र आ जूजुवानस्य प्रति शीघ्रमागच्छतस्ते तव
हरी अश्ववपि वाजिना वाजिनौ बलवन्तौ । किंच यस्येन्द्रस्य संबन्धि साम चिन्नी-
यमानं सामापि दुष्टरं रक्षोभिरप्रापणीयं । एष यज्ञो मानुषो मनुष्यसाधारणो न ।
किंच । ऋधक् पृथक् । दिव्य इत्यर्थः ॥

॥ अथ नवमी ॥

कृधी नो अह्नयो देव सवितः स च स्तुषे मघोनां ।

सहो न इन्द्रो वह्निभिर्न्येषां चर्षणीनां चक्रं रश्मिं न योयुवे ॥ ९ ॥

कृधि । नः । अह्नयः । देव । सवितरिति । सः । च । स्तुषे । मघोनां ।

सहो इति । नः । इन्द्रः । वह्निऽभिः । नि । एषां । चर्षणीनां । चक्रं । रश्मिं । न । योयुवे ॥ ९ ॥

हे सवितः प्रेरक नोऽस्मानह्नयोऽनवनतवदनानलज्जितान्कृधि । कुरु । किंच ।
स त्वं मघोनां धनवतां यजमानानां संबन्धिभिर्ऋत्विग्भिः स्तुषे । स्तूयसे । इन्द्रो
वह्निभिर्वोदृभिर्मरुद्भिः सह सहो बलं चर्षणीनां मनुष्याणां नोऽस्माकं नि योयुवे ।
भृशं निमिश्रयतु । तत्र दृष्टान्तः । चक्रं रथस्य चक्रं रश्मिं न । चक्रादिकं । तद्वदित्यर्थः ॥

॥ अथ दशमी ॥

एषु द्यावापृथिवी धातं महदस्मे वीरेषु विश्वचर्षणि श्रवः ।

पृष्ठं वाजस्य सातये पृष्ठं रायोत तुर्वणे ॥ १० ॥

आ। एषु। द्यावापृथिवी इति। धातं। महत्। अस्मे इति। वीरेषु। विश्वऽचर्षणि। श्रवः।
पृष्ठं। वाजस्य। सातये। पृष्ठं। राया। उत। तुर्वणे ॥ १० ॥

हे द्यावापृथिवी द्यावापृथिव्यौ युवामस्मे अस्माकं संबंधिष्वेषु वीरेषु पुत्रेषु विश्वचर्षणि सर्वमनुष्योपेतं महच्छ्रवो यश आ धातं। आधत्तं। दत्तं। किञ्च वाजस्य बलस्य सातये संभजनाय पृष्ठं पालकमन्नं दत्तं। उतापि च तुर्वणे शत्रूणां तरणाय राया धनेन सह पृष्ठमन्नं दत्तं ॥

॥ इत्यष्टमस्य चतुर्थे सप्तविंशो वर्गः ॥

॥ अथैकादशी ॥

एतं शंसमिन्द्रास्मयुष्टं कूचित्संतं सहसावन्नभिष्टये सदा पाह्यभिष्टये।
मेदतां वेदतां वसो ॥ ११ ॥

एतं। शंसं। इंद्र। अस्मऽयुः। त्वं। कूऽचित्। संतं। सहसाऽवन्। अभिष्टये। सदा।
पाहि। अभिष्टये।

मेदतां। वेदतां। वसो इति ॥ ११ ॥

हे वसो वासयितः सहसावन् बलवन्निन्द्रास्मयुरस्मान्कामयमानस्त्वं कूचित् कूचिदपि संतं स्थितमेतमिमं शंसं स्तोतारमभिष्टयेऽभिलषितसिद्ध्यर्थमपि चाभिष्टये यागार्थं सदा सर्वदा पाहि। रक्ष। किञ्च वेदता त्वदीयेन प्रज्ञानेन स्तोतारं मां मेदतां। बुध्यस्व ॥

॥ अथ द्वादशी ॥

एतं मे स्तोमं तना न सूर्ये द्युतद्यामानं वावृधंत नृणां।

संवर्ननं नाश्वं तष्टेवानपच्युतं ॥ १२ ॥

एतं। मे। स्तोमं। तना। न। सूर्ये। द्युतत्ऽयामानं। ववृधंत। नृणां।

संऽवर्ननं। न। अश्वं। तष्टाऽइव। अनपऽच्युतं ॥ १२ ॥

नृणां नेतृणां देवशत्रूणां संवननं न संभजनं सम्यग्निहंसनमिवावस्थितं मे मदीयमेतमिदं स्तोमं स्तोत्रं ववृधंत। ऋत्विजो वर्धयंतु। तत्र दृष्टांतः। सूर्ये द्युतद्यामानं दीपगमनं तना न विस्तृतन्निश्मीन्वर्धयन्ति तद्वदित्यर्थः। अनपच्युतं च्युति-

रहितमश्वमश्वार्हे रथं तष्टेव यथा वर्धकी रथिष्ठागतेषु संस्कृतं रथसंस्कारस्थानात्प्रेरयति तद्वदित्यर्थः ॥

॥ अथ त्रयोदशी ॥

वावर्त॑ येषां॑ रा॒या यु॒क्तैषां॑ हि॒र॒ण्ययी॑ ।

नेम॑धि॒ता न पौ॑स्या वृथे॑व वि॒ष्टांता॑ ॥ १३ ॥

ववर्त॑ । येषां॑ । रा॒या । यु॒क्ता । ए॒षां । हि॒र॒ण्ययी॑ ।

नेम॑ऽधि॒ता । न । पौ॑स्या । वृथा॑ऽइव । वि॒ष्टऽअंता॑ ॥ १३ ॥

येषां देवानां स्वभूतेन रायास्मभ्यं दातव्येन धनेन युक्ता स्तुतिराववर्त तेषामेषामर्थाय हिरण्ययी हिरण्ययी हिरण्यालंकारवत्प्रीतिकरास्मन्मुखात्पुनःपुनरावर्तत इत्यर्थः । तच्च दृष्टांतः । पौंस्या पौंस्यानि बलानि नेमधिता न नेमधितौ संयामे । विष्टांता व्याप्तावसाना वृथेव यथा घटिकायंचमाला तद्वदित्यर्थः ॥

॥ अथ चतुर्दशी ॥

प्र तदुः॑शीमे॒ पृथ॑वाने वे॒ने प्र रा॒मे वोच॑मसुरे म॒घव॑त्सु ।

ये यु॒क्ताय॑ पंच॑ श॒तास्म॒यु प॒था वि॒श्राव्ये॑षां ॥ १४ ॥

प्र । तत् । दुः॑शीमे । पृथ॑वाने । वे॒ने । प्र । रा॒मे । वोच॑ । असुरे । म॒घव॑त्सु ।

ये । यु॒क्ताय॑ । पंच॑ । श॒ता । अ॒स्म॒यु । प॒था । वि॒श्रावि॑ । ए॒षां ॥ १४ ॥

ये देवाः पंच शता शतानि रथान्युक्तायाश्चैर्युक्तास्मयुस्मत्काभाः संतः पथा यज्ञमार्गेण गच्छन्ति तेषामेषां देवानां विश्रावि देवानां लोके नानाविशेषेण श्रावकगुणयुक्तं तत्स्तोत्रं दुःशीमे दुःशीमनाम्नि पृथवाने । पृथवानः पृथिः । तस्मिन् वेने चासुरे बलवति रामे चैतेषु राजसु प्र वोचं । प्रब्रवीमि । प्रख्यापयामीत्यर्थः । मघवत्स्वन्येषु धनवत्सु च प्रख्यापयामीत्यर्थः ॥

॥ अथ पंचदशी ॥

अधी॑न्वच॑ सप्र॒ति च॑ स॒प्र च॑ ।

स॒द्यो दि॑दिष्ट॒ तान्वः॑ स॒द्यो दि॑दिष्ट॒ पार्थ्यः॑ स॒द्यो दि॑दिष्ट॒ माय॑वः ॥ १५ ॥

अधि॑ । इत् । नु । अच॑ । सप्र॒ति । च॑ । स॒प्र । च॑ ।

स॒द्यः । दि॑दिष्ट॒ । तान्वः॑ । स॒द्यः । दि॑दिष्ट॒ । पार्थ्यः॑ । स॒द्यः । दि॑दिष्ट॒ । मा॒यवः॑ ॥ १५ ॥

अथैषु राजसु तान्वो नामर्षिर्गवां सप्त च सप्ततिं च नु क्षिप्रं सद्य इत् सद्य एवाधि दिदिष्ट । अधिपूर्वो दिशिर्योचनार्थः । ययाचे । किंच पाथ्यो नाम युवनाश्वनामकस्य कुले पृथेः पुत्रः कश्चित्सद्य एव गवां सप्तसप्ततिमधि दिदिष्ट । किंच मायवोऽपि सद्य एवाधि दिदिष्ट ॥

॥ इत्यष्टमस्य चतुर्थेऽष्टाविंशो वर्गः ॥

प्रैत इति चतुर्दशर्चं चतुर्थं सूक्तं । कट्वाः पुत्रस्य सर्पस्यार्बुदस्यार्धं पंचमी सप्तमी चतुर्दशी त्रिष्टुभः शिष्टा एकादश जगत्यः । सोमाभिषवार्था यावाणोऽत्र देवता । तथा चानुक्रांतं । प्रैते षळूना सर्पोऽर्बुदः काद्रवेयो यावणोऽस्तौत्पंचम्यंत्ये त्रिष्टुभौ सप्तमी चेति ॥ यावस्तोत्र एतत्सूक्तं । सूचितं च । प्रैते वदंत्वित्यर्बुदं प्रागुक्तमाया आव ऋजसे प्र वो यावाण इति सूक्तयोः । आ० ५. १२. इति ॥ यद्वा । इदमेकमेव सूक्तं यावस्तोत्रं । सूचितं च । अर्बुदमेवेत्येके प्र वो यावाण इत्येके । आ० ५. १२. इति ॥

॥ तत्र प्रथमा ॥

प्रैते वदंतु प्र वयं वदाम यावभ्यो वाचं वदता वदद्भ्यः ।

यदद्रयः पर्वताः साकमाश्वः श्लोकं घोषं भरथेन्द्राय सोमिनः ॥ १ ॥

प्र । एते । वदंतु । प्र । वयं । वदाम । यावऽभ्यः । वाचं । वदत । वदत्ऽभ्यः ।

यत् । अद्रयः । पर्वताः । साकं । आश्वः । श्लोकं । घोषं । भरथ । इन्द्राय । सोमिनः ॥ १ ॥

एते यावाण उपलाः प्र वदंतु । अभिषवशब्दं कुर्वंतु । वयं यजमाना वदद्भ्योऽभिषवशब्दं कुर्वद्भ्यो यावभ्यो यावणामर्थाय वाचं प्र वदाम । किंच हे ऋत्विजो यूयमपि स्तुतिलक्षणां वाचं वदत । पठत । यद्यदाद्रय आदरणीया दृढा आश्वः सोमाभिषवार्थं क्षिप्रकारिणः पर्वता यावणः सर्वे यूयं साकं सहेन्द्रायेंद्रार्थं श्लोकं श्रोतव्यं घोषमभिषवशब्दं भरथ पोषयथ तदानीं सोमिनः सोमवंतः सोमेन नृणा भवथ ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

एते वदन्ति शतवत्सहस्रवदभि क्रंदन्ति हरितेभिरासभिः ।

विष्टी यावाणः सुकृतः सुकृत्यया होतुश्चित्पूर्वं हविरद्यमाशत ॥ २ ॥

एते । वदन्ति । शतऽवत् । सहस्रऽवत् । अभि । क्रंदन्ति । हरितेभिः । आसऽभिः ।

विष्टी । यावाणः । सुऽकृतः । सुऽकृत्यया । होतुः । चित् । पूर्वं । हविःऽअद्यं । आशत ॥ २ ॥

शतवत्सहस्रवत् यथा शतं मनुष्याः सहस्रवदपरिमिता मनुष्याश्च वदन्ति तद्वदेते यावाणो वदन्ति । शब्दं कुर्वन्ति । किञ्च हरितेभिः सोमसंसर्गाद्हरितवर्णैरासभिरास्यैरभि क्रन्दन्ति । सोममभिलक्ष्य देवानाद्ध्ययन्तीत्यर्थः । किञ्च सुकृतः शोभनकर्माणो यावाणो विष्टी यज्ञं प्राप्य होतुर्देवानामाह्वातुरग्रेः पूर्वे चित् पूर्वमेवाद्यं भक्षणीयं हविराशत । प्राप्नुवन्ति ॥

॥ अथ तृतीया ॥

एते वदन्त्यविदन्नना मधु न्यूँखयन्ते अग्निं पक्व आमिषि ।

वृक्षस्य शाखामरुणस्य वपसतस्ते सूभर्वा वृषभाः प्रेमराविषुः ॥ ३ ॥

एते । वदन्ति । अविदन् । अना । मधु । नि । ऊँखयन्ते । अग्निं । पक्वे । आमिषि ।

वृक्षस्य । शाखा । अरुणस्य । वपसतः । ते । सूभर्वाः । वृषभाः । प्र । ई । अराविषुः ॥ ३ ॥

अरुणस्यारुणवर्णस्य वृक्षस्य शाखां वपसतो भक्षयन्तस्ते सूभर्वाः शोभनभक्षा वृषभाः प्रेमराविषुः । प्ररुवन्ति । यथा पक्व आमिषमभ्यामिषे क्रव्यादो मांसभक्षकाश्च मांसविषये यथा न्यूँखयन्ते शब्दविशेषं कुर्वन्ति तद्वदेते यावाणो वदन्ति । शब्दं कुर्वन्ति । किञ्च । मधु मदकरं सोममनास्येनाविदन् । लभन्ते ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

बृहद्वदन्ति मदिरेण मन्दिनेद्रं क्रोशन्तोऽविदन्नना मधु ।

संरभ्या धीराः स्वसृभिरनर्तिषुराघोषयन्तः पृथिवीमुपन्दिभिः ॥ ४ ॥

बृहत् । वदन्ति । मदिरेण । मन्दिना । इन्द्रं । क्रोशन्तः । अविदन् । अना । मधु ।

संरभ्य । धीराः । स्वसृऽभिः । अनर्तिषुः । आऽघोषयन्तः । पृथिवी । उपन्दिऽभिः ॥ ४ ॥

मदिरेण मदकरेण मन्दिनाभिषूयमाणेन सोमेनेद्रं क्रोशन्त आह्वयन्त एते यावाणो बृहदत्यन्तं वदन्ति । शब्दं कुर्वन्ति । किञ्च । अनास्येन मधु मदकरं सोममविदन् । अलभन्त । किञ्च संरभ्य संरभ्या भूत्वा धीरा धृष्टाः संत उपन्दिभिः शब्दैः पृथिवीमाघोषयन्तः पूरयन्तः स्वसृभिरंगुलिभिः सहानर्तिषुः । नृत्यन्ति ॥

॥ अथ पंचमी ॥

सुपर्णा वाचमक्रतोप द्यवाखरे कृष्णा इषिरा अनर्तिषुः ।

न्य०ङ्गि यन्त्युपरस्य निष्कृतं पुरु रेतो दधिरे सूर्यश्चित्तः ॥ ५ ॥

सु॒ऽप॒र्णाः । वाचं । अ॒क्र॒त । उ॒प । द्य॒वि । आ॒ऽख॒रे । कृ॒ष्णाः । इ॒षि॒राः । अ॒न॒र्ति॒षुः ।
न्य॒क् । नि । य॒न्ति । उ॒पर॒स्य । निः॒ऽकृ॒तं । पु॒रु । रे॒तः । द॒धि॒रे । सूर्य॒ऽश्वि॒तः ॥ ५ ॥

सुप॒र्णाः सु॒प॒त॒ना या॒वा॒ण उ॒पो॒प॒ल॒स्य॒ समी॒पे द्य॒व्यं॒तरि॒क्षे वा॒च॒म॒भि॒ष॒व॒शब्द॒-
म॒क्र॒त । कु॒र्व॒न्ति । कि॒ञ्च । आ॒ख॒रे । मृ॒गा॒णां व्र॒ज आ॒ख॒रः । तस्मिन् इ॒षि॒रा ग॒म॒न॒-
शी॒लाः कृ॒ष्णाः कृ॒ष्ण॒मृ॒गा इ॒व सूर्य॒श्वि॒तः सूर्य॒व॒च्छे॒त॒व॒र्णा द्र॒प्सा अ॒न॒र्ति॒षुः । नृ॒त्य॒न्ति ।
निष्कृ॒तं या॒व॒भिः पी॒डितं॑ स॒दु॒पर॒स्यो॒प॒ल॒स्य॒ न्य॒ग॒धो॒मुखं॑ सो॒मं नि॒ य॒न्ति । नि॒ग॒म॒-
य॒न्ति । कि॒ञ्च पु॒रु ब॒हु रे॒तः सो॒म॒ल॒क्ष॒ण॒मु॒द॒कं द॒धि॒रे । धा॒र॒य॒न्ति ॥

॥ इत्यष्टमस्य चतुर्थ एकोनविंशो वर्गः ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

उ॒या इ॒व प्र॒व॒ह॑न्तः स॒मा॒य॒मुः सा॒कं यु॒क्ता वृ॒ष॒णो बि॒भ्र॑न्तो धु॒रः ।

य॒च्छु॒स॑न्तो ज॒य॒सा॒ना अ॒रा॒वि॒षुः श्रू॒ख ए॒षां प्रो॒थ॒थो अ॒र्व॑तामि॒व ॥ ६ ॥

उ॒याःऽइ॒व । प्र॒ऽव॒ह॑न्तः । सं॒ऽआ॒य॒मुः । सा॒कं । यु॒क्ताः । वृ॒ष॒णः । बि॒भ्र॑न्तः । धु॒रः ।

यत् । श्व॒स॑न्तः । ज॒य॒सा॒नाः । अ॒रा॒वि॒षुः । श्रू॒खे । ए॒षां । प्रो॒थ॒थः । अ॒र्व॑तांऽइ॒व ॥ ६ ॥

● वृ॒ष॒णः । फ॒लं व॒र्ष॑तीति वृ॒षा य॒ज्ञः । तस्य धु॒रं भा॒रं बि॒भ्र॑न्तो धा॒र॒य॒न्त ए॒ते या॒-
वा॒णः सा॒कं सो॒मे॒न स॒ह यु॒क्ताः सं॒तः प्र॒व॒ह॑न्तो रथं प्र॒कर्ष॑न् वो॒ढा॒र उ॒या उ॒द्गू॒र्णा
अ॒श्व इ॒व स॒मा॒य॒मुः । स॒मा॒य॒च्छ॑न्ति । आ॒य॒ता भ॒व॑न्तीत्यर्थः । यद्य॒दा श्व॒स॑न्तोऽभि॒-
ष॒व॒स॒म॒य उ॒त्प॒त॒न॒नि॒प॒त॒न॒व्या॒पा॒र॒ज॒नि॒ते॒न वा॒यु॒ना श्व॒स॑न्त इ॒व स्थि॒ता या॒वा॒णो
ज॒य॒सा॒नाः सो॒मं य॒स॒मा॒ना अ॒रा॒वि॒षुः शब्दा॑यन्ते त॒दानी॑मेषां या॒व॒णां सं॒ब॒न्धी प्रो॒-
थ॒थो मु॒खा॒च्छब्दः॑ श्रू॒खे । श्रू॒य॒ते । तच्च॑ हृ॒ष्टा॑न्तः । अ॒र्व॑तामि॒वा॒श्व॒नां सं॒ब॒न्धि॒नो
मु॒खा॒च्चे॒षा॒शब्दो॑ यथा तद्व॒दित्यर्थः॑ ॥

॥ अथ सप्तमी ॥

द॒शा॒व॒नि॒भ्यो द॒श॒क॒क्ष्ये॒भ्यो द॒श॒यो॒क्ते॒भ्यो द॒श॒यो॒ज॒ने॒भ्यः ।

द॒शा॒भी॒शु॒भ्यो अ॒र्च॑ता॒ज॒रे॒भ्यो द॒श॒ धु॒रो द॒श॒ यु॒क्ता व॒ह॑न्तः ॥ ७ ॥

द॒शा॒व॒नि॒ऽभ्यः । द॒श॒ऽक॒क्ष्ये॒भ्यः । द॒श॒ऽयो॒क्ते॒भ्यः । द॒श॒ऽयो॒ज॒ने॒भ्यः ।

द॒शा॒भी॒शु॒ऽभ्यः । अ॒र्च॑न्तः । अ॒ज॒रे॒भ्यः । द॒श॒ । धु॒रः । द॒श॒ । यु॒क्ताः । व॒ह॑न्तऽभ्यः ॥ ७ ॥

द॒शा॒व॒नि॒भ्यः । क॒र्मा॒ण्य॒व॑न्ति ग॒च्छ॑तीत्य॒व॒न॒यः । द॒शा॒व॒न॒यो॒ऽङ्गु॒ल॒यो॒ येषां॑ या॒-

हक्त्वेन संबन्धिनस्ते दशावनयः । तान्प्राव्णः । द्वितीयार्थे चतुर्थी । दशकक्ष्येभ्यः । कक्ष्याः प्रकाशका अंगुलयो येषां ते दशकक्ष्याः । तान् । दशयोक्तेभ्यः । योक्तृवद्बन्धने साधनभूता दशांगुलयो येषां तान् । दशयोजनेभ्यः । सोमेन सह योजने साधनभूता दशांगुलयो येषां तान् । दशाभीशुभ्यः । कर्माण्यभितो व्याप्नुवन्तीत्यभीशवोऽंगुलयो दश येषां तान् । अजरेभ्यो जराविवर्जितान्दश दशभिर्धुरो धूर्भिर्हिंसितृभिः । तृतीयार्थे प्रथमा । युक्ता युक्तान् । द्वितीयार्थे प्रथमा । वहद्भ्यो वहतोऽभिषवाख्ये कर्मणि व्या-
प्रियमाणानर्चत । स्तुत । हे ऋत्विज इति शेषः ॥ अत्र यास्कः । अवनयोऽंगुलयो भवन्त्यवन्ति कर्माणि कक्ष्याः प्रकाशयन्ति कर्माणि योक्त्राणि योजनानीति व्या-
ख्यातमभीशवोऽभ्यश्नुवते कर्माणि दश धुरो दश युक्ता वहद्भ्यः । धूर्धूर्वतेर्वधकर्मण इयमपीतरा धूरेतस्मादेव विहन्ति वहं धारयतेर्वा । नि० ३. ९. । इति ॥

॥ अथाष्टमी ॥

ते अद्रयो दशयंचास आशवस्तेषामाधानं पर्येति हर्यतं ।

त ऊ सुतस्य सोम्यस्यांधसोऽंशोः पीयूषं प्रथमस्य भेजिरे ॥ ८ ॥

ते । अद्रयः । दशऽयंचासः । आशवः । तेषां । आऽधानं । परि । एति । हर्यतं ।

ते । ऊं इति । सुतस्य । सोम्यस्य । अंधसः । अंशोः । पीयूषं । प्रथमस्य । भेजिरे ॥ ८ ॥

अद्रय आदरणीया आशवः क्षिप्रकारिणस्त एते प्रकृता ग्रावाणी दशयंचासो दशयंचाः । तेषामेषां प्राव्णां संबन्धि यदाधानं प्रक्षेपणमभिषवकर्म हर्यतं स्पृहणीयं पर्येति । परितो गच्छति । त एते ग्रावाण एव सुतस्याभिषुतस्य सोम्यस्य सोमस्य संबन्धिनीऽंशोः खंडस्वरूपस्यांधसोऽन्नस्य पीयूषममृतं प्रथमं भेजिरे ॥

॥ अथ नवमी ॥

ते सोमादो हरी इद्रस्य निंसतेऽंशुं दुहंतो अध्यासते गर्वि ।

तेभिर्दुग्धं पपिवान्सोम्यं मध्विन्द्रो वर्धते प्रथते वृषायते ॥ ९ ॥

ते । सोमऽअदः । हरी इति । इद्रस्य । निंसते । अंशुं । दुहंतः । अधि । आसते । गर्वि ।

तेभिः । दुग्धं । पपिऽवान् । सोम्यं । मधु । इद्रः । वर्धते । प्रथते । वृषऽयते ॥ ९ ॥

ते सोमादः सोमस्यान्तारस्ते प्रकृता एते ग्रावाण इद्रस्य हरी अश्वौ निंसते । निक्षन्ति । चुबन्ति । प्राप्नुवन्तीत्यर्थः । किंच । गव्यधिषवणचर्मण्यंशुं सोमं दुहंत

आसते । किंचेन्द्रस्तेभिस्तैर्दुग्धं सोम्यं सोममयं मध्वमृतं पपिवान्पीतवान्वर्धते । वृद्ध-
शरीरो भवति । प्रथते । विस्तीर्णशरीरश्च भवति । वृषायते । वृषेवाचरति ॥

॥ अथ दशमी ॥

वृषा वो अंशुर्न किला रिषायनेळावंतः सदमित्स्थनाशिताः ।

रैवत्येव महसा चारवः स्थन यस्य यावाणो अजुषध्वमध्वरं ॥ १० ॥

वृषा । वः । अंशुः । न । किल । रिषायन । इळाऽवंतः । सद । इत् । स्थन । आशिताः ।

रैवत्याऽइव । महसा । चारवः । स्थन । यस्य । यावाणः । अजुषध्वं । अध्वरं ॥ १० ॥

अंशुः सोमो वो युष्माकं वृषा यज्ञे वर्धिता भविष्यति । यूयमपि न रिषायन
किल । न रिषयथ । न शीर्णा भवथ किल । किंच । इळावंतोऽन्नवंत इव यूयं
सदमित् सदैवाशिता भोजिताः स्थन । भवथ । किंच । रैवत्येव यथा रेवंतस्तेजसा
युक्ता भवंति तद्वन्महसा तेजसा युक्ताश्चारवः कल्याणाः स्थन । भवथ । हे यावाणो
यूयं यस्य यजमानस्याध्वरं यज्ञमजुषध्वं । असेवध्वं ॥

॥ इत्यष्टमस्य चतुर्थे त्रिंशो वर्गः ॥

॥ अथैकादशी ॥

तृदिला अतृदिलासो अद्रयोऽश्रमणा अश्रृथिता अमृत्यवः ।

अनातुरा अजराः स्थामविष्णवः सुपीवसो अतृषिता अतृणजः ॥ ११ ॥

तृदिलाः । अतृदिलासः । अद्रयः । अश्रमणाः । अश्रृथिताः । अमृत्यवः ।

अनातुराः । अजराः । स्थ । अमविष्णवः । सुऽपीवसः । अतृषिताः । अतृणऽजः ॥ ११ ॥

अश्रमणाः श्रमणवर्जिता अश्रृथिता अन्यैरशिथिलीकृता अमृत्यवोऽमारिता
अनातुरा अरोगा अजरा जरारहिताः स्थ । भवथ । किंच । अमविष्णव उत्क्षेप-
णावक्षेपणगत्युपेता हे यावाणस्तृदिला अन्येषां भेदका अतृदिलासः स्वयमन्ये-
नाभिन्नाः सुपीवसः सुबला अतृषितास्तृणारहिता अतृणजो निःस्पृहा भवथ ॥

॥ अथ द्वादशी ॥

ध्रुवा एव वः पितरो युगेयुगे क्षेमकामासः सदसो न युंजते ।

अजुर्यासो हरिषाचो हरिद्रव आ द्वां रवेण पृथिवीमंशुश्रवुः ॥ १२ ॥

ध्रुवाः । ए॒व । वः । पि॒तरः । यु॒गेऽयु॒गे । क्षे॒मऽका॒मासः । स॒दसः । न । यु॒ञ्ज॒ते ।
अ॒जु॒र्यासः । ह॒रिऽसा॒चः । ह॒रि॒द्रवः । आ । द्यां । रवे॑ण । पृ॒थि॒वीं । अ॒शु॒श्रु॒वुः ॥ १२ ॥

हे यावाणो युगेयुगे सर्वेषु युगेषु ध्रुवा एव निश्चला एव वो युष्माकं पितरः
पितृभूताः पर्वताः क्षेमकामासः क्षेमकामाः सदसो न युञ्जते । सदांस्यात्मना न
संयोजयन्ति । अजुर्यासो जरारहिता हरिषाचः सोमस्य संभक्तारो हरिद्रवः सोम-
संसर्गाद्धरितवर्णा द्यां दिवं पृथिवीं च रवेणाभिषवशब्देनाशुश्रुवुः । आवयन्ति ॥

॥ अथ त्रयोदशी ॥

तदि॒द्वदं॒त्यद्र॒यो वि॒मोच॑ने॒ याम॑न्त्रं॒ज॒स्या इ॒व घे॒दुप॒न्धिभिः ।
वप॑न्तो॒ बीज॑मिव धान्या॒कृतः॑ पृ॒चन्ति॒ सोमं॒ न मि॑नन्ति॒ ब॒प्सतः॑ ॥ १३ ॥
तत् । इत् । व॒दन्ति॒ । अ॒द्रयः॑ । वि॒मोच॑ने । याम॑न् । अ॒जः पाः॑ । इ॒व । घ । इत् । उ॒प॒न्धिभिः॑ ।
वप॑न्तः । बीज॑ऽइव । धान्य॑ऽकृतः । पृ॒चन्ति॒ । सोमं॑ । न । मि॑नन्ति॒ । ब॒प्सतः॑ ॥ १३ ॥

अद्रय आदरणीया यावाणो यामन् यामनि गमनेऽजस्याः । अजसा पांति
रक्षन्तीत्यजस्याः । तेषां रथानामिवोपन्धिभिस्तदित्तेदेवाभिषवकर्म विमोचने घेत्
तत्सोमरसविमोचनवेलायामपि वदन्ति । प्रकाशयन्ति । किञ्च । बप्सतः सोमं भक्ष-
यन्तो यावाणो वपन्तो धान्याकृतः कृषीवला बीजमिव यथा पृचन्ति तद्वत्सोमं
पृचन्ति संपर्चयन्तीत्यर्थः । नैनं मिनन्ति । न हिंसन्तीत्यर्थः ॥

॥ अथ चतुर्दशी ॥

सु॒ते अ॒ध्वरे॒ अधि॒ वाच॑म॒क्रता॒ क्री॒ळयो॒ न मा॒तरं॑ तु॒दन्तः॑ ।
वि षू॒ मुँचा॑ सु॒षुवु॒षो म॒नीषां॑ वि॒ वर्ते॑ता॒मद्र॒यश्चा॒र्यमा॑नाः ॥ १४ ॥
सु॒ते । अ॒ध्वरे॒ । अधि॑ । वाचं॑ । अ॒क्रत॒ । आ । क्री॒ळयः॑ । न । मा॒तरं॑ । तु॒दन्तः॑ ।
वि । सु॒ । मुँच॑ । सु॒सु॒ऽवुषः॑ । म॒नीषां॑ । वि॒ । वर्ते॑तां । अ॒द्रयः॑ । चा॒र्यमा॑नाः ॥ १४ ॥

चायमानाः पूज्यमाना अद्रय आदरणीया यावाणोऽध्वरेऽधि यज्ञे सुते सोमे
ऽभिषुते मातरं तुदन्तो हस्तेन ताडयन्त आ क्रीळयो नाक्रीडकाः कुमाराः शब्दं
यथा कुर्वन्ति तथा वाचं शब्दमक्रत । कृष्न्ति । सुषुवुषः सोममभिषुतवतो यावणो

मनीषां स्तुतिं वि मुंच । विशेषेण मुंच । किंच । अद्रयो वि वर्तेतां । अभिषवशब्दं विमुंचंतु ॥

॥ इत्यष्टमस्य चतुर्थे एकविंशो वर्गः ॥

वेदार्थस्य प्रकाशेन तमो हार्दं निवारयन् ।
पुमर्थाश्चतुरो देयाद्विद्यातीर्थमहेश्वरः ॥

इति श्रीमद्राजाधिराजपरमेश्वरवैदिकमार्गप्रवर्तकश्रीवीरबुक्कभूपालसाम्राज्यधु-
रंधरेण सायणाचार्येण विरचिते माधवीये वेदार्थप्रकाशे ऋक्संहिता-
भाष्येऽष्टमाष्टके चतुर्थोऽध्यायः समाप्तः ॥

यस्य निःश्वसितं वेदा यो वेदेभ्योऽखिलं जगत् ।
निर्ममे तमहं वंदे विद्यातीर्थमहेश्वरं ॥
अथाष्टमाष्टकेऽध्यायश्चतुर्थः संप्रदर्शितः ।
धीमता सायणार्येण पंचमोऽथ प्रदर्श्यते ॥

तच्च हये जाय इत्यष्टादशर्चं पंचमं सूक्तं त्रैष्टुभं । अत्रानुक्रमणिका । हये झू-
नोर्वशीमैठः पुरुरवाः पूर्वोषितात्कामात्पुनरासाद्यावरोद्भुमैच्छत्सा तमनिच्छंती
प्रत्याचष्टे हय इषुर्या कदा सुदेवोऽंतरिक्षप्रां सचेति तिस्रश्चैठवाक्यं शिष्टा उर्वश्या
इति । हये जाय इषुर्न श्रिये या सुजूर्णिः कदा सूनुः सुदेवो अद्यांतरिक्षप्रां सचा
यदासु जहतीष्वित्याद्यास्तिस्रश्चेति नवर्च ऐठस्य पुरुरवसो वाक्यानि । अतस्तासां
स ऋषिः । शिष्टा नवोर्वश्या वाक्यानि । अतस्तासु सर्षिका । उभयोर्वाक्येषु
योऽर्थः प्रतिपाद्यते सा देवता । गतो विनियोगः ॥

ऐठोर्वशीतिहासीऽच वैशद्याय प्रवर्ण्यते ।
मित्रश्च वरुणश्चोभौ दीक्षितौ प्रेक्ष्य चोर्वशीं ॥१॥
रेतः सिषिचतुः सद्यस्तत्कुंभे न्यदधुस्तदा ।
तां शप्नवंतौ मनुजभोग्या भूम्यां भवेति तौ ॥२॥
अत्रांतर ऐठो राजा मनोः पुत्रश्च संयुतः ।
मृगयां संचरन् साण्णो देवीक्रीडां विवेश ह ॥३॥

यच्च देवं गिरिसुता सर्वैर्भावैरतोषयत् ।
 अचाविशन्पुमान् स्त्री स्यादित्युक्ता तच्च प्राविशत् ॥४॥
 स्त्रीभूत्वा व्रीडितः सोऽगाच्छरणं शिवमंजसा ।
 इयं प्रसाद्यतां राजन्नित्युक्तः शंभुना नृपः ॥५॥
 जगाम शरणं देवीमात्मनः पुंस्त्वसिद्धये ।
 अकरोत्सा नृपं देवी षण्मासात्प्राप्तपुंस्त्वकं ॥६॥
 ततः कदाचित्स्त्रीकाले बुधः सौन्दर्यमोहितः ।
 अप्सरोभ्यो विशिष्टां तामिळां संगतवान्मुदा ॥७॥
 तदिळायां सोमसुताज्जातो राजा पुरुरवाः ।
 तमुर्वशी तु चकमे प्रतिष्ठानपुरे स्थितं ॥८॥
 तल्पादन्यच्च नग्नं त्वां दृष्ट्वा यामि यथागतं ।
 सुतावुरणकौ त्वं च समीपं कुरु मे द्रुतं ॥९॥
 इति सा समयं कृत्वा रमयामास तं नृपं ।
 चतुरच्छे गते रात्रौ देवैरुरणकद्वयं ॥१०॥
 हतं तस्य ध्वनिं श्रुत्वा नग्न एव स भूपतिः ।
 उत्थाय जित्वा तौ मागच्छेत्येवं जल्पकोऽन्यतः ॥११॥
 विद्युता दर्शितोऽस्यै स नग्न एव पुरुरवाः ।
 अथ सा नष्टसमया ह्युर्वशी तु दिवं ययौ ॥१२॥
 तत उन्मत्तवद्राजा दिहक्षुस्तामितस्ततः ।
 कुर्वन्नन्वेषणं तीरे सरसो मानसस्य तां ॥१३॥
 विहरंतीमप्सरोभिः सहापश्यत्पुरुरवाः ।
 पुनः स चकमे भोक्तुमुर्वशीं च पुरुरवाः ॥१४॥
 साश्रुं सापश्यदुक्ता च प्रत्याचष्टे व्रजेति तं ।
 इत्युर्वश्यैळसंवादमिममेषोऽप्यसूचयदिति ॥१५॥

अत्र वाजसनेयकं । उर्वशी हाप्सराः पुरुरवसमैळं चकमे तं ह विंदमानोवाच
 त्रिः स्म माहो वैतसेन दंडेन हतादकामां स्म मा निपद्यासै मो स्म त्वा नग्नं
 दर्शमेष वै न स्त्रीणामुपचार इति सा हास्मिज्योगुवासापि हास्मान्नभिण्यास
 तावज्ज्योग्घास्मिन्नुवास । ततो ह गंधर्वाः समूदिरे ज्योग्वा इयमुर्वशी मनुष्येष्व-
 वात्सीदुपजानीत यथेयं पुनरागच्छेदिति तस्यै हाविर्भुरणा शयन उपबद्धास ततो

ह गंधर्वा अन्यतरमुरणं प्रमेथुः । सा होवाचावीर इव बत मेऽजन इव पुत्र ५ ह-
रंतीति द्वितीयं प्रमेथुः सा ह तथैवोवाचाथ हायमीक्षां चक्रे कथं नु तदवीरं
कथमजन ५ स्याद्यत्राह ५ स्यामिति स नम्र एवानूत्पपात चिरं तन्मेने यद्वासः
पर्यधास्यत ततो ह गंधर्वा विद्युतं जनयां चक्रुस्तं यथा दिवैवं नम्रं ददर्श ततो
हैवेयं तिरोबभूव पुनरैमीत्येत्तिरोभूता ५ स आध्या जल्पन्कुरुक्षेत्र ५ समया चचारा-
न्यतः प्रक्षेति विसवती तस्यै हाध्यंतेन वज्राज तद्ध ता अप्सरस आतयो भूत्वा परि-
पुशुविरे त ५ हेयं ज्ञात्वोवाच अयं वै स मनुष्यो यस्मिन्नहमवात्समिति ता होचु-
स्तस्मै वा आविरसामेति तथेति तस्मै हाविरासुस्ता ५ हायं ज्ञात्वाभिपरोवाद हये
जाये मनसेत्यादि । श० ब्रा० ११. ५. १. ॥

॥ तत्र सूक्ते प्रथमा ॥

हये जाये मनसा तिष्ठ घोरे वचांसि मिश्रा कृणवावहै नु ।

न नौ मंचा अनुदितास एते मयस्करन्परतरे चनाहन् ॥ १ ॥

हये । जाये । मनसा । तिष्ठ । घोरे । वचांसि । मिश्रा । कृणवावहै । नु ।

न । नौ । मंचाः । अनुदितासः । एते । मयः । करन् । परतरे । चन । अहन् ॥ १ ॥

पुह्रवसो वाक्यं । जायां पश्यन्वदति । हये हे घोरे । अस्माकं दुःखजनकत्वात् ।
घोरकारिणि जाये मनसास्मदुपर्यनुरागवता मनसा युक्ता सती तिष्ठ । क्षणमात्रं
संनिधावेव निवस । हय इत्यस्य निघाताभावच्छांदसः । किमर्थं संस्थानमिति
तत्राह । वचांसि वाक्यानि मिश्राण्युक्तिप्रत्युक्तिरूपाणि न्वद्य क्षिप्रं वा कृणवावहै ।
करवावहै । कृवि हिंसाकरणयोः । धिन्विकृण्वोरच्चेत्युप्रत्ययः । किमर्थं वचसः करण-
मिति चेदुच्यते । नाववयोर्मंचा रहस्यार्था एते विवक्षिता अनुदितासोऽव्याहि-
यमाणाः परस्परमसंभाष्यमाणा गुंफिताः संतः परतरे चनाहन् । चनेति निपा-
तसमुदायश्चार्थः । अनेकेषु दिवसेषु चरमेऽप्यहनि मयः । सुखनामैतत् । सुखं न करन् ।
कुर्वन्ति । अतः कृणवावहा इति ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

किमेता वाचा कृणवा तवाहं प्राक्त्रमिषमुषसामयियेव ।

पुह्रवः पुनरस्तं परेहि दुरापना वात इवाहमस्मि ॥ २ ॥

किं । ए॒ता । वा॒चा । कृ॒ण॒व । त॒व । अ॒हं । प्र । अ॒क्र॒मि॒षं । उ॒षसां । अ॒यि॒याऽइ॒व ।
पु॒रुर॒वः । पुनः । अ॒स्तं । परा । इ॒हि । दुः॒ऽआ॒प॒ना । वा॒तः॒ऽइ॒व । अ॒हं । अ॒स्मि ॥२॥

अनया तमुर्वशी प्रत्युवाच । एतैतया वाचा केवलया पुनःसंभोगरहितया किं कृणव । किं करवाव । अहं त्विदानीं त्वत्सकाशात्प्राक्रमिषं । अतिक्रान्तवत्यस्मि । अतिक्रमे दृष्टान्तः । उषसामयियेव । बह्वीनामुषसां मध्येऽग्न्याये भवा पूर्वोषाः प्राक्रमीद्यथाहमपीति । यस्मादेवं तस्माद्धे पुरुरवस्त्वं पुनरस्मत्सकाशादस्तं गृहं परेहि । परागच्छ । मा ममाभिलाषं कार्षीः । तस्या दुर्यहत्वमाह । अहं वात इव वायुरिव दुरापना दुष्प्रापा दुरापा वास्मि । दुरापा वा अहं त्वयैतर्ह्यस्मि पुनर्गृहानिहीति हैवेनं तदुवाचेति वाजसनेयकं । श० ब्रा० ११. ५. १. ७. ॥

॥ अथ तृतीया ॥

इषु॒र्न श्रि॒य इ॒षुधे॒र॒स॒ना गो॒षाः श॒त॒सा न रं॒हिः ।

अ॒वीरे॒ क्र॒तौ वि॒ द॒विद्यु॒त॒क्षोरा॒ न मा॒युं चि॒त॒य॒न्त॒ धु॒नयः ॥३॥

इषुः । न । श्रिये । इषुधेः । असना । गोऽसाः । शतऽसाः । न । रंहिः ।

अ॒वीरे॒ । क्र॒तौ । वि॒ । द॒विद्यु॒त॒त् । न । उ॒रा । न । मा॒युं । चि॒त॒य॒न्त॒ । धु॒नयः ॥३॥

अनया पुरुरवाः स्वस्य विरहजनितं वैक्लव्यं तां प्रति ब्रूते । इषुधेः । इषवो धीयन्तेऽचेतीषुधिर्निषंगः । ततः सकाशादिषुरसनासनायै प्रक्षेप्तुं न भवति श्रिये विजयार्थं । त्वद्विरहाद्युद्धस्य बुद्धावप्यनिधानात् । तथा रंहिर्वेगवानहं शत्रुसकाशाद्गोषास्तेषां शत्रूणां गवां संभक्ता नाभवं । तथा शतसाः शतानामपरिमितानां शत्रुधनानां संभक्ता नाभवं । किंच । अवीरे वीरवर्जिते क्रतौ राजकर्मणि सति न वि दविद्युतत् । न विद्योतते । न मत्सामर्थ्यं । किंच । धुनयः कंपयितारोऽस्मदीया नरा उरोरौ । सुपां सुलुगिति सप्तम्या डादेशः । विस्तीर्णे संयामे मायुं । मीयते प्रक्षिप्यत इति मायुः शब्दः । कृवापाजीत्यादिनोण् । सिंहनादं न चितयन्त । न बुध्यन्ते । चिती संज्ञाने । अस्माखिचि संज्ञापूर्वकस्य विधेरनित्यत्वात्तद्व्युपधगुणाभावः । छांदसो लङ् ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

सा वसु॒ दध॑ती॒ श्व॒श्रु॒राय॒ वय॒ उषो॒ यदि॒ व॒ह्यन्ति॑गृहात् ।

अ॒स्तं न॒नक्षे॒ यस्मि॑ञ्चा॒न्दि॒वा न॒क्तं अ॒यि॒तु॒ वैत॑सेन ॥४॥

सा । वसु । दधती । अश्वराय । वयः । उषः । यदि । वष्टि । अंतिऽगृहात् ।
अस्तं । ननक्षे । यस्मिन् । चाकन् । दिवा । नक्तं । अथिता । वैतसेन ॥ ४ ॥

इदमुत्तरं चोर्वशीवाक्यं । आद्येन पुरात्मना कृतमुषसे निवेदयति । हे उषः
सेयमुर्वशी वसु वासकं वयोऽन्नं अश्वराय भर्तुः पुरुरवसः पित्रे दधती प्रयच्छन्ती
तत्र गृहे स्थिता यदि पतिं वष्टि कामयते तदातिगृहात् । स्वभर्तृभोगगृहांतिके यः
अश्वरस्य भोजनगृहं तदतिगृहं । तस्माद्गृहात्सोर्वश्यस्तं पतिगृहं ननक्षे । व्याप्नोति ।
यस्मिन्गृहे चाकन् कामयत उर्वशी । सा चोर्वशी दिवा नक्तमहनि रात्रौ च
वैतसेन । शेषो वैतस इति पुंस्प्रजननस्येति निरुक्तं । ३. २१, पुंस्प्रजननेन अथिता
ताडिता च भवति । एवमुर्वश्यात्मानं परोक्षेण निर्दिदेश ॥

॥ अथ पंचमी ॥

चिः स्म माहूः अथयो वैतसेनोत स्म मेऽव्यत्यै पृणासि ।

पुरुरवोऽनु ते केतमायं राजा मे वीर तन्वस्तदासीः ॥ ५ ॥

चिः । स्म । मा । अहूः । अथयः । वैतसेन । उत । स्म । मे । अव्यत्यै । पृणासि ।

पुरुरवः । अनु । ते । केतं । आयं । राजा । मे । वीर । तन्वः । तत् । आसीः ॥ ५ ॥

अनेन पुरुरवसमेव संबोध्योक्तवती । हे पुरुरवस्त्वं मा मामहोऽहनि वैतसेन
दंडेन पुंस्प्रजनेन त्रिस्त्रिवारं । द्वित्रिचतुर्भ्यः सुच् । अथयः स्म । अथयः । अता-
डयः । कृत्वोर्थप्रयोगे । पा० २. ३. ६४. । इति कालवाचिनोऽहःशब्दादधिकरणे षष्ठी ।
उतापि च । स्मेति पूरणः । अव्यत्यै । सपत्नीभिः सह पर्यायेण पतिमागच्छति
सा व्यती । न तादृश्यव्यती । तस्यै मे मह्यं पृणासि । पूरयसि । एवं बुद्ध्या हे पुरुर-
वस्ते तव केतं गृहमन्वायं । अन्वगमं पूर्वं । हे वीर राजा त्वं च मे मम तन्वः
शरीरस्य तत्तदासीः । अभवः । सुखयितेति शेषः । परमप्येवं मंतव्यं किमिति का-
तरो भवसीत्युवाच ॥

॥ इत्यष्टमस्य पंचमे प्रथमो वर्गः ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

या सुजूर्णिः श्रेणिः सुम्रश्नापिहृदेचक्षुर्न यंथिनीं चरणयुः ।

ता अंजयोऽरुणयो न संसुः श्रिये गावो न धेनवोऽनवन्त ॥ ६ ॥

या । सुऽजूर्णिः । श्रेणिः । सुन्नेऽआपिः । हृदेऽचक्षुः । न । यंथिनी । चरण्युः ।
ताः । अजयः । अरुणयः । न । ससुः । श्रिये । गावः । न । धेनवः । अनवन्त ॥ ६ ॥

पुरूरवसो वाक्यं । या सुजूर्णिः सुजवैतन्नामिकास्ति तथा या श्रेणियो सुन्न-
आपियो हृदेचक्षुः । नकारः समुच्चये । ताभिश्चतसृभिरालिभूताभिर्मोनिनीभिः
सहिता यंथिनी यंथनवती संदर्भवती चरण्युश्चरणशीलोर्वश्याजगाम । यद्वा यंथि-
नीत्येतत्सखिभूताप्सरोनामधेयं । या सुजूर्णिः सुजवोर्वशी सा ताभिः सह जगाम ।
ता अप्सरसोऽजय आभरणोपेता अरुणयोऽरुणवर्णा न ससुः । पूर्ववन्न गच्छन्ति ।
श्रिये श्रयणाय धेनवो नवप्रसूता गावो न गाव इव । आश्रयार्थं यथा गावोऽन-
वन्त शब्दायन्ते तथा न शब्दयन्तीति व्यतिरेके दृष्टान्तः ॥

॥ अथ सप्तमी ॥

समस्मिञ्जायमान आसत ग्रा उतेमवर्धन्नद्यः स्वगूर्ताः ।
महे यत्त्वा पुरुरवो रणायवर्धयन्दस्युहत्याय देवाः ॥ ७ ॥
सं । अस्मिन् । जायमाने । आसत । ग्राः । उत । ई । अवर्धन् । नद्यः । स्वऽगूर्ताः ।
महे । यत् । त्वा । पुरुरवः । रणाय । अवर्धयन् । दस्युऽहत्याय । देवाः ॥ ७ ॥

अनयैताभिः सह संसर्गस्त्वयानुभूत इत्युर्वशी वदति । अस्मिन्पुरुरवसि जाय-
माने सति ग्रा अप्सरसो देववेश्या अपि समासत । संगता अभवन् । अथवा
जायमाने यज्ञार्थं प्रवर्धमाने सति ग्रा देवपत्न्योऽपि समासत । समभवन् । उतापि
च । ईमेनं पुरुरवसं स्वगूर्ताः स्वयंगामिन्यो नद्यस्तासामाश्रयभूता अवर्धयन् ।
किंच हे पुरुरवो यद्यस्मात्त्वा त्वां महे महते रणाय रमणीयाय संग्रामाय दस्यु-
हत्याय दस्युहननाय देवास्त्वामवर्धयन् ॥

॥ अथाष्टमी ॥

सचा यदासु जहतीष्वत्कममानुषीषु मानुषो निषेवे ।
अप स्म मत्तरसंती न भुज्युस्ता अचसन्नथस्पृशो नाश्वाः ॥ ८ ॥
सचा । यत् । आसु । जहतीषु । अत्कं । अमानुषीषु । मानुषः । निऽसेवे ।
अप । स्म । मत् । तरसंती । न । भुज्युः । ताः । अचसन् । रथऽस्पृशः । न । अश्वाः ॥ ८ ॥

इदमादिचीत्यैठवाक्यानि । तच्चादितो द्वाभ्यामुर्वशीमन्याश्च सह स्तौति । यद्य-
दा सचा सहायभूतः पुरुरवा अत्कं स्वकीयं रूपं । अत्क इति रूपनाम । जह-
तीषु परित्यजंतीष्वमानुषीषु देवताभूतास्वप्सरःसु मानुषः सन् निषेवेऽभिमुखं
गच्छति तदानीं ता अप्सरसो मत् मत्तोऽपापसृत्याचसन् । चसतिर्गतिकर्मा । गच्छं-
ति । पलायने दृष्टांतः । तरसंती भुज्युर्न । तरसन्नाम मृगः । तस्य स्त्री भुज्युर्भोग-
साधनभूता स्त्री मृगी । सा यथा व्याधाङ्गीता पलायते । किंच । रथस्पृशो ना-
श्वाः । रथे नियुक्ता अश्वा इव । यथा ते पलायंते तद्वत्पलायंत इति । उर्वश्या-
नेकाभिरस्माभिः सह भोगमनुभुक्तवानसीत्युक्तः प्रत्याचष्टे ॥

॥ अथ नवमी ॥

यदासु मर्तो अमृतासु निस्पृक्सं क्षोणीभिः क्रतुभिर्न पृक्ते ।

ता आतयो न तन्वः शुभत स्वा अश्वासो न क्रीळयो दंदशानाः ॥ ९ ॥

यत् । आसु । मर्तः । अमृतासु । निऽस्पृक् । सं । क्षोणीभिः । क्रतुऽभिः । न । पृक्ते ।

ताः । आतयः । न । तन्वः । शुभत । स्वाः । अश्वासः । न । क्रीळयः । दंदशानाः ॥ ९ ॥

यद्यदास्वमृतास्वप्सरःसु मर्त्यो मनुष्यः पुरुरवा निस्पृक् निःशेषेण स्पृशन्
क्षोणीभिर्वाग्भिः क्रतुभिर्न कर्मभिश्च सं पृक्ते संपर्कं करोति । नकारः समुच्चयार्थः ।
ता अप्सरस आतय आतिभूतास्तदानीं स्वास्तन्व आत्मीयानि रूपाणि न शुभत ।
न प्रकाशयन्ति । अश्वासो नाश्वा इव क्रीळयः संक्रीडमाना दंदशाना दंदशूका
जिह्वाभिरात्मीयाः सृक्का भक्षयंतः । ते यथा चापत्येन धावंतः स्वरूपं न प्रय-
च्छन्ति रथिकाय तद्वदिति दुःखाद्भूते ॥

॥ अथ दशमी ॥

विद्युन्न या पतंती दविद्योद्भरंती मे अथा काम्यानि ।

जनिष्टो अपो नर्यः सुजातः प्रोर्वशी तिरत दीर्घमायुः ॥ १० ॥

विऽद्युत् । न । या । पतंती । दविद्योत् । भरंती । मे । अथा । काम्यानि ।

जनिष्टो इति । अपः । नर्यः । सुऽजातः । प्र । उर्वशी । तिरत् । दीर्घ । आयुः ॥ १० ॥

अनयोर्वशी स्तौति । योर्वशी विद्युन्न विद्युदिव पतंती गच्छंती दविद्योद्योतते ।

कुर्वती । अथा । अप इत्यंतरिक्षनाम । तत्संबन्धीनि व्याप्तानि वा काम्यान्य-

स्मदभिमतान्युदकानि वा मे मह्यं भरंती संपादयंती । यदागतायास्तस्याः सकाशा-
दपो व्याघ्रः कर्मसु नर्यो नरेभ्यो हितः सुजातः सुजननः पुत्रो जनिष्टो अजनि-
ष्टोत्पद्यते तदानीं ममोर्वशी दीर्घमायुः प्र तिरत । प्रवर्धयति । प्रजामनु प्रजायसे
तदु ते मर्त्यामृतं । तै० ब्रा० १. ५. ५. ६. । इति हि मंत्रः ॥

॥ इत्यष्टमस्य पंचमे द्वितीयो वर्गः ॥

॥ अथैकादशी ॥

जज्ञिष इत्या गोपीथ्याय हि दधाथ तत्पुरुवरवो म ओजः ।

अशांसं त्वा विदुषी सस्मिन्नहन् म आशृणोः किमभुग्वदासि ॥ ११ ॥

जज्ञिषे । इत्या । गोऽपीथ्याय । हि । दधाथ । तत् । पुरुवरवः । मे । ओजः ।

अशांसं । त्वा । विदुषी । सस्मिन् । अहन् । न । मे । आ । अशृणोः । किं । अभुक् ।

वदासि ॥ ११ ॥

इत्येत्यं गोपीथ्याय । गौः पृथिवी । पीथं पालनं । स्वार्थिकस्तद्धितः । भूरक्ष-
णाय जज्ञिषे हि । जातोऽसि खलु पुत्ररूपेण । आत्मा वै पुत्रनामेति श्रुतेः ।
पुनर्देव्याह । हे पुरुवरवो मे ममोदरे मय्योजोऽपत्योत्पादनसामर्थ्यं दधाथ । मयि
निहितवानसि । तन्नयास्तु । अथापि स्यातव्यमिति चेन्नचाह । अहं विदुषी
भावो कार्यं जानती सस्मिन्नहन् सर्वस्मिन्नहनि त्वया कर्तव्यं त्वा त्वामशांसं ।
शिक्षितवत्यनस्मि । त्वं मे मम वचनं नाशृणोः । न शृणोषि । किं त्वमभुगभो-
क्तापालयिता प्रतिज्ञातार्थमपालयन्वदासि हये जाय इत्यादिकरूपं प्रलापं ।
वदेर्लेट्युदागमः । दिवसे त्रिवारं यभस्व । एडकवालकमस्माकं पुत्रत्वेन परिकल्पय ।
अपत्योत्पादनपर्यंतं वसामि नयं त्वां यदाद्राक्षं तदा गच्छामीत्येवंरूपो मिथःसमय
उर्वशी हाप्सराः पुरुवरवसमैकं चकमे त ९ ह विंदमानोवाच त्रिः स्म माहो वैतसेन
दंडेनेत्यादि वाजसनेयकमुदाहृतं ॥

॥ अथ द्वादशी ॥

कदा सूनुः पितरं जात इच्छाच्चक्रन्नाश्रुं वर्तयद्विजानन् ।

को दंपती समनसा वि यूयोदध यदग्निः श्वशुरेषु दीदयत् ॥ १२ ॥

कदा । सूनुः । पितरं । जातः । इच्छात् । चक्रन् । न । अश्रु । वर्तयत् । विज्ञानन् ।
 कः । दंपती इति दंष्टपती । सऽमनसा । वि । यूयोत् । अध । यत् । अग्निः । अश्रुरेषु ।
 दीदयत् ॥ १२ ॥

इदं पुरुरवसो वाक्यं । कदा कस्मिन्काले सूनुस्त्वोदरजातः सन् पितरं मा-
 मिच्छात् इच्छेत् । इषु इच्छायां । लेटि शपीषुगमियमां छ इति छदेशः । लेटोऽडा-
 टावित्यडागमः । कदा वा विज्ञानन्पितरं मामधिगच्छन् चक्रन् क्रंदमानो नाश्रु
 वर्तयत् । नेति चार्थे । किंच । कः किंविधः सन् सूनुः समनसा समनसौ समनस्को
 दंपती जायापती त्वां मां च वि यूयोत् । विष्टेषयेत् । यु मिश्रणामिश्रणयोः ।
 यौतेष्छांदसः शपः श्वः । तुजादिवाद्भ्यासस्य दीर्घः । अधाधुना यद्यदागिस्तव
 हृदयस्थितस्तेजोरूपो गर्भः अश्रुरेषु दीदयत् । दीयते । दीदयतिदीपिकर्मेति नै-
 रुक्तो धातुः ॥

॥ अथ त्रयोदशी ॥

प्रति ब्रवाणि वर्तयते अश्रु चक्रन् क्रंददाध्ये शिवायै ।

प्र तत्रे हिनवा यत्रे अस्मे परेह्यस्तं नहि मूर मापः ॥ १३ ॥

प्रति । ब्रवाणि । वर्तयते । अश्रु । चक्रन् । न । क्रंदत् । आऽध्ये । शिवायै ।

प्रातत् । ते । हिनवा । यत् । ते । अस्मे इति । परा । इहि । अस्तं । नहि । मूर । मा । आपः ॥ १३ ॥

इदमुर्वशीवाक्यं । हे पुरुरवः । त्वां प्रति ब्रवाणि । प्रतिवच्मि । त्वदपत्यमश्रु
 वाष्पं वर्तयते । वर्तयिष्यति । आध्य आध्याते वस्तुनि शिवायै शिवे कल्याणे समु-
 पस्थिते सति चक्रन् रुदन् अश्रूणि विमुंचन् न क्रंदत् । नकारश्चार्थे । रीत्यति
 चेत्यर्थः । तत्त्वदपत्यं ते तुभ्यं हिनव प्रहिणोमि यदपत्यं ते तव संबंध्यस्मे अस्मासु
 निहितं । त्वं परेह्यस्तं । अस्तमिति गृहनाम । स्वगृहं प्रतिगच्छ । हे मूर मूढ मा
 मां न ह्यापः । न प्राप्नोषि । हिनवेत्यत्र हिनोतेष्छांदसि लुङ्लङ्लिट इति भवि-
 ष्यदर्थे लङि मिप आमादेशः । गुणः । अंत्यलोपश्छांदसः । बहुलवचनादडभावः ।
 आपः । आपू व्याप्तौ । लिटि तिङां तिङो भवतीति थलो णल् ॥

॥ अथ चतुर्दशी ॥

मुदेवो अद्य प्रपतेदनावृत्परावतं परमां गंतवा उ ।

अथा शयीत निर्वृतेरुपस्थेऽधिनं वृका रभसासौ अद्युः ॥ १४ ॥

सु॒ऽदे॒वः । अ॒द्य । प्र॒ऽप॒तेत् । अ॒ना॒वृत् । परा॒ऽव॒तं । पर॒मां । ग॒त॒वै । ऊं इति ।

अ॒र्ध । श॒यी॒त । निः॒ऽऋ॒ते । उ॒प॒ऽस्थे । अ॒र्ध । ए॒नं । वृ॒काः । र॒भ॒सा॒सः । अ॒द्युः ॥ १४ ॥

अद्य परिद्यूनः पुरुरवा उवाच । सुदेवस्त्वया सह सुक्रीडः पतिरद्य प्रपतेत् ।
अथैव प्रपततु । अथवानावृदनावृत्तः सन् परमां परावतं दूरादपि दूरदेशं गतवै
गतुं महाप्रस्थानगमनं कुर्यात् । अधायवा यत्रकुचापि गतुं समर्थो निर्ऋतेः पृथिव्या
उपस्थे शयीत । शयनं कुर्यात् । यद्वा निर्ऋतिः पापदेवता । तस्या उपस्थ उत्संगे
संनिधौ म्रियतामित्यर्थः । अधायवैनं वृका अरण्याः श्वानो रभसासो वेगवन्तो
ऽद्युः । भक्षयन्तु । अत्र वाजसनेयकं । सुदेवोऽद्योद्वा बभीत प्र वा पतेत्तदेनं वृका
वा श्वानो वाद्युरिति हैव तदुवाचेति ॥

॥ अथ पंचदशी ॥

पुरुर॒वो॒ मा मृ॒था॒ मा प्र प॒प्नो॒ मा त्वा॒ वृ॒का॒सो अ॒शि॒वा॒स उ क्षन् ।

न वै स्त्रै॒णा॒नि स॒ख्या॒नि संति॒ सा॒ला॒वृ॒का॒णां हृ॒द॒या॒न्ये॒ता ॥ १५ ॥

पुरुर॒वः । मा । मृ॒थाः । मा । प्र । प॒प्नः । मा । त्वा॒ । वृ॒का॒सः । अ॒शि॒वा॒सः । ऊं इति । क्षन् ।

न । वै । स्त्रै॒णा॒नि । स॒ख्या॒नि । संति॒ । सा॒ला॒वृ॒का॒णां । हृ॒द॒या॒नि । ए॒ता ॥ १५ ॥

तमितरा प्रत्युवाच । हे पुरुरवस्त्वं मा मृथाः । मृतिं मा प्राप्नुहि । म्रियतेर्लुङि
यासि ह्रस्वादंगादिति सिचौ लोपः । तथा मा प्र पप्नः । अथैव पतनं मा कार्षीः ।
पतेर्लुङि लृदिच्चात्पुषादीत्यादिना. च्लेरङ् । पतः पुमिति पुम् । तथा त्वा त्वामशि-
वासोऽशुभा वृकासो वृका मा उ क्षन् । उ इत्येवकारार्थे । अक्षन् । माभ्यवहारयन्तु ।
किमित्येवमस्मदुपर्यायहं करोषि । मा कार्षीरित्यर्थः । अदेर्लुङि लुङ्सनोर्घसू
। पा० २. ४. ३७. । इति घसूादेशः । मंचे घसेति च्लेर्लुक् । गमहनेत्यादिनोपधालोपः ।
शासिवसीत्यादिना षत्वं । खरि चेति चर्त्वं । बाहुलकादडभावः । अथ स्वस्त्रेहस्या-
सारतामाह । स्त्रैणानि स्त्रीणां कृतानि सख्यानि न वै संति । न संति खलु ।
अभावे कारणमाह । एतानि सख्यानि सालावृकाणां हृदयानि यथा वत्सादीनां
विश्वासापन्नानां घातुकानि तद्वत् । अत्र वाजसनेयकं । मैतदाहया न वै स्त्रैण
सख्यमस्ति पुनर्गृहानिहीति हैवैनं तदुवाचेति ॥

॥ इत्यष्टमस्य पंचमे तृतीयो वर्गः ॥

॥ अथ षोडशी ॥

यद्विरूपाचरं मर्त्येष्ववसं रात्रीः शरदश्चतस्रः ।

घृतस्य स्तोत्रं सकृदहं आम्नां तादेवेदं तानृपाणा चरामि ॥ १६ ॥

यत् । विऽरूपा । अचरं । मर्त्येषु । अवसं । रात्रीः । शरदः । चतस्रः ।

घृतस्य । स्तोत्रं । सकृत् । अहं । आम्नां । तात् । एव । इदं । तानृपाणा । चरामि ॥ १६ ॥

यद्यदा विरूपा मनुष्यसंपर्काद्विगतसहजभूतदेवरूपापत्यानुकूल्येन नानारूपा वा मर्त्येषु मनुष्येष्वचरं तदानीं रात्रीः पूरयित्रीश्चतस्रः शरदोऽवसं । न्यवसं । अत्यंतसंयोगेति द्वितीया । तदानीं घृतस्य स्तोत्रं सकृदहं आम्नां । तादेव तेनैव स्तोकेनाहमिदं संप्रति तानृपाणा नृपा सती चरामि ॥

॥ अथ सप्तदशी ॥

अंतरिक्षप्रां रजसो विमानीमुप शिक्षाम्युर्वशीं वसिष्ठः ।

उप त्वा रातिः सुकृतस्य तिष्ठान्नि वर्तस्व हृदयं तप्यते मे ॥ १७ ॥

अंतरिक्षऽप्रां । रजसः । विऽमानीं । उप । शिक्षामि । उर्वशीं । वसिष्ठः ।

उप । त्वा । रातिः । सुऽकृतस्य । तिष्ठात् । नि । वर्तस्व । हृदयं । तप्यते । मे ॥ १७ ॥

अंतरिक्षप्रां स्वतेजसांतरिक्षस्य पूरयित्रीं तथा रजसो रंजकस्योदकस्य विमानीं निर्मात्रीमुर्वशीं वसिष्ठः समानानां मध्येऽतिशयेन वासयिताहमुप शिक्षामि । वशं नयामि । सुकृतस्य शोभनकर्मणी रातिर्दाता पुरुरवास्त्वा त्वामुप तिष्ठात् । उपतिष्ठतु । मे हृदयं तप्यते । अतो निवर्तस्व । एवं राजोवाच ॥

॥ अथाष्टादशी ॥

इति त्वा देवा इम आहुरैळ यथेमेतज्जवसि मृत्युबंधुः ।

प्रजा ते देवान्हविषा यजाति स्वर्गं उ त्वमपि मादयासे ॥ १८ ॥

इति । त्वा । देवाः । इमे । आहुः । ऐळ । यथा । ई । एतत् । भवसि । मृत्युऽबंधुः ।

प्रऽजा । ते । देवान् । हविषा । यजाति । स्वः । ऽगे । ऊं इति । त्वं । अपि । मादयासे ॥ १८ ॥

हे ऐळ पुरुरवस्त्वा त्वामिमे देवा इत्याहुः । मृत्युबंधुर्मृत्योर्बंधको मृत्योर्बंधुभूतो मृत्युवशमप्राप्नुवंस्त्वं यथे यथैतज्जवसि भविष्यसि प्रजा प्रकर्षेण जायमानस्त्वं

ते तव संबन्धिनी यष्ट्यान्देवान्हविषा यजासि । यजसि । स्वर्ग उ स्वर्ग एव त्वमपि
मादयासे । मादयसेऽस्माभिः सह । एवमाहुरित्यर्थः । यस्मादेवं करोषि तस्माद-
भिलाषं हित्वा सुखी भवेति सेयं पुरुरवसं प्रत्युवाच ॥

॥ इत्यष्टमस्य पंचमे चतुर्थो वर्गः ॥

अथ प्र ते मह इति त्रयोदशर्चं षष्ठं सूक्तं । वरुनामांगिरस ऋषिः । इंद्रस्य
पुत्रः सर्वहरिर्वा नाम । द्वादशीत्रयोदश्यां त्रिष्टुभौ शिष्टा एकादश जगत्यः । इंद्र-
स्याश्वौ हरी । तयोरत्र स्तूयमानत्वात्तद्देवताकमिदं । तथा चानुक्रांतं । प्र ते सप्तेना
वरुः सर्वहरिर्वैन्द्रो हरिस्तुतिर्द्वित्रिष्टुवंतं ॥ अतिराचे तृतीये पर्याये ब्राह्मणाच्छंसिन
एतत्सूक्तं । सूचितं च । प्र ते मह ऊती शचीवस्तव वीर्येणेति याज्या । आ० ६. ४. ।
इति ॥ षोडशिशस्त्रेऽप्याद्यस्तुचः शंसनीयः । सूचितं च । प्र ते महे विदथे शंसिषं
हरी इति तिस्रो जगत्यः । आ० ६. २. । इति ॥

॥ तत्र प्रथमा ॥

प्र ते महे विदथे शंसिषं हरी प्र ते वन्वे वनुषो हर्यंतं मदं ।

घृतं न यो हरिभिश्चारु सेचत आ त्वा विशंतु हरिवर्षसं गिरः ॥ १ ॥

प्र । ते । महे । विदथे । शंसिषं । हरी इति । प्र । ते । वन्वे । वनुषः । हर्यंतं । मदं ।

घृतं । न । यः । हरिऽभिः । चारु । सेचते । आ । त्वा । विशंतु । हरिऽवर्षसं । गिरः ॥ १ ॥

हे इंद्र ते तव हरी अश्वौ महे महति विदथे यज्ञे प्र शंसिषं । अशंसिषं ।
अस्ताविषं । तथा वनुषः । वनु हिंसायां । हिंसकस्य ते तव हर्यंतं । हर्य गति-
कांत्योः । तस्यौणादिकोऽतच् । चित्स्वरेणांतोदात्तः । कमनीयं मदं प्र वन्वे ।
प्रयाचेऽस्मदभिमतं । वनु याचने । य इंद्रो हरिभिर्हरितवर्णैश्चैर्मद्यागं गत्वा चारु
चरणीयं घृतं न घृतमिव सुपूतमुदकं सेचते वर्षति तं तादृशं हरिवर्षसं । वर्ष इति
रूपनाम । हरितरूपं त्वा त्वामाविशंतु गिरोऽस्मदीयाः स्तुतिवाचस्तव मदाय ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

हरिं हि योनिमभि ये समस्वरन्ह्रिन्वंतो हरीं दिव्यं यथा सदः ।

आ यं पृणंति हरिभिर्न धेनव इन्द्राय भूषं हरिवंतमर्चत ॥ २ ॥

हरिं । हि । योनिं । अभि । ये । संऽअस्वरन् । ह्रिन्वंतः । हरी इति । दिव्यं । यथा । सदः ।

आ । यं । पृणंति । हरिऽभिः । न । धेनवः । इन्द्राय । भूषं । हरिऽवंतं । अर्चत ॥ २ ॥

ये पूर्वे स्तोतार ऋषयो योनिमिंद्रस्य स्थानभूतं हरिमश्वमभि समस्वरन् । स्तु
शब्दोपतापनयोः । अभिसंस्तुवंति । किं कुर्वंतः । दिव्यं देवसंबन्धि सदो यागगृहं
यथा प्रेरयंतींद्रं तथा हरी अश्वौ हिवन्तः प्रेरयंतः । सोमेऽभिषुते सति स्वयमेवेन्द्रो
रथेऽश्वौ प्रेरयति अतः स्तोतृणां हरिप्रेरणत्वं । यद्वा दिव्यं सद इन्द्रः प्राप्नुयाद्यथा
तथा हरी स्तुतिभिर्हिवन्तः प्रेरयंतः । यमिंद्रं धेनवो नवप्रसूतिका गावो यथां पृणन्ति
क्षीरादिभिः । अत्र पुरस्तादुपचारोऽपि नकार उपमार्थीयः । हरिभिर्हरितवर्णैः
सोमैरापृणन्ति पूरयन्ति च । तथा यूयमपीन्द्रायेंद्रस्य हरिवंतं शूषं वलमर्चत ।
पूजयत हे स्तोतारः स्तुतिभिः ॥

॥ अथ तृतीया ॥

सो अस्य वज्रो हरितो य आयसो हरिर्निकामो हरिरा गभस्त्योः ।

द्युम्नी सुशिप्रो हरिमन्युसायक इंद्रे नि रूपा हरिता मिमिक्षिरे ॥३॥

सः । अस्य । वज्रः । हरितः । यः । आयसः । हरिः । निऽकामः । हरिः । आ । गभस्त्योः ।

द्युम्नी । सुऽशिप्रः । हरिमन्युऽसायकः । इंद्रे । नि । रूपा । हरिता । मिमिक्षिरे ॥३॥

अस्येंद्रस्य स वज्रो हरितो हरितवर्णो य आयसोऽयःसारभूतोऽस्ति निर्मितः ।
स च हरिर्हरितवर्णो वज्रो निकामो नितरां कमनीयः । स आ हंता शत्रूणां । तादृशो
वज्रो गभस्त्योर्हस्तयोर्वर्तत इति शेषः । अयमिंद्रो द्युम्नी । द्युम्नं द्योतमानं धनं ।
तद्वान् सुशिप्रः शोभनहनुर्हरिमन्युसायकः । यस्य मन्युः सायकः शत्रुहंताभिगंता वा
भवति । यद्वा शत्रुहंता कोपः सायकश्च यस्य स तादृशो भवति । किं बहुना । इंद्रे
रूपा रूपाणि हरिता हरितानि नि मिमिक्षिरे । निषिक्तानि बभूवुः । मिहेः सन-
तात्कर्मणि लिटि रूपं ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

दिवि न केतुरधि धायि हर्यतो विव्यचवज्रो हरितो न रंक्षा ।

तुददद्भिर्हरिशिप्रो य आयसः सहस्रशोका अभवद्धरिभरः ॥४॥

दि । वि । न । केतुः । अधि । धायि । हर्यतः । विव्यचत् । वज्रः । हरितः । न । रंक्षा ।

तुदद्भिर् । अहिं । हरिऽशिप्रः । यः । आयसः । सहस्रऽशोकाः । अभवत् । हरिऽभरः ॥४॥

दिव्यंतरिक्षे केतुः प्रकाशेन सर्वस्य प्रज्ञापक आदित्य इव स यथाधि निहित
यमिंद्रोऽधि धायि । अर्धधायि । स्तोतृभिरधि निहितः । किंचेंद्रस्य वज्रो

हर्यतः स्पृहणीयः सन् विव्यचत् । व्याप्नोति व्याप्नव्यं शत्रुसंघं । तच्च दृष्टान्तः । हरितो न हरितवर्णा अध्वाहर्तारो वाश्वा आदित्यसंबन्धिनः । ते यथा रंक्षा रंहणेन वेगेन व्याप्नुवन्ति व्याप्नव्यं । योऽस्य वज्र आयसोऽयोविकारोऽहिं वृचं मेघं वा तुदङ्घिनस्ति । योऽयं महानुभावो हरिशिप्रः सोमपानरभसेन हरितवर्णनासिकस्तड्वर्णहनुर्वा हरिभरो हर्योर्भर्तेन्द्रः सहस्रशोका अभवत् । शुच दीप्तौ । अपरिमितदीप्तिर्भवति ॥

॥ अथ पंचमी ॥

त्वंत्वमहर्यथा उपस्तुतः पूर्वैभिरिन्द्र हरिकेश यज्वभिः ।

त्वं हर्यसि तव विश्वमुक्थ्य मसामि राधो हरिजात हर्यतं ॥ ५ ॥

त्वंऽत्वं । अहर्यथाः । उपऽस्तुतः । पूर्वैभिः । इन्द्र । हरिऽकेश । यज्वऽभिः ।

त्वं । हर्यसि । तव । विश्वं । उक्थ्यं । असामि । राधः । हरिऽजात । हर्यतं ॥ ५ ॥

हे इन्द्र हे हरिकेश हरितरोमवदश्च त्वंत्वमेव सर्वत्र यज्ञेऽहर्यथा अकामयथाः स्तोत्रं हविर्वा । कीदृशस्त्वं । पूर्वैभिः पूर्वतनैर्यज्वभिर्यजमानैरुपस्तुतः सन् । हे हरिजात हरितवर्णः सन् प्रादुर्भूत हारकप्रादुर्भाव वा । शत्रुवधार्थं प्रादुर्भूतेत्यर्थः । हे तादृशेन्द्र त्वं तव स्वभूतमिति शेषः । विश्वं व्याप्नं सोमचरुपुरोडाशादिरूपं सर्वं वा । यद्वा यत्र यानि यानि हवींषि दीयन्ते तत्सर्वं वा । तथोक्थ्यं प्रशस्यमसाम्यसाधारणमसमं कृत्स्नं हर्यतं कांतं राधोऽन्नं हविर्लक्षणं हर्यसि । कामयसे ॥

॥ इत्यष्टमस्य पंचमे पंचमो वर्गः ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

ता वज्रिणं मंदिनं स्तोम्यं मदे इन्द्रं रथे वहतो हर्यता हरी ।

पुरुण्यस्मै सर्वनानि हर्यते इन्द्राय सोमा हरयो दधन्विरे ॥ ६ ॥

ता । वज्रिणं । मंदिनं । स्तोम्यं । मदे । इन्द्रं । रथे । वहतः । हर्यता । हरी इति ।

पुरुणि । अस्मै । सर्वनानि । हर्यते । इन्द्राय । सोमाः । हरयः । दधन्विरे ॥ ६ ॥

ता ता प्रसिद्धौ हर्यता हर्यतौ गंतारौ कांतौ वा हरी हरितवर्णावश्चौ । मंदनं मोदमानं स्तोम्यं स्तुत्यर्हं वज्रिणमिन्द्रं मदे निमित्ते रथे वहतः । धारयतः यज्ञमस्मदीयं प्रापयतः । अस्मै हर्यते कांतार्येन्द्राय पुरुणि बहूनि सवनानि प्रातरादीनि हरयो हरितवर्णाः सोमा दधन्विरे । द्विधीयन्ते ॥

॥ अथ सप्तमी ॥

अरं कामाय हरयो दधन्विरे स्थिराय हिन्वन्हरयो हरीं तुरा ।

अर्वेद्भिर्यो हरिभिर्जोषमीयते सो अस्य कामं हरिवन्तमानशे ॥ ७ ॥

अरं । कामाय । हरयः । दधन्विरे । स्थिराय । हिन्वन् । हरयः । हरी इति । तुरा ।

अर्वेत्ऽभिः । यः । हरिऽभिः । जोषं । ईयते । सः । अस्य । कामं । हरिऽवन्तं । आनशे ॥ ७ ॥

अरमलं पर्याप्तं कामायेन्द्रकामनाय हरयो हरितवर्णाः सोमा दधन्विरे । ते च हरयः स्थिराय युद्धेऽपलायितायेन्द्राय तुरा तुरौ त्वरमाणी हरी अश्वौ हिन्वन् । प्रेरयन्ति । योऽर्वद्भिररणकुशलैर्हरिभिरश्वैर्जोषं श्रूरैः सेव्यं संग्राममीयते गच्छति स रथोऽस्येन्द्रस्य स्वभूतं कामं कमनीयं हरिवन्तं सोमवन्तं यज्ञमानशे । व्याप्नोति ॥

॥ अथाष्टमी ॥

हरिश्मशारुर्हरिकेश आयसस्तुरस्येये यो हरिपा अवर्धत ।

अर्वेद्भिर्यो हरिभिर्वाजिनीवसुरति विश्वा दुरिता पारिषद्वरी ॥ ८ ॥

हरिऽश्मशारुः । हरिऽकेशः । आयसः । तुरऽस्येये । यः । हरिऽपाः । अवर्धत ।

अर्वेत्ऽभिः । यः । हरिऽभिः । वाजिनीऽवसुः । अति । विश्वा । दुऽइता । पारिषत् ।

हरी इति ॥ ८ ॥

हरिश्मशारुर्हरितवर्णश्मश्रुर्हरिकेशो हरितवर्णकेश आस्योऽयोमयहृदयः । शत्रूणां घातक इत्यर्थः । एतादृशो य इन्द्रस्तुरस्येये तूष्णीं पातयेत् सोमे हरिपा हरितवर्णस्योमपा अवर्धत वर्धते यश्चार्वद्भिर्गन्तुभिर्हरिभिरश्वैः सोमैव वाजिनीवसुः । वाजिनमन हविल्लक्षणं । तदस्या अस्तीति वाजिनी क्रिया । सैव यस्य यस्य स तथोक्तः । यज्ञधन इत्यर्थः । यद्वा वाजिनमेव वाजिनी । तदेव न यस्य स एवमुद्बलक्षण इन्द्रो हरी रथे योजयित्वा विश्वा विश्वानि सर्वाणि दुरिता दुःशानि पारिषत् । पारयतु । पारयतेर्लेटि सिण्डागमः ॥

॥ अथ नवमी ॥

सुवेव यस्य हरिणी विपेततुः शिप्रे वाजाय हरिणी दर्विध्वतः ।

तृक्ते चमसे मर्मजङ्घरी पीढा मदस्य हर्यतस्यांधसः ॥ ९ ॥

सुवाऽइव । यस्य । हरिणी इति । विऽपेततुः । शिप्रे इति । वाजाय । हरिणी इति ।
दविध्वतः ।

प्र । यत् । कृते । चमसे । मर्मजत् । हरी इति । पीत्वा । मदस्य । हर्यतस्य । अंधसः ॥ ९ ॥

यस्येन्द्रस्य हरिणी हरितवर्णावश्वौ विपेततू रथ इन्द्रमारोप्य विपततो यज्ञम-
स्मदीयं । यद्वा यस्य हरिणी हरितवर्णे कनीनिके विपेततुः सोमं प्रति विपततः ।
तच्च दृष्टान्तः । सुवेव । यथा सुवा सुवौ हविषा पूर्यौ पात्रविशेषौ होमार्थं वि-
पततस्तद्वत् । तथा यस्य च हरिणी हरितवर्णे शिप्रे हनू वाजाय सोमलक्षणा-
यान्नाय दविध्वतः कंपयतः । पुरतः प्रत्तस्य सोमस्य प्रीत्या चलतः । तथा यद्यदा
कृते संस्कृते चमसे वर्तमानं मदस्य मदकरं हर्यतस्य कांतमंधसोऽन्नं सोमं पीत्वा
हरी अश्वौ प्र मर्मजत् । प्रमार्ष्टि । तदानीं स्तुत इत्यर्थः ॥

॥ अथ दशमी ॥

उत स्म सद्य हर्यतस्य पस्त्योऽरत्यो न वाजं हरिवाँ अचिक्रदत् ।

मही चिद्धि धिषणाहर्यदोजसा बृहद्वयो दधिषे हर्यतश्चिदा ॥ १० ॥

उत । स्म । सद्य । हर्यतस्य । पस्त्योः । अत्यः । न । वाजं । हरिऽवान् । अचिक्रदत् ।

मही । चित् । हि । धिषणा । अहर्यत् । ओजसा । बृहत् । वयः । दधिषे । हर्यतः ।

चित् । आ ॥ १० ॥

उतापि च हर्यतस्य कमनीयस्येन्द्रस्य सद्य सदनं पस्त्योर्द्वावापृथिव्योः संबन्धि ।
सोऽयमत्यो न इव वाजं संयामं हरिवान् अश्ववानचिक्रदत् । गच्छति । तथा
हि यस्माद्धे इन्द्रं त्वां मही महती धिषणा स्तुतिरोजसा बलेन युक्तमिन्द्रं हर्यत्
कामयते । चिदिति पूरणः । अतो वाजमचिक्रदत् । तथा सति हर्यतः कामय-
त्तस्य यज्ञमानस्य बृहन्महद्वयोऽन्नमा दधिषे । धारयसि । आप्रयच्छसि चिदिति

॥

॥ इत्यष्टमस्य पंचमे षष्ठो वर्गः ॥

॥ अथकादशा ॥

आ रोदसी हर्यमाणो महित्वा नर्ष्यनर्ष्यं हर्यसि मन्म नु प्रियं ।

प्र पस्त्यमसु हर्यतं गोराविष्कृधि हरये सूर्क्षय ॥ ११ ॥

आ । रोदसी इति । हर्यमाणः । महिऽत्वा । नथ्यंऽनथ्यं । हर्यसि । मन्म । नु । प्रियं ।
प्र । पस्त्यं । असुर । हर्यतं । गोः । आविः । कृधि । हरये । सूर्याय ॥ ११ ॥

हे इंद्र हर्यमाणः कामयमानो महित्वा महत्त्वेन रोदसी द्यावापृथिव्यावा । पूरय-
सीति शेषः । तथा नथ्यंनथ्यं नवतरं प्रियं प्रियकरं मन्म मननीयं स्तोत्रं नु क्षिप्रं
हर्यसि । कामयसे । हे असुर बलवन् । असुः प्राणः । तद्वन् । मत्वर्थीयो रः ।
तादृशेन्द्र गोः । जात्येकवचनं । गवां हर्यतं स्पृहणीयं पस्त्यं गृहं गोरुदकस्योक्तगुणकं
स्थानं वा हरय उदकस्य हर्चे सूर्याय प्र प्रकर्षेणाविष्कृधि । प्रकटीकुरु ॥

॥ अथ द्वादशी ॥

आ त्वा हर्येतं प्रयुजो जनानां रथे वहंतु हरिशिप्रमिन्द्र ।

पिब यथा प्रतिभृतस्य मध्वो हर्यन्यज्ञं सधमादे दशोणिं ॥ १२ ॥

आ । त्वा । हर्येतं । प्रयुजः । जनानां । रथे । वहंतु । हरिऽशिप्रं । इंद्र ।

पिब । यथा । प्रतिऽभृतस्य । मध्वः । हर्यन् । यज्ञं । सधऽमादे । दशऽओणिं ॥ १२ ॥

हे इंद्र हरिशिप्रं हरितवर्णशिप्रं त्वा त्वां हर्येतं यज्ञं कामयमानं प्रयुजो रथे
प्रयुक्ता अथा रथे स्थापयित्वा जनानामृत्विग्यजमानानामंतिकं वहंतु । प्रापयंतु ।
प्रवहन्ति । यथा येन प्रकारेण प्रतिभृतस्य महादिषु संभृतं मध्वो मधु सोमरसं
यज्ञं यागसाधनं दशोणिं । ओणयोऽंगुलयः । दशाभिस्त्रालिभिः संपादितं सोमं
हर्यः कामयमानः सन् पिब पिबसि सधमादे संपामे जयार्थे । वहन्ब्रित्यर्थः ॥

अपाः पूर्वेषामित्येषा षोडशिशस्त्रस्य याज्या । सूचितं च । ए हि शक्रो वशी
हि शक्र इति अपित्वापाः पूर्वेषां हरिवः सुतानामिति यजति । आ० ६. २. इति ॥

॥ सैषा त्रयोदशी ॥

अपाः पूर्वेषां हरिवः सुतानामथो इदं सर्वं केवलं ते ।

म । सोमं मधुमंतमिन्द्र सचा वृषञ्जठर आ वृषस्व ॥ १३ ॥

आ । पूर्वेषां । हरिऽवः । सुतानां । अथो इति । इदं । सर्वं । केवलं । ते ।

म । सोमं । मधुऽमंतं । इंद्र । सचा । वृषन् । जठरे । आ । वृषस्व ॥ १३ ॥

सुतानामभिषुतानां पूर्वेषां प्रातःसवनसंपादितानां । कर्मणि षष्ठ्यावेते ।

अभिषुतान्प्रातःसवनिकान्सोमानित्यर्थः । तानपाः । अपिबः । हे हरिव इतींद्रसं-
बोधनं । हरिभ्यामश्वाभ्यां तद्वन् । यद्वा । ऋक्सामात्मकाभ्यां हरिभ्यां युक्त । ऋक्सामे
वा इंद्रस्य हरी ताभ्यामेष हरतीति ब्राह्मणं । अथो अपि चेदं माध्यंदिनं सवनं
केवलं ते तवैवासाधारणं । माध्यंदिनं सवनं केवलं ते । ४. ३५. ७. । इति हि
मंत्रांतरं । तस्मिन्सवने हे इंद्र मधुमंतं माधुर्योपेतं सीमं ममद्वि । पिब । आस्वा-
दयेत्यर्थः । मदिरचास्वादनकर्मा । पिबंतु मदंतु वियंतित्विति च मंत्रः । सत्रा वृषन् ।
सत्राशब्दो भूयिष्ठवचनः । हे भूयिष्ठ वर्षितरिद्र जठर आ वृषस्व । आसिंचस्व ॥

॥ इत्यष्टमस्य पंचमे सप्तमो वर्गः ॥

या ओषधीरिति त्रयोविंशत्यृचं सप्तमं सूक्तं । अथर्वणः पुत्रस्य भिषगाम्न आर्षं ।
आनुष्टुभमोषधिदेवताकं । तथा चानुक्रांतं । या ओषधीस्त्र्यधिकाथर्वणो भिषगो-
षधिस्तुतिरानुष्टुभमिति ॥ दीक्षितानां ज्वराद्युपसंतापे संजातेऽनेन सूक्तेन मार्जयेत् ।
सूचितं च । ओषधिसूक्तेन चास्त्राव्यानुमजेत् । आ० ६. ९. । इति ॥

॥ तत्र प्रथमा ॥

या ओषधीः पूर्वा जाता देवेभ्यस्त्रियुगं पुरा ।

मनै नु बभूणामहं शतं धामानि सप्त च ॥ १ ॥

याः । ओषधीः । पूर्वाः । जाताः । देवेभ्यः । त्रियुगं । पुरा ।

मनै । नु । बभूणामहं । अहं । शतं । धामानि । सप्त । च ॥ १ ॥

या ओषधीः पूर्वाः पुरातन्यो जाता उत्पन्नाः । केभ्यः सकाशात् । देवेभ्यो जग-
न्निर्मातृभ्यः । यद्वा । देवा द्योतमाना ऋतवः । तेभ्यः । कस्मिन्काले । त्रियुगं ।
त्रिषु युगेषु विशेषेण प्रादुर्भावापेक्षया कृतादियुगत्रयमुक्तं कलौ त्वत्कालेऽल्पत्वादुपे-
क्षितं । अपि वा त्रिषु युगेषु वसन्ते प्रावृषि शरदि चेत्यर्थः । अहं बभूणामहं बभूवणम् ।
या ओषधीनां शतं सप्त च धामान्यनुलेपमार्जनाभिषेकादिरूपेणाश्रयभूतानि
स्थानानि नु क्षिप्रं मनै । मन्ये । संभावयामीत्यर्थः । अत्र वाजसनेयके या
ओषधीः पूर्वा जाता देवेभ्यस्त्रियुगं पुरेत्यृतवो वै देवास्तेभ्य एतास्त्रिः पुरा
वसन्ते प्रावृषि शरदि मनै नु बभूणामहमिति सीमो वै बभुः सोम्या ओषध-
ौषधः पुषधः शतं धामानीति यदिदं शतायुः शतार्धः शतवीर्य एतानि
तानि शतं धामानि सप्त चेति य एवेमे सप्त शीर्षेन्द्राणास्तानेतदाह । ७. २।

इति ॥ अत्र निरुक्तं च । या ओषधयः पूर्वा जाता देवेभ्यस्त्रीणि युगानि पुरा
मन्ये नु तद्बभूणामहं बभ्रुवर्णानां हरणानां भरणानामिति वा शतं धामानि सप्त
चेति । धामानि चयाणि भवन्ति स्थानानि नामानि जन्मानि । जन्मान्यत्राभि-
प्रेतानि सप्तशतानि सप्तशतं पुरुषस्य मर्मणां तेष्वेना दधाति । नि० ९. २८. । इति ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

शतं वो अंब धामानि सहस्रमुत वो रुहः ।

अधा शतक्रत्वो यूयमिमं मे अगदं कृत ॥ २ ॥

शतं । वः । अंब । धामानि । सहस्रं । उत । वः । रुहः ।

अध । शतऽक्रत्वः । यूयं । इमं । मे । अगदं । कृत ॥ २ ॥

हे अंब मातर ओषधयो वो युष्माकं धामानि स्थानानि जन्मानि वा शतम-
परिमितानि । उतापि च वो युष्माकं रुहः प्ररोहः प्रोन्नमः सहस्रमपरिमितः ।
अधापि च हे शतक्रत्वः शतकर्माणो यूयमिमं मे मां मदीयं वा जनमामयय-
स्तमगदं । गदो रोगः । तद्रहितं कृत । कुरुत ॥

॥ अथ तृतीया ॥

ओषधीः प्रति मोदध्वं पुष्पवतीः प्रसूवरीः ।

अश्वा इव सजित्वरीवीरुधः पारयिष्णवः ॥ ३ ॥

ओषधीः । प्रति । मोदध्वं । पुष्पऽवतीः । प्रऽसूवरीः ।

अश्वाऽइव । सऽजित्वरीः । वीरुधः । पारयिष्णवः ॥ ३ ॥

हे ओषधीरिषधयः प्रति मोदध्वं । इमं रुग्णं प्रति मुदिता दृष्टा भवन्ती कीद-
र्यो यूयं । पुष्पवतीः पुष्पवत्यः प्रसूवरीः । प्रकर्षेण सूयंत उपभोगा इति प्रसव-
स्थानानि । तद्वत्यः । किंच । अश्वा इवाश्रुवाना हया इव सजित्वरी सह-
जानि । वीरुधो विरोहन्त्यः । पारयिष्णवो रुग्णं पुरुषं पारयन्त्यो रोगात् ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

ओषधीरिति मातरस्तवो देवीरुपं ब्रुवे ।

सनेयमश्वं गां वासं आत्मानं तव पूरुष ॥ ४ ॥

ओषधीः । इति । मातरः । तत् । वः । देवीः । उप । ब्रुवे ।

सनेयं । अश्वं । गां । वासः । आत्मानं । तव । पुरुष ॥ ४ ॥

हे ओषधीरोषधयो देवीर्देव्यो द्योतनादिगुणका हे मातरो जनानां मातृभूताः । मातृवद्धितकारित्वात्मातृत्वोपचारः । अथ वा मातर आरोग्यनिर्मात्र्यो वो युष्माकं संबन्धिनं भिषजं तद्वक्ष्यमाणमितीत्यमुप ब्रुवे । उपब्रवीमि । किं तदिति चेदुच्यते । ओषध्दर्थमहमश्वं गां वासोऽश्रुकं किं बहुनात्मानमपि हे पुरुष चिकित्सक तव तुभ्यं सनेयं । ददामि ॥

॥ अथ पंचमी ॥

अश्वत्थे वो निषदनं पर्णे वो वसतिष्कृता ।

गोभाज इत्किलासथ यत्सनवथ पुरुषं ॥ ५ ॥

अश्वत्थे । वः । निऽसदनं । पर्णे । वः । वसतिः । कृता ।

गोऽभाजः । इत् । किल । असथ । यत् । सनवथ । पुरुषं ॥ ५ ॥

हे ओषधिदेवता वो युष्माकमश्वत्थे निषदनं नितरां वर्तनं । तथा वो युष्माकं पर्णे पलाशे वसतिर्निवासः कृता । तृतीयस्यामितो दिवि सोम आसीत्तं गाय-
त्र्याहरत्तस्य पर्णमच्छिद्यत् तत्पर्णोऽभवत् तत्पर्णस्य पर्णत्वमिति । तै० ब्रा० १. १. ३. १०. । ब्राह्मणात्पलाशस्य पर्णत्वप्रसिद्धिः । अश्वत्थपलाशयोर्यज्ञयोग्यत्वप्राधान्यापेक्षयोपादानं किंच गोभाज इत्किल गवां भोजयिष्य एवासथ भवथ खलु यद्यदि सनवथ स पुरुषं तर्ह्येवं भवथेति । वन षण् संभक्तौ । लेट्वाडागमः । व्यत्ययेनोप्रत्ययः । अद्वैतसर्गिकः शप् चेति विकरुणता ॥

॥ इत्यष्टमस्य पंचमेऽष्टमो वर्गः ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

यच्च ओषधीः समगमत राजानः समिताविव ।

विप्रः स उच्यते भिषयश्चोहामीवचातनः ॥ ६ ॥

यच्च ओषधीः । संऽअगमत । राजानः । समितौऽइव ।

विप्रः । सः । उच्यते । भिषक् । रक्षऽहा । अमीवऽचातनः ॥ ६ ॥

यच्च यस्मिन्देश ओषधीरोषधयः समगमत त्वंगच्छंते । राजानः समितावि

संग्रामे यथा संगता भवन्ति तद्वत् । तासां नानाविधानामोषधीनां संगमनं यस्मि-
न्देशेऽस्ति तत्र विप्रः प्राज्ञो ब्राह्मणो भिषगुच्यते रक्षोहा रक्षोहन्ता । अमीवचा-
तनः । अमीवो व्याधिः । तस्य चातनश्चातयिता नाशयिता च भवति तदानीं ॥

॥ अथ सप्तमी ॥

अश्वावतीं सोमावतीमूर्जयन्तीमुदोजसं ।

अविस्ति सर्वा ओषधीरस्मा अरिष्टतातये ॥७॥

अश्वऽवतीं । सोमऽवतीं । ऊर्जयन्तीं । उत्ऽओजसं ।

आ । अविस्ति । सर्वाः । ओषधीः । अस्मै । अरिष्टऽतातये ॥७॥

अश्वावत्यादयः प्रधानभूता ओषधयश्चतस्रः । ताः सर्वा ओषधीराविस्ति । आजाने ।
स्तौमीत्यर्थः । अस्मा अरिष्टतातये । अमुं रोगं विनाशयितुमित्यर्थः ॥

॥ अथाष्टमी ॥

उच्छुष्मा ओषधीनां गावो गोष्ठादिवेते ।

धनं सनिष्यन्तीनामात्मानं तव पूरुष ॥८॥

उत् । शुष्माः । ओषधीनां । गावः । गोस्थात्ऽइव । ईरते ।

धनं । सनिष्यन्तीनां । आत्मानं । तव । पूरुष ॥८॥

ओषधीनां शुष्मा बलान्युदीरते । उज्ज्वलंति । रुग्णे लवीयं प्रोद्धमयन्तीत्यर्थः ।
गावो गोष्ठादिव । ता यथा ततः सकाशादुदीरते तद्वत् । को । ओषधीनां ।
उच्यते । धनं स्वसामर्थ्यलक्षणं सनिष्यन्तीनां दातुमिच्छन्तीनां । प्रतीत्युच्यते ।
पूरुष पूरुष रोगप्रस्त तवात्मानं शरीरं प्रति । यद्वा प्ररोहन्तीरोषधीहेतुं वा वदति । हे
पूरुष प्रियङ्गु । ओषधिस्वामिन् तवात्मानं वर्धयितुं धनं सनिष्यन्तीनां । विद्याद्यो-
षधीनां शुष्मा उदीरते ॥

॥ अथ नवमी ॥

निष्कृतिर्नाम वो माताथो यूयं स्थ निष्कृतीः ।

माताथोराः पतचिणीः स्थन यदामयति निष्कृष ॥९॥

षधयः निष्कृतिः । नाम । वः । माता । अथो इति । यूयं । स्थ । निऽकृतीः ।

माताथोराः । पतचिणीः । स्थन । यद्वा । आमयति । निः । कृष ॥९॥

हे ओषधयो वो माता जननीष्कृतिर्नाम । सर्वेषां रुग्णानां निष्कृतीति प्रसिद्धा
यस्मात्ता रुग्णं निष्करोति । अथातो यूयमपि निष्कृतीर्निष्कृतयः स्थ । भवथ ।
किंच । यूयं सीराः सरणशीलाः पतत्रिणीः पतनवत्यश्च स्थन । भवथ । तन्ननबिति
तनादेशः । किंच । पुरुषो यद्यद्यामयति व्याधितो भवति तं निष्कृथ । संस्कुरुथ ॥

॥ अथ दशमी ॥

अति विश्वाः परिष्ठाः स्तेन इव व्रजमक्रमुः ।

ओषधीः प्राचुच्यवुर्येकिं च तन्वोऽरपः ॥ १० ॥

अति । विश्वाः । परिऽस्थाः । स्तेनऽइव । व्रजं । अक्रमुः ।

ओषधीः । प्र । अचुच्यवुः । यत् । किं । च । तन्वः । रपः ॥ १० ॥

विश्वा व्याप्ताः परिष्ठाः परितः स्थिता ओषधयोऽत्यक्रमुः । व्याधीनतिक्रांत-
वत्यः । स्तेन इव व्रजं । यथा स्तेनो व्रजमत्यक्रमीत् तद्वत् । तथा कृत्वौषधीरोषधयः
प्राचुच्यवुः प्रच्यावयन्ति यत्किंच तन्वो रुग्णशरीरस्य रपः पापं व्याधिलक्षण-
मस्ति तदिति ॥

॥ इत्यष्टमस्य पंचमे नवमो वर्गः ॥

• ॥ अथैकादशी ॥

यदिमा वृजयन्नहमोषधीर्हस्त आदधे ।

आत्मा यक्ष्मस्य नश्यति पुरा जीवगृभो यथा ॥ ११ ॥

यत् । वृजं । वाजयन् । अहं । ओषधीः । हस्तैः । आऽदधे ।

आत्मा यक्ष्मस्य । नश्यति । पुरा । जीवऽगृभः । यथा ॥ ११ ॥

अहं यदिमा ओषधीर्हस्त आदध आधारयामि । किं कुर्वन् । वो यन् रुग्णं
स्तेनं कुर्वन् ततः पुरा यक्ष्मस्य रोगस्यात्मा नश्यति नष्टो भवति जीवगृभे
यः जीवनां शकुनादीनां ग्राहकाद्याधाद्यथा जीवा नश्यन्ति तद्वत् । यद्य जी-
गृभो मृत्योः सकाशाज्जीवोऽपह्रियते । तद्वत् ॥

॥ अथ द्वादशी ॥

यस्यौषधीः प्रसर्पणांगमंगं परुष्यरुः ।

ततो यक्ष्मं वि बाधध्व उयो मध्यमश्चिर्व ॥ १२ ॥

यस्य । ओषधीः । प्रऽसर्पथ । अंगैऽअंगं । परुऽपरुः ।

ततः । यक्ष्मं । वि । बाधध्वे । उयः । मध्यमशीऽइव ॥ १२ ॥

हे ओषधीरोषधयो यस्य रुग्णस्यांगमंगं यद्यदंगं परुःपरुर्यद्यत्पर्व प्रसर्पथ प्रकर्षे-
णाश्रयथ ततोऽंगात्पर्वणश्च यक्ष्मं व्याधिं वि बाधध्वे । उय उद्गूर्णबलो मध्यम-
शीर्मध्यमस्थाने वर्तमानो राजा यथोपद्रवकारिणः समनंतरं शत्रून्पदेपदे विबाधते ।
तद्वत् ॥

॥ अथ त्रयोदशी ॥

साकं यक्ष्म प्र पत चाषेण किकिदीविना ।

साकं वातस्य ध्राज्या साकं नश्य निहाकया ॥ १३ ॥

साकं । यक्ष्म । प्र । पत । चाषेण । किकिदीविना ।

साकं । वातस्य । ध्राज्या । साकं । नश्य । निऽहाकया ॥ १३ ॥

हे अस्मदीयस्य पुरुषस्य शरीराधिष्टायिन्यक्ष्म व्याधे त्वं साकं सहैव प्र पत ।
प्रकर्षेण शीघ्रं गच्छ । केन साकमित्युच्यते । चाषेण । अतिशीघ्रं पतता चाषाख्येन
पक्षिणा सह । तथा किकिदीविना पक्षिणा च सह । तथा वातस्य शीघ्रं गच्छतो
वायोर्ध्राज्या । ध्रज गतौ । गतिवेगेन सह गच्छ । तथा निहाकया गोधिकया साकं
नश्य । नाशं प्राप्नुहि ॥

॥ अथ चतुर्दशी ॥

अन्या वो अन्यामवतन्यान्यस्या उपावत ।

ताः । वाः । संविदाना इदं मे प्रावता वचः ॥ १४ ॥

अन्या । वः । अन्यां । अवतु । अन्या । अन्यस्याः । उप । अवत ।

ताः । सर्वाः । संऽविदानाः । इदं मे । प्र । अवत । वचः ॥ १४ ॥

ओषधयो वो युष्माकं मध्येऽन्यौषधिरन्यामोषधिमवतु । प्राप्नुतु । अतीतरच
गच्छतु । तथान्यान्यस्याः समीपमुपावत । उपगच्छत । एवं याः संविदान्यामो-
षधयस्ताः सर्वाः संविदानाः परस्परमैकमन्यं प्राप्ताः सत्य इदं मे अस्मदीयं वचः
पार्थक्यलक्षणं वचनं प्रावत । प्ररक्षत ॥

॥ अथ पंचदशी ॥

याः फलिनीर्यो अफला अपुष्पा याश्च पुष्पिणीः ।

बृहस्पतिप्रसूतास्ता नो मुंचंतंहसः ॥ १५ ॥

याः । फलिनीः । याः । अफलाः । अपुष्पाः । याः । च । पुष्पिणीः ।

बृहस्पतिऽप्रसूताः । ताः । नः । मुंचंतु । अंहसः ॥ १५ ॥

याः फलिनीः फलवत्यो या अफलाः फलवर्जिता या अपुष्पाः पुष्परहिता
याश्च पुष्पिणीः पुष्पवत्यो बृहस्पतिप्रसूताः । बृहस्पतिर्मेचाभिमानि देवः । तेना-
नुज्ञाताः । ता नोऽस्मानंहसो मुंचंतु । मोचयंतु ॥

॥ इत्यष्टमस्य पंचमे दशमो वर्गः ॥

॥ अथ षोडशी ॥

मुंचंतु मा शपथ्याऽदथो वरुण्यादुत ।

अथो यमस्य पङ्गीशात्सर्वस्माद्देवकिल्बिषात् ॥ १६ ॥

मुंचंतु । मा । शपथ्यात् । अथो इति । वरुण्यात् । उत ।

अथो इति । यमस्य । पङ्गीशात् । सर्वस्मात् । देवऽकिल्बिषात् ॥ १६ ॥

मा मामोषधयः शपथ्याच्छपथसंजातगदेनसः सकाशान्मुंचंतु । अथो अपि च
वरुण्याद्वरुणसंभूतान्मुंचंतु । वरुणोऽपि स्वपाशेन जातः । पुरुषं बध्नाति ।
उतेति पूरणेः । अपि च यमस्य पङ्गीशात्पादबंधनाब्धिगडेऽन्मुंचंतु । न केवलं
वरुणादेः पापादि किंतु सर्वस्माद्देवकिल्बिषाद्देवैः कृतात्पापान्मुंचंतु ॥

॥ अथ सप्तदशी ॥

अवदन्तीरवदन्दिव ओषधयस्परि ।

यं जीवमश्रवामहे न स रिष्याति पूरुषः ॥ १७ ॥

अवदन्तीः । अवदन् । दिवः । ओषधयः । परि ।

यं । जीवं । अश्रवामहे । न । सः । रिष्याति । पूरुषः ॥ १७ ॥

दिवो द्युलोकादवपन्तीरवपन्त्य ओषधय इत्थं पर्यवदन् । किमित्युच्यते । यं जीवं
जीवंतमश्रवामहे व्याप्नुमो न स पूरुषः पूरुषो रिष्याति । रिष्यति । विनश्यति ॥

॥ अथाष्टादशी ॥

या ओषधीः सोमराज्ञीर्बह्वीः शतविचक्षणाः ।

तासां त्वमस्युत्तमार्त्तं कामाय शं हृदे ॥ १८ ॥

याः । ओषधीः । सोमऽराज्ञीः । बह्वीः । शतऽविचक्षणाः ।

तासां । त्वं । असि । उत्तमा । अर्त्तं । कामाय । शं । हृदे ॥ १८ ॥

या ओषधीरोषधयः सोमराज्ञीः । सोमो राजा स्वामी यासां तास्तथोक्ता बह्वीरसंख्याताः शतविचक्षणा बहुदर्शना हे सोमाख्य ओषधे तासामोषधीनां त्वमुत्तमासि । यस्मादेवं तस्मादरमलमत्यर्थं कामाय कांताय हृदे हृदयाय शं सुख-
करी भवेति शेषः ॥

॥ अथैकोनविंशी ॥

या ओषधीः सोमराज्ञीर्विष्टिताः पृथिवीमनु ।

बृहस्पतिप्रसूता अस्यै सं दत्त वीर्यं ॥ १९ ॥

याः । ओषधीः । सोमऽराज्ञीः । विऽस्थिताः । पृथिवीं । अनु ।

बृहस्पतिऽप्रसूताः । अस्यै । सं । दत्त । वीर्यं ॥ १९ ॥

या ओषधीरोषधयः सोमराज्ञीः पृथिवीमनु विष्टिता विविधं स्थिता दिवः
सकाशादागत्य पृथिव्यां नानाभेदेन स्थिता बृहस्पतिप्रसूता बृहस्पतिनानुज्ञाताः
सत्यो यूयमस्यै रुग्णतन्वे वीर्यं सं दत्त । संधत्त ॥

॥ अथ विंशी ॥

मा मा रिषत्खनिता यस्मै चाहं खनामि वः ।

द्विपञ्चतुष्पदस्माकं सर्वमस्त्वनातुरं ॥ २० ॥

मा । वः । रिषत् । खनिता । यस्मै । च । अहं । खनामि । वः

न द्विऽपत् । चतुऽपत् । अस्माकं । सर्वं । अस्तु । अनातुरं ॥ २० ॥

हे ओषधयो वो युष्मान्मा रिषत् । मा हिंस्यात् । कः । खनिता । त्वमेः खनन-
कर्ता । यस्मै रुग्णाय चाहं खनामि वो युष्मान् । किं चास्माकं संबन्धि द्विपत्
मभूदित्यदिकं चतुष्पद्गोमहिषादिकं च यदस्ति तत्सर्वमनातुरमरोगमस्तु ॥

॥ अथैकविंशी ॥

याश्चेदमुपशृण्वन्ति याश्च दूरं परागताः ।

सर्वाः संगत्य वीरुधोऽस्यै सं दत्त वीर्ये ॥ २१ ॥

याः । च । इदं । उपऽशृण्वन्ति । याः । च । दूरं । पराऽगताः ।

सर्वाः । संऽगत्य । वीरुधः । अस्यै । सं । दत्त । वीर्ये ॥ २१ ॥

याश्चौषधय इदं स्तोत्रमुपशृण्वन्ति याश्चौषधयो दूरं परागताः सर्वा वीरुधः संगत्य संगताः सत्यो हे वीरुधोऽस्यै रुग्णतन्वे वीर्ये सं दत्त ॥

॥ अथ द्वाविंशी ॥

ओषधयः सं वदन्ते सोमेन सह राज्ञा ।

यस्मै कृणोति ब्राह्मणस्तं राजन्पारयामसि ॥ २२ ॥

ओषधयः । सं । वदन्ते । सोमेन । सह । राज्ञा ।

यस्मै । कृणोति । ब्राह्मणः । तं । राजन् । पारयामसि ॥ २२ ॥

ओषधयः सर्वाः सोमेन राज्ञा सह सं वदन्ते । संवादं कुर्वन्ति । किमित्युच्यते । यस्मै रुग्णाय ब्राह्मण ओषधिसामर्थ्यज्ञो ब्राह्मणो वैद्य कृणोति करोति चिकित्सां तं रुग्णं हे राजा पारयामसि । पारयामसि । इदं तो मांसिः ॥

॥ अथ त्रयोविंशी ॥

त्वमुत्तमोषधे तव वृक्षा उपस्तयः ।

उपस्तिरस्तु सोऽस्माकं यो अस्माँ अभिदासति ॥ २३ ॥

त्वं । उत्तमा । असि । ओषधे । तव । वृक्षाः । उपस्तयः ।

उपस्तिः । अस्तु । सः । अस्माकं । यः । अस्मान् । अभिऽदासति ॥ २३ ॥

हे ओषधे सोमाख्ये त्वमोषधीनामन्यासामुत्तमासि । तव वृक्षाः सर्व उपस्तयः । अधःशायि एव । तथा सति स उपस्तिरुषधःशायी भवतु योऽस्मानभि सति हिनस्ति । भानृत्य इति ॥

॥ इत्यष्टमस्य पंचम एकादशो वर्गः ॥

बृहस्पते प्रतीति द्वादशर्चमष्टमं सूक्तं चैष्टुभं बृहस्पतिमिचादिसर्वदेवताकं ।
 ऋष्टिषेणपुत्रो देवापिर्नामर्षिः । तथा चानुक्रांतं । बृहस्पते द्वादशाष्टिषेणो देवा-
 पिर्वृष्टिकामो देवांस्तुष्टाव । गतः सूक्तविनियोगः ॥ अस्य सूक्तस्याख्यानं निरुक्त-
 कारः प्रदर्शयति । देवापिश्चाष्टिषेणः शंतनुश्च कौरव्यौ भ्रातरौ बभूवतुः । स शंतनुः
 कनीयानभिषेचयांचक्रे देवापिस्तपः प्रतिपेदे । ततः शंतनो राज्ये द्वादश वर्षाणि
 देवो न ववर्ष । तमूचुर्ब्राह्मणा अधर्मस्त्वया चरितो ज्येष्ठं भ्रातरमंतरित्याभिषेचितं
 तस्मात्ते देवो न वर्षतीति । स शंतनुर्देवापिं शिशिष्वा राज्येन । तमुवाच देवापिंः
 पुरोहितस्तेऽसानि याजयानि च त्वेति । तस्यैतद्वर्षकामसूक्तं । नि० २. १०. । इति ॥

॥ तत्र प्रथमा ॥

बृहस्पते प्रति मे देवतामिहि मित्रो वा यद्वरुणो वासि पूषा ।

आदित्यैर्वा यदसुभिर्मरुत्वान्स पर्जन्यं शंतनवे वृषाय ॥ १ ॥

बृहस्पते । प्रति । मे । देवतां । इहि । मित्रः । वा । यत् । वरुणः । वा । असि । पूषा ।

आदित्यैः । वा । यत् । वसुऽभिः । मरुत्वान् । सः । पर्जन्यं । शंतनवे । वृषाय ॥ १ ॥

तत्र ब्रह्मत्वे प्रवृत्तो बृहस्पतिमनुधावति । हे बृहस्पते मे मम वृष्ट्यर्थं प्रति देवतां
 प्रतीहि । प्रतिगच्छ । यष्ट्या देवताः प्रतिगच्छ । यदि त्वं मित्रो वास्यथवा वरु-
 णोऽसि यद्वा पूषास्यथवादित्यैर्द्वादशाष्टिषैरुरुणादिभिर्वसुभिर्वसुभिरधर-
 ध्रुवादिभिः सह । मरुतो देवाः । तद्वानसि । स पर्जन्यं तर्पयितारं
 मेघं शंतनवे राजे वृषाय । वर्षय । छंदसि शायजपीति व्यत्य शपोऽपि शा-
 यजादेशः ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

आ देवे दूतो अजिरश्चिकित्वान्वहेवापे अभि मामगच्छत् ।

प्रतीचीनः प्रति मामा ववृत्स्व दधामि ते द्युमतीं वाचमासन् ॥ २ ॥

देवः । दूतः । अजिरः । चिकित्वान् । तत् । देवऽआपे । अभि । मा । अगच्छत् ।

प्रतीचीनः । प्रति । मां । आ । ववृत्स्व । दधामि । ते । द्युऽमतीं । वाचं । आसन् ॥ २ ॥

देवः कश्चिद्दूतोऽजिरो गमनशीलश्चिकित्वांश्चेतनावान् हे देवापे त्वत् त्वत्तः
 प्रकाशस्त्वया प्रेषितः सन् मामभ्यागच्छत् । अभ्यागच्छतु । हे बृहस्पते प्रतीची-

नोऽस्मदभिमुखो मां प्रत्या ववृत्स्व । मां प्रत्यागच्छ । ते तुभ्यं त्वदर्थं द्युमतीं दीप्ति-
युक्तां वाचं स्तुतिरूपां दधाम्यासन्नास्येऽस्मदीये ॥

॥ अथ तृतीया ॥

अस्मे धेहि द्युमतीं वाचमासन्बृहस्पते अनमीवामिषिरां ।

यया वृष्टिं शंतनवे वनाव दिवो द्रप्सो मधुमाँ आ विवेश ॥ ३ ॥

अस्मे इति । धेहि । द्युऽमतीं । वाचं । आसन् । बृहस्पते । अनमीवां । इषिरां ।

यया । वृष्टिं । शंऽतनवे । वनाव । दिवः । द्रप्सः । मधुऽमान् । आ । विवेश ॥ ३ ॥

हे बृहस्पते त्वमस्मे अस्मासु द्युमतीं दीप्तिमतीं वाचं स्तोत्रात्मिकामासन्नास्ये
ऽस्मदीये धेहि । स्थापय । कीदृशीं वाचं । अनमीवां । अमीवारहितां । वाचो
ऽमीवा नाम गद्गदादिदोषः । तथेषिरां गमनशीलां । यया वाचा स्तुत्यात्मिकया
देवानिष्ट्वा शंतनवे वृष्टिकामाय वनाव संभजेवहि वृष्टिं त्वं चाहं च दिवो द्युलो-
कात् । त्वयाधिष्ठितो द्रप्स उदकस्यंदो मधुमान् माधुर्योपेत आ विवेश । आवि-
शति वाचमिति समन्वयः ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

आ नो द्रप्सा मधुमंतो विशंतिंद्र देवधिरथं सहस्रं ।

नि षीद होचमृतुथा यजस्व देवान्देवापे हविषा सपर्य ॥ ४ ॥

आ । नः । द्रप्सा । मधुऽमंतः । विशंतु । इंद्र । देहि । अधिऽ । ५ । सहस्रं ।

नि । सीद । होच । मृतुऽथा । यजस्व । देवान् । देवऽआपे । हविषा । सपर्य ॥ ४ ॥

नोऽस्मान्द्रप्सा वृष्टिसंस्त्याया मधुमंतो माधुर्योपिता आ विशंतु इंद्र पर-
मेश्वर बृहस्पतेऽधिरथं रथस्याध्युपरि वर्तमानं सहस्रं सहस्रसंख्याकं धनं देहि । धेहि ।
रथमात्मिकं यस्य सहस्रस्य तादृशं गोसहस्रं । हे देवापे नि षीद होच । आनि ।
निषण्णः । निषण्णश्च त्वमृतुथा कालेकाले यजस्व यष्टव्यान्देवान् स्तुत्या हविषा च
सपर्य । परिषर ॥

॥ अथ पंचमी ॥

आर्ष्टिषेणो होचमृषिर्निषीदन्देवापिर्देवसुमतिं चिकित्वान् ।

स उत्तरस्मात्पथं समुद्रमपो दिव्या असृजवर्धनं अभि ॥ ५ ॥

आर्हिषेणः । होचं । ऋषिः । निऽसीदन् । देवऽआपिः । देवऽसुमतिं । चिकित्वा ।
सः । उत्तरस्मात् । अधरं । समुद्रं । अपः । दिव्याः । असृजत् । वर्षाः । अभि ॥ ५ ॥

आर्हिषेण ऋष्टिषेणस्य पुत्रो देवापिर्ऋषिर्देवसुमतिं देवानां कल्याणीं मतिं
स्तुतिं चिकित्वाज्ञानन् होचं होतृकर्म कर्तुं निषीदन् निषण्णो भवति । स उत्तर-
स्मादुपरि वर्तमानादंतरिक्षाख्यात्समुद्रादधरमधो वर्तमानं पार्थिवं समुद्रमभि दि-
व्या दिविभवा वर्षा वर्षभवा अपोऽसृजत् । सृजतु । अर्चार्हिषेण ऋष्टिषेणस्य पुत्र
इत्यादि निरुक्तं द्रष्टव्यं ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

अस्मिन्समुद्रे अद्युत्तरस्मिन्नापो देवेभिर्निर्वृता अतिष्ठन् ।
ता अद्रवन्नार्हिषेणेन सृष्टा देवापिना प्रेषिता मृक्षिणीषु ॥ ६ ॥
अस्मिन् । समुद्रे । अधि । उत्तरस्मिन् । आपः । देवेभिः । निऽवृताः । अतिष्ठन् ।
ताः । अद्रवन् । आर्हिषेणेन । सृष्टाः । देवऽआपिना । प्रऽईषिताः । मृक्षिणीषु ॥ ६ ॥

अस्मिन्पार्थिवे समुद्रे पूरणीये सति । अधीति सप्तम्यर्थानुवादी । उत्तरस्मि-
न्समुद्रेऽंतरिक्षाख्य आप उदकानि देवेभिर्द्योतमानैर्निर्वृता निरुद्धा अतिष्ठन् । ता
आप आर्हिषेणेनर्हिषेणस्य पुत्रेण देवापिना सृष्टाः प्रेषिताः प्रकर्षणेच्छां प्राप्ताः
कांक्षिता मृक्षिणीषु मृष्टजतीषु परिमृष्टास्तु स्थलीष्वद्रवन् । स्रवन्ति ॥

इत्यष्टमस्य पंचमे द्वादशोऽवर्गः ॥

॥ अथ सप्तमी ॥

यदेवस्मिः शंतनवे पुरोहितो होत्राय वृतः कृपयन्नदीधेत् ।

देवश्रुतं वृष्टिर्वनिं रराणो बृहस्पतिर्वाचमस्मै अयच्छत् ॥ ७ ॥

यत् । देवऽआपिः । शंतनवे । पुरऽहितः । होत्राय । वृतः । कृपयन् । अदीधे-
दे । श्रुतं । वृष्टिऽवनिं । रराणः । बृहस्पतिः । वाचं । अस्मै । अयच्छत् ॥ ७ ॥

यदा देवापिरार्हिषेणः शंतनवे स्वभावे कौरव्याय पुरोहितः होत्राय
होत्राय वृतः सन् देवश्रुतं । देवा एनं शृण्वन्तीति देवश्रुत् । तं तथा वृष्टिर्वनिं वृष्टि-
याचिन् । बृहस्पतिमदीधेत् अन्वध्यायत् । स च रराणो रममाणो बृहस्पतिर्देवोऽस्मै
वापये वाचमयच्छत् ॥ •

॥ अथाष्टमी ॥

यं त्वा देवापिः शुशुचानो अग्रे अर्ष्टिषेणो मनुष्यः समीधे ।

विश्वेभिर्देवैरनुमद्यमानः प्र पर्जन्यमीरया वृष्टिमन्तं ॥ ८ ॥

यं । त्वा । देवऽआपिः । शुशुचानः । अग्रे । अर्ष्टिषेणः । मनुष्यः । संऽईधे ।

विश्वेभिः । देवैः । अनुऽमद्यमानः । प्र । पर्जन्यं । ईरय । वृष्टिऽमन्तं ॥ ८ ॥

हे अग्रे यं त्वा त्वां शुशुचानः स्तोत्रेण ज्वलन् मनुष्य अर्ष्टिषेणो देवापिः समीधे सम्यग्दीपयति स त्वं विश्वेभिः सर्वैर्देवैरनुमद्यमानोऽनुमाद्यमानः सन् पर्जन्यं मेघं वृष्टिमन्तं वर्षणवन्तं प्रेरय । गमय ॥

॥ अथ नवमी ॥

त्वां पूर्व ऋषयो गीर्भिरायन्त्वामध्वरेषु पुरुहूत विश्वे ।

सहस्राण्यधिरथान्यस्मे आ नो यज्ञं रोहिदश्वोप याहि ॥ ९ ॥

त्वां । पूर्व । ऋषयः । गीऽभिः । आयन् । त्वां । अध्वरेषु । पुरुऽहूत । विश्वे ।

सहस्राणि । अधिऽरथानि । अस्मे इति । आ । नः । यज्ञं । रोहिऽदश्व । उप । याहि ॥ ९ ॥

हे अग्रे त्वां पूर्व ऋषयो गीर्भिः स्तुतिभिरायन् । आगच्छन् । तथा हे पुरुहूत बहुभिराहूताग्रे विश्वे सर्वेषूपीदानीं तनयं यजमाना अध्वरेषु यज्ञेषु स्तुतिभिर्गच्छन्तीति शेषः । किं सहस्राणि । सहस्रसंख्यानि गीयूथान्यानि रथाधिकान्यस्मे अस्माकं शतानि दक्षिणात्वेन संकल्पितानि भवन्तीति शेषः । हे रोहिदश्व नो यज्ञमुप याहि उपागच्छ ॥

॥ अथ दशमी ॥

एतान्यग्ने नवतिर्नव ते आहुतान्यधिरथ सहस्रा ।

भिर्वर्धन्व तन्वः शूर पूर्वीर्दिवो नो वृष्टिमिषितो रिरिहि ॥ १० ॥

एतानि । अग्ने । नवतिः । नव । ते इति । आऽहुतानि । अधिऽरथा । सहस्रा ।

तेभिः । ध्वस्व । तन्वः । शूर । पूर्वीः । दिवः । नः । वृष्टिं । इषितः । रिरिहि ॥ १० ॥

हे अग्ने गवां नवतिर्नव च तथैतान्यधिरथानि सहस्रा सहस्राणि च रथाधिकानि गवां सहस्राणि च ते त्वयाहुतानि त्वयि प्रीक्ययितव्ये सत्याहुतानि । यदा

ते त्वय्याहुतानि समर्पितानीत्यर्थः । तेभिस्तैः प्रक्षैः पूर्वीर्बह्वीस्तन्वस्तनूर्युष्मदीया वर्ध-
स्व । वर्धय । नोऽस्मदर्थं दिवो द्युलोकाद्बृष्टिमिषितः प्रार्थितः सन् रिरिहि । पूरय ॥

॥ अथैकादशी ॥

एतान्यग्ने नवतिं सहस्रा सं प्र यच्छ वृष्ण इन्द्राय भागं ।

विद्वान्पथ ऋतुशो देवयानान्पथौलानं दिवि देवेषु धेहि ॥ ११ ॥

एतानि । अग्ने । नवतिं । सहस्रा । सं । प्र । यच्छ । वृष्णे । इन्द्राय । भागं ।

विद्वान् । पथः । ऋतुऽशः । देवऽयानान् । अपि । औलानं । दिवि । देवेषु । धेहि ॥ ११ ॥

हे अग्ने गवामेतानि नवतिं सहस्रा सहस्राणि च वृष्णे वर्षित्र इन्द्राय भागं सं
प्र यच्छ । तत्प्रीत्यर्थमृत्विग्भ्यो देहि । किंच देवयानान्पथो देवयानान्मार्गान्विद्वां-
स्वमृतुशः कालेकाल औलानमपि कुरूकुलजातमपि शान्तनवं देवेषु मध्ये धेहि ।
निधेहि । स्थापय ॥

॥ अथ द्वादशी ॥

अग्ने बाधस्व वि मृधो वि दुर्गहापामीवामप रक्षांसि सेध ।

अस्मात्समुद्राद्बृहतो दिवो नोऽपां भूमानमुप नः सृजेह ॥ १२ ॥

अग्ने । बाधस्व । वि । मृधो । वि । दुःग्गहा । अप । अमीवां । अप । रक्षांसि । सेध ।

अस्मात् । समुद्रात् । बृहतः । दिवः । नः । अपां । भूमान् । उप । नः । सृज । इह ॥ १२ ॥

हे अग्ने दुर्गहा दुर्गहाणि दुःखेनागहितव्यानि शत्रुपुराणि बाधस्व । तथा-
मीवां रोगमप सेध । तथा रक्षांस्यप सेध । अपवारय । अस्मात्समुद्रात् समुद्र-
वणसोधगृह्यतो महतो दिवो द्युलोकादंतरिक्षाद्वापामुदकानां भूमानं बहुभावं
वृष्टिसंस्त्यग्नेमिहास्मिँल्लोक उप सृज प्रयच्छेत्यर्थः ॥

॥ इत्यष्टमस्य पञ्चमे त्रयोदशो वर्गः ॥

कं न इति द्वादशर्चं नवमं सूक्तं । वैखानसस्य वम्रस्यार्धं चैष्टुमैन्द्रं तथा
चानुक्तांतं । कं नो वम्रो वैखानस इति । गतो विनियोगः ॥

॥ तत्र प्रथमा ॥

कं नृश्चिचमिषण्यसि चिकित्वान्पशुमानं वाश्रं वावृधधै ।

कक्षस्य दातु शर्वसो व्युष्टौ तक्षद्वजं वृचतुरमपिन्वत् ॥ १ ॥

कं । मः । चिचं । इषयसि । चिकित्वान् । पृथुऽग्मानं । वाश्रं । ववृधथै ।

कत् । तस्य । दातु । शवसः । विऽउद्यौ । तक्षत् । वज्रं । वृचऽतुरं । अपिन्वत् ॥ १ ॥

हे इंद्र नोऽस्माकं चिचं चायनीयं कं धनविशेषमिषयसि । प्रेरयसि । चिकित्वान् सर्वथा प्रेरणीयमिति जानन् । कीदृशं तं । पृथुग्मानं पृथुभावं प्राप्नुवंतं वाश्रं शब्दनीयं स्तुत्यं । किमर्थं च । ववृधथै । अस्माकं वर्धनाय । किंच तस्येन्द्रस्य शवसो बलस्य व्युद्यौ व्युच्छने सति कदातु किं दानमस्माकं भवतीति शेषः । यं वज्रं वृचतुरं वृचस्यावरकस्य पापस्य हिंसकं त्वष्टा तक्षदतक्षत् साधु संपादितवान् । अपिन्वदसिंचच्च । तस्य शवसो व्युष्टाविति संबंधः । यद्वा हे इंद्र कत्किं तस्य वज्रस्य दानं भवति यं वज्रमिंद्रार्थं तक्षदिति योजना । मह्यं त्वष्टा वज्रमतक्षदायसं । १०. ४८. ३. इति मंचांतरं ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

स हि द्युता विद्युता वेति सामं पृथुं योनिमसुरत्वा ससाद ।

स सनीळेभिः प्रसहानो अस्य भ्रातुर्न ऋते सप्तथस्य मायाः ॥ २ ॥

सः । हि । द्युता । विऽद्युता । वेति । सामं । पृथुं । योनिं । असुरऽत्वा । आ । ससाद ।

सः । सऽनीळेभिः । प्रऽसहानः । अस्य । भ्रातुः । न । ऋते । सप्तथस्य । मायाः ॥ २ ॥

स हि स खल्विंद्रो द्युता यो यामनेन विद्युतैतन्नामनेन युक्तः सन् साम स्तोत्रात्मकं धि वेति । इति । तथासुरत्वासुरत्वेन युक्तः सन् पृथुं विस्तीर्णं योनिं कलस्योत्पादकं यज्ञं ससाद । गंगतो भवति । स इंद्रः सनीळेभिः । नीडं विमानं । सविमानैर्मरुद्भिर्युक्तः प्रसहानोऽभिभवन्भवति । य सप्तथस्यादित्यानां आदीनां मध्ये सप्तथेन्द्रस्य भ्रातुर्भागैर्भक्त्यस्य मायाः पूते यज्ञे न संभवतीति शेषः ॥

॥ अथ तृतीया ॥

स वज्रं यातापदुष्यदा यन्स्वर्षाता परि षदत्सनिथन् ।

अनर्वा ऋतदुरस्य वेदो मज्जिन्नदेवा अभि वर्षसा भूत् ॥ ३ ॥

सः । वज्रं । याता । अपदुऽपदा । यन् । स्वऽसाता । परि । सत् । सनिथन् ।

अनर्वा । यत् । ऋतऽदुरस्य । वेदः । मज्जिन्नऽदेवान् । अभि । वर्षसा । भूत् ॥ ३ ॥

वाजं श्रूरेर्गत्य संयामं याता स इंद्रः । न लोकाव्ययेति षष्ठीप्रतिषेधः ।
अपदुष्यदापगतदुष्टपतनेन यन् गच्छन् सनिष्यन् तच्च शत्रुधनानि संभक्तुमिच्छन्
परि षदत् । परिषीदति । कुचेत्युच्यते । स्वर्षाता । स्वर्षातौ सर्वलाभोपेते संयामे ।
किंचानर्वा युद्धेऽप्रत्यृत इंद्रः शतदुरस्य शत्रुपुरस्यांतर्निहितं यद्धेदो धनमस्ति तद्धनं
वर्षसावरकेण बलेनाभिभूत् । अभिभवति । किं कुर्वन् । शिष्टदेवानब्रह्मचर्याञ्ज-
तद्वारेषु शत्रुपुरसंबंधिषु वर्तमानान् घ्नन् हिंसन् ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

स यद्वा इवनीर्गोष्वा जुहोति प्रधन्यासु सस्रिः ।

अपादो यच्च युज्यासोऽरथा द्रोण्यश्वास ईरते घृतं वाः ॥४॥

सः । यद्वाः । अवन्यः । गोषु । अर्वा । आ । जुहोति । प्रधन्यासु । सस्रिः ।

अपादः । यच्च । युज्यासः । अरथाः । द्रोणिऽअश्वासः । ईरते । घृतं । वारिति वाः ॥४॥

स इंद्रोऽर्वा मेघेष्वभिगता सस्रिः सरणकुशलः प्रधन्यासु प्रकृष्टधननिमित्तासु
गोषु भूमिषु यद्वाः । महन्नामैतत् । महतीरवनीः । अवंतीत्यवनय आपः । ता आ
जुहोति । आक्षिपति । यच्च यासु भूमिष्वपादः पादरहिता अरथा रथवर्जिताः ।
पादरहिताः केचन रथेन गच्छन्ति । केनापि शून्या द्रोण्यश्वासो द्रुतव्यापना युज्यासो
युज्या इंद्रस्य सख्यो नद्यो वावारकं घृतमुदकमीरय प्रेरयति तच्च जुहोति ॥

॥ अथ पंचमी ॥

स रुद्रेभिरशस्तवारः ऋभ्वा हिन्वी गयमारेऽअवद्य आगात् ।

वस्यस्य मन्ये मिथुना विवव्री अन्नमेभीः आरोदयन्मुषायन् ॥५॥

सः । रुद्रेभिः । अशस्तऽवारः । ऋभ्वा । हिन्वी । गयमारेऽअवद्यः । अ आगात् ।

वस्यस्य । मन्ये । मिथुना । विवव्री इति विऽवव्री । अन्नं । अभिऽइत्य । आरोदयत् ॥

मुषायन् ॥५॥

स इंद्रो रुद्रेभी रुद्रपुत्रैर्मरुद्भिः सहित आगात् । आगच्छतु । कीदृशः अशस्त-
वारः । स्तोतृभिरप्रार्थितधनः । स्वयमेव प्रदातेत्यर्थः । तथर्वा महान् गयं हिन्वी
हिन्वा स्वस्थानं परित्यज्यागात् । अ आगच्छतु । तच्च संबंधः । आरेऽअवद्यो दूरेग-
तगर्हः । किंच । वस्यस्यैतन्नामकस्यैवमम मिथुना मिथुनौ मातापितरौ विवव्री

विगतज्वरौ मन्ये । अवगच्छामि । अयं वस्रोऽन्नं शत्रुसंबन्धभीत्याभिप्राप्य मुषायन्
मुष्णन् अरोदयत् । रोदयति । छंदसि शायजपीत्यहावपि मुषेः अः शायजादेशः ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

स इहासं तुवीरवं पतिर्दन्धच्छं त्रिशीर्षाणं दमन्यत् ।

अस्य चितो न्वोजसा वृधानो विपा वराहमयोऽन्यया हन् ॥ ६ ॥

सः । इत् । दासं । तुविऽरवं । पतिः । दन् । षट्ऽअक्षं । त्रिऽशीर्षाणं । दमन्यत् ।

अस्य । चितः । नु । ओजसा । वृधानः । विपा । वराहं । अयःऽअन्यया । हन्निति हन् ॥ ६ ॥

स इत् स एवेन्द्रः पतिः सर्वस्य स्वामी दासमुपक्षपयितारं तुवीरवं बहुशब्दं
संग्रामे भयंकरं शब्दं कुर्वाणं वृचं दन् दमयन् षट्क्षमक्षिषट्कोपेतं त्रिशीर्षाणं त्रि-
शिरस्कं त्वष्टुः पुत्रं विश्वरूपं दमन्यत् । दमितुं प्रहर्तुमैच्छत् । अवधीदित्यर्थः । यद्वा ।
दमयतीति दमनः । नद्यादित्वाल्प्युः । स इवाचरति । उपमानादाचार इति क्यच्-
त्यलोपच्छांदसः । ततो लङि बहुलं छंदसीत्यडभावः । किंच । चित एतन्नामा
महर्षिरस्येन्द्रस्यौजसा बलेन वृधानो वर्धमानो विपांगुल्या । कीदृश्या । अयोऽन्य-
या । अयोवत्कठिननखया वराहं वराहाकारमुदकवंतं मेघं व्यहन् । विहतवान् ॥

॥ इत्यष्टमस्य पंचमे चतुर्दशे वर्गः ॥

॥ अथ सप्तमी ॥

स दुहणे मनुषे ऊर्ध्वसानः साविषदर्शसानाय शरं ।

स नृतमो नहुषोऽस्मत्सुजातः पुरोऽभिनर्हन् दस्युहत्ये ॥ ७ ॥

सः । दुहणे । मनुषे । ऊर्ध्वसानः । साविषत् । अर्शसानाय ।

सः । नृऽमः । नहुषः । अस्मत् । सुऽजातः । पुरः । अभिनत् । अर्हन् । दस्युऽहत्ये ॥ ७ ॥

स इन्द्रो दुहणे दुहणाय ददं शत्रुभिर्हृतव्याय मनुषे मनुष्याय योद्धे स्वभक्ता-
योर्ध्वसानः । ऊर्ध्व उच्छ्रितः शौर्यादिभिर्गौरविकः सन् स्यति शत्रूणामंतं करो-
तीत्यूर्ध्वसानः । स इवाचरन् । ऊर्ध्वशब्दात् चारार्थे क्तिबन्ताच्छानच् । अर्शसानाय
शत्रूणां हिंसेचे शरं हिंसकमायुधमा साविषत् । आभिमुख्येन प्रसीति । यच्छति ।
यद्वा दुहणे मनुषे द्रोघव्याय मनुष्याय नृतमनाय स्वभक्तहिंसिचे । तस्य वधार्थ-
मूर्ध्वसानः सन् शरमा साविषत् । वज्रं प्रेरयति । स एवेन्द्रो नहुषो मनुष्यान् नृतमो

मनुष्याणां नेतृतमः संग्रामे शूराणां गमयितृतमः । यद्वा नृतमो नहुषो बंधक-
श्चास्मदस्मदर्थं सुजातः सुष्ठु प्रादुर्भूतोऽर्हन् पूज्यः सन् दस्युहृत्ये । दस्यव उपक्षप-
यितारः शत्रवः । तेषां हृत्यं हननं यस्मिन् तादृशे संग्रामे पुरः शत्रूणां शरीराण्य-
भिनत् । भिन्नवान् ॥

॥ अथाष्टमी ॥

सो अभ्रियो न यवसे उदन्यन्क्षयाय गातुं विदन्नो अस्मे ।

उप यत्सीददितुं शरीरैः श्येनोऽयोऽपाष्टिर्हन्ति दस्यून् ॥ ८ ॥

सः । अभ्रियः । न । यवसे । उदन्यन् । क्षयाय । गातुं । विदत् । नः । अस्मे इति ।

उप । यत् । सीदत् । इदं । शरीरैः । श्येनः । अयः । अपाष्टिः । हन्ति । दस्यून् ॥ ८ ॥

स इन्द्रोऽभ्रियो न । न भ्राजन्तेऽपो बिभ्रतीति वाभाणि मेघाः । तेषां संगो
ऽभ्रियः । स इव यवसे गवादिभक्षणसाधनाय तृणायोदन्यन् उदकं दातुमिच्छन् ।
तथा क्षयाय गमनाय निवासाय वास्मे अस्माकं गातुं मार्गं विदत् । अल-
भत । न इति पूरणः । तादृशः सन् यद्येदं सोमं शरीरैः स्वशरीरावयवैरंगैरुप
सीदत् उपगच्छति । यच्छब्दयोगादनिघातः । तदानीं श्येनः । सादृश्यप्रधानोऽयं
निर्देशः । श्येनसदृशः श्येनवच्छंसनीयगमनः । अयोऽपाष्टिः । अपयष्टिर्व्याप्तिर्यस्य
स प्रदेशोऽपाष्टिः पाष्णिः । अयोमयोऽपाष्टिः पाष्णिर्मस्य सः । दस्यूञ्शत्रून्हं-
ति । हिनस्ति ॥

॥ अथ नवमी ॥

स ब्राधतः शवसानेभिरस्य कुत्साय शुष्णं कृपणे परादात् ।

अयं कविः शस्यमानमत्कं यो अस्मिन्निति नृणां ॥ ९ ॥

सः । ब्राधतः । शवसानेभिः । अस्य । कुत्साय । शुष्णं । कृपणे । परा । अदात् ।

अयं । कविं । शस्यमानं । अत्कं । यः । अस्य । सनिता । उत । नृणां ॥ ९ ॥

स इन्द्रो ब्राधतः । महन्नामैतत् । महतोऽपि शत्रूञ्शवसानेभिर्बलमाचरद्भि-
रायुधैरस्य । अस्य तु । अमुं क्षेपणे । यत्ययेन मध्यमः । कुत्सायैतन्नाम कृपणे
स्तोत्रे । कृपतिः स्तुतिकर्मा । शुष्णं शोणकमेतन्नाम कमसुरं परादात् । पराभूय खंडि-
तवान् ॥ कुत्साय शुष्णमशुषं नि बर्हिः ॥ १४. १६. १२. ॥ इति मंत्रांतरं । किंचायमिन्द्रः
कविमुशनसं । कविरिति पितृनाम्ना पुत्रस्यापि व्यवहार उपचारात् । शस्यमानं

स्तुवंतमनयत् । वशं प्रापयत्तस्य विरोधिनं । यद्वा कविं भार्गवमेव स्तोतृभिः
शस्यमानं स्ववशमनयत् । यः कविरस्येंद्रस्यात्कं रूपं सनिता संभक्ता भवति ।
न लोकाव्ययेति षष्ठीप्रतिषेधः । उतापि च नृणां वृष्ट्यादिनेतृणामिन्द्रानुचराणां
मरुतां यः कविः सनिता । तमनयदिति ॥

॥ अथ दशमी ॥

अयं दशस्यन्नर्येभिरस्य दस्मो देवेभिर्वरुणो न मायी ।

अयं कनीनं ऋतुपा अवेद्यमिमीताररुं यश्चतुष्पात् ॥ १० ॥

अयं । दशस्यन् । नर्येभिः । अस्य । दस्मः । देवेभिः । वरुणः । न । मायी ।

अयं । कनीनः । ऋतुऽपाः । अवेदि । अमिमीत । अररुं । यः । चतुऽपात् ॥ १० ॥

अयमिन्द्रो दशस्यन् स्तोतृभ्यो धनं प्रयच्छन् । दशस्यतिदानकर्मा । नर्ये-
भिर्नर्येर्नृहितैर्मरुद्भिरस्य । अस्यति । छांदसस्तिपो लोपः । यद्वा व्यत्ययेन लोणम-
ध्यमः । तथा देवेभिर्द्योतमानैः स्वतेजोभिर्दस्मो दर्शनीयो वरुणो न वरुण इव ।
वरुणस्तमोवारक आदित्यो वरुण एव वा । स इव मायी मायावान् । तथायं कनीनः
कमनीय ऋतुपा ऋतौ पातावेदि । अज्ञायि । तथाररुमसुरमेतन्नामानममिमीत ।
अमिनात् । योऽररुश्चतुष्पात् । पादचतुष्टयोपेतः । मीड् हिंसायां । लङि बहुलं
छंदसीति विकरणस्य श्रुः ॥

अथैकादशी ॥

अस्य स्तोमेभिरौशिज ऋजिश्च व्रजं दरयद्वषभेण पिप्रोः ।

सुत्वा यद्यजतो दीदयत्रीः पुरं इयानो अभि वर्षसा भूत् ॥ ११ ॥

अस्य । स्तोमेभिः । औशिजः । ऋजिश्च । व्रजं । दरयत् । वृषभेण । पिप्रोः ।

सुत्वा । यः । यजतः । दीदयत् । गीः । पुरं । इयानः । अभि । वर्षसा । भूत् ॥ ११ ॥

अस्येंद्रस्य स्तोमेभिः स्तोत्रैरौशिज उशिजः पुत्र ऋजिश्चैतन्नामा वृषभेण वज्रेण
वृषभेण वा युक्तं व्रजं गोष्ठं पिप्रोरितन्नामवस्यासुरस्य संबंधिनं तेनापहत्य पालितं
दरयत् । अदारयत् । यद्यदा सुत्वा सोमस्य सोता । सुयजोर्द्विनिबिति वनिप् । ह्रस्वस्य
पितीति तुक् । यजतो यद्यौशिजो गीः स्तुतवाचो दीदयत् दीपितवान् । तथा
यद्यदेयानो गच्छन् पुरः शत्रुपुराणि । यद्वा पुरः पुर इव संघीभूतानि पापान्यभि

भूत् । अभिभवति । केन साधनेन । वर्षसा । रूपनामैतत् । रूपेणेंद्रानुगृहीतेन ।
यदैवमकरोत्तदा व्रजमदरयदिति संबंधः ॥

॥ अथ द्वादशी ॥

ए॒वा म॒हो अ॒सुर व॒क्षथा॑य व॒म्रकः प॒द्भिरु॑प॒ सर्प॒दिन्द्रं॑ ।

स इ॒यानः क॑रति स्व॒स्तिम॑स्मा इ॒षमू॑र्जं सु॒क्षितिं॑ वि॒श्वमा॑भाः ॥१२॥

ए॒व । म॒हः । अ॒सुर । व॒क्षथा॑य । व॒म्रकः । प॒द्भिरु॑प॒ । उ॒प॒ । सर्प॒त् । इन्द्रं॑ ।

सः । इ॒यानः । क॑रति । स्व॒स्ति । अ॒स्मै । इ॒षं । उ॒र्जं । सु॒क्षितिं॑ । वि॒श्वं । आ॒ । अ॒भारि॑त्य॒भाः ॥१२॥

अनया स्तुतिमुपसंहत्याभिमतं वम्रकः प्रार्थयते । हे असुर बलवन्निद्रं त्वा-
मेवैवमुक्तप्रकारेण महो महतो हविषः स्तोत्रस्य वा वक्षथाय*वहनाय महतः
स्वर्गादेः प्रापणाय वा पद्भिः पादैरुप सर्पत् । उपागमत् । स इयान उपागम्यमानः
सन् करति करोतु स्वस्तिमविनाशमस्मै वम्रकाय । तथेषमन्नमूर्जं रसं सुक्षितिं
सुनिवासं सम्यग्विश्वं सर्वमाभाः । आहरतु ॥

॥ इत्यष्टमस्य पंचमे पंचदशो वर्गः ॥

॥ इति सायणाचार्यविरचिते माधवीये वेदार्थप्रकाशे दशतय्यां दशमे
मंडलेऽष्टमोऽनुवाकः ॥

नवमेऽनुवाके सूक्तानि । तत्रैन्द्रं त्रिदशैर्वा दशैर्वा प्रथमं सूक्तं वंदन-
पुत्रस्य दुवस्योराषे विश्वदेवं । द्वादशी त्रिष्टुप् । इष्टा जगत्यः । तथा चानुक्रांतं ।
इन्द्रं दुवस्युर्वोदन्ते विश्वदेवं त्वंया त्रिष्टुबिति । गतो विनियोगः ॥

॥ तत्रैन्द्रं त्रिदशैर्वा ॥

इन्द्रं हव्यं मघवन्वावदिह्युज इह स्तुतः सुतपा बोधि नो वृधे ।

देवेभिर्नः सविता प्रावतु श्रुतमा सर्वतांतिमदिति वृणीमहे ॥१॥

इन्द्रं । हव्यं । म॒घऽवन् । त्वाऽवन् । इत् । भु॒जे । इह । स्तु॒तः । सु॒तऽपाः । बो॒धि॒ । नः । वृ॒धे ।

दे॒वेभिः । नः । स॒वि॒ता । प्रा॒ । अ॒व॒तु । श्रु॒तं । आ॒ । स॒र्व॒तांति॑ । अ॒दि॒तिं । वृ॒णी॒म॒हे ॥१॥

हे इन्द्र मघवन् धनवन् त्वं त्वावदन् त्वत्सदृशमेव शत्रुबलं हव्यं । मारय । कि-
मर्थं । भुजे । अस्माकं भोगाय । तदर्थमिहास्मिन्यज्ञे स्तुतः सन् सुतपाः सुतस्या-

भिषुतस्य सोमस्य पाता बोधि । बुध्यस्व । भवेत्यर्थः । किमर्थं । नोऽस्माकं वृधे ।
वर्धनाय । किंच देवेभिर्देवैः सह नोऽस्माकं श्रुतं विश्रुतं यज्ञं सविता सर्वस्य
स्वस्वकर्मसु प्रेरको देवः प्रावतु । प्ररक्षतु । किंच सर्वतातिं । स्वार्थिकस्तातिल् ।
सर्वां सर्वान्मिकां । यद्वा सर्वे तायन्तेऽस्यामिति सर्वतातिः । छांदसो दीर्घः । ता-
दृशीमदिति मखंडनीयां देवमातरमा वृणीमहे ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

भराय सु भरत भागमृत्वियं प्र वायवे शुचिपे क्रंददिष्टये ।

गौरस्य यः पयसः पीतिमानंश्च आ सर्वतातिमदिति वृणीमहे ॥ २ ॥

भराय । सु । भरत । भागं । मृत्वियं । प्र । वायवे । शुचिपे । क्रंदत् । दिष्टये ।

गौरस्य । यः । पयसः । पीतिं । आनंशे । आ । सर्वतातिं । अदितिं । वृणीमहे ॥ २ ॥

भराय संयामकारिणे सर्वेषां पोषकाय वेन्द्रायत्वियं काले जातं प्राप्नोति भागं
सु भरत । सुष्ठु संपादयत् हे ऋत्विजः । तथा शुचिपे शुद्धस्य सोमस्य पात्रे क्रंद-
दिष्टये शब्दितगमनाय । वायोः शीघ्रगमने हि शब्दः प्रत्यक्षः । तादृशाय वायवे
देवाय प्र भरत भागमिति शेषः । यो देवो गौरस्य गौरवर्णस्य पशोः पयसः पीतिं
पानमानंशे प्राप्नोति तस्मै वायान् । शिष्टमुक्तं ॥

॥ अथ तृतीया ॥

आ नो देवः सविता साविषत् । ऋजूयते यजमानाय सुन्वते ।

यथा देवान्प्रतिभूषेम पाकवदा सर्वतातिमुदिति वृणीमहे ॥ ३ ॥

आ । नः । देवः । सविता । साविषत् । ऋजूयते । यजमानाय । सुन्वते ।

यथा । देवान् । प्रतिभूषेम । पाकवत् । सर्वतातिं । अदितिं । वृणीमहे ॥ ३ ॥

सविता सर्वस्य प्रेरकः सूर्यो नोऽस्माकं संबन्धिन ऋजूयत ऋजुकामाय सुन्व-
तेऽभिषवं कुर्वते यजमानाय वयोऽन्नं पाकवत् पाकोपेतं । व्यवहितमप्येतदन्न संब-
ध्यते । आ साविषत् । आभिमुख्येन प्रसूते । सतिर्ण्यताल्लेष्टि रूपं । यथा येन
प्रकारेण देवान्प्रतिभूषेम । प्रतिभवेम । भवतुर्लिङि सिप् शप् । द्विविकरणता ।
यद्वा भूष अलंकारे । भौवादिकः । भूषयमेत्यर्थः ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

इंद्रो अस्मे सुमना अस्तु विश्वहा राजा सोमः सुवितस्याधेतु नः ।

यथायथा मित्रधितानि संदधुरा सर्वतांतिमदिति वृणीमहे ॥४॥

इंद्रः । अस्मे इति । सुऽमनाः । अस्तु । विश्वहा । राजा । सोमः । सुवितस्य । अधि । एतु । नः ।

यथाऽयथा । मित्रऽधितानि । संऽदधुः । आ । सर्वऽतांतिं । अदितिं । वृणीमहे ॥४॥

इंद्रो देवोऽस्मे अस्माकं सुमनाः सुमनस्कोऽनुग्रहचेता अस्तु । भवतु । विश्वहा सर्वेष्वप्यहःसु । राजा सोमश्च नोऽस्माकं सुवितस्य सुवितं स्तोत्रमध्येतु । अधिगच्छतु । यथायथा येन येन प्रकारेणास्माकं मित्रधितानि मित्रनिहितानि धनानि संदधुस्तथाधिगच्छतु सोमः । तथेन्द्रोऽपि सुमना अस्त्विति समन्वयः ॥

॥ अथ पंचमी ॥

इंद्र उक्थेन शवसा परुर्दधे बृहस्पते प्रतरीतास्यायुषः ।

यज्ञो मनुः प्रमतिर्नः पिता हि कमा सर्वतांतिमदिति वृणीमहे ॥५॥

इंद्रः । उक्थेन । शवसा । परुः । दधे । बृहस्पते । प्रऽतरीता । असि । आयुषः ।

यज्ञः । मनुः । प्रऽमतिः । नः । पिता । हि । कं । आ । सर्वऽतांतिं । अदितिं । वृणीमहे ॥५॥

अयमिंद्र उक्थेन शवसा स्तुत्येन बलेन परु पर्वः ज्ञियमस्मदीयं वा दधे । धारयति । हे बृहस्पत आयुषो ममायुषस्य पतरिता अवर्धयितासि । भव । तथा यज्ञो मनुर्मता प्रमतिः प्रकृष्टा मतिर्यस्य सः पिता पालकः सन् कं सुखं प्रयच्छतु । यद्वा यज्ञो मंचो बुद्धिश्च प्रत्येकं सुखं प्रयच्छतु ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

इंद्रस्य नु सुकृतं दैव्यं सहोऽग्निर्गृहे जरिता मेधिरः कविः

यज्ञश्च भूविदधे चारुरंतम आ सर्वतांतिमदिति वृणीमहे ॥६॥

इंद्रस्य । नु । सुऽकृतं । दैव्यं । सहः । अग्निः । गृहे । जरिता । मेधिरः । कविः ।

यज्ञः । च । भूत् । विदधे । चारुः । अंतम । आ । सर्वऽतांतिं । अदितिं । वृणीमहे ॥६॥

दैव्यं देवानां हितं सहो बलं यदस्ति तदिंद्रस्य सुकृतं । इंद्रेण खलु सुष्ठु संपादितं । यद्वा यत्सुकृतं दैव्यं सहो बलं भरुस्तेजकमस्ति तदिंद्रस्य नु । इंद्रस्य संबंधि

खलु । अथवा । इन्द्रस्य नु संबंधि सुकृतं दैव्यं सहो देवाहं बलमग्निगृहेऽस्मदीये
यागगृहे वर्तत इति शेषः । इन्द्रस्य संबंधी सुष्ठु संपादितो देवानां बलभूतोऽग्निगृह-
पत्यः सन् वर्तत इत्यर्थः । स चाग्निर्जरिता देवानां स्तोता मेधिरः । मेधो यज्ञो
हविर्वा । तन्नान् कविः क्रांतप्रज्ञो यज्ञो यष्ट्यश्च भूत् । भवति । कुच । विदथे यज्ञे ।
किंच । सोऽग्निश्चारुश्चरणीयः । अंतमोऽस्माकमंतिकतमश्च ॥

॥ इत्यष्टमस्य पंचमे षोडशो वर्गः ॥

॥ अथ सप्तमी ॥

न वो गुहा चकृम भूरि दुष्कृतं नाविष्ट्यं वसवो देवहेळनं ।

माकिर्नो देवा अनृतस्य वर्षस आ सर्वतातिमदिति वृणीमहे ॥७॥

न । वः । गुहा । चकृम । भूरि । दुःकृतं । न । आविःऽत्यं । वसवः । देवऽहेळनं ।

माकिः । नः । देवाः । अनृतस्य । वर्षसः । आ । सर्वऽतातिं । अदितिं । वृणीमहे ॥७॥

हे देवा वो युष्माकं गुहा गुहायां प्रच्छन्ने देशे भूरि प्रभूतं दुष्कृतं पापं । द्रोह-
मित्यर्थः । न चकृम । तथाविष्ट्यमाविः संभूतं देवहेळनं देवानां क्रोधनं तन्निमित्तं
द्रोहं न चकृम । हे वसवो वासका देवाः । किंच । हे देवा नोऽस्माकमनृतस्य वर्षसो
रूपस्य प्राप्तिर्माकिः । मा भूत् । इतः परं मानुषं रूपं मा भूदित्यर्थः । शिष्टमुक्तं ॥

॥ अथाष्टमी ॥

अपामीवां सविता साविषत् न्यक वरीय इदं सेधंत्वद्र

यावा यच मधुषुदुच्यते बृहदा सर्वतातिमदिति वृणीमहे ॥८॥

अपं । अपामीवां । सविता । साविषत् । न्यक । वरीयः । इत् । अपं । सेधंतु । अद्रयः ।

यावा । यच । मधुऽसुत् । उच्यते । बृहत् । सर्वऽतातिं । अदितिं । वृणीमहे ॥८॥

सविता सर्वस्य प्रेरकः सवितृदेवो नोऽस्माकं संबंधिनममीवां रोगमप सा-
विषत् । अपप्रेरयत् । अपगमयन्नित्यर्थः । तथा वरीय इदुरुतरमपि पापं न्यग्मी-
चीनमप सेधंत्वद्रयः पर्वताभिमानिनो देवा । अभिषवाश्मानो वा । एतत्सर्वं कुच
भवन्निति चेत् उच्यते । यच यस्मिन्प्रदेशे यस्मिन्प्राये वा मधुरस्य सोमस्य सोता
यावा बृहत्प्रवृद्धमुच्यते सूयते तच्च

॥ अथ नवमी ॥

ऊर्ध्वो यावा वसवोऽस्तु सोतरि विश्वा द्वेषांसि सनुतयुयोत ।

स नो देवः सविता पायुरीड्य आ सर्वतातिमदिति वृणीमहे ॥९॥

ऊर्ध्वः । यावा । वसवः । अस्तु । सोतरि । विश्वा । द्वेषांसि । सनुतः । युयोत ।

सः । नः । देवः । सविता । पायुः । ईड्यः । आ । सर्वऽतातिं । अदितिं । वृणीमहे ॥९॥

हे वसवो देवाः सोतरि सोमाभिषवकर्तरि मयि यावोर्ध्व उन्नतोऽस्तु । तेनोच्छ्रितेन विश्वा द्वेषांसि सर्वानपि द्वेष्टन्सनुतः निगूढान्युयोत । पृथक्कुरुत । स सविता देवो नोऽस्माकं पायुः पालयिता । कृवापाजीत्यादिनोऽहम् । प्रत्ययस्वरः । स ईड्यः स्तोतव्यश्च ॥

॥ अथ दशमी ॥

ऊर्जं गावो यवसे पीवो अन्नं चतस्य याः सदने कोशे अंग्धे ।

तनूरेव तन्वो अस्तु भेषजमा सर्वतातिमदिति वृणीमहे ॥१०॥

ऊर्जं । गावः । यवसे । पीवः । अन्नं । चतस्य । याः । सदने । कोशे । अंग्धे ।

तनूः । एव । तन्वः । अस्तु । भेषजं । आ । सर्वऽतातिं । अदितिं । वृणीमहे ॥१०॥

हे गाव आशिरार्था यूयं यवसे तृणवति देशे पीवः प्रवृद्धमूर्जं रसमन्नं । अन्नं । या चतस्य यज्ञस्य सदने गृहे कोशे गोष्ठे दोहनस्थाने अंग्धे व्यंजयथ ता अन्नं । तनूरेव । अन्ये जनकाश्च । तनूरेव क्षीरमेव तन्वो सोमरसस्य भेषजमस्तु । यद्वा पृथगेव वाक्यं । अस्माकं तन्वो भेषजमस्तु । किं तनूरेव पशुशरीरमेव । पशुना यागे सति स्वर्गस्य संपादयितुं शक्यत्वात् ॥

॥ अथैकादशी ॥

ऋतुप्रावा जरिता शश्वतामव इन्द्र इन्द्रा प्रमतिः सुतावतां ।

पूर्णमूर्धदिभ्यं यस्य सिक्तये आ सर्वतातिमदिति वृणीमहे ॥११॥

ऋतुऽप्रावा । जरिता । शश्वतां । अवः । इन्द्रः । इन्द्रा । प्रऽमतिः । सुतऽवतां ।

पूर्णं । ऊर्ध्वः । दिभ्यं । यस्य । सिक्तये । आ । सर्वऽतातिं । अदितिं । वृणीमहे ॥११॥

ऋतुप्रावा कर्मणां पूरकः । प्रा पशुना अन्नो मन्त्रिभित्यादिना वनिष् । जरिता

स्तोता । यजमानं साधु सोमः कृत इति स्तौति । यद्वा शश्वतां सर्वेषां जरयितेन्द्र इदिन्द्र एव सुतावतां सोमवतां यजमानानामवो रक्षको भद्रा भद्रया स्तुत्या प्रमतिः । यस्येन्द्रस्य सिक्तये सेकाय पानायोधरुद्धततरं द्रोणकलशं पूर्णं सोमेन पूर्णं भवति स एवावः स एव प्रमतिरिति ॥

॥ अथ द्वादशी ॥

चिचस्ते भानुः ऋतुप्रा अभिष्टिः संति स्पृधो जरणिप्रा अधृष्टाः ।

रजिष्ठया रज्या पश्व आ गोस्तूतूर्षति पर्ययं दुवस्युः ॥ १२ ॥

चिचः । ते । भानुः । ऋतुऽप्राः । अभिष्टिः । संति । स्पृधः । जरणिऽप्राः । अधृष्टाः ।

रजिष्ठया । रज्या । पश्वः । आ । गोः । तूतूर्षति । परि । अयं । दुवस्युः ॥ १२ ॥

हे इंद्र ते भानुः प्रकाशश्चित्र आश्चर्यभूतश्चायनीयो वा । तथा ऋतुप्राः स भानु-रस्माकं कर्मणां पूरकोऽभिष्टिरभ्येषणीयः । हे इंद्र ते जरणिप्राः स्तोतृणां धनस्य पूरयिष्योऽधृष्टा अन्यैरप्रधृष्टाः स्पृधः स्पर्धः संति । यस्मादेवं तस्माद्रजिष्ठयर्जुतमया रज्या रज्ज्वा गोः पश्वः पशोरयं दुवस्युः परिचरणमिच्छन् एतन्नामभिः परि तूतूर्षति । अभित्वरयति ॥

॥ इत्यष्टमस्य पंचमे सप्तदशो वर्गः ॥

उद्बुध्यध्वमिति द्वादशर्चं द्वितीयं सूक्तं । सोमपुत्रस्य बुधस्यार्धं । आ वो धिय-मिति नवमी कपृन्नर इत्येत्या च द्वे जगत्यौ । चतुर्थीषा गौ गायत्र्यौ । निराहा-वान्निर्गतं पंचमी बृहती । शिखिस्त्रिष्टुभः । विश्वे देवा देवताः । ऋत्विक्स्तुतिरू-पोऽर्थो वा देवता । तथा चानुगतं । उद्बुध्यध्वं बुधः सौमं ऋत्विक्स्तुतिर्वा नवम्यंत्ये जगत्यौ गायत्र्योर्मध्ये बृहती पंचमीति । गतः सूक्तविभक्त्योगः ॥

॥ अथ त्रयोदशी ॥

उद्बुध्यध्वं समनसः सखायः समग्रिमिध्वं बहवः सनीकाः ।

दधिक्रामग्रिमुषसं च देवीमिन्द्रावतोऽवसे नि ह्वये वः ॥ १ ॥

उत् । बुध्यध्वं । सऽमनसः । सखायः । सं । अग्रिं । इध्वं । बहवः । सऽनीकाः ।

दधिऽक्रां । अग्रिं । उषसं । च । देवीं । इंद्रऽवतः । अवसे । नि । ह्वये । वः ॥ १ ॥

अग्रिं चेष्यमाणा ऋत्विजो वदन्ति । हे ऋषयः सखिभूता ऋत्विजः समनसः

समानमनस्काः परस्परमद्रोग्धारः । अन्योन्यं कर्मानुकूला इत्यर्थः । तादृशा यूयमु-
दुकृष्टं बुध्यध्वं । जानीध्वं । उत्तरच युष्माकं कर्तव्यमेवोपदिशति । तथाग्निं समिध्वं ।
सम्यग्दीपयध्वं । जिह्न्धी दीप्तौ । रौधादिकः । लोटि असोरल्लोप इत्यल्लोपः । वह-
वोऽनेके सनीळाः समाननिवासाः । एकस्यामेव शालायां निवसन्तः । अहं च
दधिक्रामेतन्नामिकां देवतामग्निमुषसं च देवीमेतांस्त्रीन्देवानिन्द्रावत इंद्रेण युक्तान्वो
युष्मानवसेऽस्माकं रक्षणाय न्नि नितरां ह्ये । आह्वयामि ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

मंद्रा कृणुध्वं धिय आ तनुध्वं नावमरिचपरणीं कृणुध्वं ।

इष्कृणुध्वमायुधारं कृणुध्वं प्रांचं यज्ञं प्र णयता सखायः ॥ २ ॥

मंद्रा । कृणुध्वं । धियः । आ । तनुध्वं । नाव । अरिचऽपरणी । कृणुध्वं ।

इष्कृणुध्वं । आयुधा । अरं । कृणुध्वं । प्रांचं । यज्ञं । प्र । नयत । सखायः ॥ २ ॥

मंद्रा मंद्राणि मदकराणि स्तोत्राणि कृणुध्वं । कुरुध्वं । हे सखायः । कृवि हिंसा-
करणयोः । धिन्विकृण्वोरच्चेत्युप्रत्ययः । अकारश्चांतदेशः । यद्वा करोतेर्ब्यत्ययेन श्रुः ।
तथा धियः कर्माणि चयनप्रदेशकर्षणादीन्या तनुध्वं । विस्तारयत । तथारिचपरणीं
कर्षणादिरूपेणारिचेण पारयितव्यां नावं चयनारख्यां कृणुध्वं । कुरुध्वं । तथायुधा-
युधानि सीरयुगादीन्यरमाः कृणुध्वं । हे सखाय कृत्विजः प्रांचं प्रागंचनं यज्ञं यष्टव्य-
मग्निं प्र णयत । प्रकृते नयत । आदौ कर्षणं प्रांचं कुरुतेत्यर्थः ॥

॥ अथ तृतीया ॥

युनक्त सीरा वि युगा तनुध्वं कृते योनौ वपतेह बीजं ।

गिरा च श्रुष्टिः सभरा असन्तो नेदीय इत् सूर्यः प्रक्रमेयात् ॥ ३ ॥

युनक्त । सीरा । वि । युगा । तनुध्वं । कृते । योनौ । वपत । इह । बीजं ।

गिरा । च । श्रुष्टिः । सऽभराः । असन्त । नः । नेदीयः । इत् । सूर्यः । प्रक्रमं । आ । इयात् ॥ ३ ॥

हे सखायो यूयं सीरा सीराणि युनक्त । युग्ध्वमनडुभिः सह । युजेलोति तन्ननन्न-
यनाश्चेति तवादेशः । अत एवाङ्गिआस्सोरल्लोप इत्यल्लोपाभावः । तदर्थं युगा
युगानि वि तनुध्वं । विस्तारयध्वं । गिरा च योनाविह सीतायां बीजं ग्राम्यमारण्यं
च वपत । निधत्त । तिलमाषव्रीह्यादिकं ग्राम्यसप्तकं वेणुश्यामाकनीवारादिकमा-

रण्यबीजसप्तकं च कृष्टाकृष्टयोर्निवपतेत्यर्थः । सप्त याम्याः कृष्टे सप्तरण्या अकृष्ट
इत्यापस्तम्बः । तथा नोऽस्माकं गिरा स्तुत्या प्रशस्त्या सहास्माकं श्रुष्टिरन्नं सभराः
सभरमसत् । भवति । भवतु । तथा नेदीय इदंतिकमेव सृणयः । सृणिरंकुशः । अंकु-
शवद्धक्त्रो लविचः । पङ्कं स्तम्बमेयात् । आभिमुख्येन गच्छतु । श्रुष्टिः सभरा असत्
सृणयः पङ्कमेयादिति चशब्दानुवृत्तेश्चवायोगे प्रथमेति प्रथमस्य निघाताभावः ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥ *

सीरां युञ्जन्ति कवयो युगा वि तन्वते पृथक् ।

धीरां देवेषु सुमया ॥४॥

सीरा । युञ्जन्ति । कवयः । युगा । वि । तन्वते । पृथक् ।

धीराः । देवेषु । सुमया ॥४॥

कवयो मेधाविन ऋत्विजः सीरा सीराणि कर्षणसाधनानि युञ्जन्ति । योज-
यन्ति । युगा युगान्यपि पृथक् परस्परं वि तन्वते । भिन्नप्रदेशानि कुर्वन्ति । कीदृशाः
कवयः । देवेषु विषये धीरा धीमन्तः । किमर्थं । सुमया । सुममिति सुखनाम ।
सुखेच्छया । सुमशब्दात्क्यजन्ताद्भावे अ प्रत्ययादित्यकारप्रत्ययः । सुपां सुलुगिति
तृतीयाया आकारः । अथवा धीरा धीमन्तो देवेषु सुमया सुमेन । देवेषु सुखं भूया-
दिति । सुपां सुलुगिति विभक्त्येवाजादेशः ॥

अथ पंचमी ॥

निराहावाङ्कृणोतन सं वरचा दधातन ।

सिंचामहा अवतमुद्रिणं वयं सुसेकं अनुपक्षितं ॥५॥

निः । आऽहावान् । कृणोतन । सं । वरचाः । दधातन ।

सिंचामहे । अवतं । उद्रिणं । वयं । सुऽसेकं । अनुपऽक्षितं ॥५॥

हे सखाय आहावान् । आहूयन्ते पानार्थं गावोऽचेत्याहावानि पानानि । अचौ-
चित्यादग्निचयनप्रदेशे कर्षणार्थं गोपानसाधनं । दुममयपानपाचाण्युच्यन्ते । ताना-
हावान् निष्कृणोतन । निष्कुरुत । आहूयन्ते निपानमाहावः । पा० ३. ३. १४. इति
निपातितः । थाथादिस्वरः । कृणोतन । तन्मन्त्यादिना तनप् । तेनाडित्वाद्गुणः ।
आभ्यस्तयोरात इत्याकारलोपः । किमर्थमाहाववरणं वरचस्थापनं चेति । अचौ-

च्यते । वयमवतमवटं सिंचामहे । कीदृशमवटं । उद्विणं । उद्वाववंतं । सुषेकं । सुष्ठु
सेकुं शक्यं । अनुपक्षितं । अनुपक्षीणं । कदाचिदुदकोपक्षयरहितं ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

इष्कृताहावमवतं सुवरचं सुषेचनं ।

उद्विणं सिंचे अक्षितं ॥ ६ ॥

इष्कृतऽआहावं । अवतं । सुऽवरचं । सुऽसेचनं ।

उद्विणं । सिंचे । अक्षितं ॥ ६ ॥

इष्कृताहावं संस्कृताहावमवतमवटं द्रोणं सिंचे । सेचयामि । पुनः कीदृशम-
वटं । सुवरचं । शोभनवरचोपेतं । सुषेचनं । शोभनोदकसेकोपेतं । उद्विणं । उद्वा-
ववंतं । अक्षितं । अक्षीणं ॥

॥ इत्यष्टमस्य पंचमेऽष्टादशो वर्गः ॥

॥ अथ सप्तमी ॥

प्रीणीताश्चान्हितं जयाथ स्वस्तिवाहं रथमिक्कृणुध्वं ।

द्रोणाहावमवतमश्मचक्रमंसचकोशं सिंचता नृपाणं ॥ ७ ॥

प्रीणीत । अश्मान् । हितं । जयाथ । स्वस्तिऽवाहं । रथं । इत् । कृणुध्वं ।

द्रोणऽआहावं । अवतं । अश्मऽचक्रं । अंसचऽकोशं । सिंचत । नृऽपानं ॥ ७ ॥

हे ऋत्विजो यूयमश्वान्यापनशीलान्बलिवदान्प्रीणीत । उचितघासोदकादि-
प्रदानेन प्रीणयत । यथा क्षेत्रकर्षणाय प्रयत्न इति तथा कुरुतेत्यर्थः । तथा कृत्वा हितं
चयनायोचितं कर्षणं जयाथ । जयथ । अष्टादशः । तथा रथं चयनाख्यं हलाख्यं
वा स्वस्तिवाहमित् सुखस्य वाहकमेव कृणुध्वं । कुरुध्वं । तदर्थं द्रोणाहावं । आह्व-
यंत्यच पानार्थं बलिवदानित्याहावो जलाधारः पाचविशेषः । स च द्रोणमयो
दुममय आहावो यस्य तादृशमवतमवटवन्निबभूतमश्मचक्रं व्याघ्रक्रमणमश्मम-
यचक्रं वांसचकोशं । अंसचं कवचं यथा कायं रक्षति तद्वदुदकस्य कोशं कोशस्था-
नीयं नृपाणं नृणां कर्मनेतृणां पानयोग्यमीदृशमवतं सिंचत हे ऋत्विजः । एव-
मृत्विक्स्तुतिर्वेति पक्षे । सूक्तस्य वैश्वदेवेऽग्रे एवं योजना । प्रीणीत प्रीणयताश्चान् ।
ज्ञानपानयोग्यान्तैः संग्रामयोग्यान्कुरुतेत्यर्थः । हितं जयाथ । हितमिति क्रिया-

विशेषणं । कथं जयथ । बंधुसुहृद्भ्यो यथा हितं भवति तथा जयथ संग्रामं । स्वस्तिवाहं । स्वस्तीत्यविनाशनाम । अविनाशवाहनं रथमिदं च कृणुध्वं । इदिति चार्थः । अश्वरथं च दृढं कृत्वा संग्रामभूमिं गत्वा द्रोणाहावमित्यादीनि द्वितीयां-
तानि कूपाख्यसंग्रामविशेषणानि सिंचतेत्यनेन संबध्यन्ते । द्रोणो दुममयः स एव
रथ आहाव आहावस्थानीयो यस्य संग्रामस्य तं । अवतं । कूपनामैतत् । कूपं
संग्रामाख्यं । अश्वचक्रं कूपप्रांतनिबद्धाश्वसदृशप्रहरणायुधवंतं । असनानि वा
क्षेपणानि वा चक्राख्यायुधविशेषा यस्मिन् तं । व्याघ्रचरणवंतं व्याघ्रक्रमणवंतं वा ।
चक्रं चकतेर्वा चरतेर्वा क्रामतेर्वेति निरुक्तं । असंचकोशं । असंचाणि धनूंषि कव-
चानि च कोशस्थानीयानि यस्मिन् तं सिंचत नृपाणं । यस्मिन्योद्धार उदकवत्पी-
यन्ते मार्यन्ते तं । ईदृशं कूपसदृशं संग्रामं सिंचत हे अस्मदीया योद्धारः । सूक्तस्य
वैश्वदेवत्वाच्चे सैनिका विश्वेषां देवानां प्रसादेन सर्वमेतत्कुरुतेत्यर्थः । एवं निराहा-
वानित्यादिषु कूपरूपव्याजेन संग्रामवर्णनमवगंतव्यं ॥

॥ अथाष्टमी ॥

व्रजं कृणुध्वं स हि वो नृपाणो वर्म सीव्यध्वं बहुला पृथूनि ।

पुरः कृणुध्वमायसीरधृष्टा मा वः सुस्रोच्चमसो दंहता तं ॥ ८ ॥

व्रजं । कृणुध्वं । सः । हि । वः । सुस्रोच्चमसो । दंहता । तं ॥ ८ ॥

पुरः । कृणुध्वं । आयसीः । अधृष्टाः । मा । वः । सुस्रोत् । चमसः । दंहत । तं ॥ ८ ॥

हे ऋत्विजो व्रजं कृणुध्वं । व्रजं गोष्ठं कुरुध्वं । आशिरदोहार्थं गोस्थानं कुरुत ।
स हि स खलु वो नृपाणः । नेतृणां देवानां प्रतप्यः । देवपानसाधन इति । सां-
नाय्यरूपेण वाशिररूपेण वा गोः पयःपानार्थं देवाः पिबन्ति खलु । वर्म वर्माणि
सीव्यध्वं । वर्मवत्प्रधानस्योभयत्र आच्छादित्वात्प्रयाजादीनि प्राच्यानि प्रतीच्यानि
चांगानि वर्माणि । तानि सीव्यध्वं । दलयध्वं । कुरुध्वमित्यर्थः । कीदृशानि वर्माणि ।
बहुला । बहुलात्यनेकानि । तानि च पृथूनि विस्तीर्णानि । तथा पुरः पुराणि
धिष्ण्यादीनि यष्टव्यानां देवानां वा पुरः शरीराण्यायसीरयोमयवत् सारभूता
अधृष्टा अन्यैरधृष्टाः । पूरणीया महा वा पुर इत्युच्यन्ते । तानुक्तलक्षणान्कुरुत । वो
युष्मदीयश्चमसो यज्ञाख्यो भक्षणसाधनश्चमस एव वा । चमसपक्षे सामान्येनै-
कवचनं । मा सुस्रोत् । मा स्रवेत् । स्रवेत्तेर्लुपि बहुलं छंदसीति शपः श्रुः । तं दंहत ।
दृढीकुरुत । यथा विकलो न भवति तथा कुरुत । दह दहि वृद्धौ । भौवादिकः ।

तस्मात्सोटीदिस्वानुम् । ऋत्विक्स्तुतिपक्ष एव । वैश्वदेवपक्षे । अस्मदीया योद्धारो
यूयं । नरो योद्धारः पिबन्ति प्रत्यर्थिनां प्राणानिति नृपाणः । स तादृशो युष्मदीयः
खलु । गोष्ठपक्षे नराणां पानसाधनः स खलु । पातेः करणाधिकरणयोश्चेति ल्युट् ।
वर्म वर्माणि कवचानि सीयध्वं बहुलानि पृथूनि च यथा भवन्ति तथा । पुरः
पुरीः कृणुध्वमायसीरन्यैरधृष्टाश्च । वञ्चमसोऽदनसाधनो मा सुस्रोत् । मा स्रवेत् ।
तं हंतेति । इति देवतानुपहलब्धबलो वदति ॥

॥ अथ नवमी ॥

आ वो धियं यज्ञियां वर्त उतये देवा देवीं यजतां यज्ञियामिह ।

सा नो दुहीयद्यवसेव गत्वी सहस्रधारा पर्यसा मही गौः ॥ ९ ॥

आ । वः । धियं । यज्ञियां । वर्ते । उतये । देवाः । देवीं । यजतां । यज्ञियां । इह ।

सा । नः । दुहीयत् । यवसाऽइव । गत्वी । सहस्रधारा । पर्यसा । मही । गौः ॥ ९ ॥

हे देवाः स्तोतार ऋत्विजो वो युष्माकमूतये यज्ञियां यज्ञाहो धियं बुद्धिमा
वर्ते । प्रवर्तये । यद्वा । हे देवा ऋत्विजो वो यज्ञियां धियं युष्माकं कर्तव्यत्वेन
संबन्धिनीमस्माकमूतये रक्षणाय वर्ते । अपि च देवा एव संबोद्धाः । हे देवा वो
युष्माकं धियं बुद्धिमा वर्ते । आवर्तयामि । किमर्थं । उतये । अस्माकं रक्षणाय ।
कीदृशीं धियं । यज्ञियां यज्ञाहो देवीं द्योतमानां यजतां पूज्यां । इहास्मिन्यागेऽस्यां
भूमौ वा । एको यज्ञियामिति शब्दः पूरणः । सा धीर्नोऽस्माकं दुहीयत् । दुह्यात् ।
तच्च दृष्टान्तः । यवसेव यवसानि भक्षयित्वेव गत्वी पुनर्गोष्ठं गत्वा । पीत्वीतिवत् ।
पर्यसा सहस्रधारा मही महती गौर्यथा दुग्धे तद्वत् ॥

॥ अथ दशमी ॥

आ तू सिंच हरिमीं द्रोणस्थे वाशे भस्मक्षतः शमन्मयीभिः ।

परि स्वजध्वं दशं कक्ष्याभिरुभे धुरौ प्रति वह्निं युनक्त ॥ १० ॥

आ । तु । सिंच । हरिं । ईं । द्रोः । उपस्थे । वाशीभिः । तक्षत । अशमन्ऽमयीभिः ।

परि । स्वजध्वं । दशं । कक्ष्याभिः । उभे इति । धुरौ । प्रति । वह्निं । युनक्त ॥ १० ॥

हे अध्वर्यो त्वमेनं हरिं हरितवर्णं सोमं द्रोणमविकारस्य पाचस्योपस्थ उपर्या
सिंच । आसेकं कुरु । त्विति पूरणेन तदर्थं हे पाचसंपादिनोऽशमन्मयीभिरयः शि-

लासारभूताभिर्वाशीभिस्तक्षत पात्राणि । नकारोपजनश्छांदसः । मयटः टित्वा-
द्वीप् । तानि पात्राणि सोमपूर्णानि दश दशसंख्याकानि कक्ष्याभिः प्रकारैः पर्यायेण
परि ष्वजध्वं । संस्करुध्वं । आसादयत । यद्वा वाशीभिरश्मन्मयीभिर्हविर्धानशकटे
तक्षत । ते च दश कक्ष्याभिर्दशसंख्याकाभी रज्जुभिः परि ष्वजध्वं । उभे धुरौ युग-
संबन्धिन्यौ वह्नी वाहकावनङ्गाहौ युनक्त । अथवायं मंत्रश्चयनक्षेत्रकर्षणसाधनह-
लाविषयतया व्याख्येयः ॥

॥ अथैकादशी ॥

उभे धुरौ वह्निरापिच्छमानोऽंतर्योनेव चरति द्विजानिः ।

वनस्पतिं वन आस्थापयध्वं नि षू दधिध्वमखनंत उत्सं ॥ ११ ॥

उभे इति । धुरौ । वह्निः । आऽपिच्छमानः । अंतः । योनाऽइव । चरति । द्विऽजानिः ।

वनस्पतिं । वने । आ । अस्थापयध्वं । नि । सु । दधिध्वं । अखनंतः । उत्सं ॥ ११ ॥

हविर्धानशकटस्योभे धुरावापिच्छमान आशच्छमानो वह्निर्हविर्वाहकोऽनङ्गान्
योनावंतरिव द्विजानिर्द्विजायः । तयोरंतश्चरति । तं वनस्पतिं वनस्पतिविकारं
शकटं वने वनसंबन्धिनि वृक्षे । मेथीभूत इत्यर्थः । तत्रास्थापयध्वं । यद्वा वने वन-
नीये देशे आस्थापयध्वं । तत्पश्चात्तत्रत्यं सोमं सु सुष्ठु नि दधिध्वं । सुखं यथा भवति
तथा स्थापयतासंघां । अभिषवप्रदेशे च पश्चादुत्सं तद्रसमखनंतः संपादयतेत्यर्थः ॥
अथवायमपि मंत्रः कर्षणपरो व्याख्येयः । यस्य लांगलस्योभे धुरावापिच्छमानः
शच्छमानो वह्निरनङ्गान् अंतर्योनाविवेत्यादि समानं । तादृशं वनस्पतिं वनस्पति-
विकारं लांगलं वने वननीये योनार्थे कर्षणप्रदेशे आस्थापयध्वं । सु सुष्ठु सर्वत्र
तं लांगलं नि दधिध्वं । उत्सं सेकसाधनं गते सिक्तं वा प्रदेशमखनंतः ॥

षष्ठेऽहनि ब्राह्मणाच्छंसिशस्त्रे कपृच्छ इत्येषा । कपृच्छरो यद्वा प्राचीरजगंतेति
चैते । अ० ८. ३. । इति ॥

॥ सैषा द्वादशी ॥

कपृच्छरः कपृथमुद्धातन चोदयत खुदत वाजसातये ।

निष्टिग्यः पुत्रमा चोवयोतय इद्रं सबाध इह सोमपीतये ॥ १२ ॥

कपृत् । नरः । कपृथं । उत् । दधातन । चोदयत । खुदत । वाजऽसातये ।

निष्टिग्यः । पुत्रं । आ । चोवय । ऊतये । इद्रं । सबाधः । इह । सोमऽपीतये ॥ १२ ॥

हे नरो नेतार ऋत्विज एष इंद्रः कपृत् । सुखस्य पूरको यष्टृणां स्तोतृणां च ।
 कमिति सुखनाम । तं कपृथं सुखस्य पूरयितारमिंद्रं चोदयत । प्रेरयत । खुदत ।
 खुर्दत क्रीडयत । खुर्द क्रीडायां । भौवादिकः । व्यत्ययेन शः । रेफलोपच्छांदसः ।
 संपिष्ट । संस्क्रुतेत्यर्थः । किमर्थं । वाजसातये । अन्नस्य लाभाय । तदेवाह । हे
 होतः निष्टिग्यः पुत्रं । निष्टिं दितिं स्वसपत्नीं गिरतीति निष्टिगीरदिति । तस्याः
 पुत्रमिंद्रं सबाधः । सह पापैः प्रयासरूपैः कर्मभिर्बाध्यन्त इति सबाध ऋत्विजः ।
 तथाविधा यूयं सोमपीतये तस्य सोमपानायोतयेऽस्माकं रक्षणाय वा च्यवय ।
 व्यत्ययेनैकवचनं । आच्यावयतेत्यर्थः ॥

॥ इत्यष्टमस्य पंचम एकोनविंशो वर्गः ॥

प्र ते रथमिति द्वादशर्चं तृतीयं सूक्तं । भार्म्यश्चपुत्रो मुद्गल ऋषिः । आद्या तृती-
 यांत्या चेति तिस्रो बृहत्यः । शिष्टा नव चिष्टुभः । दुघणो नाम मुद्गरः । तद्देवत्य-
 मिदमिंद्रदेवत्यं वा । तथा चानुक्रांतं । प्र ते मुद्गलो भार्म्यश्चो दुघणेन वृषभेण चाजिं
 जिगायेति द्रौघणं वाद्या तृतीयांत्या च बृहत्य इति । गतो विनियोगः ॥ अत्राहुः ।
 मुद्गलस्य हता गावश्चौरैस्त्यक्त्वा जरद्गवं । स शिष्टं शकटे कृत्वा गत्वेक ऋजुराहवं ।
 दुघणं युयुजेऽन्यत्र च चौरमार्गानुसारकः । दुघणं चाग्रतः क्षिप्त्वा चौरैभ्यो जगृहे
 स्वगा इति ॥ तथा निरुक्तेऽपीयं कथा सूचिता । मुद्गलो भार्म्यश्च ऋषिर्वृषभं च
 दुघणं च युक्त्वा संग्रामे व्यवहृत्याजिं जिगाय । नि० ९. २३. इति ॥

॥ तत्र प्रथमा ॥

प्र ते रथं मिथूकृतमिंद्रोऽवतु धृष्णुया ।

अस्मिन्नाजौ पुरुहूत अवाय्ये धनभक्षेषु नोऽव ॥ १ ॥

प्र । ते । रथं । मिथुऽकृतं । इंद्रः । अवतु । धृष्णुऽया ।

अस्मिन् । आजौ । पुरुऽहूत । अवाय्ये । धनऽभक्षेषु । नः । अव ॥ १ ॥

हे मुद्गल ते रथं मिथूकृतं मिथःकृतमसहायं कृतं । अथवा मिथुरिति मिथ्या-
 नाम । अश्वादिभिः शून्यं कृतं धृष्णुया धर्षणशील इंद्रोऽवतु । रक्षतु । यद्वा धृष्णुया
 धर्षणशीलेन वज्रेण । उभयत्र सुपां सुलुगिति सुपो याजादेशः । अथ प्रत्यक्षकृतः ।
 हे पुरुहूत बहुभिराहूतेंद्रास्मिन्नाजौ संग्रामेऽपहतगोभिश्चौरैः कृते संग्रामे । कीदृशे ।
 अवाय्ये श्रोतव्ये । विश्रुत इत्यर्थः । मुदक्षीत्योदिनाय्यप्रत्ययः । धनभक्षेष्वास्मासु गो-

रूपधनभजनकामेषु सत्सु । यद्वा गोरूपधनस्य भक्षकेषु चौरेषु जेतव्येषु सत्सु नो
ऽस्मानव । रक्ष ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

उत्स्म वातो वहति वासो अस्या अधिरथं यदजयत्सहस्रं ।

रथीरभून्मुङ्गलानी गविष्टौ भरे कृतं व्यचेदिन्द्रसेना ॥ २ ॥

उत् । स्म । वातः । वहति । वासः । अस्याः । अधिऽरथं । यत् । अजयत् । सहस्रं ।

रथीः । अभूत् । मुङ्गलानी । गोऽइष्टौ । भरे । कृतं । वि । अचेत् । इन्द्रऽसेना ॥ २ ॥

अस्या रथीरभून्मुङ्गलानीति वक्ष्यमाणत्वादस्य मुङ्गलस्य पत्न्याः सारथिभूताया
वासोऽंशुकं वातो वायुरुद्धहति । ऊर्ध्वं प्रापयति । अमजनितस्वेदापनयनाय ।
अथवा शीघ्ररथधावनजनितो वायुरंशुकं चालयतीत्यर्थः । कदेत्युच्यते । यद्यदाधि-
रथमधिकं रथमारुह्य सहस्रं सहस्रसंख्याकं गोसंघमजयत्तदा । यद्वा गोसहस्रमज-
यदस्या इति वा योज्यं । यद्योगाज्जयतेर्न निघातः । गविष्टौ गवामपहतानामेषणे
मुङ्गलानी मुङ्गलस्य स्त्री रथीरभूत् । सारथिरभवत् । छांदस आनुक् । इन्द्रसेना स्तुत्या
परितुष्टस्येन्द्रस्य सेना । यद्वेन्द्रस्य शत्रूणां दारयितुर्मुङ्गलस्य सेनानीरूपा मुङ्गलानी भरे
संयामे कृतं संपादितं गोसंघं व्यचेत् । व्यचिनोत् । शत्रुभ्यः पृथक् कृतवती । चय-
तेर्लेङि बहुलं छंदसीति विकरणस्य लुक् ॥

॥ अथ तृतीया ॥

अंतर्येच्छ जिघांसतो वज्रमिन्द्राभिदासतः ।

दासस्य वा मघवन्नार्यस्य वा सनुतर्यवया वधं ॥ ३ ॥

अंतः । यच्छ । जिघांसतः । वज्रं । इन्द्र । अभिऽदासतः ।

दासस्य । वा । मघऽवन् । नार्यस्य । वा । सनुतः । यवय । वधं ॥ ३ ॥

हे इन्द्र जिघांसतो हंतुमिच्छतोऽभिदासतोऽभिदुष्यतः शत्रोर्वज्रमंतर्येच्छ ।
अंतर्गमय । तदेवाह । हे मघवन्धनवन्निन्द्र दासस्य वोपक्षीणस्याल्पस्यार्यस्याभि-
गंतव्यस्य महतो वा शत्रोर्वधं । वज्रनामैतत् । हननसाधनं वज्रं सनुतः । अंतर्हिं-
तनामैतत् । अंतर्हितं गूढं प्रयुज्यमानं यवम् । पृथक्कुरु ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

उ॒न्नो हृ॒दम॑पिब॒ज्जर्ह॑षाणः कूटं स्म तृ॒हद्भि॑मातिमेति ।

प्र मुष्क॑भारः श्रव॑ इच्छ॒मानोऽजि॑रं बा॒हू अ॒भर॑त्सिषासन् ॥४॥

उ॒न्नः । हृ॒दं । अ॒पि॒बत् । जर्ह॑षाणः । कू॒टं । स्म । तृ॒हत् । अ॒भिऽमा॑तिं । ए॒ति ।

प्र । मुष्कऽभारः । श्रवः । इच्छ॒मानः । अ॒जि॒रं । बा॒हू इति॑ । अ॒भर॑त् । सि॒षा॒सन् ॥४॥

अथ वृषभः स्तूयते । वृषभ उन्न उदकस्य हृदमगाधजलाशयमपिबज्जर्हषाणः । अत्यंतं हषितः सन् । तथा कूटं पर्वतशृंगं चौरैर्गोपिधानार्थं निहितं तृहत्स्म । शृंगेण विहिंसितवान् । व्यदारयदित्यर्थः । तथा कृत्वाभिमातिमेति शत्रुं गच्छति हंतुं । पश्चान्मुष्कभारः प्रवृद्धमुष्कः । प्रवृद्धस्य वृषभस्य हि मुष्कवृद्धिर्भवति । तथा प्रवृद्धो वृषभः श्रवः । श्रूयत इति श्रवो यशः । इच्छमान इच्छन् अजिरं गमनशीलं शत्रुं बाहू बाहुभ्यां बाह्वोर्वा प्राभरत् । प्रहृतवान् । यद्वा । अजिरमिति क्षिप्रनाम । क्षिप्रं सिषासन् संभक्तुमिच्छन् बाहू प्राभरत् । प्रसारितवानित्यर्थः ॥

॥ अथ पंचमी ॥

न्य॒क्रंद॑यन्नुप॒यंतं॑ ए॒नम॑मे॒हय॑न्वृष॒भं म॒ध्यं आ॒जेः ।

तेन॑ सू॒भर्वं॑ श॒तव॑त्स॒हस्रं॑ गवां॑ मु॒क्त्रलः॑ प्र॒धने॑ जिगाय ॥५॥

नि । अ॒क्रंद॑यन् । उ॒प॒ऽयंतः॑ । ए॒नं । अ॒मे॒हय॑न् । वृ॒ष॒भं । म॒ध्ये । आ॒जेः ।

तेन॑ । सू॒भर्वं॑ । श॒त॒ऽवत् । स॒हस्रं॑ । गवां॑ । मु॒क्त्रलः॑ । प्र॒ऽधने॑ । जि॒गा॒य ॥५॥

मुक्त्रल आतिनेति तच्छब्दश्रुतेर्यच्छब्दाध्याहारः । यमेनं वृषभं न्यक्रंदयन् नितरां क्रंदनमकुर्वन् । के । उपयंतः समीपे गच्छन्ती नरः । यथा प्रचंडेन क्रंदनेन शत्रवो भीताः पलायन्ते तथाकुर्वन् । किं । वृषभं वर्षकं सेक्त्वारम्भजेः संयामस्य मध्येऽमेहयन् मूत्रपुरीषोत्सर्गं विश्रामार्थं कारितवन्तः सूभर्वं । भर्वतिरत्तिकर्मा । शोभनचर्वणादिभक्षकं । तादृशो यथा भवति तथा कृत्वेत्यर्थः । यद्वैतन्नोसहस्रविशेषणं । तेनोक्तरूपेण वृषभेण सूभर्वं मुहु यवसास्वादि शतवच्छतीपेतं गवां सहस्रं मुक्त्रल एतन्नामाहं प्रधने संयामे जिगाय । अजैषं ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

क॒र्कदे॒वे वृ॒षभो॑ यु॒क्त आ॒सीद॒वाव॒चीत्सार॑थिरस्य॒ केशी॑ ।

दुधे॑र्यु॒क्तस्य॒ द्रव॑तः स॒हान॑स च॒च्छन्ति॑ ष्म नि॒ष्पदो॑ मु॒द्गल॑ानीं ॥ ६ ॥

क॒र्कदे॒वे । वृ॒षभः । यु॒क्तः । आ॒सीत् । अ॒वाव॒चीत् । सार॑थिः । अ॒स्य । केशी॑ ।

दुधेः । यु॒क्तस्य॑ । द्रव॑तः । सह॑ । अ॒न॒सा । च॒च्छन्ति॑ । स्म । निः॒ऽपदः॑ । मु॒द्गल॑ानीं ॥ ६ ॥

क॒र्कदे॒वे हिंस॑नाय श॒चूणां॑ वृ॒षभो॑ वर्षिता गौर्यु॒क्त आ॒सीत् । रथे॑ सं॒बद्धो॑ऽभूत् । केशी॑ केश॒वान् प्र॒ग्रह॑वानस्य रा॒ज्ञो रथ॑स्य वा सारथिर्मु॒द्गल॑ानीत्यर्थः । सारथ्यभि॒प्रायेण॑ केशीति पुँल्लिंगता । अ॒वाव॒चीत् । वृ॒षभभ॑यजनकं श॒चुभ॑यजनकं वा॒क्रो॒शम॑करोत् । अथवा केशी केशिनी सारथिरस्य । अमुमित्यर्थः । अमुं वृ॒षभं शब्द॑मकारयत् । वच॑ परिभाषण इत्यस्य के॒वल॒स्यान्त॑र्णीति॒त्यर्थ॑स्य यङ्लुगन्तस्य लुङि रूपं । अथवास्य सारथिः सहायभूतः केशी प्रकृष्टकेशो वृ॒षभो॑ऽवाव॒चीत् । भृ॒शम॑शब्दयत् । ए॒वंभू॑तस्य दुधेर्दुधरस्यानसा सह द्रवतः शीघ्रं श॒चुमध्ये॑ रथेन सह धावतो वृ॒षभस्य॑ भयंकरशब्देन निष्पदो निर्गच्छन्तो यो॒द्धारो॑ मु॒द्गल॑ानीं मु॒द्गल॑स्य योषितं सारथिभूतां प्रत्यृच्छन्ति ष्म । अ॒गच्छ॑न्नित्यर्थः । पा॒घ्रेत्यादि॑नर्च्छादेशः ॥

॥ इत्यष्टमस्य पंचमे विंशो वर्गः ॥

॥ अथ सप्तमी ॥

उ॒त प्र॒धिमु॒दह॑न्नस्य वि॒द्वानु॒पायु॒न॒ग्वंस॑गम॒च॒ शि॒क्षन् ।

इ॒न्द्र उ॒दा॒वत्प॑तिम॒घ्याना॒मर॑हत॒ पद्या॑भिः क॒कुक्ष्या॑न् ॥ ७ ॥

उ॒त । प्र॒धिं । उ॒त् । अ॒हन् । अ॒स्य । वि॒द्वान् । उ॒प । अ॒यु॒न॒क् । अ॒च॒ । शि॒क्षन् ।

इ॒न्द्रः । उ॒त् । आ॒वत् । प॑तिं । अ॒घ्या॒नां । अ॒र॑हत॒ । प॒द्या॑भिः । क॒कुक्ष्या॑न् ॥ ७ ॥

उ॒तापि॑ च वि॒द्वान् स॑ मु॒द्गलो॑ऽस्य रथस्य प्र॒धिं । प्र॒धिर॑क्षच्छिद्रकाष्ठः प्रा॒न्त॒काष्ठः॑ । स च रथावयवानामुपलक्षकः । रथावयवमुदहन् । उदगमयत् । रथं संन॒नाहे॑त्यर्थः । तदनंतरमत्र रथे वंसगं वननीयगमनं वृ॒षभं शि॒क्षन् शि॒क्षय॑न् रज्जुषु स्थापयन् उपायुनक् । रथसमीपे युगेऽयोजयत् । युजेर्लङि तिपो हल्ङ्यादिलोपः । एवं सतींद्रो दे॒वोऽघ्या॑नामहंत॒थ्यानां॑ ग॒वा॒तिमु॒दाव॑त् । उ॒त्कृ॑ष्टमावत् । रक्षा॒मक॑रोत् । पश्चात्कुकुक्ष्यान्वृ॒षभः प॒द्याभिः॑ सरणिभिः । वेगेनागमत् । रहिर्गत्यर्थः ॥

अथाष्टमी ॥

शुनमष्ट्रायचरत्कपर्दीं वरचायां दार्वानह्यमानः ।

नृम्णानि कृण्वन्बहवे जनाय गाः पस्पशानस्तविषीरधत्त ॥ ८ ॥

शुनं । अष्ट्राऽवी । अचरत् । कपर्दीं । वरचायां । दारुं । आऽनह्यमानः ।

नृम्णानि । कृण्वन् । बहवै । जनाय । गाः । पस्पशानः । तविषीः । अधत्त ॥ ८ ॥

शुनमिति सुखनाम । सुखं यथा भवति तथा । अष्ट्रावी । अष्ट्रा प्रतोदः । तद्वान् । छांदसो विनिः । कपर्दीं कपर्देवान् अचरत् । संचरति । किं कुर्वन् । वरचायां वध्यां दारु काष्ठं रथांगभूतमानह्यमानः सर्वतो बध्नात् । पुनः किं कुर्वन् । बहवे जनाय स्वपुत्रभृत्यादिलक्षणाय नृम्णानि धनानि शत्रुसंबन्धीनि सुखानि वा कृण्वन् । गाः पस्पशानः स्पृशन् । स्पृश बाधनस्पर्शनयोः । छांदसो लिटि कानच् । एवं कुर्वन् तविषीर्बलान्यधत्त । धत्ते । जयं प्राप्नोतीत्यर्थः ॥

॥ अथ नवमी ॥

इमं तं पश्य वृषभस्य युञ्जं काष्ठाया मध्ये दुघणं शयानं ।

येन जिगाय शतवत्सहस्रं गवां मुद्गलः पृतनाज्येषु ॥ ९ ॥

इमं । तं । पश्य । वृषभस्य । युञ्जं । काष्ठायाः । मध्ये । दुऽघनं । शयानं ।

येन । जिगाय । शतऽवत् । सहस्रं । गवां । मुद्गलः । पृतनाज्येषु ॥ ९ ॥

कंचन सख्यः । इति सखायाभावेन जयविषय उपहासं कुर्वाणं प्रति ब्रवीति । राजा दुघणे । इति । हाजिं जिगायेत्युक्तवान् । पूर्वं वृषभो वर्णितः । अत्र दुघणो वर्ण्यते । हे । इमं दुघणं पश्य । कीदृशमिममित्युच्यते । युजेरसमास इति नुम् । युञ्जं । युज्यः । इति युक् सखा । वृषभस्य सखिभूतं । वृषभो यावन्तमर्थं साधयति तावन्तमेव साधयन्तमित्यर्थः । पुनः कीदृशं । काष्ठाया मध्ये । आज्यन्तोऽपि काष्ठोच्यते । २. १५. । इति निरुक्तं । आज्यन्तस्य मध्ये । संयाम इत्यर्थः । तत्र शयानं । हन्तव्यान्सर्वाहत्वा सुखेन स्वपन्तं निर्व्यापारत्वेन वर्तमानं । ईदृशं दुममयं घनं पश्येत्यर्थः । येन दुघणेन शतवच्छतोपेतं गवां सहस्रं पृतनाज्येषु संयामेषु जिगायाहमजैषं तमिमं पश्येति समन्वयः । जयतेर्लिट् । सखिर्दोर्जरित्यभ्यासादुत्तरस्य कुत्वं । मिपो णल् ।

॥ अथ दशमी ॥

आरे अघा को न्वि॑त्था ददर्श॑ यं युंज॑न्ति त॒म्वा स्था॑पयन्ति ।

ना॒स्मै तृ॒णं नो॒द॒क॒मा भ॑रन्त्यु॒त्त॒रो धु॒रो वह॑ति प्र॒देदि॑शत् ॥ १० ॥

आरे। अघा। कः। नु। इत्था। ददर्श। यं। युंजन्ति। तं। ऊं इति। आ। स्थापयन्ति।

न। अस्मै। तृणं। न। उदकं। आ। भरन्ति। उत्तरः। धुरः। वहति। प्रदेदिशत् ॥ १० ॥

य आरे समीप एवाघाघानि दुःखानि शत्रुरूपाणि करोति तं को नरो न्वि-
दानीमित्येत्यं ददर्श। पश्यति। किंच यं दुघणं युंजन्ति रथे तमु तमेवा स्थापयन्ति।
आरोहयन्तीत्यर्थः। अथवा यं रथे युंजन्ति तमेव प्रहरणार्थमास्थापयन्ति। उभयविधं
कार्यमेकः करोतीत्यर्थः। किंचास्मै तृणं ना भरन्ति। नाहरन्ति। तथोदकं नाहरन्ति।
ह्यहोर्भे इति भवं। ईदृशो दुघण उत्तरो दक्षिणस्य वृषभस्य स्वयमुत्तरः सन् धुरो
रथभारस्य रथधुरं वहति प्रदेदिशत् प्रकर्षेण जयं स्वामिने प्रदिशन्। शत्रूणां वा
भयं प्रदिशन्वहति। दिश अतिसर्जन इत्यस्माद्यङ्लुगन्ताच्छतरि रूपं ॥

॥ अथैकादशी ॥

परिवृ॑क्तेव॒ पति॑विद्यमान॒ट् पी॒षा॒ना कू॒च॒क्रेण॑व॒ सि॒चन् ।

ए॒षै॒षा चि॒द्र॒थ्या ज॒येम॒ सुम॑ंगलं॒ सिन॑वदस्तु सा॒तं ॥ ११ ॥

परिवृक्ताऽइव। पतिऽविद्यं। आनट्। पीषाणा। कूचक्रेणऽइव। सिचन्।

एषऽएषा। चित्। रथ्या। जयेम। सुऽमंगलं। सिनऽवत्। सातं ॥ ११ ॥

अत्र मुग्नलानी सारथिः स्तूयते। एषा मुग्नलानी पतिविक्रान्ती जी वर्जने।
परित्यक्ता पत्या पत्या वियुक्ता योषिदिव। सा यथा पतिविक्रान्ती वेद्यो लंभ-
नीयः। पतिश्चासौ विद्यश्च। पतिविद्यमानशे पतिविक्रान्तिः। आनङ् व्या-
प्तिकर्मा। नशेलुङि मंचे घसेति चेलुङ्। छंदस्यपि दृश्यते। पा० ६. ४. ७३। इत्यन-
जादीनामप्यडागमः। अश्रोतेर्लिटि वा णल्लोपश्छादिसः। तथा पतिसमीपं सार-
थित्वेनागत्य पीषाणा वर्धमाना भवति। किमिव। कूचक्रेणैव सिचन्। कुः पृथिवी।
तस्याश्चक्रो वलयः कूचक्रः। तेन वर्षणीयत्वेन निमित्तेन सिचन् जलं वर्षन्मेघ
इव। स यथांतरिक्षे स्वल्पमात्रोऽधि वर्षणस्य मया महाभवति तद्वदियमपि शत्रु-
मध्ये शरधारा वर्षती वर्धत इत्यर्थः। तथैषैषा पतिविक्रान्ती गोसंघ एषः। तमि-

च्छतीत्येवैषी । ईदृश्या तया रथ्या सारथिभूतया जयेम शत्रुभिरपहतं गोसंघं ।
तस्याः सातं दत्तं संभजनं वा सुमंगलं शोभनमंगलवत् सिनवत् । सिनमन्त्रं ।
तद्वच्चास्तु । गोरूपात्रवच्च भवतु ॥

॥ अथ द्वादशी ॥

त्वं विश्वस्य जगतश्चक्षुरिन्द्रासि चक्षुषः ।

वृषा यदाजिं वृषणा सिषाससि चोदयन्वध्रिणा युजा ॥ १२ ॥

त्वं । विश्वस्य । जगतः । चक्षुः । इन्द्र । असि । चक्षुषः ।

वृषा । यत् । आजिं । वृषणा । सिषाससि । चोदयन् । वध्रिणा । युजा ॥ १२ ॥

सूक्तस्य विकल्पेनेन्द्रत्वादादाविन्द्रस्य स्तुतत्वादन्तेऽपीन्द्रः स्तूयते । हे इन्द्र त्वं विश्वस्य सर्वस्य जगतश्चक्षुषश्चक्षुष्मतः पश्यतो वा जगतश्चक्षुरसि । प्रत्येकमुत्पत्तिविशिष्टचक्षुःसत्त्वावेऽपि सर्वस्य साधारणं चक्षुरसि । त्वया द्रष्टव्यानिहिकामुष्मिकपदार्थान्पश्यतीत्यर्थः । त्वामेव हि यज्ञादिना लब्ध्वा पुरुषार्थान्साधयन्ति । यद्वा विश्वस्य जगतो यन्निजं चक्षुरस्ति तस्यापि चक्षुषस्त्वं चक्षुरसि । यद्यस्माद्वृषाभिमतवर्षकस्त्वमाजिं मुक्त्रलस्य मम संग्रामं वध्रिणा पाशेन युजा युजौ युक्तौ वृषणा वृषणी वर्षकावश्चौ रथे योजयित्वा चोदयञ्शत्रुषु प्रेरयन् सिषाससि । आजिं संभक्तुमिच्छसि तस्माच्चक्षुरसि ॥

॥ इत्यष्टमस्य पंचम एकविंशो वर्गः ॥

आशुः शिशान इति चयोदशर्चं चतुर्थं सूक्तमिन्द्रपुत्रस्याप्रतिरथनाम्न आर्षं । चयोदशश्चतुर्थः ॥ अमीषां बृहस्पते परि दीयेत्यस्या बृहस्पतिर्देवता । अमीषां चित्तमित्यस्मिन् (अमीषां देवी देवता । शिष्टा ऐन्द्रः । चयोदशी विकल्पेन मारुती । तथा चानुक्तीति ॥ सप्तोनेन्द्रेऽप्रतिरथश्चतुर्थी बार्हस्पत्योपांत्याप्त्वादेव्यंत्यानुष्टुप्मारुती वेति ॥ सप्तमिचित्ये कृतौ चित्यग्निषु प्रणीयमानेषु दक्षिणतो व्रजता ब्रह्मणैतत्सूक्तं जप्यं । तथा च सूचितं । दक्षिणतश्च व्रजजपत्याशुः शिशान इति सूक्तं समाप्य । आ० १. १२. । ब्रह्माप्रतिरथं जपित्वा । आ० ४. ८. । इति च ॥ युद्धार्थं राज्ञः सन्नहनेऽनेन सूक्तेन राजेक्षितव्यः । सूचितं च । अथैनमन्वीक्षेताप्रतिरथशससौपर्णैः । आ० गृ० ३. १२. । इति ॥

॥ तच्च प्रथमा ॥

आशुः शिशानो वृषभो न भीमो घनाघनः क्षोभणश्चर्षणीनां ।

संक्रंदनोऽनिमिष एकवीरः शतं सेनां अजयत्साकमिंद्रः ॥१॥

आशुः । शिशानः । वृषभः । न । भीमः । घनाघनः । क्षोभणः । चर्षणीनां ।

संक्रंदनः । अनिमिषः । एकवीरः । शतं । सेनाः । अजयत् । साकं । इंद्रः ॥१॥

अयमिंद्र आशुः शीघ्रकारी व्यापको वा शिशानो निशितः । शत्रूणां भयजनक इत्यर्थः । क इव । वृषभो न भीमः । बिभेत्यस्मादिति भीमः । तादृशो वृषभ इव । स यथा तीक्ष्णाभ्यां शृंगाभ्यां भीमो भवति तद्वत् । अथवा । शिशानस्तीक्ष्णमतिः । व्यत्ययेनात्मनेपदं । वृषभो न भीमः । वृषभो यथा शृंगाभ्यां भयजनकस्तद्वच्चूणां भयजनकश्च । घनाघनो घातकः शत्रूणां हंता । पचाद्यचि हंतैर्धश्चेति द्विर्वचन-मभ्यासस्याडागमो घत्वं च धात्वभ्यासयोः । चर्षणीनां । चर्षणयो मनुष्याः । मनुष्याणां द्वेषाणां क्षोभणः क्षोभयिता । संक्रंदनः सम्यक् क्रंदयिता । प्राणिनामाकर्षणेन प्रहारेण वा । अनिमिषश्चक्षुर्निमेषरहितः । सर्वदा स्वयज्ञगमनयुद्धादिकार्येष्वनलस इत्यर्थः । एकवीरः । वीरयत्यमिचानिति वीरः । एकश्चासौ वीरश्च । अथवा । एक एव विक्रांतः । असाहाय्येन कार्यक्षम इत्यर्थः । ईदृशोऽयमिंद्रः शतं सेनाः साकं सहैकोद्योगेनैवाजयत् । जयति ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

संक्रंदनेनानिमिषेण जिष्णुना युक्कारेण दुश्चवनेन धृष्णुना

तदिद्रेण जयत तत्सहध्वं युधो नर इषुहस्तेन वृष्णा ॥

संक्रंदनेन । अनिमिषेण । जिष्णुना । युक्कारेण । दुश्चवनेन । धृष्णुना ।

तत् । इंद्रेण । जयत । तत् । सहध्वं । युधः । नरः । इषुहस्तेन । वृष्णा ॥२॥

अस्तु नामेंद्र उक्तविधः तथाप्यस्माकं किमिति चेत् आह । संक्रंदनेनानिमिषेण चोक्तलक्षणेन जिष्णुना जयशीलेन युक्कारेण । युक्त्वा युत् । युद्धकारिणा । कर्मण्यण् । दुश्चवनेनान्यैरविचाल्येन । व्युद् मुद् गतौ । इदसि गत्यर्थेभ्यः । पा० ३. ३. १२९. इति युच् । धृष्णुना धर्षकेण । ईदृशेनेद्रेण तद्युद्धं जयत । शत्रुबलं सहध्वं । अभिभवत । हे युधो योद्धारो हे नरो नेतारः । विभाषितं विशेषवचने बहुवच-

नमिति पूर्वस्याविद्यमानवस्त्वनिषेधादुत्तरं निहन्यते । पुनः कीदृशेनेन्द्रेणेति । इषु-
हस्तेन वृणा वर्षिचा च ॥

॥ अथ तृतीया ॥

स इषुहस्तेः स निषंगिभिर्वशी संस्रष्टा स युध इन्द्रो गणेन ।

संसृष्टजित्सोमपा बाहुशर्ध्वोऽयधन्वा प्रतिहिताभिरस्ता ॥३॥

सः । इषुऽहस्तेः । सः । निषंगिऽभिः । वशी । संऽस्रष्टा । सः । युधः । इन्द्रः । गणेन ।

संसृष्टऽजित् । सोमऽपाः । बाहुऽशर्ध्वी । उयऽधन्वा । प्रतिऽहिताभिः । अस्ता ॥३॥

पूर्वमत्र इन्द्रेण जयतेत्युक्तं । अचेन्द्रस्य जयसाधनसमर्थत्वं दर्शयति । स इन्द्र इषु-
हस्तेर्भटैर्मरुदादिभिर्वशी वश्यैस्तद्वान् । तथा निषंगिभिर्युक्तः । निषंगः खड्गः ।
तद्वज्रिवशी । स चेन्द्रो युधो युध्यमानः सन् । इगुपधलक्षणः कः । अथवा युधो
युद्धहेतोर्गणेन शत्रुसंघेन सह संस्रष्टैकीभवनशीलः । यत् एवंविधोऽतः संसृष्टजित् ।
ये परस्परैकमत्येन युद्धाय संसृष्टा भवन्ति तेषां जेता । तथा सोमपाः सोमस्य
पाता । बाहुशर्ध्वी । शर्ध्वो बलं । बाह्वोर्बलं बाहुबलं । तद्वान् । मत्वर्थीय इनिः ।
यद्वा शृधु प्रसहने । बाहुभ्यां शर्ध्वयत्यभिभवतीति बाहुशर्ध्वी । सुपजातौ णिनि-
स्ताच्छील्य इति णिनिः । उयधन्वोद्यतधन्वा प्रतिहिताभिः शत्रुषु प्रेरिताभिरिषुभि-
रस्ता सारयिता । यत्रेषून्मुंचति तत्र वृथा न भवतीत्यर्थः । ईदृशेनेन्द्रेण जयतेति संबंधः ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

बृहस्पतेः पतन्तीया रथेन रक्षोहामिचाँ अपबाधमानः ।

प्रभंजन्तेनाला युधा जयन् अस्माकमेध्वविता रथानां ॥४॥

बृहस्पतिः पतन्तीया रथेन । रक्षऽहा । अमिचान् । अपऽबाधमानः ।

प्रऽभंजन् । युधा जयन् । अस्माकं । एधि । अविता । रथानां ॥४॥

हे बृहस्पते बृहता पातः परित्यजितदेव रथेन परि दीय । परिगच्छ । दीय-
तिर्गच्छतिकर्मा । आगत्य च रक्षोहा रक्षसां हन्तामिचाञ्छत्रूनपबाधमानः सर्वतो
नाशयन् तथा सेनाः । रथेन बन्धिनीः प्रभंजन् प्रकर्षेण नाशयन् प्रमृणः प्रकर्षेण
हिंसन् । मृण हिंसायां । इगुपधलक्षणः कः । केन हिंसन् । युधा युद्धेन । सावेकाच
इति विभक्तेरुदात्तत्वं । जयन् एवं सर्वत्र जयं प्रतिपद्यमानः । ईदृशस्त्वमस्माकं
रथानामवितैधि । भव ॥

॥ अथ पंचमी ॥

बलविज्ञायः स्थविरः प्रवीरः सहस्वान्वाजी सहमान उयः ।

अभिवीरो अभिसत्वा सहोजा जैचमिंद्र रथमा तिष्ठ गोवित् ॥ ५ ॥

बलऽविज्ञायः । स्थविरः । प्रऽवीरः । सहस्वान् । वाजी । सहमानः । उयः ।

अभिऽवीरः । अभिऽसत्वा । सहऽजा । जैचं । इंद्र । रथं । आ । तिष्ठ । गोऽवित् ॥ ५ ॥

सर्वस्य भूतस्य बलं विजानातीति बलविज्ञायः । यद्वा बलं ममायमिति सर्वैर्बलत्वेन विज्ञायत इति बलविज्ञायः । सर्वस्य बलभूत इत्यर्थः । स्थविरो महान् प्रवीरः प्रकर्षेण वीरः सहस्वान् पराभिभवसामर्थ्यवान् वाजी वेजनवान् अक्षवान्वा सहमानः शत्रूणामभिभवितोय उदूर्णबलोऽभिवीरः । अभिगता वीरा वीर्यवंतोऽनुचरा यस्य स तथोक्तः । अभिसत्वाभिगतसत्वा सहोजाः सहसो बलाज्जात एवं महानुभावस्त्वं हे इंद्र जैचं जयशीलं रथमा तिष्ठ । अस्मत्सहायार्थमारोढुमर्हसि । त्वं च गोविदुदकस्य स्तुतेर्वा लब्धा वेदिता वा ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

गोचभिदं गोविदं वज्रबाहुं जयंतमज्म प्रमृणंतमोजसा ।

इमं सजाता अनु वीरयध्वमिंद्र सखायो अनु सं रथध्वं ॥ ६ ॥

गोचऽभिदं । गोऽविदं । वज्रऽबाहुं । जयंतं । अज्म । प्रऽमृणंतं । मोजसा ।

इमं । सऽजाताः । अनु । वीरयध्वं । इंद्रं । सखायः । अनु । सं । रथध्वं ॥ ६ ॥

गोचभिदं । गा उदकानि चायंत इति गोचा मेघाः । मिः । तां चायंत इति गोचाः पर्वताः । तेषां भेत्तारं गोविदुदकस्य लब्धुं वज्रहस्तं । प्रहरणार्थेभ्य इति परनिपातः । जयंतं शत्रून् भवंतं जयन्तं । शत्रून् अभिभवन्तं । ईदृशं महानुभावमिममिंद्रं हे सजाताः सतोत्पन्ना योद्धारो यूयमनु वीरयध्वं । एनमग्रतः कृत्वानु पश्चाद्वीरयध्वं । वीरकर्म कुरुध्वं । शूर वीर विक्तांतौ । वीरश्चाक्षत्करोति तदाचष्ट इति णिच् । हे सखायः परस्परं सखिभूता यूयमिममिंद्रं संरभमाणमनु सं रभध्वं ॥

॥ इत्यष्टमस्य पंचमे द्वाविंशो वर्गः ॥

॥ अथ सप्तमी ॥

अभि गोचाणि सहसा गाहमानोऽदयो वीरः शतमन्युरिंद्रः ।

दुश्चवनः पृतनाषाठ्युध्योऽस्माकं सेना अवतु प्र युत्सु ॥ ७ ॥

अभि । गोचाणि । सहसा । गाहमानः । अदयः । वीरः । शतऽमन्युः । इंद्रः ।

दुःऽच्यवनः । पृतनाषाट् । अयुध्यः । अस्माकं । सेनाः । अवतु । प्र । युत्सु ॥ ७ ॥

अयमिंद्रो गोचाण्यभ्राणि मेघान् सहसा बलेनाभि गाहमानः प्रविशन् अदयो निर्दयो वीरो विक्रांतः शतमन्युर्बहुयज्ञो बहुक्रोधो वा दुश्चवनोऽन्यैरचाल्यः । स्वयं पृतनाषाट् शत्रुसेनानामभिभविता । छंदसि सह इति खिवः । सहेः साडः स इति मूर्धन्यादेशः । अयुध्यः संप्रहर्तुमशक्यः । युध संप्रहारे । छांदसः क्यप् । ईदृगिंद्रोऽस्माकं सेना युत्सु संग्रामेषु प्रावतु । प्रकर्षेण रक्षतु ॥

॥ अथाष्टमी ॥

इंद्र आसां नेता बृहस्पतिर्दक्षिणा यज्ञः पुर एतु सोमः ।

देवसेनानामभिभंजतीनां जयंतीनां मरुतो यंत्ययं ॥ ८ ॥

इंद्रः । आसां । नेता । बृहस्पतिः । दक्षिणा । यज्ञः । पुरः । एतु । सोमः ।

देवऽसेनानां । अभिऽभंजतीनां । जयंतीनां । मरुतः । यंतु । अयं ॥ ८ ॥

आसेऽस्मत् हायार्यगगतानामयमिंद्रो नेता नायकोऽस्तु । तथा तस्य बृहस्पतिः पुर एतु । एवं दक्षिणा यज्ञः सोमश्च पुर एत्विति प्रत्येकं संबंधः । तथा देवसेनानामभिभंजतीनां नामस्मदग्निनाभिमुख्येन मर्दयंतीनां जयंतीनां । छंदसीति नाम उदात्तत्वान्नान्यथा । अयं च बहुलवचनान्न भवति । तासामयं मरुतो यंतु । गच्छंतु ॥

॥ अथ नवमी ॥

इंद्रस्य वृष्णी कुरु राज्ञ आदित्यानां मरुतां शर्धं उयं ।

महामनसां भुवनच्यवानां घोषो देवानां जयतामुदस्थात् ॥ ९ ॥

इंद्रस्य । वृष्णः । वरुणश्चाप्यराज्ञः । आदित्यानां । मरुतां । शर्धः । उयं ।

महाऽमनसां । भुवनऽऽवानां । घोषः । देवानां । जयतां । उत । अस्थात् ॥ ९ ॥

वृष्णो वर्षकस्येन्द्रस्य राशो वरुणस्यादित्यानां मरुतां चीयमुन्नूय शर्धो बल-

मस्माकं भवत्विति शेषः । किंच महामनसामुदारमनसां भुवनच्यवानां च्यावयि-
तृणां देवानां घोषो जयशब्द उदस्थात् । उत्तिष्ठति । अनूर्ध्वकर्मत्वादात्मनेपदाभावः
। पा० १. ३. २४. ॥

॥ अथ दशमी ॥

उद्धर्षय मघवन्नायुधान्युत्सवनां मामकानां मनांसि ।

उवृचहन्वाजिनां वाजिनान्युदथानां जयतां यंतु घोषाः ॥ १० ॥

उत् । हर्षय । मघऽवन् । आयुधानि । उत् । सवनां । मामकानां । मनांसि ।

उत् । वृचऽहन् । वाजिनां । वाजिनानि । उत् । रथानां । जयतां । यंतु । घोषाः ॥ १० ॥

हे मघवन्निद्रास्मदीयान्यायुधान्युद्धर्षय । उक्तृष्टं हर्षय । प्रहरणेषूद्युक्तानि भवन्ति-
त्यर्थः । मामकानामस्मदीयानां सवनां प्राणिनां सेवकानां मनांसि चोद्धर्षय ।
हे वृचहन्निद्र वाजिनामश्वानां वाजिनानि वेगा उद्यंतु । तथा जयतां रथानां
घोषा उद्यंतु ॥

॥ अथैकादशी ॥

अस्माकमिन्द्रः समृतेषु ध्वजेषुस्माकं या इषवस्ता जयंतु ।

अस्माकं वीरा उत्तरे भवन्तस्माँ उ देवा अवता हवेषु ॥ ११ ॥

अस्माकं । इन्द्रः । संऽमृतेषु । ध्वजेषु । अस्माकं । याः । इषवः । ताः । जयंतु ।

अस्माकं । वीराः । उत्ऽतरे । भवन्तु । अस्मान् । उँ इति । देवाः । अवता हवेषु ॥ ११ ॥

अस्माकं संबंधिष्वेव समृतेषु परसेनां संप्राप्तेषु ध्वजेषु ध्वज सनिकेष्टिन्द्रो
रक्षिता भवतु । तथास्माकं या इषवः संति ता एव जयंतु । अस्माकं वीरा
भटा उत्तर उपरि भवन्तु । हे देवा अस्माँ उ अस्मानेवावा । संप्राप्तेषु ॥

॥ अथ द्वादशी ॥

अमीषां चित्तं प्रतिलोभयंती गृहाणांगान्यध्वं प्रेहि ।

अभि प्रेहि निर्देह हत्सु शोकैरंधेनामिचास्तमसा सचंता ॥ १२ ॥

अमीषां । चित्तं । प्रतिऽलोभयंती । गृहाणा । अंगानि । अध्वे । परा । इहि ।

अभि । प्र । इहि । निः । देह । हत्सु । शोकैः । अंधेन । अमि । तमसा । सचंता ॥ १२ ॥

हे अध्वे पापाभिमानिनि देवते अमीषां योद्धृणां शत्रूणां चित्तं प्रतिलोभयंती

विमोहयन्त्यंगानि तेषामवयवाज्जिशरआदिकान्गृहाण । स्वीकुरु । अभि प्रेहि । अभि-
गच्छ । तेषां समीपं गत्वा च हस्तु हृदयेषु शोकैर्निर्देह । नितरां भस्मीकुरु । तेऽमिचा
अस्मच्छत्रवोऽधेन तमसा सचन्तां । संगच्छन्तां ॥

॥ अथ त्रयोदशी ॥

प्रेता जयता नर इन्द्रो वः शर्म यच्छतु ।

उया वः संतु बाहवोऽनाधृष्या यथासंथ ॥ १३ ॥

प्र । इत । जयत । नरः । इन्द्रः । वः । शर्म । यच्छतु ।

उयाः । वः । संतु । बाहवः । अनाधृष्याः । यथा । असंथ ॥ १३ ॥

हे नरो नेतारः संयामस्य निर्वोढारो योद्धारः प्रेत । प्रकर्षेण गच्छत । गत्वा
च जयत तान्प्रतिभटान् । तिडः परत्वात्तिड् इति निघाताभावः । वो युष्मा-
कमिन्द्रः शर्म सुखं यच्छतु । प्रयच्छतु । वो बाहव उया उद्गूर्णबलाः संतु । भवंतु ।
अनाधृष्या अन्यैरनभिभाष्या यथा यूयमसंथ भविष्यथ तथा उयाः संतु वो बाहवः ॥

॥ इत्यष्टमस्य पंचमे त्रयोविंशो वर्गः ॥

असावीत्येकादशर्चं पंचमं सूक्तं । वैश्वामित्रस्याष्टकस्यार्धं चैष्टुभैमिन्द्रं । तथा चा-
नुक्तांतं । असाथ्येकादशाष्टको वैश्वामित्र इति । गतः सूक्तविनियोगः ॥

॥ तत्र प्रथमा ॥

असाविः पुरुहूतः तुभ्यं हरिभ्यां यगमुप याहि तूयं ।

तुभ्यं गिरो इयाना दधन्विरे इन्द्र पिब सुतस्य ॥ १ ॥

असाविः पुरुहूतः ॥ १ ॥ तुभ्यं । हरिः । भ्यां । यज्ञं । उप । याहि । तूयं ।

तुभ्यं । गिरो । इयानाः । दधन्विरे । इन्द्र । पिब । सुतस्य ॥ १ ॥

हे पुरुहूत बहु । न तुभिर । तुभ्यं त्वदर्थे सोमोऽसावि । अभिषुतोऽभूत् ।
षुञ् अभिषव इत्यस्मात् । अतो हरिभ्यां हरितवर्णाभ्यामश्वभ्यां यज्ञ-
मस्मदीयं तूयं तूर्णमुप । हरिः । उपागच्छ । तुभ्यं त्वदर्थं गिरोऽस्मदीयाः स्तुतयो
विप्रवीराः । विप्रा मेधोऽनो वीरा विशेषेण प्रेरयितारः प्रोद्धमयितारो यासां
तास्तथोक्ताः । इयाना दधन्विरे । गम्यन्ते । अस्माभिर्युष्मत्प्रीणनाय
प्राप्यन्त इत्यर्थः ॥ इन्द्र गीर्णः । ताच्छीलिकः शौचम् । छांदसो विकरणस्य लुक् ।

धविर्गत्यर्थः । इदित्त्वान्नुम् । कर्मणि छांदसो लिट् ॥ यत एवमतः सुतस्याभिषु-
तस्यांशं सुतं सोमं वा पिब ॥

प्रथमे पर्याये ब्राह्मणाच्छंसिशस्त्रेऽप्सु धूतस्येत्येषा याज्या । सूचितं च । अप्सु
धूतस्य हरिवः पिबेहेति याज्या । आ० ६. ४. इति ॥

॥ सैषा सूक्ते द्वितीया ॥

अप्सु धूतस्य हरिवः पिबेह नृभिः सुतस्य जठरं पूणस्व ।

मिमिक्षुर्यमद्रय इन्द्र तुभ्यं तेभिर्वर्धस्व मदमुक्थवाहः ॥ २ ॥

अप्सु । धूतस्य । हरिऽवः । पिब । इह । नृऽभिः । सुतस्य । जठरं । पूणस्व ।

मिमिक्षुः । यं । अद्रयः । इन्द्र । तुभ्यं । तेभिः । वर्धस्व । मदं । उक्थऽवाहः ॥ २ ॥

हे हरिवः । ऋक्सामे वा इन्द्रस्य हरी इति श्रुतेः । स्तोत्रशस्त्राधारभूताभ्यामु-
क्सामाभ्यां हरिभ्यां तद्वन्निद्र अप्स्वेकधानादिषूदकेषु धूतस्य कंपितस्य । अभिषु-
तस्येत्यर्थः । तथा नृभिः कर्मनेतृभिः कर्मनिर्वाहकैरध्वर्यादिभिः सुतस्याभिषुतस्य ।
उभयत्र क्रियाग्रहणं कर्तव्यमिति कर्मणः संप्रदानसंज्ञायां चतुर्थ्यर्थे बहुलं छंदसीति
षष्ठी । ईदृशं सोममिहास्मिन्यज्ञे पिब । पीत्वा च जठरं स्वकीयं पूणस्व । पूरय च ।
चादिलोपे विभाषेति प्रथमा तिङ्विभक्तिर्न निहन्यते । यं सोममद्रयोऽभिष्वया-
वाणो हे इन्द्र तुभ्यं त्वदर्थं मिमिक्षुः सेक्तुमभिषोतुमैच्छन् । अभिषासकर्वन्नित्यर्थः ।
मिह सेचन इत्यस्य सनि लिङ्गुसि रूपं । हे उक्थव ह उक्थवस्तुमान
तेभिस्त्वैर्मदं वर्धस्व ॥

द्वितीये पर्याये ब्राह्मणाच्छंसिनः प्रोयामित्येषा याज्या । अप्स्वावति
प्रथमः प्रोयां पीतिं वृण इयमि सत्यामिति याज्या । आ० ६. ४. इति ॥

॥ सैषा तृतीयः ॥

प्रोयां पीतिं वृण इयमि सत्यां प्रयै सुतस्य हयश्च तुभ्यं ।

इन्द्र धेनाभिरिह मादयस्व धीभिर्विश्वाभिः शच्या गृणानः ॥ ३ ॥

प्र । उयां । पीतिं । वृणे । इयमि । सत्यां । प्रऽयै । सुतस्य । हरिऽअश्च । तुभ्यं ।

इन्द्र । धेनाभिः । इह । मादयस्व । धीभिः । विश्वाभिः । शच्या । गृणा-
नः ॥ ३ ॥

हे हर्यश्चेद्र वृष्णे वर्षकाय तुभ्यमुयामुद्रूणं सत्यां पीतिं सोमपानं प्रेयमि । प्रेर-
यामि । किमर्थं । प्रयै । प्रगमनाय । कस्य पीतिं । सुतस्याभिषुतस्य । अतो हे इंद्र
शक्त्या शक्त्या कर्मणा वा युक्तो गृणानः स्तूयमानस्त्वं विश्वाभिः सर्वाभिर्धेनाभिः
स्तुतिवाग्भिर्विश्वाभिर्धीभिः सर्वैः कर्मभिश्चेहास्मिन्यागे मादयस्व । नृप्यस्व । मद
नृप्रियोगे । आत्मनेपदं ॥

तृतीये पर्याये ब्राह्मणाच्छंसिनः शस्त्र ऊती शचीव इत्येषा याज्या ॥ ऊती शची-
वस्तव वीर्येणेति याज्या । आ० ६.४. इति सूचितं ॥

॥ सैषा चतुर्थी ॥

ऊती शचीवस्तव वीर्येण वयो दधाना उशिजं ऋतज्ञाः ।

प्रजावदिंद्र मनुषो दुरोणे तस्युर्गृणंतः सधमाद्यासः ॥४॥

ऊती । शचीऽवः । तव । वीर्येण । वयः । दधानाः । उशिजः । ऋतऽज्ञाः ।

प्रजाऽवन्त । इंद्र । मनुषः । दुरोणे । तस्युः । गृणंतः । सधऽमाद्यासः ॥४॥

हे शचीवः शक्तिवन्दिंद्र तवोत्पूत्या रक्षणेन तव वीर्येण वयोऽन्नं प्रजावत्प्रजो-
पेतं दधाना धारयंत उशिजस्त्वामेव कामयमाना ऋतज्ञा ऋतं यज्ञमहर्जानंतः ।
अंगिरसः सत्त्वमनुतिष्ठंतः षष्ठेऽहनि प्रयोगमूढाः संतो नाभानेदिष्टेन पारं गता
यतोऽतरे ज्ञत्वं । णोऽंगिरसो मनुषो मनुषस्य यजमानस्य दुरोणे यज्ञ-
गृहे गृणंतः सधमाद्यासः सह माद्यंतस्तस्युः । तिष्ठन्ति । मादयतेः कृत्य-
ल्युटो बहुला । नाकर्तव्यं यदिति यत् । छांदसः सधादेशः । अतो वयमपि
तिष्ठेमेत्यर्थः ॥

॥ अथ पंचमी ॥

प्रणीतिभिः सुषुक्ष्म सुखस्य सुसुखस्य सुध-
नस्य वा पुरुषो जनासः ।

मंहिष्ठामृतिं वित्तिरिगिनाः स्तोतारं इंद्र तव सूनृताभिः ॥५॥

प्रणीतिऽभिः । ते । हविऽऽश्व । सुऽस्तीः । सुऽसुखस्य । पुरुऽरुचः । जनासः ।

मंहिष्ठां । ऊतिं । विऽ । दधानाः । स्तोतारः । इंद्र । तव । सूनृताभिः ॥५॥

हे हर्यश्च हरितवर्णापीपेतेंद्र सुष्टोः सुष्ठु स्तूयमानस्य सुषुक्ष्मस्य सुसुखस्य सुध-
नस्य वा पुरुषो जनासः ।

स्तोतारः सूनृताभिः प्रियसत्यात्मिकाभिर्वाग्भिः । एतत्प्रणीतिभिरित्यनेन समुच्ची-
यते । वित्तिरेऽन्येभ्योऽर्थिभ्यो वितरणाय मंहिष्ठामतिशयेन मंहनीयां तव संबं-
धिनीमूर्तिं रक्षां दधाना आसत इति शेषः ॥

॥ इत्यष्टमस्य पंचमे चतुर्विंशो वर्गः ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

उप ब्रह्माणि हरिवो हरिभ्यां सोमस्य याहि पीतये सुतस्य ।

इंद्रं त्वा यज्ञः क्षममाणमानद् दाश्वान् अस्यध्वरस्य प्रकेतः ॥ ६ ॥

उप । ब्रह्माणि । हरिऽवः । हरिऽभ्यां । सोमस्य । याहि । पीतये । सुतस्य ।

इंद्रं । त्वा । यज्ञः । क्षममाणं । आनद् । दाश्वान् । असि । अध्वरस्य । प्रऽकेतः ॥ ६ ॥

हे हरिवो हरिवन्निद्र सुतस्याभिषुतस्य सोमस्य पीतये पानाय ब्रह्माणि परि-
वृढान्यस्मदीयानि कर्माणि स्तोत्राणि वोप याहि । उपागच्छ । केन साधनेनेति
तदुच्यते । हरिभ्यामश्वभ्यां । ताभ्यां युक्तेन रथेनेत्यर्थः । यद्वा हरिभ्यां हरिव इति
संबन्धनीयं । हे इंद्र क्षममाणं त्वा त्वां यज्ञः सोमयाग आनद् । व्याप्नोति । नश-
तेर्लुङि मंचे घसेति ल्लेर्लुक् । छंदस्यपि दृश्यत इत्याडागमः । अश्वोतेरेव वा लिटि
छांदसस्तत्प्रत्ययस्य लोपः । अश्वोतेर्येति नुडागमः । अध्वरस्य यागस्य प्रकेतः प्रकर्षेण
जानंस्त्वं दाश्वानसि । दातासि कर्मफलस्य ॥

॥ अथ सप्तमी ॥

सहस्रवाजमभिमातिषाहं सुतेरणं मघधानं सुवृक्षं ।

उप भूषन्ति गिरो अप्रतीतमिंद्रं नमस्या स्तुतिः पनंत

सहस्रऽवाजं । अभिमातिऽसहं । सुतेऽरणं । मघऽवानं ।

उप । भूषन्ति । गिरः । अप्रतिऽइत । इंद्रं । नमः । स्तुतिः । पनंत ॥ ७ ॥

सहस्रवाजमपरिमितान्नमपरिमितबलं वाभिमातिः सहस्रमभिमातीनां सर्वतो
हिंसकानां शशूणामभिभवितारं सुतेरणमभिषुते सोमे वागं मघवानं धनवंतं
सुवृक्षं शोभनस्तुतिकमप्रतीतं युद्धेऽन्यैरप्रतिगतमिंद्रं गिरः स्तुतिरूपा वाच उप
भूषन्ति । अलंकुर्वन्ति । तदेवाह । जप्तिः स्तोतुर्नमस्याः स्तुतयः पनंत । स्तुवंति ॥

॥ अथाष्टमी ॥

सप्तापो देवीः सुरणां अमृक्ता याभिः सिंधुमतर इन्द्र पूरित् ।

नवतिं स्रोत्या नव च स्रवतीर्देवेभ्यो गातुं मनुषे च विन्दः ॥ ८ ॥

सप्त । आपः । देवीः । सुऽरणाः । अमृक्ताः । याभिः । सिंधुं । अतरः । इन्द्र । पूऽभित् ।

नवतिं । स्रोत्याः । नव । च । स्रवतीः । देवेभ्यः । गातुं । मनुषे । च । विन्दः ॥ ८ ॥

हे इन्द्र त्वदाज्ञया सप्तैतत्संख्याका आपोऽब्रूपा देवीर्देव्यो गंगाद्याः सुरणाः सुष्ठु रममाणाः शोभनशब्दा वा । रणिः शब्दार्थः । वशिरण्योरुपसंख्यानमिति भावेऽप्य । बहुव्रीहावाद्युदात्तं अच् छंदसीत्युत्तरपदाद्युदात्तत्वं । अमृक्ता अहिंसिताः प्रवहन्तीति शेषः । हे इन्द्र पूरित् पुरां भेत्ता त्वं याभिर्गंगादिभिः सप्तनदीभिः सिंधुं समुद्रमतरः । प्रावर्धय इत्यर्थः । यद्वा सप्त सर्पणस्वभावा उक्तलक्षणा आपो देव्यस्त्वया सृष्टाः प्रवहन्ति याभिः सिंधुं नदीमतरः । किंच त्वं नवतिं नव च नवोत्तरनवति-संख्याकाः स्रवन्तीः प्रवहन्तीः स्रोत्याः । नदीनामैतत् । नदीर्देवेभ्यः हविरर्थं मनुषे मनुष्याय भोगार्थं च गातुं गंतव्यं तासां मार्गं च विन्दः । अलभ्याः ॥

॥ अथ नवमी ॥

अपो महीरभिश्शस्तेरमुंचोऽजागरास्वधि देव एकः ।

इन्द्र याचं वृचतूर्ये च । ताभिर्विश्वायुस्तन्वं पुपुष्याः ॥ ९ ॥

अपः । महीर । अभिऽशस्तेः । अमुंचः । अजागः । आसु । अधि । देवः । एकः ।

इन्द्र । याः । वृचतूर्ये । च । ताभिः । विश्वऽआयुः । तन्वं । पुपुष्याः ॥ ९ ॥

हे इन्द्र त्वेहिषुऽइन्द्र उदकान्यभिश्शस्तेरभिश्शंसकावृचादमुंचः । आसु मुक्तास्वप्सु देवस्त्वमेक । हायः सन् अजागः । अप्रमत्तो भवसि । यद्वा । अधीति सप्तभ्यषानुवादी । त्वं या अपो वृचतूर्ये वृषहत्यायां चकर्थं करोषि ताभिरग्निर्विश्वाभिः सर्वाभिश्च तन्वं स्वकीयं शरीरं पुपुष्याः । पोषयेः । पुष पुष्टावित्यस्य व्यत्ययेन श्रुः ॥

॥ अथ दशमी ॥

वीरिण्यः ऋतुरिन्द्रः सुस्तिरुतापि धेनां पुरुहूतमीदृ ।

आर्दयवृचमकृणोत् त्वां संसाहे शक्रः पृतनो अभिष्टिः ॥ १० ॥

वीरेण्यः । ऋतुः । इंद्रः । सुशस्तिः । उत । अपि । धेना । पुरुहूतं । इंद्रे ।

आर्दयत् । वृचं । अकृणोत् । ऊं इति । लोकं । ससाहे । शक्रः । पृतनाः । अभिष्टिः ॥ १० ॥

इंद्रो वीरेण्यो वीरैर्गैतव्योऽतिशयेन वीरो वा ऋतुः कर्मवान् सुशस्तिः शोभ-
नस्तुतिकः । उतापि च । अपीत्यनर्थकः । अपि च धेना । वाग्रामैतत् । प्रीणयित्री
स्तुतिवाक् पुरुहूतमिंद्रमीद्रे । स्तौति पूजयति वा । यत उक्तलक्षणोऽतः स्तौती-
त्यर्थः । किंचायं वृचमावरकमेतन्नामकमसुरमार्दयत् । हतवानित्यर्थः । उ अपि च
लोकं । लोक्यत इति लोकः प्रकाशः । तमकृणोत् । अकरोत् । आवरकमसुरं
हत्वा प्रकाशं कृतवानित्यर्थः । न केवलं तमेकमेव अपि तु शक्र इंद्रोऽभिष्टिः
शत्रूणामभिगता पृतनाः शत्रुसेनाः ससाहे । अभ्यभवत् ॥

॥ अथैकादशी ॥

शुनं हुवेम मघवानमिंद्रमस्मिन्भरे नृतम वाजसातौ ।

शृण्वंतमुयमूतये समत्सु घंतं वृचाणि संजितं धनानां ॥ ११ ॥

शुनं । हुवेम । मघऽवानं । इंद्रं । अस्मिन् । भरे । नृतमं । वाजऽसातौ ।

शृण्वंतं । उयं । उतये । समत्सु । घंतं । वृचाणि । संजितं । धनानां ॥ ११ ॥

पूर्वं व्याख्याता ॥

॥ इत्यष्टमस्य पंचमे पंचविंशो वर्गः ॥

कदेत्येकादशर्चं षष्ठं सूक्तं । ऐंद्रकुत्सपुत्रो नाम्ना दुर्मित्रो मित्रः । यद्वा
नाम्ना सुमित्रो गुणतो दुर्मित्र ऋषिः । हरी यस्य सुमित्र इति द्वे
पिपीलिकमध्ये एकादशषट्कादशके उष्णिहौ अंत्या त्रिष्टुभं त्रायची वा ।
अक्षरव्यूहेन पक्षांतर उष्णिक् । शिष्टानि सप्तोष्णिहो वा चाक्षुषांतं ।
कदा कौत्सो दुर्मित्रो नाम्ना सुमित्रो गुणतः सुमित्रो वा नाम्ना दुर्मित्रो गुणतः
औष्णिहं हरी वज्रं पिपीलिकमध्ये त्रिष्टुभंत्याद्या गात्राणीति । गतो विनियोगः ॥

॥ तत्र प्रथमा ॥

कदा वसो स्तोत्रं हर्यत आव शमशा रुधवाः

दीर्घं सुतं वाताप्याय ॥ १ ॥

कदा । वसो इति । स्तोत्रं । हर्यते । आ । अव । श्मशा । रुधत् । वारिति वाः ।
दीर्घे । सुतं । वाताप्याय ॥ १ ॥

हे वसो वासयितरिद्र स्तोत्रमस्मत्कर्तृकं हर्यते कामयमानाय कामयमानं त्वां ।
क्रियायहणं कर्तव्यमिति कर्मणः संप्रदानत्वाच्चतुर्थी । कदा कस्मिन्कालेऽव रुधत् ।
अवरोत्स्यति । अवरुध्य च कदा वाः । वारयिष्यति । तादृशः कालः कदास्माकं
संभविष्यतीत्याशास्ते । रुधेलुङीरितो वेति छेरडादेशः । वारिति वृणोतेत्येतास्त्रि
छांदसः शपो लुक् । छंदस्युभयथेति तिप् आर्धधातुकत्वात्छेरनिटीति लोपे हल्ङ्वाभ्य
इति तिलोपः । तत्र दृष्टान्तः । अश्रुते स्तेत्रमिति श्मशा कुल्या । लुप्पोपममेतत् ।
यथा कुल्येतस्तत् उदकान्यवरुणद्वि अवरुध्य च वारयति तथेत्यर्थः । किमुद्दिश्या-
वरोध इति तच्चाह । दीर्घे सवनचयरूपेणायतं सुतमभिषुतं सोमं प्रति । किमर्थमिति
तदाह । वाताप्याय । वातेनाप्यतेऽधस्तान्निपात्यत इति वाताप्यमुदकं । तस्य प्रदा-
नायेत्यर्थः ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

हरी यस्य सुयुजा विव्रता वेरर्वतानु शेपा ।

उभा रजी न केशिना पतिर्दन् ॥ २ ॥

हरी इति । यस्य । सुयुजा । विव्रता । वेः । अर्वता । अनु । शेपा ।

उभा रजी इति । न । केशिना । पतिः । दन् ॥ २ ॥

यस्येन्द्रस्य । हस्तिवर्णावश्चै सुयुजा । सुष्ठु नियोज्यौ सुशिक्षितावित्यर्थः ।
विव्रता । प्रतपिता । नाम । विशिष्टा । भाणावर्वतावरणकुशली शेपा शेषवन्तौ ।
मत्वर्थो लुप्ते हेतुः । स्वावित्यर्थः । उभोभौ रजी न रजसी द्यावापृथिव्याविव ।
यद्वा महान्तौ । चन्द्रमसादि । केशिनौ प्रकाशमानौ केशवन्तौ वा । ईदृशा-
वश्चै ह इन्द्र यस्य । व स्वभूतौ तयोः पातः । त्वामी त्वं दन् धनानि प्रयच्छन्
अनु वेः । स्तुतशस्त्रादीन्नुकास्यस्व । दन्ति ददातेः शतरि छंदस्युभयथेत्यार्ध-
धातुकत्वादातो लोप इति चेयाकारलोपः । अत एव स्वभावश्च ॥

॥ अथ तृतीया ॥

अप योरिद्रः पापज आ मर्तो न शश्रमाणो बिभीवान् ।

शुभे यद्यपि बिभीवान् ॥ ३ ॥

अप० योः । इंद्रः । पापजे । आ । मर्तः । न । शश्रमाणः । विभीवान् ।

शुभे । यत् । युंयुजे । तविषीऽवान् ॥ ३ ॥

य इंद्रः पापजे । आ इत्यनर्थकः । पापाज्जायत इति पापजो वृचः । तस्मिन्मर्तो न मनुष्य इव शश्रमाणस्तेन सह युद्धे आस्यन् विभीवान् विभ्यच्च भवति । आस्य-
तेच्छंदसि लिट् । तस्य व्यत्ययेन कानच् । स इंद्रो यद्यदा तविषीवान् मरुद्भिर्ब-
लैर्बलवान्युयुजे युज्यते संपद्यते शुभे शोभार्थं तदानीमप योः । तस्य वृचस्याप-
योरपयोजिता भवति ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

सचायोरिन्द्रश्चर्कृष आ उपा नसः सपर्यन् ।

नदयोर्विव्रतयोः शूर इंद्रः ॥ ४ ॥

सचा । आयोः । इंद्रः । चर्कृषे । आ । उपा नसः । सपर्यन् ।

नदयोः । विऽव्रतयोः । शूरः । इंद्रः ॥ ४ ॥

आयोः । मनुष्यनामैतत् । मनुष्यस्य स्तोतृश्चर्कृषे पुनः पुनर्विलेखनाय । धन-
प्रदानायेत्यर्थः । सचा सह दातव्यैर्धनैः सहितः । यद्यायोः सचा सहायभूत उपा-
नसोऽन उपागतवान् । अत्यादयः क्रांताद्यर्थे द्वितीययेति प्रादिसमासः । अन-
संतात्तपुंसकात् । पा० ५. ४. १०३. १. इति समासांतष्टच् । गृह्णत इत्यर्थः । सपर्यन्
धनैः स्तोतारं पूजयन् । यद्वा व्यत्ययेन चर्कृषप्रत्ययः । स्तुतिं भर्हवि पूज्यमानः ।
उक्तगुणविशिष्टः सन् आ । आगच्छति । उपसं श्रुतेरुचितं क्रियते । शूरः । कीदृश
इंद्रः । नदयोर्हेषाशब्दं कुर्वतोर्विव्रतयोर्विशिष्टकर्मणोरप्योक्तिः । शूरो विक्रांतः ॥

॥ अथ पंचमी ॥

अधि यस्तस्थौ केशवंता व्यचस्वंता पुष्ट्यै ।

वनोति शिप्राभ्यां शिप्रिणीवान् ॥ ५ ॥

अधि । यः । तस्थौ । केशऽवंता । व्यचस्वंता । न । पुष्ट्यै ।

वनोति । शिप्राभ्यां । शिप्रिणीऽवान् ॥ ५ ॥

य इंद्रः केशवंता केशिनौ व्यचस्वंता व्यचनवंतौ व्यामिंती । नेत्यनर्थको नि-
पातः । ईदृशावश्चौ पुष्ट्यै पोषणाय यजमानस्यात्मनो न विना स्यावधितिष्ठत्या-

रोहति । अधिशीङ्स्थासां कर्मेति कर्मणोऽधिकरणसंज्ञा । यद्वा । नेति चार्थे ।
तेन गुणौ समुच्चीयेते । प्रशस्तकेशौ व्यचस्वन्तौ चेत्यर्थः । स शिप्राभ्यां हनूभ्यां
शिप्रिणीवान् शिप्रवानिन्द्रः । एको मत्वर्थीयोऽनुवादः । वनोति । सोमात्याचने ।
वनु याचने । यद्वा वनुषति हंतिकर्मा । शबून्हिनस्ति ॥

॥ इत्यष्टमस्य पंचमे षड्विंशो वर्गः ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

प्रास्तौहृष्वीजा ऋष्वेभिस्ततश्च शूरः शवसा ।

ऋभुर्न क्रतुभिर्मातरिष्वा ॥ ६ ॥

प्र । अस्तौत् । ऋष्वऽओजाः । ऋष्वेभिः । ततश्च । शूरः । शवसा ।

ऋभुः । न । क्रतुऽभिः । मातरिष्वा ॥ ६ ॥

ऋष्वीजा दर्शनीयबलो व्याप्तबलो वर्षेभिर्दर्शनीयैर्मरुद्भिः सह प्रास्तौत् । स्तुत्या-
दिकं सम्यक् कृतमनेनेति प्रशंसति । यद्वा कर्मणि कर्तृप्रत्ययः । प्रकर्षेण स्तुतोऽभूत् ।
य इन्द्रः शूरो विक्रांतो मातरिष्वा वृष्टेर्निर्मातर्येतरिष्वे श्वसन्वर्तमानः सन् शवसा
बलेन क्रतुभिः क्रियमाणैः कर्मभिः । यद्वा क्रतुरिति प्रज्ञानाम् । बलेन प्रज्ञाभिश्च
ततश्च । वृचवधादिकं चकार । तच्च दृष्टांतः । ऋभुर्न । ऋभव इव । सुपां सुत्तु-
गिति रसः सुरादेशः । ऋष्वी यथा कर्मभिः प्रज्ञाभिश्चानन्यसाधारणरथचमसादि-
निर्माणम् । तद्वदि ॥ ६ ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

वज्रं सुहनाय दस्यवे हरीमशो हिरीमान् ।

अरुतः हनुः न रजः ॥ ७ ॥

वज्रं । सुहनाय । दस्यवे । हरीमशः । हिरीमान् ।

अरुतः हनुः । अरुतं । न रजः ॥ ७ ॥

य इन्द्रः सुहनाय सुष्ठु हनूनायाय दस्यव उपक्षपयित्वे शचवे तस्य वधाय वज्रं
प्रहरणसाधनमायुधं च कृतवान् । त्वं वृजिना शिशीहीत्युत्तरसंबन्धः । कीदृश
इन्द्रः । हिरीमशः । हरितामश्वः । पृषोदरादिः । हिरीमान् । हरितामश्वो हरितवर्णो
वा । अरुतः हनुः । अबाधितः हनुः । किमिव । अरुतं न रजः । अरुतमिति महत्ताम् ।
रज इति रंजकमन्त्रं । अहंतंरिष्वमिव । तद्यथान्यैरबाध्यं भवति तद्वत् ॥

॥ अथाष्टमी ॥

अव नो वृजिना शिशीहृचा वनेमानृचः ।

नाब्रह्मा यज्ञ ऋध्वजोषति त्वे ॥ ८ ॥

अव । नः । वृजिना । शिशीहि । ऋचा । वनेम । अनृचः ।

न । अब्रह्मा । यज्ञः । ऋधक् । जोषति । त्वे इति ॥ ८ ॥

हे इंद्र नोऽस्माकं वृजिना वृजिनानि वर्जनीयानि पापान्यव शिशीहि । अत्यर्थं तनूकुरु । विनाशयेत्यर्थः । वयं चर्चा स्तुत्या साधनेनानृचोऽस्तुतिकानयजमानान्वनेम । हिंसाम । अब्रह्मा । ब्रह्म परिवृढं स्तोत्रं । स्तुतिविरहितो यज्ञ ऋधक् सस्तुतिकाद्यज्ञात्पृथग्भूतस्त्वे त्वयि न जोषति । न सेवते त्वां । न प्रीणयतीत्यर्थः । जुषी प्रीतिसेवनयोः । व्यत्ययेन शप् परस्मैपदं च ॥

॥ अथ नवमी ॥

ऊर्ध्वा यत्ते चेतिनी भूद्यज्ञस्य धूर्षु सद्यन् ।

सजूर्नावं स्वयंशसं सचायोः ॥ ९ ॥

ऊर्ध्वा । यत् । ते । चेतिनी । भूत् । यज्ञस्य । धूःऽसु । सद्यन् ।

सऽजूः । नावं । स्वऽयंशसं । सचा । आयोः ॥ ९ ॥

हे इंद्र ते तव स्वभूता चेतिनी । चेत्यग्निचयं । यद्वा चेतिनी सा यद्यदोर्ध्वोन्नता प्रवृत्ता भूदभूत् । यद्योगादनिर्गतः । ऊर्ध्वं स्थानं । यज्ञस्य यागस्य सद्यन् सदने । केष्विति । धूर्षु कर्मणां वोढृषु त्विषु तदोर्ध्वं सजू । निन मरुद्भिर्वा सह प्रीयमाणो वा सन् आयोर्मनुष्यस्य यजमानस्य सचा सचा तनं । स्वयंशसं स्वायत्तयशस्कं यशःसाधनं नावं तरणाय त्वं तरणिं । आयोर्ध्वं चेतिनी । एकमेव रथं यजमान आरोहति स्वतरणार्थं तमेव । स्वसाधनं आरोहसीत्यर्थः । यद्वा नावं रथं स्वयंशसमायोर्यजमानस्य सचा सहाभूतः सजूर्त्वेन सह प्रीयमाण आरोहेत्यर्थः ॥

॥ अथ दशमी ॥

श्रिये ते पृथ्विरुपसेचनी भूच्छ्रिये दर्विररेपाः ।

यया स्वे पात्रे सिंचस उत ॥ १० ॥

श्रिये । ते । पृश्निः । उपसेचनी । भूत् । श्रिये । दर्विः । अरेपाः ।
यया । स्वे । पाचे । सिंचसे । उत् ॥ १० ॥

हे इंद्र ते तव संबन्धिनः सोमस्य श्रिये श्रयणाय पृश्निगौः पृश्निवर्णोपसेचनी
पयसो दोग्ध्री भूत् । भवतु । तथा दर्विररणिररेपा अपापा सती ते श्रिये हविषः
श्रयणाय भूत् । भवतु । यया दर्व्या स्वे स्वकीये पाचे पानसाधने मुख उत्सिंचस
उपर्याकृष्य पिबसि । सा श्रिये भूदिति संबंधः ॥

॥ अथैकादशी ॥

शतं वा यदसुर्यं प्रति त्वा सुमित्र इत्यास्तौ दुर्मित्र इत्यास्तौत् ।

आवो यदस्युहत्ये कुत्सपुत्रं प्रावो यदस्युहत्ये कुत्सवत्सं ॥ ११ ॥

शतं । वा । यत् । असुर्यं । प्रति । त्वा । सुऽमित्रः । इत्या । अस्तौत् । दुऽमित्रः । इत्या ।
अस्तौत् ।

आवः । यत् । दस्युऽहत्ये । कुत्सऽपुत्रं । प्र । आवः । यत् । दस्युऽहत्ये । कुत्सऽवत्सं ॥ ११ ॥

हे असुर्यं बलवन्निद्रावधत्वेनामुरसंबन्धित्वात् । त्वा त्वां प्रति शतं वा शतसंख्याकं
धनं । वाशब्देनापरिमितं धनं वा । यद्यदा कामितवानित्यर्थः । यद्यदा च दस्युहत्ये
दस्युहनने शत्रुवधे कुत्सपुत्रं दुर्मित्रमावो रक्षितवानसि । तथा कुत्सवत्सं कुत्सपुत्रं
प्रावः प्रर्षेण रक्षितवा सि । अव रक्षणादौ । लङ्घ्याडजादीनामित्याडागमः ।
पादादित्वादिनातः । पुनरुक्तिरादरार्थः । तदानीं सुमित्रो नाम्नेत्यमस्तौत् । तथा
दुर्मित्रो गुणतः मस्तौत् । तद्विरातं । द्रष्टव्यं । सुमित्रो नाम्ना दुर्मित्रो गुणतः
इति कात्यायनः । तथोक्तेः । स इत्येवामनेन कृतप्रकारेणास्तौत् । अस्तावीत् ।
इत्यास्तौदिते द्विरुक्तिः स्तुतिसमाश्रयः ॥

इत्यष्टमस्य मन्त्रविंशो वर्गः ॥

वेदार्थस्य प्रवृत्तेश्च तमो हार्दं निवारयन् ।

पुमर्थे श्रुतस्य देयाद्विद्यातीर्थमहेश्वरः ॥

इति श्रीमद्राजाधिराज मेश्वरवैदिकमार्गप्रवर्तकश्रीश्रीबृहन्नृपापलसाध्याज्यधु-
रंधरेण सायणाचार्येण विरचिते माधवीये वेदार्थप्रकाशे ऋक्संहिता-
साधेऽष्टमाष्टके पंचमोऽध्यायः ॥

यस्य निःश्वसितं वेदा यो वेदेभ्योऽखिलं जगत् ।
 निर्ममे तमहं वंदे विद्यातीर्थमहेश्वरं ॥
 अष्टमे पंचमाध्यायं व्याख्याय श्रुतिकोविदः ।
 सायणार्यस्ततोऽध्यायं षष्ठं च व्याचिकीर्षति ॥

तचोभा उ नूनमित्येकादशर्चमाद्यं सूक्तं । अनुवाकापेक्षया सप्तमं सूक्तं । चैष्टु-
 भमश्विदैवत्यं । कश्यपपुत्रो भूतांशो नामर्षिः । तथा चानुक्रम्यते । उभौ भूतांशः
 काश्यप आश्विनमिति ॥ अग्नोर्यामेऽच्छावाकातिरिक्तोक्थ एतत्सूक्तं । सूचितं च ।
 उभा उ नूनं दैव्या होतारा प्रथमा पुरोहितेति परिधानीया । आ० ९. ११. इति ॥

॥ तत्र प्रथमा ॥

उभा उ नूनं तदिदर्थयेथे वि तन्वाथे धियो वस्त्रापसेव ।

सध्रीचीना यातवे प्रेमजीगः सुदिनेव पृष्ट आ तंसयेथे ॥ १ ॥

उभौ । ऊं इति । नूनं । तत् । इत् । अर्थयेथे इति । वि । तन्वाथे इति । धियः । वस्त्रा ।
 अपसाऽइव ।

सध्रीचीना । यातवे । प्र । ई । अजीगरिति । सुदिनाऽइव । पृष्टः । आ । तंसयेथे इति ॥ १ ॥

हे अश्विनावुभौ युवां नूनमिदानीं तदिदस्माभिर्दीयमानं हविः क्रियमाणं स्तो-
 चमेवार्थयेथे । प्रार्थयथः ॥ अर्थ याच्यथा । चौरादिकः अनुदात्ते । उः पूरणः ॥
 संप्रार्थ्य च धियः कर्माणि स्तुतीर्वा वि तन्वाथे । विस्तारयथ । नूनं विस्तारे ।
 तानादिकः । तत्र दृष्टान्तः । अपसेव । अपसेवनौ कुविंदौ यथा वस्त्रा वस्त्राणि वि-
 स्तारयतः ॥ अपः शब्दान्मत्वर्थीयो विनिः । अस्य बहुलं छंदसीति लुक् । प्रातिप-
 दिकस्वरेणांतोदात्तः । उभयत्र सुप आकारः । ईमयं यजमानः सध्रीचीना सध्री-
 चीनौ सहांचनौ युवां ॥ सहपूर्वदन्तः क्तिनि । इहस्य सध्रीति सध्यादेशः । वि-
 भाषांचेरदिकस्त्वयामिति खः । सुप आज्ञादेशः ॥ तौ यातवे । तुमर्थे तवेन्प्रत्ययः ।
 अभिमतप्रार्थये प्राजीगः । प्रकर्षेण स्तौति । यद्वा युवां प्रति स्तुतीरुक्तिरिति ॥ गृ-
 शब्दे । गृ निगरणे वा । गृणाभ्यां लुङि बहुलं छंदसीति विकरणस्य झुः । बहुलं
 छंदसीत्यभ्यासस्येत्वं । दीर्घश्छांदसः । गुणे कृतं हल्ङादिना तिपो लोपः ॥ किंच
 सुदिनेव सुदिनेष्वन्नानि यथालं कुर्वन्ति । यद्वा सुदिना सुदिनौ । अहोरात्रयोः प्रवर्त-

क्त्वेन तद्वन्तौ सूर्याचंद्रमसौ स्वरश्मिभिर्यथानान्यलंकुरुतस्तद्वद्युवां पृक्षः । अन्न-
नामैतत् । भोक्तृभिः संपृच्यन्त इति पृक्षोऽन्नानि । आ तंसयेथे । समन्तादलंकुरुष्वः ।
तसि भूष अलंकारे । तौदादिकः ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

उष्टारेव फर्वरेषु अयेथे प्रायोगेव आच्या शसुरेषु ।

दूतेव हि ष्टो यशसा जनेषु माप स्यात् महिषेवावपानात् ॥२॥

उष्टाराऽइव । फर्वरेषु । अयेथे इति । प्रायोगाऽइव । आच्या । शसुः । आ । इथः ।

दूताऽइव । हि । स्थः । यशसा । जनेषु । मा । अप । स्यात् । महिषाऽइव । अवऽपानात् ॥२॥

उष्टारेव । उष्टः कामयतो गंतव्यं देशमित्युष्टारौ प्रासंगस्य वोढारावनडाहा-
विव । वश कांतावित्यस्मात्तृचि छांदसं संप्रसारणमिडभावश्च । तौ यथा संपूर्ण-
घासेषु संचरतस्तद्वत्फर्वरेषु स्तुतिभिर्हविर्भिश्च पूरयितृषु जनेषु अयेथे । तत्स्वीक-
रणार्थमाश्रयथः । फर्वतिः पूरणार्थः । अस्मादौणादिको रन्प्रत्ययः । प्रायोगेव
प्रयोक्तव्यावनडाहाविव । प्रपूर्वाद्युजेः कर्मणि घञ्युपसर्गस्य दीर्घः । याथादिस्व-
रेणांतोदात्तः । तौ यथा आच्या आच्यौ । शु क्षिप्रमतनं आचं । तत्र साधू भवतः ।
तद्वत् । यद्वा युद्धार्थं प्रयोक्तव्यावश्वाविव आच्यौ । आचमिति धननाम । तत्र भवौ ।
धनस्य साधकावित्यर्थः । तौ युवां शसुः शंसितुः स्तोतुः स्तुतिं प्रत्येथः । आगच्छथः ।
इण् गतौ । आदादिकः । दूतेव दूताविव यथा राज्ञः प्रियतमौ दूतौ जनपदेषु
यशस्विनौ भवतस्तद्वज्जनेषु स्तोतृषु यशसा यशस्विनौ स्थो हि । भवथः खलु ।
अस्तेर्लटि कृत् । हियोगादनिघातः । महिषेव महिषाविव यथा आंतौ महिषा-
ववपानात् । पीयतेऽस्मिन्निति पानं इति । अधिकरणे ल्युट् । पानमेवावपानं ।
संनिकृष्टात्पानादपगच्छतस्तद्वद्युवामसदीयाद्विषः स्तोत्राच्च माप स्यात् । माप-
क्रम्य तिष्ठतं । तिष्ठतेर्लुङि गातिस्तेति सिचौ लुक् । न माङ्गोऽयमिति इत्यडभावः ॥

॥ अथ तृतीया ॥

साकंयुजां शकुनस्येव पक्षा पश्वेव चित्रा यजुरा गमिष्टं ।

अग्निरिव देवयोर्दीक्षांसा परिजमानेव यजथः पुरुचा ॥३॥

साकंऽयुजा । शकुनस्येवऽइव । पक्षा । पश्वऽइव । चित्रा । यजुः । आ । गमिष्टं ।

अग्निऽइव । देवऽयोः । दीदिऽवांसा । परिजमानाऽइव । यजथः । पुरुऽचा ॥३॥

शकुनस्येव पक्षिण इव । यथा पक्षिणः पक्षा पक्षौ संहत्य वर्तमानौ तद्वत्सा-
कंयुजा साकंयुजौ सहावियुज्य वर्तमानौ भवथः । युजेः सत्सूद्विषेत्यादिना क्विप् ।
पञ्चैव पञ्च इव । सुप आकारः । तौ यथा चायनीयौ तद्वच्चिचा चिचौ चायनीयौ
युवां यजुर्यजनावस्मदीयावा गमिष्टं । आगच्छतं । यजेरौणादिको भाव उसिन्प्र-
त्ययः । गमिष्टं । गमेर्लेटि सिङ्गहुलं लेटीति सिप् । सिप आर्धधातुकत्वात्तमेरिट्
परस्मैपदेषु । पा० ७. २. ५६. । इतीडागमः । देवयोर्देवानिच्छतो यजमानस्य यज्ञेऽग्नि-
रिवाग्निर्यथा हविर्भिः स्तुतिभिश्च दीयते तद्वद्दीदिवांसा दीदिवांसौ स्तुतिभिर्दीप्ता
भवथः । दीयतेः क्सौ वंस्वेकाजादिति नियमादिङभावः । वलि लोपे तुजा-
दित्वादभ्यासस्य दीर्घः । परिज्मानेव परिज्मानाविव । परितोऽजतो गच्छतः कर्म-
करणार्थमिति परिज्मानावध्वर्यू इव स्थितौ युवां पुरुचा बहुषु देशेषु यजथः । देवा-
न्पूजयथः । अश्विनौ हि देवानामध्वर्यू इत्याम्नानात् । यद्वा परिज्मानेव परितो
गंतारौ पुरो वा पश्चाद्वा तौ यथा बहुषु देशेषु यजथः संगच्छमानौ भवथः । यज
देवपूजासंगतिकरणदानेषु । पुरुचा । देवमनुष्येत्यादिना चाप्रत्ययः ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

आपी वो अस्मे पितरेव पुत्रोयेव रुचा नृपतीव तुर्यै ।

इर्यैव पुष्ट्यै किरणैव भुज्यै श्रुष्टीवानेव हवमा गमिष्टं ॥ ४ ॥

आपी इति । वः । अस्मे इति । पितराऽइव । पुत्रा । उयाऽइव । रुचा । नृपती
इवेति नृपतीऽइव । तुर्यै ।

इर्याऽइव । पुष्ट्यै । किरणाऽइव । भुज्यै । श्रुष्टीवानाऽइव । हवँ । आ । गमिष्टं ॥ ४ ॥

अस्मे अस्माकं वो युवां । पूजायां बहुलचनं । आपी प्राप्नौ बंधुभूतौ भवथः ।
पितरेव पितराविव । यथाच पितरौ प्रति पुत्रा पुत्रौ बंधुभूतौ भवतस्तद्वत् ।
यद्वा । पुत्रा । षष्ठ्या आकारः । पुत्राणां यिद्धौ बंधू । तथोयेवोयाविक । यथोयौ
स्वतेजसोद्गूणा । अग्न्यादित्यौ यथा रुचा रोचमानौ भवतस्तद्वत् । रुचा दीप्ता
युक्ता । रोचतेर्भावे क्विप् । सावेकाच इति विभक्तेरुदात्तत्वं । यद्वा रुचा रोचमानौ
भवथः । रोचतेरिगुपधलक्षणः कः । सुप आकारः । नृपतीव यथा नृणां पालयि-
तारौ राजानौ संभ्रमयन्तौ सैन्यायै रक्षकत्वेन भवतस्तद्वत् तुर्यै कर्मार्थं त्वरमाणायै
संभ्रमवत्यै जन्तायै युवामभीष्टदातृत्वेन भवथः । तुर त्वरणे । इगुपधात्किदितीन्प्र-
त्ययः । कृदिकारादक्तिन इति ङीष् । उदात्तयणो ह्रस्ववैदिति विभक्तेरुदात्तत्वं ।

इर्येव । इर्याविव । इरान्नं । तच्च भवौ । भावार्थे यत् । अन्नवंतावाद्यौ स्वजनपरि-
तोषणाय भवतः । तद्वद्युवां पुष्टौ धनादिदानेनास्माकं परितोषणाय भवथः । कि-
रणेव किरणाविव । यथाग्न्यादित्यकिरणौ सर्वेषां प्रकाशनादिद्वारेण भोगाय भव-
तस्तद्वद्भुज्यौ स्तोतृणां परिभोगाय भवथः । श्रुष्टीवानेव श्रुष्टिवंताविव । श्रुष्टीति
क्षिप्रनाम । मत्वर्णीयो वनिप् । तद्वंतावश्चौ यथा लक्ष्यं देशं प्रति शीघ्रं गच्छ-
तस्तद्वत् । यद्वा श्रुष्टीवानेव । श्रुष्टीति सुखनाम । तद्वंतौ पुरुषौ यथा क्रीडार्थमा-
गच्छतस्तद्वद्युवां हवमस्मदीयमाह्वानं प्रत्या गमिष्टं । आगच्छतं । हवं । भावेऽनुप-
सर्गस्येति ह्यतेरप् संप्रसारणं च ॥

॥ अथ पंचमी ॥

वंसगेव पूषर्या शिंवाता मिचेव ऋता शतरा शतपंता ।

वाजेवोच्चा वयसा घर्म्येष्टा मेषेवेषा सपर्याऽपुरीषा ॥ ५ ॥

वंसगाऽइव । पूषर्या । शिंवाता । मिचाऽइव । ऋता । शतरा । शतपंता ।

वाजाऽइव । उच्चा । वयसा । घर्म्येऽस्था । मेषाऽइव । इषा । सपर्या । पुरीषा ॥ ५ ॥

वंसगेव वंसगाविव वननीयगमनौ वृषभाविव । तौ यथा पूषर्या पूषर्यौ पूषणे
भवौ । पुष्टविववावित्यर्थः । तद्वद्युवां स्फीतांगावयवौ । पुष पुष्टौ । अस्मादीणा-
दिकी भावेऽरन्प्रत्ययः । तदंताद्भावे छंदसीति यत् । तित्स्वरितं । तथा शिंवाता
शिंवातौ । सुखनामैतत् । शिंवेन दुःखानां तनूकरणेन हेतुनातितं प्राप्नमिति । शिञ्
निशाने । अस्माच्छिंबमिति बाहुलकाच्चप्रयत्यो मुक् च निपात्यते । अततेः कर्मणि
घञ् । सुप आलादेशः । सुखकरौ भवथ । मिचेव मिचाविव । मिचशब्देन वरुणो
ऽप्युपलक्ष्यते । सहावस्थितमिचावरुणविवर्ततौ सत्यभूतौ तद्वद्यथार्थदर्शिनौ भव-
थः । तथा शतरा शतं शतसंख्याकानि बहूनि रायो धनानि ययोः संति तौ तथोक्तौ ।
सुपो आदेशः । यद्वा शतमनेकमिन्द्रियप्रसीदादि राति ददातीति शतरा सुखं । तेन
तद्वंतौ । शतपंता शतपंता तीक्ष्णस्तुतिकौ । शतं तीक्ष्णं । पंतं । पनतेर्बाहुल-
कात्तन् । उ० ३. ८६. यद्वा शतपंता शतेन दुःखानां तनूकरणेन पन्यते स्तूयत इति
शतपंतं सुखं । शो तनूकरणे । निपा । पनतेस्त्वन् । तेन युवां सुखवंतौ भवथः ।
यद्यपि शिंवाता शतरा शतपंतेति शिण्यपि सुखनामानि तथापि कालचयेऽप्य-
श्विनोः सुखस्य विवक्षितत्वेन विषयभेदादपौनरुक्त्यं । वाजेव वाजाविव यथाश्वौ
घासादिनोन्नतौ संघासादिव यथा हवीरूपेणानेन हेतुनोच्चैर्वर्तमानौ । पुष्टा-

वित्यर्थः । उच्चा । उच्चैःशब्दात्सुपो डादेशः । डित्वाट्टिलोपः । घर्म्येष्टा घर्मस्थौ । घर्मे दीप्तिमंतरिक्षं । तत्संबन्धिनि देशे सूर्याचंद्रमसो रूपेणावस्थितौ भवथः । सूर्याचंद्रमसाविति यास्कः । यद्वा घर्मे प्रवर्ग्ये भवं घर्म्यं हविः । तच्च देवतात्वेनावस्थितौ भवथः । तिष्ठतेरन्येभ्योऽपि दृश्यंत इति विच् । तत्पुरुषे कृति बहुलमिति पूर्वपदस्य सप्तम्या अलुक् । मेषेव मेषाविव । तौ यथान्नेन परिचरणीयौ तद्वद्युवामिषा हवीरूपेणान्नेन सपर्या सपर्यौ परिचरणीयौ भवथः । सपरशब्दः कंडादिः । सपर्यतिः परिचरणकर्मा । पुरीषा पुरीषौ धनादिदानेन स्तोतृणां पोषयितारौ । यद्वा हविर्भिः पोषणीयौ भवथः । पुरीषं पृणान्तेः पोषयतेर्वेति यास्कः ॥

॥ इत्यष्टमस्य षष्ठे प्रथमो वर्गः ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

सृण्येव जर्भरीं तुर्फरीतू नैतोशेव तुर्फरीं पर्फरीका ।

उदन्यजेव जेमना मदेरू ता मे जराय्वजरं मरायु ॥ ६ ॥

सृण्याऽइव । जर्भरी इति । तुर्फरीतू इति । नैतोशाऽइव । तुर्फरी इति । पर्फरीका ।

उदन्यजाऽइव । जेमना । मदेरू इति । ता । मे । जरायु । अजरं । मरायु ॥ ६ ॥

सृण्येव सृण्याविव । सृणिरंकुशः । तच्च साधुरिति यत् । अंकुशाहौ मत्तगजाविव जर्भरी गात्रविनामं कुर्वतौ । जभ जृभि गात्रविनामे । अस्मादौणादिकोऽरिप्रत्ययः । यद्वा सृण्येव । सृणिर्द्विविधा मत्तगजस्यैकत्रावस्थापयिष्येका । अपरा बाधयिषी । सतैः किञ्च । उ० ४. ४९. १०४. । इत्यौणादिको निप्रत्ययः । किञ्चादगुणः । कृदिकारादक्तिन इति ङीष् । सुप आकारः । उदस्त्वरितयोर्यण इति स्वरितः । तादृश्यौ सृण्याविव जर्भरी भर्तारावेकत्रैवावस्थापयौ । तथा तुर्फरी तुर्फरीतारौ शत्रूणां हंतारौ । जर्भरी । भरतेर्यङ्लुगंतादौणादिक इप्रत्ययः । अभ्यासस्य जकारच्छांदसः । तृफ तृफ हिंसायां । अस्मात्तृजंतस्य दुर्करीतिरावित्यस्य पृषोदरादित्वाङ्गण्डिङ्गरः । यद्वास्माद्वाहुलकादौणादिकोऽरीतुप्रत्ययः । उक्तं चात्र निरुक्ते । द्विविधा सृणिर्भवति भर्ता च हंता च तथाश्चिनौ चापि भर्तारौ जर्भरी भर्तारावित्यर्थस्तुर्फरीतू हंतारावित्यादि । नि० १३. ५. । नैतोशेव नितोशति वैधकर्मा । नितोशयतीति नितोशः । तस्यापत्यं नैतोशः । तुर्फरी शत्रूणां हंतारौ । तृफतिर्हिंसार्थः । अस्मादौणादिकोऽरिप्रत्ययः । उक्तं च । पर्फरीका पर्फरीकौ शत्रूणां विदारयितारौ । जिफला विशरणे । अस्मात्पर्फरीकादयश्च । उ० ४. २०. । इति ऋग्वेदोऽष्टमोऽङ्कः निपात्यते । यद्वा

स्तोतृजनानां धनादिदानेन पूरयितारौ । पृ पालनपूरणयोः । अस्मादीकनि पूर्व-
वत्सर्वं निपात्यते । पर्वतेः पूरणार्थाद्वा । उदन्यजेव । उदके भवमुदन्यं । पह्नोमा
इत्यादिनाशस्प्रभृतिष्वप्युदन्नादेशः । तच्च जाताविव निर्मलौ । कांतियुक्तावित्यर्थः ।
जेमना जेमनौ जयशीलौ । जयतेरन्येभ्योऽपि दृश्यंत इति मनिन् । दीर्घाभा-
वच्छांदसः । मदेरु बलातिशयेन मत्तौ स्तुत्यौ वा । ता तौ पूर्वोक्तगुणावश्विनौ
युवां मे मदीयं जरायु जरायुजमत एव मरायु मरणशीलं शरीरमजरं जरारहितं
मरणधर्मरहितं कुरुतं । नजो जरमरमिचमृता इति नज उत्तरस्य जरशब्दस्या-
द्युदात्तत्वं ॥

॥ अथ सप्तमी ॥

पजेव चर्चरं जारं मरायु क्षत्रेवार्थेषु तर्तरीथ उया ।

ऋभू नापत्खरमज्जा खरज्जुर्वायुर्न पर्फरत्क्षयदयीणां ॥ ७ ॥

पजाऽइव । चर्चरं । जारं । मरायु । क्षत्रंऽइव । अर्थेषु । तर्तरीथः । उया ।

ऋभू इति । न । आपत् । खरमज्जा । खरऽज्जुः । वायुः । न । पर्फरत् । क्षयत् । रयीणां ॥ ७ ॥

हे उयोयावुद्गूणतेजस्कावश्विनौ पजेव पजाविव प्रार्जितबलौ वीराविव स्थि-
तौ । यद्वा पजेव । जि जि अभिभवे । पादाभ्यामभिभवन्तौ समर्थाविव स्थितौ
युवां चर्चरं चरणशीलं जारं जरायुक्तमत एव मरायु मरणशीलं मदीयं शरीरमर्थेषु
गंतव्येषु तरीतव्येष्वपदादिषु क्षत्रेव । उदकनामैतत् । उदकमिव तर्तरीथः । अत्यंतं
तारयथः । तृ सवनतरणयोः । यद्गुलुगंताल्लटि छंदस्युभयथेति थस आर्धधातुक-
त्वेनेडागमः । वृत्तो वेति दीर्घः । ऋभू न ऋभू इव । दार्ष्टान्तिकसाम्यादत्र द्विवचनं ।
ऋभू यथा स्वनिर्मितो रथ आपत् तद्वत् खरमज्जा । खरं तीक्ष्णं । मज्जयितारौ
शोधयितारौ । अत्यंतं शुद्धबलावित्यर्थः । टुमस्जो शुद्धौ । अस्मादीणादिको रप्र-
त्ययः । तादृशौ युवां खरज्जुस्तीक्ष्णगतिरातंशेन वेगवानृभुभिर्दत्तौ रथो युवामापत् ।
आप्नोत् । आप्नु व्याप्नौ । लुङि लृटिच्चाच्चेरङ् । स रथो वायुरिव पर्फरत् । सर्वचा-
पूरयत् । सर्वं च व्याप्नवानित्यर्थः । क्वं पूरणे । अस्मास्तेति बहुलं छंदसीति शपः
सुः । अभ्यासस्य रुगागमो वलोपः । लेटोऽडाट्यवित्यडागमः । ततः स रथो रयी-
णां धनानां धनानि क्षयत् । शत्रुभ्य आगमयत् । क्षि निवर्तयत्योः । अस्मादंतर्णी-
तार्थ्यास्तेष्वडागमः । यद्वा । क्षयतिरश्वर्यकर्मा । धनानामीष्टे । छांदसेमनुदात्तत्वं ॥

॥ अथाष्टमी ॥

घ॒र्मेव॒ मधु॒ ज॒ठरे॒ स॒नेरु॒ भगे॑ऽवि॒ता तु॒र्फेरी॒ फा॒रि॒वारं॑ ।

प॒तरे॒व च॒च॒रा च॒न्द्रनि॒र्णिङ्म॒न॒ञ्च॒ङ्गा म॒न॒न्या॒ न ज॒ग्मी॑ ॥ ८ ॥

घ॒र्माऽइ॒व । मधु॒ । ज॒ठरे॑ । स॒नेरु॒ इति॑ । भगे॑ऽअ॒वि॒ता । तु॒र्फेरी॒ इति॑ । फा॒रि॒वा । अ॒रं ।

प॒तरा॑ऽइ॒व । च॒च॒रा । च॒न्द्रऽनि॒र्णिक् । म॒नःऽच॒ङ्गा । म॒न॒न्या । न । ज॒ग्मी॒ इति॑ ॥ ८ ॥

घ॒र्मेव॒ घ॒र्माविव॒ महा॒वीरा॒विव॒ ज॒ठरे॒ स्त्रीदे॒रे मधु॒ मधु॒नः । षष्ठ्या॒ लुक् । घृत॒स्य स॒नेरु॒ संभ॒क्तारौ॑ । व॒न षण् संभ॒क्तौ । अ॒स्मादी॒णादि॒क ए॒रुप्र॒त्ययः । भगे॑ऽवि॒ता । भगे॑ ध॒नं । तद्विष॒यर॒क्षण॒युक्ता । अ॒वते॒र्भावे॒ क्तः । तत्पु॒रुषे॒ कृति॒ बहु॒लमि॒ति बहु॒लव॒चनाद्बहु॒व्रीहा॒वप्य॒लुक् । यद्वा । अ॒वते॒स्तृज॑तस्य सु॒पो डा॒देशः । स्वर॒स्तु छां॒दसः । अ॒रम॒लं तु॒र्फेरी॒ श॒चूणां॑ हिं॒सिता॒रौ । अ॒त ए॒व फा॒रि॒वा । फा॒रि॒रायु॒धं । तद्व॑न्तौ भ॒वतः॑ । स्फु॒रति॒र्वध॒कर्मा॑ । अ॒स्माणि॒चि चि॒स्फुरो॒र्णावि॒त्यात्वं । तदं॑तादि॒प्रत्य॒यः । स॒कारलो॒पश्छां॒दसः । छं॒दसी॒वनि॒पावि॒ति म॒त्वर्थी॒यो व॒निप् । सु॒पो डा॒देशः । प॒तरे॒व प॒तरा॒विव॒ प॒तन॒शीलौ॑ प॒क्षिणा॒विव॒ च॒च॒रा संच॑रन्तौ च॒न्द्रनि॒र्णिक् । नि॒र्णिगि॒ति रू॒पना॒म । सु॒पो लुक् । च॒न्द्रनि॒र्णिजौ॑ च॒न्द्रस॒दृश॒रूप॒युक्ता । यद्वा च॒न्द्र॒माह्ला॒दिकं॑ रू॒पं य॒योस्तौ॑ व॒र्तेते॑ । म॒न॒ञ्च॒ङ्गा म॒न॒सा प्र॒साध॒नं य॒योस्तौ॑ । च॒ञ्जतिः॑ प्र॒साध॒नकर्मा॑ । अ॒स्माद्भा॒वे घञ् । बहु॒व्रीहि॒स्वरः॑ । म॒न॒न्या न म॒न॒न्यौ यथा॑ । म॒न॒ने साधू॑ । स्तु॒त्यावि॒त्यर्थः । म॒न॒नश॒ब्दात्तच्च॑ साधु॒रिति॑ यत् । ति॒त्स्वरि॑तं । तादृ॒शाविव॑ ज॒ग्मी यज्ञं॑ प्र॒त्याग॒मन॒शीलौ॑ भ॒वतः॑ । ग॒मेरा॒हग॒मह॒न इति॑ कि॒न्प्रत्य॒यः ॥

॥ अथ नवमी ॥

बृ॒ह॒न्ते॒व ग॒म्भीरे॑षु प्र॒तिष्ठां॑ पा॒दे॒व गा॒धं तर॑ते वि॒दायः॑ ।

कर्णे॑व॒ शासु॑रन्तु हि स्म॒रा॒थोऽंशे॑व न॒ भज॑तं चि॒चम॒म्रः ॥ ९ ॥

बृ॒ह॒न्ताऽइ॒व । ग॒म्भीरे॑षु । प्र॒तिऽस्थां॑ । पा॒दाऽइ॒व । गा॒धं । तर॑ते । वि॒दायः॑ ।

कर्णे॑ऽइ॒व । शासुः॑ । अ॒न्तु । हि । स्म॒रा॒थः । अं॒शऽइ॒व । नः॑ । भ॒ज॒तं । चि॒चं । अ॒म्रः ॥ ९ ॥

बृ॒ह॒न्ते॒व बृ॒ह॒न्ता॒विव॒ ग॒म्भीरे॑षु यथा ग॒म्भीरे॑षु । ह॒नेषु॑ ज॒लेषु॑ प्र॒तिष्ठां॑ वि॒दत॑स्तद्व॒द्ग॒ह्रेषु॑ ग॒म्भीरे॑षु । अ॒न्वे॒षेषु॑ स्था॒नेषु॑ प्र॒तिष्ठा॒मव॒स्थिति॑मा॒सदं॑ यु॒वां वि॒दायः॑ । जा॒नीयः॑ । पा॒दे॒व पा॒दा॒विव॑ यथा तर॑ते । षष्ठ्यर्थे॑ चतु॒र्थी । त॒त्पु॒रुषस्य॑ पा॒दौ यथा॑ गा॒धं

जलं वित्तस्तद्वद्युवां तार्येषु जलेषु गाधं विदायः । जानीयः । विद ज्ञाने । लेट्-
डागमः । कर्णेव यथा कर्णावुक्तं शब्दं विदतुस्तद्वद्युवां शासुः शासितारं स्तुतिं कुर्वाणं
जनमनु हि स्मरायः । अनुकूलं जानीयः खलु । स्मरतेर्लेट् डागमः । हियोगा-
दनिघातः । अधीगर्थदयेशां कर्मणीति शासुरित्यस्य षष्ठी । अंशेवांशाविव यथा-
वयवौ तद्वतं यज्ञं भजेते तद्वद्युवां नोऽस्मदीयं चिबं चायनीयमप्रः कर्म भजतं ।
आश्रयतं । अप्रः । आसु व्याप्नौ । अस्मादापः कर्माख्यायां ह्रस्वो नुट् च वा । उ०
४. २०७. । इत्यसुन् तत्संनियोगेन ह्रस्वो नुडागमश्च । नित्स्वरेणाद्युदात्तः ॥

॥ अथ दशमी ॥

आरंगरेव मध्वरेये सारधेव गवि नीचीनबारे ।

कीनारेव स्वेदमासिस्विदाना क्षामेवोर्जा सुयवसात्सचेथे ॥ १० ॥

आरंगराऽइव । मधु । आ । ईरयेथे इति । सारघाऽइव । गवि । नीचीनऽबारे ।

कीनाराऽइव । स्वेद । आऽसिस्विदाना । क्षामऽइव । ऊर्जा । सुयवसऽअत् ।

सचेथे इति ॥ १० ॥

आरंगरेव । गृ शब्दे । अस्माद्भाव ऋदोरप् । अरमलं पर्याप्तं गरः शब्दनं ।
तस्य संबन्धिनौ । तस्येदमित्यण् । शब्दवन्तौ मेधाविव यथा मधु जलं प्रेरयतस्तद्व-
द्युवामेरयेथे । प्रेरयथः । ईर प्रेरणे । चौरादिकः । सारधेव सारधाविव । सरधा
मधुमक्षिका । सरधैव सारधा । प्रज्ञादित्वास्वः । ते यथा नीचीनबारे नीचीनद्वारे
मधुपुष्पे मधु प्रेरयतस्तद्वद्युवां नीचीनबारे न्यग्भूतद्वारे गवि गोरूधसि क्षीरं प्रक्षि-
पथः । कीनारेव कीनाराविव कुत्सित्प्रनुथौ यथा स्विद्यमानौ भवतस्तद्वत्स्वेदं
स्विद्यमानं जलमासिस्विदाना समन्तानि स्वेदयन्ती प्रक्षारयन्ती भवथः । जिष्विदा
गात्रप्रक्षरणे । अनुदात्तेत् । तस्माच्छांदसे लिटि कानजादेशः । क्षामेव । क्षै जै वै
क्षये । अस्मादातो मनिन् । ह्रस्वच्छांदसः । क्षामा क्षीणा गौः सुयवसात् । अदेः
क्लिप् । शोभनं यवसं घासादिकं भक्षयन्ती क्षीररूपेणानेन समवेता यथा भवति
तद्वद्युवामूर्जा हवीरूपेणानेन सचेथे । संगच्छेथे । षच समवाये ॥

॥ अथैकादशी ॥

अध्याम स्तोमं सनुयाम वाजम नो मंचं सरथेहोप ॥ ११ ॥

यशो न पक्वं मधु गोष्ठंतरा भूतांशो अश्विनोः काममप्राः ॥ ११ ॥

ऋध्याम । स्तोमं । सनुयाम । वाजं । आ । नः । मंचं । सऽरथा । इह । उप । यातं ।
यशः । न । पक्वं । मधु । गोषु । अंतः । आ । भूतऽअंशः । अश्विनोः । कामं । अप्राः ॥११॥

हे अश्विनौ वयं स्तोमं त्रिवृत्पंचदशदिकमृध्याम । ऋध्यास्म । वर्धयेम । ऋधु
वृद्धौ । अस्मादाशीर्लिङि किदाशिषीति यासुटः कित्त्वं । वाजं हविल्लक्षणमन्नं
युवाभ्यां सनुयाम । प्रयच्छेम । षणु दाने । तानादिकः । विधिलिङ् । वाक्यभेदा-
दनिघातः । तस्माद्युवां सरथा सरथौ समानरथावेकमेव रथमारूढौ संताविहा-
स्मिन्कर्मणि नोऽस्मदीयं मंचं मननीयं स्तोत्रमुप यातं । उपागच्छतं । गोष्वंतर्गो-
रूधस्यवस्थितं पक्वं परिणतमत एव मधु मधुरं यशो न । यश इत्यन्ननाम । नश्चार्थे ।
क्षीराज्यादिलक्षणं महावीरेऽवनीयमानमन्नं चापेक्ष्यागच्छतमिति संबंधः । एव-
मुक्तप्रकारेण भूतांश एतन्नामर्षिरश्विनोः काममभिलाषमात्मीयाभिः स्तुतिभिरप्राः ।
आपूरयत् । संपूर्णमकार्षीदित्यर्थः । प्रा पूरणे । आदादिकः । व्यत्ययेन मध्यमः ॥
अत्राश्विने सूक्ते सर्वाण्यपि पदानि दुर्व्युत्पादान्यस्माभिर्दिङ्मात्रं प्रदर्शितानि । एवं
निरुक्तव्याकरणादिभिरर्थविशेषे वृद्धिमद्भिरुच्चेयानि ॥

॥ इत्यष्टमस्य षष्ठे द्वितीयो वर्गः ॥

आविरित्येकादशर्चमष्टमं सूक्तं । दिव्यो नामांगिरस ऋषिः । प्रजापतेः सुता
दक्षिणा सा वर्षिका । शतधारं वायुमिति चतुर्थी जगती शिष्टा दश त्रिष्टुभः ।
अनेन सूक्तेन त्रिंभ्यो दीयमाना दक्षिणा तद्वातारो यजमाना वा स्तूयन्ते । अतः
सैव देवता । तथा चानुक्रांतं । आविर्दिव्यो दक्षिणा वा प्राजापत्या दक्षिणां
तद्वातृन्वास्तौचतुर्थी जगतीति । गतो विनियोगः ॥

॥ तत्र प्रथमा ॥

आविरभून्महि माघोनमेषां विश्वं जीवं तमसो निरमोचि ।

महि ज्योतिः पितृभिर्दत्तमागादुरुः पंथा दक्षिणाया अदर्शि ॥१॥

आविः । अभूत् । महि । माघोनं । एषां । विश्वं । जीवं । तमसः । निः । अमोचि ।

महि । ज्योतिः । पितृभिः । दत्तं । आ । अगात् । उरुः । पंथाः । दक्षिणायाः । अदर्शि ॥१॥

इदं सूक्तं दक्षिणाया वा तद्वातृणां वा सूक्तं । दक्षिणा तु यागांगं यागस्तु
सायंकाले नृज्जितं । न सायमस्ति देवया अजुष्टं । ऋग्वे० ५. ७७. २. । इत्यादि-
श्रवणात् । तस्मादग्रेव कर्तव्यः । अहश्च सूर्योदयात्पश्चाद्भवतीति सूक्तादौ सूर्यो-

दयोऽभिधीयते । माघोनं । मघवेन्द्रः । इन्द्रश्च सूर्यश्चैवमासे तयोरिन्द्र इति स्मरणात् । तस्य संबन्धि । तस्येदमित्यण् । अतद्धिते प्रत्यये संप्रसारणमभिहितं । पा० ६. ४. १३३ । सर्वविधीनां छंदसि विकल्पितत्वादत्र तद्धितेऽपि संप्रसारणं । सूर्यात्मकस्येन्द्रस्य स्वभूतं महि महत्तेज एषां यजमानानां यागसिद्धयर्थमाविरभूत् । प्रकाशितमुन्नत-
मभूत् । तत्र विश्वं सर्वं जीवं स्थावरजंगमात्मकं जगत्तमसः सकाशाच्चिरमोचि । निर्मुक्तमभूत् । मुंचतेः कर्मलुङि चिणि रूपं । अथानंतरं पितृभिर्यत्पितृभिर्देवैर्देत्तं नो हविषामागमनाय तन्महि महज्ज्योतिः सूर्याख्यमागात् । आगच्छति । पश्चाद्-
क्षिणाया यागांगभूताया उरुर्महान् पन्था मार्गोऽदर्शि । सर्वैर्यजमानैर्दृष्टोऽभूत् । सर्वे यागं कृत्वर्त्विग्भ्यो दक्षिणां दत्तवन्त इत्यर्थः ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

उच्चा दिवि दक्षिणावन्तो अस्थुर्ये अश्वदाः सह ते सूर्येण ।

हिरण्यदा अमृतत्वं भजन्ते वासोदाः सोम प्र तिरन्त आयुः ॥ २ ॥

उच्चा । दिवि । दक्षिणाऽवन्तः । अस्थुः । ये । अश्वऽदाः । सह । ते । सूर्येण ।

हिरण्यऽदाः । अमृतऽत्वं । भजन्ते । वासऽदाः । सोम । प्र । तिरन्ते । आयुः ॥ २ ॥

दक्षिणावन्तो दक्षिणाया देयत्वेन तद्वन्तो दक्षिणां दत्तवन्तो यजमाना उच्चोच्चैः स्थानैः स्थिते दिवि द्युलोकेऽस्थुः । तिष्ठन्ति । सामान्येनोक्ता दातृविशेषाणां फल-
विशेषमाह । अश्वदा अश्वानां दातारो ये यजमानास्ते सूर्येण सर्वस्य स्वस्वकर्मणि प्रेरकेणादित्येन सह तिष्ठन्ति । ये हिरण्यदा हिरण्यदातारस्तेऽभृतत्वममरणधर्मत्वं देवत्वं भजन्ते । अमृतं वै हिरण्यमित्याह्वानात् । तथा सौम्यं वै वास इति श्रव-
णात्सोम एव संबोध्यते । हे सोम वासोदास्त्वद्देवत्ववस्त्राणां दातारो ये संति ते त्वया सह तिष्ठन्तीति शेषः । एते सर्वे आयुर्जीवनं प्रतिरन्ते । प्रवर्धयन्ति । प्रपूर्वस्ति-
रतिर्वृद्धयर्थः ॥

॥ अथ तृतीया ॥

दैवीं पूतिर्दक्षिणा देवयज्या न क्वारिभ्यो नहि ते पृणन्ति ।

अथा नरः प्रयन्तदक्षिणासोऽवद्याभिया बहवः पृणन्ति ॥ ३ ॥

दैवी । पूतिः । दक्षिणा । देवऽयज्या । न । क्वऽअरिभ्यः । नहि । ते । पृणन्ति ।

अथ । नरः । प्रयन्तऽदक्षिणासः । अवद्याऽभिया । बहवः । पृणन्ति ॥ ३ ॥

दैवी देवसंबन्धिनी । देवाद्यज्जावित्यज् । तादृशी पूर्तिः पालिनी तत्साध्या देवयज्या । छंदसि निष्टर्क्येति निपातितः । देवयागः । तदंगभूता दक्षिणा न कवारिभ्यः । ऋ गतावित्यस्याच इः । उ० ४. १३८. । इतीप्रत्ययः । कुत्सितगंतृभ्यो ऽयष्टृभ्यः । एतेभ्यो न भवति । यद्वा देवानां स्वभूता पूर्तिः पूरयित्री स्तुतिभिर्हविर्भिश्च तादृशी देवयज्या दक्षिणा च तेभ्यो न भवतः । तच्च हेतुरुच्यते । हि यस्मात्ते कुत्सितगंतारो न हि पृणन्ति देवान्स्तुतिभिर्हविर्भिर्वा न प्रीणयन्ति । पृण प्रीणने । तौदादिकः । अथेति प्रश्ने । यष्टृणां देवयागादि कथं भवति । उच्यते । नरः कर्मणां नेतारः । अत एव प्रयतदक्षिणासो दत्तदक्षिणा बहवो यजमाना अवद्यभिया । अवद्यपण्यवर्या गर्ह्येति यत्प्रत्ययांतत्वेन निपातितः । पापभिया । विहिताननुष्ठाने दुरितानि भवंति खलु । तस्मात्तद्गीत्या पृणन्ति । देवान्प्रीणयन्ति । तस्माद्यष्टृणां देवपालनयागदक्षिणा भवतीत्यर्थः ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

शतधरं वायुमर्कं स्वर्विदं नृचक्षसस्ते अभि चक्षते हविः ।

ये पृणन्ति प्र च यच्छन्ति संगमे ते दक्षिणां दुहते सप्रमातरं ॥४॥

शतऽधरं । वायुं । अर्कं । स्वऽविदं । नृऽचक्षसः । ते । अभि । चक्षते । हविः ।

ये । पृणन्ति । प्र । च । यच्छन्ति । संऽगमे । ते । दक्षिणां । दुहते । सप्रऽमातरं ॥४॥

शतधरं बहुधारेणोपेतं वायुमेतन्नामकं स्वर्विदं स्वर्गस्य लभकं सर्वस्य वेत्तारं वार्कमर्चनीयमाक्ष्यं च तौ नृचक्षसो नृणां द्रष्टृनन्यानिद्रादीन्देवांश्चाभिलक्ष्य ते यजमाना हविश्चक्षते । तेभ्यो दातुं पश्यन्ति जानन्ति । चष्टेर्लटि रूपं । किंच । संगमे । कर्मकरणार्थमृत्विजोऽच संगच्छन्ति इति संगमः । यद्वृहनिश्चिगमश्चेत्यधिकरणेऽप । थाथादिस्वरः । तस्मिन्यज्ञे ये यष्टारः पृणन्ति स्तुतिभिः प्रीणयन्ति । ये च तेभ्यो देवेभ्यो हवींषि प्रयच्छन्ति । उभयत्र यद्योगादनिघातः । ते सप्रमातरं सप्रसंख्याका मातृभूता अग्निष्टोमादिसंस्था यस्यां भवंति सा । यद्वा । सप्रसंख्याका मातरः कर्मणां निर्मातारः कर्तारो होत्रादयः संति । तादृशीं दक्षिणां दुहते । ऋत्विग्भ्यो दुहन्ति ॥

॥ अथ पंचमी ॥

दक्षिणावान्प्रथमोऽति दक्षिणावान्प्राणीरयमेति ।

तमेव मन्ये नृपतिं जनानां यः प्रथमो दक्षिणामाविवाय ॥५॥

दक्षिणाऽवान् । प्रथमः । हूतः । एति । दक्षिणाऽवान् । ग्रामऽनीः । अयं । एति ।
तं । एव । मन्ये । नृपतिं । जनानां । यः । प्रथमः । दक्षिणां । आऽविवाय ॥५॥

हूत ऋत्विग्भिराहूतो दक्षिणावान्यजमानः प्रथमः सर्वेषां मुख्यः सन् एति । सर्वत्र
गच्छति । तथा ग्रामणीयामाणां नेता धनवत्त्वेन तेषां कर्ता दक्षिणावान् सो
ऽयमेति । सर्वेषां प्रथममेव गच्छति । तमेव नृपतिं नराणां पालयितारमिति मन्य
ऋषिरहमवबुध्ये प्रथमो यो जनानां दक्षिणामाविवाय । आगमयति । वी गत्या-
दिषु । तस्य लिटि रूपं । तं नृपतिमिति मन्ये । यद्वा जनानामिति पूर्ववाक्यशेषः ।
जनानां मध्ये तमेव मनुष्याणां स्वामिनमिति मन्ये ॥

॥ इत्यष्टमस्य षष्ठे तृतीयो वर्गः ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

तमेव ऋषिं तमु ब्रह्माणमाहुर्यज्ञं सामगामुक्थशासं ।
स शुक्रस्य तन्वो वेद तिस्रो यः प्रथमो दक्षिणया रराध ॥६॥
तं । एव । ऋषिं । तं । उं इति । ब्रह्माणं । आहुः । यज्ञऽन्यं । सामऽगां । उक्थऽशसं ।
सः । शुक्रस्य । तन्वः । वेद । तिस्रः । यः । प्रथमः । दक्षिणया । रराध ॥६॥

तमेव दक्षिणया दातारमृषिमतीन्द्रियार्थदर्शिनं । यद्वा । सत्कर्मकरणेनर्षिमि-
त्याहुः । तथा तमु तमेव ब्रह्माणमाहुः । किञ्च । तमेव यज्ञं । णीञ् प्रापणे ।
क्लिप् । उदात्तस्वरितयोर्यण इत्यमः स्वरितत्वं । यज्ञस्य नेतारमध्वर्युमित्याहुः । तमेव
सामगां साम्नां गातारमिति । तथोक्थशासं । शंसु स्तुतौ । क्लिप् । संहितायां
दीर्घश्छांदसः । उक्थशसं शस्त्राणां शंसितारं होतारमिति ब्रुवंति । दक्षिणादानेन
तत्कर्मणः परियहात् । स दाता शुक्रस्य दीप्यमानस्य ज्योतिषस्तिष्ठस्तन्वोऽग्नि-
वैद्युतादित्यात्मकानि चीणि शरीराणि वेद । जानाति । यद्वा शुक्रस्य दीप्त्स्याग्ने-
राहवनीयाद्यात्मकानि चीणि शरीराणि जानाति । प्रथमो मुख्यो यो जनो दक्षि-
णया रराध । ऋत्विगादीनाराधयति । राध संसिद्धौ । लिटि रूपं । लिट्स्वरः ॥

॥ अथ सप्तमी ॥

दक्षिणां दक्षिणां गां ददाति दक्षिणा चंद्रमुत यादवः ।
दक्षिणां वनते यो न ज्ञात्मा दक्षिणां वर्म कृणुते विजानन् ॥७॥

दक्षिणा । अश्वं । दक्षिणा । गां । ददाति । दक्षिणा । चंद्रं । उत । यत् । हिरण्यं ।
दक्षिणा । अन्नं । वनुते । यः । नः । आत्मा । दक्षिणां । वर्मं । कृणुते । विजानन् ॥ ७ ॥

दक्षिणा तदातृभ्योऽश्वं ददाति । तथा गां च ददाति तथा चंद्रं सुवर्णं ददाति ।
उतापि च यद्विरण्यं रजतमस्ति । रजतं हिरण्यमित्याम्नानात् । तच्च ददाति । किंच
सान्नं वनुते ददाति । वनोतिरच दानार्थः । तस्मान्नोऽस्मदीयो य आत्मास्ति स
वर्मं विजानन् कवचं यथायुधानां निवारकं तद्धदुरितानि वारयतीति कवचमिति
विजानन् दक्षिणामश्वादिदानशीलां कृणुते । ऋत्विग्भ्यः करोति ॥

॥ अथाष्टमी ॥

न भोजा ममूर्न न्यर्थमीयुर्न रिष्यंति न व्यथंते ह भोजाः ।

इदं यद्विश्वं भुवनं स्वश्चैतत्सर्वं दक्षिणैर्भ्यो ददाति ॥ ८ ॥

न । भोजाः । ममूः । न । निऽअर्थे । ईयुः । न । रिष्यंति । न । व्यथंते । ह । भोजाः ।

इदं । यत् । विश्वं । भुवनं । स्वः । रिति स्वः । च । एतत् । सर्वं । दक्षिणा । एभ्यः । ददाति ॥ ८ ॥

भोजा भोजयितारो धनादिदानेन दातारो न ममूः । न म्रियंते । देवत्वं भजंत
इत्यर्थः । अत एव न्यर्थे । ऋ गतौ । उषिकुषिगर्तिभ्यस्थन् । समासे थाथादिस्वरः ।
निकृष्टां गतिं नेयुः । न प्राप्नुवंति । इण् गतौ । लिटि दीर्घ इणः क्तितीति दीर्घः ।
तथा न रिष्यंति । कैश्चिदप्यहिंसिता भवंति । कर्मणि व्यत्ययेन परस्मैपदं । अत
एव भोजा दातारो न व्यथंते । परस्परं न भीता न बाधिता वा भवंति । ह प्रसिद्धौ ।
किंच । इदं परिहृश्यमानं विश्वं सर्वं भुवनं यद्भूतजातमस्ति स्वश्च स्वर्गलोकश्च
एतत्सर्वं दक्षिणा स्वयमेभ्यस्तदातृभ्यो ददाति । प्रयच्छति ॥

॥ अथ नवमी ॥

भोजा जिग्युः सुरभिं योनिमये भोजा जिग्युर्वध्वं या सुवासाः ।

भोजा जिग्युरंतःपेयं सुराया भोजा जिग्युर्ये अहूताः प्रयंति ॥ ९ ॥

भोजाः । जिग्युः । सुरभिं । योनिं । अये । भोजः । जिग्युः । वध्वं । या । सुऽवासाः ।

भोजाः । जिग्युः । अंतऽपेयं । सुरायाः । भोजः । जिग्युः । ये । अहूताः । प्रऽयंति ॥ ९ ॥

भोजा दान्तृभ्योऽयं प्रथममेव योनिं क्षीरादुत्पत्तिस्थानं सुरभिं धेनुं जिग्युः ।
शत्रुभ्यो जितवंतः । जि जये । लिटि सल्लिटीर्जेरित्यभ्यासादुत्तरस्य कवर्गादेशः ।

तथा भोजा दातारो बध्वं बधूं नबोढां स्त्रीं जिग्युः । या स्त्री सुवासाः शोभनवासा
अस्ति तां जिग्युः । किंच । भोजाः शबूणां सुराया अंतःपेयमंतःपानं जिग्युः ।
पा पाने । भावे यत् । ईदृशीतीति । आर्धधातुकलक्षणो गुणः । कृदुत्तरपदप्रकृति-
स्वरत्वं । ये शबवोऽहूता बलाधिक्येनाहूयमानाः प्रयंति प्रमुखमागच्छन्ति तान्भो-
जा दक्षिणाया दातारो जना जिग्युः । जयन्ति ॥ •

॥ अथ दशमी ॥

भोजायाम्भं सं मृजंत्यां भोजायाम्भं कन्यां भुंभमाना ।

भोजस्येदं पुष्करिणीं वेश्म परिष्कृतं देवमानेव चित्रं ॥ १० ॥

भोजाय । अम्भं । सं । मृजन्ति । आम्भं । भोजाय । आस्ते । कन्या । भुंभमाना ।

भोजस्य । इदं । पुष्करिणीं । इव । वेश्म । परिष्कृतं । देवमाना । इव । चित्रं ॥ १० ॥

भोजाय दात्र आम्भं शीघ्रगामिनमम्भं सं मृजन्ति । परिचारकाः सम्यगलं-
कुर्वन्ति । मृजू शौचालंकारयोः । तथा कन्या । कन्यात्वेनात्र संनिर्घादभिनवं
यौवनं लक्ष्यते । अभिनवयौवना भुंभमाना शरीरावयवशोभया वस्त्राद्यलंकार-
शोभया च शोभमाना स्त्री तस्मै भोजाय दात्र आस्ते । तथा भोजस्य दातुरेव
हृदयाह्लादकरं वेश्म गृहं भवति । कीदृशं । पुष्करिणीव । पुष्कराणि पद्मानि
यस्याः संतीति पुष्करिणी सरसी । सा यथा पद्महंसादिभिरलंकृता भवति तद्वत्
परिष्कृतं वितानादिभिरलंकृतं । परिपूर्वस्य करोतेर्भूषणार्थं संहितायां सुडागमः ।
परिनिविभ्य इति सुटः षत्वं । गतिरनन्तर इति गतेः प्रकृतिस्वरत्वं । तथा देवमानेव ।
सुपां सुलुगिति प्रथमैकवचनस्याकारः । देवमानमिव चित्रं मनोहरं वेश्म तस्य
भवति ॥

॥ अथैकादशी ॥

भोजमम्भाः सुषुवाहो वहन्ति सुवृद्धो वर्तते दक्षिणायाः ।

भोजं देवासोऽवता भरेषु भोजः शबून्समनीकेषु जेता ॥ ११ ॥

भोजं । अम्भाः । सुषुऽवाहः । वहन्ति । सुऽवृत् । रथः । वर्तते । दक्षिणायाः ।

भोजं । देवासः । अवतत । भरेषु । भोजः । शबून् । मंऽअनीकेषु । जेता ॥ ११ ॥

सुषुवाहः । वहं प्रापणे । वहश्चेति खिप्रत्ययः । शोभनवहनसैन्यम् । अम्भा भोजं
दातारं वहन्ति । लक्ष्यं देशं प्रापयन्ति । ततो दक्षिणाया दातुर्यजमानस्य सुवृत् ।

सुष्टु चक्रादिवर्तनं यस्य सोऽश्वादिसहितो रथो वर्तते । अथ प्रत्यक्षः । हे देवासो हे देवा इन्द्रादयो भरेषु । भियत आहवनीयादिरूपेणाग्निरचेति भरा यज्ञाः । यज्ञा । भृ भर्त्सने । भृणंति भर्त्सयंति योद्धारोऽचेति भराः संयामाः । तेषु भोजं दातारमवत । रक्षत । ततो युष्माभिः पालितो भोजो धनादिदानेन जनानां भोजयिता सन् समनीकेषु संयामेषु शत्रून्जेता जयशीलो भवति । जि जये । ताच्छीलिकस्तृन् । अत एव न लीकाव्ययेति शत्रुशब्दस्य षष्ठीप्रतिषेधः ॥

॥ इत्यष्टमस्य षष्ठे चतुर्थो वर्गः ॥

किमिच्छंतीत्येकादशर्चं नवमं सूक्तं त्रैष्टुभं । ऐन्द्रपुरोहितस्य बृहस्पतेर्गोषु वलनाम्नोऽसुरस्य भटैः पणिनामकैरसुरैरपहत्य गुहायां निहितासु सतीषु बृहस्पति-प्रेरितेनेन्द्रेण गवामन्वेषणाय सरमा नाम देवशुनी प्रेषिता । सा च महतीं नदी-मुत्तीर्य वलपुरं प्राप्य गुप्त्रस्थाने नीतास्ता गा ददर्श । अथ तस्मिन्नंतरे पणय इदं वृक्षांतमवगच्छंत एनां मिचीकर्तुं संवादमकुर्वन् । तत्र प्रथमातृतीयाद्या अयु-जोऽत्यावर्जिताः पणीनां वाक्यानि । अत्र त ऋषयः । सरमा देवता । द्वितीया-चतुर्थ्याद्या युज एकादशी च षट् सरमाया वाक्यानि । अतस्तासु सर्षिः पणयो देवता । तथा चानुक्रांतं । किमिच्छंती पणिभिरसुरैर्निगूळ्हा गा अन्वेष्टुं सरमां देवशुनीमिन्द्रेण प्रहितामयुग्भिः पणयो मिचीयंतः प्रोचुः स तान्युग्मांत्याभिर-निच्छंती प्रत्याचष्ट इति । गतो विनियोगः ॥

॥ तत्र प्रथमा ॥

किमिच्छंती सरमा प्रेदमानद् दूरे ह्यध्वा जगुरिः पराचैः ।

कास्मेहितिः का परितक्म्यासीत्कथं रसाया अतरः पर्यासि ॥ १ ॥

किं । इच्छंती । सरमा । प्र । इदं । आनद् । दूरे । हि । अध्वा । जगुरिः । पराचैः ।

का । अस्मेऽहिनिः । का । परिऽतक्म्या । आसीत् । कथं । रसायाः । अतरः । पर्यासि ॥ १ ॥

अनयागच्छंतीं सरमां दृष्ट्वा पणयो वदन्ति । सरमा सरणशीलैतन्नामिका देव-शुनी किमिच्छंती किं प्रार्थयमाना सतीदमस्मदीयं स्थानं प्राप्नोत् । प्राप्नोत् । आङ्पूर्वो नशिर्वाभिर्दुष्टैस्तस्य लुडि मंचे । सेत्यादिना त्वेर्लुक् । छंदस्यपि दृश्यत इत्याडागमः । पराचैः । परांचि पराङ्मुखान्यापत्तिवर्जितानि यानि गमनानि तैर्ज-गुरिरुत्तूर्यः । महता प्रयत्नेनापि गंतुं न शक्यत इत्यर्थः । गृ निगरणे । आङगम-

हनेत्यादिना किंप्रत्ययः । बहुलं छंदसि । पा० ७. १. १०३. । इत्युत्वं । तादृशीऽयमध्वा
दूरे हि । विप्रकृष्टः खलु । यद्वा । पराचैः पराचनैर्जगुरित्यर्थं गंची पाष्णिभाग-
मनालोकमाना सतीदं स्थानं प्राप्नोति । दूरेऽयमध्वा यहच्छया गंतुं न शक्यते ।
अतो वयमेतां पृच्छामः । हे सरमे का कीदृशी स्मेहितिः । कोऽस्मास्वर्थेहितिः ।
कोऽस्मासु त्वदपेक्षितार्थो निहितः । यद्वा । अस्मासु कोऽर्थो गतः । दधातेर्हि नोतेर्वा
क्तिनि रूपं । आगच्छंत्यास्त्वव का कीदृशी परितक्म्या राचिरासीत् । यद्वा तक्-
तिर्गत्यर्थः । परितकनं परितो गमनं भ्रमणं वा कीदृशमासीत् । कथं च रसायाः
शब्दायमानाया अंतरिक्षनद्या योजनशतविस्तीर्णायाः पयांस्युदकान्यतरः । तीर्ण-
वत्यसि । एतद्वद । अत्र किमिच्छंती सरमेदं प्रानडित्यादिकं निरुक्तं द्रष्टव्यं ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

इंद्रस्य दूतीरिषिता चरामि मह इच्छंतीं पणयो निधीन्वः ।

अतिष्कदो भियसा तन्न आवत्तथा रसाया अतरं पयांसि ॥ २ ॥

इंद्रस्य । दूतीः । इषिता । चरामि । महः । इच्छंतीं । पणयः । निऽधीन् । वः ।

अतिऽस्कदः । भियसा । तत् । नः । आवत् । तथा । रसायाः । अतरं । पयांसि ॥ २ ॥

अनया तान्सरमा प्रत्युवाच । हे पणय एतन्नामका असुरा इंद्रस्य दूतीः । सुपां
मुलुगिति प्रथमैकवचनस्य सुच्छांदसः । अहमिषिता तेनैव प्रेषिता सती चरामि ।
युष्मदीयं स्थानमागच्छामि । किमर्थं । वो युष्मदीयान्युष्मदीये पर्वतेऽधिष्ठापि-
तान्महो महतो निधीन्बृहस्पतेर्गोनिधीनिच्छंती कामयमाना सती चरामि । किंच ।
अतिष्कदः । स्कंदिर्गतिशोषणयोः । भावे क्तिप् । अतिष्कंदनादतिक्रमणाज्जातेन
भियसा भयेन तन्नदीजलं नः । पूजायां बहुवचनं । मामावत् । अरक्षत् । तथा
तेन प्रकारेण रसाया नद्याः पयांस्युदकान्यतरं । तीर्णवत्यस्मि ॥

॥ अथ तृतीया ॥

कीदृङ्किंद्रः सरमे का दृशीका यस्येदं दूतीरसरः पराकात् ।

आ च गच्छान्मिचमेना दधामाथ गवां गोपतिर्नो भवति ॥ ३ ॥

कीदृङ् । इंद्रः । सरमे । का । दृशीका । यस्य । इंद्रं । दूतीः । असरः । पराकात् ।

आ । च । गच्छात् । मिचं । मत्तं । दधाम । अथ । गवां । गोऽपतिः । नः । भवति ॥ ३ ॥

तेषां वाक्यं । हे सरमे तव स्वामींद्रः कीदृक् । कियत्पराक्रमवान् । का दृशीका । तस्य कीदृशी दृष्टिः । दृष्टिरूपा सेना कियती । यस्य दूतीर्दूती त्वमिदमस्मदीयं स्थानं पराकादतिदूरादसरः । आगमः । इति तामुक्तेदानीं ते परस्परमाहुः । एषा सरमा गच्छाच्च । आगच्छतु च । गमेर्लेट्याडागमः । स्वामी भवति । भवतु । न खेकस्या गोः किंतु बहूनां गवां स्वामी भवतु । वृत्तावृत्तिभ्यां स्वामित्वं बाहुल्यं च विवक्ष्यते ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

नाहं तं वेद दभ्यं दभत्स यस्येदं दूतीरसरं पराकात् ।

न तं गूहंति स्रवतो गभीरा हता इंद्रेण पणयः शयध्वे ॥४॥

न । अहं । तं । वेद । दभ्यं । दभत् । सः । यस्य । इदं । दूतीः । असरं । पराकात् ।

न । तं । गूहंति । स्रवतः । गभीराः । हताः । इंद्रेण । पणयः । शयध्वे ॥४॥

सरमा वदति । हे पणयः तमिंद्रं दभ्यं हंतव्यमिति न वेद । न जानामि । दभेरचो यत् । कथं । स इंद्रो दभत् । सर्वाञ्जनान्दभति । हिनस्वेव । दभेर्लेटि रूपं । वाक्यभेदादनिघातः । यस्य दूतीर्दूत्यहमिदं युष्मदीयं स्थानं पराकादतिदूरादेशादसरं । प्राप्ताभूवं । इंद्रो हिंसितव्यो न भवतीत्यच युक्तिमाह । स्रवतः । स्रवणं स्रवः । तमाचरंति । आचारार्थे क्तिप् । तुगागमः । जसि रूपं । स्रवणशीला गभीरा गंभीरा नद्यस्तमिंद्रं न गूहंति । न संवृण्वंति । नाच्छादयंति । किंत्वाविष्कुर्वंति । वयं यस्य महिम्ना समुद्रं प्रतिसरामः । तस्मादहिंस्य इत्येनं प्रकटीकुर्वंति । गुहू संवरणे । भौवादिकः । तस्माच्चे पणयो यूयमिंद्रेण तादृशपराक्रमेण हताः संतः शयध्वे । शीङ् स्वप्ने । बहुलं छंदसीति शपो लुगभावः ॥

॥ अथ पंचमी ॥

इमा गावः सरमे या ऐच्छः परि दिवो अंतान्सुभगे पतंती ।

कस्त एना अवं सृजादयुध्युतास्माकमायुधा संति तिग्मा ॥५॥

इमाः । गावः । सरमे । याः । ऐच्छः । परि दिवः । अंतान् । सुभगे । पतंती ।

कः । ते । एनाः । अवं । सृजादयुधी । उत । अस्माकं । आयुधा । संति । तिग्मा ॥५॥

ऋद्धाः प्रयूचुः । हे सुभगे शोभन्ती भाग्यवति हे सरमे दिवो द्युलो-
कस्यांतान्पर्यंतान्परि पतंती कुच गावस्तितीति स्रवितो गच्छंती त्वमिमाः परि-

दृश्यमाना या गावः । सुब्ध्यत्ययः । गा ऐच्छः कामयसे ता एना गास्ते त्वदीयः
कोऽयुध्ययुद्धाव सृजात् । अस्मात्पर्वतादवसृजेत् । विनिर्गमयेत् । सृजेर्लेटि रूपं ।
अयुध्वी युधेः क्ताप्रत्यये स्नात्थादयश्चेति निपातितः । नञ्समासत्वाह्यबादेशा-
भावः । नञः प्रकृतिस्वरत्वं । उतापि च । अस्माकं तिग्मा तीक्ष्णान्यायुधायुधानि
सन्ति । तस्मादस्माभिर्युद्धमकृत्वा को नाम गा आहरति ॥

॥ इत्यष्टमस्य षष्ठे पंचमो वर्गः ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

असेन्या वः पणयो वचांस्यनिषध्यास्तन्वः संतु पापीः ।

अधृष्टो व एतवा अस्तु पंथा बृहस्पतिर्व उभया न मृळात् ॥ ६ ॥

असेन्या । वः । पणयः । वचांसि । अनिषध्याः । तन्वः । संतु । पापीः ।

अधृष्टः । वः । एतवै । अस्तु । पंथाः । बृहस्पतिः । वः । उभया । न । मृळात् ॥ ६ ॥

सा तान्निराह । हे पणयो वो युष्माकं वचांसि पूर्वोक्तानि वचनान्यसेन्यासे-
न्यानि । सेनाह्वाणि न भवन्ति । सेनाशब्दात्तदर्थतीत्यर्थे छंदसि चेति यत्प्रत्ययः ।
नञा समासः । ययतोश्चातदर्थ इत्युत्तरपदांतोदात्तत्वं । तथा तन्वो युष्मदीयानि
शरीराण्यनिषध्या इष्वर्हाणि न संतु पराक्रमराहित्येन । पूर्ववत्प्रत्ययः । ओर्गुण
इति गुणः । स्वरश्च तादृक् । यतः पापीः पापयुक्तानि खलु । छंदसीवनिपाविती-
प्रत्ययः । जसः शः । किंच । वो युष्मदीयः पंथा मार्ग एतवै गंतुमधृष्टोऽसम-
र्थोऽस्तु । इण् गतावित्यस्य तुमर्थे तवैप्रत्ययः । तवै चांतश्च युगपदिति धातोः
प्रत्ययस्य च युगपदुदात्तत्वं । तच्च हेतुमाह । वो युष्मदीयानुभयोभयविधान्पूर्वो-
क्तांस्तन्वो देहान्बृहस्पतिरिद्रेरितो न मृळात् । न सुखयतु । किंतु बाधेत । मृड
सुखने । लेट्छाडागमः ॥

॥ अथ सप्तमी ॥

अयं निधिः सरमे अद्रिबुधो गोभिरश्वेभिर्वसुभिर्नृष्टः ।

रक्षन्ति तं पणयो ये सुगोपा रेकु पदमलं जगंथ ॥ ७ ॥

अयं । निऽधिः । सरमे । अद्रिऽबुधः । गोभिः । अश्वेभिः । वसुऽभिः । निऽनृष्टः ।

रक्षन्ति । तं । पणयः । ये । सुऽगोपा । रेकु । पदं । अलं । आ । जगंथ ॥ ७ ॥

ते पुनराहुः । हे सरमे अयं निधिरस्मदीयः कोशोऽद्रिबुधः । बंध बंधने ।
बंधेर्बन्धबुधी चेति नप्रत्ययः । बुध इत्यादेशः । अद्रिर्बन्धको यस्य तादृशः । तथा-
हृत्तैर्गोभिरश्वेभिरश्वैश्च वसुभिरात्मीयैर्धनैश्च नृष्टो नितरां प्राप्नो भवति । ऋषी
गतौ । क्लृप्त्यये श्रीदितो निष्ठायामितीदृप्रतिषेधः । गतिरनंतर इति गतेः प्रकृति-
स्वरत्वं । सुगोपाः । गुप् रक्षणे । आयप्रत्ययांतात्किप्पातो लोप्यलोपौ । सुष्ठु गो-
पायितारो ये पण्यस्तेऽसुरास्तं निधिं रक्षन्ति । पालयन्ति । रेकु । रेकु शंकायां ।
औणादिक उप्रत्ययः । शंकितं गोभिः शब्दायमानं पदमस्माभिः पालितं स्थान-
मलकं व्यर्थमेवाजगंथ । आगतवत्यसि । गमेर्लिटि रूपं ॥

॥ अथाष्टमी ॥

एह गमन् ऋषयः सोमशिता अयास्यो अंगिरसो नवग्वाः ।

त एतमूर्वे वि भजंत गोनामथैतद्वचः पण्यो वमन्त्रि ॥ ८ ॥

आ । इह । गमन् । ऋषयः । सोमऽशिताः । अयास्यः । अंगिरसः । नवऽग्वाः ।

ते । एतं । ऊर्वे । वि । भजंत । गोनां । अथ । एतत् । वचः । पण्यः । वमन् । इत् ॥ ८ ॥

सरमा पुनः प्रत्युवाच । हे पण्यः सोमशिताः सोमेन तीक्ष्णीकृताः सोमपानेन
मत्ताः । शिञ् निशाने । कर्मणि क्लृप्त्ययः । तृतीया कर्मणीति पूर्वपदप्रकृतिस्वरत्वं ।
तादृशा नवग्वा नवगतयः । यद्वा । अंगिरसां सत्त्वमासीनानां मध्ये केचन नवसु
माः स्वध्यतिष्ठन् ते नवग्वाः । अनेन दशग्वा अप्युपलक्ष्यन्ते । उभयविधास्तेऽंगिरस
ऋषयः । तेषां प्रथमोऽयास्य एतन्नामा च । त एत इह युष्मदीये स्थान आ गमन् ।
आगच्छेयुः । गमेर्छंदसि लुङ्लङ्लिट इति सार्वकालिको लुङ् । लृदिस्वाच्चेरङ् ।
आगत्य च ते गोनां । गोः पादांत इति छंदसि नुडागमः । गवामूर्वे तं समूहं वि
भजंत । विभागं कुर्युः । अत्रापि पूर्ववत्सार्वकालिको लुङ् । अथानंतरं पण्यो
यूयमेतद्वचः पूर्वं यद्व्यर्थमागतासीति यद्वाक्यमवीचत तद्वाक्यं तदा वमन्त्रिद्वमतः
परित्यजंत एव भवथ । वमु उज्जिरणे । शतरि सुपां सुलुगिति जसो लुक् । नुमा-
गमः । संयोगांतस्य लोपः । यद्वा लङि रूपं । स्वरच्छांदसः ॥

॥ अथाष्टमी ॥

एवा च त्वं सरमा आजगंथ प्रबाधिता सहाना दैत्येन ।

स्वसारं त्वा कृण्वे मा पुनर्गा अप ते गच्छ सुभगे भजाम ॥ ९ ॥

ए॒व । च॒ । त्वं । सर॒मे । आ॒ऽज॒गं॒थं । प्र॒ऽबा॒धि॒ता । सह॒सा । दै॒व्येन॒ ।

स्व॒सारं॒ । त्वा॒ । कृ॒ण॒वै । मा । पुनः॑ । गाः । अ॒प॒ । ते॒ । ग॒वाँ । सु॒ऽभ॒गे । भ॒जाम॒ ॥ ९ ॥

तथैवमुक्ते सति पणयः प्रणयवाक्यमाहुः । हे सरमे त्वं दैव्येन देवसंबन्धिना सहसा बलेन प्रबाधिता यथा तथा वलपुरं प्राप्य तत्र स्थिता गा इष्ट्वा पुनरागच्छेति तेन प्रपीडिता त्वमेवं चेदाजगंथागतवत्यसि ॥ चशब्दश्चेदर्थः । निपातैर्यद्यदिहंतेति तिङो निघाताभावः । गमेर्लिटि थलि रूपं । सह सुपेत्यच सहेति योगविभागात्समासः । तिङि चोदात्तवतीति गतेर्निघातः । लिट्स्वरः ॥ तर्हि त्वा त्वां स्वसारं भगिनीं कृणवै । करवै । समूहापेक्षैकवचनं । त्वं तु पुनर्मा गाः । इंद्रादीन्मा गच्छ । अपि तर्हि हे सुभगे सरमे ते त्वदीयानां गवां समूहं पर्वतादपगमय्य भजाम । त्वं च वयं च विभजाम । विभागं करवामेत्यर्थः ॥

॥ अथ दशमी ॥

नाहं वेद भ्रातृत्वं नो स्वसृत्वमिन्द्रो विदुरंगिरसश्च घोराः ।

गोकामा मे अच्छदयन् यदायमपातं इत पणयो वरीयः ॥ १० ॥

न । अ॒हं । वे॒द । भ्रा॒तृ॒ऽत्वं । नो॒ इति॑ । स्व॒सृ॒ऽत्वं । इं॒द्रः । वि॒दुः । अंगि॒रसः । च॒ । घो॒राः ।

गो॒ऽका॒माः । मे॒ । अ॒च्छ॒द॒य॒न् । यत् । आ॒यं । अ॒प॒ । अ॒तः । इ॒त॒ । प॒ण॒यः । व॒री॒यः ॥ १० ॥

सा तान्प्रत्याचष्टे । हे पणयः अहं भ्रातृत्वं न वेद । न जानामि । तथा स्वसृत्वं च नो वेद । नैव जानामि । के जानन्ति । तानाह । इंद्रो घोराः शत्रूणां भयंकरा अंगिरसश्च विदुः । जानन्ति । किंच । अस्मात्स्थानादहं यद्यदायमिन्द्रादीन्प्राप्नवं । अयं पयं गतौ । लङि रूपं । तदा मे मदीया गोकामा युष्माभिरपहता गाः कामयमाना इंद्रादय अच्छदयन् । युष्मदीयं स्थानमाच्छादयन्ति । छद अपवारणे । अतः कारणाच्चे पणयो वरीय उरुतरं गवां वृंदं परित्यज्यापेत । अन्यत्स्थानं प्रति गच्छत । यद्वा वरीयः प्रभूतमतिदूरं देशं गच्छत । इत । इण् गतौ । लोटि रूपं । वरीयः । उरुशब्दादीयसुनि प्रियस्थिरेत्यादिना वरादेशः ॥

॥ अथैकादशी ॥

दूरमित पणयो वरीय उन्नावो यं मिनतीर्चतेन ।

बृहस्पतिर्यो अर्विदन्निगूळहाः सोमो यावाण चृषयश्च विप्राः ॥ ११ ॥

दूरं । इत । पणयः । वरीयः । उत् । गावः । यंतु । मिनतीः । ऋतेन ।

बृहस्पतिः । याः । अविंदत् । निऽगूळ्हाः । सोमः । यावाणः । ऋषयः । च । विप्राः ॥ ११ ॥

हे पणयः यूयं वरीय उरुतरं दूरं दूरदेशमित । गच्छत । युष्माभिरपहता गाव ऋतेन सत्येन मिनतीर्मिनत्यो द्वारस्य पिधायकं पर्वतं हिंसत्यो विदारयन्त्य उद्यंतु । तस्मादुद्गच्छंतु । यद्वा मिनतीः । व्यत्ययेन कर्मणि शतृ । मीयमाना युष्माभिर्बाध्यमानास्ता गावः । मुब्ध्यत्ययः । गा ऋतेन स्तुतिभिर्गंतव्येनेन्द्रेण सहायेन बृहस्पत्यादय उद्यंतु । पर्वतादुद्गमयंतु । निगूढा नितरां स्थापिता या गा बृहस्पतिरविंदत् । लप्स्यते । तथा सोमस्तदभिषवकारिणो यावाणश्च विप्रा मेधाविन ऋषयोऽंगिरसश्च लप्स्यन्ते । विट् लाभे । तौदादिकः । तस्माच्छंदसि लुङ्लङ्लिट इति भविष्यदर्थे लङ् । शे मुचादीनामिति नुमागमः ॥

॥ इत्यष्टमस्य षष्ठे षष्ठो वर्गः ॥

तेऽवदन्निति सप्तर्चं दशमं सूक्तं । जुहूर्नाम ब्रह्मवादिनृषिः । ब्रह्मपुत्र ऊर्ध्वनाभा नाम वा । षष्ठीसप्तम्यावनुष्टुभौ । शिष्टाः पंच त्रिष्टुभः । विश्वे देवा देवता । तथा चानुक्रांतं । तेऽवदन्सप्त जुहूर्ब्रह्मजाया ब्राह्मो वोर्ध्वनाभा वैश्वदेवं द्यनुष्टुबंतमिति । गतो विनियोगः ॥

॥ तत्र प्रथमा ॥

तेऽवदन्प्रथमा ब्रह्मकिल्बिषेऽकूपारः सलिलो मातरिष्वा ।

वीरुहंरास्तप उयो मयोभूरापो देवीः प्रथमजा ऋतेन ॥ १ ॥

ते । अवदन् । प्रथमाः । ब्रह्मऽकिल्बिषे । अकूपारः । सलिलः । मातरिष्वा ।

वीरुहंराः । तपः । उयः । मयःऽभूः । आपः । देवीः । प्रथमऽजाः । ऋतेन ॥ १ ॥

अचेतिहासमाचक्षते । जुहूरिति वाग्राम । सा ब्रह्मणी जाया च । बृहस्पतेर्वाचस्पतित्वाबृहस्पतेर्जुहूर्नाम भार्या बभूव । कदाचिदस्य किल्बिषमस्या दौर्भाग्यरूपेणासांचक्रे । अत एव स एनां पर्यत्याक्षीत् । अनंतरमादित्यादयो देवा मिथो विचार्येनामकिल्बिषां कृत्वा पुनर्बृहस्पतये प्रादुरिति । तदत्र वर्ण्यते । प्रथमा मुख्यास्ते देवा ब्रह्मकिल्बिषे । षष्ठीसमासः । समासस्वरः । ब्रह्मणो बृहस्पतेः किल्बिषे पापे जुहूदौर्भाग्यरूपे विषयेऽवदन् निष्कृत्य पापमवोचन् । वकारपरत्वादत्र प्रकृतिभावाभावः । के ते । अकूपारः । अत्र यास्कः । आदित्योऽप्यकूपार उच्यतेऽकूपारो

भवति दूरपारः । नि० ४. १८. । इति । अकुत्सितपारो महागतिरादित्यः । सलिलो
ऽध्वेवता वरुणः । मातरिश्वा वायुर्वीकुहराः । हरतेरमुनि रूपं हर इति । हरति
विनाशयति तमांसीति हरस्तेजः । प्रभूततेजस्कः । तपः । तृतीयायाः सुः । तपसा
तापनेनोय उन्मूर्णोऽग्निः । मयोभूः सुखस्य भावयिता सोमः । देवीर्देव्य आपः ।
कीदृश्यः । ऋतेन सत्यभूतेन ब्रह्मणा प्रथमजा आदित एवोत्पादिताः । एत उपा-
यमुक्त्वा प्रायश्चित्तमप्यकारयन्निति भावः ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

सोमो राजा प्रथमो ब्रह्मजायां पुनः प्रायच्छदहणीयमानः ।

अन्वर्तिता वरुणो मित्र आसीदग्निर्होता हस्तगृह्य निनाय ॥ २ ॥

सोमः । राजा । प्रथमः । ब्रह्मऽजायां । पुनरिति । प्र । अयच्छत् । अहणीयमानः ।

अनुऽअर्तिता । वरुणः । मित्रः । आसीत् । अग्निः । होता । हस्तऽगृह्य । आ । निनाय ॥ २ ॥

प्रथमो मुख्यः सोमो राजाहणीयमाणः । पापापगमनेनालज्जमानः सन्
तामेनामकिल्बिषां ब्रह्मजायां पुनर्बृहस्पतये प्रायच्छत् । ततो वरुणोऽन्वर्तिता ।
ऋतिः सौचो धातुर्धृणायां वर्तते । तस्य तृचि रूपं । सोममनुमोदयितासीत् ।
सर्वथा त्वं परिगृहाणेति दयामकाषीत् । तथा मित्रश्च । अनंतरं होता देवाना-
माह्वाता मनुष्याणां होमनिष्पादको वाग्निर्हस्तगृह्य तां हस्ते गृहीत्वा निनाय ।
आनैषीत् । प्रादादित्यर्थः । हस्तगृह्य । नित्यं हस्ते पाणवुपयमने । पा० १. ४. ७७. ।
इति हस्तशब्दस्य गतिसंज्ञायां यहिणा समासे ल्यप् । एकारलोपश्छांदसः । यद्वा
हस्तशब्दात्परस्य गृहेश्छांदसौ समासल्यपौ ॥

॥ अथ तृतीया ॥

हस्तेनैव याह्य आधिरस्या ब्रह्मजायेयमिति चेदवोचन् ।

न दूताय प्रह्ये तस्य एषा तथा राष्ट्रं गुपितं सूचिर्यस्य ॥ ३ ॥

हस्तेन । एव । याह्यः । आऽधिः । अस्याः । ब्रह्मऽजाया । इय । इति । च । इत् । अवोचन् ।

न । दूताय । प्रऽह्ये । तस्ये । एषा । तथा । राष्ट्रं गुपितं । सूचिर्यस्य ॥ ३ ॥

देवा बृहस्पतिमूचुः । हे बृहस्पते अस्या आधिः । आधीयंत आभरणाय चेत्याधिः
शरीरं । उपसर्गे घोः किरिति किप्रत्ययः । अस्याः शरीरं हस्तेनैव याह्यो गृही-

तथ्यमेव । पुनस्ते देवा इदानीमियं ब्रह्मजायेत्येवावोचन् । अवादिषुः । चशष्टश्वे-
दर्धे । अत एव निपातैर्यद्यदिहंतेति तिङो निघाताभावः । ब्रूज् व्यक्तायां वाचि ।
लुङि ब्रुवो वचिः । अस्यतिवक्तिख्यातिभ्योऽङिति च्लेरङादेशः । वच उमित्यु-
मागमः । अडागमस्वरः । इदवधारणे । एषा ब्रह्मजाया पुरा प्रत्ये । हि गतौ वृद्धौ
च । कर्मण्यौणादिकः क्तिप् । तुगभावश्छांदसः । डिङ्चने संज्ञापूर्वकस्य विधेर-
नित्यत्वाद्गुणाभावः । उदात्तस्वरितयोर्यण इति सुपः स्वरितत्वं । प्रहिताय त्वया
भार्यान्वेषणार्थं प्रेषिताय दूताय तथा न तस्ये । स्वात्मानं न प्रकाशयति । तिष्ठ-
तेर्लिटि प्रकाशनस्थेयाख्ययोश्च । पा० १. ३. २३. । इत्यात्मनेपदं । द्याघहुङ्स्थाशपा-
मिति दूतस्य संप्रदानसंज्ञा । तत्र दृष्टान्तः । यथा क्षत्रियस्य राज्ञो गुपितं रक्षितं
राष्ट्रं राज्यं शचवे यथा न प्रकाशयति तद्वदसौ दौर्भाग्ययुक्ततया तस्मै स्वात्मानं
न प्रकाशितवती । इदानीं तु तद्राहित्येन प्रकाशमानेयं ब्रह्मजायैवेत्यब्रुवन् ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

दे॒वा ए॒तस्या॑मवदंत॒ पूर्वे॑ स॒प्रऽऽचृष॑यस्तप॒से ये नि॒षेदुः ।

भी॒मा जा॒या ब्रा॑ह्म॒णस्यो॑पनी॒ता दु॒र्धा द॑धाति पर॒मे व्यो॑मन् ॥४॥

दे॒वाः । ए॒तस्यां॑ । अ॒वद॑न्त । पूर्वे॑ । स॒प्रऽऽचृष॑यः । तप॒से । ये । नि॒ऽसेदुः ।

भी॒मा । जा॒या । ब्रा॑ह्म॒णस्य॑ । उप॒ऽनीता॑ । दुः॒ऽधां । द॒धाति॑ । पर॒मे । वि॒ऽव्योमन्॑ ॥४॥

पूर्वे चिरंतना देवा आदित्यादय एतस्यां विषयेऽवदंत । इयं पापरहितेत्यवा-
दिषुः । तथा ये सप्रर्षयः । समासस्वरः । सप्रसंख्याका ऋषयस्तपसे तपश्चरणाय
निषेदुर्निषणा बभूवुः । सदेर्लिटि रूपं । उपसर्गेण समासः । यद्योगादनिघातः ।
तेऽप्यवादिषुः । ततो भीमा शत्रुरूपाणां पापानां भयंकरी पतिवत्येषा जाया ब्राह्म-
णस्य बृहस्पतेरुपनीता । समीपे देवैः स्थापिता । णीज् प्रापणे । कर्मणि क्तः ।
गतिरनंतर इति गतेः प्रकृतिस्वरत्वं । तथा हि । तपःप्रभावो दुर्धा दुर्धानामपि परमे
व्योमन् व्योमन्युत्तमे स्थाने दधाति । विदधाति खलु । तस्मादेनामपि देवतापरि-
ग्रहरूपस्तपोमहिमा बृहस्पतेरंतिके स्थापयति ॥

॥ अथ पंचमी ॥

ब्र॒ह्म॒चा॒री च॑रति॒ वेवि॑षद्विषः स दे॒वानो॑ भवत्येक॒मंग॑ ।

तेन॑ जा॒याम॑न्वविंद॒बृह॑स्पतिः सोमे॑न नी॒पां जुह॑व॒न् दे॒वाः ॥५॥

ब्रह्म॒ऽचा॒री । च॒र॒ति । वे॒वि॒षत् । वि॒षः । सः । दे॒वा॒नां । भ॒व॒ति । ए॒कं । अ॒ंगं ।
तेन॑ । जा॒यां । अ॒नु । अ॒वि॒दत् । बृ॒ह॒स्प॒तिः । सो॒मे॒न । नी॒तां । जु॒ह्वं । न । दे॒वाः ॥ ५ ॥

बृहस्पतिर्मामलभतेति जुहूः परोक्षतया वदति । हे देवाः पूर्वं स ब्रह्मचारी जायाभावेन ब्रह्मचारी चरति । अत एव विषः सर्वेषु यज्ञेषु व्याप्तवान् देवान्वेविषत् । स्तुतिभिर्हविर्भिश्च व्याप्नुवन् देवानामेकमंगं भवति । जायापती यज्ञस्य द्वे अंगे खलु । वेविषत् । विष्णु व्याप्नौ । जौहोत्यादिकः । निजां चयाणां गुणः स्त्रौ । पा० १. ४. ७५. । इत्यभ्यासस्य गुणः । शतुर्नाभ्यस्ताच्छतुरिति नुमागमप्रतिषेधः । अभ्यस्तानामादिरित्याद्युदात्तत्वं । तेन देवानां परिचरणेन बृहस्पतिर्जायां जुहूनामिकां मामन्वविदत् । अनुगम्यालभत । नशब्द उपमार्थे । पूर्वं यथा सोमेन नीतां सोमो ददद्गंधर्वायेत्यादिक्रमेण नीतां जुह्वं जुह्वं यथा लब्धवान् तद्वदिदानीमपि । जुह्वं । हु दानादानयोः । अन्येभ्योऽपि दृश्यंत इति क्तिप् । जुहोतेर्देवे चेति द्विर्वचनं दीर्घश्च । उदात्तयणो हल्पूर्वादिति विभक्त्युदात्तत्वे प्राप्ते नोद्धात्वोरिति प्रतिषेध उदात्तस्वरितयोर्यण इति स्वरितत्वं ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

पुन॑र्व दे॒वा अ॒द॒दुः पुन॑र्मनु॒ष्या उ॒त ।

राजा॑नः स॒त्यं कृ॒ण्वाना॑ ब्रह्मजा॒यां पुन॑र्द॒दुः ॥ ६ ॥

पुनः॑ । वै । दे॒वाः । अ॒द॒दुः । पुनः॑ । म॒नु॒ष्याः । उ॒त ।

राजा॑नः । स॒त्यं । कृ॒ण्वानाः । ब्रह्म॑ऽजा॒यां । पुनः॑ । द॒दुः ॥ ६ ॥

लाभहेतुमाह । देवा ब्रह्मजायां जुह्वं बृहस्पतये पुनरददुः । वैशब्दः प्रसिद्धिवाची । उताप्यर्थे । मनुष्या अपि पुनरददुः । एवं देवमनुष्यैः कृतं दानं सत्यं यथार्थं कृण्वानाः कुर्वाणा राजानोऽपि पुनस्तस्मै ददुः । एवमव्यवहार्यनिमित्तं पापमपि व्यनाशयन्निति भावः ॥

॥ अथ सप्तमी ॥

पुन॑र्दाय ब्रह्मजा॒यां कृ॒त्वा दे॒वैर्नि॑किल्बिषं ।

ऊ॒र्जे पृ॒थि॒व्या भ॒क्तायो॑रु॒गाय॑म॒सा॒सते ॥ ७ ॥

पुनः॑ऽदाय । ब्रह्म॑ऽजा॒यां । कृ॒त्वा दे॒वैः । नि॒ऽकि॒ल्बिषं ।

ऊ॒र्जे । पृ॒थि॒व्याः । भ॒क्ताय॑ । ऊ॒रु॒गाय॑ । उप॑ । आ॒स॒ते ॥ ७ ॥

देवैः । सुपां सुपो भवन्तीति जसस्तृतीयादेशः । देवा निकिल्बिषं । अर्थाभावे ऽध्ययीभावः । समासस्वरः । तस्याः किल्बिषाभावं कृत्वी । स्नात्वाद्यादयश्चेति निपातितः । कृत्वा ब्रह्मजायां ब्रह्मणो बृहस्पतेर्भार्या पुनर्दाय पुनर्देत्वा । पुनश्चनसोऽख्यंदसि गतिसंज्ञा वक्तव्येति पुनःशब्दस्य गतिसंज्ञायां समासल्यपौ । न ल्यपीतीत्यप्रतिषेधः । कृदुत्तरपदप्रकृतिस्वरत्वं । पृषिव्या ऊर्जे रसभूतमन्नं हवीरूपं भक्ताय । क्लो यगिति यगागमः । भक्ता विभज्योरुगायं बहुकीर्तिं बहुभिः स्तोतव्यं वा बार्हस्पत्यं यज्ञमुपासते । सेवन्ते ॥

॥ इत्यष्टमस्य षष्ठे सप्तमो वर्गः ॥

समिद्ध इत्येकादशर्चमेकादशं सूक्तं त्रैष्टुभं । भार्गवो जमदग्निर्ऋषिः । तस्य पुत्रो रामो वा यः परशुराम इति प्रख्यातः । आप्रीसूक्तमिदं । अतः समिदाद्याः सतनूनपातो नराशंसवर्जिताः प्रत्यृचं देवताः । तथा चानुक्रांतं । समिद्ध एकादश जमदग्निस्तत्सुतो वा राम आप्रिय इति ॥ पशौ जामदग्न्यानामिदमाप्रीसूक्तं यद्वा विशेषेण सर्वेषां । सूचितं च । समिद्धो अद्येति यथर्षि वा । आ० ३. २. इति ॥ अग्निचयनांगभूते प्राजापत्ये पशौ सर्वेषां नित्यमिदमाप्रीसूक्तं । सूचितं च । प्राजापत्ये तु जामदग्न्यः सर्वेषां । आ० ३. २. इति ॥

॥ तत्र प्रथमा ॥

समिद्धो अद्य मनुषो दुरोणे देवो देवान्यजसि जातवेदः ।

आ च वह मित्रमहश्चिकित्वान्वं दूतः कविरसि प्रचेताः ॥ १ ॥

संऽईद्धः । अद्य । मनुषः । दुरोणे । देवः । देवान् । यजसि । जातवेदः ।

आ । च । वह । मित्रमहः । चिकित्वान् । त्वं । दूतः । कविः । असि । प्रऽचेताः ॥ १ ॥

हे जातवेदो जातप्रज्ञाग्रे देवः स्वतेजसा दीप्यमानस्त्वं मनुषो मनुष्यस्य यष्टुर्दुरोणे । गृहनामैतत् । दुरवन आयासेन रक्षितव्ये गृहेऽद्यास्मिन्कर्मणि समिद्धः सम्यक् प्रज्वालितः सन् देवानिन्द्रादीन्यजसि । हविर्भिः पूजय । समिद्धः । इंधी दीप्तौ । कर्मणि क्ते श्रूयितो निष्ठायामितीत्यप्रतिषेधः । गतिरनंतर इति गतेः प्रकृतिस्वरत्वं । हे मित्रमहः स्तुत्यस्तोतृत्वं । मित्रभूतानां स्तोतृणां पूजयितः तैः पूज्यमान वाग्रे चिकित्वान् तैः कृताः स्तुतयः प्रजानन् चेतनावान्वा त्वमस्मदीये यज्ञे देवाना वह च । आप्रापय । वह प्रापयिष्य लोटि रूपं । चवायोगे प्रथमेति

न निघातः । तथा कविः क्रांतप्रज्ञोऽत एव प्रचेताः प्रकृष्टज्ञानस्त्वं दूतो देवानां
हविःप्रापणेन हितकारी भवसि ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

तनूनपात्पथ ऋतस्य यानान्मध्वा समंजनस्वदया सुजिह्व ।

मन्मानि धीभिरुत यज्ञमृधन्देवचा च कृणुह्यध्वरं नः ॥ २ ॥

तनूऽनपात् । पथः । ऋतस्य । यानान् । मध्वा । संऽअंजन् । स्वदय । सुऽजिह्व ।

मन्मानि । धीभिः । उत । यज्ञं । अं॒धन् । दे॒वऽचा । च । कृ॒णुहि । अ॒ध्व॒रं । नः ॥ २ ॥

हे तनूनपात् । नपादित्यनंतरापत्यनामधेयं । गौरव तनूरुच्यते । तता अस्यां
भोगाः क्षीरादय इति । तस्याः पयो जायते पयस आज्यं तस्मादग्निः । यद्वांतरिक्षे
तता आपस्तन्वः । ताभ्य ओषध्यादयः । तेभ्योऽग्निरिति । एवरूप हे सुजिह्व
शोभनज्वाल । यद्वा जिह्वेति वाङ्माम । शोभनवागमे ऋतस्य यज्ञस्य यानान्फ-
लप्राप्तिहेतून्पथो मार्गान्हविराख्यानमध्वा मदकरेण रसेन । यद्वा वाग्जनितेन रसेन
समंजन् सम्यग्दीपयन् स्वदय । स्वादयस्व । स्वादुकुरु । स्वद आस्वादने । णिच्यु-
पधावृद्धभावश्छांदसः । किंच । मन्मानि । मन्यते रर्चति कर्मणः । मननीयान्यस्मदभि-
प्रेतानि स्तोत्राणि धीभिः प्रज्ञाभिः कर्मभिर्वोतापि च यज्ञं यजनीयं हविश्च अं॒धन्
समृद्धानि कुर्वन् नोऽस्मदीयमध्वरं यज्ञं देवचा देवेषु कृणुहि । कुरु । देवशब्दादे-
वमनुष्येत्यादिना सप्तम्यर्थे चाप्रत्ययः ॥

॥ अथ तृतीया ॥

आजुह्वान ईड्यो वंद्यश्चा याह्यग्रे वसुभिः सजोषाः ।

त्वं देवानामसि यह्व होता स एनान्यक्षीषितो यजीयान् ॥ ३ ॥

आऽजुह्वानः । ईड्यः । वंद्यः । च । आ । याहि । अग्रे । वसुऽभिः । सऽजोषाः ।

त्वं । दे॒वानां । अ॒सि । य॒ह्व । हो॒ता । सः । ए॒नान् । य॒क्षि । इ॒षि॒तः । य॒जी॒यान् ॥ ३ ॥

हे अग्रे त्वमस्मत्कर्मण्या याहि । आगच्छ । कीदृशः । आजुह्वानः । देवाना-
माह्वाता । हु दानादानयोः । जौहोत्या । अभ्यस्तस्वरः । ईड्यः । ईडिरध्येष-
णाकर्मा । अध्येष्यः प्रार्थ्यमानः । वंद्यः स्तोतव्यः । वसुभिर्देवैः सजोषाः सह प्रीय-
माणः । आगत्य च हे यह्व । महन् । हे महन् स त्वं देव देवानां होताह्वा-

तासि । ततो यजीयान् । यष्टृशब्दादीयसुनि तुरिष्ठेमेयःस्विति तृचो लोपः ।
यष्टृतरः स त्वमिषितोऽस्माभिरध्येषितः प्रार्थितः सन् एतान्देवान्यक्षि । यज ।
हविषा पूजय ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

प्राचीनं बर्हिः प्रदिशा पृथिव्या वस्तोरस्या वृज्यते अये अहौ ।

यु प्रथते वितरं वरीयो देवेभ्यो अदितये स्योनं ॥ ४ ॥

प्राचीनं । बर्हिः । प्रऽदिशा । पृथिव्याः । वस्तोः । अस्याः । वृज्यते । अये । अहौ ।

वि । ऊं इति । प्रथते । विऽतरं । वरीयः । देवेभ्यः । अदितये । स्योनं ॥ ४ ॥

यदिदं प्राचीनं प्रागंचितं प्राङ्मुखं बर्हिरस्ति तदिदं पृथिव्या वेदिलक्षणाया
वस्तोः । वस आच्छादने । तुम्प्रत्ययः । चतुर्थ्यर्थे बहुलं छंदसीति षष्ठी । यद्वा भाव-
लक्षणे तोसुन् द्रष्टव्यः । वसनायाच्छादनार्थमहामये पूर्वाह्णे प्रदिशा प्रकर्षेण
दिश्यमानेन मंचेणास्याः प्राच्या दिशो वृज्यते । स्तूयते । आह्रियते । तथा च
निगमः । त आ वहन्ति कवयः पुरस्तादित्यादि । तच्चाहतं वरीय उरुतरं बर्हिर्वितरं
विस्तीर्णतरं यथा भवति तथा वि प्रथते । विविधमेव वेद्यां प्रस्तुतं भवति । तथा
देवेभ्योऽदितये वेदिलक्षणायै पृथिव्यै च स्योनं सुखकरं भवति । विस्तीर्णे बर्हिषि
देवाः सुखं निषीदन्ति ॥

॥ अथ पंचमी ॥

अचस्वतीरुर्विया वि अयन्तां पतिभ्यो न जनयः शुभमानाः ।

देवीर्द्वारो बृहतीविश्वमिन्वा देवेभ्यो भवत सुप्रायणाः ॥ ५ ॥

अचस्वतीः । उर्विया । वि । अयन्तां । पतिभ्यः । न । जनयः । शुभमानाः ।

देवीः । द्वारः । बृहतीः । विश्वंऽइन्वाः । देवेभ्यः । भवत । सुप्रऽअयनाः ॥ ५ ॥

अचस्वतीः । अचो व्यापनं । तद्वत्यः । वा छंदसीति पूर्वसवर्णेदीर्घः । ता द्वार-
देवता उर्विया । उरुशब्दात्तृतीयैकवचनं इत्याडियाजीकाराणामुपसंख्यानमिती-
यादेशः । उरुत्वेन वि अयन्तां । विशेषेण अयिता भवन्तु । तच्च दृष्टान्तः । पतिभ्यो न
यथा पतीनामर्थाय संभोगकाले शुभमानाः शोभमाना जनयो जाया विश्रयन्ति
तद्वदस्मिन्कर्मणि विश्रयन्तां । हे बृहतीर्महती । हे विश्वमिन्वाः । इविः प्रीणनार्थः ।
तस्मात्कर्मण्युपपदेऽण् । इदित्वाच्चुम् । तत्पुनः कृति बहुलमित्यत्र बहुलवचना-

द्वितीयाया अण्यलुक् । सर्वस्य प्रीणयिष्यः । हे द्वारो देवीर्द्वाराभिमानिन्यो हे देव्यो
यूयं देवेभ्यो देवानामर्थाय सुप्रायणाः सुप्रगमनाः सुविवृता भवत ॥

॥ इत्यष्टमस्य षष्ठेऽष्टमो वर्गः ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

आ सुष्वयंती यजते उपाके उषसानक्ता सदतां नि योनौ ।

दिष्ये योषणे बृहती सुरूक्ने अधि श्रियं श्रुक्पिशं दधाने ॥ ६ ॥

आ । सुस्वयंती इति । यजते इति । उपाके इति । उषसानक्ता । सदतां । नि । योनौ ।

दिष्ये इति । योषणे इति । बृहती इति । सुरूक्ने इति सुऽरूक्ने । अधि । श्रियं ।

श्रुक्ऽपिशं । दधाने इति ॥ ६ ॥

सुस्वयंती । अय पय गतौ । शतर्युपसर्गस्य सोर्द्धिर्वचनं छांदसं । सुष्वयंत्यौ
गच्छंत्यौ । यद्वा स्वपेर्ण्यतस्य वर्णलोपः । सुष्वापयंत्यौ । यजते यष्ट्ये उपाके उप-
क्रांते उषसानक्ता । उषश्च नक्तं च । बृंह उषासोषस इत्युषासादेशः । देवताबृंहे चेति
पूर्वोत्तरपदयोर्युगपत्प्रकृतिस्वरत्वं । अहोरात्रदेव्यौ योनावस्मिन्यज्ञस्थाने नि नि-
तरां नियमेन वा सदतां । आसीदतां । सदेर्लुङि लृदिच्चाच्चेरङ् । कीदृश्ये । दिष्ये
दिविभवे योषणे योषिताविव प्रीणयिष्यौ । यद्वा योषणे समिते परस्परतोऽवि-
विक्ते बृहती गुणैर्महंत्यौ सुरूक्ने शोभनदीप्ते । रूक्नं । गोचतेर्मकप्रत्यये कुत्वे च कृते
रूपं । श्रुक्पिशं शोचमानरूपां श्रियमधि दधाने । अधिकं धारयंत्यौ ॥

॥ अथ सप्तमी ॥

दैव्या होतारा प्रथमा सुवाचा मिमांसा यज्ञं मनुषो यजथै ।

प्रचोदयंता विदथेषु कारू प्राचीनं ज्योतिः प्रदिशा दिशंता ॥ ७ ॥

दैव्या । होतारा । प्रथमा । सुऽवाचा । मिमांसा । यज्ञं । मनुषः । यजथै ।

प्रऽचोदयंता । विदथेषु । कारू इति । प्राचीनं । ज्योतिः । प्रऽदिशा । दिशंता ॥ ७ ॥

दैव्या । देवाद्यज्जाविति यज्प्रत्ययः । देवसंबन्धिनौ होतारौ होमनिष्पादकौ
होतृनामकावगत्यादित्यावस्मिन्यज्ञ आसीदतां । कीदृशौ । प्रथमा मनुष्यहोतुः पूर्व-
भाविनौ । सुवाचा शोभनस्तोत्री मनुष्यं मनुष्यस्य सर्वस्य यदुर्यजथै यागनिवृत्तये ।
यजेस्तुमर्धे शथ्यैन्प्रत्ययः । यज्ञं मिमांसा निर्मिमानावुत्पादयंतौ । विदथेषु । विदं-

त्यचत्विजः स्वस्वकर्माणीति विदथा यज्ञाः । तेष्वृत्विजो यजमानांश्च प्रचोदयन्ता प्रेरयन्तौ । कारू स्तुतीनां कर्तारौ प्राचीनं पूर्वस्यां दिशि यष्टव्यत्वेन स्थितमा-
हवनीयाख्यं ज्योतिः प्रदिशा प्रकृष्टेनोपदिष्टमार्गेण यज्ञा प्रदिश्यमानेन मंचेण
दिशन्ता निर्वहन्तौ ॥

॥ अथाष्टमी ॥

आ नो यज्ञं भारती तूयमेत्विळा मनुष्वदिह चेतयंती ।

तिस्रो देवीर्बहिरेदं स्योनं सरस्वती स्वपसः सदंतु ॥ ८ ॥

आ । नः । यज्ञं । भारती । तूयं । एतु । इळा । मनुष्वत् । इह । चेतयंती ।

तिस्रः । देवीः । बर्हिः । आ । इदं । स्योनं । सरस्वती । सुऽअपसः । सदंतु ॥ ८ ॥

भारती । भरत आदित्यः । तस्य स्वभूता दीप्तिः । तस्येदमित्यर्थ उत्सादित्वादज् ।
टिड्ढाणजिति डीप् । नोऽस्मदीयं यज्ञं तूयं क्षिप्रमेतु । आगच्छतु । तथा मनुष्व-
न्मनुष्यो यथेदं मया कर्तव्यमिति जानाति तद्वच्चेतयन्ती जानतीळा देवी चेहास्मि-
न्कर्मण्यागच्छतु । तथा सरस्वती च । स्वपसः सुकर्माणः । अप इति कर्मनाम ।
आप्नोतेरमुन्यापः कर्माख्यायां ह्रस्वः । बहुव्रीहावाद्युदात्तं द्यच्छंदसीत्युत्तरपदाद्युदात्त-
त्वं । एतास्तिस्रो देवीर्देव्यः स्योनं सुखकरमिदं बहिरिमं यज्ञमा सदंतु । आसीदंतु ।
प्राप्नुवन्तु । सदेर्लोऽटि सीदादेशभावश्छांदसः ॥

त्वाष्टस्य पशोर्वपायां य इमे इत्येषानुवाक्या । सूचितं च । य इमे द्यावापृथिवी
जनित्री तन्नस्तुरीपमथ पोषयित्नु । आ० ३. ८. । इति ॥

॥ सैषा नवमी ॥

य इमे द्यावापृथिवी जनित्री रूपैरपि भुवनानि विश्वा ।

तमद्य होतरिषितो यजीयान्देवं त्वष्टारमिह यक्षि विद्वान् ॥ ९ ॥

यः । इमे इति । द्यावापृथिवी इति । जनित्री इति । रूपैः । अपि शत् । भुवनानि । विश्वा ।

तं । अद्य । होतः । इषितः । यजीयान् । देवं । त्वष्टारं । इह । यक्षि । विद्वान् ॥ ९ ॥

यस्त्वष्टा देवो जनित्री विश्वस्य जनैश्च । विमे द्यावापृथिवी । द्वंद्वे दिवो द्यावेति
द्यावादेशः । आद्युदात्तः । पृथिवीशब्दो डीर्घत्वेनाद्युदात्तः । देवताद्वंद्वे चेति पूर्वोत्त-
रपदयोः प्रकृतिस्वरत्वं । द्यावापृथिव्यो रूपैश्च तिर्यङ्मनुष्याद्याकारैरपिशदूपवत्या-

वकरोत् । पिश अवयवे तौदादिकः । शे मुचादीनामिति नुमागमः । तथा विश्वा
सर्वाणि भुवनानि भूतजातानि रूपयुक्तान्यकरोत् । हे होतर्यजीयान्यष्टमो विद्वान्
सर्वे जानंस्त्वमिषितोऽस्माभिरध्येषितः प्रार्थितः सन् इहास्मिन्कर्मण्यद्यास्मिन्दिने
तं त्वष्टारं देवं यक्षि । स्तुतिभिर्हविर्भिर्वा यज । पूजय ॥

॥ अथ दशमी ॥

उपावसृज त्मन्या समंजन्देवानां पार्थ ऋतुथा हवींषि ।

वनस्पतिः शमिता देवो अग्निः स्वदंतु हव्यं मधुना घृतेन ॥ १० ॥

उपऽअवसृज । त्मन्या । संऽअंजन् । देवानां । पार्थः । ऋतुऽथा । हवींषि ।

वनस्पतिः । शमिता । देवः । अग्निः । स्वदंतु । हव्यं । मधुना । घृतेन ॥ १० ॥

हे वनस्पते यूप त्मन्या । आत्मशब्दस्य तृतीयैकवचने यादेशः । मंचेष्वाद्यादे-
रात्मन इत्याकारलोपः । आत्मनैवर्तुथर्तावृतौ प्राप्ते काले देवानामर्थाय पार्थः
पशुलक्षणमन्नमन्यानि च हवींषि समंजन् सम्यग्व्यक्तीकुर्वन् उपावसृज । उपागम्य
प्रयच्छ । गतिर्गताविति गतेर्निघातः । किंच वनस्पतिर्योऽयं यूपः शमितैतन्ना-
मको देवः । यद्वा शमिचोऽग्निर्देवो दीप्यमान आहवनीयाख्योऽग्निश्चैते त्रयो
मधुना मधुरेण घृतेन । यद्वा मधुनोदकेन प्रोक्षणोपनयनादिगतेन घृतेन च हव्यं
हवनयोग्यं स्वदंतु । स्वादु कुर्वंतु ॥

॥ अथैकादशी ॥

सद्यो जातो व्यमिमीत यज्ञमग्निर्देवानामभवत्पुरोगाः ।

अस्य होतुः प्रदिश्युतस्य वाचि स्वाहाकृतं हविरदंतु देवाः ॥ ११ ॥

सद्यः । जातः । वि । अमिमीत् । यज्ञः । अग्निः । देवानां । अभवत् । पुरऽगाः ।

अस्य । होतुः । प्रऽदिशि । ऋतस्य । वाचि । स्वाहाऽकृतं । हविः । अदंतु । देवाः ॥ ११ ॥

अयमग्निः सद्यस्तदानीमेव जातो जायमान एव यज्ञं व्यमिमीत । विशेषेण
निर्मिमीते । उत्पादयति । माङ् मान्मण्ये च । जौहोत्यादिकः । अत एवाय-
मग्निर्देवानां पुरोगाः प्रथमगामी मुख्यो भवत् । गमेर्विदप्रत्यय आत्वे च कृते रूपं ।
ततः प्रदिशि प्रकृष्टायां दिशि प्राच्यामृतस्याहवनीयात्मनागतस्यास्य होतुर्होमनि-
ष्पादकस्याग्नेर्वाचि । अत्र वागाश्रयस्यास्य लक्ष्यते । वाच्यास्ये स्वाहाकृतं स्वाहा-

कारेण प्रक्षिप्तं हविः सर्वे देवा अदंतु । भक्षयंतु । इदं सूक्तं यास्केन सम्यगभ्य-
धायि । नि० ८. ५-२१. । तदचानुसंधीयतां ॥

॥ इत्यष्टमस्य षष्ठे नवमो वर्गः ॥

मनीषिण इति दशर्चं द्वादशं सूक्तं वैरूपस्याष्टादंष्ट्रस्यार्धं त्रैष्टुभमैंद्रं । तथा चा-
नुक्रम्यते । मनीषिणो दशाष्टादंष्ट्र इति । गतो विनियोगः ॥

॥ तत्र प्रथमा ॥

मनीषिणः प्र भरध्वं मनीषां यथायथा मतयः संति नृणां ।

इंद्रं सत्यैरेरयामा कृतेभिः स हि वीरो गिर्वणस्युर्विदानः ॥ १ ॥

मनीषिणः । प्र । भरध्वं । मनीषां । यथाऽयथा । मतयः । संति । नृणां ।

इंद्रं । सत्यैः । आ । ईरयाम । कृतेभिः । सः । हि । वीरः । गिर्वणस्युः । विदानः ॥ १ ॥

हे मनीषिणः स्तोतारो मनीषां मनस ईशिचीं स्तुतिमिंद्राय प्र भरध्वं । कुरुत ।
नृणां कर्मनेतृणां युष्माकं यथायथा मतयः संति भवंति तथा बुद्धानुसारेण स्तुतिं
कुरुध्वं । वयं च कृतेभिः कृतैः सत्यैर्यथार्थभूतैः स्तोत्रैरिंद्रमेरयाम । यज्ञं प्रत्यागम-
याम । ईर गतौ । एयंतस्य लोट् । हि यतो विदानो जानानः समर्थः स इंद्रो
गिर्वणस्युः । गीर्भिर्वनन्ति संभजंत इति गीर्वणसः स्तोतारः । वनतेरमुनि रूपं ।
उपपदस्य दीर्घाभावच्छांदसः । तदंतात्क्यप् । क्वाच्छंदसीत्युप्रत्ययः । स्तोतृत्कामय-
मानः खलु । अतस्तमभिष्टुत ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

ऋतस्य हि सदसो धीतिरद्यौत्सं गार्हेयो वृषभो गोभिरानट् ।

उदतिष्ठत्तविषेणा रवेण महान्ति चित् विव्याच रजांसि ॥ २ ॥

ऋतस्य । हि । सदसः । धीतिः । अद्यौत् । सं । गार्हेयः । वृषभः । गोभिः । आनट् ।

उत् । अतिष्ठत् । तविषेण । रवेण । महान्ति । चित् । सं । विव्याच । रजांसि ॥ २ ॥

ऋतस्योदकस्य सदसः स्थानस्यांतरिक्षं धीतिर्धारकः स इंद्रोऽद्यौत् । द्योतते ।
प्रकाशते । हि प्रसिद्धौ । द्युत दीप्ती । द्युभ्यो लुङीति परस्मैपदं । च्ल्लुक्
छांदसः । हलंतलक्षणा वृद्धिरपि । यद्वा । अद्यौत् । तादृश इंद्रो यज्ञमभिगच्छति ।
द्यु अभिगमे । आदादिकः । लङ् । उतो वृद्धिर्लुक् हलीति वृद्धिः । गार्हेयः । सकृत्प्र-

सूता धेनुर्गृष्टिः । तस्या अपत्यं वृषभो गोभिः समानद् । संख्याप्नोति । तथैषोऽपि सर्वं स्वमहिम्ना व्याप्नोति । तथा तविषेण । महन्नामैतत् । महता रवेण शब्देनोदतिष्ठत् । उच्छ्रुत उन्नतोऽभवत् । अत एव महान्ति चिन्महांत्यपि रजांस्युदकानि भुवनानि वा सं विध्याच । संख्याप्नोति ॥

॥ अथ तृतीया ॥

इंद्रः किल श्रुत्या अस्य वेद स हि जिष्णुः पथिकृत्सूर्याय ।

आन्मेनां कृण्वन्नच्युतो भुवन्नोः पतिर्दिवः सनजा अप्रतीतः ॥३॥

इंद्रः । किल । श्रुत्यै । अस्य । वेद । सः । हि । जिष्णुः । पथिऽकृत् । सूर्याय ।

आत् । मेनां । कृण्वन् । अच्युतः । भुवन् । गोः । पतिः । दिवः । सन्ऽजाः । अप्रतिऽइतः ॥३॥

अस्यास्मदीयस्य स्तोत्रस्य श्रुत्यै श्रवणायेन्द्रः किलेन्द्र एव वेद । जानाति । स हि स एव जिष्णुः शत्रूणां जयशीलः सूर्याय पथिकृन्मार्गकर्ता भवति । किञ्च । अच्युतः शत्रुभिरगंतव्यो वृषणश्चस्य मेनामात्मानं कृण्वन् कुर्वन् इंद्र आत् । आगच्छ-
त्यस्मदीयं यज्ञं । मेनाभवो वृषणश्चस्य मुक्ततो । १. ५१. १३. । इति मंत्रांतरं । अस गतिदीप्तादानेषु । भौवादिकः । - - । दिवो द्युलोकस्य च पतिर्भुवत् । अभूत् । भव-
तेर्लेट् । वाक्यभेदादनिघातः ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

इंद्रो महा महतो अर्णवस्य व्रतामिनादंगिरोभिर्गुणानः ।

पुरुणि चिन्नि तंताना रजांसि दाधार यो धरुणं सत्यताता ॥४॥

इंद्रः । महा । महतः । अर्णवस्य । व्रता । अमिनात् । अंगिरःऽभिः । गुणानः ।

पुरुणि । चित् । नि । तंतानि । रजांसि । दाधार । यः । धरुणं । सत्यऽताता ॥४॥

इंद्रोऽंगिरोभिर्ऋषिभिर्गुणान् स्तूयमानः सन् महतोऽर्णवस्य । अर्णवसः सलो-
पश्चेति वप्रत्ययः । उदकवतो मेघस्य व्रता व्रतानि कर्माणि महा स्वमहिम्नैवा-
मिनात् । अहिंसीत् । मीड् हिंसाय । लङि मीनातं निर्गम इति ह्रस्वः । ततः
पुरुणि चिद्धून्वेव रजांस्युदकानि नि अन्न । नीचीनान्यकरोत् । य इंद्रः सत्यताता
सत्यैर्देवैस्तते । यद्वा सत्यशब्दादपि स्वयं कस्तातिल् द्रष्टव्यः । सत्ये द्युलोके धरुणं
धारकं बलं दाधार । आधारयत्

॥ अथ पंचमी ॥

इंद्रो दिवः प्रतिमानं पृथिव्या विश्वा वेद सर्वना हन्ति शुष्णं ।

महीं चिद्ग्रामातनोत्सूर्येण चास्कंभ चिक्मंभनेन स्कभीयान् ॥ ५ ॥

इंद्रः । दिवः । प्रतिमानं । पृथिव्याः । विश्वा । वेद । सर्वना । हन्ति । शुष्णं ।

महीं । चित् । द्यां । आ । अतनोत् । सूर्येण । चास्कंभ । चित् । स्कंभनेन । स्कभीयान् ॥ ५ ॥

दिवो द्युलोकस्य पृथिव्याश्च प्रतिमानं महत्त्वेन प्रतिनिधिरिंद्रो विश्वा सर्वाणि सवना सवनानि वेद । सोमपानार्थं जानाति । शुष्णं सर्वस्य शोषकमेतन्नामानमसुरं हन्ति । वाक्यभेदादनिघातः । अपि च । महीं चिन्महतीमपि द्यां सूर्येणातनोत् । सर्वत्र प्रकाशयुक्तामकरोत् । स्कभीयान् स्कंभयितृणां मध्ये श्रेष्ठः स स्कंभनेन चिन्निरोधनसाधनेन सामर्थ्येनैव चास्कंभ । द्युलोकमवरुद्धमकरोत् । स्कंभिः सौचो धातुः । लिटि तुजादीनामिति दीर्घः । चिक्मंभनेनेत्यत्र संहितायां सलोपः । उत्पूर्वस्य स्तंभेरुदः स्थास्तंभोरिति सलोप उक्तः । चित्पूर्वस्य स्कंभेरपि भवति छंदोविषयत्वात् ॥

॥ इत्यष्टमस्य षष्ठे दशमो वर्गः ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

वज्रेण हि वृत्रहा वृत्रमस्तुरदेवस्य शूशुवानस्य मायाः ।

वि धृष्णो अत्र धृषता जघंथाथभवो मघवन्बाह्वोजाः ॥ ६ ॥

वज्रेण । हि । वृत्रहा । वृत्रं । अस्तः । अदेवस्य । शूशुवानस्य । मायाः ।

वि । धृष्णो इति । अत्र । धृषता । जघंथ । य । अभवः । मघवन् । बाहुः । औजाः ॥ ६ ॥

हे इंद्र वृत्रहा वृत्रस्य हन्ता वज्रेण वृत्रमस्तः । अस्तृणाः । अवधीः । स्तृणातेर्लङि बहुलं छंदसीति विकरणस्य लुक् । सेपि गुणः । हियोगादनिघातः । अनंतरं हे धृष्णो धर्षणशील त्वमदेवस्याद्योमानस्य शूशुवानस्य स्वबलेन वर्धमानस्य तस्य माया धृषता समर्थेन वर्धनाच्चास्मिन्काल एव वि जघंथ । विनाशितवानसि । हतेर्लिटि थल्यभ्यासः । त कुवं । अथ हे मघवन् धनवन्निद्र बाह्वोजा भुजबलवानभवः ॥

॥ अथ सप्तमी ॥

सचंत यदुषसः सूर्येण चिचामस्य केतवो रामविंदन् ।

आ यन्नक्षत्रं ददृशे दिवो न पुनर्यतो नकिरद्वा नु वेद ॥ ७ ॥

सचंत । यत् । उषसः । सूर्येण । चिचां । अस्य । केतवः । रां । अविंदन् ।

आ । यत् । नक्षत्रं । ददृशे । दिवः । न । पुनः । यतः । नकिः । अद्वा । नु । वेद ॥ ७ ॥

यद्यदोषस उषःकालाः सूर्येण सूर्यात्मकेन्द्रेण सचंत संगच्छन्ते । सच समवाये भौवादिकः । तदानीमस्य स्वभूताः केतवः सर्वस्य प्रज्ञापका रश्मयश्चिचां नाना-
वर्णा रां रायं श्रियमविंदन् । अलभन्त । पुनरुदयानन्तरं यद्यदा दिवो नक्षत्रं न
ददृशे न दृश्यते । दृशेः कर्मणि लिट् । यद्योगादनिघातः । तदानीं यतः । शचंतस्य
शसि शतुरनुमो नद्यजादी इति विभक्तेरुदात्तत्वं । सर्वत्र गच्छतोऽस्य रश्मीन्नकिर्न
कश्चिच्च वेद । जानाति । एतदद्वा सत्यमेव ॥

॥ अथाष्टमी ॥

दूरं किल प्रथमा जग्मुरासामिन्द्रस्य याः प्रसवे ससुरापः ।

क्व स्विदयं क्व बुध आसामापो मध्यं क्व वो नूनमन्तः ॥ ८ ॥

दूरं । किल । प्रथमाः । जग्मुः । आसां । इन्द्रस्य । याः । प्रऽसवे । ससुः । आपः ।

क्व । स्वित् । अयं । क्व । बुधः । आसां । आपः । मध्यं । क्व । वः । नूनं । अन्तः ॥ ८ ॥

आसामपां मध्ये प्रथमाः प्रथमगामिन्यस्ता आपो दूरं किल जग्मुः । दूरमेव
गताः । या आप इन्द्रस्य प्रसवे प्रेरणे । प्रेरणे । जवसवौ चेति वक्तव्यमित्यप-
वादेऽच् । याथघञ्क्ताजविचकाराणामित्युपपदांतीदात्तत्वं । तस्याज्ञायां ससुः । सरं-
ति गच्छन्ति खलु । अथ प्रत्यक्षकृतः । हे आप आसां युष्माकमयं क्व स्वित् । कुत्र
वर्तते । बुधो मूलं च क्व । तथा वो युष्माकं मध्यं च क्व नूनमिदानीं युष्माकमं-
तोऽवसानं च क्व । सर्वगतत्वादनिज्ञायमानगमना आसन्नित्यर्थः । क्व । किंश्चात्
सप्तम्यर्थे किमोऽदित्यप्रत्ययः । क्वातीति क्वादेशः । तित्स्वरितः । अन्तः । अमेर्गत्यर्थ-
स्यासिहसीत्यादिना तन्प्रत्ययः ॥

॥ अथ नवमी ॥

सृजः सिंधूरहिना जयसानाँ आदिदेताः प्र विविजे जवेन ।

मुमुक्षमाणा उत या मुमुचेऽधेदेता न रमंते नितित्क्ताः ॥९॥

सृजः । सिंधून् । अहिना । जयसानान् । आत् । इत् । एताः । प्र । विविजे । जवेन ।

मुमुक्षमाणाः । उत । याः । मुमुचे । अध । इत् । एताः । न । रमंते । निऽतिक्ताः ॥९॥

हे इंद्र अहिनाहंतव्येन वृत्तेण मेघेन वा जयसानान् । यस्य अदने । अनुदात्तेत् । छंदसि लिटः कानच् । यस्ताः सिंधून् स्पंदमाना अपः सृजः । असृजः । निरगमयः । आदित् । इदवधारणे । अनंतरमेवैता आपो जवेन वेगेन प्र विविजे । सर्वचात्यंतं चलिता बभूवुः । ओविजी भयचलनयोः । उदात्तेत् । लिटीरयो रे । पा० ६. ४. ७६. । इतीरयो रे आदेशः । उतापि च । मुमुक्षमाणा इंद्रेण मोचयितुमिष्टमाणा या आपो मुमुचे । इंद्रेण मोचिता अभूवन् । मुचेः कर्मणि लिट् । अधेदनंतरमेव नितित्क्ता नितरां श्रुद्धा आपो न रमंते । एकत्र न क्रीडंते । किंतु सर्वत्र गमनशीला इत्यर्थः ॥

॥ अथ दशमी ॥

सध्रीचीः सिंधुमुशतीरिवायन्तसनाज्जार आरितः पूर्भिदासां ।

अस्तमा ते पार्थिवा वसून् अस्मे जग्मुः सूनृता इंद्र पूर्वीः ॥१०॥

सध्रीचीः । सिंधुं । उशतीःऽइव । आयन् । सनात् । जारः । आरितः । पूःऽभित् । आसां ।

अस्तं । आ । ते । पार्थिवा । वसूनि । अस्मे इति । जग्मुः । सूनृताः । इंद्र । पूर्वीः ॥१०॥

अंचतेश्चोपसंख्यानमिति डीप् । अतोपदीर्घा । वा छंदसीति पूर्वसवर्णदीर्घः । सहांचनाः सहगमना आपः सिंधुं समुद्रं भर्तारमायन् । आगच्छन् । तत्र दृष्टांतः । उशतीरिव । यथा कामयमानाः स्त्रियः स्वपतिम् अभिगच्छन्ति तद्वत् । जारः शचूणां जारयिता पूर्भिर्दिन्द्रः सनाच्चिरादेवासा रितः प्रेरकत्वेन स्वामी भवति । हे इंद्र अस्मे अस्माकं स्वभूतानि पार्थिवा पार्थिवानि वसूनि धनवत्प्रीणयितृणि हवींषि पूर्वीर्विद्वाः सूनृता वाचः स्तुतिः । अस्माकं ते त्वदीयमस्तं गृहमा जग्मुः । आगच्छंतु । यद्वा । अस्मदीयाः स्तुतयस्तु गृहं गच्छंतु । अस्माकं गृहं त्वदीयानि पार्थिवानि धनान्यभिगच्छंतु । गमेच्छंतीति । सार्वकालिकी लिट् ॥

॥ इत्यष्टमस्य षष्ठ एकादशो वर्गः ॥

इंद्र पिबेति दशर्चं त्रयोदशं सूक्तं चैष्टुभमिंद्रं नभःप्रभेदनो नाम विरूपगोच
ऋषिः । तथा चानुक्रम्यते । इंद्र पिब नभःप्रभेदन इति । गतो विनियोगः ॥

॥ तत्र प्रथमा ॥

इंद्र पिब प्रतिकामं सुतस्य प्रातःसावस्तव हि पूर्वपीतिः ।

हर्षस्व हंतवे शूर शचूनुक्थेभिष्टे वीर्याऽप्र ब्रवाम ॥ १ ॥

इंद्र । पिब । प्रतिऽकामं । सुतस्य । प्रातःऽसावः । तव । हि । पूर्वऽपीतिः ।

हर्षस्व । हंतवे । शूर । शचून् । उक्थेभिः । ते । वीर्या । प्र । ब्रवाम ॥ १ ॥

हे इंद्र त्वं प्रतिकामं ये ये कामास्तांस्तान्प्रति । अभ्ययीभावसमासः । तस्य स्वरः ।
यथेच्छं सुतस्याभिषुतस्य यो भागस्तुभ्यं दातव्यस्तं पिब । आमंचितस्याविद्यमानत्वेन
पादादित्वादनघातः । प्रातःसावः प्रातःसवनेऽभिषूयमाणः सोमस्तव हि । तृती-
यार्थे षष्ठी । त्वयैव पूर्वपीतिः प्रथमत एव पातव्यः । यद्वा प्रातःसावः । सप्रम्याः
सुः । प्रातःसवने तवैव प्रथमपानं खलु । ऐंद्रवायव्यहे ह्यादित एवेन्द्रः पिबति ।
तत्पुरुषे दासीभारादित्वात्पूर्वपदांतोदात्तत्वं । यद्वा बहुव्रीहिः । ततो हे शूर समर्थ
त्वं शचून्हंतवे हंतुं हर्षस्व । हृष्टो भव । अथ ते त्वदीयानि वीर्या वृचहननादिल-
क्षणानि वीर्याण्युक्थेभिरुक्थैः शस्त्रैः प्र ब्रवाम । प्रकर्षेण वदाम ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

यस्ते रथो मनसो जवीयानेन्द्र तेन सोमपेयाय याहि ।

तूयमा ते हरयः प्र द्रवंतु येभिर्यासि वृषभिर्मंदमानः ॥ २ ॥

यः । ते । रथः । मनसः । जवीयान् । आ । इंद्र । तेन । सोमऽपेयाय । याहि ।

तूयै । आ । ते । हरयः । प्र । द्रवंतु । येभिः । यासि । वृषऽभिः । मंदमानः ॥ २ ॥

हे इंद्र मनसोऽपि जवीयावृत्तिशयेन गता ते त्वदीयो यो रथोऽस्ति तेन रथेन
सोमपेयायास्मदीयं सोमं पातुम् याहि । आगच्छ । पा पाने । भावेऽचो यत् ।
ईदृतीतीत्वं । आर्धधातुकलक्षणो युष्मन् । कृदुत्तरपदप्रकृतिस्वरत्वं । तथा ते त्वदीया
हरयो रथे संयुक्ता अश्वास्तूयं क्षिप्रमाभिमुख्येन प्र द्रवंतु । प्रगच्छंतु । वृषभिः
सेकृभिर्येभिर्यैर्मंदमानो मोदमानः । न यासि गच्छसि । हरी इंद्रस्येति वचना-
दिंद्रस्य द्वावेवाश्वाविति न चोदनीयत्वा सहस्रमा शतमित्यादिनिगमांतरे दर्श-
नात् । ऋग्वे० ८. १. २४. ॥

॥ अथ तृतीया ॥

हरित्वा_१ वर्चसा_२ सूर्यस्य_३ श्रेष्ठै_४ रूपैस्तन्व_५ स्पर्शयस्व ।

अस्माभिरिद्र_१ सखिभिर्हुवानः_२ सध्रीचीनो_३ मादयस्वा निषद्य_४ ॥३॥

हरित्वा । वर्चसा । सूर्यस्य । श्रेष्ठैः । रूपैः । तन्वं । स्पर्शयस्व ।

अस्माभिः । इन्द्र । सखिभिः । हुवानः । सध्रीचीनः । मादयस्व । निषद्य ॥३॥

हे इन्द्र हरित्वा । हरिच्छब्दान्मतुपो ऋय इति वत्वं । हरिद्वर्णयुक्तेन सूर्यस्य वर्चसा तेजसा तत्सदृशैः श्रेष्ठैः प्रशस्यतमैरात्मीयै रूपैस्तन्वमात्मीयं शरीरं मदीयं वा । यद्वा तायात इति तनूर्यज्ञः । तं स्पर्शयस्व । तेजोयुक्तं कुरु । किंच । सध्रीचीनः । विभाषांचेरदिक्स्त्रियामिति खप्रत्ययः । मरुद्भिः सहांचनस्त्वं सखिभिः सखिभूतैरस्माभिर्हुवान आहूयमानः सन् निषद्य यज्ञे निषण्णो भूत्वा मादयस्व । सोमपानेन दृष्टो भव ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

यस्य_१ त्यत्ते_२ महिमानं_३ मदेष्टिमे_४ मही रोदसी_५ नाविविक्तां ।

तदोक_१ आ हरिभिरिद्र_२ युक्तैः_३ प्रियेभिर्याहि_४ प्रियमन्नमच्छ_५ ॥४॥

यस्य । त्यत् । ते । महिमानं । मदेष्टु । इमे इति । मही इति । रोदसी इति । न । अविक्तां ।

तत् । ओकः । आ । हरिभिः । इन्द्र । युक्तैः । प्रियेभिः । याहि । प्रियं । अन्नं । अच्छ ॥४॥

हे इन्द्र इमे मही महत्यौ रोदसी द्यावापृथिव्यौ यस्य ते तं व सोमपानेन जनितेषु मदेष्टु संभूतं त्यत्तं महिमानं नाविविक्तां न पृथक्कुरुतः । किंतु यस्य महिम्येव तिष्ठतः । विचिर् पृथग्भावे । जौहोत्यादिकः । लङ् संज्ञापूर्वको विधिरनित्य इत्यभ्यासस्य गुणाभावः । यद्योगादनिघातः । प्रियेभिः प्रियतमै रथे युक्तैर्हरिभिरश्वैः प्रियं प्रीणनकरमन्नं सोमलक्षणमच्छाभिलक्ष्य तदोकोऽस्मदीयं यज्ञसदनमा याहि । आगच्छ ॥

॥ अथ पञ्चमी ॥

यस्य_१ शश्वत्पिवाँ_२ इन्द्र शशूननानुकृत्या_३ चकार्य_४ ।

स ते पुरंधिं_१ तविषीमियति_२ स ते मदाय_३ सुत इन्द्र सोमः_४ ॥५॥

यस्य । शश्वत् । पपि॒ऽवान् । इ॒न्द्र । श॒चून् । अ॒न॒नु॒ऽकृत्या । र॒ण्या । च॒कर्त्त॑ ।

सः । ते । पु॒रं॑ऽधिं । त॒वि॒षीं । इ॒य॒ति । सः । ते । म॒दा॒य । सु॒तः । इ॒न्द्र । सोमः ॥ ५ ॥

हे इन्द्र पपिवान् । पिबतेः कसौ वस्वेकाजाह्वसामितीडागमः । सोमं पीत-
वांस्त्वं । अनानुकृत्यानुकरणरहितेन सकृत्प्रहारेण शशुहननसमर्थेन रण्या सांयुगी-
नेनायुधेन । रणशब्दात्साध्वर्थे प्राग्घितीयो यत् । यस्य यजमानस्य शचूञ्शश्वद्बहुवारं
चकर्त्त हतवानसि । कृञ् हिंसायां । लिटि थलि यद्योगादनिघाते लिट्स्वरः । स
यथा ते त्वदर्थं तविषीं महतीं पुरंधिं बह्वीं स्तुतिमियति । प्रेरयति । ऋ गतौ ।
जौहोत्यादिकः । अर्तिपिपत्योरित्यभ्यासस्येत्वं । अभ्यासस्यासवर्ण इतीयङ् । हे इन्द्र
सुतोऽभिषुतः स सोमस्ते मदाय समर्थो भवति । यद्वा । स यथा सुतः सोमः ।
सुब्धत्ययः । अभिषुतं सोमं त्वन्मदाय प्रेरयति ॥

॥ इत्यष्टमस्य षष्ठे द्वादशो वर्गः ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

इ॒दं ते॒ पाचं॑ स॒न॒वि॒त्तमि॑न्द्र पि॒बा सोम॑मे॒ना श॑त॒क्रतो॑ ।

पू॒र्णं आ॑हा॒वो म॑दि॒रस्य॑ म॒ध्वो यं वि॒श्वे इ॒दं॑भि॒ह॒र्येति॑ दे॒वाः ॥ ६ ॥

इ॒दं । ते॒ । पाचं॑ । स॒न॒ऽवि॒त्तं । इ॒न्द्र । पि॒ब । सोमं॑ । ए॒ना । श॑त॒क्रतो॑ इति॑ श॒तऽक्रतो॑ ।

पू॒र्णः । आ॒ऽहा॒वः । म॑दि॒रस्य॑ । म॒ध्वः । यं । वि॒श्वे । इ॒त् । अ॒भि॒ऽह॒र्येति॑ । दे॒वाः ॥ ६ ॥

हे इन्द्र ते त्वदर्थं पाचं चमसादिकं सनवित्तं । अस्माभिश्चिरादेव लब्धं । विदू
लाभे । कर्मणि निष्ठा । हे शतक्रतो बहुकर्मचिन्द्रैतेन पात्रेण सोमं पिब । यतो
मदिरस्य मदकरस्य मध्वो मधुनः सोमस्याहावः पानस्थानीयपात्रविशेषः पूर्णः
पूरितोऽभूत् । ह्येज् स्पर्धाया निपानमा इति निपातितः । स्तुतिभिराहूयमाना
देवा अत्र सोमं पिबन्तीति । आथादिसरः । यमिद्यमाहावमेव विश्वे सर्वे देवा
अभिहर्त्येति । अभिकामयन्ते । ह्य गतिः । भौवादिकः । यद्योगात्तिङो नि-
घाताभावे तिङि चोदात्तवतीति निघातः ॥

॥ अथ सप्तमी ॥

वि हि त्वामि॑न्द्र पु॒रु॒धा ज॑ना॒सो हि॒ । असो॑ वृष॒भ ह॒र्यन्ते॑ ।

अ॒स्माकं॑ ते॒ मधु॑म॒त्तमा॑नी॒मा भु॑व॒न्सर्व॑ना॒ तेषु॑ ह॒र्य ॥ ७ ॥

वि । हि । त्वां । इंद्र । पुरु॒धा । जना॑सः । हि॒तऽप्र॑यसः । वृष॒भ । ह॒र्य॑न्ते ।
अ॒स्माकं॑ । ते । मधु॑मत्त॒तमा॑नि । इ॒मा । भुव॑न् । स॒र्वना॑ । तेषु॑ । ह॒र्य॑ ॥ ७ ॥

हे इंद्र वृषभ कामानां वर्षक हितप्रयसः । प्रय इत्यन्ननाम । प्रीणनकारित्वात् ।
संभृतहविष्का जनासो जनाः पुरुधा बहुधा । हिरवधारणे । त्वामेव वि ह्रयन्ते ।
विविधमाह्रयन्ति । ह्रेञ् स्पर्धायां । निसमुपविभ्यो ह्र इत्यात्मनेपदं । अस्माकं स्वभू-
तानीमेमानि सवना सवनानि ते त्वदर्थं मधुमत्तमान्यतिशयेन सोमवन्ति भुवन् ।
अभवन् । तस्मात्त्वं तेषु सवनेषु हर्य । सोमान्कामयस्व ॥

॥ अथाष्टमी ॥

प्र तं इंद्र पू॒र्याणि॑ प्र नूनं वी॒र्या॑ वोचं प्रथ॒मा कृ॑तानि ।
स॒ती॒नम॑न्युर॒श्रथा॑यो अ॒द्रिं सु॑वेद॒नाम॑कृ॒णो ब्र॑ह्म॒णो गां॑ ॥ ८ ॥
प्र । ते । इंद्र । पू॒र्याणि॑ । प्र । नूनं । वी॒र्या॑ । वोचं । प्रथ॒मा । कृ॑तानि ।
स॒ती॒नऽम॑न्युः । अ॒श्रथ॑यः । अ॒द्रिं । सु॑वेद॒नां । अ॒कृ॒णोः । ब्र॑ह्म॒णो । गां॑ ॥ ८ ॥

हे इंद्र ते त्वदीयानि प्रथमादितः कृतानि पूर्याणि पुरातनानि च वीर्या वीर्याणि
नूनमिदानीं प्र वोचं । प्रकर्षेण वदामि । एकः प्रशब्दः पूरणः । वोचं । लुङि ब्रुवो
वचिः । त्वेरङ् । कानि तानि । सतीनमन्युः । सतीनमित्युदकनाम । उदकाभिवर्ष-
णबुद्धियुक्तस्त्वमद्रिं मेघमश्रथयः । वज्रेणाहिंसीः । ब्रह्मणे बृहस्पतये गां पणिभि-
रपहतां सुवेदनां सुष्ठु ज्ञापनीयामकृणोः । अकरोरित्यादीनि ॥

॥ अथ नवमी ॥

नि षु सी॒द ग॑णपते ग॒णेषु॑ त्वा॒माहुर्वि॑प्र॒तमं॑ क॒वीनां॑ ।
न ऋ॒ते त्वत्क्रि॑यते किं च॒नारे॑ म॒हाम॑र्चं म॒घव॑ज्जि॒घ्रं च॑ ॥ ९ ॥
नि । सु । सी॒द । ग॑ण॒ऽपते॑ । ग॒णेषु॑ । त्वां । आ॒हुः । वि॑प्र॒ऽतमं॑ । क॒वीनां॑ ।
न । ऋ॒ते । त्वत् । क्रि॑यते । किं । च॒न । आ॒रे । म॒हां । अ॒र्कं । म॒घऽव॑न् । जि॒घ्रं । अ॒र्चं ॥ ९ ॥

हे गणपते त्वं गणेषु स्तोतृगणेषु सु सुष्ठु नि षीद । स्तुतिश्रवणार्थं निषण्णो
भव । यतः कवीनां क्रांतप्रज्ञानां मध्ये त्वत्त्वां विप्रतममतिशयेन मेधाविनमि-
त्याहुः । किंच त्वद्वते । अन्यारादितरर्त इति चमी । त्वां वर्जयित्वा किं चन कर्मारे
दूरे समीपे वा न क्रियते । तस्मान्निषीद । ततो हे मघवन् धनवज्जिघ्रं महं महान्त-

मर्कमर्चनीयमस्मदीयं चिवृत्पंचदशादिलक्षणं स्तोमं चित्रं नानारूपं कृत्वाच ।
पूजय । विधेहि । अर्च पूजायां । भौवादिकः ॥

॥ अथ दशमी ॥

अभिख्या नो मघवन्नाधमानान्तसखे बोधि वसुपते सखीनां ।

रणं कृधि रणकृत्यशुष्माभक्ते चिदा भजा राये अस्मान् ॥१०॥

अभिख्या । नः । मघवन् । नाधमानान् । सखे । बोधि । वसुपते । सखीनां ।

रणं । कृधि । रणकृत्य । सत्यशुष्म । अभक्ते । चित् । आ । भज । राये । अस्मान् ॥१०॥

हे मघवन् धनवन्निद्र नाधमानान् । नाधु नाधु याजोपतापैश्वर्याशीःषु । भौ-
वादिकः । अनुदात्तेत् । याचमानान्नोऽस्मानभिख्याभिख्यापनेन तेजसा युक्तान्कुरु ।
प्रसिद्धान्वा कुरु । हे सखे धनदानेन हे वसुपते वसूनां स्वामिन् त्वं सखीनां स्तोतृ-
त्वेन सखिभूतानामस्माकं स्वभूतानि स्तोत्राणि बोधि । बुध्यस्व । बुध अवगमने ।
भौवादिकः । लोटि छांदसः शपो लृक् । छंदस्युभयथेति हेरार्धधातुकत्वेनाडित्वा-
दङितश्चेति हेर्धिर्भावः । अत एव गुणः । सार्वधातुकत्वेन डित्वादंतोदात्तत्वं । वर्ण-
लोपश्छांदसः । हे रणकृत् शत्रुभिः सह युद्धकर्तः अत एव हे सत्यशुष्म यथार्थ-
वलोपेत त्वं रणं कृधि । कुरु । शत्रूञ्जहि । करोतेर्लोटि श्रुशृणुपृकृवृभ्यश्छंदसीति
हेर्धिः । किंच । अभक्ते चिदसंभजनीये स्थाप्तेऽप्यस्मान्वाये धनाया भजा । भागिनः
कुरु । अचोऽतस्तिङ् इति संहितायां दीर्घः ॥

॥ इत्यष्टमस्य षष्ठे त्रयोदशो वर्गः ॥

॥ इति सायणाचार्यविरचिते दाशतम्यां दशमे मंडले नवमोऽनुवाकः ॥

दशमेऽनुवाके षोडश सूक्तानि । तत्र तमस्येति दशर्चं प्रथमं सूक्तमैन्द्रं । शत-
प्रभेदनी नाम वैरूप ऋषिः । अंत्या णि णिप् शिष्टा जगत्यः । तथा चानुक्रांतं ।
तमस्य शतप्रभेदनस्तिष्ठुवंतमिति । दश ऋष्याष्टमेऽहनि मरुत्वतीय एतत्सूक्तं ।
सूचितं च । तमस्य द्यावापृथिवी महौ इंद्रे नृवदिति मरुत्वतीयं । आ० ८. ७. इति ॥

॥ तत्र ऋषिमा ॥

तमस्य द्यावापृथिवी सचेतसा विश्वेऽदिवैरनु शुष्ममावतां ।

यदैत्कुण्वानो महिमानमिन्द्रियं पीत्वा सोमस्य क्रतुमाँ अवर्धत ॥१॥

तं। अस्य। द्यावापृथिवी इति। सऽचेतसा। विश्वेभिः। देवैः। अनु। शुष्मं। आवतां।
यत्। ऐत्। कृत्स्नानः। महिमानं। इन्द्रियं। पीत्वी। सोमस्य। ऋतुऽमान्। अवर्धत ॥ १॥

सचेतसा सह चेतयंत्यौ द्यावापृथिवी द्यावापृथिव्यौ विश्वेभिः सर्वेभिः सर्वैर्देवैः
सह। अस्य। अन्वादेशेऽशदेशोऽनुदात्तः। एतस्येन्द्रस्य तं शुष्मं शबूणां शोषकं बल-
मन्वावतां। रक्षतां। तस्य बलं पूर्वमस्मान्नक्षतु। पश्चादेते अपि रक्षतामिति भावः।
अवतेर्लुङ्। कृत्स्नानो वृत्रवधादिकं कुर्वाणः स महिमानमिन्द्रियमिन्द्रस्यात्मनः
पर्याप्तं वीर्यं च यद्यदैत्प्राप्नोत्। इण् गतौ। आदादिकः। आडजादीनामित्याडा-
गमः। तदा ऋतुमान्कर्मवान् स सोमस्य पीत्वी सोमं पीत्वावर्धत। क्रियायहणं
कर्तव्यमिति कर्मणः संप्रदानसंज्ञा। चतुर्थ्यर्थे बहुलं छंदसीति षष्ठी। पीत्वी।
स्नान्यादयश्चेति निपातितः ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

तमस्य विष्णुर्महिमानमोजसांशुं दधन्वान्मधुनो वि रप्शते।

देवेभिरिन्द्रो मघवा सयावभिर्वृचं जघन्वा अभववरेण्यः ॥ २॥

तं। अस्य। विष्णुः। महिमानं। ओजसा। अंशुं। दधन्वान्। मधुनः। वि। रप्शते।

देवेभिः। इन्द्रः। मघऽवा। सयावऽभिः। वृचं। जघन्वान्। अभवत्। वरेण्यः ॥ २॥

विष्णुरेतन्नामकः। व्याप्तो यज्ञो वः। मधुनो मदकरस्य सोमस्यांशुं लताखंडं
दधन्वान् प्रेरयन्। धवेर्गत्यर्थस्य क्सावि देस्त्वान्नुमागमे कृते वलि लोपः। ओजसा
स्ववीर्येण संजातमस्येन्द्रस्य तं महिमानं वि रप्शते। विविधं शब्दयति। स्तौति।
मघवा धनवान् सयावभिः। यातेरातो क्वनिन्निति क्वनिप्। सहंगंतृभिर्देवेभिर्देवैर्म-
रुद्भिश्च वृचं जघन्वान् हतवान्। इन्द्रो वरेण्यः सर्वैर्वरेण्यः संभजनीयोऽभवत् ॥

॥ अथ तृतीया ॥

वृचेण यदहिना बिभ्रदायुधा समस्थिथा युधये शंसमाविदे।

विश्वे ते अच मरुतः सह त्मनावर्धन्वम महिमानमिन्द्रियं ॥ ३॥

वृचेण। यत्। अहिना। बिभ्रत्। आयुधा। संऽअस्थिथाः। युधये। शंसं। आऽविदे।

विश्वे। ते। अच। मरुतः। सह। त्मना। अवर्धन्। उय। महिमानं। इन्द्रियं ॥ ३॥

युधये योधनायायुधायुधानि वज्रादीनि बिभ्रद्भारयन्निद्रस्वं यद्यदाहिनाहंत्येन

वृचेण समस्थिताः सहास्थाः । तिष्ठतेर्लुङि समवप्रविभ्यः स्थ इत्यात्मनेपदं । स्था-
घोरिच्चेति सिचः कित्त्वमिकारश्चांतादेशः । ह्रस्वादंगादिति सिचो लोपः । यद्यो-
गादनिघातः । तिङि चोदात्तवतीति गतेर्निघातः । तदाविदे । कृत्यार्थे केन्प्रत्ययः ।
तव वृचवधादिकं वीर्यं प्रज्ञापयितुं शंसं । अशंसं । शस्त्रैरहं स्तौमि । शंसु स्तुतौ ।
लङ् । वाक्यभेदादनिघातः । किंच । हे उग्रोद्गूर्णबल अचास्मिन्काल एव ते त्वदीयं
महिमानमिन्द्रियं वीर्यं च विन्धे सर्वे मरुतस्तमनात्मना सहैवावर्धन् । वर्णलोप-
च्छांदसः । अवर्धयन् । मरुतो हींद्रस्य वीर्यं भवंति ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

जज्ञान एव व्यबाधत स्पृधः प्रापश्यद्भीरो अभि पौंस्यं रणं ।

अवृश्चदद्रिमव सस्यदः सृजदस्तभ्रात्नाकं स्वपस्यया पृथुं ॥४॥

जज्ञानः । एव । वि । अबाधत । स्पृधः । प्र । अपश्यत् । वीरः । अभि । पौंस्यं । रणं ।

अवृश्चत् । अद्रि । अव । सस्यदः । सृजत् । अस्तभ्रात् । नाकं । सु । अपस्यया । पृथुं ॥४॥

स इन्द्रो जज्ञान एव । जनी प्रादुर्भावे । छांदसस्य लिटः कानच् । जायमान
एव स्पृधः शत्रून्व्यबाधत । अत्यर्थमपीडयत् । स्पृधः । स्पर्धा संघर्षे । क्तिप् । अप-
स्पृधेयामिति निपातनेनैकत्र संप्रसारणं । नादच्चापि भवति । अत एव वीरः
समर्थः स रणं संग्रामभिलक्ष्य पौंस्यमीयं बलं प्रापश्यत् । अस्यैतावद्बल-
मिति प्रकर्षेण पश्यति । जानाति । किंच अद्रि मेघमवृश्चत् । वर्षणार्थमच्छिनत् ।
अनंतरं सस्यदः । स्यंदू प्रस्रवणे । क्तिप् । शसि नलोपः । सह स्यंदमाना अपोऽव
सृजत् । अवाङ्मुखमसृजत् । निरगमयत् । तथा स पृथुं महान्तं नाकं द्युलोकं
स्वपस्यया । सुप आत्मनः । अच् । अ प्र-यादिति स्त्रियामप्रत्ययः । शोभनकर्मच्छ-
यास्तभ्रात् । निरुद्धमकरोत् । अस्तभिः सौचो धातुः ॥

॥ अथ पंचमी ॥

आदिंद्रः सचा तविषीरपत्यत् वरीयो द्यावापृथिवी अबाधत ।

अवाभरक्षितो वज्रमायसं शेवं मित्राय वरुणाय दाशुषे ॥५॥

आत् । इंद्रः । सचा । तविषीः । अपत्यत् । वरीयः । द्यावापृथिवी इति । अबाधत ।

अव । अभरत् । धृषितः । वज्रं । आयसं । शेवं । मित्राय । वरुणाय । दाशुषे ॥५॥

आदपि च स इन्द्रस्तविषीर्महतीः सेनाः सचा सहैवापत्यत । अगच्छत् । पद
गतौ । दैवादिकः । वर्णव्यत्ययः । यद्वा पत्यत इत्यैश्वर्यकर्मा । सेनानामीष्टे । तासा-
मीश्वरोऽभवदित्यर्थः । स एव द्यावापृथिवी द्यावापृथिव्यौ वरीयः । तृतीयायाः
सुः । उरुतरेण महिम्नाबाधत । तयोरंतःस्थिताञ्शबूनवधीदित्यर्थः । धृषितः शत्रु-
वधे प्रगल्भः सन् आयसंमयोमयं वज्रमवाभरत् । अधारयत् । किमर्थं । मित्राय
वरुणाय दाशुषे हविर्दत्तवते यज्वने च शेवं सुखं कर्तुं ॥

॥ इत्यष्टमस्य षष्ठे चतुर्दशो वर्गः ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

इन्द्रस्याच तविषीभ्यो विरप्णिनं ऋघायतो अरंहयंत मन्यवे ।

वृचं यदुयो व्यवृश्चदोजसापो विभ्रतं तमसा परीवृतं ॥ ६ ॥

इन्द्रस्य । अच । तविषीभ्यः । विरप्णिनः । ऋघायतः । अरंहयंत । मन्यवे ।

वृचं । यत् । उयः । वि । अवृश्चत् । ओजसा । अपः । विभ्रतं । तमसा । परिऽवृतं ॥ ६ ॥

अचास्मिन्काल एव विरप्णिनो महतो विविधं शब्दायमानस्य वर्धायतः
शत्रून्हिंसत इन्द्रस्य तविषीभ्यः । षष्ठ्यर्थे चतुर्थी । बलानां मन्यवे प्रख्यापना-
यारंहयंत । आपो निरगच्छन् । रहिभ्यः । उय उद्गूणः सोऽप उदकानि विभ्रतं
धारयंतं तमसा परीवृतं परितो वेष्टित । वृणोतेः कर्मणि क्तः । गतिरनंतर इति
स्वरः । संहितायामुपसर्गस्य घञि । परे ६. ३. १२२. इति दीर्घः । तं वृचं यद्य-
स्मिन्काल ओजसा स्ववीर्येण व्यवृश्चत् अत्यर्थमवधीत् ॥

॥ अथ प्रथमी ॥

या वीर्याणि प्रथमानि कर्त्वा महित्वेन यतमानौ समीयतुः ।

ध्वातं तमोऽव दध्वसे हत इन्द्रो महा पूर्वहूता पत्यत ॥ ७ ॥

या । वीर्याणि । प्रथमानि । कर्त्वा । महित्वेनः । यतमानौ । संऽईयतुः ।

ध्वातं । तमः । अव । दध्वसे । हते । इन्द्रः । महा । पूर्वऽहूतौ । अपत्यत ॥ ७ ॥

महिलेभिर्महनीयैः स्वबलैर्यतमानौ युद्धाय प्रयत्नं कुर्वताविन्द्रवृचं प्रथमानि
पूर्वभूतानि कर्त्वा । कृत्यार्थे त्वग्रत्ययः । कर्त्तव्यानि यानि वीर्याणि समीयतुः संयो-
जयामः । इण गतौ । लिटि दीर्घ इणः कृतीति दीर्घः । तयोर्मध्य इन्द्रेण वृचे

हते सति ध्वांतमतिनिविडं तमोऽव दध्वसे । अवध्वस्तं विनष्टमभूत् । ध्वंसेर्लिट् ।
 कित्वाच्चलोपः । इन्द्रस्तु महा स्वमहिम्ना पूर्वहूतौ प्रथमाह्वानेऽपत्यत् । अगच्छत् ।
 शूराणां मध्येऽयमेव प्रथममाहूयमानोऽभवदित्यर्थः ॥

॥ अथाष्टमी ॥

विश्वे देवासो अध वृष्यानि तेऽवर्धयन्सोमवत्या वचस्यया ।

रडं वृचमहिमिन्द्रस्य हन्मनाग्निर्न जंभैस्तृष्णन्मावयत् ॥ ८ ॥

विश्वे । देवासः । अध । वृष्यानि । ते । अवर्धयन् । सोमऽवत्या । वचस्यया ।

रडं । वृचं । अहिं । इन्द्रस्य । हन्मना । अग्निः । न । जंभैः । तृषु । अन्नं । आवयत् ॥ ८ ॥

हे इन्द्र अध वृचहननानंतरं विश्वे देवासो देवा ऋत्विजः सोमवत्या सोमयुक्तया
 वचस्यया स्तुतीच्छया ते त्वदीयानि वृष्यानि बलान्यवर्धयन् । वर्धयन्ति । इन्द्रस्य
 हन्मना हननसाधनेन वज्रेण रडं रथ हिंसासंरादोः । हिंसितमहिं वृचमपामा-
 वरकं मेघं तृषु शीघ्रमन्नमावयत् । अभक्षयत् । तज्जन्येनोदकेन संपादितमन्नं जनो
 ऽभक्षयदित्यर्थः । आवयतिरत्तिकर्मा । तत्र दृष्टान्तः । अग्निर्न । यथाग्निर्जंभैरात्मी-
 यैर्दत्तैरन्नं भक्षयति तद्वत् ॥

॥ अथ नवमी ॥

भूरि दक्षेभिर्वचनेभिर्ऋक्भिः सख्येभिः सख्यानि प्र वोचत ।

इन्द्रो धुनिं च चुमुरिं च दंभयन् श्रद्धामनस्या शृणुते दभीतये ॥ ९ ॥

भूरि । दक्षेभिः । वचनेभिः । ऋक्ऽभिः । सख्येभिः । सख्यानि । प्र । वोचत ।

इन्द्रः । धुनिं । च । चुमुरिं । च । दंभयन् । श्रद्धाऽमनस्या । शृणुते । दभीतये ॥ ९ ॥

हे स्तोतारो दक्षेभिर्वर्धनहेतुभिर्ऋक्भिः । इन्द्रसीवनिपाविति वनिप्रत्ययः ।
 अयस्स्यादित्वेन भवाज्जस्वाभावः । पदत्वात्कुत्वं । मंत्रयुक्तैः सख्येभिः । तदर्हतीत्यर्थे
 इन्द्रसि चेति यत्प्रत्ययः । सख्युरिन्द्रस्य योग्यैर्वचनेभिर्वचनैः स्तोत्रैः सख्यानि स्तुत्य-
 स्तोतृलक्षणाभिलक्ष्य भूरि बहुवारमिन्द्रं प्र वोचत । प्रब्रूत । अभिष्टुत । इन्द्रस्तु
 दभीतय एतन्नामकाय राजर्षये धुनिं च चुमुरिं चैतन्नामकौ द्वावसुरौ दंभयन् हिंसा
 श्रद्धामनस्या । मनःशब्दात्क्यच् । श्रद्धायुक्तया मनस इच्छया शृणुते । युष्मभिः
 कृतानि स्तोत्राणि शृणोति ॥

॥ अथ दशमी ॥

त्वं पुरुषाया भरा स्वध्या येभिर्मसैर्निवचनानि शंसन् ।

सुगेभिर्विश्वा दुरिता तरेम विदो षु ए उर्विया गाधमद्य ॥१०॥

त्वं । पुरुषि । आ । भर । सुऽअध्या । येभिः । मसैः । निऽवचनानि । शंसन् ।

सुऽगेभिः । विश्वा । दुऽइता । तरेम । विदो इति । सु । नः । उर्विया । गाधं । अद्य ॥१०॥

हे इंद्र त्वं स्वध्या स्वध्यानि शोभनाश्रयुक्तानि पुरुषि बहूनि धनानि मत्समा
भर । आहर । प्रयच्छ । निवचनानि नितरां वक्तव्यानि स्तोत्राणि शंसन्नहं येभिर्ध-
नैर्मसै । मन्यतिरर्चतिकर्मा । देवान्पूजयानि तानि देहि । मन्यतेर्लेटि बहुलं छंद-
सीति विकरणस्य लुक् । सिण्डागमः । सिपः पिप्पेनानुदात्तत्वाच्चातुस्वरः । सुगेभिः
सुष्ठु गंतव्यैस्तेर्धनैः स्तोत्रैर्वा विश्वा सर्वाणि दुरिता दुरितानि पापानि तरेम । हे
इंद्र अद्यास्मिन्कर्मणि गाधं ग्रथ्यमानं क्रियमाणं नोऽस्मदीयं स्तोत्रमुर्वियोरुत्वेन
बहुमानेन सु सुष्ठु विदो । विद उ । जानीष्ये ॥

॥ इत्यष्टमस्य षष्ठे पंचदशो वर्गः ॥

घर्मेति दशर्चं द्वितीयं सूक्तं । सोमं वैरूप ऋषिः । तपसः पुत्रो घर्मो वा ।
चतुर्थी जगती । शिष्टास्त्रिष्टुभः । तथा त्रिनुक्तांतं । घर्मा सध्रिस्तापसो वा घर्मो
वैश्वदेवं चतुर्थी जगतीति । गतो विधिः योगः ॥

॥ तच्च प्रथमा ॥

घर्मा समंता चिवृतं व्यापतुस्तयोर्जुहि मातरिश्वा जगाम ।

दिवस्पयो दिधिषाणा अवेषन्विदुर्देवा सहसामानम् ॥१॥

घर्मा । संऽअंता । चिऽवृतं । वि । आ । तयोः । जुहिं । मातरिश्वा । जगाम ।

दिवः । पयः । दिधिषाणाः । अवेषन् । विदुः । देवाः । सहऽसामानं । अर्कं ॥१॥

समंता समंतौ संख्याप्रदिगंतौ घर्मा । घृ क्षरणदीप्त्योः । घर्मो दीपमानावग्न्या-
दित्यौ । चिवृतं । त्रयो वा इमे चिवृतो लोका इत्याम्नानात् । चैलोक्तं व्यापतुः ।
स तेजोभिर्ब्याप्रवंतौ । मातरिश्वांतरिक्षे वर्तमानो वायुस्तयोरग्न्यादित्यौ पोर्जुहिं प्री-
तिं जगाम । गतवान् । यदा सहसामानं । सामशब्द उपलक्षकः । अदचयतेजः-
सहितः । सर्वे तेजः सामरूपं ह शश्वदित्याम्नानात् । ईदृशमर्कमर्चनीयं सूर्यं देवा

दीप्यमानाः स्वरश्मयो विदुर्विविदुः । लेभिरे । प्रापुः । तदा दिधिषाणा लोक-
धारणशीलास्ते दिवो द्युलोकस्य संबंधि पय उदकमवेषन् । व्याप्तवन्तः । ववर्षु-
रित्यर्थः । दिवस्पय इत्यत्र षष्ठ्याः पतिपुत्रेति सत्त्वं । दिधिषाणाः । धिष धारणे ।
चानश् । शपः श्रुः । यद्वा धि धारणे । सनन्तस्य चानश् । अङ्गनगमां सनीति
दीर्घाभावच्छांदसः । यद्वा समन्तौ संगतौ घर्मां स्वयं दीप्यमानौ जीवेश्वरौ चिवृतं
सस्वरजस्तमोगुणात्मिकां मायां व्यापतुः । नियन्तृनियन्तृभावेन मातरिश्वा परमा-
त्मा तयोर्जुष्टिं संभोक्तव्यपदार्थैः संजातां प्रीतिं जगाम । गतवान् । तं परमात्मानं
वेदमयमिमं सूर्यमिति देवा जानन्ति ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

तिस्रो देष्ट्राय निःशृतीरूपासते दीर्घश्रुतो वि हि जानन्ति वह्नयः ।

तासां नि चिक्युः कवयो निदानं परेषु या गुह्येषु व्रतेषु ॥ २ ॥

तिस्रः । देष्ट्राय । निःशृतीः । अने । आसते । दीर्घश्रुतः । वि । हि । जानन्ति । वह्नयः ।

तासां । नि । चिक्युः । कवयः । निदानं । परेषु । याः । गुह्येषु । व्रतेषु ॥ २ ॥

निःशृतीः । पृथिवीनामैतत् । अनेनैव लोकावुपलक्ष्यते । तत्राधिष्ठितास्ति-
स्रोऽग्न्यादिदेवता देष्ट्राय हविषां प्रदानायोपासते । यजमाना उपासनं कुर्वते ।
ततो दीर्घश्रुतः प्रभूतकीर्त्तयो वह्नयो जगत् प्रापिकास्ता देवता वि जानन्ति । एतैः
कृतामुपासनां मन्वत एव । यद्वा निःशृतीः । निःशेषेण च्छेति गच्छन्तीति निःशृ-
तयः । तास्तिस्रः सृष्टिस्थितिसंहतीर्देष्ट्रायाः । अनेन कर्मभोगदानायोपासते ते दीर्घश्रुतो
दीर्घं संसारे शृण्वन्तो मन्त्रव्यहस्यादिपदार्थं जानन्तो मन्त्रदृष्ट्यादिरूपमजानन्त इत्यर्थः ।
अत एव वह्नयः संसारस्य बोधारस्ता वि जानन्ति । कवयः क्रांतदर्शिनस्तु तासां
सृष्ट्यादीनामग्न्यादीनां वा निदानं मूलकारणं परमात्मानं नि चिक्युः । नितरां
चिन्वन्ति जानन्ति । परेषूक्तृष्टेषु वा गुह्येषु वा गोप्येषु कर्मसु यमनियमादिषु व्रतेषु
याः प्रवृत्तयः सन्ति तासां निदानं नि चिक्युः । जानन्ति । चिज् चयने । लिटि
विभाषांचेरियभ्यासादुत्तरस्य कवर्णोदेशः । यद्वा । चायतेर्लिटि चायः की । पा० ६.
१. ३५. । इति छंदसि कीत्यादेशः ॥

॥ अथ तृतीया ॥

चतुष्कपर्दा युवतिः सुपेशा घृतप्रतीका वयुनानि वस्ते ।

तस्यां सुपर्णा वृषणा नि षेदतुर्यच देवा दधिरे भागधेयं ॥३॥

चतुःऽकपर्दा । युवतिः । सुऽपेशाः । घृतऽप्रतीका । वयुनानि । वस्ते ।

तस्यां । सुऽपर्णा । वृषणा । नि । सेदतुः । यच । देवाः । दधिरे । भागऽधेयं ॥३॥

चतुष्कपर्दा चतुष्कोणा युवतिः स्त्रीरूपा सुपेशाः शोभनालंकारा घृतप्रतीका घृतप्रमुखहविष्कैतादृशी वेदिर्वयुनानि ज्ञातव्यानि पदार्थजातानि कर्माणि स्तोत्राणि वा वस्ते । आच्छादयति । तस्यां वेद्यां वृषणा वृषणौ हविषां वर्षितारौ सुपर्णा सुपर्णौ सुपतनौ जायापती यजमानब्रह्माणौ वा नि षेदतुः । निषखौ भवतः । यच यस्यां वेद्यां देवा अग्न्यादयो भागधेयं । स्वार्थिको धेयप्रत्ययः । स्वस्वभागं हविर्दधिरे । धारयन्ति ॥ यद्वा चतुष्कपर्दा पाख्यातोपसर्गनिपाताश्चत्वारः कपर्दस्थानीया यस्याः सा युवतिस्तरुणी नित्यं घृतप्रतीका दीपमानवर्णावयवैषौपनिषदी वाग्वयुनानि ज्ञानानि वस्ते । आच्छादयति । तस्यां वाचि सुपर्णा सुपर्णौ जीवपरमात्मानौ निषखौ भवतः । यच । इतराभ्योऽपि दृश्यन्त इति तृतीयार्थे चल्प्रप्रत्ययः । यया वाचा देवा रं धारयन्ति ॥

॥ अथ तृतीया ॥

एकः सुपर्णः स समुद्रमा विवेश स इदं विश्वं भुवनं वि चष्टे ।

तं पाकेन मनसापश्यमन्तितस्तं माता रेव्हि स उ रेव्हि मातरं ॥४॥

एकः । सुऽपर्णः । सः । समुद्रं । आ । विवेश । सः । इदं । विश्वं । भुवनं । वि । चष्टे ।

तं । पाकेन । मनसा । अपश्यं । अन्तितः । माता । रेव्हि । सः । उ इति । रेव्हि ।

मातरं ॥४॥

एकः सर्वकार्येष्वसहायः सुपर्णः सुपतनो मध्यमस्थानो देवः समुद्रमन्तरिक्षमाविवेश । आविशति । आविश्य च स इदं विश्वं सर्वं भुवनं भूतजातं वि चष्टे । अन्तरिक्षतयाभिपश्यति । तमेवंरूपं देवं पाकेन परिपक्वेन मनसातिष्ठः समीपेऽहमपश्यं । अदर्शं । किंच मातोदकानां निर्मात्री माध्यमिका वाक् तां रेव्हि । आस्वादिष्यति । उपजीवनमात्रमत्र लक्ष्यते । स उ स खलु मातरं वाचं रेव्हि ।

लेढि । तामेवोपजीवति । लिह आस्वादने ॥ यद्वा सुपर्णः पक्षवान् निराधार-
संचार्यकः प्राणवायुः परमात्मा वा समुद्रं । समुद्रवंत्यापोऽस्मादिति समुद्रमंतरिक्षं ।
यद्वा समुद्रं सर्वतो गमनं । तच्छीलं प्रपंचजातमाविष्टवान् । मृष्ट्वा तदेवानुप्रा-
विशदिति श्रुतेः । वायुपक्षे वायादिरूपेणा विवेश । स इदं विश्वं सर्वं लोकं विचष्टे ।
विशेषेण ख्यापयति । सति हि प्राणे परमात्मनि वा जीवंतः पुरुषा लोकं विख्यातं
कुर्वन्ति । तं देवमुपासकोऽहं पाकेन परिपक्वज्ञानेन मनसांतितः । अंतिकशब्दात्त-
सिः । अंतिकस्य तसि कादिलोपो भवत्याद्युदात्तत्वं च । पा० ६. ४. १४९. ४. । इति
कादिलोपः । अंतिके समीपे स्वहृदयेऽपश्यं । तं प्राणं माता वायेळ्ह । वाक्
प्राणेऽंतर्भवतीत्यर्थः । स्वापे हि वाग्ध्यापारो न दृश्यते प्राणव्यापारस्तु दृश्यत इति ॥

॥ अथ पंचमी ॥

सुपर्णे विप्राः कवयो वचोभिः संतं बहुधा कल्पयन्ति ।

छंदांसि च दधतो अध्वरेषु यहः सोमस्य मिमते द्वादश ॥ ५ ॥

सुऽपर्णे । विप्राः । कवयः । वचःऽभिः । एकं । संतं । बहुधा । कल्पयन्ति ।

छंदांसि । च । दधतः । अध्वरेषु । यहान् । सोमस्य । मिमते । द्वादश ॥ ५ ॥

विप्रा मेधाविनः कवयः क्रांतप्रज्ञा मयाः सुपर्णे सुपतनमेकं संतं परमा-
त्मानं वचोभिः स्तुतिलक्षणेर्वचनैर्बहुधा विप्रकारं कल्पयन्ति । कुर्वन्ति । किंच त
एव कवयोऽध्वरेषु यज्ञेषु छंदांसि गायत्र्यदीनि सप्त छंदांसि दधतः स्तोत्रशस्त्रा-
दिना धारयन्तो द्वाविंशसंख्याकान्सोमस्य यहान् ग्रहणसाधनानि पाचाण्युपांश्व-
तर्यामादीनि मिमते । मिर्मिमते । यहान् । गृह्यत एभिरिति यहाः । ग्रहवृहनि-
श्चिगमश्चेति कारणेऽप्यत्ययः । सोमस्येति कर्मणि षष्ठी । द्वादशेत्यत्र संख्येति पूर्व-
पदप्रकृतिस्वरत्वं ॥

॥ इत्यष्टमस्य षष्ठे षोडशो वर्गः ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

षट्चिंशं चतुरः कल्पयन्तं छंदांसि च दधत आद्वादशं ।

यज्ञं विममं कवयो मनीषां शृक्सामाभ्यां प्र रथं वर्तयन्ति ॥ ६ ॥

षट्ऽचिंशन् । च । चतुरः । कल्पयन्तः । छंदांसि । च । दधतः । आऽद्वादशं ।

यज्ञं । विममं । कवयः । मनीषा । शृक्ऽसामाभ्यां । प्र । रथं । वर्तयन्ति ॥ ६ ॥

पूर्वं सामान्येन यज्ञग्रहानुक्तेदानीं सर्वग्रहादिपूर्वको यज्ञोऽभिधीयते । षट्चिं-
शान् । द्वावुपांश्चतुर्यामौ । ऐन्द्रवायवादयस्त्रयो द्विदेवत्यग्रहाः । द्वौ शुक्रामंथिनौ ।
आययण उक्थ्यो ध्रुवश्चेति त्रयः । ऋतुग्रहा द्वादश । ऐन्द्राग्नी वैश्वदेवश्च द्वौ । त्रयो
मरुत्वतीयाः । एको माहेन्द्रः । आदित्यसावित्री द्वौ । वैश्वदेवः पात्नीवतो हारि-
योजन इति त्रयो ग्रहाः । एवं षट्चिंशद्भवन्ति । अत्यग्निष्टोमे पूर्वं षट्चिंशद्ग्रहा
द्वावंश्वदाभ्यौ दधियहः षोडशीति चेति चत्वारः । एतांश्चत्वारिंशत्संख्याकान्यहान्क-
ल्पयन्तः सोमेन पूरयन्तः । किञ्च । आद्वादशं । आङ्गुर्यादाभिविध्योः । पा० २. १. २३. ।
इत्यव्ययीभावसमासः । तस्य स्वरः । द्वादशसंख्याकप्रउगादिशस्त्रसमाप्तिपर्यन्तं छंदांसि
गायत्र्यादीनि दधतः संतः शस्त्रादिरूपेण धारयन्तः कवयो मनीषा । तृतीयाया
आकारः । मनीषया बुद्धैवं यज्ञं विमाय निर्माय रथं । रमन्त्यचेति रथो यज्ञः ।
तं रथं यज्ञमृक्सामाभ्यां प्र वर्तयन्ति । प्रकर्षेण संपादयन्ति । चतुर इत्यत्र चतुरः
शसीत्यन्तोदात्तत्वं ॥

॥ अथ सप्तमी ॥

चतुर्दशान्ये महिमानो अस्य तं धीरा वाचा प्र णयन्ति सप्त ।

आप्नानं तीर्थं क इह प्र वोचन् येन प्र पिबन्ते सुतस्य ॥ ७ ॥

चतुःऽदश । अन्ये । महिमानः । अस्य तं । धीराः । वाचा । प्र । नयन्ति । सप्त ।

आप्नानं । तीर्थं । कः । इह । प्र । वोचत् । येन । पथा । प्रऽपिबन्ते । सुतस्य ॥ ७ ॥

अस्य यज्ञरूपस्य परमात्मनोऽन्ये चतुर्दश चतुर्दशसंख्याका महिमानो विभूतयो
भवन्ति । तं यज्ञं सप्त सप्तसंख्याका धीरा धीमन्तो होत्रादयो वाचा शस्त्ररूपया
प्र णयन्ति । प्रकर्षेण नयन्ति । आप्नानं । आप्नायाप्नौ । तान्तीलिके चानशि व्यत्ययेन
विकरणस्य व्यत्ययः । व्यापनशीलं तीर्थं पापोत्तारकसमर्थं चात्पल्लोत्करमध्यदे-
शमिहास्मिन्यज्ञे कः प्र वोचत् । को वक्ति । न कोऽपीत्यर्थः । येन पथा येन
यज्ञमार्गेण सुतस्याभिषुतं सोमं प्रपिबन्ते देवा अतिशयेन पिबन्ति । पा पाने ।
पाघ्रेत्यादिना पिबादेशः । व्यत्ययेनात्मनेपदं । उपसर्गेण समासः । यज्ञोपादनिघाते
तेडि चोदात्तवतीति गतेर्निघातः ॥

॥ अथाष्टमी ॥

सहस्रधा पंचदशान्युक्थ्या यावद्वावापृथिवी तावदित्तत् ।

सहस्रधा महिमानः सहस्रं यावद्ब्रह्म विष्टितं तावन्ती वाक् ॥ ८ ॥

सहस्रधा । पंचऽदशानि । उक्था । यावत् । द्यावापृथिवी इति । तावत् । इत् । तत् ।
सहस्रधा । महिमानः । सहस्रं । यावत् । ब्रह्म । विऽस्थितं । तावती । वाक् ॥ ८ ॥

सहस्रधा सहस्रसंख्याकेषु ब्रह्मादिस्तंबपर्यन्तेषु देहेषु पंचदशानि चक्षुः श्रोत्रं मनो
वाक् प्राण इत्येतानि पंच । तदाधारत्वेन मातापित्रीः सकाशादागतानि पृथिव्यग्नेजो-
वायुकाशरूपाणि भूतानि मिलितानि दश । एवं पंचदशसंख्याकान्युक्थान्युक्तृष्टा-
न्यंगानि विद्यन्ते प्राणिदेहेषु जातेषु । द्यावापृथिवी । षष्ठीद्विवचनस्य सुपां सुलुगिति
पूर्वसवर्णदीर्घः । द्यावापृथिव्योर्यावद्यत्परिमाणमस्ति तावदित्यपरिमाणमेवात्मा-
धिष्ठितं प्राणिदेहजातं भवति । यावत्तावच्छब्दयोर्यत्तदेतेभ्यः परिमाणे वतुष्या सर्व-
नाम्न इति दीर्घः । किंच । सहस्रधा सहस्रसंख्याकेषु सहस्रं महिमानः सहस्रसं-
ख्याका महान्तो व्यवहारविशेष भवन्ति । प्रतिविषयं प्रतिलक्षणं दर्शनश्रवणा-
दिव्यवहारनिष्पत्तेः । सहस्रधेत्यन्यत्र विधायकं धाप्रत्ययः । ब्रह्म जगत्कारणं वस्तु या-
वन्नानाविधप्राणिदेहरूपेण यावत् परिमाणं भूत्वा विष्ठितं विशेषेण स्थितं वाक्
तावती तत्परिमाणा भवति । एकैकस्य विधेयार्थस्यैकैकनामापेक्षणात् । अन्यत्रापि
श्रूयते । सर्वाणि रूपाणि विचिंत्य धीर्मानानि कृत्वाभिवदत्यदास्त इति ।
सहस्रधा पंचदशान्युक्थेति पंच हि दश भवन्तीत्यादिकमारण्यकमन्वानुसंधेयं
। ऐ० आ० १. १६. ॥

॥ अथ नमामी ॥

कच्छंदसां योगमा वेद धीरः को धिष्या । प्रति वाचं पपाद ।

कमृत्विजामष्टमं शूरं माहुर्हरी इन्द्रस्य नि चिकाय कः स्वित् ॥ ९ ॥

कः । छंदसां । योगी । अथ वेद । धीरः । धिष्या । प्रति । वाचं । पपाद ।

कं । अमृत्विजां । अष्टमं । शूरं । माहुः । हरी इति । इन्द्रस्य । नि । चिकाय । कः । स्वित् ॥ ९ ॥

धीरो धीर्मान् को मानुषच्छंदसां गायत्र्यादीनां योगं स्तुतशस्त्रात्मना नियोगमा
वेद । आजानाति । को वा धिष्या । धिष्यानि होत्रादीनां सप्त स्थानानि ।
तदहं वाचं प्रति पपाद । प्रतिपादयति । करोति । किंच । अमृत्विजां होत्रादीनां
सप्तानामष्टमं अष्टसंख्यापूरकं शूरं स्वतंत्रं कमाहुः । वदन्ति । कः स्वित् कः स्वित् ।
हरी अमृत्विजामरूपौ द्वावश्वौ । अमृत्विजामेवा इन्द्रस्य हरी इत्याम्नायते । तादृशौ हरी
नि चिकाय । नितरां पूजयति । जानाति । वेदिता प्रतिपादयिताष्टसंख्यापूरकस्य
योगं वा परमात्मनो नो नास्तीत्यर्थः ॥

॥ अथ दशमी ॥

भूम्या अंतं पर्येके चरन्ति रथस्य धूर्षु युक्तासो अस्थुः ।

अमस्य दायं वि भजन्त्येभ्यो यदा यमो भवति हर्म्ये हितः ॥ १० ॥

भूम्याः । अंतं । परि । एके । चरन्ति । रथस्य । धूः सु । युक्तासः । अस्थुः ।

अमस्य । दायं । वि । भजन्ति । एभ्यः । यदा । यमः । भवति । हर्म्ये । हितः ॥ १० ॥

एके केचनाश्वा भूम्याः पृथिव्याः । अनेन द्युलोकोऽप्युपलक्ष्यते । द्युलोकस्य चांतं पर्येतं परि चरन्ति । तदानीं सर्वत आगच्छन्ति । तदा च तेऽश्वा रथस्य धूर्षु युगादिभारेषु युक्तासो युक्ताः संतोऽस्थुः । तिष्ठन्ति । एभ्योऽश्वेभ्यः अमस्य दायं । दो अवखंडने । घञ् । कर्षात् तत् इत्यंतोदात्तत्वं । अमस्य नाशकं घासादिकं वि भजन्ति । देवाः प्रयच्छन्ति । यदा यस्मिन्काले यमो नियंता सूर्यो हर्म्ये हर्म्यस्थानीये रथे हितो निहितो भवति तदैते भजन्तीत्यर्थः ॥

॥ इत्यष्टमस्य षष्ठे सप्तदशो वर्गः ॥

चिच इति नवर्चं तृतीये सूक्तमाग्रेयं । उपस्तुतो नाम वृष्टिहव्यपुत्र ऋषिः । अष्टमी चिष्टुप् । नवमी शक्करी । आग्नेयः सप्त जगत्यः । तथा चानुक्रांतं । चिच इन्नव वार्षिहव्य उपस्तुत आग्नेयं जागृ चिष्टुप्शक्करीत्येतमिति ॥ प्रातरनुवाकाश्चि-
नशस्त्रयोर्जागते छंदसीदं सूक्तं । सूचितं च । चिच इच्छिशोर्वसुं न चिचमहसमिति जागतं । आ० ४. १३. इति ॥

॥ तच्च प्रथमा ॥

चिच इच्छिशोस्तरुणस्य वक्षथो न यो मातरावप्येति धातवे ।

अनूधा यदि जीजनदधा च नु ववक्षसद्यो महि दूत्यं चरन् ॥ १ ॥

चिचः । इत् । शिशोः । तरुणस्य । वक्षथः । न । यः । मातरौ । अपि । धातवे ।

अनूधाः । यदि । जीजनत् । अध । च । नु । ववक्ष । सद्यः । महि । दूत्यं । चरन् ॥ १ ॥

शिशोः शिशुभूतस्यात एव तरुणस्य नूतनस्याग्नेर्वक्षथः । वक्षेरौणादिकोऽथ-
प्रणयः । हविर्वहनं चिच इदाश्चर्यभूतमेव यो जातोऽग्निर्मातरी सर्वेषां निर्मात्री
मातृपितृभूते द्यावापृथिव्यावरण्यौ वा धातवे नाप्येति । धेद् पाने । तु यर्थे तवेन्द्र-
त्ययः पानायापि न गच्छति । इण् गतौ । लट्पुपसर्गेण समासः । तिङि चो-
दात्तवतीति गतेर्निघातः । अनूधाः । नञ्बहुव्रीहिः । समासांतस्यानङः । पियादि

त्वादचानङ्भावः । पा० ५. ४. १३१. । प्रत्येकविवक्षयैकवचनं । ऊधोरहितोऽयं लोको
 ऽसौ लोकश्चैनमग्निं यदि जीजनदजीजनदजनयत् । तर्हि स्तनपानाय न गच्छतीति
 युक्तं । तथा न भवति । किंतु द्यावापृथिव्यौ सर्वेषां कामदुधे खलु । तथापि न
 पाति । तस्मादस्य हविर्वहनं चित्रं । अध चोत्पत्त्यनंतरमेव न्वद्यास्मिन्दिने सद्य-
 स्तदानीमेव शीघ्रं महि महद्वृत्यं । दूतस्य भागकर्मणी इति कर्मणि यत्प्रत्ययः ।
 दूतकर्म चरन् ववक्ष । देवान्प्रति हवींषि वहति ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

अग्निर्हे नाम धायि दन्नपस्तमः सं यो वना युवते भस्मना दता ।

अभिप्रमुरा जुह्वा स्वध्वर इनो न प्रोथमानो यवसे वृषा ॥ २ ॥

अग्निः । हे । नाम । धायि । दन् । अपः । स्तमः । सं । यः । वना । युवते । भस्मना । दता ।

अभिऽप्रमुरा । जुह्वा । सुऽअध्वना । इनः । न । प्रोथमानः । यवसे । वृषा ॥ २ ॥

अपस्तमः । अपः शब्दस्यातोदात्तत्वं न मत्वर्थो लुप्त इति ज्ञायते । अन्यथापः कर्मा-
 ख्यायामित्यसुनि कृत आद्युदात्तत्वमेव स्यात् । अपस्तितमः कर्मवत्तमोऽग्निर्नाम ।
 तृतीयाया लुक् । नाम्ना नमयितृणा हर्भात् स्तोत्रेण वा धायि । यजमानैर्धार्यते
 खलु यतो दन् यष्टृणां धनदाता । हुदाज्जने । हेतौ छंदस्युभयथेति शतुरार्धधातु-
 कत्वेनाकारलोपः । अत एव शपोऽसंभवति योऽग्निर्भस्मना भासकेन प्रकाशकेन
 तेजसा दता दंतैन च वना वनान्यरण्यानि तं युवते संयुनक्ति । संदहतीति यावत् ।
 यु मिश्रणामिश्रणयोः । व्यत्ययेन शः । आत्तनेपदं च । दता । दंतशब्दस्य पह्नित्या-
 दिना दद्भावः । ऊडिदाति विभक्तेराद्युदात्तत्वं । किंच । अभिप्रमुरा । मूर्च्छा मोह-
 समुच्छ्राययोः । अस्मात्किञ्चिदलोप इति छकारलोपः । मुर संवेष्टन इत्यस्माद्वा
 क्तिप् । कृदुत्तरपदप्रकृतिस्वरत्वं । अभितः समुच्छ्रितेनोद्यतेन । यद्वा सर्वतो हविर्भिः
 संवेष्टितेन । तन्नामकेन पात्रविशेषेण स्वध्वरः शोभनयज्ञोऽग्निरदनीये हविषि
 चरतीति शेषः । तच्च दृष्टान्तः । इनो न । समर्थः प्रोथमानः पर्याप्तः पुष्टांगो वृषा
 यवसे न । यथा वृषभो घासादिषु चरति ॥

॥ अथ तृतीया ॥

तं वो वि न दुषदं देवमंधस इदं प्रोथंतं प्रवर्पंतमर्णवं ।

आसा वहि न शोचिषा विरग्निनं महिव्रतं न सरजंतमध्वनः ॥ ३ ॥

तं । वः । विं । न । दुःसदं । देवं । अंधसः । इदं । प्रोथंतं । प्रऽवपंतं । अर्णवं ।

आसा । वह्निं । न । शोचिषा । विऽरग्निनं । महिऽवतं । न । सरजंतं । अध्वनः ॥३॥

हे स्तोतारो वो यूयं तमग्निमभिष्टुत । कीदृशं । विं न पक्षिणमिव दुषदं । दुर्वृक्षः । अरणिलक्षणे वृक्षे सीदंतं देवं द्योतमानं । अंधस इदं स्तोतृणामन्नस्य क्लेदयितारं । प्रापयितारं । उदेरिच्चादेरित्युप्रत्ययः । निदित्यनुवृत्तेराद्युदात्तत्वं । प्रोथंतं शब्दायमानं प्रवपंतमत्यर्थे वनानां दाहकं । अर्णवं । अर्णसः सलोपश्चेति मत्वर्थीयो वः । अग्नौ प्रास्ताहुतिरित्यादिक्रमेणोदकवंतं । आसा । आस्यशब्दस्य पद्वित्यादिनासन्नादेशः । वर्णलोपश्छांदसः । आस्येन वह्निं हविषां वोढारं । यद्वासा । अंतिकनामैतत् । देवानां समीपे हविषां प्रापकं । वहने दृष्टांतः । वह्निं न । वह्निर्वा अनङ्गानिति श्रवणादनङ्गाहमिव वहने समर्थे शोचिषा स्वदीप्ता विरग्निनं । महन्नामैतत् । महान्तं महिषतं न महाकर्माणमादिह मिवाध्वनः सरजंतं । मार्गान्सह युगपदेव रंजयंतं । एवंगुणमग्निमभिष्टुत । सरजं । रंज रागे । रंजेः शतरि रंजेश्च । पा० ६. ४. २६. इति नलोपे सहस्य सभाद्रे च कृते रूपं । यद्वा । सरतीति सरः । सरस्योदकस्य जनयितारं । जनेन प्रत्यये कृते रूपमिति वा । व्युत्पत्त्यनवधारणादनवग्रहः ॥

॥ अचतुर्थी ॥

वि यस्य ते जयसानस्याजर धक्षोर्न वाताः परि संत्यच्युताः ।

आ रखासी युयुधयो न सत्वनं चित नशंत प्र शिषंत इष्टये ॥४॥

वि । यस्य । ते । जयसानस्य । अजर । धक्षोः । न । वाताः । परि । संति । अच्युताः ।

आ । रखासः । युयुधयः । न । सत्वनं । चितं । नशंत । प्र । शिषंतः । इष्टये ॥४॥

हे अजर जरारहिताग्ने जयसानस्य । जयतिर्गत्यर्थः । बाहुलकात्समादृशसानच् प्रत्ययः । गमनशीलस्य धक्षोः । दहेः सन् । द्विर्वचनप्रकरणे छंदसि वेति वक्तव्यमिति द्विर्वचनाभावः । तदंतादुप्रत्ययः । अरण्यदहनेच्छोर्यस्य ते तव स्वभूता अच्युताः शत्रुभिरच्यवनीयाः प्रभावा वाता न वायव इव वि परि संति । सर्वतो वि शेषेण वर्तन्ते । संति । अस्तेर्लट् । यद्योगादनिघातः । युयुधयो न । युधेः क्तिप्रत्ययः । योद्धार इव रखासः शीघ्रं गंतारः शब्दायमाना वर्त्विज इष्टये यागाय प्र शिषंतः प्रकर्षेण शिषंतः शिषासंतः संभक्तुमिच्छंतः सत्वनं बलवंतं चितं

ष्वाहवनीयादिषु स्थानेषु ततं विसृतं त्वामा नशंत । स्तुतिभिर्हविर्भिश्च व्याप्नुवन्ति ।
आङ्पूर्वो नशिर्वाप्तिकर्मा । आक्षारण आनडिति व्याप्तिकर्मसु पाठात् ॥

॥ अथ पंचमी ॥

स इदमिः कण्वतमः कण्वसखार्यः परस्यांतरस्य तरुषः ।

अग्निः पातु गृणतो अग्निः सूरीनग्निर्देदातु तेषामवो नः ॥ ५ ॥

सः । इत् । अग्निः । कण्वऽतमः । कण्वऽसखा । अर्यः । परस्य । अंतरस्य । तरुषः ।

अग्निः । पातु । गृणतः । अग्निः । सूरीन् । अग्निः । देदातु । तेषां । अवः । नः ॥ ५ ॥

कण्वतमः । कण्वतेः शब्दार्थादश्रूषुषीत्यादिना वन्प्रत्ययः । अतिशयेन स्तोता ।
अत एव कण्वसखा । बहुव्रीहित्वात्समासांतोदात्ताभावः । कण्वाः स्तोतारः सखायो
यस्य स तादृशोऽर्यः । स्वामिन्येतोदात्तत्वं वक्तव्यमित्यंतोदात्तत्वं । स्वामी सर्वस्येश्वरः
स इत् स एवाग्निः परस्य च प्रज्ञेयस्य च बाह्यस्यांतरस्याव्यवहितस्य समीपे वर्त-
मानस्य शत्रोस्तरुषस्तारयिता विराशयिता भवति । सोऽग्निर्गृणतः स्तोतृन-
स्मान्पातु । रक्षतु । गृ शब्दे । आदिकः । शतुरनुमो नदीजादी इति विभक्तेरुदात्तत्वं ।
तथा सूरीन् । षू प्रेरणे । हविषां प्रेरयिता भवन्नक्षतु । किंच तेषामेषां नोऽस्मा-
कमवो रक्षणमन्नं वाग्निर्देदातु । प्रयच्छ ॥

॥ इत्यष्टमस्य षष्ठेऽष्टादशो वर्गः ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

वाजिंतमाय सह्यसे सुपिच्य तृषु च्यवानो अनु जातवेदसे ।

अनुद्रे चिद्यो धृषता वरं सते महिंतमाय धन्वनेदविथते ॥ ६ ॥

वाजिन्ऽतमाय । सह्यसे । सुऽपिच्य । तृषु । च्यवानः । अनु । जातऽवेदसे ।

अनुद्रेऽपिच्य । यः । धृषता । वरं । सते । महिन्ऽतमाय । धन्वना । इत् । अविथते ॥ ६ ॥

हे सुपिच्य । पितुरागतः पिच्यः । पितुर्यच्चेति यत्प्रत्ययः । शोभनपिच्य हे अग्रे
वाजिंतमाय अतिशयेनान्वतेऽत्यंतं बलवते वा । नाह्वस्येति नुडागमः । सह्यसे
सहीयसे श्रूणांमतिशयेनाभिभवित्वे जातवेदसे जातप्रज्ञाय तुभ्यं त्वां स्तोतुं तृषु
क्षिप्रमनु च्यवानः स्तुतिभिरनुगत उद्युक्तोऽस्मि । क्रियार्थोपपदस्य च कर्मणीति
जातवेदः शब्दस्य चतुर्थी । सह्यसे । सहस्विन्शब्दादीयमुनि विन्मतोर्लुगितीयमुन

ईकारलोपच्छादसः । अनुद्रे चिदुदकवर्जिते स्थाने । आपदीत्यर्थः । शत्रुभिः संजा-
तायामापदि धृषता शत्रुधर्षणसमर्थेन धन्वनेदात्मीयेन धनुषैवाविष्यते पालकाय
सते भूष्णवे । शत्रुरनुम इति विभक्तेरुदात्तत्वं । महिन्तमाय पूज्यतमाय दातृतमाय
वेदशायाग्नये योऽहं वरं वरणीयं हविः प्रयच्छामि सोऽहं स्तुतिमपि तस्मै करो-
मीत्यर्थः ॥

॥ अथ सप्तमी ॥

ए॒वाग्नि॑र्म॒तैः स॒ह सूरि॑भिर्व॒सुं ए॒वे स॒हसः॑ सून॒रो नृ॑भिः ।

मि॒चासो॑ न ये सु॒धिता॑ ऋ॒ताय॒वो द्या॒वो न द्यु॒क्षैर॒भि स॑न्ति॒ मानु॑षान् ॥ ७ ॥

ए॒व । अ॒ग्निः । म॒तैः । स॒ह । सूरि॑ऽभिः । व॒सुः । स्त॒वे । स॒हसः॑ । सून॒रः । नृ॑ऽभिः ।

मि॒चासः॑ । न । ये । सु॒धिताः॑ । ऋ॒त॒ऽयवः॑ । द्या॒वः । न । द्यु॒क्षैः । अ॒भि । स॑न्ति । मानु॑षान् ॥ ७ ॥

सहसो बलस्य सूनरः सुष्ठु प्रेरकः । यद्वा सूनृस्यस्य वर्णव्यत्ययः । सूनरः सूनृः ।
बलेन मथ्यमानत्वात्तस्य पुत्रोऽग्निर्नृभिः कर्तृभिर्मतैर्मनुष्यैः सह सूरिभिर्वि-
द्वद्भिरस्माभिर्वसु धनमभिलक्ष्यैवैवं स्तवे । स्तूयते । वसु एव इत्यत्र संहितायां पूर्व-
पदादिति षत्वं । मिचासो न सुधिताः । सुधिताः सुहितास्तृप्ताः । दधातेर्निष्ठायां
सुधितवसुधितेति निपातितः । सुधिताः स्तृप्त्या इति काशिकायामुक्तं । ऋतायवो
यज्ञं कामयमानाः । न छंदस्यपुत्रस्येति धिन्त्वयोः प्रतिषेधः । ईदृशा ये सूरयो द्यावो
न द्योतमाना इव द्युक्षैः । द्युक्षं द्योतते । गो वान्नं वेति यास्कः । अग्निप्रदत्तैर्बलि-
रात्मीयैर्यशोभिर्वा मानुषाञ्शाचवाञ्जन नभि सन्ति । अभिभवन्ति । यद्वृत्तयोगा-
दनिघातः ॥

॥ अथाष्टमी ॥

ऊ॒र्जो न॑पात्सहसाव॒चि॒ति त्वो॒पस्तु॑तस्य॒ वंद॑ते॒ वृषा॑ वाक् ।

त्वां स्तो॒षाम॒ त्वया॑ सु॒वीरा॒ द्राघी॑य॒ आयुः॑ प्र॒तरं॑ दधा॒नाः ॥ ८ ॥

ऊ॒र्जः । न॒पात् । स॒हसा॑ऽवन् । इति । त्वा । उ॒पऽस्तु॑तस्य । व॒न्दते॑ । वृ॒षा । वाक् ।

त्वां । स्तो॒षाम् । त्वया॑ । सु॒वीराः । द्राघी॑यः । आयुः । प्र॒तरं॑ । दधा॒नाः ॥ ८ ॥

ऊर्जो नपात् । नपादित्यपत्यनाम । अन्नस्य पुत्रं । अन्नं वा आज्यमिति अव-
णात्तेन प्रवृध्यमानत्वात् बलस्य वा पुत्र । सुबामंचिते परांगवत्स्वर इत्पूर्जे इत्यस्य
परांगवन्नावेनामंचितत्वं आमंचितस्य चेति षाष्टिकमाद्युदात्तत्वं । हे सहसाव

सहस्विन्नमे त्वा त्वामित्येवमुपस्तुतस्यैतन्नामकस्यर्षेर्मम वृषा हविषां वर्षयित्री तैः
सहिता वाक् स्तुतिर्वेदते । स्तौति । वृषा । इगुपधज्ञेति कः । अजाद्यतष्टाप् । किंच
वयं त्वां स्तोषाम । स्तवाम । स्तौतेर्लेट्छाडागमः । ततस्त्वया सुवीराः शोभनपुत्राः
स्याम द्राघीयो दीर्घतममायुर्जीवनं प्रतरमत्यर्थं दधाना धारयन्तो भवेम ॥

॥ अथ नवमी ॥

इति त्वामे वृष्टिहव्यस्य पुत्रा उपस्तुतास ऋषयोऽवोचन् ।

तांश्च पाहि गृणतश्च सूरीन्वषड्वषठित्यूर्ध्वासो अनक्षन् नम इत्यूर्ध्वासो अन-
क्षन् ॥ ९ ॥

इति । त्वा । अमे । वृष्टिऽहव्यस्य । पुत्राः । उपऽस्तुतासः । ऋषयः । अवोचन् ।

तान् । च । पाहि । गृणतः । च । सूरीन् । वषट् । वषट् । इति । ऊर्ध्वासः । अनक्षन् ।
नमः । नमः । इति । ऊर्ध्वासः । अनक्षन् ॥ ९ ॥

हे अमे त्वा त्वामित्येवमुक्तप्रकारेण वृष्टिहव्यस्यैतन्नामकस्यर्षेः पुत्रा उपस्तुतास
उपस्तुता एतदभिधाना ऋषयः सूक्तदेशारोऽवोचन् । अभ्यष्टुवन् । तानृषींश्च त्वं
पाहि । रक्ष । वायोगे प्रथमेति न निघातः । तथा गृणानः स्तोतृन् सूरीन्विदुषश्च
पाहि । वषड्वषडिति मन्त्रेणोर्ध्वासो हविषादानार्थमूर्ध्वमुखहस्ताः संतोऽनक्षन् ।
व्याप्नुवन् । नक्षतिर्यामिकर्मा । नमो नमो इत्येवमूर्ध्वासः स्तोतुमुद्युक्ता अनक्षन् ।
य उक्तगुणास्तानुभयविधान्यष्टुन् स्तोतृन् त्रय ॥

॥ इत्यष्टमस्य षष्ठ एकोनविंशो वर्गः ॥

पिबेति नवर्चं चतुर्थं सूक्तं त्रैष्टुभमैद्रं । स्थूरनाम्नः पुत्रोऽग्नियुताख्य ऋषिरग्नि-
यूपाख्यो वा । तथा चानुक्रम्यते । पिब स्थूरोऽग्नियुतोऽग्नियूपो वेति । गतो
विनियोगः ॥

॥ तत्र प्रथमा ॥

पिबा सोमं महत इन्द्रियाय पिबा वृत्राय हन्तवे शविष्ठ ।

पिब राये शर्वसे हूयमानः पिब मध्वस्तृपदिन्द्रा वृषस्व ॥ १ ॥

पिब । सोमं । महते । इन्द्रियाय । पिब । वृत्राय । हन्तवे । शविष्ठ ।

पिब । राये । शर्वसे । हूयमानः । पिब । मध्वः । तृपत् । इन्द्र । आ । वृषस्व ॥ १ ॥

हे इन्द्र त्वं महे महते प्रभूतायेन्द्रियायेन्द्रस्यात्मनो जुष्टाय वीर्याय सोममस्माभि-
दीयमानं पिब । इन्द्रियमिन्द्रलिंगेत्यादिनेन्द्रियशब्दो यजंतत्वेन निपातितः । हे शवि-
ष्ठातिशयेन प्रवृद्ध वृत्राय हंतवे वृत्रं हंतुं सोमं पिब । क्रियाग्रहणं कर्तव्यमिति
वृत्रस्य संप्रदानत्वं । तथा हूयमानोऽस्माभिराहूयमानस्त्वं राये धनाय । ऊडिदमि-
त्यादिना विभक्तेरुदात्तत्वं । शवसेऽन्नाय । धनान्नयोः प्रदानाय सोमं पिब । मध्ये
मदकरान्सर्वान्सोमान्पिब । वा छंदसीति पूर्वसवर्णदीर्घाभावः । अनंतरं हे इन्द्र
तृपतृप्नो भवन् आ वृषस्व । अस्मदभिलषितान्यासिंच । ददस्व । तृपत् । तृप तृप्नौ ।
तौदादिकः । अनित्यमागमशासनमिति नुमभावः ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

अस्य पिब क्षुमतः प्रस्थितस्येन्द्र सोमस्य वरमा सुतस्य ।

स्वस्तिदा मनसा मादयस्वार्वाचीनो रेवते सौभगाय ॥ २ ॥

अस्य । पिब । क्षुऽमतः । प्रऽस्थितस्य । इन्द्र । स्य । मस्य । वरं । आ । सुतस्य ।

स्वस्तिऽदाः । मनसा । मादयस्व । अर्वाचीनिः । रेवते । सौभगाय ॥ २ ॥

हे इन्द्र क्षुमतः स्तुतियुक्तस्य । यदा हवीर्होपात्रवतः प्रस्थितस्य हविर्धानादुत्तरवेदिं
प्रति प्रस्थापितस्य सुतस्याभिषुतस्य सौधस्य वरं वरणीयं त्वदीयं भागमाभिमुख्येन
पिब । प्रस्थितस्य । तिष्ठतेः कर्मणि क्तिष्ठा । गतिरनंतर इति गतेः प्रकृतिस्वरत्वं ।
ततः स्वस्तिदाः कल्याणस्य दाता त्वं मनसांतःकरणेन मादयस्व । हृष्टो भव ।
यद्वास्मानपि हृष्टान्कुरु । तदेवोच्यते । रे वे धनवते सौभगाय सौभाग्याय तदस्मभ्यं
दातुमर्वाचीनोऽभिमुखांचनो भव । विभाषांचेरदिक्स्त्रया इति खः । रयिश-
ब्दान्मतृपच्छंदसीर इति वत्वं । रयेर्मतौ बहुलमिति संप्रसारणं । पूर्वरूपत्वे गुणः ।
सौभगाय । उज्जात्रादिषु सुभग मंत्र इति पठ्यते । तस्योत्तरपदस्य उज्जगेति वृद्धिर्ने-
थते सर्वविधीनां छंदसि विकल्पितत्वात् । जिह्वरेणाद्युदात्तत्वं ॥

॥ अथ तृतीया ॥

ममहु त्वा दिव्यः सोम इन्द्र ममहु यः सूयते पार्थिवेषु ।

ममहु येन वरिवश्चकर्थं ममहु येन निरिणासि शबून् ॥ ३ ॥

ममहु । त्वा । दिव्यः । सोमः । इन्द्र । ममहु । यः । सूयते । पार्थिवेषु ।

ममहु । येन । वरिवः । चकर्थं । ममहु । येन । निऽरिणासि । शबून् ॥ ३ ॥

हे इन्द्र त्वा त्वां दिव्यो दिवि भवः सोमो ममत्तु । आत्मीयकलाप्रदानेन मादयतु । देवा ह्यपरपक्षे सोमस्य कलां पिबन्ति । मदेर्लोढि व्यत्ययेन द्युः । भीहीत्यादिना पितः पूर्वस्योदात्तत्वं । तथा पार्थिवेषु पृथिव्यां भवेषु देवयजनेषु यः सोमोऽस्माभिः सूयतेऽभिषूयते सोऽप्यस्माभिर्देवैर्नो ममत्तु । त्वां हर्षयतु । येन सोमेन वरिवो वरणीयं धनं चकर्थ कृतवानसि स च ममत्तु । करोतेर्लिट् । यद्योगादनिघाते लिट्स्वरः । किञ्च येन शत्रून्निर्जृणासि निर्गमयसि । सोऽपि ममत्तु । त्वां मादयतु । रिणासि । री गतिरेषणयोः । ऋादिः । प्वादीनां ह्रस्वत्वं ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

आ द्विर्वाही अमिनो याविन्द्रो वृषा हरिभ्यां परिषिक्तमंधः ।

गव्या सुतस्य प्रभृतस्य मध्वः सचा खेदामरुशहा वृषस्व ॥४॥

आ । द्विऽवर्हीः । अमिनः । या । वि । इन्द्रः । वृषा । हरिऽभ्यां । परिऽसिक्तं । अंधः ।

गवि । आ । सुतस्य । प्रऽभृतस्य । मध्वः । सचा । खेदा । अरुशऽहा । आ । वृषस्व ॥४॥

द्विर्वाही द्वयोर्लोकायोः परिवृढः । यद्वा इवाभ्यां दुतश्शस्त्राभ्यां वर्धनीयः । वृहेर्वर्धनार्थस्य कर्तरि कर्मणि वासुन् । अमिनोऽमतेर्गत्यर्थादौणादिक इनच् । सर्वत्र गन्ता । यद्वा कांत्यर्थात् । सर्वैः काम्यमानेऽत एव वृषाभिलषितानां वर्षक इन्द्रः परिषिक्तं वसतीवरीभिः परितः सिक्तमंतीऽस्मदीयं सोमलक्षणमन्नं प्रति हरिभ्यामेतन्नामकाभ्यामश्वाभ्यां सहा यातु । उ गच्छतु । अथ प्रत्यक्षः । हे इन्द्र अरुशहा । अरुशाः शत्रवः । त्वां हन्ता । अर्तेरौणादिक उशन् । बहुलं छंदसीति हन्तेः क्तिप् । सचा । सप्रम्या डादेशः । अस्मदीये सचे यज्ञे गव्यानुहे चर्मणि सुतस्याभिषुतस्य प्रभृतस्य पात्रेषु प्रहृतस्य । ह्यहोर्भः । ईदृशस्य मध्वो मदकरस्य सोमस्य पानेन हृष्टः सन् खेदां खिद्यमानानां शत्रूणामुत्खिन्नय आभिमुख्येन वृषस्व । वृष इवाचर । वृषशब्दाद्वाऽप्यर्थे क्तिप् । व्यत्ययेनात्मनेपदं । खेदां । खिद दैन्ये । कर्मणि घञन्तस्यामि नुडागमाभावच्छांदसः ॥

॥ अथ पंचमी ॥

नि तिग्मानि भ्राशयन्भ्राश्यान्यव स्थिरा तनुहि यातुजूनौ ।

उयाय ते सहो बलं ददामि प्रतीत्या शत्रून्विगदेषु वृश्च ॥५॥

नि । तिग्मानि । भाशयन् । भाश्यानि । अवं । स्थिरा । तनुहि । यातुऽजूनां ।
उयाय । ते । सहः । बलं । ददामि । प्रतिऽइत्यं । शबून् । विऽगदेषु । वृश्च ॥ ५ ॥

हे इंद्र भाश्यानि प्रकाश्यानि तिग्मानि तीक्ष्णान्यायुधानि नितरां भाशयन्
प्रकाशयन् । भाशु दीप्तौ । स त्वं यातुजूनां । जु इति सौचो धातुः । भाजभासेत्यच
जवतेदीर्घः । क्षिपेति क्षिप् । दीर्घस्यामि नुडागमच्छांदसः । यातुधानानां स्थिरा
स्थिराणि दृढान्यपि शरीराण्येव तनुहि । अवस्तात्तनुभूतान्पातय । उयायोद्वृण-
बलाय ते तुभ्यं सहः शत्रुसहनसमर्थं बलं बलहेतुकं हविर्ददामि । अहं प्रयच्छामि ।
ततो विगदेषु । विविधं गदंति शब्दायंते । गदेर्घञर्थे कविधानमित्यधिकरणे कः ।
शबून्प्रतीत्य प्रतिगम्य प्रतिकूलं गत्वा वृश्च । तांश्छिंदि । ओवश्चू छेदने । तौदा-
दिकस्य लोट् ॥

॥ इत्यष्टमस्य षष्ठे विंशो वृगः ॥

॥ अथ षष्ठी स्थ

अ० १० इंद्र तनुहि अवांस्योजः स्थिरेव धन्वनोऽभिमातीः ।

अस्मद्यगवावृधानः सहोभिरनिभृष्टं वावृधस्व ॥ ६ ॥

वि । अर्यः । इंद्र । तनुहि । अवांसि । अ० १० । स्थिराऽइव । धन्वनः । अभिऽमातीः ।

अस्मद्यक् । ववृधानः । सहःऽभिः । अ० १० । तन्वं । ववृधस्व ॥ ६ ॥

हे इंद्र अर्यः स्वामी त्वं अवांस्यन्नानि । अव इत्यन्नाम । अस्मभ्यं वि तनुहि ।
विस्तारय । प्रयच्छ । तनोतेर्लोढ्युतश्च प्रत्ययाच्छंदसि वावृधस्वमिति हेर्लुगभावः ।
तथाभिमातीः । अभितो मातिर्मानं येषां तेऽभिमात्रयः शब्दः । तान्प्रत्योज
आत्मीयं वीर्यं स्थिरेव स्थिराण्येव धन्वनो धनूंषि च विस्तारय । तैः शत्रून्अहीत्यर्थः ।
अपि च । अस्मद्यगस्मदभिमुखांचनः । विष्वग्देवयोश्च ढेरद्यंचता येत्यद्यादेशः ।
अद्रिसधोरंतोदात्तत्वेन निपातनादुदात्तस्वरितयोर्यण इति धातोरकात् । त्यानुदात्तस्य
स्वरितत्वं । सहोभिरात्मीयैर्बलैर्वावृधानः प्रवृद्धोऽत एवानिभृष्टः । शत्रुभिरपरि-
भ्रवनीयत्वं तन्वमात्मीयं शरीरं वावृधस्व । वर्धय । यद्वा तन्वं । तन्यत इति तनूर्यज्ञः ।
तं वर्धय । त्वदागमनेन हि यज्ञो वर्धते ॥

॥ अथ सप्तमी ॥

इदं हविर्मघवन्तुभ्यं रातं प्रति सम्राठहृणानो गृभाय ।

तुभ्यं सुतो मघवन्तुभ्यं पक्कोऽङ्गीद्र पिब च प्रस्थितस्य ॥ ७ ॥

इदं । हविः । मघऽवन् । तुभ्यं । रातं । प्रति । संऽराट् । अहृणानः । गृभाय ।

तुभ्यं । सुतः । मघऽवन् । तुभ्यं । पक्कः । अङ्गि । इन्द्र । पिब । च । प्रऽस्थितस्य ॥ ७ ॥

हे मघवन्धनवन् सम्राट् सम्ययाजमान सर्वेषामीश्वरेति वा । इदं सोमादिलक्षणं रातमस्माभिर्देतं हविर्हे इन्द्र तुभ्यमहृणानोऽक्रुध्यन् प्रति गृभाय । प्रतिगृहाण । यहेल्लोति आप्रत्ययस्य छंदसि शायजपीति शायजादेशः । ह्यहोर्भे इति भः । संनिपातपरिभाषाया अनित्यत्वाद्धेलुक् । हे मघवन् तुभ्यमेवायं सोमः सुतः । इयि चेत्याद्युदात्तत्वं । तुभ्यमेवायं पुरोडाशदिः पक्कः । हे इन्द्र तं पुरोडाशमङ्गि । भक्षय । किंच प्रस्थितस्य हविर्धानादुत्तरवेदिं प्रति प्रस्थापितं सोमं पिब । वाक्यभेदादनिघातः । यद्वामंचितस्याविमानत्वेन तिङ् उत्तरत्वादनिघातः ॥

॥ अथाष्टमी ॥

अङ्गीर्दिद्र प्रस्थितेमा हवींषि चनो दधि पचतोत सोमं ।

प्रयस्वंतः प्रति हर्यामसि त्वा सत्याः संतु यजमानस्य कामाः ॥ ८ ॥

अङ्गि । इत् । इन्द्र । प्रऽस्थिता । इमा । हवींषि । चनः । दधिष्व । पचता । उत । सोमं ।

प्रयस्वंतः । प्रति । हर्यामसि । त्वा । सत्याः । संतु । यजमानस्य । कामाः ॥ ८ ॥

हे इन्द्र प्रस्थितः प्रस्थितान्युत्तरवेदिं प्रतीमेमानि । उभयच डादेशः । हवींष्यङ्गीत् । इदवधारणे । प्रक्षयैव । चनः । चन इत्यन्ननाम । तद्दधिष्व । धारय । उदरे प्रक्षिप । दधातेल्लोति । दस्युभयथेति यास आर्धधातुकत्वादिडागमः । पचता पचतानि सवनीयपुरोडाशदीनि च धारय । पचेर्भृमृहशीत्यादिना कर्मण्यतच्प्रत्ययः । उतापि च सोमं पिब । ततः प्रयस्वंतः । प्रीणयतीति प्रयोऽन्नं । तेन तद्वतः संतस्त्वा त्वां प्रति हर्यामसि । हर्यामः । कामयामहे धनादीनि । हर्यतिः प्रेप्साकर्मा । इदंते । मसिः । तस्माद्यजमानस्य यागं कुर्वाणस्य कामा धनादिविषया अभिलाषाः सत्या यथार्थाः संतु । पूज्यजोः शानन्निति यजेः शानन्प्रत्ययः । निस्त्वादाद्युदात्तः ॥

॥ अथ नवमी ॥

प्रेन्द्राग्निभ्यां सुवचस्यामियमि सिंधाविव प्रेरयं नावमकैः ।

अया इव परि चरन्ति देवा ये अस्मभ्यं धनदा उद्भिदश्च ॥९॥

प्र । इंद्राग्निऽभ्यां । सुऽवचस्यां । इयमि । सिंधौऽइव । प्र । ईरयं । नाव । अकैः ।

अयाऽइव । परि । चरन्ति । देवाः । ये । अस्मभ्यं । धनऽदाः । उत्ऽभिदः । च ॥९॥

इंद्राग्निभ्यां देवाभ्यां सुवचस्यां । छंदसि चेति यत्प्रत्ययः । सुवचनाहं स्तुतिमहं प्रेयमि । प्रेरयामि । ऋ गतौ । जौहोत्यादिकः । अतिपिपत्योश्चेत्यभ्यासस्येत्वं । देवताबन्धे चेतींद्राग्न्योरुभयपदप्रकृतिस्वरत्वे प्राप्ते नोत्तरपदेऽनुदात्तादाविति प्रतिषेधः । सिंधाविव सिंधौ नद्यां यथा नावं प्रेरयन्ति तद्वदैर्चनीयैर्मन्त्रैः सहितां स्तुतिं प्रेरयं । प्रावादिषं । ईर गतौ । एयंतस्य लङ्मुत्तमस्यामादेशः । स्तुतास्ते देवा अया इव । अयन्ति कर्मकरणार्थं गच्छन्तीत्यया ऋत्विजः कर्मकरा वा । तद्वत्परि चरन्ति । अस्मान्धनादिदानेन पूजयन्ति । ये देवा अस्मभ्यं धनदा धनस्य दातार उद्भिदोऽस्मच्छत्रूणामुद्भेत्तारश्च ये सन्ति ॥

॥ इत्यष्टमस्य ऋग्वेद एकविंशो वर्गः ॥

न वा इति नवर्चं पंचमं सूक्तं । भिक्षुनामांगिरस ऋषिः । प्रथमाद्वितीये जगत्यौ शिष्टाः सप्त चिष्टुभः । अत्र धनस्यान्नस्य च दानं स्तूयते । अतस्तद्देवत्यमिदं । तथा चानुक्रांतं । न वा उ भिक्षुर्धनान्नदानप्रशंसाद्ये जगत्याविति । गतो विनियोगः ॥

॥ तत्र प्रथमा ॥

न वा उ देवाः क्षुधमिद्वधं ददुरुताशितमुप गच्छन्ति मृत्यवः ।

उतो रयिः पूणतो नोप दस्यत्युतापूणन्मर्दितारं न विंदते ॥१॥

न । वै । ऊं इति । देवाः । क्षुधं । इत् । वधं । ददुः । उत । आशितं । उप । गच्छन्ति । मृत्यवः ।

उतो इति । रयिः । पूणतः । न । उप । दस्यति । उत । अपूणन् । मर्दितारं । न । विंदते ॥१॥

भिक्षुः प्रथमं व्यतिरेकमुखेनान्नदानं प्रशंसति । देवा वै देवाः खलु सर्वेषां क्षुधं न ददुः । न प्रायच्छन् । किंतु वधमिद्वधमेव दत्तवन्तः । एतादृशीं वधरूपां क्षुधमन्नदानेन यः शमयति स दाता खलु । उ इति पूरणः । योऽदत्त्वा भुङ्क्ते तमाशितं भुञ्जानं पुरुषमपि मृत्यवो मरणान्युप गच्छन्ति । समीपे यांति । आशितः

कर्ता । पा० ६. १. २०७. । इत्याद्युदात्तत्वं । क्षुधाक्षानां भोक्तृणां च मरणं समानं । किं दानेन धननाशरूपेण । अत आह । उतो । उतशब्दोऽप्यर्थे । पृणतः प्रयच्छतः पुरुषस्य रयिर्धनं नोप दस्यति । नोपक्षीयते । दसु उपक्षये । दैवादिकः । पृण दाने । तौदादिकः । तस्य शब्दस्य शतुरनुमो नद्यजादी इति विभक्तेराद्युदात्तत्वं । दानप्रसंगेनादातारं दूषयति । अपृणन् अप्रयच्छन् पुरुषस्तु मर्दितारमात्मनः सुखयितारं न विंदते । न कुचापि लभते । इह बंधवोऽप्रदानान्न सुखयन्ति । देवा अपि हविःप्रदानाभावात् ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

य आधाय चकमानाय पित्वोऽन्नवान्त्सन्नफितायोपजग्मुषे ।

स्थिरं मनः कृणुते सेवते पुरोतो चित्स मर्दितारं न विंदते ॥ २ ॥

यः । आधाय । चकमानाय । पित्वः । अन्नऽवान् । सन् । रफिताय । उपऽजग्मुषे ।

स्थिरं । मनः । कृणुते । सेवते । पुरा । उतो इति । चित् । सः । मर्दितारं । न । विंदते ॥ २ ॥

यः पुरुषः स्वयमन्नवानप्याधाय । आधायतेऽसावित्याधो दुर्बलः । तस्मै पित्वः पितूनन्नानि चकमानाय । चकमानः कान्तिकर्मा । रफिताय । रफतिर्हिसार्थः । दारिद्रेण हिंसितायोपजग्मुषे गृहं प्रत्यागतायातिशयेन मन आत्मीयमंतःकरणमदाने स्थिरं कृणुते कुरुते । मनःस्थैर्यकरणेन तं क्लेशयतीत्यर्थः । कृणुते । कृवि हिंसाकरणयोः । धिन्विकृण्वोरच्चेत्युप्रत्ययः । करोतेर्व्यत्ययेन ध्रुः । विकरणस्वरः सति शिष्टोऽपि लसार्वधातुकस्वरं न बाधत इति लसार्वधातुकस्वरः । न केवलं क्लेशकरणमपि तु पुरा तस्य पुरस्तादेव सेवते भोगान् सोऽपि मर्दितारमात्मनः सुखयितारं न विंदते । न कुचापि लभते ॥

॥ अथ तृतीया ॥

स इन्नोजो भो गृहवे ददात्यन्नकामाय चरते कृणाय ।

अरमस्मै भवति यामहूता उतापरीषु कृणुते सखायं ॥ ३ ॥

सः । इत् । भोजः । यः । गृहवे । ददाति । अन्नऽकामाय । चरते । कृणाय ।

अरं । अस्मै । भवति । यामहूतौ । उत । अपरीषु । कृणुते । सखायं ॥ ३ ॥

अन्वयमुखेन प्रशंसति । स इत् स एव भोजी दाता खलु यो गृहवे । ग्रहेर्मृगयादिनाकुप्रत्ययः । प्रतियहीचेऽन्नकामायान्नं याचमानाय चरते गृहमागतवते

कृशाय दारिद्रेणैतादृशयातिथयेऽन्नं ददाति प्रयच्छति । अभ्यस्तानामादिरित्याद्युदात्तत्वं । यामहूतौ । यामा गंतारो देवाः । अत्र यातेरर्तिस्तुसुहुसु इत्यादिना मन्त्रत्ययः । त आहूयंतेऽचेति यामहूतिर्यज्ञः । तस्मिन् तस्मै दात्रे फलमरमलं पर्याप्तं भवति । कामप्रदानं भवतीत्यर्थः । उतापि चापरीषु । केवलमामकेति डीप् । अन्यासु शात्रवीषु सेनासु सखायं कृणुते । तद्वदाचरतीत्यर्थः । तस्य सर्वे सखाय एव न शत्रव इत्यर्थः ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

न स सखा यो न ददाति सख्ये सचाभुवे सचमानाय पित्वः ।

अपास्मात्प्रेयान्न तदोको अस्ति पृणंतमन्यमरणं चिदिच्छेत् ॥ ४ ॥

न । सः । सखा । यः । न । ददाति । सख्ये । सचाऽभुवे । सचमानाय । पित्वः ।

अप।अस्मात्।प्रा।इयात्।न।तत्।ओकः।अस्ति।पृणंतं।अन्यं।अरणं।चित्।इच्छेत्॥४॥

व्यतिरेकेण निंदामाह । स पुरुषः सखा न भवति यः पुरुषः सचाभुवे सर्वदा सहभवनशीलाय सचमानाय सेवमानायोपसर्जनीभूताय सख्ये सखिजनाय पित्वः पितूनन्नानि न ददाति । न प्रयच्छति । स सुहृन्न भवतीत्यर्थः । अस्माददातुः सख्युः सोऽपि प्रेयात् । अपगच्छेत् । यद्येनं परित्यज्य गच्छेत् । इण् गतौ । लिङि यासुट् । तर्हि तदोको निवासः सदनं नास्ति । न भवति । सदनं हि बंधुभिः परिवृतं । स गतः पुरुषः पृणंतमन्नादिकं प्रयच्छंतमन्यमरणं चिदर्यं स्वामिनमेवेच्छेत् । कामयेत ॥

॥ अथ पंचमी ॥

पृणीयादिन्नाधमानाय तथ्यान्द्राधीयांसमनु पश्येत् पंथां ।

ओ हि वर्तते रथ्येव चक्रान्यमन्यमुप तिष्ठंत रायः ॥ ५ ॥

पृणीयात् । इत् । नाधमानाय । तथ्यान् । द्राधीयांसं । अनु । पश्येत् । पंथां ।

ओ इति । हि । वर्तते । रथ्याऽइव । चक्रा । अन्यंऽअन्यं । उप । तिष्ठंत रायः ॥ ५ ॥

धनवंतं पुरुषं दाने प्रेरयति । तथ्यान् तवीयान्धनैरतिशयेन प्रवृद्धः पुरुषो नाधमानाय याचमानायातिथये पृणीयादित् । धनानि दद्यादेव । पृ पालनपूरणयोः । ऋादिः । प्वादीनां ह्रस्वः । यदि दद्याद्वाधीयांसं । दीर्घशब्दादीयसुनि प्रियस्थिरेत्यादिना द्राधीत्यादेशः । दीर्घतमं पंथां पंथानं सुकृतमार्गमनु पश्येत् । अनुपश्येत् । व्यत्ययेनात्मनेपदं । तत्र कारणमाह । रायो धनान्यो हि । आ उ । आवर्तते खलु ।

एकत्र नितिष्ठन्तीत्यर्थः । तत्र दृष्टान्तः । रथ्येव । यथा रथ्यानि । रथाद्यदिति तस्ये-
दमित्यर्थे यत् । रथसंबन्धीनि चक्राण्युपर्यधोभावेनावर्तन्ते तद्वदावृत्तिमेव दर्शयति ।
अन्यमन्यं पुरुषं धनान्युप तिष्ठन्त । उपतिष्ठन्ते । समवेतानि भवन्ति । उपाहेवपूजा-
संगतकरण । पा० १.३.२५.१. इत्यात्मनेपदं । तस्माच्चनानि देयानीति भावः ॥

॥ इत्यष्टमस्य षष्ठे द्वाविंशो वर्गः ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

मोघमन्नं विन्दते अप्रचेताः सत्यं ब्रवीमि वध इत्स तस्य ।

नार्यमणं पुष्यति नो सखायं केवलाघो भवति केवलादी ॥ ६ ॥

मोघं । अन्नं । विन्दते । अप्रचेताः । सत्यं । ब्रवीमि । वधः । इत् । सः । तस्य ।

न । अर्यमणं । पुष्यति । नो इति । सखायं । केवलं ऽअघः । भवति । केवलं ऽआदी ॥ ६ ॥

अदातारं दूषयति । अप्रचेता अप्रकृष्टज्ञानः । दाने चेतो मनो यस्य न भवति
स मोघं व्यर्थमेवान्नं विन्दते । लभते । विट् लभे । तौदादिकः । शे मुचादीनामिति
नुमागमः । इदं सत्यं यथार्थमेवेति ब्रवीमि । ऋषिरहं वदामि । न केवलं व्यर्थं
किंतु तस्य पुरुषस्य स वध इद्वध एवान्नं परामृशतः । तच्छब्दस्य वधसामानाधि-
करणात्पुंल्लिङ्गता । यथा शेरणावित्यत्र । पा० १.३.६७. यत्कर्म स एव कर्तेति ।
अथवा स निरर्थको वध एव यः पुरुषोऽर्यमणं । उपलक्षणमिदं । सर्वान्देवानर्य-
मादीन्न पुष्यति हविःप्रदानेन न पोषयति । नो नापि सखायं समानख्यानम-
भ्यागतमतिथिं मित्रवर्गं च न पोषयति । पुष पुष्टौ । दैवादिकः । यच्छब्दाध्या-
हारादनिघातः । अत एव केवलादी । अदेः मुष्यजाताविति णिनिः । अत उप-
धालक्षणा वृद्धिः । केवलमसाक्षिकमन्नं भुञ्जानः स केवलाघो भवति । केवल-
पापवान्भवति । अघमेव केवलं तस्य शिष्यते । ऐहिकामुष्मिकमिति । तस्माद्य-
थाकथञ्चिद्दत्तमित्यभिप्रायः ॥

७

॥ अथ सप्तमी ॥

कृषन्निष्फाल आशितं कृणोति यन्नध्वानमपं वृक्ते चरिचैः ।

वदन्ब्रह्मावदतो वनीयान्पृणन्नापिरपृणन्तमभि स्यात् ॥ ७ ॥

कृषन् । इत् । फालः । आशितं । कृणोति । यन् । अध्वानं । अपं । वृक्ते । चरिचैः ।

वदन् । ब्रह्मा । अवदतः । वनीयान् । पृणन् । आपिः । अपृणन्तं । अभि । स्यात् ॥ ७ ॥

कृषन् कृषिं कुर्वन्फाल आशितं कर्षकं भोक्तारं कृणोति । करोति । तथाध्वानं मार्गं यन् । इणः शतरि नुमागमः । गच्छन्पुरुषश्चरिचैरात्मीयैर्गमनैरप वृक्ते । स्वामिनो धनमावर्जयति । वृजी वर्जने । आदादिकः । अनुदात्तेत् । वदन् शास्त्रार्थं ब्रुवाणो ब्रह्मा ब्राह्मणोऽवदतः शास्त्रार्थमब्रुवानाज्जनाद्वनीयान् । संभक्तृतमः प्रियकरो भवति । वनतेस्तृजंतस्येयसुनि तुरिष्टेमेयःस्विति तृचो लोपः । ते यथा स्वकर्मणि प्रवर्तमानाः परेषामुपकारकास्तथा पृणन् दाता पुरुषोऽपृणंतमदातारं जनमभ्यभिलक्ष्यापिः स्यात् । बंधुर्भवेत् ॥

॥ अथाष्टमी ॥

एकपाद्भूयो द्विपदो वि चक्रमे द्विपात्त्रिपादमभ्येति पश्चात् ।

चतुष्पादेति द्विपदामभिस्वरे संपश्यन्पंक्तीरुपतिष्ठमानः ॥ ८ ॥

एकऽपात् । भूयः । द्विऽपदः । वि । चक्रमे । द्विऽपात् । त्रिऽपादं । अभि । एति । पश्चात् ।

चतुऽपात् । एति । द्विऽपदां । अभिऽस्वरे । संऽपश्यन् । पंक्तीः । उपऽतिष्ठमानः ॥ ८ ॥

अत्र पादशब्दो भागवचनः । एकपादेकभागधनः पुरुषो द्विपदो द्विगुणधनस्य मार्गं भूयः । तृतीयायाः सुः । भूयसा कालेन वि चक्रमे । विविधं गच्छति । वेः पादविहरण इत्यात्मनेपदं । तथा द्विपात्पुरुषस्त्रिपादं त्रिभागधनं पुरुषं पश्चादभ्येति । अभिगच्छति । चतुष्पाच्चतुर्भागधनस्तु द्विपदां । बहुवचनादेकपादादय उपलक्ष्यन्ते । एकपादधनादीनां पंक्तीरभिस्वरेऽभिगमने संपश्यन् सम्यगीक्षमाणः सन्नुपतिष्ठमान एति । गच्छमानो भवति । अन्योन्यापेक्षया सर्व उक्तमाधमाः । तस्मात्त्वमहमेव धनवानिति न मन्येः किंत्वितिथिभ्यो धनानि ददस्वेत्यर्थः ॥

॥ अथ नवमी ॥

समौ चिद्धस्तौ न समं विविष्टः संमातरा चिन्न समं दुहाते ।

यमयोश्चिन्न समा वीर्याणि ज्ञाती चित्संतौ न समं पृणीतः ॥ ९ ॥

समौ । चित् । हस्तौ । न । समं । विविष्टः । संऽमातरा । चित् । न । समं । दुहाते इति ।

यमयोः । चित् । न । समा । वीर्याणि । ज्ञाती इति । चित् । संतौ । न । समं । पृणीतः ॥ ९ ॥

अतिथिभ्यो धनमप्रयच्छन्नपि मम भ्राता दास्यतीति चेत्तत्र हेतुमाह । समौ चिद्धस्तौ समावपि समं समानं न विविष्टः । कार्यं न व्याप्नुतः । विा व्याप्नौ ।

जौहोत्यादिकः । संज्ञापूर्वकस्य विधेरनित्यत्वादभ्यासस्य गुणाभावः । तथा संमातरा वत्सस्य मातरौ धेनू समे अपि समं समानं पयो न दुहाते । यमयोश्चित् सह-जातयोः पुत्रयोरपि समा समानि वीर्याणि न संति । तस्माज्ज्ञाती चिदेकस्मिन्कुले संतौ जातावपि समं न पृणीतः । न प्रयच्छतः । तस्माद्यस्य धनमस्ति स एव दद्यादित्यर्थः ॥

॥ इत्यष्टमस्य षष्ठे त्रयोविंशो वर्गः ॥

अग्ने हंसीति नवर्चं षष्ठं सूक्तममहीयुगोचस्योरुक्षयस्यार्धं गायत्रं । रक्षोहा-ग्निर्देवता । तथा चानुक्रम्यते । अग्ने हंस्युरुक्षय आमहीयव आग्नेयं राक्षोघ्नं गायत्रं त्विति ॥ मथ्यमानेऽग्रावजायमान इदमनुवक्तव्यं । सूचितं च । अजायमाने त्वे-स्मिन्नेवावसानेऽग्ने हंसि न्यचिणमिति सूक्तमावपेत । आ० २. १६. । इति ॥ प्रातर-नुवाकाश्विनशस्त्रयोरपि गायत्रे छंदसीदं सूक्तं । सूचितं च । अग्ने हंस्यग्निं हिन्वंतु नः । आ० ४. १३. । इति ॥ दशमेऽहनि धिष्ण्यांगाराभिविहरण आद्या जप्या । सूचितं च । परि त्वाग्ने पुरं वयमित्येतस्याः स्थानेऽग्ने हंसि न्यचिणं । आ० ८. १२. । इति ॥

॥ तत्र प्रथमा ॥

अग्ने हंसि न्यचिणं दीद्यन्मर्त्येषा ।

स्वे क्षये शुचिव्रत ॥ १ ॥

अग्ने । हंसि । नि । अचिणं । दीद्यत् । मर्त्येषु । आ ।

स्वे । क्षये । शुचिऽव्रत ॥ १ ॥

हे शुचिव्रत पूतकर्मन् दीप्यमानतेजस्क हे अग्ने अचिणमन्तारं शत्रुं तमोरूपं नितरां हंसि । विनाशय । आमंचितस्याविद्यमानत्वेन पादादित्वादनिघातः । किं कुर्वन् । मर्त्ये मनुष्येषु यजमानेष्वभिमुख्येन दीद्यत् । कर्मसिद्ध्यर्थं प्रकाशमानः । दीदिति दीप्तिकर्मा । तथा स्व आत्मीये निवासभूत आहवनीयादिस्थाने दीप्यमानः । क्षयो निवास इत्याद्युदात्तत्वं ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

उत्तिष्ठसि स्वाहुतो घृतानि प्रति मोदसे ।

यत्त्वा सुचः समस्थिरन् ॥ २ ॥

उत् । तिष्ठसि । सुऽआहुतः । घृतानि । प्रति । मोदसे ।
यत् । त्वा । सुचः । संऽअस्थिरन् ॥ २ ॥

हे अग्ने स्वाहुतोऽस्माभिः सुष्वाहूयमानः सन् उत्तिष्ठसि । अरणीभ्यामुन्नतो भव । ऊर्ध्वकर्मत्वादात्मनेपदाभावः । उन्नत्य च घृतानि घृतेन सहितान्यस्माभिर्दीयमानानि हवींषि प्रति मोदसे । हृष्टो भव । मुद हर्षे । भौवादिकः । अनुदात्तेत् । यद्यदा त्वा त्वां सुचो जुंहादीनि पात्राणि समस्थिरन् । संगतान्यभवन् । समवप्रविभ्यः स्थ इति लुङ्मात्मनेपदं । स्थाष्वोरिच्चेति सिचः कित्त्वमिकारश्चांतादेशः । ह्रस्वादंगादिति सिचो लोपः । व्यत्ययेन ऋस्य रन् । तिङि चोदात्तवतीति गतेर्निघातः ॥

॥ अथ तृतीया ॥

स आहुतो वि रोचतेऽग्निरीऽऽन्यो गिरा ।

सुचा प्रतीकमज्यते ॥ ३ ॥

सः । आऽहुतः । वि । रोचते । अग्निः । ईऽऽन्यः । गिरा ।

सुचा । प्रतीकं । अज्यते ॥ ३ ॥

आहुत आभिमुख्येन हुतः । गतिरनंतर इति गतेः प्रकृतिस्वरः । गिरा स्तुति-
लक्षण्या वाचेऽन्यः स्तोतव्यः सोऽग्निर्वि रोचते । अन्यर्थं दीप्यते । तथा प्रतीकं
सर्वेषां देवानां पूर्वमेव सुचा घृतसहितयाज्यते । सिच्यते ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

घृतेनाग्निः समज्यते मधुप्रतीक आहुतः ।

रोचमानो विभावसुः ॥ ४ ॥

घृतेन । अग्निः । सं । अज्यते । मधुऽप्रतीकः । आऽहुतः ।

रोचमानः । विभाऽवसुः ॥ ४ ॥

अग्निर्घृतेन हविषा समज्यते । सम्यक् सिक्तो भवति । कीदृशः । मधुप्रतीकः ।
घृतप्रयुक्तावयवः । आहुतः । स्तुतिभिर्हविर्भिर्वा रोचमानो दीप्यमानः । विभावसुः
स्वदीप्ता सर्वमाच्छादयन् । यद्वा दीप्तिरेव धनं यस्य सः ॥

अप्नोर्यामे होतुरतिरिक्तोक्त्ये जरमाणः समिध्यसे इत्यनुरूपस्तृचः । सूचितं च ।
जराबोध तद्विविद्धि जरमाणः समिध्यसे । आ० ९. ११. इति ॥ तत्र प्रथमा सूक्ते
पंचमी ॥

* जरमाणः समिध्यसे देवेभ्यो हव्यवाहन ।

तं त्वा हवंत मर्त्याः ॥ ५ ॥

जरमाणः । सं । इध्यसे । देवेभ्यः । हव्यऽवाहन ।

तं । त्वा । हवंत । मर्त्याः ॥ ५ ॥

हे हव्यवाहन हव्यानां प्रापयितः । हव्येऽनंतःपादं । पा० ३. २. ६६. इति ज्युट् ।
जरमाणः स्तोतृभिः स्तूयमानः । जरतिः स्तुतिकर्मा । स त्वं देवेभ्यो देवार्थं समिध्यसे ।
हर्विर्भिः सम्यग्दीप्यसे । तं तादृशं त्वा त्वां मर्त्या मनुष्येषु साधवो यजमाना हवंत ।
आह्वयन्ति । ह्वयतेर्लङि बहुलं छंदसीति संप्रसारणं ॥

॥ इत्यष्टमस्य षष्ठे चतुर्विंशो वर्गः ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

तं मर्ता अमर्त्यं घृतेनाग्निं संपर्यत ।

अदाभ्यं गृहपतिं ॥ ६ ॥

तं । मर्ताः । अमर्त्यं । घृतेन । अग्निं । संपर्यत ।

अदाभ्यं । गृहऽपतिं ॥ ६ ॥

हे मर्ता ऋत्विजः अमर्त्यं मनुष्यधर्मरहितमग्निं घृतेन हविषा संपर्यत । परिचरत ।
सपरशब्दः कंडूदिः । कीदृशं । अदाभ्यं । कैश्चिदप्यहिंस्यं । दभेऽश्चेति वक्तव्यमिति एयत् ।
गृहपतिं गृहस्य स्वामिनं यजमानरूपं । पत्यावैश्वर्ये इति पूर्वपदप्रकृतिस्वरः ॥

॥ अथ सप्तमी ॥

अदाभ्येन शोचिषाग्ने रक्षस्त्वं दह ।

गोपा ऋतस्य दीदिहि ॥ ७ ॥

अदाभ्येन । शोचिषा । अग्ने । रक्षः । त्वं । दह ।

गोपाः । ऋतस्य । दीदिहि ॥ ७ ॥

हे अग्ने त्वमदाभ्येनाहिंस्येन शोचिषा तेजसा रक्षः । जातावेकवचनं । सर्वान्ना-
क्षसान्दह । विनाशय । किञ्च । ऋतस्य यज्ञस्य गोपा गोपायिता सन् दीदिहि ।
दीप्यस्व ॥

॥ अथाष्टमी ॥

स त्वमग्ने प्रतीकेन प्रत्योष यातुधान्यः ।

उरुक्षयेषु दीद्यत् ॥ ८ ॥

सः । त्वं । अग्ने । प्रतीकेन । प्रति । ओष । यातुऽधान्यः ।

उरुऽक्षयेषु । दीद्यत् ॥ ८ ॥

हे अग्ने स त्वं प्रतीकेन त्वदवयवभूतेन तेजसा यातुधान्यो यातुधानी राक्षसीः
प्रत्योष । प्रतिकूलं दह । उष दाहे । भौवादिकः । लोटि हेर्लुक् । जातेरस्त्रीविषया-
दिति यातुधानशब्दस्य ङीष् । उदात्तस्वरितयोर्यण इति स्वरितत्वं । किं कुर्वन् ।
उरुक्षयेषु विस्तीर्णेषु निवासेष्वाहवनीयादिषु दीद्यत् । दीप्यमानः ॥

॥ अथ नवमी ॥

तं त्वा गीर्भिर्रुक्षया हव्यवाहं समीधिरे ।

यजिष्ठं मानुषे जने ॥ ९ ॥

तं । त्वा । गीऽभिः । उरुऽक्षयाः । हव्यऽवाहं । सं । इधिरे ।

यजिष्ठं । मानुषे । जने ॥ ९ ॥

हे अग्ने उरुक्षया बहुनिवासा यजमाना हव्यवाहं हविषां वोढारं मानुषे मनुष्य-
संबन्धिनि जने जनमध्ये यजिष्ठं यष्टुतमं तं त्वा त्वां गीर्भिः स्तुतिभिस्तत्सहितैर्हविर्भिः
समीधिरे । सम्यगदीदिपन् । इंधेर्लिटीं धिभवतिभ्यां चेति कित्त्वे नलोपः ॥

॥ इत्यष्टमस्य षष्ठे पञ्चविंशो वर्गः ॥

इति वा इति त्रयोदशर्चं सप्तमं सूक्तं गायत्रं । इंद्रो लवरूपमास्थाय सोमपानं
कुर्वन् तदानीमृषिभिः दृष्टः सन् स्वात्मानमनेन सूक्तेनास्तावीत् । अतो लवरू-
पापन्न इंद्र ऋषिः । स एव देवता । तथा चानुक्रम्यते । इति वै सप्तोर्नैन्द्रो लव
आत्मानं तुष्टावेति । गतो विनियोगः ॥

॥ तच्च प्रथमा ॥

इति वा इति मे मनो गामश्वं सनुयामिति ।

कुवित्सोमस्यापामिति ॥१॥

इति । वै । इति । मे । मनः । गां । अश्वं । सनुयां । इति ।

कुवित् । सोमस्य । अपां । इति ॥१॥

इति वा इति खल्वित्येवंप्रकारेण मे मदीयं मनो वर्तते । तं प्रकारं दर्शयति । गामश्वं च सनुयां स्तोतृभ्यः प्रयच्छामीति । षणु दाने । तानादिकः । इतिशब्दो हेतौ । यस्मात् कुविद्बहुवारं सोमस्य सोममपां । पीतवानस्मि । क्रियाग्रहणं कर्तव्यमिति सोमस्य संप्रदानसंज्ञा । चतुर्थ्यर्थे बहुलमिति षष्ठी । पा पाने । लुङि गातिस्थेति सिचो लुक् । कुविद्योगादनिघातः ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

प्र वाता इव दोधत उन्मा पीता अयंसत ।

कुवित्सोमस्यापामिति ॥२॥

प्र । वाताःऽइव । दोधतः । उन् । मा । पीताः । अयंसत ।

कुवित् । सोमस्य । अपां । इति ॥२॥

दोधतो भृशं कंपयमाना वाता इव वायवो यथा वृक्षादीनुद्यच्छंते तद्वत्पीताः सोमा मा मां प्रकर्षेणोदयंसत । उद्यच्छंते । यमेर्लुङि समुदाङ्भ्यो यमोऽयंथे । पा० १.३.७५. । इत्यात्मनेपदं । यस्माद्बहुवारं सोममपां ॥

॥ अथ तृतीया ॥

उन्मा पीता अयंसत रथमश्वा इवाशवः ।

कुवित्सोमस्यापामिति ॥३॥

उन् । मा । पीताः । अयंसत । रथं । अश्वाःऽइव । आशवः ।

कुवित् । सोमस्य । अपां । इति ॥३॥

पीताः सोमा मामुदयंसत । उद्यच्छंते । तच्च दृष्टान्तः । रथमश्वा इव । यथाशवः क्षिप्रगामिनो गमनेन व्याप्रा वाश्वा रथमुन्नमयन्ति तद्वत् ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

उप॑ मा म॒तिर॑स्थित॒ वा॒श्रा पु॒चमि॑व प्रि॒यं ।

कु॒वित्सोम॑स्यापा॒मिति॑ ॥४॥

उप॑ । मा । म॒तिः । अ॒स्थित॑ । वा॒श्रा । पु॒चं ऽइ॒व । प्रि॒यं ।

कु॒वित् । सोम॑स्य । अ॒पां । इति॑ ॥४॥

मतिः स्तोत्रभिः क्रियमाणा स्तुतिर्मा मामुपास्थित । संयोजयति । उपादेव-
पूजासंगतिकरणेत्यात्मनेपदं । कथमिव । वाश्रा पुचमिव । यथा वाश्रा शब्दायमाना
धेनुः प्रियं पुचं वत्सं संगच्छति तद्वत् ॥

॥ अथ पंचमी ॥

अ॒हं त॒ष्टे॒व व॒धुरं॑ पर्य॑चामि ह॒दा म॒तिं ।

कु॒वित्सोम॑स्यापा॒मिति॑ ॥५॥

अ॒हं । त॒ष्टां ऽइ॒व । व॒धुरं॑ । परि॑ । अ॒चा॒मि । ह॒दा । म॒तिं ।

कु॒वित् । सोम॑स्य । अ॒पां । इति॑ ॥५॥

तष्टेव । तस्मा यथा वंधुरं सारथिनिवासस्थानं । तच्चान्वीपलक्ष्यते । तत्स्थानं
रथं वा साधुकरोति तद्वदहं मतिं स्तुतिं हृदात्मीयेन मनसा पर्यचामि । साधुक-
रणाय परिगच्छामि ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

न॒हि मे॑ अ॒क्षिप॑च्च॒नाच्छा॑त्सुः प॒ंच कृ॑ष्टयः ।

कु॒वित्सोम॑स्यापा॒मिति॑ ॥६॥

न॒हि । मे॑ । अ॒क्षि॒ ऽपत् । च॒न । अ॒च्छा॑त्सुः । प॒ंच । कृ॑ष्टयः ।

कु॒वित् । सोम॑स्य । अ॒पां । इति॑ ॥६॥

चनेति निपातसमुदायोऽप्यर्थे । पंच कृष्टयोऽपि निषादपंचमाश्वत्वारो वर्णाः
पंच जनाः । यद्वा देवमनुष्यादयः । मे मदीयमक्षिपच्चक्षुःपतनं दृष्टिसंचारं न
ह्यच्छात्सुः । न ह्यपवृण्वन्ति । न हि द्रष्टुर्दृष्टेर्विपरिलोपो विद्यत इति हि श्रुतेः
। श० ब्रा० १४. ७. १. २३. ॥ छदि अपवरणे । चुरादीनामिति वा एयंतत्वादत्र एयभावे
लुङि हलंतलक्षणा वृद्धिः । पा० ७. २. ३. ॥ यस्माद्बहुवारं सोममपां ॥

॥ इत्यष्टमस्य षष्ठे षड्विंशो वर्गः ॥

॥ अथ सप्तमी ॥

न॒हि मे॒ रोद॑सी उ॒भे अ॒न्यं प॒क्षं च॒न प्र॒ति ।

कु॒वित्सोम॑स्यापा॒मिति॑ ॥७॥

न॒हि । मे॒ । रोद॑सी इति॑ । उ॒भे इति॑ । अ॒न्यं । प॒क्षं । च॒न । प्र॒ति ।

कु॒वित् । सोम॑स्य । अ॒पां । इति॑ ॥७॥

उभे रोदसी द्यावापृथिव्यौ मे मदीयमन्यं पक्षं चन पक्षमपि प्रति समाने न भवतः ॥

॥ अथाष्टमी ॥

अ॒भि द्यां म॒हिना॑ भु॒वम॒भी॒ऽमां पृ॒थि॒वीं म॒हीं ।

कु॒वित्सोम॑स्यापा॒मिति॑ ॥८॥

अ॒भि । द्यां । म॒हिना॑ । भु॒वं । अ॒भि । इ॒मां । पृ॒थि॒वीं । म॒हीं ।

कु॒वित् । सोम॑स्य । अ॒पां । इति॑ ॥८॥

उक्तमर्थं प्रतिपादयति । महिना महिष्मात्मीयेन द्यां द्युलोकमभि भुवं । अभि-
भवामि । तथा महीं महतीमिमां पृथिवीं स्वमहिष्माभि भवामि । भवतेर्लङि
छांदसो विकरणस्य लुक् । भूसुवोस्तिङीति गुणे प्रतिषिद्ध उवडादेशः ॥

॥ अथ नवमी ॥

हंता॒हं पृ॒थि॒वीमि॒मां नि द॑धानी॒ह वे॒ह वा॑ ।

कु॒वित्सोम॑स्यापा॒मिति॑ ॥९॥

हं॒त । अ॒हं । पृ॒थि॒वीं । इ॒मां । नि । द॒धानि॑ । इ॒ह॒ । वा॒ । इ॒ह॒ । वा॒ ।

कु॒वित् । सोम॑स्य । अ॒पां । इति॑ ॥९॥

हंतेति संभावनायामनुज्ञायां वा । संभावयाम्येतदनुजानामि वा । किं तत् ।
अहमिमां पृथिवीमिह वांतरिक्षे नि दधानि । इह वा द्युलोक इति हस्तेन निर्दि-
शति । दधातेर्लोङि मेर्निः ॥

॥ अथ दशमी ॥

ओ॒षमि॒त्पृ॒थि॒वीम॒हं ज॑घ॒नानी॒ह वे॒ह वा॑ ।

कु॒वित्सोम॑स्यापा॒मिति॑ ॥१०॥

ओषं । इत् । पृथिवीं । अहं । जंघनानि । इह । वा । इह । वा ।
कुवित् । सोमस्य । अपां । इति ॥ १० ॥

अहं पृथिवीमभिलक्ष्यौषं स्वतेजसा तापकमादित्यमिह वांतरिक्ष इह वा
द्युलोके जंघनानि । भृशं यापयानि । इदिति पूरणः । हतिर्गत्यर्थस्य यद्ग्लुगंतस्य
लोठि शपो लुगभावच्छांदसः ॥

॥ अथैकादशी ॥

दिवि मे अन्यः पक्षोऽधो अन्यमचीकृषं ।
कुवित्सोमस्यापामिति ॥ ११ ॥
दिवि । मे । अन्यः । पक्षः । अधः । अन्यं । अचीकृषं ।
कुवित् । सोमस्य । अपां । इति ॥ ११ ॥

मे मदीयोऽन्यः पक्षो दिवि द्युलोके स्थापितः । अधः । पूर्वाधरावराणामसी-
त्यादिनासिप्रत्ययः । प्रकृतेरधादेशश्च । अधस्तात्पृथिव्यामन्यं पक्षमचीकृषं । अकार्षं ।
कृष विलेखने । एयंतस्य लुङि चङि नित्यं छंदसीत्युकारादेशः । विलेखनं नामो-
त्पादनं । उदपादयं । आस्थापयमित्यर्थः ॥

॥ अथ द्वादशी ॥

अहमस्मि महामहोऽभिनभ्यमुदीषितः ।
कुवित्सोमस्यापामिति ॥ १२ ॥
अहं । अस्मि । महाऽमहः । अभिऽनभ्यं । उत्ऽईषितः ।
कुवित् । सोमस्य । अपां । इति ॥ १२ ॥

अभिनभ्यं नभौ मध्यस्थाने भवं नभ्यमंतरिक्षं । उगवादिभ्यो यत् । पा० ५. १. २. ।
इति यत्प्रत्ययः । तच्चैव पाठान्नभादेशश्च । लक्षणेनाभिप्रती अभिमुख्ये । पा० २.
१. १४. । इत्यप्ययीभावसमासस्वरः । अंतरिक्षमभ्युदीषित उन्नतः सूर्यात्माहं महा-
महोऽस्मि । महतामपि महानस्मि । यद्वा महत्प्रभूतं महस्तेजो यस्य । प्रभूततेज-
स्कोऽस्मि । आन्महत इत्यात्वं ॥

॥ अथ त्रयोदशी ॥

गृहो याम्यरंकृतो देवेभ्यो हव्यवाहनः ।

कुवित्सोमस्यापामिति ॥ १३ ॥

गृहः । यामि । अरंऽकृतः । देवेभ्यः । हव्यऽवाहनः ।

कुवित् । सोमस्य । अपाँ । इति ॥ १३ ॥

गृहो हविषां यहीतारंकृतो यजमानैरलंकृतोऽहं देवेभ्य इन्द्रादिभ्यो हव्यवाहनो हविषां वोढा प्रापयिताग्न्यात्मा सन्यामि । हवींषि प्रापयामि । या प्रापणे । लट् । हव्येऽनंतःपादमिति वहेर्ज्युट् । जित्वादाद्युदात्तः । समासे कृदुत्तरपदप्रकृतिस्वरः । इति यस्मात्कुविबहुवारं सोमस्य सोममपां पीतवानस्मि । तस्मादेतान्यकार्षमितींद्रः स्वात्मानमेवास्तावीत् ॥

॥ इत्यष्टमस्य षष्ठे सप्तविंशो वर्गः ॥

वेदार्थस्य प्रकाशेन तमो हार्दं निवारयन् ।

पुमर्थोऽश्वतुरो देयाद्विद्यातीर्थमहेश्वरः ॥

इति श्रीमद्राजाधिराजपरमेश्वरवैदिकमार्गप्रवर्तकश्रीवीरबुक्कभूपालसाम्राज्यधु-
रंधरेण सायणाचार्यविरचिते माधवीये वेदार्थप्रकाश ऋक्संहिता-

भाष्येऽष्टमाष्टके षष्ठोऽध्यायः ॥

यस्य निःश्वसितं वेदा यो वेदेभ्योऽखिलं जगत् ।

निर्ममे तमहं वंदे विद्यातीर्थमहेश्वरं ॥

तत्राष्टमाष्टके षष्ठाध्यायं व्याख्याय सप्तमाध्याय आरभ्यते । दशममंडलस्य दशमे
ऽनुवाके सूक्तसप्तकं व्याख्यातं । तदिदिति नवर्चमष्टमं सूक्तमथर्वणः पुत्रस्य
बृहद्विवस्यार्षे चैष्टुभमैंद्रं । तथा चानुक्रांतं । तदिन्नवाथर्वणो बृहद्विव इति ॥ चातु-
र्विंशिकेऽहनि निष्केवल्य इदं सूक्तं । सूचितं च । तदिदासेति च पुरस्तात्सूक्तस्य
शंसेत् । आ० १०.३.१ इति ॥ योमविश्वदेवस्तुत्पंचशरदीयेष्वप्येकाहेष्विदमेव निष्के-
वल्यनिविज्ञानं । सूचितं च । एतेषां त्रयाणां कथा शुभा तदिदासेति मध्यंदिनः

। अ० ९. ८. । इति ॥ राशिमरायाख्यायोरेकाहयोरपीदं निष्केवल्यनिविज्ञानं । सूचितं च । राशिमराययोश्च कायाशुभीयतदिदासीये । अ० ९. ८. । इति ॥ महाव्रते निष्केवल्येऽप्येतत्सूक्तं । तथैव पंचमारण्यके शौनकेन सूचितं । तदिदास भुवनेषु ज्येष्ठं तां सु ते कीर्तिं मघवन्महित्वेति ॥

॥ तत्र प्रथमा ॥

तदिदास भुवनेषु ज्येष्ठं यतो जज्ञ उग्रस्त्वेषनृमणः ।

सद्यो जज्ञानो नि रिणाति शन्नूनु यं विश्वे मदंत्यूमाः ॥ १ ॥

तत् । इत् । आस । भुवनेषु । ज्येष्ठं । यतः । जज्ञे । उग्रः । त्वेषऽनृमणः ।

सद्यः । जज्ञानः । नि । रिणाति । शन्नून् । अनु । यं । विश्वे । मदंति । ऊमाः ॥ १ ॥

तज्जगत्कारणत्वेन सर्ववेदांतप्रसिद्धं । इच्छन्द्वाऽवधारणे । भुवनेषु । भू सत्तायां । सत्सु पृथिव्यादिषु लोकेषु मध्ये जगत्कारणं ब्रह्मैव ज्येष्ठं प्रशस्ततममास । बभूव । तस्य परमार्थत्वात् तद्वतिरिक्तानां व्यावहारिकत्वाच्च । यद्वा ज्येष्ठं वृद्धतमं जगत्कारणत्वेन सर्वेषामादिभूतं बभूव । अस्तेर्लिटि छंदस्युभयर्थेति सार्वधातुकत्वादस्तेर्भूरिति भूभावाभावः । यद्वा वृद्धं तदेव ब्रह्म स्वप्रकाशतयास । दिदीपे । अस गतिदीप्तादानेषु । अस्माह्मिति रूपं । यत उपादानभूताद्यस्माद्ब्रह्मण उग्र उद्गूर्णस्त्वेषनृमणः प्रदीपबलः सूर्यात्मक इन्द्रो जज्ञे । जातो बभूव । श्रूयते हि चक्षोः सूर्यो अजायतेति । सूर्याचंद्रमसौ धाता यथापूर्वमकल्पयदिति च । जनिकर्तुः प्रकृतिः । पा० १. ४. ३०. । इति प्रकृतेरपादानसंज्ञायां यत इति पंचमी । जनेर्लिटि गमहनेत्यादिनोपधालोपः । द्विर्वचनेऽचीति तस्य स्थानिवद्भावाद्द्विर्वचनादि । यद्वृत्तान्नित्यमिति निघातप्रतिषेधः । स च जज्ञानो जायमान एव सद्यः शीघ्रं शन्नूज्जातयितृन्मदेहादीनाश्चसान्नि रिणाति । निहिनस्ति । यद्वोपासकानां पापरूपाञ्जशन्नून्निहंति । तथा च ब्राह्मणं । सद्यो ह्येष जातः पाप्मानमपाहतेति । जज्ञान इति जनेर्लिटि कानचिरूपमेतत् । रिणाति । री गतिरेषणयोः । ऋादिः । प्वादीनां ह्रस्व इति ह्रस्वत्वं । विश्वे सर्व ऊमाः । अवंति रक्षंतीत्यूमाः प्राणिनः । अवतेरौणादिको मन्प्रत्ययः । ज्वरत्वेत्यादिना वकारोपधयोः स्थान ऊट् । सर्वे प्राणिनो यं सूर्यात्मकमुद्यंतमिंद्रमनुलक्ष्य मदर्थमुदगान्मदर्थमुदगादिति मदंति ह्वयंति । मदी हर्षे । व्यत्ययेन शप् । तथा च ब्राह्मणं । भूतानि वै विश्व ऊमास्त एनमनुमदंत्युदगादुदगादितीति । तैत्तिरीयकं च । तस्मात्सर्व एव मन्यंते मां प्रत्युदगादितीति । यद्वा यं स्तुत्यादिभिर्माद्यंतमनु पश्चात्सर्वे

प्राणिनोऽभीष्टप्राप्ता हृष्यन्ति । अनुर्लक्षण इत्यनोः कर्मप्रवचनीयत्वात्कर्मप्रवचनीययुक्त इति द्वितीया । स इंद्रो जज्ञ इत्यन्वयः ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

वावृधानः शवसा भूर्योजाः शचुर्दासाय भियसं दधाति ।

अव्यनच्च व्यनच्च सस्त्रि सं ते नवंत प्रभृता मर्देषु ॥२॥

ववृधानः । शवसा । भूरिऽओजाः । शचुः । दासाय । भियसं । दधाति ।

अविऽअनत् । च । विऽअनत् । च । सस्त्रि । सं । ते । नवंत । प्रऽभृता । मर्देषु ॥२॥

शवसा बलेन ववृधानो वर्धमानोऽत एव भूर्योजा बहुबलः शचुः शातयितेन्द्रो दासायोपक्षयकारिणे शचवे भियसं भीतिं दधाति । विदधाति करोति । अव्यनत् । विविधमनिति श्वसितीति व्यनत् प्राणवज्जंगमं । तद्विलक्षणमव्यनत् स्थावरं । तदुभयमपि सस्त्रि संस्नातमिन्द्रेण सम्यक्छोदितं भवति । स्नातेराहगमहन इति व्यत्ययेन कर्मणि किन्प्रत्ययः । यद्वातर्णीतिण्यर्थात्कर्तर्येव किन् । वृष्ट्यादिना सम्यक् स्नापयिता शोधयिता भवति । न लोकाव्ययेति कर्मणि षष्ठ्याः प्रतिषेधः । शिष्टः पादः प्रत्यक्षकृतः । हे इंद्र ते तव मर्देषु हर्षेषु हविषा स्तुत्या च जातेषु सत्सु प्रभृता प्रभृतानि प्रकर्षेण धृतानि पोषितानि वा सर्वाणि भूतजातानि सं नवंत । संगच्छन्ते । स्तोतुं हवींषि च दातुं समूहीभवन्तीत्यर्थः । नवतिर्गतिकर्मा । प्रभृता । विभर्तेः कर्मणि निष्ठा । शेष्यदसि बहुलमिति शेलोपः । गतिरनन्तर इति गतेः प्रकृतिस्वरत्वं ॥

॥ अथ तृतीया ॥

त्वे ऋतुमपि वृजन्ति विश्वे द्विर्यदेते चिर्भवंत्यूमाः ।

स्वादोः स्वादीयः स्वादुना सृजा समदः सु मधु मधुनाभि योधीः ॥३॥

त्वे इति । ऋतुं । अपि । वृजन्ति । विश्वे । द्विः । यत् । एते । चिः । भवन्ति । ऊमाः ।

स्वादोः । स्वादीयः । स्वादुना । सृज । सं । अदः । सु । मधु । मधुना । अभि । योधीः ॥३॥

हे इंद्र त्वे त्वयि । सुपां सुलुगिति सप्तम्येकवचनस्य शे आदेशः । विश्वे सर्वे यजमानाः ऋतुमनुष्ठेयं कर्म वृजन्ति । समापयन्ति । अपिशब्दो ब्राह्मणोक्तसर्वभूतानां सर्वमनसां समुच्चयार्थः । सर्वाणि पृथिव्यादीनि भूतानि सर्वेषां प्राणिनां मनांसि सर्वे यज्ञक्रतवश्च व्याप्ते त्वय्येव यजमानैः परिसमाप्यन्त इत्यर्थः । तथा च

ब्राह्मणं । त्वयीमानि सर्वाणि भूतानि सर्वाणि मनांसि सर्वे क्रतवोऽपि वृजंतीत्येव तदाहेति । यद्यस्मादेत ऊमास्तर्पकाः । अवतेस्तर्पणार्थादीणादिको मन्प्रत्ययः । ज्वरत्वेत्यादिना वकारोपधयोरूट् । ईदृशा यजमानाः पूर्वमेकाकिनः संतः पश्चाद्विचित्रिवारं स्त्रीरूपेण पुंरूपेण च जाताः संतः पुनरपत्येन सार्धं त्रिचित्रिवारं जन्मभाजो भवन्ति । एक एवात्मा स्त्रीपुंरूपेण जायते । अर्धो वा एष आत्मनो यत्पत्नीति श्रुतेः । पुत्रोऽप्यात्मैव । आत्मा वै पुत्रनामासि । श० ब्रा० १४. ९. ४. २६. । इति श्रुतेः । यत एवमेतेऽभिवृद्धा भवन्ति ततोऽवगम्यते त्वय्येवानुष्ठितं सर्वं कर्म परिसमापयन्तीति । तथा च ब्राह्मणं । द्वौ वै संतौ मिथुनौ प्रजायेते प्राजापत्येति । हे इन्द्र त्वं स्वादोः प्रियाद्गृहधनादेरपि स्वादीयः स्वादुतरं प्रियतरमपत्यं स्वादुना स्वादुभूतेन मिथुनेन मातापित्रात्मकेन सं सृज । संयोजय । यद्वा स्वादुना भावेनोत्पन्नं तदपत्यमपि संयोजय । एतदेवाह । अदस्तदपत्यं मधु मधुरं मधुना मदहेतुना मिथुनांतरेण पौत्रेण वा सु सुष्टुभि योधीः । अभियोधय । अभितः क्रीडय । धातूनामनेकार्थत्वाद्युध्यतिरत्र क्रीडार्थं वर्तते । मिथुनं वै स्वादु प्रजा स्वाद्वित्यादि ब्राह्मणमत्रानुसंधेयं ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

इति चिद्धि त्वा धना जयंतं मदेमदे अनुमदंति विप्राः ।

ओजीयो धृष्णो स्थिरमा तनुष्व मा त्वा दभन्यातुधाना दुरेवाः ॥४॥

इति । चित् । हि । त्वा । धना । जयंतं । मदेऽमदे । अनुऽमदंति । विप्राः ।

ओजीयः । धृष्णो इति । स्थिरं । आ । तनुष्व । मा । त्वा । दभन् । यातुऽधानाः । दुःऽएवाः ॥४॥

इति चिद्धेवमेव खलु हे इन्द्र मदे मदे सोमपानजन्ये हर्षे सति धना शत्रुधनानि जयंतं जयेन प्राप्नुवंतं त्वामनु पश्चात् । लक्षणेऽनोः कर्मप्रवचनीयत्वं । विप्रा मेधाविनः स्तोतारो मदन्ति । हर्षन्ति । यद्वा त्वामनुमदन्ति । अनुक्रमेण स्तुवंति । मदन्तिः स्तुतिकर्मा । हि चेति निघातप्रतिषेधः । हे धृष्णो शत्रूणां धर्षयितरिन्द्र । असिगृधिधृषिषिपेः कृः । ओजीयः । ओजस्विशब्दादीयसुनि विन्म-तोर्लुगिति विनो लुक् । टेरिति टिलोपः । बलवत्तरमत एव स्थिरं दृढं धनमा तनुष्व । अभितोऽस्मदर्थं विस्तारय । त्वा त्वां च मा दभन् मा हिंसंतु दुरेवा दुर्गतयो यातुधाना राक्षसाः ॥

॥ अथ पंचमी ॥

त्वया वयं शाश्वहे रणेषु प्रपश्यंतो युधेन्यानि भूरि ।

चोदयामि त आयुधा वचोभिः सं ते शिशामि ब्रह्मणा वयांसि ॥ ५ ॥

त्वया । वयं । शाश्वहे । रणेषु । प्रऽपश्यंतः । युधेन्यानि । भूरि ।

चोदयामि । ते । आयुधा । वचःऽभिः । सं । ते । शिशामि । ब्रह्मणा । वयांसि ॥ ५ ॥

हे इंद्र त्वयानुगृहीता वयं रणेषु संग्रामेषु शाश्वहे । भृशं शत्रूञ्छातयामः । शत्रू
 शातने । अस्माद्यङंतान्महिङ्च्छंदस्युभयथेत्यार्धधातुकत्वादतोलोपयलोपौ । किं
 कुर्वंतः । युधेन्यानि योधनार्हाणि । कृत्यार्थे तवैकेकेन्यत्वन इति युधेरर्हार्थे केन्य-
 प्रत्ययः । भूरि बहूनि बहुलानि । सुपां सुलुगिति शसो लुक् । प्रपश्यंतः प्रकर्षेण
 जानंतः । अपि च ते तवायुधायुधान्यायोधनसाधनानि वज्रादीनि । शेष्व्छंदसि
 बहुलमिति शेलोपः । वचोभिः स्तुतिभिश्चोदयामि । शत्रून्प्रति प्रेरयामि । ते त्वदर्थं
 ब्रह्मणा मंत्रेण स्तुतिरूपेण सहितानि वयांसि । अन्ननामैतत् । हविल्क्षणाव्यन्नानि
 सं शिशामि । सम्यग्निश्यामि । संस्करोमीत्यर्थः । शो तनूकरणे । छांदसो विकार-
 णस्य श्रुः । बहुलं छंदसीत्यभ्यासस्येत्वं ॥

॥ इत्यष्टमस्य सप्तमे प्रथमो वर्गः ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

स्तुषेय्यं पुरुवर्पसमृभ्वमिनतममाश्रमाश्रानां ।

आ दर्षते शवसा सप्त दानून्प्र साक्षते प्रतिमानानि भूरि ॥ ६ ॥

स्तुषेय्यं । पुरुऽवर्पसं । अमृभ्वं । इनऽतमं । आश्रं । आश्रानां ।

आ । दर्षते । शवसा । सप्त । दानून् । प्र । साक्षते । प्रतिऽमानानि । भूरि ॥ ६ ॥

स्तुषेय्यं स्तोतव्यं । स्तुवः स्केय्यश्छंदसि । उ० ३. ९९. । इत्यौणादिकः कसेय्यप्रत्ययः ।
 पुरुवर्पसं बहुरूपमृभ्वमुरु भासमानमुरुभूतं वा । इनतममतिशयेनेश्वरं । आश्रा-
 नामाप्रथ्यानां मध्य आश्रमाप्रथ्यं । एवंभूतमिंद्रं स्तौमीति शेषः । य इंद्रः शवसा
 बलेन सप्त सप्तसंख्याकान्दानून्दानवान्वृचनमुचिकुयवादीना दर्षते । आहणाति
 हिनस्ति । दृ विदारणे । अस्मास्तेति व्यत्ययेनात्मनेपदं । लेटोऽडाटावित्यडागमः ।
 सिञ्चहुलमिति सिप् । तथा प्रतिमानान्यसुराणां प्रतिरूपाणि भूरि भूरीणि बहून्य-

सुरबलानि प्र साक्षते य इन्द्रः प्रसहते । यद्वा बहूनि प्रतिमानान्यसुराणां स्थानानि
प्र साक्षते । प्राप्नोति । साक्षतिराप्नोतिकर्मेति यास्कः । षह अभिभवे । लेट्ढडा-
गमः । सिबहुलमिति सिप् । टत्वक्त्वषत्वानि । छांदसो दीर्घः ॥

॥ अथ सप्तमी ॥

नि तद्दधिषेऽवरं परं च यस्मिन्नाविथावसा दुरोणे ।

आ मातरां स्थापयसे जिगलू अत इनोषि कर्वरा पुरुणि ॥ ७ ॥

नि । तत् । दधिषे । अवरं । परं । च । यस्मिन् । आविथ । अवसा । दुरोणे ।

आ । मातरां । स्थापयसे । जिगलू इति । अतः । इनोषि । कर्वरा । पुरुणि ॥ ७ ॥

तत्तस्मिन्यजमानस्य गृहेऽवरमल्पं भौमं धनं परमुत्कृष्टं दिवि भवं धनं च हे इन्द्र
त्वं नि दधिषे । निदधासि । निक्षिपसि यस्मिन्दुरोणे गृहेऽवसा । अन्ननामैतत् ।
तर्पकेणान्नेन हविल्क्षणेनाविथ । अवसि नृपसि । अवतेस्तृप्त्यर्थाच्छंदसि लुङ्-
लङ्लिट इति सार्वकालिको लिट् । अत आदेरित्यभ्यासस्यात्वं । यद्बृत्तान्नित्यमिति
निघातप्रतिषेधः । अपि च मातरा सकलस्य भूतजातस्य निर्मात्र्यौ द्यावापृथिव्यौ
जिगलू गमनशीले इतस्ततः प्रचलन्त्यावा स्थापयसे । स्वकीये स्थानेऽवस्थापयसि ।
नैश्चल्येन यथावतिष्ठेते तथा करोषीत्यर्थः । विष्टक्तस्तंभ पृथिवीमुत द्यामिति नि-
गमांतरं । १०. ८९. ४. । हे इन्द्र अतः कारणात्पुरुणि बहूनि कर्वरा । कर्मनामैतत् ।
कर्वराणि । शेच्छंदसि बहुलमिति शेलोपः । कर्माणि लौकिकानि वैदिकानि
चेनोषि । प्राप्नोषि । इण् गतौ । व्यत्ययेन श्रुः ॥

॥ अथाष्टमी ॥

इमा ब्रह्म बृहद्विंशो विवक्तींद्राय श्रूषमग्नियः स्वर्षाः ।

महो गोचस्य क्षयति स्वराजो दुरश्च विश्वा अवृणोदप स्वाः ॥ ८ ॥

इमा । ब्रह्म । बृहत्ऽदिवः । विवक्ति । इंद्राय । श्रूषं । अग्नियः । स्वऽसाः ।

महः । गोचस्य । क्षयति । स्वऽराजः । दुरः । च । विश्वाः । अवृणोत् । अप । स्वाः ॥ ८ ॥

बृहद्विंशो ऋषिरिमेमानि ब्रह्म ब्रह्माणींद्राय श्रूषं सुखं यथा भवति तथा विवक्ति ।
प्रब्रवीतीत्यात्मन एव परोक्षनिर्देशः । वच परिभाषणे । आदादिकः । छांदसः शपः
श्रुः । बहुलं छंदसीत्यभ्यासस्येत्वं । ऋषिर्विशेष्यते । अग्नियोऽये भवः । ऋषीणां

प्रमुखः श्रेष्ठ इत्यर्थः । घञ्छौ चेत्ययशब्दाद्भवार्थे घच् । स्वर्षाः स्वर्गस्य संभक्ता । यद्वा स्वरादित्य इन्द्रः । असौ वा आदित्य इन्द्र इति श्रुत्यन्तरात् । तस्य संभक्ता सेवक इत्यर्थः । वन षण् संभक्ता । जनसनखनक्रमगमो विट् । विट्पुनोरनुनासिकस्यादित्यात्वं । सनोतेरन इति षत्वं । य इन्द्रो महतो गोत्रस्य पर्वतस्य वलेनासुरेण गवां पिधानार्थं निहितस्य स्वराजः स्वयमेव राजमानस्य । क्रियाग्रहणं कर्तव्यमिति कर्मणः संप्रदानत्वाच्चतुर्थ्यर्थे षष्ठी । ईदृशं पर्वतं क्षयति । अपगमयति । क्षि क्षये । भौवादिकः । यद्वा गोशब्दात्समूहार्थं इनिचकट्यचश्चेति चप्रत्ययः गोत्रस्य गोसमूहस्य महो महतः स्वराजः स्वयमेव राजमानस्य य इन्द्रः क्षयति । ईदृष्टे । क्षयतिरैश्वर्यकर्मा । स्वशब्दोपपदाद्राजतेः सत्सूद्धिषेति क्लिप् । कृदुत्तरपदप्रकृतिस्वरत्वं । दुरश्च विलङ्घाराणि च विश्वाः सर्वाः स्वा वलामुरस्य स्वभूता अपावृणोत् । अपगतावरणा अकरोत् । उद्घाटितवानित्यर्थः । यद्वा दुरश्चापावृणोद्विश्वाः सर्वाः स्वाः स्वभूता गा विलमध्ये वर्तमाना अलभतेति शेषः । एवंभूतो य इन्द्रस्तस्मा इन्द्राय विवक्तीत्यन्वयः ॥

॥ अथ नवमी ॥

ए॒वा म॒हान्बृ॒हद्दि॒वो अथ॒र्वावो॑च॒त्स्वां त॒न्वमि॒न्द्रमे॒व ।

स्व॒सारो मा॒तरि॒भ्वरी॑र॒रिप्रा॑ हि॒न्वन्ति॑ च॒ शर्व॑सा॒ वर्ध॑यन्ति च ॥ ९ ॥

ए॒व । म॒हान् । बृ॒हत्ऽदि॒वः । अथ॒र्वा । अवो॑चत् । स्वां । त॒न्व । इ॒न्द्र । ए॒व ।

स्व॒सारः । मा॒तरि॒भ्वरीः । अ॒रिप्राः । हि॒न्वन्ति॑ । च॒ । शर्व॑सा । वर्ध॑यन्ति । च ॥ ९ ॥

महान्गुणैरधिकोऽथर्वा । उपचाराज्जन्ये जनकशब्दः । अथर्वणः पुत्रो बृहद्दिवाख्य ऋषिर्देवेषु मध्य इन्द्रमेव प्रति स्वामात्मीयां तन्वं विस्तृतां स्तुतिमेवमवोचत् । प्रोक्तवान् । वचेर्लुङ्गस्यतिवक्तीत्यादिना च्लेरङादेशः । वच उमित्युमागमः । पादादित्वान्न निहन्यते । अपि चैनमेवेन्द्रं मातरिभ्वरीः । मातरि सकलस्य भूतजातस्य निर्मात्र्यां भूमौ भवन्त्यो वर्तमानाः । भवतेरन्येभ्योऽपि दृश्यन्त इति वनिप् । वनो र चेति ङीब्रेफौ । जसि वा छन्दसीति पूर्वसवर्णदीर्घः । पृषोदरादिनाङ्गणलोपः । अरिप्रा अपापाः स्वसारः स्वयमेव सरन्त्यः परस्परं भगिन्यो वा गंगाद्या नद्यो हिन्वन्ति । यागसाधनत्वेन प्रीणयन्ति । हिविः प्रीणनार्थः । भौवादिकः । व्यत्ययेः शः । इदित्वाच्चुम् । यद्वा हि गतौ वृद्धौ च । स्वादिभ्यः श्चुः । वृध्यर्थे तमिन्द्रमुपगच्छन्ति गत्वा च शर्वसा यागजन्येन बलेन तं वर्धयन्ति च ॥

॥ इत्यष्टमस्य सप्तमे द्वितीयो वर्गः ॥

हिरण्यगर्भ इति दशर्चं नवमं सूक्तं प्रजापतिपुत्रस्य हिरण्यगर्भाख्यस्यार्धं चैष्टुभं । कशब्दाभिधेयः प्रजापतिर्देवता । तथा चानुक्रांतं । हिरण्यगर्भो दश हिरण्यगर्भः प्राजापत्यः कायमिति । गतः सूक्तविनियोगः ॥ प्राजापत्यस्य पशोर्वपापुरोडाश-हविषां क्रमेणादितस्तिस्त्रोऽनुवाक्यास्ततस्तिस्त्रो याज्याः । सूत्रितं च । हिरण्यगर्भः समवर्तताय इति षट् प्राजापत्याः । अ० ३. ८. । इति ॥ वरुणप्रधासेषु कायस्य हविषो हिरण्यगर्भ इत्येषा याज्या । सूत्रितं च । कया नश्चिन्न आ भुवद्दिरण्यगर्भः समवर्ततीय इति प्रतिप्रस्थाता वाजिने तृतीयः । अ० २. १७. । इति ॥

॥ सैषा प्रथमा ॥

हिरण्यगर्भः समवर्तताये भूतस्य जातः पतिरेक आसीत् ।

स दाधार पृथिवीं द्यामुतेमां कस्मै देवाय हविषा विधेम ॥ १ ॥

हिरण्यगर्भः । सं । अवर्तत । अये । भूतस्य । जातः । पतिः । एकः । आसीत् ।

सः । दाधार । पृथिवीं । द्यां । उत । इमां । कस्मै । देवाय । हविषा । विधेम ॥ १ ॥

हिरण्यगर्भो हिरण्यमयस्यांडस्य गर्भभूतः प्रजापतिर्हिरण्यगर्भः । तथा च तैत्तिरीयकं । प्रजापतिर्वै हिरण्यगर्भः प्रजापतेरनुरूपत्वायेति । यद्वा हिरण्यमयोऽंडो गर्भवद्यस्योदरे वर्तते सोऽसौ सूचात्मा हिरण्यगर्भ इत्युच्यते । अग्रे प्रपंचोत्पत्तेः प्राक् समवर्तत । मायाध्यक्षात्सिमृक्षोः परमात्मनः सकाशात्समजायत । यद्यपि परमात्मैव हिरण्यगर्भस्तथापि तदुपाधिभूतानां वियदादीनां सूक्ष्मभूतानां ब्रह्मण उत्पत्तेस्तदुपाहितोऽप्युत्पन्न इत्युच्यते । स च जातो जातमात्र एवैकोऽद्वितीयः सन् भूतस्य विकारजातस्य ब्रह्मांडादेः सर्वस्य जगतः पतिरीश्वर आसीत् । न केवलं पतिरासीदिव अपि तर्हि स हिरण्यगर्भः पृथिवीं विस्तीर्णा द्यां दिवमुतापि चेमा-मस्माभिर्हश्यमानां पुरो वर्तिनीमिमां भूमिं । यद्वा पृथिवीत्यंतरिक्षनाम । अंतरिक्षं दिवं भूमिं च दाधार । धारयति । छंदसि लुङ्लङ्लिट इति सार्वकालिको लिट् । तुजादित्वादभ्यासदीर्घः । कस्मै । अत्र किंशब्दोऽनिर्ज्ञातस्वरूपत्वात्प्रजापतौ वर्तते । यद्वा सृष्ट्यर्थं कामयत इति कः । कमेर्दप्रत्ययः । यद्वा कं सुखं । तद्रूपत्वात्क इत्युच्यते । अथेवद्रेण पृष्ठः प्रजापतिर्मदीयं महत्त्वं तुभ्यं प्रदायाहं कः कीदृशः स्यामित्युक्तान् । स इंद्रः प्रत्यूचे यदीदं ब्रवीथहं कः स्यामिति तदेव त्वं भवेति । अतः कारणात्क इति प्रजापतिराख्यायते । इंद्रो वै वृचं हत्वा सर्वा विजितीर्विजित्याब्रवीदित्यादिकं ब्राह्मणमचानुसंधेयं । ऐ० ब्रा० ३. २१. ॥ यदासौ किंशब्दस्तदा सर्वनाम-

त्वात्स्मैभावः सिद्धः । यदा तु यौगिकस्तदा व्यव्ययेनेति द्रष्टव्यं । सावेकाच इति प्राप्तस्य न गोश्चन्ताववर्णेति प्रतिषेधः । क्रियाग्रहणं कर्तव्यमिति कर्मणः संप्रदानत्वाच्चतुर्थी । कं प्रजापतिं देवाय देवं दानादिगुणयुक्तं हविषा प्राजापत्यस्य पशोर्वपारूपेणैककपालात्मकेन पुरोडाशेन वा विधेम । वयमृत्विजः परिचरेम । विधतिः परिचरणकर्मा ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

य आत्मदा बलदा यस्य विश्वं उपासते प्रशिषं यस्य देवाः ।

यस्य छायामृतं यस्य मृत्युः कस्मै देवाय हविषा विधेम ॥२॥

यः । आत्मऽदाः । बलऽदाः । यस्य । विश्वे । उपऽआसते । प्रऽशिषं । यस्य । देवाः ।

यस्य । छाया । अमृतं । यस्य । मृत्युः । कस्मै । देवाय । हविषा । विधेम ॥२॥

यः प्रजापतिरात्मदा आत्मनां दाता । आत्मानो हि सर्वे तस्मात्परमात्मन उत्पद्यन्ते । यथाग्नेः सकाशाद्विस्फुलिङ्गा जायन्ते तद्वत् । यद्वा । आत्मनां शोधयिता । देप् शोधने । आतो मनिन्निति विच् । बलदा बलस्य च दाता शोधयिता वा । यस्य च प्रशिषं प्रकृष्टं शासनमाज्ञां विश्वे सर्वे प्राणिन उपासते प्रार्थयन्ते सेवन्ते वा । शासु अनुशिष्टौ । शास इदित्युपधाया इत्वं । शासिवसिघसीनां चेति षत्वं । कृदुत्तरपदप्रकृतिस्वरत्वं । आसेरनुदात्तेच्चात्त्वसार्वधातुकानुदात्तत्वे धातुस्वरः । तिङि चोदात्तवन्तीति गतिरनुदात्ता । तथा देवा अपि यस्य प्रशासनमुपासते । अपि चामृतममृतत्वं । भावप्रधानो निर्देशः । यद्वा मृतं मरणं नास्त्यस्मिन्नित्यमृतं सुधा । बहुव्रीहौ नञो जरमरमिचमृता इत्युत्तरपदाद्युदात्तत्वं । तदपि यस्य प्रजापतेच्छाया छायेव वर्ति भवति । मृत्युर्यमश्च प्राणापहारी छायेव भवति तस्मै कस्मै देवायेत्यादि समानं पूर्वेण हविषा पुरोडाशात्मनेति तु विशेषः ॥

॥ अथ तृतीया ॥

यः प्राणतो निमिषतो महिषैक इद्राजा जगतो बभूव ।

य ईशे अस्य द्विपदश्चतुष्पदः कस्मै देवाय हविषा विधेम ॥३॥

यः । प्राणतः । निऽमिषतः । महिऽत्वा । एकः । इत् । राजा । जगतः । बभूव ।

यः । ईशे । अस्य । द्विऽपदः । चतुऽपदः । कस्मै । देवाय । हविषा । विधेम ॥३॥

यो हिरण्यगर्भः प्राणतः प्रश्वसतः । अन प्राणने । आदादिकः । शतुरनुम इति

विभक्तेरुदात्तत्वं । निमिषतोऽक्षिपक्ष्मचलनं कुर्वतः । अत्रापि पूर्ववद्विभक्तिरु-
दात्ता । जगतो जंगमस्य प्राणिजातस्य महित्वा महत्त्वेन । सुपां सुलुगिति नृती-
याया आकारः । माहात्म्येनैक इद्वितीय एव सन् राजा बभूवेश्वरो भवति ।
भवतेर्णलि लितीति प्रत्ययात्पूर्वस्योदात्तत्वं । अस्य परिदृश्यमानस्य द्विपदो पाद-
द्वययुक्तस्य मनुष्यादेश्चतुष्पदो गवाश्चादेश्च यः प्रजापतिरीश ईष्टे । ईश ऐश्वर्ये ।
आदादिकोऽनुदात्तेत् । लोपस्त आत्मनेपदेश्विति तलोपः । अनुदात्तेत्वाल्लसार्व-
धातुकानुदात्तत्वे धातुस्वरः । अस्य । ऊडिदमितीदमो विभक्तिरुदात्ता । द्वौ पादौ
यस्य स द्विपात् । संख्यासुपूर्वस्येति पादशब्दस्यांत्यलोपः समासांतः । भसंज्ञायां
पादः पदिति पद्मावः । द्वित्रिभ्यां पाहन्नित्येकादेशविकृतस्यानन्यत्वादुत्तरपदांती-
दात्तत्वं । स्वरवर्जमेधैव चतुष्पद इत्यत्रापि प्रक्रिया । बहुव्रीहौ प्रकृत्येति पूर्वपद-
प्रकृतिस्वरः । पूर्वपदं न्नः संख्याया इत्याद्युदात्तत्वं । इदुदुपधस्य चाप्रत्ययस्येति
विसर्जनीयस्य षत्वं । ईदृशो यः प्रजापतिस्तस्मै कस्मा इत्यादि सुबोधं हविषा
हृदयाद्यात्मनेत्ययमत्र विशेषः ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

यस्येमे हिमवन्तो महित्वा यस्य समुद्रं रसया सहाहुः ।

यस्येमाः प्रदिशो यस्य बाहू कस्मै देवाय हविषा विधेम ॥४॥

यस्य । इमे । हिमऽवन्तः । महिऽत्वा । यस्य । समुद्रं । रसया । सह । आहुः ।

यस्य । इमाः । प्रऽदिशः । यस्य । बाहू इति । कस्मै । देवाय । हविषा । विधेम ॥४॥

हिमा अस्मिन्संतीति हिमवान् । तेन बहुवचनांतेन सर्वे पर्वता लक्ष्यन्ते ।
यथा छत्रिणो गच्छन्तीति । हिमवन्तो हिमवदुपलक्षिता इमे दृश्यमानाः सर्वे पर्वता
यस्य प्रजापतेर्महित्वा महत्त्वं माहात्म्यमैश्वर्यमित्याहुः । तेन सृष्टत्वात्तदूपेणावस्था-
नाद्वा । तथा रसया । रसो जलं । तद्वती रसा नदी । अर्शश्चादित्वादच् । जाता-
वेकवचनं । रसाभिर्नदीभिः सह समुद्रं । पूर्ववदेकवचनं । सर्वान्समुद्रान्यस्य महा-
यवभाग्यमित्याहुः कथयन्ति सृष्ट्यभिज्ञाः । यस्य चेमाः प्रदिशः आचारंभा आग्नेय्याद्याः
पृथकोणदिश ईशानांता वा । तथा बाहू । वचनव्यत्ययः । बाहवो भुजाः । भुजवत्प्रा-
णान्ययुक्ताः प्रदिशश्च यस्य स्वभूताः । तस्मै कस्मा इत्यादि समानं पूर्वेण ॥

॥ अथ पंचमी ॥

येन द्यौस्मा पृथिवी च दृढा येन स्वः स्तभितं येन नाकः ।

यो अंतरिक्षे रजसो विमानः कस्मै देवाय हविषा विधेम ॥ ५ ॥

येन । द्यौः । उया । पृथिवी । च । दृढा । येन । स्वरिति । स्तभितं । येन । नाकः ।

यः । अंतरिक्षे । रजसः । विमानः । कस्मै । देवाय । हविषा । विधेम ॥ ५ ॥

येन प्रजापतिना द्यौरंतरिक्षमुयोद्गूणं विशेषागहनरूपं वा । पृथिवी भूमिश्च दृढा येन स्थिरीकृता । स्वः स्वर्गश्च येन स्तभितं स्तब्धं कृतं यथाधो न पतति तथोपर्यवस्थापितमित्यर्थः । यसितस्तभितस्तभितेति निपात्यते । तथा नाक आदित्यश्च येनांतरिक्षे स्तभितः । यश्चांतरिक्षे रजस उदकस्य विमानो निर्माता तस्मै कस्मा इत्यादि गतं ॥

॥ इत्यष्टमस्य सप्तमे तृतीयो वर्गः ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

यं क्रंदसी अवसा तस्तभाने अभ्यैक्षेतां मनसा रेजमाने ।

यचाधि सूर उदितो विभाति कस्मै देवाय हविषा विधेम ॥ ६ ॥

यं । क्रंदसी इति । अवसा । तस्तभाने इति । अभि । ऐक्षेतां । मनसा । रेजमाने इति ।

यच् । अधि । सूरः । उत्तः । विभाति । कस्मै । देवाय । हविषा । विधेम ॥ ६ ॥

क्रंदितवान्रोदितवाननयोऽप्रजापतिरिति क्रंदसी द्यावापृथिव्यौ । श्रूयते हि । यदरोदीत्तदनयो रोदस्त्वं । तै० ब्रा० २. २. ९. ४. । इति । ते अवसा रक्षणेन हेतुना लोकस्य रक्षणार्थं तस्तभाने प्रजापतिना सृष्टे लब्धस्थिर्ये सत्यौ यं प्रजापतिं मनसा बुद्ध्याभ्यैक्षेतामावयोर्महत्त्वमनेनेत्यभ्यपश्येतां । ईक्ष दर्शने । लङ्काडादित्वादाद्युदात्तत्वं । कीदृश्यौ द्यावापृथिव्यौ । रेजमाने राजमाने दीप्यमाने । आकारस्य व्यत्ययेनैवं । अदुपदेशाल्लसार्वधातुकानुदात्तत्वे धातुस्वरः । यद्वा लिटः कानच् । फणां च सप्तानां । पा० ६. ४. १२५. । इत्येत्वाभ्यासलोपौ । छंदस्युभयथेति सार्वधातुकत्वाच्छप् । अभ्यस्तानामादिरित्याद्युदात्तत्वं । यचाधि यस्मिन्नाधारभूते प्रजापतौ सूरः सूर्य उदित उदयं प्राप्नः सन् विभाति प्रकाशते । उत्पूर्वादेतेः कर्मणि निष्ठा गतिरनंतर इति गतेः प्रकृतिस्वरत्वं । तस्मै कस्मा इत्यादि सुज्ञानं ॥

॥ अथ सप्तमी ॥

आपो ह बृहतीर्विश्वमायन् गर्भं दधाना जनयंतीरग्निं ।

ततो देवानां समवर्ततासुरेकः कस्मै देवाय हविषा विधेम ॥ ७ ॥

आपः । ह । यत् । बृहतीः । विश्वं । आयन् । गर्भं । दधानाः । जनयंतीः । अग्निं ।

ततः । देवानां । सं । अवर्तत । असुः । एकः । कस्मै । देवाय । हविषा । विधेम ॥ ७ ॥

बृहतीर्बृहत्यो महत्यः । जसि वा छंदसीति पूर्वसवर्णदीर्घः । बृहन्महतोरुपसं-
ख्यानमिति डीप उदात्तत्वं । अग्निं । उपलक्षणमेतत् । अग्न्युपलक्षितं सर्वं विय-
दादिभूतजातं जनयंतीर्जनयंत्यः । तदर्थं गर्भं हिरण्मयांडस्य गर्भभूतं प्रजापतिं
दधाना धारयंत्य आपो हाप एव विश्वमायन् । सर्वं जगद्वाप्नुवन् । यद्यस्मात्ततस्त-
स्माद्धेतोर्देवानां देवादीनां सर्वेषां प्राणिनामसुः प्राणभूत एकः प्रजापतिः सम-
वर्तत । समजायत । यद्वा यद्यं गर्भं दधाना आपो विश्वात्मनावस्थितास्ततो गर्भभूता-
त्प्रजापतेर्देवादीनां प्राणात्मकी वायुरजायत । अथवा यत् । लिंगवचनयोर्यत्ययः ।
उक्तलक्षणा या आपो विश्वमावृत्य स्थितास्ततस्ताभ्योऽद्भ्यः सकाशादेकोऽद्विती-
योऽसुः प्राणात्मकः प्रजापतिः समवर्तत । निश्चक्राम । तस्मै कस्मा इत्यादि गतं ॥

॥ अथाष्टमी ॥

यश्चिदापो महिना पर्यपश्यदृक्षं दधाना जनयंतीर्यज्ञं ।

यो देवेष्वधि देव एक आसीत्कस्मै देवाय हविषा विधेम ॥ ८ ॥

यः । चित् । आपः । महिना । परिऽअपश्यत् । दक्षं । दधानाः । जनयंतीः । यज्ञं ।

यः । देवेषु । अधि । देवः । एकः । आसीत् । कस्मै । देवाय । हविषा । विधेम ॥ ८ ॥

यज्ञं यज्ञोपलक्षितं विकारजातं जनयंतीरुत्पादयंतीस्तदर्थं दक्षं प्रपंचात्मना
वर्धिष्णुं प्रजापतिमात्मनि दधाना धारयित्रीः । दधातेर्हेतौ शानच् । अभ्यस्ताना-
मादिरित्याद्युदात्तत्वं । ईदृशीरापः । व्यत्ययेन प्रथमा । अपः प्रलयकालीना महिना
महिम्ना । छंदसो मलीपः । स्वमाहात्म्येन यश्च प्रजापतिः पर्यपश्यत् परितो दृष्ट-
वान् यश्च देवेष्वधि देवेषु मध्ये देवः । तेषामपीश्वरः सन् एकोऽद्वितीय आसीत् ।
भवति । अस्तेऽछंदसो लङ् । अस्तिसिचोऽपृक्ते । पा० ७. ३. ९६. । इतीडागमः ।
तस्मै कस्मा इत्यादि गतं ॥

॥ अथ नवमी ॥

मा नो हिंसीज्जनिता यः पृथिव्या यो वा दिवं सत्यधर्मा जजान ।

यश्चापश्चंद्रा बृहतीर्जजान कस्मै देवाय हविषा विधेम ॥९॥

मा । नः । हिंसीत् । जनिता । यः । पृथिव्याः । यः । वा । दिवं । सत्यधर्मा । जजान ।

यः । च । अपः । चंद्राः । बृहतीः । जजान । कस्मै । देवाय । हविषा । विधेम ॥९॥

स प्रजापतिर्नोऽस्मान्मा हिंसीन्मा बाधतां यः पृथिव्या भूमेर्जनिता जनयिता स्रष्टा । जनिता मंच इति णिलोपो निपात्यते । उदात्तयणो हल्पूर्वादिति पृथिवीशब्दाद्विभक्तेरुदात्तत्वं । यो वा यश्च सत्यधर्मा । सत्यमवितथं धर्मं जगतो धारणं यस्य स तादृशः प्रजापतिर्दिवमंतरिक्षोपलक्षितान्सर्वास्त्रैकाज्जजान । जनयामास । जनी प्रादुर्भावे । णिचि वृद्धौ जनीजृष्णसुरंज इति मित्रान्मितां ह्रस्व इति ह्रस्वत्वं । ततो लिट्प्रमंच इति निषेधादाम्रत्ययाभावे तिपो णलि वृद्धौ लितीति प्रत्ययात्पूर्वस्योदात्तत्वं । यश्च बृहतीर्महतीश्चंद्रा आह्लादिनीरप उदकानि जजान जनयामास । ऊडिदमित्यादिनाप्शब्दादुत्तरस्य शस उदात्तत्वं । तस्मै कस्मा इत्यादि गतं ॥

इळादधाख्य इष्टयने प्राजापत्यस्य हविषः प्रजापते इत्येषानुवाक्या । सूत्रितं च । प्राजापत्य इळादधः प्रजापते न त्वेदेतान्यन्यः । आ० २. १४. । इति ॥ केशनखकीटादिभिर्दुष्टानि हवींथनयैवाप्सु प्रक्षिपेत् । सूत्रितं च । अपोऽभ्यवहरेयुः प्रजापते न त्वेदेतान्यन्यः । आ० ३. १०. । इति ॥ चौलादिकर्मस्वप्येषा होमार्था । सूत्रितं च । तेषां पुरस्ताच्चतस्र आज्याहुतीर्जुहुयादग्न आयूंषि पवस इति तिसृभिः प्रजापते न त्वेदेतान्यन्य इति च । आ० गृ० १. ४. । इति ॥

॥ सैषा दशमी ॥

प्रजापते न त्वेदेतान्यन्यो विश्वा जातानि परि ता बभूव ।

यत्कामास्ते जुहुमस्तन्नो अस्तु वयं स्याम पतयो रयीणां ॥ १० ॥

प्रजापते न त्वेदेतान्यन्यो विश्वा जातानि परि ता बभूव ।

यत्कामास्ते जुहुमस्तन्नो अस्तु वयं स्याम पतयो रयीणां ॥ १० ॥

हे प्रजापते त्वत् त्वत्तोऽन्यः कश्चिदेतानीदानीं वर्तमानानि विश्वा विश्वानि

सर्वाणि । शेषं दसि बहुलमिति शेलोपः । जातानि प्रथमविकारभांजि ता तानि सर्वाणि भूतजातानि न परि बभूव । न परिगृह्णाति । न व्याप्नोति । त्वमेवैतानि परिगृह्य स्रष्टुं शक्नोषीति भावः । परिपूर्वो भवतिः परियहार्यः । वयं च यत्कामा यत्फलं कामयमानास्ते तुभ्यं जुहुमो हवींषि प्रयच्छामस्तत्फलं नोऽस्माकमस्तु । भवतु । तथा वयं च रयीणां धनानां पतय ईश्वराः स्याम । भवेम । नामन्यतर-स्यामिति नाम उदात्तत्वं ॥

॥ इत्यष्टमस्य सप्तमे चतुर्थो वर्गः ॥

वसुं नेत्यष्टर्चं दशमं सूक्तं वसिष्ठपुत्रस्य चित्रमहस आर्षमाग्नेयं । आद्यापंचमी चिष्टुभौ शिष्टा जगत्यः । तथा चानुक्रांतं । वसुं नाष्टौ चित्रमहा वासिष्ठ आग्नेयं जागतमाद्यां पंचमीं चर्त इति ॥ प्रातरनुवाकाश्विनशस्त्रयोराग्नेये क्रतौ जागते छंदसीदं सूक्तं । सूचितं च । वसुं न चित्रमहसमिति जागतं । आ० ४. १३. इति ॥

॥ तत्र प्रथमा ॥

वसुं न चित्रमहसं गृणीषे वामं शेवमतिथिमद्विषेण्यं ।

स रासते शुरुधो विश्वधायसोऽग्निर्होता गृहपतिः सुवीर्यं ॥ १ ॥

वसुं । न । चित्रमहसं । गृणीषे । वामं । शेवं । अतिथिं । अद्विषेण्यं ।

सः । रासते । शुरुधः । विश्वधायसः । अग्निः । होता । गृहपतिः । सुवीर्यं ॥ १ ॥

वसुं न वासकं सूर्यमिव चित्रमहसं चायनीयतेजस्कमग्निं गृणीषे । गृणे स्तौमि । गृ शब्दे क्रियादिकः । पुरुषप्रत्ययः । प्वादित्वाद्भ्रस्वः । यद्वा चित्रमहसमिति प्रथमार्थे द्वितीया । नेति संप्रत्यये । संप्रति वासकमग्निमहं चित्रमहाः स्तौमि । कीदृशं । वामं वननीयं शेवं सुखकरमतिथिमतिथिवत्पूज्यं । यद्वा हविर्वहनाय सततगामिनं । अद्विषेण्यं द्वेषरहितं । द्विषेः कृत्यार्थे तवैकेनिति केन्यप्रत्ययः । नञा बहुव्रीहौ नञ्मुभ्यामित्युत्तरपदांतोदात्तत्वं । सोऽग्निः शुरुधः शोकस्य रोधयित्रीर्निवारयित्रीर्विश्वधायसः क्षीरप्रदानादिना विश्वं सर्वं जगच्चारयंतीर्गाः सुवीर्यं शोभनवीर्यं च रासते । यजमानेभ्यो ददाति । रा दाने । अस्मास्ते । लेट्यडागमः । सिस्रबहुलमिति सिप् । व्यत्ययेनात्मनेपदं । विश्वशब्दोपधाद्वाधातेर्वहिहाधाञ्भ्य इत्यस्तुन् । शिदित्यनुवृत्तेरातो युक्किञ्चित् युक् । मरुद्वादिवात्पूर्वपदांतोदात्तत्वं । कीदृशोऽग्निः । होता देवानामाह्वाता होमनिष्पादको वा गृहपतिर्यजमानगृहाणा-

मीश्वरः । गेहे क इति ग्रहेः कप्रत्ययः । ग्रहिज्येत्यादिना संप्रसारणं । पत्यावैश्वर्यं इति पूर्वपदप्रकृतिस्वरत्वं । शोभनं वीर्यं यस्येति बहुव्रीहौ वीरवीर्यौ चेत्युत्तरप-
दाद्युदात्तत्वं ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

जुषा॒णो अ॒ग्ने॒ प्रति॑ ह॒र्य॒ मे॒ वचो॑ वि॒श्वानि॑ वि॒द्वान्व॒युनानि॑ सु॒क्रतो॑ ।

घृ॒त॒नि॒र्णिग्ब्र॑ह्म॒णो गा॒तुमे॑र॒य॒ तव॑ दे॒वा अ॒जन॑य॒न्ननु॑ व्र॒तं ॥२॥

जुषा॒णः । अ॒ग्ने॒ । प्र॒ति॒ । ह॒र्य॒ । मे॒ । वचः॑ । वि॒श्वानि॑ । वि॒द्वान् । व॒युनानि॑ । सु॒क्रतो॑
इति॑ सु॒ऽक्रतो॑ ।

घृ॒त॒ऽनि॒र्निक् । ब्र॑ह्म॒णो । गा॒तुं । आ॒ । ई॒र॒य॒ । तव॑ । दे॒वाः । अ॒ज॒न॒य॒न् । अ॒नु॒ । व्र॒तं ॥२॥

हे अग्ने जुषाणः प्रीयमाणस्त्वं मे मम वचो वचनं स्तोत्रं प्रति हर्य । कामयस्व ।
हर्य गतिकांत्योः । तथा हे सुक्रतो शोभनकर्मन् शोभनप्रज्ञ वा त्वं विश्वानि सर्वाणि
वयुनानि । ज्ञाननामैतत् । इह ज्ञातव्ये वर्तते । ज्ञातव्यान्यर्थजातानि विद्वाञ्ज्ञा-
नन्वर्तसे । हेतौ शतृप्रत्ययः । यतो जानासि ततो हेतोर्मद्वचनं कामयस्वेत्यर्थः ।
हे घृतनिर्णिक् घृतेनाज्येन निर्णिज्यमान पुष्यमानशरीर । णिजिर् शौचपोषणयोः ।
यद्वा निर्णिगिति रूपनाम । दीप्तरूपाग्ने ब्रह्मणे ब्राह्मणाय यजमानाय गातुं गा-
तव्यं ज्ञातव्यं वा यज्ञमेरय । आगमय । तव व्रतं त्वदीयं यज्ञकर्मणु पश्चाद्देवा
इन्द्रादयः सर्वेऽजनयन् । यजमानाय फलानि जनयन्ति । अतस्त्वदीयं यज्ञं यजमा-
नाय प्रापयेत्यर्थः । लक्षणेऽनोः कर्मप्रवचनीयत्वं । व्रतमिति कर्मप्रवचनीययुक्त
इति द्वितीया । जनेर्ण्यताच्छांदसो लङ् । जनीजृष्कसुरजो मन्ताश्चेति मित्वा-
न्मितां ह्रस्व इति ह्रस्वत्वं ॥

॥ अथ तृतीया ॥

स॒प्र॒ धा॒मा॒नि॒ परि॑य॒न्नम॑र्त्यो॒ दा॒र्श॒हा॒श्रुषे॑ सु॒कृते॑ मा॒मह॑स्व ।

सु॒वी॒रे॒ण॒ र॒यि॒णा॒ग्ने॒ स्वा॒भुवा॑ यस्त॒ आ॒न॒द् स॒मिधा॑ तं जुष॒स्व ॥३॥

स॒प्र॒ । धा॒मा॒नि॒ । परि॑ऽयन् । अ॒म॒र्त्यः॑ । दा॒र्श॒त् । दा॒श्रुषे॑ । सु॒ऽकृते॑ । म॒म॒ह॒स्व॒ ।

सु॒ऽवी॒रे॒ण॒ । र॒यि॒णा॒ । अ॒ग्ने॒ । सु॒ऽआ॒भुवा॑ । यः । ते॒ । आ॒न॒द् । सं॒ऽइ॒धा॒ । तं॒ । जुष॒स्व ॥३॥

हे अग्ने सप्र सप्रसंख्याकानि धामानि स्थानानि पृथिव्यादिलोकात्मकानि
परियन् परितो गच्छन् अमर्त्यो मरणधर्मरहितस्त्वं यो यजमानः पुरोडाशादीनि

हवींषि दाशत् प्रयच्छति तस्मै दाशुषे दत्तवते सुकृते सुष्ठु यागं कृतवते मामहस्व ।
 अपेक्षितं धनं ददस्व । महतिर्दानकर्मा । सुकर्मपापेत्यादिना सुपूर्वात्कृजो भूते
 काले क्षिप् । यश्च यजमानः समिधा समिन्धनसाधनेनेध्मेन हे अग्ने ते त्वामानट्
 प्राप्नोति । नशतिर्गतिकर्मा । अस्माच्छांदसो लङ् । बहुलं छंदसीति शपो लुक् ।
 छंदस्यपि दृश्यत इत्याडागमः । अश्रोतेर्वा व्यत्ययेन श्रम् । तं यजमानं सुवीरेण ।
 शोभनवीराः पुत्रा यस्य । वीरवीर्यौ चेत्युत्तरपदाद्युदात्तत्वं । तादृशेन स्वाभुवा सुष्ठु
 समंताद्भूषणुना वर्धिष्णुना रयिणा धनेन दातव्येन सार्धं जुषस्व ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

यज्ञस्य केतुं प्रथमं पुरोहितं हविष्मन्त ईळते सप्त वाजिनं ।

शृण्वन्तमग्निं घृतपृष्ठमुक्षणं पृणन्तं देवं पृणन्ते सुवीर्यं ॥ ४ ॥

यज्ञस्य । केतुं । प्रथमं । पुरःऽहितं । हविष्मन्तः । ईळते । सप्त । वाजिनं ।

शृण्वन्तं । अग्निं । घृतऽपृष्ठं । उक्षणं । पृणन्तं । देवं । पृणन्ते । सुऽवीर्यं ॥ ४ ॥

यज्ञस्य यागस्य केतुं प्रज्ञापकं प्रथमं सर्वेषु देवेषु मुख्यं प्रथमस्थानं वा पुरोहितं
 पुरतो हितकारिणं । यद्वा पुरस्तात्पूर्वस्यां दिश्याहवनीयरूपेण निहितं । पूर्वा-
 धरेत्यादिना पूर्वशब्दादसिः प्रत्ययः । तत्संनियोगेन प्रकृतेः पुरादेशश्च । तद्धित-
 आसर्वविभक्तिरित्यव्ययसंज्ञायां पुरोऽव्ययमिति गतिसंज्ञा । धाजः कर्मणि निष्ठा ।
 दधातेर्हिः । ततः समासे गतिरनन्तर इति गतेः प्रकृतिस्वरत्वं । वाजिनं बलवं-
 तमन्नवंतं वा शृण्वन्तमस्मत्स्तुतीः श्रोत्रेण जानन्तं घृतपृष्ठं दीपपृष्ठं दीप्रांगमुक्षणं
 यागद्वारेण वृष्टेः संभक्तारं यद्वा सेचनसमर्थं युवानं पृणन्ते हविर्भिः प्रीणयिचे
 यजमानाय । पृण प्रीणने । तौदादिकः । शतुरनुम इति विभक्तेरुदात्तत्वं । क्रिया-
 ग्रहणं कर्तव्यमिति कर्मणः संप्रदानत्वाच्चतुर्थी । हविर्भिः प्रीणयन्तं यजमानं धनैः
 प्रीणयन्तं । यद्वा पृणतिर्दानकर्मा । हवींषि ददते यजमानाय पृणन्तं धनानि प्रयच्छन्तं ।
 सुवीर्यं शोभनवीर्योपेतं देवं द्योतमानं दानादिगुणयुक्तं वा । एवंगुणविशिष्टमग्निं
 हविष्मन्तो हविर्भिर्युक्ताः सप्त होतृप्रमुखाः वषट्कर्तार ईळते । स्तुवंति । ईड स्तुतौ ।
 आदादिकः ॥

॥ अथ पंचमी ॥

त्वं दूतं प्रथमो वरेण्यः स हूयमानो अमृताय मत्स्व ।

त्वं मर्जयन्मरुतो दाशुषो गृहे त्वां स्तोमेभिर्भृगवो वि रुरुचुः ॥ ५ ॥

त्वं । दूतः । प्रथमः । वरेण्यः । सः । हूयमानः । अमृताय । मत्स्व ।

त्वां । मर्जयन् । मरुतः । दाशुषः । गृहे । त्वां । स्तोमेभिः । भृगवः । वि । रुरुचुः ॥ ५ ॥

हे अग्ने त्वं दूतो देवानां दूतकर्मणि नियुक्तः प्रथमो मुख्यः प्रथितः प्रख्यातो वा वरेण्यः संभजनीयश्चासि । स त्वममृतायामरणाय तदर्थं नोऽस्माभिर्हूयमानो हविषा तर्प्यमाणो वा सन् मत्स्व । तृणस्व । मदी हर्षे । छांदसो विकरणस्य लुक् । अपि च त्वां मध्यमस्थाने वैद्युतरूपेण वर्तमानं मरुतस्तत्रत्या देवगण मर्जयन् । मार्जयन्ति । अलंकुर्वन्ति । तथा दाशुषो हवींषि दत्तवतो यजमानस्य गृहे स्तोमेभिः स्तोमैः स्तोचैर्भृगवो भृगुगोत्रा ऋषयस्त्वां वि रुरुचुः । विशेषेण दीपयन्ति । भृगुशब्दादुत्तरस्य तद्धितस्यात्रिभृगुकुत्सेत्यादिना बहुषु लुक् । रुरुचुः । रुच दीप्तौ । अस्माच्छांदसो लिट् ॥

॥ इत्यष्टमस्य सप्तमे पंचमो वर्गः ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

इषं दुहन्सुदुघां विश्वधायसं यज्ञप्रिये यजमानाय सुक्रतो ।

अग्ने घृतस्रुस्त्रिर्घृतानि दीद्यद्वर्तियज्ञं परियन्सुक्रतूयसे ॥ ६ ॥

इषं दुहन्सुदुघां विश्वधायसं यज्ञप्रिये यजमानाय सुक्रतो इति सुक्रतो ।

अग्ने घृतस्रुः । चिः । ऋतानि । दीद्यत् । वर्तिः । यज्ञं । परिऽयन् । सुक्रतुऽयसे ॥ ६ ॥

हे सुक्रतो सुकर्मन् शोभनप्रज्ञ वाग्ने यज्ञप्रिये यज्ञैर्हविर्भिर्देवान्प्रीणयित्रे यजमानाय विश्वधायसं विश्वस्य सर्वस्य धारयित्रीं सुदुघां दोग्धुं सुशक्यां यज्ञरूपिणीं गामिषमिष्यमाणं यागफलरूपं पयो दुहन् क्षारयन् तथा घृतस्रुर्घृतेनाज्येन प्रक्ष्णातः । स्नातेरौणादिकः कुप्रत्ययः । यद्वा घृतो दीप्तः स्रुः सानुः समुच्छ्रितो ज्वालासमूहो यस्य स तथोक्तः । पदादिषु मांसपृत्यूनानामुपसंख्यानमिति सानुशब्दस्य स्रुभावः । बहुव्रीहौ पूर्वपदप्रकृतिस्वरत्वं । ईदृशस्त्वं चिस्त्रिवारमावृत्तानृतानि सत्यभूतानि पृथिव्यादीनि चीणि स्थानानि यद्वा गार्हपत्यादीनि स्थानानि दीद्यद्दीपयन्वर्तिः सर्वं यज्ञगृहं सर्वमनुष्ठीयमानं यागं च परियन् परितो गच्छन् तत्तद्यज्ञगृहं तं तं यज्ञं च प्राप्नुवन् सुक्रतूयसे । शोभनं क्रतुं यज्ञमात्मन च्छसि । यद्वा शोभनः क्रतुर्यस्यासौ सुक्रतुर्यजमानः । स इवाचरसि । स यथा सम्यानुष्ठाने प्रवर्तत एवं त्वमपि स्वयमेव यागस्य सम्यग्निष्पत्त्यर्थं प्रवर्तस इत्यर्थः ॥ १

॥ अथ सप्तमी ॥

त्वामिदस्या उषसो षुष्टिषु दूतं कृण्वाना अयजंत मानुषाः ।

त्वां देवा महयाय्याय वावृधुराज्यमग्ने निमृजंतो अध्वरे ॥ ७ ॥

त्वां । इत् । अस्याः । उषसः । विऽऽष्टिषु । दूतं । कृण्वानाः । अयजंत । मानुषाः ।

त्वां । देवाः । महयाय्याय । ववृधुः । आज्यं । अग्ने । निऽमृजंतः । अध्वरे ॥ ७ ॥

अस्या इदानीं दृश्यमानाया उषसो षुष्टिषु विवासनेषु प्रभातेषु सत्सु हे अग्ने त्वामित्त्वामेव देवानां दूतं कृण्वानाः कुर्वाणा मानुषा मनुष्या अयजंत । यजंति । सर्वदेवात्मकं त्वामेव यजंतीत्यर्थः । तथा देवा अपि त्वां महयाय्याय पूजयै । मह पूजायां । अस्मादौणादिको भाव आय्यप्रत्ययः । आत्मनः पूजार्थं वावृधुः । वर्धयंति । किं कुर्वतः । अध्वरे । ध्वरो हिंसानिमित्तः प्रत्यवायः । तद्रहिते याग आज्यं । उपलक्षणमेतत् । आज्योपलक्षितं सर्वं हविर्निमृजंतः । त्वयि निमार्जयंतः । प्रक्षिपंत इत्यर्थः ॥

॥ अथाष्टमी ॥

नि त्वा वसिष्ठा अहंत वाजिनं गृणंतो अग्ने विदथेषु वेधसः ।

रायस्पोषं यजमानेषु धारय यूयं पात स्वस्तिभिः सदा नः ॥ ८ ॥

नि । त्वा । वसिष्ठाः । अहंत । वाजिनं । गृणंतः । अग्ने । विदथेषु । वेधसः ।

रायः । पोषं । यजमानेषु । धारय । यूयं । पात । स्वस्तिऽभिः । सदा । नः ॥ ८ ॥

हे अग्ने विदथेषु । विदंत्यस्मिन्यष्ट्यान्देवानिति विदथो यज्ञः । तेषु वेधसः कर्मणां विधातारो गृणंतः स्तुवंतो वसिष्ठा वसिष्ठपुत्रा ऋषयो वाजिनमन्नवंतं बलवंतं वा त्वां न्यहंत । नितरामाह्वयन् । अस्ताविषुर्वा । ह्येजो लुडि निसमुपविभ्यो ह इत्यात्मनेपदं । आत्मनेपदेष्वन्यतरस्यामिति च्छेरङादेशः । वसिष्ठशब्दाद्विहितस्यापत्यार्थप्रत्ययस्याचिभृगुकुत्सेत्यादिना बहुषु लुक् । स त्वं यजमानेष्वस्मासु रायो धनस्य पोषं पुष्टं धारय । अवस्थापय । ऊडिदमित्यादिना रैशब्दात्षष्ठ्या उदात्तत्वं । षष्ठ्याः पतिपुचेति विसर्जनीयस्य सत्वं । गतमन्यत् । एकस्मिन्नप्यग्नौ पूजार्थं बहुवचनं ॥

॥ इत्यष्टमस्य सप्तमे षष्ठो वर्गः ॥

अग्ने वेन इत्यष्टर्चमेकादशं सूक्तं भार्गवस्य वेनस्यार्थं चैष्टुभं । वेनो देवता । तथा चैनुज्जातं । अयं वेनो वैन्यमिति ॥ प्रवर्ग्येऽभिष्टव आद्यानुवक्तव्या । सूचितं । सक्ते

द्रप्सस्यायं वेनश्चोदयत्पृश्निगर्भाः । आ० ४. ६. । इति ॥ वैश्वदेवशस्त्रेऽप्येषा धाय्या । सूचितं च । तक्षत्रयमयं वेनश्चोदयत्पृश्निगर्भाः । आ० ५. १८. । इति ॥

॥ सैषा प्रथमा ॥

अयं वेनश्चोदयत्पृश्निगर्भा ज्योतिर्जरायू रजसो विमाने ।

इममपां संगमे सूर्यस्य शिशुं न विप्रा मतिभीं रिहन्ति ॥ १ ॥

अयं । वेनः । चोदयत् । पृश्निऽगर्भाः । ज्योतिःऽजरायुः । रजसः । विऽमाने ।

इमं । अपां । संऽगमे । सूर्यस्य । शिशुं । न । विप्राः । मतिऽभिः । रिहन्ति ॥ १ ॥

वेनः कांत एतत्संज्ञो मध्यस्थानो देवो ज्योतिर्जरायुः । ज्योतिर्द्योतमानो मेघो जरायुः । उदरे गर्भो येन वेष्टितोऽवतिष्ठते तज्जरायुः । तदिव वेष्टको यस्य स तथोक्तः । मेघमध्ये गर्भवदवस्थित इत्यर्थः । विमाने । विमीयन्ते निर्मीयन्तेऽस्मिन्नाप इति विमानमंतरिक्षं । रजस उदकस्य निर्मातर्यंतरिक्षे स्थितः सन्नयं वेनः पृश्निगर्भाः । पृश्निरादित्यः । तस्य गर्भभूताः । यद्वा पृश्नयः सप्तोज्ज्वलवर्णाः सूर्यरश्मयः । तेषां गर्भभूता अंतरिक्षस्था अपश्चोदयत् । पृथिवीं प्रति प्रेरयति । अपामुदकानामांतरिक्षाणां सूर्यस्य च संगमे संगमनेऽंतरिक्षे स्थितमिमं वेनं विप्रा मेधाविनः स्तोतारो मतिभिः स्तुतिभी रिहन्ति । रिहतिरर्चतिकर्मा । अर्चन्ति पूजयन्ति । स्तुवन्तीत्यर्थः । शिशुं न । यथा बालं पुत्रं मातापित्राद्या बांधवाः स्तुतिपदैरुपलालयन्ति तद्वत् ॥

तस्मिन्नेवाभिष्टवे समुद्रादूर्मिमित्येषा । सूच्यते हि । समुद्रादूर्मिमुदियति वेनो द्रप्सः समुद्रमभि यज्जिगाति । आ० ४. ९. । इति ॥

॥ सैषा द्वितीया ॥

समुद्रादूर्मिमुदियति वेनो नभोजाः पृष्ठं हर्यतस्य दर्शि ।

ऋतस्य सानावधि विष्टपि भ्राट् समानं योनिमभ्यनूषत वाः ॥ २ ॥

समुद्रात् । ऊर्मिः । उत् । इयति । वेनः । नभःऽजाः । पृष्ठं । हर्यतस्य । दर्शि ।

ऋतस्य । सानौ । अधि । विष्टपि । भ्राट् । समानं । योनिं । अभि । अनूषत । वाः ॥ २ ॥

समुद्रवन्तस्मादाप इति समुद्रमंतरिक्षं । तस्मादूर्मिं जलसमूहमयं वेन उदि-

यतिं । उन्नमयति । अधः पातयतीत्यर्थः । कीदृशः । नभोजाः । नभस्याकाशे - - - ।
इमं वेनमभि शब्दायन्ते । नु स्तुतौ । कुटादिः । छांदसो लुङ् ॥

॥ अथ तृतीया ॥

स॒मा॒नं॒ पू॒र्वी॒रि॒भि वा॒व॒शा॒नास्तिष्ठ॑न्वत्स॒स्य मा॒तरः॒ सनी॑ळाः ।

ऋ॒तस्य॒ सा॒ना॒वधि॑ च॒क्रमा॒णा रि॑हन्ति॒ मध्वो॑ अ॒मृत॑स्य॒ वाणीः॑ ॥३॥

स॒मा॒नं । पू॒र्वीः । अ॒भि । वा॒व॒शा॒नाः । तिष्ठ॑न् । वत्स॒स्य । मा॒तरः । स॒नी॑ळाः ।

ऋ॒तस्य॑ । सा॒नौ । अ॒धि । च॒क्रमा॒णाः । रि॑हन्ति । मध्वः । अ॒मृत॑स्य । वाणीः ॥३॥

पूर्वीर्बह्व्यः समानं वेनस्यात्मनश्च साधारणं स्थानं प्राप्याभि वावशाना अभितः
शब्दायमानाः । यद्वा तमेव वेनमभिकामयमाना वत्सस्य वत्सस्थानीयस्य वैद्यु-
ताग्नेर्मातरो मातृभूताः सनीळाः समाननिलया एवंविधा आंतरिक्ष्या आपस्ति-
ष्ठन् । तिष्ठन्ति । अपि च । ऋतस्योदकस्य सानावधि सानौ समुच्छ्रितेऽंतरिक्षस्थाने
चक्रमाणाः प्रवर्तमाना मध्वो मधुरस्यामृतस्योदकस्य वाणीर्वाणयः शब्दा रिहन्ति ।
इमं वेनमर्चन्ति । अलंकुर्वन्तीत्यर्थः ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

जा॒नन्तो॑ रू॒पम॑कृ॒पन्त॒ वि॒प्रा मृ॒गस्य॒ घोषं॑ म॒हिष॑स्य॒ हि ग॑मन् ।

ऋ॒तेन॒ यन्तो॑ अ॒धि सि॑न्धु॒मस्युर्वि॑द॒गंध॑र्वो अ॒मृता॑नि॒ नाम॑ ॥४॥

जा॒नन्तः । रू॒पं । अ॒कृ॒पन्त॒ । वि॒प्राः । मृ॒गस्य॑ । घोषं॑ । म॒हिष॑स्य॑ । हि । ग॑मन् ।

ऋ॒तेन॑ । यन्तः । अ॒धि । सि॑न्धुं । अ॒स्युः । वि॒दत् । ग॑न्ध॒र्वः । अ॒मृता॑नि । नाम॑ ॥४॥

विप्रा मेधाविनः स्तोतारोऽस्य वेनस्य रूपं जानन्तोऽकृपन्त । स्तुवंति । कृपतिः
स्तुतिकर्मा । कथमस्य रूपं जानन्तीत्यत आह । मृगस्यान्वेषणीयस्य महिषस्य ।
महन्नामैतत् । महतो वेनस्य घोषं गर्जितलक्षणं मेघस्थं शब्दं हि यस्माद् गमन्
अभिगच्छन्त्यतस्तदीयं रूपं जानन्तीत्यर्थः । गमेच्छांदसे लङि बहुलं छंदसीति
शपो लुङ् । गमहनेत्युपधालोपः । बहुलं छंदस्यमाङ्गोऽपीत्यङभावः । अपि च
ऋतेन । त्यभूतेन स्तोत्रेण यज्ञेन वा यन्तस्तं वेनं गच्छन्तः प्राप्नुवंतो जनाः सिन्धुं
सिन्धुं जलं जलसमूहमध्यस्युः । अधितिष्ठन्ति । तेषां स वेनो वृष्टिं करोतीत्यर्थः ।
तच्च किं कारणमिति चेत् यतोऽयं गंधर्वो गवामुदकानां धर्ता वेनोऽमृतान्यम-

रणहेतुभूतानि नाम । उदकनामैतत् । नमनशीलान्युदकानि विदत् । वेद जानाति ।
तस्य वशे वर्तते इत्यर्थः । अतस्तद्भक्तानां वृष्टिः सुलभा ॥

॥ अथ पंचमी ॥

अप्सरा जारमुपसिष्वियाणा योषा विभर्ति परमे व्योमन् ।

चरन्प्रियस्य योनिषु प्रियः सन्सीदत्पक्षे हिरण्यये स वेनः ॥५॥

अप्सराः । जारं । उपऽसिष्वियाणा । योषा । विभर्ति । परमे । विऽओमन् ।

चरत् । प्रियस्य । योनिषु । प्रियः । सन् । सीदत् । पक्षे । हिरण्यये । सः । वेनः ॥५॥

अप्सरा अपां सारयिष्यप्सु क्रीडार्थं सरन्ती वोपसिष्वियाणा कांतसमीपमुप-
गम्येष्टसन्ती । स्मिद् ईषद्वसने । छांदसो लिट् । तस्य लिटः कानज्जेति कानच् ।
ईदृशी योषा स्त्री विद्युदूपा जारमपां जारयितारं । यद्वा जार उपपत्तिः । स इव
प्रियमिमं वेनं परम उत्कृष्टे व्योमन् व्योमन्यंतरिक्षे विभर्ति । पोषयति । धारयति
वा । यथा काचिदूपवती योषिज्जारमुपगम्येष्टसन्ती तं निर्जने स्थले पुष्पाति
तद्वदनेन वेनेन विद्युद्रमत इत्यर्थः । प्रियस्यास्य वेनस्य योनिषु स्थानेषु चरत् ।
विद्युदूपा योषिच्चरति गच्छति । अभिसारिकावृत्त्या स्वयमेव गच्छति । स च वेनः
प्रियोऽस्या अनुकूलतमः सन् हिरण्यये हिरण्यये हिरण्ययवद्भास्वरे हितरमणी-
यरूपे वा पक्ष आत्मनः पक्षभूते मेघे सीदत् । सीदति । तथा सहोपविशति ॥

॥ इत्यष्टमस्य सप्तमे सप्तमो वर्गः ॥

अभिष्टवे नाके सुपर्णमित्येषा । सूचितं च । नाके सुपर्णमुप यत्पतंतमिति
समाप्य प्रणवेनोपविशेत् । आ० ४. ७. इति ॥

॥ सैषा षष्ठी ॥

नाके सुपर्णमुप यत्पतंतं हृदा वेनंतो अभ्यचक्षत त्वा ।

हिरण्यपक्षं वरुणस्य दूतं यमस्य योनौ शकुनं भुरग्युं ॥६॥

नाके । सुऽपर्णे । उप । यत् । पतंतं । हृदा । वेनंतः । अभि । अचक्षत । त्वा ।

हिरण्यऽपक्षं । वरुणस्य । दूतं । यमस्य । योनौ । शकुनं । भुरग्युं ॥६॥

हे वेन त्वा त्वां हृदा हृदयेन मनसा वेनंतः कामयमानाः स्तोतारो नाकेऽन्तरि-
रिक्षे यद्यदाभ्यचक्षताभिपश्यन्ति तदानीं त्वमुपागच्छसीति शेषः । कथंभूतं सपत्नी

शोभनपतनं पतंतमंतरिक्षे गच्छंतं हिरण्यपक्षं हिरण्यमयाभ्यां पक्षाभ्यामुपेतं वरु-
णस्य जलाभिमानिनो देवस्य दूतं चारं यमस्य नियामकस्य वैद्युताग्नेर्योनौ स्था-
नेऽंतरिक्षे शकुनं पक्षिरूपेण वर्तमानं भुरण्यं भर्तारं । यद्वा वृष्टिप्रदानादिना सर्वस्य
जगतः पोषकं । भुरण धारणपोषणयोः । कंडादिः । अस्मादौणादिक उपत्ययः ॥

॥ अथ सप्तमी ॥

ऊर्ध्वो गंधर्वो अधि नाके अस्यात्प्रत्यङ् चिच्चा बिभ्रदस्यायुधानि ।

वसानो अत्कं सुरभिं हृशे कं स्वर्णं नाम जनत प्रियाणि ॥ ७ ॥

ऊर्ध्वः । गंधर्वः । अधि । नाके । अस्यात् । प्रत्यङ् । चिच्चा । बिभ्रत् । अस्य । आयुधानि ।

वसानः । अत्कं । सुरभिं । हृशे । कं । स्वः । न । नाम । जनत । प्रियाणि ॥ ७ ॥

ऊर्ध्व उपरिदेशे वर्तमानो गंधर्वो गवामुदकानां धर्ता । गवि गं धृजो व इति
गोशब्दोपपदाद्भृज् धारण इत्यस्माद्वप्रत्यय उपपदस्य गंभावश्च । ईहशो वेनः प्रत्यङ्
अस्मात्प्रत्यंचनोऽभिमुखः सन् नाकेऽध्यंतरिक्षेऽस्यात् । तिष्ठति । किं कुर्वन् ।
अस्यात्मनः स्वभूतानि चिच्चा चिच्चाणि चायनीयान्याश्चर्यभूतानि वायुधानि बिभ्र-
द्धारयन् । बिभर्तेः शतरि भृजामिदित्यभ्यासस्येत्वं । नाभ्यस्ताच्छतुरिति नुम्प्रतिषेधः ।
अभ्यस्तानामादिरित्याद्युदात्तत्वं । तथा सुरभिं शोभनमत्कमात्मीयं व्याघ्रं रूपं वसानः
सर्वचाच्छादयन् । किमर्थं । हृशे दर्शनार्थं । हृशे विख्ये चेति केप्रत्ययांतो निपात्यन्ते ।
कमिति पूरणः । तच्च दृष्टांतः । स्वर्णं । स्वः शोभनारण आदित्यः । स यथात्मीयं
रूपं दर्शनाय सर्वचाच्छादयति तद्वत् । तदनंतरं नाम नामानि नमनशीलान्यु-
दकानि प्रियाणि सर्वेषामनुकूलानि जनत । जनयति । वृष्टिमुत्पादयतीत्यर्थः ॥

प्रवर्ग्येऽभिष्टवे द्रप्सः समुद्रमित्येषा । सूचितं च । द्रप्सः समुद्रमभि यज्जिगाति
सखे सखायमभ्या ववृत्स्व । आ० ४. ७. । इति ॥

॥ सैषाष्टमी ॥

द्रप्सः समुद्रमभि यज्जिगाति पश्यन्गृध्रस्य चक्षसा विधर्मन् ।

भानुः शुक्रेण शोचिषा चकानस्तृतीये चक्रे रजसि प्रियाणि ॥ ८ ॥

द्रप्सः समुद्रं । अभि । यत् । जिगाति । पश्यन् । गृध्रस्य । चक्षसा । विऽधर्मन् ।

भानुः । शुक्रेण । शोचिषा । चकानः । तृतीये । चक्रे । रजसि । प्रियाणि ॥ ८ ॥

विधर्मन्विधर्मणि विधारकेऽंतरिक्षे स्थितो द्रप्सो द्रवणशीलः । यद्वा द्रप्सा उदकविंदवः । तद्वान् । अर्शश्चादित्वादच् । गृध्रस्य गृधो रसानभिकांक्षतः सूर्यस्य चक्षसा तेजसा पश्यन् प्रकाशमानो वेनो यद्यदा समुद्रं समुन्दनशीलं मेघमभि जिगात्यभिगच्छति तदानीं भानुः सूर्यः शुक्लेण शुभ्रेण शोचिषा तेजसा तृतीये रजसि लोके चकानो दीप्यमानः प्रियाणि सर्वेषामभीष्टान्युदकानि चक्रे । करोति ॥

॥ इत्यष्टमस्य सप्तमेऽष्टमो वर्गः ॥

इमं नो अग्र इति नवर्चं द्वादशं सूक्तं । द्वितीयाद्याभिस्त्रिसृभिरग्निर्ऋषिर्भूत्वा स्वात्मानं देवतारूपिणमस्तीत् । अतस्तासां स एवर्षिर्देवता च । शिष्टाभिरग्निवरुणसोमा अस्तुवन् । अतस्तासां षणां त ऋषयः । आद्याग्नेयी । नवमीन्द्रदेवत्या । शिष्टासु चतसृषु लिंगोक्तदेवता । सप्तमी जगती शिष्टास्त्रिष्टुभः । तथा चानुक्रांतं । इमं नो नवैन्द्र्युत्तमा निहवोऽग्निवरुणसोमानामाद्याग्नेयी तिस्रश्चाग्नेरात्मस्तवः शिष्टा यथानिपातं सप्तमी जगतीति । गतो विनियोगः ॥

॥ तत्र प्रथमा ॥

इमं नो अग्र उप यज्ञमेहि पंचयामं त्रिवृतं सप्ततंतुं ।

असो हव्यवाळुत नः पुरोगा ज्योगेव दीर्घं तम आशयिष्ठाः ॥ १ ॥

इमं । नः । अग्ने । उप । यज्ञं । आ । इहि । पंचऽयामं । त्रिऽवृतं । सप्तऽतंतुं ।

असः । हव्यऽवाट् । उत । नः । पुरऽगाः । ज्योक् । एव । दीर्घं । तमः । आ । अशयिष्ठाः ॥ १ ॥

भ्रातृषु हविर्वहनेषु मृतेषु मरणभीत्या कृतपलायनं गुहायां निगूढमग्निमग्न्याद्याः सूक्तद्रष्टार ऋषयोऽनयाह्वयन् । हे अग्ने नोऽस्माकमिमं यज्ञमुपैहि । उपागच्छ प्राप्नुहि । मा पलायिष्ठाः । कीदृशं । पंचयामं । यजमानपंचमैर्ऋषिभिर्नियमितं । यद्वा । धानाकरंभादिभिः पंचभिर्हविर्भिः पंचभिः प्रयाजैर्वा प्राप्तं । त्रिवृतं । पाकयज्ञहविर्यज्ञसोमयज्ञभेदेन सवनत्रयात्मना वा त्रिगुणं । सप्ततंतुं । सप्त तंतवस्तनितारः कर्मणां विस्तारणितारो होचाद्याः सप्त वषट्कर्तारो यस्य । यद्वा । अग्निष्टोमोऽत्यग्निष्टोम उक्थ्यः षोऽशी वाजपेयोऽतिरात्रोऽप्नोर्याम इति सप्तधा विस्तीर्यमाणं । ईदृशं यज्ञमुपगत्य चानंतरं नोऽस्माकं हव्यवाडृष्यानां हविषां वोढासः । भव । अस्तेर्लेट्वाडागमः । उतापि च नोऽस्माकं पुरोगाः पुरतो गता भव । जनसनखनक्रमगमो विट् । विड्नोरनुनासिकस्यादित्यात्वं । ज्योक् चिरकालमे-

वास्मान्परित्यज्य दीर्घं तमो महदंधकारं गुहायामाशयिष्ठाः । आस्थाय शयनम-
काशीः । इत ऊर्ध्वं तस्मात्स्थानादस्मानागच्छेत्यर्थः ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

अदेवादेवः प्रचता गुहा यन्प्रपश्यमानो अमृतत्वमेमि ।

शिवं यत्संतमशिवो जहामि स्वात्सख्यादरणीं नाभिमेमि ॥ २ ॥

अदेवात् । देवः । प्रऽचता । गुहा । यन् । प्रऽपश्यमानः । अमृतऽत्वं । एमि ।

शिवं । यत् । संतं । अशिवः । जहामि । स्वात् । सख्यात् । अरणीं । नाभिं । एमि ॥ २ ॥

अदेवाददेवनशीलाद्गुहा गुहायां वर्तमानात् । सुपां सुलुगिति सप्तम्या लुक् ।
प्रचता देवानां प्रयाचनेन हेतुना यन् निर्गच्छन् देवो देवनशीलोऽहं प्रपश्यमानः
देवैर्मदर्थं कल्पितं प्रयाजानुयाजादिलक्षणं हविर्भागं प्रपश्यमानो निरीक्षमाणः
सन् अमृतत्वमेमि । मरणधर्मराहित्यं देवत्वं प्राप्नोमि । हशेर्धत्ययेनात्मनेपदं । हविर्व-
हनाङ्गीतः पलायितोऽबादिषु स्थानेषु निगूढः पुनर्देवैर्हविर्वहनाय प्रार्थ्यमान-
स्तैर्देवेन हविषाहं देवत्वं प्राप्तवानस्मीत्यर्थः । यद्यप्यहं गुहातो निर्गत्य प्रकाशमानः
सन् शोभनं यज्ञं निवर्तयामि तथापि शिवं शोभनं संतं भवंतं यज्ञमशिवोऽशो-
भनरूपोऽप्रकाशमानः सन् यद्यस्मिन्समाप्तिकाले जहामि परित्यजामि तदानीं
नाभिं नहनशीलां बंधनशीलामरणीमश्वत्थमेव स्वात्सख्यादात्मीयात्सखित्वाच्चि-
रकालमश्वरूपोऽहं तच्च न्यवात्समिति स्नेहवशदेमि । प्राप्नोमि ॥

॥ अथ तृतीया ॥

पश्यन्नन्यस्या अतिथिं वयाया ऋतस्य धाम वि मिमे पुरुणि ।

शंसामि पित्रे असुराय शेवमयज्ञियाद्यज्ञियं भागमेमि ॥ ३ ॥

पश्यन् । अन्यस्याः । अतिथिं । वयायाः । ऋतस्य । धाम । वि । मिमे । पुरुणि ।

शंसामि । पित्रे । असुराय । शेवं । अयज्ञियात् । यज्ञियं । भागं । एमि ॥ ३ ॥

१ मम यानभूता या पृथिवी ततोऽन्यस्या वयाया गंतव्याया दिवः संबंधिनम-
तिथिं सत्तु गामिनं सूर्यं पश्यज्ज्ञानन् सूर्यस्य गतिमनुसृत्य वसंतादिकाल ऋतस्य
येज्ञस्य धाम धामानि शरीराणि पुरुणि बहूनि वि मिमे । निर्मिमे । निष्पा-
दयामि । ततः पित्रे पितृभूताय द्युलीकवर्तिने देवजनायासुराय शत्रुक्षेपणकुशलाय

शेवं सुखमुद्दिश्य होता भूत्वाहमुक्थानि शंसामि । यत एवं तस्मात्कारणादयज्ञि-
याद्यज्ञानर्हात्प्रदेशाच्चिर्गत्य यज्ञियं यज्ञार्हं वेदिलक्षणं भूभागं हविलक्षणं वैमि ।
प्राप्नोमि । यज्ञशब्दादर्हार्थे यज्ञविग्भ्यां घस्त्वजाविति घप्रत्ययः ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

ब॒ह्वीः समा अ॒करम॑न्तरस्मिन्नि॒द्रं वृ॒णानः पि॒तरं ज॒हामि ।

अ॒ग्निः सोमो वरु॑णस्ते च्य॒वन्ते पर्या॑वर्त्ता॒ष्ट्रं तद॑वा॒म्यायन् ॥४॥

ब॒ह्वीः । समाः । अ॒करं । अ॒न्तः । अ॒स्मिन् । इ॒न्द्रं । वृ॒णानः । पि॒तरं । ज॒हामि ।

अ॒ग्निः । सोमः । वरु॑णः । ते । च्य॒वन्ते । परि॒ऽआव॑र्त्तं । रा॒ष्ट्रं । तत् । अ॒वामि । आ॒ऽयन् ॥४॥

अस्मिन्वेदिलक्षणस्थाने ब॒ह्वीः समाः संवत्सरानकरं । अकार्षे । चिरकालं
न्यवात्सं । तत्रेन्द्रं वृणानः संभजमानः पितरमुत्पादकमरण्यात्मकं जहामि । परि-
त्यजामि । यदा त्वहं देवेभ्यो निर्गत्य गुहायां निगूढस्तदा ते देवा अग्निः सोमो
वरुणश्च च्यवन्ते । राष्ट्रात्मच्युता अभवन् । एकस्याप्यग्रेहविर्वोढृत्वरूपेण देवतात्मना
च पृथक्कात्परोक्षनिर्देशः । आयन् पुनरागच्छन्नहं यद्राष्ट्रमसुरैरपहतं पर्यावर्त्तं पर्या-
वर्त्तमानं मदभिमुखं पुनरावर्त्तमानं तद्राष्ट्रं राज्यं यज्ञभूमिमवामि । असुरेभ्यो
रक्षामि । पर्यावर्त्तं । उपसृष्टाद्भूतेरन्येभ्योऽपि दृश्यन्त इति विच् । रात्सस्येति नि-
यमात्संयोगांतस्येति लोपाभावः ॥

॥ अथ पंचमी ॥

निर्मा॒या उ॒त्ये अ॒सुरा अ॒भूव॑न्त्वं च॒ मा वरु॑ण का॒मया॑से ।

ऋ॒तेन॑ राज॒न्नृत्तं वि॒विच॑न्मम॒ राष्ट्र॑स्याधि॒पत्य॑मेहि ॥५॥

निःऽमा॒याः । उ॒न् इति॑ । त्ये । अ॒सुराः । अ॒भूव॑न् । त्वं । च॒ । मा । वरु॑ण । का॒मया॑से ।

ऋ॒तेन॑ । राज॒न् । अ॒नृत्तं । वि॒ऽवि॒चन् । मम॒ । रा॒ष्ट्रस्य॑ । अधि॒ऽपत्यं॑ । आ । इति॑ ॥५॥

त्ये तेऽसुरा मय्यग्रावागते सति निर्माया मायारहिता अभूवन् । आसुर्यः सर्वा
माया मया दग्धा आसन्नित्यर्थः । हे वरुण त्वं च । अयं चशब्दश्चेदर्थे वर्त्तमान-
श्चलिति निपातांतरं । अनेन युक्तत्वात्कामयास इति तिङ्भिर्भक्तेर्निपातैर्यद्दिहन्तेति
निघातप्रतिषेधः । हे वरुण त्वं चेन्मा कामयासे मां कामयेथास्तर्हि हे राजन् ईश्वर
ऋतेन सत्येनास्मदीयेन कर्मणानृतमसत्यभूतं मायामयमासुरं चरित्रं विविचन्

पृथक्कुर्वन् अपसारयन् मम राष्ट्रस्य मया यत्साधितं राज्यं तस्याधिपत्यमधिपति-
त्वमीश्वरत्वमेहि । प्राप्नुहि ॥

॥ इत्यष्टमस्य सप्तमे नवमो वर्गः ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

इदं स्वरिदमिदास वाममयं प्रकाश उर्वेतरिषं ।

हनाव वृचं निरेहि सोम हविष्ठा संतं हविषा यजाम ॥ ६ ॥

इदं । स्वः । इदं । इत् । आस । वामं । अयं । प्रऽकाशः । उरु । अंतरिषं ।

हनाव । वृचं । निऽएहि । सोम । हविः । त्वा । संतं । हविषा । यजाम ॥ ६ ॥

इयमृगमेर्वरुणस्य वा वाक्यं । हे सोम इदं स्वरयं द्युलोकः । यद्वायं शोभना-
रणः सूर्ये इदमिदिदमेव वामं वननीयमास । बभूव । इदं शब्देन प्रकृतं स्वः परा-
मृश्यते । अयं च प्रकाशः प्रकाशस्याधारभूत उरु विस्तीर्णमिदमंतरिषं हे सोमैतत्सर्वं
पश्य । अत एवास्मिन्समय आवां वृचं हनाव । हिनसाव । तदर्थं निरेहि । नि-
ष्क्रम्यागच्छ । हविः संतं लतारूपेण हविर्भवंतं देवतात्मानं त्वां हविषा चरु-
पुरोडाशादिना वयं यजाम ॥

॥ अथ सप्तमी ॥

कविः कवित्वा दिवि रूपमासजदप्रभूती वरुणो निरपः सृजत् ।

क्षेमं कृण्वाना जनयो न सिंधवस्ता अस्य वर्णे शुचयो भरिभ्रति ॥ ७ ॥

कविः । कविऽत्वा । दिवि । रूपं । आ । असजत् । अप्रऽभूती । वरुणः । निः । अपः । सृजत् ।

क्षेमं । कृण्वानाः । जनयः । न । सिंधवः । ताः । अस्य । वर्णे । शुचयः । भरिभ्रति ॥ ७ ॥

कविः क्रांतदर्शी मित्रः कवित्वा कवित्वेन । सुपां सुलुगिति तृतीयाया आकारः ।
क्रांतदर्शनेन दिवि द्युलोके रूपमात्मीयं तेज आसजत् । आसक्तं करोति । षंज
संगे । अस्माह्लडि शपि दन्शसञ्जञ्जां शपीति नलोपः । अप्रभूत्यप्रभूत्या । सुपां
सुलुगिति तृतीयायाः पूर्वसवर्णदीर्घः । अप्रभूणुनाल्पेनैव यत्नेन वरुणो मेघादपो
निः सृजत् । निरगमयत् । वरुणेन विसृष्टास्ता आपः सिंधवः स्यंदनशीला नद्यो
भूत्वा जनयो न जाया इव यथा जायाः पत्युः क्षेमकारिण्यो भवन्ति तथा क्षेमं
कुर्वाणा जगतो रक्षणं कुर्वाणाः शुचयः शुद्धा दीप्यमाना वास्य वरुणस्य वर्णे

श्रुक् भस्वरूपं भरिभ्रति । भृशं बिभ्रति धारयन्ति । दाधर्त्यादिसूचे भरिभ्रदिति निपातनाद्विभर्तेर्यङ्लुक्प्रभ्यासस्य जश्वाभावः ॥

॥ अथाष्टमी ॥

ता अस्य ज्येष्ठमिन्द्रियं सचन्ते ता ईमा स्तेति स्वधया मदन्तीः ।

ता ई विशो न राजानं वृणाना बीभत्सुवो अप वृचादतिष्ठन् ॥ ८ ॥

ताः । अस्य । ज्येष्ठं । इन्द्रियं । सचन्ते । ताः । ई । आ । स्तेति । स्वधया । मदन्तीः ।

ताः । ई । विशः । न । राजानं । वृणानाः । बीभत्सुवः । अप । वृचात् । अतिष्ठन् ॥ ८ ॥

ताः पूर्वोक्ता वृष्टा आपोऽस्य वरुणस्य ज्येष्ठं वृद्धतममिन्द्रियं वीर्यं सचन्ते । समवयन्ति । संभजन्ते । धारयन्तीत्यर्थः । आपो वरुणस्य पत्न्य आसन्निति श्रुतेः । स्वधया । अन्ननामैतत् । हवितर्लक्षणेनान्नेन मदन्तीर्माद्यन्तीः । यद्वा व्रीह्याद्युत्पादनद्वारेण हविषा मादयन्तीस्ता अप ईमयं वरुण आ स्तेति । अभिगच्छति । क्षि निवासगत्योः । छांदसो विकरणस्य लुक् । ताश्चेमेनं वरुणं विशो न विशः प्रजा यथा राजानं स्वामिनं संभजन्ते तथा वृणानाः संभजमाना बीभत्सुवो भयेन कंपमानाः । यद्वा बद्धा वृत्रेणावृताः सत्यस्तस्मिन्हते सति तस्माद्वृचादपातिष्ठन् । अपक्रम्य तत्र तत्रावतिष्ठन्ते । बध बंधन इत्यस्माद्वातोर्मान्बधदान्शान्भ्यः । पा० ३. १. ६. । इति सन् अभ्यासस्य च दीर्घः । सनाशंसभिष् उरित्युप्रत्ययः । जसि छांदस उवडादेशः ॥

॥ अथ नवमी ॥

बीभत्सूनां सयुजं हंसमाहुरपां दिव्यानां सख्ये चरन्तं ।

अनुष्टुभमनु चर्चूर्यमाणमिन्द्रं नि चिक्युः कवयो मनीषा ॥ ९ ॥

बीभत्सूनां । सयुजं । हंसं । आहुः । अपां । दिव्यानां । सख्ये । चरन्तं ।

अनुऽस्तुभं । अनु । चर्चूर्यमाणं । इन्द्रं । नि । चिक्युः । कवयः । मनीषा ॥ ९ ॥

बीभत्सूनां कंपमानावयवानां यद्वा मेघेन बद्धानां । हन्ति गच्छन्तीति हंसः सूर्यः । तं सयुजं सखायमाहुः । ब्रह्मवादिनः कथयन्ति । एतदेवाह । दिव्यानां दिवि भवानामांतरिक्षाणामपां सख्ये सखित्वे चरन्तं वर्तमानं । अनुष्टुभमनुष्टुभनीयं स्तोतव्यं । यद्वा अनुष्टुप्शब्देन तत्संबद्धो यागः स्तुतिर्वा लक्ष्यते । अनुष्टुप्शब्दं यागमनुष्टुप्छंदसा युक्तं स्तुतिविशेषं वानुलक्ष्य चर्चूर्यमाणं पुनःपुनश्चरन्तं गच्छन्तं ।

चरतेर्यद्भुत्परस्यातः । पा० ७.४.८८. । इत्यभ्यासादुत्तरस्याकारस्योत्वं । चरफलोश्च । पा० ७.४.८७. । इति नुकि प्राप्ते व्यत्ययेनाभ्यासस्य रुगागमः । एवंगुणविशिष्टमिदं कवयः क्रांतदर्शिन ऋषयो मनीषा मनीषया स्तुत्या नि चिक्वुः । पूजयन्ति । यद्वा मनीषा बुद्ध्या नि चिक्वुः । जानन्ति । मनीषाशब्दाच्चृतीयायाः सुपां सुलुगिति लुक् । चायू पूजानिशामनयोरित्यस्माच्छांदसे लिटि चायः कीति प्रकृतेः कीभावः । एरनेकाच इति यण् ॥

॥ इत्यष्टमस्य सप्तमे दशमो वर्गः ॥

अहमित्यष्टर्चं त्रयोदशं सूक्तं । अंभृणस्य महर्षेर्दुहिता वाङ्मात्री ब्रह्मविदुषी स्वात्मानमस्तौत् । अतः सर्षिः । सच्चित्सुखात्मकः सर्वगतः परमात्मा देवता । तेन ह्येषा तादात्म्यमनुभवन्ती सर्वजगद्रूपेण सर्वस्याधिष्ठानत्वेन चाहमेव सर्वं भवामीति स्वात्मानं स्तौति । द्वितीया जगती शिष्टाः सप्त त्रिष्टुभः । तथा चानुक्रांतं । अहमष्टौ वागांभृणी तुष्टावात्मानं द्वितीया जगतीति । गतो विनियोगः ॥

॥ तत्र प्रथमा ॥

अहं रुद्रेभिर्वसुभिश्चराम्यहमादित्यैरुत विश्वदेवैः ।

अहं मित्रावरुणोभा विभर्म्यहमिन्द्राग्नी अहमश्विनोभा ॥ १ ॥

अहं । रुद्रेभिः । वसुऽभिः । चरामि । अहं । आदित्यैः । उत । विश्वऽदेवैः ।

अहं । मित्रावरुणा । उभा । विभर्मि । अहं । इन्द्राग्नी इति । अहं । अश्विना । उभा ॥ १ ॥

अहं सूक्तस्य द्रष्ट्री वागांभृणी यद्ब्रह्म जगत्कारणं तद्रूपा भवन्ती रुद्रेभी रुद्रेरेकादशभिः । इत्थंभावे तृतीया । तदात्मना चरामि । एवं वसुभिरित्यादौ तत्तदात्मना चरामीति योज्यं । तथा मित्रावरुणा मित्रं च वरुणं च । सुपां सुलुगिति द्वितीयाया आकारः । उभोभावहमेव ब्रह्मीभूता विभर्मि । धारयामि । इन्द्राग्नी अथहमेव धारयामि । उभोभावश्विनाश्विनावयहमेव धारयामि । मयि हि सर्वं जगच्छुक्ती रजतसुवाध्यस्तं सहृश्यते । माया च जगदाकारेण विवर्तते । तादृश्या मायाया आधारकतासंगस्यापि ब्रह्मण उक्तस्य सर्वस्योत्पत्तिः ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

अहं सोममाहनसं विभर्म्यहं त्वष्टारमुत पूषणं भगं ।

अहं दधामि द्रविणं हविष्मते सुप्राथ्येऽयजमानाय सुन्वते ॥ २ ॥

अ॒हं । सो॒मं । आ॒ह॒न॒सं । बि॒भ॒र्मि । अ॒हं । त्व॒ष्टा॒रं । उ॒त । पू॒ष॒णं । भ॒गं ।
अ॒हं । द॒धा॒मि । द्र॒वि॒णं । ह॒वि॒ष्म॒ते । सु॒प्र॒ऽअ॒व्ये । य॒ज॒मा॒नाय॒ । सु॒न्व॒ते ॥ २ ॥

आहनसमाहंतव्यमभिषोतव्यं सोमं । यद्वा शचूणामाहंतारं दिवि वर्तमानं देवतात्मानं सोममहमेव बिभर्मि । तथा त्वष्टारमुतापि च पूषणं भगं चाहमेव बिभर्मि । तथा हविष्मते हविर्भिर्युक्ताय सुप्राव्ये शोभनं हविर्देवानां प्रापयिचे तर्पयिचे । अवतेस्तर्पणार्थादवितृस्तृतं चिभ्य ईरितीकारप्रत्ययः । चतुर्थ्येकवचने यण्युदात्तस्वरितयोर्यणः स्वरितोऽनुदात्तस्येति सुपः स्वरितत्वं । सुन्वते सोमाभिषवं कुर्वते । शतुरनुम इति चतुर्थ्या उदात्तत्वं । ईदृशाय यजमानाय द्रविणं धनं याग-फलरूपमहमेव धारयामि । एतच्च ब्रह्मणः फलदानृत्वं फलमत उपपत्तेः । ३. २. ३८. । इत्यधिकरणे भगवता भाष्यकारेण समर्थितं ॥

॥ अथ तृतीया ॥

अ॒हं रा॒ष्ट्री॑ सं॒ग॒म॒नी॒ वसू॑नां चि॒क्ति॒षी॑ प्रथ॒मा य॒ज्ञि॒या॒नां ।
तां मा॑ दे॒वा व्य॑दधुः पु॒रु॒चा भूरि॑स्था॒चां भूर्या॑वेश॒यंतीं ॥ ३ ॥
अ॒हं । रा॒ष्ट्री॑ । सं॒ऽग॒म॒नी॒ । वसू॑नां । चि॒क्ति॒षी॑ । प्रथ॒मा । य॒ज्ञि॒या॒नां ।
तां । मा॒ । दे॒वाः । वि॒ । व्य॑दधुः । पु॒रु॒ऽचा॒ । भूरि॑ऽस्था॒चां । भूरि॑ । आ॒ऽवेश॑यंतीं ॥ ३ ॥

अहं राष्ट्री । ईश्वरनामैतत् । सर्वस्य जगत ईश्वरी । तथा वसूनां धनानां संगमनी संगमयित्री । उपासकानां प्रापयित्री । चिक्तिषी यत्साक्षात्कर्तव्यं परं ब्रह्म तज्ज्ञातवती । स्वात्मतया साक्षात्कृतवती । अत एव यज्ञियानां यज्ञार्हाणां प्रथमा मुख्या । यैवंगुणविशिष्टाहं तां मां भूरिस्थाचां बहुभावेन प्रपंचात्मनावतिष्ठमानां भूरि भूरीणि बहूनि भूतजातान्यावेशयंतीं जीवभावेनात्मानं प्रवेशयंतीमीदृशीं मां पुरुचा बहुषु देशेषु व्यदधुः । देवा विदधति । कुर्वति । उक्तप्रकारेण वैश्वरूपेणावस्थानात् । यद्यत्कुर्वति तत्सर्वं मामेव कुर्वतीत्यर्थः ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

मया॒ सो॒ अन्न॑म॒क्षि॒ यो वि॒पश्य॑ति॒ यः प्राणि॑ति॒ य ई॑ शृ॒णोत्यु॑क्तं ।
अ॒म॒न्त॒वो॒ मां त॒ उप॑ क्षि॒यंति॒ श्रु॒धि श्रु॒त अ॒द्भिव॑ तै॒ वदा॑मि ॥ ४ ॥

मया । सः । अन्नं । अस्ति । यः । विऽपश्यति । यः । प्राणिति । यः । ई । शृणोति । उक्तं ।
अमंतवः । मां । ते । उप । क्षियन्ति । श्रुधि । श्रुत । अद्भिऽवं । ते । वदामि ॥ ४ ॥

योऽन्नमस्ति स भोक्तृशक्तिरूपया मयैवान्नमस्ति । यश्च विपश्यति । आलोक-
यतीत्यर्थः । यश्च प्राणिति आसोच्छ्वासादिश्वापारं करोति सोऽपि मयैव । यश्चोक्तं
शृणोति । श्रु अवणे । श्रुवः शृ चेति श्रुधातोः शृभावः । य ईदृशीमंतर्यामिरूपेण
स्थितां मां न जानन्ति तेऽमंतवोऽमन्यमाना अजानन्त उप क्षियन्ति । उपक्षीणाः
संसारेण हीना भवन्ति । मनेरौणादिकस्तुप्रत्ययः । नञ्समासे व्यत्ययेनांतोदात्तत्वं ।
यद्वा भावे तुप्रत्ययः । ततो बहुव्रीहौ नञ्सुभ्यामित्युत्तरपदांतोदात्तत्वं । माममंतवो
मद्विषयज्ञानरहिता इत्यर्थः । हे श्रुत विश्रुत सखे श्रुधि । मया वक्ष्यमाणं शृणु ।
छांदसो विकरणस्य लुक् । श्रुशृणुपृकृवृभ्य इति हेर्धिभावः । किं तच्छ्रोतव्यं ।
अद्भिवं । अद्भिः श्रद्धा । तया युक्तं । श्रद्धायत्नेन लभ्यमित्यर्थः । अदंतरीरूपसर्ग-
वद्भृत्तिरिष्यते । पा० १. ४. ५७. २. । इति अच्छब्दस्योपसर्गवद्भर्तमानत्वादुपसर्गे घोः
किरिति किप्रत्ययः । मत्वर्थीयो वः । ईदृशं ब्रह्मात्मकं वस्तु ते तुभ्यं वदामि । उप-
दिशामि ॥

॥ अथ पंचमी ॥

अहमेव स्वयमिदं वदामि जुष्टं देवेभिरुत मानुषेभिः ।

यं कामये तंतमुयं कृणोमि तं ब्रह्माणं तमृषिं तं सुमेधां ॥ ५ ॥

अहं । एव । स्वयं । इदं । वदामि । जुष्टं । देवेभिः । उत । मानुषेभिः ।

यं । कामये । तंऽतै । उयं । कृणोमि । तं । ब्रह्माणं । तं । ऋषिं । तं । सुऽमेधां ॥ ५ ॥

अहं स्वयमेवेदं वस्तु ब्रह्मात्मकं वदामि । उपदिशामि । देवेभिर्देवैरिन्द्रादिभिरपि
जुष्टं सेवितं । उतापि च मानुषेभिर्मनुषैरपि जुष्टं । ईदृग्वस्वात्मिकाहं कामये यं
पुरुषं रक्षितुमहं वाञ्छामि तं तं पुरुषमुयं कृणोमि । सर्वेभ्योऽधिकं करोमि । तमेव
ब्रह्माणं स्रष्टारं करोमि । तमेवर्षिमतीन्द्रियार्थदर्शिनं करोमि । तमेव सुमेधां शो-
भनप्रज्ञं च करोमि ॥

॥ इत्यष्टमस्य सप्तम एकादशो वर्गः ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

अहं रुद्राय धनुरा तनोमि ब्रह्मद्विषे शरवे हंतवा उ ।

अहं जनाय समदं कृणोम्यहं द्यावापृथिवी आ विवेश ॥६॥

अहं । रुद्राय । धनुः । आ । तनोमि । ब्रह्मऽद्विषे । शरवे । हंतवै । ऊं इति ।

अहं । जनाय । सऽमदं । कृणोमि । अहं । द्यावापृथिवी इति । आ । विवेश ॥६॥

पुरा त्रिपुरविजयसमये रुद्राय रुद्रस्य । षष्ठ्यर्थे चतुर्थी । महादेवस्य धनुश्चा-
पमहमा तनोमि । ज्ययाततं करोमि । किमर्थे । ब्रह्मद्विषे ब्राह्मणानां द्वेषारं शरवे
शरं हिंसकं त्रिपुरनिवासिनमसुरं हंतवै हंतुं हिंसितुं । हंतेस्तुमर्थे सेसेनिति तवै-
प्रत्ययः । अंतश्च तवै युगपदित्याद्यंतयोर्युगपदुदात्तत्वं । शृ हिंसायामित्यस्माच्छृ-
स्त्रिहीत्यादिनोप्रत्ययः । क्रियाग्रहणं कर्तव्यमिति कर्मणः संप्रदानत्वाच्चतुर्थी । उशब्दः
पूरकः । अहमेव समदं । समानं माद्यंत्यस्मिन्निति समत्संयामः । स्तोतृजनार्थं
शत्रुभिः सह संयाममहमेव कृणोमि । करोमि । तथा द्यावापृथिवी दिवं च पृथिवीं
चांतरीयामितयाहमेवा विवेश । प्रविष्टवती ॥

॥ अथ सप्तमी ॥

अहं सुवे पितरमस्य मूर्धन्मम योनिरप्स्वंऽतः समुद्रे ।

ततो वि तिष्ठे भुवनानु विश्वोत्तामूं द्यां वर्ष्मणोप स्पृशामि ॥७॥

अहं । सुवे । पितरं । अस्य । मूर्धन् । मम । योनिः । अप्सु । अंतरिति । समुद्रे ।

ततः । वि । तिष्ठे । भुवना । अनु । विश्वा । उत । अमूं । द्यां । वर्ष्मणा । उप । स्पृशामि ॥७॥

द्यौः पितेति श्रुतेः पिता द्यौः । पितरं दिवमहं सुवे । प्रसुवे जनयामि । आत्मन
आकाशः संभूत इति श्रुतेः । कुचेति तदाह । अस्य परमात्मनो मूर्धन् मूर्धन्युपरि ।
कारणभूते तस्मिन् विद्यदादिकार्यजातं सर्वं वर्तते तंतुषु पट इव । मम च योनिः
कारणं समुद्रे । समुद्रवंत्यस्माद्भूतजातानीति समुद्रः परमात्मा । तस्मिन् अप्सु व्या-
पनशीलासु धीवृत्तिष्वंतर्मध्ये यद्ब्रह्म चैतन्यं तन्मम कारणमित्यर्थः । यत इहग्भूता-
हमस्मि ततो हेतोर्विश्वा विश्वानि सर्वाणि भुवनानि भूतजातान्यनु । विश्वं वि
तिष्ठे । विविधं व्याप्य तिष्ठामि । समवप्रविभ्यः स्थ इत्यात्मनेपदं । उतपि चामूं
द्यां विप्रकृष्टदेशेऽवस्थितं स्वर्गलोकं । उपलक्षणमेतत् । एतदुपलक्षितं कृत्स्नं वि-

कारजातं वर्षणां कारणभूतेन मायात्मकेन मदीयेन देहेनोप स्पृशामि । यद्वा । अस्य भूलोकस्य मूर्धन्मूर्धन्युपर्यहं पितरमाकाशं सुवे । समुद्रे जलधावप्सूदकेष्वं-
तर्मध्ये मम योनिः कारणभूतोऽभृणाख्य ऋषिर्वर्तते । यद्वा समुद्रेऽंतरिक्षेऽप्स्वम्-
येषु देवशरीरेषु मम कारणभूतं ब्रह्म चैतन्यं वर्तते । ततोऽहं कारणात्मिका सती
सर्वाणि भुवनानि व्याप्नोमि । अन्यत्समानं ॥

॥ अथाष्टमी ॥

अहमेव वातं इव प्र वाम्यारभमाणा भुवनानि विश्वा ।

परो दिवा पर एना पृथिव्यैतावती महिना सं बभूव ॥ ८ ॥

अहं । एव । वातः । इव । प्र । वामि । आरभमाणा । भुवनानि । विश्वा ।

परः । दिवा । परः । एना । पृथिव्या । एतावती । महिना । सं । बभूव ॥ ८ ॥

विश्वा विश्वानि सर्वाणि भुवनानि भूतजातानि कार्याण्यारभमाणा कारण-
रूपेणोत्पादयंत्यहमेव परेणानधिष्ठिता स्वयमेव प्र वामि । प्रवर्ते वात इव । यथा
वातः परेणाप्रेरितः सन् स्वेच्छयैव प्रवाति तद्वत् । उक्तं सर्वं निगमयति । परो
दिवा । पर इति सकारांतं परस्तादित्यर्थे वर्तते यथाध इत्यधस्तादर्थे । तद्योगे च
तृतीया सर्वत्र दृश्यते । दिव आकाशस्य परस्तात् । एना पृथिव्या । द्वितीयाटौः स्वेन
इतीदम एनादेशः । अस्याः पृथिव्याः परः परस्तात् । द्यावापृथिव्योरुपादानमु-
पलक्षणं । एतदुपलक्षितात्सर्वाद्विकारजातात्परस्ताद्वर्तमानासंगोदासीनकूटस्थ-
ब्रह्मचैतन्यरूपाहं महिना महिन्मैतावती सं बभूव । एतच्छब्देनोक्तं सर्वं परामृश्यते ।
एतत्परिमाणमस्याः । यत्तदेतेभ्यः परिमाण इति वतुप् । आ सर्वनाम्न इत्यात्वं ।
सर्वजगदात्मनाहं संभूतास्मि । महच्छब्दादिमनिचि टेरिति टिलोपः । ततः तृती-
यायामुदात्तनिवृत्तिस्वरेण तस्या उदात्तत्वं । छांदसो मलोपः ॥

॥ इत्यष्टमस्य सप्तमे द्वादशो वर्गः ॥

न ।मित्यष्टर्चं चतुर्दशं सूक्तं शिल्षपुत्रस्य कुल्मलबर्हिषस्यार्धे वामदेवपुत्रस्यां-
होमुद्गाता वा । वैश्वदेवं । अष्टमी त्रिष्टुप् शिष्टा उपरिष्टाबृहत्यः । अष्टकद्वादशकवत्यु-
परिष्टाबृहती । अन्यश्चेदुपरिष्टाबृहतीति हि तल्लक्षणं । तथा चानुक्रांतं । न तं
शैलूषः कुल्मलबर्हिषो वामदेवो वाहोमुग्वैश्वदेवमुपरिष्टाबृहंतमंत्या त्रिष्टुबिति ।
गतो विनियोगः ॥

॥ तत्र प्रथमा ॥

न तमंहो न दुरितं देवासो अष्ट मर्त्ये ।

सजोषसो यमर्यमा मिचो नयंति वरुणो अति द्विषः ॥ १ ॥

न । तं । अंहः । न । दुः । इतं । देवासः । अष्ट । मर्त्ये ।

सजोषसः । यं । अर्यमा । मिचः । नयंति । वरुणः । अति । द्विषः ॥ १ ॥

हे देवासो देवाः । आज्ञसेरसुक् । तं मर्त्ये मनुष्यमंहः पापं दुरितं तत्फलरूपं दुर्गमनं च नाष्ट । न प्राप्नोति । अशेषादसे लुडि ऋलो ऋलीति सिचो लोपः । अडभावश्छांदसः । अरीन्त्रियच्छतीत्यर्यमा प्रमीतेस्त्रायको देवो मिचः पापानां निवारयिता देवो वरुणः । एते च यो देवाः सजोषसः संगताः समानं प्रीयमाणा वा भवंतो द्विषो द्वेष्टृञ्शचूनतिक्रम्य यं स्तोतारं नयंत्यभिमतं देशं प्रापयंति तं नाष्टेत्यन्वयः ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

तद्धि वयं वृणीमहे वरुण मित्रार्यमन् ।

येना निरंहसो यूयं पाथ नेथा च मर्त्यमति द्विषः ॥ २ ॥

तत् । हि । वयं । वृणीमहे । वरुण । मित्र । अर्यमन् ।

येन । निः । अंहसः । यूयं । पाथ । नेथ । च । मर्त्ये । अति । द्विषः ॥ २ ॥

हिरवधारणे । तद्धि तदेव रक्षणं वयं वृणीमहे प्रार्थयामहे । सति शिष्टोऽपि विकरणस्य स्वरो लसार्वधातुकस्वरं न बाधत इति वचनात्तिड एव स्वरः शिष्यते । हि चेति निघातप्रतिषेधः । हे वरुण हे मित्र हे अर्यमन् येन रक्षणेन मर्त्ये स्तोतारमंहसः पापाद्वयं निः पाथ निःशेषेण रक्षथ । पा रक्षणे । आदादिकः । यद्वृत्तान्नित्यमिति निघातप्रतिषेधः । येन च रक्षणेन मर्त्ये मनुष्यं स्तोतारं द्विषो ऽति नेथ । अतीत्य नयथाभीष्टं प्रापयथ तद्वृणीमह इत्यन्वयः । नयतेऽछांदसः शपो लुक् ॥

॥ अथ तृतीया ॥

ते नूनं नोऽयमूतये वरुणो मिचो अर्यमा ।

नयिष्या उ नो नेषणि पर्षिष्या उ नः पर्षण्यति द्विषः ॥ ३ ॥

ते । नूनं । नः । अयं । ऊतये । वरुणः । मिचः । अर्यमा ।

नयिष्ठाः । ऊं इति । नः । नेषणि । पर्षिष्ठाः । ऊं इति । नः । पर्षणि । अति । द्विषः ॥ ३ ॥

अयं वरुणो मिचश्चार्यमा च देवा नोऽस्माकमूतये रक्षणाय नूनमवश्यं भवन्तु । नेषणि नेतव्ये विषये हे वरुणादयो यूयं नोऽस्मान्नयिष्ठाः । नयत । वचनव्यत्ययः । यद्वा प्रत्येकाभिप्रायेणैकवचनं । छांदसो लुङ् । उशब्दः समुच्चये पदपूरणार्थो वा । पर्षणि पारयितव्ये विषये नोऽस्मान्द्विषोऽति पर्षिष्ठाः । अतिपारयथ । नयिष्ठा इतिवत्प्रक्रिया ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

यूयं विश्वं परि पाथ वरुणो मिचो अर्यमा ।

युष्माकं शर्मणि प्रिये स्याम सुप्रणीतयोऽति द्विषः ॥ ४ ॥

यूयं । विश्वं । परि । पाथ । वरुणः । मिचः । अर्यमा ।

युष्माकं । शर्मणि । प्रिये । स्याम । सुऽप्रनीतयः । अति । द्विषः ॥ ४ ॥

हे देवा वरुणादयो यूयं विश्वं सर्वं जगत्परि पाथ । परितो रक्षथ । हे सुप्रणीतयः शोभनप्रणयना मिचादयो युष्माकं युष्मदीये युष्माभिर्दत्ते प्रियेऽनुकूले वेद्ये शर्मणि सुखे वयं स्याम । भवेम । द्विषो द्वेष्टुंश्चाति क्रामेम ॥

॥ अथ पंचमी ॥

आदित्यासो अति सिधो वरुणो मिचो अर्यमा ।

उयं मरुद्भि रूद्रं हुवेमिन्द्रमग्निं स्वस्तयेऽति द्विषः ॥ ५ ॥

आदित्यासः । अति । सिधः । वरुणः । मिचः । अर्यमा ।

उयं । मरुत्ऽभिः । रूद्रं । हुवेम । इन्द्रं । अग्निं । स्वस्तये । अति । द्विषः ॥ ५ ॥

आदित्यासोऽदितेः पुत्रा वरुणादयो देवाः सिधो हिंसकाञ्चनस्मानति नयन्तु । मरुद्भिः रुचैः सहितमुयमुद्रुर्णतेजसं रूद्रमिन्द्रमग्निं च स्वस्तये क्षेमाय हुवेम । आहूयेमहि । हूयतेराशीर्लिङि बहुलं छंदसीति संप्रसारणं । लिङ्माशिष्यङ् । आहूतास्तेऽस्मान्द्विषो द्वेष्टुनति नयन्तु ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

नेतार ऊ षु णस्तिरो वरुणो मिचो अर्यमा ।

अति विश्वानि दुरिता राजानश्चर्षणीनामति द्विषः ॥ ६ ॥

नेतारः । ऊं इति । सु । नः । तिरः । वरुणः । मिचः । अर्यमा ।

अति । विश्वानि । दुःऽइता । राजानः । चर्षणीनां । अति । द्विषः ॥ ६ ॥

नेतारो नयनकुशलाः । नयतेः साधुकारिणि तृन् । वरुणादयो देवा नोऽस्माकं पापानि सु सुष्ठु तिरस्तिरोधानमदर्शनं नयन्तु । उ इति पूरणः । चर्षणीनां मनुष्याणां राजानः स्वामिनो वरुणादयो देवा विश्वानि सर्वाणि दुरिता दुरितानि दुर्गमनानि पापफलरूपाण्यस्मानति नयन्तु । द्विषो द्वेष्टृञ्शब्दश्चाति नयन्तु । नामन्यतरस्यामिति चर्षणिशब्दात्परस्य नाम उदात्तत्वं ॥

॥ अथ सप्तमी ॥

शुनमस्मभ्यमृतये वरुणो मिचो अर्यमा ।

शर्म यच्छंतु सप्रथं आदित्यासो यदीमहे अति द्विषः ॥ ७ ॥

शुनं । अस्मभ्यं । ऊतये । वरुणः । मिचः । अर्यमा ।

शर्म । यच्छंतु । सऽप्रथः । आदित्यासः । यत् । ईमहे । अति । द्विषः ॥ ७ ॥

वरुणादयो देवा ऊतये रक्षायै शुनं सुखमस्मभ्यं स्तोतृभ्यः प्रयच्छंतु । तथा-दित्यासोऽदितेः पुत्रास्ते सप्रथः सर्वतः पृथु विस्तीर्णं शर्म सुखं च यच्छंतु । अस्मभ्यं ददतु । यच्छर्म वयमीमहे याचामहे । द्विषश्चाति नयन्तु ॥

॥ अथाष्टमी ॥

यथा ह त्यवसवो गौर्यं चित्पदि पिताममुंचता यजत्राः ।

एवो ष्वस्मन्मुंचता व्यंहः प्र तार्यग्ने प्रतरं न आयुः ॥ ८ ॥

यथा । ह । त्यत् । वसवः । गौर्यं । चित् । पदि । सितां । अमुंचत । यजत्र ।

एवो इति । सु । अस्मत् । मुंचत । वि । व्यंहः । प्र । तारि । अग्ने । प्रऽतरं । नः । आयुः ॥ ८ ॥

हे वसवो वासका हे यजत्रा यागार्हा मित्रादयो देवाः । अमिनर्क्षीत्यादिना यजेरचनप्रत्ययः । त्यत् ते प्रसिद्धा यूयं । सुपां सुलुगिति विभक्तेर्लुक् । यथा खलु

पदि पादे सितां बद्धां । पद्वन्त्रियादिना पादशब्दस्य पदादेशः । ऊडिदंपदादीत्यादिना सप्तम्या उदात्तत्वं । षिञ् बंधन इत्यस्मान्निष्ठा । ईहशीं गौर्यं गौरीं गौरवर्णी सोमक्रयणीं गां । षिन्नौरादिभ्यश्चेति ङीष् । अमि पूर्व इत्यत्र वा छंदसीत्यनुवर्तनात्पूर्वरूपस्य पूर्वसवर्णदीर्घस्य चाभावे यण् । उदात्तस्वरितयोर्यण इति परस्यानुदात्तस्य स्वरितत्वं । ईहशीं गाममुंचत यथा खलु यूयं विश्वावसोर्गेधर्वान्मोचितवन्त एवो एवमेवास्मदस्मत्तोऽहः पापं सुष्ठु वि मुंचत । विश्लेषयत । हे अग्ने नोऽस्माकमायुर्जीवनं प्रतरं प्रतारि । प्रकर्षेण त्वया प्रवर्धतां । प्रपूर्वस्तिरतिवर्धनार्थः । प्रशब्दात्तरप्यमु च छंदसीत्यमुप्रत्ययः ॥

॥ इत्यष्टमस्य सप्तमे त्रयोदशो वर्गः ॥

रात्रीत्यष्टर्चं पंचदशं सूक्तं सोभरिपुत्रस्य कुशिकस्यार्षि । यद्वा भारद्वाजस्य सुता रात्र्याख्यास्य सूक्तस्यर्षिका । गायत्रं रात्रिदेवताकं । तथा चानुक्रांतं । रात्री कुशिकः सौभरो रात्रिर्वा भारद्वाजी रात्रिस्तवं गायत्रमिति ॥ दुःस्वप्नदर्शन उपोषितेन कर्त्ता पायसेन होतव्यं । तत्रैतत्सूक्तं करणत्वेन विनियुक्तं । तथा चारण्यके श्रूयते । स यद्येतेषां किञ्चित्प्रश्येदुपोष्य पायसं स्थालीपाकं अपयित्वा रात्रीसूक्तेन प्रत्यृचं हुत्वा । ऐ० आ० ४. १०. । इति ॥

॥ तत्र प्रथमा ॥

रात्री व्यख्यदायती पुरुत्रा देव्यक्षभिः ।

विश्वा अधि श्रियोऽधित ॥ १ ॥

रात्री । वि । अख्यत् । आऽयती । पुरुऽत्रा । देवी । अक्षऽभिः ।

विश्वाः । अधि । श्रियः । अधित ॥ १ ॥

आयत्यागच्छंती । आङ्पूर्वादेतेः शतर्यदादित्वाच्छपो लुक् । इणो यस्मिति यणादेशः । उगितश्चेति ङीप् । शतुरनुम इति नद्या उदात्तत्वं । अक्षभिरक्षिस्थानीयैः प्रकाशमानैर्नक्षत्रैः । छंदस्यपि दृश्यत इत्यक्षिशब्दस्यानङादेशः । यद्वा । अक्षभिरंजकैस्तेजोभिः पुरुत्रा बहुषु देशेषु देवी देवनशीला । देवमनुष्यपुरुषपुरुमर्त्येभ्य इत्यादिना पुर्वशब्दात्सप्तम्यर्थे चाप्रत्ययः । रात्रीयं रात्रिदेवता व्यख्यत् । विचष्टे । विशेषेण पश्यति । रात्रेश्चाजसाविति ङीप् । ख्यातेऽच्छांदसे लुङ्मस्यतिवक्तीत्यादिना च्लेरङादेशः । अपि चैषा विश्वाः सर्वाः श्रियः शोभा अध्यधित । अधिधारयति । दधानेर्लुङि स्थाघोरिच्चेतीत्वं । सिचः कित्त्वं । ह्रस्वादंगादिति सिचो लोपः ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

ओर्वैप्रा अमर्त्या निवतो देव्युद्वतः ।

ज्योतिषा बाधते तमः ॥ २ ॥

आ । उरु । अप्राः । अमर्त्या । निऽवतः । देवी । उतऽवतः ।

ज्योतिषा । बाधते । तमः ॥ २ ॥

अमर्त्या मरणरहिता देवी देवनशीला रात्रिरु विस्तीर्णमंतरिक्षमाप्राः । प्रथमतस्तमसापूरयति । प्रा पूरणे । आदादिकः । लङि व्यत्ययेन मध्यमः । तथा निवतो नीचीनान् लतागुल्मादीन् उद्वत उत्थितान्वृक्षादींश्च स्वकीयेन तेजसावृणोति । तदनंतरं तत्तमोऽंधकारं ज्योतिषा ग्रहनक्षत्रादिरूपेण तेजसा बाधते । पीडयति ॥

॥ अथ तृतीया ॥

निरु स्वसारमस्कृतोषसं देव्यायती ।

अपेदु हासते तमः ॥ ३ ॥

निः । ऊं इति । स्वसारं । अकृत । उषसं । देवी । आऽयती ।

अप । इत् । ऊं इति । हासते । तमः ॥ ३ ॥

आयत्यागच्छती देवी देवनशीला रात्रिः स्वसारं भगिनीमुषसं निरकृत । निष्करोति । प्रकाशेन संस्करोति । निवर्तयतीत्यर्थः । तस्यामुषसि जातायां नैशं तमोऽपेडासते । अपैव गच्छति । ओहाङ् गतौ । लेट्प्रडागमः । सिद्धुलमिति सिप् ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

सा नो अद्य यस्या वयं नि ते यामन्नविस्महि ।

वृक्षे न वसति वयः ॥ ४ ॥

सा । नः । अद्य । यस्याः । वयं । नि । ते । यामन् । अविस्महि ।

वृक्षे । न । वसति । वयः ॥ ४ ॥

अद्यास्मिन्काले नोऽस्माकं सा रात्रिदेवता प्रसीदतु यस्या रात्रेर्यामन्यामनि प्राप्ता सत्यां वयं न्यविस्महि निविशामहे । सुखेन गृह आस्महे । विशेर्लङि नेर्विशः

। पा० १. ३. १७. । इत्यात्मनेपदं । छांदसः शपो लुक् । तत्र दृष्टान्तः । वयः पक्षिणो वृक्षे न । यथा वृक्षे नीडाश्रये वसतिं रात्रौ निवासं कुर्वति तथा निवसाम इत्यर्थः ॥

॥ अथ पंचमी ॥

नि यामासो अविक्षत नि पञ्चतो नि पक्षिणः ।

नि श्येनासश्चिदर्थिनः ॥ ५ ॥

नि । यामासः । अविक्षत । नि । पत्ऽवंतः । नि । पक्षिणः ।

नि । श्येनासः । चित् । अर्थिनः ॥ ५ ॥

यामासो यामाः । अत्र यामशब्दो जनसमूहे वर्तते यथा याम आगत इति । सर्वे जना न्यविक्षत । तस्यां रात्रावागतायां निविशन्ते । शेरते । निपूर्वोद्विशते-च्छांदसे लुङि पूर्ववदात्मनेपदं । शल इगुपधादनिटः क्सः । क्सस्याचि । पा० ७. ३. ७२. । इत्यकारलोपः । तथा पञ्चतः पादयुक्ता गवाश्चादयश्च निविशन्ते । तथा पक्षिणः पक्षोपेताश्च निविशन्ते । अर्थिनः । अर्तेरर्थो गमनं । शीघ्रगमनयुक्ताः श्येनासश्चिच्छ्येना अपि तस्यां रात्र्यां निविशन्ते । एषा रात्रिः सर्वाणि भूतजा-तान्यहनि संचारेण श्रान्तानि स्वयमागत्य सुखयतीत्यर्थः ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

यावया वृक्षं वृक्षं यवय स्तेनमूर्म्ये ।

अथा नः सुतरा भव ॥ ६ ॥

यवय । वृक्षं । वृक्षं । यवय । स्तेनं । ऊर्म्ये ।

अथ । नः । सुऽतरा । भव ॥ ६ ॥

हे ऊर्म्ये । रात्रिनामैतत् । रात्रे वृक्षं वृक्षस्य स्त्रियं वृक्षं चास्मान्हिसंतं यवय । अस्मभ्यः पृथक्कुरु । अस्मान्वाधितुं यथा न प्राप्नोति तथा । स्तेनं तस्करं च यवय । अस्मत्तु वियोजय । अथानंतरं नोऽस्माकं सुतरा सुखेन तरणीया क्षेमकरी भव ॥

॥ अथ सप्तमी ॥

उष मा पेपिशत्तमः कृष्णं व्यक्तमस्थित ।

उष ऋणेव यात्रय ॥ ७ ॥

उप । मा । पेपिशत् । तमः । कृष्णं । विऽअक्तं । अस्थित ।

उषः । ऋणाऽइव । यातय ॥ ७ ॥

पेपिशद्भृशं पिंशत् सर्ववस्तुष्ठाष्टिष्टं तमोऽधकारं कृष्णं कृष्णवर्णं व्यक्तं विशेषेण स्वभासा सर्वस्यांजकं स्पष्टरूपं वा । ईदृशं नैशं तमो मामुपास्थित । उपागच्छत् । संगतकरण आत्मनेपदं । हे उष उषोदेवते त्वमृणेवर्णानीव तत्तमो यातय । अप-
गमय । स्तोतृणामृणानि यथा धनप्रदानेनापाकरोषि तथा तमोऽप्यपसारयेत्यर्थः ॥

॥ अथाष्टमी ॥

उप ते गा इवाकरं वृणीष्व दुहितर्दिवः ।

रात्रि स्तोमं न जिग्युषे ॥ ८ ॥

उप । ते । गाऽइव । आ । अकरं । वृणीष्व । दुहितः । दिवः ।

रात्रि । स्तोमं । न । जिग्युषे ॥ ८ ॥

हे रात्रि रात्रिदेवते ते त्वां गा इव पयसो दोग्ध्रीर्धेनूरिवोपेत्याकरं । स्तुतिभि-
रभिमुखीकरोमि । करोतेच्छांदसे लुङि कृमृदरुहिभ्य इति चुराङादेशः । दिवो
दुहितः । द्योतमानस्य सूर्यस्य पुत्रि । यद्वा दिवसस्य तनये । परमपि छंदसीति
परस्य षष्ठ्यंतस्य पूर्वामंत्रितांगवद्वावात्पद्वयसमुदायस्याष्टमिकं सर्वानुदात्तत्वं ।
त्वत्प्रसादाज्जिग्युषे शत्रूञ्जिग्युषो मम स्तोमं न स्तोत्रमिव हविरपि वृणीष्व । त्वं
भजस्व । जयतेर्लिटः क्रमुः । सल्लिङ्गोर्जेरित्यभ्यासादुत्तरस्य जकारस्य कुत्वं । षष्ठ्यर्थे
चतुर्थी वक्तव्येति चतुर्थी । वसोः संप्रसारणमिति संप्रसारणं ॥

॥ इत्यष्टमस्य सप्तमे चतुर्दशो वर्गः ॥

ममाम इति नवर्चं षोडशं सूक्तमांगिरसस्य विहव्यस्यार्धं वैश्वदेवं । अंत्या जगती
शिष्टास्त्रिष्टुभः । अनुक्रम्यते हि । ममामे नव विहव्यो वैश्वदेवं जगत्यंतमिति ।
संसवे निमित्तभूते वैश्वदेवसूक्तस्य पुरस्तादेतच्छंस्यं । सूचितं च । ममामे नवर्चं इति
वैश्वदेवसूक्तस्यापि वैसेष्वेव निविदो दध्यात् । आ० ६. ६. इति ॥ समावनेऽनेन
सूक्तेन सिष्णासुना प्रत्यृचं समिदाधातव्या । सूचितं च । ममामे नवर्चं इति प्रत्यृचं
समिधोऽभ्यादध्यात् । आ० गू० ३. ८. इति ॥

॥ तच्च प्रथमा ॥

ममाग्निं वचो विहवेष्टु वयं त्वंधानास्तन्वं पुषेम ।

मह्यं नमंतां प्रदिशश्चतस्रस्त्वयाध्यक्षेण पृतना जयेम ॥१॥

मम । अग्ने । वचैः । विहवेष्टु । अस्तु । वयं । त्वा । इंधानाः । तन्वं । पुषेम ।

मह्यं । नमंतां । प्रदिशः । चतस्रः । त्वया । अधिऽअक्षेण । पृतनाः । जयेम ॥१॥

हे अग्ने । विविधमाहूयन्ते येषु शूरा इति विहवाः संग्रामाः । यद्वा विविधं यागार्थं देवा आहूयन्त एष्विति विहवा यज्ञाः । ह्रः संप्रसारणं च न्यभ्युपविषु । पा० ३.३.७२ । इत्यधिकरणेऽपि संप्रसारणं च । आथादिनोत्तरपदांतोदात्तत्वं । संग्रामेषु यज्ञेषु वा वचो दीप्तिस्त्वदन्यहान्ममास्तु । भवतु । वयं च त्वा त्वामिंधानाः समिद्भिर्दीपयन्तस्तन्वं तव शरीरं पुषेम । हविर्भिर्वर्धयेम । इंधेः शानचिन्नसोरहोप उदात्तनिवृत्तिस्वरेण शानच आद्युदात्तत्वे प्राप्ते विभाषा वेखिंधानयोः । पा० ६.१.२१५ । इत्याद्युदात्तत्वं । तन्वं पुषेम । पुषेर्लिङि लिङ्गाशिष्यङ् । अपि च मह्यं मदर्थं । इयि चेत्यस्मद आद्युदात्तत्वं । चतस्रः प्रदिशः प्रकृष्टा दिशः । तद्वासिनो जना इत्यर्थः । नमंतां । स्वत एव प्रह्नीभवंतु । नमतेः कर्मकर्तरि लोटि न दुहस्तुनमामिति यक्प्रतिषेधः । त्वयास्माभिर्हविर्भिः प्रवर्धितेनाध्यक्षेणेश्वरेण सता पृतनाः शत्रुसेना जयेम । अभिभवेम ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

मम देवा विहवे संतु सर्व इंद्रवंतो मरुतो विष्णुरग्निः ।

ममांतरिक्षमुरुलोकमस्तु मह्यं वातः पवतां कामे अस्मिन् ॥२॥

मम । देवाः । विहवे । संतु । सर्वे । इंद्रऽवंतः । मरुतः । विष्णुः । अग्निः ।

मम । अंतरिक्षं । उरुऽलोकं । अस्तु । मह्यं । वातः । पवतां । कामे । अस्मिन् ॥२॥

सर्वे देवा विहवे संग्रामे यज्ञे वा मम संतु । ममैव साधका भवंतु । के पुनस्ते । इंद्रवंत इति युक्ता मरुतो विष्णुरग्निश्च । तथांतरिक्षं ममोरुलोकं विस्तीर्णप्रकाशकमस्तु लोक दर्शने । भावे घञ् । लोक आलोकः प्रकाशः । उरुर्लोको यस्येति बहुव्रीहौ पूर्वपदप्रकृतिस्वरत्वं । अपि चास्मिन्कामे कामयितव्ये फले निमित्तभूते सति वातो वायुः पवतां । अनुगुणं प्रवातु । पूङ् पवने । भौवादिकः । ऊडिदमित्यादिनेदमः सप्तम्या उदात्तत्वं ॥

॥ अथ तृतीया ॥

मयि देवा द्रविणमा यजंतां मय्याशीरस्तु मयि देवहूतिः ।

दैव्या होतारो वनुषंत पूर्वेऽरिष्टाः स्याम तन्वा सुवीराः ॥३॥

मयि । देवाः । द्रविणं । आ । यजंतां । मयि । आऽशीः । अस्तु । मयि । देवऽहूतिः ।

दैव्याः । होतारः । वनुषंत । पूर्वे । अरिष्टाः । स्याम । तन्वा । सुऽवीराः ॥३॥

देवाः सर्वे द्रविणं धनं मयि स्तोतर्या यजंतां । गमयंतु । मह्यं ददन्वित्यर्थः । तथाशीराशंसनीयं यज्ञफलं च मय्येवास्तु । देवानां हूतिराह्वानमस्मिन्निति देव-हूतिर्यज्ञः । स च मय्यस्तु । अपि च देवानामिमे दैव्याः । देवाद्यज्ञाविति यज्ञ । तादृश होतारः साधुहोमनिष्पादका मदीया ऋत्विजः पूर्वेऽन्यदीयेभ्य ऋत्विग्भ्यः प्रथमभाविनः संतो वनुषंत । देवान्संभजंतां । वनतेच्छांदसे लङि व्यत्ययो बहु-लमिति त्रयो विकरणा उपत्ययः सिष्णपौ च । अडभावच्छांदसः । वयं च तन्वा शरीरेणारिष्टा अहिंसिताः सुवीराः सुपुत्राश्च स्याम । भवेम । वीरवीर्यौ चेत्युत्तरपदाद्युदात्तत्वं ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

मह्यं यजंतु मम यानि हव्याकूतिः सत्या मनसो मे अस्तु ।

एनो मा नि गां कतमच्चनाहं विश्वे देवासो अधि वोचता नः ॥४॥

मह्यं । यजंतु । मम । यानि । हव्या । आऽकूतिः । सत्या । मनसः । मे । अस्तु ।

एनः । मा । नि । गां । कतमत् । चम । अहं । विश्वे । देवासः । अधि । वोचत । नः ॥४॥

मह्यं मदर्थं यजंतु । ऋत्विजो देवान्हविर्भिर्यजंतु । यद्वा षष्ठ्यर्थे चतुर्थी । मह्यं मदीया ऋत्विज इत्यर्थः । मम स्वभूतानि हव्यानि यानि हवींषि चरुपुरोडाशादीनि संति तैर्हविर्भिरित्यर्थः । तथा मे मनस आकूतिः संकल्पनमभीष्टस्य प्रार्थनं सत्या यथार्थमस्तु । अपि च । अहं कतमच्चन किमप्येनः पापं मा नि गां । म/नियतं निकृष्टतरं वा गच्छेयं । पापं मा कार्षमितीत्यर्थः । एतेर्माङि लुङीणी गा/लुङीति गादेशः । गातिस्थेति सिचो लुक् । अपि च । हे विश्वे सर्वे देवासो देवा यूयं नोऽस्माकमधि वोचत । विवादिषु पक्षपातेन ब्रूत । वक्तेर्लोङि व्यत्ययेनाट् । वच उमित्युमागमः ॥

॥ अथ पंचमी ॥

देवीः षड्वीरुरु नः कृणोत विश्वे देवास इह वीरयध्वं ।

मा हास्महि प्रजया मा तनूभिर्मा रधाम द्विषते सोम राजन् ॥५॥

देवीः । षट् । उर्वीः । उरु । नः । कृणोत । विश्वे । देवासः । इह । वीरयध्वं ।

मा । हास्महि । प्रजया । मा । तनूभिः । मा । रधाम । द्विषते । सोम । राजन् ॥५॥

हे षड्वीरुः षट्संख्याका उर्व्यः । एताश्चान्यत्राम्नायन्ते । षण्मोर्वीरंहसः पांतु द्यौश्च पृथिवी चाहश्च रात्रिश्चापश्चौषधयश्चेति । ईदृश्यो हे देवीर्देव्यः । जसि वा छंदसीति पूर्वसवर्णदीर्घः । नामंचिते समानाधिकरणे सामान्यवचनमित्यस्याविद्यमानत्वनिषेधेन षड्वीरित्यनयोरामंचितयोः पदात्परत्वादाष्टमिकमामंचितानुदात्तत्वं । ता यूयमुरु विस्तीर्णे धनं नोऽस्माकं कृणोत । कुरुत । कृवि हिंसाकरणयोः । धिन्वि-कृण्वोरच्चेत्युप्रत्ययः । तन्ननन्ननथनाश्चेति तस्य तबादेशः । हे विश्वे सर्वे देवासो देवा यूयं चेहास्मिन्धने प्राप्तव्ये विषये वीरयध्वं । विक्रामयत । तथा वयं तद्धनं लभेमहि । तथा वीर्यवंतो यूयं प्रयच्छध्वमित्यर्थः । वीर विक्रांतौ । अपि च प्रजया पुत्रादिरूपया मा हास्महि । वयं मा परित्यज्येमहि । मा च तनूभिः शरीरैस्त्यज्येमहि । अस्मान्कदाचिदपि पुत्रादयः शरीराणि च मा परित्याक्षुरित्यर्थः । ओहाक त्यागे । अस्मात्कर्मणि लुङि चित्वाद्वाभावे रूपमेतत् । तथा हे राजन् राजमान । यद्वास्माकं स्वामिन् हे सोम द्विषतेऽप्रीतिं कुर्वते । द्विषेः शतर्यदादित्वाच्छपो लुक् । शतुरनुम इति विभक्तेरुदात्तत्वं । षष्ठ्यर्थे चतुर्थी वक्तव्येति चतुर्थी । द्विषतः शत्रोर्मा रधाम । मा वशं प्राप्नुयाम । तथा त्वं कुर्वित्यर्थः । रध्यतिर्वशगमन इति यास्कः । यद्वा द्विषते शत्रवे तदर्थं मा रधाम । परिपक्वा हननार्हा मा भूम । रध हिंसा-संराट्ठीः । संराट्ठिः पाक इति तडृत्तिः । माङि लुङि पुषादित्वाच्चेरडादेशः ॥

॥ इत्यष्टमस्य सप्तमे पंचदशो वर्गः ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

अग्ने न्युं प्रतिनुदन्परेषामदब्धो गोपाः परि पाहि नस्त्वं ।

प्रत्यंचो यंतु निगुतः पुनस्तेऽमैषां चित्तं प्रबुधां वि नेशत् ॥६॥

अग्ने । म॒न्युं । प्र॒ति॒ऽनु॒दन् । प॒रेषां । अ॒द॒ब्धः । गो॒पाः । परि । पा॒हि । नः । त्वं ।

प्र॒त्यंचः । यंतु । नि॒गु॒तः । पुन॒रिति॑ । ते । अ॒मा । ए॒षां । चित्तं । प्र॒बु॒धां । वि । ने॒शत् ॥६॥

हे अग्ने परेषां शत्रूणां मन्युं क्रोधं प्रतिनुदन् प्रतिमुखं प्रेरयन् तिरस्कुर्वन् अदब्धः
केनाप्यहिंसितो गोपा गोपायिता । गुपू रक्षण इत्यस्मादायप्रत्ययांतात्किपि वेरपृ-
क्तस्य लोपात्पूर्वं वलि लोपे रूपमेतत् । ईदृशस्त्वं नोऽस्मान्परि पाहि । परितः
सर्वतो रक्ष । ते शचवः प्रत्यंचः प्रत्यंचंतः प्रतिनिवर्तमाना निगुतः । गुड् अथक्ते
शब्दे । अस्मात्किपि तुक् । भयेन गद्गदरूपमव्यक्तं शब्दं नितरां कुर्वतः पुनर्येतु ।
स्वकीयं स्थानं पुनर्गच्छंतु । अपि च प्रबुधां प्रबुध्यमानानामेतेषां शत्रूणां चित्तं
ज्ञानसाधनं मनोऽमा सह युगपदेव विनेशत् । विनश्यतु । प्रत्येकाभिप्रायेणैकवचनं ।
णप् अदर्शन इत्यस्माच्छांदसो लुङ् । पुषादित्वाच्चेरङादेशः । नशिमन्योरलित्युत्वं
वक्तव्यमित्यकारस्यैवं ॥

॥ अथ सप्तमी ॥

धा॒ता धा॒तृणां॑ भुव॑नस्य॒ यस्पति॑र्दे॒वं चा॒तारं॑मभिमा॒तिषा॒हं ।

इ॒मं य॒ज्ञम॒श्विनो॒भा बृ॒हस्पति॑र्दे॒वाः पा॑तु॒ यज॑मानं न्य॒र्थात् ॥ ७ ॥

धा॒ता । धा॒तृणां॑ । भुव॑नस्य । यः । पतिः । दे॒वं । चा॒तारं॑ । अ॒भिमा॒तिऽसहं॑ ।

इ॒मं । य॒ज्ञं । अ॒श्विना॑ । उ॒भा । बृ॒हस्पतिः॑ । दे॒वाः । पा॑तु । यज॑मानं । निऽअ॒र्थात् ॥ ७ ॥

धातृणां स्रष्टृणामपि धाता स्रष्टा भुवनस्य कृत्स्नस्य भूतजातस्य य इन्द्रः सविता
वा पतिः पालयिता तं देवं देवनशीलं चातारं सर्वेभ्यो भयेभ्यः पालयितारम-
भिमातिषाहमभिमातीनां शत्रूणां सोढारमभिभवितारं एवंगुणविशिष्टमिंद्रं स-
वितारं वा स्तौमीति शेषः । षह अभिभवे । छंदसि सह इति खिप्रत्ययः । छांदसं
विभक्त्युदात्तत्वं । उभोभावश्विनौ बृहस्पतिश्चैतत्प्रमुखाः सर्वे देवा इमं यज्ञमनुष्ठीय-
मानं यजमानं च न्यर्थान्निकृष्टादर्थोत्पापात् । यद्वा र्थस्य प्रयोजनस्याभावो न्यर्थः ।
तस्मात्पातु । रक्षंतु । सफलं कुर्वन्वित्यर्थः । नेरनिधाने । पा० ६. २. १९२. । इत्युत्तर-
पदांतोदात्तत्वं ॥

॥ अथाष्टमी ॥

उ॒रु॒व्यचा॑ नो म॒हिषः॑ श॒र्मं यंस॑द॒स्मिन्ह॑वे पु॒रु॒हूतः॑ पु॒रु॒क्षुः॑ ।

स नः॑ प्र॒जायै॑ ह॒र्यश्च॑ मृ॒ळयेंद्र॑ मा नो॒ रीरि॑षो मा परा॑ दाः ॥ ८ ॥

उ॒रु॒ऽव्यचाः॑ । नः॑ । म॒हिषः॑ । श॒र्मं । यंस॑त् । अ॒स्मिन् । ह॒वे । पु॒रु॒ऽहूतः॑ । पु॒रु॒ऽक्षुः॑ ।

सः । नः॑ । प्र॒ऽजायै॑ । ह॒रिऽअ॒श्व । मृ॒ळय॑ । इ॒न्द्रं । मा । नः॑ । रि॒रि॒षु । मा । परा॑ । दाः ॥ ८ ॥

उरुव्यचा विस्तीर्णव्यापनो महिषो महान्पूज्यो वा पुरुहूतो बहुभिर्यजमानैराहूतः
 पुरुषुर्बहुनिवासः । क्षियतेर्मितद्वादिभ्य उपसंख्यानं । पा० ३. २. १८०. १. । इति दुप्र-
 त्ययः । यद्वा पुरुभिर्बहुभिः शंस्यमानः स्तूयमानः । पूर्ववद्बुप्रत्ययः । औणादिके
 कर्मणि क्तिपि वानित्यमागमशासनमिति तुगभावः । ईदृश इन्द्रोऽस्मिन्हवे यज्ञे ।
 हूयंतऽस्मिन्हवींषीति हवो यज्ञः । जुहोतेरधिकरणेऽप् । यद्वास्मिन्हवे त्वद्विषय
 आह्वाने । भावेऽनुपसर्गस्येति ह्यतेरप् संप्रसारणं च । नोऽस्मभ्यं शर्म सुखं यंसत् ।
 यच्छतु । ददात्वित्यर्थः । यमेर्लेट्छाडागमः । सिबहुलमिति सिप् । हे हर्यश्च । हरी
 अश्वौ यस्य तादृश हे इन्द्र स त्वं नोऽस्माकं प्रजायै । द्वितीयार्थे चतुर्थी । प्रजां
 पुत्रपौत्रादिकां मृळय । सुखय । नोऽस्मान्मा रीरिषः । मा हिंसीः । मा च परा दाः ।
 परादानं परित्यागः । मा परित्याक्षीरित्यर्थः ॥

॥ अथ नवमी ॥

ये नः सपत्ना अप ते भवंतिद्राग्निभ्यामव बाधामहे तान् ।

वसवो रुद्रा आदित्या उपरिस्पृशं मोयं चेतारमधिराजमक्रन् ॥९॥

ये । नः । सपत्नाः । अप । ते । भवन्तु । इन्द्राग्निभ्याम् । अव । बाधामहे । तान् ।

वसवः । रुद्राः । आदित्याः । उपरिऽस्पृशं । मा । उयं । चेतारं । अधिऽराजं । अक्रन् ॥९॥

नोऽस्माकं ये सपत्नाः शत्रवस्तेऽप भवन्तु । अपगता भवन्तु । स्वस्थानादपगताः
 प्रच्युता भवन्तु । तान्सपत्नानिन्द्राग्निभ्यां हविर्भिः स्तुत्या च प्रसन्नाभ्यामनुगृहीता
 वयमव बाधामहे । निकृष्टतरं विनाशयामः । अपि च वसवो रुद्रा आदित्याश्च
 मा मामुपरिस्पृशमुन्नतपदस्य संस्पृष्टारं सर्वेभ्यः श्रेष्ठमक्रन् । कुर्वन्तु । तथोय-
 मुद्गूर्णबलं चेतारं चेतितारं । छांदस इडभावः । सर्वस्य ज्ञातारमधिराजं सर्वेषाम-
 धीश्वरं च मां कुर्वन्तु । करोतेच्छांदसे लुङि मन्त्रे घसेत्यादिना ल्लेर्लुक् ॥

॥ इत्यष्टमस्य सप्तमे षोडशो वर्गः ॥

॥ इति सायणाचार्यविरचिते माधवीये वेदार्थप्रकाशे दशतय्या दशमे मंडले
 दशमोऽनुवाकः ॥

एकादशेऽनुवाके त्रयोविंशतिसंख्यानानि सूक्तानि । तत्र नासदासीदिति सप्तमं
 प्रथमं सूक्तं चैष्टुभं । प्रमेष्टी नाम प्रजापतिर्ऋषिः । वियदादिभावानां सृष्टिस्थि-

तिप्रलयादीनामच प्रतिपाद्यत्वात्तेषां कर्ता परमात्मा देवता । तथा चानुक्रांतं ।
नासत्सन्न प्रजापतिः परमेष्ठी भाववृत्तं त्विति । गतो विनियोगः ॥

॥ तत्र प्रथमा ॥

नासदासीन्नो सदासीत्तदानीं नासीद्रजो नो ब्योमा परो यत् ।

किमावरीवः कुह कस्य शर्मन्भः किमासीद्गहनं गभीरं ॥ १ ॥

न । असत् । आसीत् । नो इति । सत् । आसीत् । तदानीं । न । आसीत् । रजः ।

नो इति । विऽओम । परः । यत् ।

किं । आ । अ । वरी । वरिति । कुह । कस्य । शर्मन् । अंभः । किं । आसीत् । गहनं । गभीरं ॥ १ ॥

तपसस्तन्महिनाजायतैकमित्यादिनाग्रे सृष्टिः प्रतिपादयिष्यते । अधुना ततः
प्रागवस्था निरस्तसमस्तप्रपञ्चा या प्रलयावस्था सा निरूप्यते । तदानीं प्रलयदश-
यामवस्थितं यदस्य जगतो मूलकारणं तन्नासत् । शशविषाणवन्निरुपाख्यं नासीत् ।
न हि तादृशात्कारणादस्य सतो जगत उत्पत्तिः संभवति । तथा नो सत् । नैव
सत् । आत्मवत्सत्त्वेन निर्वाच्यमासीत् । यद्यपि सदसदात्मकं प्रत्येकं विलक्षणं भवति
तथापि भावाभावयोः सहावस्थान्तमपि संभवति । कुतस्तयोस्तादान्म्यमित्युभय-
विलक्षणमनिर्वाच्यमेवासीदित्यर्थः । नो सदिति पारमार्थिकसत्त्वस्य निषेधः ।
तर्ह्यात्मनोऽप्यनिर्वाच्यत्वप्रसंगः । अथ च्येत । न । आनीदवातमिति तस्य सत्त्वमये
वक्ष्यते परिशेषान्मायाया एवात्र सत्त्वं निषिध्यत इति । एवमपि तदानीमिति
विशेषणानर्थक्यं व्यवहारदशायामपि सत्त्वं पारमार्थिकसत्त्वाभावात् । अथ व्याव-
हारिकसत्त्वस्य । तदापि व्यावहारिकसत्ता पृथिव्यादीनां भावानां विद्यमानत्वात् कथं
नो सदिति निषेधः । तच्चाह । नासीद्रज इत्यादि । लोका रजांस्युच्यन्त इति यास्कः ।
अत्र च सामान्यापेक्षमेकवचनं । ब्योम्नो वक्ष्यमाणत्वात्तस्याधस्तनाः पातालाद-
पृथिव्यन्ता नासन्नित्यर्थः । तथा ब्योमांतरिक्षं तदपि नो नैवासीत् । पर इति सकारा
परस्तादित्यर्थे वर्तते । परशब्दाच्छादसस्तासेरर्थेऽसिप्रत्ययः । परो ब्योम्नः परस्ता
रिदेशे द्युलोकप्रभृतिसत्यलोकांतं यदस्ति तदपि नासीदित्यर्थः । अनेन चतुर्दशभु-
गर्भे ब्रह्मांडं स्वरूपेण निषिद्धं भवति । अथ तदावरकत्वेन पुराणेषु प्रसिद्धानि सानि
वियदादिभूतानि तेषामवस्थानप्रदेशं तदावरणनिमित्तं चाक्षेपमुखेन क्रमेण निषे-
धयति किमावरीवरिति । किमावरणीयं तत्त्वमावरकभूतजातमावरीवः । अत्यंत-
मावृणुयात् । आचार्याभावात्तदावरकमपि नासीदित्यर्थः । वृणोतेर्यङ्लुगंताच्छादसे

लङि तिपि रूपमेतत् । यद्वा किमिति प्रथमैव । किं तत्त्वमावरकमावृणुयात् । आ-
 वार्याभावादाव्रियमाणवत्तदपि स्वरूपेण नासीदित्यर्थः । आवृण्वत्तत्त्वं कुह कुच
 देशेऽवस्थायावृणोति । आधारभूतस्तादृशो देशोऽपि नासीदित्यर्थः । किंश्चात्सप्रम्यर्थे
 हप्रत्ययः । कु तिहोरिति प्रकृतेः क्वादेशः । कस्य शर्मन् कस्य वा भोक्तुर्जीवस्य शर्मणि
 सुखदुःखसाक्षात्कारलक्षणे वा निमित्तभूते सति तदावरकं तत्त्वमावृणुयात् । जी-
 वानामुपभोगार्था हि सृष्टिः । तस्यां हि सत्यां ब्रह्मांडस्य भूतैरावरणं प्रलयदशायां
 च भोक्तारो जीवा उपाधिविलयात्प्रलीना इति कस्य कश्चिदपि भोक्ता न संभ-
 वतीत्यावरणस्य निमित्ताभावादपि तन्न घटत इत्यर्थः । एतेन भोग्यप्रपञ्चवज्जोक्त-
 प्रपञ्चोऽपि तदानीं नासीदित्युक्तं भवति । किंश्चादुत्तरस्य डसः सावेकाच इति
 प्राप्तस्योदात्तत्वस्य न गोश्चन्साववर्णेति प्रतिषेधः । मुपां सुलुगिति शर्मणः सप्रम्या
 लुक् । यद्यपि सावरणस्य ब्रह्मांडस्य निषेधेन तदंतर्गतमप्यसत्त्वमपि निराकृतं
 तथाप्यापो वा इदमये सलिलमासीदेत्यादिश्रुत्या कश्चिदपां सज्जावमाशंकेत ।
 तं प्रत्याचष्टेऽभः किमासीदिति । गहनं दुःप्रवेशं गभीरं दुःखस्थानमत्यगाधं ।
 ईदृशमभः किमासीत् । तदपि नैवासीदित्यर्थः । श्रुतिस्त्वान्तरप्रलयविषया ॥

॥ अथ त्रितीया ॥

न मृत्युरासीद्मृतं न तर्हि न रात्र्यां नासीत्प्रकेतः ।

आनीदवातं स्वधया तदेकं तस्माद्वान्यन्न परः किं चनास ॥ २ ॥

न । मृत्युः । आसीत् । अमृतं । न । तर्हि । रात्र्याः । अहः । आसीत् । प्रऽकेतः ।

आनीत् । अवातं । स्वधया । तद् । एकं । तस्मात् । ह । अन्यत् । न । परः । किं ।

चन । आस ॥ २ ॥

मु ननूक्तस्य प्रतिसंहारस्य संहर्षपेक्षत्वात् स एव संहर्ता मृत्युर्विद्यत इत्यत आह ।
 धी मृत्युरासीदिति । ननु यदि स नासीत् तर्हि तदभावकृतममृतममरणं प्राणि-
 पवस्थानं तदानीमपि स्यात् तच्चाह । अमृतं न तर्हीति । तर्हि तस्मिन्प्रतिहा-
 ॥ ॥ ये । अयं भावः । सर्वेषां प्राणिनां परिपक्वं भोगहेतुभूतं सर्वं कर्म यदोपभुक्त-
 मासीत्तदा भोगाभावान्निष्प्रयोजनमिदं जगदिति परमेश्वरस्य मनसि संजिहीर्षा
 जायते । यैव स मृत्युः सर्वं जगत्संहरत इति किमनेन मृत्युना संहर्षा तदभावकृतं
 वा कथममरणं स्यादिति । एतदेवाभिप्रेत्य कठैरास्त्रायते । यस्य ब्रह्म च क्षणं चोभे
 भवत ओदनं मृत्युर्यस्योपसेचनं क इत्या वेद यच्च सः । २. २५. । इति ॥ नन्वेतस्य

सर्वस्याधिकरणभूतः कालो विद्यत इत्यत आह । न रात्र्या इति । न रात्र्या अहश्च प्रकेतः प्रज्ञानमासीत् । तद्धेतुभूतयोः सूर्याचंद्रमसोरभावात् । एतेनाहोरात्रनिषेधेन तदात्मको मासर्तुसंवत्सरप्रभृतिकः सर्वः कालः प्रत्याख्यातः । कथं तर्हि नो सदासीत्तदानीमिति कालवाची प्रत्ययः । उपचारादिति ब्रूमः । यथेदानींतननिषेधस्य कालोऽवच्छेदकस्तथा मायापि तदवच्छेदहेतुरित्यवच्छेदकत्वसाम्येनाकालेऽपि कालवाची प्रत्ययः ॥ यदवादिष्य ब्रह्मणः परमार्थसत्त्वमये वक्ष्यत इति तदिदानीं दर्शयत्यानीदिति । तत्सकलवेदांतप्रसिद्धं ब्रह्मतत्त्वमानीत् । प्राणितवत् । नन्वेवं प्राणनकर्तृजीविभावापन्नस्यैव ब्रह्मणः सत्त्वं स्यात् न विवक्षितस्य निरुपाधिकस्य ब्रह्मणः । अप्राणो ह्यमनाः शुद्ध इति तस्य प्राणसंबंधाभावात् तच्चाहानीदवातमिति । अयमाशयः । आनीदित्यत्र धात्वर्थक्रिया तत्कर्ता तस्य च भूतकालसंबंध इति त्रयोऽर्थाः प्रतीयन्ते । तत्र समुदायो न विधीयते यथाप्रेयोऽष्टकपाल इति येन ब्रह्मणः सत्त्वं न स्यात् । किं तर्ह्यनेन कर्तृत्वमनूद्य भूतकालसत्तालक्षणो गुणो विधीयते दम्भा जुहोतीति वाक्यांतरविहिताग्निहोचानुवादेन तत्र गुणविधानं । तच्चाप्यनेन कर्तृत्वविशिष्टस्य न पूर्वकालसत्ता विधीयते तन्निषेधानुपपत्तिप्रसंगात् अतोऽनेन कर्तृत्वेनेदानींतननिषेधेन विवक्षितं यन्निरुपाधिकं परं ब्रह्म तस्यैव भूतकालसत्ता विधीयत इति न कश्चिदिति ॥ नन्वीदृशस्य ब्रह्मणो मायया सह संबंधासंभवात्सांख्याभिमतता स्वतंत्रा सद्रूपा सत्त्वरजस्तमोगुणात्मिका मूलप्रकृतिरेवाभिमतेति कथं नो सदिति निषेधः । तच्चाह स्वधयेति । स्वस्मिन्धीयते ध्रियत आश्रित्य वर्तत इति स्वधा माया । तच्च तस्यैकमविभागापन्नमासीत् । सहयुक्तेऽप्रधाने । पा० २. ३. १९. इति तृतीया सहशब्दयोगाभावेऽपि सहार्थयोगे भवति वृद्धो यूनेति निपातनाल्लिंगात् । अत्र प्रकृतिप्रत्ययाभ्यां तस्याः स्वातंत्र्यं निवार्यते । यद्यप्यसंगस्य ब्रह्मणस्तथा सह संबन्धो न संभवति तथापि तस्मिन्नविद्यया तत्स्वरूपमिव संबन्धोऽप्यध्यस्यते यथा शुक्तिकायां रजतस्य । एतेन सद्रूपत्वमपि तस्या प्रत्याख्यातं । ननु यदि माया ब्रह्मणा सहाविभागापन्ना तर्हि तस्या अनिर्वाच्यत्वाद्ब्रह्मणोऽपि तत्प्रसंग इति कथं तस्य सत्त्वमुक्तमानीदवातमिति । ब्रह्मणो सत्त्वात्तस्या अपि सत्त्वप्रसंग इति कथं नो सदासीदिति सत्त्वप्रतिषेधः । मैवं । अयुक्तिदृष्ट्यैक्यावभासेऽपि युक्त्या विविच्य मायांशस्यानिर्वाच्यत्वं ब्रह्मणः सत्त्वप्रतिपादितं । ननु दृग्दृश्याविति द्वावेव पदार्थावानीदवातं स्वधयेति तौ चेदंगीक्रियेते तत्किमपरमवशिष्यते यच्चासीद्रज इत्यादिना प्रतिषिध्येते तच्चाह तस्मादिति ।

तस्माच्च तस्मात्सलु पूर्वोक्तान्मायासहिताद्ब्रह्मणोऽन्यत्किं चन किमपि वस्तु भूतभौ-
तिकात्मकं जगन्नास । न बभूव । छंदस्युभयथेति लिटः सार्वधातुकत्वादस्तेर्भूभावा-
भावः । ननु तदानीमन्यस्य सत्त्वनिषेधो न शक्यः । असत्त्वे चाप्रसक्तत्वान्न निषेधो-
पयोग इत्यत आह पर इति । परः परस्तात्सृष्टेरूर्ध्वं वर्तमानमिदं जगत्तदानीं न
बभूवेत्यर्थः । अन्यथोक्तरीत्या क्वचिदपि निषेधो न स्यादिति भावः ॥

॥ अथ तृतीया ॥

तम आसीत्तमसा गूळ्हमयेऽप्रकेतं सलिलं सर्वमा इदं ।

तुच्छेनाभ्वपिहितं यदासीत्तपसस्तन्महिनाजायतैकं ॥ ३ ॥

तमः । आसीत् । तमसा । गूळ्हं । अये । अप्रऽकेतं । सलिलं । सर्वं । आः । इदं ।

तुच्छेन । अभुः । अपिऽहितं । यत् । आसीत् । तपसः । तत् । महिना । अजायत । एकं ॥ ३ ॥

ननूक्तप्रकारेण यदि पूर्वमिदं जगन्नासीत्कथं तर्हि तस्य जन्म । जायमानस्य
जनित्रियायां कर्तृत्वेन कारकत्वात् कारकं च कारणावांतरविशेष इति कारकस्य
सतो नियतपूर्वक्षणवर्तित्वस्यावश्यंभावात् । अग्रेतद्दोषपरिजिहीर्षया जनित्रिया-
याः प्रागपि तद्विद्यत इत्युच्यते । कथं - - - - - । अत आह । तमसा गूळ्हमय
इति । अये सृष्टेः प्राक् प्रलयदशायां भू- - - - - । तत्किं सर्वं जगत्तमसा गूळ्हं । यथा
नैशं तमः सर्वपदार्थजातमावृणोति तद्व- - - - - । आत्मतत्त्वस्यावरकत्वान्मायापरसंज्ञं
भावरूपाज्ञानमत्र तम इत्युच्यते । तेन त- - - - - सा निगूढं संवृतं कारणभूतेन तेना-
च्छादितं भवति । आच्छादकात्तद्वत्तमसो नामरूपाभ्यां यदाविर्भवनं तदेव तस्य
जन्मेत्युच्यते । एतेन कारणावस्थायामसदेव कार्यमुत्पद्यत इत्यसद्वादिनोऽसत्कार्य-
वादिनो ये मन्यन्ते ते प्रत्याख्याताः ॥ ननु कारणं तमसि तज्जगदात्मकं कार्यं विद्यते
भूत् कथं नासीद्रज इत्यादिनिषेधः । तच्चाह तम आसीदिति । तमो भावरूपाज्ञानं
दलकारणं । तद्रूपता तदात्मनां । यतः सर्वं जगत्प्राक् तम आसीदतो निषिध्यत
इत्यर्थः ॥ नन्वावरकत्वादावरकं तमः कर्तृ आचार्यत्वाज्जगत्कर्म । कथं तयोः कर्म-
भोस्तादात्म्यं । तच्चाह । अप्रकेतमिति । अप्रकेतमप्रज्ञायमानं । अयमर्थः । यद्यपि
जगत्तमसश्च कर्मकर्तृभावो यौक्तिको विद्यते तथापि व्यवहारदशायामिव तस्यां
दशायामिदं नामरूपाभ्यां विस्पष्टं न ज्ञायत इति तादात्म्यवर्णनं । अत एव मनुना
स्मर्यते । आसीदिदं तमोभूतमप्रज्ञातमलक्षणं । अप्रतर्क्यमनिर्देश्यं प्रसुप्तमिव सर्वत
इति । कुतः - - - - - प्रज्ञायते तच्चाह । सलिलं । सल गतौ । औणादिक इलच् ।

इदं दृश्यमानं सर्वं जगत्सलिलं कारणेन संगतमविभागापन्नमाः । आसीत् ॥ अ-
स्तेर्लङि तिपि बहुलं छंदसीतीडभावे हल्ङ्गाभ्य इति तिलोपे तिथ्यनस्तेः । पा०
८. २. ७३. । इति पर्युदासाहंकाराभावः ॥ यद्वा सलिलमिति लुप्पोपमं । सलिल-
मिव । यथा क्षीरेणाविभागापन्नं नीरं दुर्विज्ञानं तथा तमसाविभागापन्नं जगन्न
शक्यविज्ञानमित्यर्थः ॥ ननु विविधविचित्ररूपभूयसः प्रपंचस्य कथमतितुच्छेन
तमसा क्षीरेण नीरस्येवाभिभवः । तथा तमोऽपि क्षीरवद्बलवदित्येवोच्यते । तर्हि
दुर्बलस्य जगतः सर्गसमयेऽपि नोद्भवसंभव इत्यत आह । तुच्छेनेति । आ समं-
ताद्भवतीत्याहुः । तुच्छेन । छांदसो यकारोपजनः । तुच्छेन तुच्छकल्पनेन सदस-
द्विलक्षणेन भावरूपाज्ञानेनापिहितं छादितमासीत् । दधातेः कर्मणि निष्ठा ।
दधातेर्हि । गतिरनंतर इति गतेः प्रकृतिस्वरत्वं । एकमेकीभूतं कारणेन तमसावि-
भागां प्राप्तमपि तत्कार्यजातं तपसः स्रष्टव्यपर्यालोचनरूपस्य महिना माहात्म्ये-
नाजायत । उत्पन्नं । तपसः स्रष्टव्यपर्यालोचनरूपत्वं चान्यत्रास्मायते । यः सर्वज्ञः
सर्वविद्यस्य ज्ञानमयं तप इति ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

कामस्तदये समवर्तताधि मनसो यदासीत् ।

सतो बंधुमसति निरविन्दहृदि प्रतः कवयो मनीषा ॥ ४ ॥

कामः । तत् । अये । सं । अवर्तत । धि । मनसः । रेतः । प्रथमं । यत् । आसीत् ।

सतः । बंधुं । असति । निः । अविन्द । हृदि । प्रतः । प्रतिऽइत्थं । कवयः । मनीषा ॥ ४ ॥

ननूक्तरीत्या यदीय पर्यालोचनं जगतः पुनरुत्पत्तौ कारणं तदेव किंनि-
बधेनमित्यत आह कामस्तदय इति । अयेऽस्य विकारजातस्य सृष्टेः प्रागवस्थायां
परमेश्वरस्य मनसि कामः समवर्तत । सम्यग्गन्तव्यः । सिसृक्षा जातेत्यर्थः । ईश्वरः
सिसृक्षा वा किहेतुकेत्यत आह मनस इति । मनसोऽंतःकरणस्य संबंधि वासनः
शेषेण मायायां विलीनेऽंतःकरणे समवेतं । समानाधिक्यमेकवचनं । सर्वप्रा-
तःकरणेषु समवेतमित्यर्थः । एतेनात्मनो गुणाधारत्वं प्रत्याख्यातं । तादृशं
भाविनः प्रपंचस्य बीजभूतं प्रथममस्तीति कल्पे प्राणिभिः कृतं पुण्यात्मकं कर्म-
कारणात्सृष्टिसमय आसीत् । अभवत् । भूणु वर्धिष्णुजायत परिपक्वं स-
खमासीदित्यर्थः । तत्ततो हेतोः फलप्रदस्य सर्वसाक्षिणः कर्माध्यक्षस्य
मनसि सिसृक्षाजायतेत्यर्थः । तस्यां च जातायां स्रष्टव्यं पर्यालोचनं । अष्टक-

जगत्सृजति । तथा चान्नायते । सोऽकामयत बहुः स्यां प्रजायेयेति स तपोऽतप्यत स तपस्तप्तेदं सर्वमसृजत यदिदं किंचेति श्रुत्यात्मनेत्यमवगमितेऽर्थे विद्वदनुभवमप्यनुयाहकत्वेन प्रमाणयति सत इति । सतः सत्त्वेनेदानीमनुभूयमानस्य सर्वस्य जगतो बंधुं बंधकं हेतुभूतं कल्पांतरे प्राण्यनुष्ठितं कर्मसमूहं कवयः क्रांतदर्शना अतीतानागतवर्तमानाभिज्ञा योगिनो हृदि हृदये निरुद्धया मनीषा मनीषया बुद्ध्या । सुपां सुलुगिति तृतीयाया लुक् । प्रतीष्य विचार्य । अन्येषामपीति सांहितिको दीर्घः । असति सच्चिदक्षणेऽव्याकृते कारणे निरविंदन् । निःकृथाऽलभंत । विविच्याजानन्नित्यर्थः ॥

॥ अथ पंचमी ॥

तिरश्चीनो विततो रश्मिरेषामधः स्विदासीदुपरि स्विदासीत् ।

रेतोधा आसन्महिमानं आसन्महिमानं अवस्तात्प्रयतिः परस्तात् ॥ ५ ॥

तिरश्चीनः । विऽततः । रश्मिः । एषां । अधः । स्वित् । आसीत् । उपरि । स्वित् ।
आसीत् ।

रेतःऽधाः । आसन् । महिमानः । आसन् । अवस्तात् । प्रऽयतिः । परस्तात् ॥ ५ ॥

एवमविद्याकामकर्माणि सृष्टेर्हेतुत्वेनोक्तानि । अधुना तेषां स्वकार्यजनने शैघ्र्यं प्रतिपाद्यते । येयं नासदासीदित्यविद्या प्रविष्टादिता यश्च कामस्तदय इति कामो मनसो रेतः प्रथमं यदासीदिति यत्कर्मैव विद्याकामकर्मणां वियदादिभूतजानि सृजतां रश्मी रश्मिसदृशे यथा सूर्याश्मिरूदयान्तरं निमेषमात्रेण युगपत्सर्वं जगद्वाप्नोति तथा शीघ्रं सर्वत्र व्याप्नुयन् यः वरुणवर्गो विततो विस्तृत आसीत् । स्विदासीदिति वक्ष्यमाणमत्रापि संबध्यते ॥ विचार्यमाणानां । पा० ८. धी० १७. इति स्मृतः । तत्रोदाहृतं नवत्वेः स चोदाहृतः स्विदिति वितर्के ॥ स त्र्यवर्गः प्रथमतः किं तिरश्चीनस्त्रियवर्गोऽस्थितो मध्ये स्थित आसीत् किंवाधोऽधोऽदासीत् । अहोस्विदुपपरिऽत्किमासीत् । उपरि स्विदासीदिति च । पा० ८. धी० १७. इत्यनुदाहृतः स्मृतः । आत्मन आकाशः संभूत आकाशाद्वायुर्वायोरग्निरिजगोऽग्न्या पंचमीश्रुत्या तत उद्गातारं ततो होतारमिति वत्क्रमप्रतिपत्तौ सत्यामपि दशायां श्रवत्सर्गस्य शीघ्रव्यापनेन तस्य क्रमस्य दुर्लक्षणत्वादेतेषु त्रिषु स्थानेषु स्मर्यते । आसति विचार्यते । एवं नाम शीघ्रं सर्वतो दिक्षु सर्गो निष्पन्न इत्यर्थः । इति । कुतः । त्रिषु कार्येषु मध्ये केचिन्नावा रेतोधा रेतसो बीजभूतस्य कर्मणो

विधातारः कर्तारो भोक्तारश्च जीवा आसन् अन्ये भावा महिमानः । स्वार्थिक इमनिच् । महान्तो वियदादयो भोग्या आसन् । एवं मायासहितः परमेश्वरः सर्वे जगत्सृष्ट्वा स्वयं चानुप्रविश्य भोक्तृभोग्यादिरूपेण विभागं कृतवानित्यर्थः । अयमेवार्थस्तैत्तिरीयके तत्सृष्ट्वा तदेवानुप्राविशदित्यारभ्य प्रतिपाद्यते । तच्च च भोक्तृभोग्ययोर्मध्ये स्वधा । अन्ननामैतत् । भोग्यप्रपञ्चोऽवस्तादवरो निकृष्ट आसीत् । प्रयतिः प्रयतिता भोक्ता परस्तात्पर उत्कृष्ट आसीत् । भोग्यप्रपञ्चं भोक्तृप्रपञ्चस्य शेषभूतं कृतवानित्यर्थः । विभाषा परावराभ्यां । पा० ५. ३. २९. । इति प्रथमार्थेऽस्तातिः । अस्ताति चेत्यवरशब्दस्यावादेशः । अवस्तादिति संहितायामीषा अस्मादित्वात्मकृतिभावः ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

को अद्वा वेद क इह प्र वोचत्कुत आजाता कुत इयं विसृष्टिः ।

अर्वाग्देवा अस्य विसर्जनेनाथा को वेद यत आबभूव ॥ ६ ॥

कः । अद्वा । वेद । कः । इह । प्र । वोचत् । कुतः । आऽजाता । कुतः । इयं । विऽसृष्टिः ।

अर्वाक् । देवाः । अस्य । विऽसर्जनेन । अथ । कः । वेद । यतः । आऽबभूव ॥ ६ ॥

एवं भोक्तृभोग्यरूपेण सृष्टिः प्रतिपादिता । एतावद्वा इदमन्नं चैवान्नादश्च सोम एवान्नमग्निरन्नाद इतिवत् । अथेदानीं सा सृष्टिर्दुर्विज्ञानेति न विस्तरेणाभिहितेत्याह । को अद्वेति । कः । अर्वाग्देवा पारमार्थ्येन वेद । जानाति । को वेहास्मिँलोके प्र वोचत् प्रब्रूयात् । किं दृश्यमाना विसृष्टिर्विविधा भूतभौतिक-भोक्तृभोग्यादिरूपेण ७ प्रकारा सृष्टिः कुतः कस्मादुपादानकारणात् कुतः कस्माच्च निमित्तकारणादाजाता । समन्ताज्जाता । प्रादुर्भूता । एतदुभयं सम्यङ्को वेद । को वा विस्तरेण वक्तुं शक्नुमादित्यर्थः । ननु देवा अजानन्तः । सर्वज्ञास्ते ज्ञास्यन्ति वदन् च शक्नुवन्तीत्यत आह । अर्वागिति । देवाश्चास्मिन् जगतो विसर्जनेन वियदादितोत्पत्त्यनन्तरं विविधं यज्ञेन विसर्जनं सृष्टिस्तेनार्वागर्वाचीनाः कृताः । भूतस्य पश्चाज्जाता इत्यर्थः । तथा ज्ञास्ते कथं स्वोक्तं पूर्वजगत्कालीनां सृष्टिं जानी अजानन्तो वा कथं प्रब्रूयुः । उक्तं दुर्विज्ञानत्वं निर्गमयति । अथैवं सति देवा न जानन्ति किल । तद्वतिरिक्तः को नाम मनुष्यादिवेद तज्जगत्कारणं जयतः कारणात्कृत्स्नं जगदबभूव । अजायत ॥

॥ अथ सप्तमी ॥

इयं विसृष्टिर्यत आबभूव यदि वा दधे यदि वा न ।

यो अस्याध्यक्षः परमे व्योमन्तो अंग वेद यदि वा न वेद ॥९॥

इयं । विऽसृष्टिः । यतः । आऽबभूव । यदि । वा । दधे । यदि । वा । न ।

यः । अस्य । अधिऽअक्षः । परमे । विऽव्योमन् । सः । अंग । वेद । यदि । वा । न । वेद ॥९॥

उक्तप्रकारेण यथेदं जगत्सर्जनं दुर्विज्ञानमेवं सृष्टं तज्जगद्बुधैर्मपीत्याह । इय-
मिति । यत उपादानभूतात्परमात्मन इयं विसृष्टिर्विविधा गिरिनदीसमुद्रादिरूपेण
विचित्रा सृष्टिराबभूवाजाता सोऽपि किल यदि वा दधे धारयति यदि वा न
धारयति । एवं च की नामान्यो धर्तुं शक्नुयात् । यदि धारयेदीश्वर एव धारयेन्नान्य
इत्यर्थः । एतेन कार्यस्य धारयितृत्वप्रतिपादनेन ब्रह्मण उपादानकारणत्वमुक्तं भव-
ति । तथा च पारमार्थ्यं सूचं । प्रकृतिश्च प्रतिज्ञादृष्टान्तानुपरीधात् । १.४.२३. इति ।
यद्वानेनार्धचेन पूर्वोक्तं सृष्टेर्दुर्ज्ञानत्वमेव दृढयति । की वेदेत्यनुवर्तते । इयं विविधा
सृष्टिर्यत आबभूवा समन्तादजायतेति की वेद । न कीऽपि । नास्त्येव जगतो जन्म
कदाचिदनीदृशं जगदिति बहवो भ्रान्ता भवन्त्यपि । यतः । जनिकर्तुः प्रकृतिरित्य-
पादानसंज्ञायां पंचम्यास्तसिल् । यस्मात् । एतेन उपादानभूतादाबभूव तं पर-
मात्मानं की वेद । न कीऽपि । प्रकृतितः । माणुभ्यो वा जगज्जन्मेति हि बहवो
भ्रान्ताः । तथा स एवोपादानभूतः परमात्मा स्वयमेव निमित्तभूतोऽपि सन् यदि
वा दधे विदध इदं जगत्सर्जं यदि वा न । सर्जं । असंदिग्धे संदिग्धवचनमेतच्छा-
स्त्राणि चेत्प्रमाणं स्युरिति यथा । स एव विदधे । तं । वेद । अजानन्तोऽपि
बहवो जडात्प्रधानादकर्तृकमेवेदं जगत्स्वयमजायतेति विदधेति प्रतिपन्ना गिद-
भुक्तो विधानमजानन्तोऽपि । स एवोपादानभूत इत्यपि । वेद । न कीऽपि ।
धी । पादानादन्यस्तदस्य एवेश्वरो । न हि बहवः प्रतिपन्नाः । देवा अपि न
नन्ति तदवाचीनानामेषां तत्परिज्ञाने केव । यद्येवं जगत्सृष्टिरित्यंत-
॥ बोधना तर्हि सा प्रमाणादिति गद्यास्त इत्याशङ्क्य तत्सद्भाव ईश्वरो वेदं प्रमा-
नति । यो अस्येति । अस्य भूतभौतिकात्मकस्य जातो योऽध्यक्ष ईश्वरः परम
जगत्सृष्ट्याभूते व्योमन् व्योमन्याकाश आकाशवस्त्रिर्मणि स्वप्रकाशे । यद्वा । अव-
दशायाम् । दान्येभ्योऽपि दृश्यंत इति मनिन् । नेदृशे कृतीतीदृप्रतिषेधः । ज्वर-
स्मर्यते । आस्य । आरोपयोरुद्ध । सप्तम्या लुक् । न डिसंबुद्धोरिति नलोपप्रतिषेधः ।
इति । कुतः ।

व्योमनि विशेषेण तृप्ते । निरतिशयानन्दस्वरूप इत्यर्थः । यद्वावतिर्गत्यर्थः । व्योमनि विशेषेण गंतव्ये देशकालवस्तुभिरपरिच्छिन्न इत्यर्थः । अथवावतिर्ज्ञानार्थः । व्योमनि विशेषेण ज्ञातरि विशिष्टज्ञानात्मनि । ईदृशे स्वात्मनि प्रतिष्ठितः । श्रूयते हि सनत्कुमारनारदयोः संवादे । स भगवः कस्मिन्प्रतिष्ठित इति स्वे महिम्नि । छां० उ० ७.२४. । इति । ईदृशो यः परमेश्वरः सो अंग । अंगेति प्रसिद्धौ । सोऽपि नाम वेद जानाति । यदि वा न वेद न जानाति को नामान्यो जानीयात् । सर्वज्ञ ईश्वर एव तां सृष्टिं जानीयात् नान्य इत्यर्थः ॥

॥ इत्यष्टमस्य सप्तमे सप्तदशो वर्गः ॥

यो यज्ञ इति सप्तर्चं द्वितीयं सूक्तं प्रजापतिपुत्रस्य यज्ञाख्यस्यार्घं । आद्या जगती शिष्टास्त्रिष्टुभः । अत्रापि यज्ञादीनां केषांचिद्भावानां सृष्टिः प्रतिपाद्यते । अतः स्रष्टव्यत्वेन प्रधानभूतो योऽर्थः सैव देवता । तत्कर्ता प्रजापतिरेव देवता । तथा चानुक्रांतं । यो यज्ञो यज्ञः प्राजापत्यो जगत्याद्येति । गतो विनियोगः ॥

॥ तत्र प्रथमा ॥

यो यज्ञो विश्वतस्तंतुभिस्तत एकशतं देवकर्मभिरायतः ।

इमे वयंति पितरो य आययुः प्र वयेत्यासते तते ॥ १ ॥

यः । यज्ञः । विश्वतः । तंतुऽभिः । ततः । एकऽशतं । देवऽकर्मभिः । आऽयतः ।

इमे । वयंति । पितरः । ये । आऽययुः । प्र । वय । अप । वय । इति । आसते । तते ॥ १ ॥

तंतुभिस्तनितुभिर्विपरितुभिर्विद्यदादिभूतैः सर्गात्मको यज्ञो विश्वतः सर्व-
विस्तृतः । तथैतत् । एकं च शतं चैकशतं । संख्येति पूर्वपदप्रकृतिस्वरत्नं ।
एकोत्तरेण नमित्यर्थः । येषु शतसंख्येष्टात्मीयसंवत्सरेषु जीवति तदभिप्रायेणा-
शतसंख्या जीवता तेन प्रजापतिना सार्धमेकं शतमित्युच्यते । यथा शतायुर्वै पुरुष-
शतवीर्यं आत्मैकशत इति पञ्चतस्रसंयोगे द्वितीया । ब्रह्मणः शतसंवत्सरपर्यं
देवकर्मभिर्देवाने हि श्य भोक्ताः । कृतैः कर्मभिस्तथतः । दाधिभूतः । तावत्काल-
स्थायी । एवमायामविस्तारवान् । पितरः पालकाः प्रजापतेः प्राण-
विश्वसृजो देवा वयंति । निरुपमो । ये देवा आययुः स्रष्टव्यं सर्वं जगत्स्र-
व्यापुः । अपि च प्र वयापयति । प्रवाणं नाम प्रकृष्टस्य चेतनस्य भो-
सर्जनं । अपवानं नामापकृष्टस्य निकृष्टस्याचेतनस्य भोग्यप्रपंचस्य सृष्टिः स्वोदयेन

तंतुसंताने । समुच्चयेऽन्यतरस्यां । पा० ३.४.३. । इति लोट् । तस्य लोटो हिस्वा-
वित्यनुवृत्तेर्हिरादेशः । शब्दगुणायदेशः । अतो हेरिति लुक् । प्र वयाप वयेति वयंतः
प्रवाणमपवानं च कुर्वत इत्यर्थः । एवंभूताः संतस्ते विश्वसृजस्तते विस्तृते सत्यलोक
आसते । प्राणरूपेण प्रजापतिमुपासते ॥

यद्वा ज्योतिष्टोमादिर्यज्ञ एवंप्रकृतेन पटात्मना वर्ण्यते । यो यज्ञो ज्योतिष्टो-
मादिस्तंतुभिस्तंतुस्थानीयैरग्निष्टोमात्यग्निष्टोमादिसंस्थाभेदैः सप्तभिश्छंदोभिर्वा सर्व-
तो विश्वतस्ततो विस्तृतः । तथैकशतं । तृतीयार्थे प्रथमा । एकाधिकेनाग्निचयनेन
युक्तैर्देवकर्मभिर्गवामयनप्रभृतिकैर्विश्वसृजामयनातिरेकाहादिसचात्मकैर्वायतो दी-
र्घाभूत एवमायतो विस्तारवान्यज्ञात्मकोऽयं पटः प्रजापतिना सृष्टः । तं पटं पित-
रोऽस्माकं पितृभूता इमेऽंगिरसो वयंति । तस्य पटस्य प्राचीनतंतुस्थानीयानि
स्तुतश्स्त्राणि प्र वय त्वं कुरु अप वद तिरश्चीनतंतुस्थानीयानि यजूंषि त्वं कुर्वित्येवं
परस्परं नियुंजाना आसते । नियुंजंति ॥ एवं विस्तृतस्य यज्ञस्य प्रजापतेः सका-
शादुत्पत्तिरुत्तरया प्रतिपाद्यते ॥

॥ सैषा द्वितीया ॥

पुमो॑ एनं॑ तनुत॑ उक्कृ॑णत्ति॒ पुमा॑न्वि॒तः॒ अधि॑ नाकै॑ अस्मिन् ।

इमे॑ म॒यू॒खा॒ उप॑ सेदु॒रू॒ सदः॑ सामानि॑ कु॒स्त॒स॒रा॒ण्यो॒त॒वे ॥ २ ॥

पुमान् । एनं । तनुते । उक् । कृणत्ति । पुमान् । वि । तन्ने । अधि । नाकै । अस्मिन् ।

इमे । मयूखाः । उप । सेदुः । उं इति सदः । सामानि । चक्रः । तसराणि । ओतवे ॥ २ ॥

पुमान् पुरुष आदिपुरुषः प्रजापतिरेनं यज्ञं तनुते । विवर्धयति । सृष्ट्वा । तन्ने ।
नथा च ब्राह्मणं । स प्रजापतिर्यज्ञमतनुत तमाश्नेना । तिति । प्रजापतिर्यज्ञम-
जत यज्ञं सृष्टमनु ब्रह्मक्षत्रेण । तमिति च । स एव पुमान् सृष्टं त्रयेशं कृ-
त्ति । उद्देष्टयति । कृती वेष्टने । रौधादिकः । स एव पुमान् प्रजापतिरस्मिन्भूलोके
॥ २ ॥ । अकं दुःखं नास्त्यस्मीति । नाकः स्वर्गलोकः । नभ्राणपादित्यादिना । तन्ने-
जगत् । इतिभावः । तच्च च वि तन्ने । इमं यज्ञं विस्तारयति । अधिः सप्तम्यर्थानुवादी ।
दशायुः । तन्निपत्योच्छंदसीत्युपधालोपः । तस्य संगनिवद्भावाद्विर्वचनं । मयूखा
स्मर्यते । आस्त्यः । विश्वसृजनहेतुभूतं विश्वसृजामयनाख्यं यज्ञं कर्तुमुपसीदंति ।

उपसद्य च सामानि रथंतरादीन्योतवे वयनाय यज्ञाख्यं वस्त्रमोतुं तसराणि तिर्य-
क्सराणि तिरश्चीनसूचाणि चक्रुः ॥

॥ अथ तृतीया ॥

कासीत्प्रमा प्रतिमा किं निदानमाज्यं किमासीत्परिधिः क आसीत् ।

छंदः किमासीत्प्रउगं किमुक्थं यद्देवा देवमयजंत विश्वे ॥३॥

का । आसीत् । प्रऽमा । प्रतिऽमा । किं । निऽदानं । आज्यं । किं । आसीत् । परिऽधिः ।
कः । आसीत् ।

छंदः । किं । आसीत् । प्रउगं । किं । उक्थं । यत् । देवाः । देवं । अयजंत । विश्वे ॥३॥

विश्वसर्जनोपायत्वेन प्रजापतिना सृष्टे यज्ञे विश्वस्य स्रष्टारो विश्वसृजो देवा
विश्वसर्जनाय तं यज्ञमन्वतिष्ठन् । तस्मिन्समये जगतोऽनुत्पत्तेर्जगदंतःपातिनो
यागोपकरणभूताः पदार्थाः कथमासन्नित्यनया प्रश्नः क्रियते । यद्यदा विश्वे सर्वे
साध्या देवा देवं प्रजापतिमयजंत तदानीं यस्य यज्ञस्य प्रमा प्रमाणमियत्ता का
कथंभूतासीत् । तथा प्रतिमा हविःप्रतियोगित्वेन मीयते निर्मीयत इति प्रतिमा
देवता । सा च तस्य यज्ञस्य कामे निदानमादिकारणं यागेऽप्रवृत्तस्य
प्रवर्तकं फलं किमासीत् । तथाज्यं धृतदुपलक्षितं हविर्वा तस्य यज्ञस्य किमा-
सीत् । तथा परिधिः । परितो धीयं इति त्रयः परिधयो बाहुमात्राः पलाशा-
दिवृक्षजन्त्याः । परिपूर्वाद्वातेरुपसर्गोऽधोः किरिति किप्रत्ययः । सामान्यापेक्षमे-
कवचनं । परिधयः क आसन्नित्यर्थः । तथा तस्य यज्ञस्य गायत्र्यादिकं छंदः किमा-
सीत् । तथा प्रउगमुक्थं । उपलक्षणमेतत् । आज्यप्रउगादीन्युक्त्यानि शस्त्राणि
अस्त्राणि । एतेषु चरणामुत्तरं ब्रूचेनाह ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

अग्नेर्गीयश्चभवत्सयुग्वोषिहया सविता सं बभूव ।

अनुऽस्तुभा सं सं उक्थैर्महस्वान्बृहस्पतेर्बृहती वाचमावत् ॥४॥

अग्नेः । गायत्री । अभवत् । सऽयुग्वोषिहया । सविता । सं । बभूव ।

अनुऽस्तुभा । सोमः । उक्थैः । महस्वान् । बृहस्पतेः । बृहती । वाचं ।

सयुग्वो सहयुक्ता महायभूता गायत्र्यभवत् । यष्ट्यात्मजापतेः स्वोदयेन

देवतासु मध्येऽग्निच्छंदःसु गायत्री चोभावप्यजायेतामित्यर्थः । तथा च तैत्तिरीयकं । प्रजापतिरकामयत प्रजायेयेति स मुखतस्त्रिवृतं निरमिमीत तमग्निर्देवतान्वसृज्यत गायत्री छंद इति । उष्णिहयोष्णिक्छंदसा सह सविता देवः सं बभूव । तस्मात्प्रजापतेर्जज्ञे । टापं चापि हलंतानामिति वचनादुष्णिहश्चाट्टाप । तथा महस्वान् तेजस्वी सोम उक्थैः स्तुतश्चैरनुष्टुभानुष्टुच्छंदसा च सार्धं तस्मादेव प्रजापतेरजायत । तथा बृहस्पतेर्देवस्य वाचं वाक्यं बृहतीच्छंद आवत् । अरक्षत् । अगच्छद्वा । बृहत्या सार्धं बृहस्पतिरपि तस्मात्प्रजापतेर्जज्ञे इत्यर्थः ॥

॥ अथ पंचमी ॥

विराणिमित्रावरुणयोरभिश्च्रीरिंद्रस्य त्रिष्टुबिह भागो अहः ।

विश्वान्देवाञ्जगत्या विवेश तेन चाकृप्रे ऋषयो मनुष्याः ॥५॥

विऽराट् । मित्रावरुणयोः । अभिऽश्रीः । इंद्रस्य । त्रिऽस्तुप् । इह । भागः । अहः ।

विश्वान् । देवान् । जगती । आ । विवेश । तेन । चाकृप्रे । ऋषयः । मनुष्याः ॥५॥

अपि च मित्रावरुणयोर्देवयोर्विरा छंदोऽभिश्च्रीः । अभिश्चिता । आश्चितासीत् । विराजा सह मित्रावरुणावपि प्रजापते सकाशादजायेतामित्यर्थः । इहास्मिन्यज्ञे ऽहः सवनत्रयरूपस्य भागो मध्यंदिनस्य । यीऽंश्चिष्टुच्छंदश्चेंद्रस्याभिश्चयणीयावास्तां । ताविंद्रश्च प्रजापतेः सकाशादजायेतित्यर्थः । तथा च तैत्तिरीयकं । उरसो बाहुभ्यां पंचदशं निरमिमीत तमिंद्रो देवतान्वसृज्यत तत्र त्रिष्टुच्छंदो बृहत्सामेति । तथा विश्वान्सर्वान्देवाञ्जगतीछंद आ विवेश । प्रविष्टवर्त । विश्वे देवा जगती च प्रजापतेरजायंतित्यर्थः । तथा च तैत्तिरीयकं । तं विश्वे ॥ देवता अन्वासृज्यंत जगती छंदो वैरूपं सामेति । उक्तेन प्रकारेण प्रतिमा विधीत छंदः विधीतः । उगं किमुक्थमिति त्रयाणामुत्तरं जातं । आज्यदध्यादिभिरुत्तरं पुरुषसूक्ते । १०. ९०. १ । तत्र हवस्रश्चाभी देवा अस्मिन्मन्त्रे । अस्यासीदाज्यं यीष्म इधमः शरद्विः । सप्त सन्परिधयस्त्रिः सप्त समिधः इति । अयमर्थः । सर्वरसानां देवो वसंतस्तस्य गत्सर्जनसाधनस्य यत्सं जगतीसीत् आज्यदध्यादिभी रसैः सार्धं दशो वसंतोऽजायतेत्यर्थः । सर्वरसानां दशायां यीष्म चतुरिधम आसीत् शुष्कैः काष्ठैः सार्धं यीष्मोऽजायतेत्यर्थः । पच्यस्मर्यते । आसृक्तः शरदनुस्तस्य यज्ञस्य हविरासीत् । सप्त द्वादसि चः सप्तैकविंशतिभिः इति । कुतः । मिधस्त्रयः परिधयश्चासन् । कासीत्प्रमाणां प्रमा किं निदानं ते ।

त्यनयोरपि प्रश्नयोरप्येवमुत्तरं पूर्वं विश्वसृजोऽमृताः शतं वर्षसहस्राणि दीक्षिताः
सत्रमासतेति एतेन वै विश्वसृज इदं विश्वमसृजंतेति च तैत्तिरीयके । तै० ब्रा० ३.
१२.९. । समाम्नायते । अतस्तस्य यज्ञस्य सहस्रसंवत्सरपरिमितः कालः प्रमाणं ।
विश्वस्य जगतः सर्जनमादिकारणं प्रवर्तकं फलमित्यर्थः । एतदुक्तं भवति । यदा
विश्वसृजो देवा देवं प्रजापतिं विश्वसृजामयनाख्येन यागेनायजन् तदोक्ताः सर्व-
यागोपकाराः प्रजापतेः सकाशादजायंतेति । यतोऽग्न्यादिदेवताभिः सह गाय-
त्र्यादीनि सप्त छंदांसि जातान्यतो हेतोस्तेषां छंदसामग्न्यादयो देवता इति । छंदो-
विचितौ सूचितं च । अग्निः सविता सोमो बृहस्पतिर्मित्रावरुणाविंद्रो विश्वे देवा
देवता इति । एवं प्राजापत्यो यज्ञोऽनुष्ठितः । तेन यज्ञेनर्षयो मनुष्याश्च चाकृप्रे ।
चक्रूपिरे । कृष्णाः सृष्टा आसन् । कृपेः कर्मणि लिटीरयोरिति रेआदेशः । कृपो
रो लः । पा० ८. २. १८. । इति लत्वं । तुजादित्वादभ्यासदीर्घः । तेनैव यज्ञेन सर्वं
जगदसृजन्नित्यर्थः ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

चाकृप्रे तेन ऋषयो मनुष्या यज्ञे जाते पितरौ नः पुराणे ।

पश्यन्मन्ये मनसा चक्षसा तान् इमं यज्ञमयजंत पूर्वं ॥ ६ ॥

चाकृप्रे । तेन । ऋषयः । मनुष्याः । जाते । पितरः । नः । पुराणे ।

पश्यन् । मन्ये । मनसा । चक्षसा । तान् । ये । इमं । यज्ञं । अयजंत । पूर्वं ॥ ६ ॥

पुराणे चिरंतनेऽस्मिन्यज्ञे जाते ऋषय इति । सम्यगनुष्ठिते सति तेन यज्ञेनर्षयो
मनुष्या नोऽस्माकं पितरः पूर्वपुरुषाश्च चाकृप्रे । अकल्प्यंत । असृज्यंत । इममीदृशं
यज्ञं पूर्वं साध्याः । प्रजापतेः प्राणभूता अयजंतान्वतिष्ठन् तान्देवान्प्राणा-
त्मनः । अथ वर्तमानाः चक्षसा दृष्टेनहेतुना मनसा पश्यन् जानन्मन्ये । तानेव दि-
क्षुः । न स्तौति । मन्यति । चर्चतिकर्मा ।

अथ सप्तमी ॥

सहस्रतोमाः सहस्रं दस अतः सहस्रमा ऋषयः सप्त दैव्याः ।

पूर्वेषां पंथांमनुदृश्य धीराः अन्वालेभिरे रथ्योऽन रश्मीन् ॥ ७ ॥

सहऽस्तोमाः । सहऽष्टौ । आऽवृतः । सहऽप्रमाः । ऋषयः । सप्त ।

वैषां । पंथां । अऽदृश्यः । धीराः । अन्नुऽआलेभिरे । रथ्यः । नृत्तोऽस्वोदयेन

स्त्रीभिः त्रिवृत्पञ्चदशादिभिः सह वर्तमानाः सहस्त्रीमाः । सहस्रदसो गायत्र्या-
दिभिश्चंदोभिः सह वर्तमाना आवृत आवर्तमानाः सहप्रमाः । प्रमितिः प्रमा
यज्ञस्येयत्तापरिज्ञानं । तेन सह वर्तमाना दैव्या देवस्य प्रजापतेः संबंधिनः । यद्वा
देवानां यष्ट्यानां संबंधिन ऋषयो द्रष्टारः सप्तसंख्याकाः शीर्षण्याः । यद्वा मरी-
चिप्रमुखाः सप्तर्षयो होचादयः सप्त वषट्कर्तारो वा । एवंविधा एते पूर्वेषां पूर्वपु-
रुषाणामंगिरःप्रभृतीनां विश्वसृजां देवानां वा पंथां पंथानमनुष्ठानमार्गमनुद्दश्य
क्रमेण ज्ञात्वा धीरा धीमंतः संतोऽन्वालेभिरे । अनुक्रमेणारब्धवन्तः । यागानुष्ठाने
प्रवृत्ता इत्यर्थः । रथ्यो न । यथा रथिनो रथेन युक्ता रथस्य नेतारः सूता रथमी-
नश्चनियोजनार्थान्प्रग्रहान् सम्ययथस्य नयनाय हस्तेनान्वारभन्ते । अन्वारभ्य च
सम्यक् तं रथं प्रवर्तयन्ति एवमेतेऽप्यनुष्ठानमार्गं श्रुतितोऽवगम्य सम्यगन्वति-
ष्ठन्नित्यर्थः ॥

॥ इत्यष्टमस्य सप्तमेऽष्टादशी वर्गः ॥

अप प्राच इति सप्तर्चं तृतीयं सूक्तं कक्षीवतः पुत्रस्य सुकीर्तनार्थं । चतुर्थ्यनुष्टुप्
शिष्टाः षट् त्रिष्टुभः । चतुर्थीपञ्चम्याश्चिदेवत्ये शिष्टा ऐन्द्रः । तथा चानुक्रांतं ।
अप प्राचः सुकीर्तिः काक्षीवतो मध्येऽनुष्टुप्सोत्रा चाश्विन्याविति ॥ षष्ठेऽहनि
ब्राह्मणाच्छंसिन उक्थयश्च एतत्सूक्तं । सूत्रं सुकीर्तिं ब्राह्मणाच्छंसी वृषाकपिं
च पंक्तिशंसं । अ० ८. ४. इति ॥ चातुर्विंशत्यहनि माध्यंदिने सवने मैत्रावरु-
णस्याप प्राच इत्येषारंभणीया कद्वत्प्रगाथा । त्वरं शंसनीया । सूचितं च । कद्वन्तः
प्रगाथा अप प्राच इन्द्र विश्वाँ अमित्रान् । अ० ७. ४. इति ॥ अहर्गणेष्वपि द्वि-
तीयादिष्वहःसु तस्यैव तस्मिन्नेव शस्त्र आरंभणीया । सूत्रं च । आरंभणीयाः
पर्यासान्कद्वतोऽहरहः शस्यानीति होचका द्वितीयादिष्वेव । अ० ७. ९. इति ॥

॥ सैषा प्रथमा ॥

उधी । अप प्राच इन्द्र विश्वाँ अमित्रान् । अप्राचो अभिभूते न ।

पोदीचो अप शूराधराच उरौ यथा तव शस्त्रं ।

॥ अप । प्राचः । इन्द्र । विश्वान् । अमित्रान् । अप । अप्राचः ।

जग । उदीचः । अप । शूर । अधराचः । उरौ । यथा ।

दशायाम् । अप्राचः प्रमुखमंचतः प्राग्देशे वर्तमानान् । अप्राचो

स्मर्यते । अप्राचः प्राग्देशे वर्तमानान् । अप्राचो

इति । कुत्ति । प्राग्देशे वर्तमानान् । अप्राचो

इत्यकारलोपे चाविति दीर्घत्वं । अनिगंतोऽचतौ वप्रत्यय इति गतेः प्रकृतिस्वरत्वं । तादृशान्विश्चान्सर्वानमित्राञ्शचूनप नुदस्व । अस्मत्तोऽपगमय । तथा हे अभिभूते शचूणामभिभवितरिद्रापाचोऽपमुखमंचतः पृष्ठभागे वर्तमानान्सर्वाञ्शचूनप नुदस्व । अपि चोदीच ऊर्ध्वमंचत उपरिवर्तमानान् । उत्पूर्वादंचतेः पूर्ववत्क्रियुद ईदित्यंचतेरकारस्येकारः । पूर्ववत्स्वरः । तथाविधानपि शचूनप नुदस्व । तथा हे शूर शौर्यवन्निद्राधराचोऽधरदेशमधोभागमंचतश्चाधस्तनानपि शचूनप नुदस्व । अधरशब्दोपपदादंचतेः शसि पूर्ववत्प्रक्रिया । चाविति पूर्वपदस्यांतोदात्तः । उरौ विस्तीर्णे तव संबंधिनि त्वया दत्ते शर्मन् शर्मणि गृहे सुखे वा यथा वयं मदेम निरुपद्रवाः संतो हृष्येम तथा त्वं सर्वत्र वर्तमानानस्मदीयाञ्शचून्विनाशयेत्यर्थः ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

कुविदंग यवमंतो यव चिद्यथा दांत्यनुपूर्वं वियूय ।

इहेहैषां कृणुहि भोजनानि ये बर्हिषो नमोवृक्तिं न जग्मुः ॥ २ ॥

कुवित् । अंग । यवऽमंतः । यव । चित् । यथा । दांति । अनुऽपूर्वं । विऽयूय ।

इहऽइह । एषां । कृणुहि । भोजनानि । ये । बर्हिषः । नमःऽवृक्तिं । न । जग्मुः ॥ २ ॥

अंग हे इंद्र यवमंतो यथादिधान्ये कर्षका यव चित् । उपलक्षणमेतत् । यवगोधूमादीन् अनुपूर्वं यो यो धान्यविशेषः प्रथमं पच्यते तेनानुपूर्व्येण वियूय पृथक्कृत्य यथा कुविद्धुल दांति लुनन् । दाप् लवने । आदादिकः । विपूर्वाद्यौ-तेत्यपि युष्मवोदीर्घश्च सः । पा० ६. ४. ५८. इति दीर्घः । एवमिहेहास्मिन्नस्मिन्देसे सर्वे निषां यजमानां भोजनानि । धननामैतत् । भोगसाधनानि धनानि कृणुः । यस्मिन्देसे यजनमपेक्षितं तदनुगुणं प्रयच्छेत्यर्थः । उत प्रयच्छेयिषि वावृत्तिरिति हेतुगभावः । एषां वृत्तिं के पुनरिम इत्यत आ-ये यजमाना बर्हिषः नमोवृक्तिं नमसो हविर्लक्षणस्यान्नस्य नमस्कार-त्मकस्य स्तोत्रस्य च कारणं न जग्मुर्न हविर्लक्षणं किंतु सर्वदा हविर्लक्षणं । एषां कृणुतीत्यन्वयः ॥

॥ अथ तृतीया ॥

नोत श्रवो विविदे संगमेषु ।

मा अश्वायंतो वृषणं वाजयंतः ॥ ३ ॥ ततोऽस्वोदयेन

नहि । स्थूरि । ऋतुऽथा । यातं । अस्ति । न । उत । अरवः । विविदे । संऽगमेषु ।
गन्तः । इंद्रं । सख्याय । विप्राः । अश्वऽयंतः । वृषणं । वाजयंतः ॥ ३ ॥

एकेन धुर्येण युक्तमनः स्थूरीत्युच्यते । ऋतुयतौ । यद्यस्मिन्काले प्राप्तव्यं तद्यो-
ग्यकाले स्थूर्येनो यातं तं देशं प्राप्तं नह्यस्ति । न हि भवति । एकेन धुर्येण युक्तः
शकटः शीघ्रं गंतव्यं न प्राप्नोतीत्यर्थः । उतापि च संगमेषु संग्रामेषु अरवोऽन्नं
यशो वा न विविदे । न लभते । इंद्रसूक्तविलक्षणः । वृषणं वर्षितारं तमिंद्रं
गन्तं गा इच्छंतो विप्रा मेधाविनो वयं सख्याय सखिकर्मण आह्वयाम इति शेषः ।
कथंभूताः । अश्वायंतोऽश्वानप्यात्मन इच्छंतः । वाजयंतोऽन्नकामा बलकामाश्च ॥

सौचामण्यां सुरामहाणां पुरोनुवाक्या युवमित्येषा । सूचितं च । युवं सुराम-
मश्विनेति यहाणां पुरोनुवाक्या । अ० ३. ९. । इति ॥

॥ सैषा चतुर्थी ॥

युवं सुराममश्विना नमुचागसुरे सचा ।

विपिपाना शुभस्पती इंद्रं कर्मस्वावतं ॥ ४ ॥

युवं । सुरामं । अश्विना । नमुचा । असुरे । सचा ।

विऽपिपाना । शुभः । पती इति इंद्रं । कर्मऽसु । आवतं ॥ ४ ॥

हे अश्विनाश्विनौ हे शुभस्पती उदकस्य शोभनालंकारस्य वा पती पालयि-
तारौ सुरामं सुष्ठु रमणसाधनमिदं हविर्विपिपाना विशेषेण पीतवंतौ युवं युवां
सचा संतौ संगतावासुरेऽसुरपुत्रे नमुचावेतत्सुतेऽसुरे हंसे सति हर्मसु शोधन-
कर्मस्विंद्रमावतं । अरक्षतं । विपिपाना । पा प न इत्यस्य खेटः का पृष्ठे ल-
धी । दसीत्यभ्यासस्येत्वं । शुभस्पती इति सुवामंचित इति षट् य परांग-
ममंचितसमुदायस्याष्टमिकं सर्वानुदात्तत्वं ॥ १ ॥

॥ पूर्वोक्तानामेव यहीणां पुत्राभेति याज्या । सू-
तोभेति याज्या । अ० ३. ९. । इति ॥

जग

॥ सैषा पंचमी ॥

दशायाम् पितरावश्विनोभेन्द्रावधुः काथिर्दसनाभिः । धी-
स्मर्यते । आ-
इति । कुते-
॥ ५ ॥

पुत्रंऽइव । पितरौ । अश्विनौ । उभा । इंद्र । आवयुः । काव्यैः । दंसनाभिः ।

यत् । सुऽरामं । वि । अपिबः । शचीभिः । सरस्वती । त्वा । मघऽवन् । अभिष्णक् ॥५॥

हे इंद्र त्वां पितरौ मातापितरौ पुत्रमिव । पिता मात्रेति पितुः शेषः । उभो-
भावश्विनौ काव्यैः प्रशस्यैर्दंसनाभिरात्मीयैः कर्मभिरावयुः । मध्यमो व्यत्ययेन ।
आवतुः । ररक्षतुः । त्वं च सुरामं सुखेन रमणसाधनं हविर्येद्यदा शचीभिः शक्तिभिः
सार्धं व्यपिबो विशेषेण पीतवानसि तदा हे मघवन्धनवन्निद्र सरस्वती देवी त्वा
त्वामभिष्णक् । उपासेवत । भिष्णक् उपसेवायां । कंद्वादिः । छांदसो यगभावः ।
लङि बहुलं छंदसीति शपो लुक् । हल्ङ्वाभ्य इति लोपः ॥

॥ अथ षष्ठीसप्तम्यौ ॥

इंद्रः सुचामा स्ववाँ अवोभिः सुमृळीको भवतु विश्ववेदाः ।

बाधतां द्वेषो अभयं कृणोतु सुवीर्यस्य पतयः स्याम ॥६॥

इंद्रः । सुऽचामा । स्वऽवान् । अवऽभिः । सुऽमृळीकः । भवतु । विश्वऽवेदाः ।

बाधतां । द्वेषः । अभयं । कृणोतु । सुऽवीर्यस्य । पतयः । स्याम ॥६॥

तस्य वयं सुमतौ यज्ञियस्यापि भद्रे सौमनसे स्याम ।

स सुचामा स्ववाँ इंद्रो अस्मे आरच्छेद्वेषः सनुतर्युयोतु ॥७॥

तस्य । वयं । सुऽमतौ । यज्ञियस्य । अपि । भद्रे । सौमनसे । स्याम ।

सः । सुऽचामा । स्वऽवान् । इंद्रः । अस्मे इति । आरात् । चित् । द्वेषः । सनुतः । युयोतु ॥७॥

आनिद्रमित्येव नवर्गे । ४. ७. ३२. व्याख्याते । अक्षरार्थस्तु सुचाता धनवान्
सर्वस्य चित्तो रश्मिः सुष्ठु सुखयिता भवतु शत्रुंश्च हिनस्तु भयराहित्यं च करो-
त्वस्माकं । अतो वरं नवीर्योपेतस्य स्वामिनो भवेमेति ॥ सप्तम्या
तस्य यज्ञाहयेन्द्रस्य भजनीये सौमनस्ये च वयं विषयभूता भवे-

उउ कर्मा धनं चितावतैः । अस्मत्तो दूरदेशे धृष्टान्तधानं योजयत्विति ॥

सुर । सुमे । अस्य सप्तम्या एकोनविंशो वर्गः ॥

ईजानमिति सप्तम्या । सुक्तं नृमेधपुत्रस्य शकपूतस्यार्धं मित्रावरुणौ

या तु लिंगोक्तद्वयं कषदेवताका न्यकुसारिणी द्वितीयद्वादशकत्र्ये

सप्तम्या प्रस्तावः । द्विद्वादशकद्व्यष्टकवती । सप्तमी महासतोऽयुः स्वोदयेन

द्विद्वादशकवती । शिष्टास्त्रिंशो विराडूपा एकादशिनस्त्रयोऽष्टकश्चेति लक्षणल-
क्षिताः । तथा चानुक्रांतं । ईजानं शकपूतो नार्मेधो मैत्रावरुणं न्यंकुसारिण्याद्या
लिंगोक्तदेवतांत्या महासतोबृहत्युपाद्योपांत्ये प्रस्तारपंक्ती शेषा विराडूपा इति ।
गतो विनियोगः ॥

॥ तत्र प्रथमा ॥

ईजानमिद्वौर्गूर्तावसुरीजानं भूमिरभि प्रभूषणि ।

ईजानं देवावश्विनावभि सुमैरवर्धतां ॥ १ ॥

ईजानं । इत् । द्यौः । गूर्तऽवसुः । ईजानं । भूमिः । अभि । प्रऽभूषणि ।

ईजानं । देवौ । अश्विनौ । अभि । सुमैः । अवर्धतां ॥ १ ॥

गूर्तवसुः । गूर्तमुद्यतं स्तोतृभ्यो दानाय हस्ते धृतं वसु धनं यस्याः सा तथोक्ता ।
गुरी उद्यमने । निष्ठा । श्रीदितो निष्ठायामितीदृप्रतिषेधः । नसत्तनिषत्तेत्यादिना
निपातनान्निष्ठानत्वाभावः । अन्येषामपीति सांहितिको दीर्घः । बहुव्रीहौ पूर्वप-
दप्रकृतिस्वरत्वं । ईदृशी द्यौर्द्युलोकाभिः । निनी देवतेजानमिद्वजैरिष्टवंतमेव पुरु-
षमभिवर्धयति । यजेर्लिटः कानच् । वाचेस्वर्गाति संप्रसारणे द्विर्वचनं । तथा
भूमिश्च प्रभूषणि प्रभवने । यद्वा प्रकृष्टभूषणेऽलंकारे निमित्तभूते सतीजानमभि-
वर्धयति । अपि च । देवौ दानादिगुणयुक्तावश्विनावीजानमिष्टवंतं पुरुषं सुमैर्ध-
नैरभ्यवर्धतां । अभिवर्धयतः । वृधेरंतर्भावितरण्यर्थाच्छांदस्यो लङ् ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

ता वां मित्रावरुणा धारयन्तिस्ती सुषुम्नेषितवतां यजामसि ।

युवोः क्राणाय सत्त्वैरभि ष्याम रक्षसः ॥ २ ॥

ता । वां । मित्रावरुणा । धारयन्तिस्ती इति कर्त्तव्यत्वात् । सुषुम्ना । षितवतां ।

॥ यजामसि ।

युवोः । क्राणाय । सत्त्वैः । अभि । स्याम । रक्षसः ॥ २ ॥

दशायामिष्टवत् । धारयन्तिस्ती ध्रियमाणभूमिकौ । क्षिति

स्मर्यते । आर्यः । क्षितयो मनुष्या ययोः स्वभूतास्तथापि धौ
इति । कुतः । तौ वां युवामिषितवतेषितत्वेन । तृतीयैक ॥ ५ ॥

जनः । यद्वा भावप्रत्ययांतात्पुनरपि भावप्रत्ययो विकरणद्वयवत् । इषितव्यत्वेन प्राप्नव्यत्वेन । हेतौ तृतीया । यतो युवां देवेषु मध्ये प्राप्नव्यौ ततो हेतोर्यजामसि । हविर्भिर्यजामः । इदं तो मसीति मस इकारागमः । एवं च युवोर्युवयोः सख्यैः सखित्वैः । सख्युर्यः । क्राणाय कुर्वते यजमानाय । करोतेः शानचि छांदसो विकरणस्य लुक् । तादर्थ्ये चतुर्थी । यजमानार्थे रक्षसो यज्ञस्य बाधकान्नाक्षसानभिष्याम । अभिभवेम । उपसर्गप्रादुर्भ्यामित्यस्तेः सकारस्य षत्वं ॥

॥ अथ तृतीया ॥

अधा चिन्नु यद्दिधिमामहे वामभि प्रियं रेक्णः पत्यमानाः ।

दद्वा वा यत्पुष्यति रेक्णः सम्वारन्नकिरस्य मघानि ॥३॥

अध । चित् । नु । यत् । दिधिमामहे । वां । अभि । प्रियं । रेक्णः । पत्यमानाः ।

दद्वान् । वा । यत् । पुष्यति । रेक्णः । सं । उं इति । आरन् । नकिः । अस्य । मघानि ॥३॥

हे मित्रावरुणौ वां युवाभ्यां युवयोरर्थे यद्गदा दिधिमामहे हवींषि धारयामः । यद्वा धिष शब्दे । वां युवां स्तुमहे अधा चिन्तं तरमेव नु क्षिप्रं प्रियमभीष्टं रेक्णः । धननामैतत् । धनमभि पत्यमाना अभिपतंतोऽभिप्राप्नुवंतो भवामः । दद्वान् ददिवान् । ददातेर्लिटः क्सुः । छंदस्युभयथेति वसोः सार्वधातुकत्वाच्छाभ्यस्तयोरात इत्यकारलोपः । अत एवेडभावश्च । संहितायां नकारस्य दीर्घादटि समानपाद इति रुत्वं । आतोऽटि नित्यगिति सानुनासिक आकारः । वाशब्दश्चार्थे । हवींषि दत्तवांश्च यद्यो यजमानो रेक्णो धनं पुष्यति वर्धयत्यस्य दत्तवतो यजमानस्य मघानि धनानि नकिः समारः नैवापगच्छति । किंतु तमेव सर्वदा भजंते । समित्येतद्देवेभ्यो उ इति ॥३॥ अर्तेच्छांदसे लुङि सतिंशास्त्यतिभ्यश्चेति च्चेरडादेशः ।

अधर्षे गुणः ॥

॥ अथ तृतीया ॥

असावन्यो असुरः । विश्वेषां वरुणासि राजा ।

उत्तमस्य वृत्तावतैः सांतकध्रुक ॥४॥

असुर । सू । त । ह्यै । त्वै । विश्वेषां । वरुण । असि । राजा ।

ईजानमिति सप्त । एतावता । एनसा । अंतकऽध्रुक ॥४॥

या तु लिंगोक्तध्रुक । यद्वासवः प्राणाः । ताददाति मनुष्येभ्यः स्वोदयेन प्रसाद्यै प्रस्ता

प्रयच्छतीत्यसुरः । ईदृश हे मित्र द्यौर्द्युलोको देवनशीलादितिर्वान्यः । सुपां सुलु-
गिति द्वितीयायाः स्वादेशः । वरुणापेक्षयान्यमसावमुं नभसि दृश्यमानं त्वां सूयत ।
असूत । षूङ् प्राणिप्रसवे । छांदसोऽडभावः । हे वरुण त्वं च विश्वेषां सर्वेषां प्रा-
णिनां राजासि । ईश्वरो भवसि । तादृशयोर्युवयो रथस्य मूर्धा शिरश्चाकन् । अस्म-
द्यज्ञं कामयते । यद्वा रथस्य रंहणशीलस्य यज्ञस्य मूर्धा न मूर्धेव प्रधानः सोम-
श्चाकन् । युवां कामयते । कन दीप्निकांतिगतिषु । अस्माद्यङ्लुगंताच्छांदसो लङ् ।
यत एवमतः कारणादंतकधुगंतकस्य हननशीलस्य राक्षसादेर्यमस्यैव वा द्रोग्धा ।
दुह जिघांसायां । सत्सूद्विषेत्यादिना क्विप् । वा दुहमुहसुहस्निहामिति घत्वं । भध्भा-
वः । ईदृशः स यज्ञ एतावतैनमेयत्परिमाणेनापि पापलेशेनापि न युज्यते ॥

॥ अथ पंचमी ॥

अस्मिन्स्वेऽतच्छकपूत एनो हिते मित्रे निगंतान्हंति वीरान् ।

अवोर्वा यद्वात्तनूष्ववः प्रियासु यज्ञियास्वर्वा ॥ ५ ॥

अस्मिन् । सु । एतत् । शकऽपूते । एनः । हिते । मित्रे । निऽगंतान् । हंति । वीरान् ।

अवोः । वा । यत् । धात् । तनूषु । अवः । प्रियासु । यज्ञियासु । अवो ॥ ५ ॥

योऽयं शकपूताख्य ऋषिरस्मिञ्शकपूते स्थितमेतदेनः पापं शत्रूणां पापकर-
मायुधं वा मित्रे देवे हिते हिताचरणपरेऽनुकूले सति निगताब्धिगंतव्यान्हननार्थं
नियमेन प्राप्नथ्यान्वीराञ्शचोः पुत्रादीन् सु सुष्ठु हंति हिनस्त्यस्मिन्नृषौ सम-
वेतं यत्पापं तन्मित्रस्य प्रसादेन तदीयेषु शत्रुषु स्वकां दुःखं जनयतीत्यर्थः ।
निगतान् । निपूर्वाक्रमेः कर्मणि निष्ठा । गतिरनंतर इति गतेः प्रकृतिरुत्तरत्वं ।
कदेत्यत आह । अवोर्हविर्भिस्तरपयितुः । अवतेरौणादिक इति चयः । त-
नस्य यज्ञियासु यज्ञार्हासु क्रियासु तनूषु शरीरेष्वर्वाभिगंतव्यो वरुण यद्वा-
दावो रक्षणं धादधाति निदधाति स्थापयति । यद्वा यज्ञी । गता स ऋषिरावितू-
रक्षितुर्मित्रस्य वरुणस्य वा यज्ञार्हासु प्रियासु त-
धाद्वारयति तदानीं मित्रे वरुणे चानुकूले सति तदे-

॥ अथ षष्ठी ॥

युवोर्हि शतादितिर्विचेतसा द्यौर्न भूमिः पर्यसा पु-
अव प्रिया दिदिष्टन सूरौ निनिक्त रश्मिभिः ॥ ६ ॥

५ ॥

युवोः । हि । मा॒ता । अ॒दि॒तिः । वि॒ऽचे॒त॒सा । द्यौः । न । भू॒मिः । प॒र्य॒सा । पु॒ष्ट॒त॒नि ।
अ॒व । प्रि॒या । दि॒दि॒ष्ट॒न । सू॒रः । नि॒नि॒क्त । र॒श्मि॒ऽभिः ॥ ६ ॥

हे विचेतसा विशिष्टज्ञानौ मित्रावरूणौ युवोहि युवयोः खलु माता जनन्य-
दितिरदीनाखंडनीया वा भवति । सैव भूमिः । इयं वा अदितिरिति श्रुतेः । द्यौर्न
यथा द्युलोकः पयसा वृष्ट्युदकेन सर्वं जगत्पुनान्येवमेषा सा भूमिः पयसात्मीयेन
रसेन हविरात्मना परिणतेन पुपूतनि परिपवने यजमानानां पापस्य शोधने
हेतुर्भवतीत्यर्थः । पूतशब्दादाचारे क्विबंतादौणादिकः कनिप्रत्ययः । छांदसं द्विर्वचनं ।
तौ युवामतिदिश्य यूयं प्रिया प्रियाणि धनान्यव दिदिष्टन । अवाङ्मुखमस्मद-
भिमुखं दिशत । दत्त । दिश अतिसर्जने । अस्माल्लोटि छांदसः शपः द्युः । तप्तनप्त-
नयनाश्चेति तशब्दस्य तनदेशः । अपि च सूरः सूर्यस्य रश्मिभिः किरणैर्निर्निक्त ।
अस्माज्जोषयत पोषयत वा । णिजिर् शौचपोषणयोः । जौहोत्यादिकः । संज्ञा-
पूर्वको विधिरनित्य इति निजां चयाणामित्यभ्यासस्य गुणो न क्रियते ॥

॥ अथ सप्तमः ॥

युवं ह्यप्रराजावसीदतं तिष्ठद्रथं न धूर्षदं वनर्षदं ।

ता नः कणूकयन्तीर्नृमेधस्तत्रे अंहसः सुमेधस्तत्रे अंहसः ॥ ७ ॥

युवं । हि । अम्रऽराजौ । असीदत् । तिष्ठत् । रथं । न । धूऽसदं । वनऽसदं ।

ताः । नः । कणूकऽयंती । नृऽमेधः । तत्रे । अंहसः । सुऽमेधः । तत्रे । अंहसः ॥ ७ ॥

हे मित्रावरुणौ युवंतः । युवां खल्वभराजावभसा कर्मणा प्रवर्षणप्रकाशनादिना
राजं तीर्थमानौ तावसीदन्तः । स्वकीये स्थाने निषीदथः । आसाथे । अभ
इति के आ । कर्माणां ह्रस्वो नुट् वेत्याप्रोतेरसुन् तस्य नुडागमो धातोर्ह्रस्वश्च ।
तस्मिन्नुपराजतेः । षष्ठ्येवेत्यादिना ष् । पौषोपवसनादीनां छंदसि लोपो
वक्तव्य इत्यप्रसः सका । मित्रावरुणौ कणकयन्तीः । कणतिः शब्दार्थः ।
कणनमाक्रोशस्य प्रसीदन्तीस्ताः प्रसिद्धाः शाचवीः प्रजा अभिभवितुं । न
संप्रत्यर्थे । संप्रत्यर्थे । अभिनिर्दितां । तिष्ठतेर्लङ्घडागमः । इतश्च लोप
नीकारलोपः । प्रसुर । सुन । धैर्यैरुवचनं । कीदृशं रथं । धूर्षदं । धुर्यश्चयोर्वहनदेशे
इतं । वनर्षदं । वन । वनमिषु क्रीडार्थं निषीदन्तः । यद्वा । वनमित्युदकनाम ।
मध्ये हि वरुणो निषीदति । वने समुद्रोदके निषीदन्तः । उभयत्रापि पूर्ववत्क्लिप् ।

वनसदमित्यत्र छांदसः सांहितिको रेफोपजनः । हे मित्रावरुणौ युवाभ्यां नृमेधो
मम पितांहसः पापात्तवे । ररक्षे । रक्षितो बभूव । चैङ् पालन इत्यस्मात्कर्मणि
लिट् । यद्वा । उपचाराज्जन्ये जनकशब्दः । नृमेधस्य पुत्रः शकपूतोऽहं पापाद्यु-
वाभ्यां तवे । रक्षितोऽस्मि । सुमेधोऽन्योऽपि सुयज्ञो यजमानोऽहसः पापात्तवे ।
युवाभ्यामेवारक्ष्यत । भीत्रार्थानामित्यंहसोऽपादानसंज्ञा ॥

॥ इत्यष्टमस्य सप्तमे विंशो वर्गः ॥

प्रो ष्विति सप्तर्चं पंचमं सूक्तं पिजवनपुत्रस्य सुदास आर्षमैतद्रं । आद्यस्तृचः
शाक्करः । षट्पंचाशदक्षरी शक्करी । द्वितीयस्तृचो महापांक्तः । षष्ठ्यका महापंक्तिः ।
सप्तमी त्रिष्टुप् । तथा चानुक्रांतं । प्रो षु सुदाः पैजवनः शाक्करमहापांक्तावाद्यौ
नृचावंत्या त्रिष्टुबिति ॥ षोष्ठ्यशिश्व आद्यस्तृचः शंसनीयः । सूचितं च । त्रिकदुकेषु
महिषो यवाशिरं प्रो ष्वस्मै पुरोरथमिति नृचावातिच्छंदसौ । आ० ६. २. इति ॥
महाव्रते माध्यंदिनसवने ब्रह्मशस्त्रेऽनुरूपतृचस्य प्रो ष्वस्मा इत्येका । तथैव पंच-
मारण्यके सूचितं च । प्रो ष्वस्मै पुरोरथमित्यनुरूपः । ऐ० आ० ५. १. इति ॥

॥ सैषा प्रथमा ॥

प्रो ष्वस्मै पुरोरथमिन्द्राय श्रूषमर्चत ।

अभीके चिदु लोककृत्संगे समत्सु वृत्रहास्माकं बोधि चोदिता नभंतामन्यकेषां
ज्याका अधि धन्वसु ॥ १ ॥

प्रो इति । सु । अस्मै । पुरःऽरथं । इन्द्राय । श्रूषं । अर्चत ।

अभीके । चित् । ऊं इति । लोकऽकृत् । संऽगे । समत्सु । वृत्रऽहा । स्माकं ।

बोधि । चोदिता । नभंतां । अन्यकेषां । ज्याकाः । धन्वऽसु ।

अस्मा इन्द्राय । षष्ठ्यर्थे चतुर्थी । अस्मैन्द्रस्य पुरोरथस्य पुरे ।
पुरोऽव्ययमिति गतिवद्भ्रतिमुदासः । रथस्यायम् । वृत्रं श्रूषं बलं सु प्रो
अर्चत । हे स्तोतारः सुष्ठु प्रपूजयत । प्र उ इति
ओदिति प्रगृह्यसंज्ञं । इन्द्रो विशेष्यते । समत्सु समानं म
श्रीणादिकोऽधिकरणे क्तिप् । समानस्य छंदसीति
संगमनीये शत्रुबले । डोऽन्यत्रापि दृश्यत इति ग
निकटं प्राप्तेऽपि केशकेश्यवस्थायामपि लोककृत्सि
पलायिता इति ।

वृचहा वृचाणामावरकाणां हंतैर्विधः स इंद्रोऽस्माकं स्तोतृणां चोदिता धनानां
प्रेरिता सन्बोधि । अस्माभिः कृतानि परिचरणानि बुध्यतां । बुधेऽष्टादसे लुङि
दीपजः बुधेत्यादिना कर्तरि च्लेश्चिणादेशः । बहुलं छंदस्यमाङ्गोऽपीत्यडभावः ।
अपि च । अन्यकेषां कुत्सितानामन्येषां शत्रूणामधि धन्वसु धनुःश्वधिरोपिता ज्याकाः
कुत्सिता ज्या नभंतां । हिंस्यंतां । नश्यंतु । ज्याशब्दात्कुत्सायां प्राग्विवाकः । पा० ५.
३. १०. । नभ तुभ हिंसायां । क्रियादिकः । व्यत्ययेन शप् ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

त्वं सिंधूरवासृजोऽधराचो अहन्नहि ।

अशत्रुरिद्र जज्ञिषे विश्वं पुष्यसि वार्यं तं त्वा परि स्वजामहे नभंतामन्यकेषां ज्याका
अधि धन्वसु ॥ २ ॥

त्वं । सिंधून् । अवं । असृजः । अधराचः । अहन् । अहिं ।

अशत्रुः । इंद्र । जज्ञिषे । विश्वं । पुष्यसि । वार्यं । तं । त्वा । परि । स्वजामहे । नभंतां ।
अन्यकेषां । ज्याकाः । अधि । धन्वसु ॥ २ ॥

हे इंद्र सिंधून् स्यंदनशीलाञ्जलपूरानधराचोऽधरमधोमुखमंचतो गंतृनवा-
सृजः । मेघान्निरगमयः । यतस्त्वमहिमंतरिक्षे गतं मेघमहन् हतवानसि । यद्वा-
हिमागत्य हंतारं सर्वस्य जगत आवरकं वृचमसुरमहन् हतवानसि । अतो हे इंद्र
त्वमशत्रुः शत्रुरहितो जज्ञिषे । जायसे । न संति शत्रवोऽस्येति बहुव्रीहौ नञ्सु-
भ्यामित्युत्तरपदांतोदात्तत्वं । जनेर्लिटि गमहनेत्यादिनोपधालोपः । द्विर्वचनेऽचीति
स्थानित्वाद्वाद्द्विर्वचनं । तथा विश्वं सर्वं वार्यं वरणीयं संभजनीयं धनं पुष्यसि ।
वर्धय । वृद्धः संभक्तौ । ऋहलोऽर्ण्यत् । ईडवंदवृशंसदुहां एयत इत्याद्युदात्तत्वं ।
तादृक् । अशत्रुः परि स्वजामहे । हविर्भिः स्तुतिभिश्चालिंगनं कुर्मः । वशीकुर्म इत्यर्थः ।
शत्रून् नो । नि । दंश । शत्रूणां शपीत्यनुनासिकलोपः ॥

॥ अथ तृतीया ॥

तव पु क्षिप्रं कृन्तावते । नशंत नो धियः ।

अस्तासि शत्रुसुर । सूने । इंद्र जिघांसति या ते रातिर्दिर्वसु नभंतामन्यकेषां
ज्याका अन् । धन्वसु ॥ ३ ॥

वि । सु । विश्वाः । अरातयः । अर्यः । नशंत । नः । धियः ।

अस्ता । असि । शचवे । वधं । यः । नः । इंद्र । जिघांसति । या । ते । रातिः । ददिः । वसु ।
नभंतां । अन्यकेषां । ज्याकाः । अधि । धन्वऽसु ॥ ३ ॥

विश्वाः सर्वा अरातयोऽदात्र्योऽर्योऽभिगंच्यो नोऽस्माकं शत्रुभूताः प्रजाः सु
सुष्ठु वि नशंत । विनश्यंतु । हे इंद्र त्वदर्थं धियः कर्मणि स्तुतयो वा प्रवर्ततां । हे
इंद्र यो नोऽस्माञ्जिघांसति हंतुमिच्छति । हंतेः सन्यज्जनगमां सनीति दीर्घः ।
अभ्यासाच्चेति कुत्वं । तस्मै शचवे वधं हननसाधनमायुधमस्तासि । क्षेप्ता भवसि ।
असु क्षेपणे । ताच्छीलिकस्तून् । ते तव या रातिर्धनप्रदानहेतुः हस्तः । रा दाने ।
करणे क्तिन् । मंचे वृषेषपचमनविदभूवीरा उदात्त इति क्तिन् उदात्तत्वं । सा रा-
तिर्वसु धनं ददिः । अस्मभ्यं दाता भवतु । आहगमहन इति ददातेः किप्रत्ययः ।
न लोकाव्ययेति वसुशब्दात्पृष्ठभावः । सिद्धमन्यत् ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

यो न इंद्राभितो जनो वृकायुरादिदेशति ।

अधस्पदं तमीं कृधि विबाधो असि सासहिर्नभंतामन्यकेषां ज्याका अधि धन्वसु ॥ ४ ॥

यः । नः । इंद्र । अभितः । जनः । वृकऽयुः । आऽदिदेशति ।

अधऽस्पदं । तं । ई । कृधि । विऽबाधः । असि । ससहिः । नभंतां । अन्यकेषां । ज्याकाः ।
अधि । धन्वऽसु ॥ ४ ॥

हे इंद्र यो जनो वृकायुः । वृको हिंसकोऽरण्यश्चा रिनो वा । स इवाचरन्नो
ऽस्मानभितः सर्वत आदिदेशत्यभिलक्ष्यायुधान्यतिसृजति । दिशतेर्लेट्वाडागमः ।
छांदसः शपः श्चुः । नाभ्यस्तस्याचि पितीत्यच बहुलं छंदसीति वक्तव्यमिति वच-
नात्प्रतिषेधाभावे लघूपधगुणः । अभ्यस्तानामादिरित्यादात्तत्वं ।
जनमधस्पदं पादस्याधस्ताद्वर्तमानं कृधि । कुरु । करोतेच्छ । यो विकारः ।
श्रुणुपृकृवृभ्य इति हेर्धिः । यत्स्वं विबाधो विशेषेण बाधता शच शो सासहि-
रभिभविता चासि । सिद्धः शेषः ॥

॥ अथ पंचमी ॥

यो न इंद्राभिदासति सनाभिर्यश्च निध्यः ।

अव तस्य बलं तिर महीव द्यौरध त्मना नभंतामन्यकेषां ज्याका अधि धन्वसु ॥

यः । नः । इंद्र । अभिऽदासति । सऽनाभिः । यः । च । निष्ठ्यः ।

अव । तस्य । बलं । तिर । महीऽइव । द्यौः । अध । त्मना । नभंतां । अन्यकेषां ।
ज्याकाः । अधि । धन्वऽसु ॥ ५ ॥

हे इंद्र यः सनाभिः समानजन्मा शत्रुर्नोऽस्मानभिदासत्युपक्षयति यश्च निष्ठ्यो
निकृष्टजन्मास्मानुपक्षयति । जातार्थे निकृष्टवाचिनो निःशब्दादव्ययात्तयप् । पा०
४. २. १०४. । ह्रस्वात्तादौ तद्धित इति घत्वं । अथानंतरमेव महीव द्यौर्महती द्यौरिव
विस्तृतं तस्य शत्रोर्बलं त्मनात्मना । मंत्रेष्वाद्यादेरात्मन इत्याकारलोपः । स्वय-
मेवाव तिर । जहि । अवतिरतिर्वधकर्मा । गतमन्यत् ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

वयमिंद्र त्वायवः सखित्वमा रभामहे ।

ऋतस्य नः पथा नयाति विश्वानि दुरिता नभंतामन्यकेषां ज्याका अधि धन्वसु ॥ ६ ॥

वयं । इंद्र । त्वायवः । सखिऽत्वं । आ । रभामहे ।

ऋतस्य । नः । पथा । नय । अति । विश्वानि । दुःऽइता । नभंतां । अन्यकेषां ।
ज्याकाः । अधि । धन्वऽसु ॥ ६ ॥

हे इंद्र त्वायवस्त्वामात्मन इच्छंती वयं सखित्वं सखिकर्म यज्ञात्मकमा रभामहे ।
उपक्रमामहे । ऋतस्य सत्यस्य यज्ञस्य पथा मार्गेण । भस्य टेलोपः । उदात्तनिवृ-
त्तिस्वरेण तृतीयाया उदात्तत्वं । विश्वानि सर्वाणि दुरिता दुरितानि दुर्गमनानि
पापानि तत्फलानि च नोऽस्मानति नय । अतिपारय । गतमन्यत् ॥

॥ अथ सप्तमी ॥

अस्मिन् त्वमिंद्र शिष्य या दोहते प्रति वरं जरिचे ।

आच्छिद्र पीपयथा नः सहस्रधारा पयसा मही गौः ॥ ७ ॥

अस्मभ्यं । सु । त्वं । त । तां । शिष्य । या । दोहते । प्रति । वरं । जरिचे ।

आच्छिद्रऽउव । तावति । यथा । नः । सहस्रऽधारा । पयसा । मही । गौः ॥ ७ ॥

हे इंद्र त्वं तां सु । सुभ्यः स्तोतृभ्यः सु शिष्य । प्रदेहि । शिष्यतिर्दानकर्मा । या
जरिचे स्तोत्रे वरं । पीपयः प्रति दोहते प्रतिदिनं नैरंतर्येण दुग्धे । दुहेर्बहुलं

छंदसीति शपो लुगभावः । अदुपदेशल्लसार्वधातुकानुदात्तत्वे शपः पित्वादनुदात्तत्वं ।
धातुस्वरः शिष्यते । वरं । वृज् वरण इत्यस्माद्ग्रहवृहनिश्चिगमश्चेति कर्मण्यण् । सा
प्रता गौरच्छिद्रोभी निविडोधस्का । अत एव सहस्रधारा बहुभिः क्षीरधाराभिरुपेता
मही महती सती यथा नोऽस्मान्पयसा क्षीरेण पीपयत्प्रवर्धयेत्तथा तां कुर्विति
शेषः । ओषायी वृद्धौ । एयंताच्छांदसो लुङ् । व्यत्ययेन धातोः पीभावः । अड-
भावच्छांदसः ॥

॥ इत्यष्टमस्य सप्तम एकविंशो वर्गः ॥

उभे यदिति सप्तर्चं षष्ठं सूक्तं । युवनाश्वपुत्रस्य मांधातुरार्धं । पूर्वणेत्यर्धर्चसहि-
तायाः सप्तम्यास्तु गोधा नाम ब्रह्मवादिन्यृषिः । सप्तमी पंक्तिः । शिष्टाः षष्ठ्यष्टका
महापंक्तयः । इंद्रो देवता । तथा चानुक्रांतं । उभे यन्मांधाता यौवनाश्वो महापांक्तं
पंक्तिरंत्या तामध्यर्धा गोधापश्यदिति । गतः सूक्तविनियोगः ॥ चातुर्विंशिकेऽहनि
माध्यंदिनेऽच्छावाकस्याद्यस्तुचो वैदाल्यिकः स्तोत्रियः । सूचितं च । उभे यदिंद्र
रोदसी अव यत्त्वं शतक्रतो । आ० ९. ४. । इति ॥

॥ तत्र प्रथमा ॥

उभे यदिंद्र रोदसी आपप्राथोषा इव ।

महांतं त्वा महीनां सम्राजं चर्षणीनां देवी जनिच्यजीजनद्भद्रा जनिच्यजीजनत् ॥ १ ॥

उभे इति । यत् । इंद्र । रोदसी इति । आपप्राथ । उषाऽइव ।

महांतं । त्वा । महीनां । संऽराजं । चर्षणीनां । देवी । जनिची । अजीजनत् । भद्रा ।

जनिची । अजीजनत् ॥ १ ॥

हे इंद्र उभे रोदसी द्यावापृथिव्या यद्यस्त्वमापप्राथ तेजसामप्रथयसि । आपूर-
यसि । प्रा पूरणे । आदादिकः । छांदसो लिट् । उषा इव । यथोषाः सप्तम्याः सर्वे
जगदापूरयति तद्वत् । तं महीनां महतां देवानामपि महांतं धिकं चर्षणीनां मनु-
ष्याणामपि सम्राजमीश्वरमिंद्रं त्वा त्वां देवी देवनशीला जनिच्यदितिरजीजनत् ।
अजनयत् । जनेर्ण्येताल्लुङि चङि रूपमेतत् । यस्मादेषा जनिच्यीदृशं पुत्रमजीज-
नदतः कारणात्सा भद्रा कल्याणी प्रशस्ता जाता । जनेर्ण्येतात् कारिणि तृन् ।
जनिता मंच इतीडादौ णिलोपो निपात्यते । ऋन्नेभ्य इति ई. प् ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

अव स्म दुर्हणायतो मर्तस्य तनुहि स्थिरं ।

अधस्पदं तमीं कृधि यो अस्माँ आदिदेशति देवी जनिच्यजीजनद्भद्रा जनिच्य-
जीजनत् ॥ २ ॥

अव । स्म । दुःऽहनायतः । मर्तस्य । तनुहि । स्थिरं ।

अधःऽपदं । तं । ईं । कृधि । यः । अस्मान् । आऽदिदेशति । देवी । जनिची । अजीजनत् ।
भद्रा । जनिची । अजीजनत् ॥ २ ॥

दुर्हणायतो दुःखप्रदं हननमाचरतो मर्तस्य मनुष्यस्य शचोः स्थिरं दृढं बलमव
तनुहि । अवततं नीचीनं कुरु । स्मेति पूरकः । तं शत्रुमीमेनमधस्पदं पादयोरध-
स्तावर्तमानं कृधि । कुरु । यः शत्रुरस्मानादिदेशति जिघांसति । समानमन्यत् ॥

॥ अथ तृतीया ॥

अव त्या बृहतीरिषो विश्वश्चंद्रा अमिचहन् ।

शचीभिः शक्र धनुहीन्द्र विश्वाभिरूतिभिर्देवी जनिच्यजीजनद्भद्रा जनिच्यजीज-
नत् ॥ ३ ॥

अव । त्याः । बृहतीः । इषः । विश्वऽचंद्राः । अमिचऽहन् ।

शचीभिः । शक्र । धनुहि । इंद्र । विश्वाभिः । ऊतिऽभिः । देवी । जनिची । अजीजनत् ।
भद्रा । जनिची । अजीजनत् ॥ ३ ॥

हे अमिचहन् अमिचाणां शत्रूणां हंतर्हे शक्रेन्द्र शचीभिरात्मीयाभिः शक्तिभि-
रात्मीयैः कर्मभिर्वा तास्ताः प्रसिद्धा बृहतीर्महतीः । बृहन्महतोरुपसंख्यानमिति
डीप उदात्तत्वं । यत् चंद्राः । विश्वानि सर्वाणि चंद्राणि हिरण्यानि यासां ता-
दृशीः । इस्वाचंद्रो यत् मंच इति सुडागमः । बहुव्रीहौ विश्वं संज्ञायामिति पूर्व-
पदांतोदात्तत्वं । यत् चित्रावति । षोऽन्नानि विश्वाभिः सर्वाभिरूतिभी रक्षाभिः सार्धमव
धनुहि । अस्माँ सु । सु । कंपय । अस्मदभिमुखं गमयेत्यर्थः । गतमन्यत् ॥

चातुर्विंशकेऽहोऽहः ।

यदिनेऽच्छावाकस्याव यत्त्वमिति तृचो वैकल्पिकोऽनु-
॥ १ ॥ सूचं त सूक्ताः । यदीदृशं ॥

॥ तृचे प्रथमा सूक्ते चतुर्थी ॥

अव यत्त्वं शतक्रतुविन्द्र विश्वानि धूनुषे ।

रयिं न सुन्वते सचा सहस्रिणीभिर्ऋतिभिर्देवी जनित्र्यजीजनद्भद्रा जनित्र्यजीज-
नत् ॥ ४ ॥

अव । यत् । त्वं । शतक्रतो इति शतऽक्रतो । इन्द्र । विश्वानि । धूनुषे ।

रयिं । न । सुन्वते । सचा । सहस्रिणीभिः । ऋतिऽभिः । देवी । जनित्री । अजीजनत् ।
भद्रा । जनित्री । अजीजनत् ॥ ४ ॥

हे शतक्रतो बहुकर्मन् बहुप्रज्ञ वेन्द्र सुन्वते सोमाभिषवं कुर्वते । सुनोतेर्लेटः
शतृ । हुश्रुवोः सार्वधातुक इति यण् । शतुरनुम इति विभक्तेरुदात्तत्वं । ईदृशाय
यजमानाय यद्यदा त्वं विश्वानि व्याप्तान्यन्नानि वाव धूनुषेऽभिगमयसि । ददा-
सीत्यर्थः । तदा रयिं न रयिं च पुत्ररूपं धनं च सहस्रिणीभिः सहस्रसंख्यायुक्ता-
भिर्ऋतिभी रक्षाभिः सचा सह प्रदेहि । गतमन्यत् ॥

॥ अथ पंचमी ॥

अव स्वेदा इवाभितो विष्वक्पतंतु दिद्यवः ।

दूर्वाया इव तंतवो व्यस्मदेतु दुर्मतिर्देवी जनित्र्यजीजनद्भद्रा जनित्र्यजीजनत् ॥ ५ ॥

अव । स्वेदाऽऽइव । अभितः । विष्वक् । पतंतु । दिद्यवः ।

दूर्वायाऽऽइव । तंतवः । वि । अस्मत् । एतु । दुऽमतिः । देवी । जनित्री । अजीजनत् ।

भद्रा । जनित्री । अजीजनत् ॥ ५ ॥

स्वेदा इव गात्रात्स्वेदविंदव इवाभितः सर्वतो दिद्यवो द्योतमानान्यायुधानींद्रस्य
दीप्रयो वा विष्वग्मानामुखा अव पतंतु । निपतंतु । दूर्वाया इव तंतवः । यथा
दूर्वाकांडा बहुशः प्ररोहंन्येवं बहुशो विस्तृता दृश्यंते । दुर्मतिर्दुष्टाभिसंधिः शत्रुर-
स्मदस्मत्तो व्येतु । वियता गच्छतु । गतमन्यत् ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

दीर्घे ह्यंकुशं यथा शक्तिं विभर्षि मंतुमः ।

पूर्वेण मघवन्पदाजो वयां यथा यमो देवी जनित्र्यजीजनत् जनित्र्यजीजनत् ॥

दीर्घं । हि । अंकुशं । यथा । शक्तिं । विभर्षि । मंतुऽमः ।

पूर्वेण । मघऽवन् । पदा । अजः । वयां । यथा । यमः । देवी । जनिची । अजीजनत् ।
भद्रा । जनिची । अजीजनत् ॥ ६ ॥

दीर्घमायतमंकुशं सृणिं यथा विभर्षेवमायतां शक्तिं हे मंतुमः । मंतुर्ज्ञानं । तद्वन् ।
मतुवसो रुरिति संबुद्धौ नकारस्य रुत्वं । ईदृशेन्द्र विभर्षि । धारयसि । दुभृज् धार-
णपोषणयोः । जौहोत्यादिकः । श्यौ भृजामिदित्यभ्यासस्येत्वं । हे मघवन् धनवन्
इन्द्र यथा पूर्वेण देहस्य पूर्वभागे वर्तमानेन पदा पादेनाजम्ह्यागो वयां शाखा-
माकर्षति तथा पूर्वोक्तया शक्त्याकृष्य यमः । शत्रून्वियच्छसि । यमेर्लेट्छाडागमः ।
बहुलं छंदसीति शपो लुक् । गतमन्यत् ॥

॥ अथ सप्तमी ॥

नकिर्देवा मिनीमसि नकिरा योपयामसि मंत्रश्च्युतं चरामसि ।

पक्षेभिरपिकक्षेभिरचाभि सं रभामहे ॥ ७ ॥

नकिः । देवाः । मिनीमसि । नकिः । आ । योपयामसि । मंत्रऽश्च्युतं । चरामसि ।

पक्षेभिः । अपिऽकक्षेभिः । अत्र । अत्रि । सं । रभामहे ॥ ७ ॥

हे देवा इन्द्रादयो युष्मद्विषये नकिर्मिनीमसि । न किमपि हिंस्रः । मीङ् हिं-
सायां । क्रियादिकः । मीनातेर्निगम इति ह्रस्वः । इदंतो मसिः । आकारः समुच्चये ।
नकिर्न किंच योपयामसि । योपयामः । अननुष्ठानेन विमोहयामः । युप विमो-
हने । किंतिर्हि मंत्रश्च्युतं मंत्रेण स्मार्ये श्रुतौ विधिवाक्ये प्रतिपाद्यं युष्मद्विषयं कर्म
तच्चरामसि । आचरामः । अनुतिष्ठामः । अपि च । पक्षेभिः पक्षैः पक्षस्थानीयैः
स्तुतशस्त्रैरपिकक्षेभिः । अपिकक्षो नाम बाहोर्मध्यभागः । यज्ञस्यापिकक्षभूतैर्ह-
विर्भिरचास्मिन्यज्ञेऽभितः सर्वतो युष्मान्सं रभामहे । सम्यगवलंबामाहे ॥

॥ इत्यष्टमस्य सप्तमे द्वाविंशो वर्गः ॥

यस्मिन्निति सप्तमं सूक्तं यमगोत्रस्य कुमारस्यार्षे । आनुष्टुभं यमदेवत्यं ।
तथा चानुक्ताः । यस्मिन्कुमारो यामायनो याममानुष्टुभं त्विति ॥

॥ तत्र प्रथमा ॥

यस्मिन्वृक्षे सुपलाशे देवैः संपिबते यमः ।

अत्रा नो ममतिः पिता पुराणां अनु वेनति ॥ १ ॥

यस्मिन् । वृक्षे । सुऽपलाशे । देवैः । संऽपिबते । यमः ।

अत्र । नः । विशपतिः । पिता । पुराणान् । अनु । वेनति ॥ १ ॥

वृक्षे । लुप्तोपममेतत् । वृक्षवत्सुपलाशे शोभनपलाशोपेते शोभनीद्यानसहिते । यद्वा शोभनपर्णोपेते वृक्षे । तादृशस्य वृक्षस्य मूलं यथौष्ण्यजनितश्चमापनीदनेन सुखकरं भवति तद्वत्सुखकरे यस्मिन्स्थाने देवैः परिजनभूतैर्यमो नियन्ता वैवस्वतः संपिबते सह भुङ्क्ते । पिबतीत्यर्थः । विशपतिर्विशं प्रजानामधिपतिः पिता नः । व्यत्ययेन बहुवचनं । मम नचिकेतसो जनको वाजश्रवसोऽचास्मिन्यमस्य स्थाने पुराणान्पुरातनानत्र चिरकालं निवसतः पितृननु तेषां पश्चात्तत्समीपे निवसत्व-यमिति वेनति । मां कामयते । नचिकेता नाम कुमारो वाजश्रवसेन पित्रा यम-लोकं प्रस्थापितः सन् यमं दृष्ट्वा प्रसाद्य पुनरपीमं लोकमाजगाम । अयमर्थ इदमादिकैर्मन्त्रैः प्रतिपाद्यते । यद्वा कुमारो नाम नचिकेतसोऽन्यः कश्चिद्वृषिः । यच्छतीति यम आदित्यः । तमनेन सूक्तेन तुष्टाव । सुपलाशे वृक्ष इव यस्मिंश्शोभने स्थाने यम आदित्यो देवैः । दीव्यंतीति देवा रश्मयः । तैः संपिबते संगच्छते । उपसर्गवशात्पिबतिरत्र गत्यर्थः । व्यत्ययेनात्मनेपदं । अचास्मिन्स्थाने स्थितो विशपतिर्विशं प्रजानां प्रकाशनप्रवर्षणादिना पालयिता प्राणात्मना सर्वेषां जनकः स आदित्यः पुराणांश्चिरंतनान्स्तोतृन्त्रोऽस्मानपि वेनति । अनुग्राह्यत्वेन कामयते । यद्वा । अत्र स्थाने स्थितान्नोऽस्माकं पुराणान्पूर्वपुरुषाननु वेनति । अनुक्रमेण कामयते ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

पुराणाँ अनुवेनंतं चरंतं पापयामुया ।

असूयन्नभ्यचाकशं तस्माँ अस्पृहयं पुनः ॥ २ ॥

पुराणान् । अनुऽवेनंतं । चरंतं । पापया । अमुया ।

असूयन् । अभि । अचाकशं । तस्मै । अस्पृहयं । पुनरिति ॥ २ ॥

पुराणान्पुरातनान्पितृननुवेनंतं मामनुगतं कामयमानममुयेत्या पापया नि-कृष्टया बुद्ध्या सह चरंतं वर्तमानं पितरं वाजश्रवसमसूयन् सुखेन जीवंतं मां मृत्यु-समीपं प्रेहीत्युक्तवानिति मानसेनोपतापेन युक्तः सन् प्रथममभ्यचाकशं । अयं पश्यतिकर्मा । अभ्यपश्यं । असुज् मानस उपतापे । कंदादिः । पुनः पश्चात्तत्स-अस्पृहयं । पितुराज्ञया तं मृत्युं प्राप्तुमैच्छं । स्पृह इप्सायां । इह दिरदंतः । स्पृहेरीप्सित

इति संप्रदानसंज्ञायां तच्छब्दाच्चतुर्थी । यद्वा पुराणांश्चिरंतनान्स्तोतृन्पूर्वपुरुषान्पि-
तृन्वानुवेनंतमनुक्रमेण कामयमानं चरंतमुदयास्तमयाभ्यां दिवि परिवर्तमानम-
नया पापया निकृष्टया स्तोतुमसमर्थया बुद्ध्यासूयन् । गुणेषु दोषाविष्करणमसूया ।
परकीयगुणेषु दूषणान्याविष्कुर्वन्नभ्यचाकशं । अयमपि कश्चिदिति सामान्यरूपेणा-
भ्यपश्यं । इदानीं तु पुनस्तस्यादित्यस्य माहात्म्यं जानंस्तस्मा अस्पृहयं । तमेवादित्यं
स्तुतिभिः परिचरणात्मकैः कर्मभिश्च प्राप्तुमैच्छं ॥

॥ अथ तृतीया ॥

यं कुमारं नवं रथंमचक्रं मनसाकृणोः ।

एकेषं विश्वतः प्रांचमपश्यन्नधि तिष्ठसि ॥ ३ ॥

यं । कुमारं । नवं । रथं । अचक्रं । मनसा । अकृणोः ।

एकं ईषं । विश्वतः । प्रांचं । अपश्यन् । अधि । तिष्ठसि ॥ ३ ॥

नचिकेतःसंज्ञं कुमारं यमोऽनयोत्तरया च प्रलोभयति । हे कुमार नवमभि-
नवमितः पूर्वमदृष्टं । अभिनवत्वमेव व्यनक्ति । अचक्रं चक्ररहितं । तमेकेषमेकेषा
यस्य तादृशं । तथापि विश्वतः सर्वतः प्रांचं प्रकर्षणांचंतं गच्छंतं यं रथं मनसा-
कृणोर्मत्समीपं प्रतिगमनायाध्यवसायात्मकमीदृशं यं रथमकरोः कृत्वा चापश्यन्
कर्तव्याकर्तव्यविभागमजानन्नधि तिष्ठसि । रथमारोहसि ॥ यद्वा स्तोतारं कुमारा-
ख्यमृषिमादित्यः प्रत्यक्षः सन् देहात्मनोर्विवेकं बोधयति । हे कुमारर्षे चक्ररहि-
तमेकेषं । एकः प्राण ईषास्थानीयो यस्य । ईदृशमभिनवं सर्वतो गच्छंतं शरीरात्मकं
यं रथं मनसांतःकरणेनाकृणोरकरोः । संकल्पात्मकेन मनसा हि कामो जायते ।
सत्यां हि कामनायां पुण्यापुण्यात्मकं कर्म क्रियते । तेन च भोगप्रदानायेदं शरी-
रमारभ्यत इति परंपरया मनसः शरीरनिष्पादकत्वं । तं शरीरात्मकं रथमपश्य-
न्नजानन् । लक्षणहेत्वोरिति हेतौ शतृप्रत्ययः । मत्स्वरूपापरिज्ञानाद्धेतोरधिति-
ष्ठसि । भोगायतनत्वेन स्वीकरोषि ॥

॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

यं कुमारं प्रावर्तयो रथं विप्रेभ्यस्परि ।

तं सामानु प्रावर्तत समितो नाव्याहितं ॥ ४ ॥

यं । कुमा॒र । प्र । अ॒व॒र्त॒यः । रथं । वि॒प्रे॒भ्यः । परि ।

तं । साम । अनु । प्र । अ॒व॒र्त॒त । सं । इ॒तः । ना॒वि । आऽहि॒तं ॥ ४ ॥

हे कुमार नचिकेतो यं पूर्वोक्तमधिष्ठितं रथं प्रावर्तयो मत्समीपं प्रत्यगमयो विप्रेभ्यो मेधाविभ्यः पर्युपरि । भूलोके वर्तमानानां मेधाविनां बांधवानामुपरि-
ष्टात् । अंतरिक्ष इत्यर्थः । पंचम्याः परावध्यर्थ इति विसर्जनीयस्य सत्वं । तं रथं
साम पित्रा कृतं सांत्वनं यमसमीपं गत्वैवमेव त्वया वक्तव्यमिति प्रत्यागमनका-
रणमुपायोपदेशनमनु प्रावर्तत । इतोऽस्माल्लोकादन्वगच्छत् । कथंभूतं । नावि
नौवत्तरणसाधनायां बुद्धौ समाहितं सम्यग्धृतं ॥ यद्वा हे कुमारर्षे यं शरीरात्मकं
रथमधिष्ठितं प्रावर्तयः संसारे प्रवर्तितवानसि मेधाविनां मध्ये तं रथमनु साम ।
उपलक्षणमेतत् । ऋक्सामादिसाध्यं स्तोत्रं नावि नौवत्तारयिच्यां वाचि वेदात्मि-
कायां समाहितं सम्यक् प्रतिपाद्यत्वेन हितं कर्म चेतोऽस्माल्लोकात्प्रावर्तत । प्रवृ-
त्तमभूत् । इत्थमात्मस्वरूपापरिज्ञानेन शरीरबंधनं तेन कर्तव्यं व्यवहारजातं चोक्तं ।
अथ तु सत्यज्ञानादिस्वरूपमकर्तारं परमात्मानं यदि स्वात्मतया साक्षात्करोति
तदोक्तं न संभवतीत्यभिप्रायः ॥

॥ अथ पंचमी ॥

कः कुमा॒रम॒जनय॒द्रथं॒ को नि॒रव॒र्तय॒त् ।

कः स्वि॒त्तद॒द्य नो॒ ब्रूया॑दनु॒देयी॒ यथा॑भ॒वत् ॥ ५ ॥

कः । कुमा॒र । अ॒ज॒न॒य॒त् । रथं । कः । निः । अ॒व॒र्त॒य॒त् ।

कः । स्वि॒त् । तत् । अ॒द्य । नः । ब्रू॒या॒त् । अ॒नु॒ऽदे॒यी । यथा॑ । अ॒भ॒व॒त् ॥ ५ ॥

कः पुरुष इमं कुमारमजनयत् । अधिक्षेपे किंशब्दः । ईहशं बालं यमसमीपं
प्रहिण्वन् कथं पिता समीचीनः स्यात् । तत्तावदास्तां । को वा पुरुषोऽस्य बालस्य
यमसमीपं प्रतिगमनाय तं रथं निरवर्तयत् । निर्वर्तितवान् । सोऽपि मूर्ख इत्यर्थः ।
यथा येन प्रकारेणायं कुमारोऽनुदेय्यनुदातव्योऽभवद्भवति तत्तत्तुगुणं वचनमु-
पायकथनमद्यास्मिन्काले नोऽस्माकं कः स्वित् को नाम ब्रूयात् अभिदध्यात् ।
प्रथमं यमसमीपं गत्वा पश्चात्ततो निर्गमनोपायं ब्रुवन्नपि न प्राज्ञ इत्यर्थः ॥ अथवा
कुमाराख्य ऋषिरात्मनः सर्वात्म्यमवगच्छन् स्वव्यतिरिक्तस्यान्यस्यासंभवं किं-
शब्देनाक्षेपवाचिना दर्शयति । कुमारं मां कः पिताजनयत् । न कोऽपि । अजो

नित्यः शाश्वत इति श्रुत्युक्तरूपोऽहं भवामि । कश्च शरीरात्मकं रथं निरवर्तयत् । निर्वर्तयति । मद्भतिरिक्तस्य निर्वर्तयितुरभावात् तथा निर्वर्त्यस्यान्यस्यासंभवाच्च । अद्यास्मिन्काले सर्वात्म्यानुभवदशायां तं तं प्रकारं कः स्विकी नाम नोऽस्माकं ब्रूयाद्यथा येन प्रकारेणानुदेय्यनुदातव्या मद्भतिरिक्तान्यपदार्थसत्ताभवद्भवति । स प्रकारोऽपि दुर्वचन इत्यर्थः ॥

॥ अथ घृही ॥

यथाभवदनुदेयी ततो अयमजायत ।

पुरस्ताद्बुध आततः पश्चान्निरयणं कृतं ॥ ६ ॥

यथा । अभवत् । अनुऽदेयी । ततः । अयं । अजायत ।

पुरस्तात् । बुधः । आऽततः । पश्चात् । निऽअयनं । कृतं ॥ ६ ॥

अनुदेय्यनुदातव्यो यथा येन प्रकारेण पितरमनुलक्ष्यायं कुमारी यमेन दत्तोऽभवद्भवति तथा ततस्तस्माद्वाजश्रवसात्पितुरयं यमसमीपं गच्छेति वचनस्यायतो वर्तमानं नचिकेतसा यमेन सह वदितव्यं तं वै प्रवसंतं गंतामीति होवाचेत्यादिकं । तै० ब्रा० ३.११.८. । ब्रह्मणांतरोक्तमजायत । प्रादुरभवत् । पितोपदिष्टवानित्यर्थः । पुरस्तात्ततः पूर्वं बुध उक्तस्यायस्य मूलभूतं यमस्य गृहं प्रतिगच्छेति वचनमाततः । अतिविस्तृतमासीत् । अतस्तदशक्यपरिहारमिति पश्चात्क्रोधं परित्यज्य निरयणं तस्माद्यमान्निर्गमनोपायं कृतं । पित्राचरितं ॥ यद्वा । अनुदेय्यात्मानमनु दातव्यात्मस्वरूपव्यतिरिक्तान्यपदार्थसत्ता यथाभवद्भवति तदनुगुणं ततस्तस्मान्मायाविशिष्टादात्मनोऽयं स्रष्टव्यस्य विकारजातस्याद्यं मनस्तत्त्वं सिमृक्षाकारणमजायत । उदपद्यत । पुरस्तात्सृष्टेः प्रागवस्थायां बुधो मूलमव्याकृतं मायात्मकं कारणमेवाततः । आ समंतात्ततं विस्तृतमासीत् । पश्चात्तमस उत्पत्त्यनंतरं निरयणं तद्गतानां कार्याणां तस्मात्कारणान्निर्गमनं घटपटादिभेदेन स्वरूपालंभनं कृतं । ब्रह्मणा निर्मितं । तथा मृद्विकारो घटादिर्मृदोऽन्यो न भवति । आदित्यानुग्रहाद्ब्रह्मभावं प्राप्तस्य मम विकारः प्रपंचो मदन्यो न भवतीति व्यतिरिक्तस्य पित्रादेराक्षेपः पूर्वोक्तः समर्थितः ॥

॥ अथ सप्तमी ॥

इदं यमस्य सादनं देवमानं यदुच्यते ।

इयमस्य धम्यते नाळीरयं गीर्भिः परिष्कृतः ॥ ७ ॥

इ॒दं । य॒मस्य॑ । स॒दनं॑ । दे॒वऽमा॒नं । यत् । उ॒च्यते॑ ।

इ॒यं । अ॒स्य । ध॒म्यते॑ । ना॒ळीः । अ॒यं । गीऽभिः॑ । परि॒ऽकृतः॑ ॥ ७ ॥

इदं यमस्य नियंतुरादित्यस्य वैवस्वतस्य वा सदनं स्थानं । छांदसः सांहितिको दीर्घः । यत्सदनं देवमानं देवैर्निर्मितमित्युच्यते । सर्वत्राभिधीयते । यद्वा देवानां रश्मीनां निर्माणसाधनमिति गीयते । अस्य यमस्य प्रीणनायेयं नाळीर्वाद्य-विशेषो वेणुर्धम्यते । वाद्यते । यद्वा नाळीति वाङ्माम । इयं स्तुतिरूपा वागस्य प्रीणनाय धम्यते । उच्चार्यते । एवं सत्ययं यमो गीर्भिः स्तुतिभिः परिष्कृतः । अलंकृतोऽभूत् । संपर्युपेभ्य इति सुडागमः । परिनिविभ्य इति षत्वं । गतिरनंतर इति गतेः प्रकृतिस्वरत्वं ॥

॥ इत्यष्टमस्य सप्तमे त्रयोविंशो वर्गः ॥

केशीति सप्तरचमष्टमं सूक्तमग्निसूर्यवायुदेवताकं । वातरश्नपुत्रा जूतिवातजूति-प्रभृतयः प्रत्यृचं क्रमेणर्षयः । तथा चानुक्रांतं । केशी मुनयो वातरश्ना जूतिर्वा-तजूतिर्विप्रजूतिर्वृषाणकः करिक्त एतश्च ऋष्यभृंगश्चैकर्चाः केशिनमिति । गतो विनियोगः ॥

॥ तत्र प्रथमा ॥

के॒श्य॒ग्निं॑ के॒शी वि॒षं के॒शी बि॒भर्ति॑ रो॒दसी॑ ।

के॒शी वि॒श्वं स्व॒ह॒शे के॒शीदं॑ ज्योति॑रुच्यते ॥ १ ॥

के॒शी । अ॒ग्निं । के॒शी । वि॒षं । के॒शी । बि॒भर्ति॑ । रो॒दसी॑ इति॑ ।

के॒शी । वि॒श्वं । स्वः । ह॒शे । के॒शी । इ॒दं । ज्योतिः॑ । उ॒च्यते॑ ॥ १ ॥

केशाः केशस्थानीया रश्मयः । तद्वंतः केशिनोऽग्निर्वायुः सूर्यश्च । एते त्रयः स्तूयन्ते । केशी रश्मिभिर्युक्तः प्रकाशमानो वा सूर्योऽग्निं बिभर्ति । हविर्भिः पोषयति । धारयति वा । कालविशेषे ह्यग्नेः पोषणाय होमः । स च कालविशेषः सूर्यगत्यधीन इति सूर्य एव बिभर्तीत्युच्यते । तथा विषं । उदकनामैतत् । उदकं रश्मिभिर्धर्मसमय आहतमयमेव केशी बिभर्ति विसृष्टुं । तथा रोदसी द्यावापृथिव्यावप्ययमेव बिभर्ति । अपि च । विश्वं व्याप्तं स्वः सर्वं जगद्गृहे दर्शनायायमेव केशी करोति । प्रकाशयतीत्यर्थः । इत्थं महानुभावः केशी को नामेत्यत आह । इदं दृश्यमानं मंडलस्थं यज्ज्योतिरिदमेव केशीत्युच्यते । नान्य इत्यर्थः ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

मुनयो वातरशनाः पिशंगा वसते मला ।

वातस्यानु धाजिं यन्ति यहेवासो अविक्षत ॥२॥

मुनयः । वातऽरशनाः । पिशंगा । वसते । मला ।

वातस्य । अनु । धाजिं । यन्ति । यत् । देवासः । अविक्षत ॥ २ ॥

वातरशना वातरशनस्य पुत्रा मुनयोऽतीन्द्रियार्थदर्शिनो जूतिवातजूतिप्रभृतयः पिशंगा पिशंगानि कपिलवर्णानि मला मलिनानि वल्कलरूपाणि वासांसि वसते । आच्छादयन्ति । वस आच्छादने । आदादिकः । ईदृशास्ते यद्यदा देवासो देवास्तपसो महिम्ना दीप्यमानाः संतोऽविक्षत देवतास्वरूपं प्राविशन् । विशेर्लुङि शल इगुपधादनिटः कसः । व्यत्ययेनात्मनेपदं । तदा ते वातस्य वायोर्धाजिं गतिमनु यन्ति । अनुगच्छन्ति । प्राणोपासनया प्राणरूपिणो वायुभावं प्रपन्ना इत्यर्थः ॥

॥ अथ तृतीया ॥

उन्मदिता मौनेयेन वाताँ आ तस्थिमा वयं ।

शरीरेदस्माकं यूयं मर्तासो अभि पश्यथ ॥३॥

उत्तऽमदिताः । मौनेयेन । वातान् । आ । तस्थिम । वयं ।

शरीरा । इत् । अस्माकं । यूयं । मर्तासः । अभि । पश्यथ ॥ ३ ॥

मौनेयेन मुनिभावेन लौकिकसर्वव्यवहारविसर्जनेनोन्मदिता उन्मत्ता उन्मत्त-वदाचरन्तः । यद्वा । उत्कृष्टं मदं हर्षं प्राप्ता वयं वातान्वायूनस्माभिरुपास्यमानाना तस्थिम । आस्थितवन्तः । हे मर्तासो मनुष्या अस्माकं शरीरेच्छरीराण्येव यूयं केवलमभि पश्यथ । नास्मान् । यतो वयं नीरूपेण वायुना सायुज्यं प्राप्ताः ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

अंतरिक्षेण पतति विश्वा रूपावचाकशत् ।

मुनिर्देवस्य देवस्य सौकृत्याय सखा हितः ॥४॥

अंतरिक्षेण । पतति । विश्वा । रूपा । अवऽचाकशत् ।

मुनिः । देवस्य । देवस्य । सौकृत्याय । सखा । हितः ॥ ४ ॥

मुनिरस्यर्चो द्रष्टा वृषाणक ऋषिर्वातरूपतां सूर्यात्मतां वा तत्तदुपासनया प्राप्नः सचंतरिक्षेणाकाशेन पतति । गच्छति । किं कुर्वन् । विश्वा विश्वानि सर्वाणि रूपाणि रूप्यमाणानि पदार्थजातान्यवचाकशत् । अभिपश्यन् । स्वतेजसा दर्शयन् । तथा देवस्यदेवस्य । नित्यवीप्सयोरिति द्विर्वचनं । अनुदात्तं चेति परस्यामेडित-स्यानुदात्तत्वं । सर्वस्यापि देवस्य सखा सखिभूतोऽत एव सौकृत्याय । सुष्ठु देवा-नुद्दिश्य क्रियमाणं यागात्मकं कर्म सुकृतं । तस्य भावाय सम्यगनुष्ठापनाय हितः । निहितः स्थापितो भवति ॥

॥ अथ पंचमी ॥

वा॒त॒स्याश्चो॑ वा॒योः सखा॑थो दे॒वेषि॑तो मु॒निः ।

उ॒भौ स॑मु॒द्रावा॑ क्षेति॒ यश्च॑ पूर्वे॒ उ॒तापरः॑ ॥ ५ ॥

वा॒त॒स्य । अ॒श्वः । वा॒योः । सखा॑ । अ॒थो इति॑ । दे॒वऽईषि॑तः । मु॒निः ।

उ॒भौ । स॑मु॒द्रौ । आ । क्षे॒ति॒ । यः । च॒ । पूर्वे॑ । उ॒त । अ॒परः॑ ॥ ५ ॥

वातस्य वायोर्गतिरिवाश्वो व्याप्नः । यद्वा वायोरशिता भीक्ता । वायुरेव तस्या-हार इत्यर्थः । अत एव वायोः सखा मित्रभूतः । अथो अपि च देवेषितो देवेन द्योतमानेन वायुना सूर्येण वेषितः प्राप्नः । तृतीया कर्मणीति पूर्वपदप्रकृतिस्वरत्वं । ईदृशो मुनिः करिक्ताख्य ऋषिरुक्तप्रकारेण वायुरूपः सूर्यरूपो वा सन् उभौ समुद्रावुदधी आ क्षेति । अभिगच्छति । क्षि निवासगत्योः । छांदसो विकरणस्य लुक् । कौ तौ समुद्रौ । यश्च पूर्वः समुद्रः । उतशब्दश्चार्थः । यश्चापरः समुद्रः ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

अ॒प्सर॒सां गंध॑र्वाणां मृ॒गाणां॑ च॒रणे॑ च॒रन् ।

के॒शी के॒तस्य॑ वि॒द्वान्सखा॑ स्वा॒दुर्म॑दि॒तमः॑ ॥ ६ ॥

अ॒प्सर॒सां । गंध॑र्वाणां । मृ॒गाणां॑ । च॒रणे॑ । च॒रन् ।

के॒शी । के॒तस्य॑ । वि॒द्वान् । सखा॑ । स्वा॒दुः । म॒दिन्ऽत॑मः ॥ ६ ॥

अप्सरसां देवस्त्रीणां गंधर्वाणां चरणे संचारभूते दिव्यंतरिक्षे च । तथा मृगाणां सिंहादीनां संचारस्थले पृथिव्यां चरन् व्याप्य संचरन्केश्यग्निर्वायुः सूर्यो वा केतस्य ज्ञातव्यस्य सर्वस्यार्थजातस्य विद्वान् । यद्वा ज्ञातव्यस्यासुरेणेतस्य सखा विद्वान्

अविशेषात्सर्वं जानन् स्वादुः स्वादयिता रसयिता सर्वस्य रसस्योत्पादकोऽत एव
मदितमो मादयितृतमो भवति । नाहस्येति नुडागमः ॥

॥ अथ सप्तमी ॥

वायुरस्मा उपामंथत्पिनष्टि स्मा कुनंनमा ।

केशी विषस्य पात्रेण यदुद्रेणापिबत्सह ॥ ७ ॥

वायुः । अस्मै । उप । अमंथत् । पिनष्टि । स्म । कुनंनमा ।

केशी । विषस्य । पात्रेण । यत् । रुद्रेण । अपिबत् । सह ॥ ७ ॥

केशी रश्मिभिर्युक्तः सूर्यो रुद्रेण रुद्रपुत्रेण मरुद्गणेन । यद्वा रुद्रो वा एष यद-
ग्निरिति श्रवणादुद्रो वैद्युताग्निः । तेन सह वर्तमानो विषस्य । उदकनामैतत् ।
क्रियाग्रहणं कर्तव्यमिति कर्मणः संप्रदानत्वाच्चतुर्थ्यर्थे षष्ठी । विषमुदकं पात्रेण
पानसाधनेन रश्मिजालेन यद्यदापिबत् पिबति तदास्मै केशिने वायुरूपामंथत् ।
भूगतं सर्वं रसमुपमथ्नाति । यद्वा यदापिबत् पीतवान्भवति तदा सूर्यमंडले घनी-
भूतमस्य तदुदकं वायुरूपमथ्नाति । मंथनेन वैद्युताग्निनालोडयति । तथा कुनंनमा
कुत्सितमपि भृशं नमयित्री स्वयं नमयितुमशक्या स्वतंत्रा माध्यमिका वाक् पिनष्टि
स्म । यथाधस्तात्स्रवति तथा चूर्णीकरोति । स्मेति प्रसिद्धौ । कुपूर्वान्नमयतेः पचा-
द्यचि यङोऽचि चेति यङो लुक् । याथादिनोत्तरपदांतोदात्तत्वं ॥

॥ इत्यष्टमस्य सप्तमे चतुर्विंशो वर्गः ॥

उत देवा इति सप्तर्चं नवमं सूक्तमानुष्टुभं वैश्वदेवं भरद्वाजकश्यपगोतमाचि-
विश्वामित्रजमदग्निवसिष्ठा इति क्रमेण प्रत्यृचमृषयः । तथा चानुक्रांतं । उत देवाः
सप्तर्षय एकर्चा वैश्वदेवमिति । गतो विनियोगः ॥

॥ तत्र प्रथमा ॥

उत देवा अवहितं देवा उन्नयथा पुनः ।

उतागश्चक्रुषं देवा देवा जीवयथा पुनः ॥ ५ ॥

उत । देवाः । अवऽहितं । देवाः । उत । नयथ । पुनरिति ।

उत । आगः । चक्रुषं । देवाः । देवाः । जीवयथ । पुनरिति ॥ ५ ॥

उतापि च हे देवा अवहितमुन्नयथ । उतापि च हे देवा आगोऽपराधं चक्रुषं

कृतवन्तं मां तस्मादागसो रक्षत । हे देवा रक्षित्वा च पुनः पञ्चाज्जीवयथ । चिर-
जीविनं कुरुत ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

इ॒मौ वा॒तौ वा॒त आ॒ सि॒न्धो॒रा प॒रा॒वतः ।

द॒क्षं ते अ॒न्य आ॒ वा॒तु प॒रा॒न्यो वा॒तु य॒द्रपः ॥ २ ॥

इ॒मौ । वा॒तौ । वा॒तः । आ॒ । सि॒न्धोः । आ॒ । प॒रा॒ऽवतः ।

द॒क्षं । ते । अ॒न्यः । आ॒ । वा॒तु । प॒रा॒ । अ॒न्यः । वा॒तु । यत् । रपः ॥ २ ॥

इमौ दृश्यमानौ द्वौ वातौ पुरो वातः पञ्चाङ्गातश्चा सिन्धोः । आ समुद्रात् ।
मर्यादायामाकारः । यद्वा । आ परावतः समुद्रादपि यो दूरदेशस्तं देशमवधीकृत्य
वातः । गच्छतः । वा गतिगन्धनयोः । आदादिकः । तयोर्वातयोरन्य एको हे स्तो-
तस्ते तव दक्षं बलमां वातु । आगमयतु । अन्यश्च त्वदीयं यद्रपः पापं तत्परा
वातु । परागमयतु ॥

॥ अथ तृतीया ॥

आ वा॒त वा॒हि भे॒षजं वि वा॒त वा॒हि य॒द्रपः ।

त्वं हि वि॒श्वभे॒षजो दे॒वानां दू॒त ई॒र्यसे ॥ ३ ॥

आ॒ । वा॒त । वा॒हि । भे॒षजं । वि । वा॒त । वा॒हि । यत् । रपः ।

त्वं । हि । वि॒श्वऽभे॒षजः । दे॒वानां । दू॒तः । ई॒र्यसे ॥ ३ ॥

हे वात भेषजं सुखं व्याध्युपशमनमौषधं वा वाहि । आगमय । हे वात यद्र-
पोऽस्मदीयं पापं तद्धि वाहि । विगमय । अस्मत्तो विश्लेषय । त्वं हि खलु देवानां
दूतो विश्वभेषजः । विश्वानि भेषजानि यस्मिन् । बहुव्रीहौ विश्वं संज्ञायामिति
पूर्वपदांतोदात्तत्वं । ईदृशश्च सन् ईर्यसे । सततं गच्छसि । ईङ् गतौ । दैवादिकः ।
श्यनो निच्चाज् जित्यादिर्नित्यमित्याद्युदात्तत्वं । हि चेति निघातप्रतिषेधः ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

आ त्वा॒गमं श॒न्ता॒तिभि॒रथो अ॒रि॒ष्टता॒तिभिः ।

द॒क्षं ते भ॒द्रमा॒भाषि॒ परा॒ य॒क्ष्मं सु॒वामि ते ॥ ४ ॥

आ । त्वा । अगमं । शंतातिभिः । अथो इति । अरिष्टतातिभिः ।

दक्षं । ते । भद्रं । आ । अभार्धं । परा । यक्ष्मं । सुवामि । ते ॥ ४ ॥

हे स्तोतः त्वा त्वां शंतातिभिः सुखकैरथो अपि चारिष्टतातिभिरहिंसाकैश्च रक्षणेरागमं । आगतवानस्मि । शिवशमरिष्टस्य कर इत्युभयत्र तातिल्प्रत्ययः । लितीति प्रत्ययात्पूर्वस्योदात्तत्वं । अपि च भद्रं कल्याणं ते तव दक्षं बलमाभार्धं । आहार्धं । वायुसकाशादानैषं । तथा ते तव यक्ष्मं रोगं च परा सुवामि । विनाशयामि ॥

॥ अथ पंचमी ॥

चायंतामिह देवास्त्रायंतां मरुतां गणः ।

चायंतां विश्वा भूतानि यथायमरपा असत् ॥ ५ ॥

चायंतां । इह । देवाः । चायंतां । मरुतां । गणः ।

चायंतां । विश्वा । भूतानि । यथा । अयं । अरपाः । असत् ॥ ५ ॥

इहास्मिन्देशे सर्वे देवास्त्रायंतां । अस्मान्पालयंतां । तथा मरुतां गणः संघः स चायंतां । विश्वानि सर्वाण्यन्यानि च भूतानि भूतजातानि चायंतां । अस्मानक्षंतु । यथायमस्मदीयः शरीरादिररपा असत् पापरहितो भवति तथेत्यर्थः । रप इति पापनाम । नजा बहुव्रीहौ नञ्सुभ्यामित्युत्तरपदांतोदात्तत्वं । अस्तेर्लेट्यडागमः । यावद्यथाभ्यामिति निघाताभावः ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

आप इद्वा उं भेषजीरापो अमीवचातनीः ।

आपः सर्वस्य भेषजीस्तास्ते कृण्वंतु भेषजं ॥ ६ ॥

आपः । इत् । वै । उं इति । भेषजीः । आपः । अमीवऽचातनीः ।

आपः । सर्वस्य । भेषजीः । ताः । ते । कृण्वंतु । भेषजं ॥ ६ ॥

आप इद्वा आप एव खलु भेषजीर्भेषजभूताः । स्नानपानादिना सुखहेतवः । यद्वैषधिरूपेण परिणता रोगोपशमनहेतवो भवंति । केवलमामाकेत्यादिना भेषजशब्दाद्रीप् । उदात्तनिवृत्तिस्वरेण डीप् उदात्तत्वं । जसि वा छंदसीति पूर्वसवर्णदीर्घत्वं । यत् एवमतः कारणादापोऽमीवचातनीरमीवचातन्यो रोगाणां नाश-

यिथो भवन्ति । चातयतिर्वधकर्मा । किंच । आपः सर्वस्य प्राणिजातस्य भेषजीर्भेष-
जभूता भवन्ति न कतिपयस्य । तास्तथाविधा आपस्ते तव भेषजं कृण्वन्तु । कुर्वन्तु ॥

॥ अथ सप्तमी ॥

हस्ताभ्यां दशशाखाभ्यां जिह्वा वाचः पुरोगवी ।

अनामयित्नुभ्यां त्वा ताभ्यां त्वोप स्पृशामसि ॥ ७ ॥

हस्ताभ्यां । दशशाखाभ्यां । जिह्वा । वाचः । पुरःगवी ।

अनामयित्नुभ्यां । त्वा । ताभ्यां । त्वा । उप । स्पृशामसि ॥ ७ ॥

दशशाखाभ्यां । दशांगुलयः शाखाभूता ययोस्तादृशाभ्यां प्रजापतेर्हस्ताभ्यां सृज्य-
माना जिह्वा रसना वाचः शब्दस्य पुरोगवी पुरतो गंची जाता । यत्र यत्र शब्दस्तत्र
सर्वत्र तस्य शब्दस्योच्चारणाय पुरतो व्याप्रियत इत्यर्थः । अनामयित्नुभ्यां सम्यगा-
रोग्यहेतुभ्यां ताभ्यां हस्ताभ्यां हे स्तोतस्त्वा त्वामुप स्पृशामसि । उपस्पृशामः ।
इदंतो मसिः । त्वेति पुनरुक्तिः पादपूरणार्था ॥

॥ इत्यष्टमस्य सप्तमे पंचविंशो वर्गः ॥

तव त्य इति षडृचं दशमं सूक्तमुरुनाम्नः पुत्रस्यांगाख्यस्यार्धं जागतमैन्द्रं । तथा
चानुक्रांतं । तव ते षट्ठंग औरवो जागतमिति । गतो विनियोगः ॥

॥ तत्र प्रथमा ॥

तव त्य ईद्र सख्येषु वह्नय ऋतं मन्वाना व्यदर्दिरुर्वलं ।

यचा दशस्यनुषसो रिणन्नपः कुत्साय मन्मन्नह्यश्च दंसयः ॥ १ ॥

तव । ते । ईद्र । सख्येषु । वह्नयः । ऋतं । मन्वानाः । वि । व्यदर्दिरुः । वलं ।

यच । दशस्यन् । उषसः । रिणन् । अपः । कुत्साय । मन्मन् । अह्यः । च । दंसयः ॥ १ ॥

हे ईद्र तव सख्येषु सखित्वेषु सत्सु ते ते प्रसिद्धा वह्नयो वोढारो हविषां
स्तुतीनां वात एवर्ते यज्ञं मन्वाना अवबुध्यमाना अंगिरसो वलं गवामपहर्तार-
मेतत्संज्ञकमसुरं व्यदर्दिरुः । अत्यर्थं व्यदारयन् । दृ विदारणे । अस्माद्यङ्लुगंताल्लुङ् ।
सिजभ्यस्तेति ऋजुः । जुसि चेति गुणः । व्यत्ययेनेत्वं । अपि च यत्र यस्मिन्काले
मन्मन् मन्मनि स्तोत्रे सति कुत्साय महर्षय उषस उषःकालान्वृत्तेणावृतत्वात्पूर्व-

मसत्प्रायांस्तदपनोदनेन दशस्यन्प्रयच्छन् तथापो वृत्रेणावृतान्युदकानि च रिणन्
तस्मान्निर्गमयन्वर्तते । री गतिरेषणयोः । क्रियादिकः । प्वादीनां ह्रस्वत्वं । तदा-
नीमस्योऽहेर्वृत्रस्य च दंसयः कर्माणि वितथान्यासन्नित्यर्थः ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

अवा॒सृजः प्र॒स्वः श्व॒चयो गि॒रीनु॒दाज उ॒स्मा अपि॒बो मधु॑ प्रि॒यं ।

अव॑र्धयो व॒निनो॑ अस्य॒ दंस॒सा शु॒शोच॑ सूर्ये॑ ऋ॒तजा॑तया गि॒रा ॥२॥

अव॑। अ॒सृजः। प्र॒ऽस्वः। श्व॒चयः। गि॒रीन्। उ॒त्। आ॒जः। उ॒स्माः। अपि॒बः। मधु॑। प्रि॒यं।

अव॑र्धयः। व॒निनः। अ॒स्य। दंस॒सा। शु॒शोच॑। सूर्ये॑। ऋ॒तऽजा॑तया। गि॒रा ॥२॥

हे इंद्र प्रस्वः । प्रसूतिर्जन्म । तद्धेतुभूता अपोऽवासृजः । आवरकान्मेघादधः
पातितवानसि । तथा गिरीन्पर्वतान्वलेन गोमतो विलस्य पिधानाय निहि-
ताञ्श्वचयः । अभैत्सीरित्यर्थः । श्वचि गतौ । अस्माख्यंताल्लडिः बहुलं छंदस्यमा-
ङ्गोऽपीत्यडभावः । समानवाक्ये निघातयुष्मदस्मदादेशा वक्तव्या इति वचना-
त्पूर्वपदस्यासमानवाक्यगतत्वेनास्य तिङ्गितिङ् इति निघाताभावः । तथा वलासुरेण
विले निहिता उस्मा गाः पर्वतभेदनानंतरमुदाजः । उदगमयः । ततः पयोदध्या-
ज्यादिकं प्रियमनुकूलं मधु मधुरं हविरपिबः । पीतवानसि । यद्वाश्रपणसाधनासु
तासु गोष्ठागतासु यजमानैः प्रियमभीष्टं मधु सोमात्मकमपिबः । पिबसि । तथा
वनिनो वनसंबद्धान्वृक्षान् । यद्वा वनमित्युदकनाम । तद्युक्तान्समुद्रानवर्धयः । वृष्टि-
प्रदानेन वर्धयसि । ऋतजातया । ऋतं यज्ञं । तदर्थं जातं जन्म यस्यास्तया गिरा
वेदात्मिकया वाचा स्तूयमानस्यास्येन्द्रस्य दंससा कर्मणावृण्वती वृत्रादेरपि नोद-
नात्मकेन सूर्यः शुशोच । नभसि प्रदिदीपे । यद्वा । ऋतजातया गिरिति सूर्यस्यैव
विशेषणं । चयीरूपया वाचा प्रदीपयत इत्यर्थः । ऋग्भिः पूर्वाह्णे दिवि देव ईयत
इत्यादिकं तैत्तिरीयकमत्रानुसंधेयं । ३. १२. ९. । शुशोचेत्यस्य पदात्परत्वेऽपि पादा-
दित्वादपादादाविति पर्युदासस्यानुवृत्तेर्निघाताभावः ॥

॥ अथ तृतीया ॥

वि सूर्यो मध्ये अमुचद्रथं दि॒वो वि॒द्वासाय॑ प्रति॒मान॒मायैः॑ ।

ह॒व्हानि॑ पि॒प्रोर॒सुर॑स्य मा॒यिन॒ इन्द्रो॒ व्यास्य॑च्च॒कृवाँ ऋ॒जिश्च॑ना ॥३॥

वि । सूर्यः । मध्ये । अमुचत् । रथं । दिवः । विदत् । दासाय । प्रतिऽमानं । आर्यः ।
दृढहानि । पिप्रोः । असुरस्य । मायिनः । इंद्रः । वि । आस्यत् । चकृऽवान् । ऋजिश्चना ॥३॥

दिवो द्युलोकस्य मध्ये सूर्य आदित्यो रथं प्रस्थानाय व्यमुचत् । विमुक्तवान् ।
मुचेर्लुङि लृदिच्चाच्चेरङादेशः । कदेति चेदुच्यते । यदार्योऽभिज्ञ इंद्रो दासायोपक्ष-
पयिचे वृचादये प्रतिमानं प्रतिकृतिं प्रतीकारं विदत् । वेत्ति जानाति । अलभत
वा । अपि च मायिनो मायाविनः । मायाशब्दस्य व्रीह्यादिषु पाठाव्रीह्यादिभ्यश्चे-
तीनिप्रत्ययः । पिप्रोरेतन्नाम्नोऽसुरस्य दृढहानि दृढानि स्थिराणि पुराणि बलानि
वर्जिश्चना राजर्षिणा चकृवान् सख्यं कुर्वन्निंद्रो व्यास्यत् । व्याक्षिपत् । विविधमा-
क्षिप्तवान् । अनीनशदित्यर्थः । असु क्षेपणे ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

अनाधृष्टानि धृषितो व्यास्यन्निधीरेदेवाँ अमृणदयास्यः ।

मासेव सूर्यो वसु पुयमा देदे गृणानः शचूरमृणाद्विरुक्ता ॥४॥

अनाधृष्टानि । धृषितः । वि । आस्यत् । निऽधीन् । अदेवान् । अमृणत् । अयास्यः ।

मासाऽइव । सूर्यः । वसु । पुयं । आ । देदे । गृणानः । शचून् । अमृणात् । विरुक्ता ॥४॥

धृषितः शचूणां धर्षयिता प्रगल्भ इंद्रोऽनाधृष्टानीतः पूर्वं शत्रुभिरप्रधृष्टान्यबा-
धितान्यसुरबलानि व्यास्यत् । व्याक्षिप्तवान् । तथायास्योऽयासनीयश्चालयितुम-
शक्यः । यद्वायास्योऽंगिराः । स्तोतृवाचिना शब्देन स्तुत्यो लक्ष्यते । अयास्ये-
नर्षिणा स्तुत्य इंद्रो निधीनसुरैर्निहितान्धनसमूहान् यद्वा निधातृन्नितरां बलानां
धारयितृनदेवान्देवविरोधिनोऽसुरानमृणत् । अहिंसीत् । मृण हिंसायां । तौदादिकः ।
अपि च सूर्यो मासेव मासेनेव । पद्वन्नित्यादिना मासशब्दस्य मासभावः । स यथा
मासविशेषेण भौमान्नसानादत्ते तथा पुयमसुराणां पुरि भवं । भवे छंदसीति यत् ।
हलि चेति दीर्घस्य न भकुर्ङुरां । पा० ८. २. ७९. । इति प्रतिषेधः । यतोऽनाव इत्या-
द्युदात्तत्वं । ईदृशं वसु धनमाददे । आदत्ते स्म । आङो दोऽनास्यविहरण इत्यात्मने-
पदं । तथा गृणानः स्तोतृभिः स्तूयमानः सन् । व्यत्ययेन कर्मणि कर्तृप्रत्ययः ।
शचूञ्शातयितृनसुरान्विरुक्ता विरोचमानेन वज्रेणामृणात् । अहिंसीत् ॥

॥ अथ पंचमी ॥

अयुङ्क्षसेनो विभ्वा विभिंदता दाश्वृचहा तुज्यानि तेजते ।

इंद्रस्य वजादविभेदभिश्चयः प्राक्रामच्छुंधूरजहादुषा अनः ॥५॥

अयुङ्क्षऽसेनः । विऽभ्वा । विऽभिंदता । दाशत् । वृचऽहा । तुज्यानि । तेजते ।

इंद्रस्य । वजात् । अविभेत् । अभिऽश्चयः । प्र । अक्रामत् । शुंधूः । अजहात् । उषाः । अनः ॥५॥

विभ्वा विभुना व्याप्तेन विभिंदता विदारयतैवंविधेनापि परकीयबलेनायुङ्क्ष-
सेनोऽप्रहतसेनः । यद्वा विभ्वा । विभुर्ब्याप्तः । विभिंदता शत्रुबलानि विदारयता
वज्रेण वृचहा वृचं हतवान् एवंविध इंद्रो दाशत् । दाशति । स्तोतृभ्यो धनं प्रयच्छति ।
दाशृ दाने । लेट्यडागमः । तथा तुज्यानि प्रेर्याणि शत्रुबलानि तेजते । तनूकरोति ।
अल्पीकरोति । तिज निशाने । यद्वा शत्रून्प्रति प्रेर्याण्यायुधानि तेजते । निश्चयति ।
तीक्ष्णीकरोति । ईदृशस्येन्द्रस्याभिश्चयोऽभितो हिंसकाद्वजात्सर्वं शत्रुजातमविभेत् ।
भीतिं प्राप्नोत् । एवमसुरेष्विन्द्रेण निरस्तेषु शुंधूः शोधयितादित्यः प्राक्रामत् । जगत्प्र-
काशनाय गंतुं प्रक्रांतवान् । उषा उषोदेवता चानः स्वकीयं शकटं रथमजहात् ।
गंतुं पर्येत्यजत् । ओहाक् त्यागे ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

एता त्या ते श्रुत्यानि केवला यदेक एकमकृणोरयज्ञं ।

मासां विधानमदधा अधि द्यवि त्वया विभिन्नं भरति प्रधिं पिता ॥६॥

एता । त्या । ते । श्रुत्यानि । केवला । यत् । एकः । एकं । अकृणोः । अयज्ञं ।

मासां । विऽधानं । अदधाः । अधि । द्यवि । त्वया । विऽभिन्नं । भरति । प्रऽधिं । पिता ॥६॥

हे इंद्र त्या तानि ते तव त्वदीयानि वीर्यकर्माण्येतैतान्येव केवला केवलानि
श्रुत्यानि श्रोतव्यानि स्तुत्यर्हाणि । नान्यदीयानि । कानि पुनस्तानि । एकोऽसहा-
यस्त्वमेकं प्रधानभूतमयज्ञं यज्ञरहितमसुरमकृणोरहिंसीरिति यदेतदेकं कर्म । कृवि
हिंसाकरणयोः । अच हिंसार्थः । इदित्वान्नुम् । धिन्विकृण्वोरच्चेत्युप्रत्ययोऽकारां-
तादेशश्च । तस्य लोपे सति स्थानिवद्भावाल्लघूपधगुणाभावः । तथा मासां मा-
सानां । पद्विज्यादिना मासशब्दस्य मासभावः । ऊडिदमित्यादिना विभक्तेरुदात्तत्वं ।

मासानां विधानं विधातारं कर्तारं सूर्यमधि द्यवि द्युलोक उपर्यदधाः । अधारयः । विपूर्वाद्धातेः कृत्यल्युटो बहुलमिति कर्तरि ल्युट् । इदमपरं कर्म । तथा पिता पालको द्युलोको विभिन्नं विदारितं वृत्राद्विभक्तं प्रधिं रथचक्रस्य पार्श्वं । पार्श्व-फलके प्रधी इत्युच्येते । ईदृशं सूर्यरथसंबन्धिनं प्रधिमन्यैर्धारयितुमशक्यं त्वयैव भरति । धारयति । इदमपरं कर्म । एतत्प्रभृतीनि त्वया कृतानि कर्माणि परेषा-मसाधारणानि सर्वदान्नातव्यानीत्यर्थः ॥

॥ इत्यष्टमस्य सप्तमे षड्विंशो वर्गः ॥

सूर्यरश्मिरिति षडृचमेकादशं सूक्तं चैष्टुभं । विश्वावसुर्नाम गंधर्व ऋषिः । स च पूर्वेण नृचेन सवितारं स्तुतवान् उत्तरेण स्वात्मानं । अतः प्रथमतृचस्य सविता देवता द्वितीयस्य गंधर्वः । तथा चानुक्रांतं । सूर्यरश्मिर्देवगंधर्वो विश्वावसुरात्मा-नमस्तौत्पूर्वार्धे सवितारमिति । गतो विनियोगः ॥

॥ तत्र प्रथमा ॥

सूर्यरश्मिर्हरिकेशः पुरस्तात्सविता ज्योतिरुदयाँ अजस्रं ।

तस्य पूषा प्रसवे याति विद्वान्संपश्यन्विश्वा भुवनानि गोपाः ॥ १ ॥

सूर्येऽरश्मिः । हरिऽकेशः । पुरस्तात् । सविता । ज्योतिः । उत् । अयान् । अजस्रं ।

तस्य । पूषा । प्रऽसवे । याति । विद्वान् । संऽपश्यन् । विश्वा । भुवनानि । गोपाः ॥ १ ॥

सूर्यरश्मिः । उषसः प्रादुर्भावानंतरं सूर्यस्योदयात्पूर्वं यः कालस्तस्य कालस्या-भिमानी देवः सवितेत्युच्यते । सूर्यरश्मिः सूर्यस्य सर्वस्य प्रेरकस्यादित्यस्य रश्मिरेव रश्मिर्यस्य स तथोक्तः । हरिकेशः । हरयो हरणशीला हरितवर्णा वा केशाः केशस्थानीयाः प्रकाशमाना वा दीप्प्रयो यस्येदृशः सविता सर्वस्य प्रेरको देवः पुर-स्तात्पूर्वस्यां दिश्यजस्रमनवरतं ज्योतिस्तेज उदयान् । उद्याति । उन्नमयति । याते-रंतर्भावितरण्यार्थाच्छांदसो लङ् । व्यत्ययेन बहुवचनं । संहितायां दीर्घादटि समा-नपाद इति नकारस्य रूपं । आतोऽटि नित्यमिति सानुनासिक आकारः । तस्य सवितुः प्रसवे प्रेरणेऽनुज्ञायां सत्यां विद्वाञ्ज्ञानगोपा गोपायिता रक्षिता पूषा पो-षको देव आदित्यो याति । नभसि गच्छति । किं कुर्वन् । विश्वा विश्वानि सर्वाणि भुवनानि भूतजातानि संपश्यन् । सम्यक् प्रकाशयन् ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

नृचक्षा एष दिवो मध्य आस्त आपप्रिवान्रोदसी अंतरिक्षं ।

स विश्वाचीरभि चष्टे घृताचीरन्तरा पूर्वमपरं च केतुं ॥२॥

नृऽचक्षाः । एषः । दिवः । मध्ये । आस्ते । आपप्रिऽवान् । रोदसी इति । अंतरिक्षं ।

सः । विश्वाचीः । अभि । चष्टे । घृताचीः । अन्तरा । पूर्वं । अपरं । च । केतुं ॥२॥

नृचक्षा नृन्मनुष्यान्पश्यन् यद्वा नृभिर्नैतृभी रश्मिभिः प्रकाशमान एष सविता दिवो द्युलोकस्य मध्य आस्ते । निषीदति । किं कुर्वन् । रोदसी द्यावापृथिव्यावन्तरिक्षं चापप्रिवान् स्वतेजसापूरयन् । प्रा पूरणे । अस्माच्छांदसो लिट् । क्सुश्चेति तस्य क्सुरादेशः । वस्वेकाजाङ्घ्रसामितीडागमः । स देवो विश्वाचीर्विश्वमंचंतीः सर्वव्यापिनीः प्राच्यादिमहादिशोऽभि चष्टे । प्रकाशयति । तथा घृताचीर्घृतं दीपं रूपमंचंतीराग्रेय्यादिविदिशश्च प्रकाशयति । अंचतेः क्लिनन्तादंचतेश्चोपसंख्यानमिति डीप् । ततो भसंज्ञायामच इत्याकारलोपे चाविति दीर्घत्वं । उदात्तनिवृत्तिस्वरेण डीप् उदात्तत्वे प्राप्ते चाविति पूर्वस्याच उदात्तत्वं । तथा पूर्वं पूर्वभागं केतुं प्रज्ञापनीयमपरं पृष्ठभागं चांतरांतरालं चाभि चष्टे । प्रकाशयति ॥

॥ अथ तृतीया ॥

रायो बुध्नः संगमनो वसूनां विश्वा रूपाभि चष्टे शचीभिः ।

देव इव सविता सत्यधर्मेन्द्रो न तस्थौ समरे धनानां ॥३॥

रायः । बुध्नः । संऽगमनः । वसूनां । विश्वा । रूपा । अभि । चष्टे । शचीभिः ।

देवऽइव । सविता । सत्यऽधर्मा । इंद्रः । न । तस्थौ । संऽअरे । धनानां ॥३॥

रायो धनस्य बुध्नो बंधको मूलभूतो वा । ऊडिदमित्यादिना रैशब्दाद्विभक्तेरुदात्तत्वं । तथा वसूनां धनानां संगमनः संगमयिता प्रापयितेहशः सविता शचीभिर्दीप्तिभिर्विश्वा रूपा सर्वाणि रूपाणि निरूपणीयानि पदार्थजातान्यभि चष्टे । अभिपश्यति । प्रकाशयति । अपि च देव इवायं सविता सावको देवः सत्यधर्मा सत्यमवितथं धर्म धारणं धारणहेतुभूतं कर्म वा यस्य तादृशो भवति । तथेन्द्रो न इंद्र इव धनानां समरे संग्रामे सम्यक्प्रापणे तस्थौ । अयं सवितीद्युक्तः सन् तिष्ठति ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

वि॒श्वाव॑सुं सोम गंध॒र्वमापो॑ द॒ह॒ष्णुषी॑स्त॒दृते॒ना व्या॑यन् ।

तद॒न्ववै॒दि॒द्रो रार॑हा॒ण आ॑सां परि॒ सूर्य॑स्य परि॒धीर॑पश्यत् ॥४॥

वि॒श्वऽव॑सुं । सो॒म । गंध॒र्व । आपः । द॒ह॒ष्णुषीः । तत् । ऋ॒तेन॑ । वि । आ॒यन् ।

तत् । अनु॒ऽअ॒वैत् । इं॒द्रः । र॒र॒हा॒णः । आ॒सां । परि॑ । सूर्य॑स्य । परि॒ऽधीन् । अप॒श्यत् ॥४॥

हे सोम त्वया सहितं गंधर्वं गीतरूपां गां शब्दं धारयंतं विश्वावसुमेतत्संज्ञं मां । उत्तरच तच्छब्दश्रुतेर्यच्छब्दाध्याहारः । यदापो वसतीवर्याख्या दहष्णुषीर्दृष्टवत्यः । दृशेर्लिटः ऋसुः । उगितश्चेति डीप् । वसोः संप्रसारणमिति संप्रसारणं । जसि वा छंदसीति पूर्वसवर्णदीर्घः । तत्तदानीमृतेन यज्ञेन हेतुना व्यायन् । विविधमगच्छन्यष्टजनाः । तद्गमनमासामपां ररहाणो गमयितेन्द्रोऽन्ववैत् । अन्वबुध्यत । बुद्ध्वा च कुत्र यज्ञः प्रवृत्त इति सूर्यस्य परिधीन्परितो धीयमानान्प्राच्यादिदिग्विभागान्पर्यपश्यत् । परितो दृष्टवान् ॥

॥ अथ पंचमी ॥

वि॒श्वाव॑सुर॒भि तन्नो॑ गृणातु दि॒व्यो गँध॒र्वो रज॑सो वि॒मानः॑ ।

यद्वा घा स॒त्यमु॒त यन्न॑ वि॒द्म धि॒यो हि॒न्वा॒नो धि॒य इ॒न्नो अ॒भ्याः ॥५॥

वि॒श्वऽव॑सुः । अ॒भि । तत् । नः । गृ॒णा॒तु । दि॒व्यः । गँध॒र्वः । रज॑सः । वि॒ऽमा॒नः ।

यत् । वा । घ । स॒त्यं । उ॒त । यत् । न । वि॒द्म । धि॒यः । हि॒न्वा॒नः । धि॒यः । इ॒त् । नः । अ॒भ्याः ॥५॥

विश्वावसुर्गंधर्वो नोऽस्माकं तदभि गृणातु । अभिमुखं ब्रवीतु । गृ शब्दे । क्रियादिकः । प्वादित्वाङ्गस्वः । कीदृशः । दिव्यः । दिवि भवः । तथा रजस उदकस्य विमानो निर्माता । किं पुनस्तत् । यद्वा घ यच्च खलु सत्यमवितथं यथार्थफलं कर्मजातं । उतशब्दश्चार्थः । यच्च न विद्म न जानीमस्तदुभयं ब्रवीत्वित्यर्थः । ऋचि तुनुधेत्यादिना घशब्दस्य सांहितिको दीर्घः । शिष्टः पादः प्रत्यक्षकृतः । हे विश्वावसो धियः कर्माणि हिन्वानः सोमेन प्रवर्धयन् । हि गतौ वृद्धौ च । यद्वा धियः स्तुतीर्हिन्वानः प्राप्नुवन् नोऽस्माकं धिय इत्कर्माण्येव बुद्धीरेव वाच्याः । रक्ष ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

सस्त्रिमविन्दचरणे नदीनामपावृणोदुरो अशमव्रजानां ।

प्रासां गंधर्वो अमृतानि वोचदिन्द्रो दक्षं परि जानादहीनां ॥ ६ ॥

सस्त्रिं । अविन्दत् । चरणे । नदीनां । अप । अवृणोत् । दुरः । अशमऽव्रजानां ।

प्रा । आसां । गंधर्वः । अमृतानि । वोचत् । इन्द्रः । दक्षं । परि । जानात् । अहीनां ॥ ६ ॥

सस्त्रिं । अङ्गिः संस्नातं प्रकर्षेण सर्वस्य जगतः स्नापयितारं मेघं । स्ना शौचे ।
 आहगमहन इति किन्प्रत्ययः । लिङ्ङ्गावाङ्निर्वचनं । नदीनां शब्दकारिणीनामपां
 चरणे संचरणस्थानेऽंतरिक्षेऽविन्दत् । इन्द्रोऽलभत । लब्ध्वा चाशमव्रजानां । अशमा
 व्याप्नो मेघः । तत्र व्रजंतीनां । यद्वा मेघो व्रजो गोष्ठं निवासस्थानं यासां ताह-
 शीनामपां दुरो द्वाराणि मेघान्निर्गमनप्रदेशानपावृणोत् । अपावृतवान् । यद्वा ।
 अशमसु शिलासु व्रजंतीनां गच्छंतीनां व्याप्तगमनानां वा नदीनां गंगायमुनादीनां
 चरणे संचरणे प्रवहणनिमित्तभूते सति तदर्थमिन्द्रः सस्त्रिं मेघमविन्दत् । अलभत ।
 लब्ध्वा चांतर्गतानामपां निर्गमसाधनानि मेघस्य दुरो द्वाराण्यपावृणोत् । अपा-
 वृतवान् । तथासां नदीनाममृतान्यमरणसाधकान्युदकानि गंधर्वो गोर्वजस्य धर्ता
 विश्वावसुरूपेण वर्तमान इन्द्रः प्रावोचत् । प्रब्रवीति । प्रवोदुमनुजानाति । तथा
 दक्षं । दक्षन्युदकं प्रयच्छतीति दक्षो वर्षणसमर्थो मेघः । तादृशं मेघमहीनां मेघानां
 मध्ये परि जानात् । परितः सर्वतो जानाति । ज्ञा अवबोधने । लेट्वाडागमः ।
 ज्ञाजनोर्जेति जादेशः ॥

॥ इत्यष्टमस्य सप्तमे सप्तविंशो वर्गः ॥

अग्ने तवेति षडृचं द्वादशं सूक्तं । पावकगुणविशिष्टोऽग्निर्ऋषिः । ऋद्धाग्निर्देवता ।
 आद्या विष्टारपंक्तिरष्टकद्विद्वादशाष्टकवती । अथ तिस्रः सतोबृहत्योऽयुजौ जाग-
 ताविति लक्षणोपेताः । पंचम्युपरिष्टाज्ज्योतिः । षष्ठी त्रिष्टुप् । तथा चानुक्रांतं ।
 अग्ने तवाग्निः पावक आग्नेयं विष्टारपंक्तिस्तिस्रः सतोबृहत्य उपरिष्टाज्ज्योतिरि-
 ति ॥ महाव्रत आग्निमारुतशस्त्र इदं सूक्तं स्तोत्रियानुरूपार्थं । तथैव पंचमारण्यके
 सूचितं ॥

॥ तत्र प्रथमा ॥

अग्ने तव अत्रो वयो महिं भाजंते अर्चयो विभावसो ।

बृहन्नानो शर्वसा वाजमुक्थ्यं दधासि दाप्नुषे कवे ॥ १ ॥

अग्ने । तव । अवः । वयः । महि । भ्राजंते । अर्चयः । विभावसो इति विभाऽवसो ।
बृहन्नानो इति बृहन्ऽभानो । शवसा । वाजं । उक्थ्यं । दधासि । दाशुषे । कवे ॥१॥

हे अग्ने तव वयोऽन्नं अवः अवणीयं प्रशस्यं । हविरात्मकस्य तस्य मंत्रसंस्कृ-
तत्वेन प्रशस्तत्वात् । अन्नेषु मध्ये तवैवान्नं श्रेष्ठमित्यर्थः । हे विभावसो विशिष्टा
दीप्तिर्विभा । सैव वसुर्धनं यस्य तादृशाग्नेऽर्चयो दीप्तयो महि महद्बहुलं भ्राजंते ।
दीप्यंते । भ्राजु दीप्तौ । अनुदात्तेत् । भौवादिकः । हे बृहन्नानो प्रौढदीप्ते कवे क्रांत-
दर्शिनम्ने । एवं महानुभावस्त्वं शवसा बलेनोपेतमुक्थ्यं प्रशस्यं । यद्वोकथो यज्ञः ।
तद्योग्यं वाजमन्नं दाशुषे हवींषि दत्तवते यजमानाय दधासि । ददासि । प्रयच्छसि ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

पावकवर्चाः शुक्रवर्चा अनूनवर्चा उदियर्षि भानुना ।

पुत्रो मातरा विचरन्नुपावसि पृणक्षि रोदसी उभे ॥२॥

पावकऽवर्चाः । शुक्रऽवर्चाः । अनूनऽवर्चाः । उत् । इयर्षि । भानुना ।

पुत्रः । मातरा । विऽचरन् । उप । अवसि । पृणक्षि । रोदसी इति । उभे इति ॥२॥

पावकवर्चाः शोधकदीप्तिः शुक्रवर्चा निर्मलतेजस्कोऽनूनवर्चाः संपूर्णतेजस्कः ।
हे अग्ने ईदृशस्त्वं भानुना तेजसोदियर्षि । उद्गच्छसि । ऋ सृ गतौ । जौहोत्यादिकः ।
अतिपिपत्योश्चेत्यभ्यासस्येत्वं । स त्वं पुत्रः सन् मातरा मातृभूते अरण्यौ विचरन्
यागावसाने विशेषेण प्राप्नुवन् उपावसि । उपगतान्यजमानाब्रक्षसि । तथोभे
रोदसी द्यावापृथिव्यौ पृणक्षि । संयोजयसि । हविषा द्युलोकं वृक्ष्येमं लोकं च
पूरयसीत्यर्थः । पृची संपर्के । रौधादिकः ॥

॥ अथ तृतीया ॥

ऊर्जो नपाज्जातवेदः सुशस्तिभिर्मंदस्व धीतिभिर्हितः ।

त्वे इषः सं दधुर्भूरिवर्षसश्चिचोतयो वामजाताः ॥३॥

ऊर्जः । नपात् । जातऽवेदः । सुशस्तिऽभिः । मंदस्व । धीतिऽभिः । हितः ।

त्वे इति । इषः । सं । दधुः । भूरिऽवर्षसः । चिचऽऊतयः । वामऽजाताः ॥३॥

हे ऊर्जो नपादूर्जोऽन्नस्य पार्थिवस्यारण्यादेः पुत्र हे जातवेदो जातानां वेदि-
तरग्ने सुशस्तिभिरस्माभिः क्रियमाद्यैर्मंदस्व । मोदस्व । तथा धीतिभिः कर्मभि-

रस्माभिः क्रियमाणैरग्निहोत्रादिभिः कर्मभिर्हितः सुहितस्तृप्नो भव । अपि च भूरि-
वर्षसः । वर्ष इति रूपनाम । बहुविधरूपाश्चिचोतयः । चिचा विचिचोतिस्तृप्निर्यासां
तास्तथोक्ताः । वामजाताः । वामं वननीयं जातं जन्म यासां तादृशीरिषोऽन्नानि
हविलेक्षणानि त्वे त्वयेव सं दधुः । संदधति । सम्यग्नुहति यजमानाः । यद्वा भूरि-
वर्षस इत्यादिकं कर्तृविशेषणं । तदानीं चिचोतय इत्यस्य विचिचरक्षा इति योज्यं ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

इरज्यन्त्रे प्रथयस्व जंतुभिरस्मे रायो अमर्त्य ।

स दर्शतस्य वपुषो वि राजसि पृणक्षि सानसिं क्रतुं ॥४॥

इरज्यन् । अत्रे । प्रथयस्व । जंतुऽभिः । अस्मे इति । रायः । अमर्त्य ।

सः । दर्शतस्य । वपुषः । वि । राजसि । पृणक्षि । सानसिं । क्रतुं ॥४॥

हे अत्रे जंतुभिर्जातैः शत्रुभिः सहेरज्यन् ईर्यन् । स्पर्धा कुर्वन् । इरज् ईर्यायां ।
कंदादिः । यद्वा । इरज्यतिरैश्वर्यकर्मा । जंतुभिर्जायमानैरात्मीयैस्तेजोभिरिरज्यन्
ईश्वरो भवन् हे अमर्त्य मरणरहितात्रेऽस्मे अस्माकं । सुपां सुलुगिति षष्ठ्याः
शेष्ठादेशः । रायो धनानि प्रथयस्व । विस्तारय । रयिशब्दाच्छसः स्थाने व्यत्ययेन
जस् । शसो वा व्यत्ययेनोडिदमिति विभक्त्युदात्तत्वं न क्रियते । स त्वं दर्शतस्य
दर्शनीयस्य वपुषस्तेजोमयस्य शरीरस्य वि राजसि । तृतीयार्थे षष्ठी वा । ईदृशेन
शरीरेण विशेषेण दीप्यसे । यद्वा राजतिरैश्वर्यकर्मा वपुरिति च रूपनाम । दर्शनीयेन
रूपेण वि राजसि । विशेषेणेशिषे । अत एव सानसिं संभजनीयं क्रतुं कर्म पृणक्षि ।
अस्माभिः संपर्चयसि । फलेन वा संयोजयसि ॥

॥ अथ पंचमी ॥

इष्कर्तारमध्वरस्य प्रचेतसं क्षयंतं राधसो महः ।

रातिं वामस्य सुभगां महीमिषं दधासि सानसिं रयिं ॥५॥

इष्कर्तारं । अध्वरस्य । प्रऽचेतसं । क्षयंतं । राधसः । महः ।

रातिं । वामस्य । सुऽभगां । महीं । इषं । दधासि । सानसिं । रयिं ॥५॥

इष्कर्तारं निष्कर्तारं । छांदसो वर्णलोपः । अध्वरस्य यज्ञस्य निष्कर्तारं संस्कर्तारं
प्रचेतसं प्रकृष्टज्ञानं महो महतो राधसो धनस्य क्षयंतमीश्वरं । क्षयतिरैश्वर्यकर्मा ।

वामस्य वननीयस्य धनस्य रातिं दातारं । रातेः कर्तरि क्तिच् । ईदृशं त्वां स्तुम
इति शेषः । स त्वं सुभगां सौभाग्योपेतां महीं महतीमिषमन्नं सानसिं संभक्त्यं
रयिं धनं च दधासि । स्तोतृभ्यो ददासि ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

ऋतावानं महिषं विश्वदर्शतमग्निं सुम्नाय दधिरे पुरो जनाः ।

श्रुत्कर्णे सप्रथस्तमं त्वा गिरा दैव्यं मानुषा युगा ॥ ६ ॥

ऋतऽवानं । महिषं । विश्वऽदर्शतं । अग्निं । सुम्नाय । दधिरे । पुरः । जनाः ।

श्रुत्ऽकर्णे । सप्रथऽतमं । त्वा । गिरा । दैव्यं । मानुषा । युगा ॥ ६ ॥

ऋतावानं सत्यवतं यज्ञवतं वा । छंदसीवनिपाविति मत्वर्थीयो वनिप् । महिषं
महांतं पूज्यं वा विश्वदर्शतं विश्वैः सर्वैर्दर्शनीयं । यद्वा विश्वं दर्शनं यस्य । बहुव्रीहौ
विश्वं संज्ञायामिति पूर्वपदांतोदात्तत्वं । ईदृशमग्निं सुम्नाय सुखार्थं जना ऋत्विग्य-
जमानरूपाः पुरो दधिरे । पुरो दधते । सर्वकर्मभ्यः पुरस्ताद्धारयन्ति । यद्वा पुरः
पुरस्तात्पूर्वस्यां दिश्याहवनीयरूपेण धारयन्ति । पुरोऽर्धर्चः प्रत्यक्षकृतः । अपि च
हे अग्ने श्रुत्कर्णे श्रुत् स्तुतीः सम्यक् श्रुत्वन्कर्णेः श्रोत्रेन्द्रियं यस्य तादृशं सप्रथस्तम-
मतिशयेन प्रख्यातं । यद्वा सर्वतो विस्तर्यमाणं दैव्यं देवानां हविर्वोद्धृत्वेन संबं-
धिनमीदृशं त्वा त्वां मानुषा मानुषाणि मनोरपत्यानि युगा युगानि युगलानि
पत्नीयजमानरूपाणि गिरा स्तुत्या स्तुवंतीति शेषः ॥

॥ इत्यष्टमस्य सप्तमेऽष्टाविंशो वर्गः ॥

अग्र इति षडृचं त्रयोदशं सूक्तं । तापसगुणविशिष्टस्याग्नेरार्षे वैश्वदेवमानुष्टुभं ।
तथा चानुक्रांतं । अग्नेऽग्निस्तापसी वैश्वदेवमानुष्टुभं हीति । गतो विनियोगः ॥

॥ तत्र प्रथमा ॥

अग्ने अच्छा वदेह नः प्रत्यङ्गः सुमना भव ।

प्र नो यच्छ विशस्पते धनदा असि नृत्वं ॥ १ ॥

अग्ने । अच्छ । वद । इह । नः । प्रत्यङ् । नः । सुऽमनाः । भव ।

प्र । नः । यच्छ । विशः । पते । धनऽदाः । असि । नः । त्वं ॥ १ ॥

हे अग्ने इहास्मिन्देशे नोऽस्मानच्छ वद । आभिमुख्येन प्रियं ब्रूहि । तथा प्रत्यङ्

अस्मान्प्रत्यंचन् सुमनाः शोभनमनस्को भव । हे विशस्पते यजमानलक्षणायाः
प्रजायाः पालयितर्नोऽस्मभ्यं प्र यच्छ धनानि प्रदेहि यत्स्वं नोऽस्माकं धनदा
असि धनानां दाता भवसि ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

प्र नो यच्छत्वयमा प्र भगः प्र बृहस्पतिः ।

प्र देवाः प्रोत सूनृता रायो देवी ददातु नः ॥२॥

प्र । नः । यच्छतु । अर्यमा । प्र । भगः । प्र । बृहस्पतिः ।

प्र । देवाः । प्र । उत । सूनृता । रायः । देवी । ददातु । नः ॥२॥

अर्यमारीणां नियन्तार्याणां निर्माता वैतत्संज्ञो देवो नोऽस्मभ्यं प्र यच्छतु धनं ।
तथा भग एतत्संज्ञको देवश्च प्रयच्छतु । बृहस्पतिश्च प्रयच्छतु । सर्वे देवाश्च प्रयच्छंतु ।
उतापि च सूनृता प्रियसत्यवायूपा देवी देवनशीला सरस्वती रायो धनानि नो
ऽस्मभ्यं प्र ददातु । ऊडिदमित्यादिना रायो विभक्तिरुदात्ता ॥

॥ अथ तृतीया ॥

सोमं राजानमवसेऽग्निं गीर्भिर्हवामहे ।

आदित्यान्विष्णुं सूर्यं ब्रह्माणं च बृहस्पतिं ॥३॥

सोमं । राजानं । अवसे । अग्निं । गीःऽभिः । हवामहे ।

आदित्यान् । विष्णुं । सूर्यं । ब्रह्माणं । च । बृहस्पतिं ॥३॥

राजानं राजमानमीश्वरं वा सोममग्निं च गीर्भिः स्तुतिभिरवसे रक्षणार्थं हवा-
महे । आह्वयामहे । तथादित्यानदितेः पुत्रान् मित्रादीन् विष्णुं सूर्यं ब्रह्माणं प्रजापतिं
बृहस्पतिं च रक्षणार्थमाह्वयामहे ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

इंद्रवायू बृहस्पतिं सुहवेह हवामहे ।

यथा नः सर्व इज्जनः संगत्यां सुमना असत् ॥४॥

इंद्रवायू इति । बृहस्पतिं । सुऽहवा । इह । हवामहे ।

यथा । नः । सर्वः । इत् । जनः । संऽगत्यां । सुऽमनाः । असत् ॥४॥

इन्द्रश्च वायुश्चन्द्रवायू । उभयत्र वायोः प्रतिषेधो वक्तव्य इत्यानङः प्रतिषेधः ।
नोत्तरपदेऽनुदात्तादाविति देवताद्वन्द्वे चेति प्राप्त्स्योभयपदप्रकृतिस्वरस्य निषेधः ।
समासस्येत्यन्तोदात्तत्वं । बृहस्पतिं बृहतां देवानां पालकं । तद्बृहतोः करपत्योरिति
सुटतलोपौ । वनस्पत्यादिवादुभयपदप्रकृतिस्वरत्वं । सुहवा सुहवौ सुह्वानाविन्द्रवायू
बृहस्पतिं चेहास्मिन्कर्मणि हवामहे । आह्वयामहे । यथा नोऽस्माकं सर्व इत् सर्व
एव जनः संगत्यां संगमने धनस्य प्राप्तौ सुमना असत् । शोभनमनस्को भवेत्
तथाह्वयामह इत्यर्थः । अस्तेर्लेट्वाडागमः ॥

॥ अथ पंचमी ॥

अ॒र्य॒म॒णं॒ बृ॒ह॒स्प॒ति॒मि॒न्द्रं॒ दा॒नाय॑ चोदय ।
वा॒तं॒ वि॒ष्णुं॒ सर॑स्वतीं सवि॒तारं॑ च वा॒जिनं॑ ॥ ५ ॥
अ॒र्य॒म॒णं॒ । बृ॒ह॒स्प॒तिं॒ । इ॒न्द्रं॒ । दा॒नाय॑ । चो॒दय॑ ।
वा॒तं॒ । वि॒ष्णुं॒ । सर॑स्वतीं । स॒वि॒तारं॑ । च॒ । वा॒जिनं॑ ॥ ५ ॥

हे स्तोतः अर्यमादीन् देवान्दानाय धनप्रदानाय चोदय । स्तुत्या प्रेरय । तथा वातं
वायुं विष्णुं सरस्वतीं वाजिनमन्नवंतं बलवंतं वा सवितारं च दानाय प्रेरय ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

त्वं नो॑ अ॒ग्ने अ॒ग्नि॒भिर्ब्र॑ह्म॒ यज्ञं॑ च॒ वर्ध॑य ।
त्वं नो॑ दे॒वता॑तये रा॒यो दा॒नाय॑ चोदय ॥ ६ ॥
त्वं । नः॒ । अ॒ग्ने॒ । अ॒ग्नि॒ऽभिः॒ । ब्र॒ह्म॒ । य॒ज्ञं॒ । च॒ । वर्ध॑य ।
त्वं । नः॒ । दे॒व॒ऽता॑तये । रा॒यः॒ । दा॒नाय॑ । चो॒दय॑ ॥ ६ ॥

हे अग्ने त्वमग्निभिस्त्वद्विभूतिभूतैरन्यैरग्निभिः सार्धं नोऽस्माकं ब्रह्म स्तोत्रं यज्ञं च
वर्धय । तथा त्वं नोऽस्माकं देवतातये । यज्ञनामैतत् । यागार्थं रायो धनस्य दानाय
प्रदानाय चोदय । दातृन्प्रेरय ॥

॥ इत्यष्टमस्य सप्तम एकोनत्रिंशो वर्गः ॥

अयमग्र इत्यष्टचं चतुर्दशं सूक्तमाग्नेयं । शार्ङ्ग इति पक्षिविशेषस्याख्या । शार्ङ्ग-
जातयो जरितृप्रभृतयश्चत्वारश्चतुर्णां वृचानां क्रमेण द्रष्टारः । आदितो द्वे जगत्पौ ।

अथ चतसस्त्रिष्टुभः । ततो वे अनुष्टुभौ । तथा चानुक्रांतं । अयमष्टौ वृत्ताः शार्ङ्गा
जरिता द्रोणः सारिसृक्कः स्तंबमित्रश्चाग्नेयमाद्ये जगत्यौ चतसस्त्रिष्टुभः ॥

॥ तत्र प्रथमा ॥

अयमग्ने जरिता त्वे अभूदपि सहसः सूनो न ह्यन्यदस्त्यार्थं ।

भद्रं हि शर्मं त्रिवरूथमस्ति त आरे हिंसानामप दिद्युमा कृधि ॥१॥

अयं । अग्ने । जरिता । त्वे इति । अभूत् । अपि । सहसः । सूनो इति । नहि । अन्यत् ।
अस्ति । आर्थं ।

भद्रं । हि । शर्मं । त्रिऽवरूथं । अस्ति । ते । आरे । हिंसानां । अप । दिद्युं । आ । कृधि ॥१॥

हे अग्ने त्वे त्वयि । सुपां सुलुगिति सप्तम्याः शेआदेशः । अयमृषिर्जरिता स्तोता-
भूदपि । अपिशब्दः संभावनायां । इदानीं स्तोतृत्वेन संभाव्यते । तत्र कारणमाह ।
हे सहसः सूनो बलस्य पुत्र त्वत्तोऽन्यदायमाप्तव्यं न ह्यस्ति । न खलु विद्यते ।
अतः प्राप्तव्यं त्वामेव स्तुत्या प्राप्नोमि । भद्रं कल्याणं त्रिवरूथं दुःखत्रयस्य निवारकं
शर्मं सुखं हि यस्मात्ते तवास्ति विद्यते । अथवा शोभनं त्रिवरूथं त्रिभूमिकं गृहं
तवास्ति हि । अतो हिंसानां हिंस्यमानानामस्माकमारे दूरे दिद्युं दीप्यमानामा-
त्मीयां ज्वालामपा कृधि । अपाकुरु । निवारय । करोतेच्छांदसो विकरणस्य लुक् ।
श्रुशृणुपृकृवृभ्य इति हेर्धिभावः ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

प्रवत्ते अग्ने जनिमा पितूयतः साचीव विश्वा भुवना न्युजसे ।

प्र सप्तयः प्र सनिषंत नो धियः पुरश्चरन्ति पशुपा इव त्मना ॥२॥

प्रऽवत् । ते । अग्ने । जनिम । पितुऽयतः । साचीऽइव । विश्वा । भुवना । नि । न्युजसे ।

प्र । सप्तयः । प्र । सनिषंत । नः । धियः । पुरः । चरन्ति । पशुपाऽइव । त्मना ॥२॥

हे अग्ने पितूयतः पितुर्मन्त्रं भक्ष्यमिच्छतस्ते तव जनिम जन्म प्रादुर्भावं प्रवत्प्र-
कृष्टमुत्कृष्टं भवति । उपसर्गाच्छांदसि धात्वर्थ इति वतिः । स त्वं साचीव सचिव
इव विश्वा विश्वानि व्याप्तानि भुवनानि भूतजातानि न्युजसे । प्रसाधयसि । वशी-
करोषीत्यर्थः । सप्तयः सर्पणशीला नोऽस्माकं धियः स्तुतयस्तादृशं त्वां प्र सनिषंत ।
प्रकर्षेण संभजन्ते । एकः प्रशब्दः पूरकः । यद्वा सप्तयः । लुप्तोपममेतत् । सर्पणशीला

अथा यथाजिं प्रकर्षेण संभजंते तथास्मदीया धिय इत्यर्थः । अनंतरं पुरस्तात् पुर-
स्तात् त्वनात्मना स्वयमेव चरंति । व्याप्य वर्तंते । पशुपा इव । यथा पशूनां
पालका गोपालाः पालयितव्यानां पुरस्तात्संचरंति तद्वत् ॥

॥ अथ तृतीया ॥

उ॒त वा॒ उ॒ परि॒ वृ॒ण॒क्षि॒ ब॒स॒द्ब॒हो॒र॒ग्न॒ उ॒ल॒प॒स्य॒ स्व॒धा॒वः ।

उ॒त खि॒ल्या॒ उ॒र्व॒रा॒णां॑ भ॒व॒न्ति॒ मा ते॒ हे॒तिं॒ तवि॒षीं॑ चु॒क्रु॒धाम ॥३॥

उ॒त । वै । उं॒ इति॑ । परि॑ । वृ॒ण॒क्षि॒ । ब॒स॒त् । ब॒होः॑ । अ॒ग्ने॒ । उ॒ल॒प॒स्य॒ । स्व॒धा॒ऽवः॑ ।

उ॒त । खि॒ल्याः॑ । उ॒र्व॒रा॒णां॑ । भ॒व॒न्ति॒ । मा । ते॒ । हे॒तिं॒ । तवि॒षीं॑ । चु॒क्रु॒धाम ॥३॥

हे स्वधावो दीप्तिमन्त्रग्ने बसद्बहन् । भस भर्त्सनदीप्तोः । जौहोत्यादिकः । शतरि
घसिभसोर्हेलि चेत्युपधालोपः । नाभ्यस्ताच्छतुरिति नुमः प्रतिषेधः । बहोर्बहुल-
स्योलुपस्य तृणजातस्य । कर्मणि षष्ठी । सर्वं वनमुत वा अपि खलु परि वृणक्षि ।
परिवर्जयसि । विनाशयसि । उ इति पूरकः । उतापि चोर्वराणां । सस्याद्या भूमय
उर्वराः । तासां संबन्धिनः प्रदेशः खिल्याः खिलाः प्राणिभिर्गंतुं योग्या भवन्ति ।
त्वया दग्धा इति शेषः । तविषीं महतीं ते तव हेतिं हननहेतुभूतां ज्वालां मा
चुक्रुधाम । मा क्रोधयाम । अपि तु स्तुतिभिः प्रसाधयाम । ऊतियूतीत्यादिना हंतेः
क्लिनि हेतिरित्यंतोदात्तो निपात्यते । चुक्रुधामेति क्रुधेर्यताल्लुङि चङि रूपं ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

यदु॒द्धतो॑ नि॒वतो॑ या॒सि॒ ब॒स॒त्पृथ॑गे॒षि॒ प्र॒ग॒र्धि॒नी॒व॒ सेना॑ ।

य॒दा ते॒ वा॒तो॑ अ॒नु॒वा॒ति॒ शो॒चि॒र्व॒प्ते॒व॒ श्म॒श्रु॒ व॒प॒सि॒ प्र॒ भूम॑ ॥४॥

यत् । उ॒त्ऽव॒तः॑ । नि॒ऽव॒तः॑ । या॒सि॒ । ब॒स॒त् । पृथ॑क् । ए॒षि॒ । प्र॒ग॒र्धि॒नी॒ऽइ॒व॒ । सेना॑ ।

य॒दा । ते॒ । वा॒तः॑ । अ॒नु॒ऽवा॒ति॒ । शो॒चिः॑ । व॒प्ता॒ऽइ॒व॒ । श्म॒श्रु॒ । व॒प॒सि॒ । प्र॒ । भूम॑ ॥४॥

यद्यदोद्धत उद्गतानुच्छितान् निवतो नीचीनां स्तरुगुल्मादीन् हे अग्ने बसद्ब-
ह्न्यासि प्राप्नोषि तदानीं बह्नीभिर्ज्वालाभिः पृथक् विभिन्नः सन् एषि । गच्छसि ।
तत्र दृष्टान्तः । प्रगर्धिनीव सेना । गृधू अभिकांक्षायां । परराष्ट्रं गच्छतो राज्ञः सेना
तत्रत्यं धनजातमभिकांक्षमाणेतस्ततः संघशो गच्छति तद्वत् । वातो वायुश्च ते तव
शोचिः दीप्तिं यदा यस्मिन्कालेऽनुवात्यनुगुणं प्रवर्तते तदा श्मश्रु । श्म शरीरं । तत्र

श्रितं स्थितं केशरोमादिकं वप्नेव यथा वप्ता नापितो वपति मुंडयति तथा भूम
भूमिं प्र वपसि । प्रकर्षेण मुंडयसि । सर्वं वनं निःशेषेण दहसीत्यर्थः ॥

॥ अथ पंचमी ॥

प्रत्यस्य श्रेणयो दहश्च एकं नियानं बहवो रथासः ।

बाहू यदग्रे अनुमर्मृजानो न्यङ्कुत्तानामन्वेषि भूमिं ॥५॥

प्रति । अस्य । श्रेणयः । दहश्चे । एकं । निऽयानं । बहवः । रथासः ।

बाहू इति । यत् । अग्रे । अनुऽमर्मृजानः । न्यङ् । उत्तानां । अनुऽएषि । भूमिं ॥५॥

अस्याग्नेर्दहतः श्रेणयो ज्वालापंक्तयः प्रति दहश्चे । प्रतिदृश्यन्ते । - - - । तद्वत् ।
अत्र सामर्थ्यादुपमानप्रतीतिः । हे अग्रे बाहू । तृतीयार्थे प्रथमा । बाहुभ्यां बाहु-
स्थानीयैर्ज्वालासमूहैरनुमर्मृजानः सर्वं वनं मृज्जशोधयन् । दहन्नित्यर्थः । न्यङ्
न्यंचन् प्रह्वीभवन् उत्तानामूर्ध्वाभिमुखां भूमिं यद्यदन्वेष्यनुगच्छसि तदानीमस्य
श्रेणयो दहश्च इत्यन्वयः ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

उत्ते शुष्मा जिहतामुत्ते अर्चिरुत्ते अग्रे शशमानस्य वाजाः ।

उच्छ्वंचस्व नि नम वर्धमान आ त्वाद्य विश्वे वसवः सदंतु ॥६॥

उत् । ते । शुष्माः । जिहतां । उत् । ते । अर्चिः । उत् । ते । अग्रे । शशमानस्य । वाजाः ।

उत् । श्वंचस्व । नि । नम । वर्धमानः । आ । त्वा । अद्य । विश्वे । वसवः । सदंतु ॥६॥

हे अग्रे ते तव शुष्माः शोषका ज्वाला उज्जिहतां । उद्गच्छंतु । तथा ते तवा-
र्चिर्दीप्तिश्चोद्गच्छतु । शशमानस्य स्तूयमानस्य । यद्वा शश भुतगतौ । अस्मात्ताच्छी-
लिकश्चानश् । तस्य सार्वधातुकत्वे सति लसार्वधातुकत्वाभावाच्चित इत्यंतोदात्तत्व-
मेव शिष्यते । शशमानस्य सर्वं वनमभिक्रम्य शीघ्रं गच्छतस्तव वाजा वेगा हे
अग्रे उज्जिहतां । स त्वं वर्धमानः सन्नुच्छ्वंचस्व । वन उद्गच्छस्व । श्वचि गतौ ।
भौवादिकः । इदित्त्वान्बुम् । तथा नि नम । प्रह्वीभव । उच्चतं वृक्षादिकं प्राप्योच्छ्रितो
भव । अवनतं गुल्मादिकं प्राप्यावनतो भवेत्यर्थः । ईदृशं त्वा त्वामद्यास्मिन्काले
विश्वे सर्वे वसवी वासयितारो रश्मयो देवा वा सदंतु । आसीदंतु । प्राप्नुवंतु ।
सदेर्ष्यत्ययेन सीदादेशभावः । शपि प्राप्ते व्यत्ययेनाज्ञा कर्तव्यः ॥

॥ अथ सप्तमी ॥

अ॒पामि॒दं न्य॒यनं॑ स॒मुद्र॒स्य नि॒वेश॑नं ।

अ॒न्यं कृ॒णु॒ष्वेतः॑ पं॒थां ते॒न या॒हि व॒शाँ अ॒नु ॥ ७ ॥

अ॒पां । इ॒दं । निऽअ॒यनं॑ । स॒मुद्र॒स्य । निऽवे॒शनं॑ ।

अ॒न्यं । कृ॒णु॒ष्व । इ॒तः । पं॒थां । ते॒न । या॒हि । व॒शान् । अ॒नु ॥ ७ ॥

इत्थं खांडववनस्य दाहे प्रवृत्तमग्निं जरितृप्रभृतयः स्वात्मनो रक्षणकामास्तुष्टुबुः । इदानीं च स्तंबमिचः स्वनिवासभूमेर्देहनाभावायाग्रेरन्यत्र गमनं प्रार्थयते । इदमस्मदीयं निवासस्थानमपामुदकानां न्ययनं । नियन्ति नितरां गच्छन्त्यस्मिन्निति न्ययनं हृदः । तथा समुद्रस्योदधेश्च निवेशनं गृहं । यथा हृदः समुद्रस्य स्थानं च यथा दग्धं न शक्यते तथा दाहयोग्यं न भवत्वित्यर्थः । इतोऽस्मादस्मदीयात्स्थानादन्यं पंथां पंथानं मार्गं हे अग्ने कृणुष्व । कुरुष्व । तेन पथा वशाननु यथाकामं याहि । गच्छ ॥

॥ अथाष्टमी ॥

आ॒य॒ने ते॒ प॒राय॑णे॒ दूर्वा॑ रो॒हंतु॑ पु॒ष्पिणीः॑ ।

हृ॒दाश्च॑ पुं॒डरी॑काणि स॒मुद्र॒स्य गृ॒हा इ॒मे ॥ ८ ॥

आऽअ॒य॒ने । ते॒ । प॒राऽअ॒य॒ने । दूर्वाः॑ । रो॒हंतु॑ । पु॒ष्पिणीः॑ ।

हृ॒दाः । च॒ । पुं॒डरी॑काणि । स॒मुद्र॒स्य । गृ॒हाः । इ॒मे ॥ ८ ॥

अनयापि स्वनिवासस्य दाहानर्हता प्रतिपद्यते । हे अग्ने ते तवायन आगमने परायणे परागमने वा सत्यस्यां निवासभूमौ पुष्पिणीः पुष्पवत्यो दूर्वा रोहंतु । प्ररोहंतु । तथा हृदा अशोथोदका जलाशयाश्च भवन्तु पुंडरीकाणि पद्मानि च तेषु हृदेषु जायन्तां । किं बहुना । समुद्रस्य जलधेरिमेऽस्मिन्निवासप्रदेशे गृहा आश्रयभूता भवन्तु । यथा समुद्रावासभूमिः कदाचिदपि न दह्यत । एवं कदाचिदप्यस्मत्स्थानं न दह्यतामित्यर्थः । एतदुक्तं भवति । दूर्वाकांडप्ररोहणप्रार्थनेन स्वाश्रयस्य शीतलत्वं हृदप्रार्थनेन तृणोपशमनकारणस्य जलस्य सत्त्वं पुंडरीकसंज्ञावप्रार्थनेनोपभोग्यस्य फलादेः सत्ता समुद्रगृहत्वप्रार्थनेन दाहानर्हता चेत्येतत्सर्वं प्रतिपाद्यत इति ॥

॥ इत्यष्टमस्य सप्तमे चिंशो वर्गः ॥

वेदार्थस्य प्रकाशेन तमो हार्दं निवारयन् ।
पुमर्थोऽश्वतुरो देयाद्विद्यातीर्थमहेश्वरः ॥

इति श्रीमद्राजाधिराजपरमेश्वरवैदिकमार्गप्रवर्तकश्रीवीरबुद्धभूपालसाम्राज्यधु-
रंधरेण सायणाचार्येण विरचिते माधवीये वेदार्थप्रकाशे ऋक्संहि-
ताभाष्येऽष्टमाष्टके सप्तमोऽध्यायः ॥

यस्य निःश्वसितं वेदा यो वेदेभ्योऽखिलं जगत् ।
निर्ममे तमहं वंदे विद्यातीर्थमहेश्वरं ॥

दशमे मंडले एकादशेऽनुवाके चतुर्दश सूक्तानि व्याकृतानि । त्वं चिदिति षडृचं
पंचदशं सूक्तं संख्यपुत्रस्याचेरार्धमानुष्टुभमश्विदेवताकं । तथा चानुक्रांतं । त्वं षट्
सांख्योऽचिराश्विनमिति ॥ प्रातरनुवाकाश्विनशस्त्रयोरानुष्टुभे छंदसीदं सूक्तं । सूच्यते
हि । आ नो विश्वाभिस्त्यं चिदचिमित्यानुष्टुभं । आ० ४. १५. । इति ॥

॥ तच्च प्रथमा ॥

त्वं चिदचिमृतजुरमर्थमश्वं न यातवे ।

कक्षीवंतं यदी पुना रथं न कृणुथो नवं ॥ १ ॥

त्वं । चित् । अचिं । ऋतुऽजुरं । अर्थं । अश्वं । न । यातवे ।

कक्षीवंतं । यदि । पुनरिति । रथं । न । कृणुथः । नवं ॥ १ ॥

हे अश्विनौ शतद्वारे पीडायंचगृहेऽसुरैः प्रक्षिप्तो बद्धांगो योऽचिरस्ति त्वं चि-
त्तमप्यचिमृतजुरं । ऋतं स्तोत्रं यज्ञो वा । तेन जीर्यतं । सर्वदा युवयोः परिचरण-
शोलमित्यर्थः । जीर्यतेः क्षिपि बहुलं छंदसीत्युत्वं । यद्वा । ऋतेन प्राप्तेनासुरकृतो-
पद्रवेण ज्वरितं रुग्णं । ज्वर रोगे । ज्वरत्वेत्यादिना वकारस्योपधायाश्च स्थान ऊह ।
जूरी हिंसागत्योरित्यस्माद्वा क्षिप् । अनयोः पक्षयोश्छांदसो ह्रस्वः । ईदृशं तम-
चिमर्थमर्थनीयं प्राप्तव्यं यातवे गंतुं युवां कृतवन्तौ । तच्च दृष्टांतः । अश्वं न । यथाश्वो
बंधनाद्विमुक्तः सन् शीघ्रं गच्छत्येवमयमपि युवयोः प्रसादादसुरकृतादुपद्रवजा-
ताद्विमुच्यमानो यथास्थानमगच्छदित्यर्थः । या प्रापण इत्यस्मान्नुमर्थे सेसेनिति

तवेन्द्रप्रत्ययः । यदि । अपि चेत्यर्थः । कक्षीवंतं । कक्ष्या रज्जुरश्वस्य । तद्वतं ।
 आसंदीवदष्टीवदित्यादौ निपातनात्संप्रसारणं । दीर्घतमसः पुत्रमुशिकप्रसूतमृषिं
 मंदबुद्धिं संतं युवां पुनर्नवं पुनरभिनवप्रज्ञं कृणुथः । अकृणुतं । अकुरुतं । रथं न ।
 यथा कश्चिच्छिल्पी जीर्णं रथं पुनरभिनवं करोति तद्वत् । कृवि हिंसाकरणयोश्च ।
 इदित्थान्नुम् । लङर्थे व्यत्ययेन लट् । धिन्विकृण्वोरच्चेत्युप्रत्ययः । तत्संनियोगेना-
 कारांतादेशश्च । तस्यातो लोपे सति स्थानिवद्भावाल्लघूपधगुणाभावः । सति शिष्टो
 ऽपि विकरणस्वरो लसार्वधातुकस्वरं न बाधत इति वचनात्तिङ् एव स्वरः शिष्यते ।
 निपातैर्यद्यदिहंतेति निघातप्रतिषेधः ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

त्यं चिदश्वं न वाजिनमरेणवो यमन्तं ।

दृढं ग्रंथिं न वि ष्यतमचिं यविष्ठमा रजः ॥ २ ॥

त्यं । चित् । अश्वं । न । वाजिनं । अरेणवः । यं । अन्तं ।

दृढं । ग्रंथिं । न । वि । स्यतं । अचिं । यविष्ठं । आ । रजः ॥ २ ॥

अरेणवोऽहिंस्यमानाः प्रबला अमुरा वाजिनं वेगवंतमश्वं नाश्वमिव यम-
 चिमन्ततातन्वत बद्धमकृषत । तनोतेर्लुङि तनिपत्योश्छंदसीत्युपधालोपः । त्यं
 चित्तं चाचिं यविष्ठं युवतमं स्तुतेर्मिश्रयितृतमं वा रजः । रजंत्यस्मिञ्जना इति
 रजो भूलोकः । रज इमं लोकमाभि हे अश्विनौ वि ष्यतं । व्यमुंचतं । दृढं स्थिरतरं
 ग्रंथिं न ग्रंथिमिव । यथा कश्चित्तादृशं ग्रंथिमयत्नेन विमुंचति तथा युवां तमृ-
 षिमसुरकृताब्धनान्मोचितवंतावित्यर्थः । स्यतमिति षोऽंतकर्मणीत्यस्मात्लङि श्य-
 न्योतः श्यनीत्योकारलोपे रूपं । छांदसोऽडभावः । यद्वा । अचिं मां बंधाद्वि ष्यतं
 विमुंचतमित्यृषिरसुरैर्बद्धः सन्नश्विनौ प्रार्थयते ॥

॥ अथ तृतीया ॥

नरा दंसिष्ठावचये शुभ्रा सिषासतं धियः ।

अथा हि वां दिवो नरा पुनः स्तोमो न विशसे ॥ ३ ॥

नरा । दंसिष्ठौ । अवचये । शुभ्रा । सिषासतं । धियः ।

अथ । हि । वां । दिवः । नरा । पुनरिति । स्तोमः । न । विऽशसे ॥ ३ ॥

हे नरा नरौ नेतारौ हे दंसिद्यौ दर्शनीयतमौ शुभ्रा शोभमानौ । ईदृशौ हे अश्विनौ अत्रय ऋषये मह्यं धियः कर्माणि बुद्धीर्वा सिषासतं । दातुमिच्छतं । षणु दाने । यद्वा । अत्रय इति षष्ठ्यर्थे चतुर्थी । अचेर्मम धियः स्तुतीः कर्माणि वा सिषासतं । संभक्तुमिच्छतं । सेवेयामित्यर्थः । वन षणु संभक्तौ । अस्मात्सनतेः सनोतेर्वा सनि सनीवंतर्धेति विकल्पनादिदभावे जनसनखनामित्यात्वं । शुभ्रेत्यस्यामंचितस्यामंचितं पूर्वमविद्यमानवदित्यविद्यमानवत्त्वेन पदादपरत्वेन पादादित्वात्तिङ्गितिङ् इति निघाताभावः । अदुपदेशल्लसार्वधातुकानुदत्तत्वे सनो निच्चादाद्युदात्तत्वं । अथा ह्यनंतरमेव दिवः । दीव्यतीति स्तौतीति द्यौः स्तोता । तस्य मम स्तोमो न । नशब्दश्चार्थः । स्तोत्रं च हे नरा नेतारावश्विनौ वां युवां पुनर्विशसे । पुनरेवाद्यापि विशेषेण शंसितुं प्रभवतीति शेषः ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

चिते तद्वां सुराधसा रातिः सुमतिरश्विना ।

आ यन्नः सद्ने पृथौ समने पर्षथो नरा ॥ ४ ॥

चिते । तत् । वां । सुऽराधसा । रातिः । सुऽमतिः । अश्विना ।

आ । यत् । नः । सद्ने । पृथौ । समने । पर्षथः । नरा ॥ ४ ॥

हे सुराधसा शोभनदानावश्विना हे अश्विनौ सुमतिः शोभना स्तुतिरस्मदीया रातिर्हेविर्दानं च तत्तस्मात्कारणाद्वां युवयोश्चिते । ज्ञानाय भवति । चिती संज्ञाने । अस्मात्संपदादिलक्षणो भावे क्तिप् । सावेकाच इति विभक्तेरुदात्तत्वं । यद्यस्मात्कारणात्सद्ने यज्ञगृहे पृथौ विस्तीर्णे समने यज्ञे नोऽस्मान् हे नरा नेतारावा पर्षथ आपूरयथोऽभितो रक्षथो वा तस्माद्युवामस्मदीयं परिचरणं ज्ञातवंतावित्यनुमीमहे । पृ पालनपूरणयोरित्यस्मात्लेटि सिङ्गहुलमिति सिप् । ततः शप् ॥

॥ अथ पंचमी ॥

युवं भुज्युं समुद्र आ रजसः पार ईक्षितं ।

यातमच्छा पतचिभिर्नासत्या सातये कृतं ॥ ५ ॥

युवं । भुज्युं । समुद्रे । आ । रजसः । पारे । ईक्षितं ।

यातं । अच्छ । पतचिऽभिः । नासत्या । सातये । कृतं ॥ ५ ॥

हे अश्विनौ युवं युवां समुद्र उदधौ निमग्नं रजस उदकस्य पारे प्रांते तरंगसमूह ईक्षितं डोलायितमेवंभूतं भुज्युं तुयपुत्रमच्छाभि पतत्रिभिः पक्षोपेतैर्नौविशेषैः सहा यातं । आगतवन्तौ स्थः । आगत्य च हे नासत्या सत्यस्य नेतारौ सत्यस्वभावौ वा हे अश्विनौ सातये युवयोः संभजनाय समर्थं कृतं । पुनर्युवानं कुरुतं । करोतेर्लङि छांदसो विकरणस्य लुक् । अडभावश्च ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

आ वां सु॒मैः शं॒यू इ॒व मं॒हिष्ठा वि॒श्ववे॒दसा ।

सम॒स्मे भू॒षतं न॒रोत्सं न पि॒पुषी॒रिषः ॥ ६ ॥

आ । वां । सु॒मैः । शं॒यू इ॒वेति शं॒यूऽइ॒व । मं॒हिष्ठा । वि॒श्वऽवे॒दसा ।

सं । अ॒स्मे इति । भू॒ष॒तं । न॒रा । उत्सं । न । पि॒पुषीः । इ॒षः ॥ ६ ॥

हे विश्ववेदसा सर्वज्ञौ सर्वधनौ वा हे नरा नेतारौ वां युवां शंयू इव सुख-युक्तौ राजानाविव मंहिष्ठा दातृतमावतिशयेन पूज्यौ वा संतौ सुमैरस्मभ्यं दातव्यैः सुखैः सार्धमा । उपसर्गश्रुतेर्योग्यक्रियाध्याहारः । आ गच्छतं । यद्वोपसर्गस्य भूषतमित्यनेन संबंधः । मंहिष्ठेत्यपि संबोधनं । हे मंहिष्ठा दातृतमावुक्तगुणावश्विनौ वां युवां सुमैः सार्धं शंयू इवास्मे अस्मान् सम्यगा भूषतं । अभिप्राप्तुतं । भू प्राप्तौ । अस्माल्लोटि व्यत्ययेन सिप्शपौ । भूष अलंकारे । आ समंतात्सम्यग्भूषतं । अलंकुरुतं । पिपुषीः प्रवृद्धानीष इष्यमाणानि पयांस्युत्सं न । गोरूध इव । यथा बहुभिः पयोभिरूधोऽलंकृतं सदृश्यतेऽस्मान्येवं बहुभिर्धनैरलंकुरुतमित्यर्थः । पिपुषीरिति प्यायतेर्लिङः क्सुः । लिङ्गङीश्चेति पीभावः । जसि वा छंदसीति पूर्वसवर्णदीर्घः । यद्वा । उत्सः प्रवाहो यथा पिपुषीर्वृद्धानीषोऽन्नान्यलंकरोति तद्वत् ॥

॥ इत्यष्टमस्याष्टमे प्रथमो वर्गः ॥

अयं हीति षट्चं षोडशं सूक्तं तार्क्ष्यपुत्रस्य सुपर्णस्यार्थं यमगोचस्योर्ध्वकृशनस्य वा । आद्या गायत्री द्वितीया बृहती तृतीयाचतुर्थ्यौ गायत्र्यौ पंचमी सतोबृहती षष्ठी विष्टारपंक्तिरष्टकद्विर्द्वादशाष्टकवती । अनादेशपरिभाषयेन्द्रो देवता । तथा चानुक्रांतं । अयं हि तार्क्ष्यपुत्रः सुपर्णो यामायनो वोर्ध्वकृशनो गायत्री बृहती गायत्र्यौ सतोबृहती विष्टारपंक्तिरिति । गतो विनियोगः ॥

॥ तत्र प्रथमा ॥

अयं हि ते अमर्त्य इंदुरत्यो न पत्यते ।

दक्षो विश्वायुर्वेधसे ॥ १ ॥

अयं । हि । ते । अमर्त्यः । इंदुः । अत्यः । न । पत्यते ।

दक्षः । विश्वऽआयुः । वेधसे ॥ १ ॥

हे इंद्र वेधसे विधात्रे ते तुभ्यं त्वदर्थममर्त्यो मरणरहितोऽमृतत्वप्रापकोऽयं ह्ययं खल्विंदुः सोमोऽत्यो न सततगाम्यश्च इव पत्यते । गच्छति । यद्वा पत्यतिरैश्वर्य-
कर्मा । तव स्वभूतोऽयं सोमो वेधसे विधानाय मदस्य करणायेष्टे । कीदृश इंदुः ।
दक्षः प्रवृद्धो बलहेतुर्वा विश्वायुर्विश्वैः सवैरेतव्यः प्राप्तव्यः । यद्वा विश्वेषामायुर्जी-
वनहेतुः । अथवायुरित्यन्ननाम । सर्वैश्चरुपुरोडाशादिभिरन्नैर्हविर्भिरुपेतः ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

अयमस्मासु काव्यं ऋभुर्वज्रो दास्वते ।

अयं बिभर्त्यूर्ध्वकृशनं मदमृभुर्न कृत्यं मदं ॥ २ ॥

अयं । अस्मासु । काव्यः । ऋभुः । वज्रः । दास्वते ।

अयं । बिभर्ति । ऊर्ध्वऽकृशनं । मदं । ऋभुः । न । कृत्यं । मदं ॥ २ ॥

अस्मासु स्तोतृषु काव्यः स्तुत्योऽयमिंद्र ऋभुर्दीप्तः सन्दास्वते दानयुक्ताय यज-
मानाय वज्रः शत्रूणां वर्जको भवति । यद्वा दास्वत इति षष्ठ्यर्थे चतुर्थी । अस्मासु
दास्वते दानवत इंद्रस्य वज्रः कुलिश ऋभुरू भासमानो भवति । अपि चाय-
मूर्ध्वकृशनमुद्गततैक्ष्ण्यमेतत्संज्ञं वा यामायनमृषिं मदं स्तोतारं बिभर्ति । पोषयति ।
तथर्भुर्न सौधन्वनः । पुत्राणामाद्य ऋभुः । स इव कृत्यं कर्मणां कर्तारमत एव
मदं मोदयितारं यजमानं बिभर्ति ॥

॥ अथ तृतीया ॥

घृषुः श्येनाय कृत्वन् आसु स्वासु वंसगः ।

अव दीधेदहीश्रुवः ॥ ३ ॥

घृषुः । श्येनाय । कृत्वन् । आसु । स्वासु । वंसगः ।

अव । दीधेत् । अहीश्रुवः ॥ ३ ॥

घृषुर्घर्षयिता दीप्नो वा स्वासु स्वकीयासु यजमानलक्षणासु प्रजासु वंसगो
वननीयगतिरेवंभूत इन्द्रः कृत्वने कर्मणां कर्त्रे । करोतिरन्येभ्योऽपि दृश्यत इति कृनिप् ।
श्रेनाय सुपर्णाय तार्क्ष्यपुत्राय मह्यमृषयेऽहीश्रुवोऽहीनव्यापनानहीनवृद्धीन्वास्म-
दीयान्पुत्रादीनव दीधेत् । दीपयतु । दीधीङ् दीप्तिदेवनयोः । अस्माच्छांदसे लिङि
व्यत्ययेन परस्मैपदं । यद्वा हे इन्द्र त्वदीयः सोमो घृष्ट्यादिगुणयुक्तः सन् दीप्यत
इति योज्यं ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

यं सुपर्णः परावतः श्रेनस्य पुत्र आभरत् ।

शतचक्रं योऽह्यो वर्तनिः ॥४॥

यं । सुऽपर्णः । पराऽवतः । श्रेनस्य । पुत्रः । आ । अभरत् ।

शतऽचक्रं । यः । अह्यः । वर्तनिः ॥४॥

श्रेनस्य तार्क्ष्यस्य पुत्रस्तनयः सुपर्णो यं सोमं परावतः परागताहूराद्युलोका-
दाभरदाहरत् कीदृशं । शतचक्रं । शतमिति बहुनाम । बहुधनस्य कर्तारं । मूलवि-
भुजादित्वात्कप्रत्ययः । यद्वा शतकरणसाधनं बहुयागनिष्पादनमित्यर्थः । घञर्थे
कविधानमिति कप्रत्ययः । कृजादीनां क इति द्विर्वचनं । यः सोमोऽह्योऽहेर्वृचस्य
वर्तनिर्वर्तयिता प्रेरयिता । यद्वा । अह गतौ । अह्यो गंतव्यो वर्तनिर्मागभूतः ।
एना वय इति वक्ष्यमाणेनैकवाक्यता ॥

॥ अथ पंचमी ॥

यं ते श्रेनश्चारुमवृकं पदाभरदरुणं मानमंधसः ।

एना वयो वि तार्यायुर्जीवसे एना जागार बंधुता ॥५॥

यं । ते । श्रेनः । चारुं । अवृकं । पदा । आ । अभरत् । अरुणं । मानं । अंधसः ।

एना । वयः । वि । तारि । आयुः । जीवसे । एना । जागार । बंधुता ॥५॥

हे इन्द्र ते तुभ्यं त्वदर्थं श्रेनः सुपर्णः पक्षिराज्यं सोमं पदा । वचनव्यत्ययः ।
पद्मामाभरद्युलोकादाहरत् । दिवं सुपर्णो गत्वाय सोमं वज्रिण आभरत् । ८.
१००. ८. । इति निगमांतरं । कीदृशं । चारुं शोभनं । अवृकं बाधकरहितं । अरुण-
मारोचमानमरुणवर्णं वा । अंधसोऽन्नस्य मानं यागद्वारा निर्मातारं । एनैतेनानेन

सोमेन तुभ्यं दीयमानेन वयोऽन्नं जीवसे जीवनायायुर्जीवितं च वि तारि । प्रा-
दायि । तथैनैतेनैव सोमेन बंधुता बंधुसमूहो जागार । जाग्रत्प्रबुद्धः सन्वर्तते ।
जागर्तेर्लिटि छंदसि वेति वक्तव्यं । पा० ६. १. ८. ५. । इति द्विर्वचनाभावः ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

ए॒वा तदि॒न्द्र इ॒न्दुना दे॒वेषु चि॒द्धारया॑ते॒ महि॒ त्यजः॑ ।

क्र॒त्वा वयो॑ वि ता॒र्यायुः॑ सु॒क्रतो॑ क्र॒त्वायम॒स्मदा॑ सु॒तः ॥ ६ ॥

ए॒व । तत् । इ॒न्द्रः । इ॒न्दुना॑ । दे॒वेषु॑ । चि॒त् । धा॒रया॑ते । महि॑ । त्यजः॑ ।

क्र॒त्वा । वयः॑ । वि । ता॒रि । आ॒युः । सु॒क्रतो॑ इति॑ सु॒ऽक्रतो॑ । क्र॒त्वा । अ॒यं । अ॒स्मत् ।
आ । सु॒तः ॥ ६ ॥

एवैवमुक्तेन प्रकारेण तत्तेनेन्दुना सोमेन नृपन्निद्रो देवेषु चिद्देवेष्वस्मासु च
महि महत्त्यजस्तेजो दुःखस्य वर्जयितुं रक्षणं वा धारयाते । धारयति । शिष्टः
प्रत्यक्षकृतः । हे सुक्रतो शोभनकर्मन्निद्रं क्रत्वा क्रतुनास्माभिरनुष्ठितेन कर्मणा प्रीतेन
त्वया वयोऽन्नमायुर्जीवनं च वि तारि । अस्मभ्यं प्रादायि । योऽयमिन्दुः क्रत्वा
कर्मणा प्रज्ञानेन वास्मदस्माभिरा सुतोऽभिषुतः । यद्वास्मदस्मत्तत्स्वदाभिमुख्येन
सुतः प्रेरितस्तेनेन्दुनेत्यन्वयः ॥

॥ इत्यष्टमस्याष्टमे द्वितीयो वर्गः ॥

इमामिति षडृचं सप्तदशं सूक्तमिन्द्राण्या आर्षे । षष्ठी पंक्तिः शिष्टा अनुष्टुभः ।
अनेन सूक्तेन सपत्न्या बाधनं प्रतिपाद्यते । अत एव सूक्तजपादिना सपत्न्या
विनाशो भवति । अतस्तद्देवताकमिदं । तथा चानुक्रांतं । इमामिन्द्राण्युपनिषत्स-
पत्नीबाधनमानुष्टुभं तु पंक्त्यंतमिति ॥ अस्य सूक्तस्य विनियोगो भगवतापस्तम्बेन
कस्मिंश्चित्सपत्नीघ्नप्रयोगविशेषे दर्शितः । त्रिः सप्तैर्यवैः पाठां परिकिरति यदि
वारुण्यसि वरुणात्वा निष्क्रीणामि यदि सौम्यसि सोमात्वा निष्क्रीणामीति ।
श्वोभूत उत्तरयोत्थाप्योत्तराभिस्तिष्ठसुभिरभिमन्थ्योत्तरया प्रतिच्छन्नां हस्तयोराबध्य
शयनकाले बाहुभ्यां भर्तारं परिगृह्णीयात् उपधानलिंगया वश्यो भवति सपत्नी-
बाधनं चेति । अयमर्थः । आद्यया पाठा नामौषधिः खातव्या । ततस्तिष्ठसुभिरो-
षधेरभिमन्त्रणं षष्ठ्याबद्धा सौषधिः । यथा भर्तारं स्पृशति तथा तस्य भर्तुरालिं-
गनमिति ॥

॥ तत्र प्रथमा ॥

इ॒मां ख॒ना॒म्योष॑धिं वी॒रुधं॑ ब॒ल॒वत्त॑मां ।

यया॑ स॒पत्नीं॑ बा॒धते॒ यया॑ संवि॒न्दते॒ पतिं॑ ॥ १ ॥

इ॒मां । ख॒ना॒मि । ओ॒षधिं॑ । वी॒रुधं॑ । ब॒ल॒वत्त॑मां ।

यया॑ । स॒पत्नीं॑ । बा॒धते॒ । यया॑ । सं॒वि॒न्दते॒ । पतिं॑ ॥ १ ॥

इमामोषधिं पाठाख्यां वीरुधं लतारूपां बलवत्तमां स्वकार्यकरणेऽतिशयेन बलवतीं खनामि । उन्मूलयामि । ययौषध्या सपत्नीं । समान एकः पतिर्यस्याः सा सपत्नी । तामेषा वधूर्बाधते हिनस्ति । यया च पतिं भर्तारं संविन्दते सम्यगसाधारणेन लभते ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

उ॒त्ता॒न॒पर्णे॑ सु॒भगे॒ देव॑जूते॒ सह॑स्वति ।

स॒पत्नीं॑ मे॒ परा॑ ध॒म॒ पतिं॑ मे॒ के॒वलं॑ कुरु ॥ २ ॥

उ॒त्ता॒न॒ऽपर्णे॑ । सु॒भगे॑ । देव॑ऽजूते । सह॑स्वति ।

स॒पत्नीं॑ । मे॒ । परा॑ । ध॒म॒ । पतिं॑ । मे॒ । के॒वलं॑ । कुरु ॥ २ ॥

हे उत्तानपर्णे । उत्तानान्यूर्ध्वमुखानि पर्णानि पत्राणि यस्यास्तादृशि हे सुभगे सौभाग्यहेतुभूते हे देवजूते देवेन स्रष्टा प्रेरिते हे सहस्वत्यभिभवनवति । ईदृशे हे पाठे मे मम सपत्नीं स्त्रियं परा धम । परागमय । धमतिर्गतिकर्मा । पतिं च मे ममैव केवलमसाधारणं कुरु ॥

॥ अथ तृतीया ॥

उ॒त्तरा॒हमु॑त्तर॒ उत्तरे॑दु॒त्तरा॒भ्यः ।

अथा॑ स॒पत्नी॒ या॒ ममा॑ध॒रा सा॑ध॒राभ्यः॑ ॥ ३ ॥

उत्॑ऽतरा । अ॒हं । उत्॑ऽत॒रे । उत्॑ऽतरा । इत् । उत्॑ऽतरा॒भ्यः ।

अथ॑ । स॒पत्नी॑ । या॒ । मम॑ । अ॒ध॒रा । सा॑ । अ॒ध॒राभ्यः॑ ॥ ३ ॥

हे उत्तर उत्कृष्टतरे पाठेऽहमुत्तरोत्कृष्टतरा भूयासं । उत्तराभ्यो लोके या उत्कृष्टतराः संति ताभ्योऽप्यहमुत्तरोत्कृष्टतरैव तत्प्रसादाद्भवेयं । अथानंतरं मम या सपत्नी साधराभ्यो निकृष्टाभ्योऽप्यधरा निकृष्टतरा भवतु ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

न_{ह्य}स्या_॒ नामं_॑ गृ_{भ्णा}मि_॒ नो_॑ अ_{स्मिन्}रमते_॑ जने_॑ ।

परा_{मे}व परा_{वतं} स_{पत्नीं} गमयामसि ॥४॥

न_{हि} । अ_{स्याः} । नामं । गृ_{भ्णा}मि_॒ । नो_॑ इति । अ_{स्मिन्} । र_{मते} । जने_॑ ।

परा_॑ । ए_{॒व} । परा_{॒ऽवतं} । स_{॒ऽपत्नीं} । ग_मया_मसि ॥४॥

अस्याः सपत्न्या नाम संज्ञामपि न हि गृभ्णामि । नैव गृह्णामि । उच्चारयामि । नो खलु काचिदस्मिञ्जने सपत्न्याख्ये रमते । क्रीडति । अपि च तां सपत्नीं परां परावतमेवातिशयेन दूरदेशमेव गमयामसि । प्रापयामः । अतिशयेन भर्त्ता वि-
योजयाम इत्यर्थः ॥

॥ अथ पंचमी ॥

अ_{हमस्मि} सह_{मा}नाथ_॒ त्वम_{सि} सास_{हिः} ।

उ_{भे} सह_{स्वती} भू_{त्वी} स_{पत्नीं} मे सहा_{वहै} ॥५॥

अ_{हं} । अ_{स्मि} । सह_{मा}ना । अथ । त्वं । अ_{सि} । स_{सहिः} ।

उ_{भे} इति । सह_{स्वती} इति । भू_{त्वी} । स_{॒ऽपत्नीं} । मे । सहा_{वहै} ॥५॥

हे ओषधि अहं त्वत्प्रसादात्सहमानास्मि । सपत्न्या अभिभवित्री भवामि । अथापि च त्वमपि सासहिरसि । तस्या अभिभवित्री भवसि । आवामुभे अपि सहस्वती अभिभवित्र्यौ भूत्वी भूत्वा मे मम सपत्नीं सहावहै । अभिभवाम ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

उप_॑ तेऽधां सह_{मा}नाम_॒भि त्वां_॑धां सही_॑यसा ।

मामनु प्र ते मनो वत्सं गौरि_॑व धावतु पथा वारि_॑व धावतु ॥६॥

उप_॑ । ते । अ_{धां} । सह_{मा}नां । अ_{भि} । त्वा_॑ । अ_{धां} । सही_॑यसा ।

मां । अ_{नु} । प्र । ते । मनः । वत्सं । गौःऽइव । धा_वतु । पथा । वाःऽइव । धा_वतु ॥६॥

हे पते ते तव सहमानां सपत्न्या अभिभवित्रीमिमामोषधिमुपाधां । शिरस उपाधानं करोमि । सहीयसाभिभवितृतेरेण तेनोपधानेन त्वामभ्यधां । अभितो धारयामि । ते तव भर्तुर्मनो मामनुलक्ष्य प्र धावतु । प्रकर्षेण शीघ्रं गच्छतु । तव

निदर्शनद्वयमुच्यते । गौरिव । यथा गौर्वत्सं शीघ्रं गच्छति पथा निम्नेन मार्गेण
वारिव वारुदकं यथा स्वभावतो गच्छति तद्वत् । अनेन निदर्शनद्वयेनौत्सुक्या-
तिशयः स्वाभाविकत्वं च प्रतिपाद्यते ॥

॥ इत्यष्टमस्याष्टमे तृतीयो वर्गः ॥

अरण्यानीति षडृचमष्टादशं सूक्तमिरंमदपुत्रस्य देवमुनेरार्षे । महदरण्यमर-
ण्यानी । तद्देवताकं । आनुष्टुभं । तथा चानुक्रांतं । अरण्यान्यैरंमदो देवमुनिर-
रण्यानीं तुष्टावेति । गतो विनियोगः ॥

॥ तत्र प्रथमा ॥

अरण्यान्यरण्यान्यसौ या प्रेव नश्यसि ।

कथा यामं न पृच्छसि न त्वा भीरिव विंदतीऽ ॥ १ ॥

अरण्यानि । अरण्यानि । असौ । या । प्रऽइव । नश्यसि ।

कथा । यामं । न । पृच्छसि । न । त्वा । भीऽइव । विंदतीऽ ॥ १ ॥

हे अरण्यानि । अरण्यस्य पालयित्री काचिदधिदेवतारण्यानीति नैरुक्ताः । वैया-
करणास्तु हिमारण्ययोर्महत्त्वं इत्यरण्यस्य महत्त्वे ङीष्ं स्मरन्ति । अरण्याधिदेवते
ऽरण्यानि कांताराणि प्रति यासौ त्वं प्रेव नश्यसि । इवः संप्रत्यर्थे । नशतिः प्राप्ति-
कर्मा । अत्र व्यत्ययेन श्यन् । संप्रति रक्षणाय प्राप्नोषि । यद्वा निर्जने देशे वर्तमा-
नत्वान्नष्टेव प्रतीयसे । सा त्वं कथा कथं यामं न पृच्छसि । निर्जनेऽरण्ये कथं रमसे ।
नूनं त्वा त्वां भीर्भयं न विंदति । न लभते किं । वितर्के श्रुतः । इवः संप्रत्यर्थे
परिभयार्थे वा । अत्र निरुक्तं । अरण्यान्यरण्यस्य पत्न्यरण्यमपार्षे भवति यामा-
दरमणं भवतीति वा । अरण्यानीत्येनामामंचयते । यासावरण्यानि वनानि परा-
चीव नश्यसि कथं यामं न पृच्छसि न त्वा भीर्विंदतीवेतीवः परिभयार्थे वा । नि०
९. ३०. । इति ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

वृषारवाय वदते यदुपार्वति चिच्चिकः ।

आघाटिभिरिव धावयन्नरण्यानिर्महीयते ॥ २ ॥

वृषऽरवाय । वदते । यत् । उपऽअवति । चिच्चिकः ।

आघाटिभिऽइव । धावयन् । अरण्यानिः । महीयते ॥ २ ॥

वृषारवाय । वृषा सेचनसमर्थो रवः शब्दो यस्य सूक्ष्मजंतुविशेषस्य द्रिष्ट्याख्यस्य स तथोक्तः । कटुकशब्दवानित्यर्थः । तस्मै वृषारवाख्याय वदते चीचीशब्दं कुर्वते चिच्चिकश्चीचीशब्दं कुर्वन्नन्यो जंतुर्यद्यदोपावति वृषारवाय स्वशब्दस्य प्रत्युत्तररूपेण चीचीशब्दकरिण उपगच्छति । उपेत्य पालयति वा । तत्र दृष्टान्तः । आघाटिभिरिव । आघाटयो घाटलिकाः कांडवीणाः । ताभिर्धावयन् निषादादिसप्तस्वराणि शोधयन्गायक इव । तदारण्यानिः सारण्यानी महीयते । पूज्यते । इंद्रवरुणेन्यादिना डीष् । तत्संनियोगेनानुगागमः । छांदसो ह्रस्वः । अत एव हल्ङ्गादि-सुलोपाभावः ॥

॥ अथ तृतीया ॥

उत गाव इवादंत्युत वेश्मेव दृश्यते ।

उतो अरण्यानिः सायं शकटीरिव सर्जति ॥ ३ ॥

उत । गावःऽइव । अदंति । उत । वेश्मऽइव । दृश्यते ।

उतो इति । अरण्यानिः । सायं । शकटीःऽइव । सर्जति ॥ ३ ॥

उतापि च गाव इव गवयाद्या मृगा अस्यामरणान्यामदंति । तृणादिकं भक्षयन्ति । उतापि च लतागुल्मादिकं वेश्मेव गृहमिव दृश्यते । उतो अपि चारण्यानिरियमरणानी सायं सायंकाले । इवः संप्रत्यर्थे । संप्रति शकटीः शकटान् दावाद्याहरणायागतान्सर्जति । विसर्जयति । यद्वा शकटीः सर्जतीव दृश्यते । अहनि महदरण्यं शकटीभिः प्राप्य सर्वे जना अरण्ये क्षतं काष्ठादिकं शकटीष्वध्यारोप्य सायंकाले तस्मान्निर्गच्छन्ति । तदभिप्रायेणेदं वचनं ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

गामंगैष आ ह्वयति दार्वंगैषो अपावधीत् ।

वसन्नरण्यानां सायमक्रुक्षदिति मन्यते ॥ ४ ॥

गां । अंग । एषः । आ । ह्वयति । दारु । अंग । एषः । अप । अवधीत् ।

वसन् । अरण्यानां । सायं । अक्रुक्षत् । इति । मन्यते ॥ ४ ॥

अंग हे अरण्यानि एष त्वदधिष्ठिते महारण्ये संप्रति वर्तमानो गामाह्वयति । एष चान्यो दारु काष्ठमपावधीत् । अपहंति । तथा सायं सायंकाले रात्रावरण्यानां

महारण्ये निवसन्मनुष्यो नानाविधं पक्षिमृगादिकं शब्दं शृण्वन् अत्रुक्षत्कश्चित्त-
स्करादिराक्रोशतीति भीतः सन्मन्यते । बुध्यते ॥

॥ अथ पंचमी ॥

न वा अरण्यानिर्हंत्यन्यश्चेन्नाभिगच्छति ।

स्वादोः फलस्य जग्ध्वाय यथाकामं नि पद्यते ॥ ५ ॥

न । वै । अरण्यानिः । हंति । अन्यः । च । इत् । न । अभिऽगच्छति ।

स्वादोः । फलस्य । जग्ध्वाय । यथाऽकामं । नि । पद्यते ॥ ५ ॥

न वै न खल्वरण्यानिररण्यानी हंति । तत्र निवसंतं हिनस्ति । यद्यन्यो व्याघ्र-
चौरादिर्नाभिगच्छति । तर्हि स्वादो रसवत आम्नादेः फलस्य । द्वितीयार्थे षष्ठी । फलं
जग्ध्वाय भक्षयित्वा तत्र निवसन्पुरुषो यथाकामं यथेच्छं नि पद्यते । निगच्छति ।
वर्तते । क्त्वाप्रत्ययेऽदो जग्धिर्त्यप्ति किति । पा० २. ४. ३६. । इति जग्ध्वादेशः । क्लो
यगिति यक् ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

आंजनगंधिं सुरभिं बहुन्नामकृषीवलां ।

प्राहं मृगाणां मातरं मरण्यानिमशंसिषं ॥ ६ ॥

आंजनऽगंधिं । सुरभिं । बहुऽअन्नां । अकृषिऽवलां ।

प्र । अहं । मृगाणां । मातरं । अरण्यानिं । अशंसिषं ॥ ६ ॥

आंजनगंधिं । अंजनस्येदमांजनं कस्तूर्यादि । तस्य गंध इव गंधो यस्यास्तादृशी ।
उपमानाच्चेति गंधस्येदंतादेशः । अत एव सुरभिं सौरभ्योपेतां बहुन्नां बहुभिरन्नैर-
दनीयैः फलमूलादिभिरुपेतां । अकृषीवलां । कृषिरेषामस्तीति कृषीवलाः कर्षकाः ।
रजःकृषीत्यादिना वलच् । वल इति दीर्घः । पा० ५. २. ११२. । तैर्वियुक्तां तादृशीं
मृगाणां मातरं जनयित्रीमरण्यानिमरण्यानीमहं प्राशंसिषं । उक्तेन प्रकारेण
स्तुतवानस्मि ॥

॥ इत्यष्टमस्याष्टमे चतुर्थो वर्गः ॥

अत इति पंचर्चमेकोनविंशं सूक्तं शिरीषपुत्रस्य सुवेदस्य आर्षे पंचमी त्रिष्टुप्
शिष्टा जगत्यः । इंद्रो देवता । अनुक्रम्यते हि । अत्ते पंच सुवेदाः शैरीषिस्त्रिष्टुबं-

तमिति ॥ तृतीये रात्रिपर्याये प्रशास्तुः शस्त्र इदं सूक्तं । सूचितं च । अत्रे दधामीदं
न्यत्पात्रमिन्द्रपानमिति याज्या । आ० ६. ४. इति ॥

॥ तत्र प्रथमा ॥

अत्रे दधामि प्रथमाय मन्यवेऽहन्यवृचं नयं विवेरपः ।

उभे यत्त्वा भवतो रोदसी अनु रेजते शुष्मात्पृथिवी चिदद्रिवः ॥ १ ॥

अत् । ते । दधामि । प्रथमाय । मन्यवे । अहन् । यत् । वृचं । नयं । विवेः । अपः ।

उभे इति । यत् । त्वा । भवतः । रोदसी इति । अनु । रेजते । शुष्मात् । पृथिवी । चित् ।

अद्रिऽवः ॥ १ ॥

हे इंद्र ते तव मन्यवे कोपाय तेजसे वा प्रथमाय मुख्याय अहधामि । अद्वा
नामादरातिशयः । तद्विषयं करोमि । यद्येन मन्युना त्वं वृचमावरकमसुरं मेघं वा
नयं नेतव्यमहन्नवधीः । हत्वा च तेनावृता अप उदकानि च विवेः । इमं लोकं
प्रत्यागमयः । तस्मै मन्यव इत्यन्वयः । यद्यदोभे रोदसी द्यावापृथिव्यौ त्वा त्वाम-
नुमृत्य भवतो वर्तेते । त्वदधीने अभूतामित्यर्थः । तदानो पृथिवी चित् । पृथिवी-
त्यंतरिक्षनाम । प्रथितं विस्तीर्णमंतरिक्षमपि हे अद्रिवो वज्रवन्निद्र शुष्मात्त्वदी-
याङ्गलाद्रेजते । कंपते ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

त्वं मायाभिरनवद्य मायिनं अवस्यता मनसा वृचमर्दयः ।

त्वामिन्नरो वृणते गविष्टिषु त्वां विश्वांसु हव्यास्विष्टिषु ॥ २ ॥

त्वं । मायाभिः । अनवद्य । मायिनं । अवस्यता । मनसा । वृचं । अर्दयः ।

त्वां । इत् । नरः । वृणते । गोऽर्द्विष्टिषु । त्वां । विश्वांसु । हव्यांसु । इष्टिषु ॥ २ ॥

हे अनवद्यावद्यरहित प्रशस्येन्द्र त्वं मायिनं मायाविनं वृचं मायाभिर्वचना-
भिर्वुद्धिविशेषैर्वा अवस्यता अवः अवणीयं यशोऽन्नं वेच्छता मनसार्दयः । अहिं-
सीः । अपि च नरो नेतारोऽंगिरसम्बामित्त्वामेव गविष्टिषु गवां पणिभिरपहता-
नामेषणेषु प्रापणेषु विषयभूतेषु वृणते । संभजते । तथा विश्वांसु सर्वांसु हव्या-
स्वाह्नातव्यासु प्रार्थनीयास्विष्टिषु यागक्रियासु त्वामेव वृणते ॥

॥ अथ तृतीया ॥

एषु चाकंधि पुरुहूत सूरिषु वृधासो ये मघवन्नान्मुर्मघं ।

अर्चंति तोके तनये परिष्टिषु मेधसांता वाजिनमहये धने ॥३॥

आ । एषु । चाकंधि । पुरुहूत । सूरिषु । वृधासः । ये । मघवन् । आनन्तुः । मघं ।

अर्चंति । तोके । तनये । परिष्टिषु । मेधसांता । वाजिनं । अहये । धने ॥३॥

हे पुरुहूतेन्द्र एषु सूरिषा चाकंधि । अत्यर्थमभिदीप्यस्व । अभिकामयस्व । कनी दीपिकांतिगतिषु । अस्माच्चर्करीतमेतत् । हे मघवन्धनवन्निद्र ये सूरयो वृधासस्व-
त्प्रसादाद्धर्धमानाः संतो मघं धनमानन्तुः प्राप्नुवन्ति । अपि च मेधसाता मेधसातौ
यज्ञे वाजिनं बलवंतमन्नवंतं वेजनवंतं वा त्वां येऽर्चंति पूजयन्ति तोके पुत्रे तनये
तत्पुत्रे परिष्टिषु परित इथमाणेष्वन्येष्वपि फलेष्वहयेऽलज्जाकरे धने च । एतेषु
निमित्तेषु सत्सु त्वामेव स्तुत्यादिभिः पूजयन्तीत्यर्थः ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

स इन्नु रायः सुभृतस्य चाकनन्मदं यो अस्य रंह्यं चिकेतति ।

त्वावृधो मघवन्दाश्वधरो मष्टु स वाजं भरते धना नृभिः ॥४॥

सः । इत् । नु । रायः । सुभृतस्य । चाकनत् । मदं । यः । अस्य । रंह्यं । चिकेतति ।

त्वाऽवृधः । मघवन् । दाश्वधरः । मष्टु । सः । वाजं । भरते । धना । नृभिः ॥४॥

स इत् स एव स्तोता सुभृतस्य सुष्ठु संपादितस्य रायो धनस्य । द्वितीयार्थे षष्ठी ।
ईदृशं धनं नु क्षिप्रं चाकनत् । कामयते । लभत इत्यर्थः । रंह्यं । रंहो वेगः । तदर्ह-
मस्येन्द्रस्य मदं सोमपानजन्यं हर्षं यः स्तोता चिकेतति स्तुतिपदैर्जानाति । हे मघ-
वन् त्वावृधस्त्वया वर्धितो दाश्वधरो दत्तयज्ञो यजमानो नृभिर्नेतृभिर्ऋत्विग्भिर्भू-
त्यैवा धना धनानि वाजमन्नं च मष्टु शीघ्रं भरते । संपादयति ॥

॥ अथ पंचमी ॥

त्वं शर्धाय महिना गृणान उरु कृधि मघवञ्छगिध रायः ।

त्वं नो मित्रो वरुणो न मायी पित्वो न दस्म दयसे विभक्ता ॥५॥

त्वं । शर्धाय । महिना । गृणानः । उरु । कृधि । मघवन् । शगिध । रायः ।

त्वं । नः । मित्रः । वरुणः । न । मायी । पित्वः । न । दस्म । दयसे । विभक्ता ॥५॥

हे इंद्र त्वं महिना महता स्तोत्रेण गृणानः स्तूयमानः सन् शर्धाय शर्धं बल-
मुरु कृधि । विस्तीर्णं कुरु । हे मघवन् रायो धनानि च शग्धि । अस्मभ्यं प्रयच्छ ।
हे दस्म दर्शनीयेन्द्र विभक्ता विशेषेण धनानां भाजयिता त्वं मित्रो वरुणो न
मित्रवद्वरुणवच्च मायी प्रज्ञायुक्तः सन् नोऽस्मभ्यं । नः संप्रत्यर्थे । संप्रति पित्वो
ऽन्नानि दयसे । प्रयच्छसि ॥

॥ इत्यष्टमस्याष्टमे पंचमो वर्गः ॥

सुष्वाणास इति पंचर्चं विंशं सूक्तं वेनपुत्रस्य पृथोरार्धं चैष्टुभैमंद्रं । अनुक्रांतं
च । सुष्वाणासः पृथुर्वैन्य इति । गतो विनियोगः ॥

॥ तत्र प्रथमा ॥

सुष्वाणासं इंद्र स्तुमसि त्वा ससवांसंश्च तुविनृम्णं वाजं ।

आ नो भर सुवितं यस्य चाकन्मना तना सनुयाम त्वीताः ॥१॥

सुस्वानासः । इंद्र । स्तुमसि । त्वा । ससऽवांसः । च । तुविऽनृम्ण । वाजं ।

आ । नः । भर । सुवितं । यस्य । चाकन् । मना । तना । सनुयाम । त्वाऽऊताः ॥१॥

हे इंद्र सुष्वाणासः सोममभिषुतवन्तो वयं त्वां स्तुमसि । स्तुमः । हे तुविनृम्ण
बहुलधन वाजं चरुपुरोडाशादिलक्षणमन्नं ससवांसः संभक्तवन्तश्च वयं त्वां स्तुमः ।
यत एवमतो हेतोर्नोऽस्मभ्यं सुवितं सुष्टु प्राप्तव्यं शोभनं धनमा भर । आहर ।
प्रयच्छ । यद्वा यस्य यद्धनमतिप्रियत्वेन चाकन् त्वं कामयसे तद्धनमा भरेत्यर्थः ।
वयं च त्वीतास्त्वया रक्षिताः संतस्तना । धननामैतत् । विस्तृतानि धनानि त्मना-
त्मना स्वयमेवान्यनैरपेक्ष्येणैव सनुयाम । तव प्रसादात्त्वमेमहि ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

ऋषस्त्वमिंद्र शूर जातो दासीर्विशः सूर्येण सत्याः ।

गुहा हितं गुह्यं गूळ्हमप्सु बिभृमसि प्रऽस्रवणे न सोमं ॥२॥

ऋषः । त्वं । इंद्र । शूर । जातः । दासीः । विशः । सूर्येण । सत्याः ।

गुहा । हितं । गुह्यं । गूळ्हं । अप्सु । बिभृमसि । प्रऽस्रवणे । न । सोमं ॥२॥

हे शूर शौर्यवन्निंद्र ऋषो महान्दर्शनीयो वा त्वं जातो जातमात्र एव दासीः ।
उपक्षयकारिणो दासा असुराः । तत्संबन्धिनीर्विशो जातः सूर्येण सूर्यात्मना सत्याः ।

अभ्यभवेः । तथा गुहा गुहायां हितं निहितमत एव गुह्यमदृश्यं वलाख्यमसुर-
मप्सूदकेषु गूढं निगूढं कुयवाख्यं च त्वमभिभूतवानसि । वयमपि प्रस्रवणे प्रवर्षणे
सति । नः संप्रत्यर्थे । संप्रति सोमं बिभृमसि । त्वदर्थं बिभृमः । धारयामः ॥

॥ अथ तृतीया ॥

अ॒र्यो वा॒ गि॒रो अ॒भ्यर्च॑ वि॒द्वानृषी॑णां वि॒प्रः सु॒म॒तिं च॒कानः॑ ।

ते स्या॑म॒ ये र॒णय॑न्त॒ सोमै॑रे॒नोत॒ तुभ्यं॑ रथो॒ळ्ह भ॒क्षैः ॥३॥

अ॒र्यः । वा॒ । गि॒रः । अ॒भि । अ॒र्च॒ । वि॒द्वान् । ऋ॒षी॑णां । वि॒प्रः । सु॒ऽम॒तिं । च॒कानः॑ ।

ते । स्या॑म॒ । ये । र॒णय॑न्त॒ । सोमैः॑ । ए॒ना । उ॒त । तुभ्यं॑ । र॒थऽओ॒ळ्ह । भ॒क्षैः ॥३॥

विप्रो मेधाव्यूषीणां मंचदर्शिनां सुमतिं सुष्टुतिं चकानः कामयमानो विद्वाञ्ज्ञानन् अर्यो वा स्वामी च भवन् हे इंद्र ईदृशस्त्वं गिरः स्तोतृन् स्तुतीर्वाभ्यर्च । सम्यक् स्तुतमित्यभिपूजय । अपि च ते वयं स्याम भवेम ये सोमैस्त्वां रणयन्त रमयन्ति । उतापि च हे रथोळ्ह रथैरभ्युह्यमान । आ ऊढ ओढः । रथेन ओढो रथोढः । ओमाङोश्चेति पररूपं । ईदृशेन्द्र भक्षैर्भक्षणीयैश्चरूपुरोडाशादिभिः सार्धमेनेमानि स्तोत्राणि तुभ्यं त्वदर्थं क्रियन्ते ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

इ॒मा ब्र॑ह्म॑न्द्र॒ तुभ्यं॑ शंसि॒ दा नृ॒भ्यो नृ॒णां श्रू॒र शवः॑ ।

तेभि॑र्भव॒ स॒क्रतु॑र्येषु॒ चा॒क॒न्त॒ चा॒यस्व॒ गृ॒णत॒ उ॒त स्तीन् ॥४॥

इ॒मा । ब्र॑ह्म॑ । इं॒द्र । तुभ्यं॑ । शंसि॒ । दाः । नृ॒ऽभ्यः । नृ॒णां । श्रू॒र । शवः॑ ।

तेभिः॑ । भ॒व । स॒ऽक्रतुः॑ । येषु॑ । चा॒कन् । उ॒त । चा॒यस्व॒ । गृ॒णतः॑ । उ॒त । स्तीन् ॥४॥

हे इंद्र त्वदर्थमिमेमानि पुरोवतीनि ब्रह्म ब्रह्माणि परिवृढानि स्तोत्राणि शंसि । अशंसिषत । शस्यन्ते । शंसेच्छांदसे कर्मणि लुङि व्यत्ययेनैकवचनं । हे श्रूर शौर्य-
वन्निद्र त्वं नृणां मनुष्याणां मध्ये नृभ्यः स्तुत्यादेर्नैतृभ्यः शवो बलं दाः । देहि । अपि च तेभिस्तैः सक्रतुः समानकर्मा समानप्रज्ञो वा भव येषु स्तोत्रेषु चाकन् हविरादि कामयसे । कन दीप्निकांतिगतिषु । अस्माद्यङ्लुगंताच्छांदसे लङि सिपि रूपमेतत् । कमेर्वा पूर्ववत् । सिपि मो नो धातोरिति नत्वं । उतापि च गृणतः

स्तोतृन् चायस्व । पालय । उतापि च स्तीन् । स्त्यायतेरेतदूपं । संघीभूय स्थितान्य-
जमानानपि चायस्व ॥

॥ अथ पंचमी ॥

श्रुधी हवमिंद्र श्रूर पृथ्या उत स्तवसे वेन्यस्याकैः ।

आ यस्ते योनिं घृतवंतमस्वारुर्मिर्न निम्नैर्द्रवयंत वक्त्राः ॥ ५ ॥

श्रुधि । हव । इंद्र । श्रूर । पृथ्याः । उत । स्तवसे । वेन्यस्य । अकैः ।

आ । यः । ते । योनिं । घृतऽवंतं । अस्वाः । ऊर्मिः । न । निम्नैः । द्रवयंत । वक्त्राः ॥ ५ ॥

हे श्रूरंद्र पृथ्याः पृथोर्ऋषेर्मम हवमाह्वानं श्रुधि । श्रुणु । उतापि च वेन्यस्य
वेनपुत्रस्य ममाकैर्मनैः स्तवसे । स्तूयसे । यकि प्राप्ते व्यत्ययेन शप् । यः स्तोता
घृतवंतमुदकवंतं ते तव योनिं निवासभूमिमास्वारभ्यस्वार्षीदिभ्यष्टौत् । स्तु शब्दो-
पतापयोः । अस्मात्स्तुडि तिपि बहुलं छंदसीतीडभावे हल्ङ्गादिलोपे च रात्सस्येति
सलोपः । यद्वा घृतवंतमाज्यादिना हविषोपेतं योनिं । गृहनामैतत् । यज्ञगृहं
प्राप्य ते त्वां योऽभिष्टौति तस्य वेन्यस्याकैरित्यन्वयः । अपि च वक्त्रा वक्त्रानः ।
वचेरन्येभ्योऽपि दृश्यंत इति वनिप् । अंत्यविकारश्छांदसः । जसि पृषोदरादित्वा-
ङ्गणलोपः । अन्येऽपि सर्वे स्तोतारो निम्नैः प्रवणैर्मार्गैरुर्मिर्नोदकसंघ इव द्रवयंत ।
स्तुतिभिस्त्वामेवाभिद्रवन्ति । अभिगच्छन्ति ॥

॥ इत्यष्टमस्याष्टमे षष्ठो वर्गः ॥

सविता यंचैरिति पंचर्चमेकविंशं सूक्तं हिरण्यसूपपुत्रस्यार्चत आर्षे चैष्टुभं सवि-
तृदेवत्यं । अनुक्रांतं च । सवितार्चनैरहण्यसूपः सावित्रमिति । गतो विनियोगः ॥

॥ तत्र प्रथमा ॥

सविता यंचैः पृथिवीमरम्णादस्कंभने सविता द्यामहंहत् ।

अश्वमिवाधुस्रुद्धुनिमंतरिष्मत्तूतै बडं सविता समुद्रं ॥ १ ॥

सविता । यंचैः । पृथिवीं । अरम्णात् । अस्कंभने । सविता । द्यां । अहंहत् ।

अश्वंऽइव । अधुस्रत् । धुनिं । अंतरिष्मं । अतूतै । बडं । सविता । समुद्रं ॥ १ ॥

सविता सर्वस्य प्रसविता प्रेरको मध्यमस्थानो देवः सोऽयं यंचैर्यमनसाधनैर्वृ-
ष्टिप्रदानादिभिरुपायैर्वायवीयैः पार्श्वैर्वा पृथिवीं प्रथितां भूमिमरम्णात् । अरमयत् ।

सुखेनावस्थापयति । तथा स एव सवितास्कंभने । पतनप्रतिबंधकमालंबनं स्कंभनं । तद्रहिते स्थले द्यां द्युलोकमप्यहं हत् । दृढीकृतवान् । यथाधो न पतति तथात्मी-
यैरेवोपायैरवस्थापितवानित्यर्थः । अश्वमिव धुनिं कंपयितव्यं कंपयितारं वांतरि-
क्षमंतरा क्षांतं मध्यमस्थानगतमतूर्ते केनाप्यहिंसितेऽत्वरमाणे वा नभसि वायवीयैः
पार्श्वैर्बद्धं समुद्रं मेघमयमेव सविताधुक्षत् । उदकानि दोग्धि । यद्वांतरिक्षमिति
सप्रम्यर्थे प्रथमा । अतूर्तेऽंतरिक्षे बद्धं समुदितारं धुनिं कंपनीयं मेघमश्वमिवाधु-
क्षत् । सविता क्लेशयति । धुक्ष् संदीपनक्लेशनजीवनेषु । यथा शिष्टकोऽश्वं क्लेशयत्येवं
वर्षणाय मेघं क्लेशयतीत्यर्थः । अथ निरुक्तं । सविता यंचैः पृथिवीमरमयदनारं-
भणेऽंतरिक्षे सविता द्यामहंहदश्वमिवाधुक्षद्भुनिमंतरिक्षे मेघं बद्धमतूर्ते बद्धमतूर्णे
इति वात्वरमाण इति वा सविता समुदितारं । नि० १०.३२. इति ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

यच्चां समुद्रः स्कंभितो व्यौनदपां नपात्सविता तस्य वेद ।

अतो भूरत आ उत्थितं रजोऽतो द्यावापृथिवी अप्रथेतां ॥ २ ॥

यच । समुद्रः । स्कंभितः । वि । औनत् । अपां । नपात् । सविता । तस्य । वेद् ।

अतः । भूः । अतः । आः । उत्थितं । रजः । अतः । द्यावापृथिवी इति । अप्रथेतां ॥ २ ॥

यच्च यस्मिन्नंतरिक्षे समुद्रः समुदनशीलो मेघः स्कंभितः स्तंभितो वायुपार्श्वैर्बद्धः
सन् व्यौनद्विशेषेण भूमिमुनत्युदकैः क्लेदयति । उंदी क्लेदने । अस्माच्छांदसे लडि
रूपमेतत् । हे अपां नपान्मध्यमस्थान वैद्युताग्ने तव संबंधी सविता प्रेरको देवस्त-
स्य तत्स्थानं वेद । वेत्ति । जानाति । अतोऽस्मादेव सवितुर्भूर्भूमिरासीत् । अत
एवोत्थितमूर्ध्वमेव स्थितं रजोऽंतरिक्षमाः । आसीत् । अजायत । अस्तेर्लुडि बहुलं
छंदसीतीडभावः । हल्ङ्गाभ्य इति लोपः । अतोऽस्मादेव सवितुर्द्यावापृथिवी द्या-
वापृथिव्यावप्रथेतां । विस्तीर्णे अथभूतां ॥

॥ अथ तृतीया ॥

पश्चेदमन्यदेभवद्यजचमर्मर्त्यस्य भुवनस्य भूना ।

सुपर्णा अंग सवितुर्गुरुत्मान्पूर्वो जातः स उ अस्यानु धर्म ॥ ३ ॥

पश्चा । इदं । अन्यत् । अभवत् । यजचं । अर्मर्त्यस्य । भुवनस्य । भूना ।

सु० पर्णेः । अंग । सवितुः । गुरुत्मान् । पूर्वः । जातः । सः । उं इति । अस्य । अनु । धर्म ॥ ३ ॥

अन्यत्सवितृष्यतिरिक्तमिदं देवतांतरं पश्चा पश्चात् । पश्च पश्चा च छंदसीति निपात्यते । सवितृप्रेरणानंतरमेव यजत्रं यष्ट्यमभवत् । केन साधनेन । अमर्त्यस्य मरणरहितस्य भुवनस्य लोकस्य स्वर्गाख्यस्य संबंधिना भूना भूतेन स्वर्ग उत्पन्नेन सोमेनेत्यर्थः । यद्वामर्त्यस्य भुवनस्य संबंधीदं देवतांतरं भूना भूम्ना बहुत्वेन युक्तं यष्ट्यमभवत् । कुत इत्यत आह । हे अंग स्तोतः सुपर्णः शोभनपतनो गरुत्मान्सोमस्यापहर्ता तार्क्ष्यः सवितुः प्रेरकादस्माद्देवात्पूर्वः प्रथमभावी सञ्जातः । अतो हेतुभूतः सुपर्णो गरुत्मानस्य सवितुर्धर्मं धारणमनुसृत्य वर्तते । सवितृप्रेरणाधीनत्वात्सर्वगतीनां सोमाहरणमपि तदधीनमिति सवितृप्रेरणानंतरमेव सर्वे सोमयागाः प्रवर्तन्ते इत्यर्थः । उ इति पूरकः ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

गाव इव यामं युयुधिरिवाश्वान्वाश्वेव वत्सं सुमना दुहाना ।

पतिरिव जायामभि नो न्येतु धर्ता दिवः सविता विश्ववारः ॥४॥

गावःऽइव । यामै । युयुधिःऽइव । अश्वान् । वाश्वःऽइव । वत्सं । सुऽमनाः । दुहाना ।

पतिःऽइव । जायां । अभि । नः । नि । एतु । धर्ता । दिवः । सविता । विश्वऽवारः ॥४॥

गाव इव यथारण्ये संचरंतो गावो यामं शीघ्रमभिगच्छति । युयुधिरिव यथा च युद्धार्थमश्वानभिगच्छति । युध संप्रहारे । आहगमहनजनेत्यचोत्सर्गच्छंदसीति वचनात्किमप्रत्ययः । छंदसं सांहितिकमभ्यासदीर्घत्वं । सुमनाः शोभनमनस्का दुहाना दोग्ध्री बहुपयस्का वाश्वेव हंभारवात्मकं शब्दं कुर्वती गौर्यथात्मीयं वत्समभिगच्छति । पतिरिव यथा भर्ता जायां स्वभार्या शीघ्रमभिगच्छति एवमेव सविता नोऽस्मान्भ्येतु । नितरामभिगच्छतु । कीदृशः । दिवो द्युलोकस्य धर्ता धारयितावस्थापयिता वा । अत एव विश्ववारः सर्वैर्वरणीयः ॥

॥ अथ पंचमी ॥

हिरण्यस्तूपः सवितर्यथा त्वांगिरसो जुह्वे वाजं अस्मिन् ।

एवा त्वार्चन्वसे वंदमानः सोमस्येवांशुं प्रति जागराहं ॥५॥

हिरण्यऽस्तूपः । सवितः । यथा । त्वा । आंगिरसः । जुह्वे । वाजं । अस्मिन् ।

एव । त्वा । अर्चन् । अर्चसे । वंदमानः । सोमस्यऽइव । अंशुं । प्रति । जागर । अहं ॥५॥

हे सवितः प्रेरक त्वा त्वामांगिरसोऽंगिरसः पुत्रो हिरण्यस्तूपो मम पिता-
स्मिन्वाजेऽन्ने निमित्तभूते सति यथा जुह्व आहूतवान् एवैवमर्चन्नेतत्संज्ञोऽहं
त्वा त्वामवसेऽवनाय रक्षणार्थं वंदमानः स्तुवन् आह्वयामीति शेषः । आहूय च
सोमस्येवांशुं यथा सोमलतां प्रति यजमाना जायति यागपर्यंतं तद्रक्षणे प्रबुद्धा
वर्तते तथाहं त्वत्परिचर्यां प्रति जागर । जागर्मि । जागर्तेर्णल्युत्तमैकवचने रूपं ॥
अत्र निरुक्तं । हिरण्यस्तूपो हिरण्यमयस्तूपो हिरण्यमयः स्तूपोऽस्येति वा । स्तूपः
स्त्यायतेः संघातः । सवितर्यथा त्वांगिरसो जुह्वे वाजेऽन्नेऽस्मिन्नेवं त्वार्चन्नवनाय
वंदमानः सोमस्येवांशुं प्रतिजागर्म्यहं । नि० १०. ३३. । इति ॥

॥ इत्यष्टमस्याष्टमे सप्तमो वर्गः ॥

समिद्ध इति पंचर्चं द्वाविंशं सूक्तं वसिष्ठपुत्रस्य मृळीकस्यार्घमाग्नेयं । चतुर्थी-
पंचम्यावुपरिष्टाज्ज्योतिषी चिद्वादशाष्टकवत्यौ । अक्षरव्यूहेन चतुर्थी जगती वा ।
शिष्टा बृहत्यः । तथा चानुक्रांतं । समिद्धो मृळीको वासिष्ठ आग्नेयं बार्हतमन्ते
उपरिष्टाज्ज्योतिषी जगत्युपांत्या वेति । गतो विनियोगः ॥

॥ तत्र प्रथमा ॥

समिद्धश्चित्समिध्यसे देवेभ्यो हव्यवाहन ।

आदित्यै रुद्रैर्वसुभिर्न आ गहि मृळीकाय न आ गहि ॥ १ ॥

संऽइद्धः । चित् । सं । इध्यसे । देवेभ्यः । हव्यऽवाहन ।

आदित्यैः । रुद्रैः । वसुऽभिः । नः । आ । गहि । मृळीकाय । नः । आ । गहि ॥ १ ॥

हे हव्यवाहन हव्यानां हविषां वोढरग्ने समिद्धश्चित् संदीप्तोऽपि देवेभ्यो यागार्थं
समिध्यसे । पुनरप्युत्तिग्भिः समिद्धिः संदीप्यसे । स त्वमादित्यैरादित्यादिभिस्त्रि-
भिर्गणैः सार्धं नोऽस्माना गहि । आगच्छ । तथा नोऽस्माकं मृळीकाय सुखाय
तदर्थमप्या गहि । यद्वा मृळीकायैतत्संज्ञाय नो मह्यमृषये श्रेयांसि कर्तुमागच्छ ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

इमं यज्ञमिदं वचो जुजुषाण उपागहि ।

मर्तासस्त्वा समिधान हवामहे मृळीकाय हवामहे ॥ २ ॥

इमं । यज्ञं । इदं । वचः । जुजुषाणः । उपऽआगहि ।

मर्तासः । त्वा । संऽइधान । हवामहे । मृळीकाय । हवामहे ॥ २ ॥

हे अग्ने इममस्माभिः क्रियमाणं पुरोवर्तिनं यज्ञमिदं वचः स्तोत्रं च जुजुषाणः
सेवमान उपागहि । उपागच्छ । हे समिधान समिध्यमान मर्तासो मर्ता मनु-
ष्यास्त्वा त्वां हवामहे । आह्वयामहे । मृळीकाय सुखायैतत्संज्ञाय वर्षये त्वामेवा-
ह्वयामहे ॥

॥ अथ तृतीया ॥

त्वामु जातवेदसं विश्ववारं गृणे धिया ।

अग्ने देवाँ आ वह नः प्रियव्रतान्मृळीकाय प्रियव्रतान् ॥३॥

त्वां । ऊँ इति । जातवेदसं । विश्ववारं । गृणे । धिया ।

अग्ने । देवान् । आ । वह । नः । प्रियव्रतान् । मृळीकाय । प्रियव्रतान् ॥३॥

हे अग्ने विश्ववारं विश्वैः सर्वैर्वरणीयं जातवेदसं जातानां वेदितारं जातप्रज्ञं
जातधनं वा त्वामु त्वामेव धिया स्तुत्या गृणे । स्तौमि । गृ शब्दे । क्रियादिकः ।
ष्वादिवाङ्मुखः । प्रियव्रतान् प्रियाणि व्रतानि कर्माणि येषां तादृशान्देवान्मृळीकायऽस्म-
दर्शमा वह । आनय । अस्मद्यज्ञं प्रापय । मृळीकाय सुखार्थमेतत्संज्ञाय वा मह्यं
प्रियव्रतांस्तानेवावह ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

अग्निर्देवो देवानामभवत्पुरोहितोऽग्निं मनुष्याऽऽर्षयः समीधिरे ।

अग्निं महो धनसातावहं हुवे मृळीकं धनसातये ॥४॥

अग्निः । देवः । देवानां । अभवत् । पुरः । हिताः । अग्निं । मनुष्याः । आर्षयः । सं । ईधिरे ।

अग्निं । महः । धनसाता । अहं । हुवे । मृळीकं । धनसातये ॥४॥

देवो दानादिगुणयुक्तोऽग्निर्देवानामन्येषां पुरोहितः पुरस्ताद्धृतोऽभवत् । यद्वा
पुरोहितवद्वितकार्यभवत् । यत एवमतः कारणान्नमेवाग्निमृषयोऽतीन्द्रियार्थदर्शिनो
मनुष्या मानवा यजमानाः समीधिरे । संदीपयन्ति । अपि च तमग्निं महो महतो
धनसातौ धनस्य संभजने निमित्तभूतेऽहं हुवे । आह्वये । विशेषणसापेक्षस्यापि
धनशब्दस्य छांदसः समासः । यद्वा महतो यागस्य कर्तारमग्निमित्यर्थः । धनस्य
सातये धनलाभार्थं मृळीकं सुखमेतत्संज्ञं वा मां सोऽग्निः करोत्वित्यर्थः ॥

॥ अथ पंचमी ॥

अ॒ग्निर॒ग्निं॑ भ॒रद्वा॒जं॑ ग॒वि॒ष्टि॒रं॑ प्रा॒वन्नः॑ क॒ण्वं॑ च॒सद॑स्युमा॒ह॒वे ।

अ॒ग्निं व॒सि॒ष्ठो ह॒वते॑ पु॒रोहि॑तो मृ॒ळी॒काय॑ पु॒रोहि॑तः ॥ ५ ॥

अ॒ग्निः । अ॒ग्निं । भ॒रत् ऽवा॒जं । ग॒वि॒ष्टि॒रं । प्र । आ॒वत् । नः । क॒ण्वं । च॒सद॑स्युं । आ॒ह॒वे ।

अ॒ग्निं । व॒सि॒ष्ठः । ह॒वते॑ । पु॒रः ऽहि॑तः । मृ॒ळी॒काय॑ । पु॒रः ऽहि॑तः ॥ ५ ॥

अग्निं भरद्वाजं गविष्टिरं कण्वं चसदस्युं च नोऽस्मानाहवे संयामेऽयमग्निः प्रावत् । प्ररक्षतु । पुरोहितः पुरोहितवद्वितकारी मम पिता वसिष्ठ ऋषिरग्निं हवते । स्तुतिभिराह्वयति । स चाहूतो मृळीकाय सुखार्थमेतत्संज्ञाय वा मह्यं पुरोहितः पुरोधा देवानां पुरःस्थापयिता भवतु ॥

॥ इत्यष्टमस्याष्टमेऽष्टमो वर्गः ॥

अद्वयेति पंचर्चं त्रयोविंशं सूक्तमानुष्टुभं अद्व्यदेवत्यं । कामगोत्रजा अद्व्या नामर्षिका । तथा चानुक्रम्यते । अद्वया अद्व्या कामायनी आद्वमानुष्टुभं त्विति । लैंगिको विनियोगः ॥

॥ तत्र प्रथमा ॥

अ॒द्वया॒ग्निः स॒मि॒ध्यते॑ अ॒द्वया॑ हू॒यते॑ ह॒विः ।

अ॒द्व्यां भ॒गस्य॑ मूर्ध॒नि व॒च॒सा वे॒दया॑मसि ॥ १ ॥

अ॒द्वया॑ । अ॒ग्निः । सं । इ॒ध्यते॑ । अ॒द्वया॑ । हू॒यते॑ । ह॒विः ।

अ॒द्व्यां । भ॒गस्य॑ । मूर्ध॒नि । व॒च॒सा । आ । वे॒दया॑म॒सि ॥ १ ॥

पुरुषगतोऽभिलाषविशेषः अद्व्या । तथा अद्वयाग्निर्गार्हपत्यादिः समिध्यते । संदीप्यते । यदा हि पुरुषे अद्व्याग्निगोचर आदरातिशयो जायते तदैव पुरुषोऽग्नीन्प्रज्वालयति नान्यदा । अद्वयैव हविः पुरोडाशादिहविश्च हूयते । आहवनीये प्रक्षिप्यते । यद्व्यास्य सूक्तस्य द्रष्टव्या अद्व्याख्ययाग्निः समिध्यते । अद्व्यामुक्तलक्षणायाः अद्व्याया अभिमानिदेवतां भगस्य भजनीयस्य धनस्य मूर्धनि प्रधानभूते स्थाने ऽवस्थितां वचसा वचनेन स्तोत्रेणा वेदयामसि । अभितः प्रख्यापयामः । इदंती मसिः ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

प्रि॒यं अ॒ङ्गे द॒दतः॒ प्रि॒यं अ॒ङ्गे दि॒दा॒सतः ।

प्रि॒यं भो॒जेषु॒ यज्व॑स्वि॒दं म॑ उ॒दितं॑ कृ॒धि ॥ २ ॥

प्रि॒यं । अ॒ङ्गे । द॒दतः । प्रि॒यं । अ॒ङ्गे । दि॒दा॒सतः ।

प्रि॒यं । भो॒जेषु॒ । यज्व॑ऽसु । इ॒दं । मे॒ । उ॒दितं॑ । कृ॒धि ॥ २ ॥

हे अ॒ङ्गे द॒दतश्च॑रु॒पुरो॒डा॒शादी॑नि प्रयच्छतो यजमानस्य प्रियमभीष्टफलं कुरु । दि॒दा॒सतो॑ दातुमिच्छतश्च हे अ॒ङ्गे प्रि॒यं कुरु॑ । मे॒ मम॑ संबन्धिषु भोजेषु भोक्तृषु भो॒गार्थि॑षु यज्वसु कृतयज्ञेषु जनेषु चेदमुदितमुक्तं प्रियं कृधि । कुरु ॥

॥ अथ तृतीया ॥

यथा॑ दे॒वा अ॒सुरे॑षु अ॒ङ्गामु॑येषु च॒क्रिरे॑ ।

ए॒वं भो॒जेषु॒ यज्व॑स्व॒स्माक॑मु॒दितं॑ कृ॒धि ॥ ३ ॥

यथा॑ । दे॒वाः । अ॒सुरे॑षु । अ॒ङ्गां । उ॒येषु॑ । च॒क्रिरे॑ ।

ए॒वं । भो॒जेषु॒ । यज्व॑ऽसु । अ॒स्माक॑म् । उ॒दितं॑ । कृ॒धि ॥ ३ ॥

दे॒वा इ॒न्द्रादयो॑ऽसुरेषूद्गू॒र्णब॑लेषु यथा अ॒ङ्गां च॒क्रिरे॑ऽवश्यमिमे हंतव्या इत्याद॒राति॑शयं कृतवन्त ए॒वं अ॒ङ्गाव॑त्सु भोजेषु भोक्तृषु भो॒गार्थि॑षु यज्वसु यष्टृष्वस्माकम॒स्मत्सं॑बन्धिषु तेषूदितं तैरुक्तं प्रार्थितं फलजातं कृधि । कुरु ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

अ॒ङ्गां दे॒वा यज॑माना वा॒युगो॑पा उपा॒सते॑ ।

अ॒ङ्गां हृ॒दय्य॑याकू॒त्या अ॒ङ्गया॑ वि॒दन्ते॒ वसु॑ ॥ ४ ॥

अ॒ङ्गां । दे॒वाः । यज॑मानाः । वा॒युऽगो॑पाः । उ॒प । आ॒स॒ते॒ ।

अ॒ङ्गां । हृ॒दय्य॑या । आ॒ऽकू॒त्या । अ॒ङ्गया॑ । वि॒द॒न्ते॒ । वसु॑ ॥ ४ ॥

दे॒वा यज॑माना मनुष्याश्च वा॒युगो॑पा वा॒युगो॑पा रक्षिता येषां ते तादृशाः संतः अ॒ङ्गां दे॒वीमु॑पासते । प्रार्थयन्ते । हृदय्यया । हृदये भवा हृदय्या । तथाविधयाकूत्या संकल्परूपया क्रियया अ॒ङ्गामे॒व परि॑चरन्ति सर्वे जनाः । कुत॑ इत्यत आह । यतः कारणाच्छ्र॒ङ्गया हेतु॑भूतया वसु॒धनं॑ वि॒दन्ते॒ लभ॑ते अ॒ङ्गावा॑ञ्जनः । तत॑ इत्यर्थः ॥

॥ अथ पंचमी ॥

अ॒ङ्गां प्रा॒तर्ह॑वामहे अ॒ङ्गां म॒ध्यंदि॒नं परि ।

अ॒ङ्गां सूर्य॑स्य नि॒मुचि॑ अ॒ङ्गे अ॒ङ्गाप॑येह नः ॥ ५ ॥

अ॒ङ्गां । प्रा॒तः । ह॒वाम॒हे । अ॒ङ्गां । म॒ध्यंदि॒नं । परि ।

अ॒ङ्गां । सूर्य॑स्य । नि॒ऽमुचि॑ । अ॒ङ्गे । अ॒त् । धा॒पय॑ । इ॒ह । नः ॥ ५ ॥

अ॒ङ्गां दे॒वीं प्रा॒तः पूर्वा॑ह्णे ह॒वाम॒हे । तथा म॒ध्यंदि॒नं परि । लक्ष्णे॑ परेः कर्म-
प्रवचनीयत्वं । मध्यंदिनं परिलक्ष्य । मध्यंदिन इत्यर्थः । मध्याह्नेऽपि तां अ॒ङ्गामा-
ह्वयामहे । सूर्यस्य सर्वस्य प्रेरकस्यादित्यस्य निमुच्यस्तमयवेलायां सायंसमयेऽपि
तामेव अ॒ङ्गामाह्वयामहे । ईदृगूपे हे अ॒ङ्गे नोऽस्मानिह लोके कर्मणि वा अ॒ङ्गा-
पय । अ॒ङ्गावतः॑ कुरु ॥

॥ इत्यष्टमस्याष्टमे नवमो वर्गः ॥

॥ इति सायणाचार्यविरचिते माधवीये वेदार्थप्रकाशे दाशतय्या दशमे मंडले
एकादशोऽनुवाकः ॥

द्वादशेऽनुवाके चत्वारिंशत्सूक्तानि । तत्र शास इत्येति पंचर्चं प्रथमं सूक्तं शा-
सनाम्न आर्षमानुष्टुभमैंद्रं । अनुक्रांतं च । शासः शासो भारद्वाज इति ॥ युद्धाय
संनद्धं राजानमनेनेक्षेत । तथा च सूचितं । अथैनमन्वीक्षेताप्रतिरथशाससौपर्णैः
। आ० गृ० ३. १२. । इति ॥

॥ तत्र प्रथमा ॥

शा॒स इ॒त्या म॒हाँ अ॒स्यमि॒त्रखा॒दो अ॒ङ्गुतः॑ ।

न यस्य॑ ह॒न्यते॒ सखा॒ न जी॒यते॒ कदा॑ च॒न ॥ १ ॥

शा॒सः । इ॒त्या । म॒हान् । अ॒सि । अ॒मि॒त्रऽखा॒दः । अ॒ङ्गुतः॑ ।

न । यस्य॑ । ह॒न्यते॑ । सखा॑ । न । जी॒यते॑ । कदा॑ । च॒न ॥ १ ॥

शासस्तत्संज्ञोऽहमित्थमनेन वक्ष्यमाणप्रकारेणेंद्रं स्तौमीति शेषः । हे इंद्र त्वं
महाँ असि । सर्वेभ्योऽधिको भवसि । अमित्रखादोऽमित्राणां शत्रूणां खादिता
विनाशयितात एवाङ्गुत आश्चर्यभूतश्च भवसीति । यस्येंद्रस्य सखा मित्रभूतः पुरुषः
कदा चन कदाचिदपि न हन्यते न हिंस्यते । न जीयते न च शत्रुभिः पराजितो
भवति स त्वं महाँ असीत्यन्वयः ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

स्व॒स्ति॒दा वि॒शस्पतिर्वृ॒च॒हा वि॒मृ॒धो व॒शी ।

वृ॒षेद्रं॑ पु॒र ए॒तु नः॑ सोम॒पा अ॒भयं॒करः ॥ २ ॥

स्व॒स्ति॒ऽदाः । वि॒शः । पतिः॑ । वृ॒च॒ऽहा । वि॒ऽमृ॒धः । व॒शी ।

वृ॒षा । इ॒न्द्रः । पु॒रः । ए॒तु । नः॑ । सोम॒ऽपाः । अ॒भयं॒ऽकरः ॥ २ ॥

स्वस्तिदाः स्वस्तेरविनाशस्य दाता विशस्पतिः सर्वस्याः प्रजायाः पालयिता वृचहा वृचाणां शत्रूणां हन्ता विमृधः संग्रामकारी वशी वशीकर्ता वृषा वर्षिता कामानां सोमपाः सोमस्य पातैर्विविध इन्द्रोऽभयंकरोऽभयस्य भयराहित्यस्य कर्ता सन् नोऽस्माकं पुर एतु । पुरतो गच्छतु ॥

॥ अथ तृतीया ॥

वि रक्षो॑ वि मृ॒धो जहि॑ वि वृ॒चस्य॑ ह॒नू रुज॑ ।

वि म॒न्युमि॑न्द्र वृ॒चह॒न्मि॒त्रस्या॒भिदा॑स॒तः ॥ ३ ॥

वि । रक्षः॑ । वि । मृ॒धः । ज॒हि । वि । वृ॒चस्य॑ । ह॒नू इति॑ । रुज॑ ।

वि । म॒न्यु । इ॒न्द्र । वृ॒चऽह॒न् । अ॒मि॒त्रस्य॑ । अ॒भि॒ऽदा॑स॒तः ॥ ३ ॥

हे इन्द्र रक्षो राक्षसजातं वि जहि । विनाशय । मृधः संग्रामकारिणः शत्रूँश्च वि जहि । वृचस्यावरकस्यासुरस्य हनू कपोलप्रांतौ वि रुज । विशेषेण भग्नौ कुरु । हे वृचहन्निन्द्र अभिदासतोऽस्मानुपक्षयतो मित्रस्य शत्रोर्मन्युं क्रोधमपि विनाशय ॥

वि न इन्द्रेति वैमृधस्य हविषोऽनुवाक्या । सूचितं च । वि न इन्द्र मृधो जहि मृगो न भीमः कुचरो गिरिष्ठाः । आ० २. १०. । इति ॥

॥ सैषा चतुर्थी ॥

वि न॑ इ॒न्द्र मृ॒धो जहि॑ नी॒चा य॑च्छ॒ पृत॑न्यतः ।

यो अ॒स्माँ अ॒भि॒दा॒स॒त्य॒धरं॑ ग॒मया॑ त॒मः ॥ ४ ॥

वि । नः॑ । इ॒न्द्र । मृ॒धः । ज॒हि । नी॒चा । य॑च्छ॒ । पृत॑न्यतः ।

यः । अ॒स्मान् । अ॒भि॒ऽदा॑स॒ति । अ॒धरं॑ । ग॒म॒य॒ । त॒मः ॥ ४ ॥

हे इन्द्र नोऽस्माकं मृधः संग्रामकारिणः शत्रून्वि जहि । विनाशय । तथा पृतन्यतः

पृतनाः सेना आत्मन इच्छतो युयुत्समानानपि नीचा यच्छ । नीचीनमवाङ्मुखं
यच्छ । गमय । यः शत्रुरस्मानभिदासत्यभित उपक्षपयति तमधरं निकृष्टं तमोऽध-
कारं मरणलक्षणं गमय । प्रापय ॥

॥ अथ पंचमी ॥

अपेन्द्र द्विषतो मनोऽप जिज्यासतो वधं ।

वि मन्योः शर्म यच्छ वरीयो यवया वधं ॥५॥

अप । इंद्र । द्विषतः । मनः । अप । जिज्यासतः । वधं ।

वि । मन्योः । शर्म । यच्छ । वरीयः । यवय । वधं ॥५॥

हे इंद्र द्विषतो द्वेषुः शत्रोर्मनोऽप जहि । जिज्यासतोऽस्माकं वयोहानिमिच्छतश्च
वधं हननसाधनमायुधं चाप जहि । मन्योः शत्रुसंबन्धिनः क्रोधाच्चास्मान्नक्ष । वरीय
उरुतरं शर्म सुखं विशेषेण यच्छ । देहि । वधं शत्रुकृतं हननं च यवय । अस्मत्तः
पृथक्कुरु ॥

॥ इत्यष्टमस्याष्टमे दशमो वर्गः ॥

ईक्षयंतीरिति पंचर्चं गायत्रिमैत्रं द्वितीयं सूक्तं । देवानां स्वसृभूता इंद्रमातरो
नामर्षिकाः । तथा चानुक्रांतं । ईक्षयंतीर्देवजामय इंद्रमातरो गायत्रिमिति ॥ द्वितीये
पर्याये प्रशास्तुः शस्त्र इदं सूक्तं । सूचितं च । ईक्षयंतीरहं दां पाता सुतं । आ० ६. ४. ।
इति ॥ महाव्रतेऽपि प्रातःसवनिके ब्रह्मशस्त्र एतत्सूक्तं ॥

॥ तत्र प्रथमा ॥

ईक्षयंतीरपस्युव इंद्रं जातमुपासते ।

भेजानासः सुवीर्यं ॥१॥

ईक्षयंतीः । अपस्युवः । इंद्रं । जातं । उप । आसते ।

भेजानासः । सुऽवीर्यं ॥१॥

ईक्षयंतीर्गच्छन्त्यः स्तुत्यादिभिरिंद्रं प्राप्नुवत्योऽपस्युवोऽपः कर्मात्मन इच्छन्त्य इंद्र-
मातरोऽस्य सूक्तस्य द्रष्टव्यो जातं प्रादुर्भूतमिंद्रमुपासते । परिचरन्ति । सुवीर्यं शोभ-
नवीर्योपेतं धनं च भेजानासः । तस्मादिंद्रात्संभक्तवत्यो भवन्ति ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

त्वमिन्द्र बलादधि सहसो जात ओजसः ।

त्वं वृषन्वृषेदसि ॥ २ ॥

त्वं । इन्द्र । बलात् । अधि । सहसः । जातः । ओजसः ।

त्वं । वृषन् । वृषा । इत् । असि ॥ २ ॥

हे इन्द्र त्वं सहसः परेषामभिभावुकाबलादधि जातोऽसि । अधिः पंचम्यर्था-
नुवादकः । वृषादिवधहेतुभूताबलाद्धेतोस्त्वं प्रख्यातो भवसीत्यर्थः । अपि च ।
ओजसः । ओजो नाम बलहेतु हृदयगतं धैर्यं । तस्मादपि त्वं जातोऽसि । हे वृष-
न्वर्षितस्त्वं वृषेदसि । कामानां वर्षितैव भवसि ॥

॥ अथ तृतीया ॥

त्वमिन्द्रासि वृचहा व्यन्तरिक्षमतिरः ।

उद्यमस्तन्ना ओजसा ॥ ३ ॥

त्वं । इन्द्र । असि । वृचऽहा । वि । अन्तरिक्षं । अतिरः ।

उत् । द्यां । अस्तन्नाः । ओजसा ॥ ३ ॥

हे इन्द्र त्वं वृचहासि । शत्रूणां हन्ता भवसि । अन्तरिक्षं मध्यमस्थानं च व्यतिरः ।
आवारकापनोदनेन प्रावर्धयः । द्यां द्युलोकं चौजसा बलेनोदस्तन्नाः । ऊर्ध्वम-
स्तन्नीः । यथाधो न पतति तथोपर्यवस्थापितवानित्यर्थः ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

त्वमिन्द्र सजोषसमर्के बिभर्षि बाहोः ।

वज्रं शिशान ओजसा ॥ ४ ॥

त्वं । इन्द्र । सऽजोषसं । अर्के । बिभर्षि । बाहोः ।

वज्रं । शिशानः । ओजसा ॥ ४ ॥

हे इन्द्र त्वं सजोषसं सह प्रीयमाणमर्के स्तुत्यं वज्रमात्मीयमायुधमोजसा बलेन
शिशानो निश्यन् तीक्ष्णीकुर्वन्बाहोर्हस्तयोर्बिभर्षि धारयसि शत्रूणां वधार्थं ॥

॥ अथ पंचमी ॥

त्वमिन्द्राभिभूरसि विश्वा जातान्योजसा ।

स विश्वा भुव आभवः ॥ ५ ॥

त्वं । इन्द्र । अभिभूः । असि । विश्वा । जातानि । ओजसा ।

सः । विश्वाः । भुवः । आ । अभवः ॥ ५ ॥

हे इन्द्र त्वं विश्वा सर्वाणि जातानि जनिमंति भूतान्योजसा बलेनाभिभूरभि-
भविता भवसि । तथा स तादृशस्त्वं विश्वा भुवः सर्वा भूमीः प्राप्तव्यानि सर्वाण्यपि
स्थानान्याभवः । अभितः प्राप्नोः । भू प्राप्नौ ॥

॥ इत्यष्टमस्याष्टम एकादशो वर्गः ॥

सोम इति पंचर्चं तृतीयं सूक्तमानुष्टुभं । विवस्वतो दुहिता यम्यृषिः ॥ म्रिय-
माणानां यजमानादीनां वर्तनमत्र प्रतिपाद्यते । अतस्तद्देवताकमिदं । तथा चानु-
क्रांतं । सोमो यमी भाववृत्तमानुष्टुभं त्विति ॥ प्रेतोपस्थान एतत्सूक्तं । सूचितं च ।
सोम एकेभ्य उरूणसावसुतृपा उदुंबलौ । आ० ६, १० । इति ॥

॥ तत्र प्रथमा ॥

सोम एकेभ्यः पवते घृतमेक उपासते ।

येभ्यो मधु प्रधावति तांश्चिदेवापि गच्छतात् ॥ १ ॥

सोमः । एकेभ्यः । पवते । घृतं । एकै । उप । आसते ।

येभ्यः । मधु । प्रधावति । तान् । चित् । एव । अपि । गच्छतात् ॥ १ ॥

एकेभ्यः केभ्यश्चित्पितृभ्यः सोमः पवते । उपभोगाय कुल्यारूपेण प्रवहति ।
एषां गोत्रजाः सामानि ब्रह्मयज्ञसमयेऽधीयते । श्रूयते हि । यत्सामानि सोम एभ्यः
पवत इति । एकेऽन्ये पितरो घृतमाज्यमुपासते । उपगच्छन्ति । उपभुंजत इत्यर्थः ।
एषां पुत्रादयो यजूंषि ब्रह्मयज्ञकालेऽधीयते । श्रुतिश्च भवति । यद्यजूंषि घृतस्य
कुल्या इति । येभ्यः पितृभ्यः । तादर्थ्ये चतुर्थी । उपभोगार्थं मधु क्षौद्रं प्रधावति
प्रवाहरूपेण शीघ्रं गच्छति । य आथर्वणान्मंत्रान्ब्रह्मयज्ञार्थमधीयते तेषां पितृन्म-
धुकुल्या प्रवहति । तथा चाम्नायते । यदाथर्वणांगिरसो मधोः कुल्या इति । तांश्चि-
देव तान्पूर्वोक्तान्सर्वानेव हे प्रेत त्वं प्रत्यपि गच्छतात् । अपि गच्छ । प्राप्नुहि ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

तपसा॒ ये अ॒नाधृ॒ष्यास्तपसा॒ ये स्वर्य॑युः ।

तपो॒ ये च॒क्रिरे॒ मह॒स्तांश्चि॒देवापि॑ गच्छतात् ॥ २ ॥

तपसा॒ । ये । अ॒नाधृ॒ष्याः । तपसा॒ । ये । स्वं । य॒युः ।

तपः॒ । ये । च॒क्रिरे॒ । महः॒ । तान् । चि॒त् । ए॒व । अपि॑ । ग॒च्छतात् ॥ २ ॥

ये जनास्तपसा कृच्छ्रचांद्रायणादिना युक्ताः संतोऽनाधृष्याः पापैरप्रधृष्या भवन्ति । ये च तपसा यागादिरूपेण साधनेन स्वर्ययुः स्वर्गं यांति प्राप्नुवन्ति । ये च महो महत्तपोऽन्यैर्दुष्करं राजसूयाश्वमेधादिकं हिरण्यगर्भाद्युपासनं वा चक्रिरे कुर्वन्त्येतेषु प्रवर्तन्ते तेषु लोकेषु तांश्चित्तानेव तपस्विनो हे प्रेतापि गच्छ ॥

॥ अथ तृतीया ॥

ये यु॒ध्यन्ते॑ प्र॒धने॑षु शूरा॑सो॒ ये त॑नूत्यजः ।

ये वा॒ सहस्र॑दक्षिणा॒स्तांश्चि॒देवापि॑ गच्छतात् ॥ ३ ॥

ये । यु॒ध्यन्ते॑ । प्र॒धने॑षु । शूरा॑सः । ये । त॑नूत्यजः ।

ये । वा॒ । सहस्र॑दक्षिणाः । तान् । चि॒त् । ए॒व । अपि॑ । ग॒च्छतात् ॥ ३ ॥

प्रधनेषु । प्रकीर्णान्यस्मिन्धनानि भवन्तीति प्रधनाः संयामाः । तेषु शूरासः शौर्यवन्तो ये युध्यन्ते शत्रून्संप्रहरन्ति । ये च तनूत्यजः शरीराणां तत्र त्यक्तारो भवन्ति । ये वा ये च सहस्रदक्षिणाः सहस्रदक्षिणान्क्रतूननुष्ठितवन्तस्तान्सर्वानेव त्वमपि गच्छ । येषूत्तमेषु लोकेषु ते निवसन्ति तं लोकं प्राप्नुहीत्यर्थः ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

ये चि॒त्पूर्वं॑ ऋ॒तसाप॑ ऋ॒तावान॑ ऋ॒तावृ॑धः ।

पि॒तृन्तप॑स्वतो॒ यम॒ तांश्चि॒देवापि॑ गच्छतात् ॥ ४ ॥

ये । चि॒त् । पूर्वं॑ । ऋ॒तसापः॑ । ऋ॒तवानः॑ । ऋ॒तावृ॑धः ।

पि॒तृन् । तप॑स्वतः । यम॒ । तान् । चि॒त् । ए॒व । अपि॑ । ग॒च्छतात् ॥ ४ ॥

ये चिच्छे च पूर्वे पूर्वपुरुषा ऋतसाप ऋतंसत्यं यज्ञं वा स्पृशन्तः । अत एवर्त-

वान ऋतेन युक्ता ऋतवृध ऋतस्य वर्धकाश्च भवंति तपस्वतस्तपसा युक्तांस्तानेव
पितॄन् हे यम नियत त्वमपि गच्छ ॥

॥ अथ पंचमी ॥

सहस्र॑णी॒थाः क॒वयो॒ ये गो॒पा॒य॒न्ति॒ सूर्ये॑ ।

ऋ॒षी॒न्तप॑स्वतो यम तपो॒जाँ अपि॑ गच्छतात् ॥ ५ ॥

सहस्र॑ऽनी॒थाः । क॒वयः॑ । ये । गो॒पा॒य॒न्ति॑ । सूर्ये॑ ।

ऋ॒षी॒न् । तप॑स्वतः । यम॑ । तपः॑ऽजान् । अपि॑ । गच्छ॑तात् ॥ ५ ॥

सहस्रनीथाः सहस्रनयनाः कवयः क्रांतदर्शिनी ये सूर्यममुमादित्यं गोपायन्ति
रक्षन्ति तपस्वतस्तपसा युक्तांस्तपोजांस्तपसः सकाशदेवोत्पन्नांस्तानृषीन् हे यम
नियत त्वमपि गच्छ ॥

॥ इत्यष्टमस्याष्टमे द्वादशो वर्गः ॥

अरायीति पंचर्चं चतुर्थं सूक्तं भरद्वाजपुत्रस्य शिरिंबिठस्यार्धमानुष्टुभं । जपहो-
मादिभिरिदं सूक्तमश्रीनाशकरं । तत्राद्योपांत्ययोस्तादृशोऽर्थ एव देवता । द्विती-
यातृतीये ब्राह्मणस्पत्ये । पंचमी वैश्वदेवी । अनुक्रम्यते हि । अरायि शिरिंबिठो
भारद्वाजोऽलक्ष्मीघ्नं द्वितीयातृतीये ब्राह्मणस्पत्ये अंत्या वैश्वदेवीति । गतो वि-
नियोगः ॥

॥ तत्र प्रथमा ॥

अ॒रा॒यि॒ का॒णे॒ वि॒क॒टे॒ गि॒रिं॒ गच्छ॑ स॒दान्वे॑ ।

शि॒रि॒ंबि॒ठस्य॑ स॒त्त्व॒भि॒स्तेभि॑ष्ट्वा चा॒तया॑मसि ॥ १ ॥

अ॒रा॒यि॒ । का॒णे॒ । वि॒ऽक॒टे॒ । गि॒रिं॒ । गच्छ॑ । स॒दान्वे॑ ।

शि॒रि॒ंबि॒ठस्य॑ । स॒त्त्व॒ऽभिः॑ । तेभिः॑ । त्वा॒ । चा॒तया॑म॒सि॒ ॥ १ ॥

हे अराय्यदायिनि दानविरोधिनि हे काणे कुत्सितशब्दकारिणि कुत्सितदर्शने
वा हे विकटे विकृतगमने विकृतांगे वा हे सदान्वे सदानोनुवे सर्वदाक्रोशकारिणि
दुर्भिष्ठादिदेवते गिरिं पर्वतं निर्जनदेशं गच्छ । अस्मान्मा बाधिष्ठाः । शिरिंबिठस्य ।
बिठमंतरिक्षं । शीर्यते बिठेऽंतरिक्ष इति शिरिंबिठो मेघः । तस्य सत्त्वभिरंतर्वर्त-
मानैरुदकैस्तेभिस्तेस्त्वा त्वां चातयामसि । चातयामः । विनाशयामः । यद्वा शिरिंबि-

ठस्यैतत्संज्ञकस्य भरद्वाजपुत्रस्य तेभिस्तेरनुष्ठितैः सत्वभिः कर्मभिर्हे अलक्ष्मि त्वां विनाशयामः । इतस्त्वमेव शीघ्रं गिरिं गच्छ ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

चत्तो इतश्चत्तामुतः सर्वा भूणान्यारूषी ।

अराय्यं ब्रह्मणस्पते तीक्ष्णशृंगोदृषन्निहि ॥२॥

चत्तो इति । इतः । चत्ता । अमुतः । सर्वा । भूणानि । आरूषी ।

अराय्यं । ब्रह्मणः । पते । तीक्ष्णऽशृंग । उत्ऽदृषन् । इहि ॥२॥

सालक्ष्मीरितोऽस्माह्लोकाच्चत्तो चत्तैवास्माभिर्नाशितैवामुतोऽमुष्मादपि लोकाच्चत्ता हिंसिता भवतु । यालक्ष्मीः सर्वा सर्वाणि भूणानि गर्भजातानि सर्वासामोषधीनामंकुराणि या दुर्भिक्षाधिदेवतारूपाहंभी भवत्यराय्यं दानविरोधिनीं तां हे ब्रह्मणस्पते मन्त्रपालयितर्देव हे तीक्ष्णशृंग तीक्ष्णतेजस्कोदृषन् अस्मात्स्थानादुद्गमयन्निहि । गच्छ ॥

॥ अथ तृतीया ॥

अदो यद्दारुं भवते सिंधोः पारे अपूरुषं ।

तदा रभस्व दुर्हणो तेन गच्छ परस्तरं ॥३॥

अदः । यत् । दारुं । भवते । सिंधोः । पारे । अपूरुषं ।

तत् । आ । रभस्व । दुर्हणो इति दुःहणो । तेन । गच्छ । परऽस्तरं ॥३॥

अदो विप्रकृष्टदेशे वर्तमानमपूरुषं निर्मात्रा पुरुषेण रहितं यद्दारुं दारुमयं पुरुषोत्तमाख्यं देवताशरीरं सिंधोः पारे समुद्रतीरे भवते जलस्योपरि वर्तते तद्दारुं हे दुर्हणो दुःखेन हननीय केनापि हंतुमशक्य हे स्तोतरा रभस्व । आलंबस्व । उपास्स्वेत्यर्थः । तेन दारुमयेन देवेनोपास्यमानेन परस्तरमतिशयेन तरणीय-मुत्कृष्टं वैष्णवं लोकं गच्छ ॥ अपर आह । हे दुर्हणो दुःखेन हननीये दुष्टहनुयुक्ते वा हे अलक्ष्मि सिंधोः पारे समुद्रतीरप्रांतेऽपूरुषं पुरुषैर्जनैर्वियुक्तमदोऽस्मत्तो दूरे देशे वर्तमानं यद्दारुं दारुमयी नौः भवते तद्दार्वा रभस्व । परिगृहाण । गृहीत्वा च तेन दारुणा परस्तरमतिशयेन तरणीयं ब्रह्मणस्पतिना प्रेरिता संती वीपांतरं गच्छ ॥

षष्ठेऽहनि तृतीयसवने ब्राह्मणाच्छंसिशस्त्रे यङ्ग प्राचीरित्येषा । सूचितं च ।
कपृन्नरो यङ्ग प्राचीरजगंतेति चैते । आ० ६, ३. । इति ॥

॥ सैषा चतुर्थी ॥

यङ्ग प्राचीरजगंतोरो मंडूरधाणिकीः ।

हता इंद्रस्य शचवः सर्वे बुधुदयाशवः ॥४॥

यत् । ह । प्राचीः । अजगंत । उरः । मंडूरऽधाणिकीः ।

हताः । इंद्रस्य । शचवः । सर्वे । बुधुदयाशवः ॥४॥

हे मंडूरधाणिकीर्मंडूरवत्कुत्सितशब्दकारिण्यो मंदनस्य धनस्य धारयित्र्यो बालस्य उरः । उर्वी हिंसार्थः । अस्मात्किपि राह्योप इति वलोपः । ततो जसि रूपमेतत् । हिंसित्र्यो यूयं प्राचीः प्रकर्षेणांचंत्यः प्रकृष्टगमनाः सत्यो यङ्ग यदा खल्वजगंतागच्छत । गमेर्लङि मध्यमबहुवचने छांदसः शपः श्रुः । तन्ननन्ननयनाश्चेति तस्य तनवदेशः । अत एव डिच्चाभावादनुनासिकलोपो न भवति । तदानीमेव सर्व इंद्रस्य शचवो बुधुदयाशवः । यांति गच्छंतीति याः । अश्रुवत इत्याशवः । याश्च त आशवश्च याशवः । बुधुदवद्यातारो व्यापनशीलाश्च संतो हता नष्टा आसन् ॥

॥ अथ पंचमी ॥

परीमे गार्मनेषत पर्यग्निर्महषत ।

देवेष्वक्रत श्रवः क इमाँ आ दधर्षति ॥५॥

परि । इमे । गां । अनेषत । परि । अग्निं । अहषत ।

देवेषु । अक्रत । श्रवः । कः । इमान् । आ । दधर्षति ॥५॥

इमे विश्वे देवा गां । जात्यभिप्रायमेकवचनं । पणिभिरपहताः सर्वा देवगवीः पर्यनेषत । पर्यनयत । यष्टृनंगिरसः परिप्रापयन् । ततोऽग्निं च पर्यहषत । परितो व्यहरन् । यागार्थं तच्च तच्च गार्हपत्यादिरूपेण स्थापितवंत इत्यर्थः । एवं कृत्वा देवेषु यष्ट्येष्विन्द्रादिषु श्रवोऽन्नमक्रत । अकृषत । कः शत्रुरसुरादिरिमान्विश्वादेवाना दधर्षति । अभिभवितुं शक्नोति । न कश्चिदित्यर्थः ॥

॥ इत्यष्टमस्याष्टमे त्रयोदशो वर्गः ॥

अग्निं हिवन्तु न इति पंचर्चं पंचमं सूक्तमग्निपुत्रस्य केतुनास्त्र आर्षं गायत्र-
माग्नेयं । तथा चानुक्रांतं । अग्निं केतुराग्नेय आग्नेयं गायत्रमिति ॥ प्रातरनुवाका-
श्विनशस्त्रयोगायाचे छंदसीदं शस्यं । सूचितं च । अग्निं हिवन्तु नः प्राग्नेये वाचमिति
सूक्ते । आ० ४. १३. । इति ॥

॥ तत्र प्रथमा ॥

अग्निं हिवन्तु नो धियः सप्तिमांशुमिवाजिषु ।

तेन जेष्म धनं धनं ॥ १ ॥

अग्निं । हिवन्तु । नः । धियः । सप्तिं । आंशुं ऽइव । आजिषु ।

तेन । जेष्म । धनं ऽधनं ॥ १ ॥

नोऽस्माकं धियः कर्माणि स्तुतयो वाग्निं हिवन्तु । प्रेरयन्तु । यागार्थमुद्योजयन्तु
वर्धयन्तु वा । हि गतौ वृद्धौ च । तत्र दृष्टांतः । आजिषु संयामेष्वांशुमिव यथांशुं
शीघ्रगामिनं सप्तिं सर्पणशीलमश्वं योद्धारः प्रेरयन्ति तद्वत् । तेनाग्निना धनं धनं
सर्वं धनं जेष्म । वयं जयेम ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

यया गा आकारामहे सेनयाग्ने तवोत्या ।

तां नो हिव मघत्तये ॥ २ ॥

यया । गाः । आऽकारामहे । सेनया । अग्ने । तव । ऊत्या ।

तां । नः । हिव । मघत्तये ॥ २ ॥

हे अग्ने सेनयेनेन सह वर्तमानया सेनारूपया वा यया तवोत्या रक्षया गा
आकारामह आभिमुख्येन कुर्महे । लभामह इत्यर्थः । तामूतिं नोऽस्मान्हिव ।
गमय । किमर्थं । मघत्तये । धनस्य दानार्थं । अस्माकं धनलाभायेत्यर्थः ॥

आभिप्लविकेषूकथ्येषु प्रशास्तुः शस्त्र आग्ने स्थूरमिति तृचो वैकल्पिकोऽनुरूपः ।
सूचितं च । आ ते वत्सो मनो यमदाग्ने स्थूरं रयिं भर । आ० ७. ८. । इति ॥

॥ तत्राद्या सूक्ते तृतीया ॥

आग्ने स्थूरं रयिं भर पृथुं गोमंतमश्विनं ।

अंग्धि खं वर्तया पणिं ॥ ३ ॥

आ । अग्ने । स्थूरं । रयिं । भर । पृथुं । गोऽमंतं । अश्विनं ।
अग्निं । खं । वर्तय । पणिं ॥ ३ ॥

हे अग्ने स्थूरं स्थूलं वृद्धं पृथुं विस्तीर्णं गोमंतं गोभिर्युक्तमश्विनमश्वोपेतं रयिं
धनमा भर । अस्मभ्यमाहर । प्रयच्छ । खमंतरिक्षमग्निं । वृष्ट्युदकैः सिंच । यद्वा-
त्मीयैस्तेजोभिर्भ्यजय । प्रकाशय । पणिं बणिजमदातारमसुरं वा वर्तय । इतो निर्ग-
मय यद्वा दाने प्रवर्तय ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

अग्ने नक्षत्रमजरमा सूर्यं रोहयो दिवि ।

दधज्ज्योतिर्जनैभ्यः ॥ ४ ॥

अग्ने । नक्षत्रं । अजरं । आ । सूर्यं । रोहयः । दिवि ।

दधत् । ज्योतिः । जनैभ्यः ॥ ४ ॥

हे अग्ने नक्षत्रं । नक्षति सततं गच्छतीति नक्षत्रः । नक्षि गतौ । अमिनक्षी-
त्यादिनाचन्प्रत्ययः । सततं गन्तारमजरं जरारहितं सूर्यं सर्वस्य प्रेरकमादित्यं दिव्यं-
तरिक्ष आ रोहयः । उपर्यवस्थितवानसि । यद्वा नक्षत्रं कृत्तिकादिकं सूर्यं च दिव्या-
रोहयः । किं कुर्वन् । जनैभ्यः सर्वेभ्यः प्राणिभ्यो व्यवहारार्थं ज्योतिः प्रकाशं
दधद्विदधत् कुर्वन् । यथा सर्वेषां प्रकाशो भवति तथोन्नते देशे सूर्यमगमय इत्यर्थः ॥

॥ अथ पंचमी ॥

अग्ने केतुर्विंशमसि प्रेष्ठः श्रेष्ठ उपस्थसत् ।

बोधां स्तोत्रे वयो दधत् ॥ ५ ॥

अग्ने । केतुः । विंशं । असि । प्रेष्ठः । श्रेष्ठः । उपस्थऽसत् ।

बोधं । स्तोत्रे । वयः । दधत् ॥ ५ ॥

हे अग्ने विंशं प्रजानां यजमानानां केतुः केतयितासि । ज्ञापयिता भवसि ।
अत एव प्रेष्ठः प्रियतमः श्रेष्ठः प्रशस्यतमश्च भवसि । स त्वमुपस्थसदुपस्थाने यज्ञगृहे
निषीदन्बोध । अस्मदीयं स्तोत्रमवगच्छ । किं कुर्वन् । स्तोत्रे स्तुवते जनाय वयो
ऽन्नं दधद्विदधत् कुर्वन् प्रयच्छन् ॥

॥ इत्यष्टमस्याष्टमे चतुर्दशो वर्गः ॥

इमा नु कमिति पंचर्चं षष्ठं सूक्तमष्टपुत्रस्य भुवनस्यार्धं भुवनपुत्रस्य साधनसं-
ज्ञस्य वा वैश्वदेवं । सर्वा द्विपदास्त्रिष्टुभः । तथा चानुक्रांतं । इमा नु भुवन आश्रयः
साधनो वा भौवनो वैश्वदेवं द्वैपदं त्रैष्टुभमिति ॥ दशरात्रस्य द्वितीये छंदोमे वैश्व-
देवशस्त्रे वैश्वदेवान्निविज्जानात्पूर्वमिदं शंसनीयं । सूचितं च । आ याहि वनसेमा
नु कं बभुरेक इति द्विपदासूक्तानि । आ० ८. ७. इति ॥ षष्ठेऽहनि तृतीये सवने
ब्राह्मणाच्छंसिन उक्थ्यशस्त्र आद्यस्तृचः स्तोत्रियः । ततो द्वे अनुरूपार्थे । सूचितं
च । ब्राह्मणाच्छंसिन इमा नु कं भुवना सीषधामेति पंच । आ० ८. ३. इति ॥

॥ तत्र प्रथमा ॥

इमा नु कं भुवना सीषधामेन्द्रश्च विश्वे च देवाः ॥ १ ॥

इमा । नु । कं । भुवना । सीषधाम । इन्द्रः । च । विश्वे । च । देवाः ॥ १ ॥

इमेमानि प्रदृश्यमानानि भुवना भुवनानि नु क्षिप्रं सीषधाम । साधयामः ।
वशीकुर्मः । कमिति पूरकः । यद्वेमानि सर्वाणि भूतजातान्यस्मभ्यं कं मुखं सीष-
धाम । साधयंतु । पुरुषय्यत्ययः । इन्द्रश्च विश्वे सर्वेऽन्ये देवाश्च स्तुत्या प्रीता इममर्थं
साधयंतु ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

यज्ञं च नस्तन्वं च प्रजां चादित्यैरिन्द्रः सह चीकृपाति ॥ २ ॥

यज्ञं । च । नः । तन्वं । च । प्रजां । च । आदित्यैः । इन्द्रः । सह । चीकृपाति ॥ २ ॥

नोऽस्माकं यज्ञं ज्योतिष्टोमादिकं यागं तन्वं शरीरं च प्रजां पुत्रादिकां चादि-
त्यैरदितिपुत्रैरन्यैर्देवैः सह वर्तमान इन्द्रश्चीकृपाति । कल्पयतु । यज्ञादिकं स्वव्या-
पारसमर्थं करोतु ॥

॥ अथ तृतीया ॥

आदित्यैरिन्द्रः सगणो मरुद्भिरस्माकं भूत्वविता तनूनां ॥ ३ ॥

आदित्यैः । इन्द्रः । सगणः । मरुत्भिः । अस्माकं । भूतु । अविता । तनूनां ॥ ३ ॥

आदित्यैरदितिपुत्रैर्मित्रादिभिर्मरुद्भिश्च सगणः सहित इन्द्रोऽस्माकं तनूनां शरी-
राणां तनयानां वाविता भूतु । रक्षिता भवतु ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

हत्वाय देवा असुरान्यदायदेवा देवत्वमभिरक्षमाणाः ॥४॥

हत्वाय देवाः । असुरान् । यत् । आयन् । देवाः । देवत्वं । अभिरक्षमाणाः ॥४॥

देवा इन्द्रादयोऽसुरान्क्षेमृन्वृचादीन्हत्वाय हत्वा विनाश्य यद्यदायन् आगच्छन् स्वकीयं स्थानं प्राप्नुवन् तदानीं ते देवा देवत्वमात्मीयममृतत्वमभिरक्षमाणा अभितः सर्वतो रक्षन्तोऽभूवन् । बाधकाभावात्सर्वत्र प्रख्यापितवन्त इत्यर्थः ॥

॥ अथ पंचमी ॥

प्रत्यंचमर्कमनयञ्छचीभिरादिस्वधामिषिरां पर्यपश्यन् ॥५॥

प्रत्यंचं । अर्कं । अनयन् । शचीभिः । आत् । इत् । स्वधां । इषिरां । परि । अपश्यन् ॥५॥

शचीभिः कर्मभिः परिचरणात्मकैः सार्धमर्कमर्चनसाधनं स्तोत्रं प्रत्यंचमिन्द्रादी-
प्रत्यंचदनयन् । स्तोतारः प्रापयन् । यदैवमादिदनंतरमेवेषिरां गमनशीलं स्वधां
वृष्ट्युदकं पर्यपश्यन् । सर्वे जनाः परितः पश्यन्ति । यद्वा । इषिरामेषणीयां स्वधां ।
अन्ननामैतत् । हविल्लक्षणमन्नं सर्वे देवाः परिपश्यन्ति ॥

॥ इत्यष्टमस्याष्टमे पंचदशो वर्गः ॥

सूर्यमिति पंचचं सप्तमं सूक्तं सूर्यपुत्रस्य चक्षुःसंज्ञस्यार्धे सूर्यदेवत्यं गायत्रं । तथा
चानुक्रांतं । सूर्यो नश्चक्षुः सौर्यः सौर्यं गायत्रमिति ॥ अश्विनशस्त्रे सूर्योदयादुत्तर-
काले सौर्यकांड इदं सूक्तं । सूचितं च । सूर्यो नो दिव उदु त्यं जातवेदसमिति नव
। आ० ६. ५. । इति ॥ दर्शपूर्णमासयोः सुगादापनात्पूर्वभाविनि जपे सूर्यो न इत्येषा ।
सूचितं च । सूर्यो नो दिवस्पातु नमो महद्भ्यो नमो अर्भकेभ्य इति ॥

॥ सैषाद्या सूक्ते प्रथमा ॥

सूर्यो नो दिवस्पातु वातो अंतरिक्षात् ।

अग्निर्नः पार्थिवेभ्यः ॥१॥

सूर्यः । नः । दिवः । पातु । वातः । अंतरिक्षात् ।

अग्निः । नः । पार्थिवेभ्यः ॥१॥

सूर्यः सर्वस्य प्रेरकः शोभनीयो वा देवो दिवो द्युलोकाद्युलोकवर्तिनो जना-

त्रोऽस्मान्पातु । रक्षतु । वातो वायुश्चांतरिक्षान्मध्यमस्थानगताद्वाधकादस्मान्न-
क्षतु । तथा पृथिवीस्थानोऽग्निश्च पार्थिवेभ्यः पृथिव्यां वर्तमानेभ्यः शत्रुभ्यो नो
ऽस्मान्नक्षतु ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

जोषा सवितर्यस्य ते हरः शतं सवाँ अर्हेति ।

पाहि नो दिद्युतः पतंत्याः ॥२॥

जोष । सवितः । यस्य । ते । हरः । शतं । सवान् । अर्हेति ।

पाहि । नः । दिद्युतः । पतंत्याः ॥२॥

हे सवितः सर्वस्य प्रेरक सूर्य जोष । अस्मात्स्तुत्यादिकं सेवस्व । यस्य ते तव हरो
रसहरणशीलं तेजः शतं सवान्बहून्यज्ञान्प्रत्यर्हति योग्यं भवति । यद्वा प्रकाश-
नादिद्वारा पूजयति । स त्वं नोऽस्मान्पतंत्या निपतंत्याः शत्रुभिरस्मासु क्षिप्यमा-
नाया दिद्युतः । वज्रनामैतत् । द्योतमानायाः शक्तेरायुधात्पाहि । रक्ष ॥

॥ अथ तृतीया ॥

चक्षुर्नो देवः सविता चक्षुर्न उत पर्वतः ।

चक्षुर्धाता दधातु नः ॥३॥

चक्षुः । नः । देवः । सविता । चक्षुः । नः । उत । पर्वतः ।

चक्षुः । धाता । दधातु । नः ॥३॥

सविता प्रेरको देवो नोऽस्माकं चक्षुः प्रकाशकमिन्द्रियमिन्द्रियानुग्राहकं तेजो
वा दधातु । उतापि च पर्वत इन्द्रसहचरः पर्वताख्योऽपि देवो नोऽस्माकं चक्षुर्द-
धातु । धाता सर्वस्य विधातादित्यानामन्यतमश्च नोऽस्माकं चक्षुर्विदधातु ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

चक्षुर्नो धेहि चक्षुषे चक्षुर्विख्यै तनूभ्यः ।

सं चेदं वि च पश्येम ॥४॥

चक्षुः । नः । धेहि । चक्षुषे । चक्षुः । विख्यै । तनूभ्यः ।

सं । च । इदं । वि । च । पश्येम ॥४॥

नोऽस्माकं चक्षुषे रूपोपलब्धिकारणायेंद्रियाय चक्षुः प्रकाशकं तदानुयाहकं तेजो हे सूर्य धेहि । विधेहि । कुरु । यद्वा न इति व्यत्ययेन बहुवचनं । चक्षुषे चक्षुःसंज्ञाय नो मह्यं चक्षुरिन्द्रियं वा तेजो वा हे सूर्य धेहि । प्रयच्छ । तनूभ्योऽस्माकं शरीरेभ्यस्तनयेभ्यो वा विख्यै विख्यानाय प्रकाशनाय चक्षुस्त्वदीयं प्रकाशं विधेहि । यत एवं तस्मात्कारणात्त्वदीयेन तेजसा वयं चेदं सर्वं जगत्सं पश्येम । सम्यग्द्रष्टारो भवेम वि पश्येम च । विविधं च सविशेषं द्रष्टारो भवेम ॥

॥ अथ पंचमी ॥

सुसंहं त्वा वयं प्रति पश्येम सूर्य ।

वि पश्येम नृचक्षसः ॥५॥

सुऽसंहं । त्वा । वयं । प्रति । पश्येम । सूर्य ।

वि । पश्येम । नृऽचक्षसः ॥५॥

हे सूर्य सुसंहं सुष्ठु संहारं त्वा त्वां वयं प्रति पश्येम । प्रत्येकं द्रष्टारो भूयास्म । तथा नृचक्षसो नृभिर्मनुष्यैरस्माभिर्द्रष्टव्यान्पदार्थान्वि पश्येम । विद्रष्टारो भवेम । यद्वा नृचक्षसो नृणां शत्रुमनुष्याणां हिंसकाः संतो वयं विशिष्टज्ञाना भवेम ॥

॥ इत्यष्टमस्याष्टमे षोडशो वर्गः ॥

उदसाविति षट्चमष्टमं सूक्तमानुष्टुभं । पुलोमतनया शची स्वात्मानमनेनास्तौत् । अतः सैवर्षिः सैव देवता । तथा चानुक्रांतं । उदसौ षट् पौलोमी शच्यात्मानं तुष्टावानुष्टुभमिति । विनियोगो लिंगादवगंतव्यः । आपस्तंबस्तु सपत्नीनाशने सूर्योपस्थान इदं सूक्तं विनियुक्तवान् । सूच्यते हि । एतेनैव कामेनोत्तरेणानुवाकेन सदादित्यमुपतिष्ठत इति । अचैतेनेति प्रकृतं सपत्नीबाधनं परामृश्यते ॥

॥ तत्र प्रथमा ॥

उदसौ सूर्यो अगादुदयं मामको भगः ।

अहं तद्विबला पतिमभ्यसाक्षि विषासहिः ॥१॥

उत् । असौ । सूर्यः । अगात् । उत् । अयं । मामकः । भगः ।

अहं । तत् । विबला । पतिं । अभि । असाक्षि । विऽससहिः ॥१॥

असौ द्युलोकस्थः सूर्य उदगात् । उदयं प्राप्तवान् । मामको सूर्यो भगो भज-

नीयोऽयमिन्द्रश्च सूर्यात्मनोदगात् । यद्वा मामको भगो मदीयमिदं सौभाग्यमुदगात् ।
तदुद्यतं सूर्यस्य तेजो विद्वला ज्ञातवती । यद्वा पतिं भर्तारं विद्वला लब्धवत्यहं
विषासहिर्विशेषेणाभिभवित्री सत्यभ्यसाक्षि । अभ्यभूवं । सपत्नीरिति शेषः । सह-
तेरभिभवार्थस्य लुङ्घ्येतद्रूपं । यद्वा विषासहिः सपत्नीनामभिभवित्री सती पतिम-
भ्यसाक्षि । भर्तारमप्यभ्यभूवं । यथा मय्येव वशीकृतश्चिरं वर्तते तथाकार्षमिदमर्थः ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

अहं केतुरहं मूर्धाहमुया विवाचनी ।

ममेदनु क्रतुं पतिः सेहानाया उपाचरेत् ॥ २ ॥

अहं । केतुः । अहं । मूर्धा । अहं । उया । विऽवाचनी ।

मम । इत् । अनु । क्रतुं । पतिः । सेहानायाः । उपऽआचरेत् ॥ २ ॥

अहं केतुः केतयित्री सर्वस्य ज्ञात्री भवामि । अहं मूर्धा सर्वेष्ववयवेषु शिर इव
प्रधानभूता च भवामि । अहमुयोद्गूणा सती विवाचनी विशेषेण पतिं वाचयित्री
भवामि । क्रोधाविष्टमपि पतिं मयि सर्वदा प्रियवचनयुक्तं करोमीत्यर्थः । सेहा-
नायाः सपत्नीनामभिभवित्वा ममेन्ममैव क्रतुं कर्म बुद्धिं वानुलक्ष्य पतिः पा-
लयिता भर्तोपाचरेत् । उपागच्छेत् । नान्यासां पत्नीनां ॥

॥ अथ तृतीया ॥

मम पुत्राः शत्रुहणोऽथो मे दुहिता विराट् ।

उताहमस्मि संजया पत्यौ मे श्लोक उत्तमः ॥ ३ ॥

मम । पुत्राः । शत्रुऽहर्णः । अथो इति । मे । दुहिता । विऽराट् ।

उत् । अहं । अस्मि । संऽजया । पत्यौ । मे । श्लोकः । उत्ऽत्तमः ॥ ३ ॥

ममैव पुत्रास्तनयाः शत्रुहणः शत्रूणां सपत्नानां हंतारो भवन्ति । अथो अपि
च मे मदीया दुहिता पुत्री विराड्विशेषेण राजमाना भवन्ति । उतापि चाहं संजया
सम्यग्जेत्री सपत्नीनामस्मि । ता अभिभवामि । अतो हेतोः पत्यौ भर्तरीन्द्रे मे मम
श्लोक उपश्लोकनीयं यश्च उत्तम उद्गततममतिशयेनोक्तं विद्यते ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

येनेन्द्रो हविषा कृत्यभवद्गुह्युत्तमः ।

इदं तदत्रि देवा असपत्ना किलाभुवं ॥४॥

येन । इन्द्रः । हविषा । कृत्वी । अभवत् । शुम्नी । उत्तमः ।

इदं । तत् । अत्रि । देवाः । असपत्ना । किल । अभुवं ॥४॥

येन हविषेन्द्रो मम भर्ता कृत्वी कर्मणां कर्ताभवद्भवति । तथा शुम्नी । शुम्नं द्योतमानं यशोऽन्नं वा । तद्वानुत्तम उत्कृष्टतमश्च येन हविषा भवति । हे देवाः स्तोतार ऋत्विजः तदिदं हविरत्रि । अकारि । जयार्थिभिर्भवद्भिः क्रियतां । यद्वा हे यष्ट्या देवाः तदिदं हविरक्वहमपि । करोतेर्लुङीटि मंचे घसेति च्लेर्लुक् । अत एव कारणादहमसपत्ना किल शत्रुरहिता खल्वभुवं । अभूवं । छांदसो ह्रस्वः ॥

॥ अथ पंचमी ॥

असपत्ना सपत्नघ्नी जयैत्यभिभूवरी ।

आवृक्षमन्यासां वर्चो राधो अस्थेयसामिव ॥५॥

असपत्ना । सपत्नघ्नी । जयैती । अभिभूवरी ।

आ । आवृक्षं । अन्यासां । वर्चः । राधः । अस्थेयसांऽइव ॥५॥

असपत्नाशत्रुका भवामि । कुत इत्यत आह । सपत्नघ्नी शत्रूणां हंची । अत एव जयैती जयं प्राप्नुवत्यभिभूवर्येभिर्भवित्री । भवतेरन्येभ्योऽपि दृश्यंत इति क्वनिप् । वनो र चेति ङीब्रेफौ । ईदृश्यहमन्यासां सपत्नीनां वर्चस्तेजो राधो धनं चावृक्षं । आ समंतादवृक्षं । आवृक्षिषं । अच्छिदं । व्रश्चेर्लुङ्भूदित्वादिङभावे संयोगादिलोपे छांदसं संप्रसारणं । तच्च दृष्टांतः । अस्थेयसामिवास्थिरतराणां शत्रूणां यथा धन-मप्रयत्नेन वृश्च्यते तथेत्यर्थः । स्थिरशब्दादीयसुनि प्रियस्थिरेत्यादिना स्यादेशः ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

समजैषमिमा अहं सपत्नीरभिभूवरी ।

यथाहमस्य वीरस्य विराजानि जनस्य च ॥६॥

सं । अजैषं । इमाः । अहं । सपत्नीः । अभिभूवरी ।

यथा । अहं । अस्य । वीरस्य । विराजानि । जनस्य । च ॥६॥

अभिभूवर्येभिभवित्र्यहमिमाः सपत्नीः समजैषं । सम्यगभ्यभूवं । यथा येन प्रकारेणाहमस्य वीरस्येन्द्रस्य तदीयपरिजनस्य च विराजानि । विशेषेण राजमाना भवानि । तथा समजैषमित्यर्थः ॥

॥ इत्यष्टमस्याष्टमे सप्तदशो वर्गः ॥

तीव्रस्येति पंचर्चं नवमं सूक्तं वैश्वामित्रस्य पूरणस्यार्घं चैष्टुभमैन्द्रं । तथा चानुक्रांतं । तीव्रस्य पंच पूरणो वैश्वामित्र इति ॥ तीव्रसोमाख्य एकाह इदं निष्केवल्यनिविज्ञानं । सूचितं च । ऋस्य वीरस्तीव्रस्याभिवयस इति माध्यंदिनः । आ० ९. ७. । इति ॥ महाव्रतेऽपि माध्यंदिने सवने ब्रह्मशस्त्रेऽप्येतत्सूक्तं । तथैव पंचमारण्यके सूचितं । तीव्रस्याभिवयसो अस्य पाहीति माध्यंदिन इति ॥

॥ तत्र प्रथमा ॥

तीव्रस्याभिवयसो अस्य पाहि सर्वरथा वि हरी इह मुंच ।

इंद्र मा त्वा यजमानासो अन्ये नि रीरमन्तुभ्यमिमे सुतासः ॥ १ ॥

तीव्रस्य । अभिऽवयसः । अस्य । पाहि । सर्वऽरथा । वि । हरी इति । इह । मुंच ।

इंद्र । मा । त्वा । यजमानासः । अन्ये । नि । रीरमन् । तुभ्यं । इमे । सुतासः ॥ १ ॥

तीव्रस्य तीक्ष्णस्य क्षिप्रं मदकरस्याभिवयसः । वय इत्यन्ननाम । अभिगतं चरुपुरोडाशाद्यन्नं यस्य तादृशस्यास्य सोमस्य । क्रियाग्रहणं कर्तव्यमिति कर्मणः संप्रदानत्वाच्चतुर्थ्यर्थे षष्ठी । ईदृशं सोमं हे इंद्र पाहि । पिब । पिबतेच्छांदसः शपो लुक् । तदर्थं सर्वरथा सरणशीलरथौ हरी अश्वाविहास्मिन्यङ्गृहे वि मुंच । रथाद्विसृज । हे इंद्र अस्मत्तोऽन्ये यजमानासो यजमानास्त्वा तां मा नि रीरमन् । नितरां मा रमयंतु । वयमेव रमयाम इत्यर्थः । ततस्तुभ्यं त्वदर्थमेव सुतासः सुता अभिषुता इमे प्रत्यक्षेणोपलभ्यमानाः सोमा वर्तते ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

तुभ्यं सुतास्तुभ्यमु सोत्वासस्त्वां गिरः श्वाच्या आ ह्वयंति ।

इंद्रेदमद्य सर्वनं जुषाणो विश्वस्य विद्वां इह पाहि सोमं ॥ २ ॥

तुभ्यं । सुताः । तुभ्यं । ऊं इति । सोत्वासः । तां । गिरः । श्वाच्याः । आ । ह्वयंति । । इंद्र । इदं । अद्य । सर्वनं । जुषाणः । विश्वस्य । विद्वान् । इह । पाहि । सोमं ॥ २ ॥

हे इंद्र तुभ्यं त्वदर्शमेव सुता अभिषुताः सर्वे सोमाः सोत्वास इतः परमभिषो-
तव्याश्च तुभ्यमु त्वदर्शमेव । सुनोतेः कृत्यार्थे तवैकेनिति त्वग्रत्ययः । आयाः आशु
शीघ्रमतंत्यः प्रवर्तमाना गिरः स्तुतिरूपा वाचश्च त्वामेवाह्वयन्ति । आक्रोशयन्ति ।
हे इंद्र अद्यास्मिन्काल इदं सवनं प्रातःसवनादिकं जुषाणः सेवमानो विश्वस्य
सर्वस्य विद्वाञ्ज्ञाता त्वमिहास्मिन्यज्ञे सोमं पाहि । पिब ॥

॥ अथ तृतीया ॥

य उ॒श॒ता॒ मन॑सा॒ सोम॑मस्मै सर्व॒ह॒दा दे॒वका॑मः सु॒नोति॑ ।

न गा इ॒न्द्रस्त॑स्य॒ परा॑ द॒दाति॑ प्र॒शस्त॑मि॒च्छा॒रु॒मस्मै॑ कृ॒णोति॑ ॥३॥

यः । उ॒श॒ता । मन॑सा । सोम॑म् । अ॒स्मै । सर्व॑ऽह॒दा । दे॒वऽका॑मः । सु॒नोति॑ ।

न । गाः । इ॒न्द्रः । तस्य॑ । परा॑ । द॒दाति॑ । प्र॒शस्त॑म् । इत् । चा॒रु॑म् । अ॒स्मै । कृ॒णोति॑ ॥३॥

य उशता कामयमानेन सर्वहृदा । सर्वमविकलं हृदयं यस्य । यद्वा सर्वेषामृत्विजां
हृदयेन । सामर्थ्यान्मत्वर्थो लक्ष्यते । हृदयवता मनसास्मा इंद्राय देवकामो देवमिंद्रं
कामयमानो यजमानः सोमं सुनोत्यभिषुणोति । इंद्रस्तस्य यजमानस्य गा न परा
ददाति । परादानं विनाशः । न विनाशयति । अस्मै यजमानाय चारुं शोभनमत
एव प्रशस्तं । इदित्यवधारणे । प्रशंसनीयमेव धनं कृणोति । करोति ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

अनु॑स्पष्टो भवत्येषो अस्य॒ यो अ॒स्मै रे॒वान् सु॒नोति॑ सोम॑म् ।

निर॑र॒त्नौ म॒घवा॒ तं द॑धाति ब्रह्म॒द्विषो॑ ह॒न्त्यना॑नुदिष्टः ॥४॥

अनु॑ऽस्पष्टः । भ॒वति॑ । ए॒षः । अ॒स्य॒ । यः । अ॒स्मै । रे॒वान् । न । सु॒नोति॑ । सोम॑म् ।

निः । अ॒र॒त्नौ । म॒घऽवा॑ । तं । द॑धाति । ब्र॒ह्मऽद्विषः॑ । ह॒न्ति॑ । अ॒ननु॑ऽदिष्टः ॥४॥

अस्य यजमानस्यैष इंद्रोऽनुस्पष्टो दृष्टिगोचरो भवति यो रेवान्धनवानस्मा
इंद्राय सोमं सुनोत्यभिषुणोति । मघवा धनोपेत इंद्रस्तं यजमानमरत्नौ हस्ते निर्दे-
यान् भयान्निकृष्य धारयति रक्षिता सन् धृत्वा चाननुदिष्टस्तेनानुक्तोऽप्रार्थित एव
सम्ब्रह्मद्विषो ब्राह्मणद्वेष्टृञ्शचूहन्ति । हिनस्ति ॥

शुनासीरीये पर्वणींद्राय शुनासीराय पुरोडाशं द्वाशकपालमित्यस्याश्वयंत इत्ये-

षा याज्या । इंद्रो देवाभ्यु न इति वैकल्पिकस्यापि हविष इयमेव याज्या । सूचितं च । अश्वायंतो गव्यंतो वाजयंतः शुनं हुवेम मघवानमिंद्रं । आ० २. २०. । इति ॥

॥ सैषा पंचमी ॥

अश्वायंतो गव्यंतो वाजयंतो हवामहे त्वोपगंतवा उ ।

आभूषंतस्ते सुमतौ नवायां वयमिंद्र त्वा शुनं हुवेम ॥ ५ ॥

अश्वऽयंतः । गव्यंतः । वाजयंतः । हवामहे । त्वा । उपऽगंतवै । ऊं इति ।

आऽभूषंतः । ते । सुऽमतौ । नवायां । वयं । इंद्र । त्वा । शुनं । हुवेम ॥ ५ ॥

अश्वायंतोऽश्वानिच्छंतः । क्यच्यश्वाघस्यादित्यात्वं । गव्यंतो गा आत्मन इच्छंतः । वांतो यि प्रत्यय इत्यवादेशः । वाजयंतः । अग्नीन्वाजनेन शूर्पादिना प्रज्वलयंतः । वा गतिगंधनयोः । णिचि वो विधूनने । पा० ७. ३. ३८. । इति जुगागमः । अस्माच्छतर्यदुपदेशाल्लसार्वधातुकस्वारेणानुदात्तत्वे शपश्च पित्वादनुदात्तत्वे ततो णिच एव स्वरः शिष्यते । अपर आह । वाजमन्त्रमात्मन इच्छंत इति । तदानीमवयवाभावस्वरौ छांदसौ द्रष्टव्यौ । एवंभूता वयं हे इंद्र त्वामुपगंतवा उपगंतुं प्राप्तुं हवामहे । आह्वयामहे । गमेस्तुमर्थे सेसेनिति तवैप्रत्ययः । गतिसमासे तवै चांतश्च युगपदिति गतेः प्रकृतिस्वरत्वमुत्तरपदस्यांतोदात्तत्वं । उ इति पूरकः । हे इंद्र ते तव नवायामभिनवायां प्रशस्तायां सुमतौ शोभनबुद्धावाभूषंत आ समंताद्भवंतो वर्तमानाः । यद्वा । आ समंताद्भूषयंतोऽलंकुर्वंतस्तवानुग्रहबुद्धौ वर्तमाना वयं शुनं सुखकरं त्वां हुवेम । आह्वयेम ॥

॥ इत्यष्टमस्याष्टमेऽष्टादशो वर्गः ॥

मुंचामीति पंचर्चं दशमं सूक्तं प्रजापतिपुत्रस्य यक्ष्मनाशनाख्यस्यार्थं । अंत्यानुष्टुप् शिष्टास्त्रिष्टुभः । अनादेशे त्विंद्रो देवता । तथा चानुक्रांतं । मुंचामि प्रजापत्यो यक्ष्मनाशनो राजयक्ष्मघ्नमंत्यानुष्टुबिति । हृदयरोगप्रमुखस्य व्याधिजातस्योपशमनार्थमनेन सूक्तेन होतव्यं । सूच्यते हि । व्याधितस्यातुरस्य यक्ष्मगृहीतस्य वा षष्ठाहुतिश्चरुमुंचामि त्वा हविषा जीवनाय कमित्येतेन । आ० गृ० ३. ६. । इति ॥

॥ तत्र प्रथमा ॥

वमुंचामि त्वा हविषा जीवनाय कमज्ञातयक्ष्मादुत राजयक्ष्मात् ।

याहिर्जयाह यदि वैतदेनं तस्या इंद्रामी प्र मुमुक्तमेनं ॥ १ ॥

इति ते
हंसित

मुंचामि । त्वा । हविषा । जीवनाय । कं । अज्ञातऽयक्ष्मात् । उत । राजऽयक्ष्मात् ।
ग्राहिः । जग्राह । यदि । वा । एतत् । एनं । तस्याः । इंद्राग्नी इति । प्र । मुमुक्तं । एनं ॥ १ ॥

हे यक्ष्माभिभूत हविषानेन चरुणा साधनेन होमेन त्वा त्वामज्ञातयक्ष्मात् ।
अयमेतत्संज्ञ इत्यप्रज्ञातः शरीरगतो रोगोऽज्ञातयक्ष्मः । तादृशाद्रोगान्मुंचामि ।
विश्लेषयामि । किमर्थं । जीवनाय कं । जीवनार्थं । इह लोके चिरकालावस्था-
नार्थमित्यर्थः । कमिति पूरकः । उतापि च राजयक्ष्मात् । यक्ष्माणां राजा यक्ष्म-
रोगो राजयक्ष्मः । राजदंतादिवादुपसर्जनस्य परनिपातः । तस्मादपि त्वां मुंचामि ।
यदि वा यदि चैतदेतस्मिन्समय एनं व्याधितं पुरुषं ग्राहिर्यहणशीला ग्रहरूपा
देवता जग्राह गृहीतवती तस्या देवतायाः सकाशाद्दे इंद्राग्नी एनं प्र मुमुक्तं ।
प्रमोचयतं ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

यदि क्षितायुर्यदि वा परेतो यदि मृत्योरंतिकं नीत एव ।
तमा हरामि निःक्षृतेरुपस्थादस्पर्धमेनं शतशरदाय ॥ २ ॥
यदि । क्षितऽआयुः । यदि । वा । पराऽइतः । यदि । मृत्योः । अंतिकं । निऽइतः । एव ।
तं । आ । हरामि । निऽक्षृतेः । उपऽस्थात् । अस्पर्धे । एनं । शतऽशरदाय ॥ २ ॥

यदि स रोगयस्तः क्षितायुः क्षीणायुर्भवति यदि वा परेतोऽस्माल्लोकात्परागतो
भवति । यदि च मृत्योर्विष्वक्स्वतस्यांतिकं निकटं नीतो नितरां प्राप्न एव भवति एवं-
भूतमपि तं पुरुषं निःक्षृतेः पापदेवताया आयुषः क्षयकारिण्या उपस्थादुपस्थानादा
हरामि । आनाययामि । आवर्तयामि । आहत्य चैनं शतशरदाय शतसंवत्सरजी-
वनार्थमस्पर्धे । प्रबलं करोमि । स्पृ प्रीतिबलनयोः ॥

॥ अथ तृतीया ॥

सहस्राक्षेण शतशरदेन शतायुषा हविषाहार्धमेनं ।

शतं यथेमं शरदो नयातींद्रो विश्वस्य दुरितस्य पारं ॥ ३ ॥

सहस्रऽअक्षेण । शतऽशरदेन । शतऽआयुषा । हविषा । आ । अहार्धे । एनं ।

सम्ब्रह्मण्यथा । इमं । शरदः । नयाति । इंद्रः । विश्वस्य । दुऽइतस्य । पारं ॥ ३ ॥

शुक्रमिति बहुनाम । सहस्रमक्षीणि चक्षूषि यस्य हविषः फूलत्वेन विद्यंते

तत्सहस्राक्षं । बहुव्रीहौ सक्थ्यक्षणोरिति षच् समासांतः । शरदः संबंधी शारदः संवत्सरः । शतं शारदा यस्य तत्तथोक्तं । बहुव्रीहौ पूर्वपदप्रकृतिस्वरत्वं । अत एव शतायुषा शतसंवत्सरपरिमितमायुर्जीवनं फलभूतं यस्य तादृशेन हविषा । यद्वा सहस्राक्ष इंद्रः । तेन शतशरदेन शरदां संवत्सराणां शतस्य दातृत्वेन संबंधिना कर्त्ता शतायुषा हविषा करणभूतेनैनं यक्ष्मगृहीतमाहार्षं । रोगादनैषं । यथा येन प्रकारेणैमं पुरुषं शतं शरदः संवत्सरान् । अत्यंतसंयोगे द्वितीया । एतावंतं कालमिंद्रो विश्वस्य सर्वस्य दुरितस्य दुःखस्य पारमवसानं दुःखराहित्यं नयाति नयेत् तथाहार्षमित्यर्थः ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

शतं जीव शरदो वर्धमानः शतं हेमन्ताञ्छतमु वसंतान् ।

शतमिंद्राग्नी सविता बृहस्पतिः शतायुषा हविषेम पुनर्दुः ॥४॥

शतं । जीव । शरदः । वर्धमानः । शतं । हेमन्तान् । शतं । ऊं इति । वसंतान् ।

शतं । इंद्राग्नी इति । सविता । बृहस्पतिः । शतऽआयुषा । हविषा । इमं । पुनः । दुः ॥४॥

हे यक्ष्माद्विमुक्त वर्धमानोऽहरहरभिवृद्धिं प्राप्नुवंस्त्वं शतं शरदः शतसंख्या-
काञ्छशरदतूञ्जीव । प्राणान्धारय । पूर्ववदत्यंतसंयोगे द्वितीया । शतं हेमन्तान् हेम-
तर्तूश्च जीव शतं वसन्तांश्च । उशब्दः समुच्चये । अपि चेंद्राग्नी इंद्रश्चाग्निश्च सविता
प्रेरको देवश्च बृहस्पतिर्बृहतां देवानां पालयिता देवश्च शतायुषा शतसंवत्सरप-
रिमितस्यायुषो हेतुभूतेन हविषा तर्प्यमाणाः संत इमं जनं पुनर्दुः । पुनरस्मभ्यं
प्रादुः ॥

॥ अथ पंचमी ॥

आहार्षं त्वाविदं त्वा पुनरागाः पुनर्नव ।

सर्वेऽंग सर्वे ते चक्षुः सर्वमायुश्च तेऽविदं ॥५॥

आ । आहार्षं । त्वा । अविदं । त्वा । पुनः । आ । अगाः । पुनऽनव ।

सर्वेऽअंग । सर्वे । ते । चक्षुः । सर्वे । आयुः । च । ते । अविदं ॥५॥

हे व्याधिगृहीत त्वा त्वामाहार्षं । मृत्योः सकाशादाहतवानस्मि । अत एव ते
त्वामविदं । अलप्सि । हे पुनर्नव पुनरभिनव पुनरागाः । पुनरस्मत्समीपमहंसितम् ।

हे सर्वांग सर्वैरविकलैरंगैरुपेत ते तव सर्वं चक्षुः । उपलक्षणमेतत् । इन्द्रियवर्गं सकलमविदं । लब्धवानस्मि । ते तवायुर्जीवनं च सर्वं संपूर्णमविदं ॥

॥ इत्यष्टमस्याष्टम एकोनविंशो वर्गः ॥

ब्रह्मणामिरिति षडृचमेकादशं सूक्तमानुष्टुभं । ब्रह्मपुत्रो रक्षोहा नामर्षिः । अपप्रसवसमाधानरूपस्य गर्भरक्षणस्य प्रतिपाद्यत्वात्तदेवताकमिदं । अनुक्रांतं च । ब्रह्मणा षड् ब्राह्मो रक्षोहा गर्भसंस्त्रावे प्रायश्चित्तमानुष्टुभं हीति ॥ विनियोगो लिङ्गादवगंतव्यः ॥

॥ तत्र प्रथमा ॥

ब्रह्मणाग्निः संविदानो रक्षोहा बाधतामितः ।

अमीवा यस्ते गर्भं दुर्णामा योनिमाशये ॥ १ ॥

ब्रह्मणा । अग्निः । संऽविदात्तः । रक्षऽहा । बाधतां । इतः ।

अमीवा । यः । ते । गर्भं । दुऽनामा । योनिं । आऽशये ॥ १ ॥

ब्रह्मणा मंत्रेण सह संविदान ऐकमत्यं प्राप्नो रक्षोहा रक्षसां हंतामिरितोऽस्मात्स्थानाद्राक्षसादिकं बाधतां । हिनस्तु । यो राक्षसोऽमीवा रोगरूपः सन् ते तव गर्भमाशय आशेते । लोपस्त आत्मनेपदेष्विति तलोपः । हंतुं प्राप्नोति । दुर्णामार्श-आख्यो रोगः । तद्रूपः सन् यश्च ते तव योनिं रेतस आधानं गर्भस्थानमाशेते तं बाधतामित्यन्वयः ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

यस्ते गर्भममीवा दुर्णामा योनिमाशये ।

अग्निष्टं ब्रह्मणा सह निष्क्रव्यादमनीनशत् ॥ २ ॥

यः । ते । गर्भं । अमीवा । दुऽनामा । योनिं । आऽशये ।

अग्निः । तं । ब्रह्मणा । सह । निः । क्रव्यऽअदं । अनीनशत् ॥ २ ॥

गतः पूर्वोऽर्धर्चः । तं क्रव्यादं मांसाशिनं राक्षसादिकं ब्रह्मणा सहितोऽग्निर्निःषेणानीनशत् । नाशयतु ॥

॥ अथ तृतीया ॥

सन्ब्रह्म यस्ते हन्ति पतयंतं निषत्सुं यः संरीसृपं ।

जातं यस्ते विमसति तमिती न्यशयामसि ॥ ३ ॥

यः । ते । हन्ति । पतयन्तं । निऽसत्सुं । यः । सरीसृपं ।

जातं । यः । ते । जिघांसति । तं । इतः । नाशयामसि ॥ ३ ॥

हे योषित् ते तव गर्भाशये पतयन्तं पतन्तं रेतोरूपेण गच्छन्तं तदनन्तरं तच्च निषत्सुं निषीदन्तं च गर्भं यो राक्षसादिर्हेति हिनस्ति ततो मासत्रयादूर्ध्वं प्राप्त-
सर्वावयवं सरीसृपं सर्पणशीलं च गर्भं यो हन्ति जातं दशसु मासेषूपनं ते तव शिशुं
यो राक्षसादिर्जिघांसति हन्तुमिच्छति तमितः स्थानान्नाशयामसि । नाशयामः ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

यस्तं ऊरु विहरन्त्यन्तरा दंपती शये ।

योनिं यो अन्तरारेऽब्धिं तमितो नाशयामसि ॥ ४ ॥

यः । ते । ऊरु इति । विऽहरति । अन्तरा । दंपती इति दंऽपती । शये ।

योनिं । यः । अन्तः । आऽरेऽब्धिं । तं । इतः । नाशयामसि ॥ ४ ॥

हे योषित् ते तवोरु पादमूलौ यो राक्षसादिर्विहरति गर्भघाताय विस्त्रिष्टौ
करोति दंपती अन्तरा जायापत्योर्मध्ये गर्भहननार्थं यश्च शये शेते यश्च योनिमन्तः
प्रविश्यारेऽब्धिं निषिक्तं रेतो जिह्यास्वादयति । भक्षयतीत्यर्थः । लिह आस्वादाने ।
आदादिकः । कपिलकादित्वास्त्रत्वविकल्पः । तं सर्वमितो नाशयामः ॥

॥ अथ पंचमी ॥

यस्त्वा भ्राता पतिर्भूत्वा जारो भूत्वा निपद्यते ।

प्रजां यस्ते जिघांसति तमितो नाशयामसि ॥ ५ ॥

यः । त्वा । भ्राता । पतिः । भूत्वा । जारः । भूत्वा । निऽपद्यते ।

प्रऽजां । यः । ते । जिघांसति । तं । इतः । नाशयामसि ॥ ५ ॥

हे योषिद्यो राक्षसो भ्राता भ्रातृरूपो भूत्वा पतिर्भर्तृरूपो वा भूत्वा त्वां दि-
ग्रतेऽभिगच्छति । अथवा जार उपपतिरूपो वा भूत्वाभिगच्छति । एवं रा-
क्षसादिस्ते तव प्रजां जिघांसति हन्तुमिच्छति । स्पष्टमन्यत् ॥ त्वमिच्छति ते
हन्तारं हिसि

॥ अथ षष्ठी ॥

यस्त्वा स्वप्नेन तमसा मोहयित्वा निपद्यते ।

प्रजां यस्ते जिघांसति तमितो नाशयामसि ॥ ६ ॥

यः । त्वा । स्वप्नेन । तमसा । मोहयित्वा । निऽपद्यते ।

प्रजां । यः । ते । जिघांसति । तं । इतः । नाशयामसि ॥ ६ ॥

हे योषिद्यो राक्षसादिः स्वप्नेन स्वभावस्थया तमसा निद्रया त्वा त्वां मोहयित्वा मूढतां प्रापय्य निपद्यते गर्भघाताय गच्छति । अन्यद्गतं ॥

॥ इत्यष्टमस्याष्टमे विंशो वर्गः ॥

अक्षीभ्यामिति षट्चं द्वादशं सूक्तमानुष्टुभं । कश्यपगोत्रोत्पन्नो विवृहा नामर्षिः । यक्ष्मनाशनप्रतिपाद्यत्वात्तदेवताकं कृत्स्नं सूक्तं । अनुक्रांतं च । अक्षीभ्यां विवृहा काश्यपो यक्ष्मघ्नमिति ॥ लैंगिको विनियोगः ॥

॥ तत्र प्रथमा ॥

अक्षीभ्यां ते नासिकाभ्यां कर्णीभ्यां छुबुकादधि ।

यक्ष्मं शीर्षण्यं मस्तिष्काज्जिह्वाया वि वृहामि ते ॥ १ ॥

अक्षीभ्यां । ते । नासिकाभ्यां । कर्णीभ्यां । छुबुकात् । अधि ।

यक्ष्मं । शीर्षण्यं । मस्तिष्कात् । जिह्वायाः । वि । वृहामि । ते ॥ १ ॥

हे यक्ष्मगृहीत ते तवाक्षीभ्यां चक्षुर्भ्यां यक्ष्मरोगं वि वृहामि । उद्धरयामि । विष्टेष्वेवमीत्यर्थः । ई च द्विवचन इत्यक्षिशब्दस्येकारांतादेशः । स चोदात्तः । तथा नासिकाभ्यां घ्राणेंद्रियाच्च कर्णीभ्यां श्रोत्राभ्यां च छुबुकादधुबुकादोष्ठस्याधःप्रदेशाच्च ।

नैवार्थकः । अपि च शीर्षण्यं । शिरसि भवो रोगः शीर्षण्यः । भवे छंदसीति

न । ये च तद्धित इति शिरसः शीर्षणादेशः । ये चाभावकर्मणोरिति प्रकृतिः

। ईदृशं यक्ष्मं रोगं ते तव मस्तिष्कात् । शिरसोऽंतरवस्थितो मांसविशेषं

तस्मात् । जिह्वाया रसानायाश्च सकाशाच्च वृहामि । उद्धरयामि

। वृह । न इति धातुः ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

ग्रीवाभ्यस्त उष्णिहाभ्यः कीकसाभ्यो अनूक्यात् ।

यक्ष्मं दोषण्यं मंसाभ्यां बाहुभ्यां वि वृहामि ते ॥ २ ॥

ग्रीवाभ्यः । ते । उष्णिहाभ्यः । कीकसाभ्यः । अनूक्यात् ।

यक्ष्मं । दोषण्यं । मंसाभ्यां । बाहुभ्यां । वि । वृहामि । ते ॥ २ ॥

हे व्याधिगृहीत उष्णिहाभ्य ऊर्ध्वाभिमुखं सिग्धाभ्य उत्क्राताभ्यो वा स्नायुभ्यो ग्रीवाभ्यो गलगताभ्यो धमतीभ्यस्ते तव यक्ष्मं वि वृहामि । तथा कीकसाभ्योऽस्थिभ्योऽनूक्यादस्थिसंधेश्च यक्ष्मं वि वृहामि । उच समवाये । अनूच्यते समवेयत इत्यस्यः संधिरनूक्यः । ऋहलोर्ण्यत् । चजोः कु घिस्यतीरिति कुत्वं । तित्स्वरितः । अपि च दोषोर्भवं दोषण्यं । पूर्ववद्यति पद्वन्नित्यादिना दोःशब्दस्य दोषनादेशः । पूर्ववत्प्रकृतिभावः । तमपि यक्ष्मं रोगं ते तवांसाभ्यां बाहुभ्यां च वि वृहामि । हस्तयोरूर्ध्वभागावंसावधोभागौ बाहू ॥

॥ अथ तृतीया ॥

आंघ्रेभ्यस्ते गुदाभ्यो वनिष्ठोर्हृदयादधि ।

यक्ष्मं मतस्नाभ्यां यक्रः श्लाशिभ्यो वि वृहामि ते ॥ ३ ॥

आंघ्रेभ्यः । ते । गुदाभ्यः । वनिष्ठोः । हृदयात् । अधि ।

यक्ष्मं । मतस्नाभ्यां । यक्रः । श्लाशिभ्यः । वि । वृहामि । ते ॥ ३ ॥

हे यक्ष्माभिभूत ते तवांघ्रेभ्यः । आंघ्रं पुरीतदन्नपानयोराधानभूतं । तत्संबन्धिः । स्नायुभ्यो गुदाभ्यः । यां निर्माडीभिरन्नरसः समानवायुना धातुषु नीयते तस्यो नाडीभ्यश्च सकाशाद्यक्ष्मं वि वृहामि । तथा वनिष्ठोः स्थविरां चाङ्गद्वयदधि हृत्परीकाच्च यक्ष्मं वि वृहामि । अपि च ते तव मतस्नाभ्यां । मतस्ना पार्श्वयोः नावायुफुलाकृती वृक्षौ । ताभ्यां । यक्रः । हृदयसमीपे वर्तमानः कालमांसविशेषः प्रकृतः । तस्माच्च । पद्वन्नित्यादिना यकृच्छब्दस्य यकनादेशः । श्लाशिभ्योऽन्तिभिरङ्गैः । मसि । दिसंज्ञेभ्यश्च मांसेभ्यश्च यक्ष्मं रोगं वि वृहामि । अन्तिपदं । पदं । मांसेभ्योऽन्तिभिरङ्गैः । हन्तारं हिसितं

॥ अथ चतुर्थी ॥

ऊरुभ्यां ते अष्टीवद्भ्यां पाष्णिभ्यां प्रपदाभ्यां ।

यक्ष्मं श्रोणिभ्यां भासदाङ्गंससो वि वृहामि ते ॥४॥

ऊरुऽभ्यां । ते । अष्टीवत्ऽभ्यां । पाष्णिऽभ्यां । प्रऽपदाभ्यां ।

यक्ष्मं । श्रोणिऽभ्यां । भासदात् । भंससः । वि । वृहामि । ते ॥४॥

हे रुग्ण ते तवोरुभ्यामष्टीवद्भ्यां जानुभ्यां च यक्ष्मं वि वृहामि । तथा पाष्णिभ्यां पादस्यापरभागाभ्यां प्रपदाभ्यां पादाग्राभ्यां च यक्ष्मं वि वृहामि । अपि च श्रोणिभ्यां जंघनाभ्यां च यक्ष्मं वि वृहामि । तथा भासदात् । भसत्कटिप्रदेशः । तत्संबन्धाङ्गंससो भासमानात्पायोस्ते तव यक्ष्मं वि वृहामि ॥

॥ अथ पंचमी ॥

मेहनाद्वनंकरणां लोमभ्यस्ते नखेभ्यः ।

यक्ष्मं सर्वस्मादात्मनस्तमिदं वि वृहामि ते ॥५॥

मेहनात् । वनंऽकरणात् । लोमऽभ्यः । ते । नखेभ्यः ।

यक्ष्मं । सर्वस्मात् । आत्मनः । तं । इदं । वि । वृहामि । ते ॥५॥

वनंकरणात् । वनमुदकं शरीरं । तत्क्रियते विसृज्यते येन तद्वनंकरणं । तस्मान्मेहनान्मेहनात्ते तव लोमभ्यो नखेभ्यश्च यक्ष्मं वि वृहामि । किं बहुना । इदमिदानीं तं यक्ष्मं सर्वस्मादात्मनः कृत्वादेव ते तव शरीराद्वि वृहामि ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

अंगादंगाल्लोमो लोमो जातं पर्वणिपर्वणि ।

यक्ष्मं सर्वस्मादात्मनस्तमिदं वि वृहामि ते ॥६॥

अंगात् । अंगात् । लोमःऽलोमः । जातं । पर्वणिऽपर्वणि ।

यक्ष्मं । सर्वस्मात् । आत्मनः । तं । इदं । वि । वृहामि । ते ॥६॥

अंगात् सर्वेभ्योऽंगेभ्यो लोमो लोमः सर्वेभ्यो लोमभ्यश्च पर्वणि पर्वणि जातमनं यक्ष्मं वि वृहामि । अन्यत्रतं ॥

मस्याष्ट विंशो वर्गः ॥

अपेहीति पंचर्चं चयोदशं सूक्तं । आंगिरसस्य प्रचेतस आर्षं । तृतीया चिष्टुप्
पंचमी पंक्तिः । दुःस्वप्ननाशनं देवता । तथा चानुक्रांतं । अपेहि पंच प्रचेता
दुःस्वप्नं पंक्त्यांतं चिष्टुम्मध्यमिति ॥ लैंगिको विनियोगः ॥

॥ तच्च प्रथमा ॥

अपेहि मनसस्पतेऽयं काम परश्वर ।

परो निर्ऋत्या आ चक्ष्व बहुधा जीवन्तो मनः ॥ १ ॥

अप । इहि । मनसः । पते । अप । काम । परः । चर ।

परः । निःऽञ्जत्यै । आ । चक्ष्व । बहुधा । जीवतः । मनः ॥ १ ॥

हे मनसस्पते स्वप्नावस्थस्य मनसः स्वामिन् दुःस्वप्नाधिदेव अपेहि । अपगच्छ । स्वप्नावस्थावतो मत्तो निर्गच्छ । निर्गत्य चाप क्राम । देशान्तरं गन्तुं पादौ विक्षिप । दूरदेशं गच्छेत्यर्थः । अपक्रम्य च परः परस्ताद्विप्रकृष्टे देशे चर । यथेच्छं वर्तस्व । अपि च निर्ऋत्यै पापदेवतायै परः परस्ताद्वर्तमानाया आ चक्ष्व । वयं न बाधनीया इति प्रब्रूहि । जीवतो मम मनो बहुधा बहुप्रकारं भवति । भोक्तव्येषु बहुषु विषयेषूत्सुकं सञ्चरते । अतस्तद्विनाशकं दुःस्वप्नदर्शनं नश्यत्वित्यर्थः ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

भद्रं वै वरुं वृणते भद्रं युजंति दक्षिणं ।

भद्रं त्वे स्वते चक्षुर्बहुत्र जीवती मनः ॥२॥

भद्रं, यः। वरं। वृणते। भद्रं। युंजन्ति। दक्षिणं।

भद्रं । वयं च ते । चक्षुः । बहुऽत्र । जीवतः । मृतः ॥ २ ॥

भद्रं वै शोभनमेव ३ वरणीयं दुःस्वप्नविनाशरूपफलं वृणते । विं जना
प्रार्थयन्ते । दक्षिणं प्रवृद्धं भद्रं शोभनं तत्फलं युजन्ति । माप्नुवन्ति च । वैवस्व
वेवस्वतः पुत्रे यमे विषये भद्रं शोभनमेव चक्षुर्दर्शनमहं प्रार्थये । दुःस्वप्नप्रिगच्छ
५ वेवस्वतः सप्तान्मा बाधतां । भद्रमेव दर्शनमिह लोके ६ वस्थानलक्षणं अभितः स्वा
तथा च हि विषयेषु जीवतो ८ मनो वर्तते । पिबन्त । ते दुःख
योगस्य गो-भाचरित ते
हन्तारं हिंसित

॥ अथ तृतीया ॥

यदाशसा निःशसाभिःशसोपारिम जायतो यत्स्वपंतः ।

अग्निर्विश्वान्यप दुःकृतान्यजुष्टान्यारे अस्मदधातु ॥३॥

यत् । आऽशसा । निऽशसा । अभिऽशसा । उपऽआरिम । जायंतः । यत् । स्वपंतः ।

अग्निः । विश्वानि । अप । दुऽकृतानि । अजुष्टानि । आरे । अस्मत् । दधातु ॥३॥

यहुःकृतमाशसाशंसनेनाभिलाषेण जायतो जागरणावस्थायां वर्तमाना वय-
मुपारिमोपगतवंतः स्म यच्च स्वपंतः स्वप्नावस्थां प्राप्ता उपगतवंतः स्म । तथा
निःशसा निःशंसनेन निर्गताभिलाषेणाभिःशसाभिगताभिलाषेण च कारणेना-
वस्थाद्वये यहुःकृतमुपागच्छेम तानि विश्वानि सर्वाण्यजुष्टान्यसेव्यान्यप्रियाणि वा
दुःकृतानि दुःकर्माण्यग्निस्मदारेऽस्मत्तो दूरदेशेऽप दधातु । अपकृष्य स्थापयतु ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

यदिंद्र ब्रह्मणस्पतेऽभिद्रोहं चरामसि ।

प्रचेता न आंगिरसो द्विषतां पात्वंहसः ॥४॥

यत् । इंद्र । ब्रह्मणः । पते । अभिऽद्रोहं । चरामसि ।

प्रऽचेताः । नः । आंगिरसः । द्विषतां । पातु । अंहसः ॥४॥

हे इंद्र हे ब्रह्मणस्पते युवयोर्विषये यदभिद्रोहमभितो द्रोहं पते । दुःस्वप्नकारणं
रामस्यात्ररामः कुर्मस्तस्मादभिद्रोहादस्मानक्षतमिति शेषः । च । आंगि-
रोगिरोभिः स्तोतृभिः सबांधवः प्रचेताः प्रकृष्टज्ञानो वरुणश्च । पातु द्विषतां
मंहसस्तर्कतृकादस्मद्विषयां पातुऽस्मान्पातु । रक्षतु । विभक्तियत्ययः ।
आंगिरसमंगिरोगोचं प्रचेतसमृषि नः । वचनव्यत्ययः । पातु द्विषतामंहसः पातु ।
चादिंद्र इति गम्यते ॥

॥ अथ पंचमी ॥

यदाशसाभिःशसोपारिम जायतो यत्स्वपंतः ।

अग्निर्विश्वान्यप दुःकृतान्यजुष्टान्यारे अस्मदधातु ॥५॥

पर्व

अजैष्म । अद्य । असनाम । च । अभूम । अनागसः । वयं ।

जायत्स्वभ्रः । संऽकल्पः । पापः । यं । द्विष्मः । तं । सः । ऋच्छतु । यः । नः । वेष्टि ।
तं । ऋच्छतु ॥ ५ ॥

अद्यास्मिन्कालेऽजैष्म । जेतव्यानि सर्वाणि जितवन्तोऽभूम दुःस्वप्नस्य नष्ट-
त्वात् । तदनन्तरमसनाम च संभक्तव्यानि च समभजाम । तथा वयमनागसो
ऽनपराधाश्चाभूम । जायत्स्वभावस्थयोः संबन्धी पापः पापफलरूपः स संकल्पो
दुःस्वप्नाध्यवसायो यं शत्रुं वयं द्विष्मस्तमृच्छतु । प्राप्नोतु । यश्च नोऽस्मान्द्वेष्टि तमृ-
च्छतु । प्राप्नोतु ॥

॥ इत्यष्टमस्याष्टमे द्वाविंशो वर्गः ॥

देवा इति पंचर्चं चतुर्दशं सूक्तं निर्ऋतिपुत्रस्य कपोताख्यस्यार्धे चैष्टुभं वैश्वदेवं ।
तथा चानुक्रांतं । देवा नैर्ऋतः कपोतः कपोतोपहतौ प्रायश्चित्तमिदं वैश्वदेवमिति ॥
कपोतो यदि गृहं प्रविशेत्तदानेन सूक्तेन होतव्यं । सूच्यते हि । कपोतश्चेदगारमुप-
हत्यादनुपतेद्वा देवाः कपोत इति प्रनृत्यं जुहुयाज्जपेद्वा । आ० गृ० ३. ७. इति ॥

॥ तत्र प्रथमा ॥

देवाः कपोत इषितो यदिच्छन्दूतो निर्ऋत्या इदमाजगाम ।

तस्मा अर्चाम कृण्वाम निष्कृतिं शं नो अस्तु द्विपदे शं चतुष्पदे ॥ १ ॥

देवाः । कपोतः । इषितः । यत् । इच्छन् । दूतः । निःऽऋत्याः । इदं । आऽजगाम ।

तस्मै । अर्चां । कृण्वाम । निःऽकृतिं । शं । नः । अस्तु । द्विऽपदे । शं । चतुऽपदे ॥ १ ॥

हे देवाः : प्राप्नो निर्ऋत्याः पापदेवताया दूतोऽनुचरः प्रोती यद्वा
नैमिच्छन् आभलान्निदमस्मदीयं गृहमाजगाम प्राप्नो तस्मै बाधनाय तन्नि-
ननिवृत्त्यर्थमर्चाम । यु न्हविषा पूजयाम । तस्मै निष्कृतिं कपोतप्रदेशजन्यस्य
दोषस्य परिहृतिं कृण्वाम अनेन हविदानेन करवाम । अतो नोऽस्माकं द्वि-
पुत्राय शं सुखमस्तु चतुष्पदे त्वाश्चप्रभृतये च शं सुखमस्तु ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

तथा कपोत इषितो नो अस्वने । देवाः शकुनी गृहेषु पिवन्तः ।
प्रयोगस्यो जुषतां हविर्नः परि हेतिः पक्षिणी ।
हंतारं तिसित

शिवः । कपोतः । इषितः । नः । अस्तु । अनागाः । देवाः । शकुनः । गृहेषु ।

अग्निः । हि । विप्रः । जुषतां । हविः । नः । परि । हेतिः । पक्षिणी । नः । वृणक्तु ॥ २ ॥

हे देवा नोऽस्माकं गृहेष्विषितः कपोताख्यः शकुनः पक्षी शिवः सुखकरोऽनागा अपापहेतुश्चास्तु । हि यस्माद्विप्रो मेधाव्यग्निर्नोऽस्माकं हविर्युष्मभ्यं परिकल्पितं जुषतां जुषतेऽतो युष्मत्प्रसादात्पक्षिणी पक्षोपेता हेतिर्हननहेतुः कपोतो नोऽस्मान्परि वृणक्तु । अस्मान्परित्यजतु । मा बाधतामित्यर्थः ॥

॥ अथ तृतीया ॥

हेतिः पक्षिणी न दभात्यस्मान् आष्ट्यां पदं कृणुते अग्निधाने ।

शं नो गोभ्यश्च पुरुषेभ्यश्चास्तु मा नो हिंसीदिह देवाः कपोतः ॥ ३ ॥

हेतिः । पक्षिणी । न । दभाति । अस्मान् । आष्ट्यां । पदं । कृणुते । अग्निऽधाने ।

शं । नः । गोभ्यः । च । पुरुषेभ्यः । च । अस्तु । मा । नः । हिंसीत् । इह । देवाः । कपोतः ॥ ३ ॥

पक्षिणी पक्षोपेता हेतिर्हननहेतुः कपोतोऽस्मान्न दभाति । न हिनस्तु । आष्ट्यां व्याघ्रायामरण्यान्यामग्निधाने । अग्निर्निधीयतेऽस्मिन्नित्यग्निसहिते प्रदेशे पदं स्थानं कृणुते । करोति । तत्रैव प्रदेशे निवसत्वित्यर्थः । यद्वाश्रन्त्यस्मिन्नित्याष्ट्री पचनशाला । तस्यां । अग्निधाने यत्र पचनाग्निर्निधीयते तस्मिन्प्रदेशे पदं पादनिधानं कृणुते । करोति । तद्धेतुको बाधो नोऽस्माकं न भवत्वित्यर्थः । अपि च नोऽस्माकं गोभ्यश्च पुरुषेभ्यश्च शं सुखं शंसनीयानां दोषाणां शान्तिर्वास्तु । भवतु । हे देवा इहास्मिन्गृहे कपोतो नोऽस्मान्मा हिंसीत् । युष्मदनुग्रहान्मा बाधतां ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

यदुलूको वदति मोघमेतत्कपोतः पदमग्नौ कृणोति

यस्य दूतं प्रहित एष तत्तस्मै यमाय नमो अस्तु नृस्यैव ॥ ४ ॥

उलूकः । वदति । मोघ । एतत् । यत् । कपोतः । पदं । अग्नौ । कृणोति ।

यस्य । दूतं । प्रहित । एष । तत्तस्मै । यमाय । नमः । अस्तु । नृस्यैव ॥ ४ ॥

यद्यासनाभिः पक्षी यत्तु गोभनं वदति वीत्यात्मीयेन शब्देन सूचयि पर्व
कल्पः अग्निमतिं गृहमर्थं यत्पदं कृणोति करोत्ये

निर्वीर्यमस्तु । प्रहितः प्रेषित एष कपोतो यस्य स्वामिनो दूतोऽनुचरो भवति
तस्मै नाम मृत्यवे मारयित्रे यमायैतन्नमः प्रणामोऽस्तु । भवतु ॥

॥ अथ पंचमी ॥

अ॒चा क॒पोतं नुद॒त प्र॒णोद॒मिषं म॒दतः॒ परि॒ गां न॒यध्वं ।

सं॒योप॒यंतो दु॒रितानि॒ विश्वा॑ हि॒त्वा न॒ ऊर्जं॒ प्र प॒तात्प॒तिष्ठः॑ ॥ ५ ॥

अ॒चा । क॒पोतं । नुद॒त । प्र॒ऽनोद॑ । इषं । म॒दतः । परि॑ । गां । न॒यध्वं ।

सं॒ऽयोप॒यंतः । दुः॒ऽइ॒तानि॑ । विश्वा॑ । हि॒त्वा । नः । ऊर्जं॑ । प्र । प॒तात् । प॒तिष्ठः॑ ॥ ५ ॥

हे देवा अ॒चा म॒न्त्रेण॑ स्तूयमानाः संतो यूयं प्रणोदं प्रकर्षेण नोदनीयं बहिः-
कर्त॒व्यं क॒पोतं प॒क्षिणं॑ नूदत । अस्माद्गृहात्प्रेरयत । निर्गमयत । तथा मदंतोऽस्मा-
भिर्दे॒वैर्हवि॑र्भिर्माद्यंत इषमन्नं गां च परिणयध्वं । परितोऽस्मभ्यं प्रापयत । किं
कुर्व॑तः । विश्वा सर्वाणि दुरितानि कपोतोपहतिजन्यानि दोषजातानि संयोपयं-
तोऽदृ॒श्यानि॑ कुर्व॑तः । अपि च पतिष्ठोऽतिशयेन पतिता शीघ्रोत्पातकः कपोतो
नोऽस्माक॒मूर्ज॑मन्नं हि॒त्वा प॒रित्य॒ज्य प्र प॒तात् । प्रकर्षेण॑ पततु । पक्षाभ्यामुत्पततु ॥

॥ इत्यष्टमस्याष्टमे चयोविंशो वर्गः ॥

अ॒ष्टम॒भ्यं प॒ञ्चच॑ पंचदशं सूक्तं वैराजस्य शाक॒रस्य॑ वर्ष॒भाख्य॑स्यार्धं पंचमी
षड॒ष्टका॑ महाप॒क्तः । स॒प॒त्नना॑शनरूपोऽर्थो दे॒वता॑ । तथा चानु॒क्रांतं । अ॒ष्टम॒भ-
मृष॒भो वैरा॑जः शु॒क्रो वा स॒प॒त्न॒घ्नमा॑नुष्टुभं महाप॒त्न्यंत॑मिति ॥

॥ तत्र प्रथमा ॥

अ॒ष्ट॒मा॒ सा॒मा॒ना॒नां स॒प॒त्ना॒नां वि॒षास॒हिं ।

ह॒न्ता॒रं श॒शू॒णां कृ॒धि वि॒राजं॑ गो॒पतिं॑ ग॒वां ॥ १ ॥

अ॒ष्ट॒मं । मा॒ । १ । ना॒नां । स॒ऽप॒त्ना॒नां वि॒ऽस॒हिं ।

ह॒न्ता॒रं । श॒शू॒णां । कृ॒धि । वि॒राजं॑ । तं । ग॒वां ॥ १ ॥

हे र॒क्ष॒स॒ना॒शना॑भिमानिबिंद॒रा

तथा प॒मृष॑भवत्प्रशस्तं कृधि । दु

प॒रां कुरु॑ । येऽस्सत्कुल

पे च श॒शू॒णाम॑न्येषाम्

नां सह नाम अभितः स्वा
नां १ पूर्य पिबन्तु । ये
स्म कर्षे गो नीचयित ते
हन्तारं निसितारं

कृधि । कुरु । तथा विराजं विशेषेण राजमानं गोपतिं गोस्वामिनं च मां कुरु ।
न केवलमेकस्या एव गोः पतिं अपि तु सर्वासामित्याह गवामिति ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

अहमस्मि सपत्नहेन्द्र इवारिष्टो अक्षतः ।

अधः सपत्ना मे पदोरिमे सर्वे अभिष्टिताः ॥ २ ॥

अहं । अस्मि । सपत्नऽहा । इन्द्रऽइव । अरिष्टः । अक्षतः ।

अधः । सऽपत्नाः । मे । पदोः । इमे । सर्वे । अभिऽस्थिताः ॥ २ ॥

अहं सपत्नहा सपत्नानां शत्रूणां हंतास्मि । भवामि । इन्द्र इवेन्द्रो यथा केना-
पहिंसितो भवति तथाहमपरिष्टोऽहिंसितोऽक्षतोऽवणश्च भवामि । इमे दृश्य-
मानाः सर्वे सपत्ना मे मम पदोः पादयोरधोऽधस्तादभिष्टिता आक्रांता भवंतु ॥

॥ अथ तृतीया ॥

अत्रैव वोऽपि नह्याम्युभे आर्त्नी इव ज्यया ।

वाचस्पते नि वेधेमान्यथा मदधरं वदान् ॥ ३ ॥

अत्र । एव । वः । अपि । नह्यामि । उभे इति । आर्त्नी इवेत्यार्त्नी । ज्यया ।

वाचः । पते । नि । वेध । इमान् । यथा । मत् । अधरं । वदान् ॥ ३ ॥

हे सपत्ना यत्र देशे यूयं निवसथाचैवास्मिन्नेव देशे वो योऽपि नह्यामि ।
अपिनह्याम्युभे आर्त्नी इव । यथा वेधः कोटी हतं
येते तथेत्युभे वाचस्पते वाचः शब्दस्य पालयितर्देव इमं वाचं वेधे
प्राप्ते वेधः । यथा येन प्रकोपेन मन्मत्तोऽधरं निकृष्टतरं वदान् वदन्ति तथा निरु-
वाचः कुर्वित्यर्थः ॥

अथ चतुर्थी ॥

अभिभूयः पू एतत् धाम्ना ।

अभिभूयः । एतत् । तत् । मितिं ददे ॥ ४ ॥

अभिभूयः । वदति । धाम्ना ।

आ । वः । अहं । संऽइति ।

हे सपत्ना अभिभूरभिभविताहं विश्वकर्मण सर्वकर्मक्षमेण धाम्ना धारकेण तेजसा बलेन वा सार्धमागमं । आगतवानस्मि । अतो वो युष्माकं चित्तं मन आ ददे । गृह्णामि । मनोगतं धैर्यं हरामीत्यर्थः । वो युष्माकं व्रतं कर्म चाहमा ददे । वो युष्मदीयो यः समितिः संयामस्तं चाहमा ददे । अपहरामि ॥

॥ अथ पंचमी ॥

योगक्षेमं व आदायाहं भूयासमुत्तम आ वो मूर्धानमक्रमीं ।

अधस्पदान्म उद्धत मंडूका इवोदकान्मंडूका उदकादिव ॥ ५ ॥

योगक्षेमं । वः । आऽदाय । अहं । भूयासं । उत्तमः । आ । वः । मूर्धानं । अक्रमीं ।

अधऽपदात् । मे । उत् । वदत् । मंडूकाऽइव । उदकात् । मंडूकाः । उदकात्ऽइव ॥ ५ ॥

हे सपत्ना वो युष्माकं योगक्षेमं । अप्राप्तस्य धनस्य प्राप्तिर्योगः । प्राप्तस्य रक्षणं क्षेमः । तदुभयमादाय युष्मत्तो गृहीत्वाहमुत्तमः श्रेष्ठो भूयासं । ततो वो युष्माकं मूर्धानं शिर आक्रमीं । आक्रमिषं । पादेनाधितिष्ठामि । क्रमेर्लुङ्गमो मष् । पा० ७. १. ४०. । इट ईटीति सिचो लोपः । अनंतरं मे ममाधस्पदात्पादस्याधस्ताद्वर्तमाना यूयमुद्धत । उच्चैराक्रोशत । उदकाद्बृष्टिजलादधः प्रदेशे वर्तमाना मंडूकाः । अथा ते भृशमाक्रोशन्ति तथोद्धतेत्यर्थः । मंडूका उदकादिवेति पुनरुक्तिरादरोः ।

॥ इत्यष्टमस्याष्टमे चतुर्विंशो वर्गः ॥

तुभ्येदमिति चतुर्विंशो वर्गः । षोडशं सूक्तं विश्वामित्रजमदग्न्योरार्षं जागतमैंद्रं । सोमस्य राज्ञ इत्येषा । या वरुणविधाचनुमतिधातृसोमबृहस्पतीतिलिंगोक्तदेवताका । या चानु । तुभ्येदं चतुर्विंशं विश्वामित्रजमदग्नौ जागतं तृतीयं लिंगोक्तदेवता । पेष इंद्र एव देवतान्ते तु तिपातभाज इति वक्ष्यते । गतो विनिये ।

॥ तत्र प्रथमा

तुभ्येदमैंद्रं परि षिच्यते सधु त्वं सुतस्य क

त्वं शिं पुरुवीरामु नस्कृधि त्वं तपः प

व्यं स दं । इंद्र । परि । सिच्यते ।

तथा प । पुरुऽवीरा । उं इति ।

योगस्य परिति स्वः ॥ १ ॥

सि ।

॥ १ ॥

अभिगच्छत

अभितः स्वा

पिबंत ते जयः ।

य गो

हे इन्द्र इदं मधु सोमलक्षणं तुभ्यं त्वदर्थं परि पिब्यते । आहवनीये प्रक्षिप्यते ।
त्वमेव सुतस्याभिषुतस्य कलशस्य द्रोणकलशावस्थितस्य सोमस्य राजसि । ईशिषे ।
राजतिरैश्वर्यकर्मा । स त्वं नोऽस्माकं पुरुवीरां बहुपुत्रं रयिं धनं कृधि । कुरु ।
उशब्दः पूरकः । यद्वावधारणे । बहुपुत्रोपेतमेव धनं कुरु नः केवलमित्यर्थः । तथा
त्वं तपः शतसंख्याश्वमेधलक्षणं परितप्यानुष्ठाय स्वः स्वर्गमजयः । जितवानसि ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

स्वर्जितं महि मंदानमंधसो हवामहे परि शक्रं सुतां उप ।

इमं नो यज्ञमिह बोध्या गहि स्पृधो जयंतं मघवानमीमहे ॥२॥

स्वःऽजितं । महि । मंदानं । अंधसः । हवामहे । परि । शक्रं । सुतान् । उप ।

इमं । नः । यज्ञं । इह । बोधि । आ । गहि । स्पृधः । जयंतं । मघवानं । ईमहे ॥२॥

उक्तप्रकारेण स्वर्गस्य जेतारं महि महांतमंधसोऽन्नस्य सोमस्य पानेन मंदानं
मोदमानं हृष्यंतं शक्रं सर्वकार्येषु शक्तमिंद्रं सुतानुपाभिषुतान्सोमान्प्रति परि हवा-
महे । परित आह्वयामहे । हे इन्द्र इत्थमाहूयमानस्त्वं नोऽस्माकमिमं यज्ञमिहा-
स्मिन्यज्ञे बोधि । बुध्यस्व । बुद्ध्वा चा गहि । आगच्छ । स्पृधः स्पर्धमानाः शत्रुसेना
जयंतमभिभवंतं मघवानं धनवंतं त्वामीमहे । ऋपेक्षितानि धना

॥ अथ तृतीया ॥

सोमस्य राज्ञो वरुणस्य धर्मणि बृहस्पतेरनुमत्या च शूर्मेणि ।

तवाहमद्य मघवन्पुस्तुतौ धातर्विधातः कलशौ अश्वयं ॥३॥

सोमस्य राज्ञो वरुणस्य । धर्मणि । बृहस्पतेः । अनुऽमत्याः । च । शूर्मेणि ।

तव । अहं । अद्य । मघवन् । पुस्तुतौ । धातः । विधातरिति विऽधोत् ।

कलशान् । अश्वयं ।

यो राजमेतस्य भ्यः पू । एतत् स च संबन्धिः । धर्मणि धारके यज्ञे वर्तमा-

नतेरनुमत्याः । एतत् । तस्मिन् । यज्ञगृहे वर्तमानोऽहं । मघ-

वद्वासानामिह वर्तमानं वदति । कलशस्थानुतशिष्टान्सोम

भक्षितवानस्मि । यिमति गहमघं ।

॥ अथ चतुर्थी ॥

प्रसूतो भक्षमकरं चरावपि स्तोमं चेमं प्रथमः सूरिस्मृजे ।

सुते सातेन यद्यागमं वां प्रति विश्वामिचजमदग्नी दमे ॥४॥

प्रऽसूतः । भक्षं । अकरं । चरौ । अपि । स्तोमं । च । इमं । प्रथमः । सूरिः । उत् । मृजे ।

सुते । सातेन । यदि । आ । अगमं । वां । प्रति । विश्वामिचजमदग्नी इति । दमे ॥४॥

हे इंद्र प्रसूतस्त्वया प्रेरितोऽहं चरौ चरणीये चरुणा वा युक्ते यज्ञे भक्षमपि भक्षणीयं चर्वादि हविश्चाकरं । त्वदर्थमकार्षे । प्रथमो मुख्यः सूरिः स्तोताहमिमं स्तोमं स्तोचं च त्वदर्थमुन्मृजे । उन्मार्जिर्न । संस्करोमि । उच्चारयामीत्यर्थः । इदानीमिन्द्रोऽन्तरात्मरूपः सन् सूक्तस्य दृष्टारावृषी संबोध्य ब्रूते । हे विश्वामिचजमदग्नी वां युवां प्रति दमे यज्ञगृहे सुतेऽभिषुते सोमे सति सातेन संभक्तव्येन धनेन सार्धं यदि यदा यस्मिन्कालेऽहमागममागच्छामि तदा युवां स्तोचं कुरुतमित्यर्थः ॥

॥ इत्यष्टमस्याष्टमे पंचविंशो वर्गः ॥

वाग्नस्येति 'चतुर्च' चं सप्तदशं सूक्तं वातगोचस्यानिलाख्यस्यार्धे चैष्टुभं वायुदेव-
ताकं । तत् । आतं । वातस्यानिल । वायनो वायव्यमिति । गतो विनियोगः ॥

॥ तत्र प्रथमः ॥

वातस्य नु पं मानं स्य रुजने नि ग्नयन्नस्य घोषः ।

दिविस्पृग्यं चतुतो एति पृथिव्या रेणुमस्यन् ॥१॥

गतं । रुजन् । एति । ग्नयन् । अस्य । घोषः ।

गतं । उन्

॥ पृथिव्या रेणुं । रुजन् ॥१॥

न्यं नु विमं प्रब्रवी

दमुत्पादाभगच्छत

देवि अभितः स्वा

पिबन्तु । नु वन्याति ।

य गोसर्वे च विक्षिप-

॥ अथ द्वितीया ॥

सं प्रेरते अनु वातस्य विष्टा ऐनं गच्छति समनं न योषाः ।

ताभिः सयुक्सरथं देव ईयतेऽस्य विश्वस्य भुवनस्य राजा ॥२॥

सं । प्र । ईरते । अनु । वातस्य । विऽस्थाः । आ । एनं । गच्छति । समनं । न । योषाः ।

ताभिः । सऽयुक् । सऽरथं । देवः । ईयते । अस्य । विश्वस्य । भुवनस्य । राजा ॥ २ ॥

विष्टा विशेषेणावस्थिताः पर्वताद्या वातस्य वायोरनुगुणं सं प्रेरते । संप्रगच्छति । यदभिमुखो वायुर्वर्तते तदभिमुखाः प्रकंपन्त इत्यर्थः । समनं न संयाममिवैनं वायुं योषा अश्वयोषितो वडवा आ गच्छति । ताभिर्वडवाभिः सयुक् स्वयमेव युज्यमानं सरथं समानमेकं रथमारुह्य देवो दीप्यमानो वायुरीयते । गच्छति । ईद् गतौ । अस्य विश्वस्य सर्वस्य भुवनस्य द्वितीयविकारभाजो भूतजातस्य राजा स्वामी भवति । यद्वा समनं धृष्टं पुरुषं योषाः कामिन्य इव । एवं वायुं तरु-गुल्मादिरूपाः स्त्रियोऽभिगच्छति । ताभिः सरथं सहरथं देव ईयत इति ॥

॥ अथ तृतीया ॥

अंतरिक्षे पथिभिरीयमानो न नि वि शते कतमच्छताहः ।

अपां सखा प्रथमजा चृतावा क स्वज्जातः कुत आ बभूव ॥३॥

अंतरिक्षे । पथिऽभिः । ईयमानः । न । नि । वि शते । कतमच्छताहः ।

अपां । सखा । प्रथमऽजाः । चृताऽवा । क । स्वित् । कुत । आ । बभूव ॥ ३ ॥

अंतरिक्षे नभसि विष्टाभिर्मोर्षीयमानः । विष्टांतरिति विऽधोत्तरिति

अपि दिनं न नि वि शते ।

नेपदं । अपि च । अपामु

जोऽसर्वेभ्यः पाणिभ्यः पू । एतत्तस्य च ध्रुवं धिति धर्मणि धारके यज्ञे वर्तमान-

गतेनापि तत्पन्नः । एतत् । तस्य । ध्रुवो यज्ञगृहे वर्तमानोऽयं । मघ-

ध्याभिः । द्यासनाभिः सर्वे वर्तमाने । हे धातर्ह्ये एतत्संज्ञकं । पर्व-

शक्यत इत्यर्थः । स्यः वा । शोभनं वदति । कलशस्थान्दुतशिष्टान्सोमं । पर्व-

प्रिमति गहमय

॥ अथ चतुर्थी ॥

आत्मा देवानां भुवनस्य गर्भो यथावशं चरति देव एषः ।

घोषा इदं नृणाम् न रूपं तस्मै वाताय हविषा विधेम ॥४॥

आत्मा । देवानां । भुवनस्य । गर्भः । यथाऽवशं । चरति । देवः । एषः ।

घोषाः । इत् । अस्य । नृणाम् । न । रूपं । तस्मै । वाताय । हविषा । विधेम ॥४॥

अयं वायुर्देवानामिन्द्रादीनामप्यात्मा जीवरूपेण तेष्ववस्थानाद्भुवनस्यापि भूत-
जातस्य गर्भो गर्भवत्प्राणरूपेणांतर्वर्तमान एष ईदृशो देवो यथावशं यथाकामं
यथेच्छं चरति । वर्तते । अनिवारितगतिः सन् क्वचिच्छीघ्रं गच्छति क्वचिच्छनैर्गतिः
कुतश्चिच्छरीरान्निष्कामत्यन्यच्च शरीरं प्रविशतीत्येवं यथेच्छं वर्तत इत्यर्थः । अस्य
वायोरागच्छतो घोषा इच्छद्वा एव नृणाम् । श्रूयन्ते । रूपं स्वरूपं तु न दृश्यते
नीरूपत्वात् । अहग्विषयत्वेन शब्देनैवानुमीयत इत्यर्थः । तस्मै वाताय वायवे
चरन् चरुपुरोडाशादिलक्षणेन विधेम । परिचरेम ॥

॥ इत्यष्टमस्याष्टमे षड्विंशो वर्गः ॥

मयोभूरिति चतुर्चमष्टादशं सूक्तं लक्ष्मीवज्रोचस्य शबरस्यार्धे त्रैष्टुभं गोदेवत्यं ।
अनुक्र. मयोभूः शबरः काव्ये गव्यमिति ॥ घासाय वनं प्रतिष्ठमाना
गा आन्ध्र्याभ्यामभियचणीयाः । सूक्तिश्च । गाः प्रतिष्ठमाना अनुमन्त्रयेत
मयोभूर्वातो अग्निः । इति द्वाभ्यां । आ० गृ० २. १०. । इति ॥

॥ अथाष्टमः ॥

मयोभूर्वातं

१ ऊर्जस्वतं रोषधीरा रिशन्तां ।

वसाय पवते रुद्रः ॥१॥

॥ अथाष्टमः ॥

॥ ओषधीः । आ । रिशन्तां ।

ते । रुद्रः । मृळ ॥१॥

॥ वातु । आभगच्छत ।

॥ अभितः स्वः ।

॥ पिवन्तु । रुद्रः । ज्वरा-

॥ गोक्षपाय मृळ । उप-

॥ अथ द्वितीया ॥

याः सरूपा विरूपा एकरूपा यासामग्निरिष्ट्या नामानि वेद ।

या अंगिरसस्तपसेह चक्रुस्ताभ्यः पर्जन्य महि शर्म यच्छ ॥ २ ॥

याः । सऽरूपाः । विऽरूपाः । एकऽरूपाः । यासां । अग्निः । इष्ट्या । नामानि । वेद ।

याः । अंगिरसः । तपसा । इह । चक्रुः । ताभ्यः । पर्जन्य । महि । शर्म । यच्छ ॥ २ ॥

या गावः सरूपाः समानरूपा याश्च विरूपा विभिन्नरूपा याश्चैकरूपा एकेनैव वर्णेनोपेता यासां च गवां नामानीडे रंतेऽदित इत्यादीनीष्ट्या यागेन हेतुना-
ग्निर्येद जानाति याश्च गा अंगिरस ऋषयस्तपसा पशुप्राप्तिसाधनेन चित्रायागा-
दिलक्षणेनेहास्मिन्नौके चक्रुः कृतवन्तस्ताभ्यः सर्वाभ्यो गोभ्यो हे पर्जन्य महि
महच्छर्म सुखं यच्छ । प्रदेहि ॥

द्वाभ्यां सायं गृहमागच्छन्तीर्गा अनुमंचयेत । सूच्यते हि । या देवेषु तन्वमैर-
यन्तेति च सूक्तशेषं । आगावीयमेके । आ० गृ० २. १०. । इति ॥

॥ तयोराद्या तृतीया ॥

या देवेषु तन्वमैरयन्त यासां स्मर्यन्ते रूपाणि वेद ।

ता अस्मभ्यं पर्यसा पितृमानाः तावतीरिन्द्र गोष्ठे रिरिहि ॥ ३ ॥

याः । देवेषु । तन्व । ऐरयन्त । यासां । स्मर्यन्ते । रूपाणि ।

ताः । अस्मभ्यं । पर्यसा । पितृमानाः । ताऽवतीः ।

रिरिहि ॥ ३ ॥

१ गावो देवेषु यष्ट्ये - गन्तीयं शरीरमैरं
गवां विश्वा सर्वाणि रूपाणि गानि श्री
गनात्यस्मभ्यं मस्मदर्थं पर
वर्ततेरुपेतस्ता ग
संदसो विकरणस्य

प्रजापतिमन्त्रमेता २१२

शिवाः सतीरुप नो

प्रजाऽपतिः । मह्यं । एताः । रराणः । विश्वैः । देवैः । पितृऽभिः । संऽविदानः ।
शिवः । सतीः । उषं । नः । गोऽस्थं । आ । अकरित्यकः । तासां । वयं । प्रऽजया ।
सं । सदेम ॥ ४ ॥

प्रजापतिर्विधाता मह्यं स्तोत्र एता गा रराणः प्रयच्छन् । रातेर्यत्ययेन शानच् ।
छांदसः शपः क्षुः । अभ्यस्तानामादिरित्याद्युदात्तत्वं । विश्वैः सर्वैर्देवैः पितृभिश्च
संविदान ऐकमत्यं गतः सन् शिवाः सतीः कल्याणीर्भवन्तीर्गा नोऽस्माकं गोष्ठं
व्रजमुप गोष्ठसमीपेऽकः । करोतु । तासां गवां प्रजया संतानेन वयं सं सदेम ।
संगच्छेमहि । सदेराशिषि लिङि लिङ्गाशिष्यङ् ॥

॥ इत्यष्टमस्याष्टमे सप्तविंशो वर्गः ॥

विभ्राडिति चतुर्चर्चमेकोनविंशं सूक्तं सूर्यपुत्रस्य विभ्राट्संज्ञकस्यार्धं सूर्यदेवत्यं ।
आदौ तिस्रो जगत्यः । अष्टकद्विद्वादशकवत्यास्तारपंक्तिश्चतुर्थी । तथा चानुक्रांतं ।
विभ्राड्विभ्राट् सौर्यः सौर्ये जागतमास्तारपंक्त्यान्तमिति ॥ विषुवति निष्केवल्य आद्य-
स्तुचः स्तोत्रियः । सूचितं च । विभ्राड्वृहत्पिबतु सोम्यं मधु नमो मित्रस्य वरुणस्य
चक्षस इति स्तोत्रियानुरूपौ । आ० ८. ६. इति ॥ वाजपेयेऽतिरिक्तोक्तस्य विभ्रा-
डित्येष इत्येव न । ज्या । सूच्यते च । विभ्राड्वृहत्पिबतु सोम्यं मध्विति याज्या तस्य
गवां शतान् । आ० ९. ९. इति ॥

॥ सैषाद्या

विभ्राड्वृहत्पिबतु सं मध्वायुर्देवज्ञा

हुतं ।

वातजूतो यो रणानि कृ त्मनां प्रज

रुधा वि राजति ॥ १ ॥

वातजूतो यो रणानि कृ त्मनां प्रज

रुधा वि राजति ॥ १ ॥

वातजूतो यो रणानि कृ त्मनां प्रज

रुधा वि राजति ॥ १ ॥

वातजूतो यो रणानि कृ त्मनां प्रज

रुधा वि राजति ॥ १ ॥

वातजूतो यो रणानि कृ त्मनां प्रज

रुधा वि राजति ॥ १ ॥

वातजूतो यो रणानि कृ त्मनां प्रज

रुधा वि राजति ॥ १ ॥

वातजूतो यो रणानि कृ त्मनां प्रज

रुधा वि राजति ॥ १ ॥

वातजूतो यो रणानि कृ त्मनां प्रज

रुधा वि राजति ॥ १ ॥

वातजूतो यो रणानि कृ त्मनां प्रज

रुधा वि राजति ॥ १ ॥

वातजूतो यो रणानि कृ त्मनां प्रज

रुधा वि राजति ॥ १ ॥

वातजूतो यो रणानि कृ त्मनां प्रज

रुधा वि राजति ॥ १ ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

वि॒भा॒ड्बृ॒हत्सु॒भृतं॑ वा॒ज॒सा॒तमं॑ ध॒र्म॒न्दि॒वो ध॒रुणे॑ स॒त्यम॑र्षितं ।

अ॒मि॒च॒हा वृ॒च॒हा द॒स्यु॒हंत॑मं ज्योति॑र्ज॒ज्ञे अ॒सुर॒हा स॑प॒त्न॒हा ॥ २ ॥

वि॒ऽभा॒ट् । वृ॒हत् । सु॒ऽभृतं॑ । वा॒ज॒ऽसा॒तमं॑ । ध॒र्मन् । दि॒वः । ध॒रुणे॑ । स॒त्यं । अ॒र्षितं॑ ।

अ॒मि॒च॒ऽहा । वृ॒च॒ऽहा । द॒स्यु॒हन्ऽत॑मं । ज्योति॑ः । ज॒ज्ञे । अ॒सुर॒ऽहा । स॑प॒त्न॒ऽहा ॥ २ ॥

विभाड्विभाजमानं बृहत्प्रौढं सुभृतं सुपुष्टं वाजसातमं वाजस्यान्नस्य बलस्य वा दातृतमं धर्मन्धर्मणि वायुना धारयितव्ये दिवो द्युलोकस्य धरुणे धारके सूर्यमंडले ऽर्षितं निक्षिप्तं सत्यमविनश्वरममिचहामिचाणामप्रियाणां हंतु वृचहा वृचाणामावृणतां हंतु दस्युहंतमं दस्यूनामुपश्रयितृणां हंतुतममसुरहासुराणां क्षेपृणां घातकं सपत्नहा सपत्नानां सहजशत्रूणामपि घातकमीदृग्भूतं ज्योतिः सौरं तेजो जज्ञे । प्रादुर्भवति ॥

॥ अथ तृतीया ॥

इ॒दं श्रेष्ठं॑ ज्योति॑षां ज्योति॑रु॒त्तमं॑ वि॒श्वजि॒ह्वन॒जिदु॑च्यते बृ॒हत् ।

वि॒श्व॒भा॒ड्वा॒जो म॒हि॒ सूर्यो॑ दृ॒श उ॒रु प॑प्रथे स॒ह ओ॒जो अ॒च्युतं॑ ॥ ३ ॥

इ॒दं । श्रेष्ठं॑ । ज्योति॑षां । ज्योति॑ः । उ॒रुऽत॑ । प॑प्रथे । वि॒श्वजि॒ह्वन॒जिदु॑च्यते । बृ॒हत् ।

वि॒श्वऽभा॒ट् । भा॒जः । म॒हि । सूर्यो॑ । दृ॒श । उ॒रु । प॑प्रथे । स॒ह । ओ॒जो । अ॒च्युतं॑ ॥ ३ ॥

इदं सौरं तेजः श्रेष्ठं प्रशस्यमानं ज्योतिषामुत्तमं विश्वजिह्वनस्य च विभाज्यमानं सूर्यो दृश उरु पप्रथे सह ओजो अच्युतं । इति सवैरधीयते । अपि च विश्वजिह्वनस्य प्रकाशयिता वाजो गन्धीयं शरीरं महसूर्यो दृशे दर्शनायोरुहस्तेमसोऽभिभवित्वच्युतं प्रादुर्भवति । अग्निं ज्ञात्वा ओजस्ते ह्यपं बलं प स्तारयति ॥

धी ॥

वः ।

विश्वदेव्यावता ॥ ४ ॥

चनं । दिवः ।

विश्वऽकर्मणा । विश्वदेव

वि॒भा॒ज॒ज्योति॑षां

ये॒ने॒मा वि॒श्व॒भा॒ज

वि॒ऽभा॒जन् । ज्योति॑षां

ये॒न । इ॒मा । वि॒श्व॒भा॒ज

हे सूर्य ज्योतिषा तेजसा स्वः सर्वं जगद्विभाजन्विभाजयन्दिवः संबन्धि रोचनं
स्थानं मगच्छः । प्राप्नोः । विश्वकर्मणा सर्वव्यापारहेतुना विश्वदेव्यावता । विश्वेषां
देवानां हितो यागादिर्विश्वदेव्यः । तद्वता येन सौरेण तेजसेमेमानि परिदृश्यमा-
नानि विश्वा सर्वाणि भुवनान्युदकानि भौमान्याभृता घर्मकाल आभृतानि भवन्ति ।
यद्वा सर्वाणि भूतजातान्याभृतासमन्ताद्भृतानि पोषितानि भवन्ति । तेन ज्योति-
षेत्यन्वयः ॥

॥ इत्यष्टमस्याष्टमेऽष्टाविंशो वर्गः ॥

त्वं त्यमिति चतुर्च्चं विंशं सूक्तं भृगुपुत्रस्येष्टस्यार्धं गायत्रिमैत्रं । अनुक्रांतं च ।
त्वं त्यमिदो भार्गवो गायत्रिमिति ॥ गतो विनियोगः । तच्चाद्या ॥

त्वं त्यमिदतो रथमिन्द्र प्रावः सुतावतः ।

अश्रृणोः सोमिनो हवँ ॥ १ ॥

त्वं । त्यं । इदतः । रथं । इन्द्रं । प्र । आवः । सुतऽवतः ।

अश्रृणोः । सोमिनः । हवँ ॥ १ ॥

हे इन्द्र मम इवतः सुतेन त्विन्द्रेण सोमेन यत्कस्येष्टत नम्य । सुपां सुलुगिति
उसस्तम् । १ । इत्यस्यैवस्य तं प्रसिद्धं रथं । प्राग्वः । सोमिनः सोमयुक्तस्य
मम हवँ । हानमश्रृणोः श्रृणु ॥

॥ अथ ॥

त्वं मखस्य दीधतः शिरोऽव

अगच्छः सोमिनो गृहं ॥ २ ॥

। अगच्छेवं । मखस्य । दीधतः ।

। इन्द्रः ।

। भरः ।

अगच्छः । सोमिनः । गृहं । स्य मति

उषाः । त्वं मखस्य यज्ञस्य दीधतः शिरोऽव

त्वचस्वगुपलक्षिताच्छ्रुत्वा भवः । त्रिवयुतं श्रुत्वा हतवानसि ।

यथोऽनुक्रांतस्य पुरुषाकारस्य धन्विनी यज्ञस्य शिरः इन्द्रो वन्निरूपेण ज्याघा-

द्वारा धृता चिच्छेद । तदभिप्रायेणेदम् । श्रूयते हि । तस्येन्द्रो वन्निरूपेण

धनुर्ज्यामच्छिनदुद्रस्य त्वेव धनुरार्तिः शिर उत्पिपेष । स प्रवर्ग्योऽभवदिति । स
त्वं सोमिनः सोमवतो मम गृहमंगच्छः । आगच्छ ॥

॥ अथ तृतीया ॥

त्वं त्यमिंद्र मर्त्यमास्त्रबुधाय वेन्यं ।

मुहुः अथा मनस्यवे ॥३॥

त्वं । त्यं । इंद्र । मर्त्यं । आस्त्रऽबुधाय । वेन्यं ।

मुहुः । अथाः । मनस्यवे ॥३॥

हे इंद्र त्वं त्यं तं मर्त्यं मनुष्यं वेन्यं वेनस्य पुत्रं पृथुमास्त्रबुधाय । अस्त्रबुधो नाम
कश्चित् । तस्य पुत्राय मनस्यवे मननीयं स्तोत्रमिच्छते मुहुः शश्वच्छ्रयाः । अहिंसीः ।
वशमनय इत्यर्थः ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

त्वं त्यमिंद्र सूर्यं पथा संतं पुरस्कृधि ।

देवानां चित्तिरो वशं ॥४॥

त्वं । त्यं । इंद्र । सूर्यं । पथा । संतं । पुरस्कृधि ।

देवानां । चित् । तिरो । वशं ॥४॥

हे इंद्र त्वं त्यं सूर्यमस्तसमये । सूर्यो भवेत् पथे । सूर्यरुदयकाले पुरस्ता-
त्कृधि । करोषि । लकारव्यत्ययनाः । देवानां चित्तिनामपि तिरस्तिरोहितं ।
अपि क्व गते स्ते दर्विज्ञातव्यं शरहि ॥
॥ इंद्राणां चित्तिनामपि तिरस्तिरोहितं ॥

आ याहीति चतुर्चर्चमेव वंश
सोऽपि विंशतिका द्विपदा । वराजः
द्विपदमिति । प्रथमः । दोमे । श्वदेवसूक्तः
वनसेमा नु कं । इति । पदासूक्ताः
निष्केवल्य एतत् । तथैव पंचमाण्यके सूक्तं ॥
सस्य संवत्स्यार्षमुषोदेवत
चानुक्रांतं । आ याहि संव
मिदं सूक्तं । सूचितं च ।
आ० ८. ७. इति ॥ म

॥ तच्च प्रथमा ॥

आ याहि वनसा सह गावः सचंत वर्तनिं यदूधभिः ॥१॥

आ । याहि । वनसा । सह । गावः । सचंत । वर्तनिं । यत् । ऊधभिः ॥१॥

हे उषो वनसा वननीयेन तेजसा धनेन सार्धमा याहि । आगच्छ । गाव उषसो वाहनभूता वर्तनिं रथं सचंत । सेवन्ते । अतस्तेन रथेनायाहीत्यर्थः । यद्या गाव ऊधभिरूपलक्षिताः प्रभूताः । पीना इत्यर्थः । ता गाव इति संबंधः ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

आ याहि वस्थ्या धिया मंहिष्ठो जारयन्मखः सुदानुभिः ॥२॥

आ । याहि । वस्थ्या । धिया । मंहिष्ठः । जारयत् ऽमखः । सुदानुऽभिः ॥२॥

हे उषो वस्थ्या प्रशस्तया धियानुग्रहबुद्ध्या कर्मणा स्तुत्या वा सार्धमा याहि । आगच्छ । स चोषःकालः सुदानुभिः शोभनदानैर्दानुभिः पुरुषैर्मंहिष्ठो धनानां दातृ-तमोऽत एव जारयन्मखः समापयद्यज्ञश्च भ ति ।

॥ अथ तृतीया ॥

पितृभृतो न तंतुमित्सुदानवः ॥

पितृऽभृतः । न । तंतुं । इति । सुऽदानवः ।

यजामसि ॥३॥

॥ अथ तृतीया ॥
पितृभृतो न तंतुमित्सुदानवः ॥
पितृऽभृतः । न । तंतुं । इति । सुऽदानवः ।
॥ अथ तृतीया ॥
पितृभृतो न तंतुमित्सुदानवः ॥
पितृऽभृतः । न । तंतुं । इति । सुऽदानवः ।

ना वयं तंतुमित्तंतुं विस्तीर्णमेव
च यज्ञेन तामुषसं यजामसि ॥

भिरित्यस्यान उषा अथ
पच्छो द्विपदां चिरुषस्ये

॥ गोष्ठेऽ । इति ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

उषा अथ चतुर्थी ॥ सुज्जातता ॥४॥

उषाः । अथ । चतुर्थी । सुज्जातता ॥४॥

इयमुषाः स्वसुभंगिन्या रात्रेः संवत्सरे तमोऽधकारमप्यसं वर्तयति । आत्मीयेन तेजसापगमयति । सुजातता सुजातत्वमात्मनः सुप्रजातत्वं च वर्तनिं रथं प्रापयति ॥

॥ इत्यष्टमोऽष्टके चिंशो वर्गः ॥

आ त्वेति षडृचं द्वाविंशं सूक्तमांगिरसस्य ध्रुवस्यार्धमानुष्टुभं । अभिषिक्तस्य राज्ञः स्तुतिरूपोऽर्थो देवता । तथा चानुक्रांतं । आ त्वा षड् ध्रुवो राज्ञः स्तुति-
स्त्वानुष्टुभं त्विति ॥ राज्ञो युद्धाय संनहनेऽनेन सूक्तेनाभिमंत्रणं पुरोधसां कर्तव्यं ।
सूचितं च । आ त्वाहार्धमंतरेधीति पश्चाद्रथस्यावस्थाय । आ० गृ० ३. १२. । इति ॥

॥ तत्र प्रथमा ॥

आ त्वाहार्धमंतरेधि ध्रुवस्तिष्ठाविचाचलिः ।

विशंस्त्वा सर्वा वांछंतु मा त्वाष्ट्रमधि भ्रशत् ॥ १ ॥

आ । त्वा । अहार्धे । अंतः । एधि । ध्रुवः । तिष्ठ । अविऽचाचलिः ।

विशः । त्वा । सर्वाः । वांछंतु । मा । त्वत् । राष्ट्रं । अधि । भ्रशत् ॥ १ ॥

हे राजन् त्वा त्वाहार्धे । अस्मद्राष्ट्रस्य स्वामित्वेनानैषं । स त्वमंतरस्मासु मध्य
एधि । स्वामी भव । ध्रुवो नित्यः सन् अविचाचलिरतिशयेन चलनरहित एव
सन् तिष्ठ । राष्ट्रमधितिष्ठ । विशः प्रजात्वां वांछंतु । अयमेवास्माकं रा-
जास्त्विति कामयंतु । वः इच्छा ॥ त्वत् त्वत्तः सकाशाद्राष्ट्रं राज्यं माधि भ्रशत् ।
मा भ्रश्यतु । मा त्रिगुणं ॥

द्वितीया ॥

इहैवैधि मापं चोष्टाः ॥ १ ॥ स्वाविचलित्वलिः ॥

इंद्र इवेह ध्रुवस्तिष्ठेह नृणाः । १ ॥ ॥ २ ॥

इह । एवैधे । मापं । चोष्टाः । पर्वतऽइव । अविऽचाच

इंद्रऽइव । इह । ध्रुवः । तिष्ठ । राष्ट्रं । जं इति । धारय ॥ २ ॥

हे राजन् इहास्मिन्नेव राज्ये एधि । स्वामित्वेन सर्वदा वर्तमानो भूः मापं
चोष्टाः । अपच्युतो मा भूः । मापगमः । पर्वत इव यथा पर्वतो नैऋतं नाव-
तिष्ठत एवमेविच्छा लब्धलः रहितो भव । इंद्र इव यथा स्वर्गं इंद्र एवमिह
लोके त्वं ध्रुवस्तिष्ठ । अरो भव । राष्ट्रमुद्धं चेह लोके धारय । स्वे स्वे कर्म-
ण्यवस्थापय ॥

॥ अथ तृतीया ॥

इममिंद्रो अदीधरद्भुवं ध्रुवेण हविषा ।

तस्मै सोमो अधि ब्रवत्तस्मा उ ब्रह्मणस्पतिः ॥३॥

इमं । इंद्रः । अदीधरत् । ध्रुवं । ध्रुवेण । हविषा ।

तस्मै । सोमः । अधि । ब्रवत् । तस्मै । उं इति । ब्रह्मणः । पतिः ॥३॥

इममभिषिक्तं ध्रुवेण स्थिरेण हविषा तर्प्यमाण इंद्रो ध्रुवं स्थिरमदीधरत् । धारयतु । सोमश्च तस्मै राज्ञेऽधि ब्रवत् । अधि वीतु । मदीयोऽयमिति पक्षपातवचनं करोतु । तस्मा उ तस्मा एव ब्रह्मणस्पतिभ्यस्य पालको देवश्चाधिब्रवीतु ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

ध्रुवा द्यौर्ध्रुवा पृथिवी ध्रुवासः पर्वता इमे ।

ध्रुवं विश्वमिदं जगद्भुवो राजा ॥

ध्रुवा । द्यौः । ध्रुवा । पृथिवी । ध्रुवा । पर्वताः । इमे ।

ध्रुवं । विश्वं । इदं । जगत् । ध्रुवः । राजा ॥४॥

द्यौर्ध्रुवा स्थिरा भवति पृथिवी च ध्रुवा पर्वता इमे दृश्यमानाः पर्वता महीधराश्च ध्रुवासः । इदं विश्वं स ध्रुवं स्थिरं भवति । एवमेवायं विश्वां प्रजानां राजा । ध्रुवी सन् ध्रुवतु ॥

॥ अथ

ध्रुवं ते इन्द्रो ब्रह्मणो ध्रुवं देवैः ॥

ध्रुवं विश्वमिदं जगद्भुवो राजा ॥

ध्रुवा । राजा । ब्रह्मणः । ध्रुवं । देवः । बृहस्पतिः ।

ध्रुवं । ते । इंद्रः । च । अग्निः । च । राष्ट्रं । धारयतां ध्रुवं ॥५॥

हे राजन् ते तव राष्ट्रं राजा राजमानो ब्रह्मणो ध्रुवं स्थिरं धारयतु । देवो दानादिगुणयुक्तो बृहस्पतिर्ध्रुवं धारयतु । इन्द्रश्च विश्वोभावपि ते तव राष्ट्रं ध्रुवं स्थिरं धारयतां । इन्द्राग्न्योस्त्वयोरपेक्षया ध्रुवशब्दस्य द्विः प्रयोगः ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

ध्रुवं ध्रुवेण हविषाभि सोमं मृशामसि ।

अथो त इन्द्रः केवलीर्विशो बलिहृतस्करत् ॥ ६ ॥

ध्रुवं । ध्रुवेण । हविषा । अभि । सोमं । मृशामसि ।

अथो इति । ते । इन्द्रः । केवलीः । विशः । बलिऽहृतः । करत् ॥ ६ ॥

ध्रुवेण स्थिरेण हविषा पुरोडाशदिना युक्तं ध्रुवं स्थिरं सोममभि मृशामसि ।
अभिमृशामः । देवतामभिलक्ष्य यागार्थं वयमृत्विजः संस्पृशामः । अथो अथानं-
तरमेवेन्द्रो विशः प्रजास्ते तवैव केवर्तय साधारणाः सतीर्बलिहृतः करस्य प्रदात्रीः
करत् । करोतु ॥

॥ अथैष्टमस्याऽम एकविंशो वर्गः ॥

अभीवर्तेनेति पञ्चर्च त्रयोविंशं सः । मांगिरसस्याभीवर्ताख्यस्यार्धमानुष्टुभं । पूर्व-
वद्राजस्तुतिर्देवता । तथा अनेन सनेन भीवर्तेन पञ्चाभीवर्त इति ॥ पुरोहित इदं
सूक्तं राजानं युद्धाय कृतसंनहं विनोति । सूच्यते हि । अथैनं सारयमाणमुपा-
रुह्याभीवर्तं वाचयति । १० ग० ३१२ । इति ॥

अभीवर्तय । वषोः । अभिवावृते ।

तेनास्मान्ब्रह्मणस्पतेऽसि । १० ग० ३१२ ॥ १॥

अभिऽवर्तेन । हविषाः । १० ग० ३१२ । अभिऽवृते ।

तेन । अस्मान् । ब्रह्मणस्मीयं शरः । अभि । राष्ट्राय । वर्तय ॥ १ ॥

अभीवर्तेन । अभिगच्छ । तेत्यभेति । वषोः । अभिवावृते ।
तोदात्तत्वं । उपसर्गस्य घञ्यमनुष्टुपे बहुलं । इति दीर्घः । ईदृशेन येन हवि साध-
नेनेन्द्रोऽभिवर्तते सर्वमभिजगाम तेन हविऽष्टवतोऽस्मान् हे ब्रह्मणस्पते । राष्ट्राय
राज्यं प्राप्नुमभि वर्तय । अभिगमय ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

अभिवृत्य सपत्नानभि यो नो अरातयः ।

अभि पृतन्यंतं तिष्ठाभि यो न इरस्यति ॥ २ ॥

अभिऽवृत्य । सऽपत्नान् । अभि । याः । नः । अरांतयः ।
अभि । पृतन्यंतं । तिष्ठ । अभि । यः । नः । इरस्यति ॥ २ ॥

॥ अथ तृतीया ॥

अभि त्वा देवः संविताभि सोमो अवीवृतत् ।
अभि त्वा विश्वा भूतान्यभीवर्तो यथासंसि ॥ ३ ॥
अभि । त्वा । देवः । सविता । अभि । सोमः । अवीवृतत् ।
अभि । त्वा । विश्वा । भूतानि । अभिऽवर्तः । यथा । असंसि ॥ ३ ॥

हे राजन् देवो दानादिगुणयुक्तः सवित् त्वा त्वामभ्यवीवृतत् । अभिवर्तयतु ।
अभिगमयतु राष्ट्रं । सोमश्चाभिवर्तयतु । विश्वा विश्वानि सर्वाण्यपि भूतानि
पृथिव्यादीनि त्वामभि वर्तयंतु । यथा येन प्रकारेण त्वमभीवर्तोऽसि । अभितः
सर्वत्र वर्तमानो भवसि । अस्तेच्छांदसं । विवः ॥

॥ अथ

येनेद्रो हविषा कृत्यभवेद्युभ्युत्तमः ।
इदं तदंक्रि देवा असपत्नः किलाभुवं ।
येन । इंद्रः । हविषा । कृत्वी । अभव । पुत्रः । उत्तमः ।
इदं । तत् । अ । देवः । असपत्नः । किलाभुवं ॥ ४ ॥

येन हविषास्माभिर्देवैः । आद्यनिंद्रः वर्तमानः । सुपदेः कर्मणः कर्ताभवत् । दुस्त्री ।
पितृतेर्यशो वाचं वा । तद्वान् । आय इत्यर्थः । उत्कृष्टतमश्चाभवत्तदिदं हविर्ह
अकारि । यद्वा । अदमकः चयस्त्रिंशो । असपत्नः किलाभुवं । शत्रु-
रहितः । भवं खलु ॥

॥ अथ पंचमी ॥

असपत्नः सपत्नहाभिराष्ट्रो विषासहिः ।
यथाहमेषां भूतानां विराजानि जनस्य च ॥ ५ ॥
असपत्नः । सपत्नऽहा । अभिऽराष्ट्रः । विऽससहिः ।
यथा । अहं । एषां । भूतानां । विऽराजानि । जनस्य । च ॥ ५ ॥

सपत्नहा सपत्ननां शत्रूणां हन्ता एवासपत्नः शत्रुरहितोऽहमभुवम्। अभि राष्ट्रो
ऽभिगतराष्ट्रः प्राप्तराज्यः सन् विषासहिः शत्रूणां विशेषेणाभिभविता चाभुवम्। यथा
येन प्रकारेणाहमेषां दृश्यमानानां सर्वेषां भूतानां प्राणिनां जनस्य च सेवकस्या-
मात्यादेश्च विराजानि यथेश्वरो भवानि तथा सपत्नहा विषासहिश्चाभुवमित्यर्थः॥

॥ इत्यष्टमस्याष्टमे द्वाविंशो वर्गः ॥

प्र व इति चतुर्चर्चं चतुर्विंशं सूक्तं गायत्रं । अर्बुदस्य सर्पेः पुत्र ऊर्ध्वग्रावा
नामर्षिः । सोमाभिषवार्था ग्रावाणो देवता । तथा चानुक्रांतं । प्र वश्चतुष्कमूर्ध्व-
ग्रावार्बुदिर्ग्रावोऽस्तौद्गायत्रमिति ॥ ग्रावस्तोत्र एतत्सूक्तं । सूचितं च । आ व
चंजसे प्र वो ग्रावाण इति सूक्तम् । आ० ५. १२. इति ॥ यद्देदमेकमेव सूक्तं
ग्रावस्तोत्रं । सूच्यते हि । प्र वो ग्राव इत्येक उक्तं सर्पणं । आ० ५. १२. इति ॥

॥ तृ० प्रथमा ॥

प्र वो यावाणः सविंशं सुभाति धर्मणा ।

धूर्षु युज्यध्वं सुनुतग. शिव विष्णु

प्र । वः । ग्रावः । सविता । देवः । सुवतु । धर्मणा ।

धूःऽसु । पुण्यधनम् ॥ १॥

हे यावाणः सोमाभिषवैः । अष्टाणा वो युष्मानवविता प्रेरकी देवो धर्म-
णात्मीयेन धारणेन कर्मणा प्र । अभिषवार्थं प्रेरय । षु प्रेरणे । तौदादिकः ।
यूयं च धूर्षभिषवस्थानेषु प्राच । युज्यध्वं । भवत । अनंतरं सुनुत ।
अभिषुणुत सोमं ॥ नाः । ५ । १ ।

पत्नीयं शरणीया ॥

ग्रावाणो अप दुः सप रति र्गर्भसि ।

उक्षाः कर्तन भेषजं ॥ २ ॥

यावाणः । अर्प । दुच्छुनां । अर्प । सेधत । दुःसमतिं ।

उस्राः । कर्तॄ । भेषजं ॥ २ ॥

हे यावाणो दुःखानां दुःखकारिणो शत्रुभूतां प्रजामप सेधत । अस्मत्तोऽपग-
मयत । विधु गत्यां । तथा दुर्मतिं दुष्टाभिसंधिं चापसेधत । भेषजं सुखमस्माकं यथा

भवति तथोक्ता गाः कर्तन । कुरुत । करोतेऽच्छांसो विकरणस्य लुक् । तन्ननप्र-
नथन । श्चेति तनवादेशः ॥

॥ अथ तृतीया ॥

यावाण उपरेष्ठा महीयन्ते सजोषसः ।

वृष्णे दधन्तो वृष्ण्यं ॥३॥

यावाणः । उपरेषु । आ । महीयन्ते । सऽजोषसः ।

वृष्णे । दधन्तः । वृष्ण्यं ॥३॥

यावाणो दिक्ष्ववस्थिताः पाषाणाः स षसः सह प्रीयमाणाः संगताः संतो
वोपरेषु । उपरो नामाभिषवाय चतुर्णां यावाणां मध्ये स्थापितो विस्तृतः पाषाणः ।
प्रदेशापेक्षं बहुवचनं । उपरस्य प्रांतेषु महीयन्ते । प्रकाशन्ते । आकारः पूरणः । किं
कुर्वन्तः । वृष्णे वर्षिचे सोमाय वृष्णं वीर्यं धत्तं यच्छन्तः ॥

॥ ८ ॥

यावाणः सविता नु वो देवः सु

यजमानाय सुन्वते ॥४॥

यावाणः । सविता । नु । वः । देवः । सु । यजमानाय । सुन्वते । धर्मणा ।

यजमानाय । सुन्वते ॥४॥

देवो दानादिगुणयुक्त उरविता हेमगृवाणो वः युष्मान्धर्मणात्मीयेन धारणेन
नु क्षिप्रं प्र सुवतु । अभिप्रेतयतु । धर्मार्थं । सुन्वते सोमाभिषवं कुर्वन्ते यज-
मानाय यजमानार्थं । तस्य यागनिष्पत्त्य इत्यर्थः ॥

॥ इत्यष्टमस्याष्टमे त्रयस्त्रिंशोऽंशः ॥

व इति चतुर्ऋचं पंचविंशतः । ऋभुषु सूनूर्नामर्षिः । द्वितीया गा-
यत्री । ऋक्षिस्तोऽनुष्टुभः । आद्यर्भुदेवत्या शिष्टा आग्नेय्यः । तथा चानुक्रांतं । प्र
सूनवः सूनुराभेव आग्नेयमानुष्टुभं द्वितीयं गायत्र्यार्भवीति ॥ गतो विनियोगः ॥

॥ तत्र प्रथमा ॥

प्र सूनवं ऋभूणां बृहन्नवंत वृजना

क्षामा ये विश्वधायसोऽन्नन्धेनुं न मातरं ॥९॥

प्र । सू॒नवः । ऋ॒भू॒णां । बृ॒हत् । न॒वं॒त॒ । वृ॒जना ।

क्षाम । ये । वि॒श्वऽधा॒यसः । अ॒श्वन् । धे॒नुं । न । मा॒तरै ॥ १॥

सूनव एतत्संज्ञा ऋभूणां । ऋभुर्विभ्वा वाज इति त्रयाणामपि प्रथमेन व्यपदेशः । तेषां पुत्रा बृहत्प्रभूतं वृजना । संग्रामनामैतत् । वृजनं संग्रामं प्र नवंत । नवतिर्गतिकर्मा । प्रगच्छन्ति । प्रकर्षेण गच्छन्ति । प्रकृष्टगमनेन जयो लक्ष्यते । तत्र शबूञ्जयन्तीत्यर्थः । सूनुर्नामर्षिरात्मानमेव परोक्षेण निरदिशत् । एकस्मिन्नपि पूजार्थं बहुवचनं । य ऋभवो विश्वधायसो विश्वस्य धारकाः क्षाम भूमिमश्वन् । व्याभुवन् । अशू व्याप्नौ । व्यत्ययेन अशू । धेनुं न । धेनुः प्रीणयित्री गौः । तामिव तेषामृभूणामित्यन्वयः । यद्वा । सूर्यो नयोऽपृभव उच्यते । य उरु भासमानाः सूर्यरश्मयो विश्वधायसो विश्वं सर्वं (सं) धयन्तः पिबन्तः । यद्वा वृष्ट्यादिप्रदानेन सर्वस्य धारकाः । एवंभूताः पन्तः क्षाम । भूमिमश्वन् अभुञ्जत । तदीयं सर्वं रसमपिबन् । तत्र दृष्टान्तः । मातरः पशवस्त्विनीं गां यथा वत्सः पिबति तथा । य ऋभवोऽश्नन्ति तेषामृभू-

अग्निप्रणयने प्र देवमिति तृतीयोऽनुवक्तव्यः । सूचितं च । प्रेषितोऽग्निप्रणयनीयाः प्रतिपद्यते प्र प्रेषयति तिस्रः । आ० २. १७. । इति ॥ तृच आद्या सूक्ते द्वितीया ॥

प्र दे॒वं दे॒व्या धि॒या भ॒ । जा॒तवे॒दसं ।

ह॒व्या नो॑ व॒क्ष॒दानु॒षक् ॥ २॥

प्र । दे॒वं । दे॒व्या । धि॒या । भ॒रत॑ । जा॒तऽदे॒दसं ।

ह॒व्या । नः॑ । व॒क्ष॒त॒ आ॒नु॒षक् ॥ २॥

हे ऋत्विग्यजमाना देवं दानादिगुणयुक्तं जातवेदसं जातानां वेदितारं तप्रज्ञं जातधनं वेममग्निं प्र भरत । प्रकर्षेण हरत । यद्वा । प्राञ्चं नयत । केन स वेनेति तदाह । देव्या दीप्रया धिया प्रज्ञया कर्मणा वा । यद्वैषा सहयोगे तृतीयः । देव्या धिया युक्तं । किं प्रयोजनमिति चेत् । नोऽस्माकं हव्या हव्यानि हवींष्यानुषगानुपूर्व्या-दनुक्रमेण वक्षत । अयमग्निर्वहेत् । देवान्प्रापयेत् । वहेर्लेटि सिद्धहुलमिति सिप् ॥

॥ अथ तृतीया ॥

अयमु थ प्र देवयुर्होता यज्ञाय नीयते ।

रथो न योरभीवृत्तो घृणीवाञ्चेतति त्मना ॥३॥

अयं । ऊं इति । स्यः । प्र । देवऽयुः । होता । यज्ञाय । नीयते ।

रथः । न । योः । अभिऽवृत्तः । घृणिऽवान् । चेतति । त्मना ॥३॥

अयमु अयमेव स्यः सोऽग्निर्देवयुर्देवान्यष्टुमिच्छन्भवति । देवशब्दात्क्यचि न
छंदस्यपुचेतीत्यदीर्घयोः प्रतिषेधः । अयमेव होता देवानामाह्वाता । अयमेव यज्ञाय
यागार्थं प्रणीयते । आहवनीयदेशं प्रति षेण नीयते । अपि च रथो रंहण-
शीलः सूर्यो रथवान्वा । छांदसो मत्वर्थीयस् लोपः । स यथा घृणीवान्दीप्तिमान्
तद्वद्दीप्तः । योर्मिश्रयिता हविषां देवैः संग्रयिता । गैतिरन्येभ्योऽपि दृश्यंत इति
विच् । अभीवृत्तः ऋत्विग्यजमानैरावोचः । गैतिरन्येभ्योऽपि दृश्यंत इति
दीर्घः । गतिरनंतर इति गतेः प्रकृति । सोऽग्निस्त्मनात्मना स्वयमेव
चेतति । सम्यग्देवान्यष्टुं जानाति । मत्रः । त्मन इत्याकारलोपः ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

अयमग्निरुत्थत्यमृतादिव जन्मनः

सहसश्चित्सहीयान्देवो जीवातवे कृतः ॥

अयं । अग्निः । उरुथति । अमृतात्ऽइव । जन्मनः ।

सहसः । चित् । सहीयान् । देवः । जीवातवे । कृतः ॥४॥

अयमग्निरमृतादमरणाद्देवनिमित्ताद्भयादिव जन्मनो जायमानान्मनुष्यनिमि-
त्तः प्रगाथयुत्थति । तस्माद्रक्षति । उरुथती रक्षाक । यास्कः । भाववाचिनोऽमृ-
तशब्दस्य नञा बहुव्रीहौ नञो जरमरमिचमृता इत्युत्तरपदाद्युदात्तत्वं । भीचार्याना-
मित्यपदानसंज्ञा । अपि चायं देवः सहसश्चित् । सह इति बलनाम । तस्मादुत्तरस्य
मत्वर्थीयस्य बहुलं छंदसीति लुक् । चिच्छब्दोऽप्यर्थः । सहस्वतो बलवतोऽपि
सहीयान् बलवत्तरः । सहस्विशब्दादीयसुनि विन्मतोरिति विनो लुक् । टेरिति
टिलोपः । एवंभूतो देवो जीवातवे जीवनहेतवे यागाय कृतः । ब्रह्मणा सृष्टः ॥

॥ इत्यष्टमस्याष्टमे चतुस्त्रिंशो वर्गः ॥

पतंगमिति तृचं षड्विंशं सूक्तं प्रजापतिपुत्रस्य पतंगस्यार्धं । आद्या जगती तत-
स्त्रिष्टुभौ । मायाभेदस्य प्रतिपाद्यत्वात्तदेवमिदं सूक्तं । अनुक्रांतं च । पतंगं तृचं
पतंगः प्राजापत्यो मायाभेदं जगत्यादीति ॥ प्रवर्ग्येऽभिष्टव आद्ये ऋचौ । सूचितं
च । पतंगमक्तमसुरस्य मायया यो नः सनुत्यः । आ० ४. ७. । इति ॥

॥ तत्र प्रथमा ॥

पतंगमक्तमसुरस्य मायया हृदा पश्यन्ति मनसा विपश्चितः ।

समुद्रे अंतः कवयो वि चक्षते मरीचीनां पदमिच्छन्ति वेधसः ॥ १ ॥

पतंगं । अक्तं । असुरस्य । मायया । हृदा । पश्यन्ति । मनसा । विपः । चितः ।

समुद्रे । अंतरिति । कवयः । वि । चक्षते । मरीचीनां । पदं । इच्छन्ति । वेधसः ॥ १ ॥

असुरस्यासनकुशलस्य सौम्याधिपतिवहीनस्य परब्रह्मणः संबन्धिन्या मायया त्रि-
गुणात्मिकयाक्तं व्यक्तमभिधाय - यति प्रज्ञानाम । प्रज्ञया संबद्धं सर्वज्ञं
पतंगं । पतति गच्छतीति । विपश्चितो विद्वांसो हृदा हृत्स्थेन ।
तात्स्थ्यात्ताच्छब्दं । हृदि निरुद्धेन हृदा पश्यन्ति । जानन्ति । कवयः क्रांतदर्शिनस्ते
समुद्रे । समुद्रवन्त्यस्माद्रश्मि इति । समुद्रं सूर्यमंडलं । तस्मिन्नंतर्मध्ये वि चक्षते ।
विपश्यन्ति । मंडलं त्विवातन । सूर्यं पुरुषमपि जानन्तीत्यर्थः । य एवं वेधसो
विधातार उक्तप्रकारेण सूक्तं य कर्तारस्ते मरीचीनां रश्मीनां पदं स्थानं
सूर्यमंडलमिच्छन्ति । अभिलर्षाः । तदुपासनया प्राप्नुवन्तीत्यर्थः । यद्वा । माययाक्तं
जीवरूपेणाभिव्यक्तमात्मानं विपश्चितो वेदांताभिज्ञा हृत्स्थेनांतर्मुखेन मनसा प-
तंगं । पतति व्याप्नोतीति पतंगः परमात्मा । तं पश्यन्ति । उपाधिपरित्यागेन
जीवात्मनः परमात्मना तादात्म्यं साक्षात्कुर्वन्तीत्यर्थः । अपि च ते कवयः क्रांतद-
र्शिनो वेदांताभिज्ञाः समुद्रे । समुद्रवन्त्यस्माद्भूतानीति समुद्रः परमात्मा । तस्मि-
न्निष्ठानभूतेऽंतर्मध्ये सर्वे दृश्यजातमध्यस्तत्वेन वि चक्षते । वि पश्यन्तीति । अतो
दृश्यतिरिक्तस्य सर्वस्य मिथ्यात्वाद्देधसो विधातारस्ते मरीचीनां वृत्तिज्ञानानां पद-
मधिष्ठानभूतं सच्चित्सुखात्मकं यत्परं ब्रह्म तदेवेच्छन्ति । तद्भावप्राप्तिमेव कामयन्ते ॥

वाग्देवत्ये पशौ पतंगो वाचमिति पुरोडाशस्यानुवाक्या । सूचितं च । यद्वा-
ग्वदंत्यविचेतनानि पतंगो वाचं मनसा विभर्ति । आ० ३. ८. । इति ॥

॥ सैषा द्वितीया ॥

पतंगो वाचं मनसा विभर्ति तां गंधर्वोऽवदद्गर्भे अंतः ।

तां द्योतमानां स्वयं मनीषामृतस्य पदे कवयो नि पांति ॥२॥

पतंगः । वाचं । मनसा । विभर्ति । तां । गंधर्वः । अवदत् । गर्भे । अंतरिति ।

तां । द्योतमानां । स्वयं । मनीषां । अमृतस्य । पदे । कवयः । नि । पांति ॥२॥

पतंगः सूर्यो वाचं त्रयीरूपां मनसा प्रज्ञया विभर्ति । धारयति । श्रूयते हि । ऋग्भिः पूर्वाह्णे दिवि देव ईयते यजुर्वेदे णिष्ठति मध्ये अहः । सामवेदेनास्तमये महीयते वेदैरशून्यस्त्रिभिरेति सूर्यः । तै० ब्र ३. १२. ९. इति । तामेव वाचं गर्भे शरीरस्य मध्ये वर्तमानो गंधर्वः । गाः शब्दान्धारयतीति गंधर्वः प्राणवायुः । अंतर्मध्येऽवदत् । वदति । प्रेरयति । मारुत तूरसि चूर्म्मदं जनयति स्वरं । पा० शि० २. ९. इति स्मरणात् । द्योतमाना स्वयं स्वर्गाय हितां वा मनीषां मनस ईशिचीं तां त्रयीरूपां वाचम् । तस्य सूर्यस्य वा पदे स्थाने कवयो मेधाविन ऋषयो नि पांति । अतः । अंतरां रक्षन्ति । यद्वा पतंगः सर्वापाधिशून्यो व्याघ्रः परमात्मा । स सृष्ट्यै वाचं मनसा विभर्ति । कानि कानि स्रष्टव्यानीति पर्यालोचनेन मनसा स तद्वत् वेदं परामृष्टवानित्यर्थः । स्मर्यते हि । वेदशब्देभ्य एवादौ नि १. १. २. इति । गर्भे हिरण्यमये ब्रह्माडितवर्तमानो गंधर्वो हिरण्यगर्भस्तां वाचं अवदत् । प्रथममुच्चारितवान् । द्योतमानत्वादिगुणविशिष्टां तां वाचं कवयः क्रामदर्शिनो देवा अमृतस्य सत्यस्य ब्रह्मणः पदे स्थाने नि पांति । निभृतं रक्षन्ति ॥

प्रवर्येऽभिष्टवेऽपश्यं गोपामित्येषा । सूचितं च । अपश्यं गोपामनिपद्यमानं सक्के द्रप्स्यस्य । आ० ४. ६. इति ॥

॥ सैषा तृतीया ॥

अपश्यं गोपामनिपद्यमानमा च परां च पथिभिश्चरंतं ।

स सध्रीचीः स विषूचीर्वसान् आ वरीवर्ति भुवनेष्वंतः ॥३॥

अपश्यं । गोऽपां । अनिऽपद्यमानं । आ । च । परां । च । पथिऽभिः । चरंतं ।

सः । सध्रीचीः । सः । विषूचीः । वसानः । आ । वरीवर्ति । भुवनेषु । अंतरिति ॥३॥

व्याख्यातेयमस्यवामीयसूक्ते । १. १६४. ३१. । गोपां गोपायितारमादित्यमश्वं ।
अज्ञासिषं । एष हि सर्वाणि भूतजातान्युदयास्तमयादिकर्मणा गोपायति । कीदृशं ।
अनिपद्यमानं । उच्चैर्गच्छंतं । न ह्यसौ कदाचिन्नीचैः पद्यते । पथिभिराकाशमार्गैः
पूर्वाह्ण आ चरंतं । अस्मानभिलक्ष्य गच्छंतं । सायंसमये परा चरंतं । पराङ्मुखं
गच्छंतं । प्रकारद्वयसमुच्चयार्थो चशब्दौ । स सूर्यः सध्रीचीः सहांचंतीः विषूचीर्विविधं
पृथक् पृथगंचंतीः स्वस्वव्यापाराय गच्छंतीः । प्राच्याद्या महादिशः सध्रीच्यो विषूच्यः
कोणदिशः । वसानः स्वभासाच्छादयन् प्रकाशयन्भुवनेषु लोकेष्वंतर्मध्य आवरीवर्ति ।
पुनःपुनरुद्यन्नस्तं गच्छन्नावर्तते । यद्वा गोपां शरीरस्य गोपायितारमनिपद्यमान-
मविनाशिनमविपन्नमा च परा च मुखेन च पराङ्मुखेन च पथिभिर्नाडील-
क्षणैर्मार्गैश्चरंतं शरीरे वर्तमानं प्राणमपश्यं । अहमदर्शं ॥

॥ त्वष्टमस्याऽमे पंचविंशो वर्गः ॥

त्यमू ष्विति तृचं सप्तविंशः । त्वष्टारिष्टनेमेराषे चैष्टुभं तार्क्ष्यदेवताकं ।
तथा चानुक्रांतं । त्यमू ष्विति त्वष्टारिष्टनेमेराषे चैष्टुभं तार्क्ष्यदेवताकं ।
निष्केवल्यसूक्तानां पुरस्तादिदं सनीयं । सूचितं च । त्यमू षु वाजिनं देवजू-
तमिति तार्क्ष्यमये निष्केवल्यसूक्तानां । आ० ७. १. इति ॥ विषुवति तु निष्केवल्य-
सूक्तानामंत एव त्वष्टारिष्टनेमेराषे चैष्टुभं तार्क्ष्यमंततः । आ० ८. ६. ।
इति ॥ महाव्रतेऽपि त्वष्टारिष्टनेमेराषे चैष्टुभं तार्क्ष्यमंततः । तत् । तथैव पंचमारण्यके सूच्यते ॥

॥ तत्र प्रथमा ॥

त्यमू षु वाजिनं देवजूतं सहावानं तरुतारं रथानां ।

अरिष्टनेमिं पृतनार्जमाशुं स्वस्तये तार्क्ष्यमिहा हुवेम ॥ १ ॥

त्यं । ऊं इति । सु । वाजिनं । देवऽजूतं । सहऽवानं । तरुतारं । रथानां ।

अरिष्टऽनेमिं । पृतनार्जं । आशुं । स्वस्तये । तार्क्ष्यं । इह । हुवेम ॥ १ ॥

त्यमु तं प्रसिद्धमेव तार्क्ष्यं तृष्टपुचं सुपर्णं । तृष्टाद्यञ् । गर्गादिः । स्वस्तये
क्षेमायेहास्मिन्कर्मणि हुवेम । भृशमाह्वयेमहि । बहुलं छंदसीति ह्वयतेः संप्रसारणं ।
लिङ्गाशिष्यः । यद्वा प्रार्थनायां लिङि व्यत्ययेन शः । कीदृशं । वाजिनं बलवं-
तमन्नवंतं वा देवजूतं देवैः सोमाहरणार्थं प्रेरितं । जु इति गत्यर्थः सौचो धातुः ।
अस्मात्कर्मणि निष्ठा । तृतीया कर्मणीति पूर्वपदप्रकृतिस्वरत्वं । यद्वा देवैः प्रीय-

माणं तर्प्यमाणं । यदाह यास्कः । जूतिर्गतिः प्रीतिर्वा देवजूतं देवप्रीतं वा । नि० १०. २८. । इति । सहावानं सहस्वंतं बलवंतमभिभवनवंतं वा । अत एव रथानामन्यदीयानां तरुतारं संयामे जेतारं । यद्वा रंहणशीला इमे लोका रथाः । तान्सोमाहरणसमये शीघ्रं तरीतारं । श्रूयते हि । एष हीमाँल्लोकान्सद्यस्तरतीति । तरतेस्तृचि यसितस्कभितेत्यादाबुडागमो निपात्यते । अरिष्टनेमिमहिंसितरथं । यद्वा नेमिर्नमनशीलमायुधं । अहिंसितायुधं । अथवा । उपचाराज्जनके जन्यशब्दः । अरिष्टनेमेर्मम जनकं पृतनाजं पृतनानां शत्रुसेनानां प्राजितारं प्रगमयितारं जेतारं वा । अज गतिक्षेपणयोः । अस्मात् प् । बलादावार्धधातुके विकल्प इथत इति वचनाद्बीभावाभावः । जयतेर्वा डप्रत् । आशुं शीघ्रगामिनं ॥

॥ अथ द्विर्तया ॥

इंद्रस्येव रातिमाजोहुवानाः स्वरूपे नान्व मव रुहेम ।

उर्वी न पृथ्वी बहुले गभीरे मा वा । रिषाम ॥ २ ॥

इंद्रस्यऽइव । रातिं । आऽजोहुवानाः । स्वरूपेऽइव । आ । रुहेम् ।

उर्वी इति । न । पृथ्वी इति । बहुले इति । गभीरे इति । मा । वा । आऽइतौ । मा । पराऽइतौ । रिषाम ॥ २ ॥

इंद्रस्येव तार्क्ष्यस्य रातिं दानमाजोहुवाना पुनराह्वयंतो वयं स्वस्तयेऽविनाशाय नावमिव । नौर्यथा दुरवगाहं समुद्रं तारयति तथा दुःखस्य तारयित्री तामा रुहेम । आरूढा भूयास्म । रुहेराशीर्लिङ्गि लिङ्गाशिष्यङ् । हे उर्वी उर्व्यां विस्तीर्णे हे पृथ्वी पृथिवी प्रथिते विख्याते हे बहुले अनन्ते गभीरे गांभीर्योपेते ईदृश्यौ हे द्यावापृथिव्यौ । नशब्दः संप्रत्यर्थे । संप्रति वां युवयोः संबन्धिन्येतौ तार्क्ष्यस्यागमे परेतौ परागमने च वयं मा रिषाम । हिंसिता मा भूम । आङ्पराभ्यामुत्तरस्येणो भावे क्तिन् । तादौ च नितीति गतेः प्रकृतिस्वरत्वं ॥

॥ अथ तृतीया ॥

सद्यश्चिद्यः शर्वसा पंच कृष्टीः सूर्य इव ज्योतिषापस्ततानं ।

सहस्रसाः शतसा अस्य रंहिर्न स्म वरंते युवतिं न शर्या ॥ ३ ॥

सद्यः । चित् । यः । शर्वसा । पंच । कृष्टीः । सूर्यःऽइव । ज्योतिषा । अपः । ततानं ।

सहस्रऽसाः । शतऽसाः । अस्य । रंहिः । न । स्म । वरंते । युवतिं । न । शर्या ॥ ३ ॥

यश्चिद्योऽपि तार्क्ष्यः सद्यः शीघ्रं शवसात्मीयेन बलेनाप उदकान्यमृतलक्ष-
णानि ततान विस्तारितवान् सूर्य इव । यथा सूर्यः सर्वस्य प्रेरक आदित्यो ज्यो-
तिषात्मीयेन तेजसा वर्षतीवपो विस्तारयति तद्वत् । कृष्टयो मनुष्याः । पंच कृष्टीः
पंचविधान्कृष्टीन्मनुष्यान्प्रति । निषादपंचमांश्चतुरो वर्णानित्यर्थः । अस्य तार्क्ष्यस्य
रंहिर्गतिः सहस्रसाः सहस्रसंख्यस्य धनस्य दात्री संभक्ती वा भवति । तथा शतसाः
शतस्य च दात्री संभक्ती वा भवति । सनतेः सनोतेर्वा जनसनखनेति विट् । विट्-
नोरनुनासिकस्यादित्यात्वं । न स्म न खल्वीदृशीं तार्क्ष्यस्य ते गतिं वरंते । के चन
वारयंति । तत्र दृष्टांतः । शर्या शरकां मयीमिषुं धनुषो मुक्तां युवतिं न लक्ष्येण
मिश्रीभवन्तीमिव । सा यथा दुर्निवृत्ता तथैषा कैश्चिदपि वारयितुमशक्येत्यर्थः ।
अत्र निरुक्तं । सद्योऽपि यः शवसा बलेन तनोत्यपः सूर्य इव ज्योतिषा पंच मनु-
ष्यजातानि सहस्रसानिनी शतमानि च सा गतिर्न स्मैनां वारयंति प्रयुवतीमिव
शरमयीमिषुं । नि० १०. २९.

॥ ८ ॥

॥ वशो वर्गः ॥

उत्तिष्ठतेति नृचमष्टाविंशं सूक्तं । आद्यानुष्टुप् शिष्टे त्रिष्टुभौ । उशीनरपुत्रः
शिविर्नाम राजा प्रथमः । अषिः । काशीनामधिपतिः प्रतर्दनो नाम द्वितीया-
याः । रोहिदश्चपुत्रो वसुमना नाम तृतीयायाः । तथा चानुक्रांतं । उत्तिष्ठतैकर्चाः
शिविरौशीनरः काशिराजः । तर्दनो रौहिदश्चो वसुमना आद्यानुष्टुबिति ॥ दधि-
घर्म्य आद्या वक्तव्या । सूचितं । होतर्वदस्वेत्युक्त उत्तिष्ठताव पश्यतेत्याह । आ०
५. १३. इति ॥

॥ सैषाद्या ॥

उत्तिष्ठताव पश्यतेन्द्रस्य भागमृत्वियं ।

यदि आतो जुहोतन यद्यश्नातो ममत्तन ॥ १ ॥

उत् । तिष्ठत । अर्वा । पश्यत । इन्द्रस्य । भागं । ऋत्वियं ।

यदि । आतः । जुहोतन । यदि । अश्नातः । ममत्तन ॥ १ ॥

हे ऋत्विज उत्तिष्ठत । आ समंतादूर्ध्वमुत्तिष्ठत । नोपविशत । ऊर्ध्वकर्मत्वादात्म-
नेपदाभावः । उत्थायत्वियमृतौ वसंतादिकाले भवमिन्द्रस्य भागं भजनीयं दधिघर्मं
पच्यमानमव पश्यत । निरीक्षध्वं । ऋतुशब्दाद्भवार्थे छंदसि घस् । सिति चेति पद-
संज्ञया भसंज्ञाया बाधादोर्गुणाभावः । भजेः कर्मणि घजंती भागशब्दः । कर्षात्वत

इत्यंतोदात्तत्वं । यदि स भागः आतः पक्वस्तर्हि जुहोतन । इन्द्रार्थमग्नौ जुहुत । तप्त-
नप्तनथनाश्चेति तस्य तनवादेशः । भीहीत्यादिना पिति प्रत्ययात्पूर्वस्योदात्तत्वं ।
यद्यप्रातोऽपक्वस्तर्हि ममत्तन । माद्यत । यद्वा स्तुतिभिर्मोदयत । अत्र तेनैव सूत्रेण
तनवादेशः ॥

तस्यैव दधिघर्मस्य आतं हविरित्येषानुवाक्या । सूचितं च । आतं हविरित्युक्तः
आतं हविरित्यन्वाह । आ० ५. १३. इति ॥

॥ सैषा द्वितीया ॥

आतं हविरो द्विद्र प्र याहि जगाम सूरः अध्वनो विमध्यं ।

परि त्वासते निधिभिः सखायः कुलपा न ब्राजपतिं चरंतं ॥ २ ॥

आतं । हविः । ओ इति । सु । इन्द्र । प्र । याहि । = । सूरः । अध्वनः । विमध्यं ।

परि । त्वा । आसते । निधिभिः । सखायः । न । ब्राजपतिं । चरंतं ॥ २ ॥

हे इन्द्र हविर्दधिघर्माख्यं त्वदीयं आतं । १. ॥ श्रीज् पाक इत्यस्मान्निष्ठायाम-
पस्पृधेयामित्यादौ आभावो निपात्यते । ओ आ उ मु सुष्टु प्र याहि । प्रकर्षेण
शीघ्रमागच्छ । सूरः सूर्योऽध्वनो गंतव्यस्य मार्गस्य विमध्यं विकलमध्यमीषदूनं
मध्यभागं जगाम । गतवान् । तव यागार्थं मध्याह्ने जात इत्यर्थः । सखायः समा-
नख्याना ऋत्विजश्च निधिभिर्निहितैरभिन्यासादितैः सोमैः सार्धं त्वा त्वां पर्यासते ।
पर्युपासते । तत्र दृष्टान्तः । कुलपा न कुलस्य वंशस्य रक्षकाः पुत्रा यथा ब्राजपतिं ।
ब्राजा गंतव्या गृहाः । तेषां पतिं चरंतं गच्छंतमुपासते तथेत्यर्थः । ब्रज गतौ ।
अस्मात्कर्मणि घञ् । अजिब्रज्योश्चेति कुत्वनिषेधः । कर्षात्तत् इत्यंतोदात्तत्वे पत्या-
वैश्वर्य इति पूर्वपदप्रकृतिस्वरत्वं ॥

तस्यैव दधिघर्मस्य आतं मन्य इत्येषा याज्या । सूच्यते हि । आतं मन्य ऊर्धनि
आतमग्नाविति यजति । आ० ५. १३. इति ॥

॥ सैषा तृतीया ॥

आतं मन्य ऊर्धनि आतमग्नौ सुआतं मन्ये तदृतं नवीयः ।

माध्यंदिनस्य सर्वनस्य दध्नः पिबेद्र वज्रिन्पुरुकृज्जुषाणः ॥ ३ ॥

आ॒तं । म॒न्ये । ऊ॒र्ध॒नि । आ॒तं । अ॒ग्नौ । सु॒ऽआ॒तं । म॒न्ये । तत् । ऋ॒तं । न॒वी॒यः ।
मा॒ध्मं॑दि॒नस्य॑ । स॒र्व॒नस्य॑ । द॒ध्मः । पि॒ब । इं॒द्र । व॒ज्रिन् । पु॒रु॒ऽकृ॒त् । जु॒षा॒णः ॥ ३ ॥

ऊ॒र्ध॒नि गो॒रू॒धस्ये॒तद्दधि॑घ॒र्ममा॒ख्यं ह॒विः प॒यो॒रूपे॑ण आ॒तं प॒क्कमि॑ति म॒न्ये ।
जा॒ने । पु॒नश्च॑ दु॒ग्धं प॒योऽग्रा॑वपि आ॒तं प॒क्कं । इ॒दानीं॑ द॒ध्यव॑स्थम॒ग्नौ प॑च्यते । अ॒तः
सु॒आ॒तं सु॒प॒क्कमि॑ति म॒न्ये । जा॒ने । अ॒त ए॒तच्च॑वि॒र्ज्जतं॑ स॒त्यभू॑तं न॒वी॒यो न॒वत॑रं प्र॒त्य-
य॒तरं॑ भ॒वति॑ । हे व॒ज्रिन् व॒ज्रव॑न् हे पु॒रु॒कृ॒द्धु॒कर्म॑कृ॒दिन्द्र॑ जु॒षा॒णः प्री॑यमा॒णस्त्वं
मा॒ध्मं॑दि॒नस्य॑ मा॒ध्मं॑दि॒ने भ॒वस्य॑ स॒र्व॒नस्य॑ सोम॒स्य सं॑ब॒न्धि॒नो द॒ध्मः । क॑र्म॒णि ष॑ष्ठी ।
दधि॑घ॒र्ममा॒ख्यं ह॒विः पि॒ब ॥

॥ इत्यष्टमस्याधमे सप्तत्रिंशो वर्गः ॥

प्र स॒सा॒हि॒ष इति॑ नृ॒च॒भे॒को॒नृ॒चिं॒शं सू॒क्तमि॑न्द्र॒पुत्र॑स्य ज॒यस्या॑र्धं चै॒ष्टुभ॑मै॒न्द्रं । त॒था
चा॒नु॒क्रा॒तं । प्र स॒सा॒हि॒षे ज॒ग॒न्म॑न् । ग॒न्म॑न् सू॒क्तवि॑नियोगः ॥ दर्श॑ इं॒द्रस्य॑ ह॒विषः
प्र स॒सा॒हि॒ष इत्ये॒षा या॒ज्या । स॒सा॒हि॒षे पु॒रू॒हू॒त श॒चून् म॒हाँ इं॒द्रो य
ओ॒ज॒सा । आ० १. ६. १ इति ॥ ए॒षा इं॒द्रप॑शौ पु॒रो॒डा॒शस्ये॒यमे॒व या॒ज्या । सू॒चितं
च । प्र स॒सा॒हि॒षे पु॒रू॒हू॒त श॒चू॒स्वस्त्व॑ वा॒जिभि॑श्च प्र॒णे॒तः । आ० ३. ७. १ इति ॥ दे॒व-
सु॒वां ह॒विषी॑न्द्र॒स्ये॒यमे॒वानु॑वा॒क्या । सू॒चितं॑ च । प्र स॒सा॒हि॒षे पु॒रू॒हू॒त श॒चू॒भुव॑स्त्वमि॒न्द्र
ब्र॒ह्म॒णा म॒हान् । आ० ४. ११. १ इति ॥

॥ सैषा प्रथमा ॥

प्र स॒सा॒हि॒षे पु॒रू॒हू॒त श॒चू॒ज्ये॒ष्ठस्ते॒ शु॒ष्मं इ॒ह रा॒तिर॑स्तु ।

इं॒द्रा भ॑र॒ दक्षि॑णे॒ना व॑सू॒नि प॑तिः॒ सिं॒धू॒नाम॑सि रे॒वती॑नां ॥ १ ॥

प्र । स॒सा॒हि॒षे । पु॒रु॒ऽहू॒त । श॒चून् । ज्ये॒ष्ठः । ते । शु॒ष्मः । इ॒ह । रा॒तिः । अ॒स्तु ।

इं॒द्र । आ॒ । भ॒र । दक्षि॑णे॒न । व॑सू॒नि । प॑तिः॒ । सिं॒धू॒नां । अ॒सि । रे॒वती॑नां ॥ १ ॥

हे पु॒रू॒हू॒त बहु॑भि॒राहू॑ते॒न्द्र श॒चू॒न्वैरि॑णः प्र स॒सा॒हि॒षे । प्र॒कर्षे॑णा॒भिभ॑वसि । ते तव
शु॒ष्मः शो॑ष॒कं ब॑लं ज्ये॒ष्ठः प्र॑श॒स्यत॑मं वृ॒द्धत॑मं वा भ॒वति॑ । इ॒हास्मि॑न्क॒र्मणि॑ रा॒ति-
स्त्व॒व दान॑मस्तु । अ॒स्मभ्यं॑ भ॒वतु॑ । तद॒र्थं हे इं॒द्र दक्षि॑णे॒न ह॑स्ते॒न व॑सू॒नि ध॑ना॒न्या
भ॒र । आ॒हर । आ॒नय॑ । त्वं रे॒वती॑नां र॒यि॒मती॑नां बहु॒धना॑नां सिं॒धूनां॑ स्यं॒दन॑शी-
ला॒नां न॑दी॒नां प॑तिर॒सि । स्वामी॑ भ॒वसि॑ । र॒यि॒शब्दान्म॑तुपि र॒येर्म॑तौ बहु॒लमि॑ति
संप्र॑सारणं । इं॒दसी॑र इति॑ म॒तुपो॑ व॒त्वं । रै॒शब्दा॑च्चेति॑ तस्यो॒दात्त॑त्वं ॥

धैमृधस्य हविषो मृगो नेत्येषा याज्या । सूचितं च । वि न इन्द्र मृधो जहि मृगो न भीमः कुचरो गिरिष्ठाः । आ० २. १०. । इति ॥

॥ सैषा द्वितीया ॥

मृगो न भीमः कुचरो गिरिष्ठाः परावत आ जगंथा परस्याः ।

सृकं संशायं पविमिन्द्र तिग्मं वि शचून्ताब्धिं वि मृधो नुदस्व ॥ २ ॥

मृगः । न । भीमः । कुचरः । गिरिऽस्थाः । पराऽवतः । आ । जगंथ । परस्याः ।

सृकं । संऽशायं । पविं । इन्द्र । तिग्मं । वि । शचून् । ताब्धिं । वि । मृधः । नुदस्व ॥ २ ॥

कुचरः कुत्सितचरणो गिरिष्ठाः पर्वतनिवासी मृगो न सिंह इव हे इन्द्र त्वं भीमो भयंकरोऽसि । स त्वं परस्याः परावतोऽतिशयेन दूराद्दुलोकादा जगंथ । आगच्छ । गमेष्व्छांदसे लिटि क्रादिनियमप्राप्तस्येदं उद्देशेन इति प्रतिषेधः । आगत्य च सृकं सरणशीलं तिग्मं तीक्ष्णं पविं ब्रूयान् । शचून् तीक्ष्णीकृत्य शचूनस्मदीयाचैरिणो हे इन्द्र तेन वज्रेण वि न । विशेषेण ताडयः विनाशयेत्यर्थः । तड आघाते । अस्मात्त्वोऽति रण्यं तादूपमेतत् । तथा मृधः संग्रामोद्युक्तान्युत्सूनन्यानापि वि नुदस्व । विशेषेण तिरस्कुरु ॥

॥ अथ तृतीया ॥

इंद्रं क्षत्रमभि वाममोजोऽजायथा वृषभ चर्षणीनां ।

अपानुदो जनंममिचयंतं मुहं देवेभ्यो अकृणोः लोकं ॥ ३ ॥

इंद्रं । क्षत्रं । अभि । वामं । ओजः । अजायथाः । वृषभ । चर्षणीनां ।

अपं । अनुदः । जनं । अमिचऽयंतं । मुहं । देवेभ्यः । अकृणोः । उं इति । लोकं ॥ ३ ॥

हे इन्द्र क्षत्रं क्षताच्चायकं वामं वननीयमोजो बलमभिलक्ष्याजायथाः । उत्पन्नोऽसि । हे वृषभ कामानां वर्षितः चर्षणीनां मनुष्याणामस्माकं । नामन्यतरस्यामिति नाम उदात्तत्वं । अमिचयंतं । अमिचः शत्रुः । स इवाचरंतं जनमपानुदः । अपागमयः । देवेभ्यश्चोऽहं विस्तीर्णं लोकं स्वर्गाख्यमकृणोः । अकाशीः । उशब्दः समुच्चये ॥

॥ इत्यष्टमस्याष्टमेऽष्टचिंशो वर्गः ॥

प्रथ इति तृचं चिंशं सूक्तं वैश्वदेवं त्रैष्टुभं । वासिष्ठः प्रथसंज्ञ ऋषिः प्रथमायाः । भारद्वाजः सप्रथाख्य ऋषिर्द्वितीयायाः । सूर्यपुत्रो घर्म ऋषिस्तृतीयायाः । तथा चानुक्रांतं । प्रथश्चैकर्चाः प्रथो वासिष्ठः सप्रथो भारद्वाजो घर्मः सौर्यो वैश्वदेवमिति ॥ प्रवर्ग्येऽभिष्टव एतत्सूक्तं । सूचितं च । गणानां त्वा प्रथश्च यस्य । आ० ४. ६. इति ॥

॥ तत्र प्रथमा ॥

प्रथश्च यस्य सप्रथश्च नामानुष्टुभस्य हविषो हविर्यत् ।

धातुर्द्युतानात्सवितुश्च विष्णो रथंतरमा जभार वसिष्ठः ॥ १ ॥

प्रथः । च । यस्य । सऽप्रथः । च । नाम । आनुऽस्तुभस्य । हविषः । हविः । यत् ।

धातुः । द्युतानात् । सवितुः । च । विष्णोः । रथंऽतरं । आ । जभार । वसिष्ठः ॥ १ ॥

यस्य वसिष्ठस्य प्रथो नर्म । स्य भारद्वाजस्य सप्रथो नाम पुत्रस्तयोर्मध्ये वसिष्ठ आनुष्टुभस्यानुष्टुब्धं दसा युक्तस्य त्रैष्टुभो घर्माख्यस्य यज्ञविर्हविष्ठापादकं रथंतरं । रथरंहःसाधनं साम तद्रथंतरं । धातुर्धातृसंज्ञाद्देवाद्युतानाद्युतमानात्सवितुश्च विष्णोश्चा जभार । आजहार । हतवान् । हयहोर्भे इति भत्वं । रथशब्दोपपदात्तरतेः संज्ञायां भृतृवृजीति खच् । अरुर्द्विषदजंतस्येति मुमागमः ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

अविंदन्ते अतिहितं यदासीद्यज्ञस्य धाम परमं गुहा यत् ।

धातुर्द्युतानात्सवितुश्च विष्णोर्भरद्वाजो बृहदा चक्रे अग्नेः ॥ २ ॥

अविंदन् । ते । अतिऽहितं । यत् । आसीत् । यज्ञस्य । धाम । परमं । गुहा । यत् ।

धातुः । द्युतानात् । सवितुः । च । विष्णोः । भरत्ऽवाजः । बृहत् । आ । चक्रे । अग्नेः ॥ २ ॥

ते धात्रादयस्तदविंदन् अलभन्त यद्बृहत्सामाख्यं घर्मस्य हविषः संस्कारकमतिहितं तिरोहितमासीत् । यच्च बृहत्साम यज्ञस्य ज्योतिष्टोमादेः परममुत्कृष्टं धाम धारकं शरीरभूतं वा गुहा गुहायामस्मदादिविषये निहितमासीत् तत्ते धात्रादयोऽलभन्त । तेभ्योऽग्नेश्च सकाशात्तद्बृहत्साम भारद्वाज ऋषिरा चक्रे । आभिमुख्येन कृतवान् । आहतवानित्यर्थः ॥

॥ अथ तृतीया ॥

तेऽविदन्मनसा दीधाना यजुः स्कन्नं प्रथमं देवयानं ।

धातुर्द्युतानात्सवितुश्च विष्णोरा सूर्यादभरन्धर्ममेते ॥३॥

ते । अविदन् । मनसा । दीधानाः । यजुः । स्कन्नं । प्रथमं । देवयानं ।

धातुः । द्युतानात् । सवितुः । च । विष्णोः । आ । सूर्यात् । अभरन् । धर्मं । एते ॥३॥

ते धात्रादयो दीधाना दीप्यमानाः संतो मनसा बुद्ध्याविदन् । अलभन्त । किं तत् । यजुर्यागसाधनं स्कन्नं स्कंदनीयमासेचनीयं प्रवृंजनसाधनं प्रथमं मुख्यं देवयानं देवानां प्राप्तिसाधनं धर्मं । एवं धात्रादिभिः प्रथममुपलब्धं तं धर्मं धातुर्द्युतमानात्सवितुर्विष्णोः सूर्याच्चैत ऋत्विज आभरन् । आहरन् । आनीतवन्त इत्यर्थः ॥

॥ इत्यष्टमस्याष्टम एकोनचत्वारिंशो वर्गः ॥

बृहस्पतिरिति तृचमेकत्रिंशं सूक्तं बृहस्पतिदेवत्यं त्रैष्टुभं । बृहस्पतिपुत्रस्तपुर्मूर्धा नामर्षिः । तथा चानुक्रांतं । बृहस्पतिस्तपुर्मूर्धा बार्हस्पत्यमिति ॥ गतो विनियोगः ॥

॥ तत्र प्रथमा ॥

बृहस्पतिर्नयतु दुर्गहा तिरः पुनर्नेषदघशंसाय मन्म ।

क्षिपदशस्तिमप दुर्मतिं हन्त्रथा करद्यजमानाय शं योः ॥१॥

बृहस्पतिः । नयतु । दुःऽगहा । तिरः । पुनः । नेषत् । अघऽशंसाय । मन्म ।

क्षिपत् । अशस्तिं । अप । दुःऽमतिं । हन् । अथ । करत् । यजमानाय । शं । योः ॥१॥

बृहस्पतिर्बृहतां देवानां पतिः पालयिता । तद्बृहतोः करपत्योश्चोरदेवतयोः सुद तलोपश्चेति सुडागमस्तलोपश्च । उभे वनस्पत्यादिष्विति पूर्वोत्तरपदयोर्युगपत्प्रकृतिस्वरत्वं । दुर्गहा दुर्गमनानां हन्ता स देवस्तिरो नयतु । तिरस्कृताभ्यानि पापान्यपसारयतु । अघशंसायास्माकमनर्थमाशंसमानाय पुरुषाय मन्म । मन्यतेर्दीप्ति-कर्मणो मन्म । दीप्प्रमायुधं पुनर्नेषत् । नयतु । नयतेर्लेट्छडागमः । सिद्धहुलमिति सिप् । अपि चाशस्तिमयशस्त्विनं शत्रुं क्षिपतु । अस्मत्तः प्रेरयतु । दुर्मतिं दुर्बुद्धिं चाप हन् । अपहन्तु । अथानंतरं शं रोगाणां शमनं योर्भयानां यावनं च करत् ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

नरा॒शंसो॑ नोऽवतु प्रया॒जे शं नो॑ अस्व॒नुया॒जो ह॒वेषु॑ ।

क्षि॒पद॑र्शस्ति॒मपं दु॑र्म॒तिं ह॒न्त्रथा॑ क॒रद्य॑ज॒मानाय॑ शं योः ॥ २ ॥

नरा॒शंसः । नः । अ॒वतु॑ । प्र॒या॒जे । शं । नः । अ॒स्तु । अ॒नु॒या॒जः । ह॒वेषु॑ ।

क्षि॒पत् । अ॒र्शस्तिं॑ । अ॒पं । दुः॒म॒तिं । ह॒न् । अ॒र्थं । क॒रत् । य॒ज॒मा॒नाय॑ । शं । योः ॥ २ ॥

पंचसु प्रयाजेषु द्वितीयः प्रयाजो नराशंसदेवताकः । तस्मिन्प्रयाजे देवताभूतो नराशंसो नरैः शंसनीयोऽग्निर्नोऽस्नानवतु । रक्षतु । हवेष्वाह्वानेषु सस्वनुयाजः । त्रयोऽनुयाजाः । द्वितीयोऽनुयाजो नराशंसः । तस्यानुयाजस्य देवताभूतो नराशंसोऽग्निश्च नोऽस्माकं शं सुखकरोऽस्तु । बृहस्पतिश्चाशस्तिं क्षिपदित्यादि पूर्ववत् ॥

॥ अथ तृतीया ॥

तपु॑र्मूर्धा तपतु र॒क्षसो॑ ये ब्र॒ह्म॒द्विषः॑ शर॒वे ह॑न्त॒वा उ॑ ।

क्षि॒पद॑र्शस्ति॒मपं दु॑र्म॒तिं ह॒न्त्रथा॑ क॒रद्य॑ज॒मानाय॑ शं योः ॥ ३ ॥

तपुः॒मूर्धा । त॒पतु॑ । र॒क्षसः॑ । ये । ब्र॒ह्म॒द्विषः॑ । शर॒वे । ह॑न्त॒वै । उ॑ इति ।

क्षि॒पत् । अ॒र्शस्तिं॑ । अ॒पं । दुः॒म॒तिं । ह॒न् । अ॒र्थं । क॒रत् । य॒ज॒मा॒नाय॑ । शं । योः ॥ ३ ॥

तपुर्मूर्धा तापकशिरस्को बृहस्पती रक्षसो ये ब्रह्मद्विषो ब्राह्मणद्वेष्टारो राक्षसास्तान्नाक्षसांस्तपतु । तापयतु । दहत्वित्यर्थः । किमर्थं । शरवे शरं हिंसकं रक्षसामधिपतिं हन्तवै हन्तुं । अनुचरान्पूर्वं नाशयतु पश्चादेनमपि नाशयत्वित्यर्थः । शृ हिंसायामित्यस्माच्छृस्वृत्तिहीत्यादिनोप्रत्ययः । निदित्यनुवृत्तेराद्युदात्तत्वं । क्रियाग्रहणं कर्तव्यमिति कर्मणः संप्रदानत्वाच्चतुर्थी । हन्तेस्तुमर्थे सेसेनिति तवैप्रत्ययः । अंतश्च तवै युगपदित्याद्यंतयोर्युगपदुदात्तत्वं । उशब्दः पूरकः ॥

॥ इत्यष्टमस्याष्टमे चत्वारिंशो वर्गः ॥

अपश्यमिति तृचं द्वात्रिंशं सूक्तं चैष्टुभं । प्रजापतिपुत्रः प्रजावान्नामर्षिः । ऋचः क्रमेण यजमानपत्नीहोतृणामाशिषः प्रतिपादिकाः । अतस्तद्देवताकाः । तथा चानुक्रांतं । अपश्यं प्रजावान्प्राजापत्योऽन्वृचं यजमानपत्नीहोत्राशिष इति ॥ प्रवर्ग्येऽभिष्टव एतत्सूक्तं । सूच्यते हि । अपश्यं त्वेत्येतस्याद्यया यजमानमीक्षते द्वितीयया पत्नीं तृतीययात्मानं । आ० ४. ६. इति ॥

॥ तत्र प्रथमा ॥

अपश्यं त्वा मनसा चेकितानं तपसो जातं तपसो विभूतं ।

इह प्रजामिह रयिं रराणः प्र जायस्व प्रजया पुत्रकाम ॥ १ ॥

अपश्यं । त्वा । मनसा । चेकितानं । तपसः । जातं । तपसः । विऽभूतं ।

इह । प्रऽजां । इह । रयिं । रराणः । प्र । जायस्व । प्रऽजयां । पुत्रऽकाम ॥ १ ॥

हे यजमान त्वा त्वां मनसा बुद्ध्यापश्यं । अदर्शं । कीदृशं । चेकितानं । कर्माणि भृशं जानंतं । तपसो दीक्षारूपाद्भूताज्जातं पुनरुत्पन्नं । यद्वा जन्मांतरानुष्ठितात्सुकृतादुत्पन्नं । तपसोऽनुष्ठीयमानाद्यज्ञाद्धेतोर्विभूतं व्याप्तं सर्वत्र प्रख्यातं । हे पुत्रकाम पुत्रान्कामयमान स त्वमिहास्मिँल्लोके प्रजां पुत्रपौत्रादिरूपां रराणो रमयन् रयिं धनमिहास्मिँल्लोके रमयन् प्रजया प्रजनेन प्र जायस्व । पुत्रादिरूपेणोत्पद्यस्व । प्रजा उत्पादयेत्यर्थः ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

अपश्यं त्वा मनसा दीधानां स्वायां तनू ऋत्ये नाधमानां ।

उप मामुच्चा युवतिर्बभूयाः प्र जायस्व प्रजया पुत्रकामे ॥ २ ॥

अपश्यं । त्वा । मनसा । दीधानां । स्वायां । तनू इति । ऋत्ये । नाधमानां ।

उप । मां । उच्चा । युवतिः । बभूयाः । प्र । जायस्व । प्रजयां । पुत्रऽकामे ॥ २ ॥

हे पत्नि दीधानां दीप्यमानां स्वायामात्मीयायां तनू तत्त्वां शरीर ऋत्ये । ऋतुकाले भवं गर्भधारणरूपं कर्मत्वियं । तस्मिन्निमित्तभूते नाधमानां भर्तुरूपगमनं याचमानां त्वा त्वां मनसापश्यं । अद्राक्षं । हे पुत्रकामे पुत्रान्कामयमाने मामुप मत्समीपं प्राप्य सा त्वमुच्चोच्चैर्भृशं युवतिस्तरुणी बभूयाः । भूयाः । छंदस्युभयथेत्याशीर्लिङः सार्वधातुकत्वाच्छप् । तस्य छंदसः क्षुः । अलिङ्ग्यपि व्यत्ययेन भवतेर इत्यभ्यासस्यात्वं । युवतिर्भूत्वा च प्रजया प्रजनेन प्रजायस्व । पुत्राप्रसूष । जनी प्रादुर्भावे । श्यनि ज्ञाजनोर्जेति जादेशः ॥

॥ अथ तृतीया ॥

अहं गर्भमदधामोषधीष्वहं विश्वेषु भुवनेष्वन्तः ।

अहं प्रजा अजनयं पृथिव्यामहं जनिभ्यो अपरीषु पुत्रान् ॥ ३ ॥

अ॒हं । गर्भे॑ । अ॒द॒धां । ओष॑धीषु । अ॒हं । वि॒श्वेषु॑ । भुव॑नेषु । अ॒न्तरि॑ति ।

अ॒हं । प्र॒जाः । अ॒ज॒न॒यं । पृथि॑व्यां । अ॒हं । जनि॑भ्यः । अ॒प॒रीषु॑ । पु॒त्रान् ॥ ३ ॥

अहं होतृषधीषु शाल्यादिषु फलार्थं गर्भमदधां । धारयामि । विश्वेषु सर्वेष्वन्येष्वपि भुवनेषु भूतजातेष्वन्तर्मध्येऽहमेव गर्भं धारयामि । तथा पृथिव्यां भूम्यां प्रजाः सर्वान्मनुष्यान्हमजनयं । जनयामि । जनिभ्यो जायाभ्योऽपरीष्वन्यास्वपि स्त्रीषु पुत्रानहमजनयं । जनयामि । मत्साध्येन यागेन सर्वस्योत्पत्तेरहं सर्वजनहेतुर्भवामीत्यर्थः ॥

॥ इत्यष्टमस्याष्टम एकचत्वारिंशो वर्गः ॥

विष्णुरिति तृचं त्रयस्त्रिंशं सूक्तमानुष्टुभं । गर्भाणां त्वष्टा नामर्षिः प्रजापतिपुत्रो विष्णुर्वा । लिंगोक्ता विष्णुत्वष्टृप्रजापतिसिनीवालीसरस्वत्यश्विन इति देवताः । तथा चानुक्रांतं । विष्णुस्त्वष्टा गर्भकर्ता विष्णुर्वा प्राजापत्यो गर्भार्थाशीर्लिंगोक्तदेवतमानुष्टुभमिति ॥ लैंगिको विनियोगः ॥

॥ तत्र प्रथमा ॥

विष्णु॑र्योनिं कल्पय॑तु त्वष्टा॑ रूपाणि॑ पिंश॑तु ।

आ सि॑ंचतु प्र॒जाप॑तिर्धा॒ता गर्भे॑ दधातु ते ॥ १ ॥

विष्णुः॑ । योनिं॑ । क॒ल्प॒य॒तु । त्वष्टा॑ । रू॒पाणि॑ । पिं॒श॒तु ।

आ । सि॒ंच॒तु । प्र॒जाऽप॑तिः । धा॒ता । गर्भे॑ । द॒धा॒तु । ते ॥ १ ॥

विष्णुर्वापको देवो योनिं गर्भाधानस्थानं कल्पयतु । करोतु । त्वष्टा तनुकर्तेतत्संज्ञको देवश्च रूपाणि निरूपकाणि स्त्रीत्वपुंस्त्वाभिधंजकानि चिह्नानि पिंशतु । अवयवीकरोतु । पिश अवयवे । मुचादित्वानुम् । एवं प्रकृप्तायां योन्यां प्रजापतीरेत आ सिंचतु । निषिंचतु । सृजत्वित्यर्थः । धाता धारको देवो हे जाये ते तव गर्भं गर्भरूपेण परिणतं तद्रेतो दधातु । तत्रैव धारयतु । गर्भपातापप्रसवा मा भूवन्नित्यर्थः ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

गर्भे॑ धेहि सिनीवालि॒ गर्भे॑ धेहि सरस्वति ।

गर्भे॑ ते अ॒श्विनौ दे॒वावा ध॑त्तां पु॒ष्कर॑स्रजा ॥ २ ॥

गर्भे । धेहि । सिनीवालि । गर्भे । धेहि । सरस्वति ।

गर्भे । ते । अश्विनौ । देवौ । आ । धत्तां । पुष्करऽस्रजा ॥ २ ॥

हे सिनीवालि एतत्संज्ञे देवि गर्भे धेहि । निषिक्तं गर्भे धारय । हे सरस्वति त्वं च निषिक्तं गर्भे धारय । हे जाये पुष्करस्रजा पुष्करमालिनौ स्वर्णकमलाभरणावश्विनौ देवौ ते तव गर्भमा धत्तां । प्रक्षिपतां कुरुतामित्यर्थः ॥

॥ अथ तृतीया ॥

हिरण्ययी अरणी यं निर्मेथतो अश्विनौ ।

तं ते गर्भे हवामहे दशमे मासि सूतवे ॥ ३ ॥

हिरण्ययी इति । अरणी इति । यं । निःऽमंथतः । अश्विनौ ।

तं । ते । गर्भे । हवामहे । दशमे । मासि । सूतवे ॥ ३ ॥

हिरण्ययी हिरण्ययावरणी यं गर्भमुद्दिश्याश्विनाश्विनौ देवौ निर्मेथतो निर्मेथितवन्तौ हे जाये ते तुभ्यं त्वदर्थं तं गर्भे हवामहे । आह्वयामहे । दशमे मासि सूतवे प्रसोतुं । पद्मन्नित्यादिना मासशब्दस्य मासभावः । सूतेस्तुमर्थे सेसेनिति तवेन्द्रत्ययः ॥

॥ इत्यष्टमस्याष्टमे द्विचत्वारिंशो वर्गः ॥

महीति तृचं चतुस्त्रिंशं सूक्तं वरुणपुत्रस्य सत्यधृतेरार्षे गायत्रमादित्यदेवताकं । तथा चानुक्रांतं । महि सत्यधृतिर्वारुणिरादित्यं स्वस्त्ययनं गायत्रं वा इति ॥ धनलिप्तया प्रवसंतं शिष्यमाचार्योऽनेन सूक्तेनाभिमन्त्रयते । सूच्यते हि । महि त्रीणामित्यनुमन्त्र्यैवमत्तिसृष्टस्य न कुतश्चिद्भयं भवतीति विज्ञायते । आ० गृ० ३. ०. । इति ॥

॥ तत्र प्रथमा ॥

महि त्रीणामवोऽस्तु द्युक्षं मिचस्यार्यम्णाः ।

दुराधर्षे वरुणस्य ॥ १ ॥

महि । त्रीणां । अवः । अस्तु । द्युक्षं । मिचस्य । अर्यम्णाः ।

दुःऽआधर्षे । वरुणस्य ॥ १ ॥

त्रीणां त्रयाणां मिचस्यार्यम्णो वरुणस्य च द्युक्षं दीप्तमत एव दुराधर्षमन्यैर्धर्वितुं

बाधितुमशक्यं महि महदवो रक्षणमस्माकमस्तु । चीणामित्यपि छंदसि दृश्यत इति वचनात् । पा० ७. १. ५३. १. । चयादेशाभावः । नामन्यतरस्यामिति नाम उदात्तत्वं ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

न॒हि ते॒षाम॒मा च॒न ना॒ध्वसु॒ वार॒णेषु॑ ।

ई॒शे रि॒पुर॒घशंसः॑ ॥ २ ॥

न॒हि । ते॒षां । अ॒मा । च॒न । न । अ॒ध्वऽसु॑ । वार॒णेषु॑ ।

ई॒शे । रि॒पुः । अ॒घऽशंसः॑ ॥ २ ॥

अमेति गृहनाम । अमा चन गृहेष्वपि तेषां वरुणमित्रार्यम्णां तदनुगृहीतानां स्तोतृणां वाघशंसोऽघमनर्थमाशंसमानो रिपुः शत्रुर्न हीशे । न खलु हिंसितुमीष्टे । लोपस्त आत्मनेपदेष्विति तलोपः । अनुदात्तेस्त्वाह्लासार्वधातुकानुदात्तत्वे धातुस्वरः शिष्यते । तथाध्वसु मार्गेषु वारणेषु यत्र पुरुषा निवार्यन्ते तेषु च स्थानेषु शत्रुर्निवारयितुं नेष्टे ॥

॥ अथ तृतीया ॥

यस्मै॑ पु॒त्रासो॒ अदि॒तेः प्र जी॒वसे॒ मर्त्या॑य ।

ज्योति॑र्यच्छ॒त्यज॑स्रं ॥ ३ ॥

यस्मै॑ । पु॒त्रासः॑ । अदि॒तेः । प्र । जी॒वसे॑ । मर्त्या॑य ।

ज्योतिः॑ । यच्छ॑ति । अज॑स्रं ॥ ३ ॥

अदितेरदीनाया देवमातुः पुत्रासः पुत्रा मित्रादयो यस्मै मर्त्याय मनुष्याय स्तोत्रे ऽजस्रमविच्छिन्नं ज्योतिस्तेजो जीवसे जीवितुं प्रयच्छन्ति तस्य शत्रुर्नेश्वर इत्यर्थः ॥

॥ इत्यष्टमस्याष्टमे त्रिचत्वारिंशो वर्गः ॥

वात इति तृचं पंचत्रिंशं सूक्तं वातगोचस्योलस्यार्धं गायत्रं वायुदेवतावं तथ चानुक्रांतं । वातो वातायन उल्लो वायव्यमिति । गतो विनियोगः ॥

॥ तत्र प्रथमा ॥

वा॒त आ॒ वा॒तु॒ भेष॒जं श॒भु म॑यो॒भु नो॑ ह॒दे ।

प्र ण॑ आ॒यू॒षि ता॑रिषत् ॥ १ ॥

वा॒तः । आ । वा॒तु । भे॒षजं । शं॒ऽभु । म॒यः॒ऽभु । नः । ह॒दे ।

प्र । नः । आ॒यू॒षि । ता॒रि॒षत् ॥ १ ॥

वातो वायुर्नोऽस्माकं हृदे हृदयाय भेषजमौषधमुदकं वा वातु । आगमयतु । कीदृग्भूतं । शंभु रोगशमनस्य भावयितु मयोभु सुखस्य च भावयितु । अपि च नोऽस्माकमायूषि प्र तारिषत् । प्रवर्धयतु ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

उ॒त वा॒त पि॒तासि॑ न उ॒त भ्रा॒त॒त नः॑ स॒खा ।

स नो॑ जी॒वा॒त॒वे कृ॒धि ॥ २ ॥

उ॒त । वा॒त । पि॒ता । अ॒सि । नः॑ । उ॒त । भ्रा॒ता । उ॒त । नः॑ । स॒खा ।

सः । नः॑ । जी॒वा॒त॒वे । कृ॒धि ॥ २ ॥

उतापि च हे वात त्वं नोऽस्माकं पितासि । उत्पादको भवसि । उतापि च भ्राता भवसि । उतापि च नोऽस्माकं सखा समानख्यानो मित्रभूतश्च भवसि । स त्वं नोऽस्माज्जीवातवे जीवनहेतवे यागाय कृधि । कुरु । करोतेऽच्छांसो विकरणस्य लुक् । शृणुणुपृकृवृभ्य इति हेधिः ॥

॥ अथ तृतीया ॥

यद॒दो वा॒त ते गृ॒हे॒ऽमृ॒तस्य॑ नि॒धिर्हि॒तः ।

ततो॑ नो दे॒हि जी॒वसे॑ ॥ ३ ॥

यत् । अ॒दः । वा॒त । ते । गृ॒हे । अ॒मृ॒तस्य॑ । नि॒धिः । हि॒तः ।

ततः॑ । नः॑ । दे॒हि । जी॒वसे॑ ॥ ३ ॥

वात वायो ते तव गृहे स्थाने यददो योऽसावमृतस्यामरणस्य निधिर्निक्षेपो स्थापितो वर्तते ततस्तस्मान्निधेराहृत्यामृतत्वं जीवसे नोऽस्माकं जीवनाय प्रयच्छ ॥

॥ इत्यष्टमस्याष्टमे चतुश्चत्वारिंशो वर्गः ॥

इति पंचर्चं षट्त्रिंशं सूक्तं । अग्नेः पुत्रस्य वत्सस्यार्धं गायत्रमाग्नेयं । तथा गायत्रे पंचाग्नेयो व अग्नेयं त्विति ॥ प्रातरनुवाकाश्चिनशस्त्रयोर्गायत्रे

छंदसीदमादिके वे सूक्ते । सूच्यते हि । प्राग्रये वाचमिति सूक्ते इमां मे अग्रे समिधं । अ० ८. १३. । इति ॥ दशरात्रस्य नवमेऽहन्याग्निमारुत इदं जातवेदसं निविडानं । सूचितं च । मरुतो यस्य हि प्राग्रये वाचमित्याग्निमारुतं । अ० ८. ११. । इति ॥

॥ तत्र प्रथमा ॥

प्राग्रये वाचमीरय वृषभाय क्षितीनां ।

स नः पर्षदति द्विषः ॥ १ ॥

प्र । अग्रये । वाचं । ईरय । वृषभाय । क्षितीनां ।

सः । नः । पर्षत् । अति । द्विषः ॥ १ ॥

हे स्तोतरग्रये स्तुतिरूपां वाचं प्रेरय । उच्चारय । कथंभूताय । क्षितीनां मनुष्याणां यजमानानां वृषभाय कामानां वर्षिचे । किं प्रयोजनमिति चेत् सोऽग्निर्नोऽस्मान्निषो वेष्टुनति पर्षत् । अतिपारयेत् ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

यः परस्याः परावतस्तिरो धन्वातिरोचते ।

स नः पर्षदति द्विषः ॥ २ ॥

यः । परस्याः । पराऽवतः । तिरः । धन्व । अतिऽरोचते ।

सः । नः । पर्षत् । अति । द्विषः ॥ २ ॥

योऽग्निः परस्याः परावतोऽतिशयिताहूरदेशस्तिरः । प्राप्ननामैतत् । प्र बंधं धन्व मरुभूमिं जलवर्जितं देशमतिरोचतेऽतिक्रम्य प्रज्वलति । यद्वा धत्तोत्रे तरिषं । धन्वांतरिषं तिरस्तिर्यगतिरोचते भृशं प्रकाशयते । गतमन्यत् ॥ अर्थः ॥

॥ अथ तृतीया ॥

यो रक्षांसि निजूर्वति वृषां शुक्रेण शोचिषा ।

स नः पर्षदति द्विषः ॥ ३ ॥

यः । रक्षांसि । निऽजूर्वति । वृषां । शुक्रेण । शोचिषा ।

सः । नः । पर्षत् । अति । द्विषः ॥ ३ ॥

वृषा वर्षिता योऽग्निः शुक्रेण निर्मलेन शुभ्रवर्णेन वा शोचिषा ते यज्ञस्य हंतृणि निजूर्वति निहिनस्ति । जूर्वी हिंसार्थः । गतमन्यत् ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

यो विश्वाभि विपश्यति भुवना सं च पश्यति ।

स नः पर्षदति द्विषः ॥४॥

यः । विश्वा । अभि । विऽपश्यति । भुवना । सं । च । पश्यति ।

सः । नः । पर्षत् । अति । द्विषः ॥४॥

योऽग्निः सूर्यरूपेण विश्वा विश्वानि सर्वाणि भूतजातान्यभिमुखं विपश्यति विशेषेण तेजसा प्रेक्षते । प्रकाशयतीत्यर्थः । भुवना भुवनानि भूतजातानि संपश्यति च सम्यग्जानाति च । अन्यत्सिद्धं ॥

॥ अथ पंचमी ॥

यो अस्य पारे रजसः शुक्रो अग्निरजायत ।

स नः पर्षदति द्विषः ॥५॥

यः । अस्य । पारे । रजसः । शुक्रः । अग्निः । अजायत ।

सः । नः । पर्षत् । अति । द्विषः ॥५॥

अस्य रजसो लोकस्यांतरिक्षस्य पार उपरिदेशे शुक्रः शुभवर्णो योऽग्निर्विद्युदात्मना सूर्यात्मना वाजायत प्रादुर्भवति स नोऽस्मान्द्विषो द्वेष्टनति पर्षत् । निपायतु ॥

॥ इत्यष्टमस्याष्टमे पंचचत्वारिंशो वर्गः ॥

नूनमिति तृचं सप्तत्रिंशं सूक्तं । अग्निपुत्रस्य श्येनस्यार्धं गायत्रं जातवेदोऽग्निर्देवता । तथा चानुक्रांतं । प्र नूनं तृचमाग्नेयः श्येनो जातवेदस्यमिति ॥ नुवाकाश्विनशस्त्रयोरुक्तो विनियोगः ॥

॥ तत्र प्रथमा ॥

प्र नूनं जातवेदसमर्शं हिनोत वाजिनं ।

इदं नो बर्हिरासदे ॥१॥

१ । नूनं । जातऽवेदसं । अर्शं । हिनोत । वाजिनं ।

चः । बर्हिः । आऽसदे ॥१॥

जातवेदसं जातानां वेदितारं जातधनादिकं वाञ्छं कर्मभिर्व्याप्नुवंतं वाजिन-
मन्नवंतं हे ऋत्विग्यजमाना नूनमवश्यं प्र हिनोत । प्रवर्धयत । यद्वा । अश्वमिव
स्तुतिभिः प्रेरयत । हि गतौ वृद्धौ च । अस्माल्लोटि तशब्दस्य तन्ननन्ननथनाश्चेति
तबादेशः । किमर्थं । नोऽस्माकमिदं बर्हिरास्तीर्णमासदे । आसक्तुं प्राप्तुं । बर्हिरा-
सीदन्वित्यर्थः । सदेः कृत्यार्थे तवैकेनिति केन्प्रत्ययः ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

अस्य प्र जातवेदसो विप्रवीरस्य मीळहुषः ।

महीमियमि सुष्टुतिं ॥ २ ॥

अस्य । प्र । जातऽवेदसः । विप्रऽवीरस्य । मीळहुषः ।

मही । इयमि । सुऽस्तुतिं ॥ २ ॥

जातवेदसो जातानां वेदितुर्विप्रवीरस्य । विप्रा मेधाविनो यजमाना वीराः
पुत्रा यस्य । तादृशस्य मीळहुषः सेक्तुरस्याग्नेर्मही महतीं सुष्टुतिं शोभनां स्तुतिं
प्रेयमि । प्रेरयामि । ऋ गतौ । जौहोत्यादिकः । अतिपिपत्योश्चेत्यभ्यासस्येत्वं ॥

॥ अथ तृतीया ॥

या रुचो जातवेदसो देवचा हव्यवाहनीः ।

ताभिर्नो यज्ञमिन्वतु ॥ ३ ॥

याः । रुचः । जातऽवेदसः । देवऽचा । हव्यऽवाहनीः ।

ताभिः । नः । यज्ञं । इन्वतु ॥ ३ ॥

जातवेदसोऽग्नेर्यो रुचो रोचमानाः कालीकरालीप्रभृतयः सप्त जिह्वा
देवान्प्रति । देवमनुष्यपुरुषपुरुमर्त्येभ्य इत्यादिना द्वितीयार्थे चाप्रत्ययः । हव्य
नीर्हव्यानां हविषां वोद्धुः प्रापयिष्यो भवन्ति । वा छंदसीति जसि पूर्वसवर्णे तथ
ताभिर्जिह्वाभिर्नोऽस्माकं यज्ञं यागसाधनं हविरिन्वतु । देवान्प्रापयतु । इवि
इदित्त्वान्नुम् ॥

॥ इत्यष्टमस्याष्टमे षट्त्वारिंशो वर्गः ॥

आयं गौरिति तृचमष्टात्रिंशं सूक्तं गायत्रं । सार्वराज्ञी नामर्षिका
सूर्यो वेति । तथा चानुक्रांतं । आयं गौः सार्वराज्ञ्यात्मदैवतं सूर्यः

वाक्येऽहनि मानसग्रह एतत्सूक्तं शंसनीयं । सूचितं च । आयं गौः पृश्निरक्रमी-
दित्युपांशु तिस्रः पराचीः शस्त्वा । आ० ८. १३. । इति ॥

॥ तत्र प्रथमा ॥

आयं गौः पृश्निरक्रमीदसदन्मातरं पुरः ।

पितरं च प्रयन्स्वः ॥ १ ॥

आ । अयं । गौः । पृश्निः । अक्रमीत् । असदत् । मातरं । पुरः ।

पितरं । च । प्रयन् । स्वः । रिति स्वः ॥ १ ॥

गौर्गमनशीलः पृश्निः प्राष्टवर्णः प्राप्ततेजा अयं सूर्य आक्रमीत् । आक्रांतवान् ।
उदयाचलं प्राप्तवानित्यर्थः । आक्रम्य च पुरः पुरस्तात्पूर्वस्यां दिशि मातरं सर्व-
भूतजातस्य निर्मात्रीं पृथिवीमसदत् । आसीदति । प्राप्नोति । सदेच्छादसो लुङ् ।
लृदिच्चाच्चेरडादेशः । ततः पितरं पालकं द्युलोकं । चशब्दादंतरिक्षं च प्रयन् प्र-
कर्षेण शीघ्रं गच्छन् स्वः स्वरणः शोभनगमनो भवति । यद्वा पितरं स्वर्गलोकं
प्रयन्वर्तते ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

अंतरिश्चरति रोचनास्य प्राणादपानती ।

अख्यन्महिषो दिवं ॥ २ ॥

अंतरिति । चरति । रोचना । अस्य । प्राणात् । अपऽअनती ।

वि । अख्यत् । महिषः । दिवं ॥ २ ॥

य सूर्यस्य रोचना रोचमाना दीप्तिरंतः शरीरमध्ये मुख्यप्राणात्मना चरति ।
। किं कुर्वती । प्राणादपानती । मुख्यप्राणस्य प्राणाद्याः पंच वृत्तयः । तत्र
। नाडीभिरूर्ध्वं वायोर्निर्गमनं । तथाविधात्प्राणात्प्राणनादनंतरमपानती ।
। न नाडीभिरवाङ्मुखं वायोर्नयनं । तत्कुर्वती । अपपूर्वादनिर्तेर्लटः शतृ ।
। त्वाच्ङपो लुक् । उगितश्चेति ङीप् । शतुरनुम इति नद्या उदात्तत्वं ॥ यद्वा ।
। पृथिव्योर्मध्येऽस्य सूर्यस्य रोचना रोचमाना दीप्तिश्चरति । गच्छति । रुच
। अनुदात्तेतश्च हलादेरिति युच् । किं कुर्वती । प्राणात्प्राणनादुदयानंतरम-
। गंसमयेऽस्तं गच्छती । ईदृश्या दीप्त्या युक्तः । अत एव महिषो महान्सूर्यो

दिवमंतरिक्षमुदयास्तमयोर्मध्ये व्यख्यत् । विचष्टे । प्रकाशयति ॥ महेरविमहोष्टि-
षजित्यौणादिकष्टिषच् प्रत्ययः । चक्षिडः ख्याज् । छांदसे लुङ्यस्यतिवक्तीत्यादिना
चेरडादेशः ॥

॥ अथ तृतीया ॥

चिंशङ्गाम वि राजति वाक्पतंगाय धीयते ।

प्रति वस्तोरह द्युभिः ॥ ३ ॥

चिंशत् । धाम । वि । राजति । वाक् । पतंगाय । धीयते ।

प्रति । वस्तोः । अह । द्युभिः ॥ ३ ॥

चिंशङ्गाम धामानि स्थानानि । वचनव्यत्ययः । वस्तोर्वासरस्याहोरात्रस्याव-
यवभूतानि । अहशब्दोऽवधारणे । द्युभिः सूर्यस्य दीप्तिभिरेव वि राजति । वि-
राजते । विशेषेण दीप्यते । व्यत्ययेनैकवचनं । मुहूर्तान्यत्र धामान्युच्यते । पंचदश
रात्रेः पंचदशाहः । पतंगाय । पतति गच्छतीति पतंगः सूर्यः । तस्मै श्रुतिरूपा
वाक् प्रति धीयते । प्रतिमुखं स्तोतृभ्यः क्रियते ॥ यद्वा वस्तोरहनि चिंशङ्गामानि ।
घटिकाभिप्रायमेतत् । चिंशङ्घटिकाः । अत्यंतसंयोगे द्वितीया । एतावंतं कालं द्युभि-
दीप्तिभिरसौ सूर्यो वि राजति । विशेषेण दीप्यते । तस्मिंश्च समये वाक् त्रयीरूपा
तस्मै सूर्यरूपाय पतंगाय प्रति धीयते । प्रतिमुखं धार्यते । स्तूयते सूर्यः सर्वत इत्यर्थः ।
श्रूयते हि । ऋग्भिः पूर्वाह्णे दिवि देव ईयते यजुर्वेदे तिष्ठति मध्ये अह इत्यादि ॥
यदा त्विदं सूक्तं सार्वराज्या आत्मस्तुतिस्तदा सूर्यात्मना स्तूयत इत्यवगंतव्यं ॥

॥ इत्यष्टमस्याष्टमे सप्तचत्वारिंशो वर्गः ॥

ऋतमिति तृचमेकोनचत्वारिंशं सूक्तं मधुच्छंदसः पुत्रस्याघमर्षणस्यार्षमानुज्ञोत्रे
रात्र्यादीनां भावानां सृष्ट्यादिप्रतिपादकत्वात्तादृश्य एवार्थो देवता ॥ तथार्थः ॥
क्रांतं । ऋतं माधुच्छंदसोऽघमर्षणो भाववृत्तमानुष्टुभं त्विति । लिंगाद्विनि-
ऽवगंतव्यः ॥

॥ तत्र प्रथमा ॥

ऋतं च सत्यं चाभींङ्गात्तपसोऽध्यजायत ।

ततो रात्र्यजायत ततः समुद्रो अर्णवः ॥ १ ॥

ऋतं च सत्यं चाभींङ्गात्तपसोऽध्यजायत ।

ततो रात्र्यजायत ततः समुद्रो अर्णवः ॥ १ ॥

तथ

ऋतमिति सत्यनाम । ऋतं मानसं यथार्थसंकल्पनं सत्यं वाचिकं यथार्थ-
भाषणं । चकाराभ्यामन्यदपि शास्त्रीयं धर्मजातं समुच्चीयते । तत्सर्वमभीष्टादभित-
प्राङ्मात्राणां पुरा सृष्ट्यर्थं कृतात्तपसोऽधि । अध्युपर्यर्थे । उपर्यजायत । उदपद्यत ।
तपस्तप्तेदं सर्वमसृजतेति श्रुतेः । तपश्चात्र स्रष्टव्यपर्यालोचनलक्षणं । यस्य ज्ञानमयं
तप इति श्रुत्यंतरात् । अभिपूर्वादिधेः कर्मणि निष्ठा । श्रीदितो निष्ठायामितीदृ-
प्रतिषेधः । गतिरनंतर इति गतेः प्रकृतिस्वरत्वं । स्वरितो वानुदात्ते पदादावि-
त्येकादेशः स्वर्यते । यद्वा । अभीष्टादभितः प्रकाशमानात्परमात्मनो मायाधिष्ठा-
नरूपादानभूताहतं सत्यं चाजायत । जनिकर्तुः प्रकृतिरिति प्रकृतेरपादानसंज्ञा ।
ततस्तस्मादेवेश्वराद्राची । उपलक्षणमेतदहोऽपि । अहश्च रात्रिश्चाजायत । रात्रे-
श्चाजसाविति डीप् । ततस्तस्मादेवेश्वरादर्णवोऽर्णसोदकेन युक्तः समुद्रश्चाजायत ।
समुद्रश्चन्द्रोऽंतरिक्षोदध्योः साधारण इत्यभिमतार्थस्य प्रकाशनायार्णवशब्देन वि-
शेष्यते । अर्णसः सलोपश्चेति मत्वर्थीयो वप्रत्ययः सलोपश्च ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

समुद्रादर्णवादधि संवत्सरो अजायत ।

अहोरात्राणि विदधद्विश्वस्य मिषतो वशी ॥ २ ॥

समुद्रादर्णवादधि संवत्सरो अजायत ।

अहोरात्राणि विदधद्विश्वस्य मिषतो वशी ॥ २ ॥

र्णवात्समुद्रात्सृष्टादध्यूर्ध्वं संवत्सरः संवत्सरोपलक्षितः सर्वः कालोऽजायत ।
ने हि । सर्वे निमेषा जज्ञिरे विद्युतः पुरुषादधि कला मुहूर्ताः काष्ठाश्च । तै०
५. १. इति । स चेश्वरः । अहोरात्राण्येतदुपलक्षितानि सर्वाणि भूतानि
त् कुर्वन् सृजन् । अभ्यस्तानामादिरित्याद्युदात्तत्वं । ततः समासे कृदुत्तरपद-
स्वरत्वं । मिषतो निमिषादियुक्तस्य विश्वस्य सर्वस्य प्राणिजातस्य वशी
भूत्वा वर्तते ॥

॥ अथ तृतीया ॥

सूर्योचंद्रमसौ धाता यथापूर्वमकल्पयत् ।

चै च पृथिवीं चांतरिक्षमथो स्वः ॥ ३ ॥

सूर्यचंद्रमसौ धाता यथापूर्वमकल्पयत् ।

दिवं च पृथिवीं चांतरिक्षमथो स्वः ॥३॥

सूर्यचंद्रमसौ कालस्य ध्वजभूतौ दिवं च पृथिवीं चांतरिक्षं च । इत्थं त्रिभुवनं स्वः । स्वःशब्दः सुखवाची । दिवो विशेषणं । सुखरूपां दिवं । तदेतत्सर्वं धाता विधाता यथा पूर्वं पूर्वस्मिन्कालेऽकल्पयत् सृष्टवान् तथैवागामिन्यपि कल्पे कल्पयिष्यतीत्यर्थः ॥

॥ इत्यष्टमस्याष्टमेऽष्टाचत्वारिंशो वर्गः ॥

संसमिति चतुर्ह्येवं चत्वारिंशं सूक्तं संवननस्यार्धं । समानो मंत्र इति तृतीया चिष्टुप् शिष्टास्तिस्रोऽनुष्टुभः । प्रथमाया अग्निर्देवता । शिष्टानां संज्ञानं । अनुक्रम्यते च । संसं चतुष्कं संवननः संज्ञानमाद्याग्नेयी तृतीया चिष्टुप् तृतीया चिष्टु-विति । आनुष्टुभं त्विति पूर्वमुक्तत्वादवशिष्टानामनुष्टुभं । सूक्तविनियोगो लैंगिकः ॥

॥ तत्र प्रथमा ॥

संसमिद्युवसे वृषन्मग्ने विश्वान्यर्ये आ ।

इळस्पदे समिध्यसे स नो वसून्मा भर ॥१॥

संऽसं । इत् । युवसे । वृषन् । अग्ने । विश्वानि । अर्यः । आ ।

इळः । पदे । सं । इध्यसे । सः । नः । वसूनि । आ । भर ॥१॥

हे वृषन् कामानां वर्षितरग्नेऽर्ये ईश्वरस्त्वं । अर्यः स्वामिवैश्ययोरिति यत्पायांती निपातितः अर्यः । स्वाम्याख्यायामित्यंतोदात्तत्वं । स त्वं विश्वानि भूतजातानि संसं । प्रसमुपोदः पादपूरण इति समो द्विर्वचनं । इळब्धोऽवधातोच्चे आ समंतात्संयुवसे । मिश्रयसि । देवेषु मध्ये त्वमेव सर्वाणि भूतजातानि नरात्मना व्याप्नोषि । नान्य इत्यर्थः । किंचेळ इडायाः पृथिव्याः पदे स्थान वेदिलक्षणे । एतद्वा इळायास्पदं यदुत्तरवेदिनाभिः । ऐ० ब्रा० १. २८. । इति तत्र तत्वं समिध्यसे । ऋत्विग्भिः संदीप्यसे । स तादृशस्त्वं नोऽस्माकं वसूनि भर । आहर ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

सं गच्छध्वं सं वदध्वं सं वो मनांसि जानतां ।

देवा भागं यथा पूर्वं संजानाना उपासते ॥२॥

सं । गच्छ॒ध्वं । सं । वद॒ध्वं । सं । वः । मना॑सि । जान॒तां ।

दे॒वाः । भा॒गं । यथा॑ । पूर्वे॑ । सं॒ज्ञा॒ना॒नाः । उप॒ऽआ॒सते ॥ २ ॥

हे स्तोतारो यूयं सं गच्छध्वं । संगताः संभूता भवत । समो गम्यृद्धीत्यादिना गमेरात्मनेपदं । तथा सं वदध्वं । सह वदत । परस्परं विरोधं परित्यज्यैकविधमेव वाक्यं ब्रूतेति यावत् । व्यक्तवाचां समुच्चारणे । पा० १. ३. ४८. । इति वदेरात्मनेपदं । वो युष्माकं मनांसि सं जानतां । समानमेकरूपमेवार्थमवगच्छंतु । संप्रतिभ्यामनाध्याने । पा० १. ३. ४६. । इति जानातेरात्मनेपदं । यथा पूर्वं पुरातना देवाः संजानाना ऐकमत्यं प्राप्ता हविर्भागमुपासते यथा स्वं स्वीकुर्वन्ति तथा यूयमपि वैमत्यं परित्यज्य धनं स्वीकुरुतेति शेषः ॥

॥ अथ तृतीया ॥

स॒मा॒नो म॑न्त्रः स॒मि॒तिः स॒मा॒नी स॒मा॒नं म॑नः स॒ह चि॒त्त॒मैषां ।

स॒मा॒नं म॑न्त्रम॒भि म॑न्त्रये वः स॒माने॑न वो ह॒विषा जु॒होमि ॥ ३ ॥

स॒मा॒नः । म॑न्त्रः । सं॒ऽइतिः । स॒मा॒नी । स॒मा॒नं । म॑नः । स॒ह । चि॒त्तं । ए॒षां ।

स॒मा॒नं । म॑न्त्रं । अ॒भि । म॑न्त्रये । वः । स॒माने॑न । वः । ह॒विषा । जु॒होमि ॥ ३ ॥

पूर्वोऽर्धर्चः परोक्षकृतः उत्तरः प्रत्यक्षकृतः । एषामेकस्मिन्कर्मणि सह प्रवृत्तामृत्विजां स्तोतृणां वा मन्त्रः स्तुतिः शस्त्राद्यात्मका गुप्त्रभाषणं वा समान एकऽस्तु । तथा समितिः प्राप्तिरपि समान्येकरूपास्तु । केवलमामकेत्यादिना शब्दाद्रीप् । उदात्तनिवृत्तिस्वरेण डीप् उदात्तत्वं । तथा मनो मननसाधनं चैषां समानमेकविधमप्यस्तु । चित्तं विचारजं ज्ञानं तथा सह सहितं त्यैकार्येनैकीभूतमस्तु । अहं च वो युष्माकं समानमेकविधं मन्त्रमभि मन्त्रये । ध्याय संस्करोमि । तथा वो युष्माकं स्वभूतेन समानेन साधारणेन हविषा ऽशादिनाहं जुहोमि । तृतीया च होच्छंदसीति कर्मणि कारके तृतीया । ॥ हविः प्रक्षेपयामीत्यर्थः ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

मा॒नी व॒ आ॒कू॒तिः स॒मा॒ना ह॒र्द॒या॒नि वः ।

अ॒स्तु वो॒ मनो॒ यथा॑ वः सु॒स॒हा॒स॒ति ॥ ४ ॥

स॒मा॒नी । वः । आऽकू॒तिः । स॒मा॒ना । हृद॑या॒नि । वः ।

स॒मा॒नं । अ॒स्तु । वः । मनः॑ । यथा॑ । वः । सुऽस॒ह । अ॒स॒ति ॥ ४ ॥

हे ऋत्विग्यजमाना वो युष्माकमाकूतिः संकल्पोऽध्यवसायः समान्येकविधोऽस्तु । तथा वो युष्माकं हृदयानि समानान्येकविधानि संतु । तथा वो युष्माकं मनोऽन्तःकरणं । प्रत्येकापेक्षयैकवचनं । तदपि समानमस्तु । यथा वो युष्माकं सुसह शोभनं साहित्यमसति भवति तथा समानमस्त्वित्यन्वयः । अस्तेर्लटि बहुलं छंदसीति शपो लुगभावः ॥

॥ इत्यष्टमस्याष्टम एकोनपंचाशो वर्गः ॥

वेदार्थस्य प्रकाशेन तमो हार्दे निवारयन् ।

पुमर्थाश्चतुरो देयाद्विद्यातीर्थमहेश्वरः ॥

इति, श्रीमद्राजाधिराजपरमेश्वरवैदिकमार्गप्रवर्तकश्रीवीरबुक्कभूपालसाम्राज्यधुरंधरेण सायणाचार्येण विरचिते माधवीये वेदार्थप्रकाशे ऋक्संहिताभाष्येऽष्टमाष्टकेऽष्टमोऽध्यायः संपूर्णः ॥

शर्मण्यदेशजातेन श्रीगोतीर्थनिवासिना ।

मोक्षमूलरभटेन भाष्यमिदं विशोधितं ॥

SĀRVÂN UKRAMA.

TABLE OF POETS, DEITIES, AND MEIRES

ASSIGNED TO THE

HYMNS OF THE RIG VEDA

BY KĀTYĀYANA

SARVĀNUKRAMA II.

Hymn.	Mandala Anuvāsa Sukta	Ashtaka Adhyaya Varga.	Beginning of the hymn.	Number of Verses	Author	Deity	Other	Vol. I Page
1	1.1.1	1.1.1	Agnim	9	Madhucchandā Vai- śvāmītrah.	Agniḥ.	Gāyatrī.	43
2	1.1.2	1.1.3	Vāyo	9	The same.	1-3 Vāyuḥ, 4-6 In- dra-Vāyu, 7-9 Mitrā- Varuṇau.	The same.	53
3	1.1.3	1.1.5	Aśvinā	12	1-3 Aśvinau, 4-6 In- draḥ, 7-9 Viśve De- vāḥ, 10-12 Sarasvatī.	64
4	1.2.1	1.1.7	Surūpakṣitum	10	Indraḥ.	76
5	1.2.2	1.1.9	Atu	10	The same.	84
6	1.2.3	1.1.11	Yunjanti	10	1-3, 10 Indraḥ, 4, 6, 8, 9 Marutaḥ, 5 and 7 In- draḥ and Marutaḥ.	92
7	1.2.4	1.1.13	Indram it	10	Indraḥ.	102
8	1.3.1	1.1.15	Aindra sānasim	10	The same.	111
9	1.3.2	1.1.17	Indrehi	10	120
10	1.3.3	1.1.19	Gāyanti	12	Anuṣṭup.	127
	1.3.4	1.1.21	Indram	8	Jetā Mādhuccān- dasah.	The same.	140
		1.1.22	Agnim	12	Medhātithiḥ Kāṇ- vah.	Agniḥ, 6a Agnir Nir- mathyaḥ and Agnir Āhavanīyaḥ.	Gāyatrī.	148
		1.1.24	Susamiddhaḥ	12	The same	1 Idhmaḥ or Samid- dhaḥ, 2 Tanūnapāt, 3 Naraśamsaḥ, 4 Itah, 5 Barhiḥ, 6 Devīr Dvārah, 7 Ushāśa-Na- ktā, 8 Daivyan Hotā- sau Pracetasau, 9 Tis- ro Devyaḥ (Sarasvatī, Itā, Bhāratī), 10 Tva- shṭā, 11 Vanaspatiḥ, 12 Svāhākṛitayaḥ, (Ā- prisūktam.)	The same.	156
		6	Aibhiḥ	12	Viśve Devāḥ.	165

Hymn.	Mandala Anuvaka Sukta.	Aṣṭaka Adhyaya Varga.	Beginning of the hymn.	Number of Verses.	Author.	Deity.	Metre.	Vol. I. Pag.
15	1.4.4	1.1.28	Indra somam	12	Medhātithiḥ Kāṇvaḥ.	Ritavaḥ, 1 Indrah. 2 Marutaḥ, 3 Tvasṭā, 4 Agniḥ, 5 Indrah, 6 Mitrā-Varuṇau, 7-10 Dravipodāḥ, 11 Aśvi- nau, 12 Agniḥ.	Gāyatrī.	173
16	1.4.5	1.1.30	Â tvâ	9	The same.	Indrah.	The same.	182
17	1.4.6	1.1.32	Indrâvaruṇayoḥ	9	Indrâ-Varuṇau.	Gāyatrī, 4 and 5 Pādanīṣṭ.	187
18	1.5.1	1.1.34	Somānam	9	1-5 Brahmanaspatiḥ, with Indrah and So- mah in 4. and with Dakṣiṇâ in 5, 6-8 Sadasaspatiḥ, 9 Sa- dadasaspatiḥ or Narâ- śamsaḥ.	Gāyatrī.	194
19	1.5.2	1.1.36 -37	Prati tyam	9	Agniḥ and Marutaḥ.	The same.	201
20	1.5.3	1.2.1	Ayam	8	Ribhavaḥ.	206
21	1.5.4	1.2.3	Iha	6	Indra-Agni.	212
22	1.5.5	1.2.4	Prâtaryujâ	21	1-4 Aśvinau, 5-8 Sa- vitâ, 9-10 Agniḥ, 11 Devyah, 12 Indrâ- nî, Varuṇânî, and Agnâyî, 13-14 Dyâ- vâ-Prithivyau, 15 Pri- thivî, 16-21 Viṣṇuḥ, (16 Viṣṇuḥ or De- vâḥ.)	214
23	1.5.6	1.2.8	Tivrâḥ	24	1 Vâyuh, 2-3 Indra- Vâyû, 4-6 Mitrâ-Va- ruṇau, 7-9 Indro Ma- rutvân, 10-12 Viśve Devâḥ, 13-15 Pûshâ, 16-23 a Âpaḥ, 23 b- 24 Agniḥ.	Gāyatrī, 1 raṇshnik, nushtup, 2 tisṭ. Anushṭ	
24	1.6.1	1.2.13	Kasya nūnam	15	Sunaśśepa Âji- gartiḥ, Kṛitrīmo Vaisvāmitro De- varātāḥ.	1 Kaḥ, 2 Agniḥ, 3-4 Savitâ, 5 Savitâ or Bhagaḥ, 6-15 Varu- ṇaḥ.	Trishtup Gāyatrī	
25	1.6.2	1.2.16	Yac cit	21	The same.	Varuṇaḥ.	Gāyatrī.	
26	1.6.3	1.2.20	Vasishvâ	10	Agniḥ.	The sam	
27	1.6.4	1.2.22	Aśvam na tvâ	13	Agniḥ, 13 Devâḥ.	Gāya shṭu	
28	1.6.5	1.2.25	Yatra grāvâ	9	1-4 Indrah, 5-6 Ulû- khalam, 7-8 Ulûkha-	1-6	

Hymn.	Mandala Anuvāka Sukta.	Aṣṭaka Adhyāya Varga.	Beginning of the hymn.	Number of Verses.	Author.	Duty.	Metre.	Vol. I. Pag.
						la-Musalau, 9 Prajā- patir Hariscandraḥ, or Adhishavanacarma, (or Somah.)		
29	1.6.6	1.2.27	Yac cid dhi	7	The same.	Indraḥ.	Panktiḥ.	279
30	1.6.7	1.2.28	Â vah	22	1-16 Indraḥ, 17-19 Aśvinau, 20-22 U- shâḥ.	Gâyatrî, 11 Pâda- nicid Gâyatrî, 16 Trishtup.	283
31	1.7.1	1.2.32	Tvam agne	18	Hiranyastûpa Ângirasah.	Agniḥ.	Jagatî, 8, 16 and 18 Trishtup.	294
32	1.7.2	1.2.36 -38	Indrasya nu	15	The same.	Indraḥ.	Trishtup.	308
33	1.7.3	1.3.1	Eta	15	The same.	The same.	312
34	1.7.4	1.3.4	Trisicit	12	Aśvinau.	Jagatî, 9 and 12 Trishtup.	334
35	1.7.5	1.3.6	Hvayâmi	11	1 Agniḥ, Mitrâ-Varu- ṇau, Râtrî, and Savitâ, 2-11 Savitâ.	Trishtup, 1 and 9 Jagatî.	344
36	1.8.1	1.3.8	Pra vah	20	Kapvo Ghaurah.	Agniḥ, 13-14 Yûpah.	Prâgâtham bâr- hatam.	353
37	1.8.2	1.3.12	Krîlam	15	The same.	Marutaḥ.	Gâyatrî.	367
38	1.8.3	1.3.15	Kad dha	15	The same.	The same.	375
39	1.8.4	1.3.18	Pra yat	10	Prâg. bârh.	382
40	1.8.5	1.3.20	Uttishṭha	8	Brahmanaspatiḥ.	The same.	389
41	1.8.6	1.3.22	Yam rakshanti	9	1-3 and 7-9 Varuṇa- Mitra-Aryamanah, 4- 6 Âdityâḥ.	Gâyatrî.	396
42	1.8.7	1.3.24	Sam pûshan	10	Pûshâ.	The same.	400
43	1.8.8	1.3.26	Kad rudrâya	9	Rudrah, 3 Mitrâ-Va- runau, 7-9 Somah.	Gâyatrî, 9 Anu- shṭup.	406
44	1.9.1	1.3.28	Agne	14	Praskavah Kâp- vah.	Agniḥ, 1 and 2 with Aśvinau and Ushâḥ.	Prâg. bârh.	411
	1.9.2	1.3.31	Tvam agne	10	The same.	Agniḥ, half of 10 De- vah.	Anushṭup.	420
	1.9.3	1.3.33 -35	Esho	15	Aśvinau.	Gâyatrî.	426
	1.9.4	1.4.1	Ayam	10	The same.	Prâg. bârh.	434
	1.9.5	1.4.3	Saha	16	Ushâḥ.	The same.	440
	1.9.6	1.4.6	Ushah	4	The same.	Anushṭup.	453
	1.9.7	1.4.7	Ud u tyam	13	Sû.yah.	1-9 Gâyatrî, 10 13 Anushṭup.	456
	1.9.11	1.4.9	Abhi tyam	15	Savyah (Indrah) Ângirasah.	Indrah.	1-13 Jagatî, 14 15 Trishtup.	465
		1.4.12	Tyam su	15	The same.	The same.	1-12 and 14 Ja- gatî, 13 and 15 Trishtup.	480

Hymn.	Mandala Anuvaka Sukta.	Ashtaka Adhyaya Varga.	Beginning of the hymn.	Number of Verses.	Author	Deity.	Metre.	Vol. I. Pag.
53	1.10.3	1.4.15	Ny ū shu	11	Savyah (Indr.) Ângirasah.	Indrah.	1-9 Jagatî, 10 and 11 Trishṭup.	492
54	1.10.4	1.4.17	Mā nah	11	The same.	The same.	1-5, 7 and 10 Jagatî, 6, 8, 9 and 11 Trishṭup.	501
55	1.10.5	1.4.19	Divaś cit	8	Jagatî.	509
56	1.10.6	1.4.21	Esha pra	6	The same.	516
57	1.10.7	1.4.22	Pra mamhish- thâya	6	521
58	1.11.1	1.4.23	Nû cit	9	Nodhâ Gauta- mah.	Agniḥ.	1-5 Jagatî, 6-9 Trish- ṭup.	525
59	1.11.2	1.4.25	Vayâ it	7	The same.	Agnir Vaisvânarah.	Trishṭup.	532
60	1.11.3	1.4.26	Vahnim	5	Agniḥ.	The same.	537
61	1.11.4	1.4.27	Asmâ id u	16	Indrah.	541
62	1.11.5	1.5.1	Pra	13	The same.	555
63	1.11.6	1.5.4	Tvam	9	567
64	1.11.7	1.5.6	Vṛishṇe	15	Marutah.	1-14 Jagatî, 15 Trishṭ.	578
65	1.12.1	1.5.9	Paśvâ	10 (5)	Parâśarah Sâ- ktyah.	Agniḥ.	Dvipadâ Virât.	585
66	1.12.2	1.5.10	Rayiḥ	10 (5)	The same.	The same.	The same.	590
67	1.12.3	1.5.11	Vaueshu	10 (5)	594
68	1.12.4	1.5.12	Sṛiṇan	10 (5)	598
69	1.12.5	1.5.13	Sukrah	10 (5)	601
70	1.12.6	1.5.14	Vanema	11 (6)	604
71	1.12.7	1.5.15	Upa pra	10	Trishṭup.	608
72	1.12.8	1.5.17	Ni kâvyâ	10	•	The same.	616
73	1.12.9	1.5.19	Rayir na	10	624
74	1.13.1	1.5.21	Upaprayantah	9	Gotamo Râ- hûgaṇah.	Gâyatrî.	632
75	1.13.2	1.5.23	Jushasva	5	The same.	The same.	635
76	1.13.3	1.5.24	Kâ te	5	Trishṭup.	638
77	1.13.4	1.5.25	Kathâ	5	The same.	62
78	1.13.5	1.5.26	Abhi tvâ	5	Gâyatrî.	
79	1.13.6	1.5.27	Hiranyakeśah	12	Agniḥ, 1-3 Agniḥ or Agnir Madhya- mah (Vaidyutah).	1-3 Trishṭup, Ushnik, 7-12 trî.	
80	1.13.7	1.5.29	Itthâ	16	Indrah.	Panktiḥ.	
81	1.13.8	1.6.1	Indrah	9	The same.	The same.	
82	1.13.9	1.6.3	Upo shu	6	1-5 Panktiḥ, 6.	
83	1.13.10	1.6.4	Âsvâvati	6	Jagatî.	
84	1.13.11	1.6.5	Âsâvi	20	1-6 Anusṭup Ushnik, 10 ktiḥ, 13-15 16-18 Trisṭ hatî, 20	

Hymn.	Mandala Anuvaka Bukta.	Ashtaka Adhyaya Varga.	Beginning of the hymn.	Number of Verses.	Author.	Daily.	Metre.	Vol. I. Pag.
85	1.14.1	1.6.9	Pra ye	12	Gotamo Rāhū- gaṇaḥ.	Marutaḥ.	1-4, 6-11 Jagatî, 5 and 12 Trishṭup.	690
86	1.14.2	1.6.11	Marutaḥ	10	The same.	The same.	Gâyatrî.	699
87	1.14.3	1.6.13	Pratvakshasaḥ	6	Jagatî.	703
88	1.14.4	1.6.14	Ā vidyunmad- bhiḥ	6	1 and 6 Prastârapan- ktiḥ, 2-4 Trishṭup, 5 Virâdrûpâ.	708
89	1.14.5	1.6.15	Ā naḥ	10	Viśve Devâḥ.	1-5 and 7 Jagatî, 6 Vi- râtsthânâ, 8-10 Tri- shṭup.	713
90	1.14.6	1.6.17	Rijunîti	9	The same.	1-8 Gâyatrî, 9 Anu- shṭup.	721
91	1.14.7	1.6.19	Tvaṃ soma	23	Somaḥ.	1-4, 18-23 Trishṭup, 5-16 Gâyatrî, 17 Ushnik.	726
92	1.14.8	1.6.24	Etâ u tyâḥ	18	Ushâḥ, 16-18 Āśvinau.	1-4 Jagatî, 5-12 Tri- shṭup, 13-18 Ushnik.	740
93	1.14.9	1.6.28	Agyâishomau	12	Agnî-Shomau.	1-3 Anushṭup, 9-11 Gâyatrî, 4-7 and 12 Trishṭup, 8 Jagatî or Trishṭup.	752
94	1.15.1	1.6.30 -32	Imam	16	Kutsa Ângira- saḥ.	Agnîḥ, 8abc De- vâḥ, 16cd Mi- traḥ, Varunaḥ, Aditiḥ, Sindhuḥ, Pṛithivî and Dyauiḥ, or Agniḥ.	1-14 Jagatî, 15 and 16 Trishṭup.	759
95	1.15.2	1.7.1	Dve	11	The same.	Agnîḥ or Agniḥ Aushasaḥ.	Trishṭup.	770
96	1.15.3	1.7.3	Sa pratnathâ	9	Agnîḥ or Dravi- ṇodâḥ.	The same.	779
97	1.15.4	1.7.5	Apa naḥ	8	Agnîḥ or Suciḥ.	Gâyatrî.	785
	1.15.5	1.7.6	Vaiśvânarasya	3	Agnîḥ or Vaiśvâ- naraḥ.	Trishṭup.	788
99	5.6	1.7.7	Jâtavedase	1	Kaśyapo Mârî- caḥ.	Agnîḥ or Jâtave- dâḥ.	The same.	790
100	1.15.7	1.7.8	Sa yo vṛishâ	19	Rijrâsvaḥ, Am- barishaḥ, Saha- devaḥ, Bhaya- mânaḥ, and Su- râdhâḥ, Vârshâ- girâḥ.	Indraḥ.	791
101	1.15.8	1.7.12	Pra mandine	11	Kutsa Ângira- saḥ.	The same.	1-7 Jagatî, 8-11 Tri- shṭup.	804
102	1.15.9	1.7.14	Imâm te	11	The same.	1-10 Jagatî, 11 Trishṭup.	810
103	1.15.10	1.7.16	Tat te	8	Trishṭup.	817

Hymn.	Mandala Anuvāka Sūktā.	Aṣṭaka Adhyāya Varga.	Beginning of the hymn.	Number of Verses.	Author.	Deity.	Metre.	Vol. I. Pag.
104	1.15.11	1.7.18	Yoniḥ	9	Kutsa Ângirasah.	Indrah.	Trishtup.	822
105	1.15.12	1.7.20	Candramâḥ	19	The same, or Tri- ta Âptyas.	Viśve Devâḥ.	1-7, 9-18 Panktiḥ, 8 Mahâbṛihatî Yavamā- dhyâ, 19 Trishtup.	829
106	1.16.1	1.7.24	Indram mitram	7	Kutsaḥ.	The same.	1-6 Jagatî, 7 Trishtup.	842
107	1.16.2	1.7.25	Yajnas	3	The same.	Trishtup.	846
108	1.16.3	1.7.26	Ya indrâgnî	13	Indra-Agnî.	The same.	848
109	1.16.4	1.7.28	Vi hi	8	The same.	855
110	1.16.5	1.7.30	Tatam	9	Ribhavaḥ.	1-4, 6-8 Jagatî, 5 and 9 Trishtup.	860
111	1.16.6	1.7.32	Takshan	5	The same.	1-4 Jagatî, 5 Trishtup.	868
112	1.16.7	1.7.33 -37	Île	25	Asvinau, 1a Dyâ- vâ-Prithivyaḥ, 1b Agniḥ.	1-23 Jagatî, 24 and 25 Trishtup.	871
113	1.16.8	1.8.1	Idam	20	Ushâḥ, 1c and d Ushâḥ & Râtrî.	Trishtup.	889
114	1.16.9	1.8.5	Imâḥ	11	Rudrah.	1-9 Jagatî, 10 and 11 Trishtup.	904
115	1.16.10	1.8.7	Citram	6	Sûryaḥ.	Trishtup.	912
116	1.17.1	1.8.8	Nâsatyâbhyâm	25	Kakshîvân Dair- ghatamasa Au- sijah.	Asvinau.	The same.	917
117	1.17.2	1.8.13	Madhvaḥ	25	The same.	The same.	936
118	1.17.3	1.8.18	Â vâm	11	952
119	1.17.4	1.8.20	Â vâm ratham	10	Jagatî.	958
120	1.17.5	1.8.22	Kâ râdhat	12	Asvinau, 12 Duḥ- svapna-nâsa- nam.	1 Gâyatrî, 2 Kakup, 3 Kâvirât, 4 Nash- tarâpî, 5 Tanusîrâ, 6 Ushnik (aksharaiḥ), 7 Viśtârabṛihatî, 8 Kritiḥ, 9 Virât, 10-12 Gâyatrî.	965
121	1.18.1	1.8.24 -26	Kad itthâ	15	Indrah or Viśve Devâḥ.	Trishtup.	971
122	1.18.2	2.1.1	Pra vaḥ pântam	15	Kakshîvân.	Viśve Devâḥ.	Trishtup.	972
123	1.18.3	2.1.4	Prithû rathah	13	The same.	Ushâḥ.	The same.	973
124	1.18.4	2.1.7	Ushâ ucchantî	13	The same.	974
125	1.18.5	2.1.10	Prâtâ ratnam	7	Svanayasya dâ- nastutiḥ.	1-3, 6 and 7 Trishtup, 4 and 5 Jagatî.	975
126	1.18.6	2.1.11	Amandân	7	Kakshîvân, 6 Bhâvavyaḥ, 7 Romasâ.	1-5, 7 Bhâvaya- vyah, 6 Romasâ.	1-5 Trishtup, 6 and 7 Anushtup.	976
127	1.19.1	2.1.12	Agniḥ hotâram.	11	Paruccheho Dai- vodâsiḥ.	Agniḥ.	1-5, 7-11 Anushtup, 6 Atidhritiḥ.	977
128	1.19.2	2.1.14	Ayam jâyata	8	The same.	The same.	Atyashṭup.	978

Hymn.	Mandala Anuvaka Sukta.	Ashtaka Adhyaya Varga.	Beginning of the hymn.	Number of Verses.	Author.	Deity.	Metre.	Vol. II. Pag.
129	1.19.3	2.1.16	Yam tvam ra- tham	11	Parucchepo Daivodâsih.	1-5, 7-11 Indrah, 6 Induh.	1-7 and 10 Atyash- tiḥ, 8 and 9 Atisak- varî, 11 Ashtîḥ.	56
130	1.19.4	2.1.18	Endra yâhy upa naḥ	10	The same.	Indrah.	1-9 Atyashtiḥ, 10 Trishṭup.	66
131	1.19.5	2.1.20	Indrâya hi	7	The same.	Atyashtiḥ.	75
132	1.19.6	2.1.21	Tvayâ vayam	6	1-5, 6b Indrah, 6a In- drâ-parvatau.	The same.	82
133	1.19.7	2.1.22	Ubhe punâmi	7	Indrah.	1 Trishṭup, 2-4 A- nusṭup, 5 Gâyâ- trî, 6 Dhritîḥ, 7 Atyashtiḥ.	87
134	1.20.1	2.1.23	Â tvâ juvaḥ	6	Vâyuh.	1-5 Atyashtiḥ, 6 Ashtîḥ.	92
135	1.20.2	2.1.24	Stîrṇam barhiḥ	9	1-3 Vâyuh, 4-8 In- draḥ, 9 Vâyuh.	1-6 Atyashtiḥ, 7 & 8 Asht., 9 Atyashtiḥ.	97
136	1.20.3	2.1.26	Prasu jyeshtam	7	Mitrâvarunau, 6 and 7 Lingoktadevatâḥ.	Atyashtiḥ, 7 Trish- ṭup.	104
137	1.20.4	2.2.1	Sushumâ yâtam	3	Mitrâvarunau.	Atisakvarî.	110
138	1.20.5	2.2.2	Prapra pûshṇaḥ	4	Pûshâ.	Atyashtiḥ.	113
139	1.20.6	2.2.3	Astu sraushaṭ	11	1 Visve Devâḥ, 2 Mi- trâvarunau, 3-5 Âsvi- nau, 6 Indrah, 7 Ag- niḥ, 8 Marutaḥ, 9 In- drâgnî, 10 Bṛihaspa- tiḥ, 11 Visve Devâḥ.	1-4 Atyashtiḥ, 5 Bṛi- hatî, 6-10 Atyash- tiḥ, 11 Trishṭup.	116
140	1.21.1	2.2.5	Vedishade	13	Dîrghatamâ Aucathyah.	Agniḥ.	1-9 Jagatî, 10 Trish- ṭup or Jagatî, 11 Jagatî, 12 and 13 Trishṭup.	126
141	1.21.2	2.2.8	Baḥ itthâ	13	The same.	The same.	1-11 Jagatî, 12 and 13 Trishṭup.	134
142	1.21.3	2.2.10	Samiddhaḥ	13	Âprîsûktam, 1 Samit, 2 Tanûnapât, 3 Narâ- śansaḥ, 4 Iḥaḥ, 5 Bar- hiḥ, 6 Devîr Dvârah, 7 Ushâsânaktâ, 8 Dai- vyau Hotârau Pra- cetasau, 9 Tisro De- vyaḥ, 10 Tvashtâ, 11 Vanaspatiḥ, 12 Svâhâkṛitayah, 13 In- draḥ.	Anusṭup.	142
143	1.21.4	2.2.12	Pra tavyasîm	8	Agniḥ.	1-7 Jagatî, 8 Tri- shṭup.	149
144	1.21.5	2.2.13	Eti pra hotâ	7	The same.	Jagatî.	154

Hymn.	Mandala Anuvaka Sukta.	Aṣṭaka Adhyaya Varga.	Beginning of the hymn.	Number of Verses.	Author.	Deity.	Metre.	Vol. II. Pag.
145	1.21.6	2.2.14	Tam pricchatâ	5	Dîrghatamâ Au-	Agniḥ.	1-4 Jagatî, 5 Tri- shṭup.	158
146	1.21.7	2.2.15	Trimûrddhânam	5	The same.	The same.	Trishṭup.	162
147	1.21.8	2.2.16	Kathâ te	5	The same.	165
148	1.21.9	2.2.17	Mathîd yat	5	168
149	1.21.10	2.2.18	Mahâḥ saḥ	5	Virât.	172
150	1.21.11	2.2.19	Puru tvâ	3	Ushṇik.	175
151	1.21.12	2.2.20	Mitram na yam	9	1 Mitrah, 2-9 Mi- trâvarunau.	Jagatî.	177
152	1.21.13	2.2.22	Yuvam vastrâṇi	7	Mitrâvarunau.	Trishṭup.	183
153	1.21.14	2.2.23	Yajâmahe vâm	4	The same.	The same.	187
154	1.21.15	2.2.24	Vishṇor nu kam	6	Vishṇuḥ.	189
155	1.21.16	2.2.25	Pra vaḥ pântam	6	1-3 Vishṇuḥ and Indrah, 4-6 Vi- shṇuḥ.	Jagatî.	194
156	1.21.17	2.2.26	Bhavâ mitrah	5	Vishṇuḥ.	The same.	198
157	1.22.1	2.2.27	Abodhy agnir jmaḥ	6	Āsvinau.	1-4 Jagatî, 5 and 6 Trishṭup.	202
158	1.22.2	2.3.1	Vasû rudrâ	6	.. .	The same.	1-5 Trishṭup, 6 A- nushṭup.	205
159	1.22.3	2.3.2	Pra dyâvâ	5	Dyâvâprithivya.	Jagatî.	210
160	1.22.4	2.3.3	Te hi	5	The same.	The same.	213
161	1.22.5	2.3.4	Kim u śreshṭhaḥ	14	Ribhavaḥ.	1-13 Jagatî, 14 Trishṭup.	217
162	1.22.6	2.3.7	Mâ no mitrah	22	Āsvastutiḥ.	1 and 2 Trishṭup, 3 Jagatî, 4 and 5 Trishṭup, 6 Ja- gatî, 7-22 Trish- ṭup.	226
163	1.22.7	2.3.11	Yad akrandaḥ	13	The same.	Trishṭup.	238
164	1.22.8	2.3.14	Asya vâmasya	52	1-41 Viśve Devâḥ, 42a Vâk, 42b Â- pah, 43a Śakadhî- mah, 43b Somah, 44 Agnisûryavâya- vah, 45 Vâk, 46 and 47 Sûryah, 48 Samvatsarasam- stham Kâlacakra- varṇanam, 49 Sa- rasvatî, 50 Sâ- dhyâḥ, 51 Sûr- yah, or Parjanyaḥ and Agniḥ, 52 Sarasvân or Sûr- yah.	1-11 Trishṭup, 12 Jagatî, 13 and 14 Trishṭup, 15 Jaga- tî, 16-22 Trishṭup, 23 Jagatî, 24-28 Trishṭup, 29 Jaga- tî, 30-35 Trishṭup, 36 Jagatî, 37-40 Trishṭup, 41 Jaga- tî, 42 Prastârapan- ktiḥ, 43-50 Trish- ṭup, 51 Anushṭup, 52 Trishṭup.	246

Hymn.	Mandala Anuvaka Sukta.	Ashtaka Adityaya Varga.	Beginning of the hymn.	Number of Verses.	Author.	Deity.	Metre.	Vol. II. Pag.
165	1.23.1	2.3.24	Kayâ śubhâ	15	1 and 2 Indrah, 3 Marutah, 4 In- drah, 5 Marutah, 6 Indrah, 7 Ma- rutah, 8 Indrah, 9 Marutah, 10- 12 Indrah, 13- 15 Agastyah.	Marutvân Indrah.	Trishtup.	291
166	1.23.2	2.4.1	Tan nu	15	Agastyah.	Marutah.	1-13 Jagatî, 14 and 15 Trishtup.	299
167	1.23.3	2.4.4	Sahasram te	11	The same.	1 Indrah, 2-11 Ma- rutah.	Trishtup.	307
168	1.23.4	2.4.6	Yajnâyajna	10	Marutah.	1-7 Jagatî, 8-10 Trishtup.	313
169	1.23.5	2.4.8	Mahas cit tvam	8	Indrah.	1 Trishtup, 2 Ca- tushpadâ Virât, 3 -8 Trishtup.	318
170	1.23.6	2.4.10	Na nûnam asti	5	1 Indrah, 2 Aga- styah, 3 and 4 Indrah, 5 Aga- styah.	The same.	1 Brihati, 2-4 A- nushup, 5 Trish- tup.	323
171	1.23.7	2.4.11	Prati vah	6	Agastyah.	1 and 2 Marutah, 3-6 Marutvân In- drah.	Trishtup.	325
172	1.23.8	2.4.12	Citro vah	3	The same.	Marutah.	Gâyatrî.	328
173	1.23.9	2.4.13	Gâyat sâma	13	Indrah.	Trishtup.	329
174	1.23.10	2.4.16	Tvam râjâ	10	The same.	The same.	337
175	1.23.11	2.4.18	Matsy apâyi	6	1 Skandhogrîvî bri- hati, 2-5 Anush- tup, 6 Trishtup.	342
176	1.23.12	2.4.19	Matsi nah	6	1-5 Anushup, 6 Trishtup.	345
177	1.23.13	2.4.20	Â carshaniprâh	5	Trishtup.	348
178	1.23.14	2.4.21	Yad dha syâ	5	The same.	351
179	1.23.15	2.4.22	Pûrvîr aham	6	1 and 2 Lopamud- râ, 3 and 4 Aga- styah, 5 and 6 Tacchishyah.	Ratîh.	1-4 Trishtup, 5 Bri- hati, 6 Trishtup.	353
180	1.24.1	2.4.23	Yuvo rajâmsi	10	Agastyah.	Asvinau.	Trishtup.	356
181	1.24.2	2.4.25	Kad u preshtau	9	The same.	The same.	The same.	362
182	1.24.3	2.4.27	Abhûd idam	8	1-5, 7 Jagatî, 6 and 8 Trishtup.	367
183	1.24.4	2.4.29	Tam yunjâthâm	6	Trishtup.	371
184	1.24.5	2.5.1	Tâ vâm	6	The same.	375
185	1.24.6	2.5.2	Katarâ pûrvâ	11	Dyâvâprithivyau.	378
186	1.24.7	2.5.4	Â na ilâbhih	11	Visve Devâh.	384

Hymn.	Mandala Anuvaka Sukta.	Ashtaka Adhyaya Varga.	Beginning of the hymn.	Number of Verses.	Author.	Deity.	Metre.	Vol. II. Pag
187	1.24.8	2.5.6	Pitum nu	11	Agastyah.	Annastutiḥ.	1 Anushtubgarbho- shnik, 2 Gâyatrî, 3 Anushtub, 4 Gâ- yatrî, 5-7 Anush- tup, 8-10 Gâyatrî, 11 Anushtub or Brihatî.	390
188	1.24.9	2.5.8	Samiddho adya	11	The same.	Âpriyah.	Gâyatrî.	394
189	1.24.10	2.5.10	Agne naya	8	Agniḥ.	Trishṭup.	398
190	1.24.11	2.5.12	Anarvânam	8	Brihaspatiḥ.	The same.	402
191	1.24.12	2.5.14	Kankataḥ	16	Vishaṅkâvân Agastyah prâ- bravîṭ.	Ap-trîṇa-sûryâḥ.	1-9 Anushtub, 10- 12 Mahâpantikh, 13 Mahâbrihatî, 14-16 Anushtub.	406
1 (192)	2.1.1	2.5.17	Tvam agne dyu- bhiḥ	16	Gritsamada Ân- girasah Sauna- hotrah, paścād Bhârgavaḥ Sau- nakaḥ.	Agniḥ.	Jagatî.	415
2 (193)	2.1.2	2.5.20	Yajna vardha- ta	13	The same.	The same.	The same.	424
3 (194)	2.1.3	2.5.22	Samiddho agniḥ	11	Âpram.	1-6 Trishṭup, 7 Ja- gatî, 8-11 Trishṭ.	430
4 (195)	2.1.4	2.5.24	Huve vaḥ	9	Somâhutir Bhâr- gavaḥ.	Agniḥ.	Trishṭup.	435
5 (196)	2.1.5	2.5.26	Hotâjanishṭa	8	The same.	The same.	Anushtub.	440
6 (197)	2.1.6	2.5.27	Imâm me	8	Gâyatrî.	444
7 (198)	2.1.7	2.5.28	Śreshṭham ya- vishṭha	6	The same.	446
8 (199)	2.1.8	2.5.29	Vâjayann iva	6	Gritsamadaḥ.	1-5 Gâyatrî, 6 A- nushtub.	448
9 (200)	2.1.9	2.6.1	Ni hotâ	6	The same.	Trishṭup.	450
10 (201)	2.1.10	2.6.2	Johûtraḥ	6	The same.	453
11 (202)	2.1.11	2.6.3	Śrudhî havam	21	Indraḥ.	1-20 Virâṭsthânâ Trishṭup, 21 Tri- shṭup.	456
12 (203)	2.2.1	2.6.7	Yo jâtaḥ	15	The same.	Trishṭup.	466
13 (204)	2.2.2	2.6.10	Ritur janitrî	13	1-12 Jagatî, 13 Trishṭup.	474
14 (205)	2.2.3	2.6.13	Adhvaryavo bha- rata	12	Trishṭup.	481
15 (206)	2.2.4	2.6.15	Pra ghâ nvasya	10	The same.	487
16 (207)	2.2.5	2.6.17	Pra vaḥ satâm	9	1-8 Jagatî, 9 Tri- shṭup.	492
17 (208)	2.2.6	2.6.19	Tad asmai	9	1-7 Jagatî, 8 and 9 Trishṭup.	496

Hymn.	Mandala Anuvaka Sukta.	Ashtaka Adhyaya Varga.	Beginning of the hymn.	Number of Verses.	Author.	Deity.	Metre.	Vol. II. Pag.
18 (209)	2.2.7	2.6.21	Prâtâ rathaḥ	9	Gṛitsamadaḥ.	Indraḥ.	Trishṭup.	500
19 (210)	2.2.8	2.6.23	Apâyy asya	9	The same.	The same.	The same.	504
20 (211)	2.2.9	2.6.25	Vayam te vayah	9	509
21 (212)	2.2.10	2.6.27	Viśvajite	6	1-5 Jagatî, 6 Tri- shṭup.	513
22 (213)	2.2.11	2.6.28	Trikadrukeshu	4	1 Aśtīḥ, 2 and 3 Atisakvarî, 4 Atisakvarî or Aśtīḥ.	516
23 (214)	2.3.1	2.6.29	Gaṇânâm	19	1 Brahmanaspatiḥ, 2- 4 Brihaspatiḥ, 5 Brah- manaspatiḥ, 6-8 Bri- haspatiḥ, 9 Brahma- naspatiḥ, 10 Briha- spatiḥ, 11 Brahmana- spatiḥ, 12-16 Briha- spatiḥ, 17 Brahma- naspatiḥ, 18 Briha- spatiḥ, 19 Brahma- naspatiḥ.	1-14 Jagatî, 15-18 Trishṭup, 16-18 Jagatî, 19 Tri- shṭup.	519
24 (215)	2.3.2	2.7.1	Semâm	16	1-11 Brahmanaspatiḥ, 12 Indraḥ and Brah- manaspatiḥ, 13-16 Brahmanaspatiḥ.	1-11 Jagatî, 12 Trishṭup, 13-15 Jagatî, 16 Tri- shṭup.	529
25 (216)	2.3.3	2.7.4	Indhânaḥ	5	Brahmanaspatiḥ.	Jagatî.	538
26 (217)	2.3.4	2.7.5	Rijuh	4	The same.	The same.	541
27 (218)	2.3.5	2.7.6	Îmâ girah	17	Kûrmo Gâr- tsamadaḥ, or Gṛitsama- daḥ.	Âdityâḥ.	Trishṭup.	543
28 (219)	2.3.6	2.7.9	Idam	11	The same.	Varuṇaḥ.	The same.	552
29 (220)	2.3.7	2.7.11	Dhṛitavratâḥ	7	Viśve Devâḥ.	558
30 (221)	2.3.8	2.7.12	Ritam devâya	11	Gṛitsamadaḥ.	1-5 Indraḥ, 6 Indrâ- somaḥ, 7 Indraḥ, 8 a Sarasvatî, 8b Indraḥ, 9 Brihaspatiḥ, 10 In- draḥ, 11 Marutaḥ.	1-10 Trishṭup, 11 Jagatî.	561
31 (222)	2.3.9	2.7.14	Asmâkam	7	The same.	Viśve Devâḥ.	1-6 Jagatî, 7 Trishṭup.	566
32 (223)	2.3.10	2.7.15	Asya me	8	1 Dyâvâprithivyau, 2 and 3 Indraḥ or Tvashṭâ, 4 and 5 Râ- kâ, 6 and 7 Sinîvâlî, 8 Gungûḥ, Sinîvâlî, Râkâ, Sarasvatî, In- drâṇî, Varuṇânî.	1-5 Jagatî, 6-8 Anusṭup.	570

Hymn.	Mandala Anuvaka Sukta.	Ashtaka Adhyaya Varga.	Beginning of the hymn.	Number of Verses.	Author.	Deity.	Metro.	Vol. II. Pag.
33 (224)	2.4.1	2.7.16	Â te pitaḥ	15	Gṛtsamadaḥ.	Rudraḥ.	Trishṭup.	574
34 (225)	2.4.2	2.7.19	Dhârâvarâḥ	15	The same.	Marutaḥ.	1-14 Jagatî, 15 Trishṭup.	581
35 (226)	2.4.3	2.7.22	Upem asṛikshi	15	Apâmnapât.	Trishṭup.	590
36 (227)	2.4.4	2.7.25	Tubhyam	6	Ritavaḥ. 1 Indraḥ and Madhuḥ, 2 Marutaḥ and Mâdhavaḥ, 3 Tvasṭâ and Sukraḥ, 4 Agniḥ and Śuciḥ, 5 Indraḥ and Nabhaḥ, 6 Mitrâvaruṇau and Nabhasyaḥ.	Jagatî.	597
37 (228)	2.4.5	2.8.1	Mandasva	6	Ritavaḥ. 1-4 Dra- viṇodâḥ, 5 Âsvi- nau, 6 Agniḥ.	The same.	601
38 (229)	2.4.6	2.8.2	Ud u shyaḥ	11	Savitâ.	Trishṭup.	604
39 (230)	2.4.7	2.8.4	Grâvâṇeva	8	Âsvinau.	The same.	609
40 (231)	2.4.8	2.8.6	Somâpûshaṇâ	6	1-6 a Somâpûsha- ṇau, 6 b with Adi- tiḥ.	612
41 (232)	2.4.9	2.8.7	Vâyo ye te	21	1 and 2 Vâyuh, 3 Indra-vâyû, 4-6 Mitrâvaruṇau, 7-9 Âsvinau, 10-12 In- draḥ, 13-15 Viśve Devâḥ, 16-18 Sa- rasvatî, 19 a b Dyâ- vâprithivyau or Havirdhânam, 19 c the same or Agniḥ, 20 and 21 Dyâvâ- prithivyau or Ha- virdhânam.	1-15 Gâyatrî, 16 and 17 Anush- ṭup, 18 Brihatî, 19-21 Gâyatrî.	615
42 (233)	2.4.10	2.8.11	Kanikradat	3	Indraḥ Kapinjala- rûpî.	Trishṭup.	622
43 (234)	2.4.11	2.8.12	Pradakshinî	3	The same.	1 Jagatî, 2 Ati- śakvarî or Ash- tiḥ, 3 Jagatî.	623
1 (235)	3.1.1	2.8.13	Somasya mâ	23	Viśvâmitro Gâ- thinaḥ.	Agniḥ.	Trishṭup.	625
2 (236)	3.1.2	2.8.17	Vaiśvânarâya	15	The same.	Agnir Vaiśvânaraḥ.	Jagatî.	635
3 (237)	3.1.3	2.8.20	Vaiśvânarâya	11	The same.	The same.	641
4 (238)	3.1.4	2.8.22	Samit samit	11	Âpriyaḥ.	Trishṭup.	646
5 (239)	3.1.5	2.8.24	Pratyagnirusha- saḥ	11	Agniḥ.	The same.	650

Hymn.	Mandala Anuvaka Sukta.	Aṣṭaka Adhyaya Varga.	Beginning of the hymn.	Number of Verses.	Author.	Deity.	Metre.	Vol. II. Pag.
6 (240)	3.1.6	2.8.26	Pra kāravaḥ	11	Viśvāmitro Gā- thinaḥ.	Agniḥ.	Trishtub.	654
7 (241)	3.1.7	3.1.1	Pra ya āruḥ	11	The same.	The same.	The same.	661
8 (242)	3.1.8	3.1.3	Anjanti	11	Yūpastutiḥ, 1-5 Yūpaḥ, 6 and 7 Yūpāḥ, 8 Viśve Devāḥ or Yūpāḥ, 9 and 10 Yūpāḥ, 11 Cinnayūpa- sya mūlabhūtaḥ sthānuḥ.	1 and 2 Trishtub, 3 Anushtub, 4-6 Trishtub, 7 Anu- shtub, 8-11 Tri- shtub.	670
9 (243)	3.1.9	3.1.5	Saklāyas tvā	9	Agniḥ.	1-8 Bṛihatī, 9 Tri- shtub.	680
10 (244)	3.1.10	3.1.7	Tvām agne	9	The same.	Uṣṇik.	686
11 (245)	3.1.11	3.1.9	Agnir hotā	9	Gāyatrī.	692
12 (246)	3.1.12	3.1.11	Indrāgnī	9	Indrāgnī.	The same.	697
13 (247)	3.2.1	3.1.13	Pra vo devāya	7	Rishabho Vai- śvāmitraḥ.	Agniḥ.	Anushtub.	702
14 (248)	3.2.2	3.1.14	Ā hotā	7	The same.	The same.	Trishtub.	707
15 (249)	3.2.3	3.1.15	Vi pājasā prithu- nā	7	Utkilāḥ Kātyaḥ.	The same.	712
16 (250)	3.2.4	3.1.16	Ayam agniḥ	6	The same.	1, 3 and 5 Bṛihatī, 2, 4 and 6 Sato- bṛihatī.	717
17 (251)	3.2.5	3.1.17	Samidhyamānaḥ	5	Kato Vaiśvāmi- traḥ.	Trishtub.	721
18 (252)	3.2.6	3.1.18	Bhavā no agne	5	The same.	The same.	726
19 (253)	3.2.7	3.1.19	Agnim hotāram	5	Gāthī Kauśikaḥ.	730
20 (254)	3.2.8	3.1.20	Agnim ushasam	5	The same.	1 Viśve Devāḥ, 2-4 Agniḥ, 5 Viśve Devāḥ.	733
21 (255)	3.2.9	3.1.21	Imam naḥ	5	Agniḥ.	1 Trishtub, 2 and 3 Anushtub, 4 Tri- shtub, 5 Virāḍrūpā Satobṛihatī.	738
22 (256)	3.2.10	3.1.22	Ayam saḥ	5	Purīshyā Agna- yaḥ.	1-3 Trishtub, 4 A- nushtub, 5 Tri- shtub.	741
23 (257)	3.2.11	3.1.23	Nirmathitaḥ su- dhitaḥ	5	Devaśravāḥ and Devavātaḥ, Bhā- ratau.	Agniḥ.	1 and 2 Trishtub, 3 Satobṛihatī, 4 and 5 Trishtub.	745
24 (258)	3.2.12	3.1.24	Agne sahasva	5	Viśvāmitraḥ.	The same.	1 Anushtub, 2-5 Gāyatrī.	748
25 (259)	3.2.13	3.1.25	Agne divaḥ	5	The same.	1-3 Agniḥ, 4 In- drāgnī, 5 Ag- niḥ.	Virāt.	751

Hymn.	Mandala Anuvāka Sukta.	Aṣṭaka Adhyaya Varga.	Beginning of the hymn.	Number of Verses.	Author.	Deity.	Metro.	Vol. II. Pag.
26 (260)	3.2.14	3.1.26	Vaiśvānaram manasā	9	1-6 Viśvāmitraḥ, 7 Ātmā, 8 and 9 Vi- śvāmitraḥ.	1-3 Agnir Vai- śvānaraḥ, 4-6 Marutaḥ, 7 and 8 Agniḥ or Ātmā, 9 Viśvāmitropā- dhyāyaḥ.	1-6 Jagatī, 7-9 Trishṭup.	754
27 (261)	3.2.15	3.1.28	Pra vo vājāḥ	15	Viśvāmitraḥ.	1 Agniḥ or Rita- vaḥ, 2-15 Agniḥ.	Gāyatrī.	762
28 (262)	3.2.16	3.1.31	Agne jushasva	6	The same.	Agniḥ.	1, 2 and 6 Gāyatrī, 3 Ushnik, 4 Tri- shṭup, 5 Jagatī.	770
29 (263)	3.2.17	3.1.32	Astīdam	16	1-4 Agniḥ, 5 Ritvijah or Ag- niḥ, 6-16 Ag- niḥ.	1, 4, 10 and 12 Anushṭup, 2, 3, 5, 7-9, 13 and 16 Trishṭup, 6, 11, 14 and 15 Jagatī.	774
30 (264)	3.3.1	3.2.1	Icchanti tvā	22	Indraḥ.	Trishṭup.	786
31 (265)	3.3.2	3.2.5	Sāsad vahniḥ	22	Kusika Aishīrathiḥ, or Viśvāmitraḥ.	The same.	The same.	801
32 (266)	3.3.3	3.2.9	Indra somam	17	Viśvāmitraḥ.	817
33 (267)	3.3.4	3.2.12	Pra parvatānām	13	1-3 Viśvāmitraḥ, 4 Nadyaḥ, 5 Viśvā- mitraḥ, 6 Nadyaḥ, 7 Viśvāmitraḥ, 8 Na- dyah, 9 Viśvāmi- traḥ, 10 Nadyaḥ, 11 -13 Viśvāmitraḥ.	1-3 Nadyaḥ, 4 Vi- śvāmitraḥ, 5 Na- dyah, 6 and 7 In- draḥ, 8 Viśvāmi- traḥ, 9 Nadyaḥ, 10 Viśvāmitraḥ, 11-13 Nadyaḥ.	1-12 Trishṭup, 13 Anushṭup.	828
34 (268)	3.3.5	3.2.15	Indraḥ pūrbhit	11	Viśvāmitraḥ.	Indraḥ.	Trishṭup.	838
35 (269)	3.3.6	3.2.17	Tishṭhā harī	11	The same.	The same.	The same.	846
36 (270)	3.3.7	3.2.19	Imām ū shu	11	1-9 Viśvāmitraḥ, 10 Ghora ŀngirasaḥ, 11 Viśvāmitraḥ.	853
37 (271)	3.3.8	3.2.21	Vātrahatyāya	11	Viśvāmitraḥ.	1-10 Gāyatrī, 11 Anushṭup.	860
38 (272)	3.3.9	3.2.23	Abhi tashṭeva	10	Prajāpatir Vaiśvā- mitraḥ, or Prajā- patir Vācyah, or both together, or Viśvāmitraḥ him- self.	Trishṭup.	864
39 (273)	3.4.1	3.2.25	Indram matiḥ	9	Viśvāmitraḥ.	The same.	871
40 (274)	3.4.2	3.3.1	Indra tvā	9	The same.	Gāyatrī.	877
41 (275)	3.4.3	3.3.3	Ā tū na indra	9	The same.	881
42 (276)	3.4.4	3.3.5	Upa naḥ sutam	9	886
43 (277)	3.4.5	3.3.7	Ā yāhy arvān	8	Trishṭup.	889
44 (278)	3.4.6	3.3.8	Ayam te astu	5	Brihatī.	893

Hymn.	Mandala Anuvaka Sukta.	Ashtaka Adhyaya Varga.	Beginning of the hymn.	Number of Verses.	Author.	Deity.	Metre.	Vol. II. Pag.
45 (279)	3.4.7	3.3.9	Â mandraiḥ	5	Viśvâmitraḥ.	Indraḥ.	Bṛihati.	896
46 (280)	3.4.8	3.3.10	Yudhmasya te	5	The same.	The same.	Trishtup.	899
47 (281)	3.4.9	3.3.11	Marutvân	5	The same.	902
48 (282)	3.4.10	3.3.12	Sadyo ha	5	905
49 (283)	3.4.11	3.3.13	Samsâ mahâm	5	908
50 (284)	3.4.12	3.3.14	Indraḥ svâhâ	5	911
51 (285)	3.4.13	3.3.15	Carshaṇîdhr̥itam	12	1-3 Jagatî, 4-9 Trishtup, 10-12 Gâyatrî.	913
52 (286)	3.4.14	3.3.17	Dhânâvantam	8	1-4 Gâyatrî, 5, 7 & 8 Trisht., 6 Jag.	920
53 (287)	3.4.15	3.3.19	Indrâparvatâ	24	1 Indrâ-parvatau, 2-14 Indraḥ, 15 and 16 Vâk, 17-20 Râthângâni, 21-24 Indraḥ; (abhiśâpârthâs, Vasishṭha-dveshiṇyaḥ.)	1-9, 11, 14, 15, 17, 19, 21, 23 and 24 Trishtup, 10 and 16 Jagatî, 12, 20 and 22 Anushṭup, 13 Gâyatrî, 18 Bṛihati.	924
54 (288)	3.5.1	3.3.24	Imam mahe	22	Prajâpatir Vaiśvâmitraḥ, or Prajâpatir Vâcyaḥ.	Viśve Devâḥ.	Trishtup.	938
55 (289)	3.5.2	3.3.28	Ushasaḥ pûrvâḥ	22	The same.	Viśve Devâḥ. 1 Ushâḥ, 2-10 Agniḥ, 11 Ahorâtrau, 12-15 Rodasyau, 15 Rodasyau or Dyumnîsau, 16 Disaḥ, 17-22 Indraḥ Parjanyaâtmâ, or Agniḥ and Tvashṭâ.	The same.	950
56 (290)	3.5.3	3.4.1	Na tâ minanti	8	Viśve Devâḥ.	962
57 (291)	3.5.4	3.4.2	Pra me vivikvân	6	Viśvâmitraḥ.	The same.	967
58 (292)	3.5.5	3.4.3	Dhenuḥ pratnasya	9	The same.	Aśvinau.	971
59 (293)	3.5.6	3.4.5	Mitro janân	9	Mitraḥ.	1-5 Trishtup, 6-9 Gâyatrî.	976
60 (294)	3.5.7	3.4.7	Iheha vaḥ	7	1-4 Ribhavaḥ, 5-7 Ribhavaḥ & Indraḥ.	Jagatî.	981
61 (295)	3.5.8	3.4.8	Usho vâjena	7	Ushâḥ.	Trishtup.	985
62 (296)	3.5.9	3.4.9	Imâ u vâm	18	1-15 Viśvâmitraḥ, 16-18 Jamadagniḥ or Viśvâmitraḥ.	1-3 Indrâvaruṇau, 4-6 Bṛihaspatiḥ, 7-9 Pûshâ, 10-12 Savitâ, 13-15 Somâḥ, 16-18 Mitâvaruṇau.	1-3 Trishtup, 4-18 Gâyatrî.	989

Hymn.	Mandala Anuvaka Sukta.	Ashtaka Adhyaya Varga.	Beginning of the hymn.	Number of Verses.	Author.	Deity.	Metre.	Vol. III. Pag.
1 (297)	4.1.1	3.4.12	Tvām hy agne sadam it	20	Vāmadevo Gau- tamaḥ.	Agniḥ, 2-5 Agniḥ or Agniḥ and Va- ruṇaḥ.	1 Ashtih, 2 Atija- gatī, 3 Dhritih, 4-20 Trishtup.	1
2 (298)	4.1.2	3.4.16	Yo martyeshu	20	The same.	Agniḥ.	Trishtup.	13
3 (299)	4.1.3	3.4.20	Â vo rājānam	16	The same.	The same.	24
4 (300)	4.1.4	3.4.23	Kṛiṇushva	15	Agniḥ (rakshohā).	33
5 (301)	4.1.5	3.5.1	Vaiśvānarāya	15	Agnir Vaiśvānaraḥ.	42
6 (302)	4.1.6	3.5.4	Ūrddhva ū shu ṇaḥ	11	Agniḥ.	50
7 (303)	4.1.7	3.5.6	Ayam iha	11	The same.	1 Jagatī, 2-6 A- nushṭup, 7-11 Trishtup.	54
8 (304)	4.1.8	3.5.8	Dūtam vaḥ	8	Gāyatrī.	60
9 (305)	4.1.9	3.5.9	Agne mṛiḷa	8	The same.	62
10 (306)	4.1.10	3.5.10	Agne tam adya	8	1-3 Padapanktiḥ, 4, 6 and 7 Pa- dapanktiḥ or Ushṇik, 5 Ma- hāpadapanktiḥ, 8 Ushṇik.	64
11 (307)	4.2.1	3.5.11	Bhadram te	6	Trishtup.	68
12 (308)	4.2.2	3.5.12	Yas tvām agne	6	The same.	71
13 (309)	4.2.3	3.5.13	Praty agniḥ	5	Agniḥ or Lingo- ktadevatāḥ.	73
14 (310)	4.2.4	3.5.14	Praty agnir u- shasaḥ	5	Agniḥ or Lingo- ktadevatāḥ.	76
15 (311)	4.2.5	3.5.15	Agnir hotā	10	Agniḥ, 7 and 8 Soma- kaḥ Sāhadevyah, 9 and 10 Aśvinau.	Gāyatrī.	78
16 (312)	4.2.6	3.5.17	Â satyo yātu	21	Indraḥ.	Trishtup.	81
17 (313)	4.2.7	3.5.21	Tvam mahān	21	The same.	1-14, 16-21 Tri- shṭup, 15 Eka- padā Virāt.	90
18 (314)	4.2.8	3.5.25	Ayam panthāḥ	13	Samvāda Indra-	Aditi-Vāmadevā- nām.	Trishtup.	100
19 (315)	4.2.9	3.6.1	Evā tvām	11	Vāmadevaḥ.	Indraḥ.	The same.	107
20 (316)	4.2.10	3.6.3	Â na indra	11	The same.	The same.	111
21 (317)	4.2.11	3.6.5	Â yātv indraḥ	11	116
22 (318)	4.3.1	3.6.7	Yan na indraḥ	11	121
23 (319)	4.3.2	3.6.9	Kathā mahām	11	Indraḥ, 8-10 In- draḥ or Ritadevaḥ.	125
24 (320)	4.3.3	3.6.11	Kā sushṭutiḥ	11	Indraḥ.	Trish., 10 Anush.	130
25 (321)	4.3.4	3.6.13	Ko adya	8	The same.	Trishtup.	135
26 (322)	4.3.5	3.6.15	Aham manuḥ	7	1-3 Vāmadevaḥ or Indraḥ, 4-7 Vāmadevaḥ.	1-3 Indraḥ or Âtmā, 4-7 Syenastutiḥ.	The same.	138

Hymn.	Mandala Anuvaka Sukta.	Aṣṭaka Adhyaya Varga.	Beginning of the hymn.	Number of Verses.	Author.	Deity.	Metre.	Vol. III. Pag.
27 (323)	4.3.6	3.6.16	Garbhe nu	5	Vāmadevaḥ.	1-4 Śyenah, 5 Śye- nah or Indrah.	1-4 Trisṣṭup, 5 Sakvarî.	142
28 (324)	4.3.7	3.6.17	Tvâ yujâ	5	The same.	Indrah or Indrâ- Somau.	Trisṣṭup.	144
29 (325)	4.3.8	3.6.18	Â nah stutaḥ	5	Indrah.	The same.	146
30 (326)	4.3.9	3.6.19	Nakir indra	24	Indrah, 9-11 In- draḥ and Ushâḥ.	Gâyatrî, 8 and 24 Anusṣṭup.	148
31 (327)	4.3.10	3.6.24	Kayâ nah	15	Indrah.	Gâyatrî, 3 Pâda- nicrit.	155
32 (328)	4.3.11	3.6.27	Â tû nah	24	Indrah, 23 and 24 Indrasyâśvau.	Gâyatrî.	159
33 (329)	4.4.1	3.7.1	Pra ribhubhyaḥ	11	Ribhavaḥ.	Trisṣṭup.	166
34 (330)	4.4.2	3.7.3	Ribhur vibhvâ	11	The same.	The same.	171
35 (331)	4.4.3	3.7.5	Ihopa yâta	9	175
36 (332)	4.4.4	3.7.7	Anasvo jâtaḥ	9	1-8 Jagatî, 9 Tri- shṭup.	179
37 (333)	4.4.5	3.7.9	Upa no vâjâ	8	1-4 Trisṣṭup, 5- 8 Anusṣṭup.	183
38 (334)	4.4.6	3.7.11	Uto hi vâm	8	Dadhikrâḥ, 1 Dyâ- vâprithivyau.	Trisṣṭup.	186
39 (335)	4.4.7	3.7.13	Âsum	6	Dadhikrâḥ.	1-5 Trisṣṭup, 6 Anusṣṭup.	191
40 (336)	4.4.8	3.7.14	Dadhikrâvṇaḥ	5	1-4 Dadhikrâḥ, 5 Sûryaḥ.	1 Trisṣṭup, 2-5 Jagatî.	193
41 (337)	4.4.9	3.7.15	Indrâ ko vâm	11	Indrâ-Varuṇau.	Trisṣṭup.	196
42 (338)	4.4.10	3.7.17	Mama dvitâ	10	Trasadasyuh Paurukutsyaḥ.	1-6 Âtmâ, 7-10 Indrâ-Varuṇau.	The same.	201
43 (339)	4.4.11	3.7.19	Ka u śravat	7	Purumîlha-Aja- mîlha Sauho- trau.	Âśvinau.	205
44 (340)	4.4.12	3.7.20	Tam vâm	7	The same.	The same.	208
45 (341)	4.4.13	3.7.21	Esha sya	7	Vāmadevaḥ.	Jagatî, 7 Trisṣṭ.	211
46 (342)	4.5.1	3.7.22	Agram piba	7	The same.	1 Vâyuh, 2-7 Indra- Vâyû.	Gâyatrî.	214
47 (343)	4.5.2	3.7.23	Vâyo śukraḥ	4	1 Vâyuh, 2-4 Indra- Vâyû.	Anusṣṭup.	216
48 (344)	4.5.3	3.7.24	Vihi hotrâḥ	5	Vâyuh.	The same.	217
49 (345)	4.5.4	3.7.25	Indram vâm	6	Indrâ-Brihaspatî.	Gâyatrî.	219
50 (346)	4.5.5	3.7.26	Yas tastambha	11	Brihaspatîḥ, 10 and 11 Brihaspatîḥ and Indrah.	1-9, 11 Trisṣṭup, 10 Jagatî.	221
51 (347)	4.5.6	3.8.1	Idam u tyat	11	Ushâḥ.	Trisṣṭup.	226
52 (348)	4.5.7	3.8.3	Prati shyâ	7	The same.	Gâyatrî.	231
53 (349)	4.5.8	3.8.4	Tad devasya	7	Savitâ.	Jagatî.	233
54 (350)	4.5.9	3.8.5	Abhûd devaḥ	6	The same.	1-5 Jagatî, 6 Tri- shṭup.	236

Hymn.	Mandala Anuvaka Sukta.	Ashtaka Adhyaya Varga.	Beginning of the hymn.	Number of Verses.	Author.	Deity.	Metre.	Vol. III. Pag.
55 (351)	4.5.10	3.8.6	Ko vas trâtâ	10	Vâmadevâh.	Viśve Devâh.	1-7 Trishtup, 8-10 Gâyatrî.	239
56 (352)	4.5.11	3.8.8	Mahî	7	The same.	Dyâvâ-Prithivyau.	1-4 Trishtup, 5-7 Gâyatrî.	243
57 (353)	4.5.12	3.8.9	Kshetrasya	8	1-3 Kshetrapatiḥ, 4 Śunah, 5 and 8 Śunâsîrau, 6 and 7 Sîtâ.	1, 4, 6 and 7 Anushtup, 5 Puraushnik, 2, 3 and 8 Trishtup.	245
58 (354)	4.5.13	3.8.10	Samudrât	11	Agniḥ, or Sûryah, or Âpah, or Gâvâh, or Ghṛitam.	1-10 Trishtup, 11 Jagatî.	249
1 (355)	5.1.1	3.8.12	Abodhi	12	Budhaḥ and Gavishtîrah, Âtreyaḥ.	Agniḥ.	Trishtup.	256
2 (356)	5.1.2	3.8.14	Kumâram	12	2 and 9 Vṛiṣah, son of Jaraḥ, 1, 3-8, 10-12 Kumâra Âtreyaḥ, or Vṛiṣah, or both.	The same.	1-11 Trishtup, 12 Śakvarî.	261
3 (357)	5.1.3	3.8.16	Tvam agne	12	Vasûsruta Âtreyaḥ.	1-2, 4-12 Agniḥ, 3 Marutaḥ, Rudraḥ, Vishnuḥ.	Trishtup.	267
4 (358)	5.1.4	3.8.18	Tvâm agne	11	The same.	Agniḥ.	The same.	272
5 (359)	5.1.5	3.8.20	Susamiddhâya	11	Âpram.	Gâyatrî.	277
6 (360)	5.1.6	3.8.22	Agnim tam	10	Agniḥ.	Panktiḥ.	280
7 (361)	5.1.7	3.8.24	Sakhâyah	10	Isha Âtreyaḥ.	The same.	1-9 Anushtup, 10 Panktiḥ.	284
8 (362)	5.1.8	3.8.26	Tvâm agne	7	The same.	Jagatî.	288
9 (363)	5.1.9	4.1.1	Tvâm agne	7	Gaya Âtreyaḥ.	Anushtup, 5 and 7 Panktiḥ.	293
10 (364)	5.1.10	4.1.2	Agna ojishtham	7	The same.	Anushtup, 4 and 7 Panktiḥ.	298
11 (365)	5.1.11	4.1.3	Janasya	6	Sutambhara Âtreyaḥ.	Jagatî.	303
12 (366)	5.1.12	4.1.4	Prâgnaye	6	The same.	Trishtup.	306
13 (367)	5.1.13	4.1.5	Arcantaḥ	6	Gâyatrî.	309
14 (368)	5.1.14	4.1.6	Agnim	6	The same.	311
15 (369)	5.2.1	4.1.7	Pra vedhase	5	Dharuṇa Ângirasaḥ.	Trishtup.	313
16 (370)	5.2.2	4.1.8	Bṛihad vayah	5	Pûrur Âtreyaḥ.	1-4 Anushtup, 5 Panktiḥ.	315
17 (371)	5.2.3	4.1.9	Â yajnaiḥ	5	The same.	The same.	317
18 (372)	5.2.4	4.1.10	Prâtar agniḥ	5	Mṛiktavâhâ Dvita Âtreyaḥ.	319
19 (373)	5.2.5	4.1.11	Abhy avasthâḥ	5	Vavrir Âtreyaḥ.	1 and 2 Gâyatrî, 3 and 4 Anusht., 5 Virâḍrûpâ.	321

Hymn.	Mandala Anuvaka Sukta.	Ashtaka Adhyaya Varga.	Beginning of the hymn.	Number of Verses.	Author.	Deity.	Metro.	Vol. III. Pag.
20 (374)	5.2.6	4.1.12	Yam agne	4	Prayasvanto 'tra- yah.	Agniḥ.	1-3 Anushtup, 4 Panktiḥ.	322
21 (375)	5.2.7	4.1.13	Manushvat	4	Sasa Âtreyaḥ.	The same.	The same.	324
22 (376)	5.2.8	4.1.14	Pra viśvasâman	4	Viśvasâmâ, Âtre- yah.	326
23 (377)	5.2.9	4.1.15	Agne sahanam	4	Dyumno Viśvacar- shanir Âtreyaḥ.	327
24 (378)	5.2.10	4.1.16	Agne tvam	4	1, 2, 3 and 4 Ban- dhuḥ, Subandhuḥ, Srutabandhuḥ, Vi- prabandhuḥ, the Gaupâyanas or Laupâyanas.	Dvaipadam (vai- râjam).	329
25 (379)	5.2.11	4.1.17	Acchâ vaḥ	9	Vasûyava Âtreyaḥ.	Anushtup.	330
26 (380)	5.2.12	4.1.19	Agne pâvaka	9	The same.	1-8 Agniḥ, 9 Viśve Devâḥ.	9 Gâyatrî.	333
27 (381)	5.2.13	4.1.21	Anasvantâ	6	Tryarūṣas Traivri- shṇaḥ; and Tra- sadasyuḥ Pauru- kutsyaḥ; and Âśva- medho Bhârataḥ; or Atriḥ.	Agniḥ, 6 Indra- Agnî.	1-3 Trishtup, 4- 6 Anushtup.	336
28 (382)	5.2.14	4.1.22	Samiddhaḥ	6	Viśvavârâ, Âtreyaḥ.	Agniḥ.	1 and 3 Trishtup, 2 Jagatî, 4 Anu- shṭup, 5 and 6 Gâyatrî.	338
29 (383)	5.2.15	4.1.23	Try aryamâ	15	Gauravîtiḥ Sâk- tyaḥ.	Indraḥ, 9a In- draḥ or Uśanâḥ.	Trishtup.	341
30 (384)	5.2.16	4.1.26	Kva syaḥ	15	Babhrur Âtreyaḥ.	Indraḥ, also king Riṣaṇcayaḥ.	The same.	348
31 (385)	5.2.17	4.1.29	Indro rathâya	13	Avasyur Âtreyaḥ.	Indraḥ, 8c In- draḥ or Kutsaḥ, 8d Indraḥ or U- śanâḥ, 9 Indraḥ and Kutsaḥ.	354
32 (386)	5.2.18	4.1.32	Adardah	12	Gâtur Âtreyaḥ.	Indraḥ.	360
33 (387)	5.3.1	4.2.1	Mahi mahe	10	Samvaranaḥ Prâjâ- patyaḥ.	The same.	365
34 (388)	5.3.2	4.2.3	Ajâtaśatrum	9	The same.	1-8 Jagatî, 9 Trishtup.	370
35 (389)	5.3.3	4.2.5	Yas te	8	Prabhûvasur Ângi- rasaḥ.	1-7 Anushtup, 8 Panktiḥ.	374
36 (390)	5.3.4	4.2.7	Sa â gamat	6	The same.	Trishtup, 3 Ja- gatî.	377
37 (391)	5.3.5	4.2.8	Sam bhânunâ	5	Atrir Bhaumaḥ.	Trishtup.	379
38 (392)	5.3.6	4.2.9	Urosh te	5	The same.	Anushtup.	382

Hymn.	Mandala Anuvaka Sukta.	Aṣṭaka Adhyaya Varga.	Beginning of the hymn.	Number of Verses.	Author.	Deity.	Metre.	Vol. III. Pag.
39 (393)	5.3.7	4.2.10	Yad indra	5	Atir Bhaumah.	Indraḥ.	Ānusht., 5 Panktiḥ.	383
40 (394)	5.3.8	4.2.11	Ā yāhy adribhiḥ	9	The same.	Indraḥ, 5 Sūryaḥ, 6-9 Atriḥ.	1-3 Ushnik, 5 and 9 Anushtup, 4, 6, 7 and 8 Trishtup.	385
41 (395)	5.3.9	4.2.13	Ko nu vām	20	Viśve Devāḥ.	Trishtup, 16 and 17 Atijagatī, 20 Eka- padā Virāt.	389
42 (396)	5.3.10	4.2.17	Pra śantamā	18	Viśve Devāḥ, 11 Rudraḥ.	Trishtup, 17 Eka- padā Virāt.	398
43 (397)	5.3.11	4.2.20	Ā dhenavaḥ	17	Atriḥ.	Viśve Devāḥ.	Trisht., 16 Ekapadā.	406
44 (398)	5.3.12	4.2.23	Tam pratnathā	15	Avatsāraḥ Kās- yapaḥ, anye ca riṣhaya dṛiṣṭa- lingāḥ.	The same.	Jagatī, 14 and 15 Trishtup.	413
45 (399)	5.4.1	4.2.26	Vidā divaḥ	11	Sadāpṛiṇa Âtre- yaḥ.	Trishtup.	420
46 (400)	5.4.2	4.2.28	Hayo na	8	Pratikshatra Â- treyaḥ.	Viśve Devāḥ, 7 & 8 Devapatnyaḥ.	Jagatī, 2 and 8 Tri- shṭup.	425
47 (401)	5.4.3	4.3.1	Prayunjatī	7	Pratiratha Âtre- yaḥ.	Viśve Devāḥ.	Trishtup.	430
48 (402)	5.4.4	4.3.2	Kadu priyāya	5	Pratibhānur Â- treyaḥ.	The same.	Jagatī.	433
49 (403)	5.4.5	4.3.3	Devam vaḥ	5	Pratiprabha Â- treyaḥ.	Trishtup.	436
50 (404)	5.4.6	4.3.4	Viśvo devasya	5	Svastyâtreyāḥ.	1-4 Anushtup, 5 Panktiḥ.	438
51 (405)	5.4.7	4.3.5	Agne sutasya	15	The same.	1-4 Gāyatrī, 5-10 Ushnik, 11-13 Ja- gatī or Trishtup, 14 and 15 Anushtup.	440
52 (406)	5.4.8	4.3.8	Pra śyāvāśva	17	Syāvāśva Âtre- yaḥ.	Marutaḥ.	Anushtup, 6, and 17 Panktiḥ.	446
53 (407)	5.4.9	4.3.11	Ko veda	16	The same.	The same.	1, 5, 10, 11 and 15 Kakup, 2 Bṛihatī, 3 Anushtup, 4 Pu- ra-ushnik, 6, 7, 9, 13, 14 and 16 Sa- tobṛihatī, 8 and 12 Gāyatrī.	453
54 (408)	5.4.10	4.3.14	Pra śardhāya	15	Jagatī, 14 Trishtup.	459
55 (409)	5.4.11	4.3.17	Prayajyavaḥ	10	Jagatī, 10 Trishtup.	466
56 (410)	5.4.12	4.3.19	Agne śardhan- tam	9	Bṛihatī, 3 and 7 Satobṛihatī.	470
57 (411)	5.5.1	4.3.21	Ā rudrāsaḥ	8	Jagatī, 7 & 8 Trisht.	474
58 (412)	5.5.2	4.3.23	Tam u nūnam	8	Trishtup.	478
59 (413)	5.5.3	4.3.24	Pra vaḥ spaṭ	8	Jagatī, 8 Trishtup.	481

Hymn.	Mandala Anuvaka Sukta.	Ashtaka Adhyaya Varga.	Beginning of the hymn.	Number of Verses.	Author.	Deity.	Metre.	Vol. III. Page.
60 (414)	5.5.4	4.3.25	Īle agnim	8	Śyāvāśva Âtreyaḥ.	Marutaḥ, or Ag- niḥ & Marutaḥ.	Trishṭup, 7 and 8 Jagati.	485
61 (415)	5.5.5	4.3.26	Ke shthā naraḥ	19	The same.	1-4 Marutaḥ, 5- 8 Śaśiyasī Ta- rantamahishī, 9 Purumīho Vai- dadaśvīḥ, 10 Ta- ranto Vaidada- śvīḥ, 11-16 Ma- rutaḥ, 17-19 Rathavītir Dāl- bhyāḥ.	Gāyatrī, 5 Anu- shṭup, 9 Sato- brihatī.	489
62 (416)	5.5.6	4.3.30	Ritena	9	Śrutavid Âtreyaḥ.	Mitrā-Varuṇau.	Trishṭup.	496
63 (417)	5.5.7	4.4.1	Ritasya gopau	7	Arcaṇānā Âtreyaḥ.	The same.	Jagati.	500
64 (418)	5.5.8	4.4.2	Varuṇam vaḥ	7	The same.	Anushṭup, 7 Pan- ktiḥ.	503
65 (419)	5.5.9	4.4.3	Yas ciketa	6	Rātaḥavya Âtreyaḥ.	Anushṭup, 6 Pan- ktiḥ.	506
66 (420)	5.5.10	4.4.4	Â cikitāna	6	The same.	Anushṭup.	509
67 (421)	5.5.11	4.4.5	Baḥ itthā	5	Yajata Âtreyaḥ.	The same.	511
68 (422)	5.5.12	4.4.6	Pra vo mitrāya	5	The same.	Gāyatrī.	513
69 (423)	5.5.13	4.4.7	Trī rocanā	4	Urucakrir Âtreyaḥ.	Trishṭup.	515
70 (424)	5.5.14	4.4.8	Purūruṇā	4	The same.	Gāyatrī.	516
71 (425)	5.5.15	4.4.9	Â no gantam	3	Bāhuvrikta Âtre- yaḥ.	The same.	518
72 (426)	5.5.16	4.4.10	Â mitre	3	The same.	Ushnik.	519
73 (427)	5.6.1	4.4.11	Yad adya	10	Paura Âtreyaḥ.	Asvinau.	Anushṭup.	520
74 (428)	5.6.2	4.4.13	Kūshtho devau	10	The same.	The same.	The same.	524
75 (429)	5.6.3	4.4.15	Prati priyatam.	9	Avasyur Âtreyaḥ.	Panktiḥ.	528
76 (430)	5.6.4	4.4.17	Â bhāti	5	Atriḥ.	Trishṭup.	532
77 (431)	5.6.5	4.4.18	Prātaryāṇā	5	The same.	The same.	534
78 (432)	5.6.6	4.4.19	Asvinau	9	Saptavadhrir Âtre- yaḥ.	1-3 Ushnik, 4 Trishṭup, 5-9 Anushṭup.	537
79 (433)	5.6.7	4.4.21	Mahe naḥ	10	Satyāśravā Âtreyaḥ.	Ushāḥ.	Panktiḥ.	540
80 (434)	5.6.8	4.4.23	Dyudadyāmā- nam	6	The same.	The same.	Trishṭup.	544
81 (435)	5.6.9	4.4.24	Yunjate	5	Śyāvāśva Âtreyaḥ.	Savitā.	Jagati.	547
82 (436)	5.6.10	4.4.25	Tat savituḥ	9	The same.	The same.	1 Anushṭup, 2-9 Gāyatrī.	549
83 (437)	5.6.11	4.4.27	Acchā vada	10	Atriḥ.	Parjanyaḥ.	Trishṭup, 2-4 Ja- gati, 9 Anushṭ.	552
84 (438)	5.6.12	4.4.29	Baḥ itthā	3	The same.	Prithivī.	Anushṭup.	556
85 (439)	5.6.13	4.4.30	Pra samrāje	8	Varuṇaḥ.	Trishṭup.	558
86 (440)	5.6.14	4.4.32	Indrāgni	6	Indra-Agni.	Anushṭup, 6 Vi- rāt-pūrvā.	562

Hyman.	Mandala Anuvaka Sukta.	Ashṭaka Adhyaya Varga.	Beginning of the hymn.	Number of Verses.	Author.	Deity.	Metre.	Vol. III. Pag.
87 (441)	5.6.15	4.4.33	Pra vo mahe	9	Evayāmarud Â-treyah.	Marutaḥ.	Atijagatī.	564
1 (442)	6.1.1	4.4.35	Tvam hy agne	13	Bharadvāja Bārhaspatyah.	Agniḥ.	Trishṭup.	571
2 (443)	6.1.2	4.5.1	Tvam hi kshai-tavat	11	The same.	The same.	Anusṭup, 11 Sak-varī.	576
3 (444)	6.1.3	4.5.3	Agne saḥ	8	Trishṭup.	581
4 (445)	6.1.4	4.5.5	Yathā hotaḥ	8	The same.	585
5 (446)	6.1.5	4.5.7	Huve vaḥ	7	589
6 (447)	6.1.6	4.5.8	Pra navyasā	7	592
7 (448)	6.1.7	4.5.9	Mūrdhānam	7	Vaiśvānarāgniḥ.	Trishṭ., 6 & 7 Jagatī.	595
8 (449)	6.1.8	4.5.10	Prīkshasya	7	The same.	Jagatī, 7 Trishṭup.	599
9 (450)	6.1.9	4.5.11	Ahaś ca	7	Trishṭup.	602
10 (451)	6.1.10	4.5.12	Puro vaḥ	7	Agniḥ.	Trishṭ., 7 Dvipadā.	607
11 (452)	6.1.11	4.5.13	Yajasva	6	The same.	Trishṭup.	610
12 (453)	6.1.12	4.5.14	Madhye hotā	6	The same.	612
13 (454)	6.1.13	4.5.15	Tvad viśvā	6	615
14 (455)	6.1.14	4.5.16	Agnā yah	6	Anusṭ., 6 Sakvarī.	618
15 (456)	6.1.15	4.5.17	Imam ū shu	19	Bharadvājah or Vitahavya Ângirasah.	Jagatī, 3 and 15 Sak-varī, 6 Atisakvarī, 10-14, 16 and 19 Trishṭup, 17 Anusṭup, 18 Bṛihatī.	620
16 (457)	6.2.1	4.5.21-30	Tvam agne	48	Bharadvājah.	Gāyatrī, 1 and 6 Vardhamānā, 27, 47 and 48 Anusṭup, 46 Trishṭup.	630
17 (458)	6.2.2	4.6.1	Pibā somam	15	The same.	Indraḥ.	Trishṭup, 15 Dvipadā.	645
18 (459)	6.2.3	4.6.4	Tamu shṭuhi	15	The same.	Trishṭup.	652
19 (460)	6.2.4	4.6.7	Mahān indraḥ	13	The same.	659
20 (461)	6.2.5	4.6.9	Dyaur na	13	Trishṭup, 7 Virāt.	664
21 (462)	6.2.6	4.6.11	Imā u	12	Indraḥ, 9 and 11 Viśve Devāḥ.	Trishṭup.	670
22 (463)	6.2.7	4.6.13	Ya eka it	11	Indraḥ.	The same.	675
23 (464)	6.2.8	4.6.15	Suta it	10	The same.	680
24 (465)	6.3.1	4.6.17	Vṛishā madaḥ	10	684
25 (466)	6.3.2	4.6.19	Yā ta ūtiḥ	9	689
26 (467)	6.3.3	4.6.21	Śrudhī naḥ	8	693
27 (468)	6.3.4	4.6.23	Kim asya	8	Indraḥ, 8 Abhyā-vartinaś Cāya-mānasya dāna-stutiḥ.	696
28 (469)	6.3.5	4.6.25	Â gāvah	8	Gāvah, 2 and 8 d1, 5-7 Trishṭup, Gāvah or In-draḥ.	2-4 Jagatī, 8 Anusṭup.	700

Hymn.	Mandala Anuvaka Sukta.	Ashtaka Adhyaya Varga.	Beginning of the hymn.	Number of Verses.	Author.	Deity.	Metro.	Vol. III. Pag.
29 (470)	6.3.6	4.7.1	Indram vaḥ.	6	Bharadvājaḥ.	Indraḥ.	Trishṭup.	704
30 (471)	6.3.7	4.7.2	Bhûya it	5	The same.	The same.	The same.	707
31 (472)	6.3.8	4.7.3	Abhûr ekaḥ	5	Suhotro Bhâ- radvājaḥ.	Trishṭup, 4 Sak- varî.	709
32 (473)	6.3.9	4.7.4	Apûrvyâ	5	The same.	Trishṭup.	712
33 (474)	6.3.10	4.7.5	Ya ojishṭhaḥ	5	Sunahotro Bhâradvājaḥ.	The same.	714
34 (475)	6.3.11	4.7.6	Sam ca tve	5	The same.	717
35 (476)	6.3.12	4.7.7	Kadâ bhuvan	5	Naro Bhâra- dvājaḥ.	719
36 (477)	6.3.13	4.7.8	Satrâ madâsaḥ	5	The same.	721
37 (478)	6.3.14	4.7.9	Arvâg ratham	5	Bharadvājaḥ.	724
38 (479)	6.3.15	4.7.10	Apâd itaḥ	5	The same.	726
39 (480)	6.3.16	4.7.11	Mandrasya	5	728
40 (481)	6.3.17	4.7.12	Indra piba	5	730
41 (482)	6.3.18	4.7.13	Aheḷamânaḥ	5	733
42 (483)	6.3.19	4.7.14	Praty asmai	4	Anush., 4 Bṛihatî.	735
43 (484)	6.3.20	4.7.15	Yasya tyat	4	Ushṇik.	737
44 (485)	6.4.1	4.7.16	Yo rayivaḥ	24	Samyur Bâr- haspatyaḥ.	1-6 Anusṭup, 7 & 9 Virât, 8 Virât or Trishṭup.	738
45 (486)	6.4.2	4.7.21	Ya ânayat	33	The same.	Indraḥ, 31-33 Bṛibus takshâ.	Gâyatrî, 29 Âtini- cṛit, 33 Anusṭ.	749
46 (487)	6.4.3	4.7.27	Tvâm id dhi	14	Indraḥ.	Prâgâtham.	759
47 (488)	6.4.4	4.7.30	Svâduḥ	31	Gargo Bhâra- dvājaḥ.	Indraḥ, 1-5 Somah, 20a Devâḥ, 20b Bhû- miḥ, 20c Bṛihaspatiḥ, 20d Indraḥ, 22-25 Prastokasya Sârnya- yasya dânanastutiḥ, 26- 28 Rathah, 29-31 a.b Dundubhiḥ, 31 c. d Indraḥ.	Trishṭup, 19 Bṛi- hatî, 23 Anu- shṭup, 24 Gâya- trî, 25 Dvipadâ, 27 Jagatî.	765
48 (489)	6.4.5	4.8.1	Yajnâyajna	22	Samyur Bâr- haspatyaḥ.	Trîṇapânikam Pṛisni- sûktam. 1-10 Agniḥ, 11 and 12 Marutaḥ, 13-15 Marutaḥ or Lingoktadevatâḥ, 16- 19 Pûshâ, 20 and 21 Marutaḥ, 22 Marutaḥ or Pṛisniḥ or Dyâvâ- bhûmî. (Or, 20 and 21 Marutaḥ, 22 Ma- rutaḥ or Dyâvâbhûmî or Pṛisniḥ.)	1, 3, 5, 9, 14, 19 & 20 Bṛihatî, 2, 4, 10, 12 and 17 Sa- tobṛihatî, 6 and 8 Mahâsatobṛiha- tî, 7 Mahâbṛi- hatî, 11 and 16 Kakup, 13 and 18 Pura-ush- ṇik, 15 Âtîjagatî, 21 Yavamadhyâ Mahâbṛihatî, 22 Anusṭup.	780

Hymn.	Mandala Anuvaka Sukta.	Aṣṭaka Adhyaya Varga.	Beginning of the hymn.	Number of Verses.	Author.	Deity.	Metre.	Vol. III. Pag.
49 (490)	6.4.6	4.8.5	Stushe janam	15	Rijīśvā Bhāra- dvājāḥ.	Viśve Devāḥ.	Trishṭup, 15 Śak- varī.	791
50 (491)	6.5.1	4.8.8	Huve vaḥ	15	The same.	The same.	Trishṭup.	799
51 (492)	6.5.2	4.8.11	Udu tyat	16	Trishṭup, 13-15 Ushṇik, 16 Anu- shṭup.	805
52 (493)	6.5.3	4.8.14	Na tad divā	17	1-6, 13 and 15- 17 Trishṭup, 7- 12 Gâyatrī, 14 Jagatī.	812
53 (494)	6.5.4	4.8.17	Vayam u tvā	10	Bharadvājāḥ.	Pūshā.	Gâyatrī, 8 Anu- shṭup.	819
54 (495)	6.5.5	4.8.19	Sam pūshan	10	The same.	The same.	Gâyatrī.	821
55 (496)	6.5.6	4.8.21	Ehi vām	6	The same.	824
56 (497)	6.5.7	4.8.22	Ya enam	6	1-5 Gâyatrī, 6 Anushṭup.	826
57 (498)	6.5.8	4.8.23	Indrā nu	6	Indrā-Pūshanau.	Gâyatrī.	828
58 (499)	6.5.9	4.8.24	Śukram te	4	Pūshā.	Trishṭup, 2 Ja- gatī.	829
59 (500)	6.5.10	4.8.25	Pra nu vocā	10	Indra-Agnī.	1-6 Bṛihatī, 7-10 Anushṭup.	832
60 (501)	6.5.11	4.8.27	Snathad vṛitram	15	The same.	1-3 and 13 Tri- shṭup, 4-12 Gâ- yatrī, 14 Bri- hatī, 15 Anu- shṭup.	836
61 (502)	6.5.12	4.8.30- 32	Iyam adadât	14	Sarasvatī.	1-3 and 13 Ja- gatī, 4-12 Gâ- yatrī, 14 Tri- shṭup.	841
62 (503)	6.6.1	5.1.1	Stushe narâ	11	Aśvinau.	Trishṭup.	847
63 (504)	6.6.2	5.1.3	Kva tyâ	11	The same.	Trishṭup, 11 Eka- padâ.	852
64 (505)	6.6.3	5.1.5	Udu śriye	6	Ushâḥ.	Trishṭup.	856
65 (506)	6.6.4	5.1.6	Eshâ syâ	6	The same.	The same.	859
66 (507)	6.6.5	5.1.7	Vapur nu tat	11	Marutaḥ.	861
67 (508)	6.6.6	5.1.9	Viśveshâm	11	Mitrâvaruṇau.	866
68 (509)	6.6.7	5.1.11	Śrushtî vâm	11	Indrâ-Varuṇau.	Trishṭup, 9 and 10 Jagatī.	871
69 (510)	6.6.8	5.1.13	Sam vâm	8	Indrâ-Vishṇû.	Trishṭup.	876
70 (511)	6.6.9	5.1.14	Ghṛitavatī	6	Dyâvâ-Prithivyau.	Jagatī.	880
71 (512)	6.6.10	5.1.15	Udu shyâḥ	6	Savitâ.	1-3 Jagatī, 4-6 Trishṭup.	883
72 (513)	6.6.11	5.1.16	Indrâsomâ	5	Indrâ-Somau.	Trishṭup.	886
73 (514)	6.6.12	5.1.17	Yo adribhit	3	Bṛihaspatiḥ.	The same.	888
74 (515)	6.6.13	5.1.18	Somârudrâ	4	Somâ-Rudrau.	890

Hymn.	Mandala Anuvaka Sukta.	Ashtaka Adhyaya Varga.	Beginning of the hymn.	Number of Verses.	Author.	Deity.	Metro.	Vol. III Pag.
75 (516)	6.6.14	5.1.19	Jîmûtasya	19	Pâyur Bhâra- dvâjah.	1 Varma, 2 Dhanuḥ, 3 Jyâ, 4 Ârtnî, 5 Ishu- dhiḥ, 6a Sârathiḥ, 6b Râsmayah, 7 Âsvâḥ, 8 Rathah, 9 Rathago- pâḥ, 10 Lingoktadeva- tâḥ, 11 and 12 Ishavah, 13 Pratodah, 14 Ha- staghnaḥ, 15 and 16 Ishavah, 17-19 Lin- goktadevatâḥ, (17 yuddhabhûmi-brah- manaspaty-aditayah, 18 Kavaca-Soma- Varunâḥ, 19 Devâḥ and Brahma.)	Trishṭup, 6 and 10 Jagatî, 12, 13, 15, 16 and 19 Anusṭup, 17 Panktiḥ.	891
1 (517)	7.1.1	5.1.23- 27	Agnim narah	25	Vasishṭhah.	Agniḥ.	1-18 Virât, 19- 25 Trishṭup.	901
2 (518)	7.1.2	5.2.1	Jushasva	11	The same.	Âpram.	Trishṭup.	911
3 (519)	7.1.3	5.2.3	Agnim vah	10	Agniḥ.	The same.	916
4 (520)	7.1.4	5.2.5	Pra vah sûkrâya	10	The same.	920
5 (521)	7.1.5	5.2.7	Prâgnaye	9	Vaiśvânarâgniḥ.	924
6 (522)	7.1.6	5.2.9	Pra samrâjah	7	The same.	928
7 (523)	7.1.7	5.2.10	Pra vo devam	7	Agniḥ.	931
8 (524)	7.1.8	5.2.11	Indhe râjâ	7	The same.	933
9 (525)	7.1.9	5.2.12	Abodhi jârah	6	936
10 (526)	7.1.10	5.2.13	Usho na	5	939
11 (527)	7.1.11	5.2.14	Mahâm asi	5	941
12 (528)	7.1.12	5.2.15	Aganma	3	943
13 (529)	7.1.13	5.2.16	Prâgnaye	3	Vaiśvânarâgniḥ.	944
14 (530)	7.1.14	5.2.17	Samidhâ	3	Agniḥ.	1 Bṛihatî, 2 and 3 Trishṭup.	945
15 (531)	7.1.15	5.2.18	Upasadyâya	15	The same.	Gâyatrî.	946
16 (532)	7.1.16	5.2.21	Enâ vah	12	Prâgâtham.	951
17 (533)	7.1.17	5.2.23	Agne bhava	7	Trishṭup (dvi- padâ).	956
18 (534)	7.2.1	5.2.24	Tve ha yat	25	Indrah, 22-25 Sudâ- sah Paijavanasya dâ- nastutiḥ.	Trishṭup.	957
19 (535)	7.2.2	5.2.29	Yas tigmaśringo	11	Indrah.	The same.	968
20 (536)	7.2.3	5.3.1	Ugro jajne	10	The same.	Vol. IV. 1
21 (537)	7.2.4	5.3.3	Asâvi devam	10	5
22 (538)	7.2.5	5.3.5	Pibâ somam	9	1-8 Virât, 9 Tri- shṭup.	10

Hymn.	Mandala Anuvaka Sukta.	Ashtaka Adhyaya Varga.	Beginning of the hymn.	Number of Verses.	Author.	Deity.	Metre.	Vol. IV. Pag.
23 (539)	7.2.6	5.3.7	Ud u brahmāpi	6	Vasishṭhaḥ.	Indraḥ.	Trisṭup.	13
24 (540)	7.2.7	5.3.8	Yonish ṭe	6	The same.	The same.	The same.	15
25 (541)	7.2.8	5.3.9	Â te mahaḥ	6	18
26 (542)	7.2.9	5.3.10	Na somaḥ	5	20
27 (543)	7.2.10	5.3.11	Indram naraḥ	5	22
28 (544)	7.2.11	5.3.12	Brahmā naḥ	5	24
29 (545)	7.2.12	5.3.13	Ayam somaḥ	5	26
30 (546)	7.2.13	5.3.14	Â no deva	5*	28
31 (547)	7.2.14	5.3.15	Pra va indrāya	12	1-9 Gâyatrî, 10-12 Virât.	30
32 (548)	7.2.15	5.3.17	Mo shu tvâ	27	Vasishṭhaḥ, 26 a Śaktir Vāsish- ṭho vâ.	Prâgâtham, 3 Dvipadâ Virât.	34
33 (549)	7.2.16	5.3.22	Svityancaḥ	14	1-9 Vasishṭhaḥ, 10-14 Vasish- ṭhaputrâḥ, Va- sishṭhasya sa- putrasya Indre- ṇa vâ samvâdaḥ.	1-9 Vasishṭhapu- trâḥ, 10-14 Va- sishṭhaḥ.	Trisṭup.	45
34 (550)	7.3.1	5.3.25	Pra śukrâ	25	Vasishṭhaḥ.	Viśve Devâḥ, 16 (Aljâ) Ahiḥ, 17 Ahir budhnyah.	1-21 Dvipadâ Virât, 22-25 Trisṭup.	52
35 (551)	7.3.2	5.3.28-30	Sam naḥ	15	The same.	Viśve Devâḥ (Sân- tiḥ).	Trisṭup.	59
36 (552)	7.3.3	5.4.1	Pra brahmâ	9	Viśve Devâḥ.	The same.	65
37 (553)	7.3.4	5.4.3	Â vo vâhishṭhaḥ	8	The same.	69
38 (554)	7.3.5	5.4.5	Ud u shyah	8	Savitâ, 7 and 8 Vâ- jinah, 6 b Savitâ Bhago vâ.	73
39 (555)	7.3.6	5.4.6	Ūrdhvo agniḥ	7	Viśve Devâḥ.	76
40 (556)	7.3.7	5.4.7	O śrusṭiḥ	7	The same.	80
41 (557)	7.3.8	5.4.8	Prâtar agnim	7	Bhagaḥ, 1 Lingo- ktadevatâḥ, 7 U- shâḥ.	1 Jagatî, 2-7 Tri- sṭup.	82
42 (558)	7.3.9	5.4.9	Pra brahmānaḥ	6	Viśve Devâḥ.	Trisṭup.	85
43 (559)	7.3.10	5.4.10	Pra vo yajneshu	5	The same.	The same.	88
44 (560)	7.3.11	5.4.11	Dadhikrâm	5	Dadhikrâḥ, 1 Lin- goktadevatâḥ.	1 Jagatî, 2-5 Tri- sṭup.	90
45 (561)	7.3.12	5.4.12	Â devo yâtu	4	Savitâ.	Trisṭup.	92
46 (562)	7.3.13	5.4.13	Imâ rudrāya	4	Rudraḥ.	1-3 Jagatî, 4 Trisṭup.	94
47 (563)	7.3.14	5.4.14	Âpo yam	4	Âpaḥ.	Trisṭup.	96
48 (564)	7.3.15	5.4.15	Ribhukshanaḥ	4	Ribhavaḥ, 4 Viśve Devâ vâ.	The same.	98
49 (565)	7.3.16	5.4.16	Samudrajyesh- ṭhâḥ	4	Âpaḥ.	100

Hymn.	Mandala Anuvaka Sukta.	Ashtaka Adhyaya Varga.	Beginning of the hymn.	Number of Verses.	Author.	Deity.	Metre.	Vol. IV. Pag.
50 (566)	7.3.17	5.4.17	Â mām mitrāvā- runā	4	Vasishṭhaḥ.	1 Mitrāvaruṇau, 2 Agniḥ, 3 Viśve Devāḥ, 4 Gangā- dinadyah.	1-3 Jagatī, 4 Atija- gatī Sakvarī vā.	101
51 (567)	7.3.18	5.4.18	Âdityānām	3	The same.	Âdityāḥ.	Trisṭup.	103
52 (568)	7.3.19	5.4.19	Âdityāsaḥ	3	The same.	The same.	105
53 (569)	7.3.20	5.4.20	Pra dyāvā	3	Dyāvāprithivya.	106
54 (570)	7.3.21	5.4.21	Vāstoshpate	3	Vāstoshpatīḥ.	108
55 (571)	7.3.22	5.4.22	Amīvahā	8	1 Vāstoshpatīḥ, 2-8 Indraḥ.	1 Gāyatrī, 2-4 Upa- risṭādbṛihatī, 5-8 Anusṭup. (Upa- nishat.)	109
56 (572)	7.4.1	5.4.23	Ka īm vyaktāḥ	25	Marutaḥ.	1-11 Dvipadā Virātī, 12-25 Trisṭup.	112
57 (573)	7.4.2	5.4.27	Madhvo vaḥ	7	The same.	Trisṭup.	121
58 (574)	7.4.3	5.4.28	Pra sākamukshe	6	The same.	124
59 (575)	7.4.4	5.4.29- 30	Yam trāyadhve	12	1-11 Marutaḥ, 12 Rudraḥ (Mṛityuvi- mocinī).	1, 3 and 5 Bṛihatī, 2, 4 and 6 Satobṛihatī, 7 and 8 Trisṭup, 9, 10 and 11 Gāya- trī, 12 Anusṭup.	127
60 (576)	7.4.5	5.5.1	Yad adya sūrya	12	Mitrāvaruṇau, Sūryaḥ.	1 Trisṭup.	132
61 (577)	7.4.6	5.5.3	Ud vām cakshuḥ	7	Mitrāvaruṇau.	The same.	137
62 (578)	7.4.7	5.5.4	Ut sūryaḥ	6	1-3 Sūryaḥ, 4-6 Mitrāvaruṇau.	140
63 (579)	7.4.8	5.5.5	Ud v eti	6	1-5a Sūryaḥ, 5b-6 Mitrāvaruṇau.	143
64 (580)	7.4.9	5.5.6	Divi kshayantā	5	Mitrāvaruṇau.	145
65 (581)	7.4.10	5.5.7	Prati vām	5	The same.	147
66 (582)	7.4.11	5.5.8	Pra mitrayoḥ	19	1-3 Mitrāvaruṇau, 4-13 Âdityāḥ, 14 -16 Sūryaḥ, 17-19 Mitrāvaruṇau.	1-9 Gāyatrī, 10, 12 and 14 Bṛihatī, 11, 13 and 15 Satobṛi- hatī, 16 Pura-ush- nik, 17-19 Gāyatrī.	149
67 (583)	7.4.12	5.5.12	Prativām ratham	10	Aśvinau.	Trisṭup.	156
68 (584)	7.4.13	5.5.14	Â śubhrā	9	The same.	1-7 Virātī, 8 and 9 Trisṭup.	161
69 (585)	7.4.14	5.5.16	Â vām rathaḥ	8	Trisṭup.	165
70 (586)	7.4.15	5.5.17	Â viśvavārā	7	The same.	168
71 (587)	7.5.1	5.5.18	Apa svasuḥ	6	171
72 (588)	7.5.2	5.5.19	Â gomatā	5	173
73 (589)	7.5.3	5.5.20	Atārishma	5	176
74 (590)	7.5.4	5.5.21	Imā u vām	6	Prāgātham.	178
75 (591)	7.5.5	5.5.22	Vy ushāḥ	8	Ushāḥ.	Trisṭup.	180
76 (592)	7.5.6	5.5.23	Ud u jyotiḥ	7	The same.	The same.	184

Hymn.	Mandala Anuvaka Sukta.	Ashtaka Adhyaya Varga.	Beginning of the hymn.	Number of Verses.	Author.	Daily.	Metre.	Vol. IV. Pag.
77 (593)	7.5.7	5.5.24	Upo ruruce	6	Vasishṭhaḥ.	Ushāḥ.	Trishṭup.	187
78 (594)	7.5.8	5.5.25	Prati ketavaḥ	5	The same.	The same.	The same.	190
79 (595)	7.5.9	5.5.26	Vy ushā āvaḥ	5	193
80 (596)	7.5.10	5.5.27	Prati stomebhiḥ	3	194
81 (597)	7.5.11	5.6.1	Praty v adarśi	6	Prâgâtham.	195
82 (598)	7.5.12	5.6.2	Indrâvaruṇâ	10	Indrâvaruṇau.	Jagatî.	198
83 (599)	7.5.13	5.6.4	Yuvâm narâ	16	The same.	The same.	203
84 (600)	7.5.14	5.6.6	Â vâm râjânau	5	Trishṭup.	207
85 (601)	7.5.15	5.6.7	Punîshe vâm	5	The same.	209
86 (602)	7.5.16	5.6.8	Dhîrâ tu asya	8	Varuṇaḥ.	212
87 (603)	7.5.17	5.6.9	Radat pathaḥ	7	The same.	215
88 (604)	7.5.18	5.6.10	Pra sūndhyuvam	7	219
89 (605)	7.5.19	5.6.11	Mo shu varuṇa	5	1-4 Gâyatrî, 5 Ja- gatî.	222
90 (606)	7.6.1	5.6.12	Pra vîrayâ	7	Vâyuh, 5-7 Indra- vâyû.	Trishṭup.	224
91 (607)	7.6.2	5.6.13	Kuvid anga	7	1, 3 Vâyuh, 2, 4-7 Indra-vâyû.	The same.	227
92 (608)	7.6.3	5.6.14	Â vâyo bhûsha	5	Vâyuh, 2 Indra- vâyû.	231
93 (609)	7.6.4	5.6.15	Sucim nu sto- mam	8	Indrâgnî.	234
94 (610)	7.6.5	5.6.17	Iyam vâm	12	The same.	1-11 Gâyatrî, 12 Anushṭup.	237
95 (611)	7.6.6	5.6.19	Pra kshodasâ	6	Sarasvatî, 3 Sara- svân.	Trishṭup.	241
96 (612)	7.6.7	5.6.20	Bṛihad u	6	1-3 Sarasvatî, 4-6 Sarasvân.	1 Bṛihatî, 2 Sato- bṛihatî, 3 Prastâ- rapankti, 4-6 Gâ- yatrî.	244
97 (613)	7.6.8	5.6.21	Yajne divaḥ	10	Bṛhaspatiḥ, 1 In- draḥ, 3 and 9 In- drâbrâhmaṇaspatî, 10 Indrâbṛhaspatî.	Trishṭup.	246
98 (614)	7.6.9	5.6.23	Adhvaryavaḥ	7	Indraḥ, 7 Indrâbṛ- haspatî.	The same.	251
99 (615)	7.6.10	5.6.24	Paro mâtrayâ	7	Vishṇuḥ, 4-6 In- drâvishṇû.	253
100 (616)	7.6.11	5.6.25	Nû marto	7	Vishṇuḥ.	257
101 (617)	7.6.12	5.7.1	Tisro vâcaḥ	6	Vasishṭhaḥ or Kumâra Âg- neyaḥ.	Parjanyaḥ.	261
102 (618)	7.6.13	5.7.2	Parjanyaâya	3	The same.	The same.	Gâyatrî, 2 Pâda- nicrit (?).	264
103 (619)	7.6.14	5.7.3	Samvatsaram	10	Vasishṭhaḥ.	Maṇḍûkâḥ.	1 Anushṭup, 2-10 Trishṭup.	265

Hymn.	Mandala Anuvāka Sukta.	Ashtaka Adhyaya Varga.	Beginning of the hymn.	Number of Verses.	Author.	Deity.	Metre.	Vol. IV. Pag.
104 (620)	7.6.16	5.7.5-9	Indrāsomā	25	Vasishṭhaḥ.	Rākshoghnam. In- drāsomau, 8 and 16 Indraḥ, 9, 12 and 13 Somah, 10 and 14 Agniḥ, 11 De- vāḥ, 17 Grāvāṇaḥ, 18 Marutaḥ, 19-22 Indraḥ, 23a Āśīḥ, 23b Prithivyanta- rikshe, 24 Indraḥ.	1-6 Jagatī, 7 Ja- gatī or Trishṭup, 18, 21 and 23 Ja- gatī, 25 Anush- ṭup, 8-17, 19, 20, 22 and 24 Trishṭup.	270
1 (621)	8.1.1	5.7.10	Mā cid	34	Medhātithiḥ and Medhyātithiḥ, Kāṇvāḥ. 1 & 2 Pragātho Ghau- raḥ san bhrātuḥ Kaṇvasya pu- tratām gataḥ. 30-33 Āsangaḥ Plāyogih, 34 Śa- śvaty Āngirāśī, the wife of Ā- sangaḥ.	Indraḥ, 30-33 Dā- nastutiḥ (Āsan- gaḥ), 34 king Āsangaḥ.	1, 3, 5-32 Bri- hatī, 2 and 4 Satobṛihatī, 33 and 34 Trish- ṭup.	282
2 (622)	8.1.2	5.7.17	Idam vaso	42	Medhātithiḥ Kāṇvaḥ and Pri- yamedha Āngi- rasaḥ. 41 and 42 Medhātithiḥ only.	Indraḥ, 41 and 42 Dānastutiḥ (Vi- bhindhuh).	1-27, 29-42 Gā- yatrī, 28 Anush- ṭup.	298
3 (623)	8.1.3	5.7.25	Pibā sutasya	24	Medhyātithiḥ Kāṇvaḥ.	Indraḥ, 21-24 Dā- nastutiḥ (king Pā- kasthāmā Kaura- yāṇaḥ).	1-20 Prāgātham, 21 Anushṭup, 22 and 23 Gāyatrī, 24 Bṛihatī.	312
4 (624)	8.1.4	5.7.30- 33	Yad indra	21	Devātithiḥ Kāṇ- vaḥ.	1-14 Indraḥ, 15-18 Indraḥ or Pūshā, 19-21 Dānastutiḥ (Kurungaḥ).	1-20 Prāgātham, 21 Pura-ushṇik.	324
5 (625)	8.1.5	5.8.1	Dūrād iheva	39	Brahmātithiḥ Kāṇvaḥ.	1-37a Āśvinau, 37b -39 Dānastutiḥ (king Kaśuh Cai- dyah).	1-36 Gāyatrī, 37 and 38 Bṛihatī, 39 Anushṭup.	335
6 (626)	8.2.1	5.8.9	Mahān indra	48	Vatsaḥ Kāṇvaḥ.	1-45 Indraḥ, 46- 48 Dānastutiḥ (Ti- rindirah. Pārśa- vyah).	Gāyatrī.	349
7 (627)	8.2.2	5.8.18	Pra yad vaḥ	36	Punarvatsaḥ Kāṇvaḥ.	Marutaḥ.	The same.	364

Hymn.	Mandala Anuvaka Sukta.	Ashtaka Adhyaya Varga.	Beginning of the hymn.	Number of Verses.	Author.	Deity.	Metre.	Vol. IV. Pag.
8 (628)	8.2.3	5.8.25	Â no viśvābhiḥ	23	Sadhvamsaḥ Kāṇvaḥ.	Āsvinau.	Anuṣṭup.	376
9 (629)	8.2.4	5.8.30	Â nūnam	21	Saśakarnaḥ Kāṇ- vaḥ.	The same.	1, 4, 6, 14 and 15 Bṛihatī, 2, 3, 20 and 21 Gâyatrī, 5 Kakup, 7-9, 13, 16-19 Anuṣṭup, 10 Trisṭup, 11 Vi- rât, 12 Jagatī.	385
10 (630)	8.2.5	5.8.34	Yat sthaḥ	6	Pragāthaḥ Kāṇ- vaḥ.	1 Bṛihatī, 2 Tri- ṣṭup (madhyejoy- tiḥ), 3 Anuṣṭup, 4 Āstārapanktiḥ, 5 Bṛihatī, 6 Satobṛi- hatī.	394
11 (631)	8.2.6	5.8.35	Tvam agne	10	Vatsaḥ Kāṇvaḥ.	Agniḥ.	1 Pratishṭhā Gâya- trī, 2 Vardhamânâ, 3-9 Gâyatrī, 10 Trisṭup.	396
12 (632)	8.2.7	6.1.1	Ya indra	33	Parvataḥ Kāṇ- vaḥ.	Indraḥ.	Uṣṇik.	401
13 (633)	8.3.1	6.1.7	Indraḥ suteshu	33	Nāradaḥ Kāṇ- vaḥ.	The same.	The same.	415
14 (634)	8.3.2	6.1.14	Yad indra	15	Goshûktī and A- śvasûktī Kāṇ- vāyanau.	Gâyatrī.	427
15 (635)	8.3.3	6.1.17	Tam vabhi	13	The same.	Uṣṇik.	431
16 (636)	8.3.4	6.1.20	Pra samrâjam	12	Irimbiṭhiḥ Kāṇ- vaḥ.	Gâyatrī.	437
17 (637)	8.3.5	6.1.22	Â yâhi	15	The same.	1-13 Gâyatrī, 14 and 15 Prâgâtham.	440
18 (638)	8.3.6	6.1.25	Idam ha	22	1-7, 10-22 Âdi- tyâḥ, 8 Āsvinau, 9 Agni-Sûrya- Anilâḥ.	Uṣṇik.	445
19 (639)	8.3.7	6.1.29	Tam gûrdhaya	37	Sobhariḥ Kāṇ- vaḥ.	1-33 Agniḥ, 34 and 35 Âdityâḥ, 36 and 37 Dâ- nastutiḥ (king Trasadasuyuh).	1-26, 28-33 Prâgâ- tham Kâkubham, 27 Dvipadâ Virât, 34 Uṣṇik, 35 Sa- tobṛihatī, 36 Ka- kup, 37 Panktiḥ.	453
20 (640)	8.3.8	6.1.36- 40	Â gantâ	26	The same.	Marutaḥ.	Prâgâtham Kâku- bham.	467
21 (641)	8.4.1	6.2.1	Vayam u tvâm	18	Indraḥ, 17 and 18 Dânantutiḥ (Citrah).	The same.	478

Hymn.	Mandala Anuvāka Sukta.	Aṣṭaka Adhīyaya Varga.	Beginning of the hymn.	Number of Verses.	Author.	Deity.	Metre.	Vol. IV. Pag.
22 (642)	8.4.2	6.2.5	O tyam	18	Sobhariḥ Kāṇ- vaḥ.	Āśvinau.	1-6 Prāgātham, 7 Bṛihatī, 8 Anush- ṭup, 9 and 10 Prāgātham Kāku- bham, 11 Kakup, 12 Madhyejyotiḥ, 13-18 Prāgātham Kākubham.	486
23 (643)	8.4.3	6.2.9	īlīshva*	30	Viśvamanā Vai- yaśvaḥ.	Agniḥ.	Ushṇik.	494
24 (644)	8.4.4	6.2.15	Sakhāyaḥ	30	The same.	Indraḥ, 28-30 Dā- nastutiḥ (Varuḥ Saushāmanah).	Ushṇik, 30 Anush- ṭup.	505
25 (645)	8.4.5	6.2.21	Tā vām	24	Mitrāvaruṇau, 10-12 Viśve De- vāḥ.	Ushṇik, 23 Ushṇig- garbhā.	518
26 (646)	8.4.6	6.2.26	Yuvor u	25	Viśvamanāḥ or Vyaśva ŀngira- saḥ.	Āśvinau, 20-25 Vāyuh.	1-15, 22-24 Ush- ṇik, 16-19, 21 and 25 Gāyatrī, 20 Anushṭup.	528
27 (647)	8.4.7	6.2.31	Agnir ukthe	22	Manur Vaivasva- taḥ.	Viśve Devāḥ.	Prāgātham.	538
28 (648)	8.4.8	6.2.35	Ye trimśati	5	The same.	The same.	Gāyatrī, 4 Pura- ushṇik.	548
29 (649)	8.4.9	6.2.36	Babhruḥ	10	Manuḥ or Ka- śyapo Mārīcaḥ.	Dvaipadam.	551
30 (650)	8.4.10	6.2.37	Nahi vaḥ	4	Manur Vaivasva- taḥ.	1 Gāyatrī, 2 Pura- ushṇik, 3 Bṛihatī, 4 Anushṭup.	554
31 (651)	8.5.1	6.2.38- 40	Yo yajāti	18	The same.	1-4 Ājyāstavaḥ and Yajamāna- prasāmsā, 5-9 Dampatī, 10-18 Dampatyor āśi- shaḥ.	1-8, 11-13 Gāyatrī, 9 and 14 Anushṭup, 15-18 Panktiḥ, 10 Pādanicit.	556
32 (652)	8.5.2	6.3.1	Pra kṛitāni	30	Medhātithiḥ Kāṇvaḥ.	Indraḥ.	Gāyatrī.	563
33 (653)	8.5.3	6.3.7	Vayam gha	19	Medhyātithiḥ Kāṇvaḥ.	The same.	1-15 Bṛihatī, 16-18 Gāyatrī, 19 Anushṭ.	571
34 (654)	8.5.4	6.3.11	Endra yāhi	18	Nipātithiḥ Kāṇ- vaḥ 16-18, the 1000 Vasuroci- sha ŀngirasaḥ.	1-15 Anushṭup, 16 -18 Gāyatrī.	578
35 (655)	8.5.5	6.3.14	Agninā	24	Syāvāśva ŀtre- yaḥ.	Āśvinau.	1-21 Upariṣṭājjyo- tiḥ, 22 & 24 Panktiḥ, 23 Mahābṛihatī.	583

Hymn.	Mandala Anuvaka Sukta.	Aṣṭaka Adhyaya Varga.	Beginning of the hymn.	Number of Verses.	Author.	Deity.	Metre.	Vol. IV. Pag.
36 (656)	8.5.6	6.3.18	Avitâsi	7	Syâvâśva Â-treyah.	Indrah.	1-6 Śakvarî, 7 Mahâ-panktiḥ.	591
37 (657)	8.5.7	6.3.19	Predam	7	The same.	The same.	1 Atijagatî, 2-7 Mahâpanktiḥ.	594
38 (658)	8.5.8	6.3.20	Yajnasya	10	Indrâgnî.	Gâyatrî.	596
39 (659)	8.5.9	6.3.22	Agnim	10	Nâbhâkaḥ Kâṇvah.	Agniḥ.	Mahâpanktiḥ.	598
40 (660)	8.5.10	6.3.24	Indrâgnî	12	The same.	Indrâgnî.	1, 3-11 Mahâpanktiḥ, 2 Śakvarî, 12 Trishṭup.	602
41 (661)	8.5.11	6.3.26	Asmâ ū	10	Varuṇah.	Mahâpanktiḥ.	607
42 (662)	8.5.12	6.3.28	Astabhînât	6	Arcanânâḥ or Nâbhâkaḥ.	1-3 Varuṇah, 4-6 Aśvinau.	1-3 Trishṭup, 4-6 Anuṣṭup.	612
43 (663)	8.6.1	6.3.29	Ime viprasya	33	Virûpa Ângi-rasaḥ.	Agniḥ.	Gâyatrî.	614
44 (664)	8.6.2	6.3.36	Samidhâ	30	The same.	The same.	The same.	623
45 (665)	8.6.3	6.3.42	Â ghâ ye	42	Trisokaḥ Kâṇvah.	Indrah, 1 Indrah and Agniḥ.	630
46 (666)	8.6.4	6.4.1	Tvâvataḥ	33	Vaśo 'Aśvyah.	1-20, 29, 30, 31 and 33 Indrah, 21-24 Dânanastutiḥ (Prithuśra-vâḥ Kânîtaḥ), 25-28, 32 Vâyuh.	1 Pâdanicrit, 2-4 Gâyatrî, 5 Kakup, 6 Gâyatrî, 7 Bṛihatî, 8 Anuṣṭup, 9 Satobṛihatî, 10 Gâyatrî, 11 Bṛihatî, 12 Viparîta Satobṛihatî, 13 Dvipadâ, 14 Bṛihatî Pipilikânadhyâ, 15 Kakum nyankuśîrâ, 16 Virât, 17 Jagatî, 18 Uparishṭâdbṛihatî, 19 Bṛihatî, 20 Vishamapadâ Bṛihatî, 21 and 22 Panktiḥ, 23 Gâyatrî, 24 Panktiḥ, 25 and 27 Bṛihatî, 26 and 28 Satobṛihatî, 29 Gâyatrî, 30 Dvipadâ Virât, 31 Ushnik, 32 Panktiḥ, 33 Gâyatrî.	642
47 (667)	8.6.5	6.4.7	Mahi vah	18	Trita Âptyah.	1-13 Âdityâḥ, 14-18 Âdityâḥ and Ushâḥ.	Mahâpanktiḥ.	654
48 (668)	8.6.6	6.4.11	Svâdoh	15	Pragâthah Kâṇvah.	Somah.	1-4, 6-15 Trishṭup, 5 Jagatî.	662

Hymn.	Mandala Anuvaka Sukta.	Aṣṭaka Adhyaya Varga.	Beginning of the hymn.	Number of Verses.	Author.	Deity.	Metre.	Vol. IV. Pag.
<i>Vālakhilyam.</i>								
49 (1)	8.6.7	6.4.14	Abhi pra vaḥ	10	Praskaṇvaḥ Kāṇ- vaḥ.	Indraḥ.	Prāgātham.	669
50 (2)	8.6.8	6.4.16	Pra suśrutam	10	Puṣṭiguḥ Kāṇ- vaḥ.	The same.	The same.	671
51 (3)	8.6.9	6.4.18	Yathâ manau	10	Śruṣṭiguḥ Kāṇ- vaḥ.	674
52 (4)	8.6.10	6.4.20	Yathâ manau	10	Āyuh Kāṇvaḥ.	676
53 (5)	8.6.11	6.4.22	Upamam tvâ	8	Medhyaḥ Kāṇ- vaḥ.	679
54 (6)	8.6.12	6.4.24	Etat te	8	Mâtariśvâ Kāṇ- vaḥ.	Indraḥ, 3-4 Vi- śve Devâḥ.	681
55 (7)	8.6.13	6.4.26	Bhurîd indrasya	5	Kriśaḥ Kāṇvaḥ.	Dânastutiḥ (Pra- skaṇvaḥ).	Gâyatrî, 3 and 5 Anuṣṭup.	683
56 (8)	8.6.14	6.4.27	Prati te	5	Prishadhraḥ Kāṇvaḥ.	1-4 Dânatutiḥ (Praskaṇvaḥ), 5 Agni-Sûryau.	Gâyatrî, 5 Panktiḥ.	684
57 (9)	8.6.15	6.4.28	Yuvam devâ	4	Medhyaḥ Kāṇ- vaḥ.	Aśvinau.	Trisṭup.	685
58 (10)	8.6.16	6.4.29	Yam ritvijah	3	The same.	Viśve Devâḥ or Ritvijah, 2 and 3 Viśve Devâḥ.	The same.	686
59 (11)	8.6.17	6.4.30	Imâni vâm	7	Suparṇah Kāṇ- vaḥ.	Indrâ-Varuṇau.	Jagatî.	686
60 (669)	8.7.1	6.4.32	Agna â yâhi	20	Bhargah Prâgâ- thah.	Agniḥ.	Prâgātham.	689
61 (670)	8.7.2	6.4.36	Ubhayam	18	The same.	Indraḥ.	The same.	697
62 (671)	8.7.3	6.4.40	Pro asmai	12	Pragāthah Kāṇ- vaḥ.	The same.	1-6, 10-12 Pank- tiḥ, 7-9 Bṛihatî.	704
63 (672)	8.7.4	6.4.42	Sa pûrvyah	12	The same.	1-11 Indraḥ, 12 Devâḥ.	1, 4, 5 and 7 Anush- ṭup, 2, 3, 6, 8-11 Gâyatrî, 12 Trisṭ.	709
64 (673)	8.7.5	6.4.44	Ut tvâ madantu	12	Indraḥ.	Gâyatrî.	713
65 (674)	8.7.6	6.4.46	Yad indra	12	The same.	The same.	716
66 (675)	8.7.7	6.4.48	Tarobhir vaḥ	15	Kaliḥ Prâgāthah.	1-14 Prâgātham, 15 Anuṣṭup.	719
67 (676)	8.7.8	6.4.51- 54	Tyân nu	21	Matsyah Sâma- dah or Mânyo Maitrâvaruṇiḥ, or fishes caught in a net.	Ādityâḥ.	Gâyatrî.	726
68 (677)	8.7.9	6.5.1	Â tvâ ratham	19	Priyamedha Âṇ- girasah.	1-13 Indraḥ, 14 -19 Dânatutiḥ (Rikṣah and Aśvamedhaḥ).	1, 4, 7 and 10 Anush- ṭup, 2, 3, 5, 6, 8, 9, 11-19 Gâyatrî.	733

Hymn.	Mandala Anuvaka Sukta.	Ashtaka Adhyaya Varga.	Beginning of the hymn.	Number of Verses.	Author.	Deity.	Metre.	Vol. IV. Pag.
69 (678)	8.7.10	6.5.5	Prapra vaḥ	18	Priyamedha Ângirasah.	Indrah, 11a Viśve Devâḥ, 11b and 12 Varuṇah.	1, 3, 7-10, 12-15 Anushṭup, 2 Ushnik, 4-6 Gâyatrî, 11 and 16 Panktiḥ, 17 and 18 Bṛihatî.	739
70 (679)	8.8.1	6.5.8	Yo rājâ	15	Puruhanmâ-Ângirasah.	Indrah.	1-6 Prâgâtham, 7-12 Bṛihatî, 13 Ushnik, 14 Anushṭup, 15 Pura-ushnik.	747
71 (680)	8.8.2	6.5.11	Tvam no agne	15	Sudîtiḥ and Purumîlḥah, Ângirasau, or either.	Agniḥ.	1-9 Gâyatrî, 10-15 Prâgâtham.	753
72 (681)	8.8.3	6.5.14	Havish kṛiṇudhvam	18	Haryataḥ Prâgâthah.	Agniḥ, or Havishâm stutiḥ.	Gâyatrî.	759
73 (682)	8.8.4	6.5.17	Ud îrâthâm	18	Gopavana Âtre-yah, or Saptavadhriḥ.	Âsvinau.	The same.	765
74 (683)	8.8.5	6.5.21	Viśo viśo	15	Gopavana Âtre-yah.	Agniḥ, 13-15 Dâ-nastutiḥ (king Sṛutarvâ-Ârkshyah.	1, 4, 7, 10, 13-15 Anushṭup, 2, 3, 5, 6, 8, 9, 11 and 12 Gâyatrî.	770
75 (684)	8.8.6	6.5.24	Yukshvâ hi	16	Virûpa Ângirasah.	Agniḥ.	Gâyatrî.	775
76 (685)	8.8.7	6.5.27	Imam nu	12	Kurusutiḥ Kânvaḥ.	Indrah.	The same.	779
77 (686)	8.8.8	6.5.29	Jajnânaḥ	11	The same.	The same.	1-9 Gâyatrî, 10 Bṛihatî, 11 Satobṛihatî.	783
78 (687)	8.8.9	6.5.31	Puroḷâsam	10	1-9 Gâyatrî, 10 Bṛihatî.	787
79 (688)	8.8.10	6.5.33	Ayam kṛitnuḥ	9	Kṛitnur Bhârgavaḥ.	Somah.	1-8 Gâyatrî, 9 Anushṭup.	790
80 (689)	8.8.11	6.5.35	Na hy anyam	10	Ekadyûr Nau-dhasah.	1-9 Indrah, 10 Devâḥ.	1-9 Gâyatrî, 10 Trishṭup.	792
81 (690)	8.9.1	6.5.37-38	Â tû naḥ	9	Kusîdî Kânvaḥ.	Indrah.	Gâyatrî.	796
82 (691)	8.9.2	6.6.1	Â pra drava	9	The same.	The same.	The same.	799
83 (692)	8.9.3	6.6.3	Devânâm	9	Viśve Devâḥ.	802
84 (693)	8.9.4	6.6.5	Preshṭham	9	Uśanâḥ Kâvyah.	Agniḥ.	805
85 (694)	8.9.5	6.6.7	Â me havam	9	Kṛishṇa Ângirasah.	Âsvinau.	808
86 (695)	8.9.6	6.6.9	Ubhâ hi	5	Viśvakaḥ Kârshniḥ, or Kṛishṇah.	The same.	Jagatî.	811
87 (696)	8.9.7	6.6.10	Dyumnî vâm	6	Dyumnîko Vâsiṣṭhaḥ, or Priyamedha Ângirasah, or Kṛishṇah.	Prâgâtham.	814

Hymn.	Mandala Anuvaka Sukta.	Ashtaka Adhyaya Varga.	Beginning of the hymn.	Number of Verses.	Author.	Deity.	Metre.	Vol. IV. Pag.
88 (697)	8.9.8	6.6.11	Tamvodasmam	6	Nodhā Gautamaḥ.	Indraḥ.	Prāgātham.	817
89 (698)	8.9.9	6.6.12	Bṛihad indrāya	7	Nṛimedhaḥ and Purumedhaḥ, ŀngirasau.	The same.	1-4 Prāgātham, 5 and 6 Anuṣṭup, 7 Bṛihatī.	820
90 (699)	8.9.10	6.6.13	Ā no viśvāsu	6	The same.	Prāgātham.	824
91 (700)	8.9.11	6.6.14	Kanyā vāḥ	7	Apālā-Ātreyaī.	1 and 2 Panktiḥ, 3-7 Anuṣṭup.	827
92 (701)	8.9.12	6.6.15	Pāntam ā	33	Śrutakakshaḥ or Sukakshaḥ, ŀngirasau.	1 Anuṣṭup, 2-33 Gāyatrī.	832
93 (702)	8.9.13	6.6.21	Ud ghet	34	Sukaksha ŀngiraṣaḥ.	1-33 Indraḥ, 34 Indraḥ and Rībhavaḥ.	Gāyatrī.	843
94 (703)	8.10.1	6.6.28	Gaur dhayati	12	Vindur ŀngiraṣaḥ, or Pūtada-kshaḥ.	Marutaḥ.	The same.	856
95 (704)	8.10.2	6.6.30	Ā tvā	9	Tiraścīr ŀngiraṣaḥ.	Indraḥ.	Anuṣṭup.	859
96 (705)	8.10.3	6.6.32	Asmai	21	Dyutāno Mārutiḥ, or Tiraścīḥ.	Indraḥ, 14 d Marutaḥ, 15 Indraḥ and Bṛihaspatiḥ.	1-3, 5-21 Trisṭup, 4 Virāt.	864
97 (706)	8.10.4	6.6.36-38	Yā indra	15	Rebhaḥ Kāśyapaḥ.	Indraḥ.	1-9 Bṛihatī, 10 Atijagatī, 11 and 12 Upariṣṭādbṛihatī, 13 Atijagatī, 14 Trisṭup, 15 Jagatī.	876
98 (707)	8.10.5	6.7.1	Indrāya	12	Nṛimedha ŀngiraṣaḥ.	The same.	1-6, 8 Uṣṇik, 7, 10 and 11 Kakup, 9 and 12 Puraushnik.	884
99 (708)	8.10.6	6.7.3	Tvām idā	8	The same.	Prāgātham.	889
100 (709)	8.10.7	6.7.4	Ayam te	12	Nemo Bhārgavaḥ, 4 and 5 Indraḥ.	Indraḥ, 10 and 11 Vāk.	1-5, 10-12 Trisṭup, 6 Jagatī, 7-9 Anuṣṭup.	892
101 (710)	8.10.8	6.7.6	Ridhak	16	Jamadagnir Bhārgavaḥ.	1-5 a. b. c Mitra-varuṇau, 5 d and 6 Ādityāḥ, 7 and 8 Āśvinau, 9 and 10 Vāyuḥ, 11 and 12 Sūryaḥ, 13 Uṣhāḥ, or Sūryaprabhā, 14 Pavamānaḥ, 15 and 16 Gauḥ.	1 and 2 Prāgātham, 3 Gāyatrī, 4 Satobṛihatī, 5-12 Prāgātham, 13 Bṛihatī, 14-16 Trisṭup.	898

Hymn.	Mandala Anuvaka Sukta.	Ashtaka Adhyaya Varga.	Beginning of the hymn.	Number of Verses.	Author.	Deity.	Metre.	Vol. IV. Pag.
102 (711)	8.10.9	6.7.9	Tvam agne	22	Prayogo Bhārgavaḥ or Agnir Bārhas- patyaḥ (Pāvakaḥ), or the two Agnis, Sahasah sutau, called Gṛihapatiḥ and Yavishṭhaḥ, or either of them.	Agniḥ.	Gāyatrī.	905
103 (712)	8.10.10	6.7.13	Adarśi	14	So'harīḥ Kāṇvaḥ.	Agniḥ, 14 Agniḥ and the Maru- taḥ.	1-4, 6 Bṛihatī, 5 Virāḍvāpā, 7, 9, 11 and 13 Sato- bṛihatī, 8 and 12 Kakup, 10 Hra- sīyasī (Gāyatrī), 14 Anusṭup.	911
1 (713)	9.1.1	6.7.16	Svādishṭhayâ	10	Madhucchandâ Vai- śvâmitraḥ.	Somaḥ Pavamâ- naḥ.	Gāyatrī.	I
2 (714)	9.1.2	6.7.18	Pavasva	10	Medhâtithiḥ Kāṇ- vaḥ.	The same.	The same.	4
3 (715)	9.1.3	6.7.20	Esha	10	Sunaḥśepa Âjigar- tiḥ.	6
4 (716)	9.1.4	6.7.22	Sanâ	10	Ilīnanyastûpa Ân- girasah.	9
5 (717)	9.1.5	6.7.24	Samiddhaḥ	11	Asitah Kâśyapaḥ or Devalah.	Âprîsûktam, (without Narâ- samsah.)	1-7 Gāyatrī, 8- 11 Anusṭup.	11
6 (718)	9.1.6	6.7.26	Mandrayâ	9	The same.	Somaḥ Pavamâ- naḥ.	Gāyatrī.	14
7 (719)	9.1.7	6.7.28	Asṛigram	9	The same.	The same.	17
8 (720)	9.1.8	6.7.30	Ete somâḥ	9	19
9 (721)	9.1.9	6.7.32	Pari priyâ	9	21
10 (722)	9.1.10	6.7.34	Pra svânâsah	9	24
11 (723)	9.1.11	6.7.36	Upâsmai	9	26
12 (724)	9.1.12	6.7.38	Somâ asṛigram	9	28
13 (725)	9.1.13	6.8.1	Somaḥ punâ- naḥ	9	31
14 (726)	9.1.14	6.8.3	Pari pra	8	33
15 (727)	9.1.15	6.8.5	Esha dhiyâ	8	35
16 (728)	9.1.16	6.8.6	Pra te sotâraḥ	8	38
17 (729)	9.1.17	6.8.7	Pra nimnena	8	40
18 (730)	9.1.18	6.8.8	Pari suvânaḥ	7	42
19 (731)	9.1.19	6.8.9	Yat soma	7	43
20 (732)	9.1.20	6.8.10	Pra kavīḥ	7	45
21 (733)	9.1.21	6.8.11	Ete dhâvanti	7	47
22 (734)	9.1.22	6.8.12	Ete somâsah	7	49

Hymn.	Mandala Anuvaka Sukta.	Ashṭaka Adhyaya Varga.	Beginning of the hymn.	Number of Verses.	Author.	Deity.	Metre.	Vol. V. Pag.
23 (735)	9.1.23	6.8.13	Somâ asṛigram	7	Asitaḥ Kâśyapaḥ or Devalaḥ.	Somaḥ Pavamâ- naḥ.	Gâyatrî.	51
24 (736)	9.1.24	6.8.14	Pra somâsaḥ	7	The same.	The same.	The same.	53
25 (737)	9.2.1	6.8.15	Pavasva	6	Drîḥacyuta Āga- styah.	55
26 (738)	9.2.2	6.8.16	Tam amṛikshan- ta	6	Idhmavâho Dâr- ḍhacyutah.	56
27 (739)	9.2.3	6.8.17	Esha kaviḥ	6	Nṛimedhaḥ.	58
28 (740)	9.2.4	6.8.18	Esha vâjî	6	Priyamedhaḥ.	59
29 (741)	9.2.5	6.8.19	Prâśya	6	Nṛimedhaḥ.	61
30 (742)	9.2.6	6.8.20	Pra dhârâḥ	6	Binduḥ.	62
31 (743)	9.2.7	6.8.21	Pra somâsaḥ	6	Gotamaḥ.	64
32 (744)	9.2.8	6.8.22	Pra somâsaḥ	6	Syâvâśvaḥ.	65
33 (745)	9.2.9	6.8.23	Pra somâsaḥ	6	Tritaḥ.	67
34 (746)	9.2.10	6.8.24	Pra suvânaḥ	6	The same.	69
35 (747)	9.2.11	6.8.25	Â naḥ pavaśva	6	Prabhûvasuḥ.	70
36 (748)	9.2.12	6.8.26	Asarjî	6	The same.	72
37 (749)	9.2.13	6.8.27	Pra sutaḥ	6	Rahûgaṇaḥ.	73
38 (750)	9.2.14	6.8.28	Esha u syaḥ	6	The same.	75
39 (751)	9.2.15	6.8.29	Âśur arsha	6	Bṛiḥanmatih.	76
40 (752)	9.2.16	6.8.30	Punânaḥ	6	The same.	78
41 (753)	9.2.17	6.8.31	Pra ye gâvaḥ	6	Medhyâtithih.	80
42 (754)	9.2.18	6.8.32	Janayan	6	The same.	81
43 (755)	9.2.19	6.8.33	Yo atyaḥ	6	83
44 (756)	9.2.20	7.1.1	Pra ṇaḥ	6	Ayâśyaḥ.	87
45 (757)	9.2.21	7.1.2	Sa pavaśva	6	The same.	88
46 (758)	9.2.22	7.1.3	Asṛigran	6	90
47 (759)	9.2.23	7.1.4	Ayâ somaḥ	5	Kavir Bhârgavaḥ.	92
48 (760)	9.2.24	7.1.5	Tam tvâ	5	The same.	93
49 (761)	9.2.25	7.1.6	Pavasva	5	94
50 (762)	9.2.26	7.1.7	Ut te śushmâ- saḥ	5	Ucathyah.	96
51 (763)	9.2.27	7.1.8	Adhvaryo	5	The same.	97
52 (764)	9.2.28	7.1.9	Pari dyukshaḥ	5	98
53 (765)	9.2.29	7.1.10	Ut te	4	Avatsâraḥ.	99
54 (766)	9.2.30	7.1.11	Âśya pratnâm	4	The same.	101
55 (767)	9.2.31	7.1.12	Yavam yavam	4	102
56 (768)	9.2.32	7.1.13	Pari somaḥ	4	103
57 (769)	9.2.33	7.1.14	Pra te dhârâḥ	4	104
58 (770)	9.2.34	7.1.15	Tarat sa	4	105
59 (771)	9.2.35	7.1.16	Pavasva	4	106
60 (772)	9.2.36	7.1.17	Pra gâyatrena	4	1, 2 and 4 Gâya- trî, 3 Pura-ush- nik.	107
61 (773)	9.3.1	7.1.18	Ayâ vîti	30	Amahîyuh.	Gâyatrî.	108
62 (774)	9.3.2	7.1.24	Ete asṛigram	30	Jamadagniḥ.	The same.	116

Hymn.	Mandala Anuvaka Sukta.	Ashtaka Adhyaya Varga.	Beginning of the hymn.	Number of Verses.	Author.	Deity.	Metro.	Vol. V. Pag.
63 (775)	9.3.3	7.1.30	Â pavasva	30	Nidhruviḥ Kāśya- paḥ.	Somaḥ Pavamā- naḥ.	Gâyatrî.	122
64 (776)	9.3.4	7.1.36-41	Vṛishâ soma	30	Kāśyapaḥ.	The same.	The same.	129
65 (777)	9.3.5	7.2.1	Hinvanti	30	Bhrîgur Vâruṇiḥ or Jamadagniḥ.	137
66 (778)	9.3.6	7.2.7	Pavasva	30	Śatam Vaikhâna- sâḥ.	Somaḥ, 19-21 Agniḥ.	1-17, 19-30 Gâ- yatrî, 18 Anu- shṭup.	146
67 (779)	9.3.7	7.2.13	Tvam somâsi	32	1-3 Bharadvâjah, 4-6 Kāśyapaḥ, 7- 9 Gotamaḥ, 10-12 Atriḥ, 13-15 Vi- śvâmitraḥ, 16-18 Jamadagniḥ, 19- 21 Vasishṭhaḥ, 22 -32 Pavitraḥ or Vasishṭhaḥ or both.	1-9, 13-22, 28- 30 Somaḥ, 10- 12 Somaḥ or Pûshâ, 23 and 24 Agniḥ, 25 Ag- niḥ or Savitâ, 26 Agniḥ or Agniḥ and Savitâ, 27 Agniḥ or Viśve Devâḥ, 31 & 32 Pavamânyadh- yetṛistutiḥ.	1-15, 19-26, 28, 29 Gâyatrî, 16- 18 Dvipadâ Gâ- yatrî, 27, 31, 32 Anushṭup, 30 Pura-ushṭik.	156
68 (780)	9.4.1	7.2.19	Pra devam	10	Vatsaprir Bhâlan- danaḥ.	Somaḥ.	1-9 Jagatî, 10 Trishṭup.	167
69 (781)	9.4.2	7.2.21	Ishur na	10	Hiranyastûpaḥ.	The same.	1-8 Jagatî, 9 and 10 Trishṭup.	172
70 (782)	9.4.3	7.2.23	Trir asmai	10	Reṇur Vaiśvâmi- traḥ.	1-9 Jagatî, 10 Trishṭup.	177
71 (783)	9.4.4	7.2.25	Â dakshinâ	9	Rishabho Vaiśvâ- mitraḥ.	1-8 Jagatî, 9 Tri- shṭup.	183
72 (784)	9.4.5	7.2.27	Harim mṛijanti	9	Harimanta Ângira- saḥ.	Jagatî.	188
73 (785)	9.4.6	7.2.29	Srakve	9	Pavitraḥ.	The same.	192
74 (786)	9.4.7	7.2.31	Sîsur na	9	Kakshîvân.	1-7, 9 Jagatî, 8 Trishṭup.	197
75 (787)	9.4.8	7.2.33	Abhi priyâni	5	Kaviḥ.	Jagatî.	202
76 (788)	9.4.9	7.3.1	Dhartâ	5	The same.	The same.	205
77 (789)	9.4.10	7.3.2	Esha pra	5	207
78 (790)	9.4.11	7.3.3	Pra râjâ	5	210
79 (791)	9.4.12	7.3.4	Acodasaḥ	5	212
80 (792)	9.4.13	7.3.5	Somasya dhârâ	5	Vasur Bhâradvâjah.	215
81 (793)	9.4.14	7.3.6	Pra somasya	5	The same.	1-4 Jagatî, 5 Trishṭup.	217
82 (794)	9.4.15	7.3.7	Asâvi	5	The same.	219
83 (795)	9.4.16	7.3.8	Pavitrām	5	Pavitraḥ.	Jagatî.	221
84 (796)	9.4.17	7.3.9	Pavasva	5	Prajâpatir Vâcyah.	The same.	224
85 (797)	9.4.18	7.3.10	Indrâya	12	Veno Bhârgavaḥ.	1-10 Jagatî, 11 & 12 Trishṭup.	226

Hymn.	Mandala Anuvaka Sukta.	Ashtaka Adhyaya Varga.	Beginning of the hymn.	Number of Verses.	Author.	Deity.	Metre.	Vol. V. Pag.
86 (798)	9.5.1	7.3.12	Pra te	48	1-10 Akṛiṣṭhâ Mâ- shâh, 11-20 Sika- tâ Nivâvarî, 21-30 Pṛiśnayo 'jâh, 31- 40 The three sets together, 41-45 A- triḥ, 46-48 Gṛitsa- madah.	Somah.	Jagatî.	231
87 (799)	9.5.2	7.3.22	Pra tu drava	9	Uśanâh.	The same.	Trisṭup.	251
88 (800)	9.5.3	7.3.24	Ayam somah	8	The same.	The same.	255
89 (801)	9.5.4	7.3.25	Pro syah	7	258
90 (802)	9.5.5	7.3.26	Pra hinvânah	6	Vasishṭhah.	261
91 (803)	9.5.6	7.4.1	Asarji	6	Kāśyapah.	264
92 (804)	9.5.7	7.4.2	Pari suvânah	6	The same.	267
93 (805)	9.5.8	7.4.3	Sâkamukshah	5	Nodhâh.	270
94 (806)	9.5.9	7.4.4	Adhi yat	5	Kaṇvah.	272
95 (807)	9.5.10	7.4.5	Kanikranti	5	Praskaṇvah.	274
96 (808)	9.5.11	7.4.6	Pra senânîh	24	Pratardano Daivo- dâsih.	277
97 (809)	9.6.1	7.4.11	Asya preshâ	58	1-3 Vasishṭhah, 4- 6 Indrapramatiḥ, 7-9 Vṛishaganaḥ, 10-12 Manyuh, 13 -15 Upamanyuh, 16-18 Vyâghrapât, 19-21 Śaktiḥ, 22 -24 Karnaśrūt, 25 -27 Mṛiḷikah, 28- 30 Vasukrah (all nine Vâsisṭhas), 31-44 Parâsarah, 45-58 Kutsah.	288
98 (810)	9.6.2	7.4.23	Abhi nah	12	Ambarîshah and Ri- jîsvâ.	Anusṭup, Bṛihatî.	11 314
99 (811)	9.6.3	7.4.25	Â haryatâya	8	Rebhasûnû Kâśya- pau.	1 Bṛihatî, 2-8	318
100 (812)	9.6.4	7.4.27, 28	Abhî navante	9	The same.	Anusṭup.	321
101 (813)	9.6.5	7.5.1	Purojitî	16	1-3 Andhîguḥ S'yâ- vâsviḥ, 4-6 Ya- yâtir Nâhushah, 7-9 Nahusho Mâ- navah, 10-12 Ma- nuḥ Sâmvarenaḥ, 13-16 Prajâpatîh.	Anusṭup, 2 and 3 Gâyatrî.	325
102 (814)	9.6.6	7.5.4	Krânâ	8	Tritah.	Ushnik.	331

Hymn.	Mandala Anuvāka Sukta.	Aṣṭaka Adhyaya Varga.	Beginning of the hymn.	Number of Verses.	Author.	Deity.	Metre.	Vol. V. Pag.
103 (815)	9.6.7	7.5.6	Pra punânāya	6	Dvita Âptyah.	Somah.	Ushnik.	335
104 (816)	9.7.1	7.5.7	Sakhâyah	6	Parvata - Nâradau Kânva, or Si- khaṇḍinyâv Apsa- rasau Kâsyapyau.	The same.	The same.	337
105 (817)	9.7.2	7.5.8	Tam vah	6	Parvata-Nâradau.	339
106 (818)	9.7.3	7.5.9	Indram accha	14	1-3 Agniś Cākshu- siah, 4-6 Cakshur Mānavah, 7-9 Ma- nur Âpsavah, 10- 14 Agnih.	342
107 (819)	9.7.4	7.5.12	Parîtaḥ	26	Saptarshayah.	Prâgâtham, 3 and 16 Dvipadâ, 8- 10 Bṛihatî.	347
108 (820)	9.7.5	7.5.17	Pavasva	16	1 and 2 Gaurivîtiḥ, 3 Śaktiḥ, 4 and 5 Ūruḥ, 6 and 7 Ri- jîsvâ, 8 and 9 Ūr- dhvasadmâ, 10 and 11 Kṛitayaśûḥ, 12 and 13 Rînamca- yah, 14-16 Śak- tiḥ.	Kâkubhâḥ pra- gâthâḥ, 13 Gâ- yatrî yavamâ- dhyâ.	357
109 (821)	9.7.6	7.5.20	Pari pra	22	Agnayo dhishnyâ aiśvarâḥ.	Dvaipadam.	363
110 (822)	9.7.7	7.5.22	Pary û shu	12	Tryarûṇa-Trasada- syû.	1-3 Anuṣṭup pipilikamadhyâ, 4-9 Ūrdhvaḇṛi- hatî, 10-12 Vi- rât.	369
111 (823)	9.7.8	7.5.24	Ayâ rucâ	3	Anânataḥ Pâruc- chepiḥ.	Atyashtîḥ.	373
112 (824)	9.7.9	7.5.25	Nânânam	4	Śîśur Ângirasaḥ.	Panktiḥ.	375
113 (825)	9.7.10	7.5.26	Saryapâvati	11	Kâsyapaḥ.	The same.	378
114 (826)	9.7.11	7.5.28	Ya indoḥ	4	The same.	382
1 (827)	10.1.1	7.5.29	Agre bṛihan	7	Tritah.	Agnih.	Trishṭup.	385
2 (828)	10.1.2	7.5.30	Piprîhi	7	The same.	The same.	The same.	389
3 (829)	10.1.3	7.5.31	Ino râjan	7	392
4 (830)	10.1.4	7.5.32	Pra te	7	395
5 (831)	10.1.5	7.5.33	Ekaḥ samu- draḥ	7	399
6 (832)	10.1.6	7.6.1	Ayam sa	7	403
7 (833)	10.1.7	7.6.2	Svasti no	7	406
8 (834)	10.1.8	7.6.3	Pra ketunâ	9	Trîśirâs Tvâshṭraḥ.	1-6 Agnih, 7-9 Indrah.	409

Hymn.	Mandala Anuvaka Sukta.	Ashtaka Adhyaya Varga.	Beginning of the hymn.	Number of Verses.	Author.	Deity.	Metre.	Vol. V. Pag.
9 (835)	10.1.9	7.6.5	Āpo hi	9	Sindhudvīpa Āmba- rīshaḥ or Trisīrās Tvāshṭraḥ.	Āpaḥ.	Gāyatrī, 8 and 9 Anushtup, 5 Vardhamānā, 7 Pratishṭhā.	414
10 (836)	10.1.10	7.6.6	O cit	14	Vaivasvatayor Yama-Yamyoh sam- vādaḥ.		Trishtup.	416
11 (837)	10.1.11	7.6.9	Vṛishā	9	Havirdhāna Āngih.	Agniḥ.	1-6 Jagatī, 7-9 Trishtup.	423
12 (838)	10.1.12	7.6.11	Dyāvā	9	The same.	The same.	Trishtup.	428
13 (839)	10.1.13	7.6.13	Yuje	5	Vivasvān Ādityaḥ.	Havirdhānam.	1-4 Trishtup, 5 Jagatī.	431
14 (840)	10.1.14	7.6.14	Pareyivāmsam	16	Yamaḥ.	Yamaḥ, 6 Lin- goktadevatāḥ, 7 -9 Lingoktade- vatāḥ Pitro vā, 10-12 Svānu.	1-12 Trishtup, 13, 14 and 16 Anushtup, 15 Bṛihatī.	434
15 (841)	10.1.15	7.6.17	Udīratām	14	Sankho Yāmāya- naḥ.	Pitarāḥ.	Trishtup, 11 Ja- gatī.	441
16 (842)	10.1.16	7.6.20	Mainam	14	Damano Yāmāya- naḥ.	Agniḥ.	1-10 Trishtup, 11-14 Anushtup.	448
17 (843)	10.2.1	7.6.23	Tvashtā	14	Devasravā Yāmā- yanah.	1 and 2 Saranyūḥ, 3-6 Pūshā, 7- 9 Sarasvatī, 10 and 14 Āpaḥ, 11-13 Āpaḥ or Somaḥ.	1-12 Trishtup, 13 Anushtup or Purastādbṛihatī, 14 Anushtup.	455
18 (844)	10.2.2	7.6.26- 28	Param mṛityo	14	Samkusuko Vāmā- yanah.	1-4 Mṛityuḥ, 5 Dhātā, 6 Tva- shṭā, 7-13 Pi- trimedhaḥ, 14 Pitrimedhaḥ or Prajāpatiḥ.	1-10, 12 Trish- tup, 11 Prastā- rapanktiḥ, 13 Jagatī, 14 Anu- shṭup.	463
19 (845)	10.2.3	7.7.1	Ni vartadhvam	8	Mathito Yāmāya- naḥ, or Bhṛigur Vāruṇih, or Cya- vano Bhārgavaḥ.	Āpaḥ or Gāvaḥ, 1 ^{c.d.} Agnīsho- mau.	Anushtup, 6 Gā- yatrī.	470
20 (846)	10.2.4	7.7.2	Bhadram	10	Vimada Aindraḥ or Prajāpatyaḥ, or Vasukṛd Vāsu- kraḥ.	Agniḥ. (1, pāda eva vā sāntyarthaḥ.)	Gāyatrī, 1 Eka- padā, 2 Anushtup, 9 Virāt, 10 Trishtup.	474
21 (847)	10.2.5	7.7.4	Āgnim na	8	The same.	Agniḥ.	Āstārapanktiḥ.	478
22 (848)	10.2.6	7.7.6	Kuha	15	Indraḥ.	Purastādbārha- tam, 5, 7 and 9 Anushtup, 15 Trishtup.	482

Hymn.	Mandala Anuvaka Sukta.	Ashtaka Adhyaya Varga.	Beginning of the hymn.	Number of Verses.	Author.	Deity.	Metre.	Vol. V. Pag.
23 (849)	10.2.7	7.7.9	Yajāmahe	7	Vimada Aindraḥ or Prājāpatyaḥ, or Vasukṛid Vā- sukraḥ.	Indraḥ.	1 and 7 Trishṭup, 5 Abhisārinī, 2- 4, 6 Jagatī.	488
24 (850)	10.2.8	7.7.10	Indra somam	6	The same.	1-3 Indraḥ, 4-6 Aśvinau.	1-3 Āstārapan- ktiḥ, 4-6 Anu- shṭup.	492
25 (851)	10.2.9	7.7.11	Bhadram	11	Somaḥ.	Āstārapan- ktiḥ.	495
26 (852)	10.2.10	7.7.13	Pra hi	9	Pūshā.	Anushṭup, 1 and 4 Ushṇik.	500
27 (853)	10.2.11	7.7.15	Asat su	24	Vasukra Ain- draḥ.	Indraḥ.	Trishṭup.	503
28 (854)	10.2.12	7.7.20	Viśvo hi	12	Indra-Vasukrayoḥ samvāda aindraḥ. 1 Indrasya snu- shā.	The same.	The same.	516
29 (855)	10.2.13	7.7.22	Vane na	8	Vasukraḥ.	Indraḥ.	522
30 (856)	10.3.1	7.7.24	Pra devatrā	15	Kavasha Ailū- shaḥ.	Āpaḥ or Apāmnā- pāt.	527
31 (857)	10.3.2	7.7.27	Ā naḥ	11	The same.	Viśve Devāḥ.	534
32 (858)	10.3.3	7.7.29- 30	Pra su gmantā	9	The same.	1-5 Jagatī, 6-9 Trishṭup.	540
33 (859)	10.3.4	7.8.1	Pra mā	9	1 Viśve Devāḥ, 2 and 3 Indraḥ, 4 and 5 Kuruśravaṇasya Trāsadasyavasya dānastutiḥ, 6-9 U- pamaśravā Mitrā- tithiputraḥ.	1 Trishṭup, 2 and 3 Pragāthah, 4- 9 Gāyatrī.	545
34 (860)	10.3.5	7.8.3	Prāvepāḥ	14	The same, or Aksho Mauja- vān.	Akshakṛishipraśam- sā (1, 7, 9, 12, 13) and akshakitava- nindā (2-6, 8, 10, 11, 14).	Trishṭup, 7 Ja- gatī.	549
35 (861)	10.3.6	7.8.6	Abudhram	14	Luśo Dhānākāḥ.	Viśve Devāḥ.	1-12 Jagatī, 13 and 14 Trishṭup.	555
36 (862)	10.3.7	7.8.9	Ushāsānaktā	14	The same.	The same.	1-12 Jagatī, 13 and 14 Trishṭup.	561
37 (863)	10.3.8	7.8.12	Namo mitrasya	12	Abhitapāḥ, Saur- yaḥ.	Sūryaḥ.	Jagatī, 10 Tri- shṭup.	566
38 (864)	10.3.9	7.8.14	Asmin naḥ	5	Indro Mushka- vān.	Indraḥ.	Jagatī.	571
39 (865)	10.3.10	7.8.15	Yo vām	14	Ghoshā Kākshī- vatī.	Aśvinau.	Jagatī, 14 Tri- shṭup.	573
40 (866)	10.3.11	7.8.18	Ratham yāntam	14	The same.	The same.	Jagatī.	580
41 (867)	10.3.12	7.8.21	Samānam	3	Suhastyo Ghau- sheyaḥ.	The same.	586

Hymn.	Mandala Anuvaka Sukta.	Ashtaka Adhyaya Varga.	Beginning of the hymn.	Number of Verses.	Author.	Deity.	Metro.	Vol. V. Pag.
42 (868)	10.3.13	7.8.22	Asteva	11	Kṛishṇaḥ.	Indraḥ.	Trishtup.	588
43 (869)	10.4.1	7.8.24	Acchâ me	11	The same.	The same.	Jagatî, 10 and 11 Trishtup.	592
44 (870)	10.4.2	7.8.26	Â yâtu	11	1-3 Trishtup, 4- 9 Jagatî, 10 and 11 Trishtup.	597
45 (871)	10.4.3	7.8.28	Divas pari	12	Vatsapriḥ.	Agniḥ.	Trishtup.	601
46 (872)	10.4.4	8.1.1	Pra hotâ	10	Vatsapriḥ.	Agniḥ.	Trishtup.	Vol. VI. 1
47 (873)	10.4.5	8.1.3	Jagribhmâ	8	Saptaguḥ.	Indro Vaikuṇṭhaḥ.	The same.	6
48 (874)	10.4.6	8.1.5	Aham bhuvam	11	Indro Vaikuṇ- ṭhaḥ.	The same.	Jagatî, 7, 10 and 11 Trishtup.	9
49 (875)	10.4.7	8.1.7	Aham dâm	11	The same.	Jagatî, 2, 11 Tri- shtup.	15
50 (876)	10.4.8	8.1.9	Pra vo	7	Jagatî, 3 and 4 Abhisâriṇî, 5 Trishtup.	20
51 (877)	10.4.9	8.1.10	Mahat tad	9	1, 3, 5, 7 and 9 Devâḥ, 2, 4, 6 and 8 Agniḥ Saucîkaḥ.	1, 3, 5, 7 and 9 Agniḥ Saucîkaḥ, 2, 4, 6 and 8 Devâḥ.	Trishtup.	23
52 (878)	10.4.10	8.1.12	Viśve devâḥ	6	Agniḥ Saucî- kaḥ.	Devâḥ.	The same.	28
53 (879)	10.4.11	8.1.13	Yam aicchâma	11	1, 3, 6-11 Devâḥ, 4 and 5 Agniḥ Saucîkaḥ.	1-3, 6-11 Agniḥ Saucîkaḥ, 4 and 5 Devâḥ.	Trishtup, 6, 7, 9- 11 Jagatî.	30
54 (880)	10.4.12	8.1.15	Tâm su	6	Bṛihaduktho Vâ- madevyaḥ.	Indraḥ.	Trishtup.	36
55 (881)	10.4.13	8.1.16	Dûre tan	8	The same.	The same.	The same.	39
56 (882)	10.4.14	8.1.18	Idam ta	7	Viśve Devâḥ.	Trishtup, 4-6 Ja- gatî.	43
57 (883)	10.4.15	8.1.19	Mâ pra	6	Bandhuḥ, Su- bandhuḥ, Śru- tabandhuḥ, Vi- prabandhuḥ, Gaupâyanâḥ.	The same.	Gâyatrî.	47
58 (884)	10.4.16	8.1.20	Yat te	12	The same.	Manaâvartanam.	Anushtup.	50
59 (885)	10.4.17	8.1.22	Pra târy	10	1-3 Nirritiḥ, 4 Nir- ritiḥ Somaś ca, 5 & 6 Asunîtiḥ, 7 Lin- goktâdevatâḥ, 8, 9 & 10 Dyâvâprithi- vyau, 10a Dyâvâpri- thivya Indraś ca.	1-7 Trishtup, 8 Panktiḥ, 9 Ma- hâpanktiḥ, 10 Panktyuttarâ.	53

Hymn.	Mandala Anuvaka Sukta.	Ashtaka Adhyaya Varga.	Beginning of the hymn.	Number of Verses.	Author.	Deity.	Metre.	Vol. VI. Pag.
60 (886)	10.4.18	8.1.24	Â janam	12	The same, 6 Agastyasya svasâ, cshâm mâtâ.	1-4, 6 Asamâtîh, 5 Indrah, 7-11 Subandhor jîvitâhvânam, 12 Hastah.	1-5 Gâyatrî, 6, 7, 10-12 Anushţup, 8 and 9 Panktîh.	57
61 (887)	10.5.1	8.1.26-30	Idam itthâ	27	Nâbhâncishtho Mânavañ.	Vişve Devâñ.	Trishţup.	62
62 (888)	10.5.2	8.2.1	Ye yajnena	11	The same.	1-6 Vişve Devâñ or Angirasañ, 7 Vişve Devâñ, 8-11 Sâvarner dânanastutîh.	1-4 Jagatî, 5, 8 and 9 Anushţup, 6 Bṛihatî, 7 Satobṛihatî, 10 Gâyatrî, 11 Trishţup.	76
63 (889)	10.5.3	8.2.3	Parâvato	17	Gayah Plâtañ.	1-14, 17 Vişve Devâñ, 15 and 16 Pathyâ Svastîh.	Jagatî, 15 Jagatî Trishţub vâ, 16 and 17 Trishţup.	81
64 (890)	10.5.4	8.2.6	Kathâ	17	The same.	Vişve Devâñ.	Jagatî, 12, 16 and 17 Trishţup.	89
65 (891)	10.5.5	8.2.9	Agnir	15	Vasukarño Vâsukrah.	The same.	Jagati, 15 Trishţup.	97
66 (892)	10.5.6	8.2.12	Devân huve	15	The same.	The same.	104
67 (893)	10.5.7	8.2.15	Imâm dhiyam	12	Ayâsyah.	Bṛhaspatîh.	Trishţup.	111
68 (894)	10.5.8	8.2.17	Udapruto	12	The same.	The same.	The same.	116
69 (895)	10.6.1	8.2.19	Bhadrâ	12	Sumitro Vâdhr-yaşvah.	Agniñ.	1 and 2 Jagatî, 3-12 Trishţup.	122
70 (896)	10.6.2	8.2.21	Imâm me	11	The same.	Âpram.	Trishţup.	127
71 (897)	10.6.3	8.2.23-24	Bṛhaspate	11	Bṛhaspatîh.	Jnânâ.	Trishţup, 9 Jagatî.	132
72 (898)	10.6.4	8.3.1	Devânâm	9	Bṛhaspatîh, Bṛhaspatir vâ Laukyah, Aditir vâ Dâkshâyanî.	Devâñ.	Anushţup.	140
73 (899)	10.6.5	8.3.3	Janishţhâ	11	Gaurivîtiñ.	Indrah.	Trishţup.	144
74 (900)	10.6.6	8.3.5	Vasûnâm	6	The same.	The same.	The same.	148
75 (901)	10.6.7	8.3.6	Pra su va	9	Sindhukshit Praiyamedhañ.	Nadyah.	Jagatî.	151
76 (902)	10.6.8	8.3.8	Â va řinjase	8	Jaratkarña Airâvatañ Sarpañ.	Grâvâñah.	The same.	155
77 (903)	10.6.9	8.3.10	Abhraprusho	8	Syûmarasmir Bhârgavañ.	Marutañ.	Trishţup, 5 Jagatî.	158
78 (904)	10.6.10	8.3.12	Viprâso	8	The same.	The same.	Trishţup, 2, 5-7 Jagatî.	162
79 (905)	10.6.11	8.3.14	Apaşyam	7	Agniñ Saucîkah, or Vaişvânarahañ, or Saptir Vâjambharañ.	Agniñ.	Trishţup.	166

Hymn.	Mandala Anuvaka Sukta.	Ashtaka Adityaya Varga.	Beginning of the hymn.	Number of Verses.	Author.	Deity.	Metre.	Vol. VI. Pag.
80 (906)	10.6.12	8.3.15	Agniḥ	7	Agniḥ Saucīkaḥ or Vaiśvānaraḥ.	Agniḥ.	Trishṭup.	169
81 (907)	10.6.13	8.3.16	Ya imā	7	Viśvakarmā Bhauvanaḥ.	Viśvakarmā.	The same.	172
82 (908)	10.6.14	8.3.17	Cakshushaḥ	7	The same.	The same.	176
83 (909)	10.6.15	8.3.18	Yas te	7	Manyus Tāpa- saḥ.	Manyuḥ.	1 Jagatī, 2 and 3 Trishṭup.	180
84 (910)	10.6.16	8.3.19	Tvayā manyo	7	The same.	The same.	1-3 Trishṭup, 4- 7 Jagatī.	183
85 (911)	10.7.1	8.3.20- 28	Satyenottabhitā	47	Sūryā Sāvitrī.	1-5 Somaḥ, 6-16 Suryāvivāhaḥ, 17 Devāḥ, 18 Somār- kau, 19 Candra- māḥ, 20-28 Vivā- hamantrāḥ, 29-30 Vadhūvāsaḥsam- sparśanindā, 31 Ya- kshmanāśinī, 32- 47 Sūryā.	1-13, 15-17, 22, 25, 28-33, 35, 38-42, 45-47 Anuṣṭup, 14, 19-21, 23, 24 26, 36, 37 and 44 Trishṭup; 18. 27 and 43 Jagatī, 34 Urobrīhatī.	186
86 (912)	10.7.2	8.4.1	Vi hi sotor	23	Viśhākapir Aindraḥ (3, 7, 13), Indrāṇī (2-6, 9, 10, 15-18), and Indraḥ (1, 8, 11, 12, 14, 19-22).		Panktiḥ.	207
87 (913)	10.7.3	8.4.5	Rakshohaṇam	25	Pāyuh.	Agnī rakshohā.	1-21 Trishṭup, 22-25 Anuṣ- ṭup.	217
88 (914)	10.7.4	8.4.10	Havishpāntam	19	Mārdhanvān Ān- girasah, or Vā- madevyah.	Sūryavaiśvānaraḥ.	Trishṭup.	227
89 (915)	10.7.5	8.4.14	Indram stavā	18	Reṇuh.	1-4, 6-18 Indraḥ, 5 Indrā-Somau.	The same.	235
90 (916)	10.7.6	8.4.17	Sahasraśīrshā	16	Nārāyaṇah.	Purushah.	1-15 Anuṣṭup, 16 Trishṭup.	243
91 (917)	10.8.1	8.4.20	Samjāgrivadbhīr	15	Arūṇo Vaitaha- vyah.	Agniḥ.	1-14 Jagatī, 15 Trishṭup.	250
92 (918)	10.8.2	8.4.23	Yajnasya	15	Sāryāto Māna- vah.	Viśve Devāḥ.	Jagatī.	256
93 (919)	10.8.3	8.4.26	Mahi	15	Tānvah Pārth- yah.	The same.	1, 4-8, 10, 12, 14 Prastārapan- ktiḥ, 2, 3, 13 Anu- ṣṭup, 9 Aksha- raiḥ Panktiḥ, 11 Nyankusāriṇī, 15 Purastādbṛīhatī.	263
94 (920)	10.8.4	8.4.29- 31	Praitc	14	Arbudah Kādra- veyah Sarpah.	Grāvāṇah.	1-4, 6, 8-13 Ja- gatī, 5, 7, 14 Tri- shṭup.	269

Hymn.	Mandala Anuvaka Sukta.	Ashtaka Adhyaya Varga.	Beginning of the hymn.	Number of Verses.	Author.	Deity.	Metre.	Vol. VI. Pag.
95 (921)	10.8.5	8.5.1	Haye jāye	18	Purūravâ Ailāḥ and Urvaśī.	Urvaśī and Pu- rūravâ Ailāḥ.	Trishtup.	275
96 (922)	10.8.6	8.5.5	Pra te mahe	13	Baruḥ, or Sarva- harir Aindraḥ.	Hariḥ.	1-11 Jagatī, 12 and 13 Trishtup.	286
97 (923)	10.8.7	8.5.8	Yā oshadhīḥ	23	Bhishag Âthar- vaṇaḥ.	Oshadhyaḥ.	Anushtup.	292
98 (924)	10.8.8	8.5.12	Bṛihaspate	12	Devâpir Ârshti- cheṇaḥ.	Devâḥ.	Trishtup.	301
99 (925)	10.8.9	8.5.14	Kam naścitram	12	Vamro Vaikhâ- nasaḥ.	Indraḥ.	The same.	305
100 (926)	10.9.1	8.5.16	Indra dṛihya	12	Duvasyur Vān- danaḥ.	Viśve Devâḥ.	Jagatī, 12 Trishtup.	311
101 (927)	10.9.2	8.5.18	Udbudhyadh- vam	12	Budhaḥ Saum- yaḥ.	Viśve Devâḥ or Ritvijāḥ.	Trishtup, 4 and 6 Gâyatrī, 5 Bṛihatī, 9 and 12 Jagatī.	316
102 (928)	10.9.3	8.5.20	Pra te ratham	12	Mudgalo Bhâr- myasvaḥ.	Drughanaḥ or Indraḥ.	1, 3 and 12 Bṛi- hatī, 2, 4-11 Tri- shṭup.	323
103 (929)	10.9.4	8.5.22	Âśuḥ śiśāno	13	Apratiratha Ain- draḥ.	1-3, 5-11 In- draḥ, 4 Bṛihas- patiḥ, 12 Apvâ, 13 Indraḥ or Marutaḥ.	1-12 Trishtup, 13 Anushtup.	329
104 (930)	10.9.5	8.5.24	Asâvi	11	Ashtako Vaiśvâ- mitraḥ.	Indraḥ.	Trishtup.	335
105 (931)	10.9.6	8.5.26- 27	Kadâ vaso	11	Durmitraḥ or Su- mitraḥ Kautsaḥ.	The same.	1 Ushnik or Gâ- yatrī, 2 and 7 Pi- pīlikamadhyâ, 3-6, 8-10 Ushnik, 11 Trishtup.	340
106 (932)	10.9.7	8.6.1	Ubhâ u nūnam	11	Bhûtâmsaḥ Kâ- śyapaḥ.	Âśvinau.	Trishtup.	346
107 (933)	10.9.8	8.6.3	Âvir abhûn	11	Divyaḥ or Dak- shinâ Prâjâpa- tyâ.	Dakshinâ taddâ- târo vâ.	Trishtup, 4 Jagatī.	354
108 (934)	10.9.9	8.6.5	Kim icchantī	11	Paṇayo 'Asurâḥ and Saramâ De- vaśunī.	Saramâ and Pa- ṇayaḥ.	Trishtup.	360
109 (935)	10.9.10	8.6.7	Te 'vadan	7	Juhûr Brahma- jâyâ or Ūrdhva- nâbhâ Brâh- maḥ.	Viśve Devâḥ.	1-5 Trishtup, 6 and 7 Anushtup.	366
110 (936)	10.9.11	8.6.8	Samiddho	11	Jamadagniḥ, or his son Râmaḥ.	Âpriyaḥ.	Trishtup.	370
111 (937)	10.9.12	8.6.10	Manîshinaḥ	10	Ashtṛâdamshtro Vairûpaḥ.	Indraḥ.	The same.	376

Hymn.	Māṇḍala Anuvāka Sukta.	Aditaka Adhyaya Varga.	Beginning of the hymn.	Number of Verses.	Author.	Deity.	Metre.	Vol. VI. Pag.
112 (938)	10.9.13	8.6.12	Indra piba	10	Nabhaḥprabhe- dano Vairūpaḥ.	Indraḥ.	Trisṭup.	381
113 (939)	10.10.1	8.6.14	Tam asya	10	Sataprabhedano Vairūpaḥ.	The same.	1-9 Jagatī, 10 Trisṭup.	385
114 (940)	10.10.2	8.6.16	Gharmā	10	Sadhira Vairūpaḥ or Gharmaḥ Tā- pasah.	Viśve Devāḥ.	Trisṭup, 4 Ja- gatī.	390
115 (941)	10.10.3	8.6.18	Citra ic chiśos	9	Upastuto Vārsh- tīhavyah.	Agniḥ.	1-7 Jagatī, 8 Trisṭup, 9 Śa- kvarī.	396
116 (942)	10.10.4	8.6.20	Pibā somam	9	Agniyutaḥ Sthaurah or Agniyūpaḥ Sthaurah.	Indraḥ.	Trisṭup.	401
117 (943)	10.10.5	8.6.22	Na vā u	9	Bhikshuh.	Dhanānnadā- nam.	1 and 2 Jagatī, 3-9 Trisṭup.	406
118 (944)	10.10.6	8.6.24	Agne hamsi	9	Urukshaya Āma- hīyavaḥ.	Agnī rakshohā.	Gāyatrī.	411
119 (945)	10.10.7	8.6.26	Iti vā iti	13	Lava Aindraḥ.	Ātmā.	The same.	414
120 (946)	10.10.8	8.7.1	Tad id āsa	9	Bṛihaddiva Ātharvaṇah.	Indraḥ.	Trisṭup.	419
121 (947)	10.10.9	8.7.3	Hiraṇyagarbhaḥ	10	Hiraṇyagarbhaḥ Prājāpatyah.	Kaḥ.	The same.	426
122 (948)	10.10.10	8.7.5	Vasum na	8	Citramahā Vā- sisṭṭah.	Agniḥ.	1 and 5 Trisṭup, 2-4, 6-8, Ja- gatī.	432
123 (949)	10.10.11	8.7.7	Ayam venas	8	Venaḥ.	Venaḥ.	Trisṭup.	436
124 (950)	10.10.12	8.7.9	Imam no	9	1, 5-9 Agniḥ, Va- ruṇah and So- mah, 2-4 Agniḥ.	1-4 Agniḥ, 5-8 yathānīpātam, 9 Indraḥ.	1-6, 8 and 9 Tri- sṭup, 7 Jagatī.	441
125 (951)	10.10.13	8.7.11	Aham rudrebhiḥ	8	Vāg Āmbhriṇī.	Vāg Āmbhriṇī.	1, 3-8 Trisṭup, 2 Jagatī.	446
126 (952)	10.10.14	8.7.13	Na tam amho	8	Kulmalabarhi- shaḥ Śailūshih or Amhomug Vāmadevyah.	Viśve Devāḥ.	1-7 Uparisṭād- brihatī, 8 Tri- sṭup.	450
127 (953)	10.10.15	8.7.14	Rātrī	8	Kusikaḥ Sau- bharah or Rātrir Bhāradvājī.	Rātriḥ.	Gāyatrī.	454
128 (954)	10.10.16	8.7.15	Mamāgne	9	Vihavyah.	Viśve Devāḥ.	1-8 Trisṭup, 9 Jagatī.	457
129 (955)	10.11.1	8.7.17	Nāsad āsin	7	Prajāpatiḥ Para- mesṭhī.	Bhāvavṛttam.	Trisṭup.	462
130 (956)	10.11.2	8.7.18	Yo yajno	7	Yajnah Prājā- patyah.	The same.	1 Jagatī, 2-7 Tri- sṭup.	471

Hymn.	Mandala Anuvaka Sukta.	Aṣṭaka Adhyaya Varga.	Beginning of the hymn.	Number of Verses.	Author.	Deity.	Metre.	Vol. VI. Pag.
131 (957)	10.11.3	8.7.19	Apa prāca	7	Sukīrtiḥ Kāksṣhī- vataḥ.	1-3, 6 and 7 In- draḥ, 4 and 5 Āśvinau.	1-3, 5-7 Trish- ṭup, 4 Anush- ṭup.	476
132 (958)	10.11.4	8.7.20	Ījānam	7	Śakapūto Nār- medhaḥ.	1 Lingoktadeva- tāḥ, 2-7 Mitrā- varuṇau.	1 Nyankusāriṇī, 2 and 6 Pra- stārapanktiḥ, 3 -5 Virāḍrāpā, 7 Mahāsatobri- hatī.	479
133 (959)	10.11.5	8.7.21	Pro shv asmai	7	Sudāḥ Paijava- naḥ.	Indraḥ.	1-3 Śakvarī, 4 -6 Mahāpank- tiḥ, 7 Trish- ṭup.	484
134 (960)	10.11.6	8.7.22	Ubhe yad	7	Māndhātā Yau- vanāsvaḥ, 6 b and 7 Godhā.	The same.	Mahāpanktiḥ, 7 Panktiḥ.	488
135 (961)	10.11.7	8.7.23	Yasmin vṛikshe	7	Kumāro Yāmā- yanaḥ.	Yamaḥ.	Anushṭup.	491
136 (962)	10.11.8	8.7.24	Keśy agnim	7	Munayo Vāta- raśanāḥ. 1 Jū- tiḥ, 2 Vātajū- tiḥ, 3 Viprajū- tiḥ, 4 Vṛishā- ṇakaḥ, 5 Kari- krataḥ, 6 Eta- śaḥ, 7 Rishya- śringaḥ.	Keśinaḥ.	The same.	496
137 (963)	10.11.9	8.7.25	Uta devā	7	Sapta Rishayaḥ.	Viśve Devāḥ.	499
138 (964)	10.11.10	8.7.26	Tava tya	6	Anga Auravaḥ.	Indraḥ.	Jagatī.	502
139 (965)	10.11.11	8.7.27	Sūryaraśmiḥ	6	Viśvāvasur De- vagandharvaḥ.	1-3 Savitā, 4-6 Viśvāvasuḥ.	Trishṭup.	506
140 (966)	10.11.12	8.7.28	Agne tava	6	Agniḥ Pāvakaḥ.	Agniḥ.	1 Viśtārapauk- tiḥ, 2-4 Sato- brihatī, 5 Upa- riṣṭājjyotiḥ, 6 Trishṭup.	509
141 (967)	10.11.13	8.7.29	Agne acchā	6	Agnis Tāpasah.	Viśve Devāḥ.	Anushṭup.	512
142 (968)	10.11.14	8.7.30	Ayam agne	8	1 and 2 Jaritā, 3 and 4 Dro- ṇaḥ, 5 and 6 Sārisṛikvaḥ, 7 and 8 Stamba- mitraḥ Sār- gāḥ.	Agniḥ.	1 and 2 Jagatī, 3-6 Trishṭup, 7 and 8 Anu- shṭup.	514
143 (969)	10.11.15	8.8.1	Tyam cid	6	Ātriḥ Sānkh- yaḥ.	Āśvinau.	Anushṭup.	519

Hymn.	Mandala Anuvaka Sukta.	Ashtaka Adhyaya Varga.	Beginning of the hymn.	Number of Verses.	Author.	Deity.	Metre.	Vol. VI. Pag.
144 (970)	10.11.16	8.8.2	Ayam hi	6	Suparṇas Tār- kshyaputraḥ, or Ūrdhvakṛṣṇano Yāmāyanah.	Indraḥ.	1, 3 and 4 Gā- yatrī, 2 Brihatī, 5 Satobrihatī, 6 Viśṭārapan- ktiḥ.	522
145 (971)	10.11.17	8.8.3	Imām khanāmi	6	Indrāṇī.	Sapatnibādha- nam.	1-5 Anusṭup, 6 Panktiḥ.	525
146 (972)	10.11.18	8.8.4	Araṇyāṇi	6	Devamunir Ai- rammadaḥ.	Araṇyāṇī.	Anusṭup.	528
147 (973)	10.11.19	8.8.5	Śrat te	5	Suvedāḥ Sairī- shih.	Indraḥ.	1-4 Jagatī, 5 Tri- shṭup.	530
148 (974)	10.11.20	8.8.6	Sushvāṇāsa	5	Prithur Vain- yah.	The same.	Trishṭup.	533
149 (975)	10.11.21	8.8.7	Savitā	5	Arcaṇa Hairanya- stūpaḥ.	Savitā.	The same.	535
150 (976)	10.11.22	8.8.8	Samiddhas' cit	5	Mṛṇīko Vāsish- ṭhaḥ.	Agniḥ.	1-3 Brihatī, 4 Uparishṭājjyo- tiḥ or Jagatī, 5 Uparishṭājjyo- tiḥ.	538
151 (977)	10.11.23	8.8.9	Śraddhayā	5	Śraddhā Kāmā- yanī.	Śraddhā.	Anusṭup.	540
152 (978)	10.12.1	8.8.10	Śāsa itthā	5	Śāso Bhāradvā- jah.	Indraḥ.	The same.	542
153 (979)	10.12.2	8.8.11	Īnkhayantīr	5	Indramātaro De- vajāmayaḥ.	The same.	Gāyatrī.	544
154 (980)	10.12.3	8.8.12	Soma ekebhyah	5	Yamī.	Bhāvavṛttam.	Anusṭup.	546
155 (981)	10.12.4	8.8.13	Arāyi	5	Śirimbitho Bhā- radvājah.	1 and 4 Alaksh- mīghnam, 2 and 3 Brahmanas- patiḥ, 5 Viśve Devāḥ.	The same.	548
156 (982)	10.12.5	8.8.14	Agnim hinvantu	6	Ketur Agneyah.	Agniḥ.	Gāyatrī.	551
157 (983)	10.12.6	8.8.15	Imā nu	5	Bhuvana Āptyah or Sādhano Bhauvanaḥ.	Visve Devāḥ.	Dvipadā Trish- ṭup.	553
158 (984)	10.12.7	8.8.16	Sūryo no	5	Cakshuh Saur- yah.	Sūryah.	Gāyatrī.	554
159 (985)	10.12.8	8.8.17	Ud asau	6	Śacī Paulomī.	Śacī Paulomī.	Anusṭup.	556
160 (986)	10.12.9	8.8.18	Tivrasya	5	Pūraṇo Vaisvā- mitraḥ.	Indraḥ.	Trishṭup.	559
161 (987)	10.12.10	8.8.19	Muncāmi	5	Yakshmanāsa- nah Prājāpa- tyah.	Rājanyakshmagh- nam.	Trishṭup, 5 Anu- shṭup.	561
162 (988)	10.12.11	8.8.20	Brahmanāgniḥ	6	Rakshohā Brāh- maḥ.	Garbhasamsrāve prayaścittam.	Anusṭup.	564

Hymn.	Mandala Anuvaka Sukta.	Ashtaka Adhyaya Varga.	Beginning of the hymn.	Number of Verses.	Author.	Deity.	Metre.	Vol. VI. Pag.
163 (989)	10.12.12	8.8.21	Akshîbhyâm	6	Vivrihâ Kâśya- paḥ.	Yakshmaghnam.	Anushtup.	566
164 (990)	10.12.13	8.8.22	Apehi	5	Pracetâḥ.	Duḥsavapnagha- nam.	1, 2 and 4 Anu- shṭup, 3 Trish- ṭup, 4 Panktiḥ.	569
165 (991)	10.12.14	8.8.23	Devâḥ	5	Kapoto Nairri- taḥ.	Kapotopahatau prâyaścittam.	Trishṭup.	571
166 (992)	10.12.15	8.8.24	Rishabham	5	Rishabho Vairâ- jah or Sâkvarah.	Sapatnagham.	Anushtup, 5 Ma- hâpanktiḥ.	573
167 (993)	10.12.16	8.8.25	Tubhyedam	4	Viśvâmitra-Ja- madagnî.	1, 2 and 4 Indrah, 3 Lingoktade- vatâ vâ.	Jagatî.	575
168 (994)	10.12.17	8.8.26	Vâtasya	4	Anilo Vâtâyanah.	Vâyuh.	Trishṭup.	577
169 (995)	10.12.18	8.8.27	Mayobhûr	4	Śabarah Kâkshî- vataḥ.	Gâvah.	The same.	579
170 (996)	10.12.19	8.8.28	Vibhrâḍ	4	Vibhrât Saur- yah.	Sûryah.	Jagatî, 4 Âstâra- panktiḥ.	581
171 (997)	10.12.20	8.8.29	Tvam tyam	4	Ito Bhârgavaḥ.	Indrah.	Gâyatrî.	583
172 (998)	10.12.21	8.8.30	Â yâhi	4	Samvartah.	Ushâḥ.	Dvipadâ.	584
173 (999)	10.12.22	8.8.31	Â tvâhârsham	6	Dhruvah.	Râjâ.	Anushtup.	586
174 (1000)	10.12.23	8.8.32	Abhîvartena	5	Abhîvartah.	The same.	The same.	588
175 (1001)	10.12.24	8.8.33	Pravogrâvâṇah	4	Ūrdhvagrâvâ- Ârbudih.	Grâvâṇah.	Gâyatrî.	590
176 (1002)	10.12.25	8.8.34	Pra sūnava	4	Sūnur Ârbhavaḥ.	1 Ribhavaḥ, 2-4 Agniḥ.	1, 3 and 4 Anu- shṭup, 2 Gâ- yatrî.	591
177 (1003)	10.12.26	8.8.35	Patangam	3	Patangah Prâjâ- patyah.	Mâyâbhedah.	1 Jagatî, 2 and 3 Trishṭup.	594
178 (1004)	10.12.27	8.8.36	Tyam ū shu	4	Arishtanemis Târkshyah.	Târkshyah.	Trishṭup.	596
179 (1005)	10.12.28	8.8.37	Uttishṭha	3	1 Śibir Auśîna- rah, 2 Pratarda- nah Kâśirâjah, 3 Vasumanâ Rau- hidaśvah.	Indrah.	1 Anushtup, 2 and 3 Trishṭup.	598
180 (1006)	10.12.29	8.8.38	Pra sasâhishe	3	Jaya Aindraḥ.	The same.	Trishṭup.	600
181 (1007)	10.12.30	8.8.39	Prathas ca	3	1 Pratho Vâsish- ṭah, 2 Sapra- tho Bhâradvâ- jah, 3 Gharmah Sauryah.	Viśve Devâḥ.	The same.	602
182 (1008)	10.12.31	8.8.40	Brihaspatir	3	Tapurmûrdhâ Bârhaspatyah.	Brihaspatiḥ.	603
183 (1009)	10.12.32	8.8.41	Apasýam	3	Prajâvân Prâjâ- patyah.	1 Yajamânah, 2 Patnî, 3 Hotrâ- śih.	604

Hymn.	Mandala Anuvāka Sukta.	Aṣṭaka Adhyāya Varga.	Beginning of the hymn.	Number of Verses.	Author.	Deity.	Metre.	Vol. VI. Pag.
184 (1010)	10.12.33	8.8.42	Vishṇur yonim	3	Tvaṣṭā garbhakartā or Vishṇuḥ Prājāpatyaḥ.	Lingoktadevatāḥ (garbhārthāsīḥ).	Anuṣṭup.	606
185 (1011)	10.12.34	8.8.43	Mahi trīṇām	3	Satyadhṛitir Vāruṇīḥ.	Aditiḥ (Svastya-yanam).	Gāyatrī.	607
186 (1012)	10.12.35	8.8.44	Vāta ā vātu	3	Ulo Vātāyanaḥ.	Vāyuḥ.	The same.	608
187 (1013)	10.12.36	8.8.45	Prāgnaye	5	Vatsa Āgneyaḥ.	Agniḥ.	609
188 (1014)	10.12.37	8.8.46	Pra nūnam	3	Śyena Āgneyaḥ.	Agnir Jātavedāḥ.	611
189 (1015)	10.12.38	8.8.47	Āyam gauḥ	3	Sārparājñī.	Sārparājñī or Sūryaḥ.	612
190 (1016)	10.12.39	8.8.48	Ṛitam ca	3	Aghamarshaṇo Mādhuccan-dasaḥ.	Bhāvavṛttam.	Anuṣṭup.	614
191 (1017)	10.12.40	8.8.49	Samsam id	4	Samvananaḥ.	1 Agniḥ, 2-4 Samjñānam.	1, 2 and 4 Anu- ṣṭup, 3 Trish- ṭup.	616

INDEX OF DEVATĀS.

Akshakitavaḥ X. 34.

Akshāḥ X. 34.

Agnāyī, Varuṇānī, Indrānī I.
22, 12.

Agniḥ I. 1; I. 12; I. 15, 4.
12; I. 22, 9-10; I. 23, 23^b.
24; I. 24, 2; I. 26; I. 27;
I. 31; I. 36, 1-12. 15-20;
I. 44, 3-14; I. 45, 1-10^a;
I. 58; I. 60; I. 65-78; I.
79, 4-12; I. 94, 1-7. 8^d.
9-15; I. 112, 1^b; I. 127-
128; I. 139, 7; I. 140; I.
141; I. 143-150; I. 189;
II. 1; II. 2; II. 4-10;
III. 1; III. 5; III. 6; III.
7; III. 9-11; III. 13-19;
III. 20, 2-4; III. 21; III.
23; III. 24; III. 25, 1-3.
5; III. 27, 2-15; III. 28;
III. 29, 1-4. 6-16; III.
55, 2-10; IV. 1; IV. 2;
IV. 3; IV. 6-12; IV. 15,
1-6; V. 1; V. 2; V. 3,
1. 2. 4-12; V. 4; V. 6-25;
V. 26, 1-8; V. 27, 1-5; V.
28; VI. 1-6; VI. 10-16;
VI. 48, 1-10; VII. 1; VII.
3; VII. 4; VII. 7-12; VII.
14-17; VII. 50, 2; VII.
104, 10. 14; VIII. 11; VIII.
19, 1-33; VIII. 23; VIII.

39; VIII. 43; VIII. 44;
VIII. 60; VIII. 71; VIII.
74, 1-12; VIII. 75; VIII.
84; VIII. 102; VIII. 103,
1-13; IX. 66, 19-21; IX.
67, 23. 24; X. 1-7; X. 8,
1-6; X. 11; X. 12; X. 16;
X. 20; X. 21; X. 45; X.
46; X. 51, 1. 3. 5. 7. 9; X.
53, 1-3. 6-11; X. 69; X.
79; X. 80; X. 91; X. 115;
X. 122; X. 124, 1-4; X.
140; X. 142; X. 150; X.
156; X. 176, 2-4; X. 187;
X. 191, 1.

Agnir Āhavanīyaḥ I. 12, 6^a.

Agnir Jâtavedāḥ X. 188.

Agnir Nirmathyaḥ I. 12, 6^a.

Agnir Rakshohā IV. 4; X. 87;
X. 118.

Agnir Vaiśvānaraḥ, *see* Vaiśvā-
naraḥ.

Agniḥ Saucīkaḥ X. 51, 1. 3. 5.
7. 9; X. 53, 1-3. 6-11.

Agniḥ *and*

Asvinau, *see* Asvinau.

Indraḥ, *see* Indraḥ.

Ushāḥ, *see* Ushāḥ.

Ritavaḥ I. 15, 4. 12; II.
37, 6.

Tvashtā or Indraḥ Parjan-
yātmā, *see* Tvashtā.

Agniḥ *and*

Parjanyaḥ or Sūryaḥ I. 164,
51.

Marutaḥ I. 19; V. 60 (or
Marutaḥ); VIII. 103, 14.

Mitrā-Varuṇau, Rātrī, Sa-
vitā I. 35, 1.

Varuṇaḥ IV. 1, 2-5.

Viśve Devāḥ IX. 67, 27.

Savitā IX. 67, 25. 26.

Sūryaḥ VIII. 56, 5.

Sūryaḥ & Anilāḥ VIII. 18, 9.

Sūryaḥ and Vāyuḥ I. 114,
44; X. 136 (Keśināḥ).

Somaḥ I. 93; X. 19, 1^{cd}.

Agniḥ *or*

Agnī-Varuṇau IV. 1, 2-5.

Agniḥ and Savitā IX. 67, 26.

Ātmā III. 26, 7. 8.

Ritavaḥ III. 27, 1.

Ritvijaḥ III. 29, 5.

Agnir Aushasyaḥ I. 95.

Agnir Jâtavedāḥ I. 99.

Dyāvaprithivyau II. 41, 19^c.

A. Dravinodāḥ I. 96.

Brahma III. 26, 7. 8.

A. Madhyamaḥ I. 79, 1-3.

Mitrā-Varuṇau, Aditiḥ, Sin-
dhuḥ, Prithivī, Dyauḥ I.
94, 16^{cd}.

Lingoktadevatāḥ IV. 13;
IV. 14.

Agniḥ or

Viśve Devâḥ IX. 67, 27.

Vaiśvânaraḥ I. 98.

A. Śuciḥ I. 97.

Savitâ IX. 67, 25. 26.

Sûryaḥ or Âpaḥ or Gâvaḥ
or Ghṛitam IV. 58.Sûryaḥ (and Parjanyaḥ) I.
164, 51.

Haviṣâm stutiḥ VIII. 72.

Agnayaḥ Puruṣhyâḥ III. 22.

Angirasaḥ or

Viśve Devâḥ X. 62, 1-6.

Atriḥ V. 40, 6-9.

Aditiḥ X. 185.

Aditiḥ andSomaḥ and Pûṣhâ II. 40, 6^b.Mitrâ-Varuṇau, Sindhuḥ,
Prithivî, Dyauḥ, or Ag-
niḥ I. 94, 16^{cd}.Samvâda Indrâditivâmade-
vânâm IV. 18.**Adhishavaṇacarma or**

Hariścandraḥ I. 28, 9.

Adhyetâ, *see* Pavamânî.**Anilaḥ and**Agniḥ and Sûryaḥ VIII.
18, 9.**Antariksham**Prithivyantarikshe VII. 104,
23^b.

Annastutiḥ I. 187.

Ap, *see* Âpaḥ.

Apâm-napât II. 35.

Apâm-napât *or*

Âpaḥ X. 30.

Ap-triṇa-sûryâḥ, *see* Âpaḥ.

Apvâ X. 103, 12.

Abjâ ahiḥ VII. 34, 16.

Abhiśâpaḥ III. 53, 21-24.

Abhyâvartî Cāyamānaḥ (dāna-
stutiḥ) VI. 27, 8.Ambhriṇî, *see* Vâk.

Aranyânî X. 146.

Arkah and

Somaḥ X. 85, 18.

Aryamâ andVaruṇaḥ and Mitraḥ I. 41,
1-3. 7-9.

Alakṣmî-nâśaḥ X. 155, 1. 4.

Aśvamedhaḥ, *see* Rikshaḥ.

Aśva-stutiḥ I. 162; I. 163.

Aśvâḥ VI. 65, 7.

Aśvau (Indrasya) IV. 32, 23-24.

Aśvinau I. 3, 1-3; I. 15, 11;

I. 22, 1-4; I. 30, 17-19; I.

34; I. 46; I. 47; I. 92,

16-18; I. 112, 1^{cd}-25; I.

116-119; I. 120, 1-11; I.

139, 3-5; I. 157; I. 158;

I. 180-184; II. 39; II. 41,

7-9; III. 58; IV. 15, 9-

10; IV. 43-45; V. 73-78;

VI. 62-63; VII. 67-74;

VIII. 5; 1-37^a; VIII. 8-

10; VIII. 18, 8; VIII. 22;

VIII. 26, 1-19; VIII. 35;

VIII. 42, 4-6; VIII. 57;

VIII. 73; VIII. 85-87;

VIII. 101, 7. 8; X. 24, 4-

6; X. 39-41; X. 106; X.

131, 4. 5; X. 143.

Aśvinau and

Agniḥ and Ushâḥ I. 44, 1. 2.

Ritavaḥ I. 15, 11; II. 37, 5.

Dyâvâbhûmî X. 132, 1.

Asamâtiḥ X. 60, 1-4. 6.

Asunîtiḥ X. 59, 5. 6.

Ahir abjâḥ VII. 34, 16.

Ahir budhnyaḥ VII. 34, 17.

Ahorâtrau III. 55, 11.

Âtmâ IV. 42, 1-6; X. 119.

Âtmâ or

Agniḥ III. 26, 7. 8.

Indraḥ, *see* Indraḥ; *see*
Paramâtmâ.Âdityâḥ I. 41, 4-6; II. 27;
VII. 51; VII. 52; VII. 66,
4-13; VIII. 18, 1-7. 10-
22; VIII. 19, 34. 35; VIII.
47, 1-13; VIII. 56; VIII.
101, 5^d. 6.**Âdityâḥ and**

Ushâḥ VIII. 47, 14-18.

Âpaḥ I. 23, 16-23^a; I. 164,
42^b; VII. 47; VII. 49;
X. 9; X. 17, 10. 14.

Ap-triṇa-sûryâḥ I. 191.

Âpaḥ or Agniḥ or Sûryaḥ or
Gâvaḥ or Ghṛitam IV. 58.**Âpaḥ or**

Apâmnâpât X. 30.

Gâvaḥ X. 19, 1^{ab}. 2-8.

Somaḥ X. 17, 11-13.

Âpram I. 13; II. 3; V. 5;
VII. 2; X. 70.Âpriyaḥ I. 142; I. 188; III.
4; IX. 5; X. 110.Âmbhriṇî, *see* Vâk.Ârkshyaḥ, *see* Śrutarvâ.

Ârtuḥ VI. 75, 4.

Âśiḥ VII. 104, 23^a; VIII. 31,
10-18; X. 85, 20-28; X.
183, 3; X. 184.Âsangaḥ (dānastutiḥ) VIII. 1,
30-33; VIII. 1, 34.Âhavanīyaḥ, *see* Agniḥ.Idhmaḥ (or Susamiddhaḥ) I.
13, 1; I. 142, 1; I. 188, 1;
II. 3, 1; III. 4, 1; V. 5, 1;
VII. 2, 1; IX. 5, 1; X. 70,
1; X. 110, 1.

Induḥ I. 129, 6.

Indraḥ I. 3, 4-6; I. 4; I. 5; I.
6, 1-3. 10; I. 7-11; I. 15, 1.
5; I. 16; I. 28, 1-4; I. 29;
I. 30, 1-16; I. 32; I. 33;
I. 51-57; I. 61-63; I. 80-
84; I. 100-104; I. 129, 1-

5. 7-11; I. 130-131; I. 132, 1-5. 6^b; I. 133; I. 135, 4-8; I. 139, 6; I. 142, 13; I. 167, 1; I. 169; I. 170; I. 173-178; II. 11-22; II. 30, 1-5. 7. 8^b. 10; II. 41, 10-12; III. 30-32; III. 33, 6-7; III. 34-52; III. 53, 2-14. 21-24; IV. 16; IV. 17; IV. 19-22; IV. 23, 1-7. 11; IV. 24; IV. 25; IV. 29; IV. 30, 1-8. 12-24; IV. 31; IV. 32, 1-22; V. 29, 1-8. 9^b. 10-15; V. 30; V. 31, 1-7. 8^{ab}. 10-13; V. 32-39; V. 40, 1-4; VI. 17-20; VI. 21, 1-8. 10. 12; VI. 22-26; VI. 27, 1-7; VI. 29-44; VI. 45, 1-30; VI. 46; VI. 47, 6-19. 20^d. 21. 31^{ed}; VII. 18, 1-21; VII. 19-32; VII. 55, 2-8; VII. 97, 1; VII. 98, 1-6; VII. 104, 8. 16. 19-22. 24; VIII. 1, 1-29; VIII. 2, 1-40; VIII. 3, 1-20; VIII. 4, 1-14; VIII. 6, 1-45; VIII. 12-17; VIII. 21, 1-16; VIII. 24, 1-27; VIII. 32-34; VIII. 36; VIII. 37; VIII. 45, 2-42; VIII. 46, 1-20. 29-31. 33; VIII. 49-53; VIII. 54, 1-2. 5-8; VIII. 61; VIII. 62; VIII. 63, 1-11; VIII. 64-66; VIII. 68, 1-13; VIII. 69, 1-10. 13-18; VIII. 70; VIII. 76-78; VIII. 80, 1-9; VIII. 81; VIII. 82; VIII. 88-92; VIII. 93, 1-33; VIII. 95; VIII. 96, 1-13; VIII. 97-99; VIII. 100,

1-9. 12; X. 8, 7-9; X. 22; X. 23; X. 24, 1-3; X. 27; X. 28, 1. 3-5. 7. 9. 11; X. 29; X. 33, 2. 3; X. 38; X. 42-44; X. 54; X. 55; X. 60, 5; X. 73; X. 74; X. 89, 1-4. 6-18; X. 99; X. 103, 1-3. 5-11; X. 104; X. 105; X. 111-113; X. 116; X. 120; X. 124, 9; X. 131, 1-3. 6. 7; X. 133; X. 134; X. 138; X. 144; X. 147; X. 148; X. 152; X. 153; X. 160; X. 167, 1. 2. 4; X. 171; X. 179; X. 180.
Indraḥ Kapinjalarûpī II. 42; II. 43.
Indraḥ Parjanyaâtmâ, *see* Tva-
shṭâ.
Indro Marutvân I. 23, 7-9; I. 165; I. 171, 3-6.
Indro Vaikuṇṭhaḥ X. 47-50.
Indraḥ *and*
Agniḥ I. 21; I. 108; I. 109; I. 139, 9; III. 12; III. 25, 4; V. 27, 6; V. 86; VI. 59; VI. 60; VII. 93, 94; VIII. 38; VIII. 40; VIII. 45, 1.
Aditiḥ and Vâmadevaḥ IV. 18.
Indrâṇi and Vṛishâkapiḥ X. 86.
Ushâḥ IV. 30, 9-11.
Riṇamcayaḥ V. 30.
Ritavaḥ I. 15, 1. 5.
Ribhavaḥ III. 60, 5-7; VIII. 93, 34.
Kutsaḥ V. 31, 9.
Gâvaḥ VI. 28, 2. 8^d.
Dyâvâprithivyaḥ X. 59, 10^a.
Nabhaḥ II. 36, 5.
Parvataḥ I. 132, 6^a; III. 53, 1.

Indraḥ *and*

Pûshâ VI. 57.

Bṛihaspatiḥ IV. 49; IV. 50, 10. 11; VII. 97, 10; VII. 98, 7; VIII. 96, 15.

Brahmaṇaspatiḥ II. 24, 12; VII. 97, 3. 9.

B. and Somaḥ I. 18, 4.

Madhuḥ II. 36, 1.

Marutaḥ I. 6, 5. 7.

Varuṇaḥ I. 17; III. 62, 1-3; IV. 41; IV. 42, 7-10; VI. 68; VII. 82-85; VIII. 59.

Vâyuh I. 2, 4-6; I. 23, 2. 3; II. 41, 3; IV. 46, 2-7; IV. 47, 2-4; VII. 90, 5-7; VII. 91, 2. 4-7; VII. 92, 2.

Vishnuḥ I. 155, 1-3; VI. 69; VII. 99, 4-6.

Suciḥ II. 36, 4.

Somaḥ II. 30, 6; IV. 28; VI. 72; X. 89, 5.

Soma rakshohamaṇau VII. 104, 1-7. 15. 24.

Indraḥ *or*

Âtmâ IV. 26, 1-3.

Indraḥ and Somaḥ IV. 28.

Uśanâḥ V. 29, 9^d; V. 31, 8^d.

Ritadevaḥ IV. 23, 8-10.

Kutsaḥ V. 31, 8^c.

Gâvaḥ VI. 28, 2. 8^d.

Tvashtâ II. 32, 2. 3.

Drughanaḥ X. 102.

Pûshâ VIII. 4, 15-18.

Marutaḥ X. 103, 13.

Lingoktadevatâḥ X. 167, 3.

Viśve Devâḥ I. 121.

Syenâḥ IV. 27, 5.

Indrâṇi *and*

Indraḥ and Vṛishâkapiḥ X. 86.

- Indrānī *and*
 Varuṇānī, Agnāyī I. 22, 12.
 Gunguḥ, Sinīvālī, Rākā,
 Sarasvatī, Varuṇānī II.
 32, 8.
 Indrāśvau IV. 32, 23-24.
 Ilāḥ I. 13, 4; I. 142, 4; I. 188,
 3; II. 3, 3; III. 4, 3; V.
 5, 3; VII. 2, 3; IX. 5, 3;
 X. 70, 3; X. 110, 3.
 Ilā, *see* Devyaḥ.
 Ishavaḥ VI. 75, 11-12. 15-16.
 Ishudhiḥ VI. 75, 5.
 Ījyāstavaḥ *and*
 Yajamānaprasāmsā VIII.
 31, 1-4.
 Upamaśravā Mitrātithiputraḥ
 X. 33, 6-9.
 Upādhyāyastutiḥ III. 26, 9.
 Urvaśī X. 95, 1. 3. 6. 8-10. 12.
 14. 17.
 Ulūkhalam I. 28, 5. 6.
 U.-Musalau I. 28, 7. 8.
 Uśanāḥ *or*
 Indraḥ V. 29, 9^a; V. 31, 8^d.
 Ushāḥ I. 30, 20-22; I. 48; I.
 49; I. 92, 1-15; I. 113,
 1^{ab}. 2-20; I. 123; I. 124;
 III. 55, 1; III. 61; IV. 51;
 IV. 52; V. 79; V. 80; VI.
 64; VI. 65; VII. 41, 7;
 VII. 75-81; X. 172.
 Ushāḥ *and*
 Agniḥ *and* Aśvinau I. 44,
 1. 2.
 Ādityāḥ VIII. 47, 14-18.
 Indraḥ IV. 30, 9-11.
 Rātrī I. 113, 1^{cd}.
 Ushāḥ *or*
 Sūryaprabhā VIII. 101, 13.
 Ushāsā-Naktā I. 13, 7; I. 142,
 7; I. 188, 6; II. 3, 6; III.
 4, 6; V. 5, 6; VII. 2, 6;
 IX. 5, 6; X. 70, 6; X.
 110, 6.
 Rikshaḥ *and*
 Aśvamedhaḥ (dānastutiḥ)
 VIII. 68, 14-19.
 Rīṇamcayāḥ, *see* Indraḥ V. 30.
 Rītadevaḥ *or*
 Indraḥ IV. 23, 8-10.
 Rītavaḥ I. 15; II. 36; II. 37.
 Rītavaḥ *and*
 Aśvinau, *see* Aśvinau.
 Indraḥ, *see* Indraḥ.
 Tvashtā, *see* Tvashtā.
 Marutaḥ, *see* Marutaḥ.
 Mitrā-Varuṇau, *see* Mitrā-
 Varuṇau.
 Rītavaḥ *or*
 Agniḥ III. 27, 1.
 Draviṇodāḥ, *see* Draviṇo-
 dāḥ.
 Rītvijāḥ *or*
 Agniḥ III. 29, 5.
 Rītvikstutiḥ *or*
 Viśve Devāḥ X. 101; VIII.
 58, 1.
 Rībhavaḥ I. 20; I. 110; I.
 111; I. 161; III. 60, 1-4;
 IV. 33-37; VII. 48, 1-3;
 X. 176, 1.
 Rībhavaḥ *and*
 Indraḥ III. 60, 5-7; VIII.
 93, 34.
 Rībhavaḥ *or*
 Viśve Devāḥ VII. 48, 4.
 Oshadhyāḥ X. 97.
 Aushasyāḥ, *see* Agniḥ.
 Kaḥ I. 24, 1; X. 121.
 Kapinjalarūpī (Indraḥ) II. 42;
 X. 43.
 Kapotōpahatau prāyaścittam
 X. 165.
 Kavacaḥ with Somaḥ *and* Va-
 ruṇaḥ VI. 75, 18.
 Kaśuś Caidyaḥ (dānastutiḥ)
 VIII. 5, 37^b-39.
 Kānītaḥ, *see* Prithuśravāḥ.
 Kālāḥ samvatsarātmā I. 164,
 48.
 Kutsaḥ *and*
 Indraḥ V. 31, 9.
 Kutsaḥ *or*
 Indraḥ V. 31, 8^c.
 Kurungaḥ (dānastutiḥ) VIII.
 4, 19-21.
 Kuruśravaṇaḥ Trāsadasyaḥ
 (dānastutiḥ) X. 33, 4. 5.
 Kṛishiḥ X. 34.
 Keśinaḥ (Agniḥ, Sūryaḥ, Vā-
 yuḥ) X. 136.
 Kaurayāṇaḥ, *see* Pākasthāmā.
 Kshetrapatiḥ IV. 57, 1-3.
 Gangā(-dinadyaḥ) VII. 50, 4.
 Garbhasamsrāve prāyaścittam
 X. 162.
 Garbhārthāśīḥ X. 184.
 Gāvaḥ VI. 28, 1. 3-7. 8^{abc};
 X. 169.
 Gāvaḥ *or*
 Agniḥ *or* Sūryaḥ *or* Āpaḥ
or Ghṛitam IV. 58.
 Āpaḥ, *see* Āpaḥ.
 Indraḥ VI. 28, 2. 8^d.
 Gauḥ VIII. 101, 15. 16.
 Gunguḥ, *see* Indrānī.
 Grāvāṇaḥ VII. 104, 17; X.
 76; X. 94; X. 175.
 Ghṛitam, *see* Gāvaḥ.
 Candramāḥ X. 85, 19.
 Carmaprasāmsā I. 28, 9.
 Cāyamānaḥ, *see* Abhyāvartī.
 Citraḥ (dānastutiḥ) VIII. 21,
 17. 18.
 Cinnayūpasya mūlabhūtaḥ
 sthānuḥ III. 8, 11.
 Caidyaḥ, *see* Kaśuś.
 Jātavedāḥ, *see* Agniḥ.

- Jnânâṃ X. 71.
 Jyâ VI. 75, 3.
 Takshâ, *see* Bṛibuh.
 Tanûnapât I. 13, 2; I. 142, 2;
 I. 188, 2; III. 4, 2; IX. 5,
 2; X. 110, 2.
 Taranto Vaidadaśviḥ V. 61, 10.
 Tarantamahishî Śaśīyasî V.
 61, 5-8.
 Târkshyaḥ X. 178.
 Tirindirah Pârśavyaḥ (dâna-
 stutiḥ) VIII. 6, 46-48.
 Tṛiṇam, *see* Ap-tṛiṇa-sûryâḥ
 I. 191.
 Tṛiṇapâṇikam Pṛiśnisûktam
 VI. 48.
 Trasadasyuh (dânastutiḥ) VIII.
 19, 36, 37.
 Trâsadasyavaḥ, *see* Kuruśra-
 vaṇaḥ.
 Tvashṭâ I. 13, 10; I. 15, 3;
 I. 142, 10; I. 188, 9; II.
 3, 9; III. 4, 9; V. 5, 9;
 VII. 2, 9; IX. 5, 9; X.
 18, 6; X. 70, 9; X. 110, 9.
 Tvashṭâ *and*
 Agniḥ or Indrah Parjan-
 yâtmâ III. 55, 17-22.
 Rîtavaḥ I. 15, 3.
 Śukrah II. 36, 3.
 Tvashṭâ *or*
 Indrah II. 32, 2, 3.
 Dakshinâ *and*
 Brahmanaspatiḥ I. 18, 5.
 Dakshinâ *or*
 Taddâtâro Yajamânâḥ X.
 107.
 Dadhikrâḥ IV. 38, 2-10; IV.
 39; IV. 40, 1-4; VII. 44,
 2-5.
 Dampatî VIII. 31, 5-9.
 Dampatyor Âśishah VIII. 31,
 10-18.
 Dânaṣtutiḥ I. 125; VI. 27, 8;
 VI. 47, 22-25; VII. 18, 22-
 25; VIII. 1, 30-33; VIII.
 2, 41, 42; VIII. 3, 21-24;
 VIII. 4, 19-21; VIII. 5,
 37^b-39; VIII. 6, 46-48;
 VIII. 19, 36, 37; VIII. 21,
 17, 18; VIII. 24, 28-30;
 VIII. 46, 21-24; VIII.
 55; VIII. 56, 1-4; VIII.
 68, 14-19; VIII. 74, 13-
 15; X. 33, 4, 5; X. 62,
 8-11.
 Dâlbhyo, *see* Rathavîtiḥ.
 Diśah III. 55, 16.
 Duḥsvapnanâśanam I. 120, 12;
 X. 164.
 Dundubhiḥ VI. 47, 29-31^{ab}.
 Devapatnyaḥ V. 46, 7, 8.
 Devâḥ I. 27, 13; I. 45, 10^b;
 I. 94^{abc}; VI. 47, 20^a; VII.
 104, 11; VIII. 63, 12; VIII.
 80, 10; X. 51, 2, 4, 6, 8;
 X. 52; X. 53, 4, 5; X. 72;
 X. 85, 17; X. 98. (*See*
 Visve Devâḥ.)
 Devâḥ *and*
 Brahma VI. 75, 19.
 Devâḥ *or*
 Vishṇuḥ I. 22, 16.
 Devyaḥ I. 22, 11.
 Devyaḥ (tisrah) I. 13, 9; I. 142,
 9; I. 188, 8; II. 3, 8; III.
 4, 8; V. 5, 8; VII. 2, 8;
 IX. 5, 8; X. 70, 8; X.
 110, 8.
 Dyâvâ-prithivyau I. 22, 13, 14;
 I. 112, 1^a; I. 159; I. 160;
 I. 185; II. 32, 1; IV. 38, 1;
 IV. 56; VI. 70; VII. 53;
 X. 59, 8, 9, 10^b.
 Dyâvâ-prithivyau *and*
 Indrah X. 59, 10^a.
 Dyâvâ-prithivyau *or*
 Havirdhânam II. 41, 19^{ab}.
 20, 21.
 Havirdhânam *or* Agniḥ II.
 41, 19^c.
 Dyâvâbhûmî *and*
 Âśvinau X. 132, 1.
 Dyâvâbhûmî *or*
 Marutaḥ *or* Pṛiśniḥ VI. 48,
 22.
 Dyuniśau *or*
 Rodasyau III. 55, 15.
 Dyauḥ *or*
 Agniḥ *and* Mitrah-Varuṇau,
 Aditiḥ, Sindhuḥ, Prithivî
 I. 94, 16^{cd}.
 Draviṇodâḥ *and*
 Rîtavaḥ I. 15, 7-10; II.
 37, 1-4.
 Draviṇodâḥ *or*
 Agniḥ I. 96.
 Drughanaḥ *or*
 Indrah X. 102.
 Dvâro devîḥ I. 13, 6; I. 142,
 6; I. 188, 5; II. 3, 5; III.
 4, 5; V. 5, 5; VII. 2, 5;
 IX. 5, 5; X. 70, 5; X.
 110, 5.
 Dhanânnadânam X. 117.
 Dhanuḥ VI. 75, 2.
 Dhâtâ X. 18, 5.
 Naktâ, *see* Ushâśa-naktâ.
 Nadyaḥ III. 33, 1-3, 5, 9, 11.
 13; VII. 50, 4; X. 75.
 Nabhaḥ, *see* Indrah.
 Nabhasyaḥ, *see* Mitrah-Varu-
 ṇau.
 Narâśamsaḥ I. 13, 3; I. 142,
 3; II. 3, 2; V. 5, 2; VII.
 2, 2; X. 70, 2.
 Narâśamsaḥ *or*
 Sadasaspatiḥ I. 18, 9.
 Nirritiḥ X. 59, 1-3.

Nirṛitih and

Somaḥ X. 59, 4.

Nirmathyaḥ, *see* Agniḥ.Paṇayaḥ X. 108, 2. 4. 6. 8.
10. 11.

Patnî X. 183, 2.

Pathyâ svastiḥ X. 63, 15. 16.

Paramâtmâ *or*

Indraḥ IV. 26, 1-3.

Parjanyaḥ V. 83; VII. 101;
VII. 102.Parjanyaḥ *or*Sūryaḥ *or* Agnayaḥ I.
164, 51.Parjanyaâtmâ-Indraḥ, *see* Tva-
shṭâ.Parvataḥ *and*Indraḥ, *see* Indraḥ.

Pavamânaḥ VIII. 101, 14.

Pavamânyadhyetri-stutiḥ IX.
67, 31. 32.Pâkasthâmâ Kaurayâṇaḥ (dâ-
nastutiḥ) VIII. 3, 21-24.Pârsavyaḥ, *see* Tirindirah.

Pitaraḥ X. 15.

Pitaraḥ *or*

Lingoktadevatâḥ X. 14, 7-9.

Pitṛimedhaḥ X. 18, 7-13.

Pitṛimedhaḥ *or*

Prajâpatiḥ X. 18, 14.

Purishyâ Agnayaḥ III. 22.

Purumîlho Vaidadaśviḥ V. 61,
9.

Purushaḥ X. 90.

Purûravâ Ailâḥ X. 95, 2. 4.
5. 7. 11. 13. 15. 16. 18.Pûshâ I. 23, 13-15; I. 42;
I. 138; III. 62, 7-9; VI.
48, 16-19; VI. 53-56; VI.
58; X. 17, 3-6; X. 26.Pûshâ *and*Aditiḥ, *see* Aditiḥ.

Indraḥ VI. 57.

Pûshâ *and*Somaḥ, *see* Somaḥ.Pûshâ *or*

Indraḥ VIII. 4, 15-18.

Somaḥ, *see* Somaḥ.

Pṛithivî I. 22, 15; V. 84.

Pṛithivî *and*Others I. 94, 16^{cd}; *see*
Dyauiḥ.Pṛithivy-antarikshe VII. 104,
23^b; *see* Dyâvâ-pṛithivyau.Pṛithuśravâḥ Kânîtaḥ (dâna-
stutiḥ) VIII. 46, 21-24.Pṛisniḥ *or*Marutaḥ *or* Dyâvâbhûmî
VI. 48, 22.Pṛisni-sûktam (triṇapâṇikam)
VI. 48.Paijavanaḥ, *see* Sudâḥ.Paulomî, *see* Śacî.Pracetasaḥ, *see* Hotârau.Prajâpatiḥ, *see* Hariścandraḥ.Prajâpatiḥ *or*

Pitṛimedhaḥ X. 18, 14.

Pratodaḥ VI. 75, 13.

Praskaṇvaḥ (dânastutiḥ) VIII.
55; VIII. 56, 1-4.Prastokaḥ Sârṇjayaḥ (dâna-
stutiḥ) VI. 47, 22-25.Prâyaścittam, *see* Garbhasam-
srâvaḥ, Kapotopahatiḥ.Barhiḥ I. 13, 5; I. 142, 5;
I. 188, 4; II. 3, 4; III.
4, 4; V. 5, 4; VII. 2, 4;
IX. 5, 4; X. 70, 4; X.
110, 4

Budhnyo 'hiḥ VII. 34, 17.

Bṛibus takshâ VI. 45, 31-33.

Bṛihaspatiḥ I. 139, 10; I. 190;
II. 23, 2-4. 6-8. 10. 12-16.
18; II. 30, 9; III. 62, 4-6;
IV. 50, 1-9; VI. 47, 20°;
VI. 73; VII. 97, 2. 4-8;X. 67; X. 68; X. 103, 4;
X. 182.Bṛihaspatiḥ *and*Indraḥ IV. 49; IV. 50, 10.
11; VII. 97, 10; VIII.
96, 15.Brahma, *see* Âtmâ.Brahma *and*

Devâḥ VI. 75, 19.

Brahma *or*

Agniḥ III. 26, 7. 8.

Brahmaṇaspatiḥ I. 18, 1-3; I.
40; II. 23, 1. 5. 9. 11. 17.
19; II. 24, 1-11. 13-16;
II. 25; II. 26; X. 155,
2. 3.Brahmaṇaspatiḥ *and*Indraḥ, *see* Indraḥ.Indraḥ and Somaḥ I. 18, 4.
Dakshinâ I. 18, 5.

Bhagaḥ VII. 41, 2-6.

Bhagaḥ *or*Savitâ I. 24, 5; VII. 38, 6^b.Bhârati, *see* Devyaḥ.

Bhâvayavyaḥ I. 126, 1-5. 7.

Bhâvavṛittam X. 129; X. 130;
X. 154; X. 190.Bhûmiḥ VI. 47, 20^b.

Maṇḍûkâḥ VII. 103.

Madhuḥ, *see* Indraḥ.Madhyamaḥ, *see* Agniḥ.

Mana-âvartanaḥ X. 58.

Manyuḥ X. 83; X. 84.

Marutaḥ I. 6, 4. 6. 8. 9; I. 15,
2; I. 37; I. 38; I. 39; I.
64; I. 85-88; I. 139, 8;
I. 166; I. 167, 2-11; I.
168; I. 171, 1. 2; I. 172;
II. 30, 11; II. 34; III. 26,
4-6; V. 52-59; V. 61, 1-4.
11-16; V. 87; VI. 48, 11.
12. 20. 21; VI. 66; VII.
56-58; VII. 59, 1-11; VII.

- 104, 18; VIII. 7; VIII. 20; VIII. 94; VIII. 96, 14^d; X. 77; X. 78.
- Marutah and**
 Agnih I. 19; VIII. 103, 14.
 Agnih (or Marutah) V. 60.
 Indrah I. 6, 5, 7.
 Ritavah I. 15, 2.
 Mâdhavaḥ II. 36, 2.
 Rudrah and Vishṇuḥ V. 3, 3.
- Marutah or**
 Agnih and Marutah V. 60.
 Indrah X. 103, 13.
 Prīṣṇiḥ or Dyāvābhlūmī VI. 48, 22.
 Lingoktadevatâḥ VI. 48, 13-15.
- Marutvân, see** Indrah.
- Mâdhavaḥ, see** Marutah.
- Mâyâ-bhedaḥ** X. 177.
- Mitrah** I. 151, 1; III. 59.
- Mitrâ-Varuṇau** I. 2, 7-9; I. 15, 6; I. 23, 4-6; I. 43, 3; I. 136, 1-5; I. 137; I. 139, 2; I. 151, 2-9; I. 152; I. 153; II. 41, 4-6; III. 62, 16-18; V. 62-72; VI. 67; VII. 50, 1; VII. 60, 2-12; VII. 61; VII. 62, 4-6; VII. 63, 5^b, 6; VII. 64; VII. 65; VII. 66, 1-3, 17-19; VIII. 25, 1-9, 13-24; VIII. 101, 1-5^{abc}; X. 132, 2-7.
- Mitrâ-Varuṇau and**
 Agnih, Râtrî, Savitâ I. 35, 1.
 Aditiḥ, Sindhuḥ, Prithivî, Dyauḥ, Agnih I. 94, 16^{cd}.
 Aryamâ I. 41, 1-3, 7-9.
 Ritavah I. 15, 6.
 Nabhasyaḥ II. 36, 6.
 Rudrah I. 43, 3.
- Mitrâtithiputraḥ, see** Upamaśravâḥ.
- Musalah, see** Ulûkhalam.
- Mṛityuḥ** X. 18, 1-4.
- Mṛityu-vimocinî** VII. 59, 12.
- Yakshma-nâśanam** X. 85, 31; X. 161 (Râjayakshma-n^o); X. 163.
- Yajamânaḥ** X. 183, 1.
- Yajamâna-prasamsâ and**
 Ījyâstavaḥ VIII. 31, 1-4.
- Yajamâna-prasamsâ or**
 Dakshipâ, *see* Dakshipâ.
- Yathânipâtam** X. 124, 5-8.
- Yamaḥ** X. 10, 1, 3, 5-7, 11, 13; X. 14, 1-5, 13-16; X. 135.
- Yamî** X. 10, 2, 4, 8-10, 12, 14.
- Yûpaḥ** I. 36, 13, 14; III. 8, 1-5.
- Yûpâḥ** III. 8, 6, 7, 9, 10.
- Yûpâḥ or**
 Cinnayûpaḥ III. 8, 11.
 Viśve Devâḥ III. 8, 8.
- Rakshohâ, see** Agnih, Indrâ-Somau.
- Ratiḥ** I. 179.
- Rathaḥ** VI. 47, 26-28; VI. 75, 8.
- Rathagopâḥ** VI. 75, 9.
- Rathavîtir Dâlbhyaḥ** V. 61, 17-19.
- Rathângâni** III. 53, 17-20.
- Rasmayah** VI. 75, 6^b.
- Râkâ** II. 34, 4, 5.
- Râkâ and**
 Indrâṇi, *see* Indrâṇi.
- Râjayakshmâ, see** Yakshma-n^o.
- Râjâ** X. 173; X. 174.
- Râtrî** X. 127.
- Râtrî and**
 Agnih, *see* Agnih.
 Ushâḥ I. 113, 1^{cd}.
- Rudrah** I. 43, 1, 2, 4-6; I. 114; II. 33; IV. 3, 1(?); V. 42, 11; VII. 46; VII. 59, 12.
- Rudrah and**
 Marutah & Vishṇuḥ V. 3, 3.
 Mitrâ-Varuṇau I. 43, 3.
 Somah VI. 74.
- Rodasyau** III. 55, 12-15.
- Rodasyau or**
 Dyuniṣau III. 55, 15.
- Romaśâ** I. 126, 7.
- Lavasyâtmastutiḥ** X. 119.
- Lingoktadevatâḥ** I. 136, 6, 7; II. 32, 8; VI. 47, 20^a; VI. 75, 17-19; VII. 41, 1; VII. 44, 1; X. 14, 6; X. 59, 7; X. 124, 5-8; X. 132, 1; X. 184.
- Lingoktadevatâḥ or**
 Agnih IV. 13; IV. 14.
 Indrah X. 167, 3.
 Pitarah X. 14, 7-9.
 Marutah VI. 48, 13-15.
- Vadhû-vâsaḥ-samsparśa-nindâ** X. 85, 29, 30.
- Vanaspatiḥ** I. 13, 11; I. 142, 11; I. 188, 10; II. 3, 10; III. 4, 10; V. 5, 10; VII. 2, 10; IX. 5, 10; X. 70, 10; X. 110, 10.
- Varuḥ Saushâmṇah (dânastutiḥ)** VIII. 24, 28-30.
- Varuṇah** I. 24, 6-15; I. 25; II. 28; V. 85; VII. 86-89; VIII. 41; VIII. 42, 1-3; VIII. 69, 11^b, 12.
- Varuṇah and**
 Agnih IV. 1, 2-5.
 Indrah, *see* Indrah.
 Mitrah, *see* Mitrah.
 Mitrah and Aryamâ I. 41, 1-3, 7-9.

Varuṇaḥ *and*

Somaḥ *and* Kavacaḥ VI.
75, 18.

Varuṇâṇî, *see* Indrâṇî.

Varma VI. 75, 1.

Vasishṭhaḥ VII. 33, 10-14;
VII. 104, 23^a (?).

Vasishṭhaputrâḥ VII. 33, 1-9.

Vasukraḥ X. 28, 2. 6. 8. 10. 12.

Vâk I. 164, 42^a; I. 164, 45;
III. 53, 15. 16 (sasarpârî);
VIII. 100, 10. 11.

Vâg Âmbhriṇî X. 125.

Vâjinaḥ VII. 38, 7. 8.

Vâmadevaḥ, Indrâḥ, *and* Aditiḥ
IV. 18.

Vâyuh I. 2, 1-3; I. 23, 1; I.
134; I. 135, 1-3. 9; II.
41, 1. 2; IV. 46, 1; IV.
47, 1; IV. 48; VII. 90, 1-
4; VII. 91, 1. 3; VII. 92,
1. 3-5; VIII. 26, 20-
25; VIII. 46, 25-28. 32;
VIII. 101, 9. 10; X. 168;
X. 186.

Vâyuh *and*

Agniḥ *and* Sûryaḥ I. 164,
44; X. 136.

Indrâḥ, *see* Indrâḥ.

Vâstoshpatiḥ VII. 54; VII.
55, 1.

Vibhindaḥ (dânastutiḥ) VIII.
2, 41. 42.

Vivâhamantrâ âśishaśca nri-
ṇâm X. 85, 20-28.

Viśvakarmâ X. 81; X. 82.

Viśvâmitraḥ III. 33, 4. 8. 10.

Viśvâmitropâdhyâyaḥ III. 26,
9.

Viśvâvasuḥ X. 139, 4-6.

Viśve Devâḥ I. 3, 7-9; I. 14;
I. 23, 10-12; I. 89; I. 90;
I. 105-107; I. 122; I. 139,

I. 11; I. 164, 1-41; I. 186;
II. 29; II. 31; II. 41, 13-
15; III. 20, 1. 5; III. 54;
III. 55; III. 56; III. 57;
IV. 55; V. 26, 9; V. 41;
V. 42, 1-10. 12-18; V. 43;
V. 44; V. 45; V. 46, 1-6;
V. 47; V. 48; V. 49; V.
50; V. 51; VI. 21, 9. 11;
VI. 49-52; VII. 34, 1-15.
18-25; VII. 35; VII. 36;
VII. 37; VII. 39; VII. 40;
VII. 42; VII. 43; VII. 50.
3; VIII. 25, 10-12; VIII.
27; VIII. 28; VIII. 29;
VIII. 30; VIII. 54, 3. 4;
VIII. 58, 2. 3; VIII. 69,
11^a; VIII. 83; X. 31; X.
32; X. 33, 1; X. 35; X.
36; X. 56; X. 57; X. 61;
X. 62, 7; X. 63, 1-14. 17;
X. 64-66; X. 92; X. 93;
X. 100; X. 109; X. 114;
X. 126; X. 128; X. 137;
X. 141; X. 155, 5; X. 157;
X. 165; X. 181.

Viśve Devâḥ *or*

Agniḥ IX. 67, 27.

Angirasaḥ X. 62, 1-6.

Indrâḥ I. 121.

Ritvijah VIII. 58, 1; X.
101.

Ribhavaḥ VII. 48, 4.

Yûpâḥ III. 8, 8.

Vishṇuḥ I. 22, 17-21; I. 154;
I. 155, 4-6; I. 156; VII.
99, 1-3. 7; VII. 100.

Vishṇuḥ *and*

Indrâḥ, *see* Indrâḥ.

Rudraḥ *and* Marutaḥ V.
3, 3.

Vishṇuḥ *or*

Devâḥ I. 22, 16.

Vṛishâkapiḥ (Aindraḥ), Indrâṇî,
Indraśca X. 86.

Venaḥ X. 123.

Vaikuṇṭhaḥ, *see* Indrâḥ.

Vaidadaśviḥ, *see* Purumîḥaḥ,
Tarantaḥ.

Vaivasvataḥ, *see* Yamaḥ *and*
Yamî.

Vaiśvânaraḥ (Agniḥ) I. 59,
I. 98; III. 2, 3; III. 26,
1-3; IV. 5; VI. 7-9; VII.
5; VII. 6; VII. 13.

Vaiśvânaraḥ *and*

Sûryaḥ, *see* Sûryaḥ.

Vraścinî III. 8, 11.

Sakuntaḥ, *see* Indrâḥ Kapin-
jalarûpî II. 42; II. 43.

Sacî Paulomî X. 159.

Satrunâśanam X. 166.

Saśîyasî Tarantanahishî V. 61,
5-8.

Sâkadhûmaḥ I. 164, 43^a.

Sântyarthah pâdaḥ X. 20, 1^a.

Sukraḥ, *see* Tvashṭâ II. 36, 3.

Suciḥ, *see* Agniḥ.

Sunaḥ IV. 57, 4.

Sunâsiraḥ IV. 57, 5. 8.

Syenaḥ IV. 26, 4-7; IV. 27,
1-4.

Syenaḥ *or*

Indrâḥ IV. 27, 5.

Sraddhâ X. 151.

Srutarvâ-Ârkshyaḥ (dânastu-
tiḥ) VIII. 74, 13-15.

Svânau X. 14, 10-12.

Samvatsarasamstham kâlaca-
kravarṇanam I. 164, 48.

Samvâdaḥ IV. 18.

Samjñanam X. 191, 2-4.

Sadasaspatiḥ I. 18, 6-8.

Sadasaspatiḥ *or*

Narâśamsaḥ I. 18, 9.

Sapatnaghnâ X. 166.

Sapatnîbâdhanam X. 145.

Samit I. 142, 1.

Samiddhaḥ or

Samit I. 13, 1; *see* Âpriyah.

Saranyûḥ X. 17, 1. 2.

Sarainâ X. 108, 1. 3. 5. 7. 9.

Sarasvatî (*see* Devyah) I. 3, 10-12; I. 164, 49; II. 30, 8^a; II. 41, 16-18; VI. 61; VII. 95, 1. 2. 4-6; VII. 96, 1-3; X. 17, 7-9.

Sarasvatî and

Indrânî, *see* Indrânî.

Sarasvân VII. 95, 3; VII. 96, 4-6.

Sarasvân or

Sûryah I. 164, 52.

Savitâ I. 22, 5-8; I. 24, 3. 4; I. 35, 2-11; II. 38; III. 62, 10-12; IV. 53; IV. 54; V. 81; V. 82; VI. 71; VII. 38, 1-6; VII. 45; X. 139, 1-3; X. 149.

Savitâ and

Agniḥ etc., *see* Agniḥ.

Other gods I. 35, 1.

Savitâ or

Agniḥ IX. 67, 25.

Bhagaḥ I. 24, 5; VII. 38, 6^b.

Sasarparî, *see* Vâk.

Sâdhyâḥ I. 164, 50.

Sârathîḥ VI. 75, 6^a.

Sârñjayah, *see* Prastokah.

Sârparâjñî or

Sûryah X. 189.

Sâvarñîḥ (dânastutiḥ) X. 62, 8-11.

Sâhadevyah Somakah IV. 15, 7. 8.

VOL. VI.

Sinîvâlî II. 32, 6. 7.

Sinîvâlî and

Indrânî, *see* Indrânî.

Sindhuḥ I. 94, 16^{ed}; *see* Dyauḥ.

Sîtâ IV. 57, 6. 7.

Sudâḥ Pajjavanah (dânastutiḥ) VII. 18, 22-25.

Subandhuḥ X. 60, 7-11.

Sûryah I. 50; I. 115; I. 164, 46. 47; IV. 40, 5; V. 40, 5; VII. 60, 1; VII. 62, 1-3; VII. 63, 1-5^a; VII. 66, 14-16; VIII. 101, 11. 12; X. 37; X. 139, 1-3; X. 158; X. 170.

Sûryah and

Agniḥ VIII. 56, 5.

Agniḥ and Anilah VII. 18, 9.

Agniḥ and Vâyuh I. 164, 44; X. 136.

Ap-triṇam I. 191.

Nirritîḥ X. 59, 4.

Vaiśvânarah X. 88.

Sûryah or

Agniḥ, *see* Agniḥ.

Parjanyaḥ or Agñayah I. 164, 51.

Sarasvân I. 164, 52.

Sârparâjñî X. 189.

Sûryaprabhâ or

Ushâḥ VIII. 107, 13.

Sûryâ X. 85, 32-47.

Sûryâvivâhah X. 35, 6-16.

Somah I. 43, 7-9; I. 91; I. 164, 43^b; III. 62, 13-15; VI. 47, 1-5; VII. 104, 9. 12. 13; VIII. 48; VIII. 79; X. 25; X. 85, 1-5; *see* Pavamânah.

Pavamânah Somah IX. 1-4; IX. 6-65; IX. 66, 1-12.

22-30; IX. 67, 1-9. 13-22. 28-30; IX. 68-114.

Pavamânah Somah or

Pûshâ IX. 67, 10-12.

Somah and

Agniḥ I. 93; X. 19, 1^b.

Arkah X. 85, 18.

Indrah II. 30, 6; IV. 28; VI. 72; X. 89, 5.

Indrah (Rakshohanau) VII. 104, 1-7. 15. 24.

Indrah and Aditiḥ II. 40, 6^b.

Indrah and Brahmanaspatiḥ I. 18, 4.

Indrah, or Indrah IV. 28.

Nirritîḥ X. 59, 4.

Pûshâ II. 40, 1-6^a.

Rudrah VI. 74.

Varunah and Kavacah VI. 75, 18.

Somah or

Adhishavanacarma I. 28, 9.

Âpah X. 17, 11-13.

Hariścandraḥ Prajâpatiḥ I. 28, 9.

Somakah Sâhadevyah IV. 15, 7. 8.

Saucikah, *see* Agniḥ.

Svanayah (dânastutiḥ) I. 125.

Svastyayanam X. 185.

Svâhâkṛitayah I. 13, 12; I. 142, 12; I. 188, 11; II. 3, 11; III. 4, 11; V. 5, 11; VII. 2, 11; IX. 5, 11; X. 70, 11; X. 110, 11.

Hariḥ X. 96.

Hariścandraḥ (Prajâpatiḥ) or Adhishavanacarma (or Somah) I. 28, 9.

Havirdhânam X. 13.

Havirdhânam <i>or</i>	Havishâm stutih <i>or</i>	I. 142, 8; I. 188, 7; II. 3,
Dyâvâ-prithivyau II. 41,	Agniḥ VIII. 72.	7; III. 4, 7; V. 5, 7; VII.
19 ^{ab} . 20. 21.	Hastah X. 60, 12.	2, 7; IX. 5, 7; X. 70, 7;
Dyâvâ-prithivyau <i>or</i> Agniḥ	Hastaghnaḥ VI. 75, 14.	X. 110, 7.
II. 41, 19 ^o .	Hotârau Daivyau I. 13, 8;	Hotrâśīḥ X. 183, 3.

INDEX OF RISHIS.

- Amhomug Vâmadevyah X. 127.
 Akṛishṭâ Mâshâh IX. 86, 1-10. 31-40.
 Aksho Maujavân X. 34.
 Agastyah I. 165, 13-15; I. 166-169; I. 170, 2. 5; I. 171-178; I. 179, 3. 4; I. 180-191.
 Agastyaśishyah I. 179, 5. 6.
 Agastyasya svasâ X. 60, 6.
 Agnayo Dhishnyâ Aiśvarâh IX. 109.
 Agnih X. 124.
 Agnir Gṛihapatih Sahasah sutah VIII. 102.
 Agniś Cākshushah IX. 106, 1-3. 10-14.
 Agnih Tāpasah X. 141.
 Agnih Pāvakah X. 140.
 Agnih Pāvako Bārhaspatyah VIII. 102.
 Agnir Yavishṭhal Sahasah sutah VIII. 102.
 Agnir Vaiśvânarah X. 79; X. 80.
 Agnih Saucikah X. 51, 2. 4. 6. 8; X. 52; X. 53, 4. 5; X. 79; X. 80.
 Agniyutah Sthaurah X. 116.
 Agniyûpah Sthaurah X. 116.
 Aghamarshaṇo Mâdhucchandashah X. 190.
 Anga Auravah X. 138.
 Angirasah, *see* Vasurocishah.
 Ajamîlhaḥ Sauhotrah IV. 43; IV. 44.
 Ajâh, *see* Priśnayah.
 Atrayah IX. 86, 31-40 (?).
 Atrir Bhaumah V. 27; V. 37-43; V. 76; V. 77; V. 83-86; IX. 67, 10-12; IX. 86, 41-45; X. 137, 4.
 Atrih Sâmkhyah X. 143.
 Aditih IV. 18.
 Aditir Dâkshâyânî X. 72.
 Anânataḥ Pârucchepih IX. 111.
 Anilo Vâtâyanah X. 168.
 Andhiguh Syâvâshiv IX. 101, 1-3.
 Apâlâ-Âtreyî VIII. 91.
 Apratiratha Aindraḥ X. 103.
 Apsarasau, *see* Śikhaṇḍinyau.
 Abhitapâh Sauryah X. 37.
 Abhîvarta Ângirasah X. 172.
 Amahîyur Ângirasah IX. 61.
 Ambarîsho Vârshâgiraḥ I. 100; IX. 98.
 Ayâsya Ângirasah IX. 44-46; X. 67; X. 68.
 Arishtanemis Târksyah X. 178.
 Aruṇo Vaitahavyah X. 91.
 Arcan Hairanyastûpah X. 144.
 Arcanânâ Âtreyah V. 63; V. 64; VIII. 42.
 Arbudah Kâdraveyah X. 94.
 Avatsârah Kâśyapah V. 44; IX. 53-60.
 Avasyur Âtreyah V. 31; V. 75.
 Aśvamedho Bhârataḥ V. 27.
 Aśvasûktî Kânvâyanah VIII. 14; VIII. 15.
 Aśvyah, *see* Vaśah.
 Ashtako Vaiśvâmitrah X. 104.
 Ashtâdamshṭro Vairûpah X. 111.
 Asitah Kâśyapah IX. 5-24.
 Asurâh, *see* Paṇayah.
 Âgastyah, *see* Dṛiḥacyutah.
 Âgneyah, *see* Kumârah, Ketuh, Vutsah, S'yenah.
 Ângih, *see* Havirdhânah.
 Ângirasah, *see* Abhîvartah, Amahîyuh, Ayâsyah, Uca-
 thyah, Ūruh, Ūrdhvasad-
 mâ, Kutsah, Kṛitayaśâh,
 Krishnah, Gṛitsamadah,
 Ghorah, Tiraścîh, Divyah,
 Dharunah, Dhruvah, Nṛi-
 medhah, Pavitraḥ, Puru-
 mîlhaḥ, Purumedhah, Pu-
 ruhanmâ, Pûtadakshah, Pra-
 cetâh, Prabhûvasuh, Pri-
 yamedhah, Bṛihanmatih,

Ārśtīśheṇaḥ, *see* Devāpiḥ.
 Âsangaḥ Plāyogīḥ VIII. 1,
 30-33.
 Iṭo Bhārgavaḥ X. 171.
 Idhmavāho Dārḍhacyutaḥ IX.
 26.
 Indrah I. 165, 1. 2. 4. 6. 8. 10-
 12; I. 170, 1. 3. 4; IV.
 18; IV. 26, 1-3; VIII.
 100, 4. 5; X. 28, 2. 6. 8.
 10. 12; X. 86, 1. 8. 11. 12.
 14. 19-22.
 Indro Mushkavān X. 38.
 Indro Vaikuṇṭhaḥ X. 48-50.
 Indrapramatir Vāsishṭhaḥ IX.
 97, 4-6.
 Indramātaro Devajāmayaḥ X.
 153.
 Indrasya snushā X. 28, 1.
 Indrāṇī X. 86, 2-6. 9. 10. 15-
 18; X. 145.
 Irimbīthīḥ Kāṇvaḥ VIII. 16-
 18.
 Isha Ātreyaḥ V. 7; V. 8.
 Ucathya Âṅgirasah IX. 50-
 52.
 Utkīlaḥ Kātyaḥ III. 15; III.
 16.
 Upamanyur Vāsishṭhaḥ IX.
 97, 13-15.
 Upastuto Vārshṭihavyaḥ X.
 115.
 Urukshaya Âmahīyavaḥ' X.
 118.
 Urucakrir Ātreyaḥ V. 69; V.
 70.
 Urvaśī X. 95, 2. 4. 5. 7. 11.
 13. 15. 16. 18.
 Ulo Vātāyanaḥ X. 186.
 Uśanāḥ Kāvyaḥ VIII. 84;
 IX. 87-89.
 Uśik, *see* Kakshīvān.
 Uśirah IX. 108, 4. 5.

Ūrdhvakṛīśāno Yāmāyanah X.
 144.
 Ūrdhvaagrāvâ-Ârbudih X. 175.
 Ūrdhvanâbhâ Brāhmaṇ X.
 109.
 Ūrdhvasadmâ-Ângirasah IX.
 108, 8. 9.
 Rījīśvâ Bhâradvâjah VI. 49-52;
 IX. 98; IX. 108, 6. 7.
 Rījṛāśvo Vārshâgīrah I. 100.
 Rīṇamcayah IX. 108, 12. 13.
 Rīshabho Vairâjah or Sâkvarah
 X. 166.
 Rīshabho Vaiśvâmitrah III. 13;
 III. 14; IX. 71.
 Rīshayo dṛiṣṭālingāḥ V. 44.
 Rīshyaśringo Vâtaraśanah X.
 136, 7.
 Ekadyûr Naudhasah VIII. 80.
 Etaśo Vâtaraśanah X. 136, 6.
 Evayâmarud Âtreyah V. 87.
 Aindraḥ, *see* Apratirathah, Ja-
 yah, Lavah, Vasukrah, Vi-
 madaḥ, Vṛishâkapih, Sar-
 vaharih.
 Airmamadaḥ, *see* Devamuniḥ.
 Airāvataḥ, *see* Jaratkarnaḥ.
 Ailûshaḥ, *see* Kavashaḥ.
 Ailah, *see* Purûravâḥ.
 Aisvarâḥ, *see* Agnayah.
 Aishîrathih, *see* Kusikah.
 Aucathyah, *see* Dîrghatamâḥ.
 Auravaḥ, *see* Angah.
 Auśijah, *see* Kakshîvân.
 Auśînarah, *see* Sîbih.
 Kakshîvân Dairghatamasah
 (Auśijah) I. 116-125; I.
 126, 1-5; IX. 74.
 Kapvo Ghaurah I. 36-43; IX.
 94.
 Kato Vaiśvâmitrah III. 17;
 III. 18.
 Kapoto Nairritah X. 165.

Karikrato Vātaraśanaḥ X. 136, 5.
 Karṇāśrud Vāsishṭhaḥ IX. 97, 22-24.
 Kālīḥ Prāgāthaḥ VIII. 66.
 Kavasha Ailūshaḥ X. 30-34.
 Kavir Bhārgavaḥ IX. 47-49; IX. 75-79.
 Kāśyapo Mārīcaḥ I. 99; VIII. 29; IX. 64; IX. 67, 4-6; IX. 91; IX. 92; IX. 113; IX. 114; X. 137, 2.
 Kākshivataḥ, *see* Śabaraḥ, Sukīrtiḥ.
 Kākshivati, *see* Ghoshā.
 Kāṇvaḥ, *see* Āyuh, Irimbithiḥ, Kurusutiḥ, Kusīdī, Kṛīśaḥ, Trīśokaḥ, Devātithiḥ, Nābhākaḥ, Nāradaḥ, Nīpātithiḥ, Parvataḥ, Punarvatsaḥ, Pushtiguh, Prishadhraḥ, Pragāthaḥ, Praskaṇvaḥ, Brahmātithiḥ, Mātariśvā, Medhātithiḥ, Medhyah, Medhyātithiḥ, Vatsaḥ, Śasakarnaḥ, Śrushtiguh, Sādhvamsaḥ, Suparṇaḥ, Sobhariḥ.
 Kāṇvāyanaḥ, *see* Aśvasūkti, Goshūkti.
 Kātyaḥ, *see* Utkīlaḥ.
 Kādraveyaḥ, *see* Arbudaḥ.
 Kāmāyanī, *see* Śraddhā.
 Kārshṇīḥ, *see* Viśvakaḥ.
 Kāvyaḥ, *see* Uśanāḥ.
 Kāśīrājaḥ, *see* Pratardanaḥ.
 Kāśyapaḥ, *see* Avatsāraḥ, Asitaḥ, Devalaḥ, Nidhruviḥ, Bhūtāmśaḥ, Rebhaḥ, Rebhasūnū, Vivṛihā.
 Kāśyapī, *see* Śikhaṇḍinyau.
 Kutsa Āngirasaḥ I. 94-98; I. 101-115; IX. 97, 45-58.

Kumāra Āgneyaḥ VII. 101; VII. 102; *see* Vatsaḥ.
 Kumāra Ātreyaḥ V. 2, 1. 3-8. 10-12.
 Kumāro Yāmāyanaḥ X. 135.
 Kurusutiḥ Kāṇvaḥ VIII. 76-78.
 Kulmalabarhishaḥ Sailūshiḥ X. 126.
 Kuśika Aishīrathiḥ III. 31.
 Kuśikaḥ Saubharaḥ X. 127.
 Kusīdī Kāṇvaḥ VIII. 81-83.
 Kūrmō Gārtsamadaḥ II. 27-29.
 Kṛitayaśā Āngirasaḥ IX. 108, 10-11.
 Kṛitnur Bhārgavaḥ VIII. 79.
 Kṛīśaḥ Kāṇvaḥ VIII. 55.
 Kṛīṣṇa Āngirasaḥ VIII. 85; VIII. 86; VIII. 87; X. 42-44.
 Ketur Āgneyaḥ X. 156.
 Kautsaḥ, *see* Durmitraḥ, Sumitraḥ.
 Kauśikaḥ, *see* Gāthī.
 Gaya Ātreyaḥ V. 9; V. 10.
 Gayaḥ Plātaḥ X. 63; X. 64.
 Gargo Bhāradvājaḥ VI. 47.
 Garbhakartā, *see* Tvasṭā.
 Gavishṭhira Ātreyaḥ V. 1.
 Gātur Ātreyaḥ V. 32.
 Gāthinaḥ, *see* Viśvāmitraḥ.
 Gāthī Kauśikaḥ III. 19-22.
 Gārtsamadaḥ, *see* Kūrmaḥ.
 Gṛitsamada Āngirasaḥ Saunahotraḥ, paścād Gṛitsamado Bhārgavaḥ Saunakaḥ II. 1-3; II. 8-43; IX. 86, 46-48.
 Gṛihapatiḥ, *see* Agniḥ.
 Gotamo Rāhūgaṇaḥ I. 74-93; IX. 31; IX. 67, 7-9; X. 137, 3.

Godhā X. 134, 6^b. 7.
 Gopavana Ātreyaḥ VIII. 73; VIII. 74.
 Goshūkti Kāṇvāyanaḥ VIII. 14; VIII. 15.
 Gautamaḥ, *see* Nodhāḥ, Vāmadevaḥ.
 Gaupāyanaḥ, *see* Bandhuḥ, Viprabandhuḥ, Śrutabandhuḥ, Subandhuḥ; *see* Laupāyanaḥ.
 Gaurivitiḥ Śāktyaḥ V. 29; IX. 108, 1. 2; X. 73; X. 74.
 Gharmah Sauryaḥ X. 181, 3.
 Gharmaś Tāpasaḥ X. 114.
 Ghora Āngirasaḥ III. 36, 10.
 Ghoshā Kākshivati X. 39; X. 40.
 Ghaurah, *see* Kāṇvaḥ, Pragāthaḥ.
 Ghausheyah, *see* Suhastyah.
 Cakshur Mānavaḥ IX. 106, 4-6.
 Cakshuh Sauryaḥ X. 158.
 Cākshushaḥ, *see* Agniḥ.
 Citramahā Vāsishṭhaḥ X. 122.
 Cyavano Bhārgavaḥ X. 19.
 Jamadagnir Bhārgavaḥ III. 62, 16-18; VIII. 101; IX. 62; IX. 65; IX. 67, 16-18; X. 110; X. 137, 6; X. 167.
 Jaya Aindraḥ X. 180.
 Jaratkarṇaḥ Sarpa Airāvataḥ X. 76.
 Jaritā Śārngaḥ X. 142, 1. 2.
 Jāmadagnyaḥ, *see* Rāmaḥ.
 Jārah, *see* Vṛīśaḥ.
 Juhūr Brahmajāyā X. 109.
 Jūtir Vātaraśanaḥ X. 136, 1.
 Jetā Mādhuccandasaḥ I. 11.
 Tapurmūrdhā Bārhaspatyaḥ X. 182.

- Tânvaḥ Pârthyah X. 93.
 Tâpasah, *see* Agnih, Gharmaḥ, Manyuḥ.
 Târksyah, *see* Arishtanemiḥ.
 Târksyaputraḥ, *see* Suparnaḥ.
 Tiraścîr Ângirasaḥ VIII. 95; VIII. 96.
 Trasadasyuḥ Paurukutsyah IV. 42; V. 27; IX. 110.
 Trita Âptyah I. 105; VIII. 47; IX. 33; IX. 34; IX. 102; X. 1-7.
 Trisîrâs Tvâshtraḥ X. 8; X. 9.
 Trisokah Kânvaḥ VIII. 45.
 Traivriṣṇah, *see* Tryarunaḥ.
 Tryarunaḥ Traivriṣṇah V. 27; IX. 110.
 Tvashtâ Garbhakartâ X. 184.
 Tvâshtraḥ, *see* Trisîrâh.
 Dakṣiṇâ Prâjâpatyâ X. 107.
 Damano Yâmâyanaḥ X. 16.
 Dâkshâyaṇî, *see* Aditiḥ.
 Dârdhacyutaḥ, *see* Idhmavâhaḥ.
 Divya Ângirasaḥ X. 107.
 Dîrghatamâ Aucathyah I. 140-164.
 Durmitraḥ Kautsaḥ X. 105.
 Duvasyur Vândanaḥ X. 100.
 Drîlhacyuta Âgastyah IX. 25.
 Devagandharvaḥ, *see* Viśvâvasuḥ.
 Devajâmayah, *see* Indramâtarah.
 Devamunir Airammadaḥ X. 146.
 Devarâto Vaiśvâmitraḥ I. 24-30.
 Devalah Kâsyapaḥ IX. 5-24.
 Devavâto Bhârataḥ III. 23.
 Devaśunî, *see* Saramâ.
 Devaśravâ Bhârataḥ III. 23.
 Devaśravâ Yâmâyanaḥ X. 17.
 Devâḥ X. 51, 1. 3. 5. 7. 9; X. 53, 1-3. 6-11.
 Devâtithiḥ Kânvaḥ VIII. 4.
 Devâpir Ârshṭiṣenaḥ X. 98.
 Dairghatamasah, *see* Kakshîvân.
 Daivodâsiḥ, *see* Parucchepah, Pratardanaḥ.
 Dyutâno Mârutiḥ VIII. 96.
 Dyumno Viśvacarṣaṇir Âtreyaḥ V. 23.
 Dyumnîko Vâsishṭhaḥ VIII. 87.
 Droṇah Sârngaḥ X. 142, 3. 4.
 Dvita Âptyah IX. 103.
 Dvitaḥ, *see* Mṛiktavâhâḥ.
 Dharuṇa Ângirasaḥ V. 15.
 Dhânâkah, *see* Luśah.
 Dhishṇyâḥ, *see* Agnayaḥ.
 Dhruva Ângirasaḥ X. 173.
 Nadyah III. 33, 4. 6. 8. 10.
 Nabhaḥprabhedano Vairûpaḥ X. 112.
 Naro Bhâradvâjah VI. 35; VI. 36.
 Nahusho Mânavaḥ IX. 101, 7-9.
 Nâbhâkah Kânvaḥ VIII. 39-42.
 Nâbhânedishṭho Mânavaḥ X. 61; X. 62.
 Nâradaḥ Kânvaḥ VIII. 13; IX. 104; IX. 105.
 Nârâyanaḥ X. 90.
 Nârmedhaḥ, *see* Śakapûtaḥ.
 Nâhushah, *see* Yayâtiḥ.
 Nidhruviḥ Kâsyapaḥ IX. 63.
 Nivâvari, *see* Sikatâḥ.
 Nîpâtithiḥ Kânvaḥ VIII. 34, 1-15.
 Nṛimedha Ângirasaḥ VIII. 89; VIII. 90; VIII. 98; VIII. 99; IX. 27; IX. 29.
 Nemo Bhârgavaḥ VIII. 100.
 Nairitaḥ, *see* Kapotaḥ.
 Nodhâ Gautamaḥ I. 58-64; VIII. 88; IX. 93.
 Naudhasah, *see* Ekadyûḥ.
 Paṇayo 'Asurâḥ X. 108, 1. 3. 5. 7. 9.
 Patangaḥ Prâjâpatyâḥ X. 177.
 Parameshṭhî, *see* Prâjâpatiḥ.
 Parâsarâḥ Śâktyah I. 65-73; IX. 97, 31-44.
 Parucchepo Daivodâsiḥ I. 127-139.
 Parvataḥ Kânvaḥ VIII. 12; IX. 104; IX. 105.
 Pavitra Ângirasaḥ IX. 67, 22-32; IX. 73; IX. 83.
 Pâyur Bhâradvâjah VI. 75; X. 87.
 Pârucchepiḥ, *see* Anânataḥ.
 Pârthyah, *see* Tânvaḥ.
 Pâvakah, *see* Agnih.
 Punarvatsah Kânvaḥ VIII. 7.
 Purumîlha Ângirasaḥ VIII. 71.
 Purumîlhaḥ Sauhotraḥ IV. 43; IV. 44.
 Purumedha Ângirasaḥ VIII. 89; VIII. 90.
 Puruhanmâ-Ângirasaḥ VIII. 70.
 Purûravâ Ailâḥ X. 95, 1. 3. 6. 8-10. 12. 14. 17.
 Pushtiguh Kânvaḥ VIII. 50.
 Pûtaḍaksha Ângirasaḥ VIII. 94.
 Pûraṇo Vaiśvâmitraḥ X. 160.
 Pûrur Âtreyaḥ V. 16; V. 17.
 Prithur Vainyaḥ X. 148.
 Prîṇayo 'Ajâḥ IX. 86, 21-30. 31-40.
 Prishadhraḥ Kânvaḥ VIII. 56.
 Pajavanaḥ, *see* Sudâḥ.

Paura Âtreyaḥ V. 73; V. 74.
 Paurukutsyaḥ, *see* Trasadas-
 yuḥ.
 Paulomî, *see* Śacî.
 Pragâthaḥ Kâṇvaḥ VIII. 1, 1.
 2; VIII. 10; VIII. 48;
 VIII. 62-65.
 Pragâtho Ghaurah, *see* Pra-
 gâthaḥ Kâṇvaḥ.
 Pracetâ Ângirasaḥ X. 164.
 Prajâpatih IX. 101, 13-16.
 Prajâpatih Parameshthî X.
 129.
 Prajâpatir Vâcyah III. 38;
 III. 54-56; IX. 84.
 Prajâpatir Vaiśvâmitrah III.
 38; III. 54-56.
 Prajâvân Prâjâpatyah X. 183.
 Pratardanaḥ Kâśirâjo Daivo-
 dâsiḥ IX. 96; X. 179, 2.
 Pratikshatra Âtreyaḥ V. 46.
 Pratiprabha Âtreyaḥ V. 49.
 Pratibhânur Âtreyaḥ V. 48.
 Pratiratha Âtreyaḥ V. 47.
 Pratho Vâsishṭhaḥ X. 181, 1.
 Prabhûvasur Ângirasaḥ V. 35;
 V. 36; IX. 35; IX. 36.
 Prayasvanto 'Atrayaḥ V. 20.
 Prayogo Bhârgavaḥ VIII. 102.
 Praskaṇvaḥ Kâṇvaḥ I. 44-50;
 VIII. 49; IX. 95.
 Prâgâthaḥ, *see* Kalih, Bhar-
 gaḥ, Haryataḥ.
 Prâjâpatyah, *see* Patangah,
 Prajâvân, Yakshmanâśanaḥ,
 Yajnaḥ, Vimadaḥ, Vishṇuḥ,
 Samvaranaḥ, Hiranyagar-
 bhah.
 Prâjâpatyâ, *see* Dakshinâ.
 Priyamedha Ângirasaḥ VIII.
 2, 1-40; VIII. 68; VIII.
 69; VIII. 87; IX. 28.

Praiymedhaḥ, *see* Sindhu-
 kshit.
 Plâtaḥ, *see* Gayah.
 Plâyogih, *see* Âsangaḥ.
 Bandhur Gaupâyanaḥ or Lau-
 pâyanaḥ V. 24, 1; X. 57-
 60.
 Babhrur Âtreyaḥ V. 30.
 Bâdhryaśvaḥ, *see* Sumitraḥ.
 Bârhaspatyah, *see* Agnih, Ta-
 purmûrdhâ, Bharadvâjah,
 Sâmyuḥ.
 Bâhuvrikta Âtreyaḥ V. 71; V.
 72.
 Budha Âtreyaḥ V. 1.
 Budhaḥ Saumyah X. 1.
 Bṛihaduktho Vâmadevyah X.
 54-56.
 Bṛihaddiva Âtharvanaḥ X. 120.
 Bṛihanmatir Ângirasaḥ IX.
 39; IX. 40.
 Bṛihaspatir Ângirasaḥ X. 71;
 X. 72.
 Bṛihaspatir Laukyah X. 72.
 Brahmajâyâ, *see* Juhûḥ.
 Brahmâtithih Kâṇvaḥ VIII. 5.
 Brâhmaḥ, *see* Ūrdhvanâbhâ,
 Rakshohâ.
 Bhayamâno Vârshâgiraḥ I.
 100.
 Bharadvâjo Bârhaspatyah VI.
 1-30; VI. 37-43; VI. 53-
 74; IX. 67, 1-3; X. 137, 1.
 Bhargah Prâgâthaḥ VIII. 60;
 VIII. 61.
 Bhârataḥ, *see* Aśvamedhaḥ,
 Devavâtaḥ, Devaśravâḥ.
 Bhâradvâjah, *see* Rijiśvâ, Gar-
 gaḥ, Naraḥ, Pâyuh, Vasuḥ,
 Śâsaḥ, Śirimbiṭhaḥ, Śu-
 nahotraḥ, Saprathaḥ, Su-
 hotraḥ.
 Bhâradvâjî, *see* Râtrih.

Bhârgavaḥ, *see* Iṭah, Kaviḥ,
 Kṛitnuḥ, Gṛitsamadaḥ, Cya-
 vanaḥ, Jamadagniḥ, Ne-
 maḥ, Prayogaḥ, Venah, So-
 mâhutiḥ, Syûmaraśmiḥ.
 Bhârmyaśvaḥ, *see* Mudgalaḥ.
 Bhâlandanaḥ, *see* Vatsapriḥ.
 Bhâvavyayaḥ I. 126, 6.
 Bhikshur Ângirasaḥ X. 117.
 Bhishag Âtharvanaḥ X. 97.
 Bhuvana Âptyah X. 157.
 Bhûtâmsaḥ Kâśyapaḥ X. 106.
 Bhṛigur Vâruiḥ IX. 65; X.
 19.
 Bhaumaḥ, *see* Atrih.
 Bhauvanaḥ, *see* Viśvakarmâ,
 Sâdhanah.
 Matsyah Sâmadaḥ VIII. 67.
 Matsyâḥ VIII. 67.
 Mathito Yâmâyanaḥ X. 19.
 Madhucchandâ Vaiśvâmitrah
 I. 1-10; IX. 1.
 Manur Âpsavaḥ IX. 106, 7-9.
 Manur Vaivasvataḥ VIII. 27-
 31.
 Manuḥ Sâmvarenaḥ IX. 101,
 10-12.
 Manyus Tâpasaḥ X. 83; X.
 84.
 Manyur Vâsishṭhaḥ IX. 97,
 10-12.
 Marutaḥ I. 165, 3. 5. 7. 9.
 Mâtariśvâ Kâṇvaḥ VIII. 54.
 Mâdhucchandasaḥ, *see* Agha-
 marshaṇah, Jetâ.
 Mânavaḥ, *see* Cakshuḥ, Na-
 hushaḥ, Nâbhânedishṭhaḥ,
 Sâryâtaḥ.
 Mândhâtâ Yauvanâśvaḥ X.
 134.
 Mânyo Maitrâvaruiḥ VIII.
 67.
 Mâricah, *see* Kâśyapaḥ.

- Mārutiḥ, *see* Dyutānaḥ.
 Māshāḥ, *see* Akṛishṭāḥ.
 Mudgalo Bhārmyasvaḥ X. 102.
 Mushkavān, *see* Indrāḥ.
 Mūrdhanvān Āngirasah or Vāmadevyaḥ X. 88.
 Mṛiktavāhā Dvita Ātreyaḥ V. 18.
 Mṛīko Vāsishṭhaḥ IX. 97, 25-27; X. 150.
 Medhātithiḥ Kāṇvaḥ I. 12-23; VIII. 1, 3-29; VIII. 2; VIII. 32; IX. 2.
 Medhyaḥ Kāṇvaḥ VIII. 53; VIII. 57; VIII. 58.
 Medhyātithiḥ Kāṇvaḥ VIII. 1, 3-29; VIII. 3; VIII. 33; IX. 41-43.
 Maitrāvaruṇiḥ, *see* Mānyaḥ, Vasishṭhaḥ.
 Maujavān, *see* Akshaḥ.
 Yakshmanāśanaḥ Prājāpatyaḥ X. 161.
 Yajata Ātreyaḥ V. 67; V. 68.
 Yajnaḥ Prājāpatyaḥ X. 130.
 Yamo Vaivasvataḥ X. 10 (2. 4. 8-10. 12. 14); X. 14.
 Yamī X. 154.
 Yamī Vaivasvatī X. 10, 1. 3. 5-7. 11. 13.
 Yayātir Nāhushaḥ IX. 101, 4-6.
 Yavishṭhaḥ, *see* Agniḥ.
 Yāmāyanaḥ, *see* Ūrdhvakṛīśanaḥ, Kumāraḥ, Damanaḥ, Devaśravāḥ, Mathitaḥ, Śankhaḥ, Samkusukaḥ.
 Yauvanāśvaḥ, *see* Māndhātā.
 Rakshohā Brāhmaḥ X. 162.
 Rāhūgaṇa Āngirasah IX. 37; IX. 38.
 Rātahavya Ātreyaḥ V. 65; V. 66.
 Rātrir Bhāradvājī X. 127.
 Rāmo Jāmadagnyaḥ X. 110.
 Rāhūgaṇaḥ, *see* Gotamaḥ.
 Reṇur Vaiśvāmītraḥ IX. 70; X. 89.
 Rebhaḥ Kāśyapaḥ VIII. 97.
 Rebhasūnū Kāśyapau IX. 99; IX. 100.
 Romaśā I. 126, 7.
 Rauhidaśvaḥ, *see* Vasumanāḥ.
 Lava Aindraḥ X. 119.
 Luśo Dhānākaḥ X. 35; X. 36.
 Lopāmudrā I. 179, 1. 2.
 Laukyaḥ, *see* Bṛihaspatiḥ.
 Laupāyanaḥ, *see* Bandhuḥ, Viprabandhuḥ, Śrutabandhuḥ, Subandhuḥ; *see* Gaupāyanaḥ.
 Vatsa Āgneyaḥ X. 187; *see* Kumāraḥ.
 Vatsaḥ Kāṇvaḥ VIII. 6; VIII. 11.
 Vatsapir Bhālandanaḥ IX. 68; X. 45; X. 46.
 Vamro Vaikhānasaḥ X. 99.
 Varur Āngirasah X. 96.
 Varunaḥ X. 124, 1. 5-9.
 Vavrir Ātreyaḥ V. 19.
 Vaśo 'Aśvyaḥ VIII. 46.
 Vasishṭho Maitrāvaruṇiḥ VII. 1-32; VII. 33, 1-9; VII. 34-104; IX. 67, 19-32; IX. 90; IX. 97, 1-3; X. 137, 7.
 Vasishṭhaputrāḥ VII. 33, 10-14.
 Vasur Bhāradvājaḥ IX. 80-82.
 Vasukarṇo Vāsukraḥ X. 65; X. 66.
 Vāsukra Aindraḥ X. 27; X. 28 (3-5. 7. 9. 11); X. 29.
 Vasukro Vāsishṭhaḥ IX. 97, 28-30.
 Vasukrapatnī X. 28, 1.
 Vasumanā Rauhidaśvaḥ X. 179, 3.
 Vasurocisho 'Angirasah VIII. 34, 16-18.
 Vasuśruta Ātreyaḥ V. 3-6.
 Vasūyava Ātreyaḥ V. 25; V. 26.
 Vāg Āmbhrīṇī X. 125.
 Vācyah, *see* Prajāpatiḥ.
 Vājambharaḥ, *see* Saptiḥ.
 Vātājūtir Vātaraśanaḥ X. 136, 2.
 Vātaraśanaḥ, *see* Rishyaśṛingah, Etaśah, Karikrataḥ, Jūtiḥ, Vātājūtiḥ, Viprajūtiḥ, Vṛishānakah.
 Vātāyanaḥ, *see* Anilaḥ, Ulah.
 Vādanaḥ, *see* Duvasyuḥ.
 Vāmadevo Gautamaḥ IV. 1-41; IV. 45-58.
 Vāmadevyaḥ, *see* Amhomuk, Bṛihadukthaḥ, Mūrdhanvān.
 Vāruṇiḥ, *see* Bhṛiguḥ, Satyadhṛitiḥ.
 Vārshāgiraḥ, *see* Ambarīshaḥ, Rījraśvaḥ, Bhayamānaḥ, Sahadevaḥ, Surādhaḥ.
 Vārshṭihavyaḥ, *see* Upastutaḥ.
 Vāsishṭhaḥ, *see* Indrapramatiḥ, Upamanyuḥ, Karṇaśrut, Citramahāḥ, Dyumnīkaḥ, Prathaḥ, Manyuḥ, Mṛīkaḥ, Vasukraḥ, Vṛishagaṇaḥ, Vyāghrapāt, Śaktiḥ.
 Vāsukraḥ, *see* Vasukarṇaḥ, Vasukṛit.
 Vindur Āngirasah VIII. 94; IX. 30.

- Viprajûtir Vâtarasanaḥ X. 136, 3.
- Viprabandhur Gaupâyanah or Laupâyanah V. 24, 4; X. 57-60.
- Vibhrât Sauryaḥ X. 170.
- Vimada Aindraḥ or Prâjâpatyaḥ X. 20-26.
- Virûpa Ângirasaḥ VIII. 43; VIII. 44; VIII. 75.
- Vivasân Âdityaḥ X. 13.
- Vivrihâ Kâśyapaḥ X. 163.
- Viśvakaḥ Kârshṇiḥ VIII. 86.
- Viśvakarmâ Bhauvanaḥ X. 81; X. 82.
- Viśvacarshaṇiḥ, *see* Dyumnaḥ.
- Viśvamanâ Vaiyaśvaḥ VIII. 23-26.
- Viśvavârâ-Âtreyaḥ V. 28.
- Viśvasâmâ-Âtreyaḥ V. 22.
- Viśvâmitro Gâthinaḥ III. 1-12; III. 24; III. 25; III. 26 (1-6. 8. 9); III. 27-32; III. 33 (1-3. 5. 7. 9. 11-13); III. 34; III. 35; III. 36 (1-9. 11); III. 37-53; III. 57-62; IX. 67, 13-15; X. 137, 5; X. 167.
- Viśvâvasur Devagandharvaḥ X. 139.
- Vishṇuḥ Prâjâpatyaḥ X. 184.
- Vihavya Ângirasaḥ X. 128.
- Vitahavya Ângirasaḥ VI. 15.
- Vriśo Jâraḥ V. 2.
- Vṛishagaṇo Vâsishṭhaḥ IX. 97, 7-9.
- Vṛishâkapir Aindraḥ X. 86, 3. 7. 13. 23.
- Vṛishânako Vâtarasanaḥ X. 136, 4.
- Veno Bhârgavaḥ IX. 85; X. 123.
- Vaikunṭhaḥ, *see* Indraḥ.
- Vaikhânasah, *see* Vamraḥ.
- Vaikhânasâḥ śatam IX. 66.
- Vaitahavyaḥ, *see* Arunaḥ.
- Vainyaḥ, *see* Prithuḥ.
- Vaiyaśvaḥ, *see* Viśvamanâḥ.
- Vairâjaḥ, *see* Rishabhah.
- Vairûpaḥ, *see* Ashtṛâdamshṭraḥ, Nabhaḥprabhedanaḥ, Sataprabhedanaḥ, Sadhriḥ.
- Vaivasvataḥ, *see* Manuḥ, Yamaḥ.
- Vaivasvatî, *see* Yamî.
- Vaiśvânaraḥ, *see* Agniḥ.
- Vaiśvâmitraḥ, *see* Ashtakaḥ, Rishabhah, Kataḥ, Devârâtaḥ, Pûraṇaḥ, Prajâpatiḥ, Madhucchandaḥ, Reṇuḥ.
- Vyaśva Ângirasaḥ VIII. 26.
- Vyâghrapâd Vâsishṭhaḥ IX. 97, 16-18.
- Śamyur Bârhaspatyaḥ VI. 44-46; VI. 48.
- Śakapûto Nârmedhaḥ X. 132.
- Śaktir Vâsishṭhaḥ VII. 32, 26^a; IX. 97, 19-21; IX. 108, 3. 14-16.
- Śankho Yâmâyanah X. 15.
- Śacî Paulomî X. 159.
- Śataprabhedano Vairûpaḥ X. 113.
- Śabaraḥ Kâkshîvataḥ X. 169.
- Śaśakarnaḥ Kâṇvaḥ VIII. 9.
- Śaśvaty Ângirasiḥ VIII. 1, 34.
- Śâktyaḥ, *see* Gaurivîtiḥ, Parâśaraḥ.
- Śâkvaraḥ, *see* Rishabhah.
- Śârngaḥ, *see* Jaritâ, Droṇaḥ, Śârisrikvaḥ, Stambamitraḥ.
- Śâryâto Mânavaḥ X. 92.
- Śâso Bhâradvâjaḥ X. 152.
- Śikhaṇḍinyâv Apsarasau Kâśyapyau IX. 104.
- Śibir Auśînaraḥ X. 14.
- Śirimbiṭho Bhâradvâjaḥ X. 155.
- Śiśur Ângirasaḥ IX. 112.
- Sunaḥśepa Âjigartiḥ I. 24-30; IX. 3.
- Sunahotro Bhâradvâjaḥ VI. 33; VI. 34.
- Śairîshiḥ, *see* Suvedâḥ.
- Sailûshiḥ, *see* Kulmalabarhi-shah.
- Śaunakaḥ, *see* Gṛitsamadaḥ.
- Śaunahotraḥ, *see* Gṛitsamadaḥ.
- Syâvâśva Âtreyaḥ V. 52-61; V. 81; V. 82; VIII. 35-38; IX. 32.
- Syâvâśviḥ, *see* Andhîguḥ.
- Syena Âgneyaḥ X. 188.
- Sraddhâ Kâmâyanî X. 151.
- Srutakaksha Ângirasaḥ VIII. 92.
- Srutabandhur Gaupâyanah or Laupâyanah V. 24, 3; X. 57-60.
- Srutavid Âtreyaḥ V. 62.
- Srushîguḥ Kâṇvaḥ VIII. 51.
- Samvanana Ângirasaḥ X. 191.
- Samvaranaḥ Prâjâpatyaḥ V. 33; V. 34.
- Samvarta Ângirasaḥ X. 172.
- Samkusuko Yâmâyanah X. 18.
- Satyadhṛtir Vârûṇiḥ X. 185.
- Satyaśravâ Âtreyaḥ V. 79; V. 80.
- Sadâpṛiṇa Âtreyaḥ V. 45.
- Sadhrir Vairûpaḥ X. 114.
- Sadhvamsaḥ Kâṇvaḥ VIII. 8.
- Septa rishayaḥ IX. 107; X. 137.
- Saptagur Ângirasaḥ X. 47.
- Saptavadhriḥ Âtreyaḥ V. 78; VIII. 73.
- Saptir Vâjambharaḥ X. 79.

Sapratho Bhâradvâjah X. 181,
2.
Saramâ Devâsunî X. 108, 2.
4. 6. 8. 10. 11.
Sarpah, *see* Arbudah, Jarat-
karnah.
Sarvaharir Aindra X. 96.
Savya Ângirasah I. 51-57.
Sasa Âtreya V. 21.
Sahadevo Vârshâgira I. 100.
Sahasah sūnuh, *see* Agnih.
Sâmvaranah, *see* Manuh.
Sâmkyah, *see* Atri.
Sâdhano Bhauvanah X. 157.
Sâmadah, *see* Matsyah.
Sârisrikvah Sârngah X. 142,
5. 6.
Sârparâjnî X. 189.
Sâvitri, *see* Sûryâ.
Sikatâ Nivâvarî IX. 86, 11-
20. 31-40.
Sindhukshit Praiyamedhah X.
75.
Sindhudvîpa Âmbarîshah X. 9.

Sukaksha Ângirasah VIII. 92;
VIII. 93.
Sukîrtih Kâkshîvatah X. 131.
Sutambhara Âtreya V. 11-14.
Sudâh Paijavanah X. 133.
Sudîtir Ângirasah VIII. 71.
Suparnah Kânvah VIII. 59.
Suparnas Târksyaputra X.
144.
Subandhur Gaupâyana or
Laupâyana V. 24, 2; X.
57-60.
Sumitra Kautsah X. 105.
Sumitro Bâdhryasvah X. 69;
X. 70.
Surâdhâ Vârshâgira I. 100.
Suvedâh Sâirîshih X. 147.
Suhastyo Ghausheya X. 41.
Suhotro Bhâradvâjah VI. 31;
VI. 32.
Sûnur Ârbhava X. 176.
Sûryâ Sâvitri X. 85.
Sobhari Kânvah VIII. 19-
22; VIII. 103.

Somah X. 124, 1. 5-9.
Somâhutir Bhârgava II. 4-7.
Saucîkah, *see* Agnih.
Saubharah, *see* Kusîkah.
Saumyah, *see* Budhah.
Sauryah, *see* Abhitapâh, Ghar-
mah, Cakshuh, Vibhrât.
Sauhotrah, *see* Ajamîlha, Pu-
rumîlha.
Stambamitra Sârngah X. 142,
7. 8.
Sthaurah, *see* Agniyutah, Agni-
yûpah.
Syûmarasmir Bhârgava X. 77;
X. 78.
Svastyâtreya V. 50; V. 51.
Harimanta Ângirasah IX. 72.
Haryatah Prâgâthah VIII. 72.
Havirdhâna Ângih X. 11; X. 12.
Hiranyagarbha Prâjâpatyah
X. 121.
Hiranyastûpa Ângirasah I. 31
-35; IX. 4; IX. 69.
Hairanyastûpah, *see* Arcan.

INDEX OF PRATİKAS.

amśum duhanti

agnim agnim havīmabhiḥ.

amśum duhanti IX. 72, 6.
amseshu va V. 54, 11.
amseshv â VII. 56, 13.
amhoyuvas tanvas V. 15, 3.
akarma te IV. 2, 19.
akarmâ dasyur X. 22, 8.
akâri ta indra I. 63, 9.
akâri brahma IV. 6, 11.
akâri vâm VI. 63, 3.
akrandad agniḥ X. 45, 4.
akravihastâ V. 62, 6.
akrânt samudrah IX. 97, 40.
akro na babhriḥ III. 1, 12.
akshañvantaḥ X. 71, 7.
akshann amîmadanta I. 82, 2.
akshânaho X. 53, 7.
akshâsa id X. 34, 7.
akshitotiḥ I. 5, 9.
akshîbhyâm te X. 163, 1.
akshetravit X. 32, 7.
akshair mâ X. 34, 13.
akshodayac chavasâ IV. 19, 4.
aksho na VI. 24, 3.
akshnâś cid VIII. 25, 9.
agacchatam kṛipamânam I.
119, 8.
agacchad u III. 31, 7.
agann indra III. 37, 10.
aganma mahâ VII. 12, 1.
agavyûti kshetram VI. 47, 20.
agastyah khanamânah I. 179, 6.
agorudhâya VIII. 24, 20.

agna â yâhi VI. 16, 10.
agna â yâhy VIII. 60, 1.
agna âyûmshi IX. 66, 19.
agna indra var^o mitr^o V. 46, 2.
agna indraś ca III. 25, 4.
agna ilâ III. 24, 2.
agna ojishṭham V. 10, 1.
agnaye brahma X. 80, 7.
agnâ yo martyo VI. 14, 1.
agnim yantur III. 27, 11.
agnim vah pûrvyam huve VIII.
23, 7.
agnim vah pûrvyam girâ VIII.
31, 14.
agnim vardhantu III. 10, 6.
agnim viśa X. 80, 6.
agnim viśvâ abhi I. 71, 7.
agni viśvâyuvepasam VIII. 43,
25.
agnim vo devam* VII. 3, 1.
agnim vo devayajyayâ VIII.
71, 12.
agnim vo vridhantam VIII.
102, 7.
agnim sudîtim III. 17, 4.
agnim sumnâya III. 2, 5.
agnim sūnum sanaśrutam III.
11, 4.
agnim sūnum sahaso VIII. 71,
11.
agnim stomena V. 14, 1.
agnim hinvantu X. 156, 12.

agnim hotâram îlate I. 128, 8.
agnim hotâram pra vṛiṇe III.
19, 1.
agnim hotâram manye I. 127, 1.
agniḥ pûrvebhir I. 1, 2.
agniḥ pratnena VIII. 44, 12.
agniḥ śucivratatamaḥ VIII. 44,
21.
agniḥ sanoti III. 25, 2.
agniḥ saptim X. 80, 1.
agnim ghṛitena V. 14, 6.
agninâgniḥ I. 12, 6.
agninâ turvaśam I. 36, 18.
agninâ rayim I. 1, 3.
agninendrena VIII. 35, 1.
agnim tam manye V. 6, 1.
agnim dûtam vṛiṇîmahe I. 12, 1.
agnim dûtam puro VIII. 44, 3.
agnim dûtam prati I. 161, 3.
agnim devâso agriyam VI. 16,
48.
agnim devâso mânushîshu II.
4, 3.
agnim dvesho VIII. 71, 15.
agnim dhîbhir VIII. 43, 19.
agnim na mâ mathitam VIII.
48, 6.
agnim naro dîdhitibhir VII. 1, 1.
agnim agnim vah VI. 15, 6.
agnim agnim vo VIII. 60, 17.
agnim agnim havīmabhiḥ I.
12, 2.

agnim acchā

agne manmāni.

agnim acchā V. 1, 4.
 agnim astoshy VIII. 39, 1.
 agnim indhāno VIII. 102, 22.
 agnim īlishvāvase VIII. 71, 14.
 agnim īlenyam V. 14, 5.
 agnim īle purohitam I. 1, 1.
 agnim īle bhujām X. 20, 2.
 agnim ukthair X. 80, 5.
 agnim ushasam III. 20, 1.
 agnim mandram purupriyam
 VIII. 43, 31.
 agnim manye pitaram X. 7, 3.
 agnir atrim X. 150, 5.
 agnir apsām VI. 14, 4.
 agnir asmi III. 26, 7.
 agnir id dhi pracetā VI. 14, 2.
 agnir indro varuṇo X. 65, 1.
 agnir iva manyo X. 84, 2.
 agnir ishām VIII. 71, 13.
 agnir īse bṛihataḥ IV. 12, 3.
 agnir īse bṛihato VII. 11, 4.
 agnir īse vasavyasyāgnir IV.
 55, 8.
 agnir ukthe VIII. 27, 1.
 agnir ṛishih IX. 66, 20.
 agnir jajne III. 31, 3.
 agnir jāgāra V. 44, 15.
 agnir jātā devo VIII. 39, 6.
 agnir jāto ath° X. 21, 5.
 agnir jāto arocata V. 14, 4.
 agnir jushata V. 13, 3.
 agnir dadāti V. 25, 6.
 agnir dād drav° X. 80, 4.
 agnir devebhir man° III. 3, 6.
 agnir deveshu rājaty V. 25, 4.
 agnir deveshu samvasuḥ VIII.
 39, 7.
 agnir devo dev° X. 150, 4.
 agnir dyāvāprith° III. 25, 3.
 agnir dhiyā III. 11, 3.
 agnir na ye bhrājo X. 78, 2.
 agnir na yo vana IX. 88, 5.

agnir na śushkam VI. 18, 10.
 agnir netā III. 20, 4.
 agnir no yajnam V. 11, 4.
 agnir mūrdhā VIII. 44, 6.
 agnir vavne I. 36, 17.
 agnir vṛitrāṇi VI. 16, 34.
 agnir ha tyam X. 80, 3.
 agnir ha nāma X. 115, 2.
 agnir hi jāni VIII. 7, 36.
 agnir hi vājinam V. 6, 3.
 agnir hi vidma VI. 14, 5.
 agnir hotā kavikratuḥ I. 1, 5.
 agnir hotā gṛihapatiḥ VI. 15, 13.
 agnir hotā dāsvataḥ V. 9, 2.
 agnir hotā no adhv° IV. 15, 1.
 agnir hotā ny asūlad V. 1, 6.
 agnir hotā purohito III. 11, 1.
 agniś ca yan V. 60, 7.
 agniśriyo III. 26, 5.
 agnishvāttāḥ X. 15, 11.
 agnis tigmēna VI. 16, 28.
 agnis tuviśravastamam V. 25, 5.
 agnis trīṇi tridh° VIII. 39, 9.
 agnīparjanyaḥ VI. 52, 16.
 agnī rakshāmsi VII. 15, 10.
 agnīshomā ceti I. 93, 4.
 agnīshomā pipṛitam I. 93, 12.
 agnīshomā ya āhutim I. 93, 3.
 agnīshomā yo adya I. 93, 2.
 agnīshomāḥ anena I. 93, 10.
 agnīshomāḥ imam I. 93, 1.
 agnīshomāḥ imāni I. 93, 11.
 agnīshomā vṛishanā X. 66, 7.
 agnīshomā savedasā I. 93, 9.
 agnīshomā havishah I. 93, 7.
 agne acchā X. 141, 1.
 agne atrivan V. 4, 9.
 agne apām sam° III. 25, 5.
 agneḥ pūrve X. 51, 6.
 agneḥ stomam man° V. 13, 2.
 agne kadā ta IV. 7, 2.
 agne vir VIII. 60, 3.

agne ketur X. 156, 5.
 agne ghṛitasya VIII. 102, 16.
 agne cikiddhy V. 22, 4.
 agne jarasva III. 3, 7.
 agne jaritar VIII. 60, 19.
 agne jushasva no haviḥ III.
 28, 1.
 agne jushasva prati harya I.
 144, 7.
 agne tam adya IV. 10, 1.
 agne tava tyad I. 105, 13.
 agne tava tye VIII. 23, 11.
 agne tava śravo X. 140, 1.
 agne trītiye III. 28, 5.
 agne trī te III. 20, 2.
 agne tvam yaśā VIII. 23, 30.
 agne tvacam X. 87, 5.
 agne tvam no ant° V. 24, 1.
 agne tvam asmad I. 189, 3.
 agne tvam pārayā I. 189, 2.
 agne dā dās° III. 24, 5.
 agne divaḥ sūnur III. 25, 1.
 agne divo arṇ° III. 22, 3.
 agne devāñ ihā vaha jajnāno
 I. 12, 3.
 agne devāñ ihā vaha sādāyā
 I. 15, 4.
 agne dyumnena III. 24, 3.
 agne dhṛitavratāya VIII. 44, 25.
 agne nakshatram X. 156, 4.
 agne naya sup° I. 189, 1.
 agne ni pāhi VIII. 44, 11.
 agne nemir V. 13, 6.
 agne patnīr I. 22, 9.
 agne pavasva IX. 66, 21.
 agne pāvaka roc° V. 26, 1.
 agne pūrvā anūsh° I. 44, 10.
 agne bādhasva X. 98, 12.
 agne bhava sush° VII. 17, 1.
 agne bhūrīṇi III. 20, 3.
 agne bhrātā VIII. 43, 16.
 agne manmāni VIII. 39, 3.

agne manyum

ati tri.

agne manyum X. 128, 6.
 agne marudbhiḥ V. 60, 8.
 agne mākish te VIII. 71, 8.
 agne mṛṣa IV. 9, 1.
 agne yam yajnam I. 1, 4.
 agne yajasva hav° II. 9, 4.
 agne yajishtho III. 10, 7.
 agne yat te divi III. 22, 2.
 agne yad adya VI. 15, 14.
 agne yāhi dūtyam VII. 9, 5.
 agne yāhi suśastibhir VIII.
 23, 6.
 agne yukshvā hi VI. 16, 43.
 agne rakshā no VII. 15, 13.
 agner apnasah X. 80, 2.
 agner indrasya II. 8, 6.
 agner gāyatri X. 130, 4.
 agner vayam prath° I. 24, 2.
 agner varma X. 16, 7.
 agne vājasya I. 79, 4.
 agne vivasvad I. 44, 1.
 agne viśvāni III. 11, 9.
 agne viśvebhiḥ sv° VI. 15, 16.
 agne viśvebhir agn° III. 24, 4.
 agne viśvebhir ā gahi V. 26, 4.
 agne vīhi puroḷāśam III. 28, 3.
 agne vīhi havishā VII. 17, 3.
 agne vṛidhāna III. 28, 6.
 agne śakema III. 27, 3.
 agne śardhantam V. 56, 1.
 agne śardha mahate V. 28, 3.
 agne śukreṇa śocishā I. 12, 12.
 agneśukreṇa śocishoru X. 21, 8.
 agne sa ksheshad VI. 3, 1.
 agne sahintam ā bh° V. 23, 1.
 agne sahasva prit° III. 24, 1.
 agne sukhatame I. 13, 4.
 agne sutasya pīt° V. 51, 1.
 agne stomam jush° VIII. 44, 2.
 agne hamsi X. 118, 1.
 agram pibā IV. 46, 1.
 agrego rājā IX. 86, 45.

VOL. VI.

agre bṛiḥan X. 1, 1.
 agre sindhūnām IX. 86, 12.
 aghoracakshur X. 85, 44.
 aghnate VIII. 25, 12.
 angād angāl X. 163, 6.
 angiraso nah X. 14, 6.
 angirasvantā uta VIII. 35, 14.
 angirobhir ā gahi X. 14, 5.
 acikityān I. 164, 6.
 acikradad IX. 2, 6.
 acittī yac IV. 54, 3.
 aceti dasrā I. 139, 4.
 aceti divo VII. 78, 4.
 acety agniś VIII. 55, 5.
 acodaso no IX. 79, 1.
 accha ṛishe V. 52, 14.
 acchā kavim nṛim° IV. 16, 9.
 acchā kośam IX. 66, 11.
 acchā giro VII. 10, 3.
 acchā ca tv° VIII. 21, 6.
 acchā nah śir° VIII. 71, 10.
 acchā nṛicakshā IX. 92, 2.
 acchā no angir° VIII. 23, 10.
 acchā no mitramaho VI. 2, 11;
 VI. 14, 6.
 acchā no yāhy VI. 16, 44.
 acchā ma indram X. 43, 1.
 acchā mahi V. 43, 8.
 acchāyan vo VII. 36, 9.
 acchā yo gantā IV. 29, 4.
 acchā vada tav° V. 83, 1.
 acchā vadā tanā I. 38, 13.
 acchā vivakmi III. 57, 4.
 acchā vo agnim V. 25, 1.
 acchā voccyā IV. 1, 19.
 acchā vo devīm III. 61, 5.
 acchā samudram IX. 66, 12.
 acchā sindhum III. 33, 3.
 acchā hi tvā VIII. 60, 2.
 acchā hi somah IX. 81, 2.
 acchidrā śarma III. 15, 5.
 acchidrā sūno I. 58, 8.

acyutā cid VIII. 20, 5.
 ajanti yam V. 43, 7.
 ajanty enam IX. 109, 20.
 ajā anyasya VI. 57, 3.
 ajātaśatrum V. 34, 1.
 ajā vṛita indra I. 174, 3.
 ajāśvāḥ paśupā VI. 58, 2.
 ajirāśas tad apa V. 47, 2.
 ajirāso harayo VIII. 49, 8.
 ajījanann amrit° III. 29, 13.
 ajījano amritā IX. 110, 4.
 ajījano hi IX. 110, 3.
 ajaishmā ghā X. 164, 5.
 ajaishmādyās° VIII. 47, 18.
 ajo na kshām I. 67, 3.
 ajo bhāgas X. 16, 4.
 ajohavid aśvinā taugryo I. 117,
 15.
 ajohavid aśvinā vartikā I. 117,
 16.
 ajohavīn nāsatyā I. 116, 13.
 ajyeshthāso V. 60, 5.
 ajre cid VIII. 27, 18.
 anjate vy IX. 86, 43.
 anjanti tvām III. 8, 1.
 anjanti yam prathayanto V. 43, 7.
 ata u tvā X. 1, 4.
 atah parijmann I. 6, 9.
 atah samudram VIII. 6, 29.
 atah sahasranirṇijā VIII. 8, 11.
 atapyamāne I. 185, 4.
 atas cid indra VIII. 92, 10.
 atas tvā rayim IX. 48, 3.
 atārishur III. 33, 12.
 atārishma tamasas pāram asyo-
 shā I. 92, 6.
 atārishma tamasas pāram asya
 prati vām I. 183, 6; I. 184, 6.
 atārishma tamasas pāram asya
 prati stomam VII. 73, 1.
 ati trishtam vavaksh° III. 9, 3.
 ati tri IX. 17, 5.

atithim mānush°

adha svanān mar°.

atithim mānush° VIII. 23, 25.
 ati drava X. 14, 10.
 ati naḥ saśc° I. 42, 7.
 ati no vishpitā VIII. 83, 3.
 ati vā yo maruto VI. 52, 2.
 ati vāyo sasato I. 135, 7.
 ati vārān IX. 60, 3.
 ati viddhā VIII. 96, 2.
 ati viśvāḥ X. 97, 10.
 ati śritī IX. 14, 6.
 atishṭhantīnām I. 32, 10.
 atīd u śakra VIII. 69, 14.
 atīyāma nidas tirah V. 53, 14.
 atīhi manyushāviṇam VIII.
 32, 21.
 atṛipñuvantam IV. 19, 3.
 ato devā av° I. 22, 16.
 ato na ā V. 50, 3.
 ato vayam anta° I. 165, 5.
 ato viśvāny adbh° I. 25, 11.
 atyam haviḥ sac° V. 44, 3.
 atyam mṛijanti IX. 85, 7.
 atyāyātam V. 75, 2.
 atyā vṛidhasnū IV. 2, 3.
 atyāso na ye VII. 56, 16.
 atyā hiyānā IX. 13, 6.
 aty ū pavitram IX. 45, 4.
 atyūrmir IX. 17, 3.
 atyo na hiyāno IX. 86, 3.
 atyo nājman I. 65, 36.
 atrā te I. 163, 7.
 atrā vi VIII. 34, 3.
 atrāha gor I. 84, 15.
 atrāha tad I. 135, 8.
 atrāha te IV. 22, 7.
 atrim anu II. 8, 5.
 atrir yad V. 78, 4.
 atrīnām st° VIII. 36, 6.
 atred u X. 27, 10.
 atrer iva VIII. 35, 19.
 atrer yath° X. 85, 52.
 atraiva vo X. 166, 3.

athā te angir° I. 75, 2.
 athā te antamānām I. 4, 3.
 athā na ubhay° I. 26, 9.
 adatrāyā V. 49, 3.
 adadā arbh° I. 51, 13.
 adabdhā indo IX. 85, 3.
 adabbdhasya VIII. 44, 20.
 adabbdhebbhiḥ sav° VI. 71, 3.
 adabbdhebbhis tava VI. 8, 7.
 adardar utsam V. 32, 1.
 adarśi gātūr ur° I. 136, 2.
 adarśi gātuvittamo VIII. 103, 1.
 adān me VIII. 19, 36.
 adābhyah puraetā III. 11, 5.
 adābhyena śocishā X. 118, 7.
 adābhyo bhuv° IV. 53, 4.
 aditi dyāvaprith° I. 89, 1.
 aditir na ur° VIII. 47, 9.
 aditir no divā VIII. 18, 6.
 aditir hy aj° X. 72, 5.
 adite mitra II. 27, 14.
 aditsantam VI. 53, 3.
 adidyutat VI. 11, 4.
 adṛisram asya I. 50, 3.
 adṛishṭān I. 191, 2.
 adediṣṭa vṛitr° III. 31, 21.
 adevād devaḥ X. 124, 2.
 adevena manasā II. 23, 12.
 ado yad X. 155, 3.
 addhīd indra X. 116, 8.
 adbhiḥ soma IX. 74, 9.
 adyā cin VI. 30, 3.
 adyā dūtām I. 44, 3.
 adyā devā I. 115, 6.
 adyādyā śva° VIII. 61, 17.
 adyā no deva V. 82, 4.
 adyā murīya VII. 104, 15.
 adyed u X. 32, 8.
 adriṇā te X. 28, 3.
 adribhiḥ sutah pavate IX. 71, 3.
 adribhiḥ sutah pavase IX. 86,

adribhiḥ suto matibhiḥ IX.
 75, 4.
 adrogham āv° VIII. 60, 4.
 adrogha satyam III. 32, 9.
 advesho adya X. 35, 9.
 advesho no mar° V. 87, 8.
 adhuḥ paśy° VIII. 33, 19.
 adha kratvā V. 29, 5.
 adha kshapā IX. 99, 2.
 adha gmantā I. 122, 11.
 adha gmantośanā X. 22, 6.
 adha jihvā pāp° VI. 6, 5.
 adha jmo VIII. 1, 18.
 adha te viśvam I. 57, 2.
 adha tyam dr° X. 11, 4.
 adha tvam indra X. 61, 2.
 adha tvashtā VI. 17, 10.
 adha tvā viśve VI. 17, 8.
 adha tvishīmāñ II. 22, 2.
 adha dyutānaḥ IV. 5, 10.
 adha dyauś VI. 17, 9.
 adha drapso VIII. 96, 15.
 adha dhārayā IX. 97, 11.
 adha pra jajne I. 121, 6.
 adha priyam VIII. 46, 29.
 adha plāyogir VIII. 1, 33.
 adha yac cār° VIII. 46, 31.
 adha yad ime IX. 110, 9.
 adha yad rājāna X. 61, 23.
 adha śrutam VII. 18, 12.
 adha śvetam k° g° a° āpipy°
 IV. 27, 5.
 adha śvetam k° g° a° kārsh°
 IX. 74, 8.
 adha sma yasyā V. 9, 5.
 adha smā te VI. 25, 7.
 adha smā na II. 31, 2.
 adha smā no VI. 46, 11.
 adha smāsya VI. 12, 5.
 adha syā yosh° VIII. 46, 33.
 adha svanād uta I. 94, 11.
 adha svanān mar° I. 38, 10.

adha svapnasya

anu pûrvāṇy okyā.

adha svapnasya I. 120, 12.
 adhākṛiṇoḥ pṛithivīm II. 13, 5.
 adhākṛiṇoḥ prathamam II. 17, 3.
 adhā gāya X. 61, 21.
 adhā cin nu X. 132, 3.
 adhā te VIII. 93, 12.
 adhā tvam hi VIII. 84, 6.
 adhā naro V. 52, 11.
 adhā no viśv° I. 42, 6.
 adhā nv asya jenyasya X. 61, 24.
 adhā nv asya samdṛśam VII. 88, 2.
 adhā manye bṛihad VI. 30, 2.
 adhā manye śrat I. 104, 7.
 adhā mahī VII. 15, 14.
 adhā mātur IV. 2, 15.
 adhā yathā naḥ IV. 2, 16.
 adhāyi dhītir X. 31, 3.
 adhā yo viśvā II. 17, 4.
 adhāy agnir III. 5, 3.
 adhārayatam pṛithivīm uta dyām V. 62, 3.
 adhārayanta I. 20, 8.
 adhā sumandro X. 61, 20.
 adhā ha yad IV. 2, 14.
 adhā ha yanto VII. 74, 5.
 adhā hi kāvyā V. 66, 4.
 adhā hinvāna IX. 48, 5.
 adhā hi vikshv īḍyo VI. 2, 7.
 adhā hīndra VIII. 98, 7.
 adhā hotā nyas° VI. 1, 2.
 adhā hy agna eshām V. 16, 4.
 adhā hy agne krator IV. 10, 2.
 adhā hy agne mahnā X. 6, 7.
 adhi dyām IX. 85, 9.
 adhi dvayor I. 83, 3.
 adhi na indraishām VIII. 83, 7.
 adhi putro X. 33, 7.
 adhi peśāmsi I. 92, 4.
 adhi bṛibuh VI. 45, 31.
 adhi yad asmin IX. 94, 1.

adhi yas tasthau X. 105, 5.
 adhi yā bṛih° VIII. 25, 7.
 adhi śriyam I. 72, 10.
 adhi śriye VI. 63, 5.
 adhi sānau I. 80, 6.
 adhīn nv atra X. 93, 5.
 adhīva yad VIII. 7, 14.
 adhīvāsam I. 140, 9.
 adhukshata pr° IX. 2, 3.
 adhukshat pipy° VIII. 72, 16.
 adhenum dasrā I. 117, 20.
 adhvaryavaḥ kartanā II. 14, 9.
 adhvaryavaḥ payaso II. 14, 10.
 adhvaryavaś cakṛiv° V. 43, 3.
 adhvaryav ā tu VIII. 32, 24.
 adhvaryavo 'pa X. 30, 3.
 adhvaryavo bharaten° II. 14, 1.
 adhvaryavo ya ur° II. 14, 4.
 adhvaryavo yaḥ śatam śambaraśya II. 14, 6.
 adhvaryavo yaḥ śatam ā II. 14, 7.
 adhvaryavo yaḥ svaśnam II. 14, 5.
 adhvaryavo yan naraḥ II. 14, 8.
 adhvaryavo yo apo II. 14, 2.
 adhvaryavo yo divyasya II. 14, 11.
 adhvaryavo yo dṛibhīkam II. 14, 3.
 adhvaryavo 'ruṇam VII. 98, 1.
 adhvaryavo havishmanto X. 30, 2.
 adhvaryubhiḥ p° III. 7, 7.
 adhvaryum vā X. 41, 3.
 adhvaryo adribhiḥ IX. 51, 1.
 adhvaryo drāvayā VIII. 4, 11.
 adhvaryo vīra VI. 44, 13.
 anacchaye I. 164, 30.
 anaptam apsu IX. 16, 3.
 anamīvā ushasa ā X. 35, 6.
 anamīvāsa ilayā III. 50, 3.

anarvāṇam vṛish° I. 190, 1.
 anarvāṇo hy VIII. 18, 2.
 anarśarātīm VIII. 99, 4.
 anavadyair abhi° I. 6, 8.
 anavas te V. 31, 4.
 anaśvo jāto anabhīśur arvā I. 152, 5.
 anaśvo jāto anabhīśur ukthyo IV. 36, 1.
 anasvantā V. 27, 1.
 anāgaso V. 82, 6.
 anādhrishṭāni X. 138, 4.
 anānudo vṛishabho jagmir II. 23, 11.
 anānudo vṛishabho dodhato II. 21, 4.
 anāyato anibaddhaḥ IV. 13, 5;
 IV. 14, 5.
 anārambhane I. 116, 5.
 anireṇa vacasā IV. 5, 14.
 anukāmam tarp° I. 17, 3.
 anu kṛishṇe vasudhitī jihāte III. 31, 17.
 anu kṛishṇe vasudhitī yemāte IV. 48, 3.
 anu tad urvī VII. 34, 24.
 anu tan no VII. 38, 6.
 anu te dāyi VI. 25, 8.
 anu te śushmam X. 88, 6.
 anuttamā te I. 165, 9.
 anu tritasya VIII. 7, 24.
 anu tvā mahī I. 121, 11.
 anu tvā ratho I. 163, 8.
 anu tvā rodasī ubhe krakshamānam VIII. 76, 11.
 anu tvā rodasī ubhe cakram VIII. 6, 38.
 anu tvāhighne VI. 18, 14.
 anu dyāvāpṛith° VI. 18, 15.
 anu drapsāsa ind° IX. 6, 4.
 anu dvā jahitā IV. 30, 19.
 anu pûrvāṇy okyā VIII. 25, 17.

anu prātnasyaukasah

apsu tvā.

anu prātnasyaukasah VIII. 69, 18.
 anu prātnasyaukaso I. 30, 9.
 anu prātnāsa IX. 23, 2.
 anu pra yeje VI. 36, 2.
 anu yad im V. 29, 2.
 anuvratāya I. 51, 9.
 anu śrutām V. 62, 5.
 anuspashṭo X. 160, 4.
 anu svadhām I. 33, 11.
 anu hi tvā IX. 110, 2.
 anūnod V. 45, 7.
 anūpe IX. 107, 9.
 anṛiksharā X. 85, 23.
 aneno vo maruto VI. 66, 7.
 anehasam vo VIII. 50, 4.
 anehasam pratarāṇam VIII. 49, 4.
 aneho dāttram I. 185, 3.
 aneho na VIII. 67, 12.
 aneho mitrāryaman VIII. 18, 21.
 antariksheṇa X. 136, 4.
 antarikshe pathibhir X. 168, 3.
 antaricchanti tam VIII. 72, 3.
 antarikshaprām X. 95, 17.
 antaraś cakrais VI. 62, 10.
 antar dūto III. 3, 2.
 antar yaccha X. 102, 3.
 antar hy agna II. 6, 7.
 antas ca prāgā VIII. 48, 2.
 antas carati X. 189, 2.
 anti cit santam VIII. 11, 4.
 antivāmā VII. 77, 4.
 anyad adya VI. 24, 5.
 anyam asmad VIII. 75, 13.
 anyam ū shu X. 10, 14.
 anyavratam am° VIII. 70, 11.
 anyasyā vatsam III. 55, 13.
 anyā vo X. 97, 14.
 anye jāyām X. 34, 4.
 anyo anyam VII. 103, 4.

anv apām VII. 82, 3.
 anv asya VIII. 1, 34.
 anv aha māsā X. 89, 13.
 anv eko II. 13, 3.
 apaghnanto IX. 13, 9.
 apaghnann eshi IX. 96, 23.
 apaghnann pavate IX. 61, 25.
 apaghnann pavase IX. 63, 24.
 apaghnann soma IX. 63, 29.
 apa jyotishā X. 68, 5.
 apa tyam vṛjīnam VI. 51, 13.
 apa tyam parip° I. 42, 3.
 apa tyā asthur VIII. 48, 11.
 apa tye tāt° I. 50, 2.
 apa dvārā IX. 10, 6.
 apa naḥ śoś° I. 97, 1.
 apa prāca X. 131, 1.
 apa yor indrah X. 105, 3.
 apaś cid III. 31, 16.
 apaśyam gopām anipadyamānam I. 164, 31; X. 177, 3.
 apaśyam grāmam X. 27, 19.
 apaśyam tvā X. 183, 1, 2.
 apaśyam asya X. 79, 1.
 apa svasur VII. 71, 1.
 apa hata X. 76, 4.
 apāḥ pūrveshām X. 96, 13.
 apāḥ somam III. 53, 6.
 apāguhann amṛi° X. 17, 2.
 apām garbham III. 1, 13.
 apān prān I. 164, 38.
 apād ahasto I. 32, 7.
 apād ita ud VI. 38, 1.
 apād indro VIII. 69, 11.
 apād u śipry VIII. 92, 4.
 apād eti prath° I. 152, 3.
 apād dhotrād II. 37, 4.
 apādhamad abhiś° VIII. 89, 2.
 apām napātām I. 22, 6.
 apām napād II. 35, 9.
 apānyad ety I. 123, 7.
 apām atishṭhad I. 54, 10.

apāna somam VIII. 48, 3.
 apām idam X. 142, 7.
 apām ived IX. 95, 3.
 apā mīvām apa viśvām X. 63, 12.
 apā mīvām apa sridham VIII. 18, 10.
 apā mīvām savitā X. 100, 8.
 apām upasthe VI. 8, 4.
 apām ūrmir VIII. 14, 10.
 apām perum X. 36, 8.
 apām phenena VIII. 14, 13.
 apām madhye VII. 89, 4.
 apāyy asya II. 19, 1.
 apāro vo V. 87, 6.
 api panthām VI. 51, 16.
 apibat kadru° VIII. 45, 26.
 api vṛśca VIII. 40, 6.
 api shṭutah VII. 38, 3.
 apūrvyā VI. 32, 1.
 apeta vīta X. 14, 9.
 apendra dv° X. 152, 5.
 apehi man° X. 164, 1.
 apo devīr I. 23, 18.
 apo mahīr X. 104, 9.
 apo yad IV. 16, 8.
 apo vasānah IX. 107, 26.
 apo vṛitram IV. 16, 7.
 aposhā an° IV. 30, 10.
 apo shu ṇa VIII. 67, 15.
 apo su myaksha II. 28, 6.
 apo hy eshām IV. 33, 9.
 aptūrye III. 51, 9.
 apnasvatīm I. 112, 24.
 aprakshitam I. 55, 8.
 apratīto IV. 50, 9.
 aprayucchann I. 143, 8.
 aprāmisatya VIII. 61, 4.
 apsarasām gandh° X. 136, 6.
 apsarā jāro X. 123, 5.
 apasā indrāya IX. 65, 20.
 apsu tvā IX. 30, 5.

apsu dhûtasya

abhi no arsha.

apsu dhûtasya X. 104, 2.
 apsu me somo abravîd I. 23,
 20; X. 9, 6.
 apsv agne VIII. 43, 9.
 apsv antar I. 23, 19.
 abudhne I. 24, 7.
 abudhram u X. 35, 1.
 abodhi jâra VII. 9, 1.
 abodhi hotâ V. 1, 2.
 abodhy agniḥ sam° V. 1, 1.
 abodhy agniḥ jma I. 157, 1.
 abjâm VII. 34, 16.
 abhâgaḥ X. 83, 5.
 abhi kaṇvâ VIII. 6, 34.
 abhi kratvendra VII. 21, 6.
 abhi krandan kal° IX. 86,
 11.
 abhi kranda stan° V. 83, 7.
 abhi kshipaḥ IX. 14, 7.
 abhikhyâ X. 112, 10.
 abhi gandharvam VIII. 77, 5.
 abhi gavyâni IX. 62, 23.
 abhi gâvo adh° IX. 24, 2.
 abhi gâvo anûsh° IX. 32, 5.
 abhi gotrâni X. 103, 7.
 abhi jaitrîr III. 31, 4.
 abhi tashṭeva III. 38, 1.
 abhi te madh° IX. 11, 2.
 abhi tyam vîram VI. 50, 6.
 abhi tyam gâvaḥ IX. 84, 5.
 abhi tyam cârum IX. 6, 2.
 abhi tyam pûrvyam IX. 6, 3.
 abhi tyam mesham I. 51, 1.
 abhi tripiṣṭham IX. 90, 2.
 abhi tvâ gotamâ girâ jâtavedo
 I. 78, 1.
 abhi tvâ gotamâ girânûshata
 IV. 32, 9.
 abhi tvâ devaḥ sav° X. 174, 3.
 abhi tvâ deva sav° I. 24, 3.
 abhi tvâ naktîr II. 2, 2.
 abhi tvâ pâjo VI. 21, 7.

VOL. VI.

abhi tvâ pûrvapâtaya indra
 VIII. 3, 7.
 abhi tvâ pûrvapâtaye srijâmi
 I. 19, 9.
 abhi tvâ yoshaṇo IX. 56, 3.
 abhi tvâ vṛishabhâ VI. 45, 22.
 abhi tvâ sûra VII. 32, 22.
 abhi tvâ sindho X. 75, 4.
 abhi dyâm X. 119, 8.
 abhi dyumnam IX. 108, 9.
 abhi dyumnâni III. 40, 7.
 abhi droṇâni IX. 33, 2.
 abhi dvijanmâ triv° I. 140, 2.
 abhi dvijanmâ trî I. 149, 4.
 abhi na ilâ V. 41, 19.
 abhinakshanto II. 24, 6.
 abhi no devîr I. 22, 2.
 abhi no naryam VI. 53, 2.
 abhi no vâjasât° IX. 98, 1.
 abhi pra gopatim VIII. 69, 4.
 abhi pra dadrur IV. 19, 5.
 abhi pra bhara VIII. 89, 4.
 abhi prayâmsi vâhasâ III. 11, 7.
 abhi prayâmsi sudhitâ VI. 15,
 15.
 abhi pra vaḥ sur° VIII. 49, 1.
 abhi pravanta IV. 58, 8.
 abhi pra sthâtâ° VII. 34, 5.
 abhi priyâni kâvyâ IX. 57, 2.
 abhi priyâni pavate cano° IX.
 75, 1.
 abhi priyâni pavate punâ° IX.
 97, 12.
 abhi priyâ divas padam IX. 10, 9.
 abhi priyâ divas padâ IX. 12, 8.
 abhi priyâ maruto VIII. 27, 6.
 abhi prehi X. 83, 7.
 abhi brahmîr IX. 33, 5.
 abhibhuvê II. 21, 2.
 abhibhûr aham X. 166, 4.
 abhi yajnam I. 15, 3.
 abhi yam devî nirrit° VII. 37, 7.

P

abhi yam devy adit° VII. 38, 4.
 abhi ye tvâ V. 79, 4.
 abhi ye mitho VII. 38, 5.
 abhi yo mah° III. 59, 7.
 abhi vastrâ IX. 97, 50.
 abhi vahnaya VIII. 12, 15.
 abhi vahnir IX. 9, 6.
 abhi vâm nûnam VII. 67, 3.
 abhi vâyum IX. 97, 49.
 abhi viprâ anûshata gâvo IX.
 12, 2.
 abhi viprâ anûshata mûrdhan
 IX. 17, 6.
 abhi viśvâni IX. 42, 5.
 abhivṛitya X. 174, 2.
 abhi venâ IX. 64, 21.
 abhi vo arce V. 41, 8.
 abhi vo devîm VII. 34, 9.
 abhi vo vîram VIII. 46, 14.
 abhi vyavasya III. 53, 19.
 abhi vrajan na VIII. 6, 25.
 abhivlagyâ I. 133, 2.
 abhi śyâvan X. 68, 11.
 abhishṭane I. 80, 14.
 abhishṭaye VIII. 68, 5.
 abhi sidhmo I. 33, 13.
 abhi suvânâsa IX. 17, 2.
 abhi sūyavasam I. 42, 8.
 abhi somâsa . . . | abhikośam
 IX. 23, 4.
 abhi somâsa . . . | samudra-
 syâdhi IX. 107, 14.
 abhi svapûbhir VII. 56, 3.
 abhi svarantu VIII. 13, 28.
 abhi svavṛiṣṭim I. 52, 5.
 abhi hi satya VIII. 98, 5.
 abhîka âsâm III. 56, 4.
 abhî 'dam ekam X. 48, 7.
 abhî na â vavṛitsva IV. 31, 4.
 abhî navante IX. 100, 1.
 abhî no agna I. 140, 3.
 abhî no arsha IX. 97, 51.

abhimam aghnyā

ayam ta indra.

abhīmam aghnyā IX. 1, 9.
 abhīm avanvant I. 51, 2.
 abhīm ṛitasya dohanā I. 144, 2.
 abhīm ṛitasya viśṭ° IX. 34, 5.
 abhīvartena X. 174, 1.
 abhivṛitam kṛiś° I. 35, 4.
 abhī shatas VII. 32, 24.
 abhī shu ṇaḥ IV. 31, 3.
 abhī shu yas VIII. 93, 21.
 abhī shv aryaḥ X. 59, 3.
 abhī hi manyo X. 83, 3.
 abhutsy u VIII. 9, 16.
 abhūd idam I. 182, 1.
 abhūd u pāram I. 46, 11.
 abhūd u bhā u I. 46, 10.
 abhūd u vo IV. 34, 4.
 abhūd ushā indratamā VII. 79, 3.
 abhūd ushā ruśat V. 75, 9.
 abhūd devaḥ sav° IV. 54, 1.
 abhūr u VI. 45, 13.
 abhūr eko VI. 31, 1.
 abhūr v aukshīr X. 27, 7.
 abhy abhi hi IX. 110, 5.
 abhy arca VIII. 40, 4.
 abhy arshata IV. 58, 10.
 abhy arsha bṛihad IX. 20, 4.
 abhy arsha mahānām IX. 1, 4.
 abhy arsha vicakshaṇa IX. 51, 5.
 abhy arsha sahasriṇam IX. 63, 12.
 abhy arsha svāyudha IX. 4, 7.
 abhy arshānapacyuto IX. 4, 8.
 abhy avasthāḥ V. 19, 1.
 abhyāram VIII. 72, 11.
 abhyūrṇoti VIII. 79, 2.
 abhraprusho X. 77, 1.
 abhrāji V. 54, 6.
 abhrātaro na IV. 5, 5.
 abhrātrivyo VIII. 21, 13.
 abhrāteva I. 124, 7.
 amanthisṭām III. 23, 2.

amandan mā I. 165, 11.
 amandān stomān I. 126, 1.
 amanmahād VIII. 1, 14.
 amājuraś cid X. 39, 3.
 amājūr iva II. 17, 7.
 amād eshām V. 59, 2.
 amāya vo VIII. 20, 6.
 amitrahā IX. 11, 7.
 amitrāyudho III. 29, 15.
 aminatī I. 124, 2.
 amī ya ṛikshā I. 24, 10.
 amī ye devāḥ I. 105, 5.
 amī ye panco I. 105, 10.
 amī ye sapta I. 105, 9.
 amivahā VII. 55, 1.
 amīshām cittam X. 103, 12.
 amūr yā I. 23, 17.
 amūrah kavir VII. 9, 3.
 amūrā viśvā VII. 61, 5.
 amūro hotā IV. 6, 2.
 amṛiktena IX. 69, 5.
 amṛitam jātav° VIII. 74, 5.
 ameva ṇaḥ II. 36, 3.
 ambayo yanty I. 23, 16.
 ambitame II. 41, 16.
 amyak sā I. 169, 3.
 ayam yaḥ sṛiṇj° IV. 15, 4.
 ayam yajno I. 177, 4.
 ayam yathā VIII. 102, 8.
 ayam yoniś IV. 3, 2.
 ayam yo vajrah X. 27, 21.
 ayam yo hotā X. 52, 3.
 ayam rocayad VI. 39, 4.
 ayam vām kṛishṇo VIII. 85, 3.
 ayam vām gharmo VIII. 9, 4.
 ayam vām adribhiḥ VIII. 22, 8.
 ayam vām pari shicyate IV. 49, 2.
 ayam vām bhāgo VIII. 56, 4.
 ayam vām madhumatt° I. 47, 1.
 ayam vām mitrāvar° II. 41, 4.
 ayam vicarshaṇir IX. 62, 10.

ayam vidac citr° VI. 47, 5.
 ayam viprāya X. 25, 11.
 ayam viśvā abhi VIII. 91, 9.
 ayam viśvāni IX. 54, 3.
 ayam vṛitaś IV. 17, 9.
 ayam venaś X. 123, 1.
 ayam vo yajna IV. 34, 3.
 ayam śṛiṇve IV. 17, 10.
 ayam samaha I. 120, 11.
 ayam sa yusya X. 6, 1.
 ayam sa yo divas IX. 39, 4.
 ayam sa. yo varimāṇam VI. 47, 4.
 ayam sa śinkte I. 164, 29.
 ayam sahasram VIII. 3, 4.
 ayam sa hotā I. 149, 5.
 ayam su tubhyam VII. 86, 8.
 ayam sūrya ivo° IX. 54, 2.
 ayam so agnir āhutaḥ VII. 1, 16.
 ayam so agnir yasmint III. 22, 1.
 ayam soma indra tubhyam sunva ā VII. 29, 1.
 ayam soma indra tubhyam sunve tu° IX. 88, 1.
 ayam somaḥ kap° IX. 67, 11.
 ayam somaś cam° V. 51, 4.
 ayam stuto X. 61, 16.
 ayam svādur VI. 47, 2.
 ayam ha yad VII. 68, 4.
 ayam ha yena VIII. 65, 4.
 ayam hi te amartya X. 144, 1.
 ayam hi nectā VII. 40, 4.
 ayam hotā VI. 9, 4.
 ayam kavir VII. 4, 4.
 ayam kṛitnur VIII. 79, 1.
 ayam gha sa X. 25, 10.
 ayam cakram IV. 17, 14.
 ayam jāyata I. 128, 1.
 ayam ta āghṛiṇe IX. 67, 12.
 ayam ta indra VIII. 17, 11.

ayam ta emi

arthino.

ayam ta emi VIII. 100, 1.
 ayam te astu III. 44, 1.
 ayam te asmy upa X. 83, 6.
 ayam te mânushe VIII. 64, 10.
 ayam te yonir III. 29, 10.
 ayam te śaryañâvatî VIII. 64, 11.
 ayam te stomo I. 16, 7.
 ayam dakshâya IX. 105, 3.
 ayam daśasyan X. 99, 10.
 ayam diva IX. 68, 9.
 ayam dîrghâya VIII. 13, 30.
 ayam devaḥ sah° VI. 44, 22.
 ayam devânâm I. 160, 4.
 ayam devâya I. 20, 1.
 ayam deveshu IX. 44, 3.
 ayam dyâvâprith° VI. 44, 24.
 ayam dyotayad VI. 39, 3.
 ayam nâbhâ X. 62, 4.
 ayam nidhiḥ X. 108, 7.
 ayam no vidvân IX. 77, 4.
 ayam akṛinod VI. 44, 23.
 ayam agniḥ sahasriṇo VIII. 75, 4.
 ayam agniḥ suvîryasye° III. 16, 1.
 ayam agnir urushy° X. 176, 4.
 ayam agnir vadhryaśv° X. 69, 12.
 ayam agne jaritâ X. 142, 1.
 ayam agne tve VIII. 44, 28.
 ayam asmân van° III. 53, 20.
 ayam asmâsu kâvya X. 144, 2.
 ayam asmi VIII. 100, 4.
 ayam indra vṛish° X. 86, 18.
 ayam indro marut° VIII. 76, 2.
 ayam iha prath° IV. 7, 1.
 ayam u te sam atasi I. 30, 4.
 ayam u te sarasv° VII. 95, 6.
 ayam u tvâ VIII. 17, 7.
 ayam u vâm III. 62, 2.
 ayam uśânaḥ VI. 39, 2.

ayam u shya pra X. 176, 3.
 ayam u shya sumahân VII. 8, 2.
 ayam eka itthâ VIII. 25, 16.
 ayam emi X. 86, 19.
 ayam panthâ IV. 18, 1.
 ayam punâna IX. 86, 21.
 ayam pûshâ IX. 101, 7.
 ayam bharâya IX. 106, 2.
 ayam matavân IX. 86, 13.
 ayam mâtâyam X. 60, 7.
 ayam mitrasya I. 94, 12.
 ayam mitrâya I. 136, 4.
 ayam mitro III. 59, 4.
 ayam me pîta ud VI. 47, 3.
 ayam me hasto X. 60, 12.
 ayânsam agne II. 35, 15.
 ayâ citto IX. 65, 12.
 ayâ te agne vidhemo° II. 6, 2.
 ayâ te agne samidhâ IV. 4, 15.
 ayâ dhiyâ VIII. 93, 17.
 ayâ nijaghnir IX. 53, 2.
 ayâ pavasva devayur IX. 106, 14.
 ayâ pavasva dhâr° IX. 63, 7.
 ayâ pavâ IX. 97, 52.
 ayâma dhîvato VIII. 92, 11.
 ayâmi ghosha VII. 23, 2.
 ayâmi te III. 14, 2.
 ayâ rucâ IX. 111, 1.
 ayâ vâjam VI. 17, 15.
 ayâ vîti IX. 61, 1.
 ayâ somaḥ IX. 47, 1.
 ayâ ha tyam VI. 22, 6.
 ayukta sapta śundhyuvaḥ I. 50, 9.
 ayukta sapta haritaḥ VII. 60, 3.
 ayukta sûra IX. 63, 8.
 ayuja asamo VIII. 62, 2.
 ayujran ta I. 169, 2.
 ayuddha id VIII. 45, 3.
 ayuddhaseno X. 138, 5.

ayuyutsann I. 33, 6.
 ayodamshtro X. 87, 2.
 ayoddheva I. 32, 6.
 aram hi VIII. 92, 26.
 aram kâmâya X. 96, 7.
 aram kṛiṇvantu I. 170, 4.
 aram kshayâya VIII. 15, 13.
 aranyâny ar° X. 146, 1.
 aranyor nih° III. 29, 2.
 aram ta indra VIII. 92, 24.
 aram dâso VII. 86, 7.
 aramatir VIII. 31, 12.
 aramamâno IX. 72, 3.
 aramayah sar° II. 13, 12.
 aram aśvâya VIII. 92, 25.
 aram ma uśrayâmue IV. 32, 24.
 aram me gantam VI. 63, 2.
 araśmâno IX. 97, 20.
 arâ ived V. 58, 5.
 arâdhi hotâ nishadâ X. 53, 2.
 arâyi kâpe X. 155, 1.
 arâvîd IX. 74, 5.
 aritram vâm I. 46, 8.
 arishṭaḥ sa X. 63, 13.
 aruṇapsur VIII. 73, 16.
 aruṇo mâ I. 105, 18.
 arushasya VI. 49, 3.
 arusho jan° IX. 25, 5.
 arûrucad IX. 83, 3.
 aroravîd II. 11, 10.
 arcata prâr° VIII. 69, 8.
 arcad vṛishâ I. 173, 2.
 arcanta eke VIII. 29, 10.
 arcantas tvâ V. 13, 1.
 arcanti I. 92, 3.
 arcâ dive I. 54, 3.
 arcâmi te IV. 4, 8.
 arcâmi vâm vardh° X. 12, 4.
 arcâ śakrâya I. 54, 2.
 arṇâmsi VII. 18, 5.
 artham id I. 105, 2.
 arthino VIII. 79, 5.

ardham vîr°

ardham vîr° VII. 18, 16.
 arbhako na VIII. 69, 15.
 aryamaṇam varuṇam IV. 2, 4.
 aryamaṇam bṛihaspatim X.
 141, 5.
 aryamā no III. 54, 18.
 aryamyam var° V. 85, 7.
 aryo vā X. 148, 3.
 aryo viśām X. 20, 4.
 arvadbhir agne I. 73, 9.
 arvanto VII. 90, 7; VII. 91, 7.
 arvāñ iva IX. 97, 25.
 arvāg ratham viśvavāram VI.
 37, 1.
 arvāg ratham ni VIII. 35, 22.
 arvāñ ehi I. 104, 9.
 arvāñ tricakro I. 157, 3.
 arvāñ narā VII. 82, 8.
 arvācīnam su III. 37, 2.
 arvācīno vaso IV. 32, 14.
 arvācī subh° IV. 57, 6.
 arvāncam tvā puruṣṭuta VIII.
 6, 45; VIII. 32, 30.
 arvāncam tvā sukhe III. 41, 9.
 arvāncam daivyam I. 45, 10.
 arvāncam adya II. 37, 5.
 arvāncam indram X. 128, 10.
 arvāncā I. 47, 8.
 arvāncō adya II. 29, 6.
 arvāvato na ā gahi III. 40, 8.
 arvāvato na ā gahy III. 37, 11.
 arshā naḥ IX. 61, 15.
 arshā soma IX. 65, 49.
 arhanto ye V. 52, 5.
 arhan bibh° II. 33, 10.
 alātrīṇo III. 30, 10.
 alāyasya IX. 67, 30.
 avamśe dyām II. 15, 2.
 avah pareṇa para I. 164, 17.
 avah pareṇa pitaram I. 164, 18.
 avakrakṣiṇam VIII. 1, 2.
 avakranda II. 42, 3.

asṛavam hi.

ava kshipa divo II. 30, 5.
 avacashta VIII. 62, 6.
 ava te heḷo I. 24, 14.
 ava tmanā I. 104, 3.
 ava tya indro IX. 51, 3.
 ava tyā bṛiḥ IX. 134, 3.
 ava tve indra VI. 47, 14.
 avadyam iva IV. 18, 5.
 ava dyutānaḥ IX. 75, 3.
 ava drapso VIII. 96, 13.
 ava drugdhāni VII. 86, 5.
 ava dvake X. 59, 9.
 ava no vṛij° X. 105, 8.
 avantam adr° VIII. 73, 7.
 avantu naḥ I. 106, 3.
 avantu māni VI. 52, 4.
 ava patantīr X. 97, 17.
 ava yac chyeno IV. 27, 3.
 ava yat tvam X. 134, 4.
 ava yat sve VIII. 79, 9.
 avartyā IV. 18, 13.
 avardhayan III. 1, 4.
 avar maha I. 133, 6.
 avarshīr V. 83, 10.
 avavidddham I. 182, 6.
 ava vedim VII. 60, 9.
 ava sindhum VII. 87, 6.
 avasṛijann I. 142, 11.
 ava sṛija punar X. 16, 5.
 avasṛijā van° I. 13, 11.
 avasṛiṣṭā VI. 75, 16.
 ava spridhi V. 3, 9.
 ava sma durha° X. 134, 2.
 ava sma yasya V. 7, 5.
 avasyate I. 116, 23.
 ava sya śūrā dhvano IV. 16, 2.
 ava syūmeva III. 61, 4.
 ava svayuktā I. 168, 4.
 ava svarāti VIII. 69, 9.
 ava svedā X. 134, 5.
 avā kalpeshu IX. 9, 7.
 avācacakṣham V. 30, 2.

avā nu kam X. 50, 5.
 avā no agna I. 79, 7.
 avā no vājayum VIII. 80, 6.
 avāvaśanta IX. 19, 4.
 avāsām magh° I. 133, 3.
 avāsṛijaḥ pra° X. 138, 2.
 avāsṛijanta jivrayo IV. 19, 2.
 avitā no IX. 67, 10.
 avitā si VIII. 36, 1.
 avidad VI. 44, 7.
 avidhavā X. 85, 48.
 avindad divo I. 130, 3.
 avindam te X. 181, 2.
 avipre cid VI. 45, 2.
 avipro vā VIII. 61, 9.
 avisṭam dhīshv° VII. 67, 6.
 avisṭo asmān VII. 34, 12.
 avīn no VII. 34, 14.
 avīrām iva X. 86, 9.
 avīvṛidhad VIII. 80, 10.
 avīvṛidhanta IV. 32, 12.
 aveyam I. 124, 11.
 avocāma kavaye V. 1, 12.
 avocāma namo I. 114, 11.
 avocāma nivacanāny I. 189, 8.
 avocāma mahate VIII. 57, 5.
 avocāma rahūgaṇā I. 78, 5.
 avo dvābhyām X. 67, 4.
 avor itthā VI. 67, 11.
 avor vām VII. 67, 4.
 avye punānam IX. 86, 25.
 avye vadhūyuh IX. 69, 3.
 avyo vāre pari priyam IX. 50, 3.
 avyo vāre pari priyo IX. 7, 6.
 avyo vārebhiḥ IX. 101, 16.
 asōcy agniḥ VII. 67, 2.
 asnāpinaddham X. 68, 8.
 asmanvatī rīy° X. 53, 8.
 asmāsyam II. 24, 4.
 asyāma tam VI. 5, 7.
 asyāma te I. 114, 3.
 asṛavam hi I. 109, 2.

asrîrâ

asmabhyam su vṛish°.

asrîrâ X. 85, 30.
 asvatthe vo X. 97, 5.
 asvam na gîrbhî VIII. 103, 7.
 asvam na gûlham I. 117, 4.
 asvam na tvâ I. 27, 1.
 asvam id VIII. 74, 10.
 asvasyâtra II. 35, 6.
 asvâ ived V. 59, 5.
 asvâd iy° X. 73, 10.
 asvâ na VI. 67, 4.
 asvâyanto X. 160, 5.
 asvâvati prath° I. 83, 1.
 asvâvatîm som° X. 97, 7.
 asvâvatîr gomatîr na ushâso
 VII. 41, 7; VII. 80, 3.
 asvâvatîr gomatîr viśvavârâ I.
 123, 12.
 asvâvatîr gomatîr viśvasuvido
 I. 48, 2.
 asvâvantam X. 47, 5.
 asvâso na X. 78, 5.
 asvâso ye VII. 74, 4.
 asvinâ pari III. 58, 8.
 asvinâ pibatam I. 15, 11.
 asvinâ puru I. 3, 2.
 asvinâ madhumattamam I. 47,
 3.
 asvinâ madhushuttamo III.
 58, 9.
 asvinâ yajvarîr I. 3, 1.
 asvinâ yad dha V. 74, 10.
 asvinâ yâm VIII. 73, 6.
 asvinâ vartir I. 92, 16.
 asvinâ vâjinîvasû V. 78, 3.
 asvinâ vâyunâ III. 58, 7.
 asvinâv eha... | tiras V. 75, 7.
 asvinâv eha... | hamsâv V. 78, 1.
 asvinâ su vic° VIII. 73, 17.
 asvinâ sv ṛishe VIII. 26, 10.
 asvinâ hariṇâv V. 78, 2.
 asvinor as° I. 120, 10.
 asvî rathî VIII. 4, 9.

VOL. VI.

asveva citrâ IV. 52, 2.
 asvo na krado IX. 97, 28.
 asvo na krandan III. 26, 3.
 asvo na cakrado IX. 64, 3.
 asvo volhâ IX. 112, 4.
 asvyasya IV. 41, 10.
 asvyo vâro I. 32, 12.
 ashâlham yutsu I. 91, 21.
 ashâlham ugram VIII. 70, 4.
 ashâlho agne III. 15, 4.
 ashtaputrâ X. 85, 50.
 ashtâ maho I. 121, 8.
 ashtau putrâso X. 72, 8.
 ashtau vyakhyat I. 35, 8.
 asac ca X. 5, 7.
 asatsu me X. 27, 1.
 asad atra VIII. 31, 18.
 asann it VII. 8, 5.
 asapatnaḥ sap° X. 174, 5.
 asapatnâ sap° X. 159, 5.
 asamam kshatram I. 54, 8.
 asamâtim X. 60, 2.
 asammṛishṭo V. 11, 3.
 asarji kalaśâñ IX. 106, 12.
 asarji rathyo IX. 36, 1.
 asarji vakvâ IX. 91, 1.
 asarji vâm sthav° I. 181, 7.
 asarji vâjî IX. 109, 19.
 asarji skambho IX. 86, 46.
 asaścataḥ sat° IX. 86, 27.
 asaścataḥ magh° VII. 67, 9.
 asaścantî VI. 70, 2.
 asâdi VII. 7, 5.
 asâma yathâ I. 173, 9.
 asâmi hi I. 39, 9.
 asâmy ojo I. 39, 10.
 asâv anyo X. 132, 4.
 asâvi te V. 43, 5.
 asâvi devam VII. 21, 1.
 asâvi soma indra I. 84, 1.
 asâvi somah puru° X. 104, 1.
 asâvi somo IX. 82, 1.

asâvy amśur IX. 62, 4.
 asiknyâm IV. 17, 15.
 asi yamo I. 163, 3.
 asi hi I. 81, 2.
 asunîte punar X. 59, 6.
 asunîte mano X. 59, 5.
 asunvantam I. 176, 4.
 asunvâm indra VIII. 14, 15.
 asûta pûrvo III. 38, 5.
 asûta pṛisnir I. 168, 9.
 asṛikshata IX. 64, 4.
 asṛigran devavîtaye aty° IX.
 46, 1.
 asṛigran devavîtaye vâj° IX.
 67, 17.
 asṛigram indavaḥ IX. 7, 1.
 asṛigram indra I. 9, 4.
 asenyâ X. 108, 6.
 asau ca VIII. 91, 6.
 asau ya eshi VIII. 91, 2.
 asau yaḥ panthâ I. 105, 16.
 asau yâ senâ X. 103, 14.
 astabhnâd VIII. 42, 1.
 astâvi manma VIII. 52, 9.
 astâvy agniḥ I. 141, 13.
 astâvy agnir narâm X. 45, 12.
 asti devâ VIII. 67, 7.
 asti somo VIII. 94, 4.
 asti hi vaḥ VIII. 27, 10.
 asti hi vâm V. 74, 6.
 asti hi shmâ I. 37, 15.
 astîdam III. 29, 1.
 astu śraushaṭ I. 139, 1.
 asteva sa X. 42, 1.
 astodhvam I. 124, 13.
 asthur u IV. 51, 2.
 asma indra VIII. 97, 8.
 asmabhyam rodasî IX. 7, 9.
 asmabhyam vâj° VIII. 5, 12.
 asmabhyam su tvam X. 133, 7.
 asmabhyam su vṛish° VIII.
 26, 15.

asmabhyam gâtuvitt°

— asya mandāno.

asmabhyam gâtuvitt° IX. 106, 6.
 asmabhyam tad divo II. 38, 11.
 asmabhyam tad vaso II. 13, 13; II. 14, 12.
 asmabhyam tâñ apa° IV. 31, 13.
 asmabhyam tvâ IX. 104, 4.
 asmabhyam indav IX. 2, 9.
 asmâ asmâ VI. 42, 4.
 asmâ it kâvyam V. 39, 5.
 asmâ id u gnâs I. 61, 8.
 asmâ id u tyad I. 61, 15.
 asmâ id u tyam I. 61, 3.
 asmâ id u tvashât I. 61, 6.
 asmâ id u pra tavase I. 61, 1.
 asmâ id u pra bharâ I. 61, 12.
 asmâ id u praya I. 61, 2.
 asmâ id u saptim I. 61, 5.
 asmâ id u stomam I. 61, 4.
 asmâ ukthâya V. 45, 3.
 asmâ u te VI. 1, 10.
 asmâ ushâsa VIII. 96, 1.
 asmâ û shu VIII. 41, 1.
 asmâ etad div° VI. 34, 4.
 asmâ etan mah° VI. 34, 5.
 asmâkam va I. 129, 4.
 asmâkam śipripînâm I. 30, 11.
 asmâkam su ratham VIII. 45, 9.
 asmâkam joshy IV. 9, 7.
 asmâkam tvâ matinâm IV. 32, 15.
 asmâkam tvâ sutân VIII. 6, 42.
 asmâkam devâ X. 37, 11.
 asmâkam dhṛishṇuyâ IV. 31, 14.
 asmâkam agne adhvaram V. 4, 8.
 asmâkam agne maghavatsu dīdīhi I. 140, 10.

asmâkam agne maghavatsu dhârāya VI. 8, 6.
 asmâkam atra pitaras IV. 42, 8.
 asmâkam atra pitaro IV. 1, 13.
 asmâkam adya VIII. 5, 18.
 asmâkam adyântamam VIII. 33, 15.
 asmâkam âyur III. 62, 15.
 asmâkam it su IV. 22, 10.
 asmâkam indrah X. 103, 11.
 asmâkam indra dushṭ° V. 35, 7.
 asmâkam indra bhātu VI. 45, 30.
 asmâkam indravar° VII. 82, 9.
 asmâkam indrehi V. 35, 8.
 asmâkam uttamam IV. 31, 15.
 asmâkam ūrjâ X. 26, 9.
 asmâkam mitravar° II. 31, 1.
 asmâkebhiḥ II. 30, 10.
 asmâd aham I. 171, 4.
 asmân avantu IV. 31, 10.
 asmân aviddhi IV. 31, 12.
 asmân ihâ IV. 31, 11.
 asmânt samarye IX. 85, 2.
 asmânt su I. 9, 6.
 asmint samudre X. 98, 6.
 asmint sv X. 132, 5.
 asmin na indra X. 38, 1.
 asmin pade II. 35, 14.
 asmin yajne V. 75, 8.
 asme â vah° VIII. 5, 15.
 asme indra sacâ sute VIII. 86, 8.
 asme indrabrih° IV. 49, 4.
 asme indravarupâ VII. 84, 4.
 asme indro varuṇo VII. 82, 10; VIII. 83, 10.
 asme û shu I. 184, 2.
 asme tad indravar° III. 62, 3.
 asme tâ X. 22, 13.
 asme dhehi dyumatīm X. 98, 3.
 asme dhehi dyumad IX. 32, 6.
 asme dhehi śravo I. 9, 8.

asme pra yandhi III. 35, 10.
 asme rayim I. 141, 11.
 asme rāyo IV. 8, 7.
 asme rudrâ VIII. 63, 12.
 asme vatsam I. 72, 2.
 asme varshishthâ IV. 22, 9.
 asme vasûni IX. 63, 30.
 asme vîro VII. 56, 24.
 asme śreshṭhebbhir VII. 77, 5.
 asme sâ vâm I. 184, 4.
 asme soma I. 43, 7.
 asmai tisro II. 35, 5.
 asmai te pratihary° VIII. 43, 2.
 asmai bahûnâm II. 35, 12.
 asmai bhîmāya I. 57, 3.
 asmai vayam VI. 23, 5.
 asya kratvâ V. 17, 4.
 asya ghâ IV. 15, 5.
 asya te sakhye vayam tav° IX. 61, 29.
 asya te sakhye vayam iyaksh° IX. 66, 14.
 asya tritaḥ X. 8, 7.
 asya tveshâ I. 143, 3.
 asya devasya mîlhusho VII. 40, 5.
 asya devasya samsady VII. 4, 3.
 asya piba kshumataḥ X. 116, 2.
 asya pibatam aśv° VIII. 5, 14.
 asya piba yasya VI. 10, 2.
 asya pîtvâ madânâm devo VIII. 92, 6.
 asya pîtvâ madânâm indro IX. 23, 7.
 asya pîtvâ śatakrato I. 4, 8.
 asya pra jâtavedaso X. 188, 2.
 asya prajāvatī VIII. 31, 4.
 asya pratnâm IX. 54, 1.
 asya preshâ IX. 97, 1.
 asya made puru VI. 44, 14.
 asya made svaryam I. 121, 4.
 asya mandāno II. 19, 2.

asya me dyāv°

— agne giro yāhi.

asya me dyāv° II. 32, 1.
 asya yāmāso X. 3, 4.
 asya raṇvā II. 4, 4.
 asya vāmasya I. 164, 1.
 asya vāsā u V. 17, 3.
 asya vīrasya I. 86, 4.
 asya vṛishṇo VIII. 63, 9.
 asya vo hy IX. 98, 8.
 asya vratāni IX. 53, 3.
 asya vrata IX. 102, 5.
 asya śāsura I. 60, 2.
 asya śushmāso X. 3, 6.
 asya śravo I. 102, 2.
 asya śriye IV. 5, 15.
 asya śreshṭhā IV. 1, 6.
 asya śroshantv ā I. 86, 5.
 asya śloko I. 190, 4.
 asya suvānasya II. 11, 20.
 asya stushe I. 122, 8.
 asya stomebhir X. 99, 11.
 asya stome maghonaḥ V. 16, 3.
 asya hi svayaśastara āśā V. 17, 2.
 asya hi svayaśastaram V. 82, 2.
 asyā ū shu I. 138, 4.
 asyājarāso X. 46, 7.
 asyed indro madeshv ā grā-
 bham IX. 106, 3.
 asyed indro madeshv ā viśvā
 IX. 1, 10.
 asyed indro vāvridhe VIII. 3, 8.
 asyed u tveshasā I. 61, 11.
 asyed u pra brūhi I. 61, 13.
 asyed u bhiyā I. 61, 14.
 asyed u mātuh I. 61, 7.
 asyed eva pra ririce I. 61, 9.
 asyed eva śavasā I. 61, 10.
 asyed eshā sum° X. 31, 6.
 asvapnajas IV. 4, 12.
 asvāpayad IV. 30, 21.
 aham randhayam X. 59, 5.
 aham rājā IV. 42, 2.
 aham rāshṭrī X. 125, 3.

aham rudrāya X. 125, 6.
 aham rudrebhir X. 125, 1.
 aham sapta sravato X. 49, 9.
 aham saptahā X. 49, 8.
 aham sa yo X. 49, 6.
 aham suve X. 125, 7.
 aham sūryasya X. 49, 7.
 aham so asmi I. 105, 7.
 aham somam āh° X. 125, 2.
 aham hi te VIII. 53, 8.
 aham huvāna VIII. 74, 13.
 aham hotā X. 52, 2.
 aham ketur X. 159, 2.
 aham garbham X. 183, 3.
 aham gungubhyo X. 48, 8.
 aham ca tvam ca VIII. 62, 11.
 aham ca na tat VI. 26, 7.
 aham tad āsu X. 49, 10.
 aham tasṭeva X. 119, 5.
 aham tā viśvā IV. 42, 6.
 aham dām X. 49, 1.
 ahann ahim pariśayānam III.
 32, 11.
 ahann ahim parvate I. 32, 2.
 ahann indro IV. 28, 3.
 ahan vṛitram vṛitratarānam I. 32, 5.
 ahan vṛitram vṛiśhama VIII.
 32, 26.
 aham atkam X. 49, 3.
 aham apo IV. 42, 4.
 aham asmi mahāmaho X. 119,
 12.
 aham asmi sapatn° X. 166, 2.
 aham asmi sahamāna X. 145, 5.
 aham id dhi VIII. 6, 10.
 aham indro na X. 48, 5.
 aham indro rodho X. 48, 2.
 aham indro varuṇas IV. 42, 3.
 aham etam gav° X. 48, 4.
 aham etāñ chāsvo X. 48, 6.
 aham evā vāta iva X. 125, 8.
 aham eva svayam X. 125, 5.

aham piteva X. 49, 4.
 aham puro IV. 26, 3.
 aham pratnena VIII. 6, 11.
 aham bhuvam X. 48, 1.
 aham bhūmim IV. 26, 2.
 aham manur IV. 26, 1.
 ahas ca VI. 9, 1.
 ahastā yad X. 22, 14.
 ahāni grīdhrāḥ I. 88, 4.
 ahā yad VII. 30, 3.
 ahāvya agne X. 91, 15.
 ahitena cid VIII. 62, 3.
 ahir iva VI. 75, 14.
 ahema yajnam VII. 73, 3.
 aher yāt° I. 32, 14.
 ahetatā manasā II. 32, 3.
 ahetamāna upa VI. 41, 1.
 ākare vasor III. 51, 3.
 ā kalaśā IX. 65, 14.
 ā kaleśeshu dhāv° pav° IX. 17, 4.
 ā kaleśeshu dhāv° śyeno IX.
 67, 14.
 ākīm sūry° I. 14, 9.
 ā kṛishṇena I. 35, 2.
 ākenipāso IV. 45, 6.
 ā krandaya VI. 47, 30.
 ākshit pūrvo III. 55, 5.
 ā kshodo VI. 17, 12.
 ākshṇayāvāno VIII. 7, 35.
 āgadhitā I. 126, 6.
 ā gantā mā VIII. 20, 1.
 āgan deva IV. 53, 7.
 āgann vṛibhūṇam IV. 35, 2.
 āganma vṛitrah° VIII. 74, 4.
 ā gāvo VI. 28, 1.
 ā gomatā VII. 72, 1.
 ā guā agna I. 22, 10.
 āgnim na X. 21, 1.
 āgnir agāmi VI. 16, 19.
 āgne giro VII. 39, 5.
 āgne giro yāhi VIII. 103, 14.

āgne giro vaha varuṇam

āgne giro vaha varuṇam X.
 70, 11.
 āgne giro vaha haviradyāya
 VII. 11, 5.
 āgne giro sthūram X. 156, 3.
 āgmann āpa X. 30, 15.
 ā grāvabhir V. 48, 3.
 ā gha tā X. 10, 10.
 ā gha tvāvān I. 30, 14.
 ā ghā gamad I. 30, 8.
 ā ghā ye VIII. 45, 1.
 ā ghā yosheva I. 48, 5.
 ā ca tvām III. 43, 4.
 ā cana tvā VIII. 91, 3.
 ā ca no barhiḥ VII. 59, 6.
 ā carshaṇiprā I. 177, 1.
 ā ca vahāsi I. 74, 6.
 ā cashṭa VII. 34, 10.
 ā cikitāna V. 66, 1.
 ācchadvidhānair X. 85, 4.
 ā janghanti VI. 75, 13.
 ā janam X. 60, 1.
 ā janāya VI. 22, 8.
 ā jāgrivir IX. 97, 37.
 ā jātam jātav° VI. 16, 42.
 ā jāmir atke IX. 101, 14.
 ājāsah VI. 55, 6.
 ājituram VIII. 53, 6.
 ājipate VIII. 53, 14.
 ā juhotaḥ duvasyatā° V. 28, 6.
 ā juhotaḥ svadhvaram III. 9, 8.
 ājuhvāna īdya X. 110, 3.
 ājuhvāno na īdya I. 188, 3.
 ānjanagandhim X. 146, 6.
 ā ta indo IX. 62, 20.
 ā ta indra mah° VIII. 65, 4.
 ā ta etā VIII. 45, 39.
 ā ta etu X. 57, 4.
 ā takshata I. 111, 3.
 ā tat ta indro X. 74, 4.
 ā tat te dasra I. 42, 5.
 ā tam bhaja X. 45, 10.

ā dakṣiṇā.

ā tishṭhatam I. 183, 3.
 ātishṭhantam III. 38, 4.
 ā tishṭha ratham I. 177, 3.
 ā tishṭha vṛitrahan I. 84, 3.
 ā tū gahi VIII. 13, 14.
 ā tū na indo IX. 72, 9.
 ā tū na indra kauśika I. 10, 11.
 ā tū na indra kshumantam
 VIII. 81, 1.
 ā tū na indra madryag III.
 41, 1.
 ā tū na indra vṛitrahan IV.
 32, 1.
 ā tū bhara III. 36, 9.
 ā tū shinca kaṇva° VIII. 2,
 22.
 ā tū shinca harim im X. 101,
 10.
 ā tū suśiprā VIII. 69, 16.
 ā te agna idhīmahi V. 6, 4.
 ā te agna ṛicā haviḥ śukrasya
 V. 6, 5.
 ā te agna ṛicā havir hṛidā VI.
 16, 47.
 ā te kâro III. 33, 10.
 ā te daksham vi VIII. 93, 26.
 ā te daksham mayobh° IX.
 65, 28.
 ā te dadhâsi VIII. 93, 27.
 ā tena X. 39, 12.
 ā te pitar II. 33, 1.
 ā te maha VII. 25, 1.
 ā te rathasya X. 26, 8.
 ā te rucāḥ IX. 96, 24.
 ā te vatso VIII. 11, 7.
 ā te vṛishan VI. 44, 20.
 ā te 'vo V. 35, 3.
 ā te śuśhmo VI. 19, 9.
 ā te saparyû III. 50, 2.
 ā te sincāmi VIII. 17, 5.
 ā te suparnâ I. 79, 2.
 ā te svastim VI. 56, 6.

ā te hanû V. 36, 2.
 ātmanvan IX. 74, 4.
 ātmā te vâto VII. 87, 2.
 ātmā devânām X. 168, 4.
 ātmānam te I. 163, 6.
 ātmā pitus VIII. 3, 24.
 ātmā yajnasya IX. 6, 8.
 ā tv adya sadhast° VIII. 1, 16.
 ā tv adya sabard° VIII. 1, 10.
 ā tv asatrav° VIII. 82, 4.
 ā tvām viś° VIII. 92, 22.
 ā tvā kaṇvā ahūshata I. 14, 2.
 ā tvā kaṇvā ihāvase VIII.
 34, 4.
 ā tvāgamam X. 137, 4.
 ā tvā giro VIII. 95, 1.
 ā tvā gîrbhir VIII. 65, 3.
 ā tvā gobhir VIII. 24, 6.
 ā tvā grāva VIII. 34, 2.
 ā tvā juvo I. 134, 1.
 ā tvā brîhanto III. 43, 6.
 ā tvā brahmayujâ VIII. 17, 2.
 ā tvā madacyutâ VIII. 34, 9.
 ā tvā ratham VIII. 68, 1.
 ā tvā rathe VIII. 1, 25.
 ā tvā rambham na VIII. 45, 20.
 ā tvā vahantu I. 16, 1.
 ā tvā viprâ I. 45, 8.
 ā tvā viśantv âś° I. 5, 7.
 ā tvā viśantv indavaḥ VIII.
 81, 22.
 ā tvā śukrâ VIII. 95, 2.
 ā tvā sahasram VIII. 1, 24.
 ā tvā sutâsa VIII. 49, 3.
 ā tvā harayo VI. 44, 19.
 ā tvā haryantam X. 96, 12.
 ā tvāharsham X. 173, 1.
 ā tvā hotâ VIII. 34, 8.
 ā tv etâ I. 5, 1.
 āt soma IX. 47, 3.
 ātharvanâyâśv° I. 117, 22.
 ā dakṣiṇâ IX. 71, 1.

âd angirâḥ

â no gavyebhir.

âd angirâḥ I. 83, 4.
 â dadhikrâḥ IV. 38, 10.
 â dasābhīr VIII. 72, 8.
 âd asya te I. 140, 5.
 âd asya śuśhmino IX. 14, 3.
 â dasyughnâ IV. 16, 10.
 âd aha I. 6, 4.
 âdāya IV. 26, 7.
 âdâro I. 46, 5.
 âd it te asya I. 131, 5.
 âd it te viśve I. 68, 2.
 âd it paścā bub° IV. 1, 18.
 âd it pratnasya VIII. 6, 30.
 âdityâ ava VIII. 47, 11.
 âdityânām vasūnām X. 48, 11.
 âdityânām avasâ VII. 51, 1.
 âdityâ rudrâ vasavaḥ III. 8, 8.
 âdityâ rudrâ vasavo jushante-
 dam VII. 35, 14.
 âdityâ viśve VII. 51, 3.
 âdityâso ati X. 126, 5.
 âdityâso aditayaḥ VII. 52, 1.
 âdityâso aditir VII. 51, 2.
 âdityair indraḥ X. 157, 2.
 âd it saptasya VIII. 54, 5.
 âd id dha nema IV. 24, 5.
 âd id dhotāram I. 141, 6.
 âd indraḥ X. 113, 5.
 âd in mâtṛīr I. 141, 5.
 â divas priṣh° IX. 36, 6.
 âd im śavasy VIII. 77, 2.
 âd im hamso IX. 32, 3.
 âd im kecit IX. 110, 6.
 âd im tritasya IX. 32, 2.
 âd im aśvam IX. 62, 6.
 âd u me VIII. 93, 15.
 âd ū nu VIII. 63, 5.
 âd ṛidhnoti I. 18, 8.
 â devānām agray° VIII. 81, 2.
 â devānām api X. 2, 3.
 â devānām abhavaḥ III. 1, 17.
 â devena II. 23, 12.

â devo dade VII. 6, 7.
 â devo dūta X. 98, 2.
 â devo yātu VII. 45, 1.
 â daivyāni pārth° V. 41, 14.
 â daivyâ ṛin° VII. 97, 2.
 âdya ratham V. 1, 11.
 â dyām tanoshi IV. 52, 7.
 âd rodasī V. 29, 4.
 â dvābhyām II. 18, 4.
 â dvibarhâ X. 116, 4.
 â dharṇasir V. 43, 13.
 â dhāvatâ IX. 46, 4.
 âdhīshamāpāyāḥ X. 26, 6.
 â dhūrshv VII. 34, 4.
 â dhenavaḥ pay° V. 43, 1.
 â dhenavo dhunay° III. 55, 16.
 â dhenavo māmāt° I. 152, 6.
 âdhreṇa cit VII. 18, 17.
 â na indo mahīm IX. 65, 13.
 â na indo śatagvinam rayim
 IX. 67, 6.
 â na indo śatagvinam gavām
 IX. 65, 17.
 â na indra priḁhase X. 22, 7.
 â na indra mahīm VIII. 6, 23.
 â na indrābrihas° IV. 49, 3.
 â na indro dūrād IV. 20, 1.
 â na indro haribhir IV. 20, 2.
 â na ilābhir I. 186, 1.
 â na ūrjam I. 157, 4.
 â naḥ pavasva dhār° IX. 35, 1.
 â naḥ pavasva vasumad IX.
 69, 8.
 â naḥ pūshâ IX. 81, 4.
 â naḥ prajāṁ X. 85, 43.
 â naḥ śuśhmanam IX. 30, 3.
 â naḥ sahasraśo VIII. 34, 15.
 â naḥ sutāsa IX. 106, 9.
 â naḥ soma pavam° IX. 81, 3.
 â naḥ somam pavitra IX. 62,
 21.
 â naḥ soma samyat° IX. 86, 18.

â naḥ soma saho IX. 65, 18.
 â naḥ some VIII. 50, 5.
 â naḥ stuta IV. 29, 1.
 â naḥ stomam upa dravat tū-
 yam VIII. 5, 7.
 â naḥ stomam upa dravad dhi-
 yāno VIII. 49, 5.
 â napātaḥ IV. 34, 6.
 â nas tujam III. 45, 4.
 â nas te gantu I. 175, 2.
 â nāmabhir V. 43, 10.
 â nāryasya VIII. 24, 29.
 â nāsatyâ gacchatam I. 34, 10.
 â nāsatyâ tribhir I. 34, 11.
 â nirekam VIII. 24, 4.
 â nivartana X. 19, 8.
 â nivarta ni X. 19, 6.
 â nūnam yātam aśvinâ rathena
 VIII. 8, 2.
 â nūnam yātam aśvināśv° VIII.
 87, 5.
 â nūnam yātam aśvinemâ VIII.
 9, 14.
 â nūnam raghuvant° VIII. 9, 8.
 â nūnam aśvinâ VIII. 9, 1.
 â nūnam aśvinor VIII. 9, 7.
 â no agne rayim I. 79, 8.
 â no agne vayovṛidham VIII.
 60, 11.
 â no agne sucetunâ I. 79, 9.
 â no adya VIII. 27, 5.
 â no aśvāvad VIII. 22, 17.
 â no aśvinâ I. 34, 12.
 â no gantam risādasâ varuṇa
 V. 71, 1.
 â no gantam risādaseniam VIII.
 8, 17.
 â no gantam mayo° VIII. 8, 19.
 â no gavyāny aśvyâ VIII. 34,
 14.
 â no gavyebhir aśvyaiḥ VIII.
 73, 14.

â no gavyebhir

â no gavyebhir aśvyair VI.
60, 14.
â no gahi III. 1, 19.
â no gotrâ III. 30, 21.
â no gomantam VIII. 5, 10.
â no dadhikrâḥ VII. 44, 5.
â no diva â VII. 24, 3.
â no divo br̥ih° V. 43, 11.
â no devaḥ savitâ trāyamāno
VI. 50, 8.
â no devaḥ savitâ sāvishad X.
100, 3.
â no deva śavasâ VII. 30, 1.
â no devānām X. 31, 1.
â no devebhir upa VII. 14, 3.
â no devebhir upâ yâtam VII.
72, 2.
â no dymnair VIII. 5, 32.
â no drapsâ X. 98, 4.
â no nāvâ I. 46, 7.
â no niyudbhiḥ . . . yajnam
VII. 92, 5.
â no niyudbhiḥ . . . vītaye I.
135, 3.
â no barhiḥ X. 35, 10.
â no barhî riśâd° I. 26, 4.
â no br̥ihantâ IV. 41, 11.
â no brahmāṇi II. 34, 6.
â no bhaja I. 27, 5.
â no bhadraḥ I. 89, 1.
â no bhara dakṣiṇ° VIII.
81, 6.
â no bhara bhagam III. 30, 19.
â no bhara vṛiṣh° VI. 19, 8.
â no bhara vyanj° VIII. 78, 2.
â no makhasya VIII. 7, 27.
â no mahim V. 43, 6.
â no mitra sud° V. 64, 5.
â no mitrāvaruṇâ gṛhitair III.
62, 16.
â no mitrāvaruṇâ havy° VII.
65, 4.

â no yajnam div° VIII. 101, 9.
â no yajnam namovṛidh° III.
43, 3.
â no yajnam bharati X. 110, 8.
â no yajnâya I. 111, 2.
â no yâtam divas VIII. 8, 4.
â no yâtam divo acchâ IV.
44, 5.
â no yâtam upaśruti VIII. 8, 5.
â no yâhi parâv° VIII. 6, 36.
â no yâhi mahemate VIII. 34,
7.
â no yâhi sutâv° VIII. 17, 4.
â no yâhy upaśruty VIII. 34,
11.
â no ratnâni V. 75, 3.
â no rayim VIII. 7, 13.
â no rādhamṣi VII. 37, 8.
â no rudrasya VI. 50, 4.
â no vāyo VIII. 46, 25.
â no viśva âs° I. 186, 2.
â no viśvāny VIII. 8, 13.
â no viśvābhir ūtibhiḥ VII.
24, 4.
â no viśvābhir ūtibhir VIII. 8, 1.
â no viśvāsu VIII. 90, 1.
â no viśveshām VIII. 53, 3.
â no viśve sajoṣh° VIII. 53, 11.
â no 'vobhir I. 167, 2.
ântrebhyas X. 165, 3.
ānyam divo I. 93, 6.
âpa id X. 137, 6.
âpaḥ pr̥iṇṭa bheshajam varû-
tham I. 23, 21; X. 9, 7.
â pakthâso VII. 18, 7.
âpathayo V. 52, 10.
â paprâtha VIII. 70, 6.
âpaprushî pārthiv° VI. 61, 11.
âpaprushî vibhâvari IV. 52, 6.
â paprau I. 81, 5.
â paramābhir VI. 62, 11.
â parvatasya IV. 55, 5.

a sametu.

â pavamāna dhāraya IX. 12, 9.
â pavamāna no IX. 23, 3.
â pavamāna sushṭ° IX. 65, 3.
â pavaśva gavi° IX. 66, 15.
â pavaśva diśām IX. 113, 2.
â pavaśva madintama pavitraim
dhâr° IX. 50, 4; IX. 25, 6.
â pavaśva mahim IX. 41, 4.
â pavaśva saḥ° ray° gomantam
IX. 62, 12.
â pavaśva saḥ° ray° soma° IX.
63, 1.
â pavaśva suvīryam IX. 65, 5.
â pavaśva hiranyavad IX. 63,
18.
â paśum gâsi VIII. 27, 2.
â paścātân VII. 72, 5; VII
73, 5.
âpas cit pipyuḥ VII. 23, 4.
âpas cid asmai VII. 34, 3.
âpas cid dhi VII. 85, 3.
âpânâso IX. 10, 5.
âpântamanyus X. 89, 5.
âpî v° X. 106, 4.
â putrâso VII. 43, 3.
âpūrṇo III. 32, 15.
â pūshan I. 23, 13.
âpo adyâ nu I. 23, 23.
âpo adyâ nv acâr° X. 9, 9.
âpo asmân X. 17, 10.
âpo na devîr I. 83, 2.
âpo na sindhum X. 43, 7.
âpo bhūyishthâ I. 161, 9.
âpo yam vaḥ VII. 47, 1.
âpo yâtam VIII. 8, 4.
âpo revatîḥ X. 30, 12.
âpo ha yad X. 121, 7.
âpo hi shṭhâ X. 9, 1.
â pyāyasva madintama I. 91,
17.
â pyāyasva sametu I. 91, 16;
IX. 31, 4.

â pra drava

â pra drava parāvato VIII. 82, 1.
 â pra drava harivo V. 31, 2.
 â pra yâta VIII. 27, 8.
 âprâ rajâmsi IV. 53, 3.
 âprushâyan X. 68, 4.
 â bundam VIII. 45, 4.
 â bhandamâne upâke I. 142, 7.
 â bhandamâne ushasâ III. 4, 6.
 â bharatam śiksh° I. 109, 7.
 â bhâty agnir V. 76, 1.
 â bhânunâ VI. 6, 6.
 â bhârâtî III. 4, 8; VII. 2, 8.
 âbhiḥ spridho VI. 25, 2.
 âbhir vidhema VIII. 23, 23.
 âbhish te IV. 10, 4.
 âbhûtyâ X. 84, 6.
 âbhûshenya V. 55, 4.
 âbhogayam pra I. 110, 2.
 â madhvo X. 29, 7.
 â manîshâm I. 110, 6.
 â mandram IX. 65, 29.
 â mandrasya III. 2, 4.
 â mandrair indra III. 45, 1.
 â manyethâm III. 58, 4.
 â mâ pûshann VI. 48, 16.
 â mâm mitr° VII. 50, 1.
 âmâsu pak° VIII. 89, 7.
 â mitrâvar° IX. 7, 8.
 â mitre var° V. 72, 1.
 âmûr aja VI. 47, 31.
 â me asya VIII. 26, 8.
 â me vacâmsy VIII. 101, 7.
 â me havam VIII. 85, 1.
 â yam haste na VI. 16, 40.
 â yaḥ paprau jâyamâna VI. 10, 4.
 â yaḥ paprau bhânunâ VI. 48, 6.
 â yaḥ puram I. 149, 3.
 â yaḥ somena V. 34, 2.
 â yaḥ svar na II. 8, 4.
 âyam gauḥ X. 189, 1.

â rājânâ.

âyaji vâj° I. 28, 7.
 â yajnair V. 17, 1.
 âyam janâ abhi V. 31, 12.
 â yat patanty VIII. 69, 10.
 â yat sâkam VII. 36, 6.
 â yad aśvân VIII. 1, 31.
 â yad indras VIII. 34, 16.
 â yad ishe I. 71, 8.
 â yad duvaḥ śatakr° I. 30, 15.
 â yad duvasyâd I. 165, 14.
 â yad dharî I. 63, 2.
 â yad yonim hiranyayam va° V. 67, 2.
 â yad yonim hiranyayam â IX. 64, 20.
 â yad ruhâva VII. 88, 3.
 â yad vajram VIII. 96, 5.
 â yad vâm yoshaṇâ VIII. 8, 10.
 â yad vâm sûryâ V. 73, 5.
 â yad vâmîyacaksh° V. 66, 6.
 âyane te X. 142, 8.
 âyantâram VIII. 32, 14.
 â yan naḥ VII. 34, 20.
 â yam narah V. 53, 6.
 â yan mâ VIII. 100, 5.
 â yan me II. 4, 5.
 âyam adya I. 125, 3.
 â yam prîṇanti I. 52, 4.
 â yayos IX. 58, 4.
 â yas tatantha VI. 1, 11.
 â yas tasthau IX. 84, 2.
 â yas te agna VII. 1, 8.
 â yas te sarpir V. 7, 9.
 â yasmin tve VI. 12, 2.
 â yasmint sapta II. 5, 2.
 â yasmin haste VI. 29, 2.
 â yasya te VIII. 46, 3.
 â yâtam nahush° VIII. 8, 3.
 â yâta mar° V. 53, 8.
 â yâtam upa bh° VII. 74, 3.
 â yâtam mitrâvarunâ jush° VII. 66, 19.

â yâtam mitrâvarunâ suś° VI. 67, 3.
 â yâtv indrah svap° X. 44, 1.
 â yâtv indro diva â IV. 21, 3.
 â yâtv indro 'vasa IV. 21, 1.
 âyâmi ghosha VII. 23, 2.
 â yâhi kṛṇav° VIII. 62, 4.
 â yâhi parvatebhyah VIII. 34, 13.
 â yâhi pûrvîr III. 43, 2.
 â yâhi vanasâ X. 172, 1.
 â yâhi vasvyâ X. 172, 2.
 â yâhi śasvad VI. 40, 4.
 â yâhi sushumâ VIII. 17, 1.
 â yâhîma VIII. 21, 3.
 â yâhy agne pathyâ VII. 7, 2.
 â yâhy agne samidhâno III. 4, 11; VII. 2, 11.
 â yâhy adribhiḥ V. 40, 1.
 â yâhy arya VIII. 34, 10.
 â yâhy arvân III. 43, 1.
 âyur viśvâyuh X. 17, 4.
 â yuvânah VI. 49, 11.
 â yûtheva IV. 2, 18.
 â ye tanvanti I. 19, 8.
 â ye tasthuh V. 60, 2.
 â ye rajâmsi I. 166, 4.
 â ye viśvâ pārth° VIII. 94, 9.
 â ye viśvâ svapaty° I. 72, 9.
 â yo gobhiḥ IX. 84, 3.
 â yonim agnir III. 5, 7.
 â yonim aruṇo IX. 40, 2.
 â yo mûrdhânam X. 8, 3.
 â yo yonim devakṛitam VII. 4, 5.
 â yo vanâ II. 4, 6.
 â yo vivâya I. 156, 5.
 â yo viśvâni IX. 18, 4.
 ârangareva X. 106, 10.
 â rayim â IX. 65, 30.
 ârâc chatrum X. 42, 7.
 â rājânâ VII. 64, 2.

â rikha kikirâ

â sîm arohat.

â rikha kikirâ VI. 53, 7.
 â rukmair V. 52, 6.
 â rudrâsa V. 57, 1.
 âre aghâ X. 102, 10.
 âre asmad IV. 11, 6.
 âre te gogh° I. 114, 10.
 âre sâ vah I. 172, 2.
 ârokâ iva VIII. 43, 3.
 â rodasî aprîṇad â svar III.
 2, 7.
 â rodasî aprîṇad ota X. 55, 3.
 â rodasî aprîṇâ jâyo III. 6, 2.
 â rodasî bṛihatî I. 72, 4.
 â rodasî haryamâṇo X. 96, 11.
 â rohatâyur X. 18, 6.
 ârcann atra I. 52, 15.
 ârshtîsheṇo X. 98, 5.
 âlâktâ yâ VI. 75, 15.
 â va indram I. 30, 1.
 â va řinjasa X. 76, 1.
 â vamsate VIII. 103, 9.
 âvah kutsam I. 33, 14.
 âvah śamam I. 33, 15.
 â vakshi II. 36, 4.
 â vacyasva mahi IX. 2, 2.
 â vacyasva sudaksha IX. 108,
 10.
 âvadams tvam II. 43, 3.
 âvad indram VII. 18, 19.
 âvarvṛitatîḥ X. 30, 10.
 âvahantî poshyâ I. 113, 15.
 âvahanty aruṇîr IV. 14, 3.
 â vahethe VIII. 5, 31.
 â vâm yesht° V. 41, 3.
 â vâm ratham yuvatis I. 118, 5.
 â vâm ratham duhitâ I. 116, 17.
 â vâm ratham avamasyâm VII.
 71, 3.
 â vâm ratham purum° I. 119, 1.
 â vâm ratho asv° I. 118, 1.
 â vâm ratho niyutvân I. 135, 4.
 â vâm ratho rathânâm V. 74, 8.

â vâm ratho rodasî VII. 69, 1.
 â vâm ratho 'vanir I. 181, 3.
 â vâm rājânâv VII. 84, 1.
 â vâm vayo 'śvâso VI. 63, 7.
 â vâm vahishthâ IV. 14, 4.
 â vâm vâhishtho VIII. 26, 4.
 â vâm vipra VIII. 8, 9.
 â vâm viśv° . . . | tâ VIII.
 87, 3.
 â vâm viśv° . . . | rāj° VIII.
 8, 18.
 â vâm śyenâso I. 118, 4.
 â vâm sahasram IV. 46, 3.
 â vâm sumne var° VI. 63, 11.
 â vâm sumnaiḥ X. 143, 6.
 â vâ gaman X. 40, 12.
 â vâm grâvâṇo VIII. 42, 4.
 â vâjâ IV. 34, 5.
 â vâta vâhi X. 137, 3.
 â vâtasya VII. 36, 3.
 â vâm dānâya I. 180, 5.
 â vâm dhiyo I. 135, 5.
 â vâm narâ V. 75, 6.
 â vâm asvâsaḥ śucayaḥ I. 181, 2.
 â vâm asvâsaḥ suyujō V. 62, 4.
 â vâm asvâso abhi° VI. 69, 4.
 â vâm upastham II. 41, 21.
 â vâm řitâya I. 151, 6.
 â vâm bhûshan I. 151, 3.
 â vâm mitrâvar° I. 152, 7.
 â vâyo bhûsha VII. 92, 1.
 â vimśatyâ II. 18, 5.
 â vidyunmadbhîr I. 88, 1.
 â vibâdhya II. 23, 3.
 âvir abhûn X. 107, 1.
 âvîvâsan IX. 39, 5.
 âvîśan kal° IX. 62, 19.
 â viśvataḥ II. 10, 5.
 â viśvadevam V. 82, 7.
 â viśvavârâ VII. 70, 1.
 âviśtyo vardhate I. 95, 5.
 â vṛitraṇâ VI. 60, 3.

â vṛishasva purûvaso VIII.
 61, 3.
 â vṛishasva mahâmaha VIII.
 24, 10.
 â vedhasam V. 43, 12.
 â vo dhiyam X. 101, 9.
 â vo yakshy X. 52, 5.
 â vo makshû I. 39, 7.
 â vo yantûd° V. 58, 3.
 â vo yasya dvib° I. 176, 5.
 â vo rājânâṃ IV. 3, 1.
 â vo ruvanyum I. 122, 5.
 â vo vahantu I. 85, 6.
 â vo vâhishtho VII. 37, 1.
 â vo hotâ VII. 56, 18.
 â śarma parvatânâm vṛiṇ° VIII.
 31, 10.
 â śarma parvatânâm otâpâm
 VIII. 18, 16.
 âśusanam X. 85, 35.
 âśityâ II. 18, 6.
 âśuḥ śiśâno X. 103, 1.
 âśum dadhikrâm IV. 39, 1.
 âśum dûtam IV. 7, 4.
 âśubhiś cid II. 38, 3.
 â śubhrâ VII. 68, 1.
 âśur arshâ IX. 39, 1.
 âśṛiṇvate IV. 3, 3.
 â śyenasya I. 118, 11.
 âśrutkarṇa I. 10, 9.
 âśvinâvasv° I. 30, 17.
 â svaitreyasya V. 19, 3.
 â sa etu VIII. 46, 21.
 â samyatam VI. 22, 10.
 â sakhâyaḥ VI. 48, 11.
 â satyo yâtu IV. 16, 1.
 â savam sav° VIII. 102, 6.
 âsasraṇâsaḥ VI. 37, 3.
 â sahasram VI. 18, 11.
 âsâm pûrv° I. 124, 9.
 âsînâso X. 15, 7.
 â sîm arohat III. 7, 3.

â sugmyâya

— indra řibhubhir vâjavadbhiḥ.

â sugmyâya VIII. 22, 15.
 â sute sincata VIII. 72, 13.
 â sushṭuta indra I. 177, 5.
 â sushṭutî nam° V. 43, 2.
 âsu shmâ ṇo VI. 44, 18.
 âsu sushvayantî X. 110, 6.
 âsu sûrye I. 59, 3.
 âsu sûryo na VI. 4, 6.
 âsu sûryo yâtu V. 45, 9.
 â sûryo aruhacchu° V. 45, 10.
 â sotâ IX. 108, 7.
 â soma suv° IX. 107, 10.
 â stutâso VII. 57, 7.
 âsthâpayanta I. 167, 6.
 âsno vṛik° I. 116, 14.
 â smâ ratham I. 51, 12.
 âsmin piś° IX. 21, 5.
 âsyâ jânu X. 15, 6.
 â svam adma I. 58, 2.
 âham sarasvatîvator VIII. 38, 10.
 âham pitṛînt suvid° X. 15, 3.
 â harayaḥ VIII. 69, 5.
 â haryatâya IX. 99, 1.
 â haryato IX. 107, 13.
 âhârsham tvâ X. 161, 5.
 â hi dyâvâprith° X. 1, 7.
 â hi ruhatam VIII. 22, 9.
 â hi shmâ yâti IV. 29, 2.
 â hi shmâ sūnave I. 26, 3.
 â hotâ III. 14, 1.

icchanti tvâ III. 30, 1.
 icchanti devâḥ VIII. 2, 18.
 icchann aśvasya I. 84, 14.
 ita ūtî VIII. 99, 7.
 iti cid dhi X. 120, 4.
 iti cin nu V. 41, 17.
 iti cin manyum V. 7, 10.
 iti tvâgne X. 115, 9.
 iti tvâ devâ X. 95, 18.
 iti vâ iti X. 119, 1.

VOL. VI.

iti stutâso VIII. 30, 2.
 ito vâ I. 6, 10.
 itthâ dhîvantam VIII. 2, 40.
 itthâ yathâ V. 20, 4.
 itthâ hi soma I. 80, 1.
 idam yamasya X. 135, 7.
 idam vacaḥ parjanyaâya VII. 101, 5.
 idam vacaḥ śatasâḥ VII. 8, 6.
 idam vapur IV. 47, 5.
 idam vaso VIII. 2, 1.
 idam vâm âsye IV. 49, 1.
 idam vâm madiram VIII. 38, 3.
 idam vishṇur I. 22, 17.
 idam śreshṭham jyotishâm jyotir âg° I. 113, 1.
 idam śreshṭham jyotishâm uttamam X. 170, 3.
 idam su me jar° X. 28, 4.
 idam svar idam X. 124, 6.
 idam ha nūnam VIII. 18, 1.
 idam havir magh° X. 116, 7.
 idam hi vâm V. 76, 4.
 idam hy anv oḡ III. 51, 10.
 idam kaver II. 28, 1.
 idam ta ekam X. 56, 1.
 idam te pâtram X. 112, 6.
 idam te somyam VIII. 65, 8.
 idam tyat pâtram VI. 44, 16.
 idam dyâv° I. 185, 11.
 idam namo I. 51, 15.
 idam akarma X. 68, 12.
 idam agne sudh° I. 140, 11.
 idam âpaḥ pra vahata yat kim ca I. 23, 22; X. 9, 8.
 idam itthâ X. 61, 1.
 idam u tyat purut° IV. 51, 1.
 idam u tyan mah° IV. 5, 9.
 idam udakam I. 161, 8.
 idam pitṛibhyo namo X. 15, 2.
 idam pitre mar° I. 114, 6.
 idam me agne IV. 5, 6.

idâ hi ta usho VI. 65, 5.
 idâ hi te vevish° VI. 21, 5.
 idâ hi va upastutim VIII. 27, 11.
 idâ hi vo VI. 65, 4.
 idâhnaḥ IV. 33, 11.
 idhmam yas IV. 12, 2.
 idhmenâgna icch° III. 18, 3.
 inota pṛiccha III. 38, 2.
 ino rājann X. 3, 1.
 ino vâjânâm X. 26, 7.
 indav indrâya IX. 69, 10.
 indum riḥ° IX. 97, 57.
 induḥ pavishṭa câruḥ IX. 109, 12.
 induḥ pavishṭa cetanaḥ IX. 64, 10.
 induḥ punânaḥ prajâm urâṇaḥ IX. 109, 9.
 induḥ punâno IX. 86, 26.
 indur atyo na IX. 43, 5.
 indur indrâya tośate IX. 109, 22.
 indur indrâya pavate IX. 101, 5.
 indur devânâm IX. 97, 5.
 indur vâjî IX. 97, 10.
 indur hinvâno IX. 67, 4.
 indur hiyânaḥ IX. 30, 2.
 indo yathâ IX. 55, 2.
 indo yad adribhiḥ IX. 24, 5.
 indo vy avyam IX. 67, 5.
 indo samudram° IX. 35, 2.
 indra âśâbhyas II. 41, 12.
 indra âsâm ne° X. 103, 8.
 indra it somapâ VIII. 2, 4.
 indra id dharyoḥ I. 7, 2.
 indra in no VIII. 92, 3.
 indra ishe dad° VIII. 93, 34.
 indra uktena X. 100, 5.
 indra řibhubhir vâjavadbhiḥ III. 60, 5.

indra řibhubhir vājibhir

indra řibhubhir vājibhir III.
60, 7.
indra řibhumân III. 60, 6.
indra oshadhîr III. 34, 10.
indram vayam I. 7, 5.
indram vardhantu VIII. 13, 16.
indram vardhanto IX. 63, 5.
indram vâñîr VII. 31, 12.
indram viśvâ I. 11, 1.
indram vṛitrâya hantave devâso
VIII. 12, 22.
indram vṛitrâya hantave puru^o
III. 37, 5.
indram vo naraḥ VI. 29, 1.
indram vo viśv^o I. 7, 10.
indram somasya III. 42, 4.
indram stava X. 89, 1.
indraḥ kila X. 111, 3.
indraḥ kshatram X. 180, 3.
indraḥ kshatrâsam^o X. 60, 5.
indraḥ pûrbhid â III. 34, 1.
indraḥ sa dâmane VIII. 93, 8.
indraḥ samatsu I. 130, 8.
indraḥ sahasra^o I. 17, 5.
indraḥ sîtâm IV. 57, 7.
indraḥ suteshu VIII. 13, 1.
indraḥ sutrâmâ VI. 47, 12 ;
X. 131, 6.
indraḥ su pûshâ III. 57, 2.
indraḥ suśipro III. 30, 3.
indraḥ sûryasya VIII. 12, 9.
indraḥ svarshâ III. 34, 4.
indraḥ svâhâ III. 50, 1.
indra kratum na VII. 32, 26.
indra kratuvidam III. 40, 2.
indram kâmâ IV. 16, 15.
indram kutso I. 106, 6.
indram grîñisha VIII. 65, 5.
indra jahi VII. 104, 24.
indra jâmaya VI. 25, 3.
indra jyeshtham na VI. 46, 5.
indrajyeshthân bñih^o IV. 54, 5.

indra somam imam.

indrajyeshthâ marudgaṇâ de-
vâsaḥ I. 23, 8 ; II. 41, 15.
indratamâ hi I. 182, 2.
indra tubhyam id adr^o I.
80, 7.
indra tubhyam in magh^o VI.
44, 10.
indra tridhâtu VI. 46, 9.
indra tvam av^o VIII. 13, 26.
indra tvâ vṛish^o III. 40, 1.
indra tvotâsa I. 8, 3.
indra dñihya magh^o X. 100, 1.
indra dñihya yâmakosâ III.
30, 15.
indra dñihyasva VIII. 80, 7.
indra nediya VIII. 53, 5.
indram tvam śumbha VIII.
70, 2.
indram naro VII. 27, 1.
indram no agne VII. 10, 4.
indra piba tubhyam VI. 40, 1.
indra piba pratik^o X. 112, 1.
indra piba vṛisha^o III. 43, 7.
indra piba svadhayâ III. 35, 10.
indra pra ṇaḥ puraeteva VI.
47, 7.
indra pra ṇo dhîtâv^o III. 40, 3.
indra pra ṇo ratham VIII.
80, 4.
indraprasûtâ X. 66, 2.
indra prehi VIII. 17, 9.
indra brahma V. 29, 15.
indram agnim III. 12, 3.
indram accha IX. 106, 1.
indra marutva iha III. 51, 7.
indram it keś^o VIII. 14, 12.
indram itthâ III. 42, 3.
indram id gâthino I. 7, 1.
indram id deva^o VIII. 3, 5.
indram id dharî I. 84, 2.
indram id vimahînâm VIII.
6, 44.

indram ived ubhaye IV.
39, 5.
indram iśânam ojasâbhi I.
11, 8.
indram ukthâni VIII. 6, 35.
indra mñila mahyam VI. 47,
10.
indram eva dhi^o VI. 19, 2.
indram pare IV. 25, 8.
indram pratnena VIII. 76, 6.
indram prâtar I. 16, 3.
indram matir III. 39, 1.
indram mitr^o var^o agnim âhur
I. 164, 46.
indram mitr^o var^o agnim ûtaye
I. 106, 1.
indra ya u nu VIII. 81, 8.
indra yathâ hy VIII. 24, 9.
indra yas te VIII. 95, 5.
indra vâjeshu I. 7, 4.
indravâyû ayam IV. 46, 6.
indravâyû ime I. 2, 4.
indravâyû bñhaspatim suha-
veha X. 141, 4.
indravâyû bñhaspatim mitrâ-
gnim pûsh^o I. 14, 3.
indravâyû manojuvâ I. 23, 3.
indra śavisṭha VIII. 13, 12.
indra śuddho na VIII. 95, 8.
indra śuddho hi VIII. 95, 9.
indraś ca mñilayâti II. 41, 11.
indraś ca vâvav eshâm sutânâm
V. 51, 6.
indraś ca vâvav eshâm som^o
IV. 47, 2.
indraś ca somam IV. 50, 10.
indraś cid ghâ VIII. 33, 17.
indra śrudhi VIII. 82, 6.
indra śreshthâni II. 21, 6.
indra somam somapate III.
32, 1.
indra somam imam X. 24, 1.

indra somam piba

indra somam piba I. 15, 1.
 indra somâḥ sutâ ime tava III.
 40, 4.
 indra somâḥ sutâ ime tân III.
 42, 5.
 indras tujo III. 34, 5.
 indras te soma IX. 109, 2.
 indra sthâtar VIII. 24, 17.
 indra spaḥ uta VIII. 61, 5.
 indrasya karma III. 32, 8.
 indrasya dûtîr X. 108, 2.
 indrasya nu yathendro X. 85,
 51.
 indrasya nu vîry° I. 32, 1.
 indrasya nu sukṛitam X. 100, 6.
 indrasya vajra ây° VIII. 96, 3.
 indrasya vajro marutâm VI.
 47, 28.
 indrasya vṛishṇo X. 103, 9.
 indrasya sakhyam III. 60, 3.
 indrasya soma pav° IX. 76, 3.
 indrasya soma râdhase punâno
 IX. 8, 3.
 indrasya soma râdhase sám
 IX. 60, 4.
 indrasya soma sutasya IX.
 109, 2.
 indrasya hârdi IX. 108, 16.
 indrasyângirasâm I. 62, 3.
 indrasyâtra X. 113, 6.
 indrasyeva X. 178, 2.
 indrâkutsâ V. 31, 9.
 indrâ ko vâm IV. 41, 1.
 indrâgnî apasas III. 12, 7.
 indrâgnî apâd VI. 59, 6.
 indrâgnî avasâ gatam VII.
 94, 7.
 indrâgnî â gatam III. 12, 1.
 indrâgnî â hi VI. 59, 7.
 indrâgnî ukthavâhasâ VI. 59,
 10.
 indrâgnî ko asya VI. 59, 5.

indrâsomâv ahim.

indrâgnî jarituh III. 12, 2.
 indrâgnî tapanti VI. 59, 8.
 indrâgnî tavishâpi III. 12, 8.
 indrâgnî navatim III. 12, 6.
 indrâgnî mitrâvaruṇâ V. 46,
 3.
 indrâgnî yam av° V. 86, 1.
 indrâgnî yuvam su naḥ VIII.
 40, 1.
 indrâgnî yuvâm ime VI. 60, 7.
 indrâgnî yuvor VI. 59, 9.
 indrâgnî rocanâ III. 12, 9.
 indrâgnî vṛitrahaty° X. 65, 2.
 indrâgnî śatadâvny V. 27, 6.
 indrâgnî śrinutam VI. 60, 15.
 indrâñim âsu X. 86, 11.
 indrâ nu pûsh° VI. 57, 1.
 indrâparvatâ III. 53, 1.
 indrâbṛihaspatî IV. 49, 5.
 indrâya gâva VIII. 69, 6.
 indrâya giro X. 89, 4.
 indrâya nûnam I. 84, 5.
 indrâya pavate IX. 107, 17.
 indrâya madvane VIII. 92, 19.
 indrâya vṛishanam IX. 106, 5.
 indrâya sâma VIII. 98, 1.
 indrâya sumad° VIII. 1, 19.
 indrâya soma pari IX. 78, 2.
 indrâya soma pavase IX.
 23, 6.
 indrâya soma pâtave nṛibhir
 IX. 108, 15.
 indrâya soma pâtavemad° IX.
 11, 8.
 indrâya soma pâtave vṛitr° IX.
 98, 10.
 indrâya soma sushtutah IX.
 85, 1.
 indrâya somâḥ III. 36, 2.
 indrâya hi dyaur I. 131, 1.
 indrâ yâhi citrabhâno I. 3, 4.
 indrâ yâhi tâtujâna I. 3, 6.

indrâ yâhi dhiye I. 3, 5.
 indrâ yuvam varuṇâ didyum
 IV. 41, 4.
 indrâ yuvam varuṇâ bhûtam
 IV. 41, 5.
 indrâyendum IX. 62, 29.
 indrâyendo IX. 64, 22.
 indrâvaruṇa nû nu I. 17, 8.
 indrâvaruṇayor I. 17, 1.
 indrâvaruṇa vâm I. 17, 7.
 indrâvaruṇâ madhum° VI. 68,
 11.
 indrâvaruṇâ yad imâni VII.
 82, 5.
 indrâvaruṇâ yad ṛishibhyo
 VIII. 57, 6.
 indrâvaruṇâ yuvam adh° VII.
 82, 1.
 indrâvaruṇâ vadhanâbhir VII.
 83, 4.
 indrâvaruṇâv abh° VII. 83, 5.
 indrâvaruṇâ sutapâ VI. 68,
 10.
 indrâvaruṇâ saumanasam VIII.
 57, 7.
 indrâvishṇû tat VI. 69, 5.
 indrâvishṇû dṛinhitâḥ VII.
 99, 5.
 indrâvishṇû pibatam VI. 69, 7.
 indrâvishṇû mada° VI. 69, 3.
 indrâvishṇû havishâ VI. 69, 6.
 indrâsomâ tapatam VII. 104, 1.
 indrâsomâ dushkri° VII. 104, 3.
 indrâsomâ pakvam VI. 72, 4.
 indrâsomâ pari VII. 104, 6.
 indrâsomâ mahi VI. 72, 1.
 indrâsomâ yuvam VI. 72, 5.
 indrâsomâ vartayatam divas
 VII. 104, 5.
 indrâsomâ vartayatam divo
 VII. 104, 4.
 indrâsomâv ahim VI. 72, 3.

indrâsomâ vâsayatha

imâ u tvâ paspridh°.

indrâsomâ vâsayatha VI. 72, 2.
 indrâsomâ sam aghasamsam
 VII. 104, 2.
 indrâ ha yo var° IV. 41, 2.
 indrâ ha ratnam IV. 41, 3.
 indriyâni sat° III. 37, 9.
 indre agnâ VII. 94, 4.
 indreṇa yâtha III. 60, 4.
 indreṇa yujâ X. 62, 7.
 indreṇa rocaṇâ VIII. 14, 9.
 indreṇa sam hi I. 6, 7.
 indreṇaite VII. 18, 15.
 indre bhujam X. 92, 7.
 indre viśvâni VIII. 63, 6.
 indreshite pras° III. 33, 2.
 indrehi matsy I. 9, 1.
 indro anga II. 41, 10.
 indro aśrâyi I. 51, 14.
 indro asmâñ ar° III. 33, 6.
 indro asme sum° X. 100, 4.
 indrotibhir III. 53, 21.
 indro dadhîco I. 84, 13.
 indro diva indro X. 89, 10.
 indro divaḥ prat° X. 111, 5.
 indro dîrghâya I. 7, 3.
 indro na yo IX. 88, 4.
 indro nedishtam VI. 52, 6.
 indro brahmendra VIII. 16, 7.
 indro madâya I. 81, 1.
 indro madhu III. 39, 6.
 indro mahâm sindhumâsayâ-
 nam II. 11, 9.
 indro mahnâ mahato arṇavasya
 vi mûrdhânam X. 67, 12.
 indro mahnâ mahato arṇavasya
 vratâ X. 111, 4.
 indro mahnâ rodasî VIII. 3, 6.
 indro yajvane VI. 28, 2.
 indro yâtûnâm VII. 104, 21.
 indro yâto 'vas° I. 32, 15.
 indro rathâya V. 31, 1.
 indro rājâ VII. 27, 3.

indro valam X. 67, 6.
 indro vasubhiḥ X. 66, 3.
 indro vâ ghed VIII. 21, 17.
 indro vâjasya VI. 37, 5.
 indro viśvair III. 54, 15.
 indro vṛitram avriṇ° III. 34, 3.
 indro vṛitrasya tavishîm I. 80,
 10.
 indro vṛitrasya dodhataḥ I.
 80, 5.
 indro harî yuyuje I. 161, 6.
 indro haryantam III. 44, 5.
 indhanvabhir II. 34, 5.
 indhâno II. 25, 1.
 indhe rājâ VII. 8, 1.
 ima â yâtam I. 137, 2.
 ima indra bhar° III. 53, 24.
 ima indrâya VII. 32, 4.
 ima u tvâ puru° VI. 21, 10.
 ima u tvâ vicakshate VIII.
 45, 16.
 imam yajnam sahasâvan III.
 1, 22.
 imam yajnam cano VI. 10, 6.
 imam yajnam tvam IV. 20, 3.
 imam yajnam idam . . . | mâr-
 tâsas X. 150, 2.
 imam yajnam idam . . . | soma
 I. 91, 10.
 imam yama X. 14, 4.
 imam ratham I. 164, 3.
 imam vidhanto apâm sadhasthe
 dvitâ II. 4, 2.
 imam vidhanto apâm sadhasthe
 paśum X. 46, 2.
 imam stomam rodasî III. 54,
 10.
 imam stomam sakratavo II.
 27, 2.
 imam stomam abhisht° VIII.
 12, 4.
 imam stomam arhate I. 94, 1.

imam sv asmai II. 35, 2.
 imam kâmam III. 30, 20; III.
 50, 4.
 imam ghâ vîro VIII. 23, 19.
 imam ca no VI. 56, 5.
 imam jîvebhyaḥ X. 18, 4.
 imam jushasva VIII. 12, 5.
 imam tam paśya X. 102, 9.
 imam trito X. 46, 3.
 imam naraḥ parv° III. 35, 8.
 imam naro marutaḥ saścatâ nu
 VII. 18, 25.
 imam naro marutaḥ saścatâ
 vṛidham III. 16, 2.
 imam nu mâyin° VIII. 76, 1.
 imam nu somam I. 179, 5.
 imam no agna upa X. 124, 1.
 imam no agne adhavam hotar
 VI. 52, 12.
 imam no agne adhavam ju-
 shasva VII. 42, 5.
 imam no yajnam III. 21, 1.
 imam agne X. 16, 8.
 imam anjaspâm X. 92, 2.
 imam indra gavâśiram III.
 42, 7.
 imam indra sutam I. 84, 4.
 imam indro adidh° X. 173, 3.
 imam u tyam VI. 15, 17.
 imam û shu tvam I. 27, 4.
 imam û shu vo VI. 15, 1.
 imam bibharmi X. 44, 9.
 imam mahe III. 54, 1.
 imam me gange X. 75, 5.
 imam me varuṇa I. 25, 19.
 imam me stomam VIII. 85, 2.
 imâ agne matayas X. 7, 2.
 imâ abhi VIII. 6, 7.
 imâ asmai X. 91, 12.
 imâ asya VIII. 13, 29.
 imâ indram var° IV. 41, 9.
 imâ u tvâ paspridh° VII. 18, 3.

imâ u tvâ purutamasya

isham duhan.

imâ u tvâ purutamasya VI.
21, 1.
imâ u tvâ purûv° VIII. 3, 3.
imâ u tvâ śata° VI. 45, 25.
imâ u tvâ sute VI. 45, 28.
imâ u vah VIII. 7, 19.
imâ u vâm divishtaya VII.
74, 1.
imâ u vâm bhṛimayo III. 62, 1.
imâm vâm mitr° VII. 36, 2.
imâm su pûrv° VIII. 6, 43.
imâ gâvah X. 108, 5.
imâ gira âdity° II. 27, 1.
imâ girah savit° VII. 45, 4.
imâm khanâmy I. 145, 1.
imâm gâyatra° VIII. 38, 6.
imâ jushethâm VIII. 38, 5.
imâ juhvânâ VII. 95, 5.
imâm ca nah III. 55, 21.
imâ te vâjinn I. 163, 5.
imâ dhânâ I. 16, 2.
imâ nârîr X. 18, 7.
imâni trîṇi VIII. 91, 5.
imâni vâm bhâgadheyâni VIII.
59, 1.
imâ nu kam X. 157, 1.
imâm ta indra VIII. 12, 31.
imâm te dhiyam I. 102, 1.
imâm te vâcam I. 130, 6.
imâm tvam indra X. 85, 45.
imâm dhiyam śikshamâṇasya
VIII. 42, 3.
imâm dhiyam sapt° X. 67, 1.
imâ brahma bṛihad° X. 120, 8.
imâ brahma brahmavâhaḥ III.
41, 3.
imâ brahmâṇi vardhanâ V.
73, 10.
imâ brahmâ sar° II. 41, 18.
imâ brahmendra X. 148, 4.
imâm agne I. 31, 16.
imâm upa VII. 93, 6.

VOL. VI.

imâm u shu somasutim VII.
93, 6.
imâm û nu V. 85, 6.
imâm û shu prabh° III. 36, 1.
imâm û shv âsur° V. 85, 5.
imâm pratnâya X. 91, 13.
imâm ma indra VIII. 6, 32.
imâm me agne samidham ju-
shasva X. 70, 1.
imâm me agne samidham imâm
II. 6, 1.
imâm me maruto VIII. 7, 9.
imâ rudrâya tavase I. 114, 1.
imâ rudrâya sthiradhanv° VII.
46, 1.
imâs ta indra VIII. 6, 19.
ime cit I. 80, 11.
ime cetâro VII. 60, 5.
ime jîvâ X. 18, 3.
ime ta indra te I. 57, 4.
ime ta indra somâs VIII.
2, 10.
ime turam VII. 56, 19.
ime divo VII. 60, 7.
ime naro vṛitr° VII. 1, 10.
ime bhojâ III. 53, 7.
ime mâ pîtâ VIII. 48, 5.
ime mitro VII. 60, 6.
ime yâmâsas V. 3, 12.
ime ye te I. 135, 9.
ime ye nârvân X. 71, 9.
ime radhram VII. 56, 20.
ime vâm somâ I. 135, 6.
ime viprasya VIII. 43, 1.
ime somâsa ind° I. 16, 6.
ime hi te kâravo VIII. 3, 18.
ime hi te brahmakṛitaḥ VII.
32, 2.
imo agne vîtatamâni VII. 1,
18.
imau devau II. 40, 2.
iyam yâ VIII. 101, 13.

iyam vâm asya VII. 94, 1.
iyam vâm ahve X. 39, 6.
iyam vâm brahmaṇaspate VII.
97, 9.
iyam viśiṣṭir X. 129, 7.
iyam vedih I. 164, 35.
iyam śushmebhir VI. 61, 2.
iyam sâ bhûyâ X. 31, 5.
iyam sâ vo I. 186, 11.
iyattakah I. 191, 15.
iyattikâ I. 191, 11.
iyam ta indra VIII. 13, 4.
iyam ta ritviyâvatî VIII. 12,
10.
iyam te navyasî VIII. 74, 7.
iyam te pûshann III. 62, 7.
iyam deva VII. 60, 12; VII.
61, 7.
iyam na usrâ X. 35, 4.
iyam adadâd VI. 61, 1.
iyam indram var° VII. 84, 5;
VII. 85, 5.
iyam u te VIII. 63, 8.
iyam eshâm X. 74, 3.
iyam mad vâm VI. 67, 2.
iyam manîshâ iyam VII. 70, 7;
VII. 71, 6.
iyam manîshâ bṛih° VII. 99, 6.
iyam me nâbhir X. 61, 19.
iyarti dhûmam X. 45, 7.
irajyann agne X. 140, 4.
irâvatî dhenumatî VII. 99, 3.
irâvatîr varuṇa V. 69, 2.
ilâm agne III. 1, 23; III. 5,
11; III. 6, 11; III. 7, 11;
III. 15, 7; III. 22, 5; III.
23, 5.
ilâyâs tvâ III. 29, 4.
ilâ sarasvatî mahî tisro I. 13, 9;
V. 5, 8.
isham tokâya IX. 65, 21.
isham duhan X. 122, 6.

isham ūrjam ca

uta řitubhir.

isham ūrjam ca IX. 63, 2.
 isham ūrjam abhy° IX. 94, 5.
 isham ūrjam pav° IX. 86, 35.
 ishâ mandasva VIII. 82, 3.
 ishireṇa te VIII. 48, 7.
 ishur na dhanvan IX. 69, 1.
 ishur na śriya X. 95, 3.
 ishe pavasva IX. 64, 13.
 ishkartâram adhv° X. 140, 5.
 ishkartâram anishkṛitam VIII.
 99, 8.
 ishkṛitâhâvam X. 101, 6.
 ishkṛitir nâma X. 97, 9.
 ishtâ hotrâ VIII. 93, 23.
 ishyan vâcam IX. 95, 5.
 iha tyâ purubhûtamâ devâ
 VIII. 22, 3.
 iha tyâ purubhûtamâ purû°
 V. 73, 2.
 iha tyâ sadhamâdyâ yujânaḥ
 VIII. 13, 27.
 iha tyâ sadhamâdyâ harî hiraṇ°
 VIII. 32, 29; VIII. 93, 24.
 iha tvam sūno IV. 2, 2.
 iha tvashtâram I. 13, 10.
 iha tvâ gopa° VIII. 45, 24.
 iha tvâ bhûry IV. 4, 9.
 iha prajâm IV. 36, 9.
 iha pra brûhi X. 87, 8.
 iha prayâṇam IV. 46, 7.
 iha priyam X. 85, 27.
 iha bravîtu I. 164, 7.
 iha śruta X. 22, 2.
 ihâ gatam VIII. 73, 10.
 ihi tisraḥ parâvata VIII. 32, 22.
 ihendrâgnî I. 21, 1.
 ihendrâñim I. 22, 12.
 iheva śriṇva I. 37, 3.
 iheha jâtâ I. 181, 4.
 iheha yad IV. 43, 7; IV. 44, 7.
 iheha vaḥ svat° VII. 59, 11.
 iheha vo manasâ III. 60, 1.

ihaiva stam X. 85, 42.
 ihaivaidhi X. 173, 2.
 ihopa yâta IV. 35, 1.
 îkshe râyaḥ IV. 20, 8.
 înkhayantîr X. 153, 1.
 îjânam id X. 132, 1.
 îje yajnebhîḥ VI. 3, 2.
 îyivâmsam III. 9, 4.
 îyur artham VII. 18, 9.
 îyur gâvo VII. 18, 10.
 îyush ṭe ye I. 113, 11.
 îrmântâsaḥ I. 163, 10.
 îrmânyad V. 73, 3.
 îlate tvâm I. 14, 5.
 îlânâyâvasy° II. 6, 6.
 îlito agna . . . | iyam I. 142, 4.
 îlito agna . . . | sukhai rathe-
 bhir V. 5, 3.
 îlito agne manasâ II. 3, 3.
 îlishvâ hi VIII. 23, 1.
 île agnim vipaśc° III. 27, 2.
 île agnim svavasam V. 60, 1.
 île girâ VIII. 19, 21.
 île ca tvâ III. 1, 15.
 île dyâvâprith° I. 112, 1.
 îlenyam vo VII. 2, 3.
 îlenyaḥ pavam° IX. 5, 3.
 îlenyo namasyas III. 27, 13.
 îlenyo vo man° VII. 9, 4.
 îsâna imâ IX. 86, 37.
 îsânakṛito I. 64, 5.
 îsânâya VII. 90, 2.
 îsânâ vâry° X. 9, 5.
 îsânâso ye dadhate svar ṇo
 VII. 90, 6.
 îśishe VIII. 44, 18.
 îśe yo X. 6, 3.
 îśe hy agnir VII. 4, 6.
 uktha ukthe VII. 26, 2.
 uktham cana VIII. 2, 14.

ukthabhṛitam sâma° VII. 33, 14.
 uktham indrâya I. 10, 5.
 ukthavâhaso VIII. 96, 11.
 ukthebir arvâg I. 47, 10.
 ukthebir vṛitrahant° VII. 94, 11.
 uktheshv in nu II. 11, 3.
 ukshante aśv° II. 34, 3.
 ukshânnâya VIII. 43, 11.
 ukshâ mahâñ I. 146, 2.
 ukshâ mimâti IX. 69, 4.
 ukshâ samudro V. 47, 3.
 uksheva yûthâ IX. 71, 9.
 ukshṇo hi X. 86, 14.
 ugram yuyujma VIII. 61, 12.
 ugram va ojaḥ VII. 56, 7.
 ugram na vîram VIII. 49, 6.
 ugrabâhur VIII. 61, 10.
 ugras turâshâ I. 48, 4.
 ugrâ iva X. 94, 6.
 ugrâ vighaninâ VI. 60, 5.
 ugrâ santâ I. 21, 4.
 ugreshv in nu II. 11, 17.
 ugro jajne VII. 20, 1.
 ugro vâm kak° V. 73, 7.
 ucathye VIII. 46, 28.
 uccâ te IX. 61, 10.
 uccâ divi X. 107, 2.
 ucchantî yâ VII. 81, 4.
 ucchantîr adya IV. 51, 3.
 ucchantyâm V. 64, 7.
 ucchann ush° VII. 90, 4.
 ucchâ divo VI. 65, 6.
 uc chishtam I. 28, 9.
 uc chushmâ X. 97, 8.
 uc chocishâ III. 18, 4.
 uc chrayasva III. 8, 3.
 ucchvancamânâ X. 18, 12.
 uc chvancasva X. 18, 11.
 uj jâtam VIII. 62, 10.
 uj jâyatâm X. 43, 9.
 uta u tye IX. 21, 7.
 uta řitubhir III. 47, 3.

uta kaṇvam

uta smā sadya.

uta kaṇvam X. 31, 11.
 uta gāva iv° X. 146, 3.
 uta gnā agnir IV. 9, 4.
 uta gnā vyantu V. 46, 8.
 uta ghā nemo IV. 61, 8.
 uta ghā vā VI. 50, 3.
 uta ghā sa VI. 56, 2.
 uta te mā V. 33, 10.
 uta te sūshmāsa îr° IX. 50, 1.
 uta te sushṭutā VIII. 13, 23.
 uta tyam vîram VIII. 86, 4.
 uta tyam camasam I. 20, 6.
 uta tyad āśv° VIII. 6, 24.
 uta tyad vām VII. 68, 6.
 uta tyan no V. 46, 5.
 uta tyam putram IV. 30, 16.
 uta tyam bhuḥyum VII. 68, 7.
 uta tyā turvaśāyadû IV. 30, 17.
 uta tyā daivyā VIII. 18, 8.
 uta tyā me yaśasā I. 122, 4.
 uta tyā me raudrāv X. 61, 15.
 uta tyā me havam VI. 50, 10.
 uta tyā yajatā IV. 15, 8.
 uta tyā sadya IV. 30, 18.
 uta tyā harito IX. 63, 9.
 uta tye devî II. 31, 5.
 uta tye naḥ par° V. 46, 6.
 uta tye no mar° VII. 36, 7.
 uta tye mā dhvanya° V. 33, 10.
 uta tye mā paura V. 33, 8.
 uta tye mā mār° V. 33, 9.
 uta tvam sakhye X. 71, 5.
 uta tvam sūno VI. 50, 9.
 uta tvaḥ paśyan X. 71, 4.
 uta tvam magh° VIII. 45, 6.
 uta tvāgne VIII. 43, 17.
 uta tvā dhītāyo VIII. 44, 22.
 uta tvā namasā VIII. 43, 12.
 uta tvābadhîram VIII. 45, 17.
 uta tvā bhṛiguvac VIII. 43, 13.
 uta tvām adite VIII. 67, 10.

uta tvām aruṇam IX. 45, 3.
 uta tvā strî V. 61, 6.
 uta dāsam kaul° IV. 30, 14.
 uta dāsaśya IV. 30, 15.
 uta dāsā par° X. 62, 10.
 uta devā avah° X. 137, 1.
 uta dyāvāprithivî VI. 50, 3.
 uta dyumat I. 74, 9.
 uta dvāra uś° VII. 17, 2.
 uta na îm tvashtā gantv acchā I. 186, 6.
 uta na îm matayo I. 186, 7.
 uta na îm maruto I. 186, 8.
 uta na enā IX. 97, 53.
 uta na eshu VII. 34, 18.
 uta naḥ karnaś° VIII. 78, 3.
 uta naḥ pitum VIII. 32, 8.
 uta naḥ priyā VI. 61, 10.
 uta naḥ sindhur VIII. 25, 14.
 uta naḥ sutratro VI. 68, 7.
 uta naḥ sudyotmā I. 141, 12.
 uta naḥ subhagāñ I. 4, 6.
 uta nūnam IV. 30, 23.
 uta no gomatas VIII. 32, 9.
 uta no gomatîr isha ā vaha V. 79, 8.
 uta no gomatîr isha uta VIII. 5, 9.
 uta no gomatîr isho IX. 62, 24.
 uta no govid IX. 55, 3.
 uta no goshaṇim VI. 53, 10.
 uta no divyā VIII. 5, 21.
 uta no deva devāñ VIII. 75, 2.
 uta no devāv āśv° X. 93, 6.
 uta no devy aditir VIII. 25, 10.
 uta no dhiyo I. 90, 5.
 uta no naktam X. 93, 5.
 uta no brahmann III. 13, 6.
 uta no rudrā cin X. 93, 7.
 uta no vājasāt° IX. 13, 4.

uta no vishṇur V. 46, 4.
 uta no 'hir budhnyah VI. 50, 14.
 uta no 'hir budhnyo I. 186, 5.
 uta pradhîm X. 102, 7.
 uta pra pipya IX. 93, 3.
 uta prahâm ati° X. 42, 9.
 uta brahmanya° VIII. 6, 33.
 uta brahmāno mar° V. 29, 3.
 uta bruvantu jantava I. 74, 3.
 uta bruvantu nō nido I. 4, 5.
 uta ma rijre VI. 63, 9.
 uta manye I. 159, 2.
 uta mâtā bṛihaddivā X. 64, 10.
 uta mâtā mahisham IV. 18, 11.
 uta me prayiyor VIII. 19, 37.
 uta me 'rapad V. 61, 9.
 uta me vocatād V. 61, 18.
 uta yâti V. 81, 4.
 uta yo mânusheshv I. 25, 15.
 uta yoshane VII. 2, 6.
 uta vaḥ samsam II. 31, 6.
 uta vā u X. 142, 3.
 uta vām vikshu I. 153, 4.
 uta vâjinam IV. 38, 2.
 uta vâta pit° X. 186, 2.
 uta vā yah saho I. 147, 5.
 uta vā yasya I. 86, 3.
 uta vā yo no II. 23, 7.
 uta vratâni X. 25, 3.
 uta sūshnasya IV. 30, 13.
 uta sakhâsy IV. 52, 3.
 uta sindhum IV. 30, 12.
 uta su tye VIII. 2, 42.
 uta stutâso mar° VII. 57, 6.
 uta sma te parushpy° V. 52, 9.
 uta sma te vanaspate I. 28, 6.
 uta sma durgribhîyase IV. 9, 4.
 uta sma yam śîś° V. 9, 3.
 uta sma râsim IX. 87, 9.
 uta sma sadma X. 96, 10.
 uta smā sadya IV. 31, 8.

uta smāsu

ud u shya devaḥ.

uta smāsu IV. 38, 6.
 uta smāsyā tanyator IV. 38, 8.
 uta smāsyā dravatas IV. 40, 3.
 uta smāsyā panayan° IV. 38, 9.
 uta smā hi IV. 31, 7.
 uta smainam IV. 38, 5.
 uta sya devaḥ sav° VI. 50, 13.
 uta sya devo bhuvanasya II.
 31, 4.
 uta sya na indro II. 31, 3.
 uta sya na usījām X. 92, 12.
 uta sya vāji kshipanim IV.
 40, 4.
 uta sya vāji sahurir IV. 38, 7.
 uta sya vājy arushas V. 56, 7.
 uta syā naḥ sarasvatī ghorā
 VI. 61, 7.
 uta syā naḥ sarasvatī jushāṇā
 VII. 95, 4.
 uta syā no divā VIII. 18, 7.
 uta syā vām ruś° I. 181, 8.
 uta syā vām madhu° I. 119, 9.
 uta syā śvetayā° VIII. 26, 18.
 uta svayā VII. 86, 2.
 uta svarāje VIII. 12, 14.
 uta svarājo ād° VII. 66, 6.
 uta svasyā IX. 79, 3.
 uta svānāso V. 2, 10.
 utādaḥ parushe VI. 56, 3.
 utābhaye pur° III. 30, 5.
 utā yātam V. 76, 3.
 utālabdham X. 87, 7.
 utāśishthā II. 24, 13.
 utāsi maitravar° VII. 33, 11.
 utāham IX. 107, 20.
 utedānīm VII. 41, 4.
 utēsishe V. 81, 5.
 uto ghā te VII. 29, 4.
 uto no asya kasya cid V. 38, 4.
 uto no asyā ushaso I. 131, 6.
 uto nv asya josh° VIII. 94, 6.
 uto nv asya yat VIII. 72, 18.

uto nv asya yan VIII. 72, 6.
 uto patir VIII. 13, 9.
 uto pitribhyām III. 7, 6.
 uto sa mahyam I. 23, 15.
 uto sahasrabharṇasam vācam
 IX. 64, 26.
 uto hi vām ratn° VII. 53, 3.
 uto hi vān dātrā IV. 38, 1.
 uto hi vām pūrvyā III. 54, 4.
 uttarāham utt° X. 145, 3.
 uttānaparṇe X. 145, 2.
 uttānāyām ajanayan II. 10, 3.
 uttānāyām ava bharā III. 29, 3.
 ut tishthātāva X. 179, 1.
 ut tishthā nūnam V. 56, 5.
 uttishthann ojasā VIII. 76, 10.
 ut tishthā brahm° I. 40, 1.
 ut tishthasi svāh° X. 118, 2.
 ut te brīhanto VIII. 44, 4.
 ut te vayas cid vasater apaptan
 I. 124, 12; VI. 64, 6.
 ut te śātān I. 102, 7.
 ut te śushmā X. 142, 6.
 ut te śushmāsa īrate IX. 61, 1.
 ut te śushmāso asthū IX.
 53, 1.
 ut te stabhnāmi X. 18, 13.
 ut tvā mandantu VIII. 64, 1.
 ut purastāt I. 191, 8.
 ut pūshaṇam VI. 57, 6.
 ut sūryo VII. 62, 1.
 ut sma vāto X. 102, 2.
 ud agād I. 50, 13.
 ud agne tava tad VIII. 43, 10.
 ud agne tishthā IV. 4, 4.
 ud agne bhārata VI. 16, 45.
 ud agne śucayas VIII. 44, 17.
 ud apaptad asau I. 191, 9.
 ud apaptann aruṇā I. 92, 2.
 udapruto X. 68, 1.
 ud abhrāṇīva VI. 44, 12.
 ud asau sūryo X. 159, 1.

ud astambhīt III. 5, 10.
 ud asya bāhū VII. 45, 2.
 ud asya śushmād VII. 34, 7.
 ud asya śocir asthād ājuhvā-
 nasya VII. 16, 3.
 ud asya śocir asthād didiyusho
 VIII. 23, 4.
 ud ātair IX. 5, 5.
 ud ānaḥ VIII. 6, 48.
 udāvata tvakshasā VI. 18, 9.
 ud ā hi va upa° VIII. 27, 11.
 uditā yo VIII. 103, 11.
 ud in nv asya VII. 32, 12.
 ud īratām sūnṛitā I. 123, 6.
 ud īratām avarā X. 15, 1.
 ud īraya kav° V. 42, 3.
 ud īrayathā mar° V. 55, 5.
 ud īrayanta VIII. 7, 3.
 ud īraya pitarā X. 11, 6.
 ud īrāthām ṛit° VIII. 73, 1.
 ud īrdhvam I. 113, 16.
 ud īrshva X. 18, 8.
 ud īrshvātāḥ pat° X. 85, 21.
 ud īrshvāto viś° X. 85, 22.
 ud u jyotir VII. 76, 1.
 ud u tishthā savitāḥ VII.
 38, 2.
 ud u tishthā svadhvaras VIII.
 23, 5.
 ud uttamam var° I. 24, 15.
 ud uttamam mumug° I. 25, 21.
 ud u tyac cakshur VI. 51, 1.
 ud u tyam jātav° I. 50, 1.
 ud u tyad darś° VII. 66, 14.
 ud u tye aruṇa° VIII. 7, 7.
 ud u tye madhum° VIII. 3, 15.
 ud u tye sūnavo I. 37, 10.
 ud u brahmāṇy VII. 23, 1.
 ud u śriya ush° VI. 64, 1.
 ud u shtutāḥ III. 5, 9.
 ud u shya devaḥ savitā damūnā
 VI. 71, 4.

ud u shya devaḥ

upo shu śṛiṇuht.

ud u shya devaḥ savitā ya-
yāma VII. 38, 1.
ud u shya devaḥ savitā savāya
II. 38, 1.
ud u shya devaḥ savitā hira-
ṇyayā VI. 71, 1.
ud u shya vaḥ VIII. 27, 12.
ud u shya śaraṇe VIII. 25, 19.
ud u stomāso VII. 72, 3.
ud usriyāḥ VII. 81, 2.
ud u svānebhir VIII. 7, 17.
ud ū ayāñ VI. 71, 5.
ud ū shu ṇo VIII. 70, 9.
ud gā ājad VIII. 14, 8.
udgāteva II. 43, 2.
ud ghed VIII. 93, 1.
ud dyām VII. 33, 5.
ud dharshaya X. 103, 10.
ud budhyadhvam X. 101, 1.
ud yamyamīti I. 95, 7.
ud yat saḥ° V. 31, 3.
ud yad indro V. 32, 7.
ud yad bradhnasya VIII. 69, 7.
udyann adya I. 50, 11.
ud yasya te VII. 3, 3.
ud va ūrmīḥ III. 33, 13.
udvatsv asmā I. 161, 11.
ud vandanam I. 118, 6.
ud vayam tamasas I. 50, 10.
ud vām cakshur VII. 61, 1.
ud vām priksḥāso madhumanta
IV. 45, 2.
ud vām priksḥāso madhumanto
VII. 60, 4.
ud vṛiha rakshaḥ III. 30, 17.
ud v eti prasavitā VII. 63, 2.
ud v eti subhago VII. 63, 1.
unatti bhūmim V. 85, 4.
un no hradam X. 102, 4.
un madhva ūrmir IX. 86, 40.
un mā pitā X. 119, 3.
un mā mamanda II. 33, 6.

VOL. VI.

unmoditā X. 136, 3.
upa kramasvā bhara VIII. 81, 7.
upa kshatram I. 40, 8.
upa ksharanti I. 125, 4.
upakshetāras III. 1, 16.
upa chāyām iva VI. 16, 38.
upa te gā iva I. 127, 8.
upa te 'dhām X. 145, 6.
upa te stomān I. 114, 9.
upa tmanyā I. 188, 10.
upa tyā vahnī VII. 73, 4.
upa tritasya IX. 102, 2.
upa tvā karmann VIII. 21, 2.
upa tvāgne I. 1, 7.
upa tvā jāmāyo VIII. 102, 13.
upa tvā juhvo VIII. 44, 5.
upa tvā ranvasamdr° VI. 16, 37.
upa tvā sātaye VII. 15, 9.
upa naḥ pitav I. 187, 3.
upa naḥ savanā I. 4, 2.
upa naḥ sutam ā gatam V. 71, 3.
upa naḥ sutam ā gahi somam
III. 42, 1.
upa naḥ sutam ā gahi hari-
bhir I. 16, 4.
upa naḥ sūnavo VI. 52, 9.
upa no devā I. 107, 2.
upa no yātam VIII. 26, 7.
upa no vājā IV. 37, 1.
upa no vājini VIII. 22, 7.
upa no haribhiḥ VIII. 93, 31.
upa pra jinvann I. 71, 1.
upaprayanto I. 74, 1.
upa prāgāc chasanam I. 163,
12.
upa prāgāt paramam I. 163,
13.
upa prāgāt suman me I. 162, 7.
upa priyam IX. 67, 29.
upa preta kuś° III. 53, 11.
upa plavata VII. 103, 11.
upa bradhnām VIII. 4, 14.

upa brahmāṇi X. 104, 6.
upamam tvā VIII. 53, 1.
upa mā pep° X. 127, 7.
upa mā matir X. 119, 4.
upa mā śyāvāḥ I. 126, 3.
upa mā shaḍ VIII. 68, 14.
upa yam eti VII. 1, 6.
upa yo namo IV. 21, 5.
upa va eshe namasā I. 186, 4.
upa va eshe vandycbhiḥ V.
41, 7.
upa śikshā IX. 19, 6.
upa śvāsaya VI. 47, 29.
upasadyāya VII. 15, 1.
upa sarpa X. 18, 10.
upastutim nam° I. 190, 3.
upastutir auc° I. 158, 4.
upa stuhi V. 42, 7.
upa strīṇitam VIII. 73, 3.
upasthāyam carati I. 145, 4.
upasthāya māt° III. 48, 3.
upa srakveshu VIII. 72, 15.
upahūtaḥ X. 15, 5.
upa hvaye sudughām I. 164, 26.
upa hvaye suhavam X. 36, 7.
upahvare gir° VIII. 6, 28.
upahvareshu yad I. 87, 2.
upājirā III. 35, 2.
upāyātam VII. 71, 2.
upāvasrija X. 110, 10.
upāsmāi IX. 11, 1.
upedam upaparcanaan VI. 28, 8.
uped aham I. 33, 2.
upem asṛikshi II. 35, 1.
upo adarśi I. 124, 4.
upo nayasva III. 35, 3.
upopa me I. 126, 7.
upo matiḥ IX. 69, 2.
upo ratheshu I. 39, 6.
upo ruruce VII. 77, 1.
upo shu jātam IX. 61, 13.
upo shu śṛiṇuhī I. 82, 1.

upo ha yad

ûrdhvo vām agnir.

upo ha yad VII. 93, 3.
 upo harîṇām VIII. 24, 14.
 ubhayam śrîṇ° VIII. 61, 1.
 ubhayataḥ pav° IX. 86, 6.
 ubhayam te II. 9, 5.
 ubhayāso jāt° II. 2, 12.
 ubhā u nūnam X. 106, 1.
 ubhā jigyatūr VI. 69, 8.
 ubhā devā div° I. 23, 2.
 ubhā devā nṛic° IX. 5, 7.
 ubhā pibatam I. 46, 15.
 ubhābhyām deva IX. 67, 25.
 ubhā vām indr° VI. 60, 13.
 ubhā śamsā I. 185, 9.
 ubhā hi dasrā VIII. 86, 1.
 ubhe amba X. 86, 7.
 ubhe asmai II. 27, 15.
 ubhe cid indra VII. 20, 4.
 ubhe dyāvāpṛithivî viśvam°
 IX. 81, 5.
 ubhe dhurau X. 101, 11.
 ubhe punāmi I. 133, 1.
 ubhe bhadre I. 95, 6.
 ubhe yat te VII. 96, 2.
 ubhe yad indra X. 134, 1.
 ubhe suścaṇḍra V. 6, 9.
 ubhe somāvaco IX. 32, 4.
 ubhobhayāv X. 87, 3.
 urum yajnāya VII. 99, 4.
 urum hi rājā I. 24, 8.
 urugavyūtir IX. 90, 4.
 urum gabhīram III. 46, 4.
 uru ṇas VIII. 68, 12.
 uru te jrayaḥ I. 95, 9.
 urum nṛibhya VIII. 68, 13.
 urum no lokam VI. 47, 8.
 uru vām rathaḥ IV. 43, 5.
 uruvyacasā I. 160, 2.
 uruvyacase mahine suvṛiktim
 VII. 31, 11.
 uruvyacā X. 128, 8.
 uruśamsā III. 62, 17.

urushyā ṇo abhiśasteh I. 91, 15.
 urushyā ṇo mâ VIII. 71, 7.
 urûṇasāv X. 14, 12.
 urosh ṭa V. 38, 1.
 urau devā V. 42, 17; V. 43, 16.
 urau mahāñ III. 1, 11.
 urau vā ye III. 6, 8.
 urvî pṛithvî I. 185, 7.
 urvî sadmanî I. 185, 6.
 ulûkayâtum VII. 104, 22.
 uvāca me VII. 87, 4.
 uvāsoshā I. 48, 3.
 uvocitha hi VII. 37, 3.
 uśanā kāvyas VIII. 23, 17.
 uśanā yat parāvata VIII. 7, 26.
 uśanā yat sahasyair V. 29, 9.
 uśantas tvā X. 16, 12.
 uśantā dūtā VII. 91, 2.
 uśanti ghā te X. 10, 3.
 uśann u shu IV. 20, 4.
 uśik pāvako aratiḥ X. 45, 7.
 uśik pāvako vasur I. 60, 4.
 usha ā bhāhi I. 48, 9.
 usha usho hi X. 8, 4.
 ushaḥ pratiçî III. 61, 3.
 ushasaḥ pûrvā III. 55, 1.
 ushasām na X. 78, 7.
 ushas tac citram I. 92, 13.
 ushas tam aśyām I. 92, 8.
 ushā apa X. 172, 4.
 ushā ucchantî I. 124, 1.
 ushāsânaktā X. 36, 1.
 usho adyeha I. 92, 14.
 usho devy amartyā III. 61, 2.
 usho na jārāḥ pṛithu VII.
 10, 1.
 usho na jāro vibho I. 69, 5.
 usho bhadrebhir I. 49, 1.
 usho maghony IV. 55, 9.
 usho yad agnim I. 113, 9.
 uṇho yad adya I. 48, 15.
 usho ye te I. 48, 4.

usho vājam hi I. 48, 11.
 usho vājena III. 61, 1.
 ushṭāreva X. 106, 2.
 usrā veda IX. 58, 2.
 ūtî devānām I. 136, 7.
 ūtî śacīvas X. 104, 4.
 ūrubhyām te X. 165, 4.
 ūrjam gāvo X. 100, 10.
 ūrjam no dyauś ca VI. 70, 6.
 ūrjā devāñ VIII. 36, 3.
 ūrjo napāj jātav° X. 140, 3.
 ūrjo napātām sa hināyam VI.
 48, 2.
 ūrjo napātām subhagam VIII.
 19, 4.
 ūrjo napātām adhv° III. 27, 12.
 ūrjo napātām ā VIII. 44, 13.
 ūrjo napāt sahasann X. 115, 8.
 ūrṇamradā V. 5, 4.
 ūrdhva ū shu ṇa I. 36, 13.
 ūrdhva ū shu ṇo adhvarasya
 IV. 6, 1.
 ūrdhvam ketum IV. 14, 2.
 ūrdhvam nunudre I. 85, 10.
 ūrdhvam bhānum IV. 13, 2.
 ūrdhvas tishṭhā I. 30, 6.
 ūrdhvā dhītiḥ I. 119, 2.
 ūrdhvā yat te X. 105, 9.
 ūrdhvāsas tvā VII. 31, 9.
 ūrdhvā hi te VIII. 45, 12.
 ūrdhvo agniḥ VII. 39, 1.
 ūrdhvo gandharvo adhi nāke
 asthāt X. 123, 7.
 ūrdhvo gandharvo adhi nāke
 asthād IX. 85, 12.
 ūrdhvo grāvā bṛihad X. 70, 7.
 ūrdhvo grāvā vasavo X. 100, 9.
 ūrdhvo naḥ pāhy I. 36, 14.
 ūrdhvo bhava IV. 4, 5.
 ūrdhvo vām gātūr III. 4, 4.
 ūrdhvo vām agnir VI. 63, 4.

ūrdhvo hy asthād

etat tyat ta indra.

ūrdhvo hy asthād II. 30, 3.
ūrmir yas te IX. 64, 11.

ṛiksāmābhyām X. 85, 11.
ṛicā kapotam X. 165, 5.
ṛicām tvaḥ X. 71, 11.
ṛico akshare I. 164, 39.
ṛijāv indrota VIII. 68, 15.
ṛijīpya īm IV. 27, 4.
ṛijīṭaye IX. 96, 4.
ṛijīte pari VI. 75, 12.
ṛijīty enī X. 75, 7.
ṛijīpī śyeno IV. 26, 6.
ṛijīshī vajrī V. 40, 4.
ṛijuḥ pavasva IX. 97, 43.
ṛijunīti I. 90, 1.
ṛijur ic chamso II. 26, 1.
ṛijram ukshaṇy° VIII. 25, 22.
ṛitam yemāna IV. 23, 10.
ṛitam vadann IX. 113, 4.
ṛitam voce IV. 5, 11.
ṛitam śamsanta X. 67, 2.
ritajyena II. 24, 8.
ṛitam ca satyam X. 190, 1.
ṛitam cikīṭva V. 12, 2.
ṛitadhītaya ā V. 51, 2.
ṛitam dive I. 185, 10.
ṛitam devāya II. 30, 1.
ṛitam ṛitena V. 68, 4.
ṛitasya gopā na IX. 73, 8.
ṛitasya gopāv adh° V. 63, 1.
ṛitasya jīhvā IX. 75, 2.
ṛitasya tantur IX. 73, 9.
ṛitasya dṛiḥā IV. 23, 9.
ṛitasya devā I. 65, 2.
ṛitasya pathi VI. 44, 8.
ṛitasya preshā I. 68, 3.
ṛitasya budhna III. 61, 7.
ṛitasya rāsmim I. 123, 13.
ṛitasya vā ke° III. 6, 6.
ṛitasya vo rathyah VI. 51, 9.
ṛitasya hi dhenavo I. 73, 6.

ṛitasya hi prasitir X. 92, 4.
ṛitasya hi vartanayah X. 5, 4.
ṛitasya hi śurudhaḥ IV. 23, 8.
ṛitasya hi sadaso X. 111, 2.
ṛitāyini X. 5, 3.
ṛitāvarī III. 61, 6.
ṛitāvāna ṛitaj° VII. 66, 13.
ṛitāvānam yajniyam III. 2, 13.
ṛitāvānam vicetasam IV. 7, 3.
ṛitāvānaḥ praticakshyāṇṛitā II.
24, 7.
ṛitāvānam ṛitāyavo VIII. 23, 9.
ṛitāvānam mahisham X. 140, 6.
ṛitāvānā ni shedatuḥ VIII.
25, 8.
ṛitāvā yasya III. 13, 2.
ṛitur janitrī II. 13, 1.
ṛitena ṛitam dharuṇam V. 15, 2.
ṛitena ṛitam uiyatam IV. 3, 9.
ṛitena ṛitam apihitam V. 62, 1.
ṛitena devaḥ sav° VIII. 86, 5.
ṛitena devīr amṛi° IV. 3, 12.
ṛitena mitrāvar° I. 2, 8.
ṛitena yāv ṛitāv° I. 23, 5.
ṛitena hi shmā IV. 3, 10.
ṛitenādrim IV. 3, 11.
ṛite sa vindate VIII. 27, 17.
ṛidūdareṇa VIII. 48, 10.
ṛidhak sâ vo VII. 57, 4.
ṛidhak soma IX. 64, 30.
ṛidhag itthā VIII. 101, 1.
ṛidhad yas VI. 2, 4.
ṛidhyāma X. 106, 11.
ṛibhukshaṇam na VIII. 45, 29.
ṛibhukshaṇam indram I. 111, 4.
ṛibhukshaṇo vājā VII. 48, 1.
ṛibhuto rayiḥ IV. 36, 5.
ṛibhumantā VIII. 35, 15.
ṛibhum ṛibhukshaṇo IV. 37, 5.
ṛibhur ṛibhukshā X. 93, 8.
ṛibhur ṛibhubhir VII. 48, 2.
ṛibhur na indrah I. 110, 7.

ṛibhur na rathyam IX. 21, 6.
ṛibhur bharāya I. 111, 5.
ṛibhur vibhvā IV. 34, 1.
ṛibhuś cakra III. 5, 6.
ṛiśyo na VIII. 4, 10.
ṛishabham mā X. 166, 1.
ṛishim narāv I. 117, 3.
ṛishimanā ya IX. 96, 18.
ṛishir viprah IX. 87, 3.
ṛishir hi pūrv° VIII. 6, 41.
ṛishe mantra° IX. 114, 2.
ṛishṭayo vo V. 57, 6.
ṛishvas tvam X. 148, 2.
ṛishvā te X. 73, 3.
eka evāgnir VIII. 56, 6.
ekam vi cakra IV. 36, 4.
ekah samudro X. 5, 1.
ekah suparṇah X. 114, 4.
ekam camasam I. 161, 2.
ekam ca yo VII. 18, 11.
ekam nu tvā V. 32, 11.
ekapād bhūyo X. 117, 8.
ekayā prati VIII. 77, 4.
ekarāl asya VIII. 37, 3.
ekas tvashtur I. 162, 19.
ekasmin yoge VII. 67, 8.
ekasya cin I. 165, 10.
ekasyā vastor I. 116, 21.
ekācetat VII. 95, 2.
eko dve III. 30, 11.
eko bahūnām X. 84, 4.
eta u tye patayanti VII. 104, 20.
eta u tye praty adṛiś ran I.
191, 5.
etam vām X. 39, 14.
etam śamsam X. 93, 11.
etam śardham I. 122, 12.
etac cana I. 152, 2.
etat ta indra VIII. 53, 9.
etat tyat ta indra vṛishṇa I.
100, 17.

etat tyat ta indriyam

em enam srijatā.

etat tyat ta indriyam VI.
27, 4.
etat tyan na I. 88, 5.
etad asyā IV. 30, 11.
etad ghed IV. 30, 8.
etad vaco III. 33, 8.
etam te stomam V. 2, 11.
etam tyam harito IX. 38, 3.
etam tritasya IX. 38, 2.
etam u tyam daśa kshipo mri-
janti IX. 61, 7.
etam u tyam daśa kshipo harim
IX. 15, 8.
etam u tyam madacyutam IX.
108, 11.
etam mrijanti marjyam upa°
IX. 15, 7.
etam mrijanti marjyam pav°
IX. 46, 6.
etam me stomam tanā X. 93,
12.
etam me stomam ūrmye V. 61,
17.
etā agna āś° VII. 93, 8.
etā arshanti hṛidy IV. 58, 5.
etā arshanty al° IV. 18, 6.
etā u tyā ushasaḥ I. 92, 1.
etā u tyāḥ praty VII. 78, 3.
etā cyautnāni VIII. 77, 9.
etā te agna ucathāni vedho
jusht° I. 73, 10.
etā te agna ucathāni vedho
voc° IV. 2, 20.
etā te agne janimā III. 1, 20.
etā tyā te X. 138, 6.
etā dhiyam IV. 45, 6.
etā napāto VI. 50, 15.
etāni dhīro VII. 56, 4.
etāni bhadrā X. 32, 9.
etāni vām śravasyā I. 117, 10.
etāni vām aśvinā vardhanāni
II. 39, 8.

etāni vām aśvinā vīryāni I.
117, 25.
etāni soma pav° IX. 78, 5.
etā no agne VII. 3, 10; VII.
4, 10.
etāny agne navatim sahasrā
sam X. 98, 11.
etāny agno navatir nava tve
X. 98, 10.
etāyāmopa I. 33, 1.
etāvataś cid VIII. 7, 15.
etāvatas ta im° VIII. 49, 9.
etāvatas te vaso VIII. 50, 9.
etāvad vām vṛish° VIII. 5, 27.
etāvad ved ushas V. 79, 10.
etāvān asya X. 90, 3.
etā viśvā cakrivāḥ V. 29, 14.
etā viśvā vidushe IV. 3, 16.
etā viśvā savanā X. 50, 6.
etā vo vaśiny II. 31, 7.
eti pra hotā I. 144, 1.
ete asṛigram āśavo IX. 63, 4.
ete asṛigram indavas IX. 62, 1.
ete ta indra I. 81, 9.
ete tye bhān° VII. 75, 3.
ete tye vṛitha° VIII. 43, 5.
ete dyumnebhīr VII. 7, 6.
ete dhāmāny IX. 63, 14.
ete dhāvantīndavaḥ IX. 21, 1.
ete naraḥ X. 76, 8.
etenāgne I. 31, 18.
ete pūtā vipaśc° . . . | vipā IX.
22, 3.
ete pūtā vipaśc° . . . | sūryāso
IX. 101, 12.
ete prishthāni IX. 22, 5.
ete mṛishṭā IX. 22, 4.
ete vadanti śat° X. 94, 2.
ete vadanty avadann X. 94, 3.
ete vātā IX. 22, 2.
ete viśvāni IX. 21, 4.
ete śanābhīr IX. 108, 12.

ete somā ati IX. 88, 6.
ete somā abhi gavyā IX. 87, 5.
ete somā abhi priyam IX. 8, 1.
ete somā asṛiksh° IX. 62, 22.
ete somāḥ pavam° IX. 69, 9.
ete somāsa āśavo IX. 22, 1.
ete somāsa indava IX. 46, 3.
ete stomā VII. 19, 10.
eto nv adya V. 45, 5.
eto nv indram stavāma śud-
dham VIII. 95, 7.
eto nv indram stavāma sa-
khāya VIII. 24, 19.
eto nv indram stavāmesāṇam
VIII. 81, 4.
etau me gāvau X. 27, 20.
edam mar° V. 26, 9.
ed u madhvo VIII. 24, 16.
enāngūsheṇa I. 105, 19.
enā mandāno VI. 44, 17.
enā vayam III. 33, 4.
enā viśvāny IX. 61, 11.
enā vo agnim VII. 16, 1.
endum indrāya VIII. 24, 13.
endo pārth° IX. 29, 6.
endia no gadhi VIII. 98, 4.
endra yāhi pītaye VIII. 33, 13.
endra yāhi matsa VIII. 1, 23.
endra yāhi haribhir VIII. 34, 1.
endra yāhy upa I. 130, 1.
endravāho X. 44, 3.
endra sānasim I. 8, 1.
endrasya kukshā IX. 80, 3.
ebhir dade X. 55, 7.
ebhir dyubhiḥ I. 53, 4.
ebhir na indro VII. 28, 4.
ebhir nṛibhir IV. 16, 19.
ebhir no arkair IV. 10, 3.
ebhir bhava IV. 3, 15.
emā agman X. 30, 14.
em āsum I. 4, 7.
em enam srijatā I. 9, 2.

em enam pratyetana

— esha pratnena janmanā.

em enam pratyetana VI.
 42, 2.
 evāñ agnim vasūyavaḥ V. 25, 9.
 evāñ agnim ajuryam V. 6, 10.
 evā kavī X. 64, 16.
 evāgnim sah° VII. 42, 6.
 evāgnir gotam° I. 77, 5.
 evāgnir mantraiḥ X. 115, 7.
 evā ca tvam X. 108, 9.
 evā jajñānam VI. 38, 5.
 evā ta indo IX. 79, 5.
 evā ta indro II. 19, 7.
 evā tad indra X. 144, 6.
 evā tam āhur VII. 26, 4.
 evā tā viśvā VI. 17, 13.
 evā te agne vimado X. 20,
 10.
 evā te agne sumatim V. 27, 3.
 evā te grītsamadāḥ II. 19, 8.
 evā te vayam X. 89, 17.
 evā te hariyojanā I. 61, 16.
 evā tvām indra IV. 19, 1.
 evā deva IX. 97, 27.
 evā devāñ indro X. 49, 11.
 evā na indo IX. 97, 21.
 evā na indra vāry° VII. 24, 6;
 VII. 25, 6.
 evā na indrotibhir V. 33, 7.
 evā na indro maghavā IV.
 17, 20.
 evā naḥ soma parishicyamāna
 IX. 68, 10.
 evā naḥ soma parishicyamāno
 IX. 97, 36.
 evā naḥ sprīdhaḥ VI. 25, 9.
 evā napāto mama VI. 50, 15.
 evā nūnam VIII. 24, 23.
 evā nṛibhir I. 178, 4.
 evā no agne amṛiteshu II.
 2, 9.
 evā no agne vikshv ā VII.
 43, 5.

VOL. VI.

evā no agne samidhā I. 95,
 11; I. 96, 9.
 evā patim X. 44, 4.
 evā pavasva IX. 97, 15.
 evā pāhi VI. 17, 3.
 evā pitre IV. 50, 6.
 evā punāna indra° IX. 6, 9.
 evā punāno apaḥ IX. 91, 6.
 evā plateḥ X. 63, 17; X. 64,
 17.
 evā babhro II. 33, 15.
 evā mahas I. 190, 8.
 evā mahān X. 120, 9.
 evā maho X. 99, 12.
 evāmṛitāya IX. 109, 3.
 evā rājeva IX. 90, 6.
 evā rātis VIII. 92, 29.
 evāre vṛish° VIII. 45, 38.
 evā vandasva VIII. 42, 2.
 evā vasishṭha VII. 26, 5.
 evā vasva IV. 21, 10.
 evā vām ahva . . . | indrāgnī
 VIII. 38, 9.
 evā vām ahva . . . | nāsatyā
 VIII. 42, 6.
 evā satyam IV. 28, 5.
 evā hi te vibhūtaya I. 8, 9.
 evā hi te śam I. 173, 8.
 evā hi tvām V. 32, 12.
 evā hi mām tavasam vardha-
 yanti X. 28, 6.
 evā hi mām tavasam jajnur X.
 28, 7.
 evā hy asi vīr° VIII. 92, 28.
 evā hy asya kāmā I. 8, 10.
 evā hy asya sūnṛitā I. 8, 8.
 eved indram vṛishanam VII.
 23, 6.
 eved indraḥ sute VI. 23, 10.
 eved indraḥ suhava VI. 29, 6.
 eved indrāya IV. 16, 20.
 eved ete prati I. 165, 12.

eved esha tuvikūrmir° VIII.
 2, 31.
 eved eshā purut° I. 124, 6.
 eved yūne X. 30, 6.
 evena sadyaḥ I. 128, 3.
 evendrāgnibhyām ahāvi V.
 86, 6.
 evendrāgnibhyām pitṛivan VIII.
 40, 2.
 evendrāgnī pap° I. 108, 13.
 even nu kam VII. 33, 3.
 evai vā pāg X. 44, 7.
 esha indrāya IX. 27, 2.
 esha u sya puruvrato IX. 3,
 10.
 esha u sya vṛishā IX. 38, 1.
 esha etāni VIII. 2, 34.
 esha kavir IX. 27, 1.
 esha ksheti V. 61, 19.
 esha gavyur IX. 27, 4.
 esha grāveva V. 36, 4.
 esha chāgaḥ I. 162, 3.
 esha tunno IX. 67, 20.
 esha te deva V. 50, 5.
 esha divam vi dhāvati IX.
 3, 7.
 esha divam vyāsarāt IX. 3, 8.
 esha devaḥ śubh° IX. 28, 3.
 esha devo amartyaḥ IX. 3, 1.
 esha devo rath° IX. 3, 5.
 esha devo vipanyubhiḥ IX.
 3, 3.
 esha devo vipā IX. 3, 2.
 esha drapso VI. 41, 3.
 esha dhiyā IX. 15, 1.
 esha nṛibhir IX. 27, 3.
 esha pavitre IX. 28, 2.
 esha punāno IX. 110, 11.
 esha purū IX. 15, 12.
 esha pra kośe IX. 77, 1.
 esha pratnena janmanā IX.
 3, 9.

esha pratnena manmanā

ka u nu te.

esha pratnena manmanā IX.
42, 2.

esha pratnena vayasā IX. 97,
47.

esha pra pûrvî I. 56, 1.

esha rukmibhir IX. 15, 5.

esha vaḥ stomo maruta iyam
I. 165, 15; I. 166, 15; I.
167, 11; I. 168, 10.

esha vaḥ stomo maruto nama-
svân I. 171, 2.

esha vasûni IX. 15, 6.

esha vâm stomo I. 184, 5.

esha vâjî IX. 28, 1.

esha vâm devâv IV. 15, 9.

esha viprair IX. 3, 6.

esha viśvavit IX. 97, 56.

esha viśvâni IX. 3, 4.

esha vṛishâ kanikr° IX. 28, 4.

esha vṛishâ vṛish° IX. 62, 11.

esha śushmy adâbhyah IX.
28, 6.

esha śushmy asishy° IX. 27, 6.

esha śringâni IX. 15, 4.

esha suvânaḥ IX. 87, 7.

esha sūryam IX. 28, 5.

esha sūryeṇa IX. 27, 5.

esha soma adhi IX. 66, 29.

esha stoma indra I. 173, 13.

esha stomo acikradad VII.
20, 9.

esha stomo maha VII. 24, 5.

esha stomo mârutam V. 42, 15.

esha stomo varuṇa VII. 64, 5;
VII. 65, 5.

esha sya kârur VII. 68, 9.

esha sya te tanvo II. 36, 5.

esha sya te pav° IX. 97, 46.

esha sya te madhumāñ IX.
87, 4.

esha sya dhârayâ IX. 108, 5.

esha sya pari shicy° IX. 62, 13.

esha sya pîtaye IX. 38, 6.

esha sya bhânur IV. 45, 1.

esha sya madyo IX. 38, 5.

esha sya mânushîshv IX. 38, 4.

esha sya mitrâvar° VII. 60, 2.

esha sya vâm pûrv° VII. 67, 7.

esha sya somaḥ IX. 84, 4.

esha sya somo IX. 96, 5.

esha hitc vi IX. 15, 3.

eshâ gobhir V. 80, 3.

eshâ janam V. 80, 2.

eshâ divo duhitâ praty adarśi
jyotir I. 124, 3.

eshâ divo duhitâ praty adarśi
vyucchanti I. 113, 7.

eshâ netrî VII. 76, 7.

eshâ pratîc V. 80, 6.

eshâ yayau IX. 87, 8.

eshâyukta I. 48, 7.

eshâ vyenî V. 80, 4.

eshâ ūbhrâ na V. 80, 5.

eshâ syâ navyam VII. 80, 2.

eshâ syâ no duh° VI. 65, 1.

eshâ syâ yujânâ VII. 75, 4.

eshâ syâ vo mar° I. 88, 6.

eshu dyâvâprithivî dhâtam X.
93, 10.

esho ushâ I. 46, 1.

cha gamann X. 108, 8.

cha devâ I. 92, 18.

cha vâm prushitapsavo VIII.
5, 33.

cha harî VIII. 2, 27.

chi prehi VIII. 64, 4.

chi manur X. 51, 5.

chi vâm vimuco VI. 55, 1.

chi stomân I. 10, 4.

chy agna iha I. 76, 2.

chy ū shu bra° VI. 16, 16.

aicchâma tvâ X. 51, 3.

aitân patheshu V. 53, 2.

aitu pûshâ VIII. 31, 11.

aindro barhiḥ X. 36, 5.

aibhir agne duvo I. 14, 1.

aibhir agne saratham III. 6, 9.

aishu câkandhi X. 147, 3.

aishu cetad VIII. 68, 18.

aishu dhâ vîravat V. 79, 6.

okivâmsâ VI. 59, 3.

o cit sakhâyam X. 10, 1.

ojas tad VIII. 6, 5.

ojishtham te III. 21, 5.

o tyam ahva VIII. 22, 1.

o tye nara I. 104, 2.

omânâpô VI. 50, 7.

omâsas carsh° I. 3, 7.

orvaprâ X. 127, 2.

o śrushtir VII. 40, 1.

oshadhayaḥ sām X. 97, 22.

oshadhîḥ prati° X. 97, 3.

oshadhîr iti X. 97, 4.

osham it X. 119, 10.

o shu ghṛishvirâdhaso VII.
59, 5.

o shu pra yâhi VIII. 2, 19.

o shu vṛishṇaḥ VIII. 7, 33.

o shu svasâraḥ III. 33, 9.

o shû no I. 139, 7.

oshthâv iva II. 39, 6.

o sushtuta indra I. 177, 5.

aucchat sâ V. 30, 14.

aurvabhṛiguvac chucim VIII.
102, 4.

ka imam vo I. 95, 4.

ka imam dasabhir IV. 24, 10.

ka îm veda VIII. 33, 7.

ka îm vyaktâ VII. 56, 1.

ka îm stavat VI. 47, 15.

ka ishate I. 84, 17.

ka u nu te X. 54, 3.

ka u śravat

kim subāho.

ka u śravat IV. 43, 1.
 kam yāthaḥ V. 74, 3.
 kaḥ kumāram X. 135, 5.
 kaḥ svid I. 182, 7.
 kakardave X. 102, 6.
 kakuhaḥ somyo IX. 67, 8.
 kakuham cit tvā VIII. 45, 14.
 kankato na I. 191, 1.
 kaṇvā indram VIII. 6, 3.
 kaṇvā iva VIII. 3, 16.
 kaṇvāsa indra VIII. 6, 31.
 kaṇvebhir VIII. 33, 3.
 katarā pūrvā I. 185, 1.
 katy agnayah X. 88, 18.
 kathā kad IV. 23, 5.
 kathā kavis X. 64, 4.
 kathā ta etad X. 28, 5.
 kathā te agne I. 147, 1.
 kathā dāśema namasā V. 41, 16.
 kathā dāśemāgnaye I. 77, 1.
 kathā devānām X. 64, 1.
 kathā nūnam VIII. 86, 2.
 kathā mahām avṛ^o IV. 23, 1.
 kathā mahe puṣṭimbh^o IV. 3, 7.
 kathā mahe rudriyāya V. 41, 11.
 kathā rādhāma I. 41, 7.
 kathā śardhāya IV. 3, 8.
 kathā śṛṇoti IV. 23, 3.
 kathā sabādhah IV. 23, 4.
 kathā ha tad IV. 3, 5.
 kathy nu te V. 29, 13.
 kad atvishanta VIII. 94, 7.
 kadā kshatra^o I. 25, 5.
 kadā gacchātha VIII. 7, 30.
 kadā cana pra yucchasy VIII. 52, 7.
 kadā cana starīr VIII. 51, 7.
 kadā ta indra VIII. 13, 22.
 kadā bhuvan VI. 35, 1.

kadā martam I. 84, 8.
 kadā vaso X. 105, 1.
 kadā vām taugryo VIII. 5, 22.
 kadā sūnuḥ X. 95, 12.
 kad itthā I. 121, 1.
 kad u dyumnām X. 29, 4.
 kad u priyāya V. 48, 1.
 kad u preshtāh I. 181, 1.
 kad u stuvanta VIII. 3, 14.
 kad ū nv asya VIII. 66, 9.
 kad ū mahīr VIII. 66, 10.
 kad dha nūnam kadhapriyah I. 38, 1.
 kad dha nūnam kadhapriyo VIII. 7, 31.
 kad dhishnyāsu IV. 3, 6.
 kad rudrāya I. 43, 1.
 kad va ṛitasya I. 105, 6.
 kad vo adya VIII. 83, 8.
 kanikradaj janusham II. 42, 1.
 kanikradat kalaśe IX. 85, 5.
 kanikradad anu IX. 97, 32.
 kanikranti IX. 95, 1.
 kanīnakeva IV. 32, 23.
 kam te dānā VIII. 64, 9.
 kan navyo VIII. 3, 13.
 kam naś citram X. 99, 1.
 kanyā iva IV. 58, 9.
 kanyā vār VIII. 91, 1.
 kanyeva I. 123, 10.
 kapṛin narah X. 101, 12.
 kam u shvid VIII. 75, 7.
 kam etam V. 2, 2.
 kayā tac chriṇve IV. 20, 9.
 kayā te agne VIII. 84, 4.
 kayā tvam na VIII. 93, 19.
 kayā naś citra IV. 31, 1.
 kayā no agna ṛitayann V. 12, 3.
 kayā no agne vivasaḥ VII. 8, 3.
 kayā śubhā I. 165, 1.
 karambha osh^o I. 187, 10.
 karpaguhya VIII. 70, 15.

karhi svit tad indra yaj jaritre VI. 35, 3.
 karhi svit tad indra yan nṛibhir VI. 35, 2.
 karhi svit sâ X. 89, 14.
 kavim śasāsuh IV. 2, 12.
 kaviḥ kavitvā X. 124, 7.
 kavim ketum VII. 6, 2.
 kavim agnim I. 12, 7.
 kavim iva VIII. 84, 2.
 kavim mṛijanti IX. 63, 20.
 kavar na IV. 16, 3.
 kavar nṛicakshā III. 54, 6.
 kavar vedhasyā IX. 82, 2.
 kavī no I. 2, 9.
 kaś chandasām X. 114, 9.
 kas ta ushaḥ I. 30, 20.
 kas tam indra VII. 32, 14.
 kas te jāmīr I. 75, 3.
 kas te mada X. 29, 3.
 kas te mātaram IV. 18, 12.
 kas tvā satyo IV. 31, 2.
 kasmā adya V. 53, 12.
 kasya nūnam kat^o I. 24, 1.
 kasya nūnam parīṇaso VIII. 84, 7.
 kasya brahmāṇi I. 165, 2.
 kasya vṛishā VIII. 93, 20.
 kasya svit sav^o VIII. 64, 8.
 kâ ta upetir I. 76, 1.
 kâ te asty VII. 29, 3.
 kâ maryādā IV. 5, 13.
 kâmas tad agre X. 129, 4.
 kâyamāno III. 9, 2.
 kâ rādhad I. 120, 1.
 kârur aham IX. 112, 3.
 kâ vām bhūd IV. 43, 4.
 kâvyebhir VII. 66, 17.
 kâsit pramā X. 130, 3.
 kâ sushṭutiḥ IV. 24, 1.
 kim sa ṛidhak IV. 18, 4.
 kim subāho X. 86, 8.

kim svid âsîd

ko vo varshishṭha.

kim svid âsîd X. 81, 2.
 kim svid vanam . . . | manîsh°
 X. 81, 4.
 kim svid vanam . . . | samta-
 sthâne X. 31, 7.
 kim svin no X. 12, 5.
 kitavâso yad V. 85, 8.
 kim te kṛiṇvanti III. 53, 14.
 kim deveshu X. 76, 6.
 kim na indra I. 170, 2.
 kim no asya IV. 5, 12.
 kim no bhrâtâr I. 170, 3.
 kim anga tvâ brahmaṇaḥ VI.
 52, 3.
 kim anga tvâ maghavan X.
 42, 3.
 kim anga radhracodanaḥ VIII.
 80, 3.
 kim atra dasrâ I. 182, 3.
 kim anye VIII. 8, 8.
 kim ayam X. 86, 3.
 kim asya VI. 27, 1.
 kim âga âsa VII. 86, 4.
 kim âd amatram IV. 23, 6.
 kim âd utâsi IV. 30, 7.
 kim icchantî X. 108, 1.
 kim it te VII. 100, 6.
 kim idam vâm VIII. 73, 11.
 kim u śreshṭhaḥ I. 161, 1.
 kim u shvid IV. 18, 7.
 kim û nu vaḥ II. 29, 3.
 kim etâ vâcâ X. 95, 2.
 kim bhrâtâsad X. 10, 11.
 kimmayaḥ svic IV. 35, 4.
 kiyatî yoshâ X. 27, 12.
 kiyat svid IV. 17, 12.
 kiyâtî â yat I. 113, 10.
 kîdrînn indraḥ X. 108, 3.
 kîrîś cid VII. 21, 8.
 kutas tvam I. 165, 3.
 kutrâ cid V. 7, 2.
 kutsâ ete VII. 25, 5.

kutsâya śushṇam IV. 16, 12.
 kumâram mâtâ V. 2, 1.
 kumâraś cit II. 33, 12.
 kuruśravaṇam âvṛiṇi X. 33, 4.
 kurmas ta âyur X. 51, 7.
 kuvic chakat VIII. 91, 4.
 kuvit sa devîḥ IV. 51, 4.
 kuvitsasya VI. 45, 24.
 kuvit su no VIII. 75, 11.
 kuvid anga namasâ VII. 91, 1.
 kuvid anga prati X. 64, 13.
 kuvid anga yavam° X. 131, 2.
 kuvid vṛishany° IX. 19, 5.
 kuvin no agnir I. 143, 6.
 kuvin mâ gopâm III. 43, 5.
 kushumbhakas I. 191, 16.
 kuha tyâ V. 74, 2.
 kuha yântâ I. 117, 12.
 kuha śruta X. 22, 1.
 kuha sthaḥ VIII. 73, 4.
 kuha svid X. 40, 2.
 kûcij jâyate X. 4, 5.
 kûshṭho V. 74, 1.
 kṛiṇushva pâjaḥ IV. 4, 1.
 kṛiṇota dhûmam III. 29, 9.
 kṛiṇoty asmai IV. 24, 6.
 kṛiṇvanto IX. 62, 3.
 kṛitam cid IV. 10, 7.
 kṛitam na śvaghnî X. 43, 5.
 kṛitam no yajnam VII. 84, 3.
 kṛitânîd IX. 47, 2.
 kṛite cid atra VII. 57, 5.
 kṛidhi ratnam yajamânâya VII.
 16, 6.
 kṛidhi ratnam susanitar III.
 18, 5.
 kṛidhî no X. 93, 9.
 kṛishann it phâla X. 117, 7.
 kṛishṇam yad enîm X. 3, 2.
 kṛishṇaḥ śveto X. 20, 9.
 kṛishṇam ta . . . IV. 7, 9.
 kṛishṇam . . . I. 164, 47.

kṛishṇapratu I. 140, 3.
 kṛishṇâ yad X. 61, 4.
 kṛishṇâ rajâmsi VIII. 43, 6.
 ketum yajnânâm III. 3, 3.
 ketum kṛiṇvan IX. 64, 8.
 ketum kṛiṇvann aketave I. 6, 3.
 ke te agne V. 12, 4.
 ke te nara indra X. 50, 3.
 ketena śarmant VIII. 60, 18.
 ke me maryakam V. 2, 5.
 keśy agniṇ X. 136, 1.
 ke shṭhâ naraḥ V. 61, 1.
 ko agnim itte I. 84, 18.
 ko addhâ veda ka iha pra vocat
 X. 129, 6.
 ko addhâ veda ka iha pra vocad
 III. 54, 5.
 ko adya naryo IV. 25, 1.
 ko adya yunkte I. 84, 16.
 ko asya vîraḥ IV. 23, 2.
 ko asya veda X. 10, 6.
 ko asya śushṇam V. 32, 9.
 ko dadarśa I. 164, 4.
 ko devayantam I. 40, 7.
 ko devânâm IV. 25, 3.
 ko nâlâma IV. 25, 2.
 ko nu maryâ VIII. 45, 37.
 ko nu vâm mitrâvar° V. 41, 1.
 ko nu vâm mitrâstuto V. 67, 5.
 ko nv atra I. 165, 13.
 ko mâ dadarśa X. 51, 2.
 ko mṛiḷâtî IV. 43, 2.
 ko vaḥ stomam X. 63, 6.
 ko vas trâtâ IV. 55, 1.
 ko vâm dâsat I. 158, 2.
 ko vâm adya pur° V. 74, 7.
 ko vâm adyâ karate IV. 44, 3.
 ko veda jânam V. 53, 1.
 ko veda nûnam V. 61, 14.
 ko vo 'ntar I. 168, 5.
 ko vo mahânti V. 59, 4.
 ko vo varshishṭha I. 37, 6.

kratuprāvā jaritā

gobhish țarema°.

kratuprāvā jaritā X. 100, 11.
 kratūyanti kratavo X. 64, 2.
 kratūyanti kshitayo IV. 24, 4.
 kratva id VIII. 78, 7.
 kratvaḥ samaha VII. 89, 3.
 kratvā dakshasya tarusho III.
 2, 3.
 kratvā dakshasya rathyam IX.
 16, 2.
 kratvā dā astu VI. 16, 26.
 kratvā mahān I. 81, 4.
 kratvā yad asya I. 128, 5.
 kratvā śukrebhir IX. 102, 8.
 kratvā hi droṇe VI. 2, 8.
 kratve dakshāya IX. 100, 5.
 kravyādam agnim X. 16, 9.
 krāṇā rudrā nar° X. 92, 6.
 krāṇā rudrebhir I. 58, 3.
 krāṇā śīsūr IX. 102, 1.
 krīlam vaḥ I. 37, 1.
 krīlanty asya VIII. 13, 8.
 krīlan no V. 19, 5.
 krīlur makho IX. 20, 7.
 kva tyāni VII. 88, 5.
 kva tyā valgū VI. 63, 1.
 kva trī I. 34, 9.
 kva nūnam sudānavo mad°
 VIII. 7, 20.
 kva nūnam kad vo I. 38, 2.
 kva vaḥ sumnā I. 38, 3.
 kva vo 'śvāḥ V. 61, 2.
 kva sya te rudra II. 33, 7.
 kva sya vīraḥ V. 30, 1.
 kva sya vṛishabho VIII. 64, 7.
 kva syā vo mar° I. 165, 6.
 kva svid adya X. 40, 14.
 kva svid asya I. 168, 6.
 kva svid āsām IV. 51, 6.
 kveyatha VIII. 1, 7.
 kshatram jinvatam VIII. 35,
 17.
 kshatrāya tvam śravase I. 113, 6.

kshatrāya tvam avasi VIII.
 37, 6.
 kshapa usraś ca VII. 15, 8.
 kshapo rājann uta I. 79, 6.
 kshiyantam tvam IV. 17, 13.
 ksheti kshemebhiḥ VIII. 84, 9.
 kshetram iva I. 110, 5.
 kshetrasya patinā IV. 57, 1.
 kshetrasya pate IV. 57, 2.
 kshetrād apaśyam V. 2, 4.
 kshemasya ca VIII. 37, 5.
 khe rathasya VIII. 91, 7.
 gacchatam dās° VIII. 85, 6.
 gaṇānām tvā II. 23, 1.
 gantā no V. 87, 9.
 gantārā hi I. 17, 2.
 ganteyānti VI. 23, 4.
 gandharva itthā IX. 83, 4.
 gamad vājam VII. 32, 11.
 gamann asme X. 44, 5.
 gambhīrāñ ud° III. 45, 3.
 gambhūreṇa na VI. 24, 9.
 gayasphāno I. 91, 12.
 garbham dhehi X. 184, 2.
 garbhe nu nau X. 10, 5.
 garbhe nu sann anv IV. 27, 1.
 garbhe mātuh IV. 16, 35.
 garbhe yoshām X. 53, 11.
 garbho yajnasya VIII. 12, 11.
 garbho yo apām I. 70, 2.
 garbho ha nām° X. 61, 14.
 gavām iva V. 59, 3.
 gavāśiram III. 32, 2.
 gavyanta indram IV. 17, 16.
 gavyo shu ṇo VIII. 46, 10.
 gāthapatim I. 43, 4.
 gāthasravasam VIII. 2, 38.
 gām angaisha X. 146, 4.
 gāyatreṇa prati I. 164, 24.
 gāyat sāmā I. 1, 1.

gāyanti tvā I. 10, 1.
 gārhapatyena I. 15, 12.
 gāva iva X. 149, 4.
 gāva upāvat° VIII. 72, 12.
 gāvaś cid VIII. 20, 21.
 gāvo na VIII. 46, 30.
 gāvo bhago VI. 28, 5.
 gāvo yavam X. 27, 8.
 girayaś cin VIII. 7, 34.
 giras ca VIII. 2, 30.
 giras ta indra IX. 2, 7.
 girā jāta IX. 62, 15.
 girā ya etā VII. 36, 4.
 girā yadi X. 14, 2.
 girā vajro na VIII. 93, 9.
 girir na IV. 20, 6.
 girīñr ajrān X. 44, 8.
 giro jushethām VIII. 35, 6.
 girvaṇaḥ pāhi III. 40, 6.
 gīrṇam bhuv° X. 88, 2.
 gīrbhir vipraḥ VII. 93, 4.
 guhā śir° X. 79, 2.
 guhā satir VIII. 6, 8.
 guhā hitam II. 11, 5.
 guḥatā guh° I. 86, 10.
 grīṇānā jamad° III. 62, 18.
 grīṇāno angir° I. 62, 5.
 griṇe tad VIII. 62, 8.
 grībhītam te VII. 24, 2.
 grībhṇāmi te X. 85, 36.
 grīshṭīḥ sasūva IV. 18, 10.
 grīham grīham I. 123, 4.
 grīhamedhāsa VII. 59, 10.
 grīho yāmy X. 119, 13.
 gojitā bāhū I. 102, 6.
 gojin naḥ IX. 78, 4.
 gotrabhidam gov° X. 103, 6.
 gobhir mimikshum III. 50, 3.
 gobhir yad im VIII. 2, 6.
 gobhir vāṇo VIII. 20, 8.
 gobhish țarema° X. 42, 10;
 X. 43, 10; X. 44, 10.

gomad asvâvad

—

janayad bahu.

gomad asvâvad V. 57, 7.
 gomad ū shu II. 41, 7.
 gomad dhiranyavad VII. 94, 9.
 goman na inda IX. 105, 4.
 goman naḥ soma IX. 42, 6.
 gomâtaro yac I. 85, 3.
 gomāñ agne IV. 2, 5.
 gomâyur adâd VII. 103, 10.
 gomâyur eko VII. 103, 6.
 govit pavasva IX. 86, 39.
 goshâ indo IX. 2, 10.
 goshu praś° I. 70, 5.
 gaur amîmed I. 164, 28.
 gaurîr mimâya I. 164, 41.
 gaur dhayati VIII. 94, 1.
 gnâs ca yan VI. 68, 4.
 granthîm na IX. 97, 18.
 grāvâṇa up° X. 175, 3.
 grāvâṇaḥ sav° X. 175, 4.
 grāvâṇaḥ soma VI. 51, 14.
 grāvâṇeva II. 39, 1.
 grāvâṇo apa X. 175, 2.
 grāvâṇo na sûr° X. 78, 6.
 grāvâ vadann X. 36, 4.
 grāvṇâ tunno IX. 67, 19.
 grāvṇo brahmâ V. 40, 8.
 grīvâbhyas ta X. 163, 2.

ghaneva I. 36, 16.
 gharmâ sam° X. 114, 1.
 gharneva madhû X. 106, 8.
 ghritam na pûtam IV. 10, 6.
 ghritapriṣṭhâ I. 14, 6.
 ghritapratîkam va I. 143, 7.
 ghritaprushaḥ VIII. 57, 4.
 ghritam agner X. 69, 2.
 ghritam pavasva IX. 49, 3.
 ghritam mimikshe II. 3, 11.
 ghritavatî bhuv° VI. 70, 1.
 ghritavantah pâv° III. 21, 2.
 ghritavantam upa I. 142, 2.
 ghritavrato dhanadâḥ VI. 19, 5.

ghritâhavana dîdivaḥ I. 12, 5.
 ghritâhavana santymâ u shu
 I. 45, 5.
 ghritena dyâvâ° VI. 70, 4.
 ghritenâgniḥ X. 118, 4.
 ghriṣṭhuḥ śyenâya X. 144, 3.
 ghriṣhum pâv° I. 64, 12.
 ghnanto vṛitram I. 36, 8.
 ghnana mîdhrâṇy VIII. 43, 26.

cakâra tâ VII. 26, 3.
 cakrivâmsa ribh° I. 161, 4.
 cakram yad X. 73, 9.
 cakram na V. 36, 3.
 cakrânâsaḥ I. 33, 8.
 cakrâthe hi I. 108, 3.
 cakrir divaḥ IX. 77, 5.
 cakrir yo viśvâ III. 16, 4.
 cakshur no devaḥ X. 158, 3.
 cakshur no dhehi X. 158, 4.
 cakshushâ pitâ X. 82, 1.
 catasra îm IX. 89, 5.
 catuṣsahasram V. 30, 15.
 caturaś cid I. 41, 9.
 caturdaśân ye X. 114, 7.
 caturbhiḥ sâkam I. 155, 6.
 catuṣkapardâ X. 114, 3.
 catustrimśad I. 162, 18.
 catto itaś X. 155, 2.
 catvâra îm V. 47, 4.
 catvârimśad I. 126, 4.
 catvâri te X. 54, 4.
 catvâri vâkpari° I. 164, 45.
 catvâri śringâ IV. 58, 3.
 catvâro mâ pajjavanasya VII.
 18, 23.
 catvâro mâ maśarsârasya I.
 122, 15.
 carishṭam dâc° VII. 70, 4.
 cand° na agri III. 3, 5.
 candra nâ a I. 105, 1.
 candra a dâc° 90, 13.

camûshac chy° IX. 96, 19.
 caran vatso VIII. 72, 5.
 caritram hi I. 116, 15.
 carur na yas IX. 52, 3.
 carkṛityam mar° I. 64, 14.
 carshañîdhrîtam III. 51, 1.
 câkḷipe X. 30, 6.
 cikitvan man° V. 22, 3.
 cite tad X. 143, 4.
 cittim acittim IV. 2, 11.
 cittir â upabarhaṇam caksh°
 X. 85, 7.
 citra ic chiśos X. 115, 1.
 citra id râjâ VIII. 21, 18.
 citram ha yad VII. 68, 5.
 citram tad vo II. 34, 10.
 citram devânâm I. 115, 1.
 citras te X. 100, 12.
 citrâ vâ V. 18, 4.
 citrair anj° I. 64, 4.
 citro vo 'stu I. 172, 1.
 codayataṁ sût° X. 39, 2.
 codayitrî sût° I. 3, 11.

chandaḥstubhaḥ V. 52, 12.
 chardir yantam VIII. 85, 5.

jagatâ sindhum I. 164, 25.
 jagribhmâ te X. 47, 1.
 jaghane coda V. 61, 3.
 jaghanvâñ indra I. 174, 6.
 jaghanvâñ u har° I. 52, 8.
 jaghâna vṛitram X. 89, 7.
 jagnir vṛitram IX. 61, 20.
 jajnâna eva X. 113, 4.
 jajnânam sapta IX. 102, 4.
 jajnânaḥ somam VII. 98, 3.
 jajnâno nu śata° VIII. 77, 1.
 jajnâno harito III. 44, 4.
 jajnisha X. 95, 11.
 janam vaj° VI. 19, 12,
 janayad bahu X. 85, 49.

janayan roc°

tam vo dhiyā navyasyā.

janayan roc° IX. 42, 1.
 janasya gopā V. 11, 1.
 janāya cid VI. 73, 2.
 janāso agnim I. 36, 2.
 janāso vṛiktabarh° VIII. 5, 17.
 janitā divo VIII. 36, 4.
 janitāśvānām VIII. 36, 5.
 janishṭa yoshā X. 40, 9.
 janishṭa hi V. 1, 5.
 janishṭhā ugraḥ X. 73, 1.
 janishvā devavīṭayc VI. 15, 18.
 janīyanto nv VII. 96, 4.
 janūs cid VII. 58, 2.
 jano yo I. 122, 9.
 janman janman III. 1, 21.
 jambhayatam I. 182, 4.
 jayatam ca prastutam VIII.
 35, 11.
 jayatām iva I. 23, 11.
 jayema kâre VIII. 21, 12.
 jaratībhīr IX. 112, 1.
 jaramāṇaḥ sam° X. 118, 5.
 jarābodha tad I. 27, 10.
 jahi prático III. 30, 7.
 jāgarshi tvam V. 44, 16.
 jātavedase I. 99, 1.
 jāto agnī III. 29, 7.
 jāto jāyate III. 8, 5.
 jāto yad agne VII. 13, 3.
 jānaty ahnaḥ I. 123, 9.
 jānanti vṛishṇo III. 7, 5.
 jānanto rūpam X. 123, 4.
 jāmiḥ sindh° I. 65, 4.
 jāmy atītape VIII. 72, 4.
 jāyā tapyate X. 34, 10.
 jāyed astam III. 53, 4.
 jāyeva patyāv IX. 82, 4.
 jigharmy agnim II. 10, 4.
 jihman nunudre I. 85, 11.
 jihmaśye I. 113, 5.
 jīhvābhīr VIII. 43, 8.
 jīmūtasyeva VI. 75, 1.

jīvam rudanti X. 40, 10.
 jīvān no VIII. 67, 5.
 jujurusho nās° I. 116, 10.
 jushad dhavyā X. 20, 5.
 jushasva naḥ VII. 2, 1.
 jushasva saprath° I. 75, 10.
 jushasvāgne V. 4, 4.
 jushāṇo agne X. 122, 2.
 jushāṇo angirast° VIII. 44, 8.
 jushethām yajnam ishṭaye
 VIII. 38, 4.
 jushethām yajnam bodhatam
 havasya me viśveha VIII.
 35, 4.
 jushethām yajnam bodhatam
 havasya me satto II. 36, 6.
 jushṭa indrāya IX. 13, 8.
 jushṭī naro VII. 33, 4.
 jushṭo damūnā V. 4, 5.
 jushṭo madāya IX. 97, 19.
 jushṭo hi dūto I. 44, 2.
 jushṭvī na IX. 97, 16.
 juhurāṇā cid VIII. 26, 5.
 juhure vi V. 19, 2.
 jetā nṛībhīr I. 178, 3.
 joshad yad īm I. 167, 5.
 joshā savitar X. 158, 2.
 joshya agne sam° II. 37, 6.
 johūtro agniḥ II. 10, 1.
 jneyā bhāgam II. 10, 6.
 jmayā atra VII. 39, 3.
 jyāyāmsam asya V. 44, 8.
 jyeshṭha āha IV. 33, 5.
 jyeshṭhena sotar VIII. 2, 23.
 jyotir yajnasya IX. 86, 10.
 jyotir yajnāya III. 39, 8.
 jyotir vṛiṇṭa II. 7.
 jyotishmatim 3.
 jyotishmantan 6, 7.
 ta ādityā āgatā sarvatātaye
 bhūta de 1.

ta ādityā āgatā sarvatātaye
 vṛidhe no X. 35, 11.
 ta ādityāsa ur° II. 27, 3.
 ta āyajanta X. 82, 4.
 ta id ugrāḥ VI. 66, 6.
 ta id devānām VII. 76, 4.
 ta id vedim subhaga VIII.
 19, 18.
 ta in niṇyam VII. 33, 9.
 ta in nv asya III. 32, 4.
 ta ukshītāso I. 85, 2.
 ta ugrāso VIII. 20, 12.
 ta ū shu ṇo X. 61, 17.
 tam yajnam barh° X. 90, 7.
 tam yajnasādham I. 128, 2.
 tam yā dānūni VIII. 25, 6.
 tam yunjāthām I. 183, 1.
 tam yuvam IV. 15, 10.
 tam va indram catinam VI.
 19, 4.
 tam va indram na VI. 48, 14.
 tam vaḥ śardham rathānām
 V. 53, 10.
 tam vaḥ śardham ratheśubham
 V. 56, 9.
 tam vaḥ śardham mārutam II.
 30, 11.
 tam vaḥ sakhāyaḥ sam VI.
 23, 9.
 tam vaḥ sakhāyo IX. 105, 1.
 tam vardhayanto X. 67, 9.
 tam vaś carāthā I. 66, 5.
 tam vām ratham vayam adya
 huvema prīthu° IV. 44, 1.
 tam vām ratham vayam adya
 huvema stomair I. 180, 10.
 tam vṛidhantam VI. 66, 11.
 tam vedhām IX. 26, 3.
 tam vo dasmam VIII. 88, 1.
 tam vo dīrgh° V. 18, 3.
 tam vo dhiyā navyasyā VI.
 22, 7.

tam vo dhiyā paramayā

tad vishṇoḥ.

tam vo dhiyā paramayā VI.
38, 3.

tam vo maho VIII. 70, 8.

tam vo vājānām VIII. 24, 18.

tam vo vim na X. 115, 3.

tam śāgmāso VII. 97, 6.

tam śāsvatīshu IV. 7, 6.

tam śīśītā suvri° VIII. 40, 10.

tam śīśītā svadhv° VIII. 40, 11.

tam śubhram III. 26, 2.

tam sakhāyaḥ IX. 98, 12.

tam sadhrīci° VI. 36, 3.

tam sabādho III. 27, 6.

tam sānāv adhi IX. 26, 5.

tam sindhavo X. 30, 9.

tam supratīkam VI. 15, 10.

tam sushṭutyā VIII. 16, 3.

tam sotāro IX. 62, 18.

tam smā ratham I. 102, 3.

tam hinvanti IX. 53, 4.

tam hi śāsanta V. 14, 3.

tam hi svarājām VIII. 61, 2.

tam hūvema VIII. 23, 20.

tam hotāram VII. 16, 12.

takshad yat ta I. 51, 10.

takshad yadī IX. 97, 22.

takshan nāsaty° I. 20, 3.

takshan ratham I. 111, 1.

tam gāthayā IX. 99, 4.

tam gāvo IX. 26, 2.

tam gīrbhir IX. 35, 5.

tam gūrtayo I. 56, 2.

tam gūrdhayā VIII. 19, 1.

tam gobhir IX. 6, 6.

tam ghem itthā namasvina...

artham VIII. 69, 17.

tam ghem itthā namasvina...

hotrābhir I. 36, 7.

tac cakshur VII. 66, 16.

tac citram VII. 81, 5.

tatam me I. 110, 1.

taturir vīro VI. 24, 2.

tatṛidānāḥ V. 53, 7.

tat ta indriyam I. 103, 1.

tat tad agnir VIII. 39, 4.

tat tad id asvinor I. 46, 12.

tat tad id asya I. 155, 4.

tat tu prayah I. 132, 3.

tat te bhadram I. 94, 14.

tat te yajno VIII. 89, 6.

tat te sahasva VIII. 43, 23.

tat tvā yāmi brahmaṇā I. 24, 11.

tat tvā yāmi suvīryam VIII.

3, 9.

tatro api VIII. 55, 4.

tat savitā I. 110, 3.

tat savitur vareṇyam III.

62, 10.

tat savitur vṛiṇīmahe V. 82, 1.

tat su naḥ śarma VIII. 18, 12.

tat su naḥ sav° . . . | indro

IV. 55, 10.

tat su naḥ sav° . . . | śarma

VIII. 18, 3.

tat su no navyam VIII. 67, 18.

tat su no viśve . . . | bṛibum

VI. 45, 33.

tat su no viśve . . . | mar°

VIII. 94, 3.

tat su vām mitr° V. 62, 2.

tat sūryam rod° VIII. 25, 21.

tat sūryasya I. 115, 4.

tathā tad astu I. 30, 12.

tad agne cakshuḥ X. 87, 12.

tad agne dyumnam VIII. 19, 5.

tad adya vācaḥ X. 53, 4.

tad adya it VIII. 15, 6.

tad anī VIII. 47, 16.

tad astu it VIII. 47, 16.

tad asma . . . , 1.

tad . . . in devā I. 154, 5.

tad vāni agni . . . II. 35, 11.

tad . . . eda . . . 3, 5.

tad it . . . X. 32, 4.

tad it samānam I. 25, 6.

tad id āsa X. 120, 1.

tad id dhy asya X. 76, 3.

tad id rudrasya VIII. 13, 20.

tad id vadanty X. 94, 13.

tad indra preva I. 103, 7.

tad indrāva VIII. 24, 25.

tad in naktam I. 24, 12.

tad in nu te V. 31, 7.

tad in nv asya parishadvāno

X. 61, 13.

tad in nv asya vṛishabhasya

III. 38, 7.

tad in nv asya savitur III.

38, 8.

tad in mc X. 32, 3.

tad u prayakshatamam I. 62, 6.

tad u śreshṭham X. 76, 2.

tad ūcushe I. 103, 4.

tad ū shu vām V. 73, 4.

tad ṛitam V. 66, 5.

tad dadhānā VIII. 63, 10.

tad devasya IV. 53, 1.

tad devānām II. 24, 3.

tad dhi putra III. 14, 6.

tad dhi vayam X. 126, 2.

tadbandhuḥ X. 61, 18.

tad bhadram III. 9, 7.

tad rādho I. 159, 5.

tadva ukthasya VI. 44, 6.

tad vaḥ sujātā I. 166, 12.

tad vām narā nāsatyāv I. 182, 8.

tad vāni narā śamsyam rā-

dhyam I. 116, 11.

tad vām narā śamsyam pajri-

yena I. 117, 6.

tad vām narā sanaye I. 116, 12.

tad vām ṛitam X. 79, 4.

tad vāryam VIII. 25, 13.

tad viprāso I. 22, 21.

tad vitiṭṭhi VIII. 96, 12.

tad vishṇoḥ I. 22, 20.

tad vîryam vo

tam id doshâ.

tad vîryam vo V. 54, 5.
 tad vo adya VII. 66, 12.
 tad vo gaya sute VI. 45, 22.
 tad vo jâmitvam I. 166, 13.
 tad vo divo IV. 51, 11.
 tad vo yâmi V. 54, 15.
 tad vo vâjâ IV. 36, 3.
 tanûtyajeva X. 4, 6.
 tanûnapat patha X. 110, 2.
 tanûnapât pavam° X. 5, 2.
 tanûnapâd ucyate III. 29, 11.
 tanûnapâd řitam I. 188, 2.
 tanûsh ře X. 56, 2.
 tam tam id VIII. 68, 7.
 tantum tanvan raj° X. 53, 6.
 tantum tanvânam IX. 22, 6.
 tam te madam VIII. 15, 4.
 tam te yamanî VIII. 2, 3.
 tam te sotâro IX. 109, 11.
 tam triprishṭhe IX. 62, 17.
 tam tvâ gîrbhir urukshayo X.
 118, 9.
 tam tvâ gîrbhir girvanasam
 II. 6, 3.
 tam tvâ ghrītasnav V. 26, 2.
 tam tvâjananta VIII. 102, 17.
 tam tvâ dûtam VII. 16, 4.
 tam tvâ devebhyo IX. 80, 4.
 tam tvâ dhartâram IX. 65, 11.
 tam tvâ nar° I. 73, 4.
 tam tvâ nr̥mṇâni IX. 48, 1.
 tam tvâm agna I. 189, 7.
 tam tvâm ajmeshu VIII. 43, 20.
 tam tvâ madâya IX. 2, 8.
 tam tvâ marutvatî VII. 31, 8.
 tam tvâ martâ III. 9, 6.
 tam tvâ yajnebhîr VIII. 68, 10.
 tam tvâ vayam viśv° I. 30, 10.
 tam tvâ vayam sudhyo VI. 1, 7.
 tam tvâ vayam havâmahe VIII.
 43, 23.
 tam tvâ vayam patim I. 60, 5.

VOL. VI.

tam tvâ vayam pito I. 187, 11.
 tam tvâ vâjeshu I. 4, 9.
 tam tvâ viprâ vacovidah IX.
 64, 23.
 tam tvâ viprâ vipanyavo III.
 10, 9.
 tam tvâ śocishṭha V. 24, 4.
 tam tvâ samidbhir VI. 16, 11.
 tam tvâ sahasra° IX. 60, 2.
 tam tvâ suteshv IX. 65, 27.
 tam tvâ havishnatîr VIII.
 6, 27.
 tam tvâ hastino IX. 80, 5.
 tam tvâ hinvanti IX. 26, 6.
 tam durosham IX. 101, 3.
 tam devâ II. 2, 3.
 tan na indras tad I. 107, 3.
 tan na indro var° VII. 34, 25;
 VII. 56, 25.
 tan naḥ pratnam VI. 18, 5.
 tam navyasî I. 60, 3.
 tan nas turîpam adbhutam
 I. 142, 10.
 tan nas turîpam adha III. 4,
 9; VII. 2, 9.
 tam nâkam V. 54, 12.
 tan nu vocâma I. 166, 1.
 tan nu satyam IX. 92, 5.
 tam nemim VIII. 75, 5.
 tan no agne abhi V. 9, 7.
 tan no agne magh° VII. 5, 9.
 tan no anarvâ V. 49, 4.
 tam no dâta II. 34, 7.
 tan no devâ X.
 tan no dyâvâpr
 tan no râyah
 tan no vâjâ
 tan no vâto
 tam no viśvâ
 tan no vi v
 tan no 'hir
 tan ma ri

tan mitrasya I. 115, 5.
 tapanti śatrum VII. 34, 19.
 tapasâ ye X. 154, 2.
 tapurjambho I. 58, 5.
 tapurmûrdha X. 182, 3.
 taposh pav° IX. 83, 2.
 tapo shv agne III. 18, 2.
 tama âsit X. 129, 3.
 tam agnim VII. 1, 2.
 tam agne pâsy VI. 15, 11.
 tam agne pñtanâshaham V.
 23, 2.
 tam agruvah I. 140, 8.
 tam angirasvan III. 31, 19.
 tam adya VIII. 64, 12.
 tam adhvareshv V. 14, 2.
 tam apsanta I. 100, 8.
 tam abhi prârcate° VIII. 92, 5.
 tam amṛikshanta IX. 26, 1.
 tam arkebhîs VIII. 16, 9.
 tam arvantam na sânasim grî-
 ṇîhi VIII. 102, 12.
 tam arvantam na sânasim aru-
 sham IV. 15, 6.
 tam asmerâ II. 35, 4.
 tam asya dyâvâprith° X. 113, 1.
 tam asya pñiksham I. 127, 5.
 tam asya marjay° IX. 99, 3.
 tam asya râjâ I. 156, 4.
 tam asya vishṇur X. 113, 2.
 tam ahyam X. 26, 4.
 tam ahve VIII. 13, 3.
 tam âganma VIII. 19, 32.
 tam â nûnam VI. 35, 5.
 tam â no arkam VII. 97, 5.
 tam ic cyantur VIII. 16, 6.
 tam it pñicchanti I. 145, 2.
 tam it sakhitvâ I. 10, 6.
 tam it suhavyam I. 74, 5.
 tam id gacchanti I. 145, 3.
 tam id garbham X. 82, 6.
 tam id doshâ VII. 3, 5.

tam id dhaneshu

tava syâma.

tam id dhaneshu VIII. 16, 5.
 tam id va indram IV. 16, 16.
 tam id vardhantu IX. 61, 14.
 tam id viprâ VIII. 13, 17.
 tam id vocema I. 40, 6.
 tam indram vâj° VIII. 93, 7.
 tam indram johavîmi VIII.
 97, 13.
 tam indra dânam VIII. 46, 6.
 tam indra madam III. 42, 2.
 tam in naro IV. 24, 3.
 tam in nv eva IV. 5, 7.
 tam îru hinvantî I. 144, 5.
 tam îm hinvanty IX. 1, 8.
 tam îm hotâram IV. 7, 5.
 tam îm anvîh IX. 1, 7.
 tam îmaha indram VI. 22, 3.
 tam îmahe pur° VIII. 13, 24.
 tam îm mrijanty IX. 63, 17.
 tam îlata I. 96, 3.
 tam îlishva ya VIII. 43, 22.
 tam îlishva yo VI. 60, 10.
 tam îsânam I. 89, 5.
 tam ukshamânam rajasi II. 2, 4.
 tam ukshamânam avyaye IX.
 99, 5.
 tam u jyeshtham VII. 97, 3.
 tam u tvâ gotamo I. 78, 2.
 tam u tvâ dadhyañ VI. 16, 14.
 tam u tvâ nûnam asura VIII.
 90, 6.
 tam u tvâ nûnam îmahê VIII.
 24, 26.
 tam u tvâ pâthyô VI. 16, 1.
 tam u tvâ yah VI. 45, 11.
 tam u tvâ vâjapânam I. 78, 3.
 tam u tvâ vâjinam IX. 17, 7.
 tam u tvâ vritrahant° I. 78, 4.
 tam u tvâ satya somapâ VI.
 45, 10.
 tam u dyumah VI. 10, 2.
 tam u nah VI. 22, 2.

tam u nûnam V. 58, 1.
 tam u shṭavâma ya imâ VIII.
 96, 6.
 tam u shṭavâma yam VIII.
 95, 6.
 tam u shṭuhi yah sv° V. 42, 11.
 tam u shṭuhi yo abhi° VI. 18, 1.
 tam u shṭuhîndram I. 173, 5.
 tam u stusha indram yo VI.
 21, 2.
 tam u stusha indram tam II.
 20, 4.
 tam u stotârah I. 156, 3.
 tam usrâm X. 6, 5.
 tam ûtayo I. 100, 7.
 tam ûrmim VII. 47, 2.
 tam û shu sam° VIII. 41, 2.
 tam ritviyâ I. 190, 2.
 tam eva X. 107, 6.
 tam oshadhîr X. 91, 6.
 tam pricchatâ I. 145, 1.
 tam pricchantî VI. 22, 5.
 tam pricchanto VI. 21, 6.
 tam pratnathâ V. 44, 1.
 tam marjayanta VIII. 84, 8.
 tam marmrijânam IX. 95, 4.
 tam v abhi pra gâyata VIII.
 15, 1.
 tam v abhi prâcatendram
 VIII. 81, 5.
 tayâ pavasva dhârayâ yayâ
 gâva IX. 49, 2.
 tayâ pavasva dhârayâ yayâ
 6.
 cha° V. 86, 3.
 17, 6.
 I. 22, 14.
 45, 28.
 10.
 I. 50, 4.
 58, 1.
 107, 15.

tarobhir vo VIII. 66, 1.
 tava kratvâ tava tad VI. 17, 6.
 tava kratvâ tavo° IX. 4, 6.
 tava kratvâ saneyam VIII.
 19, 29.
 tava cyautnâni VII. 19, 5.
 tava tya indra X. 138, 1.
 tava tyad indriyam VIII. 15, 7.
 tava tyan naryam II. 22, 4.
 tava tye agne arcayo bhrâj°
 V. 10, 5.
 tava tye agne arcayo mahi
 V. 6, 7.
 tava tye agne harito IV. 6, 9.
 tava tye pito dadatas I. 187, 5.
 tava tye pito rasâ I. 187, 4.
 tava tye soma pavamâna IX.
 92, 4.
 tava tye soma śaktibhir X.
 25, 5.
 tava tridhâtû VII. 5, 4.
 tava tvan naryam II. 22, 4.
 tava tvisho IV. 17, 2.
 tava dyumanto V. 25, 8.
 tava dyaur VIII. 15, 8.
 tava drapsâ IX. 106, 8.
 tava drapso VIII. 19, 31.
 tava prapîti VII. 28, 3.
 tava pratnebhîr IX. 52, 2.
 tava pra yakshi VI. 16, 8.
 tava prayâjâ X. 51, 9.
 tava bhranâsa IV. 4, 2.
 tava vâyav VIII. 26, 21.
 tava viśve IX. 18, 3.
 tava vrata II. 28, 2.
 tava śarîram I. 163, 11.
 tava śukrâso IX. 66, 5.
 tava śriyâ sudrîso IX. 3, 4.
 tava śriye mar° V. 10, 1.
 tava śriye vy ajihîr II. 23, 18.
 tava śriyo varsh° X. 91, 5.
 tava syâma II. 28, 3.

tava svādishṭh°

tāv idā cid.

tava svādishṭh° IV. 10, 5.
tava ha tyad VI. 20, 13.
tavagne hotram II. 1, 2; X.
91, 10.
tavāyam somas III. 35, 6.
tavāham śūra I. 11, 6.
tavāham soma IX. 107, 19.
tavāham agna ūtibhir nedi-
shṭh° VIII. 19, 28.
tavāham agna ūtibhir mitrasya
V. 9, 6.
tavedam viśvam VII. 98, 6.
taved indra VIII. 6, 22.
taved indrāvamam VII. 32, 16.
taved indrāham VIII. 78, 10.
taved u tāḥ VIII. 45, 33.
tavemāḥ prajā IX. 86, 28.
taveme sapta IX. 66, 6.
tavotibhiḥ V. 42, 8.
tasmā agnir IV. 25, 4.
tasmā aram X. 9, 3.
tasmā arshanti II. 25, 4.
tasmā id āsye VII. 102, 3.
tasmā id viśve II. 25, 5.
tasmād āsvā X. 90, 10.
tasmād yajnat sarvahuta ṛicalḥ
X. 90, 9.
tasmād yajnat sarvahutaḥ sam°
X. 90, 8.
tasmād virāḍ X. 90, 5.
tasminn ā veśayā I. 176, 2.
tasmin hi santy VIII. 46, 7.
tasmai tavasyam II. 20, 8.
tasmai nūnam VIII. 75, 6.
tasya te IX. 65, 9.
tasya dyumāñ VIII. 31, 3.
tasya vajrah I. 100, 13.
tasya vajra sumatau VI. 47,
139, 44, 31, 7.
tasyāḥ saṅgudrā I. 164, 42.
tasyed arvanto VIII. 19, 6.
tasyed iha IV. 21, 2.

tā atnata V. 48, 2.
tā abhi IX. 9, 5.
tā asya jyeshṭham I. 124, 8.
tā asya namasā I. 84, 12.
tā asya priś° I. 84, 11.
tā asya varṇam II. 5, 5.
tā asya sūdadohasaḥ VIII.
69, 3.
tā ā caranti IV. 51, 8.
tā in nv eva IV. 51, 9.
tā īm vardh° I. 155, 3.
tām vām dhenum I. 137, 3.
tām vo devāḥ V. 41, 18.
tām su te X. 54, 1.
tā karmāsha° I. 173, 4.
tā grīṇīhi VI. 68, 3.
tā ghā tā IV. 51, 7.
tā jihvayā VI. 67, 8.
tām jushasva III. 62, 8.
tā tū ta indra IV. 22, 5.
tā tū ta satyā IV. 22, 6.
tā te grīṇanti IV. 32, 11.
tā na ā II. 41, 9.
tā naḥ śaktam V. 68, 3.
tā naḥ stipā VII. 66, 3.
tā navyaso I. 62, 4.
tāñ ā rudrasya VII. 58, 5.
tāñ āsīram VIII. 2, 11.
tāñ iyāno II. 34, 14.
tāñid ahāni VII. 76, 3.
tān usato I. 12, 4.
tā nṛibhya ā sauśravasā VI.
13, 5.
tā no adya I. 18, 8.
tā no rās° V.
tā no vāj° V.
tān pūrvam
tān yajati
tān vande
tān vo m.
tā bāhavā
tābhir ā
I. 60, 9.

tābhir ā yātam vṛishaṇo VIII.
22, 12.
tābhir ā yātam ūtibhir VIII.
5, 24.
tā bhujoyum VI. 62, 6.
tā bhūripāsāv VII. 65, 3.
tābhyām viśvasya IX. 66, 2.
tām agne VII. 5, 8.
tā mandasānā X. 40, 13.
tām asya V. 48, 4.
tā mahāntā I. 21, 5.
tā mātā VIII. 25, 3.
tā mitrasya I. 21, 3.
tā me āsvinā VIII. 5, 37.
tā me āsvyānām VIII. 25, 23.
tām pūshan X. 85, 37.
tām pūshṇaḥ VI. 57, 5.
tā yajnam VI. 62, 2.
tā yajneshu I. 21, 2.
tā yodhisṭham VI. 60, 2.
tā rājānā VI. 16, 24.
tā vajriṇam X. 96, 6.
tāvad usho VII. 79, 4.
tā vartir X. 39, 13.
tā valgū VI. 62, 5.
tā vām vāstūny I. 154, 6.
tā vām viśvasya VIII. 25, 1.
tā vām sanyag V. 70, 2.
tā vām gīrbhir VII. 94, 6.
tā vām dhiyo IV. 41, 8.
tā vām narā I. 118, 10.
tā vām adya tāv I. 184, 1.
tām adya havāmahe VIII.
16, 3.
tām iyāno V. 65, 3.
tām vām rathānām ind° V.
86, 4.
tā vām eshe rathānām urvī
V. 66, 3.
tā vām mitrāvar° X. 132, 2.
tā vigrām dhaithe VI. 67, 7.
tāv idā cid VIII. 22, 13.

tāv id duḥśamsam

tena satyena.

tāv id duḥśamsam VII. 94, 12.
 tāv id doshā VIII. 22, 14.
 tā vidvāmsā I. 120, 3.
 tā vṛidhantāv V. 86, 5.
 tā samrājā II. 41, 6.
 tā sānasī VII. 93, 2.
 tā sujihvā I. 13, 8.
 tā sudevāya VIII. 5, 6.
 tā ha tyad VI. 62, 3.
 tā hi kshatram dhār° VI. 67, 6.
 tā hi kshatram avihir° V. 66, 2.
 tā hi devānām VII. 65, 2.
 tā hi madhyam VIII. 40, 3.
 tā hi śaśvanta VII. 94, 5.
 tā hi śreshṭhavarcaśā V. 65, 2.
 tā hi śreshṭhā dev° VI. 68, 2.
 tā huve VI. 60, 4.
 tigmajambhāya VIII. 19, 22.
 tigmam cid VI. 3, 4.
 tigmam āyudham VIII. 96, 9.
 tigmam eko VIII. 29, 5.
 tigmā yad. antar IV. 16, 17.
 tigmāyudhau VI. 74, 4.
 tiraḥ pur° III. 58, 5.
 tiraścīno X. 129, 5.
 tisṭhā su III. 53, 2.
 tisṭhā harī III. 35, 1.
 tisraḥ kshap° I. 116, 4.
 tisro devīr X. 70, 8.
 tisro deshrāya X. 114, 2.
 tisro dyāvah say° I. 35, 6.
 tisro dyāvo nih° VI. 87, 5.
 tisro bhūmīr II. 27, 8.
 tisro mātṛis I. 164, 10.
 tisro yad agne I. 72, 3.
 tisro yahvasya III. 249, 10.
 tisro vāca īrayati IX. 97, 34.
 tisro vāca ud īrate IX. 33, 4.
 tisro vācaḥ pra vada VII. 101, 1.
 tīkshṇenāgne X. 87, 9.
 tīvrasyābhi° X. 160, 1.
 tīvrāḥ somāsa ā gahy VIII. 82, 2.

tīvrāḥ somāsa ā gahy I. 23, 1.
 tīvrān ghoshān VI. 75, 7.
 tīvro vo II. 41, 14.
 tugro ha I. 116, 3.
 tuce tan° VIII. 18, 18.
 tuje nas tane V. 41, 9.
 tunje tunje I. 7, 7.
 tubhyam vātā IX. 31, 3.
 tubhyam śukrāsaḥ I. 134, 5.
 tubhyam ścotanty III. 21, 4.
 tubhyam sūtās X. 160, 2.
 tubhyam somāḥ VIII. 93, 25.
 tubhyam stokā III. 21, 3.
 tubhyam hinvāno II. 36, 1.
 tubhyam ghet te VIII. 43, 29.
 tubhyam tā VIII. 43, 18.
 tubhyam daksha III. 14, 7.
 tubhyam agre X. 85, 38.
 tubhyam ushāsaḥ I. 134, 4.
 tubhyam payo I. 121, 5.
 tubhyam brahmāṇi III. 51, 6.
 tubhyam bharanti V. 1, 10.
 tubhyāyam somāḥ I. 135, 2.
 tubhyāyam adribhiḥ VIII. 82, 5.
 tubhyedam agne I. 11, 5.
 tubhyedam indra X. 167, 1.
 tubhyed indra marutv° VIII. 76, 8.
 tubhyed indra sva III. 42, 8.
 tubhyed imā VII. 22, 7.
 tubhyed ete bahulā I. 54, 9.
 tubhyed ete marutaḥ V. 5, 6.
 tu. I. 30, 9.
 tuvi. 45, 27, 11.
 tuviga. 17, 8.
 tuvigra. I. 1, 2, 12.
 tuviśush. 58, 2.
 tūtujāno. 10.

tūrvann ojiyān VI. 20, 3.
 tṛṇaskandasya I. 172, 3.
 tṛṭiye dhānāḥ III. 52, 6.
 tṛḍilā atrid° X. 94, 11.
 tṛishu yad IV. 7, 11.
 tṛishṭam etat X. 85, 34.
 tṛishṭāmāyā X. 75, 6.
 te ajyeshṭhā ak° V. 59, 6.
 te adrayo X. 94, 8.
 te asmaḥ abhyam I. 90, 3.
 te asya santu IX. 70, 3.
 te ācarantī VI. 75, 4.
 te kshonībhir II. 34, 13.
 te gavyatā IV. 1, 15.
 te ghā rājāno X. 93, 4.
 te ghed agne svādhyo ye VIII. 19, 17.
 te ghed agne svādhyo 'hā VIII. 43, 30.
 te cid dhī VII. 48, 3.
 te jajuire I. 64, 2.
 te jānata VIII. 72, 14.
 tejishṭhayā II. 23, 14.
 tejishṭhā yasyāratir VI. 12, 3.
 te te agne VI. 16, 27.
 te te deva netar V. 50, 2.
 te te devāya VII. 17, 7.
 te tvā madā amadan I. 53, 6.
 te tvā madā indra VII. 23, 5.
 te tvā madā bṛihad VI. 17, 4.
 te daśagvāḥ II. 34, 12.
 te na āsno VIII. 67, 14.
 te na indra VI. 51, 11.
 te naḥ pūrvāsa IX. 77, 3.
 te naḥ santu VIII. 83, 2.
 te naḥ sahasr° IX. 13, 5.
 tena nāsatyā gatam I. 47, 9.
 tena no vājīnīvasā 3, arāvataś
 VIII. 5, 30.
 tena no vājīnīvasū 11, 12, VIII. 5, 20.
 tena satyena I. 21, 6.

tena stotṛibhya

trir no rayim.

tena stotṛibhya VIII. 77, 8.
 te nas trādhvam VIII. 30, 3.
 te nūnam no X. 126, 3.
 te no arvanto X. 64, 6.
 te no grīṇāne I. 160, 5.
 te no gopā VIII. 28, 3.
 te no nāvam VIII. 25, 11.
 te no bhadreṇa VIII. 18, 17.
 te no mitro V. 41, 2.
 te no ratnāni I. 20, 7.
 te no rāyo VI. 50, 11.
 te no rudraḥ VI. 50, 12.
 te no vasūni V. 61, 16.
 te no vṛiṣṭim IX. 65, 24.
 te pratnāsō IX. 98, 11.
 tebhyo godhā X. 28, 11.
 tebhyo dyumnān V. 79, 7.
 te ma āhur V. 53, 3.
 te manvata IV. 1, 16.
 te marmṛijata IV. 1, 14.
 te māvino I. 159, 4.
 te rāyā te IV. 8, 6.
 te 'ruṇebhir I. 88, 2.
 te rudrāsah V. 87, 7.
 te 'vadan X. 109, 1.
 te 'vardhanta I. 85, 7.
 te 'vandan X. 181, 3.
 te viśvā dās° IX. 64, 8.
 te vo hṛide IV. 37, 2.
 teshām hi citram VIII. 67, 3.
 teshām hi mahnā X. 65, 3.
 te satyena manasā gopatim X. 67, 8.
 te satyena manasā dīdhyānā VII. 90, 5.
 te śiṣṭhānta VII. 43, 4.
 te sutāsc° IX. 67, 18.
 te sūnavatā° 159, 3.
 te somād° 94, 9.
 te syant° 44, 4.
 te syāma dēva VII. 66, 9.
 te syāma ye V. 8, 5.

te hi dyāvāpṛithivī bhūiretasā X. 92, 11.
 te hi dyāvāpṛithivī mātārā X. 64, 14.
 te hi dyāvāpṛithivī viśvasam° I. 160, 1.
 te hinvire VIII. 101, 6.
 te hi putrāso VIII. 18, 5.
 te hi prajāyā X. 92, 10.
 te hi yajneshu yajniyāsa ūmā ād° X. 77, 8.
 te hi yajneshu yajniyāsa ūmāḥ sadh° VII. 39, 4.
 te hi vasvo I. 90, 2.
 te hi śreshṭha° VI. 51, 10.
 te hi shmā VIII. 25, 15.
 te hi satyā V. 67, 4.
 te hi sthiraśya V. 52, 2.
 toke hite IV. 41, 6.
 tośā vṛitra° III. 12, 4.
 tośāsā rathā° VIII. 38, 2.
 tmanā samatsu VII. 34, 6.
 tyam su mesham I. 52, 1.
 tyam cid atrim X. 143, 1.
 tyam cid arṇam V. 32, 8.
 tyam cid a° 143, 2.
 tyam cid as° V. 32, 5.
 tyam cid itthā V. 62, 3.
 tyam cid eshām V. 62, 4.
 tyam cid ghā J. 37, 11.
 tyam nu mar° VIII. 94, 12.
 tyam u vaḥ satrāsāham VIII.
 tyam 4, 4.
 tyam 4.
 tyayā h.
 tyasya c.
 tyān nu k.
 tyān nu pū.
 tyān nu y.
 tyā nv asvin.
 traya indras.

trayaḥ kṛiṇvanti VII. 33, 7.
 trayaḥ keśina I. 164, 44.
 trayaḥ kośāsaḥ VIII. 2, 8.
 trayaḥ pavayo I. 34, 2.
 trātā no IV. 17, 17.
 trātāram tvā II. 23, 8.
 trātāram indram VI. 47, 11.
 trātāro devā VIII. 48, 14.
 trāyantām iha X. 137, 5.
 trimśacchatam VI. 27, 6.
 trimśad dhāma X. 189, 2.
 triḥ shasṭis VIII. 96, 8.
 triḥ sapta mayūryaḥ I. 191, 14.
 triḥ sapta yad guhyāni I. 72, 6.
 triḥ sapta vishpufin° I. 191, 12.
 triḥ sapta sasrā X. 64, 8.
 triḥ smā māhnaḥ X. 95, 5.
 trikadrakebhiḥ patati X. 14, 16.
 trikadrakeshu cet° . . . | . . .
 girah VIII. 92, 21.
 trikadrakeshu cet° . . . | . . .
 girah sadā° VIII. 13, 18.
 trikadrakeshu mah° II. 22, 1.
 tritaḥ kūpe I. 105, 17.
 tridhā hitam IV. 58, 4.
 tripancāsaḥ X. 34, 8.
 tripājasyo III. 56, 3.
 tripād ūrdhva X. 90, 4.
 tribhiḥ pavitrair III. 26, 8.
 tribhish ṭvam IX. 67, 26.
 trimūrdhānam I. 146, 1.
 trir antarikṣam IV. 53, 5.
 trir virā I. 34, 8.
 trir vai IX. 70, 1.
 trir āsya tā IV. 1, 7.
 trir ā divaḥ savitar III. 56, 6.
 trir ā divaḥ savitā III. 56, 7.
 trir uttamā III. 56, 8.
 trir devaḥ VII. 103, 3.
 trir no asvinā divyāni I. 34, 6.
 trir no asvinā yajatā I. 34, 7.
 trir no rayim I. 34, 5.

tvam hy eka

tvam agne prathamo.

tvam hy eka IV. 32, 7.
 tvam hy ehi VIII. 61, 7.
 tvam karanjam I. 53, 8.
 tvam kavim VI. 26, 3.
 tvam kutsam I. 51, 6.
 tvam kutsenâbhi VI. 31, 3.
 tvam gotram I. 51, 3.
 tvam ca soma I. 91, 6.
 tvam cittî VIII. 79, 4.
 tvam cit paro° VIII. 64, 5.
 tvam ein naḥ IV. 3, 4.
 tvam jaghantha X. 73, 7.
 tvam jâmir I. 75, 4.
 tvam jigetha I. 102, 10.
 tvad agne IV. 11, 3.
 tvad dhi putra III. 14, 6.
 tvad bhiyâ viśa VII. 5, 3.
 tvad bhiyendra VI. 31, 2.
 tvad vâjî IV. 11, 4.
 tvad vipro VI. 7, 3.
 tvad viśvâ VI. 13, 1.
 tvam tad uktham VI. 26, 5.
 tvam tam deva VI. 16, 32.
 tvam tam agne I. 31, 7.
 tvam tam indra parvatam na
 I. 55, 3.
 tvam tam indra parvata
 hām I. 57, 6.
 tvam tam indra martyam.
 V. 35, 5.
 tvam tam indra vâyr°
 I. 131, 7.
 tvam tam brahmanaspate I.
 18, 5.
 tvam tasya dvay° I. 24, 4.
 tvam iñ agna I. 189, 7.
 tvam t. indro VI. 33, 3.
 tvam tâ. ritra° X. 22, 10.
 tvam tâ. n II. 1, 15.
 tvam I. 169, 4.
 tvam tyat naḥ° IX. 111, 2.
 tvam tyam tato X. 171, 1.

tvam tyam indra martyam
 X. 171, 3.
 tvam tyam indra sūryam X.
 171, 4.
 tvam tyâ cid acyutâgne VI.
 2, 9.
 tvam tyâ cid vâtasy° X. 22, 5.
 tvam tyâm na I. 63, 8.
 tvam tyebhîr I. 30, 22.
 tvam tvam ahar X. 96, 5.
 tvam dâtâ VIII. 90, 2.
 tvam divo dharuṇam I. 56, 6.
 tvam divo bṛihataḥ I. 54, 4.
 tvam dûtah prath° X. 122, 5.
 tvam dûtas tvam u II. 9, 2.
 tvam dūto amartya VI. 16, 6.
 tvam devi VI. 61, 6.
 tvam dyâm ca IX. 100, 9.
 tvam dhiyam IX. 100, 3.
 tvam dhunir indra I. 174, 9;
 VI. 20, 12.
 tvam dhṛishvo VII. 19, 3.
 tvam na indra ritayus VIII.
 70, 10.
 tvam na indra tvâbhir II. 20, 2.
 na râyâ taruṣh°
 indra râyâ pariṇasâ
 9.
 indra rājayus VII.
 âra X. 22, 9.
 an VIII.
 9
 tvam
 tvam
 tvam
 VI. 1
 tvam naḥ
 VII. 1
 tvam naḥ
 9 gopâ
 X. 25, 7

tvam naḥ soma viśvato rakshâ
 I. 91, 8.
 tvam naḥ soma viśvato vayo°
 VIII. 48, 15.
 tvam naḥ soma sukr° X. 25, 8.
 tvam naś citra VI. 48, 9.
 tvam nṛicakshâ asi IX. 86, 38.
 tvam nṛicakshâ vṛishabhânu
 III. 15, 3.
 tvam nṛibhir VII. 19, 4.
 tvam no agna âyur° VIII. 39, 10.
 tvam no agna eshâm V. 10, 3.
 tvam no agne agnibh° X. 141, 6.
 tvam no agne angir° V. 10, 7.
 tvam no agne adbhuta V. 10, 2.
 tvam no agne adharâd X. 87, 20.
 tvam no agne tava I. 31, 12.
 tvam no agne pitror I. 31, 9.
 tvam no agne mahobhiḥ VIII.
 71, 1.
 tvam no agne varuṇa° IV. 1, 4.
 tvam no agne saṇaye I. 31, 8.
 tvam no asi bhâr° II. 7, 5.
 tvam no asyâ amater VIII.
 66, 14.
 tvam no asyâ indra I. 121, 14.
 tvam no asyâ ushaso III. 15, 2.
 tvam no gopâḥ II. 23, 6.
 tvam no vâyav I. 134, 6.
 tvam no vṛitrahant° X. 25, 9.
 tvam agna indro II. 1, 3.
 tvam agna ilito X. 15, 12.
 tvam agna urusamsâya I. 31, 14.
 agna ribhur II. 1, 10.
 n agne aditir II. 1, 11.
 n agne grihapatis VII. 16, 5.
 tvam agna vṛashtâ II. 1, 5.
 tvam agne dyubhis II. 1, 1.
 tvam agne draviṇodâ II. 1, 7.
 tvam agne pururûpo V. 8, 5.
 tvam agne prathamo angira-
 stamaḥ I. 31, 2.

tvam agne prathamō

—

tvām yajneshv ṛitvijam agne.

tvam agne prathamō angirā
ṛishir I. 31, 1.tvam agne prathamō mātari-
śvana I. 31, 3.

tvam agne pramatis I. 31, 10.

tvam agne prayata° I. 31, 15.

tvam agne bṛihad VIII. 91, 1.

tvam agne manave I. 31, 4.

tvam agne yajnânâm VI. 16, 1.

tvam agne yajyave I. 31, 13.

tvam agne rājâ II. 1, 4.

tvam agne rudro II. 1, 6.

tvam agne vanushyato VI. 15,
12; VII. 4, 9.

tvam agne varuṇo V. 3, 1.

tvam agne vasûṇr iha I. 45, 1.

tvam agne vâghate IV. 2, 13.

tvam agne vîravād VII. 15, 12.

tvam agne vṛijina° I. 31, 6.

tvam agne vṛishabhaḥ I. 31, 5.

tvam agne vratapâ VIII. 11, 1.

tvam agne śāsāmân° I. 141, 10.

tvam agne śocishâ VII. 13, 2.

tvam agne saprathâ V. 13, 4.

tvam agne sahasâ I. 127, 9.

tvam agne subhṛita II. 1, 12.

tvam agne suhavo VII. 1, 21.

tvam anga jaritâram V. 3, 11.

tvam anga pra śamsisho I.
84, 19.

tvam adha prath° IV. 17, 7.

tvam adhvaryus I. 94, 6.

tvam apâm I. 51, 4.

tvam apo yadave V. 31,

tvam apo yad dha III. 32,

tvam apo vi duro VI. 30.

tvam aryamâ V. 3, 2.

tvam asi praś° VIII. 11, 2.

tvam asmâkam I. 174, 10.

tvam asya pâre I. 52, 12.

tvam âyasam I. 121, 9.

tvam âvitha naryam I. 54, 6.

tvam âvitha suśrav° I. 53, 10.

tvam it suprathâ VIII. 60, 5.

tvam indo IX. 62, 9.

tvam indra naryo I. 121, 12.

tvam indra pratûrtishv VIII.
99, 5.

tvam indra balâd X. 153, 2.

tvam indra yaśâ VIII. 90, 5.

tvam indra sajoshasam X.
153, 4.

tvam indra sravit° VII. 21, 3.

tvam indra svayaśâ VII. 37, 4.

tvam indrâbhibhûr asi tvam
VIII. 98, 2.tvam indrâbhibhûr asi viśvâ
X. 153, 5.

tvam indrâya IX. 56, 4.

tvam indrâsi vṛitrahâ X. 153, 3.

tvam imâ oshadhîḥ I. 91, 22.

tvam imâ vâryâ VI. 16, 5.

tvam îśishe vasupate I. 170, 5.

tvam îśishe sutânâm VIII.
64, 3.tvam uttamâsy oshadhe tava
X. 97, 23.

tvam utsân ṛit°

tvam u vah VIII.

tvam ekasya VI. 45.

tvam etad VIII. 93, 1.

tvam etân jam° I. 51

tvam etâni pî X

tvam etân rud

tvam pavit

tvam pâhîndra

17, 14.

1, 28.

10.

1. 61, 8.

tvam

13, 2.

tvam bh

13.

tvam makhasya X. 171, 2.

tvam mahân indra tubhyam
IV. 17, 1.tvam mahân indra yo ha
I. 63, 1.

tvam mahîm IV. 19, 6.

tvam mânebhya I. 169, 8.

tvam mâyâbhir anavadyâ° X.
147, 2.

tvam mâyâbhir apa I. 51, 5.

tvayâ manyo X. 84, 1.

tvayâ yathâ II. 4, 9.

tvayâ vayam śâśad° X. 120, 5.

tvayâ vayam sadhanyas IV.
4, 14.

tvayâ vayam suvṛidhâ II. 23, 9.

tvayâ vayam uttamam II.
23, 10.

tvayâ vayam pav° IX. 97, 58.

tvayâ vayam maghavan I.
178, 5.tvayâ vayam maghavan pûrvy
I. 132, 1.

tvayâ vîreṇa IX. 35, 3.

tvayâ ha svid VIII. 21, 11.

bitam II. 38, 7.

ii naḥ IX. 96, 11.

agae I. 141, 9.

tvayed indra VIII. 92, 32.

vashtâ duhitre X. 17, 1.

mâyâ X. 53, 9.

tvashât yad vajram I. 85, 9.

tvashâtâram vayam X. 65, 10.

tvashâtâram agrajâm IX. 5, 9.

tvashâtâ rūpâni I. 188, 9.

tvashâtur jam° VIII. 26, 2.

tvâm yajnebhîr X. 21, 7.

tvâm yajneshv ṛit° 21, 6.

tvâm yajneshv ṛit° 1 carum

X. 21, 7.

tvâm yajneshv ṛit° jam agne
III. 10, 2.

tvām yajnair

— — — dadhāmi te madh°.

tvām yajnair IX. 4, 9.
 tvām rihanti IX. 100, 7.
 tvām vardhanti VI. 1, 5.
 tvām vâjî VI. 26, 2.
 tvām viśve amṛita VI. 7, 4.
 tvām viśve sajoshaso V. 21, 3.
 tvām vishṇur VIII. 15, 9.
 tvām śushmin VIII. 98, 12.
 tvām sutasya III. 42, 9.
 tvām soma pav° IX. 86, 24.
 tvām stomâ I. 5, 8.
 tvām ha tyad I. 63, 6.
 tvām hi mandrat° VI. 4, 7.
 tvām hi shmâ VI. 2, 2.
 tvām hi satyam VIII. 46, 2.
 tvām hi supsarastamam VIII.
 26, 24.
 tvām hîndrâvase VI. 33, 2.
 tvām hy agne IV. 1, 1.
 tvām citraśrav° I. 45, 6.
 tvām janâ X. 42, 4.
 tvâdattebhî II. 33, 2.
 tvām dûtam VI. 15, 8.
 tvām deveśhu I. 102, 9.
 tvām agna âd° II. 1, 13.
 tvām agne angiraso V. 7.
 tvām agne atithim V. 8.
 tvām agne ritâyav. . . .
 tvām agne dama II. 1, 8.
 tvām agne dharmasim V. 8, 4.
 tvām agne pitaram II. . . .
 tvām agne pushk° VI. 16, 13.
 tvām agne prathamam dev°
 IV. 11, 5.
 tvām agne prathamam âyum
 I. 3, 11.
 tvām agne pradiya V. 8, 7.
 tvām agne anîshinâh III. 10, 1.
 tvām agne anîshinâs VIII.
 44, . . .
 tvām agne nânushîr V. 8, 3.
 tvām agne yamânâ X. 45, 11.

tvām agne vasupatim V. 4, 1.
 tvām agne vâjasât° V. 13, 5.
 tvām agne samidhânâ yav°
 V. 8, 6.
 tvām agne samidhânâ vas°
 VII. 9, 6.
 tvām agne svâdhyo VI. 16, 7.
 tvām agne harito VII. 5, 5.
 tvām agne havishmanto V. 9, 1.
 tvām acchâ IX. 1, 5.
 tvām asyâ V. 3, 8.
 tvām ic chav° VIII. 6, 21.
 tvām id atra X. 91, 9.
 tvām id asyâ X. 122, 7.
 tvām idâ hyo VIII. 99, 1.
 tvām id dhi tvâyavo VIII.
 92, 33.
 tvām id dhi sahasas I. 40, 2.
 tvām id dhi havâm° VI. 46, 1.
 tvām id yavayur VIII. 78, 9.
 tvām id vṛitrahantama janâso
 . . . | ugram V. 35, 6.
 tvām id vṛitrahantama janâso
 . . | havante VIII. 6, 37.
 id vṛitrahantama sutâ-
 . . . 30.
 . . . 11, 2.
 . . . lha VI. 16, 4.
 . . . am VI. 46, 6.
 . . . edas . . . X. 150, 3.
 . . . de VII. 17, 6.
 . . . uvaḥ X. 21, 2.
 . . . 9.
 . . . 68, 7.
 . . . 20.
 . . . 5, 3.
 . . . 9.
 . . . 2,
 . . . X.
 . . . X.
 . . . X.
 . . . X.

tve agne sumatim I. 73, 7.
 tve agne svâhuta VII. 16, 7.
 tve asuryam VII. 5, 6.
 tve id agne I. 36, 6.
 tve indrâpy II. 11, 12.
 tve kratum X. 120, 3.
 tve dharmâṇa X. 21, 3. . . .
 tve dhenuḥ X. 69, 8.
 tve pito I. 187, 6.
 tve râya I. 169, 5.
 tve vasûni purvaṇîka VI. 5, 2.
 tve vasûni samgatâ VIII. 67, 8.
 tve viśvâ tavishî I. 51, 7.
 tve viśvâ sarasvati II. 41, 17.
 tvesham rūpam kṛiṇuta I. 95, 8.
 tvesham rūpam kṛiṇute IX.
 71, 8.
 tvesham vayam I. 114, 4.
 tvesham śardho na VI. 48, 15.
 tvesham gaṇam V. 58, 2.
 tvesham itthâ I. 155, 2.
 tveshas te VI. 2, 6.
 tveshâso agner I. 36, 20.
 tve su putra VIII. 92, 14.
 tve soma prath° IX. 110, 7.
 tve ha yat VII. 18, 1.
 tvotâsas tavâv° IX. 61, 24.
 tvotâsas tvâ yujâ VIII. 68, 9.
 tvotâso magh° IV. 29, 5.
 tvoto vâjy I. 74, 8.
 dakshasya vâ X. 64, 5.
 . . . anîshatâm I. 125, 6.
 . . . nâvân prath° X. 107, 5.
 . . . shinâśvam daksh° X. 107, 7.
 . . . ived VII. 33, 6.
 dadânam in na I. 148, 1.
 dadî reknos VIII. 46, 15.
 dadhann ritam I. 71, 3.
 dadhanve vâ II. 5, 3.
 dadhânâ VIII. 46, 5.
 dadhâmi te madh° VIII. 100, 2.

dadhâmi te sutân°

dṛiter iva.

dadhâmi te sutân° VIII. 34, 5.
 dadhikrâm vaḥ VII. 44, 1.
 dadhikrâm agnim III. 20, 5.
 dadhikrâm u nam° VII. 44, 2.
 dadhikrâvâṇam bub° VII. 44, 3.
 dadhikrâvâ prath° VII. 44, 4.
 dadhikrâvṇa id IV. 40, 1.
 dadhikrâvṇa isha IV. 39, 4.
 dadhikrâvṇo akârisham IV.
 39, 6.
 dadhishvâ jathare III. 40, 5.
 dadhush tvâ I. 58, 6.
 dadhyaṇ ha I. 139, 9.
 dano viśa I. 174, 2.
 dabhram cid VIII. 45, 32.
 dabhrebhiś IV. 32, 3.
 damûnaso V. 42, 12.
 darśam nu viśva° I. 25, 18.
 darśan nv atra X. 27, 6.
 davidyutatyâ IX. 64, 28.
 daśa kshipaḥ III. 23, 3.
 daśa kshipo yunjate V. 43, 4.
 daśa te kalaś° IV. 32, 19.
 daśa mahyam VIII. 55, 2.
 daśa māsân V. 78, 9.
 daśa rathân VI. 47, 24.
 daśa rājānaḥ VII. 83, 7.
 daśa rātrir I. 116, 24.
 daśa śyâvâ VIII. 46, 23.
 daśasyantâ manave VIII. 22, 6.
 daśasyanto VII. 56, 17.
 daśasyâ naḥ pūṣa VI. 11, 6.
 daśânām ekam X. 27, 10.
 daśâvanibhyo X. 94, 7.
 daśâśvân daś° VI. 47, 23.
 daśemam tv° I. 95, 2.
 dasmo hi I. 129, 3.
 dasyûñ chimy° I. 100, 18.
 dasrâ yuvâkavaḥ J. 3, 3.
 dasrâ hi viśvam VIII. 26, 6.
 dâtâ me VIII. 65, 10.
 dâdṛihâṇo I. 130, 4.

dâdhâra kshem° I. 66, 2.
 dâna mṛigo na VIII. 33, 8.
 dânyâ manaḥ I. 55, 7.
 dânasah pri° VIII. 46, 24.
 dâ no agne dhiyâ VII. 1, 5.
 dâ no agne bṛihato II. 2, 7.
 dâmânam viśvacarshaṇe VIII.
 23, 2.
 dâśarājne VII. 83, 8.
 dâśema kasya VIII. 84, 5.
 dâsapatuñr I. 32, 11.
 didṛikshanta ush° III. 30, 13.
 didṛikshenyaḥ pari I. 146, 5.
 divaḥ piyûṣham utt° IX. 51, 2.
 divaḥ piyûṣham pûrvyam IX.
 110, 8.
 divakshaso agnijihvâ X. 65, 7.
 divakshaso dhenavo III. 7, 2.
 divaś cit te I. 59, 5.
 divaś cid asya I. 55, 1.
 divaś cid â te III. 6, 7.
 divaś cid â pûrvyâ III. 39, 2.
 divaś cid â vo X. 76, 5.
 divaś cid ghâ IV. 30, 9.
 divaś cid rocanâd VIII.
 divas kaṇvâna I.
 divas pari X. 45, 5.
 divas prithivyâ adh°
 divas prithivyâḥ pary°
 divas prithivî or av°
 divâ cit tamaḥ X.
 divâ gñti I. 1.
 divi kshaya°
 divi te nâbhâ I.

div

dive

divo

divo dh

divo dh

divo na tubhyam VI. 20, 2.
 divo na yasya retaso I. 100, 3.
 divo na yasya vidhato VI. 3, 7.
 divo na sargâ IX. 97, 30.
 divo na sânu pipy° IX. 16, 7.
 divo na sânu stan° IX. 86, 9.
 divo nâke IX. 85, 10.
 divo nâbhâ IX. 12, 4.
 divo no vṛishṭim V. 83, 6.
 divo mânam VIII. 63, 2.
 divo ya skambho IX. 74, 2.
 divo rukma VII. 63, 4.
 divo varâham I. 114, 5.
 divo vâ sânu X. 70, 5.
 divyam suparṇam I. 164, 52.
 divyaḥ suparṇo IX. 97, 33.
 divy anyah II. 40, 4.
 divyâ âpo VII. 103, 2.
 diśaḥ sûryo III. 30, 12.
 dîdivâmsam III. 13, 5.
 dîrgham hy X. 134, 6.
 dîrghatantur X. 69, 7.
 dîrghatamâ I. 158, 6.
 dvayaghas te VIII. 17, 10.
 dvayâdhyo VII. 18, 8.
 dvayâdhyasya I. 53, 2.
 dvayâdhyo I. 66, 3.
 dvayâdhyo VIII. 93, 10.
 dvadmantv atr° X. 12, 6.
 dvadhanti sapt° VIII. 72, 7.
 dvadhanti IX. 107, 5.
 duhânaḥ pratnam IX. 42, 4.
 duhiyan mitr° I. 120, 9.
 dûnâśam sakhyam VI. 45, 26.
 dûtam vo IV. 8, 1.
 dûram kila X. 111, 8.
 dûram ita X. 108, 17.
 dûrâc cid VI. 38, 12.
 dûrâd indram VI. 12, 2.
 dûrâd iheva VIII. 12, 2.
 dûre tan nâma X. 105, 1.
 dṛiter iva VI. 48, 18.

drīlā cid asmā

dvidhā sūnavo.

drīlā cid asmā I. 127, 4.
 drīlā cid yā V. 84, 3.
 drīśāno X. 45, 8.
 drīsenyo yo X. 88, 7.
 devam vo adya V. 49, 1.
 devam vo devayaj° V. 21, 4.
 deva tvashtar X. 70, 9.
 devam devam rādh° VII. 79, 5.
 devam devam vo 'vasa VIII.
 12, 19.
 devam devam vo 'vase VIII.
 27, 13.
 devam narah III. 62, 12.
 deva barhir II. 3, 4.
 devayanto I. 6, 6.
 devas tvashtā III. 55, 19.
 devasya vayam VI. 71, 2.
 devasya savitur III. 62, 11.
 devahitim jug° VII. 103, 9.
 devā etasyām X. 109, 4.
 devāḥ kapota X. 165, 1.
 devānām yuge X. 72, 3.
 devānām cakshuḥ VII. 77, 3.
 devānām dūtaḥ III. 54, 19.
 devānām nu vayam X. 72, 1.
 devānām id VIII. 83, 1.
 devānām patnīr V. 46, 1.
 devānām bhadrā I. 69, 1.
 devānām māne X. 27, 23.
 devān vasishtho X. 65, 1.
 X. 66, 15.
 devān vā I. 185, 8.
 devān huve X. 66, 1.
 devāvyo naḥ IX. 97, 26.
 devā cit te amritā X. 69, 9.
 devā it te asurya II. 23, 2.
 devā c te asuryāya VII. 21, 7.
 devāsa I. X. 28, 8.
 devāsas I. 36, 4.
 devāsa. mā VIII. 27, 14.
 devīm vāc. n VIII. 100, 11.
 devīḥ shalīr IX. 128, 5.

devī divo X. 70, 6.
 devī devasya rodasī VII. 97, 8.
 devī devebhir IV. 56, 2.
 devī yadi I. 56, 4.
 devīr dvāro V. 5, 5.
 devena no I. 91, 23.
 devebhir devy VIII. 18, 4.
 devebhir no ishito X. 88, 3.
 devebhyah kam X. 13, 4.
 devebhyas tvā madāya IX. 8, 5.
 devebhyas tvā vṛi° IX. 109, 21.
 devebhyo hi prath° IV. 54, 2.
 devair no devy . . . | tan no
 I. 106, 7.
 devair no devy . . . | nahi IV.
 55, 7.
 devo devānām asi I. 94, 13.
 devo devān pari° X. 12, 2.
 devo devāya IX. 6, 7.
 devo na yaḥ prithivīm I. 73, 3.
 devo na yaḥ savitā I. 73, 2.
 devo bhagaḥ V. 42, 5.
 devo vo drav° VII. 16, 11.
 vī pūrtir X. 107, 3.
 hotārā prathamā ny
 . . . III. 7, 8.
 a prathamā puro-
 . . . 66, 13.
 otārā prathamā vidu-
 . . . 3, 1.
 . . . prathamā suvācā
 . . . 2.
 dyāi . . . 44, 3.
 dyāvā . . . 20.
 dyāvā . . . 5, 3.
 dyāvāpri . . . 9.
 dyāvābhū . . . 2.
 dyāvā yar . . . X. 9.
 dyāvā ha . . . X. 1, 1.
 dyāvo na y . . . VI 3.

dyāvo na strībhiḥ II. 34, 2.
 dyuksham sud° VIII. 88, 2.
 dyutadyāmānam V. 80, 1.
 dyutānam vo VI. 15, 4.
 dyubhir aktubhiḥ I. 112, 25.
 dyubhir hitam X. 7, 5.
 dyumattamam VI. 44, 9.
 dyumnī vām VIII. 87, 1.
 dyumneshu III. 37, 7.
 dyaur na VI. 20, 1.
 dyaur me I. 164, 33.
 dyaur vaḥ I. 191, 6.
 dyaus ca tvā III. 6, 3.
 dyaus ca naḥ X. 36, 2.
 dyaus cid I. 52, 10.
 dyaush pitaḥ VI. 51, 5.
 drapsaḥ samudram X. 123, 8.
 drapsam apaśyam VIII. 96, 14.
 drapsas caskanda X. 17, 11.
 dravatām ta III. 14, 3.
 draviṇodāḥ pip° I. 15, 9.
 draviṇodā dadātu I. 15, 8.
 draviṇodā draviṇasas turasya
 I. 96, 8.
 draviṇodā draviṇaso grāvaha-
 stāso I. 15, 7.
 drāpim vasāno IX. 86, 14.
 druham jigh° IV. 23, 7.
 druho nishattā X. 73, 2.
 drvannaḥ II. 7, 6.
 dvayān agne VI. 27, 8.
 dvādaśa dyū° IV. 33, 7.
 dvādaśa gradhayaḥ I. 164, 48.
 dvādaśa saram nahi I. 164, 11.
 dvay imau X. 137, 2.
 dvayānā I. 164, 20.
 dvitā yad I. 1, 7.
 dvitāya mṛikt° V. 18, 2.
 dvitā yo VIII. 93, 32.
 dvitā vi vavre I. 62, 7.
 dvitā vyūṇvann IX. 94, 2.
 dvidhā sūnavo X. 56, 6.

dvimâtâ hotâ

na tvâ varante.

dvimâtâ hotâ III. 55, 7.
 dvir yam panca jñan° IV. 6, 8.
 dvir yam panca svayaśam IX.
 98, 6.
 dvisho no I. 97, 7.
 dve id asya I. 155, 5.
 dve te cakre X. 85, 10.
 dve naptur VII. 18, 22.
 dve virûpe I. 95, 1.
 dveshti śvaśrûr X. 34, 3.
 dve samîcî X. 88, 16.
 dve srutî X. 88, 15.

dhanam na X. 42, 5.
 dhanur hastâd X. 18, 9.
 dhanyâ cid VI. 11, 3.
 dhanva ca X. 86, 20.
 dhanvanâ gâ VI. 75, 2.
 dhanvant srotah I. 95, 10.
 dhartâ divah pavate IX. 76, 1.
 dhartâ divo raj° III. 49, 4.
 dharinañâ V. 63, 7.
 dhasim kṛipvâna VIII. 43, 7.
 dhâtâ dhâ° X. 128, 7.
 dhânâvantam ka° III. 52, 1.
 dhâman te IV. 58, 11.
 dhâyobhir VI. 3, 8.
 dhârayanta âd° II. 27, 4.
 dhârâvarâ mar° II. 34, 1.
 dhiyam vo V. 45, 11.
 dhiyam pûshâ II. 40, 6.
 dhiyâ cakre III. 27, 2.
 dhishâ yadi IV. 21, 10.
 dhishva vajram VI. 45, 12.
 dhishvâ śavaḥ II. 11, 18.
 dhîbhiḥ sâtâni VIII. 4, 20.
 dhîbhir arvadbhir IV. 45, 12.
 dhîbhir hinvanti IX. 106, 11.
 dhîrâ tv asya VII. 86, 1.
 dhîrâsaḥ padam I. 146, 4.
 dhîro hy VIII. 44, 29.
 dhunetayaḥ IV. 50, 2.

dhûnutha dyâm V. 57, 3.
 dhṛitavratâ âdityâ II. 29, 1.
 dhṛitavratâḥ kshatriyâ X. 66, 8.
 dhṛitavrato dhanadâḥ soma°
 VI. 19, 5.
 dhṛishataś cid VIII. 62, 5.
 dhṛishat piba VI. 47, 6.
 dhenuḥ pratnasya III. 58, 1.
 dhenum na VII. 18, 4.
 dhenush ta VIII. 14, 3.
 dhenûr jinvatam VIII. 35, 18.
 dhruvam jyotir VI. 9, 5.
 dhruvam te rājâ X. 173, 5.
 dhruvam dhruveṇa X. 173, 6.
 dhruvâ eva X. 94, 12.
 dhruvâ dyaus X. 173, 4.
 dhruvâsu tv âsu VII. 88, 7.
 dhruvaidhi X. 85, 53.
 dhvasrayoḥ IX. 58, 3.

nakih parishṭir VIII. 88, 6.
 nakih sudâso VII. 32, 10.
 nakir asya śacîn° VIII. 32, 15.
 nakir asya saḥantya I. 27, 80.
 nakir indra IV. 30, 1.
 nakir eshâm III.
 nakir devâ X. 13.
 nakir hy eshâm VI.
 nakish ta etâ I. 69, 4.
 nakish tam karm
 VIII. 70, 3.
 nakish tam
 VIII. 3.
 nakish tvad ra
 nakin.
 akim in
 akî rev°
 na toshâsâ
 naktâ hâsâ
 nakshâ dha
 naksha dhotâ
 nakshan indram VIII. 53, 10.

na kshonibhyâm II. 16, 3.
 na ghâ tvâdṛig X. 43, 2.
 na ghâ rājendra I. 178, 2.
 na ghâ vasur VI. 45, 23.
 na ghâ sa mām IV. 27, 2.
 na ghem VIII. 2, 17.
 na jāmaye III. 31, 2.
 na ta indra VII. 18, 20.
 na tam rājânâv X. 39, 11.
 na tam vidâtha X. 82, 7.
 na tam jinanti IV. 25, 5.
 na tad divâ VI. 52, 1.
 na tam tigmam VIII. 47, 7.
 na tam amho na duritam
 kutaś cana II. 23, 5.
 na tam amho na duritam
 devâso X. 126, 1.
 na tam amho na duritâni
 VII. 82, 7.
 na tam agne VIII. 71, 4.
 na tam aśnoti X. 62, 9.
 na tasya mâyayâ VIII. 23, 15.
 na tasya vidma X. 40, 11.
 tvayâ arvâ VI. 28, 4.
 tvayâ naśanti VI. 28, 3.
 tvayâ jinanti III. 56, 1.
 tvayâ hanti X. 10, 8.
 tvayâ hant X. 37, 3.
 tvayâ te antaḥ VI. 29, 5.
 tvayâ te giro VII. 22, 5.
 tvayâ indro V. 33, 3.
 na te dūre III. 30, 2.
 na te vartâ VIII. 14, 4.
 na te vishṇo VII. 99, 2.
 na te sakhâ X. 10, 2.
 na te savyam na VIII. 2, 5.
 na tvad dhotâ V. 3, 1.
 na tvâ gabhîrah II. 12, 16.
 na tvâ devâsa VI. 17, 9.
 na tvâ bṛihanto V. 22, 3.
 na tvâ râsiya VIII. 19, 26.
 na tvâ varante IV. 32, 8.

na tvāvāñ anyo

nahi vo asty.

na tvāvāñ anyo VII. 32, 23.
 na tvā śatam IX. 61, 27.
 nadam va od° VIII. 69, 2.
 na dakṣiṇā II. 27, 11.
 nadam na I. 32, 8.
 nadasya mā I. 179, 4.
 na duṣṭutī VII. 32, 21.
 na devānām ati X. 33, 9.
 na devānām api VIII. 31, 7.
 na dyāva indram VIII. 6, 15.
 na nūnam asti I. 170, 1.
 na nūnam brahm° VIII. 32, 16.
 na pancabhir V. 34, 5.
 na parvatā V. 55, 7.
 napâtā śavaso VIII. 25, 5.
 napâto dur° VIII. 65, 12.
 na pāpâso VIII. 61, 11.
 na pūṣaṇam I. 42, 10.
 naptibhir yo IX. 14, 5.
 na pramiye IV. 54, 4.
 na bhojâ X. 107, 8.
 nama id ugram VI. 51, 8.
 na ma indreṇa II. 18, 8.
 namaḥ purâ II. 28, 8.
 na mat strî X. 86, 6.
 namased IX. 11, 6.
 namas ta agna VIII. 75.
 namasyata hav° III.
 na mâ garan I. 158, 5.
 na mâ taman na II. 30, 7.
 na mâ mimetha X. 34, 2.
 na mṛityur X. 129, 2.
 na mṛishâ I. 179, 3.
 namo dive I. 136, 6.
 na mahadbhyo I. 27, 13.
 namo itrasya X. 37, 1.
 namovâ. prasth° VIII. 35, 23.
 na ya isl e VI. 66, 4.
 na yam n I. 148, 5.
 na ya o VIII. 12, 24.
 na yam śu o VIII. 2, 5.
 na yam him anti VI. 34, 3.
 VOL. VI.

na yaḥ sampricche VIII. 101, 4.
 na yajamāna rish° VIII. 31, 16.
 na yam jaranti VI. 24, 7.
 na yat paro II. 41, 8.
 na yat purâ X. 10, 4.
 na yam dipsanti I. 25, 14.
 na yam dūdhṛâ VIII. 66, 2.
 nayasîd v ati dvishaḥ VI. 45, 6.
 na yasya te VIII. 68, 8.
 na yasya devâ I. 100, 15.
 na yasyadyâvâpri° anu I. 52, 14.
 na yasya dyâvâpri° na X. 89, 6.
 na yasya vartâ IV. 20, 7.
 na yasya sâtur IV. 6, 7.
 na yasyendro II. 38, 9.
 na yâtava VII. 21, 5.
 na yushme VIII. 68, 19.
 na ye divaḥ I. 33, 10.
 na yor upabdir I. 74, 7.
 na yo varâya I. 143, 5.
 narâ gaureva VII. 69, 6.
 narâ damsishthâv X. 143, 3.
 narâ vâ śamsam pūṣaṇam
 X. 64, 3.

isam vâjinam I. 106, 4.
 sudhṛishṭ° I. 18, 9.
 II. 3, 2.
 sushûd° V. 5, 2.
 m iha I. 13, 3.
 va maḥ VII. 2, 2.
 X 82, 2.

ni

navâ,

navam

nava ya

nava yo

na vâ ara

na vâ u eti

na vâ u te

na vâ u de

na vâ u mân

na vâ u somo VII. 104, 13.
 navānām nav° I. 191, 13.
 navâ no agna V. 6, 8.
 na vi jânâmi I. 164, 37.
 na vîlave VI. 24, 8.
 na vepasâ I. 80, 12.
 na vo guhâ X. 100, 7.
 navo navo bhavati X. 85, 19.
 navyam tad I. 105, 12.
 na samskrītam V. 76, 2.
 na sa jîyate V. 54, 7.
 na sa rājâ V. 37, 4.
 na sa sakhâ X. 117, 4.
 na sa svo VII. 86, 6.
 na sâyakasya III. 53, 23.
 na sîm adeva VIII. 70, 7.
 na seśe yasya ramb° X. 86, 16.
 na seśe yasya rom° X. 86, 17.
 na soma indram VII. 26, 1.
 nahi grabh° VII. 4, 8.
 nahi te agne VIII. 60, 14.
 nahi te kshatram I. 24, 6.
 nahi te pûrtam VI. 16, 18.
 nahi te sûra VIII. 46, 11.
 nahi teshâm X. 185, 2.
 nahi tvâ rodasî I. 10, 8.
 nahi tvâ sûra devâ VIII. 81, 3.
 nahi tvâ sûro na VI. 25, 5.
 nahi devo na I. 19, 2.
 nahi nu te VI. 27, 3.
 nahi nu yâd I. 80, 15.
 nahi manyuḥ VIII. 71, 2.
 nahi ak upac X. 119, 6.
 asty VIII. 102, 19.
 ne rodasî X. 119, 7.
 va ûtiḥ VII. 59, 4.
 va vâsî I. 39, 4.
 nahi vaś caramam VII. 59, 3.
 nahi vâm vavrayâmahe VIII.
 40, 2.
 nahi vâm asti I. 22, 4.
 nahi vo asty VIII. 30, 1.

nahi shas tava

nû tvâm agna.

nahi shas tava VIII. 33, 16.
 nahi shma yad VIII. 7, 21.
 nahi shmâ te IV. 31, 9.
 nahi sthûry X. 131, 3.
 nahî nu vo I. 167, 9.
 nahy anga nṛito VIII. 24, 12.
 nahy anga purâ VIII. 24, 15.
 nahy anyam VIII. 80, 1.
 nahy asyâ X. 145, 4.
 nâkasya prishṭhe I. 125, 5.
 nâke suparṇam yat X. 123, 6.
 nâke suparṇam upa paptivâm-
 sam IX. 85, 11.
 nânâ cakrâte III. 55, 11.
 nânânam vâ u IX. 112, 1.
 nânâ hi tvâ I. 102, 5.
 nânâ hy agne VI. 14, 3.
 nânaukâmsi II. 38, 5.
 nâpâbhûta IV. 34, 11.
 nâbhâ nâbhim IX. 10, 8.
 nâbhâ prithivâ IX. 72, 7.
 nâbhim yajnânâm VI. 7, 2.
 nâbhyâ âsîd X. 90, 14.
 nâmâni te III. 37, 3.
 nâvâ na X. 56, 7.
 nâveva II. 39, 4.
 nâsatyâbhyâm barhir I. 116, 1.
 nâsatyâ me III. 54, 16.
 nâsad âsîn X. 129, 1.
 nâsmâkam asti VIII. 67, 19.
 nâsmai vidy° I. 32, 13.
 nâsya vartâ VI. 66, 8.
 nâham veda X. 108, 4.
 nâham tam veda ya iti X. 2.
 nâham tantum VI. 6, 1.
 nâham ato nir° IV. 18, 2.
 nâham indrâṇi X. 86, 12.
 ni kâvyâ I. 72, 1.
 nikramaṇam nish° I. 162, 14.
 nikhâtam cid yaḥ VIII. 66, 4.

ni gavyatâ man° III. 31, 9.
 ni gavyavo 'navo VII. 18, 14.
 ni gâvo I. 191, 4.
 nicetâro VII. 57, 2.
 ni tad dadhishe X. 120, 7.
 nitikti yo VI. 4, 5.
 ni tigmam abhy VIII. 72, 2.
 ni tigmani X. 116, 5.
 nityam na I. 166, 2.
 nityas cākanyât X. 31, 4.
 nityastotro IX. 12, 7.
 nitye cin nu I. 148, 3.
 ni tvâ dadhe vara III. 23, 4.
 ni tvâ dadhe vareṇ° III. 27, 10.
 ni tvâ nakshya VII. 15, 7.
 ni tvâm agne I. 36, 19.
 ni tvâ yajnasya I. 44, 11.
 ni tvâ vasishṭhâ X. 122, 8.
 ni tvâ hotâram I. 45, 7.
 ni duroṇe III. 1, 18.
 ni durga indra VII. 25, 2.
 nidhîyamânam X. 32, 6.
 ni no hotâ I. 26, 2.
 nipatsv âsu X. 46, 6.
 ni parvataḥ II. 11, 8.
 nimishaś cij VIII. 1, 1.
 ni yad yâmâyâ.
 ni yad yuvethe I.
 ni yad vṛiṇ° I. 54, 5.
 niyutvante V. 54, 8.
 niyutvân vâ I. 1.
 ni yuvânâ V.
 ni yena mû.
 ni ye riṇam.
 ni yonavo V.
 nirâvin. I. 77, 6.
 nir âbhâ.
 niripâno I. 1.
 nir indra bṛihat VIII. 3, 19.
 nir indra bhûm I. 80, 4.
 nir u svasâram I. 27, 3.
 nirmathitaḥ III. 23, 1.

nirmâyâ X. 124, 5.
 nir yat pûteva VII. 3, 9.
 nir yad îm I. 141, 3.
 niryuvâṇo IV. 48, 2.
 ni vartadhvam X. 19, 1.
 ni veveti III. 55, 9.
 ni vo yâmâyâ I. 37, 7.
 ni éatroḥ IX. 19, 7.
 ni śushṇa indra VIII. 6, 14.
 ni śushmam indav IX. 52, 4.
 niś carmaṇa ṛibh° I. 110, 8.
 niś carmaṇo gâm I. 161, 7.
 ni shasâda I. 25, 10.
 ni shîm id III. 38, 3.
 ni shu brahma VIII. 5, 13.
 ni shu sîda X. 112, 9.
 ni shû namâtim° I. 129, 5.
 nishkam vâ VIII. 47, 15.
 ni shvâpayâ I. 29, 3.
 nishshidhvarîr osh° VIII. 57, 2.
 nishshidhvarîs ta III. 55, 22.
 ni sarvasena I. 33, 3.
 ni sâmanâm III. 30, 9.
 ni hotâ II. 9, 1.
 icâvayâ I. 32, 9.
 vartanta X. 34, 9.
 jâram V. 85, 3.
 tam bhav° X. 85, 28.
 anyatrâ cid VIII. 24, 11.
 nû itthâ I. 132, 4.
 indra râye VII. 27, 5.
 indra sûra VII. 19, 11.
 nû griṇâno VI. 39, 5.
 nû ca purâ ca I. 96, 7.
 nû cit sa bhreshate VII. 20, 5.
 nû cit sahojâ I. 58, 1.
 nû cin na indro VII. 1, 4.
 nû cin nu te VII. 8.
 nû ta âbhir V. 3.
 nû te pûrv° II. 4.
 nûtnâ id VIII. 21.
 nû tvâm agna VII. 7, 7; VII. 8, 7.

parāvatam nās°.

patangam aktam X. 177, 1.
patango vâcam X. 177, 2.
patâti ku° I. 29, 6.
patir bhava III. 31, 18.
patir hy adhvo° I. 44, 9.
patto jag° X. 27, 13.
patnîvantah VIII. 93, 22.
patnîva pûrva° I. 122, 2.
patha ekah VIII. 29, 6.
pathas pathah VI. 49, 8.
padam devasya nam° VI. 1, 4.
padam devasya milh° VIII.
102, 15.
padâ paññir VIII. 64, 2.
pade iva III. 55, 15.
pade pade V. 41, 15.
padyâ vaste III. 55, 14.
panâyyam VIII. 57, 3.
panya â VIII. 32, 18.
panya id VIII. 32, 17.
panyam panyam VIII. 2, 25.
panyâmsam jât° VIII. 74, 3.
paprikshenyaṃ indra V. 33, 6.
paprâtha kshâm VI. 17, 7.
payasvatîr X. 17, 14.
para riṇâ II. 28, 9.
paraḥ so astu VII. 104, 11.
param mṛityo X. 18, 1.
paraśum cid III. 53, 22.
parasyâ adhi VIII. 75, 15.
parâkâtât cid VIII. 92, 27.
parâ gâvo VIII. 4, 18.
parâśaśâ I. 33, 5.
pihaśasva VII. 32, 25.
piśā dehi X. 85, 29.
piśādyā deva X. 87, 15.
piśāśhâm VI. 47, 17.
parâ me I. 25, 16.
parâyatinâm I. 113, 8.
parâyatim mât° IV. 18, 3.
parâ yâhi III. 53, 5.
parâvatam nâs° I. 116, 9.

parāvatasya

pavamānā divas pari.

parāvatasya VIII. 34, 18.
 parāvato ye X. 63, 1.
 parā vīrāsa V. 61, 4.
 parā vyakto IX. 71, 7.
 parā śubhrā I. 167, 4.
 parā śrīṇīhi VIII. 98, 14.
 parā ha yat I. 39, 3.
 parā hi me I. 25, 4.
 parā hīndra X. 86, 2.
 pari kośam IX. 103, 3.
 parikshitā pit° X. 65, 8.
 pari cin marto X. 31, 2.
 pari ṇaḥ śarm° IX. 41, 6.
 pari ṇetā IX. 103, 4.
 pari ṇo aśvam IX. 61, 3.
 pari ṇo devavītaye IX. 54, 4.
 pari ṇo yāty IX. 64, 18.
 pari ṇo vṛṇajann VIII. 47, 5.
 pari ṇo hetī II. 33, 14.
 pari tṛindhi VI. 53, 5.
 pari te jigyusho IX. 100, 4.
 pari te dūlabho IV. 9, 8.
 pari tmanā IV. 6, 5.
 pari tyam hary° IX. 98, 7.
 pari tridhātur VIII. 72, 9.
 pari trivishṭy adhvo° IV. 15, 2.
 pari tvā girvaṇo I. 10, 12.
 pari tvāgne X. 87, 22.
 pari divyāni IX. 14, 8.
 pari daivīr IX. 103, 5.
 pari dyukshaḥ san° IX. 52, 1.
 pari dyuksham IX. 71, 4.
 pari dhāmāni IX. 66, 3.
 pari pūshā VI. 54, 10.
 pari pradhanvendrāya IX. 109, 1.
 pari prayantam IX. 60.
 pari pra soma IX. 67, 15.
 pari prāsishyad IX. 14, 1.
 pari priyaḥ kal° IX. 96, 9.
 pari priyā divaḥ IX. 9, 1.
 pari yat kavīḥ IX. 94, 3.

pari yat kāvyā IX. 7, 4.
 pari yad indra I. 33, 9.
 pari yo raśminā VIII. 25, 18.
 pari yo rodasī IX. 18, 6.
 pari vājapatīḥ IV. 15, 3.
 pari vājena IX. 63, 19.
 pari vārāny IX. 103, 2.
 pari viśvāni cetasa° IX. 20, 3.
 pari viśvāni sudhitā° III. 11, 8.
 parivishṭam jāh° I. 116, 20.
 parivṛikṭeva X. 102, 11.
 pari vo viśv° X. 19, 7.
 parishadyam hy VII. 4, 7.
 parishkrīṇvann IX. 39, 2.
 parishkrītāsa ind° IX. 46, 2.
 pari shya suvāno akshā IX. 98, 3.
 pari shya suvāno avy° IX. 98, 2.
 pari sadmeva IX. 92, 6.
 pari saptir na IX. 103, 6.
 pari suvānaś caksh° IX. 107, 3.
 pari suvānāsa IX. 10, 4.
 pari suvāno girishṭhāḥ IX. 18, 1.
 pari suvāno harir IX. 9.
 pari soma ṛitam IX.
 pari soma pra I.
 pari spaśo VII. 87.
 pari hi shmā IX. 87.
 parihvṛiteḥ VIII. 47.
 parīm ghṛitē I. 52.
 parīto vāyave
 parītō
 parīme gām
 pareyivāmsam 4, 1.
 narehi vigrā
 paro divā para
 paro māttram ṛic° 1. 68, 6.
 paro mātṛayā VI. 9, 1.
 paro yat tvam V. 6, 5.
 paro hi VI. 48, 1.
 parjanyaḥ pitā IX. 82, 3.

parjanyaṇvātā vṛish° VI. 49, 6.
 parjanyaṇvṛiddham IX. 113, 3.
 parjanyaṇya pra VII. 102, 1.
 parjanyaṇ vātā X. 65, 9.
 pary ū shu pra IX. 110, 1.
 parvataś cin V. 60, 3.
 parvate hary° IX. 65, 25.
 parśur ha X. 86, 23.
 parshi tokam VI. 48, 10.
 parshi dīne VIII. 67, 11.
 pavate haryato IX. 106, 13.
 pavante vājas° IX. 13, 3.
 pavamāna ṛitam IX. 66, 24.
 pavamāna ṛitaḥ IX. 62, 30.
 pavamānaḥ suto IX. 62, 16.
 pavamānaḥ so adya IX. 67, 22.
 pavamāna dhiyā IX. 25, 2.
 pavamāna ni toś° IX. 63, 23.
 pavamānam avasyavo IX. 13, 2.
 pavamāna mahi śravaścitrebhir IX. 100, 8.
 pavamāna mahi śravo IX. 9, 9.
 pavamāna mahy ar° IX. 86, 34.
 pavamāna rasas IX. 61, 18.
 pavamāna rucā IX. 65, 2.
 pavamāna vidā rayim a° soma
 aṭaram IX. 63, 11.
 pavamāna vidā rayim a° soma
 suśriyam IX. 43, 4.
 pavamāna suvīryam IX. 11, 9.
 pavamānasya janghnato IX.
 100, 25.
 pavamānasya te kave IX. 66, 10.
 pavamānasya te raso IX. 61, 17.
 pavamānasya te vay° IX. 61, 1.
 pavamānasya viśvavit IX. 4, 7.
 pavamāna svarvido IX. 59, 4.
 pavamānā asṛikshat savitram IX. 107, 25.
 pavamānā asṛiks
 IX. 63, 25.
 pavamānā divas pari IX. 63, 27.

pavamânâsa âśavaḥ

putram iva.

pavamânâsa âśavaḥ IX. 63, 26.
 pavamânâsa indavas IX. 67, 7.
 pavamâno ajījanad IX. 61, 16.
 pavamâno ati IX. 66, 22.
 pavamâno abhi IX. 7, 5.
 pavamâno abhy arshâ IX. 85, 8.
 pavamâno asishyadad IX. 49, 5.
 pavamâno rathîto IX. 66, 26.
 pavamâno vy âśnavat IX. 66, 27.
 pavasva gojīd IX. 59, 1.
 pavasva janayann IX. 66, 4.
 pavasva dakshasâdh° IX. 25, 1.
 pavasva devamâdano IX. 84, 1.
 pavasva devavītaye IX. 106, 7.
 pavasva devavīr ati IX. 2, 1.
 pavasva devâyushag IX. 63, 22.
 pavasva madhumatt° IX. 108, 1.
 pavasva vâco agr° IX. 62, 25.
 pavasva vâjasâtamaḥ IX. 100, 6.
 pavasva vâjasâtaye 'bhi IX.
 107, 23.
 pavasva vâjasâtaye viprasya
 IX. 43, 6.
 pavasva viśvacarsh° IX. 66,
 pavasva vṛitrahana° IX. 2
 pavasva vṛiṣṭim â IX. .
 pavasva soma kr°
 86, 48.
 pavasva somakratve IX. 109, 10.
 pavasva soma divy° IX. °
 pavasva soma devav° IX. 70, 9.
 pavasva soma dyumnî IX.
 109, 7.
 pavasva soma madhum° IX.
 90, 3.
 pavasva soma mand° IX. 67, 16.
 pavasva a mahân IX. 109, 4.
 pavasvâd) IX. 59, 2.
 pavasvê pav° IX. 96, 21.
 pavasvend, vṛiṣhâ IX. 61, 28.
 pavitrām te IX. 83, 1.
 pavitravantah ari IX. 73, 3.

VOL. VI.

pavitrebhiḥ pav° IX. 97, 24.
 pavitârah pun° IX. 4, 4.
 paśum naḥ soma X. 25, 6.
 paśūn na I. 92, 12.
 paścât pur° X. 87, 21.
 paścedam X. 149, 3.
 paśyann anyasyâ X. 124, 3.
 paśvâ na tâyum I. 65, 1.
 paśvâ yat X. 61, 12.
 pâkaḥ pricchâmi I. 164, 5.
 pâkatrâ VIII. 18, 15.
 pâtam no V. 70, 3.
 pâta vṛitrahâ VIII. 2, 26.
 pâta sutam indro astu somam
 hantâ VI. 44, 15.
 pâta sutam indro astu somam
 prañenîr VI. 23, 3.
 pâti priyam III. 5, 5.
 pântam â vo VIII. 92, 1.
 pânti mitrâvar° I. 167, 8.
 pārshadvâṇaḥ VIII. 51, 2.
 pâvakayâ yas cit° VI. 15, 5.
 'akavarcâḥ X. 140, 2.
 'oce III. 2, 6.
 I. 3, 10.
 IX. 67, 32.
 yâ VI. 49, 7.
 anyatur X. 65, 13.
 dhaso VIII. 33, 4.
 a I. 29, 11.
 yâ VIII. 60, 9.
 I. 189, 4.
 kshasaḥ pâhi
 I. 3.
 pâhi no shaso ajushtât.
 VII.
 pâhi viśv. ad VIII. 60, 10.
 pitâ yajnâi III. 3, 4.
 pitâ yat tvâ X. 61, 7.
 pituḥ pratnasya I. 87, 5.
 pitum nu I. 187, 1.
 pitubhṛito X. 172, 3.

pitur na putraḥ VIII. 19, 27.
 pitur na putrâḥ kr° I. 68, 5.
 pitur mâtur IX. 73, 5.
 pituś ca III. 1, 10.
 pituś cid III. 1, 9.
 piteva putram X. 69, 10.
 pitre cic cakruḥ III. 31, 12.
 pinvanty apo I. 64, 6.
 pipartu no ad° II. 27, 7.
 pipartu mâ tad X. 35, 8.
 pipīle amśur IV. 22, 8.
 piprīhi devân X. 2, 1.
 pibatam somam VIII. 87, 4.
 pibatam gharman VIII. 87, 2.
 pibatam ca VIII. 35, 10.
 pibanti mitro VIII. 94, 5.
 pibanty asya IX. 109, 15.
 piba svadhainav° VIII. 32, 20.
 pibâ tv asya VIII. 1, 26.
 pibâ pibed indra sūra somam
 mandantu II. 11, 11.
 pibâ pibed indra sūra somam
 mâ rishanyo X. 22, 15.
 pibâ vardhasva III. 36, 3.
 pibâ sutasya VIII. 3, 1.
 pibâ somam abhi yam VI. 17, 1.
 pibâ somam indra mandatu
 VII. 22, 1.
 pibâ somam indra suvānam
 I. 130, 2.
 pibâ somam madâya VIII. 95, 3.
 pibâ somam mahatâ X. 116, 1.
 pibâ indra VIII. 76, 9.
 pibâ ngabhṛiṣṭim I. 133, 5.
 pibâ ngarûpaḥ II. 3, 9.
 pîpâya anenur I. 153, 3.
 pîpâya saḥ śrav° VI. 10, 3.
 pîpivāmsam sar° VII. 96, 6.
 pîvānam mesham X. 27, 17.
 pîvoannân ray° VII. 91, 3.
 pîvośvâḥ IV. 37, 4.
 putram iva X. 131, 5.

putrīṇā tā

prithū ratho.

putrīṇā tā VIII. 31, 8.
 putro na jāto I. 69, 3.
 punaḥ patnīm VIII. 96, 39.
 punaḥ punar I. 92, 10.
 punaḥ sam avyad II. 38, 4.
 punantu mām IX. 67, 27.
 punar etā X. 19, 3.
 punar enā X. 19, 2.
 punar ehi X. 86, 21.
 punardāya X. 109, 7.
 punar naḥ pit° X. 57, 5.
 punar no asum X. 59, 7.
 punar ye cakruḥ IV. 33, 3.
 punar vai devā X. 109, 6.
 punātā dakṣh° IX. 104, 3.
 punāti te IX. 1, 6.
 punāna indav ā bhara . . . |
 tvam IX. 100, 2.
 punāna indav ā bhara . . . |
 vṛishann IX. 40, 6.
 punāna indav eshām IX. 64, 27.
 punānaḥ kalaś° IX. 8, 6.
 punānaḥ soma jāgrī° IX. 107, 6.
 punānaḥ soma dhārayāpo IX.
 107, 4.
 punānaḥ soma dhārayendo IX.
 63, 28.
 punānaś camū IX. 107, 18.
 punānāśas IX. 8, 2.
 punāne tanvā IV. 56, 6.
 punāno akramīd IX. 40, 1.
 punāno devavīt° IX. 64, 15.
 punāno yāti IX. 43, 3.
 punāno rūpe IX. 16, 6.
 punāno varivas IX. 64, 14.
 punīshe vām VII. 85, 1.
 pumāñ enam X. 130, 2.
 puraḥ sadya IX. 61, 2.
 purandarā I. 109, 8.
 puram na dhṛish° VIII. 73, 18.
 purāgne dur° VIII. 44, 30.
 purāṇam okaḥ III. 58, 6.

purāṇām vām X. 39, 5.
 purāṇāñ anu X. 135, 2.
 purām bhindur I. 11, 4.
 purā yat sūras I. 121, 10.
 purā sambādhād II. 16, 8.
 purīshyāso III. 22, 4.
 purukutsānī IV. 42, 9.
 purutrā ci! VIII. 5, 16.
 purutrā hi sadṛīṇā VIII. 11, 8;
 VIII. 43, 21.
 puru tvā dās° I. 150, 1.
 purudrapsā V. 57, 5.
 purupriyā ṇa VIII. 5, 4.
 purumandrā VIII. 8, 12.
 purusha evedam X. 90, 2.
 purushtutasya III. 37, 4.
 puru hi vām VI. 63, 8.
 puruhūtam puru° VIII. 92, 2.
 puruhūto yaḥ VI. 34, 2.
 purūṇi dasmo I. 148, 4.
 purūṇi hitvā X. 89, 16.
 purūṇy agne VI. 1, 13.
 purūtāmam purūṇām stotrīṇ°
 VI. 45, 29.
 purūtāmam purū°
 I. 5, 2.
 purū yat ta V. 33,
 purūravo X. 95, 15.
 purūruṇā V. 70, 1.
 purū varpām I.
 purogā agnir°
 purojitī I°
 puroḷā agne
 puroḷā it VII°
 puroḷāsām yo . . . , 2.
 puroḷāsām sanas . . . II. 52, 4.
 puroḷāsām ca no . . . aso III.
 52, 3; IV. 32, 5.
 puroḷāsām no andh° VIII. 78, 1.
 puroḷāsām pacatyam III. 52, 2.
 puro vo mandram VI. 10, 1.
 pushīr na I. 65, 3.

pushyāt ksheme V. 37, 5.
 pūrvāparam car° X. 85, 18.
 pūrvām anu pradiśam IX.
 III, 3.
 pūrvām anu prayatim I. 126, 5.
 pūrvāyusham VIII. 22, 2.
 pūrvā viśvasmād I. 123, 2.
 pūrvībhir hi I. 86, 6.
 pūrvīr asya III. 51, 5.
 pūrvīr aham I. 179, 1.
 pūrvīr indrasya I. 11, 3.
 pūrvīr ushasaḥ IV. 19, 8.
 pūrvīś cid dhi VIII. 66, 12.
 pūrvīsh ṭa indro° VIII. 40, 9.
 pūrve arddhe I. 124, 5.
 pūrvo devā I. 94, 8.
 pūrvoja hotar I. 26, 5.
 pūshaṇam nv VI. 55, 4.
 pūshaṇvate te cakrī° III. 52, 7.
 pūshaṇvate marut° I. 142, 12.
 pūshan tava VI. 54, 9.
 pūshann anu VI. 54, 6.
 ūshā gā VI. 54, 5.
 ūshā tvetaś cyāv° X. 17, 3.
 ā tveto nay° X. 85, 26.
 rājānam I. 23, 14.
 rājānur VIII. 53, 12.
 pūshā subandhur VI. 58, 4.
 pūshemā āśā X. 17, 5.
 āś cakram VI. 54, 3.
 prikschaprayajo III. 7, 10.
 prikschasya vṛishṇo VI. 8, 1.
 prikshe tā II. 34, 4.
 prikshe vapuḥ I. 141, 2.
 pricchāmi tvā I. 164, 4.
 pricche tad VII. 86, 4.
 priṇītāsān X. 107, 1.
 priṇīyād in X. 11, 5.
 prīthak prāyan X. 4, 6.
 prīthupājā amartya, III. 27, 5.
 prīthū karasnā VI. 19, 3.
 prīthū ratho I. 23, 1.

pridākusānur

pratyah devānām.

pridākusānur VIII. 17, 15.
 prishadaśvā I. 89, 7.
 prishadhre medhye VIII. 52, 2.
 prishṭo divi dhayy VII. 5, 2.
 prishṭo divi prishṭo I. 98, 2.
 pauram cid dhy V. 74, 4.
 paurośvasya VIII. 61, 6.
 pra ṛibhubhyo IV. 33, 1.
 pra kavir IX. 20, 1.
 pra kāravo III. 6, 1.
 pra kāvya IX. 97, 7.
 pra kṛitāny VIII. 32, 1.
 pra kṛishṭiḥeva IX. 71, 2.
 pra ketunā X. 8, 1.
 pra kshodasā VII. 95, 1.
 pra gāyatābhy IX. 97, 4.
 pra gāyatrena IX. 60, 1.
 pra ghā nv asya II. 15, 1.
 pra cakre VIII. 4, 5.
 pra carshaṇibhyaḥ I. 109, 6.
 pra citram VI. 66, 9.
 pracetasam tvā VIII. 102, 18.
 pra cyavānāj V. 74, 5.
 prajānann agne X. 91, 4.
 prajāpatir mahyam X. 16.
 prajāpate na X. 121, 10.
 prajābhyaḥ pushtim II. 1, 1.
 prajāṃ ṛitasya VIII. 6, 2.
 prajāvatā vaco I. 76, 4.
 prajāvatīḥ sūyo VI. 28, 1.
 prajā ha VIII. 101, 14.
 pra jihvayā X. 46, 8.
 pra ṇa indo mahe tana IX. 44, 1.
 pra ṇa indo mahe raṇa IX. 66, 3.
 pranītibḥ te X. 104, 5.
 pra ṇu tjan V. 1, 7.
 pranetāram VIII. 16, 10.
 pra ṇo devā VI. 61, 4.
 pra ṇo dhanvan IX. 79, 2.
 pra ta āśavaḥ X. 86, 1.

pra ta āśvinīḥ IX. 86, 4.
 pra ta indra X. 112, 8.
 pra tam vivakmi I. 167, 7.
 pra tat te adya śip° VII. 100, 5.
 pra tat te adyākaraṇam VI. 18, 13.
 pra tad duhśīme X. 93, 14.
 pra tad vishṇuḥ I. 154, 2.
 pra tad voceyam I. 129, 6.
 pra tam indra VIII. 6, 9.
 pra tavyasīm I. 143, 1.
 pra tavyaso V. 43, 9.
 pra tāñ agnir IV. 5, 4.
 pra tāry āyuh X. 59, 1.
 prati ketavaḥ VII. 78, 1.
 prati ghorāṇām I. 169, 7.
 prati cakshva VII. 104, 25.
 prati te dasyo VIII. 55, 1.
 prati tyam I. 19, 1.
 prati tvādyā VII. 78, 5.
 prati tvā duhitar VII. 81, 3.
 prati tvā śavasī VIII. 45, 5.
 ati tvā stomair VII. 76, 6.
 lyutānām VII. 75, 6.
 ānā III. 52, 8.
 ° VII. 34, 21.
 ṇam V. 49, 2.
 yāhindra I. 169, 6.
 vyāñ VIII. 31, 6.
 am V. 75, 1.
 95, 13.
 5.
 V. 42, 2.
 104, 5.
 X. 30, 13.
 171, 1.
 atham VII. 67, 1.
 vām sūra udite mitram VII. 66, 7.
 vām sūra udite sūktair VII. 65, 1.
 vo vṛish° VIII. 20, 9.

prati śrutāya VIII. 32, 4.
 prati śhīm agnir VII. 78, 2.
 prati śhṭobhanti I. 168, 8.
 prati shyā IV. 52, 1.
 prati stomebhir VII. 80, 1.
 prati spaśo IV. 4, 3.
 prati smarethām VII. 104, 7.
 pratīcīne X. 18, 14.
 pra tu drava IX. 87, 1.
 pra tuvidyumnasya VI. 18, 12.
 pra te agnayo VII. 1, 4.
 pra te agne III. 19, 2.
 pra te aśnotu III. 51, 12.
 pra te asyā X. 29, 2.
 pra te divo IX. 62, 28.
 pra te dhārā aty° IX. 86, 47.
 pra te dhārā asaśc° IX. 57, 1.
 pra te dhārā madh° IX. 97, 31.
 pra te nāvam II. 16, 7.
 pra te pūrvāṇi karaṇāni viprā IV. 19, 10.
 pra te pūrvāṇi karaṇāni vocam V. 31, 6.
 pra te babhrû IV. 32, 22.
 pra te madāso IX. 86, 2.
 pra te mahe X. 96, 1.
 pra te yakshi X. 4, 1.
 pra te ratham X. 102, 1.
 pra te radad X. 75, 2.
 pra te vocāma IV. 32, 10.
 pra te sotāra IX. 16, 1.
 pra te hoṭram VIII. 44, 7.
 pratnān rayīṇām VI. 45, 19.
 pratnavaj jan° VIII. 13, 7.
 pratnān mā° IX. 73, 6.
 pratno hi kam VIII. 11, 10.
 praty agnir ushasā III. 5, 1.
 praty agnir ushasām IV. 13, 1.
 praty agnir ushaso IV. 14, 1.
 praty agne mithunā X. 87, 24.
 praty agne harasā X. 87, 25.
 pratyah devānām I. 50, 5.

pratyancam arkam

pra ye divo brīh°.

pratyancam arkam X. 157, 3.
 praty arcī I. 92, 5.
 pratyardhir X. 26, 5.
 praty asmai VI. 42, 1.
 praty asya X. 142, 5.
 praty u adarśy VII. 81, 1.
 pratvakshasaḥ I. 87, 1.
 pra tvā dūtām I. 36, 3.
 pra tvā namobhir IX. 16, 5.
 pra tvā muncāmi X. 85, 24.
 prathamam jātav° VIII. 23, 22.
 prathamabhājam yaśasam VI.
 49, 9.
 prathamā hi I. 188, 7.
 prathas ca X. 181, 1.
 prathishṭha yasya X. 61, 5.
 prathishṭha yāman V. 58, 7.
 pradakshinid II. 43, 1.
 pra dānudo IX. 97, 23.
 pra dīdhitir III. 4, 3.
 pra devatrā X. 30, 1.
 pra devam devavīt° VI. 16, 41.
 pra devam devyā X. 176, 2.
 pra devam acchā IX. 68, 1.
 pra daivodāsa VIII. 103, 2.
 pra dyāvā yajnaiḥ prith° ritā-
 vridhā I. 159, 1.
 pra dyāvā yajnaiḥ prith° na-
 mobhiḥ VII. 53, 1.
 pra dyumnāya VIII. 9, 20.
 pra dhanvā IX. 106, 4.
 pra dhārā asya IX. 30, 1.
 pra dhārā madhvo IX. 7, 2.
 pra naḥ pūshā X. 92, 13.
 pra navyasā VI. 6, 1.
 pra nimneneva IX. 17, 1.
 pra nu yad I. 186, 9.
 pra nu vayam V. 30, 3.
 pra nu vocā VI. 59, 1.
 pra nūnam jayatām X. 62, 8.
 pra nūnam jātaved° X. 188, 1.
 pra nūnam dhav° VIII. 100, 7.

pra nūnam brahm° I. 40, 5.
 pra nū mahitvam I. 59, 6.
 pra nū sa martaḥ I. 64, 13.
 pra nemam X. 48, 10.
 pra no yacchatv X. 141, 2.
 prapathe X. 17, 6.
 pra parvatānām III. 33, 1.
 pra pavamāna IX. 24, 3.
 pra pastyām IV. 55, 3.
 pra pīpayā III. 15, 6.
 pra punānasya IX. 16, 4.
 pra punānāya IX. 103, 1.
 pra pūtās I. 79, 10.
 pra pūrvaḥ VII. 53, 2.
 pra pūshaṇam VIII. 4, 15.
 pra pyāyasva IX. 67, 28.
 pra pra kshayāya IX. 9, 2.
 pra pra pūshṇas I. 138, 1.
 pra pra vas VIII. 69, 1.
 pra prā nv asme I. 129, 8.
 pra prāyam VII. 8, 4.
 pra babhrave II. 33, 8.
 pra bāhavā VII. 62, 5.
 pra budhnyā VII. 56, 1.
 pra bodhayoshaḥ I. 12, 1.
 pra bodhayosho VI.
 pra brahmāṇi VIII.
 pra brahmāṇo VII. 4.
 pra brahmaitu VII.
 pra bhangam I.
 pra bhangī sū.
 pra bharta.
 prabhūr jay° X.
 pra bhrātrītvam 83, 8.
 pra mambhisṭṭ gāyata
 VIII. 103, 8.
 pra mambhisṭṭhāyā orihate I.
 57, 1.
 pra mandine I. 101, 1.
 pra manmahe I. 62, 1.
 pra mātuh X. 79, 3.
 pra mātṛābhī III. 46, 3.

pra mā yuyujre X. 33, 1.
 pra mitrayor VII. 66, 1.
 pra mitrāya VIII. 101, 5.
 pra me namī X. 48, 9.
 pra me panthā VII. 76, 2.
 pra me vivikvāṇ III. 57, 1.
 pra ya āruḥ III. 7, 1.
 pra yam rāye VIII. 103, 4.
 pra yajna etu hetvo VII. 43, 2.
 pra yajna etv ānushag V. 26, 8.
 prayajyavo V. 55, 1.
 pra yat te agne I. 97, 4.
 pra yat pituh I. 141, 4.
 pra yat sindhavaḥ III. 36, 6.
 pra yad agneḥ I. 97, 5.
 pra yad itthā parāvataḥ I.
 39, 1.
 pra yad itthā mahinā I. 173, 6.
 pra yad bhandishṭha I. 97, 3.
 pra yad ratheshu I. 85, 5.
 pra yad vas trishṭ° VIII. 7, 1.
 pra yad vahadhve X. 77, 6.
 pra yad vahethe I. 180, 9.
 pra yad vām VI. 67, 9.
 pra yantam it I. 152, 4.
 pra yanti VII. 21, 2.
 pra yantu III. 26, 4.
 pra yam antar X. 42, 8.
 pra yāḥ sisrate X. 35, 5.
 pra yāghoshe I. 120, 5.
 prayājān me X. 51, 8.
 pra yā jigāti VII. 104, 17.
 pra yāta śībham I. 37, 14.
 pra yābhir VII. 92, 3.
 pra yā mahimnā VI. 61, 13.
 pra yujo IX. 7, 3.
 prayunjaṭi V. 47, 1.
 pra ye gāvo IX. 41, 1.
 pra ye grīhād VII. 18, 21.
 pra ye jātā V. 87, 2.
 pra ye divaḥ prith° X. 77, 3.
 pra ye divo brīh° V. 87, 3.

pra ye dhāmāni

— prasūto bhaksham.

pra ye dhāmāni IV. 55, 2.
 pra ye mitram X. 89, 9.
 pra ye me V. 52, 16.
 pra ye yayur VII. 74, 6.
 pra ye vasubhya V. 49, 5.
 pra ye śumbhante I. 85, 1.
 pra yo nanakshe VIII. 51, 8.
 pra yo vām mit° VIII. 101, 3.
 pra rājā IX. 78, 1.
 pra rudreṇa X. 92, 5.
 pra rebha ety IX. 86, 31.
 pra va indrāya bṛihate VIII.
 89, 3.
 pra va indrāya mādānam VII.
 31, 1.
 pra va ugrāya VIII. 32, 27.
 pra va eko II. 29, 5.
 pra va etc V. 44, 4.
 pra vaḥ pāntam ragh° I. 122, 1.
 pra vaḥ pāntam andh° I. 155, 1.
 pra vaḥ śamsāmy VIII. 27, 15.
 pra vaḥ śardhāya I. 37, 4.
 pra vaḥ śukrāya VII. 4, 1.
 pra vaḥ sakhāyo VI. 16, 22.
 pra vaḥ satām II. 16, 1.
 pra vaḥ spaḥ akran V. 59, 1.
 pravatā hi IV. 31, 5.
 pravat te agne I. 142, 2.
 pravatvatīyam V. 54, 9.
 pravadyāmanā I. 118, 3.
 pra vartaya VII. 104, 19.
 pra vām ratho VII. 68, 3.
 pra vām śaradvān I. 181, 6.
 pra vām sa mit° VII. 61, 2.
 pra vām stomāḥ VIII. 8, 22.
 pra vācam indur IX. 12, 6.
 pravācyum vac° IV. 5, 8.
 pravācyam śaśv° III. 33, 7.
 pra vājam indur IX. 35, 4.
 pra vātā iva X. 119, 2.
 pra vātā vānti V. 83, 4.
 pra vām damṁsy I. 116, 25.

VOL. VI.

pra vām niceruḥ I. 181, 5.
 pra vām andhāmsi VII. 68, 2.
 pra vām arcanty III. 12, 5.
 pra vām avocam IV. 45, 7.
 pra vām aśnotu I. 17, 9.
 pra vām mahi IV. 56, 5.
 pra vāyava VII. 92, 4.
 pra vāyum VI. 49, 4.
 pra vāvṛije VII. 39, 2.
 pra viśvasāmān V. 22, 1.
 pra vishṇave I. 154, 3.
 pra vīram VIII. 50, 6.
 pra vīrayā VII. 90, 1.
 pra vīrāya VI. 49, 12.
 pravṛiṇanto IX. 21, 2.
 pra vedhase V. 15, 1.
 pra vepayanti parv° I. 39, 5.
 pra vo grāvāṇaḥ X. 175, 1.
 pra vo 'cchā X. 32, 5.
 pra vo devam cid VII. 7, 1.
 pra vo devāyāgnaye III. 13, 1.
 pra vo dhiyo IX. 86, 17.
 pra vo bhriyanta I. 14, 4.
 pra vo marutas V. 54, 2.
 pra vo mahīm VII. 36, 8.
 pra vo mahe matayo V. 87, 1.
 pra vo mahe mandam° X. 50, 1.
 pra vo mahe mahi namo I.
 62, 2.
 pra vo mahe mahivṛidhe VII.
 62, 2.
 pra vo mahasā I. 127, 10.
 pra vo māyā V. 68, 1.
 pra vo yajñeshu VII. 43, 1.
 pra vo yajñam I. 36, 1.
 pra vo yajñam V. 41, 5.
 pra vo vājā III. 27, 1.
 pra vo vāyum rathayujam kṛi-
 ṇudhvam V. 41, 6.
 pra vo vāyum rathayujam pu-
 randhim X. 64, 7.
 praśamsamāno VIII. 19, 8.

pra śamsā goshu I. 37, 5.
 pra śamtamā V. 42, 1.
 pra śardha āṛta IV. 1, 12.
 pra śardhāya V. 54, 1.
 pra śukrāso IX. 65, 26.
 pra śukraitu VII. 34, 1.
 pra śundhyuvam VII. 88, 1.
 pra śośucatyā X. 89, 12.
 pra śyāvāśva V. 52, 1.
 pra śyeno na VI. 20, 6.
 pra sakshaṇo V. 41, 4.
 pra sa kshayam VIII. 27, 16.
 pra sadyo agne V. 1, 9.
 pra saptagum X. 47, 6.
 pra saptavadhrir VIII. 73, 9.
 pra saptahotā III. 29, 14.
 pra sa mitra III. 59, 2.
 pra samrājā VIII. 16, 1.
 pra samrāje bṛihate VI. 68, 9.
 pra samrāje bṛihad arcā V. 85, 1.
 pra samrājō VII. 6, 1.
 prasave ta ud IX. 50, 2.
 pra sasālishe X. 180, 1.
 pra sākamukshe VII. 58, 1.
 pra sâ kshitir I. 151, 4.
 pra sâ vâci VII. 58, 6.
 pra sîm âd° II. 28, 4.
 pra su gmanā X. 32, 1.
 pra su jyeshtham I. 136, 1.
 pra sunvān° IX. 101, 13.
 pra sumedhā IX. 92, 3.
 pra su va āpo X. 75, 1.
 pra suvāna indur IX. 66, 28.
 pra suvāno akshā IX. 109, 16.
 pra suvāno dhār° IX. 34, 1.
 pra su viśvān I. 76, 3.
 pra su śrutam VIII. 50, 1.
 pra su sha IV. 26, 4.
 pra sushtutih V. 42, 14.
 pra su stomam VIII. 100, 3.
 pra sū ta indra III. 30, 6.
 prasūto bhaksham X. 167, 4.

pra sū na etv

bal itthā mah°.

pra sū na etv VIII. 27, 3.
 pra sūnava X. 176, 1.
 pra sū mahe V. 42, 13.
 pra senānīh IX. 96, 1.
 pra so agne VIII. 19, 30.
 pra sotā VII. 92, 2.
 pra soma devavīt° IX. 107, 12.
 pra soma madhumattamo IX. 63, 16.
 pra soma yāhi IX. 66, 7.
 pra soma yāhī° IX. 109, 18.
 pra somasya IX. 81, 1.
 pra somāya IX. 65, 7.
 pra somāsah svādh° IX. 31, 1.
 pra somāso adhanv° IX. 24, 1.
 pra somāso mada° IX. 32, 1.
 pra somāso vipāscito IX. 33, 1.
 pra somo ati IX. 30, 4.
 pra skambadeshṇā I. 166, 7.
 prastutir vām I. 153, 2.
 prastoka VI. 47, 22.
 pra stoshad VIII. 81, 5.
 prasvānāso IX. 10, 1.
 pra hamsāsas IX. 97, 8.
 pra hi kratum II. 30, 6.
 pra hi tvā I. 138, 2.
 pra hinvānāsa IX. 64, 16.
 pra hinvāno jan° IX. 90, 1.
 pra hi ririksha VIII. 88, 5.
 pra hotā jāto X. 46, 1.
 pra hotre III. 10, 5.
 pra hy acchā X. 26, 1.
 prāk tubhya indra X. 89, 11.
 prāgnaye tavase VII. 5, 1.
 prāgnaye bṛihate V. 12, 1.
 prāgnaye vācam X. 187, 1.
 prāgnaye viśvaśuce VII. 13, 1.
 prāgruvo nabh° IV. 19, 7.
 prācīnam barhiḥ X. 110, 4.
 prācīnam barhir I. 188, 4.
 prācīno yajnaḥ VII. 7, 3.
 prācīm u VII. 67, 5.

prāncam yajnam III. 1, 2.
 prātaḥ sutam IV. 35, 7.
 prātar agniḥ pur° V. 18, 1.
 prātar agnim prātar VII. 41, 1.
 prātar jarethe X. 40, 3.
 prātarijita VII. 41, 2.
 prātar devīm V. 69, 3.
 prātar yajañvam V. 77, 2.
 prātaryāvabhir VIII. 38, 7.
 prātaryāvānā prathamā V. 77, 1.
 prātaryāvānā rathyeva II. 39, 2.
 prātaryāvṇaḥ sah° I. 45, 9.
 prātaryujam nās° X. 41, 2.
 prātaryujā vi bodha° I. 22, 1.
 prātā ratnam I. 125, 1.
 prātā ratho II. 18, 1.
 prānyac V. 29, 10.
 prāva stotāram VIII. 36, 2.
 prāvīvipad IX. 96, 7.
 prāvepā mā X. 34, 1.
 prāstaṇḍ X. 105, 6.
 prāsmā ūrjam VIII. 8, 16.
 prāsmāi gāy° VIII. 1, 8.
 prāsmāi hinota X. 30, 8.
 prāśya dhārā aksharan vṛish-
 ṇaḥ IX. 29, 1.
 prāśya dhārā bṛihatīr asṛigrann
 IX. 96, 22.
 priyam śraddhe X. 151, 2.
 priyam dugdham V. 14.
 priyamedhavad I. 45.
 priyā tashṭāni X. 8.
 priyā vo nāma VII. 36, 10.
 priyāsa it VII. 19, 8.
 priyo no I. 26, 7.
 pretām yajnasya II. 41, 19.
 pretā jay° X. 103, 13.
 preto munc° X. 85, 25.
 predam brahma VIII. 37, 1.
 preddho agne VII. 1, 3.
 pred v agnir III. 5, 2.
 prendrasya VII. 98, 5.

prendrāgnibhyām X. 116, 9.
 preraya sūno X. 29, 5.
 preshtam vo atithim stushe
 VIII. 84, 1.
 preshtam vo atithim grīṇishe
 I. 186, 3.
 preshtam u VIII. 103, 10.
 prehi prehi X. 14, 7.
 prehy abhīhi I. 80, 3.
 praitu I. 40, 3.
 praitē X. 94, 1.
 praisha V. 42, 16.
 praishām I. 87, 3.
 pro ayāsīd IX. 86, 16.
 pro asvināv I. 186, 10.
 pro asmā VIII. 62, 1.
 program pītim X. 104, 3.
 protaye VI. 21, 9.
 pro tye V. 6, 6.
 prothad VII. 3, 2.
 pro drone VI. 37, 2.
 proror VII. 61, 3.
 proshṭhesayā VII. 55, 8.
 pro shv asmai X. 133, 1.
 pro sya vahniḥ IX. 89, 1.
 baṭ sūrya VIII. 101, 12.
 baṇ mahāñ VIII. 101, 11.
 bato batāsi X. 10, 13.
 babhrave nu IX. 11, 4.
 babhrāṇaḥ sūno III. 1, 8.
 babhrur eko VIII. 29, 1.
 barhiḥ prāc° IX. 5, 4.
 barhir vā I. 83, 6.
 barhishadaḥ X. 15, 4.
 balam dhehi III. 53, 18.
 balavijnāyaḥ X. 103, 5.
 balasya nīthā X. 92, 3.
 bal itthā tad I. 141, 1.
 bal itthā devā V. 67, 1.
 bal itthā parv° V. 84, 1.
 bal itthā mah° I. 59, 2.

bal ṛitviyāya

bhāratī netrī sūṇṛitānām.

bal ṛitviyāya VIII. 63, 11.
 bahavaḥ sūtra° VII. 66, 10.
 bahvīḥ samā X. 124, 4.
 bahvīnām pitā VI. 75, 5.
 bādhasa janān VI. 46, 4.
 bibhayā hi VIII. 45, 35.
 bibharti cārv IX. 109, 14.
 bibhrad drāpim I. 25, 13.
 bibhatsūnām X. 124, 9.
 bṛihaduktham havāmahe VIII.
 32, 10.
 bṛihatī iva I. 59, 4.
 bṛihatsumnaḥ IV. 53, 6.
 bṛihat svaścandram I. 52, 9.
 bṛihad indrāya VIII. 89, 1.
 bṛihad u gāyishe VII. 96, 1.
 bṛihadbhir VI. 48, 7.
 bṛihad vadanti X. 94, 4.
 bṛihad vayo bṛihate V. 43, 15.
 bṛihad vayo maghavadbhyo
 VII. 58, 3.
 bṛihad vayo hi V. 16, 1.
 bṛihad varūtham VIII. 18, 20.
 bṛihanta id bhān° III. 1, 14.
 bṛihanta in nu II. 11, 16.
 bṛihanteva X. 106, 9.
 bṛihantī acchāyo X. 27, 14.
 bṛihantī id VIII. 45, 2.
 bṛihaspata indra IV. 50, 11.
 bṛihaspatis prath° IV. 50, 4.
 bṛihaspatis samaj° VI. 73, 3.
 bṛihaspatis amata X. 68, 7.
 bṛihaspatis naḥ pari X. 42, 11;
 X. 43, 11; X. 44, 10.
 bṛihaspatis nayatu X. 182, 1.
 bṛihaspate ati II. 23, 15.
 bṛihaspate jushasva III. 62, 4.
 bṛihaspate tapushā° II. 30, 4.
 bṛihaspate pari X. 103, 4.
 bṛihaspate prati X. 98, 1.
 bṛihaspate pratham° X. 71, 1.
 bṛihaspate yā X. 50, 3.

bṛihaspate yuvam VII. 97, 10;
 VII. 98, 7.
 bṛihaspate sadam I. 106, 5.
 bodhad yan IV. 15, 7.
 bodhā me I. 147, 2.
 bodhā su me VII. 22, 3.
 bodhinmanasā V. 75, 5.
 bodhinmanā VIII. 93, 18.
 brahma gām X. 65, 11.
 brahma ca te X. 4, 7.
 brahmacārī X. 109, 5.
 brahma jinvatam VIII. 35, 16.
 brahmaṇaspatir etā X. 72, 2.
 brahmaṇaspate tvam II. 23,
 19; II. 24, 16.
 brahmaṇaspater abhavad II.
 24, 14.
 brahmaṇaspate suyamasya II.
 24, 15.
 brahmaṇāgniḥ X. 162, 1.
 brahmaṇā te III. 35, 4.
 brahman vīra VII. 29, 2.
 brahma prajāvad VI. 16, 36.
 brahmā kṛṇoti I. 105, 15.
 brahmā ṇa indropa VII. 28, 1.
 brahmāṇam brahma° VI. 45, 7.
 brahmāṇas tvā VIII. 17, 3.
 brahmāṇi me I. 165, 4.
 brahmāṇi hi VI. 23, 6.
 brahmā ta indra VIII. 90, 3.
 brahmā devānām IX. 96, 6.
 brāhmaṇād indra I. 15, 5.
 brāhmaṇāsah pitar° VI. 75, 10.
 brāhmaṇāsah scm° VII. 103, 8.
 brāhmaṇāso atirāt° VII. 103, 7.
 brāhmaṇo 'sya X. 90, 12.
 bhaga eva VII. 41, 5.
 bhagam dhiyam II. 38, 10.
 bhaga praṇetar VII. 41, 3.
 bhagabhaktasya I. 24, 5.
 bhagasya svasā I. 123, 5.

bhadram vai I. 164, 2.
 bhadram karṇebhiḥ I. 89, 8.
 bhadram te agne IV. 11, 1.
 bhadram no api vātaya manaḥ
 X. 20, 1.
 bhadram no api vātaya mano
 X. 25, 1.
 bhadram idam V. 30, 12.
 bhadram id bhadrā VII. 96, 3.
 bhadram bhadram na VIII.
 93, 28.
 bhadram manaḥ VIII. 19, 20.
 bhadrā agner X. 69, 1.
 bhadrā aśvā I. 115, 3.
 bhadrā te agne IV. 6, 6.
 bhadrā te hastā IV. 21, 9.
 bhadrā dadṛiksha VI. 64, 2.
 bhadrā vastrā IX. 97, 2.
 bhadro no VIII. 19, 19.
 bhadro bhadrāya X. 3, 3.
 bharad yadi IV. 26, 5.
 bharadvājāya saprathah VI.
 16, 33.
 bharadvājāyāva dhukshata VI.
 48, 13.
 bharāmedhmam I. 94, 4.
 bharāya su bharata X. 100, 2.
 bhareshu havyo namaso II.
 23, 13.
 bhareshv indram X. 63, 9.
 bhavā dyumnī X. 69, 5.
 bhavā no agne 'vito° X. 7, 7.
 bhavā no agne sumanā III.
 18, 1.
 bhavā mitro na I. 156, 1.
 bhavā varūtham grīṇate I. 58, 9.
 bhavā varūtham maghavan
 VII. 32, 7.
 bhāratī netrī sūṇṛitānām divaḥ
 I. 92, 7.
 bhāratī netrī sūṇṛitānām aceti
 I. 113, 4.

bhāratīle sarasvati

mandro hotā.

bhāratīle sarasvati I. 188, 8.
 bhāratī havam° IX. 5, 8.
 bhinat puro I. 130, 7.
 bhinad girim IV. 17, 3.
 bhinad valam II. 15, 8.
 bhindhī viśvā VIII. 45, 14.
 bhītāya nādh° V. 78, 6.
 bhīmo vivesha VII. 21, 4.
 bhujyum amhasaḥ X. 65, 12.
 bhurantu nō X. 76, 6.
 bhuvat tritasya IX. 34, 4.
 bhuvanasya pit° VI. 49, 10.
 bluvaś cakshur X. 8, 5.
 bhuvas tvam X. 50, 4.
 bhuvo janasya VI. 22, 9.
 bhuvo yajnasya X. 8, 6.
 bhuvo 'vitā IV. 16, 18.
 bhūmyā antam X. 114, 10.
 bhūya id VI. 30, 1.
 bhūyasā vasnam IV. 24, 9.
 bhūyāma te VIII. 3, 2.
 bhūyāmo shu IV. 32, 6.
 bhūrikarmaṇe I. 103, 6.
 bhūri cakartha I. 165, 7.
 bhūri cakra VII. 56, 23.
 bhūri ta indra I. 57, 5.
 bhūri dakshebhīr X. 113, 9.
 bhūridā bhūri IV. 32, 20.
 bhūridā hy asi V. 32, 21.
 bhūri nāma IV. 3, 10.
 bhūrim dve I. 185, 2.
 bhūribhīḥ samaha VIII. 70, 14.
 bhūri hi te VII. 22, 6.
 bhūrīṇi bhadrā I. 166, 10.
 bhūrīṇi hi tve III. 19, 4.
 bhūrīd indra ud° X. 8, 9.
 bhūrīd indrasya VIII. 54, 1.
 bhūr jajna X. 72, 4.
 bhūshan na yo I. 140, 6.
 bhṛimīś cid IV. 32, 2.
 bhojam tvām II. 17, 8.
 bhojam aśvā X. 107, 11.

bhojā jigyuḥ X. 107, 9.
 bhojāyāśvam sa X. 107, 10.
 mamsīmahī tvā X. 26, 4.
 mamhishṭham vo V. 39, 4.
 mamhishṭhā vāj° VIII. 5, 5.
 makshū kanāyāḥ sakhyam na-
 vagvā X. 61, 10.
 makshū kanāyāḥ sakhyam na-
 vīyo X. 61, 11.
 makshū tā ta indra X. 22, 1.
 makshū devavato VIII. 31, 15.
 makshū na yeshu VI. 66, 5.
 makshū na vahniḥ X. 61, 9.
 makshū hi IV. 43, 3.
 makhasya te III. 34, 2.
 maghona ā IX. 8, 7.
 maghonaḥ sma VII. 32, 15.
 matayaḥ soma° III. 41, 5.
 matī jushṭo IX. 44, 2.
 matsi no I. 176, 1.
 matsi vāyum IX. 97, 42.
 matsi soma IX. 90, 5.
 matsy apāyi I. 175, 1.
 matsvā suśipra mandibhīḥ I.
 9, 3.
 matsvā suśipra harivas VIII.
 99, 2.
 mathīd yad īm vibhṛito I. 71, 4.
 mathīd yad īm viṣṭo I. 148, 1.
 madacyut ksheti IX. 12, 3.
 madantu tvā I. 134, 2.
 madeneshitam VIII. 1, 21.
 made made hi I. 81, 7.
 madhu naktam I. 90, 7.
 madhu no dyāvāpri° VI. 70, 5.
 madhupriṣṭham IX. 89, 4.
 madhumatīr osh° IV. 57, 3.
 madhumantam tanūna° I. 13, 2.
 madhuman me X. 24, 6.
 madhumān no I. 90, 8.
 madhu vāto I. 90, 6.

madhor dhārām IX. 17, 8.
 madhyā yat X. 61, 6.
 madhye hotā VI. 12, 1.
 madhva ū shu V. 73, 8.
 madhvaḥ pibatam IV. 45, 3.
 madhvaḥ sūdam IX. 97, 44.
 madhvaḥ somasyāśv° I. 117, 1.
 madhvo vo VII. 57, 1.
 manīshīṇaḥ sam X. 111, 1.
 manīshibhīḥ pav° IX. 86, 20.
 manushvat tvā V. 21, 1.
 manushvad agne I. 31, 17.
 manushvad indra III. 32, 5.
 mano asyā X. 85, 10.
 manojavasā VIII. 22, 16.
 manojavā ay° VIII. 100, 8.
 mano na yeshu X. 61, 3.
 mano na yo 'dhvanāḥ I. 71, 9.
 mano nv ā X. 57, 3.
 mantram akhar° VII. 32, 13.
 manthatā naraḥ III. 29, 5.
 mandantutvā magha° VIII. 4, 4.
 mandantu tvā mand° I. 134, 2.
 mandamāna X. 73, 5.
 mandasva hotrād II. 37, 1.
 mandasvā su VIII. 6, 39.
 mandāmahe daś° I. 122, 13.
 mandishṭa yad I. 51, 11.
 mandram hotāram śucim III.
 2, 15.
 mandram hotāram usījo namo-
 bhīḥ X. 46, 4.
 mandram hotāram usījo yavi-
 shṭham VII. 10, 5.
 mandram hotāram pītvijam
 VIII. 44, 6.
 mandrajihvā jug° I. 142, 8.
 mandrayā soma IX. 6, 1.
 mandrasya kaver VI. 39, 1.
 mandrasya rūpam IX. 68, 6.
 mandrā kṛiṇ° X. 101, 2.
 mandro hotā I. 96, 5.

manyur indro

mâkir na enâ.

manyur indro X. 83, 2.
 manye tvâ VIII. 96, 4.
 mamac cana te IV. 18, 9.
 mamac cana tvâ IV. 18, 8.
 mamattu tvâ X. 116, 3.
 mamattu naḥ I. 122, 3.
 mama tvâ VIII. 1, 29.
 mama devâ X. 128, 2.
 mama dvitâ IV. 42, 1.
 mama putrâḥ X. 159, 3.
 mama brahmendra II. 18, 7.
 mamâgne varco X. 128, 1.
 mayâ so annam X. 125, 4.
 mayi devâ X. 128, 3.
 mayo dadhe III. 1, 3.
 mayobhûr X. 169, 1.
 marutaḥ pib° I. 15, 2.
 maruto mârutasya VIII. 20, 23.
 maruto yad dha vo divaḥ
 VIII. 7, 11.
 maruto yad dha vo balam I.
 37, 12.
 maruto yasya I. 86, 1.
 maruto vîlup° I. 38, 11.
 marutvato apra° V. 42, 6.
 marutvantam vṛishabham III.
 47, 5; VI. 19, 11.
 marutvantam havâm° I. 23, 7.
 marutvantam ṛijîshîṇam VIII.
 76, 5.
 marutvânḥ indra mîḍhvaḥ VIII.
 76, 7.
 marutvânḥ indra vṛishabho III.
 47, 1.
 marutsu vo V. 52, 4.
 marutstotrasya I. 101, 11.
 martaś cid VIII. 20, 22.
 martâ amarty° VIII. 11, 5.
 marmâṇi te VI. 75, 18.
 marmṛijânâsa IX. 64, 17.
 maryo na śubhras IX. 96, 20.
 maha ugrâya VIII. 96, 10.

mahaḥ sa I. 149, 1.
 mahaḥ suvo VIII. 46, 17.
 mahat tat somo IX. 97, 41.
 mahat tad ulbam X. 51, 1.
 mahat tad vaḥ III. 54, 17.
 mahat tan nâma X. 55, 2.
 mahad adya X. 36, 11.
 mahaś carkarmy IV. 39, 2.
 mahaś cit tvam I. 169, 1.
 mahaś cid agna IV. 12, 15.
 mahânḥ amatro III. 36, 4.
 mahânḥ asi mah° III. 46, 2.
 mahânḥ asi soma IX. 66, 16.
 mahânḥ asy adhvo° VII. 11, 1.
 mahânḥ âdityo III. 59, 5.
 mahânḥ indrâḥ par° I. 8, 5.
 mahânḥ indro nṛivad VI. 19, 1.
 mahânḥ indro ya VIII. 6, 1.
 mahânḥ ugro vâvridh° III. 36, 5.
 mahânḥ utâsi VII. 31, 7.
 mahânḥ ṛishir III. 53, 9.
 mahântam kośam V. 83, 8.
 mahântam tvâ IX. 2, 4.
 mahântam mahinâ VIII. 12, 23.
 mahântâ mitrâvaruṇâ VIII.
 25, 4.
 mahânto mahnâ I. 166, 11.
 mahânt sadhasthe III. 6, 4.
 mahikerava I. 45, 4.
 mahi kshetram III. 31, 15.
 mahi jyotir nihitam III. 30, 14.
 mahi jyotir bibhratam X. 37, 8.
 mahi trîṇâm X. 185, 1.
 mahi tvâshṭram III. 7, 4.
 mahi dyâvâprith° X. 93, 1.
 mahi psaraḥ IX. 74, 3.
 mahi mahe tavase V. 33, 1.
 mahi mahe dive III. 54, 2.
 mahimnâ eshâm X. 56, 4.
 mahi râdho VI. 47, 25.
 mahi vo mahatâm avo varuṇa
 mitra dâśushe VIII. 47, 1.

mahi vo mahatâm avo varuṇa
 mitrâryaman VIII. 67, 4.
 mahishâso mâyo° I. 64, 7.
 mahî atra I. 151, 5.
 mahî dyâvâprith° IV. 56, 1.
 mahî dyauh I. 22, 13.
 mahî mitrasya IV. 56, 7.
 mahîme asya IX. 57, 54.
 mahî yadi III. 31, 13.
 mahîr asya . . . | nâsya VI.
 45, 3.
 mahîr asya . . . | viśvâ VIII.
 12, 21.
 mahî vâm I. 117, 19.
 mahî sam airac III. 55, 20.
 mahe cana VIII. 1, 5.
 mahe no adya bodhayosho râye
 V. 79, 1.
 mahe no adya suvitâya bodh°
 VII. 75, 2.
 mahe yat pitra I. 71, 5.
 mahe śulkâya VII. 82, 6.
 maho agneḥ X. 36, 12.
 maho arṇaḥ I. 3, 12.
 maho devân VI. 48, 4.
 maho druho VI. 20, 5.
 maho no agne VII. 1, 24.
 maho no râya IX. 61, 26.
 maho mahâni III. 34, 6.
 maho yas patiḥ X. 22, 3.
 maho rujâmi IV. 4, 11.
 maho viśvâm VIII. 23, 26.
 mahyam yajantu X. 128, 4.
 mahyam tvashtâ X. 48, 3.
 mahy â te III. 31, 14.
 mâ kasmai I. 120, 8.
 mâ kasya no VII. 94, 8.
 mâ kasya yaksham IV. 3, 13.
 mâ kasyâdbhuta° V. 70, 4.
 mâ kâkambîram VI. 48, 17.
 mâkir enâ VIII. 5, 39.
 mâkir na enâ X. 23, 7.

mākir neśan

mitrāya panca.

mākir neśan VI. 54, 7.
 mākudhryag X. 22, 12.
 mâ cid anyad VIII. 1, 1.
 mâ chedma I. 109, 3.
 mâ jasyane VI. 44, 11.
 mām catvāra VIII. 74, 14.
 mâ ta indra VIII. 92, 31.
 mātālī kavyair X. 14, 3.
 mâtā ca III. 55, 12.
 mâtā devānām I. 113, 19.
 mâtā pitaram I. 164, 8.
 mâtā rudrāpām VIII. 101, 15.
 mâtur didhishum VI. 55, 5.
 mātush pade V. 43, 14.
 mâ te amājuro VIII. 21, 15.
 mâ te asyām VII. 19, 7.
 mâ te godatra VIII. 21, 16.
 mâ te rādhāmsi I. 84, 20.
 mâteva yad V. 15, 4.
 mâ te harī III. 35, 5.
 mâtira pūshann VII. 40, 6.
 mâtire nu te X. 29, 6.
 mâ tvāgnir I. 162, 15.
 mâ tvā tapat I. 162, 20.
 mâ tvā mūrā VIII. 45, 23.
 mâ tvā rudra II. 33, 4.
 mâ tvā ūyena II. 42, 2.
 mâ tvā somasya VIII. 1, 20.
 mādasyasva sute I. 81, 8.
 mādasyasva haribhir I. 101, 10.
 mādhyandinasya sav° III. 52, 5.
 mādhyandine sav° III. 28, 4.
 mâ na indra parā vṛṇak VIII.
 97, 7.
 mâ na indra pīyatu VIII.
 2, 15.
 mâ na indrābhy ādiśaḥ VIII.
 81, 33.
 mâ na ekasminn VIII. 45, 34.
 mâ naḥ śamso I. 18, 3.
 mâ naḥ samasya VIII. 75, 9.
 mâ naḥ setuḥ VIII. 67, 8.

mâ naḥ somapari° I. 43, 8.
 mâ naḥ soma sam VIII. 79, 8.
 mâ naḥ stenebhyo II. 23, 16.
 mâ nas toke I. 114, 8.
 mâ nindata IV. 5, 2.
 mâ no agne durbhṛitaye VII.
 1, 22.
 mâ no agne 'mataye III. 16, 5.
 mâ no agne 'va sṛijo I. 189, 5.
 mâ no agne vīra te VII. 1, 19.
 mâ no agne sakhyā I. 71, 10.
 mâ no ajnātā VII. 32, 27.
 mâ no arātir II. 7, 2.
 mâ no asmin magh° I. 54, 1.
 mâ no asmin mahādhanē VIII.
 75, 12.
 mâ no gavyebhir VIII. 73, 15.
 mâ no guhyā II. 32, 2.
 mâ no devānām VIII. 75, 8.
 mâ no nīde VII. 31, 5.
 mâ no martā abhi° I. 5, 10.
 mâ no martāya VIII. 60, 8.
 mâ no mardhīr IV. 20, 10.
 mâ no mahāntam I. 114, 7.
 mâ no mitro I. 162, 1.
 mâ no mṛicā VIII. 67, 9.
 mâ no raksha āv° VIII. 60, 20.
 mâ no raksho abhi VII. 104, 23.
 mâ no vadhāya I. 25, 2.
 mâ no vadhīr indra I. 104, 8.
 mâ no vadhī rudra VII. 46, 4.
 mâ no vadhīr II. 28, 7.
 mâ no vṛikāya VI. 51, 6.
 mâ no himsīj X. 121, 9.
 mâ no 'hir budhnyo VII. 34, 17.
 mâ no hṛipītām VIII. 103, 12.
 mâ no hetir VIII. 67, 20.
 mām devā X. 52, 4.
 mām dhur X. 49, 2.
 mām naraḥ IV. 42, 5.
 mâ pāpatvāya VII. 94, 3.
 mâ pṛiṇanto I. 125, 7.

mâ pra gāma X. 57, 1.
 mâ bhūma VIII. 1, 13.
 mâ bhema VIII. 4, 7.
 mâ mām imam V. 40, 7.
 mâyābhir indra I. 11, 7.
 mâyābhir ut VIII. 14, 14.
 mâyā vām mitro V. 63, 4.
 māre asmad III. 41, 8.
 mārjālyo V. 1, 8.
 mâ va eno VI. 51, 7.
 mâ vām vṛiko I. 183, 4.
 mâ vidan X. 85, 32.
 mâ vo ghnantam I. 41, 8.
 mâ vo dātṛān VII. 56, 21.
 mâ vo mṛigo I. 38, 5.
 mâ vo rasā V. 53, 9.
 mâ vo rishat X. 97, 20.
 mâ sūne VII. 1, 11.
 mâ sakhyuḥ VIII. 45, 36.
 mâ sâ te I. 121, 15.
 mâ sīm av° VIII. 80, 8.
 mâ sredhata VII. 32, 9.
 māmham maghono II. 27, 17;
 II. 28, 11; II. 29, 7.
 mitram yayam I. 23, 4.
 mitram huve I. 2, 7.
 mitram kṛipudhvam X. 34, 14.
 mitram na yam śimyā I. 151, 1.
 mitram na yam sudhitam
 VI. 15, 2.
 mitras ca tubhyam III. 14, 4.
 mitras ca no V. 72, 3.
 mitras tan no varuṇo devo
 VII. 64, 3.
 mitras tan no varuṇo māmā-
 hanta VII. 52, 2.
 mitras tan no varuṇo rodasī
 VII. 40, 2.
 mitrasya carshaṇādbṛito III.
 59, 6.
 mitrā tanā na VIII. 25, 2.
 mitrāya panca III. 59, 8.

mitrāya śiksha

—

yam rakshanti.

mitrāya śiksha X. 65, 5.
 mitrāvaruṇavantā VIII. 35, 13.
 mitro amhoś cid V. 65, 4.
 mitro agnir bhav° III. 5, 4.
 mitro janān III. 59, 1.
 mitro deveshv III. 59, 9.
 mitro no aty VIII. 67, 2.
 mimāti vahnir IX. 64, 19.
 mimātu dyaus V. 59, 8.
 mimīhi śloka I. 38, 14.
 mimyaksha yeshu rodasī VI.
 50, 5.
 mimyaksha yeshu sudhitā I.
 167, 3.
 mihah pāv° III. 31, 20.
 mīlhusmatīva V. 56, 3.
 muncantu mā X. 97, 16.
 muncāmi tvā X. 161, 1.
 munayo vātā° X. 136, 2.
 mumukshvo manave I. 140, 4.
 mumoda garbho X. 8, 2.
 mushāya sūryam I. 175, 4.
 mūrā amūra X. 4, 4.
 mūrdhā divo I. 59, 2.
 mūrdhānam divo VI. 7, 1.
 mūrdhā bhuvo X. 88, 6.
 mūsho na X. 33, 3.
 mṛigo na X. 180, 2.
 mṛijanti tvā daśa IX. 8, 4.
 mṛijanti tvā sam IX. 66, 9.
 mṛijāno vāre IX. 107, 22.
 mṛijyamānaḥ suh° IX. 107, 21.
 mṛityoh padam X. 18, 2.
 mṛilata no V. 55, 9.
 mṛilā no I. 114, 2.
 medyantu te II. 37, 3.
 medhākāram vid° X. 91, 8.
 mehanād van° X. 165, 5.
 mainam agne X. 16, 1.
 mogham annam X. 117, 6.
 mo te ṛishaṇ ye VIII. 103, 13.
 mo shu ṇah parāp° I. 38, 6.

mo shu ṇah soma X. 59, 4.
 mo shu tvā VII. 32, 1.
 mo shu devā I. 105, 3.
 mo shu brahmeva VIII. 92, 30.
 mo shu varuṇa VII. 89, 1.
 mo shu vā asmā I. 139, 8.
 mo shū ṇa indrātra I. 173, 12.
 mo shū ṇo ā III. 55, 2.
 mo shv adya VIII. 2, 20.
 ya ātmadā X. 121, 2.
 ya ādhrāya X. 117, 2.
 ya ānayat VI. 45, 1.
 ya āpir VII. 88, 6.
 ya āyum VIII. 53, 2.
 ya āṛjikesu IX. 65, 23.
 ya āste VII. 55, 6.
 ya āsv atka VIII. 41, 7.
 ya iddha VI. 60, 11.
 ya indoḥ pav° IX. 114, 1.
 ya indra camaseshv ā VIII.
 82, 7.
 ya indra yatayas VIII. 6, 18.
 ya indra śushmo VII. 27, 2.
 ya indra sasty VIII. 97, 3.
 ya indra somapātamo VIII.
 12, 1.
 ya indrāgni citratamo I. 108, 1.
 ya indrāgni suteshu VI. 59, 4.
 ya indrāya vacoyujā I. 20, 2.
 ya indrāya sunavat IV. 24, 7.
 ya imā viśvā jātāny V. 82, 9.
 ya imā viśvā bhuv° X. 81, 1.
 ya ime ubhe V. 82, 8.
 ya ime dyāvāprith° X. 110, 9.
 ya ime rodasī ubhe aham III.
 53, 12.
 ya ime rodasī mahi samici
 VIII. 6, 17.
 ya ime rodasī mahi sam
 mātareva IX. 18, 5.
 ya im rājānāv VI. 62, 9.

ya im vahanta V. 61, 11.
 ya imkhayanti I. 19, 7.
 ya im cakāra I. 164, 32.
 ya im ciketa I. 67, 4.
 ya īsire X. 63, 8.
 ya ukthā VIII. 52, 3.
 ya ukthebhir VIII. 51, 3.
 ya ugra iva VI. 16, 39.
 ya ugraḥ sann VIII. 33, 9.
 ya ugrā arkam I. 19, 4.
 ya ugrebhyaś IX. 66, 17.
 ya udājan X. 62, 2.
 ya udānaḥ X. 19, 5.
 ya udrici yajne X. 77, 7.
 ya udricindra I. 53, 11.
 ya udnah VIII. 32, 25.
 ya usatā X. 160, 3.
 ya u śriyā II. 8, 3.
 ya usha X. 55, 4.
 ya usriyā IX. 108, 6.
 ya rikshād VIII. 24, 27.
 ya rijrā mahyam VIII. 1, 32.
 ya rijrā vātā° VIII. 34, 17.
 ya ṛite cid abhi° VIII. 1, 12.
 ya ṛite cid gās padebhyo VIII.
 2, 39.
 ya ṛiteṇa X. 62, 3.
 ya ṛishvaḥ śrāv° VIII. 46, 12.
 ya ṛishvā ṛishṭi° V. 52, 13.
 ya eka ic cyāv° IV. 17, 5.
 ya eka it tam VI. 45, 16.
 ya eka id dhavyaś VI. 22, 1.
 ya eka id vidayate I. 84, 7.
 ya ekaś carsh° I. 7, 9.
 ya eko asti VIII. 1, 27.
 ya enam ādideśati VI. 56, 1.
 ya ojishṭha indra VI. 33, 1.
 ya ojishṭhas IX. 101, 9.
 ya ohate V. 42, 10.
 yam yajnam I. 41, 5.
 yam yuvam VI. 68, 6.
 yam rakshanti I. 41, 1.

yam vardhayantīd

—

yat te dhāmāni.

yam vardhayantīd VI. 44, 5.
 yam viprā VIII. 12, 13.
 yam vai sūryam V. 40, 9.
 yam sīm akṛiṇvaṇ IV. 13, 3.
 yam sīm anu IV. 38, 3.
 yam suparṇaḥ X. 144, 4.
 yam somam III. 46, 5.
 yam smā pricch° II. 12, 5.
 yaḥ kakubho VIII. 41, 4.
 yaḥ kukshiḥ I. 8, 7.
 yaḥ kṛintad VIII. 45, 30.
 yaḥ panca VII. 15, 2.
 yaḥ pavasyā X. 187, 2.
 yaḥ pāvamānīr IX. 67, 31.
 yaḥ pushpiṇīś ca II. 13, 7.
 yaḥ pūrvyāya I. 156, 2.
 yaḥ prithivīm II. 12, 2.
 yaḥ paurusheya X. 87, 16.
 yaḥ prānato X. 121, 3.
 yaḥ śakro VIII. 66, 3.
 yaḥ śagmas VI. 44, 2.
 yaḥ śambaram II. 12, 11.
 yaḥ śāsvato II. 12, 10.
 yaḥ śukra I. 43, 5.
 yaḥ sūrebhir I. 101, 6.
 yaḥ śvetāñ VIII. 41, 10.
 yaḥ samsthe VIII. 32, 11.
 yaḥ satrāhā VI. 46, 3.
 yaḥ saptaraśmir II. 12, 12.
 yaḥ samidhā VIII. 19, 5.
 yaḥ sunītho II. 8, 2.
 yaḥ sunvate II. 12, 15.
 yaḥ sunvantam II. 12, 14.
 yaḥ sushavyaḥ VIII. 33, 5.
 yaḥ sribindam VIII. 32, 2.
 yaḥ somaḥ kal° IX. 12, 5.
 yaḥ soma sakhye I. 91, 14.
 yaḥ snīhitīshu I. 74, 2.
 yaḥ smārundhāno IV. 38, 4.
 yam kumāra navam X. 135, 3.
 yam kumāra prāvartayo X. 135, 4.

yam krandasī avasā X. 121, 6.
 yam krandasī samyati II. 12, 8.
 yac ca goshu VIII. 47, 14.
 yac ca citram I. 113, 20.
 yac cid dhi te api VIII. 45, 19.
 yac cid dhi te gaṇā V. 79, 5.
 yac cid dhi te purushatrā IV. 12, 4.
 yac cid dhi te viśo I. 25, 1.
 yac cid dhi tvam grihe I. 28, 5.
 yac cid dhi tvā VIII. 1, 3.
 yac cid dhi vām VIII. 8, 6.
 yac cid dhi śāsvatā I. 26, 6.
 yac cid dhi śāsvatām IV. 32, 13; VIII. 65, 7.
 yac cid dhi satya I. 29, 1.
 yac chakrāsi . . . | atas tvām VIII. 97, 4.
 yac chakrāsi . . . | yad vā VIII. 13, 15.
 yac chalmalau VII. 50, 3.
 yac churūyā VIII. 45, 18.
 yajadhvainam VIII. 2, 37.
 yajante asya VII. 36, 5.
 yajamānāya sunvate V. 26, 5.
 yajasva vīra II. 26, 2.
 yajasva hotar VI. 11, 1.
 yajā no I. 75, 5.
 yajāma in nam° III. 32, 7.
 yajāmaha indram X. 23, 1.
 yajāmahe vām I. 153, 1.
 yajishtham tvā yajamānā I. 127, 2.
 yajishtham tvā vavṛimahe VIII. 19, 3.
 yaj jātavedo X. 88, 5.
 yaj jāyathā apūrva VIII. 89, 5.
 yaj jāyathās III. 48, 2.
 yajna indram VIII. 14, 5.
 yajnam pricchāmy I. 105, 4.
 yajnasya ketum prath° purohitam havish° X. 122, 4.

yajnasya ketum prath° purohitam agnim V. 11, 2.
 yajnasya ketuḥ pav° IX. 86, 7.
 yajnasya vo rathyam X. 92, 1.
 yajnasya hi stha VIII. 38, 1.
 yajnānām rathye VIII. 44, 27.
 yajnā yajnā vaḥ I. 168, 1.
 yajnā yajnā vo VI. 48, 1.
 yajnasāham X. 10, 7.
 yajne divo VII. 97, 1.
 yajnena gātum II. 21, 5.
 yajnena yajnam ayajanta I. 164, 50; X. 90, 16.
 yajnena vardhata II. 2, 1.
 yajnena vācaḥ X. 71, 3.
 yajnenendram III. 32, 13.
 yajnebhīr adbhuta° VIII. 23, 8.
 yajnebhīr yajnavāhasam VIII. 12, 20.
 yajne yajne sa X. 93, 2.
 yajnaiḥ sam° II. 36, 2.
 yajnair atharvā I. 83, 5.
 yajnair ishūḥ X. 87, 4.
 yajnuir vā I. 86, 2.
 yajno devānām I. 107, 1.
 yajno hi ta indra III. 32, 12.
 yajno hi shmendram I. 173, 11.
 yajno hīlo VIII. 18, 19.
 yam janāso VIII. 74, 2.
 yata indra VIII. 61, 13.
 yatā sujūṛi IV. 6, 3.
 yat kim cedam VII. 89, 5.
 yat ta mar° X. 58, 6.
 yat tudat VIII. 1, 11.
 yat tritīyam IV. 35, 9.
 yat te apo X. 58, 7.
 yat te kṛishṇaḥ X. 16, 6.
 yat te gātrād I. 162, 11.
 yat te catasraḥ X. 58, 4.
 yat te ditsu V. 39, 3.
 yat te divam X. 58, 2.
 yat te dhāmāni X. 81, 5.

yat te parāḥ

yad adya tvā puruṣṭ°.

yat te parāḥ X. 58, 11.
 yat te parvatān X. 58, 9.
 yat te pavitrām arcivad IX.
 67, 24.
 yat te pavitrām arcishy IX.
 67, 23.
 yat te bhūtam ca X. 58, 12.
 yat te bhūmim X. 58, 3.
 yat te manur X. 69, 3.
 yat te yamam X. 58, 1.
 yat te rājan IX. 114, 4.
 yat te viśvam X. 58, 10.
 yat te samudram X. 58, 5.
 yat te sâde I. 162, 17.
 yat te sūryam X. 58, 8.
 yat te soma I. 187, 9.
 yat tvā turīyam I. 15, 10.
 yat tvā devā X. 85, 5.
 yat tvā pricchād VIII. 24, 30.
 yat tvā yāmi X. 47, 8.
 yat tvā sūrya V. 40, 5.
 yat tvā hotāram III. 19, 5.
 yat tveshayāmā I. 166, 5.
 yat parjanya V. 83, 9.
 yat pākatrā X. 2, 5.
 yat pāncājanyayā VIII. 63, 7.
 yat puruṣham X. 90, 11.
 yat puruṣheṇa X. 90, 6.
 yat pūrvyam V. 55, 8.
 yat prāyāsishta V. 58, 6.
 yatra kāmā IX. 113, 10.
 yatra kva ca VI. 16, 17.
 yatra grāvā I. 28, 1.
 yatra jyotir IX. 113, 7.
 yatra devāñ ṛigh° IV. 30, 5.
 yatra dvār iva I. 28, 2.
 yatra nāry I. 28, 3.
 yatra brahmā IX. 113, 6.
 yatra manthām I. 28, 4.
 yatra rājā IX. 113, 8.
 yatra vahnir V. 50, 4.
 yatra vānāḥ VI. 75, 17.

yatra vettha V. 5, 10.
 yatra sūrāsas VI. 46, 12.
 yatra samudraḥ X. 149, 2.
 yatrā cakrur VII. 63, 5.
 yatrānandaś ca IX. 113, 11.
 yatrā naraḥ VII. 83, 2.
 yatrānukāmam IX. 113, 9.
 yatrā vadete X. 88, 17.
 yatrā suparṇā I. 164, 21.
 yatredānīm X. 87, 6.
 yatrota bādhibeḥyaś IV. 30, 4.
 yatrota martyāya IV. 30, 6.
 yatraushadhīḥ X. 97, 6.
 yat samvatsam IV. 33, 4.
 yat sānoḥ I. 10, 2.
 yat sindhau VIII. 20, 25.
 yat soma ā sute VII. 94, 10.
 yat soma citram IX. 19, 1.
 yat somam indra VIII. 12, 16.
 yat somo vājam IX. 56, 2.
 yat stho VIII. 10, 1.
 yathā kaṇve magh° trasādasy°
 VIII. 49, 10.
 yathā kaṇve magh° meghe
 VIII. 50, 10.
 yathā kalām VIII. 47, 17.
 yathā gauro VIII. 4, 3.
 yathā cit kaṇvam VIII. 5, 25.
 yathā cid vṛiddham VIII.
 60, 7.
 yathā cin manyase V. 56, 2.
 yathā devā X. 151, 3.
 yathā no aditiḥ I. 43, 2.
 yathā no mitro aryamā VIII.
 31, 13.
 yathā no mitro varuṇo I.
 43, 3.
 yathāpavathā IX. 96, 12.
 yathā pūrvebhyāḥ IX. 82, 5.
 yathā pūrvebhyo jar° I. 175, 6;
 I. 176, 6.
 yathābhavaḥ X. 135, 6.

yathā manau vivasvati VIII.
 52, 1.
 yathā manau sāmvaranau VIII.
 50, 1.
 yathāyajo III. 17, 2.
 yathā yugam X. 60, 8.
 yathā rudrasya VIII. 20, 17.
 yathā vaḥ svāhā VII. 3, 7.
 yathā varo VIII. 24, 28.
 yathā vaśanti VIII. 28, 4.
 yathā vātaḥ pushk° V. 78, 7.
 yathā vāto yathā V. 78, 8.
 yathā vām atrir VIII. 42, 5.
 yathā vidvāñ II. 5, 8.
 yathā viprasya I. 76, 5.
 yathā ha tyad vasavo IV. 12, 6;
 X. 126, 8.
 yathāhāny X. 18, 5.
 yathā hotar VI. 4, 1.
 yatheyam prith° X. 60, 9.
 yathota kṛi° VIII. 5, 26.
 yad akrandaḥ I. 163, 1.
 yad agna eshā X. 11, 8.
 yad agne adya X. 87, 13.
 yad agne kâni VIII. 102, 20.
 yad agne divijā VIII. 43, 28.
 yad agne martyas VIII. 19, 25.
 yad agne syām VIII. 44, 23.
 yad anga tavishīyavo VIII. 7, 2.
 yad anga tavishīyasa VIII. 6, 26.
 yad anga tvā III. 33, 11.
 yad anga dāsushe I. 1, 6.
 yad acaras X. 54, 2.
 yad ajnāteshv X. 27, 4.
 yad atty VIII. 102, 21.
 yad ado divo VIII. 26, 17.
 yad ado pito I. 187, 7.
 yad ado vāta X. 186, 3.
 yad adbhiḥ IX. 65, 6.
 yad adya kac ca VIII. 93, 4.
 yad adya karhi VIII. 73, 5.
 yad adya tvāpuruṣṭ° VI. 56, 4.

yad adya tvā prayati

yad dha tyad vām.

yad adya tvā prayati III. 29, 16.
 yad adya bhāgam I. 123, 3.
 yad adya vām VIII. 9, 9.
 yad adya sūra udite yan VIII.
 27, 21.
 yad adya sūrya udite 'nāgā
 VII. 66, 4.
 yad adya sūrya udyati VIII.
 27, 19.
 yad adya sūrya bravo VII. 60, 1.
 yad adya sthaḥ V. 73, 1.
 yad adyāśvināv apāg VIII.
 10, 5.
 yad adyāśvināv aham VIII.
 9, 13.
 yad adhrigāvo VIII. 22, 11.
 yad antarā III. 40, 9.
 yad antarikshe patathaḥ VIII.
 10, 6.
 yad antarikshe yad VIII. 9, 2.
 yad anti yac ca IX. 67, 21.
 yad anyāsu III. 55, 17.
 yad apām I. 187, 8.
 yad apsu VIII. 9, 5.
 yad abravam I. 108, 6.
 yad ayātam śubh° X. 85, 15.
 yad ayātam divod° I. 116, 18.
 yad ayukthā I. 94, 10.
 yad arjuna VII. 55, 2.
 yad āsvasya kravisho I. 162, 9.
 yad āsvān V. 55, 6.
 yad āsvāya I. 162, 16.
 yad āsvinā X. 85, 14.
 yad asya dhāmani VIII. 12, 32.
 yad asya manyur VIII. 6, 13.
 yad ājim VIII. 45, 7.
 yadā te mārutīr VIII. 12, 29.
 yadā te vishṇur VIII. 12, 27.
 yadā te haryatā VIII. 12, 28.
 yad ādīdhye X. 34, 5.
 yad āpītāso VIII. 9, 19.
 yadāram akrann IV. 33, 2.

yadā vajram X. 23, 3.
 yadā valasya X. 68, 6.
 yadā vājam X. 67, 10.
 yad āvir yad VIII. 47, 13.
 yadā vīrasya VII. 42, 4.
 yadā vṛitram VIII. 12, 26.
 yad āśasā X. 164, 3.
 yadā samaryam IV. 24, 8.
 yad āsu marto X. 95, 9.
 yadā sūryam VIII. 12, 30.
 yadī kshitāyur X. 161, 2.
 yad indra citra V. 39, 1.
 yad indra te catasro V. 35, 2.
 yad indra divi VI. 40, 5.
 yad indra nāhush° VI. 46, 7.
 yad indra pūrvo VII. 20, 7.
 yad indra prītanājye VIII.
 12, 25.
 yad indra prāg . . . | ā yāhi
 VIII. 65, 1.
 yad indra prāg . . . | simā
 VIII. 4, 1.
 yad indra brahmaṇaspate X.
 164, 4.
 yad indra manm° VIII. 15, 12.
 yad indra yāvatas VII. 32, 18.
 yad indra rādho VIII. 53, 13.
 yad indra sarge VI. 46, 13.
 yad indrāgnī avamas° I. 108, 9.
 yad indrāgnī uditā I. 108, 12.
 yad indrāgnī janā VIII. 40, 7.
 yad indrāgnī divi I. 108, 11.
 yad indrāgnī param° I. 108, 10.
 yad indrāgnī madath° I. 108, 7.
 yad indrāgnī yadushu I. 108, 8.
 yad indrāham yathā tvam
 VIII. 14, 1.
 yad indrāhan prath° I. 32, 4.
 yad indreṇa sar° VIII. 9, 12.
 yad indro anayad VI. 57, 4.
 yad in nv indra I. 52, 11.
 yadī pravṛiddha VIII. 12, 8.

yad imā X. 97, 11.
 yadī me rāraṇaḥ VIII. 32, 6.
 yadī me sakhyam VIII. 13, 21.
 yadī vāham VII. 104, 14.
 yadī stutasya VII. 56, 15.
 yadī stomam VIII. 1, 15.
 yad īm sutāsa VIII. 50, 3.
 yad īm somā V. 30, 11.
 yadī ghṛitebhir VIII. 19, 23.
 yad īm gaṇasya V. 1, 3.
 yadīd aham X. 27, 2.
 yadī manthanti III. 29, 6.
 yadī mātūr II. 5, 6.
 yad īm indra V. 38, 2.
 yad īm rītasya I. 79, 3.
 yad īm enāñ VII. 103, 3.
 yad īśīyāmrit° X. 33, 8.
 yadī sutebhir VI. 42, 3.
 yad uttame V. 60, 6.
 yad udanco X. 86, 22.
 yad udīrata I. 81, 3.
 yad udvato I. 142, 4.
 yad u presht° I. 181, 1.
 yad ulūko X. 165, 4.
 yad uho VIII. 9, 18.
 yad āvadhyam I. 162, 10.
 yaded enam X. 88, 11.
 yad emi prasph° VII. 89, 2.
 yad eśhām anyo VII. 103, 5.
 yad eśhām prīshatī VIII. 7, 28.
 yad gāyatre I. 164, 23.
 yad gopāvad VII. 60, 8.
 yad dadhishe pradivi VII. 98, 2.
 yad dadhishe manasyasi VIII.
 45, 31.
 yad devā adaḥ X. 72, 6.
 yad devāḥ śarma VIII. 47, 10.
 yad devānām I. 44, 12.
 yad devāpiḥ X. 98, 7.
 yad devā yatayo X. 72, 7.
 yad dyāva indra VIII. 70, 5.
 yad dha tyad vām I. 151, 2.

yad dha tyan mitrâ°

yas ta indra mahîr.

yad dha tyan mitrâ° I. 139, 2.
 yad dha nûnam yad VIII.
 49, 7.
 yad dha nûnam parâvati VIII.
 50, 7.
 yad dha prâcîr X. 155, 4.
 yad dha yânti I. 37, 13.
 yad dhavishyam I. 162, 4.
 yad dha syâ ta I. 178, 1.
 yad bamhishtham V. 62, 9.
 yad yunjate II. 34, 8.
 yad yunjâthe I. 157, 2.
 yad yûyam I. 38, 4.
 yad yodhayâ VII. 98, 4.
 yad rodasî VI. 62, 8.
 yad vahîrântâya VIII. 67, 6.
 yad vâ u viś° VIII. 23, 13.
 yad vâg vad° VIII. 100, 10.
 yad vâm kakshîvân VIII. 9, 10.
 yad vâjino I. 162, 8.
 yad vâtajûto I. 65, 46.
 yad vâ trikshau VI. 46, 8.
 yad vâ divi pârye VI. 23, 2.
 yad vâ pravṛiddha VIII. 93, 5.
 yad vâ prasaravane VIII. 65, 2.
 yad vâbhipitve VIII. 27, 20.
 yad vâ marutvah I. 101, 8.
 yad vâ yajnam VIII. 10, 2.
 yad vâ rume VIII. 4, 2.
 yad vâvantha VIII. 66, 5.
 yad vâvâna X. 74, 6.
 yad vâ śakra VIII. 12, 17.
 yad vâsi rocane VIII. 97, 5.
 yad vâsi sunvato VIII. 12, 18.
 yad vâhishtham V. 25, 7.
 yad vijâman VII. 50, 2.
 yad virûpâcaram X. 95, 16.
 yad vîlâv VIII. 45, 41.
 yad vṛitram I. 80, 13.
 yad vo devâs X. 37, 12.
 yad vo vayam X. 2, 4.
 yam te śyenaś VIII. 82, 9.

yam te śyenaś cārum X. 144, 5.
 yam trâyadhva VII. 59, 1.
 yam tvam ratham I. 129, 1.
 yam tvam vipra VIII. 71, 5.
 yam tvam agne X. 16, 13.
 yam tvâ gopavano VIII. 74, 11.
 yam tvâ janâsa indhate VIII.
 43, 27.
 yam tvâ janâsa îlate VIII.
 74, 12.
 yam tvâ janâso abhi X. 4, 2.
 yam tvâ devâ dadhire X. 46, 10.
 yam tvâ devâpih X. 98, 8.
 yam tvâ devâso I. 36, 10.
 yam tvâ dyâvâprith° X. 2, 7.
 yam tvâ pûrvam X. 69, 4.
 yam tvâ vâjinn IX. 80, 2.
 yam devâsas trir ahanu III. 4, 2.
 yam devâso 'janayantâgnim
 X. 88, 9.
 yam devâso 'vatha vâjasâtau
 yam sūrasâtâ X. 63, 14.
 yam devâso 'vatha vâjasâtau
 yam trâyadhve X. 35, 14.
 yan na indro IV. 22, 1.
 yan nâsatyâ parâke VIII. 9, 15.
 yan nâsatyâ parâvati . . . adhi
 I. 47, 7.
 yan nâsatyâ parâvati . . . adhy
 VIII. 8, 14.
 yan nâsatyâ bhuranyatho VIII.
 9, 6.
 yan niyânam X. 19, 4.
 yan nirñijâ I. 162, 2.
 yan nîkshaṇam I. 162, 13.
 yam nu nakih III. 49, 2.
 yan nûnam dhîbhir VIII. 9, 21.
 yan nûnam aśyâm V. 64, 3.
 yan manyase V. 39, 2.
 yan marutaḥ V. 54, 10.
 yam agnim medh° I. 36, 11.
 yam agne pṛitsu I. 27, 7.

yam agne manyase X. 21, 4.
 yam agne vâjasâtama V. 20, 1.
 yam atyam iva IX. 6, 5.
 yam aśvinâ I. 116, 6.
 yam aśvî nityam VII. 1, 12.
 yamasya mâ X. 10, 7.
 yamâ cid III. 39, 3.
 yamâd aham X. 60, 10.
 yam âdityâso VIII. 19, 34.
 yam âpo adrayo VI. 48, 5.
 yamâya ghṛitavad X. 14, 14.
 yamâya madhumattamam X.
 14, 15.
 yamâya somam X. 14, 13.
 yam âsâ X. 20, 3.
 yam indra VIII. 97, 2.
 yam imam X. 86, 4.
 yam î garbham IX. 102, 6.
 yam îm dvâ I. 144, 4.
 yam u pûrvam II. 37, 2.
 yam ritvijo VIII. 56, 5.
 yame iva X. 13, 2.
 yamena dattam I. 163, 2.
 yam erire I. 143, 4.
 yam aicchâma X. 53, 1.
 yamo na X. 14, 2.
 yam bâhuteva I. 41, 2.
 yam martyaḥ V. 7, 6.
 yam me dur VIII. 3, 21.
 yayâ gâ X. 156, 2.
 yayâ radhram II. 34, 15.
 yayor adhi VIII. 10, 4.
 yavam yavam no IX. 55, 1.
 yavam vṛikenâśv° I. 117, 21.
 yaś ciketa V. 65, 1.
 yaś cid âpo X. 121, 8.
 yaś cid dhi ta itthâ I. 24, 4.
 yaś cid dhi tvâ I. 84, 9.
 yaś cedam X. 97, 21.
 yas ta idhmam IV. 2, 6.
 yas ta indra priyo VII. 20, 8.
 yas ta indra mahîr VIII. 6, 16.

yas ta ūrū

—

yasyāgnir.

yas ta ūrū X. 162, 4.
 yas tastambha IV. 50, 1.
 yas tā cakāra VI. 21, 4.
 yas tigmaśringo VII. 19, 1.
 yas tityāja X. 71, 6.
 yas tubhyam agne amṛitāya
 dāśad IV. 2, 9.
 yas tubhyam agne amṛitāya
 martyaḥ X. 91, 11.
 yas te agne namasā V. 12, 6.
 yas te agne sumatim X. 11, 7.
 yas te adya X. 45, 9.
 yas te anu svadhām III. 51, 11.
 yas te garbham X. 162, 2.
 yas te citraśravastamo VIII.
 92, 17.
 yas te drapsaḥ skanno X. 17, 13.
 yas te drapsaḥ skand° X. 17, 12.
 yas te nūnam VIII. 92, 16.
 yas te bharād IV. 2, 7.
 yas te madaḥ prith° VI. 19, 7.
 yas te mado yujyaś VII. 22, 2.
 yas te mado vareṇyas IX. 61, 19.
 yas te mado vareṇyo VIII. 46, 8.
 yas te manyo X. 83, 1.
 yas te yajna VI. 5, 5.
 yas te ratho X. 112, 2.
 yas te revāñ VIII. 45, 15.
 yas te śringavṛiśho VIII. 17, 13.
 yas te sādhishtḥo 'vasa V. 35, 1.
 yas te sādhishtḥo 'vase te
 VIII. 53, 7.
 yas te sūno VI. 13, 4.
 yas te stanah I. 164, 49.
 yas te hanti X. 162, 3.
 yas tvad dhotā III. 17, 5.
 yas tvā devi VI. 61, 5.
 yas tvā doshā IV. 2, 8.
 yas tvā bhrātā X. 162, 5.
 yas tvām agna in° IV. 12, 1.
 yas tvām agne hav° I. 12, 8.
 yas tvā svapnena X. 162, 6.

yas tvā svaśvaḥ IV. 4, 10.
 yas tvā hridā V. 4, 10.
 yas patir X. 24, 3.
 yasmā anye VIII. 3, 23.
 yasmā arāsata VIII. 47, 4.
 yasmā arkam VIII. 51, 4.
 yasmā ūr:āso I. 166, 3.
 yasmād indrād II. 16, 2.
 yasmād ṛite na I. 18, 7.
 yasmād rejaṇta VIII. 103, 3.
 yasmān na ṛite II. 12, 9.
 yasmin devā manmani X. 12, 8.
 yasmin devā vidathe X. 12, 7.
 yasminn aśvāsa X. 91, 14.
 yasminn ukthāni VIII. 16, 2.
 yasmin vayam X. 42, 6.
 yasmin viśvā adhi VIII. 92, 20.
 yasmin viśvāni kāvyā VIII.
 41, 6.
 yasmin viśvāni bhuvanāni VII.
 101, 4.
 yasmin viśvāś carshaṇaya VIII.
 2, 33.
 yasmin vṛikshe madhvadaḥ I.
 164, 22.
 yasmin vṛikshe sup° X. 135, 1.
 yasmai tvam vaso dānāya mam-
 hase VIII. 52, 6.
 yasmai tvam vaso dānāya śi-
 kshasi VIII. 51, 6.
 yasmai tvam sukṛite V. 4, 10.
 yasmai tvam sudrav° I. 94, 15.
 yasmai tvam āyajase I. 94, 2.
 yasmai tvam magh° VIII. 52, 8.
 yasmai dhāyur III. 30, 7.
 yasmai putrāso X. 185, 3.
 yasya gā antar VI. 43, 3.
 yasya gāvāv ar° VI. 27, 7.
 yasya tīvrasutam VI. 43, 2.
 yasya te agne VIII. 19, 33.
 yasya te dyumnavaṭ IX. 66, 30.
 yasya te nū cid VIII. 93, 11.

yasya te pītṛā IX. 108, 2.
 yasya te pūshan I. 138, 3.
 yasya te madyam IX. 65, 15.
 yasya te mahinā VIII. 68, 3.
 yasya te viśvamānushaḥ VIII.
 45, 42.
 yasya te viśvā X. 37, 9.
 yasya te svādu VIII. 68, 11.
 yasya tyac chambaram VI.
 43, 1.
 yasya tyat te X. 112, 4.
 yasya tyan mahitvam X. 26, 2.
 yasya tridhātṛ VIII. 102, 14.
 yasya trī pūrṇā I. 154, 4.
 yasya tvam agne IV. 2, 10.
 yasya tvam indra VIII. 52, 4.
 yasya tvam ūrdhvo VIII.
 19, 10.
 yasya dūto I. 74, 4.
 yasya dyāvāprith° I. 101, 3.
 yasya dvibarhaso VIII. 15, 2.
 yasya na indraḥ IX. 108, 14.
 yasya prayāṇam V. 81, 3.
 yasya prasvādaso X. 33, 6.
 yasya mandāno VI. 43, 4.
 yasya mā parushāḥ V. 27, 5.
 yasya mā harito X. 33, 5.
 yasya varṇam IX. 65, 8.
 yasya vā yūyam VIII. 20, 16.
 yasya vāyor VI. 45, 32.
 yasya viśvāni hastayoh I. 176, 3.
 yasya viśvāni hastayor VI.
 45, 8.
 yasya vratam paś° VII. 96, 7.
 yasya vrata prith° V. 83, 5.
 yasya śarmann VII. 6, 6.
 yasya śāśvat X. 112, 5.
 yasya śravo VII. 18, 24.
 yasya śvetā VIII. 41, 9.
 yasya samsthe na I. 5, 4.
 yasyā ananto VI. 61, 8.
 yasyāgnir VIII. 19, 11.

yasyâjasram

yâ sunîthe.

yasyâjasram I. 100, 14.
 yasyâjushan VIII. 75, 14.
 yasyâ devâ VIII. 94, 2.
 yasyânakshâ X. 27, 11.
 yasyânâptah I. 100, 2.
 yasyânûnâ VIII. 16, 4.
 yasyâmitâni VIII. 24, 21.
 yasyâyam viśvâ VIII. 51, 9.
 yasyâ ruśanto I. 48, 13.
 yasyâvadhîṭ V. 34, 4.
 yasyâśvâsaḥ II. 12, 7.
 yasyekshvâkur X. 60, 4.
 yasyeme X. 121, 4.
 yasyaushadhîḥ X. 97, 12.
 yâ âpo VII. 49, 2.
 yâ indra prasvas VIII. 6, 20.
 yâ indra bhuja VIII. 97, 1.
 yâ oshadhîḥ pûrvâ jâtâ X. 97, 1.
 yâ oshadhîḥ somarâjnîr bahvîḥ
 X. 97, 18.
 yâ oshadhîḥ somarâjnîr vish-
 t̥hitâḥ X. 97, 19.
 yâḥ pravato VII. 50, 4.
 yâḥ phalinîr X. 97, 15.
 yâḥ sarûpâ X. 169, 2.
 yâḥ sūryo VII. 47, 4.
 yâ gungûr yâ II. 32, 8.
 yâ gomatîr I. 113, 18.
 yâ gaur X. 65, 6.
 yâ jâmayo III. 57, 3.
 yâ ta ūtir amitrahan VI. 45, 14.
 yâ ta ūtir avamâ VI. 25, 1.
 yâtam chardishpâ VIII. 9, 11.
 yâti devaḥ I. 35, 3.
 yâ te agne III. 57, 6.
 yâ te ashtṛâ VI. 53, 9.
 yâ te kâkut sukritâ VI. 41, 2.
 yâ te jilvâ III. 57, 5.
 yâ te didyud VII. 46, 3.
 yâ te dhâmâni divi I. 91, 4.
 yâ te dhâmâni paramâni X.
 81, 5.

VOL. VI.

yâ te dhâmâni havishâ I. 91, 19.
 yâ te bhîmâny IX. 61, 30.
 yâ dampatî VIII. 31, 5.
 yâ dasrâ I. 46, 2.
 yâdrig eva V. 44, 6.
 yâ deveshu X. 169, 3.
 yâdrâdhyam var° II. 38, 8.
 yâ dhartârâ V. 69, 4.
 yâ dhârayanta VII. 66, 2.
 yâñ âbhajo III. 35, 9.
 yâ naḥ pîp° I. 46, 6.
 yâni sthânâny VII. 70, 3.
 yânîndrâgnî I. 108, 5.
 yâ nu śvetâv VIII. 40, 8.
 yâm tvâ divo VII. 77, 6.
 yân rāye I. 73, 8.
 yân vo naro III. 8, 6.
 yâ pritanâsu V. 86, 2.
 yâbhiḥ kaṇvam abhishtîbhiḥ
 I. 47, 5.
 yâbhiḥ kaṇvam medhâtithim
 VIII. 8, 20.
 yâbhiḥ kutsam I. 112, 23.
 yâbhiḥ kṛiśânun I. 112, 21.
 yâbhiḥ paktham VIII. 22, 10.
 yâbhiḥ patharvâ I. 112, 17.
 yâbhiḥ patnîr I. 112, 19.
 yâbhiḥ pariymâ I. 112, 4.
 yâbhiḥ śacîbhir vṛishanâ I.
 112, 8.
 yâbhiḥ śacîbhiś camasâñ III.
 60, 2.
 yâbhiḥ śamtâtî I. 112, 20.
 yâbhiḥ śucantim I. 112, 7.
 yâbhiḥ sindhum avatha VIII.
 20, 24.
 yâbhiḥ sindhum madh·mant°
 I. 112, 9.
 yâbhiḥ sudânû I. 112, 11.
 yâbhiḥ sūryam I. 112, 13.
 yâbhiḥ somo X. 30, 5.
 yâbhir angiro I. 112, 18.

yâbhir antakam I. 112, 6.
 yâbhir naram goshu° I. 112, 22.
 yâbhir narâ trasadasyum VIII.
 8, 21.
 yâbhir narâ śayave I. 112, 16.
 yâbhir mahâm I. 112, 14.
 yâbhir vamram I. 112, 15.
 yâbhir viśpalâm I. 112, 10.
 yâbhî rasâm I. 112, 12.
 yâbhî rebham I. 112, 5.
 yâmam yeshtâḥ VII. 56, 6.
 yâm atharvâ I. 80, 16.
 yâ me hiranya° VIII. 5, 38.
 yâm pûshan VI. 53, 8.
 yâm me dhiyam X. 64, 12.
 yâ ruco X. 188, 3.
 yâ vaḥ śarma I. 85, 12.
 yâvat taras VII. 91, 4.
 yâvad idam I. 108, 2.
 yâvanmâtram X. 88, 19.
 yâvayaddveshasam IV. 52, 4.
 yâvayaddveshâ I. 113, 12.
 yâvayâ vṛikyam X. 127, 6.
 yâ vâm śatam VII. 91, 6.
 yâ vâm santi . . . | asme IV.
 47, 4.
 yâ vâm santi . . . | indrâgnî
 VI. 60, 8.
 yâ vâm kaśâ I. 22, 3.
 yâ vâ te santi VII. 3, 8.
 yâv itthâ I. 92, 17.
 yâ viśvâsâm VI. 69, 2.
 yâ vîryâni X. 113, 7.
 yâ vṛitrahâ VIII. 45, 25.
 yâ vo bheshajâ II. 33, 13.
 yâ vo mâyâ II. 27, 16.
 yâ śardhâya VI. 48, 12.
 yâśân rājâ VII. 49, 3.
 yâśâm tisrah I. 133, 4.
 yâsi kutsena IV. 16, 11.
 yâ sujûrñiḥ X. 95, 6.
 yâ sunîthe V. 79, 2.

yā subāhuḥ

yā subāhuḥ II. 32, 7.
 yā surathā I. 22, 2.
 yāsu rājā VII. 49, 4.
 yās te dhārā IX. 62, 7.
 yās te pūshan VI. 58, 3.
 yās te prajā I. 43, 9.
 yās te rāke II. 32, 5.
 yuktas te astu I. 82, 5.
 yuktā mātā I. 164, 9.
 yukto ha yad I. 158, 3.
 yukshvā hi keśinā I. 10, 3.
 yukshvā hi tvam VIII. 26, 20.
 yukshvā hi devahū° VIII. 75, 1.
 yukshvā hi vājini° I. 92, 15.
 yukshvā hi vṛtraha° VIII. 3, 17.
 yukshvā hy arushī I. 14, 12.
 yuge yuge VI. 8, 5.
 yuñdhvam hy V. 56, 6.
 yujam hi V. 30, 8.
 yujā karmāṇi X. 55, 8.
 yujāno aśvā X. 22, 4.
 yujāno haritā VI. 47, 19.
 yuje ratham VII. 23, 3.
 yuje vām brahma X. 13, 1.
 yunjate mana V. 81, 1.
 yunjanti bradhnām I. 6, 1.
 yunjanti harī VIII. 98, 9.
 yunjanty asya I. 6, 2.
 yunjāthām rās° VIII. 85, 7.
 yudhā yudham I. 53, 7.
 yudhendro mahnā III. 34, 7.
 yudhmam santam VIII. 92, 8.
 yudhmasya te III. 46, 1.
 yudhmo anarvā VII. 20, 3.
 yunakta sīrā X. 101, 3.
 yunajmi te I. 82, 6.
 yuyūshataḥ I. 144, 3.
 yuyotā śarum VIII. 18, 11.
 yuyopa nābhir I. 104, 4.
 yuvam rathena VIII. 39, 7.
 yuvam rebham I. 119, 6.
 yuvam vandanam I. 119, 7.

yuvo rāshṭram.

yuvam varo VIII. 26, 2.
 yuvam vastrāṇi I. 152, 1.
 yuvam viprasya X. 39, 8.
 yuvam śakrā X. 24, 4.
 yuvam śyāvāya I. 117, 8.
 yuvam śriyam IV. 44, 2.
 yuvam śrībhir VI. 63, 6.
 yuvam śvetam pedava I. 118, 9.
 yuvam śvetam pedave X. 39, 10.
 yuvam surāmam IX. 131, 4.
 yuvam ha kṛīśam X. 40, 8.
 yuvam ha garbham I. 157, 5.
 yuvam ha gharmanam I. 180, 4.
 yuvam ha bhujiyūm X. 40, 7.
 yuvam ha rebham X. 39, 9.
 yuvam ha stho I. 157, 6.
 yuvam hi shmā VIII. 86, 3.
 yuvam hi sthaḥ IX. 19, 2.
 yuvam hy apnarājāv X. 132, 7.
 yuvam hy āstam I. 120, 7.
 yuvam kaṇvāya VIII. 5, 23.
 yuvam kavī X. 40, 6.
 yuvam citram dadath° VII. 74, 2.
 yuvam cyavānam sanayam X. 39, 4.
 yuvam cyavānam jaraso VII. 71, 5.
 yuvam cyavānam aśvinā I. 117, 13.
 yuvam tam indrāparv° I. 132, 6.
 yuvam tāsām I. 112, 3.
 yuvam tigrāya I. 117, 14.
 yuvam daksham I. 15, 6.
 yuvam devā VIII. 56, 1.
 yuvam dhenum I. 118, 8.
 yuvam narā stuvate kṛishṇi-
 yāya I. 117, 7.
 yuvam narā stuvate pajriyāya
 I. 116, 7.
 yuvam no. V. 64, 6.
 yuvam atyasyāva° I. 180, 2.
 yuvam atraye I. 118, 7.

yuvam etam cakrā° I. 182, 5.
 yuvam etāni I. 93, 5.
 yuvam paya I. 180, 3.
 yuvam pedave I. 119, 10.
 yuvam pratnasya III. 38, 9.
 yuvam bhujiyūm sanudra X. 143, 5.
 yuvam bhujiyūm avavidddham
 VII. 69, 7.
 yuvam bhujiyūm bhuramāṇam
 I. 119, 4.
 yuvam mitremam V. 65, 6.
 yuvam mṛigam VIII. 5, 36.
 yuvām yajnaiḥ I. 151, 8.
 yuvām stomebhir I. 139, 3.
 yuvām ha ghoshā X. 40, 5.
 yuvām havanta VII. 83, 6.
 yuvāku hi I. 17, 4.
 yuvām gotamaḥ I. 183, 5.
 yuvām cid dhi I. 180, 8.
 yuvādattasya VIII. 26, 12.
 yuvānam viśpatim VIII. 44, 26.
 yuvānā pitarā I. 20, 4.
 yuvāno rudrā I. 64, 3.
 yuvām devās VIII. 56, 2.
 yuvām narā VII. 83, 1.
 yuvābhyām vāj° VIII. 5, 3.
 yuvābhyām devī I. 109, 4.
 yuvābhyām mitr° V. 64, 4.
 yuvām id dhy IV. 41, 7.
 yuvām id yutsu VII. 82, 4.
 yuvām indrāgnī I. 109, 5.
 yuvām pūshevāśv° I. 181, 9.
 yuvām mṛigeva X. 40, 4.
 yuvā sa mār° V. 61, 13.
 yuvā suvāsāḥ III. 8, 4.
 yuvoh śriyam VII. 69, 4.
 yuvo rajāmsi I. 180, 1.
 yuvor atriś V. 73, 6.
 yuvo rathasya VIII. 22, 4.
 yuvor aśvinā I. 119, 5.
 yuvo rāshṭram VII. 84, 2.

yuvor ushâ anu

yeshâm ajmeshu.

yuvor ushâ anu I. 46, 14.
 yuvor u shû ratham VIII. 26, 1.
 yuvor řitam III. 54, 3.
 yuvor dânáya I. 112, 2.
 yuvor yadi X. 61, 25.
 yuvor hi mâtâ X. 132, 6.
 yushmâkam smâ V. 53, 5.
 yushmâkam devâ VII. 59, 2.
 yushmâkam budhne X. 77, 4.
 yushmâdattasya mar° V. 54, 13.
 yushmâñ u VIII. 7, 6.
 yushme devâ VIII. 47, 8.
 yushmeshito I. 39, 8.
 yushmoto VII. 58, 4.
 yûna û shu VIII. 20, 19.
 yûpavraskâ uta I. 162, 6.
 yûyam rayim V. 54, 14.
 yûyam râjânañ VIII. 19, 35.
 yûyam râjânam iryam V. 58, 4.
 yûyam viśvam pari X. 126, 4.
 yûyam ha ratnam VII. 37, 2.
 yûyam hi devîr IV. 51, 5.
 yûyam hi shthâ sudâna . . . |
 adhâ VIII. 83, 9.
 yûyam hi shthâ sudâna . . . |
 kartâ VI. 51, 15.
 yûyam hi shthâ sudânavo rudrâ
 VIII. 7, 12.
 yûyam gâvo VI. 28, 6.
 yûyam citram VII. 74, 2.
 yûyam tat I. 86, 9.
 yûyam devâñ II. 29, 2.
 yûyam dhûrshu X. 77, 5.
 yûyam na ugrâ I. 166, 6.
 yûyam asmabhyam IV. 36, 8.
 yûyam asmân V. 55, 10.
 yûyam bhujyum X. 143, 5.
 yûyam martam V. 61, 15.
 ye amsyâ I. 191, 7.
 ye agnayo VI. 66, 2.
 ye agnidagdâ X. 15, 14.
 ye agneñ pari X. 62, 6.

ye agne candra V. 10, 4.
 ye agne nerayanti V. 20, 2.
 ye anjishu V. 53, 4.
 ye arvâncas I. 164, 19.
 ye asvinâ IV. 34, 9.
 ye ke ca jmâ VI. 52, 15.
 ye gavyatâ VI. 46, 10.
 ye gomantam IV. 34, 10.
 ye ca pûrva VII. 22, 9.
 ye câkananta V. 31, 13.
 ye cârhanti VIII. 20, 18.
 ye cit pûrva X. 154, 4.
 ye cid dhi tvâm I. 48, 14.
 ye cid dhi pûrva I. 179, 2.
 ye cid dhi mṛityu° VIII. 18, 22.
 ye ceha pit° X. 15, 13.
 ye tatřishur X. 15, 9.
 ye te trir IV. 54, 6.
 ye te panthâñ I. 35, 11.
 ye te pavitram IX. 61, 5.
 ye te viprâ X. 50, 7.
 ye te vṛishaño I. 177, 2.
 ye te śukrâsañ VI. 6, 4.
 ye te śushmam III. 32, 3.
 ye te santi VII. 1, 9.
 ye te sarasva VII. 96, 5.
 ye trimśati VIII. 28, 1.
 ye tvâ devo° I. 190, 5.
 ye tvâm indra VIII. 6, 12.
 ye tvâhihatye III. 47, 4.
 ye devânâm VII. 35, 15.
 ye devâsa iha VIII. 30, 4.
 ye devâsas trir III. 4, 2.
 ye devâso abhavatâ IV. 35, 8.
 ye devâso divy I. 139, 11.
 ye drapsâ iva VIII. 7, 16.
 ye nañ pûrve X. 15, 8.
 ye nañ sapatnâ X. 128, 9.
 yena cashte VIII. 19, 16.
 yena jyotîmshy VIII. 15, 5.
 yena tokâya V. 53, 13.
 yena dîrgham I. 166, 14.

yena dyaaur X. 121, 5.
 yena mânâsaś I. 171, 5.
 yena vamsâma VIII. 60, 12.
 yena vṛiddho VI. 44, 3.
 yena sindhum VIII. 12, 3.
 yena sūrya X. 37, 4.
 ye nâkasyâdhi I. 19, 6.
 yenâ dasagvam VIII. 12, 2.
 yenâ navagvo IX. 108, 4.
 yenâ pâvaka I. 50, 6.
 yenâva turv° VIII. 7, 18.
 yenâ samudram VIII. 3, 10.
 yenendro havishâ X. 159, 4;
 X. 174, 4.
 yenemâ viśvâ II. 12, 4.
 ye pâkaśamsam VII. 104, 9.
 ye pâtayanto VIII. 46, 18.
 ye pâyavo mâmatelyam I. 147,
 3; IV. 4, 13.
 ye pṛishatîbhîr I. 37, 2.
 yebhiñ sūryam VI. 17, 5.
 yebhis tisrañ VIII. 5, 8.
 yebhyo mâtâ X. 63, 3.
 yebhyo hotrâm X. 63, 7.
 ye maho rajo I. 19, 3.
 ye mûrdhânañ VIII. 67, 13.
 ye me pancâśatam V. 18, 5.
 ye me râjan II. 28, 10.
 ye yajatrâ I. 14, 8.
 ye yajnena X. 62, 1.
 ye yudhyanta X. 154, 3.
 ye râdhâmsi VII. 16, 10.
 ye vadhvaś X. 85, 31.
 ye vâjinam I. 162, 12.
 ye vâm dams° VIII. 9, 3.
 ye vâyava indra mâdanâsa VII.
 92, 4.
 ye vâvṛidhanta V. 52, 7.
 ye vṛikṇâso III. 8, 7.
 ye śubhrâ I. 19, 5.
 yeshâm śriyâ V. 61, 12.
 yeshâm ajmeshu I. 37, 8.

yeshâm arṇo

yo vām yajnaiḥ.

yeshâm arṇo VIII. 20, 13.
 yeshâm âbâdha VIII. 23, 3.
 yeshâm ilâ VII. 16, 8.
 ye satyâso X. 15, 10.
 ye savituh X. 36, 13.
 ye somâsaḥ ... | ye IX. 65, 22.
 ye somâsaḥ ... | sarvâms VIII.
 93, 6.
 ye stotribhyo II. 1, 16; II.
 2, 13.
 ye sthâ manor X. 36, 10.
 ye ha tye IV. 6, 10.
 ye harî IV. 33, 10.
 yo agnim hav° VIII. 19, 13.
 yo agniḥ kravyavâhanaḥ X.
 16, 11.
 yo agniḥ kravyât X. 16, 10.
 yo agniḥ saptamânushaḥ VIII.
 39, 8.
 yo agnim tanvo VIII. 44, 15.
 yo agnim devavîtaye I. 12, 9.
 yo agnîshomâ I. 93, 8.
 yo âtya iva IX. 43, 1.
 yo adadhaj X. 54, 6.
 yo adribhit VI. 73, 1.
 yo adhvareshu I. 77, 2.
 yo anidhmo X. 30, 4.
 yo apâcîne VII. 6, 4.
 yo apsu candramâ VIII. 82, 8.
 yo apsv â II. 35, 8.
 yo aryo I. 81, 6.
 yo âsvasya IV. 39, 3.
 yo âsvânâm I. 101, 4.
 yo âsvebhir VIII. 46, 26.
 yo asmâ annam X. 79, 5.
 yo asmai ghramsa V. 34, 3.
 yo asmai havishâ VI. 54, 4.
 yo asmai havyadâtibhir VIII.
 23, 21.
 yo asmai havyair II. 26, 4.
 yo asya pâre X. 187, 5.
 yogakshemam va X. 166, 5.

yo garbham VII. 102, 2.
 yo grînatâm VI. 45, 17.
 yoge yoge I. 30, 7.
 yo janân X. 60, 3.
 yo jâgâra V. 44, 14.
 yo jâta II. 12, 1.
 yo jinâti IX. 55, 4.
 yo dabhrebhir X. 38, 4.
 yo dushṭaro VIII. 46, 9.
 yo devo dev° IV. 22, 3.
 yo dehyo VII. 6, 5.
 yoddhâsi VIII. 88, 4.
 yo dhartâ VIII. 41, 5.
 yo dhârayâ IX. 101, 2.
 yo dhṛishito VIII. 33, 6.
 yo na âgo V. 3, 7.
 yo na idam VIII. 21, 9.
 yo na induh VIII. 48, 12.
 yo na indrâbhito X. 133, 4.
 yo na indrâbhidâsati X. 133, 5.
 yo naḥ kaścid VIII. 18, 13.
 yo naḥ pitâ X. 82, 3.
 yo naḥ pûshann I. 42, 2.
 yo naḥ śasvat VIII. 80, 2.
 yo naḥ sanutya uta II. 30, 9.
 yo naḥ sanutyo abhidâsad agne
 VI. 5, 4.
 yo naḥ svo VI. 75, 19.
 yo nantvâny II. 24, 2.
 yo nârmaram II. 13, 8.
 yonim eka VIII. 29, 2.
 yonish ṭa indra nishade I.
 104, 1.
 yonish ṭa indra sadane VII.
 24, 1.
 yo no agne ararivâḥ I. 147, 4.
 yo no agne dureva VI. 16, 31.
 yo no agne 'bhidâsati I. 79, 11.
 yo no dâtâ vasûnâm VIII.
 51, 5. ●
 yo no dâtâ sa naḥ VIII. 52, 5.
 yo no dâsa X. 38, 3.

yo no devaḥ VIII. 12, 6.
 yo no maruto abhi VII. 59, 8.
 yo no maruto vṛikatâti II.
 34, 9.
 yo no rasam VII. 104, 10.
 yo brahmaṇe VII. 60, 11.
 yo bhânubhir X. 6, 2.
 yo bhûyishṭham V. 77, 4.
 yo bhojanam ca II. 13, 6.
 yo ma iti V. 27, 4.
 yo ma imam VIII. 46, 27.
 yo martyeshv IV. 2, 1.
 yo mâ pâkena VII. 104, 8.
 yo mâ yâtum VII. 104, 16.
 yo mitrâya I. 136, 5.
 yo mṛîlayâti VII. 87, 7.
 yo me dhenûnâm V. 61, 10.
 yo me râjan II. 28, 10.
 yo me śatâ V. 27, 2.
 yo me hiranyasamdrîso VIII.
 5, 38.
 yo yajâti VIII. 31, 1.
 yo yajnasya X. 57, 2.
 yo yajno viśv° X. 130, 1.
 yo rakshâmsi X. 187, 3.
 yo rajâmsi VI. 49, 13.
 yo radhrasya II. 12, 6.
 yo rayivo VI. 44, 1.
 yo râjabhya II. 27, 12.
 yo râjâ carsh° VIII. 70, 1.
 yo râyo ... | tam VIII. 32, 13.
 yo râyo ... | tasmâ I. 4, 10.
 yo revân I. 18, 2.
 yo rohitau V. 36, 6.
 yo vaḥ śivatamo X. 9, 2.
 yo vaḥ sunoty IV. 35, 6.
 yo vaḥ senânîr X. 34, 12.
 yo 'vare II. 24, 11.
 yo vardhana VII. 101, 2.
 yo vâm yajnebhir VIII. 26, 13.
 yo vâm yajno VII. 70, 6.
 yo vâm yajnaiḥ I. 151, 7.

yo vām rajāmsy

vakshyanti.

yo vām rajāmsy VIII. 73, 13.
 yo vām ratho VII. 71, 4.
 yo vāghate I. 40, 4.
 yo vām gartam VII. 64, 4.
 yo vâcâ X. 23, 5.
 yo vām nâsatyâv VIII. 8, 15.
 yo vām aśvinâ I. 117, 2.
 yo vām uruvya° VIII. 26, 14.
 yo vām ṛijave VI. 70, 3.
 yo vām pariṣmâ X. 39, 1.
 yo viśvataḥ I. 94, 7.
 yo viśvasya jag° I. 101, 5.
 yo viśvâ dayate VIII. 103, 6.
 yo viśvâny VIII. 32, 28.
 yo viśvâbhi vip°... | sa naḥ
 parshad X. 187, 4.
 yo viśvâbhi vip°... | sa naḥ
 pûshâ III. 62, 9.
 yo viśvâbhi vratâ VIII. 32, 28.
 yo vṛitrâya II. 30, 2.
 yo vedishtho VIII. 2, 24.
 yo vo devâ VI. 52, 8.
 yo vo mâyâ II. 27, 16.
 yo vo vṛitâbhyo X. 30, 7.
 yo vyamsam I. 101, 2.
 yo vyatîmr VIII. 69, 13.
 yo hatvâhim II. 12, 3.
 yo ha vâm VIII. 5, 19.
 yo havyâny VIII. 19, 24.
 yo ha sya VII. 69, 5.
 yo hotâsî X. 88, 4.
 yau te śvânau X. 14, 11.

rakshâ no agne IV. 3, 14.
 rakshâ su no IX. 29, 5.
 rakshohaṇam X. 87, 1.
 rakshohâ viśv° IX. 1, 2.
 raṇvaḥ samdrî° X. 64, 11.
 ratham yântam X. 40, 1.
 ratham yunjate V. 63, 5.
 ratham ye cakruḥ suvṛitam
 nar° IV. 33, 8.

ratham ye cakruḥ suvṛitam
 suce° IV. 36, 2.
 ratham vâm anu° VIII. 5, 34.
 ratham hiraṇyavandhuram hi-
 ranṇyâ° VIII. 5, 28.
 ratham hiraṇyavandhuram in-
 dra° IV. 46, 4.
 ratham nu mâr° V. 56, 8.
 rathavâhanam VI. 75, 8.
 rathânâm na X. 78, 4.
 rathâya nâvam I. 140, 12.
 rathirâso VIII. 50, 8.
 rathîtamam kap° VI. 55, 2.
 rathîva kaś° V. 83, 3.
 rathe tiṣṭhan VI. 75, 6.
 rathena pṛithu° IV. 46, 5.
 ratheshṭhâyâdhva° VIII. 4, 13.
 ratho na I. 141, 8.
 ratho yo VIII. 22, 5.
 radat patho VII. 87, 1.
 rapat kavir I. 174, 7.
 rapad gandha° X. 11, 2.
 ramadhvam me III. 33, 5.
 rayim sukshatram I. 116, 19.
 rayim divo IV. 51, 10.
 rayim naś citram IX. 4, 10.
 rayir na citrâ I. 66, 1.
 rayir na yaḥ I. 73, 1.
 rare havyam VII. 39, 6.
 raśmîñr iva VIII. 35, 21.
 rasam te X. 64, 24.
 rasâyyaḥ IX. 97, 14.
 rākâm aham II. 32, 4.
 rājantam adhva° I. 1, 8.
 rājânâv anabhi° II. 41, 5.
 rājâno na IX. 10, 3.
 rājâ medhâbhir IX. 65, 16.
 rājâ râshṭrânâm VII. 34, 11.
 rājâ samudram IX. 86, 8.
 rājâ sindhûnâm ava° IX. 89, 2.
 rājâ sindhûnâm pavate IX.
 86, 33.

râjeva hi VII. 18, 2.
 rājno nu te varuṇasya I. 91, 3;
 IX. 88, 8.
 râtim yad VIII. 101, 8.
 râtrîbhir asmâ ah° X. 10, 9.
 râtrî vy akhyad X. 127, 1.
 râyaḥ samudrânâ IX. 33, 6.
 râyaskâmo VII. 32, 3.
 râyas pûrdhi I. 36, 12.
 râyâ vayam IV. 42, 10.
 râyâ hiraṇyayâ VII. 66, 8.
 râye nu yam VII. 90, 3.
 râyo dhârâsy VI. 55, 3.
 râyo budhnaḥ samgamano va-
 sūnâm yajnasya I. 96, 6.
 râyo budhnaḥ samgamano va-
 sūnâm viśvâ X. 139, 3.
 rârandhi sava° III. 41, 4.
 râsi kshayam II. 11, 14.
 riśâdasah VI. 51, 4.
 rujâ drîḥâ IX. 91, 4.
 rudrasya ye VI. 66, 3.
 rudrânâm cti I. 101, 7.
 ruvati bhîmo IX. 70, 7.
 ruśadvatsâ I. 113, 2.
 rūpam rūpam pratirūpo VI.
 47, 18.
 rūpam rūpam maghavâ III.
 53, 8.
 rebhad atra X. 92, 15.
 revatîr naḥ I. 30, 13.
 revad vayo I. 151, 9.
 revâñ id VIII. 2, 13.
 raibhy âsîd X. 85, 6.
 rodasî â I. 64, 9.
 rohic chyâvâ I. 100, 16.
 rohitam me VIII. 3, 22.
 vamsageva X. 106, 5.
 vamsva viśvâ VII. 17, 5.
 vamsvâ no vâryâ VIII. 23, 27.
 vakshyanti VI. 75, 3.

vaco dīrgha°

vaha kutsam.

vaco dīrgha° VIII. 25, 20.
 vacovidam vācam VIII. 101, 16.
 vacyante vām I. 46, 3.
 vajram yaś X. 105, 7.
 vajram eko VIII. 29, 4.
 vajreṇa hi X. 111, 6.
 vadmā sūno VI. 13, 6.
 vadmā hi sūno VI. 4, 4.
 vadhīm vṛitram I. 165, 8.
 vadhīd indro VI. 27, 5.
 vadhīr hi I. 33, 4.
 vadhūr iyam V. 37, 3.
 vadhena dasyum V. 4, 6.
 vadhair duḥśamsān I. 94, 9.
 vānāspatim pav° IX. 5, 10.
 vānāspatir avasrijann II. 3, 10.
 vānāspate raśanayā X. 70, 10.
 vānāspate 'va sṛijopa III. 4, 10;
 VII. 2, 10.
 vānāspate vīdvango VI. 47, 26.
 vānāspate śatavalśo III. 8, 11.
 vanīvāno mama X. 47, 7.
 vane na vā X. 29, 1.
 vanema tad I. 129, 7.
 vanema pūrvīr I. 70, 1.
 vaneshu jāyur I. 67, 1.
 vaneshu vy antariksham V. 85, 2.
 vanoti hi I. 133, 7.
 vandasva mārutam I. 38, 15.
 vanvann avāto IX. 89, 7.
 vapanti mar° VIII. 7, 4.
 vapur nu VI. 66, 1.
 vamribhiḥ putram IV. 19, 9.
 vayam vo vṛiktabar° VIII. 27, 7.
 vayam śūrebhir I. 8, 4.
 vayam soma X. 57, 6.
 vayam hi te I. 30, 21.
 vayam hi tvā VIII. 21, 4.
 vayam hi vām havāmaha VIII.
 26, 9.
 vayam hi vām havāmahe VIII.
 87, 6.

vayaḥ suparnā X. 73, 11.
 vayam gha tvā VIII. 33, 6.
 vayam ghā te api VIII. 32, 7.
 vayam ghā te apūrvye° VIII.
 66, 11.
 vayam ghā te tve VIII. 66, 13.
 vayam cid dhi vām I. 180, 7.
 vayam jayema I. 102, 4.
 vayam ta indra VIII. 54, 8.
 vayam ta ebhiḥ VI. 19, 13.
 vayam tad vaḥ VIII. 27, 22.
 vayam te agna ukthair V. 4, 7.
 vayam te agne samidhā VII.
 14, 2.
 vayam te adya III. 14, 5.
 vayam te asya vṛitrahan vaso
 IX. 98, 5.
 vayam te asya vṛitrahan vi-
 dyāma VIII. 24, 8.
 vayam te aśyām indra VI.
 26, 8.
 vayam te ta indra ye ca dev°
 VII. 30, 4.
 vayam te ta indra ye ca naraḥ
 V. 33, 5.
 vayam te vaya indra II. 20, 1.
 vayam nāma IV. 58, 2.
 vayam agne arvatā II. 2, 10.
 vayam agne vanuyāma V. 3, 6.
 vayam adyendrasya I. 167, 10.
 vayam id vaḥ VIII. 83, 6.
 vayam indra tvāyavaḥ X. 133, 6.
 vayam indra tvāyavo 'bhi VII.
 31, 4.
 vayam indra tvāyavo havish°
 III. 41, 7.
 vayam indra tve sacā IV.
 32, 4.
 vayam u tvā grīhapate VI.
 15, 19.
 vayam u tvā tad VIII. 2, 16.
 vayam u tvā divā VIII. 64, 6.

vayam u tvā pathas pate
 VI. 53, 1.
 vayam u tvām apūrvya VIII.
 21, 1.
 vayam u tvā śata° VIII. 92, 12.
 vayam enam VIII. 66, 7.
 vayam mitrasyaśvasi V. 65, 5.
 vayas cit te I. 49, 3.
 vayā id I. 59, 1.
 vayo na ye śreṇīḥ V. 59, 7.
 vayo na vriksham X. 43, 4.
 varā ived V. 60, 4.
 varivo dhāt° IX. 1, 3.
 varishṭhe na VI. 47, 9.
 varishṭho asya VI. 37, 4.
 varuṇam vo V. 64, 1.
 varuṇaḥ prāvitā I. 23, 6.
 varuṇo mitro ary° VIII. 28, 2.
 varethe agnim VIII. 73, 8.
 vardhasvā su VIII. 13, 25.
 vardhād yam VI. 38, 4.
 vardhān yam viśve VI. 17, 11.
 vardhān yam pūrvīḥ I. 70, 4.
 varshishṭhakshatrā VIII. 101, 2.
 vavaksha indro IV. 16, 5.
 vavakshur asya VIII. 12, 7.
 vavrāja sīm III. 1, 6.
 vavrāso na I. 168, 2.
 vashaṭ te VII. 99, 7; VII. 100, 7.
 vasām rāj° V. 2, 6.
 vasishṭham ha VII. 88, 4.
 vasishṭhāsaḥ X. 66, 14.
 vasishvā hi I. 26, 1.
 vasum na X. 122, 1.
 vasur agnir V. 24, 2.
 vasur vasupatir VIII. 44, 24.
 vasūnām vā X. 74, 1.
 vasū rudrā I. 158, 1.
 vasor indram I. 9, 9.
 vasyāñ indrāsi VIII. 1, 6.
 vasvī te VI. 16, 25.
 vaha kutsam I. 174, 5.

vahan̥ti śīm

vi na indra.

vahanti śīm VI. 64, 3.
 vahantu tvā manoy° IV. 48, 4.
 vahantu tvā rathe° VIII. 33, 14.
 vahishṭhebbhir IV. 13, 4.
 vahnim yaś° I. 60, 1.
 vācam su V. 63, 6.
 vācam ashtāpadīm VIII. 76, 12.
 vācaspatim viśva° X. 81, 7.
 vāco jantuh IX. 67, 13.
 vājayann iva II. 8, 1.
 vājinīvatī VII. 75, 5.
 vājintamāya X. 115, 6.
 vājī vājeshu III. 27, 8.
 vājebhir no I. 110, 9.
 vāje vāje VII. 38, 8.
 vājeshu sās° III. 37, 6.
 vājo nu te V. 15, 5.
 vājy asi X. 56, 3.
 vāta ā X. 186, 1.
 vātativisho V. 57, 4.
 vātasya nu X. 168, 1.
 vātasya patmann V. 5, 7.
 vātasya yuktānt V. 31, 10.
 vātasyāśvo X. 136, 5.
 vātāso na X. 78, 3.
 vātevājyurā II. 39, 5.
 vātopadhūta ishito X. 91, 7.
 vāmam vāmam ta IV. 30, 24.
 vāmam no astv VIII. 83, 4.
 vāmam adya VI. 71, 6.
 vāmasya hi X. 72, 5.
 vāmī vām° VI. 48, 20.
 vāya ukthebbhir I. 2, 2.
 vāyav ā yāhi darśate° I. 2, 1.
 vāyav ā yāhi vītaye V. 51, 5.
 vāyav indraś ca cetathah I. 2, 5.
 vāyav indraś ca śushmīnā IV.
 47, 3.
 vāyav indraś ca sunvata I. 2, 6.
 vāyur asmā X. 136, 7.
 vāyur na yo IX. 88, 3.
 vāyur yunkte I. 134, 3.

vāyo tava I. 2, 3.
 vāyo yāhi VIII. 26, 23.
 vāyo ye te II. 41, 1.
 vāyo śatam IV. 48, 5.
 vāyo śukro IV. 47, 1.
 vār ṇa tvā VIII. 98, 8.
 vātrahatyāya III. 37, 1.
 vāvarta yeshām X. 93, 13.
 vāvasānā vivasvati I. 46, 13.
 vāvṛidhāna upa VIII. 6, 40.
 vāvṛidhānaḥ śavasā X. 120, 2.
 vāvṛidhānasya te VIII. 14, 6.
 vāvṛidhānāya IX. 42, 3.
 vāvṛidhānā śubh° VIII. 5, 11.
 vāvṛidhāno mar° VIII. 76, 3.
 vāsīmanta rishṭi° V. 57, 2.
 vāsīm eko VIII. 29, 3.
 vāsṛā arsh° IX. 13, 7.
 vāsṛeva I. 38, 8.
 vāsayasīva VII. 37, 6.
 vāstoshpate dhruvā VIII. 17, 14.
 vāstoshpate pratar° VII. 54, 2.
 vāstoshpate prati VII. 54, 1.
 vāstoshpate śagmayā VII. 54, 3.
 vāhishṭho vām VIII. 26, 16.
 vi krośānāso X. 27, 18.
 vi gha tvāvāñ I. 189, 6.
 vighnanto IX. 62, 2.
 vi cakrame VII. 100, 4.
 vi cid vṛitrasya VIII. 6, 6.
 vi ced ucch° VII. 72, 4.
 vi janāñ I. 35, 5.
 vi jayushā VI. 62, 7.
 vi jānīhy I. 51, 8.
 vi jihīshva V. 78, 5.
 vijeshakṛd X. 84, 5.
 vi jyotishā V. 2, 9.
 vi tad yayur VI. 65, 2.
 vi tanvate V. 47, 6.
 vi tartūryante VIII. 1, 4.
 vi tishṭhādhvam VII. 104, 18.
 vi te vajrāso I. 80, 8.

vi te vishvag VI. 6, 3.
 vitvakshaṇaḥ V. 34, 6.
 vi tvad āpo VI. 24, 6.
 vi tvā tatasre I. 131, 3.
 vidad yat VIII. 79, 6.
 vidad yadī III. 31, 6.
 vidā cin nu V. 41, 13.
 vidā divo V. 45, 1.
 vidā devā VIII. 47, 2.
 vidānāso IV. 34, 2.
 viduḥ pṛithivā VII. 34, 2.
 vi durgā I. 41, 3.
 vidush ṭe asya I. 131, 4.
 vidush ṭe viśvā IV. 42, 7.
 vi dṛiḥhāni VI. 45, 9.
 vidmā te X. 45, 2.
 vidmā sakhitvam VIII. 21, 8.
 vidmā hi te VIII. 75, 16.
 vidmā hi tvā tuvi° VIII. 81, 2.
 vidmā hi tvā dhanamjayam
 vājeshu III. 42, 6.
 vidmā hi tvā dhanamjayam
 indra VIII. 45, 13.
 vidmā hi tvā vṛishantamam
 I. 10, 10.
 vidmā hi yas te VIII. 92, 18.
 vidmā hi rudriyā° VIII. 20, 3.
 vidmā hy asya VIII. 2, 21.
 vi dyām ādityā II. 27, 5.
 vi dyām eshi I. 50, 7.
 vidyuto jyotiḥ VII. 33, 10.
 vidyuddhastā VIII. 7, 25.
 vidyudrathā III. 54, 13.
 vidyun na X. 95, 10.
 vidyunmahaso V. 54, 3.
 vidvāmsāv id I. 120, 2.
 vidvān agne I. 72, 7.
 vi dvīpāni VIII. 20, 4.
 vi dveshāmsi VI. 10, 7.
 vidhum dad° X. 55, 5.
 vidhema te II. 9, 3.
 vi na indra X. 152, 4.

vi naḥ pathaḥ

viśvāsām tvā.

vi naḥ pathaḥ I. 90, 4.
 vi naḥ sahasram VII. 62, 3.
 vi no devāso VIII. 27, 9.
 vi no vājā IV. 37, 7.
 vi patho VI. 53, 4.
 vipāścīte pav° IX. 86, 44.
 vi pājasā III. 15, 1.
 vi pipro VI. 20, 7.
 vi pūshann VI. 53, 6.
 vi pṛiksho agne I. 73, 5.
 vi pṛicchāmi I. 120, 4.
 vipram viprāso VIII. 11, 6.
 vipram hotāram VIII. 44, 10.
 vi prathatām X. 81, 4.
 viprasya vā VIII. 19, 12.
 viprā yajnesu VII. 2, 7.
 viprāso na X. 78, 1.
 viprebhir V. 51, 3.
 vibhaktāram hav° I. 22, 7.
 vibhaktāsi I. 27, 6.
 vibhāvā devaḥ III. 3, 9.
 vibhidyā puram X. 67, 5.
 vibhir dvā VIII. 29, 8.
 vibhu prabhu II. 24, 10.
 vibhūtarātīm VIII. 19, 2.
 vibhūshann agna VI. 15, 9.
 vibhrājan jyotishā . . . | devās
 VIII. 98, 3.
 vibhrājan jyotishā . . . | yene-
 mā X. 170, 4.
 vibhrājamāna ush° VII. 63, 3.
 vibhrād bṛihat pibatu X. 170, 1.
 vibhrād bṛihat subhṛi° X. 170, 2.
 vi mac chrathāya II. 28, 5.
 vi mṛīkāya I. 25, 3.
 vi me karṇā VI. 9, 6.
 vi me purutrā III. 55, 3.
 vi yat tiro I. 56, 5.
 vi yad asthād I. 141, 7.
 vi yad aher VIII. 93, 14.
 vi yad varāmsi IV. 21, 8.
 vi yad vācam VI. 67, 10.

vi yasya te jraya° X. 115, 4.
 vi yasya te prith° VII. 3, 4.
 vi yā jānāti V. 61, 7.
 vi yā srijati I. 48, 6.
 vi ye te agne VII. 1, 9.
 vi ye dadhuḥ VII. 66, 11.
 vi ye bhrājante I. 85, 4.
 vi yo mane IX. 68, 3.
 vi yo rajāmsy VI. 7, 7.
 vi yo rarapśa IV. 20, 5.
 vi yo vīrutsu I. 67, 5.
 vi raksho X. 152, 3.
 virāt samrād I. 188, 5.
 virāṇ mitrāvar° X. 130, 5.
 virūpāsa id X. 62, 5.
 vi vātajūto I. 58, 4.
 vi vṛikshān V. 83, 2.
 vi vṛitram VIII. 7, 23.
 vivesha yan mā III. 32, 14.
 vivyaktha VIII. 92, 23.
 viśam viśam X. 43, 6.
 viśam rājānam VIII. 43, 24.
 viśam kavim viśpatim śasva-
 tīn° VI. 1, 8.
 viśam kavim viśpatim mānu-
 shīṇām V. 4, 3.
 viśam kavim viśpatim mānu-
 shīr III. 2, 10.
 viśam gopā I. 94, 5.
 viśam āsām X. 92, 14.
 viśo viśa īḍyam VI. 49, 2.
 viśo viśo vo VIII. 74, 1.
 viśpatim yahvam III. 3, 8.
 vi śrayantām urviyā II. 3, 5.
 vi śrayantām ṛitāvṛidhaḥ I.
 142, 6.
 vi śrayantām ṛitāvṛidho I. 13, 6.
 viśvam satyam II. 24, 12.
 viśvakarman hav° X. 81, 6.
 viśvakarmā vimanā X. 82, 2.
 viśvajite II. 21, 1.
 viśvataścakshur X. 81, 3.

viśvadānām VI. 52, 5.
 viśvam asyā I. 48, 8.
 viśvam it sav° I. 10, 8.
 viśvam paśyanto VIII. 20, 26.
 viśvam pratīcī VII. 77, 2.
 viśvavedaso I. 64, 10.
 viśvasmā agnim X. 88, 12.
 viśvasmā it svar IX. 48, 4.
 viśvasmāt sīm IV. 28, 4.
 viśvasmān no X. 36, 3.
 viśvasya ketur X. 45, 6.
 viśvasya rājā IX. 76, 4.
 viśvasya hi pracetasā V. 71, 2.
 viśvasya hi prāṇanam I. 48, 10.
 viśvasya hi preshto X. 37, 5.
 viśvasya hi śrushtaye II. 38, 2.
 viśvā agne VII. 1, 7.
 viśvā uta II. 7, 3.
 viśvāḥ pritanā VIII. 97, 10.
 viśvā dveshāmsi VIII. 53, 4.
 viśvā dhāmāni IX. 86, 5.
 viśvāñ aryo VIII. 65, 9.
 viśvānarasya VIII. 68, 4.
 viśvāni deva V. 82, 5.
 viśvāni devī I. 92, 9.
 viśvāni no durgahā V. 4, 9.
 viśvāni bhadrā I. 166, 9.
 viśvāni viśvamanaso VIII. 24, 7.
 viśvāni śakro IV. 16, 6.
 viśvān devāñ ā vaha I. 48, 12.
 viśvān devān havām° I. 23, 10.
 viśvāny anyo II. 40, 5.
 viśvābhir dhībhir VIII. 35, 2.
 viśvāmitrā III. 53, 13.
 viśvā rūpāni prati° V. 81, 2.
 viśvā rūpāny āviśan IX. 25, 4.
 viśvā rodhāmsi IV. 22, 4.
 viśvāvasum somā X. 139, 4.
 viśvāvasur abhi X. 139, 5.
 viśvā vasūni IX. 29, 4.
 viśvāsām grīhapatir VI. 48, 8.
 viśvāsām tvā I. 127, 8.

viśvā soma

vṛishā te vajra.

viśvā soma IX. 40, 4.
 viśvāhā tvā X. 37, 7.
 viśvā hi martya° VIII. 92, 13.
 viśvā hi vo X. 63, 2.
 viśvāhendro I. 100, 19; I. 102, 11.
 viśve adya X. 35, 13.
 viśve asyā V. 45, 8.
 viśve caned anā IV. 30, 3.
 viśve ta indra VIII. 62, 7.
 viśvet tā te VIII. 100, 6.
 viśvet tā vishṇur VIII. 77, 10.
 viśved anu II. 13, 10.
 viśved cte III. 54, 8.
 viśve devā akṛipanta X. 24, 5.
 viśve devā anamasyan VI. 9, 7.
 viśve devā ritāvṛidha VI. 52, 10.
 viśve devāḥ śāstana X. 52, 1.
 viśve devāḥ śṛiṇutemam VI. 52, 13.
 viśve devāḥ saha X. 65, 14.
 viśve devāḥ svāhākṛitim IX. 5, 11.
 viśve devā no V. 51, 13.
 viśve devā mama VI. 52, 14.
 viśve devāsa ā gata II. 41, 13; VI. 52, 7.
 viśve devāso adha X. 113, 8.
 viśve devāso apturaḥ I. 3, 8.
 viśve devāso asridha I. 3, 9.
 viśvebhiḥ somyam I. 14, 10.
 viśvebhir agne I. 26, 10.
 viśvebhyo hi II. 23, 17.
 viśve yajatrā X. 63, 11.
 viśve yad vām VI. 67, 5.
 viśveshām vaḥ VI. 67, 1.
 viśveshām hy adhvo° X. 2, 6.
 viśveshām aditir IV. 1, 20.
 viśveshām irajyantam VIII. 46, 16.
 viśveshām irajyavo X. 93, 3.
 viśveshām iha VIII. 102, 10.

viśveshu hi I. 131, 2.
 viśve hi tvā sajoshaso janāso V. 23, 3.
 viśve hi tvā sajoshaso devāso VIII. 23, 18.
 viśve hi viśva° V. 67, 3.
 viśve hi shmā VIII. 27, 4.
 viśve hy asmai II. 16, 4.
 viśvair devais VIII. 35, 3.
 viśvo devasya V. 50, 1.
 viśvo yasya IX. 35, 6.
 viśvo viḥyā I. 128, 6.
 viśvo hy anyo X. 28, 1.
 visham gavām X. 87, 18.
 vi shā hotrā X. 64, 15.
 vi shāhy agne IV. 11, 2.
 vi shu dvesho VIII. 67, 21.
 vi shu viśvā abhiyujō VIII. 45, 8.
 vi shu viśvā arātayo X. 133, 3.
 vi shū cara svadhā VIII. 32, 19.
 vishūco aśvān X. 79, 7.
 vi shū mṛidho V. 30, 7.
 vishūvṛid indro X. 43, 3.
 vishēṇa bhangurav° X. 87, 23.
 viśṭambho IX. 89, 6.
 viśṭvī śamī I. 110, 4.
 vishṇum stom° III. 54, 14.
 vishṇur itthā X. 1, 3.
 vishṇur gopāḥ III. 55, 10.
 vishṇur yonim X. 184, 1.
 vishṇoḥ karmāṇi I. 22, 19.
 vishṇor nu kam I. 154, 1.
 vishpardhaso I. 173, 10.
 vi sadyo VII. 18, 13.
 visarmāṇam V. 42, 9.
 vi suparno I. 35, 7.
 vi sūryo amatim V. 45, 2.
 vi sūryo madhye X. 138, 3.
 vi hi tvām indra X. 112, 7.
 vi hi sotor X. 86, 1.
 vi hi hotrā IV. 48, 1.

vi hy akhyam I. 109, 1.
 vītihotram tvā V. 26, 3.
 vītihotrā kṛitadvasū VIII. 31, 9.
 vīti janasya IX. 91, 2.
 vīti yo devam VI. 16, 46.
 vīndra yāsi X. 32, 2.
 vīrasya nu III. 55, 18.
 vīreṇyaḥ kratur X. 104, 10.
 vīrebhir vīrān II. 25, 2.
 vīlu cid ārujatnubhir I. 6, 5.
 vīlu cid dṛilhā I. 71, 2.
 vīlupatmabhir I. 116, 2.
 vīlupavibhir VIII. 20, 2.
 vīlau satir III. 31, 5.
 vṛikaś cid VIII. 66, 8.
 vṛikāya cij VII. 68, 8.
 vṛikshāś cin VIII. 4, 21.
 vṛikshe vṛikshe X. 27, 22.
 vṛijyāma te VIII. 45, 10.
 vṛinjecha yan VI. 11, 5.
 vṛiteva yantam VI. 1, 3.
 vṛitrakhādo III. 45, 2.
 vṛitrasya tvā VIII. 96, 7.
 vṛitrāṇy anyāḥ VII. 83, 9.
 vṛitreṇa yad X. 113, 3.
 vṛithā kṛilanta IX. 21, 3.
 vṛishāṇam tvā III. 27, 15.
 vṛishāṇam dhībhir IX. 83, 21.
 vṛishāṇasvena VIII. 20, 10.
 vṛishāṇas te VIII. 33, 11.
 vṛishann indra I. 139, 6.
 vṛishabham carsh° III. 62, 6.
 vṛishabho na X. 86, 15.
 vṛishākapāyi X. 86, 13.
 vṛishā grāvā... | vṛishann V. 40, 2.
 vṛishā grāvā... | vṛishā VIII. 13, 32.
 vṛishā jajāna VII. 20, 5.
 vṛishāṇam vṛish° IX. 34, 3.
 vṛishā te vajra II. 16, 6.

vṛishâ tvâ vṛishanām vardhatu — śatam vâ yad asurya.

vṛishâ tvâ vṛishanām vardhatu
V. 36, 5.
vṛishâ tvâ vṛishanām huve ... |
vâvantha VIII. 13, 33.
vṛishâ tvâ vṛishanām huve ... |
vṛishann V. 40, 3.
vṛishâ na kruddhaḥ X. 43, 8.
vṛishâ pavasva IX. 65, 10.
vṛishâ punâna IX. 9, 3.
vṛishâ matinâm IX. 86, 19.
vṛishâ mada indra VI. 24, 1.
vṛishâ yajno X. 66, 6.
vṛishâyante mahe III. 7, 9.
vṛishâyamâno I. 32, 3.
vṛishâyam indra VIII. 13, 31.
vṛishâ yûtheva I. 7, 8.
vṛishâravâya X. 146, 2.
vṛishâ vi jajne IX. 108, 12.
vṛishâ vṛishandhim IV. 22, 2.
vṛishâ vṛishne duduhe X. 11, 1.
vṛishâ vṛishne roruvad IX.
91, 3.
vṛishâ vo amśur X. 94, 10.
vṛishâ ōṇo IX. 97, 13.
vṛishâsi divo VI. 44, 21.
vṛishâ sotâ VIII. 33, 12.
vṛishâ soma IX. 64, 1.
vṛishâ hy agne VI. 48, 3.
vṛishâ hy asi bhânunâ IX. 65, 4.
vṛishâ hy asi râdhase V. 35, 4.
vṛisheva yûthâ IX. 76, 5.
vṛisho agniḥ III. 27, 14.
vṛishṭidyâvâ V. 68, 5.
vṛishṭim divaḥ pari srava IX.
8, 8.
vṛishṭim divaḥ śatadhârah IX.
96, 14.
vṛishṭim no IX. 97, 17.
vṛishṭvî śam V. 53, 14.
vṛishṇaḥ kośaḥ II. 16, 5.
vṛishṇas te IX. 64, 2.
vṛishṇe yat te V. 31, 5.

vṛishṇe śardhâya I. 64, 1.
vṛishṇo astoshi V. 41, 10.
vetthâ hi nir° VIII. 24, 24.
vetthâ hi vedho VI. 16, 3.
vety agrur V. 44, 7.
vety adhvaryuḥ VIII. 101, 10.
veda mâso I. 25, 8.
veda yas trîṇi VI. 51, 2.
veda vâtasya I. 25, 9.
vedâ yo vînâm I. 25, 7.
vedishade I. 140, 1.
vedhâ adripto I. 69, 2.
vemi tvâ VIII. 4, 17.
ver adhvarasya IV. 7, 8.
veshi hotram X. 2, 2.
veshi hy adhvarîyatâm agne
VI. 2, 10.
veshi hy adhvarîyatâm upa
IV. 9, 5.
veshîd v asya IV. 9, 6.
vaiyaśvasya VIII. 26, 11.
vaiśvânaram viśvahâ X. 88, 14.
vaiśvânarah pratna° III. 2, 12.
vaiśvânaram kavayo X. 88, 13.
vaiśvânara tava tat I. 98, 3.
vaiśvânara tava tâni VI. 7, 5.
vaiśvânara tava dhâm° III. 3, 10.
vaiśvânaram manasâgnim III.
26, 1.
vaiśvânarasya damśanâbhyo
III. 3, 11.
vaiśvânarasya vinitâni VI. 7, 6.
vaiśvânarasya sumatau I. 98, 1.
vaiśvânarâya dhishaṇ° III. 2, 1.
vaiśvânarâya prithu° III. 3, 1.
vaiśvânarâya mîlhushe IV. 5, 1.
vaiśvânaro mahimnâ I. 59, 7.
vocemed indram VII. 28, 5;
VII. 29, 5; VII. 30, 5.
vy akṛiṇota IV. 35, 3.
vy aktûn V. 54, 4.
vyacasvatîr X. 110, 5.

vyanjate divo VII. 79, 2.
vy anjibhir I. 113, 14.
vy aninasya I. 150, 2.
vy antariksham VIII. 14, 7.
vyantv in nu II. 11, 15.
vy arya indra X. 116, 6.
vy aryamâ IV. 55, 4.
vy aśvas tvâ VIII. 23, 16.
vy astabhnâd VI. 8, 3.
vy asme VIII. 47, 3.
vy ânaḥ indraḥ X. 29, 8.
vyucchantî hi I. 49, 4.
vy ucchâ duhitar V. 79, 9.
vy ushâ âvaḥ VII. 79, 1.
vy ushâ âvo VII. 75, 1.
vyûrṇvatî divo I. 92, 11.
vy etu didyud VII. 34, 13.
vrajam kṛiṇ° X. 101, 8.
vratâ te agne III. 6, 5.
vratena stho V. 72, 2.
vrâtam vrâtam III. 26, 6.
śam rodasî X. 59, 8.
śamsâ mahâm III. 49, 1.
śamsâ mitrasya VII. 61, 4.
śamsâvadhvaryo III. 53, 3.
śamsed uktham VII. 31, 2.
śakamayam dhûmam I. 164, 43.
śakema tvâ I. 94, 3.
śagdhi pûrdhi I. 42, 9.
śagdhi vâjasya III. 16, 6.
śagdhi na indra VIII. 3, 11.
śagdhi no asya VIII. 3, 12.
śagdhy ū shu VIII. 61, 5.
śacîbhir naḥ I. 139, 5.
śacîva indra I. 53, 3.
śacîva aindram X. 74, 5.
śacîvatas te VI. 24, 4.
śacyâkarta IV. 35, 5.
śatam rājno I. 126, 2.
śatam vâ yaḥ śuc° I. 30, 2.
śatam vâ yad asurya X. 105, 11.

śatam vā yasya

śunam asmabhyam.

śatam vā yasya II. 13, 9.
 śatam veṇūn VIII. 55, 3.
 śatam vo amba X. 97, 2.
 śatam śvetāsa VIII. 55, 2.
 śatakratum III. 51, 2.
 śatam jīva X. 161, 4.
 śatadhāram vāyum X. 107, 4.
 śatadhāram utsam III. 26, 9.
 śatam te rājan I. 24, 9.
 śatam te śiprinn VII. 25, 3.
 śatam dāse VIII. 46, 32.
 śatam dhārā IX. 97, 29.
 śatam na inda IX. 52, 5.
 śatapavitrāḥ VII. 47, 3.
 śatabradhṇa VIII. 77, 7.
 śatabhujibhis I. 166, 8.
 śatam aśmanmayīn° IV. 30, 20.
 śatam aham tir° VIII. 6, 46.
 śatam in nu I. 89, 9.
 śatam me gardabhānām VIII. 56, 3.
 śatam meshān vṛikye caksha-
 dānam I. 116, 16.
 śatam meshān vṛikye māmā-
 hānam I. 117, 17.
 śatānīkā hetayo VIII. 50, 2.
 śatānīkeva VIII. 49, 2.
 śatenā no IV. 46, 2.
 śatair apadran VI. 20, 4.
 śatrūyanto X. 89, 15.
 śanais cid VIII. 45, 11.
 śam na indrāgnī VII. 35, 1.
 śam na indro VII. 35, 6.
 śam naḥ karaty I. 43, 6.
 śam naḥ satyasya VII. 35, 12.
 śam naḥ sūrya VII. 35, 8.
 śam naḥ somo VII. 35, 7.
 śam no agnir VII. 35, 4.
 śam no aja VII. 35, 13.
 śam no aditir VII. 35, 9.
 śam no devaḥ VII. 35, 10.
 śam no devā VII. 35, 11.

śam no devīr X. 9, 4.
 śam no dyāvāprith° VII. 35, 5.
 śam no dhātā VII. 35, 3.
 śam no bhagaḥ VII. 35, 2.
 śam no bhava caksh° X. 37, 10.
 śam no bhavantu VII. 38, 7.
 śam no bhava hṛida VIII. 48, 4.
 śam no mitraḥ I. 90, 9.
 śam agnir VIII. 18, 9.
 śam ū shu V. 74, 9.
 śayuh par° III. 55, 6.
 śarasya cid I. 116, 22.
 śarāsaḥ kuśa° I. 191, 3.
 śardham śardham sa V. 53, 11.
 śardho mār° V. 52, 8.
 śaryanāvati IX. 113, 1.
 śavasā hy VIII. 24, 2.
 śavishṭham na VI. 19, 6.
 śaśaḥ kshuram X. 28, 9.
 śaśamānasya I. 86, 8.
 śaśvattamān īlate X. 70, 3.
 śaśvat puroshā I. 113, 13.
 śaśvad agnir X. 69, 11.
 śaśvad indraḥ I. 30, 16.
 śaśvad dhi vaḥ VIII. 67, 16.
 śaśvantam hi VIII. 67, 17.
 śaśvanto hi VII. 18, 18.
 śākmanā śāko X. 55, 6.
 śācigo VIII. 17, 12.
 śāsa itthā X. 152, 1.
 śāsad vahnir III. 31, 1.
 śikshā na VIII. 92, 9.
 śikshā vibhindo VIII. 2, 41.
 śiksheyam asmai VIII. 14, 2.
 śiksheyam in mahayate VII. 32, 19.
 śiprin vāj° I. 29, 2.
 śivaḥ kapota X. 165, 2.
 śivaḥ śivābhir I. 187, 3.
 śivas tvashtar V. 5, 9.
 śivā naḥ IV. 10, 8.
 śiśāno vṛishabho VIII. 49, 13.

śiśum jajnānam harim IX. 109, 12.
 śiśum jajnānam haryatam IX. 96, 17.
 śiśum na tvā X. 4, 3.
 śiśur na jāto IX. 74, 1.
 śītike śītī° X. 16, 14.
 śīram pāv° VIII. 91, 11.
 śīrshṇaḥ śīrshṇo VII. 66, 15.
 śukeshu me I. 50, 12.
 śukraḥ pavasva IX. 109, 5.
 śukraḥ śusukvāñ I. 69, 1.
 śukram te VI. 58, 1.
 śukrasyādya II. 41, 3.
 śukrebhir angai III. 1, 5.
 śuciḥ pāvaka ucyate IX. 24, 7.
 śuciḥ pāvaka vandyo II. 7, 4.
 śuciḥ pāvako adbhuto I. 142, 3.
 śuciḥ punānas IX. 70, 8.
 śuciḥ śhma V. 7, 8.
 śucim na yāmann III. 2, 14.
 śucim nu stomam VII. 93, 1.
 śucim arkair III. 62, 5.
 śucir apaḥ II. 27, 13.
 śucir asi VIII. 2, 9.
 śucir deveshv I. 142, 9.
 śucī te cakre X. 85, 12.
 śucī vo havyā VII. 56, 12.
 śunam vāhāḥ IV. 57, 4.
 śunam huvema maghavānam
 III. 30, 22; III. 31, 22;
 III. 32, 17; III. 34, 11;
 III. 35, 11; III. 36, 11;
 III. 38, 10; III. 39, 9;
 III. 43, 8; III. 48, 5;
 III. 49, 5; III. 50, 5; X.
 89, 18; X. 104, 11.
 śunaḥśepo hy I. 24, 13.
 śunam naḥ IV. 57, 8.
 śunam andhāya I. 117, 18.
 śunam ashtṛavy X. 102, 8.
 śunam asmabhyam X. 126, 7.

sunās cic chepam

sa īm

sunās cic chepam V. 2, 7.
 sunāsīrāv IV. 57, 5.
 subhram nu te II. 11, 4.
 subhram andho IX. 62, 5.
 subhro vaḥ VII. 56, 8.
 sumbhamāna pītāyur IX. 36, 4.
 sumbhamānā IX. 64, 5.
 sūśrūvāmsā cid VII. 70, 5.
 sushṇam piprum I. 103, 8.
 sushmāso ye te V. 38, 3.
 sushmintamam na III. 37, 8.
 sushmintamo hi I. 175, 5.
 sushmī śardho IX. 88, 7.
 sūragrāmaḥ IX. 90, 3.
 sūrasyeva III. 55, 8.
 sūrā ived I. 85, 8.
 sūro na dhatta IX. 76, 2.
 sūro vā sūram VI. 25, 4.
 sūshebhir X. 6, 4.
 śringāñīvec chringīṇām III.
 8, 10.
 śringeva naḥ II. 39, 3.
 śriṇutam jaritur havam kṛish-
 ṇasya VIII. 85, 4.
 śriṇutam jaritur havam in-
 drāgnī VII. 94, 2.
 śriṇotu na V. 41, 12.
 śriṇvantam pūsh° VI. 54, 8.
 śriṇvantu no III. 54, 20.
 śriṇvantu stomam I. 44, 14.
 śriṇve vīra VI. 47, 16.
 śriṇve vṛishṭer iva IX. 41, 3.
 śritam yadā X. 16, 2.
 śevāre VIII. 1, 22.
 śeshan nu I. 174, 4.
 śeacā vaneshu VIII. 60, 15.
 śocā śoc° VIII. 60, 6.
 śnathad vṛitram VI. 60, 1.
 śyāvāśvasya rebhat° VIII. 37, 7.
 śyāvāśvasya sunvatas VIII.
 36, 7.
 śyāvāśvasya sunvato VIII. 38, 8.

śyena āsām V. 44, 11.
 śyenāv iva VIII. 35, 9.
 śyeno na IX. 71, 6.
 śrat te X. 147, 1.
 śraddhayāgniḥ X. 151, 1.
 śraddhām devā X. 151, 5.
 śravaḥ sūribhyo VII. 81, 6.
 śravac chrutkarṇa VII. 32, 5.
 śravo vājam VI. 65, 3.
 śrātam havir X. 179, 2.
 śrātam manya X. 179, 3.
 śrāyanta iva VIII. 99, 3.
 śrāvayed asya IV. 29, 3.
 śriyase kam I. 87, 6.
 śriye kam vo I. 88, 3.
 śriye jātaḥ IX. 94, 4.
 śriye te pādā VI. 29, 3.
 śriye te pṛisnir X. 105, 10.
 śriye pūshann I. 184, 3.
 śriye maryāso X. 77, 2.
 śriye sudriśir V. 44, 2.
 śrīṇann upa sthād I. 68, 1.
 śrīṇām udāro X. 45, 5.
 śrutam vo VIII. 93, 16.
 śrutam gāyatram I. 120, 6.
 śrutam me mitrāvar° I. 122, 6.
 śrudhī śrutkarṇa I. 44, 13.
 śrudhī na indra VI. 26, 1.
 śrudhī no agne X. 11, 9; X.
 12, 9.
 śrudhī havam vipipānasyā°
 VII. 22, 4.
 śrudhī havam tiraś° VIII. 95, 4.
 śrudhī havam indra mā II. 11, 1.
 śrudhī havam indra sūra X.
 148, 5.
 śrushtī vām yajna VI. 68, 1.
 śrushtīvāno hi I. 45, 2.
 śrushty agne VIII. 23, 14.
 śrūyā agniś II. 10, 2.
 śreshṭham yavishṭha bhāra-
 tāgne II. 7, 1.

śreshṭham yavishṭham atithim
 I. 44, 4.
 śreshṭham vaḥ peśo IV. 36, 7.
 śreshṭham no adya X. 35, 7.
 śreshṭho jātasya II. 33, 3.
 śroṇām eka I. 161, 10.
 śvasity apsu I. 65, 5.
 śvityanco mā VII. 33, 1.
 śvctam rūpam IX. 74, 7.

 shaṭ trimsānis ca X. 114, 6.
 shaḍ bhārāñ III. 56, 2.
 shaḷ aśvāñ VIII. 68, 17.
 shashṭim sahasrā° VIII. 46, 22.

sa ā gamad V. 36, 1.
 sa ā no yonim VII. 97, 4.
 sa ā vakshi X. 3, 7.
 sa āhuto X. 118, 3.
 sa ij janena II. 26, 3.
 sa it ksheti IV. 50, 8.
 sa it tantum VI. 9, 3.
 sa it tamo VI. 21, 3.
 sa it sudānuḥ VI. 68, 5.
 sa it svapā IV. 56, 3.
 sa id agniḥ X. 115, 5.
 sa id asteva VI. 3, 5.
 sa id dānāya X. 61, 2.
 sa id dāsam X. 99, 6.
 sa id bhojo X. 117, 3.
 sa id rājā IV. 50, 7.
 sa id vane I. 55, 4.
 sa idhāna ushaso II. 2, 8.
 sa idhāno vasush I. 79, 5.
 sa in nu rāyaḥ X. 147, 4.
 sa in mahāni I. 55, 5.
 sa ishuhastaiḥ X. 103, 3.
 sa īm ratho IX. 88, 2.
 sa īm rebho VI. 3, 6.
 sa īm vṛishājanayat II. 35, 13.
 sa īm vṛishā na X. 61, 8.
 sa īm satyebhiḥ X. 67, 7.

sa im spridho

sato nūnam.

sa im spridho VI. 20, 9.
 sa im pāhi VI. 17, 2.
 sa im mahim II. 15, 5.
 sa im mṛigo I. 145, 5.
 sam yam stubho I. 190, 7.
 sam yaj janān kratubhiḥ I. 132, 5.
 sam yaj janau sudhanau V. 34, 8.
 sam yat ta indra IV. 31, 6.
 sam yad isho V. 7, 3.
 sam yad dhananta VII. 56, 22.
 sam yad vayam X. 27, 9.
 sam yan madāya I. 30, 3.
 sam yan mahi VII. 93, 5.
 sam yan mithaḥ I. 119, 3.
 sam yasmin viśvā X. 6, 6.
 sam yā dānūni VIII. 25, 6.
 sam vatsa iva IX. 105, 2.
 samvatsaram śasayānā brāhm° VII. 103, 1.
 samvatsarīṇām paya X. 87, 17.
 sam vām śatā VI. 63, 10.
 sam vām karmaṇā VI. 69, 1.
 samvṛiktadhrishṇum IX. 48, 2.
 sam vo madāso I. 20, 5.
 sam sam id X. 191, 1.
 sam sīdasva I. 36, 9.
 samsrīṣṭam X. 84, 7.
 samsthāvānā VIII. 37, 4.
 samhotram sūna X. 86, 10.
 sakṛid dha VI. 48, 22.
 sa ketur III. 10, 4.
 saktum iva X. 71, 2.
 sa kshapaḥ VIII. 41, 3.
 sakhāya ā ni shīdata punānāya IX. 104, 1.
 sakhāya ā ni shīdata savitā I. 22, 8.
 sakhāya ā śishām° VIII. 24, 1.
 sakhāyaḥ kratum VIII. 70, 13.
 sakhāyaḥ sam vaḥ V. 7, 1.

VOL. VI.

sakhāyas ta indra VII. 21, 9.
 sakhāyas te vishuṇā V. 12, 5.
 sakhāyas tvā III. 9, 1.
 sakhāyo brahma° VI. 45, 4.
 sakhā sakhye V. 29, 7.
 sakhā ha yatra III. 39, 5.
 sakhīyatām IV. 17, 18.
 sakhe vishṇo VIII. 100, 12.
 sakhe sakhāyam IV. 1, 3.
 sakhye ta indra I. 11, 2.
 sa grīṇāno X. 61, 26.
 sa grīṭso VII. 4, 2.
 sa gomaghā VI. 35, 4.
 sa gor aśv° VIII. 32, 5.
 sa grāmebhiḥ I. 100, 10.
 sa ghā tam I. 82, 4.
 sa ghā naḥ sūnuḥ I. 27, 2.
 sa ghā no devaḥ VII. 45, 3.
 sa ghā no yoga I. 5, 3.
 sa ghā ny asya II. 15, 1.
 sa ghā yas te III. 10, 3.
 sa ghā rājā I. 54, 7.
 sa ghā viro I. 18, 4.
 sa ghed utāsi IV. 30, 22.
 samkrandanenānimishēṇa X. 103, 2.
 sam gacchadhvam X. 191, 2.
 samgacchamāne I. 185, 5.
 sam gacchasva pitribhiḥ X. 14, 8.
 sam gobhir X. 68, 2.
 sam gomad I. 9, 7.
 sam ghoshah III. 30, 16.
 sa cakrame V. 87, 4.
 sacanta yad X. 111, 7.
 sa candro I. 150, 3.
 sacasva nāyam VI. 24, 10.
 sacā yad X. 95, 8.
 sacā yor X. 105, 4.
 sacā someshu VIII. 66, 6.
 sa ciketa VIII. 39, 5.
 sa citra citram VI. 6, 7.

9 L

sa cetayan IV. 1, 9.
 sa jāgrivadbhir X. 91, 1.
 sa jātūbharṇā I. 103, 3.
 sa jātebhir III. 31, 11.
 sa jāto garbho X. 1, 2.
 sa jāmbhir I. 100, 11.
 sa jāyata IV. 1, 11.
 sa jāyamānaḥ parame vyomani vratāni VI. 8, 2.
 sa jāyamānaḥ parame vyomany āvir I. 143, 2.
 sa jāyamānaḥ parame vyoman vāyur na VII. 5, 7.
 sa jinvate III. 2, 11.
 sa jihvayā V. 48, 5.
 sajūr ādityair V. 51, 10.
 sajūr devebhir VII. 34, 15.
 sajūr mitrāvar° V. 51, 9.
 sajūr viśvebhir V. 51, 8.
 sajoshasa ād° IV. 34, 8.
 sajoshas tvā VI. 2, 3.
 sajoshā indra varuṇena IV. 34, 7.
 sajoshā indra saganō III. 47, 2.
 sam ca tve VI. 34, 1.
 sam codaya I. 9, 5.
 samjarbhurāṇas V. 44, 5.
 samjānānā I. 72, 5.
 sataḥ sataḥ III. 31, 8.
 sa tat kṛidh° VI. 5, 6.
 sa turvaṇir I. 56, 3.
 sa tu vastrāṇy X. 1, 6.
 sa tu śrudhi śrut° VI. 36, 5.
 sa tu śrudhīndra VI. 21, 8.
 sa tū no agnir IV. 1, 10.
 sa tū pavasva pari pārthivam rajaḥ IX. 72, 8.
 sa tū pavasva pari pārthivam rajo IX. 107, 24.
 sa te jānāti IV. 4, 6.
 sa tejīyasā III. 19, 3.
 sato nūnam X. 53, 10.

satto hotā na pītviṣas

sanitāsi.

satto hotā na pītviṣas III. 41, 2.
 satto hotā manushvad I. 105, 14.
 satyam tat turvaśe VIII. 45, 27.
 satyam tad indrā° VIII. 57, 3.
 satyam tveshā I. 38, 7.
 satyam no arvan VI. 12, 6.
 satyam it tan VI. 30, 4.
 satyam it tvā VIII. 74, 15.
 satyam itthā VIII. 33, 10.
 satyam id vā u aśvinā V. 73, 9.
 satyam id vā u tam VIII. 62, 12.
 satyam ugrasya IX. 113, 5.
 satyam ūcur IV. 33, 6.
 satyām āśisham X. 67, 11.
 satyā satyebhir VII. 75, 7.
 satyenottabhitā X. 85, 1.
 satrā te anu IV. 30, 2.
 satrā tvam VIII. 15, 11.
 satrā madāśas VI. 36, 1.
 satrā yad īm IV. 21, 7.
 satrāsāham var° III. 34, 8.
 satrāsāho jana° II. 21, 3.
 satrā somā IV. 17, 6.
 satrāhaṇam dādhrī° IV. 17, 8.
 sa tritasyādhi IX. 37, 4.
 sa trī pav° IX. 97, 55.
 satre ha VII. 33, 13.
 sa tvam viprāya VIII. 43, 15.
 sa tvam daksh° VI. 15, 3.
 sa tvam na indra dhiyasāno V. 33, 2.
 sa tvam na indra vājebhir VIII. 16, 12.
 sa tvam na indra sūrye I. 104, 6.
 sa tvam na indrākavābhir VI. 33, 4.
 sa tvam na ūrjām VIII. 23, 12.
 sa tvam naś citra VI. 46, 2.
 sa tvam no agne IV. 1, 5.
 sa tvam no arvan VI. 12, 6.
 sa tvam no deva VIII. 26, 25.
 sa tvam no rāyaḥ III. 16, 3.

sa tvam agne pratīkena X. 118, 8.
 sa tvam agne vibhāvasuḥ VIII. 43, 32.
 sa tvam agne saubhag° I. 94, 16.
 sa tvam asmad VIII. 11, 3.
 satvā bharisho IV. 40, 2.
 sa tvāmada I. 80, 2.
 sa darśataśrīr X. 91, 2.
 sadasaspatim I. 18, 6.
 sad asya made VI. 27, 2.
 sadā kavī I. 117, 23.
 sadāpṛiṇo V. 44, 12.
 sadāsi raṇvo X. 11, 5.
 sadā sugaḥ III. 54, 21.
 sad id dhi VI. 18, 4.
 sa dūto IV. 1, 8.
 sa dṛiḥhe VIII. 103, 5.
 sadṛiśīr adya I. 123, 8.
 sa devaḥ kav° IX. 37, 6.
 sado dvā VIII. 29, 9.
 sadmeva II. 15, 3.
 sadyaś cid yaḥ X. 178, 3.
 sadyaś cid yasya VI. 48, 21.
 sadyaś cin nu VII. 19, 9.
 sadyo adhvare VII. 7, 4.
 sadyo jāta osh° III. 5, 8.
 sadyo jātasya IV. 7, 10.
 sadyo jāto vy X. 110, 11.
 sadyojuvas te VIII. 81, 9.
 sadyo ha jāto III. 48, 1.
 sa druhvaṇe X. 99, 7.
 sa dvibandhur X. 61, 17.
 sa dhārayat I. 103, 2.
 sadhrīciḥ sindhum X. 111, 10.
 sadhrīm ā yanti II. 13, 2.
 sa na indraḥ śivaḥ VIII. 93, 3.
 sa na indra tvay° VII. 20, 10;
 VII. 21, 10.
 sa na indrāya IX. 61, 12.
 sa na ilānayā VIII. 102, 2.
 sa na ūrje IX. 49, 4.

sa naḥ kum° X. 38, 2.
 sa naḥ papriḥ VIII. 16, 11.
 sa naḥ pavaśva vājayuś IX. 44, 4.
 sa naḥ pavaśva śam IX. 11, 3.
 sa naḥ pāvaka dīdivo I. 12, 10.
 sa naḥ pāvaka dīdihi III. 10, 8.
 sa naḥ piteva I. 1, 9.
 sa naḥ punāna ā bhara vīra° IX. 61, 6.
 sa naḥ punāna ā bhara stotre IX. 40, 5.
 sa naḥ pṛithu VI. 16, 12.
 sa naḥ śakraś cid VIII. 32, 12.
 sa naḥ śarmāni III. 13, 4.
 sa naḥ sindhum I. 97, 8.
 sa naḥ someshu VIII. 97, 6.
 sa naḥ stavāna ā bhara gāya-treṇa I. 12, 11.
 sa naḥ stavāna ā bhara rayim VIII. 24, 3.
 sanat sāsavyam V. 61, 5.
 sanadvājam X. 47, 4.
 sa naś citrābhir IV. 32, 5.
 sanā ca IX. 4, 1.
 sanā jyotiḥ IX. 4, 2.
 sanā tā kā II. 24, 5.
 sanā tā ta indra navyā I. 174, 8.
 sanā tā ta indra bhojanāni VII. 19, 6.
 sanāt sanilā I. 62, 10.
 sanā daksham IX. 4, 3.
 sanād agne X. 87, 19.
 sanād eva I. 62, 12.
 sanād divam I. 62, 8.
 sanā purāṇam III. 54, 9.
 sanāmānā X. 73, 6.
 sanāyate gotama I. 62, 13.
 sanāyuvō I. 62, 11.
 sanitaḥ sus° VIII. 46, 20.
 sanitā vipro VIII. 2, 36.
 sanitāsi VII. 37, 5.

sanir mitrasya

sa mandasvâ hy anu josham.

sanir mitrasya VIII. 12, 12.
 sa nîvyâbhir VI. 32, 4.
 sanema tat su° X. 36, 9.
 sanema te 'vasâ VI. 20, 10.
 sanema ye ta II. 11, 19.
 sanemi kṛidhy° IX. 104, 6.
 sanemi cakram I. 164, 14.
 sanemi tvam IX. 105, 6.
 sanemi sakhyam I. 62, 9.
 sanemy asmad VII. 56, 9.
 sa no adya IX. 44, 6.
 sa no arsha IX. 64, 12.
 sa no arshâbhi IX. 45, 2.
 sa no jyotîmshi IX. 36, 3.
 sa no dûrâc ca I. 27, 3.
 sa no deva devatâte IX. 96, 3.
 sa no devebhiḥ IX. 93, 4.
 sa no dhîti V. 25, 3.
 sa no navyebhir I. 130, 10.
 sa no niyudbhiḥ VI. 22, 11.
 sa no niyudbhir VI. 45, 21.
 sa no nṛiṇâm I. 77, 4.
 sa no nedishṭham I. 127, 11.
 sa no bodhi puraetâ VI. 21, 12.
 sa no bodhi puroḷâs° VI. 23, 7.
 sa no bodhi śrudhî V. 24, 3.
 sa no bodhi sahasya II. 2, 11.
 sa no bhagâya vâyave pûshṇe IX. 61, 9.
 sa no bhagâya vâyave vipra-vîraḥ IX. 44, 5.
 sa no madânâm IX. 104, 5.
 sa no mandrâbhir VI. 16, 2.
 sa no mahân I. 27, 11.
 sa no mitramahas VIII. 44, 14.
 sa no yuvendro II. 20, 3.
 sa no râdhâmsy VII. 15, 11.
 sa no revat II. 2, 6.
 sa no vasva VIII. 71, 9.
 sa no vâjâya VI. 17, 14.
 sa no vâjeshv VIII. 46, 13.
 sa no vibhâvâ VI. 4, 2.

sa no viśvâ divo IX. 57, 4.
 sa no viśvâny â bhara VIII. 93, 29.
 sa no viśvâhâ I. 25, 12.
 sa no viśvebhir VIII. 71, 3.
 sa no vṛishann amum I. 7, 6.
 sa no vṛishan san° VIII. 92, 15.
 sa no vṛishtim II. 6, 5.
 sa no vedo VII. 15, 3.
 sa no harîṇâm IX. 105, 5.
 santi hy arya VIII. 53, 15.
 sam te pay° I. 91, 18.
 sam dakshena IX. 68, 5.
 sam devaiḥ IX. 25, 3.
 sam naḥ śiśiḥi VIII. 4, 16.
 sam nu voc° I. 25, 17.
 sam no râyâ I. 48, 16.
 sa patyata VI. 25, 6.
 sa paprathâno VII. 69, 2.
 saparyavo VII. 2, 4.
 saparyenyaḥ sa priyo VI. 1, 6.
 sa parvato na I. 52, 2.
 sa pavasva dhanamj° IX. 46, 5.
 sa pavasva madâya IX. 45, 1.
 sa pavasva madinta° IX. 50, 5.
 sa pavasva ya IX. 61, 22.
 sa pavasva vicarsh° IX. 41, 5.
 sa pavasva saham° IX. 110, 12.
 sa pavitre IX. 37, 2.
 sa pitryâpy X. 8, 8.
 sa punâna upa IX. 97, 38.
 sa punâno madint° IX. 99, 6.
 sa pûrvayâ I. 96, 2.
 sa pûrvyaḥ pav° IX. 77, 2.
 sa pûrvo mah° VIII. 63, 1.
 sa pûrvo vasuvij IX. 96, 10.
 sapta ksharanti X. 13, 5.
 sapta tvâ har° I. 50, 8.
 sapta diśo IX. 114, 3.
 sapta dhâmâni X. 122, 3.
 saptabhiḥ putrair X. 72, 9.
 sapta maryâdâḥ X. 5, 6.

sapta me sapta V. 52, 17.
 sapta yunjanti I. 164, 2.
 sapta vîrâso X. 27, 15.
 sapta svasâro IX. 86, 36.
 sapta svasrîr X. 5, 5.
 sapta hotâras VIII. 60, 16.
 sapta hotrâṇi III. 4, 5.
 saptânâm sapta VIII. 28, 5.
 saptâpo devîḥ X. 104, 8.
 saptârdhagarbhâ I. 164, 36.
 saptâsyâsan X. 90, 15.
 saptim mrijanti IX. 29, 2.
 saptî cid VIII. 33, 18.
 sa praketa VII. 33, 12.
 sa pratnathâ kavivṛidha VIII. 63, 4.
 sa pratnathâ sahasâ I. 96, 1.
 sa pratnavan navîy° VI. 16, 21.
 sa pratnavan navy° IX. 91, 5.
 sa prathame VIII. 13, 2.
 sa pravolhṛin II. 15, 4.
 sa prâcinân II. 17, 5.
 sabâdho yam VIII. 74, 6.
 sa bodhi II. 6, 4.
 sa bhandanâ IX. 86, 41.
 sabhâm eti X. 34, 6.
 sa bhikshamâṇo IX. 70, 2.
 sa bhûtu yo II. 17, 2.
 sa bhrâtaram IV. 1, 2.
 sam ajaisham X. 159, 6.
 sa majmanâ VI. 18, 7.
 sam ajryâ X. 69, 6.
 sam anjantu X. 85, 47.
 sam atra gâvo V. 30, 10.
 sa matsaraḥ IX. 96, 8.
 samatsu tvâ I. 173, 7.
 samatsv agnim VIII. 11, 9.
 sam adhvarâyosh° VII. 41, 6.
 samanâ tûrpir X. 73, 4.
 samaneva VIII. 62, 9.
 sa mandasvâ hy anu josham VI. 23, 8.

sa mandasvā hy andhaso

— sam mā tapanty.

sa mandasvā hy andhaso III.

41, 6; VI. 45, 27.

sa mandrayā VII. 16, 9.

sam anyā yanty II. 35, 3.

sa manyumīḥ I. 100, 6.

sa manyum martyā° VIII. 78, 6.

sa marto VII. 1, 23.

sa marmrijāna āyubhiḥ IX.

66, 23.

sa marmrijāna āyubhir IX.

57, 3.

sa marmrijāna indriyāya IX.

70, 5.

sam aśvinor V. 42, 18; V. 43,

17; V. 76, 5; V. 77, 5.

sam asmin X. 95, 7.

sam asyā manyave VIII. 6, 4.

sam asya harim IX. 96, 2.

sa mahnā VII. 12, 2.

sa mātārā na IX. 70, 6.

sa mātārā vicaran IX. 68, 4.

sa mātārā sūry° VI. 32, 2.

sa mātariśvā I. 96, 4.

samāna ūrve VII. 76, 5.

samānam vatsam I. 146, 3.

samānam vām VIII. 73, 12.

samānam nīlam X. 5, 2.

samānam anjy VIII. 20, 11.

samānam asmā X. 89, 3.

samānam u tyam X. 41, 1.

samānam etad I. 164, 51.

samānam pūrvīr X. 123, 3.

samānayojoano I. 30, 18.

samānātyāñ III. 34, 9.

samānīva X. 191, 4.

sa mānushīshu IV. 9, 2.

sa mānushe I. 128, 7.

samāne ahan I. 34, 3.

samāno adhvā I. 113, 3.

samāno mantrah X. 191, 3.

samāno rājā III. 55, 4.

samānyā viyute III. 54, 7.

sa māmrije IX. 107, 11.

samāvavarti II. 38, 6.

sa māhina II. 19, 3.

sam it tam VIII. 18, 14.

sam it tām VIII. 77, 3.

samit samit III. 4, 1.

samiddham agnim VI. 15, 7.

samiddha° cit X. 150, 1.

samiddhasya pramah° V. 28, 4.

samiddhasya śrayamānaḥ III.
8, 2.

samiddhāgnir V. 37, 2.

samiddhe agnau VI. 40, 3.

samiddheshv agn° I. 108, 4.

samiddho agna ā vaha I. 142, 1.

samiddho agna āhuta V. 28, 5.

samiddho agnir divi V. 28, 1.

samiddho agnir nihitaḥ II. 3, 1.

samiddho adya manusho X.
110, 1.

samiddho adya rājasi I. 188, 1.

samiddho viśvatas IX. 5, 1.

samidhāgnim VIII. 44, 1.

samidhā jātavedasc VII. 14, 1.

samidhāna u VIII. 44, 9.

samidhānaḥ sahasra V. 26, 6.

samidhā yas ta VI. 2, 5.

samidhā yo niś° VIII. 19, 14.

samidhyamānaḥ prathamānu
III. 17, 1.

samidhyamāno adhv° III. 27, 4.

samidhyamāno amṛit° V. 28, 2.

sam indra gardabham I. 29, 5.

sam indra ṇo man° V. 42, 4.

sam indra rāyā I. 53, 5.

sam indreṇota IX. 61, 8.

sam indreraya X. 59, 10.

sam indro gā IV. 17, 11.

sam indro rāyo VIII. 52, 10.

sam im rebhāso VIII. 97, 11.

sam im sakhāyo IX. 45, 5.

samīcinā anū° IX. 39, 6.

samīcināsa āsate IX. 10, 7.

samīcīne abhi IX. 102, 7.

sam im paṇer V. 34, 7.

sam ī ratham IX. 71, 5.

sam ī vatsam IX. 104, 2.

sam u tye VIII. 7, 22.

sam u tvā IX. 66, 8.

samudraḥ sindhū X. 66, 11.

samudrajyeshthāḥ VII. 49, 1.

samudram āsām V. 44, 9.

samudrād arṇavād X. 190, 2.

samudrād ūrmim X. 123, 2.

samudrād ūrmir IV. 58, 1.

samudriyā aps° IX. 78, 3.

samudre antaḥ VIII. 100, 9.

samudreṇa sindh° III. 36, 7.

samudre tvā X. 45, 3.

samudro apsu IX. 2, 5.

sam u pūshṇā VI. 54, 2.

sam u pra yanti X. 25, 4.

sam u priyā IX. 101, 8.

sam u priyo IX. 97, 3.

sam u vām VII. 61, 6.

sam u vo VII. 42, 3.

sa mriyate IX. 99, 7.

sa mriyamāno IX. 70, 4.

sam enam ahru° IX. 34, 6.

sa me vapuś VI. 49, 5.

samohe vā I. 8, 6.

samau cid X. 117, 9.

sampaśyamānā III. 31, 10.

sam pūshann adhv° I. 42, 1.

sam pūshan vid° VI. 54, 1.

sam prerate X. 168, 2.

sam bhānunā V. 37, 1.

sam bhūmyā VII. 83, 3.

sam martā X. 118, 6.

sam māgne I. 23, 24.

sam mā tapanty . . . | ni bā-
dhate X. 33, 2.sam mā tapanty . . . | mūsho
I. 105, 8.

sam mâtṛibhir

sasvas cid dhi tanvaḥ.

sam mâtṛibhir IX. 93, 2.
 sammislo IX. 61, 21.
 sammilya yad I. 161, 12.
 samyak samyo IX. 73, 2.
 samyak sravanti IV. 58, 6.
 samrājā ugrā V. 63, 3.
 samrājā yā V. 68, 2.
 samrājāv asya V. 63, 2.
 samrājō ye X. 63, 5.
 samrājñī śva° X. 85, 46.
 samrāl anyah VII. 82, 2.
 sa yantā III. 13, 3.
 sa yahvyo X. 99, 4.
 sa yudhmaḥ VI. 18, 2.
 sa yojate VII. 16, 2.
 sa yo na muhe na VI. 18, 8.
 sa yo vṛishā narām I. 149, 2.
 sa yo vṛishā vṛishṇyebhiḥ I.
 100, 1.
 sa yo vy asthād II. 4, 7.
 sa ramhata IX. 97, 9.
 sa ratnam I. 41, 6.
 sa rathena rath° VI. 45, 15.
 sa randhayat II. 19, 6.
 sarasvati tvam II. 30, 8.
 sarasvati devanido VI. 61, 3.
 sarasvati yā X. 17, 8.
 sarasvatīm yām X. 17, 9.
 sarasvatīm devayanto X. 17, 7.
 sarasvatī sarayuh X. 64, 9.
 sarasvatī sādhayantī II. 3, 8.
 sarasvaty abhi VI. 61, 14.
 sarasvān X. 66, 5.
 sa rājasi VIII. 15, 3.
 sa rāyas khām VI. 36, 4.
 sa rudrebhir X. 99, 5.
 sarūpair āsu VIII. 34, 12.
 sa retodhā VII. 101, 6.
 sa revāñ iva I. 27, 12.
 sa rocayaj III. 2, 2.
 sa roruvad abhi IX. 68, 2.
 sa roruvad vṛish° X. 28, 2.

sargāñ iva VIII. 35, 20.
 sarvam pari° I. 29, 7.
 sarve nand° X. 71, 10.
 sa vajrabhṛid I. 100, 12.
 sa vardhitā IX. 97, 39.
 sa vahniḥ putrah I. 160, 3.
 sa vahniḥ soma IX. 36, 2.
 sa vahnibhir ṛik° VI. 32, 3.
 sa vahnir apsu IX. 20, 6.
 sa vām yaj° IX. 98, 9.
 sa vājam yātā X. 99, 3.
 sa vājam viśva° I. 27, 9.
 sa vājī IX. 37, 3.
 sa vājy akshā IX. 109, 17.
 sa vājy arvā IV. 36, 6.
 sa vāyum IX. 7, 7.
 sa vāvasāna III. 51, 8.
 sa vāvṛidhe VII. 95, 3.
 savitā paśc° X. 36, 14.
 savitā yantraiḥ X. 149, 1.
 savitāram ush° I. 44, 8.
 sa vidvāñ angī° VIII. 63, 3.
 sa vidvāñ apa° II. 15, 7.
 sa vidvāñ ā ca II. 6, 8.
 sa vipras IV. 8, 8.
 sa viśvā IX. 36, 5.
 sa viro apratikshata VII. 32, 6.
 sa viro dakshasādhano IX.
 101, 15.
 sa vṛitrahatyē IV. 24, 2.
 sa vṛitrahā vṛi° IX. 37, 5.
 sa vṛitrahendra ṛibhukshāḥ
 VIII. 96, 21.
 sa vṛitrahendraḥ II. 20, 7.
 sa vṛitrahendraś VIII. 96, 20.
 sa vetasum daśa° VI. 20, 8.
 sa veda deva IV. 8, 3.
 sa veda sushṭutinām X. 26, 3.
 savyām anu VIII. 4, 8.
 sa vrādhataḥ śav° X. 99, 9.
 sa vrādhato nah° I. 122, 10.
 sa śushmī IX. 18, 7.

sa śevṛidham I. 54, 11.
 sa śrudhi I. 129, 2.
 sa śvitānas VI. 6, 2.
 sa samstiro I. 140, 7.
 sa sutpatih VI. 13, 3.
 sa satyasatvan VI. 31, 5.
 sa sadma IV. 9, 3.
 sasantu tyā I. 29, 4.
 sa sannayaḥ II. 24, 9.
 sa sapta IX. 9, 4.
 sa samudro VIII. 41, 8.
 sa sargena VI. 32, 5.
 sasarpārī abharat III. 53, 16.
 sasarpārī amatim III. 53, 15.
 sa savyena I. 100, 9.
 sasasya yad IV. 7, 7.
 sasānātyāñ III. 34, 9.
 sa sukratuḥ puro° I. 128, 4.
 sa sukratur ṛitacid VII. 85, 4.
 sa sukratur yo VII. 9, 2.
 sa sukratū rani° VIII. 96, 19.
 sa sutaḥ IX. 37, 1.
 sa sunvata II. 19, 5.
 sa sunve yo IX. 108, 13.
 sa sushṭubhā sa ṛikvatā IV.
 50, 5.
 sa sushṭubhā sa stubhā I. 62, 4.
 sa sūnubhir I. 100, 5.
 sa sūnur IX. 9, 3.
 sa sūryaḥ pary X. 89, 2.
 sa sūrya prati VII. 62, 2.
 sa sūryasya IX. 86, 32.
 sasṛivāmsam iva III. 9, 5.
 sa soma VI. 29, 4.
 sastu mātā VII. 55, 5.
 sa stomyaḥ VIII. 16, 8.
 sasthāvānā yavayasi VIII. 37, 4.
 sasnim av° X. 139, 6.
 sa smā kṛiṇoti V. 7, 4.
 sasrushis X. 9, 10.
 sasvas cid dhi tanvaḥ VII.
 59, 7.

sasvas cid dhi samṛitis

sutaḥ somo.

sasvas cid dhi samṛitis VII.

60, 10.

sahadānum III. 30, 8.

saha vāmena I. 48, 1.

sa havyavāl III. 11, 2.

sa ha śruta II. 20, 6.

sahastomāḥ X. 130, 7.

sahasram vyatīnām IV. 32, 17.

sahasram sākam I. 80, 9.

sahasrañīthaḥ IX. 85, 4.

sahasrañīthāḥ X. 154, 5.

sahasradā X. 62, 11.

sahasradhā X. 114, 8.

sahasradhāram vṛish° IX. 108, 8.

sahasradhāraḥ pav° IX. 101, 6.

sahasradhāre 'va tā IX. 74, 6.

sahasradhāre 'va te IX. 73, 4.

sahasradhāre vitate IX. 73, 7.

sahasram ta indrotayaḥ I. 167, 1.

sahasravājam abhi X. 104, 7.

sahasraśīrshā pur° X. 90, 1.

sahasraśringo vṛish° VII. 53, 7.

sahasrasām āgni° V. 34, 9.

sahasrākshena X. 161, 3.

sahasrāksho vicarsh° I. 79, 12.

sahasrā te śatā IV. 32, 18.

sahasreneva VIII. 4, 6.

sahasre pṛishatīn° VIII. 65, 11.

sahasrotiḥ IX. 62, 14.

sahasva manyo X. 84, 3.

sahāvā pritsu III. 49, 3.

sa hi kratuḥ I. 77, 3.

sa hi kshatrasya V. 44, 10.

sa hi kshapāvān I. 70, 3.

sa hi kshayena VII. 46, 2.

sa hi kshemo X. 20, 6.

sa hi tvam deva IX. 98, 4.

sa hi dyutā X. 99, 2.

sa hi dyubhir V. 16, 2.

sa hi dvaro I. 52, 3.

sa hi dhībhir VI. 18, 6.

sa hi purū I. 127, 3.

sa hi yo mân° VI. 16, 23.

sa hi ratnāni V. 82, 3.

sa hi viśvāti VI. 16, 20.

sa hi viśvāni VI. 45, 20.

sa hi vedā IV. 8, 2.

sa hi śardho I. 127, 6.

sa hi śuciḥ VII. 97, 7.

sa hi śravaḥ yuḥ I. 55, 6.

sa hi shmā jaritribhya IX. 20, 2.

sa hi shmā dhauvā V. 7, 7.

sa hi shmā viśvacarshaṇir
V. 23, 4.

sa hi satyo V. 25, 2.

sa hi svasṛit I. 87, 4.

sa hotā yasya III. 6, 10.

sa hotā viśvam II. 2, 5.

sa hotā sed IV. 8, 4.

sahobhir viśvam X. 56, 5.

saho shu no VIII. 7, 32.

sākam yakshma X. 97, 13.

sākam yujā X. 106, 3.

sākam vadanti IX. 72, 2.

sākam hi śuc° II. 5, 4.

sākam jātāḥ kratunā II. 22, 3.

sākam jātāḥ subhvaḥ V. 55, 3.

sākamjānām sapta° I. 164, 15.

sākamuksho IX. 93, 1.

sātir na I. 168, 7.

sā te agne VIII. 74, 8.

sā te jīvātur X. 27, 24.

sā dyumnair VIII. 74, 9.

sādhur na I. 70, 6.

sādhv apāmsi II. 3, 6.

sādhvaryā X. 68, 3.

sādhvīm akar X. 53, 3.

sā no adya yasyā X. 127, 5.

sā no adyābharad° V. 79, 3.

sā no viśvā VI. 61, 9.

sāmtapanā VII. 59, 9.

sāma dvibarhā IV. 5, 3. *

sāman nu X. 59, 2.

sā mā satyoktiḥ X. 37, 2.

sā vasu X. 95, 4.

sā vaha VI. 64, 5.

sā viṭ VII. 56, 5.

sāsmā aram prath° II. 18, 2.

sāsmā aram bāh° II. 17, 6.

sāsmākebhir VI. 12, 4.

sāhā ye VIII. 20, 20.

sāhvān viśvā III. 11, 6.

simhā iva I. 64, 8.

sincanti nam° VIII. 72, 10.

sidhrā agne X. 7, 4.

sinīvāli II. 32, 6.

sindhur na kshodaḥ śimīvāñ
II. 25, 3.

sindhur ha vām IV. 43, 6.

sindhūñ iva VI. 46, 14.

sindhur iva pravane X. 69, 7.

sindhur iva prādhv° IV. 58, 7.

sishakti sā VII. 70, 2.

sishaktu na V. 41, 20.

sishāsātū rayīnām IX. 47, 5.

sīdantas te VIII. 21, 5.

sīda hotaḥ III. 29, 8.

sīrā yunjanti X. 101, 4.

sukarmāṇaḥ IV. 2, 17.

sukimsukam X. 85, 20.

sukṛit supāṇiḥ III. 54, 12.

sukshetriyā I. 97, 2.

sukham ratham X. 75, 9.

sugaḥ panthā I. 41, 4.

sugavyam no I. 162, 22.

sugas te agne VII. 42, 2.

sugur asat I. 125, 2.

sugota te VI. 64, 4.

sugo hi vo II. 27, 6.

sujyotishaḥ sūrya VI. 50, 2.

suta it tvam VI. 23, 1.

suta indo IX. 99, 8.

suta indrāya vāyave IX. 34, 2.

suta indrāya vishṇave IX. 63, 3.

suta etam pav° IX. 39, 3.

sutaḥ somo VI. 41, 4.

sutapāvne sutā

—

so abhriyo.

sutapāvne sutā I. 5, 5.
 sutambharo yaj° V. 44, 13.
 sutā anu IX. 63, 6.
 sutā indrāya vajri° IX. 63, 15.
 sutā indrāya vāyave varuṇāya IX. 33, 3.
 sutā indrāya vāyave somāso V. 51, 7.
 sutāvantas tvā VIII. 65, 6.
 sutāso madhu° IX. 101, 4.
 sute adhware X. 94, 14.
 sute sute I. 9, 10.
 sutrāmāṇam prith° X. 63, 10.
 sudaksho dakshaiḥ X. 91, 3.
 sudāse dasrā I. 47, 6.
 sudevaḥ sam° V. 53, 15.
 sudevāḥ stha VIII. 55, 4.
 sudevo adya X. 95, 14.
 sudevo asi VIII. 69, 12.
 sunirmathā III. 29, 12.
 sunītibhir nayasi II. 23, 4.
 sunītho ghā VIII. 46, 4.
 sunotā madhū° IX. 30, 6.
 sunotā somapāvne VII. 32, 8.
 sunvanti somam X. 76, 7.
 suparṇa itthā X. 28, 10.
 suparṇam vaste VI. 75, 11.
 suparṇam viprāḥ X. 114, 5.
 suparṇā eta I. 105, 11.
 suparṇā vācam X. 94, 5.
 supeśasam sukham I. 49, 2.
 supeśasam māva V. 30, 13.
 supratīke V. 5, 6.
 supravācanam tava II. 13, 11.
 supravargam VIII. 22, 18.
 supravīr astu VII. 66, 5.
 supravyaḥ prās° IV. 25, 6.
 supraituḥ I. 190, 6.
 subrahmāṇam X. 47, 3.
 subhagaḥ sa prayajyavo I. 86, 7.
 subhagaḥ sa va VIII. 20, 15.
 subhāgān no X. 78, 8.

sumangalīr X. 85, 33.
 suyugbhir āsvaiḥ III. 58, 3.
 suyug vahanti III. 58, 2.
 surathāñ āti° VIII. 68, 16.
 surukme hi I. 188, 6.
 surūpakritnum I. 4, 1.
 surūpair ā su VIII. 34, 17.
 suvijñānam cik° VII. 104, 12.
 suvitasya man° IX. 41, 2.
 suvivṛitam su° I. 10, 7.
 suvīram rayim VI. 16, 29.
 suvīras te IV. 17, 4.
 suvīrāso vayam IX. 61, 23.
 suvīro daksha° IX. 101, 15.
 suvīryam svaś° VIII. 12, 33.
 suvṛikta dhṛiṣṇum IX. 48, 2.
 suvṛid ratho I. 183, 2.
 suśamso bodhi I. 44, 6.
 suśilpe IX. 5, 6.
 suśevo no VIII. 79, 7.
 sushahā soma IX. 29, 3.
 sushupvāmsa ṛibh° I. 161, 13.
 sushupvāmsam na I. 117, 5.
 sushumā yātam I. 137, 1.
 sushome śary° VIII. 7, 29.
 sushṭubho vām V. 75, 4.
 sushṭhāmā X. 44, 2.
 sushvāṇāsa indra X. 148, 1.
 sushvāṇāso vy adribhiś IX. 101, 11.
 susamkāśā I. 123, 11.
 susamdrīk te VII. 3, 6.
 susamdrīśam tvā vayam prati X. 158, 5.
 susamdrīśam tvā vayam maghavan I. 82, 3.
 susamiddhāya V. 5, 1.
 susamiddho na I. 13, 1.
 sūktayākam prath° X. 88, 8.
 sūktebhir vo V. 45, 4.
 sūnor mānenāśvinā grīṇ° I. 117, 11.

sūyavasād I. 164, 40.
 sūra upāke IV. 16, 14.
 sūraś cakram I. 130, 9.
 sūraś cid ā harito X. 92, 8.
 sūraś cid ratham V. 31, 11.
 sūro na yasya VI. 3, 3.
 sūryam cakshur X. 16, 3.
 sūryaraśmir X. 139, 1.
 sūryasyeva raśmayo IX. 69, 6.
 sūryasyeva vakshatho VII. 33, 8.
 sūryācandram asau X. 190, 3.
 sūryāyā vahatuḥ X. 85, 13.
 sūryāyai dev° X. 85, 17.
 sūrye visham ā I. 191, 10.
 sūryo devīm I. 115, 2.
 sūryo no divas I. 158, 1.
 sūryo raśmim VIII. 32, 23.
 sṛijah sindhūñr X. 111, 9.
 sṛijanti raśmim VIII. 7, 8.
 sṛijo mahīr II. 11, 2.
 sṛinyeva X. 106, 6.
 sed agnir agniñr VII. 1, 14.
 sed agnir yo VII. 1, 15.
 sed agne astu IV. 4, 7.
 sed ugro astu VII. 40, 3.
 sed ṛibhavo IV. 37, 6.
 seneva I. 66, 4.
 semam naḥ kāmam I. 16, 9.
 semam naḥ stomam I. 16, 5.
 semām vetu VII. 15, 6.
 semām aviddhi II. 24, 1.
 schāna ugra VIII. 37, 2.
 sainānīkena II. 9, 6.
 so agna ũje VI. 1, 9.
 so agna enā VII. 93, 7.
 so agnir yo V. 6, 2.
 so agne ahnām IX. 86, 42.
 so angirasām II. 20, 5.
 so angirobhir I. 100, 4.
 so addhā VIII. 19, 9.
 so apratini II. 19, 4.
 so abhriyo X. 99, 8.

so arṇavo

sruveva yasya.

so arṇavo I. 55, 2.
 so arshendrāya IX. 62, 8.
 so asya vajro X. 96, 3.
 so asya viśe IX. 86, 15.
 so cin nu bhadrā X. 11, 3.
 so cin nu vṛiṣṭīr X. 23, 4.
 so cin nu sakhyā X. 50, 2.
 sotā hi VIII. 1, 17.
 sodancam II. 15, 6.
 soma id vaḥ VIII. 66, 15.
 soma u shuv° IX. 107, 8.
 soma ekebhya X. 154, 1.
 somam rājānam X. 141, 3.
 somaḥ pavate IX. 96, 5.
 somaḥ punāna ūrminā IX. 106, 10.
 somaḥ punāno arshati IX. 13, 1.
 somaḥ punāno avyaye IX. 110, 10.
 somaḥ prathamō X. 85, 40.
 somaḥ suto IX. 97, 45.
 soma gīrbhish tvā I. 91, 11.
 somam gāvo IX. 97, 35.
 so majmanā IV. 18, 17.
 somam anya VI. 57, 2.
 somam indrābrīh° IV. 49, 6.
 somam manyate X. 85, 3.
 soma yās te I. 91, 9.
 soma rājan VIII. 48, 8.
 soma rārandhi I. 91, 13.
 somasya dhārā IX. 80, 1.
 somasya mā III. 1, 1.
 somasya mitrāvar° VIII. 72, 17.
 somasya rājno X. 167, 3.
 somā asṛigram āśavo IX. 23, 1.
 somā asṛigram indav° IX. 12, 1.
 somāḥ pavante IX. 101, 10.
 somānam svarānam I. 18, 1.
 somāpūṣhaṇā janana II. 40, 1.
 somāpūṣhaṇā rajaso II. 40, 3.
 somārudrā dhārayethām VI. 74, 1.

somārudrā yuvam VI. 74, 3.
 somārudrā vi vṛihat° VI. 74, 2.
 somāso na I. 168, 3.
 somenādityā X. 85, 2.
 somo arshati IX. 23, 5.
 somo asmabhyam III. 62, 14.
 somo jigāti III. 62, 13.
 somo dadad X. 85, 41.
 somo devo na IX. 63, 13.
 somo dhenum I. 91, 20.
 somo mīdhvān IX. 107, 7.
 somo rājā X. 109, 2.
 somo vadhūyur X. 85, 9.
 soshām avindat X. 68, 9.
 stambhīd dha I. 121, 2.
 starīr u tvad VII. 101, 3.
 starīr yas X. 31, 10.
 stavā nu II. 11, 6.
 stavishyāmi tvām I. 44, 5.
 stīrṇam te barhiḥ III. 35, 7.
 stīrṇam barhir I. 135, 1.
 stīrṇā asya III. 1, 7.
 stīrṇe barhishi samidhāne agnā IV. 6, 4.
 stīrṇe barhishi samidhāne agnau VI. 52, 17.
 stuta indro IV. 17, 19.
 stutaś ca yās VIII. 2, 29.
 stutāso no I. 171, 3.
 stusha u vo VI. 51, 3.
 stushe janam VI. 49, 1.
 stushe narā VI. 62, 1.
 stusheyyam puru° X. 120, 6.
 stushe sâ I. 122, 7.
 stuhi bhojānt V. 53, 16.
 stuhi śrutam vipāścitam VIII. 13, 10.
 stuhi śrutam gartasadam II. 33, 11.
 stuhi stuhīd VIII. 1, 30.
 stuhīndram VIII. 24, 22.
 stīrṇānāso yata° I. 142, 5.

stīrṇita barhir I. 13, 5.
 stego na X. 31, 9.
 stenam rāya VII. 55, 3.
 stotā yat te anuvrata VIII. 13, 19.
 stotā yat te vicarshaṇir VIII. 13, 6.
 stotram rādhānām I. 30, 5.
 stotram indrāya VIII. 45, 21.
 stotram indro VI. 52, 11.
 stotre rāye IX. 97, 6.
 stomam vo adya X. 92, 9.
 stomam jushethām VIII. 35, 5.
 stomam tu indrā X. 23, 6.
 stomā āsan X. 85, 8.
 stomāśas tvā gaur V. 29, 11.
 stomāśas tvā vicāriṇi V. 84, 2.
 stomena hi X. 88, 10.
 striyaḥ satīs I. 164, 16.
 striyam dṛiṣṭvāya X. 34, 11.
 striyo hi dāsa V. 30, 9.
 sthiram hi I. 37, 9.
 sthiram manas V. 30, 4.
 sthirā vaḥ santu nmayo I. 38, 12.
 sthirā vaḥ santv āyudhā I. 39, 2.
 sthirebhir angaiḥ II. 33, 9.
 sthirau gāvau III. 53, 17.
 sthūram rādhaḥ VIII. 4, 19.
 sthūrasya rāyo IV. 21, 4.
 spardhante vā VII. 85, 2.
 spārhlā yasya VII. 15, 5.
 smatpurandhir VIII. 34, 6.
 smadabhīśū VIII. 25, 24.
 smad etayā VIII. 26, 19.
 syāma te ta II. 11, 13.
 syāma vo man° X. 66, 12.
 syūmanā vāca I. 113, 17.
 syonā pṛith° I. 22, 15.
 srakve drapsasya IX. 73, 1.
 sruveva yasya X. 96, 9.

sva ā dame

hiraṇyakarṇam.

sva ā dame II. 35, 7.
 sva ā yas tubhyam I. 71, 6.
 svaḥ svāya II. 5, 7.
 svagnayo vo VIII. 19, 7.
 svagnayo hi I. 26, 8.
 svadasva havyā III. 54, 22.
 svadhām anu VIII. 20, 7.
 svadhvarā karati VII. 17, 4.
 svadhvarāso madhu° IV. 45, 5.
 svanā na yasya X. 3, 5.
 svano na vo V. 87, 5.
 svapnenābhy II. 15, 9.
 svayam yajasva X. 7, 6.
 svayam kavir IX. 47, 4.
 svayam cit sa VIII. 4, 12.
 svayam dadhīdve V. 55, 2.
 svayur indra III. 45, 5.
 svaranti tvā VIII. 33, 2.
 svarjitam X. 167, 2.
 svarjeshe bhara I. 132, 2.
 svarṇaram ant° X. 65, 4.
 svar ṇa vastor VII. 10, 2.
 svarbhānor V. 40, 6.
 svar yad IV. 16, 4.
 svavṛijam hi X. 38, 5.
 svasvā yaśasā VII. 69, 3.
 svasvā sindhuḥ X. 75, 8.
 svasā svasre I. 124, 8.
 svastaye vājibhiḥ III. 30, 18.
 svastaye vāyum V. 51, 12.
 svastidā viś° X. 152, 2.
 svasti na indro I. 89, 6.
 svasti naḥ pathyāsu X. 63, 15.
 svasti no div° X. 7, 1.
 svasti no mimītām V. 51, 11.
 svasti panthām V. 51, 15.
 svasti mitr° V. 51, 14.
 svastir id dhi X. 63, 16.
 svastyayanam V. 51, 16.
 svādavaḥ somā VIII. 2, 28.
 svādiśṭhaya IX. 1, 1.
 svādūḥ pavaśva IX. 85, 6.

svādushamsadaḥ VI. 75, 9.
 svādush kil° VI. 47, 1.
 svādush ṭe astu VIII. 17, 6.
 svādo pito I. 187, 2.
 svādor abhakshi VIII. 48, 1.
 svādor itthā I. 84, 10.
 svādhyo diva I. 72, 8.
 svādhyo vi duro VII. 2, 5.
 svāyudham sva° X. 47, 2.
 svāyudhaḥ pavati IX. 87, 2.
 svāyudhaḥ sotṛibhiḥ IX. 96, 16.
 svāyudhasya te IX. 31, 6.
 svāyudhāsa ish° VII. 56, 11.
 svāvṛig dev° X. 12, 3.
 svāhākṛitasya tṛimpatam VIII.
 35, 24.
 svāhākṛitāny ā gahi I. 142, 13.
 svāhāgnaye V. 5, 11.
 svāhā yajnam I. 13, 12.
 svidhmā yad I. 121, 7.

hamsaḥ śuc° IV. 40, 5.
 hamsā iva kṛiṇṭha III. 53, 10.
 hamsā iva śreṇiśo III. 8, 9.
 hamsāv iva patatho VIII. 35, 8.
 hamsāso ye IV. 45, 4.
 hamsair iva X. 67, 3.
 hatam ca śatrūn VIII. 35, 12.
 hata vṛitram I. 23, 9.
 hato vṛitrāṇy VI. 60, 6.
 hanāmānāñ I. 161, 5.
 hantā vṛitram daksh° VIII.
 2, 32.
 hantā vṛitram indraḥ VII. 20, 2.
 hantāham prith° X. 49, 9.
 hanto nu VIII. 80, 5.
 haye jāye X. 95, 1.
 haye devā II. 29, 4.
 haye naro V. 57, 8; V. 58, 8.
 hayo ṇa V. 46, 1.
 harayo dhūmaketavo VIII.
 43, 4.

harim hi yonim X. 96, 2.
 hariḥ sṛijānaḥ IX. 95, 2.
 haritvatā varc° X. 112, 3.
 harim mṛij° IX. 72, 1.
 hariśmaśārur X. 96, 8.
 harī nu kam II. 18, 3.
 harī nu ta II. 11, 7.
 harī nv asya X. 23, 2.
 harī yasya X. 105, 2.
 haryann ush° III. 44, 2.
 haryaśvam satp° VIII. 21, 10.
 hava cshām X. 74, 2.
 havam ta indra VII. 28, 2.
 havanta u tvā VII. 30, 2.
 havir hav° IX. 83, 5.
 havishā jāro I. 46, 4.
 havish kṛiṇudhvam VIII. 72, 1.
 havish pāntam X. 88, 1.
 havīmabhir II. 33, 5.
 have tvā VIII. 13, 13.
 have devā II. 29, 4.
 havyavāl agnir V. 4, 2.
 askārād vidy° I. 23, 12.
 hastacyutebhir IX. 11, 5.
 hastābhyām X. 137, 7.
 haste dadhāno I. 67, 2.
 hastenaiva X. 109, 3.
 hasteva II. 39, 7.
 hāridraveva VIII. 35, 7.
 hinkṛiṇvatī I. 164, 27.
 hito na IX. 70, 10.
 hinotā no X. 30, 11.
 hinvanti sūram usrayaḥ pava-
 mānam IX. 67, 9.
 hinvanti sūram usrayaḥ sva-
 sāro IX. 65, 1.
 hinvānāso IX. 10, 2.
 hinvāno vācam IX. 64, 9.
 hinvāno hotṛibhir IX. 64, 29.
 himenāgnim I. 116, 8.
 himeva parṇā X. 68, 10.
 hiraṇyakarṇam I. 122, 14.

hiraṇyakeśo

hvayāmy agnim.

hiraṇyakeśo I. 79, 1.
 hiraṇyagarbhaḥ X. 121, 1.
 hiraṇyatvaṁ madhuvarṇo V.
 77, 3.
 hiraṇyadantam V. 2, 3.
 hiraṇyanirṇig V. 62, 7.
 hiraṇyapāṇiḥ savitā vicarsho
 I. 35, 9.
 hiraṇyapāṇiḥ savitā sujihvas
 III. 54, 11.
 hiraṇyapāṇim ūtaye I. 22, 5.
 hiraṇyayī aruṇī X. 184, 3.
 hiraṇyayī vām VIII. 5, 29.
 hiraṇyayena purubhū IV. 44, 4.
 hiraṇyayena rathena VIII. 5,
 35.

hiraṇyayebhiḥ I. 64, 11.
 hiraṇyarūpaḥ sa II. 35, 10.
 hiraṇyarūpam ushaso V. 62, 8.
 hiraṇyaśṛṅgo I. 163, 9.
 hiraṇyastūpaḥ X. 149, 5.
 hiraṇyahastam aśvinā I. 117,
 24.
 hiraṇyahasto asuraḥ I. 35, 10.
 huve vaḥ sudyot° II. 4, 1.
 huve vaḥ sūnum VI. 5, 1.
 huve vātasvanam VIII. 102, 5.
 huve vo devīm VI. 50, 1.
 hṛiṇīyamāno V. 2, 8.
 hṛitsu pītāso VIII. 2, 12.
 hṛidā tashteshu X. 71, 8.
 hṛidisprīśas X. 25, 2.

hetiḥ pakshiṇī X. 165, 3.
 hotājanishṭa II. 5, 1.
 hotā devo III. 27, 7.
 hotādhvaryur I. 162, 5.
 hotā nishatto I. 68, 4.
 hotā yakshad I. 139, 10.
 hotāram viśva° I. 44, 7.
 hotāram sapta I. 58, 7.
 hotāram citraratham X. 1, 5.
 hotrād aham X. 51, 4.
 hradam na I. 52, 7.
 hradā iva III. 36, 8.
 hvayāmasi tvendra VI. 41, 5.
 hvayāmi devāñ VII. 34, 8.
 hvayāmy agnim I. 35, 1.

CORRIGENDA.

VOL. I.

Page 4, line 3, read चेत् न—4, 4. शरीरिणात्—5, 5. नृपल—7, 1. आस्रायते—8, 11. गर्दभ—11, 6. मातराविति—11, 29. प्रवृत्त्य—12, 8. शून्याय वसथाय—12, 29. प्रमायुको—14, 29. सूत्रयति—15, 16. शब्दार्थैः—20, 21. धित—21, 23. ना नयति—22, 7. °येन ब्राह्मण°—26, 28. अर्थावबोध—28, 18. १५—31, 3. वचनाय—31, 28. अन्नादः—34, 25. बोधाय°—35, 9. योगं तु—38, 7. मार्ग—39, 13. पेक्षतया—41, 6. तद् ह—44, 28. पृथिवी—47, 23. तिष्ठत—49, 13. त्वेनैव—49, 19. संधिकार्ये—50, 12. द्विर्भावे—52, 17. बुद्ध्या—53, 24. पृष्ठे—58, 7. सहः विदः—60, 2. विंशति—63, 20. सामर्थ्यात्—64, 3. वीत्विति—66, 6. बुद्ध्या—67, 24. आर्षंस्त्रित—68, 25. दक्षिणेऽक्षन्—70, 11. दी—72, 1. रेकप°—73, 15. । नित्यं—76, 25. रयं । आ° ५. १८. ।—81, 16. संज्ञा—82, 18. हंता—86, 3. ये न—86, 15. सह—86, 22. ये—88, 13. सुक्रतो—91, 11. 12. 14. 27. वधं—91, 18. लिङ्गर्थे—92, 8. सर्वे—100, 14. सा गहि—101, 12. भर्जने—101, 15. 17. रजसः—103, 2. सूत्रितं—112, 25. नि । सर्वता—120, 3. पीतये—122, 26. ११—123, 18. लङ्स्थास्—128, 11. यदनेन—136, 8. ऋ—137, 11. रङ्गा—169, 16. पुङ्गवः—198, 26. कर्षज्य—200, 7. नरा—201, 6. त्वं—204, 14. वैतान्—205, 19. etc. पुनर्बोध—208, 1. पूर्व—220, 1. याज्या । प्र—224, 13. etc. उक्त्ये—228, 24. चीन्—233, 15. ३. ३२—236, 27. etc. कौपी—242, 5. पुलाभा—244, 23. आर्षे—245, 7. प्रणि—266, 7. प्रियाः—282, 18. कुटिल—294, 24. अंगिरा नू चित्—ibid. निरुदत । आ° ४. १३. ।—298, 17. 20. 25. सि—298, 24. ग्रे—308, 4. चक्रमा—309, 7. वा यानि वीर्या—309, 21. इतीन्—311, 24. विऽर्चं—312, 24. द्रमा तु—314, 19. यथा—315, 11. पक्षि—318, 13. हे इन्द्र सुके—318, 19. प्रासहा—319, 3. इन्द्रं—320, 7. तमगच्छ—ibid. पक्षि—324, 22. व्योस—335, 21. व्यादेशः—336, 1. विदुः—338, 23. शर्वे—340, 15. इचं—342, 22. रपांस्य—353, 10. प्रागार्चं—353, 10. 14. 16. योयौ—353, 10. अग्नेर्दे—359, 5. प्रऽश्ल—360, 13. ईध—361, 24, न—362, 14. कर्षन्ती—364, 18. जंभ्यते—365, 2. अग्निर्वे—365, 18. च हवा°—365, 23. नववास्तुनामके—369, 23. मुख—371, 15. etc. विकल्प इष्यते—375, 11. दुधि—376, 25. मतीसः—379, 1. प्रस्तुतस्त्रन?—379, 23. तां वि—382, 14. प्रागार्चं—393, 17. बौधेना—397, 3. दुःग्गा—398, 24. यः स्तोत्रं—402, 20. तिष्ठ—417, 25. पथन—424, 6. ब्रलो—426, 19. वां—449, 11. विद्यान्दे—454, 25. चंतं—460, 21. इयञ्ज—466, 15. etc. गुपनयोः—473, 4. etc. त्रैपादि—483, 16. ४—487, 2. संभृत—487, 4. संभृतञ्ज—492, 12. अन्नित्वं—507, 23. ऋदेषु—519, 12. 14. वार्ध—530, 25. यञ्ज—539, 1. म° १—550, 7. रजुचद—558, 10. 12. हारि—562, 10. स्वेऽतारि—575, 9. सत्त्वानो—588, 18. जामिः—635, 4. २३. ९—673, 26. 28. अर्सेयतो—674, 11. संयत्तः—692, 6. 8. वार्ध—723, 24. पक्षवः प्र प्रेव—736, 24. चरा—739, 17. 19. २३—776, 4. भीमः—784, 22. वाचक—830, 17. द्विती°—836, 7. स्राणि—840, 23. पिंजा°—893, 18. विज्जये—909, 13. नः—911, 5. पूरुव°—972, 17. 18. चसि—983, 5. गोषु.

VOL. II.

Page 7, line 15. शर्षः—10, 11. सद्यः—10, 25. मूरः—12, 1. अ० १—13, 24. मरस—16, 26. माषरंती—21, 18. सम्यगानं—22, 4. शुंभुवः—25, 15. सभास्या—40, 7. अन्नु—49, 4. सग्ने—57, 22. शूरेः—59, 25. ब्रह्म—65, 26. त्वा—89, 15. अयः—89, 23. सं नृय—91, 3. वृणः—115, 24. 25. पु—118, 15. आव०—118, 23. कुर्वत—120, 26. गिर्वहः—126, 8. समदश—128, 16. अदो—128, 18. स्वदः—129, 5. स्पद०—147, 13. 15. 17. तुरीयं—198, 20. 22. अभिः—200, 24. युते ।—215, 19. भुवत—226, 21. वधं—273, 19. 20. चंती—279, 12. भोक्तृ—298, 18. etc. एषा—301, 22. नयोः—301, 23. रक्षितं—306, 17. शूश०—312, 8. शूशु०—317, 22. पुत्रिये—323, 13. स०—326, 12. तहो—338, 22. वस्तोर्वस्तुं—344, 3. सहावाद्—348, 22. 24. युजा—353, 13. वद्वं—353, 16. चार्यते—360, 24. चिद्धि—362, 12. विद्यानं—392, 23. पितो—405, 14. न पंथा—408, 1. स्तुयते—421, 11. वायुः—453, 1. सू० १०—454, 16. ध्रुवाः—456, 23. त्वात् । इन्द्रो—469, 25. नैवो—470, 15. यो—474, 2. 4. 8. शशमानं—480, 12. जानू—484, 2. तस्मै—522, 20. पृथः—522, 22. समुच्छितः—542, 23. ब्रह्मणः—574, 15. गृ० सू० ४. ९—581, 1. सू० ३४—584, 5. कर्तै—590, 5. जोषित् (ter)—597, 10. वदेम—597, 12. वदेम—602, 24. द्रावि०; id. 603, 2. 5.—603, 14. आ । हि—608, 11. ग्नाः पतिः—611, 10. पादा—617, 23. आदित्या ।—624, 5. ब्रह्मपुत्रः—627, 19. सस्योनीः—629, 22. हि—649, 12. 14. तुरीयं—705, 16. 18. च्छाण—713, 8. उन्ने—740, 3. भानुनागा—741, 18. आ० ४. ६—745, 15. 17. वेदाः—754, 12. देवता द्वितीयस्य मरुतः—754, 23. आ० ४. ६—755, 12. कुशाग्र्ये—758, 12. द्रुमत्व०—761, 17. माणं—770, 2. वयं वृ—781, 4. तनून् नपात्—783, 16. अजीजनन्—793, 4. 14. 15. नृद्यते—794, 19. सूर्यः—795, 14. आगतो—878, 24. इन्द्र—947, 5. रयीणां—967, 23. प्र—967, 23. 25. मनीषां—985, 24. ४८.

VOL. III.

Page 1, line 6. अतस्रो—17, 13. रत्नोपाभावः—34, 1. आत्मनेपदं—44, 12. तिग्मजंभ—45, 22. अरुपितं—66, 4. सुस्मनाः—78, 11. होता—88, 10. षोडशी—116, 16. सध०मात्—121, 12. स्तोमं—137, 22. असुखेः—139, 19. सवैतलकं—145, 23. दुरवने—155, 19. 20. निष्—165, 16. सूक्ष्म—214, 5. एकविंशो—232, 25. ६. १४—240, 20. तृतीया—240, 26. नामिकां—267, 17. वसुधुत आद्या विपद् तृतीया मारुतरी-द्रावेष्ठापीत्य०—271, 3. कर्दो—283, 25. अग्निं—296, 10. पुरु—329, 4. प्र गाम—333, 21. त्वमंता वैश्वदेवीति—339, 23. जाः पत्यं—382, 19. अनभि०—436, 12. अश्विना—463, 23. 25. प्रयज्ञः—511, 19. देव—517, 13. 14. 15. द्रुहा०—520, 5. 7. 9. सदतां—622, 2. वृषो—627, 1. जनिम—653, 8. दमायो—700, 21. गृ० सू० २. १०—741, 7. इन्द्रस्य—765, 25. उग्व्यू०—768, 24. वस्यः—817, 21. सुत्तेतु—831, 9. 11. दूतां—831, 18. चतुर्थी—841, 22. चतुर्दशी—843, 12. वार्जिभिः—847, 12. पर्वुह—848, 5. पुरु—849, 21. रजोभिः—855, 2. आप्रोति—860, 22. अ—860, 24. चित्—863, 13. छानिं—868, 2. अग्रः—876, 27. नैः—877, 1. कर्नया—880, 22. धर्नया—882, 4. अभी—884, 18. नव्यसे—895, 11. क्षिपति—916, 22. न.

VOL. IV.

Preface, p. xviii. l. 20. increase, l. 21. decrease; *ends* instead of *begins*—xxxii. 34. Linga.—Page 8, line 24. स्तोतार—15, 2. वाजान्—17, 16. छानधि—18, 16. जूयो—23, 7. मयव—24, 20. हरयः—26, 2. रभिने—30, 17. गायत्रं instead of त्रेह्यं—31, 20. विश्वी—47, 23. नाचितासो—65, 18. मध्ये—88, 20. विप्राः—98, 5. पंचदहं—101, 18. वैश्वदेवी instead of वैश्वामरी—109, 11. पंचम्याद्या—129, 9.

11. ०ध्वे—138, 9. इति सुऋतू—143, 21. सवीता—146, 10. गोपा—147, 5. वां—155, 17. उन्श्चरन्—171, 9. एकोन°—174, 11. रथेन—175, 6. 8. 11. अकुधन्—177, 11. प्रति—178, 14. प्रागायं—199, 23. नायिनो—202, 4. शृणुतं—202, 6. शृणुतं—203, 10. तमंदावरुणं—211, 1. धुरिति धुः—222, 18. एकोन°—229, 5. पीचो अर्धो र°—230, 6. इंद्रेवा°—251, 1. नयनं—252, 15. शाशदा°—252, 22. केवलः—253, 23. ई दशमं—257, 11. र्धमेकादशं—259, 18. ०मस्य—267, 16. अयायु°—273, 23. भूद्यो—281, 11. स्तो अरुणः प्रति—285, 18. छेद°—290, 13. एणं—327, 26. सहस्रेणेष—346, 23. नो—383, 23. विपन्यु—390, 8. जगत्सपौ—391, 21. रुदिवि°—395, 2. हुवे—407, 18, स्तोम—409, 13. षोडश—453, 16. सोभरिराग्नेयं—467, 15. भुवङ्ग°—467, 20. सोभरेः; also 478, 14; 486, 24—477, 17. वोचत—481, 17. ते—486, 25. हुप् । एकादशी द्वादशी च ककुम्भध्येत्योतिपी । का°—487, 2. मध्येज्यो°—510, 5. विंदामि—532, 16. 18. etc. वैयम्भ°—533, 9. यज्ञेभिरावृतो—536, 12. चतः पते—538, 11. प्रागायं—538, 21. पुरतो—578, 8. सहस्र°—595, 8. पृथक्—634, 4. धर्मके°—702, 24. राधः पते—724, 14. दातव्याचितेवमभिनयेन—729, 2. दृष्ट°—733, 24. इति तुर्वि°—737, 24. षड्—738, 1. अमे°—739, 23. इदिहे—747, 18. त्रयोदशयुष्णिक् चतुर्दश्यनुष्टुप् पंचदशी पुरयुष्णिग°—750, 23. 25. etc. गाधेयु—770, 4. पंचमं instead of चतुर्थे, and so on to hymn 11—783, 1. कुरु°—864, 12. अथ द्रुम्—877, 7. हव्य—884, 17. चेतुरयुष्णिगि°—890, 7. भूपति—912, 17. 19. सहस्रमां—913, 9. 11. धीमहि.

VOL. V.

Page 91, line 17. अस्मभ्यं—92, 26. धर्तरि—111, 11. वनामहे—127, 19. गिद्धं—138, 10. सुऋतिं—140, 25. दृशं—190, 13; 286, 18. चम्योः—279, 22. इति—309, 14. गृणानो—310, 2. अभि—337, 12. काश्यपौ—351, 21. पिप्ये—386, 9. दृक्ताः—390, 22. पृणाति—423, 14. त्रितिदुबं—429, 11. द्वावै°—436, 8. सीदां°—436, 10. सोदं—453, 13. 15. etc. क्रव्य°—465, 23. स्य.

VOL. VI.

Preface, page xi, line 15. परच्छि°.—Page 201, line 11. दक्षाय°.—Page 651, hymn 34. Vasurocisho 'Angirasah—657, hymn 30. Vinduh—665, hymn 86. 3, 7, 13, 23.

With regard to the text of the hymns, many asuddhas, particularly those caused by the breaking of accents, will be found corrected in the new edition of the Hymns of the Rig-veda, Samhitā and Pāda text, reprinted from this edition.

INDEX OF PADAS.

SECOND PART.

भुवनेन VIII. 35, 2.
 भुवनेभ्यः II. 23, 17; VIII. 96, 16.
 भुवनेषु I. 157, 5; 164, 31; III. 2, 10; IV.
 56, 3; VII. 33, 7; VIII. 101, 14; IX.
 86, 14; 38; 39; 45; X. 120, 1; 183, 3.
 भुवं X. 48, 1; 49, 1; 86, 5; 119, 8.
 भुवा III. 55, 13.
 भुवानि VII. 86, 2.
 भूः VI. 15, 14; X. 72, 4; 149, 2.
 भूः I. 33, 3; 52, 13; 91, 2; 178, 5; 189, 7;
 VI. 1, 5; 15, 3; 20, 11; 33, 4; 64, 5;
 VII. 19, 10; 21, 6; X. 11, 9; 46, 5.
 भूत् I. 71, 4; 178, 3; II. 4, 1; 5; 19, 4;
 III. 32, 12; 36, 1; VI. 4, 2; 18, 8; 67,
 8; VIII. 2, 37; 71, 11; X. 3, 2; 99,
 3; 11; 105, 9.
 भूत् I. 38, 5; 63, 6; 73, 2; 77, 3; 100, 4;
 116, 6; 173, 8; 178, 4; II. 18, 1; 29,
 4; III. 32, 11; 53, 3; IV. 17, 4; 19,
 9; 25, 7; 43, 4; V. 41, 16; VI. 18,
 13; 19, 1; 29, 4; 30, 2; 34, 2; 61, 10;
 12; VII. 20, 2; 62, 1; 68, 6; 100, 6;
 104, 7; VIII. 79, 2; X. 4, 7; 23, 1;
 29, 3; 48, 9; 100, 6; 105, 10.
 भूत् I. 106, 2; IV. 37, 4; VII. 48, 4; X.
 30, 2; 61, 27.
 भूत् I. 165, 13; IV. 35, 1; VI. 50, 11; 15;
 VII. 56, 22; VIII. 20, 24; 27, 2.
 भूतश्चैशः X. 106, 11.
 भूतः VIII. 2, 40.
 भूतः X. 27, 7.
 भूतन् VII. 59, 10; X. 30, 11.
 भूतं I. 93, 7; 185, 11; II. 32, 1; IV. 41,
 5; VI. 68, 2; VII. 67, 9; 93, 2; 99,
 3; VIII. 9, 11; X. 40, 5; 55, 2; 58,
 12; 90, 2.
 भूतं II. 39, 6; III. 54, 3; VI. 63, 5; 68,
 4; 74, 1; VIII. 8, 9; 22, 16; X. 40,
 5; 93, 1.
 भूतस्य X. 85, 17; 121, 1.

भूतानां III. 27, 9; X. 174, 5.
 भूतानि X. 82, 4; 90, 3; 137, 5; 174, 3.
 भूति I. 161, 1.
 भूति VIII. 59, 7.
 भूतु I. 94, 12.
 भूतु I. 131, 7²; 136, 4; II. 2, 5; 17, 2; III.
 1, 23; IV. 50, 11; V. 42, 16; VI. 45,
 30; VII. 104, 6; VIII. 1, 3; 5, 18; 26,
 16; 44, 28; 45, 36; 73, 1; X. 70, 4;
 157, 3.
 भूत्ना X. 162, 5².
 भूत्नी VII. 104, 18; X. 85, 29; 145, 5.
 भूयः VI. 67, 5.
 भूना X. 82, 4; 149, 3.
 भूम् I. 61, 14; 62, 8; 65, 2; 70, 3; 85, 5;
 88, 2; 159, 2; 173, 6; II. 4, 2; 7; IV.
 17, 4; 5; 22, 3; 42, 4; V. 7, 5; 45,
 3; 85, 3; VI. 20, 1; 36, 5; 50, 5; 62,
 8; VII. 34, 7; 19; 45, 1; 69, 2; 86,
 1; IX. 97, 23; X. 31, 9; 142, 4.
 भूम् I. 105, 3; VII. 19, 7; 46, 4; 57, 4;
 62, 4; VIII. 1, 13; X. 37, 6.
 भूम्श्च VIII. 39, 7.
 भूम्नः VI. 71, 2; IX. 73, 5; 74, 7; 101, 7.
 भूम्ना X. 31, 6.
 भूम्ना I. 110, 2.
 भूम्नः VIII. 6, 15.
 भूम्नानं X. 98, 12.
 भूमिः I. 87, 3; II. 11, 7; IV. 17, 2; V. 59,
 2; VI. 47, 20; 48, 22; VII. 4, 5; VIII.
 20, 5; IX. 61, 10; X. 85, 1; 7; 90, 14;
 132, 1; 6.
 भूमि I. 52, 12; 64, 5; 164, 51; III. 30, 9;
 IV. 26, 2; 57, 8; V. 59, 4; 84, 1; 85,
 4; VI. 67, 6; VIII. 14, 5; X. 18, 10;
 27, 13; 58, 3; 59, 3; 81, 2; 90, 1; 5;
 142, 5.
 भूमीः I. 102, 8; II. 27, 8; VII. 87, 5; VIII.
 41, 9; 70, 5.

भूमे X. 18, 11.

भूम्यस्य V. 41, 10. *

भूम्या I. 161, 14; X. 75, 3.

भूम्याः I. 62, 5; 80, 4; 164, 4; II. 14, 7;
VII. 83, 3; X. 19, 8; 68, 4; 75, 2;
114, 10.

भूम्यां I. 39, 4; 162, 11.

भूयः II. 14, 10; V. 79, 10; VI. 30, 1; VIII.
5, 27; 15, 11; 51, 7; X. 117, 8.

भूयःभूयः VI. 28, 2.

भूयंसः I. 31, 6; 102, 7; II. 2, 12; V. 30,
4; VII. 82, 6; VIII. 17, 15.

भूयंसा III. 16, 6; IV. 24, 9².

भूयंसीः I. 11, 8; 188, 5; II. 28, 9.

भूयाः I. 164, 40; VI. 47, 26; X. 43, 9;
91, 13.

भूयाः I. 185, 8; 186, 11; X. 31, 5.

भूयान् I. 17, 4; III. 19, 3; VIII. 3, 2.

भूयामो इति IV. 32, 6.

भूयासं X. 166, 5.

भूयिष्ठः I. 161, 9.

भूयिष्ठं V. 77, 4; VIII. 96, 3.

भूयिष्ठाः I. 161, 9.

भूयिष्ठां I. 189, 1.

भूर्यः I. 55, 8.

भूरि I. 10, 2; 33, 3; 48, 2; 9; 57, 5; 73,
4; 81, 2²; 6; 103, 5; 120, 10; 124, 12;
154, 6; 165, 7; 185, 9; II. 29, 5; III.
18, 4; 31, 9; 39, 8; 44, 3; 54, 15; 57,
1; 58, 9; IV. 4, 9; 11, 2; 20, 10; 32,
20²; V. 3, 10; 29, 14; VI. 1, 12; 13,
5; 47, 19; 71, 4; VII. 1, 17; 4, 2; 8,
5; 22, 6²; 56, 23; VIII. 11, 5; 19, 20;
23, 21; 32, 8; 45, 2; 38; 46, 25; 55,
1; 62, 10; 12; 90, 4; 97, 15; 100, 2;
IX. 91, 6; X. 8, 9; 42, 8; 46, 3; 48,
7; 79, 1; 83, 7; 100, 7; 113, 9; 120,
5; 6; 125, 3.

भूरिश्चक्षाः II. 27, 3.

भूरिश्चासुतिः VIII. 93, 18.

भूरिश्चोनाः X. 120, 2.

भूरिश्कर्त्तव्ये I. 103, 6.

भूरिगो इति भूरिग्गो VIII. 62, 10.

भूरिश्चक्षुसं IX. 26, 5.

भूरिश्जन्मा X. 5, 1.

भूरिश्दाः IV. 32, 20.

भूरिश्दाः IV. 32, 19; 21.

भूरिश्दाक्षः III. 34, 1.

भूरिश्दाभ्यः IX. 66, 17.

भूरिदावत्ततरः VIII. 5, 39.

भूरिदावत्ततरा I. 109, 2.

भूरिश्दावर्त्तं VIII. 2, 21.

भूरिश्दावा IX. 87, 4.

भूरिश्दावृः II. 27, 17; 28, 11; 29, 7.

भूरिश्धायसं IX. 26, 3.

भूरिधारे इति भूरिश्धारे VI. 70, 2.

भूरिश्पाशौ VII. 65, 3.

भूरिश्पोषिलः III. 3, 9.

भूरिश्भारः I. 164, 13.

भूरिश्भिः VIII. 70, 14; X. 11, 5; 38, 4.

भूरि I. 185, 2; IV. 16, 8; 20, 8.

भूरिश्चेतसा III. 3, 11; VI. 70, 1; X. 92, 11.

भूरिश्चपेसः X. 140, 3.

भूरिश्चपेसा III. 3, 4.

भूरिश्चारं VIII. 58, 3; X. 47, 2.

भूरिश्चारः III. 57, 4.

भूरिश्शृंगाः I. 154, 6.

भूरिषु VIII. 45, 34.

भूरिश्स्थात्रां X. 125, 3.

भूरिणि I. 165, 7; 166, 10; III. 19, 4; 20,
3; IV. 17, 19; VII. 19, 4.

भूरिः I. 61, 15; 96, 7; 184, 3; II. 28, 1;
30, 5; 33, 9; 12; III. 36, 10; 39, 8;
VI. 13, 2; 60, 1; 71, 6; VII. 4, 6; 21,
8; 60, 5; 93, 2; 95, 2; 100, 2; VIII.
32, 14; 45, 42.

भूरिण्यः I. 55, 7; VIII. 25, 15; 99, 1; IX.
15, 3; 17, 1; 41, 1; 73, 4.

भूतये VII. 86, 7; IX. 51, 4.
 भूतिः I. 66, 1; VII. 87, 2.
 भूतिं III. 3, 5; VIII. 1, 20; 17, 15.
 भूतन् I. 139, 8; VI. 66, 2; X. 22, 12.
 भूष I. 15, 4; VII. 92, 1; VIII. 96, 12.
 भूषत I. 182, 1; VIII. 66, 7; IX. 104, 1.
 भूषतः VI. 62, 4.
 भूषतं VII. 74, 3; X. 143, 6.
 भूषति VIII. 22, 5.
 भूषति I. 46, 12; III. 3, 2; V. 75, 1; VIII.
 66, 8; X. 11, 7; 40, 1.
 भूषतु VIII. 90, 1.
 भूषयः III. 12, 9; 38, 6; V. 75, 8.
 भूषन् I. 140, 6; III. 25, 2; 34, 2; IX.
 94, 3.
 भूषन् I. 151, 3.
 भूषन्इव X. 42, 1.
 भूषन्ति I. 95, 3; 162, 13; VIII. 99, 2; X.
 104, 7.
 भूषसि VIII. 92, 26.
 भूषसि I. 31, 2.
 भूषात् IV. 16, 11.
 भूषेव III. 3, 9.
 भृगवः I. 58, 6; 127, 7²; 143, 4; II. 4, 2;
 IV. 7, 1; 16, 20; VI. 15, 2; VII. 18,
 6; VIII. 3, 16; 6, 18; IX. 101, 13;
 X. 14, 6; 39, 14; 46, 2; 9; 92, 10;
 122, 5.
 भृगवायः I. 71, 4.
 भृगवायं IV. 7, 4.
 भृगवाये I. 120, 5.
 भृगवे I. 60, 1; VIII. 3, 9.
 भृगुभिः VIII. 35, 3.
 भृगुभ्यः III. 5, 10.
 भृगुश्च VIII. 43, 13.
 भृगूणां III. 2, 4.
 भृञ्जाति IV. 24, 7.
 भृतिं VIII. 66, 11; IX. 103, 1.
 भृतां I. 84, 16.

भृते X. 29, 4.
 भृचे II. 14, 4.
 भृचं VIII. 61, 12.
 भृमयः III. 62, 1.
 भृमात् VII. 1, 22.
 भृमिः I. 31, 16; IV. 32, 2.
 भृमिं II. 34, 1; VII. 56, 20.
 भृष्टिः I. 56, 3.
 भृष्टिश्चता I. 52, 15.
 भृजाते इति VII. 39, 1.
 भृजानासः IV. 29, 5; X. 153, 1.
 भृजिरे VII. 1, 9.
 भृजिरे V. 57, 5; X. 94, 8.
 भृजे VII. 18, 16.
 भृत् X. 68, 6.
 भृत् I. 59, 6; 104, 8²; VII. 18, 20.
 भृत्ता VIII. 17, 14.
 भृदति VIII. 40, 10; 11.
 भृदति V. 86, 1.
 भृदं VII. 18, 19; 33, 3; 83, 4.
 भृदस्य VII. 18, 18.
 भृदौ IX. 112, 4.
 भृव I. 11, 2; VIII. 4, 7.
 भृवजः II. 33, 7.
 भृवजं I. 23, 19; 21; 89, 4; V. 53, 14;
 VIII. 9, 15; 20, 25; 72, 17; X. 9, 5;
 100, 10; 137, 3; 6; 175, 2; 186, 1.
 भृवजस्य V. 42, 11; VIII. 20, 23.
 भृवजा I. 23, 20; 34, 6; 114, 5; II. 33, 12;
 13; VII. 46, 3; X. 59, 9.
 भृवजानि VI. 74, 3.
 भृवजोः X. 137, 6.
 भृवजेभिः I. 157, 6; II. 33, 2; 4.
 भृगो I. 163, 7; III. 34, 9; X. 34, 3; 59, 6.
 भृगान् V. 29, 6.
 भृगैः VI. 75, 14.

भोजः VIII. 70, 13; X. 107, 11; 117, 3.
 भोजते I. 72, 8.
 भोजन् I. 44, 5.
 भोजन्तं I. 83, 4; II. 13, 2; 4; 6; 26, 1;
 III. 44, 3; V. 34, 7; 82, 1; VII. 68, 5;
 74, 2; VIII. 1, 34; X. 23, 6; 48, 1.
 भोजना IV. 36, 8; VII. 18, 15; 17; IX.
 87, 6; X. 44, 7.
 भोजनानि I. 104, 8; V. 4, 5; VII. 5, 3; 19,
 6; X. 131, 2.
 भोजनाय III. 30, 14; V. 83, 10.
 भोजं II. 14, 10; 17, 8; IV. 45, 7; VIII.
 3, 24; X. 42, 3; 107, 11².
 भोजं II. 28, 9.
 भोजसे I. 55, 3; VIII. 51, 3; 65, 3.
 भोजस्य VII. 18, 21; X. 107, 10.
 भोजाः III. 53, 7; X. 107, 8²; 9⁴.
 भोजान् IV. 51, 3; V. 53, 16.
 भोजाय X. 107, 10².
 भोजेषु VIII. 25, 21; X. 151, 2; 3.
 भोज्यं VIII. 21, 8.
 भोज्या I. 126, 6; 128, 5².
 भ्रमः VI. 6, 4.
 भ्रमाः IX. 22, 2.
 भ्रमासः IV. 4, 2.
 भ्रशत् X. 173, 1.
 भ्राजः X. 170, 3.
 भ्राजत्श्चक्षुः I. 31, 1; 64, 11; 87, 3; 168,
 4; V. 55, 1; X. 78, 7.
 भ्राजत्श्चक्षुः II. 34, 5.
 भ्राजत्श्चक्षुः VI. 66, 11.
 भ्राजते X. 20, 3.
 भ्राजते I. 56, 3; V. 62, 7.
 भ्राजत्श्चक्षुः VI. 66, 10.
 भ्राजतः I. 50, 3; V. 10, 5; VIII. 44, 17.
 भ्राजती I. 162, 15.
 भ्राजते I. 85, 4; VII. 57, 3; VIII. 34, 17.

भ्राजते I. 44, 12; VII. 55, 2; VIII. 20, 11;
 X. 140, 1.
 भ्राजमानः VII. 63, 4; X. 88, 16.
 भ्राजमानं IX. 5, 10.
 भ्राजसा X. 78, 2.
 भ्राजसे IX. 17, 5.
 भ्राजा IX. 98, 3.
 भ्राद् X. 123, 2.
 भ्रातः I. 161, 1; 3; 170, 3; III. 53, 5; VI.
 51, 5.
 भ्रातरः I. 170, 2; V. 60, 5; X. 34, 4;
 51, 6.
 भ्रातरं IV. 1, 2; V. 34, 4; 85, 7; X. 7, 3.
 भ्रातरा VI. 59, 2.
 भ्रातरिति VIII. 43, 16.
 भ्राता I. 164, 1²; 191, 6; VI. 55, 5; X. 10,
 11; 12; 11, 2; 162, 5; 186, 2.
 भ्राताश्च I. 65, 4.
 भ्रातुः IV. 3, 13; VIII. 1, 6; X. 55, 1;
 99, 2.
 भ्रातृत्वं VIII. 20, 22; 83, 8; X. 108, 10.
 भ्रातृत्वं IV. 23, 6; 25, 2.
 भ्राता IV. 10, 8.
 भ्राताय II. 1, 9.
 भ्रातायन् X. 116, 5.
 भ्रातृयानि X. 116, 5.
 भ्रियते I. 14, 4; VII. 21, 2.
 भ्रियते V. 31, 12.
 भ्रियति II. 28, 7.
 भ्रुवोः IV. 38, 7.
 भ्रुवानि X. 155, 2.
 भ्रेषते VII. 20, 6.

म

भ्रष्टतोः VII. 44, 3.
 भ्रंसते I. 84, 17; 18; V. 46, 4; VIII. 62, 11.
 भ्रंसते VII. 34, 3.
 भ्रंससे X. 27, 10.

मंसि VII. 88, 2.
 मंसिमहि I. 136, 7; VI. 19, 7; X. 26, 4.
 मंसीरुत X. 37, 5.
 मंसीष्ट VII. 38, 6.
 मंसीष्टाः I. 175, 5.
 मंसि X. 113, 10.
 मंहते VI. 45, 32; VIII. 50, 1; X. 62, 8.
 मंहते I. 11, 3; IX. 1, 10; X. 62, 6.
 मंहना III. 31, 17; IV. 17, 1; V. 10, 2; 16, 4; 18, 2; 61, 10; VI. 64, 5; 67, 5; VII. 81, 4; VIII. 26, 24; IX. 37, 6; 70, 2.
 मंहनाश्च IV. 1, 6.
 मंहनेऽस्याः X. 61, 1.
 मंहमानं VIII. 24, 22.
 मंहय V. 38, 1.
 मंहयत्सरेयिः IX. 52, 5; 67, 1.
 मंहयं X. 48, 9.
 मंहयुः IX. 20, 7.
 मंहसे VIII. 52, 6.
 मंहसे IV. 31, 8; VIII. 61, 8; IX. 82, 4.
 मंहिष्टः IV. 31, 2; VIII. 4, 18; 15, 10; 19, 36; 46, 24; 88, 6; 97, 13; IX. 1, 3; X. 172, 2.
 मंहिष्टं I. 30, 1; 51, 1; 61, 3; 130, 1; V. 39, 4; VI. 44, 4; VIII. 1, 2; 16, 1; 92, 1; IX. 102, 6; X. 33, 4.
 मंहिष्टरातिं I. 52, 3.
 मंहिष्टस्य I. 147, 2.
 मंहिष्टा IV. 41, 7; VI. 68, 2; VIII. 5, 5; 22, 12; X. 143, 6.
 मंहिष्टाः I. 121, 15.
 मंहिष्टाभिः VIII. 23, 23.
 मंहिष्टां X. 104, 5.
 मंहिष्टाय I. 57, 1; VIII. 103, 8.
 मंहिष्टासः VIII. 1, 30.
 मंहिष्टान् IX. 66, 17.
 मन्धः IV. 45, 4; VII. 32, 2.

मन्धा X. 40, 6.
 मन्धिका I. 119, 9; 162, 9.
 मन्धु I. 2, 6; 39, 7; 58, 9; 60, 5; 61, 16; 62, 13; 63, 9; 64, 15; II. 13, 1; IV. 16, 16; 21, 3; 43, 3; VI. 66, 5; VII. 56, 15; VIII. 22, 10; 27, 10; 31, 15; 33, 3; 61, 4; 81, 9; 88, 2; IX. 88, 7; X. 22, 11; 61, 9; 10; 20; 147, 4.
 मन्धुऽगमाभिः VIII. 22, 16.
 मन्धुजवऽतमा VI. 45, 14.
 मन्धुस्तमस्य VIII. 19, 12.
 मन्धुस्तनेभिः IX. 55, 3.
 मन्धुसभिः VIII. 26, 6.
 मन्धुसमन्धु III. 31, 20.
 मन्धुयुसभिः VII. 74, 4.
 मन्धः I. 6, 8; 138, 1²; VI. 71, 1; IX. 20, 7; X. 11, 6.
 मन्धं IX. 101, 13.
 मन्धस्य I. 134, 1; III. 34, 2; VIII. 7, 27; X. 171, 2.
 मन्धस्यते IX. 101, 5.
 मन्धस्यन् III. 31, 7.
 मन्धस्यसे IX. 61, 27.
 मन्धस्युं X. 73, 7.
 मन्धस्युवः IX. 50, 2.
 मन्धस्युवं IX. 64, 26.
 मन्धा I. 64, 11; 119, 3.
 मन्धां VIII. 46, 25.
 मन्धेभ्यः VI. 66, 9.
 मन्धस्ये IV. 37, 8; V. 79, 5; VIII. 24, 10; 45, 15; 70, 9; X. 156, 2.
 मन्धस्येयं VII. 67, 9.
 मन्धस्येयाय X. 42, 2.
 मन्धे I. 11, 3; 151, 9; III. 13, 3; IV. 32, 8; VIII. 14, 4; 21, 17; IX. 75, 5; X. 147, 3.
 मन्धवत्सन्त VIII. 54, 5.
 मन्धवत्सन्तस्य VI. 27, 3.
 मन्धवत्सभिः IV. 16, 19.

मयवत्सभ्यः I. 58, 9; 124, 10; II. 33, 14; 35, 15; VI. 10, 5; 46, 9; VII. 1, 20; 25; 5, 9; 7, 7; 16, 9; 24, 6; 58, 3; 67, 9; 74, 5; 95, 3; VIII. 5, 12; IX. 20, 4; 32, 6; 97, 55.

मयवत्सभ्य I. 64, 14; 93, 12; 123, 13; 140, 10; VII. 37, 2; VIII. 50, 2; X. 39, 2; 93, 14.

मयवत्स I. 82, 1; 3; IV. 30, 7; VIII. 24, 11; 32, 8; 61, 13; 62, 10; 66, 13; 89, 5.

मयवत्स I. 33, 12; 15; 52, 11; 54, 1; 57, 5; 58, 9; 84, 19; 102, 3²; 4; 7; 10; 104, 5; 8; 121, 15; 127, 11; 132, 1; 133, 3; 165, 9; 178, 5; II. 36, 5; III. 30, 5; 16, 21; 31, 14; 19; 32, 1; 36, 10; 43, 5; 47, 4; 53, 2; 4; 5; 14; 21; 60, 5; IV. 16, 9; 19; 17, 7; 18, 9; 22, 10; 29, 5; V. 29, 5; 13; 30, 7; 31, 6; 33, 2; 36, 3; 4; 42, 6; VI. 15, 15; 23, 1; 27, 3; 44, 10; 17; 18; 46, 8; 10; 47, 9; VII. 18, 2; 19, 8; 9; 20, 9; 22, 3; 6; 27, 2²; 29, 1; 3; 4; 32, 7; 14; 19; 21; 23-25; 37, 3; 41, 4; 104, 19; VIII. 1, 4; 3, 14; 17; 18; 4, 4; 10; 24, 10; 33, 3; 11; 36, 2; 45, 6; 46, 11; 49, 9; 10; 51, 1; 6; 7; 52, 8; 53, 1; 54, 7; 61, 4; 7; 14; 70, 6; 9; 78, 10; 88, 6; 90, 4; 93, 10; 97, 1; 8; 100, 6; X. 28, 3; 5; 33, 3; 42, 3; 43, 5; 44, 9²; 54, 1; 4; 5; 55, 1; 100, 1; 102, 3; 103, 10; 111, 6; 112, 9; 10; 116, 7²; 131, 5; 134, 6; 147, 3-5; 167, 3.

मयवत्स I. 32, 3; 13; 55, 4; 103, 2; 4; 146, 5; 157, 3; 171, 3; 173, 5; 174, 1; 7; II. 6, 4; III. 30, 3; 53, 8; IV. 17, 8; 9; 11; 13²; 19; 20; 20, 2; 22, 1; 24, 2; 27, 5; 42, 5; V. 29, 6; 8; 30, 3; 31, 1; 34, 2; 3; 8; 61, 19; VI. 24, 1; 27, 8; 47, 11; 15; 58, 4; VII. 27, 4; 98, 5; VIII. 1, 12; 21, 10; 33, 9; 13; 46, 13; 49, 1; 52, 5; 61, 1; 18;

65, 10; 70, 15; 96, 20; 103, 9; IX. 81, 3; 96, 11; 97, 55; X. 23, 2; 3; 33, 8; 42, 6; 8; 43, 3; 5; 6; 8; 49, 11; 81, 6; 113, 2; 160, 4.

मयवत्स IV. 16, 1.

मयवत्सः I. 73, 5; 8; 77, 4; 98, 3; 136, 7; 141, 13; V. 42, 8; 79, 6; VII. 16, 7; 20, 10; 60, 11; 78, 5; X. 27, 4.

मयवत्सः VII. 48, 1; X. 32, 9.

मयवत्सः III. 30, 22; 51, 1; IV. 31, 7; VII. 26, 1; 2; 28, 5; VIII. 97, 13; X. 43, 1; 74, 5; 104, 7; 167, 2.

मयवत्सः VIII. 26, 7.

मयवत्सः I. 184, 5; II. 24, 12; III. 58, 5; IV. 28, 5.

मयवत्स IV. 20, 7; VIII. 1, 30; 88, 6.

मया V. 32, 12; VI. 37, 4; VII. 16, 10; IX. 1, 10.

मयाश्च I. 104, 5.

मयानां VII. 26, 4.

मयानि III. 19, 1; 53, 7; IV. 17, 8; V. 10, 3; 30, 12; VI. 12, 2; VII. 19, 10; 21, 7; 29, 1; 30, 4; 57, 6; 67, 9; X. 32, 9; 73, 4; 132, 3.

मयाय VII. 27, 5.

मयेः V. 79, 4; VIII. 24, 2; X. 23, 2.

मयोनः I. 31, 12; 54, 11; 140, 12; II. 27, 17; 28, 11; 29, 7; IV. 17, 5; V. 16, 3; 27, 1; 31, 9; 65, 6; VI. 23, 10; 44, 12; VII. 12, 2; 32, 15; 81, 6; VIII. 2, 13; 33; 24, 2; IX. 8, 7; 32, 1; X. 22, 15.

मयोनौ I. 48, 2; V. 18, 3; 5; 39, 4; 64, 4; 5; VI. 37, 4; 68, 2; VII. 32, 7; 58, 6; 96, 2; VIII. 1, 16; 30; 2, 34; 19, 34; 53, 1; 94, 1; 103, 7; IX. 1, 3; 80, 2; X. 93, 9.

मयोनि I. 113, 17; 124, 10²; III. 61, 1; IV. 55, 9; V. 79, 4; 6; 7; VI. 65, 6; VII. 77, 4.

मथोनी I. 48, 8; 113, 5; 13; II. 11, 21;
15, 10; 16, 9; 17, 9; 18, 9; 19, 9; 20,
9; III. 61, 4; VI. 64, 1; VII. 75, 5;
78, 4; 79, 3.

मथोनी इति VII. 2, 6.

मथोनी: IV. 51, 3; VI. 65, 3.

मथोनो: V. 86, 3.

मज्झति IX. 64, 21.

मज्झानं X. 68, 9.

मज्झना I. 51, 10; 55, 5; 64, 3; 84, 6; 112,
3; 4; 17; 128, 5; 130, 4; 141, 6; 143,
2; 4; II. 1, 15; 17, 4; 22, 2; III. 46,
3; VI. 18, 7; VII. 82, 5; VIII. 88, 4;
103, 2; IX. 110, 9; X. 29, 6.

मणिऽग्रीवं I. 122, 14.

मणिना I. 33, 8.

मंडूकः VII. 103, 4; IX. 112, 4.

मंडूकाः VII. 103, 1; 10; X. 166, 5.

मंडूकाः VII. 103, 7.

मंडूकाःऽश्च X. 166, 5.

मंडूकानां VII. 103, 2.

मंडूक्यां X. 16, 14.

मंडूरऽधाणिकीः X. 155, 4.

मा II. 28, 5; 6; 29, 1; V. 2, 8; VI. 67,
2; X. 10, 8; 10; 12; 86, 6²; 95, 8;
166, 3.

मतयः I. 62, 11; 165, 4; 186, 7; III. 41,
5; 43, 2; V. 87, 1; VI. 10, 2; VII. 10,
3; IX. 72, 6; 85, 7; 11; 86, 31; 46;
95, 4; 97, 34; 106, 11; X. 7, 2; 43, 1;
91, 12; 111, 1.

मतऽवचसा I. 46, 5.

मतऽर्षान् IX. 86, 13.

मतऽाभ्यां X. 163, 3.

मतिः I. 141, 1; 142, 4; III. 39, 1; 55, 8;
V. 44, 9; 57, 1; 67, 3²; VI. 8, 1; VII.
66, 8; 104, 6; VIII. 6, 34; 18, 7; 74,
7; IX. 69, 1; 2; X. 33, 2; 47, 6;
119, 4.

मतिऽभिः I. 60, 5; II. 18, 1; 23, 6; 10; III.
30, 20; 43, 3; IV. 3, 16; V. 80, 1; VI.
5, 1; 22, 2; 23, 6; 34, 5; VII. 12, 3;
37, 2; 39, 6; 69, 6; 77, 6; 78, 2;
VIII. 9, 6; 23, 23; IX. 68, 7; 75, 4;
84, 5; 86, 24; 96, 15; 97, 32; 35;
103, 1; 105, 2; 107, 24; X. 6, 5; 7,
2; 64, 15; 16; 67, 9; 88, 5; 123, 1.

मति I. 6, 6; 33, 13; 57, 1; 105, 15; 136,
1; 143, 1; II. 24, 1; III. 26, 8; VII.
4, 1; 88, 1; 100, 2; VIII. 6, 31; 32;
9, 16; 59, 6; IX. 21, 7; 32, 3; 107,
18; X. 25, 10; 91, 8; 14; 119, 5.

मती I. 82, 2; 165, 1; II. 24, 9; 13; VIII.
6, 39; 25, 24; 51, 3; IX. 7, 6; 20, 3;
44, 2; 63, 21; 64, 10; 71, 3; 72, 1;
X. 11, 6.

मतीः I. 114, 1; VII. 29, 3; IX. 72, 5;
95, 1.

मतीनां I. 46, 5; 7; 61, 3; 86, 2; 184, 2;
III. 5, 3; 46, 4; 49, 3; IV. 32, 15;
V. 43, 9; VI. 17, 2; 44, 2; 69, 2-4;
VII. 13, 1; IX. 10, 6; 76, 4; 86, 19;
96, 5; 97, 37; 103, 4; X. 26, 4.

मनुष्याः IX. 71, 5.

मत्ते VIII. 68, 2.

मत्ऽकृतानि II. 28, 9.

मत्या V. 58, 5.

मत्ऽसंज्ञा X. 86, 1.

मत्सन् VI. 44, 16.

मत्सन् IV. 31, 2; V. 40, 4.

मत्सन् IX. 85, 1.

मत्सन्ति VIII. 94, 6.

मत्संय I. 186, 1.

मत्सरः I. 175, 1; 2; II. 41, 14; IX. 13, 8;
17, 3; 27, 5; 34, 4; 63, 24; 65, 10;
66, 7; 72, 7; 86, 10; 21; 96, 8; 13;
97, 11; 107, 23.

मत्सरं IX. 26, 6; 30, 6; 46, 4; 6; 53, 4;
63, 10; 17; X. 30, 9.

मत्सरश्चान् IX. 97, 32.

मत्सरस्य I. 125, 3.

मत्सराः I. 14, 4; 137, 1²; IX. 107, 25.

मत्सरायि VII. 73, 4.

मत्सरसः I. 15, 1; VI. 17, 4; IX. 21, 1; 69, 6; 107, 14.

मत्सरिन्नामः IX. 63, 2; 67, 2; 76, 5; 99, 8.

मत्सि I. 9, 1; 175, 1; 176, 1; IX. 90, 5; 6; 97, 42⁵.

मत्स्यं X. 68, 8.

मत्स्यासः VII. 18, 6.

मत्स्य I. 9, 3; III. 41, 8; VIII. 1, 23; 3, 1; 6, 39; 13, 14; 92, 30; 99, 2.

मत्स्य II. 41, 17; III. 60, 5; 6; IV. 32, 14; VIII. 54, 2; X. 122, 5.

मत्स्यात् IX. 77, 2.

मत्स्यायति I. 141, 3.

मत्स्यायन् V. 30, 8; VI. 20, 6.

मत्सितः VI. 48, 5.

मत्सितं III. 9, 5; VIII. 48, 6.

मत्सीः I. 127, 11.

मत्सीत् I. 71, 4; 148, 1.

मत्सीनां VIII. 53, 8.

मत्स्यंतः I. 127, 7.

मत्स्या I. 181, 5.

मत्स्यमानः V. 11, 6.

मत्स्याः VIII. 46, 23.

मद् X. 63, 3.

मदः I. 4, 2; 80, 2; 86, 4; 127, 9; 175, 1; 2; 5; IV. 49, 1; V. 40, 2; 44, 11; VI. 19, 7; 24, 1; 33, 1; 44, 1; VII. 22, 2; VIII. 12, 1; 46, 8; 92, 16; 17; IX. 17, 3; 25, 1; 27, 5; 61, 19; 62, 14; 63, 16; 22; 64, 2; 12; 68, 3; 69, 3; 79, 5; 80, 2; 85, 2; 86, 35; 42; 46; 97, 6; 99, 3; 105, 2; 107, 17; 108, 1²; X. 25, 10; 29, 3; 93, 8.

मदश्च्युत् IX. 12, 3.

मदश्च्युतः IX. 98, 3.

मदश्च्युतः I. 126, 4; IX. 32, 1; 79, 2.

मदश्च्युतं I. 51, 2; 85, 7; VIII. 1, 21; 7, 13; 96, 5; IX. 53, 4; 108, 11; X. 30, 9.

मदश्च्युता I. 81, 3; VIII. 33, 18; 34, 9.

मदश्च्युता VIII. 22, 16; 35, 19.

मदश्च्युति VIII. 74, 13.

मदत I. 182, 1.

मदत I. 51, 1.

मदता I. 121, 11.

मदति IV. 29, 2; 38, 3.

मदति VIII. 15, 9.

मदथ IV. 34, 11; V. 54, 10; VIII. 7, 20.

मदथः I. 108, 7; VIII. 26, 17.

मदन् VI. 18, 14.

मदन्श्च VIII. 14, 10.

मदतः I. 185, 9; III. 53, 10; 54, 20; 59, 3; IV. 33, 10; 50, 2; VI. 44, 20; VII. 59, 7; X. 68, 1; 165, 5.

मदतं III. 26, 9; V. 32, 4.

मदता I. 184, 2; 5; III. 53, 1; X. 14, 7.

मदति I. 84, 10; 85, 1; 154, 4; 5; 173, 8; 184, 4; III. 6, 8; V. 52, 1; 61, 14; VII. 49, 4; 97, 1; VIII. 29, 7; 46, 32²; X. 14, 10; 120, 1.

मदति I. 109, 3; 162, 7; III. 4, 7; 7, 7; 34, 8; IV. 17, 5; VII. 57, 1; X. 14, 3; 73, 8; 82, 2.

मदती V. 56, 3; X. 17, 8.

मदती इति III. 54, 6.

मदतीः VII. 6, 4; 47, 3; X. 124, 8.

मदतु VI. 75, 18.

मदपती इति मदपती VI. 69, 3.

मद I. 84, 4; III. 42, 2; IV. 26, 6; 33, 11; VI. 43, 2; VIII. 1, 21; 15, 4; 45, 22; IX. 6, 2; 3; 9; 23, 4; 46, 6; 48, 2; 78, 4; 104, 2; 106, 5; 107, 14; X. 96, 1; 104, 2; 144, 2²; 147, 4.

मदश्च्युतः I. 52, 3.

मदस्य II. 16, 6; V. 32, 5; VI. 37, 2; VIII. 5, 14; IX. 23, 1; X. 96, 9.

मदाः I. 53, 6; IV. 34, 1; 2; VI. 17, 4;
VII. 23, 5; VIII. 14, 10; 16, 4; 49, 3;
IX. 75, 5; 86, 1; 101, 4.

मदानां IV. 31, 2; VIII. 92, 6; IX. 23, 7.

मदानां VI. 69, 3; VIII. 93, 31; IX. 104, 5.

मदानः IX. 107, 2.

मदानसि IX. 110, 2.

मदाय I. 16, 8; 30, 3; 37, 15; 81, 1; 104,
9; 109, 4; 117, 1; 130, 2; 135, 1; 5;
II. 18, 6; 19, 1; 34, 5; III. 32, 2; 10;
15; 35, 1; 47, 1; IV. 21, 7; 27, 5²;
34, 4; 35, 4; 6; 37, 4; 49, 2; V. 43,
3; 5; 6; VI. 40, 1; 2; 44, 19; VII.
24, 3; 32, 4; 90, 1; 97, 1; VIII. 1, 26;
9, 17; 33, 15; 36, 1; 46, 7; 64, 12;
66, 6; 82, 5; 95, 3; IX. 2, 7; 8; 6, 6;
8, 5; 10, 4; 11, 8; 16, 1; 38, 3; 43, 1;
45, 1; 3; 51, 4; 62, 4; 20; 66, 29;
88, 1; 90, 5; 96, 9; 97, 5; 10; 11;
15; 19; 101, 8; 105, 1; 106, 8; 107, 9;
109, 11; 13; 20; X. 44, 1; 112, 5.

मदासः I. 20, 5; IV. 17, 6; 35, 1; VI. 36,
1; IX. 69, 7; 86, 2.

मदिन्स्तम I. 91, 17; IX. 25, 6; 50, 5;
74, 9.

मदिन्स्तमः VIII. 64, 11; IX. 80, 3; 85, 3;
86, 10; 96, 13; 99, 6; 108, 5; 15; X.
136, 6.

मदिन्स्तमं VIII. 1, 19; 13, 23; IX. 15, 8.

मदिन्स्तमस्य IX. 62, 22.

मदिन्स्तमाः IX. 67, 18.

मदिन्स्तमासः IX. 86, 1.

मदिन्स्तमं VIII. 24, 16.

मदिः IX. 96, 21; 97, 15; 107, 12.

मदिः II. 14, 9; V. 61, 11; VI. 17, 11; 20,
6; VIII. 38, 3.

मदिरस्य I. 166, 7; X. 112, 6.

मदिराणि VI. 69, 7.

मदिरासः VIII. 53, 4; IX. 85, 7; 86, 2.

मदिरे VIII. 21, 5.

मदिरेण X. 94, 4.

मदिः IX. 6, 9.

मदिः VI. 47, 2.

मदिहया IX. 1, 1.

मदिहाः IV. 17, 6.

मदे I. 46, 12; 52, 5; 10; 14; 56, 3; 5;
6; 80, 1; 85, 10; 119, 9; 121, 4; 173,
7; II. 15, 1-9; 17, 1; III. 43, 7²; IV.
26, 7; V. 2, 10; 53, 3; VI. 27, 1²; 43,
1; 3; 44, 14; 69, 5; VII. 37, 1; 82, 3;
VIII. 1, 21; 3, 8; 7, 12; 14, 7; 17, 8;
32, 1; 28; 33, 4; 48, 6; 66, 2; 92, 16;
93, 8; X. 21, 1; 44, 8; 50, 7; 96, 6.

मदेन VIII. 1, 21; IX. 7, 7; 98, 7.

मदेभिः IV. 35, 9.

मदेन I. 30, 13; VI. 4, 8; 17, 15; VII. 1,
24; X. 131, 1.

मदेन I. 91, 21; III. 58, 6; IV. 16, 19;
42, 10; V. 36, 2; 49, 5; VI. 19, 13;
49, 13; 52, 14; VII. 19, 8; 64, 3; X.
67, 9.

मदेऽमदे I. 81, 7; VIII. 13, 7; X. 120, 4.

मदेऽदुः VIII. 101, 3.

मदेरिति मदेः VIII. 92, 16.

मदेः इति X. 106, 6.

मदेषु I. 131, 5; 134, 5; VII. 20, 4; 21, 1;
VIII. 46, 14; IX. 1, 10; 18, 1; 61, 1;
X. 112, 4; 120, 2.

मद्यः IV. 22, 8; IX. 38, 5; 86, 35.

मद्यं II. 14, 1; VI. 68, 10; VII. 92, 1;
IX. 6, 2; 23, 4; 65, 15; 107, 14.

मद्यानि VII. 68, 2.

मद्याय VIII. 2, 25.

मद्यासु I. 153, 4.

मद्रिक् I. 177, 1; 3; VI. 31, 5.

मद्रिक् III. 41, 1; VI. 38, 2.

मद्रिक् VII. 24, 3.

मद्रिक् VI. 22, 11.

मङ्गने VIII. 92, 19.

महा IX. 86, 35.

मधु I. 14, 10; 15, 11; 19, 9; 25, 17; 90, 6²; 7²; 112, 11; 21; 116, 12; 117, 22; 166, 2; 191, 10-13; II. 36, 4; 6; 37, 2; 39, 6; III. 31, 11; 39, 6; 53, 10; IV. 18, 13; 43, 5; V. 61, 11; VI. 11, 3; 60, 15; 70, 5; VIII. 5, 11; 7, 10; 8, 1; 3; 4; 10, 4; 17, 5; 24, 13; 26, 20; 33, 13; 38, 3; 48, 1; 65, 8; 69, 6; 72, 11; 97, 8; IX. 1, 8; 2, 3; 11, 5; 18, 2; 39, 5; 62, 20; 67, 11; 32; 69, 2; 70, 8; 72, 2; 74, 3; 75, 2; 85, 4; 86, 10; 20; 48; 107, 5; X. 23, 4; 32, 5; 40, 6; 49, 10; 68, 8; 73, 9; 76, 6; 94, 3; 4; 9; 106, 8; 10; 11; 120, 3; 138, 2; 154, 1; 167, 1; 170, 1.

मधुश्चदः I. 164, 22.

मधुश्चर्योसः I. 62, 6.

मधुश्चिह्नः I. 44, 6.

मधुश्चिह्नं I. 13, 3; 60, 3.

मधुश्चिह्नाः IX. 73, 4; 85, 10.

मधुदुष्टे इति मधुदुष्टे VI. 70, 1; 5.

मधुदुष्टोचं VII. 101, 1.

मधुधा III. 61, 5.

मधुधारे II. 24, 4.

मधुनः III. 1, 8; IV. 35, 4; 44, 4; 45, 1; VI. 20, 3; VIII. 5, 19; 24, 20; 100, 2; IX. 83, 4; X. 113, 2.

मधुला I. 23, 16; 34, 3; 109, 4; 154, 4; 157, 2; II. 37, 5; III. 8, 1; IV. 26, 5; 45, 3; 57, 8; IX. 11, 2; 86, 43; X. 54, 6; 68, 4; 110, 10; 120, 3.

मधुने IV. 45, 3.

मधुपं V. 32, 8.

मधुपारिं X. 41, 3.

मधुपातमा VIII. 22, 17.

मधुपृथं II. 10, 6.

मधुपृष्ठं IX. 89, 4.

मधुप्रेभिः I. 34, 10; IV. 45, 3.

मधुप्रेयः VI. 44, 21.

मधुप्रेयं I. 34, 11; X. 41, 3.

मधुप्रेयाय IV. 14, 4.

मधुप्री I. 180, 2.

मधुप्रतीकः X. 118, 4.

मधुश्चरसः IV. 33, 3.

मधुश्चरः I. 28, 8; 78, 5; 90, 7; 119, 9; II. 13, 6; III. 7, 2; 32, 4; IV. 3, 9; 57, 3; 58, 10; V. 63, 1; 69, 2; VIII. 8, 11; IX. 86, 18; 37; X. 24, 6²; 63, 3; 64, 9.

मधुश्चरः X. 24, 6.

मधुश्चरती I. 22, 3; III. 57, 5.

मधुश्चरतीः IV. 57, 3; IX. 97, 31; X. 30, 4.

मधुश्चरतमः I. 47, 1; IX. 63, 16; 64, 22; 67, 16; 100, 6; 105, 3; 106, 6; 108, 1; 15.

मधुश्चरतमं I. 47, 3; V. 11, 5; VII. 47, 2; 102, 3; VIII. 9, 7; IX. 30, 5; 6; 51, 2; 62, 21; 63, 19; 80, 4; X. 14, 15.

मधुश्चरतमस्य VI. 68, 11.

मधुश्चरतमाः VIII. 3, 15; IX. 12, 1; 101, 4.

मधुश्चरतमानि X. 112, 7.

मधुश्चरभिः IV. 3, 12.

मधुश्चरता I. 157, 4.

मधुश्चरतः I. 135, 1; IV. 45, 2; 4; 5; V. 63, 4; VII. 60, 4; 90, 1; 96, 5; IX. 68, 1; 86, 1; 2; X. 98, 4.

मधुश्चरतं I. 13, 2; 112, 9; 142, 2; 180, 4; III. 4, 2; 35, 8; IV. 45, 3; 5; 57, 2; 58, 11; VI. 44, 14; VII. 47, 1; 69, 3; VIII. 51, 10; 57, 4; 87, 2; IX. 80, 5; 85, 10; 97, 14; X. 24, 1; 30, 3; 7; 8; 96, 13.

मधुश्चरान् I. 90, 8²; II. 41, 14; IV. 57, 3; 58, 1; VI. 47, 1; VIII. 9, 4; 17, 6; IX. 61, 9; 63, 3; 68, 8; 69, 2; 77, 1; 85, 6; 87, 4; 96, 13; 97, 48; 106, 7; 110, 11; X. 98, 3.

मधुश्चरान् V. 73, 8; 74, 9.

मधुला I. 191, 10-13.

मधुसूक्तः IV. 6, 5; V. 43, 2; VII. 7, 4.
 मधुसूक्तीः V. 77, 3.
 मधुसूक्ती I. 87, 2.
 मधुसूक्ती VIII. 26, 6.
 मधुसूक्ताह्नः I. 157, 3.
 मधुसूक्ताह्नं X. 41, 2.
 मधुसूक्ताह्ने I. 34, 2.
 मधुसूक्थं X. 75, 8.
 मधुसूक्ते इति मधुसूक्ते VI. 70, 5.
 मधुसूक्तः VII. 49, 3; IX. 62, 7.
 मधुसूक्तं IV. 57, 2; IX. 12, 6; 23, 4; 36, 2; 50, 3; 65, 8; 66, 11; 67, 9; 103, 3; 107, 12.
 मधुसूक्ता VI. 70, 5.
 मधुसूक्त IV. 3, 3; X. 64, 15.
 मधुसूक्तस्तमः III. 58, 9.
 मधुसूक्तः V. 5, 2.
 मधुसूक्ता I. 117, 6; 183, 4; III. 1, 7; 43, 3; IV. 46, 1; X. 5, 4.
 मधुसूक्ता I. 177, 3; III. 57, 5; 58, 4; V. 43, 3; VII. 24, 2; 67, 4; X. 29, 6; 30, 13; 54, 6.
 मधु इति I. 187, 2.
 मधु इति I. 187, 7.
 मधुः I. 14, 8; II. 34, 5; III. 40, 6; V. 43, 6; VIII. 6, 43; 103, 6; IX. 5, 3; 17, 8; 23, 1; 51, 3; 73, 2; 75, 4; 106, 14; X. 49, 10.
 मधुः VII. 32, 2; 59, 6; VIII. 21, 5; IX. 11, 5.
 मधुतः III. 21, 5; VIII. 2, 9; X. 42, 11.
 मधुदिनं X. 151, 5.
 मधुदिनात् IV. 28, 3.
 मधुदिने V. 69, 3; 76, 3; VIII. 1, 29; 13, 13; 27, 19; 21.
 मधुः III. 30, 17; VI. 43, 2; VII. 88, 3; VIII. 40, 3; X. 55, 3; 111, 8.
 मधुः I. 164, 1; VIII. 41, 2.
 मधुः I. 24, 15; 25, 21; VII. 32, 16; VIII. 61, 15; IX. 108, 9.

मधुसूक्ताद II. 29, 4.
 मधुसूक्तीः इति X. 97, 12.
 मधुसूक्ती I. 108, 9; 10.
 मधुसूक्ता VI. 25, 1; X. 81, 5.
 मधुसूक्ताः X. 15, 1.
 मधुसूक्ताभिः VI. 62, 11.
 मधुसूक्ताः IV. 25, 8; VI. 21, 5.
 मधुसूक्ता IX. 70, 4.
 मधुसूक्ते V. 60, 6.
 मधुसूक्तेभिः III. 32, 13.
 मधुसूक्तेषु I. 27, 5.
 मधुसूक्तेषु I. 173, 10.
 मधुसूक्ता I. 89, 9; 115, 4; II. 38, 4; X. 61, 6.
 मधुसूक्ता VII. 33, 13; 49, 1.
 मधुसूक्ता I. 32, 10; 33, 11; 69, 2; 105, 10; 11; 108, 12; 158, 3; 164, 30; 182, 7; III. 14, 2; IV. 58, 5; V. 1, 6; 44, 3; 47, 3; VI. 12, 1; VII. 41, 4; 49, 3; 68, 7; 89, 4; VIII. 27, 20; 34, 18; 70, 10; IX. 65, 23; X. 5, 1; 11, 2; 15, 14; 102, 5; 9; 138, 3; 139, 2.
 मधुसूक्ता I. 14, 4; 7; 34, 10; 47, 9; 84, 10; 85, 6; 117, 1; 135, 4; 8; 141, 3; 154, 5; 169, 4; 180, 1; 4; 181, 6; 182, 2; II. 16, 5; 19, 2; III. 31, 16; 36, 7; 40, 1; 47, 1; IV. 20, 4; 27, 5; 34, 6; 45, 3; 4; 47, 1; 50, 3; V. 33, 7; 34, 2; 43, 3; 4; 54, 8; 62, 7; 73, 8; VI. 39, 1; 41, 2; 69, 7; VII. 38, 8; 57, 1; 73, 2; 74, 3; 91, 5; 6; 92, 2; 101, 4; VIII. 1, 25; 5, 14; 24, 16; 49, 4; 50, 4; 53, 3; 59, 3; 69, 7; 82, 1; 85, 1; 87, 1; IX. 2, 9; 7, 2; 8; 9; 24, 7; 62, 6; 71, 4; 77, 2; 86, 40; 89, 3; 6; 97, 44; 109, 20; X. 5, 5; 29, 7; 30, 8; 83, 7; 96, 12; 112, 6; 116, 1; 4; 123, 3.
 मधुसूक्ता I. 47, 4; 142, 3; 188, 2; III. 54, 21; 58, 6; 62, 16; IV. 38, 10; 43, 5; V. 19, 3; 42, 3; 43, 1; VIII. 4, 8; 72, 9;

IX. 5, 10; 97, 11; 107, 6; X. 12, 4;
34, 7; 110, 2.

मनः I. 25, 3; 32, 8; 48, 4; 54, 3; 9; 55,
7; 71, 9; 84, 3; 94, 12; 102, 5; 119,
9; 134, 1; 138, 1; 159, 2; 164, 18;
170, 3; 187, 6; II. 26, 2; III. 37, 2;
V. 30, 4; 35, 4; 36, 3; 39, 3; 61, 7;
81, 1; VI. 9, 5; 6; 16, 17; 53, 3; 75,
6; VII. 20, 6; 24, 2; 25, 1; 27, 5;
VIII. 1, 7; 11, 7; 13, 20; 17, 13; 19,
20; 24, 6; 31, 15; 33, 17; 45, 32; 36;
61, 2; 62, 5; 92, 28; 99, 4; 100, 5;
IX. 114, 1; X. 10, 3; 13; 14; 11, 2;
25, 1; 43, 2; 57, 3-6; 58, 1; 59, 5;
60, 8; 10; 61, 3; 85, 10; 117, 2; 119,
1; 145, 6; 152, 5; 164, 1; 2; 191,
3; 4.

मनःऽच्छंगा X. 106, 8.

मनःऽषित् IX. 11, 8.

मनःऽजवसा I. 117, 15; VIII. 22, 16.

मनःऽजवाः I. 163, 9; IV. 26, 5; V. 77, 3;
VI. 63, 7; VII. 68, 3; VIII. 100, 8.

मनःऽजवेभिः VI. 62, 3.

मनःऽजवेभु X. 71, 7.

मनःऽजुषः I. 85, 4; 181, 2; 186, 5.

मनःऽजुषं I. 119, 1; X. 81, 7.

मनःऽजुषा I. 23, 3; VI. 22, 6.

मनःऽधृतः III. 38, 2.

मनःऽयुजः I. 14, 6; 51, 10; IV. 48, 4; V.
75, 6.

मनःऽयुजं VIII. 13, 26; IX. 100, 3.

मनःऽयुजा VIII. 5, 2.

मनःऽवाताः III. 38, 2.

मनना III. 6, 1.

मननाः IX. 70, 3.

मनंत X. 67, 2.

मनन्या X. 106, 8.

मननवः I. 89, 7; VIII. 18, 22; X. 66, 12;
91, 9.

मनवते X. 12, 6.

मनवे I. 31, 4; 36, 10; 112, 16; 128, 2;
130, 5; 8; 140, 4; 165, 8; 166, 13;
189, 7; II. 19, 4; 20, 7; III. 34, 4;
57, 4; IV. 26, 4; 28, 1; V. 2, 12²; 30,
7; 31, 6; VI. 49, 13; VII. 91, 1; VIII.
10, 2; 15, 5; 22, 6; 23, 17; 27, 4; 14;
21; IX. 96, 12; X. 11, 3; 43, 4; 8;
46, 9; 49, 9; 73, 7; 76, 3.

मनवे X. 52, 1.

मनसः I. 76, 1; 117, 2; 118, 1; 151, 8;
181, 3; 183, 1; IV. 36, 2; VII. 33, 11;
IX. 11, 8; 28, 1; 97, 22; 28; X. 30,
1; 37, 12; 39, 12; 71, 8; 87, 13; 90,
13; 112, 2; 128, 4; 129, 4.

मनसः X. 164, 1.

मनसस्य V. 44, 10.

मनसा I. 20, 2; 31, 13; 33, 11; 54, 5; 61,
2; 64, 1; 76, 1; 77, 2; 91, 23; 93, 8;
102, 3; 109, 1; 112, 18; 139, 2; 145,
2; 151, 8; 157, 6; 158, 2; 163, 6;
12; 164, 5; 8; 27; 36; 37; 165, 2;
171, 2²; 173, 11; 182, 5; II. 3, 2; 3;
10, 5; 23, 12; 32, 2; 3; 40, 3; III. 1,
13; 4, 5; 8, 4; 14, 5; 19, 3; 26, 1;
31, 1; 5; 9; 38, 6; 60, 1; 2; IV. 1,
15; 2, 3; 16, 10; 24, 6; 25, 3; 27, 3;
33, 9; 58, 6; V. 42, 4; 44, 7; VI. 28,
5; 40, 3; 4; 46, 10; 49, 5; VII. 4,
8; 64, 4; 67, 1; 7; 69, 2; 90, 5; 98,
2; 100, 1; 104, 8; VIII. 2, 37; 26,
25; 31, 12; 48, 7; 84, 5; 102, 22; IX.
68, 5; 74, 8; 77, 2; 4; X. 2, 5; 5, 3;
17, 12; 30, 6; 13; 31, 2; 47, 7; 50,
7; 53, 1; 11; 63, 7; 65, 5; 67, 8; 70,
4; 71, 2; 74, 2; 87, 4; 82, 1; 85, 9;
88, 16; 95, 1; 114, 4; 116, 2; 121, 6;
130, 6; 135, 3; 147, 2; 160, 3; 177,
1; 2; 181, 3; 183, 1.

मनसि X. 10, 3.

मनसे I. 73, 10; 108, 2; IV. 37, 2; VI. 21, 4.

मन्त्रार्थ X. 85, 12.

मन्त्रार्थे X. 171, 3.

मन्त्रार्थे VIII. 45, 31.

मन्त्रार्थे X. 27, 5.

मन्त्रार्थे II. 12, 1.

मन्त्रा VIII. 78, 2; X. 6, 3.

मन्त्राणि V. 1, 4; VI. 44, 8; VII. 56, 8; VIII. 2, 21; X. 103, 10; 191, 2.

मन्त्रान् X. 61, 6.

मन्त्रानाः VI. 67, 10.

मन्त्रा I. 173, 2.

मन्त्राग्ने I. 24, 2.

मन्त्राग्ने I. 24, 1; 26, 8; 159, 5; V. 13, 2; 35, 8; 48, 1; 50, 5²; 66, 3; VII. 66, 12; 82, 10; VIII. 11, 5; 47, 3; 53, 7; 61, 11; 68, 13; IX. 41, 2; X. 64, 1.

मन्त्रायतः II. 26, 2.

मन्त्रायति I. 133, 4².

मन्त्रायुः IV. 25, 2; 5.

मन्त्रार्थे II. 33, 5; IV. 33, 2.

मन्त्रायोः I. 92, 9; IV. 24, 7.

मन्त्रावसू इति V. 74, 1.

मन्त्रिये VI. 9, 6.

मन्त्रीषया I. 94, 1; V. 17, 2; VIII. 72, 3.

मन्त्रीषा I. 54, 8; 61, 2; 70, 1; 76, 1; 91, 1; 101, 7; 126, 1; 165, 10; 186, 1; II. 20, 1; III. 8, 5; 33, 5; 57, 4; V. 11, 5; 47, 1; VI. 49, 4; 67, 2; VII. 24, 2; 34, 1; 70, 7; 99, 6; X. 4, 6; 29, 3; 114, 6; 124, 9; 129, 4.

मन्त्रीषाः I. 62, 11; IV. 11, 3; 41, 8; 9; VI. 34, 1; 66, 11; IX. 68, 8; 86, 17; 95, 3; 96, 7; X. 26, 1; 29, 4.

मन्त्रीषाणां X. 45, 5.

मन्त्रीषां I. 110, 6; 112, 24; III. 38, 1; 57, 1; 58, 2; IV. 5, 3; 6, 1; 11, 2; V. 83, 10; VI. 47, 3; VII. 22, 4; 85, 1; VIII. 59, 6; 96, 11; IX. 95, 5; 97, 34; X. 20, 10; 28, 5; 77, 8; 94, 14; 111, 1; 177, 2.

मन्त्रीषिणः II. 19, 1; X. 81, 4; 111, 1.

मन्त्रीषिणः I. 164, 45; II. 21, 5; III. 10, 1; V. 57, 2; VIII. 5, 16; 43, 19; 44, 19; IX. 68, 6; 72, 2; 6; 73, 7; 79, 4; 85, 3; 99, 5; 107, 14; X. 64, 15.

मन्त्रीषिणः I. 13, 5; 182, 1.

मन्त्रीषिणो IX. 78, 3.

मन्त्रीषिणो VIII. 14, 2.

मन्त्रीषिणः I. 34, 1; 52, 3; IX. 64, 13; 76, 2; 86, 19; 20; 107, 11.

मन्त्रीषी VII. 22, 6; IX. 91, 1; 96, 8; 97, 56; X. 63, 17.

मनुः I. 36, 19; 80, 16; 114, 2; 139, 9²; II. 33, 13; IV. 26, 1; V. 45, 6; VIII. 63, 1; X. 51, 5; 53, 6; 62, 8; 11; 63, 7; 69, 3; 100, 5.

मनुःसहितः I. 13, 4; 14, 11; VI. 16, 9; VIII. 19, 24; 34, 8; X. 26, 5.

मनुःसहितं I. 106, 5; III. 2, 15; VI. 70, 2; VIII. 19, 21.

मनुःज्ञातं I. 45, 1.

मनुतां VI. 47, 29.

मनुता VII. 2, 3.

मनुःप्रोक्तः X. 63, 1.

मनुं I. 112, 18; VI. 21, 11; IX. 92, 5.

मनुःश्च II. 10, 6.

मनुषः I. 26, 4; 36, 7; 76, 5; 128, 1; 167, 3; 175, 3; 180, 9; 181, 8; 189, 7; II. 2, 5; 6; 8; 18, 2; III. 2, 1; 3, 2; 6; 26, 2; 60, 6; IV. 1, 9; 2, 1; 6, 11; 37, 1; V. 5, 7; 29, 1; 7; VI. 4, 1; 10, 2; 14, 2; 15, 4; VII. 8, 2; 9, 4; 70, 2; 73, 2; VIII. 23, 13; 49, 8; 50, 8; 87, 2; IX. 72, 4; X. 11, 5; 21, 7; 25, 8; 49, 7; 80, 6; 104, 4; 110, 1; 7.

मनुषः X. 63, 6.

मनुषस्य I. 31, 11.

मनुषा II. 10, 1.

मनुषाश्च I. 130, 9.

मनुष्य I. 117, 21; X. 65, 4.
 मनुष्ये I. 52, 8; II. 20, 6; V. 29, 3; VII.
 99, 3; 100, 4; IX. 74, 5; X. 99, 7;
 104, 8.
 मनुष्यः I. 59, 4; II. 18, 1; X. 98, 8.
 मनुष्यज्ञाः X. 85, 40.
 मनुष्या I. 92, 11; 124, 2; II. 23, 9.
 मनुष्याः I. 164, 45; IV. 1, 13; VII. 89, 5;
 X. 35, 8; 85, 37; 109, 6; 130, 5; 6;
 150, 4.
 मनुष्यान् VI. 47, 16.
 मनुष्यास्तः X. 70, 3.
 मनुष्यासु I. 148, 1.
 मनुष्येभिः III. 4, 8; 29, 2.
 मनुष्येइति III. 1, 10.
 मनुष्यात् I. 31, 17; 44, 11; 46, 13; 105, 13;
 14; II. 5, 2; III. 17, 2; 32, 5; IV. 34,
 3; 37, 3; V. 21, 1³; VI. 68, 1; VII. 2,
 3; 11, 3; VIII. 27, 7; 43, 13; 43, 27;
 X. 61, 15; 70, 8; 110, 8.
 मनूनां I. 96, 2.
 मनैः X. 97, 1.
 मनोः I. 68, 4; III. 60, 3; VII. 35, 15;
 VIII. 30, 2; 47, 4; 98, 6; X. 36, 10.
 मनोतरां I. 46, 2; VIII. 8, 12.
 मनोतां II. 9, 4; VI. 1, 1; IX. 91, 1.
 मनौ VIII. 51, 1; 52, 1.
 मनौ VIII. 72, 2; IX. 63, 8; 65, 16.
 मंतवः I. 152, 1; IX. 73, 6; X. 63, 8.
 मंतवे I. 112, 2.
 मंतवे VII. 4, 8.
 मंतुः X. 32, 4.
 मंतुश्च I. 42, 5; VI. 56, 4; X. 134, 6.
 मंतः I. 147, 4; 152, 2; X. 50, 4; 6; 191, 3.
 मंतस्कृतां IX. 114, 2.
 मंतैः I. 31, 13; 40, 5; 6; 74, 1; II. 35, 2;
 VII. 7, 6; 32, 13; X. 106, 11; 191, 3.
 मंतयति I. 164, 10.

मंतये X. 191, 3.
 मंतश्चुत्तं X. 134, 7.
 मन्ताः VI. 50, 14; X. 14, 4; 95, 1.
 मन्तान् I. 67, 2.
 मन्त्रेभिः I. 67, 3.
 मन्त्रैः III. 53, 8; X. 88, 14.
 मन्थः X. 86, 15.
 मन्थत III. 29, 5.
 मन्थति III. 29, 6.
 मन्थति VI. 15, 17.
 मन्थां I. 28, 4.
 मन्थाम् III. 29, 1.
 मन्थिनं III. 32, 2.
 मन्थिनां IX. 46, 4.
 मंद VI. 18, 9.
 मंदतु VI. 17, 3; VII. 22, 1.
 मंदत्सीराय VIII. 69, 1.
 मंदधौ IV. 16, 2.
 मंदध्वे VIII. 7, 14.
 मंदन् X. 89, 16.
 मंदनाः IX. 107, 26.
 मंदंतु I. 134, 2; II. 11, 11; VIII. 1, 15; 4,
 4; 45, 14.
 मंदंतु I. 139, 6; VIII. 45, 24; 64, 1.
 मंदमानः IX. 65, 5; X. 73, 5; 112, 2.
 मंदमानाः VI. 67, 5.
 मंदमानाय X. 50, 1.
 मंदय III. 30, 20.
 मंदयत्संसं I. 4, 7.
 मंदयथै IV. 29, 3.
 मंदयन् IX. 67, 16.
 मंदयुः I. 173, 2.
 मंदसानः I. 10, 11; 100, 14; 131, 4; II. 11,
 3; 15; 17; 30, 5; IV. 17, 3; 26, 3;
 29, 1; 32, 10; V. 60, 8; VI. 17, 5; 26,
 6; VIII. 49, 4; 93, 21; X. 28, 7.
 मंदसानं V. 29, 2.

मंदसाना IV. 50, 10; VIII. 87, 2.
 मंदसानाः II. 11, 14; IV. 34, 10; 35, 6;
 V. 60, 7; VII. 36, 7.
 मंदसे I. 51, 12; VIII. 12, 16; 17; 54, 2.
 मंदसे VIII. 93, 19; X. 50, 2.
 मंदस I. 26, 5; II. 37, 1; VIII. 6, 39; 60,
 4; X. 140, 3.
 मंदस II. 36, 3; III. 41, 6; VI. 23, 8;
 VIII. 82, 3.
 मंदानः I. 80, 6; 82, 5; II. 19, 2; III. 50,
 3; V. 32, 6; VI. 43, 4; 44, 17; VIII.
 13, 4; 15, 5; 26, 25; 32, 5; 33, 7; 45,
 31; IX. 47, 1.
 मंदानं VIII. 88, 1; X. 167, 2.
 मंदाना VII. 94, 11.
 मंदामहे I. 122, 13.
 मंदिनः I. 134, 2; II. 11, 11; 20; IV. 45,
 4; IX. 101, 4; X. 28, 3; 43, 4.
 मंदिनं I. 121, 8; 12; X. 96, 6.
 मंदिना I. 54, 4; X. 94, 4.
 मंदिने I. 9, 2; 101, 1.
 मंदिभिः I. 9, 3.
 मंदि I. 9, 2.
 मंदिह I. 51, 11.
 मंदिष्ठः VIII. 2, 9.
 मंदी VIII. 2, 33; IX. 58, 1; 107, 9.
 मंदू इति I. 6, 7; X. 61, 15.
 मंदु V. 4, 1.
 मंदू I. 144, 7; VIII. 74, 7.
 मंदूश्चञ्जनी IX. 69, 2.
 मंदूः I. 26, 7; 36, 5; 141, 12; II. 28, 1;
 III. 1, 17; 10, 7; 14, 1; IV. 6, 2; 5;
 9, 3; V. 11, 3; VI. 1, 6; VII. 7, 2; 4;
 8, 2; 9, 1; 2; 42, 3; VIII. 60, 3; 103,
 6; IX. 67, 1; 109, 8; X. 6, 4; 12, 2;
 61, 20; 73, 1.
 मंदूश्चिह्नः VI. 71, 4.
 मंदूश्चिह्नं I. 190, 1; IV. 11, 5; 50, 1; V.
 25, 2.

मंदूश्चिह्ना I. 142, 8.
 मंदूश्चिह्नः V. 22, 1; VI. 11, 2; VIII. 71, 11.
 मंदूश्चिह्नं VI. 4, 7.
 मंदूश्चिह्नाः IX. 97, 26.
 मंदूश्चिह्नः III. 7, 9.
 मंदू III. 2, 15; IV. 2, 7; 26, 6; V. 17, 2;
 VI. 10, 1; 48, 14; VII. 10, 5; VIII.
 43, 31; 44, 6; IX. 65, 29; X. 46, 8.
 मंदूया I. 76, 5; V. 26, 1; VII. 16, 9; IX.
 6, 1; 107, 8.
 मंदूश्चुचः IX. 86, 17.
 मंदूश्चुचः III. 2, 4; 6, 7; VI. 39, 1; IX. 68, 6.
 मंदू I. 100, 16; VIII. 100, 10; 11; X.
 101, 2.
 मंदूः I. 166, 11; VII. 18, 3; X. 93, 4.
 मंदूः I. 122, 11.
 मंदूभिः VI. 16, 2.
 मंदू VIII. 95, 5.
 मंदूभिः VIII. 43, 31.
 मंदूः III. 45, 1.
 मंधाता X. 2, 2.
 मंधातारं I. 112, 13.
 मंधातुः VIII. 39, 8.
 मंधातुश्चत् VIII. 40, 12.
 मन्म I. 77, 4; 120, 3; 129, 6²; 131, 6;
 148, 2; 154, 3; 162, 7; II. 4, 8; 19,
 8; 41, 18; IV. 3, 3; 5, 6; 6, 1; 11,
 2; 16, 2; V. 12, 1; 41, 3; VI. 5, 6;
 38, 4; 49, 3; 52, 14; 56, 4; 62, 4; 68,
 9; VII. 10, 2; 13, 1; 57, 2; 87, 3;
 VIII. 52, 9; IX. 94, 1; X. 4, 1; 36, 5;
 54, 6; 66, 2; 96, 11; 182, 1.
 मन्मन् VI. 63, 1; X. 138, 1.
 मन्मनः I. 140, 11; VII. 94, 1; X. 35, 9.
 मन्मना I. 140, 1; 151, 8; III. 14, 5; VIII.
 6, 11; 44, 2; 12; 76, 6; IX. 42, 2.
 मन्मनां I. 151, 6.
 मन्मनि X. 12, 8.

मन्वःभिः I. 26, 2; 127, 2²; III. 11, 8; IV.
3, 15; VIII. 7, 15; 19; 41, 2; 44, 26;
60, 3; 74, 1; X. 57, 3; 78, 1; 87, 24.

मन्वःशुः VIII. 15, 12.

मन्वःसाधनः I. 96, 6; 151, 7.

मन्वःहे I. 62, 1; V. 52, 3; X. 92, 3.

मन्वादि I. 165, 13; VII. 61, 2; 6; VIII.
39, 3; X. 110, 2.

मन्वत IV. 17, 1; 4.

मन्वते VI. 52, 2.

मन्वते VIII. 4, 12; X. 85, 3; 86, 9; 91, 2;
146, 4.

मन्वथाः I. 126, 7.

मन्वमानः II. 23, 12; IV. 20, 5; 29, 2; V.
4, 10; 32, 3; VI. 25, 5; VII. 41, 2;
X. 34, 13.

मन्वमानं II. 11, 2; VI. 19, 12; X. 8, 9.

मन्वमानस्य III. 32, 4; VII. 22, 8.

मन्वमाना IV. 18, 5.

मन्वमानाः I. 190, 5; III. 53, 23; 62, 1;
VIII. 7, 34.

मन्वमानान् I. 178, 5; VII. 98, 4.

मन्वमानैः I. 33, 9.

मन्ववः IV. 31, 6.

मन्ववे I. 25, 2; 37, 7; 80, 11; 14; VI. 16,
43; VIII. 6, 4; 82, 3; 84, 4; 99, 6;
X. 34, 8; 113, 6; 147, 1.

मन्वसे I. 129, 5; V. 17, 2; 20, 1; 39, 2;
56, 2; VIII. 93, 5; X. 21, 4.

मन्वसे I. 170, 3.

मन्वाते X. 27, 11.

मन्वुः II. 24, 14; VII. 86, 6; VIII. 6, 13;
48, 8; 71, 2; X. 34, 14; 83, 2³; 84,
7; 89, 6.

मन्वुना I. 101, 2; 139, 2²; II. 24, 2; VI.
46, 4.

मन्वुभिः VII. 56, 22.

मन्वु I. 24, 6; 104, 2; II. 23, 12; IV. 17,
10; V. 7, 10; VI. 25, 2; VII. 18, 16;

36, 4; 60, 11; 61, 1; VIII. 4, 5; 19,
15; 78, 6; IX. 97, 8; X. 35, 4; 83,
2; 128, 6; 152, 3.

मन्वुसन् VII. 104, 3.

मन्वुसन्तः IV. 30, 7.

मन्वुसमीः I. 100, 6; II. 23, 4.

मन्वुसम्पः VII. 18, 16.

मन्वुससाविर् VIII. 32, 21.

मन्वे V. 9, 1; VI. 18, 4; VII. 2, 7; VIII.
48, 6; 96, 4⁴.

मन्वे I. 104, 7; 127, 1; 159, 2; IV. 2, 3;
V. 6, 1; VI. 30, 2; 52, 1; X. 7, 3; 73,
10; 99, 5; 107, 5; 130, 6; 179, 3².

मन्वेषां III. 58, 4; VIII. 26, 5.

मन्वो इति X. 83, 1-6; 84, 1-6.

मन्वोः IV. 17, 2; VI. 17, 9; X. 73, 10; 87,
13; 152, 5.

मन्वत IV. 1, 16; VIII. 29, 10.

मन्वते X. 2, 5.

मन्वानः V. 52, 15.

मन्वानाः X. 138, 1.

मन्व I. 10, 9; 23, 8; 21; 50, 11; 110, 2;
142, 4; 148, 2; 182, 4; II. 18, 7; 41,
4; 15; III. 24, 3; 42, 3; 62, 8; IV.
18, 7; 24, 10; 26, 2; 42, 1; V. 75, 1;
VI. 50, 15; 52, 14; 55, 5; 75, 19; VII.
31, 5; VIII. 1, 15; 18; 29³; 3, 3; 5,
30; 6, 12; 18; 8, 6; 9, 8; 17, 1; 19,
29; 33, 16; 38, 6; 43, 17; 44, 5; 22;
60, 6; 78, 9; 91, 6; IX. 69, 8; X. 25,
2; 27, 5; 28, 1; 33, 8; 42, 3; 47, 7;
48, 3; 53, 4; 5; 66, 11; 124, 5; 125,
7; 128, 1; 2²; 4; 145, 3; 159, 2; 3.

मन्वस्य I. 31, 11.

मन्वकाय I. 34, 6.

मन्वत IV. 18, 8³; 9.

मन्वतांश्च VI. 10, 2.

मन्वतुः III. 32, 7.

मन्वतन X. 179, 1.

ममृ I. 122, 3²; X. 116, 3⁴.
 ममृ I. 121, 6; III. 51, 11; VII. 22, 2;
 VIII. 95, 7; IX. 96, 21; X. 59, 2.
 ममृत्ति IV. 21, 9.
 ममृदः VII. 24, 1.
 ममृदः IV. 20, 4.
 ममृदन् IV. 42, 6.
 ममृद्धि X. 96, 13.
 ममृद्धि VIII. 95, 8.
 ममृद II. 33, 6.
 ममृदन् VIII. 61, 9.
 ममृदुषी V. 61, 9.
 ममृधि X. 27, 20.
 ममृन्यात् X. 31, 2.
 ममृसत्येषु X. 42, 4.
 ममृहः II. 17, 7.
 ममृहन्त VII. 52, 2.
 ममृहन्ता I. 94, 16; 95, 11; 96, 9; 98, 3;
 100, 19; 101, 11; 102, 11; 103, 8; 105,
 19; 106, 7; 107, 3; 108, 13; 109, 8;
 110, 9; 111, 5; 112, 25; 113, 20; 114,
 11; 115, 6.
 ममृहस्व III. 52, 6; X. 122, 3.
 ममृहान् I. 117, 17.
 ममृहे VIII. 1, 32; 12, 6.
 ममृहे I. 165, 13; V. 27, 1; VIII. 2, 42; X.
 62, 10.
 ममृते इति III. 32, 7.
 ममृद VI. 47, 2.
 ममृद् II. 22, 1; VII. 26, 1; 2.
 ममृर X. 55, 5.
 ममृरे III. 38, 3.
 ममृरे I. 159, 4; 163, 8; III. 38, 7²; V. 55,
 2; VII. 21, 7; IX. 83, 3; X. 78, 7.
 ममृः I. 110, 5.
 ममृजीत VII. 95, 3.
 ममृषुः X. 65, 7; 66, 9.

ममृजे IX. 14, 5.
 ममृजे VII. 26, 3; IX. 2, 5; 107, 11.
 ममृज्युः IV. 18, 8.
 ममृश्वांसं X. 39, 9.
 ममृश्वात् I. 116, 3.
 ममृ I. 160, 4; V. 85, 5; VIII. 25, 18;
 IX. 68, 3.
 ममृ I. 57, 5; 58, 1; VIII. 41, 10; 76, 12.
 ममृते इति VII. 31, 7.
 ममृः X. 107, 8.
 ममृषीः I. 140, 8.
 ममृः I. 31, 7; 89, 3; 93, 1; 114, 2; 176,
 4; 186, 5; III. 1, 3; V. 46, 4; VII.
 32, 8; 81, 3; VIII. 18, 7; 20, 24; 39,
 4; 60, 6; X. 37, 8; 40, 10; 64, 1;
 95, 1.
 ममृः I. 175, 6; 176, 6.
 ममृः I. 89, 4; II. 27, 5; 33, 13; V. 42,
 2; X. 186, 1.
 ममृः I. 187, 3; IV. 11, 4; V. 42, 1; VI.
 52, 6.
 ममृः III. 16, 6.
 ममृः I. 13, 9; 89, 4; 91, 9; 125, 4;
 166, 3; V. 43, 1; 58, 2; VII. 40, 6;
 101, 5; X. 9, 1.
 ममृः VIII. 20, 24.
 ममृः I. 138, 1; 2; IX. 65, 28; 78, 4;
 X. 39, 10.
 ममृः I. 92, 18; V. 42, 18; 43, 8; 73,
 9; VIII. 8, 9; 19; 86, 1; X. 39, 5.
 ममृः I. 117, 19; 164, 49; X. 109, 1;
 169, 1.
 ममृः I. 84, 16.
 ममृते X. 40, 10.
 ममृ VIII. 100, 1; X. 85, 36; 125, 4.
 ममृ I. 23, 22; VIII. 50, 10; IX. 66, 21;
 X. 48, 3; 128, 3⁸.
 ममृः X. 130, 2.
 ममृः VII. 99, 3.

मयूररोमः III. 45, 1.

मयूरशेषा VIII. 1, 25.

मयूरः I. 191, 14.

मरुते X. 86, 11.

मरुति I. 191, 12.

मराति I. 191, 10; 11.

मराम I. 191, 10-12.

मरामहे I. 91, 6.

मरायी X. 60, 4.

मरायु X. 106, 6; 7.

मरीचीः X. 58, 6.

मरीचीनां X. 177, 1.

मरुतः I. 15, 2; 37, 12; 38, 3; 11; 86, 1;
2; 7; 172, 1; 2; V. 57, 8; VI. 49, 11;
66, 8; VII. 59, 1; 9; 10; VIII. 7, 1;
11; 20, 23; 27, 5; 8; 83, 7; 89, 1;
3; X. 64, 12.

मरुतः I. 23, 10; 12; 31, 1; 37, 13; 40,
1; 44, 14; 52, 9; 15; 64, 6; 11; 85,
1; 10; 89, 7; 90, 4; 107, 2; 111, 4;
122, 1; 134, 4; 161, 14; 162, 1; 165, 1;
2; 166, 3; 11; 167, 2; 4; 168, 4; 8;
169, 3; 5; 170, 2; 171, 3; 173, 12;
186, 8; II. 34, 1; 8; 11; III. 14, 4;
26, 4; 5; 32, 3; 4; 35, 9; 47, 3; 54,
13; 20; IV. 2, 4; V. 3, 3; 26, 9; 29,
1; 2; 6; 30, 6; 31, 10; 41, 16²; 43,
10; 45, 4; 46, 3; 52, 6; 53, 12; 54, 3;
8; 55, 1; 57, 4; 58, 3; 5; 59, 8; 60,
2; 63, 5; 6; VI. 17, 11; 21, 9; 48,
21; 50, 4; 66, 2; 10; VII. 9, 5; 32,
10; 34, 24; 35, 9; 36, 7; 39, 5; 51,
3; 56, 16; 17; 19; 20; 57, 2; 3; 5;
6; 58, 3; 5; 6; 93, 8; VIII. 3, 21;
7, 4; 20, 14; 18; 20; 25, 10; 14; 27,
1; 46, 4; 54, 3; 94, 3; 4; 9; 11;
96, 8; IX. 51, 3; 64, 24; 81, 4; 96,
17; 108, 14; X. 35, 13; 36, 1; 37, 6;
52, 2; 63, 9; 65, 1; 66, 4; 70, 11; 73,
1; 76, 1; 92, 6; 11; 93, 4; 103, 8;
113, 3; 122, 5; 128, 2.

मरुतः I. 39, 1; 5; 8-10; 40, 2; 64, 9;
13-15; 85, 4-6; 12; 86, 6; 87, 2;
88, 1; 3; 5; 6; 130, 8; 165, 6-8;
10-15; 166, 1; 6; 8; 9; 12-15; 167,
6; 8; 9; 11; 168, 5-7; 10; 171, 1-4;
II. 33, 13; 34, 2; 3; 5-7; 9; 10; 15;
III. 16, 2; 51, 9; 62, 3; IV. 26, 4;
V. 29, 3; 36, 6; 41, 5; 42, 10; 43, 10;
53, 5; 8; 14; 15; 54, 2; 4-7; 10-12;
13²; 14; 15; 55, 4-10; 56, 3; 7; 57,
2; 6; 7; 58, 3; 4; 6; 59, 4; 60, 3;
6; 7; 83, 6; 87, 2; 8; VI. 48, 20;
50, 5; 52, 2; 66, 7; VII. 18, 25; 36,
9; 40, 3; 56, 10; 12-15; 18; 21-24;
57, 4; 7; 58, 2; 4; 59, 3; 5; 6; 8;
11; 104, 18; VIII. 7, 9; 13; 30; 18,
21; 20, 2; 6; 10; 15; 21; 22; 25;
26; 27, 6; 94, 10; X. 63, 14; 15; 64,
13; 77, 6; 78, 8.

मरुतां I. 23, 11; 38, 10; 94, 12; 114, 6;
128, 5; 167, 7; 168, 9; 169, 1; 2; 7;
II. 3, 3; III. 26, 6; IV. 3, 8; 39, 4;
55, 5; V. 52, 3; 53, 1; 56, 1; 5; 60,
1; VI. 3, 8; 11, 1; 47, 28; 48, 12;
VII. 34, 25; 56, 25; VIII. 18, 20; 20,
3; 46, 17; 94, 1; 96, 9; X. 36, 4; 64,
11; 103, 9; 137, 5.

मरुतां I. 114, 9; II. 33, 1.

मरुतांश्च I. 143, 5; III. 29, 15; IX. 70, 6.

मरुतगण VIII. 89, 2.

मरुतगणः VI. 52, 11; IX. 66, 26.

मरुतगणाः I. 23, 8; II. 41, 15.

मरुतगणे X. 66, 2.

मरुतगता I. 182, 2.

मरुतः I. 19, 1-9; 101, 9; 107, 2; 136,
7; 169, 8; 170, 5; 171, 5; 6; III. 47,
2; 4; 51, 8; 52, 7; 62, 2; IV. 34, 7;
11; V. 52, 1; 60, 8; VI. 40, 5; VII.
56, 5; 7; 23²; 82, 5; VIII. 7, 32; 35,
3; 96, 7; X. 126, 5; 157, 3.

मरुतः I. 64, 1; 85, 8; V. 5, 11; 30, 8;
52, 5; 54, 9; 60, 5; VIII. 41, 1; IX.
25, 1; 33, 3; 34, 2; 61, 12; 65, 20; X.
77, 7.

मरुतः I. 101, 8; III. 51, 7; X. 84, 1.

मरुतः V. 42, 6; VIII. 63, 10.

मरुतः I. 20, 5; VIII. 76, 4.

मरुतः II. 30, 8; VII. 31, 8.

मरुतः I. 80, 4; VIII. 13, 28.

मरुतः I. 142, 12; III. 35, 7; V. 87, 1;
VIII. 76, 8; IX. 64, 22; 65, 10; 107,
17; X. 13, 5.

मरुतः IX. 107, 25.

मरुतः I. 23, 7; 101, 1-7; III. 47, 5;
VIII. 76, 1; 5; 6.

मरुतः VIII. 35, 13.

मरुतः I. 80, 11; 100, 1-15; 114, 11; II.
33, 6; III. 4, 6; 47, 1; 50, 1; IV. 21,
3; VI. 47, 5; VIII. 36, 1; 76, 7; X.
98, 1.

मरुतः III. 13, 6.

मरुतः X. 75, 5.

मरुतः VII. 96, 2; VIII. 76, 2; 3; 9;
103, 14; X. 86, 9.

मरुतः I. 142, 9; IV. 1, 3; V. 52, 4; 56,
8; 9; VII. 42, 5; VIII. 12, 16; 27, 3.

मरुतः I. 101, 11.

मरुतः VIII. 93, 5.

मरुतः X. 27, 20.

मरुतः I. 147, 4; 5; V. 3, 7.

मरुतः II. 23, 7.

मरुतः VII. 2, 4.

मरुतः X. 122, 5.

मरुतः I. 61, 2; V. 3, 3; VII. 3, 5; 39, 3;
VIII. 84, 8; IX. 68, 6; 93, 1.

मरुतः I. 60, 5; IX. 87, 1.

मरुतः IX. 89, 4.

मरुतः IX. 14, 7.

मरुतः X. 76, 7.

मरुतः IX. 111, 2.

मरुतः IX. 99, 3.

मरुतः IV. 4, 8.

मरुतः IX. 34, 4; 107, 13.

मरुतः IX. 15, 7; 46, 6; 63, 20.

मरुतः I. 84, 19; IV. 17, 17; VIII. 66, 13;
X. 64, 2.

मरुतः IV. 18, 13; VIII. 80, 1; X. 34, 3;
117, 1; 2.

मरुतः V. 66, 1.

मरुतः I. 30, 20; 64, 13; 72, 4; 147, 5; 149,
5; 163, 7; II. 23, 7; III. 59, 2; IV.
41, 2; V. 50, 1; VI. 1, 9; 2, 4; 13, 4; 16,
26; 31; 32; 46; 59, 5; 70, 3; VII. 1,
23; 100, 1; VIII. 19, 5; 9; 20, 22;
23, 21; 44, 15; 103, 4; IX. 101, 13;
X. 11, 7; 31, 2; 63, 13; 95, 9; 105, 3.

मरुतः I. 81, 6; 114, 6; VII. 38, 2;
45, 3; 81, 5.

मरुतः VII. 16, 4.

मरुतः I. 31, 7; 84, 8; 136, 5; 141, 6; 147,
5; V. 41, 13; 61, 15; VI. 3, 1; 2; 14,
5; VIII. 71, 4.

मरुतः I. 92, 10; III. 15, 6; IV. 1, 9; 2,
10; 9, 6; 23, 5; V. 8, 4; VI. 28, 4;
VII. 82, 7; VIII. 11, 4; IX. 58, 2; 79,
2; X. 134, 2.

मरुतः I. 5, 10; 60, 2; 100, 15; 190, 1; II.
27, 10; III. 9, 6; IV. 11, 5; 17, 19;
V. 14, 2; 31, 13; VI. 21, 3; 67, 9;
VII. 1, 9; 28, 1; 37, 7; VIII. 11, 5;
X. 4, 5.

मरुतः X. 118, 6.

मरुतः IV. 10, 7; 55, 1.

मरुतः I. 70, 3; 73, 8; III. 1, 17; IV. 2,
3; 11; V. 3, 5; 6; VII. 18, 18; 23, 5;
X. 12, 1; 87, 21.

मरुतः I. 63, 5; IV. 2, 18; VIII. 39, 6.

मरुतः I. 45, 8; 77, 2; 84, 7; V. 86, 5; VI.

67, 4; VIII. 1, 22; 22, 14; 60, 8; 71, 6; 7; IX. 94, 3; 98, 4.

मत्स्यः I. 38, 4; 110, 4; 144, 5; II. 1, 14; III. 9, 1; 10, 1; 14, 7; IV. 7, 2; V. 9, 1; 16, 1; 22, 3; VI. 15, 8; 16, 7; VII. 4, 3; 25, 2; VIII. 11, 6; 60, 15; 81, 3; X. 136, 3; 150, 2.

मत्स्यः I. 105, 16.

मत्स्य I. 120, 2.

मत्स्य I. 67, 1; IV. 1, 17; V. 18, 1; 25, 4; VI. 51, 2; 66, 1; VII. 4, 4; 60, 2; 75, 2.

मत्स्य V. 3, 8; X. 115, 7.

मत्स्यः I. 39, 8.

मत्स्यः I. 19, 2; 36, 4; 16; 40, 2; 41, 6; 83, 1; 86, 7; 91, 14; 138, 2; 150, 3; 155, 5; 179, 5; II. 34, 9; 41, 8; III. 11, 7; IV. 15, 5; V. 4, 10; 7, 6; 17, 1; 21, 4; 41, 17²; 53, 15; VI. 2, 5; 14, 1; 30, 4; 60, 11; VII. 32, 11; 14; 21; VIII. 3, 13; 6, 44; 7, 15; 14, 4; 18, 1; 13; 19, 14; 25; 28; 23, 15; 19; 28, 4; 46, 4; 68, 8; 19; 70, 7; 74, 15; 96, 2; 101, 1; 16; 102, 22; X. 22, 5; 79, 4; 91, 11; 93, 2.

मत्स्यः VIII. 19, 6.

मत्स्यः I. 123, 3; 169, 2; VI. 44, 10; 62, 8; VII. 52, 1.

मत्स्यः VIII. 92, 13.

मत्स्य I. 18, 4; 5; 27, 7; 35, 2; 41, 2; 84, 19; 129, 3²; 131, 4; 7²; 164, 29; 169, 7; IV. 37, 6; V. 35, 5; 52, 4; 67, 3; 86, 1; VII. 40, 3; 82, 7; 94, 12; VIII. 4, 16; 18, 14; 15; 19, 34; 27, 15; X. 22, 6; 126, 1; 2; 171, 3.

मत्स्य I. 18, 3; 39, 2; 118, 1; II. 7, 2; III. 39, 8; IV. 22, 9; VI. 48, 20; 62, 3; 10; VII. 25, 3; VIII. 48, 3; 71, 1; X. 10, 3.

मत्स्यः X. 118, 5.

मत्स्य I. 27, 3.

मत्स्य IV. 58, 3; VIII. 2, 4; 48, 12.

मत्स्य I. 26, 9; 31, 16; III. 1, 18; IV. 12, 5; V. 4, 1; 9, 6; 74, 7; VI. 15, 13; VII. 39, 6; VIII. 78, 6; 101, 6; IX. 97, 24; X. 4, 2; 33, 8; 88, 15.

मत्स्य I. 113, 18; 124, 12; 155, 2; II. 19, 5; 27, 9; III. 30, 7; IV. 5, 2; 11, 3; 12, 3; 24, 2; 26, 2; 30, 6; 34, 4; 39, 5; V. 3, 1; 41, 7; VI. 16, 25; 65, 3; VII. 5, 8; 11, 3; 65, 3; 71, 2; X. 15, 7; 185, 3.

मत्स्यः I. 113, 11; III. 29, 13; 30, 15; VIII. 48, 1; 97, 9; X. 2, 5.

मत्स्य X. 79, 1.

मत्स्य III. 2, 9.

मत्स्य I. 164, 30; 38.

मत्स्य IX. 91, 2.

मत्स्यः I. 90, 3; 145, 5; VIII. 9, 16; X. 17, 2.

मत्स्य I. 77, 1; III. 30, 3; 39, 4; 51, 5; IV. 1, 1; 6; 2, 1; V. 2, 6; 7, 9; 74, 8; VI. 4, 2; 5, 5; 9, 4; 10, 3; 11, 2; 15, 3; VII. 3, 1; 61, 1; 90, 2; VIII. 11, 1; 71, 11; 84, 2; IX. 110, 4; X. 95, 16; 118, 1.

मत्स्य VI. 48, 19.

मत्स्य VI. 60, 4.

मत्स्य VII. 59, 4.

मत्स्य I. 166, 2; III. 54, 14.

मत्स्य VII. 32, 5; VIII. 81, 4.

मत्स्य VII. 73, 4.

मत्स्य IV. 20, 10; VII. 25, 4.

मत्स्य I. 61, 6; III. 32, 4; V. 32, 5.

मत्स्य VIII. 100, 7.

मत्स्य X. 87, 15; 17.

मत्स्य II. 23, 6.

मत्स्य VI. 75, 18.

मत्स्य X. 26, 6; 96, 9.

मर्मज्ञान IV. 1, 14.
 मर्मज्ञानः IV. 2, 19.
 मर्मज्ञान I. 135, 5.
 मर्मज्ञानः IX. 57, 3; 66, 23; 70, 5; 86, 11;
 91, 2.
 मर्मज्ञानं IX. 95, 4.
 मर्मज्ञानासः IX. 64, 17.
 मर्मज्ञान्यः I. 189, 7; II. 10, 1.
 मर्मज्ञान III. 18, 4.
 मर्मज्ञान्यते IX. 47, 4.
 मर्मज्ञान्यते I. 95, 8.
 मर्मज्ञान्यते IV. 15, 6; VIII. 103, 7; IX. 2, 7;
 33, 5; 38, 3.
 मर्मज्ञान्यमानः IX. 62, 13; 85, 5.
 मर्मज्ञान्यमानाः II. 35, 4.
 मर्मज्ञान् I. 140, 5; III. 38, 1; VIII. 41, 7;
 IX. 14, 8.
 मर्मः I. 77, 3; 115, 2; 163, 8; 173, 2; III.
 31, 7; IV. 20, 5; IX. 93, 2; 96, 20;
 97, 18; X. 30, 5.
 मर्मः इव I. 91, 13; IX. 86, 16.
 मर्मकं V. 2, 5.
 मर्मतः X. 27, 12.
 मर्म्ये VIII. 43, 25; X. 40, 2; 43, 1.
 मर्म्येऽन्त्रीः II. 10, 5.
 मर्म्याः I. 64, 2; III. 54, 13; V. 53, 3; 59, 6;
 VII. 56, 1; 16; X. 77, 3; 78, 1; 4.
 मर्म्याः I. 6, 3; VIII. 45, 37.
 मर्म्याः इव V. 59, 3; 5.
 मर्म्यादा IV. 5, 13.
 मर्म्यादाः X. 5, 6.
 मर्म्याय इव III. 33, 10.
 मर्म्यासः V. 61, 4; X. 77, 2.
 मर्म्ये X. 39, 14.
 मर्मिज्ञाः I. 71, 10.
 मर्ला X. 136, 2.
 मर्शशौरस्य I. 122, 15.
 मर्लीय X. 53, 4.

मर्लिष्कात् X. 163, 1.
 महः I. 175, 1; II. 16, 2; V. 52, 3; VII.
 43, 4; VIII. 65, 4; IX. 31, 3; X. 43,
 7; 154, 2.
 महः I. 3, 12; 6, 10; 19, 2; 3; 22, 11;
 31, 3; 36, 3; 55, 3; 61, 7; 100, 1; 102,
 1; 105, 6; 10; 117, 8; 120, 7; 121, 8;
 11; 124, 6; 127, 11; 128, 7; 130, 7;
 133, 6; 146, 3; 5; 149, 1; 150, 3;
 153, 1; 155, 1; 156, 3; 168, 6; 169, 1²;
 6; 173, 12; 182, 5; 187, 1; 190, 8;
 II. 1, 6; 23, 2; 17; 24, 7; 32, 1; 33,
 8; 34, 11; 12; 37, 6; III. 7, 6; 9;
 16, 1; 31, 3; 34, 6; 38, 9; 46, 3; 48,
 2; 54, 8; 9; 57, 3; IV. 1, 11; 2, 20;
 4, 11; 12, 2; 5; 22, 3; 28, 2; 31, 11;
 34, 5; 39, 2; 4; 43, 4; 50, 4; 53, 4;
 55, 8; 58, 3; V. 15, 5; 41, 1; 43, 1;
 52, 7; 68, 3; 87, 7; 8; VI. 1, 2; 6, 6;
 16, 2; 17, 10; 20, 5; 25, 6; 26, 1; 2;
 29, 1²; 32, 4; 44, 8; 46, 2; 48, 4; 49,
 15; 50, 3; 6; 10; 51, 3; 4; 9; 55,
 2; 66, 3; 73, 3; VII. 1, 24; 3, 2; 16,
 10; 17, 7; 20, 1; 25, 1; 28, 5; 36, 3;
 37, 3; 66, 6; VIII. 16, 3; 23, 16; 26;
 29; 25, 5; 24; 26, 23; 36, 6; 46, 17;
 47, 8; 50, 6; 61, 14; 68, 3; 70, 2; 8;
 90, 2; 98, 7; 101, 11; IX. 46, 5; 47,
 1; 48, 1; 61, 26; 72, 7; 73, 3; 81, 3;
 86, 8; 88, 2; 89, 7; 90, 4; 97, 27;
 110, 8; X. 8, 5; 10, 2; 17, 1; 22, 3²;
 15; 25, 10; 36, 12; 37, 1; 55, 6; 56,
 2; 61, 22; 27; 63, 5; 64, 6; 9; 76, 2;
 77, 6; 8; 93, 3; 99, 12; 108, 2; 120,
 8; 140, 5; 150, 4.
 महः VII. 64, 2.
 महः इति I. 90, 2; 165, 5; II. 10, 3; III. 4,
 6; IV. 14, 1; V. 58, 5; 62, 3; VI. 64,
 2; VII. 3, 7; 58, 2; 88, 4; VIII. 71,
 1; IX. 96, 21.
 महत् I. 80, 8; 10; 101, 3; II. 17, 3; 41,

१०; III. २, ७; ३८, ४; ५४, १७; ५५, १^३;
 IV. ३६, १; ५३, १; V. ११, ६; १५, ३; VIII.
 ४, ७; १९, १८; ६८, ९; ७२, ६; ८३, १; ९७,
 ८; IX. ९७, ४१; ११३, १; X. ३६, ११; ५१,
 १; ५५, २; ४; ६६, ४; ९३, १०.
 महतः I. १५६, २; १७८, ५; II. १५, १; III. ६,
 ५; ४६, १; IV. २२, ५; V. ३२, ३; ८७, ४;
 VII. ९८, ४; IX. ८८, ५; ९७, २९; X. ३४,
 १२; ६७, १२; ७९, १.
 महता I. ३२, ५; IV. १८, ७; V. ३२, ८; VI. ४७,
 ५; VII. १०४, १६; VIII. १, १४; X. ४४, १.
 महतां V. ५९, ४; VIII. ४७, १; X. ३६, ११;
 ६५, ३.
 महति VI. १८, ६; ३४, ५; ५०, ४.
 महती VII. ७५, ७.
 महतीः VIII. ७, २२.
 महते I. ५१, १३; १०४, ६; ७; १६४, २७; १६८,
 ९; III. ८, २; ११; V. २८, ३; ३२, ७; VI.
 ३१, ५; VIII. ५९, ५; IX. ९७, ४; ५;
 X. ११६, १.
 महत्सभिः I. ७२, ९; III. ३६, १; IV. २२, ३;
 ४१, २; VI. ३२, ४; VII. ७५, ७; X. ७०, ५.
 महत्सभ्यः I. २७, १३.
 महत्सभ्यां III. ७, ६.
 महत्वाः X. ५५, ४.
 महत्सु I. ८१, १; १०२, १०.
 महसभिः VII. ३७, १.
 मह्य I. ५२, १; III. २४, ४; VII. २३, १; ९६, १.
 मह्यते VII. ३२, १९.
 मह्यन् I. ५४, २; III. ३, ११.
 मह्यन् VII. ४२, ३.
 मह्यन्त III. ३, ३.
 मह्यन्तः IV. १७, १८; V. ३१, ४; VIII. ३, १६;
 X. ६५, ४.
 मह्यन्तं I. १७८, १.
 मह्यं VII. ६१, ६.
 मह्यमानः III. २५, ५.
 मह्यसे VI. १५, २.

महयाख्याय X. १२२, ७.
 महयामसि III. ३७, ४.
 महये X. ६५, ३.
 महसा I. १६२, १७; V. ५९, ६; X. ९४, १०.
 महस्य I. १५०, १.
 महस्तान् X. १३०, ४.
 महा I. १६५, २; II. २४, १; VI. ४०, ४; ५२,
 १७; VII. १२, १; VIII. ४६, १४; IX.
 ८८, ४.
 महांसि V. २८, ३; ६०, ४; VII. ५६, १४.
 महाङ्कुलः I. १६१, १.
 महाङ्गयं IX. ६६, २०.
 महाङ्ग्यामः X. ७८, ६.
 महाङ्गनं IX. ८६, १२.
 महाङ्गनस्य X. ८४, ६.
 महाङ्गने I. ७, ५; ४०, ८; ११२, १७; VI. ४६,
 ४; १३; ५९, ७; VIII. ७५, १२.
 महान् I. ४, १०; ८, ५; ९, १; २७, ११; ३६, ९;
 १२; ५६, ३; ६३, १; ८१, ४; ९४, ५; ९५, ४;
 १४६, २; III. १, ११; १९; ६, ४; ३१, ३;
 ३६, ४; ५; ४६, २; ५३, ९; ५५, ९; ५९, ५;
 IV. ७, ७; ८, २; ९, १; २१, ६; २२, १; ३०,
 २; ९; ३२, १; ५३, १; V. १, २; VI. १९,
 १; २५, १; ३८, ३; ४५, १३; ४७, ५; ४८, ३;
 VII. ११, १; ३१, ७; ५२, ३; ६३, २; VIII.
 १, २७; २, ३२; ६, १; २६; १३, १; १६, ७;
 ३३, ८; ५२, ५; ६०, ६; १९; ६२, १२; ६४, २;
 ६५, ५; ९२, ३; ९५, ४; ९८, २; १०१, ११^३;
 १२^२; IX. २, ६; ९, ३; ५९, ४; ६६, १६; ७७,
 ५; ९७, २; १०९, ४; X. ४, २; ४६, १; ५०,
 ४; ७५, ९; १२०, ९; १५२, १.
 महानां I. १८७, ६; VIII. ६३, १; ९२, ३; ९४,
 ८; IX. १, ४.
 महानि I. ५५, ५; II. ११, ६; १५, १; III. ६,
 ५; ३४, ६; ४६, १; ४८, ३; IV. २२, ५; VI.
 ७, ५; ७२, १; VII. ६, २.
 महान्द्वय VIII. २, १९.
 महान्तः I. १६६, ११; VIII. २०, ८.
 महान्तः V. ४१, १३; ५५, २.

महातं I. 51, 6; 114, 7; V. 32, 1; 83, 8; VI.
21, 6; VIII. 12, 23; IX. 2, 4; X. 134, 1.
महाता I. 21, 5; VI. 67, 4; VIII. 25, 4.
महाति III. 1, 20; V. 59, 4; X. 111, 2.
महाती VII. 82, 2.
महास्पदेन X. 73, 2.
महा I. 6, 6; 57, 6; 112, 14; II. 11, 9;
22, 1; 24, 11; III. 2, 3; 49, 1; IV. 5,
9; 17, 8; 19, 1; 23, 1; VI. 7, 2; 17, 4;
5; 13; 29, 1; 38, 5; VIII. 3, 20; 65,
3; IX. 40, 3; 65, 1; 90, 5; 109, 7;
X. 46, 5; 80, 7; 112, 9.
महास्मनसा X. 103, 9.
महासह VIII. 24, 10; 33, 15; 46, 10.
महासहः X. 119, 12.
महासहिप्रतं IX. 48, 2.
महास्यं VIII. 70, 8.
महासूदूरिणा I. 133, 2.
महासंधः V. 34, 2.
महासंधात् V. 83, 2.
महासू इति महासू VII. 82, 2.
महासूरी I. 32, 6.
महासैलस्ये I. 133, 3.
महास्रातः III. 30, 3.
महासैनासः VII. 34, 19.
महासूस्ती VIII. 81, 1.
महि I. 41, 7; 43, 7; 54, 8; 11; 62, 2; 79,
4; 93, 8; 116, 6; 119, 4; 127, 11²;
130, 7; 136, 9; 139, 9; 140, 5; 151, 4;
155, 3; 156, 2; 159, 2; 160, 5; 163, 1;
167, 10; II. 12, 10; 22, 1; 23, 4; 24,
14; 27, 8; 34, 14; III. 1, 22; 7, 4;
30, 13; 14; 31, 3; 4; 6; 12; 14²;
15; 54, 2; IV. 3, 14; 5, 3; 9; 16, 4;
34, 4; 56, 5; V. 1, 10; 6, 7; 18, 5;
32, 8; 33, 1; 54, 1; 60, 3; 68, 3; 83,
5; VI. 1, 10; 3, 4; 4, 7; 17, 1; 7;
12; 19, 10; 12; 21, 7; 34, 5; 44, 18;
47, 25; 51, 1; 67, 4; 70, 5; 72, 1;

VII. 5, 9; 30, 1; 53, 2; 81, 1; 82, 1;
10; 97, 3; VIII. 12, 8; 20, 7; 29, 10;
32, 14; 46, 25; 47, 1; 54, 8; 55,
5; 86, 5; IX. 2, 2; 4, 1; 9, 9; 61,
10; 74, 3; 80, 2; 83, 5; 85, 8; 86,
15; 34; 97, 54; 100, 8; 108, 1; X. 3,
7; 37, 8; 50, 1; 65, 2; 89, 15; 93, 1;
107, 1²; 115, 1; 140, 1; 144, 6; 167, 2;
169, 2; 170, 3; 185, 1.
महि I. 48, 14; 16; VII. 81, 4; VIII. 9,
17; 27, 5; 67, 10.
महिस्करवः I. 45, 4.
महिस्त्वौ V. 68, 1.
महिस्त्वनं I. 166, 12; II. 23, 4; IV. 36, 3;
V. 54, 5; 55, 4.
महिस्त्वना I. 85, 7; 86, 9; IV. 53, 5; V.
81, 3; VI. 16, 20; VIII. 24, 13; 68, 2;
IX. 100, 9.
महिस्त्वं I. 8, 5; 59, 5; 6; 61, 9; 87, 3;
115, 4; 138, 1; 166, 1; II. 27, 8; III.
32, 9; 11; V. 62, 2; VI. 21, 2; 67,
8; 72, 1; VII. 40, 5; 99, 1; IX. 48,
5; X. 4, 4; 26, 2; 79, 1.
महिस्त्वा I. 52, 13; 67, 5; 68, 1; 91, 2;
109, 6; 164, 25; II. 15, 6; III. 1, 4;
54, 15; IV. 16, 5; 42, 3; V. 2, 9; 58,
2; VI. 29, 5; 67, 3; 10; 68, 4; VII.
13, 2; 20, 4; 23, 3; 58, 1; 61, 4; 97,
8; 100, 3; VIII. 25, 18; X. 54, 1;
55, 5; 56, 7; 75, 7; 88, 9; 89, 1; 96,
11; 121, 3; 4.
महिस्त्वेषिः X. 113, 7.
महिन् VI. 26, 8.
महिनः VI. 52, 15.
महिनस्य VI. 33, 5; 68, 8.
महिना VI. 61, 13.
महिना I. 32, 8; 33, 9; 122, 11; 139, 11;
151, 5; 173, 6; 180, 9; 186, 9; II. 1,
15; 17, 2; III. 6, 2; 7, 10; 30, 13;
59, 7; V. 57, 4; 87, 2; VI. 8, 2; 15,

14; 68, 9; VII. 21, 4; 9; 60, 10; 86, 1; 95, 1; 96, 2; VIII. 12, 23; 68, 3; 70, 6; 92, 23; X. 28, 7; 70, 5; 81, 2; 88, 7; 119, 8; 121, 8; 125, 8; 129, 3; 147, 5.

महिनि V. 84, 1.

महिनी इति I. 160, 2.

महिनी इति I. 160, 5.

महिने VII. 31, 11.

महिन्सप्तमाय X. 115, 6.

महिंसमयस्य I. 122, 8.

महिमनः VI. 27, 3; X. 54, 3.

महिमा I. 129, 10; 167, 7; IV. 16, 5; V. 87, 6; VI. 18, 12; 59, 2; 75, 1; VII. 28, 2; 33, 8; 45, 2; VIII. 3, 4; 10; 101, 11; X. 66, 5; 75, 9; 90, 3.

महिमानः I. 164, 50; X. 90, 16; 114, 7; 8; 129, 5.

महिमानं I. 61, 8; 85, 2; II. 17, 2; 35, 9; III. 31, 17; 32, 7; V. 81, 3; VI. 75, 6; VII. 2, 2; 21, 6; 22, 8; 75, 1; 98, 3; VIII. 3, 8; 13; 46, 3; 59, 2; 5; 65, 4; X. 65, 2; 69, 9; 75, 1; 112, 4; 113, 1-3; 168, 1.

महिमः VII. 99, 2; X. 56, 4.

महिमा I. 59, 7; VI. 61, 13; X. 88, 14.

महिमे IX. 62, 27.

महिस्त्र I. 141, 10.

महिस्त्रुषे VII. 31, 10.

महिस्त्रत I. 45, 3; IX. 100, 9.

महिस्त्रतः VI. 68, 9; IX. 97, 7.

महिस्त्रतं X. 115, 3.

महिष III. 46, 2.

महिषः I. 121, 2; II. 22, 1; IX. 69, 3; 86, 40; 87, 7; 92, 6; 96, 6; 18; 19; 97, 41; X. 8, 1; 28, 10; 128, 8; 189, 2.

महिषं IV. 18, 11; VIII. 69, 15; IX. 95, 4; 113, 3; X. 140, 6.

महिषस्य I. 95, 9; 141, 3; IX. 82, 3; X. 54, 4; 66, 10; 123, 4.

महिषा V. 29, 7.

महिषाऽइव VIII. 35, 7; X. 106, 2.

महिषाः VI. 8, 4; VII. 44, 5; IX. 73, 2; 86, 25; 97, 57; X. 5, 2; 45, 3.

महिषाऽइव IX. 33, 1.

महिषाणां V. 29, 8.

महिषान् VI. 17, 11; VIII. 12, 8; 77, 10.

महिषान्ऽइव X. 60, 3.

महिषाय X. 65, 8.

महिषासः I. 64, 7.

महिषी V. 2, 2.

महिषीऽइव V. 25, 7.

महिषीं V. 37, 3.

महिष्यंतं VII. 68, 5.

महिस्त्रनीनां VIII. 46, 18.

मही I. 8, 8; 13, 9; 22, 13; 102, 7; 117, 19; 121, 11; 131, 1; 142, 9; 157, 1; 164, 33; II. 33, 14; III. 31, 3; 13; 61, 7; IV. 14, 3; 41, 5; V. 41, 15; 43, 8; 47, 1; 81, 1; VI. 45, 4; 66, 3; VII. 15, 14; 56, 4; VIII. 25, 3; 40, 4; 46, 33; IX. 5, 8; 86, 44; X. 60, 9; 77, 4; 85, 2; 92, 4; 96, 10.

मही इति I. 80, 11; 151, 5; 159, 1; 3; III. 1, 7; 38, 3; 55, 20; 61, 7; IV. 56, 1; 7; VII. 2, 6; 53, 1; 87, 2; 93, 5; VIII. 6, 17; 72, 12; IX. 5, 6; 9, 3; 18, 5; 41, 5; 68, 3; 74, 2; X. 35, 1; 3; 64, 14; 80, 2; 112, 4.

महीऽइव II. 24, 14; VIII. 90, 6; X. 133, 5.

महीः I. 133, 1; 142, 6; II. 11, 2; III. 22, 4; 30, 18; 56, 2; V. 11, 5; VI. 45, 3; 57, 4; VII. 59, 2; 87, 1; VIII. 3, 10; 6, 16; 12, 3; 50, 2; 66, 10; 70, 4; IX. 2, 4; 8; 7, 2; 15, 7; 61, 22; 99, 7; X. 14, 1; 64, 8; 9; 104, 9.

महीनां III. 1, 12; V. 45, 3; IX. 102, 1; X. 134, 1.

महीना VIII. 19, 31.

महीभिः III. 1, 19; IV. 32, 1; VIII. 2, 32; 16, 7.

मही I. 102, 1; 131, 4; 140, 5; II. 15, 5; 33, 8; 34, 8; III. 30, 9; IV. 19, 6; 32, 7; V. 43, 6; 44, 6; 85, 5; 6; VI. 38, 1; VII. 24, 6; 36, 8; VIII. 6, 23; IX. 41, 4; 65, 13; X. 30, 1; 50, 5; 74, 4; 92, 5; 111, 5; 119, 8; 140, 5; 188, 2.

महीयते I. 182, 3; V. 56, 9; IX. 113, 6.

महीयते IX. 12, 4; X. 86, 10; 146, 2.

महीयते X. 175, 3.

महीयमानां IV. 30, 9.

महीयुवः IX. 65, 1; 99, 1.

महीये I. 113, 6.

महे I. 53, 1; 10; 56, 1; 62, 2; 71, 5; 76, 2; 91, 7; 116, 13; 127, 10; 129, 10; 139, 6; 151, 3; 155, 1; 168, 1; 180, 6; II. 31, 3; III. 7, 9; 10; 10, 6; 41, 6; 51, 8; 54, 1-3; IV. 3, 7; 25, 1; V. 33, 1; 41, 11; 42, 11; 13; 48, 1; 59, 2; 66, 1; 79, 1; 87, 1; VI. 1, 10; 20, 11; 25, 8; 32, 1; 34, 2; 40, 3; 44, 13; 45, 30; 68, 1²; VII. 24, 5; 28, 3; 30, 1; 32, 9; 75, 2²; 82, 6; VIII. 1, 5; 2, 29; 7, 5; 15, 13; 22, 7; 24, 10; 26, 2; 45, 24; 46, 25; 59, 1; 64, 12; 67, 8; 68, 7; 70, 9²; 93, 7; 16; 96, 10; IX. 9, 5; 16, 5; 44, 1; 62, 22; 65, 7; 66, 13; 15; 77, 3; 86, 34; 87, 5; 96, 3; 97, 27; 108, 14; 109, 3; 11; 110, 2; 7; X. 9, 1; 48, 8; 91, 8; 95, 7; 96, 1.

महे VII. 97, 2.

महेत I. 111, 3.

महेऽनदि VIII. 74, 15.

महेन I. 94, 1; VII. 2, 3.

महेऽनते VIII. 13, 11; 34, 7; 49, 7; 50, 7.

महा I. 55, 1; 72, 9; 164, 25; 166, 11;

174, 4; II. 3, 2; 12, 1; 28, 1; 35, 2; III. 34, 7; 62, 17; IV. 2, 1; V. 33, 10; 73, 3; 84, 1; 87, 2; VI. 21, 2; 24, 3; 66, 5; VII. 12, 2; 18, 8; VIII. 3, 6; 20, 14; 55, 2; 100, 4; 101, 12; X. 1, 5; 6, 7; 55, 7; 65, 3; 67, 12; 89, 1; 113, 7.

महा I. 23, 15; 24, 12; 50, 13; 109, 1; 122, 8; 126, 6; 165, 11; II. 28, 10; 29, 4; IV. 5, 2; 3; 42, 2; V. 42, 16; 52, 10; VI. 27, 8; 46, 9; 47, 10; VIII. 1, 32; 33; 26, 12; 56, 2; 100, 1; IX. 32, 6; X. 34, 1; 2; 39, 6; 48, 3; 49, 1; 85, 36; 41; 128, 1; 2; 4; 169, 4.

महा IV. 1, 9.

महाः X. 30, 7.

महो I. 24, 1; 2; VI. 57, 6; VIII. 70, 9.

मा I. 4, 3; 5, 10; 11, 2; 18, 3; 23, 9; 24, 11; 25, 2²; 27, 13; 33, 3; 36, 16; 38, 5; 39, 2; 41, 8; 43, 8; 53, 3; 54, 1; 71, 10; 82, 1; 84, 20²; 89, 9; 91, 23; 94, 1-14; 104, 5; 7; 8⁵; 105, 3; 109, 3; 114, 7²; 8⁵; 120, 8; 121, 15; 125, 7²; 126, 7; 139, 5; 158, 4²; 162, 1; 11²; 15; 20³; 170, 2; 178, 1; 183, 4⁴; 189, 4²; 5⁴; II. 7, 2; 11, 1; 21; 15, 10; 16, 9; 17, 9; 18, 4; 9; 19, 9; 20, 9; 23, 8; 10; 12; 16; 27, 14; 17²; 28, 5²; 7²; 9; 11²; 29, 4²; 5; 7²; 30, 7; 32, 2³; 33, 1; 4³; 5; 42, 1; 2³; 3²; III. 15, 6; 16, 5⁴; 33, 8²; 13; 35, 5; 41, 8; 45, 1; 53, 2; 17²; 19; 20²; 55, 2; IV. 3, 13⁵; 5, 2; 12, 5; 18, 1; 20, 10; 32, 20; 22; 35, 1; 44, 5; V. 31, 2; 36, 4; 40, 7; 41, 16; 42, 16; 53, 8; 9²; 55, 9; 56, 7; 65, 6; 70, 4³; 75, 7; 79, 9; VI. 28, 7; 35, 5; 44, 10; 11²; 12; 47, 9; 48, 17²; 51, 6; 7²; 52, 14; 59, 7; 61, 14²; 75, 16; VII. 1, 11²; 19⁶; 21²; 22²; 4, 4; 6²; 7; 9, 5; 19, 7; 21, 5; 22, 6; 25, 1; 31, 5; 32, 9;

२७^२; ३४, १७; ३६, ७; ४०, ६; ४३, ३; ४६, ३; ४^३; ५०, १^२; ५२, २^२; ५६, ९; २१^२; ५७, ४; ५९, १०; १२; ६०, ८; ६२, ४^२; ६९, ६; ७३, ४; ७५, ८; ८८, ६; ८९, ५; ९३, ८; ९४, ३^३; ८; १००, ६; १०४, ७; २३; २४; VIII. १, १^२; १३; २०; २, १५^२; १९; ३, २; ४, ७^२; ८, १३; २०, १^२; २१, १५; १६^२; २२, १४; २०, ३; ३३, १९^२; ४५, २३^२; ३१; ३४^३; ३६^२; ४८, ८; १४^२; ६०, ८^२; २०^३; ६५, १०; ६६, १५; ६७, ८; ९; २०; ७१, ७; ७३, १५; ७५, ८; ९; १२; ७९, ८^३; ८०, ८; ८१, ६; ८६, १; ९२, ३१; ९६, १२; ९७, २; ७; १०१, १५; १०३, १२; IX. ७२, ८; ८१, ३; ८५, १; ११४, ४; X. १५, ६; १६, १^४; ८; १८, १^२; ४; ११; १९, १; २२, १२; १५; २५, ७; २७, २४; ३४, १३; १४; ३६, २; ३७, ६; ५४, ५; ५७, १^३; ६२, ११; ६९, ५; ८५, ३२; ४२; ८७, ९; १९; ९५, १५^३; ९७, २०; १०१, ८; १०६, २; १०८, ९; १२०, ४; १२१, ९; १२८, ४; ५^३; ८^२; १४२, ३; १६०, १; १६५, ३; १७३, १; २; १७८, २^२.

मा I. २३, २३; २४; ४८, २; १०५, ७; ८; १८; १२०, ११; १२२, १५; १२६, ३; १५८, ५; १६४, २१; ३७; १६५, ११; १२; १७९, ४; II. २८, ६; २९, ५^२; ३०, ७^२; ३३, ६; ७; III. १, १; ३२, १४; ४३, ५^२; IV. ४, ११; १५, ७; २६, १; २७, १; ४२, ६^२; V. २७, ५; ३०, ९; १३; ३३, ८^३, ४०, ७; ४२, १५; VI. ४७, १०; ४८, १६; ५२, ४^३; ५९, ८; VII. १८, २३^२; ३३, १; ५९, ७; ८३, ५; ८८, २; १०१, ६; १०४, ८; १५; १६; VIII. १०, ५; ४६, ३०; ४८, ५^३; ६; १०; ६८, १४; ९७, १५; १००, १; ४^२; ५; १०१, १६; IX. ६७, २७^२; X. १०, ७; १७, १४; २८, ६; २९, ३; ३३, १; ५; ३४, १; २; ३५, ८; ४२, ३; ४८, ४; ५; ७; ११; ४९, ५; ७; ५१, २; ४; ५२, १; ८३, ५; ६; ८७, १७; ९५, ५; १३; ९७, १६; ११९, २; ४; १२४, ५; १२५, ३; १२७, ७; १२८, ९; १६६, १.

मांशान्ते IX. ९७, ५४.

मांशान्ते IX. ९७, ५२.

मांसशिष्टा I. १६२, १२.

मांसं I. १६१, १०.

मांस्यन्ध्याः I. १६२, १३.

माः IV. ३३, ४; V. २९, ८.

माकिः I. १४७, ५; III. ३६, ९; IV. ४, ३; VI. ५४, ७; ७^१, ३; VIII. ५, ३९; ६७, ११; ७१, ८; IX. ८५, ८; X. ११, ९; २३, ७; १००, ७.

माकी इति VIII. २, ४२.

माकीनया VIII. २७, ८.

माकीं VI. ५४, ७^२; VIII. ४५, २३.

माशोनं VI. ४३, ४; VIII. ५४, ५; X. १०७, १.

माशोने X. ६६, २.

मातः I. १८५, ११; VI. ५१, ५.

मातरः I. ९२, १; III. ३१, २; ४१, ५; V. ४७, ६; VI. ४५, २५; VIII. ८९, ४; ९५, १; ९६, १; १०२, १७; IX. १२, २; १९, ४; ३३, ५; ८६, ३६; १००, १; ७; १०२, ४; X. ९, २; १७, १०; ६४, ९; ७५, ४; ९१, ६; १२३, ३.

मातरः X. ९७, ४.

मातरं I. २४, १; २; ११०, ८; १११, १; ११४, ७; १२१, २; १६३, १३; III. ४८, ३; IV. १८, १; ३; १२; V. ३४, ४; ५२, १६; VI. ७२, २; VII. ४३, ३; VIII. ४५, ४; ७७, १; १०३, २; X. १८, १०; ५४, ३; ६२, ३; ८८, १५; ९४, १४; ११४, ४; १४६, ६; १७६, १; १८९, १.

मातरा I. १२२, ४; १४०, ३; १४२, ७; १५५, ३; १५९, ३; III. १, ७; ५, ७; ७, १; ३३, १; ३; IV. २२, ४; V. ५, ६; VI. १७, ७; ३२, २; VII. २, ५; ७, ३; VIII. ९९, ६; IX. ९, ३; ६८, ४; ७०, ६; ७५, ४; ८५, १२; १०२, ७; X. १, ७; ३५, ३; ५९, ८; ६४, १४; ७९, ४; १२०, ७; १४०, २.

मातरांश्च IX. १८, ५.

मातरांपितरा IV. ६, ७.

मातरि III. २९, ११; V. ७८, ९.

मातरिष्वरीः X. १२०, ९.

मातरिष्यः X. ८८, १९.

मातरिष्यना IX. ६७, ३१.

मातरिष्यनि VIII. ५२, २.

मातरिष्यने I. ३१, ३; १४३, २; X. ४८, २.

मातरिष्या I. ६०, १; ७१, ४; ९३, ६; ९६, ४; १२८, २; १४१, ३; १४८, १; १९०, २; III. २, १३;

5, 9; 10; 9, 5; 29, 11; VI. 8, 4; X. 46,
9; 85, 47; 105, 6; 109, 1; 114, 1.

मातरिस्थानं I. 164, 46; III. 26, 2.

मातरौ X. 115, 1.

मातली X. 14, 3.

मातवे I. 164, 28.

माता VIII. 41, 4.

माता I. 38, 8; 72, 9; 89, 4; 10; 113, 19;
160, 2; 164, 8; 9; 33; 185, 10; 191,
6; II. 38, 5; III. 46, 5; 48, 2; 55, 4;
12; IV. 18, 5; 10; 11; 52, 2; 3; V.
2, 1; 2; 7, 8; 41, 15; 19; 42, 2; 16;
43, 2; 45, 2; 6; 47, 1; VI. 1, 5; 66,
3; 70, 6; VII. 55, 5; 77, 2; 98, 3;
101, 3; VIII. 1, 6; 25, 3; 47, 9; 94,
1; 98, 11; 101, 15; X. 4, 3; 17, 1; 18,
11; 27, 14; 16; 32, 4; 34, 4; 10; 36,
3; 60, 7; 61, 20; 63, 3; 64, 10; 73,
1; 97, 9; 114, 4; 132, 6.

माताश्च V. 15, 4; VI. 75, 4.

मातुः I. 37, 9; 61, 7; 140, 9; 159, 2; 164,
32; II. 5, 6; III. 8, 1; 29, 14; IV. 1,
16; 2, 15; 5, 10; 17, 12; V. 1, 6; 19,
1; 47, 5; VI. 16, 35; 20, 8; 55, 5;
VII. 4, 2; 81, 4; VIII. 83, 8; IX. 69, 1;
73, 5; 89, 1; X. 20, 2; 32, 8; 79, 3.

मातृशतमाः I. 158, 5; VI. 50, 7.

मातृशतमां III. 33, 3.

मातृभिः II. 11, 8; VIII. 72, 14; IX. 93, 2;
104, 2; 105, 2; 111, 2.

मातृभ्यः I. 95, 7; X. 1, 2.

मातृमृष्टाश्च I. 123, 11.

मातृषु I. 141, 2; III. 23, 3; IV. 7, 6; IX.
70, 4.

मातृः I. 95, 4; 141, 5; 164, 10; III. 9, 2.

मातृन् X. 35, 2.

मातृभिः II. 24, 5.

मातृया VII. 99, 1; X. 70, 5.

मातृ II. 28, 5.

मातृभिः III. 38, 3; 46, 3.

मातृ X. 71, 11.

मातृ VIII. 69, 15.

मातृ इति X. 29, 6.

मातृः III. 2, 2; V. 11, 3; VII. 3, 9; VIII.
60, 15.

मातृन् VII. 31, 1.

मातृभ्यः I. 167, 1; VI. 19, 6; 22, 3; 60, 13.

मातृभ्यः I. 85, 6; VII. 38, 8; 48, 1.

मातृभ्यः III. 54, 12; IV. 34, 2; 8; VI. 52,
13; 17.

मातृभ्यः IX. 80, 5; 84, 3.

मातृभ्यः III. 4, 11; VII. 11, 5; 39, 5; 51, 2.

मातृभ्यः X. 34, 1.

मातृभ्यः VII. 23, 5.

मातृभ्यः III. 54, 2; X. 12, 7; 15, 14.

मातृभ्यः I. 59, 1; VII. 11, 1; X. 16, 8.

मातृभ्यः VIII. 4, 2.

मातृभ्यः VIII. 52, 1.

मातृभ्यः I. 81, 8; 101, 10; II. 3, 11; III.
6, 9; VI. 41, 5; VIII. 97, 6; 103, 14.

मातृभ्यः I. 101, 9; II. 18, 7; III. 32, 1;
VII. 23, 5; 29, 2; 92, 5; X. 14, 4; 5;
17, 8; 104, 3; 112, 3; 116, 2.

मातृभ्यः VII. 47, 2.

मातृभ्यः VII. 59, 6.

मातृभ्यः I. 37, 14; 161, 8.

मातृभ्यः I. 101, 8; VIII. 65, 2.

मातृभ्यः X. 95, 18.

मातृभ्यः IX. 101, 1.

मातृभ्यः I. 14, 4; VIII. 82, 2.

मातृभ्यः इति X. 40, 14.

मातृभ्यः IV. 49, 6.

मातृभ्यः I. 109, 5; 184, 2; IV. 14, 4; VI.
68, 11.

मातृभ्यः इति I. 108, 12.

मातृभ्यः इति IV. 41, 3.

मातृभ्यः III. 32, 1; IV. 35, 7.

मातृभ्यः III. 52, 5; VIII. 37, 1; X. 179, 3.

माध्यंदिने III. 28, 4; 32, 3; V. 40, 4; VI. 47, 6.

माध्यं इति V. 75, 1.

माध्यं इति I. 184, 4; IV. 43, 4; 5; VI. 63, 8; VII. 67, 4; 7; 71, 2.

माध्यः I. 90, 6; 8.

मानः VII. 33, 13.

मानं I. 39, 1; 100, 14; VII. 88, 5; VIII. 63, 2.

मानं X. 144, 5.

मानवं X. 62, 1.

मानवस्यते I. 140, 4.

मानवात् VIII. 30, 3.

मानवी X. 86, 23.

मानवी इति IX. 98, 9.

मानवेभ्यः IV. 54, 1.

मानस्य I. 189, 8; VIII. 63, 7.

मानात् IX. 73, 6.

मानासः I. 171, 5; 182, 8.

मानुष I. 84, 20; III. 9, 6.

मानुषः I. 37, 7; 44, 10; 153, 3; II. 11, 10; VI. 2, 3; VIII. 62, 6; X. 77, 7; 93, 8; 95, 8.

मानुषऽग्रधनाः I. 52, 9.

मानुषं V. 66, 2.

मानुषस्य I. 70, 1; 121, 4; X. 20, 5.

मानुषा I. 51, 1; 103, 4; 131, 1²; 144, 4; II. 2, 2; 9; V. 52, 4; VI. 12, 2; 16, 23; VII. 4, 1; VIII. 23, 26; 46, 12; 62, 9; IX. 12, 7; X. 140, 6.

मानुषाः I. 38, 10; 39, 6; 162, 4; X. 13, 2; 122, 7.

मानुषाणां I. 84, 2; 127, 8; 128, 7; IV. 1, 20; 8, 8; 9, 5; V. 7, 3; VI. 1, 5; 18, 7; 19, 6; VII. 10, 3; 62, 1; 63, 1; 77, 1; VIII. 23, 25; 41, 1; IX. 61, 11.

मानुषात् II. 3, 3.

मानुषान् I. 48, 7; 50, 5; 113, 9; VIII. 9, 2; 19, 35; X. 115, 7.

मानुषाय I. 123, 1.

मानुषासः I. 60, 3; VII. 7, 4; 11, 2; X. 46, 10.

मानुषि VII. 75, 2.

मानुषी I. 72, 8.

मानुषीः III. 2, 10; 6, 3; V. 8, 3; 45, 1; VI. 65, 1; VII. 5, 2; 79, 1; IX. 63, 7; X. 69, 9; 80, 6; 83, 2.

मानुषीः VI. 50, 7.

मानुषीणां I. 59, 5; III. 11, 5; 34, 2; V. 1, 9; 4, 3; 9, 3; VI. 18, 2; 48, 8.

मानुषीषु II. 4, 3; III. 5, 3; IV. 6, 7; 8; 9, 2; VII. 67, 7; IX. 38, 4; X. 1, 4.

मानुषे I. 48, 11; 128, 7; III. 23, 4; V. 14, 2; 21, 2; VI. 16, 1; VII. 18, 9; VIII. 64, 10; X. 118, 9.

मानुषेभिः VII. 38, 1; X. 125, 5.

मानुषेभ्यः IV. 54, 2.

मानुषेषु I. 25, 15; 58, 6; 59, 3; 60, 4; IV. 54, 3; V. 13, 3; VII. 2, 7; 22, 6; X. 46, 4.

माने X. 27, 23.

मानेन I. 117, 11.

मानेनऽङ्ग V. 85, 5.

मानेभिः I. 184, 5.

मानेभ्यः I. 169, 8.

मानैः II. 15, 3.

मांदावेस्य I. 165, 15; 166, 15; 167, 11; 168, 10.

मान्यमानं VII. 18, 20.

मान्यस्य I. 165, 14; 15; 166, 15; 167, 11; 168, 10; 177, 5; 184, 4.

मां I. 158, 4²; 165, 6; 185, 9²; IV. 27, 2; 39, 1; 40, 1; 42, 5²; V. 2, 3; 30, 8; 40, 7; VI. 52, 4; VII. 49, 1; 50, 1²; 83, 3; VIII. 6, 32; 74, 14; IX. 67, 21; 25; 27; 107, 19; 113, 7; 8; X. 18, 14; 27, 5; 28, 6; 33, 1; 48, 1; 3; 49, 2; 52, 4; 83, 6; 86, 9; 98, 2²; 125, 4; 145, 6; 183, 2.

भाष्यकः X. 159, 1.
 भाष्यके X. 17, 14.
 भाष्यकानां X. 103, 10.
 भाष्यतेयः I. 158, 6.
 भाष्यतेयं I. 147, 3; 152, 6.
 भाष्यया I. 80, 7; 144, 1; 160, 3; II. 17, 5;
 III. 27, 7; IV. 30, 12; 21; V. 63, 3;
 7; VI. 22, 6; VII. 104, 24; VIII. 23,
 15; 41, 3; IX. 73, 5; 9; 83, 3; X.
 71, 5; 85, 18; 177, 1.
 भाष्यवः X. 93, 15.
 भाष्या III. 61, 7; V. 63, 4; X. 54, 2.
 भाष्याः I. 32, 4; 117, 3; II. 11, 10; 27,
 16; III. 20, 3; 53, 8; V. 2, 9; 31, 7;
 40, 6; 8; VI. 18, 9; 20, 4; 22, 9;
 44, 22; 45, 9; 58, 1; VII. 1, 10; 98,
 5; 99, 4; VIII. 41, 8; X. 53, 9; 73,
 5; 99, 2; 111, 6.
 भाष्याभिः I. 11, 7; 33, 10; 51, 5; 151, 9;
 III. 34, 6; 60, 1; V. 30, 6; 44, 2; 78,
 6; VI. 47, 18; 63, 5; VIII. 14, 14;
 X. 147, 2.
 भाष्यां V. 85, 5; 6; X. 88, 6.
 भाष्याश्चान् IV. 16, 9.
 भाष्याश्चिनः IX. 83, 3.
 भाष्याश्चिनं II. 11, 9.
 भाष्याश्चिनां X. 24, 4.
 भाष्यिनः I. 39, 2; 51, 5; 54, 4; 64, 7; 159,
 4; II. 11, 10; III. 38, 7; 9; 56, 1; V.
 44, 11; VI. 61, 3; VII. 82, 3; VIII.
 3, 19; 23, 14; X. 138, 3.
 भाष्यिनं I. 11, 7; 53, 7; 56, 3; 80, 7; II.
 11, 5; V. 30, 6; 58, 2; VI. 48, 14;
 VIII. 76, 1; X. 147, 2.
 भाष्यिना VI. 63, 5.
 भाष्यिनां I. 32, 4; III. 20, 3; 34, 3.
 भाष्यिनि V. 48, 3.
 भाष्यिनी V. 48, 1.
 भाष्यिनी इति X. 5, 3.
 भाष्यी VII. 28, 4; X. 99, 10; 147, 5.

भाष्युः VII. 103, 2.
 भाष्युं I. 164, 28; 29; X. 95, 3.
 भाष्यत V. 46, 2.
 भाष्यतश्चक्ष्य V. 33, 9.
 भाष्यतः V. 61, 13.
 भाष्यतं I. 14, 3; 37, 1; 5; 38, 15; 64, 12;
 106, 1; 127, 6; II. 1, 6; 11, 14; 30,
 11; IV. 6, 10; V. 42, 15; 46, 5; 52,
 8; 13; 14; 53, 10; 56, 8; 58, 1; VI.
 48, 15; 66, 5; 11; VII. 57, 1; VIII.
 15, 9; 94, 12; IX. 88, 7; 90, 5; 97,
 42; X. 36, 7.
 भाष्यतस्य I. 87, 6; 156, 4; VIII. 20, 23.
 भाष्यताय V. 54, 1; VI. 48, 12; 66, 9; VIII.
 20, 9.
 भाष्यतीः VIII. 12, 29.
 भाष्यतेन II. 31, 3; III. 32, 2.
 भाष्यतस्यः V. 1, 8.
 भाष्यति II. 35, 12.
 भाष्यति I. 79, 9; VII. 82, 8; 91, 2.
 भाष्यति IV. 18, 12.
 भाष्यतिभिः VIII. 7, 30.
 भाष्यतः II. 38, 8.
 भाष्यतं X. 72, 8; 9.
 भाष्यतः I. 17, 2; 129, 11; 142, 2.
 भाष्यते I. 8, 9; IV. 16, 16; VI. 65, 4; VII.
 32, 21; VIII. 88, 3; X. 50, 2.
 भाष्यः X. 85, 5.
 भाष्यः I. 25, 8; IV. 18, 4; V. 45, 7; 11;
 VII. 91, 2.
 भाष्यं VII. 66, 11.
 भाष्या VI. 34, 4.
 भाष्याश्च X. 138, 4.
 भाष्याः III. 32, 9; VI. 24, 7; 38, 4; VII.
 61, 4; X. 89, 13.
 भाष्यान् III. 31, 9; V. 78, 9.
 भाष्यां X. 138, 6.
 भाष्यि X. 184, 3.
 भाष्यि I. 92, 7; 142, 2; II. 17, 7; VIII. 71,
 9; IX. 76, 3; X. 12, 7.

मासिस्मासि X. 52, 3.

मास IX. 72, 9; 93, 5.

माहि IV. 22, 10; VII. 26, 5; X. 28, 12.

माहिना I. 56, 6; 165, 3; II. 19, 3; X. 26, 1; 9.

माहिना I. 151, 9; III. 36, 9; IV. 17, 20; VIII. 62, 1; IX. 82, 2.

माहिनाया III. 39, 4; 56, 3.

माहिनाया VIII. 71, 9.

माहिना I. 180, 5; III. 7, 5.

माहिनाया I. 61, 1.

माहिनाया: V. 45, 8.

माहिने इति III. 6, 4.

माहिनाया X. 60, 1.

माहि: X. 18, 12.

माहिः III. 59, 3; VII. 82, 4.

माहिः VI. 32, 3; VII. 95, 4.

माहिः VII. 38, 7; X. 64, 6.

माहिः IV. 6, 5; VII. 7, 1.

माहिः IX. 94, 4.

माहिः VIII. 53, 5.

माहिः VII. 35, 7.

माहि I. 173, 3.

माहिः IX. 97, 1.

माहिः IV. 51, 2.

माहि I. 151, 6; II. 27, 14; 29, 1; IV. 1, 18; V. 46, 2; 62, 5; 67, 1; 2; 70, 1; 71, 1-3; VII. 59, 1; 66, 3; VIII. 19, 35; 47, 1.

माहि I. 122, 7; II. 27, 6; 8; III. 59, 2; IV. 55, 1; V. 62, 8; 64, 5; 67, 5; 69, 1; 2; VII. 64, 5; 66, 9; VIII. 18, 21; 27, 6; 15; X. 64, 12.

माहिः X. 33, 7.

माहि: I. 23, 6; 26, 4; 36, 4; 40, 5; 41, 1; 43, 3; 44, 13; 67, 1; 75, 4; 77, 3; 79, 3; 90, 1; 9; 91, 3; 94, 13; 16; 95, 11; 96, 9; 98, 3; 100, 19; 101, 11; 102, 11; 103, 8; 105, 19; 106, 7; 107,

3; 108, 13; 109, 8; 110, 9; 111, 5; 112, 25; 113, 20; 114, 11; 115, 6; 136, 3; 7; 141, 9; 156, 1; 162, 1; 186, 2; 190, 6; II. 1, 4; 27, 1; 2; 38, 9; III. 4, 2; 6; 5, 3; 4⁴; 9; 14, 4; 54, 10; 59, 1³; 4; 7; 9; IV. 6, 7; 13, 2; 55, 5; V. 3, 1; 10, 2; 26, 9; 40, 7; 46, 5; 49, 3; 65, 1; 4; 68, 2; 72, 3; 81, 4; VI. 2, 1; 8, 3; 13, 2; 24, 5; 44, 7; 49, 1; 51, 10; 52, 11; 62, 9; VII. 9, 3; 12, 3; 34, 25; 36, 2; 39, 7; 40, 2; 4; 51, 2; 56, 25²; 60, 4-6; 8; 62, 3; 6; 64, 1; 66, 4; 11; 12; 17; 18; 82, 5; 10; VIII. 15, 9; 25, 13; 26, 11; 27, 17; 31, 13; 46, 4; 67, 2; 94, 5; IX. 2, 6; 64, 24; 77, 5; 81, 4; X. 12, 5; 8; 22, 1; 2; 29, 4; 31, 9; 36, 1; 65, 1; 9; 68, 2; 79, 7; 92, 4; 6; 93, 4; 98, 1; 109, 2; 126, 1; 147, 5.

माहिः II. 4, 1.

माहिः X. 89, 14.

माहिः I. 120, 9.

माहिः X. 100, 4.

माहिः I. 170, 5.

माहिः I. 44, 12; 50, 11; 58, 8; II. 1, 5; IV. 4, 15; VI. 2, 11; 5, 4; VII. 5, 6; VIII. 19, 25; 44, 14; 60, 7; X. 37, 7; 110, 1.

माहिः VI. 3, 6.

माहिः VIII. 84, 1; X. 7, 5.

माहिः I. 186, 8.

माहिः I. 173, 10.

माहि I. 2, 7; 23, 4; 38, 13; 58, 6; 89, 3; 96, 1; 106, 1; 129, 10; 143, 7; 151, 1; 164, 46; II. 2, 3; 4, 3; 11, 14; IV. 2, 4; 33, 10; 39, 4; V. 3, 2; 16, 1; 42, 1; 52, 14; 64, 1; VI. 15, 2; 21, 9; 48, 1; 50, 1; 51, 3; VII. 18, 10; 39, 5; 65, 1; 66, 7; 93, 7; VIII. 18, 20; 23, 8; 31, 14; 74, 2; 96, 6; 102,

12; IX. 90, 5; 97, 30; X. 8, 4; 20, 2; 27, 12; 34, 14; 63, 9; 87, 1; 89, 8; 9; 108, 3.

नित्ययोः VI. 51, 1; VII. 66, 1.

नित्यराजाना V. 62, 3.

नित्यस्य I. 14, 10; 21, 3; 41, 7; 94, 12; 115, 1; 5; 136, 2; 152, 4; II. 27, 7; III. 55, 6; 59, 3; 61, 7; IV. 5, 4; 55, 7; 56, 7; V. 9, 6; 64, 3; 65, 4; 5; VI. 47, 28; VII. 61, 4; 62, 4; 63, 1; VIII. 12, 12; 19, 4; 25, 17; 47, 9; 52, 3; IX. 86, 11; 107, 15; X. 10, 6; 30, 1; 36, 3; 13; 37, 1; 89, 8; 185, 1.

नित्या V. 66, 6.

नित्या I. 14, 3; 36, 17; VIII. 25, 2.

नित्या V. 65, 6.

नित्याश्च X. 106, 5.

नित्याः IX. 101, 10.

नित्याणां I. 170, 5.

नित्याय I. 129, 3; 136, 4-6; 137, 2; II. 34, 4; III. 59, 1; 5; 8; IV. 3, 5; V. 68, 1; VII. 60, 1; 62, 2; VIII. 101, 5; IX. 70, 8; 85, 6; 100, 5; 104, 3; 108, 16; 109, 1; X. 65, 5; 85, 17; 113, 5.

नित्यावरुणयोः X. 130, 5.

नित्यावरुणश्चतौ VIII. 35, 13.

नित्यावरुणा I. 15, 6; V. 63, 2.

नित्यावरुणा I. 2, 9; 23, 5; 71, 9; 75, 5; 111, 4; III. 20, 5; V. 46, 3; 63, 3; VI. 11, 1; 49, 1; 67, 1; VII. 33, 10; 41, 1; 42, 5; VIII. 23, 30; 25, 4; IX. 7, 8; 97, 42; 49; 108, 14; X. 61, 17; 64, 5; 125, 1.

नित्यावरुणा I. 122, 6; 15; 137, 1; 3; 152, 1; 3; 7; 153, 1-3; II. 27, 5; 29, 3; 31, 1; 41, 4; III. 62, 16; IV. 39, 2; 5; V. 47, 7; 51, 14; 62, 2; 63, 1; 4; 5; 7; 64, 4; 67, 3; 9; 69, 3; 4; VII. 36, 2; 50, 1; 52, 1; 60, 2; 3; 61, 3;

6; 62, 5; 63, 5; 64, 2; 4; 65, 2-4; 66, 19; VIII. 72, 17; 101, 3; X. 51, 2; 132, 2.

नित्यावरुणाभ्यां V. 51, 9.

नित्यावरुणौ I. 35, 1; 167, 8; VII. 35, 4; VIII. 101, 1; X. 93, 6.

नित्यावरुणौ I. 2, 8; 122, 9; 139, 2; V. 41, 1; 62, 9; 63, 6; VI. 67, 2; 11; VII. 60, 12; 61, 2.

नित्यासः I. 151, 2; III. 58, 4; VII. 38, 4; X. 115, 7.

नित्यिणः I. 178, 4; VIII. 35, 12.

नित्यिणः VIII. 19, 8.

नित्यियां IV. 55, 5.

नित्ये I. 152, 5; V. 42, 2; 49, 5; 72, 1; IX. 61, 9; X. 36, 12; 132, 5.

नित्येण IV. 39, 3; VI. 3, 1.

नित्येरुन् I. 174, 6.

नित्यः II. 6, 7.

नित्यं V. 85, 7.

नित्या X. 5, 3.

नित्यः I. 26, 9; 68, 4; 119, 3; 144, 3; IV. 24, 3; 4; 56, 6; VII. 38, 5; 56, 2; 3; 76, 5; VIII. 20, 21; 72, 14; X. 65, 2; 68, 10.

नित्यःश्चवहपेभिः X. 67, 8.

नित्यःश्वरः VII. 26, 4; X. 76, 6.

नित्यःश्वरा VI. 49, 3.

नित्यती इति VII. 93, 5.

नित्यतीः VI. 25, 2; 9.

नित्यत्या VII. 48, 3.

नित्यस्युभ्यांश्च I. 166, 9.

नित्यु I. 162, 20; VI. 18, 8.

नित्युक्तं X. 102, 1.

नित्युद्गता I. 29, 3; II. 31, 5.

मिथुना I. 83, 3; 144, 4; 159, 4; 173, 2; III. 39, 3; VII. 104, 23; VIII. 33, 18; X. 10, 9; 17, 2; 40, 12; 87, 13; 24; 99, 5.

मिथुनाः I. 131, 3; IV. 45, 1.
 मिथुनाणि III. 54, 7.
 मिथुनासः I. 164, 11; V. 43, 15; IX. 97, 37.
 मिथुनौ I. 179, 3; X. 88, 11.
 मिथुया VII. 104, 13.
 मिन्त् V. 2, 1.
 मिन्त् IV. 30, 23; VII. 32, 5; VIII. 28, 4.
 मिन्तीः X. 108, 11.
 मिन्त् II. 13, 3.
 मिन्त् IX. 61, 27.
 मिन्ता I. 117, 3.
 मिन्ति II. 38, 9; IV. 5, 4; V. 82, 2; VI. 67, 9; VIII. 93, 11; X. 89, 8; 9.
 मिन्ति I. 69, 4; II. 24, 12; 38, 7; III. 28, 4; 32, 8; 56, 1; V. 59, 5; 69, 4; VI. 21, 3; VII. 31, 11; 47, 3; 76, 5; 103, 9; X. 10, 5; 94, 13.
 मिन्वाम V. 45, 5.
 मिनाति I. 179, 1; V. 7, 4; VII. 36, 4; 84, 4.
 मिनाति I. 71, 10; 123, 9; 124, 3; II. 12, 5; III. 30, 12; VI. 30, 2; VIII. 88, 3; IX. 86, 16; 97, 30.
 मिनानः V. 42, 13.
 मिनामि X. 25, 3; 48, 11.
 मिनीमसि I. 25, 1.
 मिनीमसि X. 134, 7.
 मिनोतु X. 18, 13.
 मिन्वन् X. 20, 5.
 मिन्वन् III. 31, 12.
 मिमते I. 164, 24; IX. 97, 9; X. 114, 5.
 मिमति IX. 33, 4.
 मिमय II. 29, 5.
 मिमाति I. 164, 28; 29; IX. 64, 19.
 मिमाति I. 38, 8; IX. 69, 4.
 मिमातु V. 59, 8.
 मिमाते इति VII. 82, 6.
 मिमायां IV. 44, 6.

मिमायां IV. 41, 4.
 मिमानः I. 50, 7; II. 17, 2; X. 84, 2.
 मिमानं V. 2, 3.
 मिमाना VI. 62, 2; VII. 18, 15; X. 110, 7.
 मिमानाः X. 56, 5.
 मिमाने इति I. 146, 3.
 मिमाय I. 164, 41; II. 15, 3; III. 53, 15; 55, 13; VII. 18, 16.
 मिमिष IX. 107, 6.
 मिमिषः VI. 34, 4.
 मिमिषतं I. 22, 3; 34, 3; 47, 4; 157, 4.
 मिमिषतां I. 22, 13; VI. 70, 5.
 मिमिषति I. 142, 3.
 मिमिषतुः VIII. 61, 18.
 मिमिषन् VII. 20, 4.
 मिमिषिरे I. 87, 6; X. 96, 3.
 मिमिषुः VI. 29, 2; X. 104, 2.
 मिमिषुः I. 165, 1; 167, 4; V. 58, 5; VI. 29, 3.
 मिमिषुं III. 50, 3.
 मिमिषे II. 3, 11.
 मिमिषत् I. 48, 16.
 मिमीतः V. 76, 2.
 मिमीतं I. 120, 9.
 मिमीतं I. 120, 9.
 मिमीतां V. 51, 11.
 मिमीति VIII. 12, 10-12; 13, 30; IX. 102, 3.
 मिमीते I. 164, 24; III. 1, 5; X. 71, 11.
 मिमीयाः X. 56, 2.
 मिमीयात् X. 10, 9.
 मिमीहि I. 38, 14.
 मिमीहि III. 1, 15; 54, 22; V. 4, 2; VI. 19, 3; VII. 19, 11.
 मिमुषुः I. 64, 4.
 मिमे X. 13, 3; 124, 3.
 मिमेय X. 34, 2.
 मिम्यश्च I. 167, 3; VI. 50, 5; X. 44, 2.

नियेषः I. 177, 4; III. 32, 12; X. 70, 2.
 नियेषे III. 19, 1; 5; VII. 1, 17.
 नियेषैः VI. 51, 12.
 नियेष्य I. 26, 1; 36, 9; 44, 5.
 निष्ठा X. 95, 1.
 निष्पत्तः X. 190, 2.
 निष्पत्ति III. 29, 14.
 निष्पत्तं I. 164, 28.
 निष्पत्ता VIII. 25, 9.
 निष्पत्ति IX. 73, 4; X. 10, 8.
 निहः I. 79, 2; III. 31, 20; X. 73, 5.
 निहः I. 37, 11; V. 32, 4.
 निहं I. 32, 13; 38, 7; 141, 13; II. 30, 3;
 VIII. 7, 4; X. 31, 9.
 निहे I. 64, 6.
 निदुः II. 33, 14; III. 16, 3; VIII. 79, 9.
 निदुः I. 114, 3; VIII. 76, 7; IX. 61, 23;
 85, 4; 113, 2; X. 85, 25; 45.
 निदांसः VIII. 25, 14.
 निदान् I. 27, 2; II. 24, 1; IX. 74, 7; 97,
 39; 107, 7.
 निनयत् X. 27, 22.
 निनयः I. 31, 16.
 निनये II. 8, 3.
 निनयानः III. 8, 3.
 निळहुःस्तनाय I. 43, 1.
 निळहुः I. 155, 4; 169, 6; 173, 12; II. 8,
 1; IV. 15, 5; VI. 66, 3; VII. 16, 3;
 40, 5; 58, 5; VIII. 20, 18; 102, 15;
 X. 188, 2.
 निळहुषां VIII. 20, 3.
 निळहुषी V. 56, 9.
 निळहुषे I. 122, 1; 136, 6³; IV. 3, 5; 5, 1;
 V. 41, 2; VII. 15, 1; 86, 7; 88, 1; 97,
 2; 102, 1; VIII. 46, 17.
 निळहुषातीश्च V. 56, 3.
 निळहुषातः VI. 50, 12.

नीळे I. 100, 11; VI. 46, 4; IX. 106, 12;
 107, 11.
 मुक्षत X. 87, 19.
 मुक्षीनयाश्च I. 125, 2.
 मुक्षीय VII. 59, 12.
 मुक्षतः I. 162, 2.
 मुक्षे VI. 75, 15; X. 90, 11; 12.
 मुक्षा IV. 39, 6.
 मुक्षात् X. 90, 13.
 मुक्षे VIII. 43, 10.
 मुग्धः V. 40, 5.
 मुच I. 177, 4; III. 35, 3; 43, 1; VI. 40, 1.
 मुचः IV. 22, 7.
 मुचत् VIII. 24, 27.
 मुचध्वं I. 171, 1.
 मुचाति II. 38, 3.
 मुचाते X. 27, 11.
 मुचीष्ट VII. 59, 8.
 मुच्यते X. 27, 24.
 मुच्यसे I. 31, 4.
 मुच X. 94, 14; 160, 1.
 मुचत III. 33, 13; 53, 11; IV. 12, 6.
 मुचतं VI. 74, 3.
 मुचतं V. 78, 5; VI. 74, 4.
 मुचते IV. 53, 2; V. 81, 2.
 मुचये II. 34, 15.
 मुचयः I. 117, 3; V. 74, 5.
 मुचति II. 28, 4.
 मुचतु X. 97, 16.
 मुचतु X. 97, 15.
 मुचस्त X. 38, 5.
 मुचामि X. 85, 25; 161, 1.
 मुचामि X. 85, 24.
 मुज्जनेजनं I. 161, 8.
 मुदः IX. 113, 11.
 मुदा VIII. 39, 7.
 मुदीनहि VIII. 1, 14.

मुदे I. 145, 4; V. 53, 5.

मुमलः X. 102, 5; 9.

मुमलानी X. 102, 2.

मुमलानी X. 102, 6.

मुमयः X. 136, 2.

मुनिः X. 136, 4; 5.

मुनिःइव VII. 56, 8.

मुनीनां VIII. 17, 14.

मुमुकं VII. 91, 5; X. 161, 1.

मुमुषमाणाः X. 111, 9.

मुमुषः I. 140, 4.

मुमुषि X. 73, 11.

मुमुषि I. 24, 9; 25, 21; II. 28, 6; IV. 1, 4; V. 2, 7.

मुमुषः III. 41, 8.

मुमुष्यहे IX. 29, 5.

मुमुषे X. 111, 9.

मुमुषः VIII. 97, 3.

मुमोक्तु I. 24, 12; 13.

मुमोक्तु VII. 88, 7.

मुमोक्तु VIII. 67, 14.

मुमोक्तु VIII. 86, 1.

मुमोक्तु VIII. 18, 12.

मुमोद X. 8, 2.

मुटः VIII. 66, 2.

मुटीय VII. 104, 15.

मुवाय I. 175, 4.

मुवायः IV. 30, 4; VI. 31, 3.

मुवायत् I. 61, 7.

मुवायत् VII. 18, 19.

मुवायति I. 130, 9²; V. 44, 4; VI. 28, 2.

मुवायत् X. 99, 5.

मुषिता X. 68, 10.

मुषीवाणं I. 42, 3.

मुषे V. 34, 7.

मुष्कःभाटः X. 102, 4.

मुष्कयोः X. 38, 5.

मुष्टिः VI. 47, 30.

मुष्टिःइत्यर्वा I. 8, 2.

मुष्टिःहा V. 58, 4; VI. 26, 2.

मुष्टिःहाइव VIII. 20, 20.

मुष्णन् II. 20, 5.

मुष्टु IV. 20, 9.

मुष्टुः II. 4, 5; V. 54, 3; VI. 24, 5; VII. 20, 2; VIII. 1, 1; 21, 6; X. 10, 9; 27, 20; 32, 2; 171, 3.

मुष्टुःगी I. 128, 3.

मुष्टुके IV. 16, 17.

मुष्टुकेः IV. 17, 12.

मुष्टुर्त्तु III. 33, 5; 53, 8.

मुष्टे VI. 18, 8.

मुष्टुः X. 81, 6.

मूर X. 95, 13.

मूरःदेवाः VII. 104, 24.

मूरःदेवान् X. 87, 2; 14.

मूराः III. 43, 6; IV. 26, 7; VIII. 45, 23; X. 4, 4; 46, 5.

मूरालः VIII. 21, 15.

मूर्धन् II. 3, 2; VI. 45, 31; IX. 17, 6; 71, 4; X. 88, 5; 125, 7.

मूर्धनि I. 30, 19; 54, 5; VI. 7, 6; VII. 70, 3; X. 46, 3; 151, 1.

मूर्धो I. 43, 9; 59, 2; VIII. 44, 16; 75, 4; IX. 27, 3; X. 88, 6; 132, 4; 159, 2.

मूर्धनः VIII. 67, 13; IX. 69, 8.

मूर्धानं I. 24, 5; 164, 28; III. 2, 14; IV. 2, 6; VI. 7, 1; IX. 93, 3; X. 8, 3; 6; 67, 12; 166, 5.

मूर्धः VI. 16, 13; IX. 73, 1.

मूर्त्तः X. 87, 10.

मूषः I. 105, 8.

मूषःवाहसे V. 18, 2.

मूषः VIII. 66, 3.

मृधः IV. 30, 13.
 मृधत VIII. 67, 9.
 मृधत I. 34, 11; 157, 4.
 मृधा VIII. 74, 13.
 मृधियांषु X. 98, 6.
 मृधीष्ट I. 147, 4.
 मृगः I. 38, 5; 145, 5; 154, 2; 173, 2; 190, 3; IV. 16, 14; V. 75, 4; VI. 75, 11; VII. 87, 6; VIII. 33, 8; IX. 32, 4; 92, 6; X. 86, 3; 22.
 मृगस्वयः X. 40, 4.
 मृगं I. 80, 7; 105, 7; II. 33, 11; V. 29, 4; VIII. 1, 20; 2, 6; 5, 36; 69, 15.
 मृगयंते VIII. 2, 6.
 मृगयं IV. 16, 13; X. 49, 5.
 मृगयसः II. 38, 7.
 मृगयस्य VIII. 3, 19.
 मृगस्य I. 182, 7; V. 32, 3; VIII. 93, 14; X. 123, 4.
 मृगाऽङ्घ्रि X. 40, 4.
 मृगाः II. 34, 1.
 मृगाऽङ्घ्रि I. 64, 7; IV. 58, 6.
 मृगायां I. 190, 4; IX. 96, 6; X. 136, 6; 146, 6.
 मृगायं V. 34, 2.
 मृगासः I. 191, 4.
 मृधा VIII. 67, 9.
 मृधति IX. 6, 5; 8, 4; 15, 8; 17, 7; 61, 7; 66, 9; 72, 2; 86, 4; 92, 4.
 मृधति III. 46, 5; V. 1, 7; 43, 14; IX. 15, 7; 29, 2; 46, 6; 63, 17; 20; 64, 23; 68, 7; 72, 1; 85, 7; 86, 27; 96, 2; 17; 97, 29; 107, 17; 109, 12; 21; X. 107, 10.
 मृधानः IX. 96, 10; 20; 107, 22; 109, 17.
 मृधे V. 52, 17²; X. 167, 4.
 मृध्यते IX. 43, 1; 76, 4; 86, 6.

मृध्यते V. 1, 8; IX. 3, 3; 68, 9; 97, 3; 99, 7.
 मृध्यमानः IX. 20, 6; 30, 2; 36, 4; 64, 13; 65, 6; 70, 4; 74, 9; 107, 21; X. 69, 7.
 मृध्यमानाः IX. 64, 5.
 मृध्यसे IX. 56, 3.
 मृधत IX. 24, 1; 65, 26.
 मृध I. 29, 5; 133, 5; IV. 16, 12; VI. 44, 17; VII. 104, 22.
 मृधन् X. 84, 3.
 मृधसि X. 87, 19.
 मृणीहि IV. 4, 5.
 मृत् I. 113, 8.
 मृत्तस्य I. 164, 30; X. 18, 9.
 मृतेः X. 18, 3.
 मृत्स्मयं VII. 89, 1.
 मृत्तवः X. 117, 1.
 मृत्तवे X. 48, 5; 59, 4; 60, 8; 72, 9; 165, 4.
 मृत्तुः X. 121, 2; 129, 2.
 मृत्तुऽवधः VIII. 18, 22.
 मृत्तुऽवधुः X. 95, 18.
 मृत्तुं X. 13, 4; 18, 4.
 मृत्तो इति X. 18, 1.
 मृत्तोः VII. 59, 12; X. 18, 2; 161, 2.
 मृत्पाः X. 95, 15.
 मृधः I. 131, 6; 138, 2²; 182, 4; II. 18, 4; 22, 3; 23, 13; 28, 7; III. 47, 2; V. 30, 7; VI. 53, 4; 60, 5; VII. 43, 3; VIII. 45, 40; 61, 13; IX. 4, 3; 40, 1; 61, 25; 26; 63, 24; 85, 2; 86, 26; 97, 43; X. 67, 11; 84, 2; 98, 12; 152, 3; 4; 180, 2.
 मृधति VI. 23, 9.
 मृधि I. 174, 7.
 मृध्याः III. 54, 21.
 मृधऽवाचः I. 174, 2; V. 29, 10; VII. 6, 3; X. 23, 5.

मृधस्वाचं V. 32, 8; VII. 18, 13.
 मृधाणि VIII. 43, 26.
 मृधेभ्यः VIII. 44, 30.
 मृळ I. 94, 12; 114, 2; 10; II. 33, 11; IV.
 9, 1; VI. 47, 10; VII. 89, 1; X. 25, 3.
 मृळ I. 36, 12; 114, 6; II. 27, 14; 33, 4;
 VII. 93, 7; VIII. 48, 9; IX. 66, 30;
 X. 169, 1.
 मृळन I. 171, 4; V. 55, 9; 57, 8; VI. 50,
 11; 51, 5; VII. 60, 10; VIII. 18, 19;
 X. 34, 14.
 मृळत II. 29, 4; VIII. 67, 19.
 मृळतं VI. 74, 4.
 मृळतां X. 93, 7.
 मृळतु I. 179, 5.
 मृळतु VI. 50, 12; VII. 56, 17.
 मृळय VII. 89, 1; VIII. 45, 31; 48, 8; X.
 59, 6.
 मृळय I. 12, 9; 25, 19; VI. 45, 17; VIII.
 80, 1; 93, 27; IX. 61, 5; 82, 2; X.
 33, 3; 128, 8.
 मृळयत II. 29, 2.
 मृळयत्स्तमः I. 94, 14.
 मृळयत्स्तना I. 114, 9; V. 73, 9.
 मृळयत्स्व्यां I. 136, 1.
 मृळयंतः I. 107, 1.
 मृळयंती V. 41, 18.
 मृळयंतु I. 23, 12; 169, 5; 171, 3; IV. 57, 2.
 मृळयाकुः II. 33, 7; VIII. 79, 7.
 मृळयाति II. 41, 11; VII. 87, 7.
 मृळयाति X. 66, 3.
 मृळयासि VIII. 6, 25; 93, 30.
 मृळान् X. 108, 6.
 मृळानः I. 17, 1.
 मृळानि IV. 43, 2; 57, 1; X. 64, 1.
 मृळीकः VI. 33, 5.
 मृळीके IV. 1, 3; 5; VII. 86, 2; X. 150, 4.

मृळीकाय I. 25, 3; 5; VI. 50, 1; X. 150,
 1-3; 5.
 मृळीके VI. 48, 12; VIII. 48, 12.
 मृश I. 126, 7; VIII. 21, 16; 81, 6.
 मृशते I. 145, 4.
 मृशति X. 34, 4.
 मृशसे IX. 20, 3.
 मृशस्व VIII. 70, 9.
 मृशावसि X. 173, 6.
 मृषंत VII. 18, 21.
 मृषा I. 179, 3.
 मृष्ट I. 140, 2; 174, 4.
 मृष्टः IX. 82, 2.
 मृष्टाः I. 22, 4.
 मृष्टाः III. 33, 8.
 मृष्यते I. 145, 2; VI. 54, 4.
 मृष्यते VI. 67, 1.
 मृष्ये VII. 22, 5.
 ने I. 10, 9; 23, 20; 24; 25, 4; 16-19;
 50, 12; 93, 1; 105, 1-18; 110, 1; 117,
 23; 122, 4; 6; 124, 13; 126, 1; 7²;
 131, 6; 139, 7; 9²; 145, 3; 147, 2;
 162, 7; 163, 4; 164, 16; 33²; 165,
 4²; 10-13; 181, 7; 183, 5; 184, 2; II.
 4, 5; 6, 1; 10, 2; 14, 10; 18, 8; 24,
 15; 27, 2; 28, 5; 10; 30, 7; 32, 1;
 35, 1; 36, 6; 40, 5; 41, 13; III. 15, 2;
 26, 7²; 33, 5; 38, 8; 43, 5; 51, 2; 53,
 3; 16; 54, 2; 16; 21; 55, 3; 57, 1;
 62, 2; IV. 5, 6; 8; 18, 2; 13; 23, 4;
 24, 10; 32, 24; 41, 8; 9; V. 2, 5; 8;
 12, 3; 14, 5; 18, 5; 27, 1; 2; 4; 29,
 3; 30, 2; 32, 11; 33, 9; 36, 3; 41, 15;
 17; 42, 2; 46, 6; 52, 12; 16; 17;
 53, 3; 54, 15; 56, 2; 61, 9; 10;
 17; 18²; 64, 7; 74, 6; 78, 5; VI. 9, 6²;
 21, 11; 28, 5; 47, 3; 49, 5; 50, 10;
 52, 13; 16; 63, 2; 9; 69, 4; 7; VII.
 1, 10; 20; 25; 7, 6; 18, 4; 22, 3; 23.

1; 29, 3; 33, 1; 62, 5; 63, 3; 67, 5;
10; 68, 2; 76, 2; 82, 8; 84, 5; 86,
2-4; 87, 4; 99, 7²; VIII. 1, 6²; 3, 21;
22; 4, 21; 5, 37; 38; 6, 32; 7, 9²; 8,
12; 13, 21; 14, 1; 19, 26; 36; 37;
22, 12; 23, 14; 25, 23; 26, 8; 11; 17;
32, 6; 23; 35, 4; 43, 16; 27; 44, 2; 46,
27; 50, 3; 54, 4; 55, 3; 56, 3; 61,
10; 65, 10; 12; 66, 12; 73, 10; 80,
4; 82, 6; 85, 1; 2²; 9; 91, 5; 92, 29;
93, 15; 100, 2; 5; 101, 7; 102, 19;
X. 10, 11; 11, 2; 12, 4; 24, 6; 27, 1;
3; 4; 10; 18; 20; 28, 2; 4; 6;
30, 8; 32, 3; 34, 13; 39, 6; 40, 5; 43,
1; 2; 48, 5; 9; 51, 2; 4; 8; 52,
4; 54, 5; 60, 12³; 61, 4²; 8; 15; 19³;
62, 7; 63, 2; 64, 2; 12; 65, 13; 66,
10; 11; 70, 10; 75, 5; 83, 7; 86, 5;
7³; 14²; 93, 12; 95, 5²; 10; 11²; 17;
97, 2; 14; 98, 1; 106, 6; 108, 10;
119, 1; 6; 7; 11; 122, 2; 128, 4;
145, 2²; 5; 151, 2; 159, 3²; 166,
2; 5.

मेघः I. 181, 8.

मेघांश्च IV. 6, 2.

मेघानाम्नि I. 42, 10.

मेघेते इति I. 113, 3.

मेदः III. 21, 5.

मेदतां X. 93, 11.

मेदनं X. 69, 2.

मेदयथ VI. 28, 6.

मेदसः III. 21, 1; 2; 4.

मेदसा X. 16, 7.

मेदिनः X. 38, 2.

मेदी X. 84, 6.

मेघं तु II. 37, 3.

मेघसञ्ज्ञिषि VIII. 8, 20.

मेघसञ्ज्ञि I. 43, 4.

मेघं I. 3, 9; 162, 10.

मेघां IV. 33, 10; VII. 104, 6; IX. 26, 3.

मेघं तु IV. 38, 3.

मेघसञ्ज्ञि I. 129, 1; VII. 66, 8; VIII. 3,
18; 40, 2; 69, 1.

मेघसञ्ज्ञा IV. 37, 6; VII. 94, 6; X. 147, 3.

मेघसञ्ज्ञौ VIII. 71, 5.

मेघसञ्ज्ञौश्च VIII. 103, 3; X. 64, 6.

मेघस्य VIII. 19, 2.

मेघा I. 88, 3; 165, 14.

मेघाः III. 58, 2.

मेघाः VIII. 52, 9.

मेघाश्चकारं X. 91, 8.

मेघाभिः IX. 65, 16.

मेघां I. 18, 6; II. 34, 7; V. 27, 4; 42, 13;
VIII. 6, 10; IX. 9, 9; 32, 6; 107, 25.

मेघिर I. 25, 20; III. 21, 4.

मेघिरः I. 31, 2; 105, 14; 127, 7²; 142, 11;
III. 1, 3; VI. 42, 3; VIII. 29, 2; IX.
68, 4; X. 100, 6.

मेघिराः I. 11, 7; VIII. 38, 9.

मेघिराणां X. 89, 10.

मेघिराय I. 61, 4; VII. 87, 4.

मेघिरासः VIII. 43, 19.

मेघे VIII. 6, 44; 50, 10.

मेघेषु I. 77, 3.

मेघ्यसञ्ज्ञिषिः I. 36, 10; 11.

मेघ्यसञ्ज्ञिषिं I. 36, 17; VIII. 2, 40; 49, 9.

मेघ्यसञ्ज्ञिये VIII. 1, 30; 33, 4.

मेघ्यसञ्ज्ञिये IX. 43, 3.

मेघ्यसञ्ज्ञियौ VIII. 51, 1.

मेघ्याय V. 1, 12.

मेघ्ये VIII. 52, 2.

मेना I. 51, 13.

मेनां I. 121, 2; X. 111, 3.

मेनिं X. 27, 11.

मेने इति I. 62, 7; 95, 6.

मेने इवेति मेनेश्च II. 39, 2.

मेन्यात् I. 162, 2.

मेकिं III. 26, 9; IV. 7, 11.

मेघः VIII. 2, 40.

मेघं I. 51, 1; 52, 1; VIII. 97, 12; X.
27, 17.

शेवाङ्क X. 106, 5.

शेवा: X. 91, 14.

शेवान् I. 116, 16; 117, 17; 18.

शेवाय I. 43, 6.

शेव्यः IX. 8, 5; 86, 47; 107, 11.

शेव्ये I. 43, 6.

शेहत्वा X. 75, 6.

शेहना V. 38, 3; 39, 1; VIII. 4, 21²; 63, 12.

शेहनात् X. 163, 5.

शेहनाश्वातः II. 24, 10.

शेहनाश्वान् III. 49, 3.

शेहन्ति IX. 74, 4.

शेवावहणः VII. 33, 11.

शो इति I. 38, 6; 50, 13; 105, 3; 139, 8;

173, 12; II. 18, 3; III. 55, 2; V. 31,

13; 65, 6; VII. 32, 1; 59, 5; 89, 1;

VIII. 2, 20; 5, 13; 92, 30; 103, 13;

IX. 114, 4; X. 18, 13; 27, 20; 59, 4; 8.

शोकी II. 38, 3.

शोचं VII. 104, 14; 15; X. 55, 6; 117, 6.

शोचं X. 165, 4.

शोदते X. 30, 5.

शोदते II. 5, 6; V. 83, 9; IX. 71, 3.

शोदध्वं X. 97, 3.

शोदमाना: V. 47, 6.

शोदमानो X. 85, 42.

शोदसे X. 118, 2.

शोदा: IX. 113, 11.

शोवथ V. 54, 6.

शोवी: I. 24, 11; 104, 8.

शोहयित्वा X. 162, 6.

शोमश्वातस्य X. 34, 1.

शोभा: I. 191, 3.

शोनेयेन X. 136, 3.

श्वय II. 28, 6.

श्वयङ्कानां VIII. 61, 10.

श्वय VI. 53, 3.

श्वयसे I. 162, 21.

श्वयानि VIII. 55, 3.

य

यंसत् I. 96, 8; 107, 2; 114, 5; 189, 6;

190, 3; 4; IV. 25, 4; 5; 54, 6; V. 2,

12²; VI. 49, 7; VII. 101, 2; VIII. 42,

2; IX. 97, 38; X. 42, 8; 128, 8.

यंसतः VII. 74, 5; X. 66, 7.

यंसते I. 80, 3; 143, 7.

यंसन् I. 90, 3; 136, 7; VI. 75, 11; X. 66, 5.

यंसि I. 63, 8; V. 36, 4.

यंसि I. 42, 9; 61, 2; III. 1, 22.

यः I. 4, 4; 10, 7, 9; 8, 7; 12, 8; 9; 18,

1; 2³; 24, 4; 25, 7; 8; 15; 30, 2; 31,

5; 6; 7; 13; 15; 33, 2; 35, 6; 36⁴;

16; 39, 8; 40, 2; 4; 42, 2; 43,

5; 48, 11; 54, 2; 7; 56, 4; 63, 1;

67, 4; 5; 68, 3; 70, 2; 3; 71, 6; 9;

73, 1-3; 74, 2; 77, 1; 2; 78, 4; 79,

11; 81, 6; 82, 4; 84, 7; 9; 16; 86, 5;

91, 14; 20; 93, 2; 3²; 8; 10; 94, 7;

100, 1; 101, 2⁴; 4⁴; 5³; 6⁴; 103, 6;

105, 7; 16; 108, 1; 117, 2; 118, 1;

122, 8; 9; 123, 5; 125, 2; 5; 126, 1;

127, 1; 4; 5; 7; 129, 2³; 6; 131, 7;

132, 6; 136, 5²; 138, 1; 140, 6; 141,

11; 143, 1; 4; 5; 144, 7; 147, 4; 5;

149, 2²; 3; 5²; 151, 7; 154, 1²; 3; 4;

155, 4; 156, 2²; 5; 157, 6; 160, 4²;

161, 1; 4; 162, 10; 163, 9; 164,

6; 7; 16²; 18; 22; 32²; 39; 49⁴; 167,

7; 173, 5³; 176, 2-4; 181, 3; 182, 3;

183, 1²; 3; 190, 2; 3; II. 1, 7; 9; 4,

1; 3-7; 8, 2-4; 12, 1; 2⁴; 3³; 4²; 6⁴;

7³; 9²; 10³; 11²; 12²; 13²; 14⁴; 15;

13, 2-6; 7²; 8; 14, 2; 3³; 4³; 5⁵; 6³;

7; 11², 17, 2²; 4; 19, 4; 20, 2; 3²; 23,

4; 6; 7; 12; 24, 1; 2; 11; 14; 26, 3;

4; 27, 12; 13; 28, 1; 10²; 30, 2; 7⁴;

9; 33, 5; 7; 34, 9; 35, 8; 36, 1; 37,

2; III. 1, 12; 10, 3; 13, 3; 16, 4; 17,

5; 23, 3; 32, 8; 13³; 34, 8; 36, 1; 37, 11; 42, 1; 49, 2; 51, 11; 53, 12; 21; 59, 2; 7; 62, 9; 10; IV. 2, 1; 6; 7; 8²; 9; 4, 3²; 4; 6; 7²; 10²; 5, 2; 4; 7, 4; 9, 1; 12, 1; 2; 15, 4; 16, 5; 16²; 17, 4; 5; 8; 9; 11; 12²; 20, 5; 6; 21, 4²; 5; 6; 22, 1; 3; 24, 6; 7; 25, 4; 29, 2; 4; 30, 22; 35, 6; 38, 4; 39, 3; 41, 1; 2; 4; 44, 1; 45, 7; 50, 1; 7; 9; 53, 6; 54, 1; 56, 3; 58, 11; V. 1, 7; 3, 7²; 9; 4, 10; 6, 1; 2; 7, 9; 9, 4; 12, 6; 13, 3; 17, 3; 18, 1; 22, 1; 23, 1; 25, 6; 27, 2-4; 30, 1; 15; 32, 3; 33, 1; 34, 2; 3³; 7; 35, 1; 36, 1; 6; 37, 1; 3; 5; 42, 7; 10²; 11²; 13; 14; 44, 8; 14³; 46, 8; 51, 12; 54, 13; 58, 3; 61, 10; 65, 1; 77, 4; 81, 3; 82, 9; 85, 1; 5; VI. 1, 9²; 11; 2, 4; 5; 3; 5; 6³; 7; 8²; 4, 2; 3; 5²; 5, 1; 4²; 5²; 6, 2; 7, 7²; 9, 3; 10, 3; 4; 12, 5; 13, 4; 14, 1; 15, 5²; 11; 13; 16, 23; 31; 32; 39; 46; 17, 1; 2⁵; 18, 8; 10; 19, 2; 7; 20, 1; 21, 2; 4; 22, 1²; 3; 23, 5; 33, 1²; 34, 2; 36, 5; 41, 3; 44, 1²; 2; 13; 45, 1; 11²; 17; 46, 3; 47, 2; 4; 48, 5; 6; 49, 5; 13; 50, 8; 51, 2; 52, 2²; 8; 54, 1²; 2; 4; 55, 4; 56, 1; 59, 4; 60, 1; 10, 11; 61, 5; 62, 9; 63, 1; 4; 68, 1; 5; 6; 9; 70, 3; 71, 2²; 73, 1; 2; 75, 19; VII. 1, 2; 8; 15; 23; 3, 1; 9; 4, 1-3; 5; 5, 1; 6, 4; 5²; 7, 4; 8, 4; 9, 2; 4; 12, 1; 15, 1; 2; 16, 6; 18, 7; 11; 18; 19, 1²; 20, 5; 6²; 8; 22, 2; 23, 1; 27, 2; 28, 5; 32, 5; 6; 12; 13; 36, 4²; 38, 1; 41, 2; 55, 6³; 7; 56, 18; 24; 58, 1; 59, 2; 8; 60, 3; 11; 61, 1; 63, 1; 3; 64, 4; 67, 1; 68, 5; 7; 69, 5; 70, 2; 6; 73, 2; 82, 1; 84, 4; 85, 4; 86, 1; 87, 7; 88, 1; 6; 90, 2; 96, 6; 97, 2-4; 100, 1³; 101, 2³; 102, 2; 104, 7; 8; 10⁴; 11²; 15; 16²; VIII. 1, 8; 12; 27; 31;

32; 2, 24; 34; 37; 39; 4, 6; 5, 19; 34; 38; 6, 1; 16; 17; 8, 15; 16; 19; 12, 1; 6; 13, 8; 9; 17, 13; 18, 13; 14; 19, 5⁴; 13; 14; 22; 24; 20, 15; 21, 2; 9; 10; 22, 5; 23, 10; 15; 21; 24, 3; 19; 27²; 25, 2; 18; 26, 13; 14; 27, 8; 15; 31, 1; 2; 15; 32, 2; 11; 18; 20²; 25²; 28; 33, 4²; 5⁶; 6³; 7; 9; 16; 39, 8; 40, 10; 41, 1; 2; 4; 5²; 7; 10³; 44, 15; 45, 5; 6; 15; 30; 46, 8⁴; 9; 12; 21; 26-28; 48, 10²; 12; 49, 1; 50, 1; 51, 3²; 5; 8; 52, 3²; 53, 2; 7; 58, 1; 59, 3; 60, 7; 66, 2; 3²; 4; 68, 7; 69, 13²; 70, 1²; 3; 7; 8²; 13; 71, 11; 13; 73, 13; 74, 3; 80, 2; 81, 8; 82, 7; 8; 84, 9; 91, 2; 92, 16; 17³; 18; 23; 93, 2; 32; 95, 4; 5; 96, 6; 19²; 97, 3; 100, 7; 101, 1; 3; 4; 102, 11; 103, 4; 6; 11; 12; IX. 7, 7; 12, 4; 5; 14, 5; 18, 4-6; 21, 5; 24, 4; 38, 5; 39, 4; 43, 1; 52, 3; 4; 53, 3; 55, 4; 61, 1; 14; 19; 22; 63, 11; 16; 64, 11; 12; 66, 17; 67, 22; 31; 32; 68, 3; 8; 74, 2; 3²; 76, 4; 77, 4; 78, 5; 79, 4; 84, 2; 3; 86, 15; 88, 3-5; 8; 91, 2; 96, 18; 97, 46; 48; 98, 3; 7; 99, 3; 101, 2; 9²; 15; 107, 1²; 108, 6; 8; 13⁴; 114, 1²; 2; X. 3, 5; 6; 6, 1; 2²; 3; 8, 3; 9, 2; 10, 12; 11, 7; 12, 6; 14, 5; 16, 5; 6; 8; 10; 11; 17, 11; 12³; 13³; 18, 1; 19, 4; 5²; 22, 1-3; 23, 5²; 24, 3; 26, 5; 7; 27, 1; 3; 7; 10; 11²; 21; 28, 2; 29, 1; 2; 30, 4; 7³; 8; 9; 34, 12; 35, 14; 37, 12; 38, 3; 4³; 39, 1; 42, 4-7; 9; 43, 8; 44, 1; 45, 9; 46, 1; 47, 6; 49, 3; 6; 51, 2; 52, 3; 54, 6²; 55, 6; 57, 2; 59, 10; 60, 3; 61, 3; 62, 8; 63, 6; 65, 10; 68, 12; 71, 6; 72, 1; 74, 5; 79, 5; 80, 4; 81, 1; 82, 3²; 7; 83, 1; 85, 34; 39; 86, 21; 87, 8²; 11; 16³; 88, 3; 4; 7; 12; 14; 89, 1; 3; 4; 93, 2;

96, 1; 3; 4; 7; 8²; 97, 23; 99, 9; 10;
100, 2; 105, 5; 7; 107, 5-7; 110, 9;
111, 4; 112, 2; 115, 1; 2; 6; 116, 3;
117, 2-4; 121, 2; 3²; 5; 8²; 9³; 122,
3; 125, 4³; 128, 7; 129, 7; 130, 1; 133,
3; 4; 5²; 136, 5; 144, 4; 147, 4; 148,
5; 152, 4; 160, 3; 4; 162, 3³; 4²; 6²;
164, 5; 170, 1; 174, 2; 178, 3; 187,
2-5.

यके VIII. 21, 18.

यकः X. 163, 3.

यकत् VI. 12, 2; VII. 17, 4; VIII. 39, 9;
X. 16, 11.

यकत् I. 139, 10; III. 4, 3; 19, 1; V. 13,
3; VI. 15, 10; 49, 9; 62, 4; IX. 74, 2.

यकतः II. 3, 7.

यकता I. 13, 8; 142, 8; 188, 7.

यकते VIII. 19, 4.

यकदृशः VII. 56, 16.

यकत I. 132, 5.

यकभृत् I. 190, 4.

यक IV. 3, 13; V. 70, 4; VII. 61, 5.

यकवः VII. 18, 19.

यकस्य X. 88, 13.

यकि I. 13, 1; 14, 1; 31, 17; 36, 6; 75,
5; II. 6, 8; 36, 4; V. 26, 1; VI. 16,
9; 24; 48, 4; VII. 9, 5; 6; 16, 5;
17, 3.

यकि I. 105, 13; 142, 11; II. 3, 3; III. 4,
1; 14, 5; 17, 2; 3; 53, 2; V. 28, 5;
VI. 4, 1; 16, 8; VII. 11, 3; 39, 4;
X. 1, 6; 4, 1; 52, 5; 70, 4; 9; 110,
3; 9.

यकिन् VII. 88, 6.

यकुः VII. 18, 6.

यकु X. 97, 13.

यकु I. 122, 9; X. 97, 12; 137, 4; 163, 1-5.

यकुस्य X. 97, 11.

यकुताः X. 85, 31.

यक्यः VIII. 60, 3.

यक्यमां I. 125, 4.

यक्यमायान् I. 113, 9.

यक्य I. 45, 10; V. 42, 11.

यक्य IV. 1, 5.

यक्य I. 22, 15; IV. 12, 5; V. 27, 2; VII.
16, 8; 30, 4.

यक्य I. 58, 8; 102, 3; 114, 10; III. 51,
11; V. 83, 5; VI. 15, 3; 16, 33; 46,
9; 12; VII. 5, 9; X. 98, 11; 102, 3;
141, 1; 152, 4; 5; 160, 2.

यक्यत II. 27, 6.

यक्यत I. 85, 12; IV. 51, 10; V. 46, 7; VII.
59, 1; VIII. 18, 12; 27, 9; 30, 4; 47,
2; X. 15, 7; 35, 12; 37, 11; 63, 7; 12.

यक्यतं VIII. 8, 16.

यक्यतं I. 17, 8; 21, 6; 46, 15; 92, 16; 93,
8; IV. 47, 4; 50, 10; VI. 59, 9; VII.
74, 2; 82, 1; 8; 83, 9; VIII. 9, 1; 15;
35, 21; 22.

यक्यतात् I. 48, 15.

यक्यतां II. 41, 20.

यक्यति IV. 53, 1.

यक्यति V. 80, 2; IX. 86, 15.

यक्यतु III. 13, 4; IV. 32, 15; 53, 6; 57,
7; VI. 75, 12; 17²; VIII. 34, 2; 47, 9;
X. 19, 2; 66, 3; 103, 13; 141, 2.

यक्यध्वं VII. 43, 2.

यक्यति VII. 60, 8; X. 107, 4; 185, 3.

यक्यति VI. 75, 6; VII. 79, 2; VIII. 4, 2.

यक्यतीः VII. 78, 3.

यक्यतु III. 54, 20; VII. 39, 7.

यक्यतु I. 130, 2; VII. 82, 10; VIII. 18, 3;
32, 23; X. 126, 7.

यक्यनानाः VII. 56, 13.

यक्यसे I. 84, 6; VII. 55, 2.

यक्य I. 45, 1; 75, 5²; 76, 2.

यक्य I. 14, 11; 15, 12; 26, 1; 188, 9; III.

17, 5; 25, 1; VI. 16, 2; 47, 27; 52, 12; VII. 42, 5; X. 2, 1.

यजत IV. 1, 1.

यजतः I. 35, 3; 4; 59, 7; 141, 7; 181, 3; II. 14, 10; III. 5, 3; V. 41, 9; 44, 12; VI. 50, 8; 71, 4; VIII. 17, 15; IX. 69, 3; 86, 14; X. 92, 1; 99, 11.

यजतं I. 128, 8; 151, 1; II. 33, 10; V. 8, 1; 46, 5; 67, 1; VI. 1, 8; 49, 9; 58, 1; VII. 2, 1; 97, 5; X. 7, 3.

यजतस्य V. 44, 10; 11; VII. 2, 2.

यजता I. 34, 7; IV. 15, 8; V. 43, 11; 64, 7; VII. 75, 7; X. 11, 8; 40, 3.

यजताः VI. 50, 2.

यजतां X. 101, 9.

यजतां VI. 15, 13.

यजताय II. 16, 4; 21, 1.

यजति I. 26, 3; 120, 5; 133, 7; 151, 7; VII. 7, 5.

यजति I. 139, 10.

यजतु II. 3, 1; X. 2, 2; 11, 1.

यजते I. 31, 15; 180, 3; IV. 6, 11; VI. 28, 3; VII. 73, 2; IX. 71, 3.

यजते V. 77, 2.

यजते इति IV. 56, 2; 4; X. 110, 6.

यजतेभिः V. 1, 11.

यजतेभ्यः II. 5, 8.

यजतु I. 76, 4; 189, 3; 7; III. 14, 2; 22, 2; 35, 10; VI. 12, 2; 25, 8; VII. 14, 2; X. 11, 8.

यजतुः I. 121, 1; 173, 2; VII. 52, 3; X. 31, 1.

यजतुं I. 129, 7; VII. 88, 1; X. 46, 9; 10; 149, 3.

यजतुः I. 108, 7; 180, 5; VIII. 57, 1; 4.

यजतुः I. 14, 8; 65, 1; III. 6, 8; 57, 4; VI. 52, 13; VII. 35, 15; 43, 4; X. 70, 11.

यजतुः I. 89, 8; 186, 11; II. 27, 16; 29, 6²;

31, 7; IV. 12, 6; V. 55, 10; 58, 4; VI. 50, 15; 51, 6; 9; 52, 17; VII. 57, 1; 4; 5; X. 61, 27; 63, 11.

यजतुः I. 14, 7; III. 57, 5.

यजते इति III. 31, 17; VII. 53, 1.

यजतेः IV. 56, 2; VI. 21, 11; VII. 75, 7.

यजतुः X. 106, 3.

यजताय II. 28, 1; III. 4, 1; 5, 9; 17, 1; 19, 5; V. 1, 2; 11, 2; VII. 10, 5; X. 7, 1; 12, 1.

यजतुः III. 1, 1; 4, 3; IV. 21, 5; 24, 5; VI. 11, 3; 12, 1; 2; 15, 15; 49, 2; 68, 1; VII. 2, 7; X. 61, 15; 110, 7.

यजतुः VIII. 39, 1.

यजतुः VIII. 2, 37.

यजतुः II. 2, 1; 3, 3; V. 77, 1; 2; VI. 29, 1; X. 30, 3.

यजतुः X. 128, 3.

यजति I. 91, 19; V. 45, 4.

यजतु X. 128, 4.

यजते VII. 36, 5.

यजते IV. 24, 5.

यजतौ II. 3, 7.

यजमान VIII. 31, 16.

यजमानः I. 24, 11; III. 1, 15; 3, 3; IV. 17, 15; V. 77, 2; VI. 51, 12; VIII. 31, 15.

यजमानं I. 130, 8; 156, 5; V. 45, 5; X. 128, 7.

यजमानस्य I. 51, 8; 178, 4; II. 20, 7; 30, 6; III. 53, 3; V. 44, 13; VI. 54, 6; 60, 15; VII. 57, 2; VIII. 12, 18; 58, 1; X. 40, 14; 49, 1; 116, 8.

यजमानाः I. 127, 2; X. 45, 11; 151, 4.

यजमानात् IV. 10, 7.

यजमानाय I. 81, 2; 83, 3; 92, 3; 93, 7; III. 17, 3; V. 26, 5; 60, 7; VI. 15, 16; VII. 16, 6; VIII. 14, 3; 17, 10; 59, 1; 4; X. 27, 1; 100, 3; 122, 6; 125, 2; 175, 4; 182, 1.

यजमानासः II. 18, 3; X. 160, 1.
 यजमाने III. 29, 8; VIII. 97, 2.
 यजमानेषु VIII. 59, 7; X. 17, 9.
 यजसां VIII. 40, 4.
 यजसि VI. 48, 4; X. 91, 11.
 यजसि X. 110, 1.
 यजसे VIII. 25, 1.
 यजस् II. 9, 4; 26, 2; VI. 11, 1; 2; 4;
 VII. 42, 3; VIII. 23, 1.
 यजस् I. 76, 5; II. 16, 4; III. 1, 22; VIII.
 11, 10; X. 2, 6; 7, 6; 81, 5; 6; 98, 4.
 यजात् X. 2, 3.
 यजाति VIII. 31, 1.
 यजाति I. 77, 2; III. 4, 10; VII. 39, 1; X.
 2, 5; 95, 18.
 यजाति VII. 100, 1; VIII. 31, 1.
 यजाते III. 53, 11; VI. 47, 15.
 यजातै I. 84, 18.
 यजाम I. 27, 13; V. 60, 6.
 यजाम X. 124, 6.
 यजामः III. 32, 7.
 यजामसि X. 172, 3.
 यजामसि X. 132, 2.
 यजामहे I. 15, 10; 26, 6; 153, 1; X. 23, 1.
 यजामहे I. 40, 4; 83, 5; 97, 2; VII. 59,
 12; VIII. 40, 2.
 यजामहे X. 53, 2.
 यजासि III. 19, 4; VI. 4, 1.
 यजासि III. 29, 8; VI. 15, 14.
 यजिष्ठ II. 6, 6.
 यजिष्ठः I. 77, 1; 128, 1; 149, 4; III. 10, 7;
 13, 1; IV. 1, 4; 2, 1; 7, 1; VI. 15, 13;
 VII. 15, 6; VIII. 60, 3; X. 2, 5; 6, 4.
 यजिष्ठ I. 36, 10; 44, 5; 58, 7; 127, 2; IV.
 1, 19; 7, 5; 8, 1; V. 14, 2; VII. 3, 1;
 VIII. 19, 3; 21; 60, 1; X. 46, 8;
 118, 9.
 यजिष्ठेन III. 14, 5.
 यजीयान् II. 9, 4; III. 4, 3; 17, 5; 19, 1;

IV. 6, 1; V. 1, 5; 6; VI. 1, 2; 6; 11,
 1; X. 12, 2; 52, 2; 53, 2; 110, 3; 9.
 यजुः VIII. 41, 8; X. 12, 3; 90, 9; 106, 3;
 181, 3.
 यजुषा V. 62, 5.
 यजे II. 9, 3.
 यजेत VII. 60, 9.
 यजेथां X. 70, 7.
 यज्ञः I. 18, 7; 107, 1; 156, 1; 164, 35;
 173, 11; 177, 4; 181, 1; 188, 2; III.
 12, 2; 32, 12²; IV. 2, 5; 34, 3; 58,
 9; V. 22, 2; VI. 11, 5; 21, 4; 38, 4;
 40, 4; 68, 1; VII. 7, 3; 16, 2; 34, 17;
 43, 2; 70, 6; VIII. 6, 22; 13, 32; 14,
 5; 18, 19; 68, 11; 89, 6; IX. 10, 3; 88,
 7; X. 14, 13; 20, 6; 50, 6; 51, 9; 66,
 6; 77, 4; 88, 8; 93, 8; 100, 5; 6; 103,
 8; 104, 6; 105, 8; 130, 1.
 यज्ञकामः X. 51, 5.
 यज्ञस्केतुः IV. 51, 11.
 यज्ञधीराः VII. 87, 3.
 यज्ञनिःस्कृतः X. 66, 8.
 यज्ञनीः I. 15, 12.
 यज्ञन्यं X. 107, 6.
 यज्ञन्योः X. 88, 17.
 यज्ञपतो X. 170, 1.
 यज्ञप्रिये X. 122, 6.
 यज्ञचंभुः IV. 1, 9.
 यज्ञं I. 1, 4; 3, 10; 11; 10, 4; 12, 10; 13,
 2; 8; 12; 15, 2; 3; 6; 20, 2; 22, 3;
 13; 26, 10; 34, 3; 9; 40, 3; 41, 5;
 47, 4; 84, 2; 91, 10; 19; 105, 4; 122,
 1; 139, 11; 142, 2; 3; 8; 162, 4; 164,
 50; 170, 4; 188, 7; II. 1, 10; 2, 11;
 5, 7; 8; 34, 12; 36, 6; 41, 20; III. 1,
 2; 22; 3, 6; 4, 2; 5; 8, 8; 11, 1; 17,
 2; 19, 2; 21, 1; 22, 4; 25, 4; 26, 6;
 29, 8; 32, 12; 35, 2; 10; 40, 3; 43, 3;
 IV. 9, 7; 14, 1; 20, 2; 3; 23, 1; 29, 2;
 33, 3; 34, 1; 6; 37, 1; 39, 5; 44, 4;

56, 7; 58, 10; V. 4, 5; 5, 2; 5; 7; 11, 4; 12, 6; 13, 4; 41, 7; 43, 10; 11; 52, 4; 5; 10; 72, 3; 77, 1; 78, 3; 87, 9; VI. 10, 6; 15, 16; 18; 16, 22; 40, 5; 41, 1; 4; 44, 15; 62, 2; 69, 1; 70, 5; VII. 1, 12; 10, 2; 11, 5; 21, 2; 34, 5; 6; 42, 3; 44, 2; 51, 1; 59, 11; 61, 6; 66, 11; 73, 3; 78, 3; 80, 2; 84, 3; VIII. 10, 2; 11, 4; 13, 11; 18; 30; 14, 12; 20, 2; 26, 15; 35, 4; 38, 4; 44, 8; 46, 18; 49, 7; 57, 2; 58, 1; 59, 6; 66, 5; 75, 5; 87, 3; 101, 9; IX. 5, 8; 101, 3; 102, 7; 107, 6; X. 13, 4; 15, 6; 13; 17, 9; 35, 11; 36, 6; 41, 2; 46, 4; 52, 4; 61, 4; 63, 5; 65, 7; 66, 2; 12; 70, 8; 73, 4; 74, 3; 87, 9; 88, 17; 19; 90, 6; 7; 15; 16; 96, 12; 98, 9; 101, 2; 104, 1; 110, 2; 7; 8; 11; 114, 6; 121, 8; 122, 6; 124, 1; 128, 7; 130, 6; 141, 6; 157, 2; 167, 2; 188, 3.

यज्ञःमन्त्रा VII. 61, 4.

यज्ञःयज्ञं III. 6, 10.

यज्ञःयज्ञे V. 41, 1.

यज्ञःयज्ञसः X. 50, 5.

यज्ञःयज्ञसं IV. 1, 2².

यज्ञःयज्ञतः III. 27, 6.

यज्ञःयज्ञाहसः I. 86, 2.

यज्ञःयज्ञाहसं VIII. 12, 20.

यज्ञःयज्ञाहसा I. 15, 11; IV. 47, 4.

यज्ञःयज्ञाहसे III. 8, 3; 24, 1.

यज्ञःयज्ञं VI. 21, 2.

यज्ञःयज्ञियं I. 4, 7.

यज्ञःयज्ञहं X. 20, 7.

यज्ञःयज्ञाधनः I. 145, 3; IX. 72, 4.

यज्ञःयज्ञाधे I. 96, 3; 114, 4; 128, 2.

यज्ञस्य I. 1, 1; 12, 1; 44, 11; 96, 6; 113, 19; 127, 6; 128, 4²; II. 3, 2; 6; 5, 2; 41, 19; III. 11, 3; 12, 3; 15, 4; 21,

3; 27, 2; 5; 8; 29, 5; IV. 56, 2; V. 11, 2; 15, 2; VI. 2, 3; 7, 2; 15, 11; 49, 2; 65, 2; VII. 15, 5; VIII. 6, 3; 10, 4; 12, 11; 32; 13, 29; 19, 3; 23, 9; 38, 1; 72, 12; 84, 5; IX. 2, 10; 6, 8; 17, 6; 86, 7; 10; 102, 2; X. 2, 5; 8, 6; 53, 1; 3; 57, 2; 67, 2; 71, 11; 92, 1; 105, 9; 181, 2.

यज्ञस्यःयज्ञस्य X. 1, 5.

यज्ञःहोतः VIII. 9, 17.

यज्ञाः IV. 37, 2; VII. 35, 7; VIII. 10, 4; X. 77, 1.

यज्ञात् X. 57, 1; 90, 8.

यज्ञान् III. 9, 6.

यज्ञानां I. 44, 3; 76, 3; III. 2, 5; 3, 3; 4; 13, 3; VI. 7, 2; 16, 1; VIII. 44, 10; 27; X. 26, 5.

यज्ञाय I. 93, 6; 94, 9; 111, 2; III. 30, 15; 39, 8; VI. 40, 1; VII. 99, 4; VIII. 12, 19; X. 21, 1; 176, 3.

यज्ञाययज्ञा I. 168, 1; VI. 48, 1.

यज्ञासः V. 9, 2; VI. 23, 8; VIII. 23, 10; 71, 10.

यज्ञियः I. 142, 3; III. 32, 12; IV. 15, 1; V. 10, 2; VIII. 23, 18; 39, 7; 75, 3; 97, 13; 103, 11; IX. 71, 6; 77, 5; X. 11, 1; 50, 4; 88, 5.

यज्ञियं I. 6, 4; 20, 8; 119, 1; 161, 6; II. 23, 2; III. 2, 13; 60, 1; 7; VI. 16, 4; 48, 21; VIII. 80, 9; 96, 4; X. 124, 3.

यज्ञियस्य III. 1, 21; 32, 7.

यज्ञियां VIII. 25, 1; X. 66, 9.

यज्ञियाः I. 142, 9; II. 41, 21; V. 52, 1; VI. 52, 14; VII. 35, 15; X. 19, 7; 36, 10; 66, 6; 85, 31; 93, 3.

यज्ञियाः V. 87, 9.

यज्ञियान् I. 188, 3; X. 11, 1; 53, 2.

यज्ञियानां III. 33, 11; IV. 1, 20; 43, 1; V. 42, 4; VI. 41, 1; 63, 5; VII. 35, 15;

39, 6; VIII. 96, 4; X. 14, 6; 88, 6;
125, 3.

यज्ञियानि I. 72, 3; 87, 5; X. 63, 2.

यज्ञियां VII. 42, 3; X. 44, 6; 101, 9³.

यज्ञियाय I. 27, 10; V. 12, 1.

यज्ञियासः I. 72, 4; 6; 73, 7; 148, 3; 161,
2; II. 3, 4; III. 6, 3; 54, 13; 18; VI.
5, 2; VII. 35, 14; 39, 4; VIII. 96, 8;
X. 88, 11; 13.

यज्ञियासः I. 72, 6; V. 61, 16; VI. 49, 11;
VIII. 30, 2; X. 18, 2; 53, 4.

यज्ञियासु VII. 95, 3; VIII. 39, 7; X. 132, 5.

यज्ञिये इति VII. 2, 6; X. 64, 14.

यज्ञियेन VII. 67, 1.

यज्ञियेभिः X. 14, 5; 88, 3.

यज्ञियेष्वः I. 139, 7²; IV. 54, 2; V. 52, 5.

यज्ञियेषु VII. 32, 13.

यज्ञे I. 13, 3; 7; 101, 9; 109, 5; 132, 1;
3; 142, 5; 185, 7; III. 29, 16; 35, 6;
IV. 14, 4; 34, 11; 50, 10; 58, 2; V.
12, 1; 75, 8; VI. 10, 1; VII. 69, 5;
95, 4; 97, 1; VIII. 44, 13; 49, 7; 76, 7;
X. 14, 5; 20, 5; 70, 7; 77, 7; 130, 6.

यज्ञेन I. 162, 5; 164, 50; II. 2, 1; 21, 5;
III. 32, 12; 13; V. 3, 5; VI. 5, 5; 6,
1; 52, 1; X. 62, 1; 71, 3; 90, 16.

यज्ञेभिः I. 24, 14; 166, 14; V. 6, 10; VI. 2,
2; 3, 2; 4, 1; VIII. 12, 20; 23, 8;
24, 18; 26, 13; 46, 17; 68, 10; X.
24, 2.

यज्ञेऽयज्ञे I. 136, 1; V. 5, 9; VIII. 59, 1;
X. 93, 2.

यज्ञेषु I. 14, 11; 15, 7; 21, 2; 44, 10; 128,
7²; III. 2, 6; 10, 2; 24, 4; V. 20, 3;
21, 3; VI. 14, 2; 16, 3; 4; 7; VII. 2,
7; 37, 2; 39, 4; 43, 1; 57, 1; 60, 12;
VIII. 3, 4; 11, 1; 23, 22; 39, 8; 60,
2; 102, 10; IX. 17, 4; 49, 3; 98, 9;
X. 21, 4; 6; 93, 3.

यज्ञेः I. 76, 1; 83, 5; 86, 2; 131, 2; 151,

7; 8; 159, 1; 173, 10; II. 35, 12; 36,
2; III. 31, 3; 32, 5; 62, 12; IV. 50,
6; V. 17, 1; 74, 7; VI. 12, 4; 13, 4;
18, 15; 20, 10; 23, 6; 24, 6; 34, 2;
4; VII. 2, 2; 20, 6; 21, 1; VIII. 70, 3;
IX. 4, 9; 104, 1; 105, 1; X. 74, 1;
78, 1; 87, 4.

यज्ञ्यवः III. 19, 4; VIII. 63, 5.

यज्ञ्यवः II. 14, 8.

यज्ञ्यवे I. 31, 13; 55, 6; V. 41, 3; IX. 61,
12; 86, 26.

यज्ञ्य इति X. 61, 15.

यज्ञ्यन् V. 31, 13.

यज्ञ्योः IV. 23, 2.

यज्ञ्यनः I. 13, 12; VI. 28, 4; VIII. 32, 18.

यज्ञ्यने VI. 28, 2.

यज्ञ्यभिः I. 33, 5; X. 96, 5.

यज्ञ्यरीः I. 3, 1; X. 41, 2.

यज्ञ्यसु X. 151, 2; 3.

यज्ञ्यां II. 26, 1; III. 14, 1; VI. 15, 14.

यत् I. 1, 6; 10, 2; 12, 4; 15, 10; 22, 21;
23, 11; 22; 25, 1; 26, 6; 28, 5; 29,
1; 30, 3; 15; 31, 4; 11; 14; 18; 32,
4; 11-14; 33, 5; 9; 36, 13; 37, 3;
5; 6; 9; 12; 13; 38, 4; 8; 9; 39, 1;
3; 44, 12; 46, 3; 47, 7; 48, 10; 15;
50, 5; 51, 4; 10; 11; 52, 2; 5; 6;
9-11; 15; 53, 6; 7; 54, 4; 5; 55, 4;
56, 5; 57, 2; 58, 1; 4; 61, 11; 13; 15;
62, 6; 63, 1; 2; 4; 7; 64, 7; 65, 4;
66, 3; 67, 2; 68, 1; 2; 69, 3²; 71, 4;
5; 8; 72, 3; 6; 10; 74, 7; 77, 2; 79,
3; 80, 7; 11; 13; 14; 81, 3; 83, 6;
84, 6; 14; 85, 3-5; 7; 9; 86, 10; 87,
2; 3; 5; 88, 5; 89, 8; 93, 4; 94, 5;
10; 11; 14; 95, 8; 97, 3-5; 100, 11;
101, 8; 102, 1; 103, 4; 7; 104, 5; 106, 5;
108, 6-12; 110, 2; 3; 112, 21; 113, 9²;
10; 20; 114, 2; 116, 5; 11; 12²; 18;
117, 8; 10; 16; 22; 119, 3; 120, 7;
121, 1; 4; 5²; 7²; 8; 10²; 122, 9; 11;

13; 123, 3; 127, 3; 7; 10; 128, 5;
 130, 9; 131, 3; 4; 5²; 6; 132, 4-6;
 134, 2; 136, 4²; 138, 2; 139, 1; 2; 7;
 8³; 140, 5; 11; 141, 1; 3²; 4³; 5-7;
 9; 144, 2; 145, 2; 4²; 146, 5; 147, 1;
 148, 1; 151, 2; 3²; 153, 1-3; 157, 2;
 158, 1²; 2-4; 5²; 160, 2; 161, 1; 3;
 5; 11; 12; 162, 1-4; 8²; 9⁴; 10; 11;
 13; 14³; 16; 17; 163, 1; 10; 13; 164,
 4; 23²; 165, 3; 6; 7; 11; 14; 166,
 5; 13; 14; 167, 2; 5-7; 168, 6; 8;
 169, 6; 170, 1; 173, 1; 2; 6; 8; 174,
 2; 4; 9; 178, 1; 179, 3²; 5; 180, 1;
 2²; 3; 6; 9; 181, 1; 9; 182, 8; 183,
 2; 184, 4; 185, 1; 8; 11; 186, 9²; 187,
 7-9; II. 1, 15; 4, 5; 5, 3; 10, 1; 11,
 10; 13, 3; 9; 11; 13; 14, 8; 12; 16,
 3; 17, 1²; 3; 19, 2; 20, 8; 22, 4; 23,
 14; 15²; 18; 24, 9; 15; 16; 27, 5;
 14; 29, 5; 30, 3; 31, 1; 2; 5; 34, 2;
 8; 10²; 35, 15; 38, 11; 41, 8; 43, 3;
 III. 2, 7; 5, 4; 6, 7; 8, 1²; 9, 2²; 6;
 7; 14, 3; 4; 18, 5; 19, 4; 5; 22, 2²;
 29, 11²; 14²; 16; 30, 5; 12-14; 18;
 31, 17; 32, 1; 6; 9-11; 14; 16; 33,
 7; 8; 11; 36, 4; 6²; 8; 9; 38, 9; 39,
 1; 40, 9; 48, 2; 51, 8; 52, 5; 53, 8;
 9; 54, 17; 55, 1; 11; 17; 57, 2; IV.
 1, 10²; 2, 14; 18; 5, 8; 9; 11³; 12;
 6, 5; 6; 7, 7; 9-11; 11, 2; 6; 12, 4;
 13, 2; 15, 7; 16, 3; 4²; 8; 11; 14;
 17²; 17, 19; 20; 18, 12; 20, 10; 21, 7³;
 8; 22, 1²; 5; 7; 23, 4; 24, 3; 4; 8;
 26, 3; 4; 27, 3³; 30, 3; 8; 10; 13;
 23; 31, 6; 32, 8; 33, 4³; 7; 35, 2;
 9; 36, 1; 3; 39, 4; 41, 11; 42, 6²; 43,
 5²; 7; 44, 2; 5; 6; 45, 5; 51, 6; 54,
 3; 4; 55, 2; 56, 1; 57, 5; 58, 1; V.
 1, 3; 4; 2, 2; 3, 1²; 2²; 3²; 8; 4, 6;
 6, 4; 7, 3; 4; 8; 9, 5; 15, 4²; 25, 7;
 29, 2²; 5; 6; 8²; 9; 30, 5; 7; 10²;
 11; 31, 3; 5; 6; 7; 8; 32, 1; 5; 7²;

10; 33, 3; 4; 34, 2; 8; 35, 2³; 38,
 2; 39, 1-3; 40, 5; 6; 42, 2²; 4; 44,
 12; 45, 8-10; 47, 5²; 48, 1; 49, 4;
 53, 1; 7; 13; 54, 4; 5; 6; 8; 10;
 12; 55, 6; 8⁴; 57, 3; 58, 6; 59, 4;
 60, 3; 6³; 7; 62, 9; 64, 3; 4; 66, 6;
 67, 2; 73, 1⁴; 4-8; 74, 4; 10; 78, 4;
 82, 5; 83, 2-4; 9²; 84, 3; 85, 6; 7;
 8²; VI. 2, 3; 9; 3, 3; 5, 6; 7, 4; 5;
 9, 6; 11, 3; 5; 12, 5; 13, 5; 15, 1;
 9; 14; 16, 36; 17, 8; 9; 18, 13; 15;
 20, 2; 3; 5; 10; 23, 1; 2²; 5; 25,
 4²; 7; 26, 1; 5; 7; 27, 4; 5; 30, 3;
 33, 4; 34, 3; 4; 35, 2; 5; 36, 1; 40,
 5³; 44, 6; 45, 22; 23; 46, 7²; 8²; 11;
 13; 47, 10; 15; 50, 4; 5; 51, 7; 56,
 4; 57, 4; 62, 3; 8; 63, 2; 65, 4; 66,
 2; 4; 67, 2; 4; 5²; 7²; 8-10; 11²;
 68, 4; 69, 8; 70, 2; 74, 3; 75, 1; VII.
 3, 4; 6; 9; 5, 3; 8, 4; 13, 3; 16, 4;
 18, 1; 19, 2; 5; 20, 1; 7; 23, 2; 25,
 1; 26, 1; 2; 27, 1; 3; 28, 2²; 3-5;
 30, 3²; 32, 7; 18; 21; 33, 4; 10²; 34,
 20; 36, 6; 40, 1; 2; 6; 50, 2; 3³;
 52, 2; 53, 3; 54, 1; 55, 2; 56, 4; 10;
 21; 22; 57, 1; 4; 58, 5²; 60, 1; 8;
 61, 2; 63, 2; 66, 4; 12; 14; 67, 4;
 68, 4-6; 69, 4; 70, 1; 4; 71, 4; 81,
 5²; 82, 5; 6; 8; 9; 86, 4; 88, 2; 3³;
 5; 89, 2; 5²; 92, 2; 93, 3; 5; 94, 9;
 10; 96, 2; 98, 2; 4²; 6; 100, 6²; 103,
 2; 3; 4²; 5²; 7; 104, 12; VIII. 1, 3;
 11; 28; 31; 2, 6; 3, 11; 12; 4, 1; 2;
 5, 1; 24; 6, 2; 3; 5; 8; 13; 24-26;
 30; 7, 1; 2; 4; 5; 11; 14; 21; 26;
 28; 31; 8, 6; 10; 9, 2³; 5³; 6²; 9²;
 10⁴; 12⁴; 13²; 15; 18; 19²; 21²; 10,
 1³; 2; 5³; 6³; 12, 7; 13-15; 16³; 17;
 18; 25; 32; 13, 5; 6²; 15³; 29; 14,
 1; 2; 4; 5; 7; 13; 15, 12; 18, 3; 12;
 19, 15; 25; 20, 4; 25⁴; 22, 10; 11;
 23, 13; 24, 30; 25, 13²; 26, 17; 27, 9;

19³; 20; 21²; 34, 16; 40, 7; 41, 8; 43,
 6; 28; 33; 44, 23; 45, 6; 7; 14; 18;
 19; 31; 39; 41³; 46, 31; 47, 10⁴; 13²;
 14²; 48, 9; 49, 7³; 50, 2; 3; 54, 5;
 59, 1; 6; 60, 14; 61, 9; 11; 62, 1; 5;
 8; 63, 7; 65, 2²; 66, 5; 67, 6²; 69, 6;
 7; 10; 17; 70, 5; 14; 72, 6; 73, 5,
 75, 3; 76, 11; 79, 2²; 6; 9; 83, 5; 88,
 6; 89, 5; 6²; 91, 6; 93, 4; 5; 14;
 17; 96, 5; 12; 97, 5³; 11; 99, 6; 100,
 5; 6; 10; 101, 8; 102, 20; 21²; IX.
 2, 4; 7, 4; 5; 19, 1; 24, 5; 43,
 5; 47, 3; 50, 2; 56, 2; 61, 27; 64,
 19; 20; 65, 6; 66, 9; 13; 67, 21²;
 23; 24; 68, 6; 70, 1; 6; 71, 5; 72,
 2; 74, 1; 7; 81, 1; 2; 86, 15; 47; 87,
 3; 92, 5; 94, 1; 3; 95, 5; 97, 31; 41;
 99, 7; 102, 2; 4; 5; 7; 110, 8; 9;
 111, 1; 3; 114, 4; X. 1, 3; 2, 3-5; 3,
 2; 8, 5; 10, 2; 4; 11²; 11, 3; 5; 8²;
 12, 1; 3; 4; 13, 2; 16, 6; 17, 2; 18,
 2; 19, 4²; 20, 4; 22, 7; 11; 14; 23,
 6; 24, 4; 25, 9; 27, 4; 5; 9; 10;
 12; 28, 3; 29, 4; 30, 5; 6; 13; 31,
 5; 8; 10³; 32, 1; 3; 4²; 33, 3; 34, 5;
 35, 8; 36, 10; 37, 2; 3; 5; 12; 40,
 11; 41, 3; 42, 9; 43, 5; 7; 45, 2; 6;
 8; 47, 8; 48, 4; 8; 9; 49, 4-7; 10;
 51, 7; 52, 1; 3; 54, 1²; 2; 3; 55, 2;
 4²; 6; 58, 1; 2²; 3-6; 7²; 8²; 9-12;
 59, 8; 61, 1; 4-7; 11; 13; 17; 20;
 23; 68, 7; 69, 1; 3²; 4; 9; 70, 9²;
 71, 1³; 6; 8; 72, 6; 7; 73, 1; 3; 9²;
 10; 74, 6³; 75, 2²; 3; 4; 76, 2; 77,
 6; 81, 4; 82, 5; 85, 3; 5; 7; 9;
 14-16; 30; 86, 20; 22; 87, 6; 13²;
 88, 4-6; 15; 89, 6; 14²; 90, 2³; 6;
 11; 12; 15; 91, 5; 7; 9; 93, 5; 94,
 1; 6; 95, 7-9; 12; 13; 16; 96, 9;
 97, 5; 9-11; 98, 1²; 7; 99, 3; 8; 11;
 102, 2; 12; 105, 3; 9; 11³; 107, 7;
 8; 108, 10; 111, 7²; 113, 1; 3; 6;

118, 2; 120, 3; 121, 7; 123, 6; 8; 124,
 2; 126, 7; 129, 1; 3; 4; 130, 3; 131,
 5; 132, 3²; 5; 134, 1; 4; 135, 7; 136,
 2; 7; 137, 2; 3; 138, 6; 142, 4; 5;
 143, 4; 146, 2; 147, 1²; 155, 3; 4;
 157, 4; 164, 3²; 4; 165, 1; 4²; 172, 1;
 181, 1; 2²; 186, 3.

यत्तः I. 22, 16; 19; 25, 17; 128, 4; 141,
 1; II. 24, 6; III. 4, 9; 10, 6; 13, 4;
 29, 10; IV. 18, 1; V. 48, 5; VII. 4,
 2; 7, 3; 76, 3; VIII. 6, 29; 61, 13;
 X. 31, 7; 45, 2; 73, 10; 81, 2; 85,
 31; 120, 1; 129, 6; 7.

यतः I. 169, 1; V. 53, 16; VI. 46, 14; VII.
 61, 3; IX. 24, 3; 28, 4; 64, 15; 29;
 68, 4; 7; 86, 20; 22; 95, 1; 99, 8;
 108, 15; X. 111, 7.

यत्तंस्कः V. 34, 4.

यत्तं VIII. 35, 12.

यत्ति VII. 36, 2.

यत्ते I. 186, 11; III. 16, 4.

यत्ते I. 95, 7; 98, 1; V. 37, 1; IX. 92, 3;
 111, 3; X. 75, 3.

यत्तयः V. 65, 6.

यत्तयः V. 74, 2; VI. 67, 3; 10.

यत्तन् V. 48, 5.

यत्तानां V. 59, 8.

यत्ते VIII. 43, 4.

यत्ते I. 163, 10; VII. 76, 5; 79, 2; X. 29,
 8; 91, 7.

यत् IX. 34, 3.

यत्तनः X. 87, 8; 17.

यत्तनानः V. 4, 4.

यत्तनाना X. 62, 11.

यत्तनानाः I. 123, 12; III. 58, 8; X. 18, 6.

यत्तनाने इति X. 13, 2.

यत्तनानो X. 113, 7.

यत्तयः VIII. 6, 18; X. 72, 7.

यतये VII. 13, 1.

यत्तत् VII. 104, 12.

यत्तत्समयः V. 62, 4.

यत्तत्सुक्त IV. 2, 9; 12, 1.

यत्तत्सुक्तः I. 142, 5; II. 34, 11; III. 2, 5; 8, 7;
27, 6; VIII. 23, 20; 46, 12; 74, 6.

यत्तत्सुक्ता I. 83, 3; 108, 4.

यत्तत्सुक्ते I. 142, 1.

यत्तत्सु I. 169, 6.

यत्ता IV. 6, 3.

यत्तानः IX. 97, 30.

यत्तानाः III. 8, 9; V. 33, 10.

यत्ति VII. 43, 4; X. 15, 13; 18, 6; 63, 6.

यत्तिः IX. 71, 7.

यत्तिःष्यः VIII. 3, 9.

यत्तद्देव I. 164, 37.

यत्ती V. 45, 7; 59, 2; VII. 95, 2; X. 40, 5.

यत्तीःदेव VII. 76, 3.

यत्तीः VIII. 6, 34; 13, 8; 91, 4; IX. 24, 2.

यत्तीःःदेव V. 53, 5.

यत्तीनां I. 158, 6.

यत्तीषु IV. 38, 7.

यत्तुर्नस्य V. 44, 8.

यत्ते I. 41, 4; 188, 2; V. 27, 4; VIII. 27, 20;
IX. 69, 3; 74, 3; 77, 5; X. 78, 2.

यत्तेते इति X. 13, 5.

यत्तेम VI. 1, 10.

यत्तेमहि V. 66, 6.

यत्तेते इति VII. 93, 5.

यत्तस्यत् VIII. 61, 6.

यत्तं I. 13, 5; 22, 4; 23, 18; 28, 1-4; 83,
6; 89, 9²; 113, 16; 115, 2; 121, 9;
133, 1; 135, 7; 151, 6; 154, 5; 6; 163,
4; 164, 2; 3; 21; 34; 50; 166, 6;
188, 4; II. 24, 8; III. 1, 8; 7, 6; 31,
1; 32, 14; 39, 5; 53, 5; 54, 9; 55, 12;
IV. 23, 7; 30, 4-6; 58, 9²; V. 5, 10;
44, 9; 50, 4; 55, 7; 61, 14; 62, 1; VI.
16, 17; 18, 14; 31, 4; 40, 5; 46, 12;

75, 8; 11; 17; VII. 1, 4; 14; 63, 5;
65, 2; 83, 2²; 6; 8; 97, 1²; VIII. 4,
12; 13, 20; 20, 6; 29, 7; 48, 11; 53,
4; 69, 5; 75, 15; IX. 15, 2; 25, 4; 29,
5; 39, 1; 71, 8; 92, 5; 111, 2; 113, 6;
7; 8³; 9²; 10³; 11²; X. 8, 6; 10, 10;
14, 2; 17, 4²; 28, 8; 31, 9; 37, 2; 38,
1; 44, 7; 64, 13; 15; 71, 2; 74, 2; 76,
6; 82, 2; 5; 86, 1; 87, 6; 88, 17; 90,
16; 97, 6; 99, 4; 114, 3; 121, 6; 138,
1; 149, 2.

यत्तस्यत्त VI. 75, 6.

यथा I. 6, 6; 10, 5; 23, 13; 30, 12; 39, 7;
43, 2³; 3³; 51, 12; 76, 5; 83, 1; 2; 89,
1; 5; 111, 2; 113, 1; 114, 1; 127, 4;
129, 5; 132, 2; 138, 2; 143, 5; 156, 3;
170, 3; 173, 1; 9²; 175, 6; 176, 6; 186,
1-3; II. 4, 9; 5, 8; 14, 10; 22, 1; 24, 1;
26, 2; 30, 4; 11; 33, 15; III. 4, 6; 10;
17, 2²; 32, 14; 35, 2; 36, 3; 6; 48, 1;
51, 7; 54, 6; IV. 2, 16; 12, 6; 16, 20;
30, 1; 37, 1; 3; 42, 1; 54, 1; 4; 55, 3;
57, 6²; V. 20, 4; 40, 5; 54, 8; 13;
55, 2; 56, 2; 59, 7; 61, 4; 10; 78, 7;
8³; 79, 1; 9; VI. 4, 1; 19, 4; 23, 5;
9; 10; 34, 5; 36, 5; 44, 16; 45, 5; 48,
15; 19; 50, 3; 63, 2; VII. 3, 7; 24,
1; 26, 1; 31, 2; 32, 26; 55, 6; 56, 20;
57, 3; 64, 3; 97, 2; 100, 2; 104, 3;
21; VIII. 2, 3; 3, 12; 4, 3; 5, 3; 25;
26³; 37; 13, 14; 29; 14, 1; 20, 17; 23,
6; 24, 9; 28; 28, 4; 31, 13; 32, 23;
36, 7; 38, 9; 42, 5; 45, 8; 13; 16;
24; 46, 10; 14; 21; 47, 2; 17³; 49, 1;
4; 9²; 10³; 50, 9; 10; 51, 1; 52, 1²;
2; 54, 2²; 60, 7; 61, 4; 66, 4; 67, 2;
68, 1; 10; 69, 4; 75, 16; 82, 2; 102,
8; IX. 32, 3; 5; 55, 2²; 76, 5; 82, 5;
86, 2; 13; 32; 88, 7; 91, 1; 96, 12;
104, 3²; 106, 2; 107, 13; X. 4, 1; 7,
6; 11, 1; 18, 5³; 11; 23, 4; 36, 11;
37, 10; 38, 2; 39, 4; 5; 43, 1; 44, 4;

51, 7; 52, 1²; 5; 60, 8; 9; 64, 13; 73, 6; 76, 1; 3; 85, 25; 26; 36; 91, 7; 95, 18; 96, 2; 12; 100, 3; 103, 13; 131, 1; 2; 133, 7; 134, 6; 135, 5; 6; 137, 5; 141, 4; 149, 5; 151, 3; 159, 6; 161, 3; 166, 3; 174, 3; 5; 191, 2; 4.

यथा I. 25, 1; 26, 4; 30, 1; 50, 2; 3; 130, 6; II. 43, 3; III. 45, 3; V. 9, 3; 5; 25, 8; 53, 7; 54, 4; 87, 7; VII. 15, 5; VIII. 1, 2; 21, 5; 15; 29, 6; 47, 5; 11; 60, 13; 75, 5; 12; 86, 4; 102, 6; IX. 36, 1; 64, 29; 100, 4; X. 18, 14; 22, 9; 72, 7; 97, 11; 134, 6.

यथाऽङ्ग X. 86, 7.

यथाऽङ्गानं X. 146, 5.

यथाऽङ्गानं VII. 18, 10.

यथापूर्व X. 190, 3.

यथाऽयथा IV. 19, 10; 54, 5; VIII. 39, 4; X. 100, 4; III, 1.

यथाऽवज्ञं II. 24, 14; III. 48, 4; V. 34, 6; VII. 101, 3; X. 15, 14; 168, 4.

यदेवे V. 31, 8.

यदा I. 82, 1; 103, 8; 115, 4; 161, 4; 163, 7; 164, 37; III. 53, 4; IV. 17, 10; 24, 8; 10; 33, 2; 38, 8; V. 85, 4; 87, 4; VII. 3, 2; 42, 4; 98, 5; VIII. 12, 26-30; 21, 14; 51, 8; 80, 9; 100, 1; X. 16, 1; 2²; 23, 3; 27, 3; 67, 10; 68, 6; 82, 1; 88, 11²; 92, 3; 114, 10; 142, 4.

यदि I. 11, 3; 27, 13; 30, 8; 56, 4; 79, 2; 161, 2; 8; 168, 8; 173, 8; 178, 3; II. 5, 6; III. 5, 8; 10; 6, 3; 29, 6; 31, 2; 6; 13; IV. 5, 11; 21, 6; 8; 26, 5; 27, 3; 41, 3; V. 2, 11; 3, 10; 48, 4; 74, 5; VI. 22, 4; 25, 6²; 34, 3; 42, 3; 46, 14; VII. 56, 15; 82, 8; 104, 14; 15²; VIII. 1, 15; 12, 8; 13, 21; 19, 23; 32, 6; 33, 9; 61, 10; 100, 3; IX. 14, 2; 3; 15, 3; 47, 4; 70, 2; 72, 2; 86, 6; 46; 97, 22; 99, 2; X. 11, 4;

12, 3; 16, 3; 22, 10; 27, 2; 61, 25; 95, 4; 115, 1; 129, 7²; 143, 1; 161, 1; 2³; 167, 4; 179, 1².

यदुः X. 62, 10.

यदुं I. 36, 18; 54, 6; 174, 9; VI. 45, 1; VIII. 4, 7; 7, 18; IX. 61, 2; X. 49, 8.

यदुषु I. 108, 8.

यदो VIII. 9, 14; 10, 5; 45, 27.

यन् I. 173, 3; 183, 2; IV. 24, 9; V. 31, 7; VI. 3, 7; VIII. 2, 40; 43, 7; IX. 93, 2; X. 12, 1; 88, 12; 99, 3; 117, 7; 124, 2.

यन् III. 4, 5.

यन्ऽङ्ग IX. 3, 4.

यन्तं VIII. 27, 4.

यन्त I. 85, 12; V. 46, 2; VI. 51, 5; VIII. 18, 21.

यन्तः I. 140, 13; VII. 74, 5; VIII. 45, 11; 61, 4; 98, 7; X. 123, 4.

यन्तन् V. 55, 9; VIII. 47, 3; 10.

यन्तं I. 105, 18; V. 54, 6; VI. 1, 3.

यन्तं V. 67, 2.

यन्तं IV. 55, 4; V. 64, 2; VIII. 5, 12.

यन्तवे VIII. 15, 3.

यन्ता I. 27, 7; 131, 3; 183, 5.

यन्ता II. 23, 19; 24, 16; III. 13, 3; VIII. 79, 3; X. 22, 5; 46, 1.

यन्तारः VII. 16, 7.

यन्तारं III. 3, 8.

यन्तारा I. 162, 19.

यंति I. 97, 5; 100, 3; 122, 13; 123, 12; 190, 4; 7; II. 35, 3; III. 9, 3; 14, 6; IV. 47, 2; V. 6, 1; VIII. 2, 18; 5, 39; 79, 5; IX. 95, 3; X. 18, 5; 26, 1; 85, 23; 31.

यंति I. 5, 5; 23, 16; 25, 16; 31, 10; 32, 8; 50, 2; 71, 3; 83, 2; 92, 1; 113, 11; 115, 3; 119, 2; 123, 8; 12; 125, 4; 140, 7; 163, 12; 180, 4; II. 13, 2; 28, 4; 30, 2; 35, 3; 4; 9; III. 8, 9; 12,

7; 31, 14; 40, 4; 51, 2; IV. 13, 2; V. 10, 5; 21, 2; 41, 13; 44, 14; 15; 47, 2; 6; 51, 7; 53, 6; 10; VI. 9, 5; 13, 1; 28, 4; 34, 1; VII. 1, 3; 10, 3; 15, 9; 21, 2; 47, 3; 49, 1; VIII. 39, 10; 40, 8; 46, 30²; 93, 22; 100, 1; 103, 6; IX. 33, 1; 57, 1; 62, 28; 69, 4²; 9; 72, 6; 81, 1; 86, 5; 6; 47; 96, 24; 97, 34²; 113, 5; X. 25, 4; 31, 3; 82, 3; 92, 5; 94, 5; 136, 2.

यंहु VII. 104, 5.

यंहु I. 40, 1; 89, 1; 91, 18; 125, 7; 139, 1; 167, 1; III. 26, 4; 30, 21; IV. 57, 8; V. 43, 1; 58, 3; 62, 4; 87, 1; VII. 34, 18; 37, 8; VIII. 23, 10; 44, 5; 71, 10; 100, 12; IX. 106, 1; X. 31, 5; 64, 9; 66, 10; 84, 1; 87, 15; 103, 8; 10; 108, 11; 128, 6.

यंहु III. 27, 11; VIII. 19, 2.

यंहु I. 139, 4.

यंहु I. 34, 1.

यंहु X. 149, 1.

यंहु VII. 88, 6.

यंहु I. 121, 14; III. 36, 9; 10; IV. 2, 20; 32, 7; VI. 24, 9; VII. 75, 2; VIII. 68, 12.

यं I. 1, 4; 18, 4; 24, 12; 25, 14; 27, 7²; 30, 9; 31, 16; 36, 1; 10⁴; 11; 19; 41, 1; 2; 5; 49, 2; 52, 4; 58, 7; 59, 6; 60, 3; 64, 13; 70, 4; 71, 6; 94, 15; 95, 6; 101, 6; 102, 3; 116, 6; 121, 12; 127, 2; 128, 2; 129, 1; 4²; 135, 8; 143, 4; 144, 4; 148, 1; 3; 5; 151, 1; 166, 8²; 172, 2; 176, 2; 182, 7; 186, 5; 190, 7; II. 2, 11; 5, 8; 11, 13; 12, 5; 8; 9; 17, 6; 23, 5; 24, 4; 27, 12; 30, 6; 35, 11; 37, 2; III. 2, 13; 4, 2; 8, 11; 29, 7; 43, 7; 46, 5; 49, 1; 2; 53, 21; IV. 3, 2; 3; 6, 8; 7, 1; 11, 6; 13, 3; 17, 9; 18, 4; 34, 3; 35, 4; 36, 5²; 6²; 37, 6; 38, 3; 39, 2; 43, 2; V. 6, 1;

2; 7, 2; 6; 9, 2; 3; 16, 1; 20, 1; 25, 2²; 28, 2; 31, 1; 40, 9; 43, 7; 53, 6; 15; 54, 7; 62, 6; 63, 1; 86, 1; VI. 3, 1; 9, 2; 10, 2; 6; 11, 4; 13, 3; 15, 2; 17; 16, 40; 17, 1; 11; 24, 7; 34, 3; 38, 4; 44, 5; 48, 5; 58, 4; 66, 7; 8²; 66, 6; VII. 1, 5; 6; 12; 16²; 23; 4, 3; 7, 5²; 22, 1; 37, 7²; 38, 3; 40, 3; 41, 2²; 47, 1; 56, 15; 59, 1²; 78, 4; 90, 3; VIII. 2, 5; 35; 3, 10; 21; 4, 16; 12, 13; 24; 13, 23; 32; 19, 21; 34; 22, 1; 23, 8; 27, 17; 36, 1; 43, 27; 45, 9; 21; 46, 4²; 47, 1; 6; 48, 1; 49, 5; 50, 5; 58, 1; 61, 12; 63, 6; 66, 2; 68, 5; 71, 5; 74, 2; 6; 11; 12; 77, 7; 82, 9; 84, 2; 9; 88, 4; 95, 6; 97, 2; 103, 4; IX. 6, 5; 14, 6; 77, 2; 78, 4; 80, 2; 88, 1; 97, 37; 98, 6; 99, 3; 102, 6; X. 2, 7³; 4, 2; 5; 6, 5; 7, 4; 16, 13; 20, 3; 21, 4; 23, 3; 28, 5; 29, 8; 30, 4; 32, 9; 35, 14³; 39, 11; 12; 42, 8; 46, 9²; 10; 53, 1; 63, 6; 13; 69, 4; 85, 3; 13; 86, 4; 15; 88, 4; 9; 96, 2; 97, 17; 98, 8; 102, 10; 104, 2; 112, 6; 120, 1; 121, 6; 125, 5; 126, 1; 135, 3; 4; 143, 2; 144, 4; 5; 164, 5; 184, 3.

यम X. 14, 5.

यम X. 10, 13; 14, 4; 11; 154, 4; 5.

यम V. 61, 2.

यम I. 66, 4²; 163, 3; X. 13, 4; 14, 2; 3; 9; 15, 8; 18, 13; 51, 3; 92, 11; 114, 10; 135, 1.

यम X. 134, 6.

यमत V. 34, 2.

यमत V. 46, 5; VIII. 11, 7; 33, 8; 92, 3; IX. 44, 5; X. 14, 14.

यमति I. 141, 11.

यमति I. 100, 9.

यमतु VI. 67, 1.

यमते I. 127, 3; VI. 45, 23; VII. 27, 4; 37, 3; VIII. 2, 26.

- यमन् III. 45, 1; IV. 44, 5; VII. 69, 6;
 VIII. 92, 31.
 यमं I. 73, 10; II. 5, 1; III. 27, 3; VIII.
 24, 22; 103, 10.
 यमं I. 164, 46; X. 14, 1; 7; 13; 58, 1;
 64, 3.
 यमं X. 49, 3.
 यमय VIII. 3, 2.
 यमयंति I. 162, 16.
 यमयोः X. 8, 4; 117, 9.
 यमराजः X. 16, 9.
 यमसानः VI. 3, 4.
 यमसूः III. 39, 3.
 यमसे V. 33, 3.
 यमस्य I. 35, 6; 38, 5; 83, 5; 116, 2; X.
 10, 7; 9; 12, 6; 14, 12; 17, 1; 21, 5;
 52, 3; 97, 16; 123, 6; 135, 7.
 यमा II. 39, 2; III. 39, 3; IX. 68, 5.
 यमाः I. 164, 15.
 यमाः इव V. 57, 4.
 यमात् X. 60, 10.
 यमार्य X. 14, 13²; 14; 15; 165, 4.
 यमि X. 10, 14.
 यमिन्ने इव I. 28, 4.
 यमिह V. 32, 7.
 यमिहा VI. 67, 1.
 यमिहासः I. 55, 7.
 यमीः X. 10, 9.
 यमीमहि X. 36, 8.
 ययुः V. 61, 3.
 ययुता VII. 18, 19.
 ययुतायां V. 52, 17.
 ययुते X. 75, 5.
 यये X. 14, 16.
 यये इवेति यये इव X. 13, 2.
 ययेन I. 163, 2; VII. 33, 9; X. 14, 8; 10.
 ययो VI. 59, 2.
 यय्यः V. 44, 4.
 यय्यं X. 10, 7.
 यय्यं II. 25, 1-5.
 यय्यनीति I. 95, 7.
 यय्या III. 55, 11; V. 47, 5; IX. 68, 3.
 यय्याः IV. 22, 8; VI. 23, 8.
 यय VIII. 34, 1.
 यय V. 61, 2.
 यययुः I. 117, 16.
 यययं I. 59, 1.
 यययु VII. 104, 2.
 यया I. 63, 8; 120, 5; 178, 1; II. 34, 15²;
 III. 60, 2; IV. 20, 9; 51, 6; V. 45,
 6²; 11; VI. 22, 10; 37, 4; 41, 2; VII.
 5, 8; VIII. 42, 3; IX. 35, 1; 45, 6;
 49, 2; 63, 7; X. 98, 3; 105, 10; 145,
 1²; 156, 2.
 ययातिश्चत् I. 31, 17.
 ययातेः X. 63, 1.
 ययाचं III. 33, 10; X. 17, 8.
 ययाच V. 29, 9; VI. 40, 4.
 ययाम VII. 38, 1.
 ययिः V. 73, 7; 87, 5.
 ययिनां X. 92, 5.
 ययिं I. 51, 11; 87, 2.
 ययियः X. 78, 7.
 ययिश्चान् IX. 15, 6.
 ययुः II. 5, 5; V. 81, 3; VII. 74, 6; VIII.
 7, 29; IX. 86, 46; X. 17, 4; 154, 2.
 ययुः I. 168, 4; IV. 19, 5; V. 53, 2; 12;
 VI. 65, 2; VII. 83, 1; VIII. 7, 23;
 IX. 69, 9.
 ययोः II. 32, 1; III. 44, 3; 50, 2; 54, 2;
 VI. 60, 4; VII. 65, 1; VIII. 10, 3; 4;
 40, 4; 59, 2; IX. 58, 4; X. 22, 5;
 65, 5².
 ययो III. 33, 9.
 ययो IV. 26, 5; IX. 87, 8.
 यय्यं II. 37, 5.

यवऽसदः X. 27, 9.
यवऽसाशिरः I. 187, 9; VIII. 92, 4.
यवऽसाशिरं II. 22, 1; III. 42, 7.
यवः I. 66, 2; 135, 8; II. 5, 6.
यवत V. 2, 5.
यव I. 23, 15; 117, 21; 176, 2; V. 85, 3;
VII. 3, 4; VIII. 2, 3; 22, 6; 63, 9;
X. 27, 8; 43, 7; 131, 2.
यवऽमत् VIII. 93, 3; IX. 69, 8; X. 42, 7.
यवऽमंतः X. 131, 2.
यवऽड्व X. 68, 3.
यवऽयव IX. 55, 1.
यवय VI. 46, 9; 12; VII. 77, 4; X. 127, 6.
यवय I. 5, 10; X. 102, 3; 152, 5.
यवयत्ऽष्टेयसं IV. 52, 4.
यवयत्ऽष्टेयाः I. 113, 12.
यवयत्ऽससः X. 26, 5.
यवयत्तु VII. 44, 3; VIII. 48, 5.
यवयसि VIII. 37, 4.
यवयस्य V. 42, 9.
यवऽयुः VIII. 78, 9.
यवसऽसदः I. 94, 11; X. 27, 9.
यवसं III. 45, 3; V. 78, 2; VII. 102, 1;
VIII. 4, 18.
यवसस्य II. 16, 8; VII. 93, 2.
यवसाऽड्व IV. 41, 5; X. 11, 5.
यवसात् VII. 18, 10.
यवसे I. 38, 5; V. 9, 4; 53, 16; VI. 2, 9;
VII. 3, 2; 87, 2; X. 25, 1; 99, 8; 100,
10; 115, 2.
यवसेन IV. 42, 10.
यवसेषु I. 91, 13; VIII. 92, 12.
यवस्य I. 53, 2; VIII. 78, 10.
यविऽयुत् X. 61, 9.
यविऽयुषां VIII. 4, 6.
यविं II. 6, 6.
यविह I. 22, 10; 26, 2; 141, 10; 147, 2;
189, 4; II. 7, 1; III. 15, 3; 19, 4; IV.

2, 10; 13; 4, 6; 11; 12, 4; V. 1, 10;
3, 11; VI. 15, 14; 48, 8; VII. 1, 3; 7,
3; VIII. 23, 28; 84, 3; X. 1, 7; 2, 1;
4, 2; 45, 9; 69, 10; 80, 7; 87, 8.
यविहः I. 141, 4; 161, 1; IV. 12, 3; VI. 6,
2; VII. 4, 2.
यविह I. 44, 4; VI. 5, 1; VII. 3, 5; 10, 5;
12, 1; X. 20, 2; 143, 2.
यविह्य I. 36, 15.
यविह्य I. 36, 6; 44, 6; III. 9, 6; 28, 2;
V. 8, 6; VI. 16, 11; 48, 7; VII. 16, 10;
VIII. 60, 4; 8; 75, 3; 102, 3; 20.
यविह्यं V. 26, 7.
यवेन II. 14, 11; IX. 68, 4; X. 42, 10.
यव्यं I. 140, 13.
यव्या I. 167, 4; 173, 12.
यव्याभिः VIII. 98, 8.
यव्याऽवत्यां VI. 27, 6.
यज्ञः I. 10, 7; 25, 15; III. 40, 6; 62, 1;
IV. 32, 12; V. 4, 10; 79, 6; 7; VI. 2,
1; VII. 15, 12; 74, 5; 104, 11; VIII.
19, 6; 23, 21; 103, 9; IX. 20, 4; 32,
6; 61, 26; 94, 3; 106, 13; 108, 9;
X. 36, 10; 106, 11.
यज्ञऽतनः VIII. 23, 10.
यज्ञऽतनं VII. 16, 4; VIII. 102, 10.
यज्ञऽतनस्य II. 8, 1.
यज्ञऽतनः IX. 97, 3.
यज्ञऽतनं VIII. 2, 22.
यज्ञसं III. 1, 11; IV. 51, 11; VII. 21, 2;
36, 6; VIII. 48, 5; IX. 61, 28; X. 46,
10; 64, 11; 76, 6.
यज्ञसं I. 1, 3; 31, 8; 60, 1; 92, 8; II. 3,
5; III. 1, 19; V. 32, 11; VI. 8, 5; 49,
9; VII. 42, 5; 75, 2; 93, 4; VIII. 61,
5; X. 39, 2; 91, 15.
यज्ञसा I. 122, 4; IV. 1, 16; V. 8, 4; VII.
69, 3; IX. 81, 1; X. 71, 10; 106, 2.
यज्ञसां VI. 3, 2; IX. 97, 3.

यज्ञो V. 15, 1.

यज्ञो V. 43, 2.

यज्ञोः I. 9, 6; VIII. 23, 27; 102, 8.

यज्ञोः III. 16, 6.

यज्ञोः X. 38, 1.

यज्ञोः X. 11, 3.

यज्ञोः I. 79, 1.

यज्ञोः X. 20, 9.

यज्ञोः VIII. 23, 30; 90, 5.

यज्ञो I. 13, 6; IV. 37, 7.

यज्ञो II. 9, 6; X. 61, 17.

यज्ञो VI. 52, 1.

यज्ञो I. 18, 7; II. 9, 3; 12, 9; 16, 2;
VIII. 47, 18; 103, 3.

यज्ञो I. 5, 9; 33, 14; 40, 5; 132, 3; 164,
22; 39; 168, 6; 174, 5; II. 2, 11; 5,
2; 19, 1; 20, 4; III. 3, 3; 16, 2; 22,
1; 31, 13; 49, 1; IV. 50, 8; V. 16, 3;
37, 4; 44, 9; 56, 8; 9; VI. 5, 2; 12,
2; 29, 2; 4; VII. 47, 2; 83, 2; 101,
4; VIII. 2, 33; 16, 2; 41, 6; 70, 4;
92, 20; 103, 1; IX. 71, 4; 113, 7; X.
6, 3; 6; 12, 7; 8; 42, 6; 61, 25; 62,
11; 82, 6; 88, 9; 91, 14; 95, 4; 120,
7; 135, 1.

यज्ञो I. 94, 2; 15; 166, 3; 12; III. 30, 7;
V. 1, 9; 4, 11; 7, 8; VII. 59, 4; 60,
4; VIII. 3, 23; 47, 4; 7; 51, 4; 6; 52,
3; 8; X. 31, 4; 86, 3; 97, 20; 22;
185, 3.

यज्ञो I. 5, 4; 11, 8; 30, 5; 33, 3; 51, 1;
52, 1; 14; 54, 3; 57, 1; 3; 74, 4; 86,
1; 3; 7; 100, 2; 3; 14; 15; 101, 3⁴;
122, 12; 127, 3; 8; 138, 3; 154, 2; 4;
173, 12; 176, 3; 5; 187, 1; 190, 1; II.
1, 4; 8, 3; 12, 1; 7⁴; 14³; 13, 9; 35,
7; 38, 9; III. 6, 10; 13, 2; 32, 7; 43,
7²; 50, 1; 54, 14; IV. 2, 10; 6, 7; 9,
6; 17, 19; 20, 7; 21, 1; 2; 34, 6; V. 7,
2; 5; 9, 5; 17, 3; 27, 5; 31, 12; 34,
4²; 37, 2; 48, 3; 54, 15; 65, 1; 81, 3;

83, 5²; VI. 3, 3; 7; 4, 3; 12, 3; 14,
4; 5; 18, 11; 21, 2; 22, 5; 27, 7; 40,
2; 41, 3; 43, 1-4; 44, 6; 45, 8; 32;
47, 2; 48, 21; 49, 6; VII. 3, 3; 4; 6,
6; 8, 1; 11, 2; 15, 5; 18, 24; 26, 4;
27, 4; 31, 7; 32, 10²; 11; 61, 2; 82,
7; 92, 1; 97, 6; VIII. 12, 18; 13, 10;
15, 2; 16, 4; 19, 10; 11; 30; 33; 20,
16; 24, 21; 41, 9; 45, 42; 46, 3; 51,
9; 52, 4; 58, 3; 63, 1; 68, 3; 8; 11;
69, 12; 70, 2; 74, 4; 10; 75, 14; 84,
7; 86, 4; 93, 11; 102, 14; 103, 11; IX.
35, 6; 65, 8; 15; 66, 30; 86, 9; 97,
38; 108, 2; 14³; X. 3, 5; 6, 1; 8, 5;
9, 3; 20, 2; 26, 2; 27, 11; 29, 1; 33,
5; 6; 34, 4; 37, 9; 39, 12; 43, 6; 50,
1; 60, 4; 61, 5; 14; 86, 12; 16²; 89,
1; 6; 93, 8; 94, 10; 96, 9; 97, 12;
100, 11; 105, 2; 108, 3; 112, 4; 5;
115, 4; 121, 2⁴; 4⁴; 148, 1; 152, 1;
158, 2; 165, 4; 181, 1.

यज्ञोः I. 48, 13; IV. 22, 2; V. 3, 5; VI.
61, 8; 75, 15; VIII. 94, 2; X. 86, 23;
127, 4.

यज्ञो X. 85, 37².

यज्ञो VIII. 60, 13.

यज्ञो इति I. 26, 10; 74, 5; 79, 4; VII. 15,
11; VIII. 4, 5; 19, 12; 84, 5.

यज्ञो X. 110, 3.

यज्ञो III. 1, 12; 5, 5; 9; IV. 5, 2; 7, 11;
VII. 6, 5; 8, 2; IX. 75, 1; X. 11, 1.

यज्ञोः I. 105, 11; IX. 113, 8.

यज्ञो I. 36, 1; III. 3, 8; IV. 5, 6; V. 16,
4; VIII. 13, 20; 24; X. 92, 2.

यज्ञो III. 2, 9; 28, 4.

यज्ञो IV. 58, 7.

यज्ञोः V. 1, 1.

यज्ञो इति I. 142, 7; V. 5, 6; 41, 7; VI. 17,
7; IX. 102, 7; X. 59, 8; 93, 1.

यज्ञो I. 59, 4; 71, 7; 72, 8; II. 35, 9; 14.

III. 1, 4; 6; IV. 13, 3; V. 29, 2; IX.

33, 5; 92, 4.

यद्गीतः III. 1, 9.

यद्गीतु VII. 56, 22; 70, 3.

यद्गीतः X. 99, 4.

या I. 22, 2; 3; 25, 11; 46, 2; 6; 48, 6;
59, 3²; 83, 3; 85, 12; 91, 4³; 19; 92,
8; 107, 1; 108, 5; 120, 5; 126, 6; 129,
8; 140, 12²; 151, 4; 155, 1; 2; 161,
7; 162, 8; 13; 16; 19; 164, 19; 165,
10; 178, 2; 186, 11; II. 13, 11; 24, 5;
32, 6; 7; 8⁴; 33, 13³; 34, 15; 41, 18;
III. 22, 3; 37, 9; 39, 1; 54, 5; 57, 1;
5; 6; IV. 38, 1; 50, 3; 9; V. 29, 13²;
14; 15; 30, 3; 14; 31, 6; 41, 15; 43,
4; 9²; 45, 6; 61, 5; 7; 68, 2; 69, 4;
73, 10; 79, 2; 10; 84, 1-3; 86, 2³;
VI. 15, 14; 20, 13; 25, 1³; 41, 2²; 48,
12³; 53, 9; 61, 1; 13; 62, 1; 5; 64,
5; 65, 1; 67, 1; 4²; 69, 2; 74, 2; 75,
15; VII. 46, 3; 56, 23; 66, 2; 76, 3;
81, 3; 4; 86, 5; 94, 11; 98, 5; 104,
17; 23; VIII. 5, 13; 10, 4; 21, 4; 25,
6; 7; 27, 6; 31, 33, 14; 40, 5; 8;
45, 25; 59, 2; 61, 18; 90, 3; 91, 6;
100, 6; 101, 13; IX. 61, 30; 86, 18;
X. 17, 8; 19, 3; 23, 2; 54, 5; 59, 7;
63, 16; 65, 5; 6; 72, 5; 81, 5³; 85,
37; 87, 13; 95, 6; 10; 107, 9; 113, 7;
133, 3; 7; 145, 3; 146, 1.

या: I. 23, 17; 32, 8; 43, 9; 84, 10; 91,
9; 113, 10²; 18; 144, 1; 163, 5; 169,
4; 188, 5; 8; II. 5, 5; 11, 2; 23, 9²;
27, 16; 32, 5; III. 20, 3; 22, 3; 57,
3; IV. 32, 10; 47, 4; V. 33, 2; 44, 2;
46, 7²; VI. 22, 11; 28, 5; 58, 3; VII.
3, 8; 36, 6; 47, 4; 49, 1; 2³; 3; 50,
4³; 55, 8³; 60, 3; 91, 6²; 101, 1; VIII.
2, 29; 30; 3, 3; 6, 20; 9, 1; 40, 9;
59, 4; 80, 10; 97, 1; IX. 9, 4; 19, 5;
53, 1; 62, 7; X. 16, 4; 30, 2; 35, 5;
80, 6; 83, 2; 97, 1; 15³; 18; 21²; 100,

10; 103, 11; 104, 9; 108, 5; 11; 111,
8; 9; 114, 2; 169, 2²; 3; 174, 2;
188, 3.

याचत X. 48, 5.

याचतात् IX. 86, 41.

याचन् VIII. 1, 20.

याचते IX. 78, 3.

याचते VIII. 2, 10.

याचामहे X. 22, 7.

याचामि X. 9, 5.

याचिपत् VIII. 1, 20.

याचिपामहे VIII. 67, 1.

याद् X. 61, 21.

यात् I. 80, 15; VI. 21, 6; VII. 88, 4²;
X. 68, 10.

यात् IX. 52, 2.

यात् I. 38, 11; III. 33, 12; IV. 37, 1.

यात् I. 37, 14; 86, 10; 88, 1; 171, 2; IV.
34, 1; 5; 35, 1; V. 42, 10; 53, 8; VII.
38, 8; 59, 4; VIII. 27, 8; 57, 3; IX.
97, 20.

यात् I. 32, 15; 141, 8.

यात् X. 85, 18.

यात्तन VII. 59, 5.

यात्तन I. 165, 13; IV. 34, 6.

यात्त I. 46, 7; 108, 6-12; 117, 10; 184, 5;
IV. 13, 1; 41, 11; VI. 60, 3; VIII. 5,
7; 9, 11; 22, 7; 26, 15; X. 131, 3;
143, 5.

यात्तं I. 2, 5; 6; 3, 3; 30, 17; 34, 4; 11;
47, 2; 93, 11; 108, 1; 4; 117, 1; 2;
118, 2; 10; 11; 137, 1; 2; 183, 5;
6; 184, 6; II. 39, 3; 5; 8; 41, 3; 7;
III. 25, 4; 58, 2; IV. 14, 1; 44, 4; 5;
47, 3; V. 43, 8; 75, 7; 76, 1; 3; 4;
VI. 62, 7; 10; 11; 67, 3; 69, 3; VII.
53, 2; 64, 2; 66, 17-19; 67, 3; 7; 68,
1; 69, 3; 6; 70, 5; 71, 4; 72, 1; 2;
5; 74, 3; 4; 91, 5; 6; 93, 6; VIII.
5, 24; 32; 8, 2-4; 6; 11; 9, 11; 14;

10, 1; 22, 8; 12; 26, 7; 14; 35, 7;
13; 57, 4; 73, 2; 85, 8; 87, 3; 101,
7; X. 39, 12; 13; 106, 11.

यातय X. 127, 7.

यातयति III. 59, 1.

यातयत्सर्जनः I. 136, 3²; III. 59, 5.

यातयत्सर्जनं VIII. 102, 12.

यातयत्सर्जना V. 72, 2.

यातयन् IX. 39, 2; 86, 42.

यातयन्तं V. 32, 12.

यातयन्तः VI. 6, 4.

यातयासे V. 3, 9.

यातयः VII. 21, 5.

यातये I. 37, 10; 44, 4; 113, 16; 157, 1;
V. 29, 10; VIII. 7, 8; 12, 3; 20, 6;
IX. 62, 17; 18; 63, 8; 9; 65, 16; 78,
2; 99, 2; X. 75, 2; 6; 106, 1; 143, 1.

याता VIII. 70, 1; X. 99, 3.

याताश्च I. 70, 6; VII. 34, 5.

याताः V. 33, 5.

यातां IV. 28, 3; V. 55, 1; VII. 48, 1; X.
12, 5.

यातारं I. 32, 14.

याति I. 35, 3³; IV. 15, 2; 29, 2; VI. 75,
1; VII. 49, 3; 75, 6; VIII. 45, 7.

याति I. 35, 2; 3; 48, 5; 7; 50, 9; 77, 5;
113, 14; 122, 10; 123, 4; 140, 9; 161,
14²; II. 27, 12; 15; 30, 1; III. 2, 10;
58, 8; 61, 4; IV. 13, 5; V. 6, 3; 31,
1; 80, 2; VI. 2, 2; 51, 12; 66, 7; 68,
10; VII. 38, 6; 78, 2; 95, 1; 98, 1;
VIII. 4, 9; 9, 18; 27, 17; IX. 9, 1; 15,
1; 25, 4; 43, 3; 44, 3; 71, 8; 78, 1;
86, 7; 15; 32; 33; 91, 3; 96, 2; 97,
47; 56; 107, 8²; 111, 3; X. 8, 1; 32,
5; 80, 5; 139, 1; 168, 1.

यातु I. 35, 10; 118, 1; 157, 3; IV. 16, 1;
20, 2; 21, 1; 48, 5; V. 45, 9; 74, 8;
VII. 45, 1; 69, 1; 2; VIII. 26, 4; 27,
8; X. 70, 2; 116, 4.

यातुः VIII. 60, 20.

यातुञ्जुनां IV. 4, 5.

यातुस्थान VII. 104, 15; 16.

यातुस्थानः VII. 104, 15; X. 87, 8; 11;
15-17.

यातुस्थानं VII. 104, 24; X. 87, 12.

यातुस्थानस्य X. 87, 5; 10; 25.

यातुस्थानां X. 87, 24.

यातुस्थानाः X. 87, 9; 18; 120, 4.

यातुस्थानात् X. 87, 7.

यातुस्थानान् I. 35, 10; X. 87, 2-4; 13;
14; 19.

यातुस्थान्यः I. 191, 8; X. 118, 8.

यातु V. 12, 2.

यातुस्मतीनां I. 133, 2; 3.

यातुस्मत्स्थः VII. 104, 20; 25.

यातुस्मावतः I. 36, 20.

यातुस्मावतां VII. 104, 23; VIII. 60, 20.

यातुस्मावान् VII. 1, 5.

यातुनां VII. 104, 21.

यात्वाः X. 85, 12.

यात्स्वाध्मं II. 38, 8.

यात्स्त्रेष्ठाभिः III. 53, 21.

याय VI. 50, 5.

याय I. 39, 1; II. 34, 3; III. 60, 4.

यायः I. 34, 2; 183, 3; IV. 45, 7; VIII.
9, 12.

यायः I. 135, 7²; 180, 9; 182, 2; III. 33,
2; V. 74, 3; 75, 5; VI. 62, 2; 63, 2;
VIII. 26, 2.

यायनं I. 23, 11.

यायन I. 39, 3; V. 55, 7; 57, 2.

यादमानः III. 36, 1; VII. 69, 3.

यादमानाः III. 36, 7; VI. 19, 5; VII. 76, 5.

यादुरी I. 126, 6.

यादुक् V. 44, 6.

यादुश्मिन् V. 44, 8.

याङः VIII. 1, 31.

याङ् VII. 19, 8; VIII. 6, 48.

याङानां VIII. 6, 46.

यान् I. 73, 8; 121, 12; II. 34, 14; 38, 3;
III. 8, 6; 35, 9; 47, 3; IV. 35, 7; VI.
66, 3; VIII. 40, 8; X. 14, 3; 15, 13³.

यानं IV. 43, 6.

यानान् X. 73, 7; 110, 2.

यानि I. 15, 8; 32, 1; 36, 5; 52, 7; 108, 5;
165, 9; 10; II. 30, 10; 33, 13; III.
14, 7; IV. 32, 11; V. 30, 3; VI. 30, 2;
59, 1; VII. 26, 3; 70, 3; VIII. 59, 6;
96, 2; IX. 66, 3; X. 50, 6; 54, 2; 5;
56, 4; 91, 3; 128, 4.

यांतः IV. 25, 8; VIII. 83, 6.

यांतं III. 32, 14; X. 40, 1.

यांतां I. 117, 12.

यांति I. 37, 13; VIII. 7, 4; 28.

यांति I. 88, 2; 161, 14.

यांतु I. 167, 2.

याभिः I. 23, 17; 30, 13; 45, 5; 47, 5; 112,
1-3; 4²-11²; 12³; 13²; 14³; 15³; 16⁴;
17²; 18²; 19³; 20³; 21²-23²; 144, 2;
II. 24, 8; 32, 5; III. 60, 1; 2; VI.
28, 3; VII. 3, 8; 37, 5; 92, 3; VIII.
1, 8; 8, 20³; 21; 20, 24³; 22, 10³; 12;
IX. 2, 7; 38, 3; X. 30, 4; 5; 53, 10;
75, 6; 104, 8.

याभ्यः VI. 47, 3; VII. 47, 4.

याभ्यां VIII. 38, 10.

यां I. 17, 9²; 32, 13; 80, 16; III. 38, 8;
53, 16; VI. 53, 8; VII. 22, 3; 77, 6;
79, 4; 104, 6; X. 17, 9; 64, 12.

यामे II. 34, 10.

यामे I. 34, 1; 100, 2; 166, 4; 172, 1; IV.
51, 4; VI. 66, 7; X. 20, 9.

यामः III. 33, 6.

यामःकोशाः III. 30, 15.

यामेन् I. 33, 2; 37, 3; 85, 1; 112, 1; 116,
13; 131, 7; 166, 1; 181, 7; II. 36, 2;

III. 2, 14; 29, 6; 30, 13; IV. 24, 2;
V. 44, 4; 52, 2; 58, 7; 73, 9²; VI. 15,
5; 38, 1; 4; VII. 58, 2; 65, 1; 66, 5;
85, 1; VIII. 22, 14; X. 3, 4; 46, 10;
77, 8; 78, 6; 94, 13; 127, 4.

यामनः V. 57, 3.

यामनि I. 25, 20; 138, 2; 168, 5; III. 54,
14; IV. 27, 4; V. 53, 16; VII. 32, 26;
IX. 45, 4; X. 64, 1; 77, 4; 80, 5;
92, 13.

यामनिऽयामनि IX. 67, 10.

यामेभिः I. 37, 11; V. 66, 5; 81, 5.

यामं VII. 56, 6; 69, 2; VIII. 7, 2; 4; 14;
96, 1.

यामेऽश्रुतेभिः V. 52, 15.

यामऽहूतमा V. 73, 9; VIII. 73, 6.

यामेऽहूतिषु V. 61, 15; VIII. 8, 18.

यामेऽहूतौ X. 117, 3.

यामात् III. 53, 19.

यामाय I. 37, 7; 39, 6; VIII. 7, 5.

यामासः V. 3, 12; X. 3, 4.

यामि I. 58, 7; III. 54, 3; VIII. 3, 11; 53,
8; 61, 6; X. 47, 8.

यामि I. 24, 11; II. 16, 7; V. 54, 15; 73,
2; VI. 51, 4; VIII. 3, 9; 27, 1; 73, 6;
X. 49, 7; 87, 1; 119, 13.

यामे V. 54, 5.

यामेन V. 53, 12.

यामेभिः VIII. 7, 7; IX. 67, 7.

यामेषु I. 37, 8; 48, 4; 87, 3; IV. 32, 23;
24; V. 56, 7; 73, 7; VIII. 20, 5.

यामां V. 64, 3.

यामत् I. 33, 12; 108, 2; III. 18, 3; VII.
79, 4; 91, 4³; X. 114, 8².

यामतः VII. 32, 18.

यामत्ऽमामं X. 88, 19.

यामां VII. 1, 5.

यामां VIII. 79, 4.

यामां I. 129, 3.

याज्ञुनां I. 126, 6.

यासत् I. 71, 6; VI. 16, 28; VIII. 1, 8.

यासत् IV. 20, 1; V. 40, 4; VI. 66, 5.

यासां I. 133, 4; VII. 49, 3; X. 22, 13; 169, 2; 3.

यासि I. 12, 4; 44, 12; 74, 7; IV. 16, 11; VI. 23, 1; VII. 92, 3; VIII. 9, 18; X. 91, 11; 112, 2; 142, 4.

यासि I. 165, 3; II. 1, 6; III. 1, 17; IV. 13, 4; V. 81, 4; VI. 12, 6; 58, 3; IX. 82, 2; 83, 5; 87, 9; 100, 8; X. 4, 3; 32, 2; 37, 3; 73, 4; 75, 2.

यासिषत् I. 174, 5.

यासिष्ट I. 119, 4; VII. 40, 5; 67, 10.

यासिष्ट VIII. 22, 17.

यासिसीष्टः IV. 1, 4.

यासीष्ट I. 165, 15; 166, 15; 167, 11; 168, 10.

यासु I. 141, 5; II. 11, 3; 13, 1; IV. 51, 7; V. 44, 1; 8; VII. 49, 4⁴; 61, 5; X. 91, 12.

याहि I. 129, 9; II. 11, 17; III. 35, 1; 45, 1; IV. 4, 1; 29, 1; 48, 1; VI. 18, 11; 31, 5; VII. 9, 5; 14, 3; 23, 4; VIII. 23, 6; 26, 23; 46, 25; 93, 31; 101, 9.

याहि I. 2, 1; 3, 4-6; 14, 1; 31, 17; 82, 3; 5; 6; 101, 8; 129, 9; 130, 1; 134, 1; 135, 1; 2²; 3; 7; 169, 6; 177, 1-5; II. 18, 4-7; III. 4, 11; 6, 9; 29, 16; 30, 2; 31, 19; 41, 1; 8; 43, 1-3; 53, 5; 6; 60, 7; IV. 16, 10; 47, 1; V. 4, 5; 35, 5; 40, 1; 51, 5; 8; VI. 16, 10; 44; 21, 11; 22, 11; 32, 4; 40, 3; 4; 41, 1; 4; 5; VII. 7, 2; 11, 1; 24, 1; 3; 4; 28, 1; 29, 1; 2; 30, 1; 32, 4; 90, 1; VIII. 1, 23; 2, 19; 28²; 6, 36; 13, 11; 17, 1; 4; 21, 3; 33, 13; 34, 7; 10; 13; 60, 1; 62, 4; 65, 1; 92, 10; 103, 14; IX. 14, 8; 64, 15; 18; 66, 7; 97, 6; 103, 5; 106, 6; 109, 18; X. 1, 7; 10, 8; 15, 9; 44, 2; 5; 87, 3; 89,

16; 98, 9; 104, 1; 6; 110, 3; 112, 2; 4; 142, 7; 172, 1; 2; 179, 2.

युः VIII. 18, 13.

युक्तचक्षुः V. 41, 5.

युक्तः I. 69, 4; 82, 5; 158, 3; VII. 63, 2; 69, 2; VIII. 58, 1; X. 27, 9; 51, 7; 102, 6.

युक्तश्रावा III. 4, 9; V. 37, 2.

युक्तश्रावः II. 12, 6.

युक्तं VIII. 25, 22; X. 10, 13.

युक्तस्य X. 102, 6.

युक्ता I. 84, 3; 116, 18; 164, 9; V. 27, 2; VIII. 94, 1; X. 93, 13.

युक्ताः I. 164, 14; 19; III. 30, 2; 53, 4; 55, 18; VI. 47, 18; VII. 28, 1; 79, 2; VIII. 1, 24; 57, 1; X. 94, 6; 7.

युक्तान् I. 23, 15; 126, 5; V. 31, 10.

युक्तानां IV. 32, 17.

युक्ताभ्यां VI. 23, 1.

युक्तासः I. 118, 4; IV. 48, 4; VI. 37, 1; VII. 90, 5; X. 114, 10.

युक्तेन V. 27, 3.

युक्तेः X. 112, 4.

युक्ते X. 27, 20.

युक्ता I. 161, 7; 177, 1; 3; V. 40, 4.

युक्ताय X. 93, 14.

युक्त I. 10, 3; 14, 12; 81, 3; 92, 15; VI. 16, 43; VIII. 3, 17; 26, 20; 75, 1; X. 4, 6; 11, 9.

युगं III. 53, 17; X. 60, 8; 72, 9.

युगस्य VIII. 91, 7.

युगा I. 144, 4; 184, 3; II. 2, 2; V. 52, 4; 73, 3; VI. 16, 23; VIII. 46, 12; 62, 9; IX. 12, 7; X. 27, 19; 101, 3; 4; 140, 6.

युगाश्च II. 39, 4.

युगानि I. 92, 11; 103, 4; 115, 2; 124, 2; III. 33, 8; VII. 70, 4; X. 10, 10.

युगाय VII. 87, 4.
 युगे I. 158, 6; 166, 13; X. 72, 1-3.
 युगेऽयुगे I. 139, 8; III. 26, 3; VI. 8, 5; 15, 8; 36, 5; X. 94, 12.
 युगेषु VII. 9, 4.
 युक्ते I. 124, 11.
 युक्ते I. 84, 16; 134, 3.
 युङ्क् VII. 42, 2.
 युङ्क् V. 56, 6³.
 युङ्क्तः I. 25, 6.
 युङ्कति V. 54, 13.
 युङ्क्तु VIII. 39, 2.
 युङ्क्तु VIII. 52, 7.
 युजः IV. 32, 6; VIII. 83, 2.
 युजः I. 10, 9; IX. 7, 3.
 युजत V. 52, 8.
 युजत VI. 66, 6; VIII. 20, 4.
 युजं I. 7, 5; 33, 10; 129, 4²; II. 25, 1-5; IV. 37, 5; V. 20, 1; 30, 8; 34, 8; VI. 45, 19; VIII. 62, 6; 77, 7; IX. 65, 12; X. 42, 4; 89, 8; 92, 7.
 युजा I. 8, 4; 23, 9; 39, 4; 102, 4; II. 23, 10; IV. 28, 1; 2; VI. 44, 22; 56, 2; VII. 1, 13; 31, 6; 32, 20; 43, 5; 48, 2; 95, 4; VIII. 17, 3; 21, 11; 63, 11; 68, 9; 92, 31; 32; 96, 15; IX. 11, 9; 14, 4; X. 33, 9; 55, 8; 62, 7; 83, 1; 3; 84, 4; 102, 12.
 युजाश्च II. 24, 12.
 युजानः II. 18, 5; III. 57, 4; IV. 2, 3; VI. 34, 2; 39, 2; 47, 19; VII. 69, 5; 70, 2; VIII. 13, 27; 50, 7; IX. 64, 19; 86, 37; 97, 28; X. 22, 4.
 युजानं I. 65, 1.
 युजाना V. 80, 3; VII. 75, 4.
 युजानाः I. 165, 5; III. 43, 6; VI. 29, 2; 44, 19.
 युजे VII. 23, 3; VIII. 41, 6; X. 13, 1.
 युज्ये I. 165, 5.
 युज्यः I. 22, 19; II. 28, 10; VII. 22, 2.

युज्यते IV. 45, 1.
 युज्यते V. 1, 3; IX. 72, 1.
 युज्यध्वं X. 175, 1.
 युज्यते I. 140, 4.
 युज्यं I. 52, 7; 156, 2; IV. 25, 2; VI. 52, 10; VII. 36, 7; VIII. 4, 12; 46, 19.
 युज्यमानं II. 40, 3; VII. 78, 4.
 युज्यमाना III. 35, 1.
 युज्यसे I. 28, 5.
 युज्या VIII. 90, 2.
 युज्यातां VII. 42, 1.
 युज्याभिः VII. 37, 5.
 युज्याय II. 28, 3; VII. 19, 9; VIII. 4, 15; IX. 66, 18; 88, 1.
 युज्याव VIII. 62, 11.
 युज्यासः X. 99, 4.
 युज्येन VI. 21, 7.
 युज्येभिः I. 145, 4; 165, 7; VI. 3, 8; VII. 39, 6.
 युजते I. 48, 4; 87, 3; 139, 4; II. 34, 8; V. 81, 1.
 युजते I. 186, 9; V. 43, 4; 63, 5; 81, 1; X. 94, 12.
 युजंति I. 6, 1; 2; VIII. 98, 9; X. 102, 10.
 युजंति I. 164, 2; IX. 62, 17; 89, 4; X. 101, 4; 164, 2.
 युजं X. 102, 9.
 युजा I. 162, 21.
 युजायां I. 46, 7; VIII. 22, 9; 73, 1; 85, 7.
 युजायां I. 183, 1; II. 37, 5; IV. 45, 3.
 युजाये इति I. 157, 2.
 युजाये इति I. 151, 4; V. 74, 3.
 युजे III. 1, 1.
 युतश्चेत्तः I. 53, 4.
 युत्स्कारेण X. 103, 2.
 युत्सु I. 91, 21; 140, 10; II. 17, 2; VII. 82, 4; IX. 89, 3; X. 103, 7.
 युद्धानि X. 54, 2.

युधः X. 103, 2; 3.
 युधः VIII. 27, 17.
 युधं I. 53, 7.
 युधये V. 30, 4; 9; X. 27, 2; 38, 3; 48, 6;
 84, 4; 113, 3.
 युधा I. 53, 7; 59, 5; 174, 4; II. 22, 3;
 III. 34, 7; IV. 17, 10; V. 25, 6; 52, 6;
 VII. 18, 7; 21, 6; 92, 4; 98, 3; VIII.
 16, 10; 21, 13; 45, 3; X. 49, 9; 55,
 8; 60, 3; 103, 4.
 युधाऽइव I. 166, 1.
 युधि I. 8, 3; II. 24, 9; VI. 46, 11; VIII.
 45, 21.
 युधे I. 61, 13.
 युधेर्नानि X. 120, 5.
 युध् VIII. 1, 7.
 युध्मः I. 55, 2; 5; II. 21, 3; VI. 18, 2;
 VII. 20, 3.
 युध्मं VIII. 92, 8.
 युध्मस्य III. 46, 1.
 युध्माः IV. 24, 4.
 युध्य I. 91, 23; VI. 31, 3.
 युध्यत VIII. 96, 14.
 युध्यतः I. 52, 5; 14; III. 55, 8; VIII.
 7, 24.
 युध्यते IV. 30, 4.
 युध्यन् I. 63, 7; V. 33, 4; VI. 26, 2; IX.
 70, 10.
 युध्यतः VI. 33, 4.
 युध्यतःइव VIII. 47, 8.
 युध्यंतं I. 33, 14; VI. 26, 4.
 युध्यते X. 154, 3.
 युध्यते VIII. 2, 12.
 युध्यमानाः II. 12, 9; IV. 25, 8; X. 25, 9.
 युध्यामधि VII. 18, 24.
 युध्ये IV. 18, 2.
 युध्या IX. 66, 16; 88, 5; X. 75, 4.
 युनक्त X. 101, 3.

युनक्त X. 101, 10.
 युनक्ति X. 60, 6.
 युनजत् VII. 36, 4.
 युनजत् X. 27, 9.
 युनजते VII. 27, 1.
 युनजन् VI. 67, 11; X. 51, 4.
 युनक्ति I. 82, 6.
 युनक्ति III. 35, 2; 4; 50, 2; VII. 19, 6.
 युयवत् VI. 44, 16.
 युयवन् VII. 38, 7.
 युयुजानः IV. 2, 2; 45, 6; V. 40, 8; VI.
 59, 5.
 युयुजानसंज्ञी इति युयुजानसंज्ञी VI. 62, 4.
 युयुजे I. 161, 6; X. 34, 11; 105, 3.
 युयुजे VIII. 4, 11; X. 75, 9; 79, 7.
 युयुज् VIII. 61, 12.
 युयुजे V. 53, 1; VI. 25, 3.
 युयुजे I. 46, 8; X. 33, 1.
 युयुतं VI. 59, 8; VII. 71, 2; VIII. 9, 1.
 युयुत्सन् X. 48, 10.
 युयुत्संतं V. 32, 5.
 युयुधयः I. 85, 8; X. 115, 4.
 युयुधाते इति I. 32, 13.
 युयुधिःइव X. 149, 4.
 युयुधुः IV. 30, 3; V. 59, 5; VII. 83, 7.
 युयुयातं VIII. 18, 8.
 युयुविः V. 50, 3.
 युयूषतः I. 144, 3; VI. 62, 1.
 युयूषन् IV. 16, 11.
 युयोजते VIII. 70, 7.
 युयोतं III. 54, 18; VII. 34, 13; 56, 9;
 VIII. 18, 11.
 युयोतं I. 39, 8; II. 29, 2; VII. 58, 6; VIII.
 71, 8; X. 77, 6; 100, 9.
 युयोतन VIII. 18, 10.
 युयोतन् V. 87, 8; X. 63, 12.
 युयोतं VII. 68, 5; 71, 1.

युयोति I. 92, 11.
 युयोतु V. 50, 3; VI. 47, 13.
 युयोषाः II. 33, 1.
 युयोष VI. 25, 5.
 युयोधि I. 189, 1; II. 6, 4; VIII. 11, 3.
 युयोधि I. 189, 3; II. 33, 3; VI. 48, 10;
 IX. 104, 6.
 युयोष I. 104, 4.
 युयोषिम VII. 89, 5.
 युव IX. 108, 9.
 युवञ्जानि: VIII. 2, 19.
 युवत् I. 111, 1; X. 39, 8.
 युवत् I. 109, 1.
 युवतयः I. 95, 2; II. 35, 4; 11; III. 1, 6;
 54, 14; 55, 16; V. 2, 4; VI. 67, 7;
 X. 30, 6.
 युवति X. 42, 5.
 युवति: I. 113, 7; 118, 5; 123, 2; 10; 124,
 11; III. 61, 1; IV. 18, 8; V. 2, 1; 47,
 1; 61, 9; 80, 6; VII. 1, 6; 77, 1; 80,
 2; X. 18, 10; 75, 8; 114, 3; 183, 2.
 युवतिभिः IX. 86, 16; X. 30, 5.
 युवतिं I. 167, 6; X. 4, 4; 178, 3.
 युवती इति I. 62, 8; 185, 5; III. 54, 7.
 युवती: IV. 19, 7.
 युवते V. 32, 10; VII. 4, 2; X. 115, 2.
 युवते I. 105, 2; V. 2, 2; IX. 77, 2.
 युवत्या: X. 40, 11.
 युवत्यां X. 61, 6.
 युवत्यो: VI. 49, 2; X. 3, 7.
 युवद्विक् IV. 43, 7.
 युवस्थिता VI. 67, 9.
 युवन् I. 141, 10.
 युवन्त VIII. 71, 4.
 युवन्तू V. 42, 15.
 युवन्भिः III. 31, 7.
 युवन्भ्यः I. 27, 13.

युवन्भ्यां I. 108, 2; 109, 2; 117, 25; VII.
 60, 12; 68, 4; 70, 6.
 युवं I. 15, 6; 34, 3-5; 47, 5; 89, 4; 92,
 17; 93, 5²; 11; 112, 3; 116, 7; 14;
 117, 7; 8; 13; 14; 20; 118, 7²; 8;
 9; 119, 4; 6²; 7; 9; 10; 120, 4; 7²;
 122, 3; 132, 6; 135, 5²; 151, 4; 6;
 152, 1; 157, 4; 5³; 6; 180, 2-4; 182,
 5; II. 30, 6; III. 38, 9; 54, 16; 58,
 7; IV. 15, 10; 28, 5; 41, 4; 42, 10;
 43, 7; 44, 2; V. 63, 1; 64, 6; 65, 6;
 66, 4; 75, 3; 8; 78, 6; VI. 50, 10;
 59, 1; 2; 60, 3; 63, 6; 67, 8; 68, 6;
 72, 1³; 5²; 74, 3; VII. 69, 7; 71, 5;
 74, 2; 82, 1; 83, 5; 85, 2; 97, 10;
 104, 5; VIII. 5, 14; 23; 36; 8, 1; 10;
 16; 19; 9, 1; 26, 2; 5; 40, 1; 57, 1;
 73, 7; 85, 1; 9; 86, 2; 3; IX. 19, 2;
 X. 24, 4; 6; 39, 3; 4; 7³; 8³; 9²; 10;
 13; 40, 4; 6; 7³; 8⁴; 65, 12; 131, 4;
 132, 7; 143, 5.
 युवमानः I. 58, 2.
 युवस्युः VI. 63, 3.
 युवस्युः IV. 41, 8.
 युवस्यूनि VII. 70, 7.
 युवशा I. 161, 3; 7.
 युवशाश्च VIII. 35, 5.
 युवसे VI. 47, 14; 60, 2; X. 191, 1.
 युवस्व IV. 48, 5; VIII. 26, 20.
 युवस्व VI. 6, 7; 39, 1; VII. 5, 9; 92, 3.
 युवा I. 11, 4; 12, 6; 87, 4; 144, 4; 155,
 6; II. 4, 5; 20, 3; III. 8, 4; 23, 1;
 IV. 1, 12; V. 1, 6; 44, 3; 45, 9; 60,
 5; 61, 13; 74, 5; VI. 45, 1; 71, 1;
 VII. 20, 1; VIII. 21, 2; 29, 1; 45, 1;
 64, 7; IX. 14, 5; X. 40, 11; 46, 3.
 युवाकवः I. 3, 3.
 युवाकु I. 17, 4²; 120, 9.
 युवाकुः I. 120, 3; III. 58, 9; VII. 60, 3;
 67, 4; 68, 7.

युवाकोः VII. 68, 1.

युवाऽदंक्षस्य VIII. 26, 12.

युवानः I. 64, 3; 152, 5; 165, 2; 167, 6;
III. 54, 10; V. 57, 8; VIII. 20, 17; 18.

युवानः I. 186, 1; V. 58, 3; VI. 49, 11.

युवानं I. 71, 8; 117, 13; 118, 6; II. 15,
1; 33, 11; 35, 4; III. 32, 7; VI. 5, 1;
19, 2; VIII. 44, 26; IX. 9, 5; 67, 29;
X. 32, 8; 39, 4; 55, 5; 92, 14.

युवाना I. 20, 4; 110, 8; IV. 33, 3; 35, 5;
36, 3; VI. 62, 4.

युवाना I. 117, 14; III. 58, 7; VII. 62, 5;
67, 10.

युवाऽनीतस्य VIII. 26, 12.

युवाभ्यां I. 109, 4; II. 40, 5; V. 64, 4; VIII.
5, 3; 18; 26, 16; 101, 8.

युवां I. 47, 4; 109, 5; 117, 19; 119, 5;
139, 3²; 151, 8; 180, 8; 181, 9; 183,
5; II. 41, 19; IV. 41, 7; 47, 2; V. 73,
9; VI. 60, 7; VII. 74, 4; 82, 4²; 83,
1; 6; VIII. 5, 17; 57, 2; X. 39, 3; 40,
4; 5.

युवावहे VI. 57, 6.

युवाऽयवः I. 135, 6.

युवाऽयुजं I. 119, 5.

युवाऽयते III. 62, 1.

युवाते VI. 35, 3.

युवे VIII. 19, 33.

युवेये इति I. 180, 6.

युवोः I. 34, 1; 10; 46, 14; 112, 2; 117,
13; 119, 3; 5; 8; 139, 2; 3; 152, 1;
180, 1; II. 24, 12; III. 12, 8; 54, 3;
58, 2; 6; IV. 44, 2; V. 73, 6; VI. 59,
9; 67, 11; 68, 10; 70, 3; VII. 69, 4;
72, 2; 82, 8; 84, 2; 93, 8; VIII. 22,
4; 26, 1; X. 40, 6; 7²; 61, 25; 132,
2; 6.

युष्मात् V. 58, 4; VII. 60, 10; 95, 5.

युष्मभ्यं I. 88, 3; 171, 4.

युष्मस्यंतीः II. 39, 7.

युष्माऽदंक्षः I. 39, 8.

युष्माऽजतः VII. 58, 4³.

युष्माकं VII. 59, 9; 10.

युष्माकं I. 39, 2; 4; 110, 7; 124, 13; II.
27, 5; V. 53, 5; VIII. 18, 17; X. 77,
4; 82, 7; 126, 4.

युष्माकाभिः I. 39, 8.

युष्माकेन I. 166, 14.

युष्माऽदंक्षस्य V. 54, 13; VIII. 47, 6.

युष्मान् I. 161, 14; IV. 2, 3; VIII. 7, 6³.

युष्माऽनीतः II. 27, 11.

युष्माभिः VIII. 63, 10.

युष्मावत्सु II. 29, 4.

युष्मे इति IV. 10, 8; 37, 3; VI. 18, 5; VIII.
18, 19; 47, 8; 68, 19.

यूषं IV. 38, 5; V. 2, 4; VIII. 46, 30.

यूषस्य V. 41, 19; X. 32, 4.

यूषा I. 81, 7; VIII. 61, 8; IX. 71, 9; 76,
5; 96, 20.

यूषाऽइव I. 7, 8; IV. 2, 18; V. 31, 1; VI.
19, 3; 29, 5; 49, 12; VII. 60, 3; VIII.
25, 7.

यूषानि VIII. 4, 20.

यूषे I. 58, 5; 164, 17; III. 55, 17; IX. 77,
5; 110, 9.

यूषेन I. 10, 2.

यूषेषु X. 86, 15.

यूष्यः IX. 15, 4.

यूष्यां X. 23, 4.

* यूष्यां VIII. 56, 4.

यूनः I. 112, 21; III. 46, 1; VI. 51, 4;
VIII. 20, 19.

यूना IX. 68, 5.

यूने I. 53, 10; 63, 3; 91, 7; 174, 2; V.
36, 6; X. 30, 6.

यूषः I. 51, 14.

यूपवाहाः I. 162, 6.

यूपःश्रवणः I. 162, 6.

यूपांश्च IV. 33, 3.

यूपां V. 2, 7.

यूयं I. 15, 2; 38, 4; 86, 9; 166, 6; 171, 2; II. 28, 3; 29, 2³; 3; 4; IV. 36, 8; 37, 6; 51, 5; V. 54, 14⁴; 55, 5; 10; 58, 4; 59, 4; 61, 15; 87, 9; VI. 28, 6; 50, 7; 51, 6; 15; VII. 1, 20; 25; 37, 2; 66, 12; VIII. 19, 35; 20, 16; 23; 47, 8²; 67, 19; 83, 3; IX. 69, 8; 98, 12; X. 64, 12; 77, 5; 6; 97, 2; 9; 126, 2; 4; 136, 3.

यूयाः VII. 104, 15.

यूयोत् X. 95, 12.

यूयाः I. 162, 13.

ये I. 7, 7; 8, 6; 14, 6; 8²; 19, 3-8; 20, 2; 24, 6; 10; 25, 9; 33, 10; 34, 9; 35, 11; 37, 2; 48, 3; 4; 11; 14; 51, 5; 8; 53, 11; 54, 8; 55, 7; 57, 4; 60, 2; 67, 4; 68, 5; 72, 9; 77, 4; 83, 4; 85, 1; 4; 94, 9; 101, 10; 105, 5; 9; 10; 110, 6; 113, 11²; 118, 4; 124, 12; 126, 5; 135, 9²; 139, 11; 141, 13; 147, 3; 161, 5; 162, 6³; 12³; 164, 3; 19²; 23; 39; 45; 166, 4; 11; 168, 2; 3; 169, 5; 7; 173, 7; 174, 1; 6; 177, 2; 179, 2; 190, 5; 6; 191, 7³; II. 1, 16; 2, 13; 11, 13; 14; 16; 19; 23, 14; 16; 24, 6; 27, 10³; 28, 7; 41, 1; III. 6, 8³; 7, 1; 8, 7; 16, 2; 22, 3; 24, 4; 32, 3²; 4; 35, 9; 39, 4; 43, 6; 47, 3; 4⁴; 61, 2; IV. 5, 4; 6, 10; 8, 5²; 6; 16, 6; 18, 4; 23, 5; 32, 3; 33, 1; 3; 8²; 10²; 34, 9⁷; 10²; 35, 8; 45, 4; 50, 2; 54, 6; 55, 2; V. 2, 5; 6, 7; 8; 10, 3; 4; 15, 2; 16, 5²; 18, 4; 5; 20, 2; 31, 5; 13; 32, 12; 33, 5; 38, 3; 41, 2; 5; 9; 13; 42, 8; 9; 12; 49, 5²; 50, 2; 52, 1; 4; 5; 7³; 13; 16; 53, 3; 4²; 56, 2; 4; 58, 1-3; 59, 2; 7; 60, 2; 61, 1; 11; 79, 4; 6; 87, 2²; 3; VI. 6,

4; 10, 5; 16, 43; 21, 5; 11²; 12; 25, 3; 7; 27, 1; 36, 1; 46, 10; 14; 48, 8; 50, 2; 52, 9; 13³; 15; 63, 8; 66, 2-5; 9; 67, 9; VII. 1, 9; 10; 2, 2; 7, 6²; 16, 7; 10; 18, 12; 21; 19, 9; 20, 10; 22, 9²; 25, 2; 30, 4; 32, 15; 17; 34, 24; 35, 14; 15; 38, 5; 42, 2; 56, 16; 57, 1; 7; 58, 2; 62, 4; 66, 5; 6; 10; 11; 13; 67, 8; 9²; 74, 4; 6; 87, 3; 90, 6; 91, 1; 92, 4; 96, 5; 104, 9²; 18²; VIII. 1, 9³; 2, 39; 6, 12²; 18²; 7, 16; 9, 3; 13, 28; 18, 22; 19, 17; 18; 20, 18²; 20; 28, 1; 30, 2; 4; 34, 17; 45, 1; 46, 18; 49, 3; 8; 53, 3²; 6; 57, 3; 67, 13; 93, 6²; 94, 9; 11; 96, 7; 97, 1; 103, 13; IX. 41, 1; 61, 5; 65, 22³; 23³; 73, 5; 75, 5; 77, 3; 86, 4; 91, 4; 5; 97, 20; 28; 114, 3; X. 2, 1; 10, 8; 13, 1; 14, 3; 10; 15, 1; 2⁴; 3; 8-10; 13²; 14²; 19, 7; 20, 8; 27, 6; 28, 11; 12; 29, 5²; 32, 2; 36, 10; 13; 40, 10; 44, 6; 7; 48, 6; 50, 3²; 7; 53, 8; 55, 7; 61, 10; 14; 27²; 62, 1-3; 6; 63, 1²; 2²; 5; 8; 64, 6; 65, 3; 9²; 15; 66, 1; 2; 72, 8; 73, 3; 74, 1²; 3; 4²; 76, 8; 77, 3; 7; 78, 2-5; 82, 4; 85, 17; 31; 32; 89, 8; 9; 15; 90, 7; 8; 10; 92, 7; 93, 14; 96, 2; 107, 2; 4; 9; 108, 7; 109, 4; 115, 7; 116, 9; 128, 9; 130, 1; 6; 131, 2; 147, 3; 148, 3; 154, 2³; 3³; 4; 5; 176, 1; 182, 3.

ये इति I. 159, 1; 185, 6; 7; IX. 66, 2.

येने VI. 36, 2.

येतिरे I. 64, 4; 85, 8; V. 59, 2; VIII. 20, 12; X. 77, 2.

येन I. 8, 2; 34, 9; 42, 5; 47, 9; 50, 6; 56, 3; 61, 6; 62, 2; 63, 2; 72, 8; 80, 2; 92, 13; 117, 2; 160, 5; 164, 29; 49; 166, 14; 171, 5; 182, 5; 183, 1; 3; 186, 5; II. 11, 18; 12, 4; 17, 6;

योषा: IV. 58, 8; X. 168, 2.

योषा I. 56, 1; 115, 2; 117, 20; IV. 20, 5;
IX. 93, 2; X. 3, 2; 53, 11.

योषितं IX. 38, 4.

योषे इति I. 104, 3.

यो I. 23, 5; 92, 17; 116, 1; VI. 67, 3;
VII. 68, 8; 84, 2; X. 14, 11; 66, 7.

यो: II. 32, 2.

योषु: X. 23, 7.

योष्टे VIII. 86, 1; X. 85, 42.

र

रहते IX. 97, 9.

रहमाण: IX. 110, 3.

रहमाणा IX. 100, 4.

रहय: IX. 86, 47.

रहयत: I. 85, 5.

रहयते VIII. 19, 6.

रहि: X. 95, 3; 178, 3.

रक्ष: II. 18, 1.

रक्ष X. 147, 4.

रक्षा IV. 1, 3²; IX. 2, 1; 6, 8; 106, 13;
X. 96, 4.

रक्ष I. 18, 3; 35, 11; 54, 11; 91, 8; 174,
1; III. 1, 15; IV. 3, 14; VI. 8, 7; 16,
30; 71, 3; VII. 15, 3; VIII. 84, 3;
IX. 29, 5; 61, 30; X. 4, 7.

रक्ष I. 31, 12; IX. 114, 3; 4; X. 53, 6;
87, 9; 20.

रक्ष: I. 21, 5; 86, 9; 133, 5; III. 30, 16;
17; IV. 3, 14; VI. 18, 10; VII. 104, 1;
4; 13; 22; 23; VIII. 60, 20; IX. 53,
1; 97, 10; X. 87, 10; 14; 89, 14; 118,
7; 152, 3.

रक्षःश्वेन VIII. 18, 13.

रक्षःश्वः VII. 104, 25.

रक्षःश्वेन VI. 62, 8.

रक्षःश्वमाय VI. 45, 18.

रक्षःश्वेन I. 129, 11; II. 23, 3; X. 87, 1.

रक्षःश्वेन VII. 73, 4.

रक्षःश्व I. 129, 6; VII. 8, 6; IX. 1, 2;
37, 3; 67, 20; X. 97, 6; 103, 4;
162, 1.

रक्षणेभि: IV. 3, 14.

रक्षत II. 34, 9.

रक्षत I. 166, 8.

रक्षत: I. 160, 2.

रक्षतं I. 185, 2-8.

रक्षतं I. 93, 8; VII. 50, 1.

रक्षतात् IV. 50, 2.

रक्षतां I. 185, 10; X. 36, 2.

रक्षति II. 26, 4; VIII. 41, 1.

रक्षति I. 136, 5; III. 5, 6; 53, 12; IV. 53,
5; IX. 73, 3; 83, 4.

रक्षतु VI. 54, 5; VII. 15, 3.

रक्षते IX. 68, 4.

रक्षते IV. 53, 4; VII. 83, 9.

रक्षय VIII. 47, 1.

रक्षयतं V. 44, 7.

रक्षयति I. 41, 1; X. 108, 7.

रक्षयति III. 51, 5.

रक्षयतु VIII. 48, 5.

रक्षयते VIII. 67, 13.

रक्षयते I. 62, 10; 72, 6; 90, 2; III. 7, 7.

रक्षमाण: I. 31, 12; IX. 87, 2.

रक्षमाणा I. 71, 9; V. 62, 5; VII. 61, 3.

रक्षमाणा: I. 72, 5; 146, 4; II. 27, 4; X.
68, 1.

रक्षमाणास: I. 96, 6.

रक्षमाणाऽ V. 69, 1.

रक्षस: I. 35, 10; 36, 15; 76, 3; 79, 6;
129, 11; II. 23, 14; III. 15, 1; IV. 4,
1; 15; V. 42, 10; 83, 2; VI. 21, 7;
VII. 1, 13; 104, 7; 17-19; 21; VIII.
23, 14; 60, 10; 19; IX. 63, 29; 71,
1; 86, 48; 91, 4; X. 76, 4; 87, 23;
25; 132, 2; 182, 3.

रक्षसं IX. 104, 6.
 रक्षसा IX. 85, 1.
 रक्षसि II. 23, 5; IV. 9, 8; X. 37, 5.
 रक्षसि X. 25, 6.
 रक्षसे V. 2, 9; 10; VI. 43, 2; 62, 9.
 रक्षसे VII. 1, 19.
 रक्षसः X. 69, 4.
 रक्षस्त्रिनः I. 12, 5; 36, 20; VIII. 60, 20.
 रक्षस्त्रिनं VII. 94, 12.
 रक्षस्त्रिनां VIII. 22, 18.
 रक्षस्त्रिने VIII. 47, 12; 60, 8.
 रक्षांसि I. 79, 12; VI. 16, 29; 48; 63, 10;
 VII. 15, 10; 38, 7; VIII. 23, 13; 35,
 16; 43, 26; IX. 17, 3; 37, 1; 49, 5;
 56, 1; 63, 28; 110, 12; X. 36, 4; 87,
 9; 19; 98, 12; 187, 3.
 रक्षाः VII. 104, 16.
 रक्षितः X. 85, 4.
 रक्षिता I. 89, 5; VI. 7, 7; X. 85, 5.
 रक्षितारः I. 89, 1.
 रक्षितारं X. 67, 6.
 रक्षितारां II. 39, 6.
 रक्षितारौ X. 14, 11.
 रक्षिवः VIII. 61, 17.
 रक्षिवत् VII. 12, 2; VIII. 61, 15.
 रक्षेणे इति I. 34, 8; III. 54, 16; V. 63, 7.
 रक्षो इति I. 174, 3.
 रक्षवः IV. 5, 13.
 रक्षुः V. 30, 14; 45, 9.
 रक्षुजाऽइव IX. 86, 1.
 रक्षुदु X. 61, 16.
 रक्षुदुवः I. 140, 4; V. 6, 2; VIII. 1, 9.
 रक्षुपत्नऽजहाः VI. 3, 5.
 रक्षुपत्नां X. 6, 4.
 रक्षुपत्नानः I. 85, 6.
 रक्षुं VIII. 33, 17.
 रक्षुमन्यवः I. 122, 1.

रक्षुस्यत् IV. 5, 9.
 रक्षुस्या II. 28, 4.
 रक्षुस्यानां IX. 39, 4.
 रक्षुवर्तनिः IX. 81, 2.
 रक्षुवर्तनिं VIII. 9, 8.
 रक्षुस्यत् IV. 5, 9.
 रक्षुस्यदः I. 64, 7; 85, 6; 140, 4; VIII.
 34, 17.
 रक्षुस्यदं III. 26, 2; V. 25, 6; 73, 5.
 रक्षु इति X. 49, 2.
 रक्ष्वी इति VI. 63, 9.
 रक्ष्वीऽइव I. 52, 5; IV. 41, 9.
 रजः I. 50, 7; 56, 5; 58, 1; 5; 62, 5; 81,
 5; 83, 2; 84, 1; 90, 7; 110, 6; 139,
 4²; 141, 7; II. 31, 2; III. 1, 5; IV.
 36, 1; 45, 2; V. 48, 2; 53, 7; 59, 1;
 VI. 61, 11; VII. 66, 15; 87, 2; VIII.
 88, 5; IX. 22, 4; 5; 63, 6; 68, 9; 72,
 8; 77, 2; X. 37, 3; 56, 5; 66, 11; 105,
 7; 129, 1; 143, 2; 149, 2.
 रजऽइवितं VIII. 46, 28.
 रजऽसुदं I. 64, 12; IX. 48, 4; 108, 7.
 रजऽनूः VI. 2, 2; 66, 7.
 रजऽभिः I. 116, 20; VI. 62, 2; 6.
 रजऽसु VII. 34, 16; VIII. 77, 5; X. 43, 8.
 रजतं VIII. 25, 22.
 रजसः I. 6, 10; 19, 3; 33, 7; 52, 6; 12;
 14; 79, 1; 92, 1; 124, 5; 160, 1; 164,
 19; 168, 6; II. 2, 3; 40, 3; III. 26,
 7; 49, 4; IV. 1, 11; 17, 14; V. 47,
 3; 48, 1; 59, 3; 69, 4; VI. 62, 9; 71,
 1; VII. 35, 5; 64, 1; 87, 6; 100, 5;
 VIII. 57, 3; 59, 2; IX. 62, 14; 86, 30;
 X. 8, 6; 27, 7; 49, 6; 53, 6; 95, 17; 121,
 5; 123, 1; 139, 5; 143, 5; 187, 5.
 रजसा I. 35, 2; 9; 164, 14; X. 32, 2.
 रजसि II. 2, 4; IX. 74, 6; X. 15, 2; 45,
 3; 82, 4; 123, 8.
 रजसी इति I. 160, 4; IV. 42, 3; 6; 56, 3;

VI. 9, 1; 15, 9; VII. 80, 1; 99, 1;
IX. 68, 3.
रजांसि I. 32, 14; 35, 4; 149, 4; 154, 1;
164, 6; 166, 3; 4; 180, 1; 181, 5;
187, 4; II. 39, 7; III. 4, 4; 30, 2; 58,
5; 62, 16; IV. 45, 7; 53, 3; 5; V.
54, 4; 63, 5; 69, 1; 73, 3; 81, 3; VI.
7, 7; 30, 3; 31, 2; 49, 13; 69, 5; VII.
21, 6; 68, 3; VIII. 43, 6; 73, 13; 82,
9; IX. 3, 7; 8; X. 75, 7; 111, 2; 4.
रजिं VI. 26, 6.
रजिं I. 91, 1.
रजिंया X. 100, 12.
रजिंया VII. 51, 2; IX. 97, 28.
रजिंया IX. 89, 2.
रजिंये: I. 79, 3; VIII. 101, 10.
रजिं इति X. 105, 2.
रजु: I. 162, 8.
रज्या X. 100, 12.
रज IX. 7, 7.
रज V. 51, 8; VIII. 12, 17; 13, 9.
रजस्कृत् X. 112, 10.
रजत् VIII. 93, 20.
रजन् IV. 33, 7; V. 53, 16; X. 25, 1.
रजन् VII. 57, 5.
रजन्ति VIII. 92, 20; IX. 111, 2.
रजन्ति III. 7, 5.
रजं VIII. 96, 16; X. 112, 10; 113, 4.
रजाय VIII. 34, 11.
रजायन् I. 100, 7.
रजायन् I. 147, 1; III. 57, 2; IV. 7, 7; X.
148, 3.
रजायन् VI. 1, 4.
रजायन् VI. 28, 1.
रजायामसि VIII. 92, 12.
रजास्य VIII. 2, 42.
रजा: VI. 27, 1; 2.
रजाय I. 61, 6; 9; 116, 21; 168, 9; III.
34, 4; 47, 1; VI. 31, 5; 41, 4; VII.

20, 5; VIII. 17, 12; 33, 9; IX. 97,
53; X. 9, 1; 95, 7.
रजिता VIII. 96, 19.
रजित् II. 36, 3.
रजे I. 119, 3; VI. 15, 5; 67, 11; IX.
66, 13.
रणेरणे I. 74, 3; VI. 16, 15.
रणेषु X. 120, 5.
रण: IX. 96, 9.
रणजित् IX. 59, 1.
रण्यति V. 18, 1; VIII. 33, 16; X. 43, 6.
रण्यति I. 83, 6; IX. 107, 18.
रण्य: V. 74, 3.
रण्यति VIII. 16, 2.
रण्यति I. 38, 2.
रण्यश्चाच: III. 55, 7.
रण्यसि VIII. 12, 18.
रण्या VIII. 77, 11; X. 112, 5.
रण्यानि I. 85, 10; III. 55, 7.
रण्य: I. 66, 2; 69, 2; 3; 144, 7; II. 4, 6;
24, 11; IV. 1, 8; VI. 2, 7; 3, 3; X.
11, 5; 64, 10.
रण्यभि: V. 44, 10.
रण्यं I. 128, 82; 129, 7; III. 26, 1; IV. 7,
5; VI. 29, 1; X. 33, 6.
रण्या VII. 54, 3.
रण्यसंदृक् III. 61, 5; VII. 1, 21.
रण्यसंदृशं VI. 16, 37.
रण्या I. 65, 3; II. 4, 4; IV. 16, 15.
रण्या: V. 7, 2; VII. 59, 7.
रण्या: IV. 37, 1.
रण्यास: X. 115, 4.
रण्यते इति II. 3, 6.
रण्यथा: I. 15, 3; 164, 49; II. 1, 7; IV.
34, 6; IX. 67, 13; 90, 2; 107, 4;
X. 35, 7.
रण्यभाष्यम्: I. 20, 1.
रण्यभाष्यं I. 1, 1; V. 8, 3.

रत्नसूत्राणि: IV. 34, 7.

रत्नसूत्रेभिः IV. 34, 8; 35, 7.

रत्नसूत्रेण IV. 13, 1; 34, 4; 35, 1; 2; 9;
V. 42, 7.

रत्नसूत्रेणा IV. 34, 1.

रत्नसूत्रेणानि VII. 53, 3; X. 78, 8.

रत्नसूत्रेणां IV. 34, 11; VII. 9, 5.

रत्नसूत्राणः VII. 81, 4.

रत्नं I. 41, 6; 53, 1; 58, 7; 91, 1; 94, 14;
125, 1; 140, 11; 141, 10; II. 38, 1;
III. 8, 6; 18, 5; 26, 3; 8; 54, 3; 56,
7; IV. 1, 10; 18; 2, 13; 5, 12; 12,
3; 35, 8; 41, 3; 44, 4; V. 48, 4; 49,
1; 2; VI. 13, 2; 19, 10; 65, 3; 4;
VII. 16, 6; 12; 25, 3; 37, 2; 38, 6;
52, 3; 75, 6; 8; 81, 3; VIII. 67, 7;
IX. 47, 4; 59, 1; 86, 10; X. 74, 3.

रत्नसूत्रं III. 28, 5.

रत्ना I. 35, 8; III. 2, 11; 3, 1; IV. 54, 1;
V. 1, 5; VI. 74, 1; VII. 17, 7; 38, 1;
70, 4; VIII. 93, 26; X. 11, 8.

रत्नानि I. 20, 7; 47, 1; III. 62, 4; IV. 15,
3; V. 75, 3; 82, 3; VII. 67, 10; VIII.
95, 9; IX. 3, 6; 35, 22.

रत्निनः VII. 40, 1.

रत्निनी I. 182, 4.

रत्नि V. 10, 1.

रत्न VI. 47, 28.

रत्नसूत्रोक्तं X. 148, 3.

रत्नः I. 30, 18; 46, 3; 8; 54, 3; 58, 3;
66, 3; 94, 8; 108, 1; 116, 18; 117, 2;
118, 1; 119, 3; 120, 11; 122, 15; 123,
1; 135, 4; 141, 8; 157, 3; 161, 3;
163, 8; 180, 1; 181, 3; 182, 1; 183,
2; 3; II. 16, 3; 6; 18, 1; 29, 4; III.
11, 5; 15, 5; 49, 4; 58, 8; IV. 9, 8;
31, 14; 36, 1; 43, 5; 45, 1; 7; 48, 5;
V. 10, 5; 18, 3; 37, 3; 74, 8; 75, 9;
77, 3; VI. 34, 2; 49, 5; 63, 7; 68, 10;

VII. 34, 1; 37, 1; 67, 8; 68, 3; 69, 1;
3; 5; 71, 4; VIII. 9, 18; 13, 31; 19,
8; 22, 5; 26, 4; 31, 3; 15; 33, 4; 11;
73, 13; IX. 38, 1; 88, 2; 90, 1; 92, 1;
94, 3; 111, 3²; X. 29, 2; 39, 1; 44, 2;
107, 11; 112, 2; 176, 3.

रत्नः इव VI. 61, 13.

रत्नः पतिः V. 50, 5; X. 64, 10; 93, 7.

रत्नसूत्राणि VI. 35, 1.

रत्नसूत्रेण VIII. 5, 19.

रत्नसूत्रेण IX. 78, 4.

रत्नसूत्रेण IV. 38, 3.

रत्नसूत्रः X. 77, 8.

रत्नसूत्रेभिः I. 88, 2.

रत्नसूत्रां VI. 49, 4; VIII. 74, 10.

रत्नसूत्रोक्तेषु X. 60, 5.

रत्नं I. 20, 3; 25, 18; 34, 5; 10; 35, 4;
5; 46, 7; 49, 2; 51, 12; 52, 1; 54, 6;
56, 1; 61, 4; 70, 4; 82, 4; 84, 3; 92,
16; 100, 16; 102, 3; 5; 9; 106, 1-6;
111, 1; 112, 2; 12; 116, 17; 117, 13;
118, 5; 119, 1; 2; 5; 7; 120, 10; 129,
1; 10; 130, 6; 157, 1; 2; 161, 6; 7;
164, 2; 3; 167, 5; 175, 3; 177, 3;
178, 3; 180, 10; 182, 2; II. 10, 2; 12,
8; 20, 1; 23, 3; 31, 1-4; 37, 5; 40,
3; III. 2, 1; 15; 35, 4; 44, 1; IV. 2,
14; 16, 20; 33, 8; 43, 2; 45, 3;
46, 4; V. 1, 11; 2, 11; 29, 15; 31, 4;
11; 33, 3; 35, 7; 8; 56, 8; 63, 1; 5;
7; 73, 5; 74, 3; 75, 1; VI. 18, 9; 26,
4; 31, 5; 37, 1; 44, 24; 45, 14; 47,
27; 53, 1; 63, 5; 75, 8; VII. 23, 3;
32, 10; 48, 1; 67, 1; 71, 3; 74, 2; 90,
5; VIII. 2, 35; 5, 28; 34; 8, 10; 9,
8; 10, 6; 13, 23; 22, 1; 25, 22; 26,
1; 33, 18; 35, 22; 45, 9; 46, 24; 48,
5; 58, 3; 68, 1; 69, 15; 16; 73, 1;
80, 4-6; 84, 1; IX. 71, 5; 75, 1; 96,
2; 107, 13; 112, 4; X. 4, 6; 11, 9;

23, 3; 26, 9; 29, 8; 35, 6; 39, 4; 12;
 14; 40, 1; 6; 41, 1; 2; 53, 7; 60, 2;
 63, 14; 70, 5; 75, 9; 101, 7; 102, 1;
 103, 5; 114, 6; 119, 3; 132, 7; 135,
 3-5; 138, 3; 143, 1; 171, 1.
 रचंङ्ग I. 94, 1; II. 2, 3; VII. 41, 6.
 रचंङ्गरे X. 181, 1.
 रचंङ्गरे I. 164, 25.
 रचंङ्गा VIII. 46, 10.
 रचंङ्गाणा VIII. 38, 2.
 रचंङ्गुः I. 51, 14; VII. 2, 5; X. 70, 5.
 रचंङ्गुजः I. 139, 4; VIII. 33, 14.
 रचंङ्गुजं V. 41, 6.
 रचंङ्गुतः VIII. 101, 2.
 रचंङ्गुति IX. 3, 5.
 रचंङ्गुति X. 37, 3.
 रचंङ्गुत् V. 57, 7; VII. 27, 5; 77, 5.
 रचंङ्गुते I. 122, 11.
 रचंङ्गुहं VI. 75, 8.
 रचंङ्गुतिः V. 61, 19.
 रचंङ्गुतो V. 61, 18.
 रचंङ्गुगे IX. 53, 2.
 रचंङ्गुहा VIII. 26, 20.
 रचंङ्गुशः X. 95, 8.
 रचंङ्ग I. 30, 19; 34, 9; 50, 9; 74, 7; 88,
 2; 180, 9; II. 18, 7; III. 35, 2; 45,
 2; 53, 5; V. 73, 8; VI. 62, 2; VIII.
 22, 4; 72, 6; 91, 7; X. 26, 8; 59, 1;
 * 114, 10; 132, 4; 168, 1.
 रचो VII. 18, 22.
 रचोः I. 38, 12; 186, 8; IV. 14, 4; 45, 2;
 V. 33, 5; 55, 1.
 रचोःङ्ग IV. 19, 5; VII. 74, 6; VIII. 3, 15;
 IX. 10, 1; 2; 22, 1; 67, 17; 69, 9.
 रचोत् V. 36, 3.
 रचोन् I. 112, 22; II. 8, 1; V. 53, 5; VI.
 47, 24.
 रचोर्ना I. 48, 3; IV. 38, 6; V. 52, 9; 53,
 10; 66, 3; 74, 8; VII. 32, 11; 44, 4;

VIII. 23, 2; 68, 4; 94, 1; 103, 10;
 IX. 96, 1; X. 26, 5; 78, 4; 103, 4;
 10; 178, 1.
 रचोर्नाङ्ग I. 130, 5²; II. 23, 13; V. 73, 10;
 VIII. 12, 3.
 रचोर्ना I. 111, 3; 140, 12; V. 31, 1; VIII.
 68, 13.
 रचोर्नाः I. 126, 3; II. 12, 7; 41, 1; X. 142, 5.
 रचोर्नाङ्गः VI. 45, 15; 56, 2; 3; VIII. 45,
 7; 61, 12; IX. 66, 26.
 रचोर्नाङ्गं I. 11, 1; VI. 55, 2; VIII. 99, 7.
 रचोर्नाङ्गा I. 22, 2; 182, 2.
 रचोर्नाङ्गः I. 84, 6.
 रचोर्नाङ्गः I. 122, 8; VI. 27, 8; 47, 31; IX.
 97, 50.
 रचोर्नाङ्गं X. 47, 5.
 रचोर्नाङ्गा I. 11, 1; VIII. 45, 7.
 रचोर्नाङ्गीः I. 9, 8.
 रचोर्नाङ्गं X. 40, 5.
 रचोर्नाङ्गीङ्ग I. 166, 5.
 रचोर्नाङ्गः III. 1, 17; 31, 20; IX. 76, 2; 97,
 46; 48.
 रचोर्नाङ्गः III. 26, 1; VII. 7, 4.
 रचोर्नाङ्गा VII. 69, 5.
 रचोर्नाङ्गाङ्गा IX. 93, 4.
 रचोर्नाङ्गाङ्गः VIII. 50, 8; IX. 97, 37; X. 76, 7.
 रचोर्ना VIII. 4, 9.
 रचोर्नाङ्ग V. 83, 3; X. 51, 6.
 रचोर्नाः I. 25, 3; 44, 2; 77, 3; III. 2, 8; 3,
 6; 30, 11; IV. 10, 2; VI. 5, 3; 48, 9;
 55, 1; VIII. 11, 2; X. 102, 2.
 रचोर्नाङ्गः IV. 15, 2; V. 61, 17; VIII. 75,
 1; 95, 1; IX. 64, 10.
 रचे I. 6, 2; 13, 4; 14, 12; 16, 2; 34, 2;
 47, 3; 6; 50, 8; 94, 10; 118, 4; 134,
 3; 139, 3; 4; II. 18, 3; 34, 7; III. 35,
 1; 41, 9; IV. 44, 2; V. 17, 4; 43, 5;
 * 54, 11; 75, 4; VI. 29, 2; 47, 19; 55,
 6; 59, 5; 75, 6; VII. 32, 2; 66, 15;

VIII. 1, 24; 25; 31; 7, 28; 20, 8; 22, 9; 26, 23; 65, 4; 85, 7; 98, 9; IX. 21, 4; 62, 17; 89, 4; 98, 2; X. 33, 5; 64, 12; 96, 6; 12.

रघेन I. 22, 4; 34, 12; 35, 2; 47, 2; 7; 9; 48, 10; 113, 14; 116, 1; 20; 117, 15; 118, 2; 3; 10; 123, 5; 7; 125, 3; 134, 1; II. 27, 12; 16; III. 33, 9; 10; 53, 1; IV. 4, 10; 14, 1; 3; 44, 4; 5; 46, 5; 48, 1; V. 31, 9; 83, 7; VI. 45, 15; 62, 10; VII. 67, 3; 71, 2; 72, 1; 2; 75, 6; 78, 1; VIII. 5, 2; 35; 8, 2; 11; 20, 10; 22, 15; 57, 1; 73, 2; 85, 8; X. 39, 7; 70, 3; 85, 26; 103, 4.

रघेभिः I. 48, 7; 88, 1; 100, 10; II. 15, 4; V. 5, 3; 58, 6; VI. 75, 7; VIII. 70, 1; IX. 15, 1.

रघेभ्यः I. 94, 11.

रघेऽङ्गुलि I. 37, 1; V. 56, 9.

रघेवु I. 39, 6; 64, 9; 85, 4; 5; 87, 2; 166, 9; II. 34, 8; V. 53, 2; 4; 56, 6; 7; 57, 6; 60, 2; 4; 61, 12; VIII. 20, 12.

रघेऽस्याः I. 173, 4; 5; VI. 29, 2.

रघेऽस्यां VI. 21, 1; 22, 5; VIII. 33, 14; IX. 97, 49.

रघेऽस्यायं VIII. 4, 13.

रघेऽस्येन II. 17, 3.

रघैः I. 116, 4; VIII. 7, 17.

रघैऽङ्गु V. 60, 1.

रघाः II. 4, 4; 31, 7; IX. 36, 1.

रघाः I. 121, 14; 148, 3; II. 24, 15; III. 6, 8; IV. 16, 21; V. 54, 13; 87, 8; VI. 51, 6; 9; VII. 21, 3; VIII. 19, 35; 47, 5; X. 78, 5; 91, 7; 130, 7.

रघाः VII. 56, 21; 66, 12; VIII. 83, 3.

रघां I. 35, 6; IX. 21, 6.

रघां VI. 7, 2; 46, 2; 49, 15; VII. 5, 5; VIII. 103, 7; IX. 16, 2; X. 23, 1; 92, 1.

रघास्य IV. 41, 10; V. 41, 3.

रघा I. 53, 9.

रघा I. 157, 6; 182, 2; V. 75, 5; VIII. 25, 2; X. 102, 11.

रघा I. 34, 7; V. 76, 1; VI. 62, 7.

रघाऽङ्गु I. 180, 4; II. 4, 6; IV. 1, 3; X. 89, 2; 117, 5.

रघाऽङ्गु II. 39, 2; 3; III. 33, 2; 36, 6; VII. 39, 1; 95, 1; X. 10, 7; 8.

रघासः IX. 86, 2.

रघासः VI. 37, 3.

रघ्ये IX. 91, 1.

रघ्ये VIII. 44, 27.

रघ्येभिरिति रघ्येभिः I. 157, 6.

रघ I. 169, 8; VI. 61, 6.

रघु I. 61, 12; IX. 93, 4.

रघन् VII. 87, 1.

रघति I. 166, 6.

रघता I. 117, 11.

रघति VII. 60, 4.

रघती V. 80, 3.

रघतीः II. 30, 2.

रघतु VII. 62, 3.

रघवतो इति रघवतो VII. 32, 18.

रघं X. 113, 8.

रघं I. 50, 13.

रघान् X. 128, 5.

रघाचोदः II. 21, 4.

रघाचोदनः VIII. 80, 3.

रघाचोदनं VI. 44, 10; X. 38, 5.

रघाचुटः VI. 18, 4.

रघं II. 34, 15; VII. 56, 20.

रघस्य II. 12, 6; X. 24, 3.

रग I. 120, 7.

रग I. 61, 11; VII. 39, 3.

रगतः VII. 18, 10; IX. 102, 5.

रगा IX. 92, 3.

रंते VII. 36, 3.

रंतेः X. 29, 3.

रंथय I. 51, 8; 132, 4; III. 53, 14; VI. 19, 12; 53, 5; VII. 30, 2; X. 87, 8.

रंथयः VI. 43, 1.

रंथयत् II. 19, 6.

रंथयन् I. 50, 13; 51, 9.

रंथयं X. 49, 4; 5.

रंथयस्व III. 30, 16.

रंथयानि X. 28, 9.

रंथि IV. 22, 9.

रंथि VII. 18, 18.

रंथीः I. 174, 2; IV. 16, 13; VII. 31, 5.

रंथी VIII. 7, 26.

रथः VII. 34, 13; VIII. 18, 8; 16; 67, 21; X. 59, 8²; 60, 11; 97, 10; 137, 2; 3.

रथत् I. 174, 7; X. 11, 2.

रथति X. 61, 18.

रथस्तः II. 33, 3; 7.

रथसा VII. 50, 1.

रथसि I. 34, 11; 69, 4; 157, 4; VI. 31, 3.

रथामि X. 10, 11.

रथेम X. 10, 4.

रथस्ते IV. 45, 1; X. 113, 2.

रथस्तेभ्यः II. 34, 5.

रथुदा VIII. 72, 12.

रथिताय X. 117, 2.

रथः I. 145, 3.

रथःसदा VI. 22, 5.

रथं X. 53, 8; 103, 6.

रथी III. 29, 13.

रथसं II. 10, 4; III. 31, 12; VI. 61, 1.

रथस्त्य IX. 73, 6.

रथसा III. 1, 8.

रथसाः I. 82, 6; V. 54, 3.

रथसानः VI. 3, 8.

रथसानि IX. 96, 1.

रभसाय I. 166, 1.

रभसासः I. 166, 10; X. 95, 14.

रभस्व X. 87, 2; 8; 155, 3.

रभस्ततः I. 9, 6.

रभस्तत्सिः X. 3, 7.

रभस्तान् X. 3, 7.

रभामहे VI. 57, 5; X. 133, 6; 134, 7.

रभिः VIII. 5, 29.

रभिष्ठाः V. 58, 5.

रभे III. 53, 2.

रभेमहि I. 53, 4; 5²; VIII. 32, 9.

रभ्यसः I. 120, 4.

रभते VIII. 101, 4.

रभते II. 38, 2; X. 145, 4.

रभ्यं III. 33, 5.

रभते II. 30, 1; X. 111, 9.

रभयं V. 52, 13.

रभय X. 42, 1.

रभयः I. 121, 13.

रभयत् I. 56, 3.

रभयति VII. 56, 19.

रभस्व X. 34, 13.

रभते X. 86, 16.

रभं VIII. 45, 20.

रभिनींश्च I. 168, 3.

रभी II. 15, 9.

रभु II. 4, 5.

रभुजिह्वः IV. 1, 8.

रयिः I. 66, 1; 73, 1; 127, 9; II. 1, 12; III. 62, 3; IV. 2, 5; 7; 11, 4; 36, 5; V. 25, 7; 50, 5; VI. 13, 1; 14, 5; 15, 12; 20, 1; 21, 1; 68, 7; VII. 15, 5; 32, 21; 84, 3; VIII. 31, 11; 51, 9; 10; IX. 5, 3; 101, 7; X. 19, 3; 117, 1.

रयिःश्च I. 128, 1.

रयिणा X. 122, 3.

रयिःसौ III. 54, 16.

रयिंस्तमः VI. 44, 1.

रविःपतिः I. 60, 4; 72, 1; II. 9, 4; 40, 6;
IX. 97, 24.

रविःपति VI. 31, 1.

रविःभिः I. 64, 10.

रवि I. 1, 3; 8, 1; 12, 11; 30, 22; 34, 5;
12; 47, 6; 48, 13; 58, 6; 64, 15; 68,
3; 79, 8; 9; 85, 12; 92, 8; 97, 1; 116,
3; 19; 117, 23; 129, 7; 133, 7; 141,
11; 159, 5; 162, 22; 169, 4; II. 2, 6;
4, 8; 7, 1; 11, 13; 15, 5; 19, 5; 25,
2; 30, 11; 40, 6; 41, 9; III. 1, 19;
14, 6; 24, 5; 45, 4; 51, 5; 54, 13;
IV. 12, 2; 33, 8; 34, 2; 10; 35, 6;
36, 8; 9; 37, 5; 8; 44, 6; 49, 4; 50,
10; 51, 10; 53, 7; V. 4, 7; 11; 9, 7;
10, 7; 20, 1; 23, 1; 2; 24, 2; 33, 6;
41, 5; 42, 18; 54, 14; 80, 3; 86, 6;
VI. 1, 3; 5, 7; 6, 7; 8, 5; 10, 5; 16,
20; 28; 29; 28, 2; 47, 6; 49, 15; 59,
9; 64, 4; 65, 6; 68, 5; 6; 8; 70, 6; VII.
1, 5; 24; 5, 9; 16, 9; 20, 7; 36, 7;
37, 6; 39, 6; 42, 6; 75, 2; 76, 7; 77,
6; 84, 4; 92, 3; 93, 4; 97, 10; VIII.
3, 11; 5, 10; 15; 36; 6, 9; 7, 13; 13,
5; 12; 23, 12; 24, 3; 28; 40, 1; 43,
15; 46, 19; 60, 11; 71, 3; 6; 75, 11;
12; 90, 4; 93, 21; 34; 95, 8; 9; 97,
3; IX. 4, 7; 8; 10; 7, 9; 11, 9; 12,
9; 13, 5; 19, 6; 20, 4; 29, 6; 31, 1;
35, 1; 40, 3; 5; 6; 43, 4; 48, 3; 61,
6; 62, 12; 63, 1; 11; 12; 23; 65, 30;
66, 21; 67, 6; 68, 10; 72, 8; 86, 41;
87, 6; 93, 4; 5; 97, 21; 44; 98, 1;
4; 100, 2; 101, 9; 102, 3; 106, 9; 107,
21; X. 15, 7; 11; 19, 1; 21, 4; 38, 2;
40, 13; 47, 1; 76, 4; 85, 41; 91, 15;
134, 4; 140, 5; 156, 3; 167, 1; 183, 1.

रविःपति X. 36, 10.

रविःपतिः X. 74, 1.

रविःपति I. 60, 1; II. 13, 4.

रविःपति III. 62, 2.

रविःपतिः I. 129, 7; VI. 5, 7; 44, 1.

रविःपतिः VI. 68, 5.

रविःपति II. 1, 3; III. 7, 3.

रविःपतिः VII. 91, 3.

रविःपति I. 58, 3; IX. 68, 8.

रविःपतिः I. 180, 9.

रविःपतिः VI. 47, 6.

रविःपति I. 46, 2; 60, 4; 5; 68, 4; 70, 3;
72, 1; 73, 4; 96, 7; 181, 1; II. 9, 4;
21, 6; 38, 10; 40, 1; III. 7, 3; 54, 16;
IV. 50, 6; V. 3, 8; 36, 1; VI. 1, 8;
7, 2; 31, 1; 45, 19; 60, 13; VII. 5,
5; 10, 5; VIII. 8, 12; 19, 8; 46, 2;
75, 4; IX. 47, 5; 97, 24; 101, 6; 102,
4; X. 5, 1; 45, 5; 47, 2; 106, 7.

रविःपति X. 19, 7.

रविःपति I. 147, 3.

रविःपति IV. 3, 14.

रविःपति IX. 107, 19; X. 86, 12.

रविःपति VIII. 32, 6.

रविःपति I. 10, 5; 91, 14.

रविःपति V. 77, 4; VIII. 31, 2.

रविःपति VII. 18, 18.

रविःपति I. 122, 12.

रविःपति V. 54, 13.

रविःपति III. 42, 8.

रविःपति I. 91, 13; III. 41, 4; VI. 25, 9; X.
59, 5.

रविःपति VI. 3, 6.

रविःपति IV. 20, 5.

रविःपति VI. 18, 12.

रविःपति I. 168, 3.

रविःपति VIII. 45, 20.

रविःपति X. 139, 4.

रविःपति I. 134, 1; 148, 3.

रविःपति III. 1, 22; IV. 1, 5; 2, 10; V. 41,
8; 43, 13; VI. 23, 7; X. 61, 12; 98,
7; 169, 4; 183, 1.

रत्नः III. 4, 9.
 रत्नता I. 171, 1.
 रत्ना I. 117, 24; II. 32, 5; X. 61, 15.
 रत्नाः IV. 36, 9; V. 33, 8.
 रत्ना I. 117, 23.
 रत्ने इति VI. 72, 5.
 रत्ने VII. 49, 1.
 रत्ने X. 107, 6.
 रत्ना X. 40, 7.
 रत्ना VIII. 39, 2.
 रत्न II. 5, 7; III. 14, 5; 32, 2; 35, 1;
 V. 43, 3; VIII. 2, 1.
 रत्नान् I. 138, 4.
 रत्ने II. 1, 5.
 रत्नाः VI. 44, 11.
 रत्नं V. 83, 6.
 रत्ने VII. 39, 6; 59, 5; 99, 6; X. 49, 3.
 रत्ने I. 94, 10.
 रत्नः I. 100, 13.
 रत्ने IX. 80, 1.
 रत्ने III. 31, 6; V. 63, 3; IX. 72, 3.
 रत्ने I. 62, 4; 71, 2; IV. 50, 1; 4; 5;
 VII. 33, 4; 79, 4; IX. 97, 36; X. 67,
 6; 94, 12; 111, 2.
 रत्नान् IV. 1, 9; X. 18, 14; 70, 10.
 रत्ना I. 162, 8.
 रत्नाः I. 163, 5; X. 53, 7.
 रत्नाभिः IX. 87, 1; X. 4, 6; 79, 7.
 रत्ना I. 163, 2; V. 1, 3.
 रत्ना इव II. 28, 5.
 रत्नयः I. 50, 3; 59, 3; 105, 9; 109, 7;
 135, 9; II. 5, 2; III. 7, 9; IV. 13, 4;
 52, 5; V. 55, 3; VI. 29, 2; 75, 6; IX.
 64, 7; 69, 6; 86, 6; X. 91, 4.
 रत्ना इव VI. 67, 1.
 रत्नः I. 35, 7; X. 129, 5.
 रत्नानां VIII. 25, 18.
 रत्नभिः I. 19, 8; 47, 7; 49, 4; 84, 1; 87,

6; 92, 12; 123, 12; 124, 8; 132, 3;
 136, 2²; 137, 2; IV. 14, 2; 3; 52, 7;
 V. 4, 4; 79, 8; 81, 4; VII. 2, 1; 36,
 1; 47, 4; 77, 3; VIII. 12, 9; 43, 32;
 72, 16; 101, 2; IX. 41, 5; 61, 8; 66,
 27; 86, 32; 97, 23; 100, 8; 111, 3;
 X. 35, 5; 77, 5; 132, 6.
 रत्नं I. 123, 13; IV. 22, 8; V. 7, 3; 33,
 3; VIII. 7, 8; 32, 23; IX. 97, 33;
 X. 93, 9.
 रत्नानां I. 134, 4².
 रत्नान् I. 28, 4; 109, 3; 144, 3; X. 130, 7.
 रत्नान् इव I. 141, 11; VIII. 35, 21.
 रत्ने V. 19, 5.
 रत्नश्चाक्षिः III. 48, 1.
 रत्ने VI. 44, 21; VIII. 3, 20; IX. 38, 5;
 47, 3; 61, 17; 18; 67, 8; 15; 74, 9;
 76, 1; 77, 5; 84, 5; 86, 10; 96, 21;
 X. 9, 2.
 रत्ने I. 71, 5; 105, 2; V. 43, 4; VII. 104, 10;
 VIII. 53, 3; IX. 6, 6; 16, 1; 23, 5; 62, 6;
 63, 13; 64, 24; 65, 15; 67, 31; 32; 79, 5;
 97, 1; 109, 11; 113, 3; X. 76, 7.
 रत्ना IV. 43, 6; X. 75, 6; 121, 4.
 रत्नश्च V. 44, 13.
 रत्नान् VI. 47, 1.
 रत्नस्य I. 37, 5; IX. 85, 1.
 रत्ना V. 41, 15; 53, 9; VIII. 72, 13.
 रत्ना इव IX. 41, 6.
 रत्नाः I. 187, 4; VI. 63, 8; VIII. 49, 2;
 IX. 113, 5.
 रत्नानां I. 187, 5.
 रत्ना I. 112, 12.
 रत्नायाः X. 108, 1; 2.
 रत्नायः IX. 97, 14.
 रत्नः VIII. 1, 26; 3, 1; IX. 113, 5.
 रत्ने IX. 14, 3.
 रत्ने I. 23, 23; IX. 97, 12; 57; 109, 20.
 रत्नः इव II. 29, 1.

रङ्गनामा: I. 78, 5.

राका II. 32, 8; V. 42, 12.

राका II. 32, 4.

राके II. 32, 5.

राजका: VIII. 21, 18.

राजत: X. 13, 5.

राजति I. 143, 4.

राजति I. 3, 12; II. 43, 1; IV. 53, 4; V. 25, 4; 81, 2; VI. 47, 19; IX. 5, 1; 3; 61, 18; 71, 7; 75, 3; 96, 18; X. 170, 1; 189, 3.

राजते VIII. 19, 22.

राजय V. 55, 2; VIII. 7, 1.

राजय: V. 71, 2; VII. 83, 5.

राजय: III. 62, 17; IV. 56, 6; V. 38, 3; 63, 2; 7.

राजन् I. 24, 14; 91, 4; VI. 46, 6; VIII. 79, 9.

राजन् I. 24, 9; 63, 7; 79, 6; 91, 8; II. 27, 17; 28, 9-11; 29, 7; 30, 9; IV. 19, 10; V. 4, 1; 36, 2; VI. 1, 13; 7, 3; 8, 5; 12, 2; 19, 10; 39, 5; VII. 86, 5; 89, 1; VIII. 48, 7; 8; 79, 8; 97, 15; IX. 11, 3; 61, 17; 113, 4; 114, 4; X. 1, 6; 3, 1; 4, 1; 14, 4; 11; 25, 7; 44, 2; 60, 6; 87, 3; 21; 97, 22; 124, 5; 128, 5.

राजनि I. 108, 7; IV. 50, 8; V. 30, 14; VI. 1, 13.

राजनि X. 49, 4.

राजंत I. 1, 8; 45, 4; III. 2, 4; VI. 1, 8.

राजति III. 56, 8.

राजती इति VI. 70, 2.

राजती VIII. 8, 18.

राजन्व: X. 90, 12.

राजपुत्रा II. 27, 7.

राजपुत्राश्च X. 40, 3.

राजसि: I. 20, 5; 40, 8; IV. 34, 11; VII. 83, 6; X. 42, 10.

राजस्य: I. 139, 7; II. 27, 1; 3; 12.

राजस्यस्तात् X. 161, 1.

राजसि I. 144, 6.

राजसि I. 25, 20; 36, 12; 188, 1; III. 10, 7; V. 8, 5; 28, 2; 81, 5; VII. 32, 16; VIII. 13, 4; 15, 3; 5; 19, 31; 37, 3; 60, 15; IX. 66, 2; 86, 5; 28; X. 140, 4; 167, 1.

राजस्यु VIII. 101, 5.

राजसे VIII. 97, 10; IX. 86, 36.

राजा I. 24, 7; 8; 12; 13; 32, 15; 54, 7; 59, 3; 5; 65, 4; 73, 3; 91, 5; 98, 1; 126, 1; 156, 4; 174, 1; 177, 1; 178, 2; II. 1, 4; 2, 8; 14, 11; 27, 10; III. 1, 18; 46, 2; 47, 1; 53, 11; 55, 4; 17; 59, 4; IV. 17, 5; 20; 42, 2; 50, 7; 9; V. 37, 4; 40, 4; 7; 85, 3; VI. 9, 1; 15, 13; 20, 3; 22, 9; 24, 1; 30, 5; 36, 4; 37, 2; 44, 13; 47, 16; 75, 18; VII. 8, 1; 18, 11; 27, 3; 34, 11; 41, 2; 49, 3; 4; 64, 1; 87, 5; 6; 97, 3; VIII. 19, 8; 21, 18; 64, 3; 65, 10; 70, 1; 95, 3; IX. 65, 16; 76, 4; 78, 1; 83, 5; 85, 9; 86, 8; 33; 40; 45; 89, 2; 92, 6; 96, 10; 97, 10; 23; 24; 30; 40; 56; 107, 15; 16; 108, 8; 113, 8; X. 12, 5; 34, 8; 12; 45, 5; 61, 16; 95, 5; 100, 4; 109, 2; 121, 3; 168, 2; 173, 4; 5.

राजाश्च I. 67, 1; 130, 1; IV. 4, 1; VI. 4, 4; VII. 18, 2; IX. 7, 5; 20, 5; 57, 3; 82, 1; 90, 6; X. 43, 2; 75, 4.

राजान: I. 41, 3; VII. 40, 4; 66, 6; 11; 83, 7; IX. 10, 3; X. 78, 1; 93, 4; 97, 6; 109, 6; 126, 6.

राजान: I. 122, 11; VIII. 19, 35.

राजान:श्च I. 85, 8.

राजानं I. 23, 14; II. 1, 8; III. 43, 5; IV. 1, 2; 3, 1; 42, 9; V. 2, 6; 39, 4; 54, 7; 14; 58, 4; VI. 8, 4; VII. 31, 12; VIII. 43, 24; IX. 48, 3; 70, 3; 85, 3; 114, 2; X. 14, 1; 33, 4; 124, 8; 141, 3.

राजाना I. ११, ९; II. ३६, ६; V. ६२, ६; ६५, २; VI. १६, २४; VIII. १०१, २; X. १४, ७; ६४, ५.

राजाना I. १३६, ४; १३७, १; III. ३८, ५; ६; VII. ६४, २; ४; X. ६१, २३.

राजानो II. ४१, ५; VI. ६२, ९.

राजानो VII. ८४, १; X. ३९, ११.

राजानि IV. ४२, १.

राज्ञः I. ९१, ३; १२२, १५; १२६, २; VI. ५१, ४; VIII. ४, १९; ५, ३८; X. ४०, ५; १०३, ९; १६७, ३.

राज्ञा X. ९७, २२.

राज्ञे I. ५३, १०; ७१, ४; X. १४, १५.

राज्यं VII. ६, २.

राद् V. ४६, ८; VI. १२, १; ५.

रातः VII. ६७, ७.

रातस्तथा I. ६१, १.

रातं I. १६२, ११; VIII. ३२, २१; X. ११६, ७.

रातयः I. ११, ३; ८; २९, ४; १३२, २^२; VIII. ४९, ५; ६२, १.

रात्रये V. १०, ६.

रात्र्यं VIII. ५, १४.

रात्र्यहंविषे II. ३४, ८.

रात्र्यहंभ्यः I. ३१, १३; ५४, ७; ११८, ११; १५३, ३; II. २५, १; IV. ७, ७; ४४, ३; VIII. १०३, १३.

रात्र्यहंभ्यस्य V. ६६, ३.

रात्र्यहंभ्या VII. ३५, १.

रात्र्यहंभ्या VI. ६९, ६.

रात्र्यहंभ्याः V. ४३, १४; VI. ११, ४.

रात्र्यहंभ्यां V. ४३, ६.

रात्र्यहंभ्याय V. ५३, १२; VII. १९, ६.

रात्रा III. ३५, ७.

रात्रानि I. १३१, १.

रात्रिः I. ३४, १; ८९, २; ११७, १; १२२, ७; १३९, ५^२; १६८, ७; १८४, ४; III. ३०, ७; V. ३८, १; VI. ४५, ३२; ५८, १; ६३, ४; VII. २५, ३; VIII. १३, ४; १९, १९; २४, ९; ९२, २९;

X. ६६, १०; ९५, १७; १३३, ३; १४३, ४; १८०, १.

रात्रिनीं IV. ६, ३.

रात्रिनीं III. १९, २.

रात्रिभिः I. ११, ६; III. १९, २; VIII. १९, २९.

रात्रिं I. ६०, १; १६२, २; १६९, ४; II. १, १६; २, १३; III. २, ४; ६२, ११; IV. ५, २; १७, ५; ३४, १०; VI. ३८, १; ६३, ८; VII. ३८, ५; ५६, १८; VIII. ९, १६; २३, २८; ७१, ८; ७९, ५; १०१, ८; X. १४०, ५; १७८, २.

रात्रिषु VIII. ४, १९; १९, १२; ३४, १८.

रात्रिस्तथाः II. १, १३; VI. ४९, १४; VII. ३४, २२; २३; ३५, ११; ३८, ५; ४०, ६; X. ६५, १४.

रात्रिस्तथां VII. ३६, ८.

रात्रो V. ३३, ९; VI. ५०, ९; VII. १, २०; २५; २५, ४; ३७, ८.

रात्रिं X. १२७, ८.

रात्री I. ११३, १; ११५, ४; V. ३०, १४; X. १२७, १; १९०, १.

रात्रीः I. ११६, २४; X. ९५, १६.

रात्रीभिः X. १०, ९.

रात्रीं I. ३५, १; V. ८१, ४.

रात्र्याः I. ९४, ७; X. १२९, २.

रात्र्यां X. ६८, ११.

राधः I. ९, ५; १०, ७; ४४, १; ४८, २; ५१, ७; ५७, १; १००, १७; ११०, ९; १२१, ५; १२२, ८; ११; १५९, ५; II. ९, ४; १२, १४; १३, १३; १४, १२; २२, ३; ३४, ११; ३८, ११; IV. २१, ९; ३१, ९; ३२, १८; V. १३, ६; ३९, १; ५२, १७^२; ५३, १३; ५७, ७; ६३, २; ७९, ५; VI. ४७, १४; २२; २५; VII. ५, ८; १६, २; २२, ८; २७, २; ३; ७७, ४; ५; ७९, ४; ८१, ५; ९२, ३; ९६, २; VIII. ४, १९; २४, २१; २९; ५४, ५; ८; ५५, १; ५६, १; ६४, १; ८०, १०; ९०, ६; १०३, ७; IX. १, ३; ६१, २७; ९७, ६; X. ७, २; २९, ३; ६१, ११; ९६, ५; १५९, ५.

राधःश्रेयाय IV. ५१, ३; VIII. ४, ४.

राधःपते VIII. 61, 14.

राधःपतिः VI. 60, 3.

राधा I. 120, 1.

राधाति X. 63, 6.

राधसः I. 15, 5; 22, 7; 81, 6; IV. 20, 7; V. 38, 1; 86, 4; VI. 44, 5; 47, 22; 55, 2; 60, 13; VII. 28, 5; 76, 7; VIII. 14, 4; 21, 16; 24, 8; 46, 11; 50, 6; 61, 14; IX. 46, 5; 81, 3; X. 140, 5.

राधसःपराधसः VI. 27, 3.

राधसा I. 48, 14; 54, 7; 94, 15; 135, 4²; III. 30, 20; IV. 55, 10; V. 43, 9; VI. 4, 7; 10, 5; VIII. 1, 14; 23; 24, 13; 81, 4; 5; 97, 6; X. 23, 1.

राधसां VIII. 90, 2.

राधसि IV. 32, 21.

राधसे I. 17, 7; 81, 8; 139, 6; III. 41, 6; 51, 12; IV. 20, 2; 24, 1; 29, 3; V. 35, 4; VI. 38, 5; VII. 79, 5; VIII. 1, 6; 2, 29; 24, 10; 12; 45, 24; 49, 3; 64, 12; 68, 7; 70, 9; 93, 16; IX. 8, 3; 60, 4; 97, 42; X. 17, 13.

राधांसि I. 22, 8; 84, 20; V. 79, 6; 7; VI. 44, 12; 48, 9; VII. 15, 11; 16, 10; 37, 2; 8; VIII. 6, 46; 8, 13.

राधानां I. 30, 5; III. 51, 10.

राधान I. 41, 7; VIII. 70, 13.

राधः I. 156, 1.

राधं I. 116, 11; VIII. 92, 28.

राधस्य X. 77, 6.

राधा II. 24, 10.

राधाणि IV. 11, 3.

राधां VI. 23, 6.

रा X. 111, 7.

राधं X. 3, 3.

राणीः II. 34, 12.

राणे X. 93, 14.

राधाः II. 2, 8.

राधाकां III. 34, 3; VII. 9, 2.

राध्यां VI. 65, 1.

राध VII. 55, 3.

राधः I. 31, 10; 62, 12; 68, 5; 98, 3; 123, 13; 167, 1; 169, 5; III. 16, 2; IV. 8, 7; 41, 10; 48, 1; V. 42, 8; 54, 7; VI. 1, 5; 14, 3; 19, 5; 36, 1; 5; 47, 9; VII. 18, 20; 34, 22; 23; 35, 2; 37, 8; VIII. 52, 10; X. 117, 5; 140, 4.

राधः I. 4, 10; 17, 3; 24, 5; 33, 1; 36, 12; 51, 14; 72, 8; 73, 9; 10; 81, 7; 91, 23; 96, 6; 113, 4; 125, 1; 127, 11; 138, 3; 149, 1; 166, 3; II. 1, 10; 2, 12; 9, 5; 11, 12; 24, 15; 27, 17; 28, 11; 29, 7; 40, 4; III. 2, 15; 16, 1; 3; 19, 3; 30, 18; 36, 10; 54, 21; 56, 6; IV. 2, 20; 4, 6; 12, 3; 17, 11; 20, 7; 8; 21, 4; 10; 29, 5; 33, 10; 36, 6; 41, 10; V. 12, 3; 15, 1; 5; 25, 3; 33, 10; 36, 4; 41, 5; 8; 42, 5; 49, 4; 54, 13; 68, 3; VI. 4, 8; 11, 6; 12, 6; 15, 3; 22, 3; 23, 10; 36, 4; 44, 2; 48, 9; 50, 11; 54, 8; 55, 2; 3; VII. 4, 6; 7; 8, 3; 18, 3; 20, 9; 28, 5; 30, 1; 32, 19; 34, 24; 37, 5; 40, 3; 56, 15; 57, 6; 60, 11; 75, 5; 93, 2; 95, 2; 97, 4; 100, 2; VIII. 3, 22; 4, 16; 23, 27; 29; 26, 22; 46, 6; 47, 4; 48, 7; 51, 6; 53, 1; 56, 2; 59, 7; 71, 4; 92, 9; 95, 4; IX. 33, 6; 35, 2; 61, 26; 89, 7; 94, 3; X. 17, 9; 22, 15; 30, 12; 35, 7; 36, 7; 43, 3; 141, 2; 6; 147, 4; 5.

राधःपतनः I. 78, 2; VII. 32, 3; 42, 6.

राधतः I. 182, 4.

राधति VII. 55, 3.

राधा I. 48, 1; 16; 53, 5; 71, 6; 129, 9; 10; III. 16, 6; 23, 2; IV. 2, 9; 5, 15; 8, 6; 31, 12; 42, 10; V. 3, 6; 10, 1; 30, 1; 50, 2; VI. 5, 5; 13, 3; 15, 11; 18, 7; 11; 19, 13; 20, 6; 35, 1; 49, 13; VII. 43, 5; 66, 8; 67, 9; 72, 5; 95, 4; VIII. 5, 32; 24, 15; 26, 7; 46, 5; 97, 6; X. 42, 9; 93, 10; 13.

राधा IX. 108, 13.

राधे I. 5, 3; 9, 6; 10, 6; 54, 11; 73, 8; 84, 17; 100, 16; 113, 5; 116, 9; 120, 9; 142, 10; 189, 1; II. 3, 4; III. 15, 3; 19, 1; 53, 11; IV. 2, 11; 31, 11; V. 6, 3; 15, 5; 20, 4; 41, 11; 42, 15; 16; 43, 1; 46, 4; 50, 1; 5; 64, 6; 69, 3; 79, 1; VI. 1, 2; 17, 14; 45, 30; 49, 14; VII. 9, 6; 18, 2; 6; 20, 6; 27, 5; 32, 9; 34, 18; 86, 7; 90, 3²; VIII. 4, 15; 7, 18; 23, 16; 24, 12; 48, 2; 71, 14; 97, 13; 103, 4; IX. 10, 1; 45, 3; 63, 16; 64, 3; 86, 45; 97, 6; X. 59, 2; 61, 22; 63, 15; 76, 2; 112, 10; 116, 1.

राधेन IX. 5, 2.

राधिषं X. 86, 5.

राधयः VIII. 96, 8.

राधिः VI. 55, 3.

राधिं IV. 20, 8; IX. 87, 9.

राधि I. 104, 4.

राधि IV. 42, 1; VII. 84, 2; X. 109, 3; 124, 8; 173, 1; 2; 5.

राधस्य X. 124, 5.

राधायां VII. 34, 11.

राधाय X. 174, 1.

राही VI. 4, 5; VIII. 100, 10; X. 125, 3.

राहन् V. 25, 1; VI. 50, 6.

राहन् VI. 49, 8.

राहन् X. 36, 14.

राहते I. 96, 8; IV. 55, 8; VII. 45, 3; VIII. 1, 22; X. 122, 1.

राहन् VII. 40, 6.

राहन् VII. 34, 22.

राहन् VII. 35, 15; X. 65, 3.

राहन् I. 116, 2.

राहन् VIII. 85, 7.

राहन् I. 34, 9; 162, 21; III. 53, 5.

राहाणी I. 46, 6.

राहि II. 11, 14⁸.

राहि I. 140, 12; II. 11, 13; 33, 12; III. 4, 1; VI. 4, 8; VII. 95, 6; IX. 9, 9.

राहीय VII. 32, 18; VIII. 19, 26.

राहिनस्य I. 122, 4.

राहिनसः V. 43, 14.

राह I. 114, 6; 9; III. 57, 6; 62, 4; IV. 2, 11; VI. 48, 4; VII. 16, 4; VIII. 4, 16; 60, 6; 11; IX. 43, 6; 61, 26; X. 7, 7.

राह II. 27, 10; III. 13, 7; IV. 11, 2; V. 13, 5; VII. 79, 4; 81, 5; VIII. 23, 12; 98, 12.

राहिं VIII. 58, 3.

राह्यं III. 31, 2.

राह्याः III. 6, 2.

राह्य VI. 53, 7.

राह्यते VII. 32, 12; VIII. 92, 14.

राह्यते II. 1, 15.

राह्यन् II. 15, 8.

राह्यन् II. 19, 5.

राह्यन् VII. 71, 1.

राह्यन् VIII. 100, 12.

राह्यते V. 58, 6.

राह्यन् II. 22, 4; VIII. 7, 28; 32, 2; IX. 109, 22; X. 138, 1.

राह्यन्ति IX. 71, 6.

राह्याः IV. 19, 3.

राह्याति I. 166, 6.

राह्याति I. 127, 4; 148, 4; 179, 4; V. 31, 11; 41, 10; X. 120, 1.

राह्यीते I. 124, 7; V. 80, 6; IX. 71, 2.

राह्यीयः I. 117, 4; 19.

राह्यः VI. 57, 4.

राह्यः II. 32, 2; VII. 32, 12; 60, 9; 104, 18.

राह्यः III. 5, 5; X. 79, 3.

राह्यः I. 147, 3; 148, 5; II. 23, 16; III. 30, 15; V. 3, 11.

दिष्ये I. 189, 5; II. 27, 16; V. 12, 4; VI. 67, 4; VII. 65, 3; VIII. 22, 14; 60, 8.
 दिषुः I. 36, 16; II. 34, 9; 41, 8; VI. 51, 7; VII. 104, 10; VIII. 23, 15; X. 185, 2.
 दिषुणां IV. 58, 5.
 दिषुं V. 79, 9; VI. 51, 13; VIII. 18, 14; IX. 83, 4.
 दिषूणां VIII. 67, 9.
 दिषोः IV. 3, 13; VIII. 11, 4.
 दिषं I. 162, 9.
 दिषं IX. 78, 1; X. 17, 10.
 दिषुश्चाहः X. 16, 9.
 दिष्यते VII. 76, 7.
 दिरिक्षांसः I. 72, 5; IV. 24, 3.
 दिरिक्षतः VII. 36, 4.
 दिरिक्षति VIII. 18, 13.
 दिरिक्षतं I. 129, 10.
 दिरिषे VIII. 88, 5.
 दिरिषोः I. 189, 6.
 दिरिषुः IV. 28, 5.
 दिरिषाये इति I. 109, 6.
 दिरिषानः X. 89, 1.
 दिरिषे VI. 21, 2.
 दिरिषे I. 59, 5; 61, 9; 102, 7; 164, 25; III. 46, 3; VI. 24, 3; 30, 1; VII. 42, 3; X. 32, 5; 89, 11.
 दिरिष्यात् IV. 24, 5.
 दिरिष्यां X. 10, 7.
 दिरिषे X. 77, 3.
 दिरिषुः V. 85, 8.
 दिरिषः I. 104, 6; 114, 7; 8; VII. 46, 3; 89, 5; X. 18, 1; 128, 8.
 दिरिषत् III. 53, 20.
 दिरिषत I. 89, 9.
 दिरिषीष्ट VI. 51, 7; VIII. 18, 13.
 दिरिषेः I. 129, 10.
 दिरिषांसं X. 79, 3.

दिरिषि VI. 39, 5; 46, 8; 65, 6; IX. 11, 9; 91, 6; X. 98, 10; 169, 3.
 दिरेष IV. 16, 6.
 दिरेभ I. 120, 6.
 दिशंतां X. 169, 1.
 दिशंतीः VI. 28, 7.
 दिशादंसः I. 19, 5; 26, 4; 64, 5; 186, 8; VI. 51, 4; VIII. 27, 4; X. 77, 3; 5.
 दिशादुसः I. 39, 4; V. 60, 7; 61, 16; VII. 59, 9; VIII. 27, 10; 30, 2; 83, 5.
 दिशादंसं I. 2, 7; V. 64, 1; VII. 66, 7.
 दिशादंसा V. 66, 1.
 दिशादसा V. 67, 2; 71, 1; VIII. 8, 17.
 दिशादोः I. 77, 4; IX. 69, 19.
 दिषः I. 41, 2; 98, 2; II. 26, 4; 34, 9; 35, 6; III. 31, 20; V. 52, 4; 67, 3; VI. 24, 10²; 63, 2; X. 36, 2.
 दिष्यः II. 11, 1; VII. 9, 5; X. 22, 15.
 दिष्यत VIII. 1, 1; 20, 1.
 दिष्यति II. 23, 12.
 दिष्यस्यः I. 148, 5.
 दिषत् VI. 54, 7; VIII. 65, 10; 67, 11; X. 62, 11; 97, 20.
 दिषतः I. 12, 5; 36, 15; VII. 15, 13; VIII. 44, 11.
 दिषते I. 189, 5; V. 3, 12.
 दिषन् VIII. 103, 13.
 दिषतं II. 30, 9.
 दिषं X. 18, 13.
 दिषयथै I. 129, 8.
 दिषाय VII. 33, 4.
 दिषायन् X. 48, 5; 94, 10.
 दिषाम I. 94, 1-14; IV. 12, 5; VI. 44, 11; X. 178, 2.
 दिषे V. 41, 16.
 दिषं I. 131, 7; IX. 112, 1.
 दिष्यति I. 18, 4; V. 44, 9; 54, 7; VI. 54, 3.

रिचय V. 54, 4.
 रिचयति X. 107, 8.
 रिचयसि I. 162, 21; VIII. 31, 16.
 रिचाः X. 51, 7.
 रिचाति X. 97, 17.
 रिचेत् VIII. 48, 10.
 रिचेत् I. 91, 8.
 रिचेय VI. 54, 9.
 रिहती III. 55, 13.
 रिहते VIII. 20, 21.
 रिहन् I. 140, 9.
 रिहति I. 146, 2; III. 41, 5; X. 123, 3.
 रिहति I. 22, 14; 186, 7; II. 35, 13; IX. 85, 11; 86, 31; 43; 46; 97, 57; 100, 1; 7; X. 123, 1.
 रिहाणे इति III. 33, 1; VII. 2, 5.
 रीतिश्चापः IX. 106, 9.
 रीतिश्चापा V. 68, 5.
 रीतिः II. 24, 14; 39, 5; VI. 13, 1.
 रीतिं V. 48, 4; IX. 108, 10.
 रीयते I. 135, 7; V. 7, 8.
 रीयते I. 30, 2; 85, 3; X. 53, 8.
 रीयते X. 40, 9.
 रीरधु X. 30, 1.
 रीरधः I. 25, 2; II. 32, 2; III. 16, 5; VIII. 60, 8.
 रीरधन् II. 33, 5.
 रीरधत VI. 51, 6.
 रीरधतं VII. 94, 3; VIII. 8, 13.
 रीरधन् IV. 17, 14; V. 53, 9; VII. 32, 10; X. 92, 8.
 रीरधन् II. 18, 3; VII. 32, 1; X. 160, 1.
 रीरधान I. 165, 2.
 रुक्मः I. 88, 2; 96, 5; IV. 10, 5; 6; VI. 51, 1; VII. 3, 6; 63, 4; X. 45, 8.
 रुक्मः इव V. 61, 12.
 रुक्मं I. 117, 5; V. 1, 12.

रुक्मश्चक्षुः II. 34, 8; V. 55, 1; 57, 5; X. 78, 2.
 रुक्मश्चक्षुः II. 34, 2; VIII. 20, 22.
 रुक्माः I. 166, 10; V. 54, 11; VII. 56, 13.
 रुक्मान् I. 64, 4.
 रुक्मासः VIII. 20, 11.
 रुक्मिभिः IX. 15, 5.
 रुक्मी I. 66, 3.
 रुक्मेभिः V. 56, 1.
 रुक्मेषु V. 53, 4.
 रुक्मैः V. 52, 6; VII. 57, 3.
 रुक्षः VI. 3, 7.
 रुग्यं III. 31, 6.
 रुचः IX. 9, 8; 49, 5; 96, 24; X. 188, 3.
 रुचयत III. 6, 7.
 रुचा IV. 56, 1; IX. 64, 13; 28; 65, 27; 111, 1; X. 106, 4.
 रुचानः III. 15, 6; VI. 39, 4; VII. 69, 1; X. 45, 8.
 रुचानाः IV. 51, 9; VII. 56, 13.
 रुचाश्च रुचा IX. 65, 2.
 रुचे IX. 23, 2; 105, 5.
 रुज IX. 53, 3; 91, 4.
 रुज् I. 102, 4; III. 30, 16; IV. 3, 14; VIII. 73, 18; IX. 108, 6; X. 87, 25; 152, 3.
 रुजः VI. 22, 6.
 रुजत् VI. 32, 2; 39, 2; VII. 75, 7; IX. 34, 1.
 रुजति X. 89, 6.
 रुजन् IV. 16, 8; VIII. 6, 13; X. 84, 3; 168, 1.
 रुजन् I. 71, 2.
 रुजतः VI. 6, 3.
 रुजति IV. 18, 6; V. 2, 10.
 रुजानाः I. 32, 6.
 रुजानि IV. 4, 11.
 रुजेय IV. 2, 15.

रुण्डि X. 34, 3; 42, 9.

रुण्डानहे I. 8, 2.

रुण्डि X. 34, 12.

रुण्ड IX. 112, 1.

रुण्ड X. 39, 3.

रुण्ड I. 33, 7.

रुण्डि X. 40, 10.

रुद्र V. 3, 3.

रुद्र I. 114, 2; 3; 7; 8; II. 33, 1-4; 7; 10-12; 15; VII. 46, 2; 4; X. 169, 1.

रुद्र I. 43, 3; 114, 11; II. 1, 6; 34, 2; 38, 9; V. 46, 2; 51, 13; 60, 5; VI. 50, 12; VII. 35, 6; 40, 5; X. 65, 1; 66, 3; 93, 4.

रुद्र I. 43, 4; 114, 4; II. 33, 5; III. 2, 5; IV. 3, 1; V. 42, 11; 52, 16; VI. 49, 10²; VII. 10, 4; 41, 1; VIII. 72, 3; X. 64, 8; 126, 5.

रुद्रवर्तनी इति रुद्रवर्तनी VIII. 22, 14.

रुद्रवर्तनी इति रुद्रवर्तनी I. 3, 3; VIII. 22, 1; X. 39, 11.

रुद्रवर्तनी I. 64, 2; 12; 85, 1; II. 33, 6; 8; 13; 14; V. 42, 15; 59, 8; VI. 28, 7; 50, 4; 66, 3; 11; VII. 56, 1; 58, 5; VIII. 13, 20; 20, 17.

रुद्रा V. 73, 8; 75, 3.

रुद्रा I. 158, 1; X. 93, 7.

रुद्रा II. 41, 7; V. 70, 2; 3; VIII. 26, 5.

रुद्रा I. 39, 7; VIII. 7, 12; X. 66, 12.

रुद्रा I. 64, 3; 166, 2; II. 34, 13; III. 8, 8; V. 60, 2; VIII. 3, 7; 54, 3; 63, 12; X. 92, 6; 128, 9.

रुद्रा II. 34, 9; V. 54, 4; 60, 6.

रुद्राणी I. 101, 7; VIII. 101, 15; X. 64, 11.

रुद्राण् II. 33, 9.

रुद्राण् I. 45, 1; III. 20, 5; X. 66, 4.

रुद्राण् I. 27, 10; 43, 1; 114, 1; 6; 122, 1; 129, 3; IV. 3, 6; 7; V. 41, 2; VII. 36, 5; 46, 1; X. 92, 9; 125, 6.

रुद्रासः I. 39, 4.

रुद्रासः I. 85, 2; V. 87, 7; VIII. 13, 28; IX. 73, 7.

रुद्रासः V. 57, 1; VIII. 20, 2.

रुद्रियं I. 43, 2; VII. 40, 5; X. 64, 8.

रुद्रिया I. 72, 4.

रुद्रियाः III. 26, 5.

रुद्रियाः II. 34, 10.

रुद्रियाणां VIII. 20, 3; X. 48, 11.

रुद्रियाय V. 41, 11.

रुद्रियासः I. 38, 7; V. 58, 7.

रुद्रियासः V. 57, 7; VI. 62, 8; VII. 56, 22.

रुद्रियेणु II. 11, 3.

रुद्रियेण X. 92, 5; 136, 7.

रुद्रियेः I. 58, 3; 100, 5; 101, 7; III. 32, 3; VII. 5, 9; 10, 4; 35, 6; VIII. 103, 14; X. 32, 5; 66, 3; 99, 5; 125, 1.

रुद्रियेणु X. 64, 8.

रुद्रियेः II. 31, 1; III. 32, 2; VIII. 35, 1; X. 150, 1.

रुद्रो VIII. 22, 14.

रुद्राण् X. 105, 1.

रुद्राः I. 179, 4.

रुद्रिःकां II. 14, 5.

रुद्रिये VIII. 43, 9.

रुद्रः IV. 5, 7; 8; X. 13, 3.

रुद्रे VIII. 4, 2.

रुद्राण् I. 149, 3.

रुद्राणि IX. 48, 2.

रुद्राण् IV. 55, 2.

रुद्राण् III. 2, 3.

रुद्राण् IV. 16, 4; VI. 62, 2; VIII. 3, 20; X. 122, 5.

रुद्राण् VI. 15, 5.

रुद्राण् III. 61, 5; VII. 77, 1.

रुद्राण् VI. 35, 4.

रुद्राण् X. 84, 3.

रुद्रशीर्षा VI. 75, 15.

हलुः V. 7, 5; VI. 7, 6; 24, 3; IX. 79, 4.

हलोच IV. 5, 15.

हलोच VI. 18, 10; X. 89, 7.

हलोच IV. 50, 5; VI. 32, 3.

हलोच VI. 16, 39.

हलोच VIII. 64, 5.

हलोच I. 102, 10.

हल I. 10, 4.

हलः VIII. 96, 12.

हलः I. 122, 5.

हलः I. 173, 3; IV. 56, 1.

हलः IX. 70, 7.

हलः V. 42, 14.

हलः I. 62, 9; 92, 5; 115, 5; III. 29, 3;

IV. 5, 15; 11, 1; V. 1, 2; 54, 12; VI.

72, 4; VII. 77, 2; VIII. 93, 13; IX.

91, 3; X. 31, 11; 49, 10.

हलः I. 181, 8; IV. 7, 9.

हलः IV. 3, 9; VI. 65, 1; IX. 69, 5;

X. 1, 1.

हलः I. 113, 2; X. 75, 7; 85, 30.

हलः I. 117, 8; X. 3, 1.

हलः I. 58, 4.

हलः V. 64, 7.

हलः V. 75, 9.

हलः I. 62, 8; IV. 51, 9; X. 3, 3; 6.

हलः I. 113, 2.

हलः VIII. 72, 5.

हलः I. 48, 13; VI. 64, 1; 3; VIII. 1, 33.

हलः I. 92, 2; VI. 1, 3; 6, 1; IX. 97, 15; X. 1, 5.

हलः VIII. 3, 12.

हलः V. 30, 12.

हलः V. 30, 14.

हलः V. 30, 13.

हलः VIII. 4, 2; 51, 9.

हलः V. 30, 15.

हलः X. 97, 2.

हलः V. 36, 2.

हलः I. 34, 5; IX. 40, 2.

हलः VIII. 22, 9.

हलः VIII. 1, 31.

हलः I. 32, 8.

हलः VII. 88, 3.

हलः III. 8, 11; VIII. 42, 3; X. 63, 10; 14; 178, 2.

हलः I. 71, 10; 95, 8; 114, 5; 115, 5; 163, 7; 164, 44; III. 38, 7; VI. 47, 18; VII. 97, 6; VIII. 41, 5; IX. 65, 18; 68, 6; 71, 8; 74, 7; 97, 57; X. 123, 4; 124, 7; 168, 4.

हलः III. 53, 8; VI. 47, 18.

हलः I. 164, 15.

हलः II. 13, 3; V. 42, 13; VIII. 101, 13; IX. 64, 8; 85, 12; 111, 1; X. 96, 3; 139, 3.

हलः VIII. 102, 8.

हलः I. 108, 5; 188, 9; V. 52, 11; 81, 2; VII. 55, 1; VIII. 15, 13; IX. 25, 4; X. 21, 3; 85, 35; 169, 3; 184, 1.

हलः I. 164, 6; IV. 11, 1; IX. 16, 6.

हलः V. 43, 10.

हलः I. 160, 2; IX. 34, 4; X. 110, 9; 112, 3.

हलः IV. 5, 12; X. 108, 7.

हलः I. 31, 14; 121, 5; 158, 1; VI. 20, 7; VII. 4, 7; 40, 2; VIII. 4, 18; 46, 15; X. 132, 3².

हलः I. 162, 2.

हलः X. 63, 16.

हलः IV. 16, 5.

हलः IV. 17, 2.

हलः IV. 17, 2; 22, 4; V. 60, 3.

हलः I. 129, 6²; 168, 5.

हलः I. 37, 8; VI. 66, 9; X. 147, 1.

हलः I. 80, 14; 87, 3; V. 44, 9; 60, 2; VIII. 20, 5.

देवय V. 59, 4.
 देवत VIII. 103, 3.
 देवते VII. 21, 3.
 देवते I. 143, 3; 164, 15; VI. 50, 5.
 देवमानः I. 171, 4; III. 31, 3.
 देवमानं X. 6, 5.
 देवमानाः VII. 60, 10.
 देवमानान् X. 44, 8.
 देवमाने इति X. 121, 6.
 देवयत् IV. 22, 3; V. 87, 5; X. 61, 16.
 देवयति VIII. 66, 3.
 देवयति VII. 57, 1.
 देवते इति VIII. 97, 14.
 देवुः I. 33, 14; X. 72, 6.
 देवुःकाटः VI. 28, 4.
 देवुः I. 56, 4; IV. 17, 13; 38, 6; 7; 42, 5;
 X. 168, 1.
 देवः I. 68, 4; 71, 8; 128, 3²; 164, 34-36;
 III. 55, 17; IV. 3, 7; V. 83, 1; VI. 70, 2;
 VII. 33, 7; 13; 67, 6; IX. 60, 4; 99, 6;
 X. 61, 2; 6; 7; 11; 94, 5; 129, 4.
 देवःस्थाः III. 56, 3; V. 69, 2; VII. 101, 6;
 IX. 86, 39; X. 129, 5.
 देवसः I. 100, 3; III. 31, 10; VIII. 6, 30;
 IX. 86, 28.
 देवसा V. 17, 3; 83, 4; IX. 74, 1.
 देवसि VI. 28, 8; IX. 19, 4.
 देवसे I. 155, 3.
 देवसि VIII. 44, 16; X. 64, 14.
 देवतिनः X. 40, 11.
 देवः IV. 6, 6.
 देवः I. 113, 17; 127, 10; VI. 3, 6; 11, 3;
 IX. 7, 6; 66, 9; 71, 7; 86, 31.
 देवत् X. 92, 15.
 देवतः VIII. 37, 7; 44, 20.
 देवति I. 105, 9.
 देवतुःभिः X. 3, 6.
 देवन् VII. 18, 22; IX. 96, 6; 17; 97, 1;
 7; 47; 106, 14.

देवतः X. 61, 24.
 देवति IX. 97, 57.
 देव I. 112, 5; 116, 24; 117, 4; 118, 6;
 119, 6; X. 39, 9.
 देवाः I. 163, 12; X. 71, 3; 87, 13.
 देवासः VIII. 97, 11.
 देविरे I. 140, 8.
 देवे X. 87, 12.
 देवेः VII. 63, 3.
 देविहत् I. 140, 9; IV. 38, 6; X. 45, 4.
 देविहाणा III. 55, 14; VI. 27, 7.
 देविसते X. 4, 4.
 देविह् X. 114, 4².
 देवत् I. 79, 5; 92, 14; 95, 11; 96, 9; 116,
 18; 124, 9; 102, 151, 8; 9²; II. 2, 6;
 9, 6; 35, 4; III. 7, 10; 18, 4; 5; 23,
 2; 4; IV. 51, 4; V. 23, 4; VI. 48, 7;
 X. 35, 4; 69, 3; 77, 7.
 देवतः I. 4, 2; 120, 12; VI. 44, 11; VII. 42,
 4; VIII. 2, 13; 47, 9; X. 22, 15; 36, 3.
 देवता IV. 25, 7.
 देवति X. 86, 13.
 देवति V. 51, 14.
 देवती III. 61, 6; X. 35, 4.
 देवतीः I. 30, 13; 158, 2; IX. 72, 9; X. 30, 14.
 देवतीः IV. 51, 4; X. 19, 1; 30, 8; 12.
 देवतीनां X. 180, 1.
 देवते X. 116, 2.
 देवतुःभिः VI. 1, 11.
 देवतं VIII. 2, 11; 21, 14.
 देवान् I. 18, 2; II. 27, 12; VII. 1, 23;
 VIII. 2, 13; 45, 15; 96, 19; X. 60, 4;
 160, 4.
 देवान्इव I. 27, 12; VIII. 48, 6.
 देव्याः I. 148, 5.
 देवत् VII. 20, 6.
 देवयति I. 148, 5.
 देवी X. 85, 6.

रोचनासुः V. 60, 4.
 रोचनासुः X. 94, 10.
 रोचः VI. 66, 6.
 रोचाः III. 6, 7.
 रोचत IV. 1, 17.
 रोचत IV. 10, 6.
 रोचतां X. 43, 9.
 रोचते I. 43, 5; 140, 11; III. 55, 11; VII. 8, 4; X. 65, 5.
 रोचते I. 58, 2; 148, 4; 188, 11; III. 29, 6; 7; IV. 10, 5; 11, 1; VIII. 43, 8; 10; 44, 21; IX. 2, 6; III. 1, 1; X. 69, 2; 118, 3.
 रोचनं I. 49, 4; 50, 4; III. 44, 4; VIII. 98, 3.
 रोचनस्याः VI. 6, 2.
 रोचनस्याः III. 2, 14.
 रोचनस्य V. 69, 4; X. 46, 3.
 रोचना I. 6, 1; 81, 5; 102, 8; 146, 1; II. 27, 9; III. 12, 9; 61, 5; IV. 53, 5; V. 29, 1; 69, 1; 81, 4; VI. 7, 7; VIII. 5, 8; 14, 7; 9; 93, 26; 94, 9; IX. 17, 5; 37, 3; 42, 1; 85, 9; X. 32, 2; 49, 6; 65, 4; 89, 1; 189, 2.
 रोचनात् I. 6, 9; 14, 9; 49, 1; VIII. 1, 18; 8, 7.
 रोचनानां VII. 5, 10.
 रोचनानि I. 93, 5; 149, 4; III. 56, 8.
 रोचने I. 19, 6; 105, 5; 155, 3; III. 6, 8; 22, 3; VIII. 10, 1; 69, 3; 82, 4; 97, 5; IX. 75, 2; 86, 27.
 रोचनेन III. 55, 9; VI. 1, 7; X. 4, 2; 88, 5.
 रोचनेषु VI. 44, 23.
 रोचति I. 6, 1.
 रोचति VIII. 55, 2.
 रोचनाः III. 46, 3; VII. 3, 9; 62, 1; IX. 111, 2; X. 118, 4.

रोचनास्य X. 3, 5.
 रोचना VI. 64, 2.
 रोचनाः I. 165, 12; III. 7, 5; IV. 14, 1; VI. 64, 1.
 रोचनानां I. 115, 2.
 रोचय IX. 9, 8; 36, 3.
 रोचयत् III. 2, 2; VI. 39, 4; IX. 86, 21.
 रोचयन् IX. 49, 5.
 रोचसे VI. 2, 6; VII. 3, 6.
 रोचसे I. 94, 7; II. 7, 4; VIII. 9, 18.
 रोचि I. 121, 6.
 रोचिषा V. 26, 1.
 रोदसिः X. 88, 5.
 रोदसिः X. 88, 10.
 रोदसी I. 167, 5; V. 56, 8; VI. 50, 5; 66, 6.
 रोदसी इति I. 10, 8; 31, 3; 33, 9; 36, 8; 51, 10; 54, 2; 59, 4; 62, 7; 64, 9; 72, 4; 73, 8; 76, 2; 85, 1; 100, 14; 133, 1; 134, 3; 151, 1; 160, 2; 4; 173, 3; 6; 185, 4; 186, 8; II. 1, 15; 2, 5; 6; 11, 9; 12, 1; 15, 2; 17, 4; 22, 2; 31, 4; III. 2, 2; 7; 3, 2; 4; 10; 6, 2; 5; 10; 7, 4; 9; 13, 2; 15, 5; 30, 5; 31, 10; 32, 7; 34, 1; 38, 3; 8; 39, 8; 49, 3; 53, 12; 54, 15; 56, 1; 7; 57, 4; 61, 6; 7; IV. 7, 8; 16, 5; 18, 5; 19, 1; 34, 9; 42, 3; V. 1, 7; 16, 4; 29, 4; 30, 8; 31, 6; 42, 14; 46, 8; 53, 6; 61, 12; 85, 3; VI. 1, 11; 3, 7; 4, 6; 8, 3; 11, 4; 12, 1; 15, 15; 16, 24; 17, 7; 29, 5; 30, 1; 44, 5; 46, 5; 48, 6; 52, 14; 66, 6; 7; 67, 5; 70, 6; 73, 1; VII. 2, 3; 5, 4; 12, 1; 13, 2; 18, 24; 20, 4; 23, 3; 28, 3; 31, 7; 34, 22-24; 35, 3; 39, 7; 40, 2; 56, 17; 57, 1; 3; 58, 1; 61, 4; 69, 1; 72, 3; 79, 1; 86, 1; 87, 2; 3; 90, 3; 96, 1; 97, 8; 99, 3; VIII. 3, 6; 6, 5; 17; 38; 7, 16; 10, 6; 12, 7; 24; 15, 2;

20, 4; 25, 18; 21; 41, 10; 64, 4; 70, 5; 73, 13; 93, 12; 94, 11; 98, 5; IX. 18, 5; 6; 41, 5; 70, 5; 74, 2; 75, 4; 76, 3; 85, 12; 86, 13; 97, 27; 38; 101, 7; 15; 110, 9; X. 5, 4; 11, 9; 45, 4; 50, 1; 54, 1; 55, 3; 59, 8; 65, 5; 76, 1; 80, 1; 2; 88, 3; 89, 13; 93, 1; 96, 11; 112, 4; 119, 7; 134, 1; 136, 1; 139, 2; 140, 2; 147, 1.

रोहणी इति I. 167, 4; X. 92, 11.

रोहणी इति I. 52, 10; 105, 1-18; 185, 3; III. 26, 9; 54, 3; 4; 10; IV. 55, 6; 56, 4; VI. 50, 3; 62, 8; 70, 2; 3; IX. 7, 9; 98, 9; X. 12, 4; 67, 11; 79, 4.

रोहणीयां I. 136, 6.

रोहोः IX. 22, 5.

रोह्योः I. 33, 5; 59, 2; 96, 4; 117, 10; 122, 1; 149, 2; 151, 3; 168, 1; III. 31, 13; IV. 3, 1; VI. 2, 11; 16, 46; 24, 3; VII. 6, 2; 6; VIII. 72, 13; IX. 90, 1; X. 1, 2; 74, 1.

रोधः IV. 5, 1; X. 48, 2.

रोधश्चक्राः I. 190, 7.

रोधत् I. 67, 5.

रोधति VIII. 43, 6.

रोधना I. 121, 7.

रोधनाः II. 13, 10.

रोधस्वतीः I. 38, 11.

रोधसि II. 15, 8; IV. 22, 4.

रोधसाक्षात् I. 50, 12.

रोधुषीणां I. 191, 13.

रोध I. 65, 4; IX. 97, 11.

रोधश्चक्रो IX. 112, 4.

रोधसं VIII. 31, 9; X. 86, 16.

रोधना I. 126, 7; VIII. 91, 6.

रोधसि I. 135, 6; IX. 62, 8; 75, 4.

रोधनीति III. 55, 17.

रोधनीति IV. 58, 3; VI. 73, 1; VII. 101, 1.

रोधनामः IV. 1, 7.

रोधना I. 54, 1; 5; 140, 6; VI. 61, 8;

IX. 65, 19; 68, 2; 71, 2; 85, 9; 86, 7; 91, 3; X. 28, 2; 75, 3; 86, 15; 92, 5.

रोधति VIII. 4, 8; 99, 4.

रोह I. 56, 2; III. 8, 11; IX. 63, 22; X. 85, 20.

रोहत् X. 18, 6.

रोहति I. 141, 4; VIII. 41, 8.

रोहत् X. 16, 13; 62, 8.

रोहते II. 5, 4; VIII. 13, 6.

रोहयः V. 62, 8.

रोहन् IX. 17, 5.

रोहनं I. 52, 9.

रोहति VI. 44, 6.

रोहत् X. 18, 7; 142, 8.

रोह्य VIII. 91, 5.

रोहयः VIII. 89, 7; IX. 107, 7; X. 156, 4.

रोहयत् I. 7, 3.

रोहयतः X. 65, 11.

रोहसि IX. 36, 6; 80, 2.

रोहसे I. 51, 12.

रोहसि VI. 71, 5.

रोहिणीषु I. 62, 9; VIII. 93, 13.

रोहिण्या VIII. 101, 13.

रोहिन् I. 100, 16.

रोहितः I. 39, 6; VIII. 7, 28.

रोहितः I. 14, 12; V. 56, 6; VII. 42, 2.

रोहितं VIII. 3, 22.

रोहितश्चक्र VIII. 43, 16.

रोहितश्चक्र I. 45, 2; X. 98, 9.

रोहितश्चक्रः IV. 1, 8; X. 7, 4.

रोहितस्य VIII. 3, 24.

रोहिता I. 94, 10; 134, 3; II. 10, 2; III. 6, 6; IV. 2, 3; V. 61, 9; VIII. 68, 15; X. 60, 6.

रोहितासः IV. 6, 9.

रोहितो V. 36, 6.

रोहः X. 3, 1.

रोद्रं X. 61, 1.
 रोद्रो X. 61, 15.
 रोद्रिणं I. 103, 2; II. 12, 12.

ल

लक्षं II. 12, 4.
 लक्ष्म्यस्य V. 33, 10.
 लक्ष्मीः X. 71, 2.
 लयंतां X. 84, 7.
 ललायीः I. 100, 16.
 लांगलं IV. 57, 4.
 लायं X. 42, 1.
 लिपुचाश्च X. 10, 13.
 लोकः III. 37, 11.
 लोकःकृत् IX. 86, 21; X. 133, 1.
 लोकःकृत् VIII. 15, 4; IX. 2, 8.
 लोकं I. 93, 6; II. 30, 6; III. 2, 9; IV. 17, 17; V. 4, 11; VI. 23, 3; 7; 47, 8; 73, 2; VII. 20, 2; 33, 5; 60, 9; 84, 2; 99, 4; VIII. 100, 12; IX. 92, 5; X. 13, 2; 14, 9; 16, 4; 30, 7; 85, 20; 104, 10; 180, 3.
 लोकाः IX. 113, 9.
 लोकान् X. 90, 14.
 लोके III. 29, 8; V. 1, 6; IX. 113, 7²; X. 85, 24.
 लोगं X. 18, 13.
 लोगेन X. 28, 9.
 लोभं III. 53, 23.
 लोपापुद्रा I. 179, 4.
 लोपाशः X. 28, 4.
 लोमःश्वः X. 163, 5.
 लोचःश्लोचः X. 163, 6.

व

वंशंश्च I. 10, 1.
 वंसगः I. 7, 8; 55, 1; 58, 5; 130, 2²; V.

36, 1; VI. 16, 39; VIII. 33, 2; X. 144, 3.
 वंसगं X. 102, 7.
 वंसगाश्च X. 106, 5.
 वंसत् VI. 68, 5.
 वंसत् X. 26, 2.
 वंसते VIII. 103, 9.
 वंस्तान् VI. 19, 8; VIII. 60, 12.
 वंस्ति V. 70, 1.
 वंसीमहि VI. 19, 10.
 वंसु IX. 57, 3; 86, 35.
 वंसं I. 48, 11; VII. 17, 5; VIII. 23, 27²; 60, 14.
 वंसं VI. 48, 4.
 वः I. 7, 10; 14, 4; 20, 5; 30, 1; 36, 1; 37, 1; 4; 6; 7; 12; 14; 15; 38, 2²; 3-5; 12; 39, 2; 4; 6; 7; 40, 2; 6; 41, 4; 5; 8²; 62, 2; 5; 63, 5; 64, 9; 13; 66, 5; 85, 6²; 12; 87, 2; 88, 3-6; 95, 4; 105, 1; 5³; 6; 107, 1; 110, 3; 122, 1; 4; 5²; 126, 5; 127, 10; 129, 4; 8; 139, 8²; 143, 7; 155, 1; 161, 2²; 3; 12²; 165, 6; 13-15; 166, 4²; 5; 6; 9³; 12²; 13; 15; 167, 6; 9; 11; 168, 1³; 5; 7³; 10; 171, 1; 2; 172, 1; 2; 186, 3; 4; 11; 188, 8; 191, 6; 7; II. 4, 1; 14, 9; 11; 16, 1; 24, 5; 27, 5; 6; 8; 14; 16; 29, 1³; 3-6; 30, 11; 31, 6; 7; 33, 13; 34, 2; 10; 11; 15; 41, 14; III. 8, 6; 13, 1; 3; 27, 1; 33, 9; 11; 13; 54, 17; 57, 2; 60, 1; 4; 61, 5²; IV. 3, 1; 8, 1; 16, 16; 33, 5; 11; 34, 1²; 2; 3²; 4²; 5; 11; 35, 1²; 6; 9; 36, 1-4; 7²; 37, 2²; 3²; 4; 51, 4; 10; 11; 55, 1²; V. 7, 1; 18, 3; 21, 4; 25, 1; 39, 4; 41, 5²; 6; 8; 13; 17²; 18; 42, 10; 44, 4; 12; 45, 4; 11; 49, 1; 52, 4; 53, 9⁴; 10; 11; 13; 54, 2; 5; 10; 11; 15; 55, 4; 5; 7; 56, 3; 7; 9; 57, 1; 3; 6⁴; 7; 58, 3; 59, 1; 4; 60, 2; 3; 61, 2; 64, 1; 68, 1;

87, 1; 2; 5; 6; VI. 5, 1; 10, 1; 15, 1;
4; 6³; 16, 22; 19, 4; 22, 7; 23, 9;
28, 6; 7²; 29, 1; 38, 3; 44, 4; 6; 45,
22; 48, 1; 14; 50, 1; 51, 3; 7; 9²;
52, 8; 14²; 65, 4; 66, 7; 67, 1; VII.
2, 3; 3, 1; 7; 4, 1; 7, 1; 9, 4; 16, 1;
11²; 31, 1; 32, 20; 33, 3; 4; 8; 14;
34, 9²; 36, 8; 9; 37, 1; 42, 3; 43, 1;
4; 44, 1; 47, 1²; 2²; 48, 1; 2; 52, 2;
56, 7-10; 12-14; 17; 18²; 21²; 23;
24; 57, 1; 59, 5; 11; 66, 12; 13;
VIII. 7, 1; 5; 11; 19-21; 31; 12, 19;
18, 19²; 19, 7; 35; 20, 5; 6; 9; 12;
15; 16; 22²; 21, 9; 23, 7²; 24, 1; 18;
25, 16; 27, 6; 7; 10; 11²; 12; 15²;
20; 30, 1; 32, 4; 27; 45, 28; 46, 14;
17; 47, 1³; 6; 49, 1; 50, 4; 60, 17;
66, 1; 15; 67, 6; 16; 68, 4; 69, 1²;
2²; 70, 8; 71, 2; 12; 74, 1²; 80, 10;
83, 6; 9; 84, 1; 88, 1; 89, 3; 92, 1;
7; 93, 16; 94, 8; 10; 96, 14; 97, 12;
99, 7; 100, 7; 102, 7; IX. 86, 17; 98,
8; 101, 1; 4; 105, 1; X. 2, 4; 9, 2;
3; 15, 4; 16, 10; 18, 6; 19, 7; 21,
1; 30, 3; 7²; 8; 32, 5²; 9; 34, 12;
14; 35, 14; 36, 10; 37, 12; 52, 1²;
5²; 62, 1; 4; 63, 2²; 6²; 11; 17; 66,
12; 70, 8; 72, 6; 75, 1; 76, 1; 5; 8²;
77, 4; 78, 8; 88, 18²; 92, 1; 9; 94,
10; 12; 97, 2²; 4; 5²; 9; 14; 20²;
100, 7; 101, 1²; 8²; 9; 103, 13²; 106,
4; 108, 2; 6³; III. 8; 115, 3; 166, 3;
4³; 5²; 175, 1; 4; 191, 2; 3²; 4⁴.

वर्णः X. 61, 12.

वर्णः VII. 31, 5.

वर्णः VII. 104, 8; VIII. 32, 15; IX. 75, 2.

वर्णानां III. 26, 9.

वर्णानि VI. 9, 2; 3.

वर्णानि I. 132, 2.

वर्णानां संख्याः VI. 51, 10.

वर्णः I. 167, 7.

वर्णः I. 144, 6; VI. 22, 5.

वर्णः I. 141, 7; IX. 91, 1.

वर्णः IV. 19, 7; X. 148, 5.

वर्णः I. 92, 4; 124, 4; V. 33, 2; VI. 64,
2; X. 48, 2.

वर्णः I. 64, 4; 166, 10; V. 54, 11;
VII. 56, 13.

वर्णः V. 52, 15.

वर्णः I. 32, 1; 162, 5; III. 33, 12.

वर्णानि VI. 23, 6.

वर्णानि I. 134, 4; VIII. 1, 17.

वर्णानि III. 30, 14; V. 42, 13; VI. 72, 4;
X. 27, 16; 28, 8; 49, 10.

वर्णः VIII. 63, 4.

वर्णः X. 64, 9.

वर्णः V. 19, 5.

वर्णः X. 61, 23.

वर्णः I. 135, 4; 157, 3; III. 5, 9; VI. 22,
7; VIII. 34, 8; X. 20, 10; 176, 2.

वर्णः I. 16, 2; VIII. 2, 27; 4, 14; 6, 45;
14, 12; 34, 9.

वर्णः I. 1, 2; 14, 9; 129, 8².

वर्णः VII. 33, 8; X. 115, 1.

वर्णः X. 99, 12.

वर्णः IV. 5, 1.

वर्णः VIII. 74, 14.

वर्णः I. 104, 2.

वर्णः X. 49, 8.

वर्णः I. 123, 10.

वर्णः III. 1, 1.

वर्णः I. 188, 3; II. 3, 11; 36, 4; III. 4, 1;
7, 9; 14, 2; 15, 5; V. 1, 11; 4, 4; 9,
1; 26, 1; 43, 10; VI. 15, 18; 21, 12;
47, 9; VII. 1, 18; 78, 1; 98, 2; VIII.
54, 6; X. 3, 7; 70, 3; 10; 73, 4.

वर्णः V. 19, 5.

वर्णः VI. 75, 3.

वर्णः VI. 9, 6.

वर्णः VII. 103, 2; IX. 97, 13.

वगुना I. 84, 3; X. 32, 3.
 वगुं IX. 14, 6; 30, 2.
 वगुन् X. 3, 4.
 वगुनान् X. 32, 2.
 वगुन् IX. 3, 5.
 वगुः V. 45, 6.
 वगुस्तय I. 51, 11.
 वगुं I. 114, 4.
 वगु इति I. 51, 11; VIII. 1, 11.
 वगुः I. 162, 18.
 वगुदस्य I. 53, 8.
 वचः I. 26, 2; 10; 30, 4; 54, 3; 57, 4;
 75, 1; 78, 5; 83, 3; 84, 19; 91, 10;
 93, 2; 94, 8; 101, 1; 114, 6; 144, 7;
 145, 2; II. 31, 5; III. 10, 5; 33, 8;
 IV. 33, 5; V. 1, 12; 11, 5; 22, 4; 39,
 5; 54, 15; VI. 48, 11; VII. 8, 6; 96,
 1; 101, 5; VIII. 8, 11; 19, 12; 24,
 20; 25, 20; 39, 2; 43, 27; 46, 14; 61,
 1; 9; 66, 5; 74, 1; 101, 5; IX. 101,
 13; 103, 1; X. 17, 14; 37, 6; 50, 6;
 64, 10; 97, 14; 108, 8; 122, 2.
 वचःसि I. 36, 1; 187, 11; IV. 4, 11; 16,
 6; V. 12, 5; 45, 4; VI. 5, 6; 39, 2;
 44, 8; VII. 104, 8; X. 61, 26; 114,
 5; 120, 5.
 वचःसुजा I. 7, 2; 20, 2; VI. 20, 9; VIII.
 45, 39; 98, 9.
 वचःसित् IX. 91, 3.
 वचःसिदः I. 91, 11; IX. 64, 23.
 वचःसिदं VIII. 101, 16.
 वचनस्य VI. 39, 1; 49, 12.
 वचनासंज्ञः IX. 68, 1.
 वचनेभिः X. 113, 9.
 वचसः I. 147, 2; II. 9, 4; 16, 7; 32, 1;
 IV. 4, 11; 5, 8; V. 12, 4; VI. 51, 6;
 VII. 37, 6; VIII. 86, 1.
 वचसं I. 112, 2.

वचसा I. 76, 4; II. 18, 3; 32, 3; III. 14,
 6; IV. 1, 15; 5, 14; 25, 2; V. 29, 6;
 VI. 62, 5; X. 151, 1.
 वचसी इति VII. 104, 12.
 वचसे III. 33, 5; VI. 62, 9; IX. 90, 6.
 वचस्यते I. 55, 4; IX. 99, 6.
 वचस्यया IV. 36, 6; X. 113, 8.
 वचस्यवे I. 51, 13; 182, 3; X. 40, 13.
 वचस्या II. 10, 6; VI. 21, 1; 49, 8.
 वचस्यां II. 35, 1.
 वचस्युभिः V. 14, 6.
 वचस्युवं II. 16, 7.
 वचांसि I. 145, 3; III. 33, 10; IV. 3, 16;
 38, 10; VI. 32, 1; 52, 14; VII. 23, 1;
 VIII. 101, 7; X. 65, 13; 66, 11; 95,
 1; 108, 6.
 वच्यते I. 142, 4.
 वच्यतां III. 6, 2.
 वच्यति I. 46, 3; 184, 3.
 वच्यमाना III. 39, 1.
 वच्यमानाः III. 6, 1; X. 47, 7.
 वच्यन्त IX. 2, 2; 97, 2; 108, 10.
 वच्य X. 83, 1; 84, 6.
 वज्रः I. 51, 7; 52, 10; 57, 2; 80, 3; 12;
 100, 13; II. 11, 10; 16, 6; III. 30, 6;
 VI. 41, 2; 47, 28; VIII. 12, 7; 70, 2;
 93, 9; 96, 3; 100, 9; IX. 47, 3; 72,
 7; 77, 1; 111, 3; X. 27, 21; 44, 2; 96,
 3; 4; 144, 2.
 वज्रसदृश्यां I. 101, 1; X. 23, 1.
 वज्रसबाहुः I. 32, 15; 165, 8; 174, 5; II.
 12, 12; 13; III. 33, 6; IV. 20, 1; 29,
 4; VII. 18, 12; X. 61, 22.
 वज्रसबाहुं IV. 39, 4; VII. 23, 6; IX. 97,
 49; X. 44, 3; 103, 6.
 वज्रबाहु इति वज्रसबाहु I. 109, 7.
 वज्रबाहो इति वज्रसबाहो II. 33, 3.
 वज्रभृत् I. 100, 12; VI. 17, 2.
 वज्री I. 8, 3; 32, 2; 3; 7; 33, 10; 52, 7;

8; 55, 1; 5; 61, 6; 12; 63, 2; 81, 4;
84, 11; 85, 9; 121, 3; 12; 130, 4;
131, 3; II. 11, 4; 6; 16, 2; 3; 20, 8;
III. 32, 12; 44, 4; 5; IV. 16, 7; 17,
3; 20, 6; 22, 3; 41, 4; V. 29, 2; 31,
4; 48, 3; VI. 17, 10; 18, 9; 20, 9;
22, 9; 23, 1; 4; 45, 18; 47, 27; VII.
18, 18; 20, 4; 28, 2; VIII. 6, 14; 7,
22; 15, 7; 29, 4; 61, 18; 68, 3; 76,
9; 96, 5; 9; 100, 7; IX. 106, 3; X.
23, 3; 48, 3; 6; 49, 2; 52, 5; 74, 5;
92, 7; 99, 1; 102, 3; 105, 7; 113, 5;
153, 4.

वज्रसूत्रः VI. 44, 19.

वज्रस्य V. 32, 7; VI. 20, 5; 27, 4; X. 22, 3.

वज्रसहस्र VIII. 24, 24.

वज्रसहस्र III. 32, 3; V. 33, 3; VI. 17, 1;
46, 2; 5; VII. 19, 5; 32, 4; VIII.
90, 4.

वज्रसहस्रः I. 173, 10; II. 12, 13; 19, 2;
VI. 29, 1; VII. 21, 4; VIII. 2, 31.

वज्रसहस्रं VI. 22, 5; VII. 32, 3.

वज्रसहस्रा I. 109, 8.

वज्रसहस्रैः VIII. 7, 32.

वज्रात् II. 11, 9; VI. 17, 9; X. 138, 5.

वज्राय VIII. 100, 12.

वज्रासः I. 80, 8.

वज्रिणः I. 7, 7; 40, 8; III. 46, 1.

वज्रिणं I. 7, 5; VIII. 6, 15; 12, 24; 66, 7;
IX. 86, 2; X. 96, 6.

वज्रिणा VI. 59, 3.

वज्रिणे I. 8, 5; III. 53, 13; VI. 32, 1; VII.
32, 8; 97, 9; VIII. 7, 10; 24, 1; 69,
6; 100, 8; IX. 30, 6; 51, 2; 63, 15.

वज्रिन् V. 40, 3; VIII. 2, 17; 45, 8; 70, 6.

वज्रिन् I. 30, 11; 12; 57, 6; 63, 4; 5; 7;
80, 1; 2; 7; 11; 82, 6; 103, 3; 131, 6;
IV. 19, 1; 20, 3; V. 29, 14; 32, 2; 36,
5; VI. 19, 12; 20, 7; 22, 10; 41, 1;
47, 14; VIII. 12, 26; 21, 8; 49, 3; 6;

70, 5; 92, 13; 96, 17; 97, 14; 15; 99,
1; X. 83, 6; 179, 3.

वज्रिष्वः I. 121, 14; VI. 37, 4; 45, 18;
VIII. 1, 5; 6, 33; 37, 1; 66, 6; 11;
68, 9; 92, 11; X. 22, 4; 10-13.

वज्री I. 7, 2; 11, 4; 32, 1; 52, 5; 103, 4;
130, 3; IV. 20, 2; V. 30, 1; 32, 4; 40,
4; VI. 18, 6; 29, 3; VII. 34, 4; 49, 1;
VIII. 1, 8; 6, 40; 33, 4; 66, 4; 97,
13; X. 22, 2; 55, 7.

वज्रेण I. 32, 5; 33, 12; 13; 57, 6; 61, 10;
11; 80, 5; 6; 13; 103, 2; 7; 121, 11;
130, 7; 131, 7; 132, 6; II. 15, 3; 6;
17, 6; III. 33, 7; IV. 17, 3; 7; 19, 3;
22, 5; V. 29, 6; 32, 4; VI. 21, 7; 68,
3; VIII. 6, 6; 76, 2; 89, 3; 96, 17;
X. 28, 7; 111, 6.

वज्रिणा I. 133, 2.

वज्रिक् V. 45, 6.

वज्रिणे I. 112, 11.

वज्रितः VII. 60, 6.

वज्रेण VII. 3, 10.

वज्रः I. 95, 4; 164, 9; III. 55, 6; VIII. 8,
8; 11; 15; 19; 9, 6; 11, 7; 72, 5;
IX. 69, 1; X. 8, 2; 28, 9.

वज्रः इव IX. 105, 2.

वज्रसमुत्पत्तौ VIII. 8, 7.

वज्रं I. 38, 8; 72, 2; 95, 1; 146, 3; 164,
17; 27; 28; II. 2, 2; 16, 8; III. 41, 5;
55, 4; 13; IV. 18, 10; VI. 45, 25; 28;
VII. 86, 5; 101, 1; VIII. 69, 11; 70,
15; 88, 1; 95, 1; IX. 12, 2; 13, 7; 61,
14; 86, 2; 100, 1; 7; 104, 2; X. 53,
11; 145, 6; 149, 4.

वज्रसंज्ञं III. 33, 3.

वज्रस्ये VIII. 6, 1; 9, 1; IX. 19, 4; X.
123, 3.

वज्रात् II. 28, 6.

वज्रान् VIII. 70, 14.

वासानां VI. 24, 4.
 वासाय I. 111, 1; VIII. 9, 15.
 वासालः VII. 56, 16; VIII. 72, 14.
 वस्तिनीनां VII. 103, 2.
 वस्ते I. 164, 5.
 वस्तेन I. 110, 8.
 वस्तेः V. 30, 10.
 वदु I. 28, 5; 38, 13; II. 42, 2; 43, 2²;
 3; V. 83, 1; VII. 101, 1; VIII. 51, 3;
 X. 141, 1.
 वदन् I. 119, 9; VIII. 45, 5.
 वदन् I. 64, 9; X. 94, 1; 166, 5.
 वदन्तः VI. 59, 4.
 वदन्ति I. 83, 6; 135, 7; VII. 103, 5; X. 71,
 11; 165, 4.
 वदुति I. 40, 5; II. 13, 3; 43, 1; V. 63, 6;
 X. 62, 4.
 वदते VIII. 73, 8; X. 146, 2.
 वदन्ऽभिः VI. 18, 5.
 वदन्ऽभ्यः X. 94, 1.
 वदन्ऽन VII. 103, 5.
 वदुधं X. 191, 2.
 वदन् V. 31, 12; VIII. 34, 2; IX. 113, 4³;
 6; X. 28, 12; 36, 4; 48, 6; 117, 7.
 वदन्तः I. 161, 9; II. 43, 1; VII. 103, 6; 7;
 X. 10, 4; 61, 10.
 वदन्तं VII. 103, 3; 104, 13.
 वदन्ता II. 39, 6.
 वदन्ति V. 37, 2; X. 73, 10.
 वदन्ति I. 164, 45; 46; IV. 5, 8; 14; VIII.
 100, 11; IX. 72, 2; 97, 8; X. 94, 2-
 4; 13.
 वदन्ती VIII. 100, 10.
 वदन्तु X. 94, 1.
 वदन्ते X. 97, 22.
 वदन्ति II. 43, 3.
 वदुत्य I. 170, 5.
 वदाति VI. 9, 2; 3; VII. 33, 14.

वदापः X. 85, 27.
 वदान् I. 37, 3; X. 166, 3.
 वदान् X. 94, 1.
 वदानः X. 88, 14.
 वदानसि VIII. 21, 6.
 वदानसि I. 87, 5.
 वदाभि I. 105, 7; VI. 47, 10.
 वदामि X. 34, 12; 88, 18; 125, 4; 5.
 वदासि X. 85, 26; 95, 11.
 वदे VII. 86, 2.
 वदेत X. 31, 2.
 वदेते इति X. 88, 17.
 वदेन I. 117, 25; II. 1, 16; 2, 13; 10, 6;
 11, 21; 12, 15; 13, 13; 14, 12; 15, 10;
 16, 9; 17, 9; 18, 9; 19, 9; 20, 9; 23,
 19; 24, 16; 27, 17; 28, 11; 29, 7; 33,
 15; 35, 15; 39, 8; 40, 6; 42, 3; 43,
 3; III. 55, 3; VIII. 48, 14.
 वसा VI. 4, 4; 13, 6.
 वषः I. 32, 9; 174, 8; II. 19, 7; IV. 22,
 9; V. 32, 3; 7; VII. 25, 3; VIII. 24,
 27; X. 22, 8; 49, 3.
 वषः I. 101, 4; II. 21, 4; 23, 12; VII. 56,
 17; VIII. 62, 12; X. 117, 6.
 वषःस्यन्ती I. 161, 9.
 वषन्ते इति IX. 97, 54.
 वषन्तेः IV. 28, 4; VIII. 96, 17.
 वषनाभिः VII. 83, 4.
 वषं I. 5, 10; 55, 5; 175, 4; II. 30, 3; V.
 34, 2; VII. 104, 4; 20; 25; X. 89, 9;
 102, 3; 117, 1; 133, 3; 152, 5².
 वषरिति II. 34, 9.
 वषऽज्ञेः I. 165, 6; V. 41, 13; VII. 6, 5;
 IX. 97, 15.
 वषज्ञो इति वषऽज्ञो IX. 52, 3.
 वषात् X. 25, 3.
 वषानां I. 32, 6.
 वषाय I. 25, 2; VI. 16, 31.

वर्धनः VI. 17, 1.
वर्धनः VIII. 101, 15.
वर्धनः V. 55, 9.
वर्धनः IV. 41, 4.
वर्धनः I. 33, 4; IV. 30, 8; VI. 33, 3; VIII. 45, 34.
वर्धनः I. 53, 8; 104, 8; 114, 7; 8; 170, 2; VII. 46, 4; VIII. 79, 8.
वर्धनः IV. 17, 3; VI. 27, 5; VIII. 32, 2.
वर्धनः I. 38, 6; II. 42, 2; V. 44, 12; VIII. 67, 20; 75, 9.
वर्धनः I. 165, 8; X. 28, 7.
वर्धनः V. 37, 3; X. 27, 12; 85, 33.
वर्धनः VIII. 26, 13.
वर्धनः VIII. 19, 36.
वर्धनः VIII. 68, 17.
वर्धनः I. 126, 3; VI. 27, 8.
वर्धनः VII. 18, 22.
वर्धनः IX. 69, 3; X. 85, 9.
वर्धनः III. 52, 3; 62, 8; IV. 32, 16.
वर्धनः X. 27, 12.
वर्धनः I. 32, 5; 52, 15; III. 32, 6; IV. 18, 7; 9; V. 4, 6; 29, 10; 32, 8; VII. 104, 16; IX. 91, 4.
वर्धनः I. 94, 9; 121, 9; 129, 6; 133, 6; II. 28, 7; VI. 20, 4; VIII. 1, 28; 51, 8; IX. 52, 3.
वर्धनः I. 33, 6; VIII. 46, 30².
वर्धनः X. 69, 4; 10.
वर्धनः X. 69, 1; 2; 11; 12.
वर्धनः VI. 61, 1.
वर्धनः I. 32, 7.
वर्धनः X. 102, 12.
वर्धनः I. 116, 13; 117, 24; VI. 62, 7; X. 39, 7; 65, 12.
वर्धनः VII. 18, 9.
वर्धनः II. 25, 3.
वर्धनः V. 47, 6; 74, 5; X. 85, 30; 31.

वर्धनः X. 107, 9.
वर्धनः VII. 69, 3.
वर्धनः VIII. 45, 23.
वर्धनः IX. 108, 7.
वर्धनः VIII. 7, 9.
वर्धनः I. 3, 2; VII. 94, 2.
वर्धनः I. 93, 9.
वर्धनः I. 162, 22.
वर्धनः V. 41, 17; 65, 1; VI. 15, 6².
वर्धनः III. 19, 1; V. 3, 10; 4, 3; 41, 17; 65, 4; VI. 16, 28; 20, 9; 25, 4; 38, 1; VIII. 72, 1; X. 53, 11.
वर्धनः I. 46, 14; IV. 44, 2; VII. 2, 7.
वर्धनः II. 4, 5.
वर्धनः I. 121, 7.
वर्धनः IX. 86, 40.
वर्धनः VI. 6, 3.
वर्धनः VIII. 1, 31.
वर्धनः VIII. 102, 19; X. 92, 15.
वर्धनः VII. 81, 3.
वर्धनः VIII. 6, 34.
वर्धनः V. 78, 8; VI. 18, 10; VII. 104, 21; VIII. 72, 4; IX. 64, 2; X. 23, 4; 31, 7.
वर्धनः X. 163, 5.
वर्धनः I. 145, 5.
वर्धनः X. 4, 6.
वर्धनः VI. 33, 1.
वर्धनः II. 25, 1; 2; 26, 1²; V. 3, 5; 37, 2; 44, 7; IX. 77, 4; X. 27, 18.
वर्धनः VI. 16, 18.
वर्धनः II. 31, 1; X. 46, 7.
वर्धनः X. 132, 7.
वर्धनः X. 172, 1.
वर्धनः I. 140, 11.
वर्धनः I. 90, 8; 91, 6; 166, 5; II. 3, 10; III. 53, 20; VIII. 20, 5; 54, 4; IX. 12, 7; X. 110, 10.

वनस्पतिः VII. 34, 23.
 वनस्पतिः VI. 47, 27.
 वनस्पतिं VI. 48, 17; IX. 5, 10; X. 101, 11.
 वनस्पती इति I. 28, 8.
 वनस्पतीन् I. 39, 5; 157, 5; III. 34, 10;
 V. 7, 4; 41, 8; 42, 16; 84, 3; VIII.
 27, 2; X. 60, 9; 64, 8; 65, 11.
 वनस्पतीनां VIII. 23, 25.
 वनस्पते III. 4, 10; 8, 1; 6; 11; VI. 47,
 26; X. 70, 10.
 वनस्पते I. 13, 11; 28, 6; 142, 11; 188, 10;
 II. 37, 3; III. 8, 3; V. 5, 10; 78, 5.
 वनस्पती VI. 15, 2; VIII. 9, 5.
 वनस्प I. 24, 7; VIII. 34, 18; IX. 95, 1.
 वना I. 54, 1; 5; 64, 7; 65, 4; 66, 1; 88, 3;
 143, 5; II. 4, 6; III. 1, 13; 55, 4; V. 9,
 4; 1, 10; 11; 57, 3; 60, 2; VI. 2, 9;
 6, 3; 48, 5; 60, 10; VII. 4, 2; VIII.
 35, 7; IX. 90, 2; X. 28, 8; 115, 2.
 वना III. 9, 2.
 वनाश्च I. 127, 3; 4; VI. 33, 3; VIII. 12,
 9; 40, 1; X. 89, 7.
 वनात् I. 29, 6.
 वनाति VII. 15, 4.
 वनानां I. 70, 2; IX. 96, 6.
 वनानि I. 65, 4; 103, 5; 171, 3; II. 38, 7;
 III. 51, 5; V. 58, 6; VI. 6, 5; 31, 2;
 39, 5; VII. 7, 2; VIII. 1, 13; 43, 3;
 IX. 33, 1; X. 68, 10; 79, 2; 89, 5;
 13; 91, 5.
 वनां X. 46, 5.
 वनामहे V. 7, 3.
 वनामहे I. 15, 8; VIII. 95, 6; IX. 61, 11.
 वनामहे IX. 101, 9.
 वनाव X. 98, 3.
 वनिता III. 13, 3.
 वनिनः I. 39, 3; 58, 4; 94, 10; 130, 4;
 139, 10; 140, 2; 180, 3; III. 40, 7;
 VI. 13, 1; VII. 4, 5; 34, 25; 35, 5;

43, 1; VIII. 3, 5; X. 73, 8; 91, 6;
 138, 2.
 वनिनं I. 64, 12; 119, 1; VI. 8, 5.
 वनिनानि X. 66, 9.
 वनिची I. 127, 7.
 वनिष्ठः VII. 10, 2; 18, 1.
 वनिष्ठोः X. 163, 3.
 वनीयान् V. 77, 2; X. 117, 7.
 वनीयानः X. 47, 7.
 वनुते X. 27, 12; 107, 7.
 वनुषः II. 30, 6; X. 61, 3.
 वनुं X. 74, 1.
 वनुयाम I. 132, 1; VIII. 40, 7.
 वनुयाम I. 73, 9; V. 3, 6; X. 38, 3.
 वनुषः I. 150, 3; III. 27, 11; IV. 22, 9;
 VI. 6, 6; 25, 3; VII. 25, 3; 38, 5;
 VIII. 25, 15; IX. 64, 29; X. 96, 1.
 वनुषत X. 128, 3.
 वनुषा IX. 91, 5.
 वनुषां IV. 50, 11; VI. 68, 6; VII. 21, 9;
 83, 5.
 वनुषे IV. 44, 3.
 वनुषतः I. 132, 1; II. 25, 1; 2; 26, 1; VI.
 15, 12; VII. 1, 15; 56, 19; VIII. 40,
 7; IX. 77, 4.
 वनुषता IX. 63, 11.
 वनुषतां VI. 62, 10.
 वनुषति VII. 82, 1.
 वनुषते IX. 7, 6.
 वनुषन् VI. 6, 6.
 वनुषात् VI. 5, 4.
 वनुष्य I. 169, 1.
 वनूल IV. 30, 5.
 वने I. 55, 4; 58, 5; 148, 4; II. 14, 9²; IV.
 7, 6; VII. 1, 19; IX. 6, 5; 7, 3; 45,
 5; 66, 9; 74, 1; 78, 2; 88, 2; 5; 89,
 1; 106, 11; 107, 22; X. 4, 5; 23, 2;
 29, 1; 31, 9; 101, 11.

वनेऽन्ताः VI. 3, 3; X. 79, 7.
 वनेभ्यः II. 1, 1.
 वनेम I. 70, 1; 129, 7²; II. 5, 7; VIII.
 19, 20.
 वनेन II. 11, 12; VII. 47, 1; VIII. 92, 31;
 X. 105, 8.
 वनेनहि VII. 94, 9.
 वनेऽराद् VI. 12, 3.
 वनेरिति वनेः II. 6, 1.
 वनेऽवने V. 11, 6; X. 91, 2.
 वनेबाद् X. 61, 20.
 वनेषु I. 67, 1; 70, 5; 128, 3; III. 6, 7;
 23, 1; 29, 6; 34, 3; IV. 7, 1; V. 1, 5;
 85, 2; VIII. 43, 8; 60, 15; IX. 7, 6;
 27, 3; 62, 8; 86, 31; 92, 6; 96, 23;
 107, 10; 118.
 वनोति I. 133, 7; X. 105, 5.
 वनोति IV. 23, 10.
 वनोचि I. 31, 13; 14.
 वन्त I. 139, 10.
 वन्तारः III. 30, 18; VII. 8, 3.
 वन्दते I. 173, 12; IV. 50, 7; VII. 73, 2.
 वन्दते X. 115, 8.
 वन्दथि I. 27, 1; 61, 5; III. 4, 3.
 वन्दनः I. 119, 6.
 वन्दनं I. 112, 5; 118, 6; 119, 7; VII. 50,
 2; X. 39, 8.
 वन्दनश्चुत् I. 55, 7.
 वन्दना VII. 21, 5.
 वन्दनानि III. 43, 4.
 वन्दनाय I. 116, 11; 117, 5.
 वन्दनेऽस्याः I. 173, 9.
 वन्दमानः I. 24, 11; III. 18, 3; V. 3, 10;
 VII. 6, 1; VIII. 22, 13; X. 149, 5.
 वन्दमानं II. 33, 12.
 वन्दस्य I. 38, 15; V. 58, 2; VIII. 20, 20.
 वन्दस्य VIII. 20, 14; 42, 2; X. 30, 10.
 वन्दानहे IV. 57, 6.
 वन्दाह IV. 43, 1; V. 1, 12; VI. 4, 2.

वन्दाहः I. 147, 2.
 वन्दि X. 61, 16.
 वन्दिता X. 33, 7.
 वन्दितादं II. 34, 15.
 वन्दिहुः IX. 93, 5.
 वन्दिषीमहि I. 82, 3.
 वन्दे V. 28, 4; VII. 6, 1.
 वन्दि I. 147, 2; II. 35, 12.
 वन्धि I. 31, 12; 79, 7.
 वन्धिः II. 7, 4; IV. 54, 1; IX. 7, 2; X. 4,
 1; 110, 3.
 वन्धिा X. 63, 2.
 वन्धिसः I. 90, 4; 168, 2.
 वन्धिभिः V. 41, 7.
 वन्धुरः I. 34, 9.
 वन्धुरं X. 119, 5.
 वन्धुरस्युः IV. 44, 1.
 वन्धुराश्च III. 14, 3.
 वन्धुरे I. 139, 4; VI. 47, 9.
 वन्धुरेषु I. 64, 9.
 वन्धुरेऽस्याः III. 43, 1.
 वन्धि IX. 97, 45.
 वन्धते II. 21, 2.
 वन्धन् I. 121, 9; VI. 12, 4; 16, 20; 26, 18;
 1; VIII. 31, 3; IX. 89, 7; 96, 8; 11;
 X. 61, 2.
 वन्धन् VII. 48, 3.
 वन्धतः II. 4, 9; VI. 16, 27; IX. 61, 24.
 वन्धतां VII. 83, 4.
 वन्धुः VII. 21, 9.
 वन्धुः X. 32, 2.
 वन्धानः III. 8, 2; V. 29, 9.
 वन्धे X. 96, 1.
 वप VIII. 96, 9.
 वपः IV. 16, 13.
 वपत् X. 101, 3.
 वपति VIII. 66, 4.
 वपते I. 92, 4; 164, 44.

वर्षत VII. 56, 3.

वर्षतः X. 94, 13.

वर्षता I. 117, 21.

वर्षति VI. 6, 4; VIII. 7, 4; X. 85, 37.

वर्षु II. 33, 11.

वर्षसि X. 142, 4.

वर्षाऽऽदत्तः VIII. 17, 8.

वर्षाऽर्षतः V. 43, 7; VI. 1, 3.

वर्षुः I. 102, 2; 141, 2; 144, 3; 183, 2; IV. 23, 6; 44, 2; V. 47, 5; 73, 3; VI. 44, 8; 49, 5; 66, 1; VII. 66, 14; 88, 2; VIII. 19, 11; 69, 13.

वर्षुःऽनरः IX. 77, 1.

वर्षुःऽनरं X. 32, 3.

वर्षुःऽनरा II. 3, 7.

वर्षुःऽभिः I. 62, 8.

वर्षुषः I. 118, 5; IX. 77, 1; X. 32, 3; 140, 4.

वर्षुषां IV. 7, 9; V. 62, 1.

वर्षुषाय III. 2, 15.

वर्षुषि VIII. 46, 28.

वर्षुषीऽङ्गः X. 75, 7.

वर्षुषे I. 64, 4; 119, 5; 141, 1; 148, 1; IV. 23, 9; V. 33, 9; 73, 3; VI. 63, 6.

वर्षुष्यः IV. 1, 8; 12; V. 1, 9.

वर्षुष्यतः VIII. 62, 9.

वर्षुष्यन् III. 1, 4.

वर्षुष्या I. 183, 2.

वर्षुष्येऽङ्गि I. 160, 2.

वर्षुषि III. 1, 8; 18, 5; 39, 3; 55, 9; II. 14; 57, 3; IV. 23, 9.

वर्षाऽङ्गः X. 142, 4.

वर्षसः I. 181, 8.

वर्षं X. 28, 7.

वर्षन् X. 108, 8.

वर्षः I. 51, 9; VIII. 102, 21.

वर्षकः X. 99, 12.

वर्षं I. 112, 15.

वर्षस्य X. 99, 5.

वर्षीभिः IV. 19, 9.

वर्ष X. 130, 1².

वयः I. 24, 6; 25, 4; 37, 9; 48, 6; 49, 3; 66, 2; 71, 6; 7; 83, 4; 85, 7; 88, 1; 103, 7; 104, 1; 7; 111, 1; 2; 118, 5; 124, 12; 125, 2; 127, 8²; 136, 2²; 140, 9; 141, 8; 151, 9; 155, 5; 166, 10; 178, 2; II. 1, 12; 4, 9; 13, 11; 19, 2; 20, 1; 23, 10; 28, 4; 31, 1; 5; 43, 1; III. 18, 4; 29, 8; 51, 6; IV. 17, 18; 36, 8; 43, 6; V. 4, 6; 8, 5; 15, 3; 16, 1; 41, 13; 43, 15; 55, 1; 59, 7; 73, 5; 75, 6; VI. 13, 5; 22, 4; 28, 6; 40, 1; 4; 44, 9; 45, 2; 46, 14; 63, 6; 7; VII. 36, 5; 9; 45, 4; 58, 3; 69, 4; 97, 1; 104, 18; VIII. 3, 23; 5, 33; 7, 35; 20, 13; 21, 5; 33, 7; 39, 4; 47, 2; 3; 62, 1; 74, 14; 87, 2; 102, 1; IX. 19, 7; 68, 10; 90, 6; 94, 4; 111, 2²; X. 27, 22; 30, 12; 39, 8; 43, 3; 4; 46, 10; 68, 1; 12; 73, 11; 77, 7; 80, 5; 95, 4; 96, 10; 100, 3; 104, 4; 127, 4; 140, 1; 144, 5; 156, 5.

वयःऽङ्गः I. 87, 2.

वयःऽङ्गात् I. 31, 10; X. 7, 7.

वयःऽङ्गातः IX. 21, 2; 69, 8.

वयःऽङ्गुः IX. 65, 26.

वयःऽङ्गः IX. 81, 3.

वयःऽङ्गाः I. 73, 1; II. 3, 9; III. 31, 18; 49, 3; IV. 3, 10; 17, 17; V. 43, 13; VI. 75, 9; VIII. 48, 15; 72, 4; IX. 96, 12; 110, 11; X. 7, 7.

वयःऽर्धा VI. 6, 7; 49, 9; IX. 90, 2.

वयःऽष्टेऽर्थाय X. 25, 8.

वयःऽष्टे X. 55, 1; 67, 11.

वयःऽभिः X. 45, 8.

वयःऽवयः V. 15, 4; VIII. 55, 4.

वयःऽवृषः V. 54, 2.

वयःऽवृषं VIII. 60, 11.

अथःशुधा V. 5, 6.

अथः X. 28, 9.

अथः X. 53, 6.

अथः II. 28, 5.

अथः VIII. 21, 10.

अथः VII. 33, 9.

अथः VI. 9, 2.

अथः V. 47, 6; IX. 99, 1; X. 130, 1.

अथः II. 38, 4.

अथः I. 1, 7; 7, 5; 8, 3; 4²; 17, 6; 23, 4;
24, 2; 5; 15; 26, 7; 30, 10; 21; 31,
10; 37, 15; 50, 10; 57, 4; 60, 5; 66,
5; 73, 8; 82, 3; 86, 6; 89, 2; 3; 5;
91, 11; 93, 4; 94, 1-14; 97, 4; 101,
11; 102, 4; 105, 19; 114, 4; 9; 130,
1; 132, 1; 136, 7²; 141, 10; 13; 157,
2; 159, 5; 164, 40; 165, 5; 167, 10³;
178, 5; 180, 7; 10; 187, 2; 11; 189,
8; 191, 10-12; II. 2, 10; 5, 7; 8; 7,
3; 8, 6; 12, 15; 17, 8; 20, 1; 23, 9;
10; 27, 14; III. 1, 21; 3, 9; 8, 11;
14, 5; 21, 5; 26, 5; 27, 3; 15; 29, 4;
33, 4²; 35, 5; 40, 1; 41, 7; 59, 3;
62, 11; IV. 2, 14; 3, 2; 4, 14; 17, 18;
20, 3; 10; 29, 5; 32, 4²; 13; 18; 36,
9; 42, 10; 49, 5; 50, 6; 51, 11; 57,
1; 58, 2; V. 3, 6³; 4, 7²; 8; 8, 4; 16,
5; 30, 3; 33, 5; 35, 8; 39, 2; 48, 1;
5; 56, 8; 65, 5; 66, 6; 70, 2; 72, 1;
74, 3; 82, 1; VI. 1, 6; 8, 6; 15, 19;
16, 38; 19, 13; 23, 5; 26, 8; 44, 10;
45, 5; 46, 3; 48, 1; 53, 1; 54, 8; 9;
57, 1; 5; 59, 3; 71, 2; 75, 8; VII. 1,
24; 4, 6; 14, 1; 2⁴; 15, 8; 20, 8; 25,
5; 30, 4; 32, 27; 37, 4; 41, 2; 4; 5;
43, 5; 47, 1; 55, 7; 60, 1; 65, 2; 78,
5; 81, 4; 82, 1; 86, 5; 87, 7; VIII. 3,
2; 6, 33; 12, 23; 14, 6; 17, 3; 19,
16; 35; 21, 1; 4; 6; 7; 11; 22, 11;
24, 8; 25, 12; 26, 9; 22; 27, 7; 20;
32, 7; 33, 1; 40, 6; 7; 43, 12; 23;

44, 27; 45, 17; 46, 1; 25; 47, 18; 48,
9; 14; 51, 5; 6; 53, 7; 54, 8; 61, 14;
62, 12; 64, 6²; 65, 6; 66, 5; 7; 11;
67, 16; 75, 16; 83, 1; 6; 92, 12; 27;
32; IX. 8, 9; 31, 6; 45, 3; 61, 4; 23;
29; 65, 9; 66, 14; 79, 2; 86, 38; 97,
43; 58; 98, 12; X. 2, 2; 4; 4, 4; 12,
8; 14, 6; 18, 9; 26, 4; 27, 9; 31, 1;
36, 9; 37, 8; 38, 2; 3; 39, 1; 41, 1;
42, 6; 10; 53, 8; 57, 1; 6; 72, 1; 84,
4; 87, 22; 89, 17; 94, 1; 101, 5; 120,
5; 126, 2; 127, 4; 128, 1; 136, 3; 160,
5; 169, 4.

अथःशुधा X. 22, 12.

अथः VIII. 48, 1.

अथः II. 10, 4; 33, 6; VI. 36, 5; VIII.
4, 9; IX. 97, 47; X. 106, 5.

अथःशुधा II. 24, 15; V. 54, 13.

अथः III. 3, 7; IX. 9, 1; X. 46, 1; 120, 5.

अथः I. 59, 1; II. 35, 8; VI. 13, 1; 24, 3;
VII. 40, 5; X. 92, 3.

अथःशुधा II. 5, 4; VI. 7, 6; VIII. 13, 6;
17; 19, 33.

अथःशुधा V. 44, 5.

अथः I. 165, 15; 166, 15; 167, 11; 168, 10;
V. 1, 1; X. 134, 6.

अथःशुधा VI. 57, 5.

अथःशुधा X. 124, 3.

अथःशुधा VI. 2, 5.

अथःशुधा VIII. 19, 37.

अथःशुधा VII. 33, 12.

अथः I. 182, 1; III. 3, 4; V. 48, 2.

अथःशुधा IV. 51, 1; VI. 21, 3.

अथःशुधा V. 81, 1.

अथःशुधा VI. 52, 12.

अथः I. 92, 6; 144, 5; 145, 5; 162, 18;
II. 24, 5; IV. 5, 13; 16, 3; VII. 75, 4;
X. 49, 5.

अथःशुधा I. 72, 7; 92, 2; 152, 6; 189, 1;
II. 19, 3; 8; III. 5, 6; VI. 15, 10;

75, 14; VII. 100, 5; X. 44, 7; 46, 8;
 114, 3; 122, 2.
 वयुने III. 29, 3.
 वयुनेषु II. 34, 4; VI. 7, 5; VIII. 66, 8.
 वयं I. 54, 8; 112, 6; IX. 68, 8.
 वय्याश्च II. 3, 6.
 वय्याय II. 13, 12; IV. 19, 6.
 वरः IX. 101, 14.
 वरःऽभिः X. 89, 1.
 वरत् IV. 2, 9; VI. 45, 24.
 वरते VI. 22, 11.
 वरते IV. 42, 6.
 वरत्तया X. 60, 8.
 वरत्ताः IV. 57, 4; X. 101, 5.
 वरत्तायां X. 102, 8.
 वरयः V. 31, 9.
 वरत IV. 6, 6.
 वरत I. 121, 15; 140, 13; II. 24, 5; III.
 32, 9; 16; V. 55, 7.
 वरते IV. 31, 9; VIII. 66, 2; 88, 3.
 वरते IV. 32, 8; V. 2, 10; 73, 5; VIII.
 24, 5; X. 178, 3.
 वरं I. 4, 4; 88, 2; 119, 3; 140, 13; II.
 5, 5; 11, 21; 15, 10; 16, 9; 17, 9;
 18, 9; 19, 9; 20, 9; 39, 2; VI. 64, 5;
 VII. 1, 4; 6, 6; 54, 3; 65, 4; 70, 5;
 IX. 45, 2; 68, 2; 97, 22; X. 25, 11;
 115, 6; 116, 2; 133, 7; 164, 2.
 वरऽश्लिष्य VI. 27, 4; 5.
 वरऽसृत् IV. 40, 5.
 वरस्य VIII. 63, 5.
 वरस्या V. 73, 2.
 वरस्यां VI. 49, 11.
 वरं V. 44, 12.
 वरा X. 85, 8; 9.
 वरांसि I. 190, 2; IV. 21, 8; VI. 62, 1; 2;
 X. 89, 2.
 वराऽश्च I. 83, 2; V. 60, 4.
 वराते I. 65, 3; V. 32, 9.

वरान् X. 32, 1.
 वराय I. 76, 1; 143, 5; VI. 21, 4; 44, 21;
 VII. 59, 2; VIII. 82, 3; 84, 4; X.
 29, 6; 50, 6.
 वराहः IX. 97, 7.
 वराहं I. 61, 7; 114, 5; VIII. 77, 10; X.
 28, 4; 99, 6.
 वराहऽयुः X. 86, 4.
 वराहुं I. 121, 11.
 वराहून् I. 88, 5.
 वराहैः X. 67, 7.
 वरिति वः II. 14, 3; V. 32, 1.
 वरिति वः I. 121, 4.
 वरिमता I. 108, 2.
 वरिम्न् III. 59, 3; IV. 54, 4; VI. 63, 11;
 X. 28, 2; 29, 7.
 वरिमा I. 55, 1.
 वरिमायं VI. 47, 4; VIII. 42, 1.
 वरिवः I. 59, 5; 63, 7; 102, 4; III. 34, 7;
 IV. 21, 10; 24, 2; 6; 50, 9; 55, 1;
 V. 29, 10; VI. 18, 14; 44, 18; 50, 3;
 VII. 27, 5; 47, 4; 48, 4; 62, 6; 98, 3;
 IX. 62, 3; 64, 14; 68, 9; 84, 1; 97, 10;
 X. 42, 11; 52, 5; 116, 3.
 वरिवऽसृत् VIII. 16, 6.
 वरिवऽधातमः IX. 1, 3.
 वरिवऽधा I. 119, 1.
 वरिवऽसिन् IX. 37, 5; 61, 12; 62, 9; 96,
 12; 110, 11; X. 38, 4.
 वरिवऽसिदः VIII. 27, 14; IX. 21, 2.
 वरिवऽसिदं II. 41, 9.
 वरिवऽसिदा I. 175, 5.
 वरिवस्य VIII. 46, 10.
 वरिवस्य IX. 96, 3.
 वरिवस्यन् VI. 20, 11.
 वरिवस्यंतः VII. 56, 17.
 वरिवस्यंहु I. 122, 3; 14; V. 42, 12; VI.
 52, 15.

वर्द्धित्या I. 181, 9.
 वर्द्धित्यातः X. 76, 1.
 वर्द्धित्या IX. 97, 16.
 वर्द्धित्यातस्तस्य VIII. 48, 1.
 वर्द्धित्यातस्तस्य I. 107, 1.
 वर्द्धितः VI. 37, 4.
 वर्द्धितं V. 48, 3; VIII. 25, 13; 97, 10.
 वर्द्धित्या V. 25, 3.
 वर्द्धित्या VI. 41, 2.
 वर्द्धिते VI. 47, 9.
 वर्द्धिते इति IV. 56, 1.
 वर्द्धितं VI. 63, 3.
 वर्द्धितमभिः I. 55, 2; 131, 1²; 159, 2; IX.
 71, 4.
 वर्द्धितः I. 124, 5; II. 12, 2; V. 45, 5; 49,
 5; VI. 69, 5; 75, 18; X. 70, 5; 8;
 100, 8; 108, 10; 11; 113, 5; 152, 5.
 वर्द्धित्यस्य I. 136, 2.
 वर्द्धित्या III. 36, 6.
 वर्द्धित्या I. 164, 31.
 वर्द्धित्या VII. 24, 4.
 वर्द्धित्या I. 151, 6; II. 27, 14; 29, 1; V. 46,
 2; 67, 1; 2; 71, 1-3; VII. 59, 1; 66,
 3; VIII. 19, 35; 47, 1; 69, 11.
 वर्द्धित्या I. 24, 11; 14; 15; 25, 1; 3; 19;
 50, 6; 122, 7; II. 27, 6; 8; 10; 17;
 28, 2; 3; 5-11; 29, 7; IV. 1, 18;
 41, 11; 55, 1; V. 62, 5; 8; 69, 1; 2;
 70, 1; 85, 7²; 8; VII. 64, 5; 66, 9;
 17; 18; 86, 3; 4; 6; 8; 87, 2; 88, 5;
 6; 89, 1; 5; VIII. 18, 21; 27, 7; 15;
 42, 3; 69, 12; 83, 4; X. 51, 4; 6;
 64, 12; 124, 5.
 वर्द्धित्या I. 17, 5; 23, 6; 24, 7; 8; 12; 13;
 25, 10; 13; 26, 4; 36, 4; 40, 5; 41,
 1; 43, 3; 44, 14; 79, 3; 90, 1; 94, 16;
 95, 11; 98, 3; 100, 19; 101, 3; 11;
 102, 11; 103, 8; 105, 15; 19; 106, 7;
 107, 3; 108, 13; 109, 8; 110, 9; 111,
 5; 112, 25; 113, 20; 114, 11; 115, 6;

136, 3; 7; 141, 9; 143, 4; 156, 4;
 161, 14; 162, 1; 163, 4; 186, 2; 3;
 II. 1, 4; 27, 1; 2; 38, 8; 9; III. 4, 2;
 6; 5, 4; 14, 4; 54, 10; IV. 13, 2;
 42, 2; 3; 55, 4; V. 3, 1; 26, 9; 40, 7;
 46, 5; 48, 5; 49, 3; 64, 5; 65, 1; 67,
 5; 68, 2; 72, 3; 85, 2-4; VI. 3, 1;
 24, 5; 49, 1; 51, 10; 62, 9; 75, 18;
 VII. 12, 3; 28, 4; 34, 10; 24; 25; 35,
 6; 38, 4; 39, 7; 40, 2; 4; 49, 3; 4;
 51, 2; 56, 25; 60, 4-6; 8; 62, 3; 6;
 64, 1; 66, 11; 12; 82, 10; 86, 3; 87,
 1; 4-6; 88, 3; 4; 7; VIII. 15, 9; 25,
 2; 13; 26, 11; 27, 6; 17; 31, 13; 67,
 2; 94, 5; IX. 64, 24; 73, 3; 77, 5;
 81, 4; 90, 2; X. 8, 5; 11, 1; 31, 9;
 36, 1; 65, 1; 9; 66, 5; 75, 2; 83, 2;
 84, 7; 92, 4; 6; 93, 4; 98, 1; 99, 10;
 109, 2; 124, 4; 7; 126, 1; 147, 5;
 173, 5.
 वर्द्धित्यातः VII. 60, 9.
 वर्द्धित्याप्रतिष्ठाः X. 66, 2.
 वर्द्धित्या I. 2, 7; 23, 4; 25, 5; 89, 3; 106,
 1; 164, 46; IV. 1, 2; 5; 2, 4; 39, 4;
 41, 8; 9; V. 42, 1; 64, 1; VI. 21, 9;
 50, 1; 51, 3; VII. 39, 5; 65, 1; 66, 7;
 82, 5; 83, 6; 84, 5; 85, 3; 93, 7;
 VIII. 18, 20; 42, 2; IX. 90, 5; 95, 4;
 X. 14, 7; 63, 9; 70, 11; 89, 9.
 वर्द्धित्या VI. 48, 14.
 वर्द्धित्या VI. 51, 1; VII. 66, 1.
 वर्द्धित्यातः V. 65, 5.
 वर्द्धित्या I. 24, 10; 41, 7; 91, 3; 94, 12;
 105, 6; 115, 1; 5; 123, 5; 8; 128, 7;
 136, 2; 152, 4; 184, 3; II. 27, 7; 28,
 1; 4; III. 55, 6; 61, 7; IV. 1, 4; 5;
 4; 33, 9; 42, 1; 55, 7; V. 85, 5; VI.
 47, 28; 70, 1; 74, 4; VII. 44, 3; 61,
 4; 62, 4; 63, 1; 82, 6; 84, 2; 87, 3;
 88, 2; VIII. 19, 4; 25, 17; 41, 4; 7;
 9; 42, 1; 47, 9; IX. 73, 9; 107, 15;

X. 10, 6; 30, 1; 36, 3; 13; 37, 1; 85, 24; 89, 8; 103, 9; 123, 6; 167, 3; 185, 1.

बहुधा IV. 41, 2; 3; 6.

बहुधा IV. 41, 1; 4; V. 62, 3; 6; 64, 6; VI. 68, 5; VII. 61, 1.

बहुधानी V. 46, 8.

बहुधानी I. 22, 12; II. 32, 8.

बहुदाय I. 129, 3; 136, 4-6; 137, 2; IV. 3, 5; 42, 7; V. 5, 11; 66, 1; 68, 1; 85, 1; VI. 68, 9; VII. 60, 1; 62, 2; 85, 1; 88, 1; VIII. 41, 1; IX. 33, 3; 34, 2; 61, 12; 65, 20; 70, 8; 84, 1; 85, 6; 100, 5; 104, 3; 108, 16; X. 12, 8; 65, 5; 6; 8; 85, 17; 113, 5.

बहुदे I. 152, 5; IV. 1, 3; V. 42, 2; 49, 5; 72, 1; VII. 86, 2; 87, 7; VIII. 27, 3; 101, 5; IX. 61, 9; X. 36, 12.

बहुदेन IV. 34, 7; 39, 3; VIII. 35, 1.

बहुद्वयात् X. 97, 16.

बहुता I. 169, 1; II. 20, 2; IV. 55, 1; VI. 25, 7; VII. 21, 8.

बहुती V. 41, 15; VII. 38, 5; 40, 6.

बहुती: III. 62, 3.

बहुतीभि: VII. 34, 22.

बहुतीं I. 22, 10.

बहुयं I. 23, 21; 58, 9; 116, 11; 148, 2; 189, 6; II. 34, 14; IV. 55, 4; V. 49, 4; VII. 30, 4; 32, 7; 53, 2; 88, 6; VIII. 18, 20; 27, 9; 67, 3; 6; 79, 3; X. 27, 13.

बहुये II. 18, 8; VII. 20, 8.

बहुये: IV. 56, 4; VII. 19, 7; X. 61, 17.

बहुयः V. 24, 1.

बहुयं V. 46, 5; VI. 67, 2; VIII. 47, 10; 101, 5.

बहुया VIII. 47, 3.

बरे III. 23, 4; 53, 11; VIII. 97, 10.

बरेण II. 10, 6; VII. 5, 2.

बरेण V. 25, 3.

बरेण: I. 26, 2; 3; 7; 60, 4; 175, 2; II. 7, 6; III. 27, 9; V. 13, 4; 81, 2; VIII. 27, 12; 46, 8; 61, 15; IX. 61, 19; X. 91, 1; 113, 2; 122, 5.

बरेण्यक्तो इति बरेण्यक्तो VIII. 43, 12.

बरेण्यं I. 9, 5; 58, 6; 79, 8; 159, 5; III. 2, 4; 12, 1; 27, 10; 34, 8; 40, 5; 62, 6; 10; V. 8, 1; 35, 3; 39, 2; VI. 16, 33; VIII. 1, 19; 15, 7; 27, 1; 102, 18; IX. 65, 29; X. 35, 7.

बरेण्यस्य V. 22, 3.

बरेणे इति VIII. 73, 8.

बरेभि: X. 32, 1.

बरेभ्यं X. 85, 15; 23.

बरेभ्यः X. 78, 4.

बरेभ्याम् X. 27, 11.

बरो इति VIII. 23, 28; 24, 28; 26, 2.

बर्के I. 63, 7.

बर्के VI. 26, 3; VIII. 75, 12.

बर्के I. 183, 4; VI. 59, 7.

बर्किति बर्के X. 8, 9.

बर्कै: III. 8, 3; 22, 2; 24, 1; IX. 66, 21; X. 128, 1; 159, 5.

बर्कसा I. 23, 23; 24; X. 85, 39; 112, 3.

बर्कसे IX. 65, 18; X. 18, 9.

बर्किन: II. 14, 6; IV. 30, 15; VII. 99, 5.

बर्किनं VI. 47, 21.

बर्किति VIII. 1, 27.

बर्कै: IX. 71, 8.

बर्कौ I. 73, 7; 92, 10; 96, 5; 104, 2; 113, 2; II. 3, 5; 4, 5; 5, 5; 12, 4; 34, 13; III. 34, 5; 9; IX. 65, 8; 71, 2; 97, 15; 104, 4; 105, 4; X. 124, 7.

बर्कौ II. 1, 12.

बर्कौ IV. 5, 13.

बर्कै: X. 3, 3.

बर्कौ I. 179, 6.

बर्कौ I. 165, 14.

वर्तनी I. 89, 2; VI. 41, 2; X. 19, 5; 89, 12.
 वर्तने I. 183, 3; IV. 43, 5; VIII. 5, 34.
 वर्तने I. 183, 2; IV. 36, 1; V. 62, 4; 77, 3;
 X. 37, 3; 107, 11.
 वर्तन्य X. 19, 1.
 वर्तनयः X. 5, 4.
 वर्तनिः I. 140, 9; X. 144, 4.
 वर्तनिः VII. 69, 3.
 वर्तनिं I. 25, 9; III. 7, 2; IV. 45, 3; V.
 61, 9; VII. 18, 16; VIII. 63, 8; X.
 65, 6; 172, 1; 4.
 वर्तनी I. 53, 8.
 वर्तनीः IV. 19, 2.
 वर्तनीं X. 19, 3; 94, 14.
 वर्तने V. 53, 7; X. 117, 5.
 वर्तने X. 34, 9.
 वर्त VI. 62, 11.
 वर्तमानः I. 35, 2.
 वर्तमानं IV. 28, 2; V. 30, 8; X. 27, 19.
 वर्तमानाः V. 40, 6.
 वर्तय X. 156, 3.
 वर्तय II. 23, 7; IV. 32, 15; VII. 104, 19;
 X. 19, 2; 6; 8²; 174, 1.
 वर्तयः I. 121, 9.
 वर्तयत् X. 95, 12.
 वर्तयत II. 34, 9.
 वर्तयतं VII. 104, 4.
 वर्तयति X. 172, 4.
 वर्तयते X. 95, 13.
 वर्तयप I. 39, 3.
 वर्तयथै V. 43, 2.
 वर्तयन् V. 48, 3.
 वर्तयति VII. 79, 2; X. 114, 6.
 वर्तयतु VII. 48, 1; 71, 3.
 वर्तयति V. 37, 3.
 वर्तयति III. 37, 1; VIII. 68, 1; X. 58, 1.
 वर्तने II. 25, 3; III. 33, 4; VIII. 45, 29.
 वर्तन X. 95, 17.

वर्तनी I. 40, 8; IV. 20, 7; V. 29, 14; VIII.
 14, 4.
 वर्ति VIII. 6, 38.
 वर्तिः I. 34, 4; 92, 16; 116, 18; 117, 2;
 119, 4; 183, 3; 184, 5; II. 41, 7; V.
 75, 7; VI. 62, 3; 10; 63, 2; VII. 40,
 5; 67, 10; 69, 5; VIII. 9, 11; 18; 22,
 17; 26, 14; 15; 35, 7; 87, 3; X. 39,
 13; 122, 6.
 वर्तिका I. 117, 16.
 वर्तिकां I. 112, 8; 116, 14; 118, 8; X.
 39, 13.
 वर्त X. 101, 9.
 वर्तते इति I. 185, 1; VI. 9, 1.
 वर्तमानि I. 85, 3.
 वर्ध VI. 38, 4; VII. 95, 6; VIII. 75, 13;
 IX. 29, 3; 61, 15.
 वर्धे V. 56, 2; VI. 18, 1; VIII. 60, 12; IX.
 61, 23.
 वर्धेः I. 71, 6.
 वर्धेत् V. 62, 5; X. 61, 26.
 वर्धेत् VI. 38, 3; VII. 68, 9.
 वर्धेत X. 22, 14.
 वर्धेत II. 2, 1; X. 25, 10.
 वर्धेतः I. 51, 9.
 वर्धेतं IV. 50, 11.
 वर्धेतां III. 1, 2.
 वर्धेतां I. 164, 27; VI. 24, 7; 37, 5.
 वर्धेति VIII. 15, 8.
 वर्धेत् IV. 53, 7.
 वर्धेत् V. 36, 5.
 वर्धेति II. 13, 1; IX. 75, 1.
 वर्धेते I. 95, 5; II. 25, 2; 35, 11; VII. 101,
 3; IX. 17, 4; X. 94, 9.
 वर्धेत् VI. 51, 11.
 वर्धेतः III. 32, 12; VII. 101, 2; IX. 97,
 39; X. 91, 12.
 वर्धेन I. 10, 5; 80, 1; 114, 6; 140, 3; II.
 12, 14; 13, 6; VI. 23, 5; VIII. 1, 3;
 92, 5; 103, 1; X. 49, 1; 69, 2.
 6 L

वर्धना I. 52, 7; V. 73, 10; VII. 22, 7;
VIII. 62, 4.
वर्धना VIII. 8, 5.
वर्धनानि II. 39, 8; VI. 23, 6.
वर्धनी X. 4, 7.
वर्धनेभिः III. 36, 1.
वर्धित V. 19, 3.
वर्धितः IX. 8, 1; 63, 5; X. 20, 8.
वर्धितां V. 41, 14.
वर्धितां V. 41, 14.
वर्धिति I. 65, 2; III. 5, 8; VIII. 2, 29; 98,
8; IX. 31, 3; X. 43, 7.
वर्धिति I. 155, 3; V. 13, 5; 22, 4; 39, 5;
VI. 1, 5; VII. 12, 3; VIII. 6, 31; 16,
9; 62, 1; IX. 46, 3; X. 43, 3.
वर्धितु III. 52, 8; VII. 99, 7.
वर्धितु I. 5, 8; III. 10, 6; VIII. 3, 3; 8, 22;
13, 16; 18; 44, 19; 22; IX. 61, 14.
वर्धिते I. 140, 7.
वर्धमानः III. 8, 5; VI. 9, 4; X. 142, 6;
161, 4.
वर्धमानं I. 1, 8; II. 3, 4; III. 30, 8.
वर्धमानाः III. 38, 2.
वर्धय VI. 10, 7; 49, 10; IX. 97, 36.
वर्धय I. 10, 4; 103, 3; 125, 3; 190, 1;
III. 29, 10; V. 10, 3; VIII. 6, 32; 97,
1; IX. 40, 5; X. 141, 6.
वर्धयन् X. 25, 10.
वर्धयन्तं I. 118, 2; V. 62, 3.
वर्धयन् III. 62, 15; VI. 28, 2; VIII. 19,
33; 36, 7; 37, 7; IX. 51, 4.
वर्धयन्तः II. 11, 4; 8; 13; X. 67, 9; 10.
वर्धयन्तं X. 49, 6.
वर्धयन्ति I. 54, 8; II. 11, 1; 27, 12; V. 11,
5; VI. 44, 5; VII. 57, 7; 77, 6; X.
20, 3; 28, 6; 120, 9.
वर्धयन्ति VIII. 100, 4.
वर्धयन्ती VI. 61, 12; VII. 99, 6; X. 4, 3.
वर्धयन्ती इति X. 5, 3.

वर्धयन्तीः I. 71, 3; VI. 34, 3.
वर्धयन्तु II. 11, 11.
वर्धयमानः I. 125, 1.
वर्धयस्व X. 59, 5.
वर्धयानः I. 91, 11.
वर्धयामसि I. 36, 11; VI. 16, 11.
वर्धसे V. 44, 1.
वर्धसे II. 1, 11; III. 44, 2.
वर्धस्व III. 36, 3; V. 44, 5; VIII. 13, 25;
44, 2.
वर्धस्व VII. 8, 5; VIII. 1, 18; 6, 12; 74,
8; X. 98, 10; 104, 2.
वर्धीः X. 50, 5.
वर्धीन् V. 41, 9; VI. 38, 4.
वर्धीन् I. 70, 4; VI. 17, 11; 38, 4; VIII.
7, 19.
वर्धीन् X. 44, 2.
वर्धीय X. 12, 4.
वर्धसे VI. 16, 16.
वर्धिता IX. 97, 39.
वर्धिते इति V. 68, 4.
वर्धितां III. 53, 1.
वर्धेः I. 140, 5; 7; III. 58, 9; IV. 16, 14;
VI. 3, 4; VII. 68, 6; 100, 6.
वर्धेऽनीतिः III. 34, 3.
वर्धेतः I. 141, 3; V. 48, 4; VIII. 46, 16;
X. 100, 7.
वर्धेता I. 39, 1; X. 3, 2; 99, 3; 11.
वर्धेति I. 117, 9; VI. 44, 14; IX. 97, 47.
वर्धे I. 114, 5; VI. 75, 8; 19; VII. 31, 6;
IX. 67, 14; 98, 2; X. 16, 7; 101, 8;
107, 7.
वर्धेऽङ्ग I. 31, 15; 140, 10.
वर्धेताः VI. 75, 1.
वर्धेता VI. 75, 18.
वर्धेताऽङ्गः X. 78, 3.
वर्धेऽङ्गु VIII. 47, 8.
वर्धिताः VI. 27, 6.
वर्नी VI. 75, 1.

वर्णिकृत् IX. 108, 6.
 वर्णिति I. 164, 11.
 वर्णितति VI. 46, 14.
 वर्णितानाः X. 34, 1.
 वर्णयः VIII. 5, 21.
 वर्णयन्निर्निजः III. 26, 5; V. 57, 4.
 वर्णयति V. 84, 3.
 वर्णय V. 58, 7; 83, 10.
 वर्णयति V. 63, 6.
 वर्णयय V. 55, 5.
 वर्णययः V. 63, 3.
 वर्णयन् IX. 96, 3.
 वर्णयः I. 37, 6.
 वर्णयःस्यतौ VIII. 101, 2.
 वर्णयः I. 8, 1; III. 13, 7; 26, 8; 56, 2; IV. 31, 15; V. 67, 1; VIII. 46, 24.
 वर्णयया I. 88, 1.
 वर्णयस्य III. 16, 3.
 वर्णयः IV. 22, 9.
 वर्णयानि VIII. 77, 9.
 वर्णयः VI. 47, 9.
 वर्णयय V. 7, 1.
 वर्णये VI. 45, 31; IX. 31, 5.
 वर्णयेभिः X. 3, 5.
 वर्णयेः IX. 67, 26.
 वर्णयः VI. 44, 9.
 वर्णयः X. 125, 7.
 वर्णयः III. 5, 9; 8, 3; IV. 54, 4; X. 28, 2; 70, 1.
 वर्णयः VI. 47, 4; VIII. 32, 3; X. 63, 4.
 वर्णय V. 83, 3.
 वर्णयस्यः X. 91, 5.
 वर्णयः X. 98, 5.
 वर्णयन् V. 83, 3.
 वर्णयः III. 53, 17.
 वर्णयः III. 30, 10; VIII. 24, 30; X. 68, 10.
 वर्णयः I. 62, 4; II. 11, 20; 14, 3; 15, 8; 24, 3; III. 34, 10; IV. 50, 5; VI. 18,

5; VIII. 14, 7; 8; X. 62, 2; 67, 6; 138, 1.
 वर्णयः III. 45, 2.
 वर्णयः I. 11, 5; 52, 5; II. 12, 3; VI. 39, 2; X. 68, 5; 6; 9.
 वर्णय VIII. 73, 8; X. 62, 4.
 वर्णययति IV. 50, 7.
 वर्णययति VI. 62, 5; 63, 1; VII. 68, 4.
 वर्णयः III. 7, 6; IV. 7, 11; X. 115, 1.
 वर्णययतुः VIII. 12, 25.
 वर्णयः VIII. 45, 6.
 वर्णययः II. 24, 11; VIII. 12, 4-6.
 वर्णययः I. 81, 5; 102, 8; II. 22, 3; III. 9, 3; VIII. 13, 7; 88, 5.
 वर्णयये II. 34, 4.
 वर्णययः I. 64, 3; VIII. 12, 7.
 वर्णयये IV. 16, 5; 23, 1; VII. 100, 6; VIII. 93, 9.
 वर्णयये I. 61, 9; 146, 2; III. 5, 8; VII. 8, 2.
 वर्णयः IV. 11, 2.
 वर्णयः VIII. 13, 33; 66, 5.
 वर्णयः VI. 51, 12; 63, 3.
 वर्णययः V. 25, 9.
 वर्णयये III. 54, 4.
 वर्णयः X. 65, 15.
 वर्णययः V. 31, 13.
 वर्णयः VII. 37, 5.
 वर्णययः X. 61, 4.
 वर्णययः X. 27, 9.
 वर्णययः I. 134, 6.
 वर्णयः VI. 63, 1; X. 93, 13.
 वर्णयः I. 165, 2; V. 62, 2.
 वर्णयतुः VIII. 97, 13.
 वर्णयतुः IV. 24, 1; 44, 3.
 वर्णयति VIII. 103, 11.
 वर्णयति VIII. 88, 4; X. 64, 1.
 वर्णयः III. 43, 7.

ववर्ध I. 91, 22.
 ववर्ध V. 2, 2.
 ववर्ध III. 1, 11; X. 8, 1.
 ववर्ह II. 23, 13.
 ववर्धुषः I. 173, 5.
 ववर्सानस्य I. 51, 3.
 ववर्साना I. 46, 13.
 ववर्सानाः VI. 11, 6.
 ववर्साने इति X. 5, 4.
 ववर्से VIII. 4, 8.
 ववर्ष I. 67, 4.
 ववर्षा IV. 4, 8; VIII. 4, 14.
 ववर्षाः VIII. 1, 8; 16.
 ववर्षा VI. 23, 5; X. 74, 6.
 ववर्षा I. 32, 11.
 ववर्षाश्रे II. 2, 2.
 ववर्षा VI. 62, 10.
 ववर्षुः I. 33, 5.
 ववर्षे VII. 39, 2.
 ववर्ष्युः VIII. 79, 5.
 ववर्षत् VI. 17, 10.
 ववर्षीत VII. 68, 4.
 ववर्षीमहि I. 138, 4.
 ववर्षीय I. 180, 5; 186, 10; VII. 93, 6.
 ववर्षुः I. 105, 10; IV. 30, 2; VIII. 46, 23.
 ववर्षे I. 164, 14; 166, 9; 191, 15; VIII. 103, 2; X. 33, 9.
 ववर्षन् V. 61, 16.
 ववर्षाः I. 173, 13; VI. 11, 1; 50, 9; VII. 42, 3; X. 73, 3.
 ववर्षात् I. 107, 1; VI. 17, 13; 38, 2; X. 89, 2.
 ववर्षा VIII. 7, 33.
 ववर्षा I. 52, 1; 152, 7; 168, 1; III. 32, 13; V. 49, 1; VII. 36, 4; 84, 1; X. 10, 1.
 ववर्षाम् VII. 27, 5.

ववर्षुः I. 135, 5; X. 26, 8; 27, 6.
 ववर्षत् II. 16, 8; III. 32, 5; 61, 3; IV. 1, 2; 3; 31, 4; VI. 19, 3; X. 83, 6; 98, 2.
 ववर्ष्युः VII. 97, 8.
 ववर्षते X. 64, 4.
 ववर्ष्ये I. 61, 3; 122, 2; VI. 67, 1; X. 99, 1.
 ववर्षत V. 52, 7; VI. 66, 2; 68, 4.
 ववर्षत X. 93, 12.
 ववर्षतः IV. 2, 17.
 ववर्षस VI. 17, 3.
 ववर्षस I. 31, 18; VII. 19, 11; X. 116, 6.
 ववर्षाति I. 33, 1.
 ववर्षाते इति VII. 7, 5; VIII. 12, 28.
 ववर्षाते इति X. 5, 4.
 ववर्षानः I. 131, 7; II. 11, 2; 4; 20; 19, 1; III. 34, 1; 45, 5; IV. 21, 1; V. 2, 12; 3, 10; 12; 8, 7; 27, 2; VII. 5, 2; VIII. 6, 40; 53, 2; 76, 3; X. 14, 3; 54, 2; 79, 7; 81, 6; 116, 6; 120, 2.
 ववर्षानं I. 173, 1; III. 47, 5; 51, 1; IV. 3, 14; V. 32, 6; VI. 22, 6; 38, 5; VII. 1, 12; 104, 4; IX. 85, 10.
 ववर्षानस्य VIII. 14, 6.
 ववर्षाना I. 93, 6; 117, 11; VI. 69, 6; VIII. 5, 11.
 ववर्षानाः VIII. 96, 8; X. 78, 8.
 ववर्षानान् V. 42, 9.
 ववर्षानाय IX. 42, 3.
 ववर्षानो V. 69, 1; VIII. 87, 4.
 ववर्षीयाः I. 130, 10.
 ववर्ष्युः II. 20, 4; VIII. 22, 12; 95, 6; IX. 9, 4; X. 14, 3; 66, 1.
 ववर्षुः II. 8, 5; 34, 13; V. 14, 6; 55, 3; 59, 5; 6; 60, 5; VI. 34, 4; VII. 60, 5; VIII. 6, 21; 35; 43; 12, 20; 62, 10; IX. 106, 8; X. 73, 2; 77, 2; 122, 7.

वृद्धे I. 167, 8; III. 1, 8; 32, 13; VI. 19, 2; 44, 13; VII. 5, 1; X. 23, 5; 30, 4.

वृद्धे I. 37, 5; 52, 2; 7; 81, 1; 4; 140, 2; 141, 5; II. 22, 2; III. 5, 2; 36, 1; 5; 40, 7; VI. 19, 1; 30, 1; VII. 95, 3; VIII. 3, 8; 6, 1; 12, 8; 9; 11; 44, 12; 62, 2; IX. 89, 2; 97, 40; X. 29, 7; 61, 21.

वृद्धेन्य VIII. 24, 18.

वृद्धं VIII. 20, 18.

वृद्धासं VIII. 95, 7; 98, 8.

वृद्धहे VI. 4, 7; VIII. 21, 2.

वृद्धहे I. 187, 2; III. 9, 1; VIII. 19, 3.

वृद्धस्य VIII. 61, 7.

वृद्धाणाः VI. 26, 1.

वृद्धे IX. 88, 1.

वृद्धे I. 61, 15.

वृद्धे I. 36, 17; V. 74, 7.

वृद्धः I. 52, 3.

वृद्धं V. 32, 8.

वृद्धयामहे VIII. 40, 2.

वृद्धानं III. 1, 6.

वृद्धान् VII. 104, 17.

वृद्धासः I. 168, 2.

वृद्धिः V. 19, 1; X. 4, 4.

वृद्धिणा I. 54, 10.

वृद्धिं I. 46, 9; 116, 10; 164, 7; 29; V. 74, 5; IX. 69, 9; 71, 2; X. 5, 5.

वृद्धिश्चासं II. 14, 2; III. 32, 6; IV. 16, 7; VI. 20, 2; IX. 61, 22.

वृद्धः VII. 90, 4.

वृद्धिरिति वृद्धः IV. 1, 15; 16, 6.

वृद्धे IV. 1, 13; V. 31, 3; VII. 104, 3; X. 8, 7.

वृद्धे I. 62, 7; III. 38, 8.

वृद्धे IV. 42, 1; V. 19, 1.

वृद्धः I. 91, 6; 129, 1; VIII. 46, 21; 61, 4; 93, 10.

वृद्धं VIII. 66, 4.

वृद्धनीः X. 16, 2.

वृद्धति VIII. 20, 17; 28, 4.

वृद्धं I. 112, 10; 116, 21; VIII. 8, 20; 46, 33; 50, 9; X. 40, 7; 66, 9; 84, 3; 171, 4.

वृद्धस्य VI. 24, 5.

वृद्धा II. 24, 13.

वृद्धाश्चक्राय VIII. 43, 11.

वृद्धाः VI. 16, 47; X. 91, 14.

वृद्धान् I. 82, 3; 181, 5; VIII. 4, 10; X. 91, 7; 142, 7.

वृद्धानां III. 60, 4.

वृद्धाभिः II. 7, 5.

वृद्धाम I. 165, 7.

वृद्धासः VI. 63, 9.

वृद्धिनीं X. 85, 26.

वृद्धी I. 101, 4; III. 23, 3; IV. 53, 6; VIII. 13, 9; 67, 8; X. 84, 3; 103, 3; 152, 2; 190, 2.

वृद्धे VIII. 93, 4; IX. 86, 28.

वृद्धेः VIII. 81, 9.

वृद्धिः II. 31, 7; 33, 13; III. 31, 14; V. 46, 1; VIII. 1, 16; IX. 96, 4.

वृद्धं VII. 99, 7; X. 115, 9².

वृद्धंस्कृतं I. 162, 15; II. 36, 1; X. 17, 12.

वृद्धंस्कृतस्य I. 120, 4.

वृद्धंस्कृताः VIII. 28, 2.

वृद्धंस्कृति I. 14, 8.

वृद्धंस्कृतिं I. 31, 5; VII. 14, 3; 15, 6.

वृद्धयः V. 79, 5.

वृद्धि I. 33, 3; II. 24, 8; IV. 22, 1; V. 85, 4; VI. 11, 3; VIII. 45, 6; X. 95, 4.

वृद्धि I. 127, 1; II. 14, 1; 25, 3; 37, 1; IV. 1, 8; 25, 2; V. 34, 5; VI. 61, 7; X. 10, 2; 12; 42, 4.

वृद्ध I. 3, 10.

वृद्धः VII. 8, 3.

वसत V. 52, 9; 63, 6; 85, 4.
 वसतः VI. 38, 2; VIII. 29, 8.
 वसति II. 10, 3.
 वसतिः VI. 3, 3; X. 97, 5.
 वसतिं I. 33, 2; V. 2, 6; X. 127, 4.
 वसतीः I. 25, 4.
 वसते X. 88, 19.
 वसते X. 63, 4; 136, 2.
 वसतेः I. 124, 12.
 वसती I. 31, 15.
 वसतोऽङ्ग IX. 62, 15.
 वसत्या I. 66, 5.
 वसन् X. 146, 4.
 वसना I. 95, 7.
 वसतः X. 90, 6.
 वसतान् X. 161, 4.
 वसही I. 122, 3.
 वसवः III. 8, 8; V. 41, 9; VI. 50, 4; 15;
 VII. 1, 2; 5, 6; 11, 4; 38, 3; 39, 3;
 48, 4; 56, 20; VIII. 54, 3; IX. 67,
 27; X. 66, 12; 128, 9; 142, 6.
 वसवः I. 106, 1-6; 163, 2; II. 3, 4; 27,
 11; 29, 3; 34, 9; III. 39, 8; 57, 2;
 IV. 12, 6; 55, 1; V. 41, 18; 55, 8; VI.
 51, 5; 7; 62, 8; VII. 52, 1; 2; 56,
 17; 59, 8; VIII. 18, 15; 17; 27, 2; 9;
 20; X. 37, 12; 77, 6; 100, 7; 9.
 वसवान् X. 22, 15.
 वसवानः I. 174, 1.
 वसवानः V. 33, 6.
 वसवानं VIII. 99, 8.
 वसवानाः I. 90, 2.
 वसवे V. 3, 12; IX. 81, 3; X. 91, 12.
 वसव्यं II. 9, 5; 13, 13; 14, 12; X. 74, 3.
 वसव्यस्य IV. 55, 8; VI. 60, 1.
 वसव्या VII. 37, 3.
 वसव्ये VII. 56, 21.
 वसव्यैः VI. 1, 3; 13, 4; 60, 14.

वसाये इति I. 152, 1.
 वसानः I. 135, 2²; 164, 31; II. 10, 1; 30,
 3; 35, 9; III. 1, 5; 38, 4; IV. 5, 15;
 18, 5; V. 43, 13; 48, 5; VI. 29, 3;
 IX. 7, 4; 42, 1; 78, 1; 80, 3; 82, 2;
 83, 5; 86, 14; 40; 90, 2; 96, 13; 97,
 2; 12; 47; 107, 4; 18; X. 1, 6; 16,
 5; 53, 3.
 वसानं I. 152, 4; IX. 16, 2; 109, 21.
 वसाना I. 122, 2; 124, 3; III. 39, 2.
 वसानाः I. 164, 7; 47; III. 8, 9; 38, 7;
 VII. 97, 6; IX. 94, 4; X. 5, 2.
 वसां V. 2, 6.
 वसायते IX. 14, 3.
 वसायां X. 73, 4.
 वसिष्ठ II. 36, 1; IX. 2, 3.
 वसिष्ठ VII. 1, 8.
 वसिष्ठ VII. 23, 1; 33, 10; 11; 88, 1; 96, 1.
 वसिष्ठः II. 9, 1; VII. 9, 6; 18, 4; 21; 22,
 3; 26, 5; 33, 6; 12; 14; 42, 6; 59,
 3; 73, 3; 95, 6; X. 65, 15; 95, 17;
 150, 5; 181, 1.
 वसिष्ठं I. 112, 9; VII. 33, 13; 70, 6; 86,
 5; 88, 4.
 वसिष्ठऽवत् VII. 96, 3.
 वसिष्ठस्य VII. 33, 5.
 वसिष्ठाः VII. 7, 7; 12, 3; 33, 1; 7; 9; 37,
 4; 76, 6; 77, 6; 80, 1; 90, 7; X. 15,
 8; 122, 8.
 वसिष्ठाः VII. 33, 3; 4; 8.
 वसिष्ठान् VII. 33, 2.
 वसिष्ठस्तः VII. 23, 6; X. 66, 14.
 वसिष्ठैः VII. 39, 7; 76, 7.
 वसिष्ठ्व I. 26, 1.
 वसिष्ठ्व VIII. 70, 10.
 वसीमहि IX. 72, 8.
 वसु I. 10, 6; 31, 9; 40, 4; 41, 6; 46, 9;
 47, 3; 6; 9; 51, 3; 4; 53, 3; 55, 8;
 81, 2; 6; 7; 84, 7; 176, 3; II. 5, 1;
 13, 11; 22, 3; 23, 9; III. 2, 11; 13,

4; 7; 45, 4; 62, 3; IV. 8, 3; 31, 2; 8; V. 17, 4; 34, 7; 57, 3; VI. 1, 13; 16, 33; 23, 3; 47, 22; 48, 15²; 51, 16; 53, 2; 54, 4; 59, 9; VII. 12, 3; 18, 1; 20, 2; 32, 15; 16; 21; 25; 59, 6; 94, 9; VIII. 2, 35; 4, 16; 6, 41; 17, 10; 21, 17; 23, 3; 32, 8; 40, 4; 6; 43, 33; 44, 15; 45, 40; 46, 15; 50, 1; 53, 4; 66, 4; 6; 88, 3; 100, 6; 101, 6; 103, 6; 11; IX. 19, 1; 22, 7; 36, 5; 57, 4; 64, 6; 81, 3; 90, 1; 98, 4; 111, 2; X. 23, 2; 36, 11; 45, 11; 48, 5; 49, 1; 55, 6; 62, 2; 66, 14; 77, 1; 85, 29; 86, 3; 95, 4; 133, 3; 138, 4; 151, 4.

वसुः I. 43, 5; 60, 4; 79, 5; 94, 13; 110, 7; 128, 6; 143, 6; IV. 40, 5; V. 6, 1; 2; 24, 2; 25, 1; 51, 13; VI. 24, 2; 44, 15; 45, 23; VIII. 19, 37; 24, 3; 44, 24; 103, 12; X. 22, 15; 32, 8; 45, 5; 91, 3; 115, 7.

वसुःशुचं VIII. 99, 8.

वसुता VI. 1, 13.

वसुतातिः I. 122, 12.

वसुतातिं I. 122, 5.

वसुत्तये VIII. 61, 7; IX. 44, 6.

वसुत्तनं VII. 81, 6; VIII. 13, 12.

वसुत्तना VIII. 50, 6.

वसुत्तनाय VIII. 1, 6.

वसुत्ता X. 61, 12.

वसुदा VIII. 99, 4.

वसुदावन् II. 6, 4.

वसुदावा II. 27, 12.

वसुदेयाव I. 54, 9; II. 35, 7; VI. 39, 5.

वसुधिः I. 128, 8; IV. 8, 2; VII. 90, 3.

वसुधिति इति वसुधिति I. 181, 1; III. 31, 17; IV. 48, 3.

वसुनः I. 53, 2; 109, 5; 149, 1; II. 16, 7; VI. 19, 5; 71, 2; VII. 37, 3; VIII. 1, 31; IX. 72, 8; X. 48, 1; 50, 7.

वसुना I. 83, 1; 125, 2; III. 55, 20; IV. 20, 6; VI. 3, 7; VII. 37, 3; X. 42, 2.

वसुःपतिः IV. 17, 6; VI. 52, 5; VII. 45, 3; VIII. 44, 24.

वसुःपतिं I. 9, 9; III. 36, 9; V. 4, 1; VIII. 52, 6; 61, 10.

वसुःपते II. 6, 4.

वसुःपते I. 170, 5; II. 1, 11; III. 30, 19; X. 47, 1; 112, 10.

वसुःपत्नी I. 164, 27.

वसुभिः I. 58, 3; 110, 7; 143, 1; 6; II. 31, 1; III. 19, 2; 49, 4; V. 3, 8; 51, 10; VII. 5, 9; 10, 4; 35, 6; 44, 4; 47, 2; 76, 2; 5; 90, 6; VIII. 35, 1; IX. 93, 3; X. 3, 2; 66, 3; 79, 7; 98, 1; 108, 7; 110, 3; 125, 1; 150, 1.

वसुभ्यः V. 49, 5; X. 87, 9.

वसु I. 44, 3; 127, 1; VIII. 71, 13; X. 122, 1.

वसुःमत् IX. 69, 8; 86, 38.

वसुःमता I. 118, 10; 125, 3; IV. 4, 10; VII. 67, 3.

वसुमती इति वसुमती III. 30, 11.

वसुमन्तं I. 159, 5; II. 24, 2; IV. 34, 10; VI. 68, 6; VII. 71, 3; 84, 4; X. 11, 8.

वसुमान् VII. 71, 4.

वसुःयन्तः I. 130, 6; IV. 16, 15.

वसुःयवः I. 49, 4; 62, 11; 128, 8²; II. 11, 1; III. 26, 1; V. 3, 6; 25, 9; VII. 32, 2; VIII. 52, 6; 61, 10; IX. 112, 3; X. 25, 2; 47, 1; 91, 12.

वसुःया I. 97, 2; 165, 1.

वसुःयात् VIII. 8, 16.

वसुःयुः I. 51, 14; 186, 11; II. 32, 1; V. 29, 15; VI. 51, 12; VII. 1, 6; 34, 21; 67, 4.

वसुःयुं IV. 44, 1; VII. 67, 5.

वसुःरुचः IX. 110, 6.

वसुःशोधः VIII. 34, 16.

वसुधनि VII. 1, 23.

वसुधसु X. 76, 8.

वसुधवाहनं V. 75, 1.

वसुधवि I. 18, 2; 91, 12; 164, 49; IX. 86, 39; 96, 10.

वसुधविस्तमं I. 45, 7; VI. 16, 41.

वसुधविदः VIII. 60, 12; IX. 101, 11.

वसुधविदं VII. 41, 6; VIII. 23, 16; 61, 5; IX. 104, 4; X. 42, 3.

वसुधविदा I. 46, 2.

वसुधअवाः V. 24, 2.

वसु इति I. 158, 1; 2.

वसु इति I. 120, 7.

वसुन् I. 45, 1; III. 20, 5; X. 66, 4.

वसुनां I. 7, 9; 58, 7; 76, 4; 94, 13; 96, 6; 123, 4; 127, 7; 128, 5; 164, 27; 170, 5; II. 11, 1; III. 30, 19; 36, 9; IV. 17, 6; V. 4, 1; 36, 1; VI. 47, 6; 52, 5; VII. 7, 7; 16, 2; 24, 5; 25, 2; 32, 5; 43, 4; 75, 5; VIII. 31, 14; 39, 4; 46, 16; 51, 5; 68, 6; 71, 8; 101, 15; IX. 58, 2; 93, 4; 108, 13; X. 47, 1; 48, 11; 50, 7; 74, 1; 91, 3; 125, 3.

वसुनि I. 15, 8; 42, 10; 59, 3; 67, 4; 84, 20; 123, 6; 134, 4; II. 30, 10; 32, 5; III. 51, 5; 55, 20; 56, 6; IV. 24, 1; 33, 11; V. 42, 3; 61, 16; VI. 1, 13; 5, 2; 3; 7, 3; 16, 48; 30, 1; 31, 4; 45, 8; 20; 73, 3; VII. 6, 7; 11, 3; 24, 1; 27, 3; 34, 22; 45, 3; 77, 4; 79, 3; 84, 4; 103, 10; VIII. 12, 21; 78, 8; 99, 3; IX. 7, 9; 14, 8; 15, 6; 18, 4; 29, 4; 62, 11; 63, 30; 64, 18; 65, 2; 69, 10; 88, 2; 97, 51-53; 100, 2; 3; 108, 11; X. 6, 6; 21, 6; 44, 5; 46, 1; 54, 5; 69, 6; 83, 3; 111, 10; 180, 1; 191, 1.

वसो इति II. 7, 1; III. 15, 3; 57, 6; VI. 2, 1; 16, 24; 48, 9; VIII. 19, 12; 33, 2; IX. 98, 5; X. 7, 2.

वसो इति I. 10, 4; 30, 10; 31, 3; 45, 9;

84, 20; 129, 11²; II. 13, 13; 14, 12; 37, 6; III. 18, 2; 21, 5; 41, 7; 51, 6; IV. 32, 14; V. 3, 10; VI. 1, 12; 16, 18; 46, 6; VII. 31, 3; 4; VIII. 1, 6; 29, 2, 1; 4, 17; 19, 26; 28; 29; 21, 8; 23, 28; 24, 7; 26, 20; 44, 30; 46, 9; 50, 3; 4; 9; 51, 6; 52, 8; 60, 4; 9; 66, 12; 70, 9; 71, 9; 78, 3; 98, 11; 103, 4; 13; X. 8, 4; 38, 2; 93, 11; 105, 1.

वसोः I. 9, 9; 22, 7; III. 51, 3; IV. 5, 15; VI. 55, 3; VIII. 24, 8; 81, 6; 88, 1; X. 61, 12.

वसो I. 81, 3²; IV. 17, 13; VIII. 13, 22.

वसु I. 25, 13.

वसुवे I. 48, 2.

वसुता III. 49, 4.

वसुतां VI. 75, 18.

वसुः VIII. 71, 15.

वसुपु VIII. 19, 31.

वसु IV. 25, 2; V. 49, 3; VII. 69, 5; VIII. 46, 26.

वसु III. 55, 14; VI. 3, 6; 4, 3; 75, 11; X. 75, 8; 114, 3.

वसुतोः I. 79, 6; 104, 1; 116, 21; 177, 5; 179, 1; II. 39, 3; IV. 16, 4; 45, 5; V. 32, 11; VI. 4, 2; 5, 2; 39, 3; VII. 1, 6; 10, 2; VIII. 25, 21; X. 40, 2; 4; 110, 4; 189, 3.

वसुतोः वसुतोः X. 40, 1; 3.

वसुदः V. 42, 8.

वसुमथि IV. 38, 5.

वसुता I. 134, 4; V. 47, 6; VI. 47, 23; IX. 96, 1; 97, 2; 50; X. 106, 1.

वसुताश्च V. 29, 15; VIII. 1, 17.

वसुताणि I. 26, 1; 152, 1; III. 39, 2; IX. 8, 6; X. 1, 6.

वसुताश्च I. 140, 1.

वसुतोः II. 14, 3.

वर्ण IV. 24, 9.
 वर्णवर्णता VI. 47, 21.
 वर्णस्य X. 34, 3.
 वर्ण IV. 13, 4.
 वर्णनः II. 31, 1.
 वर्णः I. 31, 18; 109, 1; 141, 12; II. 1, 16; 2, 13; 9, 2; 39, 5; IV. 21, 4; V. 31, 2; 55, 10; VI. 44, 7; 47, 7; 61, 14; VII. 32, 19; VIII. 16, 10; 21, 9; 27, 22; 48, 9; 71, 6; X. 45, 9; 92, 13.
 वर्णः इहये I. 25, 4; 176, 1; VIII. 86, 2; 3.
 वर्णसः II. 17, 8; IV. 2, 20; VIII. 48, 6; 91, 4; IX. 4, 1.
 वर्णसा VIII. 20, 18.
 वर्णसावर्णसा X. 37, 9.
 वर्णसी V. 61, 6.
 वर्णान् VI. 41, 4; VIII. 1, 6.
 वर्णः I. 27, 5; 51, 1; 71, 9; 90, 2; 113, 7; 143, 4; II. 1, 7; 2, 12; 14, 11; 20, 4; III. 4, 1; 19, 3; 43, 5; IV. 17, 11; 20, 8; 21, 10; 41, 9; 52, 3; V. 15, 1; 34, 4; VI. 19, 10; 36, 4; VII. 6, 4; 15, 4; 20, 9; 39, 1; 82, 4; 83, 5; 6; 97, 10; 98, 6; VIII. 14, 1; 39, 10; 40, 9; 71, 9; 81, 4; IX. 97, 44; 98, 5; X. 15, 7; 30, 12; 43, 3; 77, 6.
 वर्णी VI. 16, 25; 64, 1; VII. 20, 10.
 वर्णीः I. 84, 10-12; V. 41, 6; 74, 10; X. 22, 12.
 वर्णीभिः III. 13, 5.
 वर्ण्या X. 172, 2.
 वर्ण I. 135, 2; 174, 5; 175, 4; VII. 90, 1; IX. 65, 17; X. 12, 2; 51, 5; 110, 1.
 वर्ण I. 12, 3; 10; 13, 1; 4; 14, 12; 15, 4; 22, 9; 10; 31, 17; 44, 1; 7; 9; 45, 2; 48, 11; 12; 76, 3; 92, 15; 94, 3; 142, 1; 4; 188, 1; II. 3, 3; 11; 32, 3; III. 6, 6; 9; 19, 4; 25, 2; IV. 2, 4; 55, 9; V. 26, 2; 5; 43, 6; 61, 17; 79, 7; 8; VI. 15, 14; 16, 6; 44; 64, 4; 5; VII. 1, 24; 10, 4; 11, 5; 16, 4;

9; 17, 2; 39, 5; VIII. 23, 30; 44, 9; 47, 14; 16; 60, 4; 93, 25; 102, 2; X. 1, 7; 11, 9; 16, 4; 12; 70, 11; 150, 3.
 वर्ण VIII. 1, 11.
 वर्ण I. 23, 22; VIII. 20, 23; X. 53, 7.
 वर्णः X. 23, 3.
 वर्णः III. 7, 4.
 वर्णः I. 84, 2; 165, 4; II. 10, 2; V. 41, 7; VI. 20, 9; VIII. 13, 23; 33, 18; X. 27, 23; 96, 6.
 वर्ण VIII. 5, 20.
 वर्ण I. 34, 4-6; 12; 47, 6; 92, 17; 157, 4; III. 53, 1; V. 42, 18; VII. 69, 5; VIII. 5, 15.
 वर्णान् X. 24, 5.
 वर्णता III. 41, 9; VIII. 17, 2.
 वर्णता VIII. 1, 25; X. 85, 26.
 वर्णति IV. 44, 1; VII. 63, 2; 66, 14; VIII. 7, 28.
 वर्णति I. 39, 6; 164, 2; III. 58, 1; X. 32, 3; 42, 8; 102, 2; 10.
 वर्ण VII. 37, 1; X. 16, 9.
 वर्णः X. 32, 3; 85, 13.
 वर्णना X. 85, 38.
 वर्ण I. 184, 3; IV. 58, 9; X. 17, 1; 32, 4; 85, 14; 20; 31.
 वर्ण इति VII. 1, 17.
 वर्णे I. 167, 7; V. 30, 3; 44, 8; VIII. 46, 26.
 वर्णभ्यः X. 94, 7.
 वर्ण VI. 65, 4.
 वर्णः I. 119, 3.
 वर्णः X. 40, 4.
 वर्ण्ये X. 22, 5.
 वर्ण्ये V. 53, 13; 60, 7; X. 77, 6.
 वर्ण V. 77, 3.
 वर्णः I. 35, 5; 69, 5; II. 14, 8; VII. 75, 6; IX. 83, 1.

वहंत I. 65, 1.
 वहंता I. 116, 19; V. 76, 4; VI. 62, 4; VII.
 70, 3; 71, 2.
 वहंति I. 14, 6; 50, 8; 113, 20; 118, 4;
 186, 5; IV. 21, 8; 44, 2; VI. 16, 43;
 64, 3; VII. 60, 3; 66, 15; 67, 8; 78,
 4; VIII. 3, 23; 58, 1; X. 31, 8; 32,
 2; 33, 5.
 वहंति I. 50, 1; 164, 3; 14; 19; III. 7, 4;
 55, 18; 58, 2; IV. 13, 3; VII. 18, 23;
 90, 5; 97, 6; VIII. 7, 35; X. 28, 4;
 107, 11.
 वहंती: I. 92, 3; II. 35, 9; 14; III. 7, 2;
 VI. 65, 3; VII. 77, 3.
 वहंतु I. 47, 8; 49, 1; 134, 1; IV. 46, 3;
 48, 4; V. 33, 8; VII. 24, 3; VIII. 1,
 24; 33, 14.
 वहंतु I. 16, 1; 85, 6; 92, 18; 101, 10;
 118, 4; 5; 181, 2; III. 43, 6; 53, 4;
 61, 2; IV. 14, 4; V. 31, 9; 62, 4; 75,
 6; VI. 37, 1; 40, 3; 44, 19; 55, 6;
 63, 7; 69, 4; VII. 41, 6; 67, 4; VIII.
 5, 33; 6, 42; 46, 7; 65, 4; X. 14, 4;
 44, 3; 96, 12.
 वहंते V. 58, 1; 61, 11; VIII. 20, 7.
 वहंमान: VII. 45, 1; X. 11, 7; 49, 7.
 वहंमानं X. 27, 19; 40, 1.
 वहंमाना V. 31, 9.
 वहंमाना: I. 123, 12; 174, 6.
 वहंसि VI. 64, 5; VII. 81, 3.
 वहंसि I. 124, 12; VIII. 60, 15.
 वहंसे V. 36, 5.
 वहंस् VIII. 26, 23².
 वहंता: III. 43, 4.
 वहंता: III. 35, 2.
 वहंति V. 37, 3; X. 27, 11.
 वहंथ X. 64, 12.
 वहन् I. 84, 18.
 वहानि X. 52, 1.
 वहानि X. 33, 1.

वहामि V. 46, 1.
 वहामि I. 74, 6.
 वहामि X. 51, 7.
 वहिहयो: VI. 47, 9.
 वहिहा I. 134, 3; V. 56, 6.
 वहिहा: IV. 14, 4; VI. 21, 12; 40, 3; 63, 7.
 वहिहान् I. 121, 12.
 वहिहेभि: IV. 13, 4.
 वहिहे: X. 70, 3.
 वहौयस: I. 104, 1.
 वहेषां VII. 71, 3.
 वहेषे इति I. 180, 9; VIII. 26, 19.
 वहेषे इति I. 135, 8; 182, 2; IV. 45, 3;
 VIII. 5, 31.
 वहेषु: VI. 37, 3.
 वहय: I. 3, 9; 14, 6; 20, 8; 48, 11; II.
 24, 13; 37, 3; III. 6, 2; V. 79, 4; VI.
 57, 3; VII. 82, 4; VIII. 3, 23; 6, 2;
 12, 15; X. 114, 2; 138, 1.
 वहये II. 21, 2.
 वहि: I. 76, 4; 113, 17; 128, 4; 129, 5²;
 160, 3; 184, 1; II. 17, 4; 38, 1; III.
 5, 1; 20, 1; 31, 1; IV. 21, 6; V. 50, 4;
 VI. 11, 2; 16, 9; VII. 7, 5; 16, 9;
 VIII. 23, 3; 94, 1; IX. 9, 6; 20, 6;
 36, 2; 64, 19; 89, 1; 97, 34; 108, 10;
 X. 11, 6; 61, 9; 101, 11.
 वहिस्तम: IV. 1, 4.
 वहिस्भि: I. 6, 5; 44, 13; VI. 32, 3; VII.
 75, 5; X. 93, 9.
 वहि I. 60, 1; III. 1, 1; 11, 4; 31, 2; VII.
 16, 12; VIII. 43, 20; IX. 65, 28; 91,
 1; 96, 17; X. 101, 10; 115, 3.
 वहि इति VII. 73, 4; VIII. 8, 12.
 वहि IX. 20, 5.
 वहि: VI. 39, 1.
 वहिस्त्रया: VII. 55, 8.
 वा I. 6, 9; 10³; 8, 6²; 11, 8; 23, 17; 22;
 30, 2²; 31, 18²; 36, 15; 47, 6; 7; 54,

7; 68, 3; 71, 6; 83, 6²; 86, 2²; 3; 8;
 94, 9²; 100, 11; 101, 8; 108, 7; 109, 1;
 2; 112, 19; 116, 2²; 120, 7; 142, 10;
 147, 5; 161, 8; 162, 8; 9; 17²; 163,
 1; 164, 23²; 166, 5; 167, 2; 180, 9;
 185, 8³; 189, 6; II. 2, 10²; 5, 3; 10, 2;
 11, 16; 23, 7; 28, 10⁴; 30, 9; 34, 4;
 10; III. 4, 4; 6; 6, 6; 8³; 9; 8, 1;
 10; 28, 2; 35, 10²; IV. 2, 6; 8; 21, 3²;
 25, 1; 2; 27, 3; 41, 2; 44, 3²; 48, 5;
 51, 4; V. 3, 12; 18, 4; 34, 3; 5²; 35,
 2; 41, 1⁴; 2; 3; 15; 19²; 42, 5; 8;
 48, 3; 52, 7²; 14; 53, 1; 54, 7²; 60,
 6³; 62, 7; 65, 1; 67, 5; 73, 1; 79, 10²;
 85, 7⁵; 8; VI. 3, 8²; 13, 4; 15, 11³;
 23, 1; 2²; 24, 10; 25, 4²; 6²; 27, 1;
 40, 5²; 45, 11; 46, 7; 8; 48, 20²; 50,
 4; 52, 2²; 13; VII. 3, 8²; 7, 6; 16, 11²;
 32, 1; 33, 12; 42, 2; 49, 2²; 55, 3;
 82, 8; 98, 4; 104, 9³; 14²; 15; 16; 18;
 VIII. 1, 18; 4, 1; 2; 5, 27; 36; 9, 6;
 9; 12²; 19; 21; 10, 1²; 2; 6²; 12,
 16²; 17; 18²; 13, 15; 19, 11; 12; 13²;
 20, 15; 16; 21, 17³; 22, 15; 24, 16;
 27; 26, 17; 27, 19; 20; 31, 15; 32, 6;
 43, 28; 44, 23; 47, 15²; 48, 15; 49, 7²;
 61, 9²; 65, 2²; 66, 3; 75, 14; 78, 10²;
 93, 5; 97, 5; IX. 19, 7²; 52, 5; 65, 22;
 23; 79, 2; 97, 22; 54²; 108, 14; X.
 10, 14²; 11, 5; 15, 2; 16, 3; 6; 17,
 12²; 22, 1³; 27, 4; 6; 11; 29, 1; 31,
 4; 32, 5; 33, 8; 37, 12; 38, 3; 40, 3;
 14²; 41, 3³; 48, 8; 50, 2; 61, 18; 64,
 3; 5; 69, 12; 70, 5²; 74, 1⁵; 86, 3;
 10; 87, 6²; 91, 11; 98, 1²; 102, 3²;
 105, 11; 119, 9; 10; 121, 9; 129, 7²;
 132, 3; 5; 148, 3; 154, 3; 161, 1; 2.

वा: I. 132, 8; II. 4, 6; IV. 19, 4;
 VIII. 91, 1; 98, 8; IX. 112, 4; X.
 93, 3.

वाऽइव IV. 5, 8; X. 145, 6.

वाक् I. 164, 45; 167, 3; 173, 3; VIII.

100, 10; 11; IX. 97, 22; X. 114, 8;
 115, 8; 189, 3.

वाक् I. 164, 24².

वाक्स्य VIII. 63, 4.

वाक्नेन I. 164, 24.

वायत् IX. 103, 5.

वायतः I. 3, 5; 58, 7; 88, 6; 110, 4; III.
 2, 1; 37, 2; VI. 16, 13; VII. 32, 1;
 VIII. 78, 4; X. 62, 7.

वायतः III. 60, 4.

वायतां III. 3, 4; 8; X. 33, 4.

वायते I. 31, 14; 40, 4; IV. 2, 13.

वायतस्भिः I. 36, 13; III. 8, 10; VIII. 5,
 16; IX. 103, 5.

वाचः I. 79, 10; 190, 2; V. 76, 1; VII.
 101, 1; IX. 33, 4; 50, 2; 62, 26; 85,
 7; 97, 34; X. 91, 12; 166, 3.

वाचः I. 113, 17; 143, 1; 164, 34; 35; 37;
 45; II. 21, 6; VIII. 59, 6; IX. 7, 3;
 26, 4; 62, 25; 67, 13; 86, 12; 96, 7;
 101, 5; 106, 10; X. 53, 4; 71, 1; 3;
 81, 7; 87, 13; 137, 7.

वाचं I. 40, 6; 53, 1; 92, 9; 112, 24; 129,
 1; 130, 6; 9; 164, 10; 168, 8; II. 42,
 1; III. 8, 5; 34, 2; IV. 21, 5; 33, 1;
 57, 5; V. 36, 4; 43, 11; 54, 1; 63, 6;
 VI. 21, 11; 47, 3; 67, 10; VII. 22, 3;
 34, 9; 103, 1; 4; 5; 6; 8; VIII. 5,
 3; 76, 12; 96, 12; 100, 11; 101, 16;
 IX. 12, 6; 30, 1; 64, 9; 25; 26; 68,
 8; 72, 1; 73, 3; 7; 78, 1; 84, 4; 86,
 33; 95, 5; 97, 13; 32; 36; 106, 12;
 107, 21; 113, 6; X. 18, 14; 34, 5; 42,
 1; 66, 14; 71, 2; 4; 5; 9; 94, 1; 5;
 14; 98, 2; 3; 7; 114, 9; 130, 4; 177,
 2; 187, 1.

वाचंइत्यः IX. 101, 6.

वाचंइत्यं IX. 35, 5.

वाचंवाचं I. 182, 4.

वाचा I. 120, 5; VIII. 9, 16; 23, 7; 75, 6;

X. 12, 2; 23, 5; 42, 1; 76, 6; 77, 1;
 87, 4; 95, 2; 114, 7.
 वाचास्तेन X. 87, 15.
 वाचि X. 71, 2; 6; 110, 11.
 वाचि VII. 58, 6.
 वाचो II. 43, 1.
 वाजः I. 27, 8; 111, 5; 161, 6; II. 1, 12;
 IV. 33, 3; 9; 34, 1; 36, 6; V. 15, 5;
 42, 5; VI. 13, 1; 50, 12; VII. 37, 4;
 48, 2; 3; VIII. 81, 8; X. 12, 5; 23,
 2; 35, 13; 64, 10; 93, 7.
 वाजस्कृतेषु X. 50, 2.
 वाजसर्गध्वे IX. 98, 12.
 वाजस्रतरः V. 19, 4.
 वाजसदा I. 135, 5.
 वाजसदाः III. 36, 5.
 वाजसदावा VIII. 2, 34.
 वाजसदावो I. 17, 4.
 वाजसद्रविणतः VIII. 84, 6.
 वाजसपतिः IV. 15, 3.
 वाजसपत्नी VII. 76, 6.
 वाजसपत्यः VI. 58, 2.
 वाजसपत्यं IX. 98, 12.
 वाजसपेक्षतं II. 34, 6.
 वाजसप्रमहः I. 121, 15.
 वाजसप्रसूता I. 92, 8.
 वाजसप्रसूताः I. 77, 4.
 वाजसचंदनः VIII. 68, 19.
 वाजसभैरविः VIII. 19, 30.
 वाजं I. 5, 9; 27, 9; 48, 11; 12; 52, 1;
 63, 9; 64, 13; 73, 5; 77, 5; 100, 19;
 101, 11; 102, 11; 110, 6; 117, 10;
 11; 122, 12; 123, 2; 124, 13; 129, 2;
 180, 6; II. 2, 7; 4, 8; 6, 5; 11, 16;
 12, 15; 24, 9; 26, 3; 31, 7; III. 2, 3;
 4; 15, 5; 22, 1; 25, 2; 29, 9; 49, 4;
 IV. 5, 13; 16, 8; 11; 16; 17, 8; 9;
 36, 8; 9; V. 4, 1; 39, 3; 44, 10; 54,
 14; 84, 2; 85, 2; VI. 5, 7; 8, 6; 13,
 3; 17, 15; 21, 12; 24, 2; 33, 2; 46,

2; 54, 5; 60, 1; 65, 3; 70, 5; 6; VII.
 5, 9; 19, 6; 25, 5; 27, 4; 32, 11; 14;
 20; 36, 8; 42, 6; 56, 23; 93, 1; VIII.
 1, 4; 2, 24; 33, 3; 60, 18; 61, 4; 88,
 2; 95, 9; 103, 5; 11; IX. 1, 4; 6, 3;
 20, 2; 23, 6; 33, 2; 35, 4; 38, 1; 44,
 6; 51, 5; 52, 1; 56, 2; 57, 1; 61, 20;
 63, 12; 14; 18; 64, 29; 67, 4; 68, 7;
 70, 10; 82, 2; 5; 83, 5; 86, 3; 40;
 87, 1; 6; 90, 1; 96, 8; 16; 108, 2;
 110, 4; X. 11, 5; 47, 5; 61, 9; 62, 11;
 67, 10; 69, 3; 75, 9; 96, 10; 99, 3;
 106, 11; 140, 1; 147, 4; 148, 1.
 वाजंश्च IX. 37, 5; 62, 16.
 वाजंश्चरः IV. 11, 4.
 वाजंश्चरं I. 60, 5; X. 80, 1.
 वाजयं X. 68, 2.
 वाजस्यतः I. 130, 5.
 वाजस्यतां VI. 45, 29.
 वाजयते IV. 7, 11.
 वाजयत्सभिः V. 60, 1.
 वाजयध्वे IV. 29, 3.
 वाजयन् I. 106, 4; III. 60, 7; VII. 24, 5;
 32, 11; IX. 68, 4; X. 97, 11.
 वाजयन्श्च II. 8, 1.
 वाजयंतः II. 19, 7; 38, 10; IV. 17, 16; 42, 5;
 VI. 5, 7; 22, 2; 24, 6; 75, 7; X. 160, 5.
 वाजस्यंतः I. 30, 1; 132, 1; III. 62, 11; IV.
 25, 8; V. 4, 1; VI. 19, 4; VII. 90, 7;
 VIII. 3, 15; 11, 9; 53, 2; 74, 1; 100,
 3; IX. 67, 17.
 वाजस्यंतं V. 31, 1; 35, 7; VIII. 98, 12.
 वाजयंता II. 11, 7.
 वाजस्यतां VI. 60, 1.
 वाजस्यतां V. 1, 3.
 वाजयंती इति III. 14, 3.
 वाजस्यतीः IV. 41, 8.
 वाजस्यतीं I. 109, 1; III. 62, 8.
 वाजयानः I. 4, 9.

वाजयानसि VIII. 43, 25; 93, 7.
 वाजस्यु VIII. 80, 5.
 वाजस्युः II. 20, 1; 35, 1; V. 10, 5; 19, 3;
 VII. 31, 3; VIII. 53, 8; IX. 44, 4; 83,
 3; 96, 14; 103, 6; 106, 12; 107, 11.
 वाजस्युः II. 31, 2; VIII. 1, 19; 80, 6; IX.
 63, 19.
 वाजस्युः IV. 43, 7.
 वाजस्युः V. 49, 4; VI. 35, 1.
 वाजस्युः IV. 34, 2; 35, 5.
 वाजस्युः X. 42, 7.
 वाजस्युः I. 9, 7; IX. 41, 4; 42, 6; 86, 18.
 वाजस्युः VI. 50, 11.
 वाजस्युः I. 34, 3; VI. 60, 12.
 वाजस्युः III. 60, 5.
 वाजस्युः I. 31, 18.
 वाजस्युः I. 120, 9.
 वाजस्युः III. 52, 6; IV. 34, 10.
 वाजस्युः VIII. 35, 15.
 वाजस्युः III. 60, 6.
 वाजस्युः VI. 35, 4.
 वाजस्युः III. 2, 5.
 वाजस्युः IV. 36, 5.
 वाजस्युः IX. 110, 11.
 वाजस्युः III. 51, 2; X. 91, 15.
 वाजस्युः IX. 2, 10; 35, 4.
 वाजस्युः V. 20, 1.
 वाजस्युः IX. 66, 27; 100, 6.
 वाजस्युः I. 78, 3; V. 13, 5; IX. 98, 1;
 X. 170, 2.
 वाजस्युः I. 28, 7; III. 12, 4; VIII. 5, 5.
 वाजस्युः I. 130, 1²; II. 31, 3; III. 2,
 7; 37, 5; V. 35, 6; 46, 7; 64, 6;
 VI. 53, 1; 4; 57, 1; VII. 94, 5; VIII.
 4, 18; 6, 37; 8, 21; 9, 13; 13, 3; 27,
 13; 34, 4; 40, 2; 74, 12; 80, 2; 87,
 6; 88, 6; 102, 3; IX. 13, 3; 4; 6;
 42, 3; 43, 6; 107, 23; 110, 1; X. 21,
 4; 66, 7; 101, 12.
 वाजस्युः VIII. 20, 16.

वाजस्युः I. 34, 12; 110, 9; 112, 24; III.
 30, 22; IV. 16, 18; 20, 2; 41, 11; V.
 33, 1; 7; VI. 15, 15; 66, 8; VII. 35,
 1; 48, 2; IX. 97, 19; X. 35, 14.
 वाजस्युः VI. 53, 10.
 वाजस्युः IX. 43, 5.
 वाजस्युः I. 11, 3; 36, 12; 13; 79, 4; 91, 16;
 145, 1; II. 1, 10; III. 16, 6; IV. 12,
 3; 32, 7; V. 9, 7; 23, 2; 43, 9; VI.
 10, 6; 26, 1; 2; 37, 5; 45, 23; 46, 1;
 60, 13; VII. 21, 7; 60, 11; 93, 2; VIII.
 25, 20; 45, 28; 75, 4; 96, 20; IX. 7, 9;
 86, 12; X. 23, 3; 93, 10.
 वाजा VI. 48, 4.
 वाजास्युः X. 106, 5.
 वाजाः I. 91, 18; 167, 1; III. 14, 6; 26, 4;
 27, 1; 30, 21; V. 25, 7; VII. 1, 3;
 VIII. 81, 9; IX. 69, 7; X. 31, 5; 73,
 3; 142, 6.
 वाजाः IV. 34, 3-5; 35, 3; 36, 2-4; 7;
 37, 1; 3; 7; 8; VII. 37, 1; 48, 1.
 वाजान् I. 92, 7; III. 4; 121, 14; 174, 4;
 II. 17, 8; III. 15, 6; 30, 11; IV. 3,
 15; 4, 14; 22, 10; V. 41, 1; 65, 3;
 VI. 17, 2; 24, 9; 45, 12; 50, 6; VII.
 19, 11; 23, 4; 26, 5; 81, 6; 93, 8;
 95, 6; VIII. 2, 31; 26, 25; IX. 54, 4;
 67, 5; 76, 3; 90, 4; 91, 4; 99, 2;
 110, 2; X. 25, 11; 28, 12; 53, 8; 61,
 27; 75, 2.
 वाजानां I. 11, 1; VI. 36, 1; VIII. 24, 18;
 92, 3; IX. 31, 2; X. 26, 7; 9.
 वाजानां I. 29, 2; VI. 45, 10; VIII. 92, 30.
 वाजाय I. 27, 11; 121, 2; 180, 2; III. 10,
 6; 19, 1; IV. 21, 8; 32, 6; 9; V. 10,
 1; 43, 2; VI. 17, 14; VIII. 3, 11; IX.
 3, 3; 62, 18; 77, 3; 86, 34; 87, 5;
 110, 7; X. 5, 4; 50, 3; 96, 9.
 वाजासः IV. 8, 7; V. 9, 2.
 वाजासः IV. 35, 6.

वाजिन् IX. 66, 10.

वाजिन् I. 163, 5; VIII. 52, 4; IX. 80, 2;
X. 56, 2.

वाजिनः I. 11, 2; 23, 19; 34, 9; 86, 3;
117, 6; 162, 1; 8; 18; II. 2, 11; 5, 1;
24, 10; III. 27, 3; 53, 5; IV. 6, 5; 39,
6; V. 6, 1; 7; VI. 13, 6; 47, 22; 75,
6; VII. 32, 23; 36, 7; 38, 7; 41, 6;
56, 15; 93, 3; VIII. 3, 2; 4, 20; 20,
16; IX. 6, 2; 14, 7; 21, 7; 22, 1; 62,
2; 64, 4; 65, 9; X. 64, 6; 66, 10.

वाजिनः IV. 37, 4; VII. 38, 8.

वाजिनं I. 4, 8; 9; 64, 6; 106, 4; 117, 9;
129, 1; 2²; 130, 6; 135, 5; 162, 12;
176, 5; II. 13, 5; 32, 3; 34, 7; III.
2, 14; IV. 38, 2; V. 1, 7; 6, 3; VI.
55, 4; VII. 7, 1; 95, 3; VIII. 2, 38;
16, 3; 24, 22; 43, 20; 25; 46, 15; 61,
12; 84, 8; 93, 34; IX. 6, 5; 17, 7;
26, 1; 53, 4; 62, 18; 63, 17; 65, 11;
87, 1; 89, 4; 106, 11; X. 39, 10; 87,
1; 122, 4; 8; 141, 5; 143, 2; 147, 3;
178, 1; 188, 1.

वाजिना III. 20, 2.

वाजिना I. 162, 3; II. 24, 12; III. 53, 23;
VI. 16, 48; 67, 4; VII. 104, 6; X.
93, 8.

वाजिना VIII. 35, 2.

वाजिनानि X. 103, 10.

वाजिनां X. 103, 10.

वाजिनाय X. 71, 10.

वाजिनि III. 61, 1; VI. 61, 6.

वाजिनिश्च IX. 94, 1.

वाजिनी III. 6, 1.

वाजिनीश्च I. 48, 6; 16; 92, 13; 15; II. 41,
18; IV. 55, 9; VI. 61, 3; VIII. 24, 28.

वाजिनीश्चती I. 3, 10; VI. 61, 4; VII. 75,
5; 96, 3; X. 75, 8.

वाजिनीश्चतोः I. 120, 10.

वाजिनीश्चतुः X. 96, 8.

वाजिनीश्चतु इति वाजिनीश्चतु I. 2, 5; II. 37, 5;
V. 74, 6; 7; 75, 3; 78, 3; VIII. 5, 3;
12; 20; 8, 10; 9, 4; 10, 5; 22, 7; 14;
18; 26, 3; 85, 3; 101, 8; X. 40, 12.

वाजिनीश्चतो इति वाजिनीश्चतो III. 42, 5.

वाजिनीश्चान् I. 122, 8; V. 36, 6; VII. 69, 1.

वाजिनेन X. 56, 3.

वाजिनेयः VI. 26, 2.

वाजिनेषु X. 71, 5.

वाजिनौ V. 36, 6; VIII. 25, 24.

वाजिन्स्तवं IV. 37, 5.

वाजिन्स्तनाय X. 115, 6.

वाजिस्भिः III. 30, 18; 60, 7; VI. 16, 4;
IX. 64, 15.

वाजी I. 66, 2; 69, 3; 74, 8; 116, 6; 133,
7; 162, 21; 22; 163, 12; 175, 1; II.
10, 1; 24, 13; 43, 2; III. 27, 8; 29, 6;
7; 38, 1; IV. 3, 12; 11, 4; 15, 1; 36,
6; 38, 7; 10; 40, 4; 58, 7; V. 1, 4;
30, 14; 56, 7; VI. 2, 2; 8; 7, 3; 24, 2;
26, 2; VII. 1, 14; 4, 8; 32, 14; 34, 1;
37, 6; 44, 4; 70, 1; 90, 2; VIII. 32,
18; 93, 34; IX. 7, 4; 15, 5; 28, 1;
36, 1; 37, 3; 45, 4; 64, 29; 74, 1; 8;
86, 11; 87, 4; 93, 1; 96, 9; 15; 97,
10; 45; 107, 5; 109, 6; 10; 17; 19;
X. 31, 11; 34, 4; 56, 3; 103, 5.

वाजीश्च IX. 100, 4.

वाजे I. 30, 6; 43, 8; 85, 5; IV. 37, 5; V. 4,
6; VII. 67, 5; VIII. 21, 1; 8; 52, 4; 54,
6; IX. 63, 19; X. 6, 6; 81, 7; 149, 5.

वाजेन III. 61, 1.

वाजेभिः I. 3, 10; 5, 3; 30, 8; 22; 53, 5;
110, 7; 9; 147, 1; IV. 22, 3; 29, 1;
VI. 32, 4; 45, 21; 29; 61, 4; VII. 57,
5; VIII. 2, 19; 16, 12; 19, 18; 46, 11;
103, 9; IX. 18, 6.

वाजेश्वाने I. 30, 7; 138, 3; VI. 61, 12;
VII. 38, 8.

वाग्नेयु I. 4, 8; 9; 7, 4; 10, 10; 27, 5; 7;
36, 2; 63, 6; 81, 1; 129, 4; 130, 6;
138, 2; 176, 5; II. 23, 13; III. 11, 9;
12, 9; 27, 8; 37, 6; 42, 6; V. 23, 1;
35, 1; 86, 1; 2; VI. 14, 5; 48, 2; 61,
6; VIII. 5, 26; 11, 9; 22, 2; 31, 6;
38, 1; 46, 9; 13; 15; 20; 60, 10; 68,
10; 70, 8; IX. 47, 5; 65, 11; 12.

वाग्नैः I. 48, 16; 116, 19; 117, 1; 169, 4;
173, 7; 181, 5; 6; III. 25, 3; 27, 11;
VI. 1, 11; 25, 1; VII. 93, 6; VIII.
102, 9; X. 39, 10.

वाग्नेयु X. 173, 1.

वाग्नेयः VIII. 20, 8.

वाग्नेयं I. 85, 10; IV. 24, 9; IX. 97, 8.

वाग्नेयस्य IX. 50, 1; X. 32, 4.

वाग्नेयी I. 88, 6; VI. 63, 6; VII. 31, 8.

वाग्नेयी इति I. 119, 5.

वाग्नेयीः I. 7, 1; 164, 24; III. 1, 6; 7, 1;
30, 10; VI. 34, 3; VII. 31, 12; VIII.
9, 19; 12, 22; 59, 3; IX. 90, 2; 103,
3; 104, 4; X. 123, 3.

वाग्नेयीः इव V. 86, 1.

वाग्नेयीणी V. 75, 4.

वाग्नेयीभिः VIII. 9, 9.

वाग्नेयीं II. 11, 8.

वाग्नेयीनु IX. 82, 4.

वाग्नेयु X. 137, 3²; 186, 2; 3.

वाग्नेयुः उपयुक्तः X. 91, 7.

वाग्नेयः I. 28, 6; 29, 6; 34, 7; 89, 4; 116, 1;
122, 3; 148, 4; 161, 14; 180, 6; 186,
10; II. 38, 2; IV. 7, 10; 17, 12; 19,
4; V. 41, 4; 46, 4; 78, 7; 8; VII. 35,
4; 40, 6; 87, 2; VIII. 18, 9; 54, 4;
IX. 97, 52; X. 23, 4; 31, 9; 60, 11;
68, 5²; 102, 2; 128, 2; 158, 1; 169, 1;
186, 1.

वाग्नेयः X. 137, 2.

वाग्नेयः इव I. 79, 1; 163, 11; X. 95, 2; 125, 8.

वाग्नेयोदितः I. 58, 5; 141, 7.

वाग्नेयुतः I. 58, 4; 65, 4; X. 170, 1.

वाग्नेयुता I. 94, 10.

वाग्नेयुताः I. 140, 4; IV. 33, 1; VIII. 43, 4.

वाग्नेयुतासः VI. 6, 3.

वाग्नेयुतियः V. 54, 3; 57, 4.

वाग्नेयुतियः IV. 58, 7.

वाग्नेयुं II. 14, 3; X. 16, 3; 64, 3; 92, 13;
141, 5.

वाग्नेयु इव IV. 38, 3.

वाग्नेयु X. 25, 1.

वाग्नेयुयसि I. 128, 2.

वाग्नेयुः रंहसः I. 181, 2; VIII. 34, 17.

वाग्नेयुः रंहसः I. 118, 1; V. 77, 3.

वाग्नेयुः रंहसः X. 136, 2.

वाग्नेयुः I. 24, 6; 25, 9; 51, 10; 121, 12;
174, 5; 175, 4; III. 14, 3; 29, 11;
IV. 7, 11; 16, 11; V. 5, 7; 31, 10; 41,
3; VII. 36, 3; VIII. 1, 11; 50, 8; X.
22, 4; 5; 89, 11; 97, 13; 136, 2; 5;
168, 1; 2.

वाग्नेयुः इव VII. 33, 8.

वाग्नेयुः स्वनं VIII. 102, 5.

वाग्नेयुः स्वनसः VII. 56, 3.

वाग्नेयुः इव II. 39, 5.

वाग्नेयुः I. 90, 6; IV. 22, 4; V. 83, 4; IX.
31, 3; X. 115, 4.

वाग्नेयुः इव I. 187, 4; VIII. 49, 8; IX. 22,
2; X. 119, 2.

वाग्नेयुः I. 64, 5; IV. 27, 2; V. 58, 7; X.
136, 3.

वाग्नेयुः पृथुः X. 66, 10.

वाग्नेयुः I. 187, 8-10.

वाग्नेयुः I. 121, 8; IX. 93, 5; X. 26, 2.

वाग्नेयुः X. 105, 1.

वाग्नेयुः IV. 3, 6; X. 168, 4.

वाग्नेयुः X. 78, 2; 3.

वाग्नेयुः I. 28, 6; 58, 5; 148, 4; IV. 40, 3;
X. 31, 9; 60, 11.

बाहु I. 89, 4; VII. 35, 4; VIII. 18, 9; X.
137, 2²; 169, 1; 186, 1.

बाह्वे VIII. 40, 1.

बाह्वे II. 1, 6.

बाह्वे X. 137, 2.

बाह्वस्य X. 85, 34.

बाह्वस्यस्य X. 69, 5; 9; 12.

बाह्वस्यस्य X. 69, 5.

बाह्वे V. 83, 4.

बाह्वे X. 16, 13.

बाह्वे V. 75, 4.

बाह्वे VI. 55, 1.

बाह्वे I. 2, 4; 17, 3; 7-9; 22, 3; 4; 30, 18;
34, 1; 5; 12; 46, 1; 3²; 5; 8; 47, 1;
2; 4; 8; 93, 2-4; 10²; 108, 1; 5; 6;
109, 1; 2; 112, 24; 116, 6; 11; 12²;
13; 17; 18; 25; 117, 1; 2; 4; 6; 8;
10²; 15; 16; 19; 22²; 23; 25; 118, 1;
3; 4; 5²; 10; 11; 119, 1; 2; 4; 5;
7; 9²; 120, 1²; 3; 5; 6; 122, 7; 9;
15; 135, 4²; 5; 6²; 137, 1; 2; 3²;
139, 4²; 5; 151, 2; 3; 6-9; 152, 3;
7; 153, 1²; 2²; 3; 4; 154, 6; 155, 2;
157, 6; 158, 1; 2; 3²; 4; 180, 1²; 2-
4; 5²; 7; 10; 181, 1-7; 8²; 9; 182,
8²; 183, 3; 4²; 6; 184, 1; 3; 4²; 5;
6; 185, 11; II. 24, 12; 31, 5; 32, 1;
37, 5; 39, 8; 41, 4; 21; III. 4, 4; 12,
5; 8; 9; 33, 2; 54, 4²; 58, 2-4; 5²;
8²; 62, 1²; 2; IV. 14, 4²; 15, 9; 16,
10; 38, 1; 41, 1²; 8; 11; 42, 9; 43,
4²; 5²; 6²; 7; 44, 2; 3; 5²; 6; 45, 2;
4; 7; 46, 3; 7²; 47, 4; 49, 1; 2; 50, 10;
11; 56, 5; V. 31, 8; 9; 41, 1; 3; 49,
1; 62, 1; 2²; 4; 63, 2; 4; 64, 2; 65,
3; 66, 3; 6; 67, 5²; 68, 3; 69, 2²; 4;
70, 1²; 2; 73, 4²; 5²; 6; 7²; 8; 74,
1-3; 6²; 7-9; 10²; 75, 1; 4²; 6; 9;
76, 4; 77, 3; 78, 4; VI. 59, 1²; 2²; 4;
5; 60, 13²; 63, 3; 4; 6²; 7²; 8²; 10;
11; 67, 2²; 5; 8²; 9-11; 68, 1; 5; 11;

69, 1-3; 5; 7; 70, 3; 72, 1; 3; 74, 1;
VII. 2, 7; 36, 2²; 53, 2; 3; 60, 4; 61, 1;
2; 5²; 6²; 62, 4; 63, 5; 64, 1; 4; 65,
2-4; 67, 1²; 3; 4²; 6; 7; 8²; 68, 2-4;
5²; 6; 69, 1; 3-5; 6²; 70, 1; 2²; 5;
6; 71, 1; 3; 4²; 72, 1; 4; 73, 2; 3;
74, 1; 4; 82, 2²; 9; 83, 9; 84, 1²; 85,
1²; 4; 90, 1; 5; 91, 2; 5; 6; 92, 2;
93, 1; 6; 94, 1; 6; 9; 97, 9; 99, 6;
104, 3; 6²; VIII. 5, 16; 18; 19; 22²;
24; 27; 29; 33; 34; 8, 4; 6; 8-11;
15; 16; 18; 19; 22; 9, 3; 4; 6; 8;
9; 10²; 14²; 10, 5; 22, 4²; 5; 6; 8;
18; 25, 1; 6; 26, 3; 4; 9; 13; 14;
16; 18; 35, 22; 38, 3; 9; 40, 2; 42,
4; 5; 6; 57, 3; 4; 58, 3; 59, 1²; 3²;
4; 73, 1; 11-13; 85, 3; 86, 1; 2; 87,
1; 101, 3; 8; IX. 98, 9; X. 12, 4;
13, 1; 2; 22, 6; 29, 1; 39, 1²; 4; 5²;
6; 12; 14; 40, 1; 2; 5; 12; 52, 2²;
61, 4; 70, 6; 79, 4; 85, 14; 15;
132, 2; 3; 143, 3; 4; 6; 167, 4;
178, 2.

बामज्जाता: X. 140, 3.

बामदेवस्य IV. 16, 18.

बामजीति: VI. 47, 7.

बामभान: III. 55, 22; VI. 71, 6.

बामं I. 33, 3; 124, 12; 141, 12; 190, 5;
III. 61, 6; IV. 5, 13; 30, 24²; V. 60,
7; VI. 19, 10; 53, 2; 71, 4; 6²; VII.
27, 4; 71, 2; 78, 1; VIII. 27, 21; 83,
4²; X. 7, 4; 40, 10; 42, 8; 56, 2; 63,
16; 122, 1; 124, 6; 180, 3.

बामंश्चामं IV. 30, 24; X. 76, 8.

बामवा VIII. 9, 7.

बामस्य I. 164, 1; 7; II. 38, 10; VI. 13, 2;
19, 5; 48, 20; 71, 6; VIII. 1, 31; 27,
11; 83, 5; X. 140, 5.

बामा I. 40, 6; VI. 1, 9; VII. 18, 1.

बावानि V. 82, 6; VIII. 22, 18; 103, 5.

वाणि X. 125, 8.
 वानी VI. 48, 20; X. 69, 1.
 वानी: III. 53, 1.
 वाने X. 20, 8.
 वानेन I. 48, 1.
 वायतः VIII. 31, 6.
 वायतस्य VII. 33, 2.
 वायति VIII. 43, 7; 47, 6.
 वायति VII. 67, 8.
 वायवः II. 11, 14; X. 46, 7.
 वायवे I. 142, 12; II. 11, 3; V. 43, 3; 51, 4; 7; VII. 64, 5; 91, 1; 3; 92, 2; 4; IX. 25, 1; 27, 2; 33, 3; 34, 2; 44, 5; 61, 9; 63, 3; 10; 65, 20; 70, 8; 84, 1; 85, 6; 108, 16; X. 100, 2.
 वायव्यान् X. 90, 8.
 वायसं I. 164, 52.
 वायुः I. 134, 3³; III. 35, 1; 49, 4; VI. 4, 5; 50, 12; VII. 5, 7; 23, 4; 35, 9; 39, 2; 40, 2; IX. 5, 11; 81, 4; 88, 3; X. 65, 1; 66, 5; 85, 5; 90, 13; 92, 13; 106, 7; 136, 7.
 वायुऽकेशान् III. 38, 6.
 वायुऽगोपाः X. 151, 4.
 वायुना I. 14, 10; III. 58, 7; IV. 21, 4; V. 19, 5; 51, 10; VIII. 9, 12; IX. 61, 8.
 वायुभिः VIII. 7, 3; 4; 17; IX. 84, 4.
 वायुं V. 41, 6; 51, 12; VI. 4, 7; 49, 4; VII. 90, 3; VIII. 26, 22; IX. 7, 7; 8, 2; 25, 2; 46, 2; 63, 22; 67, 18; 96, 16; 97, 42; 49; X. 65, 10; 107, 4.
 वायून् IX. 97, 17.
 वायो इति I. 2, 1-3; 5; 6; 23, 1; 134, 1²; 135, 3²; 4²; 6; II. 41, 1; IV. 46, 2; 47, 1; 3; 48, 1; 5; V. 51, 5; VII. 92, 5; VIII. 26, 23; 25; 101, 9.
 वायो इति I. 134, 2; 6; 135, 2; 7-9; II. 41, 2; IV. 46, 1; 47, 2; VII. 90, 1; 2; 92, 1; 3; VIII. 26, 20; 21; 46, 25; 28; 32.

वायोः I. 169, 4; V. 43, 9; VI. 37, 3; VII. 62, 4; VIII. 102, 13; IX. 13, 1; 86, 20; 97, 25; X. 76, 5; 136, 5.
 वायोऽइव I. 113, 18; VI. 45, 32.
 वाये V. 79, 1.
 वाटः I. 32, 12.
 वारणः I. 140, 2; VIII. 33, 8; 66, 8.
 वारणं VI. 4, 5; IX. 1, 8.
 वारणा X. 40, 4.
 वारणेपु X. 185, 2.
 वारं I. 128, 6; 132, 3; 151, 5; V. 16, 2; IX. 13, 6; 16, 8; 28, 1; 37, 3; 38, 5; 60, 2; 61, 17; 67, 20; 69, 2; 4; 74, 9; 82, 1; 85, 5; 86, 26; 31; 97, 4; 56; 100, 4; 106, 10; 109, 16; 110, 6.
 वारयंते IV. 17, 19; VIII. 81, 3.
 वारयंते X. 27, 5.
 वारऽवन्तं I. 27, 1.
 वाराणि IX. 67, 4; 88, 6; 96, 21; 103, 2; 107, 10.
 वारान् II. 4, 4; IX. 60, 3; 97, 31.
 वारिणिऽवाः I. 116, 22; X. 12, 3; 99, 4; 105, 1.
 वारे IX. 7, 6; 12, 4; 36, 4; 50, 3; 52, 2; 64, 5; 66, 11; 86, 25; 48; 99, 5; 103, 3; 107, 6; 22; 110, 10.
 वारेण IX. 1, 6; 98, 7.
 वारेभिः IX. 20, 1; 38, 1; 68, 7; 101, 16; 108, 5; X. 74, 2.
 वारेपु IX. 6, 1; 63, 10; 19.
 वारैः VIII. 2, 2.
 वार्क्यो I. 88, 4.
 वार्त्तऽहत्याय III. 37, 1.
 वार्यं I. 26, 8; 81, 9; 139, 10; III. 8, 7; 21, 2; IV. 53, 1; V. 6, 3; 6; 16, 5; 17, 5; 35, 8; 41, 13; 48, 5; VI. 15, 6; VII. 15, 11; 12; 16, 5; 42, 4; VIII. 22, 18; 25, 13; 43, 33; IX. 35, 3; X. 17, 7; 24, 2; 64, 15; 133, 2.
 वार्यस्य VII. 24, 6; VIII. 44, 18.

वाची I. 58, 3; III. 11, 9; IV. 55, 9; V. 23, 3; VI. 16, 5; VIII. 1, 22; 23, 27; 60, 14; 75, 2; IX. 3, 4; 18, 4; 21, 4; 42, 5; 63, 30; 66, 4.
 वाचीणां I. 5, 2; 24, 3; VI. 5, 3; VIII. 71, 11; 13; X. 9, 5; 24, 3.
 वाचीणि I. 35, 8; 113, 15; 114, 5; 149, 5; 159, 1; 163, 13; 164, 49; III. 56, 6; V. 4, 3; 49, 3; 80, 6; VI. 50, 8; VII. 2, 7; 17, 5; VIII. 19, 24; IX. 90, 2; X. 45, 11.
 वाचिण X. 27, 12.
 वाचिगिराः I. 100, 17.
 वाचिणे VII. 21, 3.
 वाचिदत् VI. 59, 6.
 वाचिदत्तः X. 68, 1.
 वाचिदत्तभिः X. 67, 3.
 वाचिदीति VI. 47, 31.
 वाचिशालीः IV. 50, 5.
 वाचिशंत I. 62, 3; VII. 75, 7.
 वाचिशानः II. 11, 8; III. 22, 1; 35, 9; 51, 8; VI. 32, 2; IX. 93, 2; 4; 96, 14; X. 5, 5.
 वाचिशानं IX. 95, 4.
 वाचिशाना I. 113, 10; 164, 28.
 वाचिशानाः I. 73, 6; III. 20, 1; 57, 3; IV. 26, 2; VII. 5, 5; 36, 6; 56, 10; IX. 86, 31; 97, 22; 34; 35; X. 123, 3.
 वाचिशाने इति X. 89, 13.
 वाचिशुः VI. 51, 14; VIII. 3, 18.
 वाचिशे II. 14, 9.
 वाचिणे IX. 94, 2.
 वाचिहिः IX. 9, 6.
 वाचिः VIII. 19, 31.
 वाचिंति V. 54, 2.
 वाचिंश्च VIII. 12, 12.
 वाचिः I. 88, 3.
 वाचिभिः I. 37, 2; X. 53, 10; 101, 10.
 वाचिं VIII. 19, 23; 29, 3.

वाचिंश्चतः I. 87, 6; V. 57, 2.
 वाचिंश्चतं X. 20, 6.
 वाचिंशु V. 53, 4.
 वाचिः IX. 34, 6.
 वाचिं X. 99, 1.
 वाचिा X. 119, 4.
 वाचिाश्च I. 38, 8; II. 34, 15; X. 149, 4.
 वाचिाः I. 37, 10; 95, 6; VIII. 7, 7; IX. 13, 7; 77, 1; X. 75, 4.
 वाचिाश्च I. 32, 2.
 वाचिाय VIII. 43, 17.
 वाचिासः VIII. 7, 3; 44, 25.
 वासः I. 115, 4; 162, 16; VII. 77, 2; VIII. 3, 24; IX. 89, 2; X. 85, 6; 97, 4; 102, 2.
 वासःश्च I. 107, 2.
 वासःश्चायः X. 26, 6.
 वासिणे X. 37, 3.
 वासिय I. 134, 3²; 140, 1; IX. 75, 5.
 वासियः VI. 35, 1.
 वासियन् VI. 39, 4.
 वासियंथः VI. 72, 2.
 वासियंतः VIII. 1, 17.
 वासियंतिश्च VII. 37, 6.
 वासियासि IX. 8, 5; 35, 5; 43, 1; 104, 4.
 वासियिभ्यसे IX. 2, 4; 66, 13.
 वासरं VIII. 6, 30.
 वासराणि VIII. 48, 7.
 वासरी I. 137, 3.
 वाससः I. 34, 1.
 वाससा IX. 69, 5; X. 85, 30.
 वासांसि X. 26, 6.
 वासे V. 43, 14.
 वासु VIII. 25, 5.
 वासूनि I. 154, 6.
 वासोः V. 41, 8; VII. 54, 1-3; VIII. 17, 14; X. 61, 7.

बालो: VII. 55, 1.

बाह: III. 30, 20; 53, 3; X. 29, 3.

बाहसा III. 11, 7; VIII. 6, 2.

बाहा: IV. 57, 4.

बाहि X. 137, 3².

बाहिह: VI. 45, 30; VII. 37, 1; VIII. 5, 18; 26, 4; 16.

बाहिह V. 25, 7.

बाहिहा VIII. 26, 18.

बाहे VII. 24, 5.

बाहे: IV. 57, 8.

वि I. 3, 12; 7, 3; 11, 3; 12, 4; 13, 6; 22, 1; 17; 18; 24, 12; 13; 15; 25, 3; 21; 28, 6; 32, 10; 13; 33, 4; 12; 13; 35, 5; 7; 8; 36, 3; 9; 16; 39, 3²; 5; 8³; 41, 3²; 42, 1; 46, 1; 10; 11; 48, 1; 6²; 7; 10; 15; 50, 3; 7; 51, 8-11; 54, 9; 55, 1; 56, 5; 6; 58, 3; 4; 61, 10; 12; 62, 5²; 7; 63, 4; 5; 64, 4; 6; 65, 4; 67, 4; 5; 68, 1; 5; 69, 3; 5; 70, 5²; 71, 7; 72, 7-9; 73, 1; 5²; 6; 9; 80, 8; 12; 81, 6; 85, 4; 5²; 10; 12; 86, 10; 87, 1; 89, 8; 90, 4; 91, 22; 92, 4; 5; 9; 11; 12; 14; 93, 3; 94, 11; 95, 3; 11; 96, 5; 9; 98, 1; 101, 10²; 102, 6; 103, 2; 3; 8; 105, 4; 8; 15; 109, 1; 110, 5; 113, 4²; 7; 9; 12; 13³; 14; 15; 19²; 116, 20; 117, 16; 120, 4; 121, 15; 123, 2; 11; 13; 124, 2; 5; 11; 128, 6; 131, 3; 132, 1; 3; 135, 7; 139, 4; 7; 140, 9; 141, 5; 7; 142, 6; 10; 145, 2; 5; 146, 3; 150, 2; 152, 2; 157, 1; 158, 3; 4; 160, 4; 161, 13; 162, 18; 164, 5; 6; 14; 16; 37; 42; 44; 47; 166, 9; 10; 12; 168, 6; 170, 1; 171, 1; 177, 4; 180, 7; 181, 5; 185, 1²; 187, 1; 189, 6; 7; 191, 14; II. 1, 10; 15; 2, 7; 3, 5²; 9; 4, 4; 7; 7, 4; 11, 7; 13, 7; 15, 3; 7; 8; 18, 8; 19, 2; 6; 20, 7; 23, 5; 13; 14; 16; 18; 24, 2²;

3; 14; 26, 1; 27, 11; 28, 4-7; 32, 2; 33, 2³; 34, 2; 35, 7; 38, 1; 3-5; 7; 8; 40, 4; III. 1, 8; 9²; 18; 2, 11; 4, 4; 9; 7, 4; 8, 11²; 10, 7; 14, 6²; 15, 1; 3; 18, 2; 23, 2; 29, 6; 30, 10; 16; 31, 10; 12²; 19; 33, 7; 34, 1; 35, 3; 36, 8; 39, 2; 41, 8; 43, 1; 53, 10; 17²; 22²; 54, 8; 55, 1; 3; 9; 14; 58, 2; 61, 2; 7; IV. 1, 14; 15; 18; 2, 9; 11; 3, 11; 14; 4, 2; 3; 6; 5, 12; 6, 11; 7, 10; 8, 6; 11, 2; 12, 3; 4; 6; 14, 2; 16, 5; 6; 10; 13; 14; 17, 7; 18, 6; 7; 11; 19, 3; 8; 9; 20, 5; 21, 8; 24, 3; 5; 8; 9; 25, 7; 26, 3; 27, 3; 30, 20; 35, 3²; 36, 4; 37, 7; 39, 5; 42, 4; 45, 1; 50, 1; 4; 51, 2; 6; 52, 6; 54, 1; 2; 55, 2²; 4; 57, 8; V. 2, 5; 7; 9; 5, 4; 5; 8, 5; 7; 11, 1; 4; 13, 4; 15, 3; 16, 2; 18, 3; 19, 1; 2; 28, 1; 29, 4; 30, 4; 7; 31, 1-3; 32, 1³; 34, 7; 36, 4; 37, 1; 44, 12; 45, 1-3; 47, 3; 6; 48, 3; 53, 6; 7; 54, 4⁶; 8; 12; 55, 2²; 6; 9; 59, 6; 60, 1; 61, 3; 7³; 9; 62, 7; 63, 2; 5; 7; 69, 2; 75, 7; 77, 2; 78, 5; 6; 79, 2²; 3²; 9; 80, 3; 81, 1; 2²; 5; 83, 2; 8; 85, 1-3; 5; 8; VI. 1, 11²; 4, 3; 6; 5, 3; 5; 6, 3; 4; 7, 7²; 8, 2; 3²; 9, 1-3; 5; 6⁴; 10, 7; 12, 6; 13, 1; 3; 15, 14; 16, 45; 17, 1; 6; 7; 18, 3; 5; 20, 7; 21, 7; 22, 4; 6; 9; 24, 3; 6; 25, 4; 28, 4; 29, 5; 30, 2; 5; 31, 1; 33, 2; 34, 1; 35, 5; 37, 3; 4; 39, 2-4; 40, 1; 44, 6; 8; 10; 16²; 24; 45, 9; 47, 2; 48, 17; 51, 1; 5; 53, 3; 4³; 6; 62, 7; 11; 64, 2; 65, 2²; 5; 66, 7; 67, 7; 8; 10; 69, 8; 72, 2; 73, 2; 74, 2; 75, 11; VII. 1, 9; 21; 2, 5; 3, 2; 4; 6; 4, 7; 5, 2; 8, 2-4; 9, 2; 10, 2; 13, 3; 17, 1; 2; 7; 18, 8; 13²; 21; 19, 9; 20, 3; 21, 4²; 23, 3; 4; 25, 1; 28, 2; 32, 7; 34, 13; 22; 36, 1²; 5; 37, 2;

38, 1; 2; 48, 3; 56, 13; 58, 3; 59, 2;
 62, 3; 66, 11; 69, 3; 72, 4; 75, 1; 3;
 77, 5; 78, 1; 79, 1²; 2-4; 86, 1; 88,
 7; 90, 4; 91, 3; 5; 95, 3; 6; 99, 3;
 100, 3; 4; 104, 15; 18; 25; VIII. 1,
 1; 4; 4, 13; 5, 1; 9; 6, 6; 13; 7, 1;
 8; 23²; 9, 16²; 12, 19-21; 13, 4; 20;
 14, 5; 7; 10; 15; 15, 5; 17, 5; 20,
 4; 11; 21, 6; 23, 4; 24, 22; 25, 16;
 27, 9; 18; 20; 29, 7; 31, 8; 32, 5;
 19; 34, 3; 39, 6; 40, 6; 41, 10; 42,
 2; 45, 4; 8; 16; 22; 27; 30; 46, 33;
 47, 2; 3; 10; 54, 6; 55, 1; 58, 2²;
 60, 16; 61, 13²; 64, 5; 67, 12; 21⁴;
 76, 2; 3; 77, 1; 79, 8; 82, 6; 86, 1;
 5²; 89, 4; 91, 5; 93, 14; 26²; 94, 11;
 97, 14; 103, 2; IX. 3, 6-8; 5, 1; 3;
 7, 2; 10, 5; 13, 6; 14, 4; 15, 3; 16,
 8; 21, 3; 22, 3; 24, 3; 27, 3; 28, 1;
 34, 1; 36, 3; 37, 3; 39, 4; 45, 3; 49,
 4; 51, 3; 61, 17; 18; 64, 3; 66, 5;
 27; 67, 5⁴; 14; 21; 68, 3; 5; 70, 2;
 5; 71, 7; 74, 4; 9; 75, 3; 4; 79, 1;
 80, 1; 83, 2; 85, 5; 9; 12; 86, 8; 21;
 34; 37; 38; 40; 43; 90, 2; 91, 3;
 4; 95, 5; 97, 18; 32; 38; 56; 58;
 99, 7; 8; 100, 4; 101, 7; 11; 15; 102,
 3; 103, 6; 106, 10; 107, 23; 108, 9;
 12; 109, 16; 110, 6; 9; 112, 1; X. 2,
 7; 3, 1; 2; 6; 5, 1; 10, 7; 8; 11, 2;
 12, 5; 13, 1; 14, 9²; 16, 1; 8; 18, 3;
 21, 1; 22, 9; 23, 1²; 3; 7; 25, 2²; 5;
 26, 7; 27, 7; 10; 15; 18; 20; 28, 5;
 9; 29, 3; 8; 30, 11; 31, 9; 32, 2²; 33,
 9; 34, 13; 35, 4; 5; 38, 2; 39, 13;
 40, 9; 10; 42, 4; 43, 5; 9; 44, 8; 45,
 4; 5; 8; 48, 1; 49, 9; 54, 5; 55, 3;
 61, 13; 26; 62, 3; 9; 64, 15; 66, 7;
 67, 4; 6; 7³; 12; 68, 9; 69, 2; 70, 4;
 5; 71, 3; 4; 8²; 11; 73, 8; 78, 7; 79,
 5; 6; 80, 1; 5; 6; 81, 2; 83, 3; 84,
 2²; 85, 19; 28; 29; 33; 42²; 86, 1;

5; 20; 87, 5; 25; 88, 17²; 1; 3;
 90, 4; 11²; 92, 3; 5; 10²; 94, 14²; 95,
 3; 12; 97, 12; 98, 12²; 101, 3; 4;
 102, 2; 106, 1; 108, 8; 110, 5; 11;
 111, 6; 112, 7; 113, 2; 4; 6; 114, 1;
 2; 4; 10; 115, 4; 116, 6; 117, 8;
 118, 3; 122, 5; 124, 3; 125, 3; 7; 127,
 1; 128, 6; 130, 2; 131, 5; 133, 3; 134,
 5; 137, 3; 138, 1; 3²; 4; 139, 4; 140,
 4; 143, 2; 144, 5; 149, 2; 152, 3⁴;
 4; 5; 153, 3; 158, 4; 5; 160, 1; 163,
 1; 170, 1; 177, 1; 180, 2²; 189, 2; 3.

विश्वसः IV. 18, 9.

विश्वसः I. 32, 5; 101, 2; 103, 2; II. 14,
 5; III. 34, 3.

विश्वसः IX. 71, 7.

विश्वसः X. 14, 9; 127, 7.

विश्वसः VII. 77, 3; VIII. 56, 4; X. 86, 5.

विश्वसः VII. 56, 1.

विश्वसः X. 85, 21.

विश्वसः VIII. 78, 2.

विश्वसः I. 141, 7.

विश्वसः X. 120, 2.

विश्वसः X. 19, 5.

विश्वसः X. 16, 13.

विश्वसः VIII. 9, 10; 23, 16.

विश्वसः I. 112, 15.

विश्वसः VIII. 24, 29.

विश्वसः VIII. 24, 28.

विश्वसः I. 32, 7.

विश्वसः X. 67, 3.

विश्वसः X. 85, 12.

विश्वसः III. 49, 3; IX. 86, 5; 103, 6.

विश्वसः IX. 86, 15.

विश्वसः VII. 55, 2; X. 86, 7.

विश्वसः I. 113, 18.

विश्वसः I. 48, 9; 49, 4; 113, 7; 8; 124,
 8; IV. 52, 1; VII. 79, 5.

विश्वसः I. 113, 11.

विश्वज्ञान I. 113, 10; VII. 30, 3.
 विश्वज्ञान I. 122, 2.
 विश्वज्ञान III. 54, 9.
 विश्वज्ञान I. 38, 9.
 विश्वज्ञान V. 3, 8; 45, 8; VI. 62, 1; VII. 81, 2; VIII. 46, 21.
 विश्वज्ञान I. 44, 3; 4; 8; 171, 5; II. 34, 12; III. 20, 1; IV. 45, 2; VIII. 20, 15; IX. 98, 11; X. 35, 1; 5; 76, 1; 77, 5; 122, 7.
 विश्वज्ञान I. 48, 6; 118, 11; 124, 12; III. 15, 2; IV. 1, 5; 14, 4; 23, 5; 39, 3; V. 30, 13; 62, 8; VI. 24, 9; VII. 69, 5; 71, 3; X. 6, 3; 41, 1; 99, 1.
 विश्वज्ञान VI. 50, 8.
 विश्वज्ञान I. 92, 11; V. 80, 6.
 विश्वज्ञान IX. 94, 2.
 विश्वज्ञान I. 113, 10; III. 55, 1.
 विश्वज्ञान III. 33, 13.
 विश्वज्ञान V. 80, 4.
 विश्वज्ञान VIII. 63, 9.
 विश्वज्ञान I. 164, 34; 35; X. 129, 1.
 विश्वज्ञान I. 62, 7; 164, 39; 41; III. 32, 10; IV. 50, 4; V. 15, 2; VII. 5, 7; X. 5, 7; 14, 8; 109, 4; 123, 5; 129, 7.
 विश्वज्ञान I. 52, 12.
 विश्वज्ञान I. 143, 2; V. 63, 1; 87, 9; VII. 82, 2; VIII. 13, 2; IX. 70, 1; 86, 15.
 विश्वज्ञान I. 80, 9; 164, 11.
 विश्वज्ञान V. 27, 2; VI. 27, 8; VII. 18, 11; VIII. 46, 22; 31; X. 86, 14; 23.
 विश्वज्ञान II. 18, 5.
 विश्वज्ञान I. 183, 1; IV. 26, 4; 5; IX. 48, 4; 62, 15; X. 11, 4.
 विश्वज्ञान X. 155, 1.
 विश्वज्ञान I. 117, 24.
 विश्वज्ञान II. 38, 6.
 विश्वज्ञान I. 164, 15.
 विश्वज्ञान X. 68, 8.

विश्वज्ञान I. 162, 15.
 विश्वज्ञान X. 15, 3.
 विश्वज्ञान I. 154, 2; VIII. 9, 12.
 विश्वज्ञान I. 45, 6; 58, 3; 60, 2; 4; 66, 2; 3; 100, 16; 148, 1; 153, 4; II. 4, 2; 3; 21, 3; 31, 2; III. 5, 3; IV. 6, 2; 7; 8; 7, 2; 9, 2; 37, 1; 3; V. 17, 4; VI. 1, 6; 2, 7; 5, 3; 21, 4; 41, 5; VII. 34, 12; 43, 5; 56, 22; 61, 3; 67, 7; 70, 3; 104, 18; VIII. 6, 24; 23, 10; 39, 7; 71, 15; IX. 38, 4; X. 1, 4; 7, 5; 15, 2; 40, 14; 48, 8; 61, 15; 79, 1; 2; 87, 10.
 विश्वज्ञान X. 38, 4.
 विश्वज्ञान X. 158, 4.
 विश्वज्ञान X. 116, 5.
 विश्वज्ञान I. 155, 4.
 विश्वज्ञान III. 3, 5.
 विश्वज्ञान I. 4, 4.
 विश्वज्ञान VI. 67, 7.
 विश्वज्ञान VII. 104, 24.
 विश्वज्ञान VI. 60, 5.
 विश्वज्ञान इति विश्वज्ञाने III. 54, 6.
 विश्वज्ञान IX. 17, 3; 37, 1; 56, 1; 97, 16.
 विश्वज्ञान IX. 62, 2.
 विश्वज्ञान IV. 35, 2; 4.
 विश्वज्ञान I. 154, 1.
 विश्वज्ञान I. 22, 16; VIII. 12, 27; 52, 3.
 विश्वज्ञान I. 50, 8; III. 3, 10; IV. 32, 22; IX. 51, 5; 86, 23; 107, 24; X. 37, 8.
 विश्वज्ञान I. 101, 7; 112, 4; II. 23, 6; IV. 45, 5; 53, 2; IX. 12, 4; 37, 2; 66, 23; 70, 7; 75, 1; 85, 9; 86, 11; 19; 35; 97, 2; 106, 5; 107, 3; 5; 7; 16; X. 92, 15.
 विश्वज्ञान I. 164, 12; X. 11, 4.
 विश्वज्ञान VIII. 41, 9.
 विश्वज्ञान IX. 45, 6.

विश्वज्ञानः IX. 39, 3.
 विश्वज्ञे I. 113, 5; 116, 14; 16; 117, 17;
 II. 27, 10; IV. 16, 4.
 विश्वज्ञः VIII. 13, 30.
 विश्वज्ञिष्ठः IV. 20, 9.
 विश्वज्ञन् IX. 68, 4; X. 140, 2.
 विश्वज्ञतः VIII. 55, 4.
 विश्वज्ञतं X. 30, 9.
 विश्वज्ञता X. 92, 12.
 विश्वज्ञति I. 51, 1.
 विश्वज्ञती इति विश्वज्ञती VI. 49, 3.
 विश्वज्ञेयः I. 35, 9; 79, 12; II. 22, 3; 41, 10;
 12; III. 2, 8; 11, 1; IV. 36, 5; VI.
 45, 16; 46, 3; VIII. 13, 6; IX. 11, 7;
 28, 5; 40, 1; 44, 3; 48, 5; 62, 10; 67,
 22; 84, 1.
 विश्वज्ञेयि I. 64, 12; IX. 60, 1.
 विश्वज्ञेयी इति विश्वज्ञेयी V. 63, 3.
 विश्वज्ञेयो I. 78, 1; VI. 16, 29; 36; VIII.
 43, 2.
 विश्वज्ञेयो I. 31, 6; VI. 2, 1; VIII. 17, 7;
 33, 3; 98, 10; IX. 41, 5; 60, 4.
 विश्वज्ञज्ञान I. 24, 10; VIII. 73, 17; 91, 2;
 X. 86, 19.
 विश्वज्ञिणि V. 84, 2.
 विश्वज्ञिनोति X. 42, 9.
 विश्वज्ञिन् IX. 97, 17; X. 86, 19.
 विश्वज्ञं IX. 84, 2.
 विश्वज्ञताः II. 27, 16.
 विश्वज्ञतः I. 45, 2; 83, 1; V. 17, 4; VII.
 7, 4; VIII. 13, 20.
 विश्वज्ञतः V. 54, 13.
 विश्वज्ञतं IV. 7, 3; VIII. 46, 14.
 विश्वज्ञता V. 74, 9; X. 132, 6.
 विश्वज्ञताः I. 190, 4; II. 10, 1; 2; IV. 5, 2;
 VI. 24, 2; VII. 27, 2; X. 79, 4.
 विश्वज्ञुताः II. 17, 3.
 विजः I. 92, 10.

विजः इव II. 12, 5.
 विजयंते II. 12, 9.
 विजयाय X. 84, 4.
 विजम्भतः I. 28, 7.
 विज्ञान I. 69, 2; III. 39, 7; V. 49, 2;
 X. 2, 5; 95, 12; 107, 7.
 विज्ञानात् I. 164, 16.
 विज्ञानुषः X. 77, 1.
 विज्ञानम् VII. 50, 2.
 विज्ञानातुः I. 109, 2.
 विज्ञानीन् X. 69, 12.
 विज्ञायते III. 29, 1.
 विज्ञायाः III. 1, 23.
 विजम्भते X. 86, 16.
 विज्ञेयं I. 119, 4.
 विज्ञेयकृत् X. 84, 5.
 विज्ञेयमानः VI. 3, 4.
 विज्ञेयसं VIII. 22, 10.
 विजति I. 39, 5.
 विद् I. 72, 8; VII. 56, 5; IX. 88, 7.
 विदुःभिः X. 28, 8.
 विदुषां I. 158, 5.
 विदुषः IX. 73, 9; X. 129, 5.
 विदुषः I. 83, 2; 115, 4; II. 38, 4; V. 54,
 12; IX. 67, 23; 83, 1; 2.
 विदुषता I. 152, 4; VI. 75, 3.
 विदुषताः V. 54, 11.
 विदुषतानि IX. 97, 55.
 विदुषते IX. 73, 7.
 विदुषनोति V. 48, 1.
 विदुषसायः VI. 18, 6; 45, 13; VIII. 6, 22;
 68, 11.
 विदुषसे इति VI. 25, 6.
 विदुष्यते I. 115, 2; VI. 46, 12.
 विदुषः I. 123, 11; 124, 5; II. 33, 2; IV.
 18, 11; V. 29, 4; VI. 1, 11.
 विदुषिता I. 144, 3.
 विदुषतुर्द I. 102, 2.

विश्वतुल्यः VI. 47, 17.
 विश्वतुल्यः X. 75, 5.
 विश्वतुल्यानां IV. 30, 12.
 विश्वतुल्ये X. 104, 5.
 विश्वतुल्यं X. 3, 3.
 विश्वतुल्ये VIII. 60, 14; X. 91, 7.
 विश्वतुल्यं X. 3, 3.
 विश्वं I. 105, 1-18; V. 42, 9.
 विश्वं VII. 72, 2.
 विश्वज्जानि I. 112, 15.
 विश्वान् V. 60, 6.
 विश्वे X. 34, 13.
 विश्वस्वयः V. 34, 6.
 विश्वे VII. 99, 1; X. 4, 4; 54, 4.
 विश्वं I. 186, 2.
 विश्वरा VI. 25, 3; 46, 6.
 विश्वराश्च I. 87, 3; 168, 6.
 विश्वरेण VIII. 96, 2.
 विश्वरेण X. 77, 4.
 विश्व I. 86, 8; 156, 3; V. 41, 13; 55, 2;
 VIII. 47, 2.
 विश्वः V. 30, 4.
 विश्वः I. 42, 7-9; 173, 13; IV. 1, 3; IX.
 20, 3; 59, 4; 111, 2.
 विश्व I. 61, 6; 62, 3²; 72, 4; 8; 96, 4;
 II. 19, 3; III. 31, 6; IV. 21, 8; V. 7,
 6; 32, 5; VIII. 69, 6; 79, 6; 93, 14;
 IX. 96, 10; X. 21, 5; 43, 4; 61, 13;
 68, 11; 76, 2; 99, 8; 123, 4; 138, 3.
 विश्व I. 84, 14; 100, 8; 189, 4; II. 42, 1;
 2; V. 44, 8; 45, 8; VI. 47, 5; VII.
 50, 1; IX. 68, 9; X. 86, 18.
 विश्वं I. 151, 2.
 विश्वस्वयः III. 34, 1.
 विश्वस्वयं I. 6, 6; VIII. 66, 1.
 विश्वं I. 117, 25; II. 12, 15; VII. 93, 3;
 VIII. 48, 14; X. 35, 26; 27.
 विश्वस्वय I. 56, 2; 60, 1; III. 3, 3; 38, 5;
 V. 33, 9; X. 91, 8; 92, 2.

विश्वं I. 164, 21; III. 1, 2; IV. 38, 4;
 VI. 8, 1; 11, 2; VIII. 39, 9.
 विश्वानि III. 1, 18; 14, 1; 27, 7; IV. 16,
 3; VI. 51, 2; VII. 66, 10.
 विश्वानिश्च I. 130, 1.
 विश्वाय X. 11, 3.
 विश्वः I. 182, 4.
 विश्वे I. 31, 6; 151, 1; 153, 3; 162, 1;
 186, 1; II. 1, 4; 16; 2, 13; 4, 8; 11,
 21; 13, 13; 14, 12; 15, 10; 16, 9; 17,
 9; 18, 9; 19, 9; 20, 9; 23, 19; 24,
 16; 27, 8; 17; 28, 11; 29, 7; 33, 15;
 35, 15; 39, 1; 8; 40, 6; 42, 3; 43, 3;
 III. 1, 1; 8, 5; 38, 6; 39, 1; 2; 54,
 11; 56, 5; V. 59, 2; 63, 2; VI. 24, 2;
 52, 17; VII. 18, 13; 21, 2; 93, 5; IX.
 32, 1; X. 12, 7; 96, 1; 100, 6.
 विश्वे इति VIII. 39, 1.
 विश्वेषु I. 40, 6; 64, 1; 6; 85, 1; 89, 7;
 92, 5; 143, 7; 153, 2; 159, 1; 166, 2;
 7; 167, 6; II. 27, 12; III. 4, 5; 26, 6;
 28, 4; 54, 2; 55, 7; 56, 5; IV. 6, 2; 21,
 4; 36, 5; V. 3, 6; 29, 13; VII. 57, 2;
 73, 2; 84, 3; 99, 6; VIII. 11, 2; IX.
 97, 56; X. 91, 9; 110, 7; 122, 8.
 विश्वः IV. 21, 2.
 विश्वं I. 91, 20; VI. 8, 5; VII. 36, 8; X.
 41, 1.
 विश्व्या VII. 40, 1.
 विश्व्याश्च I. 167, 3.
 विश्व्या VII. 43, 3.
 विश्व्याय III. 54, 1.
 विश्वसो इति विश्वस्वसो V. 39, 1.
 विश्वस्व VI. 62, 9; X. 85, 18; 190, 2.
 विश्वः IV. 51, 6.
 विश्वं VIII. 28, 1.
 विश्वं X. 85, 32.
 विश्वं IV. 1, 14.
 विश्वं I. 67, 2.

विदुः II. 27, 17; 28, 11; 29, 7; X. 49, 9.
 विदुष्यते I. 84, 7.
 विदा I. 31, 18.
 विदाः I. 36, 14; 71, 7; V. 45, 1; VI. 48, 9;
 VIII. 61, 7; IX. 19, 6; 40, 4; 43, 4;
 63, 11.
 विदात् II. 22, 4.
 विदाथ X. 82, 7.
 विदाथः X. 106, 9.
 विदानः I. 165, 9; 10; II. 9, 1; VI. 21, 2;
 12; VIII. 45, 27; X. 111, 1.
 विदानः IX. 35, 4.
 विदाना V. 80, 5.
 विदानाः III. 36, 2.
 विदानाः IX. 7, 1; 8.
 विदानासः I. 169, 2; IV. 34, 2; X. 77, 6.
 विदाने इति I. 122, 2; X. 13, 2.
 विदायः X. 22, 5.
 विदासि IX. 35, 1.
 विदुषुतानः VI. 16, 35.
 विदुः I. 11, 6; 7; 19, 3; 71, 10; 131, 4;
 164, 23; 39; 166, 7; III. 55, 18; IV.
 42, 7; V. 44, 11; 59, 7; VII. 18, 2;
 34, 2; VIII. 18, 5; 63, 6; 67, 2; IX.
 70, 2; X. 85, 3; 114, 1.
 विदुः I. 34, 2; 139, 9²; 164, 45; II. 23, 16;
 III. 29, 15; VII. 33, 7; X. 50, 5; 85,
 16²; 108, 10.
 विदुःसतः I. 31, 14; 105, 13; 14; II. 16, 4;
 IV. 7, 8; VI. 16, 9; VII. 16, 9; VIII.
 75, 2.
 विदुःसतं VI. 15, 10.
 विदुःसता II. 3, 7; X. 70, 7.
 विदुःसतः VIII. 41, 1.
 विदुषः III. 14, 2.
 विदुषा I. 156, 1; V. 44, 10; VI. 54, 1.
 विदुषां X. 2, 4.
 विदुषी X. 95, 11.

विदुषी कुचेति विदुषीश्च V. 41, 7.
 विदुषे I. 117, 10; II. 30, 2; IV. 3, 16; 19,
 10; VI. 42, 1.
 विदे I. 100, 10; 127, 4; 132, 2; VI. 66, 3;
 VII. 40, 5; VIII. 13, 1; 14; 29; 49, 1;
 62, 9; 69, 4; 93, 32; IX. 14, 6; 86,
 32; 99, 7; 106, 2; X. 23, 2.
 विदे I. 120, 12; 132, 3; VIII. 45, 36.
 विदो इति X. 113, 10.
 विद्धि II. 20, 1; 32, 2; III. 39, 1; VII. 31,
 4; X. 61, 22.
 विद्धि VIII. 48, 8; X. 27, 24; 85, 21.
 विद्म I. 10, 10; 81, 8; 170, 3; III. 36, 9;
 42, 6; V. 85, 8; VI. 21, 6; 27, 3;
 VIII. 2, 21; 20, 3; 21, 7; 8; 45, 13;
 46, 2²; 51, 5; 61, 3; 75, 16; 81, 2;
 92, 18; X. 15, 13; 23, 6; 7; 45,
 2⁴; 47, 1.
 विद्म V. 48, 5; VII. 99, 1; VIII. 2, 22;
 X. 12, 8; 40, 11.
 विद्मना I. 110, 6; V. 87, 2; VI. 14, 5;
 VII. 4, 1.
 विद्मनाश्चपसः I. 31, 1; 111, 1.
 विद्मने I. 164, 6; X. 88, 18.
 विद्यते V. 44, 9.
 विद्यते X. 64, 2.
 विद्यात् X. 85, 34.
 विद्यात् I. 23, 24.
 विद्यातं VIII. 5, 37.
 विद्यां II. 27, 5.
 विद्याम I. 4, 3; 165, 15; 167, 11; 168, 10;
 169, 8; 171, 6; 173, 13; 174, 10; 175,
 6; 176, 6; 177, 5²; 178, 5; 180, 10;
 181, 9; 182, 8; 183, 6; 184, 6; 185, 11;
 186, 11; 189, 8; 190, 8; V. 39, 2; VIII.
 24, 8; 50, 9; X. 22, 13; 89, 17.
 विद्युः I. 23, 24.
 विद्युत् I. 32, 13; 38, 8; 64, 9; 164, 29;
 VI. 3, 8; IX. 76, 3; 87, 8; X. 95, 10.

विद्युतः I. 23, 12; 39, 9; 64, 5; 168, 8;
III. 1, 14; V. 10, 5; 52, 6; 54, 11;
83, 4; 84, 3; VII. 33, 10; 56, 13; IX.
41, 3; X. 91, 5.

विद्युतः I. 105, 1.

विद्युतः II. 35, 9; VII. 69, 6.

विद्युता I. 86, 9; V. 42, 14; 54, 2; IX.
84, 3; X. 99, 2.

विद्युत्संहसः V. 54, 3.

विद्युत्संरपः III. 14, 1.

विद्युत्संरपाः III. 54, 13.

विद्युत्संहसाः VIII. 7, 25.

विद्युत्संहसिः I. 88, 1.

विद्युते IV. 32, 23.

विद्युते I. 87, 6.

विद्युते VII. 56, 2.

विद्युत्ता X. 159, 1.

विद्युतांसः II. 24, 6; IV. 36, 8; X. 53, 10.

विद्युतांसं I. 164, 4.

विद्युतांसा I. 116, 11; 120, 3²; V. 86, 4.

विद्युतांसौ I. 120, 2.

विद्युतान् I. 24, 13; 70, 3; 72, 7; 90, 1; 94,
6; 16; 103, 3; 120, 5; 145, 5; 152,
6; 164, 6; 189, 1; 7; 190, 7; II. 5, 4;
8; 6, 7; 8; 15, 7; 29, 1; III. 1, 17;
18; 5, 6; 14, 2; 17, 3; 25, 2; 29, 16;
31, 1; 35, 8; 44, 2; 47, 2; 52, 7; 55,
14; IV. 1, 4; 2, 11; 7, 8; 8, 4; 16,
6; 30, 17; 42, 3; V. 1, 11; 2, 8; 3, 9;
4, 5; 29, 13; 30, 3; 46, 1²; 49, 2; VI.
15, 10; 21, 11; 44, 14; 47, 8; 75, 14;
VII. 1, 24; 7, 1; 10, 2; 21, 4; 22, 5;
28, 1; 87, 4; 100, 5; VIII. 63, 3; 72,
1; 92, 9; IX. 70, 10; 73, 8; 77, 4;
81, 2; 96, 2; X. 1, 3; 2, 1; 3; 4; 5,
5; 8, 8; 17, 3; 27, 11; 28, 5; 52, 4;
53, 1; 67, 3; 70, 9; 10; 98, 11; 102,
7; 110, 9; 122, 2; 136, 6; 139, 1; 148,
3; 160, 2.

विद्युत्वेयं VIII. 1, 2.

विद्युत्वेयं VIII. 22, 2.

विद्युत्वेयन् X. 16, 7.

विद्युत् VIII. 5, 22.

विद्युतः I. 73, 1; 167, 5; II. 1, 6; IV. 2,
10; V. 65, 4; VI. 3, 7; VIII. 61, 14;
78, 7; 99, 4; X. 93, 8.

विद्युते I. 119, 7; II. 1, 5; 35, 7; IV. 2,
13; 12, 3; 34, 4; 44, 4; VI. 1, 13; 5,
3; 65, 3; 4; 6; VII. 16, 12; 75, 6;
X. 46, 1.

विद्युत् I. 149, 1.

विद्युत् III. 3, 1.

विद्युतः II. 4, 2.

विद्युतं III. 4, 2; VIII. 2, 36; X. 40, 8.

विद्युत्तेरि VIII. 70, 2; IX. 47, 4.

विद्युत्तेरिति विद्युतः II. 1, 3.

विद्युत्ता II. 28, 4; VII. 7, 5; 41, 2; 56, 24.

विद्युत्तेया X. 46, 6.

विद्युत्तेयि I. 164, 36; III. 2, 3; VI. 71, 1;
IX. 4, 9; 64, 9; 86, 29; 30; 100, 7.

विद्युत्तेयो VIII. 7, 5.

विद्युत्तेन् IX. 97, 40; 109, 6; X. 123, 8.

विद्युत्तेन् V. 17, 2.

विद्युत्तेश्च X. 40, 2.

विद्युत्ता IV. 18, 12; X. 40, 8.

विद्युत्तेरिति विद्युतः X. 167, 3.

विद्युत्ता VI. 50, 12; IX. 81, 5; X. 82,
2; 3.

विद्युत्तारः IV. 55, 2.

विद्युत्ति I. 120, 1.

विद्युत्तं X. 138, 6.

विद्युत्ता IV. 51, 6.

विद्युत्ते IX. 110, 3.

विद्युत्तेयः I. 88, 5.

विद्युत् X. 55, 5.

विद्येयं II. 9, 3².

विद्येय I. 36, 2; 114, 2; 189, 1; II. 6, 2;
24, 1; 35, 12; IV. 4, 15; 50, 6; V. 4,
7; VI. 1, 10; VII. 14, 2; 63, 5; VIII.

23, 23; 43, 11; 48, 12; 13; 54, 8; 96, 8; X. 121, 1; 168, 4.

विधेयहि VIII. 19, 16.

विध्य IV. 4, 1.

विध्य II. 30, 4; 9; IV. 4, 5; X. 87, 4; 6; 13; 17; 89, 12.

विध्यत् I. 61, 7.

विध्यत I. 86, 9.

विध्यतं VII. 104, 3; 5.

विध्यतां VI. 75, 4.

विध्यति IV. 8, 8; IX. 73, 8.

विनङ्गुतः IX. 72, 3.

विन्नयः II. 24, 9.

विन्नाशयन् I. 55, 6.

विन्निखे V. 2, 9.

विन्नुदः II. 13, 3.

विन्द VII. 13, 3; 18, 18.

विन्दः X. 104, 8.

विन्दु VI. 44, 23.

विन्दति IX. 67, 21.

विन्दति X. 32, 7.

विन्दती I. X. 146, 1.

विन्दते VI. 51, 16.

विन्दते VI. 54, 4; VII. 32, 21; VIII. 23, 3; 27, 17; 72, 5; X. 34, 3; 117, 1; 2; 6; 151, 4.

विन्दन् I. 72, 2; IV. 1, 16.

विन्दति I. 105, 1.

विन्दमानः III. 55, 20.

विन्दसि I. 176, 1; X. 86, 2.

विन्दसे II. 13, 11.

विन्दसे VIII. 21, 14.

विन्दामि VIII. 24, 12; 46, 11.

विन्दामि X. 34, 3.

विन्धते VIII. 51, 3.

विन्धते VIII. 9, 6.

विधि I. 7, 7.

विधः III. 3, 1; IV. 48, 1; VI. 44, 6; 49, 12; VIII. 1, 4; 19, 33; X. 61, 3.

विधः VIII. 63, 7.

विधःऽचित् IX. 12, 3; 96, 22.

विधःऽचितः I. 18, 7; 164, 36; IV. 36, 7; V. 81, 1; VIII. 1, 4; 3, 3; 43, 19; 65, 9; IX. 22, 3; 33, 1; 101, 12; X. 177, 1.

विधःऽचितं I. 4, 4; III. 26, 9; 27, 2; VIII. 13, 10; IX. 16, 8; 64, 25; 86, 36.

विधःऽचिता V. 63, 7.

विधःऽचितां III. 3, 4.

विधःऽचिते VIII. 98, 1; IX. 86, 44.

विधःऽधां X. 46, 5.

विधःऽधसा I. 6, 2.

विधःऽधत्मनः I. 180, 2.

विधःऽधयः V. 52, 10.

विधन्यां I. 119, 7; III. 28, 5; VI. 16, 34; X. 72, 1.

विधन्यवः I. 22, 21; 102, 5; 138, 3; II. 20, 1; III. 10, 9; V. 43, 14; VII. 94, 6; VIII. 22, 11; 87, 6.

विधन्यवः V. 61, 15.

विधन्या IV. 1, 12.

विधन्यामहे I. 180, 7.

विधन्युऽभिः VIII. 19, 10; IX. 3, 3.

विधन्युवः IX. 86, 17.

विधन्यु इति VIII. 8, 19.

विधयति VII. 21, 2.

विधयति I. 187, 1.

विधयति III. 62, 9; X. 125, 4.

विधा V. 68, 1; IX. 3, 2; 22, 3; 65, 12; X. 99, 6.

विधाया I. 168, 7.

विधायां III. 33, 1.

विधानः VIII. 6, 29.

विपां III. 3, 7; 10, 5; VIII. 6, 7; IX. 99, 1.

विश्वार्थः III. 33, 3.
 विश्वार्थः IV. 30, 11.
 विश्वार्थः IV. 16, 3.
 विश्वार्थः I. 112, 15.
 विश्वार्थः VII. 22, 4.
 विश्वार्थः X. 131, 4.
 विश्वार्थः I. 163, 3.
 विश्वार्थः V. 2, 3.
 विश्वार्थः IV. 13, 3.
 विश्वार्थः IX. 70, 9.
 विश्वार्थः VII. 86, 3.
 विश्वार्थः X. 96, 9.
 विश्व I. 14, 2; 127, 2; 130, 6; 150, 3; II. 36, 4; IV. 19, 10; V. 31, 7; 51, 3; 58, 2; VI. 35, 5; 38, 5; VIII. 19, 2; 17; 71, 5; 102, 12; X. 50, 7; 87, 24.
 विश्वः I. 14, 9; II. 24, 13; III. 5, 1; 3; 8, 5; 13, 3; 14, 5; 27, 8; 29, 7; 33, 4; 12; IV. 3, 16; 8, 8; 26, 1; V. 2, 11; 43, 1; 74, 7; VI. 7, 3; 10, 3; 11, 3; 13, 3; 51, 2; 68, 3; VII. 58, 4; 61, 2; 68, 4; 72, 3; 87, 4; 88, 4; 6; 93, 4; VIII. 2, 36; 3, 14; 6, 28; 7, 1; 8, 9; 12, 31; 39, 9; 42, 5; 43, 14; 44, 21; 29; 46, 32; 61, 9; 79, 1; IX. 18, 2; 84, 5; 87, 3; 97, 37; 107, 6; 7; X. 26, 2; 61, 16; 23; 24; 64, 16; 97, 6; 148, 3; 165, 2.
 विश्वः I. 3, 5.
 विश्वः III. 31, 7.
 विश्वः X. 112, 9.
 विश्व I. 51, 1; 86, 3; 112, 13; 119, 7; 127, 1; 165, 14; III. 2, 13; 26, 2; IV. 29, 4; V. 1, 7; 41, 6; VI. 15, 4; 7; VIII. 7, 30; 11, 6; 44, 10; IX. 13, 2; 40, 1; 65, 29; 66, 8; X. 67, 2; 87, 22.
 विश्वः VI. 39, 1.
 विश्वः IX. 22, 5.
 विश्वः VIII. 3, 4.
 विश्वः VIII. 61, 8.

विश्वः V. 74, 7.
 विश्वः IX. 44, 5.
 विश्वः X. 47, 4; 5.
 विश्वः X. 188, 2.
 विश्वः X. 104, 1.
 विश्व I. 17, 2; 76, 5; 85, 11; 86, 2; 129, 11; 142, 2; 151, 6; V. 81, 1; VI. 16, 6; VII. 22, 4; 56, 15; VIII. 19, 12; 43, 1; IX. 12, 8; 43, 3; 6; 44, 2; X. 11, 5; 25, 10; 26, 5; 39, 8; 40, 14; 41, 3.
 विश्व VII. 2, 7; 43, 1; 44, 2; 66, 8; VIII. 25, 24.
 विश्व VI. 50, 10.
 विश्वः I. 22, 14; 23, 3; 45, 7; 8; 82, 2; 162, 7; 164, 46; II. 11, 12; 18, 3; III. 7, 7; 10, 9; 27, 11; 30, 20; 31, 5; 34, 7; 47, 4; 62, 12; IV. 2, 15; 17, 16; 29, 5; 50, 1; V. 13, 5; 30, 15; 43, 7; 81, 1; VI. 70, 4; VII. 22, 9; 31, 11; 93, 3; VIII. 6, 2; 33; 12, 13; 13, 17; 23, 25; 42, 4; 66, 13; 97, 12; IX. 8, 4; 12, 2; 17, 6; 7; 63, 20; 21; 64, 23; 86, 39; 92, 2; 97, 35; X. 43, 7; 108, 11; 114, 5; 120, 4; 123, 1; 4.
 विश्वः III. 53, 10; VII. 38, 8; X. 42, 1.
 विश्वः V. 76, 1; IX. 85, 7; 96, 6; X. 26, 4.
 विश्वः VI. 17, 14.
 विश्वः I. 117, 11; 182, 3; III. 21, 3; V. 61, 9; VI. 65, 4; VIII. 43, 15; 98, 1; IX. 47, 4; X. 25, 11.
 विश्वः I. 8, 6; 22, 21; 118, 3; III. 3, 3; 11, 8; V. 80, 1; VI. 22, 2; VII. 15, 9; 78, 2; 80, 1; 94, 5; VIII. 3, 18; 9, 3; 11, 5; 6; 19, 17; 21, 4; 51, 10; 60, 5; 87, 6; IX. 26, 1; 86, 24; 107, 24; 108, 4; X. 6, 5; 30, 4; 78, 1.
 विश्वः I. 116, 24; 117, 4.
 विश्वः VIII. 43, 14; 44, 12.
 विश्वः I. 20, 1; 27, 9; 77, 5; 127, 2; V.

51, 3; VI. 38, 2; VIII. 60, 3; 81, 8;
IX. 107, 11.

विशेषः V. 32, 12; X. 135, 4.

विशेषः I. 62, 4; 129, 2; IX. 3, 6.

विशेषः VIII. 26, 9.

विशेषः I. 28, 4.

विशेषः X. 89, 1.

विशेषः VII. 18, 24.

विशेषः X. 133, 4.

विशेषः II. 23, 3.

विशेषः IV. 30, 12.

विशेषः VIII. 3, 22.

विशेषः III. 49, 4.

विशेषः I. 27, 6; IV. 17, 11; V. 46, 6; VI.
36, 1; VII. 18, 24; 26, 4; X. 147, 5.

विशेषः I. 22, 7.

विशेषः I. 103, 6.

विशेषः II. 13, 4.

विशेषः V. 49, 1; 2.

विशेषः I. 123, 3; X. 11, 8.

विशेषः IV. 17, 13.

विशेषः V. 31, 6.

विशेषः III. 6, 9.

विशेषः I. 109, 5; V. 77, 4; VII. 37, 3;
40, 1; 56, 21.

विशेषः I. 71, 6; II. 8, 4; 23, 15; 35, 8;
VI. 68, 9; VII. 9, 4; X. 6, 2; 121, 6.

विशेषः I. 92, 6; 123, 10; 124, 6.

विशेषः I. 113, 17; 123, 6; III. 6, 7;
IV. 2, 19; 51, 1; 10; 11; VII. 35, 10;
78, 3; 5; X. 88, 12.

विशेषः I. 113, 15; IV. 13, 1.

विशेषः III. 61, 5; 6; V. 80, 1; VII.
78, 4.

विशेषः X. 55, 4.

विशेषः इति विश्वानो VIII. 102, 2.

विशेषः I. 58, 9.

विशेषः I. 148, 1.

विश्वानो I. 30, 20; 48, 1; 10; 92, 14;

IV. 52, 6; V. 79, 4; 10; VIII. 47, 14.

विश्वानो III. 2, 2; VIII. 43, 32; 44, 24;
X. 118, 4.

विश्वानो V. 25, 2; VIII. 44, 6; 10; X.
92, 1.

विश्वानो इति विश्वानो I. 44, 10; V. 25, 7;
VIII. 93, 25; X. 140, 1.

विश्वानो I. 59, 7; 66, 1; 69, 5; 148, 4;
III. 3, 9; IV. 1, 8; 12; V. 1, 9; 4, 2;
VI. 4, 2; 10, 1; 11, 4; 49, 9; X. 6, 1;
2; 8, 4; 61, 20; 88, 7; 91, 1.

विश्वानो I. 92, 8; VI. 48, 3.

विश्वानो I. 46, 3; 117, 14; 119, 4; V. 53,
3; 74, 9; 75, 5; VI. 62, 6; VIII.
29, 8.

विश्वानो X. 67, 5.

विश्वानो VIII. 33, 7.

विश्वानो X. 138, 5.

विश्वानो I. 103, 3.

विश्वानो I. 116, 20.

विश्वानो इति विश्वानो VIII. 2, 41.

विश्वानो X. 138, 6.

विश्वानो VII. 86, 6; X. 34, 1.

विश्वानो V. 34, 6.

विश्वानो I. 9, 5; 165, 10; II. 24, 10; VIII.
101, 12.

विश्वानो I. 31, 2; 34, 1; 65, 5; 141, 9; II.
24, 11; V. 4, 2; 5, 9; X. 91, 1.

विश्वानो VIII. 69, 15.

विश्वानो VII. 48, 2.

विश्वानो VI. 15, 8.

विश्वानो VIII. 96, 16.

विश्वानो IX. 72, 7; 86, 10.

विश्वानो I. 156, 1; VIII. 33, 6.

विश्वानो X. 183, 1.

विश्वानो I. 8, 9; 166, 11.

विश्वानो VIII. 19, 2.

विभूतिः I. 30, 5; VI. 21, 1.
 विभूतिं VI. 17, 4; VIII. 49, 6; 50, 6.
 विभूयति I. 112, 4.
 विभूयन् VI. 15, 9.
 विभूतः I. 71, 4; 144, 2; III. 55, 4; X. 1, 2.
 विभूता X. 45, 2; 80, 4.
 विभूते इति विभूते X. 79, 1.
 विभूतः II. 10, 2.
 विभूतं I. 95, 2.
 विभूताः I. 71, 3; VII. 43, 3.
 विभूता IX. 96, 19.
 विभूयः II. 38, 7; IV. 26, 4.
 विभूयते VIII. 43, 22.
 विभूयन् VIII. 98, 3.
 विभूयते V. 61, 12.
 विभूयमानः VII. 63, 3.
 विभूयमानान् IV. 33, 6.
 विभूयद् X. 170, 1; 2.
 विभूयि I. 127, 1.
 विभूयः IV. 34, 9; VII. 48, 1; 2.
 विभूयः I. 166, 11; III. 31, 16; VI. 34, 1.
 विभूयः IV. 36, 3.
 विभूयतः IV. 36, 5.
 विभूयतः III. 49, 1; V. 58, 4.
 विभूयतः V. 42, 12.
 विभूयता X. 76, 5.
 विभूयने VI. 61, 13.
 विभूयं III. 31, 13; IV. 7, 1; X. 11, 4; 40, 1.
 विभूयसह V. 10, 7; IX. 98, 1.
 विभूया I. 113, 1; 161, 6; 190, 2; IV. 33, 3; 9; 34, 1; 36, 6; V. 46, 4; VII. 48, 3; X. 3, 6.
 विभूया X. 138, 5.
 विभूयी V. 38, 1.
 विभूयीः I. 188, 5.
 विभूये VIII. 96, 11.
 विं III. 45, 1; X. 115, 3.
 विमंहे VIII. 45, 12.

विमदः X. 20, 10.
 विमदस्य X. 23, 7.
 विमदाः X. 23, 6.
 विमदाय I. 51, 3; 112, 19; 116, 1; 117, 20; VIII. 9, 15; X. 39, 7; 65, 12.
 विमदेन X. 24, 4.
 विमदं X. 179, 2.
 विमदये IV. 51, 3.
 विमदनाः VIII. 86, 2; X. 82, 2.
 विमदयः I. 25, 4.
 विमने I. 154, 1; 3; II. 12, 2; V. 81, 3; VI. 49, 13.
 विमहसः V. 87, 4.
 विमहसः I. 86, 1.
 विमहीना VIII. 6, 44.
 विमानः III. 26, 7; VII. 87, 6; IX. 62, 14; 86, 45; X. 121, 5; 139, 5.
 विमानं II. 40, 3; III. 3, 4.
 विमानं X. 95, 17.
 विमाने X. 123, 1.
 विमाय X. 114, 6.
 विमायं X. 73, 7.
 विमितानि VI. 7, 6.
 विमिन्वन् IV. 56, 1.
 विमिमानः I. 155, 6; 186, 4.
 विम्व II. 29, 5.
 विमुचः I. 42, 1; VI. 55, 1.
 विमुचंति V. 62, 1.
 विमुचं V. 46, 1.
 विमुचं I. 104, 1; III. 32, 1.
 विमृधः X. 152, 2.
 विमृशतः X. 65, 7.
 विमृहं X. 88, 16.
 विमोचन् VIII. 4, 15; 16.
 विमोचनं II. 37, 5; III. 30, 12; 53, 5; IV. 46, 7.
 विमोचनात् III. 53, 20.
 विमोचने V. 53, 7; X. 94, 13.

विद्यतं IV. 19, 3.
 विद्यताः IV. 38, 9; X. 5, 3; 61, 27.
 विद्यता I. 164, 38; X. 61, 6.
 विद्यति VII. 43, 1.
 विद्यति VIII. 73, 13.
 विद्युता IV. 7, 7; X. 61, 12.
 विद्युताः V. 30, 10.
 विद्युते इति विद्युते III. 54, 7.
 विद्युयं X. 131, 2.
 विद्येयिरे IV. 54, 5.
 विद्योताः IV. 55, 2.
 विद्योषा IV. 16, 20.
 विद्युषा IV. 50, 3; VII. 101, 4.
 विद्युषिन् VI. 22, 6; 40, 2.
 विद्युषिनः I. 64, 10; 87, 1; X. 75, 9;
 113, 6.
 विद्युषिन् I. 166, 8.
 विद्युषिने VIII. 76, 5; X. 115, 3.
 विद्युषिने VI. 32, 1.
 विद्युषी I. 8, 8; III. 36, 4; IV. 17, 20;
 20, 2.
 विद्युषेण X. 68, 8.
 विद्युतः X. 90, 5.
 विद्युतः I. 188, 6.
 विद्युतं I. 188, 4.
 विद्युतं IX. 96, 18; X. 166, 1.
 विद्युतानि X. 159, 6.
 विद्युत् I. 188, 5; X. 90, 5; 130, 5; 159, 3.
 विद्युत् I. 35, 6.
 विद्युतः I. 85, 3.
 विद्युता I. 127, 3; X. 22, 4; 138, 4.
 विद्युतान् VI. 49, 5.
 विद्युद्वय I. 180, 8.
 विद्युद्वयः IV. 7, 1.
 विद्युद्वय VIII. 75, 6.
 विद्युद्वय III. 1, 13.
 विद्युद्वय I. 45, 3.

विद्युद्वय III. 38, 9; X. 95, 16.
 विद्युद्वयः I. 70, 4; III. 53, 7; VII. 103, 6;
 X. 169, 2.
 विद्युद्वयः X. 62, 5; 6.
 विद्युद्वय इति विद्युद्वय I. 62, 8; 73, 7; 95, 1;
 113, 3; III. 4, 6; V. 1, 4; VI. 49, 3.
 विद्युद्वयः V. 55, 3; X. 78, 3.
 विद्युद्वय III. 5, 2.
 विद्युद्वयः V. 44, 2.
 विद्युद्वयः I. 95, 2; 9.
 विद्युद्वय IX. 39, 3.
 विद्युद्वय I. 156, 3.
 विद्युद्वय VII. 68, 4; X. 11, 6.
 विद्युद्वय VII. 72, 3; IX. 96, 19; 97, 7; X.
 120, 8.
 विद्युद्वय I. 167, 7; III. 57, 4; IV. 20, 5;
 VII. 6, 1; 22, 5; 67, 1.
 विद्युद्वय VII. 67, 3.
 विद्युद्वय VIII. 49, 4.
 विद्युद्वय VIII. 1, 25; 35, 23.
 विद्युद्वयः VIII. 45, 11.
 विद्युद्वय VIII. 21, 5.
 विद्युद्वय X. 21, 1-8; 24, 1-3; 25, 1-11.
 विद्युद्वय I. 112, 18.
 विद्युद्वय I. 162, 14.
 विद्युद्वय VII. 80, 1.
 विद्युद्वय IX. 108, 8.
 विद्युद्वय इति विद्युद्वय X. 99, 5.
 विद्युद्वय VII. 16, 11.
 विद्युद्वय I. 187, 7.
 विद्युद्वय I. 44, 1.
 विद्युद्वय VIII. 6, 39; X. 17, 1.
 विद्युद्वय I. 53, 1; 58, 1; III. 34, 7; 51, 3;
 IV. 7, 4; V. 11, 3; VI. 8, 4; VIII. 39,
 3; 67, 20; 72, 8; IX. 10, 5; 14, 5;
 26, 4; 66, 8; 99, 2; X. 12, 7; 21, 5;
 39, 12; 63, 1; 75, 1.
 विद्युद्वय X. 14, 5.

विप्लवता I. 96, 2.
 विप्लवता VIII. 52, 1.
 विप्लवता I. 46, 13; 139, 1; II. 13, 6.
 विप्लवता X. 17, 2.
 विप्लवता I. 31, 3; X. 65, 6.
 विप्लवता: III. 30, 13.
 विप्लवता: VIII. 102, 22.
 विप्लवता VII. 9, 3.
 विप्लवता: III. 34, 10; VI. 31, 1; 33, 2;
 X. 23, 5.
 विप्लवता: X. 159, 2.
 विप्लवता I. 178, 4; VI. 45, 29; VII. 23, 2;
 30, 2.
 विप्लवता I. 156, 5; X. 6, 2.
 विप्लवता I. 71, 4; VII. 6, 3.
 विप्लवता V. 83, 1; VIII. 96, 12; X. 63, 5.
 विप्लवता VI. 15, 6; VIII. 15, 1.
 विप्लवता: VIII. 31, 7.
 विप्लवता I. 58, 1; V. 74, 1; VIII. 69, 1;
 97, 4; IX. 44, 4; 86, 14.
 विप्लवता VIII. 19, 24.
 विप्लवता I. 117, 1.
 विप्लवता: I. 119, 9.
 विप्लवता III. 51, 7; IV. 11, 5; VIII. 60, 5.
 विप्लवता I. 74, 9; VI. 16, 12; IX. 98, 4;
 X. 64, 5.
 विप्लवता I. 173, 1.
 विप्लवता I. 41, 8; VI. 51, 8¹; 52, 17; 62, 5;
 66, 11; VII. 6, 2; 58, 5; VIII. 16, 3.
 विप्लवता VI. 16, 46; X. 31, 2.
 विप्लवता VI. 38, 5; 61, 2.
 विप्लवता II. 33, 6.
 विप्लवता: VIII. 12, 24.
 विप्लवता: III. 54, 8.
 विप्लवता III. 57, 1.
 विप्लवता V. 8, 3; VIII. 50, 6.
 विप्लवता X. 111, 9.
 विप्लवता X. 124, 5.

विप्लवता I. 27, 10; VIII. 96, 12.
 विप्लवता I. 32, 4; X. 54, 2.
 विप्लवता VII. 21, 6.
 विप्लवता: VI. 72, 1.
 विप्लवता: I. 71, 2; VII. 90, 4; IX. 68, 6.
 विप्लवता: VIII. 19, 12.
 विप्लवता I. 39, 4.
 विप्लवता II. 15, 9; IV. 18, 13; 26, 5; VII.
 7, 1; X. 85, 40³; 131, 3.
 विप्लवता II. 21, 5.
 विप्लवता VI. 27, 1.
 विप्लवता III. 31, 15; IV. 5, 3.
 विप्लवता III. 32, 4.
 विप्लवता: III. 7, 1; V. 19, 2; X. 56, 4.
 विप्लवता: X. 10, 3.
 विप्लवता VIII. 101, 14.
 विप्लवता: VI. 32, 5.
 विप्लवता: X. 117, 9.
 विप्लवता: VI. 23, 5; 6.
 विप्लवता I. 32, 5.
 विप्लवता: X. 27, 21.
 विप्लवता III. 33, 7; V. 29, 6.
 विप्लवता II. 15, 6.
 विप्लवता: I. 69, 4; X. 76, 3; 147, 1.
 विप्लवता VII. 3, 4.
 विप्लवता III. 32, 4.
 विप्लवता III. 1, 9; 39, 5; 6; IV. 5, 9; IX.
 87, 3; 8; X. 14, 2; 67, 5.
 विप्लवता VIII. 15, 5.
 विप्लवता IX. 68, 3; 86, 9.
 विप्लवता I. 98, 2; 164, 21; 32; III. 3, 4;
 7, 4; 31, 5; 34, 5; 61, 7; IV. 58, 3;
 V. 47, 3; VII. 9, 3; VIII. 101, 14; IX.
 96, 20; 22; X. 80, 2; 81, 1; 98, 3;
 114, 4; 125, 6; 130, 5.
 विप्लवता IX. 20, 5.
 विप्लवता: IV. 23, 9.
 विप्लवता III. 32, 14; V. 77, 4; X. 27, 7.

विवेच II. 35, 13; VII. 21, 4.
 विवेचः VII. 37, 5.
 विवेहि X. 61, 12.
 विव्यक् VII. 21, 6.
 विव्यकथं VIII. 92, 23.
 विव्यक्तं X. 96, 4.
 विव्यक्तं VIII. 6, 15.
 विव्यक्तुः IX. 80, 1.
 विव्यक्तुः VI. 72, 5.
 विव्याच III. 36, 4; 8; VIII. 88, 5; X.
 111, 2.
 विव्ये IV. 22, 2.
 विव्ये I. 173, 6; X. 49, 11.
 विव्रतयोः X. 105, 4.
 विव्रता I. 63, 2; VIII. 12, 15; X. 49, 2;
 105, 2.
 विव्रतानां X. 23, 1.
 विव्रतेन X. 55, 3.
 विश I. 91, 11; 176, 1; VIII. 48, 15; IX.
 2, 1; 8, 7; 25, 2; 63, 23; 64, 27; 65,
 2; 14; 66, 15; 70, 9; 76, 3; 96, 21;
 97, 33; 36; 108, 16; X. 85, 43.
 विशः I. 25, 1; 31, 5; 35, 5; 44, 7; 50,
 5; 69, 3²; 77, 3; 96, 3; 114, 3; 117, 2;
 121, 1; 127, 2²; 172, 3; 174, 2; II. 1,
 8; 11, 4; 24, 10; III. 6, 3; IV. 2, 3;
 24, 4; 28, 4; 50, 8; V. 8, 2; 3; 56, 1;
 VI. 1, 7; 8, 4; 14, 2; 16, 9; 25, 2;
 26, 1; 47, 16; 49, 15; VII. 5, 2; 3;
 6, 5; 7, 6; 10, 5; 31, 10; 33, 6; 69,
 2; 79, 2; VIII. 6, 4; 27; 11, 8; 12,
 29; 13, 16; 28; 35, 18; 69, 3; 75,
 8; 96, 15; IX. 7, 5; 94, 1; X. 11, 4;
 40, 6; 41, 2; 69, 1; 9; 80, 6; 83, 2;
 91, 2; 124, 8; 173, 1; 6.
 विशः IV. 4, 3; V. 3, 5; 18, 1; VI. 15,
 14; VII. 33, 10; X. 152, 2.
 विशः X. 141, 1.
 विशःविशः VI. 49, 2; VIII. 74, 1.

विशा IX. 103, 4; 107, 10.
 विशां X. 34, 14.
 विशते X. 37, 2; 85, 29; 168, 3.
 विशति III. 46, 4; VI. 36, 3; IX. 85, 7;
 95, 3.
 विशंतु I. 5, 7; 15, 1; IV. 50, 10; X. 18, 7;
 96, 1; 98, 4.
 विशते X. 37, 9.
 विशं VII. 73, 4.
 विशंविशं VII. 74, 1; X. 43, 6; 84, 4; 91, 2.
 विशसनं X. 85, 35.
 विशसे X. 143, 3.
 विशस्ता I. 162, 19.
 विशस्व X. 56, 1.
 विशा I. 39, 5; 111, 2; II. 26, 3; V. 26, 9;
 VIII. 28, 3; 63, 7; 73, 18.
 विशां I. 36, 1; 5; 44, 9; 65, 5; 70, 2; 94,
 5; 96, 4; 112, 3; 121, 3; 127, 8; 134,
 6; II. 2, 8; 4, 1; III. 2, 2; 10; 11, 5;
 13, 5; 34, 2; V. 1, 9; 4, 3; 9, 3; VI.
 2, 10; 15, 1; 16, 40; 48, 8; VII. 7, 4;
 9, 2; 39, 2; VIII. 23, 20; 43, 24; 95,
 3; IX. 108, 10; X. 20, 4; 22, 10; 46,
 4; 6; 92, 1; 14; 156, 5; 173, 4.
 विशि V. 22, 1; VIII. 23, 13; 71, 11.
 विशिक्तुः II. 1, 10.
 विशिक्ताश्च VI. 75, 17.
 विशिश्चि V. 45, 6.
 विशे I. 93, 8; V. 6, 3; 48, 4; VII. 42,
 4; 82, 1; VIII. 60, 6; IX. 86, 15;
 97, 30.
 विशेय VIII. 96, 6.
 विशेविशे I. 27, 10; IV. 7, 1; 4; V. 8, 5;
 X. 40, 1.
 विशौ IX. 70, 4.
 विष्पतिः I. 26, 7; 27, 12; 37, 8; 60, 2;
 128, 7²; VII. 7, 4; 55, 5; VIII. 23, 13;
 25, 16; 60, 19; IX. 108, 10; X. 4, 4;
 135, 1.

विश्वपति I. 12, 2; 31, 11; 164, 1; II. 1, 8;
 III. 2, 10; 3, 8; 13, 5; V. 4, 3; VI.
 15, 8; VIII. 44, 26; X. 92, 1.
 विश्वपती इवेति विश्वपतीश्च VII. 39, 2.
 विश्वपते V. 6, 5.
 विश्वपते III. 40, 3; VI. 2, 10; VII. 15, 7;
 VIII. 23, 14; 103, 7.
 विश्वपती III. 29, 1.
 विश्वपत्ये II. 32, 7.
 विश्वपला I. 112, 10; 117, 11; X. 39, 8.
 विश्वपलायाः I. 118, 8.
 विश्वपलाये I. 116, 15.
 विश्वपलावसू इति I. 182, 1.
 विश्वयः X. 91, 2.
 विश्वयाःश्च I. 126, 5.
 विश्वययमायः VII. 45, 3.
 विश्वययति X. 85, 37.
 विश्वयावि X. 93, 14.
 विश्वयिता I. 117, 1.
 विश्वयिताः I. 55, 2.
 विश्वयुतं I. 52, 11.
 विश्वयुताय I. 62, 1.
 विश्वयुत् X. 16, 6.
 विश्वयुदं VIII. 44, 26.
 विश्वयुच्यु I. 148, 1.
 विश्वयुचायवे X. 22, 14.
 विश्वयुचायु I. 57, 1; IV. 28, 2; V. 53, 13;
 VI. 20, 5; VII. 34, 11.
 विश्वयुचायुः I. 9, 7; 27, 3; 67, 3; 5; 68, 3;
 73, 4; III. 31, 18; VI. 4, 2; 17, 9;
 33, 4; 34, 5; VIII. 2, 4; IX. 86, 41;
 X. 6, 3; 7, 1; 17, 4; 104, 9; 144, 1.
 विश्वयुचायुं I. 128, 8; 129, 4; IX. 4, 10.
 विश्वयुचायोः IV. 42, 1.
 विश्वयुचोनाः X. 55, 8.
 विश्वः I. 70, 2; 128, 6; 166, 5; II. 38, 8;
 IV. 38, 3; V. 34, 7; 50, 1²; VII. 18,
 4; 32, 17; 58, 2; VIII. 31, 12; 51, 9;
 IX. 35, 6; X. 28, 1; 63, 13.

विश्वकः VIII. 86, 1.
 विश्वकमेया X. 170, 4.
 विश्वकमेन् X. 81, 6.
 विश्वकमेन् X. 81, 5.
 विश्वकमेनो VIII. 98, 2; X. 81, 2; 82, 2.
 विश्वकमेनो X. 81, 7.
 विश्वकमेनो X. 166, 4.
 विश्वकाय I. 116, 23; 117, 7; X. 65, 12.
 विश्वकृदयः III. 26, 5; X. 92, 6.
 विश्वकृष्टिः I. 59, 7.
 विश्वकृष्टि IV. 38, 2.
 विश्वकृष्टीः I. 169, 2.
 विश्वकृष्टीः I. 61, 9; VIII. 1, 22.
 विश्वकृष्टी VIII. 70, 3.
 विश्वकृष्टी इति विश्वकृष्टी I. 180, 2.
 विश्वकृष्टः IX. 86, 5.
 विश्वकृष्टसे I. 50, 2.
 विश्वकृष्ट्याः VII. 63, 1; X. 81, 2.
 विश्वकृष्टं IX. 93, 5.
 विश्वकृष्टाः I. 165, 8; III. 31, 16; VIII. 81,
 9; X. 134, 3.
 विश्वकृष्टेति X. 93, 10.
 विश्वकृष्टेतिः I. 27, 9; II. 31, 3; V. 6, 3;
 23, 4; VI. 2, 2; IX. 1, 2; X. 83, 4.
 विश्वकृष्टेति I. 64, 14; III. 2, 15; V. 14, 6;
 VI. 44, 4; VIII. 53, 6.
 विश्वकृष्टेति I. 9, 3; V. 38, 1; VIII. 23, 2;
 IX. 66, 1; X. 50, 4.
 विश्वकृष्टः X. 67, 1.
 विश्वकृष्टं VI. 47, 25; VII. 76, 1.
 विश्वकृष्ट्या I. 169, 8.
 विश्वकृष्ट्याः VI. 36, 1; X. 2, 6.
 विश्वकृष्ट्यां III. 57, 6; VII. 10, 4; 100, 2.
 विश्वकृष्टे इति विश्वकृष्टे III. 25, 3.
 विश्वकृष्टि VIII. 79, 1; IX. 59, 1; X. 170, 3.
 विश्वकृष्टे II. 21, 1.
 विश्वकृष्ट्या VI. 67, 7.

विश्वऋषयः IV. 33, 8.

विश्वतः I. 1, 4; 7, 10; 10, 12; 31, 15; 33, 9; 89, 1; 91, 8; 16; 94, 7; 97, 5; 6; 100, 14; 116, 20; 122, 6; 125, 4; 132, 6²; 144, 7; 164, 36; II. 1, 12; 10, 5; 43, 2; III. 35, 2; 46, 3; 47, 2; 51, 2; IV. 9, 8; V. 44, 7; 47, 2; VI. 19, 9; 22, 8; 75, 14; VII. 12, 1; 15, 3; 41, 7; 72, 5; 83, 8; 104, 6; VIII. 48, 15; 61, 16; 98, 4; IX. 5, 1; 33, 6; 40, 3; 41, 6; 61, 6; 65, 21; 66, 3; 67, 25; 74, 2; 83, 1; 86, 38; 89, 5; 106, 14; X. 19, 7; 25, 7; 37, 2; 79, 5; 87, 25; 90, 1; 130, 1; 135, 3.

विश्वतःश्चक्षुः X. 81, 3.

विश्वतःस्त्रीः VIII. 34, 6.

विश्वतःस्पात् X. 81, 3.

विश्वतःश्चाहुः X. 81, 3.

विश्वतःस्मृत I. 97, 6; 7.

विश्वतःस्मृतः X. 81, 3.

विश्वऋषयः I. 48, 16.

विश्वऋषयः VIII. 99, 5.

विश्वऋषयः II. 3, 8.

विश्वतः X. 61, 25.

विश्वऋषयः I. 141, 9; II. 24, 11; V. 44, 1.

विश्वऋषयः I. 44, 10; 50, 4; 146, 5; VII. 96, 6; IX. 65, 13; 66, 22; 106, 5.

विश्वऋषयः I. 25, 18; V. 8, 3; X. 140, 6.

विश्वऋषयः I. 164, 40; IV. 50, 8; VI. 52, 5.

विश्वऋषयः I. 191, 8; 9.

विश्वऋषयः I. 191, 5; 6.

विश्वऋषयः VI. 67, 6; VIII. 98, 2; IX. 92, 3; 103, 4.

विश्वऋषयः V. 82, 7.

विश्वऋषयः VII. 35, 11.

विश्वऋषयः VI. 51, 7.

विश्वऋषयः I. 142, 12; IV. 50, 6.

विश्वऋषयः X. 125, 1.

विश्वऋषयः III. 62, 4.

विश्वऋषयः I. 110, 1; 162, 3; X. 92, 13.

विश्वऋषयः I. 148, 1; III. 2, 5.

विश्वऋषयःश्चता X. 170, 4.

विश्वऋषयः I. 130, 5³.

विश्वऋषयः VI. 48, 13.

विश्वऋषयः I. 63, 8; 174, 10; IV. 19, 6.

विश्वऋषयः I. 141, 6; IV. 16, 18; V. 8, 4; VII. 22, 7; VIII. 5, 1; IX. 79, 2.

विश्वऋषयः X. 83, 6.

विश्वऋषयः X. 122, 1; 176, 1.

विश्वऋषयः II. 17, 5; V. 8, 1; VII. 4, 5; VIII. 5, 15; 7, 13; X. 122, 6.

विश्वऋषयः I. 73, 3; III. 55, 21.

विश्वऋषयः IV. 19, 2.

विश्वऋषयः IV. 19, 6.

विश्वऋषयः VII. 57, 3.

विश्वऋषयः VII. 75, 6.

विश्वऋषयः I. 162, 22.

विश्वऋषयः VIII. 26, 7.

विश्वऋषयः I. 61, 16.

विश्वऋषयः I. 48, 16; IV. 48, 3.

विश्वऋषयः VI. 35, 3.

विश्वऋषयः X. 77, 4.

विश्वऋषयः VIII. 22, 12.

विश्वऋषयः VII. 71, 4.

विश्वऋषयः VII. 42, 6; VIII. 97, 15.

विश्वऋषयः II. 13, 2.

विश्वऋषयः IV. 1, 19.

विश्वऋषयः IV. 1, 3; VIII. 27, 3.

विश्वऋषयः X. 50, 1.

विश्वऋषयः X. 60, 12; 137, 3.

विश्वऋषयः I. 23, 20.

विश्वऋषयः VI. 48, 13.

विश्वऋषयः VII. 16, 2.

विश्वऋषयः V. 41, 4.

विश्वऋषयः X. 170, 3.

विश्वऋषयः I. 16, 8; 31, 9; 36, 4; 6; 14; 20;

37, 15; 38, 10; 41, 6; 48, 8; 49, 4;
50, 4; 5; 52, 13; 14; 57, 2; 6; 73,
5; 8; 81, 5; 9; 85, 3; 86, 10; 92, 9;
93, 3; 98, 1; 102, 8; 108, 2; 114, 1;
129, 4; 130, 8; 164, 42; 44; 185, 1;
186, 1; 9; II. 2, 5; 5, 2; 15, 4; 22,
4; 23, 19; 24, 12; 16; 33, 10; 35,
15; 38, 5; 40, 5; III. 4, 5; 29, 15;
30, 6; 14; 44, 4; 54, 8; 55, 8; IV.
1, 1; 5, 11; 6, 1; 17, 10; 54, 4; 58,
11; V. 6, 6; 28, 2; 32, 10; 41, 7; 48,
2; 50, 3; 63, 7; 81, 5; 83, 2; 9; VI.
8, 3; 13, 4; 16, 27; 28; 20, 2; 13;
25, 8; 31, 2; 52, 15; 60, 4; VII. 7, 2;
6; 16, 6; 20, 3; 56, 20; 59, 7; 66, 15;
76, 1; 77, 1-3; 90, 6; 98, 6; VIII. 3,
16; 20, 26; 24, 21; 26, 6; 31, 8; 39,
7; 40, 4; 41, 3; 47, 13; 49, 8; 58, 2;
78, 5; 79, 2; 89, 6; IX. 61, 18; 63,
5; 68, 9; 86, 28; X. 2, 4; 11, 1; 17,
1; 10; 20, 10; 22, 11; 27, 22; 35, 13;
36, 4; 37, 2; 4; 56, 5; 58, 10; 61,
12; 64, 15; 83, 1; 85, 42; 88, 15; 92,
5; 96, 5; 107, 1; 8; 114, 4; 121, 7;
126, 4; 133, 2; 136, 1; 173, 4.

विष्णुऽमलः VIII. 23, 2.

विष्णुऽमलसः VIII. 24, 7.

विष्णुऽमलाः X. 55, 8.

विष्णुऽमलानां VIII. 46, 17.

विष्णुऽमलसः X. 93, 3.

विष्णुऽमलानुषः VIII. 45, 42.

विष्णुऽमलान् III. 20, 3; VII. 28, 1.

विष्णुऽमलान् II. 40, 6.

विष्णुऽमलान् I. 61, 4.

विष्णुऽमलान् V. 80, 2.

विष्णुऽमलान् X. 110, 5.

विष्णुमित्रे इति विष्णुऽमलान् I. 76, 2; III. 38, 8;

IX. 81, 5; X. 67, 11.

विष्णुऽमलानिः V. 60, 8.

विष्णुऽमलान् IX. 35, 2; 62, 26.

विष्णुऽमलान् VII. 50, 1.

विष्णुऽमलान् VIII. 1, 19; 68, 2.

विष्णुऽमलान् I. 162, 2; III. 38, 4; 55, 19; 56,
3; VI. 41, 3; X. 10, 5.

विष्णुऽमलान् I. 13, 10; 35, 4; II. 11, 19; 33,
10; III. 62, 6; X. 67, 10; 85, 20.

विष्णुऽमलान् X. 8, 9.

विष्णुऽमलान् III. 1, 7; V. 83, 5; VIII. 100,
11; X. 78, 5; 88, 10.

विष्णुऽमलान् I. 161, 6; IV. 33, 8.

विष्णुऽमलानिः X. 70, 2.

विष्णुऽमलान् I. 164, 9.

विष्णुऽमलान् X. 139, 5.

विष्णुऽमलान् X. 85, 21; 139, 4.

विष्णुवसो इति विष्णुऽमलान् X. 85, 22.

विष्णुऽमलान् I. 30, 10; VII. 5, 8; 16, 5; 92,
1; VIII. 46, 9; IX. 91, 5.

विष्णुऽमलान् III. 17, 1; VII. 97, 4; IX. 88,
3; X. 149, 4.

विष्णुऽमलान् I. 48, 13; V. 4, 7; VI. 37, 1; 49,
4; VII. 7, 5; 10, 4; 84, 4; VIII. 71,
3; X. 150, 3.

विष्णुऽमलान् III. 36, 10; V. 44, 11; VI.
23, 10.

विष्णुऽमलान् III. 4, 3; V. 28, 1; 80, 3.

विष्णुऽमलान् VII. 70, 1.

विष्णुऽमलान् I. 123, 12; VII. 91, 6; IX.
97, 26.

विष्णुऽमलानि VI. 5, 1.

विष्णुऽमलानिः VI. 22, 11.

विष्णुऽमलान् I. 113, 19; III. 61, 1; VII. 77, 5.

विष्णुवसि इति विष्णुऽमलान् VII. 7, 3.

विष्णुऽमलानिः VIII. 19, 11.

विष्णुऽमलानि VIII. 22, 12.

विष्णुऽमलान् IX. 27, 3; 28, 1; 5; 86, 29; 39;
97, 56; X. 91, 3.

विष्णुऽमलान् IX. 64, 7.

विष्णुऽमलान् I. 164, 10; III. 19, 1; 29, 7;
V. 4, 3.

विष्णुविदा VI. 70, 6.

विष्णुवेदसः I. 64, 8; 10; III. 26, 4; V. 67, 3; VIII. 27, 4; X. 66, 1; 5.

विष्णुवेदसः V. 60, 7; VIII. 18, 11; 27, 2; 4; 11; 19-21; 47, 3; X. 93, 7.

विष्णुवेदसं I. 12, 1; 36, 3; 44, 7; 128, 8; 143, 4; IV. 8, 1.

विष्णुवेदसा X. 143, 6.

विष्णुवेदसा VIII. 25, 3.

विष्णुवेदसा I. 47, 4; 139, 3.

विष्णुवेदाः I. 89, 6; 91, 2; 147, 3; III. 20, 4; 25, 1; VI. 47, 12; VIII. 42, 1.

विष्णुव्ययसं III. 46, 4.

विष्णुशंभुवं I. 23, 20.

विष्णुशंभुवा I. 160, 1; 4; VI. 70, 6.

विष्णुशंभूः X. 81, 7.

विष्णुशंभुसौ V. 34, 8.

विष्णुशुचे VII. 13, 1.

विष्णुशुचिः I. 128, 1.

विष्णुसहं III. 47, 5; VI. 44, 4; VIII. 92, 1.

विष्णुसामन् V. 22, 1.

विष्णुसुविदः I. 48, 2.

विष्णुसौभग I. 42, 6.

विष्णुसौभगः I. 157, 3.

विष्णुस्नात् I. 106, 1-6; 123, 2; 134, 5; II. 17, 6; IV. 2, 6; 28, 4; VIII. 60, 10; X. 36, 3; 86, 1.

विष्णुस्निन् X. 49, 1; 50, 4.

विष्णुस्यै I. 31, 2; 55, 3; 66, 3; 92, 4; 128, 6; V. 83, 4; VI. 1, 1; VII. 66, 14; IX. 48, 4; X. 88, 12.

विष्णुस्य I. 11, 4; 25, 20; 44, 5; 48, 10; 92, 9; 100, 7; 101, 5; 113, 7; 138, 1; 164, 21; 165, 6; II. 12, 9; 13, 6; 27, 4; 38, 2; 40, 1; III. 14, 7; 46, 2; IV. 13, 3; V. 7, 6; 32, 7; 34, 6; 42, 11; 55, 8; 71, 2; 85, 3; VI. 16, 13; 36, 4; 42, 3; 50, 7; 51, 7; 61, 3; 71, 2; VII. 11, 4; 16, 1; 32, 16; 17; 60, 2;

65, 1; 101, 2; 104, 16; VIII. 17, 9; 25, 1; 47, 4; 62, 7; IX. 32, 3; 66, 2; 76, 4; 86, 5; 28; 36; 88, 4; 97, 56; 101, 5; 7; X. 5, 3; 26, 8; 37, 5; 45, 6; 63, 8; 87, 15; 91, 1; 102, 12; 160, 2; 161, 3; 168, 2; 190, 2.

विष्णुस्याः VIII. 71, 1; X. 6, 3.

विष्णुस्यै VIII. 39, 4.

विष्णुहं II. 12, 15; VII. 21, 9; VIII. 48, 14.

विष्णुहा I. 111, 3; 160, 5; II. 24, 15; 32, 3; 35, 14; IV. 31, 12; VI. 1, 3; 47, 15; VIII. 43, 26; 44, 22; X. 78, 6; 88, 14; 91, 6; 100, 4.

विष्णा I. 35, 3; 5; 36, 5; 40, 6; 51, 7; 8; 13; 52, 11; 63, 1; 64, 3; 72, 1; 9; 73, 2; 84, 20; 85, 8; 91, 19; 92, 3; 15; 94, 6; 95, 10; 96, 1; 99, 1; 101, 6; 108, 13; 109, 6; 113, 4-6; 128, 4; 130, 6; 7; 9; 131, 1; 7; 134, 4; 146, 1; 149, 4; 5; 152, 1; 154, 2; 4; 164, 2; 13; 14; 49; 166, 4; 171, 3; 173, 8; 178, 1; 189, 2; II. 10, 4; 12, 4; 13, 10; 11; 17, 1; 4; 18, 7; 24, 11; 34, 4; 41, 17; III. 3, 10; 16, 4; 20, 4; 31, 8; 54, 8; 22; 55, 10; 19; 61, 3; 62, 9; IV. 1, 4; 8; 3, 16; 4, 7; 6, 5; 16, 5; 22, 4; 6; 27, 1; 30, 2; 36, 8; 42, 3; 6; 7; 50, 7; V. 16, 3; 29, 14; 31, 3; 57, 6; 73, 4; 77, 3; 81, 2; 82, 6; 9; VI. 1, 9; 5, 2; 7, 6; 7; 13, 1; 15, 10; 13; 16, 20; 17, 1; 13; 19, 6; 25, 5; 31, 2; 46, 6; 60, 10; 64, 1; 69, 4; 72, 1; 74, 3; 75, 14; VII. 3, 10; 12, 2; 16, 4; 17, 5; 18, 1; 13; 14; 17; 21, 3; 4; 22, 7; 25, 4; 32, 15; 44, 3; 55, 1; 61, 1; 5; 62, 1; 6; 78, 2; 80, 1; 82, 5; 87, 2; 91, 3; VIII. 1, 3; 2, 34; 3, 6; 12, 21; 28; 14, 6; 15, 10; 13; 19, 14; 22, 18; 23, 13; 31, 3; 35, 4; 41, 7; 42, 1²; 3; 43, 30; 46, 12; 51, 4; 53, 4; 61, 17; 62, 2; 70, 6; 75, 2; 77, 10; 78, 8; 88,

4; 92, 6; 13; 93, 27; 94, 9; 96, 6;
97, 9; 13; 99, 3; 100, 4; 103, 5; 6;
IX. 1, 10; 4, 2; 25, 4; 28, 2; 5;
29, 4; 36, 5; 40, 4; 55, 1; 57, 2;
4; 64, 6; 8; 18; 65, 2; 9; 10;
73, 8; 80, 3; 85, 12; 86, 5; 30; 87,
6; 88, 2; 90, 1; 6; 94, 3; 97, 51;
102, 1; 108, 11; 109, 4; 110, 9; 111,
1²; X. 1, 1; 6, 6; 20, 8; 21, 6; 25, 6;
31, 1; 37, 9; 39, 4; 44, 1; 45, 11; 49,
11; 50, 5; 6; 54, 5; 56, 5; 7; 63, 2;
65, 15; 81, 1; 82, 3; 83, 3; 88, 9; 11;
16; 90, 3; 96, 8; 100, 9; 110, 9; 111, 5;
113, 10; 125, 7; 8; 136, 4; 137, 5;
139, 1; 3; 142, 2; 153, 5; 165, 5;
169, 3; 170, 4; 174, 3.

विष्णावङ्ग I. 130, 2; 9.

विष्णाः I. 3, 12; 11, 1; 54, 10; 71, 7; 86,
5; 91, 22; 98, 2; 117, 23; 134, 6;
139, 3; 179, 3; II. 7, 3; 8, 5; 11, 19;
13, 3; 23, 5; 13; 33, 3; 40, 5; III.
11, 6; 15, 4; 31, 13; 21; 44, 2; 49, 1;
IV. 7, 4; 17, 6; 7; 22, 10; 31, 10;
37, 7; 40, 1; V. 4, 5; 10, 6; 23, 1;
25, 9; 30, 5; 55, 6; 62, 2; 75, 2; VI.
18, 5; 22, 9; 25, 2; 41, 4; 51, 16;
58, 1; 60, 6; 61, 9; VII. 1, 7; 10;
19, 1; 29, 3; 67, 5; 72, 1; 95, 1; 104,
11; VIII. 2, 33; 6, 4; 11, 8; 13, 21;
14, 13; 16, 11; 24, 19; 26; 36, 1; 39,
2; 43, 18; 29; 45, 8; 40; 46, 7; 69,
14; 84, 6; 92, 20; 96, 7; 97, 10; 99,
5; 6; 102, 9; IX. 8, 7; 13, 8; 16, 6;
20, 1; 40, 1; 43, 2; 61, 28; 62, 19;
24; 63, 26; 28; 86, 15; 41; 89, 6; X.
18, 9; 21, 3; 35, 8; 43, 1; 51, 1; 2;
67, 11; 97, 10; 127, 1; 133, 3; 153, 5.

विष्णावी VII. 43, 3.

विष्णावी: X. 139, 2.

विष्णाव्या IX. 101, 3.

विष्णाव I. 189, 6.

विष्णाव I. 14, 9; 23, 10; 48, 12; 76, 3;

146, 3; 188, 9; II. 37, 6; III. 6, 6;
9, 6; 54, 22; 57, 5; 59, 8; IV. 30, 5;
45, 6; V. 1, 8; 43, 10; VI. 51, 9; VII.
9, 5; 48, 3; VIII. 10, 2; 23, 26; 65, 9;
66, 10; IX. 59, 4; 80, 4; 86, 48; 98, 7;
X. 60, 6; 66, 13; 89, 16; 130, 5; 131, 1.

विष्णानन्द I. 186, 1; VII. 76, 1.

विष्णानन्दस्य VIII. 68, 4.

विष्णानन्दस्य X. 50, 1.

विष्णानि I. 5, 9; 9, 2; 23, 20; 25, 11; 38,
3; 51, 7; 67, 2; 69, 3; 70, 1; 4; 92,
9; 108, 1; 129, 5; 145, 3; 148, 2;
166, 9; 176, 3; 189, 1; 191, 9; II. 1,
8; 3, 1; 4, 2; 5, 3; 16, 2; 28, 1; 35,
2; 40, 5; III. 1, 16-18; 5, 6; 11, 8;
9; 38, 6; IV. 4, 6; 16, 6; 30, 22; 39,
1; V. 2, 9; 3, 11; 4, 7; 9; 18, 1; 42,
18; 45, 7; 82, 5; VI. 15, 15; 22, 7;
42, 1; 45, 8; 20; 46, 7; 51, 10; VII.
4, 1; 18, 15; 23, 1; 60, 12; 66, 10;
101, 4; VIII. 1, 32; 5, 8; 8, 10; 13;
16, 2; 18, 17; 24, 7; 32, 28; 41, 6;
47, 3; 63, 6; 93, 29; 97, 14; IX. 3,
4; 14, 8; 18, 4; 20, 3; 21, 4; 23, 1;
42, 5; 54, 3; 59, 3; 61, 11; 62, 1; 25;
63, 25; 30; 66, 1; 4; 84, 2; 86, 26;
94, 5; 100, 2; 8; 107, 23; 109, 8; 9;
14; X. 21, 5; 54, 4; 59, 2; 63, 13;
81, 7; 82, 6; 85, 18; 89, 5; 122, 2;
126, 6; 134, 4; 164, 3; 191, 1.

विष्णाभि: I. 12, 12; 23, 6; 100, 10; II. 10,
2; III. 37, 3; IV. 31, 12; VI. 13, 6;
59, 10; VII. 19, 3; 24, 4; VIII. 8, 1;
18; 12, 5; 32, 12; 35, 2; 37, 1; 61,
5; 101, 16; IX. 86, 24; X. 92, 14;
104, 3; 134, 3.

विष्णा III. 31, 5; IV. 11, 6; X. 37, 4;
42, 10; 63, 12.

विष्णाभि: III. 53, 9.

विष्णाभि:सुन्दरी इति X. 167, 4.

विष्णाभि:स्य III. 53, 12.

विष्णुमिताः III. 53, 13; X. 89, 17.

विष्णुमिताय III. 53, 7.

विष्णुमितेभिः III. 1, 21.

विष्णुमितेषु III. 18, 4.

विष्णाय I. 50, 1.

विष्णायुःपोषणं I. 79, 9; VI. 59, 9.

विष्णायुःशेषणं VIII. 43, 25.

विष्णासां I. 127, 8; 174, 10; V. 44, 13; VI. 15, 1; 20, 3; 48, 8; 69, 2; VIII. 70, 1.

विष्णासु I. 79, 7; 8; 122, 10; 127, 10; IV. 1, 18; V. 17, 4; 64, 2; VII. 34, 12; VIII. 20, 20; 71, 15; 90, 1; 92, 7; 18; 95, 2; X. 50, 2; 147, 2.

विष्णाहा I. 25, 12; 90, 2; 100, 19; 102, 11; 160, 3; III. 16, 2; IV. 42, 10; VI. 47, 19; 75, 8; 17; VII. 98, 1; X. 18, 12; 37, 2²; 7; 53, 11.

विष्णे I. 3, 7-9; 19, 3; 23, 8; 34, 2; 43, 3; 52, 15; 59, 1; 65, 1; 68, 2²; 3; 69, 5; 70, 5; 72, 2; 89, 7; 10; 103, 7; 116, 17; 122, 3; 12; 14; 127, 6; 8; 131, 1; 136, 4; 164, 22; 39; 186, 2²; II. 1, 14; 3, 4; 12, 7; 16, 4; 24, 4; 25, 5; 41, 13; 15; III. 14, 4; 30, 13; 32, 8; 38, 4; 9; 51, 8; 54, 17; 57, 2; 58, 4; IV. 1, 10; 18; 16, 19; 17, 5; 6; 18, 1; 19, 1; 30, 3; 34, 3; 42, 1; V. 3, 1; 21, 3; 23, 3; 29, 5; 8; 31, 10; 36, 2; 43, 10²; 45, 8; 51, 13; 52, 4; 58, 3; 67, 3; VI. 7, 4; 9, 5; 7; 16, 8; 17, 8; 11; 18, 14; 45, 33; 50, 14; 15; 51, 5; 52, 8; 10; 13; 14; 17; 58, 2; 67, 5; 68, 4; VII. 6, 6; 28, 1; 33, 11; 34, 24; 38, 3; 39, 4; 44, 5; 48, 4; 49, 4; 50, 3; 51, 3⁴; 52, 3⁴; 57, 7; 59, 3; 78, 4; 82, 2; VIII. 4, 5; 6, 31; 23, 18; 27, 2; 4; 5; 14; 30, 1; 4; 41, 7; 46, 12; 48, 1; 53, 4; 54, 3; 62, 7; 69, 11; 93, 14; 94, 2; 96, 7; 100, 1; IX. 5, 11; 14, 3; 18, 3; 67, 27; 81, 5; 92, 4; 5; 96, 4; 102, 5;

109, 2; 15; X. 12, 3; 13, 1; 15, 6; 24, 5; 27, 4; 33, 1; 35, 13⁴; 36, 13; 52, 1; 2; 63, 6; 11; 17; 64, 6; 65, 13; 14; 66, 11; 70, 11; 82, 5; 6; 85, 14; 47; 88, 7; 93, 3²; 7; 98, 9; 112, 6; 113, 3; 8; 120, 1; 3; 121, 2; 128, 4; 5; 130, 3; 142, 6; 157, 1.

विष्णे इति IV. 56, 4.

विष्णेन I. 50, 13.

विष्णेभिः I. 9, 1; 14, 1; 10; 26, 10; 91, 17; 95, 9; 189, 3; II. 37, 6; III. 24, 4; 40, 3; IV. 10, 3; 11, 2; V. 26, 4; 43, 13; 51, 8; VI. 12, 6; 15, 16; 21, 11; VII. 8, 5; 11, 1; 38, 3; 57, 6; VIII. 21, 4; 71, 3; 92, 29; IX. 67, 28; X. 31, 1; 98, 8; 113, 1.

विष्णेभ्यः II. 5, 8; 23, 17.

विष्णेपां I. 58, 7; 68, 1; II. 23, 2; 27, 10; 38, 6; IV. 1, 20²; 7, 3; 9, 2; VI. 16, 1; 67, 1; VII. 5, 1; VIII. 1, 21; 3, 21; 19, 34; 46, 16; 53, 3; 102, 10; X. 2, 6; 93, 3.

विष्णेषु I. 130, 8; 131, 2; 157, 5; IV. 22, 5; VII. 30, 2; VIII. 39, 8; IX. 92, 3; X. 25, 2; 28, 2; 50, 4; 183, 3.

विष्णैः I. 91, 4; III. 54, 15; V. 51, 1; VIII. 35, 3; X. 169, 4.

विष्ण्यां II. 42, 1.

विषेः VIII. 19, 11; X. 109, 5.

विषं I. 191, 10; 11; 14-16²; VI. 61, 3; VII. 50, 3; X. 87, 18; 136, 1.

विषश्चत् X. 85, 34.

विषस्य I. 191, 12; 13; X. 136, 7.

विषाणिनः VII. 18, 7.

विषुणः V. 34, 6; VIII. 29, 1.

विषुणक् I. 33, 4.

विषुणं III. 54, 8.

विषुणस्य IV. 6, 6; VII. 21, 5.

विषुणाः V. 12, 5.

विषुणे VIII. 96, 14.

विष्णुदुहाश्च VIII. 26, 15.

विभुसङ्ख्यः V. 15, 4.
 विभुसङ्ख्यं VII. 27, 3.
 विभुसङ्ख्या VII. 84, 1; X. 10, 2.
 विभुसङ्ख्याणि VI. 70, 3.
 विभुसङ्ख्ये I. 186, 4.
 विभुसङ्ख्ये इति विभुसङ्ख्ये I. 123, 7; VI. 58, 1.
 विभुसङ्ख्येषु X. 64, 5.
 विभुसङ्घतः I. 84, 10.
 विभुसङ्घता I. 164, 43.
 विभुसङ्घत् X. 43, 3.
 विभुसङ्घतं II. 40, 3.
 विभुसङ्घः VI. 59, 5; VII. 85, 2; X. 79, 7.
 विभुसङ्घी III. 55, 15.
 विभुसङ्घीः I. 164, 31; II. 33, 2; VI. 25, 2;
 30, 5.
 विभुसङ्घीना I. 164, 38.
 विभुसङ्घीं VI. 74, 2; VIII. 14, 15.
 विभुसङ्घोः VII. 18, 6.
 विभुसङ्घे I. 117, 16; X. 87, 23.
 विभुसङ्घेता X. 93, 13.
 विभुसङ्घः I. 148, 1.
 विभुसङ्घः VIII. 34, 13.
 विभुसङ्घं VIII. 32, 3; 69, 7; IX. 34, 5; 41,
 6; 113, 10.
 विभुसङ्घा VIII. 91, 5.
 विभुसङ्घि I. 46, 3; VIII. 97, 5; IX. 12, 6;
 107, 14; X. 123, 2.
 विभुसङ्घं III. 30, 6.
 विभुसङ्घः IX. 2, 5; 86, 35; 87, 2; 89, 6;
 108, 16.
 विभुसङ्घभिः I. 92, 3.
 विभुसङ्घी I. 20, 4.
 विभुसङ्घी I. 110, 4; III. 60, 3; X. 94, 2.
 विभुसङ्घाणि VIII. 3, 8; 12, 16.
 विभुसङ्घाणि I. 154, 3; 155, 1; 156, 2; IV. 3,
 7; V. 87, 1; VII. 100, 1; VIII. 25, 12;
 IX. 33, 3; 34, 2; 56, 4; 63, 3; 65,
 20; 100, 6.

विभुसङ्घाणि I. 116, 23; 117, 7; X. 65, 12.
 विभुसङ्घाणि VIII. 86, 3.
 विभुसङ्घाः I. 22, 16-18; 61, 7; 85, 7; 90, 9;
 154, 2; 156, 4; 5; 186, 10; II. 1, 3;
 III. 55, 10; V. 46, 4; 49, 3; VI. 17,
 11; 49, 13; 50, 12; VII. 35, 9; 93, 8;
 100, 3; 4; VIII. 12, 27; 15, 9; 25, 14;
 52, 3; 54, 4; 77, 10; X. 1, 3; 65, 1;
 66, 5; 92, 11; 113, 2; 128, 2; 184, 1.
 विभुसङ्घाना II. 22, 1; V. 51, 9; VI. 20, 2;
 VIII. 35, 1.
 विभुसङ्घा III. 54, 14; V. 46, 3; VI. 21, 9; 48,
 14; VII. 36, 9; 39, 5; 44, 1; IX. 90,
 5; X. 141, 3; 5.
 विभुसङ्घता VIII. 35, 14.
 विभुसङ्घो इति I. 90, 5; VII. 99, 1; VIII. 27,
 8; 83, 7.
 विभुसङ्घो इति I. 156, 1; 3; IV. 18, 11; V. 46,
 2; VI. 69, 8; VII. 99, 2; 3; 6; 7;
 100, 2; 6.
 विभुसङ्घोः I. 22, 19-21; 154, 1; 5; 164, 36;
 II. 34, 11; V. 3, 3; 87, 8; VII. 40, 5;
 VIII. 9, 12; 20, 3; 31, 10; IX. 96, 5;
 X. 15, 3; 181, 1.
 विभुसङ्घ I. 189, 6.
 विभुसङ्घस्य VII. 60, 7.
 विभुसङ्घा VIII. 83, 3.
 विभुसङ्घलिङ्गाः I. 191, 12.
 विभुसङ्घ I. 36, 16; 146, 3; IV. 4, 2; 12, 4;
 VI. 6, 3; VII. 34, 13; 43, 1; VIII. 45,
 8; 67, 21; IX. 97, 16; X. 36, 9; 38,
 1; 89, 4; 134, 5.
 विभुसङ्घ X. 90, 4.
 विभुसङ्घः X. 27, 18.
 विभुसङ्घं IX. 75, 1.
 विभुसङ्घाणि VII. 25, 1.
 विभुसङ्घाणि I. 117, 16.
 विभुसङ्घा I. 117, 20.
 विभुसङ्घा I. 113, 6.
 विभुसङ्घा VII. 103, 9.

वि०सर्गे X. 5, 6.
 वि०सर्गेने V. 59, 3; VIII. 72, 11.
 वि०सर्गेनेन X. 129, 6.
 वि०सर्गेण V. 42, 9.
 वि०सर्गहिः X. 159, 1; 174, 5.
 वि०सर्गहिं X. 166, 1.
 वि०सर्ग VII. 21, 7.
 वि०सर्ग V. 44, 11.
 वि०सर्ग I. 79, 1.
 वि०सर्गः VI. 12, 5; X. 27, 14.
 वि०सर्ग V. 83, 7.
 वि०सर्गस्तुका I. 167, 5.
 वि०सर्गताः V. 83, 8.
 वि०सर्गतासः VI. 6, 4.
 वि०सर्ग इति वि०सर्ग III. 33, 1.
 वि०सर्गजतः X. 65, 11.
 वि०सर्गतः IV. 19, 5.
 वि०सर्गधेना VII. 24, 2.
 वि०सर्गरातिः I. 122, 10.
 वि०सर्गहाः VIII. 100, 12.
 वि०सर्गहिः X. 129, 6; 7.
 वि०सर्गभिः इति वि०सर्गभिः VI. 70, 1.
 वि०सर्ग VIII. 100, 12.
 वि०सर्गजतः III. 31, 12.
 वि०सर्गः V. 52, 10.
 वि०सर्गरः I. 140, 7; II. 13, 10.
 वि०सर्गः X. 168, 2.
 वि०सर्गतः II. 38, 6.
 वि०सर्गतं VI. 47, 29; X. 25, 6; 114, 8.
 वि०सर्गता I. 163, 11.
 वि०सर्गताः I. 187, 4; X. 97, 19.
 वि०सर्गधेसः I. 173, 10; V. 87, 4; VIII. 23, 2.
 वि०सर्गुरी इति वि०सर्गुरी VI. 75, 4.
 वि०सर्ग V. 45, 1.
 वि०सर्गः II. 39, 4; VIII. 48, 5.
 वि०सर्गः VI. 7, 6.
 वि०सर्ग V. 44, 3.
 वि०सर्ग V. 4, 5.

वि०सर्ग I. 173, 5.
 वि०सर्ग X. 162, 4.
 वि०सर्ग IV. 13, 4.
 वि०सर्ग VII. 104, 9.
 वि०सर्ग VII. 28, 1.
 वि०सर्ग III. 8, 10; X. 128, 2.
 वि०सर्ग X. 128, 1.
 वि०सर्गः I. 108, 6; II. 18, 7.
 वि०सर्गः IX. 75, 5.
 वि०सर्ग VIII. 23, 19.
 वि०सर्ग VIII. 23, 24.
 वि०सर्गः I. 123, 1; 128, 6; III. 36, 2; IV. 11, 4; VI. 13, 6; VIII. 48, 11; X. 82, 2; 92, 15.
 वि०सर्ग IV. 48, 1.
 वि०सर्ग II. 26, 2; III. 21, 5.
 वि०सर्गतानि I. 164, 15.
 वि०सर्गतीनां I. 134, 6.
 वि०सर्ग VIII. 1, 12; 20, 26.
 वि०सर्ग VIII. 5, 16; 40, 7.
 वि०सर्गमहे I. 36, 13.
 वि०सर्ग इति वि०सर्ग II. 12, 8.
 वीः I. 143, 6.
 वीच्यां X. 10, 6.
 वीतसर्गानि VII. 1, 18.
 वीतसर्गः I. 162, 7.
 वीतसर्ग III. 35, 5.
 वीतसर्गः I. 181, 2; V. 45, 10; VIII. 6, 42.
 वीतं I. 93, 7; 153, 4; 162, 15; III. 53, 1; IV. 7, 6; VI. 60, 15; VII. 68, 1; X. 61, 4.
 वीतये I. 5, 5; 13, 2; 74, 4; 6; 135, 1; 3²; 4²; 142, 13; II. 2, 6; III. 13, 4; V. 26, 2; 51, 5; 59, 8; VI. 16, 10; 44; 53, 10; VII. 16, 4; 57, 2; 68, 2; VIII. 20, 10; 16; 60, 4; 93, 22; 101, 7; 10; IX. 6, 9; 62, 23; 104, 3; 105, 3.

वीरशायनः VIII. 46, 23.
 वीरशङ्खं VII. 19, 3.
 वीरशङ्खाय VI. 15, 3.
 वीरशङ्खे VI. 15, 2.
 वीरता IV. 2, 11; IX. 97, 17.
 वीरताम् X. 11, 8.
 वीरति IX. 1, 4; 97, 25.
 वीरतिराधसं IX. 62, 29.
 वीरतिहोत्रः I. 84, 18; III. 24, 2.
 वीरतिहोत्रं II. 38, 1; V. 26, 3.
 वीरतिहोत्रा VIII. 31, 9.
 वीरता VI. 6, 1; 16, 46; VIII. 54, 6; IX. 9,
 2; 61, 1; 91, 2; 97, 49.
 वीरते IX. 82, 3.
 वीर्यः I. 151, 7; VII. 82, 7.
 वीर्यः I. 151, 3.
 वीर्या I. 25, 7.
 वीर I. 30, 5; 81, 2; II. 13, 11; 26, 2;
 VI. 21, 1; 6; 8; 44, 13; 45, 13; 26;
 63, 10; VII. 29, 2; VIII. 23, 14; IX.
 110, 7; X. 95, 5.
 वीरः I. 18, 4; II. 3, 9; 14, 1; 33, 1; 42,
 2; III. 4, 9; 55, 20; IV. 15, 5; 23,
 2; 24, 1; 25, 6; V. 30, 1; VI. 24, 2;
 47, 16; VII. 1, 21; 20, 2; 32, 6; 56,
 24; VIII. 23, 19; 24, 16; 33, 16; IX.
 101, 15; X. 28, 12; 103, 7; 111, 1;
 113, 4.
 वीरकः VIII. 91, 2.
 वीरकर्म X. 61, 5.
 वीरकुक्षिं X. 80, 1.
 वीरजातं X. 36, 11.
 वीरज्ञाय III. 52, 8.
 वीरज्ञः VIII. 24, 15.
 वीरपत्नी I. 104, 4; VI. 49, 7.
 वीरपत्न्यः V. 50, 4.
 वीरप्रेक्षाः IV. 11, 3; X. 80, 4.
 वीर I. 40, 3; 61, 5; 91, 20; 118, 2; II.

32, 4; III. 51, 4; VI. 14, 4; 23, 4;
 50, 6; 53, 2; VII. 34, 6; 36, 8; 92,
 3; VIII. 46, 14; 49, 6; 50, 6; 86, 4;
 98, 10; 103, 4; IX. 97, 44; X. 73, 1;
 80, 1.
 वीर्यध्वं X. 103, 6; 128, 5.
 वीरश्या VII. 90, 1; IX. 64, 4.
 वीरशुः VIII. 92, 28; IX. 36, 6.
 वीरश्वः IX. 35, 3.
 वीरश्वखणं V. 48, 2.
 वीरश्वत् I. 190, 8; IV. 32, 12; 36, 9; V.
 79, 6; VI. 65, 3; VII. 15, 12; 75, 8;
 VIII. 23, 21; 103, 9; IX. 9, 9; 42, 6;
 61, 26; 63, 18; 64, 18; 106, 13; X.
 36, 10; 13.
 वीरश्वतः VII. 15, 5.
 वीरश्वतीः VII. 41, 7.
 वीरश्वतीं I. 12, 11; 96, 8; VIII. 43, 15;
 IX. 61, 6.
 वीरश्वत्तमं I. 1, 3.
 वीरश्वतः IV. 50, 6.
 वीरश्वतं I. 64, 15; II. 11, 13; III. 24, 5;
 V. 4, 11; IX. 30, 3; 97, 21; X. 47, 5.
 वीरश्वहः VII. 42, 2.
 वीरश्वहं VII. 90, 5.
 वीरशुष्मया I. 53, 5.
 वीरसूः X. 85, 44.
 वीरस्य I. 86, 4; 166, 7; III. 55, 18; VI.
 45, 8; VII. 18, 16; 42, 4; VIII. 2, 21;
 40, 9; X. 159, 6.
 वीर II. 39, 2.
 वीरः I. 73, 3; 85, 1; 164, 43; III. 53, 7;
 56, 8; V. 41, 9; 85, 4; VI. 26, 7; 66,
 10; VII. 1, 15; X. 10, 2; 27, 17; 78,
 3; 103, 11.
 वीरान् I. 73, 9; 114, 8; 140, 12; II. 14,
 7; 24, 15; 25, 2; 30, 4; 33, 4; III.
 31, 10; 36, 10; V. 42, 18; VI. 35, 2;
 VII. 34, 20; 99, 5; X. 18, 1; 132, 5.

वीराय V. 61, 5; VI. 23, 3; 32, 1; 44, 14;
49, 12; 65, 4; VIII. 2, 23; 25; 32,
24; 47, 12.

वीरासः VI. 7, 3; VII. 18, 14; X. 27, 15.

वीरासः V. 61, 4.

वीरिणी X. 86, 9; 10.

वीरुत्सु I. 67, 5.

वीरुधः I. 141, 4; II. 35, 8; X. 40, 9; 45,
4; 79, 3; 91, 6; 97, 3.

वीरुधः X. 97, 21.

वीरुधं X. 145, 1.

वीरुधं II. 1, 14; IX. 114, 2.

वीरेण IX. 35, 3.

वीरेणः X. 104, 10.

वीरेभिः II. 25, 2; IX. 96, 11; X. 68, 12.

वीरेषु II. 24, 15; X. 93, 10.

वीरिः I. 73, 9; 122, 1; IV. 29, 2; V. 20,
4; VI. 35, 2; VII. 90, 6; 104, 15.

वीर्ये I. 57, 5²; 80, 7; 8; 93, 4; 103, 7;
163, 8; II. 13, 11; 17, 3; III. 12, 9;
33, 7; IV. 30, 8; V. 42, 6; 54, 5; VI.
18, 3; VII. 22, 8; VIII. 54, 1; 55, 1;
62, 7; IX. 8, 1; 113, 1; X. 43, 5; 87,
25; 97, 19.

वीर्यस्य I. 91, 23; 131, 4; 5.

वीर्या I. 80, 15; II. 16, 2; 21, 3; 30, 10;
IV. 32, 10; V. 29, 13; VI. 59, 1; VII.
18, 14; VIII. 24, 21; 63, 6; X. 39, 5;
112, 1; 8.

वीर्याणि I. 32, 1; 108, 5; 117, 25; 154, 1;
162, 1; III. 25, 2; 30, 3; 46, 1; 60,
4; VIII. 62, 3; 100, 1; X. 113, 7;
117, 9.

वीर्याय I. 61, 14; 103, 5; III. 32, 5; 36,
5; VI. 19, 1; 30, 1; 36, 2; VII. 20, 1;
VIII. 61, 18; IX. 110, 7; X. 30, 4.

वीर्ये VI. 28, 8.

वीर्येण I. 55, 3; 154, 2; II. 11, 5; IV. 18,
5; 27, 2; 50, 7; V. 29, 14; VI. 18, 7;
X. 104, 4.

वीर्येः II. 22, 3; III. 54, 15.

वीर्यस्य III. 53, 19; VI. 47, 26; 30.

वीर्यस्य II. 37, 3.

वीर्यासि VIII. 45, 6.

वीर्यवः VIII. 88, 3.

वीर्यवे VI. 24, 8; VIII. 44, 27.

वीर्यित III. 53, 19.

वीर्यितः II. 21, 4.

वीर्यिता II. 24, 3; VI. 22, 6.

वीर्यु I. 6, 5; 39, 2; 71, 2; 127, 3; 5;
IV. 3, 14; VIII. 40, 1; 45, 6; 77, 9;
X. 89, 6.

वीर्युच्चंगः VI. 47, 26.

वीर्युच्चंगं I. 118, 9.

वीर्युच्चंगे VIII. 85, 7.

वीर्युः III. 53, 17.

वीर्युच्चंगं III. 29, 13.

वीर्युच्चंगेः II. 24, 13.

वीर्युपलब्धिः I. 116, 2.

वीर्युपलब्धिः V. 58, 6; VIII. 20, 2.

वीर्युपाणिः VII. 1, 14.

वीर्युपाणिभिः I. 38, 11.

वीर्युपाणी इति वीर्युपाणी VII. 73, 4.

वीर्युः X. 45, 6.

वीर्युहंराः X. 109, 1.

वीर्युहंरिणः II. 23, 11.

वीर्यो इति III. 53, 19.

वीर्योः I. 101, 4.

वीर्यो III. 31, 5; VIII. 45, 41.

वीर्यिनः VIII. 79, 8.

वीर्यि III. 28, 3; 41, 3; IV. 1, 5; VI. 2,
11; VII. 17, 3.

वीर्यि II. 36, 4; VI. 50, 2.

वुरीत V. 50, 1; VI. 14, 1.

वृक VIII. 55, 1; 56, 1.

वृकः I. 42, 2; 105, 7; 18; 183, 4; II. 23,
7; 28, 10; VI. 51, 14; VIII. 34, 3;
51, 2; 56, 2; 66, 8; IX. 79, 3.

- वृक्षज्ञान II. 34, 9.
 • वृक्षानिः IV. 41, 4.
 वृक्षः II. 30, 4.
 वृक्ष I. 105, 11; VII. 38, 7; X. 127, 6.
 वृक्षः X. 133, 4.
 वृक्षस्य I. 116, 14; 117, 16; II. 29, 6; X. 39, 13.
 वृक्षाः X. 95, 14.
 वृक्षाणां VIII. 67, 14.
 वृक्षात् I. 120, 7.
 वृक्षाय VI. 13, 5; 51, 6; VII. 68, 8.
 वृक्षासः X. 95, 15.
 वृक्षीः I. 117, 18; 183, 4.
 वृक्षेण I. 117, 21; VIII. 22, 6.
 वृक्षः I. 187, 10.
 वृक्ष्यां X. 87, 5.
 वृक्ष्यासः III. 8, 7.
 वृक्षचर्हिषः I. 3, 3; 14, 5; III. 2, 5; 6; V. 9, 2; 23, 3; 35, 6; VI. 68, 1; VIII. 5, 17; 6, 37; 27, 7; 33, 1; 36, 1; 60, 17; 69, 18; 87, 3; 97, 1; IX. 110, 7; X. 91, 9.
 वृक्षचर्हिषः I. 38, 1; VIII. 7, 20; 21.
 वृक्षचर्हिषं I. 40, 7.
 वृक्षचर्हिषे I. 12, 3; III. 59, 9; X. 61, 15.
 वृक्षी X. 87, 2.
 वृक्षं X. 127, 6.
 वृक्षे I. 116, 16; 117, 17; VI. 51, 6.
 वृक्षः I. 182, 7; IV. 20, 5; X. 31, 7.
 वृक्षकेशाः V. 41, 11.
 वृक्षं I. 130, 4; 164, 20; II. 14, 2; 39, 1; III. 45, 4; V. 54, 6; 78, 6; VII. 95, 5; VIII. 73, 17; IX. 97, 53; X. 10, 13; 43, 4.
 वृक्षस्य VI. 24, 3; 57, 5; X. 94, 3.
 वृक्षाः VIII. 4, 21; X. 97, 23.
 वृक्षाः इव VIII. 4, 5.
 वृक्षात् X. 68, 8.
 वृक्षान् V. 83, 2.

- वृक्ष I. 27, 13.
 वृक्षे I. 164, 22; X. 127, 4; 135, 1.
 वृक्षेवृक्षे X. 27, 22.
 वृक्ष I. 172, 3.
 वृक्ष X. 117, 7.
 वृक्ष VI. 75, 12; X. 87, 11.
 वृक्ष्यां I. 51, 13.
 वृक्षीवतः VI. 27, 5; 7.
 वृक्षीवतः VI. 27, 6.
 वृक्ष्ये III. 31, 17.
 वृक्षनं I. 48, 5.
 वृक्षनं I. 165, 15; 166, 15; 167, 11; 168, 10; 169, 8; 171, 6; 173, 6; 13; 174, 10; 175, 6; 176, 6; 177, 5; 178, 5; 180, 10; 181, 9; 182, 8; 183, 6; 184, 6; 185, 11; 186, 11; 189, 8; 190, 8; V. 44, 1; VI. 11, 6; 35, 5; VII. 61, 4; IX. 87, 2.
 वृक्षनस्य I. 91, 21; 101, 11; IX. 97, 10.
 वृक्षनां V. 54, 12; IX. 96, 7; X. 176, 1.
 वृक्षनाः VII. 32, 27.
 वृक्षनानि I. 73, 2.
 वृक्षनीषु I. 164, 9.
 वृक्षने I. 51, 15; 60, 3; 63, 3; 101, 8; 105, 19; 128, 7; 166, 14; II. 24, 11; III. 36, 4; V. 52, 7; IX. 82, 4; X. 27, 5; 63, 15; 66, 2.
 वृक्षनेन III. 34, 6; X. 42, 10.
 वृक्षनेषु II. 2, 1; 9; 34, 7; VI. 68, 3; VII. 99, 6; IX. 77, 5; X. 27, 4; 28, 2.
 वृक्षनस्य IX. 97, 23.
 वृक्षनं VI. 51, 13; VII. 104, 13; IX. 97, 18; X. 87, 15.
 वृक्षनस्यं X. 27, 1.
 वृक्षनस्यतेनि I. 31, 6.
 वृक्षनस्य IX. 97, 43.
 वृक्षना II. 27, 3; IV. 1, 17; 2, 11; VI. 51, 2; VII. 60, 2; X. 89, 8; 105, 8.
 वृक्षनाः V. 3, 11.

वृत्तिनाम् III. 34, 6.
 वृत्तिनामां VIII. 67, 9.
 वृत्तिनामि IV. 23, 8; V. 12, 5; VI. 52, 2.
 वृत्तिने VI. 46, 13.
 वृत्त्यते I. 83, 6.
 वृत्त्यते X. 110, 4.
 वृत्त्याः II. 33, 14; VI. 28, 7; VII. 84, 2.
 वृत्त्यां II. 27, 5.
 वृत्त्यान् VIII. 45, 10.
 वृत्तते VII. 2, 4.
 वृत्तंति VI. 36, 2; X. 120, 3.
 वृत्तसे VIII. 76, 1.
 वृत्ते I. 142, 5; VI. 11, 5; X. 61, 17.
 वृत्ते I. 116, 1.
 वृत्तम् VI. 18, 8.
 वृत्तम् VII. 18, 12; VIII. 97, 7.
 वृत्तम् IV. 7, 10; VI. 51, 16.
 वृत्तम् I. 124, 6; III. 29, 6; VI. 47, 17.
 वृत्तम् VII. 46, 3; 60, 9; VIII. 67, 8; X. 165, 2.
 वृत्तम् I. 54, 5.
 वृत्तम् X. 142, 3.
 वृत्तम् VIII. 47, 5.
 वृत्तम् I. 58, 7; X. 11, 4.
 वृत्तम् I. 141, 6; IV. 19, 1; V. 11, 4; VI. 17, 8; X. 91, 8; 9; 147, 2; 164, 2.
 वृत्तानः I. 108, 6; IX. 94, 1; X. 124, 4.
 वृत्ताना V. 48, 1.
 वृत्तानाः III. 4, 5; V. 11, 4; VII. 18, 12; X. 18, 6; 88, 4; 124, 8.
 वृत्तीत् III. 39, 7; V. 50, 1; VIII. 6, 44.
 वृत्तीते I. 67, 1; IV. 25, 3.
 वृत्तीम् V. 28, 6.
 वृत्तीमहे III. 2, 4; IV. 41, 7; 53, 1; VIII. 31, 10; IX. 66, 18²; X. 126, 2.
 वृत्तीमहे I. 12, 1; 36, 3; 39, 7; 42, 5; 44, 3; 114, 4; 9; 139, 1²; II. 26, 2; 41, 19; V. 20, 3; 26, 4; 82, 1; 7;

VII. 97, 2; VIII. 4, 15; 14, 6; 18, 16; 25, 13; 26, 21; 27, 22; 44, 20; 60, 1; 83, 1; 90, 2; IX. 61, 4; 65, 9; 28; X. 21, 1; 35, 1; 2; 36, 2; 11; 100, 1.
 वृत्तीष्व X. 127, 8.
 वृत्तीष्व IV. 31, 11; VII. 19, 9.
 वृत्ते I. 17, 1; III. 12, 3; 5; 19, 1; 33, 11; 37, 9; VII. 59, 11; VIII. 38, 10; 94, 8.
 वृत्तेति VII. 82, 6.
 वृत्तते I. 5, 4.
 वृत्तते VIII. 45, 21.
 वृत्तते VII. 32, 16.
 वृत्तम् IV. 21, 8.
 वृत्त IX. 101, 13.
 वृत्तः I. 174, 3; IV. 17, 9; VII. 98, 4.
 वृत्तः VII. 7, 5; X. 52, 1; 98, 7.
 वृत्तं I. 102, 4; VIII. 45, 3.
 वृत्तं VI. 17, 12.
 वृत्तंश्चर्यः II. 21, 3.
 वृत्तयां V. 48, 2.
 वृत्ता IV. 31, 1.
 वृत्ताश्च VI. 1, 3.
 वृत्ताः IV. 42, 5.
 वृत्तान् IV. 19, 5; 42, 7.
 वृत्ताभ्यः X. 30, 7.
 वृत्तासः VII. 33, 5.
 वृत्ती V. 37, 5; X. 65, 5.
 वृत्तं I. 155, 6; IV. 31, 4; V. 36, 3.
 वृत्तः I. 32, 7; 8; 80, 12.
 वृत्तश्चादः III. 45, 2; 51, 9.
 वृत्तश्चादं X. 65, 10.
 वृत्तश्चः VIII. 66, 10; 78, 7.
 वृत्तश्चा I. 175, 5.
 वृत्तश्चो VI. 61, 7.
 वृत्तश्चे III. 31, 14; V. 86, 3; IX. 98, 10.
 वृत्तशतकं I. 32, 5.

बृहस्पति IV. 42, 8; VI. 20, 1; X. 48, 8;
99, 1.

बृहस्पति VI. 68, 2.

बृहस्पति II. 26, 2; VI. 13, 1; 18, 6; 34,
5; 61, 5; VIII. 7, 24; 19, 20; 74, 9;
12; X. 66, 8; 104, 9.

बृहस्पति I. 106, 2; VI. 38, 5; VIII. 37, 1.

बृहस्पति I. 32, 9.

बृहस्पति I. 23, 9; 32, 5; 11; 33, 13; 36, 8;
51, 4; 52, 2; 8; 56, 5; 61, 10; 63, 4;
80, 2-4; 10; 11; 13; 85, 9; 103, 8;
121, 11; 165, 8; 174, 2; 187, 1; II.
11, 9; 18; 14, 2; 19, 4; III. 30, 8;
32, 6; 33, 6; 34, 3; 36, 8; 47, 3;
53, 11; IV. 16, 7; 17, 1; 3; 8; 18, 7;
11; 19, 8; 21, 10; V. 37, 4; VI. 13, 3;
17, 1; 20, 2; 37, 5; 60, 1; 68, 3; 72,
3; VII. 19, 5; 20, 2; 21, 6; 48, 2; 58,
4; VIII. 2, 32; 36; 3, 19; 6, 13; 7,
23; 9, 4; 12, 26; 21, 12; 32, 26; 62,
8; 76, 3; 89, 3; 4; 99, 6; 100, 12;
IX. 61, 20; X. 28, 7; 42, 5; 89, 7;
104, 10; 111, 6; 113, 2; 6; 8; 124, 6;
147, 1; 2.

बृहस्पति I. 32, 10; 52, 6; 10; 15; 54, 10;
56, 6; 61, 6; 80, 5; 10; III. 32, 4;
V. 42, 5; VIII. 6, 6; 76, 2; 96, 7;
100, 7; X. 152, 3.

बृहस्पति V. 29, 7; VI. 18, 9; VIII. 89, 5;
X. 55, 7.

बृहस्पति I. 52, 4; 109, 5; IV. 19, 1; 24, 2;
VI. 23, 2; 25, 1; 8; 36, 2; 47, 2;
VII. 19, 10; VIII. 63, 12; X. 22, 10;
48, 8.

बृहस्पति VIII. 24, 2.

बृहस्पति I. 53, 6; VII. 1, 10; 19, 3; 32,
15; X. 65, 2.

बृहस्पति III. 16, 1.

बृहस्पति VIII. 64, 9.

बृहस्पति I. 84, 3; III. 31, 18; 40, 8; 41,

4; IV. 30, 1; 7; 19; 22; 32, 1; 19;
21; V. 38, 4; VI. 45, 5; VII. 31, 6;
32, 6; VIII. 1, 14; 13, 15; 17, 9; 24,
8; 33, 1; 14; 37, 1; 54, 5; 62, 11;
66, 11; 82, 1; 92, 24; 93, 4; 33; X.
103, 10; 152, 3.

बृहस्पति I. 59, 6; 106, 6; 121, 12; IV.
42, 9; VI. 16, 14; 17, 11; 20, 9.

बृहस्पति III. 12, 4; VIII. 38, 2.

बृहस्पति VI. 60, 3; VII. 93, 1; 4.

बृहस्पति I. 108, 3.

बृहस्पति V. 35, 6; 40, 1; VIII. 3, 17; 6,
37; 24, 7; 97, 5; IX. 24, 6; X. 25, 9.

बृहस्पति VIII. 46, 8; 92, 17; 93, 32;
IX. 1, 3.

बृहस्पति I. 78, 4; VI. 16, 48; VIII. 74,
4; 89, 1; 93, 16.

बृहस्पति VIII. 8, 9.

बृहस्पति VII. 94, 11.

बृहस्पति VI. 60, 3.

बृहस्पति I. 16, 8; 74, 3; 81, 1; 91, 5; 100,
2; 186, 6; II. 1, 11; 20, 7; III. 20, 4;
30, 5; 31, 11; 21; 47, 2; 52, 7; 54,
15; V. 40, 4; VI. 16, 19; 47, 6; VIII.
2, 26; 4, 11; 6, 40; 24, 2; 27, 8; 32,
11; 45, 4; 25; 46, 13; 61, 15; 66, 3;
9; 70, 1; 77, 3; 89, 3; 90, 1; 93, 2;
15; 18; 20; 96, 19; IX. 25, 3; 28, 3;
37, 5; 89, 7; 113, 1; X. 23, 2; 49, 6;
69, 12; 74, 6; 83, 3; 111, 6; 133, 1;
138, 5; 152, 2; 153, 3; 170, 2.

बृहस्पति I. 8, 2; III. 30, 4; IV. 17, 19; 22,
9; 41, 2; VI. 22, 10; 29, 6; 33, 1;
VII. 19, 4; 25, 5; 83, 1; VIII. 90, 4;
IX. 109, 14.

बृहस्पति X. 49, 6.

बृहस्पति I. 4, 8; III. 49, 1; VI. 26, 8; VIII.
96, 18; IX. 88, 4.

बृहस्पति I. 53, 6; 84, 13; 102, 7; III. 30,

22; IV. 24, 10; 42, 7; VI. 16, 34; 19, 13; 33, 3; 44, 14; 56, 2; 57, 3; 60, 6; 73, 2; VII. 22, 2; 23, 3; 30, 2; 83, 9; 85, 3; 92, 4; VIII. 15, 3; 11; 17, 8; 9; 29, 4; 49, 2; 90, 5; 95, 9; 100, 2; IX. 1, 10; 17, 1; 23, 7; 110, 1; X. 69, 6; 80, 2; 83, 7.

वृत्तात् X. 124, 8.

वृत्ताय I. 61, 12; II. 30, 2; 3; III. 37, 5; 6; VIII. 12, 22; 93, 7; IX. 61, 22; X. 116, 1.

वृत्ते VI. 25, 6; X. 50, 2.

वृत्तेण X. 113, 3.

वृत्तेषु I. 7, 5; VI. 26, 2; 46, 1; VII. 34, 2.

वृत्ता X. 90, 1.

वृत्ती I. 52, 6.

वृत्तं VIII. 43, 4; 5.

वृत्ता I. 58, 4; 63, 7; 88, 6; 92, 2; 130, 5; 140, 5; 168, 4; II. 15, 3; 24, 9; V. 56, 4; VI. 12, 5; VIII. 20, 10; IX. 16, 7; 21, 3; 22, 2; 30, 1; 64, 17; 76, 1; 88, 5; 6; 97, 9; 109, 21; X. 26, 7; 61, 24.

वृत्ताश्च X. 93, 13.

वृत्तापाद् I. 63, 4.

वृत्तश्चायु I. 10, 12.

वृत्तः I. 5, 6; II. 22, 3; V. 60, 3; VI. 44, 3.

वृत्तं III. 1, 14; 32, 7; IV. 19, 1; VII. 18, 12; VIII. 60, 7.

वृत्तसंज्ञाः VI. 20, 3; 37, 5.

वृत्तयः I. 10, 12.

वृत्तसंज्ञाः II. 27, 13.

वृत्तसंज्ञाः VIII. 25, 10.

वृत्तसंज्ञाः V. 87, 6.

वृत्तसंज्ञाः V. 16, 3.

वृत्तसंज्ञाः I. 89, 6.

वृत्तसंज्ञाः I. 186, 8.

वृत्तसंज्ञाः I. 51, 9; VI. 24, 7.

वृत्ताः I. 38, 15; V. 20, 2.

वृत्तासु X. 91, 12.

वृत्तः I. 81, 2; V. 34, 6; VI. 15, 3; 20, 11; 34, 5; 48, 2; VII. 30, 1; 32, 25; VIII. 12, 18; 13, 2; 32, 18; 98, 5; 6; X. 6, 4; 26, 9; 69, 11; 89, 11.

वृत्तः VI. 49, 11; VIII. 2, 29.

वृत्तं VI. 66, 11; VIII. 102, 7.

वृत्ता I. 158, 1.

वृत्ती V. 86, 5.

वृत्तं I. 167, 4; III. 16, 2.

वृत्तानः IV. 3, 6; VI. 12, 3.

वृत्तानासु II. 2, 5.

वृत्ते V. 64, 5.

वृत्त इति वृत्तः IV. 2, 3.

वृत्तं VIII. 13, 1.

वृत्ता VIII. 75, 14.

वृत्तान् VII. 99, 1.

वृत्तानः I. 55, 6; 95, 11; 96, 9; III. 28, 6; X. 55, 8; 81, 5; 99, 6.

वृत्ता X. 89, 10.

वृत्ताय VIII. 83, 6.

वृत्ताः I. 171, 2; 186, 2; IV. 2, 10; VII. 91, 1; VIII. 83, 2; 93, 23; X. 147, 3.

वृत्ति I. 7, 6; 10, 7; II. 2, 7; IV. 31, 13; VII. 27, 2; VIII. 23, 29; IX. 45, 3; 64, 3.

वृत्तिकः VIII. 78, 4.

वृत्ते I. 34, 12; 79, 11; 85, 1; 89, 1; 5; 91, 10; 17; 112, 24; 121, 8; 178, 5; III. 3, 8; 6, 10; IV. 2, 18; 23, 2; V. 9, 7; VI. 33, 4; 46, 3; 11; VII. 24, 1; VIII. 3, 1; 13, 3; 27, 4; 54, 5; 60, 10; 63, 10; 77, 5; 97, 11; IX. 43, 6; X. 35, 11; 44, 4; 100, 1.

वृत्त I. 51, 7; III. 30, 16; 17; IX. 91, 4.

वृत्त VI. 8, 5; VIII. 40, 6; X. 87, 10; 116, 5.

वृक्षः IV. 17, 7.
 वृक्षत् I. 61, 10; II. 19, 2.
 वृक्षति III. 53, 22.
 वृक्षत्सर्वे VI. 6, 1.
 वृक्षतः X. 28, 8.
 वृक्षति VI. 2, 9.
 वृक्षसि I. 130, 4².
 वृक्षत् X. 53, 9.
 वृक्षिक I. 191, 16.
 वृक्षिकस्य I. 191, 16.
 वृक्ष्यतां X. 87, 18.
 वृक्षकर्मन् I. 63, 4; 130, 10.
 वृक्षक्रतुः VI. 45, 16.
 वृक्षक्रतो इति वृक्षक्रतो V. 36, 5.
 वृक्षस्तादयः I. 64, 10.
 वृक्षगणाः IX. 97, 8.
 वृक्षच्युताः IX. 69, 7.
 वृक्षजुतिः V. 35, 3; VIII. 33, 10.
 वृक्षः I. 109, 3; 165, 1; 177, 2; 179, 1;
 181, 2; 186, 5; II. 16, 8; III. 27, 15;
 54, 20; IV. 2, 2; 6, 9; 41, 6; V. 31,
 5; 47, 6; VI. 29, 2; 44, 19²; 20; VII.
 21, 2; 71, 3; VIII. 1, 9; 20, 12; 23,
 11; 33, 11; X. 5, 2; 66, 6⁴; 7; 92, 7;
 94, 6.
 वृक्षः I. 85, 12; II. 33, 13; IV. 35, 6;
 VII. 56, 18; 20; 21; 58, 6; 60, 10;
 VIII. 96, 14.
 वृक्षं I. 16, 1; 64, 12; 82, 4; 85, 7; 101,
 1; 118, 9; 127, 2; 129, 3; 131, 3;
 157, 2; 177, 3; 179, 4; II. 16, 5; III.
 27, 15; 29, 3; 9; IV. 17, 16; 24, 7;
 8; V. 36, 5; 40, 3; 75, 1; VI. 19, 8;
 67, 11; VII. 20, 5; 23, 6; 24, 4; 88, 1;
 VIII. 1, 1; 15, 4; 33, 12; 61, 11; 94,
 12; IX. 6, 6; 63, 21; 90, 2; 97, 49;
 106, 1; 3; 5; X. 27, 10; 28, 7; 47, 1;
 67, 9; 10.
 वृक्षस्थ I. 51, 13.

वृक्षधेनं VIII. 20, 10.
 वृक्षया I. 10, 3; 177, 1; II. 16, 5; 6; III.
 35, 3; 5; 43, 4; 57, 2; VII. 19, 6;
 VIII. 4, 11; 14; 13, 23; 34; 33, 11;
 61, 18; X. 49, 2; 66, 6; 7; 102, 12;
 114, 3.
 वृक्षया I. 93, 1; 7; 108, 3; 112, 8; 24;
 117, 3; 4; 8; 12; 15; 18; 25; 118, 1;
 6; 119, 4; 151, 2; 3; 181, 8; 183, 1;
 184, 2; II. 40, 3; IV. 14, 4; VI. 62, 7;
 68, 11; VII. 70, 7; 73, 3; 74, 3; 82, 2;
 83, 9; 104, 1; VIII. 22, 7; 12; 16;
 26, 1; 2; 12; 35, 15; X. 39, 9.
 वृक्ष्यौ X. 66, 7.
 वृक्ष्यौ I. 108, 7-12; 116, 21; 117, 19; 153, 2;
 157, 5; 158, 1; 180, 7; VII. 60, 9; 61, 5.
 वृक्ष्यति IX. 5, 6.
 वृक्ष्यतीभ्यः IX. 19, 5.
 वृक्ष्यचती VIII. 68, 18.
 वृक्ष्यचतं I. 100, 16.
 वृक्ष्यसू इति वृक्ष्यसू I. 111, 1.
 वृक्ष्यसू इति वृक्ष्यसू II. 41, 8; IV. 50, 10;
 V. 74, 1; 75, 4; 9; VIII. 5, 24; 27;
 36; 22, 8; 9; 26, 1; 2; 5; 15; 73,
 10; 85, 7; X. 93, 5.
 वृक्ष्यवान् I. 122, 3; 173, 5; 182, 1.
 वृक्ष्यचनयः VIII. 20, 9.
 वृक्ष्यत्ना VIII. 15, 2.
 वृक्षत्वा I. 54, 2.
 वृक्ष्यत्वेभिः I. 91, 2.
 वृक्ष्यभूतस्य III. 36, 2; 43, 7.
 वृक्षन् I. 139, 6; V. 40, 1; VIII. 33, 12;
 IX. 40, 6; 51, 4; X. 89, 9.
 वृक्षन् I. 7, 6; 131, 5; II. 17, 8; III. 27,
 15; V. 33, 2; VI. 1, 1; 22, 8; 33, 1;
 44, 20; VII. 31, 4; VIII. 70, 6; 92,
 15; 23; 93, 19; IX. 64, 2; X. 96, 13;
 153, 2; 191, 1.
 वृक्षनाभिना VIII. 20, 10.

वृषनाम IX. 97, 54.
 वृषन्तः I. 100, 2; VI. 57, 4.
 वृषन्तः I. 10, 10.
 वृषन्तः I. 10, 10; V. 35, 3.
 वृषन्ति IV. 22, 2.
 वृषन्तः VIII. 15, 6.
 वृषन्तः III. 36, 2.
 वृषन्तः VI. 75, 7.
 वृषन्तः I. 139, 6.
 वृषन्तः I. 51, 12.
 वृषन्तः V. 32, 4.
 वृषन्तः VIII. 20, 9.
 वृषन्तः VIII. 20, 7.
 वृषन्तः VIII. 20, 10.
 वृषन् I. 165, 7; 171, 5; 177, 3; II. 3, 11;
 9, 2; 16, 6; 33, 4; 7; 15; III. 6, 5;
 15, 3; 6; 30, 3; 21; 35, 3; 46, 5; VI.
 32, 4; 44, 11; 21; VIII. 21, 4; 11;
 45, 22; 38; 60, 14; 96, 18; IX. 86,
 38; X. 38, 5; 112, 7; 180, 3.
 वृषन्तः II. 16, 5.
 वृषन्तः I. 31, 5; 33, 10; 54, 2; 3; 79, 2;
 116, 18; 128, 3; 140, 10; 177, 1; 181,
 6; 190, 8; II. 1, 3; 12, 12; 21, 4;
 23, 11; 33, 6; III. 15, 4; 30, 9; 31, 18;
 36, 5; 38, 5; 47, 1; 48, 1; 50, 1; 55, 17;
 56, 3²; IV. 3, 10; 5, 3; 58, 3; V. 1, 8;
 2, 12; 28, 4; 30, 11; 32, 6; 40, 4; 43,
 13; 58, 6; 83, 1; VI. 17, 2; 19, 9;
 22, 1; 41, 3; 44, 21; 47, 5; 21²; 73, 1;
 VII. 5, 2; 19, 1; 36, 3; 49, 1; 55, 7;
 95, 3; 101, 1; 6; VIII. 57, 3; 60, 13;
 64, 7; 93, 7; 20; 96, 2; IX. 70, 7;
 72, 7; 76, 5; 85, 9; 96, 7; 108, 2;
 110, 9; X. 4, 5; 5, 7; 8, 2; 28, 2;
 75, 3; 86, 15; 92, 10; 102, 6; 103, 1;
 111, 2.
 वृषन्तः I. 9, 4; 33, 14; 15; 160, 3; 190, 1;
 II. 30, 8; III. 4, 3; 40, 1; 47, 5; 62,
 6; IV. 17, 8; 18, 10; 24, 5; VI. 1, 8;
 18, 1; 26, 4; VII. 26, 5; VIII. 1, 2;

61, 2; 72, 13; 93, 1; 96, 4; 6; IX.
 80, 5; 108, 8; 11; X. 27, 2; 28, 9;
 44, 3; 48, 10; 102, 5.
 वृषन्तः X. 63, 3.
 वृषन्तः I. 59, 6; 141, 2; 166, 1; II. 16, 6;
 III. 38, 7; 43, 6; 46, 1; IV. 1, 11; 12;
 VII. 79, 4; IX. 19, 4; X. 40, 11; 43,
 3; 102, 9.
 वृषन्तः I. 94, 10.
 वृषन्तः V. 63, 3; X. 27, 3; 65, 9.
 वृषन्तः VI. 49, 6.
 वृषन्तः IV. 41, 5; VI. 46, 4.
 वृषन्तः X. 94, 3.
 वृषन्तः VIII. 53, 1.
 वृषन्तः II. 16, 6.
 वृषन्तः X. 28, 3.
 वृषन्तः I. 51, 15; 103, 6; II. 16, 4; 5²; 33,
 8; IV. 16, 20; V. 1, 12; 12, 1; VI. 44,
 20; VII. 98, 1; X. 10, 10; 187, 1.
 वृषन्तः I. 177, 2; II. 16, 5; V. 69, 2.
 वृषन्तः I. 100, 4; 173, 2; 179, 2; III.
 42, 7; V. 40, 1; VI. 5, 4; 44, 20;
 VII. 69, 1; IX. 34, 3; 97, 28; X. 67,
 7; 112, 2.
 वृषन्तः I. 33, 13; II. 16, 4; X. 99, 11.
 वृषन्तः I. 177, 3; V. 36, 5.
 वृषन्तः I. 63, 4; IV. 22, 6.
 वृषन्तः I. 167, 7.
 वृषन्तः I. 131, 2.
 वृषन्तः X. 98, 1.
 वृषन्तः IX. 71, 3; 108, 2; X. 94, 9.
 वृषन्तः I. 55, 2; IX. 47, 1.
 वृषन्तः III. 7, 9.
 वृषन्तः I. 32, 3; III. 52, 5.
 वृषन्तः I. 58, 4.
 वृषन्तः X. 21, 8; 44, 4.
 वृषन्तः IX. 77, 5.
 वृषन्तः I. 33, 6.

वृषः V. 36, 5.
 वृषः I. 177, 2; VI. 44, 19.
 वृषः X. 146, 2.
 वृषः VI. 44, 19.
 वृषः X. 34, 11.
 वृषः IX. 62, 11; 64, 1.
 वृषः I. 85, 4.
 वृषः VII. 99, 4.
 वृषः IV. 36, 8.
 वृषः X. 42, 8.
 वृषः X. 66, 6.
 वृषः I. 104, 9; III. 32, 2; 40, 2; 60, 5;
 VI. 47, 6; VIII. 24, 10; 61, 3; X.
 96, 13; 116, 1; 4.
 वृषः I. 7, 8; 36, 8; 10; 54, 2; 55, 4;
 80, 2; 87, 4; 91, 2; 100, 1; 4; 104,
 7; 131, 6; 140, 2; 149, 2; 173, 2;
 175, 1; 2; 176, 1; 2; 177, 3; 181, 8;
 II. 16, 4; 6²; 18, 2; 34, 2; 35, 13;
 III. 1, 8; 2, 11; 27, 13; 44, 4; 61, 7;
 IV. 3, 10; 16, 3; 22, 2; 30, 10; V.
 33, 4; 35, 4; 36, 5⁴; 40, 2²; 3; 44, 3;
 87, 5; VI. 3, 7; 16, 15; 24, 1; 44, 21²;
 48, 3; 6²; VII. 10, 1; 20, 5; 9; 95, 3;
 VIII. 4, 8; 6, 14; 40; 13, 31³; 32²;
 33; 15, 10; 27, 8; 33, 10²; 11³; 12²;
 64, 8; 93, 7; 20; IX. 2, 1; 2; 6; 5,
 1; 7; 9; 6, 1; 7, 3; 15, 4; 19, 3; 25,
 3; 27, 3; 6; 28, 4; 37, 1; 5; 38, 1;
 40, 2; 61, 28; 62, 11; 63, 20; 64, 1³;
 2³; 3; 65, 4; 10; 70, 5; 9; 71, 7;
 74, 3; 80, 2; 3; 81, 2; 82, 1; 86, 3;
 7; 11; 12; 19; 31; 44; 87, 4; 91, 3;
 93, 2; 97, 13; 40; 101, 16; 107, 22;
 108, 12; X. 11, 1; 26, 3; 43, 6; 8;
 49, 9; 61, 8; 66, 6²; 92, 1; 94, 10;
 102, 12; 115, 2; 8; 116, 4; 152, 2;
 153, 2; 187, 3.
 वृषः I. 140, 6; II. 25, 3; 43, 2; IX.
 76, 5; 96, 20.
 वृषः X. 86, 13.

वृषः X. 86, 1; 3; 18.
 वृषः X. 86, 4; 8.
 वृषः X. 86, 20-22.
 वृषः X. 86, 2; 12.
 वृषः IX. 34, 3; X. 89, 9.
 वृषः I. 108, 3; VI. 68, 11.
 वृषः III. 27, 14; VIII. 33, 10.
 वृषः II. 34, 2; V. 53, 2; 6; 10; 84, 3;
 VII. 101, 5; VIII. 25, 6; IX. 17, 2;
 22, 2; 57, 1; 62, 28; X. 75, 3.
 वृषः I. 38, 8; 152, 7; V. 63, 1; 85, 3;
 VI. 13, 1; IX. 89, 1; X. 23, 4; 43, 7.
 वृषः VII. 94, 1.
 वृषः IX. 106, 9.
 वृषः V. 68, 5.
 वृषः I. 164, 52; V. 59, 5; VII. 56, 13;
 VIII. 7, 16.
 वृषः I. 39, 9; 116, 12; II. 6, 5; 27, 15;
 IV. 26, 2; V. 55, 5; 58, 3; 62, 3; 63,
 2; 83, 6; VII. 40, 6; 64, 2; VIII. 12,
 6; IX. 8, 8; 39, 2; 49, 1; 3; 65, 3;
 24; 69, 9; 96, 14; 97, 17; 100, 3; 108,
 10; X. 98, 3; 10.
 वृषः X. 98, 8.
 वृषः VIII. 6, 1; IX. 2, 9.
 वृषः X. 98, 7.
 वृषः X. 115, 9.
 वृषः V. 53, 5.
 वृषः II. 5, 6.
 वृषः IX. 74, 3.
 वृषः IX. 41, 3.
 वृषः V. 63, 4; VIII. 21, 18.
 वृषः V. 53, 14.
 वृषः I. 32, 7; 108, 3; 116, 7; 154, 6;
 164, 34; 35; 181, 3; II. 11, 9; 10;
 16, 5; 6; III. 7, 2; 5; 36, 2; 38, 4;
 43, 7; IV. 5, 10; 15; 21, 7; 22, 6;
 39, 2; V. 12, 2; 6; 41, 10; 42, 12;

83, 6; VI. 6, 5; 8, 1; 68, 11; VII. 3, 3; 5; VIII. 4, 7; 7, 33; 20, 19; 20; 33, 18; 63, 9; IX. 10, 6; 29, 1; 64, 2; X. 3, 4; 44, 8; 92, 8; 103, 9.

वृष्णा I. 84, 10; X. 103, 2.

वृष्णा VIII. 46, 29; 83, 1.

वृष्णा V. 35, 4; VIII. 3, 10; 7, 23.

वृष्णा: I. 10, 2.

वृष्णानां VIII. 6, 6.

वृष्णो I. 64, 1; 100, 17; 103, 6; 154, 3; 165, 11; 175, 1; II. 14, 1; III. 1, 10; 20; 7, 9; 30, 2; 35, 7; 57, 3; IV. 1, 12; 16, 20; 50, 6; V. 1, 12; 12, 1; 31, 5; VI. 41, 3; 44, 19-21; VII. 19, 6; VIII. 20, 9; 34, 5; 75, 6; IX. 87, 4; 91, 3; 109, 20; X. 11, 1; 98, 11; 104, 3; 175, 3.

वृष्ण्य I. 54, 8; 91, 16; 105, 2; VI. 8, 3; 46, 8; VIII. 3, 8; 6, 31; 51, 10; IX. 19, 7; 64, 2; X. 175, 3.

वृष्ण्यश्वातः V. 83, 2.

वृष्ण्यश्वान् VI. 22, 1.

वृष्ण्या I. 51, 7; 53, 6; 102, 4; VI. 19, 6; VIII. 70, 6; X. 55, 7.

वृष्ण्यानि I. 91, 18; 108, 5; IV. 19, 10; 21, 2; VI. 25, 3; 36, 3; X. 44, 2; 113, 8.

वृष्ण्येन X. 44, 1.

वृष्ण्येभिः I. 100, 1; III. 46, 2.

वृह VI. 45, 9.

वृह III. 30, 17; VI. 44, 11; VIII. 45, 8; X. 10, 8.

वृहः VI. 48, 17.

वृहन् I. 130, 9.

वृहन् VIII. 67, 21.

वृहन् VI. 74, 2.

वृहन्ता I. 174, 5; IV. 16, 12.

वृहन्ति X. 61, 5.

वृहन्तः II. 30, 6.

वृहन्ति X. 163, 1.

वृहेव X. 10, 7.

वे: I. 63, 2; 77, 2; 130, 3; 173, 1; II. 5, 3; III. 5, 5; 6; 54, 6; IV. 7, 7; 8; 40, 3; VI. 3, 5; 15, 14; IX. 72, 5; X. 33, 2; 105, 2.

वे: IV. 3, 13.

वेऽइव I. 116, 15.

वेणून् VIII. 55, 3.

वेत् X. 53, 9.

वेतसः IV. 58, 5.

वेतसवे VI. 26, 4.

वेतसुं VI. 20, 8.

वेतसून् X. 49, 4.

वेति I. 35, 9; 141, 6; V. 34, 4; 44, 7; VI. 15, 1; VIII. 72, 5; 101, 10; IX. 71, 1; X. 21, 2; 99, 2.

वेति I. 48, 6; 186, 5; V. 61, 18; X. 4, 5; 8, 7; 23, 4; 43, 2.

वेतु V. 14, 5.

वेतु I. 77, 4; V. 11, 4; VII. 15, 6; 42, 1; X. 16, 5; 31, 1.

वेत्थ V. 5, 10; VI. 16, 3; VIII. 24, 24.

वेत्थ X. 15, 13.

वेद I. 25, 7²; 8²; 9²; 31, 5; 164, 7; 22; 39; II. 14, 10; III. 4, 10; IV. 8, 2; V. 12, 3; VI. 42, 3; 51, 2; VII. 56, 2; VIII. 41, 5; 61, 12; X. 10, 5; 35, 14; 82, 3; 129, 7; 169, 2; 3.

वेदु I. 105, 9; 139, 7; 145, 1; 164, 32; 170, 1; 185, 1; III. 11, 1; 31, 8; 54, 5; 55, 10; IV. 8, 3; 23, 3; V. 53, 1; 61, 14; VI. 15, 13; VIII. 29, 6; 33, 7; 39, 6; 46, 12; IX. 58, 2; 74, 7; X. 10, 6; 11, 1; 12, 5; 17, 5; 26, 3; 27, 3; 73, 10; 88, 8; 17; 107, 6; 108, 10; 111, 3; 5; 7; 114, 9; 129, 6; 7; 149, 2.

वेदः I. 70, 5; 81, 9²; 99, 1; 103, 6; III. 53, 14; IV. 25, 7; V. 2, 12; VII. 15, 3; 19, 1; VIII. 45, 15; 81, 7; X. 27, 10; 84, 2; 99, 3.

वेदः I. 43, 9.
 वेदं II. 35, 2; V. 30, 3; VIII. 96, 10.
 वेदता X. 93, 11.
 वेदति VIII. 45, 42.
 वेदयः VIII. 26, 11.
 वेदनं I. 176, 4; IV. 30, 13; VII. 32, 7.
 वेदना I. 33, 15.
 वेदने X. 34, 4.
 वेदयानसि IV. 36, 2; 7; X. 151, 1.
 वेदसः II. 17, 6.
 वेदसा III. 60, 1; VIII. 87, 2.
 वेदसां I. 89, 5.
 वेदि IV. 16, 4.
 वेदिः I. 164, 35; VII. 35, 7.
 वेदिता VIII. 103, 11.
 वेदिं I. 170, 4; V. 31, 12; VII. 60, 9;
 VIII. 19, 18; X. 61, 2.
 वेदिष्ठः VIII. 2, 24.
 वेदिऽस्त IV. 40, 5.
 वेदिऽस्तदे I. 140, 1.
 वेदी VI. 1, 10.
 वेदी इति II. 3, 4.
 वेदीयान् VII. 98, 1.
 वेदेन VIII. 19, 5.
 वेद्यः VI. 4, 2; VIII. 19, 8.
 वेद्यं II. 2, 3; VIII. 84, 1.
 वेद्या VI. 13, 4.
 वेद्यानां X. 22, 14.
 वेद्याभिः I. 171, 1; III. 56, 1; VI. 9, 1; VII.
 21, 5; X. 71, 8.
 वेद्याय V. 15, 1.
 वेद्यः I. 73, 10; 169, 1; IV. 3, 3; 16; 42,
 7; VI. 16, 3; 22, 11.
 वेद्यःस्तम् I. 75, 2.
 वेद्यःस्तमः VI. 14, 2.
 वेद्यतः I. 72, 1; 131, 6; 156, 4; IV. 2, 15;
 6, 1; 32, 11; V. 52, 13; VI. 15, 17;
 25, 6; VII. 26, 3; 37, 6; VIII. 20, 17;

43, 1; 60, 5; 99, 2; IX. 2, 3; 7, 5;
 16, 7; 26, 6; 29, 2; 64, 23; 86, 4; X.
 91, 9; 122, 8; 177, 1.
 वेद्यस्तः V. 54, 6.
 वेद्यसं V. 43, 12.
 वेद्यसा I. 181, 7.
 वेद्यसां I. 129, 12.
 वेद्यसे I. 64, 1; 156, 2; II. 21, 2; III. 10,
 5; V. 15, 1; VI. 16, 22; VII. 46, 1;
 VIII. 43, 11; IX. 103, 1; X. 91, 14;
 144, 1.
 वेद्यस्या IX. 82, 2.
 वेद्याः I. 60, 2; 65, 5; 69, 2; 128, 42; 156,
 5; III. 14, 1; 59, 4; IV. 16, 2; VI.
 44, 8; VIII. 60, 3; IX. 101, 15; X.
 10, 1; 61, 16; 86, 10.
 वेद्यां IX. 102, 4.
 वेद्यः I. 83, 5; 139, 10; VIII. 3, 18; 63, 1;
 X. 123, 1; 2; 5.
 वेद्यः I. 43, 9; V. 31, 2; 36, 4; VI. 44, 10.
 वेद्यतः I. 86, 8; IX. 97, 22.
 वेद्यतं V. 75, 7.
 वेद्यति VIII. 60, 7.
 वेद्यति X. 135, 1.
 वेद्यन् X. 61, 18.
 वेद्यतः X. 123, 6.
 वेद्यता I. 25, 6.
 वेद्यति X. 64, 2.
 वेद्यं IX. 21, 5.
 वेद्यस्य I. 61, 14.
 वेद्याः I. 56, 2; VIII. 100, 5; IX. 64, 21;
 73, 2; 85, 10; X. 64, 2.
 वेद्यात् IV. 58, 4.
 वेद्यानां IX. 85, 11.
 वेद्यां I. 34, 2.
 वेद्याः VIII. 41, 3.
 वेद्ये X. 93, 14.
 वेद्यः VI. 44, 8.
 वेद्यं X. 171, 3.

वेन्यस्य II. 24, 10; X. 148, 5.
 वेपः X. 46, 8.
 वेपते IX. 71, 3; X. 11, 6.
 वेपते V. 36, 3.
 वेपयंत VIII. 12, 2.
 वेपयति I. 39, 5; III. 26, 4; VIII. 7, 4.
 वेपसा I. 80, 12; IV. 11, 2.
 वेपिष्ठः VI. 11, 3.
 वेपी VI. 22, 5.
 वेपेते इति I. 80, 11.
 वेमि VIII. 4, 17.
 वेमि VIII. 4, 17.
 वेरिति वेः I. 72, 9; 96, 6; 164, 7; III. 7, 7;
 IV. 5, 8; 27, 4; VI. 48, 17; X. 5, 1.
 वेविज्ञानः IV. 26, 5; IX. 77, 2.
 वेविजे इति I. 140, 3.
 वेविज्यते I. 80, 14.
 वेविदानः V. 19, 5.
 वेविदानाः I. 72, 4; III. 54, 4.
 वेविदान VII. 24, 6.
 वेविघ्न III. 2, 10; VIII. 19, 11; X. 91, 7;
 109, 5.
 वेविघ्नः VI. 21, 5.
 वेविघाणाः VII. 18, 15.
 वेवीयते X. 33, 2.
 वेवेति III. 55, 9; IV. 38, 6.
 वेशं V. 85, 7; X. 49, 5.
 वेशय I. 176, 2.
 वेशस्य IV. 3, 13.
 वेशीत् VIII. 60, 20.
 वेशम् X. 107, 10.
 वेशमश्नुव X. 146, 3.
 वेश्यं IV. 26, 3.
 वेश्या VI. 61, 14; VII. 18, 17.
 वेयणा IV. 33, 2.
 वेयणे V. 7, 5.
 वेयत् I. 180, 6.
 वेयतीः I. 181, 6.

वेधि I. 74, 4; 76, 4; 173, 8; 189, 7; II.
 24, 15; IV. 9, 5; 6; V. 30, 4; VI. 4,
 8; 12, 6; VII. 16, 5; X. 8, 5.
 वेधि VIII. 11, 4.
 वे I. 105, 2; 162, 21; II. 33, 9; 10; V.
 17, 3; 40, 9; 44, 7; 73, 9; VII. 20,
 2; 4; 85, 2; 104, 13; VIII. 23, 13;
 58, 2; 62, 12; 76, 4; IX. 112, 1; X.
 10, 12; 27, 5; 32, 7; 95, 15; 109, 6;
 117, 1; 119, 1; 137, 6; 142, 3; 146,
 5; 164, 2.
 वैकरीयोः VII. 18, 11.
 वैतरणः X. 61, 17.
 वैतसेन X. 95, 4; 5.
 वैदत्तश्चक्षिः V. 61, 10.
 वैदुषिनाय IV. 16, 13; V. 29, 11.
 वैन्यः VIII. 9, 10.
 वैभुस्वसः X. 46, 3.
 वैयम्ब VIII. 24, 23.
 वैयम्ब VIII. 23, 24.
 वैयम्बस्य VIII. 26, 11.
 वैरश्देये V. 61, 8.
 वैरिणाः I. 191, 3.
 वैरूपेः X. 14, 5.
 वैलस्स्यान्के I. 133, 3.
 वैलस्स्यान् I. 133, 1.
 वैवस्तः IX. 113, 8.
 वैवस्तं X. 14, 1; 58, 1.
 वैवस्तात् X. 60, 10.
 वैवस्तो X. 164, 2.
 वैशतं VII. 33, 2.
 वैश्यः X. 90, 12.
 वेन्यानर I. 59, 1; 2; 5; 98, 3; III. 3, 10;
 V. 27, 1; 2; 60, 8; VI. 7, 3-5; 8, 6;
 7; VII. 5, 3; 4; 8; 9; 13, 2; 3.
 वेन्यानटः I. 59, 6; 7; 98, 1; 2; III. 2, 11;
 12; 26, 3; IV. 5, 2; V. 51, 13; VI. 7,
 7; 8, 2; 3; 9, 1; 7; VII. 5, 1; 2; 6,
 6; 7; 49, 4; X. 45, 12.

वैश्वानर III. 3, 5; 26, 1; 2; VI. 7, 1; 2;
8, 4; VII. 5, 5; IX. 61, 16; X. 88,
12-14.

वैश्वानरस्य I. 98, 1; III. 3, 11; VI. 7, 6.

वैश्वानराः VIII. 30, 4.

वैश्वानराय I. 59, 4; III. 2, 1; 3, 1; IV. 5,
1; VI. 8, 1; VII. 13, 1.

वैश्वानरे I. 59, 3.

वोच I. 132, 1; VI. 59, 1.

वोचः VI. 2, 11.

वोचः I. 27, 4; IV. 5, 12; VI. 18, 3; 22,
4; VII. 1, 22; 62, 2; 86, 4; VIII. 75,
2; X. 28, 5.

वोचत् II. 5, 3.

वोचत् I. 117, 22; 164, 18; III. 54, 5; IV.
5, 3; VI. 15, 10; VII. 87, 4; X. 10,
6; 12, 8; 88, 17; 114, 7; 139, 6.

वोचत् II. 21, 2; 27, 6; VIII. 20, 26; 24,
20; 27, 10; 30, 3; 32, 1; 45, 25; 48,
14; 52, 9; 67, 6; X. 40, 11; 63, 11;
113, 9; 128, 4.

वोचत् VII. 83, 2.

वोचतात् V. 61, 18.

वोचति I. 105, 4; 123, 3; X. 11, 2; 16, 11.

वोचतु III. 54, 19.

वोचन् IV. 1, 14; X. 69, 9.

वोचंत V. 52, 16.

वोचंत V. 52, 16².

वोच I. 32, 1; 59, 6; 129, 3; 136, 6; 154,
1; 164, 26; II. 15, 1; 21, 3; III. 1,
20; V. 31, 6; 41, 14; 85, 5; VI. 8, 1;
52, 14; VII. 98, 5; VIII. 101, 15; X.
69, 5; 93, 14; 112, 8.

वोचाति X. 75, 1.

वोचान् I. 166, 1; II. 30, 7; III. 55, 18;
IV. 32, 10; X. 72, 1.

वोचायहे I. 25, 17.

वोचै V. 49, 4.

वोचे I. 41, 8; 150, 1; IV. 5, 11; VI. 51,
3; VII. 33, 1; 73, 2; VIII. 84, 5.

वोचेः I. 165, 3.

वोचेः I. 132, 3; VII. 93, 7.

वोचेत् I. 120, 3.

वोचेम I. 43, 1; 75, 2; VII. 28, 5.

वोचैन I. 40, 6; 74, 1; II. 35, 2.

वोचेमहि I. 167, 10.

वोचेय I. 122, 5; IV. 1, 19.

वोचेयं X. 91, 13.

वोचेयं I. 129, 6.

वोचेयुः I. 4, 6.

वोळहं VIII. 5, 10.

वोळहं II. 41, 9; VIII. 35, 4.

वोळहवे I. 45, 6; 134, 3²; III. 29, 4; IV.
9, 6; V. 14, 3; 56, 6²; VI. 60, 12.

वोळहा VI. 64, 3; VIII. 2, 35; IX. 81, 2;
96, 15; 112, 4.

वोळहा VII. 69, 1; 71, 4.

वोळहा VIII. 32, 29.

वोळहुः I. 144, 3.

व्यचः I. 30, 3; 52, 14; X. 92, 4.

व्यचस्ततोः II. 3, 5; X. 110, 5.

व्यचस्तता VI. 25, 6; X. 105, 5.

व्यचिहं II. 10, 4.

व्यचिष्टे V. 66, 6.

व्यत् IX. 69, 5; 70, 2; 86, 32.

व्यतीन् I. 155, 6; VIII. 69, 13.

व्यतीनां IV. 32, 17.

व्यपते V. 37, 4; 54, 7; VI. 54, 3.

व्यपते X. 107, 8.

व्यपमानां II. 12, 2.

व्यपय VI. 25, 2.

व्यपिः IV. 4, 3; V. 59, 2; VI. 28, 3; 62,
3; VIII. 45, 19; X. 31, 10; 86, 2.

व्यपेते इति III. 54, 8.

व्यतः I. 127, 5²; IV. 5, 5; VI. 1, 4; VII.
27, 5.

धृता I. 122, 4.
 धृति V. 23, 3.
 धृति I. 105, 7.
 धृतु II. 11, 15; V. 46, 8; VII. 19, 6.
 धृतु III. 8, 7; V. 46, 8; VII. 1, 18; 57, 6.
 धृत्यति VII. 81, 1.
 धृत्यस्य III. 53, 19; X. 16, 7.
 धृत्येयं II. 29, 6.
 धृत्यश्चत् VIII. 23, 23; 24, 22; 26, 9; IX. 65, 7.
 धृत्यश्चत् IV. 40, 5.
 धृजः III. 30, 10.
 धृजनं VII. 3, 2.
 धृजंतीः III. 56, 4.
 धृजं I. 10, 7; 92, 4; 130, 3; 132, 4²; 156, 4; II. 38, 8; IV. 1, 15; 16, 6; 20, 8; V. 33, 10; 45, 6; VI. 45, 24; 66, 8; VIII. 6, 25; 24, 6; 32, 5; IX. 77, 4; 94, 1; 102, 8; 108, 6; X. 4, 2; 25, 5; 26, 3; 28, 7; 40, 8; 97, 10; 99, 11; 101, 8.
 धृजस्य I. 131, 3; IV. 51, 2; VI. 10, 3; 62, 11.
 धृजा V. 6, 7.
 धृजाश्च V. 64, 1.
 धृजान् IV. 31, 13; VI. 73, 3.
 धृजिनीः V. 45, 1.
 धृजे I. 86, 3; V. 34, 5; VII. 27, 1; 32, 10; VIII. 41, 6; 46, 9; 51, 5; 70, 6.
 धृतश्चारिणः VII. 103, 1.
 धृततेःश्च VIII. 40, 6.
 धृतस्तीः X. 65, 6.
 धृतस्याः I. 83, 5; III. 4, 7; V. 2, 8; VI. 8, 2; VIII. 11, 1.
 धृतस्यां I. 31, 10; X. 61, 7.
 धृतं I. 25, 1; 31, 2; 93, 8; 101, 3; 128, 1²; 136, 5³; 144, 1; 166, 12; II. 8, 3; 24, 12; 38, 3; 6; 9; III. 4, 7; 59, 3; 61, 1; IV. 13, 2; V. 69, 1; VII. 5, 4; VIII. 40, 8; 41, 3; 7; IX. 73, 3; 82,

5; X. 12, 5; 33, 9; 37, 5; 122, 2; 166, 4.
 धृतस्य VII. 66, 6.
 धृता I. 36, 5; 62, 10; 65, 2; 69, 4; 70, 1; 90, 2; II. 5, 4; 27, 8; 33, 7; III. 6, 5; 7, 7; 55, 1; 56, 1; 60, 6; V. 63, 7; 67, 3; VI. 15, 9; VIII. 25, 17; 32, 28; 41, 10; 67, 13; 94, 2; IX. 35, 4; X. 65, 11; 66, 9; 111, 4.
 धृताश्च V. 66, 2.
 धृतानि I. 22, 6; 19; 24, 10; 84, 12; 91, 3; 92, 12; 124, 2; 183, 3; II. 28, 8; III. 3, 9; 32, 8; 55, 6; IV. 53, 4; V. 69, 4; VI. 7, 5; 8, 2; VII. 6, 2; 31, 11; 47, 3; 75, 3; 76, 5; 83, 9; 87, 7; VIII. 25, 16; 42, 1; 48, 9; 103, 1; IX. 53, 3; 70, 4; 112, 1; X. 2, 4; 10, 5; 25, 3.
 धृतायं II. 23, 6; III. 30, 4.
 धृते I. 24, 15; 31, 1; 12; 83, 3; 101, 3; II. 28, 2; 38, 2; III. 38, 6; V. 46, 7; 83, 5³; VI. 54, 9; IX. 9, 5; 35, 6; 86, 3⁷; 102, 5; X. 36, 13; 57, 6; 60, 4; 64, 5.
 धृतेन I. 163, 3; III. 59, 2; V. 72, 2; X. 13, 3.
 धृतेभिः VII. 35, 9.
 धृतेषु III. 54, 5; IX. 61, 24; 69, 1; X. 114, 2.
 धृतेः IV. 53, 5; VI. 14, 3; VIII. 1, 27.
 धृत्याः VIII. 48, 8.
 धृत् IV. 5, 8.
 धृत् IV. 2, 16; 55, 6; V. 29, 12.
 धृदिनः I. 54, 4; 5.
 धृत्यः II. 23, 16.
 धृताः I. 124, 8; 126, 5; IV. 1, 16; VIII. 2, 6; X. 123, 2.
 धृताश्चति X. 179, 2.
 धृताः I. 61, 10.
 धृताः X. 34, 8.

वार्ता X. 57, 5.
 वार्ताऽवार्ता III. 26, 6; V. 53, 11.
 वार्ताऽसहाः VI. 75, 9.
 वार्तास्य X. 34, 12.
 वार्ताः IX. 14, 2.
 वार्तासः I. 163, 8.
 वार्धनः I. 100, 9; 122, 10; X. 49, 8; 69, 10; 99, 9.
 वार्धन V. 6, 7.
 वार्धनः I. 135, 9; X. 89, 15.
 वार्धनं IV. 32, 3; X. 69, 11.
 वार्धनस्तमः I. 150, 3.
 वार्ता I. 121, 2.
 वार्ताः I. 144, 5.

श

शंस III. 49, 1; VII. 31, 2; 61, 4.
 शंस I. 37, 5; IV. 3, 3; V. 52, 8.
 शंसः I. 18, 3; 94, 8; 178, 4; II. 26, 1; 34, 6; VI. 24, 2; VII. 35, 2²; X. 31, 1; 64, 10.
 शंसत् VI. 23, 5.
 शंसत् I. 21, 2; VIII. 1, 1²; 32, 17; X. 37, 1.
 शंसति X. 44, 8.
 शंसते V. 42, 7; VI. 62, 5.
 शंसन् IV. 51, 7; IX. 97, 2; X. 67, 1; 113, 10.
 शंसतः III. 4, 7; VI. 29, 4; X. 67, 2.
 शंसतं II. 12, 14; 20, 3.
 शंसति VI. 67, 10.
 शंसति III. 3, 8; V. 77, 1; VII. 19, 9.
 शंसती X. 85, 9.
 शंसं I. 27, 13; 33, 7; 122, 5; 141, 6; 11; 166, 13; 182, 4; II. 20, 7; 31, 6; III. 18, 2; IV. 6, 11; V. 41, 9; 46, 3; VII. 25, 2; 34, 12; 56, 19; VIII. 39, 2; X. 42, 6; 93, 11; 113, 3.
 शंस्य I. 29, 1-7.

शंसि II. 43, 2.
 शंसा I. 185, 9; IV. 4, 14.
 शंसाः VII. 25, 3; VIII. 57, 3; X. 78, 3.
 शंसात् I. 128, 5; 166, 8.
 शंसाति IV. 6, 11; 16, 2.
 शंसावः I. 60, 5.
 शंसावि IV. 32, 22; X. 124, 3.
 शंसावि VII. 100, 5; VIII. 27, 15.
 शंसाव III. 53, 3.
 शंसि II. 4, 8; X. 148, 4.
 शंसियः I. 84, 19.
 शंसिबं VI. 48, 16; X. 44, 5.
 शंसियं VI. 48, 1; VIII. 45, 28; X. 96, 1.
 शंसे III. 16, 4.
 शंसेन X. 73, 2.
 शंसेः I. 173, 9; 10; X. 7, 1.
 शंस्ता I. 162, 5.
 शंस्तं I. 10, 5; 116, 11; 117, 6; II. 34, 11; V. 39, 5; VI. 26, 3; VII. 19, 8; VIII. 18, 21; 60, 11; 83, 4; X. 47, 2; 48, 9.
 शंस्त्या I. 8, 10; VIII. 63, 2.
 शंस्त्यानां I. 17, 5.
 शकः VIII. 80, 3.
 शकः VII. 20, 9.
 शकटीऽइव X. 146, 3.
 शकत् VIII. 91, 4.
 शकत् I. 10, 6; VIII. 32, 12; X. 43, 5.
 शकस्पृते X. 132, 5.
 शकमयं I. 164, 43.
 शकुनः IV. 26, 6; IX. 86, 13; 96, 19; 23; X. 16, 6; 165, 2.
 शकुनं IX. 85, 11; X. 123, 6.
 शकुनस्य X. 68, 7.
 शकुनस्यऽइव X. 106, 3.
 शकुनाऽइव IX. 107, 20.
 शकुनानां IX. 112, 2.
 शकुने II. 42, 1; 43, 2³; 3.
 शकुंतलः II. 43, 1.

शकुंतिका I. 191, 11.
 शकुंते II. 42, 3.
 शकुं I. 161, 10.
 शकुं I. 73, 10; 94, 3; II. 5, 1; III. 27, 3.
 शकुं V. 68, 3; VII. 67, 5; 68, 8; X. 40, 5.
 शकुं I. 83, 3; IV. 22, 8; VII. 20, 10.
 शकुंभिः X. 25, 5; 88, 10.
 शकुं X. 134, 6.
 शकुं II. 39, 7; III. 57, 3; IV. 43, 3.
 शकुंश्चः V. 31, 6.
 शकुंश्चतः VI. 75, 9.
 शकुं I. 31, 18.
 शकुं VII. 68, 8.
 शकुं I. 109, 3; III. 31, 14.
 शकुं I. 27, 13; X. 2, 3.
 शकुं II. 38, 4.
 शकुं IX. 34, 3; 62, 16; 110, 3.
 शकुंभिः IX. 7, 8.
 शकुं X. 29, 3.
 शकुं I. 62, 4; 104, 8; 177, 4; III. 35, 10;
 37, 11; VI. 35, 5; VII. 20, 9; VIII.
 4, 15; 12, 17; 13, 15; 45, 10; 52, 1;
 92, 11; 26; 97, 14; X. 38, 2; 42, 3;
 134, 3.
 शकुं I. 10, 5; 6; IV. 16, 6; V. 34, 3; 4;
 VII. 104, 20; 21; VIII. 1, 19; 31, 2;
 32, 12; 66, 3; 69, 14; 78, 5; 93, 18;
 X. 43, 6; 104, 10.
 शकुं VI. 47, 11; VIII. 50, 1; X. 167, 2.
 शकुं V. 41, 15.
 शकुं II. 39, 3; X. 24, 4.
 शकुं I. 166, 1.
 शकुं I. 54, 2; VIII. 2, 23; 91, 1.
 शकुं VII. 33, 4; X. 71, 11.
 शकुं I. 42, 9; III. 16, 6; V. 17, 5; VIII.
 3, 11³; 12²; 24, 11; 61, 5; 13; IX.
 89, 7; X. 147, 5.
 शकुं II. 2, 12; IV. 21, 10.

शकुं VI. 44, 2.
 शकुं VI. 75, 8.
 शकुं VII. 54, 3.
 शकुं VIII. 2, 27.
 शकुं V. 43, 11.
 शकुं VII. 60, 5; 97, 6; X. 31, 5.
 शकुं I. 130, 10; 143, 8.
 शकुं III. 31, 1.
 शकुं I. 164, 48.
 शकुं VIII. 66, 14.
 शकुं IV. 20, 9.
 शकुं IV. 31, 1.
 शकुं IV. 43, 3.
 शकुं I. 17, 4; IV. 43, 3; VIII. 32, 15.
 शकुं X. 24, 2.
 शकुं IV. 30, 17.
 शकुं I. 106, 6; VIII. 15, 13.
 शकुं इति शकुं VII. 67, 5.
 शकुं VIII. 14, 2; X. 24, 2.
 शकुं IV. 31, 7; VI. 45, 9; VIII. 37, 1;
 61, 5; 62, 8.
 शकुं I. 30, 15; 62, 12; 103, 2; 109, 7;
 112, 8; 116, 22; 23; 117, 13; 20;
 118, 6; 139, 5; 164, 44; III. 60, 2;
 IV. 30, 6; 44, 2; VI. 44, 9; 45, 24;
 47, 15; VII. 6, 4; 67, 5; 68, 8; 69, 4;
 92, 2; VIII. 2, 15; 32; 16, 7; 53, 6;
 57, 1; 4; X. 22, 14; 39, 13; 89, 4;
 131, 5; 134, 3; 139, 3; 157, 5.
 शकुं I. 29, 2; 53, 3; VIII. 2, 28; 68,
 2; X. 74, 5.
 शकुं I. 62, 12; III. 21, 4; 53, 2; VI.
 31, 4; VIII. 2, 15; IX. 87, 9; X. 49,
 11; 104, 4.
 शकुं VI. 24, 4.
 शकुं I. 54, 2.
 शकुं इति शकुं I. 139, 5; VII. 74, 1.
 शकुं इति शकुं VIII. 60, 12.

शचीशान् IV. 22, 2; VIII. 2, 39.
 शची III. 60, 6; IV. 20, 9; 35, 5³; 56, 3;
 VI. 17, 6; 26, 6; 31, 4; 44, 24; VIII.
 96, 13; 17; X. 61, 3; 104, 3.
 शची X. 61, 1.
 शङ्किकानां II. 30, 8.
 शतशक्तीनां VIII. 50, 2.
 शतशक्तितां I. 116, 5.
 शतशक्तिवंतं VII. 100, 3.
 शतशक्तिवयं V. 61, 5.
 शतशक्तिं VI. 17, 10.
 शतशक्तिं VIII. 4, 19; X. 62, 8.
 शतशक्तीना I. 149, 3; X. 33, 9.
 शतशक्तीनां IX. 98, 4.
 शतशक्तीयुधं VI. 2, 5.
 शतशक्तीयुधा X. 161, 3; 4.
 शतशक्तिः VII. 68, 3.
 शतशक्तिं VI. 63, 5.
 शतशक्रतुः II. 22, 4; IV. 30, 16; VIII. 1, 11;
 32, 11; 77, 1; 89, 3; 93, 32.
 शतशक्रतुं I. 30, 1; 51, 2; III. 51, 2; VIII.
 52, 6; 53, 2; 61, 10; 92, 1; 99, 8.
 शतशक्रतु इति शतशक्रतु I. 112, 23.
 शतशक्रतो इति शतशक्रतो VI. 41, 5; VIII. 46, 3.
 शतशक्रतो इति शतशक्रतो I. 4, 8; 9; 5, 8; 10, 1;
 16, 9; 30, 6; 15; 54, 6; 82, 5; 105, 8;
 II. 16, 8; III. 37, 2; 3; 6; 9; 42, 5;
 V. 35, 5; 38, 1; 5; VI. 45, 25; VII.
 31, 3; VIII. 13, 31; 33, 11; 14; 36, 1;
 52, 4; 54, 8; 61, 9; 18; 76, 7; 80, 1;
 91, 7; 92, 12; 13; 16; 93, 27-29; 98,
 10-12; X. 112, 6; 134, 4.
 शतशक्रतुः X. 97, 2.
 शतशक्तिनः VIII. 45, 11.
 शतशक्तिनं I. 159, 5; IV. 49, 4; IX. 65, 17;
 67, 6.
 शतशक्तिं X. 144, 4.
 शतशक्तिं IV. 26, 3.

शतशक्तीना VII. 19, 5.
 शतशक्तिवंतं I. 119, 1.
 शतशक्तितां IX. 72, 9.
 शतशक्तिवंतं II. 32, 4.
 शतशक्तिं V. 27, 6.
 शतशक्तिरस्य X. 99, 3.
 शतशक्तिरेषु I. 51, 3.
 शतशक्तिं IV. 18, 3.
 शतशक्तिः IX. 85, 4; 86, 11; 96, 14.
 शतशक्तिं III. 26, 9; X. 107, 4.
 शतशक्तिः IX. 86, 27.
 शतशक्तीना I. 100, 12; X. 69, 7.
 शतशक्तीनां I. 179, 3.
 शतशक्तिभिः I. 116, 4.
 शतशक्तिः VII. 97, 7.
 शतशक्तिवयं I. 80, 6; VIII. 6, 6; 76, 2; 89, 3.
 शतशक्तिवयः VII. 47, 3.
 शतशक्तिः VIII. 77, 7.
 शतशक्तिः VII. 15, 14.
 शतशक्तिभिः I. 166, 8.
 शतं I. 24, 9; 30, 2; 48, 7; 52, 1; 64, 14;
 89, 9; 116, 7; 16; 117, 6; 17; 18;
 126, 2³; 128, 3; II. 13, 9; 14, 6²; 7;
 27, 10; 33, 2; III. 36, 10; 60, 7; IV.
 27, 1; 30, 20; 31, 3; 9; 10; 32, 17;
 48, 5; V. 27, 5; 48, 3; 54, 15; 61, 10;
 VI. 17, 11; 34, 3; 47, 24; 48, 8²; 63,
 9; VII. 3, 7; 16, 10; 25, 3; 66, 16²;
 91, 6; 99, 5; VIII. 1, 24; 5, 37; 6,
 42; 46; 21, 10; 46, 31; 32; 55, 2;
 3⁴; 56, 3³; 70, 5²; 77, 10; IX. 48, 2;
 52, 5; 56, 2; 61, 27; 97, 29; X. 18, 4;
 29, 2; 85, 39; 97, 1; 2; 103, 1; 105,
 11; 158, 2; 161, 3; 4⁴.
 शतशक्ति VIII. 34, 7.
 शतशक्ति VIII. 1, 5.
 शतशक्तिः VIII. 33, 5; IX. 62, 14.
 शतशक्तिः X. 103, 7.
 शतशक्तिः I. 102, 6; 130, 8; VIII. 2, 26.

शतंशक्तिं VIII. १०, ८.
 शतंशक्ते VIII. ४६, ३.
 शतंशक्ते VII. २१, ८.
 शतंशक्ते: VIII. २, २२.
 शतश्यातु: VII. १८, २१.
 शतश्यासा IX. ८६, १६.
 शतरा X. १०६, ५.
 शतश्चत VIII. २४, २९; X. ९४, २; १०२, ५; ९.
 शतश्चत VI. ४७, ९.
 शतश्चतं VIII. ५, १५; ६४, ५.
 शतश्चत्वा: III. ८, ११.
 शतश्चाज: IX. ९६, ९; ११०, १०.
 शतश्चाजया VIII. ९२, १०.
 शतश्चिचक्षणा: X. ९७, १८.
 शतश्चक्रा: IV. ५८, ५.
 शतशारदाय VII. १०१, ६; X. १६१, २.
 शतशारदेन X. १६१, ३.
 शतश्चा: IV. ३८, १०; VII. ८, ६; IX. ८२, ५;
 ८७, ४; X. ९५, ३; १७८, ३.
 शतश्चेयाय III. १८, ३.
 शतस्य I. ४३, ७.
 शतस्त्री VII. ५८, ४.
 शतश्रिमा II. १, ११.
 शतश्रिमा: I. ७३, ९; VI. ४, ८.
 शतश्रिमाय IX. ७४, ८.
 शता I. ५३, ८; ८०, ९; ८१, ७; १२२, ७; १२६, ६;
 II. १, ८; III. ९, ९; IV. ३०, १५; ३२, १८;
 V. २७, २; २९, ८; ५२, १७; ६२, १; VI.
 २६, ५; ४७, १८; ४८, १५; ६३, १०; VII.
 १८, १४; ३२, ५; VIII. ३२, १८; ४५, १२;
 ४६, २२; ३१; ७८, १; X. ९३, १४.
 शतात् I. १०२, ७.
 शतानि I. १६४, ११; IV. २९, ४; V. २९, ७;
 VI. ३१, ४; VII. १०३, १०; VIII. ६, ४७;
 ३४, १५; ६१, ८.
 शतानीकाश्च VIII. ४९, २.
 शताय VIII. १, ५.

शतानि: I. ३१, १०; VII. ५७, ७; VIII. १, ९;
 ७५, ४.
 शतानि I. ६४, १५; १२४, १३; II. २, ९; VI. ८,
 ६; VIII. ८८, २; X. ४७, ५.
 शतानीभि: I. ५९, ७; १३५, १; ३.
 शते इति VII. १८, २२.
 शतेन II. १८, ६; III. ३७, ४; IV. ४६, २.
 शतै: V. ३६, ६; VI. २०, ४.
 शतव: I. ५, ४; VI. १४, ४; VII. १८, १८; X.
 ३८, ३; ४८, ७; ८४, ७; १५५, ४.
 शतवे X. १३३, ३.
 शतिं V. ३४, ९.
 शतु: I. ३९, ४; १२९, ४; VI. १८, १२; VII.
 २१, ६; VIII. ५९, २; ९६, १६; X. ४२, ६;
 १२०, २.
 शतुःशूयाय VI. २२, १०.
 शतुःशूयं VIII. ४५, ५.
 शतु I. ३२, ४; ३३, १२; १२९, ४; १७६, १; II.
 २३, ११; ३०, ३-५; III. १६, २; VI. ४६,
 १०; VII. ३४, १९; IX. ५५, ४; ७८, ५; X.
 ४२, ७; ५४, २.
 शतुःशूयतां I. ३३, १५; V. ४, ५; २८, ३.
 शतुःशूयतः X. ८९, १५.
 शतुःशूयतं VII. २०, ३.
 शतुषु IX. १९, ६.
 शतुःशूयतः VIII. ६०, ६.
 शतुःशूयतः X. १५९, १३.
 शतुःशूयतां I. १०२, ४; X. १६६, १.
 शतुःशूयतः I. ३३, १३; ६१, १३; १३२, ६; १४३, ५;
 १७८, ५; II. ३०, ८; ९; ४१, १२; III. ३०,
 ६; ३४, १; ४७, २; ५४, २२; IV. ४, ५;
 २८, ४; ४१, २; VI. १७, ३; १९, ८; ४४, १७;
 ४७, २९; ६४, ३; ७३, २; ७५, ४; ७; VIII.
 ३५, १२; IX. ८५, २; ९०, ३; ९४, ५; ९६,
 २३; ११०, १२; X. ४२, ५; ६९, ११; ८३, ३;
 ८४, २; ३; १०७, ११; ११२, १; ५; ११६, ३;
 ५; १२०, १; १३८, ४; १८०, १; २.
 शतौ: I. ५१, ७; १६५, ६; VI. ७५, २; VII. ४८,
 ३; IX. १९, ७.

शलोःशलोः VI. 19, 13.
 शनैःश्व VIII. 91, 3.
 शनैः VIII. 45, 11.
 शनैःश्व VIII. 91, 3.
 शतातिभिः X. 137, 4.
 शताती इति शंताती I. 112, 20.
 शपणाः X. 87, 15.
 शपय्यात् X. 97, 16.
 शपंत I. 41, 8.
 शपातः X. 87, 13.
 शफश्चाह्नः X. 44, 9.
 शफश्चाह्नं X. 87, 12.
 शफश्च्युतः I. 33, 14.
 शफं VIII. 47, 17.
 शफश्चत् III. 39, 6; V. 83, 5.
 शफात् I. 116, 7; 117, 6.
 शफानां I. 163, 5; V. 6, 7.
 शफौश्व II. 39, 3.
 शफलौ X. 14, 10.
 शं I. 5, 7; 43, 6; 90, 9⁵; 93, 7; 106, 5;
 114, 1; 2; 157, 3; 165, 4; 173, 8;
 189, 2; II. 33, 13; 38, 11; III. 13, 6;
 17, 3; 18, 4; IV. 1, 3²; 12, 5; V. 7,
 9; 11, 5; 47, 7; 50, 5³; 53, 14; 69, 3;
 74, 9; VI. 21, 4; 34, 3; 45, 22; 50,
 7; 74, 1²; VII. 6, 2; 35, 1⁶; 2⁶; 3⁶;
 4⁶; 5⁴; 6⁴; 7⁷; 8⁵; 9⁶; 10⁴; 11⁶; 12⁶;
 13⁶; 38, 7; 54, 1; 69, 5; 86, 8²; VIII.
 5, 20; 13, 11; 17, 6; 18, 8; 9³; 39,
 4; 48, 4; 71, 15; 79, 7; 82, 3; IX.
 11, 3⁴; 7; 60, 4; 61, 15; 69, 7; 91, 6;
 109, 5; X. 9, 4²; 15, 4; 37, 10⁷; 11; 59,
 8; 86, 15; 97, 18; 165, 1²; 3; 182, 1.
 शभं I. 33, 15.
 शभस्य I. 32, 15.
 शंश्चायते VIII. 86, 5.
 शंश्चाये III. 1, 1.
 शंश्चयः II. 1, 6.
 शंश्चयौ IX. 97, 17.

शंशतनवे X. 98, 1; 3; 7.
 शंश्चत VIII. 53, 5.
 शंश्चतः I. 16, 7; 77, 2; 128, 7; 136, 4;
 VIII. 13, 22; IX. 104, 3.
 शंश्चतं I. 43, 1.
 शंश्चता I. 76, 1; II. 33, 13; III. 13, 4;
 V. 42, 1; 43, 8; 73, 19; VIII. 33, 15;
 74, 8; X. 53, 9.
 शंश्चतानि VI. 23, 6; 32, 1.
 शंश्चताभिः VIII. 53, 5.
 शंश्चतमेन V. 76, 3; 78, 4; VII. 51, 1; X. 15, 4.
 शंश्चतमेभिः II. 33, 2.
 शंश्चताति VIII. 18, 7.
 शभि I. 87, 5; II. 31, 6; III. 55, 3; VIII.
 45, 27; X. 40, 1.
 शभिता II. 3, 10; III. 4, 10; X. 110, 10.
 शभिताश्व V. 85, 1.
 शभितारः I. 162, 10.
 शभितारा V. 43, 4.
 शभितुः I. 162, 9.
 शनी I. 110, 4; IV. 22, 8; IX. 74, 7.
 शनीनुषी इति X. 92, 12.
 शनीभिः I. 20, 2; III. 60, 3; IV. 17, 18; 33,
 4; V. 77, 4; VI. 3, 2; 52, 1; X. 28, 12.
 शनीं V. 42, 10; VIII. 75, 14.
 शंभः X. 42, 7.
 शंभरं I. 51, 6; 54, 4; 59, 6; 101, 2; 130,
 7; II. 12, 11; IV. 30, 14; VI. 18, 8;
 26, 5; 43, 1; 47, 21; VII. 18, 20;
 IX. 61, 2.
 शंभरस्य I. 103, 8; II. 14, 6; 19, 6; IV. 26,
 3; VI. 31, 4; 47, 2; VII. 99, 5.
 शंभरह्ये I. 112, 14.
 शंभराणि II. 24, 2.
 शंभविहाः I. 171, 3; IV. 43, 2; V. 42, 7;
 IX. 88, 3.
 शंभविहा II. 39, 5; V. 76, 2; VI. 62, 5.
 शंभविहाः X. 77, 8.

शंभु I. 65, 3; X. 186, 1.
 शंभुः III. 17, 5; VII. 35, 10.
 शंभुवः I. 105, 3; 106, 2.
 शंभुवं I. 40, 6; X. 36, 7.
 शंभुवा II. 41, 19; VI. 60, 14; VIII. 8, 19.
 शंभुवा VI. 60, 7.
 शंभू इति शंभू IV. 41, 7.
 शंभू इति शंभू I. 46, 13.
 शम्पा I. 83, 4; II. 1, 9.
 शम्पाः III. 33, 13.
 शम्पां X. 31, 10.
 शंयू इवेति शंयूश्च X. 143, 6.
 शम्प्यै IV. 3, 4.
 शंयोः I. 34, 6; 43, 4.
 शयते I. 32, 5; VIII. 100, 9.
 शयथा X. 67, 5.
 शयथाय VI. 18, 8.
 शयथे VI. 17, 9.
 शयथ्यै II. 17, 6; VI. 62, 3.
 शयथ्ये X. 108, 4.
 शयति X. 89, 14.
 शयवे I. 112, 16; 116, 22; 117, 20; 118, 8; VI. 62, 7; VII. 68, 8; X. 39, 13.
 शयाते इति VII. 104, 13.
 शयानं I. 32, 8; II. 12, 11; III. 32, 6; V. 32, 2; 6; 8; VII. 103, 2; VIII. 51, 2; X. 102, 9.
 शयाना IV. 33, 3.
 शयानु III. 55, 4.
 शयीत X. 95, 14.
 शयुः I. 31, 2; III. 55, 6.
 शयुश्चा I. 117, 12; X. 40, 2.
 शयुं IV. 18, 12; X. 40, 8.
 शये III. 55, 4; X. 4, 4; 162, 4.
 शये I. 32, 9; 140, 7; 141, 2; 164, 30; IV. 30, 11.
 शयोः I. 119, 6.
 शरं VIII. 70, 14.

शरणं I. 158, 3; II. 3, 8; VI. 46, 9; 49, 7; 50, 3; VII. 95, 5; 101, 2; VIII. 47, 10.
 शरणा VI. 47, 8; VIII. 90, 6.
 शरणाः X. 18, 12.
 शरणिं I. 31, 16.
 शरणे I. 150, 1; VII. 19, 8; VIII. 25, 19.
 शरणेः III. 62, 3.
 शरत् X. 90, 6.
 शरत्सभिः I. 86, 6; II. 24, 5.
 शरत्स्वान् I. 181, 6.
 शरदः I. 72, 3; 89, 9; 173, 3; 179, 1; II. 27, 10; III. 32, 9; 36, 10; IV. 16, 19; 18, 4; 19, 8; V. 2, 2; VI. 24, 7; 38, 4; 39, 3; 47, 17; VII. 37, 7; 61, 2; 66, 16²; 91, 2; X. 18, 4; 85, 39; 95, 16; 161, 3; 4.
 शरदं VII. 66, 11.
 शरदि II. 12, 11.
 शरभाय VIII. 100, 6.
 शरवः X. 87, 15.
 शरवे IV. 3, 7; VI. 27, 6; X. 27, 6; 125, 6; 182, 3.
 शरवां X. 87, 13.
 शरवे VI. 75, 16.
 शरव्यं I. 116, 22; VIII. 70, 13.
 शराहः X. 86, 9.
 शरासः I. 191, 3.
 शरीतोः III. 53, 17.
 शरीरं I. 32, 10; 163, 11; X. 16, 1.
 शरीरा X. 136, 3.
 शरीरैः VI. 25, 4; X. 16, 3; 99, 8.
 शरुः I. 172, 2; 186, 9; VIII. 67, 15; 20.
 शरुं VII. 71, 1; VIII. 18, 11; X. 99, 7.
 शरुमान् X. 89, 5.
 शर्षं V. 28, 3.
 शर्षः I. 37, 1; 5; 106, 1; 127, 6; 133, 3; 139, 1; II. 1, 5; 6; 3, 3; 11, 14; III. 19, 4; 32, 4; IV. 1, 12; 6, 10; V. 33,

5; 42, 15; 46, 2; 5; 52, 8; 54, 6;
VI. 3, 8; 8, 7; 48, 15; 68, 8; VII. 44,
5; 59, 7; VIII. 15, 9; IX. 88, 7; 90,
5; 97, 42; X. 103, 9.

शर्धःशतः I. 122, 10.

शर्धः VII. 21, 5.

शर्धः II. 23, 12; VI. 23, 2; 42, 4; VII.
18, 18; 32, 7; VIII. 60, 12; X. 69, 12.

शर्धः VIII. 19, 20.

शर्धः II. 12, 10; VI. 24, 8; VIII. 2, 15.

शर्धः VIII. 43, 32; IX. 100, 8.

शर्धःशनीतिः III. 34, 3.

शर्धः VII. 34, 18.

शर्धः II. 30, 8; V. 56, 1; VII. 18, 5; 16.

शर्धः I. 71, 8; 122, 12; II. 30, 11; V. 53,
10; 56, 9; VIII. 93, 16.

शर्धःशर्धः V. 53, 11.

शर्धः VII. 56, 8.

शर्धः VIII. 7, 21.

शर्धः V. 87, 7; X. 91, 7.

शर्धःशर्धः VIII. 74, 13.

शर्धः I. 37, 4; 64, 1; III. 2; IV. 3, 8;
V. 54, 1; 87, 1; VI. 48, 12; 66, 11;
VIII. 20, 9; IX. 30, 6; 104, 3; 105,
3; X. 61, 25; 147, 5.

शर्धः II. 31, 3.

शर्धः I. 119, 5.

शर्धः I. 17, 8; 21, 6; 22, 15; 34, 6; 46,
15; 58, 8; 9; 85, 12; 90, 3; 93, 8;
102, 3; 107, 2; 114, 5; 10; 127, 5;
136, 7; 140, 12; 142, 5; 174, 2; II.
25, 5; 27, 6; 7; III. 15, 5; 54, 20;
IV. 25, 4; 5; 53, 6; 54, 6; 55, 4; V.
1, 10; 2, 12²; 27, 2; 44, 7; 46, 5; 7;
55, 9; 62, 9; 83, 5; VI. 16, 33; 38;
20, 10; 46, 12; 49, 7; 51, 5; 75, 11;
12; 17²; VII. 5, 9; 16, 8; 52, 2; 59,
1; 60, 8; 82, 1; 10; 83, 9; 101, 2;
VIII. 18, 3; 12; 16; 27, 9; 30, 4; 42,
2; 47, 2; 3; 7; 9; 10; IX. 61, 10;
64, 18; 74, 1; 85, 8; 86, 15; 97, 47;

X. 36, 4; 37, 11; 56, 2; 63, 7; 12;
66, 3; 5; 7; 87, 1; 103, 13; 126, 7;
128, 8; 142, 1; 152, 5; 169, 2.

शर्धः I. 22, 11; V. 4, 8; VII. 51, 1; VIII.
18, 17; 40, 12.

शर्धः I. 4, 6; II. 2, 12; III. 15, 1; V.
64, 3; VIII. 44, 18; 62, 10; X. 35, 9;
36, 12; 126, 4; 167, 3.

शर्धः VIII. 9, 20.

शर्धः I. 51, 15; 94, 13; II. 27, 16; 28,
3; III. 51, 7; IV. 17, 19; V. 38, 5;
VI. 33, 5; 49, 13; VII. 6, 6; 18, 3;
34, 25; 56, 25; 95, 5; VIII. 60, 6; 18;
X. 6, 1; 129, 1; 131, 1.

शर्धःशर्धः IX. 41, 6.

शर्धःशर्धः I. 73, 3.

शर्धः III. 13, 4.

शर्धःशर्धः X. 35, 2.

शर्धःशर्धः I. 84, 14; VIII. 6, 39; 7, 29;
64, 11; IX. 65, 22; 113, 1.

शर्धः VI. 16, 39.

शर्धःशर्धः IX. 70, 5.

शर्धः IX. 14, 4; 68, 2.

शर्धः I. 112, 17.

शर्धः IX. 110, 5; X. 61, 3.

शर्धः I. 148, 4; X. 178, 3.

शर्धः I. 119, 10.

शर्धः V. 52, 3.

शर्धः I. 100, 18; II. 12, 10; IV. 28, 3; VII.
85, 2; X. 87, 6.

शर्धः X. 85, 20.

शर्धः VII. 50, 3.

शर्धः X. 87, 4.

शवः I. 8, 5; 37, 9; 39, 10; 51, 10; 52,
6; 7; 56, 3; 80, 3; 13; 81, 4; 84, 9;
186, 2; II. 11, 18; III. 36, 4; V. 35,
4; 58, 7; 86, 3; 87, 2; 6; VI. 19, 6;
43, 4; 48, 21³; VII. 104, 3; VIII. 3,
4; 6; 8; 10; 24, 9; 51, 10; 56, 1;
62, 8; 10; 75, 13; IX. 64, 2; X. 23,
2; 5; 148, 4.

शवःभिः I. 130, 4; VI. 17, 1.

शवसः I. 54, 1; 100, 8; 15; 145, 1; 167, 9;
III. 41, 5; IV. 24, 1; V. 15, 5; 20, 2; 52,
2; VI. 14, 4; 29, 5; 44, 4; VII. 27, 1;
VIII. 25, 5; 68, 4; 90, 2; X. 22, 3; 99, 1.

शवसः I. 11, 2; 131, 4; 161, 14; IV. 34,
6; 35, 1; 8; 37, 4; 47, 3; V. 6, 9;
35, 5; VIII. 6, 21; 45, 20; 90, 5; 92,
14; 97, 6; IX. 36, 6.

शवसा I. 27, 2; 39, 8; 51, 4; 52, 10; 11;
54, 2; 56, 4; 61, 10; 62, 9; 64, 8; 9;
13; 94, 15; 100, 3; 12; 14; 102, 1;
110, 7; 127, 11; 141, 3; 167, 9; 171,
5; II. 22, 4; 23, 15; 24, 11; 14; III.
3, 9; IV. 8, 8; 16, 7; 17, 1; 3; 19, 4;
22, 1; 5; 38, 10; V. 7, 3; 11, 5; 30,
4; 46, 6; VI. 4, 7; 13, 3; 5; 15, 11;
18, 7; 19, 2; 20, 1; 7; 29, 3; 32, 5;
36, 5; 44, 3; 66, 6; 68, 3; VII. 21, 6;
23, 1; 30, 1; 48, 2; 57, 1; 74, 6; 85,
4; 93, 2; VIII. 1, 21; 12, 26; 19, 16;
24, 2; 17; 70, 6; 88, 4; 97, 9; X. 31,
5; 43, 4; 49, 8; 73, 8; 100, 5; 105, 6;
120, 2; 6; 9; 140, 1; 178, 3.

शवसान I. 62, 13; VIII. 68, 8.

शवसानं VI. 37, 3; VIII. 46, 6.

शवसाना VII. 93, 2.

शवसानात् VIII. 2, 22.

शवसानाय I. 62, 1; 2.

शवसानेभिः X. 99, 9.

शवसाऽवन् I. 62, 11.

शवसिन् VII. 28, 2.

शवसी VIII. 45, 5; 77, 2.

शवसे I. 57, 1; 81, 1; 8; 130, 6; III. 37,
1; V. 87, 1; VI. 34, 2; VII. 28, 3;
66, 8; VIII. 9, 20; 24, 12; X. 48, 11;
49, 2; 116, 1.

शवसी VI. 25, 3; VII. 21, 9; 48, 2; 56, 7;
VIII. 2, 30; 68, 8; 97, 13.

शविष्ठ I. 80, 1; 84, 1; VIII. 66, 12; 68, 1.

शविष्ठ I. 84, 19; 127, 11; 165, 7; V. 29,
13; 15; 35, 8; 38, 2; VI. 26, 7; 35,
3; VII. 21, 5; VIII. 6, 31; 12, 1; 13,
12; 33, 13; 46, 9; 19; 62, 4; 70, 6;
12; 90, 4; 97, 14; X. 116, 1.

शविष्ठः VIII. 61, 1.

शविष्ठं V. 44, 10; VI. 19, 6; 22, 2; 7;
VIII. 40, 2.

शविष्ठस्य VIII. 74, 14.

शविष्ठा VI. 68, 2.

शविष्ठाः I. 77, 4.

शविष्ठात् VIII. 74, 15.

शवीरया I. 3, 2; 30, 17.

शुशः X. 28, 9.

शुशमे VI. 2, 4.

शुशमानः I. 24, 4; 151, 7; IV. 2, 9; 23, 4;
31, 7; X. 11, 5.

शुशमानं II. 12, 14; 20, 3.

शुशमानस्य I. 86, 8; 142, 2; IV. 22, 8; 23,
2; V. 42, 10; X. 64, 10; 142, 6.

शुशमानाः V. 29, 12.

शुशमानाय I. 85, 12; 113, 20; 141, 10; IV.
2, 13; 31, 8; VIII. 66, 2.

शुशमानासः IV. 16, 15; X. 92, 7.

शुशमानेभ्यः IV. 41, 3.

शुशमानेषु III. 18, 4.

शुशने VI. 1, 9; 3, 2; VIII. 101, 1.

शुशयः I. 164, 49.

शुशयं III. 57, 2; VIII. 54, 8.

शुशयाः III. 55, 16.

शुशयानः V. 78, 9.

शुशयाना VII. 103, 1.

शुशाः I. 80, 1.

शुशाधि VII. 1, 20; 25.

शुशास II. 29, 5.

शुशासुः III. 1, 2; IV. 2, 12.

शशीयसी V. 61, 6.

शशीयांसं IV. 32, 3.

शब्दे IX. 70, 2.
 शब्दनायः IV. 12, 2; X. 105, 3.
 शब्दनाया I. 179, 1.
 शब्दनुः IX. 22, 4.
 शब्दे III. 33, 10.
 शब्दत् I. 30, 16; 35, 5; 47, 9; 10; 113, 13; 116, 6; 123, 4; III. 54, 1; VI. 20, 8; 21, 8; 32, 3; 40, 4; 41, 2; 62, 3; VIII. 5, 23; 67, 16; 71, 13; 80, 2; IX. 66, 16; 97, 58; X. 69, 11; 112, 5.
 शब्दतः I. 72, 1; 135, 7; II. 12, 10; III. 35, 5; 36, 10; V. 19, 4; 52, 2; VII. 19, 1; IX. 76, 3; X. 48, 1.
 शब्दता I. 26, 6; IX. 1, 6.
 शब्दतां IV. 32, 13; VIII. 20, 13; X. 100, 11.
 शब्दती VIII. 1, 34.
 शब्दतीः I. 27, 7; III. 9, 4; VII. 32, 27.
 शब्दतीनां I. 113, 8; 15; 124, 2; 171, 5; III. 56, 3; VI. 1, 8; VII. 101, 6; VIII. 17, 14; 39, 5; 95, 3.
 शब्दतीषु IV. 7, 6.
 शब्दतीषु VIII. 60, 17.
 शब्दते I. 36, 19; III. 32, 5; VIII. 23, 28; IX. 98, 4.
 शब्दत्तनं II. 38, 1; III. 1, 23; 35, 6; 62, 2; IX. 87, 4; X. 70, 3.
 शब्दत्तना I. 124, 4.
 शब्दत्तनायाः I. 118, 11.
 शब्दत्तनासः X. 39, 1.
 शब्दत्तभिः VII. 93, 6.
 शब्दत्तशब्दत् III. 36, 1.
 शब्दथा III. 33, 7.
 शब्दतः V. 14, 3; VII. 1, 3; 18, 18; 94, 5.
 शब्दतं VI. 61, 1; VIII. 67, 17.
 शब्दता I. 164, 38.
 शब्दान् II. 38, 6.
 शब्दने I. 163, 12.
 शब्दने X. 89, 14.
 शब्दा V. 41, 18.

शब्द I. 162, 18; IV. 37, 8.
 शब्दं III. 53, 3; V. 47, 7; VIII. 45, 2.
 शब्दः IV. 3, 15.
 शब्दभिः I. 186, 3.
 शब्दं IV. 3, 3.
 शब्दे IV. 20, 10.
 शब्दन् I. 119, 2.
 शब्दते V. 55, 8.
 शब्दते I. 53, 1; 86, 4; 110, 1; 138, 1; III. 62, 7; IV. 49, 1; V. 17, 4; VIII. 73, 11.
 शब्दते VII. 56, 23.
 शब्दमानः VII. 8, 3.
 शब्दमानं IV. 4, 15; 58, 2; VIII. 2, 14; X. 99, 9.
 शब्दमानां III. 39, 1; 2; VI. 24, 7.
 शब्दमानाः VI. 69, 2.
 शब्दमानानि X. 66, 12.
 शब्दमानासः VI. 69, 3.
 शब्दमाने VI. 23, 1; X. 45, 10.
 शब्दमानेषु X. 72, 1.
 शब्दसे VI. 5, 6.
 शब्दः X. 55, 6.
 शब्दाः VI. 24, 4.
 शब्दिनः V. 52, 17; VIII. 33, 6.
 शब्दिनं III. 51, 2; VIII. 46, 14.
 शब्दिने I. 54, 2; VI. 45, 22.
 शब्दी I. 51, 8.
 शब्दे V. 15, 2.
 शब्देः IV. 17, 11; V. 30, 10; VI. 19, 4.
 शब्दस्यैव VII. 103, 5.
 शब्दना X. 55, 6.
 शब्दा I. 8, 8.
 शब्दाः VII. 43, 1.
 शब्दां X. 94, 3.
 शब्दिगो इति शब्दिगो VIII. 17, 12.
 शब्दिपूजन VIII. 17, 12.
 शब्दः VI. 63, 9.

ज्ञातपंता X. 106, 5.
 ज्ञातश्चनेये I. 59, 7.
 ज्ञादेनु IX. 15, 6.
 ज्ञाधि II. 28, 9.
 ज्ञाधं VII. 18, 5; X. 28, 4.
 ज्ञानुत्थं X. 85, 29.
 ज्ञाचरं VI. 47, 22.
 ज्ञाचरे III. 47, 4.
 ज्ञारदीः I. 131, 4; 174, 2; VI. 20, 10.
 ज्ञारि II. 28, 5; III. 53, 17; VI. 54, 7.
 ज्ञारीः I. 112, 16.
 ज्ञायोतस्य I. 51, 12.
 ज्ञायोते III. 51, 7.
 ज्ञाशदानः I. 33, 13.
 ज्ञाशदाना I. 116, 2; 123, 10; 124, 6.
 ज्ञाशदानान् VII. 98, 4.
 ज्ञाशदानां VII. 104, 24.
 ज्ञाशुदुः II. 20, 4.
 ज्ञाशुम्हे X. 120, 5.
 ज्ञाशुद्रे I. 141, 9.
 ज्ञाश्वसतः X. 48, 6.
 ज्ञाश्वसतुःभिः I. 30, 16.
 ज्ञासः I. 131, 4.
 ज्ञासः X. 152, 1.
 ज्ञासत् I. 51, 8; 130, 8; III. 31, 1.
 ज्ञासतः VIII. 34, 1.
 ज्ञासता I. 139, 4.
 ज्ञासते I. 165, 4; IX. 99, 5.
 ज्ञासन् X. 32, 4.
 ज्ञासनी I. 31, 11.
 ज्ञासने III. 7, 5.
 ज्ञासं I. 54, 7; 68, 5.
 ज्ञासं III. 47, 5.
 ज्ञासा VII. 48, 3; X. 20, 2.
 ज्ञासां II. 23, 12.
 ज्ञासुः I. 60, 2; 73, 1; X. 106, 2; 9.
 ज्ञासुःश्च I. 116, 13.
 ज्ञासुर्न X. 52, 1.

ज्ञास्ते I. 24, 11; 163, 13.
 ज्ञास्ते VIII. 33, 16.
 ज्ञास्ते I. 30, 10.
 ज्ञास्यः I. 189, 7.
 ज्ञास्ति I. 31, 14.
 ज्ञाशपायां III. 53, 19.
 ज्ञाशुमारः I. 116, 18.
 ज्ञाश्वभिः I. 141, 8; II. 35, 4.
 ज्ञाश्वसः V. 52, 16; VI. 2, 9.
 ज्ञाश्वसः V. 54, 4.
 ज्ञाश्वस्ते X. 92, 9.
 ज्ञाश्व I. 27, 5; 62, 12; II. 11, 21; 15, 10;
 16, 9; 17, 9; 18, 9; 19, 9; 20, 9;
 VII. 27, 2; 32, 26; VIII. 2, 15; 41;
 66, 14; 92, 9; IX. 81, 3; 87, 9; X.
 81, 5.
 ज्ञाश्व III. 19, 3; 30, 15; IV. 35, 3; VIII.
 4, 15; IX. 19, 6; X. 42, 2; 65, 5;
 133, 7.
 ज्ञाश्वत् X. 27, 22.
 ज्ञाश्वतं I. 109, 7; 8.
 ज्ञाश्वतं I. 34, 4; VIII. 26, 12; 59, 4; X.
 39, 6.
 ज्ञाश्वन्ति III. 59, 2; VIII. 49, 1.
 ज्ञाश्वन्ति VI. 28, 2.
 ज्ञाश्वतु I. 81, 6.
 ज्ञाश्वते I. 28, 3.
 ज्ञाश्वयः VIII. 59, 1.
 ज्ञाश्वन् I. 132, 4; VI. 20, 10; 27, 5; 7;
 VII. 19, 2; 20, 7; 87, 4; IX. 72, 8;
 X. 48, 2; 102, 7.
 ज्ञाश्वन्ति I. 173, 10.
 ज्ञाश्वं X. 27, 1.
 ज्ञाश्वनाथः VII. 103, 5.
 ज्ञाश्वनाथस्य VIII. 42, 3.
 ज्ञाश्वन्ति VIII. 51, 6; 52, 8.
 ज्ञाश्वन्ति I. 81, 2.
 ज्ञाश्वः III. 43, 5.

शिवान् I. 68, 3.
 शिवान्त् I. 53, 2; IV. 20, 8.
 शिवानि X. 95, 17.
 शिवेन III. 52, 6.
 शिवेयं VII. 32, 19; VIII. 14, 2.
 शिवो इति VIII. 52, 8.
 शिवोः III. 19, 3.
 शिव्यः VII. 18, 19.
 शिव्ये I. 164, 29; VI. 75, 3.
 शिव्यादं VIII. 5, 25; X. 40, 7.
 शिवः VIII. 23, 13.
 शिवतां I. 54, 4.
 शिवित्पादः I. 35, 5.
 शिवित्पृष्ठस्य III. 7, 1.
 शिवित्पृष्ठा VIII. 1, 25.
 शिविरा VII. 45, 2.
 शिविराश्च V. 85, 8.
 शिविरां VI. 58, 2.
 शिविरे VII. 71, 5.
 शिविस्विष्ट VII. 99, 7; 100, 5.
 शिविस्विष्टः VII. 100, 6.
 शिवस्वान् VI. 17, 2.
 शिवः V. 54, 11; VIII. 7, 25.
 शिवार्यां X. 105, 5.
 शिविणीनां I. 30, 11.
 शिविणीस्वान् X. 105, 5.
 शिविणे VI. 44, 14; VIII. 32, 24.
 शिविन् I. 29, 2; VIII. 2, 28.
 शिविन् III. 36, 10; VII. 25, 3; VIII. 17, 4; 61, 4.
 शिवी I. 81, 4; VIII. 1, 27; 33, 7; 92, 4.
 शिवे इति I. 101, 10; III. 32, 1; V. 36, 2; VIII. 76, 10; X. 96, 9.
 शिव्याः I. 104, 3.
 शिवीयतः I. 84, 16.
 शिवीयतां VIII. 20, 3.
 शिवीयति X. 38, 1.
 शिवीयतोः I. 155, 2.

शिवीयत्सुभिः I. 141, 13.
 शिवीयतः X. 78, 3.
 शिवीयान् I. 100, 13; II. 25, 3; V. 56, 3; X. 8, 2; 89, 5.
 शिवलं III. 53, 22.
 शिवतां X. 106, 5.
 शिव्या I. 151, 1; 3.
 शिव्युं VII. 18, 5.
 शिव्युन् I. 100, 18.
 शिवः I. 52, 10; 84, 14; 117, 22; 119, 9; 158, 5; 163, 6; II. 20, 6; III. 51, 12; IV. 18, 9; V. 30, 7; 8; VI. 20, 6; 26, 3; 59, 6; VIII. 6, 6; 14, 13; 76, 2; 91, 5; 6; IX. 68, 4; X. 27, 13; 79, 2; 86, 5; 7; 171, 2.
 शिविण्यां II. 10, 3.
 शिविचिठस्य X. 155, 1.
 शिवः VIII. 26, 23.
 शिवस्त्वभिन्नज्ञः X. 60, 12.
 शिवः I. 31, 1; 187, 3; II. 20, 3; IV. 11, 6; V. 1, 8; 5, 9; 24, 1; VI. 15, 9; 45, 17; VII. 9, 3; 19, 10; 34, 15; VIII. 4, 18; 39, 3; 63, 4; 93, 3; X. 25, 9; 92, 9; 165, 2.
 शिवस्तनः X. 9, 2.
 शिवस्तनाः I. 53, 11.
 शिवस्तमां X. 85, 37.
 शिवस्तमाय VIII. 96, 10.
 शिवं III. 58, 6; X. 124, 2.
 शिवस्य X. 3, 4.
 शिवा IV. 10, 8; X. 34, 2; 85, 44.
 शिवाः VII. 50, 4; X. 16, 4; 169, 4.
 शिवान् X. 53, 8.
 शिवानि I. 108, 5; III. 58, 6; VII. 22, 9.
 शिवाभिः I. 79, 2; 187, 3; VIII. 20, 24; X. 8, 6; 67, 9.
 शिवां V. 41, 17.
 शिवायै X. 95, 13.
 शिवायः V. 12, 5; VII. 18, 7.

शिवे इति VI. 75, 10.
 शिवेन VII. 73, 4.
 शिवेभिः I. 143, 8; III. 1, 9; 19; VI. 71, 3; VIII. 60, 8.
 शिव्यं X. 42, 3.
 शिव्यः VII. 56, 16.
 शिव्ये IV. 18, 8; X. 13, 5.
 शिवाः VI. 18, 13.
 शिवाति VII. 18, 11; VIII. 15, 7.
 शिशुः I. 111, 5.
 शिशुषि VI. 15, 19; VII. 104, 19; VIII. 42, 3; X. 84, 4.
 शिशानः VIII. 60, 13; 76, 9; IX. 5, 2; 69, 3; 70, 7; 87, 7; X. 87, 1; 3; 6; 103, 1; 153, 4.
 शिशानि X. 28, 6; 48, 4; 87, 24; 120, 5.
 शिश्रीत VI. 3, 5.
 शिश्रीत VI. 16, 42; VIII. 40, 10; 11; X. 53, 10.
 शिश्रीत I. 122, 3.
 शिश्रीत II. 39, 7; VII. 104, 1.
 शिश्रीतां X. 12, 4.
 शिश्रीते I. 36, 16; 55, 1; V. 2, 9; 9, 5; VII. 104, 20; IX. 15, 4; X. 53, 9.
 शिश्रीमसि I. 102, 10.
 शिश्रीहि I. 42, 9; 81, 7; III. 24, 5; X. 42, 3.
 शिश्रीहि III. 16, 3; VII. 16, 6; 18, 2; 19, 8; VIII. 4, 16; 21, 8; X. 89, 9; 105, 8.
 शिशुः I. 145, 3; II. 35, 13; V. 44, 3; VI. 2, 8; VII. 95, 3; IX. 38, 5; 74, 1; 93, 2; 102, 1; 110, 10; X. 1, 2; 61, 20.
 शिशुं I. 96, 5; 140, 3; 186, 5; 7; III. 1, 4; IV. 15, 6; V. 9, 3; 43, 14; VI. 7, 4; 16, 40; 49, 2; VII. 2, 5; VIII. 99, 6; IX. 1, 9; 33, 5; 85, 11; 86, 31; 36; 96, 17; 104, 1; 109, 12; X. 4, 3; 5, 3; 75, 4; 123, 1.
 शिशुंमतीः I. 140, 10; II. 43, 2.
 शिशुंमन्तः VIII. 100, 5.

शिशु इति X. 85, 18.
 शिशुलाः X. 78, 6.
 शिशौः X. 115, 1.
 शिष्यः VIII. 6, 16; 24, 25; 70, 10; X. 22, 14.
 शिष्यन्त IV. 30, 10.
 शिष्यन्त II. 20, 5; VI. 4, 3.
 शिष्यं X. 49, 3.
 शिष्ये III. 31, 13.
 शिष्यदेवाः VII. 21, 5.
 शिष्यदेवान् X. 99, 3.
 शिष्या I. 105, 8; X. 27, 19.
 शिष्यः V. 85, 7.
 शिष्यः I. 24, 14; II. 28, 7; IV. 12, 4; 32, 22.
 शिष्यन्त I. 128, 6².
 शिष्यन्तु VII. 93, 7.
 शिष्य X. 43, 2.
 शिष्याय X. 42, 6.
 शिष्यायणं I. 32, 2; V. 11, 6.
 शिष्ये V. 44, 13; X. 91, 2.
 शिष्रीत I. 149, 2.
 शिष्यः I. 122, 15.
 शिष्या I. 65, 5.
 शिष्ये II. 34, 8.
 शिष्यः VI. 75, 16.
 शिष्यन्तः X. 115, 4.
 शिष्यामहि VIII. 24, 1.
 शिष्य I. 28, 9.
 शीताः X. 34, 9.
 शीर्तिस्कायति X. 16, 14.
 शीर्तिके X. 16, 14.
 शीर्षात्तंश्च X. 68, 5.
 शीर्ष I. 37, 14; III. 33, 12; X. 44, 2.
 शीर्ष III. 9, 8; VIII. 43, 31; 102, 11; X. 21, 1.
 शीर्षशेषिच VIII. 71, 10; 14.
 शीर्वेते I. 164, 13.

श्रीवेदि II. 16, 2; 17, 2.
 श्रीवेद्यं X. 163, 1.
 श्रीवेद्या I. 162, 8.
 श्रीवेतः X. 88, 16.
 श्रीवेत् VIII. 7, 25; 96, 3.
 श्रीवेत्सु V. 54, 11; 57, 6.
 श्रीवो I. 33, 5; 133, 2; VI. 62, 10; VIII.
 74, 13; X. 8, 9.
 श्रीवोदि VII. 18, 19; X. 87, 16.
 श्रीवे इति IV. 58, 3.
 श्रीर्षोः I. 164, 7; X. 90, 14.
 श्रीर्षोःश्रीर्षोः VII. 66, 15.
 श्रीर्षो I. 116, 12; X. 27, 13.
 श्रीर्षोःश्रीर्षो I. 132, 2.
 श्रीर्षोःश्रीर्षो VII. 18, 24.
 श्रीर्षेषु VIII. 53, 4.
 शुक्लेषु I. 50, 12.
 शुक्लं VII. 1, 8.
 शुक्ल I. 127, 2; IV. 11, 2; V. 21, 4; 23, 4;
 VI. 48, 7; VIII. 60, 3.
 शुक्लः I. 69, 1; 95, 1; II. 41, 2; IV. 1, 7;
 47, 1; VI. 2, 6; 4, 3; 16, 34; VII.
 64, 5; VIII. 2, 5; 25, 19; 101, 9; IX.
 97, 32; 109, 3; 5; 6; X. 187, 5.
 शुक्लःइव I. 43, 5.
 शुक्लदुष्यस्य VI. 35, 5.
 शुक्लपिशं X. 110, 6.
 शुक्लपूतपाः VIII. 46, 26.
 शुक्ल I. 95, 7; 140, 11; 160, 3; II. 2, 7;
 III. 6, 3; 32, 2; 34, 5; IV. 3, 10; 6,
 8; 27, 5; 45, 2; V. 43, 3; 4; 45, 10;
 VI. 58, 1; 66, 1; VII. 60, 4; 66, 16;
 77, 2; VIII. 12, 30; 65, 11; IX. 19, 5;
 54, 1; 66, 24; X. 7, 3; 21, 7; 43, 9.
 शुक्लवर्षाः X. 140, 2.
 शुक्लवर्षो I. 140, 1.
 शुक्लवर्षो I. 143, 7.
 शुक्लवर्षाः I. 113, 7.
 शुक्लशौचः VII. 15, 10.

शुक्लशौचं II. 2, 3; VIII. 23, 20.
 शुक्लशौचवे VII. 14, 1; VIII. 23, 23; 103, 8.
 शुक्लशौचे VIII. 44, 9.
 शुक्लसंस्मृतां VI. 47, 5.
 शुक्लस्य V. 6, 5.
 शुक्लस्य I. 84, 4; II. 9, 4; 41, 3; X. 107, 6.
 शुक्ला I. 123, 9; 135, 2; III. 1, 8; 8, 9;
 VII. 34, 1; IX. 46, 4.
 शुक्लाः I. 135, 3; 6; 137, 1; III. 1, 14; IV.
 51, 9; VIII. 2, 10; 44, 17; 95, 2; IX.
 21, 6; 33, 2; 63, 14; 64, 28; 67, 18.
 शुक्लान् IV. 2, 2.
 शुक्लां IX. 62, 28; 99, 1.
 शुक्लाय VII. 4, 1.
 शुक्लासः I. 134, 5; VI. 6, 4; VIII. 44, 4;
 52, 10; IX. 63, 25; 64, 4; 65, 26; 66,
 5; 97, 20.
 शुक्ले II. 34, 2; V. 43, 14.
 शुक्लेण I. 12, 12; 45, 4; 48, 14; IV. 52, 7;
 VI. 48, 7; VIII. 44, 14; 56, 5; IX. 85,
 12; X. 21, 8; 45, 7; 187, 3.
 शुक्लेभिः II. 33, 9; 35, 4; III. 1, 5; IX.
 102, 8.
 शुक्लेः I. 95, 10; III. 44, 5; V. 79, 8.
 शुक्लो X. 85, 10.
 शुक्लतः VI. 3, 3.
 शुक्लता II. 34, 12.
 शुक्लते IV. 23, 1.
 शुक्लतभिः X. 67, 7.
 शुक्लतर्षाः IV. 37, 4.
 शुक्लध्वे IV. 2, 1.
 शुक्लतः IV. 2, 15; 17.
 शुक्लतं X. 79, 3.
 शुक्लति I. 112, 7.
 शुक्लमानः IV. 23, 8.
 शुचयः I. 5, 5; 64, 2; 72, 3; 134, 4; 5;
 181, 2; II. 1, 13; 27, 2; 9; 35, 3; IV.
 51, 2; 9; VI. 6, 3; 4; 66, 4; 11;
 VII. 2, 2; 49, 2; 3; 56, 12; 57, 5;

१०, १; VIII. ३, ३; ४४, १७; ५२, १०; X.
१२४, ७.

शुचयत्सभिः IV. ५६, १; २; X. ४, ६.

शुचयत्सः I. १४७, १.

शुचयत्सं X. ४६, ८.

शुचये III. १, १०; VII. ४१, ६.

शुचस्य X. २६, ६.

शुचायाः X. २६, ६.

शुचाःशुचा III. ४, १.

शुचि I. ७१, ८; १२१, ५; १४०, ११; IV. १, ६;
१९; २, १६; १०, ६; VI. १०, २; ५१, १;
IX. ६७, १२.

शुचिः I. ६६, १; ९१, ३; १२७, ७; १४१, ४; ५;
१४२, ३; ९; १६०, १; १८०, ३; II. १, १;
१४; ५, ४; ७, ४; २७, १३; III. ५, ७; IV.
१, ७; V. १, ३; ७, ८; ११, १; ३; VI. ८, १;
१५, १; VII. ३, ९; १०, १; १५, १०; ९५, २;
९७, ७; १०४, १६; VIII. २, ९; १३, १९;
२९, ५; ४४, २१^३; IX. ९, ३; २४, ६; ७; ७०,
८; ७२, ४; ७५, ४; ८५, १२; ८६, १३; X.
१७, १०; २९, १; ४३, ९.

शुचिःशुचं VII. ९७, ५.

शुचिःशुचनः I. १४१, ७; VI. ३९, ३.

शुचिःशुचनः VII. ५६, १२.

शुचिःशुचः II. ९, १.

शुचिःशुचं V. ७, ७; VII. ४, २.

शुचिना II. ५, ४; ३५, ८.

शुचिःपा VII. ९१, ४.

शुचिःपाः VII. ९०, २; ९२, १.

शुचिःये X. १००, २.

शुचिःपेशसं I. १४४, १.

शुचिःप्रतीकं I. १४३, ६.

शुचिःशुचः IX. ९७, ७.

शुचिःभिः V. १, ३; VI. ६२, २.

शुचिःभ्यः VII. ५६, १२.

शुचिःशुचानाः I. ७९, १.

शुचि I. ७२, ३; १४०, १; II. ३५, ३; III. २,
१४; १५; ६२, ५; V. ४, ३; VI. १५, ७;
VII. ४७, १; ५६, १२; ९०, २; ९१, ४; ९३,
१; VIII. १०१, १०; १०२, ४; IX. १०५, ४.

शुचिःशुचं V. २, ३.

शुचिःशुचं VIII. ४३, १६.

शुचिःशुचं X. ११८, १.

शुचिःशुचतः VIII. ४४, २१.

शुचिःशुचता I. १८२, १; VI. १६, २४.

शुचिःशुचता I. १५, ११; III. ६२, १७.

शुचिःशुचते इति शुचिःशुचते VI. ७०, २.

शुचिःशुचः VI. ६, ४.

शुचिःशुचत् IV. ४०, ५.

शुची VII. ५६, १२.

शुची इति IV. ५६, ५; X. ८५, १२.

शुचीनां I. ३०, २; VII. ५६, १२; IX. ५२, ५.

शुचीनि II. ३३, १३.

शुचे I. ३१, १७; VI. ६, ३; ४८, ३; VII. ८९, ३;
VIII. ४३, १३.

शुचुद्रि X. ७५, ५.

शुचुद्रि III. ३३, १.

शुचः VIII. ९५, ७; ८^४; ९^४; IX. ७८, १.

शुचं I. १६४, ४०; VIII. ९५, ७.

शुचाः VI. २८, ७; X. १८, २.

शुचाभिः VIII. ९५, ८.

शुचने VIII. ९५, ७.

शुचः VIII. ९५, ७.

शुचः I. १८२, ४; IV. १८, १३; VIII. ५५, ३.

शुचःशुचः I. २४, १२; १३.

शुचःशुचं V. २, ७.

शुचःशुचः VII. ७०, १.

शुचं I. ११७, १८; III. ३०, २२; IV. ३, ११; ५७,
४^६; ८^४; VI. १६, ४; X. १०२, ८; १२६, ७;
१६०, ५.

शुचःशुचते II. १८, ६; ४१, १४; १७.

शुचाःशुचते VIII. ४६, २८.

शुचाःशुचते IV. ५७, ८.

शुचाःशुचते IV. ५७, ५.

शुचत X. १७, १४.

शुचति X. ८५, ३५.

शुचयत्सु X. १७, १०.

शुध्यवः V. ५२, ९.

शुभः VII. 97, 7; VIII. 24, 24.
 शुभः X. 43, 1.
 शुभः I. 50, 9; 124, 4.
 शुभः VII. 88, 1; X. 39, 7.
 शुभः X. 138, 5.
 शुभः I. 51, 5.
 शुभः I. 3, 1; V. 54, 11; IX. 94, 1.
 शुभः VIII. 5, 5; 22, 14; 26, 6; X. 40, 14;
 93, 6.
 शुभः I. 34, 6; 47, 5; 120, 6; V. 75, 8;
 VIII. 5, 11; 22, 4; 6; 59, 3; 5; 87,
 5; X. 40, 4; 12; 13; 85, 15; 131, 4.
 शुभः I. 23, 11; IV. 51, 6; V. 55, 1; 57, 2;
 VI. 62, 4; VII. 82, 5.
 शुभः X. 78, 7.
 शुभः V. 61, 13.
 शुभः I. 89, 7.
 शुभः IV. 3, 6.
 शुभः V. 60, 8.
 शुभः VII. 56, 16.
 शुभः I. 85, 3.
 शुभः I. 165, 1; VII. 56, 6.
 शुभः VII. 72, 1.
 शुभः I. 165, 3.
 शुभः IX. 28, 3.
 शुभः I. 64, 4; 87, 3; 88, 2; 117, 5; 119,
 3; 127, 6; 167, 6; III. 26, 4; V. 52,
 8; 57, 3; 63, 5; VI. 63, 6; VII. 57, 3;
 87, 5; 88, 3; VIII. 26, 13; X. 105, 3.
 शुभः V. 5, 4.
 शुभः II. 11, 4; VII. 56, 8; IX. 14, 5;
 96, 20.
 शुभः VIII. 20, 4.
 शुभः II. 11, 4²; III. 26, 2; IX. 62, 5;
 107, 24.
 शुभः III. 58, 1.
 शुभः VIII. 26, 19.
 शुभः IX. 15, 3.

शुभः IX. 66, 26.
 शुभः X. 143, 3.
 शुभः V. 80, 5; VII. 75, 6.
 शुभः VII. 68, 1.
 शुभः I. 19, 5; 85, 3; 107, 4; II. 11, 3;
 IV. 51, 6; V. 41, 12; 42, 12; VII.
 39, 3; 56, 16; VIII. 7, 25; 28; IX.
 63, 26.
 शुभः VIII. 7, 2; 14.
 शुभः I. 35, 3.
 शुभः II. 36, 2.
 शुभः I. 29, 1-7; V. 34, 8.
 शुभः I. 57, 3; VII. 95, 6; 96, 2.
 शुभः III. 33, 1.
 शुभः III. 33, 2.
 शुभः IX. 15, 5; 66, 26.
 शुभः IV. 38, 6.
 शुभः VIII. 70, 2.
 शुभः I. 21, 2; X. 95, 9.
 शुभः I. 22, 8.
 शुभः IX. 38, 3.
 शुभः I. 140, 6.
 शुभः I. 130, 6.
 शुभः V. 10, 4; IX. 40, 1; 96, 17; X.
 21, 2.
 शुभः V. 22, 4; 39, 5; IX. 43, 2.
 शुभः I. 85, 1.
 शुभः IX. 36, 4.
 शुभः I. 92, 10; X. 107, 10.
 शुभः VI. 64, 2.
 शुभः I. 33, 8; 165, 5; III. 5, 8; VII.
 56, 11; 59, 7; X. 110, 5.
 शुभः IX. 64, 5.
 शुभः II. 39, 2.
 शुभः IX. 2, 7.
 शुभः VIII. 44, 12.
 शुभः VIII. 6, 11; 44, 26.
 शुभः I. 72, 7; 169, 8; III. 38, 5; IV.

23, 8; VI. 3, 3; 49, 8; VII. 23, 2; 62, 3; IX. 70, 5; X. 122, 1.
 शुक्लपत्र VII. 82, 6; VIII. 1, 5.
 शुक्लपत्र I. 132, 3.
 शुक्लपत्र: VIII. 23, 5.
 शुक्लपत्रांसः V. 87, 6.
 शुक्लपत्रान् I. 69, 1; 169, 3; 189, 4.
 शुक्लपत्रि I. 97, 1.
 शुक्लपत्रान् IV. 1, 3.
 शुक्लपत्रानः I. 149, 4; X. 98, 8.
 शुक्लपत्रानं IV. 1, 19.
 शुक्लपत्रानस्य IV. 22, 8.
 शुक्लपत्रानाः II. 34, 1.
 शुक्लपत्रानासः I. 123, 6.
 शुक्लपत्रित II. 2, 10; X. 43, 9.
 शुक्लपत्रित्याहुं VII. 104, 22.
 शुक्लपत्रो I. 133, 6; X. 138, 2.
 शुक्लपत्रो VII. 4, 3; 8, 4.
 शुक्लपत्रं X. 38, 5.
 शुक्लपत्र I. 109, 5.
 शुक्लपत्र I. 84, 8.
 शुक्लपत्र I. 105, 17; V. 53, 2.
 शुक्लपत्राः VIII. 45, 18.
 शुक्लपत्रातं V. 74, 10; VIII. 73, 5.
 शुक्लपत्रासां VII. 70, 5.
 शुक्लपत्रान् X. 71, 5.
 शुक्लपत्रे VIII. 66, 9.
 शुक्लपत्रमात्रः IV. 38, 7; VII. 19, 2.
 शुक्लपत्रं I. 61, 10.
 शुक्लपत्रे VIII. 93, 16.
 शुक्लपत्रं II. 13, 6; IV. 4, 4; VI. 18, 10; VII. 103, 2.
 शुक्लपत्रात् I. 68, 2.
 शुक्लपत्रासु X. 92, 1.
 शुक्लपत्राः VI. 20, 5.
 शुक्ली I. 11, 7; 33, 12; 56, 3; 63, 3; 101, 2; 103, 8; 121, 9; II. 14, 5; 19, 6;

III. 31, 8; IV. 16, 12; V. 29, 9; 32, 4; VI. 18, 8; 26, 3; 31, 3; VII. 19, 2; VIII. 51, 8; X. 22, 7; 14; 99, 9; 111, 5.
 शुक्ली I. 51, 11; 54, 5; 121, 10; IV. 30, 13; V. 31, 7; VI. 20, 4; VIII. 1, 28; 40, 10; 11; 96, 17; X. 22, 11; 49, 3; 61, 13.
 शुक्लीहलेषु I. 51, 6.
 शुक्लीय I. 175, 4.
 शुक्ली VIII. 6, 14.
 शुक्लीः I. 100, 2; 165, 4; IV. 21, 7; 23, 10; VI. 19, 9; 68, 7; VII. 3, 6; 27, 2; 56, 8; 61, 4; IX. 79, 5; X. 180, 1.
 शुक्ली I. 64, 14; 165, 1; II. 11, 4; 17, 3; III. 32, 3; 37, 10; IV. 17, 12; 24, 7; V. 16, 3; 32, 9; VI. 19, 8; 44, 5; 72, 5; VII. 24, 4; 33, 4; VIII. 6, 11; 7, 24; 15, 7; 20, 3; 93, 12; 96, 8; 99, 6; IX. 19, 7; 29, 6; 30, 3; 52, 4; 63, 29; 67, 3; 76, 2; 106, 4; X. 75, 3; 113, 1.
 शुक्लीः I. 52, 4; II. 17, 1; IV. 10, 4; X. 97, 8; 142, 6.
 शुक्लीत् II. 12, 1; 13; VI. 27, 4; VII. 34, 7; X. 147, 1.
 शुक्लीय VIII. 7, 5.
 शुक्लीसः V. 38, 3; IX. 50, 1; 53, 1; X. 3, 6.
 शुक्लीयः I. 145, 1; III. 16, 3; V. 10, 4; IX. 14, 3; 30, 1; 41, 3; X. 43, 3.
 शुक्लीयं VII. 23, 5; VIII. 13, 3; 102, 12.
 शुक्लीया IV. 47, 3.
 शुक्लीये I. 30, 3; 37, 4.
 शुक्लीन् I. 173, 12; VI. 25, 1; VII. 30, 1; VIII. 98, 12.
 शुक्लीन्सतमः I. 127, 9^a; 133, 6; 175, 5.
 शुक्लीन्सतमं II. 11, 13; III. 37, 8.
 शुक्लीभिः I. 133, 6.
 शुक्ली IV. 22, 1; 4; V. 40, 4; VII. 40, 3; 56, 24; IX. 18, 7; 27, 6; 28, 6; 71, 1; 88, 7.

शुभेक IV. 50, 7; IX. 70, 5.
 शुभेभिः V. 10, 4; VI. 61, 2.
 शुभेः I. 63, 1; IV. 22, 3; VI. 3, 8; 32, 4;
 60, 3; VII. 7, 2. .
 शुभतु VII. 104, 11.
 शुभतस्य I. 162, 17.
 शुभनासः IV. 58, 7.
 शुभः X. 90, 12.
 शुभे II. 27, 17; 28, 11; 29, 7; III. 33, 13;
 VIII. 45, 36.
 शुभे I. 105, 3; VII. 1, 11; X. 37, 6.
 शुभ V. 38, 5.
 शुभ I. 11, 6; 29, 4; 32, 12; 63, 4; 8; 81,
 8; 129, 3; 5; 131, 7; 132, 6; 133, 6²;
 173, 7; 174, 9; II. 11, 2; 3; 5; 11;
 17; 18; 18, 7; 19, 8; 30, 10; III. 30,
 11; 41, 3; 47, 2; 51, 7; 12; 52, 7;
 53, 21; IV. 3, 15; 16, 2; 7; 17; 22, 5;
 32, 21; V. 33, 7; 35, 2; 36, 2; VI. 15,
 11; 19, 6; 13; 24, 3; 26, 5; 33, 3;
 4; 44, 17; 47, 6; VII. 19, 11; 21, 3;
 22, 7; 23, 5; 25, 4; 5; 30, 1; 4; 32,
 11; 22; 27; 36, 4; VIII. 1, 14; 21, 8;
 24, 2; 8; 32, 5; 34, 14; 45, 34; 46,
 11; 49, 3; 50, 9; 61, 5; 62, 11; 63,
 11; 66, 5; 70, 9; 78, 1; 4; 81, 3; 97,
 15; 98, 8; X. 22, 9-12; 47, 1; 50, 2;
 73, 4; 98, 10; 112, 1; 131, 1; 148, 2;
 4; 5.
 शुभः I. 70, 6; 103, 6; 104, 4; 122, 10;
 132, 5; 158, 3; 173, 5; 175, 3; 178,
 3; II. 17, 2; IV. 21, 1; 27, 5; 36, 6;
 V. 63, 5; VI. 25, 4; 5; 35, 5; 64, 3;
 VII. 18, 11; 19, 10; 20, 3; 27, 1; 84,
 4; VIII. 2, 36; 31, 15; 45, 3; 61, 18;
 92, 28; IX. 1, 10; 3, 4; 15, 1; 16, 6;
 62, 19; 70, 10; 76, 2; 87, 7; 89, 3;
 94, 3; 96, 1; X. 42, 4; 55, 6; 8; 105,
 4; 6.
 शुभःश्च X. 69, 5.
 शुभद्यानः IX. 90, 3.

शुभ्यासः I. 163, 10.
 शुभन्तरः IX. 66, 17.
 शुभपत्ति X. 86, 8.
 शुभपत्नीः I. 174, 3.
 शुभे I. 112, 18; IV. 38, 2; 3; VI. 25, 4;
 47, 11; IX. 81, 1; X. 42, 2; 114, 9.
 शुभस्मात्ता I. 31, 6; 157, 2; VII. 93, 5; X.
 63, 14.
 शुभस्मात्ता I. 100, 7; III. 54, 4; VI. 19, 12;
 23, 2; 26, 1; 33, 2; VIII. 16, 4; X.
 67, 9.
 शुभस्य VIII. 2, 9.
 शुभस्यश्च I. 141, 8; III. 55, 8; VI. 6, 5.
 शुभ IV. 41, 7.
 शुभः VII. 1, 10; 30, 2; 34, 3; 56, 22; X.
 78, 4.
 शुभः I. 64, 9.
 शुभःश्च I. 85, 8; V. 59, 5.
 शुभ्यां VI. 68, 2.
 शुभ्या I. 155, 1; VIII. 2, 25.
 शुभ्याः VI. 46, 12; X. 154, 3.
 शुभेभिः I. 8, 4; 101, 6.
 शुभेभ्यः IX. 66, 17.
 शुभेः I. 129, 2; II. 30, 10; VIII. 19, 10;
 X. 22, 9.
 शुभेः I. 174, 6.
 शुभे I. 162, 11.
 शुभवान् I. 166, 14.
 शुभुमानः X. 34, 6.
 शुभुमानान् X. 27, 2.
 शुभुयान् VIII. 21, 12.
 शुभुवन् I. 54, 7; II. 25, 1; VIII. 31, 3.
 शुभुवांसः I. 167, 9.
 शुभुवांस I. 64, 15; IV. 16, 13; VI. 19, 2;
 7; 8; X. 47, 4.
 शुभुवांसो VII. 93, 2.
 शुभुवानः IV. 27, 2; VII. 20, 2; X. 28, 9.
 शुभुवानस्य X. 111, 6.
 शुभुवः VII. 74, 6.

शुशुषे VII. 32, 6.

शुशुषः IX. 71, 2.

शुशुषि X. 93, 1.

शुशुष I. 9, 10; 62, 1; 154, 3; III. 7, 6; 54, 1; VI. 10, 2; VII. 25, 5; X. 31, 3; 54, 6; 96, 2; 120, 8; 133, 1.

शुशुष्य I. 131, 2; VIII. 74, 1.

शुशुषे इति IX. 97, 54.

शुशुषिः X. 6, 4.

शुशुषेः III. 49, 2; V. 41, 7; 10; VI. 12, 4; 68, 3; X. 6, 3.

शुशुषः VII. 66, 1.

शुशुष I. 54, 3; V. 86, 6.

शुशुषं V. 59, 3; VIII. 86, 5.

शुशुष्यः VIII. 17, 13.

शुशुषा I. 140, 6; IV. 58, 3.

शुशुषश्च II. 39, 3.

शुशुषाणि I. 163, 11; IX. 15, 4.

शुशुषाश्च III. 8, 10.

शुशुषिः I. 32, 15.

शुशुषि I. 33, 12.

शुशुषां III. 8, 10.

शुशुषे इति V. 2, 9; VIII. 60, 13; IX. 5, 2; 70, 7; 87, 7.

शुशुषु X. 87, 15.

शुशुषः VI. 40, 4; VII. 29, 2; 3.

शुशुषत् V. 14, 5; 30, 3; VII. 26, 1; VIII. 33, 9; 13; 61, 1; 10.

शुशुषत् I. 141, 12; 145, 3; III. 43, 4; IV. 58, 2; VIII. 43, 22; X. 26, 9; 66, 11.

शुशुषन् IX. 49, 4.

शुशुषन् III. 54, 10; 13; X. 65, 13.

शुशुषान् III. 33, 10.

शुशुषाणि X. 89, 6.

शुशुषानाः X. 28, 11.

शुशुषासि X. 89, 8.

शुशुषीन् VII. 104, 1.

शुशुषीहि X. 87, 25.

शुशुषीहि III. 30, 17; X. 87, 5; 10³; 14³.

शुशुषु VIII. 17, 2; 36, 7; 45, 6.

शुशुषुत् I. 86, 2; II. 41, 13; VI. 52, 13; X. 30, 8.

शुशुषुतं I. 93, 1; VI. 60, 15; VII. 82, 8; 94, 2; VIII. 73, 10; 85, 4; X. 12, 4; 39, 6.

शुशुषुत् I. 47, 2; 89, 4; 118, 3; 181, 7; III. 62, 2; VI. 69, 4; VII. 67, 10; 83, 4; VIII. 35, 19; 38, 8; 85, 2; X. 67, 11.

शुशुषुते X. 113, 9.

शुशुषुधि VIII. 13, 7; 84, 3.

शुशुषुधि IV. 9, 7; VIII. 3, 18; 52, 8.

शुशुषुयान् I. 89, 8.

शुशुषुष्व I. 131, 7.

शुशुषुहि I. 82, 1; IX. 82, 4; X. 75, 5.

शुशुषुहि I. 104, 9; 139, 7; IV. 22, 10; VII. 28, 1.

शुशुषोत् III. 33, 9.

शुशुषोत्तन X. 36, 10; 62, 4.

शुशुषोति I. 37, 13; X. 71, 6; 125, 4.

शुशुषोति IV. 23, 3; VIII. 78, 5; X. 71, 4; 6.

शुशुषोतु I. 114, 11; II. 27, 1; 32, 4; III. 54, 1²; 19; V. 41, 12; VII. 44, 5; 46, 1; VIII. 54, 4; 93, 18; X. 91, 13.

शुशुषोतु I. 27, 12; III. 54, 20; V. 42, 1; 43, 11; 46, 8; VI. 50, 14; 55, 5; VII. 35, 6; 38, 5; X. 64, 4; 10; 92, 12.

शुशुषोमि V. 32, 12; VIII. 2, 11.

शुशुषोमि II. 33, 4; V. 32, 11; X. 42, 3.

शुशुषतः II. 29, 1; X. 63, 11.

शुशुषतां X. 64, 1.

शुशुषते I. 74, 1; X. 18, 1.

शुशुषन् II. 23, 1; IV. 23, 3; VI. 16, 6; X. 71, 4; 85, 4.

शुशुषन्तं I. 54, 2; III. 30, 22; VI. 54, 8; VIII. 43, 23; X. 122, 4.

शुशुषन्तां I. 34, 12.

शुक्लंति VII. 34, 1.
 शुक्लंति II. 24, 13.
 शुक्लंति I. 44, 14; III. 54, 20; V. 41, 12;
 VI. 52, 9; VII. 35, 14; 44, 5; VIII.
 54, 3; X. 13, 1.
 शुक्लंति III. 20, 1; VI. 52, 14; X. 37, 6;
 64, 6.
 शुक्लिरे I. 15, 8; IV. 8, 6; V. 87, 3.
 शुक्लिरे VIII. 45, 4; 54, 6; 77, 1; X. 168, 4.
 शुक्लिरे VIII. 6, 14; 33, 10; 78, 3.
 शुक्लिरे IV. 42, 7; VII. 8, 5.
 शुक्ले I. 74, 7; III. 55, 20; IV. 17, 9; V.
 73, 7; VI. 47, 16; VIII. 2, 34; 45, 32;
 IX. 41, 3; X. 94, 6.
 शुक्ले I. 37, 3; 169, 7; III. 30, 16; IV. 17,
 10; 20, 9; 41, 2; VII. 8, 4; 26, 4; IX.
 97, 13; X. 11, 7.
 शुक्लस्पाकं I. 162, 10.
 शुक्लस्पान् X. 27, 6.
 शुक्लस्पां VII. 18, 16.
 शुक्लं IX. 114, 4; X. 16, 1; 2.
 शुक्लासः IX. 83, 1.
 शुद्धां II. 12, 10.
 शेक V. 61, 2.
 शेकुः X. 44, 6.
 शेकुः IX. 73, 3; X. 88, 17.
 शेपः IX. 112, 4.
 शेपं X. 85, 37.
 शेपां X. 105, 2.
 शेपे I. 23, 22.
 शेवं IX. 82, 4.
 शेवं I. 69, 2; 73, 2.
 शेवधिः VIII. 51, 9.
 शेवधिं II. 13, 6.
 शेवं I. 58, 6; III. 7, 5; V. 64, 2; X. 113,
 5; 122, 1; 124, 3.
 शेवंस्य X. 20, 7.
 शेवरि VIII. 1, 22.
 शेवृषः V. 87, 4; X. 46, 3.

शेवृषं I. 54, 11.
 शेवृषं X. 61, 20.
 शेवृषासः III. 16, 2.
 शेव्यः I. 156, 1.
 शेव्यः I. 93, 4; V. 12, 6; VI. 27, 4; 5; VII.
 4, 7; X. 16, 5.
 शेवंन् I. 174, 4.
 शेवंसा V. 70, 4; VII. 1, 12.
 शेवे VIII. 60, 15.
 शेवे X. 18, 8.
 शेवः II. 38, 5.
 शेवः X. 31, 9.
 शेवः I. 125, 7; IV. 6, 5.
 शेवः X. 103, 12.
 शेवः VI. 16, 45; VII. 2, 1; VIII. 60, 6.
 शेवः III. 13, 6; VI. 16, 11; X. 69, 3.
 शेवः X. 16, 1.
 शेवंतः VII. 15, 5.
 शेवंतु VI. 52, 2.
 शेवंतुभिः V. 79, 8.
 शेवंन् VII. 50, 2; X. 92, 1.
 शेवंत VIII. 6, 8.
 शेवंतः IX. 73, 5; 83, 2.
 शेवंति V. 17, 3.
 शेवय VI. 22, 8.
 शेवंस्य I. 36, 9.
 शेवंस्य IV. 2, 20.
 शेविः I. 39, 1; 143, 2; 148, 4; III. 1, 5;
 IV. 6, 6; 7, 10; V. 28, 1; VI. 64, 2;
 VII. 3, 5; 16, 3; VIII. 6, 7; X. 16, 4.
 शेविःकेशः III. 14, 1; 17, 1; 27, 4; V.
 41, 10.
 शेविःकेशं I. 45, 6; 50, 8; 127, 2; V. 8, 2.
 शेविषः IV. 5, 10.
 शेविषः V. 6, 5.
 शेविषा I. 12, 12; 45, 4; 48, 14; 127, 1;
 4; 175, 3; III. 2, 4; 14, 4; 18, 4; IV.
 5, 4; 52, 7; VI. 3, 6; 4, 6; 10, 4; 12,
 1; 16, 28; 22, 8; 48, 3; 7; 68, 9;

- VII. 5, 4; 13, 2; VIII. 44, 14; 56, 5; 60, 16; 102, 16; IX. 85, 12; X. 21, 8; 45, 7; 87, 23; 115, 3; 118, 7; 187, 3.
- शोचिषे V. 5, 1.
- शोचिषः V. 24, 4; VIII. 60, 6.
- शोचिषान् II. 4, 7.
- शोचिषि III. 4, 4; VII. 43, 2.
- शोचः IX. 97, 13; X. 20, 9.
- शोचा I. 6, 2; III. 35, 3.
- शोचाः I. 126, 4; V. 33, 8.
- शोभते IX. 25, 3; 69, 3.
- शोभनान् V. 2, 4.
- शोभसे I. 84, 10; X. 77, 1.
- शोभसे V. 44, 5.
- शोभिहं VIII. 3, 21.
- शोभिहः VII. 56, 6.
- शोभि I. 120, 5.
- शोभते इति IV. 32, 23.
- शोशुचत् I. 97, 1²; 2-8; VI. 48, 3.
- शोशुचतः X. 87, 20.
- शोशुचता I. 123, 7.
- शोशुचत्याः X. 89, 12.
- शोशुचन् VI. 66, 2.
- शोशुचन्त VII. 1, 4.
- शोशुचानः III. 15, 1; IV. 1, 4; 4, 2; VII. 5, 3; 4; 10, 1; 13, 2; X. 87, 7; 14.
- शोशुचानं X. 87, 9.
- शोचत्सुये V. 79, 2.
- शोरुदेवः VIII. 70, 15.
- शुचन् I. 104, 2.
- शुचन्ति I. 87, 2; III. 1, 8; 21, 5.
- शुचन्ति III. 21, 2; 4; IV. 50, 3; VII. 101, 4; VIII. 2, 8.
- शुचत् VI. 60, 1.
- शुचनः II. 21, 4.
- शुचयः X. 95, 5.
- शुचयन् I. 51, 9.
- शुचयन्त VIII. 99, 6.
- शुचयन्त VII. 82, 6.
- शुचयन्त I. 116, 24.
- शुचयन्ता I. 57, 2; X. 49, 3.
- शुचयन्ता X. 95, 4.
- शुचयन्त IX. 101, 1.
- शुचयन्त VII. 99, 5.
- शुचयिह I. 63, 5; VII. 25, 2.
- शुमशा X. 105, 1.
- शुमशु X. 23, 1; 26, 7; 142, 4.
- शुमशु II. 11, 17; VIII. 33, 6.
- शुमशुणि X. 23, 4.
- शुमसि II. 31, 6.
- शुयत् I. 130, 4².
- शुयाम X. 128, 3.
- शुयावश्चक्षु V. 52, 1.
- शुयावश्चक्षुः V. 81, 5.
- शुयावश्चक्षुस्य VIII. 36, 7; 37, 7; 38, 8.
- शुयावश्चक्षुस्य VIII. 35, 19.
- शुयावः VIII. 19, 37; X. 31, 11.
- शुयावकं VIII. 3, 12.
- शुयावके VIII. 4, 2.
- शुयाव I. 117, 24; X. 65, 12.
- शुयाव X. 68, 11.
- शुयावा I. 100, 16; II. 10, 2.
- शुयावाः I. 35, 5; 126, 3; VI. 48, 6; VIII. 46, 23.
- शुयावाय I. 117, 8.
- शुयावाय V. 61, 9.
- शुयावायस्तुताय V. 61, 5.
- शुयावासु VI. 48, 6.
- शुयावी III. 55, 11.
- शुयावीः VIII. 55, 5.
- शुयावीनां VIII. 46, 22.
- शुयावी I. 71, 1.
- शुयावाभ्यः VI. 15, 17.
- शुयेतः I. 71, 4.
- शुयेत VII. 4, 3.
- शुयेतासः V. 33, 8.

इयेनऽआभूतः I. 80, 2.

इयेनऽआभूतं VIII. 95, 3.

इयेनः I. 32, 14; 33, 2; 93, 6; II. 42, 2; III. 43, 7; IV. 18, 13; 26, 4-7; 27, 1; 3; 4; V. 44, 11; 45, 9; VI. 20, 6; VII. 63, 5; VIII. 82, 9; IX. 38, 4; 57, 3; 61, 21; 62, 4; 65, 19; 67, 14; 15; 68, 6; 71, 6; 77, 2; 82, 1; 86, 35; 96, 6; 19; X. 11, 4; 99, 8; 144, 5.

इयेनऽभूतः IX. 89, 2.

इयेनऽपत्ता I. 118, 1.

इयेनऽभूत IX. 87, 6.

इयेनं IV. 38, 2; 5; VIII. 34, 9.

इयेनस्य I. 118, 11; 163, 1; V. 78, 4; X. 144, 4.

इयेनस्यऽइव IV. 40, 3.

इयेनाऽइव V. 74, 9; VIII. 73, 4.

इयेनाः VII. 56, 3.

इयेनाऽइव IV. 35, 8.

इयेनान्ऽइव I. 165, 2; VI. 46, 13.

इयेनार्य VII. 15, 4; X. 144, 3.

इयेनासः I. 118, 4; IV. 6, 10; VIII. 20, 10; X. 77, 5; 92, 6; 127, 5.

इयेनी I. 140, 9.

इयेनेभिः VIII. 5, 7.

इयेनेभ्यः IV. 26, 4.

इयेनोऽइव VIII. 35, 9.

अत् I. 55, 5; 103, 5; 104, 7; II. 12, 5; VIII. 75, 2; X. 39, 5; 147, 1; 151, 5.

अत्ऽदर्शनः I. 103, 3.

अय I. 24, 15; II. 28, 5.

अयन् IX. 68, 2.

अययत् V. 54, 10; 85, 4.

अययति V. 59, 1.

अययति X. 77, 4.

अययति IX. 69, 3.

अयया VIII. 1, 31; IX. 113, 2; X. 151, 1²; 4.

अडा VII. 32, 14.

अडाभिः VI. 26, 6.

अडां I. 108, 6; IX. 113, 4; X. 151, 1; 3; 4²; 5².

अडाऽमनस्या X. 113, 9.

अडाऽमनाः II. 26, 3.

अडितं I. 104, 6.

अडित्वं X. 125, 4.

अडे X. 151, 5.

अडे I. 102, 2.

अडे X. 151, 2².

अमत् II. 30, 7.

अमऽयुवः I. 72, 2.

अमस्य X. 114, 10.

अमिष्य II. 29, 4; VIII. 4, 7.

अयध्वं V. 5, 5; X. 70, 5.

अयतां X. 18, 12.

अयतां I. 13, 6; 142, 6; II. 3, 5; VII. 17, 2; X. 110, 5.

अयते VII. 78, 1.

अयमायः III. 8, 2.

अयस्य III. 8, 2; 3.

अयेतां VII. 2, 6.

अयेये इति X. 106, 2.

अयः I. 9, 7; 8; 40, 4; 43, 7; 44, 2; 51, 10; 61, 10; 73, 7; 10; 79, 4; 102, 2; 7; 110, 5; 117, 8; 126, 1; 2; 5; 160, 5; 165, 12; 171, 5; III. 37, 10; 53, 15; 16; IV. 17, 20; 26, 5; 31, 15; 36, 9; 38, 5; V. 7, 9; 16, 4; 18, 5; 35, 8; 52, 1; 86, 6; VI. 2, 1; 37, 3; 46, 5; 48, 12; 58, 3; 65, 3; 6; 70, 5; VII. 5, 8; 18, 24; 34, 18; 81, 6; VIII. 9, 17; 13, 12; 15, 8; 31, 7; 46, 24; 55, 5; 65, 12; 74, 9; 80, 5; 89, 4; 103, 5; IX. 1, 4; 4, 1; 6, 3; 7, 9; 9, 9; 20, 3; 32, 6; 44, 6; 51, 5; 61, 10; 63, 12; 66, 7; 80, 2; 83, 5; 86, 40; 98, 8; 100, 8; X. 27, 2²; 28, 12; 50,

1; 69, 3; 92, 10; 93, 10; 102, 4; 131, 3; 140, 1; 155, 5.

अवःशब्दे V. 66, 5.

अवःशब्दे VIII. 2, 38.

अवःशब्दे VIII. 32, 14.

अवःशब्दे I. 149, 2; 156, 2; III. 30, 5; 59, 7; VI. 1, 11; VIII. 5, 32.

अवःशब्दे III. 37, 7.

अवःशब्दे I. 30, 8; 121, 1; VI. 45, 23; 50, 6; VII. 32, 5; VIII. 1, 15; 81, 5.

अवःशब्दे IV. 43, 1; VII. 95, 4; VIII. 43, 24.

अवःशब्दे VIII. 26, 10.

अवःशब्दे V. 74, 1.

अवःशब्दे V. 25, 5.

अवःशब्दे IV. 29, 3; VIII. 96, 12.

अवःशब्दे VI. 31, 5.

अवःशब्दे VII. 62, 5.

अवःशब्दे VIII. 46, 12.

अवःशब्दे II. 13, 12.

अवःशब्दे I. 110, 3.

अवःशब्दे IV. 41, 9; VII. 16, 10; 90, 7; X. 61, 24.

अवःशब्दे I. 92, 8; III. 1, 16; VI. 5, 5; 10, 3; 5; VIII. 6, 48; 101, 12; IX. 70, 2; 110, 5.

अवःशब्दे VIII. 74, 9.

अवःशब्दे I. 31, 7; 57, 3; 73, 5; 95, 11; 96, 9; 103, 4; 113, 6; 121, 14; 134, 3; VI. 17, 14; VII. 18, 23; VIII. 70, 9; IX. 32, 1; 62, 22; 80, 3; 97, 25; 110, 7; X. 35, 5.

अवःशब्दे II. 10, 1; VI. 1, 11.

अवःशब्दे VI. 46, 13.

अवःशब्दे X. 74, 2; 147, 2.

अवःशब्दे I. 138, 4.

अवःशब्दे I. 128, 1; VIII. 47, 12; 62, 4.

अवःशब्दे I. 177, 1.

अवःशब्दे I. 131, 5.

अवःशब्दे I. 117, 9.

अवःशब्दे I. 128, 6.

अवःशब्दे I. 48, 3; 85, 8; 125, 4; 132, 5²; II. 31, 1; 7; IV. 16, 15; V. 9, 2; VI. 1, 4; 45, 10; VIII. 24, 18; 52, 4; IX. 10, 1; 66, 10; 87, 5.

अवःशब्दे VIII. 96, 20.

अवःशब्दे I. 61, 5; 149, 5; II. 19, 7; VI. 27, 6; VII. 18, 11; 23, 1; IX. 96, 16.

अवःशब्दे I. 117, 10; 184, 4; VIII. 15, 3; 16, 2.

अवःशब्दे II. 13, 13; 14, 12.

अवःशब्दे IV. 40, 2.

अवःशब्दे V. 37, 3.

अवःशब्दे I. 100, 5; X. 44, 6.

अवःशब्दे I. 55, 6; VIII. 94, 1.

अवःशब्दे V. 56, 8; VII. 75, 2.

अवःशब्दे I. 11, 7; 34, 5; 91, 18; III. 19, 5; 54, 22; V. 4, 2; 18, 4; 81, 11; VI. 19, 3; VII. 79, 3; VIII. 74, 10; 99, 2; IX. 63, 1; 67, 5; 87, 5; 108, 4; X. 59, 2; 116, 6.

अवःशब्दे I. 27, 8; 31, 5; VIII. 46, 9.

अवःशब्दे V. 20, 1; 38, 2; VI. 16, 12; IX. 63, 23; 101, 9; X. 38, 2.

अवःशब्दे IX. 97, 53.

अवःशब्दे V. 86, 2.

अवःशब्दे VI. 45, 12.

अवःशब्दे X. 102, 1.

अवःशब्दे X. 171, 3.

अवःशब्दे X. 179, 1.

अवःशब्दे X. 179, 2; 3².

अवःशब्दे I. 179, 3.

अवःशब्दे IV. 33, 11.

अवःशब्दे VIII. 67, 6.

अवःशब्दे II. 28, 4.

अवःशब्दे VIII. 99, 3.

अवःशब्दे V. 53, 4.

अतः I. 75, 3; 125, 5; II. 3, 11; III. 9,

3; IV. 43, 7; V. 11, 3; VIII. 33, 6;
39, 8; IX. 12, 3; 14, 1; 86, 8; X.
85, 1.
अतं III. 9, 4; IV. 58, 11.
अता I. 164, 29; II. 41, 17; V. 63, 4;
VIII. 41, 6.
अता: I. 187, 4.
अतानि II. 28, 8.
अती IX. 14, 6.
अयः I. 85, 2; 139, 3; 166, 10; II. 1, 12;
8, 5; III. 1, 5; 38, 4; 44, 2; VII. 15,
5; VIII. 20, 12; 28, 5; 92, 20; 102,
9; IX. 16, 6; 62, 19; X. 21, 3; 91,
5; 127, 1.
अयं I. 43, 7; 46, 14; 72, 10; 179, 1; II.
10, 1; IV. 44, 2; V. 28, 4; 45, 2; VII.
69, 4; VIII. 13, 28; 20, 7; 72, 13;
IX. 94, 4²; X. 110, 6.
अयसे I. 87, 6; V. 59, 3².
अया I. 116, 17; 117, 13; 122, 2; 188, 6;
II. 8, 3; 33, 3; III. 60, 4; V. 3, 4; 61,
12; VI. 48, 19; 66, 4; VII. 56, 6; 72,
1; X. 1, 5.
अये I. 64, 12; 81, 4; 88, 3; 92, 6; 184,
3; 188, 8; II. 23, 18; IV. 5, 15; 10,
5; 22, 2; 23, 6; 41, 8; V. 3, 3; 44,
2; 55, 3; 60, 4; 74, 6; VI. 29, 3; 44,
8; 63, 5; 64, 1; VII. 67, 2; VIII. 7,
25; 26, 4; IX. 94, 4²; 102, 4; 104, 1;
X. 45, 8; 77, 2; 95, 3; 6; 105, 10².
अयत् I. 162, 11.
अः V. 57, 6.
अयन् I. 68, 1; IX. 109, 22.
अयंतः VIII. 2, 3; IX. 107, 2.
अयंति IX. 1, 9; 71, 4.
अयंति I. 84, 11; VIII. 69, 3; IX. 84, 5;
93, 3.
अयानः VIII. 101, 9; IX. 109, 17.
अयानाः IX. 24, 1; 65, 26.
अयां X. 45, 5.

अयित IX. 46, 4.
अयितन IX. 11, 6.
अयिषे V. 6, 9.
अयिहि VIII. 2, 11.
अयितः VIII. 82, 5.
अयितस्य IX. 109, 15.
अयिताः VIII. 2, 28.
अयिभिः VI. 63, 6.
अयु I. 23, 8; II. 41, 15; VI. 31, 5; X. 63,
2; 125, 4.
अयुः I. 53, 9; 55, 8; II. 20, 6; IV. 30, 2;
32, 21; VI. 56, 5; VII. 32, 17; VIII.
22, 5; 24, 2; 26, 4; 33, 10; 62, 9; 67,
8; X. 22, 1; 2.
अयुश्चक्षि X. 47, 3.
अयुश्चक्षः VIII. 92, 25.
अयुः I. 6, 6; 101, 7; 116, 13; 120, 6; 122,
6; 184, 2; II. 33, 11; V. 39, 3; 52,
17; 74, 6; 78, 5; VI. 49, 3; 62, 7;
VII. 18, 12; 62, 5; 68, 2; VIII. 2, 27;
13, 10; 26, 17; 50, 1; 59, 6; 71, 14;
93, 16; X. 38, 4; 100, 1.
अयुः I. 122, 6; 151, 2; II. 41, 4; V. 75, 1;
VII. 68, 8; VIII. 26, 11; X. 92, 13.
अयुश्मयं VIII. 93, 1.
अयुश्मय V. 36, 6.
अयुश्मये I. 122, 7.
अयुश्मि I. 112, 9.
अयुश्मिणि VIII. 74, 13.
अयुश्मिणे X. 49, 5.
अयुश्मि VIII. 74, 4.
अयुश्मिन् V. 44, 12.
अयुस्य III. 46, 1; V. 85, 5; VI. 49, 12;
VIII. 2, 13; 96, 11.
अयुता V. 74, 2.
अयुता V. 62, 5.
अयुताय II. 14, 8; V. 85, 1; VI. 38, 5; VIII.
32, 4.

જુતાસુ V. 60, 2.

જુતે VIII. 66, 7; IX. 97, 53.

જુત્સ્કર્ણ I. 44, 13.

જુત્સ્કર્ણઃ VII. 32, 5.

જુત્સ્કર્ણ I. 45, 7; VIII. 45, 17; X. 140, 6.

જુત્સં I. 117, 23; 165, 11; II. 30, 11; V. 30, 5; VI. 72, 5; VII. 5, 9; VIII. 46, 14; X. 80, 1.

જુત્સં I. 36, 12.

જુત્સં VI. 21, 6; 36, 5.

જુત્સં X. 138, 6.

જુત્સં II. 2, 7; VIII. 96, 3; X. 111, 3.

• જુત્સં VI. 50, 5.

જુધિ I. 2, 1; 10, 9; 44, 13; 48, 10; 133, 6; 142, 13; II. 11, 1; V. 24, 3; VI. 17, 3; 21, 10; 26, 1; VII. 22, 4; 38, 2; VIII. 25, 12; 66, 12; 82, 6; 95, 4; X. 11, 9; 61, 14; 21, 125, 4; 148, 5.

જુધિ I. 25, 19; 20; 26, 5; 45, 3; 5; 129, 2; 131, 6; II. 6, 1; VI. 21, 8; 36, 5; 45, 11; VII. 32, 1; VIII. 6, 18; 24, 14; 74, 11; 99, 1.

જુધિશ્વતઃ VI. 67, 3.

જુવત્ I. 127, 3.

જુવત્ VI. 49, 1; X. 15, 5.

જુવત્ II. 38, 2.

જુવિઃ I. 178, 1; VII. 40, 1; X. 101, 3.

જુવિઃગૌ VIII. 51, 1.

જુવિઃ I. 67, 1; 69, 4; 166, 13; II. 14, 9; 32, 3; III. 50, 2; VII. 18, 6; 10.

જુવિઃસંતં I. 93, 12; V. 54, 14.

જુવિઃ II. 3, 9; 9, 4; 14, 8; III. 9, 8; IV. 36, 4; VI. 13, 1; 68, 1; VII. 39, 4; VIII. 23, 14; 18; 87, 6; IX. 106, 1; X. 20, 6.

જુહીશ્વરીઃ X. 30, 11.

જુહીશ્વર્ય VII. 73, 3.

જુહીશ્વર્યઃ I. 45, 2; 127, 9.

જુહીશ્વર્ય I. 119, 1; III. 27, 2.

જુહીશ્વર્ય X. 106, 4.

જુહી II. 13, 9.

જુયતે X. 22, 1.

જુયાઃ II. 10, 2.

જેણયઃ X. 142, 5.

જેણિઃ X. 61, 20; 95, 6.

જેણિઃસન્ X. 20, 3.

જેણિઃસંભિઃ IV. 38, 6.

જેણિઃ I. 126, 4.

જેણિઃશઃ I. 163, 10; III. 8, 9.

જેણીઃ V. 59, 7.

જેત્ I. 174, 7.

જેયૌસઃ V. 60, 4.

જેયૌસં X. 31, 2.

જેયાન્ III. 8, 4; VI. 41, 4.

જેયાન્ IV. 43, 1.

જેષઃ I. 43, 5; 161, 1; II. 33, 3; III. 21, 3; VI. 16, 26; 26, 8; X. 156, 5.

જેષઃસત્તા I. 113, 12.

જેષઃસત્તાઃ V. 61, 1.

જેષઃ I. 44, 4; 113, 1; 164, 26; II. 7, 1; III. 21, 2; IV. 36, 7; 54, 1; V. 62, 1; 82, 1; VIII. 9, 13; X. 24, 2; 35, 7; 71, 1; 76, 2.

જેષ્યા V. 25, 3.

જેષ્ઠશ્વર્યઃ VI. 51, 10.

જેષ્ઠશ્વર્યસા V. 65, 2.

જેષ્ઠશ્લોચિષં VIII. 19, 4.

જેષ્ઠા IV. 1, 6; VI. 68, 2; X. 63, 16.

જેષ્ઠાન્ II. 21, 6.

જેષ્ઠે VI. 71, 2; X. 36, 12.

જેષ્ઠેભિઃ VII. 77, 5.

જેષ્ઠેઃ X. 112, 3.

જોષઃ II. 15, 7; VIII. 79, 2.

જોષં I. 112, 8; II. 13, 12; IV. 30, 19; X. 25, 11.

જોષાં I. 161, 10.

જોષિશ્વ્યાં X. 163, 4.

श्रीत I. 122, 11; V. 87, 8; 9; VII. 39, 3.
 श्रीत I. 178, 3; VI. 23, 4; 24, 2.
 श्रीतारः V. 61, 15.
 श्रीतारं III. 26, 2.
 श्रीतु I. 122, 6.
 श्रीतु V. 46, 6.
 श्रीतुःश्रुतिः I. 122, 6.
 श्रीतुं X. 85, 11.
 श्रीतुत्तु X. 90, 14.
 श्रीतुतं VII. 24, 5.
 श्रीतुताय I. 182, 7.
 श्रीतुतेन VIII. 66, 9.
 श्रीतुतेभिः VI. 19, 10.
 श्रीतुन् I. 68, 5.
 श्रीतुन्तु I. 86, 5.
 श्रीतुन्ताः III. 8, 10; VII. 7, 6; 51, 1.
 श्रीतुषि VI. 4, 7.
 श्रीतुत् I. 139, 1.
 श्रीतुत्तु VIII. 48, 2.
 श्रीतुः I. 190, 4; IV. 23, 8; VI. 24, 1;
 VII. 36, 9; 97, 3; X. 12, 5; 13, 1;
 159, 3.
 श्रीतुं I. 38, 14; 51, 12; 83, 6; 92, 17;
 118, 3; 139, 3; 10; 190, 3; III. 53,
 10; 54, 11; IV. 53, 3; VII. 82, 10; IX.
 92, 1; X. 76, 4; 94, 1.
 श्रीतुःसंज्ञाः IX. 73, 6.
 श्रीतुः VIII. 93, 8.
 श्रीतुः V. 82, 9.
 श्रीतुः I. 123, 8; 167, 10; 170, 1; VI. 24, 5;
 56, 6; 71, 6.
 श्रीतुः VIII. 61, 17.
 श्रीतुः X. 42, 9; 43, 5.
 श्रीतुः I. 92, 10; II. 12, 4; IV. 20, 3;
 VIII. 45, 38.
 श्रीतुः X. 138, 2.
 श्रीतुः X. 18, 11; 142, 6.
 श्रीतुः II. 27, 5.
 श्रीतुः VII. 104, 20.

श्रीतुः VII. 104, 22.
 श्रीतुः X. 28, 1.
 श्रीतुः X. 95, 4.
 श्रीतुः X. 85, 46.
 श्रीतुः X. 95, 12.
 श्रीतुः X. 34, 3.
 श्रीतुः X. 85, 46.
 श्रीतुः VIII. 96, 7.
 श्रीतुः I. 54, 5.
 श्रीतुः X. 94, 6.
 श्रीतुः I. 179, 4; V. 29, 4; VIII. 21, 11.
 श्रीतुः I. 65, 5.
 श्रीतुः I. 140, 10.
 श्रीतुः X. 86, 4.
 श्रीतुः VIII. 4, 9.
 श्रीतुः VIII. 63, 5; X. 88, 4.
 श्रीतुः X. 46, 7.
 श्रीतुः I. 31, 4.
 श्रीतुः X. 49, 10.
 श्रीतुः X. 106, 2.
 श्रीतुः X. 160, 2.
 श्रीतुः I. 161, 13; IX. 101, 1; 13.
 श्रीतुः II. 39, 4.
 श्रीतुः X. 14, 10; 11.
 श्रीतुः I. 145, 4.
 श्रीतुः X. 61, 21.
 श्रीतुः X. 16, 6.
 श्रीतुः VI. 47, 29.
 श्रीतुः VI. 6, 2.
 श्रीतुः X. 46, 7.
 श्रीतुः I. 123, 9.
 श्रीतुः II. 33, 8.
 श्रीतुः VIII. 46, 31.
 श्रीतुः I. 100, 18.
 श्रीतुः VII. 33, 1; 83, 8.
 श्रीतुः I. 33, 15.
 श्रीतुः I. 66, 3; V. 1, 4; VII. 87, 6; 91, 3;
 X. 20, 9.

श्वेतनाथे I. 122, 4;
 श्वेतं I. 116, 6; 118, 9; 119, 10; III. 1, 4;
 IV. 27, 5; VII. 77, 3; 90, 3; IX. 74,
 7; X. 39, 10.
 श्वेतया VIII. 26, 19.
 श्वेतश्यावरी VIII. 26, 18.
 श्वेता VIII. 41, 9.
 श्वेतान् VIII. 41, 10.
 श्वेतासः VIII. 55, 2.
 श्वेतौ VIII. 40, 8.
 श्वेता I. 113, 2; X. 75, 6.
 श्वेतरौ IV. 33, 1.
 श्वेत्यः I. 33, 14.
 श्वेत्यस्य V. 19, 3.

ष

षट् I. 23, 15; 164, 6; 15; II. 13, 10; III.
 56, 2; VI. 47, 3; VII. 18, 14²; VIII.
 68, 14; 17; X. 14, 16.
 षट् X. 128, 5.
 षट्स्यं X. 99, 6.
 षट्सरे I. 164, 12.
 षट्संज्ञे I. 116, 4.
 षट्संज्ञान् X. 114, 6.
 षट्सभिः II. 18, 4.
 षट्संविधानाः VII. 87, 5.
 षष्टिः I. 126, 3; 164, 48; VII. 18, 14²;
 VIII. 96, 8.
 षष्टिं I. 53, 9; VI. 26, 6; VIII. 4, 20; 46,
 22; 29; IX. 97, 53.
 षष्ठा II. 18, 5.
 षाट् I. 63, 3.
 षोडशा III. 55, 18.

स

संयती इति संयती II. 12, 8; V. 37, 5; IX.
 68, 3.

संयत्स्वीरं II. 4, 8.
 संरिहाणे इति संरिहाणे III. 33, 3.
 संवत्सरः X. 190, 2.
 संवत्सरं VII. 103, 1.
 संवत्सरस्य VII. 103, 7.
 संवत्सरीयं X. 87, 17.
 संवत्सरे I. 110, 4; 140, 2; 161, 13; 164,
 44; VII. 103, 9.
 संवयंती इति संवयंती II. 3, 6.
 संविदाने इति संविदाने III. 54, 6; VI. 75, 4.
 संवृक्षदृष्टुं IX. 48, 2.
 संशिखरीः इव VIII. 69, 11; IX. 61, 14.
 संसत्सु VIII. 45, 25.
 संमृष्टजित् X. 103, 3.
 संस्कृतः VIII. 33, 9.
 संस्कृतं VI. 28, 4.
 संस्कृतं V. 76, 2.
 सः I. 1, 2; 4; 9; 5, 3⁴; 7, 6; 10, 6; 12,
 10; 11; 14, 11; 16, 5; 18, 2; 4; 7;
 22, 5; 23, 15; 24, 2; 12; 25, 12; 20;
 26, 1; 27, 2; 3; 7; 9; 11; 12; 30,
 16³; 31, 15; 32, 15; 36, 2; 4; 6; 12;
 16; 40, 4; 41, 1; 5; 6; 44, 7; 52, 2;
 3²; 54, 3; 7; 11; 55, 2²; 4-6; 56, 3;
 62, 4²; 64, 13; 68, 4; 70, 3; 77, 2;
 3³; 4; 5³; 79, 5; 6; 11; 80, 2; 81, 1;
 82, 4; 84, 16; 86, 1; 3; 7; 87, 4; 89,
 10²; 93, 3; 94, 2²; 16; 95, 6; 96, 1;
 2; 4; 97, 8; 98, 2; 99, 1; 100, 1; 4-
 8; 9³; 10³; 11; 12; 14; 15; 102, 9;
 103, 2; 3; 5⁵; 104, 6²; 105, 4; 7; 9;
 13; 16; 109, 1; 117, 22; 121, 2; 122,
 9; 10; 123, 5; 125, 5; 127, 3; 6; 11;
 128, 2; 4; 5²; 7³; 129, 1; 2; 6; 130,
 10; 132, 3; 140, 7; 141, 12; 143, 2;
 5; 144, 5; 145, 1⁵; 5; 147, 4; 149, 1;
 2; 5; 150, 3; 153, 3; 154, 5; 156, 2;
 160, 3; 164, 16²; 21; 29; 31³; 32³;
 46; 169, 1; 171, 1⁵; 174, 10; 190, 2;
 7; 8; 191, 10; II. 2, 5; 6; 8; 11; 3,

3; 4, 3; 5; 7; 6, 4; 5³; 8; 9, 6; 10,
1; 12, 1-4; 5³; 6-15; 13, 2-5; 6²;
7-12; 15, 2; 4; 5²; 6; 7; 17, 2; 5;
6; 18, 1; 2⁴; 19, 3-6; 20, 3-7; 22, 1²;
2; 3; 23, 17; 24, 1²; 7; 9⁴; 11; 13;
14; 25, 1; 4; 5; 26, 3⁴; 27, 12; 35, 1;
4; 5; 7; 10²; 13³; 37, 1; 2; 41, 10;
III. 2, 2²; 7; 10³; 11; 12; 4, 2; 3; 10;
6, 10; 8, 4; 10, 3³; 4; 8; 11, 1-3;
13, 1; 3²; 4; 14, 1; 16, 3; 18, 5; 19,
1; 3-5; 20, 4; 22, 1; 2; 25, 2; 26, 3;
30, 7; 31, 11²; 32, 5; 40, 1; 41, 6;
45, 5; 46, 2; 51, 8; 11; 53, 21; 55,
17⁴; 56, 3; 59, 2; 8; 62, 9; IV. 1, 2;
5; 8; 9²; 10; 11; 2, 9; 4, 6; 7; 8,
2²; 3; 4²; 8; 9, 2; 3; 12, 1; 2; 16,
8; 18, 4; 24, 1; 2⁴; 9; 26, 4; 27, 2;
30, 22; 32, 5; 7; 36, 5; 6⁵; 37, 6³;
39, 3; 41, 2²; 50, 7; 8; 51, 4; 53, 6;
7; 56, 3; 57, 1; V. 2, 4; 7; 3, 5; 4,
3; 6; 11; 6, 2; 3; 7, 4; 7; 8, 4; 7;
9, 1; 7²; 11, 2; 6; 12, 6; 13, 3; 5;
15, 3; 16, 2; 18, 2; 23, 4; 24, 3; 25,
1-3; 9; 28, 2; 33, 2; 6; 36, 1; 5;
37, 4; 41, 12; 42, 3; 44, 3; 8; 10;
12; 13; 48, 5; 53, 15; 54, 7; 61, 8;
13; 65, 1²; 77, 4; 81, 3; 82, 3; 83, 5;
86, 1; 87, 4; VI. 1, 6; 9; 2, 4; 5; 3,
1; 5; 6; 4, 2; 4; 5, 5; 6; 6, 2; 6;
7; 9, 3³; 4; 10, 1; 3; 12, 1; 4; 6;
13, 3; 4; 14, 1; 15, 2; 3; 10; 13²;
16, 2; 12; 20; 21; 23; 17, 2²; 14;
18, 2; 6²; 7⁴; 8; 19, 5; 20, 5; 8; 9;
21, 3; 4²; 8; 12; 22, 7; 11; 23, 8;
25, 6; 27, 7; 29, 4; 31, 5; 32, 2-5;
33, 4; 35, 4; 36, 4; 5; 43, 1; 44, 1;
13; 45, 1; 4; 11; 15; 17; 20; 21;
46, 2; 47, 4; 13; 28; 29; 48, 2; 49,
5; 8; 12; 51, 14; 56, 2; 66, 8;
68, 5²; 6; 70, 3; 75, 1; VII. 1, 14-
16; 23²; 4, 2; 4; 8; 5, 2; 7; 6, 5; 9,
2; 10, 5; 12, 2²; 15, 3; 6; 11; 16, 2²;

9; 20, 5; 6²; 10; 21, 5; 22, 2; 32, 6;
10; 33, 12; 38, 3; 40, 3²; 41, 5; 42,
4; 45, 2; 3; 46, 2; 56, 18; 59, 2; 8;
60, 9; 61, 1; 2; 62, 2; 66, 5; 69, 2;
85, 4²; 86, 6; 93, 7; 95, 3²; 97, 4; 7³;
101, 1; 2; 6; 102, 1; 104, 10; 11;
15; VIII. 1, 22; 27²; 2, 35; 3, 4; 10;
18; 4, 12; 15; 11, 3; 13, 1; 2; 19;
15, 3; 16, 8²; 11; 12; 18, 13; 19, 4²;
9³, 10⁴; 14; 30; 20, 16; 21, 2; 10²;
23, 12; 21; 24, 26; 26, 25; 27, 17;
31, 3; 32, 5; 12; 33, 16; 39, 3; 5²;
6; 7²; 9; 40, 2; 41, 2; 3²; 4²; 5; 8²;
9; 10; 42, 2; 43, 9; 15; 24; 27; 32;
44, 14; 46, 4; 9; 12; 13; 21; 48, 9;
51, 4; 6; 9; 52, 5; 56, 5; 60, 12;
61, 9; 15³; 63, 1; 3; 4; 7; 66, 3; 8;
69, 15; 71, 3; 5; 9; 74, 11; 12; 78,
6; 87, 1; 90, 4; 92, 15; 93, 3; 7; 8³;
29; 96, 19²; 20²; 97, 3; 6; 98, 12;
99, 1; 4; 101, 1; 102, 2; 103, 4; 5²;
IX. 7, 7; 9, 3; 4; 11, 3; 18, 7; 20, 2;
3; 6; 36, 2; 3; 5; 37, 1-6; 39, 4;
40, 5; 41, 5; 44, 4-6; 45, 1; 2; 46,
5; 49, 4; 50, 5; 55, 4; 57, 3; 4; 58,
1; 61, 6; 9; 12; 22; 62, 8; 10; 64,
12; 65, 15; 27; 66, 23; 67, 22²; 31;
68, 2; 4; 70, 2; 4-6; 71, 3; 8; 72,
8; 73, 1; 8²; 74, 2; 7; 9; 76, 5; 77,
2²; 79, 3²; 80, 3; 86, 15; 32; 38; 41;
42; 87, 3; 88, 2; 91, 5; 93, 4; 96, 3;
8; 10; 97, 9; 25; 32; 38³; 39; 98,
4; 9; 99, 6; 7; 101, 15; 104, 5; 105,
5; 107, 11; 108, 2; 12; 13; 109, 3;
17; 110, 7; 12; X. 1, 2; 6; 2, 3⁴; 6;
3, 7; 6, 1; 4; 7, 4; 8, 2; 8; 10, 14;
11, 1²; 7²; 14, 14; 16, 10; 17, 3; 5;
20, 6; 25, 10; 26, 3; 5; 27, 1; 24;
28, 2; 29, 7²; 30, 3; 31, 4; 7; 8; 32,
7; 9; 34, 11; 35, 7; 38, 2; 43, 3; 6;
8; 44, 5; 46, 1; 3; 10; 48, 10; 49, 6;
50, 2; 51, 2; 52, 3; 53, 1; 3; 11; 55,

5; 61, 2; 8; 9; 16²; 17; 23; 26; 63, 13; 67, 7; 68, 9⁴; 12⁴; 69, 3⁴; 4²; 12; 70, 9; 77, 7²; 79, 4; 81, 1; 7; 85, 21; 34; 86, 16²; 87, 8; 88, 4; 5; 8-10; 16; 89, 2; 90, 1; 5; 91, 2; 93, 2; 9; 96, 3; 7; 97, 6; 17; 23; 98, 1; 5; 99, 2²; 3-6; 7²; 8; 9; 12; 100, 9; 101, 8; 103, 3³; 107, 6; 108, 4; 109, 5; 110, 3; 111, 1; 3; 112, 5²; 114, 4³; 115, 5; 117, 2-4; 6; 118, 3; 8; 121, 1; 122, 1; 5; 123, 5; 125, 4; 128, 8; 129, 7; 139, 2; 140, 4; 147, 4²; 149, 3; 153, 5; 164, 5; 186, 2; 187, 1; 191, 1.

सका I. 191, 11.

सकृत् I. 105, 18; II. 16, 8; VI. 48, 22²; 66, 1; VIII. 1, 14; X. 33, 3; 95, 16.

सकृत्स्व X. 74, 4.

सक्रेताः VI. 9, 5.

सकृद्भव X. 71, 2.

सकृत्पानि V. 61, 3.

सकृत्प X. 86, 6; 7.

सकृत्प्या X. 86, 16.

सकृत्तन् I. 31, 6.

सकृत्तं III. 38, 7.

सकृत्तवः II. 27, 2.

सकृत्तुः X. 148, 4.

सकृत्तु इति सकृत्तु I. 93, 5.

सकृत्तः V. 41, 4.

सकृत्ति X. 32, 1.

सकृत्तिः II. 31, 4; VIII. 24, 26; IX. 110, 1.

सकृत्ति I. 111, 3; VIII. 70, 8; IX. 71, 4; 78, 3.

सकृत्ती इति VIII. 22, 15.

सकृत् I. 129, 10; V. 30, 6.

सकृत् VIII. 13, 28.

सकृत्तः I. 131, 3.

सखि V. 33, 2.

सखितः VI. 44, 6.

सखितो I. 140, 3.

सखिनिहि VII. 39, 6; 51, 1; 54, 3.

सखि I. 42, 1.

सखा I. 4, 10; 22, 19; 26, 3; 31, 1; 53, 2; 63, 4; 72, 5; 75, 4; 91, 8; 15; 17; 100, 4; 170, 3; 187, 3; II. 1, 9; 20, 3; 24, 1; 28, 10; III. 4, 1; 31, 8; 39, 5; 43, 4; 54, 17; IV. 4, 10; 16, 18; 17, 17; 18; 25, 6; 31, 1; 52, 2; 3; V. 29, 7; VI. 33, 4; 45, 1; 17; 55, 3; 5; VII. 18, 6; 19, 10; 20, 8; 55, 1; 88, 6; VIII. 2, 39; 4, 9; 13, 3; 17, 14; 43, 14; 45, 1; 37; 70, 11; 93, 3; 100, 2; IX. 66, 1; 4; 86, 16; 96, 2; 101, 6; X. 10, 2; 25, 9; 26, 7; 8; 42, 11; 117, 4; 136, 4-6; 152, 1; 168, 3; 186, 2.

सखाद्भव III. 18, 1; VIII. 48, 4; IX. 104, 5; 105, 5.

सखायः I. 5, 1; 22, 8; 30, 7; 53, 11; 165, 11; III. 9, 1; 30, 1; 31, 17; 55, 22; IV. 12, 5; 32, 6; V. 7, 1; 12, 5; 31, 10; 32, 12; 52, 2; VI. 21, 5; 26, 8; 45, 4; VII. 19, 8; 21, 9; 31, 1; 68, 7; VIII. 1, 1; 2, 16; 21, 2; 9; 24, 1; 19; 45, 16; 70, 13; 92, 33; 96, 7; 100, 5; IX. 45, 5; 96, 4; 97, 8; 43; 101, 1; 104, 1; X. 71, 2; 7; 8; 10; 85, 23; 88, 17; 179, 2.

सखायः I. 41, 7; 165, 13; III. 29, 9; V. 45, 6; VI. 16, 22; 23, 9; 48, 11; VII. 97, 2; 8; VIII. 20, 23; IX. 98, 12; 105, 1; X. 30, 14; 53, 8; 101, 1; 2; 103, 6.

सखायं I. 129, 4; 185, 8; IV. 1, 3; 24, 6; V. 31, 12; 85, 7; VI. 45, 7; 19; 55, 2; 75, 3; VII. 18, 6; 34, 15; 86, 4; VIII. 2, 27; 45, 37; 61, 11; 62, 6; X. 7, 3; 8, 7; 10, 1; 27, 6; 42, 2; 71, 6; 87, 21; 89, 3; 117, 3; 6.

सखाया I. 164, 20; III. 35, 4; 43, 1; 4; IV. 41, 3; VI. 40, 1.

सखायो VI. 60, 14.

सखिऽननाय VI. 51, 14; VIII. 12, 6.

संक्षिप्तं III. 1, 15; IV. 25, 2; VIII. 21, 8;
IX. 31, 6; 61, 4; 65, 9; 66, 14; X. 133, 6.

संक्षिप्ते I. 10, 6; VIII. 7, 31.

संक्षिप्तिभिः I. 100, 2; 4; 18; III. 1, 9; 39,
5; 47, 3; 51, 8; IV. 16, 6; 32, 3; VI.
32, 3; X. 67, 3; 7; 73, 5; 6; 112, 3.

संक्षिप्त्यः I. 4, 4; 53, 2; 75, 4; 80, 6; III.
30, 15; 31, 15; 32, 16; 62, 1; IV. 23,
5; 6; V. 24, 4; VI. 44, 7; VII. 27, 2;
4; 95, 4; 97, 7; VIII. 96, 21; IX. 45,
2; 66, 1; 4; 96, 1; X. 6, 2; 34, 2; 5;
42, 11; 81, 5.

संक्षिप्यतः I. 131, 5.

संक्षिप्यतां IV. 17, 18.

संक्षिप्यते I. 128, 1; VIII. 40, 3; X. 91, 1.

संक्षिप्यन् III. 31, 7; V. 49, 1; VI. 32, 3.

संक्षिप्यन् I. 156, 4.

संक्षिप्ता I. 165, 13; III. 4, 1; 31, 8; IV. 35,
7; V. 53, 16.

संक्षिप्ता I. 30, 11; IV. 31, 3; V. 64, 5; VII.
32, 25; X. 112, 10.

संक्षिप्ते I. 30, 10-12; III. 51, 6; IV. 1, 3;
18, 11; 35, 3; VIII. 71, 9; X. 87, 21;
112, 10.

संक्षिप्यं I. 15, 5; 62, 9; 89, 2; 138, 4; 163,
8; II. 18, 8; III. 31, 14; 43, 2; 58, 6;
60, 3; IV. 23, 5²; 6; 25, 1; 7; 33, 2;
V. 50, 1; VI. 18, 5; 45, 26; 48, 18;
VII. 7, 2; 18, 12; 21; 36, 5; 82, 8;
VIII. 10, 3; 13, 21; 19, 30; 44, 20;
48, 2; 68, 8; 11; 72, 2; 96, 7; IX.
56, 2; 86, 9; 97, 5; 11; X. 10, 2; 40,
7; 42, 4; 61, 10; 62, 1.

संक्षिप्यस्य I. 26, 5; V. 55, 9; VIII. 44, 22.

संक्षिप्या I. 53, 7; VI. 21, 7; 56, 2; VIII. 43,
14; 48, 10; X. 50, 2; 71, 10.

संक्षिप्या I. 71, 10; 108, 5; 178, 2; II. 32, 2;
III. 58, 6; IV. 3, 4; 10, 8; 16, 20;
VI. 47, 17; 61, 14; VII. 22, 9; 72, 2;
88, 5; VIII. 86, 1; X. 6, 2; 10, 1; 23,
7; 48, 9.

संक्षिप्यात् X. 124, 2.

संक्षिप्यानि X. 71, 2; 95, 15; 113, 9.

संक्षिप्याय I. 101, 1-7; 119, 5; 138, 2; 167,
4; IV. 17, 16; 22, 2; 31, 11; 33, 11;
41, 2; 3; 7; 55, 3; V. 29, 11; VI. 29,
1; 57, 1; 60, 14; VII. 18, 12; VIII.
21, 14; 89, 2; 98, 3; IX. 66, 18; 86,
20; 107, 20; X. 29, 8; 36, 7; 61, 25;
64, 7; 73, 4.

संक्षिप्युः I. 72, 5; III. 43, 4; IV. 3, 13;
VIII. 1, 16; 45, 36; 69, 7; IX. 86, 16;
96, 22; X. 3, 4; 86, 12.

संक्षिप्ये I. 26, 3; 165, 11; II. 35, 12; III.
18, 1; V. 29, 7; VII. 67, 7; VIII. 48,
4; IX. 104, 5; 105, 5; X. 117, 4.

संक्षिप्ये I. 11, 2; 91, 14; 94, 1-14; 138, 3;
III. 9, 3; 54, 21; IV. 16, 10; 17, 9;
28, 1; V. 16, 3; 44, 14; VI. 27, 1; 2;
44, 11; VII. 54, 2; VIII. 4, 7; 21, 15;
71, 13; IX. 61, 29; 66, 14; 107, 19;
X. 25, 1; 48, 5; 71, 5; 88, 2; 124, 9.

संक्षिप्येभिः III. 1, 19; X. 113, 9.

संक्षिप्येभ्युः I. 10, 5; X. 138, 1.

संक्षिप्यैः VI. 19, 13; X. 132, 2.

संक्षिप्यः I. 101, 9; III. 32, 3; 47, 2; 4;
52, 7; X. 157, 3.

संक्षिप्यस्य X. 89, 4.

संक्षिप्यत् I. 57, 4.

संक्षिप्याः VI. 75, 5.

संक्षिप्यमाने इति संक्षिप्यमाने I. 185, 5.

संक्षिप्यत् IV. 5, 9.

संक्षिप्यत् X. 75, 5.

संक्षिप्यतां I. 183, 2.

संक्षिप्यते I. 91, 14; 125, 1; 140, 9; 145, 2;
180, 5; II. 18, 2; IV. 7, 11; 12, 2;
V. 34, 5; 44, 3; VI. 28, 3; VIII. 4,
6; 9; 60, 18; IX. 74, 1; 7; 86, 8;
93, 3.

संक्षिप्याय I. 156, 5.

संक्षिप्यं VIII. 101, 5.

सच्योः V. 50, 2.

सच्यो I. 167, 5.

सचनः I. 116, 18.

सचनःस्तमा VIII. 26, 8.

सचनस्य VI. 39, 1.

सचनस्यमाना X. 4, 3.

सच्यनाः I. 127, 11.

सच्यनाश्चेतं VIII. 22, 2.

सच्ये I. 73, 4; X. 111, 7.

सच्ये I. 156, 4; 164, 50; II. 5, 5; III. 1, 14; V. 17, 5; 43, 15; VII. 5, 4; 74, 5; X. 90, 16; 172, 1.

सच्ये I. 22, 11; 98, 3; IV. 5, 14; 41, 10; VII. 104, 14; X. 89, 15.

सच्ये I. 59, 6; 134, 2; III. 13, 2; VII. 91, 6; X. 5, 4; 64, 7.

सच्ये I. 60, 2; 71, 7; 100, 13; 123, 8; 190, 2; III. 40, 7; IV. 42, 1; 44, 2; VII. 5, 5; 33, 7; 61, 5; 72, 1; 90, 5; IX. 82, 5; 89, 5; 95, 4; X. 124, 8.

सच्यमानः IX. 74, 5; 96, 19; X. 3, 3.

सच्यमानाः V. 42, 8.

सच्यमानाय X. 117, 4.

सच्यमानौ V. 36, 6.

सच्ये IV. 11, 6; X. 8, 6.

सच्ये II. 1, 3; V. 28, 2.

सच्यस्यमानः X. 8, 7.

सच्यस्य I. 1, 9; 129, 9²; VI. 24, 10.

सच्यस्य III. 53, 17; V. 31, 2.

सच्य I. 5, 2; 7, 2; 9, 3; 10, 4; 40, 1; 51, 11; 63, 3; 71, 4; 81, 8; 83, 5; 93, 11; 122, 8; 130, 1; 135, 3; 139, 7²; 140, 7; 161, 5; 167, 7; 174, 6; II. 17, 7; III. 12, 2; 53, 10; 54, 2; 60, 4; IV. 1, 3; 3, 9; 5, 10; 31, 5; 32, 3; 4; 37, 3; 50, 11; V. 16, 5; 19, 4; 44, 12; 48, 4; 56, 8; 9; 65, 3; 74, 2; VI. 24, 1; 26, 4; 6; 45, 22; 57,

4; 59, 3; VII. 1, 21; 22; 22, 4; 32, 2; 59, 3; 81, 2; 93, 8; VIII. 1, 1; 4, 2²; 3; 21, 15; 25, 24; 32, 20; 33, 4; 7; 46, 7; 51, 1; 52, 1; 61, 11; 66, 6; 68, 17; 78, 2; 92, 29; 93, 20; 97, 8; IX. 10, 8; 70, 4; X. 23, 4; 50, 7; 62, 6; 93, 5; 95, 8; 105, 4; 9; 131, 4; 134, 4.

सच्यानः VI. 20, 2.

सच्यान्धुवः VIII. 31, 10.

सच्यान्धुवै I. 111, 1; 131, 3².

सच्यान्धुवा I. 34, 11; 157, 4; II. 31, 1; VIII. 35, 1-3; X. 76, 1.

सच्यान्धुवै X. 117, 4.

सच्यान्धुः X. 70, 9.

सच्यवहे इति VII. 88, 5.

सच्यवहे VI. 55, 1.

सच्यवितः X. 64, 7.

सच्यविविदै X. 71, 6.

सच्ये V. 52, 15; VIII. 102, 22.

सच्येतसः VIII. 58, 1; X. 1, 3; 4, 5; 64, 7.

सच्येतसं X. 44, 4.

सच्येतसा X. 113, 1.

सच्येताः I. 61, 10; IV. 16, 7.

सच्येतां I. 185, 9.

सच्ये इति II. 41, 6.

सच्ये इति I. 136, 3; III. 39, 3.

सच्ये इति VIII. 5, 2.

सच्ये इति I. 116, 17; 152, 1; 180, 1; 183, 2; II. 39, 2; X. 106, 10.

सच्येनहि V. 50, 2; X. 7, 1.

सच्येनहि I. 136, 6²; II. 8, 6; VIII. 25, 11; X. 57, 5; 6; 64, 11.

सच्येय VIII. 19, 28; 48, 10.

सच्येनहि VIII. 69, 7; 16.

सच्यन्या IV. 50, 9.

सच्यज्ञाताः X. 103, 6.

सच्यज्ञातान् I. 109, 1.

सञ्ज्ञास्य II. 1, 5; III. 54, 16; VIII. 27, 10; 73, 12.

सञ्ज्ञास्यस्य X. 64, 13.

सञ्ज्ञास्यानां VIII. 83, 7.

सञ्ज्ञास्ये VIII. 18, 19.

सञ्ज्ञास्येन VIII. 20, 21.

सञ्ज्ञानि I. 191, 10.

सञ्ज्ञित्वरीः X. 97, 3.

सञ्ज्ञित्वानं I. 8, 1.

सञ्ज्ञित्वाना III. 12, 4.

सञ्ज्ञूः I. 23, 7; 44, 2; 14; V. 51, 8²; 9²; 10²; VI. 47, 29; VII. 34, 8; VIII. 97, 10; X. 75, 6; 105, 9.

सञ्ज्ञोषः VI. 2, 3.

सञ्ज्ञोषसः I. 43, 3; 131, 1; 136, 4; 173, 7; II. 11, 14; III. 8, 8; 20, 1; 22, 4; IV. 34, 6; 8⁴; V. 21, 3; 23, 3; 57, 1; VIII. 23, 18; 25, 14; 27, 5; 17; 54, 3; IX. 5, 11; 18, 3; 81, 4; 102, 5; X. 65, 1; 126, 1; 175, 3.

सञ्ज्ञोषसः II. 31, 2; V. 54, 6; X. 35, 11.

सञ्ज्ञोषसं X. 153, 4.

सञ्ज्ञोषसा III. 58, 7; IV. 46, 6; VII. 72, 2; VIII. 9, 12; 26, 11; 101, 7.

सञ्ज्ञोषसौ VIII. 35, 1.

सञ्ज्ञोषाः I. 65, 1; 72, 6; 90, 1; 118, 11; 153, 1; 186, 2; 3; 6; II. 31, 4; III. 4, 8; 32, 2; 35, 9; 43, 3; 47, 2; IV. 5, 1; 34, 7⁴; 39, 3; 56, 4; V. 4, 4; 31, 5; 41, 2; 4; 8; 43, 6; VI. 3, 1; 13, 3; 17, 11; 40, 5; 49, 7; 50, 12; 13; 51, 5; 67, 5; 68, 1; VII. 3, 1; 5, 9; 10, 4; 24, 4; 34, 23; 38, 4; 48, 4; 60, 4; VIII. 48, 15; 63, 12; X. 18, 6; 20, 10; 61, 27; 83, 2; 110, 3.

सञ्ज्ञोषीं III. 62, 2.

सञ्ज्ञोषी इति सञ्ज्ञोषी I. 146, 3; III. 33, 3.

सञ्ज्ञोषरूपः I. 69, 5.

सत् I. 164, 46; II. 41, 10; IV. 5, 10; V.

44, 3; VI. 18, 4; 24, 5; 27, 2⁵; VII. 104, 12; VIII. 73, 1; IX. 61, 10; X. 5, 7; 72, 2; 129, 1.

सत् I. 36, 3; 96, 7; IV. 6, 6; VII. 32, 24; 87, 6; 104, 21; VIII. 23, 26; 101, 11; IX. 19, 7; 21, 7; 31, 6; 86, 5; 6; X. 27, 4; 53, 10; 129, 4.

सत्सङ्गहातः VIII. 30, 1.

सत्सङ्गीताः VI. 75, 9.

सत्संसतः III. 31, 8.

सत्सञ्चयः V. 58, 4.

सत्ता VIII. 43, 14.

सत्ता I. 173, 7; II. 1, 3; 16, 1; VI. 67, 1.

सत्ता II. 17, 7; IV. 3, 9; VI. 47, 20; VIII. 5, 1.

सत्ताः I. 164, 16; III. 31, 5; V. 29, 5; VIII. 6, 8; 14, 8; IX. 87, 8; X. 169, 4.

सत्तीनसङ्केतः I. 191, 1.

सत्तीनसम्युः X. 112, 8.

सत्तीनसंत्वा I. 100, 1.

सत्ते I. 124, 12; V. 7, 4; VI. 47, 20; X. 115, 6.

सत्तः I. 105, 13; 14; II. 36, 6; III. 41, 2; VII. 42, 2; 56, 18.

सत्ता III. 17, 5; IX. 86, 6; 96, 23.

सत्संपत्तिः I. 54, 7; 91, 5; 100, 6; 130, 1²; 174, 1; II. 1, 4; III. 34, 7; V. 27, 1; 44, 13; VI. 13, 3; 16, 19; 56, 2; VIII. 19, 36; X. 8, 9; 43, 9.

सत्संपत्ति I. 11, 1; II. 33, 12; V. 25, 6; 32, 11; 82, 7; VI. 14, 4; 26, 2; 46, 1; VIII. 2, 38; 21, 10; 53, 6; 69, 4; 74, 10; X. 60, 2.

सत्संपत्ती इति सत्संपत्ती V. 65, 2; VI. 60, 6; X. 65, 2.

सत्संपत्तीन् VI. 51, 4.

सत्संपत्ते VI. 46, 3; VIII. 68, 1.

सत्संपत्ते I. 53, 6; 165, 3; III. 40, 4; VI. 51, 13; VIII. 12, 8; 18; 13, 12; 36, 1; 61, 17; 93, 5; X. 50, 2.

सत्य I. 29, 1; VI. 45, 10; VIII. 92, 18; 98, 5.

सत्यऽवृत्तिः X. 37, 2.

सत्यः I. 1, 5; 63, 3; 73, 2; 87, 4; 145, 5; 152, 2; 167, 7; 174, 1; II. 12, 15; 22, 1-3; 23, 11; 24, 14; III. 14, 1; IV. 16, 1; 21, 10; 31, 2; 40, 2; V. 23, 2; 25, 2; VI. 22, 1; 67, 8; VIII. 2, 36; 3, 4; 16, 8; 90, 2; 4; IX. 7, 3; 92, 6; X. 29, 4.

सत्यऽकर्मन् IX. 113, 4.

सत्यऽगिर्विहसं I. 127, 8.

सत्यऽतर I. 76, 5.

सत्यऽतरः III. 4, 10.

सत्यऽतोता X. 111, 4.

सत्यऽताते IV. 4, 14.

सत्यऽधर्मो X. 34, 8; 121, 9.

सत्यऽधर्माणः V. 51, 2.

सत्यऽधर्माणां I. 12, 7.

सत्यऽधर्माणा V. 63, 1.

सत्यऽध्वृतं X. 27, 1.

सत्यं I. 1, 6; 38, 7; 52, 13; 98, 3; 105, 12; 159, 3; 185, 11; II. 22, 1-3; 24, 12; III. 14, 6; 30, 6; 32, 9; 39, 5; 54, 3; IV. 1, 10; 18; 17, 5; 10; 28, 5; 33, 6; 54, 4; V. 73, 9; 85, 8; VI. 30, 4; VII. 56, 12; 60, 1; 104, 12; VIII. 33, 10; 40, 11; 45, 27; 46, 2; 59, 3; 5; 62, 12; 74, 15; 93, 5; 100, 3²; IX. 64, 2; 92, 5; 113, 4; X. 27, 10; 47, 4; 55, 6; 87, 12; 109, 6; 117, 6; 170, 2; 190, 1.

सत्यऽमंडा VIII. 2, 37.

सत्यऽमैत्राः I. 20, 4; VII. 76, 4.

सत्यऽमैत्र्या I. 73, 2; IX. 97, 48.

सत्यऽवृत्त्यस्य IX. 113, 5.

सत्यऽयनं IV. 3, 1; VI. 16, 46.

सत्ययां X. 63, 11.

सत्यऽयोनिः IV. 19, 2.

सत्यऽराधः VII. 41, 3.

सत्यऽराधः I. 101, 8.

सत्यऽराधसे VII. 31, 2.

सत्यऽराधाः IV. 24, 2; 29, 1; V. 40, 7; X. 29, 7; 49, 11.

सत्यऽवाचः III. 54, 4.

सत्यऽवाचं III. 26, 9; VII. 2, 3.

सत्यऽवाचां X. 12, 1.

सत्यऽश्वसः I. 86, 8; 9.

सत्यऽश्वसं V. 52, 8.

सत्यऽशुष्म X. 112, 10.

सत्यऽशुष्मः III. 30, 21; IV. 11, 4; IX. 97, 46.

सत्यऽशुष्मं X. 44, 3.

सत्यऽशुष्माय I. 51, 15; 57, 1; 59, 4; 103, 6.

सत्यऽश्वसि V. 79, 1.

सत्यऽश्रुतः V. 57, 8; VI. 49, 6.

सत्यऽसत्त्वं VI. 31, 5.

सत्यऽसत्त्वं V. 82, 7.

सत्यऽसत्त्वस्य X. 36, 13.

सत्यस्य II. 15, 1; VII. 35, 2; VIII. 57, 2; 69, 4; IX. 73, 1.

सत्या I. 70, 4; II. 15, 1; IV. 1, 7; 17, 20; 22, 6; V. 45, 7; VI. 65, 5; VII. 75, 7; 83, 4; 7; IX. 94, 4; X. 22, 13; 56, 3; 128, 4.

सत्याः I. 79, 1; 179, 6; 180, 7; V. 67, 4; VI. 50, 2; VII. 17, 5; VIII. 44, 23; 57, 2; X. 116, 8.

सत्यानि VI. 67, 10; IX. 78, 5.

सत्यानृते इति VII. 49, 3.

सत्याभिः I. 129, 7.

सत्यां I. 108, 6; IX. 70, 1; X. 67, 11; 104, 3.

सत्यासः X. 15, 10.

सत्ये IX. 109, 6.

सत्ये इति III. 6, 10.

सत्येन I. 21, 6; VII. 90, 5; IX. 113, 2; X. 67, 8; 85, 1.

सत्येभिः VII. 75, 7; X. 67, 7.

सत्यैः I. 67, 3; X. 15, 9; III. 1.

सत्ता I. 57, 6; 71, 9; 72, 1; II. 20, 7; 8;
III. 51, 6; IV. 17, 6³; 21, 7; 22, 9;
30, 2²; V. 60, 4; 65, 5; VI. 20, 2; 25,
8; 34, 4; 36, 1³; 2; 46, 2; 7; VII.
25, 5; 31, 12; 32, 16; 93, 5; VIII. 2,
30; 15, 10; 11; 46, 11; 97, 13; 101,
12; X. 96, 13; 113, 5; 116, 4.

सत्ताः I. 178, 4.

सत्ताषः X. 77, 4.

सत्ताषां VII. 100, 1; VIII. 2, 37; IX. 77, 4.

सत्ताषीं VII. 56, 18.

सत्ताष्यां VIII. 61, 1.

सत्ताऽजित् VIII. 98, 4; IX. 27, 4.

सत्ताऽजितः VIII. 3, 15.

सत्ताऽजिते II. 21, 1.

सत्ताऽदाषन् I. 7, 6.

सत्तापाद् VII. 20, 3.

सत्ताऽसहः II. 21, 3.

सत्ताऽसहं I. 79, 8; III. 34, 8; 51, 3; VIII.
92, 7.

सत्ताऽसहे II. 21, 2.

सत्ताऽहनं IV. 17, 8.

सत्ताऽहं V. 35, 4.

सत्ताऽहा VI. 46, 3.

सत्ते VII. 33, 13.

सत्त्वं X. 115, 4.

सत्त्वंनां VIII. 96, 4; X. 103, 10.

सत्त्वे VI. 45, 22; VIII. 45, 21.

सत्त्वेः V. 37, 4.

सत्त्वंभिः I. 133, 6²; 140, 9; II. 25, 4; 30,
10; III. 39, 5; 49, 2; V. 34, 8; VIII.
45, 3; IX. 3, 4; 76, 1; X. 155, 1.

सत्त्वा I. 173, 5; IV. 13, 2; 40, 2; V. 33,
5; VI. 18, 2; 22, 1; 29, 6; 37, 5;
VII. 20, 5; VIII. 16, 8; IX. 87, 7.

सत्त्वानः I. 64, 2.

सत्त्वानं VIII. 40, 10; 11.

सत्सत् X. 53, 1.

सत्सि VIII. 11, 10.

सत्सि I. 12, 4; 76, 4; II. 6, 8; III. 14,
2; VI. 16, 10; VIII. 23, 26; X. 3, 7;
44, 5.

सद् II. 36, 4; VII. 11, 1; VIII. 97, 8; X.
70, 3.

सदः I. 85, 2; 6; 7; 128, 3; V. 61, 2; VI.
16, 17; VIII. 29, 9; 41, 9; IX. 70, 2;
92, 3; 107, 10; X. 96, 2; 130, 2.

सद्ः III. 24, 3; VIII. 17, 1; 75, 1; IX. 2,
2; 55, 2; 106, 7; X. 43, 2.

सदःऽसदः X. 15, 11; 76, 1.

सदःऽसु VII. 85, 3.

सद्त् I. 128, 1; III. 13, 1; VIII. 13, 24;
X. 99, 3.

सदत्त VII. 59, 6.

सद्त्त VII. 57, 2; X. 15, 11.

सद्त्तन् II. 36, 3.

सदत्तं VII. 91, 4.

सद्त्तं IV. 16, 10; V. 72, 1; 2.

सद्त्तां V. 72, 3; VII. 42, 5; X. 70, 6.

सद्त्तु VII. 97, 4.

सदत्तः V. 67, 2.

सद्त् IV. 3, 11; VIII. 63, 2.

सदत्तं I. 96, 7; 104, 5; 117, 10; 136, 2;
II. 23, 1; 40, 4; III. 31, 9; 12; 54,
6; 21; VI. 7, 2; IX. 71, 6; X. 135, 7.

सद्त्तऽसदं IX. 98, 10.

सद्त्तऽस्पृशः IX. 72, 8.

सदत्ता X. 18, 13.

सदत्तात् I. 164, 47; IV. 21, 3; VII. 36, 1.

सदत्तानि I. 55, 6; 113, 2; 181, 5; IX. 91, 1.

सदत्ताय V. 47, 7; X. 93, 5.

सदत्ती I. 186, 11.

सदत्ने I. 31, 17; 53, 1; 84, 4; 95, 8; 122,
6; 144, 2; 148, 3; 169, 6; 189, 4; III.
30, 9; 34, 7; 51, 3; IV. 10, 8; 42, 4;
V. 43, 12; 47, 1; VI. 11, 5; 40, 5;
VII. 24, 1; 36, 3; VIII. 13, 2; 19, 15;

27, 5; 59, 4; 97, 5; IX. 12, 1; 3; 72, 6; 77, 4; 92, 2; X. 11, 9; 12, 7; 38, 2; 43, 7; 68, 7; 75, 1; 100, 10; 143, 4.

सदने इति VII. 53, 2.

सदनेषु I. 56, 6; II. 34, 13; IV. 21, 5; V. 30, 11; VIII. 9, 10; IX. 86, 11.

सदतः IV. 21, 6; X. 61, 13.

सदता VII. 70, 3.

सदनु I. 186, 8; III. 4, 8; VII. 43, 3; VIII. 27, 6; X. 110, 8; 142, 6.

सद्व्यं I. 91, 20.

सदं I. 27, 3; 36, 20; 89, 1; 106, 5; 114, 8; 116, 6; 122, 10; 129, 11; 185, 8; II. 14, 1; 34, 4; III. 2, 15; IV. 1, 1; 2, 5; 3, 12; 13; 7, 7; 12, 5; V. 77, 4; 85, 7; VI. 1, 5; 12; 50, 9; 67, 8; VII. 2, 3; 11, 2; 41, 7; X. 4, 7; 7, 3; 93, 1; 94, 10.

सदसः I. 18, 6; 182, 8; II. 17, 7; III. 36, 6; IV. 17, 4; 51, 8; V. 87, 4; VI. 17, 5; X. 94, 12; 111, 2.

सदसि I. 47, 10; 181, 8; II. 41, 5; III. 1, 14; 7, 2; 55, 12; V. 41, 1; IX. 40, 2.

सदस्पती इति I. 21, 5.

सदा I. 12, 2; 22, 20; 24, 3; 26, 2; 117, 23; 125, 5; 129, 9; 140, 9; III. 3, 8; 11, 5; 54, 21; IV. 1, 8; V. 41, 9; 73, 5; VI. 45, 33; VII. 1, 20; 25; 4, 4; 22, 5; 34, 25; 37, 8²; 56, 25; 83, 9; VIII. 1, 20; 4, 9; 19, 28; 20, 22; 23, 28; 25, 21; 44, 20; 29; 46, 5; 50, 6; 53, 8; 83, 2; 103, 5; IX. 110, 4; X. 1, 7; 11, 5; 64, 11; 93, 11.

सदांसि III. 38, 6; 54, 5; IX. 91, 4.

सद्दानः VII. 33, 12.

सदान्ते X. 155, 1.

सदास्पृणः V. 44, 12.

सदान् VII. 1, 11; 4, 6; VIII. 21, 15.

सदास्पृथ V. 36, 3.

सदास्पृथः IV. 31, 1; VIII. 24, 16; IX. 44, 5.

सदास्पृथं VIII. 13, 18; 68, 5; 70, 3.

सदास्पृथा VIII. 18, 6.

सदास्सहं I. 8, 1.

सदास्साः IV. 16, 21.

सदास्सातनं IV. 37, 5.

सदास्सां VII. 39, 6.

सदिवः II. 19, 6.

सद्वृक् I. 94, 7; VIII. 11, 8.

सद्वृशः I. 123, 8²; III. 35, 3; 52, 8; IV. 51, 6; VI. 47, 21.

सदेन VI. 1, 6; 75, 8; X. 169, 4.

सद्यं I. 38, 10; 73, 1; 173, 3; III. 55, 14; IV. 1, 8; 9, 3; V. 87, 7; VI. 11, 5; 67, 7; VII. 18, 22; IX. 7, 3; 83, 5; 97, 1; X. 20, 5; 67, 10; 96, 10.

सद्यश्च I. 67, 5; II. 15, 3; IX. 92, 6.

सद्यन् I. 151, 5; VII. 18, 11; 42, 2; X. 105, 9.

सद्यनः VI. 47, 21.

सद्यनी इति I. 185, 6.

सद्यनोः III. 55, 2.

सद्यश्चर्हिषः I. 52, 4.

सद्यश्चलसं I. 18, 9.

सद्यश्चु I. 139, 2; V. 23, 3.

सद्यानं I. 173, 1; VI. 51, 12.

सद्यानि I. 139, 10; VI. 30, 2; X. 1, 1.

सद्यः I. 5, 6; 8, 9; 27, 6; 61, 7; 14; 71, 9; 96, 1; 104, 2; 115, 3; 116, 15; 122, 7; 14; 123, 8; 126, 2; 128, 3; 129, 1; 145, 4; II. 11, 12; 19, 4; III. 5, 8; 29, 3; 31, 7; 32, 9; 10; 48, 1; 55, 5; 57, 1; 58, 8; IV. 7, 9; 10; 15, 8; 16, 12; 28, 2; 30, 18; 31, 8; 33, 1; 45, 7; 51, 5; 7; V. 1, 9; 47, 4; 54, 10; VI. 12, 5; 19, 2; 45, 32; 48, 21; 62, 1; 68, 7; VII. 4, 2; 5, 7; 7, 4; 18, 13; 19, 5; 9; 32, 5; 75, 4; 93, 1; 101, 1; VIII. 3, 10; 12, 4; 46, 25; 77, 8; 96, 21; IX. 18, 6; 61, 2; X. 6, 7;

27, 19; 31, 10; 39, 8; 45, 4; 62, 8;
93, 15^३; 110, 11; 115, 1; 120, 1; 173, 8.
सद्यःसर्ग्य I. 60, 1.
सद्यःसर्गतयः X. 78, 2.
सद्यःसर्गतयः V. 54, 15.
सद्यःसर्ग्यः VIII. 81, 9.
सद्यःसर्ग्य III. 31, 13.
सद्यःसर्ग्य IV. 1, 9.
सद्यःसर्ग्यः IV. 4, 14; VI. 51, 3.
सद्यःसर्ग्य X. 93, 5.
सद्यःसर्ग्य VII. 18, 7.
सद्यःसर्ग्य IV. 21, 1.
सद्यःसर्ग्यः I. 121, 15; III. 43, 6; V. 20, 4^२;
VI. 37, 1; 69, 4; VII. 43, 5; 76, 4;
X. 44, 3.
सद्यःसर्ग्य I. 187, 11^२; IV. 23, 2; VII. 32,
1; VIII. 2, 28; X. 14, 10; 88, 17.
सद्यःसर्ग्य I. 30, 13; III. 35, 4; 43, 3; VII.
22, 3; VIII. 2, 3; IX. 62, 6; X. 35,
10; 96, 12.
सद्यःसर्ग्य I. 51, 8.
सद्यःसर्ग्यः VIII. 3, 1; 54, 5; 97, 7; IX. 23, 6.
सद्यःसर्ग्य VIII. 13, 27.
सद्यःसर्ग्य IV. 3, 4.
सद्यःसर्ग्यः X. 104, 4.
सद्यःसर्ग्य VI. 26, 7.
सद्यःसर्ग्य V. 18, 5.
सद्यःसर्ग्य I. 17, 9; IV. 44, 6; VIII. 1, 16.
सद्यःसर्ग्य इति सद्यःसर्ग्य VIII. 38, 4.
सद्यःसर्ग्य VIII. 26, 1.
सद्यःसर्ग्य I. 154, 1; 3; 163, 13; III. 62, 15;
VII. 39, 4; 97, 6; IX. 1, 2; 16, 4;
17, 8; 21, 3; 65, 6; 107, 5; X. 32, 4;
61, 19.
सद्यःसर्ग्य III. 20, 2; 56, 5; IX. 103, 2.
सद्यःसर्ग्य I. 115, 4; V. 31, 9; VII. 60, 3;
VIII. 11, 7.
सद्यःसर्ग्य III. 12, 8; 25, 5.

सद्यःसर्ग्य I. 101, 8; 149, 4; II. 4, 2; 9, 3;
III. 6, 4; 7, 4; 23, 1; 51, 9; V. 29,
6; 45, 8; 52, 7; 64, 5; 87, 3; VI.
52, 15; VIII. 45, 20; 79, 9; X. 11,
9; 16, 10; 40, 2; 64, 8; 67, 9.
सद्यःसर्ग्य इति सद्यःसर्ग्य X. 17, 6.
सद्यःसर्ग्य IX. 48, 1.
सद्यःसर्ग्य VIII. 43, 9.
सद्यःसर्ग्य II. 13, 2.
सद्यःसर्ग्य I. 164, 31; III. 31, 16; VI. 36, 3;
X. 43, 1; 111, 10.
सद्यःसर्ग्य X. 112, 3.
सद्यःसर्ग्य I. 108, 3; III. 55, 15; X. 106, 1.
सद्यःसर्ग्य I. 105, 10; 134, 2.
सद्यःसर्ग्य I. 33, 11; IV. 24, 6.
सद्यःसर्ग्य V. 44, 10.
सद्यःसर्ग्य I. 51, 7; 108, 3; 132, 2; II. 17, 3;
III. 31, 6; IV. 47, 2; VIII. 32, 23;
IX. 29, 4.
सद्यःसर्ग्य IV. 4, 12; V. 60, 3.
सद्यःसर्ग्य I. 108, 3.
सद्यःसर्ग्य I. 69, 2; 71, 4; 10; 76, 5; 94, 7;
100, 4; 129, 11; 165, 3; 170, 3; III.
9, 2; 22, 1; 30, 5; 32, 12; IV. 15, 1;
27, 1; VI. 1, 2; 2, 6; 32, 3; VII. 18,
2; 28, 2; 32, 1; 68, 5; 88, 6; VIII.
16, 8; 17, 15; 33, 9; 43, 9; 14; IX.
19, 3; 66, 16; 96, 17; X. 4, 4; 22, 15;
42, 6; 83, 5; 117, 2; 123, 5.
सद्यःसर्ग्य V. 19, 5.
सद्यःसर्ग्य IX. 4, 1; 2^२; 3; 9, 9^३.
सद्यःसर्ग्य X. 26, 8.
सद्यःसर्ग्य I. 33, 4.
सद्यःसर्ग्य III. 20, 14; X. 69, 12.
सद्यःसर्ग्य I. 62, 7.
सद्यःसर्ग्य III. 39, 2.
सद्यःसर्ग्य X. 111, 3.
सद्यःसर्ग्य I. 100, 18^३; 126, 3; V. 61, 5.

स॒नत् I. 100, 6.
 स॒नता॑ II. 3, 6; III. 3, 1.
 स॒नत्स॒रयिः IX. 52, 1.
 स॒नत्स॒वाजः IX. 62, 23.
 स॒नत्स॒वाजं X. 47, 4.
 स॒नैतः VII. 52, 1.
 स॒नं VIII. 68, 17.
 स॒नयः I. 100, 13; III. 20, 4; 30, 21; IV. 51, 4.
 स॒नयं X. 39, 4.
 स॒नयासु X. 4, 5.
 स॒नये I. 30, 16; 31, 8; 116, 12; 21; 124, 7; II. 31, 3; IV. 20, 3; VI. 26, 8; VII. 79, 5; IX. 92, 1; 96, 20; X. 30, 11.
 स॒नरस्य I. 96, 8.
 स॒नव॑ष X. 97, 5.
 स॒न॒ऽवि॒स्रः VII. 42, 2.
 स॒न॒ऽवि॒स्रं X. 112, 6.
 स॒न॒ऽश्रु॒त III. 52, 4.
 स॒न॒ऽश्रु॒तः X. 23, 3.
 स॒न॒ऽश्रु॒तं III. 11, 4; VIII. 92, 2.
 स॒ना I. 139, 8; 174, 8; II. 24, 5; III. 54, 9; IV. 33, 3; V. 75, 2; VIII. 45, 25.
 स॒नाः III. 1, 6.
 स॒ना॒ऽजु॒रा IV. 36, 3.
 स॒ना॒ऽजु॒वः I. 141, 5.
 स॒नात् I. 51, 6; 55, 2; 62, 8; 10; 12; 102, 8; 164, 13; II. 16, 1; 27, 1; IV. 20, 6; 56, 6; VII. 32, 24; 56, 5; VIII. 2, 31; 11, 10; 21, 13; 25, 2; X. 55, 6; 78, 8; 87, 19; 111, 10.
 स॒नानि I. 95, 10; III. 1, 20.
 स॒नाना॑भयः IX. 89, 4; X. 78, 4.
 स॒नाना॑भिः I. 164, 13; X. 133, 5.
 स॒नाना॑माना X. 73, 6.
 स॒ना॒ऽय॒ते I. 62, 13.
 स॒ना॒ऽयु॒वः I. 62, 11.
 स॒निः VIII. 12, 12.

स॒नित॑रिति VIII. 46, 20.
 स॒नित॑ता I. 27, 9; 36, 13; 100, 9; 10; 129, 2; 175, 3; II. 23, 13; IV. 17, 8; 37, 6; V. 50, 4; VI. 33, 2; VII. 37, 5; 56, 23; VIII. 2, 36; 19, 9; 10²; 61, 12; IX. 90, 3; X. 61, 9²; 99, 9.
 स॒नित॑ता I. 30, 16.
 स॒नित॑तारः IV. 41, 11.
 स॒नित॑तारं V. 42, 7.
 स॒नितुः I. 163, 5; III. 31, 2; V. 12, 3.
 स॒नितौ I. 8, 6.
 स॒नित्वं IX. 97, 29.
 स॒नित्वः VIII. 81, 8.
 स॒नित्व॑ऽभिः X. 36, 9.
 स॒नित्व॑ऽभ्यः VIII. 16, 3; 24, 28; 62, 11; X. 35, 4; 40, 8.
 स॒निं I. 18, 6; 27, 4; II. 34, 7; III. 1, 23; V. 27, 4; VI. 61, 6; 70, 6; IX. 32, 6.
 स॒नि॒षत् X. 75, 9.
 स॒नि॒षत॑ IX. 79, 1.
 स॒नि॒षत॑ V. 12, 4; X. 142, 2.
 स॒नि॒षाम॑हे III. 11, 9.
 स॒नि॒षया॑ VIII. 92, 15.
 स॒नि॒ष्णात् I. 131, 5².
 स॒नि॒ष्पति॑ V. 31, 11.
 स॒नि॒ष्पन् III. 2, 3; VII. 100, 1; IX. 90, 1; X. 99, 3.
 स॒नि॒ष्पतः॑ III. 2, 4; 13, 2.
 स॒नि॒ष्पती॑नां X. 97, 8.
 स॒नि॒ष्पवः॑ I. 56, 2; 131, 2; IV. 55, 6; VII. 94, 6.
 स॒नि॒ष्पसि॑ IV. 20, 3.
 स॒नि॒ष्पुः VIII. 6, 44.
 स॒नि॒ष्पु॑ऽभिः VIII. 27, 8.
 स॒नि॒स्य॑त् IX. 110, 4.
 स॒नि॒स्य॑त् VIII. 69, 9.
 स॒नी॒नां VIII. 5, 37.
 स॒ऽनी॒काः I. 34, 9; 62, 10; 69, 3; 71, 1;

165, 1; VII. 56, 1; X. 31, 6; 101, 1; 123, 3.

सङ्गीतः IX. 72, 2.

सङ्गीत इति सङ्गीतः I. 62, 7.

सङ्गीतः I. 100, 5; X. 99, 2.

सङ्गीतः I. 92, 11; II. 29, 2; V. 45, 5; VI. 47, 13; 51, 2; VIII. 97, 3; IX. 98, 11; X. 77, 6; 100, 9; 102, 3.

सङ्गीतः IV. 38, 4.

सङ्गीतरिति V. 2, 4; 87, 8.

सङ्गीतः II. 30, 9; VI. 5, 4.

सङ्गीतेन VI. 62, 10.

सङ्गीतः I. 123, 2.

सङ्गीतः X. 7, 4.

सङ्गीतः X. 119, 1.

सङ्गीतः X. 106, 11.

सङ्गीतः I. 100, 19; 101, 11; 102, 11; VII. 25, 5; X. 148, 1.

सङ्गीतः VIII. 81, 8.

सङ्गीतः I. 5, 9.

सङ्गीतः II. 29, 3.

सङ्गीतः II. 11, 19; VII. 52, 1.

सङ्गीतः I. 17, 6; 73, 5; V. 62, 7; VI. 20, 10; VIII. 61, 4; IX. 98, 12; X. 36, 9.

सङ्गीतः I. 122, 8; 124, 13; 189, 8; VI. 17, 15.

सङ्गीतः I. 62, 9; 169, 3; IV. 10, 7; VII. 38, 7; 56, 9; IX. 104, 6; 105, 6.

सङ्गीतः I. 164, 14.

सङ्गीतः X. 97, 4.

सङ्गीतः VIII. 19, 29.

सङ्गीत इति X. 106, 8.

सङ्गीतः III. 25, 2; IV. 17, 9; X. 80, 4.

सङ्गीतः III. 25, 2; VI. 60, 1.

सङ्गीतः VI. 54, 5.

सङ्गीतः I. 110, 4; 138, 3; III. 32, 16; IV. 5, 5; 16, 19; V. 12, 5; VI. 66, 4; X. 34, 9; 67, 10.

सङ्गीतः I. 72, 2; 84, 17; 110, 3; 129, 1; 7; 141, 3; 148, 5; II. 13, 12; III. 5, 10;

IV. 1, 15; 7, 6; V. 8, 3; 40, 7; VI. 17, 5; VIII. 11, 4; 45, 17; 71, 13; 80, 4; 86, 4; 92, 8; IX. 9, 5; X. 27, 4; 55, 5; 93, 11; 114, 5; 124, 2; 6; 121, 4.

सङ्गीतः इति सङ्गीतः X. 31, 7.

सङ्गीतः I. 21, 4; IV. 36, 3; IX. 68, 5.

सङ्गीतः I. 8, 9; 11, 8; 37, 14; 85, 12; 91, 9; 164, 50; 186, 10; II. 23, 9; 28, 1; III. 6, 8; 16, 2; IV. 23, 8; 38, 1; 47, 4; V. 33, 4; 35, 2; 42, 8; 52, 2; 13; VI. 1, 13; 10, 5; 29, 4; 66, 3; 67, 5; VII. 3, 8; 39, 4; 48, 3; 53, 3; 58, 2; 60, 5; VIII. 1, 9; 8, 23; 10, 4; 18, 2; 20, 20; 21, 6²; 31, 13; 46, 7; 54, 7; IX. 61, 30; 78, 2; X. 44, 7; 78, 8; 90, 16; 100, 12; 111, 1; 115, 4; 7.

सङ्गीतः I. 145, 1; III. 38, 5; IV. 1, 7; 23, 9; V. 12, 4; VIII. 19, 8; IX. 73, 4; 89, 5; X. 54, 4; 95, 15; 108, 5.

सङ्गीतः IV. 10, 8.

सङ्गीतः I. 5, 7; 21, 5; 26, 9; 30, 13; 38, 12; 39, 2; 54, 8; 73, 10; 90, 6; 131, 1; 132, 2; 135, 8; 171, 3; III. 56, 8; IV. 37, 2; V. 2, 10; 28, 3; 41, 9; 73, 10; VI. 1, 12; 15, 19; 52, 2; 74, 2; VII. 1, 10; 3, 10; 12, 3; 16, 7; 22, 9; 28, 1; 35, 2-4; 7; 8; 12; 51, 2; 62, 6; 101, 5; VIII. 2, 7; 33, 15; 60, 6; 77, 2; 83, 2; IX. 70, 3; 74, 6; 85, 1; X. 18, 12; 22, 13; 38, 3; 44, 7; 51, 9; 66, 6; 85, 23; 103, 13; 108, 6; 116, 8; 128, 2.

सङ्गीतः I. 184, 1; X. 117, 9.

सङ्गीतः I. 15, 12; 36, 2; 45, 5; 9; III. 21, 3; V. 51, 3; VIII. 19, 26; 44, 9; 28.

सङ्गीत इति सङ्गीतः II. 39, 7.

सङ्गीतः III. 31, 19; VIII. 24, 26; 67, 18.

सङ्गीतः I. 122, 12.

सङ्गीतः X. 159, 5.

सङ्गीतः X. 166, 2; 170, 2; 174, 5.

सङ्गीतः X. 128, 9; 166, 2.

सपत्नान् X. 174, 2.
 सपत्नानां X. 166, 1.
 सपत्नी X. 145, 3.
 सपत्नी इति सपत्नी III. 1, 10; 6, 4.
 सपत्नीः X. 159, 6.
 सपत्नीः इव I. 105, 8.
 सपत्नीं X. 145, 1; 2; 4; 5.
 सपत्त V. 3, 4.
 सपत्तः I. 67, 4; 68, 2; II. 11, 12.
 सपत्ता V. 68, 4.
 सपति IX. 97, 37.
 सपति VII. 38, 5.
 सपर्य X. 98, 4.
 सपर्यत III. 9, 8; V. 14, 5; 25, 4; VIII. 41, 6; 103, 3; X. 37, 1; 118, 6.
 सपर्यतः I. 83, 3; 144, 4; X. 50, 1.
 सपर्यतः VIII. 62, 5.
 सपर्यतः VI. 44, 5; VIII. 93, 12.
 सपर्यति I. 12, 8; 93, 2; VIII. 44, 15; 95, 4.
 सपर्यति VIII. 7, 20; 64, 7; X. 93, 2.
 सपर्यन् I. 153, 3; III. 31, 1; 19; IV. 12, 2; V. 40, 8; X. 69, 10; 105, 4.
 सपर्यन् I. 70, 5.
 सपर्यतः V. 21, 3; VIII. 31, 14.
 सपर्यता VIII. 26, 13.
 सपर्यति I. 84, 12; X. 20, 2.
 सपर्यती VIII. 12, 10.
 सपर्ये X. 7, 3.
 सपर्येवः II. 6, 3; III. 54, 2; VII. 2, 4; 94, 10.
 सपर्या X. 106, 5.
 सपर्यात् I. 93, 8; VI. 60, 1.
 सपर्यान् I. 72, 3.
 सपर्यामि I. 58, 7; III. 54, 3.
 सपर्यै इति III. 50, 2.
 सपर्यैः VI. 1, 6.
 सपर्येन II. 6, 3.
 सपर्यामि V. 12, 2.

सपित्वं I. 109, 7.
 सपीतिभिः VIII. 1, 23.
 सपेन IV. 4, 9; V. 43, 12; VI. 15, 10.
 सप्त I. 22, 16; 32, 12; 35, 8; 50, 8; 9; 58, 7; 62, 4; 63, 7; 71, 7; 72, 6; 8; 102, 2; 105, 9; 164, 2; 3⁴; 5; 11; 24; 36; 174, 2; 191, 12; 14²; II. 5, 2; 12, 3; 12; III. 1, 4; 6; 4, 5; 7; 7, 1; 7; 10, 4; 31, 5; IV. 1, 12; 16; 2, 15; 7, 5; 13, 3; 16, 3; 19, 3; 28, 1; 42, 8; 58, 3; V. 1, 5; 43, 1; 52, 17²; VI. 7, 6; 20, 10; 22, 2; 74, 1; VII. 18, 13; 24; 60, 3; 66, 15; 67, 8; 87, 4; VIII. 24, 27; 28, 5²; 46, 26; 54, 4; 59, 3; 4; 60, 16; 69, 7; 12; 72, 7; 16; 92, 20; 96, 1; 2; IX. 8, 4; 9, 4; 6; 10, 3; 15, 8; 54, 2; 62, 17; 66, 6; 8; 70, 1; 86, 21; 25; 36; 92, 2; 4; 102, 2; 4; 103, 3; 114, 3³; X. 5, 5; 6; 8, 4; 13, 5; 17, 11; 27, 15; 35, 10; 43, 3; 49, 9; 61, 1; 63, 7; 64, 8; 71, 3; 90, 15²; 93, 15; 97, 1; 104, 8; 114, 7; 120, 6; 122, 3; 4; 130, 7.
 सप्तसंख्यः V. 45, 9.
 सप्तसंख्यः IV. 50, 4.
 सप्तसंख्यं X. 40, 8.
 सप्तसंख्ये IV. 51, 4.
 सप्तसंख्येभिः IX. 111, 1.
 सप्तसंख्यः X. 109, 4.
 सप्तसंख्यीन् X. 82, 2.
 सप्तसंखु X. 47, 6.
 सप्तसंखं I. 164, 3; II. 40, 3.
 सप्तसंखे I. 164, 12.
 सप्तसंख्यः IX. 10, 7.
 सप्तसंख्याः III. 6, 2.
 सप्तसंखु X. 52, 4; 124, 1.
 सप्तति X. 93, 15.
 सप्ततीनां VIII. 19, 37; 46, 26.
 सप्तत्या II. 18, 5.

समर्थ I. 164, 15.
 समर्थस्य X. 99, 2.
 समर्थी VII. 36, 6.
 समर्थानु IV. 5, 6.
 समर्थानुः VI. 61, 12; X. 32, 4.
 समर्थनामा I. 164, 2.
 समर्थपदी VIII. 72, 16.
 समर्थपुत्रं I. 164, 1.
 समर्थपुत्रं VIII. 40, 5.
 समर्थभिः X. 72, 8; 9.
 समर्थः VIII. 96, 16; X. 25, 11.
 समर्थमार्गं X. 107, 4.
 समर्थानुभिः I. 34, 8.
 समर्थानुषः VIII. 39, 8.
 समर्थः I. 47, 8; 85, 1; 6; VIII. 46, 7; IX. 21, 4; 65, 26; X. 142, 2.
 समर्थः VIII. 20, 23.
 समर्थश्मिः II. 12, 12; 18, 1; IV. 50, 4.
 समर्थश्मिं I. 146, 1; VI. 44, 24; X. 8, 8.
 समर्थप्रये V. 78, 6; X. 39, 9.
 समर्थप्रिः VIII. 73, 9.
 समर्थप्रिं V. 78, 5.
 समर्थशिवासु I. 141, 2.
 समर्थशीघ्रं III. 5, 5; VIII. 51, 4.
 समर्थशीघ्रं X. 67, 1.
 समर्थसं X. 55, 3; 75, 1.
 समर्थसंसा VI. 61, 10; VIII. 41, 2.
 समर्थहा X. 49, 8.
 समर्थहोता III. 29, 14; X. 64, 5.
 समर्थानां VIII. 28, 5; 41, 9.
 समर्थः II. 31, 7; VII. 43, 2; IX. 70, 10; 96, 9; 103, 6; 106, 12; 107, 11; X. 6, 2.
 समर्थः IX. 96, 16.
 समर्थभिः VIII. 13, 13.
 समर्थः III. 22, 1; VIII. 43, 25; IX. 29, 2; X. 80, 1; 156, 1.
 समर्थः I. 61, 5.

समर्थः X. 6, 6.
 समर्थः VII. 94, 10.
 समर्थः III. 35, 2; VIII. 33, 18; X. 60, 6.
 समर्थः इवेति समर्थः VI. 59, 3.
 समर्थः I. 162, 1.
 समर्थः VIII. 28, 5.
 समर्थः VIII. 41, 4.
 समर्थः I. 22, 15; 129, 3²; 142, 5; VI. 15, 3²; 16, 33; 68, 9; VII. 31, 6; 82, 10; VIII. 5, 12; 18, 3; 20, 13; 30, 4; 47, 7; IX. 74, 1; 85, 8; X. 126, 7; 181, 1.
 समर्थः समर्थः I. 18, 9; 45, 7; 75, 1; X. 140, 6.
 समर्थः समर्थः I. 94, 13; V. 65, 5.
 समर्थः I. 156, 1; III. 59, 7; V. 13, 4; VII. 77, 2; VIII. 60, 5.
 समर्थः I. 168, 9.
 समर्थः IX. 12, 7.
 समर्थः I. 134, 4.
 समर्थः III. 55, 16.
 समर्थः I. 20, 3; VI. 48, 11; VIII. 1, 10.
 समर्थः I. 121, 5.
 समर्थः X. 69, 8.
 समर्थः X. 61, 17.
 समर्थः V. 59, 5; VIII. 20, 21; IX. 14, 2.
 समर्थः इति समर्थः III. 1, 10; V. 47, 5; X. 10, 9.
 समर्थः इति समर्थः III. 55, 12.
 समर्थः VIII. 93, 9.
 समर्थः I. 64, 8; III. 27, 6; 51, 4; IV. 17, 18; 23, 4; VII. 8, 1; 26, 2; 53, 1; 61, 6; 94, 5; VIII. 66, 1; 74, 6; 12; X. 101, 12.
 समर्थः V. 10, 6.
 समर्थः V. 54, 10.
 समर्थः X. 101, 3.
 समर्थः VIII. 4, 9; X. 34, 6.
 समर्थः I. 167, 3.
 समर्थः IV. 2, 5.

सभासहनेन X. 71, 10.

सभासु VI. 28, 6.

सम्भृतयः VI. 67, 7.

सभेयः II, 24, 13.

सभेय I. 91, 20.

सं I. 6, 3; 7; 9; 8, 3; 9, 5; 7; 10, 8;
12, 6; 20, 5; 22, 21; 23, 23²; 24³; 25,
17; 29, 5; 30, 3; 4; 6; 31, 10²; 18;
32, 6; 33, 3; 13; 36, 4; 7; 9; 14;
20; 37, 13; 42, 1; 44, 7; 48, 16⁴; 53,
4; 5⁴; 7; 54, 1; 57, 3; 61, 4; 5; 62,
3; 64, 1; 8; 68, 4; 73, 7; 80, 15; 16;
81, 7; 82, 6; 83, 4; 87, 6; 91, 16;
18³; 93, 9; 94, 1; 102, 10; 103, 1; 105,
8; 108, 13; 110, 1; 4; 8; 111, 3; 5;
115, 4; 5; 116, 17; 117, 4; 11; 19;
119, 2; 3; 7; 121, 15; 123, 7; 125, 7;
130, 4²; 132, 5; 133, 1; 5; 136, 2;
140, 7; 8; 144, 3²; 145, 3; 160, 4; 5;
162, 18; 163, 10; 164, 3; 8; 39; 165,
1; 3; 167, 3; 168, 3; 170, 4; 5; 173,
6; 179, 2; 181, 4; 188, 2; 11; 190,
2; 7; II. 1, 15; 3, 2; 7²; 11, 8; 13,
9; 13; 14, 12; 15, 4; 6; 16, 8; 17,
4; 31, 7; 35, 3; 11; 12; 38, 4; 39, 7²;
III. 1, 11; 13; 15; 2, 1; 10; 3, 7; 5,
2; 7, 1; 10; 8, 10; 10, 1; 9; 11, 2;
16, 6; 17, 1; 19, 2; 21, 3; 24, 2; 25,
5; 26, 3; 27, 11; 13-15; 29, 13; 15;
30, 8; 12; 16; 18; 21; 31, 1; 12; 15;
32, 15; 33, 12; 34, 6; 35, 8; 36, 8;
38, 3²; 50, 3; 51, 4; 54, 5; 8; 21;
22²; 55, 20; 60, 2; 3; 62, 9; IV. 3,
11; 15; 4, 8; 8, 7; 17, 11³; 18, 2; 9;
19, 9; 20, 4; 23, 2; 24, 4; 25, 7; 29,
2; 30, 9; 31, 6²; 34, 1; 2²; 11³; 35,
7; 9; 37, 8; 38, 10; 42, 3; 44, 5; 50,
9; 53, 7; 56, 3; 58, 1; V. 1, 4; 2, 12;
4, 2²; 7; 6, 2³; 7, 1; 3²; 8, 1; 7; 9,
2²; 11, 2; 13, 1; 16, 3; 19, 5; 21, 1;
26, 3; 28, 3; 4; 30, 10²; 31, 8; 11;
32, 10; 34, 7; 8; 36, 6; 37, 1; 5; 42,

4⁶; 18; 44, 6; 11; 45, 8; 51, 15; 54,
2; 12; 58, 5; 59, 8; 60, 5; 65, 6; 73,
4; 78, 6; 81, 4; 85, 4; VI. 5, 2; 7,
2; 4; 15, 9; 12²; 19; 16, 15; 17, 10;
19, 3; 5; 9; 20, 6²; 23, 9; 25, 9; 26,
1; 34, 1; 4; 38, 3; 40, 2²; 41, 2; 3;
46, 2; 8; 47, 14; 31; 48, 15²; 54, 1;
2; 7; 55, 1; 63, 10; 67, 1; 3; 69, 1²;
3²; 70, 6; 72, 5; 73, 3; 75, 11; VII.
1, 16; 2, 1; 3; 5; 3, 3; 4, 2²; 8, 1;
16, 3; 20, 4; 28, 3; 31, 9; 12; 33, 9;
37, 2; 40, 1; 41, 6; 42, 3; 48, 4; 55,
6; 56, 22; 60, 3; 61, 6; 73, 4; 76, 5;
79, 2; 81, 2; 82, 2²; 83, 3; 86, 2; 93,
5; 103, 2; 104, 2; 4; 18; 19; VIII.
1, 28; 3, 7; 4, 16; 6, 4; 7, 22⁴; 9, 18;
12, 16-18; 22-24; 13, 2; 29; 18, 14;
21, 14; 23, 16; 25, 6; 31, 9; 32, 9;
36, 1; 40, 3; 42, 3; 43, 5; 47, 17; 48,
5; 6; 51, 2; 52, 10⁵; 53, 8; 60, 15;
62, 11; 66, 5; 70, 4; 12²; 72, 14; 75,
12; 77, 3; 79, 8; 81, 1; 92, 15; 95, 1;
97, 11²; 12; IX. 2, 6; 5, 10; 6, 6; 7,
9; 8, 5; 14, 4; 7; 18, 5; 25, 3; 34,
4; 6; 45, 5; 61, 7; 8²; 63, 21; 64, 3²;
23; 66, 8; 9; 67, 9; 68, 4; 5; 71, 5;
8²; 72, 1; 3; 5; 6; 73, 1²; 4; 74, 2;
79, 3; 82, 3; 83, 1; 85, 5; 86, 15; 16;
31; 43; 90, 4; 93, 2²; 95, 3; 96, 2;
12; 14²; 97, 1; 3; 35; 45²; 55; 101,
8; 11; 104, 2; 105, 2; 106, 3; 11;
110, 8; 111, 2; 3; 113, 5²; X. 5, 2;
3; 6, 6; 10, 11; 12; 13, 3; 14, 8³;
16, 5; 7; 12; 14; 17, 1; 13; 18, 7;
8; 19, 7; 25, 4; 27, 5; 8; 9; 15; 30,
6²; 31, 2; 42, 9; 44, 4; 46, 10; 48,
1; 49, 6; 53, 8; 10; 54, 6; 55, 2; 5;
56, 1; 4; 59, 10; 61, 17; 68, 2; 69,
6; 71, 3; 72, 2; 79, 1; 2; 7; 80, 3;
81, 3²; 82, 2; 4; 84, 4; 85, 22; 23³;
27²; 43; 47⁵; 87, 3; 24; 88, 15; 90,
14; 91, 1; 12; 92, 4; 10; 95, 7; 9;

१७, १९; २२; ११८, ११; १०१, १; ५; १०३, ६;
१०७, १०; १११, २^२; ११५, २; ११८, ४; ५;
९; १२०, २; ३; ५; १२१, १; ७; १२५,
८; १२९, ४; १३०, ४; १३२, ३; १३४, ७;
१३५, ४; १४०, ३; १४३, ६; १५०, १; ४; १५१,
१; १५८, ४; १५९, ६; १६८, २; १६९, ४; १७२,
४; १९१, १; २^३.

समः V. ६१, ८; VI. ४८, १९; VII. ६२, १.

संसृज्यन् X. ८२, ४.

संसृज्यं II. ३, १०.

संसृज्याः X. ६२, १.

संसृज्यं X. ८७, ११.

संसृज्यन् X. ४३, ७.

संसृज्यं X. ८२, ६.

संसृज्यं X. ९७, ६.

संसृज्यं X. ८७, १६.

संसृज्यं VIII. ६, १७.

संसृज्यां I. १००, ११.

संसृज्यां VII. ३२, ७.

संसृज्यं IX. ८६, ४७.

संसृज्यं X. ४५, ४; ८०, १; ११०, २; १०.

संसृज्यं X. ५२, ३.

समत्सु VI. १८, २; VII. २०, ३.

समत्सु I. ५, ४; ६६, ३; ७०, ६; १३०, ८; १७३,
७; II. १२, ३; III. ३०, २२; IV. २०, १;
२४, ६; ३८, ४; V. ३३, ४; VI. १८, ६; २५,
९; ३३, १; ४६, ३; ७५, १३; VII. ३०, ३;
३४, ६; VIII. ११, ८; ९; १६, १०; १९, २०;
२३, १२; ४०, १; ९०, १; IX. ४, ८; ९०, ३;
१११, ३; X. ८०, २; १३३, १.

समदः VI. ७५, २.

समदनस्य I. १००, ६.

समदं X. १२५, ६.

समदः X. १६, १३.

समदां VI. ७५, १.

समदं I. १६५, ६.

समदगाः VII. ९, ४.

समदगाः I. १२४, ८.

समनं I. ४८, ६; X. ६९, ११; ८६, १०; १६८, २.

समनसः I. १८६, ८; VI. ९, ५; VII. ४३, २;
४; ५२, ३; ९१, ३; VIII. २७, ५; X. १०१, १.

समनसा I. ९२, १६; ११३, ३; ११६, १९; V. ३,
२; VII. ७४, २; VIII. ३१, ५; X. ९५, १२.

समना VI. ७५, ५; IX. ९६, ९.

समना I. १२४, ३; १६८, १; II. ११, ७; IV. ५,
७; ४३, ७; ५१, ८^२; ९; VI. ४, १; VIII.
४१, २; ६६, ७; X. ६९, ८; ७३, ४.

समनाइव IV. ५८, ८; VI. ७५, ४; VIII. ६२, ९.

समनाइव I. १०३, १.

संसृज्यं X. १०७, ११.

समने II. १६, ७; VI. ७५, ३; X. ५५, ५; १४३, ४.

समनेषु VII. २, ५; IX. ९७, ४७.

संसृज्यं V. १, ११.

संसृज्यं X. ११४, १.

समने इति संसृज्यं I. १८५, ५; VII. ८०, १.

समन्यवः VII. २५, १; VIII. २७, १४.

समन्यवः IV. १, १.

समन्यवः II. ३४, ३; ५; ६; V. ८७, ८; VIII.
२०, १; २१.

समन्या IX. ९७, २.

संसृज्यं X. ८२, ५.

समं X. ११७, ९^३.

समं I. १७६, ४.

संसृज्यं VII. ८३, २.

समया I. ५६, ६; ७३, ६; ११३, १०; १६३, ३;
१६६, ९; VII. ६६, १५; IX. ७५, ४; ८५, ५;
९७, ५६.

संसृज्यं I. ८०, १३.

संसृज्यं I. १५५, २; X. २७, ३.

संसृज्यं I. १७०, २; IV. ४२, ५; X. २७, ३.

संसृज्यं VII. २५, १.

संसृज्यं I. १६५, ३.

संसृज्यं VI. ९, २; ४७, ६; X. १३९, ३.

समयः V. ३३, १; VII. ७०, ६.

समयं I. १११, ५.

समयेता V. ४४, ७.

समर्थ IV. 24, 8.

समर्थराज्ये IX. 110, 2.

समर्थे I. 63, 6; 167, 10; 178, 4; III. 8, 5; IV. 38, 7; V. 3, 6; VII. 19, 2; 23, 1; IX. 1, 7; 85, 2; 97, 27; X. 27, 24.

संश्चर्वयत् VIII. 6, 5.

संश्चर्विष्यक् VII. 63, 1.

संश्चर्वृक्त VII. 3, 4.

संश्चर्षीत I. 57, 2.

संश्चस्थियाः X. 113, 3.

संश्चस्थिरन् X. 118, 2.

समस्मात् V. 24, 3.

समस्मिन् VIII. 21, 8.

समस्मै VI. 51, 6.

समस्य VI. 27, 3; 42, 4; 53, 8; VIII. 75, 9; IX. 29, 5; 61, 30; X. 29, 4; 54, 3.

संश्चस्वरन् IX. 73, 5; X. 96, 2.

समह I. 120, 11; V. 53, 15; VII. 89, 3; VIII. 70, 14.

समा VIII. 1, 6; X. 117, 9.

समाः X. 124, 4.

समाः V. 83, 7.

संश्चाकृणोषि X. 25, 6.

संश्चाकृतं X. 84, 7.

संश्चाचक्रे III. 36, 5.

संश्चाजन् X. 88, 4.

समानः I. 113, 3; II. 13, 2; III. 55, 4; IV. 30, 22; VI. 59, 2; VII. 26, 3; 72, 2; VIII. 73, 12; X. 191, 3.

संश्चानजे I. 188, 9.

समानतः IV. 51, 8.

समानदृष्ट्याः VII. 26, 2.

समानवैधू इति समानवैधू I. 113, 2.

समानं I. 25, 6; 92, 10; 127, 8; 130, 5; 131, 2; 144, 3; 146, 3; 164, 20; 51; II. 12, 8; 35, 3; III. 2, 12; 33, 3; 61, 3; IV. 5, 7; VI. 66, 1; VII. 33, 13; 57, 3; 63, 2; 3; 86, 3; 103, 6; VIII.

20, 11; 45, 28; 73, 12; 99, 8; X. 5, 2; 17, 11; 27, 16; 41, 1; 89, 3; 91, 6; 8; 123, 2; 3; 191, 3²; 4.

समानयोजनः I. 30, 18.

समानवर्चसा I. 6, 7.

समानस्मात् V. 87, 4.

समाना X. 191, 4.

समानाः III. 58, 6.

समानात् II. 17, 7.

समानान् VI. 4, 1.

समानानां X. 166, 1.

समानां X. 85, 5.

समानां X. 191, 3; 4.

समानाः IV. 51, 9.

समाने I. 34, 3; 144, 4; 186, 4; VI. 59, 5; VII. 67, 8; 76, 5; VIII. 2, 8; IX. 89, 5; X. 10, 7; 31, 6.

समानेन I. 92, 3; III. 54, 6; X. 191, 3.

समानेभिः I. 165, 7.

समानैः I. 69, 4.

समान्या I. 132, 4; 165, 1; III. 54, 7; V. 48, 2; VIII. 83, 8.

समां IV. 57, 7.

संश्चायन् X. 31, 5.

संश्चायन्तुः X. 94, 6.

संश्चारत् I. 145, 4.

समाराधे इति संश्चाराधे III. 33, 2.

संश्चारवत् I. 112, 18.

संश्चारवर्ति II. 38, 6.

संश्चाशिरां I. 30, 2.

संश्चासते III. 9, 7; VII. 1, 4.

संश्चंगयति V. 78, 7.

संश्चत् V. 6, 4; X. 52, 2; 80, 2.

संश्चिताः VII. 83, 7.

संश्चिताः I. 95, 8; X. 11, 8; 191, 3.

संश्चिताः X. 166, 4.

संश्चिताः IX. 92, 6.

समितौड्व X. 97, 6.

समिहः III. 1, 2; VI. 16, 11; VIII. 43, 12.

समिहसमिह III. 4, 1.

संद्वा IX. 94, 4.

संद्वाणि I. 55, 5.

संद्वा II. 24, 13; III. 1, 12; 54, 4; IV. 38, 9; 58, 11; VI. 25, 6; VII. 100, 6; IX. 76, 5; X. 25, 9.

संद्वापु I. 73, 5; IV. 20, 8; 41, 2; VII. 83, 9; X. 48, 9; 64, 6.

समिहश्चग्निः V. 37, 2; X. 63, 7.

संद्वा I. 94, 14; 142, 1; 188, 1; II. 3, 1; 10, 1; III. 5, 1; 4; 18, 5; V. 3, 1; 21, 4; 28, 1; 5; 58, 3; VI. 16, 34; VII. 12, 1; 17, 1; 78, 2; 93, 7; VIII. 58, 2; 103, 9; IX. 5, 1; X. 3, 1; 70, 7; 87, 1; 2; 88, 7; 110, 1; 150, 1.

संद्वा III. 9, 7; VI. 15, 7; VII. 2, 3; 44, 1.

संद्वास्य III. 8, 2; V. 1, 2; 28, 4.

संद्वाः X. 35, 13.

संद्वा II. 9, 3; III. 55, 3; IV. 25, 1; 39, 3; VI. 40, 3.

संद्वापु I. 108, 4.

संद्वा I. 164, 25; III. 2, 9; IV. 58, 8; X. 51, 2; 90, 15.

संद्वा I. 94, 3; II. 6, 1; 37, 6; V. 4, 4; VII. 2, 1; X. 69, 10.

संद्वा I. 95, 11; 96, 9; III. 5, 9; 10; 10, 3; IV. 4, 15; V. 1, 1; VI. 1, 9; 10; 2, 5; 5, 5; 15, 6; 7; 19; VII. 14, 1; 2; 72, 4; VIII. 19, 5; 14; 44, 1; X. 12, 2; 87, 8; 91, 11; 122, 3.

संद्वा IV. 4, 4; 6, 11; VIII. 60, 5; X. 150, 2.

संद्वाः I. 143, 7; II. 2, 6; III. 4, 11; V. 8, 4; 14, 1; 26, 6; VI. 48, 7; VII. 9, 6; 67, 2; VIII. 25, 19; 44, 9; X. 2, 7.

संद्वा II. 2, 1; V. 8, 6; VII. 9, 4; X. 35, 3.

संद्वाः I. 143, 2; IV. 5, 15; VIII. 44, 4; X. 36, 12.

संद्वा I. 124, 1; II. 16, 1; III. 30, 2; IV. 6, 4.

संद्वा I. 113, 9; VII. 77, 1.

संद्वा IV. 15, 4.

संद्वाः III. 17, 1; 27, 4; V. 28, 2.

संद्वा VIII. 43, 14.

संद्वाः IX. 73, 9.

संद्वा VIII. 50, 2.

संद्वा III. 30, 11; IV. 24, 3; VII. 21, 9; VIII. 3, 5; X. 42, 4.

समीची इति संद्वा I. 69, 1; 96, 5; II. 3, 6; 27, 15; III. 1, 7; 30, 11; 55, 12; 20; VIII. 6, 17; X. 24, 4; 88, 16.

संद्वाः III. 29, 13; 31, 13; IV. 17, 9; X. 61, 25.

संद्वाः IX. 39, 6; 74, 4.

संद्वाः VIII. 3, 7; 12, 32; IX. 10, 7.

समीचीने इति संद्वा IX. 74, 2; 90, 4; 102, 7; X. 44, 8.

संद्वाः X. 24, 5.

संद्वाः VI. 29, 5.

संद्वा III. 5, 10; X. 69, 3; 4; 98, 8.

संद्वाः X. 113, 7.

संद्वाः III. 60, 5; VIII. 4, 12.

संद्वाः V. 56, 5.

समुद्रः VII. 49, 2.

समुद्रः I. 30, 3; 110, 1; V. 47, 3; 78, 8; VI. 50, 14; 69, 6; VII. 35, 13; VIII. 41, 8; IX. 2, 5; 64, 8; 86, 29; 97, 40; 101, 6; 109, 4; X. 5, 1; 66, 11; 149, 2; 190, 1.

समुद्रः I. 8, 7; VIII. 3, 4; 12, 5.

समुद्रः VII. 49, 1.

समुद्रः V. 55, 5.

समुद्रः I. 19, 7; 8; 32, 2; 52, 4; 56, 2; 71, 7; 117, 15; 130, 5; 174, 9; 190, 7; II. 19, 3; III. 33, 2; 36, 6; 46, 4; IV. 55, 6; V. 44, 9; 85, 6; VI. 17, 12; 30, 4; 36, 3; VII. 88, 3; VIII. 3, 10;

6, 13; 29; 12, 2; IX. 29, 3; 61, 15;
63, 23; 64, 16; 17; 27; 66, 12; 73, 3;
84, 4; 86, 8; 88, 6; 96, 19; 107, 9;
15; 23; X. 30, 3; 58, 5; 98, 5; 114,
4; 121, 4; 123, 8; 149, 1.

समुद्रंश्च VIII. 6, 35; 92, 22; IX. 108, 16.

समुद्रंश्च IX. 35, 2.

समुद्रंश्च VIII. 102, 4.

समुद्रंश्च I. 11, 1.

समुद्रस्य I. 116, 4; 167, 2; VIII. 34, 13;
97, 5; IX. 12, 6; 107, 14; X. 89, 11;
142, 7; 8.

समुद्रस्यश्च VII. 33, 8.

समुद्रा V. 73, 8.

समुद्राः I. 164, 42.

समुद्राणि VI. 72, 3.

समुद्रान् I. 47, 6; 117, 14; 118, 6; 163, 1;
IV. 21, 3; 43, 5; 58, 1; 5; VI. 62, 6;
VII. 6, 7; 55, 7; 95, 2; IX. 97, 44;
X. 98, 12; 123, 2; 190, 2.

समुद्रान् VII. 70, 2; IX. 33, 6.

• समुद्रायश्च VIII. 6, 4; 44, 25.

समुद्रासः IX. 80, 1.

समुद्रियः I. 25, 7; 55, 2; IX. 107, 16; X.
65, 13.

समुद्रिया VII. 87, 1.

समुद्रियाः VIII. 76, 3; IX. 62, 26; 78, 3.

समुद्रियाणि IV. 16, 7.

समुद्रे I. 30, 18; 48, 3; 95, 3; 116, 5; 159,
4; 163, 4; 173, 8; IV. 58, 11; VI. 19,
5; 58, 3; VII. 68, 7; 69, 7; VIII. 5,
22; 10, 1; 12, 17; 13, 15; 16, 2; 65,
2; 100, 9; IX. 64, 19; 85, 10; 95, 4;
107, 21; X. 45, 3; 72, 7; 98, 6; 125,
7; 143, 5; 177, 1.

समुद्रेण III. 36, 7.

समुद्रेषु VIII. 20, 25.

समुद्रेः I. 161, 14; II. 16, 3; VI. 50, 13.

समुद्रो X. 136, 5.

संश्च V. 2, 1.

संश्च I. 22, 17.

संश्च I. 131, 3.

संश्चतः IV. 13, 5.

संश्चता I. 31, 6; IX. 71, 8.

संश्चतिः IV. 16, 17; VII. 60, 10.

संश्चति I. 32, 6.

संश्चते इति संश्चते III. 38, 3.

संश्चतेः VIII. 101, 4.

संश्चतेषु X. 103, 11.

संश्चतो I. 127, 3; V. 7, 2; 34, 6.

संश्चथः VI. 2, 10.

संश्चाश्च VII. 103, 5.

संश्च VIII. 39, 1.

संश्चत X. 85, 33.

संश्चति VII. 1, 14.

संश्चद्वारं VI. 48, 8; VII. 1, 15.

संश्चरि X. 40, 10.

संश्चोक्तः I. 64, 10.

संश्चोक्ता I. 144, 4; 159, 4; VIII. 9, 12;
X. 65, 2; 8.

संश्चोक्ताः I. 100, 1; VI. 18, 7.

संश्चोहं IV. 17, 13.

संश्चोहे I. 8, 6.

संश्चो X. 117, 9.

संश्चक्यः X. 164, 5.

संश्चन्दनः X. 103, 1.

संश्चन्दनेन X. 103, 2.

संश्चोशमानाः IV. 18, 6.

संश्चगता VIII. 78, 8.

संश्चगतानि I. 36, 5.

संश्चगतासः VII. 76, 5.

संश्चगति IV. 44, 1.

संश्चगत्य X. 97, 21.

संश्चगत्या X. 141, 4.

संश्चग्ये I. 91, 16; II. 38, 10; VIII. 6, 28.

संश्चगमनः I. 96, 6.

संश्चगमनं X. 14, 1.

संज्ञमनी X. 125, 3.
 संज्ञमानहे VIII. 91, 4.
 संज्ञमे I. 102, 3; X. 38, 3; 107, 4; 123, 1.
 संज्ञमेषु X. 131, 3.
 संज्ञमे V. 76, 3.
 संज्ञगरः X. 89, 9.
 संज्ञगरे IX. 86, 16.
 संज्ञगृहीता I. 100, 9.
 संज्ञगृहीताः VII. 104, 8.
 संज्ञगृह्याः III. 30, 5.
 संज्ञगृह्य I. 53, 3; III. 54, 15; X. 46, 6.
 संज्ञे IV. 20, 1; X. 133, 1.
 संज्ञग्रथितं X. 61, 13.
 संज्ञचक्रानः V. 30, 7.
 संज्ञचक्राणः VI. 58, 2.
 संज्ञचक्षि VI. 14, 4.
 संज्ञचक्षे I. 127, 11; VII. 18, 20.
 संज्ञचक्ष्य I. 165, 12.
 संज्ञचरणीः VI. 24, 4.
 संज्ञचरणे I. 56, 2; IV. 55, 6.
 संज्ञचरतं X. 17, 11.
 संज्ञचरति VIII. 48, 1; X. 4, 2; 12, 8.
 संज्ञचरती इति संज्ञचरती III. 33, 3.
 संज्ञचरेख्यं I. 170, 1.
 संज्ञचिकित्वा IV. 7, 8.
 संज्ञचृतं IX. 84, 2.
 संज्ञजमानः I. 6, 7; IX. 64, 30; X. 61, 7.
 संज्ञजमानासु I. 74, 2.
 संज्ञजनयति V. 7, 2.
 संज्ञजन्य IX. 29, 4.
 संज्ञजया X. 159, 3.
 संज्ञजयुराणः V. 44, 5.
 संज्ञजानानाः I. 72, 5; X. 191, 2.
 संज्ञजिगीवान् III. 15, 4.
 संज्ञजितः V. 42, 5.
 संज्ञजितं III. 30, 22.
 संज्ञजिह्वानं VII. 33, 10.

संज्ञजैसि VIII. 60, 7.
 संज्ञज्ञानं X. 19, 4.
 संज्ञज्ञानिः V. 73, 7; IX. 69, 2.
 संज्ञज्ञानि IX. 97, 14.
 संज्ञज्ञरा VIII. 33, 19.
 संज्ञज्ञरुतं III. 1, 19.
 संज्ञज्ञरेयुः III. 33, 11.
 संज्ञज्ञयौत्व IV. 40, 4.
 संज्ञज्ञस्थानाः X. 42, 4.
 संज्ञज्ञद्वयान् II. 2, 6.
 संज्ञज्ञदिः IX. 99, 7.
 संज्ञज्ञधुः I. 101, 6; III. 3, 3; 20, 3; X. 100, 4.
 संज्ञज्ञहंतः IX. 73, 5.
 संज्ञज्ञानं I. 162, 8; 16.
 संज्ञज्ञायि I. 139, 1.
 संज्ञज्ञितं I. 25, 3.
 संज्ञज्ञिहः I. 51, 9.
 संज्ञज्ञक I. 66, 1; IV. 1, 6; 6, 6; X. 82, 2.
 संज्ञज्ञज्ञः II. 13, 10; 33, 1; III. 5, 2; X. 69, 1.
 संज्ञज्ञज्ञं VI. 16, 8; VII. 88, 2.
 संज्ञज्ञज्ञि II. 1, 12; V. 74, 6; 87, 6; X. 37, 6; 59, 5.
 संज्ञज्ञज्ञे II. 13, 5; III. 38, 1.
 संज्ञज्ञज्ञिः II. 4, 4; IV. 10, 5; VI. 16, 25.
 संज्ञज्ञज्ञो I. 144, 7; VI. 1, 4.
 संज्ञज्ञाता VIII. 1, 12.
 संज्ञधि VIII. 1, 12.
 संज्ञनडः I. 164, 37; VI. 47, 26.
 संज्ञनडा VI. 75, 11.
 संज्ञनमानः X. 87, 4.
 संज्ञनयः II. 24, 9.
 संज्ञनयानि X. 27, 2.
 संज्ञनयामसि VIII. 47, 17.
 संज्ञनयामहे VIII. 69, 5.
 संज्ञनज्ञे VIII. 3, 10; 55, 5.
 संज्ञनसंत IX. 92, 5.

संज्ञसामहे X. 64, 13.
 संज्ञपतेति VI. 75, 17.
 संज्ञपश्यन् X. 25, 6; 117, 8; 139, 1.
 संज्ञपश्यमानाः III. 31, 10.
 संज्ञपारणं III. 45, 4.
 संज्ञपिणक् IV. 30, 13.
 संज्ञपिषेति X. 85, 3.
 संज्ञपिषेति X. 135, 1.
 संज्ञपिषात् IV. 30, 10.
 संज्ञपुष्पाः VIII. 4, 8; X. 34, 7.
 संज्ञपुष्पे VII. 103, 4.
 संज्ञपुष्पः II. 35, 6.
 संज्ञपुष्पे VIII. 101, 4.
 संज्ञपुष्पं X. 69, 9.
 संज्ञपुष्पानः I. 95, 8.
 संज्ञपुष्पं X. 82, 3.
 संज्ञपुष्पात् II. 16, 8.
 संज्ञभरः IV. 17, 11.
 संज्ञभरणं VII. 25, 2.
 संज्ञभरेति I. 162, 6.
 * संज्ञभुजं II. 1, 4.
 संज्ञभुजश्च VIII. 34, 12.
 संज्ञभुजः VIII. 93, 9.
 संज्ञभुजः इति संज्ञभुजः I. 52, 8.
 संज्ञभुजं III. 30, 14; 35, 2; 39, 6; VIII. 40, 6; IX. 67, 31; 32; X. 90, 8.
 संज्ञभुजस्य VIII. 78, 10.
 संज्ञभुजा II. 16, 2; VI. 57, 3; VII. 73, 4.
 संज्ञभुजेः VIII. 34, 12.
 संज्ञमातरं X. 117, 9.
 संज्ञमायं I. 67, 5.
 संज्ञमिच्छयुः VIII. 10, 2.
 संज्ञमिच्छः I. 7, 2; VIII. 33, 4; 61, 18; IX. 61, 21; X. 6, 4.
 संज्ञमिच्छाः I. 166, 11; II. 36, 2; III. 26, 4; VII. 56, 6.
 संज्ञमिच्छासः I. 64, 10.
 संज्ञनीत्यं I. 161, 12.

संज्ञम्यक् IV. 58, 6; V. 9, 5; 66, 2; 70, 2; IX. 73, 2.
 संज्ञयजेति X. 71, 8.
 संज्ञय्यः IX. 73, 2.
 संज्ञय्यं V. 7, 1.
 संज्ञय्या I. 179, 3; VIII. 31, 6.
 संज्ञयतः II. 2, 2; V. 34, 9; VIII. 23, 10; 100, 9; IX. 72, 6; 86, 15; 47.
 संज्ञयतः IX. 69, 3.
 संज्ञयते VI. 22, 10; VII. 102, 3; IX. 62, 3; 65, 3; 86, 18.
 संज्ञयतो I. 151, 8; VI. 16, 21.
 संज्ञयति V. 9, 5.
 संज्ञयजे VIII. 41, 6.
 संज्ञयोपयतः X. 165, 5.
 संज्ञरभ्यं X. 94, 4.
 संज्ञराणः VIII. 32, 8; X. 15, 8.
 संज्ञराणे इति संज्ञराणे VI. 70, 6.
 संज्ञराजः III. 54, 10; VII. 6, 1; 38, 4; X. 63, 5.
 संज्ञराजः VIII. 27, 22.
 संज्ञराजं I. 27, 1.
 संज्ञराजं III. 10, 1; VI. 7, 1; VIII. 16, 1; 19, 32; X. 134, 1.
 संज्ञराजा I. 136, 1; II. 41, 6; V. 68, 2; VIII. 23, 30; 25, 4; 7; 29, 9; X. 65, 5.
 संज्ञराजा V. 63, 5.
 संज्ञराजे V. 85, 1; VI. 68, 9.
 संज्ञराजोः I. 17, 1.
 संज्ञराजो V. 63, 2; 3.
 संज्ञराज्ञी X. 85, 46.
 संज्ञराद् II. 28, 6.
 संज्ञराद् I. 100, 1; 188, 5; III. 55, 7; 56, 5; IV. 19, 2; 21, 2; 10; VI. 27, 8; VII. 58, 4; 82, 2; VIII. 42, 1.
 संज्ञराद् VIII. 46, 20; X. 116, 7.
 संज्ञरातः I. 191, 15; V. 15, 3; VIII. 75, 15.
 संज्ञरातं IV. 33, 4³.

संज्ञानं X. 93, 12.
 संज्ञाना VIII. 1, 2.
 संज्ञानस्य V. 33, 10; X. 77, 6.
 संज्ञाना VII. 3, 2.
 संज्ञानानि IX. 107, 9.
 संज्ञानेषु IV. 21, 6.
 संज्ञाने VIII. 75, 12; X. 43, 5.
 संज्ञानैः V. 48, 3.
 संज्ञाने VIII. 54, 2.
 संज्ञाना V. 31, 3.
 संज्ञानेषु IX. 86, 17.
 संज्ञानं IX. 26, 4.
 संज्ञानाः IV. 6, 8.
 संज्ञानः VIII. 39, 7.
 संज्ञाना VIII. 101, 4.
 संज्ञाने VIII. 58, 1.
 संज्ञाने X. 10, 14.
 संज्ञानः VII. 44, 4; VIII. 48, 13; X. 14, 4; 162, 1; 169, 4.
 संज्ञानाः X. 30, 13; 97, 14.
 संज्ञानाः X. 30, 14.
 संज्ञाने X. 145, 1.
 संज्ञानः I. 130, 4; V. 29, 4.
 संज्ञान II. 12, 3.
 संज्ञानः VIII. 17, 7.
 संज्ञाने X. 56, 1.
 संज्ञानः VIII. 75, 11.
 संज्ञान X. 180, 2.
 संज्ञानः IX. 90, 1.
 संज्ञानाः X. 84, 1.
 संज्ञान IV. 1, 8.
 संज्ञानः VIII. 92, 20.
 संज्ञाने VIII. 14, 15.
 संज्ञान VII. 54, 3.
 संज्ञाने I. 94, 1; VII. 4, 3.
 संज्ञाने X. 191, 1.
 संज्ञान VII. 8, 6.

संज्ञाने VIII. 17, 6.
 संज्ञानाः X. 27, 10.
 संज्ञाने X. 84, 6.
 संज्ञाने X. 84, 7.
 संज्ञानः I. 140, 7.
 संज्ञाने I. 5, 4; V. 3, 8; VIII. 21, 11; 27, 15; 32, 11.
 संज्ञाना I. 123, 10.
 संज्ञानः IX. 113, 5.
 संज्ञान X. 103, 3.
 संज्ञानः III. 1, 7.
 संज्ञान II. 38, 4.
 संज्ञाने I. 168, 6; VIII. 67, 21.
 संज्ञान VIII. 96, 2.
 संज्ञाने X. 86, 10.
 संज्ञानः I. 44, 13; X. 22, 11; 113, 2.
 संज्ञाने VII. 31, 8.
 संज्ञानः I. 84, 10.
 संज्ञाने V. 35, 7.
 संज्ञान X. 168, 2.
 संज्ञाना X. 130, 4.
 संज्ञानः III. 30, 11.
 संज्ञाने X. 124, 9.
 संज्ञाना I. 164, 20.
 संज्ञानः I. 164, 30; 38.
 संज्ञाने इति संज्ञाने I. 159, 4.
 संज्ञानः III. 1, 6; X. 30, 10.
 संज्ञान IX. 41, 6.
 संज्ञानः II. 13, 12.
 संज्ञानः VII. 103, 7; VIII. 1, 23; 45, 24; 49, 3.
 संज्ञाने X. 115, 3.
 संज्ञानः I. 112, 21.
 संज्ञान III. 1, 19.
 संज्ञान IV. 21, 6.
 संज्ञान X. 61, 23; 24.
 संज्ञानः I. 62, 4; III. 32, 5.
 संज्ञान X. 17, 2.

सरत् IX. 101, 14; X. 61, 8; 23.

सरत् IV. 30, 10.

सःसर्त्थ I. 71, 6; 108, 1; III. 4, 11; 6, 9; 60, 4; IV. 16, 11; 47, 3; V. 11, 2; 29, 9; VI. 20, 5; VII. 11, 1; 91, 5; VIII. 9, 12; IX. 87, 9; 97, 6; 103, 5; X. 15, 10; 17, 8; 75, 6; 84, 1; 168, 2.

सःसर्था V. 43, 8; X. 106, 11.

सरन् IV. 17, 3.

सरन्ता I. 62, 3; 72, 8; III. 31, 6; IV. 16, 8; V. 45, 7; 8; X. 108, 1.

सरने X. 108, 3; 5; 7; 9.

सरयति IV. 17, 2.

सरयुः V. 53, 9; X. 64, 9.

सरयोः IV. 30, 18.

सःसर्शिमः I. 135, 3.

सरसः VIII. 1, 33.

सरसि IX. 97, 52.

सरसी इति VII. 103, 2.

सरसः VII. 96, 5.

सरसतः VII. 96, 6.

सरसति I. 164, 49; 188, 8; II. 30, 8; 41, 16; VI. 61, 3; 14; X. 17, 8.

सरसति II. 41, 17; 18; VI. 61, 1; 5; 6; VII. 95, 5; 6; X. 75, 5; 184, 2.

सरसती I. 3, 10-12; 13, 9; 89, 3; 142, 9; II. 1, 11; 3, 8; 32, 8; III. 4, 8; 54, 13; V. 42, 12; 43, 11; 46, 2; VI. 49, 7; 50, 12; 52, 6; 61, 4; 7; 10; 11; 13; VII. 35, 11; 36, 6; 39, 5; 40, 3; 95, 1; 2; 4; 96, 3; VIII. 21, 17; 54, 4; IX. 5, 8; 67, 32; 81, 4; X. 17, 7; 30, 12; 64, 9; 65, 1; 13; 110, 8; 131, 5.

सरसती VI. 61, 2; VII. 9, 5; 96, 1; VIII. 21, 18; X. 17, 7³; 9; 141, 5.

सरसतीश्वतोः VIII. 38, 10.

सरसतां III. 23, 4.

सरसतं I. 164; 52; VII. 96, 4.

सरसान् X. 66, 5.

सरसि V. 29, 7; 8; VI. 17, 11; VIII. 7, 10; 77, 4; IX. 54, 2.

सःसरोतयः VIII. 27, 14; 17.

सरितः IV. 58, 6; VII. 70, 2.

सरिष्यन् II. 11, 7; IV. 38, 6.

सरौ I. 138, 3².

सरोमणि III. 29, 11.

सरोमुपं X. 162, 3.

सःरूपा IV. 16, 10.

सःरूपाः X. 169, 2.

सःरूपेण X. 55, 3.

सःरूपैः VIII. 34, 12.

सर्गः I. 190, 2; II. 30, 1; III. 29, 11; VII. 87, 1; IX. 16, 1; 87, 7.

सर्गस्ततः III. 33, 4; 11.

सर्गस्ततः I. 65, 3.

सर्गे VII. 18, 11; X. 89, 2.

सर्गैश्च V. 56, 5.

सर्गोः I. 152, 1; IV. 23, 6; 51, 8; 52, 5; IX. 22, 1; 64, 7; 66, 10; 97, 30.

सर्गान्श्च VIII. 35, 20.

सर्गासः IX. 69, 6; X. 25, 4.

सर्गे VI. 46, 13.

सर्गेण VI. 32, 5.

सर्गेषु IV. 3, 12.

सर्गेः I. 169, 7.

सर्जति X. 146, 3.

सर्जि IX. 69, 1; 92, 1.

सर्जि I. 32, 12; 116, 15; 130, 5; II. 12, 12.

सर्जि I. 55, 6; 57, 6; III. 32, 6; V. 29, 2.

सर्प X. 18, 10.

सर्पः X. 16, 6.

सर्पेण X. 79, 3; 99, 12.

सर्पेण X. 14, 9.

सर्पेति IX. 86, 44.

सर्पेण VIII. 17, 7.

सर्पिः IX. 67, 32.

सर्पिःशब्दः X. 27, 18.

सर्पिःश्चासुतिः II. 7, 6; X. 69, 2.
 सर्पिःश्चासुतिं VIII. 74, 2.
 सर्पिःश्चासुते V. 21, 2.
 सर्पिःश्चासुते V. 7, 9.
 सर्पिःश्चासुती इति सर्पिःश्चासुती VIII. 29, 9.
 सर्पिः I. 127, 1; V. 6, 9.
 सर्पिः X. 18, 7.
 सर्पिः I. 80, 5.
 सर्वेऽङ्ग X. 161, 5.
 सर्वेः I. 41, 2; VII. 41, 5; X. 51, 9; 61, 19; 141, 4.
 सर्वेऽङ्ग I. 116, 8; V. 51, 12.
 सर्वेः II. 43, 2; V. 78, 7.
 सर्वेऽर्ताते I. 106, 2; VI. 56, 6²; IX. 96, 4.
 सर्वेऽर्ताता I. 94, 15; III. 54, 19; IV. 26, 3; V. 69, 3; VI. 15, 18; VII. 18, 19; 57, 7; X. 74, 3.
 सर्वेऽर्ताताश्च VI. 12, 2.
 सर्वेऽर्तातिं III. 54, 11; X. 36, 14; 100, 1.
 सर्वेऽधाः IX. 18, 1.
 सर्वेऽधातमः VIII. 31, 11.
 सर्वेऽधातमं V. 82, 1.
 सर्वे I. 29, 7; 83, 4; 133, 5; II. 27, 3; III. 14, 7; VII. 103, 5; VIII. 47, 15; 17; 58, 2³; 93, 4; 102, 21; IX. 67, 31; X. 90, 2; 97, 20; 107, 8; 129, 3; 161, 5³.
 सर्वेया I. 39, 5; V. 26, 9; VIII. 28, 3.
 सर्वेऽर्या V. 35, 5; X. 160, 1.
 सर्वेऽरीः III. 62, 3; IX. 90, 3; X. 17, 5.
 सर्वेऽरीरं II. 30, 11; IV. 35, 6; 50, 10; VI. 23, 4; X. 15, 11; 76, 4.
 सर्वेऽरीर्या I. 111, 2.
 सर्वेऽरीराः I. 51, 15; 105, 19; 113, 18.
 सर्वेऽशाः V. 44, 4.
 सर्वेऽसेनः I. 33, 3; V. 30, 3.
 सर्वेऽसेना VI. 68, 2.
 सर्वेऽस्मात् X. 97, 16; 163, 5.
 सर्वेऽस्य X. 137, 6.
 सर्वेऽहुतः X. 90, 8.

सर्वेऽहुता X. 160, 3.
 सर्वे I. 162, 8; 9; 14; 17; V. 85, 8; VIII. 91, 6; X. 14, 16; 155, 2.
 सर्वेः I. 188, 8; 191, 8; VI. 75, 2; 5; VII. 26, 3; 50, 4; 55, 8; X. 17, 5; 97, 7; 14; 21; 173, 1.
 सर्वेऽन् I. 191, 8; VII. 33, 7; VIII. 57, 3; 93, 6.
 सर्वेऽभ्यः II. 41, 12.
 सर्वेऽसां I. 127, 8; 191, 13.
 सर्वे I. 191, 3; 7; VI. 75, 19; VII. 55, 5; X. 71, 10; 128, 2; 155, 4; 166, 2.
 सर्वेऽते II. 25, 1.
 सर्वेऽते इति III. 7, 1.
 सर्वे VI. 18, 7.
 सर्वेऽल्ल्या X. 10, 2.
 सर्वेऽल्लूः III. 30, 17.
 सर्वेऽल्लः X. 109, 1.
 सर्वेऽल्लं X. 129, 3.
 सर्वेऽल्लस्य VII. 49, 1.
 सर्वेऽल्लानि II. 3, 21.
 सर्वेऽल्ले X. 72, 6.
 सर्वेऽनं I. 16, 5; 8; 21, 4; III. 32, 1; 5; 43, 4; IV. 34, 4; 35, 4; 6; 7; 9; V. 44, 9; VIII. 50, 3; 57, 1; 2; 64, 8; X. 76, 2; 3; 96, 13; 160, 2.
 सर्वेऽनस्य III. 52, 5; IV. 36, 2; VIII. 37, 1; X. 179, 3.
 सर्वेऽना I. 4, 2; 47, 8; 57, 2; 173, 8; III. 1, 20; 30, 2; 36, 8; IV. 29, 1; VI. 23, 4; 47, 14; VII. 22, 6; 7; 69, 6; VIII. 26, 20; 33, 15; 35, 4; 38, 5; 46, 9; 59, 1; 66, 12; X. 40, 3; 41, 1; 50, 5; 6; 89, 16; 111, 5; 112, 7.
 सर्वेऽनानि I. 131, 1; II. 34, 6; IV. 45, 4; VII. 32, 6; 97, 1; VIII. 33, 14; 90, 1; IX. 80, 1; X. 41, 3; 96, 6.
 सर्वेऽनाय VI. 71, 1.
 सर्वेऽने I. 161, 8; II. 18, 7; III. 28, 4; 5;

32, 3; 52, 6; 60, 6; IV. 16, 2; 15;
33, 11; 35, 1; V. 40, 4; VI. 47, 6;
VII. 23, 5; 29, 2; 59, 7; 92, 5; VIII.
8, 3; X. 44, 9.

सवनेषु I. 9, 3; 51, 13; 61, 7; 131, 2; II.
16, 7; 43, 2; III. 41, 4; IV. 22, 5;
VII. 37, 1; VIII. 1, 20; X. 39, 4; 43,
6; 50, 4.

सचं I. 164, 26; VII. 38, 4; VIII. 102, 6.

सचयसः I. 165, 1.

सचयसा I. 144, 3; 4.

सचयौ X. 17, 2.

सचान् I. 126, 1; IV. 26, 7; X. 158, 2.

सचाय I. 113, 1; II. 38, 1; III. 56, 7; IV.
54, 5.

सचासः IV. 54, 6.

सचितः I. 24, 3; II. 38, 11; III. 56, 6; IV.
54, 2; 3; V. 82, 5; VI. 71, 6; IX. 67,
26; X. 35, 7; 149, 5; 158, 2.

सचितरिति I. 35, 11; III. 54, 11; IV. 54,
5; 6; V. 81, 4; 5; 82, 4; VI. 71, 3;
VII. 37, 8; 38, 2; IX. 67, 25; X.
93, 9.

सचिता I. 22, 8; 34, 10; 35, 2-4; 8; 9;
36, 13; 73, 2; 107, 3; 110, 3; 123, 3;
124, 1; 157, 1; 164, 26; 186, 1; II. 1,
7; 31, 6; 38, 1; 4; 8; III. 33, 6; 54,
11; 55, 19; 56, 7; IV. 13, 2; 53, 2-7;
54, 1; 55, 10; V. 42, 3; 5; 48, 5; 49,
4; 81, 2; 3; 82, 3; 8; 9; VI. 49,
14; 50, 8; 13; 71, 5; VII. 15, 12; 35,
10; 38, 3; 40, 1; 45, 1; 3; 63, 3; 66,
4; 76, 1; VIII. 27, 12; 86, 5; IX. 81,
4; 97, 48; 110, 6; X. 10, 5; 12, 8;
17, 4; 27, 18; 31, 4; 34, 8; 13; 36,
14⁶; 85, 9; 13; 24; 36; 87, 18; 92,
4; 100, 1; 3; 8; 9; 130, 4; 139, 1;
149, 1⁸; 2; 4; 158, 3; 161, 4; 174, 3;
175, 1; 4.

सचिताश्च I. 95, 7; 190, 3; IV. 6, 2; VII.
79, 2.

सचितारं I. 22, 5-7; 35, 1; 44, 8; II. 38,
9; III. 20, 5; 62, 12; V. 46, 3; 49,
1; 2; 82, 7; VI. 21, 9; 50, 1; VII.
45, 4; X. 66, 4; 141, 5.

सचितुः I. 35, 5; 6; 110, 2; 113, 1; 159,
5; II. 38, 3; 6; 7; 10; III. 38, 8;
56, 7; 62, 10; 11; IV. 53, 1; 54, 4;
V. 81, 1; 82, 1; 2; 6; VI. 71, 2; VII.
38, 4; 6; 52, 3; 82, 10; VIII. 102,
6; X. 36, 12; 13; 64, 7; 149, 3; 181, 1.

सचित्वा II. 38, 5; IV. 34, 8.

सचित्वे II. 30, 1; VI. 15, 16.

सचीननि IV. 53, 3; VI. 71, 2; VIII. 18, 1;
X. 36, 12; 64, 7.

सचृषः X. 30, 10.

सचे V. 82, 6.

सचैदसा I. 93, 9.

सचेन IX. 67, 25.

सच्यः I. 82, 5.

सच्यतः II. 11, 18.

सच्यं VIII. 24, 5.

सच्या II. 27, 11.

सच्यां VIII. 4, 8.

सच्याय X. 49, 5.

सच्येन I. 100, 9; V. 36, 4; VIII. 81, 6.

सच्रता VI. 70, 3.

सच्रते इति सच्रते X. 65, 8.

सच्रत् II. 22, 1-3.

सच्रत् I. 64, 12; III. 16, 2; VII. 18, 25;
26, 4; 90, 3.

सच्रतः I. 42, 7; III. 9, 4; VII. 97, 4.

सच्रति I. 101, 3.

सच्रते II. 16, 4.

सच्रसि VIII. 51, 7.

सच्रिय VIII. 25, 17; IX. 16, 2.

सचिरे I. 110, 6.

सचिरे I. 84, 12; II. 1, 13; V. 20, 2; 64,
3; 67, 3.

सधुः VI. 36, 3.
 सधे V. 33, 8.
 सधतः I. 124, 4; 135, 7.
 सधतांश्च I. 53, 1. *
 सधतींश्च I. 134, 3.
 सधत्य III. 30, 9.
 सधतः IV. 33, 7.
 सधतं I. 103, 7; IV. 51, 5; VI. 20, 6.
 सधतु I. 29, 4; VII. 55, 5.
 सधतु I. 124, 10; IV. 51, 3.
 सध VIII. 72, 3; X. 79, 3.
 सधर्ज I. 103, 2; V. 85, 3.
 सधर्षीः III. 53, 15; 16.
 सधर्षांसः IV. 8, 6; 42, 10; VIII. 53, 7;
 54, 6; X. 148, 1.
 सधर्षांसं III. 34, 8.
 सधर्षान् III. 22, 1; VI. 44, 7; VII. 87, 2;
 IX. 74, 8; X. 11, 5; 29, 2.
 सधस्य III. 5, 6; IV. 5, 7; 7, 7; V. 21, 4.
 सधहः VIII. 19, 20.
 सधहत् V. 23, 1; VI. 33, 1; VIII. 19, 15.
 सधहानः I. 131, 4.
 सधहिः I. 100, 3; 102, 9; 171, 6; II. 22,
 3; 23, 11; III. 16, 4; 37, 6; VIII. 12,
 9; IX. 4, 8; X. 133, 4; 145, 5.
 सधहिं I. 102, 1; VIII. 15, 4; 61, 3; 12;
 70, 4.
 सधहिषे X. 180, 1.
 सधहीडाः VI. 45, 18.
 सधहे X. 104, 10.
 सधहे VIII. 96, 15.
 सधह्यात् V. 7, 10².
 सधह्याने I. 8, 4; VIII. 40, 7; IX. 61, 29.
 सधह्याम I. 132, 1.
 सधर्षांसः VII. 92, 4.
 सधर्षांसं VIII. 16, 10; 46, 16.
 सधह्यान् I. 100, 5; IX. 110, 12.

सधद I. 67, 4; VII. 4, 5.
 सधात् I. 25, 10; III. 1, 18; V. 1, 5; VI.
 1, 6; VII. 6, 6; VIII. 29, 2; X. 99, 2.
 सधानं III. 31, 7; 34, 8; 9.
 सधानं III. 34, 9³.
 सधारं IV. 30, 11.
 सधार IX. 86, 13.
 सधाहं V. 25, 6.
 सधाह VIII. 86, 5.
 सधुव IV. 18, 10; VII. 20, 5; X. 86, 23.
 सधुमानः VII. 8, 2.
 सधुमानांसः IX. 97, 20.
 सधुजे III. 39, 4; VII. 18, 4; 36, 1; X. 8, 8.
 सधुज्महे I. 81, 8; VI. 16, 37; VIII. 98, 7.
 सधुज्यात् I. 24, 13.
 सधुजिरे VIII. 69, 5.
 सधुमायं IV. 17, 14.
 सधुर्षांसः VIII. 1, 15; IX. 22, 4.
 सधुर्षांसंश्च III. 9, 5.
 सधेन I. 51, 3.
 सधतः VI. 20, 13.
 सधतां I. 29, 3.
 सधति VIII. 97, 3.
 सधतु VII. 55, 5⁵.
 सधस्थावांना VIII. 37, 4.
 सधि X. 120, 2.
 सधिः II. 18, 1; III. 15, 5; IX. 24, 4; 61, 20.
 सधिना II. 23, 10.
 सधिं V. 35, 1; X. 38, 4; 139, 6.
 सधी इति VIII. 38, 1.
 सधिनं I. 52, 15; 152, 6; 174, 4; 186, 4;
 IV. 7, 7; 10, 8; 12, 1; VII. 36, 3; X.
 95, 11.
 सधस्यदः X. 113, 4.
 सधाः X. 64, 8.
 सधायाः I. 149, 2.
 सधाये इति I. 158, 1.
 सधिः X. 99, 4.

समुः VII. 101, 4; X. 111, 8.
 समुः I. 52, 5; 73, 6; V. 53, 2; 7; VII.
 90, 4; X. 95, 6.
 समुत्तः I. 141, 1; IV. 28, 1; IX. 34, 6.
 समुषीः I. 86, 5.
 समुः VII. 36, 1; 95, 1; X. 71, 4.
 समुः I. 88, 5; V. 30, 2.
 समुजाते इति I. 164, 20.
 समुजे VIII. 41, 3; IX. 12, 5.
 समुतिः VII. 59, 7.
 समुती VII. 58, 5.
 सह I. 23, 17; 24; 38, 6; 48, 1²; 50, 13;
 117, 13; 143, 1; III. 58, 6; 60, 4; 5;
 IV. 40, 3; V. 53, 2; 14; 62, 1; 6; 75,
 6; 78, 8; VI. 28, 3; 60, 13; 72, 2;
 75, 7; VII. 31, 8; 35, 11; 64, 3; 66,
 9; 83, 6; VIII. 1, 32; 5, 34; 26, 7;
 29, 8; 76, 10; 102, 2; IX. 37, 4; 85,
 1; 98, 7; X. 17, 14; 39, 11; 43, 9; 45,
 11; 65, 13; 14; 84, 6; 85, 24; 38²;
 39; 97, 22; 102, 6; 107, 2; 113, 3;
 115, 7; 121, 4; 136, 7; 157, 2; 162, 2;
 172, 1; 191, 3.
 सहः I. 24, 6; 36, 18; 51, 10; 52, 11; 55,
 8; 56, 2; 57, 6; 80, 10; 84, 5; 12;
 103, 3; 174, 8; II. 16, 2; 34, 7; 36,
 5; IV. 42, 6; V. 11, 6; 23, 4; 31, 3;
 32, 7; 44, 6; 57, 6; VI. 1, 1; 8, 1;
 18, 4; 25, 8; 47, 27; VII. 25, 5; 31,
 7; 56, 19; 97, 6; VIII. 4, 4; 5; 10;
 9, 13; 15, 2; 20, 13; 102, 5; IX. 8,
 8; 65, 18; 97, 10; X. 49, 8; 50, 1;
 56, 6; 83, 1; 84, 6; 100, 6; 116, 5;
 170, 3.
 सहःकृत VIII. 43, 16.
 सहःकृत I. 45, 9; III. 27, 10; V. 8, 1; VI.
 16, 37; VIII. 43, 28; 44, 11.
 सहःकृतः VIII. 3, 4.
 सहःकृतं VIII. 99, 8.
 सहःकृतेन X. 83, 1.

सहःज्ञाः I. 58, 1; X. 103, 5.
 सहःज्ञाना VI. 60, 1.
 सहःज्ञाः I. 171, 5; 174, 1; 10.
 सहःज्ञां III. 34, 8; 47, 5; VI. 17, 13.
 सहःज्ञाः V. 44, 3.
 सहःज्ञाः I. 62, 10; VI. 6, 6; 19, 1; VII.
 6, 5; X. 46, 9; 56, 5; 116, 6.
 सहःज्ञां I. 36, 2; III. 10, 9.
 सहःज्ञापाः X. 27, 8.
 सहःज्ञादसः X. 130, 7.
 सहःज्ञाः X. 84, 6.
 सहःज्ञानुवाणि I. 104, 8.
 सहो V. 2, 9; VI. 47, 1; X. 43, 6.
 सहोदानुं III. 30, 8.
 सहोदेवः I. 100, 17.
 सहोः VI. 1, 1; VII. 31, 12.
 सहोः X. 103, 2.
 सहोः VI. 73, 2.
 सहोः V. 87, 5.
 सहोः V. 23, 1; VIII. 46, 20.
 सहोःज्ञानः I. 127, 9.
 सहोः VIII. 40, 1.
 सहोः VII. 56, 5.
 सहोः VI. 66, 9; VII. 60, 10.
 सहोः X. 34, 9.
 सहोः I. 27, 8; VI. 16, 33; VIII. 11, 2.
 सहोःज्ञानाः X. 130, 7.
 सहोःज्ञानः III. 46, 2; 62, 15; IX. 110, 12;
 X. 103, 5.
 सहोःज्ञानं VI. 18, 1.
 सहोःज्ञाना X. 145, 5.
 सहोःज्ञानाः IV. 6, 10.
 सहोःज्ञानां X. 145, 6.
 सहोःज्ञानाय II. 21, 2; VII. 46, 1.
 सहोःज्ञानं X. 87, 19.
 सहोःज्ञानं III. 30, 17.
 सहोःज्ञाना I. 32, 9.
 सहोःज्ञानं II. 13, 8.

सहस्रवा III. 49, 3; VI. 14, 5; 18, 2; VII. 45, 3.

सहस्रवान् I. 175, 2; 3.

सहस्रवानं X. 178, 1.

सहस्रवाहः VII. 97, 6.

सहस्रवीरं III. 54, 13; X. 40, 13.

सहस्रश्रेष्ठाय X. 10, 7.

सहस्रः I. 127, 1; 141, 1; 143, 1; II. 7, 6; III. 11, 4; 14, 1; 24, 3; 28, 3; V. 4, 8; 11, 6; 31, 3; VI. 5, 1; 6, 1; 12, 1; 49, 2; VII. 56, 19; VIII. 19, 25; 60, 13; 71, 11; 75, 3; IX. 71, 4; X. 11, 7; 45, 5; 115, 7; 142, 1; 153, 2; 176, 4.

सहस्रः I. 26, 10; 40, 2; 58, 8; 74, 5; 79, 4; 141, 10; III. 1, 8; 14, 4; 6; 16, 5; 18, 4; 25, 5; 28, 5; IV. 2, 2; 11, 6; V. 3, 1; 6; 9; 4, 6; VI. 1, 10; 4, 1; 5, 5; 11, 6; 13, 4-6; 15, 3; 18, 11; 20, 1; 21, 11; 50, 9; VII. 1, 21; 22; 3, 8; 7, 7; 15, 11; 16, 4; VIII. 19, 7; 12; 60, 2; 84, 5; X. 50, 6.

सहस्रा I. 23, 9; 50, 13; 51, 10; 80, 10; 96, 1; 98, 2; 127, 9; 10; II. 17, 1; IV. 18, 8; 28, 2; 50, 1; V. 1, 8; 3, 10; 8, 5; 12, 2; VI. 5, 6; 44, 22; 48, 5; 60, 1; 66, 9; VII. 18, 13; 60, 10; VIII. 4, 5; X. 49, 8; 61, 9; 83, 1; 103, 7; 108, 9.

सहस्रानः II. 10, 6; IV. 17, 3.

सहस्रानं V. 25, 9; VII. 7, 1.

सहस्राने I. 189, 8.

सहस्रानानं X. 114, 1.

सहस्राश्चन् V. 20, 4; X. 21, 4.

सहस्राश्चन् I. 91, 23; 189, 5; III. 1, 22; VI. 15, 12; VII. 1, 24; 4, 6; 19, 7; 43, 5; X. 93, 11; 115, 8.

सहस्रिन् IV. 11, 1.

सहस्रे I. 16, 6; III. 51, 4; IV. 20, 6; VI. 1, 1; 38, 5; VII. 98, 3; 104, 3; X. 73, 1.

सहस्रलोभाः X. 130, 7.

सहस्र I. 147, 5; II. 2, 11; V. 22, 4; VII. 1, 5; 16, 8; X. 1, 7; 87, 22.

सहस्र्यं VII. 42, 6.

सहस्र्येन VII. 55, 7.

सहस्र्यैः V. 29, 9.

सहस्रश्चक्षः I. 79, 12; X. 90, 1.

सहस्रश्चक्षरा I. 164, 41.

सहस्रश्चक्ष्वा I. 23, 3.

सहस्रश्चक्षेण X. 161, 3.

सहस्रश्चक्ष्वाः IX. 88, 7.

सहस्रश्चर्चि X. 17, 9.

सहस्रश्चरतिः IX. 62, 14.

सहस्रश्चरते VIII. 34, 7.

सहस्रश्चरतुं I. 119, 1.

सहस्रश्चक्षसं IX. 60, 1; 2.

सहस्रश्चक्षसे IX. 65, 7.

सहस्रश्चक्ष्वाः VII. 34, 10.

सहस्रश्चेताः I. 100, 12.

सहस्रश्चिन् IX. 78, 4; 84, 4.

सहस्रश्चिन् I. 188, 1; V. 26, 6; IX. 55, 4; 80, 4.

सहस्रश्चक्षिणाः X. 154, 3.

सहस्रश्चक्षिणे X. 33, 5.

सहस्रश्चाः X. 62, 11.

सहस्रश्चातनं VI. 45, 33.

सहस्रश्चातु IX. 72, 9.

सहस्रश्चानः VII. 33, 12.

सहस्रश्चाना III. 30, 7.

सहस्रश्चात्रा I. 17, 5.

सहस्रश्चार्ः VII. 88, 5.

सहस्रश्चा X. 114, 8².

सहस्रश्चाट IX. 13, 1; 52, 2; 86, 7; 33; 89, 1; 96, 9; 97, 5; 19; 101, 6; 107, 17; 109, 16; 19; 110, 10.

सहस्रश्चार्ः IX. 26, 2; 80, 4; 108, 8; 11.

सहस्रश्चारा IV. 41, 5.

सहस्रधारा X. 74, 4.
 सहस्रधारे IX. 73, 4; 7; 74, 6.
 सहस्रनिर्निजं VIII. 8, 15.
 सहस्रनिर्निजा VIII. 8, 11.
 सहस्रनीतिः IX. 71, 7.
 सहस्रन्दीपः III. 60, 7; IX. 85, 4; 96, 18.
 सहस्रनीपाः X. 154, 5.
 सहस्रपर्यः VIII. 77, 7.
 सहस्रपाजसः IX. 13, 3; 42, 3.
 सहस्रपात् X. 90, 1.
 सहस्रपाथाः VII. 1, 14.
 सहस्रपादं VIII. 69, 16.
 सहस्रपोषं II. 32, 5.
 सहस्रपोषिणं VIII. 103, 4.
 सहस्रपोषं VI. 35, 1.
 सहस्रप्रथनेषु I. 7, 4.
 सहस्रबाह्वे VIII. 45, 26.
 सहस्रभरं VI. 20, 1.
 सहस्रभर्यसं IX. 60, 2; 64, 25; 26; 98, 1.
 सहस्रभृष्टिः I. 80, 12; IX. 83, 5; 86, 40.
 सहस्रभृष्टिं I. 85, 9; V. 34, 2; VI. 17, 10.
 सहस्रं I. 11, 8; 24, 9; 30, 2; 80, 9; 116, 2; 126, 1; 3; 167, 1³; 189, 8; II. 14, 6; 7; IV. 18, 4; 26, 7; 31, 10; 32, 17; 38, 8; 46, 3; VI. 18, 11; 34, 3; 69, 8; VII. 25, 3; 46, 3; 62, 3; 91, 6; 92, 1; 99, 5; VIII. 1, 24; 3, 4; 6, 46; 12, 8; 21, 18; 34, 16; 57, 3; 70, 5; 78, 1; IX. 52, 5; 78, 2; 91, 3; 97, 29; 106, 6; X. 15, 10; 18, 12; 62, 7; 8; 73, 3; 79, 5; 97, 2; 98, 4; 102, 2; 5; 9; 114, 8.
 सहस्रमघं VII. 88, 1.
 सहस्रमीळहे I. 112, 10.
 सहस्रं जतिः I. 52, 2.
 सहस्रमुष्कं VI. 46, 3.
 सहस्रमुष्कं VIII. 19, 32.
 सहस्रभरः II. 9, 1.

सहस्रयाना IX. 106, 5.
 सहस्ररेताः IV. 5, 3; IX. 96, 8; 109, 17.
 सहस्रवत् III. 13, 7; VIII. 24, 29; X. 94, 2.
 सहस्रवर्चसं IX. 12, 9; 43, 4.
 सहस्रवत्सं VII. 33, 9; IX. 5, 10.
 सहस्रवत्साः III. 8, 11.
 सहस्रवाजं X. 104, 7.
 सहस्रवाजया VIII. 92, 10.
 सहस्रवीरं I. 188, 4.
 सहस्रशः VIII. 34, 15.
 सहस्रशीपा X. 90, 1.
 सहस्रशृंगः V. 1, 8; VII. 55, 7.
 सहस्रशोकाः X. 96, 4.
 सहस्रसाः I. 188, 3; IV. 38, 10; IX. 47, 3; 82, 5; 87, 4; 96, 14; X. 64, 6; 178, 3.
 सहस्रसातनः I. 175, 1; III. 13, 6.
 सहस्रसातनं I. 9, 8; VI. 45, 33.
 सहस्रसातनां I. 10, 10.
 सहस्रसां I. 10, 11; 117, 9; 118, 9; V. 34, 9; VIII. 103, 3; IX. 54, 1.
 सहस्रसावे III. 53, 7; VII. 103, 10.
 सहस्रसरोः X. 69, 7.
 सहस्रस्थूणं V. 62, 6.
 सहस्रस्थूणे II. 41, 5.
 सहस्रस्य I. 126, 4.
 सहस्रा I. 53, 9; 62, 10; 116, 21; 133, 7; IV. 16, 12; 13; 28, 3; 30, 21; 32, 18; V. 30, 12; 14; 33, 9; 37, 3; VI. 18, 13; 26, 5; 6; 48, 15; 63, 10; VII. 18, 14; VIII. 2, 41; 4, 20; 5, 37; 6, 47; 32, 18; 33, 5; 34, 14; 45, 12; 46, 22²; 29; 56, 2; IX. 87, 5; 97, 25; 53; X. 23, 5; 28, 6; 48, 4; 73, 4; 80, 4; 5; 98, 10; 11.
 सहस्राणि I. 53, 6; II. 1, 8; III. 9, 9; IV. 29, 4; 30, 15; VII. 32, 5; VIII. 51, 2; 61, 8; IX. 58, 3; 4; X. 98, 9.

सहस्रान् I. 102, 7; V. 2, 7.
 सहस्राय I. 116, 9; VIII. 1, 5.
 सहस्रियः I. 31, 10; 167, 1; II. 2, 7; 41, 1;
 IV. 48, 5; VII. 26, 5; VIII. 1, 9; 75,
 4; IX. 33, 6.
 सहस्रियै I. 5, 9; 64, 15; 124, 13; III. 14,
 6; 22, 1; IV. 49, 4; V. 54, 13; VI. 8,
 6; VIII. 5, 15; 33, 3; 43, 15; 64, 5;
 88, 2; 93, 21; IX. 13, 5; 20, 2; 38, 1;
 40, 3; 57, 1; 62, 12; 63, 1; 12, 65,
 21; 67, 6; 98, 4; X. 24, 1; 47, 5.
 सहस्रिणी VI. 45, 32; VII. 15, 9.
 सहस्रिणीः I. 188, 2; II. 6, 5; IX. 40, 4;
 61, 3.
 सहस्रिणीभिः I. 30, 8; 135, 3; X. 134, 4.
 सहस्रियै VII. 56, 14.
 सहस्रियासः I. 168, 2.
 सहस्री VI. 15, 12; VII. 58, 4.
 सहस्रे VIII. 65, 11.
 सहस्रेण I. 135, 1; VIII. 65, 12.
 सहस्रेणश्च VIII. 4, 6; 49, 1; 50, 1.
 सहस्रेभिः VIII. 73, 15.
 सहस्रेषु I. 29, 1-7.
 सहस्रैः I. 180, 8; IV. 38, 9; V. 27, 1; 30,
 13; VIII. 1, 33; 73, 14; 96, 13.
 सहस्र III. 24, 1; 30, 16; X. 84, 3.
 सहस्र X. 84, 2.
 सहस्रः I. 189, 4; III. 14, 2; 4; V. 9, 7;
 23, 2; VII. 4, 4; VIII. 43, 33.
 सहस्रान् I. 6, 8.
 सहस्रान्तः I. 97, 5; II. 13, 11.
 सहस्रान्ता X. 83, 1.
 सहस्रान्ति X. 145, 2.
 सहस्रान्ती इति X. 145, 5.
 सहस्रान्ते I. 127, 10; V. 7, 1; VIII. 102, 7.
 सहस्रान् VI. 5, 6; 22, 1; X. 103, 5.
 सहस्रसि IV. 22, 9; VI. 66, 9; VII. 21, 7;
 X. 44, 1.
 सहस्राः VIII. 20, 20.

सहस्रान् X. 6, 5.
 सहस्रान्ते X. 145, 5.
 सहस्रान् IX. 90, 3; X. 83, 4.
 सहस्राः VII. 34, 24.
 सहस्रीमहि VIII. 40, 1.
 सहस्र VI. 18, 4.
 सहस्रियसः I. 171, 6; IV. 55, 1.
 सहस्रियसा VIII. 39, 5; X. 145, 6.
 सहस्रियसि V. 79, 2.
 सहस्रियसे I. 71, 4.
 सहस्रियान् I. 61, 7; X. 176, 4.
 सहस्रिः II. 21, 3; IV. 38, 7; VII. 58, 4; X.
 83, 4; 92, 8.
 सहस्रि VIII. 46, 20.
 सहस्री इति VI. 60, 1.
 सहस्रे IV. 22, 9; X. 83, 6; 84, 2; 5.
 सहस्रिभिः I. 45, 10; VIII. 75, 5.
 सहस्रंति X. 89, 16.
 सहस्रान्ती II. 33, 4; VII. 27, 4.
 सहस्रान्ती इति सहस्रान्ती I. 93, 9.
 सहस्रो इति VIII. 7, 32; X. 93, 9.
 सहस्रसः I. 120, 4; X. 93, 1.
 सहस्रसे X. 115, 6.
 सहस्राः I. 152, 7; II. 11, 4.
 सहस्रान् X. 83, 1.
 सहस्रुः VII. 90, 6.
 सहस्रोः VI. 18, 12.
 सहस्रांसः IX. 41, 2.
 सहस्रान् I. 58, 5; II. 20, 6; III. 11, 6; IV.
 21, 2; VI. 68, 7; VII. 12, 2; IX. 20,
 1; 90, 3; 105, 6.
 सा I. 48, 10; 12-14; 95, 8; 117, 18;
 121, 15; 122, 7; 129, 8; 151, 4; 164,
 8; 17; 27; 29; 41; 169, 3; 172, 2;
 184, 4; 186, 11; II. 11, 21; 15, 10; 16,
 9; 17, 9; 18, 9; 19, 9; 20, 9; III. 1,
 23; 39, 2; 53, 4; 16; 55, 13; 15; IV.
 2, 10; 4, 7; 10, 8; 41, 5; 43, 7; 50,
 11; 57, 7; V. 8, 5; 30, 14; 41, 18; 61,

5; 79, 2; 3; VI. 17, 9; 61, 9; 64, 4;
5; 66, 3²; VII. 46, 3; 56, 5; 57, 4;
58, 6; 70, 2; 77, 6; 86, 6; 96, 2;
104, 17; VIII. 18, 7; 27, 18; 74, 8;
9; 100, 11; X. 10, 4; 27, 12; 24; 31,
5; 37, 2; 52, 2; 54, 2; 61, 18; 63,
16; 64, 15; 65, 6; 89, 14; 95, 4; 127,
4; 145, 3.

सार्क I. 37, 2; 47, 7; 52, 1; 64, 4; 80, 9;
135, 8; 137, 2; 155, 6; 161, 2; 164,
48; 166, 13; 179, 2; 191, 3; 7; II.
5, 4; 13, 9; 22, 3³; 24, 4; III. 12, 6;
31, 15; 51, 9; IV. 19, 5; 26, 3; 7;
V. 29, 6; 7; 55, 3²; 79, 8; VI. 27, 6;
30, 5; 66, 2; VII. 36, 6; 99, 5; VIII.
9, 16; 27, 14; 77, 4; 101, 2; IX. 7,
7; 69, 6; 72, 2; 97, 8; X. 28, 6; 54,
3; 67, 5; 73, 6; 86, 14; 23; 94, 1;
6; 97, 13³; 103, 1.

सार्कऽउचः IX. 93, 1.

सार्कऽउचै VII. 58, 1.

सार्कऽजाना I. 164, 15.

सार्कऽयुजा X. 106, 3.

सार्कऽवृषा VII. 93, 2; IX. 68, 3.

साधते X. 120, 6.

साधाम VII. 98, 4.

साधि X. 49, 1.

साध् III. 37, 7.

साध्यस्य II. 11, 19.

साध्नीऽइव X. 142, 2.

साध्नी I. 140, 3.

सात् V. 45, 2; VII. 28, 4.

सातं X. 102, 11.

सातये I. 4, 9; 102, 3; 5; 111, 4; 130, 6²;
138, 4; 143, 6; III. 31, 19; 36, 1; 54,
17; 56, 6; V. 5, 4; 9, 7; 39, 3; VI.
19, 2; 56, 5; 60, 13; VII. 15, 9; 67,
5; 83, 6; 95, 3; VIII. 3, 5; 5, 9; 45,
9; IX. 7, 9; 56, 3; 68, 7; 88, 2; X.
35, 10; 38, 1; 63, 9; 93, 10; 143, 5.

साता I. 112, 22; 131, 3; VI. 10, 3; 46,
1; IX. 66, 18.

सानानि II. 24, 10; VIII. 4, 20.

सातिः I. 168, 7.

साति I. 6, 10; 111, 3⁴; 5; VIII. 23, 29;
IX. 69, 9; 97, 25.

सातिषु VII. 82, 9.

सातीः VIII. 5, 9.

सातुः IV. 6, 7.

सातेन X. 167, 4.

सातौ I. 36, 17; 169, 2; 180, 8; II. 19, 4;
30, 5; IV. 24, 3; VI. 10, 6; 19, 7;
20, 5; 26, 1; 2; 44, 9; VII. 21, 7; 30,
2; 36, 8; 60, 11; X. 61, 24; 74, 1.

सादत्स्योनिं V. 43, 12.

सादय I. 15, 4; III. 29, 8; X. 35, 10.

सादय I. 31, 17; 45, 9; III. 57, 5.

सादयत X. 30, 14.

सादयध्वं V. 43, 12.

सादयतः VII. 44, 2.

सादयते III. 6, 3.

सादयान् VIII. 44, 3.

सादि X. 93, 5.

सादि II. 11, 8, 18; VII. 73, 2.

सादे I. 162, 17.

साध IV. 3, 8.

साध III. 1, 23.

साधत् II. 19, 3.

साधत V. 45, 3.

साधति I. 94, 2; VI. 70, 3.

साधत्सुहिं III. 2, 5.

साधते I. 141, 1; IX. 71, 3.

साधते VIII. 19, 10.

साधयः III. 38, 9; IV. 56, 7.

साधदिहिभिः III. 3, 6.

साधन् III. 1, 17; 18; 5, 3; IV. 1, 9; 16, 3;
VI. 66, 7; VII. 34, 4.

साधन् I. 96, 1.
 साधनः III. 27, 8; IX. 105, 3.
 साधनं I. 44, 11; III. 3, 3; 27, 2; V. 20, 3;
 VIII. 6, 3; 23, 9; IX. 62, 29; X. 26,
 4; 92, 2.
 साधेताः VIII. 40, 9; X. 74, 3.
 साधेता I. 2, 7.
 साधेतां VI. 53, 4.
 साधय I. 94, 3.
 साधय I. 94, 4; VI. 56, 4; IX. 9, 8.
 साधयन्तं VII. 66, 3.
 साधयन्ती II. 3, 8.
 साधयः VI. 16, 43; VIII. 19, 8.
 साधये VIII. 71, 12.
 साधारणः IV. 32, 13; VII. 63, 1.
 साधारणं IX. 48, 4.
 साधारण्याश्च I. 167, 4.
 साधिष्ठः V. 35, 1; VIII. 53, 7.
 साधिष्ठेभिः I. 58, 1; VII. 64, 3.
 साधु VIII. 32, 10.
 साधु I. 124, 3; II. 3, 6; 27, 3; VI. 9, 5;
 15, 16; VII. 43, 2; X. 18, 5.
 साधुः स्रवीः X. 68, 3.
 साधुः I. 67, 1; 70, 6; 77, 3; II. 27, 6; III.
 18, 1; V. 12, 6; VII. 37, 4; VIII.
 77, 11.
 साधुः कर्मा X. 81, 7.
 साधुना I. 155, 1; X. 14, 10.
 साधुभिः I. 138, 4; VIII. 84, 9.
 साधुं V. 1, 7.
 साधुः सा I. 46, 11; 170, 2; V. 11, 4; X. 33,
 5; 66, 12; 13.
 साधू इति II. 27, 15.
 साधे X. 35, 9.
 साधोः III. 48, 1; IV. 10, 2; VII. 8, 3.
 साध्याः I. 164, 50; X. 90, 7; 16.
 साध्याः II. 24, 8.
 साध्यां X. 53, 3.
 साध्यां IV. 45, 1; VI. 48, 5; VIII. 103, 2;

IX. 31, 5; 37, 4; 50, 2; 63, 27; 70, 8;
 79, 4.
 साध्या I. 75, 2; III. 59, 6.
 साध्याः I. 175, 2; IX. 85, 5; 100, 4; 106, 2.
 साध्यां I. 8, 1; IV. 15, 6; VIII. 21, 2; IX.
 106, 3; X. 63, 14; 140, 4; 5.
 साध्या इति VII. 93, 2.
 साधु I. 54, 4; 58, 2; 62, 5; 117, 16; II.
 35, 12; III. 5, 3; IV. 55, 7; V. 60, 3;
 VI. 6, 4; 61, 2; 75, 13; VII. 2, 1; 7,
 2; VIII. 96, 2; IX. 16, 7; 86, 8; 9;
 X. 27, 15; 62, 9; 70, 5.
 साधुः II. 23, 7.
 साधुनः V. 59, 7.
 साधुना VII. 36, 1; X. 75, 2.
 साधुनि I. 155, 1.
 साधु I. 10, 2; 80, 5; VI. 39, 2; 67, 6.
 साधुः I. 176, 5.
 साधु I. 128, 3²; II. 3, 7.
 साधुनि VI. 7, 6.
 साधोः I. 10, 2.
 साधो I. 32, 7; 80, 6; 146, 2; II. 31, 2;
 VII. 43, 3; IX. 26, 5; 86, 3; 91, 1;
 92, 4; 95, 4; 96, 13; 97, 3; 12; 16;
 19; 40; X. 61, 6; 123, 2.
 साधो II. 19, 7.
 साधस्य VIII. 55, 5.
 साधानि I. 20, 7.
 साधेभिः VIII. 59, 5.
 साधः X. 48, 9.
 साधं VI. 20, 6.
 साध I. 62, 2; 164, 24; 173, 1; II. 43, 2;
 IV. 5, 3; VIII. 29, 10; 81, 5; 98, 1;
 IX. 96, 22; 111, 2; X. 93, 8; 99, 2;
 135, 4.
 साधगाःश्च II. 43, 1.
 साधगां X. 107, 6.
 साधन् I. 147, 1; VIII. 89, 7; X. 59, 2.
 साधनां III. 30, 9.

सामनो X. 85, 11.
 सामन्यः IX. 96, 22.
 सामन्भिः I. 107, 2; VIII. 16, 9; X. 36, 5;
 78, 5.
 सामभृते VII. 33, 14.
 सामन्विप्रं V. 54, 14.
 सामानि V. 44, 14; 15; X. 90, 9; 130, 2.
 सांस्तपनाः VII. 59, 9.
 साक्षः II. 23, 16.
 साक्षःसाक्षः II. 23, 17.
 साक्षा VIII. 95, 7.
 साक्षे VIII. 4, 17; 6, 47.
 सांराज्यस्य VIII. 25, 17.
 सांराज्याय I. 25, 10; 141, 13; VIII. 25, 7.
 सांराज्येन VII. 46, 2.
 सांभरखौ VIII. 51, 1.
 सायक X. 83, 1; 84, 6.
 सायकं I. 32, 3; 84, 11.
 सायकस्य III. 53, 23.
 सायकानि II. 33, 10.
 सायकेन X. 48, 4.
 सायं V. 77, 2; VIII. 2, 20; X. 146, 3; 4.
 सारुषाड्वं X. 106, 10.
 सारुषेण VIII. 4, 8.
 सारुषयः I. 55, 7.
 सारुषये II. 19, 6; VI. 20, 5.
 सारुषिः I. 144, 3; 158, 6; VI. 57, 6; X.
 102, 6.
 सारं III. 53, 19.
 सारमेय VII. 55, 2; 3.
 सारमेयौ X. 14, 10.
 सारस्वतेभिः III. 4, 8.
 सारज्ञेयः VI. 47, 25.
 सालावृक्षाणां X. 95, 15.
 सालावृक्षान् X. 73, 3.
 साला VII. 56, 23.
 सायः X. 49, 7.
 सायर्थैः X. 62, 11.

सायस्यस्य X. 62, 9.
 साविष्णु I. 164, 26; VII. 45, 3; X. 99, 7;
 100, 3; 8.
 सावीः II. 28, 9; V. 82, 4; VI. 71, 6.
 साशनानश्ने इति X. 90, 4.
 साहृदेव्यः IV. 15, 7; 9.
 साहृदेव्यं IV. 15, 10.
 साहृदेव्यात् IV. 15, 8.
 साहि IV. 11, 2.
 सिंहः I. 174, 3; III. 2, 11; IV. 16, 14; IX.
 97, 28; X. 28, 10.
 सिंहं I. 95, 5; V. 15, 3; IX. 89, 3; X. 28, 4.
 सिंहंइव III. 9, 4; V. 74, 4; X. 67, 9.
 सिंहस्य V. 83, 3.
 सिंहाः III. 26, 5.
 सिंहाःइव I. 64, 8.
 सिंहं VII. 18, 17.
 सिक्तः IX. 97, 15.
 सिक्तं I. 130, 2.
 सिक्तयः X. 100, 11.
 सिक्ता VI. 70, 3.
 सिचः IX. 81, 3.
 सिचं III. 53, 2.
 सिचा X. 18, 11.
 सिचामहे II. 16, 7.
 सिचौ I. 95, 7; X. 75, 4.
 सिच्यते IX. 69, 2.
 सिच्यते IV. 49, 2; V. 51, 4; VIII. 9, 4; IX.
 17, 4; 27, 2; 39, 5; 42, 4; 62, 13; 86,
 33; X. 167, 1.
 सिच्यसे IX. 11, 8; 78, 2; 98, 10.
 सिच VIII. 24, 16; 32, 24.
 सिच V. 83, 8; VIII. 2, 22; X. 101, 10.
 सिचत् IV. 43, 6; X. 61, 2; 7.
 सिचत् II. 14, 1; VIII. 24, 13; 72, 13; IX.
 63, 10; 19; 107, 1; 108, 7; X. 32, 5;
 101, 7.

सिंघातः X. 64, 14.
 सिंघातं IV. 57, 5; VI. 70, 2.
 सिंघातीऽइव X. 21, 3.
 सिंघातु X. 17, 13; 184, 1.
 सिंघाते VIII. 49, 6.
 सिंघाथं VII. 16, 11.
 सिंघात् I. 121, 6; X. 102, 11.
 सिंघाति VIII. 72, 10.
 सिंघाति IX. 71, 4.
 सिंघातु VIII. 53, 3.
 सिंघं X. 27, 2.
 सिंघसे X. 105, 10.
 सिंघस्य III. 47, 1.
 सिंघात् VIII. 9, 7.
 सिंघामहे X. 101, 5.
 सिंघामि VIII. 17, 5.
 सिंघे I. 30, 1; X. 101, 6.
 सितां I. 112, 5.
 सितां VIII. 5, 9.
 सितां IV. 12, 6.
 सिथः I. 33, 13.
 सिथति I. 18, 7.
 सिथं I. 142, 8; 173, 11; II. 41, 20; V. 13, 2.
 सिथया V. 44, 6.
 सिथाः X. 7, 4.
 सिर्न II. 30, 2; III. 62, 1.
 सिर्नऽवत् X. 102, 11.
 सिनीयः VII. 84, 2.
 सिनीवाळि II. 32, 6.
 सिनीवाळि X. 184, 2.
 सिनीवाळी II. 32, 8.
 सिनीवाळ्ये II. 32, 7.
 सिंधवः I. 52, 14; 61, 11; 72, 10; 73, 6;
 90, 6; 101, 3; 105, 12; 125, 4; 5; 140,
 13; 143, 3; 151, 9; 168, 8; II. 11, 1;
 25, 5; 28, 4; III. 36, 6; 7; IV. 22, 6;
 V. 49, 4; 51, 7; 53, 7; 62, 4; 69, 2;

VI. 19, 5; 36, 3; 52, 4; VII. 35, 8;
 VIII. 6, 4; 35; 7, 5; 40, 8; 44, 25;
 54, 4; 69, 12; 92, 22; 96, 1; IX. 2, 4;
 17, 1; 31, 3; 62, 27; 66, 6; 13; 88, 6;
 108, 16; X. 40, 9; 43, 3; 78, 7; 92, 5;
 124, 7.
 सिंधवः III. 33, 9; 56, 5; VII. 47, 4; X.
 30, 8; 9.
 सिंधुः I. 65, 3; 66, 5; 92, 12; 94, 16; 95,
 11; 96, 9; 98, 3; 100, 19; 101, 11;
 102, 11; 103, 8; 105, 19; 106, 7; 107,
 3; 108, 13; 109, 8; 110, 9; 111, 5;
 112, 25; 113, 20; 114, 11; 115, 6; 122,
 6; 186, 5; II. 25, 3; III. 32, 16; IV.
 22, 8; 43, 6; 54, 6; V. 53, 9; VII.
 95, 1; VIII. 25, 14; 26, 18; IX. 96,
 7; 97, 45; 107, 12; X. 64, 9; 65, 13;
 66, 11; 75, 1; 3; 7-9.
 सिंधुऽइव X. 62, 9.
 सिंधुपती इति सिंधुपती VII. 64, 2.
 सिंधुभिः I. 34, 8; IV. 34, 8; VI. 52, 6;
 IX. 86, 11; 96, 14.
 सिंधुभ्यः I. 23, 18; 109, 6; VII. 47, 3;
 IX. 86, 21; X. 89, 1; 11.
 सिंधुं I. 11, 6; 83, 1; 99, 1; 112, 9; 146, 4;
 164, 25; II. 11, 9; 15, 6; III. 33, 3;
 5; 53, 9; IV. 30, 12; 55, 3; V. 4, 9;
 37, 2; VII. 33, 3; 87, 6; VIII. 12, 3;
 20, 24; IX. 70, 10; X. 43, 7; 104, 8;
 111, 10; 123, 4.
 सिंधुऽमातरः X. 78, 6.
 सिंधुऽमातरं IX. 61, 7.
 सिंधुऽमातरा I. 46, 2.
 सिंधुऽमाता VII. 36, 6.
 सिंधुऽइव I. 97, 8; V. 11, 5.
 सिंधुऽचाहसा V. 75, 2.
 सिंधुषु I. 182, 5; VIII. 24, 27; 39, 8; IX.
 72, 7; 86, 8.
 सिंधून् I. 32, 12; 35, 8; 93, 1; II. 12, 3;
 12; IV. 17, 1; 18, 7; 19, 5; 6; 8; 28,
 1; 33, 7; 42, 7; VIII. 5, 21; 32, 25;

96, 18; 100, 12; IX. 90, 2; X. 35, 2;
89, 7; III. 9; 133, 2.
सिंधूनां I. 46, 8; 9; 65, 4; III. 5, 4; VI.
44, 21; VII. 5, 2; 18, 5; VIII. 41, 2;
IX. 15, 5; 86, 12; 19; 33; 89, 2;
X. 180, 1.
सिंधून् इव VI. 46, 14.
सिंधो इति X. 75, 2.
सिंधो इति VIII. 25, 12; X. 75, 4; 6.
सिंधोः I. 27, 6; VIII. 72, 7; IX. 12, 3; 14,
1; 21, 3; 39, 4; 50, 1; 73, 2; 85, 10;
86, 43; X. 137, 2; 155, 3.
सिंधोऽइव I. 44, 12; IV. 58, 7; IX. 69, 7;
80, 5.
सिंधौ I. 126, 1; VIII. 20, 25.
सिंधोऽइव X. 116, 9.
सिन्धे VIII. 4, 1.
सिन्धः I. 102, 6; 145, 2; X. 28, 11.
सिन्धस्मात् I. 95, 7.
सिन्धुः I. 115, 4.
सिन्धुः I. 121, 11.
सिन्धुः X. 71, 9.
सिन्धुः समध्यमासः I. 163, 10.
सिन्धो इति VIII. 19, 31.
सिन्धुः X. 19, 1.
सिन्धुः I. 56, 4; IV. 21, 7; V. 73, 8; VI.
50, 5; 68, 3; VII. 70, 2; X. 5, 1; 27,
19; 92, 9.
सिन्धुः I. 38, 8; 66, 1; VII. 67, 3; 91, 3;
IX. 84, 2.
सिन्धुः V. 41, 15; 20; VIII. 75, 13.
सिन्धुः I. 18, 2; VII. 37, 8; 97, 3.
सिन्धुः I. 73, 8.
सिन्धुः II. 38, 2.
सिन्धुः III. 32, 5.
सिन्धुः X. 28, 10.
सिन्धुः II. 2, 1; VIII. 3, 12; 103, 11.
सिन्धुः X. 143, 3.
सिन्धुः IX. 74, 1; 7.

सिन्धुः I. 133, 7; VII. 32, 14; 20; VIII.
62, 3; IX. 3, 4; 7, 4.
सिन्धुः IX. 47, 5.
सिन्धुः VIII. 3, 11.
सिन्धुः I. 130, 3; V. 31, 1; VI. 73, 3; IX.
35, 4; 76, 2; 90, 4; 96, 18; X. 102, 4.
सिन्धुः X. 53, 11.
सिन्धुः I. 146, 4; V. 62, 9; VIII. 95, 6;
IX. 61, 11.
सिन्धुः I. 112, 5.
सिन्धुः I. 123, 4.
सिन्धुः I. 17, 8.
सिन्धुः I. 102, 6.
सिन्धुः X. 102, 12.
सिन्धुः VIII. 95, 9; IX. 23, 6.
सिन्धुः VII. 33, 13.
सिन्धुः II. 24, 4.
सिन्धुः III. 32, 15.
सिन्धुः VII. 62, 5.
सिन्धुः VIII. 67, 8.
सिन्धुः I. 32, 13.
सिन्धुः V. 54, 10.
सिन्धुः VIII. 59, 2.
सिन्धुः X. 35, 5.
सिन्धुः II. 11, 3; 17, 3; III. 52, 2; IV. 22,
6; V. 1, 1; VIII. 59, 1; IX. 66, 6.
सिन्धुः I. 188, 10.
सिन्धुः VI. 20, 13.
सिन्धुः VI. 26, 6.
सिन्धुः I. 121, 11.
सिन्धुः IV. 2, 6; V. 42, 10.
सिन्धुः VII. 103, 8.
सीदः VII. 60, 11.
सीदः VI. 14, 3.
सीदः IV. 57, 7.
सीदः IV. 57, 6.
सीदः III. 29, 8; X. 14, 4.
सीदः I. 76, 2; 104, 1; II. 23, 1; III. 29,

10; 41, 3; 53, 3; IV. 3, 2; VI. 15, 16;
IX. 59, 3; 87, 1; 96, 13; X. 98, 4;
112, 9.

सीदः VI. 5, 3.

सीदन् V. 11, 2; VI. 16, 23; VIII. 72, 2;
X. 12, 1; 61, 4; 99, 8; 123, 5.

सीदन् VII. 30, 3; X. 46, 1; 6; 61, 9.

सीदन् I. 85, 6.

सीदन् I. 5, 1; 22, 8; II. 3, 4; 41, 13; IX.
11, 6; 13, 9; 39, 6; 104, 1; X. 70, 8.

सीदन् I. 47, 8; III. 62, 18; VIII. 87, 2;
X. 13, 2.

सीदन्तां I. 142, 7.

सीदन्तां I. 188, 6.

सीदन्ति IX. 64, 20.

सीदन्ति IV. 9, 3; 4; IX. 7, 5; 6; 20, 6;
38, 4; 40, 2; 57, 3; 68, 9; 70, 7; 84,
4; 86, 6; 9; 11; 99, 6.

सीदन्तु X. 36, 5.

सीदन्तु VI. 16, 41.

सीदन् I. 65, 5; VI. 16, 35; VII. 34, 16;
IX. 32, 4; 61, 21; 62, 8; 64, 11; 65,
19; 86, 22; 92, 2; 6; 95, 1; 96, 23;
107, 18.

सीदन् I. 65, 1; 72, 5; 85, 7.

सीदन्तः VIII. 21, 5; IX. 64, 29.

सीदन्तु I. 26, 4; VI. 28, 1; X. 70, 11.

सीदन्तु I. 13, 9; 44, 13; 142, 9; II. 41, 21;
V. 26, 9; X. 70, 6.

सीदन्ति I. 14, 11; VIII. 61, 2; IX. 63, 2;
86, 35; 47; 99, 8; 107, 4.

सीदन्तु I. 36, 9.

सीदन्ति IX. 97, 4.

सी I. 33, 9; 36, 1; 37, 6; 9; 61, 11; 95,
2; 100, 14; 116, 20; 117, 16; 19; 122,
6; 140, 5; 141, 9; 160, 2; 179, 5; II.
28, 4; 36, 1; III. 1, 6; 2, 10; 7, 3;
14, 3; 23, 3; 30, 14; 38, 3; 54, 6;
56, 4; IV. 2, 6; 13, 3; 22, 7; 28, 4;

30, 10; 11; 38, 3; 8; 43, 5; 56, 1; V.
31, 9; 47, 2; 85, 7; VI. 1, 1; 20, 8;
45, 23; 48, 4; 64, 3; VII. 78, 2; VIII.
40, 8; 69, 6; 70, 7; 80, 8; 100, 7; X.
25, 9.

सीमहि I. 25, 3.

सीरा X. 101, 3; 4.

सीराः I. 174, 9; IV. 19, 8; X. 49, 9; 97, 9.

सीलमाश्चती X. 75, 8.

सीर्यन्तु II. 32, 4.

सीर्यन्तु X. 101, 8.

सीर्यन्तु II. 17, 4.

सीर्यन्तु VII. 43, 4.

सीर्यन्तु II. 24, 1.

सीर्यन्तु VI. 56, 5.

सीर्यन्तु VI. 49, 8.

सीर्यन्तु X. 157, 1.

सु I. 9, 6; 10, 11; 17, 7; 26, 5; 27, 4;
33, 1; 36, 13; 37, 14; 38, 6; 45, 5;
47, 2; 5; 52, 1; 53, 1; 76, 2; 3; 82,
1; 84, 3; 93, 1; 94, 12; 105, 3; 111,
2; 112, 1-23; 118, 10; 129, 5; 133,
4²; 135, 9; 136, 1; 138, 4²; 139, 1; 7;
8; 148, 3; 164, 26; 165, 14; 169, 5;
173, 12; 179, 5; 182, 1; 184, 2; 191,
6; II. 6, 1; 11, 15; 14, 5; 16, 8; 18, 3;
20, 1; 28, 6; 7; 34, 15; 35, 2; 41, 7;
III. 18, 2; 24, 2; 30, 6; 21; 31, 14; 33,
9²; 36, 1; 2; 37, 2; 53, 2; 54, 3; 55,
2; 57, 2; IV. 12, 1; 4; 6; 20, 4; 22,
10²; 26, 4; 31, 3; 32, 6; 14; 43, 6;
55, 4; 10; V. 30, 7; 35, 2; 42, 13;
54, 15; 62, 2; 63, 6²; 67, 5; 73, 4; 8;
74, 9; 10; 83, 7; 10; 85, 5; VI. 11,
4; 12, 2; 15, 1; 16, 16; 21, 7; 24,
9; 25, 1; 27, 7; 33, 1; 45, 33; 46,
6; 48, 3; 56, 4; 74, 4; VII. 20, 10;
22, 3; 26, 3; 29, 2; 32, 1; 42, 3; 55,
2; 59, 5²; 86, 8; 89, 1; 90, 7; 93, 6;
VIII. 1, 14; 19; 2, 19; 20; 42; 4, 3;
5, 13²; 6, 32; 39; 43; 7, 18; 32; 33;

8, 21; 13, 25; 17, 4; 18, 12; 18; 22;
20, 19; 22, 3; 24, 1; 7; 26, 1; 10;
15; 23; 27, 3; 32, 19; 34, 12; 40, 1;
41, 1; 2; 45, 8; 9; 46, 10; 17; 50, 1;
53, 6; 59, 5; 61, 5; 67, 15; 21; 70,
9²; 73, 17; 75, 11; 80, 3; 6; 81, 8;
82, 6; 92, 14; 30; 93, 21; 100, 3;
103, 1; IX. 29, 5; 49, 1; 61, 13; 65,
5; 81, 3; 110, 1; X. 10, 14; 16, 14²;
18, 12; 27, 1; 20; 28, 4; 32, 1²; 2;
33, 3; 40, 11; 42, 1; 43, 2; 44, 9; 54,
1; 59, 1; 2²; 3²; 4³; 5; 8; 61, 27;
75, 1; 77, 4; 94, 14; 100, 2; 101, 11;
112, 9; 113, 10; 120, 3; 126, 6; 132,
5; 133, 1; 3; 7; 178, 1; 179, 2.
सुसज्जनयः I. 26, 7; 8²; VII. 15, 8; VIII. 19,
7; 60, 6.

सुसज्जंगः X. 1, 1.

सुसज्जंगा III. 43, 4.

सुसज्जगुणि II. 32, 7; IV. 54, 4.

सुसज्जगुरे X. 86, 8.

सुसज्जचः IV. 6, 9; VII. 56, 16; IX. 73, 7.

सुसज्जचं VI. 15, 10; 58, 4; VII. 10, 3.

सुसज्जचाः V. 37, 1.

सुसज्जध्वर I. 44, 8; V. 28, 5; VIII. 23, 5.

सुसज्जध्वरः I. 127, 1; II. 2, 8; VIII. 19, 5;
24; 103, 12; 13; IX. 3, 8; 86, 7; X.
11, 5; 115, 2.

सुसज्जध्वरे I. 45, 1; III. 2, 8; 9, 8; IV. 46,
4; V. 9, 3; VI. 15, 4; 16, 40; VII.
16, 1; VIII. 5, 33; 40, 11.

सुसज्जध्वरा III. 6, 6; 29, 12; VI. 10, 1; VII.
17, 3; 4.

सुसज्जध्वरासः IV. 45, 5.

सुसज्जध्वरे I. 142, 5; V. 17, 1; VIII. 44, 13.

सुसज्जलीक II. 1, 8; IV. 6, 6; VI. 15, 16;
VII. 1, 23; 3, 6.

सुसज्जपयं I. 116, 19; II. 4, 8; VII. 1, 5; 12.

सुसज्जपयस्य II. 2, 12; 9, 5; III. 16, 1; 19,
3; X. 30, 12.

सुसज्जपयानि I. 72, 9; IV. 34, 9; VII. 91, 3;
VIII. 15, 10.

सुसज्जपयार्थ I. 83, 6; IV. 2, 11.

सुसज्जपले III. 3, 7.

सुसज्जपलै I. 54, 11.

सुसज्जपसः I. 159, 3; 161, 6; IV. 2, 19; 33,
8; X. 76, 8; 110, 8.

सुसज्जपस्यते X. 11, 6.

सुसज्जपस्यमानः I. 62, 9.

सुसज्जपस्यया I. 52, 3; 110, 8; 161, 11; III.
3, 11; IV. 35, 2; X. 113, 4.

सुसज्जपस्या IV. 35, 9.

सुसज्जपाः I. 85, 9; 130, 6; IV. 56, 3; V. 2,
11; 29, 15; 60, 5; VII. 88, 4; IX.
66, 21.

सुसज्जपाक IV. 3, 2.

सुसज्जपिवात VII. 46, 3.

सुसज्जप्रसः X. 63, 3; 78, 1.

सुसज्जभिहयः I. 173, 9.

सुसज्जभिहि VII. 101, 2.

सुसज्जभिहिः VI. 33, 1.

सुसज्जभिहिं I. 51, 2; VIII. 19, 32.

सुसज्जभीशुः VIII. 68, 18.

सुसज्जभीशून् VIII. 68, 16.

सुसज्जकृतेन I. 162, 5.

सुसज्जरिः I. 61, 9.

सुसज्जरित्वा X. 63, 10.

सुसज्जकाः VII. 35, 9; 38, 7.

सुसज्जकैः I. 88, 1.

सुसज्जचिः II. 3, 2.

सुसज्जचं I. 141, 11.

सुसज्जचसः IV. 33, 8; VI. 51, 11.

सुसज्जचसं V. 8, 2; 60, 1; X. 47, 2.

सुसज्जचसा I. 93, 7.

सुसज्जचः I. 84, 6; 117, 2; 125, 2; IV. 2, 4;
4, 10; 29, 2; 45, 7; V. 33, 3; VI. 33, 1.

सुसज्जचा VII. 68, 1; 69, 3; X. 75, 8.

सुसञ्ज्ञाः IV. 4, 8; 42, 5; V. 57, 2; VII. 56, 1.

सुसञ्ज्ञासः V. 65, 3.

सुसञ्ज्ञाय I. 40, 2; 93, 2; 162, 22; 180, 9; II. 1, 5; III. 26, 3; 55, 18; VIII. 12, 33; 26, 23; IX. 65, 17.

सुसञ्ज्ञाय X. 113, 10.

सुसञ्ज्ञान् X. 42, 5.

सुसञ्ज्ञातः IX. 74, 2.

सुसञ्ज्ञातं VIII. 77, 6.

सुसञ्ज्ञाधीः I. 67, 1; 70, 2; IV. 3, 4; V. 82, 8; X. 45, 1.

सुसञ्ज्ञाधीभिः V. 14, 6; VI. 32, 2.

सुसञ्ज्ञाध्यः I. 16, 9; 72, 8; 151, 1; II. 28, 2; III. 8, 4; VI. 16, 7; VII. 2, 5; VIII. 19, 17; 48, 1; IX. 31, 1; 65, 4; 86, 24; 101, 10; X. 61, 7; 78, 1.

सुसञ्ज्ञाध्यं I. 71, 8.

सुसञ्ज्ञापे VIII. 53, 5.

सुसञ्ज्ञाभुवः I. 151, 2; IV. 50, 10; VII. 30, 4; X. 21, 2.

सुसञ्ज्ञाभुवं V. 6, 3; IX. 12, 9.

सुसञ्ज्ञाभुवा X. 122, 3.

सुसञ्ज्ञायसं X. 53, 9.

सुसञ्ज्ञायुजः I. 92, 2.

सुसञ्ज्ञायुध IX. 4, 7; 65, 5.

सुसञ्ज्ञायुधः IX. 86, 12; 87, 2; 96, 16; 108, 15; 110, 12.

सुसञ्ज्ञायुधं VI. 17, 13; IX. 15, 8; X. 47, 2.

सुसञ्ज्ञायुधस्य IX. 31, 6.

सुसञ्ज्ञायुधाः V. 57, 2.

सुसञ्ज्ञायुधासः V. 87, 5; VII. 56, 11.

सुसञ्ज्ञावेशः VII. 54, 1; 97, 7.

सुसञ्ज्ञावेशा X. 63, 16.

सुसञ्ज्ञाशितः X. 28, 1.

सुसञ्ज्ञाशिवं X. 44, 5.

सुसञ्ज्ञासः X. 3, 4.

सुसञ्ज्ञासं IV. 6, 8.

सुसञ्ज्ञाहुत VII. 16, 7.

सुसञ्ज्ञाहुतः I. 44, 6; III. 27, 5; VII. 16, 2; VIII. 39, 6; X. 118, 1.

सुसञ्ज्ञाहुतं I. 44, 4; VII. 12, 1.

सुसङ्गमा I. 121, 7.

सुसङ्गुः V. 42, 11.

सुसङ्गुः I. 162, 5.

सुसङ्गुः VII. 58, 6; X. 65, 14.

सुसङ्गुस्य II. 23, 19; 24, 16.

सुसङ्गुः I. 93, 1; VIII. 44, 2.

सुसङ्गुः IX. 9, 8; 90, 6; 91, 5.

सुसङ्गुः I. 171, 1; II. 6, 2; 18, 3; VI. 52, 17.

सुसङ्गुभिः I. 36, 1; V. 45, 4.

सुसङ्गुः I. 42, 10; 70, 3; V. 49, 2; 82, 7; VII. 29, 3; 65, 1; 66, 12; 68, 9; X. 61, 26.

सुसङ्गुवचना X. 18, 11.

सुसङ्गुस्याभिः IX. 61, 21.

सुसङ्गुपायनः I. 1, 9.

सुसङ्गुपायना X. 18, 11.

सुसङ्गतयः VIII. 47, 1.

सुसङ्गेजः VI. 22, 6.

सुसङ्गेजाः VII. 20, 3; X. 29, 8.

सुसङ्गे VIII. 80, 6.

सुसङ्गेभिः IX. 70, 4; 8; 99, 7.

सुसङ्गे IV. 33, 9.

सुसङ्गेः IV. 2, 17.

सुसङ्गे X. 85, 20.

सुसङ्गेतिः VIII. 45, 33.

सुसङ्गेतिः I. 60, 3; 186, 3; V. 10, 4.

सुसङ्गेति II. 28, 1.

सुसङ्गेति VIII. 26, 19.

सुसङ्गे III. 54, 12; IV. 25, 5.

सुसङ्गे VI. 19, 1; VII. 62, 1.

सुसङ्गे I. 48, 11; 117, 2; 147, 3; 183, 1; III. 31, 12; 38, 2; 60, 3; IV. 13, 1;

V. 4, 8; VII. 35, 12; X. 17, 4; 7; 94, 2.
 सुस्कृतं I. 85, 9; 125, 3; VIII. 77, 11; IX. 70, 7; 74, 3; X. 15, 13; 34, 11; 44, 9; 100, 6.
 सुस्कृतं IX. 73, 1; X. 63, 9.
 सुस्कृतस्य III. 29, 8; X. 61, 6; 71, 6; 85, 24; 95, 17.
 सुस्कृता III. 30, 13; 32, 8; 34, 6; IV. 21, 9; V. 29, 15; VI. 41, 2; X. 75, 8.
 सुस्कृता I. 162, 10.
 सुस्कृताः I. 35, 11; 134, 2.
 सुस्कृतानि III. 60, 4; VII. 35, 4.
 सुस्कृता VII. 35, 4; X. 16, 4.
 सुस्कृते I. 31, 4; 47, 8; 92, 3; 128, 6; 156, 5; 166, 12; 182, 1; III. 31, 7; V. 4, 11; 62, 6; VI. 70, 2; VII. 79, 3; X. 122, 3.
 सुस्कृतोः III. 31, 2.
 सुस्कृतस्तेमाः IX. 83, 4.
 सुस्कृतस्तरः I. 31, 4; 156, 5.
 सुस्कृतस्तराय VIII. 46, 27.
 सुस्कृत्या I. 20, 8; 83, 4; III. 60, 3; IV. 35, 2; VIII. 54, 2; IX. 47, 1; 48, 1; X. 94, 2.
 सुस्कृता IV. 35, 7.
 सुस्कृतानि VIII. 46, 27.
 सुस्कृतने VIII. 13, 7.
 सुस्कृतसु VII. 9, 1.
 सुस्कृतवः III. 7, 10.
 सुस्कृतवः VII. 2, 2.
 सुस्कृतुः I. 25, 10; 12; 55, 6; 91, 2; 128, 4; 139, 10²; 141, 11; II. 31, 3; III. 3, 7; V. 11, 2; 25, 9; 65, 1; VI. 7, 7; 8, 2; 30, 2; 71, 1; VII. 3, 9; 9, 2; 85, 4; VIII. 25, 2; 33, 5; 13, 46, 27; 96, 19; IX. 2, 3; 12, 4; 70, 6; 73, 8; 102, 3; X. 25, 8; 49, 9; 91, 3.
 सुस्कृतुं I. 12, 1; III. 49, 1; VI. 48, 14; VII. 36, 4; VIII. 19, 3; 17; 84, 8.

सुस्कृतुष्यया I. 160, 4.
 सुस्कृतुष्यसे X. 122, 6.
 सुस्कृतुष्या I. 31, 3.
 सुस्कृतु इति सुस्कृतु V. 66, 1; VIII. 25, 5; 8.
 सुस्कृतु इति सुस्कृतु III. 62, 16; VII. 61, 2.
 सुस्कृतो इति सुस्कृतो I. 144, 7; VIII. 74, 7.
 सुस्कृतो इति सुस्कृतो I. 5, 6; 51, 13; III. 1, 22; IV. 4, 11; V. 20, 4; 44, 2; VI. 16, 3; 29; 30, 3; VII. 16, 6; VIII. 1, 18; 54, 6; IX. 48, 3; 63, 28; 65, 30; 72, 8; X. 70, 1; 122, 2; 6; 144, 6.
 सुस्कृत V. 32, 5; 38, 1; VII. 89, 1.
 सुस्कृतः III. 59, 4; VII. 64, 1.
 सुस्कृतं I. 116, 19.
 सुस्कृतान् VI. 51, 4.
 सुस्कृतानः I. 19, 5; VI. 49, 1; 51, 10.
 सुस्कृत्यं X. 23, 4.
 सुस्कृतयः VIII. 43, 18; 29.
 सुस्कृतये VII. 56, 24.
 सुस्कृति I. 40, 8; 91, 21; II. 19, 8; 35, 15; VI. 2, 11; VII. 74, 6; X. 20, 10.
 सुस्कृतिः V. 6, 8; VII. 64, 4; VIII. 84, 6.
 सुस्कृतिनां IX. 108, 13.
 सुस्कृता I. 122, 6; IV. 33, 7.
 सुस्कृतिया I. 97, 2.
 सुस्कृतः I. 120, 11.
 सुस्कृतने I. 13, 4; 16, 2.
 सुस्कृतं I. 20, 3; 49, 2; III. 35, 4; V. 63, 5; VIII. 58, 3; IX. 112, 4; X. 75, 9.
 सुस्कृत्यं V. 30, 1.
 सुस्कृत्यः I. 87, 6.
 सुस्कृत्ये V. 87, 1.
 सुस्कृते III. 41, 9.
 सुस्कृतु V. 60, 2.
 सुस्कृते V. 5, 3.
 सुस्कृताः I. 41, 4; II. 27, 6; III. 54, 21; VII. 42, 2.
 सुसंगतिना VIII. 19, 24.

सुगंधि VII. 59, 12.
 सुगंधभक्तयः IX. 72, 2.
 सुगंधभक्तिः V. 43, 4.
 सुगंधभक्तिं VI. 49, 9.
 सुगन् I. 43, 6; 94, 9; 11; 102, 4; 106, 5;
 II. 23, 7; V. 54, 6; VI. 44, 18; 51, 13;
 15; VII. 104, 7; VIII. 47, 11; 93, 10;
 X. 86, 5.
 सुगवः I. 116, 25.
 सुगव्यं I. 162, 22; VIII. 12, 33.
 सुग्गा I. 42, 7; VI. 64, 4; VII. 62, 6; IX.
 62, 2; X. 63, 7.
 सुग्गाः I. 165, 8; VIII. 31, 13.
 सुगानुस्या I. 97, 2.
 सुग्गाथा VII. 97, 8.
 सुगान् III. 30, 10; V. 80, 2; X. 51, 5.
 सुगानि VI. 64, 1; IX. 97, 16.
 सुग्गाहपत्न्याः V. 4, 2.
 सुग्गुः I. 125, 2.
 सुग्गेभिः I. 35, 11; 116, 20; 162, 21; 163,
 6; II. 27, 7; VIII. 27, 17; X. 85, 32;
 113, 10.
 सुग्गेवृधः VIII. 18, 2.
 सुग्गेषु VI. 21, 12.
 सुग्गोपा I. 120, 7.
 सुग्गोपाः II. 23, 5; III. 45, 3; V. 38, 5²;
 44, 2; VI. 51, 11; X. 108, 7.
 सुग्गोपातमः I. 86, 1.
 सुग्म्यः I. 173, 4.
 सुग्म्यं I. 48, 13; VIII. 22, 15.
 सुग्म्याय VIII. 22, 15.
 सुग्गुषितं I. 121, 10.
 सुग्गाय VIII. 70, 11.
 सुग्गुक्कं X. 85, 20.
 सुग्गुक्के VI. 37, 3.
 सुग्गुक्कसः X. 37, 7.
 सुग्गुक्कं V. 6, 5.
 सुग्गुक्कं I. 74, 6; V. 6, 9.

सुग्गुक्कं II. 34, 13; IV. 2, 19.
 सुग्गेतसः IV. 36, 2.
 सुग्गेतसं VII. 3, 10; 60, 6.
 सुग्गेतुर्न IX. 65, 30.
 सुग्गेतुर्ना I. 79, 9; 127, 11²; 159, 5; 166, 6;
 V. 51, 11; 64, 2; 65, 3.
 सुग्गुदिःशने VII. 66, 13.
 सुग्गुनिमा VII. 100, 4; X. 2, 7; 18, 6.
 सुग्गुनिमानः VII. 62, 4.
 सुग्गुन्नी इति सुग्गुन्नी I. 160, 1.
 सुग्गुन्भः VIII. 60, 13.
 सुग्गात V. 21, 2; VIII. 74, 7.
 सुग्गात II. 1, 15; III. 15, 2; VII. 8, 5;
 X. 7, 2; 6; 51, 7.
 सुग्गातः VII. 64, 1; X. 79, 7; 95, 10; 99, 7.
 सुग्गाततां X. 172, 4.
 सुग्गातं I. 65, 2; III. 23, 3; X. 5, 4.
 सुग्गातं VII. 56, 21.
 सुग्गाता V. 56, 9.
 सुग्गाता I. 118, 10; VIII. 25, 2.
 सुग्गाताः I. 72, 3.
 सुग्गाताः II. 2, 11; VII. 1, 4.
 सुग्गाताः I. 88, 3; 166, 12.
 सुग्गातान् VI. 51, 3.
 सुग्गाताय V. 53, 12.
 सुग्गातासः V. 6, 2; 57, 5; 59, 6; VII. 1,
 15; VIII. 20, 8.
 सुग्गाति V. 79, 1.
 सुग्गाते I. 123, 3; VII. 76, 6; 77, 6.
 सुग्गिह I. 14, 7; 142, 4; X. 110, 2.
 सुग्गिहः III. 54, 11.
 सुग्गिहं VII. 45, 4.
 सुग्गिहाः I. 166, 11.
 सुग्गिहो I. 13, 8.
 सुग्गुहा VI. 61, 10.
 सुग्गुहिः IV. 6, 3; X. 95, 6.
 सुग्गुहिः III. 20, 1; VI. 50, 2.
 सुग्गुहिः X. 89, 15.

सुतः I. 47, 1; 80, 2; 86, 4; 104, 9; 137, 2; 3²; 177, 3; II. 11, 11; 18, 4; 36, 5; 41, 4; III. 35, 7; 44, 1; IV. 46, 6; V. 40, 2; 51, 4; VI. 29, 4; 40, 1; 41, 4; 43, 1; 44, 1; VII. 24, 2; VIII. 2, 2; 17, 12; 22, 8; 66, 15; 82, 5; 7; 94, 4; 100, 2; IX. 1, 1; 3, 9; 10, 6; 7; 8; 24, 5; 27, 3; 28, 2; 34, 2; 36, 1; 37, 1; 5; 38, 6; 39, 3; 5; 40, 2; 41, 4; 42, 2; 6; 44, 3; 51, 4; 5; 61, 8; 28; 62, 5; 16; 19; 63, 3; 13; 66, 7; 67, 2; 12; 15; 68, 9; 71, 3; 72, 5; 75, 4; 80, 4; 84, 3; 86, 23; 34; 35; 97, 1; 35; 45; 99, 7; 8; 100, 5; 6; 101, 2; 103, 6; 105, 3; 4; 106, 2; 107, 17; 108, 5; 10; 109, 18; 113, 2; X. 112, 5; 116, 7; 144, 6.

सुतः VI. 31, 4.

सुतः I. 155, 2; IV. 25, 7; VI. 24, 1; VIII. 2, 4; X. 100, 1.

सुतः VI. 23, 6.

सुतः VI. 24, 9.

सुतः VIII. 2, 7.

सुतः I. 5, 5.

सुतः IV. 44, 3.

सुतः VI. 68, 10.

सुतः I. 3, 7; 8; 10, 11; 16, 4; 5; 7; 8; 21, 4; 84, 4; 125, 3; II. 22, 1; III. 12, 1; 2; 22, 1; 40, 2; 5; 6; 42, 2; 7; 44, 5; 47, 3; 51, 8-10; 60, 5; IV. 35, 7; 46, 1; V. 29, 7; 40, 1; 64, 7; 71, 3; VI. 23, 3; 42, 4; 57, 2; 60, 7; 68, 10; VIII. 2, 1; 26; 4, 4; 6, 36; 8, 3; 32, 21; 33, 2; 35, 7; 38, 4; 45, 22; 26; 46, 7; 51, 1; 52, 1; 65, 5; 66, 7; 76, 9; 10; 92, 19; 93, 31; 95, 3; IX. 6, 6; 11, 5; 51, 1; 63, 10; 68, 7; 107, 1; 110, 2; X. 24, 1; 27, 2; 105, 1.

सुतः I. 28, 8.

सुतः V. 44, 13.

सुतः IV. 19, 6.

सुतः VII. 97, 8; X. 127, 6.

सुतः VI. 60, 11.

सुतः VIII. 42, 3.

सुतः I. 3, 5; III. 25, 4; 58, 9; VIII. 17, 4; X. 171, 1.

सुतः X. 100, 11.

सुतः VIII. 17, 3; 26, 22; 33, 1; 51, 6; 61, 14; 65, 6; 93, 30.

सुतः I. 84, 9; VIII. 97, 4.

सुतः VII. 34, 1.

सुतः II. 35, 2.

सुतः I. 167, 6; III. 32, 12; IV. 25, 1; V. 37, 2; 5; X. 28, 2.

सुतः V. 30, 1; 31, 12; VII. 98, 1.

सुतः X. 69, 11.

सुतः II. 12, 6.

सुतः I. 2, 2; 45, 8; 47, 4.

सुतः I. 142, 1; IV. 2, 13.

सुतः I. 44, 8; V. 29, 12; VIII. 27, 7.

सुतः V. 61, 18; VIII. 66, 1.

सुतः I. 51, 12.

सुतः I. 5, 6; 32, 3; 52, 10; 56, 6; 108, 1; 5-13; 109, 5; II. 11, 10; 17; 15, 1; III. 35, 10; 42, 9; 43, 5; 48, 1; 51, 7; IV. 18, 3; 25, 3; 46, 2; 48, 1; V. 29, 2; 32, 6; 51, 1; 5; VII. 48, 1; 90, 1; VIII. 1, 26; 3, 1; 8; 13, 14; 32, 24; 35, 24; 48, 7; 61, 3; 82, 6; 87, 1; 92, 30; 94, 6; IX. 2, 3; 16, 7; 24, 7; 29, 1; 58, 1; 100, 4; 109, 2; 15; 111, 1; X. 15, 3; 50, 7; 94, 8; 104, 1-3; 6; 112, 1; 114, 7; 116, 2; 4; 167, 1.

सुताः I. 2, 4; 3, 3; 4; 5, 5; 23, 1; 84, 5; 135, 6; 139, 6; 168, 3; III. 40, 4; V. 51, 7; VIII. 50, 2; 76, 8; 93, 22; 25; IX. 10, 4; 12, 1; 32, 1; 33, 3; 46, 3; 63, 6; 15; 69, 9; 81, 1; 106, 1; X. 160, 2.

सुताम् VII. 33, 2.
 सुतान् V. 78, 1; VIII. 6, 42; X. 167, 2.
 सुतानां I. 2, 5; 134, 6; 135, 5; III. 47, 1;
 V. 51, 6; VI. 44, 13; 20; VIII. 32, 19;
 34, 5; 64, 3; X. 96, 13.
 सुताय IX. 101, 1.
 सुतासः I. 16, 6; 82, 6; 135, 1; 137, 2; 139,
 6; 165, 4; II. 11, 11; III. 36, 3; 46,
 4; IV. 37, 2; V. 30, 13; VI. 41, 1; VII.
 26, 1; 2; 90, 1; VIII. 2, 7; 10; 6, 21;
 13, 16; 49, 3; 50, 3; 82, 2; 95, 2; IX.
 67, 18; 88, 6; 101, 4; X. 29, 6; 160, 1.
 सुतासः IX. 106, 9.
 सुतीर्थे VIII. 47, 11.
 सुतीर्थी IV. 29, 3.
 सुतुकः I. 149, 5; X. 3, 7.
 सुतुका VI. 22, 10.
 सुतुकाः I. 178, 2.
 सुतुकान् VII. 18, 9; X. 42, 5.
 सुतुकेभिः X. 3, 7.
 सुते I. 3, 6; 5, 2; 9, 2; 16, 4; 81, 8; 105,
 7; 130, 1; 161, 5; 177, 2; III. 40, 1;
 51, 11; 53, 10; 60, 4; IV. 49, 5; V.
 30, 3; 51, 8; VI. 23, 1; 5; 6; 10; 40,
 3; 45, 22; 59, 3; VII. 26, 5; 32, 2;
 42, 2; 59, 3; 67, 4; 94, 10; VIII. 1,
 1; 12, 17; 13, 9; 21, 15; 32, 6; 33, 2;
 4; 7; 8; 45, 22; 38; 61, 11; 64, 6;
 72, 13; 92, 20; 93, 20; 97, 8; IX.
 107, 2; X. 23, 4; 44, 9; 50, 7; 94, 14;
 167, 4.
 सुतेऽकरासः X. 71, 9.
 सुतेऽगृभे V. 44, 5.
 सुतेन VII. 33, 2.
 सुतेभिः III. 35, 5; IV. 41, 3; VI. 42, 2; 3.
 सुतेऽरं X. 104, 7.
 सुतेषु I. 10, 5; IV. 32, 11; VI. 23, 9; 41,
 5; 59, 1; 4; VII. 26, 3; VIII. 13, 1;
 54, 2; 59, 1; 92, 26; 95, 1; 96, 19;
 97, 6; 99, 2; IX. 65, 27.

सुतेऽसुते I. 9, 10; III. 36, 1; VI. 45, 28.
 सुतन् VIII. 60, 16.
 सुत्तातः VI. 68, 7.
 सुत्ताता V. 70, 3.
 सुत्तातासः VI. 51, 11.
 सुत्ताता VI. 47, 12; 13.
 सुत्ताताणं X. 63, 10.
 सुत्ता X. 99, 11.
 सुदंससः I. 85, 1; 159, 3.
 सुदंससं II. 2, 3; X. 66, 4.
 सुदंससा I. 92, 8; 159, 1; VI. 70, 6; VIII.
 10, 3.
 सुदंसाः I. 62, 7; 9; III. 32, 8; 61, 4.
 सुदक्ष I. 101, 9; IX. 105, 4; 108, 10.
 सुदक्षः I. 91, 2; II. 9, 1; III. 4, 9; V. 11,
 1; VI. 71, 1; IX. 87, 2; X. 91, 3.
 सुदक्षं III. 23, 2; IV. 16, 1; VI. 19, 8;
 VII. 1, 6; 2, 3; VIII. 19, 13; X. 47, 4.
 सुदक्षस्य VIII. 92, 4.
 सुदक्षा VII. 66, 2.
 सुदक्षा III. 58, 7.
 सुदक्षिणः VIII. 33, 5. ●
 सुदक्षिणं VII. 32, 3.
 सुदक्ष VII. 8, 3.
 सुदक्षः I. 164, 49; VII. 34, 22.
 सुदक्षैः I. 127, 5.
 सुदक्षः IV. 23, 6; V. 3, 4.
 सुदक्षः VIII. 78, 4.
 सुदाःऽनराय I. 184, 1; 185, 9.
 सुदातुं VIII. 78, 8.
 सुदानवः X. 66, 12.
 सुदानवः I. 40, 1; 44, 14; 64, 6; 85, 10;
 141, 9; II. 34, 8; III. 26, 5; V. 52, 5;
 53, 6; 57, 5; 67, 4; VI. 16, 8; VII.
 96, 4; VIII. 20, 18; 103, 7; IX. 74, 4;
 X. 65, 11; 78, 5; 172, 3.
 सुदानवः I. 15, 2; 23, 9; 39, 10; 45, 10;
 106, 1-6; 172, 1-3; VI. 51, 15; VII.

59, 10; 66, 5; VIII. 7, 19; 20; 18, 12; 19, 34; 20, 23; 25, 11; 67, 16; 83, 6; 8; 9.
 सुदानवे I. 47, 8; 92, 3; VI. 2, 4; VII. 31, 2; VIII. 25, 12; X. 23, 6.
 सुदानुः III. 29, 7; IV. 4, 7; V. 41, 18; VI. 38, 1; 66, 5; 68, 5.
 सुदानुभिः X. 172, 2.
 सुदानुं III. 26, 1; VIII. 88, 2.
 सुदानू इति सुदानू I. 112, 11; 117, 10; 24; 180, 6; 184, 4; III. 58, 7; IV. 41, 8; V. 62, 9; VI. 67, 2; VII. 61, 3.
 सुदानून V. 41, 16.
 सुदाभन् VI. 20, 7.
 सुदानन् VI. 24, 4.
 सुदान्ने I. 76, 3.
 सुदासः III. 53, 11; VII. 18, 22; 23; 25; 32, 10.
 सुदासं III. 53, 9; VII. 18, 3; 33, 3; 83, 1; 4; 6; 7.
 सुदासे I. 47, 6; 63, 7; 112, 19; V. 53, 2; VII. 18, 5; 9; 15; 17; 19, 6; 20, 2; 25, 3; 53, 3; 60, 8; 9; 64, 3; 83, 8.
 सुदिनंत्वं II. 21, 6.
 सुदिनंत्वे III. 8, 5; 23, 4; VII. 88, 4; X. 70, 1.
 सुदिना IV. 4, 7; V. 60, 5; VII. 11, 2; 18, 21; 30, 3.
 सुदिनांश्च X. 106, 1.
 सुदिनाः I. 124, 9; VII. 90, 4.
 सुदिनानि IV. 4, 6.
 सुदिने I. 186, 9.
 सुदिने इति सुदिने X. 39, 12.
 सुदिनेषु IV. 37, 1.
 सुदिवः X. 3, 5.
 सुदीतयः I. 159, 4; V. 46, 6; VIII. 97, 12.
 सुदीतये VIII. 71, 14.
 सुदीतिभिः V. 8, 4; 25, 2; 64, 5; VI. 48, 3; VIII. 20, 2.

सुदीतिं III. 2, 13; 17, 4; 27, 10.
 सुदीती VII. 1, 21.
 सुदीदिति III. 9, 1; VIII. 19, 4.
 सुदुषां II. 35, 7; V. 60, 5; X. 43, 9; 69, 8.
 सुदुषांश्च I. 186, 4; VII. 2, 6.
 सुदुषाः IV. 1, 13; V. 31, 3; 8; VII. 18, 1; 36, 6; 43, 4; VIII. 69, 10; IX. 77, 1; 96, 24; 97, 50.
 सुदुषां I. 164, 26; VI. 35, 4; VIII. 1, 10; X. 122, 6.
 सुदुषांश्च I. 4, 1; VIII. 52, 4.
 सुदुषे इति सुदुषे II. 3, 6.
 सुदुषाः IX. 73, 7.
 सुदुषां III. 17, 4; VI. 15, 10.
 सुदुषां I. 122, 2.
 सुदुषांश्च IV. 16, 15.
 सुदुषाः V. 44, 2.
 सुदुषाकः V. 4, 2; IX. 86, 45.
 सुदुषाकं IV. 16, 4; VII. 77, 3.
 सुदुषाकरूपः IV. 5, 15.
 सुदुषाकसंदृक् VII. 77, 2.
 सुदेवः I. 84, 18; V. 53, 15; VIII. 69, 12; X. 95, 14.
 सुदेवं I. 74, 5.
 सुदेवाः VIII. 55, 4.
 सुदेवाय VIII. 5, 6.
 सुदेव्यं I. 112, 19; X. 35, 4.
 सुदोषे इति सुदोषे III. 15, 6.
 सुद्युतः I. 143, 3; VIII. 23, 4.
 सुद्युते I. 140, 1.
 सुद्युतां III. 19, 2.
 सुद्योता I. 141, 12.
 सुद्योतानं II. 4, 1.
 सुदृक्विणः I. 94, 15; X. 61, 21.
 सुदृक् VII. 32, 20; X. 28, 8.
 सुधनो V. 34, 8.
 सुधन्वा V. 42, 11.

सुधन्वानः V. 57, 2.
 सुधातु VII. 60, 11.
 सुधारः IX. 109, 7.
 सुधाराः VII. 36, 6; IX. 96, 24.
 सुधितः III. 23, 1; 29, 2; IV. 6, 3; 7; 50, 8; VII. 42, 4.
 सुधितं I. 140, 11; IV. 2, 10; V. 3, 2; VI. 15, 2; VII. 7, 3; 32, 13; VIII. 23, 8; 69, 17; X. 27, 16.
 सुधिता I. 167, 3; III. 11, 8; VIII. 60, 4; X. 70, 8.
 सुधिताश्च I. 166, 6.
 सुधिताः X. 115, 7.
 सुधितानि I. 135, 4; II. 27, 10; VI. 15, 15; X. 53, 2.
 सुधितेभिः VI. 33, 3.
 सुधुरः I. 73, 10; III. 38, 1.
 सुधुरं VIII. 3, 22.
 सुधुरां III. 43, 4; V. 27, 2; 43, 5.
 सुधुरं I. 18, 9.
 सुधुरे इति सुधुरे I. 160, 2.
 सुध्वः I. 51, 14; IV. 2, 14; 21, 8; V. 45, 5; VI. 1, 7.
 सुनवत् IV. 24, 7; VIII. 31, 1.
 सुनवाम III. 53, 4; IV. 25, 4; V. 37, 1.
 सुनवाम I. 99, 1; 103, 6.
 सुनवे VIII. 91, 1.
 सुनिःसर्ज I. 10, 7.
 सुनिःसर्जा III. 29, 12.
 सुनिषा III. 29, 12.
 सुनिष्काः IV. 37, 4; VII. 56, 11.
 सुनीतयः X. 78, 2.
 सुनीतिः VI. 47, 7.
 सुनीतिभिः II. 23, 4; X. 63, 13.
 सुनीती VI. 45, 1; VIII. 60, 11.
 सुनीयः I. 35, 7; 10; II. 8, 2; VIII. 46, 4.
 सुनीयं X. 47, 2.
 सुनीयाः III. 8, 8; VI. 51, 11.

सुनीयाय I. 62, 13.
 सुनीयासः V. 67, 4.
 सुनीये V. 79, 2.
 सुनु I. 28, 6.
 सुनुत X. 30, 15; 175, 1.
 सुनुत X. 14, 13.
 सुनुतः VIII. 31, 5.
 सुनुय X. 76, 8.
 सुनुयं IV. 35, 4.
 सुनोत VII. 32, 8; IX. 30, 6; 51, 2.
 सुनोत II. 30, 7; X. 30, 3.
 सुनोतन V. 34, 1.
 सुनोतन X. 76, 2; 4.
 सुनोति I. 122, 9; IV. 24, 6; 35, 6; V. 34, 3; VII. 32, 6; X. 86, 15; 160, 3; 4.
 सुनोति I. 109, 4.
 सुनोतु VIII. 33, 12.
 सुन्वत् X. 27, 22.
 सुन्वतः I. 2, 6; 4, 10; 33, 7; 94, 8; II. 41, 2; V. 34, 6; VI. 54, 6; 60, 15; VIII. 3, 14; 12, 18; 13, 4; 35, 16; 19; 36, 1; 7; 37, 1; 38, 8; 62, 12; 98, 5.
 सुन्वतां VIII. 32, 16.
 सुन्वति VIII. 97, 2.
 सुन्वते I. 20, 7; 51, 13; 81, 2; 83, 3; 92, 3; 132, 1; 141, 10; II. 12, 15; 19, 5; IV. 31, 8; V. 26, 5; 60, 7; VI. 16, 5; 31, 4; VIII. 1, 22; 4, 4; 12, 12; 14, 3; 17, 10; 50, 1; 59, 1; 66, 2; 6; 67, 6; 100, 6; X. 27, 1; 42, 8; 43, 8; 76, 8; 100, 3; 125, 2; 134, 4; 175, 4.
 सुन्वत्स्यः I. 132, 4.
 सुन्वत् I. 133, 7; VI. 20, 13.
 सुन्वतः VIII. 4, 13; 13, 5; X. 48, 5.
 सुन्वतं II. 12, 14; 30, 7; VIII. 2, 18; IX. 112, 1.
 सुन्वति III. 30, 1; V. 30, 6; IX. 34, 3; X. 28, 3; 76, 7.
 सुन्वतु VIII. 53, 4.

सुन्वान VIII. 31, 16.
 सुन्वानः I. 133, 7.²
 सुन्वानस्य VIII. 80, 3; IX. 101, 13.
 सुन्वानाय I. 133, 7.
 सुन्विरे VIII. 53, 3; 93, 6.
 सुन्विरे VII. 32, 4.
 सुन्वे VII. 97, 1.
 सुन्वे VII. 29, 1; IX. 108, 13.
 सुपत्नी इति सुपत्नी VI. 3, 7.
 सुपत्नीः VI. 44, 23; X. 18, 7.
 सुपथा I. 25, 12; 42, 7; 189, 1; VI. 64, 1;
 4; VII. 60, 6; VIII. 97, 13; IX. 97, 16;
 X. 44, 2; 63, 7.
 सुपथानि VII. 62, 6; IX. 86, 26.
 सुपथी III. 31, 6.
 सुपथनि I. 182, 5.
 सुपथोः I. 35, 7; 105, 1; 164, 46; II. 42,
 2; IV. 26, 4; V. 47, 3; VIII. 100, 8;
 IX. 48, 3; 71, 9; 86, 24; 97, 33; X. 28,
 10; 30, 2; 55, 6; 114, 4; 144, 4; 149, 3.
 सुपथी I. 164, 52; VI. 75, 11; IX. 85, 11;
 X. 114, 5; 123, 6.
 सुपथोऽथातुं VII. 104, 22.
 सुपथी I. 164, 20; IV. 43, 3; X. 114, 3.
 सुपथीः I. 79, 2; 105, 11; 164, 21; 22;
 47; IX. 86, 1; X. 73, 11; 94, 5.
 सुपथ्यः IX. 86, 37; X. 88, 19.
 सुपथ्याशं X. 43, 4.
 सुपथ्याशे X. 135, 1.
 सुपथ्याणि III. 33, 6; 54, 12; VII. 34, 20.
 सुपथ्याणि VI. 49, 9; VII. 45, 4.
 सुपथ्या इति सुपथ्या I. 71, 9.
 सुपथ्या इति सुपथ्या I. 109, 4.
 सुपथारः I. 4, 10; VI. 47, 7; VIII. 13, 2.
 सुपथारब्धः VII. 87, 6.
 सुपथारं III. 50, 3.
 सुपथारा I. 152, 7; VII. 18, 5.
 सुपथाराः III. 33, 9; VIII. 96, 1.

सुपथारसः III. 39, 8.
 सुपथिष्य X. 115, 6.
 सुपथिप्लाः VII. 101, 5.
 सुपथिः I. 64, 8.
 सुपथीयसः X. 94, 11.
 सुपुत्रा III. 4, 11; X. 85, 25.
 सुपुत्रां X. 85, 45.
 सुपुत्रे X. 86, 13.
 सुपुत्रं IV. 57, 2; V. 12, 1; VII. 4, 1; X.
 30, 3.
 सुपुत्री VIII. 2, 1.
 सुपुत्रीस्य VI. 48, 18.
 सुपुत्रीः VIII. 2, 8.
 सुपृथः VII. 37, 7.
 सुप्रेक्षः II. 32, 5; 35, 1; V. 57, 4; VIII.
 68, 16; IX. 5, 8; 81, 1.
 सुप्रेक्षसं I. 48, 13; 49, 2; 63, 9; II. 34,
 13; V. 30, 13; VII. 32, 13; IX. 79, 5.
 सुप्रेक्षसा I. 13, 7; 47, 2; 142, 7; 188, 6;
 VI. 70, 1; X. 36, 1.
 सुप्रेक्षाः X. 27, 12; 114, 3.
 सुप्रसन्नयनतमं VI. 63, 3.
 सुप्रसन्नयनाः II. 3, 5; V. 5, 5; X. 110, 5.
 सुप्रसन्नीः I. 83, 1; II. 26, 1; IV. 25, 5;
 VII. 66, 5.
 सुप्रसन्न्यः II. 13, 9; IV. 25, 6.
 सुप्रसन्न्यं I. 60, 1.
 सुप्रसन्न्ये I. 34, 4; X. 125, 2.
 सुप्रकेतः IX. 108, 2.
 सुप्रकेतं IV. 50, 2; X. 36, 5.
 सुप्रकेतेभिः I. 171, 6.
 सुप्रकेतेः X. 3, 3.
 सुप्रकेतसः I. 159, 4.
 सुप्रजाः IV. 50, 6; IX. 114, 1.
 सुप्रजाऽन्व X. 62, 3.
 सुप्रजां IV. 53, 7.
 सुप्रजावर्ती I. 111, 2.
 सुप्रतिषेधं VII. 1, 2.

सुप्रतीकः I. 94, 7.
 सुप्रतीकं III. 29, 5; VI. 15, 10; 28, 6;
 VII. 10, 3; 61, 1.
 सुप्रतीकस्य I. 143, 3.
 सुप्रतीका I. 92, 6; VI. 71, 5.
 सुप्रतीके इति सुप्रतीके I. 185, 6; V. 5, 6.
 सुप्रतूः VIII. 23, 29.
 सुप्रतूति I. 40, 4; III. 9, 1.
 सुप्रतूति इति सुप्रतूति I. 185, 7.
 सुप्रतीतयः VIII. 27, 12; X. 15, 11; 126, 4.
 सुप्रतीतिः I. 73, 1; IV. 2, 13.
 सुप्रतीति X. 63, 10.
 सुप्रतीती V. 42, 18.
 सुप्रतीते III. 1, 16; 15, 4.
 सुप्रपानं V. 83, 8; X. 40, 13.
 सुप्रपाने VI. 28, 7.
 सुप्रयसं II. 2, 1; 4, 1; VI. 11, 4.
 सुप्रयसा IV. 41, 3.
 सुप्रयाः VII. 39, 2.
 सुप्रयावःभिः V. 44, 12.
 सुप्रवाचनं I. 105, 12; II. 13, 11; IV. 36, 3;
 X. 35, 12.
 सुप्रवाचनाः I. 106, 3.
 सुप्रवाङ् I. 162, 2.
 सुप्रवागे VIII. 22, 18.
 सुप्रवीतः V. 21, 2; VI. 15, 2; VII. 42, 4;
 VIII. 23, 13.
 सुप्रवेतुः I. 190, 6.
 सुप्रवृत्तनं VIII. 26, 24.
 सुप्रवृत्ता IV. 57, 6.
 सुप्रवृत्ता X. 85, 25.
 सुप्रवृत्तः I. 126, 5.
 सुप्रवृत्ते X. 59, 8.
 सुप्रवृत्तुः III. 1, 3; VI. 58, 4; X. 61, 26.
 सुप्रवृत्तु I. 162, 7.
 सुप्रवृत्ते इति सुप्रवृत्ते X. 60, 7.
 सुप्रवृत्तैः X. 60, 10.
 सुप्रवृत्तिः VIII. 20, 25.

सुप्रवृत्ति I. 74, 5.
 सुप्रवाहः II. 32, 7; VIII. 17, 8.
 सुप्रवाहो इति सुप्रवाहो X. 86, 8.
 सुप्रवृत्तं X. 62, 4.
 सुप्रवृत्ता VII. 16, 2.
 सुप्रवृत्तां X. 47, 3.
 सुभग III. 16, 6; V. 8, 3; VI. 13, 1; VIII.
 19, 9; 18; 19.
 सुभगः I. 86, 7; 181, 4; II. 25, 5; 26, 2;
 27, 15; IV. 4, 7; V. 37, 4; VII. 63, 1;
 VIII. 19, 14; 20, 15.
 सुभगसं II. 21, 6.
 सुभगे III. 1, 4; 9, 1; VIII. 19, 4.
 सुभगस्य III. 18, 5; IV. 1, 6; VIII. 4, 19.
 सुभगा I. 48, 7; 89, 3; 92, 12; II. 32, 4;
 III. 1, 13; 61, 4; IV. 57, 6; V. 56, 9;
 VII. 77, 3; 95, 4; VIII. 21, 17; X.
 75, 8; 85, 25.
 सुभगाः V. 42, 8.
 सुभगान् I. 4, 6.
 सुभगां III. 33, 3; VI. 64, 3; X. 85, 45;
 86, 11; 140, 5.
 सुभगाय VII. 30, 3.
 सुभगासः II. 28, 2.
 सुभगासः V. 60, 6.
 सुभगे X. 145, 2.
 सुभगे I. 36, 6.
 सुभगे I. 92, 8; 113, 7; II. 32, 5; IV. 57, 6;
 VII. 76, 6; 95, 6; VIII. 24, 28; X.
 10, 10; 12; 108, 5; 9.
 सुभगे इति सुभगे I. 185, 7; II. 31, 5.
 सुभगे इति सुभगे X. 70, 6.
 सुभगं VIII. 1, 34.
 सुभगां X. 10, 14.
 सुभगः II. 3, 9.
 सुभगं II. 3, 4; X. 35, 12.
 सुभराः I. 112, 2; IX. 86, 41.
 सुभरां I. 112, 20.

सुभक्तस्तोत्र X. 86, 6.
 सुभाषाः I. 167, 7.
 सुभाषान् X. 78, 8.
 सुभाषां VIII. 23, 20.
 सुष्ठु II. 35, 7.
 सुभृतः II. 1, 12; VIII. 19, 27.
 सुभृतं IV. 50, 7; IX. 97, 24; X. 170, 2.
 सुभृतस्य X. 147, 4.
 सुभोजनं VII. 92, 3.
 सुभवं I. 52, 1; 4; IV. 17, 2; V. 41, 13;
 55, 3; 59, 3; 87, 3; VI. 52, 1.
 सुभवं VII. 67, 8; IX. 79, 5.
 सुभवे VI. 66, 3.
 सुभक्त II. 18, 4; IV. 3, 14.
 सुभक्तं X. 50, 1.
 सुभक्तस्य I. 181, 4.
 सुभक्ताः V. 87, 7.
 सुभक्ताय I. 64, 1; 165, 11; IV. 3, 7; V.
 41, 14.
 सुभक्तासः I. 85, 4.
 सुभङ्गलः II. 42, 1-3; IX. 80, 3.
 सुभङ्गलं X. 102, 11.
 सुभङ्गलीः I. 113, 12; X. 85, 33.
 सुभक्त I. 142, 7; 162, 7; V. 2, 4; VIII.
 87, 4; X. 32, 3.
 सुभक्तैश्चुः I. 100, 16.
 सुभक्तयः II. 32, 5; VII. 18, 20.
 सुभक्तये I. 158, 2; VI. 29, 1.
 सुभक्तिः I. 24, 9; 89, 2; 107, 1; 114, 9;
 121, 15; II. 34, 15; III. 1, 23; 30, 7;
 IV. 43, 7; 50, 11; V. 65, 4; VII. 57, 4;
 59, 4; 70, 2; 5; VIII. 22, 4; 86, 4;
 103, 9; IX. 88, 7; X. 31, 6; 40, 12;
 143, 4.
 सुभक्तिभिः II. 16, 8; IV. 23, 2; VII. 57, 5;
 VIII. 22, 2; 6; 26, 9.
 सुभक्तिं I. 73, 6; 7; 114, 3; 4; 117, 23;
 151, 7; 156, 3; 166, 6; 171, 1; II. 43, 3;
 III. 1, 15; 4, 1; 33, 11; 12; 57, 6; IV.

4, 6; 8; V. 1, 10; 27, 3; 33, 1; 41, 18;
 70, 1; VI. 2, 11; 15, 9; 51, 12; 57, 5;
 62, 7; VII. 6, 6; 18, 4; 24, 6; 31, 10;
 39, 1; 60, 11; 100, 2; VIII. 2, 21; 31,
 7; 51, 5; IX. 96, 2; 97, 26; X. 11, 7;
 148, 3.
 सुभक्ती IV. 1, 2; IX. 74, 1.
 सुभक्तीः X. 20, 10; 47, 7.
 सुभक्तीनां I. 3, 11; 4, 3; 17, 4; X. 89, 17.
 सुभक्तौ I. 98, 1; III. 1, 21; 59, 3; VI. 1, 10;
 VII. 18, 3; 20, 8; 41, 4; VIII. 3, 2;
 44, 24; 48, 12; X. 14, 6; 160, 5.
 सुभक्तगणः II. 36, 3.
 सुभक्तज्ञानये I. 156, 2.
 सुभक्त्या I. 31, 18; V. 25, 3; 42, 4; X. 29, 8.
 सुभक्तरथः III. 3, 9; VIII. 56, 5.
 सुभक्तरथा VIII. 45, 39.
 सुभक्तसः IV. 4, 9; VI. 52, 5; VII. 4, 4;
 78, 5; X. 37, 7.
 सुभक्तस्वमानः X. 51, 5; 7.
 सुभक्तस्वमाना VI. 74, 4.
 सुभक्तस्वमानाः VI. 75, 8; VII. 33, 14.
 सुभक्ताः I. 36, 2; 6; 53, 4; 91, 4; II. 32, 5;
 III. 4, 1²; 9, 3; 18, 1; 35, 6; 8; 54, 22;
 IV. 3, 15; 10, 3; 13, 1; 20, 4; V. 1, 2;
 VII. 1, 9; 8, 5; 86, 2; X. 32, 8; 53,
 11; 85, 44; 100, 4; 141, 1; 4; 149, 4.
 सुभक्तु X. 12, 6; 64, 1.
 सुभक्तुनामा VI. 18, 8.
 सुभक्तुभिः I. 129, 7.
 सुभक्तभिः III. 2, 12; VIII. 101, 9.
 सुभक्ता VII. 68, 9.
 सुभक्त्यै VIII. 77, 11.
 सुभक्तः IV. 11, 2; VI. 50, 2; X. 7, 7.
 सुभक्तः VIII. 18, 18.
 सुभक्तान् VII. 8, 2.
 सुभक्तारः X. 78, 6.
 सुभाषाः I. 167, 2.
 सुभाषाः I. 88, 1.

सुसमारुहं X. 77, 1; 2.
 सुसमिता V. 45, 2.
 सुसमिता III. 8, 3.
 सुसमिती इति सुसमिती X. 29, 6.
 सुसमिन्नः I. 91, 12; X. 69, 3; 5; 105, 11.
 सुसमिन्नाः X. 69, 1.
 सुसमिन्नेभिः X. 69, 8.
 सुसमिन्नेषु X. 69, 7.
 सुसमिन्नाः X. 65, 3.
 सुसमीच्छे VI. 63, 9.
 सुसमृद्धीकः I. 35, 10; 91, 11; 118, 1; 139, 6;
 IV. 1, 20; VI. 47, 12; IX. 69, 10.
 सुसमृद्धीकाः VI. 52, 9.
 सुसमृद्धीकान् VIII. 67, 1.
 सुसमृद्धीकां VIII. 67, 10.
 सुसमृद्धीकाय I. 129, 3; 136, 6; IV. 3, 3.
 सुसमेकः IV. 6, 3.
 सुसमेकं X. 92, 15.
 सुसमेके इति सुसमेके I. 113, 3; 146, 3; III. 6,
 10; 15, 5; 57, 4; IV. 42, 3; 56, 3;
 VI. 66, 6; VII. 56, 17; 87, 3.
 सुसमेधः X. 132, 7.
 सुसमेधसः X. 62, 1.
 सुसमेधसं X. 65, 10.
 सुसमेधाः I. 185, 10; II. 3, 1; III. 15, 5;
 38, 1; 57, 5; VI. 67, 8; VII. 91, 3;
 VIII. 48, 1; IX. 92, 3; 93, 3; 97, 23;
 X. 45, 7.
 सुसमेधां VIII. 5, 6; X. 47, 6; 125, 5.
 सुसं I. 43, 4; 107, 1; 114, 9; 10; 153, 2;
 II. 11, 16; 19, 8; 20, 1; 23, 8; 33, 1; 6;
 III. 14, 4; 42, 6; 57, 2; IV. 30, 19;
 41, 1; 53, 2; V. 3, 10; 53, 9; 67, 2;
 VI. 4, 8; 22, 4; 26, 7; 53, 9; 60, 11;
 70, 4; VIII. 5, 27; 7, 15; 16, 12; 18, 1;
 19, 4; 46, 18; 75, 16; 98, 11; IX. 78, 3;
 X. 36, 6; 40, 7; 45, 9; 50, 3.
 सुसयता II. 32, 2.
 सुसयन् I. 114, 3; 138, 1.

सुसयंतः VIII. 7, 11.
 सुसयंता VI. 49, 1.
 सुसयवः V. 8, 7; VI. 1, 7; VII. 71, 3.
 सुसया X. 101, 4.
 सुसयुः I. 79, 10; II. 30, 11; III. 27, 1;
 VI. 2, 3.
 सुसयती I. 113, 12.
 सुसय्य VIII. 49, 9; IX. 98, 5; X. 50, 7.
 सुसा I. 38, 3; 169, 1; VIII. 20, 16; 90, 6.
 सुसानि I. 130, 9; III. 3, 3.
 सुसाय I. 130, 6; 186, 10; III. 2, 5; 32, 13;
 V. 24, 4; VI. 68, 1; VIII. 8, 16; 27, 10;
 68, 1.
 सुसे II. 25, 5; VI. 63, 11; VII. 66, 13; VIII.
 13, 3; IX. 84, 3; 108, 4; X. 22, 12.
 सुसेचापिः X. 95, 6.
 सुसेन V. 73, 6.
 सुसेभिः V. 75, 6; VI. 68, 3; VII. 56, 17;
 VIII. 9, 21.
 सुसेषु V. 53, 1; VI. 52, 14; VIII. 3, 2.
 सुसेः I. 41, 8; 106, 4; VI. 15, 7; 48, 12;
 X. 93, 2; 132, 1; 143, 6.
 सुसयर्जं V. 8, 3.
 सुसयन्नः II. 21, 4; III. 17, 1.
 सुसयज्ञाः III. 51, 7; V. 45, 4.
 सुसयतः VII. 22, 1.
 सुसयंतुभिः V. 44, 4.
 सुसयनः IX. 96, 15.
 सुसयनं V. 28, 3; X. 85, 23.
 सुसयनस्य II. 24, 15; VII. 35, 2.
 सुसयना IX. 81, 4; X. 44, 2.
 सुसयनाः III. 7, 3.
 सुसयनात् II. 27, 17; 28, 11; 29, 7.
 सुसयनासः I. 180, 1; III. 61, 2.
 सुसयनेभिः V. 55, 1.
 सुसयसञ्ज्ञा I. 164, 40; X. 106, 10.
 सुसयवसः I. 190, 6.
 सुसयवसं I. 42, 8; VI. 28, 7.

सुश्रवसाः II. 27, 13.
 सुश्रवसिनी इति सुश्रवसिनी VII. 99, 3.
 सुश्रवसे VII. 18, 4.
 सुश्रवस्यू इति सुश्रवस्यू VI. 27, 7.
 सुश्रवाः III. 7, 9.
 सुश्राश्रुतरा X. 86, 6.
 सुश्रुक् III. 58, 2.
 सुश्रुक्ता VIII. 69, 13.
 सुश्रुक्भिः III. 58, 3.
 सुश्रुजः I. 121, 12; V. 31, 10; 44, 4; 62, 4;
 VI. 44, 19; VII. 78, 4.
 सुश्रुर्ज IV. 23, 5.
 सुश्रुजा I. 113, 14; 117, 15; IV. 14, 3;
 33, 10; VII. 70, 2; X. 105, 2.
 सुश्रुणः III. 3, 9; 29, 14.
 सुश्रुणी III. 53, 6.
 सुश्रुणाः X. 69, 1; 104, 8.
 सुश्रुणानि V. 56, 8.
 सुश्रुतः VII. 45, 1; X. 70, 9.
 सुश्रुताः X. 18, 7.
 सुश्रुतान् X. 78, 8.
 सुश्रुतासः VII. 67, 6; 84, 5.
 सुश्रुतः IV. 2, 4.
 सुश्रुतं VIII. 5, 10.
 सुश्रुतस्य III. 14, 7.
 सुश्रुता I. 22, 2; VII. 36, 4; X. 75, 8.
 सुश्रुताः IV. 4, 8; V. 57, 2.
 सुश्रुतान् VIII. 68, 16.
 सुश्रुतासः VIII. 74, 14.
 सुश्रुतैभिः II. 18, 5.
 सुश्रुभिः IV. 39, 6; X. 70, 4.
 सुश्रुभिः I. 162, 12; IX. 97, 19; X. 53, 3.
 सुश्रुभिःस्तनं I. 186, 7.
 सुश्रुभिं VI. 29, 3; X. 107, 9; 146, 6.
 सुश्रुभिस्ततः IX. 107, 2.
 सुश्रुभीणि VII. 1, 18; X. 15, 12.
 सुश्रुभौ V. 1, 6.

सुश्रुश्चिं X. 36, 8.
 सुश्रु VII. 86, 6.
 सुश्रुतयः V. 79, 4; IX. 81, 4; X. 65, 4;
 78, 3.
 सुश्रुतयः I. 23, 6; III. 53, 13; VIII. 46,
 24; 65, 12.
 सुश्रुतयसं VIII. 14, 12; 49, 1; 50, 1; 68, 6.
 सुश्रुतयसा X. 143, 4.
 सुश्रुताः I. 100, 17; III. 33, 12; IV. 2, 4;
 5, 4; 17, 8.
 सुश्रुतं X. 131, 4; 5.
 सुश्रुताः I. 116, 7; X. 107, 9.
 सुश्रुतां VIII. 2, 12.
 सुश्रुततः I. 191, 10.
 सुश्रुतः VIII. 21, 14.
 सुश्रुक्ते इति सुश्रुक्ते I. 188, 6; X. 110, 6.
 सुश्रुतः I. 190, 1; III. 7, 5; IV. 2, 17; V.
 33, 10; VI. 35, 4.
 सुश्रुतं I. 112, 1; II. 2, 4; III. 2, 5.
 सुश्रुता III. 15, 6.
 सुश्रुतः VIII. 4, 9.
 सुश्रुतपञ्चतुं I. 4, 1.
 सुश्रुतकाः VI. 16, 26.
 सुश्रुतः I. 121, 5.
 सुश्रुतसं I. 100, 3.
 सुश्रुतसा I. 159, 2; III. 1, 16.
 सुश्रुताः X. 45, 8.
 सुश्रुभिः X. 86, 7.
 सुश्रु III. 54, 11; 56, 6²; V. 82, 4; 5²; IX.
 66, 19; X. 35, 7; 37, 4.
 सुश्रुवस्यं X. 116, 9.
 सुश्रुवस VII. 30, 1.
 सुश्रुवसः I. 100, 18.
 सुश्रुवसं IV. 17, 4; 8; VI. 17, 13.
 सुश्रुवसा VII. 93, 4.
 सुश्रुता IV. 54, 3.
 सुश्रुति IV. 54, 4.
 सुश्रुति VI. 71, 4.

सुषु X. 36, 14; 175, 1.
 सुषुते I. 135, 8; 164, 22; X. 91, 6.
 सुषुते III. 55, 5.
 सुषुते VII. 50, 3.
 सुषुचरलं X. 101, 6.
 सुषुचरीः I. 95, 1; X. 14, 8; 85, 44.
 सुषुचरीः X. 68, 3.
 सुषुचलनलं VI. 51, 4.
 सुषुचलनानि IX. 97, 50.
 सुषुचि IV. 54, 2.
 सुषुचि IV. 54, 5.
 सुषुचल VI. 22, 7.
 सुषुचाचः III. 7, 10; VII. 103, 5; VIII. 96, 1.
 सुषुचाचं III. 1, 19.
 सुषुचाचसा I. 188, 7.
 सुषुचाचा X. 110, 7.
 सुषुचाति V. 82, 3; 9; VII. 40, 1; 66, 4.
 सुषुचाति V. 42, 3.
 सुषुचाति इति V. 1, 4.
 सुषुचानः VII. 38, 2; IX. 6, 3; 9, 1; 18, 1; 34, 1; 52, 1; 66, 28; 86, 47; 87, 7; 91, 2; 92, 1; 97, 40; 98, 2; 107, 3; 8; 10; 109, 16; X. 35, 2.
 सुषुचानं I. 130, 2.
 सुषुचानलं II. 11, 20; 19, 1.
 सुषुचानाः IX. 13, 5; 65, 24; 101, 10.
 सुषुचानाचः VIII. 3, 6; 6, 38; 51, 10; IX. 10, 4; 17, 2; 79, 1.
 सुषुचाने VIII. 52, 2.
 सुषुचाने VIII. 7, 14.
 सुषुचानि X. 137, 4.
 सुषुचासाः I. 124, 7; III. 8, 4; X. 75, 8; 107, 9.
 सुषुचासाः VIII. 19, 37.
 सुषुचिज्ञानं VII. 104, 12.
 सुषुचितः X. 56, 3^६.

सुषुचितं I. 141, 12; IV. 55, 4; VII. 91, 2; X. 148, 1.
 सुषुचितलं VII. 1, 24; 100, 2; IX. 41, 2; X. 31, 3; 100, 4.
 सुषुचिता I. 38, 3; X. 86, 21.
 सुषुचितानि VIII. 93, 29.
 सुषुचिताय I. 90, 4; 104, 2; 118, 10; 168, 1; 173, 13; 180, 10; 181, 3; 189, 3; II. 2, 6; III. 2, 13; 54, 3; IV. 14, 3; V. 11, 1; 41, 18; 57, 1; 59, 1; 4; 80, 3; VI. 32, 4; 40, 3; 71, 3; VII. 2, 6; 35, 1; 66, 15; 75, 2; 79, 3; 85, 4; VIII. 7, 33; 27, 10; IX. 82, 5; X. 35, 3; 40, 1; 66, 3; 74, 2.
 सुषुचिदलः II. 9, 6.
 सुषुचिदलं II. 1, 8.
 सुषुचिदलाणि II. 24, 10.
 सुषुचिदलान् X. 14, 10; 15, 3.
 सुषुचिदलाभिः VII. 91, 6.
 सुषुचिदुल्लिख्यः X. 17, 3.
 सुषुचिदल्लेभिः X. 15, 9.
 सुषुचिदल्लं VIII. 24, 23.
 सुषुचिदः I. 162, 5.
 सुषुचिदुर्त I. 10, 7.
 सुषुचीरः I. 91, 19; 116, 25; 125, 1; II. 27, 13; III. 29, 9; IV. 17, 4; V. 53, 15; 58, 4; VI. 45, 6; 47, 26; 50, 9; VII. 15, 8; VIII. 19, 7; 84, 9; IX. 23, 5; 86, 39.
 सुषुचीरं I. 31, 10; 34, 12; 85, 12; 92, 8; II. 3, 4; 5; III. 8, 2; IV. 34, 10; V. 44, 6; 57, 7; VI. 5, 7; 16, 29; 17, 13; 65, 6; VII. 1, 5; 15, 7; 37, 6; VIII. 5, 10; IX. 68, 10; 97, 26; X. 52, 5; 77, 7; 91, 15.
 सुषुचीरा VI. 13, 5; VII. 56, 5.
 सुषुचीराः I. 53, 11; 122, 8; II. 1, 16; 2, 13; 11, 21; 13, 13; 14, 12; 15, 10; 16, 9; 17, 9; 18, 9; 19, 9; 20, 9; 23, 19; 24, 16; 27, 17; 28, 11; 29, 7; 33, 15; 35, 7 U

15; 39, 8; 40, 6; 42, 3; 43, 3; III. 53, 1; V. 42, 8; VI. 4, 8; VII. 1, 24; X. 18, 9; 128, 3.

सुश्रीरभिः VIII. 19, 30.

सुश्रीरौ I. 40, 4; IV. 34, 2; VII. 24, 6.

सुश्रीरसः I. 117, 25; II. 4, 9; 12, 15; VII. 1, 4; VIII. 48, 14; IX. 61, 23.

सुश्रीरेण X. 122, 3.

सुश्रीरौ VIII. 26, 7.

सुश्रीरौ I. 36, 17; 40, 2; 44, 2; 48, 12; 74, 9; 93, 2; 3; 94, 2; 116, 19; 127, 11; 129, 7²; II. 1, 5; 2, 10; III. 10, 3; 8; 13, 7; 26, 3; IV. 36, 6; V. 6, 10; 13, 5; 26, 5; 27, 6; VI. 8, 6; 16, 12; 70, 5; VII. 16, 12; VIII. 3, 9; 11; 6, 23; 12, 33; 19, 22; 22, 18; 23, 12; 31, 18; 46, 5; 98, 12; IX. 8, 2; 11, 9; 13, 4; 5; 20, 7; 40, 5; 43, 6; 45, 6; 62, 30; 63, 1; 65, 5; 24; 66, 21; 27; 67, 19; 69, 8; 85, 8; 86, 18; X. 122, 1; 4; 153, 1.

सुश्रीरैस्व III. 16, 1; 3; IV. 51, 10; V. 16, 4; VI. 47, 12; VII. 4, 6; 56, 15; 97, 4; VIII. 23, 27; 95, 4; IX. 89, 7; 95, 5.

सुश्रीरौ I. 36, 6; VIII. 64, 9.

सुश्रीरौ I. 184, 4.

सुश्रीरौ I. 10, 6; III. 16, 4; VIII. 4, 6.

सुश्रीरैभिः VI. 10, 5.

सुश्रीरैः IV. 8, 6.

सुश्रीरुपः VIII. 8, 22.

सुश्रीरुक्ति I. 61, 2; 4; 16; 184, 5; 186, 9; V. 41, 10.

सुश्रीरुक्तिः I. 153, 2; VI. 11, 5; VII. 24, 2; 97, 9.

सुश्रीरुक्तिभिः I. 52, 1; 61, 3; 62, 1; 168, 1; III. 3, 9; 51, 1; 62, 12; V. 25, 3; VI. 15, 4; 61, 2; VII. 83, 9; 96, 1; VIII. 8, 3; 40, 10; 89, 7; X. 41, 1; 63, 5; 64, 4.

सुश्रीरुक्ति I. 64, 1; II. 4, 1; 35, 15; III. 61, 5; V. 41, 2; VI. 10, 1; 6; 16, 26; VII. 8, 3; 31, 11; 36, 2; 70, 7; 73, 3; 94, 4; VIII. 96, 10; X. 30, 1; 74, 5; 80, 7; 104, 7.

सुश्रीरुक्तासु X. 15, 2.

सुश्रीरु I. 183, 2; X. 39, 1; 107, 11.

सुश्रीरु I. 111, 1; 183, 3; IV. 33, 8; X. 85, 20.

सुश्रीरु I. 47, 7; 118, 2; 3; IV. 44, 5; X. 70, 3.

सुश्रीरुः V. 59, 5; X. 63, 5.

सुश्रीरुः V. 32, 4; IX. 68, 6.

सुश्रीरुः II. 23, 9.

सुश्रीरुः X. 125, 7.

सुश्रीरुः X. 112, 8.

सुश्रीरुः IV. 7, 6; VIII. 4, 16.

सुश्रीरुः VI. 48, 15; VII. 32, 25.

सुश्रीरुः X. 56, 3.

सुश्रीरुः I. 180, 6; IX. 20, 5; 57, 3.

सुश्रीरुः VI. 49, 1.

सुश्रीरुः I. 125, 7.

सुश्रीरुः I. 44, 6; VI. 52, 6; VII. 16, 6; 35, 6.

सुश्रीरुः II. 23, 10.

सुश्रीरुः X. 30, 15.

सुश्रीरुः VII. 32, 21.

सुश्रीरुः V. 87, 9.

सुश्रीरुः VII. 16, 2; X. 28, 12.

सुश्रीरुः VII. 34, 22.

सुश्रीरुः V. 42, 13.

सुश्रीरुः III. 15, 1.

सुश्रीरुः VIII. 18, 4.

सुश्रीरुः VI. 51, 11; X. 78, 2.

सुश्रीरुः V. 8, 2; X. 63, 10.

सुश्रीरुः I. 93, 7.

सुश्रीरुः V. 46, 6.

सुश्रीरुः I. 186, 1; VI. 67, 3.

सुश्रुतिः X. 104, 10.
 सुश्रुतिभिः I. 20, 7; III. 26, 6; V. 53, 11;
 VIII. 5, 24; 23, 6; X. 140, 3.
 सुश्रुति I. 9, 3; 101, 10; III. 32, 3; 50, 2;
 V. 22, 4; 36, 5; VI. 46, 5; VII. 24, 4;
 VIII. 21, 8; 69, 16; 93, 12; 99, 2.
 सुश्रुतिः II. 33, 5; III. 30, 3.
 सुश्रुतिः II. 12, 6; VIII. 66, 4; X. 96, 3.
 सुश्रुतिं VIII. 32, 4; 66, 2.
 सुश्रुतिः VII. 37, 1.
 सुश्रुत्ये इति सुश्रुत्ये IX. 5, 6; X. 70, 6.
 सुश्रुतिं I. 65, 2.
 सुश्रुति I. 173, 10.
 सुश्रुतिः V. 87, 3.
 सुश्रुतिः I. 27, 2; 91, 15; 187, 3; II. 1, 9;
 III. 59, 4; 5; V. 15, 1; 41, 5; VII. 4,
 8; 7, 3; 55, 1; VIII. 48, 4; 79, 7; X.
 45, 12; 85, 24.
 सुश्रुति III. 29, 5; V. 42, 2; VI. 50, 1;
 VII. 97, 3.
 सुश्रुतिः IV. 4, 12; V. 30, 6.
 सुश्रुति X. 18, 10.
 सुश्रुति VI. 74, 4.
 सुश्रुति V. 43, 14.
 सुश्रुतिः I. 70, 1.
 सुश्रुतिः I. 91, 17; 131, 7; III. 45, 5;
 VIII. 13, 2; 45, 8.
 सुश्रुतिः VIII. 20, 20.
 सुश्रुति I. 49, 2; 53, 10; 91, 21.
 सुश्रुति I. 53, 9.
 सुश्रुति I. 178, 4.
 सुश्रुति X. 179, 3.
 सुश्रुतिः V. 79, 4; VIII. 8, 17; IX. 7, 1.
 सुश्रुति III. 3, 5; IX. 43, 4.
 सुश्रुति X. 74, 1.
 सुश्रुतिः III. 36, 1.
 सुश्रुति X. 74, 1.
 सुश्रुति II. 39, 6.

सुश्रुतिः I. 122, 6.
 सुश्रुति VIII. 69, 12.
 सुश्रुति VIII. 22, 18.
 सुश्रुति X. 107, 11.
 सुश्रुति X. 72, 6.
 सुश्रुति V. 19, 5.
 सुश्रुति VII. 9, 3.
 सुश्रुति I. 112, 7; IX. 68, 8.
 सुश्रुति VIII. 77, 11.
 सुश्रुति I. 38, 12.
 सुश्रुति X. 91, 1.
 सुश्रुति VIII. 48, 9.
 सुश्रुति I. 173, 9; X. 31, 1.
 सुश्रुति I. 123, 11.
 सुश्रुति VIII. 58, 3.
 सुश्रुति V. 57, 4.
 सुश्रुति VII. 12, 3.
 सुश्रुति I. 42, 6.
 सुश्रुति VIII. 46, 20.
 सुश्रुति III. 18, 5.
 सुश्रुति X. 36, 9.
 सुश्रुति VII. 3, 6.
 सुश्रुति VII. 79, 1.
 सुश्रुति I. 143, 3; X. 78, 1.
 सुश्रुति I. 82, 3; VII. 10, 3.
 सुश्रुति VII. 9, 4.
 सुश्रुति I. 13, 1.
 सुश्रुति V. 5, 1.
 सुश्रुति V. 8, 7; VII. 17, 1.
 सुश्रुति I. 158, 5.
 सुश्रुति IV. 30, 11.
 सुश्रुति III. 43, 6.
 सुश्रुति VIII. 27, 18.
 सुश्रुति X. 75, 6.
 सुश्रुति VIII. 33, 5.
 सुश्रुति X. 191, 4.
 सुश्रुति I. 186, 2; IX. 29, 3; 94, 5.

सुसहा: X. 38, 3.
 सुसहान् VI. 46, 6.
 सुसहा: VIII. 78, 4.
 सुसहानि VIII. 25, 22.
 सुसहानि VIII. 60, 18.
 सुसहानि VIII. 23, 28; 24, 28; 26, 2.
 सुसहारि: VI. 75, 6.
 सुसहर् IV. 45, 5; VII. 22, 1; VIII. 8, 4;
 IX. 107, 1.
 सुसुत: IX. 85, 1.
 सुसुतं III. 36, 7; X. 30, 13.
 सुसुतस्य III. 50, 2; 53, 2; IV. 20, 4; 35,
 2; V. 29, 3; 33, 7; VII. 29, 1.
 सुसुता VII. 67, 4.
 सुसुता: V. 30, 10.
 सुसुति X. 39, 7.
 सुसुपानं IV. 19, 3.
 सुसुपु: VII. 18, 14.
 सुसुषां: I. 161, 13.
 सुसुषां I. 117, 5.
 सुसुन I. 137, 9; VIII. 17, 1.
 सुसुन I. 101, 9; IV. 16, 1.
 सुसुनान् X. 3, 1.
 सुसुसं VI. 49, 10.
 सुसुसस्य X. 104, 5.
 सुसुसा V. 75, 2.
 सुसुसा X. 132, 2.
 सुसुसे इति सुसुसे VI. 50, 3.
 सुसुसां VIII. 32, 21.
 सुसुसुष: X. 94, 14.
 सुसु: V. 7, 8.
 सुसुतं II. 10, 3.
 सुसुद: I. 73, 8.
 सुसुद: VII. 1, 20; 25.
 सुसुदन् X. 70, 2.
 सुसुदति I. 105, 14; 142, 11; V. 5, 2.
 सुसुदप V. 54, 7.

सुसुदिन I. 187, 11.
 सुसुमा II. 32, 7.
 सुसुसेनं X. 101, 5.
 सुसुसेनं X. 101, 6.
 सुसुसोमया X. 75, 5.
 सुसुसोमां VIII. 64, 11.
 सुसुसोने VIII. 7, 29.
 सुसुसुत I. 129, 11.
 सुसुसुत: I. 157, 3; 177, 5; II. 24, 9; IV.
 24, 2; V. 27, 2; VIII. 6, 12; 74, 8;
 IX. 108, 12.
 सुसुसुतं V. 13, 5.
 सुसुसुतय: III. 19, 3; VII. 99, 7; X. 91, 12.
 सुसुसुता VI. 63, 6; VIII. 13, 23; 100, 11.
 सुसुसुता: I. 166, 7; IX. 5, 5.
 सुसुसुति: I. 17, 9; III. 62, 7; IV. 24, 1; V.
 42, 14; VI. 63, 8; VII. 58, 6; 91, 2.
 सुसुसुतिभि: VI. 24, 6; VII. 90, 7.
 सुसुसुति I. 7, 7; 117, 12; 118, 7; II. 16, 1;
 33, 8; 37, 6; IV. 43, 1; 58, 10; V. 43,
 10; 66, 3; VI. 16, 6; 52, 16; 61, 7;
 VII. 22, 5; 58, 3; VIII. 1, 16; 5, 30;
 6, 32; 8, 6; 12, 31; 34, 1; 38, 6; 43,
 2; 52, 8; 75, 6; 87, 4; 96, 12; 103,
 14; IX. 62, 3; 65, 3; 66, 22; 85, 7;
 X. 91, 13; 188, 2.
 सुसुसुती II. 32, 4; III. 38, 8; V. 43, 2;
 VII. 14, 2; IX. 71, 8.
 सुसुसुती: VIII. 17, 4; 35, 20.
 सुसुसुतीनां X. 26, 2; 3.
 सुसुसुता VIII. 16, 3; 96, 20.
 सुसुसुत: V. 75, 4; X. 78, 4.
 सुसुसुमा I. 62, 4.
 सुसुसुतो: X. 104, 5.
 सुसुसुतने इति सुसुसुतने IX. 97, 27.
 सुसुसुतानां X. 44, 2.
 सुसुसुते X. 86, 13.
 सुसुसुत X. 101, 8.
 सुसुसुति II. 16, 5.

सुखयंत VII. 36, 6.
 सुखयंती इति X. 110, 6.
 सुखये IV. 24, 2; 25, 7; VI. 23, 3; IX. 21, 2.
 सुखरुः V. 44, 5.
 सुखानः IX. 6, 8; 65, 18; 67, 3.
 सुखानं IX. 13, 2.
 सुखानासः IX. 101, 11; X. 148, 1.
 सुखानेभिः IV. 29, 2.
 सुखिंशतराय VII. 19, 1.
 सुखिं I. 61, 15; VI. 23, 2; 9.
 सुखैः IV. 25, 6.
 सुहना VII. 25, 5.
 सुहनानि IV. 22, 9.
 सुहनाय X. 105, 7.
 सुहंतु VII. 19, 4; 30, 2.
 सुहवः II. 33, 5; III. 49, 3; IV. 1, 5; V. 42, 16; VI. 21, 8; 29, 6; 52, 6; VII. 1, 21.
 सुहव I. 58, 6; IV. 16, 16; VI. 47, 11; 49, 9; VIII. 22, 2; X. 36, 7; 8; 39, 1; 63, 9.
 सुहवस्य III. 15, 1.
 सुहवा I. 123, 13; VII. 40, 4; 44, 2; 82, 4; 93, 1; X. 141, 4.
 सुहवा VI. 52, 16; VIII. 22, 1; X. 39, 11; 92, 13.
 सुहवाः II. 36, 3; V. 46, 7.
 सुहवानि VII. 35, 3.
 सुहवा II. 32, 4.
 सुहवासः III. 6, 8; IV. 19, 1.
 सुहविषे IV. 2, 4.
 सुहवीतुनासे IX. 85, 6.
 सुहवेभिः X. 64, 4.
 सुहव्यं I. 74, 5.
 सुहव्यां IV. 43, 1.
 सुहस्तः I. 164, 26.
 सुहस्ता III. 57, 2; V. 43, 2; 4.

सुहस्ताः IV. 33, 8; V. 42, 12; VII. 35, 12; IX. 97, 37; X. 66, 10.
 सुहस्ताः IV. 35, 3; 9; X. 30, 2.
 सुहस्य IX. 107, 21.
 सुहस्यः I. 64, 1.
 सुहस्यः IX. 46, 4.
 सुहस्यं X. 41, 3.
 सुहार्दं VIII. 2, 5.
 सुहिरस्यः I. 125, 2; IV. 4, 10.
 सुहुतश्चदः IX. 71, 4.
 सुहुतं VIII. 60, 14.
 सुहोता VII. 67, 3.
 सुहोता VIII. 103, 12.
 सूः I. 32, 9; 146, 5.
 सूकरः VII. 55, 4.
 सूकरस्य VII. 55, 4.
 सूक्तवाकं X. 88, 8.
 सूक्तवाकेन X. 88, 7.
 सूक्तवाचः V. 49, 5.
 सूचीकाः I. 191, 7.
 सूच्या II. 32, 4.
 सूतं X. 31, 10.
 सूतं X. 61, 20.
 सूतवे X. 184, 3.
 सूते VII. 101, 3.
 सूते I. 164, 17.
 सूदंशोहसः VIII. 69, 3.
 सूदनं IV. 39, 5.
 सूदं IX. 97, 44.
 सूदय IV. 4, 14; VII. 16, 9.
 सूदयं I. 71, 8.
 सूदयंतु IV. 39, 1; 40, 1.
 सूदयंते VIII. 23, 8.
 सूदयानि II. 3, 10; III. 4, 10.
 सूदयानि I. 162, 17.
 सूदयित्वः X. 64, 9.
 सूदाः VII. 36, 3.
 सूदैः X. 61, 2.

सूनया I. 161, 10.

सूनरः VIII. 29, 1; X. 115, 7.

सूनरं I. 40, 4; V. 34, 7.

सूनरि I. 48, 10.

सूनरी I. 48, 5; 8; IV. 52, 1; VII. 81, 1.

सूनरः I. 37, 10; 45, 5; 85, 1; 159, 3; VI. 50, 4; 52, 9; VII. 81, 4; VIII. 20, 17; X. 56, 6; 62, 5; 176, 1.

सूनरः II. 36, 2.

सूनरि VIII. 68, 15.

सूनरं I. 1, 9; 26, 3; 34, 6; 59, 4; 127, 5; 143, 1; II. 38, 5; III. 1, 12; VIII. 48, 4; X. 25, 3.

सूनाः I. 162, 13.

सूनां X. 86, 18.

सूनुः I. 27, 2; 62, 9; 66, 1; 103, 4; 189, 8; III. 1, 23; 25, 1; 28, 3; 33, 5; VI. 2, 7; 12, 1; VII. 67, 1; IX. 9, 3; 107, 13; X. 45, 5; 61, 24; 63, 17; 95, 12.

सूनुभिः I. 100, 5.

सूनुं I. 64, 12; 127, 1; 166, 2; 185, 2; III. 11, 4; IV. 24, 1; V. 42, 2; VI. 5, 1; 6, 1; 49, 2; 62, 6; 66, 11; VIII. 23, 25; 69, 4; 71, 11; X. 20, 7; 39, 14.

सूनुमतः III. 24, 5.

सूनु इति VIII. 25, 5.

सूनुन् V. 42, 15.

सूनृत VIII. 46, 20.

सूनृता I. 8, 8; 30, 5; 40, 3; 51, 2; 134, 1; 135, 7; VI. 48, 20; VII. 37, 3; 57, 6; VIII. 13, 8; 14, 3; 45, 12; X. 141, 2.

सूनृताः I. 48, 2; 113, 12; 123, 6; III. 31, 21; 61, 2; VII. 79, 5; X. 39, 2; 111, 10.

सूनृतानां I. 3, 11; 92, 7; 113, 4; 18; III. 31, 18; VII. 76, 7; VIII. 32, 15.

सूनृताभिः I. 125, 3; VII. 67, 9; VIII. 19, 22; X. 61, 21; 104, 5.

सूनृताये I. 121, 14; X. 61, 25.

सूनृताश्चतः I. 82, 1.

सूनृताश्चता VIII. 97, 6.

सूनृताश्चति I. 92, 14.

सूनृताश्चतो I. 22, 3; VII. 81, 6.

सूनृताश्चते VII. 74, 2.

सूनृताश्चरि IV. 52, 4.

सूनृताश्चान् I. 59, 7.

सूनृते IV. 55, 9.

सूनृते I. 123, 5; 124, 10; VIII. 9, 17.

सूनो इति VIII. 40, 9.

सूनो इति I. 58, 8; III. 1, 8; 24, 3; 25, 5; 28, 5; IV. 2, 2; 11, 6; 37, 4; V. 3, 9; 4, 8; VI. 1, 10; 4, 1; 4; 5, 5; 11, 6; 13, 4-6; 15, 3; 18, 11; 20, 1; 21, 11; 50, 9; VII. 1, 21; 22, 3, 8; 7, 7; 16, 4; VIII. 19, 7; 25; 60, 2; 75, 3; X. 11, 7; 50, 6; 142, 1.

सूनोः I. 117, 11; IX. 19, 4.

सूभवे X. 102, 5.

सूभवैः X. 94, 3.

सूयत X. 132, 4.

सूयते IV. 58, 9; X. 116, 3.

सूयते VIII. 64, 10.

सूरः I. 50, 9; 66, 1; 71, 9; 121, 6; 7; 10; 13; 122, 15; 130, 9; 141, 13; 149, 3; 174, 5; IV. 5, 13; 16, 12; 14; 41, 6; 45, 6; V. 31, 11; 79, 9; VI. 2, 6; 3, 3; 48, 17; 49, 3; 51, 2; 56, 3; VII. 3, 6; 45, 2; 69, 4; VIII. 1, 11; 6, 25; 7, 36; 56, 5; 92, 31; IX. 10, 9; 63, 8; 9; 66, 18; 22; 86, 34; 91, 3; 111, 1; X. 8, 3; 27, 20; 29, 5; 92, 7; 8; 121, 6; 132, 6; 179, 2.

सूरश्चक्षतः I. 16, 1; 89, 7; 110, 4; VII. 66, 10.

सूरं I. 86, 5; IX. 65, 1; 67, 9.

सूरयः I. 22, 20; 48, 4; 73, 5; 9; 97, 3; 4; 125, 7; 141, 3; 8; II. 1, 16; 2, 11-13; IV. 29, 5; V. 6, 2; 10, 3; 6; 16, 5; 17, 5; 52, 16; 66, 6; 79, 7; VI. 25, 7; VII. 16, 7; 66, 13; 74, 5; 90, 6; VIII.

10, 4; 60, 6; 94, 7; IX. 98, 12; 99, 3;
X. 65, 4; 66, 2; 11; 78, 6.

सूर्यः IV. 34, 6; 37, 7.

सूर्ये I. 31, 7; V. 27, 4.

सूर्याः IX. 10, 5.

सूर्यात् I. 163, 2.

सूर्याय I. 50, 2.

सूरिः I. 122, 8; 153, 2; 176, 4; 180, 6;
181, 4; 186, 3; II. 6, 4; VI. 23, 10;
29, 5; 37, 5; VII. 1, 23; VIII. 5, 39;
46, 24; 70, 13; 15; IX. 67, 2; X. 61,
18; 81, 6; 167, 4.

सूरिभिः I. 51, 15; 186, 6; V. 41, 15; 42,
4; 52, 15; VI. 26, 7; 63, 11; VII. 32,
15; 66, 9; 92, 4; VIII. 18, 4; 26, 12;
X. 23, 3; 115, 7.

सूरिभ्यः I. 180, 9; II. 4, 9; VI. 4, 8; 68, 7;
VII. 1, 24; 18, 21; 30, 4; 81, 6; VIII.
13, 12.

सूरिं I. 61, 3; 119, 3; 173, 7; VI. 45, 33.

सूरिषु V. 79, 6; 86, 6; VI. 47, 19; VII. 19,
7; 84, 3; VIII. 26, 1; IX. 98, 8; X.
147, 3.

सूरिन् I. 54, 11; 173, 8; II. 35, 6; VI. 8, 7;
17, 14; 37, 4; 44, 18; VII. 3, 8; 38, 3;
57, 7; 67, 10; X. 115, 5; 9.

सूरैः I. 34, 5; III. 15, 2; VI. 31, 1; VII.
63, 5; 66, 4; 12; VIII. 1, 29; 13, 13;
27, 21; 72, 17; IX. 97, 38.

सूरे IV. 3, 8.

सूरेः I. 122, 11; 12; III. 31, 14; V. 33, 8;
X. 13, 1.

सूरैः X. 82, 4.

सूर्ये VIII. 69, 12.

सूर्याः VII. 1, 3.

सूर्ये I. 50, 4; 7; 8; 11; IV. 31, 15; V.
40, 5; VI. 50, 2; VII. 60, 1; 62, 2;
VIII. 93, 1; 4; 101, 11; 12; X. 37,
3-5; 7-10.

सूर्येः I. 23, 17; 35, 7; 43, 5; 46, 10; 56, 4;
83, 5; 84, 1; 90, 8; 101, 3; 105, 12;
115, 1; 2; 5; 124, 1; 146, 4; 157, 1;
160, 1; 191, 8; 9; II. 11, 20; 23, 2;
24, 9; III. 14, 4; 30, 12; 54, 19; IV.
1, 17; 13, 1; 14, 2; 26, 1; 58, 4; V.
44, 7; 45, 2; 9; 10; 54, 5; 59, 3; 63, 4;
VI. 4, 3; 6; 12, 1; 30, 2; 48, 21; 61, 9;
VII. 8, 4; 35, 8; 36, 1; 47, 4; 60, 2;
4; 61, 1; 62, 1; 63, 1; 79, 1; 81, 2;
VIII. 3, 20; 12, 7; 18, 9; 25, 19; 32,
23; 43, 32; 48, 7; 56, 5; 58, 2; 70, 2;
IX. 5, 11; 41, 5; 54, 3; 63, 13; 64, 9;
30; 84, 2; 86, 29; X. 35, 8; 37, 2;
60, 11; 77, 3; 88, 6; 89, 2; 90, 13;
138, 2-4; 158, 1; 159, 1; 170, 3.

सूर्येऽङ्ग IV. 38, 10; VIII. 6, 10; 102, 15;
IX. 54, 2; X. 69, 2; 178, 3.

सूर्येऽन्वः VII. 59, 11.

सूर्येऽन्वः VIII. 91, 7.

सूर्येऽन्वा I. 47, 9; VIII. 8, 2.

सूर्ये I. 7, 3; 23, 21; 32, 4; 35, 9; 50, 1;
10; 51, 4; 52, 8; 100, 6; 18; 112, 13;
117, 5; 130, 2; 151, 5; 164, 25; 175, 4;
II. 12, 7; 19, 3; 5; III. 31, 15; 32, 8;
34, 9; 39, 5; 44, 2; IV. 13, 2; 3; 25,
4; 30, 4; 6; V. 27, 6; 40, 6; 9; 63, 7;
85, 2; VI. 17, 3; 5; 30, 5; 52, 5; 72,
1; 2; VII. 44, 3; 60, 3; 66, 15; 78, 3;
80, 2; 82, 3; 99, 4; 104, 24; VIII. 3, 6;
6, 20; 7, 22; 12, 30; 25, 21; 29, 10;
52, 10; 89, 7; 98, 2; 99, 3; IX. 4, 6;
17, 5; 23, 2; 28, 5; 37, 4; 42, 1; 63, 7;
86, 22; 91, 6; 97, 31; 107, 7; 20;
110, 3; X. 16, 3; 31, 8; 35, 2; 43, 5;
58, 8; 59, 4; 6; 60, 5; 62, 3; 65, 11;
67, 5; 72, 7; 88, 11; 141, 3; 154, 5;
156, 4; 171, 4.

सूर्येऽङ्ग V. 27, 6.

सूर्येऽरश्मिः X. 139, 1.

सूर्येऽस्थितः X. 94, 5.

सूर्यस्य I. 14, 9; 47, 7; 48, 7; 92, 12; 108, 12; 109, 7; 113, 9; 115, 3; 4; 6; 116, 17; 117, 13; 118, 5; 122, 2; 123, 12; 124, 8; 137, 2; 164, 14; II. 11, 6; 19, 4; 33, 1; III. 5, 5; 22, 3; 31, 17; 49, 4; 53, 15; IV. 11, 1; 13, 4; 17, 14; 28, 2; 40, 1; 43, 2; V. 4, 4; 29, 5; 10; 37, 1; 40, 8; 59, 5; 62, 1; 8; 69, 3; 76, 3; 79, 8; 81, 4; VI. 20, 5; 31, 3; 58, 3; 63, 5; VII. 2, 1; 6, 7; 30, 2; 41, 4; 63, 2; 75, 5; 76, 3; 81, 2; 98, 6; VIII. 12, 9; 72, 16; 101, 2; IX. 1, 6; 61, 8; 71, 9; 72, 3; 75, 1; 76, 4; 86, 32; 93, 1; 96, 5; 97, 33; 113, 3; X. 3, 2; 7, 3; 10, 9; 27, 21; 35, 5; 37, 6; 49, 7; 59, 5; 66, 2; 112, 3; 123, 1; 139, 4; 151, 5.

सूर्यस्यऽङ्ग I. 100, 2; 135, 9; V. 55, 3; 4; VII. 33, 8; IX. 64, 7; 69, 6; X. 48, 3; 91, 4.

सूर्यो V. 73, 5; X. 85, 7; 12.

सूर्योऽङ्ग I. 167, 5.

सूर्योः VIII. 70, 5.

सूर्योऽङ्ग I. 64, 2; VIII. 3, 16; 34, 17.

सूर्योचन्द्रमसा I. 102, 2.

सूर्योचन्द्रमसौ X. 190, 3.

सूर्योचन्द्रमसौऽङ्ग V. 51, 15.

सूर्योत् V. 42, 9; VI. 59, 8; X. 181, 3.

सूर्यो IV. 44, 1; X. 85, 9; 15; 34; 38.

सूर्योनासा VIII. 94, 2; X. 64, 3; 68, 10; 92, 12; 93, 5.

सूर्योय I. 24, 8; 113, 16; 123, 3; V. 33, 4; 85, 1; VII. 87, 1; VIII. 7, 8; X. 14, 12; 37, 1; 96, 11; 111, 3.

सूर्योयाः I. 184, 3; IV. 43, 6; VI. 63, 6; X. 85, 6; 8; 13; 14; 35.

सूर्योयै VI. 58, 4; VIII. 22, 1; X. 85, 17.

सूर्योयसू इति VII. 68, 3.

सूर्योयः I. 125, 6; IX. 101, 12; X. 88, 18.

सूर्ये I. 23, 17; 59, 3; 61, 15; 104, 6; 135, 3; 191, 10; IV. 31, 5; 6; V. 1, 4; 37, 5;

54, 10; VI. 11, 5; 44, 23; 46, 4; VIII. 27, 19; 68, 9; IX. 4, 5; 10, 8; 94, 1; 97, 41; X. 12, 7; 93, 12.

सूर्ये X. 85, 16; 20.

सूर्येण I. 33, 8; 62, 5; 98, 1; II. 11, 4; 20, 5; V. 85, 5; VI. 21, 3; 32, 2; VII. 44, 4; 63, 4; 91, 1; VIII. 9, 18; 35, 1; IX. 2, 6; 27, 5; X. 62, 11; 85, 1; 107, 2; 111, 5; 7.

सूर्योत्ताऽङ्ग V. 78, 5.

सूर्यं X. 180, 2.

सूर्ये I. 32, 12.

सूर्योण I. 164, 28.

सूर्य I. 36, 9; 80, 4; VII. 86, 5; IX. 100, 3.

सूर्य I. 13, 11; 23, 23; 24; 28, 9; 31, 18; 188, 10; III. 4, 10; 16, 6; IV. 4, 2; 3; VI. 20, 8; 36, 4; VII. 86, 5; VIII. 32, 23; IX. 6, 6; 16, 3; 51, 1; X. 16, 5; 85, 22; 98, 12; 120, 3.

सूर्यः II. 11, 2; IV. 17, 1; V. 32, 1; X. 111, 9.

सूर्यः I. 189, 5.

सूर्यत् I. 71, 5; 174, 4; IV. 27, 3; IX. 64, 10.

सूर्यत् I. 55, 6; VII. 104, 20; X. 113, 4; 124, 7.

सूर्यतं IX. 62, 21; 104, 2.

सूर्यत I. 9, 2; 39, 10.

सूर्यतः VIII. 72, 7.

सूर्यतं I. 151, 6.

सूर्यतं V. 62, 3; VIII. 35, 20.

सूर्यति I. 48, 6.

सूर्यति X. 42, 9.

सूर्यते V. 34, 8; VII. 81, 2.

सूर्यतः I. 180, 6; X. 65, 12.

सूर्यर्धं VI. 48, 11.

सूर्यन् VIII. 43, 32; 76, 3.

सूर्यन् X. 62, 7.

सूर्यति VIII. 7, 8.

सृजति V. 30, 13; 53, 6.
 सृजतु V. 2, 5; 6; X. 19, 7.
 सृजत् I. 101, 10; X. 85, 27.
 सृजात् X. 108, 5.
 सृजानः VII. 38, 2; IX. 64, 14; 76, 1; 86, 22; 95, 2; 97, 18; X. 22, 4; 89, 12.
 सृजानं IX. 8, 5.
 सृजाना VI. 6, 5.
 सृजानाः VI. 32, 5.
 सृजानि I. 19, 9.
 सृजानि VIII. 45, 22.
 सृज्यते IX. 84, 3.
 सृज्यते IX. 71, 1.
 सृज्यमानः IX. 88, 5; 95, 1.
 सृज्याय VI. 27, 7.
 सृज्ये IV. 15, 4.
 सृज्यः IV. 20, 5.
 सृज्यः X. 101, 3.
 सृज्या I. 58, 4.
 सृज्याश्च X. 106, 6.
 सृज्यरीणां X. 75, 1.
 सृज्या IX. 96, 20.
 सृप्रःकरत्नं VIII. 32, 10.
 सृप्रदानुं I. 96, 3.
 सृप्रदानु इति सृप्रदानू VIII. 25, 5.
 सृप्रभोगसं VI. 48, 14.
 सृप्रं IV. 50, 2.
 सृप्रश्चक्षुरः I. 181, 3.
 सृप्रा III. 18, 5.
 सृषिदं VIII. 32, 2.
 सृष्टः VII. 87, 1; IX. 87, 7.
 सृष्टा I. 66, 4; 143, 5; VII. 3, 4.
 सृष्टाः I. 72, 10; VII. 18, 15; IX. 22, 1; X. 98, 6.
 सेकं III. 31, 1; IV. 16, 3.
 सेके I. 181, 8; VIII. 87, 1.
 सेक्षाश्च III. 32, 15.
 सेचति X. 96, 1.

सेतवः IX. 73, 4.
 सेतुः VIII. 67, 8.
 सेतुं IX. 41, 2.
 सेतू इति VII. 65, 3.
 सेतुभिः VII. 84, 2.
 सेतौ X. 67, 4.
 सेतु VII. 59, 7.
 सेतुः VIII. 25, 8; X. 114, 3.
 सेदपुः VII. 70, 1.
 सेदपुः IV. 56, 7.
 सेदिन I. 89, 2; V. 8, 4; VIII. 49, 6.
 सेदिरे I. 25, 13; IV. 7, 5; V. 8, 2; VI. 15, 8; VIII. 102, 18; X. 21, 7.
 सेदुः III. 31, 9; IV. 1, 13; 6, 11; 50, 3; VI. 30, 3; VII. 33, 9; X. 73, 11; 130, 2.
 सेदुषः V. 15, 2.
 सेध VI. 44, 9; VIII. 60, 20; X. 25, 7.
 सेध VI. 47, 29; VIII. 79, 9²; X. 98, 12; 166, 3.
 सेधत X. 76, 4.
 सेधत VIII. 18, 10; X. 175, 2.
 सेधतं I. 34, 11; 157, 4; VIII. 35, 16.
 सेधति IX. 71, 8.
 सेधति I. 79, 12; VII. 15, 10; VIII. 23, 13.
 सेधतु X. 36, 4.
 सेधन् IX. 110, 12.
 सेधति I. 105, 11.
 सेधतु X. 100, 8.
 सेधीः X. 27, 20.
 सेनया VIII. 75, 7; X. 156, 2.
 सेना IX. 96, 1; X. 142, 4.
 सेनाश्च I. 66, 4; 143, 5; VII. 3, 4.
 सेनाः I. 186, 9; II. 33, 11; V. 30, 9; VII. 25, 1; X. 103, 1; 4; 7.
 सेनाञ्जुषा I. 116, 1.
 सेनाञ्जनीः VII. 20, 5; IX. 96, 1; X. 34, 12; 84, 2.
 सेनाभिः X. 23, 1.

सेना I. 33, 6.
 सेन्यः I. 81, 2; VII. 30, 2.
 सेपुः VI. 29, 1.
 सेवते X. 117, 2.
 सेहानः VIII. 36, 1; 37, 2.
 सेहानायाः X. 159, 2.
 सेयः I. 191, 3.
 सो इति I. 191, 11; X. 11, 3; 23, 4; 63, 16.
 सोत VIII. 1, 17.
 सोत VIII. 1, 19; IX. 108, 7.
 सोतः VIII. 2, 23.
 सोतन VIII. 4, 13.
 सोतरि X. 76, 2; 100, 9.
 सोतवे I. 28, 1.
 सोता IV. 3, 3; VII. 92, 2; VIII. 33, 12.
 सोतारः IX. 16, 1; 109, 11.
 सोतारः VIII. 2, 25; IX. 62, 18.
 सोतु X. 76, 6.
 सोतुः VII. 22, 1.
 सोतु VIII. 19, 18.
 सोतुःभिः VIII. 49, 5.
 सोतुःभिः I. 28, 8; IV. 29, 2; IX. 30, 2; 86, 12; 96, 16; 107, 8; 26.
 सोतोः X. 86, 1.
 सोत्वासः X. 160, 2.
 सोभरयः VIII. 19, 32.
 सोभरि VIII. 5, 26.
 सोभरी VIII. 22, 15.
 सोभरीणां VIII. 20, 8.
 सोभरीयवः VIII. 20, 2.
 सोभरे VIII. 19, 2; 20, 19; 22, 2.
 सोभयोः VIII. 103, 14.
 सोम I. 91, 9; 10; 11; 13; 15; 17; VIII. 48, 7; 8; IX. 4, 7; 24, 3; 31, 3; 40, 6; 43, 6; 55, 1; 61, 24; 62, 25; 63, 30; 67, 28; 68, 7; 79, 3; 86, 23; 100, 2.
 सोम I. 43, 7; 9²; 91, 1-2; 3²; 4-8; 12; 14; 16; 18; 19; 21-23; 93, 5; 164, 19; 187, 9; IV. 28, 1; 5; VI. 51, 14;

52, 3; VII. 104, 25; VIII. 48, 4; 6; 9; 13; 15; 78, 8; 79, 3; 7; 8; IX. 1, 1; 2, 1; 4, 1-3; 6, 1; 8, 3; 8; 9; 7; 11, 7-9; 14, 8; 16, 8; 17, 5; 19, 1; 2; 7; 20, 3; 5; 7; 22, 7; 23, 6; 24, 4; 29, 3; 4; 30, 3; 32, 4; 33, 6; 36, 2; 6; 40, 3; 4; 41, 6; 42, 6; 43, 4; 46, 5; 51, 4; 55, 3; 56, 3; 59, 1; 3; 60, 4; 61, 5; 6; 15; 23; 62, 27; 63, 1; 11; 16; 18; 23; 24; 28; 29; 64, 1; 8; 25; 26; 30; 65, 13; 18; 19; 21; 66, 2; 3; 5-7; 15; 16; 18; 67, 1; 5; 6; 13; 16; 19; 26; 30²; 68, 10; 69, 7; 8; 70, 9; 74, 9; 75, 5; 76, 3; 78, 2; 5; 80, 2; 4; 5; 81, 3; 82, 2; 4; 85, 1; 4; 5; 86, 5; 18; 22; 24; 30; 37-39; 47; 48; 87, 9; 88, 3; 4²; 89, 7; 90, 5; 91, 6; 92, 4; 94, 5; 96, 3; 4; 11; 13; 16; 24; 97, 14; 15; 18; 25; 27; 33; 36; 42; 48; 50; 58; 100, 3; 5; 6; 106, 4; 7; 107, 4; 6; 10; 12; 19; 20; 22-24; 108, 1; 15; 109, 1; 2; 4; 5; 7; 10; 18; 110, 2; 7; 12; 113, 2; 4²; 114, 1; 3; 4; X. 25, 2-7; 57, 6; 59, 4; 85, 4; 107, 2; 124, 6; 128, 5; 139, 4.

सोमश्चदः X. 94, 9.

सोमश्चाहुतः I. 94, 14.

सोमः I. 18, 4; 5; 23, 20; 45, 10; 47, 1; 65, 5; 80, 2; 84, 1; 86, 4; 91, 20³; 108, 2; 6; 135, 2²; 136, 4; 137, 3; 164, 35; 177, 3; 4; 191, 6; II. 12, 14; 18, 6; 40, 6; 41, 4; III. 35, 6; 7; 36, 6; 44, 1; 50, 1; 58, 9; 62, 13-15; IV. 24, 5; 49, 2; 58, 9; V. 36, 2; 40, 2; 43, 5; 44, 14; 46, 4; 51, 4; VI. 29, 4; 34, 4; 38, 4; 41, 3-5; 43, 1; 44, 1; 24; 47, 4; 75, 12; 18; VII. 24, 2; 26, 1; 2; 29, 1; 35, 7; 49, 4; 64, 5; 98, 5; 104, 12; 13; VIII. 3, 20; 9, 4; 17, 6; 7; 11; 22, 8; 32, 16; 48, 10; 11; 64, 10; 66, 15; 79, 1; 82, 5;

7; 8; 92, 24; 94, 4; 96, 21; 100, 2;
104, 9; IX. 2, 5; 12, 3-5; 8; 13, 1;
16, 4; 17, 3; 18, 1; 20, 6; 23, 5; 24,
7; 25, 5; 27, 3; 28, 2; 6; 30, 4; 34,
2; 36, 5; 37, 1; 5; 42, 5; 43, 3; 44,
2; 3; 5; 47, 1; 3; 54, 3; 56, 1; 2;
61, 25; 62, 16; 30; 63, 3; 13; 65, 20;
66, 29; 67, 11; 68, 9; 69, 1; 4; 70, 7;
71, 9; 72, 1; 4; 5; 7; 74, 7; 78, 4;
81, 2; 82, 1; 84, 2-4; 86, 3; 7; 9;
13; 16; 19; 21; 87, 4; 7; 88, 5; 89,
1; 92, 3; 6; 96, 1; 5-7; 9; 15; 17;
18; 23; 97, 10; 21; 35; 37; 39-41;
45; 46; 56; 99, 6; 101, 6; 7; 16;
103, 4; 106, 2; 10; 107, 1; 7-9; 11;
17; 18; 108, 13; 109, 19; 110, 10; X.
16, 6; 30, 5; 32, 9; 35, 2; 48, 10; 59,
7; 65, 1; 2; 85, 1; 2; 9; 40; 41; 89,
5; 6; 91, 15; 100, 4; 103, 8; 104, 1;
108, 11; 109, 2; 112, 5; 116, 3; 124,
4; 130, 4; 154, 1; 169, 3; 173, 3;
174, 3.

सोमः इव VI. 8, 1.

सोमकः IV. 15, 9.

सोमस्कानं I. 104, 9; VIII. 61, 2.

सोमसगोपाः X. 45, 5; 12.

सोमसजामयः X. 92, 10.

सोमस्थानः VI. 69, 6.

सोमस्थानं IX. 70, 9; 97, 33; 108, 16.

सोमस्थानां VI. 69, 2.

सोमस्थानाः III. 36, 8.

सोमसपत्तिं I. 76, 3.

सोमस्यते III. 32, 1; V. 40, 1; VIII. 21, 3.

सोमसपरिवापः I. 43, 8.

सोमसपथंभिः I. 9, 1.

सोमस्या I. 21, 3; IV. 49, 3.

सोमस्याः I. 30, 11.

सोमस्याः I. 54, 8; II. 12, 13; III. 49, 1;

VIII. 2, 4; 14, 15; X. 103, 3; 152, 2.

सोमस्याः I. 4, 2; 10, 3; 29, 1; 30, 12;

III. 39, 7; IV. 32, 14; VI. 45, 10;
VIII. 32, 7; 33, 15; 46, 26; 66, 6; 92,
18; 97, 6; 98, 5.

सोमस्यातमः I. 8, 7; VIII. 6, 40; 12, 1.

सोमस्यातमं VI. 42, 2; VIII. 12, 20.

सोमस्यातमा I. 21, 1.

सोमस्यां III. 51, 5; VIII. 17, 3; 92, 8.

सोमस्यावन् I. 55, 7.

सोमस्यावां V. 40, 4.

सोमस्यावः VIII. 78, 7.

सोमस्याव्रां I. 30, 11.

सोमस्याव्रे VII. 31, 1; 32, 8.

सोमस्यीतये I. 2, 3; 8, 10; 14, 1; 6; 16,

1; 8; 21, 3; 22, 9; 12; 23, 4; 7; 10;

44, 9; 48, 12; 92, 18; 111, 4; 137, 3;

II. 41, 1; 21; III. 41, 1; 42, 3; IV.

46, 3; 7; 47, 1; 3; 49, 3; V. 51, 3;

72, 1; 3; VI. 60, 9; VII. 66, 17; VIII.

1, 24; 3, 17; 8, 5; 13, 27; 21, 4; 22,

8; 38, 7; 42, 4; 61, 1; 76, 4; 93, 20;

94, 3; 9; 103, 14; X. 86, 2; 101, 12.

सोमस्यीयं X. 15, 8.

सोमस्यीयाय I. 51, 7.

सोमस्युषाय VIII. 43, 11; X. 91, 14.

सोमस्युषासः VIII. 63, 2.

सोमस्येयं I. 120, 11; II. 18, 4; 5; III. 43,

1; V. 29, 5; VI. 40, 4.

सोमस्येयाय I. 45, 9; III. 25, 4; 52, 8;

VII. 24, 3; VIII. 6, 45; 14, 12; X.

112, 2.

सोमं I. 15, 1; 5; 16, 7; 21, 1; 28, 6; 9;

32, 3; 12; 44, 14; 47, 3; 5; 10; 84,

11; 89, 3; 99, 1; 101, 9; 103, 6; 109,

4; 130, 2; 137, 3; 179, 5; II. 11, 11;

15; 17; 14, 1; 6-9; 16, 2; 4; 5; 21,

1; 22, 1; 30, 7; 36, 1; 2; 37, 1-3; 5;

III. 22, 1; 29, 16; 30, 1; 32, 1; 2; 5;

9; 10; 35, 9; 36, 7; 8; 37, 8; 40, 2;

5; 42, 1; 8; 46, 5; 47, 1-4; 48, 3; 4;

50, 3; 51, 7-9; 52, 7; 53, 4; 6; 58.

7; 60, 5; 62, 18; IV. 18, 3; 22, 1; 23, 1; 24, 6; 7; 26, 6; 7; 34, 7; 37, 3; 41, 8; 45, 5; 49, 6; 50, 10; V. 29, 7; 11; 34, 3; 37, 4; 40, 1; 51, 12; 60, 8; 64, 7; 85, 2; VI. 17, 1; 23, 3; 4; 7; 44, 14; 20; 47, 6; 57, 2; 68, 10; 69, 3; VII. 22, 1; 32, 8; 41, 1; 51, 2; 66, 18; 85, 1; 90, 2; 91, 4; 92, 2; 98, 3; VIII. 1, 17; 19; 2, 11; 23; 25; 4, 4; 10; 11; 13; 9, 7; 12, 16; 17, 1; 21, 3; 31, 2; 32, 24; 35, 1; 7; 16; 36, 1; 38, 4; 48, 3; 51, 1; 52, 1-3; 57, 2; 4; 69, 3; 10; 76, 7; 9; 10; 87, 4; 91, 1; 95, 3; 100, 8; 101, 10; IX. 1, 6; 9; 4, 4; 11, 5; 16, 3; 30, 6; 34, 3; 35, 5; 51, 1; 2; 62, 21; 63, 21; 68, 8; 72, 2; 78, 3; 84, 5; 85, 2; 86, 17; 36; 88, 1; 95, 3; 97, 4; 34; 35²; 101, 3; 107, 1; 109, 11; 12; 113, 1; 114, 2; X. 14, 13; 24, 1; 28, 1; 30, 3; 13; 15; 36, 8; 39, 2; 48, 5; 49, 10; 65, 10; 76, 7; 8; 85, 3²; 94, 13; 96, 13; 112, 6; 116, 1; 8; 125, 2; 141, 3; 148, 2; 160, 2-4; 173, 6.

सोमऽमादः VII. 21, 2.

सोमैऽङ्ग I. 116, 24

सोमैरभःऽतरेभ्यः X. 76, 5.

सोमैराज्ञीः X. 97, 18.

सोमैऽवर्ती X. 97, 7.

सोमैऽवत्या X. 113, 8.

सोमैऽशितं VII. 104, 19.

सोमैऽशिताः X. 108, 8.

सोमैऽवृद्ध III. 39, 7.

सोमैऽवृद्धः VI. 19, 5.

सोमैऽसुत् VII. 68, 4.

सोमैऽसुतः I. 89, 4.

सोमैऽसुता VII. 93, 5.

सोमैऽसुति VII. 93, 6.

सोमैऽसुतभिः IV. 24, 8; VIII. 46, 26.

सोमैऽसुता I. 113, 18.

सोमैऽस्य I. 4, 2; 16, 3; 22, 1; 23, 2; 34, 2; 46, 5; 12; 13; 47, 9; 55, 2; 85, 10; 87, 5; 108, 1; 3; 5-12; 109, 2; 117, 1; 119, 9; 134, 1; 136, 6; 139, 2; II. 8, 6; 14, 4; 15, 2-9; 16, 6; 17, 1; III. 1, 1; 12, 3; 40, 7; 42, 4; 53, 2; IV. 20, 4; 26, 7; 32, 17; 35, 2; V. 29, 3; 43, 4; VI. 28, 5; 68, 11; 69, 5; 7; VIII. 1, 20; 4, 12; 12, 12; 14, 7; 17, 15; 32, 1; 28; 34, 10; 37, 1; 48, 14; 53, 4; 65, 3; 68, 14; 72, 17; 77, 4; 85, 1; 92, 5; 23; 97, 11; IX. 12, 2; 80, 1; 81, 1; 87, 8; X. 55, 8; 85, 5; 104, 6; 113, 1; 114, 5; 116, 2; 119, 1; 167, 3.

सोमैऽस्यऽङ्ग X. 34, 1; 149, 5.

सोमाः I. 2, 1; 135, 6; 137, 1; III. 36, 2; 40, 4; IV. 14, 4; 17, 6; V. 30, 11; VIII. 2, 7; 10; 28²; 52, 10; 93, 25; IX. 8, 1; 12, 1; 13, 3; 16, 5; 17, 1; 21, 1; 23, 1; 33, 3; 42, 3; 46, 2; 62, 22; 63, 4; 25; 64, 6; 28; 69, 9; 87, 5; 88, 6; 97, 20; 26; 98, 11; 101, 4; 10; X. 42, 8; 46, 7; 78, 2; 96, 6.

सोमाऽङ्ग V. 27, 5.

सोमात् VII. 33, 2.

सोमान् III. 36, 3; VII. 98, 2; X. 28, 3; 42, 5.

सोमानै I. 18, 1.

सोमानां I. 134, 6; IV. 32, 14; 47, 2; VIII. 93, 33.

सोमापूषणा II. 40, 1; 3.

सोमापूषणौ II. 40, 5.

सोमापूषभ्यौ II. 40, 2.

सोमाय VIII. 48, 12; IX. 11, 4; 65, 7; 103, 1.

सोमारुद्रा VI. 74, 1-3.

सोमारुद्रौ VI. 74, 4.

सोमांसः I. 5, 5; 7; 16, 6; 23, 1; 53, 6; 135, 6; 137, 1; 2; 168, 3; III. 32, 15;

36, 3; 4; 46, 4; IV. 42, 6; V. 30, 10; 51, 7; VII. 32, 4; VIII. 9, 14; 76, 8; 93, 6; IX. 10, 1; 3; 17, 2; 22, 1; 3; 23, 4; 24, 1; 31, 1; 32, 1; 33, 1; 46, 3; 63, 15; 64, 4; 101, 8; 12; 107, 14; X. 43, 4; 7; 48, 4.

सोमिनः I. 22, 4; 49, 1; 151, 2; VII. 103, 8; VIII. 17, 3; 24, 29; 45, 16; 62, 1; 6; X. 44, 5; 57, 1; 94, 1; 171, 1; 2.

सोमिनः VII. 32, 9.

सोमिनि VII. 32, 12.

सोमी IV. 25, 5; VIII. 34, 2.

सोमे I. 5, 2; 80, 1; 177, 2; II. 35, 9; 40, 1; VI. 23, 1; 5; 6; 10; 40, 3; VII. 94, 10; 103, 7; VIII. 50, 5; IX. 97, 35; 113, 3; 6; X. 28, 12; 42, 1; 43, 2.

सोमेन I. 163, 3; V. 34, 2; 51, 9; IX. 113, 6; X. 57, 3; 85, 2²; 97, 22; 109, 5.

सोमेभिः II. 14, 10; 11; VI. 20, 13; 42, 2; 3; VIII. 1, 23; 12, 20; 46, 26.

सोमेषु VI. 24, 1; VIII. 13, 1; 66, 6; 92, 26; 97, 6.

सोमेऽसोमे VIII. 93, 17.

सोमिः I. 108, 4; II. 14, 3; III. 35, 5; IV. 41, 3; VI. 26, 6; VII. 24, 1; 37, 1; VIII. 2, 37; 62, 5; X. 43, 6; 148, 3.

सोम्यः VIII. 93, 8; 95, 8; IX. 67, 8.

सोम्यं I. 14, 10; 19, 9; II. 36, 4; 6; 37, 2; III. 51, 11; 53, 10; VI. 60, 15; VII. 74, 2; VIII. 5, 11; 8, 1; 4; 10, 4; 24, 13; 33, 13; 65, 8; IX. 74, 3; X. 94, 9; 170, 1.

सोम्यस्य I. 105, 3; III. 48, 1; IV. 35, 4; 44, 4; VI. 20, 3; 37, 2; VIII. 19, 2; X. 32, 1; 50, 7; 94, 8.

सोम्या V. 29, 8.

सोम्याः X. 53, 7.

सोम्यात् I. 182, 8.

सोम्यानां I. 31, 16; IV. 17, 17; VIII. 17, 14; X. 16, 8.

सोम्याय III. 33, 5; IV. 25, 2.

सोम्यासः VI. 75, 10.

सोम्यासः III. 30, 1; X. 14, 6; 15, 1; 5; 8.

सोम्यासः X. 30, 14.

सोम्ये VII. 59, 6.

सोम्येन IV. 26, 5.

सोम्येभ्यः VIII. 32, 5.

सोसवीति III. 56, 7.

सौकत्याय X. 136, 4.

* सौधन्वनाः I. 161, 2; 7; 8; III. 60, 1; 4; IV. 35, 1; 8.

सौधन्वनाः I. 110, 4.

सौधन्वनासः I. 110, 2; 8; III. 60, 3.

सौधन्वनेभिः III. 60, 5.

सौभगस्य I. 34, 5.

सौभगस्यस्य I. 94, 16.

सौभगस्य्याय X. 85, 36.

सौभगं I. 36, 17; 48, 9; IV. 54, 6; V. 53, 13; 82, 4; VIII. 11, 10; X. 36, 13.

सौभगस्य III. 16, 1; IV. 55, 8; VII. 21, 8.

सौभगा I. 38, 3; III. 15, 4; VII. 3, 10; VIII. 1, 32; 78, 8; IX. 4, 2; 55, 1; 62, 1; 67, 5.

सौभगानि I. 92, 15; V. 42, 18; VI. 5, 2; 13, 1.

सौभगाय I. 164, 27; III. 8, 2; 11; V. 28, 3; 60, 5; VII. 75, 2; VIII. 59, 5; IX. 95, 5; 97, 5; X. 116, 2.

सौभगेभिः I. 112, 25.

सौभाग्यं X. 85, 33.

सौमनसं VIII. 59, 7; IX. 97, 28.

सौमनसाय I. 76, 2; 92, 6; 108, 4; V. 42, 11; VI. 44, 16; VII. 93, 6.

सौमनसे III. 1, 21.

सौम्याः VIII. 59, 4.

सौवन्धं VI. 33, 1.

सौवन्धे I. 61, 15.

सौख्यसं VII. 98, 4.
 सौख्यसा VI. 13, 5.
 सौख्यसानि VI. 1, 12; 74, 2.
 सौख्यसाय I. 162, 3; VI. 68, 8; X. 36, 7.
 सौख्यसेषु X. 45, 10.
 स्कंदति X. 17, 12.
 स्कंदति V. 52, 3.
 स्कंधांसिऽइव I. 32, 5.
 स्कन्तः X. 17, 13.
 स्कन्तं VII. 33, 11; X. 181, 3.
 स्कन्धायत् V. 29, 4; VI. 44, 24.
 स्कन्धायत् X. 76, 4.
 स्कन्धायति X. 44, 8.
 स्कन्धितः X. 149, 2.
 स्कन्धितासः I. 34, 2.
 स्कन्धित्वी X. 65, 7.
 स्कन्धीयान् X. 111, 5.
 स्कन्धाति X. 6, 3.
 स्कन्धः IV. 13, 5; IX. 74, 2; 86, 46; X. 5, 6.
 स्कन्धपुः VI. 72, 2.
 स्कन्धदेष्टाः I. 166, 7.
 स्कन्धनेन III. 31, 12; VI. 47, 5; 72, 2; X. 111, 5.
 स्कन्धनेभिः I. 160, 4.
 स्कन्धं X. 44, 4.
 स्कन्धासः I. 34, 2.
 स्कन्धुः X. 65, 4.
 स्कन्धेन VIII. 41, 10.
 स्त इति स्तः I. 61, 8.
 स्तः VIII. 3, 2.
 स्तन् X. 92, 8.
 स्तनः I. 164, 49.
 स्तनयाः V. 83, 3.
 स्तनऽभुजः I. 120, 8.
 स्तनं I. 169, 4; VII. 96, 6.
 स्तनय V. 83, 7.
 स्तनयत्ऽधमाः V. 54, 3.

स्तनयत्ऽभिः IV. 17, 12.
 स्तनयन् I. 58, 2; 140, 5; V. 83, 2; 9; VI. 44, 12; IX. 19, 3; 86, 9; X. 168, 1.
 स्तनयन्ऽइव X. 45, 4; 67, 5.
 स्तनयति I. 64, 6; V. 42, 14; IX. 72, 6; X. 40, 8.
 स्तनयति I. 79, 2.
 स्तनयति IV. 10, 4; X. 75, 3.
 स्तनयती IX. 87, 8.
 स्तनयितुना V. 83, 6.
 स्तनिहि VI. 47, 30.
 स्तनौऽइव II. 39, 6.
 स्तनायः VI. 7, 7.
 स्तनायत् IV. 5, 1; 6, 2.
 स्तनायन् IV. 21, 5; X. 3, 2.
 स्तनितं X. 121, 5.
 स्तभुऽयन् X. 46, 6.
 स्तभुऽयमानः VIII. 6, 16.
 स्तभुऽयमानं III. 7, 4.
 स्तभामि X. 18, 13.
 स्तं X. 85, 42.
 स्तभीत् I. 121, 2.
 स्तरते I. 129, 4.
 स्तरामहे VIII. 75, 7.
 स्तरीः I. 122, 2; VII. 101, 3; VIII. 51, 7; X. 31, 10.
 स्तरामणि X. 35, 9.
 स्तर्यः IV. 19, 7; VII. 23, 4.
 स्तर्य I. 116, 22; 117, 20; VII. 68, 8.
 स्तव II. 11, 6³.
 स्तव X. 89, 1.
 स्तवः IX. 55, 2.
 स्तवत् VI. 59, 4.
 स्तवत् VI. 47, 15; VIII. 86, 2.
 स्तवते II. 24, 1; VIII. 24, 16.
 स्तवते I. 154, 2; 178, 4.
 स्तवत् IV. 21, 2.
 स्तवथैः VII. 1, 8.

सुवधे VII. 37, 1; 8.
 सुवत VII. 30, 4.
 सुवत IV. 22, 7.
 सुवते VI. 26, 7.
 सुवते VI. 20, 10; X. 65, 4.
 सुवमान I. 147, 5.
 सुवमानः I. 139, 6; VII. 19, 11; VIII. 24, 4.
 सुवमानेभिः I. 62, 7.
 सुवसे V. 10, 7.
 सुवसे I. 169, 8; X. 148, 5.
 सुवान् II. 19, 5; 20, 5; VI. 24, 8.
 सुवान् III. 40, 3.
 सुवानः I. 12, 11; 31, 8; 51, 9; 113, 17;
 130, 10; II. 33, 11; IV. 11, 2; V. 10, 7;
 VI. 8, 7; 50, 6; VII. 36, 5; VIII.
 23, 5; IX. 97, 5.
 सुवानः VI. 46, 2.
 सुवाना IV. 55, 4.
 सुवानाः VII. 62, 3.
 सुवानेभिः I. 169, 8.
 सुवाम I. 16, 9; VIII. 24, 19.
 सुवाम II. 11, 6; IV. 21, 4; 39, 1; VIII.
 62, 12; 95, 6; 96, 6; 100, 3.
 सुवामहे VIII. 46, 17.
 सुविष्यसे VIII. 70, 14.
 सुविष्यामि I. 44, 5.
 सुवे V. 73, 4; X. 22, 2.
 सुवे I. 92, 7; VI. 12, 4; VII. 12, 2; X.
 115, 7.
 सुवेत V. 18, 1.
 सुवे III. 32, 14; IX. 53, 2; X. 33, 5.
 सुवुः VII. 20, 9.
 सुव्या VII. 66, 3.
 सुव्याः X. 69, 4.
 सुव्यानां VI. 44, 21; VII. 5, 2.
 सुवन् VII. 19, 11; X. 148, 4.
 सुवीर्यं V. 37, 2.
 सुवीर्यं X. 21, 1.

सुवीर्यं I. 135, 1; 177, 4; II. 3, 4; III. 35,
 7; V. 18, 4; VIII. 93, 25.
 सुवीर्यः III. 1, 7.
 सुवीर्यं IV. 6, 4.
 सुकाश्च IX. 97, 17.
 सुकाश्चिनां VIII. 74, 13.
 सुकः I. 169, 4; VI. 63, 8; VIII. 2, 29;
 43, 17.
 सुकः I. 82, 3; 171, 3; 177, 1; 190, 8; II.
 33, 12; III. 5, 9; 18, 4; IV. 16, 21;
 17, 19; 21, 1; 29, 1; 32, 8; V. 10, 7;
 33, 1; VI. 24, 2; VII. 8, 5; 38, 3;
 VIII. 14, 4; IX. 62, 15; X. 50, 2; 61,
 16; 93, 4; 100, 1.
 सुकं VIII. 35, 11.
 सुकयः VI. 34, 1.
 सुकस्य VII. 56, 15.
 सुकताः IV. 37, 7; V. 52, 14; VI. 50, 14.
 सुकताः I. 171, 3; VI. 50, 15; VII. 57, 6; 7;
 VIII. 30, 2.
 सुक्तिं X. 31, 5.
 सुक्तीः I. 84, 2.
 सुक् IX. 96, 18.
 सुभः I. 190, 7; III. 51, 3; IX. 68, 8; 86, 17.
 सुभा I. 62, 4.
 सुभा I. 66, 2.
 सुभसि VI. 23, 5; X. 148, 1.
 सुवतः I. 33, 7; V. 53, 16; VII. 18, 18;
 33, 5; VIII. 3, 14; 13, 26; 19, 12;
 24, 14; 85, 4; 6.
 सुवतां VI. 54, 6.
 सुवते I. 62, 1; 116, 7; 23; 117, 7; II. 22, 3;
 IV. 17, 18; 21, 7; 9; V. 42, 7; VI. 23,
 3; 62, 5; VII. 88, 6; 95, 6; 97, 10;
 VIII. 1, 22; 7, 35; 50, 1; 88, 3; X.
 46, 10.
 सुवन् IV. 51, 7.
 सुवतः IV. 20, 10; VI. 29, 4; VIII. 3, 14.
 सुवतं I. 147, 5; II. 20, 3.

स्तुवन्ति VIII. 3, 8; 15, 6.
 स्तुवाना VII. 96, 3.
 स्तुवीत IV. 55, 6.
 स्तुवीमहि VIII. 22, 6.
 स्तुवे I. 46, 1; 122, 7; II. 31, 5; V. 58, 1;
 VI. 49, 1; 51, 3; 62, 1; VIII. 4, 17; 5, 4;
 7, 32; 24, 1; 63, 3; 65, 5; 74, 1; 84, 1.
 स्तुवे I. 122, 8; 159, 1; II. 20, 4; V. 33, 6;
 VI. 48, 14; VIII. 21, 9; 23, 2; 7;
 X. 93, 9.
 स्तुवेयं X. 120, 6.
 स्तुहि II. 33, 11; V. 53, 16; 83, 1; VIII.
 1, 30²; 13, 10; 24, 22; 96, 12; 103, 10.
 स्तुहि I. 12, 7; 22, 6; 54, 2; 136, 6; 173, 5;
 II. 8, 1; III. 23, 3; 51, 3; V. 42, 7;
 11; 15; 53, 3; VIII. 20, 14; 24, 23;
 26, 10; 99, 4; 102, 10.
 स्तूर्प I. 24, 7.
 स्तूर्पैः VII. 2, 1.
 स्तूर्यमानाः I. 107, 2.
 स्तूर्यसे III. 22, 1.
 स्तूर्यन् IX. 5, 4.
 स्तुवन्ति VIII. 45, 1.
 स्तुवन्नासः I. 142, 5; II. 11, 16.
 स्तुवीत I. 13, 5; V. 26, 8; VII. 43, 2.
 स्तुवीतं VIII. 73, 3.
 स्तुवीतां VII. 17, 1.
 स्तुवीते VI. 67, 2.
 स्तुवीमहि III. 4, 4.
 स्तुवीषि I. 129, 4².
 स्तुभिः I. 68, 5; 87, 1; 166, 11; II. 2, 5;
 34, 2; IV. 7, 3; VI. 49, 3; 12.
 स्तोमः X. 31, 9.
 स्तोमः II. 28, 10; 42, 3; VII. 104, 10.
 स्तोमःश्च X. 97, 10.
 स्तोमं V. 79, 9; VI. 51, 13; VII. 55, 3;
 VIII. 67, 14; X. 127, 6.

स्तोनाः V. 3, 11.
 स्तोनेभ्यः II. 23, 16.
 स्तोयस्कृत् VII. 104, 10.
 स्तोत्रं X. 95, 16.
 स्तोत्राः III. 21, 2; 3; 5.
 स्तोत्रानां III. 21, 1.
 स्तोत्रासः III. 21, 4.
 स्तोत्रं VIII. 1, 1; 16, 1.
 स्तोत्रे VIII. 4, 17; 72, 5.
 स्तोत्रा I. 38, 4; III. 52, 5; V. 18, 2; 74, 6;
 75, 1; VIII. 2, 13; 13, 6; 19; 22; 14, 1;
 19, 26; 44, 18.
 स्तोत्रारः II. 2, 12; VI. 34, 3; 54, 9; VIII.
 32, 7; 33, 1; X. 104, 5.
 स्तोत्रारः I. 156, 3.
 स्तोत्रारं I. 105, 8; 112, 11; III. 41, 6; IV.
 17, 13; VII. 32, 18; 86, 4; 88, 4;
 VIII. 36, 2; 97, 1; IX. 51, 4.
 स्तोत्रुः I. 57, 5; III. 18, 5; VIII. 33, 9; 52, 9.
 स्तोत्रुभ्यः I. 11, 3; 30, 14; 33, 2; 58, 8;
 127, 11; II. 1, 16; 2, 13; 11, 21; 15,
 10; 16, 9; 17, 9; 18, 9; 19, 9; 20, 9;
 34, 7; 38, 11; III. 10, 8; IV. 32, 8;
 V. 6, 1; 8; 10, 7; 79, 10; VI. 48, 8;
 VII. 3, 10; 7, 7; 79, 4; VIII. 2, 24;
 21, 10; 64, 5; 77, 8; 93, 19; 25-27;
 IX. 20, 4; 106, 13.
 स्तोत्रुणां III. 5, 2; V. 64, 4; VI. 45, 29;
 VIII. 14, 11; X. 24, 3.
 स्तोत्रुन् VII. 55, 3; IX. 56, 4; X. 78, 8.
 स्तोत्रं I. 30, 5; 138, 1; III. 31, 14; VI.
 34, 5; 52, 11; VIII. 45, 21; 101, 5;
 X. 105, 1.
 स्तोत्रस्य V. 55, 9; IX. 72, 9.
 स्तोत्रे I. 102, 1; 124, 10; VI. 35, 1; VIII.
 60, 6; IX. 20, 7; 21, 2; 40, 5; 45, 6;
 62, 30; 66, 27; 67, 19; 72, 8; 97, 6;
 X. 156, 5.
 स्तोत्रेषु VIII. 50, 4.

सोभत I. 80, 9.

सोभति I. 88, 6.

सोभतः VIII. 54, 1.

सोभति I. 168, 8; V. 84, 2.

सोभतु VIII. 92, 19.

सोभः I. 8, 10; 16, 7; 20, 1; 51, 14; 127, 10; 156, 1; 165, 11; 15; 166, 15; 167, 11; 168, 10; 171, 2; 173, 13; 183, 6; 184, 5; 6; III. 58, 1; IV. 32, 15; 36, 7; 37, 3; 41, 1; V. 42, 15; 16; VI. 38, 3; 45, 30; 63, 1; VII. 20, 9; 24, 5; 33, 8; 34, 14; 64, 5; 66, 1; 86, 8; VIII. 5, 18; 14, 10; 26, 16; 87, 1; X. 29, 1; 143, 3.

सोभतहा III. 39, 1.

सोभतहाः III. 43, 2.

सोभतहासः X. 15, 9.

सोभ I. 10, 9; 12, 12; 16, 5; 21, 1; 27, 10; 41, 7; 44, 14; 61, 1; 4; 94, 1; 109, 2; 184, 4; II. 5, 7; 27, 2; 39, 8; III. 15, 2; 54, 10; 60, 7; 61, 1; IV. 4, 15; 22, 1; 44, 6; V. 1, 12; 2, 11; 7, 1; 13, 2; 35, 8; 41, 2; 42, 2; 52, 4; 60, 1; 61, 17; 81, 5; VI. 10, 2; 16, 22; 35, 1; VII. 15, 4; 21, 1; 34, 21; 40, 1; 73, 1; 93, 1; 95, 5; 99, 6; VIII. 1, 14; 15; 2, 17; 5, 7; 7, 9; 8, 12; 17; 9, 7; 12, 4; 14; 19, 11; 33, 15; 35, 5; 36, 6; 43, 16; 44, 2; 49, 5; 66, 8; 85, 2; 100, 3; IX. 108, 7; X. 23, 6; 39, 14; 42, 1; 56, 3; 61, 25; 63, 6; 75, 5; 92, 9; 93, 12; 106, 11; 127, 8; 167, 4.

सोभवर्धनः VIII. 14, 11.

सोभवहासः I. 5, 1; IV. 32, 12; VIII. 4, 2.

सोभवहासां VIII. 99, 1.

सोभवहाः VI. 23, 4.

सोभस्य VIII. 8, 5; 23, 14.

सोभाः I. 5, 8; 7, 7; 11, 8; VI. 60, 7; VII. 19, 10; VIII. 5, 3; 8, 22; 9, 8; 64, 1; 103, 6; X. 47, 7; 85, 8.

सोभान् I. 10, 4; 48, 14; 114, 9; 116, 1; 126, 1; VII. 38, 3; VIII. 26, 4; X. 65, 3.

सोभाय VIII. 3, 11.

सोभासः III. 54, 14; V. 29, 11; 84, 2; VI. 69, 2; 3; VII. 72, 3; VIII. 1, 29; 3, 15; 43, 1.

सोभे III. 54, 2; V. 16, 3; VI. 23, 1.

सोभेन V. 14, 1; 75, 1; VIII. 9, 4; X. 88, 10.

सोभेभिः I. 9, 3; 131, 2; 138, 2; 4; 139, 3; II. 13, 5; 33, 5; III. 5, 2; 32, 13; V. 10, 3; 14, 6; VI. 24, 7; 59, 10; VII. 62, 2; 80, 1; VIII. 3, 7; 16; 7, 21; 8, 7-9; 12, 23; 23, 24; 54, 8; X. 99, 11; 122, 5.

सोभेषु II. 11, 3; III. 41, 4; VIII. 52, 4.

सोभेः I. 136, 5; 180, 10; II. 9, 3; III. 42, 4; IV. 10, 1; 52, 4; V. 22, 4; 56, 5; 66, 3; 79, 4; VII. 67, 3; 73, 3; 76, 6; 96, 1; VIII. 3, 3; 6, 1; 3; 7, 17; 12, 11; 43, 11; 44, 27; 52, 6; 61, 10; IX. 114, 2; X. 64, 7.

सोभ्यः I. 22, 8; VIII. 16, 8.

सोभ्यं VIII. 24, 19; X. 96, 6.

सोभ्या VI. 61, 10.

सोभ्याः I. 124, 13.

सोभत् V. 36, 3; VIII. 81, 5.

सोभ I. 187, 1.

सोभाणि X. 88, 3.

सोभाम I. 53, 11; VI. 55, 4; VII. 2, 2.

सोभि X. 22, 4.

सोत् VII. 42, 6.

सोनाः VI. 66, 5.

सोलाभिः VI. 44, 7.

स्त्रियः I. 164, 16; V. 30, 9; VII. 55, 8.

स्त्रियं IV. 30, 8; VII. 104, 24; X. 34, 11.

स्त्रियाः VIII. 33, 17.

स्त्री V. 61, 6; VIII. 33, 19; X. 86, 6.

स्त्रीभिः X. 27, 10.

स्त्रैणांनि X. 95, 15.

ख I. 15, 2; 139, 11³; 171, 2; IV. 34, 6; 36, 7; V. 60, 6; VI. 50, 7; 51, 15; 52,

13; VII. 43, 4; VIII. 30, 2; X. 9, 1;
 18, 6; 30, 12; 36, 10; 61, 27; 63, 2.
 स्थ II. 29, 4; V. 57, 2; 61, 1; VII. 103, 7;
 VIII. 55, 4; 67, 5; X. 94, 11; 97, 9.
 स्थः I. 17, 2; 47, 7; 108, 8-11; III. 54, 16;
 V. 73, 1; VIII. 10, 1; 5; 38, 1; IX.
 19, 2; X. 106, 2.
 स्थः I. 108, 3; 157, 6²; II. 30, 6; V. 72, 2;
 VI. 69, 6; VIII. 73, 4; X. 40, 6.
 स्थन I. 105, 5; V. 87, 6; VIII. 30, 4; IX.
 69, 8; X. 63, 6.
 स्थन V. 59, 3; VIII. 18, 15; X. 94, 10²;
 97, 9.
 स्थविरः I. 171, 5; X. 103, 5.
 स्थविरं I. 54, 8; IV. 18, 10; 20, 6; X. 51, 1.
 स्थविरस्य III. 46, 1; VI. 18, 12; 37, 5; 47, 8;
 VII. 93, 2; 100, 3.
 स्थविरा I. 181, 7.
 स्थविराय VI. 32, 1.
 स्थविरासः VII. 67, 4.
 स्थविरेभिः VI. 1, 11; VII. 24, 4.
 स्थःशः II. 38, 8.
 स्थाः I. 80, 14; II. 27, 4; VI. 24, 9; X.
 35, 9; 88, 4.
 स्थाः IV. 30, 12.
 स्थाःऽरंजमानः V. 87, 5.
 स्थानुं X. 40, 13.
 स्थान् I. 68, 1; II. 3, 10; 15, 7; III. 15, 6;
 36, 9; V. 53, 9; VII. 87, 6.
 स्थान् V. 53, 8; VII. 34, 5; VIII. 20, 1.
 स्थान्तः I. 33, 5; VI. 41, 3; 49, 6; VIII.
 24, 17; 33, 12; 46, 1.
 स्थान्तं X. 106, 2.
 स्थाता III. 45, 2.
 स्थातां I. 70, 2.
 स्थाताः V. 87, 6.
 स्थातारा I. 181, 3.
 स्थाताराश्च X. 59, 1.
 स्थाति II. 31, 3.

स्थातुः I. 58, 5; 68, 1; 70, 4; 159, 3; II.
 31, 5; IV. 53, 6; VI. 50, 7; VII. 60, 2;
 X. 63, 8.
 स्थान् I. 72, 6.
 स्थात्रे I. 164, 15.
 स्थाचः IV. 46, 4; VIII. 5, 28.
 स्थानं V. 76, 4; VII. 70, 1.
 स्थानानि VII. 70, 3; VIII. 59, 6.
 स्थापयन्ति X. 102, 10.
 स्थापयसे X. 120, 7.
 स्थां IX. 85, 11.
 स्थां II. 27, 17; 28, 11; 29, 7.
 स्थानं I. 139, 4.
 स्थाविराः IX. 86, 4.
 स्थिरः I. 101, 4; II. 41, 10; VIII. 33, 9;
 92, 28.
 स्थिरऽधन्वने VII. 46, 1.
 स्थिरऽपीतं X. 71, 5.
 स्थिरं I. 37, 9; 39, 3; 64, 15; 127, 3; III.
 35, 4; V. 30, 4; VIII. 32, 14; X. 61,
 20; 117, 2; 120, 4; 134, 2.
 स्थिरस्य V. 52, 2.
 स्थिरा I. 39, 2; 127, 4; 167, 7; II. 33, 14;
 IV. 4, 5; 7, 10; VII. 56, 7; VIII. 20,
 1; 12.
 स्थिराश्च X. 116, 6.
 स्थिराः I. 38, 12; VIII. 66, 2.
 स्थिराणि I. 127, 4; VIII. 14, 9; X. 89, 6.
 स्थिराय III. 30, 2; VI. 24, 8; X. 96, 7.
 स्थिरे VIII. 45, 41.
 स्थिरेभिः II. 33, 9.
 स्थिरेः I. 89, 8.
 स्थिरौ III. 53, 17.
 स्थिविच्यः X. 68, 3.
 स्थिविच्यन्तः X. 27, 15.
 स्थुः I. 24, 7; 167, 9; V. 15, 3; VII. 18, 3;
 X. 57, 1.
 स्थूणा V. 62, 7; VIII. 17, 14.

स्यूताऽश्च I. 59, 1; V. 45, 2.
 स्यूता X. 18, 13.
 स्यूतं VI. 19, 10; VIII. 1, 34; 4, 19; 21, 1;
 24, 29; 54, 8; X. 156, 3.
 स्यूतयुष्मत् VIII. 23, 24.
 स्यूतयोः VI. 29, 2.
 स्यूतस्य IV. 21, 4.
 स्यूति X. 131, 3.
 स्येयाम् VI. 47, 8; VII. 95, 5; VIII. 27, 20.
 स्यातः I. 104, 3.
 स्याती V. 80, 5.
 स्याताः X. 71, 7.
 स्योहितीषु I. 74, 2.
 सुना IV. 28, 2; VIII. 7, 7; IX. 97, 16; 19.
 सुभिः V. 60, 7; 87, 4; VII. 88, 3; VIII.
 46, 18; IX. 107, 8.
 सेहयत् IX. 97, 54.
 सेहितीः VIII. 96, 13.
 सेोः IV. 27, 4.
 स्यद् V. 59, 1; VIII. 61, 15; X. 35, 8.
 स्यंदने III. 53, 19.
 स्यरात् I. 161, 5.
 स्यरसे VIII. 20, 8.
 स्यरिति स्यः IX. 70, 10.
 स्यर्ति VII. 71, 5.
 स्यर्ति VI. 14, 3; VII. 85, 2; IX. 94, 1.
 स्यर्धमानाः I. 33, 5.
 स्यर्धमाने इति VII. 93, 5.
 स्यर्शयस्व X. 112, 3.
 स्यशः I. 25, 13; 33, 8; IV. 4, 3; VI. 67, 5;
 VII. 61, 3; 87, 3; VIII. 47, 11; IX.
 73, 4; 7; X. 10, 8.
 स्यशं IV. 13, 3.
 स्याहः IV. 1, 12; 47, 1.
 स्याहं I. 31, 14; VII. 81, 3; VIII. 45, 40;
 X. 49, 10; 55, 6.
 स्याहेयां VII. 72, 1.
 स्याहेऽराधाः IV. 16, 16.

स्याहेऽचीरं V. 54, 14.
 स्याहेऽचीराः VII. 91, 5.
 स्याहेस्य VIII. 24, 8.
 स्याहो I. 123, 6; 135, 2; II. 23, 9; IV.
 1, 6; 7.
 स्याहोः VII. 15, 5; IX. 102, 5; X. 2, 6;
 26, 1; 68, 3.
 स्याहेति VII. 59, 6.
 स्याहेभिः VII. 58, 3; 84, 3.
 स्याहे II. 1, 12; VII. 56, 21.
 स्याशयश्च I. 176, 3.
 स्यूधेन् VI. 67, 9.
 स्यूधे V. 64, 4.
 स्यूधवान् V. 44, 10.
 स्यूधुहि X. 87, 7.
 स्यूतं X. 39, 6.
 स्यूधः I. 8, 3; 174, 5; 179, 3; II. 11, 19;
 V. 44, 7; 55, 6; VI. 5, 6; 6, 6; 20, 9;
 25, 2; 9; 45, 18; 49, 15; VIII. 14, 13;
 92, 32; 99, 5; 6; IX. 7, 5; 20, 1; X.
 18, 9; 100, 12; 113, 4; 167, 2.
 स्यूधानं III. 31, 4.
 स्यूधां I. 119, 10; 174, 10.
 स्यूधि VII. 82, 9.
 स्यूधि V. 3, 9; VIII. 66, 14.
 स्यूश IV. 3, 15; 4, 2; VII. 2, 1; VIII. 96,
 11; X. 87, 2.
 स्यूशतं X. 70, 5.
 स्यूशंति I. 62, 11.
 स्यूशंति I. 36, 3.
 स्यूशानसि X. 137, 7.
 स्यूशानि X. 125, 7.
 स्यूहयत्सवंशे II. 10, 5.
 स्यूहयति VIII. 2, 18.
 स्यूहयाव्यः VI. 15, 12.
 स्यूहयाव्यस्य VIII. 97, 15.
 स्यूहयाव्याणि VI. 7, 3.

स्युहयेत् I. 41, 9.

स्युटीः VI. 61, 14.

स्युति I. 188, 9.

स्युग्यं VIII. 4, 8.

स्युग्यां III. 32, 11.

स्युगं VIII. 1, 23.

स्युर् IV. 3, 14.

स्युत् I. 84, 8.

स्युरंति X. 34, 9.

स्युरान् VI. 67, 11.

स्युनैयन् X. 87, 11.

स I. 12, 5; 8; 15, 10; 26, 3; 28, 6; 37, 15²; 42, 2; 51, 12; 102, 3; 5; 104, 5; 127, 6; 9; 128, 5; 129, 2; 3; 133, 7; 169, 3; 5; 173, 11; 12; 180, 7²; 8; II. 12, 5; 31, 2; III. 30, 4; 62, 1; IV. 3, 10; 10, 7; 16, 17; 29, 2; 31, 7-9; 38, 4-6; 8²; 40, 3; 43, 3; V. 7, 4²; 5; 7; 8; 9, 3-5; 23, 4; 45, 4; 52, 8; 9; 53, 5; 54, 6; 56, 7; VI. 2, 2; 12, 5; 15, 9; 17, 14; 25, 7; 44, 18²; 46, 10; 12; 65, 4; 66, 6; VII. 3, 2; 15, 13; 21, 9; 32, 15; 56, 22; 83, 5; 88, 6; VIII. 1, 21; 7, 21; 21, 10; 24, 6; 25, 15; 27, 4; 14; 44, 11; 60, 10; 86, 3; 92, 26; IX. 20, 2; 87, 6; 9; X. 12, 5; 27, 24; 29, 8; 33, 1; 86, 10; 87, 23; 95, 5²; 8; 96, 10; 102, 2; 4; 6; 134, 2; 136, 7; 178, 3.

स्यः VIII. 21, 6.

स्यः VIII. 102, 3.

स्यत् I. 51, 15; 100, 13; 186, 6; 8; II. 4, 9; V. 41, 15; 19; 87, 8; VII. 3, 8; VIII. 18, 4; 20, 18; 26, 19; X. 61, 8.

स्यत्संभं X. 49, 4.

स्यत्संभः VII. 87, 3.

स्यत्संभः I. 73, 6.

स्यत्संदिहयः VII. 18, 23.

स्यत्संदिहः III. 45, 5.

स्यत्संदिहन् VI. 63, 9.

स्यत्सुपुंरधिः VIII. 34, 6.

स्यत्संभः इति स्यत्संभः VIII. 25, 24.

स्यत्संदिहः इति स्यत्संदिहः X. 62, 10.

स्यत्संदिहः VIII. 28, 2.

स्यते I. 92, 6.

स्यंत I. 168, 8.

स्यमानः II. 4, 6.

स्यमानाभिः I. 79, 2.

स्यमानासः IV. 58, 8.

स्येते इति III. 4, 6.

स्यरायः X. 106, 9.

स्यरेषां VII. 104, 7.

स्यसि I. 29, 1; 37, 15; V. 74, 6; VIII. 18, 22; 46, 1; IX. 97, 27.

स्यसि I. 57, 5; II. 41, 16; VI. 54, 9; VIII. 18, 19; 32, 7; 47, 8; 48, 8; 66, 13; 92, 32.

स्य IV. 16, 2; V. 85, 8; VI. 40, 1; IX. 95, 5; 97, 18.

स्यः I. 161, 4; II. 31, 3; 4; 33, 7; 36, 5; 38, 1; IV. 38, 7; 40, 4; 45, 1; V. 30, 1; 56, 7; VI. 2, 3; 50, 13; VII. 8, 2; 23, 3; 60, 2; 67, 7; 68, 9; 69, 5; VIII. 25, 19; 27, 12; 64, 7; IX. 3, 10; 38, 1; 4-6; 62, 13; 84, 4; 87, 4; 89, 1; 96, 15; 97, 46; 98, 2; 108, 5; X. 86, 22; 92, 12; 176, 3.

स्यंत VI. 74, 3; X. 143, 2.

स्यतां II. 40, 4.

स्यति X. 61, 20.

स्यत् I. 142, 10; II. 3, 9.

स्यत्सं X. 30, 11.

स्यंतां X. 22, 4.

स्यंति I. 85, 5.

स्यंदते IX. 80, 3.

स्यंदतां V. 83, 8.

स्यंदमानाः I. 32, 2.

स्यंदयध्वे IV. 22, 7.

स्यंदस IX. 67, 28.

स्यंदः VI. 12, 5.

स्यंदः X. 42, 5.

स्यंदः I. 180, 9.

स्यंदः V. 52, 8.

स्यंदः V. 52, 3; 87, 3.

स्यंदाः V. 53, 7.

स्यंदाः I. 101, 10.

स्यंदाः III. 4, 9.

स्या I. 88, 6; 104, 5; 119, 9; 165, 6; 178, 1; 181, 8; IV. 52, 1; V. 6, 4; VI. 61, 7; 65, 1; VII. 75, 4; 80, 2; 95, 4; VIII. 18, 7; 26, 18; 46, 33.

स्याः VIII. 44, 23.

स्याः I. 174, 10; IV. 16, 18; VI. 33, 5; VII. 1, 8; 9; X. 11, 9; 69, 6.

स्यात् I. 17, 6; III. 1, 23; VII. 34, 21; VIII. 2, 13; 19, 26.

स्यात् I. 38, 4; 167, 10; 182, 8; III. 39, 8; 62, 3; VI. 68, 6; 7; VIII. 14, 1; X. 31, 4; 117, 7.

स्यात् V. 87, 9.

स्यात्तन I. 38, 4.

स्यात्त I. 120, 7; III. 38, 9.

स्यात्ता I. 104, 3; IV. 41, 6.

स्याः VI. 50, 9; VIII. 14, 2; 19, 25; 44, 23.

स्याः I. 116, 25; III. 15, 1; VI. 50, 9; 63, 11; VII. 1, 13; VIII. 44, 18.

स्यान् I. 4, 6; II. 11, 1; 13; V. 31, 13; 38, 5²; 53, 14; 15; 65, 5; VII. 18, 3; 20, 8; 40, 1; 66, 13; 81, 4; VIII. 19, 7; 35; 44, 24; 63, 10; IX. 61, 24; 98, 5; X. 38, 2; 66, 12; 126, 4.

स्यान् I. 24, 15; 51, 15; 73, 8; 94, 13; 15; 98, 1; 105, 19; 121, 15; 150, 3; 164, 40; 178, 5; 180, 9; 185, 4; II. 2, 12; 8, 6; 11, 12; 18, 8; 24, 15; 27, 7; 16; 28, 2; 3; 38, 10; III. 1, 16; 21; 30, 18; 39, 7; 8; 55, 22; 59, 3; IV. 8, 5;

16, 21; 17, 9; 29, 5; 41, 10; 11; 50, 6; 51, 10; 11; V. 4, 1; 8; 6, 8; 20, 4²; 42, 17; 45, 11; 49, 4; 54, 13; 62, 9; 70, 2; 85, 8; VI. 19, 13; 26, 8; 33, 5; 47, 12; 52, 5; 71, 2; 6; VII. 1, 20; 25; 4, 4; 7; 14, 3; 17, 7; 19, 7; 21, 9; 34, 24; 25; 37, 4; 41, 3; 4²; 5; 48, 2; 52, 1; 54, 2; 56, 24; 25; 60, 1; 66, 9; 87, 7; 92, 4; VIII. 43, 30; 48, 21; 53, 7; IX. 35, 3; 86, 38; 89, 7; 95, 5; X. 22, 12; 29, 2; 31, 1; 35, 14; 36, 12; 64, 11; 132, 2; 148, 3.

स्यालात् I. 109, 2.

स्युः VIII. 44, 23.

स्युः VI. 28, 1.

स्युरिति स्युः II. 4, 9; VIII. 70, 5.

स्युरिति स्युः I. 24, 7; 123, 13; VI. 63, 10; X. 20, 8; 89, 15.

स्युत् I. 31, 15.

स्युन्ऽइव III. 61, 4.

स्युन्ऽगभलिः I. 122, 15.

स्युन्ऽगभलिः VII. 71, 3.

स्युन्ऽगुर्भे VI. 36, 2.

स्युन्ना I. 113, 17.

स्युन्ऽइति I. 174, 5.

स्युन्ऽइत्ये I. 112, 16.

स्युन्ऽइत्यौ VIII. 52, 2.

स्योन्ऽकृत् I. 31, 15.

स्योन् X. 70, 8; 85, 20; 110, 4; 8.

स्योन्ऽशीः I. 73, 1; VII. 42, 4.

स्योना I. 22, 15; X. 85, 44.

स्योनात् IV. 51, 10.

स्योनान् X. 73, 7.

स्योनां V. 4, 11.

स्योने VI. 16, 42.

स्योनीः VII. 18, 17.

स्योनी IX. 73, 1.

स्योनी VII. 55, 2; VIII. 72, 15.

सङ्घ V. 53, 4.
 सङ्घः VIII. 56, 3.
 सङ्घं IV. 38, 6; VIII. 47, 15.
 सङ्घं VIII. 91, 3; IX. 8, 8; 39, 2; 55, 1;
 56, 4; 61, 1; 12; 62, 9; 23; 85, 1;
 97, 19; 21; 48; 107, 2.
 सङ्घतः I. 71, 7; 190, 7; III. 46, 4; VII. 18,
 24; 67, 8; X. 49, 9; 108, 4.
 सङ्घये III. 1, 7.
 सङ्घति VIII. 49, 2.
 सङ्घति IV. 58, 6; X. 113, 5.
 सङ्घतीः I. 32, 14; 174, 9; X. 104, 8.
 सङ्घतु X. 9, 4.
 सङ्घितवे IV. 3, 12; 19, 8.
 सङ्घितवे VII. 21, 3.
 सङ्घेत् I. 129, 6².
 सङ्घेत् VI. 11, 6.
 सङ्घं I. 117, 19.
 सङ्घात् VIII. 48, 5.
 सङ्घः I. 36, 7; 48, 8; III. 9, 4; 10, 7;
 VII. 81, 6; VIII. 18, 7-9; 79, 9; 94,
 7; IX. 27, 1; 63, 28; 66, 22; X. 25,
 7; 126, 5.
 सङ्घः I. 129, 11; IX. 71, 8.
 सङ्घत् VII. 34, 17.
 सङ्घं VIII. 18, 10.
 सङ्घ VI. 11, 5; VIII. 23, 22.
 सङ्घः I. 144, 1; V. 21, 2; 41, 12; VIII.
 60, 2; X. 118, 2.
 सङ्घा I. 84, 18; V. 14, 3; X. 17, 13; 118, 3.
 सङ्घाऽङ्घ I. 110, 6; 162, 17.
 सङ्घिऽङ्घ X. 91, 15.
 सङ्घतः VI. 24, 4; IX. 78, 2.
 सङ्घा VIII. 91, 1.
 सङ्घति I. 46, 11.
 सङ्घति II. 13, 12; X. 32, 7.
 सङ्घी इति X. 88, 15.
 सङ्घेः I. 42, 3.

सङ्घाऽङ्घ X. 96, 9.
 सङ्घेत् I. 116, 24; 121, 6.
 सङ्घत् VII. 32, 9.
 सङ्घति V. 54, 7.
 सङ्घति VII. 32, 21.
 सङ्घयतः VII. 18, 8.
 सङ्घः I. 95, 10.
 सङ्घसा I. 51, 11.
 सङ्घाः X. 104, 8.
 सङ्घाभिः III. 33, 9.
 सङ्घदृष्टेः I. 121, 6; 173, 2.
 सङ्घतवः V. 41, 9.
 सङ्घः II. 5, 7; VI. 75, 19; VII. 86, 6; VIII.
 70, 11; X. 18, 1.
 सङ्घः I. 50, 5; 52, 9; 66, 5; 69, 5; 70, 4;
 5; 71, 2; 105, 3; 112, 5; 131, 3; 148,
 1; 168, 2; II. 2, 7; 8; 10; 8, 4; 21,
 4; 35, 6; III. 2, 7; 34, 8; 61, 4; IV.
 3, 11; 10, 3; 16, 4; 23, 6; 40, 2; 45,
 2; V. 44, 2; 45, 1; 54, 15; 66, 2; 80,
 1; VI. 29, 3; 60, 2²; 72, 1; 73, 3;
 VII. 10, 2; 34, 19; 81, 4; 88, 2; 90,
 6; VIII. 3, 13; 15, 2; 12; 46, 8; 49,
 8; 76, 4; 98, 3; IX. 4, 2; 7, 4; 48,
 4; 59, 4; 61, 18; 74, 1; 86, 14; 90,
 4; 91, 6; 98, 8; 113, 7; X. 20, 2; 43,
 4; 9; 61, 14; 65, 1; 14; 66, 4; 9;
 88, 2; 124, 6; 136, 1; 154, 2; 190, 3.
 सङ्घे X. 95, 18.
 सङ्घाऽङ्घाः IX. 97, 46.
 सङ्घाऽङ्घनाः IX. 84, 5.
 सङ्घाऽङ्घि IX. 27, 2; 78, 4.
 सङ्घाऽङ्घि X. 167, 2.
 सङ्घाऽङ्घि II. 21, 1.
 सङ्घाऽङ्घे I. 132, 2.
 सङ्घाऽङ्घ VII. 58, 2.
 सङ्घाऽङ्घः I. 44, 9; 155, 5; II. 24, 4; VII.
 37, 2; 83, 2; IX. 13, 9; 76, 4.
 सङ्घाऽङ्घः III. 2, 14; V. 26, 2; VII. 32, 22;
 IX. 65, 11.

खःदुशा V. 63, 2.
 खःश्चरः V. 54, 10.
 खःश्चरं II. 2, 1; V. 64, 1; VI. 15, 4; VIII.
 3, 12; 12, 2; 19, 1; IX. 70, 6; X.
 65, 4.
 खःश्चरात् IV. 21, 3.
 खःश्चरे V. 18, 4; VIII. 6, 39; 65, 2; 103, 14.
 खःश्चरति VIII. 44, 18.
 खःश्चरति VIII. 97, 11.
 खःश्चरी इति खःश्चरी IX. 19, 2.
 खःश्चानुः V. 40, 5.
 खःश्चानोः V. 40, 6; 8.
 खःश्चाल्लस्य I. 169, 2.
 खःश्चाल्ले I. 56, 5; 63, 6; IV. 16, 15.
 खःश्चाल्लेषु I. 130, 8; VIII. 68, 5.
 खःश्चयः III. 30, 20.
 खःश्चात् I. 173, 1; 185, 3; VI. 19, 9; 35,
 2; 47, 8; X. 36, 3.
 खःश्चति X. 63, 15.
 खःश्चती I. 168, 7; V. 34, 1; X. 11, 3.
 खःश्चतीः I. 10, 8; 119, 8; V. 2, 11; VIII.
 40, 10; 11.
 खःश्चतीं I. 136, 3.
 खःश्चते I. 59, 4.
 खःश्चतः VI. 50, 2.
 खःश्चान् VI. 22, 3; 37, 1; VIII. 97, 1.
 खःश्चात् I. 96, 4; III. 3, 10; VIII. 48,
 15; IX. 86, 3; 109, 8.
 खःश्चिदः IX. 21, 1; 97, 39; 101, 10; 106,
 1; 9; 107, 14; 108, 2; X. 43, 1; 65, 14.
 खःश्चिदै I. 52, 1; II. 23, 3; III. 3, 5; 26,
 1; 51, 2; V. 44, 1; VIII. 13, 5; IX. 8,
 9; 84, 5; 106, 4; X. 56, 6; 107, 4.
 खःश्चिदा VI. 39, 4; VII. 67, 3.
 खःश्चिदा VIII. 8, 7.
 खःश्चिदि X. 88, 1.
 खःश्चिदै IX. 94, 2.
 खःश्चाः I. 100, 13; II. 18, 1; III. 34, 4;
 VII. 97, 7; IX. 96, 18; X. 120, 8.

खःश्चाता I. 131, 6; IV. 16, 9; VI. 17, 8;
 33, 4; IX. 88, 2; X. 99, 3.
 खःश्चां I. 61, 3; 91, 21; V. 45, 11; X. 8,
 6; 47, 5.
 खःश्चत्वं I. 54, 3; V. 35, 4.
 खःश्चत्तया V. 48, 1.
 खःश्चत्तेभिः I. 165, 5.
 खःश्चूती IV. 19, 10.
 खःश्चूतीः I. 140, 13; VI. 68, 4; X. 95, 7.
 खःश्चोपा X. 31, 10.
 खःश्चैर्दु I. 52, 9.
 खःश्चं X. 101, 10.
 खःश्चते X. 43, 1.
 खःश्चन्मना VII. 1, 12.
 खःश्चाः I. 168, 2.
 खःश्चाते X. 10, 13.
 खःश्चां I. 121, 2.
 खःश्चामहे X. 133, 2.
 खःश्चैर्दु V. 7, 5.
 खःश्चवः I. 159, 2.
 खःश्चवः VI. 22, 6.
 खःश्चवसः I. 64, 7; 85, 7; 166, 2; 168, 2;
 186, 10.
 खःश्चवसः VII. 59, 11.
 खःश्चवसे VI. 66, 9; IX. 11, 4.
 खःश्चवान् IV. 2, 6; 20, 6.
 खदु III. 14, 7.
 खदयः VIII. 5, 36.
 खदति VII. 2, 2; VIII. 50, 5; IX. 62, 5.
 खदैतु X. 110, 10.
 खदति II. 1, 14.
 खदय X. 110, 2.
 खदयति IX. 105, 1.
 खदयति VIII. 49, 5.
 खदस III. 54, 22; IX. 74, 9; 97, 44.
 खदाति X. 70, 10.
 खदाभि I. 119, 2.
 खदाश्चन् VIII. 50, 5.

सदितं IX. 67, 31.

सधया I. 64, 4; 108, 12; 154, 4; 164, 38;
II. 3, 8; III. 4, 7; 17, 5; 35, 10; IV.
13, 5; 26, 4; 45, 6; 58, 4; V. 32, 4;
VII. 47, 3; 78, 4; IX. 68, 4; 71, 8;
X. 14, 3; 7; 15, 3; 12; 14; 27, 19;
88, 1; 124, 8; 129, 2.

सधयोः IX. 86, 10.

सधर्मेन III. 21, 2.

सधा I. 165, 6; 176, 2; V. 34, 1; VI. 2, 8;
VIII. 32, 6; IX. 113, 10; X. 129, 5.

सधाः I. 144, 2; VIII. 32, 19; IX. 103, 5;
X. 37, 5.

सधाऽपते VI. 44, 1.

सधाभिः I. 51, 5; 95, 4; 113, 13; 164, 30;
180, 6; III. 26, 8; V. 60, 4; VII. 34,
18; 104, 9; VIII. 10, 4; 6; IX. 92, 4;
95, 1; X. 15, 13; 16, 5; 17, 8.

सधां I. 6, 4; 33, 11; 88, 6; 165, 5; 168,
9; II. 35, 7; III. 51, 11; IV. 33, 6; 52,
6; VII. 8, 3; 56, 13; VIII. 20, 7; 88, 5.

सधाश्चः I. 144, 7.

सधाश्चः I. 36, 12; 63, 6; 147, 2; III. 20,
3; 35, 3; 41, 8; IV. 10, 6; 20, 4; V.
3, 5; VI. 17, 4; 21, 3; 58, 1; VII. 86,
4; 8; 88, 5; X. 11, 8; 81, 5; 142, 3.

सधाश्चतः VIII. 44, 20.

सधाश्चन् V. 3, 2; VIII. 49, 5.

सधाश्चतः VII. 37, 2.

सधाश्चरी इति सधाश्चरी VII. 31, 7.

सधाश्चान् I. 95, 1; 4; 173, 6; II. 20, 6;
IV. 5, 2; 12, 3; VII. 20, 1; X. 31, 8;
42, 9.

सधाश्चै V. 32, 10; VII. 46, 1.

सधितिः I. 162, 18; 20; III. 8, 6; 11; V.
32, 10; VII. 3, 9; VIII. 102, 19; IX.
96, 6; X. 89, 7; 92, 15.

सधितिःश्च V. 7, 8.

सधितिं II. 39, 7; III. 2, 10.

सधितिश्चान् I. 88, 2.

सधितौ I. 162, 9.

सधेनवानां VIII. 32, 20.

सधनः I. 143, 5; V. 87, 5; IX. 41, 3; 50,
1; 70, 6; X. 75, 3.

सधनश्चः VIII. 1, 32.

सधनयन् X. 3, 6.

सधनयेन I. 126, 3.

सधनाः X. 3, 5.

सधनात् I. 38, 10; 52, 10; 94, 11; VI. 27,
4; IX. 29, 5; X. 27, 5.

सधनि VI. 46, 14; IX. 66, 9.

सधने V. 60, 3.

सधप VII. 55, 2.

सधपःशतम् IV. 17, 4.

सधपःशतम् I. 61, 6.

सधपतिः X. 27, 8; 31, 4; 44, 1.

सधपन् V. 44, 13.

सधपतः X. 164, 3.

सधपूभिः VII. 56, 3.

सधप्रः VII. 86, 6.

सधप्रश्नश्चः X. 86, 21.

सधप्रस्य I. 120, 12.

सधप्राय VIII. 2, 18.

सधप्रे II. 28, 10.

सधप्रेन II. 15, 9; X. 162, 6.

सधप्रीश्च VIII. 33, 2.

सधभानवः I. 37, 2; 82, 2; V. 53, 4.

सधभानवः VIII. 20, 4.

सधभानवे V. 54, 1; VI. 48, 12.

सधभानो इति सधभानो VI. 64, 4.

सधभिष्टिसुसः VI. 20, 8.

सधभूतिश्चोजाः I. 52, 12.

सधं I. 46, 9; 58, 2; 75, 5; 128, 1; III. 7,
6; 31, 10; V. 58, 7; 59, 1; VI. 20, 11;
28, 2; 41, 1; VII. 23, 2; 56, 24; 82,
6; VIII. 72, 14; IX. 63, 6; X. 1, 3;
12, 1; 13, 2; 56, 2; 85, 30.

सधयतासः I. 166, 4.

खयं I. 87, 3; 122, 9; 129, 6; 8; 158, 5;
II. 35, 14; IV. 18, 5; 10; 50, 8; V.
12, 5; 44, 8; 46, 1; 55, 2; 87, 2; VI.
51, 7; VII. 8, 5; 56, 11; VIII. 4, 12;
66, 15; IX. 21, 2; 47, 4; X. 7, 6; 27,
12; 28, 11; 50, 6; 81, 5; 6; 91, 5;
125, 5.

खयंञाः VII. 49, 2.

खयंभूः X. 83, 4.

खयंशः VII. 22, 5; X. 49, 11.

खयंशःतरः III. 45, 5; V. 17, 2.

खयंशःतरं V. 82, 2; VIII. 60, 11.

खयंशःभिः I. 95, 9; 129, 8.

खयंशःसः I. 136, 7; VII. 85, 3; VIII. 67,
13, X. 75, 9; 77, 5.

खयंशःसं I. 95, 2; IX. 98, 6; X. 92, 14;
105, 9.

खयंशःसे I. 129, 3; V. 48, 1.

खयंशःशः I. 95, 5; VII. 37, 4; X. 92, 9.

खया V. 58, 5; VII. 3, 9; 86, 2.

खय्यावन् VIII. 25, 12.

खय्युः II. 4, 7; III. 45, 5.

खय्युक्ताः I. 168, 4.

खय्युक्तिभिः I. 50, 9; 119, 4.

खय्युक्तभिः X. 67, 8; 89, 7.

खय्युक्तभिः IX. 111, 1².

खय्युक्तः X. 78, 2.

खर I. 10, 4; VIII. 13, 27; IX. 97, 3.

खरं I. 18, 1.

खरंति I. 151, 5; V. 54, 2; 12; VIII. 33, 2.

खरंति IX. 85, 3.

खरंतु VIII. 13, 28.

खरंवः III. 8, 6; 9; 10; IV. 51, 2.

खरानः I. 181, 2; II. 28, 1; III. 46, 1;
V. 58, 1; VII. 66, 6; VIII. 94, 4; X.
120, 8.

खरानं I. 36, 7; III. 49, 2; VIII. 61, 2;
81, 4.

खराने I. 51, 15; VII. 101, 5; VIII. 12, 14.

खरान्यं I. 80, 1-16; 84, 10-12; II. 8, 5;
V. 82, 2; VIII. 93, 11.

खरान्ये V. 66, 6.

खराद् I. 61, 9; III. 45, 5; VII. 82, 2;
VIII. 46, 28; X. 15, 14.

खराति VIII. 69, 9.

खरिताट I. 166, 11.

खरिति खः I. 14, 4; 46, 3; 52, 13; 83,
4; 129, 2; 131, 2; II. 24, 3; III. 31,
19; VII. 44, 1; 66, 9; VIII. 50, 8;
72, 15; 89, 4; IX. 9, 9; 76, 2; X. 27,
24; 36, 1; 68, 9; 107, 8; 121, 5; 167,
1; 189, 1.

खरोणं X. 68, 7.

खरुः IV. 6, 3; VIII. 45, 2.

खरुं I. 92, 5.

खरुणं VII. 35, 7.

खरे VIII. 72, 7.

खरेण I. 62, 4.

खरौचिः III. 38, 4.

खरौचिः V. 87, 5.

खरौ I. 162, 9.

खर्ये इति सुखर्ये I. 95, 1.

खर्येः I. 62, 4.

खर्ये I. 32, 2; 61, 6; 121, 4; IV. 17, 4; V.
30, 8; VII. 104, 4; X. 177, 2.

खर्यसुः V. 44, 7.

खर्यान् I. 35, 10; 118, 1; III. 54, 12; VI.
47, 12; 13; 68, 5; X. 92, 9.

खर्यिद्युतः V. 87, 3.

खर्युक्तिभिः X. 21, 1.

खर्युक्तं X. 38, 5.

खर्युक्तिं I. 52, 5; 14.

खर्यौचिः VI. 66, 6.

खर्य्युः VIII. 45, 7.

खर्यं VI. 68, 10; VIII. 99, 1.

खर्यस्य III. 61, 4; V. 62, 2.

खर्यराणि I. 3, 8; 34, 7; II. 19, 2; 34, 5;
III. 60, 6.

खसरे IX. 94, 2.

खसरेषु II. 2, 2; 34, 8; VIII. 88, 1.

खसा I. 123, 5; 124, 8; 180, 2; 191, 6; II. 5, 6; 32, 6; VIII. 101, 15; X. 10, 11.

खसार I. 62, 10; 71, 1; 164, 3; 191, 14; II. 5, 5; III. 29, 13; IV. 6, 8; 22, 7; VII. 66, 15; VIII. 59, 4; IX. 1, 7; 65, 1; 71, 5; 82, 3; 86, 36; 89, 4; 91, 1; 93, 1; 98, 6; X. 120, 9.

खसारः III. 33, 9.

खसारं I. 92, 11; X. 3, 3; 10, 12; 108, 9; 127, 3.

खसारा I. 178, 2; 185, 5; III. 54, 7.

खसारी III. 55, 11.

खसुः IV. 52, 1; VI. 55, 4; 5; VII. 71, 1; X. 172, 4.

खसुत् I. 87, 4.

खसुतः I. 64, 11.

खसुत्वं X. 108, 10.

खसुभिः IX. 72, 3; X. 94, 4.

खसुः VI. 61, 9; X. 5, 5.

खसुणां I. 124, 9; III. 1, 3; 11.

खसेतवः VIII. 39, 10.

खसेतुः X. 61, 16.

खसये I. 1, 9; 22, 12; 35, 1; 89, 5; 97, 8; II. 2, 6; 32, 8; III. 10, 8; 30, 18; IV. 31, 11; 39, 4; V. 17, 5; 28, 2; 50, 5; 51, 12⁸; 13⁸; 64, 6; VI. 15, 18; 57, 1; 6; VII. 39, 2; VIII. 18, 20; 31, 11; IX. 64, 30; 75, 5; 96, 4; X. 36, 12; 63, 3-14; 65, 10; 66, 1; 14; 126, 5; 178, 1; 2.

खसि I. 89, 6⁴; 116, 6; 8; 117, 15; 174, 9; II. 9, 6; 15, 5; 33, 3; 38, 9; III. 31, 20; 53, 20; IV. 11, 6; V. 4, 11; 16, 5; 42, 4; 15; 51, 11⁴; 12; 13; 14⁴; 15; VI. 4, 8; 20, 6; 47, 8; 11; VIII. 16, 11; 31, 11; 48, 8; IX. 97, 36; X. 7, 1; 14, 11; 35, 3; 59, 6; 63, 15⁴.

खसिः III. 38, 9; X. 59, 7; 63, 16.

खसिग्मां VI. 51, 16; VIII. 69, 16.

खसिग्दाः X. 17, 5; 116, 2; 152, 2.

खसिग्भिः I. 189, 2; V. 53, 14; VII. 1, 20; 25; X. 56, 7.

खसिं II. 29, 3; IV. 55, 3; VI. 2, 11; 22, 10; 56, 6; X. 99, 12.

खसिग्मात् VI. 46, 9; IX. 84, 1.

खसिग्मतः I. 90⁵, 5.

खसिग्वाहं X. 101, 7.

खसो II. 38, 1.

खसिन् I. 132, 2².

खस्य I. 119, 8; IV. 17, 2; V. 18, 2; VI. 17, 9; 44, 22.

खस्यश्च II. 4, 4.

खस्याः IX. 79, 3.

खस्यौ I. 65, 4.

खस्ये I. 124, 8.

खस्यौ I. 113, 3.

खा II. 23, 6; VII. 1, 6; X. 23, 4; 83, 5.

खाः I. 52, 4; 72, 5; III. 31, 21; 35, 8; VII. 7, 2; 90, 3; X. 14, 2; 95, 9.

खात् V. 87, 4; VI. 17, 5; X⁸ 124, 2.

खादने IX. 68, 2.

खादनं V. 7, 6.

खादयः VIII. 2, 28.

खादिषु I. 187, 5.

खादिहः IX. 62, 9; 97, 48.

खादिहं I. 136, 1; VIII. 49, 4; IX. 78, 4.

खादिह्या III. 53, 2; IX. 1, 1.

खादिहा I. 110, 1; IV. 10, 5; VIII. 86, 4.

खादीयः I. 114, 6; VIII. 24, 20; X. 120, 3.

खादु I. 164, 20; 22; VIII. 68, 11.

खादुः VI. 44, 21; 47, 1; 2; VIII. 17, 6; IX. 56, 4; 85, 6²; 97, 4; 109, 1; 110, 11; X. 136, 6.

खादुश्चमा I. 31, 15.

खादुनां X. 120, 3.

खादुं VIII. 2, 3.

खादुःरातयः VIII. 68, 14.

खादुःसंसदः VI. 75, 9.
 खादो इति I. 187, 2.
 खादोः I. 84, 10; 114, 6; VIII. 48, 1; X.
 120, 3; 146, 5.
 खासं I. 69, 2; III. 30, 14; 31, 11.
 खासन् X. 29, 6.
 खासानः I. 187, 5.
 खासानं II. 21, 6.
 खाद्दी VIII. 68, 11.
 खानः I. 104, 1; V. 10, 5; 25, 8.
 खानासः V. 2, 10; IX. 10, 1.
 खानिनः III. 26, 5.
 खानीत् II. 4, 6.
 खानेभिः VIII. 7, 17.
 खापय I. 29, 3.
 खापयानसि VII. 55, 7; 8.
 खापिभिः VIII. 53, 5.
 खापी इति सुच्चापी IV. 41, 7.
 खाभिः VI. 44, 3.
 खां I. 33, 13; III. 53, 8; VI. 11, 2; VIII. 11,
 10; 44, 12; X. 56, 6; 7; 61, 7; 120, 9.
 खायं II. 5, 7; IV. 53, 3.
 खायाः X. 54, 3.
 खायां I. 71, 5; X. 183, 2.
 खाये V. 4, 6; X. 8, 4.
 खारं II. 11, 7.
 खार्वक् X. 12, 3.
 खासस्ये इति सुच्चासस्ये X. 13, 2.
 खासुं X. 50, 3; 144, 3.
 खाहा I. 13, 12; 142, 12; II. 36, 1; III.
 4, 11; 32, 15; 35, 1; 50, 1; V. 5, 11³;
 VII. 3, 7; 59, 6; VIII. 8, 5; 34, 10;
 63, 5; X. 2, 2; 14, 3.
 खाहाङ्कतं II. 3, 11; X. 110, 11.
 खाहाङ्कतस्य I. 110, 1; VIII. 35, 24.
 खाहाङ्कतानि I. 142, 13.
 खाहाङ्कति IX. 5, 11.
 खाहाङ्कतीषु I. 188, 11.

खिन् I. 150, 1; 161, 10; 12; 164, 4; 6;
 17²; 168, 6; 182, 7; IV. 17, 12; 18,
 7; 35, 4; 51, 6; VI. 9, 2; 6; 18, 3²;
 21, 4; 35, 2; VIII. 21, 11; 58, 1; 64,
 8²; 9; 75, 7; 100, 10; X. 12, 5; 31,
 7; 34, 10; 40, 2; 14; 67, 1; 81, 2²;
 82, 5; 86, 20; 88, 18; 89, 14; 111, 8;
 114, 9; 129, 5²; 135, 5; 168, 3.
 खे I. 1, 8; 71, 6; 91, 13; 94, 14; 108,
 7; 143, 4; II. 2, 4; 11; 35, 7; III. 1,
 14; 10, 2; 29, 8; 42, 8; 51, 9; IV. 2,
 8; 4, 7; 16, 10; 50, 8; V. 1, 8; 33,
 4; 48, 3; 64, 5; VI. 16, 41; 40, 5;
 VII. 12, 1; 36, 5; VIII. 2, 7; 79, 9;
 IX. 111, 2; X. 85, 42; 105, 10; 118, 1.
 खेदं V. 7, 5; 58, 7; X. 106, 10.
 खेदस्य I. 86, 8.
 खेदाःश्च X. 134, 5.
 खेदांनिभिः X. 67, 6.
 खेन I. 139, 2²; 165, 8; IV. 56, 6; VII.
 21, 6; 36, 6; 74, 6; 90, 5; IX. 97,
 12; X. 31, 2.
 खेनश्च I. 145, 2.
 खेभिः I. 62, 8; 100, 2; 139, 2²; VI. 3, 8;
 X. 67, 11.
 खेषु VIII. 84, 8; X. 8, 2.
 खेः I. 68, 4; 181, 4; III. 53, 8; VI. 5, 4;
 67, 1; VIII. 18, 13; 97, 3; X. 74, 2.

ह

ह I. 37, 12; 13²; 38, 1; 39, 1; 3; 57, 2;
 63, 1²; 4²-7; 65, 4; 66, 4; 80, 7; 85, 7;
 87, 3; 88, 5; 103, 4; 116, 3; 12; 14;
 117, 24; 121, 2; 4; 7; 125, 5; 134, 2;
 139, 1; 2; 7; 9; 144, 1; 151, 2; 7;
 152, 1; 2; 157, 5; 6²; 158, 1; 3; 164,
 50; 173, 5; 178, 1; 180, 4; 185, 1; II.
 13, 9; 17, 2; 20, 6; 24, 13; III. 7, 6;
 32, 6; 9; 10; 39, 5; 48, 1; 49, 2; 54,

2; 17; 58, 8; IV. 2, 14; 3, 5; 5, 11-13;
6, 10; 7, 9; 12, 6; 16, 4; 10; 17, 1;
11; 19; 22, 6; 23, 3; 24, 5; 27, 3; 29,
2; 31, 5; 41, 2; 3; 43, 6; 7; 56, 1;
V. 6, 4; 29, 9; 31, 8²; 41, 7; 59, 4²;
64, 4; 74, 3; 10; VI. 2, 3; 9; 6; 3;
11, 3; 5; 18, 3; 20, 13²; 22, 6; 48, 22;
50, 5; 62, 3; 63, 2; 64, 5; VII. 18, 1;
33, 13²; 37, 2; 68, 4; 5; 69, 5; 74, 5;
86, 3; 88, 4; 93, 3; VIII. 3, 6; 12;
5, 19; 7, 11; 21; 9, 18; 18, 1; 21, 11;
45, 4; 49, 7; 59, 1; 4; 67, 5; 75, 3;
76, 4; 77, 1; 101, 14²; IX. 68, 5; 88, 1;
X. 5, 6; 7; 10, 4; 12, 1; 14, 13; 22, 11;
27, 3; 31, 5; 9; 10; 39, 5; 9; 40, 1;
5-8; 11; 61, 14; 70, 9; 80, 3; 86, 23;
89, 8; 90, 10; 16; 107, 8; 115, 2; 121,
7; 129, 2; 155, 4.

हंसः I. 65, 5; IV. 40, 5; IX. 32, 3.

हंसं X. 124, 9.

हंसाऽश्व I. 163, 10; III. 8, 9; 53, 10.

हंसासः II. 34, 5; IV. 45, 4; VII. 59, 7;
IX. 97, 8.

हंसि I. 31, 6; II. 33, 15; IV. 32, 3; V.
83, 9; VII. 22, 2; VIII. 12, 1; 62, 8;
X. 118, 1.

हंसि I. 53, 7; VII. 19, 4; VIII. 90, 5.

हंसैऽश्व X. 67, 3.

हंसौऽश्व V. 78, 1; VIII. 35, 8.

हन् I. 23, 9; IX. 101, 13.

हन् X. 76, 4.

हन्तः VI. 60, 6³.

हन्तः VIII. 31, 9.

हन्तं I. 182, 4; VII. 83, 1; 85, 2; 104, 1; 7;
VIII. 35, 12; 16; X. 86, 18.

हन्तं I. 132, 6²; 184, 2; VII. 93, 5; 94, 12²;
X. 40, 13.

हन्तःपुष्पाः IV. 17, 3.

हन्ता I. 129, 8; VI. 63, 10.

हन्ताः I. 133, 1; X. 108, 4; 155, 4.

हन्तासः VI. 59, 1.

हन्ते X. 113, 7.

हन्ते इति I. 104, 3.

हन्तव्ये I. 25, 2.

हन्ता I. 100, 18; 103, 2; II. 12, 3.

हन्ताय X. 84, 2; 157, 4.

हन्ती II. 17, 6; 20, 8; 30, 10; III. 34, 9.

हन्त I. 39, 3.

हन्तः VI. 72, 3; VII. 99, 5.

हन्तात् VIII. 67, 5.

हन्तैः IV. 30, 21; VIII. 70, 10; X. 49, 3; 7.

हन् V. 29, 2; VI. 18, 5; 20, 2; 10; 27, 5;
47, 2; X. 22, 7.

हन् VI. 26, 5; VII. 9, 6; X. 182, 1.

हन्तः I. 80, 3; 81, 3; VIII. 89, 4.

हन्ति VI. 29, 6; VIII. 89, 3.

हन्तं VII. 56, 22.

हन्तवः VIII. 60, 13.

हन्ताम I. 161, 5.

हन्ताव VIII. 100, 12; X. 83, 6; 124, 6.

हन्तिष्ठः VI. 37, 5.

हन्तिष्यन् IV. 18, 11.

हन्तू इति IV. 18, 9; V. 36, 2; X. 79, 1; 152, 3.

हन्तं X. 53, 2; 119, 9.

हन्तन् II. 34, 9; VII. 59, 8.

हन्तवे I. 131, 6; III. 37, 5; 6; V. 34, 2;
VIII. 12, 22; 93, 7; IX. 61, 22; X.
112, 1; 116, 1.

हन्तवे V. 2, 10; 31, 4; VIII. 96, 5; X. 125,
6; 182, 3.

हन्ता IV. 17, 8; 21, 10; VI. 44, 15; VII.
20, 2; VIII. 2, 32; 36.

हन्ता I. 129, 11; II. 12, 10; 23, 17; VIII.
98, 6; IX. 88, 4²; 97, 43.

हन्तारं X. 87, 22; 166, 1.

हन्ति I. 40, 8; II. 19, 4; III. 31, 8; IV.
25, 7; V. 34, 5; 37, 4; 83, 2; VI. 68, 3;
73, 3; VII. 104, 12; 13²; VIII. 49, 2;

84, 9; IX. 55, 4; 97, 10; X. 42, 5; 87, 11; III. 5, 162, 3.
 हंति I. 152, 2; 191, 2³; II. 25, 4; 30, 8; IV. 17, 19; 23, 8; 41, 2; V. 83, 2²; VI. 13, 3; VII. 58, 4; 85, 3; X. 99, 8; 132, 5; 146, 5; 160, 4.
 हंतु III. 33, 13; VII. 104, 16; X. 87, 5.
 हंतो इति VIII. 80, 5.
 हंतोः III. 30, 10.
 हंत्वांसः III. 30, 15.
 हन्ति हन् V. 29, 4; 32, 1; X. 99, 6.
 हन्तः VII. 55, 6.
 हन्मना I. 33, 11; VII. 59, 8; 94, 12; X. 48, 6; 113, 8.
 हन्मि X. 48, 7.
 हन्यते X. 152, 1.
 हन्यते III. 59, 2; V. 54, 7.
 हन्यते X. 85, 13.
 हन्यान् VIII. 21, 12.
 हन्वांसश्च I. 168, 5.
 हन्योः I. 52, 6.
 हयः V. 46, 1.
 हर्यता I. 116, 18.
 हयाः IX. 107, 25.
 ह्ये II. 29, 4; V. 57, 8; X. 95, 1.
 ह्येभिः VII. 74, 4.
 हर् I. 162, 12; VIII. 33, 19.
 हरः X. 87, 25; 158, 2.
 हरयः I. 16, 1; 101, 10; 164, 47; III. 43, 6; 50, 2; 53, 4; IV. 16, 1; 46, 3; VI. 37, 1; 2; 40, 3; 44, 19; 47, 18; VII. 24, 3; 28, 1; VIII. 1, 24; 6, 42; 33, 14; 43, 4; 46, 7; 49, 8; 65, 4; 69, 5; IX. 78, 2; 79, 1; 96, 2; 106, 1; X. 96, 6; 7²; 112, 2.
 हरयन्त IV. 37, 2.
 हरयाणे VIII. 25, 22.
 हरये X. 96, 11.
 हरतः VIII. 48, 2.

हरसा X. 16, 7; 87, 5; 10; 14; 16; 25.
 हरसे IX. 10, 6.
 हरसती II. 23, 6.
 हरामि X. 16, 10; 161, 2.
 हरिश्चक्षु III. 32, 5; 36, 9; 44, 2; IV. 35, 7; VII. 19, 4; 21, 1; 22, 1; 2; 24, 4; 32, 15; 37, 5; VIII. 48, 10; 90, 3; X. 104, 3; 5; 128, 8.
 हरिश्चक्षुः III. 44, 4; VIII. 66, 4.
 हरिश्चक्षुः III. 36, 4; VIII. 21, 10; 53, 2.
 हरिश्चक्षुस्य III. 31, 3.
 हरिश्चक्षुष्य III. 52, 7; VII. 25, 5; 31, 1; 12.
 हरिश्चक्षुने II. 17, 3.
 हरिः I. 95, 1; III. 44, 3; VII. 10, 1; IX. 2, 6; 3, 3; 9; 5, 4; 9; 7, 6; 8, 6; 19, 3; 27, 6; 33, 4; 34, 4; 37, 2; 38, 6; 42, 1; 57, 2; 65, 12; 25; 67, 4; 68, 2; 69, 3; 5; 70, 8; 71, 1; 72, 5; 76, 1; 80, 3; 82, 1; 86, 6; 11; 31; 33; 42; 44; 45; 92, 1; 93, 1; 95, 1; 2; 96, 24; 97, 6; 9; 18; 101, 15; 16; 103, 2; 4; 106, 13; 107, 10; 111, 1; X. 79, 6; 96, 3².
 हरिश्केश X. 37, 9; 96, 5.
 हरिश्केशः X. 96, 8; 139, 1.
 हरिश्केशं III. 2, 13.
 हरिश्चंद्रः IX. 66, 26.
 हरिश्जात X. 96, 5.
 हरिणस्य I. 163, 1.
 हरिणी इति IX. 70, 7; X. 96, 9².
 हरिणीषु X. 92, 1.
 हरिणौश्च V. 78, 2.
 हरिण्या IX. 111, 1.
 हरितः III. 44, 4; VII. 103, 6; 10; X. 86, 3; 96, 3; 4.
 हरितः I. 14, 12; 50, 8; 57, 3; 115, 3-5; 121, 13; 130, 2; IV. 6, 9; 13, 3; V. 29, 5; 45, 10; VII. 5, 5; 42, 2; 60, 3; 66, 15; VIII. 101, 14; IX. 38, 3; 63, 9; 69, 9; 86, 37; X. 31, 8; 33, 5; 92, 8.

हरितं III. 44, 1; 4; IX. 5, 10.

हरिता X. 23, 4; 96, 3.

हरिता VI. 47, 19; IX. 107, 8.

हरितेन VII. 103, 4.

हरितेभिः X. 94, 2.

हरितोः III. 44, 3.

हरित्वता X. 112, 3.

हरिद्वयः X. 94, 12.

हरिधायसं III. 44, 3.

हरिषाः X. 96, 8.

हरिप्रिय III. 41, 8.

हरिभिः I. 16, 4; 52, 8; 101, 10; II. 18, 5; 6;

III. 43, 3; 44, 1²; 5²; 45, 1; IV. 20, 2;

29, 1; VII. 29, 2; VIII. 34, 1; 50, 7;

93, 31; X. 96, 1; 2; 7; 112, 4.

हरिभ्यां I. 35, 3; 54, 3; 63, 9; 76, 3;

177, 3; II. 11, 17; 18, 4; III. 30, 2; 6;

35, 7; 41, 1; 42, 1; 43, 2; IV. 15, 7;

V. 30, 1; 36, 5; 40, 4; VI. 23, 1; 4;

VII. 23, 3; 32, 4; VIII. 6, 36; X. 104,

1; 6; 116, 4.

हरि I. 121, 8; III. 44, 4; IX. 26, 5; 30,

5; 32, 2; 38, 2; 39, 6; 50, 3; 53, 4;

62, 18; 63, 17; 65, 8; 72, 1; 86, 25; 27;

89, 3; 96, 2; 98, 7; 99, 2; 100, 7; 109,

12; 21; X. 96, 2; 101, 10.

हरिन्नुत्सायकः X. 96, 3.

हरिमाय I. 50, 11; 12.

हरिभटः X. 96, 4.

हरिपूषीयायां VI. 27, 5.

हरियोगं I. 56, 1.

हरियोजनाय I. 62, 13.

हरिषः I. 3, 6; 33, 5; 165, 3; 167, 1; 173,

13; 174, 6; 175, 1; III. 30, 2; 47, 4;

51, 6; IV. 16, 21; 19, 9; 22, 7; V. 31,

2; 36, 2; 4; 42, 4; VI. 19, 6; 22, 3;

41, 3; 44, 10; VII. 19, 7; 25, 4; 29, 1;

37, 4; VIII. 2, 13; 21, 6; 24, 3; 5;

40, 9; 53, 8; 61, 3; 99, 2; X. 49, 11;

61, 22; 96, 13; 104, 2; 6.

हरिष्यते III. 52, 7.

हरिष्यंतं X. 96, 2; 7.

हरिष्येत्सं III. 44, 3; X. 96, 1. •

हरिष्यान् I. 81, 4; VII. 20, 4; 32, 12; X.

96, 10.

हरिष्यतं III. 3, 5.

हरिष्यिषः X. 96, 4.

हरिष्यिषं X. 96, 12.

हरिष्यिषारुः X. 96, 8.

हरिष्यिष्यं VIII. 15, 4; 50, 10.

हरिष्याचः X. 94, 12.

हरिष्याः I. 191, 10-13; VI. 17, 2.

हरिष्यां III. 49, 2.

हरी इति I. 5, 4; 6, 2; 10, 3; 16, 2; 20, 2;

55, 7; 63, 2; 81, 3; 82, 1-6²; 84, 2;

3; 6; 111, 1; 121, 8; 161, 6; 162, 21;

165, 4; 174, 4; 177, 1; 4; 181, 5; II.

11, 6; 7; 16, 6; 18, 3; 7; III. 32, 1;

35, 1; 2; 4; 5; 43, 4; 60, 2; IV. 15, 8;

32, 15; 33, 10; 35, 5; V. 27, 2; 43, 5;

56, 6; VI. 20, 9; 40, 1; 57, 3; VII.

19, 6; 36, 4; VIII. 1, 25; 2, 27; 3, 17;

4, 11; 14; 6, 45; 12, 15; 25; 28; 13,

10; 23; 27; 31; 14, 12; 17, 2; 32, 29;

33, 11; 34, 9; 45, 39; 68, 15; 70, 7;

98, 9; X. 23, 2; 3; 44, 2; 49, 2; 93, 8;

94, 9; 96, 1; 2; 6-9; 105, 2; 114, 9;

160, 1.

हरी इवेति हरीष्य I. 28, 7.

हरीणां IV. 48, 5; V. 33, 2; VIII. 24, 14;

25, 23; X. 23, 1.

हरीणां VIII. 24, 17; 33, 12; 46, 1; IX.

105, 5.

हरे IX. 64, 14.

हरे IX. 25, 1; 113, 5.

हरेः IX. 66, 25.

हर्मि I. 61, 1.

हर्म्य VII. 55, 6.

हर्म्यसं I. 121, 1; IX. 71, 4; 78, 3.

हर्म्यो I. 166, 4.

हर्म्ये V. 32, 5; VIII. 5, 23; X. 114, 10.
हर्म्येभ्यः VII. 76, 2.
हर्म्येषु X. 46, 3; 73, 10.
हर्म्येऽस्याः VII. 56, 16.
हर्म्ये I. 57, 4; 144, 7; III. 40, 2; VIII. 44, 2; X. 70, 1; 112, 7; 122, 2.
हर्म्ये V. 54, 15; VIII. 44, 5.
हर्म्यतः I. 55, 4; 57, 2; III. 5, 3; 44, 1; IX. 25, 4; 43, 1; 3; 65, 25; 86, 26; 42; 98, 8; 106, 13; 107, 13; 16; X. 11, 6; 26, 7; 96, 4; 10.
हर्म्ये I. 93, 7.
हर्म्ये I. 93, 1.
हर्म्ये II. 21, 1; IX. 26, 5; 96, 17; 98, 7; X. 94, 8; 96, 1; 5; 11.
हर्म्यतस्य VIII. 72, 18; 100, 5; X. 96, 9; 10; 123, 2.
हर्म्यता VIII. 12, 25; 27; X. 96, 6.
हर्म्यताभ्यां VIII. 6, 36.
हर्म्यताय I. 130, 2; IX. 99, 1.
हर्म्येति IV. 58, 8.
हर्म्ये X. 96, 6; 105, 1.
हर्म्ये V. 57, 1.
हर्म्ये I. 161, 8.
हर्म्ये IV. 24, 7; X. 4, 3; 96, 12.
हर्म्ये III. 44, 2.
हर्म्ये III. 44, 5; X. 96, 12.
हर्म्येति I. 165, 4.
हर्म्यमायः III. 6, 4; X. 96, 11.
हर्म्यश्चप्रसूताः III. 30, 12.
हर्म्यसि X. 96, 5; 11.
हर्म्योः V. 2, 11.
हर्म्यमसि X. 116, 8.
हर्म्योः I. 7, 2; III. 45, 2; IV. 16, 11; VIII. 33, 4.
हर्म्यतः I. 127, 6.
हर्म्ये IX. 96, 1; X. 30, 5.
हर्म्ये I. 51, 7; IX. 70, 5.

हर्म्यमायः IV. 38, 3.
हर्म्यमायासः X. 84, 1.
हर्म्ये VIII. 15, 13; X. 16, 14; 103, 10.
हर्म्ये IX. 111, 3.
हर्म्ये IV. 37, 2.
हर्म्ये IV. 21, 9.
हर्म्ये VIII. 19, 29; X. 112, 1.
हर्म्ये I. 56, 5; VIII. 68, 14.
हर्म्येऽनंतः VIII. 16, 4.
हर्म्ये VIII. 13, 31-33; X. 74, 2.
हर्म्ये I. 183, 5; II. 33, 5; VI. 37, 1; VIII. 85, 3.
हर्म्ये I. 105, 17; III. 20, 1; V. 42, 15; VI. 26, 2; VII. 22, 6; 56, 18; 73, 1; VIII. 86, 1; IX. 80, 1; X. 150, 5.
हर्म्ये VIII. 52, 7; 54, 4.
हर्म्येऽश्रुतः II. 33, 15.
हर्म्येऽश्रुतः VI. 52, 10; X. 64, 6.
हर्म्येऽश्रुतः VIII. 67, 5.
हर्म्येऽश्रुतः I. 10, 10; VIII. 12, 23.
हर्म्येऽश्रुता V. 75, 5.
हर्म्येऽश्रुता VI. 59, 10; VII. 83, 3; VIII. 8, 7.
हर्म्येऽस्यदे I. 52, 1.
हर्म्ये VI. 69, 4.
हर्म्येऽनानि V. 56, 2; VI. 34, 4; 35, 3; VII. 68, 2; X. 81, 7.
हर्म्येऽनाय VI. 63, 2.
हर्म्येऽनेषु I. 102, 10; X. 61, 3.
हर्म्ये I. 12, 2; X. 118, 5.
हर्म्ये I. 45, 5; 6; 117, 10; 63, 6; II. 12, 9; III. 43, 2; V. 35, 6; VI. 25, 6; 33, 2; VII. 26, 2; 30, 2; 69, 6; 82, 9; VIII. 1, 3; 6, 37; 15, 12; 34, 4; 66, 12; 68, 5; X. 17, 9; 25, 9.
हर्म्ये I. 23, 3; 47, 4; 63, 6; 142, 13; III. 32, 14; 43, 1; 58, 4; IV. 25, 8; 42, 5; VI. 21, 1; VII. 27, 1; 74, 1; 83, 6; VIII. 5, 17; 16, 5; 46, 12; X. 17, 7; 48, 1.

हवं I. 2, 1; 10, 9; 17, 2; 23, 8; 25, 19; 30, 8; 45, 3; 47, 2; 48, 10; 86, 2; 93, 1; 114, 11; 121, 3; 122, 11; 142, 13; 178, 3; 181, 7; 183, 5; II. 10, 2; 11, 1; 24, 15; 41, 4; 13; 15; III. 62, 2; IV. 9, 7; V. 14, 5; 24, 3; 43, 11; 46, 6; 74, 10; 75, 1; 78, 5; 87, 8; 9; VI. 21, 10; 23, 4; 24, 2; 45, 11; 50, 5; 6; 10; 52, 13; 60, 15; 62, 7; 69, 7; VII. 22, 4; 28, 2; 67, 10; 82, 8; 94, 2; VIII. 1, 27; 3, 14; 18; 6, 18; 7, 9; 13, 7; 22, 12; 26, 10; 33, 9; 35, 13; 38, 8; 43, 22; 45, 18; 50, 5; 52, 8; 54, 3; 4; 61, 10; 66, 12; 73, 5; 10; 74, 11; 82, 6; 85, 1; 2; 4; 95, 4; X. 26, 9; 30, 8; 37, 6; 39, 7; 63, 2; 64, 6; 66, 10; 70, 10; 106, 4; 148, 5; 171, 1.

हवमानं IV. 29, 4; VIII. 7, 30; 50, 4.

हवमानाः I. 102, 5.

हवमानाय III. 1, 23.

हवमानासः V. 32, 11; VIII. 50, 4.

हवसां I. 64, 12; VI. 66, 11.

हवस्य II. 36, 6; VIII. 35, 4.

हवां I. 122, 6; VII. 29, 3; 62, 5; X. 27, 8.

हवानां VIII. 26, 16.

हवानहे I. 7, 10; 16, 4; 118, 10; 130, 1; 177, 2; IV. 39, 4; VI. 19, 12; 46, 1; VII. 83, 9; VIII. 7, 11; 22, 11; 26, 9; 101, 8; X. 160, 5; 167, 2.

हवानहे I. 7, 5; 16, 3; 21, 3; 4; 22, 2; 7; 23, 2; 4; 7; 10; 30, 7; 36, 18; 78, 3; 81, 1; 101, 1-7; 102, 9; 106, 1; 114, 8; 120, 3; 127, 8; 144, 5; II. 16, 1; 23, 1; 8; 34, 11; III. 26, 1; 2; 40, 1; 42, 4; 9; IV. 32, 13; 37, 5; 49, 5; V. 13, 1; 20, 3; 64, 1; 86, 2; 4; VI. 59, 3; 60, 5; 14; VII. 32, 23; 41, 1; 82, 4; 94, 6; 96, 4; VIII. 3, 5; 7, 6; 11, 6; 8; 9; 17, 3; 21, 1; 26, 3; 27, 7; 32, 10; 43, 13; 23; 28; 45, 17; 51, 6; 52, 6; 53, 2; 61, 10; 14; 64, 6; 65, 6; 76, 5;

6; 86, 4; 92, 20; 93, 30; 99, 8; IX. 65, 4; X. 39, 1; 41, 1; 63, 9; 64, 8; 65, 9; 66, 4; 141, 3; 4; 150, 2^a; 151, 5; 184, 3.

हवासः VI. 23, 8.

हविः I. 12, 10; 13, 11; 23, 18; 26, 6; 34, 8; 10; 36, 6; 45, 8; 94, 3; 101, 8; 9; 114, 3; II. 1, 13; 14; 3, 10; 16, 1; 24, 12; 26, 2; 32, 7; 37, 6; III. 4, 10; 6, 1; 26, 7; 28, 1; 50, 1; 59, 5; IV. 49, 1; V. 5, 11; 6, 5; 28, 2; 44, 3; VI. 75, 8; VII. 13, 1; 15, 1; 59, 9; 102, 3; VIII. 19, 27; 27, 22; 60, 14; 72, 1; IX. 7, 2; 34, 5; 67, 28; 74, 6; 83, 5; 107, 1; 114, 4; X. 14, 13; 14; 20, 6; 86, 12; 13; 88, 1; 7; 8; 90, 6; 91, 15; 107, 4; 110, 11; 116, 7; 124, 6; 151, 1; 165, 2; 179, 2; 181, 1.

हविःऽसदः X. 15, 10.

हविःऽसद्यं I. 163, 9; X. 94, 2.

हविःऽसद्याय V. 1, 11; 4, 4; VII. 11, 5.

हविःऽकृतः VIII. 60, 15; 102, 13; X. 66, 6.

हविःऽकृतं I. 13, 3; 166, 2.

हविःऽकृति X. 91, 11.

हविःऽकृतिं I. 18, 8; 93, 3.

हविःऽदे I. 153, 3; IV. 3, 7; VII. 68, 6.

हविःऽपतिः I. 12, 8.

हविःऽपाः X. 15, 10.

हविःऽभिः I. 24, 11; 14; 76, 5; 95, 6; II. 33, 5; 35, 12; III. 1, 15; 14, 3; IV. 50, 6; VII. 14, 1; 40, 5; 97, 3.

हविःऽमयीनां VII. 104, 21.

हविःऽवाद I. 72, 7.

हविःऽहविः IX. 77, 3.

हविषः I. 93, 7; 131, 6; 162, 17; III. 35, 10; V. 60, 6; VII. 11, 4; 68, 2; X. 51, 7-9; 91, 1; 181, 1.

हविषां I. 46, 4; 58, 1; 84, 18; 91, 19; 93, 8; 166, 3; II. 2, 1; 9, 4; 10, 4; 16, 4; 26, 3; III. 17, 2; 29, 8; IV. 4, 7; V.

3, 6; 28, 1; 37, 2; VI. 47, 27; 54, 4; 69, 6; VII. 2, 4; 14, 2; 17, 3; VIII. 48, 12; 13; 96, 8; X. 14, 1; 4; 20, 8; 30, 3; 40, 4; 65, 6; 81, 6; 90, 6; 95, 18; 98, 4; 121, 1; 124, 6; 159, 4; 161, 1; 3; 4; 168, 4; 173, 3; 6; 174, 1; 191, 3.

हविषि VI. 52, 17; X. 81, 5; 91, 8.

हविषे X. 16, 12.

हविष्यः IX. 83, 5.

हविष्यतः I. 57, 2; 173, 12.

हविष्यता I. 128, 2²; 156, 1; VII. 67, 1; X. 39, 1.

हविष्यती VII. 1, 6; VIII. 23, 22; 60, 1.

हविष्यतीः VIII. 6, 27; 13, 16.

हविष्यतीं III. 19, 2.

हविष्यते I. 13, 1; III. 10, 4; V. 2, 12; X. 43, 8; 125, 2.

हविष्यत्सभिः III. 29, 2.

हविष्यतः I. 14, 5; 36, 2; 60, 2; 114, 8; III. 13, 2; 26, 1; 27, 1; 14; 41, 7; V. 9, 1; VII. 11, 2; VIII. 5, 17; 74, 2; X. 30, 2; 70, 3; 77, 1; 91, 9; 122, 4.

हविष्यतं IV. 45, 7; VIII. 9, 6.

हविष्यन् I. 12, 9; 127, 10; 157, 6; 162, 22; 167, 6; 180, 3; 181, 9; 183, 3; 5; IV. 2, 8; 41, 1; VI. 10, 6; 16, 46; 73, 1; VII. 1, 16; 70, 6; 85, 4; IX. 96, 12; X. 42, 4.

हविष्यं I. 162, 4.

हविष्यु IX. 7, 2.

हवींषि I. 94, 4; 170, 5; II. 9, 3; 37, 5; III. 35, 7; VII. 57, 6; X. 2, 2; 6, 3; 15, 8; 11; 12; 70, 8; 10; 110, 10; 116, 8.

हवींषे VIII. 101, 4.

हवींषन् VI. 63, 4; VII. 56, 15.

हवींषनि VII. 83, 4; X. 64, 4; 92, 12.

हवींषसभिः I. 12, 2; 131, 6²; 159, 2; II. 33, 5.

हवे I. 118, 11; VI. 52, 16; VIII. 13, 13²; IX. 88, 3; X. 128, 8.

हवेते इति II. 12, 8.

हवेभिः VII. 19, 9.

हवेषु VII. 2, 7; 35, 12; 38, 7; X. 4, 1; 15, 1; 103, 11; 182, 2.

हवेऽहवे VI. 47, 11.

हव्यश्वा VII. 34, 14.

हव्यः I. 33, 2; 100, 1; 101, 6; 116, 6; 129, 6; 144, 3; II. 23, 13; 37, 2; III. 5, 3; 49, 3; IV. 24, 2; V. 17, 4; 33, 5; VI. 18, 6; 22, 1; 45, 11; VII. 22, 7; 32, 24; 38, 1; VIII. 1, 28; 16, 8; 20, 20; 70, 8²; 71, 15; 90, 1; 96, 21²; X. 6, 7; 38, 4; 39, 1; 89, 10.

हव्यश्नुष्टि I. 152, 7; VII. 65, 4.

हव्यश्नुष्टये V. 26, 4; 51, 1; 5; VI. 16, 10; 48, 2; VIII. 35, 9; 101, 1.

हव्यश्नुष्टिभिः IV. 8, 5; VIII. 19, 13; 23, 15; 21.

हव्यश्नुष्टिं III. 2, 8; V. 55, 10; VI. 1, 9; 47, 28; VII. 16, 9; X. 7, 7.

हव्यं VI. 21, 1; VII. 30, 2; VIII. 96, 20; X. 39, 10.

हव्यं I. 136, 1; II. 3, 2; 10; 11; 32, 6; III. 18, 3; 59, 1; IV. 9, 6; 26, 4; V. 4, 8; 16, 2; 29, 3; 86, 6; VI. 2, 10; 15, 10; VII. 1, 23; 4, 1; 39, 6; 47, 3; 64, 1; 67, 7; 86, 2; 99, 7; VIII. 19, 1; X. 8, 5; 12, 2; 14, 15; 16, 9; 52, 1; 80, 4; 110, 10.

हव्यश्वाद् V. 6, 5.

हव्यश्वाद् I. 12, 6; 67, 1; III. 2, 2; 11, 2; 27, 5; V. 4, 2; 28, 5; VIII. 56, 4; X. 124, 1.

हव्यश्वाहः III. 43, 1.

हव्यश्वाहन I. 36, 10; 44, 5; III. 9, 6; X. 118, 5; 150, 1.

हव्यश्वाहनः I. 44, 2; V. 11, 4; 25, 4; VI. 16, 23; VII. 15, 6; VIII. 23, 6; X. 119, 13.

हव्यःवाहनं II. 41, 19; V. 8, 6; 28, 6; VIII.
19, 21.

हव्यःवाहनीः X. 188, 3.

हव्यःवाहं I. 12, 2; 44, 8; 128, 8; III. 5, 10;
10, 9; 17, 4; 29, 7; IV. 8, 1; VI. 15,
4; 8; VII. 10, 3; 11, 4; 17, 6; VIII.
44, 3; 102, 17; 18; X. 8, 6; 46, 4; 10;
52, 3; 118, 9.

हव्यःसूदः I. 93, 12; IV. 50, 5.

हव्या II. 39, 1; VI. 61, 12.

हव्या I. 74, 6; 75, 1; 91, 4; 93, 11; 105, 14;
127, 8; 128, 7; 139, 3; 142, 11; 171, 4;
187, 11; 188, 1; II. 2, 6; III. 21, 1; 4;
54, 22; IV. 9, 5; V. 7, 3; 9, 1; 14, 1;
18, 1; VI. 12, 2; 15, 14; 47, 28; 52, 11;
VII. 1, 18; 2, 2; 9, 1; 56, 12; 59, 4;
VIII. 19, 11; 20, 9; 10; 16; 23, 6; 27,
6; 44, 1; 5; 60, 15; X. 15, 4; 20, 5;
76, 7; 128, 4; 176, 2.

हव्याः VI. 21, 1.

हव्यानि I. 74, 4; 101, 10; 127, 6; 135, 3;
4; 142, 13; 188, 10; III. 52, 2; 53, 1;
62, 4; IV. 15, 3; V. 5, 10; VI. 60, 15;
VII. 68, 1; VIII. 9, 14; 19, 24; 23, 26;
38, 5; 44, 8; 74, 3; 101, 7; 10; X. 15,
12; 16, 11; 51, 5.

हव्याय I. 45, 6; III. 29, 4; V. 14, 3.

हव्यासु X. 147, 2.

हव्येन IV. 42, 10; VI. 52, 8.

हव्येभिः I. 153, 1; IV. 42, 9; VII. 8, 1; 84, 1;
VIII. 26, 3; 74, 6; X. 24, 2.

हव्यैः II. 2, 5; 26, 4; III. 31, 11; IV. 2, 1;
V. 3, 8; 4, 7; VI. 1, 10; VII. 3, 7; 63,
5; 68, 4.

हव्यानां IX. 112, 4.

हव्याय X. 18, 3.

हव्यातोरं IV. 7, 3.

हव्यात् I. 23, 12.

हव्यातिः VIII. 89, 6.

हव्याः II. 33, 7; X. 60, 12.

हव्यागृहं X. 85, 26; 109, 2.

हव्यागृहं X. 18, 8.

हव्यागृहः VI. 75, 14.

हव्यागृही VII. 1, 1.

हव्यागृहीभिः IX. 11, 5.

हव्या VI. 54, 10; VIII. 24, 5; X. 47, 1; 85, 36.

हव्यायतः V. 45, 7; X. 76, 2.

हव्यायोः I. 24, 4; 38, 1; 55, 8; 87, 4; 135,
9; 162, 9; 176, 3; VI. 31, 1; 45, 8;
IX. 18, 4; 90, 1.

हव्यावतं X. 34, 9.

हव्या IV. 21, 9; VIII. 68, 3.

हव्याइव II. 39, 7.

हव्यात् III. 35, 10; X. 18, 9.

हव्याभ्यां X. 137, 2.

हव्याय VIII. 70, 2.

हव्यासः IV. 58, 3.

हव्यानिः I. 64, 7; III. 36, 7; IX. 80, 5.

हव्याभिः V. 64, 7.

हव्या IV. 16, 14.

हव्या I. 67, 2; 72, 1; 114, 5; 128, 6; II.
16, 2; III. 39, 6; VI. 16, 40; 18, 9;
22, 9; 29, 2; VII. 28, 2; 45, 1; VIII.
29, 3; 70, 12; 78, 10; IX. 89, 6; X.
97, 11.

हव्याय X. 109, 3.

हव्याभिः IV. 2, 14.

हव्यायु I. 37, 3; 168, 3.

हव्याः IX. 79, 4.

हव्या X. 117, 9.

हव्याइव II. 39, 5.

हव्या II. 14, 9.

हव्याइव I. 124, 7.

हव्याः III. 53, 20.

हव्याइव VIII. 35, 7.

हव्याइवे I. 50, 12.

हव्यायोजनं I. 61, 16.

हव्यायोजनं I. 82, 4.

हादि II. 29, 6; V. 44, 9; VIII. 79, 8; IX.
8, 3; 60, 3; 70, 9; 84, 4; 86, 19; 108, 16.

हासते IX. 27, 5; X. 127, 3.

हासमाना I. 169, 2.

हासमाने इति III. 33, 1.

हासयति III. 53, 23.

हासुः VIII. 75, 8.

हास्यहि X. 128, 5.

हि I. 2, 4; 6, 7; 8, 8; 9; 10, 3; 10; 14,
12; 15, 2; 3; 5; 16, 4; 17, 2; 4; 23,
10; 24, 4; 8; 13; 25, 1; 4; 26, 1; 3;
6; 8; 28, 5; 7; 29, 1; 30, 3; 18; 21;
32, 6; 33, 4; 34, 1; 10; 36, 12; 37, 9;
15; 39, 9; 40, 2; 44, 2; 7; 9; 45, 2;
47, 10; 48, 10; 11; 14; 49, 4; 52, 3; 7;
53, 1; 54, 3; 55, 6; 70, 3; 73, 6; 77, 3;
80, 1; 3; 81, 2; 7-9; 82, 2; 84, 9;
85, 1; 86, 1; 6; 87, 4; 90, 2; 92, 15;
93, 7; 94, 1; 3; 97, 6; 98, 1; 102, 5;
105, 18; 108, 3; 6-12; 109, 1-3; 114,
9; 116, 15; 118, 11; 120, 6; 7; 127, 3;
6; 9; 128, 5; 129, 3; 11; 131, 1; 2; 6;
133, 6²; 7²; 135, 1; 4; 138, 2; 140, 8;
141, 9; 142, 4; 144, 6; 145, 5; 154, 5;
160, 1; 163, 13; 164, 8; 29; 40; 165,
5-7; 10; 169, 1; 3; 170, 3; 171, 2;
173, 8; 11; 12; 175, 3; 179, 2; 5; 180,
7³; 8; 182, 2; 186, 10; 188, 6; 7; 9;
189, 6; 190, 2; II. 1, 16; 2, 13; 5, 4;
6, 7; 9, 4; 11, 1; 14, 1; 3; 16, 4; 18,
3; 6; 7; 23, 17; 24, 7; 27, 6; 28, 8;
30, 3²; 6; 35, 1; 5; 9; 36, 3; 37, 5;
38, 1; 2; 41, 10; III. 1, 11; 13; 2, 6;
3, 1; 6, 9; 7, 7; 11, 3; 13, 3; 14, 5; 6;
•18, 1; 19, 4; 26, 8; 28, 5; 30, 1; 4;
31, 12; 32, 12; 36, 9; 39, 3; 8; 41, 6;
42, 6; 43, 2; 3; 51, 3; 10; 52, 4; 53,
18; 54, 4; 16; 55, 17; 58, 4; IV. 1, 1;
3, 10; 6, 1; 7, 2; 8, 2; 9, 5; 10, 2; 7;
12, 4; 14, 4; 17, 18; 23, 8; 24, 1; 29,
2; 31, 5; 7; 32, 7; 21; 33, 6; 9; 34, 1;

35, 1; 36, 7; 37, 4; 38, 1; 41, 7; 42, 9;
43, 3; 46, 1; 4; 47, 2; 51, 5; 54, 2;
V. 1, 5; 2, 2; 4; 7; 8²; 4, 6; 5, 2;
6, 3; 7, 7; 14, 3; 16, 1; 2; 4; 17, 2;
5; 21, 2; 23, 2-4; 25, 2; 29, 3; 30, 8;
9²; 32, 12; 33, 6; 34, 8; 35, 3; 4; 44,
10; 45, 4; 50, 2; 52, 2; 58, 7; 64, 2;
65, 2; 4; 66, 2; 4; 67, 3; 4; 70, 1;
71, 2; 74, 4; 6; 76, 4; 77, 1; 82, 2; 3;
87, 6; VI. 1, 1; 13; 2, 1; 2; 6-8; 4, 4;
7; 10, 1; 11, 3; 13, 2; 14, 2; 3; 5;
15, 6²; 14; 15; 16, 3; 20; 23; 43; 18,
4; 6; 19, 5; 10; 12; 21, 5; 8; 23, 6;
8; 29, 1; 6; 33, 2; 37, 1; 44, 13; 45,
4; 20; 24; 46, 1; 47, 18; 26; 48, 3;
17; 19; 49, 11; 50, 7; 51, 7; 10; 14²;
58, 1; 59, 7; 63, 1; 8; 65, 4; 5; 66, 3;
67, 6; 68, 2²; 71, 6; VII. 3, 3; 4, 5-7;
5, 6; 7, 3; 10, 5; 11, 4; 18, 1; 2; 18;
21, 6; 8; 22, 6; 23, 4; 5; 25, 4; 27, 2;
28, 1; 3; 4; 32, 2; 24; 33, 1; 37, 3;
39, 4; 40, 4; 5; 46, 2; 48, 3; 53, 1; 3;
56, 2; 57, 2; 59, 5; 7; 60, 5; 65, 2;
67, 9; 69, 6; 72, 2; 74, 1; 82, 8; 83, 5;
85, 3; 91, 5; 93, 1; 2; 6; 94, 5; 97, 7;
99, 3; 100, 3; VIII. 1, 3; 7; 17; 21;
2, 11; 21; 35; 3, 17; 18; 4, 17; 5, 16;
28; 6, 10; 14; 41; 7, 36; 8, 6; 9, 6;
11, 8; 10; 13, 1; 11; 33; 14, 11; 17, 1;
18, 2; 5; 22; 20, 3; 14; 22; 21, 2; 4;
10; 18; 22, 9; 23, 1; 18; 29; 24, 2;
9; 16; 24; 25, 15; 20; 26, 5; 6; 9;
20; 24; 27, 4; 10; 11; 14; 33, 10; 19;
38, 1; 39, 1; 3; 40, 3; 41, 4; 43, 14;
44, 18; 24; 29; 45, 12; 13; 19; 32; 35;
46, 2; 7; 25; 47, 11; 48, 6; 9; 51, 5;
53, 8; 54, 6; 7; 60, 2; 10; 61, 2; 3;
5-7; 14; 66, 6; 12; 67, 3; 8; 16; 17;
71, 2; 75, 1; 16; 78, 3; 81, 2; 83, 4;
5; 84, 6; 86, 1; 3; 88, 5; 90, 4; 92,
5; 13; 18; 26; 28; 33; 93, 33; 95, 3;
9; 97, 11; 98, 5; 7; 11; 103, 13; IX.

19, 2; 20, 2; 49, 4; 51, 4; 65, 4; 69, 8; 70, 9; 78, 2; 79, 3²; 81, 2; 85, 2; 87, 6; 88, 4; 94, 5; 96, 11; 97, 27; 98, 4; 8; 108, 3; 110, 2; 3; 5; X. 1, 7; 2, 6; 5, 4; 6, 7; 8, 4; 9, 1; 12, 5; 14, 4; 17, 10; 18, 12; 23, 6; 7; 26, 1; 28, 1; 6²; 29, 7; 30, 2; 12; 32, 7; 34, 11; 35, 7; 37, 5; 38, 5; 44, 5; 45, 4; 46, 10; 47, 1; 53, 1; 2; 61, 23; 26; 63, 2; 16; 64, 7; 65, 3; 67, 4; 11; 68, 7; 12; 71, 10; 72, 5; 73, 5; 75, 1; 9; 76, 2; 78, 8; 82, 1; 83, 4; 85, 21; 86, 1; 2; 14; 88, 10; 89, 16; 92, 4; 10; 93, 3; 95, 11; 96, 2; 10; 99, 2; 100, 5; 101, 8; 106, 2; 9; 108, 1; 111, 1-3; 6; 112, 1; 7; 114, 2; 117, 5; 120, 4; 123, 4; 126, 2; 132, 6; 7; 134, 6; 137, 3; 142, 1; 143, 3; 144, 1; 165, 2.

हिंसति VI. 34, 3.

हिंसानां X. 142, 1.

हिंसिष्ट X. 15, 6.

हिंसीत् X. 121, 9; 165, 3.

हिंसः X. 87, 3.

हिंसं X. 87, 9.

हिंसा X. 87, 5.

हिक् I. 164, 28.

हिक्कृण्वती I. 164, 27.

हिणुतात् X. 16, 1.

हिणोतन् X. 30, 7.

हिणोमि X. 16, 9.

हितः I. 51, 7; 128, 7; II. 36, 5; III. 28, 3; V. 1, 5; 44, 3; VI. 16, 1; VII. 67, 7; VIII. 60, 4; 93, 8; 100, 2; IX. 9, 1; 4; 15, 3; 25, 2; 28, 1; 44, 2; 62, 10; 66, 23; 70, 5; 10; 86, 13; 98, 2; X. 59, 4; 71, 10; 114, 10; 136, 4; 140, 3; 186, 3.

हितप्रयसः VIII. 27, 7; 60, 17; 69, 18; X. 112, 7.

हितप्रयसा X. 61, 15.

हितं I. 23, 14; 34, 8; 80, 8; 105, 12; 135,

4; 187, 6; II. 11, 5; 24, 6; 37, 4; 38, 7; III. 12, 8; IV. 5, 8; 7, 6; 58, 4; V. 11, 6; 57, 6; VI. 45, 2; 12; 15; VIII. 32, 29; 43, 25; 80, 8; 95, 2; IX. 10, 9; 32, 5; 68, 5; 7; 74, 4; 113, 7; X. 7, 5; 16, 3; 39, 9; 101, 7.

हितमिदः I. 73, 3.

हितवान् I. 180, 7.

हिता I. 51, 7; VIII. 9, 14; 25, 7.

हिताः I. 54, 10; IX. 21, 4; 97, 27.

हिताऽश्च I. 166, 3.

हितानि V. 42, 3.

हितासः VI. 50, 4.

हिते I. 40, 2; 116, 15; 132, 5; IV. 41, 6; VI. 45, 11; 13; 61, 5; VIII. 3, 9; IX. 53, 2; X. 63, 14; 132, 5.

हितेनश्च IV. 57, 1.

हितेषु V. 1, 5; VIII. 16, 5.

हिता IX. 97, 45.

हिता V. 53, 14; X. 165, 5.

हिताय X. 14, 8.

हिता II. 38, 6; VI. 59, 6; IX. 69, 9; X. 99, 5.

हित VI. 48, 2.

हितव X. 95, 13.

हित् VI. 45, 30; IX. 36, 3.

हितुहि I. 143, 4; VI. 45, 14.

हितोत VII. 34, 6; X. 30, 11².

हितोत II. 14, 4; V. 77, 2; VII. 34, 5; IX. 62, 18; 97, 4; X. 30, 8; 188, 1.

हितोत I. 184, 4.

हितोति I. 18, 4; 153, 3.

हितोति VII. 104, 13.

हितोमि I. 61, 4; II. 32, 3; VI. 69, 1; VII. 56, 12.

हितोमि VI. 13, 3; VIII. 4, 16; 71, 5.

हित्व X. 156, 2.

हित्वति III. 31, 16.

हिन्वती: IX. 66, 8.
 हिन्वतु I. 27, 11.
 हिन्वते IX. 72, 1.
 हिन्वन् V. 36, 2; IX. 102, 1; 8.
 हिन्वन् X. 96, 7.
 हिन्वतः X. 96, 2.
 हिन्वति III. 53, 24; VII. 6, 2; IX. 8, 4;
 65, 1; 8; 67, 9; 97, 57; 99, 2; X.
 120, 9.
 हिन्वति I. 84, 11; 144, 5; III. 46, 5; VIII.
 43, 29; 44, 19; IX. 1, 8; 26, 5; 6;
 30, 5; 32, 2; 38, 2; 39, 6; 50, 3; 53,
 4; 78, 3; 101, 3; 106, 11; 107, 13;
 24; X. 27, 16; 71, 5.
 हिन्वतु I. 23, 17; 111, 4; II. 34, 12; X.
 156, 1.
 हिन्वस्य VIII. 40, 9.
 हिन्वानः II. 36, 1; VII. 10, 1; IX. 12, 7;
 8; 34, 1; 48, 5; 62, 10; 63, 7; 64, 9;
 29; 65, 25; 67, 4; 76, 2; 84, 4; 90,
 1; 97, 32; 105, 2; 107, 15; X. 139, 5.
 हिन्वानं VIII. 1, 19.
 हिन्वाना X. 65, 2.
 हिन्वानाः I. 104, 4; II. 21, 5².
 हिन्वानासः I. 33, 8; IX. 10, 2; 64, 16;
 65, 26.
 हिन्विरे IX. 65, 27; X. 28, 12.
 हिन्विरे V. 6, 6; VIII. 15, 8; 43, 19; 101,
 6; IX. 74, 8; X. 50, 3.
 हिन्वे IV. 7, 11; IX. 65, 11.
 हिन्वे IX. 44, 2.
 हिन्वर्थाः X. 121, 4.
 हिन्वा X. 37, 10.
 हिन्वाश्च X. 68, 10.
 हिन्वाः I. 64, 14; II. 33, 2; V. 54, 15; VI.
 48, 8.
 हिन्वेन I. 116, 8; 119, 6; VIII. 32, 26;
 73, 3.
 हिन्वाश्च I. 34, 1.

हिन्वानः VIII. 49, 5; IX. 30, 2; 86, 3; 92,
 1; 98, 2; 107, 26.
 हिन्वानस्य II. 4, 4.
 हिन्वानाः IX. 13, 6.
 हिन्विनः V. 33, 8; VI. 63, 9.
 हिन्वस्यश्च I. 35, 8.
 हिन्वस्यश्चभीषुः VIII. 22, 5.
 हिन्वस्यश्चभीषुं VIII. 5, 28.
 हिन्वस्यश्चै I. 122, 14.
 हिन्वस्यश्चेशः I. 79, 1.
 हिन्वस्यश्चेश्या VIII. 32, 29.
 हिन्वस्यश्चर्भः X. 121, 1.
 हिन्वस्यश्चक्रान् I. 88, 5.
 हिन्वस्यश्चिन् IX. 78, 4.
 हिन्वस्यश्चिद्ः VI. 71, 3.
 हिन्वस्यश्चक्र V. 77, 3.
 हिन्वस्यश्चदं V. 2, 3.
 हिन्वस्यश्चदाः II. 35, 10; X. 107, 2.
 हिन्वस्यश्चनिर्निक् I. 167, 3; V. 62, 7.
 हिन्वस्यश्चनेमयः I. 105, 1.
 हिन्वस्यश्चर्ष X. 123, 6.
 हिन्वस्यश्चर्षाः IV. 45, 4.
 हिन्वस्यश्चाणिः I. 35, 9; III. 54, 11; VI. 50,
 8; 71, 4.
 हिन्वस्यश्चाणिभिः VIII. 7, 27.
 हिन्वस्यश्चाणिं I. 22, 5.
 हिन्वस्यश्चाणे VII. 38, 2.
 हिन्वस्यश्चावाः IX. 86, 43.
 हिन्वस्यश्चपिडान् VI. 47, 23.
 हिन्वस्यश्चेषासा VIII. 8, 2; 31, 8.
 हिन्वस्यश्चप्रगं I. 35, 5.
 हिन्वस्यश्चाहुः VII. 34, 4.
 हिन्वस्य I. 46, 10; II. 15, 9; IV. 10, 6; VIII.
 65, 11; X. 23, 3; 107, 7.
 हिन्वस्यश्च I. 43, 5.
 हिन्वस्यः I. 7, 2; 57, 2; IV. 58, 5; VII.
 69, 1; VIII. 5, 29; 33, 4; 61, 6; 66,
 3; 77, 11; IX. 107, 4.

हिरण्यं I. 25, 13; 56, 1; 85, 9; 139, 2;
 III. 34, 9; V. 67, 2; VI. 56, 3; VII.
 87, 5; VIII. 29, 1; 46, 24; 68, 3; 69,
 16; IX. 5, 10; 64, 20; 71, 6; 85, 11;
 X. 48, 4.
 हिरण्यया VI. 71, 1; 5; VII. 45, 2; VIII. 1,
 32; 5, 29; 72, 12; 78, 2.
 हिरण्यया VII. 66, 8.
 हिरण्ययाः I. 180, 1; II. 27, 9; V. 87, 5.
 हिरण्ययात् II. 35, 10.
 हिरण्ययान् V. 55, 6.
 हिरण्ययांसः VI. 66, 2.
 हिरण्ययी VIII. 5, 29; 33, 11; X. 75, 8;
 93, 13.
 हिरण्ययी इति I. 144, 6; X. 184, 3.
 हिरण्ययीः V. 54, 11; VI. 58, 3; VIII. 7, 25;
 IX. 5, 5.
 हिरण्ययीं III. 38, 8.
 हिरण्ययुः VII. 31, 3; VIII. 78, 9; IX. 27, 4.
 हिरण्यये I. 139, 3²; 4; VI. 29, 2; VIII. 1,
 24; 20, 8; 25; 22, 9; IX. 75, 3; X.
 123, 5.
 हिरण्ययेन I. 35, 2; IV. 44, 4; 5; VIII.
 5, 35.
 हिरण्ययेभिः I. 64, 11.
 हिरण्यरथः IV. 1, 8.
 हिरण्यरथं I. 30, 16.
 हिरण्यरथाः V. 57, 1.
 हिरण्यरुपः II. 35, 10.
 हिरण्यरुपं IV. 3, 1; V. 62, 8; X. 20, 9.
 हिरण्यवत् I. 30, 17; 92, 16; VII. 94, 9;
 VIII. 22, 17; 49, 10; IX. 41, 4; 61,
 3; 63, 18; 69, 8; 72, 9; 86, 38.
 हिरण्यवत्तः VIII. 32, 9.
 हिरण्यवत्तं IX. 112, 2.
 हिरण्यवत्तुं IV. 46, 4; VIII. 5, 28.
 हिरण्यवर्णं V. 38, 2.
 हिरण्यवर्णः II. 35, 10.
 हिरण्यवर्णं II. 35, 11; V. 43, 12; X. 85, 20.
 हिरण्यवर्णा VII. 77, 2.

हिरण्यवर्णाः II. 35, 9.
 हिरण्यवर्णान् II. 34, 11.
 हिरण्यवर्णा III. 61, 2.
 हिरण्यवर्तनिः VI. 61, 7; VIII. 26, 18.
 हिरण्यवर्तनी इति हिरण्यवर्तनी I. 92, 18; V. 75,
 2; 3; VIII. 5, 11; 8, 1; 87, 5.
 हिरण्यवाशीः VII. 97, 7.
 हिरण्यवाशीभिः VIII. 7, 32.
 हिरण्यवाशीमत्तम I. 42, 6.
 हिरण्यवित् IX. 86, 39.
 हिरण्यवर्तनीं VIII. 65, 10.
 हिरण्यवर्णं I. 35, 4.
 हिरण्यवर्णमाः II. 34, 3.
 हिरण्यवर्णगः I. 163, 9.
 हिरण्यवर्णद्वं II. 35, 10.
 हिरण्यवर्णद्वयः VI. 16, 38; VIII. 5, 38.
 हिरण्यवर्णपः X. 149, 5.
 हिरण्यवर्णस्य I. 117, 12.
 हिरण्यवर्णस्तः I. 35, 10.
 हिरण्यवर्णस्तं I. 116, 13; 24.
 हिरण्यवा IV. 17, 11; IX. 97, 50.
 हिरण्यवानां IV. 32, 19.
 हिरण्यवानि I. 162, 16.
 हिरण्येन I. 33, 8.
 हिरण्येः I. 122, 2; II. 33, 9; V. 60, 4; VII.
 90, 6.
 हिरिः II. 2, 5; VI. 29, 6.
 हिरिःश्मशुः V. 7, 7.
 हिरिःश्मशुं X. 46, 5.
 हिरिःनशः X. 105, 7.
 हिरिःनान् X. 105, 7.
 हिरिः I. 164, 32.
 हिरिः VII. 7, 1.
 हीना X. 34, 10.
 हीयतां VI. 52, 1; VII. 104, 10.
 हीये X. 34, 5.
 हीळः VIII. 18, 19.
 हीळितः I. 80, 5.

हीडितस्य VII. 46, 4.

हुतासः VI. 50, 15.

हुट IV. 3, 13.

हुटःचित्तः IX. 98, 11.

हुटःचित्तं I. 42, 3.

हुत् IX. 77, 5.

हुवत् VIII. 26, 16.

हुवतः VI. 21, 10.

हुवध्वे I. 122, 4; 5; V. 41, 3; 43, 8; 45, 4.

हुवन्त्यति I. 119, 9.

हुवानः III. 41, 1; V. 43, 10; 13; VI. 21, 10;
VII. 7, 3; 30, 3; VIII. 74, 13; X. 112, 3.

हुवानाः IV. 1, 13; VI. 50, 14.

हुवामहे V. 56, 8; X. 57, 3.

हुवे I. 17, 7; 9; 30, 9²; 76, 4; 138, 2; 181,
9; 185, 3; 6; II. 4, 1; 38, 9; V. 46,
3; 73, 2; VI. 5, 1; 50, 1; VII. 42, 2;
61, 6; 67, 4; VIII. 1, 10; 5, 24; 10, 5; 22,
15; 32, 4; 58, 3; 65, 3; 66, 1; 102, 5.

हुवे I. 2, 7; 23, 5; 111, 4; 119, 1; II. 29,
1; 32, 4; 37, 2; III. 12, 4; 20, 5; V.
18, 3; 40, 3; 56, 9; VI. 45, 7; 19;
60, 4; 13; 62, 1; VII. 16, 1; 32, 3;
44, 1; 56, 10; 65, 1; VIII. 10, 2; 3;
23, 7; 26, 1; 35, 22; 44, 13; 68, 4;
76, 1; 94, 10-12; 102, 4; 6; IX. 5, 7;
9; X. 14, 5; 19, 4; 36, 1; 61, 4; 66,
1; 150, 4.

हुवेन VI. 57, 1; VIII. 60, 17.

हुवेन I. 127, 2; 180, 10; 184, 1; II. 17, 8;
III. 30, 22; 47, 5; IV. 16, 16; VI. 19,
4; 49, 10; VII. 41, 1; 2; 44, 2; 71, 1;
90, 7; 97, 5; VIII. 23, 20; 27, 13;
96, 20; IX. 68, 10; X. 63, 11; 81, 7;
226, 5; 160, 5; 178, 1.

हुवेयं VIII. 9, 13.

हुतः IV. 15, 7; X. 84, 2; 107, 5.

हुतासः VI. 50, 4.

हुतहे VIII. 26, 24.

हुतहे I. 10, 10; 89, 3; 5; V. 35, 3; VI.
46, 3; 6; VIII. 51, 5; 83, 6.

हुयते I. 34, 10; 101, 6.

हुयते I. 26, 6; 36, 6; 135, 2; V. 6, 5;
VIII. 82, 5; X. 151, 1.

हुयते VIII. 76, 8.

हुयमानः I. 104, 9; II. 18, 4; IV. 29, 2;
V. 43, 5; X. 28, 3; 116, 1; 122, 5.

हुयमानं IV. 23, 3.

हुयमाना IV. 43, 4; VI. 67, 3; VII. 68, 8.

हुयमानाः II. 3, 5; IV. 34, 6.

हुयसे III. 40, 9; VIII. 4, 1.

हुयसे I. 19, 1; VIII. 17, 12; 21, 14; 82, 4.

हुयानस्य I. 25, 2.

हुयान्यतं I. 132, 4.

हुयीतां VIII. 103, 12.

हुयीते VII. 86, 3.

हुयीयाः VIII. 2, 19.

हुयीयमानः V. 2, 8.

हुयीये II. 33, 15.

हुयीये VII. 104, 14.

हुत्तः X. 11, 6.

हुत्तभिः I. 116, 17; VIII. 43, 31.

हुत्तस्योमं I. 50, 11.

हुत्तसु I. 168, 3; 179, 5; V. 85, 2; VIII.
2, 12; 18, 15; 48, 12; X. 40, 12; 64,
2; 103, 12.

हुत्तस्यसः I. 84, 16.

हुदः I. 24, 12; 60, 3; II. 35, 2; III. 39,
1; V. 31, 9; VII. 101, 5; X. 5, 1.

हुदंसनिः IX. 61, 14.

हुदंथं VI. 53, 8; X. 10, 13; 34, 9; 95, 17.

हुदयचित्थः I. 24, 8.

हुदयस्य VII. 33, 9.

हुदया VI. 53, 5; 7.

हुदयात् X. 163, 3.

हुदयानि X. 85, 47; 95, 15; 191, 4.

हृदये I. 122, 9; VI. 9, 6; X. 87, 4; 13.
 हृदयेषु X. 84, 7.
 हृदय्या X. 151, 4.
 हृदा I. 61, 2; 67, 2; 105, 15; 146, 4; 171, 2; III. 26, 8; IV. 58, 6; V. 4, 10; 56, 2; VI. 16, 47; 28, 5; VII. 98, 2; VIII. 20, 18; 76, 8; 77, 9; IX. 53, 2; X. 71, 8; 91, 14; 119, 5; 123, 6; 177, 1.
 हृदि I. 32, 14; 91, 13; II. 23, 16; III. 42, 8; IV. 41, 1; 43, 1; 58, 11; VI. 53, 6; VII. 86, 8; IX. 73, 8; X. 32, 9; 91, 13; 129, 4.
 हृदिःस्पृक् I. 16, 7.
 हृदिःस्पृशः X. 25, 2; 47, 7.
 हृदिःस्पृशौ IV. 10, 1.
 हृदे I. 43, 1; 73, 10; IV. 37, 2; V. 11, 5; VIII. 17, 6; 48, 4; 79, 7; 82, 3; 100, 5; IX. 72, 7; 86, 21; X. 86, 15; 97, 18; 186, 1.
 हृथं V. 42, 2.
 हृथा X. 73, 6.
 हृथात् IV. 58, 5.
 हृथितं I. 103, 7.
 हृथीयतः I. 127, 6.
 हृथीयंतः II. 31, 1.
 हृथ्यति X. 86, 7.
 हृत् X. 30, 9.
 हृत्तयः I. 190, 4; VIII. 50, 2.
 हृत्तरः IX. 62, 6.
 हृत्तरं VIII. 99, 7.
 हृत्तिः II. 33, 14; VI. 18, 10; 28, 7; VIII. 67, 20; X. 89, 12; 165, 2; 3.
 हृत्तिं I. 103, 3; 121, 10; III. 30, 17; VI. 52, 3; 62, 9; 75, 14; X. 142, 3.
 हृत्तीः VIII. 61, 16.
 हृत्तुभिः IX. 13, 6; 64, 29.
 हृत्तोः X. 34, 2.
 हृत्ताः X. 87, 19.
 हृत्तः VII. 43, 2.

हृमना IX. 97, 1.
 हृमंतान् X. 161, 4.
 हृम्याऽचान् IV. 2, 8.
 ह्रेकः I. 24, 14; 94, 12; 114, 4; 171, 1; IV. 1, 4; VI. 62, 8; VII. 84, 2.
 ह्रेकौसि VI. 48, 10.
 ह्रेकं VII. 62, 4.
 ह्रेषःकृतवः III. 26, 5.
 ह्रेषंतं V. 84, 2.
 ह्रेषता X. 89, 12.
 ह्रेषस्ततः VI. 3, 3.
 ह्रोतः III. 2, 6; IV. 4, 11; V. 10, 7; VI. 52, 12; VIII. 43, 12.
 ह्रोतः I. 26, 5; II. 6, 6; 36, 4; III. 1, 22; 7, 9; IV. 6, 1; VI. 4, 1; 5, 2; 10, 2; 11, 1; 6; VII. 14, 2; X. 61, 14; 110, 9.
 ह्रोतरिति I. 13, 1; III. 21, 1; 29, 16; V. 2, 7.
 ह्रोतरिति I. 76, 5; III. 29, 8; VI. 15, 14; VIII. 60, 14.
 होता I. 1, 5; 12, 3; 13, 4; 14, 9; 11; 26, 2; 7; 36, 5; 58, 1; 3; 59, 4; 60, 2; 4; 67, 1; 68, 4; 70, 4; 76, 2; 77, 1; 2; 79, 12; 94, 6; 105, 14; 117, 1; 127, 10; 128, 1²; 139, 10; 141, 12; 143, 1; 144, 1; 149, 4; 5; 151, 7; 153, 2; 3; 162, 5; 173, 2; 3; 180, 9; II. 2, 5; 3, 1; 5, 1; 7, 6; 9, 1; 18, 2; 36, 6; III. 3, 2; 4, 4; 10; 5, 4; 6, 10; 10, 7; 11, 1; 14, 1; 17, 5; 27, 7; 41, 2; 55, 7; IV. 1, 8; 2, 1; 6, 2; 4; 5; 7, 1; 8, 4; 9, 3; 15, 1; 17, 15; 21, 5; 6; 40, 5; 41, 1; V. 1, 2; 5; 6; 9, 2; 11, 2; 13, 3; 4; 16, 2; 22, 1; 41, 5; 44, 3; 49, 4; VI. 1, 1; 2; 6; 2, 10; 9, 4; 11, 2; 12, 1; 15, 13; 16, 1; 9; 10; 23; 21, 4; 49, 9; 51, 12; 62, 4; 63, 4; VII. 1, 16; 7, 3; 5; 8, 2; 9, 1; 2; 11, 1; 16, 5; 30, 3; 39, 1; 42, 3; 56, 18; 73, 2; 85, 4; VIII. 11, 10; 19, 24; 23, 10; 34, 8; 39, 5; 60, 3; 71, 11; 72, 2; 75, 1; 103, 6; IX. 92, 6;

97, 1; X. 1, 4; 2, 3; 5; 6, 4; 12, 1; 2; 29, 1; 46, 1; 52, 1-3; 53, 2; 61, 14; 70, 3; 81, 1; 83, 2; 88, 4; 91, 1; 11; 109, 2; 110, 3; 122, 1; 176, 3.
 होताश्च I. 25, 17; 73, 1; V. 43, 3; VII. 18, 22; VIII. 12, 33; 94, 6; IX. 92, 2; 97, 47.
 होताः VIII. 60, 16; 72, 9; IX. 10, 7; 97, 26; 114, 3; X. 128, 3.
 होतां I. 1, 1; 12, 1; 36, 3; 44, 7; 11; 45, 7; 58, 6; 7; 127, 1; 2; 128, 8²; 141, 6; 148, 1; II. 2, 1; III. 2, 1; 15; 4, 3; 6, 3; 9, 9; 10, 2; 13, 5; 19, 4; 5; IV. 1, 19; 3, 1; 6, 11; 7, 5; V. 1, 7; 4, 3; 20, 3; 23, 3; 25, 2; 26, 4; VI. 6, 1; 14, 2; 15, 4; 7; 16, 46; VII. 10, 5; 16, 12; VIII. 19, 3; 23, 7; 17; 43, 20; 44, 6; 7; 10; 60, 1; 17; X. 1, 5; 7, 5; 11, 3; 4; 21, 1; 46, 8; 91, 8; 9; 92, 1.
 होतां I. 13, 8; 142, 8; 188, 7; II. 3, 7; III. 4, 7; V. 5, 7; IX. 5, 7.
 होतां X. 65, 10.
 होतुः I. 164, 1; III. 6, 7; 35, 10; IV. 23, 1; IX. 95, 5; X. 88, 19; 94, 2; 110, 11.
 होतुःभिः III. 10, 4; X. 63, 7.
 होतुःमन्तं X. 41, 2.
 होतुःसूयं I. 31, 3; VI. 70, 4.
 होतुः VIII. 20, 20.
 होतुःसदने II. 9, 1.
 होतुःणा VIII. 102, 10; X. 2, 1.
 होतुः II. 34, 14; X. 35, 10; 61, 1.
 होतुः I. 76, 4; II. 1, 2; III. 17, 2; X. 53, 4; 5; 98, 4; 5.
 होतुः I. 129, 7; 151, 3.
 होतुःचाहं V. 26, 7.
 होतुः I. 18, 8; 120, 1; 142, 9; II. 1, 11; III. 62, 3; IV. 2, 10; X. 64, 15.

होतुः IV. 48, 1; V. 81, 1; VIII. 93, 23; X. 17, 11.
 होताणि III. 4, 5.
 होतात् II. 36, 1; 37, 1²; 4; X. 51, 4.
 होताभिः I. 36, 7; 122, 9; II. 2, 8; VII. 60, 9; VIII. 12, 20; 53, 7; 54, 6; X. 11, 5.
 होतां I. 22, 10; VII. 104, 6; VIII. 101, 8; X. 40, 4; 63, 7.
 होताय VI. 11, 1; X. 98, 7.
 होताश्चिदः X. 15, 9.
 होताश्चिदं V. 8, 3.
 होत्रियं I. 83, 2.
 होत्रे III. 10, 5.
 होत्रे I. 9, 9; 84, 18.
 होत्रे III. 60, 7; VIII. 63, 4.
 होत्रे VI. 44, 14.
 हुतः VIII. 31, 7.
 हुतः VIII. 66, 7; 99, 1; X. 55, 5.
 हुतं I. 52, 7; III. 45, 3; X. 43, 7; 102, 4.
 हुतः X. 142, 8.
 हुतःश्च III. 36, 8; X. 71, 7.
 हुतःश्चुः X. 95, 6.
 हुतुर्नि I. 32, 13.
 हुतुर्निश्चुतः V. 54, 3.
 हुणाति I. 166, 12.
 हुतः VI. 4, 5; IX. 61, 27.
 हुतिकाश्चति X. 16, 14.
 हुतिका X. 16, 14.
 हुतः V. 53, 16.
 हुतः X. 146, 4.
 हुतः X. 160, 2.
 हुतः X. 112, 7.
 हुतः I. 102, 6; IV. 24, 3; 39, 5; X. 42, 4; 80, 5.
 हुतानि VI. 26, 1; 33, 4; 41, 5.
 हुतानि I. 47, 10; 114, 4; 5; X. 40, 4.
 हुतानि I. 35, 1⁴; VI. 47, 11; VII. 34, 8.

हृये I. 13, 3; 7; 8; 10; 12; 21, 1; 22,
5; 12; 23, 18; 112, 24; 164, 26; V.
56, 1; 5; X. 36, 7; 101, 1.

हृः II. 23, 6; V. 20, 2.

हृते I. 141, 1.

हृत्ति VI. 48, 10; IX. 3, 2; 63, 4; 106, 13.

हृः I. 141, 7; 180, 3.

हृरे II. 2, 4.

हृः VI. 2, 8.

ह्रायीणां V. 9, 4.

॥ अकारादिवर्णक्रमेणोत्तरपदसूची ॥

भूतऽअंशः
 तृप्तऽअंशवः
 उपऽअंशु
 सुप्तऽअंशुः
 निऽअंसः
 विऽअंसं
 संऽअकृण्वन्
 विऽअक्षः
 विऽअक्षं
 संऽअक्षं
 आलऽअक्षा
 विऽअक्षा
 विऽअक्षाः
 संऽअक्षाः
 विऽअक्षां
 अतुऽअक्षः
 सहस्रऽअक्षः
 हिरण्यऽअक्षः
 अधिऽअक्षः
 षट्ऽअक्षं
 संऽअक्षं
 अधिऽअक्षं
 परिऽअक्षरत्
 हंऽअक्षरन्

सहस्रऽअक्षरा
 सहस्रऽअक्षा
 अधिऽअक्षाः
 भूरिऽअक्षाः
 सहस्रऽअक्षेण
 अधिऽअक्षेण
 अतुऽअक्षो
 अक्षऽअक्ष्यत्
 संऽअगच्छत्
 उत्ऽअगाः
 सुऽअग्नयः
 ह्यऽअग्नयः
 समिद्धऽअग्निः
 जमत्ऽअग्निना
 इंद्राग्निऽभ्यां
 इंद्राग्नी इति
 इंद्राग्नी इति
 इंद्राग्नी इति
 दीर्घाग्नी इति दीर्घऽअग्नी
 इंद्राग्न्योः
 संऽअगमत्
 अयऽअग्रया
 गोऽअग्रया
 गोऽअग्राः

चंद्रऽअग्राः
 ज्योतिऽअग्राः
 गोऽअग्रान्
 तपुऽअग्राभिः
 गोऽअग्रां
 केवलऽअयः
 आरेऽअयाः
 आरेऽअयां
 संऽअंते
 परिऽअंखयति
 सर्वऽअंग
 सुऽअंगः
 अतुऽअंगः
 वीरुऽअंगः
 वीरुऽअंगं
 सुऽअंगां
 सुऽअंगुरिः
 सुऽअंगुरे
 दृशऽअंगुलं
 वीरुऽअंगे
 आऽअप्यं
 पृतनानः
 संऽअनग्रभीत्
 अपऽअजन्

गोऽञ्जनासः

अधऽञ्जनि

मंदऽञ्जनी

पूतनाजं

सुनिऽञ्जनी

संऽञ्जनाति

उत्ऽञ्जनायंत

संऽञ्जनासि

निऽञ्जने

संऽञ्जयसे

पूतनाज्ये

पूतनाज्येषु

उरुऽञ्जने

अजुऽअंभः

सुऽअंभः

उत्ऽअंभनः

निऽअंभनं

सुऽअंभं

सुऽअंभाः

संऽअंजन्

अभिऽअंजनं

विऽअंजनं

आऽअंजनेन

संऽअंजति

वृषत्ऽअंजयः

खेदांजिऽभिः

करंभऽअत्

क्रप्यऽअत्

विष्यऽअत्

सुयवसऽअत्

हव्यऽअत्

निऽअतच्छत

निऽअततंसतं

मेध्यऽअतिथिः

नीयऽअतिथिं

मेधऽअतिथिं

मेध्यऽअतिथिं

मेध्यऽअतिथे

मिद्वऽअतिथेः

मेध्यऽअतिथेः

नीयऽअतिथौ

मेध्यऽअतिथौ

अनेतिऽक्रुता

अवऽअतिरः

अवऽअतिरत्

परिऽअतिष्ठत्

अधिऽअतिष्ठात्

दुरत्येतु इति दुऽअत्येतु

आमऽअदः

क्रप्यऽअदः

पुरुषऽअदः

मधुऽअदः

यवऽअदः

यवसऽअदः

सुहृत्ऽअदः

सोमऽअदः

हविऽअदः

अर्जऽअदः

अनदतीः

क्रप्यऽअदं

विष्यऽअदं

संऽअदहः

क्रप्यऽअदं

हविऽअर्धं

हविऽअर्धाय

अग्रऽअर्धाना

संऽअर्धस

अधिऽअर्धसं

अवऽअर्धुः

विऽअर्धवनः *

अऽअर्धने

सुऽअर्धर

सुऽअर्धरः

दाशुऽअर्धरः

सुऽअर्धरं

गीरऽअर्धरं

दाशुऽअर्धरं

सुऽअर्धरा

दाशुऽअर्धराय

सुऽअर्धरासः

सुऽअर्धरे

कृष्णऽअर्धा

विऽअनत्

अविऽअनत्

अपऽअनती

पुरुऽअनीक

सुऽअनीक

द्विऽअनीकः

चतुऽअनीकः

ज्योतिऽअनीकः

तिग्मऽअनीकं

शतऽअनीकाः

संऽअनीकेषु

सत्यानृते इति

अनंतः

अनंतं

संऽअंतं

दशऽअंतरुष्पात्

विष्टऽअंता

संऽअंता

अनंतान्

अनंतासः

ईमेऽअंतासः

बहुलऽअंतासः

अनेते *

दूरेर्छति इति दूरेऽछति

सर्गते इति संऽछति

अनर्गते:

पूतऽअक्षः

दुऽअक्षः

सुपिऽअक्षः

पीवऽअक्षात्

बहुऽअक्षां

उच्यऽअक्षाय

तत्ऽअक्षाय

वशाऽअक्षाय

पृथऽअक्षाय

पूतऽअक्षौ

तत्ऽअक्षः

स्वपऽअक्षः

स्वपऽअक्षः

आक्षपऽअक्षेभ्यः

सुऽअक्षत्

सुऽअक्षत्

अनपत्तानि

सुऽअपत्तानि

सुऽअपत्ताय

सुऽअपत्ते

सुऽअपत्ते

पूवैऽअपरं

परिऽअपरं

संऽअपरं

सुऽअपरः

विजनाऽअपरः

सरऽअपरः

नर्यऽअपरं

तत्ऽअपसे

सुऽअपस्यते

सुऽअपस्यमानः

सुऽअपस्यतां

सुऽअपस्या

सुऽअपाः

तत्ऽअपाः

सुऽअपाक

अयऽअपाहिः

सुऽअपिवात

अनर्ग

सुऽअप्रसः

अनर्गसः

दानऽअप्रसः

दीर्घऽअप्ताः

सहस्रऽअप्ताः

विश्वऽअप्सु

अवऽअभिन्नत्

शिवऽअभिर्मर्शनः

बहुलऽअभिमानः

सुऽअभिष्टयः

सुऽअभिष्टि

सुऽअभिष्टिः

सुऽअभिष्टि

अनर्भीशुः

सुऽअभीशुः

हिरण्यऽअभीशुः

दशाभीशुऽअभ्यः

हिरण्यऽअभीशुं

खदभीशु इति खत्ऽअभीशु

सुऽअभीशुन्

परिऽअभूषन्

परिऽअभूषत्

निऽअनैषत्

उत्ऽअनैदिषुः

तृष्टऽअनया

स्तनयत्ऽअनाः

अनर्भीयः

अनर्भीयं

अनर्भीयस्य

अनर्भीयाः

अनर्भीयां

अनर्भीयासः

उत्ऽअयत्

सुम्ऽअयनतमं

आऽअयनं

निऽअयनं

निऽअयनं

पराऽअयनं

विऽअयनं

सुम्ऽअयनाः

उत्ऽअयनात्

आऽअयने

उपऽअयने

पराऽअयने

संऽअयते

परिऽअयाः

आऽअये

उत्ऽअये

संऽअयोधयः

सुऽअरंजतेन

संऽअरंजं

आऽअरंजे

उपऽअरंजे

आऽअरंजे

संऽअरंज

द्वादशऽअरं

संऽअराणः

सुऽअरिः

दशऽअरिः

सुऽअरिः

नित्यऽअरिः

ज्ञातऽअरिः

कवऽअरिभ्यः

अकवऽअरि
 अकवऽअरी
 त्रिऽअरुणः
 त्रिऽअरुणाय
 त्रिऽअरुणीणां
 उपऽअरे
 संऽअरे
 पंचऽअरे
 षट्ऽअरे
 उपऽअर्या
 सुऽअर्याः
 उपऽअर्या
 सुऽअर्याः
 सहस्रऽअर्या
 धनऽअर्या
 शतऽअर्यासं
 सुऽअर्याः
 गोऽअर्यासः
 धन्यऽअर्यासः
 मधुऽअर्यासः
 गोऽअर्यासा
 गोऽअर्यासि
 खादऽअर्याः
 अनुऽअरिता
 तूष्णीऽअर्याः
 दूरेऽअर्याः
 सुऽअर्या
 निऽअर्या
 सद्यऽअर्या
 कत्ऽअर्या
 तदिद्ऽअर्याः
 तूष्णीऽअर्याः
 समुद्रऽअर्याः
 निऽअर्यात्
 निऽअर्यानि

कृषिऽअर्यानि
 स्वर्गऽअर्या इति सुऽअर्या
 प्रतिऽअर्याः
 प्रतिऽअर्या
 प्रऽअर्याः
 प्रऽअर्या
 साधुऽअर्याः
 अनऽअर्याः
 अनऽअर्या
 अनऽअर्या
 अनऽअर्या
 अनऽअर्या
 अनऽअर्या
 अभिऽअर्यान्
 विऽअर्यात्कशा
 उत्ऽअर्याता
 उपऽअर्याति
 अनऽअर्या
 अनऽअर्याः
 अरेऽअर्याः
 मियऽअर्यायेभिः
 अनऽअर्या
 गुहऽअर्या
 अनऽअर्या
 अनऽअर्या
 अनऽअर्याः
 अनऽअर्याभिः
 अनऽअर्यासः
 अनऽअर्याः
 दशावनिऽअर्याः
 अपऽअर्याः
 अपऽअर्यात्
 शतऽअर्या

संऽअर्यायत्
 सुऽअर्याः
 अनऽअर्याः
 सुऽअर्यासं
 सुऽअर्यासा
 उपऽअर्यासुन
 निरऽअर्या
 अनऽअर्या
 अतिऽअर्याः
 प्रऽअर्याता
 भगेऽअर्याता
 प्रऽअर्यातारः
 अनुऽअर्यादिद्
 त्रिऽअर्या
 अतिऽअर्या
 संऽअर्याव्यक्
 देवऽअर्याः
 प्रऽअर्याः
 सुप्रऽअर्याः
 संऽअर्या
 अपऽअर्यायोः
 अनुऽअर्यात्
 दुःप्रऽअर्याः
 देवऽअर्याः
 सुप्रऽअर्याः
 देवऽअर्या
 सुप्रऽअर्या
 सुप्रऽअर्या
 साशुनानुशने इति
 संऽअर्यात
 अनऽअर्याः
 अतुऽअर्याः
 त्रिऽअर्या
 अतुऽअर्या
 शतऽअर्या

अजऽअभ्य
रोहिन्ऽअभ्य
रोहिन्ऽअभ्य
वाभिऽअभ्य
इयावऽअभ्य
हरिऽअभ्य
सुऽअभ्यः
अनभ्यः
वभिऽअभ्यः
अजऽअभ्यः
इष्टऽअभ्यः
सुष्टऽअभ्यः
जीरऽअभ्यः
निन्दितऽअभ्यः
पृथक्ऽअभ्यः
रोहिन्ऽअभ्यः
विऽअभ्यः
इयावऽअभ्यः
सत्ऽअभ्यः
सप्तऽअभ्यः
संभृतऽअभ्यः
हरिऽअभ्यः
आर्षभ्यऽतमाः
अनभ्यं
अजऽअभ्यं
सुष्टऽअभ्यं
जीरऽअभ्यं
इष्टऽअभ्यं
पुष्टऽअभ्यं
विऽअभ्यं
भृतऽअभ्यं
हरिऽअभ्यं
सभ्यऽयुः
वभिऽअभ्यस्य
सुष्टऽअभ्यस्य

माहृतऽअभ्यस्य
वाभिऽअभ्यस्य
इयावऽअभ्यस्य
हरिऽअभ्यस्य
सुऽअभ्या
सुऽअभ्याः
अहृतऽअभ्याः
आशुऽअभ्याः
पिशुंगऽअभ्याः
पीवऽअभ्याः
पृथक्ऽअभ्याः
पृथक्ऽअभ्याः
पृथक्ऽअभ्यान्
विऽअभ्यान्
वभिऽअभ्याय
अष्टऽअभ्याय
हरिऽअभ्याय
सुऽअभ्यासः
अनभ्यासः
द्रोणिऽअभ्यासः
पृथक्ऽअभ्यासः
वेदन्ऽअभ्यः
सुष्टऽअभ्ये
हरिऽअभ्येन
विऽअभ्येभ्यः
वदऽअभ्येः
आशुऽअभ्ये
सुऽअभ्ये
इयावऽअभ्यस्य
सुऽअभ्या
निऽअभ्याः
भृतऽअभ्यः
भृतऽअभ्यं
सुऽअभ्यान्
हृतऽअभ्यः

परिऽअभ्यस्य
परिऽअभ्यस्यजत्
गतऽअभ्यं
अवऽअभ्यजः
उत्ऽअभ्यजः
अवऽअभ्यजत्
विऽअभ्यः
अनभ्यः
अनभ्या
अभिऽअभ्याः
अभिऽअभ्यात्
संऽअभ्यस्याः
संऽअभ्यस्यान्
अवऽअभ्यस्य
प्रऽअभ्यस्य
विऽअभ्यस्य
संऽअभ्यस्य
अवऽअभ्यस्य
निऽअभ्यस्य
प्रतिऽअभ्यस्य
पूर्वाभ्ये
तिरऽअभ्यस्य
संऽअभ्यस्योपि
अनाकृतः
संऽअभ्यस्य
अपऽअभ्यस्य
द्वादशऽअभ्यस्य
अनागसः
अनागसं
उपऽअभ्यस्य
अनागाः
अनागाः
अनागाऽत्वं
अनागाऽत्वे
अनागाऽत्वेन

अनागान्
 अनागां
 संऽआचक्रे
 उत्ऽआचरत्
 उपऽआचरत्
 उत्ऽआचरेत्
 उत्ऽआजन्
 उत्ऽआजन्त
 उत्ऽआजन्तु
 उत्ऽआजन्तु
 पृथत्ऽआज्ये
 संऽआजन्
 सुऽआततः
 सुऽआततं
 अनागुरं
 अनागुराः
 ज्ञत्ऽआत्मा
 ज्ञत्ऽआत्मानं
 दूरेऽआदिशं
 केवलऽआदी
 दुऽआध्वे
 सुऽआधीः
 दूरेऽआधीः
 सुऽआधीभिः
 अनाधृष्टः
 अनाधृष्टं
 अनाधृष्टानि
 अनाधृष्टाभिः
 अनाधृष्टासः
 अनाधृष्ट्यं
 अनाधृष्ट्या
 अनाधृष्ट्याः
 दुऽआध्यः
 सुऽआध्यः
 दुऽआध्यः

सुऽआध्यं
 दुऽआध्ये
 विऽआनः
 संऽआनजे
 उत्ऽआनद
 अनानत्
 अनानतः
 अनानतं
 अनानतस्य
 अनानताः
 विऽआनशिः
 विऽआनशे
 रीतिऽआपः
 दुऽआपना
 रीतिऽआपा
 अनापिः
 देवऽआपिः
 सुस्त्रेऽआपिः
 देवऽआपिना
 स्वापी इति सुऽआपी
 देवऽआपे
 सुऽआपे
 अनाप्तः
 अनाप्त्यं
 अनाभयिन्
 अन्तरऽआभरः
 सुऽआभुवः
 अनाभुवः
 सुऽआभुर्व
 सुऽआभुर्वा
 श्येनऽआभृतः
 श्येनऽआभृतं
 उपऽआभृति
 पृष्टिऽआमयी
 अनामृयः

अभिऽआयसेन्या
 अनायतः
 श्ंऽआयते
 संऽआयन्
 अतिऽआयं
 संऽआयमुः
 विभ्यऽआयवे
 सुऽआयसं
 अतिऽआयातं
 उपऽआयातं
 अतिऽआयाहि
 अप्रऽआयु
 विभ्यऽआयु
 वृद्धऽआयु
 एकऽआयुः
 क्षितऽआयुः
 क्षितऽआयुः
 दीर्घऽआयुः
 विभ्यऽआयुः
 सुऽआयुजः
 दीर्घायुऽन्तं
 दीर्घायुऽन्तायं
 सुऽआयुध
 सुऽआयुधः
 तिग्मऽआयुधः
 सुऽआयुधं
 सुऽआयुधस्यं
 सुऽआयुधाः
 तिग्मऽआयुधाः
 तिग्मऽआयुधाय
 अनायुधासः
 सुऽआयुधासः
 तिग्मऽआयुधो
 विभ्यऽआयुं
 दीर्घायो इति दीर्घस्यायो

अप्रऽआयुवः
पूर्वऽआयुर्व
दीर्घऽआयुर्व
शतऽआयुर्व
शतऽआयुपा
अप्रऽआयुवे
शुऽआये
विप्रऽआयोः
उत्तऽआरः
संऽआरत
अभिऽआरं
अनारंभये
समारारणे इति संऽआराणे
उत्तऽआरिथ
उपऽआरिम
शफऽआरुजः
शफऽआरुजं
उपऽआरुहः
अनुऽआलेभिरे
संऽआवतं
परिऽआवतं
प्रतिऽआवतंय
अभिऽआवतिने
अभिऽआवती
संऽआववति
अनाविद्धया
परिऽआविषत्तन्
अपऽआवृक्षाः
अनावृत्
दक्षिणाऽआवृत्तः
सुऽआवेशः
सुऽआवेशा
दुऽआव्यं
अनाशवः
सुऽआशितः

गोऽआशिरः
त्रिऽआशिरः
दधिऽआशिरः
यवऽआशिरः
रसऽआशिरः
गोऽआशिरं
यवऽआशिरं
संऽआशिरां
सुऽआशिरं
दुऽआशीः
अनाशुना
अनाशोः
पराऽआसं
अनासः
सुऽआसः
अक्रऽआसजः
अधिऽआसते
उपऽआसते
संऽआसते
सुऽआसं
स्वाप्तये इति सुऽआप्तये
घृतऽआसुतिः
भूरिऽआसुतिः
सर्पिऽआसुतिः
सर्पिऽआसुतिं
घृतासुती इति घृतऽआसुती
घृतासुती इति घृतऽआसुती
सर्पिरासुती इति सर्पिऽआसुती
सर्पिऽआसुते
सर्पिऽआसुते
अनास्थाने
शुहुऽआस्यः
सप्तऽआस्यः
अशमऽआस्यं
सप्तऽआस्यं

सप्तऽआस्ये
सप्तऽआस्येभिः
घृतऽआहवन
घृतऽआहपनं
इष्टुतऽआहावं
द्रोणऽआहावं
सुऽआहुत
सुऽआहुतः
सोमऽआहुतः
सुऽआहुतं
ऊर्जाऽआहुतिः
अनाहुतिं
संऽइंगपति
देवऽइच्छं
देवऽइच्छेपु
संऽइत्
अप्रतिऽइत्
अपरिऽइत्
अप्रतिऽइत्
उत्तऽइतः
निऽइतः
पराऽइतः
दुऽइतं
अपरिऽइतं
अप्रतिऽइतं
दुऽइतं
उपऽइतयः
धुनऽइतयः
प्रतिऽइतये
दुऽइतस्यं
अप्रतिऽइतस्यं
दुऽइता
आऽइता
उत्तऽइता
संऽइताः

દુઃસ્થિતાત્
 દુઃસ્થિતાનિ
 દુઃસ્થિતાયં
 અપરિસ્થિતાસઃ
 આસ્થિતાસઃ
 ઉપસ્થિતિઃ
 સંસ્થિતિઃ
 અભિસ્થિતિં
 ઉત્સ્થિતિં
 પ્રસ્થિતિં
 સંસ્થિતિં
 અભિસ્થિતીઃ
 સંસ્થિતીઃ
 ઉત્સ્થિતે
 અપિસ્થિતેઃ
 દુઃસ્થિતેભ્યઃ
 અધિસ્થિતૌ
 આસ્થિતૌ
 ઉપસ્થિતૌ
 પરાસ્થિતૌ
 સમિત્સ્થિભિઃ
 અપિસ્થિત્યં
 અભિસ્થિત્યં
 આસ્થિત્યં
 પ્રતિસ્થિત્યં
 પ્રતીત્યં
 પ્રતીત્યેન
 પ્રાત્સ્થિત્વઃ
 પ્રાત્સ્થિત્વા
 અધિસ્થિત્ય
 સંસ્થિત્યા
 સંસ્થિત્યાનિ
 સંસ્થિત્યે
 સંસ્થિત્યેષુ
 સ્થસ્થિત્યેઃ

અભિસ્થિતઃ
 પ્રસ્થિતઃ
 સંસ્થિતઃ
 સંસ્થિતં
 સંસ્થિતસ્ય
 સંસ્થિતાઃ
 અભીક્ષ્ણાત્
 સંસ્થિતે
 સંસ્થિતેષુ
 સંસ્થિતઃ
 સંસ્થિત્યં
 સંસ્થિત્યા
 સંસ્થિતાન
 સંસ્થિતાનઃ
 સંસ્થિતાનં
 સંસ્થિતાનસ્ય
 સંસ્થિતાને
 સંસ્થિતે
 અનિધ્મઃ
 સુસ્થિધ્મા
 સંસ્થિધ્મતે
 સંસ્થિધ્માનઃ
 સંસ્થિધ્મસે
 સંસ્થિનંતઃ
 ઉત્સ્થિનંતં
 અનિનસ્યં
 અનિદ્રં
 અનિદ્રાઃ
 અનિદ્રાન્
 અનિદ્રાં
 અગ્નિસ્થિતઃ
 વિષ્ણુસ્થિત્ય
 વિષ્ણુસ્થિત્યઃ
 વિષ્ણુસ્થિત્યં
 વિષ્ણુસ્થિત્યા

વિષ્ણુસ્થિત્યાઃ
 વિષ્ણુમિત્યે ઇતિ વિષ્ણુસ્થિત્યે
 વિષ્ણુસ્થિત્યેભિઃ
 સ્માત્સ્થિત્યં
 અધિસ્થિત્યસિ
 અધિસ્થિત્યિ
 ઉત્સ્થિત્યિ
 અનિરાઃ
 અનિરાં
 અનિરેણં
 અંશાસ્થિત્ય
 અધરાસ્થિત્ય
 અધરા ઇત્યધરાસ્થિત્ય
 અધરાસ્થિત્ય
 અગ્નિસ્થિત્ય
 અગ્નિવાન્સ્થિત્ય
 અગ્નેસ્થિત્ય
 અગ્નોસ્થિત્ય
 અગ્નિયાસ્થિત્ય
 અંકીસ્થિત્ય
 અજાસ્થિત્ય
 અંજાપાસ્થિત્ય
 અંજસાસ્થિત્ય
 અતપાસ્થિત્ય
 અત્યસ્થિત્ય
 અત્યેસ્થિત્ય
 અત્યાસ્થિત્ય
 અત્યાન્સ્થિત્ય
 અત્તેસ્થિત્ય
 અદિતેસ્થિત્ય
 અદુર્ગ્ધાસ્થિત્ય
 અધિસ્થિત્ય
 અધગૌસ્થિત્ય
 અધરાસ્યસ્થિત્ય
 અધરાસ્થિત્ય

अनाशस्ताःऽइव
अर्धासिऽइव
अन्यस्यऽइव
अन्याऽइव
अपसाऽइव
अपाऽइव
अपिऽइव
अपिहिताऽइव
अप्रशस्ताःऽइव
अभिवृताऽइव
अभीशून्ऽइव
अभंऽइव
अभाऽइव
अभ्राणिऽइव
अभ्राताऽइव
अभ्रात्ऽइव
अभ्रियस्यऽइव
अभ्रियाऽइव
अमाऽइव
अमानूऽइव
अमृतात्ऽइव
अपाऽइव
अयोद्धाऽइव
अरणाऽइव
अराऽइव
अरान्ऽइव
अरिताऽइव
अर्षाऽइव
अर्षिऽइव
अर्यमाऽइव
अर्वताऽइव
अर्वताऽइव
अर्वीन्ऽइव
अवतान्ऽइव
अवर्षाऽइव

अविताऽइव
अवीराऽइव
अशनिमान्ऽइव
अशन्याऽइव
अश्नाऽइव
अश्माऽइव
अश्रीरःऽइव
अश्वैऽइव
अश्वयाऽइव
अश्वस्यऽइव
अश्वाऽइव
अश्वाऽइव
अश्वाजनीऽइव
अश्वाऽइव
अश्वीऽइव
अश्वेत्तश्वेऽइव
असश्वाताऽइव
असुरःऽइव
असुरीऽइव
अस्तैऽइव
अस्ताऽइव
अस्थेयसाऽइव
अहंऽइव
अहाऽइव
अहानिऽइव
अहिःऽइव
अहोभिऽइव
अघाटिभिऽइव
अडाऽइव
आत्माऽइव
आपऽइव
आयुधानिऽइव
आरंगराऽइव
आरोकाऽइव
आर्त्ता इवेत्यार्त्ताऽइव

आशुऽइव
आशूनऽइव
आश्वयैतऽइव
इंद्रऽइव
इंद्रैऽइव
इंद्रस्यऽइव
इयीऽइव
इपुक्ताऽइव
इपुध्याऽइव
इहऽइव
उष्ठाऽइव
उग्रऽइव
उग्राऽइव
उग्राऽइव
उतऽइव
उत्कात्ऽइव
उत्पीन्ऽइव
उदन्याऽइव
उदुन्याऽइव
उदाऽइव
उद्गाताऽइव
उद्गऽइव
उद्गाऽइव
उद्गीऽइव
उपऽइव
उपथी इवेत्पुथीऽइव
उपमात्ऽइव
उपवक्ताऽइव
उरुऽइव
उरुधाराऽइव
उर्वारुकंऽइव
उत्साऽइव
उशतीऽइव
उशतीऽइव
उशनाऽइव

उशिर्जाऽइव	किरणाऽइव	गौऽइव
उषसाऽइव	कीनाराऽइव	गौराऽइव
उपाऽइव	कुंभिनीऽइव	गौरौऽइव
उष्टाराऽइव	कुल्याऽइव	ग्रावाऽइव
उष्ठाऽइव	कूचक्रणऽइव	ग्रावाणाऽइव
उष्टाऽइव	कूलात्ऽइव	घनाऽइव
उष्टाऽइव	कृताऽइव	घनीऽइव
ऊर्ध्वाऽइव	कृत्याऽइव	घृणिऽइव
ऊर्ध्वऽइव	कृष्टिहाऽइव	घृतऽइव
ऊर्वऽइव	खसऽइव	घोषाऽइव
अनुयाऽइव	खामऽइव	चक्रऽइव
अुणाऽइव	मिप्राऽइव	चक्रवाकाऽइव
अुतवरीऽइव	खुद्रऽइव	चक्राऽइव
एकौऽइव	खुद्राऽइव	चक्रियाऽइव
ऐधाऽइव	खुपऽइव	चक्षुऽइव
ओपशऽइव	खेत्तऽइव	चक्षुपिऽइव
ओष्ठौऽइव	खोणीऽइव	चंद्रमाऽइव
कक्षाऽइव	खोत्रेणऽइव	चंद्रऽइव
कक्षाऽइव	खर्गलाऽइव	चंद्राऽइव
कनीनऽइव	खर्गलाऽइव	चमसान्ऽइव
कनीनकाऽइव	गंधारीणाऽइव	चम्यऽइव
कन्याऽइव	गतेऽआरुगिव	चमैऽइव
कन्याऽइव	गर्भऽइव	चमैणी इवेति चमैणीऽइव
कपनाऽइव	गवाऽइव	चित्ताऽइव
कपोतऽइव	गाऽइव	छायाऽइव
करोणऽइव	गानुयतिऽइव	छायाऽइव
कलीऽइव	गांऽइव	जरूक्षतीऽइव
कलीऽइव	गावऽइव	जनिधाऽइव
कलीरऽइव	गावाऽइव	जनीऽइव
कविऽइव	गिरेऽइव	जम्भऽइव
कशीकाऽइव	गुहाऽइव	जन्याऽइव
कामप्रेणऽइव	गृध्राऽइव	जयताऽइव
काराधुनीऽइव	गोपाऽइव	जरणाऽइव
कारिणीऽइव	गोभिऽइव	जरतोऽइव
कापीऽइव	गोस्याऽइव	जायाऽइव

जारःइव
 जारंइव
 जारिणीइव
 जीमूतस्यइव
 जुषुषान्इव
 जूणीइव
 जोहारःइव
 तक्षणीःइव
 तनूत्यजाइव
 तन्यतोःइव
 तरंतःइव
 तठित्इव
 तष्टाइव |
 तस्कराःइव
 तुविग्रीवाःइव
 तोक्मंइव
 तोदस्यइव
 लेधाइव
 त्वष्टाइव
 दक्षिण्याइव
 दंष्टाःइव
 दधिक्कावाइव
 दंपती इवेति दंपतीइव
 दामंइव
 दिवःइव
 दिविइव
 दिव्याइव
 दुषाःइव
 दुर्मेदाःइव
 दूतंइव
 दूताइव
 दूर्वायाःइव
 दूतैःइव
 दूषदाइव
 देवःइव

देवमानाइव
 छांइव
 छाःइव
 दृष्टाःइव
 द्रविणोदाःइव
 द्राधिंइव
 द्वाराइव
 द्वौइव
 धन्वइव
 धन्वन्इव
 धर्मंइव
 धासिंइव
 धिषणाइव
 धीराइव
 धुरिइव
 धेनुःइव
 धेनुंइव
 धेनूःइव
 ध्माताइव
 नइव
 नद्याइव
 नभ्याइव
 नठ्ठाःइव
 नवस्वःइव
 नष्टंइव
 नाधमानाइव
 नाभिःइव
 नार्धंइव
 नाषाइव
 नासत्याइव
 नासाइव
 निधयाइव
 निधिंइव
 निमिताइव
 निष्ठाइव

निस्तेनइव
 निषनाइव
 निष्ठाःइव
 नृत्तःइव
 नृत्यतांइव
 नृपती इवेति नृपतीइव
 नैतोशाइव
 नोधाइव
 पद्याइव
 पञ्चाइव
 पणिनाइव
 पतराइव
 पतरौःइव
 पतिःइव
 पतिगुहाइव
 पत्नीइव
 पयाइव
 पय्याइव
 पदाइव
 पदे इवेति पदेइव
 पर्यसाइव
 परशुमान्इव
 परशोःइव
 परष्ठाइव
 परिष्ठाइव
 परिष्मानंइव
 परिष्मानाइव
 परिधीन्इव
 परिपदांइव
 परिपंथीइव
 परिवृक्ताइव
 पौन्यःइव
 पौन्यस्यइव
 पृथ्वीइव
 पृथ्वीःइव

पर्वतःऽइव
 पर्वतस्यऽइव
 पर्वताःऽइव
 पय्याऽइव
 पशुऽइव
 पशुपाःऽइव
 पञ्चाऽइव
 पातस्यऽइव
 पाताऽइव
 पादाऽइव
 पादौऽइव
 पितराऽइव
 पिताऽइव
 पितुमतीऽइव
 पितुमंतऽइव
 पितुमान्ऽइव
 पित्र्यस्यऽइव
 पिपुपीऽइव
 पिशाःऽइव
 पीप्पानाऽइव
 पुतऽइव
 पुत्रायऽइव
 पुरताऽइव
 पुरिऽइव
 पुष्करिणीऽइव
 पूताऽइव
 पूर्वगत्वाऽइव
 पूर्वपाःऽइव
 पूर्वान्ऽइव
 पूर्वीऽइव
 पूषाऽइव
 पूषाःऽइव
 पृथिवीऽइव
 पृष्टाऽइव
 प्रऽइव

प्रगधिनीऽइव
 प्रगताऽइव
 प्रजानतीऽइव
 प्रतिचक्ष्यऽइव
 प्रधी इवेति प्रधीऽइव
 प्रधीन्ऽइव
 प्रयःऽइव
 प्रवताऽइव
 प्रवासाऽइव
 प्रक्षातीऽइव
 प्रस्फुरन्ऽइव
 प्रायोगाऽइव
 प्रीताऽइव
 ब्रह्मऽइव
 बर्हिऽइव
 बाहुताऽइव
 विसत्त्वाऽइव
 बीजऽइव
 बृहती इवेति बृहतीऽइव
 बृहताऽइव
 ब्रह्मपुत्रऽइव
 ब्रह्माऽइव
 ब्रह्माणाऽइव
 भगःऽइव
 भगऽइव
 भगस्यऽइव
 भतीऽइव
 भागऽइव
 भीऽइव
 भुरिजोऽइव
 भूमऽइव
 भूधन्ऽइव
 धाताऽइव
 मंहनाऽइव
 मघाऽइव

मंडूकाऽइव
 मदनऽइव
 मध्यमशीऽइव
 मनुषाऽइव
 ममताऽइव
 मयःऽइव
 मरुताऽइव
 मर्यैऽइव
 मर्याऽइव
 मर्यायऽइव
 महान्ऽइव
 महिषाऽइव
 महिषाऽइव
 महिषान्ऽइव
 महिषीऽइव
 महीऽइव
 मातराऽइव
 माताऽइव
 मातृमृष्टाऽइव
 मानेनऽइव
 मासाऽइव
 मिताऽइव
 मिताऽइव
 मित्रऽइव
 मित्रऽइव
 मित्राऽइव
 मिथस्पृधाऽइव
 मीळहुप्सतीऽइव
 मुखीजयाऽइव
 मुनिऽइव
 मुष्टिहाऽइव
 मृगाऽइव
 मृगाऽइव
 म्रेताऽइव
 मेधसातोऽइव

मेने इवेति मेनेऽइव	रय्याऽइव	वमीऽइव
मेघाऽइव	रभिनीऽइव	वर्षस्यऽइव
यत्ऽइव	रयिऽइव	वसतौऽइव
यतीऽइव	रयिंऽइव	वस्त्राऽइव
यतीऽइव	रशनाऽइव	वस्त्रेणऽइव
यथाऽइव	रश्माऽइव	वाऽइव
यन्ऽइव	रश्मीन्ऽइव	वाजंऽइव
यमाऽइव	रसाऽइव	वाजयन्ऽइव
यमित्वैऽइव	रहसूऽइव	वाजाऽइव
यमे इवेति यमेऽइव	राजपुत्राऽइव	वाजिनिऽइव
यवैऽइव	राजाऽइव	वाजीऽइव
यवसाऽइव	राजानऽइव	वाणीऽइव
यह्नाऽइव	रुक्मऽइव	वातऽइव
याताऽइव	रूपाऽइव	वातंऽइव
युगाऽइव	रेवान्ऽइव	वातस्यऽइव
युजाऽइव	रेवत्याऽइव	वाताऽइव
युधाऽइव	लिबुजाऽइव	वाताऽइव
युध्यतऽइव	वंशंऽइव	वायोऽइव
युयुधिऽइव	वंसगाऽइव	वाशीऽइव
युवशाऽइव	वस्यंतीऽइव	वाश्राऽइव
यूषाऽइव	वत्सऽइव	वाश्राऽइव
यूषाऽइव	वत्संऽइव	वासयसिऽइव
योनाऽइव	वधूऽइव	विऽइव
योषाऽइव	वधूयुऽइव	विजऽइव
रघुजाऽइव	वनाऽइव	विपुराऽइव
रघ्वीऽइव	वंधुराऽइव	विदधानिऽइव
रघऽइव	वपुषीऽइव	विद्व्याऽइव
रघैऽइव	वमाऽइव	विदुषी इवेति विदुषीऽइव
रणाऽइव	वर्यऽइव	विधवाऽइव
रणान्ऽइव	वयाऽइव	विंऽइव
रयियंतीऽइव	वयांऽइव	विशिखाऽइव
रपीऽइव	वय्याऽइव	विश्रपती इवेति विश्रपतीऽइव
रपीऽइव	वराऽइव	विश्याऽइव
रघैऽइव	वरुणऽइव	विष्ठाऽइव
रय्याऽइव	वर्मऽइव	विपुद्गहाऽइव

वृक्षाःऽइव
 वृताऽइव
 वृत्ताऽइव
 वृथाऽइव
 वृषभस्यऽइव
 वृषभाऽइव
 वृषाऽइव
 वृष्टिःऽइव
 वृष्टिमान्ऽइव
 वृष्टीऽइव
 वृष्टेःऽइव
 वेःऽइव
 वेश्मऽइव
 व्रजाऽइव
 व्रततेःऽइव
 व्रताऽइव
 शकटीःऽइव
 शकुनस्यऽइव
 शकुनाऽइव
 शतानीकाऽइव
 शनकैःऽइव
 शनैःऽइव
 शम्भोऽइव
 शमिताऽइव
 शंयु इवेति शंयुऽइव
 शधीसिऽइव
 शयैहाऽइव
 शाक्तस्यऽइव
 शासुःऽइव
 शिपिराऽइव
 शीपालंऽइव
 शृङ्गःऽइव
 शूरःऽइव
 शूरस्यऽइव
 शूराःऽइव

शृंगाऽइव
 शृंगाणिऽइव
 श्येनस्यऽइव
 श्येनाऽइव
 श्येनाऽइव
 श्येनान्ऽइव
 श्येनौऽइव
 आर्यतःऽइव
 श्रुष्टीवाऽइव
 श्रुष्टीवानाऽइव
 श्रौष्टीऽइव
 श्रुष्टीऽइव
 श्रुष्टाऽइव
 श्रानाऽइव
 संशिञ्जरीःऽइव
 सक्तुऽइव
 सस्ताऽइव
 सस्यऽइव
 सपत्नीःऽइव
 सन्निःऽइव
 सन्निऽइव
 समी इवेति समीऽइव
 समनगाऽइव
 समनाऽइव
 समनाऽइव
 समितोऽइव
 समुद्रःऽइव
 समुद्रंऽइव
 समुद्रस्यऽइव
 समुद्रायऽइव
 समृधाऽइव
 समीऽइव
 समीन्ऽइव
 सर्वताताऽइव
 सविताऽइव

ससताऽइव
 ससतौऽइव
 ससुवांसैऽइव
 सहस्रेणऽइव
 साचीऽइव
 साधारण्याऽइव
 सामगाःऽइव
 सारपाऽइव
 सिंहऽइव
 सिंहाऽइव
 सिंचतीऽइव
 सिंधुःऽइव
 सिंधुऽइव
 सिंधूनऽइव
 सिंधोःऽइव
 सिंधीऽइव
 सुदिनाऽइव
 सुदुघाऽइव
 सुदुघाऽइव
 सुदुशीऽइव
 सुधिताऽइव
 सुधिराऽइव
 सूर्यःऽइव
 सूर्येऽइव
 सूर्यस्यऽइव
 सूर्योऽइव
 सूर्योऽइव
 सूर्याचंद्रमसौऽइव
 सूर्यायाऽइव
 सूर्याऽइव
 सेक्ताऽइव
 सेनाऽइव
 सोमःऽइव
 सोमऽइव
 सोमस्यऽइव

सोमाःइव
स्वर्धोसिइव
स्तनयनइव
स्तनौइव
स्तुकाःइव
स्तेनःइव
स्थाताराइव
स्थिराःइव
स्थूणाःइव
स्थूमःइव
सुषाःइव
सुषिःइव
सुषाःइव
स्वधितिःइव
स्वन्दीइव
स्वस्यःइव
स्वेदाःइव
स्तेनःइव
हंसाःइव
हंसेःइव
हंसौइव
हन्वाःइव
हरियोःइव
हरीं इवेति हरीःइव
हस्ताःइव
हस्तौइव
हृसाःइव
हारिद्रवाःइव
हिताःइव
हितेनःइव
हिमाःइव
हिम्याःइव
हिरस्यःइव
हिरस्यस्यःइव
होताःइव

हृदाःइव
गोःइवः
नेमनःइवः
संःइवः
गोःइवः
प्रेतिःइवयि
तिग्मःइववः
क्षिप्रःइववे
इंद्रःइवितः
त्वाःइवितः
देवःइवितः
प्रःइवितः
मत्तःइवितः
युष्माःइवितः
अर्धःइवितं
रजःइवितं
शुनाःइवितं
इंद्रःइवितः
प्रःइवितः
इंद्रःइवितं
इंद्रेपिते इतींद्रःइविते
सुःइवुः
आसनःइवुन
गोःइवे
पशुःइवे
अर्धःइवये
क्रंदःइवये
गोःइवये
भंदःइवये
वस्यःइवये
स्मत्ःइवडाः
पक्षःइवडिः
साधदिष्टिःभिः
साधत्ःइवि
गोःइवितु

अर्धःइवे
सुःइवेन
आःइवौ
गोःइवौ
प्रतिःइवय
अस्तःइवे
संःइवे
निःइवयं
प्रःइव
समुद्रःइवय
वाचःइवयः
वाचःइवयं
प्रःइवे
समीची इति संःइवी
संःइवीः
संःइवीनाः
संःइवीनासः
समीचीने इति संःइवीने
संःइव्योः
संःइवमानः
संःइवे
प्रतिःइव
संःइवतुः
परिःइवसे
परेयिःवार्सं
पराःइवुः
उपःइवुवः
आःइवुवीणां
आःइवुवी
उत्ःइवत्
उत्ःइवते
उत्ःइवतीति
उत्ःइवती
उत्ःइवतीति

अनूनस्य
अनूना
अनूनाः
अनूनेन
अपः अर्णुतः
अपः अर्णुते
विः अर्णुते
अपः अर्णुवतः
विः अर्णुवती
विः अर्णुवन्
अभिः अर्णुवतीना
अतिः अर्णुमिः
अनूर्मि
रुशतः अर्णे
प्रः अर्णुहः
संः अर्णुहं
विः अर्णुः
निः अर्णुतुः
निः अर्णुपुः
निः अर्णुपुः
निः अर्णुपुः
संः अर्णुसि
अनुः अर्णुहिरे
अपिः अर्णुहे
अनूः अर्णुः
अनूः अर्णुः
अनूः अर्णुः
मनः अर्णुगा
अनूः
उत्तः अर्णुधि
आधिः अर्णुजीकः
भाः अर्णुजीकः
गोः अर्णुजीकः
भाः अर्णुजीकः
गोः अर्णुजीका
अनूजोः *

निः अर्णुजते
निः अर्णुजसे
संः अर्णुतः
अनूतं
निः अर्णुतं
अनूतस्य
अनूता
संः अर्णुता
अनूताः
अनूतानि
निः अर्णुतिः
संः अर्णुतिः
निः अर्णुतिं
संः अर्णुतिं
निः अर्णुतीः
निः अर्णुतीनां
समूते इति संः अर्णुते
निः अर्णुतेः
संः अर्णुतेः
अनूतेन
अनूतेभिः
संः अर्णुतेषु
संः अर्णुतौ
निः अर्णुत्याः
निः अर्णुत्यै
निः अर्णुयं
संः अर्णुयः
उत्तः अर्णुयन्
निः अर्णुयंति
सप्तः अर्णुययः
भुतः अर्णुधिं
सप्तः अर्णुधीन्
निः अर्णुधः
निः अर्णुधं
आर्णुधः अर्णुधयः

आर्णुधयः
आर्णुधयि
गृहे इति निः अर्णुहे
हर्कः अर्णुका
विः अर्णुलय
संः अर्णुत
प्रतिः अर्णुतन
स्वः अर्णुतवः
अनुः अर्णुतवे
निः अर्णुतवे
परिः अर्णुतवे
अतिः अर्णुतवे
अनुः अर्णुतवे
परिः अर्णुता
पुनः अर्णुता
अधिः अर्णुति
अपिः अर्णुति
परिः अर्णुति
संः अर्णुति
निः अर्णुतु
संः अर्णुद्वारं
अनेनः
अनुतः अर्णुनसः
विः अर्णुनसा
अनुतः अर्णुनसां
अनेनाः
विः अर्णुनी
निः अर्णुरिरे
संः अर्णुरिरे
दुः अर्णुवः
दुः अर्णुवस्य
दुः अर्णुवाः
दुः अर्णुवां
दुः अर्णुवायाः
दुः अर्णुवासः

दुःसह्यैः
 गोःसह्यः
 गोःसह्यं
 अतिःसह्यि
 अनुःसह्यि
 बंधुःसह्ये
 अवःसह्ये
 सह्यःसह्या
 अनेहः
 अनेहसः
 अनेहसं
 अनेहसा
 अनेहा
 निःसह्यि
 दुःसह्यै
 अगिराःसह्यै
 तत्सह्यै
 संसह्यै
 दानःसह्यै
 तत्सह्यै
 संसह्यै
 तत्सह्यै
 निःसह्यै
 तत्सह्यै
 निःसह्यै
 संसह्यै
 निःसह्यै
 सुःसह्यै
 उत्सह्यै
 भृष्यःसह्यै
 बाहुःसह्यै
 हविःसह्यै
 अभिभूतिःसह्यै
 उत्सह्यै
 भृष्यःसह्यै

कृष्टिःसह्यै
 बाहुःसह्यै
 सुःसह्यै
 अभिभूतिःसह्यै
 अमितिःसह्यै
 असमातिःसह्यै
 अय्यःसह्यै
 तत्सह्यै
 बाहुःसह्यै
 भूरिःसह्यै
 विभ्यःसह्यै
 स्वभूतिःसह्यै
 दशःसह्यै
 दशःसह्यै
 दशःसह्यै
 विःसह्यै
 गोःसह्यै
 विःसह्यै
 विःसह्यै
 विःसह्यै
 विःसह्यै
 दशःसह्यै
 दशःसह्यै
 संसह्यै
 संसह्यै
 रेणुःसह्यै
 त्रिःसह्यै
 अतःसह्यै
 उपःसह्यै
 अपिःसह्यै
 अपिःसह्यै
 अपिःसह्यै
 दशःसह्यै

सतीनःसह्यै
 प्रःसह्यै
 विःसह्यै
 त्रिःसह्यै
 त्रिःसह्यै
 अभिःसह्यै
 अकनिशः
 अतःसह्यै
 दक्षिणतःसह्यै
 अभयःसह्यै
 आःसह्यै
 खनःसह्यै
 यतःसह्यै
 सदाःसह्यै
 वनःसह्यै
 सुःसह्यै
 अभयःसह्यै
 कपितःसह्यै
 इष्कतारं
 सुप्रःसह्यै
 आःसह्यै
 सुतेःसह्यै
 आःसह्यै
 आशुतःसह्यै
 अतःसह्यै
 कृष्टःसह्यै
 अतःसह्यै
 अतःसह्यै
 हिरण्यःसह्यै
 अपिःसह्यै
 अहःसह्यै
 इष्कतारं
 निःसह्यै
 इष्कतारं
 इष्कतारं

हस्तोत्तरं
विष्णुऽकर्मणा
भूरिऽकर्मणे
विष्णुऽकर्मन्
विष्णुऽकर्मन्
वृषऽकर्मन्
सत्यऽकर्मन्
सुकर्मऽभिः
सूतेऽकर्म
वीरऽकर्म
सुऽकर्मो
अकर्मो
विष्णुऽकर्मो
साधुऽकर्मो
सुऽकर्मोः
विष्णुऽकर्मोः
विष्णुऽकर्मोः
देवऽकर्मोभिः
अकामऽकर्मोभिः
अवऽकर्मोभिः
अकल्पः
संऽकल्पः
अकवाः
अकवाभिः
अकविषु
भार्याकवी इति भार्याऽकवी
अकवेभिः
अकवेः
द्विऽकशः
विऽकस्तं
आर्षेऽकस्तं
कामऽकातयः
अयऽकाति
पुत्रऽकाम
पुत्रऽकामः

देवऽकामः
निऽकामः
यज्ञऽकामः
रायऽकामः
निकामऽभिः
ययाऽकामं
अनुऽकामं
अपऽकामं
प्रतिऽकामं
निऽकामं
अवऽकामं
सोमऽकामं
त्वाऽकामय
अनुऽकामा
देवऽकामा
निऽकामाः
गोऽकामाः
निऽकामाः
अवऽकामाय
अमऽकामासः
निऽकामासः
पुत्रऽकामे
निऽकामैः
आऽकायस्य
अथाऽकारं
ब्रह्मऽकाराः
हस्कारात्
युतऽकारेण
असमहऽकायः
प्रऽकाशः
सुऽकिशुकं
निऽकिश्विषं
देवऽकिश्विषात्
ब्रह्मऽकिश्विषे
सुऽकीर्तयः

सुऽकीर्तिः
सुऽकीर्ति
सुऽकीर्त्या
वीरऽकुषिं
अकुषं
पुरुऽकुषं
इन्द्राकुषा
पुरुऽकुषाणी
पुरुऽकुषाय
पौरुऽकुषं
पौरुऽकुष्यः
पौरुऽकुष्यस्य
अकुषं
प्रऽकुषितान्
अकुमारः
महाऽकुलः
आऽकूतिः
आऽकूत्या
तुविऽकूर्मिः
तुविऽकूर्मिऽतमः
तुविऽकूर्मिन्
तुविऽकूर्मि
इष्कगुधं
हिक्ऽकृषती
आविऽकृषती
परिऽकृषन्
परिऽकृषन्ति
आविऽकृषानः
आविऽकृषाना
निऽकृषानाः
अनुकामऽकृत्
अभिऽकृत्
आजिऽकृत्
ईशानऽकृत्
अष्टाध्यायी

खजऽकृत्
 ज्योतिऽकृत्
 तनूऽकृत्
 पयिऽकृत्
 पुरुऽकृत्
 प्रशस्तिऽकृत्
 भट्टऽकृत्
 रयाऽकृत्
 लोकऽकृत्
 वयऽकृत्
 वरिवऽकृत्
 विनेपऽकृत्
 सुऽकृत्
 स्तेयऽकृत्
 स्योनऽकृत्
 उरुऽकृत्
 पुरुऽकृत्
 सहऽकृत्
 सहऽकृत्
 अरऽकृतः
 ईशानऽकृतः
 ज्योतिऽकृतः
 दुऽकृतः
 दुःकृतः
 धान्यऽकृतः
 ब्रह्मऽकृतः
 यज्ञनिऽकृतः
 वयऽकृतः
 सुऽकृतः
 हविऽकृतः
 अरऽकृतः
 परिऽकृतः
 संस्कृतः
 सहऽकृतः
 सुऽकृतः

अरऽकृतं
 दुऽकृतं
 मिषुऽकृतं
 सुऽकृतं
 हविऽकृतं
 दुऽकृतं
 निऽकृतं
 ययाऽकृतं
 संस्कृतं
 अकृतं
 अनिऽकृतं
 अन्यऽकृतं
 देवऽकृतं
 निऽकृतं
 परिऽकृतं
 मर्यऽकृतं
 वषट्ऽकृतं
 विऽकृतं
 सहऽकृतं
 सुऽकृतं
 स्वाहाऽकृतं
 देवऽकृतस्य
 सुऽकृतस्य
 परिऽकृतस्य
 वषट्ऽकृतस्य
 स्वाहाऽकृतस्य
 ब्रह्मऽकृता
 सुऽकृता
 अकृता
 सुऽकृता
 अरऽकृताः
 वषट्ऽकृताः
 अकृतात्
 दुऽकृतानि
 सुऽकृतानि

मत्ऽकृतानि
 विऽकृतानि
 स्वाहाऽकृतानि
 मंत्रऽकृतां
 सुऽकृतां
 इष्कृतासः
 परिऽकृतासः
 वषट्ऽकृति
 हविऽकृति
 अरऽकृतिः
 आऽकृतिः
 इष्कृतिः
 हस्कृतिः
 निऽकृति
 ब्रह्मऽकृतिं
 वषट्ऽकृतिं
 स्वाहाऽकृतिं
 हविऽकृतिं
 निऽकृतीः
 स्वाहाऽकृतीषु
 अरऽकृते
 दुऽकृते
 धर्मऽकृते
 ब्रह्मऽकृते
 सुऽकृते
 अकृते
 आऽकृते
 कुह्याऽकृते
 अन्यऽकृतेन
 सहऽकृतेन
 अन्यऽकृतेभ्यः
 सुऽकृतोः
 अदुऽकृतो
 सुकृत्ऽतमाः
 सुकृत्ऽतरः

सुकृत्तराय
पितृकृत्तरायः
लोककृत्
सुरूपकृत्
तनूकृत्भ्यः
पयिकृत्भ्यः
अखलीकृत्य
अरंकृत्य
विकृत्य
अननुकृत्य
सुकृत्या
अननुकृत्या
सुकृत्या
वाचाकृत्येषु
सुकृत्त्विनि
सुकृत्त्विने
पुरुकृत्वा
अखकृत्वा
निकृत्त्वाः
सुकृत्सु
तनूकृत्ये
पुत्रकृत्ये
पुत्रकृत्येषु
अध्वैकृशानं
विश्वकृत्यः
विश्वकृष्टिः
विश्वकृष्टिं
विश्वकृष्टीः
प्रकृतः
अप्रकृतं
प्रकृतं
सुकृतवः
भूमकृतवः
अकृतवै
अज्ञातकृताः

सकृताः
भूमकृतुः
यज्ञकृतुः
भूमकृतुना
भूमकृतु
बृहत्कृतु
भासाकृतु
सहस्रकृतु
प्रकृतैः
महिंकरवः
हरिकेश
शोषिःकेशः
हरिकेशः
हिरण्यकेशः
घृतकेशं
शोषिःकेशं
हरिकेशं
वृक्षकेशाः
वायुकेशान्
हिरण्यकेश्या
असंतकोशं
यानकोशाः
वनक्रव्यं
अवक्रव्यं
पीतकृतः
सुकृतवः
सकृतवः
हेषकृतवः
पूतकृतायै
अशुक्रतुः
सुक्रतुः
अक्रतुः
अदृमक्रतुः
अमितक्रतुः
कविक्रतुः

वृषक्रतुः
शतक्रतुः
सक्रतुः
विभुक्रतुं
सुक्रतुं
अदृमक्रतुं
अज्ञतक्रतुं
अवायैक्रतुं
कविक्रतुं
शतक्रतुं
सुक्रतुयया
सुक्रतुयसे
सुक्रतुया
सुक्रतु इति सुक्रतु
अज्ञतक्रतु इत्यज्ञतक्रतु
शतक्रतु इति शतक्रतु
सक्रतु इति सक्रतु
सुक्रतु इति सुक्रतु
अक्रतुन्
अभिकृतूनां
अविहृतक्रतो इत्यविहृतक्रतो
कविक्रतो इति कविक्रतो
तुविक्रतो इति तुविक्रतो
वरैष्यक्रतो इति वरैष्यक्रतो
वृषक्रतो इति वृषक्रतो
शतक्रतो इति शतक्रतो
शतक्रतो इति शतक्रतो
संभृतक्रतो इति संभृतक्रतो
सुक्रतो इति सुक्रतो
सुक्रतो इति सुक्रतो
पूतक्रतो
शतक्रत्वः
अभिकृतून्
संस्कृतेन
संस्कृतेन

शुचिः कंदं
 पञ्चन्यः कंदं
 उरुः क्रमः
 निः क्रमणं
 विः क्रमणं
 विः क्रमणेषु
 उरुः क्रमस्य
 उरुः क्रमा
 अतिः क्रमे
 अभिः क्रम्य
 दधिः क्राः
 दधिः क्रां
 रुधिः क्रां
 अवः क्रामेतः
 दधिः क्रावां
 दधिः क्रावाणं
 दधिः क्रावणः
 अविः क्रीतः
 प्रः क्रीठान्
 प्रः क्रीठिनः
 भित्तः क्रुवः
 सुतः क्रे
 परिः क्रोशं
 संः क्रोशमानाः
 अक्षतः
 अभिः क्षत्तारः
 अभिः क्षुः
 पित्तः क्षत्त
 सुः क्षत्त
 सुः क्षत्तः
 सुपारः क्षत्तः
 सुः क्षत्तं
 स्वः क्षत्तं
 प्रियः क्षत्ताः
 सुः क्षत्तान्

स्वः क्षत्ताय
 सुः क्षत्तासः
 देवः क्षत्ते
 स्वः क्षत्तेभिः
 महिः क्षत्तौ
 यविष्ठः क्षत्तौ
 बाहुः क्षत्तं
 अभिः क्षत्तां
 स्वादुः क्षत्ता
 गुविः क्षत्तं
 सुः क्षत्तं
 दिविः क्षत्तं
 उरुः क्षत्ता
 उरुः क्षत्ताः
 रयः क्षत्ताणि
 उरुः क्षत्तेषु
 अनुः क्षत्तं
 अभिः क्षत्तं
 अक्षत्तं
 अक्षरां
 अक्षरा
 अक्षराणां
 अक्षत्तं
 अक्षत्तेण
 क्षावाक्षानां
 क्षावाक्षामा
 आः क्षत्त
 अप्सुः क्षत्तः
 उपः क्षत्तः
 सः क्षत्तः
 अधिः क्षत्तः
 अधिः क्षत्तं
 अक्षत्तं
 अनुपः क्षत्तं
 अप्रः क्षत्तं

अविः क्षत्तं
 आः क्षत्तं
 सुः क्षत्तयः
 सुः क्षत्तये
 गैरिः क्षत्तस्य
 दिविः क्षत्ता
 परिः क्षत्ता
 अक्षिता
 अविः क्षितासः
 अक्षिति
 उरुः क्षितिं
 सुः क्षितिं
 भारयत् क्षितिं
 भारयत् क्षिति इति भारयत् क्षितौ
 सुः क्षितौ
 सुः क्षितौनां
 गिरिः क्षितं
 अक्षिते
 परिः क्षितौ
 सः क्षितौ
 उरुः क्षितौ
 बंधुक्षितः
 अभिः क्षिपन्
 अवः क्षिपन्
 उपः क्षिपन्तः
 प्रतिः क्षिपन्तं
 अक्षिपन्तं
 अधिः क्षिपन्ति
 अक्षीयमाणं
 अक्षीयमाणा
 पुरुः क्षुः
 पुरुः क्षुं
 उपः क्षेतारः
 उपः क्षेति
 सुः क्षेता

सुःखेन्द्रिया
योगःखेयं
भुवःखेमा
भुवःखेमाः
भुवःखेमासः
पुरुषो इति पुरुषो
पुरुषोः
सुःखः
सुखःतने
अखनंतः
सुःखं
आःखरे
अखर्वे
निःखति
अमितःखादः
अवःखादः
प्रःखादः
वृत्तःखादः
वृत्तःखादं
सुःखादयः
वृषःखादयः
शुभःखादयः
सुःखादये
विःखादे
सुःखे
सुःखेषु
सुःखैः
अभिःख्या
अभिःख्याता
अभिःख्याय
प्रःख्ये
विःख्ये
अग्रैःगः
सुःगः
अभिःगच्छति

संगच्छमाने इति संगच्छमाने
निःगच्छात्
मरुत्ःगय
मरुत्ःगयः
सःगयः
सुमत्ःगयः
सर्वैःगयं
मरुत्ःगयाः
वृषःगयाः
मरुत्ःगयो
सुःगत्
संःगता
आःगताः
पराःगताः
निःगतान्
संःगतानि
आःगतायां
संःगतासः
संःगति
आःगतेन
आःगत्तौ
अवःगत्य
आःगत्य
परिःगत्य
संःगत्य
संःगतां
संःगये
अगदं
विःगदेषु
आःगधिता
परिःगधिता
उपःगन्तवे
पुख्यःगंधा
भूमःगंधिः
सुःगंधिना

सुःगंधि
आननःगंधि
वाचःगंधं
सुःगंधस्तयः
सुःगंधस्तिः
स्युमःगंधस्तिः
पूयोःगंधस्तिं
सुःगंधस्तिं
स्युमःगंधस्तिं
दुःगं
फलःगं
सुःगं
आःगमत्
आःगमन्
संःगमनः
संःगमनं
संःगमनी
मधुःगमाभिः
संःगमानहै
अरःगमायं
आःगमिष्टः
आःगमिष्टा
आःगमिष्टाः
संःगमे
संःगमेषु
शुःगयः
महाःगयं
शुःगयीं
अधिःगतेष्य
प्रःगधिनिः
हिरःगभिः
अर्थःगर्भाः
कृष्णःगर्भाः
पृच्छिःगर्भाः
चित्तःगर्भासु

सुऽगवः

पुरऽगवः

रुद्रात्ऽगवि

पुरऽगवी

संऽगवे

अभिऽगवे

सुऽगव्यं

अगव्यति

परऽगव्यति

उरुऽगव्यति

दुऽगहस्य

दुऽगहा

दुऽगहानि

दोऽगहे

दुऽगा

सुऽगा

पुरऽगाः

समनऽगाः

सुऽगाः

दुऽगात्

पुरऽगात्

अरिऽगात्

सुगात्ऽया

अचुऽगाप

सुऽगापा

सुऽगान्

दुऽगानि

सुऽगानि

तमऽगां

सामऽगां

सस्तिऽगां

विगानेऽभिः

उरुऽगाय

उरुऽगायः

उरुऽगायं

अनुऽमायसं

उरुऽगायस्यं

उरुऽगाया

उरुऽगायाय

सुऽगाहपयाः

अभिऽगावः

पृथ्विऽगावः

विऽगाहं

संऽगिरः

संऽगिरं

बृहत्ऽगिरयः

सत्यऽगिर्वाहसं

मुहुऽगोः

अभिऽगीतः

सुऽगुः

अभिऽगुः

निऽगुतः

अभिऽगुं

पृथ्विऽगुं

समऽगुं

अभिगू इत्यभिऽगू

अरिऽगूतः

पुरुऽगूतः

विश्वऽगूतः

अभिऽगूतं

विश्वऽगूतं

स्वऽगूतौ

स्वऽगूतौ

अभिऽगूतिः

विश्वऽगूतिं इति विश्वऽगूतिं

अपऽगूयं

अभिऽगूयं

अपऽगूळहं

निऽगूळहं

अपऽगूळहा

निऽगूळहाः

अभिऽगूळहि

जीवऽगूभः

सुतेऽगूभं

दुऽगूभिः

यदऽगूभिं

दुऽगूभिश्चनः

अगूभीतः

संऽगूभीता

संऽगूभीताः

दुऽगूभीयसे

स्पृष्टऽगूभे

संऽगूभ्याः

संऽगूभ्यं

विनंऽगूसः

अतिऽगूहात्

कथोऽगूसं

पादऽगूसं

प्रतिऽगूसं

हस्तऽगूसं

दुऽगे

संऽगे

स्वऽगे

सुऽगेभिः

दुऽगेषु

सुऽगेषु

अभिगो इत्यभिऽगौ

भूरिगो इति भूरिऽगो

शाचिगो इति शाचिऽगो

अगोः

अगोताये

सुऽगोपा

हेवऽगोपा

स्वऽगोपा

सुऽगोपाः

अगोपाः	निष्कऽग्रीवः	वृत्तऽग्नः
अहिऽगोपाः	महिऽग्रीव	हस्तऽग्नः
इंद्रऽगोपाः	विऽग्रीवासः	अपुरुषऽग्नः
देवऽगोपाः	तुविऽग्रीभिः	अमृतः
वायुऽगोपाः	दशऽग्नः	अमृता
सहऽगोपाः	नवऽग्नः	अवऽमृती
सोमऽगोपाः	अतिपिऽग्नं	अमृते
सुऽगोपातमः	दशऽग्नं	अपऽमृन्
अगोपां	अतिपिऽग्नवस्य	विऽमृन्
अवसऽगोहना	दशऽग्न्या	अपऽमृतः
अपऽगोहं	दशऽग्न्याः	विऽमृतः
अगोह	नवऽग्न्याः	प्रतिऽमृति
अगोहः	अतिपिऽग्न्याय	गोऽमृ
अगोहं	दशऽग्न्यासः	पुरुषऽमृ
अगोहस्य	नवऽग्न्यासः	आमऽमृस्य
गुहिऽगो	दशऽग्न्यासः	दस्युऽम्रा
गुहिऽगो	दशऽग्न्यासः	वृत्तऽम्रा
अनुऽगमन्	दशऽग्न्यासः	सुऽम्राय
पृथुऽगमानं	दशऽग्न्यासः	वृत्तऽम्री
संऽग्रयितं	दशऽग्न्यासः	अम्री
सुऽग्रयितं	दशऽग्न्यासः	सपत्नऽम्री
अग्रभणे	दशऽग्न्यासः	अपतिऽम्री
निऽग्रभे	दशऽग्न्यासः	पारावतऽम्री
तुविऽग्रये	दशऽग्न्यासः	असुरऽग्रे
ग्रावऽग्राभः	दशऽग्न्यासः	अहिऽग्रे
तुविऽग्राभं	दशऽग्न्यासः	नृऽग्रे
उद्ऽग्राभस्य	दशऽग्न्यासः	पृथेयऽग्रे
हस्तऽग्राभस्य	दशऽग्न्यासः	वृत्तऽग्रे
महाऽग्रामः	दशऽग्न्यासः	अहिऽग्रे
शूरऽग्रामः	दशऽग्न्यासः	अग्र्य
अरिऽग्रामाः	दशऽग्न्यासः	अग्र्यस्य
युक्तऽग्रावा	दशऽग्न्यासः	अग्र्या
अध्वऽग्रावाः	दशऽग्न्यासः	अग्र्या
युक्तऽग्राव्याः	दशऽग्न्यासः	अग्र्याः
तुविऽग्रीवः	दशऽग्न्यासः	अग्र्याः

अग्रानां	सप्तऽचक्रे	स्वऽचक्षाः
अग्रान्यः	द्विऽचक्रेण	अभिऽचक्षाणः
अग्रान्	अचक्रेभिः	प्रतिऽचक्षाणः
अग्रयाः	द्रुवत्ऽचक्रेणु	विऽचक्षाणः
अग्रयाः	नृऽचक्षः	संऽचक्षाणः
अग्रो	विष्णुऽचक्षः	संऽचक्षि
अग्रौ	विऽचक्षया	अचौरऽचक्षुः
संऽचक्रानः	विऽचक्षयाः	हृदेऽचक्षुः
आऽचक्षे	विऽचक्षयां	विष्मत्ऽचक्षुः
विऽचक्र	विऽचक्षया	अभिऽचक्षे
द्विऽचक्रः	प्रतिऽचक्षयाय	अवऽचक्षे
अनुऽचक्रदे	उरुऽचक्षसः	विऽचक्षे
अचक्रं	नृऽचक्षसः	संऽचक्षे
द्विऽचक्र	सुऽचक्षसः	अभिऽचक्ष्य
सुऽचक्रं	अपाकऽचक्षसः	प्रतिऽचक्ष्य
अग्रमंऽचक्रं	नृऽचक्षसः	विऽचक्ष्य
उचाऽचक्रं	सूरऽचक्षसः	संऽचक्ष्य
एकंऽचक्रं	उरुऽचक्षसं	अभिऽचक्ष्य
शतऽचक्रं	नृऽचक्षसं	परिऽचक्ष्य
सप्तऽचक्रं	उपाकऽचक्षसं	प्रतिऽचक्ष्या
विऽचक्रनायः	भूरिऽचक्षसं	परिऽचक्ष्याणि
विऽचक्रमे	सहस्रंऽचक्षसं	आऽचक्ष्याद
उरुऽचक्रयः	उरुऽचक्षसा	प्रऽचक्षा
अचक्रया	नृऽचक्षसा	सऽचक्षनाः
निऽचक्रया	इयऽचक्षसा	स्वऽचक्षनाः
रोधऽचक्राः	नृऽचक्षसे	सुऽचंद्र
आऽचक्रायः	विऽचक्षसे	सुऽचंद्र
प्रऽचक्रायं	चौरऽचक्षसे	पुरुऽचंद्रः
हिरण्यऽचक्रान्	विष्णुऽचक्षसे	हरिऽचंद्रः
उरुऽचक्रिः	सहस्रंऽचक्षसे	पुरुऽचंद्रं
आऽचक्रिः	नृऽचक्षसी	सुऽचंद्रं
अचक्रे	उरुऽचक्षाः	विष्णुऽचंद्रं
आऽचक्रे	नृऽचक्षाः	स्वऽचंद्रं
उरुऽचक्रे	विष्णुऽचक्षाः	सूयचंद्रमसा
सुऽचक्रे	सहस्रंऽचक्षाः	सूयचंद्रमसी

पुरुषचंद्रस्य
पुरुषचंद्रा
पुरुषचंद्राः
अश्वचंद्राः
विश्वचंद्राः
पुरुषचंद्रेण
पुरुषचंद्रैः
वृत्तचंद्रयः
सूर्यचंद्रयस्य
विश्वचंद्रयः
सूर्यचंद्रये
भन्वचंद्रः
संज्ञचंद्रणीः
संज्ञचंद्रणे
आज्ञचंद्रणेषु
उत्तचंद्रत्
प्रज्ञचंद्रन्
विज्ञचंद्रन्
अचंद्रन्
विज्ञचंद्रतः
उत्तचंद्रतं
विज्ञचंद्रतं
संज्ञचंद्रतं
विज्ञचंद्रता
विज्ञचंद्रति
संज्ञचंद्रति
आज्ञचंद्रती
आज्ञचंद्रती इत्याज्ञचंद्रती
विज्ञचंद्रती इति विज्ञचंद्रती
संज्ञचंद्रती इति संज्ञचंद्रती
अचंद्रती इति
आज्ञचंद्रतीः
अचंद्रताः
उत्तचंद्रसि
उत्तचंद्रातः

संज्ञचंदरेण्यं
विश्वचंद्रवैशि
विश्वचंद्रवैशिः
विश्वचंद्रवैशिः
विश्वचंद्रवैशिं
विश्वचंद्रवैशिं
विश्वचंद्रवैशिं इति विश्वचंद्रवैशि
रथचंद्रवैशि
विश्वचंद्रवैशि
विश्वचंद्रवैशि
विश्वचंद्रवैशि
अभिज्ञचंद्र
अज्ञचंद्रकशत्
प्रज्ञचंद्रकशत्
विज्ञचंद्रकशत्
अविज्ञचंद्रकलिः
अभिज्ञक्षितिज्ञचंद्रतनः
अमीवज्ञचंद्रतनः
अमीवज्ञचंद्रतनं
अमीवज्ञचंद्रतनीः
निज्ञचंद्रय्यं
व्रतज्ञचंद्रारिणः
विज्ञचंद्रारिणि
व्रतज्ञचंद्रारी
संज्ञचंद्रकिन्वान्
आज्ञचंद्रकेतत्
निज्ञचंद्रकत्
सूर्यचंद्रचित्
सूर्यचंद्रचित्
मनःचंद्रचित्
विज्ञचंद्रचित्
सूर्यचंद्रचित्
कूचंद्रचित्
अचंद्रितः
विज्ञचंद्रितः

संज्ञचितः
दुरःचंद्रितः
निज्ञचितः
अचितं
विज्ञचितं
दुरःचंद्रितं
आज्ञचितं
आज्ञचितं
विज्ञचितं
विज्ञचितं
अज्ञचितं
विज्ञचितं
अचितं
पूर्वचंद्रितये
अचितान्
अचितान्
अचितिः
अचितिभिः
अचितिं
अचित्नी
अचितं
अज्ञचितरंषा
दानुचंद्रिताः
अचिते
विज्ञचंद्रिनोति
विज्ञचंद्रिन्यन्
निज्ञचंद्रिरा
निज्ञचंद्रिराभ्यां
निज्ञचंद्रिरासः
आज्ञचंद्रियुवीमहिं
धुनीचंद्रुमुरी इति
निज्ञचंद्रुपुनः
विज्ञचंद्रुतं
संज्ञचंद्रुतं

विऽच्युताः

प्रचेत इति प्रऽचेतः

प्रऽचेतः

पुहऽचेतनः

अविऽचेतनानि

प्रऽचेतयन्

सुऽचेतसः

अचेतसः

अप्रऽचेतसः

अविऽचेतसः

प्रऽचेतसः

प्रऽचेतसः

विऽचेतसः

विऽचेतसः

सऽचेतसः

सुऽचेतसं

अचेतसं

प्रऽचेतसं

विऽचेतसं

सऽचेतसं

गंभीरऽचेतसा

प्रऽचेतसा

प्रऽचेतसा

विऽचेतसा

सऽचेतसा

प्रऽचेतसे

अचेताः

अप्रऽचेता

दधऽचेताः

प्रऽचेताः

विऽचेताः

सऽचेताः

सहस्रऽचेताः

अचेतद्वय

निऽचेतारः

निऽचेतारा

सुऽचेतुर्न

सुऽचेतुर्ना

प्रऽचेतुर्न

निऽचेरुः

रप्रऽचोदः

अचोदते

अपिऽचोदनः

रप्रऽचोदनः

कीरिऽचोदनं

रप्रऽचोदनं

ब्रह्मऽचोदनी

प्रऽचोदयः

प्रऽचोदयन्

प्रऽचोदयता

प्रऽचोदयान्

अचोदसः

वातऽचोदितः

दुऽच्यवनः

दुऽच्यवनेन

अपऽच्यवं

उपऽच्यवं

प्रऽच्यवर्यतः

तृषुऽच्यवसः

भुवनऽच्यवानां

प्रतिऽच्यवीयसी

अच्युतऽच्युत्

मदऽच्युत्

अच्युतऽच्युत्

धन्वऽच्युतः

पर्वतऽच्युतः

मदऽच्युतः

अच्युतः

अनपऽच्युतः

भुवऽच्युतः

प्रऽच्युतः

बाहुऽच्युतः

मदऽच्युतः

शफऽच्युतः

अणऽच्युतं

तृषुऽच्युतं

मदऽच्युतं

अच्युतं

अनपऽच्युतं

मदऽच्युता

अच्युता

अनपऽच्युता

मदऽच्युता

अच्युताः

विऽच्युताः

वृषऽच्युताः

अच्युतानां

अच्युतानि

अप्रऽच्युतानि

मदऽच्युति

हस्तऽच्युती

पर्वतऽच्युते

हस्तऽच्युतेभिः

प्रथमऽछत्

कविऽछदा

सहऽछेदसः

सुच्छिदिऽतमः

अच्छायः

उत्सऽछित्

अच्छिद्यमानय

अच्छिद्रं

अच्छिद्रस्य

अच्छिद्रा

अच्छिद्राः

परिऽछिन्नाः

एकऽज
अजः
अतृष्णऽजः
अस्तमऽजः
तृष्णऽजः
कृष्णऽजहसः
रघुपत्न्यऽजहाः
आऽजगंथं
आऽजगन्वान्
निऽजगन्वान्
आऽजगाम
अपऽजगुराणः
संऽजग्मानः
संऽजग्मानासु
उपऽजग्मुषः
उपऽजग्मुषे
पृथुऽजघने
निऽजघंथ
निऽजघ्नः
अजंघुषी
अपऽजघंनत्
अप्रऽजक्षयः
प्रजक्षिऽवान्
प्रऽजक्षे
अधिऽजक्षे
वाजऽजठरः
यातयत्ऽजनः
प्रऽजननं
यातयत्ऽजनं
संऽजनयति
यातयत्ऽजना
देवऽजनाः
सुऽजनिमा
सुऽजनिमानः
आऽजनिडाः

शुचिऽजन्मनः
स्वऽजन्मना
सुजन्मनी इति सुऽजन्मनी
द्विऽजन्मा
भूरिऽजन्मा
द्विऽजन्मानः
धार्जत्ऽजन्मानः
शुचिऽजन्मानः
द्विऽजन्मानं
पांचऽजन्यः
विश्वऽजन्यः
पांचऽजन्यं
विश्वऽजन्यं
पांचऽजन्यया
विश्वऽजन्या
सऽजन्या
विश्वऽजन्याः
प्रतिऽजन्यानि
विश्वऽजन्यां
पांचऽजन्यासु
विश्वजन्ये इति विश्वऽजन्ये
पांचऽजन्येन
आऽजभारं
एकऽजं
तृष्णऽजं
पलस्तिऽजमदुग्मयः
विश्वामित्रजमदुग्नी इति
तपुऽजभ
तिग्मऽजभ
सुऽजभः
तपुऽजभः
तिग्मऽजभः
वीकृऽजभं
तपुऽजभस्य
तिग्मऽजभस्य

तिग्मऽजभाय
धनंऽजय
धनंऽजयः
आऽजयन्
संऽजयन्
विऽजयति
धनंऽजयं
प्रऽजया
संऽजया
विऽजयायं
अजर
अजरः
अजरे
अजरपू इति
आऽजरसायं
अजरा
अजराः
अजराणि
ज्योतिःऽजरायुः
अजरासः
अजरे इति
अजरेभिः
अजरेभ्यः
अजरेः
अजरी
परिऽजर्भुराणः
संऽजर्भुराणः
विऽजर्भृतः
धीऽजवः
प्रऽजवः
मृक्षुजवऽतमा
धीऽजवनः
धीऽजवनं
धीऽजवना
अजवसः

मनःऽजवसा
 मनःऽजवसा
 मनःऽजवेभिः
 मनःऽजवेभुः
 अजस्य
 अजस्य
 अजस्यः
 अजस्य
 अजस्यया
 अजस्य
 अजस्यः
 अजस्येय
 अजस्येः
 प्रऽजहितानि
 पुराऽजा
 प्रऽजा
 सनऽजा
 सनऽजा
 अद्रिऽजाः
 अपऽजाः
 अप्सुऽजाः
 अतऽजाः
 अतेऽजाः
 गिरिऽजाः
 गोऽजाः
 दिवऽजाः
 दिविऽजाः
 देवऽजाः
 द्विऽजाः
 नभऽजाः
 नवऽजाः
 पुराऽजाः
 पूर्वऽजाः
 प्रऽजाः
 प्रथमऽजाः

प्रवातेऽजाः
 मनुष्यऽजाः
 वनेऽजाः
 सनऽजाः
 सनऽजाः
 सहऽजाः
 सहऽजाः
 स्वऽजाः
 स्वयंऽजाः
 अतऽजात
 अतऽजात
 तुविऽजात
 प्रियऽजात
 सुऽजात
 सुऽजात
 हरिऽजात
 तुविऽजातः
 पुरुऽजातः
 आऽजातः
 अतऽजातः
 नवऽजातः
 प्रऽजातः
 सुऽजातः
 सुऽजातता
 सुऽजातं
 अन्यऽजातं
 नवऽजातं
 प्रऽजातं
 मनुऽजातं
 वीरऽजातं
 सुऽजातं
 अतऽजातया
 तुविऽजातयोः
 तुविऽजातस्य
 अतऽजातस्य

देवऽजातस्य
 नवऽजातस्य
 सुऽजाता
 आऽजाता
 सुऽजाता
 तुविऽजाताः
 सुऽजाताः
 अतऽजाताः
 गोऽजाताः
 तुविऽजाताः
 देवऽजाताः
 वामऽजाताः
 सऽजाताः
 सुऽजाताः
 सुऽजाताः
 सऽजातान्
 क्षुऽजातान्
 अजातान्
 देवऽजाताय
 सुऽजाताय
 सुऽजातासः
 सुऽजाते
 सुऽजाते
 तुविऽजातो
 सऽजात्यै
 सऽजात्यस्य
 सऽजात्यै
 सऽजात्येन
 तपऽजान्
 प्रतिऽजानते
 प्रऽजानन्
 विऽजानन्
 अविऽजानन्
 भद्रऽजानयः
 सुमत्ऽजानये

विज्ञानात्

संज्ञानानाः

साकंज्ञानां

द्विज्ञानिः

युवज्ञानिः

विज्ञानि

आज्ञानीः

विज्ञानुषः

सहज्ञानुपाणि

प्रज्ञाभिः

प्रज्ञाभ्यः

अग्रज्ञां

अपज्ञां

नभःज्ञां

पुराज्ञां

प्रज्ञां

प्रथमज्ञां

भरेषुज्ञां

स्वज्ञां

विज्ञामन्

समज्ञामयः

सोमज्ञामयः

विज्ञामातुः

अज्ञामि

देवज्ञामिः

अज्ञामिभिः

अज्ञामिं

अज्ञामीन्

विज्ञामीन्

उपज्ञायते

विज्ञायते

अभिज्ञायता

अज्ञाया

प्रज्ञायाः

अज्ञायां

प्रज्ञायै

पूर्वजावरी इति पूर्वज्ञावरी

प्रज्ञासु

प्रज्ञिगतः

आज्ञिगाति

संज्ञिगीवान्

अभिज्ञिगती इत्यभिज्ञिगती

अपज्ञित्

अप्सुज्ञित्

अप्सुज्ञित्

गोज्ञित्

भनज्ञित्

रथ्यज्ञित्

रथज्ञित्

विप्सुज्ञित्

संसृष्टज्ञित्

सत्ताज्ञित्

समयेज्ञित्

सहस्रज्ञित्

स्वज्ञित्

हिरण्यज्ञित्

सहस्रज्ञित्

गोज्ञितः

ग्रामज्ञितः

सत्ताज्ञितः

संज्ञितः

प्रातःज्ञितं

अपःज्ञितं

संज्ञितं

स्वज्ञितं

अपराज्ञितं

अपराज्ञिता

पराज्ञितासः

पुरःज्ञिती

अपज्ञितं

अप्सुज्ञितं

उर्वराज्ञितं

गोज्ञितं

भनज्ञितं

नृज्ञितं

विप्सुज्ञितं

सत्ताज्ञितं

स्वज्ञितं

सज्ञित्वरीः

सज्ञित्वानं

सज्ञित्वाना

धियंज्ञिन्यः

धियंज्ञिन्यं

धियंज्ञिन्या

विप्सुज्ञिन्या

धियंज्ञिन्यासः

यज्ञिन्यंज्ञिन्यतां

संज्ञिहानं

उत्ज्ञिहानाः

सुज्ञिह

सुज्ञिहः

मधुज्ञिहः

मंद्रज्ञिहः

रंसुज्ञिहः

शुचिज्ञिहः

हिरण्यज्ञिहः

सुज्ञिहं

प्राचाज्ञिहं

मधुज्ञिहं

मंद्रज्ञिहं

गोपाज्ञिहस्य

मंद्रज्ञिहा

अग्निज्ञिहाः

सुज्ञिहाः

मधुज्ञिहाः

सप्तमिहः

उपमिहः

सुमिहः

दीर्घमिहः

अजीतये

अजीति

गोऽजीत्या

उपमजीवति

अमाऽजुरः

धियाऽजुरः

निऽजुरः

अजुरै

अतऽजुरै

सनाऽजुरा

अजुर्य

अजुर्यः

अजुर्ये

अजुर्यस्य

अजुर्या

अजुर्याः

अजुर्यासः

धीऽजुवः

नभःऽजुवः

मनःऽजुवः

वयःऽजुवः

सद्यःऽजुवः

सनाऽजुवः

कशःऽजुवै

मनःऽजुवै

वसुऽजुवै

विश्वऽजुवै

अपिऽजुवा

मनःऽजुवा

सेनाऽजुवा

देवऽजुवः

अजुष्टं

देवऽजुष्टं

अजुष्टा

देवऽजुष्टा

सुऽजुष्टा

अजुष्टात्

अजुष्टान्

अजुष्टानि

अजुष्टिः

हृष्यऽजुष्टिं

देवऽजुष्टेः

अजुष्टौ

आऽजुहोति

आऽजुहानः

आऽजुहानस्य

आऽजुहानाः

सऽजुः

अद्विऽजुतः

आदित्यऽजुतः

इंद्रऽजुतः

दंऽसुजुतः

देवऽजुतः

बाहुऽजुतः

अथऽजुतः

वातऽजुतः

विप्रऽजुतः

अयेनऽजुतः

इंद्रऽजुतं

देवऽजुतं

वातऽजुता

वातऽजुताः

दस्युऽजुताय

वातऽजुतासः

मृषऽजुतिः

देवऽजुते

यातुऽजुना

सुऽजुर्धिः

अजुर्वतः

निऽजुर्वेति

निऽजुर्वेयः

निऽजुर्वेन्

संऽजुर्वेसि

निऽजुर्वाः

निऽजुर्वीत्

विऽजुर्वति

पूर्वजे इति पूर्वऽजे

तृष्णऽजे

विऽजेन्यं

स्वऽजेन्यं

पूर्वऽजेभ्यः

खेत्तऽजेभ्ये

स्वऽजेभ्ये

विऽजेहमानः

सऽजोषः

सऽजोषसः

सऽजोषसः

सऽजोषसं

विऽजोषसं

सऽजोषसा

सऽजोषसौ

सऽजोषाः

अजोषाः

सऽजोषी

अजोष्यः

आऽजोषवानाः

मितऽज्ञवः

अतऽज्ञाः

यदऽज्ञाः

अज्ञाः

अतऽज्ञाः

<p> अ॒तः॒ज्ञाः आ॒ज्ञा॒ता अज्ञा॒ताः प्र॒ज्ञा॒तारः अज्ञाति॒षु सं॒ज्ञानै अ॒तः॒ज्ञां अ॒भिः॒क्षु मि॒त॒क्षुः॒भिः परि॒ऽज्मन् परि॒ऽज्मन् परि॒ऽज्मनः परि॒ऽज्मने परि॒ऽज्मनोः द्वि॒र्षहं॒ऽज्मा परि॒ऽज्मा परि॒ऽज्मानः परि॒ऽज्मानं पर॒म॒ऽज्याः अ॒तः॒ज्ये॒न अ॒ज्ये॒ष्टाः ई॒द्रे॒ऽज्ये॒ष्टाः समु॒द्र॒ऽज्ये॒ष्टाः ई॒द्रे॒ऽज्ये॒ष्ठान् अ॒ज्ये॒ष्टासः ई॒द्रे॒ऽज्ये॒ष्टासः सु॒ऽज्योति॒षः सु॒ऽज्योति॒षः उ॒रु॒ऽज्यः उ॒रु॒ऽज्यः परि॒ऽज्यः पृ॒थु॒ऽज्यं उ॒रु॒ऽज्यसं पृ॒थु॒ऽज्यसे पृ॒थु॒ऽज्याः </p>	<p> पृ॒थु॒ऽज्यी ख॒र॒ऽजु न॒व॒ऽज्जारः परि॒ऽत॒स्य॒ध्वे स॒र्ग॒ऽत॒क्तः परि॒ऽत॒क॒म्या परि॒ऽत॒क॒म्यायाः परि॒ऽत॒क॒म्यायां परि॒ऽत॒क॒म्ये वि॒ऽत॒क्षत् आ॒ऽत॒तः वि॒ऽत॒तः निः॒ऽत॒त॒क्षतुः निः॒ऽत॒त॒क्षुः आ॒ऽत॒त॒पं आ॒ऽत॒त॒न्यान् आ॒ऽत॒तं वि॒ऽत॒तं आ॒ऽत॒ता वि॒ऽत॒ता प्र॒ऽत॒ताः वि॒ऽत॒ताः आ॒ऽत॒तानं वि॒ऽत॒तानि वि॒ऽत॒ते शं॒ऽत॒नवे आ॒ऽत॒निः सं॒ऽत॒निः सं॒ऽत॒निं अ॒त॒म॒ऽत॒नूः वि॒ऽत॒नोति दी॒र्घे॒ऽत॒तुः द्वि॒ऽत॒तुं स॒म॒ऽत॒तुं अ॒त॒द्रः </p>	<p> अ॒त॒द्राः अ॒त॒द्रासः वि॒ऽत॒न्य॒ते अ॒ग्नि॒ऽत॒पः आ॒ऽत॒पः आ॒ऽत॒पः अ॒ग्नि॒ऽत॒पः॒ऽभिः प्र॒ऽत॒प॒न् सां॒ऽत॒प॒नाः परि॒ऽत॒मं निः॒ऽत॒मा अ॒ग्नि॒ऽत॒मे॒भिः परि॒ऽत॒प्ये अ॒त॒प्य॒माने॒ इति॑ दी॒र्घे॒ऽत॒माः दु॒स्तरैः प्र॒ऽत॒र॒णः प्र॒ऽत॒र॒णं सु॒ऽत॒र॒णान् प्र॒ऽत॒र॒णौ दु॒स्तरै अ॒व॒ऽत॒रं प्र॒ऽत॒रं र॒थं॒ऽत॒रं वि॒ऽत॒रं दु॒स्तर॑स्य दु॒स्तरां सु॒ऽत॒रां दु॒स्तराः सु॒ऽत॒राः दि॒वां॒ऽत॒रात् अ॒भि॒दुः॒ऽत॒रासः वि॒ऽत॒रि॒क्षता दु॒स्तर॑स्ये॒तवे प्र॒ऽत॒री॒ता </p>
--	---	--

दुस्तरातु
 संऽतरुलं
 रपंऽतरे
 संऽतरेयुः
 विऽतर्तुरं
 विऽतर्तुराणः
 सुऽतर्तुरं
 दुस्युऽतर्तुरा
 स्वऽतवः
 स्वऽतवः
 प्रऽतवसः
 स्वऽतवसः
 स्वऽतवसः
 प्रऽतवसे
 स्वऽतवसे
 स्वऽतवान्
 अतिभृष्टऽतविपिः
 संऽतवीत्वात्
 अतव्यान्
 विऽतवऽतः
 सुऽतवः
 विऽतवऽतः
 सुऽतवः
 स्तोमऽतडा
 विऽतवऽतडाः
 स्तोमऽतडाः
 स्तोमऽतडासः
 संऽतस्यानाः
 विऽतस्यानां
 संऽतस्याने इति संऽतस्याने
 आतस्थिऽवांसः
 अतस्थिऽवांसं
 आतस्थिऽवांसं
 आतस्थिऽवांसं
 प्रऽतस्युः

अपऽतस्युः
 अतिऽतस्यु
 उऽतानः
 उऽतानां
 उऽतानायां
 अविऽतारिणी
 निऽतिक्ताः
 निऽतिक्ता
 प्रऽतिरन्
 प्रऽतिरतीं
 प्रऽतिरंते
 प्रऽतिरंतीं
 प्रऽतिरं
 विऽतिरं
 अधिऽतिष्ठयः
 अधिऽतिष्ठन्
 उऽतिष्ठन्
 विऽतिष्ठन्
 उपऽतिष्ठन्
 आऽतिष्ठन्
 उपऽतिष्ठन्ते
 उपऽतिष्ठमानः
 उपऽतिष्ठमानां
 विऽतिष्ठसे
 अतीर्थं
 सुऽतीर्थं
 सुऽतीर्थं
 सुऽतुकः
 सुऽतुका
 सुऽतुकाः
 सुऽतुकान्
 सुऽतुकेभिः
 आऽतुचि
 आतुजी इत्याऽतुजी
 आऽतुने

आऽतुतोदं
 अपऽतुरः
 निऽतुरः
 मिथऽतुरः
 रभऽतुरः
 अपऽतुरं
 आनिऽतुरं
 रजऽतुरं
 रपऽतुरं
 वृत्तऽतुरं
 मिथऽतुरां
 विऽतुरां
 वृत्तऽतुरां
 निऽतुरं
 रजऽतुः
 रपऽतुः
 विऽतुः
 रपतुऽभिः
 अतुजिं
 अतुर्तः
 अतुर्तं
 अतुर्तं
 प्रऽतुर्तयः
 प्रऽतुर्तये
 विऽतुर्तः
 प्रऽतुर्तिषु
 अतुर्तं
 विऽतुर्तं
 अपऽतुर्तं
 अतुऽतुर्तय
 अपऽतुर्तं
 वृत्तऽतुर्तं
 वृत्तऽतुर्तं
 प्रऽतुर्तः
 पृत्तुतुपु

आऽतुदः

प्रऽतुदः

अतुदिलासः

असुऽतुपः

पशुऽतुप

अतुपासः

असुऽतुपौ

अतुप्युवंतं

अतुपिताः

अतुप्यंतीः

निऽतोदिनः

निऽतोशनं

निऽतोशना

निऽतोशनासः

निऽतोशे

पुरुऽत्मानं

आविऽत्यः

तनूत्यजः

सुऽत्यजं

आविऽत्यं

अनग्निऽत्वाः

सुऽत्वाः

सुऽत्वात्वा

सुऽत्वात्वासः

सुऽत्वानां

सुऽत्वानां

अतुऽतिशतं

अतुऽतिशतं

अतुऽतिशता

अदऽतिशान्

हिरेत्यऽत्वक्

विऽत्वक्षयः

प्रऽत्वक्षसः

भाऽत्वक्षसः

प्रऽत्वक्षसं

प्रऽत्वक्षायः

सूर्यऽत्वक्षः

सूर्यऽत्वक्षं

सूर्यऽत्वक्षा

वातऽत्वक्षः

अभिऽत्सरंति

अवऽत्सारस्य

अननुऽदः

दानुऽदः

द्रविणऽदः

द्रविणऽदुः

अयऽदंष्ट्रः

अयऽदंष्ट्रान्

पुरुऽदंसं

सुऽदंससः

सुऽदंससं

पुरुऽदंससा

सुऽदंससा

पुरुऽदंससा

पुरुऽदंससा

पुरुऽदंसा

सुऽदंसाः

सुऽदक्ष

सुऽदक्षः

पूतऽदक्षः

सुऽदक्षं

भूतऽदक्षं

पूतऽदक्षं

पूतऽदक्षसः

पूतऽदक्षसा

पूतऽदक्षसा

सुऽदक्षस्य

सुऽदक्षा

अतूतऽदक्षा

भूतऽदक्षा

सुऽदक्षा

दीनऽदक्षाः

पूतऽदक्षाः

समानऽदक्षाः

पूतऽदक्षान्

सुऽदक्षिणः

सुऽदक्षिणं

प्रयतऽदक्षिणं

यत्नऽदक्षिणं

सहस्रऽदक्षिणाः

अदक्षिणासः

प्रयतऽदक्षिणासः

प्रऽदक्षिणित्

सहस्रऽदक्षिणे

अग्निऽदग्धाः

अनग्निऽदग्धाः

क्रिविऽदती

त्वाऽदंसः

युवाऽदंसस्य

युष्माऽदंसस्य

जमदग्निऽदक्षा

त्वाऽदंतेभिः

गोऽदत्त

पुरुऽदत्त

सुऽदत्त

सुऽदत्तः

अदत्तऽया

पराऽददः

संऽदद्वान्

अनुऽददाति

पराऽददाति

प्रऽददातु

आददाथे इत्याऽददाथे

आऽददानः

आऽददानः

आऽददिः
 पराऽददिः
 संऽददिः
 संददी इति संऽददी
 आऽददे
 उपऽदद्यमाने
 आऽदधत्
 निऽदधत्
 विऽदधत्
 आऽदधते
 आऽदधर्षत्
 आऽदधर्षति
 आऽदधति
 आऽदधानः
 अत्ऽदधानः
 निऽदधिरे
 आऽदधुः
 निऽदधुः
 विऽदधुः
 संऽदधुः
 आऽदधे
 अपश्चात्ऽदध्वने
 शुचिऽदन्
 श्रेणिऽदन्
 हिरण्यदंतं
 अदंभः
 अदंभं
 अदंभस्य
 अदंभा
 अदंभाः
 अदंभाः
 अदंभान्
 अदंभानि
 अदंभासः
 अदंभे इति

अदंभेभिः
 अदंभेः
 दुऽदभ
 दुऽदभः
 आऽदभत्
 दुऽदभं
 अदभा
 दुऽदभासः
 आऽदभुः
 आऽदभे
 अदभं
 अननुऽदं
 अमित्रऽदंभनः
 अमित्रऽदंभनं
 अदयः
 विऽदयते
 पुरंऽदर
 पुरंऽदरः
 पुरंऽदरं
 पुरंऽदरस्य
 पुरंऽदरा
 गोऽदरे
 आऽदती
 आऽदतिरः
 आऽदतिरासः
 विभ्रऽदशीतः
 विभ्रऽदशीतं
 सुदशंऽतरः
 अतुऽदश
 पंचऽदश
 सुऽदशः
 पंचऽदशं
 पंचऽदशानि
 द्रविणऽदसः
 पुरुऽदसं

उपऽदस्यति
 अविऽदस्यं
 संऽदहतः
 वाजऽदा
 अश्वऽदाः
 आत्मऽदाः
 ओजऽदाः
 गोऽदाः
 द्रविणऽदाः
 धनऽदाः
 बलऽदाः
 भूरिऽदाः
 वस्त्रऽदाः
 वाजऽदाः
 वासऽदाः
 सहऽदाः
 सहस्रऽदाः
 सुऽदाः
 स्वस्तिऽदाः
 हिरण्यऽदाः
 भूरिऽदाः
 सुदाऽताराय
 कृश्यऽदात्
 त्वाऽदातं
 ओजऽदातमः
 सहस्रऽदातमं
 हव्यऽदातये
 अश्वऽदातरः
 निऽदातारं
 हव्यऽदातिभिः
 हव्यऽदातिं
 सुऽदातुं
 शतऽदातु
 सहस्रंऽदातु
 भूरिऽदात्तः

सऽदानः
 सहस्रऽदानः
 निऽदानं
 संऽदानं
 सुऽदानवः
 जीरऽदानवः
 जीरऽदानवः
 सुऽदानवः
 सुऽदानवः
 सुऽदानवे
 जीरऽदानवे
 सहस्रऽदाना
 विश्वऽदानौ
 सुऽदानुः
 जीरऽदानुः
 सुदानुऽभिः
 सुऽदानुं
 जीरऽदानुं
 सहऽदानुं
 मृमऽदानुं
 जीरदानू इति जीरऽदानू
 सुदानू इति सुऽदानू
 मृमदानू इति मृमऽदानू
 सुऽदानून्
 जीरदानो इति जीरऽदानो
 नऽदानं
 अदाभ्य
 भूरिऽदाभ्यः
 अदाभ्यः
 अदाभ्यं
 अदाभ्यस्य
 अदाभ्या
 अदाभ्या
 अदाभ्याः
 अदाभ्याः

अदाभ्यानि
 अदाभ्यासः
 अदाभ्येन
 भनिऽदां
 द्विषणऽदां
 धनऽदां
 रभऽदां
 वसुऽदां
 सहऽदां
 अनश्चऽदां
 अनाशीऽदां
 सुऽदामन्
 सुऽदामन्
 अदामानः
 आऽदायं
 परिऽदायं
 पुनऽदायं
 शतऽदायं
 संऽदायि
 आऽदारः
 आऽदारिणं
 भूरिदावत्तरः
 भूरिदावत्तरा
 अश्चऽदावन्
 वसुऽदावन्
 सताऽदावन्
 भूरिऽदावरीं
 भूरिऽदावां
 वसुऽदावां
 वाजऽदावां
 भूरिऽदाव्रः
 वाजऽदाव्रौ
 सहस्रऽदाव्रौ
 शतऽदाव्रि
 सुऽदाव्रै

अदाशुचिः
 अदाशुपः
 अदाशुपां
 अदाशूऽतरस्य
 अदाशून्
 सुऽदासः
 दैवऽदासः
 अभिऽदासत्
 अभिऽदासतः
 अभिऽदासति
 सुऽदासं
 दिवऽदासं
 दिवऽदासस्य
 दिवऽदासात्
 दिवऽदासाय
 सुऽदासे
 दिवऽदासेभिः
 असंऽदितः
 निऽदितं
 संऽदितं
 निऽदिता
 आऽदिदेशति
 अश्मऽदिद्यवः
 विऽदिद्युताः
 सुदिनऽत्वं
 सुदिनऽत्वे
 असंऽदिनं
 सुऽदिनां
 सुऽदिनाः
 सुऽदिनानि
 सुऽदिने
 सुदिने इति सुऽदिने
 पुरुऽदिनेषु
 सुऽदिनेषु
 अभिऽदिप्सुः

अभिऽदिप्सः

प्रऽदिवः

सऽदिवः

सुऽदिवः

बृहत्ऽदिवः

बृहत्ऽदिवस्य

प्रऽदिवा

बृहत्ऽदिवा

बृहत्ऽदिवाः

प्रऽदिवि

अहःऽदिवि

द्विऽदिवे

बृहत्ऽदिवेषु

बृहत्ऽदिवैः

आऽदिशः

प्रऽदिशः

आऽदिशी

प्रऽदिशी

प्रऽदिशा

आऽदिशा

प्रऽदिशि

आऽदिशे

अननुऽदिष्टः

स्मत्ऽदिष्टयः

प्रऽदिष्टाः

स्मत्ऽदिष्टिः

स्महिही इति स्मत्ऽदिष्टी

स्मत्ऽदिष्टीन्

संऽदिहः

सुऽदीतयः

सुऽदीतये

सुदीतिऽभिः

सुऽदीति

सुऽदीती

प्रऽदीदयत्

सुऽदीदिति

अधिऽदीधुं

प्रऽदीध्वाना

आऽदीध्वे

परिऽदीधयः

प्रतिऽदीध्वे

अतिऽदीध्वं

अद्विऽदुग्धः

अद्विऽदुग्धाः

अप्रऽदुग्धाः

सवःऽदुग्धः

शुक्लऽदुग्धस्य

सवःऽदुग्धा

सुऽदुग्धा

सवःऽदुग्धाः

सुऽदुग्धाः

सवःऽदुग्धा

सुऽदुग्धा

सवःऽदुग्धायाः

मधुदुग्धे इति मधुऽदुग्धे

सवर्दुग्धे इति सवःऽदुग्धे

सुदुग्धे इति सुऽदुग्धे

अभिऽदुद्गोहं

शतऽदुग्धस्य

आऽदुग्धे

शतऽदुग्धेषु

अदुग्धः

गोऽदुग्धः

घृतऽदुग्धः

आऽदुग्धः

गोऽदुग्धे

अग्निऽदुग्धः

त्वाऽदुग्धासः

पाकऽदुग्धा

उपऽदुग्ध

संऽदुक्

स्वःऽदुक्

संऽदुक्

आऽदुक्

अप्रऽदुपितः

अदुपिताय

अदुपितेभिः

अदुमः

अदुमं

प्रऽदुमिः

अदुप्यता

अहःऽदृशः

दूरेऽदृशः

यद्यऽदृशः

संऽदृशः

सुऽदृशः

स्वःऽदृशः

दूरेऽदृशी

संऽदृशी

सुऽदृशी

स्वःऽदृशी

दूरेऽदृशा

मिषुऽदृशा

स्वःऽदृशा

संऽदृशि

सुऽदृशी

संऽदृशीः

सुऽदृशीः

सुऽदृशीकः

चित्ऽदृशीक

दुःऽदृशीक

सुऽदृशीक

दूरेऽदृशे

संऽदृशे

अनुऽदृश्य

विष्णुऽदृष्टः

अदृष्टाः

अदृष्टाः

विष्णुऽदृष्टाः

अदृष्टान्

संऽदृष्टिः

संऽदृष्टौ

हविःऽदे

प्रऽदेदिशत्

आऽदेदिशानः

आऽदेदिशानान्

अनुऽदेयं

मघऽदेयं

बलऽदेयाय

मघऽदेयाय

राधःऽदेयाय

वसुऽदेयाय

अनुऽदेयौ

वैरऽदेये

सुऽदेवः

अदेवः

अनृतऽदेवः

विष्णुऽदेवः

सहऽदेवः

अदेवऽत्नात्

अर्धेऽदेवं

सुऽदेवं

अदेवं

अंतिऽदेवं

अवःऽदेवं

आऽदेवं

उग्रऽदेवं

विष्णुऽदेवं

अदेवऽयंतं

अदेवऽयुः

अदेवऽयुं

अदेवऽयून्

अदेवऽयोः

अदेवस्य

वामऽदेवस्य

अदेवाः

सुऽदेवाः

मूरऽदेवाः

विष्णुऽदेवाः

विष्णुऽदेवाः

शिष्णुऽदेवाः

अदेवात्

अदेवान्

मूरऽदेवान्

शिष्णुऽदेवान्

अदेवानि

सुऽदेवाय

विष्णुऽदेवाय

आऽदेवासः

अदेवीः

आऽदेवीः

आऽदेवे

अदेवेन

विष्णुऽदेवैः

विष्णुऽदेव्य

शीरऽदेव्यः

साहऽदेव्यः

विष्णुऽदेव्यः

साहऽदेव्यं

सुऽदेव्यं

विष्णुऽदेव्यं

साहऽदेव्यात्

दृविणऽदेपुं

तुविऽदेव्यां

कुमारऽदेव्याः

स्वभऽदेव्याः

पराऽदे

मधुऽदोषं

सुदोषे इति सुऽदोषे

प्रऽदोषुवत्

प्रऽदोषं

प्रतिऽदोषं

विष्णुऽदोहसः

सूदऽदोहसः

विष्णुऽदोहसं

दृविणऽदौ

रयिऽदौ

अभिऽद्यवः

अभिऽद्यवे

वृष्टिऽद्यावः

पृथिवीद्यावां

वृष्टिऽद्यावा

विऽद्युत्

अद्युतः

विऽद्युतः

सुऽद्युतः

विऽद्युतं

विऽद्युतां

सुऽद्युते

अभिद्युऽभिः

अद्युं

अभिऽद्युं

दशऽद्युं

अतऽद्युस

तुविऽद्युस

विभूतऽद्युसः

तुविऽद्युसं

तुविऽद्युसस्य

पाशऽद्युसस्य

तुविऽद्युसाः

अभिहितशुद्धाः

सुशुद्धा

त्वेषशुद्धाय

शुद्धिशुद्धासः

कमशुद्धं

एकशुद्धः

अशुद्धे

सुशुद्धोत्मा

सुशुद्धोत्मानं

पुरुशुद्ध्याः

मितशुद्धः

सुशुद्धविणः

वाञ्छशुद्धविणसः

निशुद्धा

रघुशुद्ध

मितशुद्धः

रघुशुद्धः

अशुद्धः

पुरुशुद्धः

अशुद्धः

अशुद्धं

अशुद्धा

अशुद्धा

अनभिशुद्धा

अशुद्धे

अभिशुद्धे

अशुद्धाणा

अद्रोघ

अद्रोघः

अद्रोघं

अद्रोघं

अद्रोघेण

अभिशुद्धोहं

मितशुद्धौ

सुशुद्धं

अशुद्धयं

अशुद्धाः

अशुद्धाविनः

अशुद्धाविनं

अशुद्धावी

अशुद्धं

वृक्षशुद्धरसः

कृतशुद्धं इति कृतशुद्धं

आशुद्धादं

सहस्रशुद्धारं

रथमानशुद्धिद

अनृतशुद्धिः

पतिशुद्धिः

ब्रह्मशुद्धिः

ब्रह्मशुद्धिः

शुद्धिशुद्धिः

ब्रह्मशुद्धिः

अशुद्धिपेयः

अशुद्धिपेयं

इन्द्रशुद्धिः

अशुद्धः

विशुद्धेयं

परिशुद्धेयः

युतशुद्धेयः

यवयुतशुद्धेयः

विशुद्धेयं

वीक्षुशुद्धेयः

तरुशुद्धेयः

यवयुतशुद्धेयः

अशुद्धे इति

वयःशुद्धः

विशुद्धस्य

महाशुद्धं

प्रशुद्धनस्य

महाशुद्धनस्य

प्रशुद्धे

महाशुद्धे

प्रशुद्धेयु

सुशुद्धौ

सशुद्धः

शतशुद्धं

जीवशुद्धं

सशुद्ध्या

जीवशुद्ध्या

प्रशुद्ध्यासु

स्थिरशुद्धन्ये

सुशुद्ध्या

उग्रशुद्ध्या

क्षिप्रशुद्ध्या

सुशुद्ध्यानः

निशुद्धयः

परिशुद्धयः

प्रशुद्धयः

प्रतिशुद्धयः

निशुद्ध्या

पुरेशुद्धये

दुःशुद्धं

दुःशुद्धी

विशुद्धेरिति विशुद्धेः

विशुद्धेरिति

दुःशुद्धेयः

विशुद्धेयः

विशुद्धेयः

विशुद्धेयः

विशुद्धेयः

विशुद्धेयः

विशुद्धेयः

स्वशुद्धेयः

सत्यशुद्धेयः

सत्यशुद्धेयः

सत्यधर्माय	क्षिप्रातुःभिः	विश्वधायसः
सत्यधर्माया	क्षिधातुं	गोधायसं
आध्वं	क्षिधातुनि	भूरिधायसं
विधवा	निधातोः	विश्वधायसं
आधवे	यातुःधान	हरिधायसं
अपुःधा	यातुःधानः	कारुधायः
अतुःधा	सोमःधानः	विश्वधायः
प्रतिधा	आधानं	निधायि
धामधाः	निधानं	सुधारः
धियंधाः	यातुःधानं	ज्ञतधारः
नानधाः	विधानं	सहस्रधारः
ययःधाः	सोमःधानं	मधुधारं
रत्नधाः	यातुःधानस्य	ज्ञतधारं
रेतःधाः	अपिधानां	सहस्रधारं
वयःधाः	निधानां	निधारयः
सर्वेधाः	यातुःधानां	निधारयतः
रत्नधाःतमः	विधानां	सहस्रधारा
वरिवःधातमः	सोमःधानां	द्विधाराः
सर्वेधाःतमः	यातुःधानां	सुधाराः
रत्नधाःतमं	सोमःधानां	ज्ञतधाराः
सर्वेधाःतमं	यातुःधानात्	सहस्रधारां
विधातरिति विधातः	यातुःधानान्	विधारे
क्षिधातवः	मंडूरधानिकीः	भूरिधारे इति भूरिधारे
प्रतिधातवे	अग्निधाने	सहस्रधारे
विधाता	यातुःधान्यः	विधावतः
संधाता	निधान्यं	अवधावति
विधातारः	रत्नधाभिः	प्रधावति
क्षिधातु	दुःधां	परिधावसि
क्षिविष्टिधातु	वयःधां	आधिः
सुधातु	वरिवःधां	दुपुधिः
सप्तधातु	विपुःधां	निधिः
क्षिधातुः	प्रियधामाय	परिधिः
निधातुः	कारुधायः	पुरेधिः
सप्तधातुः	विश्वधायः	सुधितः
क्षिधातुना	अरिधायसः	सुधितं

मित्रऽधितये
 नेमऽधिता
 युवऽधिता
 सुऽधिता
 सुऽधिताः
 दुऽधितान्
 मित्रऽधितानि
 सुऽधितानि
 वनऽधितिः
 स्वऽधितिः
 वसुऽधितिं
 स्वऽधितिं
 वसुधितो इति वसुऽधितो
 सुऽधितेभिः
 स्वऽधितो
 अभिऽधितस्ते
 निऽधितिः
 उत्सऽधिं
 उद्ऽधिं
 गर्भऽधिं
 निऽधिं
 परिऽधिं
 प्रऽधिं
 शेषऽधिं
 संऽधिं
 पुरऽधिं
 दीर्घऽधियः
 नानाऽधियः
 इत्याऽधिये
 निऽधिपुं
 पुरेऽधी इति पुरेऽधी
 इत्याऽधीः
 पुरेऽधीः
 विश्वतःऽधीः
 आऽधीतं

चतऽधीतयः
 चतऽधीतयः
 चतर्धीतिऽभिः
 चतऽधीतिं
 अपिऽधीन्
 इषुऽधीन्
 निऽधीन्
 परिऽधीन्
 निऽधीनां
 निऽधीयमानं
 प्रतिऽधीयमानं
 अधोरा
 यज्ञऽधीराः
 आऽधीयमाणायाः
 गोऽधुक्
 सवऽधुक्
 विऽधुं
 सवऽधुं
 दुऽधुरः
 सुऽधुरः
 सुऽधुरे
 सुऽधुरा
 नृऽधूतः
 वृषऽधूतस्य
 बभ्रुऽधूताः
 सवऽधूनुषे
 आऽधून्वते
 सवऽधून्वानः
 अनुऽधूपितासः
 चरिष्णुऽधूमं
 सचेत्ऽधूमासः
 चर्वेणिऽधूत्
 चर्वेणिऽधूतः
 मनऽधूतः
 चर्वेणिऽधूतः

चर्वेणिऽधूतं
 चर्वेणिऽधूता
 आऽधूषः
 आऽधूषे
 प्रतिऽधूषे
 अधृष्टः
 अधृष्टं
 सुऽधृष्टं
 सुधृष्टमे इति सुऽधृष्टमे
 अधृष्टाः
 अधृष्टासः
 संवृक्तऽधृष्णुं
 धियंऽधे
 इषुऽधेः
 उद्ऽधेः
 विसृष्टऽधेना
 विश्वऽधेनाः
 विश्वऽधेनां
 एकऽधेनुभिः
 अधेनुं
 अधेन्वा
 रत्नऽधेभिः
 नामऽधेयं
 भागऽधेयं
 रत्नऽधेयं
 रत्नऽधेया
 भागऽधेयानि
 रत्नऽधेयानि
 रत्नऽधेयाय
 वयऽधेयाय
 वयऽधे
 स्वऽधैनवानां
 आऽध्यः
 दुऽध्यः
 सुऽध्यः

पुरेऽध्या
दुःऽध्याः
पुरेऽध्यां
आऽध्या
दुःऽध्या
चित्तऽध्यानिः
अध्यानिः
अध्याक्
अध्यायाऽध्याक्
अतऽध्याक्
अभिऽध्याक्
अस्मऽध्याक्
अध्याक्
वरुणऽध्यातः
निऽध्यावि
निऽध्याविः
अस्मृतधू इत्यस्मृतधू
कृतऽध्याजः
अध्यारः
अध्यारं
अध्यारस्य
अध्यारस्य
अध्याराणां
अध्यारान्
अध्याराय
अध्यारे
अध्यारेषु
अतिऽध्यासन्
अध्यास्मऽभिः
अध्यास्मानः
सायऽध्यातं
स्वप्नऽनंशानः
उषसाऽनंशानः
अभिऽनंशानः
अभिऽनंशानायाः

अनंशानः
महेऽनंदि
निऽनंशः
संऽनंशः
अनपिऽनंशं
अपिऽनंशं
अवऽनंशं
संऽनंशान्
आऽनंशं
आऽनंशानः
तनूऽनपात्
तनूऽनपात्
तनूऽनपात्
तनूऽनपात्
तनूऽनपात्
प्रनंशादिति प्रऽनंशान्
अभिऽनंशं
आऽनंशं
संऽनममानः
अनमस्युः
निऽनंशं
विऽनंशः
संऽनंशः
प्रऽनंशं
प्रऽनंशं
संऽनंशानि
संऽनंशानि
शिखाऽनंशः
स्वऽनंशः
स्वऽनंशं
स्वऽनंशान्
स्वऽनंशं
पुनऽनंशं
संऽनंशान्
दुऽनंशः
दुऽनंशं

दुऽनंशान्
परिऽनंशं
संऽनंशं
संऽनंशं
संऽनंशान्
संऽनंशान्
उरुऽनंशान्
अध्याऽनंशः
परिऽनंशं
शमीनदुषी इति
आऽनंशमानः
विऽनंशान्
वेकऽनंशान्
अनांशं
सऽनंशान्
विऽनंशान्
सऽनंशान्
वृषऽनंशान्
पुरुऽनंशान्
अनामयितुऽध्या
दुऽनंशान्
सप्तऽनंशान्
सुमंतुऽनंशान्
सऽनंशान्
अनांशान्
अहिऽनंशान्
सुहृषीतुऽनंशान्
उपऽनंशान्
विऽनंशान्
इंद्रनासत्या
निऽनंशान्
विऽनंशान्
निऽनंशान्
निऽनंशान्
निऽनंशान्
निऽनंशान्

નિઃસનિજે
 ત્વાસનિદં
 દેવસનિદં
 સુસનિધા
 આસનિનાય
 પ્રસનિનાય
 ઉત્સનિનીષઃ
 અનિંછઃ
 અનિંછા
 ઉપસનિપદ્મમાનં
 કેસનિપાનાં
 આક્સનિપાસઃ
 પૃષ્ઠિસનિપ્રેધિતાસઃ
 સ્મૃત્તનિસ્યઃ
 દુઃસનિયંતવઃ
 દુઃસનિયંતુઃ
 ઘૃતસનિનિક્
 ઘૃત્તીસનિનિક્
 ચંદ્રસનિનિક્
 હિરણ્યસનિનિક્
 અધિસનિનિજઃ
 વર્ષસનિનિજઃ
 સહસ્રસનિનિજં
 સહસ્રસનિનિજા
 અધ્ધસનિનિજિ
 અનિધંગાય
 અનિધવ્યાઃ
 સુસનિષ્કાઃ
 ગ્રામસનીઃ
 યજ્ઞસનીઃ
 વજ્રસનીઃ
 વ્રતસનીઃ
 સેનાસનીઃ
 આસનીતઃ

યુષ્માસનીતઃ
 અવસનીતં
 ઉપસનીતં
 પ્રસનીતં
 સુસનીતવઃ
 પ્રસનીતવઃ
 યુવાસનીતસ્ય
 ઉપસનીતા
 ઉત્સનીતાઃ
 અવસનીતાય
 પ્રસનીતિઃ
 વર્ષસનીતિઃ
 વામસનીતિઃ
 શર્ધસનીતિઃ
 સહસ્રસનીતિઃ
 સુસનીતિઃ
 સુનીતિસભિઃ
 પ્રનીતિસભિઃ
 અગ્રસનીતિં
 અસુસનીતિં
 પ્રસનીતિષુ
 સ્મૃત્તુસનીતી
 પ્રસનીતી
 સુસનીતી
 અસુસનીતે
 પ્રસનીતૌ
 સુસનીયઃ
 જ્ઞાતસનીયઃ
 સહસ્રસનીયઃ
 જ્ઞાતસનીયં
 પુરુસનીયા
 સુસનીયાઃ
 સહસ્રસનીયાઃ
 સુસનીયાય

સુસનીયાસઃ
 પુરુસનીયે
 સુસનીયે
 દીર્ઘસનીયે
 અધિસનીયમાનઃ
 ઉત્સનીયમાનાઃ
 અનીઠઃ
 કૃપસનીઠં
 સસનીઠાઃ
 સસનીઠાભિઃ
 સનીઠે ઇતિ સસનીઠે
 સસનીઠિભિઃ
 અનુત્તં
 અનુત્તા
 અનુસાઃ
 વિસનુદં
 પ્રતિસનુદન્
 પરાસનુદં
 તુવિસનૃમ્ણા
 તુવિસનૃમ્ણ
 તુવિસનૃમ્ણઃ
 ત્વેષસનૃમ્ણઃ
 તુવિસનૃમ્ણં
 પુરુસનૃમ્ણાય
 મુંજસનેજનં
 પ્રનેતરિતિ પ્રસનેતઃ
 પ્રનેતરિતિ પ્રસનેતઃ
 અભિસનેતા
 આસનેતા
 પ્રસનેતા
 પ્રસનેતારં
 પ્રસનેતારં
 નાભાનેદિષઃ
 અનેછ
 અનેછઃ

अनेछा:

प्रऽनेनी:

अतिऽनेनीयमानः

हिरण्यऽनेमघः

सऽनेमि

अरिहऽनेमि:

अरिहऽनेमिं

अरिहऽनेमे

प्रऽनेपत्

प्रऽनोदं

आऽनोनवीति

अनुऽनोनुवतः

प्रऽन्यः

यज्ञऽन्यं

यज्ञऽन्योः

गोऽन्योघाः

हिरण्यऽपछं

पृथुऽपछमा

विऽपछसा

मांस्यचन्याः

तिऽपंचाशः

अच्छिऽपत्

अहुऽपत्

हिऽपत्

उत्ऽपतन्

संऽपतंति

अवऽपतंतीः

निऽपतंत्योः

बृहस्पतये

जाऽपतिः

नृऽपतिः

बृहस्पतिः

रथऽपतिः

रथिऽपतिः

वनस्पतिः

विऽपतिः

शचीऽपतिः

गृहऽपतिः

गोऽपतिः

दक्षऽपतिः

निधाऽपतिः

प्रजाऽपतिः

वसुऽपतिः

वाजऽपतिः

सत्ऽपतिः

स्वऽपतिः

स्वऽपतिः

हविऽपतिः

बृहस्पतिना

वनस्पतिऽभिः

वनस्पतिऽभ्यः

नृऽपतिं

बृहस्पतिं

वनस्पतिं

विऽपतिं

शचीऽपतिं

गणऽपतिं

गायऽपतिं

गृहऽपतिं

गोऽपतिं

जाऽपतिं

दंऽपतिं

परिऽपतिं

पूऽपतिं

मेधऽपतिं

वसुऽपतिं

ब्राजऽपतिं

अवयत्ऽपतिं

सत्ऽपतिं

सोमऽपतिं

स्वऽपतिं

सदस्पति इति

गोपंती इति गोऽपंती

दंपंती इति दंऽपंती

नृपंती इति नृऽपंती

मदपंती इति मदऽपंती

वनस्पंती इति

शचीपंती इति शचीऽपंती

सत्पंती इति सत्ऽपंती

सिंधुपंती इति सिंधुऽपंती

स्वऽपंती इति स्वऽपंती

वनस्पतीन्

सत्ऽपंतीन्

वनस्पतीनाम्

बृहस्पते

अश्वऽपते

आजिऽपते

उर्वराऽपते

चतऽपते

चतुऽपते

गणऽपते

गृहऽपते

गोऽपते

गोऽपते

दंऽपते

नृऽपते

बृहस्पते

बृहस्पते

मित्रऽपते

रथिऽपते

राधऽपते

वनस्पते

वनस्पते

वसुऽपते

वसुऽपते

विश्वते
 विश्वते
 श्वीऽपते
 श्वीऽपते
 सत्पते
 सत्पते
 सोमऽपते
 स्वधाऽपते
 बृहस्पतेः
 प्रपतेत्
 वनस्पतौ
 गोऽपतौ
 यज्ञऽपतौ
 सऽपत्नीः
 सऽपत्नान्
 सऽपत्नानां
 शूरऽपत्नि
 वसुऽपत्नी
 सऽपत्नी
 सऽपत्नी इति सऽपत्नी
 सुपत्नी इति सुऽपत्नी
 इंद्रऽपत्नी
 गृहऽपत्नी
 दंसुपत्नी
 वाजऽपत्नी
 वीरऽपत्नी
 नृऽपत्नीः
 सऽपत्नीः
 सुऽपत्नीः
 अर्यऽपत्नीः
 दासऽपत्नीः
 देवऽपत्नीः
 वृषऽपत्नीः
 शूरऽपत्नीः
 ग्नाऽपत्नीभिः

विश्वत्नी
 सऽपत्नी
 विश्वत्नी
 शतपत्सभिः
 विश्वत्पत्नः
 वीरुपत्नऽभिः
 जाऽपत्नं
 अधिऽपत्नं
 गार्हऽपत्नानि
 गार्हऽपत्नाय
 गार्हऽपत्नेन
 छैत्रऽपत्नेषु
 शतऽपत्नः
 अस्त्रिंशऽपत्नाः
 आशुऽपत्ना
 रघुऽपत्ना
 श्येनऽपत्ना
 रघुऽपत्नानः
 आऽपत्नयः
 विश्वपत्नयः
 सुऽपत्ना
 अनुऽपत्नाः
 अंतऽपत्नाः
 सुऽपत्नानि
 प्रऽपत्निन्
 प्रऽपत्निन्तं
 प्रऽपत्नी
 प्रऽपत्ने
 प्रऽपत्नेषु
 आऽपत्न्यः
 अवऽपदः
 द्विऽपदः
 निऽपदः
 उक्ताऽपदः
 अतुऽपदः

परिऽपदं
 अधऽपदं
 दुऽपदा
 द्विऽपदा
 अपदुऽपदा
 अतुऽपदा
 अधऽपदाः
 अधऽपदात्
 प्रऽपदाभ्यां
 द्विऽपदां
 अपदां
 अपदी इति
 सुऽपदां
 अष्टाऽपदी
 एकऽपदी
 घृतऽपदी
 अतुऽपदी
 नवऽपदी
 अष्टाऽपदीभिः
 अष्टाऽपदीं
 अतुऽपदीं
 सप्तऽपदीं
 अपदे
 द्विऽपदे
 दुऽपदे
 अतुऽपदे
 महाऽपदेन
 प्रऽपदेः
 अभिऽपद्य
 निऽपद्यते
 अनिऽपद्यमानं
 आऽपनीकनत्
 पुरुऽपथाः
 अतूतऽपथाः
 परिऽपथिनः

परिऽपंथिनं
सुऽपमनि
उपपमिऽवांसं
आऽपप्रायं
आपमिऽवांसं
आऽपमिवान्
आऽपमुषीं
गोपं
मधुऽपं
अरित्ऽपरंणीं
श्कऽपरस्य
सोमऽपरिबाधः
दुऽपरिहंतु
गोऽपरीणसा
उपऽपचैनं
वातापनन्या
अगनीपनन्यौ
सुऽपणीः
सहस्रऽपणीः
सुऽपणी
सुऽपणी
सुऽपणीः
अश्वऽपणीः
हिरण्यऽपणीः
उत्तानऽपणीं
अश्वऽपणीं
सुऽपणीः
शतऽपवेणा
इंद्रापवेता
इंद्रापवेता
अपवेन्
सोमपवेऽभिः
विऽपवे
वृषऽपवौ
पृथुऽपशीवः

अपलाशः
सुऽपलाशं
सुऽपलाशे
कृष्णऽपविः
शतऽपविताः
वीरुपविऽभिः
ददृशानऽपवेः
अनष्टऽपशुः
रुशत्ऽपशुः
विऽपश्यति
अवऽपश्यन्
संऽपश्यन्
प्रऽपश्यंतः
परिऽपश्यति
अभिऽपश्यती
प्रऽपश्यमानः
संऽपश्यमानाः
वाजंऽपस्त्यः
वीरऽपस्त्यः
त्रिऽपस्त्यं
अश्वऽपस्त्यं
वाजंऽपस्त्यं
अनुऽपस्त्यशानं
अभिष्टिऽपा
गोपा
तनूऽपा
तपुऽपा
परऽपा
प्रऽपा
सोमऽपा
स्तिऽपा
गोपा
शुचिऽपा
अश्वेऽपा
अधिऽपा

अभिज्ञस्तिऽपाः
श्रुतऽपाः
श्रुतऽपाः
कुलऽपाः
गोपाः
तनूऽपाः
पयऽपाः
परऽपाः
पशुऽपाः
पूर्वऽपाः
व्रतऽपाः
शुक्रपूतऽपाः
शेवधिऽपाः
सुतऽपाः
सोमऽपाः
स्तिऽपाः
हरिऽपाः
हविऽपाः
अनृतुऽपाः
श्रुतऽपाः
शुचिऽपाः
सुतऽपाः
सोमऽपाः
सोमऽपाः
श्रुतऽपाकं
क्षीरऽपाकं
विऽपाका
पृथुऽपाजसः
सहस्रऽपाजसः
पृथुऽपाजसा
पृथुऽपाजसे
त्रिऽपाजस्यः
पृथुऽपाजाः
विऽपाद्
वृषऽपाणयः

सुऽपाणिः	अतुऽपादः	कुंडऽपाय्यः
पृषुऽपाणिः	अपादं	नृऽपाय्यं
बीकुऽपाणिः	त्रिऽपादं	पूर्वऽपाय्यं
हिरण्यऽपाणिः	पंचऽपादं	बहुऽपाय्यं
बीकुपाणिऽभिः	सहस्रऽपादं	बहुऽपाय्ये
द्रवत्पाणिऽभिः	निऽपादाः	अपारः
हिरण्यपाणिऽभिः	द्विऽपादे	सुऽपारः
सुऽपाणिं	गोपान्	संऽपारणं
मधुऽपाणिं	शतऽपान्	अपारं
हिरण्यऽपाणिं	इंद्रऽपानः	सुऽपारं
सुपाणी इति सुऽपाणी	देवऽपानः	अतिऽपारयः
द्रवत्पाणी इति द्रवत्पाणी	नृऽपानः	सुऽपारा
बीकुपाणी इति बीकुपाणी	अवऽपानं	सुऽपाराः
सुपाणी इति सुऽपाणी	इंद्रऽपानं	अपारां
हिरण्यऽपाणे	जनऽपानं	सुऽपारासः
अपात्	देवऽपानं	अपारे
त्रिऽपात्	नृऽपानं	अपारे इति
द्विऽपात्	परिऽपानं	अपारेण
एकऽपात्	इंद्रऽपानाः	सुतऽपावन्
अतुऽपात्	अवऽपानात्	सोमऽपावन्
विश्वतऽपात्	देवऽपानानि	अभिश्चस्तिऽपावां
सहस्रऽपात्	वृषऽपानासः	सोमऽपावां
निऽपातः	अवऽपानेषु	हिरण्यऽपावाः
इंद्रऽपातमः	वृषऽपानेषु	सुतऽपात्रः
सोमऽपातनः	अग्रेऽपाभिः	सोमऽपात्रः
सोमऽपातमं	अतुऽपाभिः	सोमऽपात्रां
सोमऽपातमा	गोपाभिः	सुतऽपात्रे
मधुऽपातमा	अंजऽपां	सोमऽपात्रे
नृऽपाता	अभिश्चस्तिऽपां	विऽपाशं
नृऽपातारः	गोपां	भूरिऽपाशो
निऽपाति	तनूऽपां	अभिऽपासि
सहस्रऽपापाः	निऽसिक्तऽपां	निऽपासि
अपादः	व्रतऽपां	विऽपासि
द्विऽपादः	शतऽपां	संऽपिचंति
श्रुतिऽपादः	सोमऽपां	संऽपिणक्

हिरण्यसिंङान्
अपितः
दक्षसपितरः
मातरापितरा
दक्षसपितरा
दक्षसपितृन्
सुसपित्र्य
अपसपित्वं
अभिसपित्वं
प्रसपित्वं
ससपित्वं
प्रसपित्वात्
अभिसपित्वे
आसपित्वे
प्रसपित्वे
अभिसपित्वेषु
दानुसपित्वः
विसपित्वानः
विसपित्वानं
विसपित्वानस्य
विसपित्वाना
सुसपित्वलाः
आसपित्वानं
अतिःसपित्वति
संसपित्वते
प्रसपित्वति
प्रसपित्वते
आसपित्वमानः
विसपित्वशः
सुसपित्वः
शुक्लसपित्वं
विसपित्वशः
संसपित्वान्
इंद्रसपित्वं
स्विरसपित्वं

नृसपीतये
पूर्वसपीतये
सोमसपीतये
प्रसपीताः
आसपीतासः
पूर्वसपीतिः
सपीतिभिः
नृसपीतो
सोमसपीयं
गोसपीयायं
सोमसपीयायं
गोसपीये
गोसपीय्याय
प्रतिःसपीयति
सुसपीवसः
कुत्ससपुत्रं
सप्तसपुत्रं
सुसपुत्रा
रामसपुत्रा
वृत्रसपुत्रा
जीवसपुत्राः
देवसपुत्राः
पुरुसपुत्रां
सुसपुत्रां
उग्रसपुत्रे
देवपुत्रे इति देवसपुत्रे
सुसपुत्रे
अपुरुषं
विसपुषं
विसपुषां
पुरुवारसपुष्टिः
अपुष्याः
अपुष्यां
शाचिसपूजन
गभस्तिःसपूतः

निसपूतः
परिसपूतः
गभस्तिःसपूतं
निसपूतं
सुसपूतं
धारसपूताः
शकसपूते
स्वसपूभिः
आसपूभिः
सुसपूभिः
सुसपूभिः
सुसपूभिः
अहंसपूभिः
अनुसपूभिः
यथापूभिः
अपूभिः
अपूभिः
अपूभिः
अपूभिः
इंद्रापूभिः
सोमापूभिः
सोमापूभिः
सोमापूभिः
इंद्रापूभिः
आसपूभिः
उपसपूभिः
विसपूभिः
संसपूभिः
सुसपूभिः
अनवसपूभिः
संसपूभिः
आसपूभिः
संसपूभिः
अधुसपूभिः
घृतसपूभिः

आऽपृथे
 विऽपृथे
 विऽपृच्छते
 विऽपृच्छं
 संऽपृच्छं
 बंधुऽपृच्छां
 संऽपृच्छं
 आऽपृच्छः
 आऽपृच्छं
 प्रऽपृच्छती
 संऽपृच्छानः
 सदाऽपृणः
 अपृणतः
 आऽपृणन्
 आऽपृणतः
 अपृणतः
 अपृणतं
 छावापृथिवी इति
 छावापृथिवी इति
 दिवःऽपृथिव्योः
 त्रिऽपृष्ठः
 घृतऽपृष्ठः
 लीलऽपृष्ठः
 धीतऽपृष्ठः
 शनऽपृष्ठः
 त्रिऽपृष्ठं
 अश्वऽपृष्ठं
 घृतऽपृष्ठं
 मधुऽपृष्ठं
 लीलऽपृष्ठं
 शितिऽपृष्ठस्य
 शितिऽपृष्ठा
 धीतऽपृष्ठा
 घृतऽपृष्ठाः
 लीलऽपृष्ठाः

धीतऽपृष्ठाः
 सोमऽपृष्ठाय
 सोमऽपृष्ठसः
 त्रिऽपृष्ठे
 त्रिऽपृष्ठेः
 ऋतुऽपृष्ठे
 कीलालऽपृष्ठे
 शुचिऽपृष्ठे
 विऽपृष्ठतुः
 मधुऽपृष्ठेभिः
 मधुऽपृष्ठेयः
 अंतऽपृष्ठेयं
 पूर्वऽपृष्ठेयं
 मधुऽपृष्ठेयं
 सोमऽपृष्ठेयं
 मधुऽपृष्ठेयाय
 सुतऽपृष्ठेयाय
 सोमऽपृष्ठेयाय
 तुरऽपृष्ठेयं
 नृऽपृष्ठेशः
 सुऽपृष्ठेशः
 पुरुऽपृष्ठेशं
 सुऽपृष्ठेशं
 अश्वऽपृष्ठेशं
 वाजऽपृष्ठेशं
 विश्वऽपृष्ठेशं
 शुचिऽपृष्ठेशं
 सुऽपृष्ठेशा
 विश्वऽपृष्ठेशा
 हिरण्यऽपृष्ठेशा
 अपृष्ठेशं
 चतऽपृष्ठेशे
 सुऽपृष्ठेशाः
 वीरऽपृष्ठेशाः
 पुरुऽपृष्ठेशासु

सहस्रऽपृथं
 विश्वायुऽपृथसं
 भूरिऽपृथिव्यः
 सहस्रऽपृथिव्यं
 सहस्रऽपृथ्यं
 गोपौ
 छर्दिऽपृथौ
 जगतऽपृथौ
 गोपौ
 मधुऽपृथौ
 सुतऽपृथौ
 आऽपृथयमानः
 आऽपृथयमानाः
 हिरण्यऽप्रजं
 कृष्टिऽप्रः
 सुऽप्रकेतः
 सुऽप्रकेतं
 सुऽप्रकेतेभिः
 सुऽप्रकेतैः
 उपलऽप्रखिणीं
 उपऽप्रखे
 पृथुऽप्रगानं
 पृथुऽप्रगामा
 अभिऽप्रमंति
 अभिऽप्रमखे
 सुऽप्रचेतसः
 वासऽप्रचेतसा
 अप्रजाः
 बहुऽप्रजाः
 सुऽप्रजाः
 सुऽप्रजाऽत्वं
 चतऽप्रजात
 चतऽप्रजातः
 पुरुऽप्रजातस्य
 चतऽप्रजातां

सुप्रजा
 सुप्रजावर्तः
 सगैः प्रतकः
 अमृता
 अमृति
 अमृतिः
 सुप्रतिचक्ष
 तुविः प्रमृति
 सुप्रतीकः
 घृतः प्रतीकः
 चारुः प्रतीकः
 पुरुषः प्रतीकः
 मधुः प्रतीकः
 सुप्रतीकं
 घृतः प्रतीकं
 शुचिः प्रतीकं
 सुप्रतीकस्य
 सुप्रतीका
 घृतः प्रतीका
 त्वेषः प्रतीका
 घृतः प्रतीका
 सुप्रतीके इति सुप्रतीके
 अमृतीनि
 सुप्रतूः
 सुप्रतूति
 सुप्रतूति इति सुप्रतूति
 सः प्रथः
 सः प्रथः सतमं
 सः प्रथः सतमे
 सः प्रथाः
 मानुषः प्रथनाः
 सहस्रः प्रथनेषु
 सुप्रनीतयः
 सुप्रनीतिः
 सुप्रनीति

सुप्रनीती
 सुप्रनीते
 सुप्रपानं
 सुप्रपाने
 अभिः प्रभंगिनः
 तृपलः प्रभर्मा
 वृषः प्रभर्मा
 अदम्ब्रतः प्रमतिः
 दशः प्रमति
 अभिः प्रमदुः
 वाजः प्रमहः
 सहः प्रमाः
 वातः प्रमियः
 अभिः प्रमुखा
 पृष्ठः प्रयजः
 दीर्घः प्रयज्युं
 उपः प्रयन्
 उपः प्रयन्तः
 विः प्रयन्तः
 परिः प्रयन्तं
 हितः प्रयसः
 सुप्रयसं
 सुप्रयसां
 हितः प्रयसा
 सुप्रयाः
 घृतः प्रयाः
 परिः प्रयाय
 सुप्रयावः अभिः
 वृषः प्रयात्रे
 दासः प्रवर्ग
 सुप्रवाचनं
 सुप्रवाचनाः
 सुतः प्रवीतं
 ओदः प्रवृद्धः
 अतिः प्रश्रयेत्

कविः प्रशस्तः
 पुरुः प्रशस्तः
 पुरुः प्रशस्तं
 पुरुः प्रशस्ता
 वरुणः प्रशिष्टाः
 संः प्रशं
 घृतः प्रसन्नः
 दीर्घः प्रसन्ननि
 वाजः प्रसूता
 इंद्रः प्रसूताः
 बृहस्पतिः प्रसूताः
 वाजः प्रसूताः
 हर्यश्चः प्रसूताः
 परिः प्रस्यंदते
 पुरः प्रस्यवणाः
 कश्यपः प्रा
 अंतरिक्षः प्राः
 क्रतुः प्राः
 अर्धणिः प्राः
 जरणिः प्राः
 रोदसिः प्राः
 सुः प्राइ
 अपिः प्राणी
 अंतरिक्षः प्रां
 कश्यपः प्रां
 अर्धणिः प्रां
 रथः प्रां
 रोदसिः प्रां
 अप्रायुः अभिः
 सुः प्रावर्ग
 पुरुः प्रिय
 हरिः प्रिय
 अभिः प्रियः
 परिः प्रियः
 पुरुः प्रियः

वृक्तऽबर्हिषः
सधऽबर्हिषः
सुऽबर्हिषः
सुऽबर्हिषं
चित्तऽबर्हिषं
वृक्तऽबर्हिषं
त्रिऽबर्हिषं
वृक्तऽबर्हिषे
स्तीर्णऽबर्हिषे
सऽबलः
अबलाः
इमुऽबलाः
सुऽबाधः
परिऽबाधः
सऽबाधः
आऽबाधः
विऽबाधः
तुविऽबाधं
अपऽबाधमानः
परिऽबाधमानः
• सुऽबाधसः
संऽबाधात्
अबाधितः
निऽबाधितं
प्रऽबाधिता
अनिऽबाधे
विऽबाध्यं
प्रऽबाधधाना
जिघ्रऽबारं
नीचिनऽबारं
नीचिनऽबारे
विऽबाल्यं
निऽबाल्लः
उग्रऽबाहवः
सुऽबाहुः

उग्रऽबाहुः
वज्रऽबाहुः
विश्रतऽबाहुः
हिरण्यऽबाहुः
नृबाहुऽभ्यां
वज्रऽबाहुं
वज्रबाहू इति वज्रऽबाहू
वज्रबाहो इति वज्रऽबाहो
सुबाहो इति सुऽबाहो
सहस्रऽबाह्वे
प्रतिऽबुद्धाः
उपऽबुधः
उपऽबुधं
प्रऽबुधौ
प्रऽबुधि
उपऽबुधे
अद्रिऽबुधः
चन्द्रऽबुधः
पृथुऽबुधः
उच्चाऽबुधं
पृथुऽबुधं
सप्तऽबुधं
अश्वऽबुधः
उपरिऽबुधान्
आस्तुऽबुधाय
पृथुऽबुधासः
अबुधे
अबुधेषु
अबुध्यं
अश्वऽबुध्यं
अबुध्यमानं
प्रतिऽबुध्यमानाः
अबुध्यमानाः
अबुध्यमाने इति
अश्वऽबुध्यान्

इन्द्राबृहस्पती इति
इन्द्राबृहस्पती इति
जराऽबोध
विऽबोधनं
प्रऽबोधयती
प्रऽबोधयतीः
निऽबोधात्
निऽबोधिषत्
ज्ञतऽब्रम्
अनपऽब्रयः
उपऽब्रवामहे
इन्द्राब्रह्मणस्पती इति
सुऽब्रह्मण्यं
अब्रह्मता
सुऽब्रह्मा
अब्रह्मा
कृतऽब्रह्मा
अब्रह्माणः
ओहऽब्रह्माणः
सुऽब्रह्माणं
तुविऽब्रह्माणं
अनुऽब्रवाणः
प्रऽब्रवाणः
प्रऽब्रवाणा
उपऽब्रवे
उपऽब्रूते
अभक्तं
देवऽभक्तं
द्युऽभक्तं
भगऽभक्तस्य
विऽभक्ता
विऽभक्ता
द्युऽभक्ताः
विऽभक्ता
• अभक्ते

जनऽभक्षः

धनऽभक्षेयु

सुऽभगु

सुऽभगी

आऽभगः

सुभगऽत्वं

सुऽभगी

आऽभगं

सुऽभगस्य

सुऽभगां

सुऽभगाः

सुऽभगान्

सुऽभगाँ

सुऽभगाय

सुऽभगासः

सुऽभगासः

सुऽभगे

सुऽभगे

सुऽभगे

सुभगे इति सुऽभगे

सुभगे इति सुऽभगे

प्रऽभगं

अभिऽभंगाय

प्रऽभगी

विऽभजन्

विऽभजतः

विऽभजतं

विऽभजासि

अभिऽभजतीनां

प्रऽभजन्

विऽभजनुः

सुऽभज्

सुऽभज्

अभयऽतनेन

अभयं

अभयानां

अभयानि

अभये

सुऽभरः

वाजंऽभरः

संऽभरः

सहस्रंऽभरः

सुतंऽभरः

हरिंऽभरः

संऽभरं

संऽभरति

सुऽभरं

वाजंऽभरं

सहस्रंऽभरं

सऽभरसः

विश्वऽभरसं

विऽभराः

सुऽभराः

सऽभराः

वृषऽभरान्

सुऽभरां

पुष्टिंऽभराय

सहःऽभरिः

सहस्रंऽभरसं

अपंऽभरतै

अपऽभरता

प्रऽभरता

प्रऽभरुं

अनुऽभरतीं

प्रऽभरति

अरिंऽभरन्

वाजभरंऽभिः

जातुऽभरता

विऽभरः

प्रऽभरः

जंजयाऽभवन्

प्रऽभवतं

अललाऽभवतीः

जंऽभविष्टः

जंऽभविष्टा

जंऽभविष्टाः

सुभसत्ऽतरा

अभिऽभा

दूरेऽभाः

सुऽभागाः

सुऽभागान्

विऽभागे

गोऽभाजः

पितुऽभाजः

पूर्वेऽभाजः

रत्नऽभाजः

वामऽभाजः

अभाजः

पूर्वेऽभाजं

प्रथमऽभाजं

आप्तऽभाजां

विऽभाति

विऽभाती

विऽभातीः

विऽभातीनां

विऽभातीं

अहिंऽभानवः

चित्तऽभानवः

स्वऽभानवः

स्वऽभानवः

स्वऽभानवे

विऽभानां

चित्तऽभानुः

वृहत्ऽभानुः

स्वऽभानुः

चित्रऽभानुं

चित्रऽभानुषु

चित्रभानो इति चित्रऽभानो

चित्रभानो इति चित्रऽभानो

वृहन्नानो इति वृहन्ऽभानो

विभानो इति विऽभानो

स्वभानो इति स्वऽभानो

स्वऽभानोः

भूरिऽभारः

मुष्कऽभारः

अनूध्वऽभासः

सुऽभासं

आऽभासि

प्रऽभासि

विऽभासि

मांसऽभिष्ठां

अट्टिऽभित्

उत्ऽभित्

गोत्रऽभित्

पूऽभित्

पूभिःत्तमं

उत्ऽभिदः

उत्ऽभिदं

गोत्रऽभिदं

पूऽभिदं

उत्ऽभिदा

विऽभिद्य

पूऽभिद्यं

विऽभिन्नसि

विऽभिदता

विऽभिदन्

विऽभिदुना

विभिदो इति विऽभिदो

विऽभिद्यं

अभिद्ये

अवद्यऽभिया

विऽभीदकः

अभीरवः

अभीरुः

अभीर्वे

विऽभीषणः

प्रऽभु

मयऽभु

विऽभु

शंऽभु

सुऽभु

प्रऽभुः

मयऽभुः

विऽभुः

शंऽभुः

अग्रऽभुः

अभुक्

स्तनऽभुजः

परिऽभुजत्

संऽभुजं

पुरुऽभुजा

पुरुऽभुजा

दशऽभुजिः

शतऽभुजिः

शतभुजिऽभिः

अभुजतः

प्रऽभुजती

उचऽभुत्

मयऽभुना

विभुऽभिः

प्रऽभुं

विऽभुं

आऽभुवः

परिऽभुवः

पुनऽभुवः

मयऽभुवः

शंऽभुवः

सचाऽभुवः

मयऽभुवः

आऽभुवत्

आऽभुवं

मयऽभुवं

शंऽभुवं

सचाऽभुवं

पुनऽभुवा

मयऽभुवा

शंऽभुवा

सचाऽभुवा

शंऽभुवा

अभिऽभुवं

विद्यऽभुवं

सचाऽभुवं

शंभू इति शंऽभू

पुरुभू इति पुरुऽभू

शंभू इति शंऽभू

अभिऽभूः

परिऽभूः

पुनऽभूः

पुरऽभूः

मयऽभूः

सचाऽभूः

स्वयंऽभूः

प्रऽभूतः

विऽभूतं

परिऽभूतं

पुरुऽभूतमा

विऽभूतयः

प्रऽभूतये

अभिऽभूतरे

प्रऽभूता

અભિસમૃત્તિ
 અભિસમૃત્તિઃ
 વિસમૃત્તિઃ
 પરિસમૃત્તિઃ
 અભિસમૃત્તિ
 વિસમૃત્તિ
 અપ્રસમૃત્તી
 પ્રસમૃત્તી
 પ્રસમૃત્તી ઇતિ પ્રસમૃત્તી
 અનનુસમૃત્તીઃ
 અભિસમૃત્તે
 પ્રસમૃત્તૌ
 આસમૃત્યા
 મયઃસમૃત્
 આસમૃત્મિઃ
 આવામૃતી ઇતિ
 આવામૃતી ઇતિ
 અભિસમૃત્ય
 અભિસમૃત્વરી
 પ્રસમૃત્વણિ
 પ્રતિસમૃત્વતઃ
 પ્રસમૃત્વતઃ
 આસમૃત્વતિ
 પરિસમૃત્વતિ
 પ્રતિસમૃત્વતિ
 વિસમૃત્વતિ
 પ્રતિસમૃત્વત્ય
 પ્રસમૃત્વન્
 વિસમૃત્વન્
 આસમૃત્વતઃ
 આસમૃત્વતીઃ
 પુરુસમૃત્વ
 આસમૃત્વસ્ય
 પ્રતિસમૃત્વેન
 સૌષ્ઠમૃગુડવત્

મારસમૃત્
 યસ્યસમૃત્
 વસ્યસમૃત્
 રથેનસમૃત્
 પિતૃસમૃત્ઃ
 આસમૃતઃ
 પ્રસમૃતઃ
 વિસમૃતઃ
 સંસમૃતઃ
 સુસમૃતઃ
 ઉક્થસમૃત્
 સામસમૃત્
 અનુસમૃત્
 આસમૃત્
 ઉત્સમૃત્
 નિસમૃત્
 પરાસમૃત્
 પ્રસમૃત્
 સંસમૃત્
 સુસમૃત્
 સસમૃતયઃ
 દુઃસમૃતયે
 પ્રતિસમૃતસ્ય
 પ્રસમૃતસ્ય
 સંસમૃતસ્ય
 સુસમૃતસ્ય
 આસમૃતા
 પ્રસમૃતા
 પ્રતિસમૃતા
 વિસમૃતા
 સંસમૃતા
 પ્રસમૃતાઃ
 દુઃપ્રસમૃતિઃ
 પ્રસમૃતિ
 વિમૃતે ઇતિ વિસમૃતે

સંસમૃતેઃ
 પ્રસમૃતૌ
 આસમૃત્ય
 વિસમૃત્તઃ
 વિસમૃત્તં
 વિસમૃત્તાઃ
 વિસમૃત્તા
 અવસમૃત્ય
 પ્રસમૃત્યસ્ય
 પ્રસમૃત્યે
 પ્રસમૃત્યેષુ
 અનિસમૃત્ઃ
 તિગ્મસમૃત્ઃ
 સહસ્રસમૃત્ઃ
 અતુઃસમૃત્ઃ
 સહસ્રસમૃત્ઃ
 જલાપસમેપજઃ
 વિશ્વસમેપજઃ
 જલાપસમેપજં
 વિશ્વસમેપજીઃ
 પ્રસમોઃ
 આસમોગં
 આસમોગયં
 આસમોગયે
 પુરુસમોજઃ
 મર્તસમોજનં
 મર્તસમોજના
 અધિસમોજના
 પુરુસમોજસઃ
 પુરુસમોજસં
 સુસમોજસં
 વિશ્વસમોજસં
 સુપ્રસમોજસં
 પુરુસમોજસા
 વિશ્વસમોજસા

विष्णुऽभोजाः

गिरिऽभञः

विऽभ्राजते

विऽभ्राजन्

विऽभ्राजते

विऽभ्राजमानः

विऽभ्राजमानान्

अग्निऽभ्राजसः

शुचिऽभ्राजाः

विऽभ्राद्

विष्णुऽभ्राद्

अभ्रातरः

अभ्रातृष्यः

विऽभ्राष्टि

विऽभ्वः

सुऽभ्वः

अभ्वः

विऽभ्वः

विऽभ्वः

विऽभ्वना

विऽभ्वने

विऽभ्वै

सुऽभ्वै

अभ्वै

विऽभ्वा

विऽभ्वा

अभ्वा

अभ्वात्

विऽभ्वा

प्रऽभ्वाः

विऽभ्वाः

परिऽभ्वै

विऽभ्वै

सुऽभ्वै

परिऽभ्वै

विऽभ्वै

सुऽभ्वै

जारयत्ऽभ्वैः

सुऽभ्वै

सभ्वैऽभ्वै

अदुःऽभ्वै

सुऽभ्वै

सुऽभ्वै

सुऽभ्वै

सुऽभ्वै

प्रऽभ्वै

तुविऽभ्वै

शतऽभ्वै

शतऽभ्वै

तुविऽभ्वै

शतऽभ्वै

तुविऽभ्वै

धृतऽभ्वै

सहस्रऽभ्वै

तुविऽभ्वै

महिऽभ्वै

अभ्वै

गोऽभ्वै

चित्ऽभ्वै

गोऽभ्वै

क्रन्वाऽभ्वै

तुविऽभ्वै

चित्ऽभ्वै

सुऽभ्वै

सुऽभ्वै

सुऽभ्वै

अदुःऽभ्वै

निऽभ्वै

दुऽभ्वै

सुऽभ्वै

सुऽभ्वै

चोदयत्ऽभ्वै

दुऽभ्वै

सुऽभ्वै

प्रऽभ्वै

सुभ्वैऽभ्वै

दुऽभ्वै

सुऽभ्वै

अतिऽभ्वै

प्रऽभ्वै

सुऽभ्वै

दुऽभ्वै

सुऽभ्वै

यातुऽभ्वै

दुऽभ्वै

सुऽभ्वै

अनुऽभ्वै

चोदयत्ऽभ्वै

वृहत्ऽभ्वै

महेऽभ्वै

दुऽभ्वै

सुऽभ्वै

सुऽभ्वै

प्रऽभ्वै

अनुऽभ्वै

सुभ्वै

सुनिऽभ्वै

उराऽभ्वै

निऽभ्वै

वस्त्रऽभ्वै

हविऽभ्वै

दुऽभ्वै

सुऽभ्वै

विऽभ्वै

सुऽभ्वै

અનુસમદંતિ
 સસમદં
 વિસમદસ્ત્ર
 ગૃત્સમદાઃ
 વિસમદાઃ
 સસમદાં
 અનુસમદામ
 વિસમદાય
 દુઃસમદાસઃ
 ગૃત્સમદાસઃ
 ઉત્સમદિતાઃ
 વિસમદેનં
 અનુસમદ્યમાનઃ
 સત્યસમદ્વા
 વિસમદ્યં
 અમદ્યમાસઃ
 સિલ્લિકસમદ્યમાસઃ
 વિસમદ્યે
 ધૃમત્સમનઃ
 નૃસમનઃ
 વિશ્વસમનઃ
 વૃષસમનઃ
 સુસમનસઃ
 વિશ્વસમનસઃ
 સસમનસઃ
 અરસમનસં
 ચિકિત્વિત્સમનસં
 બોધિત્સમનસા
 સસમનસા
 મહાસમનસાં
 સુસમનસ્યમાનઃ
 સુસમનસ્યમાના
 સુસમનસ્યમાનાઃ
 નૃસમનસ્યસે
 અદ્વાસમનસ્યા

નૃસમનાઃ
 સુસમનાઃ
 ચૃષિસમનાઃ
 ગૃત્સમનાઃ
 બોધિત્સમનાઃ
 વિસમનાઃ
 વિશ્વસમનાઃ
 વૃષસમનાઃ
 અદ્વાસમનાઃ
 વિશ્વસમનુપાં
 અમતવઃ
 દુઃસમંતુ
 સુસમંતુ
 ત્રિસમંતુઃ
 અમંતુઃ
 સુમંતુસભિઃ
 પુરુમંતુ ઇતિ પુરુસમંતુ
 સત્યસમંત્રાઃ
 ઉપસમંત્રિણઃ
 નિઃસમંચતઃ
 અધિસમંચનં
 અમંદાન્
 પ્રસમંતુઃ
 પુરુસમંદ્રા
 વિપ્રસમન્મનઃ
 સુમન્મસભિઃ
 દુઃસમન્મા
 સુસમન્મા
 યજ્ઞસમન્મા
 સત્યસમન્મા
 દુઃસમન્માનં
 અમન્યમાનાન્
 સસમન્યવઃ
 અહિસમન્યવઃ
 તુવિસમન્યવઃ

રઘુસમન્યવઃ
 વિસમન્યવઃ
 વૃષસમન્યવઃ
 સસમન્યવઃ
 સસમન્યવઃ
 પરિસમન્યવે
 અનુસમન્યુઃ
 આપાંતસમન્યુઃ
 શતસમન્યુઃ
 સત્તીનસમન્યુઃ
 ઉપસમન્યું
 અનુસમન્યું
 અતિસમન્યે
 પ્રાચામન્યો ઇતિ પ્રાચાસમન્યો
 પુનઃસમન્યૌ
 પ્રસમન્યર્થ
 પરિસમન્યુઃ
 વિસમને
 પરિમસ્રાયે ઇતિ પરિસમસ્રાયે
 કિંસમયઃ
 ગૌસમયં
 મૃત્સમયં
 શુકસમયં
 સુસમયં
 અશ્મન્સમયાંનિ
 અશ્મન્સમયીનાં
 અશ્મન્સમયીભિઃ
 પ્રસમસ્ત્યં
 અમરિષ્ણવઃ
 આસમરીતા
 દ્યવયામરુત્
 ઇંદ્રામરુતઃ
 અમતેઃ
 અમત્યૈ
 અમત્યૈઃ

अमर्त्य
उपरिऽमर्त्य
अमर्त्यस्य
अमर्त्या
अमर्त्या
अमर्त्याः
अमर्त्ये
अमर्त्ये
अमर्त्येन
अमर्त्येषु
अमर्धेतः
अमर्धेता
अमर्धेतीः
परिऽमर्धिषत्
अमर्मेणः
अनुऽमर्मृजानः
सऽमर्यः
सऽमर्यता
सऽमर्ये
सऽमर्ये
दुऽमर्षे
महाऽमह
महाऽमहः
मित्रऽमहः
सुऽमहः
प्रऽमहसः
विऽमहसः
विऽमहसः
विद्युत्ऽमहसः
विश्वऽमहसः
सुऽमहसः
चित्ऽमहसं
प्रऽमहसा
मित्रऽमहाः
बृहत्ऽमहाः

सुऽमहान्
सतःऽमर्हातः
महाऽमर्हित्रतं
विऽमर्हीनां
अमर्हीयमानं
प्रऽमा
प्रतिऽमा
सधऽमाः
सधऽमात्
अभिऽमातयः
उपऽमातयः
अभिऽमातये
सुऽमातरः
गोऽमातरः
पृश्निऽमातरः
पृश्निऽमातरः
सिंधुऽमातरः
अद्रिऽमातरं
सप्तऽमातरं
सिंधुऽमातरं
संऽमातरा
इहेहंऽमातरा
सिंधुऽमातरा
त्रिऽमाता
द्विऽमाता
सिंधुऽमाता
अभिऽमाति
अभिऽमातिः
उपऽमातिः
अभिऽमातिर्न
अभिऽमातिं
उपऽमातिं
अभिऽमातिषु
अभिऽमातीः
सप्तमातुऽभिः

उपऽमाते
अमात्रं
तुविऽमात्रं
यावत्ऽमात्रं
परऽमात्रं
सधऽमादः
सोमऽमादः
देवऽमादनः
नृऽमादनः
देवऽमादनं
नृऽमादनं
इन्द्रऽमादनासः
उपऽमादं
प्रऽमादं
सधऽमादं
सधऽमादे
सधऽमादेषु
अनुऽमाद्यः
सधऽमाद्यः
अनुऽमाद्यस्य
सधऽमाद्या
सधऽमाद्यानि
अनुऽमाद्यासः
सधऽमाद्यासः
विऽमानः
अनिऽमानः
प्रतिऽमानं
विऽमानं
अप्रतिऽमानं
देवऽमानं
प्रतिऽमानानि
विऽमानी
अमानुषः
विश्वऽमानुषः
सप्तऽमानुषः
अमानुषं

अमानुषीयु
 विऽमाने
 विऽमाये
 संऽमाये
 पुरुऽमायः
 पुरुऽमायं
 दशऽमायं
 विऽमायं
 दुऽमायवः
 पुरुऽमायस्य
 अहिऽमायस्य
 सुऽमायाः
 अहिऽमायाः
 निऽमायाः
 सुऽमायाः
 अहिऽमायान्
 अहिऽमायासः
 अजऽमायुः
 गोऽमायुः
 पुरुऽमाय्यं
 सुऽमारुतं
 अवऽमार्जनानि
 दशऽमास्य
 दशऽमास्यः
 उपऽमित्
 अमितं
 अमिता
 निऽमिता
 परिऽमिता
 सुऽमिता
 अमिताः
 अमितानि
 विऽमितानि
 निऽमितासः
 सुऽमिती

सुमिते इति सुऽमिते
 अमितैः
 दुऽमितः
 सुऽमितः
 हितऽमितः
 अमितं
 अमितऽयंतं
 अमितस्य
 पुरुऽमितस्य
 अमिताः
 सुऽमिताः
 अमितान्
 द्रोचऽमितान्
 दुऽमितासः
 अमितिये
 अमितियं
 अमितियां
 सुऽमितेभिः
 अमितेषु
 सुऽमितेषु
 अमितैः
 सुऽमित्र्याः
 अमित्रितः
 प्रऽमित्रितः
 प्रऽमित्रिता
 अमित्रिता
 अमित्रिता इति
 अमित्रिते
 प्रऽमित्रितं
 प्रऽमित्रिताति
 प्रऽमित्रितानः
 आऽमित्रिताना
 आमित्रिताने इत्याऽमित्रिताने
 प्रऽमित्रिताम
 विऽमित्रित्वन्
 अविष्टऽमित्रित्वं

अविष्टऽमित्रित्वं
 विऽमित्रित्वः
 संऽमित्रित्वपुः
 उपऽमित्रित्वहि
 निऽमित्रित्व्युः
 प्रऽमित्रित्वं
 प्रऽमित्रित्वं
 निऽमित्रित्वः
 संऽमित्रित्वः
 आमित्रित्वऽतमः
 संऽमित्रित्वः
 निऽमित्रित्वं
 संऽमित्रित्वः
 निऽमित्रित्वः
 अमित्रित्वः
 निऽमित्रित्वः
 अमित्रित्वऽभिः
 अमित्रित्वऽमित्रित्वः
 अमित्रित्वं
 अमित्रित्वं
 अमित्रित्वः
 अमित्रित्वः
 निऽमित्रित्वं
 अमित्रित्वऽमित्रित्वः
 मनुऽमित्रित्वः
 प्रऽमित्रित्वं
 संऽमित्रित्वं
 पुरुऽमित्रित्वः
 पुरुऽमित्रित्वः
 पुरुऽमित्रित्वस्य
 स्वऽमित्रित्वस्य
 पुरुऽमित्रित्वस्य
 आजऽमित्रित्वस्य
 सुऽमित्रित्वः
 सहस्रऽमित्रित्वः

स्वःऽमीळ्हे
 स्वःऽमीळ्हेषु
 वि॒श्वतः॑ऽमुख
 वि॒श्वतः॑ऽमुखः
 वि॒ऽमुखः
 वि॒ऽमुखंति
 अ॒हः॑ऽमुखं
 वि॒ऽमुखं
 वि॒ऽमुख्यं
 प्र॒ऽमुचन्
 प्र॒ऽमुदः
 आ॒ऽमुरः
 आ॒ऽमुरि
 सह॒स्र॑ऽमुष्क
 सह॒स्र॑ऽमुष्कं
 चृ॒जु॑ऽमुष्काः
 चृ॒जु॑ऽमुष्कान्
 आ॒ऽमुष्यं
 काम॑ऽमृता
 अ॒मूर
 अ॒मूर
 अ॒मूरः
 अ॒मूरं
 अ॒मूरा
 अ॒प्र॑ऽमूराः
 अ॒मूराः
 सह॒ऽमूरान्
 तपुः॑ऽमूर्धा
 ति॒ग्म॑ऽमूर्धानः
 त्रि॒ऽमूर्धानं
 सह॒ऽमूलं
 अ॒मृक्कः
 अ॒मृक्कं
 अ॒मृक्का
 अ॒मृक्ताः

अ॒मृक्ते॒ इति॑
 अ॒मृक्तेन॑
 नि॒ऽमृद्याः
 नि॒ऽमृजंतं
 प्र॒ऽमृणः
 प्र॒ऽमृणन्
 प्र॒ऽमृणांतं
 अ॒मृत
 अ॒मृत
 अ॒मृतः
 अ॒मृत॑ऽत्वं
 अ॒मृत॑ऽत्वंस्य
 अ॒मृत॑ऽत्वाय
 अ॒मृत॑ऽत्वे
 अ॒मृतं
 अ॒मृत॑स्य
 अ॒मृता
 अ॒मृता
 अ॒मृताः
 अ॒मृताः
 अ॒मृताः
 अ॒मृतात्
 अ॒मृतान्
 अ॒मृता॑नां
 अ॒मृता॑नि
 अ॒मृतां
 अ॒मृता॑य
 अ॒मृता॑सः
 अ॒मृता॑सः
 अ॒मृता॑सु
 अ॒मृते
 अ॒मृते॒ इति॑
 अ॒मृतेन॑
 अ॒मृते॑भिः
 अ॒मृतेषु॑

अ॒मृत॑यः
 अ॒मृतु
 वि॒ऽमृधः
 अ॒मृधः
 अ॒मृधं
 अ॒मृधाः
 अ॒मृधां
 अ॒मृधे॒ इति॑
 सु॒ऽमृळी॒कः
 सु॒ऽमृळी॒काः
 सु॒ऽमृळी॒कान्
 सु॒ऽमृळी॒कां
 सु॒ऽमृळी॒काय
 वि॒ऽमृशंतः॑
 अ॒भि॒ऽमृशे
 अ॒नु॒ऽमृश्यं
 प्र॒ऽमृषे
 अ॒से॑ऽमृष्टः
 वि॒ऽमृष्टं
 अ॒प्र॒ऽमृष्यः
 अ॒प्र॒ऽमृष्यं
 प्र॒ऽमे
 सु॒ऽमेकः
 सु॒ऽमेकं
 सु॒मेके॒ इति॑ सु॒ऽमेकं
 नि॒ऽमेघ॑मानः
 नि॒ऽमेघ॑मानाः
 उ॒द्॒ऽमेघे
 नृ॒ऽमेधः
 पु॒रु॒ऽमेधः
 सु॒ऽमेधः
 प्रि॒य॒ऽमेधः
 नृ॒ऽमेधं
 प्रि॒य॒ऽमेधं
 सु॒ऽमेध॑सः

सुऽमेधसं
 आऽयऽमेधसं
 अयऽमेधसं
 सुऽमेधाः
 प्रियऽमेधाः
 प्रियऽमेधाः
 मितऽमेधाभिः
 सुऽमेधां
 अयऽमेधाय
 गृहऽमेधासः
 प्रियऽमेधासः
 प्रियऽमेधासः
 गृहऽमेधीयं
 आऽयऽमेधे
 अयऽमेधे
 प्रियऽमेधैः
 अमेनान्
 आऽमेन्यस्य
 आमेम्यानि इत्याऽमेम्यानि
 अनिऽमेधं
 प्रतिऽमे
 विऽमोचन्
 विऽमोचनं
 विऽमोचनात्
 विऽमोचने
 अर्धऽस्त्राः
 मयुऽम्यः
 तुविऽस्यः
 तुविऽस्यऽस्त्रासः
 ऊर्णऽस्यदाः
 निऽस्युचः
 निऽस्युचि
 अपऽस्युक्तं
 प्रयऽस्यतमं
 प्रऽस्यत्तन्
 प्रऽस्यत्ते

अयऽस्त्राः
 अज्ञातऽयऽस्त्रात्
 राजऽयऽस्त्रात्
 अनुऽयच्छमाना
 अनुऽयच्छमानाः
 प्रऽयच्छसि
 दिविऽयजः
 आऽयजते
 संऽयजते
 सत्यऽयजं
 सुऽयजं
 आऽयजसे
 आऽयजाते
 आऽयजिं
 आऽयजिष्ठः
 आयजो इत्याऽयजो
 सुऽयज्ञः
 अयज्ञं
 सुऽयज्ञाः
 अयज्ञान्
 पितृऽयज्ञाय
 अयज्ञियात्
 देवऽयज्ञ्या
 आऽयज्ञ्ययः
 अयज्ञ्यवः
 प्रऽयज्ञ्यवः
 प्रऽयज्ञ्यवः
 प्रऽयज्ञ्यवे
 देवऽयज्ञ्या
 देवऽयज्ञ्याय
 अयज्ञ्युं
 अयज्ञ्यून्
 प्रऽयज्ञ्यून्
 प्रयज्ञ्यो इति प्रऽयज्ञ्यो

अयज्ञ्योः
 प्रऽयज्ञ्योः
 अयज्ञ्यनः
 अस्तुतऽयज्ञ्यनः
 अयज्ञ्यनां
 पृष्ठऽयज्ञ्यने
 अभ्यर्थऽयज्ञ्या
 अयज्ञ्यानः
 अयज्ञ्यानं
 आऽयत्
 उत्तऽयत्
 संऽयतः
 संऽयतः
 आऽयतः
 उत्तऽयतः
 सुऽयतः
 हस्तऽयतः
 संऽयतं
 अनुऽयतं
 आऽयतं
 उत्तऽयतं
 निऽयतं
 प्रऽयतं
 विऽयतं
 प्रऽयतस्य
 संऽयतां
 आऽयता
 उत्तऽयता
 निऽयता
 प्रऽयता
 प्रऽयताः
 प्रऽयतान्
 उत्तऽयतानि
 प्रऽयतानि
 आऽयतां

त्वऽयतायै	अपिऽयंतै	प्रऽयम्यमानान्
स्वऽयतासः	आऽयंतै	आऽयय
प्रऽयतासु	उत्ऽयंतै	निऽययिनै
उत्ऽयति	उपऽयंतै	आऽययुः
प्रऽयति	परिऽयंतै	निऽयवं
पराऽयतिः	प्रऽयंतै	प्रऽयवयन्
आऽयतिः	प्रतिऽयंतै	सुऽयवसः
प्रऽयतिः	विऽयतां	सुऽयवसं
उत्ऽयतिं	निऽयता	सुऽयवसाः
प्रऽयतिं	प्रऽयता	सुयवसिनी इति सुऽयवसिनीं
अवऽयती	उत्ऽयता	सुऽयवसे
आऽयती	आऽयतारै	सुयवस्यु इति सुऽयवस्यु
पराऽयती	प्रऽयतारां	स्वऽयशः
प्रऽयती	आऽयतिं	स्वयंशः ऽतरः
संयती इति संऽयती	उपऽयतिं	स्वयंशः ऽतरं
प्रऽयती	प्रऽयतिं	स्वयंशः ऽभिः
आऽयतीः	विऽयतिं	स्वऽयंशसः
आऽयतीनां	संऽयतिं	स्वऽयंशसं
पराऽयतीनां	सुयंतुंऽभिः	दीर्घऽयंशसे
आऽयतीं	दशऽयंतं	स्वऽयंशसे
पराऽयतीं	दशऽयंतासः	स्वऽयंशाः
आऽयते	पञ्चऽयंतासः	प्रऽयंस्ता
असंऽयसः	श्लोकऽयंतामः	अवऽयाः
परिऽयज्ञाय	अयंतैः	प्रऽयाः
परायत्ऽभ्यः	सुऽयमः	अनुऽयाजः
आऽयत्याः	सुऽयमं	जीवऽयाजं
तुविशायद् इति	सुऽयमस्य	अतिऽयाजस्य
आऽयन्	सुऽयमा	अनुऽयाजाः
उत्ऽयन्	सुऽयमां	प्रऽयाजाः
पराऽयन्	सुऽयमात्	अनुऽयाजान्
परिऽयन्	अनुऽयमानः	प्रऽयाजान्
प्रऽयन्	कविऽयमानः	प्रऽयाजे
उपऽयंतः	सुऽयमांसः	अवऽयातवः
विऽयंतः	उत्ऽयमीयसी	अवऽयाता
प्रऽयंतः	सुऽयमेभिः	अवऽयातां

अनुऽयाति
 उपऽयाति
 परिऽयाति
 विऽयाति
 अयातुः
 शतऽयातुः
 अयातुं
 उलूकऽयातुं
 कोकऽयातुं
 गृध्रऽयातुं
 शुश्रूलूकऽयातुं
 अयातुं
 सुपर्णऽयातुं
 अतिऽयायः
 उपऽयायः
 परिऽयायः
 प्रऽयायनं
 दीर्घऽयाये
 दीर्घऽयायेः
 देवऽयानं
 निऽयानं
 पितृऽयानं
 प्रऽयानं
 अवऽयानं
 देवऽयानाः
 देवऽयानात्
 देवऽयानान्
 देवऽयानौः
 आऽयाने
 प्रऽयाने
 देवऽयानैः
 अयामन्
 पृथुऽयामन्
 प्रवत्ऽयामना
 प्रऽयामनि

सखिन्द्रयामऽभिः
 कृष्णऽयामं
 चित्रऽयामं
 पंचऽयामं
 रघुऽयामां
 इष्टऽयामा
 उग्रऽयामा
 द्युतऽयामा
 शुभऽयामा
 सहस्रऽयामा
 सुऽयामाः
 त्वेषऽयामाः
 द्युतऽयामानं
 वृक्षऽयामेषु
 शतऽयामा
 अनुग्रऽयामे
 उग्रऽयामे
 एवंऽयायः
 एवंऽयायः
 स्वऽयावन्
 एवंयावऽभिः
 प्रातःयावऽभिः
 सयावऽभिः
 एवंयावरी
 श्रेतऽयावरी
 सयावरी
 सयावरीः
 अग्रऽयावा
 अग्रऽयावा
 पूर्वऽयावा
 शुभऽयावा
 अरुणऽयावानः
 प्रातःयावानः
 शुभऽयावानः
 पुरऽयावानं

प्रातःयावानं
 सयावानं
 प्रातःयावाना
 रघुऽयावाना
 शुभऽयावाना
 एवंयावः
 प्रातःयावः
 बुधुदऽयावः
 सुयावुतरा
 उपऽयासि
 परिऽयासि
 प्रिययोः
 अतऽयुक्
 सयुक्
 सुयुक्
 अयुक्तं
 अयुक्ताः
 देवयुक्ताः
 स्वयुक्ताः
 सुयुक्तान्
 अयुक्तासः
 प्रयुक्ति
 प्रयुक्तिः
 स्वयुक्तिऽभिः
 अतऽयुक्तिं
 प्रयुक्तिपु
 अरुणयुक्ऽभिः
 अतयुक्ऽभिः
 सुयुक्ऽभिः
 स्वयुक्ऽभिः
 अतुऽयुगः
 त्रिऽयुगं
 उरुऽयुगे
 अभिऽयुगवना
 स्वयुग्मऽभिः

सऽयुग्वा	हेषऽयुतः	अश्वऽयूपाय
प्रऽयुच्छतः	निऽयुतः	हरिऽयूपीयायां
अप्रऽयुच्छतः	प्रऽयुतः	आऽयूय
अप्रऽयुच्छत्ऽभिः	हेषऽयुतै	निऽयूय
अप्रऽयुच्छन्	निऽयुतै	विऽयूय
अभिऽयुजः	प्रऽयुतं	शुभंऽये
अश्वऽयुजः	निऽयुता	आऽयेजे
अतुऽयुजः	विऽयुता	आऽयेमिरे
दुऽयुजः	प्रऽयुताः	निऽयेमिरे
प्रऽयुजः	विऽयुताः	विऽयेमिरे
ब्रह्मऽयुजः	निऽयुता	आऽये
मनऽयुजः	अप्रऽयुतां	उपऽयै
मितऽयुजः	प्रऽयुतां	प्रऽयै
रथऽयुजः	प्रऽयुती	शंऽयोः
सऽयुजः	यियुते इति विऽयुते	दशंऽयोक्तेभ्यः
सुऽयुजः	नियुत्ऽभिः	प्रऽयोगं
स्वऽयुजः	अप्रयुत्स्वऽभिः	हरिंऽयोगं
अयुजः	अयुद्धः	अश्वंऽयोगाः
प्रातऽयुजं	अमितऽयुधः	हारिऽयोजन
मनऽयुजं	गोप्तुऽयुधः	समानऽयोजनः
युवाऽयुजं	प्रऽयुधः	हारिऽयोजनं
रथऽयुजं	वृषऽयुधः	हरिऽयोजनाय
सऽयुजं	गोप्तुऽयुधं	दशंऽयोजनेभ्यः
सुऽयुजं	पुरऽयुधा	प्रऽयोता
प्रातऽयुजा	यविऽयुधा	विऽयोतारः
ब्रह्मऽयुजा	अयुध्यः	पुरऽयोधः
मनऽयुजा	अयुध्यः	पुरऽयोधा
वचऽयुजा	अभिऽयुध्याः	कर्णंऽयोनयः
सऽयुजा	अयुध्वी	दिविऽयौनिः
साकंऽयुजा	आऽयुयुञ्जे	पृषत्ऽयोनिः
सुऽयुजा	आऽयुयुवे	सऽयौनिः
रथऽयुजे	निऽयुवानः	सत्यऽयौनिः
संऽयुजे	निऽयुवाना	घृतऽयौनिं
प्रऽयुजती	नियुवैते इति निऽयुवैते	सादत्ऽयौनिं
यविऽयुत्	स्वरूपऽवत्	घृतयौनी इति घृतऽयोनी

आऽरभे
 आऽरभ्य
 संऽरभ्य
 आऽरमाणः
 अवऽरंभमानः
 आऽरंभनं
 सृधत्ऽरयः
 संहयत्ऽरयिः
 सनत्ऽरयिः
 बृहत्ऽरयिं
 बृहत्ऽरये
 संऽरराणः
 संरराणे इति संऽरराणे
 अररिवान्
 अररुं
 अररूपः
 अररूपे
 तुविऽरवं
 तुविऽरवान्
 वृषऽरवायं
 विऽरवेण
 वातऽरशनाः
 यतऽरश्मयः
 वृषऽरश्मयः
 स्युमऽरश्मये
 अरश्मानः
 स्याऽरश्मानः
 इष्टऽरश्मिः
 सऽरश्मिः
 सप्तऽरश्मिः
 सूर्यऽरश्मिः
 सुऽरश्मिं
 यंचऽरश्मिं
 प्राचीनऽरश्मिं
 सप्तऽरश्मिं

स्युमऽरश्मौ
 अरसं
 गर्भऽरसा
 विऽराजः
 संऽराजः
 स्वऽराजः
 संऽराजः
 विऽराजतः
 विऽराजप
 संऽराजतं
 ज्येष्ठऽराजं
 विऽराजं
 संऽराजं
 स्वऽराजं
 अधिऽराजं
 प्रऽराजसि
 संऽराजा
 संऽराजा
 मित्रराजाना
 विऽराजानि
 अराजिनः
 संऽराजे
 स्वऽराजे
 संऽराजोः
 अग्रऽराजौ
 संऽराजौ
 जनऽराज्ञः
 यमऽराज्ञः
 संऽराज्ञीं
 सोमऽराज्ञीः
 दाशऽराज्ञे
 स्वऽरान्यं
 सांऽराज्यस्य
 सांऽराज्याय
 विप्रऽरान्ये

समयेऽराज्ये
 स्वऽराज्ये
 सांऽराज्येन
 एकऽराद
 वनेऽराद
 विऽराद
 संऽराद
 स्वऽराद
 संऽराद
 संऽराद
 सुऽरातयः
 स्वादुऽरातयः
 अरातयः
 पूषऽरातयः
 सऽरातयः
 अरातिः
 विसृष्टऽरातिः
 श्रोतुऽरातिः
 अरातिं
 अनंशऽरातिं
 मंहिष्ठऽरातिं
 विभूतऽरातिं
 अरातिऽयतः
 अरातिऽवा
 चित्तराती इति चित्तराती
 चित्तराती इति चित्तराती
 अरातीः
 अरातिः
 अरात्याः
 अहोरात्राणि
 अतिऽरात्रे
 सत्यऽराधः
 सत्यऽराधः
 तुविऽराधसः
 सुऽराधसः

अराधसः

अनवधराधसः

अधराधसः

युधिःराधसः

तुविःराधसं

सुःराधसं

अराधसं

चित्रराधसं

यन्त्रराधसं

वीतिराधसं

सुःराधसा

सत्यराधसे

सुःराधाः

सत्यराधाः

म्याहैराधाः

प्रःराध्यं

यात्ःराध्यं

सुःरामं

निरामिणः

अरायासः

अराय्यं

अरावा

अराव्याः

अराव्यो

अभिराष्टः

प्रःरिष्ठा

निःरिष्ठाति

निःरिष्ठानः

निःरिष्ठामि

यतिःरिपः

अपिःरिप्ताय

आःरिष्तामेहे

अरिपयन्

अरिपय्या

अरिष्टः

अरिष्टज्ञातये

अरिष्टज्ञातिभिः

अरिष्टं

अरिष्टाः

अरिष्टान्

अरिष्टाभिः

अरिष्टां

अरिष्टिं

अरिष्टेभिः

अरिष्टेः

अरिष्ट्यंतः

अरिष्ट्यंतं

संरिहाणे इति संरिहाणे

अरीळहं

अकृष्टरुक्

विरुक्मंतः

विरुक्मता

अधिःरुक्ता

विरुक्मान्

सुरुक्ते इति सुःरुक्ते

अरुगणं

अरुचः

दिवःरुचः

पुरुःरुचः

वसुःरुचः

सुःरुचः

तनूःरुचं

पुरःरुचं

सुःरुचं

तनूःरुचा

सुःरुचा

आःरुजः

वलंरुजः

आरुज्जुभिः

आःरुजंतः

आःरुजं

आःरुजामि

आःरुजे

निःरुद्धः

अवःरुद्धः

निःरुद्धाः

विःरुद्रस्य

सोमरुद्रा

सोमरुद्रौ

अगोःरुधाय

निःरुध्यं

आःरुधानः

निःरुधानः

निःरुधानासः

आःरुक्षतः

विःरुक्षुः

आःरुहं

अरुक्षितं

विःरूप

पुरुःरूपः

सुःरूपः

अन्यःरूपः

पिङ्गःरूपः

प्रतिःरूपः

विष्टःरूपः

विष्टुःरूपः

संज्ञातःरूपः

सुदृशीकःरूपः

हिरण्यःरूपः

पुरुःरूपं

पिङ्गःरूपं

विःरूपं

विष्टःरूपं

विष्टुःरूपं

हिरण्यःरूपं

विश्वरूपस्य	सुश्रेतसा	आलेभानात्
पुरुषरूपा	भूरिश्रेतसा	जीवश्लोक
विश्वरूपा	पञ्चम्यश्रेतसे	पतिश्लोक
विष्णुश्रूपा	सुश्रेताः	उरुश्लोक
सश्रूपा	सहस्रश्रेताः	प्रतिश्लोभयती
पुरुश्रूपाः	अरेपसः	नीलश्लोहितं
अग्निश्रूपाः	अरेपसं	अवशात्
अनवद्यश्रूपाः	अरेपसां	अवशे
अन्यश्रूपाः	अरेपसौ	अधिश्चक्रा
एकश्रूपाः	अरेपाः	अपश्चक्रा
विश्रूपाः	आश्रेच्छि	उपश्चक्रा
विश्वश्रूपाः	विश्रोकिणः	अधिश्चक्रारं
सश्रूपाः	विश्रोके	वीरश्चक्षणं
विष्णुश्रूपाणि	हृत्श्रोगं	रुक्मश्चक्षसः
विश्वश्रूपां	अतिश्रोचते	रुक्मश्चक्षसः
विश्रूपासः	विश्रोचमानः	प्रश्चक्ष्यामः
विरूपे इति विश्रूपा	अतिश्रोचमानं	गूर्तश्चः शतमः
विष्णुश्रूपा	विश्रोचमानं	निश्चक्षन्
विष्णुश्रूपा इति विश्रूपा	प्रश्चक्ष्यन्	निश्चक्षन्ता
सश्रूपा	विश्रोचयन्	निश्चक्षन्तानि
विश्वश्रूपाभिः	स्वश्रोचिः	विप्रश्चक्षसः
विष्णुश्रूपा	यसुश्रोचिषः	द्युश्चक्षसं
सश्रूपाः	स्वश्रोचिषः	मत्तश्चक्षसा
विश्वश्रूपा	अवश्रोचनं	सुश्चक्ष्यां
निरेकं	आश्रोचनं	गूर्तश्चक्षाः
निरेके	आश्रोचनानि	मधुश्चक्षाः
प्रश्रेके	आश्रोचने	सुश्चक्ष
सुश्रेकणाः	मयूरश्रोमभिः	सुश्चक्षः
प्रश्रेचनं	अतिश्रोहति	सुश्चक्षं
अरेणवः	अवश्रोहन्	सुश्चक्षा
अरेणु	आश्रोहन्	प्रश्चत्
बृहत्श्रेणुः	आश्रोहंतं	निश्चक्षतः
अरेणुभिः	आश्रोहयति	प्रश्चक्षतः
सुश्रेतः	सश्लक्ष्मा	संश्चक्षतः
सुश्रेतसं	आश्लेन्दं	प्रश्चक्षतं

निऽवता
 प्रऽवता
 प्रऽवता
 प्रवत्ऽभिः
 प्रवत्ऽभ्यः
 संऽवत्सं
 कुत्सऽवत्सं
 रुशत्ऽवत्सा
 सहऽवत्सा
 निवत्ऽसुं
 अवदतः
 आऽवदन्
 एवऽवदस्यं
 महाऽवदूरिणा
 अवद्य
 अवद्यात्
 अवद्यानि
 अवद्ये
 महाऽवधः
 अवधं
 महाऽवधात्
 तपुऽवधेभिः
 अवधं
 समऽवधये
 समऽवधिः
 समऽवधिं
 संऽवननं
 संऽवनना
 वृश्चत्ऽवनं
 यज्ञऽवनसः
 यज्ञऽवनसं
 उपमातिऽवनिः
 अजुऽवनिः
 वसुऽवनिं
 वृष्टिऽवनिं

शातऽवज्जेये
 प्रऽवतवे
 देवऽवदैः
 त्रिऽवंधुरः
 पूणेऽवंधुरः
 सृप्रऽवंधुरः
 अष्टाऽवंधुरं
 हिरण्यऽवंधुरं
 त्रिऽवंधुरे
 त्रिऽवंधुरेण
 प्रऽवर्पतं
 गोऽवर्पुषः
 अजकाऽव
 संवर्पती इति संऽवर्पती
 अतुऽवयं
 अभिऽवयसः
 सऽवयसः
 सऽवयसा
 त्रिऽवया
 आऽवयाः
 नीचाऽवयाः
 प्रऽवयाः
 वृद्धऽवयाः
 अवयुनं
 आऽवरः
 निऽवरः
 संऽवरणस्य
 संऽवरणात्
 संऽवरणानि
 संऽवरणेषु
 सांऽवरणी
 आऽवरत्
 सुऽवरत्वं
 धारावराः
 उत्ऽवरीवृजत्

मैत्रावरुणः
 इंद्रावरुणयोः
 मित्रावरुणयोः
 इंद्रावरुणा
 मित्रावरुणा
 इंद्रावरुणा
 इंद्रावरुणा
 मित्रावरुणा
 मित्रावरुणा
 मित्रावरुणाभ्यां
 इंद्रावरुणौ
 मित्रावरुणौ
 इंद्रावरुणौ
 इंद्रावरुणौ
 मित्रावरुणौ
 त्रिऽवरुणः
 त्रिऽवरुणं
 त्रिऽवरुणेन
 विऽवरे
 संऽवर्गे
 परिऽवर्गे
 श्रेष्ठऽवर्चसः
 सहस्रऽवर्चसं
 श्रेष्ठऽवर्चसा
 समानऽवर्चसा
 दुस्सऽवर्चसां
 सुऽवर्चाः
 अनूतऽवर्चाः
 दुस्सऽवर्चाः
 पावकऽवर्चाः
 शुक्लऽवर्चाः
 आऽवर्जते
 हिरण्यऽवर्णो
 अनभिज्ञातऽवर्णो
 मधुऽवर्णो

स्पृहयत् वयोः

हिरण्य वयोः

भृमत् वयोः

मधु वयोः

शुक्ल वयोः

शुचि वयोः

हिरण्य वयोः

मधु वयोः

हिरण्य वयोः

सु वयोः

अमीत वयोः

चन्द्र वयोः

पावक वयोः

हिरण्य वयोः

हिरण्य वयोः

शुक्ल वयोः

स वयोः

हिरण्य वयोः

नि वयोः

अभि वयोः

नि वयोः

नि वयोः

आ वयोः

नि वयोः

वि वयोः

द्वि वयोः

धृत् वयोः

रघु वयोः

हिरण्य वयोः

कृष्ण वयोः

गायत्र वयोः

रघु वयोः

वृजिन वयोः

रुद्र वयोः इति रुद्र वयोः

रुद्र वयोः इति रुद्र वयोः

हिरण्यवर्तनी इति हिरण्यवर्तनी

प्रवर्तमानकः

परिवर्तमाने

संवर्तयति

आवर्तयति

विवर्तयति

अपवर्तयति

तिवर्तयति

दुःवर्तयति

संवर्तयति

अभिवर्तयति

अवर्तयति

उक्थयति

द्युमयति

नृमयति

पुष्टयति

स्तोमयति

पुष्टयति

पशुवर्धनाय

उत्तवर्धयति

योरवर्धयति

प्रतिवर्तयति

भूरिवर्धयति

पुरुवर्धयति

हरिवर्धयति

भूरिवर्धयति

आवर्धयति

अभिवर्धयति

अकृषिवर्धयति

शतवर्धयति

सहस्रवर्धयति

सहस्रवर्धयति

आवर्धयति

आवर्धयति

अभिवर्धयति

संवर्धयति

विवर्धयति

उत्तवर्धयति

विवर्धयति इति विवर्धयति

तत्तवर्धयति

यथावर्धयति

तत्तवर्धयति

वैभुवर्धयति

प्रवर्धयति

सुवर्धयति

सुवर्धयति

संवर्धयति

संवर्धयति

संवर्धयति

परुवर्धयति

आभरत्तवर्धयति

उपवर्धयति

गूतवर्धयति

धियावर्धयति

वानिनीवर्धयति

विदत्तवर्धयति

विभावर्धयति

विभुवर्धयति

विश्ववर्धयति

संवर्धयति

स्ववर्धयति

पुरुवर्धयति

अक्षितवर्धयति

उपवर्धयति

त्वावर्धयति

विदत्तवर्धयति

विभावर्धयति

विश्ववर्धयति

शतवर्धयति

सहवर्धयति

पुरुषसू इति पुरुषसू
 कृतङ्सू इति कृतङ्सू
 जेन्यावसू इति
 पुनर्वसू इति पुनःसू
 प्रतङ्सू इति प्रतत्सू
 मनावसू इति
 महावसू इति महासू
 वाजिनीवसू इति वाजिनीसू
 वृषणवसू इति वृषणसू
 शचीवसू इति शचीसू
 सूर्यावसू इति
 आधृणिवसू इत्याधृणिसू
 अतवसू इत्यतसू
 दिवावसू इति दिवासू
 धियावसू इति धियासू
 पुरुवसू इति पुरुसू
 प्रभुवसू इति प्रभुसू
 रदवसू इति रदसू
 वाजिनीवसू इति वाजिनीसू
 विद्वसू इति विदत्सू
 विभावसू इति विभासू
 विश्ववसू इति विश्वसू
 शचीवसू इति शचीसू
 प्रभुसूः
 दोषासूः
 अधिसूः
 प्रसूः
 निःसू
 प्रसूति
 आःसू
 आःसूति
 सुः
 उपः
 ओषः
 सूः

अधिसूः
 नमःसू
 अतःसू
 सूः
 धारःसू
 उपःसू
 द्रोषःसू
 रण्यःसू
 सत्यःसू
 सुःसू
 दुधःसू
 भद्रःसू
 मृधःसू
 वभिःसू
 विःसू
 सूःसू
 प्रःसू
 विःसू
 सत्यःसू
 सुःसू
 अद्रोषःसू
 मृधःसू
 सुःसू
 सत्यःसू
 सुःसू
 विःसू
 प्रःसू
 उपःसू
 प्रःसू
 प्रःसू
 प्रःसू
 भारतःसू
 भारतःसू
 शतःसू
 सनतःसू
 ज्याःसू

भरतःसू
 सनतःसू
 सहस्रःसू
 शतःसू
 सहस्रःसू
 तुषिःसू
 भरतःसू
 चित्रःसू
 भरतःसू
 पुरुःसू
 भरतःसू
 अवाजिनं
 भरतःसू
 तुषिःसू
 भरतःसू
 दक्षिणःसू
 मध्यमःसू
 हविःसू
 हव्यःसू
 हव्यःसू
 अवातः
 अवातः
 देवःसू
 इन्द्रःसू
 देवःसू
 अवातं
 देवःसू
 देवःसू
 अपिःसू
 पृथ्व्याःसू
 अवाता
 देवःसू
 पृथ्व्याःसू
 अवाताः
 अवाताः

देवऽवाताः

मनऽवाताः

अवाता

दैवऽवाताय

अनुऽवाति

अयऽवाति

अवाते

दैवऽवाते

संऽवादाय

भद्रऽवादी

अर्थऽवाभं

अतिऽवामा

वासऽवायः

इंद्रवायू इति

इंद्रवायू इति

पुरुऽवार

विश्वऽवार

पुरुऽवारः

अशस्तऽवारः

दातिऽवारः

विश्वऽवारः

पुरुऽवारं

दातिऽवारं

भूरिऽवारं

विश्वऽवारं

पुरुऽवारस्य

विश्वऽवारस्य

विश्वऽवारा

विश्वऽवारा

दातिऽवाराः

भूरिऽवाराः

विश्वऽवाराः

विश्वऽवाराणि

विश्वऽवाराभिः

अभूत्ऽवाराय

वीतऽवारासः

विश्वऽवारे

विश्ववरि इति विश्वऽवारे

पुरुऽवारेभिः

विश्वऽवार्थैः

विश्वऽवार्थै

अंतऽवावत्

हिरण्यऽवाशीः

हिरण्यऽवाशीभिः

हिरण्यवाशीवत्ऽतम

अधीवासं

समुद्रऽवाससं

दुऽवाससे

सुऽवासाः

शुक्रऽवासाः

नवऽवास्वं

सुऽवास्त्वाः

इंद्रऽवाहः

वज्रऽवाहः

वीरऽवाहः

सहऽवाहः

सुहृऽवाहः

हृष्यऽवाहः

रिप्रऽवाहः

उक्थऽवाहः

ब्रह्मऽवाहः

ब्रह्मवाहऽतमं

हृष्यऽवाहन

ऋष्यऽवाहनः

देवऽवाहनः

मधुऽवाहनः

हृष्यऽवाहनः

नृऽवाहनं

मधुऽवाहनं

रथऽवाहनं

वसुऽवाहनं

हृष्यऽवाहनं

हृष्यऽवाहनीः

मधुऽवाहने

वीरऽवाहं

स्वस्तिऽवाहं

हृष्यऽवाहं

होतऽवाहं

उक्थऽवाहसः

यज्ञऽवाहसः

स्तोमऽवाहसः

ब्रह्मऽवाहसं

यज्ञऽवाहसं

नृऽवाहसा

उक्थऽवाहसा

यज्ञऽवाहसा

विप्रऽवाहसा

सिंधुऽवाहसा

स्तोमऽवाहसां

उक्थऽवाहसे

ब्रह्मऽवाहसे

मृक्तऽवाहसे

यज्ञऽवाहसे

इंद्रऽवाहा

यूपऽवाहाः

स्तोमऽवाहाः

उत्ऽवाहासः

उद्ऽवाहेनं

इंद्रऽवाहौ

अधिऽधिकर्तनं

प्रऽविक्ताः

प्रऽविक्ले

श्रुतऽविषयणाः

सुऽविज्ञानं

बलऽविज्ञायः

विऽविचन्	अहऽविदः	निऽविदा
अभऽविन्	निऽविदः	प्रऽविदा
क्रतुऽविन्	नीचऽविदः	वरिवऽविदा
खेत्तऽविन्	वचऽविदः	वसुऽविदा
गातुऽविन्	वरिवऽविदः	विभऽविदा
गोऽविन्	दसुऽविदः	स्वऽविदा
दृविणऽविन्	स्वऽविदः	अहऽविदा
नभऽविन्	होत्राऽविदः	स्वऽविदा
प्रकलऽविन्	सुऽविदत्तः	संऽविदानः
रयिऽविन्	सुऽविदत्तं	संऽविदानाः
वचऽविन्	दुऽविदत्तस्य	संऽविदानासः
वयुनऽविन्	दुऽविदत्ता	संविदाने इति संऽविदाने
वरिवऽविन्	सुऽविदत्ताणि	स्वऽविदि
वसुऽविन्	सुऽविदत्तान्	आऽविदे
विभऽविन्	सुऽविदत्ताभिः	कुहचित्ऽविदे
श्रुतऽविन्	दुऽविदत्ता	स्वऽविदे
संऽविन्	सुऽविदत्तियेभ्यः	निऽविदः
स्वऽविन्	सुऽविदत्तेभिः	अवऽविदं
हिरण्यऽविन्	अहऽविदे	प्रऽविदं
अखेत्तऽविन्	क्रतुऽविदे	अतिऽविद्वि
विभऽविन्	खेत्तऽविदे	निऽविद्वि
पितुऽविन्नः	गातुऽविदे	प्रऽविन्न
अनुऽविन्नः	गोऽविदे	पुतिऽविन्नं
सनऽविन्नः	निऽविदे	जातऽविन्ना
सनऽविन्नं	वचऽविदे	श्रुतिऽविद्युतः
क्रतुचित्ऽतमः	वरिवऽविदे	श्रुतिऽविद्युतः
गातुचित्ऽतमः	वसुऽविदे	स्वऽविद्युतः
वसुचित्ऽतमं	विभऽविदे	अविद्वियाभिः
गातुचित्ऽतमाः	सचिऽविदे	अविद्विंसः
खेत्तचित्ऽतरः	संऽविदे	दुऽविद्विंसं
वरिवोचित्ऽतरस्य	स्वऽविदे	सुऽविद्विंसं
गातुचित्ऽतरा	होत्राऽविदे	अतऽविद्वान्
वरिवोचित्ऽतरा	उपऽविदा	आऽविद्वान्
पितुऽविन्नस्य	क्रतुऽविदा	प्रऽविद्वान्
अधिपुराः	खेत्तऽविदा	

हृदयऽविधः
अविधवाः
घटऽविधानाः
आकृत्ऽविधानैः
अतिऽविधे
संऽविदते
गोऽविदुः
अविप्रः
सुऽविप्रः
सामऽविप्रं
अविप्रे
आऽविवायं
आऽविवासतः
आऽविवासतां
आऽविवासति
आऽविवासन्
आऽविवासंतः
आऽविवासंती
आऽविवाससि
आऽविवासात्
आऽविवासान्
आऽविविद्रे
निऽविविध्वान्
सुऽविवृतं
आऽविवेशं
प्रऽविवेशं
प्रऽविवेशिष्य
संऽविव्यानः
आऽविशन्
निऽविशुंते
आऽविशं
अनिऽविशमानाः
मृत्ऽविधं
अविधा

परिऽविधे
शिपिऽविष्ट
शिपिऽविष्टः
प्रऽविष्टः
अपरिऽविष्टं
परिऽविष्टं
प्रऽविष्टं
निऽविष्टाः
प्रऽविष्टां
त्रिऽविष्टि
आऽविष्टितः
परिऽविष्टी
इन्द्राविष्णू इति
इन्द्राविष्णू इति
अष्टाऽवी
देवऽवीः
पदुऽवीः
परिऽवीतः
परिऽवीतं
देवऽवीतमः
देवऽवीतये
अग्रऽवीता
अभिऽवीता
प्रऽवीता
अग्रऽवीताः
रथऽवीतिः
देववीतिऽभिः
देवऽवीतिं
गौरिऽवीतेः
देवऽवीतिः
देवऽवीतौ
रथऽवीतौ
हिरण्यऽवीनौ
पदुऽवीयं
तक्तुऽवीये

अयत्ऽवीर
सुभऽवीर
सुऽवीरः
हृत्ऽवीरः
अभिऽवीरः
अयत्ऽवीरः
प्रऽवीरः
विप्रऽवीरः
सर्वऽवीरः
अवीरता
अवीरताये
अवीरते
पुरुऽवीरं
सुऽवीरं
महाऽवीरं
अयत्ऽवीरं
विप्रऽवीरं
संयत्ऽवीरं
मर्वऽवीरं
सहऽवीरं
सहस्रऽवीरं
स्याहेऽवीरं
सर्वऽवीरया
पुरुऽवीरस्य
अयत्ऽवीरस्य
विप्रऽवीरस्य
सुऽवीरा
अवीराः
पुरुऽवीराः
सुऽवीराः
अरिष्टऽवीराः
विप्रऽवीराः
सतऽवीराः
सर्वऽवीराः

स्याहं वीराः

पुरु वीराभिः

सु वीराभिः

पुरु वीरां

सु वीरां

अयत् वीराय

मंदत् वीराय

सु वीरासः

अवीरं

सु वीरेण

सु वीरौ

सु वीर्यं

दृष्ट वीर्यं

सु वीर्यस्य

सु वीर्यो

सु वीर्योय

सु वीर्यं

सु वीर्यभिः

सु वीर्यैः

होतु वीर्यं

परा वृक्

सं वृक्

अवृक्

अवृक् संतमः

अवृक्

अवृक् सं

अवृक्काः

सालावृक्काणां

अवृक्काणि

सालावृक्कान्

अवृक्काभिः

अवृक्काय

अवृक्कासः

अवृक्के

अवृक्केभिः

वि वृक्काः

वाहु वृक्कः

परा वृक्कं

प्र वृक्कं

सु वृक्कयः

सु वृक्कि

सु वृक्किः

सु वृक्किभिः

स्व वृक्किभिः

सु वृक्किं

नमः वृक्किं

सु वृजनासु

परा वृजं

परि वृजं

स्व वृजं

अवृजिनाः

प्र वृजे

अनप वृज्यान्

परि वृज्यानि

आ वृज्यान्

आ वृज्यामहे

प्र वृज्यंतः

त्रि वृज्

प्र वृज्

विपु वृज्

सु वृज्

अनप वृज्

आ वृजतः

त्रि वृजतः

हादुनि वृजतः

अवृजतः

अनि वृजतः

अपरि वृजतः

अपि वृजतः

अभि वृजतः

आ वृजतः

सं वृजतः

अखं वृजतं

आ वृजतं

त्रि वृजतं

नदी वृजतं

विपु वृजतं

सु वृजतं

अवृजतं

अपं वृजतं

अपि वृजतं

अभि वृजतं

आ वृजतं

नि वृजतं

परि वृजतं

प्रावृजतस्य

आ वृजतां

त्रि वृजतां

सु वृजतां

अभि वृजतां

नि वृजताः

परि वृजताः

प्रावृजताः

आ वृजतासः

अपं वृजति

आ वृजते

अभि वृजते इत्यभि वृजते

वि वृजतः

अभि वृजत्य

आ वृजत्य

आ वृजत्वत्

प्र वृद्ध

सोम वृद्ध

प्र वृद्धः

मद वृद्धः

सोमऽवृद्धः

पञ्चन्यऽवृद्धः

यज्ञऽवृद्धः

सदाऽवृद्धः

सुतऽवृद्धः

तमऽवृद्धः

तुग्यऽवृद्धः

पयऽवृद्धः

पवितऽवृद्धः

रयिऽवृद्धः

वयऽवृद्धः

सऽवृद्धः

सुऽवृद्धः

सुगेऽवृद्धः

कविऽवृद्धः

सुतऽवृद्धः

त्वाऽवृद्धः

मरुतऽवृद्धः

शेऽवृद्धः

सदाऽवृद्धः

सन्नऽवृद्धः

आहुतिऽवृद्धः

गिराऽवृद्धः

तुग्यऽवृद्धः

नमऽवृद्धः

पयऽवृद्धः

पवितऽवृद्धः

मधुऽवृद्धः

वयऽवृद्धः

सद्यऽवृद्धः

सहऽवृद्धः

सुऽवृद्धः

शेऽवृद्धः

शेऽवृद्धः

सदाऽवृद्धः

सुतऽवृद्धः

सुतऽवृद्धः

सुतऽवृद्धः

नमऽवृद्धः

पयऽवृद्धः

वयऽवृद्धः

साकऽवृद्धः

सुऽवृद्धः

सुतऽवृद्धः

त्वाऽवृद्धः

सदाऽवृद्धः

सवृधान्

सुतऽवृद्धः

नमऽवृद्धासः

शेऽवृद्धासः

सुतऽवृद्धः

महिऽवृद्धः

मरुतऽवृद्धः

त्वाऽवृद्धेभिः

नमऽवृद्धः

सुतऽवृद्धः

सुतऽवृद्धः

विऽवृद्धः

विऽवृद्धः

शुंगऽवृद्धः

प्रावृद्धः

प्रावृद्धः

सभिऽवृद्धः

स्वऽवृद्धः

हृतऽवृद्धः

सभिऽवृद्धः

सनुऽवृद्धः

प्रऽवृद्धः

जातऽवृद्धः

जातऽवृद्धः

सुऽवृद्धः

सुऽवृद्धः

प्रतिऽवृद्धः

जातऽवृद्धः

नवेदः

विऽवृद्धः

विऽवृद्धः

विऽवृद्धः

अनष्टऽवृद्धः

जातऽवृद्धः

जातऽवृद्धः

नवेदः

विऽवृद्धः

विऽवृद्धः

सऽवृद्धः

जातऽवृद्धः

जातऽवृद्धः

सुऽवृद्धः

केतऽवृद्धः

जातऽवृद्धः

नवेदः

विऽवृद्धः

अविऽवृद्धः

अवेनः

अनुऽवृद्धः

अविऽवृद्धः

सुऽवृद्धः

प्रऽवृद्धः

गंभीरऽवृद्धः

पुरुऽवृद्धः

गायत्रऽवृद्धः

विऽवृद्धः

गायत्रऽवृद्धः

प्रावृद्धः

गंभीरऽवृद्धः

विऽवृद्धः

निऽवृद्धः

निऽवेशनं
 निऽवेशनात्
 अनिऽवेशनानां
 निऽवेशनी
 निऽवेशनीं
 निऽवेशने
 संऽवेशने
 अस्त्वंऽवेशं
 प्रतिऽवेशं
 निऽवेशयन्
 आऽवेशयन्तीं
 दासऽवेशाय
 आग्निऽवेशिं
 निऽवेशे
 संऽवेपिपः
 महाऽवैलस्ये
 प्रऽवोचति
 उपऽवोचत
 प्रऽवोळुहं
 प्रऽवोळुहन्
 ऋतऽव्रे
 पदऽव्यः
 देवव्यचःऽतमः
 उरुव्यचःऽतमं
 देवव्यचःऽतमं
 उरुऽव्यचसं
 विश्वऽव्यचसं
 समुद्रऽव्यचसं
 उरुऽव्यचसा
 उरुऽव्यचसे
 उरुऽव्यचा
 उरुऽव्यचाः
 देवऽव्यचाः
 उरुऽव्यचं
 परिऽव्यतं

अव्यपिः
 कृष्णऽव्यपिः
 अव्यपिऽभिः
 अव्यपिपुं
 अव्यपी
 अव्यपीः
 अव्यध्यायं
 अवऽव्ययन्
 अनपऽव्ययन्तः
 अव्ययं
 अतिव्रजत्ऽभिः
 अभिव्रजत्ऽभिः
 अभिऽव्रजन्
 दशऽव्रजं
 अश्मऽव्रजाः
 शतऽव्रजाः
 अश्मऽव्रजानां
 उदऽव्रजे
 उरुऽव्रजे
 दशऽव्रजे
 महिऽव्रत
 शुचिऽव्रत
 शुचिऽव्रत
 अव्रतः
 पुरुऽव्रतः
 सूऽव्रतः
 अनुऽव्रतः
 अन्यऽव्रतः
 भृतऽव्रतः
 महिऽव्रतः
 वृषऽव्रतः
 शुचिव्रतऽतमः
 अव्रतं
 सुऽव्रतं
 अन्यऽव्रतं

धुनिऽव्रतं
 महिऽव्रतं
 हरिऽव्रतं
 विऽव्रतयोः
 अन्यऽव्रतस्य
 भृतऽव्रता
 भृतऽव्रता
 विऽव्रता
 शुचिऽव्रता
 शुचिऽव्रता
 सऽव्रता
 इष्टऽव्रताः
 भृतऽव्रताः
 अव्रतान्
 अपऽव्रतान्
 प्रियऽव्रतान्
 विऽव्रतानां
 अनुऽव्रतां
 अनुऽव्रताय
 धुनिऽव्रताय
 भृतऽव्रताय
 सूऽव्रतासः
 अनुऽव्रते
 भृतऽव्रते
 मधुव्रते इति मधुऽव्रते
 शुचिव्रते इति शुचिऽव्रते
 सव्रते इति सऽव्रते
 अपऽव्रतेन
 विऽव्रतेन
 यूपऽव्रत्काः
 प्रऽव्रत्जे,
 महाऽव्रताः
 भद्रऽव्रतं
 वृषऽब्रातासः

अभिःपुत्र्य
अभिःपुत्र्येः
उरुःशंस
उरुःशंस
उरुःशंसः
दुःशंसः
नृःशंसः
सुःशंसः
अपःशंसः
गंभीरःशंसः
प्रःशंसंति
दुःशंसं
पाकःशंसं
अपःशंसं
प्रःशंसमानः
उरुःशंसस्य
अपःशंसस्य
उरुःशंसा
उरुःशंसाः
सुःशंसाः
प्रःशंसात्
दुःशंसान्
उरुःशंसाय
अपःशंसाय
उक्त्यःशंसिनः
उक्त्यःशंसिनं
जीवःशंसे
अपःशंसे
प्रःशंस्यः
प्रःशंस्यं
सुःशंका
परिःशंक्ते
सुःशंक्तिः
तुविःशंम्
एकःशंतं

अतुःशंतं
सिंशतःशंतं
सिःशताः
देवःशंलवः
अशतु
अशतुः
अजातःशतुः
इंद्रःशतुः
अशतुःभ्यः
अशतुं
अजातःशतुं
अशतो इति
सुःशमि
सुःशमी
विश्वःशंभुवं
विश्वःशंभुवा
विश्वःशंभूः
हिरण्यःशंम्यं
प्रोष्ठेःशयाः
वक्ष्यःशयाः
आःशयानं
परिःशयानं
आःशये
पराःशरः
सुःशरणः
सुःशरणायं
वृहत्ःशरीरः
प्रःशर्धे
विश्वःशर्धसौ
बाहुःशर्धी
सुःशर्मणः
सुःशर्मिभिः
सुःशर्मीणः
सुःशर्मीणं
सुःशर्मीणा

गोःशंयं
गोःशंयं
अपिःशर्वरे
असामिःशवसः
वृद्धःशवसः
वृद्धःशवसः
सत्यःशवसः
अप्रतिवृष्टःशवसं
द्विःशवसं
सत्यःशवसं
नक्षत्रःशवसां
अभिष्टिःशवसे
अशसः
आःशसः
उक्त्यःशसः
आःशसनं
विःशसनं
उक्त्यःशसं
अभिःशसा
आःशसा
उक्त्यःशसा
निःशसा
अनुःशसे
विःशसे
प्रःशस्त
कविःशस्तः
प्रःशस्तः
प्रःशस्तः
प्रःशस्तं
सुःशस्तयः
प्रःशस्तयः
अभिःशस्तये
प्रःशस्तये
प्रःशस्ता
विःशस्ता

अनभिऽशस्ता
अविऽशस्ता
अप्रऽशस्ताः
कविऽशस्ताः
अनिऽशस्ताः
अप्रऽशस्तान्
प्रऽशस्तां
सुऽशस्ति
सुऽशस्तिः
प्रऽशस्तिः
सुशस्तिऽभिः
प्रशस्तिऽभिः
अशस्तिं
अभिऽशस्तिं
प्रऽशस्तिं
अशस्तीः
अभिऽशस्तीः
अभिऽशस्तेः
प्रऽशस्यः
प्रऽशस्यते
पुरुऽशाक
पुरुशाकऽतमा
पुरुऽशाकाय
उपऽशाकेभिः
नैचाऽशाखं
दशऽशाखाभ्यां
संऽशायं
शतऽशारदाय
शतऽशारदेन
उक्त्यऽशासः
प्रऽशासत्
अनुऽशासता
अनुऽशासति
अभिऽशासति
प्रऽशासनं

अनुऽशासनस्य
प्रऽशासने
दुऽशासुः
सर्वऽशासेः
प्रऽशास्ता
प्रऽशास्त्रं
प्रऽशास्त्रात्
अशास्यं
उपऽशासन्
प्रतिऽशास्यति
विऽशासुः
वरऽशासस्य
अनिऽशितं
निऽशितं
सोमऽशितं
निऽशिता
सोमऽशिताः
निऽशितानि
निऽशितिं
निऽशितो
अशिपदाः
सुऽशिम
सुऽशिमः
सुऽशिमः
हिरिऽशिमः
हरिऽशिमः
विशिऽशिमं
सुऽशिमं
हरिऽशिमं
वृषऽशिमस्य
अयःऽशिमाः
सुऽशिमः
हिरस्यऽशिमाः
दशऽशिमै
अशिमिदाः
आऽशिरं

आऽशिरां
सुशित्ये इति सुऽशित्ये
अशिवः
अशिवस्य
अशिवा
अशिवाः
अशिवासः
सप्तऽशिवासु
अशिवेन
संऽशिशानः
निऽशिशानाः
संऽशिशानाः
उपऽशिश्रियाणाः
सुऽशिश्रिं
आऽशिवः
प्रऽशिवः
निऽशिवन्
आऽशिवं
प्रऽशिवं
आऽशिवा
अनुऽशिरः
देवशिश्रे इति देवऽशिश्रे
सुऽशिश्रे
आऽशीः
पत्सुतऽशीः
स्योनऽशीः
दुऽशीमे
आऽशीतिः
अशीषा
अयःऽशीषा
सहस्रऽशीषा
द्विऽशीषायं
सप्तऽशीषायं
रुहऽशीष्णी
सप्तऽशीष्णी

तत्पञ्चशीवरीः
सुःशुक्रानः
विअःशुभे
रयेःशुभे
तनूःशुभे
आःशुशुभणिः
अहिःशुभ
तुविःशुभ
सत्यःशुभ
तुविःशुभः
सत्यःशुभः
वृषःशुभ
सत्यःशुभ
वीरःशुभया
तुविःशुभ
अनंतःशुभः
उक्थःशुभः
उक्थःशुभान्
सत्यःशुभाय
तीक्ष्णःशुभ
चतुःशुभः
तिग्मःशुभः
तिधातुःशुभः
सहस्रःशुभः
हिरण्यःशुभः
तिग्मःशुभं
भूरिःशुभः
आःशुभतीः
आःशुभते
आःशुभन्ति
उपःशुभन्ति
अशुभिताः
शुनःशुभः
शुनःशुभं
मयूरःशुभ

सहःशुभ
दुःशुभः
सुःशुभः
सुःशुभं
अशुभ
सुःशुभः
अशुभः
सुःशुभ
सुःशुभ
सुःशुभ
अशुभसः
वरुणःशुभसः
त्रिःशुभकः
सुःशुभकः
सहस्रःशुभकाः
त्रिःशुभकायं
अर्कःशुभकेः
चित्तःशुभेचिः
दुरोकःशुभेचिः
शुक्रःशुभेचिः
स्वःशुभेचिः
अगृभीतःशुभेचिः
अजिरःशुभेचिः
पावकःशुभेचिः
वृद्धःशुभेचिः
अगृभीतःशुभेचिः
अजिरःशुभेचिः
अर्धःशुभेचिः
चित्तःशुभेचिः
दीर्घायुःशुभेचिः
पावकःशुभेचिः
शीरःशुभेचिः
शुक्रःशुभेचिः
खेष्टःशुभेचिः
तिग्मःशुभेचिः

पावकःशुभेचिः
शुक्रःशुभेचिः
पावकःशुभेचिः
भद्रःशुभेचिः
भद्रःशुभेचिः
शुक्रःशुभेचिः
करीःशुभेचिः
घृतःशुभतः
मधुःशुभतः
घृतःशुभतं
मधुःशुभतं
घृतःशुभता
मधुःशुभता
अभिःशुभयः
हरिःशुभशारुः
हिरिःशुभश्रुः
हिरिःशुभश्रुं
विःशुभयः
जिह्वःशुभेचिः
अअज्ञान्
अअमयाः
अअमासः
अअमैः
विःशुभयमायः
विःशुभयान्ते
उपमःशुभवः
देवःशुभवः
चित्तःशुभवः ३ तम
सुअवः ३ तमः
चित्तःशुभवः ३ तमः
तुविअवः ३ तमः
प्रथमअवः ३ तमः
उपमअवः ३ तमं
चित्तअवः ३ तमं
तुविअवः ३ तमं

सुअवःऽतमान्
 कुरुऽअवण
 कुरुऽअवणं
 पितुऽअवणं
 साऽअवयति
 पृथुऽअवसः
 उपमऽअवसः
 दीर्घेऽअवसः
 प्रऽअवसः
 बृहत्ऽअवसः
 वानऽअवसः
 सुऽअवसं
 गाथऽअवसं
 गृत्तेऽअवसं
 वानऽअवसं
 सुऽअवसा
 पृथुऽअवसि
 सत्यऽअवसि
 दीर्घेऽअवसे
 कुसुऽअवसे
 सुऽअवस्या
 गृत्तेऽअवाः
 देवऽअवाः
 बृहत्ऽअवाः
 वसुऽअवाः
 वृद्धऽअवाः
 अत्रातः
 सुऽअतं
 अत्राताः
 अभिऽअत्रायं
 विऽअत्रावि
 अभिऽअत्रावे
 कृष्णेऽअत्रितः
 अपऽअत्रितः
 उपऽअत्रितः

अत्रितं
 अपऽअत्रितं
 विऽअत्रिता
 विऽअत्रिताः
 ग्राऽअत्रिभिः
 अग्निऽअत्रियः
 अक्षरऽअत्रियः
 अभिऽअत्रियः
 ग्राऽअत्रियः
 सुऽअत्रियः
 ग्राऽअत्रियः
 अक्षरऽअत्रियं
 अभिऽअत्रियं
 अत्रऽअत्रियं
 घृतऽअत्रियं
 जनऽअत्रियं
 यज्ञऽअत्रियं
 सुऽअत्रियं
 हरिऽअत्रियं
 अभिऽअत्रिया
 घृतऽअत्रिया
 अभिऽअत्रियः
 अभिऽअत्रीः
 अत्रऽअत्रीः
 घृतऽअत्रीः
 दर्शितऽअत्रीः
 मयैऽअत्रीः
 अभिऽअत्रीणन्
 गोऽअत्रीताः
 गोऽअत्रीति
 अत्रीरं
 अत्रीरा
 सुऽअत्र्यौ
 दीर्घेऽअत्र्युत्
 वदन्ऽअत्र्युत्

हवनऽअत्र्युत्
 सन्ऽअत्र्युत्
 दीर्घेऽअत्र्युतः
 सुऽअत्र्युतः
 हवनऽअत्र्युतः
 सत्यऽअत्र्युतः
 सन्ऽअत्र्युतः
 सुऽअत्र्युतः
 हवनऽअत्र्युतः
 दीर्घेऽअत्र्युतं
 देवऽअत्र्युतं
 हवनऽअत्र्युतं
 विऽअत्र्युतं
 सन्ऽअत्र्युतं
 सुऽअत्र्युता
 हवनऽअत्र्युता
 विऽअत्र्युताय
 वानऽअत्र्युतामः
 उपऽअत्र्युति
 उपऽअत्र्युति
 यामऽअत्र्युतेभिः
 दीर्घेऽअत्र्युत्तमः
 दीर्घेऽअत्र्युत्तमं
 देवऽअत्र्युत्तमं
 दीर्घेऽअत्र्युत्तमा
 मन्त्रऽअत्र्युत्तं
 विऽअत्र्युत्तः
 यात्ऽअत्र्युत्तभिः
 उपऽअत्र्युता
 सुऽअत्र्युतुः
 सुराष्ट्रः
 उत्तमऽअत्र्युत्तमाना
 निऽअत्र्युत्तभाः
 विऽअत्र्युत्तं
 अभिऽअत्र्युत्तः

अभिऽश्वसन्
उत्तऽश्वसे
सूर्यऽश्वितः
अभीषाद्
अपिषाद्
जनाषाद्
तुराषाद्
निष्पाद्
पुराषाद्
पृतनाषाद्
प्राशुषाद्
भुरिषाद्
रयिषाद्
वनेषाद्
विराषाद्
वृषाषाद्
सत्ताषाद्
अपाळहः
अपाळहं
अपाळहाय
अपाळहेन
सुऽसैरश्वाः
सुऽसंशिताः
अक्षऽसंशिते
सुऽसंसत्
खादुऽसंसदः
सुऽसंसदं
सुऽसंस्कृता
सुऽसंस्कृताः
अद्रिऽसंहतं
पशुऽसः
विऽसंक्रां
असंक्रां
प्रऽसखत्
प्रऽसखिणः

प्रऽसखिणा
प्रऽसखियो
कवऽसखः
यवयत्ऽसखः
द्रवयत्ऽसखं
मंदयत्ऽसखं
सुऽसखा
सुऽसखा
अस्मत्ऽसखा
इंद्रऽसखा
कथंऽसखा
गोऽसखा
नृवत्ऽसखा
मत्ऽसखा
मरुत्ऽसखा
अवयत्ऽसखा
सुऽसखायः
गोऽसखायं
सुऽसंकाशा
आऽसंगः
आऽसंगस्य
रथऽसंगे
असजात्या
असऽसत्
अंतरिक्षऽसत्
उपस्थऽसत्
अृतऽसत्
अमूऽसत्
तुरस्थऽसत्
दुरोणऽसत्
दुवन्यऽसत्
द्रुऽसत्
नृऽसत्
प्राधर्मऽसत्
वरऽसत्

वेदिऽसत्
व्योमऽसत्
शुचिऽसत्
संऽसत्
असत्
असतः
गोसऽतमाः
असंता
असंति
प्रऽसत्तः
निऽसंभः
निऽसंभं
निऽसंभं
निऽसंभ
निऽसंभः
निऽसंभः
निऽसंभः
निऽसंभे
धर्मसत्ऽभिः
अप्रामिऽसत्य
अनुऽसत्यं
असत्याः
अृतजातऽसत्याः
वक्त्रराजऽसत्याः
मयऽसत्येषु
सत्यऽसत्यन्
अभिऽसंत्वा
सतीनऽसंत्वा
आऽसत्सिं
संसत्ऽसु
निऽसत्सुं
असऽसदः
अमूऽसदः
धूऽसदः
नृऽसदः
परिऽसदः

पस्यऽसदः
 पुरऽसदः
 बहिऽसदः
 वनऽसदः
 शर्मेऽसदः
 संऽसदः
 बहिऽसदः
 निऽसदनं
 नृऽसदनं
 नृऽसदने
 होतृऽसदने
 नृऽसदनेषु
 परिऽसदतः
 अप्सुऽसदं
 आऽसदं
 उपऽसदं
 गतेऽसदं
 दुऽसदं
 भूऽसदं
 पितृऽसदं
 बहिऽसदं
 वनऽसदं
 संऽसदं
 सुऽसदं
 निऽसदा
 बहिऽसदा
 संऽसदा
 असऽसदा
 निऽसदि
 संऽसदि
 सुऽसदृशः
 विऽसदृशा
 आऽसदे
 निऽसदे
 पितृऽसदे

वेदिऽसदे
 सदनऽसदे
 शुक्रऽसदनी
 आऽसद्य
 उपऽसद्य
 निऽसद्य
 उपऽसद्यः
 परिऽसद्य
 अयऽसद्याय
 उपऽसद्याय
 असऽसद्या
 दुऽसद्या
 नृऽसद्या
 परिऽसद्यानः
 त्रिऽसधस्य
 त्रिऽसधस्यः
 त्रिऽसधस्यः
 त्रिऽसधस्यस्य
 त्रिऽसधस्या
 त्रिऽसधस्ये
 अहंऽसन
 गोऽसनः
 सुऽसननानि
 सुऽसना
 पितृऽसनिः
 वानऽसनिः
 हृदंऽसनिः
 सुऽसनितः
 सुऽसनितः
 सुऽसनिता
 गोऽसनिं
 वानऽसनिं
 अर्मेऽसने
 प्रऽसता
 पुरुऽसति

पुरुऽसंतोः
 सुऽसंदृक्
 त्वेपऽसंदृक्
 रणवऽसंदृक्
 सुदृशीकऽसंदृक्
 हिरण्यऽसंदृक्
 सुसंदृक्ऽभिः
 सुऽसंदृशः
 त्वेपऽसंदृशः
 भीमऽसंदृशः
 हिरण्यऽसंदृशः
 सुऽसंदृशं
 त्वेपऽसंदृशं
 पिशंगऽसंदृशं
 रणवऽसंदृशं
 सुऽसंदृशा
 असपत्नः
 असपत्ना
 युयुजानसमी इति युयुजानऽसमी
 त्रिऽसत्रैः
 असमः
 असमनाः
 असमने
 असमं
 असमा
 असमाः
 असमातिं
 असमातिषु
 असमानि
 सुऽसमिद्धः
 सुऽसमिद्धाय
 सुऽसमिधा
 अतुऽसमुद्रं
 सुऽसमुद्रं
 सुऽसंपिष्टं

पुरुसंभूतं

सुसंमृष्टासः

पुनःसर

सुसरणं

जीवपीतसर्गः

विस्सर्गे

अनिशितसर्गाः

प्रसर्गे

प्रसर्गे

विस्सर्गे

विस्सर्जने

विस्सर्जनेन

प्रसर्तवे

सुसर्त्ता

प्रसर्पणं

अतिस्सर्पति

प्रसर्पय

विस्सर्पाय

प्रसर्प्रीणः

प्रसर्प्रीणस्य

प्रसर्पे

प्रसर्पः

अधिस्सर्वन्या

प्रसर्वं

सत्यसर्वं

प्रसर्वस्य

सत्यसर्वस्य

वृषस्सर्वासः

प्रसर्विता

उत्सर्वे

प्रसर्वे

उत्सर्वेषु

ब्रह्मसर्वैः

सुसर्व्यः

असञ्चतः

असञ्चतं

असञ्चतं

असञ्चता

असञ्चती

असञ्चती इति

असञ्चुषी

निस्सत्तय

असंसतः

विस्सत्सहिः

विस्सत्सहिं

निस्सत्सादं

आस्सत्सायासः

परिस्सत्स्वजाना

सुसंह

अभिमातिस्सहः

कृतिस्सहः

पूतनास्सहः

प्रसहः

श्रुत्सहः

अभिमातिस्सहः

जनस्सहः

सत्तास्सहः

अर्पणिस्सहः

अभिमातिस्सहं

कृतिस्सहं

अर्पणिस्सहं

सुसहं

नृसहं

पूतनास्सहं

प्रसहं

यज्ञस्सहं

विभ्वस्सहं

विभ्वस्सहं

सत्तास्सहं

सदास्सहं

अभिमातिस्सहं

निःस्सहमानः

अतुःस्सहस्रं

संस्सहस्रं

भुन्वस्सहा

प्रस्सहा

रथस्सहा

सुस्सहा

अर्पणिस्सहा

सुस्सहाः

घातस्सहाः

सुस्सहान्

प्रस्सहानः

दुःस्सहासः

अर्पणिस्सहं

सत्तास्सहं

सभास्सहेन

विस्सह्य

नृस्सह्यं

नृस्सह्याय

पूतनास्सह्याय

अभिमातिस्सह्ये

नृस्सह्ये

अश्वस्साः

गोस्साः

भृन्स्साः

नृस्साः

वाजस्साः

शतस्साः

सदास्साः

सहस्रस्साः

सुस्साः

स्वस्साः

अभिस्साचः

नृस्साचः

रयिऽसाचः
 रातिऽसाचः
 हरिऽसाचः
 सयसऽसाचः
 नृऽसाचः
 समद्रातिऽसाचः
 अपत्यऽसाचं
 अभिऽसाचं
 द्रोणऽसाचं
 धामऽसाचं
 रातिऽसाचं
 वाजऽसातम
 सप्तऽसातमः
 वाजऽसातमः
 सहस्रऽसातमः
 वाजऽसातमं
 सदाऽसातमं
 सहस्रऽसातमं
 वाजऽसातमा
 सहस्रऽसातमां
 धनऽसातये
 मेधऽसातये
 वाजऽसातये
 खेत्तऽसाता
 गोऽसाता
 तोकऽसाता
 सुस्रऽसाता
 नृऽसाता
 मेधऽसाता
 शूरऽसाता
 स्वऽसाता
 अभिऽसाताः
 अवऽसातारं
 वाजसातिऽभिः
 अर्केऽसातो

अर्केऽसातो
 तोकऽसातो
 धनऽसातो
 मेधऽसातो
 वाजऽसातो
 शूरऽसातो
 निऽसादयंतः
 दुष्टऽसाधनः
 प्रऽसाधनः
 मन्मऽसाधनः
 यज्ञऽसाधनः
 गयऽसाधनं
 दुष्टऽसाधनं
 प्रऽसाधनं
 पशुऽसाधनी
 यज्ञऽसाधं
 खेत्तऽसाधसः
 खेत्तऽसाधसं
 अयिऽसान
 अवऽसानं
 विऽसानं
 अर्धेऽसानुः
 पृदाकुऽसानुः
 अद्रिसानो इत्यद्रिऽसानो
 अतऽसापः
 केतऽसापः
 सप्तऽसां
 उरुऽसां
 उर्वराऽसां
 खेत्तऽसां
 गोऽसां
 धनऽसां
 वाजऽसां
 सदाऽसां
 सहस्रऽसां

स्वऽसां
 विष्टऽसामन्
 सुऽसामनि
 सुऽसामनि
 सहऽसामानं
 अक्कऽसामाभ्यां
 असामि
 असामिऽभिः
 सुऽसास्त्रे
 अवऽसायं
 हरिमन्युऽसायकः
 सुऽसारणिः
 इंद्रऽसारणिः
 विऽसारे
 आऽसाव
 प्रातःऽसावः
 मन्युऽसाविर्नं
 प्रातःऽसावे
 सहस्रऽसावे
 परिऽसिक्तः
 निऽसिक्तं
 परिऽसिक्तं
 परिऽसिक्ता
 परिऽसिक्तेभिः
 आऽसिचं
 परिऽसिच्यमानः
 परिऽसिच्यमानाः
 परिऽसिच्यसे
 निऽसिचन्
 आऽसिचन्तीः
 आऽसिचाः
 विऽसितः
 अतिऽसितं
 विऽसितं
 प्रऽसितयः

अविऽसितस्य
प्रऽसितस्य
विऽसिताः
अवऽसितासः
प्रऽसितासः
विऽसितासः
प्रऽसितिः
प्रऽसितिं
विऽसिते इति विऽसिते
प्रऽसितौ
निऽसिधेः
निऽसिधे
निऽसिधां
पुरुनिऽसिधे
निऽसिध्वरीः
पुरुनिऽसिध्वानं
उत्सिनाति
तत्सिनाय
असिन्वती इति
असिन्वन्
असिन्वं
असिन्वा
उत्सिक्कियाणा
उत्सिसृष्टतः
आसिस्त्रिदाना
कृष्णसितासः
प्रऽसीदतः
निऽसीदति
निऽसीदथः
निऽसीदन्
निऽसीदन्
आसिदीति
शुनासीरा
शुनासीरौ
दंसृजतः

मधुऽसुत्
सोमऽसुत्
सोमऽसुतः
असुतः
अद्रिऽसुतः
सुऽसुतः
तीव्रऽसुतं
जम्भऽसुतं
सुऽसुतं
सुऽसुतस्य
सोमऽसुता
सुऽसुता
सुऽसुताः
असुतात्
असुतानां
उल्लसलऽसुतानां
अद्रिऽसुतासः
आऽसुतिः
पृत्सुतिः
आऽसुतिं
सुऽसुतिं
सोमऽसुतिं
पृत्सुतीः
पृत्सुतौ
मधुसुत्तमः
सोमसुत्भिः
पाकऽसुत्वनः
सोमऽसुत्वा
सुऽसुदे
आऽसुनोति
असुन्वतः
असुन्वता
असुन्वतां
असुन्वंतं
असुन्वां
प्रऽसुपः

दंसृपत्नीः
देवऽसुमतिं
बृहत्सुस्रः
स्वभिष्टिऽसुस्रः
सुऽसुस्रं
सुऽसुस्र्यं
सुस्रे इति सुऽसुस्रे
सुस्रं
प्रऽसुवति
प्रऽसुवतीं
विष्मऽसुविदः
यमऽसूः
वीरऽसूः
सुऽसूः
नृऽसूतः
प्रऽसूतः
सुऽसूतं
पऽसूता
परिऽसूताः
प्रऽसूताः
परिऽसूतिः
परिऽसूतेः
हव्यऽसूदः
पूर्वऽसूनां
अश्वऽसूनुते
सुऽसूनुते
असूरे
असूते
नानाऽसूवाः
बहुऽसूवरी
प्रऽसूवरीः
प्रऽसूषु
निऽसृजः
अवऽसृजन
विऽसृजतः

उपऽसृजति
 संऽसृजानि
 संऽसृजि
 वाजऽसृत्
 स्वऽसृत्
 विऽसृतः
 स्वऽसृतः
 बाळहऽसृत्वा
 अभिऽसृष्टः
 अवऽसृष्टः
 संऽसृष्टं
 अवऽसृष्टा
 विऽसृष्टाः
 अवऽसृष्टान्
 अवऽसृष्टासः
 विऽसृष्टिः
 पशुऽसे
 सुऽसेकं
 सुऽसेचनं
 आऽसेचनानि
 उपऽसेचनाय
 उपऽसेचनासः
 उपऽसेचनी
 स्वऽसेतवः
 स्वऽसेतुः
 निऽसेद
 निऽसेदुः
 निऽसेदुषः
 उपऽसेदुषे
 अपऽसेधन्
 अपुङ्गऽसेनः
 भृषुऽसेनः
 सर्वऽसेनः
 इंद्रऽसेना
 सर्वऽसेना

चित्रऽसेनाः
 धृष्णुऽसेनाः
 वृद्धऽसेनाः
 अभिऽसेनान्
 देवऽसेनानां
 महाऽसेनासः
 ज्ञेयऽसेना
 मिऽसेनः
 अनुऽसेसिधत्
 अवऽसे
 धनऽसेः
 सुतऽसौमः
 सुतऽसौमं
 सुऽसौमया
 सुतसौमवत्ऽभिः
 सुतऽसौमस्य
 अग्नीषोमा
 इंद्रासोमा
 अग्नीषोमा
 इंद्रासोमा
 सुतऽसौमाः
 सुतऽसौमाय
 सुऽसौमायां
 सुतऽसौमासः
 सुऽसौमे
 सुतऽसौमे
 सुतऽसौमेषु
 अग्नीषोमौ
 इंद्रासोमौ
 विश्वऽसौभग
 विश्वऽसौभगः
 अतिऽस्कदः
 अतिऽस्कदे
 अधिऽस्कन्
 तृणऽस्कंधस्य

विश्वभिः इति विऽस्कभिः
 प्रतिऽस्कभे
 विऽस्कभे
 विऽस्कभंतः
 अस्कभने
 अप्रतिऽस्तुतः
 अप्रतिऽस्तुतं
 अस्कृधोयु
 अस्कृधोयुः
 अभिऽस्तने
 उत्तभिता
 उपऽस्तरं
 प्रऽस्तरं
 सहस्रऽस्तरीः
 विऽस्तारः
 विऽस्तिरः
 संऽस्तिरः
 उपऽस्तिरं
 उपऽस्तिरं
 विसितऽस्तुका
 वत्सवऽस्तुकाः
 पशुऽस्तुके
 उपऽस्तुत्
 पुरुऽस्तुत
 पुरुऽस्तुत
 सुऽस्तुत
 इषऽस्तुतः
 देवऽस्तुतः
 अरिऽस्तुतः
 उपऽस्तुतः
 पुरुऽस्तुतः
 अस्तुतः
 अभिऽस्तुतः
 उपऽस्तुतः
 सुऽस्तुतः

उपऽस्तुतं
पुरुऽस्तुतं
उपऽस्तुतं
सुऽस्तुतं
सुऽस्तुतयः
उपऽस्तुतस्य
पुरुऽस्तुतस्य
पुरुऽस्तुता
उपऽस्तुता
कृषिऽस्तुता
प्रियमैधऽस्तुता
सुऽस्तुता
उपऽस्तुताः
सुऽस्तुताः
कृषिऽस्तुताभिः
पुरुऽस्तुतायं
उपावाश्र्यऽस्तुताय
उपऽस्तुतासः
उपऽस्तुतासः
सधऽस्तुति
दुऽस्तुतिः
सुऽस्तुतिः
अनुऽस्तुतिः
उपऽस्तुतिः
परिऽस्तुतिः
पृथ्वीऽस्तुतिः
प्रऽस्तुतिः
सुस्तुतिऽभिः
सुऽस्तुतिं
अनुऽस्तुतिं
उपऽस्तुतिं
पृथ्वीऽस्तुतिं
प्रतिऽस्तुतिं
सधऽस्तुतिं
दुऽस्तुती

सुऽस्तुती
दुऽस्तुती
सथस्तुती इति सथस्तुती
सुऽस्तुतीः
सुऽस्तुतीनां
उपऽस्तुतीनां
अस्तुते इत्यभिस्तुते
उपस्तुते इत्युपस्तुते
उपस्तुतौ
उपस्तुतं
उपस्तुत्या
सुस्तुत्या
सथस्तुत्याय
त्रिस्तुप्
छंदःस्तुभः
त्रिस्तुभः
परिस्तुभः
वृषस्तुभः
सुस्तुभः
अनुस्तुभं
कृतस्तुभं
त्रिस्तुभं
आनुस्तुभस्य
अनुस्तुभा
सुस्तुभा
प्रस्तुभानः
घर्मस्तुभे
अरुघस्तूपः
हिरण्यस्तूपः
उपस्तूयंति
उपस्तूयीयणि
अस्तृतः
अनिस्तृतः
अस्तृतं
वाचास्तनं

[illegible]

हृत्स्थेऽस्थाः	अधिऽस्थितं	घृतऽक्षुः
उपऽस्थात्	अनुऽस्थितं	घृतऽक्षुना
सधऽस्थात्	उत्थितं	घृतऽक्षुवः
आऽस्थाता	परिऽस्थितं	घृतऽक्षुवां
पुरऽस्थाता	प्रऽस्थितं	सुऽक्षुपे
भूरिऽस्थातां	विऽस्थितं	वृद्धऽक्षू इति वृद्धऽक्षू
रधिऽस्थानः	अस्मिन्	घृतऽक्षू इति घृतऽक्षू
वेलऽस्थानके	निता	घृतऽक्षू इति घृतऽक्षू
अधिऽस्थानं	अनुऽस्थितिः	घृतऽक्षूः
वेलऽस्थानं	अवऽस्थाः	वधऽक्षैः
सधऽस्थानि	अस्मिन् अन्वयताः	घृतऽक्षो इति घृतऽक्षो
सुस्थाने इति सुऽस्थाने	अन्वयताः	वधऽक्षो इति वधऽक्षो
कर्त्तृनिऽस्थां	विऽस्थिताः	विष्पट्
गिरिऽस्थां	प्रऽस्थितान्	अवऽस्मरन्त
नरेऽस्थां	अस्थिते	अवऽस्मरतिः
विऽस्थां	अनुऽस्थितिः	विऽस्मर्धसः
यवेऽस्थां	आनुऽस्थितिः	अनुऽस्मरः
परिऽस्थां	अयऽस्थ्यां	उपऽस्थिनं
यवेऽस्थां	सहस्रऽस्थ्यां	दिविऽस्थ्यक्
प्रतिऽस्थां	सहस्रऽस्थ्यां	निऽस्थ्यक्
अग्निऽस्थां	अस्थिरि	पुरुऽस्थ्यक्
रवेऽस्थां	गाऽस्थे	द्वदिऽस्थ्यक्
रोमऽस्थां	संऽस्थे	अपऽस्थ्यक्
हृदिऽस्थां	उपऽस्थे	कित्विऽस्थ्यक्
सुऽस्थां	भयऽस्थे	धनऽस्थ्यक्
यवेऽस्थाने	सधऽस्थे	धनऽस्थ्यक्
पादऽस्थाता	सधस्थे इति सधऽस्थे	अस्थ्यक्
उपऽस्थां	रवेऽस्थेन	परिऽस्थ्यक्
रवेऽस्थां	सधऽस्थेपु	उपऽस्थ्यक्
अनुऽस्थां	घृतऽस्थाः	अनुऽस्थ्यक्
प्रऽस्थां	अस्थाता	दिविऽस्थ्यक्
सुऽस्थां	अस्थाता	रथऽस्थ्यक्
प्रतिऽस्थां	अस्थान	सदनऽस्थ्यक्
निऽस्थां	प्रऽस्थां	द्वदिऽस्थ्यक्
विऽस्थां	अनुऽस्थां	उपऽस्थ्यक्

चतुःस्मृशं	अक्षयतीं	तुषिःस्वनि
दिविःस्मृशं	संस्त्रयाः	अहिरःस्वनिः
द्विःस्मृशं	संस्त्रहा	तुषिःस्वनिः
दिविःस्मृशं	अवःस्त्रसः	प्रस्त्रनितासः
चतुःस्मृशा	विःस्त्रसः	तुषिःस्वनीनां
दिविःस्मृशा	अस्त्रिधः	महिःस्वनीनां
दिविःस्मृशि	अस्त्रिधं	
दिविःस्मृशे	अस्त्रिधा	
निःस्मृशे	अस्त्रिधानैः	
पुरुःस्मृहः	यतःस्त्रुक्	
पुरुःस्मृहः	यतःस्त्रुचः	
पुरुःस्मृहं	यतःस्त्रुचा	
पुरुःस्मृहां	उद्यतःस्त्रुचे	
गयःस्म्रानः	यतःस्त्रुचे	
अनपःस्म्रुरः	परिःस्त्रुतः	
विस्म्रुरंती इति विःस्म्रुरंती	सुःस्त्रुतः	
अनपःस्म्रुरंती	परिःस्त्रुतं	
अपःस्म्रुरं	विःस्त्रुहः	
अनपःस्म्रुरां	विःस्त्रुहां	
संस्मयमाना	अस्त्रेधता	
अस्त्रेराः	अस्त्रेधत्भिः	
रघुःस्म्यत्	अस्त्रेधन्	
रघुःस्म्यदः	अस्त्रेधंतः	
सुःस्म्यदः	अस्त्रेधंती	
रघुःस्म्यदं	अस्त्रेमा	
हवनःस्म्यदं	अस्त्रेमायं	
अनुःस्म्यदं	प्रःस्त्रः	
विःस्म्यन्	परिःस्त्रजत्	
अनवःस्म्यंतः	परिःस्त्रजे	
अस्म्यंदमानः	अनुःस्त्रयं	
नवःस्त्रक्तिं	तुषिःस्त्रनः	
पुष्करःस्त्रजा	वातःस्त्रनं	
प्रःस्त्रवणस्य	तुषिःस्त्रनसः	
प्रःस्त्रवणे	वातःस्त्रनसः	
प्रःस्त्रवणेपु	तुषिःस्त्रनसं	

दस्युऽहत्याय

रक्षऽहत्याय

बाह्यऽहत्याय

वृक्षऽहत्याय

अहिऽहत्ये

दस्युऽहत्ये

वृक्षऽहत्ये

श्वरऽहत्ये

वृक्षऽहत्ये

दस्युऽहत्ये

वृक्षऽहत्ये

वृक्षऽहत्याना

अभिदऽहन्

अहिऽहन्

वृक्षऽहन्

वृक्षऽहन्

अभोक्ऽहन्

पुनऽहन्

श्वरऽहन्

अभिमात्रिऽहन्

दन्

सुऽहनाय

दुऽहनायतः

दुऽहनायाः

दुऽहनायुर्व

दुऽहनायुर्व

दुऽहनायुर्व

दुऽहनायुर्व

दुऽहनायुर्व

दुऽहनायुर्व

दुऽहनायुर्व

दुऽहनायुर्व

दुऽहनायुर्व

दुऽहनायुर्व

दुऽहनायुर्व

दुऽहनायुर्व

दुऽहनायुर्व

दुऽहनायुर्व

दुऽहनायुर्व

दुऽहनायुर्व

दुऽहनायुर्व

दुऽहनायुर्व

दुऽहनायुर्व

दुऽहनायुर्व

दुऽहनायुर्व

दुऽहनायुर्व

दुऽहनायुर्व

दुऽहनायुर्व

दुऽहनायुर्व

दुऽहनायुर्व

दुऽहनायुर्व

दुऽहनायुर्व

दुऽहनायुर्व

दुऽहनायुर्व

दुऽहनायुर्व

दुऽहनायुर्व

दुऽहनायुर्व

दुऽहनायुर्व

प्रतिऽहयैते

प्रतिऽहयैथ

अभिऽहयैति

उत्ऽहयैति

वीकुऽहयैति

सुऽहयै

आऽहवनानि

विऽहयैत

सुऽहयै

आऽहयै

सुऽहयै

सुऽहयै

सुऽहयै

सुऽहयै

सुऽहयै

सुऽहयै

सुऽहयै

सुऽहयै

सुऽहयै

सुऽहयै

सुऽहयै

सुऽहयै

सुऽहयै

सुऽहयै

सुऽहयै

सुऽहयै

सुऽहयै

सुऽहयै

सुऽहयै

सुऽहयै

सुऽहयै

सुऽहयै

सुऽहयै

सुऽहयै

सुऽहयै

सुऽहयै

सुऽहयै

रातःहृष्याः

सुःहृष्या

रातःहृष्या

रातःहृष्याय

वीतःहृष्याय

वीतःहृष्ये

वज्रःहस्त

वज्रःहस्त

सुःहस्तः

अहस्तः

उत्तानःहस्तः

नित्तःहस्तः

वज्रःहस्तः

हिरण्यःहस्तः

अहस्त

खादिःहस्त

वज्रःहस्त

हिरण्यःहस्त

अनुःहस्ता

सुःहस्ता

अहस्ता

अक्रविःहस्ता

घृतःहस्ता

भद्रःहस्ता

वज्रःहस्ता

सुःहस्ताः

उत्तानःहस्ताः

विद्युत्ःहस्ताः

सुःहस्ताः

अहस्तासः

ग्रावःहस्तासः

उभयाःहस्ति

महाःहस्ती

इपुःहस्तेन

इपुःहस्ते

वज्रःहस्ते

सुःहस्त्य

सुःहस्त्यः

मधुःहस्त्यः

सुःहस्त्यः

सुःहस्त्य

उभयाःहस्त्या

उःहस्त्यानः

अघशंसःहा

अदृष्टःहा

अभिमातिःहा

अमितःहा

अमीवःहा

अरुशःहा

अवीरःहा

अशक्तिःहा

असुरःहा

अहिःहा

गोःहा

दम्पुःहा

नुःहा

पुरःहा

मुष्टिःहा

रक्षःहा

वृत्तःहा

शयःहा

सत्वाःहा

सपत्नःहा

सप्तःहा

निःहाकेया

प्रःहा

अतिःहाय

संःहाय

विःहायसः

विःहायसं

विःहायसे

विःहायाः

सुःहाई

आःहाय

आःहाय

आःहाय

आःहाय

आःहाय

आःहाय

आःहाय

आःहाय

आःहाय

आःहाय

आःहाय

आःहाय

आःहाय

आःहाय

आःहाय

आःहाय

आःहाय

आःहाय

आःहाय

आःहाय

आःहाय

आःहाय

आःहाय

आःहाय

आःहाय

आःहाय

आःहाय

आःहाय

आःहाय

आःहाय

आःहाय

आःहाय

आऽहुवर्धे

पुर्ऽहूत

पुर्ऽहूत

पुर्ऽहूतः

पुर्ऽहूत

देवऽहूतमः

श

१

सऽहूति

देवऽहूति

यामऽहूतिषु

हूतः

सहूती इति सऽहूती

पुर्ऽहूते इति पुर्ऽहूते

देवऽहूती

युष्मऽहूती

पूर्वेऽहूती

भरऽहूती

यामऽहूती

देवऽहूत्या

देवऽहूत्ये

देवऽहूत्ये

आऽहूयः

अहूयानः

दुऽहूयायुः

दुऽहूयायुन्

अहूयीयमानः

अहूयीयमाना

बलिऽहूतः

सर्वेऽहूदा

करंजऽहे

प्रऽहेतारं

तिग्महेती इति तिग्मऽहेती

तिग्मऽहेते

आशुहेमऽभिः

आशुऽहेमा

अहेळता

अहेळन्

देवऽहेते

१

अवयातऽहेळाः

आशुऽहेयमा

यत्नऽहोतः

सुऽहोता

करमऽह

नित्यऽह

पंचऽहोता

समऽहोता

सुऽहोता

अग्निऽहोतारः

वीतिऽहोतः

संऽहोतं

वीतिऽहोतं

वीतिऽहोता

शूनऽहोत्रेषु

प्रऽहोमिणः

पञ्चसहोविद्या — परिचयः

पञ्चसहोविद्या

प्रसङ्गे
अभिवाच्यं
अपःसुते
प्रसङ्गे
परिसुतः
अभिःसुतः
अहृतः
अविःसुतं
विःसुतं

अहृतः

अभिःसुतं

अभिःसुते

विःसुते

सह्यमानान्

अभिमहे

विःसुते

अहृतं

अनवःसुतं

अनवःसुतं

CORRIGENDA

36; — 27^a, 16.
 add X. 10.
 16^b, 11. 16^b, 4; 5.
 6; 75, 15; 24. VI. 1, 9;
 33, 3^a; — 110^a, 8. dele इतः सति
 37, 4²; — 129^a, 37. 19, 3;
 142^a, 33. dele 43, 4;
 160^b, 35. X. 10, 6; — 162^a, 10. कामयाध्वे, and
 191^b, 1. गोमि: — 242^a, 28. नरुहतीः इव — 243^b, 37.
 5. I. 53, 10; 174, 3; — 258^b, 28. दत्ताय X. 85, 3. 305^b, 28. नंशे
 306^a, 20. transfer 7²—9^a before 121, 14²; — 3
 310^a, 4. नंशमीति V. 83, 5; dele नंशमीति 211^b, 31. 5, 4; 5; —
 13^a, 32. add 1.
 19. 83, 2; 132
 368^a, 10. 1; 3².
 5. add v
 5; — 35^a, 18. 5; 15. —
 54, 9; and dele 378^a, 8.
 — 397^a, 9. 35, 5; 7; 8²;
 464^a, 25. VII. 15, 13; — 476^a, 25.
 3. dele विवस्वतं — 7. add विवस्वतं
 25, 5, and tr to line 17. —
 38. dele हिन्वति III. 31, 6; — 661^a, 11, 2. 1^a, 24. सुसप्त

ered in the course of printing, and may be absent in some of

WORKS BY PROFESSOR

1. HITOPADESA

in das Deuts

2. MEGHADŪT

dichtet und n.

3. ON THE R

ABORIGINA

read at the !

CHARLES M

4. THE LANGU

of the Thre

London

5. PROR

Conference held at the
(Williams & Norgate.)

LANGUAGE
vol. III. pp

6. LETTER ON THE TUP

(In Bunsen's Christianity and M.

7. RIG-VEDA-S

Commentar

Vol. III. 12

ITA, the Sac.

yanacharya.

104

